DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

RESİMLİ VE METİN ÖRNEKLİ

TÜRKİYE EDEBİYATÇILAR VE KÜLTÜR ADAMLARI ANSİKLOPEDİSİ

İHSAN IŞIK

-5-

ELVAN YAYINLARI

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Elvan Yayınları: 5

1.Baskı: Ankara, 2006

Redaksiyon:
Hüseyin Atabaş - Hayriye Ünal

Dizgi, Düzelti:
Canan Sevinç, Murat Erol
Berman Erdoğmuş, Koray Gümüş, Tülin Özçakır,
Dudunur Karadaş, Levent Kozan, İlkay Acar

Kapak:
Mehmet Fidancı

İç Sayfa Düzeni:
Hüseyin Taha Seyrek, Ahmet Kocakurt, Selcan Demirci

Teknik Hazırlık:
Elvan Yayınları
Tel: 0312.2298884

Belgeç: 0312.2298824

Baskı-Cilt:
Pozitif Matbaacılık
Tel: 0312. 3974237-38

Copyright:
İhsan Işık

ISBN 975- 00315-2-0 (Takım)
ISBN 975- 00315-7-1 (5. Cilt)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İHSAN IŞIK

Resimli ve Metin Örnekli

TÜRKİYE EDEBİYATÇILAR ve KÜLTÜR ADAMLARI ANSİKLOPEDİSİ

Cilt: 5

I-K

ELVAN YAYINLARI

Yazışma: P.K. 397 / 06443 Yenişehir/Ankara
Büro: Sümer 2 Sok. No: 30/11 Kızılay-Ankara
Tel: 0312.2298884-312.2298885
Belgeç: 0312.2298824
E-Posta: yazarans@yahoo.com
Web: www.yazarans.com

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Babam Salih Işık'ın aziz hatırasına…

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SUNUŞ

Bürokrasiye geçene dek uzun yıllar severek sürdürdüğüm edebiyat öğretmenliğim boyunca, öğrencilerimin birçok önemli yazarımızın adını bile duymadığı, haklarında hiçbir şey bilmediği gerçeğiyle yüz yüze geldim. Öğrencilerim, oldukça önemli eserler veren bu yazarlardan örnekler sunduğumda; her defasında "Hocam, okuduklarınız çok güzel ama, ne yazık ki bu yazarın adını şimdiye kadar hiç duymadık" demek zorunda kalıyorlardı. Bilgilenmek için başvurdukları sözlük ve ansiklopedilerde de yazarların pek çoğunu bulamıyorlardı. Buldukları bilgiler ise çok kısıtlı idi.

Ayrıca, bu kaynaklarda sadece edebiyatçı yazarları kapsayan bilgiler vardı. Tarih, felsefe, sosyoloji, din, folklor, siyaset, iktisat gibi önemli sosyal bilimler alanlarında değerli eserler veren bilim ve düşünce insanlarımız ise hiçbir kaynakta bir araya getirilmemişti. Toplum hayatımızın bugününü ile yarınını yakından ilgilendiren konularda önemli düşünsel ve bilimsel ürünler verenler yoktu. Anılarıyla geçmişimize ışık tutanlara, kitaplaştırdıkları röportajlarıyla insanımızı tanıtan ve toplumsal yapımızı gözümüzün önüne serenlere, bir başka deyişle edebiyatımızın birikiminlerine işaret edilmemişti. Kaynaklarda küçük bir bölümü olanların hakkında ise güncellenmemiş, karmaşık, çelişkili ve yetersiz bilgiler vardı.

İşte ben bu kaygı verici durumu önemseyerek bütün sosyalbilimler alanında Türkçe eser veren yazarlarımızı -aralarında ayırım yapmadan- şimdiki ve gelecekteki kuşaklara tanıtacak bir kaynak eser hazırlamaya başladım. 1980'lerde başladığım bu çalışmanın ilk verimi 1990'da *Yazarlar Sözlüğü*'dür. Bu kitabın ilk basımında 1700 yazarımızın biyografisini bir araya topladım. Bu çalışmada ayrıca, 1990 yılına kadar hiçbir kaynakta biyografik bilgisi bulunmayan 500'den fazla yazar hakkında ilk kez bilgi verilmiş oluyordu.

Yazarlar Sözlüğü'nün ilgi gören ilk basımı, bir yandan önemli bir boşluğu doldururken aynı zamanda eksiklerin farkına varmamı da sağladı. Bu ilk çalışmadan sonra hemen her şehirden yazarlar, akademisyenler, böyle bir ansiklopedide olması gereken çok sayıda adı bildirmeye başladı. Yine de bu basımda sosyalbilimler alanında çalışma yapanların, bazı olanaksızlıklar nedeniyle ansiklopedide yer alamadığını belirtmek gerekir. Sonuçta ikinci basıma, 900 yeni biyografi ekleyerek, 2600 civarında biyografi hazırlamış oldum.

2001 yılında, toplamış olduğum bilgiler sözlük boyutunu aşıp ansiklopedi tanımına uygun hale geldi. Böylece, *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*'ndeki yazar sayısı 3218'e ulaştı. Ardından yapılan ikinci basımda 70 yeni biyografi ile 3288 yazar hakkında bilgiyi yayımlamış olduk. 2002 ve 2003 yılları boyunca yeni kaynaklara ulaşma çabasını sürdürdüm. Bunlar üzerinde yaptığım araştırma ve incelemeler sonunda, ansiklopedideki madde sayısı bir önceki basımın iki katına çıkarak 5786'ya ulaştı.

Üç ciltlik ansiklopediyi tamamladığım 2004 yılında, bu ansiklopedinin yabancı dillere çevrilmesi ile yazarlarımızın dış dünyaya tanıtımı gündeme geldi. Bunun üzerine binlerce yazar arasından bir kurul eşliğinde titizlikle seçtiğim 2023 yazar hakkındaki bilgilerin İngilizceye çevrilip üç ciltlik *"Encylopedia of Turkish Authors"* adıyla yayımlanmasını sağladım. Türkiye tarihi boyunca binlerce yazarımızı dış dünyaya tanıtan ilk çalışma olan bu ansiklopedi, dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Atilla Koç ile Müsteşar Prof. Dr. Mustafa İsen tarafından, Ekim 2005'teki Uluslararası Frankfurt Kitap Fuarında dünyaya tanıtıldı. Yurda dönüşümüzde bu ansiklopediler Başbakanlık Tanıtma Fonu Genel Sekreterliği tarafından dünya kütüphanelerine gönderildi. *"Encyclopedia of Turkish Authors"*, ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığının İngilizce web sitesinde yayımlanarak dış dünyanın bu bilgilere ulaşması sağlandı.

Uzun yıllardır, biyografi çalışmalarımı 10.000 yazar biyografisini toplayarak sonlandırmayı amaçlıyordum. Üstelik, yaklaşık son bin yıllık Türk kültür birikimi bu çalışmanın malzemesini sağlamaya yeterliydi. Ayrıca bu ansiklopedi metin örnekli olursa, özellikle Tanzimat'tan sonraki yazarlarımızın dil ve üslûpları hakkında da fikir verilecek, yazarlarımızın önde gelenleri hakkında yine tanınmış yazarlarımızın yaptığı değerlendirmeler eklenirse edebiyat ve kültür tarihimizin büyük temsilcileri üzerine kapsamlı bilgiler sunulmuş olacaktı. Bu bağlamda, eserleri okul kitaplarına da girmiş olan 500'e yakın şair ve yazarımızın eserleri üzerinde ayrı ayrı durularak sanatçı kişilikleri hakkında doyurucu bilgiler verildi. Böylece, yazarlar hakkındaki kuru bilgilerin dışında, onların edebi kişiliklerini öğrenmek isteyenlerin gereksinimlerini de karşılamaya çalıştım. Özellikle edebi eser veren yazar biyografilerine haklarındaki eleştiri ve özgün yorumlardan örnekler aldım. Ayrıca, bu çalışmaların geniş birer kaynakçasını ekleyerek araştırmacılara kolaylık sağlamayı amaçladım.

Elbette bu sunuşta çok özet olarak anlattığım çalışma süreci, burada söylendiği kadar kolay olmadı. Büyük emekler ve oldukça sınırlı imkânlarla günyüzüne çıkarılan *Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi*'nin bir boşluğu doldurduğunu, bundan sonra bu doğrultuda çalışma yapacak olanlara da yol açıcı olduğunu düşünüyorum.

Ücretsiz PDF kitap Arşivi - https://rahtey.org

Sonuç olarak, Eylül 2006'da projemi tamamlayıp, 10.300'ü aşkın yazarımız hakkındaki yeni ve kapsamlı bilgileri toplamış oluyorum. Ayrıca ek bölümde yer alan iki indeks ile araştırmacılara büyük bir kaynakça sunulduğunu sanıyorum.

Bu çalışmayı okurların yararlanmasına sunarken; her şey ve her sözden önce, hazırlığı ve basımı büyük zorluklarla gerçekleşen bu 10 ciltlik çalışmayı tamamlamamı nasip eden, yüce Allah'a hamd ederim.

Ayrıca;

Hayatım boyunca süren bütün çalışmalarımda olduğu gibi bu çalışmam sırasında da tüm sıkıntıları benimle paylaşmak zorunda kalan sevgili eşim Gülay'a;

Bu çalışmamda bana önemli katkılar sağlayan ve ikisi de değerli birer şair ve yazarımız olan çalışma arkadaşlarım Hayriye Ünal ve Hüseyin Atabaş'a; manevi destekleri ve sürekli teşvikleriyle beni motive eden bütün şair ve yazar dostlarıma;

Bu çalışma sürecine değerli katkılarda bulunan dönemsel mesai arkadaşlarım Canan Sevinç, Murat Erol, Osman Özbahçe, Mahzun Doğan, Koray Gümüş, Tülin Özçakır, Dudunur Karadaş, Levent Kozan, Hüseyin Taha Seyrek, İlkay Acar, Selcan Demirci ve Ahmet Kocakurt'a;

Yaptığı güzel kapak çalışmasından dolayı grafik sanatçısı ve şair Mehmet Fidancı'ya teşekkürlerimi sunmayı vicdan borcu biliyorum.

İhsan IŞIK
Ankara, 1 Eylül 2006

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

A- KAPSAM

Bu ansiklopedide tarih dilimi itibariyle 19., 20. ve 21. yüzyılda edebiyat ve sosyal bilimler alanlarında eser verenler esas alınmıştır. Öğrencilerin ihtiyaçları dikkate alınarak Türk edebiyatının önceki yüzyıllardaki ünlü temsilcileri (Fuzuli, Nedim, Şeyh Galib, Yunus Emre vb.) eklenmiştir.

Ansiklopedide edebiyat ve sosyal bilimlerin herhangi bir dalında telif eser vermiş her yazarın hakkında bilgi vermeye, bu bilgilerin kaybolmadan derlenmesine çalışılmıştır. Kendilerini tanıtma olanağına sahip olan yazarlarla birlikte, Anadolu'nun çeşitli köşelerinde yaşayıp değerli eserler veren, fakat ismi duyulmayan yazarların tanıtımına da özen gösterilmiştir.

B- BİYOGRAFİLER, ÖRNEKLER, FOTOĞRAFLAR

Ana gövdeyi oluşturan bu bölümde yazarların kimlik bilgileri, meşguliyetleri; edebiyat, kültür ve bilim dünyasındaki yerlerini tanıtan bilgiler ile eserlerinin türlerine göre listesi, kaynakça bilgileri verilmektedir.

Madde içlerinde, kendi değerlendirmelerimizin yanı sıra, başka yazarların değerlendirmeleri de eklenmiş; Türk edebiyatı, düşünce ve bilim tarihinin önde gelen isimleri hakkında ise ayrıca çerçeve içinde müstakil yazılar konulmuştur.

Prensip itibariyle, her yazarı, dil ve üslup özelliklerini gösteren metin örnekleriyle tanıtmak istedik. Bu amaçla edebiyatçımızın çeşitli türlerde eserlerinden örnekler sunduk. Uygun örnekler bulduğumuz düşünce adamlarımızı da edebiyatçılarımıza ekledik.

Ansiklopedimizde 6000 kadar yazar fotoğrafı yer almıştır.

Ç- İÇİNDEKİLER

Bu bölümde biyografilerin hangi sayfalarda yer aldığı belirtildiği gibi; takma adları, soyadları, ön adlarıyla bulunmaların daha kolay bulunması için sık sık atıflar yapılmıştır.

İçindekiler bölümünde; biyografi sayfalarında olduğu gibi;

1. Genel olarak soyadına göre alfabetik sıralama yapılmıştır.

Örnek: **ADA, Ahmet.**

2. Aramayı kolaylaştırmak için yeterli göndermeler yapılmıştır.

Örnek: **ARİF, Ahmed.** Bkz. AHMED ARİF

3. Mahlas ve müstearlarıyla tanınıp, kitaplarında asıl isimlerini kullanmayanların tercih ettikleri isim tümüyle büyük harfle yazılarak, özgeçmişlerinde asıl veya tam isimleri belirtilmiştir.

Örnek: **YAVUZ BAHADIROĞLU, HEKİMOĞLU İSMAİL** vd.

4. İsim bulmayı kolaylaştırmak için gerçek isimlerden kitaplarında müstear isim kullananlara gönderme yapılmıştır:

Örnek: **OKÇU, Ömer.** Bkz. HEKİMOĞLU İSMAİL

5. Soyadı kanunundan önce vefat etmiş olanlar büyük harfle yazılmıştır.

Örnek: **ZİYA GÖKALP.**

6. Büyük harfle yazılan isimler aynı ise, parantezdeki isimlere göre sıralama yapılmıştır:

Örnek:

AYNÎ (Abdurrahman Zeyneddin)

AYNÎ (Bedreddin Ebû Muhammed Mahmud)

7. İlk iki kelimesi aynı olan isim ya da soyadlarından sonra isimlerinde ikinci bir kelime olanlar sonraya sıralanmıştır:

ARIT, Fikret

ARIT, Fikret Adil. Bkz. FİKRET ADİL

D- EK BÖLÜMLER

Ansiklopedimizde 10.300'ü aşkın biyografinin yer aldığı biyografi bölümünden başka 4 ek bölüm yer almaktadır:

1. TÜRK DÜNYASI YAZARLARI

Bu bölümde Orta Asya ülkelerinde yaşayan Türk-şair ve yazarlar alınmıştır. Bu ülkelerde doğmuş olsalar da Türkiye Türkçesi ile eser vermiş olanlar, çeşitli Avrupa ülkeleri ile Kıbrıs ve Kerkük'te yaşayan ve eserlerinde Türkiye Türkçesini kullananlar ansiklopedinin ana bölümünde belirtilmişlerdir. Ansiklopedinin tümünde, hakkında bilgi verilen Türk Dünyası yazarlarının sayısı 500 civarındadır.

2. DOĞUM ve ÖLÜM GÜNLERİ

Edebiyat ve düşünce hayatımıza önemli hizmetlerde bulunmuş yazarlarımızın anma günlerine yardımcı olsun diye kitabın sonuna ayrı ayrı "DOĞUM GÜNLERİ" ve "ÖLÜM GÜNLERİ" diye iki bölüm konulmuştur.

3. BİLİM VE SANAT - EDEBİYAT ÖDÜLLERİ

200 civarında kuruluşun Türkçe eser veren yazarlara verdiği ödüller listesinin yer aldığı bu bölümde, edebiyatçı, düşünür ve bilim adamlarımız için şimdiye verilmiş ödüllerin listeleri yer almaktadır.

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

Son bölümde yer alan SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA'da, bu ansiklopedinin hazırlanmasında geniş ölçüde yararlanılan başlıca eserlerden oluşan bir seçme kaynakça sunulmuştur.

4. İNDEKSLER

a. YAZAR ADLARI İNDEKSİ

Bu indeks ile amacımız, her bir yazarımız hakkında, kendi maddesinin dışında, 10.300 biyografinin yer aldığı diğer sayfalarda geçen bilgilere işaret etmektir.

b. YER ADLARI İNDEKSİ

Bu bölüm, bu ansiklopedinin en önemli bölümlerinden biri olup, Türkçenin hinterlandında yer alan Türkiye ve dünya şehirlerinin hangi sayfalarda geçtiği belirlenmektedir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

BAŞLICA KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri
ADD: Atatürkçü Düşünce Derneği
ADMMA: Ankara Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi
AİİBF : Ankara İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
AKDTYK: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
AKP: Adalet ve Kalkınma Partisi
AK Parti: Adalet ve Kalkınma Partisi
Akt.: Aktaran, aktarma
AKÜ: Afyon Kocatepe Üniversitesi
ANSAN: Antalya Sanatçılar Derneği
AÖF: Açık Öğretim Fakültesi
AP: Adalet Partisi, Ajans Presse
APK: Araştırma, Planlama, Koordinasyon
ASEM: Alternatif Sanatçılar Edebiyatçılar Müzisyenler Derneği
ATAÜ: Atatürk Üniversitesi
AÜ: Ankara Üniversitesi
bas.: Basılış, basım
BASAD: Bakırköylü Sanatçılar Derneği
BASİSEN: Banka-Sigorta İşçileri Sendikası
BEKSAV : Bilim Estetik Kültür ve Sanat Vakfı
BEMBİRSEN: Belediye Mensupları Birliği Sendikası
BRT: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Radyo Televizyonu
BESAM: Bilim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği
BSN: Bediüzzaman Said Nursî
BİLSAK: Bilim Sanat Kültür Hizmetleri Kurumu
Bkz.: Bakınız
BTTDD: Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği
BYYO: Basın Yayın Yüksek Okulu
ÇEKÜL: Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
çev.: Çeviri, çeviren
ÇYDD: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği
D.: Doğumu
der.: Derleyen.derleme
DEÜ: Dokuz Eylül Üniversitesi
DÜ: Dicle Üniversitesi
DİB: Diyanet İşleri Başkanlığı
DİE: Devlet İstatistik Enstitüsü
DMMA: Devlet Mühendislik ve MimarlıkAkademisi
DT: Devlet Tiyatrosu
DTCF: Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi
DÜ: Dicle Üniversitesi
EAÜ: Erzurum Atatürk Üniversitesi
EGAY-DER: Egeli Araştırmacı ve Yazarlar Derneği
EKİ: Ereğli Kömür İşletmeleri
EUCH: Etos Universal Cultur House
EÜ: Ege Üniversitesi
FAK: Folklor Araştırma Kurumu
Fak.: Fakültesi
FIJET: Uluslararası Turizm Yazarları ve Gazetecileri Birliği
FP: Fazilet Partisi
FÜ: Fırat Üniversitesi
GEF: Gazi Eğitim Fakültesi
GESAM: Türkiye Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği
GÜ: Gazi Üniversitesi
Haz.: Hazırlayan
HÜ: Hacettepe Üniversitesi
İBŞT: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Tiyatroları
İFSAK: İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği.
İHL: İmam - Hatip Lisesi
İHO: İmam - Hatip Okulu
İİBF: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İLESAM: İlim Edebiyat Sanat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği
İTİA: İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi
İTİA: İktisadi veTicari İlimler Akademisi
İTÜ: İstanbul Teknik Üniversitesi
İÜ: İstanbul Üniversitesi
KASD: Kayseri Sanatçılar Derneği
KİBATEK: Kıbrıs - Balkanlar - Avrupa - Türk Edebiyatları Kurumu
Kom.: Komisyon
KTÜ: Karadeniz Teknik Üniversitesi
KÜSAD: Kültür Sanat Habercileri Derneği
MAZLUM-DER: İnsan Hakları ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği
MÇP: Milliyetçi Çalışma Partisi
MDP: Milliyetçi Demokrasi Partisi
MEB: Milli Eğitim Bakanlığı
MESAM: Müzik Eserleri Sahipleri Meslek Birliği
MESS: Metal Eşya Sanayicileri Sendikası
MEŞYAD: Mersin Şairler ve Yazarlar Derneği
MGV: Milli Gençlik Vakfı
MHP: Milliyetçi Hareket Partisi
MP: Millet Partisi
MNP: Milli Nizam Partisi
MSP: Milli Selamet Partisi
MSÜ: Mimar Sinan Üniversitesi
MTTB: Milli Türk Talebe Birliği
MTV: Milliyet Film Televizyon Video Sanayi ve Ticaret A.Ş.
MÜ: Marmara Üniversitesi
OMÜ: Ondokuz Mayıs Üniversitesi
ORSEV: Ordu Sanat Evi
Oyn.: Oyun, oynandı
Ö.: Ölümü
R.: Rumî
RP : Refah Partisi
RTÜK: Radyo Televizyon Üst Kurumu
RYD: Reklam Yazarları Derneği
Sad.: Sadeleştirme, sadeleştiren
Sah.: Sahnelendi
SAÜ: Sakarya Üniversitesi
SBE: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SDÜ: Süleyman Demirel Üniversitesi
SED: Sanat Eleştirmenleri Derneği.
SEDER: Sanat Eğitimcileri Derneği
SESAV: Sanat Eğitim Sağlık Vakfı
SHÇEK: Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
SİSAV: Sivil Savunma Vakfı
SÜ: Selçuk Üniversitesi
TAEK: Türkiye Atom Enerjisi Kurumu
TAKVA: Tarımsal Kalkınma Vakfı
TBE Ansiklopedisi: Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi (2.bas.2003)
TCT Ansiklopedisi: Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi (5 cilt, 1985)
TDE: Türk Dili ve Edebiyatı
TDE Ansiklopedisi: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (8 cilt, 1976-1998)
TDK: Türk Dil Kurumu
TDV: Türkiye Diyanet Vakfı
TDK: Türk Dil Kurumu
TDOE-TDE Ansiklopedisi: Türk Dünyası Ortak Edebiyatı Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi 1-5 (2002-2005).
TED: Türk Eğitim Derneği
TGC: Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
TGS: Türkiye Gazeteciler Sendikası
TEHA: Telif Hakları Ajansı
TEK: Türkiye Elektrik Kurumu
TEMA: Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı
THA: Türk Haberler Ajansı
THM: Türk Halk Müziği
TİKA: Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı
TKİ: Taş Kömürü İşletmeleri
TMKV: Türkiye Milli Kültür Vakfı
TOBAV: Türkiye Opera ve Bale Çalışmaları Vakfı
TODAİE: Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü
TÖB-DER: Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği
TÖYKO: Tüm Öğretmenler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
TÖS: Türkiye Öğretmenler Sendikası
TSYD: Türkiye Spor Yazarları Derneği
tsz: tarihsiz
TSİP: Türkiye Sosyalist İşçi Partisi
TSM: Türk Sanat Müziği
TTB: Türk Tabipler Birliği
TTK: Türkiye Taşkömürü Kurumu
TÜ: Trakya Üniversitesi
TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
TÜRSAK : Türkiye Sinema ve Audiovisuel Kültür Vakfı
TÜSAV: Türk Sanatı ve Eğitimi Vakfı
TÜTAV: Türk Tanıtma Vakfı
TYB: Türkiye Yazarlar Birliği
TYS: Türkiye Yazarlar Sendikası
UÜ: Uludağ Üniversitesi
vb.: Ve benzerleri
vd.: Ve diğerleri
Yaz.: Yazan
YAZKO: Yazarlar ve Çevirmenler Kooperatifi
YİMDER: Yönetici İktisatçı ve Muhasebeciler Derneği
YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu
YYÜ: Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

başladı. *Harcanan Yıllar* (2004) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Halil Temel / Elçi 2004 Yıllık (2005).

IŞIK, Hüseyin Hilmi

Asker, ilim adamı (D. 1911, Eyüp / İstanbul - Ö. 26 Ekim 2001, İstanbul). Türkiye gazetesi, TGRT televizyonu ve İhlas Holding Yönetim Kurulu Başkanı Enver Ören'in kayın pederidir. İlköğrenimini Eyüp Sultan Reşadiye Numune Okulunda tamamladı. Halıcıoğlu Askeri Lisesini bitirdikten (1929) sonra Eczacılık Fakültesine girerek askeri eczacı oldu. Gülhane Hastanesinde stajını birincilikle tamamlayıp üsteğmen olarak Askeri Tıbbiye Okuluna müzakereci olarak atandı. Bu sırada Kimya Fakültesine kaydolarak, ünlü matematik, mekanik, fizik ve kimya hocalarından dersler aldı. 1936 yılında İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesini bitirdi. 1947'de Bursa Askeri Lisesinde kimya öğretmenliği, eğitim müdürlüğü, Kuleli ve Erzincan Askeri liselerinde uzun yıllar kimya öğretmenliği yaparak Kıdemli Albay rütbesinde iken (1960) emekli oldu.

Sonraki yıllarında Vefa, Cağaloğlu, Bakırköy Sanat enstitüleri gibi çeşitli okullarda matematik ve kimya öğretmenlikleri yaptı. Mücahid Ören dışında, ölen oğlu Ahmet Işık'tan Ferruh Işık isminde bir torunu daha vardır. Eyüp Sultan Mezarlığındaki aile kabristanında oğlu Ahmet'in yanında toprağa verildi. *Saadeti Ebediye, Eshâb-ı Kirâm* gibi eserleriyle, özellikle *Saadet-i Ebediye* adlı eseriyle tanınmıştır.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Saadeti Ebediye, Eshâb-ı Kirâm.*

ÇEVİRİ-YAYINA HAZIRLAMA: *Fenâidü'l-Fevâid/İtikadnâme* (Mevlâna Hâlid'den, 1996).

HAKKINDA: Allah Rahmet Eylesin (Türkiye, 27.10.2001), Bir Yıldız Daha Kaydı (Zaman, 27.10.2001), Hüseyin Hilmi Işık Vefat Etti (Yeni Şafak, 27.10.2001), Hüseyin Hilmi Vefat Etti (Milli Gazete, 27.10.2001).

Hüseyin Hilmi Işık

HÜSEYİN HİLMİ IŞIK

AZİZ YARE ELVEDA

Muzdarib bir gönülle, kâbûslu hayâllerle,
Vuslât-ı cânâna ve gülistâna elvedâ!
Gizli âh çekmelerle, içli iniltilerle,
Zevkine doymadığım nevbahâra elvedâ'!

Son bir def'a bakayım, o hüsn-i cemâline,
Bir nazarın değişmem, bütün dünyâ mâline.
İster gülsün gâfiller, bu âşıkın hâline,
Bundan böyle neş'e ve sürûrlara elvedâ'!

Gönlüm nûru, feyz kaynağım, oldu bizden ırak,
Zulmet-i hicrânda kaldı rûhum pür ıztırâk.
Hasret kaldım, hep kararım, oldum nûrundan cüdâ,
Feyz kaynağım, elvedâ', âh elvedâ', elvedâ'.

Güzellerin güzeli, rûhların tek matlûbu,
Değil mahlûkun yalnız, Hâlıkın da mahbûbu
Cihânı tenvîr eden en son Nûra elvedâ'!
En derin sevgilerle, azîz yâra elvedâ'!

İ. Emre Işık

IŞIK, İ. Emre

Toplumbilim araştırmacısı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde lisans, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde doktorasını tamamladı. Çalışmalarını daha sonra aynı bölümde öğretim üyesi olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

Beden ve Toplum Kuramı (1998), *Öznenin Dili.*

IŞIK, İhsan

Şair ve yazar. 4 Mayıs 1952, Diyarbakır (merkez) doğumlu. Çocuk kitaplarında Savaş Yüce imzasını kullandı. İlk ve ortaöğrenimini doğduğu kentte tamamladı (1970). Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Bölümü (1976) mezunu. Lisans tezi: "*Necip Fazıl Kısakürek'in Oyunlarında Tipler*". Diyarbakır, İzmir ve Erzurum'da çeşitli işlerde çalışarak okudu. 1976 yılından itibaren yerleştiği İstanbul'da İş ve İşçi Bulma Kurumunda memurluk, Çatalca, Şişli, Üsküdar Akşam, Üsküdar Cumhuriyet ve Burhan Felek, Küçükyalı Kadir Has liselerinde edebiyat öğretmenliği, özel bir kuruluşta basın danışmanlığı, Akabe Yayınevi ve *Mavera* dergisi yönetmenliği, reklâm ajansı yöneticiliği, Ünlem Yayınları sahipliği ve yöneticiliği (1990-95), İstanbul Büyükşehir Belediyesi İETT Genel Müdürlüğü basın danışmanlığı (1995-96) görevlerinde bulundu.

1996'da Ankara'ya yerleşerek Devlet Bakanı Danışmanı (1996), Başbakanlık SHÇEK Genel Müdürü ve Genel Müdür Yardımcısı (1996-98) olarak görev aldı. 1997 yılının Başbakanlık tarafından "Sokak Çocuklarına Şefkat Yılı" olarak ilan edilmesine öncülük etti. 1998'de kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. 2001'de Elvan Yayınlarını kurdu. YÖK kararıyla 1990 yılında Türk Filoloğu unvanını aldı. Türkiye Yazarlar Birliği (iki dönem genel başkan yardımcısı), İLESAM ve Türkiye Yazarlar Sendikası üyesi oldu.

İlk yazı ve şiirlerini Diyarbakır yerel gazetelerinden *Yeni Şark Postası* ve *Mücadele* (1965-69) ile *Babıali'de Sabah* (1969), arkadaşlarıyla çıkardığı aylık *Özlem* (Diyarbakır, 1969-70, 8 sayı) gazetelerinde yayımlamıştır. 1971'den itibaren ürünleri *Tohum, Hilal, İslâm Medeniyeti, Pınar,* çıkardığı *Çile* (Diyarbakır, yayın yönetmeni, aylık dergi, 1974, 6 sayı), *Yeni Sanat* (1975), *İslâm Ümmeti* (yönetmen,1982, 12 sayı), *Düşünce, Tek Yol, Muştu, Aylık Dergi, Girişim* (yayın kurulu üyesi, 1985-87), *Mavera* (genel yayın yönetmeni, 1987), *Dış Politika*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

İhsan Işık

(1988), *Yürüyüş* (Diyarbakır, 1989), *Yeni Zemin* (yayın kurulu üyesi, 1995), *Yedi İklim* (2002) ve *Hece* (2003) dergileri ile *Hür Söz* (Erzurum, günlük fıkra, 1972), *Yeni Devir* (sanat-edebiyat sayfası yönetmeni, 1977, 1980), *Millî Gazete* (1976-86), *Zaman* (1986), *Akit* (Vakit, 1994), *Yeni Dönem* (genel yayın yönetmeni, 1999, 2002), *Tutanak* (2000), *Yeni Şafak* (dizi yazı, 2000) gazetelerinde yer aldı. Ayrıca *SHÇEK Sosyal Hizmetler, SHÇEK Gençlik, SHÇEK Çocuk* dergilerini kurdu ve yönetti (1996-97). 1995 yılında Aşkabat (Türkmenistan), 1996'da KKTC, 2003 Strasbourg (Fransa) Türkçenin Uluslararası Şiir Şölenlerine katıldı. Yurtiçi ve yurtdışında çok sayıda konferans verdi, panel ve açık oturumlara konuşmacı ve yönetici olarak katıldı. Aynı yıllarda Almanya'yı birçok kez, iki aylığına Fransa'yı ve kısa bir süre Türkmenistan, İran, Arnavutluk ve Makedonya'yı dolaştı. İzlenimlerinin bir bölümünü kitaplaştırdı.

1991'de *Peygamberimizin Hayatı*, 1992'de *Dört Büyük Halife* adlı kitapları Almancaya çevrildi. *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi*'nin üç ciltlik basımı 2005 yılında İngilizceye çevrilerek, dönemin Kültür Bakanı Atilla Koç tarafından Ekim 2005'teki Uluslararası Frankfurt Kitap Fuarında yabancılara tanıtıldı. Aynı fuar döneminde, Türkiye'nin 2008 yılında fuarda "Konuk Ülke" olması için başvuru yapan resmi heyet tarafından, bu ansiklopedi Türk yazarları adına Fuar Yönetim Kurulu Başkanına sunuldu. İngilizce ansiklopedi aynı yıl Kültür Bakanlığı resmi web sitesinin İngilizce bölümünde yayımlanmaya başlandı.

Akdeniz Kıyısında Bir Çocuk adlı şiiri iki ayrı formda bestelendi. Bazı şiirleri Makedonca ve Arnavutçaya çevrildi. Çeşitli tarihlerde Kültür Şurası'na ve Devlet Bakanlığının Aile Şurası'na katılarak tebliğler sundu. Radyo Birlikte (Ankara) "Entelektüel Gündem" ve "Düşünce Gündemi" programlarını hazırlayıp sundu (1999-2001). Başbakanlık Atatürk Kültür Merkezi'nin çıkardığı *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*'nin madde yazarları arasında yer aldı (2002-). AB hazırlık süreci kapsamında Telif Hakları Yasası'nda yapılacak değişikliği görüşmek üzere Kültür Bakanlığınca oluşturulan komisyonda görev üstlendi.

Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi'nin 3 ciltlik genişletilmiş 3. basımı ile İLESAM ve Türk Dünyası Genç Yazarlar Derneğinin Hizmet Ödülünü; İngilizce baskısı (Encyclopedia of Turkish Authors) ile Türkiye yazarlarının dünyaya tanıtımından dolayı Türkiye Yazarlar Birliğinin 2005 yılı Özel Ödülünü aldı.

"*Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi gerçekten fevkalade bir eser.*"

Her biyografik soruya bulursunuz burda yanıt

Ve her yanıta ilişkin bol bol açık seçik kanıt.

Bu, sırf yazarlar ansiklopedisi değil, bir edebî anıt." (Talât Sait Halman)

TÜRKİYE YAZARLAR ANSİKLOPEDİSİ

Sedat Umran

Araştırıcı kimliğini hakkıyla ortaya koyduğu için bu eseriyle İhsan Işık kanımızca yazınımızda büyük bir eksikliği gidermiştir. bu eseri için yetkili kalemlerce yazılanlar, övgüler sebeplendirilmiş olan takdirlerdir. Böyle bir eserin hazırlanıp yayımlanması yazınseverler için mutluluk vesilesidir.

İhsan Işık'ın hazırladığı bu çok değerli çalışma yansız bir bakışla incelendiğinde bunca övgüye ve takdire hak kazandığını düşünerek sevinç duyuyoruz.

Biz kendi hesabımıza İhsan Işık'ın böyle bir yapıtı kazandıracağını pek ummamıştık; bunun sebebi o denli büyük bir zahmeti ve titizliği göze alabilecek ve konusuna büyük bir sevgiyle eğilebilecek yazın adamlarımızın sayısının sanıldığı kadar çok olmayışıdır.

Ansiklopedinin yazarı ki aynı zamanda güzel şiirler yazmış olan bir şairimizdir, çle aldığı kişilikler üzerine yargısını kendisi saklayıp ehil kalemlerin ve eleştirmenlerin onlar üzerine dile getirdiklerinden isabetli alıntılar yapmıştır.

Yazarın kendisinden önce yayımlaşmış bulunan bu tür eserlerin bir çoğunu gözden geçirdiği ve tıradığı anlaşılmaktadır.

Bu kitapta ilk kez ünlu yazarlar yanında isimleri bugün için unutulmuş bulunan, ama edebiyata emek vermiş olan ve belleğimizde yer etmiş bulunan çok sayıda bugün artık unutulmuş olsalar da yerlerini almıştır. Bu özellikle de sevindirici bir durumdur.

Kısaca belirtelim ki, yazarımızın bu eserinin zamanla daha da değerlenmiş olacağını tahmin edebiliriz, çünkü bu kadar geniş çapta yayımlanmış olan ve belirttiğimiz özellikleri gösteren bir ikinci eserin mevcut olduğunu sanmıyoruz. (...) Edebiyatı sevenlerin kitaplığında eksik olmaması gerekli bir eser meydana getirerek, sevgimizi ve hayranlığımızı kazanmıştır.

(*Yedi İklim*, Ağustos 2004)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

YENİ BİR 'YAZARLAR ANSİKLOPEDİSİ'

Tansu Bele

"İhsan Işık ansiklopedisinde, birbirine taban tabana zıt düşüncelere ve dünya görüşüne sahip yazarları biraraya getirmiş, yazarlar arasında sağ, sol, ilerici, gerici demeden, hiçbir fark gözetmeden tümüne yer vermeye çalışmıştı. Ülkemizin yazın alanında kalem oynatmış ne kadar kişi varsa bu yapıtta derlenmiş bulunmaktaydı. Dahası, düşünceleriyle ve yazdıklarıyla belki hiçbir zaman biraraya gelemeyecek, kendi aralarında da gelmek istemeyecek, birlikte anılmaktan bile hoşlanmayacak bu yazar kişiler, ansiklopedinin sayfalarını süsleyen resimlerinden birbirlerine dostça gülümseyerek, kardeşçe bakmaktaydı. (...)

Salt, bu nedenle bile, İhsan Işık'ın büyük bir çaba sonucu ortaya çıkardığı ve: "Bu ülkenin nasıl olup da bunca birbirine zıt görüşlü aydını özgürce yetiştirebilmiş olduğu" gerçeğini vurgulayan, gözlerimizin önüne seren yapıtını olumlu karşılamamız gerekir. Kısacası İhsan Işık bence iyi bir iş yapmış."

(*Cumhuriyet Kitap*, 31.1.2002)

"*Bizim toplumumuzun geçmişte son derece zengin bir biyografi birikimi olduğu biliniyor. Son yıllarda azalan ilginin yeniden ivme kazanması sevindirici. İhsan Işık'ın Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi bu anlamda önemli bir boşluğu dolduruyor. Büyük emek ürünü bu çalışmayı gerçekleştirdiği için yazarını kutluyorum.*" (Mustafa İsen)

"*Her konudaki araştırıcıların ilk baş vurduğu kaynaklar, biyografik eserlerdir. İyi hazırlanmış bu tür çalışmalar, araştırıcıları yönlendirme ve doğru bilgilere ulaşma bakımından önem taşırlar. Biyografik eser hazırlama çok çileli ve sabır isteyen bir iştir. Hele Türkiye gibi bu alanda geniş boşluklar bulunan bir ülkede bu zorluk daha da artar. İhsan Işık bu zorlukları sabırlı ve titiz bir çalışma ile aşmış, kültür ve sanat hayatımızın hemen hemen eksiksiz bir biyografik kaynağını ortaya koymayı başarmıştır.*" (Necat Birinci)

"*Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi sadece günümüzde değil, gelecekte de yararlı olacak bir eser. Günümüz yazarlarını geleceğin araştırmacılarına, meraklılarına tanıtacak önemli bir kaynak. İhsan Işık'ın bu eseri, Türk kültür tarihine ışık tutacak.*" (Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın)

"*Ozan İhsan Işık'ın şiirlerinde sevgi, aşk, insanlık önemli yer tutuyor. Derin ve etkili söyleyiş ilgi çekerken mistik bir hava da seziliyor.*" (Hasan Akarsu)

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Kültürümüzün Kimliği* (1982, gen. 4. bas. 1995), *Sömürgeciliğin Çağdaş Boyutları* (1983), *Uluslararası Sorunlar / İslâm Dünyası ve Türkiye* (1987), *Kültürümüz ve Kadınlarımız* (1987), *Peygamberimizin Hayatı* (1987), *İslâm Tarihi Dört Halife Dönemi* (resimli, 1989, *Dört Büyük Halife* adıyla gen. bas., 1991), *Bediüzzaman Said Nursi ve Nurculuk* (1990), *Das Leben Des Islamischen Propheten Mohammed* (1991), *Die Vier Grossen Kalifen In Der Islamischen Religion* (1992), *İki Yobaz* (1996).

BİYOGRAFİ: *Yazarlar Sözlüğü* (1990, gen. bas. 1998), *Yazarlar ve Şairler Sözlüğü* (1992), *Filit Girişen - Hayatı ve Düşüncesi* (Bayram Girişen ile, 2000), *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi* (tek cilt, 2001; gen. 2. bas. 2002), *Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi* (3 cilt, 2003, genişletilmiş 4. bas. 2006), *Ankaralı Şairler ve Yazarlar* (2003), *Encyclopedia of Turkish Authors* (çev.: Wordlink Çeviri Hizmetleri, 3 cilt, 2005), *Resimli ve Metin Örnekli Türkiye Edebiyatçılar ve Kültür Adamları Ansiklopedisi* (10 cilt, 2006).

ŞİİR: *Eğilim Anıları* (1975), *Akrep ve Yelkovan* (1987), *Akdeniz Kıyısında Bir Çocuk* (1996), *Kuğulu Park'taki Kuşlardan Biri* (2002).

GEZİ: *Makedonya ve Fransa İzlenimleri* (2002).

İhsan Işık

İHSAN IŞIK - ENCYCLOPEDIA OF TURKISH AUTHORS

Canan Sevinç

"Bazı ansiklopediler vardır ki içinde barındırdığı bilgilerin yanında düzenleyicisine (ya da düzenleyicilerine) de çok şey borçludur. Öyle ki biri olmadan diğerinden söz etmek olmaz. Bu bütünün her iki parçası birbirini tamamlar. İhsan Işık'ın, adı neredeyse kendisiyle özdeşleşen Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi de bu nevi eserlerdendir. Yılların emeği, birikimi ve sabrının ürünü olan Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi ile Türk kültür hayatına alanında bir klasik eser armağan eden değerli araştırmacı-yazar-şair İhsan Işık, söz konusu eserinin daha da genişletilerek metin örnekli ve on cilt halinde yayına hazırlandığı müjdesini kamuoyuna verdikten sonra bir taraftan da eserini, dolayısıyla da yazarlarımızı, sınırlarımızın dışında tanıtmaya yönelik bir hamlede bulunarak Encyclopedia of Turkish Authors'u yayımladı. Adından da anlaşılacağı üzere İngilizce olarak hazırlanan eser, ilk kez 2005 Frankfurt Kitap Fuarı'nda okura sunuldu.

Encyclopedia of Turkish Authors, öncelikle, Türk edebiyatına (ve kültürüne) mal olmuş önemli yazarları kapsamaktadır. Burada, İhsan Işık'ın gözettiği ve eseri Türkçe baskısından ayıran ölçüt; Türk edebiyatı dendiğinde akla gelebilecek, Türk edebiyatını dünyada temsil edebilecek seçme yazarlara yer verilmiş olmasıdır. Bu konuda klasik Türk edebiyatından günümüze uzanan bir süreç ansiklopediye konu olmaktadır. İhsan Işık, bu şekilde bir bütüncül yaklaşımla Türkiye dışındaki ülkelerin Türk edebiyatını tek yönlü olarak değerlendirmesini önlemiş olmaktadır. (...)

AB'ye dahil olup olmama tartışmalarının hararetle sürdüğü bir süreçte, neredeyse tüm dünyanın gündeminde yer edinen Türkiye'nin, köklü ve sağlam temellere dayanan edebiyatını seçme yazarlarla tanıtan eser, ülkemizi ve yazarlarımızı uluslararası platformda tanıtması açısından, ayrıca, önem arz etmektedir."

(*Hece*, Mart 2006)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İHSAN IŞIK

EŞREF SAAT

Saatlerimi sana kurdum her sabah
Karaladım üstünü tüm sayıların
Çıktım fecrinin yolculuğuna
Gelip cehennemine durdum
Uykusuzdum perişandım bütün yaralar omzumda

Sen var ya sen
Geçen ve geçmeyen saatlerime ayna
Bir gün dedin ki bana
Artık dolanıp durma kapımda
Ey fırtına ey boran ve ey talihsiz adam
Senin için ıssız bir adadır dünya
Sılan yok mu senin ey yabancı
Şimşekler altında bir çadır
Zehirli bitkiler ormanı ya da

Ben var ya ben
Eskiden beri dil bilmezin biriydim
Senden sonra eklendi yüreksizliğim
İşte bundandır kekemeliğim
Ve mavi ve kızıl gecelerimden
Bir dize haber veremeyişim sana

Aslında hiçbir gün hiçbir şey
Diyemedim ki sana
Vuruldum yalnız hep yapayalnız
Saatler günler aylar boyunca
Bu eşkıya kentin sokaklarında
Bıkıp usanmadan aradım her gün
O mağrur bakışının bir eşref saatini

(4 Mayıs 2001, Ankara)

İHSAN IŞIK

KUĞULU PARK'TAKİ KUŞLARDAN BİRİ

Evim yok bu şehirde Tanrım
Buralarda kimsem yok
Bilemiyorum hangi sokak hangi kapı
Geceleri yekpare ıssızlıktır
Bir konukevinde bir seccade

Ben kimim bu şehirde Tanrım
Tanıyan yok bilen yok
Ha ben ha Kuğulu Park'taki kuşlardan biri
İsmimi antetli kâğıtlardan okuyor herkes
Kaç zamandır kayboldum aranmıyor beni annem

Bir sevgilim var Tanrım çok uzaklarda
Sesi telefonun ucunda mı yüreğimin içinde mi bilemiyorum
Ve o bilmez bu denli hasret nedir bu denli sevmek
Her sabah her akşam hayali karşımdadır
Ben hayalinin yanında

Bir düş kurdum Tanrım ne olur uyandırma
Küçücük bir düştür bu senin yüce katında
O bir yerde kaldı ben bir yerde
Ne olsun küçük bir armağan olsun
O da olsun yanımda

ÇOCUK ROMANI (Savaş Yüce adıyla): *Kaçaklar* (1987), *Sevgili Anneciğim* (1987).

HAKKINDA: Yahya Akengin / Eğilim Anıları (Hisar, sayı: 140, Ağustos 1975), Necati Polat / Cumhuriyet Döncmi Şiirine Bakış ya da Son Elli Yılın Şiiri - Üç Şair Üç Söyleşi / İhsan Işık'la (Aylık Dergi, Şiir Özel Sayısı-1, Nisan-Mayıs-Haziran 1982), Kültürümüzün Kimliği (Mavera, 1983), Ahmet Özalp / İhsan Işık'la Uluslararası Sorunlar Üzerine (Zaman, 5.3.1987), İbrahim Balcı / "Akrep ve Yelkovan" Bir de Işık (Milli Gazete, 18.5.1987), Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir? (1989, 1990), Bediüzzaman Said Nursi ve Nurculuk (Nokta dergisi, 29.7.1990), Sebahattin Şimşir / Yazarlar Sözlüğü (Türk Kültürü, sayı: 348, Nisan 1992), Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 2. bas. s. 465, 1997), Arif Ay / Türkiyc Yazarlar Ansiklopedisi (Milli Gazete, 4.11.2001), Mustafa Miyasoğlu / Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi (Milli Gazete, 12.11.2001), Abdurrahim Karakoç / Yayın Dünyasından Bilgiler (Akit, 19.11.2001), Metin Cengiz / Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi (Varlık, sayı: 1131, 1 Aralık 2001), Tansu Bele / Yeni Bir Yazarlar Ansiklopedisi (Cumhuriyet Kitap, sayı: 624, 31.1.2002), Abdurrahman Dilipak / Depoda Ne Var? (Vakit, 4.3.2002), Ömer Lekesiz / Yazarlar Ansiklopedisi (Hece, sayı: 63, Mart 2002), İsmet Kemal Karadayı / 2001'in İki Büyük Ansiklopedisi (Türk Dili Dergisi, Mart-Nisan 2002), Orta Sayfa Sohbeti: Nazir Akalın-Mehmet Aycı / "Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi" Üzerine İhsan Işık'la Yapılan Konuşma (Dergâh dergisi, Nisan 2002), Muzaffer Uyguncr / Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi (Cumhuriyet Kitap, 11.4.2002), Erdal Noyan / Tek Bir Kişinin Yüklendiği Bir Örgütsel Çalışma (Virgül dergisi, Haziran 2002), Asuman Tümer / Yazar Biyografisi Alanında Türkiye'de En Geniş Kaynak - Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi'nin Yazarı İhsan Işık (The BEST dergisi, Haziran 2002, sayı: 69), Aslı Örnek / Makedonya ve Fransa İzlenimleri (Radikal Kitap, 5.7.2002) - Kuğulu Park'taki Kuşlardan Biri (Radikal Kitap, 21.7.2002), Ruhan Mavruk / İz Bırakmak (Berfin Bahar, Temmuz 2002), Necmettin Turinay / Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi: Türkiye'nin Birikimi (Umran dergisi, Eylül 2002), Dr. Necmettin Turinay / Türkçenın Yeni Kamusu (Özgür ve Bilge dergisi, Eylül 2002), Birsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002), Hasan Akarsu / İhsan Işık'ın Şiirleri (Türk Dili Dergisi, Ocak-Şubat 2003), Ahmet Yıldız / İhsan Işık'la Söyleşi (Edebiyat ve Eleştiri dergisi, Mart-Nisan 2003), Bülent Habora / Para Kazanmanın En Kolay Yolları (Evrensel gazetesi, 26.6.2003), TDOE-TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2004), Şeyhmus Diken / Yazarı Ansiklopediye Kaydetmek (Tango ve Diyarbakır, 2004), Hasan Akarsu / Şiirler-Den / İzler (2004), Mustafa Armağan - Sezai Coşkun / Bulutları Delen Kartal – Cemil Meriç İle Konuşmalar (2004), Sedat Umran / Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi (Yedi İklim, Ağustos 2004), Bekir Oğuzbaşaran / Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi (Berceste dergisi, sayı:36, Haziran 2005), Tansu Bele / İhsan Işık'ın Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi İngilizcede

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

(1.12.2005), Özcan Ünlü / Türkçenin En Büyük Biyografi Ansiklopedisi (Cumhuriyet Kitap, 5.12.2005), R. Mithat Yılmaz / Türkiye Yazarlar Ansiklopedisi'nde Elazığlılar (Günışığı gazetesi, Elazığ, 9.12.2005), Cemal A. Kalyoncu / Hatıralar Tarih Yazacak (Aksiyon, 19.12.2005), Canan Sevinç / İhsan Işık - Encyclopedia of Turkish Authors (Hece, Mart 2006).

Kemal Işık

IŞIK, Kemal

Halk ozanı. 1953, Saraç / Şarkışla / Sivas doğumlu. Kul Kemal mahlasını da kullandı. İlkokulu (1967) köyünde bitirdi. Aynı yıl Ankara'ya göç etti. Ortaokul ve liseyi burada okudu. 1973 yılında askere gitti. 1974 Kıbrıs Barış Harekatı'na katıldı. 1976 yılında serbest hayata atıldı. 1977 yılında Sakine Işık'la (Ozan Sakini) ile evlendi. 1980 yılından itibaren Ankara'da memurluk yaptı. Katılmış olduğu şiir yarışmalarında birincilik dahil çeşitli ödüller aldı. Halk Ozanları Kültür Vakfı Yönetim Kurulu üyesi, Ozanlar Birliği kurucu üyesi oldu. Şiirleri çeşitli edebiyat dergilerinde ve antolojilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Gönlümün Dili (1994), *Yürüyorum Ömrümün Yalnızlığına* (2002).

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar – Şiir Antolojisi III (2004) - Edebiyatımızda Ankara-Kale Şiir Yıldızları (2005).

KEMAL IŞIK (Kul Kemal)

GÖNÜL YARASI

Vurgun yedim yüreğimden,
Bende gönül yarası var,
Ağır oldu gereğinden,
Bende gönül yarası var.

Damarımda kanım dondu,
Sinem alev aldı yandı,
Sızısından nevrim döndü,
Bende gönül yarası var.

Gözlerinde derindeyim,
Nara akan yerindeyim,
Çok perişan durumdayım,
Bende gönül yarası var.

KUL KEMAL'im özüm dertli,
Saz çalarım sözüm dertli,
Hiç gülmüyor yüzüm dertli,
Bende gönül yarası var.

IŞIK, Kenan

Tiyatro yönetmeni, oyuncu, yazar. 1 Ocak 1947, Malatya doğumlu. Tiyatroya Malatya Halkevinde amatör olarak başladı. 1963'te lise öğrencisiyken Ankara Meydan Sahnesinde profesyonel oyuncu oldu. Gazi Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü mezunudur. 1972 yılında dışarıdan sınavlara girerek Devlet Tiyatrosuna girdi. Ankara Halk Oyuncuları, TÖS (Türkiye Öğretmenler Sendikası) Tiyatrosu ve Ankara Birliği Sahnesinde oynadı. 1973'te Sahne 73 topluluğunu kurdu. Bursa Devlet Tiyatrosunda oyunlar sahneledi. 1978'de Ankara Devlet Tiyatrosunda oyunculuğun yanı sıra yönetmenlik yaptı. 1988 'de ABD'ye davetli olarak gitti. ABD'de ve Almanya'da tiyatro araştırmaları yaptı. Yurda döndükten sonra, 1996-99 yılları arasında İstanbul Büyükşehir

Kenan Işık

Belediyesi Şehir Tiyatroları Genel Sanat Yönetmeni olarak görev yaptı. İstanbul Devlet Tiyatrosuna yönetmen olarak atandı. 2002 yılında çekilen Yeşil Işık adlı filmde ve televizyon dizilerinde rol aldı. "*Bugünün tiyatrosu izleyiciyi sarsıp yenileşme duygusu uyandırmalıdır*" diyen Işık, bunun tiyatroda "politik iletişim ile estetik yaratmanın uyumlu bütünlüğü"nde gerçekleşebileceğine inanmaktadır.

Bebek Uykusu ve *Olmayan Kadın* ile Kültür Bakanlığı En iyi Oyun, iki kez Kültür Bakanlığı En İyi Yönetmen, Oyun Yazarları Derneği En İyi Yönetmen, TBMM Çocuk Oyunları Yarışmasında mansiyon, *'İvan İvanoviç Var mıydı Yok muydu?'* ile Eleştirmenler Birliği Ödülü, Makedonya Festivali'nde Jüri Özel Ödülü, Ulvi Uraz Oyuncu Değer Oyuncu, İsmet Küntay En İyi Yazar, Uluslararası Lions 118-Türkiye Yönetim Çevresi Sanat Ödülü, Bakırköy Belediyesi Uyarlama Oyun Yarışmasında Başarı Ödülü, Avni Dilligil En iyi Yönetmen, Türk Yazarlar Birliği Roman Uyarlama ödüllerini kazandı. Ayrıca 2000 Hürriyet Kelebek Ödülü, 2000 Rotarak Yılın İletişimcileri Ödülü, Ankara TV Gazetecileri Derneği Ödülü, Magazin Gazetecileri Derneği Ödülü, Selçuk Üniversitesi İletişim Ödülü, İstanbul Üniversitesi İletişim Ödülü, Aydın Doğan Anadolu Meslek Lisesi İletişim Ödüllerini aldı.

ESERLERİ:

TİYATRO: *Bebek Uykusu* (oyun, 1995), *Cumhuriyetin 75. Yılında Türk Tiyatrosu* (ortak, 1999).

DENEME: *Araf Yazıları* (2002), *Geçip Gitti Kirpiklerimin Arasından* (2004).

HAKKINDA: Tiyatro Ansiklopedisi (1995), Ali Karaçalı - Zeynep Doymuş / Kenan Işık ile Tiyatro Üzerine (Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim dergisi, sayı: 37, Mart 2003), TDOE-TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2004).

IŞIK, Kutlu

Bkz. BOZOKLAR, Kutsiye

IŞIK, Metin

İletişim araştırmacısı. 25 Temmuz 1972 doğumlu. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü (1994) mezunu. Aynı fakültede Gazetecilik Bölümünde yüksek lisans çalışmasını (1998), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalında doktorasını (2002) tamamladı. Dönemin Millî Eğitim Bakanı Avni Akyol'un basın danışmanlığını yürüttü (1995-96). Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesinde araştırma görevlisi (1996-2003), Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesinde yardımcı doçent (2003-) olarak çalışmalarını sürdürdü. Ayrıca Erciyes Üniversitesi İletişim Fakültesinde dekan yardımcılığı ve bölüm başkan yardımcılığı (2003-) görevlerinde bulundu. Makaleleri, *Selçuk İletişim Dergisi*, *Kilad*

Metin Işık

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Maltepe İletişim dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

İletişimden Kitle İletişimine (2000), *Dünya ve Türkiye Bağlamında Kitle İletişim Sistemleri* (2002), *Kitle İletişim Teorilerine Giriş* (2002), *Medyada Yeni Yaklaşımlar* (editör olarak, 2004), *Sizinle İletişebilir miyiz?* (2004).

HAKKINDA: Metin Işık / İletişimden Kitle İletişimine (2000).

IŞIK, Mustafa

Şair ve ressam. 1955, Doğanşehir / Malatya doğumlu. İlk ve ortaokulu Doğanşehir'de okudu. Yatılı olarak girdiği Sivas İlköğretmen Okulunu 1974'te bitirdi. 12 Mart döneminde birkaç yıl Mardin ve Diyarbakır'da öğretmenlik yaptıktan sonra mesleğine yirmi yıl ara verdi. 12 Eylül döneminde bir süre cezaevinde yattı. 90'lı yılların başında İstanbul'a yerleşti. Şairliği yanı sıra resim çalışmalarına da devam etti. 1979'da bıraktığı öğretmenliğe 1999'da geri döndü. Öğretmenlik görevini İstanbul'da sürdürdü. Şiir çalışmalarını 1991'e kadar yayımlamadı. Ürünleri *Eski, Sanat ve Hayat, Şiir Ülkesi, İnsancıl, Güzel Yazılar, Berfin Bahar* vd. dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Elimde Ay Kırıkları* (1991), *Ellerin Kuş Sürüsü* (2001), *Dalıma Şiir Kondu* (çocuk şiiri, 2003), *Bak Bu Senin Şiirin* (çocuk şiiri, 2003), *Yakanıza Yapışan* (2005).

Mustafa Işık

ÖYKÜ: *Barışçılık Oyunu* (çocuk öyküsü, 2004), *Arkadaşlık Şarkısı* (çocuk öyküsü, 2004).

HAKKINDA: Ellerin Kuş Sürüsü (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Ellerin Kuş Sürüsü (Cumhuriyet Kitap, 14.12.2001).

IŞIK, Neclâ

Şair, yazar, çevirmen. 1947, Kilis doğumlu. İlkokulu Kilis'te okudu. Denizli Öğretmen Okulunu ve Atatürk Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümünü bitirdi. Aynı bölümde lisans (1964-67) tamamladı. 1973'te Fransa'daki Montpellier Üniversitesinden burs alarak bir süre Fransa'da bulundu. 1980–96 yılları arasında bugün Marmara Üniversitesi bünyesinde olan Atatürk Eğitim Enstitüsü, Diş Hekimliği Fakültesi ve Uluslararası İlişkiler Fakültesinde ileri derece Fransızca gramer, çeviri, konuşma ve metin açıklama dersleri verdi. 1996 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Şiirleri ve hikâyeleri *Yaşasın Edebiyat, Sanat Olayı, Varlık* ve *İn Vivo* gibi dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Güz Göndermişsin Aldım* (1990), *Rüzgârın Doğduğu Yer* (3. bas. 1991), *Yol-Çatı* (1991).

ROMAN: *Göç* (manzum, 1993).

ÖYKÜ: *Yusuf* (1992).

ÇEVİRİ: *Seksek* (J. Cortázar'dan, 1988), *Kum Çocuk* (T. B. Jelloun'dan, 1989), *Suların Ayrıldığı Yer* (A. Carpentier'den, 1991), *Lanetli Gece, Fatih Sultan Mehmet* (A. Clot'tan, 1991), *Kutlamalar* (Adonis'ten, 1991), *Dalların Güncesi* (Adonis'ten, 1994), *Fanfan* (A. Jardin'den, 1994), *Artemisia* (Alexandra Lapierre'den, 2000), *Ekmeği Taştan* (Jean Fréville'den, 2005).

HAKKINDA: Bedihan Tamsöz / Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler Antolojisi (1994), Bedihan Tamsöz / Kadın Şairler (1994, s. 227-232), Mehmet Aydın / Ne Yazıyor Bu Kadınlar (1995), TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2001), TDOE-TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2004).

IŞIK, Osman Zeki

Eğitimci, bürokrat, yazar (D. 1892, Mercan / İstanbul – 19 Kasım 1959, İstanbul). Şemsü'l-Maârif-i Hamidi Mektebinde orta, Mercan İdadisinde lise öğrenimi gördü. 1912'de Mektebi Mülkiyeyi bitirdi. Çeşitli görevlerde bulunduktan sonra 1915'ten itibaren Taşköprü, Giresun ve Ünye kaymakamlığı yaptı. Osmancık kaymakamlığına atandı ise de gitmeyerek istifa etti. Nisan 1919'da İstanbul Sultanisinde Türkçe öğretmenliği yapmaya başladı. 1923'te Mülkiye Mektebi öğretmen yardımcısı oldu. 1927'den itibaren tekrar idare mesleğine dönerek Nazilli, Şiran; Karasu, Gemlik, Elmalı ve Avanos kaymakamlıklarına atandı. 2 Ekim 1957'de Sinop Vali Yardımcılığı görevindeyken emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

Bizde Maarif-i İbtidâiyye (1921), *Kuvvâ-i Milliye* (1922), *Genç İdarecilere İdari ve İçtimai Düsturlar* (1923), *İdare* (1924).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968).

IŞIK, Sakine (Ozan Sakinî)

Halk ozanı. 1958, Saraç köyü / Şarkışla / Sivas doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Şarkışla ilçesinde bitirdikten sonra köylüsü olan Kemal Işık'la (Kul Kemal) evlendi. Şiire

MUSTAFA IŞIK

AÇIK BIRAK DEFTERİ

Sen yine de açık bırak defteri
Acıysa her anı yaşanan günlerin
Bir o kadar el vermekte sevince
Not düşersin
Zamansız olabilir
Bir bakarsın ateş sarar her yeri

Açık bırak
Fırtınalar kopabilir yüreğinden engelsiz
Bir dize gibi yükleyip sırtına aşkı
Damlayıp süzülerek imbiğinden yaşamın
Düşmesin ayak altına kirlenmesin
Kalmasın bencilliğin dört duvarında
Tutsak

Açık bırak
Demedim mi bak
İşte başladı birçok şey
Yarım yamalak
Sabah güneşi gibi parlak

(*Ellerin Kuş Sürüsü*, 2001)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

SAKİNE IŞIK (Ozan Sakini)

AZ MI GELDİ

Yârim seni kapılarda
Gözlediğim az mı geldi?
Acı esen tipilerde
Sızladığım az mı geldi?

Kınalayıp ellerimi
Yakıştırıp allarımı
Senin için tellerimi
Düzlediğim az mı geldi?

Merakımı kuşkun ile,
Coşuyorum meşkin ile,
Yüreğimi aşkın ile,
Közlediğim az mı geldi?

İssiz evi mekan ettin,
Gel dedikçe geri gittin,
SAKİNİ'den geri gittin,
Özlediğim az mı geldi?

Sakine Işık (Ozan Sakini)

ilgisi eşi Kul Kemal'in 1994 yılında yayımladığı *Gönlümün Dili* adlı kitapla başladı, 2002 yılında eşiyle ortaklaşa çıkardığı *Yürüyorum Ömrün Yalnızlığına* adlı kendi şiir kitabıyla pekişti. 2004 yılında kurulan Ozanlar Birliği Derneği'nde kurucu üye olarak ozanlık geleneğine hizmetini Ankara'da devam ettirdi.

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Edebiyatımızda Ankara-Kale Şiir Yıldızları (2005).

Talip Işık

IŞIK, Talip

Şair. 1968, Karaisalı / Adana doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Adana'da tamamladı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu. Bir süre öğretmen olarak hizmet verdikten sonra TBMM'de milletvekili danışmanlığı yaptı.

Şiirleri 1987 yılında *Yeni Sıla* dergisinde başlayarak *Nida, Kardelen, Yeni Dünya, Yeni Ufuk* vd. çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. *Üç Kitap Dilan, Tavna ve Akşamlar* (1996) adlı bir şiir kitabı vardır.

TALİP IŞIK

KARA ZULÜM YAĞAR GÖKTEN ÜSTÜNE TOPRAĞIN

güneşten muştularla geldi çocuklar
geceden sararan mevsimlerden geçtiler

kanla çizilir şafaklar yüreğim üstüne
geçilir yardan sevgilerden ölüm üstüne

kara zulüm yağar gökten üstüne toprağın
aydınlık bir gün doğar doğar mekke üstüne

ellerim dolanır gözlerine seherlerin
savaşçılar gelir ufuktan cihat üstüne

yağmurlarla söylenir türküler kutlu çağa
cihada yürür savaşçılar şehadet üstüne

kara zulüm yağar gökten üstüne toprağın
kurulur yeni bir dünya gülistan üstüne

(Üç Kitap, Dilan Tavna ve Akşamlar, 1996)

IŞIK, Toprak

Öykücü. 1973, Elazığ doğumlu. Çocukluk ve ilkgençlik yılları İncgöl'de geçti. Bilkent Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü (1996) mezunu. *Patika* adlı bir edebiyat dergisi çıkartan Patika Grubuna katıldı (2001). Öykü ve denemeleri *Kül, Külöykü, Patika* dergileriyle, *açıksite* e-dergisinde yer aldı.

ESERLERİ (Öykü):

Sırabaşı (2002), *Halat Gölgesi* (2003).

HAKKINDA: Toprak Işık / Sırabaşı (2002), Behçet Çelik / Sırabaşı (Virgül, sayı: 55, Ekim 2002), Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü 10 (Heceöykü, Ağustos-Eylül 2004).

Yüksel Işık

IŞIK, Yüksel

Yazar. 8 Ocak 1961, Erzincan doğumlu. Yıldırım Beyazıt lisesi (1977), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu (1987) mezunu. 1987'den itibaren bir süre Çankaya (Ankara) Belediyesinde Basın -Yayın ve Halkla İlişkiler müdürü olarak görev yaptı. Ardından Çankaya Belediyesi Başkan Yardımcısı oldu.

Gençlik yıllarında gençlik dergisi *Yeni Aşama*'yı (18 sayı, 1986-89) çıkardı. Yazıları sonraki yıllarda *Özgür Gündem, Siyah Beyaz, Ekspres, Sanal Ördek, Yeni Yüzyıl, Yeni Binyıl, Radikal 2, Radikal Kitap* vd. dergiler ile Demokrasim.net internet sitesinde yayımlandı. Son yıllarda araştırmalarını "Siyasal İslâm" hareketinin arka planı üzerinde yoğunlaştırdı.

ESERLERİ:

Sendikal Bürokrasi ve Çözüm Önerileri (1993), *Türk Solu ve Sendikal Hareket* (1995), *Osmanlıdan Günümüze İşçi Hareketinin Evrimi* (1995), *Siyasal İslâm ve Sendikalar* (1996), *Sendikalar Kimin Örgütü* (1998), *Siyasal İslâmın Arka Bahçesi* (1999).

IŞIKHAN, Ümit Yaşar

Şair. 1957, Mardin doğumlu. İlk ve ortaokulu Mardin'de, liseyi İzmir'de okudu. İzmir Buca Meslek Yüksek

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Okulu Teknik Bilimler Bölümü mezunudur. Şiirlerini *Oluşum, Yeni Sanat, Yeni Olgu, Kıyı* vb. dergilerde yayımladı. *İzmir'de Temmuz* ve *Homeros* adlarıyla iki edebiyat dergisi çıkardı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kamçılanan Umutlar* (1976), *Andaç Yerle Gök* (1979), *Sevdamda Ülkem* (1982), *Bir Pencerede Kırk Bahar* (1985), *Adın Can Olsun* (1988), *Çoğul Yalnızlık* (1996).

ÖYKÜ: *Sığınaklarda Hüzün Şarkıları* (1988), *Kalbim Irak'ta Kaldı* (2003).

HAKKINDA: Yılmaz Odabaşı / 1975-2000 Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi (2. bas. 2001), Mensur Sabahoğlu / Kalbim Irak'ta Kaldı (Söyleşi, Damar, Ağustos 2004).

Vedat Işıkhan

IŞIKHAN, Vedat

Araştırmacı-yazar. 1966, Mardin doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini İzmir'de tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu (1990) mezunu. Yüksek lisans (1993) ve doktorasını (1998) HÜ SBE'de tamamladı. HÜ Sosyal Hizmetler Yüksekokulunda öğretim görevlisi olarak çalıştı. Millî Prodüktivite Merkezinin 1997 ve 1998 yıllarında düzenlediği yarışmalarda ikincilik ve üçüncülük ödülleri kazandı. Uzmanlık alanıyla ilgili yurtiçinde ve yurtdışında sunulmuş bildirileri, çeşitli dergilerde basılmış makaleleri vardır.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Kentlerin Gölgesinde Yaşayan Evsizler* (2002), *Çalışma Hayatında Stres* (2004).

HAKKINDA: Vedat Işıkhan / Kentlerin Gölgesinde Yaşayan Evsizler (2002).

IŞIKLI, Alpaslan

Siyasetbilimci. 1940, Amasya doğumlu. Amasya Lisesini bitirdikten sonra Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesine girdi ve 1961'de mezun oldu. Fransa'da Centre Europeen Universitaire de Nancy'de lisansüstü eğitim gördü. 1962'de asistan olarak girdiği Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde 1973'te doçent, 1980'de profesör oldu. Öğretim üyeliğinin yanında Çalışma Bakanlığı bünyesinde Yüksek Hakem Kurulu üyeliği ve Siyasal Bilgiler Fakültesi Yönetim Kurulu üyeliği yaptı. 1983'te 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası uyarınca üniversitedeki görevine son verildi. 1990-94 yılları arasında Mülkiyeliler Birliğinin genel başkanlığını yaptı. Çalışmalarını tekrar döndüğü Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Başkanı ve öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Mesleki makaleleri ve toplumsal sorunlar üzerine yazdığı yazılar çeşitli gazete ve dergilerde yer aldı. Çeşitli sempozyumlara katılarak bildiriler sundu ve sivil toplum örgütleri kapsamında konferanslar verdi.

ESERLERİ:

Ücret (1975), *Emek ve Ücret* (1975), *Sosyal Haklar Açısından Anayasa* (1975), *Sendikalar ve Siyaset* (1977), *Bir Başka İktisat* (1987), *Özelleştirme Ne İçin?* (1994), *Küreşelleşme ve Demokratikleşme* (1995), *Devlet ve Demokrasi* (1999), *Sosyalizm, Kemalizm ve Din* (2001), *Said Nursi, Fethullah Gülen ve "Laik" Sempatizanları* (2001), *Dünya Bankası'nın Laik İmparatorluğunda Kumarhane Kapitalimi* (2002).

IŞIKLI, Hamdi

Bürokrat, şair. 1925, İstanbul doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdikten (1949) sonra çeşitli ilçelerde kaymakamlık yaptı. *Tükeniş* (1964) adlı bir şiir kitabı basıldı.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968).

IŞIL, Hüseyin Rıfat

Bkz. HÜSEYİN RIFAT

IŞILDAR, Gülsüm

Şair. 19 Ekim 1949, Reşadiye / Tokat doğumlu. Liseyi Bursa'da bitirdi. 1972'de Bursa defterdarlığında memur olarak çalışmaya başladı. 1976'da Maliye Meslek Kursu sınavını kazandı ve Ankara'da iki yıl mesleki eğitim gördü. 1978'de Vergi Dairesi müdür yardımcılığı sınavını kazandı. 1982'de Gazi Üniversitesi Maliye Yüksek Okulunu bitirdi. 1983'te Bursa Defterdarlığında Takdir Komisyonu başkanı oldu. 1988'de İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun oldu. 1989'da Balıkesir Defterdarlığı Takdir Komisyonu başkanlığına getirildi. 1993'te Eskişehir ili defterdar yardımcılığına atandı. *Sevgini Soldurmadı Yıllar* adlı basılmış bir eseri vardır.

IŞIN, Ekrem

Araştırmacı-yazar. 1955, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Edebiyatı Bölümünü bitirdi. "*Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Romanlarında Doğu-Batı Sorunu*" başlıklı tez çalışmasıyla başladığı kültür tarihi araştırmalarını, 1977-84 yılları arasında yaptığı edebiyat merkezli incelemelerle sürdürdü. Bu yazıları *Milliyet Sanat, Oluşum, Tan, Sanat Olayı, Tarih ve Toplum, Sanat Dünyamız, Gergedan, Çağdaş Şehir, Arredamento-Dekorasyon, Çağdaş Eleştiri ve Özgür İnsan* dergilerinde yayımlandı. *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*'ni hazırlayan ekipte yer aldı. Uluslararası tasavvuf tarihi araştırmalarında proje danışmanlığı yaptı, Thierry Zarcone ve Arthur F. Buhler ile birlikte *Journal of the History of Sufism*'in ortak editörlüğünü yürüttü.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *İstanbul'da Gündelik Hayat: Tarih, Kültür ve Mekân İlişkileri Üzerine Toplumsal Tarih Denemeleri* (1995, İngilizceye çevirisi *Everyday Life in İstanbul* adıyla, 2003).

YAYIMA HAZIRLAMA: *Sanat ve Siyaset Hatıralarım* (1993), *Hoş Gör Ya Hu* (Selahattin Özpalabıyıklar ile, 1999).

IŞIN, Serkan

Şair. 28 Ekim 1976, İstanbul doğumlu. Kültür Koleji, Kabataş Erkek Lisesi, İTÜ Fen Edebiyat Fakültesi Fizik Mühendisliği Bölümü mezunu. 1997'de *Düşlem* dergisinde ilk şiirini yayımladı. Deneme, öykü ve şiirlerini 1997'den itibaren, arkadaşlarıyla birlikte çıkardığı *Mizan*'dan başka; *İmece, Varlık, Bir Bilet-Gidiş Dönüş, Yeni Biçem, Kökler, Atlılar, Ücra, Yom, Parşömen, Ağır Ol Bay Düzyazı, Yasakmeyve, Kül, Eylül Öykü, Uç, Yaratım* ve *Kuzey Yıldızı*'nda yayımladı. *İki Şehir Arası Gece ve Şeyler* dosyası ile İnkılâp 1999 Şiir Ödülünü aldı. Varlık Yayınlarında çalıştı. 2003 yılından itibaren *Poetik Har(s)* dergisini çıkar-

Serkan Işın

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

dı. *Yasakmeyve* dergisinin editörlüğünü yaptı.

"*Serkan Işın'ın Nesnevi'si, 'nesneler için bir başlangıç' okuması. 'Bu okuma'nın yapılabilmesi için, onların 'şey' dilini bilmek gerekiyor. Eşyanın 'sanki canlı' hayatını yazıyor Serkan Işın; masa, kalem, çöp kutusu, ve, elbette pencere! Çiftleşen,ölen eşyanın o bazen ışıklı, bazen karanlık hayatı. Serkan Işın'ın odası 'nesneler evi'dir. Odası şiir'dir onun; o yüzden de Nesnevi, bir 'Mesnevi' gibi okunur. Çağdaş bir '(M)Nesnevi'...*" (Hilmi Yavuz)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Metropol Aşkları* (1999), *İki Şehir Arası Gece ve Şeyler* (1999), *Nesnevi* (2002), *Hz. Hubble'nin Rüyaları* (2006).

ÖYKÜ: *Ofis* (2003).

HAKKINDA: Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002), Nesnevi / Serkan Işın (Cumhuriyet Kitap, 9.5.2002), Enis Akın / Yırtmak da Gerek (Virgül, sayı: 54, Eylül 2002), söyleşi (Üçra dergisi, Atölye 14, Nisan 2004), Osman Özbahçe / 2003 Yılında Şiirimiz (Kökler, sayı: 4-5, 2004).

IŞIN, Tarık Ziya

Şair ve yazar (D. 1911, Harput – Ö. 22 Temmuz 1979). İlk ve ortaöğrenimini Bolu'da Taş Mektepte yaptıktan sonra Hoca Şevki Efendi'den özel ders aldı. Balıkesir Necati Bey Yüksek Muallim Mektebini, daha sonra Atatürk'ün isteğiyle Gazi Eğitim Enstitüsünün Tarih Bölümünü bitirdi. Bergama Lisesinde tarih-coğrafya öğretmeni olarak göreve başladı. 1938 yılında "*Bolu Coğrafyası*" başlıklı doktora tezini yazdı. Çanakkale ve Muğla Millî Eğitim müdürlüklerinde bulundu. 1946 yılında Bodrum'da bir lise kurmakla görevlendirildi. Daha sonra İzmir'e döndü ve 1972 yılında emekli olana kadar Karşıyaka Lisesinde öğretmenlik yaptı. Şarkı formunda yazdığı birçok şiiri bestelendi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Dağ Çiçekleri, Bolu'dan Seslenış.*

ROMAN: *Çoban Çeşmesi, Dertli Pınar.*

DİĞER: *En Büyük Ünlünün Ardından (Ata'yı Anış), Bolu Coğrafyası* (1938), *Bergama Coğrafyası, Bergama Tarihi, Lahey Adalet Divanı (Lotus-Nazkurt Davası).*

HAKKINDA: Bolu'dan Yetişenler (s. 66), TDOE-TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2004).

IŞINSU (Öksüz), Emine

Yazar. 17 Mayıs 1938, Kars doğumlu. Tam adı Emine Işınsu Öksüz. Daha Önce Okçu ve Zorlutuna soyadlarını, Mehlika ve Gönül Erdem müstearlarını da kullandı. Annesi şair ve yazar Halide Nusret Zorlutuna, ba-

Emine Işınsu (Öksüz)

EMİNE IŞINSU

Ahmet Kabaklı

Kısa zamanda üç baskı yapan Azap Toprakları belgeler ışığında ve tam samimiyetle, Yunan zulümlerine mahkûm bırakılmış Batı Trakya Türklerinin ıstıraplı hayatlarını anlatmaktadır. Ak Topraklar romanı, Edebiyat Cemiyeti'mizce (1971'de Malazgirt Zaferinin 900. yıldönümü dolayısiyle açılan "Alparslan Edebiyatı" çığırında meydana getirilmiş, destan-tarih havasında sanatlı bir eserdir. Işınsu bu romanda, Dede Korkut'taki enfes Oğuzca'nın ifade gücünden yararlanmıştır. Bu eser (o zaman) Alparslan Ödülü kazanmıştır.

Tutsak romanı yine belgeler ışığında, kahırlı ve esir Kerkük Türkünün ıstırabını, 1955-1960'larda, Ankara'da geçen, kendi şahsı, aile ve dost çevresi ile de bağlantılı olaylar halinde anlatmaktadır. Sanat romanı 1970 Türkiye'sinin o günden beri hâlâ bitmeyen terör, anarşi, hile, bölücülük olayları içinde kıvramşlarını acılı lisanla anlatmaktadır.

Her romanında ayrı üslûplar deneyen, romantik yanı güçlü, duygu ve kırgınlıkları eserlerine sinmiş, bazı eserlerinde millî ülküyü sanatına da üstün tutan, yurt meseleleri ve canlı politikayı romanlarına cesaretle yansıtan bu yazar, sanata susamış genç kitlelerin ilgiyle okudukları, düşünce ve duygu ağırlıklı bir roman sanatı sürdürmektedir.

Işınsu, yukarda sözünü ettiğimiz Azap Toprakları'nda, Batı Trakyalı Türklerin, Yunan baskısı altındaki çilelerini; Tutsak'ta Irak'taki esir Kerkük-lülerin T.C.'nin ilgisizliği yüzünden katledilişlerini anlattığı gibi.... Çiçekler Büyür (1979)'de de Bulgaristan'da bıraktığımız soydaşların acılarını başarı ile dile getirmiştir. Bu romanda anlatılan Bulgar barbarlıkları, komünist rejimle şovenliği kaynaştırarak, gittikçe artan, öldüren, bunaltan ölçülerde 1988-1989'lara kadar tırmanmıştır. İki yüz bin Türk, evlerinden, yurtlarından edilerek, Türkiye'ye zorla götürülmüştür. Nihayet, 1990'larda ancak komünist rejimin çökmesiyle bir kurtuluş olmuş; Türklerle birlikte, Pomaklar, Arnavutlar, hatta Bulgarlar bile görece bir hürriyete kavuşmuşlardır. (....)

Hikâyeleri

Emine Işınsu'nun hikâyeleri çok değil, hikâyecilik üzerinde bir iddiası da yoktur. Başka bazı yazarlarımız gibi hikâye türünde bir hazırlıktan sonra romana geçmiş de değildir. Bir yandan romanlarını yayımlarken, ara sıra, herhalde çeşni olarak hikâyeler de yazmaktadır. Hisar'da, Töre'de ilk hikâyelerini yayımlamıştır. Türk Edebiyatı dergimizde, yenilerini de yazmaktadır (1988-1991).

Böyle olan hikâyelerinde, sağlam bir yapı, sanat değeri, derinlik bulunmaktadır. Uzatmayan canlı bir üslûp, kısa cümleler içinde gerçeklerin,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

felsefelerin, derinliklerin hatta "öte"lerin anlatımı görülmektedir. Işınsu'nun hikâyeleri romanların küçültülmüşü, romanları da hikâyelerinin büyütülmüşü değildir. Tersine, başka kalemlerden çıkmış gibi Işınsu, bu iki ayrı türde, farklılıklar göstermektedir. Hikâyelerinde daha fazla sanatkârdır, demek doğru mu bilmem.... Fakat, bu hikâyelerde "ideoloji"nin, hatta düşüncenin bile üstünde, tam içtenlikle gönlünün istediklerini yazdığı söylenebilir. (....)

Romanlarında Özellikler

Emine Işınsu, seçkin romancılarımızdan biri hatta geleceğe kalmaya aday olanlardan görülmektedir. Bu vasfını da, öncelikle, moda akımları Avrupa veya Amerika yazarlarını kopya etmeyip bize mahsus roman cevherini bulmuş olmasına borçludur. Moda akımlara kapılmamıştır. Toplumculuk veya "Köy romanı" adı altında, sefalet sömürüsü ya da kin çığırtkanlığı yoluna gitmediği gibi, milliyetçi düşünceyi de aslâ tek yönlü, basit, dar bakışlı ve militanca ele almamıştır. Kültür ve araştırmayı ön safta tutan Işınsu, roman sanatını da hayatının manası bilecek kadar ciddiye almaktadır.

Romanlarında yaşıyanlar bizim insanlarımız, bizim çocuklarımızdır. Köyden, taşradan büyük şehre göç, yanlış eğitim, doktrin telkinleri içine düştükleri çevreler, onları iyi veya kötü, katı veya uysal, sağcı veya solcu, zengin veya fakir, öğrenci, işçi, memur, tüccar ve sendikacı yapmıştır. Işınsu o kişileri bulundukları halde alır, bugünkü durum, konum veya düşüncelerinin, geçmişteki sebeplerini araştırır. Gerçekte komünist, kapitalist, milliyetçi, sendikacı, hür, esir, kaba saba demeden hepsini sevmektedir. Kahramanlarını sevmeyen ve ciddiye almayan bir yazarın iyi romancı olamayacağı, kin ve küçümseme ile hiçbir yere varılamayacağı zaten bilinmektedir.

Işınsu'nun romanlarında önde gelen vasıf, kolay ve çabuk okunur, yani (Yaşar Kemal'in özenişli deyişiyle) "sürükleyici" olmasıdır. Her kültür ve seviyede insanı romanlarını çabuk ve ilgiyle okutabilmek, (üstelik de roman kültüre, düşünceye, iddiaya, sanata önem veriyorsa) oldukça zor bir iştir. Ustalık ister.

Yani dili, üslûbu rahat, zengin ve değişiklik dolu olmak ister, fazla uzatmaktan sakınmak gerekir, az fakat muhtevalı tasvirlere, anlamlı ve gerekli tahlillere ihtiyaç gösterir. Işınsu'nun roman tekniğinde, "iç diyaloglar" geçmişe gidip gelmeler, ölçülü alıntılar, geniş ve doğru müşahede, anlatımda sık sık şahıs değişiklikleri, geniş yer tutuyor. Romanlarında ele aldığı gençlik, sendika, üniversite, bezirgân iş adamları, gazeteciler, sağ ve sol örgüt ve ideolojiler hakkında gözleme dayalı geniş bilgilere sahiptir. Ayrıca, kişilerin birini kayırıp ötekini yere vurmak, Işınsu gibi iyi bir romancının yapabileceği şeylerden değildir. Konuşma diline ve üslûbuna iyice vâkıf olmadan (ve şive taklidi değil ama) onların dillerini, kelimelerini, argolarını içine sindirmeden kişilere söyleşmeler (muhavere, diyalog) yaptırmak da iyi sonuç vermez. Nitekim Işınsu'da bu konuşturma başarısı, kısalığı, yerindeliği ve karakterlerini ruh hallerine uygun söyletişi ile doğme romancıyı imrendirecek kıvrattadır. (...)

(*Türk Edebiyatı*, c. 5, 11 bas. 2002)

Emine Işınsu (Öksüz)

ri, 1970'lerin siyasal bunalımı) karşıt açılardan işleyen bu iki romanı karşılaştırmalı bir incelemeden geçirmek, edebiyat bilimcileri için ilginç bir araştırma olabilir. (...)

"Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz, Emine Işınsu'nun romancılığını kanıtlayan bir eser. Türkiye'nin problemli bir dönemini, kendi siyasal görüşü açısından, ama sanatlı, biçim bilinci içinde yansıtan Emine Işınsu, romanda uyguladığı alıntı tekniğinde, değindiği efsane vs de Türk-İslâm kültüründen yararlanmakla çağdaş roman tekniğini özümlediğini göstermektedir." (Gürsel Aytaç)

"Bugünkü edebiyatımızda bir Işınsu vâkıası vardır. Günümüzdeki Türk romanını, onun ismini anmadan değerlendirmek mümkün değildir. Bugünden yarına kalacak bir kaç isimden bir de şüphesiz Emine Işınsu'dur. (...) *Küçük Dünya'dan itibaren devamlı bir gelişme gösteren Işınsu, bilhassa roman tekniği ve tipleştirme açılarından günümüz romanında ilk isim sayılmak gerekir. Roman tekniği, belki bir başka ifade ile kompozisyon, Işınsu'da mükemmeldir. Olaylar kusursuz bir şekilde sıralanır ve sonuca ulaştırılır. Işınsu bir gerilim romancısıdır ve okuyucunun merak duygusunu elinde tutar. Kronolojinin dışına çıkış, bilhassa Cambaz'da tatbik edilen geriye dönüş tekniği gerilimi aksatmaz, bilakis daha canlı hâle getirir.*

"Işınsu'nun tipleri, roman yapraklarında sayfa sayfa canlanır. Roman ilerledikçe; ruh yapıları, davranışları ve konuşmalarıyla âdeta öteden beri tanıdığımız canlı insanlarla kendinizi yanyana bulursunuz." (Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilasun)

ESERLERİ:

ROMAN: *Küçük Dünya* (1966), *Azap Toprakları* (1970), *Ak Topraklar* (1971), *Tutsak* (1973), *Sancı* (1974), *Çiçekler Büyür* (1978), *Canbaz* (1981), *Kafdağı'nın Ardında* (1988), *Atlıkarınca* (1990), *Cumhuriyet Türküsü* (1993), *Nisan Yağmuru* (1998), *Havva*

bası Tümgeneral Aziz Vecihi Zorlutuna, eşi Prof. Dr. İskender Öksüz'dür. TED Ankara Koleji mezunu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve AÜ Hukuk Fakültesinde öğrenim gördü. Çalışmalarını Ankara'da sürdürdü.

Şiir ve hikâyelerini, çıkardığı *Töre* (1971) dergisi ile *Hisar*, *Türk Edebiyatı* dergilerinde yayımladı. *Küçük Dünya* (1966) adlı romanıyla Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Sanat Armağanını, *Bir Yürek Satıldı* (1967) oyunuyla 1969 TRT Radyo Oyunları Yarışması dram dalı birinciliğini, *Ak Topraklar* ile 1971 Türk Edebiyatı Cemiyeti Malazgirt Roman Armağanını, *Cambaz* adlı kitabıyla da Türkiye Yazarlar Birliği Roman Ödülünü (1982) kazandı. *Bir Yürek Satıldı*, ayrıca televizyonda gösterildi (1988). Türk edebiyatına katkıları nedeniyle Türkiye Yazarlar Birliği tarafından, 20 Aralık 2003'te "Emine Işınsu'yla 65 Yıl – Roman ve Fikir" adlı bir sempozyum düzenlendi. Türkiye Yazarlar Birliği, İLESAM ve Türk Edebiyatı Vakfı üyesidir.

"1970'lerin Türkiye'si, çalkantılı, huzursuz ve çok karmaşık görünümüyle romancılar için herhalde özellikle verimli bir konu kaynağıdır. O yılların siyasal panoramasını insanların özel hayatlarında odaklandırarak yansıtmayı deneyen bir dizi roman ve hikâye yayımlandı. Bir Edebiyat tarihçisi için bunların arasında bulunan Emine Işınsu'nun 'Canbaz'ı, Füruzan'ın '47'liler'i ile bir arada anılacak bir ro-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

EMİNE IŞINSU

BİR BEN VARDIR BENDE BENDEN İÇERİ'den

Bir vakit geçti böylece... Gelenler doğru Mevlâna'ya yürüyüp, yere baş koyuyorlar, sonra edeple çekilip, ondan uzak olmayan minderlere oturuyorlardı. Hafif bir mûnîlu dolaşıyordu salonda. O sırada Çelebi Hüsamettin göründü kapıda, Mevlâna yüksek sesle ona hitap etti:

- Gel benim dinim, gel benim ruhum, gel benim sultanım. Sen hakikî padişahsın, dedi.

Çelebi Hüsamettin, öyle bir iç geçirip, "Allah" diye avazlandı ki, çepeçevre yanan mumların ışıkları titreşti, sönecek gibi oldular. Pervâne yanında oturan Emir Tacettin'e:

- Acaba Mevlâna'nın buyurduğu bu meziyetler onda var mıdır? Ve bu hitaplara lâyık mıdır? Yoksa o bunları hoşa gitmek için mi söylüyor? Diye sordu.

Yunus işitmişti, gönlü cevap verdi, hem de yüksek sesle:

- Ey şu güzel sarayın sahibi!.. Bu güzel meziyetler, şu gelen erde olmasa bile, Hüdavendigâr öyle söyleyince Kadir Tanrı, hemen kabul eder ve "ol" der!.. Artık o oluverir. Çünkü O, sebeplerle bağlı değildir.

Bu sözler salonun her yanından duyuldu. Çelebi Hüsamettin gelip, Yunus'un iki yanağından öptü, Mevlâna'dan bir deyiş söyledi.

- "Bakırın kimya ile altın olduğu meşhurdur, bu nadir kimya bakırı altın yapmıştır" Sen çok doğru söylersin Hak âşığı, Allah senden razı olsun.

İşte o anda Mevlâna ayağa fırladı, mavi feracesi ile başından ayağa mavi bir nur gibi dönmeye başladı.. ney inledi, Tefler çalmaya, Kudümler vurulmaya başladı. Rebab, göz yaşından ve ciğer yanığından bahsediyordu. Mevlâna'nın gözlerindeki ışık o kadar keskindi ki, bakanlar bakamaz oldular. Mevlâna öylece süzdü Yunus'u, genç adam mavi ışıklı bir sevgiyle sarılmış gibiydi, o, bir dönüp üç dervişin tam önünde durdu:

- Ey gülyüzlü dervişlerim; gelin bilmeye, gelin varmaya, gelin duaya ve gelin O'nu birleşmeye, O'nu birleşmeye, O'nu birleşmeye.

El uzattı onlara. Yunus'u çekti, onun ardından Yağmur Ali ve Bodur Musa durmayıp fırladılar ve dönmeye başladılar...

Mevlâna; "Semâ dirilerin huzur ve sükûnudur, cânının cânı olan kimse bunu bilir..." diyordu.

Yunus; "Bir Ben vardır bende, benden içeri..." diyordu.

Yağmur Ali; "İçimin de en içindeki..." diyordu.

Bodur Musa: "Allah'ım, Allah'ım, Sen biliyorsun herkeslerden gizli hâlimi, yardım et bana..." diyordu.

Dudakları kıpırdamadan, gönülleri konuşuyordu. (...)

(1999), *Bir Ben Vardır Benden İçeri* (2002), *Niyazi Mısrî ve Bukağı* (2004), *Bayram* (2005).

ŞİİR: *İki Nokta* (1965).

OYUN: *Bir Yürek Satıldı* (1967), *Bir Milyon İğne* (1967).

ÇOCUK OYUNU: *Ne Mutlu Türküm Diyene* (1969), *Adsız Kahramanlar* (radyofonik piyesler, 1973).

HİKÂYE: *Bir Gece Yıldızlarla* (1991).

DENEME: *Dost Diye Diye* (1997).

HAKKINDA: Şerif Aktaş / Tutsak (Töre Dergisi, Eylül 1977), Mustafa Kutlu / Yerli Roman, Çağdaş Nasihatnameler ve Çiçekler Büyür (Fikir ve Sanatta Hareket, Mayıs 1979), Mehmet Çınarlı / Sanatçı Dostlarım (1979), Bilge Ercilasun / Geç Kalmal Nereye? (Türk Edebiyatı, Mayıs 1981), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (c. 3, 1982), "Edebiyatımızda Işınsu" (Töre dergisi, Emine Işınsu Özel Sayısı, Aralık 1982), Ahmet Bican Ercilasun / Türk Romanı ve Işınsu (Töre Dergisi, 1982), Sadık Kemal Tural / Bir Yürek Satıldı (Töre, 1982), Mehmet Yalçın / Türk Edebiyatında Kadın Romancılar ve Emine Işınsu (Töre, Aralık 1982), Gürsel Aytaç / Emine Işınsu'nun Romanı 'Canbaz' Üzerine Bir İnceleme (Töre, Aralık 1982), TDE Ansiklopedisi (c. 7, 1990), Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (c. 3, s. 800-801, 1991), İnci Enginün / Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları (1991), Ahmet Kabaklı / Işınsu'nun Ağzından... (Türk Edebiyatı-Hikâye ve Roman, c. 5, 1994), Reha Oğuz Türkkan / Işınsu'nun "Cumhuriyet Türküsü" (Türk Yurdu, 1995), Belkıs Altüniş Gürsoy / Cumhuriyet Türküsü (Kubbealtı Akademi Mecmûası, 1997), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1998), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Çınarlı / Sanatçı Dostlarım İçinde "Emine Işınsu"-Bir Ben Vardır Benden İçeri (Türkiye Kültür ve Sanat Bülteni, Ocak-Şubat 2003).

IŞITMAN, İshak Rafet

Şair, gazeteci, yazar (D. 27 Ağustos 1893 – Ö. Ekim 1946). Celal Kadri Barlas ile siyasi-mizahi ilk Türk gazetesi olan *İmam Baba* (1906) gazetesini çıkardı. İlk Türkiye Büyük Millet Meclisinde milletvekili olarak görev aldı. İstiklal Marşı için açılan yarışmada ön elemede encümen tarafından şiiri seçilen yedi şairden biriydi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gazi Ayıntab'a Selâm* (1921), *Ne Mutlu Bana ki Türk Yaratıldım* (1933), *Atatürk* (1935), *Cumhuriyet Destanı* (1944).

DİL: *Dil Kavgası / Çankırı Mebusu Talât Beye Cevaplarım* (1931), *Ana Dilden Derlemeler* (H. Zübeyir Koşay ile, 1932), *Türkçe İçin Bir Konferans* (1932).

DİĞER: *Karacaoğlan* (1933), *Rubai Çevirileri* (Necmi Tarkan ile), *Muhakemetül-lugateyn: Büyük Şairin Beşyüzüncü Doğum Yıldönümü Dolayısıyla Ali Şir Nevayi* (1941).

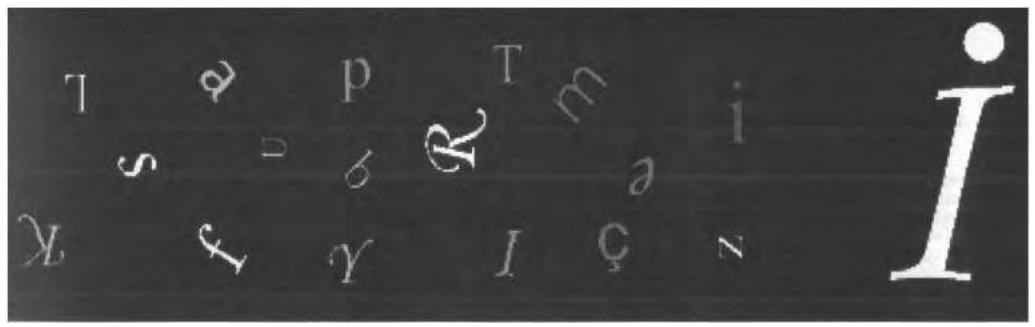
HAKKINDA: Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılarımız ve Türk Edebiyatı (1938), V. Recai Velibeyoğlu / Örneklerle Bütün Basılmış Şiir Kitapları Antolojisi (c. 1 , c. 2, 1975), TDE Ansiklopedisi (c. 4, 1976), TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2001), TBMM Albümü 1920-1994 (2001), TDOE-TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2004).

İshak Rafet Işıtman

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

İBA, Şaban

Araştırmacı-yazar. 1948, Develi / Kayseri doğumlu. Lise ve üniversite öğrenimini Ankara'da tamamladı. Gençlik yıllarında siyasi eylemlere katıldı. 12 Mart (1971) ve 12 Eylül (1980) dönemlerinde yargılanarak toplam on bir yıl hapis yattı. Yazıları çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

Ordu Devlet Siyaset (1998), *T.C. Millî Güvenlik Devleti* (1998).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 22.10.1998).

İBN-İ KEMAL

Bkz. KEMÂLPAŞAZÂDE (İbn-i Kemal)

İBNÜLEMİN MAHMUD KEMAL (İnal)

Edebiyat tarihçisi, bibliyograf (D. 1870, İstanbul - Ö. 25 Mayıs 1957). Tam adı İbnülemin Mahmud Kemal İnal. Baba tarafından Hz. Hüseyin neslindendir. Özel öğrenim görerek yetişti. Mehmet Âkif'in babası İpekli Tahir Efendi, Beyazıt Kütüphanesi hafız-ı kütübü ve Ali Paşa Camii imamı Hasan Tahsin Efendi ile Trabzonlu Hüsnü Efendi'den özel dersler aldı. Mekteb-i Mülkiyeden (Siyasal Bilgiler Fakültesi) rahatsızlığı nedeniyle ayrıldı. Ayrıca Mekteb-i Hukuk (Hukuk Fakültesi) ve medrese derslerine bir süre devam etti. Arapça, Farsça, Fransızca öğrendi, hat ve musikiyle de ilgilendi.

Babasının memurluğu dolayısıyla Adana, Elazığ, Ankara, İzmir ve adaları gezdi. Sadaret Mektubi Kalemi, Babıalî Teftiş Islahat Komisyonu Baş Kitabeti, Eyalet-i Mümtâze ve Muhtelif Kalemi Müdürlüğü gibi görevlerde bulundu (1908). Abdülhamid döneminde resmî evrak ve jurnalleri kontrol eden komisyonda yer aldı. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Evkaf-ı İslâmiye (İslâmî Eserler) müzesi ve Âsâr-ı Atika (Arkeoloji) Müzesinin kuruluşuna önayak oldu. Tarih-i Osmanî Encümeni (1923), Türk Tarih Encümeni üyeliklerinde bulundu. Düyunu Umumiye teşkilatında görev aldı. Topkapı Sarayı arşivlerinin tasnifi için kurulan komisyonun başkanlığını da (1924) yapan İbnülcmin, on altı sadrazamın (başbakanın) yanında çalışmıştı. Son resmî görevi olan İslâm Eserleri Müzesi müdürlüğünden (1927-35) emekli oldu. Kabri, Merkez Efendi Mezarlığındadır.

Yurtdışında yapılan bazı ilmî toplantılara katıldı, çalışmalarından dolayı birçok yabancı ülke devlet başkanından nişanlar aldı. *İslâm Ansiklopedisi* danışmanlığı görevinde de bulunan İbnülemin vefatına kadar bekâr yaşadı. Ömrü boyunca topladığı arşiv, koleksiyon, gazete ve kitaplarını İstanbul Üniversitesi Kütüphanesine, Mercan'daki konağı ile İbnülemin Mahmud Kemal Yurdunu İlim Yayma Cemiyeti ve İmam Hatip Okulunun yardım derneğine bağışladı. Makaleleri *Tarih, Tercüman-ı Hakikat*, arkadaşlarıyla çıkardığı *Resimli Gazete, Asır, Mütâleâ, Beyanü'l Hakk* gazetelerinde yayımlandı. İbnülemin Mahmud Kemal İnal, yaptığı araştırmalar ve değerli eserleriyle kültür hayatımıza büyük katkılarda bulundu.

"Mahmud Kemal yaradılışında bir kabiliyete her mesleğin en yüksek se-

İbnülemin Mahmud Kemal

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

viyesi mukadderdir; Basın âlemi bu nasibin kendisine teveccühünden dolayı övünmelidir.

"İbnülemin'in ilk basılı eserini Tarık gazetesinin 27 şubat 1890 tarihli sayısında okuyoruz. Mevzu ömr-i beşerdir. Üstad kendi büyük eserinde lütfedip eklediği hal tercümesinde, bir tarih kaydetmeksizin yalnız bir kış gecesi doğmuş olduğunu haber verir. Fakat eserlerini bütün bir edebiyat dünyasında babaların bile ihmal ettiği bu türlü kayıtlardaki şüpheleri gidermek için başlıca merci olarak görüyoruz.

"Buna bakarak üstadın tilmizlerine verdiği dersi bir müellifin ancak kendi yaşından bahsetmeye cevaz olmadığı suretinde hasr ile tefsir edersek diyebiliriz ki; ömr-i beşer yazısı çıktığı zaman Mahmud Kemal, Babıali'nin sonraları en yüksek salâhiyetini eline aldığı mümtaz eyaletler kaleminin ketebesinden, daha 20 yaşında var yok bir gençti.

"Ayni sene Mahmud Kemâl yazıların büyük gündelik gazetelerin birbirlerine gıpta veren mazhariyetleri sırasına geçmeye başladı ve hacimde küçük, mânada büyük neşriyat üstadımızın uhdesine, eyaletler kaleminden başka bir kalemin, Allah kelâmının üstüne yemin ile şeref verdiği kalemin, idaresi hakkını verdi. Bu eserlerden çoğu o zaman diyalog tarzını tercih ediyor ve daima ciddi, daima ilmi, daima Millî bir bahse dokunuyordu.

"Üstadın asıl mucizesi ilkin kendisini yetiştirmesinde, sonra kendi kendine yetişmesindedir.

"Onu ölüleri ihya etmiş olmakla tavsif ve tevkir eden çoktur; 'bu doğrudur; bir kayıt ile: Üstad yalnız tarihin kıymet vereceği ölüleri ihya eder; Haşviyyat onun iştigal dairesinden merdud ve matruttur.

"Hassas üstadımızı en çok rahatsız eden iki hatıra görürüm: biri, İstanbul'un işgal altında bulunduğu zamanlarda Bekirağa bölüğünün mazlum mevkuflarını ziyaretten kaçınmamak gibi bir vefa eseri göstermesine mükâfat olarak Fransızların Beyazıt'taki konağını da işgal etmesi. Öbürü, bir takım şüpheli ehliyetlerin eserlerine el ve dil uzatması...

"Teşekkür olunur ki bu yabancı işgali, ne kadar değerli eşyanın mahfazası olursa olsun, üstadın yalnız maddi me'vasını hedef tutmuştur. Onun emsalsiz zekâsı, unutulmaz hafızası, ressamca tasvir kudreti bu türlü eşya yardımından kendini müstağni bulunduruyor ve üstadın fazilet bilançosu daima kendini alacaklı kılan bir servetle kapanıyor." (Hakkı Tarık Us)

"İbnülemin Mahmud Kemal Bey, sonradan gelen bir tanıklık gibi yazardı. Onun için aktüalite veya polemiğin muayyen bir zaman hududu yoktur.

İbnülemin Mahmud Kemal

Bu yüzdendir ki, eserlerinin mevzuu ne kadar değişirse değişsin daima kendi tercüme-i hâli imiş hissini verir. Son Sadrazamlar'ı belki, belki son Asır Türk Şairleri'ne ilave ettiği kendi tercüme-i hâli kadar şahsına bağlıdır. Çünkü bize, Mahmud Kemal Bey'i içinde yetiştiği müessese ve etrafında ki insanlarla verilir.

Bu hacimli kitabın Said Paşa'ya ayrılan ciltleri ise, bu bakımdan emsalsizdir. Bizde bu iki cilt kadar siyasi bir şahsiyetin üzerinde dikkatle durmuş eser azdır. Fakat aldanmayalım, bu ciltlerde devrinin politik hâdiseleri ve Sadrazam Said Paşa'nın hayatı arasında asıl karşılaştığımız şey, İbnülemin Mahmud Kemal Bey'in kendisidir. Yahut hiç olmazsa, Mahmud Kemal Bey'le olan münasebetlerinde yakalanmış; Mahmud Kemal Bey'e hizmet veya ihanet etmiş bir Said Paşa'dır. Eser ilerledikçe Abdülhamid'in kendi mizacına göre yarattığı bu vezirin arkasından, öbür barok terkip, İbnülemin Mahmud Kemal Bey yavaş yavaş bütün egosantrizmi ve kompleksleriyle tıpkı kırılan kalıbın arasında asıl büstün çıkış gibi çıkar." (Ahmet Hamdi Tanpınar)

ESERLERİ:

Hülâsâ-i Ziraat (1890), *Ahlâk* (1891), *Revzatü'l Kemal* (1891), *Menafü'-s-Sav* (1892), *Kemâlü'l-Hikme* (Hersekli Arif Hikmet'in hayatı, 1911), *Kemalü'l-İsmet* (II. Abdülhamid'in kitapçılarından İsmet Efendi'nin hayatı, 1912), *Kemalü'l-Meşâhir* (bazı ünlülerin hayatları (1928-29), *Tarihçe-i Evkaf ve Teracim-i Ahval-i Nüzzar* (Vakıflar Bakanlığı ve Bakanlar hakkında), *Son Asır Türk Şairleri* (12 fasikül, 1930-42, 2. bas. 1970), *Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar* (14 fasikül, 1940-53, 4. Bas. 1969), *Son Hattatlar* (1955), *Hoş Sadâ* (1875'ten bu yana müzisyen biyografileri, Yenişehirli Avni'nin torunu Avni Aktunç tarafından tamamlandı, 1958), *Sabih* (hikâye, 1898), *Rahşan* (hikâye, kitaplaşmadı), *Kamil Paşa'nın Sadareti ve Konak Meselesi* (1912), *Bir Yetimin Sergüzeşti* (hikâye, kitaplaşmadı), *Divan-ı Yahya* (Şeyhülislâm Yahya'nın hayatı ve şiirleri, 1918), *Dîvân-ı Hikmet* (Hersekli Arif Hikmet'in Hayatı ve Şiirleri, 1918), *Divan-ı Galib* (Leskofçalı Galib'in Hayatı ve Şiirleri, 1919), *Menâkıb-ı Hünerverân* (Âli'nin eseri, metin ve müellifinin biyografisi, 1926), *Tuhfe-i Hattatin* (Müstakimzâde Şeyh Süleyman Sadeddin Efendi'nin Eseri, Metin ve Müellifinin Biyografisi, 1928).

Ayrıca basılmış on beş kadar eseri daha vardır.

HAKKINDA: Ahmet Hamdi Tanpınar / Edebiyat Üzerine Makaleler (1969), Hakkı Tarık Us (Elli Yıl mecmuası, s. 62-63, tsz.), Sedat Ağralı (Büyük Larousse, 1986), Taha Toros / Türk Edebiyatından Altı Renkli Portre (1998), Mehmet Bchçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan

İbnülemin Mahmud Kemal

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://kantey.org

Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Ömer Faruk Akün / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 21, 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

İBNÜ'L-EZRAK

Tarihçi (D. 1116, Farkîn [Silvan] / Diyarbakır - Ö. 1176). Suriye, Bağdat, Şam ve Ahlat gibi birçok yeri dolaştı. *Târîh-i Meyyâfarkîn* (Silvan Tarihi) adlı eseriyle tanındı. Bu eserin Mervânîler bölümünü içeren *Târîhü'l-Farkîn* adlı baskısı 1959'da Kahire'de yapıldı.

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982).

İBNÜRREFİK AHMET NURİ (Sekizinci)

Oyun yazarı (D. 1874, İstanbul - Ö. 6 Mart 1935, Ankara). Galatasaray Lisesi mezunu. Çeşitli devlet memurluklarında çalıştı. Karantina İdaresi Muhasebe müdürü iken emekliye ayrıldı. Son yıllarında resmi görevinin yanında Ankara Halkevinde rejisörlük görevini de yürüttü.

Darülbedayi'nin (İstanbul Şehir Tiyatroları) ikinci kuruluşunda yönetim kurulu üyeliğine seçilmişti (1915). Mahmut Yesari ve Reşat Nuri Güntekin'le birlikte *Kelebelek* adında bir mizah dergisi çıkardı. 1919-22 yıllarında yazdığı ve adapte ettiği komedileriyle tanındı.

ESERLERİ (Oyun):

Ceza Kanunu (1924), *Dört Cihan, Nurbaba* (1924), *Hisse-i Şayia* (1930), *Şer'iye Mahkemesinde* (1933), *Belkıs* (1934), *Himmetin Oğlu* (1934), *Son Altes* (1934).

1919-22 yılları arasında oynanan *Yegâne Odalık, Lokmanzâde Sekizinci, Zuhal Burcunda* oyunları basılmadı.

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

İbnürrefik Ahmet Nuri

İBNÜTAYYAR SEMAHADDİN CEM

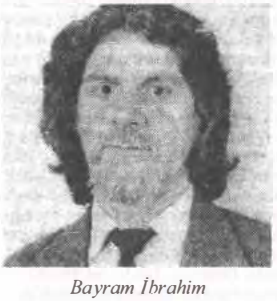
Bkz. SEMAHADDİN CEM (Kerestecioğlu)

İBRAHİM AŞKİ

Bkz. TANIK, İbrahim Aşki

İBRAHİM, Bayram

Şair. 1947, Prizren / Kosova doğumlu. Rogovalı Bayram İbrahim adıyla da bilinmektedir. Prizren Öğretmen Okulu ve Priştine Hukuk Fakültesi mezunu. Yazar olarak *Tan* gazetesinde çalıştı. Şiirleri *Çevren, Sevinç, Sesler* dergilerinde yayımlandı.

Bayram İbrahim

ESERLERİ (Şiir):

Günçiçeği (1969), *Uygarlık Elması* (1972), *Yalnızlık Merdiveni* (1974), *Taş Çeşmesi* (1991), *Şeftali Ağacına Kuş.*

HAKKINDA: Hasan Mercan / Balkanlarda Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi (2000), Tacettin Şimşek / Çocuk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, sayı: 104-105, Ağustos-Eylül 2005).

İBRAHİM BERGAMAVÎ

İslâm bilgini (D. ?, Bergama / İzmir - Ö. 1605). Sufi bir ailedendir. Tahsilini tamamladıktan sonra çeşitli medreselerde müderrislik yaptı. En son Sinan Paşa Darülhadisine atandı. On yıl bu görevde kaldıktan sonra öldü. Tefsir, hadis, kelâm ilimlerinde ihtisas sahibi bir bilgin olarak tanındı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Envârü'l-Bevârik fi Tertibi Teşrihi'l-Meşârik, Nazmü'l-Ferâid fi Silki Mecmai'l-Akâid.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

İBRAHİM CAVİD

Devlet adamı (D. 29 Haziran 1865, Rusçuk – Ö. 7 Ekim 1899, İstanbul). Galatasaray Sultanîsi ve Mülkiye Mektebi (Siyasal Bilgiler Fakültesi) yüksek kısmını bitirmesinin (1885) ardından, babasının vali olarak bulunduğu İzmir'deki Reji (Tekel) İdaresinin Türkçe Yazışmalar sekreterliğine atandı. 1886'da Dışişleri Bakanlığı Tahrirat-ı Hariciye Kalemi sekreterliğine getirildi. 1889'da Gümrükler Yönetim Kurulu üyeliğine, 1895'te de Şura-yı Devlet üyeliğine atandı. Bu görevde iken Arnavut Hacı Mustafa adındaki bir terörist tarafından düzenlenen suikast sonucu öldürüldü.

ESERLERİ (Yıllık):

Manastır Vilâyeti Salnâmesi: 1305 (1887), *Aydın Vilâyetine Mahsus Salnâme: 1308* (1892).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968).

İBRAHİM CÜDİ

Bkz. MUALLİM İBRAHİM CÜDİ

İBRAHİM GÜLŞENİ

Divan şairi (D. 1454 ?, Diyarbakır – Ö. 24 Nisan 1534, Mısır). Halvetiliğin Gülşenî kolu kurucusu. Amcası Seyyid Ali'nin himayesinde büyüdü. Sonra Tebriz'e giderek İslâmî ilimler eğitimi gördü. Halveti şeyhlerinden Seyyid Yahya Şirvani'nin halifesi Aydınlı Dede Ömer Ruşeni ile tanışıp ona intisap etti. Tebriz'de Sultan Yakub'un kendisi için yaptırdığı zaviyede, kendi adına sistemleştirdiği Gülşeni tarikatını yaydı. Sultan Yakub'un Tebriz'de kendisi için yaptırdığı zaviyede Gülşeni tarikatını yayarken, bölgede huzurun kalmaması üzerine tekrar Diyarbakır'a döndü. Kanuni'nin daveti üzerine bir ara İstanbul'a gittiyse de (1528), çok geçmeden tekrar Mısır'a gitti. İstanbul'da ünlü Osmanlı Şeyhülislâmı İbn-i Kemâl ile dostluk ve arkadaşlık kurdu. Mısır'da ilim ve irşatla meşgul oldu. Bir veba salgınında öldü. Zaviyesinde irşat görevini sürdürdü ve burada vefat etti. Mevlâna ve Yunus etkisinde Türkçe, Farsça ve Arapça şiirler yazdı. Bu üç dilde birer *Dîvân*'ı, *Mânevî, Rāznâme* ve *Kenzü'l-Cevâhir* adlı mesnevileri bulunmaktadır.

ESERLERİ:

Mesnevi (Mevlâna Celaleddin'in Mesnevi'sine nazire), *Farsça Divan, Arapça Divan, Türkçe Divan* (24 binden fazla beyit), *Râznâme, Kenzü'l-Cevâhir* (Farsça), *Kaside-i Tâiyye Naziresi* (İbn-i Fârız'a), *Simurgnâme, Çobannâme, Risâletü'l-Edvâr, Tahkîkât-ı Gülşeni, Pendnâme.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (1995), Hasan Ali Kasır / Ölüm Şiirleri (1998), Himmet Konur / İbrahim Gülşeni / Hayatı Eserleri –Tarikatı (2000), Nihat Azamat / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 21, 2000).

İBRAHİM HAKKI EFENDİ (Erbilli)

Şair, devlet adamı (D. ?, Erbil - Ö. Aralık 1930, Bağdat). Bağdat'ın köklü ailelerinden Hayderizâdelere mensup. Öğrenimini Erbil'de tamamlayarak İstanbul'a gitti. Elçezire Kazası niyabetine atandı. Meclis-i Maarif üyeliği, aynı nezarette Mübayaa Komisyonu başkanlığı, Diyarbakır Merkez

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

naipliği, Dârü'l-Hikmeti'l-İslâmiyye üyeliği gibi çeşitli görevlerde bulundu. 1918'de teşkil edilen Tevfik Paşa Kabinesince şeyhülislâmlığa atandı. Aynı göreve Ali Rıza Paşa Kabinesinde ve Salih Paşa'nın sadareti (başbakanlığı) döneminde de getirildi. Bu görevinden 4 Nisan 1920'de ayrıldı. Peşinden Bağdat'a gitti ve Irak Hükümetinin Meclis-i Âyan üyeliğine atandı. Şiirleri basılmadı.

ESERLERİ:

Terkîb-i Bend, Irak Ordusuna Hitâb.

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemâl İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000).

İBRAHİM HAKKI (Erzurumlu)

Bkz. ERZURUMLU İBRAHİM HAKKI

İBRAHİM HAKKI (İstanbullu)

Dilci, edebiyat araştırmacısı (D. 1826, Tophane / İstanbul – Ö. 8 Aralık 1889, İstanbul). İlköğrenimini mahalle mektebinde tamamladıktan sonra Beyazıt Camiinde cami derslerine devam ederek Molla Cami'ye kadar okudu. Babası Şerif Paşa'nın Hicaz Valiliğine tayin edilince onunla birlikte Hicaz'a gitti. Burada zamanın ünlü bilginlerinden Şeyh Mahmud Şinkıyti'den Arapça gramer, Arap edebiyatı ve estetik öğrendi. İstanbul'a döndükten sonra Sadaret Mektûbî Kaleminde, Erzurum Divan Kâtipliğinde, Cemiyet-i Rüsûmiye mümeyyizliğinde ve Evkaf Nezâreti Varidat Mümeyyizliğinde bulundu. 1882'de istifa ederek Türk çocuklarına iyi derecede Arapça öğretecek bir okul olan Dârüttalîm adlı özel okulu açtı. Ortaokul (rüştiye) derecesinde olan bu okul çok rağbet gördü. Türkçe-Arapça konusunda girdiği polemikler sonucu şöhreti arttı. Darüşşafakada kitabet, belâgat, Mekteb-i Hukuk'ta belâgat-ı Osmâniye ve talim-i kitabet dersleri öğretmenliğine getirildi. 15 Kasım 1887'de Mülkiye Mektebinin belâgat-ı Osmaniye öğretmenliğine atandı. Türk dilinin sadeleştirilmesine karşı idi. Kemalpaşazâde Said Bey'le bu konuda tartışmaları oldu. Hummadan vefat etti. Edirnekapı Mezarlığında toprağa verildi.

ESERLERİ:

Temyîz-i Ta'lîkât (1883), *Şerh-i Belâğat* (1885), *Sarf Tercemesi* (1888), *Nahiv Tercemesi* (1888), *Edebiyât-ı Osmâniye* (5 cüz, 1889).

HAKKINDA: Osman Nuri Ergin / Türkiye Maarif Tarihi (c. 2, 1940), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968), TDE Ansiklopedisi (c. 4, 1981), TDOE-TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

İBRAHİM HAKKI (Konyalı)

Bkz. KONYALI, İbrahim Hakkı

İBRAHİM HAKKI PAŞA

Tarihçi, devlet adamı (D. 18 Nisan 1863, İstanbul - Ö. 28 Temmuz 1918). Babası belediye meclis reisi Sakızlı Mehmed Remzi Efendi'dir. Sıbyan Mektebini, Beşiktaş Rüştiyesini, sınıf birincisi olarak Mekteb-i Mülkiyenin yüksek kısmını bitirdikten (1882) sonra maaşsız stajyer memur olarak Hariciye Nezâreti Tahrîrat Kaleminde göreve başladı. 1883'te II. Abdülhamid'in emriyle Yıldız Sarayı Mabeyn-i Hümayun çevirmenliğine atandı. 1889'dan itibaren Hukuk ve Ticaret mekteplerinde tarih, idare hukuku, devletler hukuku, ticaret hukuku derslerini okuttu. Padişahın Fransızca tercümanlığına getirildi (1891). Mekteb-i Mülkiyede idare ve devletler hukuku derslerini verdi. Geçici görevlerle İtalya ve Yunanistan'a gönderildi. Sıhhiye Meclisi üyeliği, Bâbıâli hukuk müşavirliği (1894), Alman İmparatoru II. Wilhelm'in İstanbul'u ziyareti sırasında maiyet memurluğunu (1898) yaptı. Devletler hukuku konusundaki uzmanlığından dolayı çeşitli milletlerarası komisyonlarda Osmanlı Devleti'ni temsil etti. Meşrutiyet'in ilânından hemen sonra kurulan Kâmil Paşa Kabinesine Maarif Nazırı (Milli Eğitim Bakanı) olarak girdi. Bir yıl kadar bu görevde kaldıktan sonra Sadrazamlığa tayin oldu. Bu görevindeyken karşılaştığı Trablusgarp sorunu nedeniyle Sadrazamlıktan istifa etti. Londra'ya gönderildi ve uzun müddet orada kaldı. Daha sonra Berlin Büyükelçiliğine (1915) atandı. Bu görevdeyken yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak öldü.

Siyasi hayatına yöneltilen bütün eleştirilere rağmen ilmi yönü herkes tarafından takdir edildi. Üstün hitabet ve yazı yeteneğine sahipti. Çalkantılı hayatına rağmen önemli bazı eserler kaleme aldı.

ESERLERİ:

Medhâl-i Hukuk-ı Beyneddüvel (1885-86), *Târîh-i Hukuk-ı Beyneddüvel* (1885-86), *Hukuk-ı İdâre* (I-II, 1889-90-1890-91, 1894-95), *Usûl-i Mâliye* (1897-98), *Mukaddime-i İlm-i Hukuk* (1901-1902, 1903), *Hukuk-ı Düvel* (Medhâl-i Hukuk-ı Düvel, 1909-10), *Târih-i Umûmî* (I-III, 1887-88-1888-89), *Küçük Osmanlı Târihi* (1890-91), *Zübde-i Târih-i Osmânî* (1891-92, 1894-95), *Muhtasar Osmanlı Târihi* (Mehmed Azmi ile, 1889-90, 1893-94, 1903-04), *Muhtasar İslâm Târihi Atlaslı* (Mehmed Azmi ile, 1888-89-1897-98), *Muhtasar Kıbrıs Coğrafya ve Muhtasar Kıbrıs Tarihi* (1922).

HAKKINDA: Halid Ziya Uşaklıgil / Saray ve Ötesi (1940), İbnülemin Mahmut Kemal İnal / Osmanlı Devrinde Son Sadr[illegible] Yusuf Hikmet Bayur / Türk İnkılabı Tarihi (1940), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968), Tarık Zafer Tunaya / Türkiye'de Siyasal Partiler (1984), Rıza Nur / Hayat ve Hatıratım I (1991, s. 345-347), Zekeriya Kurşun / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 21, 2000, s. 311-314).

İBRAHİM HÂLET BEY

Şair ve yazar (D. 1837, Üsküdar / İstanbul – Ö. 1878). Abdülkadir Geylânî'nin soyundandır. Tahsilini sürdürürken Hariciye Nezareti Mektubî Kalemine girdi. Bir yandan mesnevihan Hocazade Hüsameddin'in derslerine devam etti. Tuz Cemiyeti Başkitabeti, *Ruznâme-i Cerîde-i Havadis* yazarlığı, Rüsumat Heyet-i Tahririyesi üyeliği, Samsun Rüsumat Kitâbeti gibi çeşitli görevlerde bulundu. Halep Mektupçuluğu sırasında *Furat* ve *Gadîrü'l-Furat* adlı gazeteleri yayınladı. En son Şubat 1876'da Maarif Nezareti (Eğitim Bakanlığı) Mektupçuluğu görevinde bulundu. Şiirlerini *Cerîde-i Havadis* ve kendi çıkardığı gazetelerde yayımladı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hâletü'ş-Şebâb, Âsâr-ı Târümâr, Şefînetü'l-İnşâ.*

YILLIK: *Fihrist-i Vilâyet-i Haleb, Âl-i Osman Tarihi, Seyrü'l-Akmâr ve Zillü'l-Âsâr fi Sırri'l-Esrâr, Dolab.*

DERS KİTABI: *Mebde-i Kitâbet, Enmûzec.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri II (1972), İbnülemin Mahmud Kemâl İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000).

İBRAHİM HÂS

Tasavvufçu, şair (D. ? – Ö. 1762, İstanbul). Halveti-Şabanî şeyhlerinden. Tam adı Şakiroğlu İbrahim Çelebi. İstanbul'da yaşadı. Tasavvufî eğitimini Hasan Ünsî'den aldı. Kitabetle meşgul oldu. Kabri Salkımsöğüt'teki dergâhının mezarlığındadır.

ESERLERİ:

Dîvân-ı İlâhiyât, Menâkıbnâme-i Hasan Ünsî (yay. haz. Mustafa Tatcı, 2002), *Mektûbât-ı İbrâhim Hâs, Silsile-i Tarîk-i Halvetiyye-i Karabaş el-Kastamonî, Risâle-i Kelimât-ı Pirân, Şerh-i Ebyât-ı Yûnus Emre* (yay. haz. Mustafa Tatçı, 2004), *Risâle-i Mükâleme-i Hâs* (yay. haz. Mustafa Tatçı, 2005), *Kelâm-ı Azîz* (Hasan Ünsî'den derleme, yay. haz. Mustafa Tatçı-Cemâl Kurnaz, 2002).

İBRAHİM HİLMİ

Bkz. ÇIĞIRAÇAN, İbrahim Hilmi

İBRAHİM LEBİB

Eğitimci-şair-hattat (D. 1839, Harput [Elazığ] - Ö. 1902). Medrese öğrenimi gördü. Harput il merkezindeki okullarda ve Askerî Rüştiyede

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

dil, Arapça, mantık, metamatik gibi dersler okuttu. Aynı zamanda hattatlığıyla da tanındı.

ESERLERİ:

Mîzânü'l-Âdil Eser-i İbrâhim Lebib, Neşrü'l-karâiz ve Şerhü'l-ferâiz.

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982).

İBRAHİM MÜTEFERRİKA

Yayıncı, yazar (D. 1674, Kolojvar [Claj] - Ö. 1747, İstanbul). Türkiye tarihinde matbaayı ilk kez kuran kişidir. Macar kökenli kalvenist bir ailedendir. Macaristan'da ilâhiyat eğitimi gördü. Avusturyalılara karşı girişilen isyanın başarısızlığı üzerine Osmanlılara sığınarak Müslüman oldu.

İbrahim Müteferrika

Yerleştiği İstanbul'da kanunları öğrenerek padişahın mahiyetinde özel görevler aldı. O yıllarda Türkiye'ye sığınan Macar Prensi II. F. Rakoczi'nin tercümanlığını ve kâtipliğini yaptı. 1726 yılında Said Efendi'yle birlikte İstanbul'da (ve Türkiye tarihinde) ilk matbaayı kurdu. Kendi adıyla anılan matbaasında toplam on yedi eser bastı. Bunlardan ilki *Kitab-ı Lügat-i Vankulu*'dur. Ayrıca kendisinin de telif eserleri ve çevirileri vardır. Kabri İstanbul'da, Aynalıkavak Mezarlığındadır.

BAŞLICA ESERLERİ:

Risale-i İslâmiye, Vesiletü't-Tıbaa, Usûlü'l-Hikem fi Nizamü'l-Ümem.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri III (1975), Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2. bas. 1999), Erhan Afyoncu / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 21, 2000).

İBRAHİM NAZÎMA

İslâm bilgini, tasavvufçu (D. ? - Ö. 1774, Edirne veya Eski Zağra). Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Tahsilini tamamladıktan sonra bir müddet müderrislik yaptı. Sonra kadılık mesleğine geçti. Tasavvuf eğitimini Sezâî-yi Gülşenî'den aldı.

ESERLERİ:

Risâle-i Ehâdîs-i Kudsiyye, Risâle-i Erbaîn alâ Kelimeteyn, Risâle-i Erbain-i Sülâsiyye, Kavsiyye bâ-Ehâdîs-i Şerîfe ve Ebyât-ı Latîfe, Münci'l-Melâl ve Mevsilü'l-kemâl, Risâle-i Nuût-ı Şerîfe (Türkçe ve Farsça), *Muammeyât, Tercüme-i Kaside-i Münferice, Tercüme-i Risâle-i Etvâr-ı Seb'a, İnsânnâme, Şerhu Kıt'a-yı "Aynâni aynâni lem yektüb-hûmâ kalem", Şerhu Gazel-i Mevlâna, Şerhu Gazel-i Niyâzî-i Mısrî, Manzûme-i Ahlâkiyye, Beyân-ı Rûh bâ-Akvâl-i Sahîha, Behcetü'l-ebrâr ve Lem'atü'l-esrâr, Tuhfe-i Gülşeniyye, Tuhfetü'ş-letâif fi'n-nevâdir ve'l-emsâl ve'l-garâib, Câmiu'l-mu'cizât, Tuhfetü'z-zevrâ, Risâletü'l-furuk, Muhtasar Târîh-i Osmânî, Muhtasar Târîh-i Edirne, Terceme-i Câmiu'l-hikâyât, Dîvan, Mecmûa-yı Mek'âtib, Şerh-i Gazel-i Usûlî, Beyân-ı Hurûf-i Tehecci.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

İBRAHİM NUREDDİN

Mutasavvıf (D. ?, Kastamonu – Ö. 1844, Kastamonu). Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Kadiri şeyhlerinden. "Cecclizâde" adıyla ünlüdür. Memleketi olan Kastamonu'daki İsfendiyaroğlu İsmai Bey Camii avlusuna gömüldü.

ESERLERİ:

Cecelizade Manzumesi, Şerh-i Vasiyetnâme-i İmam-ı Azam, Feraidü'l-Leâli fi Şerhi Esmâi'l-Müteâlî.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

İBRAHİM RAHMÎ

Divan şairi, mutasavvıf (D. 1839, Girit / Kandiye – Ö. 1894, İstanbul). İptidaî Mektebini bitirdiken sonra dayısı Noca Salih Racih Efendi'den ve diğer âlimlerden ders aldı. Kandiye, Nalviz, İzmir gibi şehirlerde kaymakam muavinliği, idare meclisi başkâtipliği gibi görevlerde bulundu. Yakalandığı bir hastalıktan kurtulamayarak İstanbul'da öldü. Vasiyeti gereği İskenderun yakınlarındaki Bilân beldesine defnedildi. Çevirilerinden mutasavvıf olduğu anlaşılmaktadır.

ESERLERİ:

Vâsıtatü's-Sülûk fi Siyâseti'l-Mülûk (çeviri), *Feraîdü'l-Fevâid* (Hâfız Divanı Şerhi), *Âdâb-ı İnsân* (Gazâli'den), *Risâle-i Râbıta* (Mevlâna Hâlid'den).

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 2002).

İBRAHİM RAŞİD

Divan şairi (D. 1812, İstanbul – Ö. 1892, İstanbul). Cami derslerine devam etti ve özel hocalardan Farsça öğrendi. Baş Muhasebe Kaleminde çalıştı. Divan-ı Deâvî kesedarlığı, Meclis-i Ticaret başkâtipliği, Divan-ı İstinâf üyeliği gibi görevlerde bulundu. Şiirde Antakyalı Münîf'i örnek aldı. Dîvanı ve diğer bir eseri basılmadı.

ESERLERİ:

Dîvan, Vak'a-i Haleb.

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 2002).

İBRAHİM RÜŞDÎ

Şair ve yazar (D. 1849, İstanbul – Ö. 1921, Kadıköy / İstanbul). Rüştiye tahsilinden sonra bir müddet medrese tahsili gördü. 1864'te Maliye Dairesi Esham Kalemine girdi. Trabzon ve Akka'da Tahrirat kalemlerinde bulundu. 1877'den itibaren İstanbul Belediyesinin çeşitli birimlerinde çalıştı. Buradan emekliye ayrıldı. Şiirleri basılmadı.

ESERLERİ:

Mecmûa-i Eş'ar, Tekmîl-i Tekemmülât, Tasvîr-i Tasavvurât.

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 2002).

İBRAHİM TENNURÎ

Mutasavvıf şair (D. ?, Sivas veya Amasya – Ö. 1482, Kayseri). Âşık mahlasını da kullandı. Ailesi Sar-

İBRAHİM TENNURÎ (Âşık)

İLAHİ

Cana cefa kıl ya vefa,
Kahrın da hoş, lûtfun da hoş.
Ya derd gönder ya deva,
Kahrın da hoş, lûtfun da hoş.

Hoştur bana senden gelen:
Ya hil'at ü yahut kefen,
Ya taze gül yahut diken...
Kahrın da hoş, lûtfun da hoş.

Gelse celâlinden cefa,
Yahut cemalinden vefa.
İkisi de cana safa:
Kahrın da hoş, lûtfun da hoş.

Ger bağ ü ger bostan ola,
Ger bend ü ger zindan ola,
Ger vasl ü ger hicran ola,
Kahrın da hoş, lûtfun da hoş.

Ey padişah-ı lemyezel!
Zat-ı ebed, hayy-ı ezel!
Ey lûtfu bol, kahrı güzel!
Kahrın da hoş, lûtfun da hoş.

Ağatırsın zâri zâri,
Verirsen cennet ü hûri,
Layık görür isen nâri,
Kahrın da hoş, lûtfun da hoş.

Gerek ağlat, gerek güldür,
Gerek dirgür, gerek öldür,
Bu Âşık hem sana kuldur,
Kahrın da hoş, lûtfun da hoş.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

rafzadeler olarak tanınır. Babasının memleketi Tennur kasabasından dolayı Tennurî lakabıyla anıldı. Bayrami şeyhlerindendir. İyi bir medrese eğitimi gördü. Tasavvufi eğitimini Molla Akşemseddin'den aldı. Konya'da Mevlâna Sarı Yakub'dan dersler alarak öğrenimini tamamladıktan sonra bir müddet medrese hocalığı yaptı. Hocasının ölümünden sonra medresede, müderris ve öğrencilerin Hanefi mezhebinden olmalarının şart olduğunu öğrenince, Şafii mezhebinden olan Tennuri müderrislikten ayrıldı. Tasavvufi bilgilerini artırmak maksadıyla Beypazarı'na gidip Şeyh Akşemseddin'den icazet (yeterlilik) ve hilafet (temsil yetkisi) aldı. Halkı irşat etmek (dinen doğru yolu göstermek, uyarmak) üzere 1438 yılı civarında Kayseri'ye giderek Hunad Hâtun Medresesinde müderris oldu. Müderrislikte birkaç yıl çalıştıktan sonra bu görevden ayrıldı. Göynük'e giderek Akşemseddin'e mürit oldu. Amansız bir hastalığa yakalandı ve rüyasında Akşemseddin'i görüp, tavsiyesine uyarak bu hastalıktan kurtuldu. Bayrami tarikatının halifesi olan İbrahim Tennuri, Fatih Sultan Mehmed'e eser takdim ederek ondan kendisi ve soyu için muafiyet fermanı aldı. II. Bayezid tarafından yaptırılan mezarı Kayseri'de (eski adı Emir Sultan Mahallesi olan) bugünkü Cumhuriyet Mahallesi Şeyh Camii bitişiğindedir.

ESERLERİ:

Dîvân-ı Gülşen-i Niyaz (seçki: Ali Rıza Karabulut-Rasim Deniz, 1983), *Gülzâr-ı Manevî* (haz. Ali Rıza Karabulut-Ramazan Yıldız, 1979).

HAKKINDA: Vasfi Mahir Kocatürk / Tekke Şiiri Antolojisi (1955), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Ali Rıza Karabulut-Ramazan Yılmaz / Gülzâr-ı Manevi ve İbrahim Tennuri (1979), M. Sunullah Ansoy / Türk Halk Şiiri Antolojisi (1985), Emir Kalkan / Kayseri Şairleri (1996).

İBRAHİM, Tülay

Şair. 8 Mart 1975, Üsküp / Makedonya doğumlu. Sekiz yıllık ilköğrenimini Türkçe eğitim veren okullarda tamamladıktan sonra, dört yıl Eczacılık ve Tıp Meslek Lisesinde eğitim gördü. Üsküp Filoloji Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi.

Üsküp Radyosunda programlar hazırlayıp sunan şair, şiirlerini Üsküp'te çıkan *Birlik* gazetesi ile *Tomurcuk* ve *Sesler* dergilerinde yayımladı. Şiirlerinin bir bölümünü ilk eseri olan *Duygularımla Başbaşa* (1994) adlı kitabında topladı.

İBRAHİMHAKKIOĞLU, Belkıs

Araştırmacı-yazar. 1950, Erzurum doğumlu. Alim ve mutasavvıf Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın torunlarındandır. İlk ve ortaöğrenimini bu şehirde tamamladıktan sonra yükseköğrenimi için İstanbul'a gitti. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi mezunudur.

Küçük yaşlardan itibaren tasavvufi ve edebi sohbetlerin yapıldığı meclislerde bulundu. Ruh dünyasının gelişiminde şair ve hattat olan babası Hakkı İbrahimhakkıoğlu'nun büyük etkisi oldu. Türk Edebiyatı Vakfında yazar Ahmet Kabaklı ile birlikte çalıştı. *Türk Edebiyatı* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü ve vakfın yönetim kurulu üyeliğini yaptı. Yazı ve röportajları *Yeni Şafak* başta olmak üzere birçok gazete ve dergide yayımlandı.

ESERLERİ:

Hz. Adem, Hz. İbrahim, Hz. İsa, Hz. Nuh, Hz. Yunus.

İÇLİ, Mürüvvet Baytan

Yazar. 1955, Niğde doğumlu. Sosyal Sigortalar Kurumundan emekli olduktan sonra Belçika'ya yerleşti. Öykü ve anlatı çalışmalarının yanı sıra şiirle de uğraştı. *Göç* adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

İÇLİ, Tülin

Sosyoloji araştırmacısı. 1 Kasım 1950, Malatya doğumlu. Muğla Turgut Reis Lisesi (1968), Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyoloji Bölümü (1973) mezunu. Louisville/ABD'de Dil Okuluna devam etti (1973-74). Yüksek lisansını Louisville Üniversitesinde (Kentucky, ABD) *"Crude and Standardized Suicide Rates in USA"* (1976) adlı tezle, doktorasını Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde *"Türkiye'de İntiharların Bölgesel Dağılımı"* teziyle (1983) tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde araştırma görevlisi (1980-83), yardımcı doçent (1983-87), doçent (1987-92), profesör oldu. Uygulamalı Sosyoloji Anabilim Dalı başkanı (1994-2000), Sosyoloji Bölümü başkanı (1997-2000), Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi öğretim üyesi (2001-) olarak çalıştı.

Makalelerini, *HÜ Edebiyat Fakültesi, Milli Folklor, Journal of Social Psychology, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, British Journal of Criminology, Polis Bilimleri, Kadın Araştırmaları, Türk Kültürü Araştırmaları* dergilerinde, *The Royal Acedemy for Islamic Civilization* kitabında yayımladı. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Sosyoloji Dalında Bağlı Kuruluş Ödülü (1992), Hacettepe Üniversitesi Bilim Teşvik Ödülü (1992), Yükseköğrenim Kurulu Üstün Akademik Performans Ödülü (1997) aldı. Suç, aile vd. konularda panel, kongre ve sempozyumlarda tebliğler sundu. Uluslararası Kriminoloji Derneği, UNESCO-Türkiye Millî Komisyonu Kadın ve Gençlik Komitesi, Kadınlar Birliği ve Dayanışma Derneği, Sosyoloji Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

Sosyal Bilimlerde İstatistik (1987), *Türkiye'de Suçlular* (1992), *Kriminoloji* (1994), *Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu* (1995), *Türkiye'de Cezaevlerindeki Rehabilitasyon Faaliyetleriyle İlgili Sosyolojik bir Analiz* (1999), *Türkiye'de Kadın Suçluluğunun Bazı Sosyal Kültürel ve Ekonomik Belirleyicileri* (2000), *Sosyolojiye Giriş* (2002), *Uluslararası Polislik ve İç Güvenlik* (Fatih Karaosmanoğlu ile, 2003).

İÇÖZÜ, Nur

Çocuk edebiyatçısı. 1948, İstanbul doğumlu. İlk, orta ve lise öğreniminin ardından 1967 yılında Hayat Yayınlarında çalışmaya başladı. 1971 yılında Hayat Yayınlarının *Doğan Kardeş* çocuk dergisini yönetmeye başladı. Daha sonra Tay Yayınlarında Walt Disney yayın grubuna ait dergilerin yayın çalışmalarında bulundu. *Tercüman* gazetesi *Tercüman Çocuk* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. *Tercüman* ve aynı gruba bağlı *Bulvar* gazetesine "kadın ve sağlık" gibi sayfalar hazırladı. Aynı gazeteden emekliye ayrıldıktan sonra meslek yaşamına *Milliyet* gazetesi dergi grubunda devam etti. *Milliyet Kardeş* dergisinin yayın danışmanlığını yaptı. *Milliyet* ve *Radikal* gazetelerinde sanat yazıları yazdı. *Fenomen* ve *Burç 2000* dergilerinde yazı işleri müdürü olarak bulundu. Aynı yayın grubu içindeki çeşitli dergilerde sanat sayfaları hazırladı, yayın danışmanlığı yaptı. *Radikal* gazetesi *Kitap Eki*'nde çocuk ve gençlik kitapları eleştirileri yazdı. Çocuk Edebiyatı Mizah Öyküleri 2000 yarışmasında *Bugün Ne*

Nur İçözü

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Cadılık Yaptım adlı kitabıyla ikincilik ödülü aldı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Yüreğimin Kıyısında* (2006).

GENÇLİK ROMANI: *Reyhan* (1997), *Dönemeç* (2003).

ÇOCUK: *Yıldız Yağmuru* (1996), *Kar Tanesindeki Çocuk* (1997), *Kibritçi Dede* (1997), *Canı Sıkılan Deniz Feneri* (1997), *Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?* (1999), *Dişlek ile Çıtır Hanım* (1999), *Küçük Taş Parçası* (1999), *Tatile Gidiyoruz* (2000), *Dönemeç* (2000), *Şarkıcı Kurbağalar* (2000), *Bugün Ne Cadılık Yaptım?* (2001), *Sevginin Mimarcası* (2001), *Tosbik Kaplumbağa* (2002), *En Güzel Çiçek Yarışması* (2002), *Cadılık Parayla Mı?*, *Laylaylom, Güneşe Tırmanan Çocuk*, *Şiirli Hayvan Öyküleri* (6 Kitap), *Altın Doğa Öyküleri* (2 Kitap), *En Güzel Kimin İşi?* (2 Kitap), *Artık Okuyorum Dizisi 10 Kitap Takım* (2003), *Amigo Papağan* (2003), *Cemo'Nun Köpeği* (2003), *En Güzel Çiçek Yarışması* (2003), *Kırmızı Balonla Mavi Top* (2003), *Kuyruğunu Arayan Tavşan* (2003), *Masal Kutusu* (2003), *Meraklı Martı* (2003), *Yaygaracı Kurbağalar* (2003), *Badem Çocuk Diş Doktorunda* (2003), *Bizim Aile 1* (2003), *Bizim Aile 2* (2003), *Zamanda Yolculuk Mağara Devleri* (2003), *Zamanda Yolculuk Gölün Dibindeki Canavar* (2003), *Kitap Bahçesi Korku Tüneli* (2003), *Kitap Bahçesi Ahşap Evin Çocukları* (2003), *Yalancı Yıldız* (3. bas., 2004), *Sihirli Düşler Kesesi* (2005), *Hoşgeldin Badem Bebek* (3. Bas., 2005), *Badem Çocuk Hastanede* (2005), *Badem Çocuk Okulda* (2005), *Badem Çocuk Kaza Geliyorum Demez* (2005), *Sihirli Yosunlar 2. ve 3. Sınıf* (2005), *Bahar Perisi'nin Gezisi 2. ve 3. Sınıf* (2005), *Badem Çocuk Dengeli Besleniyor*, *Zamanda Yolculuk Korsanların Peşinde*, *Zamanda Yolculuk Periler Ülkesinde*, *Zamanda Yolculuk Altın Post Avcıları*, *Zamanda Yolculuk Alev Dili Canavar*, *Zamanda Yolculuk Gözünü Güneşe Diken Devler*, *Zamanda Yolculuk Kaçın, Amazonlar Geliyor!*, *Zamanda Yolculuk Uzayda Buluşalım*, *Zamanda Yolculuk Şeytan Bunun Neresinde?*, *Kitap Bahçesi Gökten İnen Üç Yıldız.*

HAKKINDA: Virgül (sayı: 61, Nisan 2003).

İDİL, A. Mümtaz

Yazar ve çevirmen. 1952, Pozantı / Adana doğumlu. Tam adı Ahmet Mümtaz İdil. Zonguldak Lisesi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü (1975) mezunu. Özel bir şirkette Rusça (1975-77), Devlet Demir Yolları Genel Müdürlüğünde Fransızca (1977-82), Ulaştırma Bakanlığında İngilizce çevirmenliği (1982-87) yaptı. 1987'de memurluktan ayrılarak Anka Haber Ajansında çalışmaya başladı. Yeniden memurluğa döndükten sonra Kültür Bakanlığının Çorum ve merkez kuruluşlarında çalıştı: Sinema ve Telif Hakları Genel Müdürlüğü ile Müsteşar yardımcılığı görevlerinde bulundu.

Roman eleştirisi ve incelemcleri *Dönemeç, Türk Dili, Türkiye Yazıları, Yarın, Düşün* gibi dergilerde yayımlandı. *Gerçeklik ve Roman* adlı eseriyle Akademi Kitabevi 1984 Deneme-Eleştiri Dalı birinciliğini kazandı. Bu ödülle birlikte edebiyat dünyasında tanınmaya başladı. Edebiyatçılar Derneği Üyesidir.

ESERLERİ:

TELİF: *Gerçekçilik ve Roman* (inceleme, 1983), *Sovyet Romanı* (inceleme, 1983), *Bir Sevginin Öyküsü* (Sevgi Soysal üzerine bir inceleme, 1990), *Caligula: Dehşetin Kanlı Gölgesi* (2003), *Çılgın Keşiş Rasputin* (biyografi, 2004).

ÇEVİRİ: *Atak Oyunun İki Ustası: Alekin-Tall* (satranç, 1985), *Beş Yüz Kısa Oyun* (Çernev'den, 1989), *İsyancı Köle Spartacus* (Aleksandr Pavlovic Bizinski'den, 2005).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

İDİLLİ, Ayaz İshakî

Fikir ve siyaset adamı, yazar (D. 1878, Yevşirme köyü - Yvşerme / Çistay / Kazan – Ö. 1954, Ankara). Yevşirme köyü imamı İlaceddin İshaki'nin oğlu ve Prof. Dr. Saadet Çağatay'ın babasıdır. İlköğrenimini babasının öğretmen olduğu akir Kemal Medresesinde yaptı. Daha sonra Çistay ve Kazan medreselerinc devam etti. Şehâbeddin Mercani, Hüseyin Feyizhan, Abdülkayyum Nasiri gibi fikir adamlarının eser ve çalışmalarından büyük ölçüde etkilendi. Yeni tip okullara ve Batılı fikirlere ilgi duymaya başladı. 1899 yılında Rus-Tatar Öğretmen Okuluna girdi ve buradan Rus dili öğretmeni olarak mezun oldu. Babasının isteği üzerine tahsil hayatına ara vererek köyüne döndü ve burada evlendirildi. 1903'te köyünde imam oldu, ancak imamlığı uzun sürmedi. 1905'teki ihtilâl girişimiyle birlikte köyünden ayrıldı. Şagirdlik ve Tangcılar gibi gizli teşkilâtlar kurarak Rusya'daki Müslümanların haklarını savundu. Böylece siyaset hayatına atılarak, 18-28 Ağustos 1905'te Nijniynovgorod'da yapılan Rusya Türklerinin I. Kongresine katıldı. Burada milli, radikal grubu temsil etti. İsmail Gaspıralı'dan büyük ölçüde etkilenerek: Milli maarif, Rusya'da yaşayan bütün Türklere eşit vatandaşlık, İdil-Ural Türklerinin bağımsız devlet kurma haklarını savundu. 1905'te Tancılar adlı siyasal örgüt ve *Tan Yıldızı* adlı gazeteyi kurdu. Bu örgüt, Rus Çarlığını devrim yoluyla devirmeyi amaçladı.

İshakî, Rusya'daki 1905 devrim girişiminden sonra Müslümanların oluşturduğu komitelere katıldı. "Cedid" akımının savunucularından oldu. Bir fikir ve aksiyon adamı olarak amaçlarını gerçekleştirebilmek için *Terakki* (1901), *Hürriyet* (1902), *Tan* (1905), *Tan Yıldızı* (1905), *Tavış* (1906), *İl* (1913), *Söz* (1915), *Biznin İl*

Ayaz İshakî İdilli

(1916), *Mayak* (1917), *Milli Yol* (Varşova-Berlin, 1928-39), *Milli Bayrak* (Mukden-Çin, 1934-45) gibi çeşitli gazetelerde yazılar yazdı. 1909'da İstanbul'a geldi, Cenap Şahâbeddin ile tanıştı ve Süleyman Nazif ile yazı dili üzerine tartışmalar yaptı. Bunlardan birkaçı *Sırat-ı Müstakim* dergisinde de yayımlandı. İhtilâl hareketlerine katıldığı için sürgün edildi. Sürgün süresince Arhangil ve Vologda'da kaldı. 17 Ekim Devrimi'nden sonra da Rusya'yı terk etti ve İdil-Ural bölgesinin bağımsızlığını savunan *Yanğa Milli Yul* dergisini çıkardı. 1917 yılında Kazan'da toplanan müşterek Kurultay'da Millî Şûra seçiminde ve Ufa'da Millet Meclisi çalışmalarında bulundu. 1917 Rus İhtilâli sırasında İdil-Ural Cumhuriyetini Kızıl Ordu işgal edince, mücadelesini gizli olarak sürdürdü. Milli İdare 1918'de dağılınca da, Petropavlovsk'a göç etti. Komünistler İdil-Ural topraklarına yerleşince, diğer meclis üyeleriyle birlikte Mançurya, Kore ve Japonya'ya, oradan da Versailles Konferansına katılmak için Paris'e gitti. Sürgündeki Rus Türklerinin birliği ve bağımsız devletler kurmaları için faaliyette bulunan Varşova'daki Promete teşkilâtına üye oldu. 1939'da yapılan Rus-Alman ittifakı üzerine Promete teşkilâtı Varşova'yı terk etmek zorunda kaldı. Burada İshakî'nin on yıldır Varşova

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ve Berlin'de çıkarmakta olduğu *Milli Yol* dergisi de kapatıldı. Avrupa'da çalışma imkânı bulamayarak 1940 yılında Türkiye'ye kızının yanına geldi. Ankara Cebeci Mezarlığına gömüldü.

Hikâye ve oyun türlerinde eserleri olan İdilli'nin, bu türlerdeki ilk dönem eserleri daha çok ahlâkî-didaktik eserlerdir. İkinci dönem eserlerinde ihtilâlci fikirleri işledi. Üçüncü dönem hikâyeleri en olgun devrini temsil etmektedir. Oyunlarında daha ziyade medrese hayatını ve hocaları ele aldı. Kazan Türkçesi ile yazmayı tercih etti. Eserleri oldukça sadedir. Hayatı sürgünlerde, hapishanelerde ve tehlike içinde geçtiği için eserleri gerçekçidir, sanatlı anlamdan uzaktır. Halkçılık akımının tesirinde kaldı. Sadece halk için, halkı etkilemek ve anlaşılmak için yazdı.

ESERLERİ:

HİKÂYE-ROMAN: *Taallumda Saadet* (Öğretimde Mutluluk, Kazan, 1896), *Kelepuşçi Kız* (Kazan, 1900), *Tilenci Kız* (Kazan, 1907) *Zindan* (Kazan, 1907), *İki Yüz Yıldan Sonra İnkıraz* (1908), *Soldat* (1908), *Cıyıntık* (1909), *Bay Oğlu* (Tüccar Oğlu, 1911), *Turmış mı Bu?* (*Hayat mı Bu?*, 1911), *Şakirt Abiy* (1911), *Sünnetçi Babay* (1911), *Familiye Saadeti* (1912), *Mulla Babay* (*Hoca Efendi*, 1913), *Üstadbike* (1915), *Ul Eli Öylenmegen İdi* (O Daha Evlenmemişti, 1918), *Üyge Taba / Eve Doğru* (1938, 1941, 3. bas. 1967), *Uluğ Muhammed* (1947), *Hikâyeler, Muallim, Züleyha, Muallime,*.

OYUN: *İki Aşk* (1903), *Üç Hatun bilen Turmış* (*Üç Kadın ile Hayat*, 1908), *Züleyha* (1918), *Dulkın İçinde* (*Dalga İçinde*, 1937), *Köz* (1938), *Jan Bayeviç* (1939).

ANI: *Utız Yıllığım* (1927; 1988'de Lena Gaynanoua bir ciltte Taalümde Saadet, Bay oğlu, Abdulla, Zindan, Soldat, Oçraşu yaki Gölgıyzar, Kelepüşçü Kız, İki Yüz Yıldan Son İnkıraz kitaplarını Kiril harfleriyle topluca bastırdı.).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Şimal Türklerinin Edebiyat Tarihi,*

ÇEVİRİ: *Kazan Tarihi* (Hudyakov'dan).

HAKKINDA: Necip Asım / Kazanlı Türk Ediplerinden Ayaz İshaki (1928), Tahir Çağatay / Muhammed Ayaz İshaki-Hayatı ve Faaliyetleri (1979), Aliyullah Ali Akış / M. Ayaz İshaki Hayatı ve Faaliyeti (100. doğum yılı nedeniyle, 1979),Türk Ansiklopedisi (c. 30, s. 36-37), TDE Ansiklopedisi (c. 4, s. 342-343), TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 21, s. 474-475), Şule Güngör / Yanga Milli Yul Dergisi ve Tatar Aydınlarından M. Ayaz İshaki (İdilli)'nin Siyasî Görüşleri (Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 1994), Suat Batur / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (2001), Azerbaycan (Ayaz İshaki özel sayısı, c. 13, s. 4-6), TDDE – TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2005).

İDİZ, Bekir Fahri

Bürokrat, yazar, siyaset adamı (D. 1876, Midilli – 1938, İstanbul). Midilli Rüştiyesinde orta, Şam İdadîsinde lise öğrenimi gördü. 1897'de Mülkiye Mektebi yüksek kısmını bitirdi. Cezair-i Bahr-i Sefid (On İki Adalar)'de maiyet memuru olarak kaymakamlık stajını tamamladı. Nisan 1900'de atandığı Bayındır (İzmir) kaymakamlığında iken, o dönemin yasa dışı İttihad ve Terakki Cemiyetine girerek Jön Türklerin çalışmalarına katıldı. Cemiyetin meydana çıkarılması üzerine önce Atina'ya, sonra Paris'e kaçtı. Paris'te Jön Türklerle yayın çalışmaları yaptı. 1904'te Mısır'a gitti. Mısır Hidiviyet Sarayında prenslere özel öğretmenlik yaptı. II. Meşrutiyet'in ilânından sonra çıkan aftan yararlanarak İstanbul'a geldi. İstanbul'a döndükten iki yıl sonra *Piyano* dergisini yönetti. Natüralizmi savunan yazıları ile şiir ve öyküleri, *Piyano* ile *Düşünüyorum* dergilerinde yer aldı. *Rübab-ı Aşk* adlı romanını *Rübap*'ta tefrika etti. Eski dostları İttihadçılarla anlaşmazlığa düşünce 1913 yılında yeniden Mısır'a gitti. Zaferden sonra İstanbul'a döndü. Yakın arkadaşı Yunus Nadi'nin çıkardığı *Cumhuriyet* gazetesinde yazılar yazdı. Bazı azınlık okullarında tarih ve Türkçe öğretmenliği yaptı. 1930'dan sonra ise İstanbul liselerinde tarih, coğrafya, felsefe derslerine girdi. Edebî eserler kaleme aldı. Yazarın kitaplaşmamış küçük öyküleri de bulunmaktadır.

ESERLERİ:

ROMAN: *Jönler* (1910, yeni bas. 1985).

OYUN: *İntihar*.

HAKKINDA: Ahmet Nebil / Muhterem Simalar: Bekir Fahri (Piyano dergisi, sayı: 13, Teşrin-i Sani 1326 / 21.11.1910), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968), TDE Ansiklopedisi (c. 1, 1976), TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2001).

İDRİS (Zengin), Mevlâna

Şair ve çocuk edebiyatçısı. 15 Mart 1966, Andırın / Kahramanmaraş doğumlu. İlköğrenimini Andırın'da tamamladı. Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1989) mezunu. 1994'ten itibaren İstanbul Büyük Şehir Belediyesinde basın danışmanı olarak görev yaptı.

İlk yazısı 1979'da *Yeni Devir* gazetesinde çıkmıştı. Yazı ve şiirleri *İkindiyazıları*, *Albatros*, *Diriliş* ve *Dergâh* dergileri ile *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazetelerinde yer aldı. Daha çok çocuk edebiyatı alanındaki ürünleriyle tanınmıştır. *Beyaz Kargadan Mavi Masallar* (1989) ve *Sufi ile Pufi* (1990) öyküsü TRT'de canlandırıldı. 1987 Gökyüzü Yayınları Çocuk Edebiyatı Ödülünü, *Korku Dükkânı* ile 1998 TYB Çocuk Edebiyatı Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kuş Renkli Çocukluğum* (1987), *İyi Geceler Bayım* (1997).

ÇOCUK KİTABI (Masal-Öykü): *Sufi ile Pufi* (1992), *Çınçınlı Masal Sokağı* (1992), *Kirpiler Şapka Giymez* (1992), *Tehlikeli Bir Kitap* (1997), *Hayal Dükkânı* (1997), *Korku Dükkânı* (1998), *Ütüsüz Ayakkabılar* (1999), *Sinir Dükkânı* (2002), *Masal Alan Adam* (2004), *Para Dağıtan Adam* (2004), *Profesör Haşır Huşur* (2004), *Saçları Dökülen Adam* (2004), *Televizyonları Bozulan Şehir* (2004), *Tersine Adam* (2004), *Yağmurlu Şehirdeki Adam* (2004).

DENEME: *Vay Canına* (1998).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c.4, 2002).

İDRİS-İ BİTLİSÎ

Şair, hattat ve siyaset adamı (D. 15. yy. ortaları, Bitlis - Ö. 1520, İstanbul). Hakimüddin ve Kemaleddin adlarıyla da anıldı. Bölgenin âlim ve şeyhlerinden olup Diyarbakır'da Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın sarayında münşîlik (yazıcılık) yapan, Tebriz'de Abdurrahman-ı Câmî'nin ilmî toplantılarına katılan Hüsâmeddin Ali'nin oğludur. İlk eğitimini babasından aldı ve onunla birlikte gittiği Diyarbakır ve Tebriz'de öğrenim gördü. Uzun Hasan'ın ölümünden sonra yerine geçen Yakub Bey zamanında Akkoyunlu sarayında hükümdar çocuklarına lalalık yaptı. Bu arada çeşitli alimlerle tanıştı. Sultan Yakub'un halefleri Rüstem ve Elvend beylerin sarayında da münşîlik görevini sürdürdü. Akkoyunlu Devleti'nin Safevi şahı İsmail tarafından ortadan kaldırılmasından sonra Şah İsmail'in Tebriz'e davetini reddedip Osmanlı Devleti'ne sığındı (1501). Osmanlı sarayında büyük itibar gördü ve kendisine yüksek maaş bağlandı.

II. Bayezid'in emriyle *Heşt Bihişt* adlı Osmanlı tarihini yazmaya başladı ve eserini otuz ay içinde tamam-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi / https://rantey.org

layıp (1506) padişaha sundu, 50.000 akçe ile ödüllendirildi. Padişahın özel nişancısı olarak görev yaptı. 1511'de hac yolculuğuna çıktı. Kahire'ye ulaşınca bir süre burada kaldı, Memlük Sultanı Kansu Gavri ve Mısır alimleri ile görüştü, İbrahim Gülşeni'nin hizmetinde bulundu. Mekke'ye gidip II. Bayezid'in ölümüne kadar orada kaldı. Yavuz Sultan Selim padişah olunca İstanbul'a döndü (1512). Yavuz Sultan Selim'e şark politikası alanında danışmanlık yaptı. 1514 yılında İran Seferine ve Çaldıran Savaşı'na katıldı. Bir süre Tebriz'de kalarak verdiği vaazlarla halkı Osmanlı idaresine ısındırmaya çalıştı. Yavuz'un İstanbul'a dönmesinden sonra, mahiyetindeki 10.000 yerli gönüllü askerle Safevi kuşatması altındaki Diyarbakır'i kurtarmaya gitti ve bu şehrin kurtarılmasında büyük rol oynadı. Onun girişimi ile geçici olarak Mardin de alındı. Yavuz'un Mısır seferinden dönüşünde Malatya, Şanlıurfa, Besni, Ergani, Harput, Divriği, Siverek ve kesin olarak Mardin ile öteki şehir ve kasabaların Osmanlı idaresine girmesini sağladı. Mercidabık ve Ridaniye savaşlarına katıldı. Mısır seferiyle ilgili olarak Maveraünnehir hanlarına yazılan fetihnameleri kaleme aldı. Güneydoğu Anadolu'nun Osmanlı Devleti topraklarına katılmasından sonra kurulan ve merkezi Diyarbakır olan Arap ve Acem kazaskerliği ona verildi. İdrîs-i Bitlisi, ömrünün son yıllarını İstanbul'da ilmi çalışmalar yaparak geçirdi. Altmış beş-yetmiş yaşlarında iken vefat etti. Mezarı Eyüp'te, hanımı Zeynep Hatun'un yaptırdığı mescid civarında, kendi adıyla anılan İdris Köşkü ve Çeşmesi denilen yerdedir.

Bitlisi, doğa bilimleriyle de meşgul oldu. Didaktik kaside ve mesnevilerinde Mevlâna Celaleddin-i Rumi, Senai, Abdurrahman-ı Cami ve Şebüsteri'nin etkileri görülür. Şiirde pek başarılı sayılmaz, asıl ününü düzyazı alanında yaptı. En güzel örnekleri bir münşi olarak kaleme aldığı mektuplardır. Özellikle ta'lik, nesih, sülüs ve divani hatlarda üstattı. Tıp, kozmografya, felsefe, tasavvuf, siyaset, ahlak ve tarih konularıyla meşgulolan İdris-i Bitlisi Farsça Arapça, Türkçe olmak üzere telif, tercüme ve şerh mahiyetinde çeşitli eserler kaleme aldı. Üç dilde şiirleri olan İdris-i Bitlisi daha çok *Heşt Bihişt* adlı tarihiyle tanınmıştı.

"Tabii ilimlerle de meşgul olan İdris'in öğretici nitelikteki kaside ve mesnevilerinde Mevlâna Celâleddin-i Rumî, Senâî, Abdurrahman-ı Câmî ve Şebüsteri'nin tesirleri açıkça görülmektedir. Bununla birlikte şiirde pek başarılı olamamış, asıl şöhretini nesir alanında yapmıştır. Bunun en güzel örnekleri eserleriyle birlikte bir münşi olarak kaleme aldığı mektuplardır. İdris özellikle ta'lik, nesih, sülüs ve divanî hatlarda üstattı. Münşeât'ındaki mektupları ve Koca Mustafa Paşa Camii'nin kapı kitâbesi bunu ispat etmektedir." (Abdülkadir Özcan)

ESERLERİ:

TÜRKÇE: *Mecmuatü'l-Münşeat.*

FARSÇA: *Heşt Bihişt* (Sekiz Cennet anlamında, II. Bayezid'in isteği üzerine 80 bin beyit halinde Farsça yazıldı. 1733'te Vanlı Abdülbaki Sadi tarafından Türkçeye çevrildi, basılmadı), *Risale-i Bahariyye (Reb'iu'l Ebrar), Risale-i Hazaniyye, Terceme ve Tefsir-i Hadis-i Erbain, Terceme ve Nazm-ı Hadis, Münazaratü's Şavm ve'l-İd, Mir'atü'l Cemal, Mir'atü'l Uşşak, Hakku'l Mübin fi Şerhi Hakkı'l Yakin, Havassü'l Hayevan (Terceme-i Hayatü'/ Hayevan), Selimname, Münazara-i Işk ba Akl, Kasaid ve Münşeat ve Müraselat, Mecmua-i Münşeat, Kanun-ı Şahenşâhî.*

ARAPÇA: *Risaletü'l-ibaan mevakıi'l-veba, Haşiye alâ Tefsiri Beyzâvî, Risale fi'n-nefs, Şerhu Esrari's Savm min Şerhi Esrari'l İbadat, Evdiyetü'l Edviye.*

HAKKINDA: İsmail Hakkı Uzunçarşılı / Osmanlı Tarihi (c. 2, 1947-59, s. 273-276, 604, 616, 629), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri III (1975), Mehmet Bayraktar / Bitlisli İdris (1991), Abdulkadir Özcan / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 21, 2000, s. 485-488).

İFFET HANIM

Divan şairi (D. ?, Diyarbakır - Ö. 1860, Diyarbakır). Hayatı hakkında yeterli bilgi olmadığı gibi, mürettep olduğu söylenen divanı da bulunamadı. Ancak şiirlerinin bir bölümünü İbnülemin Mahmut Kemal İnal yayımladı. Bazılarını Sırrı Hanım'la ortaklaşa yazdığı bu şiirlerinde tasavvufi bir eda görülür. Diyarbakır'da Behrampaşa Camiinin yanındaki mezarlığa defnedildi.

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (4 cilt, 1957, 1959, 1978, 2003), TDOE-TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

İĞCİ, Nurettin

Öykü ve roman yazarı. 7 Ağustos 1959, İstanbul doğumlu. Yedikule Lisesi (1970), İÜ Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu (1980) mezunu. 1982'den itibaren *Milliyet* gazetesi Yurt Haberleri Servisinde çalıştı. 1993'ten sonra idari işler sorumlusu olarak görev yaptı. Türkiye Gazeteciler Cemiyetinin yayın organı *Bizim Gazete*'de köşe yazıları yazdı. *En Büyük AIDS Başka Büyük Yok* başlıklı öyküsüyle 1998 yılı Akşehir Belediyesi Nasreddin Hoca Gülmece Öyküsü Ödülünü aldı. Radyo ve TV'ler için çok sayıda skeç metni ve senaryo yazdı.

ESERLERİ:

GÜLMECE ÖYKÜSÜ: *Hastir Lan Köyü* (1990), *Entellere Dantel* (1992), *Laf Ola Beri Gelmeye* (1998).

TAŞLAMA: *Fincanı Taştan Oyarlar* (1995).

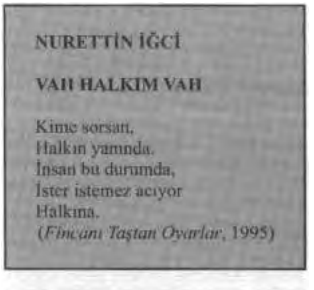
ÖYKÜ: *Masalımsı Dünya* (2000).

RADYO OYUNU: *Kosova Cehennemindeki Çiçek* (2000), *Ozanın Düşü* (2000).

ÇOCUK KİTABI: *Şirin Hayvanlar* (şiirler, 1997), *Zor Günler* (roman, 1999), *Ders Arası Kikiri* (fıkralar, üç kitap, 1998-99), *İstanbul Kazan Ben Kepçe* (2001), *Bıcırık AKUT'ta* (roman, 2000), *Bıcırık Hayvanlar Âleminde* (2001).

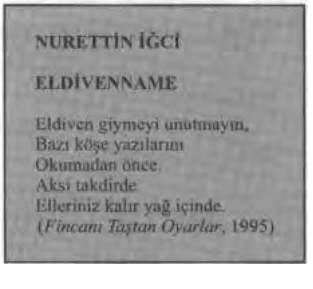
DERLEME: *Kör Gözüne Parmağım* (1996), *Medyatik Temel* (2002).

HAKKINDA: Nokta dergisi / Yazı mı Çizi mi (3-9 Ocak 1993), Hasan Pulur (Milliyet Pazar gazetesi, 15.10.1995), Nail Güreli / İğci'nin İğneleri (Milliyet gazetesi, 20.10.1995), Aslı Örnek / Medyatik Temel (Radikal Kitap, 28.7.2002), Medyatik Temel (Milliyet Kültür-Sanat, 24.7.2002), Nilay Yılmaz (Virgül, sayı: 55, Ekim 2002).

NURETTİN İĞCİ

VAH HALKIM VAH

Kime sorsan,
Halkın yanında.
İnsan bu durumda,
İster istemez acıyor
Halkına.
(*Fincanı Taştan Oyarlar*, 1995)

NURETTİN İĞCİ

ELDİVENNAME

Eldiven giymeyi unutmayın,
Bazı köşe yazılarını
Okumadan önce.
Aksi takdirde
Elleriniz kalır yağ içinde.
(*Fincanı Taştan Oyarlar*, 1995)

İĞCİLER, Ahmet S.

Öykü yazarı. 1945 / Prizren / Kosova doğumlu. İlkokul, ortaokul ve liseyi doğduğu kentte tamamladı. Priştine Yüksek Pedagoji Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdikten sonra Prizren'de öğretmenlik, Prizren Belediyesinde çevirmenlik yaptı. Öykü ve şiirleri çeşitli dergilerde yer aldı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ahmet S. İğciler

ESERLERİ (Öykü):
Erdoğan'ın Yaşantıları (1982), *Yüreksiz Adam* (1984).
HAKKINDA: Hasan Mercan / Balkanlarda Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi (2000).

İĞDEMİR, Uluğ

Tarihçi (D. 1901, Çanakkale - ?). Çanakkale Öğretmen Okulu (1918), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yeniçağ Tarihi Bölümü (1942) mezunu. 1918-26 yılları arasında öğretmenlik, 1922-26 yılları arasında öğretmenliğin yanında gazetecilik, 1926-29 yılları arasında Türk Ocakları Merkez Heyeti başkâtipliği, 1930-31 yılları arasında Türk Yurdu müdürlüğü ve Türk Tarih Kurumu başsekreterliği yaptı.
ESERLERİ:
Kuleli Vak'ası Hakkında Bir Araştırma (1937), *Atatürk* (1939), *Cumhuriyetin 50. Yılında Türk Tarih Kurumu* (1973), *Biga Ayaklanması ve Anzavur Olayları* (Günlük Anıları, 1989), *Heyet-i Temsiliye Tutanakları.(*1989), *Mustafa Kemal: Anafartalar Muharebatına Ait Tarihçe* (1990), *Mustafa Kemal: Anburnu Muharebeleri Raporu* (1990), *Yılların İçinden* (1991), *Sivas Kongresi Tutanakları* (1999).
HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

İHMAL AMCA.

Bkz. İHMALYAN, Vartan

İHMALYAN, Vartan

Yazar, çevirmen (D. 22 Mart 1913, Konya - Ö. 29 Ocak 1987, Moskova / Rusya). Çocuk kitaplarında İhmal Amca imzasını kullandı. İlkokulu, 1919 yılında ailesiyle birlikte yerleştiği İstanbul'da bitirdi. İstanbul Kadıköy Lisesi, Robert Kolej (şimdi Boğaziçi Üniversitesi) Mühendislik Bölümü (1944) mezunu. Mühendislik mesleğinin yanı sıra tezgâhtarlık, gömlekçilik, terzi çıraklığı, çevirmenlik, *Yeni Adam* dergisinde düzeltmenlik, desinatörlük gibi çok değişik işlerde çalıştı. 1948 yılında Türkiye Komünist Partisi (TKP) üyeliği nedeniyle kısa bir süre tutuklu kaldıktan sonra Fransa'ya gitti. Çeşitli Avrupa ülkeleri radyolarının Türkçe programlarında görev yaptı. 1961'den itibaren hayatını Moskova'da sürdürdü, aynı şehirde öldü.

Masal yazmaya, Nâzım Hikmet'in *Sevdalı Bulut* adlı masalını kendi ağzından dinledikten sonra başladı. 1972 yılında Arkın Yayınevinin düzenlediği ilk yarışmada *Düş* adlı masalıyla mansiyon kazandı. Ermenistan'da da masallarından bir seçme Ermeniceye çevrilerek yayımlandı.
ESERLERİ:
ÇOCUK KİTABI: *Şeytan Uçurtması* (1976, Bulgaristan), *Güneşe Vurgun Çocuk* (resimler: Tan Oral, 1979), *Boyalı Kırlangıç* (1980), *Eşek Eşekken* (1980).
ANI: *Bir Yaşam Öyküsü* (1989).
ÇEVİRİ: *Dünyanın Hâkimi* (A. Belyav'dan, 1969), *Bugün Git Yarın Gel* (L. S. Popov'dan, 1978), *Danko'nun Yüreği* (M. Gorki'den, 1980).
HAKKINDA: Vartan İhmalyan / Bir Yaşam Öyküsü (1989), TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2. bas. 2003).

İHRAMCIZÂDE İSMAİL HAKKI

Mutasavvıf (D. 1880, Sivas - Ö. 2 Ağustos 1969, Sivas). Asıl adı İsmail Hakkı Toprak. Nakşibendi tarîkatının Halidiyye kolu mürşitlerinden. Örtülüpınar mahallesinde doğdu. Aslen Buharalı olan dedeleri, Kâbe'nin örtüsünün değişim ve bakım hizmetiyle meşgul olduklarından dolayı İhramcılar diye anıldılar. Bu sebeple kendilerine İhramcızâde denildi. Sivas Çifte Minaredeki ilköğreniminden sonra ortaokulu bitirdi. Medrese öğrenimini isc Şifâiyye Medresesinde yaptı. Kendisini dinî ilimler alanında yetiştirdi. Sivas'ta bulunan Arap Şeyh ve Mur Ali Baba'ya uzun yıllar hizmet ettikten sonra Tokat'a giderek Mustafa Hâki Efendi'ye bağlandı. Tokat'ta İnhisar Dairesi (Tekel) Müskirât memurluğu görevinde bulundu. 1908'de Mustafa Hâki Efendi'nin Tokat Mebusu olarak İstanbul'a gitmesi üzerine Sivas'a Düyûn-ı Umûmiye memuru olarak döndü. Zara'nın Çarhı Tuzlasına bağlı Cedid Tuzlası müdürlüğü görevinden 1931 yılında emekliye ayrıldı.

Mustafa Hâki Efendi'nin ölümünden sonra Sivaslı Mustafa Tâki Efendi'ye bağlanan İsmail Hakkı Toprak, 1925 yılında Taki Efendi'nin ölümü üzerine irşat (dinî yol gösterici) görevine getirildi. Ulu Cami'nin tamiri ve ibadete açılmasına (1955-66) önderlikle birlikte, Sivas İmam Hatip Lisesinin açılması (1958-62), Hoca İmam Camiinin minaresinin tamiri, Hayırseverler Camii (1962), Sofu Yusuf Camii, Serçeli Camii, Dikimevi Camii, Zara Cencin Köyü içme suyu ve köprüsü, Tozanlı Köprüsü (1943), Sivas ve çevresinde çeşitli sebil çeşmelerinin yapılmasına da önderlik etti. Ulu Cami avlusuna defnedildi.
Mustafa Hâki Efendi'nin menkıbevî olarak kaleme aldığı *Mevlid* isimli eseri, *Yâre Yâdigâr* adıyla 191 beyit olarak nazma çekerek 1969 yılında İstanbul'da yayımlandı.
HAKKINDA: Lütfi Alıcı / İhramcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi Hayatı Şahsiyeti ve Eserleri (2001), Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

İHSAN KUDRET

Bkz. KUDRET, İhsan

İhsan Raif Hanım

İHSAN RAİF HANIM

Şair (D. 1877, Beyrut / Lübnan - Ö. 1926, Paris / Fransa). Mutasarrıflardan Köse Raif Paşa'nın kızı. Babasının görevi nedeniyle pek çok yeri gezmek zorunda kaldı, resmi okullarda okuma fırsatını bulamadı. Bu nedenle düzenli bir öğrenim görmedi. Gençlik yıllarında Fransızca ve müzik dersleri aldı. Mithat Paşa'nın arkadaşı olan babasının memurluğu dolayısıyla çeşitli vilayetlerde bulundu. Meşrutiyetten sonra Paris'e yerleşmiş ve üç eşinden ikincisi olan Şahabettin Süleyman'la da orada evlenmişti. Cenazesi Paris'ten İstanbul'a getirilerek Rumelihisar Mezarlığına gömüldü.

Şiirlerinde doğa sevgisi, hüzün ve çocuksu neşenin yanı sıra milli duygular da işlenmiştir. Rıza Tevfik Bölükbaşı etkisinde âşık tarzı şiirler de deneyen İhsan Raif'in şiirlerinde sevgili, erkek şairlerde olduğu gibi kadındır. Sanat açısından büyük bir başarı elde edemese bile şiirlerinde ince bir duyarlığı dile getirmiş olması nedeniyle dikkat çekici bulundu. Özellikle hece ölçüsüyle yazan ilk kadın şair olması yönüyle önemli bir şair kabul edildi. *Şiirlerini Gözyaşları* (1914) adlı tek kitabında topladı.

"İhsan Raif Hanım'ın ruhu şimdi Rumelihisarı mezarlığında sonsuz uykusunu uyurken bazen silkiniyor mu ve hilkatin elmas serptiği ebrulu semanın altında dinliyor mu durgunca denizin şiirini? Gözyaşları ise, sağ kalan kaç dostun gözlerinde kaldı acaba?... İhsan Raif hanımla hem ince bir şiir âlemi, hem eşsiz bir güzellik geçti bu dünyadan." (Halit Fahri Ozansoy)

HAKKINDA: Halit Fahri Ozansoy / Edebiyatçılar Geçiyor (1967, s. 286, 287), Feyzi Halıcı / Feyzîyle Coşkuntürk / İhsan Raif Hanım

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

(1987), Bedihan Tamsöz / Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler (1994, s. 98-99), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

İhsan Tevfik (Kırca)

İHSAN TEVFİK (Kırca)

Şair ve yazar. 6 Aralık 1967, Suşehri / Sivas doğumlu. İlkokulu, ortaokulu ve liseyi memleketinde tamamladı. Büyüklerinin Rumeli kökenli oluşunun yanında, çok farklı bir coğrafyada doğup büyümesi farklı kültürlerden beslenmesini sağladı. Ailede şair Cemal Kırca'dan sonra yazma eylemine devam eden İhsan Tevfik oldu.

1988'de Erzurum Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. 1989'da öğretmenliğe başladı. İstanbul liselerinde mesleğini sürdürdü. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Yeni Türk Edebiyatı alanında yüksek lisans eğitimini tamamladı (1996-99). Tanzimat döneminin gazetelerinden *Tarîk (1884-1899)* üzerine tez hazırladı.

1985'ten başlayarak şiirle uğraşmasına karşın, 1995'ten sonra şiir ve yazılarını *Türk Edebiyatı, Dize, Pencere, Ayışığı, Öteki-siz, Le Poète Travaille, Akatalpa, Kavram Karmaşa, Simge, Ağır Ol Bay Düzyazı, Hayvan, Yum Sanat, Ünlem* ve *Bireylikler* dergilerinde yayımladı. 2000 yılı Mart ayında *Çıkın* adlı edebiyat seçkisini çıkardı. Seçkiyi, 13. sayısında şiir seçkisine çevirerek *Şiirli Çıkın* adıyla 30. sayıya kadar sürdürdü.

"Günümüz Türk edebiyatının, özellikle de şiirimizin temel sorunu içtenliğin olmaması. Çünkü, ömür boyu kendi şirinin acemisi olmayı / olabilmeyi hedefleyen şairlerin yerini, daha şiir ülkesinin kapısının merdivenlerine tırmıklaşırken her şeyi tekniğe boğmuş içtenliksiz 'ustalar' aldı... Suç onların da değil. Edebiyat iktidarlarınca, o tür şiir pohpohlandı... İhsan Tevfik ise, dili ustaca kullanan ama, sözcükleri duygu yükünden arındırmayan, şiiri tekniğe boğmayan, içtenliğin şairi olarak çıkıyor karşımıza... O, şiirin efendisi değil, emekçisi... Şiirimizinse artık efendilere değil, emekçilere gereksinimi var..." (M. Mahzun Doğan)

ESERLERİ:

İNCELEME-DERLEME: *Geçit / Cemal Kırca Kitabı* (2004).

ŞİİR: *Dipsuları* (2005).

İHSANOĞLU, Ekmeleddin

Bilim tarihçisi, şarkiyatçı, araştırmacı, yazar. 26 Aralık 1934, Kahire / Mısır doğumlu. Prof. Mehmed İhsan'ın oğludur. 1970'te El-Ezher Üniversitesinde yüksek lisans (Kahire / Mısır), 1974'te Ankara Üniversitesi Fen Fakültesinde doktora yaptı. 1962-66 yılları arasında Kahire Millî Kütüphanesi Şarkiyat Bölümünde eski basım katalogların tasnifi işinde çalıştı. 1966-70'te El-Ezher Üniversitesi Fen Fakültesi Kimya Bölümünde asistan, Ayn-Şems Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde ve 1970-75'te AÜ Fen Fakültesinde öğretim görevlisi, 1975-77'de İngiltere Exeter Üniversitesinde araştırmacı ve ziyaretçi öğretim üyesi, 1978-80'de Ankara Üniversitesi Fen Fakültesinde doçent, 1984'te İnönü Üniversitesinde doçent ve profesör olarak çalıştı. 1974-80 yılları arasında Kültür Bakanlığı Telif ve Tercüme Kurulları üyeliğinde bulundu. 1980'den sonra İstanbul'daki İslâm Tarih, Sanat ve Kültürü Araştırma Merkezinin (IRCICA) kurucusu ve genel direktörü oldu. 1984'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilim Tarihi Bölümü Başkanlığı ve aynı üniversitede öğretim üyeliği görevlerine getirildi. 1989'da kurduğu Türk Bilim Tarihi Kurumu başkanlığını, 1983'ten sonra İslâm Konferansı Teşkilâtı İslâm Kültürünü Koruma Komisyonunun sekreterliğini yaptı. 1992-96 yılları arasında Harvard Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Merkezi Danışma Kurulu (ABD) üyesi oldu. 1987'de *Malay Dünyasında İslâm Medeniyeti* adlı eserin proje direktörlüğünü ve 1988'den sonra UNESCO'nun *İslâm Kültürünün Değişik Yönleri* adlı eserin editörlüğünü üstlendi. 1990'da Gambia Cumhuriyeti Fahrî Konsolosluğuna tayin edildi. 1995'te Bilim Tarihi Eğitimi ve Teknolojisi Databank Koleksiyonu proje direktörü oldu. 1997'de kendisine Bosna-Hersek Hükümeti "Ambassador at large" görevi verildi. 15 Haziran 2004'te İslâm Konferansı Örgütü genel sekreterliği görevine seçildi.

İhsanoğlu'nun ilk edebi çalışması, Mehmet Rauf'tan *Kelebek* adlı hikâyenin çevirisiydi (Er-Risale, Kahire, 10 Ekim 1964). Makalelerini *Newsletter, Türk Tarih Kurumu Belleten* ve *Arcivum Ottomanicum*'da yayımladı. Bilim tarihi, Türk kültürü, İslâm dünyasının Batı dünyası ile ilişkileri ve Türk-Arap ilişkileri ile ilgili yazılmış pek çok kitabı, makaleleri ve tebliği bulunmaktadır. Prof. İhsanoğlu'na, bilim ve sanata yaptığı hizmetlerden dolayı 1990'da Mısır Cumhuriyeti Hükümetince liyakat nişanı, 1994'te İstanbul Mimar Sinan Üniversitesi tarafından fahrî doktorluk, 1994'te Türk Petrol Vakfı tarafından şeref beratı, aynı yıl Amerikan Biyografi Enstitüsünce altın başarı ödülü, Amerikan Biyografi Enstitüsünden milletlerarası kültürel şeref diploması, 1995'te İngiltere Milletlerarası Biyografi Merkezince 20. yüzyıl başarı ödülü, 1995'te İslâm Konferansı Teşkilâtı tarafından şeref ve liyakat sertifikası, 1996'da Dowling College Long Island New York tarafından fahrî doktorluk, 1996'da Ürdün Kralı Hüseyin adına birinci derece istiklâl madalyası verildi.

Ekmeleddin İhsanoğlu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Milletlerarası Arap ve İslâm Bilim Tarihi ve Felsefe Kurumu (Paris) üyesi, Milletlerarası Bilim Tarihi Akademisi (Paris) muhabir üyesi, IUHPS/DHS'e bağlı Uluslararası İslâm Medeniyeti Bilim Tarihi ve Teknolojisi Komisyonu başkan yardımcısı, Milletlerarası Al-Furqan İslâm Mirası Danışma ve İhtisas Kuralları (Londra), Ürdün İslâm Medeniyeti Araştırmaları Kraliyet Akademisi (Amman), Ortadoğu ve Balkan Araştırmaları Vakıf (İstanbul), Kuzey Amerika Orta Doğu Araştırmaları Kurumu MESA (USA), Milletlerarası İslâm Bilim ve Teknoloji Enstitüsü, IIIST (USA), Arap Dilleri Akademisi (Ürdün), Arap Dilleri Akademisi (Suriye) üyesi, Arap Dilleri Akademisi muhabir üyesi (Mısır), Mısır Tarih Kurumu (Kahire), Milletlerarası Tıp Tarihi Kurumu (Paris) ve Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi asil üyesi oldu. *Journal of Islamic Studies* (Oxford Centre for Islamic Studies) (Cambridge, İng.), *Arts and the Islamic World* (Londra), *American Journal of Islamic Studies* (USA), *Journal Al-Usur* (Londra ve Riyadh), *Archiyum Ottomonicum, Harrassowitz Verlag* (Almanya), *Bulettin of the Royal Institute of Inter-Faith Studies* (Ürdün) dergilerinin yazı kurulu üyesi, *IRCICA* bülteni başeditörü olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Geçmişe Bir Bakış* (1987), *Başhoca İshak Efendi/Türkiye'de Modern Bilimin Öncüsü* (1989), *Modernleşme Çağında Osmanlı Bilimi* (Feza Günergun ile, 1995), *Büyük Cihad'dan Frenk Foduluğuna* (1996), *Suriye'de Modern Osmanlı Sağlık Müesseseleri, Hastahaneler ve Şam Tıp Fakültesi* (1999), *The West and Islam* (Towards a Dialoge, 1999).

DERLEME: *Osmanlı İlmi ve Mesleki Cemiyetleri* (1987), *Osmanlılar ve Batı Teknolojisi: Yeni Araştırmalar Yeni Görüşler* (1992), *Transfer of Modern Science and Tecnology to the Muslim World* (1992), *İslam Kültür Mirasında Hat Sanatı* (1992), *Çağını Yakalayan Osmanlı: Osmanlı Devletinde Modern Haberleşme ve Ulaştırma Teknikleri* (Mustafa Kaçar ile, 1994), *Osmanlı Astronomi Literatürü Tarihi* (2 c. Ramazan Şeşen vd. ile, 1997), *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi* (2 cilt, 1994-1998), *Osmanlı Matematik Literatürü Tarihi* (2 cilt, Ramazan Şeşen ve Cevat İzgi ile, 1999).

Ayrıca *Türk Kimya Eserleri Bibliyografyası* (1985) adlı bir eseri ile Türkçeden Arapça ve İngilizceye altı kadar çevirisi vardır.

BİBLİYOGRAFYA: *Türk Kimya Eserleri Bibliyografyası* (1985).

HAKKINDA: Beşir Ayvazoğlu / Bir Bilim Adamının Romana Benzer Hayatı: Ekmeleddin İhsanoğlu / Defterimde Kırk Suret (3. bas. 1999, s. 147-151), 75. Yılında Atatürk Kültür Merkezi (s. 71-73), TDOE, TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2005).

İhtifalci Ziya Bey

İHTİFALCİ ZİYA BEY

Şair (D. 1866-67, İstanbul - Ö. 27 Mart 1930). Galatasaray Lisesi (1886), Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü mezunu. Çeşitli okullarda öğretmenlik ve müdürlük yaptı. Millî günler dolayısıyla çok sayıda tören (ihtifal) düzenlediği için İhtifalci adıyla ünlendi. Kültür ve tarih konularında incelemeleriyle tanındı. Kabri Eyüp'te Dedeler Mezarlığı bölümündedir.

ESERLERİ:

Tarih-i Sanayi (1891), *Vesaik-i Kadime-i Edebiyye* (1895), *Resimli İlm-i Nebatat* (1896), *Âlem-i İslâmiyyet* (1900), *Rehber-i Usûl-i Tercüme* (1907), *Kâriye Cami-i Şerifi* (1910), *Konya Seyahati Hatıratından* (1910), *Bursa'dan Konya'ya Seyahat* (1910), *Yenikapı Mevlevihânesi* (1913), *İstanbul ve Boğaziçi* (2 cilt, 1920-28), *İstanbul'da Âsâr-ı Atika Hakkında Muhtasar Malumat* (1920), *Siyer-i Nebi* (1921).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Semavi Eyice / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 21, 2000).

İKESUS ALTAN, Saadet

Öykücü. 1917, İstanbul doğumlu. Ankara Kız Lisesini bitirdi. Fen Fakültesindeki veterinerlik eğitimini yarıda bıraktı, yükseköğrenimini burslu olarak Almanya'da Berlin Müzik Akademisinde tamamladı. 1941 yılında Türkiye'ye döndü ve Tatbikat Sahnesi (bugünkü Ankara Devlet Operası) gösterilerinde rol aldı. "*Cosi Fan Tutte*"yi sahneye koyarak ilk Türk kadın opera yönetmeni oldu. Ardından "*Hansel ve Gretel*", "*Palyoçalar*", "*Çıngırak*", "*Evlenme Bonosu*", "*Çardaş Fürstin*", "*Viyana Kanı*" gibi opera ve operetlerin yönetmenliğini yaptı. Ankara Devlet Konservatuarında şan öğretmenliğine atandı (1955). Radyoda "Opera Saati" adlı uzun süreli bir program hazırladı. Almanca, İtalyanca ve İngilizceden ünlü aşkın libretto'yu, Brahms, Schubert, Schumann'ın liedlerini Türkçeye aktardı. Ankara Devlet Operasından İstanbul Devlet Operasına atandı (1970). 50. sanat yılını, "*La Traviata*" ile "*Şen Dul*"u sahneleycrek kutladı. *Kara Böcek* (1995) adlı bir öykü kitabı vardır.

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü 10 (Heccöykü, Ağustos-Eylül 2004).

İKİZ, Lütfi

Araştırmacı-yazar. 29 Mayıs 1929, Kırşehir doğumlu. Tam adı Mehmet Lütfi İkiz. Çoğu müderris olan bir aile ortamında ciddi bir eğitim aldı. Resmi tahsilini Konya, Ankara, Yozgat, Samsun, Kayseri ortaokul ve liselerinde tamamladı. Liseyi bitirdikten sonra Kırşehir'e döndü ve Erol Güngör'ün dedesi Hafız Osman'dan Arapça dersleri aldı. Daha sonra İstanbul'a yerleşerek burada Hasan Basri Çantay'dan istifade etti.

Konya'da öğrenciyken Ahmet Haki İzler, Ziya Nur Aksun, Osman Yüksel Serdengeçti gibi aydınlarla tanıştı. Osman Bölükbaşı'nın siyasi çevresinde bulundu. İstanbul dönüşü Kırşehir'e, oradan da Ankara'ya yerleşti. Burada Türk Ocağı merkez müdürlüğü yaptı, Hamdullah Suphi Tanrıöver'le birlikte çalıştı. Onun ölümünden sonra Kastamonu Kütüphanesi müdürlüğüne geçti. 1973'te Konya İl Halk Kütüphancsi müdürlüğüne atandı. 1978'de Çorum'a, 1982'de Nevşehir'e sürüldü. Tekrar Konya'ya tayin edildi ve 1988'de emekliliğini istedi. Yaşar Çalışkan'la birlikte hazırladığı *Kültür, San'at ve Medeniyetimizde Ahilik* adlı kitabı basıldı (1993).

HAKKINDA: Mustafa Güçlü / Üstâd Mehmet Lütfi İkiz Bey (Sancı, sayı: 27, Temmuz 2005).

İLASLAN KARAGÖZ, Nesibe

Şair, ressam ve heykeltraş. 1955, Demirci / Manisa doğumlu. Çocukluğunu yöresinin geçim kaynağı olan halı dokumacılığı ile içiçe geçirerek yaşadı. İzmir Eğitim Enstitüsü Resim

Nesibe İlaslan Karagöz

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Bölümü (1977) mezunu. Değişik yerlerde ve Balıkesir'in Edremit ilçesinde resim öğretmeni olarak görev yaptı.

Şiir ve yazıları *Yaklaşım* (Balıkesir), *Minerva* (İzmir), *Beş Parmak* (Söke), *Şiirlik* (Berlin), *Pencere* (Ankara), *Çalı* (Konya), *Aykırısanat* (Adana), *Ağır Ol Bay Düz Yazı* (Gebze), *Akköy* (Didim), *Ay* (İzmir), *Olay* (Edremit), *Yakamoz* (Ayvalık) gibi dergilerde yer aldı. Şiir çalışmalarının yanı sıra resim çalışmaları vardır. Şiirlerinin bir bölümünü ilk kitabı *Beyaz Çizgi* (1994) adlı bir kitapta topladı.

İLAYDIN, Hikmet

Eğitimci, araştırmacı yazar (D. 1914, Muğla - Ö. 9 Eylül 1971, Ankara). Ortaöğrenimini Muğla ve Konya'da tamamladı. Yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü (1936) ve Yüksek Öğretmen Okulunda yaptı. Öğrenim için gittiği Almanya'dan, İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine yurda döndü. Öğretmenlik mesleğine 1938'de, Gaziantep Lisesinde başladı. İzmir İnönü ve İzmir Atatürk Lisesinde öğretmenlik, Konya Lisesinde müdürlük yaptı. Milli Eğitim Bakanlığında müfettişlik (1949-51), Talim ve Terbiye Kurulu üyeliği (1951-55) ile Gazi Eğitim Enstitüsünde öğretmenlik (1955-56) görevlerinde bulundu. 1959'da eğitim kurumlarını incelemek üzere Amerika Birleşik Devletleri'ne gönderildi. 1960-64 yılları arasında Tahran Büyükelçiliğinde kültür ve Türkçe öğretimiyle ilgili çalışmalar yaptı. 1964'te Millî Eğitim Bakanlığı müsteşarı oldu. 1967'de bu görevden, tedavi edilemeyen bir baş ağrısı sebebiyle emekliye ayrıldı.

Bir kısım eserleri ölümünden sonra eşi öğretmen Nihal İlaydın tarafından hazırlanarak yayımlandı. Eski Türk Edebiyatı araştırmalarıyla, özellikle *Türk Edebiyatında Nazım* (1951) adlı eseriyle tanınındı. Makaleleri, *Türkiyat Mecmuası* başta olmak üzere çeşitli dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA - İNCELEME: *Türk Edebiyatında Nazım* (1947), *Behram-ı Gür Menkıbeleri*, *Merkad-i Fatih'i Ziyaret* (1953), *Sadi: Hayatı Sanatı ve Eserleri* (1954), *Kerem Kasideleri* (1962), *"Divan"la İlgili Bazı Gözlemler Düşünceler* (1962), *Dehhani'nin Şiirleri* (1978), *Yunus Şiirinden Günümüze Yaklaştırmalar: Korkma Ebedi Varsın* (1998), *Makaleler* (1999).

ÇEVİRİ: *Gülistan* (Sadi'den, 1946), *Bostan* (Sadi'den, 1950).

Ayrıca çeşitli edebi eserleri ve ders kitapları vardır.

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 4, 1981), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Mustafa Şerif Onaran (Virgül, sayı:18, Nisan 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), TDOE-TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

İLBAN, Ali Münip

Romancı, hukukçu (D. 1910, Kırşehir – Ö. ?). 1931'de Mülkiye Mektebini bitirdiği yıl (1931), Dahiliye Vekâletince Şehircilik ve İskân konularını incelemek üzere Paris'e gönderildi. Sorbon Üniversitesinin Şehircilik ve Devletler Hukuku enstitülerinde öğrenim yaptı. Çeşitli ilçelerde kaymakamlık, hukuk işleri müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliği, muhakemat genel müdürlüğü gibi çeşitli görevlerde bulundu. *Gençlik Hatıraları* adlı romanı basılmadı. *Solgun Yapraklar* (1940) adlı bir basılı romanı vardır.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968).

İLBAŞ, M. Hadi

Araştırmacı-yazar. 1926, Çandır / Yozgat doğumlu. Ankara Ticaret ve Sanayi Odasında Dış Münasebetler Şefliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinde müşavirlik, sendika genel başkanlığı görevlerinde bulundu. 1965 yılında kuruluşuna ön ayak olduğu Çandır Kalkınma Kooperatifi ile Köy Kalkınma Kooperatifleri Merkez Birliği (Köy-Koop) genel başkanlıklarını yaptı. Yazıları çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

Öğretme Sanatı (çeviri), *Industrialization Problems of Turkey* (Türkiye'nin Sanayileşme Sorunları), *Türk Tarımının Sorunları*.

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

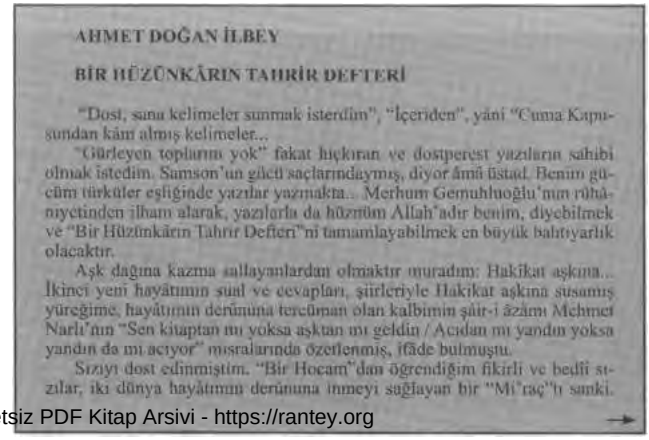
M. Hadi İlbaş

İLBEY, Ahmet Doğan

Yazar. 5 Mart 1954, Kahramanmaraş doğumlu. Açık Öğretim Fakültesi mezunu. 1976 yılından itibaren Kahramanmaraş'ta memur olarak çalıştı. Düşünce yazıları *Dolunay*, *Gülbang* dergileri ile *Gündüz* ve *Yeni Hafta* gazetelerinde yer aldı. 1998'de *Altınoluk* dergisinin açtığı yarışmada bir yazısı ile üçüncülük kazandı. Denemelerini *Bir Hüzünbazın Tahrir Defteri* (2000) adlı kitabında topladı.

Ahmet Doğan İlbey

AHMET DOĞAN İLBEY

BİR HÜZÜNKÂRIN TAHRİR DEFTERİ

"Dost, sana kelimeler sunmak isterdim", "İçeriden", yani "Cuma Kapısından kâm almış kelimeler...

"Gürleyen toplarım yok" fakat hiçkıran ve dostperest yazıların sahibi olmak istedim. Samson'un gücü saçlarındaymış, diyor âmâ üstad. Benim gücüm türküler eşliğinde yazılar yazmakta.. Merhum Gemuhluoğlu'nun rûhâniyetinden ilham alarak, yazılarla da hüznüm Allah'adır benim, diyebilmek ve "Bir Hüzünkârın Tahrir Defteri"ni tamamlayabilmek en büyük bahtiyarlık olacaktır.

Aşk dağına kazma sallayanlardan olmaktır muradım: Hakîkat aşkına... İkinci yeni hayâtımın sûal ve cevapları, şiirleriyle Hakîkat aşkına susamış yüreğime, hayâtımın derûnuna tercüman olan kalbimin şâir-i âzâmı Mehmet Narlı'nın "Sen kitaptan mı yoksa aşktan mı geldin / Acıdan mı yandın yoksa yandın da mı acıyor" mısralarında özetlenmiş, ifâde bulmuştu.

Sizleri dost edinmiştim. "Bir Hocam"dan öğrendiğim fikirli ve bedîî sızılar, iki dünya hayâtının derûnuna inmeyi sağlayan bir "Mi'raç"tı sanki.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Kerbelâ ateşi gibi her yerde sızıyı görüyorsa ve yaşıyordum. Bütün dâvam, bu ülkenin yerlisi olabilmeyi ruh ve zihniyetimde, şahsiyetimin zarf ve mazrufunda yaşatabilmektir. Ne mutlu o yerlilere ki "âhiret onlarındır, er ya da geç bu dünya da onların olacaktır".

İfâde-yi merâmımda ve kültürler atlasında seyahat etmemdeki birkaç büyük sâikten ilki, "Allah'ın dış gözünü kapayıp iç gözünü açtığı" kendini Türk irfanına adayan üstaddır. Ülkeme, cemiyetime ve tarihime dair düşünme ve yorumlama ameliyesinde hâlâ merhum Prof. Erol Güngör ile "Bir Hocam"ın yakın dostu Ali Celâl'in ilmî ve fikrî koordinatlarının çekim kılanında olmanın âcizane bahtiyarlığını yaşıyorum.

Bir "mağara"dayım, fakat Eflâtun'un mağarası değil bu. Ashâb-ı Kehf'in keyfiyetine de çok uzaktayım. Modern ecinniler mağarasında mıyım acaba? Hayır! Maveraya ulaşma tâlimi yapılan, kirli çağa karşı mukavemetli olmak üzere bir fikir ve gönül Dükkânındayım. Bir sığınak burası dünyada.

Bezm-i elest'ten dünyaya, buradan âhirete dek verilmiş "söz" üzre Müslümanca yaşama sevincim vardır.

-1998-

(*Bir Hüzünkârın Tahrir Defteri*, 2000)

Hurşit İlbeyi

İLBEYİ, Hurşit

Romancı. Haziran 1963, Ceylanpınar / Şanlıurfa doğumlu. Türkistanlı bir ailedendir. İlk ve ortaöğrenimini Ceylanpınar'da, lise öğrenimini ise Adana'nın Ceyhan ilçesinde tamamladı. Yayıncılık ve reklamcılık sektöründe hizmet verdi. 1989'da yerleştiği İstanbul'da bir kitap dağıtımı kuruluşunda çalıştığı süre içerisinde Cizre'den Rize'ye, Antalya'dan Kars'a ülkeyi dolaşarak, toplum kesimlerini yakından gözlemledi. 1990'da "*Yalnız Değilsiniz*" filminin Anadolu sinemalarında gösterimini organize etti. Sırasıyla *Kitap Dergisi*'nde baskı-abone sorumlusu (1989), Akademi Yayınevinde yayın yönetmenliği (1990), Atlas-Nehir İletişimde film organizasyonu, *Hüner* dergisinde editörlük (1992), *Selam Gazetesi*'nde muhabirlik (1993), *İslâmî Edebiyat* dergisinde yayın yönetmenliği (1994), Timaş Yayınlarında editörlük (95-97) *Selam Gazetesi*'nde yayın koordinatörlüğü (1998), Sancak Line firmasında reklam koordinatörlüğü görevlerinde bulundu. Reklam kampanyaları çerçevesinde afiş, broşür, katalog, bilet, TV reklamı ve gazete reklamlarını hazırladı. Merkezi Frankfurt'ta bulunan Türk medya kuruluşlarında firmanın haberlerini hazırlayıp yayınlattı. İtalya-Türkiye hattında sefer yapan feribotun yolcularına ve reise bürolara yönelik *Kaptan-ı Derya* dergisi ile Üsküdar'da *Kızkulesi* gazetesini yayımladı.

Hurşit İlbeyi, 1990'da başladığı yazı hayatını birçok yayın organında sürdürdü. Romanları gazetelerde tefrika edildi ve özel radyolarda seslendirildi. "Yeni Toplumcu Gerçekçilik" olarak nitelendirdiği edebiyat anlayışını, geniş toplum kesimlerinin sorunlarına karşı duyduğu sorumluluğun bir gereği olarak gördü ve yerelden evrensele açılan bir ufukta; Akdeniz, Ortadoğu ve Orta Asya renkleriyle tüm evreni gökkuşağına dönüştürmeyi hedefledi. Atlas Gösteri'nin düzenlediği Radyofonik Senaryo Yarışmasında mansiyon alan *Sam Amca'nın Kulübesi* adlı senaryosu kaset olarak yayımlandı. *Yere Düşen Bulutlar* adlı romanı Farsçaya tercüme edildi. *Berzah* adlı romanından aynı adla uyarladığı senaryo, Esra Film'in 1994 Senaryo Yarışmasında mansiyo aldı. Tuzla Belediyesinin 1999'da düzenlediği Roman Yarışmasında *Mavera Yolcusu* adlı romanı mansiyon aldı. Romanları gazete ve radyolarda tefrika edildi.

ESERLERİ:

RADYO TİYATROSU (Ses Kaseti): *Sam Amca'nın Kulübesi* (1990).

ROMAN: *Umut Emekle Büyür* (1993; *Yere Düşen Bulutlar* adıyla, 1997), *Berzah* (1995), *Irmaklar Denize Akar* (1995), *Yitik Ülke'nin İnsanları* (1996).

İLDEM, Arzu

Batı dilleri araştırmacısı, çevirmen. 1955, Ankara doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Fransa ve Türkiye'de yaptı. Ankara Üniversitesi DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü (1976) mezunu. Aynı üniversitede yüksek lisans eğitimi (1978) gördü. Paris-Sorbonne Nouvelle Üniversi-

HURŞİT İLBEYİ

UMUT EMEKLE BÜYÜR

Tarla tümseklerinden, kesiklerinden hoplaya hoplaya, sallanarak gelen kırmızı BMC kamyon, çadırların ortasında durdu.

Sağ kapıdan inen Elçi, telaşlı bir sevinçle çadırların önüne çıkmış şaşkın şaşkın bakınan ırgata candan bir selam verdi bağırarak. İçi içine sığmıyordu. Büyük bir zafer kazanmış kumandanın mağrur ve çocuksu neşesi vardı yüzünde. Şalvarının ceplerindeki şişkinlikten anlıyordu sevincini.

"Hadii gözüyüz aydın... Paramızı aldık..."

Çıplak bacakla kuru toprakta dolaşan çocuklar bile, Elçi'nin bu denli neşeli olmasına şaşırmışlardı.

Halâ şaşkın şaşkın bakmakta olan ırgata, önemli bir iş başarmış olmanın heyecanıyla, yüksek sesle bağırdı:

"Hepimize geçmiş olsun... Eliyize, kolıyıza sağlık, hele toplamın hele..."

Yerlerinden kıpırdamadan bakıp duran ırgatların yüzlerindeki ifadeyi garipsedi. Dört gözle paralarını alıp eve dönmeyi bekleyenler, sanki cenaze başındaymışçasına sessizce duruyorlardı.

Sofi Abdullah'tan yaşça biraz genç olan biri, dün gece olan biteni anlattı Elçi'ye.

Gece olanları işitince içine bir ağırlık çöktü. Sevinci kursağında kalmıştı. Hele kendisinin bir dergi yüzünden karakola çağrılması, korkuyla karışık bir endişeye sevk etmişti Elçi'yi.

İbrahimlerin çadırına girip, gece geçirdiği şokun tesirini üzerinden atamayan kadının halini görünce, daha bir tasalandı. Durduk yerde hiç yoktan başları derde girmişti.

Üstüne eski bir battaniye örtülmüş kadın, sırtını çadır direğine dayamış, başına sıkı sıkıya sardığı bir tülbentle, oturduğu yerde inliyordu. Gözlerini hiç açmadan inilti ye

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

sayıklıyordu.

Ayakta durmuş kadının halini izliyordu Elci. Sonra yere çömeldi. Elinin tersiyle kadının yüzüne dokunup ateşini yokladı. Bulduğu bir mindere oturup, şalvarının cebinden demetlenmiş bir miktar para çıkardı. Burnuna götürüp parayı koklayarak, kokusunu içine çekti. Yeleğinin cebinden küçük defterini çıkardı, İbrahimlerin topladığı pamuğun hesabını yaptı. Ne kadar para vereceğini hesapladı. Para destesini sayarak, onlara düşen hisseyi ayırdı.

Kadın orali değildi. Elci'nin varlığından bile haberdar değildi. Başına dikilmiş ayakta duran genç kıza parayı uzattı.

Çadırdan çıkıp güneşin ılık sıcaklığında çadır önlerinde bekleşen diğerlerinin yanına gitti. Onların da hesabını gördü, haklarına düşen parayı ödedi. Kimsenin bir hakkı kalmamıştı. Herkes parasını almıştı. Çadırların sökülmesi talimatını verdi.

Kendisi karakola gidip, alıp götürülenlerin bırakılması için ne gerekiyorsa yapacaktı. Millet eve dönme telaşındayken, hiç yoktan başları ağrımıştı. Gerekirse Hamit Ağa'yı bile devreye sokardı. Adamın, her yerde adamı vardı. Gerçi ortada öyle telaşlanacak bir durum da yoktu. Götürdükleri adamlar evli barklı, çoluk çocuk sahibi, yaşlı başlı adamlardı. Karakol komutanı da onların bir kötülük yapmayacağını biliyordu herhalde. (...)

(*Umut Emekle Büyür*, 1993)

Arzu İldem

tesinde bir yıllık bir eğitim sonunda "Diplôme de Didactique des Langues" başlıklı Fransızca dil eğitimi diploması aldı (1979). Ankara Üniversitesi DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünde *"L'experience Critique de Marcel Arland"* başlıklı tezle doktor unvanı aldı (1982). Université Libre de Bruxelles'de İspanyol Dili ve Edebiyatı Bölümünde yüksek lisans eğitimi yaptı (1982-84). Ankara Üniversitesi DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünde asistan olarak çalıştı (1977-82, 1987-89), Brüksel Nato Dil Okulunda (1982-84), Yeni Delhi Uluslararası Amerikan Okulunda (1984-85) öğretmenlik yaptı. DTCF'de 1993'te doçent, 1999'da profesör oldu. Hollanda Leiden Üniversitesinde misafir öğretim üyesi olarak ders verdi (2003-2004). 19. ve 20. yüzyıl Fransız edebiyatı, karşılaştırmalı edebiyat, imgebilim, gezi edebiyatı, Doğu yolculuğu, Fransız gezginler, Fransız edebiyatında Türkler, Türk imgesi üzerinde çalıştı.

Makaleleri, *Littera Edebiyat Yazıları, Tarih ve Toplum, Gündoğan Edebiyat, DTCF Batı Dilleri ve Edebiyatları Enstitüsü Dergisi, Argos, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakülteleri* dergilerinde, *Les Femmes Écrivains de la Méditerranée, Hommage à Hasan Ali Yücel Anma Kitabı, Fransız Seyahatnameleri ve Tarihin Ayrımında İzmir Kolokyumu* kitaplarında, *Frankofoni*'nin çeşitli ciltlerinde yayımlandı. Yurtiçinde ve yurtdışında düzenlenen çeşitli sempozyum ve kolokyumlarda bildiriler sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Doğu'ya Yolculuk: 19. Yüzyılın İlk Yarısında Fransız Gezginlerin Yapıtlarında Karşılaştırmalı Türk-Yunan İmgesi* (2000).

ÇEVİRİ: *Don Parodi'ye Altı Bilmece* (J.L. Borges ve Bioy Casares'den, 1993), *Onbir Futbol Öyküsü* (Camilo Jose Cela'dan, 1994), *Ayakizlerinde Adımlar* (1991) - *Lucas Diye Biri* (1996) (Julio Cortazar'dan), *Romantik Yalan ve Romansal Hakikat* (René Girard'dan, 2001).

İLDENİZ , Ali

Şair. 1972, Kars (Merkez) doğumlu. Orta ve lise öğrenimini Kars'ta tamamladı. Kars'ta yerel bir radyoevi kurup işletti. Daha sonra Manisa'nın Salihli ilçesine yerleşerek, burada hayatını lokantacılık yaparak sürdürdü. Bir bölümü *Bizim Ece* dergisi ve antolojilerinde yayımlanan şiirlerini 1995 yılında *Sevda Şiirleri* adıyla kitaplaştırdı. Salihli Sanatçı Şair ve Yazarlar Derneği üyesidir.

HAKKINDA: Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi (2005).

İLDENİZ, Türkân

Şair. 7 Ocak 1938, Düzce (Merkez) doğumlu. İlk ve ortaokulu Düzce'de okudu. İstanbul Kandilli Kız Lisesini bitirdi ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde başladığı yükseköğrenimini bir süre devam ettirdi. Ancak evliliği ve rahatsızlığı nedeniyle öğrenimini tamamlayamadan (1959) bıraktı. Bir süre memurluk yaptı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Basın ve Halk-

Türkan İldeniz

TÜRKÂN İLDENİZ

BEKLEYİŞ

Sayısını unuttuğum günlerce bekleyişten
ben yorgunum rıhtım taşları yorgun
art arda geçen gemiler durmuyor bu limanda
duranlardan sen çıkmıyorsun

Bil ki katıksız sancılara razıyım yokluğun olmasa
bil ki bir avuç biber gözlerime serpilen
Ellerimde soğumadı ellerinin izleri
durup şiirler yazıyorum yoluna.

İçimde sıkıntının en dayanılmaz şekli
kaçıncı kere saatleri susturuyorum
bensiz çözülüp sensiz bağlanması yok mu halatların
Tükeniyorum

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TÜRKÂN İLDENİZ

TAŞRA KIZININ DELİCELERİ

I.

Gözlerim seni görünce güzel
Saçlarım senin için uzun
Tenim seninle sıcak böyle.

Sakınmaklar gereksiz bunu yeni anladım
kırıp dikenli telleri geldim yanına.
Dört tarafımda elle tutulan karanlıktı -bilirsin
raylarca uzuyordu yalnızlığım
körkandil kısır anlayışlara
bir kinim vardı, zamanın eritemeyeceği
bir sancım vardı öylesine belirgin
yokluğun özlü çıbandı sanki
Duramadım.

Duramadım dayanılmaz isteklere
bütün bağlardan kurtulup bir an
gözlerinin büyüsüne geldim
ellerinin ateşine
Yak beni.

Sen uykusun vazgeçilmiyorsun
Seni kendim kadar seviyorum
Günlerden bir gün duysam acısını
Beni ilk öpenin sen olmasını istiyorum
Beni ilk öpenin sen olmasını

la İlişkiler Müdürlüğünde yirmi yıl çalışarak emekliye (1983) ayrıldı.

Şiirleri 1956'dan itibaren *Onüç, Varlık, Seçilmiş Hikâyeler, Dost, Pazar Postası, Yelken, Yeni İnsan, Türk Dili, İnsancıl, Evrensel Kültür, Gerçek Sanat, Güzel Yazılar* dergilerinde ve gazetelerin sanat-edebiyat sayfalarında yer aldı. Kadın duyarlılığını önceleyen şiirleriyle, Cumhuriyet dönemi kadın şairleri arasında bir dönem adından söz ettirdi.

"Türkân İldeniz şiirlerindeki romantik, başkaldırıcı kadın kişiliğiyle dikkati çekti." (Ataol Behramoğlu)

ESERLERİ:

Taşra Kızının Deliceleri (1966), *Havva Çıkmazı* (1967).

HAKKINDA: Oktay Akbal / "Delice Şiirler" (Dost Kitaplar, 1967, s. 87), Adnan Binyazar / "İldeniz'in Şiirleri"(Varlık, 1.1.1967), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973, s. 548-551), V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 1, 1975), TDE Ansiklopedisi (c. 4, 1981), Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982), Bedihan Tamsöz / Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler (1994, s. 203), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), İnci Enginün / Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı (2002, s. 100-101), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2204).

İLERİ, Celal Nuri

Gazeteci-yazar, siyaset adamı (D. 1882, Gelibolu - Ö. 1936, İstanbul). Çocukluğu Gelibolu, Sakız ve Canik'te geçti. İlköğrenimini buralarda ve özel eğitim alarak yaptı. Galatasaray Sultanisi (Lisesi) ve Mekteb-i Hukuk (Hukuk Fakültesi) mezunu (1902). Bir süre avukat olarak çalıştı. 1909'da gazeteciliğe başladı. Son Osmanlı Meclis-i Mebusanı ve TBMM'de 1934'e kadar birkaç dönem milletvekili olarak bulundu. 1924 Anayasası'nı hazırlayan kurulun başkanlığını yaptı.

Aynı zamanda çalıştığı *Le Jeuna Turc* (1911) gazetesinde, *Tanin, Hak, İctihad* dergilerinde (1912-), *Hürriyet-i Fikriye, İkdam* (1916, başyazar) dergilerinde, kendi çıkardığı *Edebiyyat-ı Umumiyye Mecmuası*'nda makaleler yayımladı. Mütareke yıllarından itibaren hemen her türlü konudaki yazıları, kendi çıkardığı *Âti* (1918), *İleri* (*Âti*'nin adı değişerek, 1919-24) gazetelerinde yayımlandı. Ali Kemal ile polemiklere girdi. Bu polemikler yüzünden dört aylığına Roma'ya gitmek zorunda kaldı (1918). 1924'te kapatılan gazetesinin adını, 1934'te soyadı kanunu çıkınca soyadı olarak aldı.

ESERLERİ:

DÜŞÜNCE: *İttihad-ı İslâm* (1914), *Kadınlarımız* (1914), *Tarih-i İstiklal* (1914), *Hatemu'l-enbiya* (1915), *İlel-i Ahlâkiyyemiz* (1915), *Müslümanlara Türklere Hakaret Düşmanlara Riayet ve Muhabbet* (1915), *Kara Tehlike* (1916), *Harpten Sonra Türkleri Yükseltelim* (1917), *İştirak Etmediğimiz Harekat* (1917).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İttihad ve Terakki Kongresine Muhtıra* (1911), *Türkçemiz* (1917), *Coğrafyayı Tarih-i Mülk-i Rum* (1918), *Taç Giyen Millet* (1923), *Türk İnkılabı* (1926), *Dil ve Edebiyat Yazıları* (1995).

HUKUK: *Le Droit Public de el'Islâm* (İslâm Kamu Hukuku, 1909), *Kendi Nokta-i Nazarımdan Hukuk-ı Düvel* (1913), *Havaic-i Kanuniyyemiz* (1914).

TARİH: *Tarih-i Tedenniyat-ı Osmaniyye* (1913), *Mukedderat-ı Tarihiyye* (1913),

ROMAN: Perviz (1915), *Ölmeyen* (1917), *Merhûme* (1918), *Ahir Zaman* (1919).

ANI: *Şimal Hatıraları* (1913), *Kutup Musahabeleri* (1914).

HAKKINDA: Aka Gündüz / Celal Nuri'nin İki Asil Hatırası (Tan, 9 İkinciteşrin 1928), Hilmi Ziya Ülken / Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi (1966), Cemil Meriç / Celal Nuri'nin Türk İnkılabı 1-2 (Tarih ve Toplum, sayı: 9-10, 1984), Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982), Recep Duymaz / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 7, 1993), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Baki Asiltürk / Osmanlı Seyyahlarının Gözüyle Avrupa (2000), Serap İncegümüş / Gezi Edebiyatımıza Önemli Bir Katkı (Cumhuriyet Kitap, 26.4.2001).

İLERİ, Mehmed Esad

İslâm bilgini, gazeteci, siyaset adamı (D. 1882, Gümülcine – Ö. 15 Nisan 1957, Torbalı / İzmir). Mehmed Hilmi Efendi'nin oğludur. Hem medrese, hem de idadi (lise) öğrenimi gördü Aydın'da bir süre Sultani Malûmat-ı Diniye hocalığı ve Hilâl-i Ahmer Cemiyeti başkanlığı yaptı. Kuva-yı Milliye hareketine destek verdi. 1. Büyük Millet Meclisinin açılışında bulunan hocalardandır. 1920-23 ara-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

sındaki ilk dönemde Aydın, 1923-27 arasındaki ikinci dönemde Menteşe milletvekili olarak meclise girdi. Mecliste Şer'iyye ve İrşad Encümen üyeliği yaptı. Kurtuluş Savaşı'ndaki hizmetleri dolayısıyla İstiklâl madalyasıyla ödüllendirildi. 1927 yılından sonra İzmir'in Torbalı ilçesine yerleşerek çiftçilikle meşgul oldu. 2 Ekim 1948 tarihinde Türk Basın Birliğince elli yıl Türk basınına ve eğitimine hizmet edenler için düzenlediği törende yer aldı. Geçirdiği trafik kazası sonucu yaşamını yitirdi.

Az sayıda yazı ve şiiri 1923'te *Ahenk*'te, 1931'de *Halkın Sesi*'nde Aydın Mebusu Esat imzasıyla yer aldı. 1911-54 yılları arasında yayımlandığı belirlenen on üç kitabının en az sekizini İzmir'de bastırdığı anlaşılmaktadır. Bu eserlerin biri biyografi alanında, bir kısmı dinî konularda yazılmış, diğerleri halk edebiyatından ve hadislerden yaptığı derlemelerden oluşmaktadır.

ESERLERİ:

Reşehat-ı Hikemiye (1327/1911), *Cihad-ı Ekber* (1330/1914), *Hilâl-i Ahmer* (1334/1916), *Düşündüklerim, Dileklerim, Emeklerim, Halk Şiirleri* (der. 1339/1923), *Verin Zavallılara* (1340/1924), *Türk Dilinde Kinayât* (1340/1924), *Türk Dilinde Darbımeseller* (1341/1925, 2. bas. 1932), *Bu Suya Sen de Eğil* (1934), *Hadis-i Şerif Tercümesi* (1945, 2. bas. 1947), *Sözlerin Özü Atalar Sözü* (3. bas. 1947), *Rahmetli İmam-ı Birgivi* (1954).

HAKKINDA: Ömer Faruk Huyugüzel / İzmirli Fikir ve Sanat Adamları 1850-1950 (2000, s. 333-335), Türk Parlamento Tarihi: Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923 (1995, c. 3, s. 139), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

İLERİ, M. Suphi Nuri

Şair. 11 Ekim 1953, İstanbul doğumlu. *Politika* gazetesindeki yazılarında Gazi Turhan imzasını kullandı. Yazar M. Rasih Nuri İleri'nin oğlu. Suphi Nuri İleri dedesi, gazeteci Celal Nuri İleri ve karikatürist, gazeteci Sedat Nuri İleri büyük amcalarıdır. Pertevniyal Lisesini bitirdikten sonra İstanbul'da düzeltmenlik ve redaktörlük yaptı. İlk röportajı *Politika* gazetesinde yayımlanmıştı. Şiirlerinde sosyal gerçekçi görüşlerini dile getirdi. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Duyarsız Şehrin İnsanları* (1992), *Erguvanname* (1996), *Güneşi İçmek Gözlerinde* (1998).

YAYINA HAZIRLAMA: *Yeni Edebiyat Sosyalist Gerçekçilik* (1998).

DERLEME: *Yeni Edebiyat Dergisi Şiir Antolojisi* (1998).

HAKKINDA: Behçet Çelik / 60 Yıl Ömür Politika ve Sanat (Virgül, sayı: 9, Haziran 1998) – Virgül (sayı: 16, Şubat 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

İLERİ, Nâzım Ali

Kıbrıslı şair ve yazar (D. 6 Eylül 1897, Lefkoşa – Ö. 4 Nisan 1978, Lefkoşa). Lefkoşa İdadisini bitirdi. Kısa bir dönem öğretmenlik yaptıktan sonra kamu hizmetindeki görevlerini emekli olana kadar sürdürdü. Yaşamı boyunca müzik ve edebiyatla uğraştı, besteler yaptı, sahne oyunları, operetler yazdı. 1925'te oluşturulan Türk musikisi cemiyeti Dârü'l-elhanın kurucu üyelerindendi. İlk şiiri "*Gülzâr*", kaside şeklinde yazıldı. Aşk şiirlerini divan ya da halk şiiri türünde yazdı. Müzik ve tiyatro alanında eserleri de vardır.

ESERLERİ:

OPERET: *Gülzâr* (1923), *Zehirli Çiçek* (1929), *Perilerin Aşkı* (1930).

OYUN: *Kadın Zengin Olursa* (komedi, 1929), *Otel Tercümanı* (1930), *Yahudi'nin Davası* (1931), *Metres Belâsı* (vodvil, 1930).

HAKKINDA: TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

İLERİ, Rasih Nuri

Yazar. 28 Mart 1920, Cenevre / İsviçre doğumlu. Suphi Nuri İleri'nin oğlu. Haydarpaşa Lisesi (1939), İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Matematik Bölümü (1943) mezunu. İstanbul ortaokullarında bir süre öğretmenlik yaptı. Türkiye İşçi Partisi genel yönetim kurulu üyeleri arasında yer aldı. Adana Sendikalar Birliğini kurdu. *Yeni Dünya* ve *Gün* dergilerinde çalıştı. İmalat ve ticaretle uğraştı. 1962'de TİP'e girdi, Genel Yönetim Kurulu üyeliği görevinde bulundu. 1967'de partiden atıldı. 1968'de Demokratik Devrim Derneğini kurdu ve yöneticisi oldu, 1970'te Devrimci İşçi Birliği genel sekreteri oldu.

Yazılarını *Servet-i Fünün*, *Yeni Adam*, *Ses*, *Gün*, *Markopaşa*, *Geveze*, *Karanlığa Işık* ile yönetimine katıldığı *Emekçi* (1965-66) dergilerinde yayımladı. Dr. Şefik Hüsnü ve arkadaşlarının çıkarmış oldukları *Kurtuluş* dergisini yeni harflerle basıma hazırladı (1977). 142. maddeye aykırı görülen kitap çevirileri nedeniyle birkaç kez tutuklanıp serbest bırakıldı. 1973'te Haziran Hareketinin gizli örgüt yöneticisi olarak on yedi ay tutuklu kaldı, sonra aklandı.

"Türk solunun sofistike adamı. İnce polemikler yaratığı. Polemik onda parçalı bilginin zırhıdır. Ve şehvet duygusunun uzantısı. (...) Çelişkinin tutarlılığını kurma durumunda kalan Rasih Nuri'de içerik her yönden siliktir. Buna karşılık usul, yol yöntem konusunda çok sağlam, bir görgü parçalı bilgiye sahip bir kişiliktir. Dostoyevski'nin Ecinniler'indeki ünlü karakter gibi, o da 'inandığına inanmadığı gibi, inanmadığına da inanmamaktadır.' (Cemal Süreya)

ESERLERİ:

Kooperatifler (1945), *Ekonomik Doktrinler* (1945), *Kapital* (K. Marks'tan özet, 1965), *Atatürk ve Komünizm* (1969), *Kurtuluş* (1975), *TKP Gerçeği ve Bilimsellik* (1976), *Mihri Belli Olayı* (2 cilt, 1976), *TİP'te Oportünist Merkeziyetçilik* (1985), *27 Mayıs Menderes'in Dramı* (1986), *Türkiye İşçi Partisi'nde Oportünist Merkeziyetçilik* (1986), *Atatürk ve Komünizm – Kurtuluş Savaşı Stratejisi* (1999).

Ayrıca çevirileri vardır.

HAKKINDA: Cemal Süreya / 99 Yüz (1991), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

Rasih Nuri İleri

İLERİ, Selim

Yazar. 30 Nisan 1949, İstanbul doğumlu. Galatasaray Lisesi ve Atatürk Erkek Lisesi (1968) mezunu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimini tamamlamadı. *Dünya* gazetesinin sanat sayfasını (1979) ve *Argos* dergisini yönetti. Televizyon kanalları için kültür-sanat ağırlıklı programlar hazırladı. 2004'te TRT 2'de "Edebiyat Yarıküre" adlı programı sundu.

İlk öyküsü Eylül 1967'de *Yeni Ufuklar*'da çıktı. Hikâye, eleştirme ve inceleme yazıları *Papirüs*, *Yeni Gazete*, *Yeni Edebiyat*, *Yeni Dergi*, *Varlık*, *Türk Dili*, *Soyut*, *Yeni Ufuklar*, *Birikim*, *Sanat Olayı*, *Yarına Doğru*, *Argos*, *Gösteri*, *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Dünya*, *Milliyet-Sanat*, *Türkiye Defteri*, *Politika*, *Somut* gibi gazete ve dergilerde yer aldı. Dergi yazıları, senaryo çalışmaları ve yayımladığı kitaplarla döneminin en üretken yazarlarından oldu. *Dostlukların Son Günü* eseriyle Sait Faik 1976 Hikâye Armağanını, *Her Gece Bodrum* ile Türk Dil Kurumu 1977 Roman Ödülünü, *Kırık Bir Aşk Hikâyesi* senaryosuyla 1982-1983 Sinema Yazarları Derneği En İyi Senaryo Ödülünü kazandı. 2005'te TYB Hatıra Ödülünü aldı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Öykü ve romanlarında kentsoylu aydınların dramını, yabancılaşmalarını, uyumsuzluklarını, iletişimsizliklerini dile getirdiği ileri sürüldü. İlk romanlarında iletişimsizlik konularını küçük burjuva yaşamlar üzerinden anlattı. Daha sonra bazı siyasî konular da romanlarında yer aldı. Son romanlarında yakın geçmişten bazı tanınmış kişilerin yaşamlarını, hüzünlü ve ironik bir yaklaşımla işledi. Selim İleri öykü ve romanlarını besleyen insanî malzemelerden en önemlisi duygudur. Ne var ki, o, duygucu tavrı ile hayatın tümünü, giderek toplumsal ilişkileri açıklamaya çalıştığından bazen duygu militan bir duyguculuğun silâhı haline geldi.

Selim İleri romanlarına yöneltilen burjuva öykücülüğü eleştirisini reddetti. Kendisine bu bağlamda yöneltilen "bireycilik" suçlamasına *"Hayatımın hiçbir döneminde istediğim halde bireyci olamadım. Topluma karşı değilim. Toplum ile insani ilişkilerim benim için çok önemli. Ben bir tür nostalji içinde düne bakıyorsam, bu, dünden bugüne, neleri, ne adına feda ettiğimizi saptamak amacıyla..."* diye yanıt verdi (Gösteri, Temmuz 1981). *Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın, Kırık Deniz Kabukları, Gramofon Hala Çalıyor*'da Türk romancılığının çizgisel anlatı tarzına bir yandan uyarken bir yandan da onu aşacak ve modernist sonrası bir anlatı diyc görülebilecek bir yöntem geliştirdi. Böylece, yazının tekil gerçekliğini aşarken, aynı zamanda ccmaatla birey, toplumsal ahlâk kavramıyla bireysel ahlâk arasındaki gerilimi, bütünle parça arasındaki etkileşimi vurguladı. *Cemil Şevket Bey-Aynalı Dolaba İki El Revolver* romanında, tarihsclcilik kavramının belirlediği bir birey sorunsalını irdeledi, bunu belli bir etik sorgulamanın içine alarak temellendirdi ve bu bağlamı somutlaştıracak bir edebî sistematik kurdu.

Cumartesi Yalnızlığı (1968) adlı öykü kitabında, edebi düzey açısından henüz tam bir olgunluğa erişmediği görüldü. *"Yazar bu öykülerinde sonradan çok iyi tanıyacağımız, ezik, kırık, buruk yaşantıların ana kişilerini ilk kez gün yüzüne çıkarıyor... Cumartesi Yalnızlığı'ndaki öykünün yapısal kuruluşuna, biçime yönelik arayışlar, zaman-yer kaydırmaları, kişi odaklarından ışıklandırmalar, bilinç akışına yaklaşan öykülemeler, olumlu ve umutlandırıcı özellikleri bu kitabın. Nitekim sonraki kitaplarında İleri, boşa çıkarmayacaktır bu umutları; tekniğini, kurgusunu geliştirecek, metnin yazınsal gerçekliği diye adlandırabileceğimiz önemli olguyu yazarlığının sorunu edinecektir"* (Füsun Akatlı). İkinci öykü kitabı *Pastırma Yazı*'nda (1971), daha nesnel bir anlatım yakaladı. Yer

Selim İleri

yer Kemal Tahir etkisi hissedildi. Öykülerinin meselesini kişilerinin ağzından aktardı. *Dostlukların Son Günü* (1975) kitabında ilk öykü kitabındaki bazı duyarlıkları anımsattı, küçük bir oğlan çocuğunun duyarlı dünyasını anlattı. *Bir Denizin Eteklerinde* (1980), onun öykücülüğünde yeni bir aşama oldu. İlk kitaplarından daha farklı bir edebî anlayışla ve bakışıyla yazıldı, bu öyküde kırık bir aşkı konu edindi, kendine özgü kıldığı mekân, mevsim ve çok kişili ilişki birliğini sürdürdü. Bu kitabın tanıtma yazısında Selim İleri'nin *"bireyin iç dünyasını sergilerken içinde bulunduğumuz siyasal çalkantıya da sanatın sezgisiyle yaklaştığı"* söylendi.

"İleri muhteva olarak yerli ustaları, biçimsel olarak ise yabancı ustaları takip eder. Virginia Wolf, Faulkner, Katherine Mansfield onun önemli kaynaklarıdır. Virginia Wolf'a ondan parçalar aktaracak kadar tutkundur. Bazen duyarlık, muhteva ve tema olarak alt edebiyat kültürünü yansıtırken, bunların yazıya geçirilişi, biçimsel yapısı olarak üst edebiyat dilini kullanır. Örneğin kimi öyküleri Kerime Nadir, Muazzez Tahsin türü bir gözyaşı edebiyatına, sulu bir romantizme teslim olurken, bunları dışlaştırmakta kullandığı yöntemler Virginia Wolf, Faulkner türü ultra modern yöntemler olur.

"Sonuç olarak biçim sorununu tümüyle çözmüş, öykü yapısını sağlam bir zemine oturtmuş İleri'nin, ince duyarlıklarını sadece cinsel özgürlükler için heba etmese ve hele o hacimli romanlara "gönül indirmemiş" olsaydı Türk öykücülüğündeki yeri elbette çok daha sağlam ve tartışılmaz olurdu." (Nccip Tosun)

"Hüzünlerin, acıların, aynlıkların, karşılıksız sevgilerin gazinosu Selim İleri; güneşli alanların değil, yağmurlu sokakların yazarı; birbirini anlayıp sevmenin değil, iletişimsizliğin yazarı; 'yoz güzelliğin' yazarı. Çünkü seçmiş bir yol anlatacağı insanları: 'küçük obanın bireyleri' ya da küçük burjuva aydınların bir kesimi. (...)

"Bu iki romanda bol bol Bodrum betimlemesi var: Deniziyle, güneşiyle, meyhaneleriyle, dar sokaklarıyla, beyaz evleriyle... Oysa İstanbul'da geçen Ölüm İlişkileri'nde doğa betimlemesi yok; yağmurlar var, sonbahar var, her yerde rastlanan yağmurlar, sonbaharlar bunlar; ama sözgelimi, bir Boğaz yok, Boğaz'ın sonbahan yok. İki romanda da Bodrum'a nerdeyse bir roman kişisi kadar yer verilişinin, roman kişilerinin Bodrum'dan etkilenmeleri kadar, pek gözde, pek moda bir dinlence yeri durumuna gelen Bodrum'dan söz açmanın okur ilgisini çekeceği düşüncesinden kaynaklandığı da ileri sürülebilir. İstanbul'un güzelliği gibi yazıla çizile eskitilmiş bir güzellik değil Bodrum'unki; taze, el değmemiş, kolay betimlemelere açık" (Fethi Naci)

"Yaz mevsimi ile Akdeniz, Selim İleri metinlerinde önemli bir yer tutar. Yaz mevsimi abartılı duygu devinimlerine, güneşin "esrittiği" hikâye kişilerinin cinsel ve duygusal "sanrı"larına imkan sağladığı için işlevseldir. Akdeniz ise gene güneş ve cinsellik çağrışımlarının yanısıra, özellikle kentli bireyin yaşadığı varsayılan duyumsal bir mekan olduğu için seçilir. Ne var ki, Selim İleri kişileri, duygusal ikilemlerini bu mevsimle mekanın düşündürebileceği olasılıkların da ötesinde bir yoğunlukla yaşarlar. Herşeyden önce çevrelerini algılayışları yoğun ve abartılıdır. (...)

(Onun) *"hikâye kişileri çevrelerini*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

SELİM İLERİ

Ömer Lekesiz

"Otuz Yılın Hikâyeleri" adlı kitabı üzerinden konuşursak Selim İleri (1949 –) Bi Keman'la Pastırma Yazı arasında kalan öykülerinde önceleri temelsiz, nedensiz hüzünlerle gittikçe Marksist estetik ve biçime göre toplumsal mesajlar ilkten bir öykücülük sergiler. "Yatılılık sendromu" diye tanımlayabileceğimiz kendi ruh yapısını çokça yansıttığı bu dönem öykülerinde yapısal açıdan toyluğa da düşmemiştir Selim İleri; sapsağlam, boşluksuz, fabulası, konusu, atmosferi yerli yerinde öyküler üretmiştir. Yine aynı öyküleri bağlamında kimi dil yanlışları da vardır. Örneğin, bin yıllık "Allahaısmarladık"ı, "Tanrıyaısmarladık"a çevirmiş, kalga ile ilgili bir tekil deyimi çoğul olarak kullanmıştır.

Parasız Yatılı'dan sonraki öykülerinde ise, öykü konusundaki bu ve benzeri cüzi problemlerini de halletmiş, hüznünü ve duygularını denetleyerek dengelemiş, bunları zemin rengi olarak öyküsüne nasıl yedireceğini iyi planlamış bir öykücüyle karşı karşıyayızdır. Para'yla, Gelinlik Kız'la, Elbise Haritaları'yla, Kırlangıç Fırtınası'yla adını Memduh Şevket, Tanpınar ve Sait Faik üçlüsünün adları hizasına yazdırmayı hak edecek bir yetkinlik içerisinde buluruz Selim İleri'yi. Daha ilk öykülerinde ulaştığı yapısal sağlamlığı geliştirerek sürdürdüğü gibi, dil ve söyleyiş konusunda da tüm pürüzlerden kurtulmuş, insanların yaşayış biçimlerinden, onların kalp grafiğini çıkarmaya başlamıştır. Buradan itibaren siyaset ile Marksist estetik ve biçim bir değer olmaktan çıkmış, bir bütün olarak sanat ve yaşıyor olmaları önemli sayılmalarına kifayet eden insanlar vardır artık Selim İleri için. Elbette Selim İleri, hiç mi hiç katılmadığım dünya görüşünü yeni öykületiyle birlikte değiştirmemiştir ancak grup taassubuna, politik şablonculuğa, biçimcilik saplantısına düşmeksizin kelimenin tam anlamıyla Türk Edebiyatı içinde olmayı, ondan beslenmeyi ve onu beslemeyi gerçekleştirmiştir.

Selim İleri öyküsünün temel özellikleri en kaba hatlarıyla şöyle sıralanabilir:

-Tip ibdasında zorluk çekilmez ancak tip ibda etmek gibi bir kaygı da öncelenmez. Tip ve konu müstakil bir bütün olarak görülür ve nakledilir.

-En çok gençler işlenir. İnsan hayatının en duygulu, hüzünlü, delişmen, kırılgan zamanı en uygun söyleyişlerle, bilinç akışına, iç dökmelere dayanılarak anlatılır.

-Bununla bağlantılı olarak bunalımları, iç çatışmalar, saplantılar psikolojik derinliğiyle aktarılır.

-Şiirsel söyleyişe önem verilir; öyküsel yoğunluk şiirsel söyleyiş aracılığıyla dengeli bir şekilde metnin tamamına yayılır, üslûp oluşturmada tümüyle şiirsel söyleyişten yararlanılır.

-Selim İleri öyküsünde gerçeklik ve gözlemcilik kavramları adeta içerik değiştirir, insan, bilinçaltı ve eylemleriyle bir bütün olarak algılanıp, kuru/fiili gerçekliğin ötesinde insan hayatının tümüne tekabül eden toplumsal karakterli gerçek ve buna mahsus derin gözlem esas alınır.

-Öykülerindeki estetik çerçeveye karşılık olarak "hüzün bezemesi" kullanılabilir. Tanpınar, kendi estetiği konusunda zaman ve imşirahtan ne denli yararlanmışsa, Selim İleri de aynı konuda hüzün ve ruhsal iklim biçimlerinden o denli yararlanmıştır. Hüzün bir zemin rengidir Selim İleri öyküsünde, öykülerin bin bir renk olarak üzerine işlendiği bir zemin rengi.

(*Öykü İzleri*, 2000)

SELİM İLERİ

GELİNLİK KIZ

Çocukken gidilen evler iki türlüydü: Annemin seçtiği dostluklar ve gitmek zorunda kaldığı yerler. Annemin gönlünce kurduğu dostlukları severdim ben. Çoğu dünyadan elini, eteğini çekmiş kimselerdi. Öyle yerlere gideceğimizde annemin ince kıvrımlarla biçimlenmiş dudakları sevinçle çözülüyor; ruj, dudaklarda hafifçe gezinip kızıla dönüştürüyor kırmızısını. Kapıdan kedi adımlarıyla çıkıyoruz. Annem, dikkatle sokak kapısını kilitlemiyor. Sonra sokak yazsa daha bir iç açıcı serinlikte, sonbaharı yaşıyorsak iyicene iliklerimizi ısıtan ılık güneşlerle dolardı.

Yollarda dönüp dönüp gerime bakıyorum. Şifa'nın denize çıkan burnunda sakızağaçları vardı. Artık deniz banyolarından vazgeçilmiş günlerde, gençler onların altlarına otururlardı. Yoğurtçu tarafından sandallar çıkıyor; Kurbağalıdere'nin ağzına gelince ya Kalamış kıyılarına uzanırlar ya da Şifa'dan Moda'ya kadar gezinirlerdi. Öğlen güneşinin omuzlara eğilişi, okşayışı.

Annemin yeniden gençkız gibi yollardan geçtiği sıralarda, yağmurlardan bile gönenirdim. Bu yağmurlar ergenlik yıllarımın ve şimdinin yağmurlarına yabancıdır. Rüzgâr üşütmezdi; soğuk rüzgârlar yağmurluğumun yakasını, eteklerini açıp uçurtmazdı. Yağmurda yürüyüşlerimiz annemle. Tramvayların, otobüslerin, vapurların, ender bindiğimiz otomobillerin pencerelerine iri damlalar vururdu. Damlanın bütünleşerek cama çarpışı; dağılarak kendince su yolları açıyor. Binlerce resim çizerdim kafamda. Annemi görürdüm, kuşlar uyduruyorum, ayyıldızlı Türk bayrakları... Yağmurun çiçekdürbününden binlerce şekil geçerdi arka arkaya. Bulutlarla da hep bu oyunu oynardık. İncilâ Abla'yla. İncilâ Abla, annemin isteyerek, özleyerek gittiği evin kızıydı.

Annemin onları nereden tanıdığını çıkaramıyorum. Belki uzaktan bir yakınlık, hısımlık vardı aramızda. Bizim geldiğimizi görünce delicesine sevinirlerdi. İffet Hanım beni kucaklar, saçlarımı defalarca öpüp koklardı. Taşlıktan girilince karşımıza düşen odaya koşardım. Burada İffet Hanım'ın annesi yaşıyor. İffet Hanım'ın annesi, ben hatırladığımda çok yaşlı bir kadındı. Vücudunun yorgunluğuna karşın, aklı dinçti. İhtiyarlığından yerinden kalkmıyor, sabahtan akşama kadar bir köşe koltuğunda dua ediyordu. Mor kadife üzerine sırma işlemeli kesesinden elyazması Kur'an'ını çıkarır, hiç sıkılmadan ezbere bildiği ayetleri tekrar tekrar okurdu. Onun elini öperdim. Bu el, her vakit tuhaf, baygın bir menekşe kolonyası kokardı. Kolonyası Nuhbe Hanım'ın başucunda dururdu. Yuvarlak, tombul şişenin kapağı sincap rengiydi.

Nuhbe Hanım kına yakardı saçlarına. Önü işlemeli beyaz tülbentlerle örterdi saçlarını. İnecekti saçını örttüğü tülbentler. Yatağının ayak ucuna konmuş bohçasında kalın tülbentler vardı, lavanta torbacıklarıyla sarmaş

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

dolaş. Nuhbe Hanım azıcık kıpırdanıp hareket ettiğinde terliyordu ve kızı sırtına kalmca tülbentlerden koyardı. Elbiselerinin yakalarına rokoko yapraklar işlenmiş; ikide bir ellerini bu yapraklara değdiriyor Nuhbe Hanım. Benle büyük insanmışım gibi konuşuyor, İffet Hanım'a, "Çocuğa bir bardak tükenmez versenize canım," diyor. İffet Hanım hâlâ tükenmez kurardı kış aylarında. Benim için taze meyveler, balbademler, içfıstıkları getirir, sessizce bir yana bırakırdı. Gerçekte onurun sakladığı bir yoksulluk, odalardan taşlığa, taşlıktan mutfağa belli belirsiz sinmişti. İncilâ Abla'larm evi, Bahariye'nin arka sokaklarındaydı. Buradaki üç kârgir konakları, zenginlik çağlarını kapadıklarından kiraya verilmişti. Ev sahipleri, herhalde pek önceden karşı yakaya taşınmışlardı. Bazı günlerde, havanın açık ve aydınlık olduğu günlerde at arabasıyle gelirdik İncilâ Abla'lara. Öteden sokağa sapar sapmaz dantelalı mendil kenarlarını hatırlatan çatır çıkmaları görünürdü. Tahta oymalar çok güzeldi. Nicedir konağın yüzü yağlıboya görmediğinden kararıp çirkinleşmişti. Damında hep sazlar bitmişti. Kırık döküklü pencerelerin kepenkleri. Bahçeden girince, konakta kimselerin yaşamadığını düşünüyordu insan. Dutağaçlarıyle akasyalar bakımsızlıktan yabanileşmişlardı ..

İncilâ Abla'lar, hemen bahçeye açılan en alt katta otururlardı. Ama pencereleri kapalı durduğundan mevsimlerin rengi, ışığı, kokuları konağın kilerinden bozma eve giremezlerdi. Evin içi suskunluk ve sıcak; İncilâ Abla'nın yeşil marul yapraklarıyle beslediği kanaryasının ötüşleriyle dağılırdı. Taşlıkta duvarlar ak badanaydı. Nuhbe Hanım'ın odasında gülkurusu. Kireç badananın üzerine yapışmış fırça kıllarını ayıklamaya bayılırdım.

Nuhbe Hanım'ın eşyası yıllardır yenilenmemişti. Evin kökeni gibiydi eşya. Duvara dayalı, parlaklığını yitirmiş pirinç topuzlarla bezeli yüksek, demirden karyolası; sağlı sollu, yastıklarla tıka basa doldurulmuş koltuk; üzerinde iki büyük gaz lambasının durduğu aynalı konsol... Şimdi sadece bunları anımsayabiliyorum. Sonraları Nuhbe Hanım'ın yanından ayırmadığı İncilâ Abla'nın mevlut şekerlerini bir de. (...)

(*Dostlukların Son Günü*, 1975)

duygu yoluyla (abartarak) algılamakla kalmaz, hayatı ve onun somut ilişkilerini de duygu yoluyla kavrarlar. Başka bir deyişle duygu hayatı 'açıklamanın' bir yolu haline gelir. (...)

"İleri'nin kimi romanlarındaki 'sevgisiz soğuk, duyumsallıktan uzak' kentli aydınlarla 'faşizm' arasında nasıl koşutluk kurulursa, yenilgiye uğrayan Selim İleri kahramanları da duygusal yenilgilerini hep birer 'egemen sınıf baskısı karabasanı' olarak yaşarlar." (Fatih Özgüven)

"Bilindiği üzere, modernist romanın ana sorunsallarından birisi bilincin zaman ve yerlemle yaşadığı sancılı ilişkidir. İleri, bu gerçekten yola çıkarak, ortaya koyduğu yapıtlarda bir yandan modernist romanın bu boyutuyla hesaplaşmakta bir yandan da o ikilik arayışını Türkiye'de yaşayan insanın bilinç yırtığını saptamakta kullanmaktadır. Böylelikle bir evreden ötekine, bir uzamdan bir başkasına doğrudan doğruya tarihsel, toplumsal gibi somut alanlarda olduğu gibi yazının soyut zemininde kalarak da sıçrayabilmektedir. Çünkü, yazının metinselliğiyle öteki alanların söylemleri ve verileri bir hiyerarşi ve güdümlülük (discursivity) sıralaması olmaksızın özdeşleştirilmiştir. Ayrıca, İleri, bir yapıtta aynı kişinin bir başka yapıttaki konumuna, işlevine, anlam ve varlığına gönderme yaparak gerçeğin çok yönlülüğüne, yazının gerçekle kurduğu sancılı ilişkisine ve nihayet sürecin belirlediği ötegerçek olan bireyliğe bir yorum getirmektedir." (Hasan Bülent Kahraman)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Cumartesi Yalnızlığı* (1968), *Pastırma Yazı* (1971), *Dostlukların Son Günü* (1975), *Bir Denizin Etekleri*nde (1980), *Eski Defterlerde Solmuş*

Selim İleri

Çiçekler (*Cumartesi Yalnızlığı* ve *Pastırma Yazı*'ndan yapılan seçmelere iki öykü ilavesiyle, 1982), *Son Yaz Akşamı* (1983), *Hüzün Kahvesi* (*Cumartesi Yalnızlığı* ve *Pastırma Yazı*'na bir öykü ilavesiyle, 1991), *Kötülük* (*Son Yaz Akşamı*'na bir öykü ilavesiyle, 1992), *Otuz Yılın Bütün Hikâyeleri 1967-1997* (Tüm öykülerine bir öykü ilavesiyle, 1997).

ROMAN: *Destan Gönüller* (1973), *Her Gece Bodrum* (1976), *Ölüm İlişkileri* (1979), *Cehennem Kraliçesi* (1980), *Bir Akşam Alacası* (1980), *Yaşarken ve Ölürken* (1981), *Ölünceye Kadar Seninim* (1983), *Yalancı Şafak* (1984), *Saz Caz Düğün Varyete* (1984), *Hayal ve Istırap* (1986), *Kafes* (1987), *Mavi Kanatlarınla Yalnız Benim Olsaydın* (1991), *Kırık Deniz Kabukları* (1994), *Ada Her Yalnızlık Gibi* (1999), *Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak* (2001), *Gramofon Hâlâ Çalıyor-Geçmiş, Bir Daha Geri Gelmeyecek Zamanlar-2* (2001), *Cemil Şevket Bey-Aynalı Dolaba İki El Revolver* (Geçmiş, 1997), *Bir Daha Geri Gelmeyecek Zamanlar-3* (2001), *Solmaz Hanım-Kimsesiz Çocuklar İçin* (Geçmiş, 2000), *Bir Daha Geri Gelmeyecek Zamanlar-4* (2001), *Yarın Yapayalnız* (2004).

DENEME: *Çağdaşlık Sorunları* (1978), *Düşünce ve Duyarlık* (deneme, 1982), *Seni Çok Özledim* (1986), *O Yakamoz Söner* (1987), *İstanbul Yalnızlığı* (1989), *Sepya Mürekkebiyle Yazıldı* (1997), *Mihri Müşfik: Ölü Bir Kelebek* (1998), *Ay Hâlâ Güzel* (1999), *İstanbul Seni Unutmadım* (2001), *Uzak Hep Uzak* (2003).

İNCELEME: *Aşk-ı Memnu ya da Uzun Bir Kışın Siyah Günleri* (1981), *Kamelyasız Kadınlar* (1983), *Biten (İki) Yüzyıl* (1999), *Kırık İnceliklerin Şairi: Behçet Necatigil* (1999), *Türk Romanının Hikâyesi* (2001).

SENARYO: *Kırık Bir Aşk Hikâyesi* (1983).

ANI: *Annem İçin* (1983), *Hatırlıyorum: Kişiler ve Zamanlar* (1984), *Gramofon Hâlâ Çalıyor* (1995), *Yıldızlar Altında İstanbul* (1999), *Evimizin Tek Istakozu* (2000), *Anılar - Issız ve Yağmurlu* (söyleşen: Handan Şenköken, 2002), *İstanbul'un Sandık Odası* (2004), *Kar Yağıyor Hayatıma* (2005).

ŞİİR: *Ayışığı* (1986).

OYUN: *Cahide Ölüm ve Elmas* (1995),

SÖYLEŞİ: *Türk Aynştaynı - Oktay Sinanoğlu Kitabı* (2002), *Nam-ı Diğer Kaptan Attila İlhan'ı Dinledim* (2002).

DERLEME: *İlk Gençlik Çağına Öyküler I-II: Türk Edebiyatından 42 Öykü* (1980), *Abdülhak Şinasi Hisar* (Seçmeler, 1992), *Türk Romanından Altın Sayfalar I-II* (1995), *Peride Celal'e Armağan* (1996), *Modern Türk Edebiyatından 99 Hikâye* (antoloji, 1997), *Kurtuluş Savaşı ve Edebiyatımız* (İ. Enginün - Z. Kerman ile, 1998), *Evimizin Tek İstakozu* (2002), *Oburcuğun Edebiyat Kitabı* (2002).

YAYIMA HAZIRLAMA: *Funda /*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Kerime Nadir (2001), *Bülbül Yuvası / Muazzez Tahsin Berkand* (2001), *Mualla / Muazzez Tahsin Berkand* (2002), *Samanyolu / Kerime Nadir* (2002) vd.

HAKKINDA: Fethi Naci / 100 Soruda Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme (1981, s. 381-389), Fatih Özgüven / Selim İleri-Bir Denizin Eteklerinde (Çağdaş Eleştiri dergisi, sayı: 4, Haziran 1982), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (c. 3, 1982, s. 666-667), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (2. bas. 1982, s. 281), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1996), Mustafa Kutlu / İleri, Selim (TDE Ansiklopedisi, c. 4, s. 360), Ayşe Sevim Günay / Selim İleri (söyleşi, Merdiven Sanat, Kasım 1998), Hasan Bülent Kahraman / Hürriyet ve Hüvviyet (Virgül, sayı: 4, Ocak 1998), Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (2000; Duygu Dünyamızın Zarif Kalemi Selim İleri: Bende Hüzün Ağır Basmıştır, s. 233-238), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 4 (2001), Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak (Cumhuriyet Kitap, 1.11.2001), TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2001), Türk Romanından Altın Sayfalar (Cumhuriyet Kitap, 6.12.2001), İş'te Kitap (Bahar 2002), Münevver Ogan / Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı Olacak (Varlık dergisi, Ekim 2002), Jale Sancak / Kenti Dinlemek-Büyülü Kent İstanbul'dan Öyküler (2002), Firdevs Canbaz / Oburcuğun Edebiyat Kitabı (Hece dergisi, Kasım 2002), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (c. 5, 2002, s. 248-271), Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi (c. 4, s. 2968-2969), Ömer Şişman / Mavi Kanatlarınla'dan Ayrılığın İlk Yazı'na Selim İleri - Feridun Andaç / Şimdi O Yalnızlığı Yazmak - Sennur Sezer / "Mavi Kanatlarınla"dan "Ayrılığın İlk Yazı"na (Cumhuriyet Kitap, 18.4.2002), Oburcuğun Edebiyat Kitabı (Hürriyet, 7.7.2002), Füsun Akatlı / Bir Denizin Eteklerinde (Radikal Kitap, 21.9.2002), Burhan Günel / Selim İleri İnsanları, Aşkları, Evleri, Semtleri ve Ayrılıkları Anlatıyor, Bu Yaz Ayrılığın İlk Yazı... (Cumhuriyet Kitap, 22.8.2002), Şeref Öztop / Handan Şenköken'in Söyleşisi ile Selim İleri'nin Anıları (Cumhuriyet Kitap, 28.11.2002), Neslihan Gürel / Söyleşi (Varlık, Haziran 2004), Necip Tosun / Geçmiş Zaman Peşinde: Selim İleri Öykücülüğü (Hece, sayı: 87, Mart 2004), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004), Onur Caymaz / Artık Buradayım Dercesine... (Varlık, Haziran 2004), Hayri K. Yetik / Edebiyatımızda Yeni Bir 'Eylül' Romanı Yarın Yapayalnız (Hürriyet Gösteri, Ocak 2005).

İLERİ, Suphi Nuri

Yazar (D. 1887, Çanakkale – Ö. 1945). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Paris Siyasal Bilimler Okulu mezunu. Sorbon Üniversitesinde Hukuk doktorası verdi. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Suriye'de IV. Ordu Karargâhında şube müdürlüğü yaptı. Bir ara ağabeyi Celâl Nuri'nin yerine *İleri* gazetesini yönetti. Sosyalist Partisi genel sekreteri oldu. İlk grevlerden İstanbul tramvay grevini yönetti. 1919'da Mustafa Kemal'in emriyle İtalya'ya, oradan İsviçre'ye gitti. İstanbul'da gazetecilik ve istihbaratla görevlendirildi. Kurtuluş Savaşından sonra Lozan Konferansına katıldı. 1924'te *Son Telgraf* gazetesini çıkardı. 1925'te bu gazetenin diğer yazarlarıyla birlikte İstiklâl Mahkemesinde yargılandı ve beraat etti. İki yıl Midilli adasında Türk delegesi olarak görev yaptı. 1931'de Hukuk Fakültesi, Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebinde profesör oldu. 1945'te siyasal yazılar yazdığı gerekçesiyle öğretim görevliliğinden alındı.

Suphi Nuri İleri

BAŞLICA ESERLERİ:

Kooperatifçilik (1931), *Sevr ve Lozan* (1934), *Yasaların Çatışması* (1934), *Günün Hukuki ve İçtimaî Meseleleri* (1935), *Marx'ın Kapitali* (1936), *Yeni Edebiyat-Sosyalist Gerçekçilik* (derleme, 1940), *Siyasî Tarih* (1941).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

İLERİ, Şahap Sıtkı

Bkz. ŞAHAP SITKI

İLGAR, Yusuf

Araştırmacı-yazar. 1958, Afyon doğumlu. Afyon Namık Kemal İlkokulu (1969), Afyon İmam Hatip Lisesi (1977) ve İzmir Yüksek İslâm Enstitüsü (1981) mezunu. Yüksek lisansını AKÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalında tamamladı.

Yusuf İlgar

Yüksek lisans tezi: "*Şair Ali Feyzi Hayatı ve Divanı*". Bir süre Afyon'daki orta dereceli okullarda öğretmenlik ve idarecilik yaptı (1982-93). Daha sonra Afyon Kocatepe Üniversitesinde Türk dili okutmanlığı (1993-95) ve Eski Türk Edebiyatı uzmanlığı yaptı. Yazılarını *Türkeli, Kocatepe, Beldemiz, Türk Kültürü, Taşpınar* gazete ve dergilerinde yayımladı. İLESAM üyesidir.

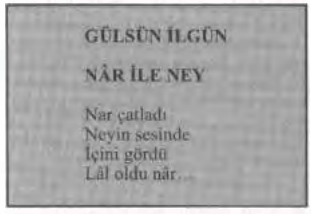
ESERLERİ:

Tarih Boyunca Afyon'da Mevlevilik (1985), *Tarih İçinde Afyonkarahisar'da Kaybolan Eserlerimiz* (1991), *Karahisar Sahib Sancağı Müftülük Kurumu ve Afyonkarahisar Müftüleri* (1992), *Afyonkarahisar'da Mevlevilik* (1992), *Afyonkarahisarlı Şair Şah İsmail Özalp* (1993), *Ünitelere Göre İlimiz Afyonkarahisar ve Bölgemiz* (R. Keskin ve Ş. Erdem ile, 1993).

İLGÜN, Gülsün

Şair (D. 1968, İstanbul – Ö. 13 Ekim 2004). Arkeoloji ve Sanat Tarihi eğitimi aldı. 1997-99 yılları arasında yazdığı şiirlerini *Dem* (2002) adlı kitabında topladı. Şiirin dışında öykü, resim ve kısa metrajlı film çalışmaları da vardır.

"Gülsün İlgün'ün şiirlerini dikkatle okuduğumda bir şey daha fark ettim: Kelime oyunlarının cazibesi ve büyüsüne kapılan bir yanı mı var, yoksa bu tuzağa düşmemiş mi? Bence teğet geçmiş, hafif dokunmalarda bulunmuş ve gerçekten tuzağa düşmemiş, elbette burada şiiri yakından takip etmenin ve şiir konusunda titizlikle düşünmenin de payı büyük... Bir şâir kendinden önceki usta şâirleri özümsüyorsa, çağdaşlarını merakla izliyor ve çevresinde iyi şâirlerin nefesini ensesinde hissediyorsa bu çok önemli bir şey demektir..." (Engin Turgut)

GÜLSÜN İLGÜN

NÂR İLE NEY

Nar çatladı
Neyin sesinde
İçini gördü
Lâl oldu nâr...

HAKKINDA: Arif Damar / Yasakmeyve (Kasım-Aralık 2004), Engin Turgut / Gülsün İlgün'ün Şiirleriyle "Dem"lenmenin Esrik Tadı (Yasakmeyve, Kasım-Aralık 2004).

İLGÜREL, Mücteba

Tarihçi. 9 Eylül 1939, Balıkesir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini burada tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü ve

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Mücteba İlgürel

yatılı öğrenci olarak okuduğu İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu (1963) mezunu. Asistanlık sınavını kazanmış olarak mecburi hizmeti nedeniyle Akşehir Lisesinde yaklâşık bir dönem Tarih öğretmenliği yaptı. 1965 yılında İÜ Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Yeniçağ Tarihi Kürsüsüne asistan olarak girdi. 1970 yılında doktora tezini tamamladı. 1970-71 yıllarında askerlik görevini bitirip doçentlik tezi çalışmalarına başladı. 1972 yılında bir yıllığına İngiltere'ye gitti. 1976 yılında "*Abaza Hasan Paşa İsyanı*" adlı tezi ile doçent oldu. 1982 yılında profesörlüğe yükselerek Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne bölüm başkanı (1984) olarak atandı ve çalışmalarını burada sürdürdü. 1992 yılında Japon Hükümeti'nin burslusu olarak araştırmalar yapmak üzere Tokyo'ya gitti. Türk Tarih Kurumu asli üyesidir.

Makalelerini 1968 yılından itibaren *Tarih Dergisi, Belgelerle Türk Tarihi, GüneyDoğu Araştırmaları, Journal of Turkish Studies, Kubbealtı Akademi Belleten, Tarih Enstitüsü, Tarih ve Medeniyet* gibi dergilerle *Prof. Dr. Ercüment Kuran Armağanı* (1989), *Prof. Dr. B. Kütükoğlu'na Armağan* (1991), *Çağını Yakalayan Osmanlı* (1995), *Tarih Enstitüsü Dergisi* (M. Aktepe Armağanı) gibi ortak kitaplarda yayımladı. *TDV İslâm Ansiklopedi, İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

ESERLERİ:

Mehâsinü'l-âsâr ve Hakaikü'l-ahbâr (1992), *Millî Mücadele'de Balıkesir Kongreleri* (1999).

İLHAMİ

Şair (D. Zepçe / Saraybosna – Ö. 1822, Travnik / Saraybosna). Gerçek adı Hacı Seyyid Abdulvahhab İlhami'dir. Zepçe'de hâlâ onun hâtırası korunmaktadır. Doğduğu yerde çok bilinmesine rağmen, hayatı hakkında fazla bir bilgi yoktur. Bosna-Hersek müslümanlarının yetiştirdiği ender şair ve dervişlerden biridir. Güçlü bir ruh ve karaktere sahip, orta tabakaya mensup bir şairdi. Çevresinde yiğit, er, cesur ve mert bir kişi olarak tanındı. Celâleddin Paşa, vezirler şehri olarak anılan Travnik'te 1821-22 yıllarında idam fermanını imzaladı. Ölümünden sonra Travnik'in merkezinde mezarına bir türbe yapıldı.

İlhami ünlü bir Boşnak şairidir. Hem Türkçe, hem de Boşnakça şiirleri vardır. Her iki dili de çok iyi kullandı. "İlhami" mahlasından da anlaşılacağı gibi, mistik bir tarzı vardı. Rind ve dervişmeşrep bir şairdi. Böylece Abdulvahhab İlhami, Allah'ın İlham'ına mahzar olduğunu kabul ediyordu. "İlhami" ismini bu yüzden kendisine mahlas seçmişti. İlmihalinin halk arasındaki meşhur ismi *İlmihal-i Hacı Abdulvahhab Efendi* ilmihalidir. İlhami'nin yazdığı bu ilmihal kitabı halk tarafından çoğaltılmış ve sevilerek okunmuştur. Bir de *Divan*'ı vardır: *Divan-ı Şeyh el-Hacc es-Seyyid Abdulvahhab İlhami Baba el-Bosnevi*.. Ancak bu eserin nerede olduğu bilinmemektedir. İlhami'nin şiirleri dervişlik ruhu ile doludur. O halk arasında Allah aşkını uyandırmaya çalıştı. Boşnakça yazdığı kısa şiirleri de var. Öğütleri halk arasında yaygın olup kimi mısra-ı bercestesi ata sözü gibi kullanıldı.

HAKKINDA: İslâmi Edebiyat dergisi (sayı: 40, Temmuz-Ağustos-Eylül 2004).

İlhami Bekir (Tez)

İLHAMİ BEKİR (Tez)

Şair (D. 1905, Trablusgarb - Ö. 29 Mart 1984, İstanbul). Vecdi Ahmed ve Herhangi Biri imzalarını da kullandı. Berberi kökenli bir ailedendir. İstanbul'a küçük yaşlarda (1911) geldi. 1916 yılında ailesi dağıldı, onu Darülcytama (Yetimler Yurdu) verdiler. İlk politik hocası Hasan Ali Ediz'dir. 1922-23 yıllarında Darülmuallim (Erkek Öğretmen Okulu) mezunu (1926). Tevfik Fikret, Satı Bey, Ruşen Eşref'in öğrencisi oldu. Sabahattin Ali de onun okulda öğrenci idi. Önce Akçakoca'ya (Düzce), daha sonra Çanakkale'nin Ezine ilçesine öğretmen olarak atandı. 1954 yılına kadar İstanbul Üsküdar, Erenköy ve İzmir'de öğretmenlik yaptı. Emekli olduktan (1954) sonra eczacılıkla ilgili 1.300 kadar broşür hazırladı. *Bilmece* (1943-45, 108 sayı), *Memleketimizde ve Dünyada Kitaplar* (1950, 11 sayı) ile yaşamının son yıllarında *SEK* (Sanat El Kitapları) dergilerini çıkardı.

Aruz ölçüsüyle yazdığı ilk şiiri "Sessiz Ağlayış" on dokuz yaşında *Milli Mecmua*'da (1924) yayımlandı. Sonraki yıllarda şiirleri *Servet-i Fünun* (1926-40), *Resimli Ay, Meşale, Halkevi, Varlık, Resimli Şark, Yeni Adam* ve kendi dergisi *SEK*'te yer aldı. *Mavi Kitap* ve *24 Saat* (1929) adlı kitaplarını Nâzım Hikmet'le birlikte hazırladı. Nâzım Hikmet ile dostlukları *Resimli Ay*'da başladı. Bazı kitapları basıldığı halde piyasaya çıkmadan imha edildi. İskambil kâğıdı biçiminde sayfalara basılı *Birinci Seans* (1956) adlı kitabının yüz elli kadarı dağıtıldı, geri kalanı soğuk bir kış günü yazarının sobasını ısıttı. 1965 yılında, okuyanları şaşırtan, içine yer yer serpiştirilen şiirlerle bir şekil denemesi görünümünde olan *Herhangi Bir Roman Kitabıdır*'ı yayımladı. Romanının yazarı olarak da İlhami Bekir yerine Herhangi Biri yazılıydı. Şiirlerinin bazıları Ermeniceye ve Arapçaya çevrildi.

İLHAMİ BEKİR (Tez)

DUVAR

Dağ başını duman almış
Gümüş dere hiç akmıyor
Yolu tutmuş eşkıyalar
Bırakmıyor bırakmıyor

Bu gök deniz nerede var
Özlem burcu burcu kokar
Yel soldurur ateş yakar
Bırakmıyor bırakmıyor

Şu ağaçlar güzel kuşlar
Kuşlar dallara konmuşlar
Geçit vermez sıra dağlar
Bırakmıyor bırakmıyor

Ah bir güneş doğsa deriz
Karanlığı boğsa deriz
Püfler aydınlığı rüzgâr
Bırakmıyor bırakmıyor

Mutlu değil hür değiliz
Öz yurdumuzda sefiliz
Devrim deriz divan zihar
Bırakmıyor bırakmıyor.

Ne Hintteyiz ne Çindeyiz
Dört duvarın içindeyiz
Dört duvarda dört canavar
Bırakmıyor bırakmıyor

Bu gök deniz nerede var
Nerede bu dağlar taşlar
Ah şu yıkılası duvar
Bırakmıyor bırakmıyor

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

İLHAMİ BEKİR (Tez)

SON KAVGA

Ölüm bir kez çalar kapıları
Doğumdan öncesi, ölümden sonrası yalan
Yumruğu, göğsü ve altın başıyla
Ne güzeldir ayakta dimdik insan.

Pul pul damar damar
Dünyamızın derisi dökülüyor
Nedendir?
Nar ağlıyor, ayva gülüyor.

Yer depremde,
Sallanıyor gök ağaç
Nedendir?
Birimiz tok, birimiz aç.

Orman orman
Lif lif Asya, Afrika yanmada
Nedendir?
Toprak uyanmada.

Eller sarıldı gırtlaklara
İnsan insanın üstüne yürü, yürü...
Nedendir?
Sömürü...
Bulutların gür elma ormanları tutuşuyor
Güneş yarıldı kırmızı nar gibi
Nedendir?
Son kavga var.., gibi!

Ölüm bir kez çalar kapıları
Doğumdan öncesi, ölümden sonrası yalan
Yumruğu, göğsü ve altın başıyla
Ne güzeldir ayakta dimdik insan.

"Bireysel duygulardan, tek insandan yola çıkması, kadın erkek ilişkilerine ve aşka ağırlık vermesi, zaman zaman gizemciliğe yaklaşan hoşgörüsü ve anlatımcılığa, betimlemeye ağırlık veren deyiş biçimi, İlhami Bekir'i Nâzım Hikmet'ten ayıran en önemli özellikleridir." (Refik Durbaş)

"Cemal Süreya, 'Afrika arslanı' der onun için. İlhami Bekir Tez, kendininki ile Tevfik Fikret'in oğlu Haluk'un nasibi arasında benzerlik kuran bu şair, Berberi kökenli, sonradan 'Türk' ve bu topraklarda hep yetimdir. Toplumcu-gerçekçi ilk şair kuşağındandır. Nâzım Hikmet'in akranı, ölümüne kadar da yakın dostudur. İlk şiirlerini yayımladığı 1924'ten yetmişlerin sonuna kadar yazmaya devam eder. Türkçe'de serbest nazımı kullanan ilk şair olarak bilinir, müstezatdan dönmedir yaptığı. Nâzım Hikmet ise, Mayakovski'den esinlenir. Bu yakın dostluk, onun içtimai konulu şiirlerine zorunlu ve gönüllü bir etki olarak da yansır. Şiirleri, proleter ve yeni Türkçenin kazanıldığı muharebelerden biri olarak övülürken, Halit Ziya Uşaklıgil'e göre de ıstırabın çocuğudur, biçarelerin, sefillerin, aşksız ve ışıksızların matemini haykıran bir şairdir. Ama, yazma etkinliği elli yıldan fazla bir zamana yayılan İlhami Bekir Tez'in yapıtlarının akibeti hazindir; kitapçılar yok etmiş, sansürde ve yangında telef olmuştur. Kimi kitabı ise bizzat kendisi tarafından sakıncalı görüldüğü için, basıldıktan sonra aylarca yemek masasında örtü olarak kullanılmıştır. Kimisini ise sadece birkaç yüz kişi okumuştur ve bir nüshası bile yoktur. (...)

"Şiiri vazife gören, geçmişini düşünüp mutlu olan, Nâzım'ın örgüt arkadaşı, anlatabildiklerini unutmuş olan, unutamadıklarını da anlatamayan eski tüfek bir şair..." (Salim Şahin)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hayat Bilgisine Göre Çocuk Şiirleri* (1927), *Mavi Kitap* (1929), *24 Saat* (1929), *Birinci Forma A* (1930), *Herhangi Bir Şiir Kitabıdır* (1931), *Mustafa Kemal* (1933), *Olduğu Gibi* (1935), *Hürriyet Kasidesi* (1945), *Birinci Seans* (1956), *En Güzel Şarkı* (1960), *Şiirleri* (1971), *Altın Destan: M. Kemal Atatürk* (1973), *70 Yılın Melankolisi* (1975), *Unuttum* (1979).

ROMAN: *Taşlı Tarladaki Ev* (1944), *Herhangi Bir Roman Kitabıdır* (1965).

DENEME: *Küba ve Bir Şairin Mektupları* (1962).

HAKKINDA: Refik Durbaş / Mektup Var İlhami Bekir'den (1997), Salim Şahin / İlhami Bekir Tez'den Mektup Var!.. (Virgül, Kasım 1997), Hasan Akarsu / Ölümünün 15. yılında... "Mektup Var İlhami Bekir'den" (Cumhuriyet Kitap, 8.04.1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Hasan Akarsu / Şiirin Kanatlarında Mektuplar (2001), Birsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002).

İLHAMİ EMİN

Bkz. EMİN, İlhami

İLHAN, Attilâ

Şair ve yazar. (D. 15 Haziran 1925, Menemen / İzmir - Ö. 11 Ekim 2005, İstanbul). Nevin Yıldız, Ali Kaptanoğlu, A. İ. Beteroğlu, Abbas Yolcu, Ömer Haybo, Tila Han imzalarını da kullandı. İzmir vali muavinliğinde de bulunmuş olan Muharrem Bedrettin İlhan'ın oğlu, sinema ve tiyatro sanatçısı Çolpan İlhan'ın ağabeyidir. Karşıyaka Cumhuriyet İlkokulu ile Karşıyaka Ortaokulunu bitirdikten sonra İzmir Atatürk Lisesine girdi. Daha birinci sınıfta okurken, bir kıza yazdığı mektubun içine koyduğu Nâzım Hikmet şiirleri yüzünden Şubat 1941'de komünistlik suçlamasıyla sorguya çekilip tutuklandı. Yaşının küçüklüğü nedeniyle cezası ertelendi, ancak okuldan atıldı ve "Türkiye'de okuyamaz" kaydıyla belgelendi. İki yıl sonra Danıştay tarafından okuma hakkı geri verilinceye kadar vaktini roman okuyup Fransızcasını geliştirmekle geçirdi. Okuma hakkını kazanmasına rağmen Atatürk Lisesi eski öğrencisini kabul etmek istemeyince İstanbul Işık Lisesine girdi ve orayı bitirdi (1946). Bir süre İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine devam etti. Burada öğrenci iken, Nâzım

Attilâ İlhan

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ATTİLÂ İLHAN ŞİİRİNİN MODERNİST BOYUTU ÜZERİNE

Hasan Bülent Kahraman

Attilâ İlhan şiirinin çözümlenmesi birkaç nedenden ötürü güç. Öncelikle bu şiir, bütün önemli ve büyük şiir atılımları gibi birkaç katmandan oluşuyor. Ayrıca İlhan 50 yılı -artık- aşkın bir süredir şiir yazıyor. Bunca uzun bir sürenin şiire ve İlhan'a ait entelektüel dünyaya getirdiği, taşıdığı bir dizi oluşum var. Dolayısıyla da İlhan'ın şiiri, ana gövdesindeki temel izlekleri ve özellikleri koruyarak ve hatta onları koruma savaşı (bu konuları tartışan iki kitabına Gerçekçilik Savaşı ve 2. Yeni Savaşı adını verdiğini anımsayalım) vererek birkaç döneme açılmıştır. Her dönem kendi içinde ele alınmalı ve çevresiyle birlikte irdelenmelidir.

Gene de bu şiiri, daha önce yaptığım bir değerlendirmenin ışığında, kitaplarının yayın tarihlerini göz önünde bulundurarak üç döneme ayırmak suretiyle çözümlemek olanaklı görünüyor bana: 1941-1954 arası, 1954-1968 arası, 1968 sonrası...

II

Şiir, içinde üretildiği dönemin temel duyarlılığından doğallıkla etkilenir. Bu, Attilâ İlhan için de böyle olmuştur. Şairin duyarlılığı, kişisel yeteneği, şiirde yapmak istedikleri ve daha ilk günlerinden başlayarak ortaya koydukları kendisine bir özgünlük çizgisi sağlasa da, 1940-50 arasının şiiri daha çok Nâzım Hikmetçi bir duyarlılıkla belirlenir. Aslında orada da biraz kuşkulu davranmakta yarar var. Çünkü, Duvar, belki adıyla dahi oraya bir göndermede bulunmaktadır ama özellikle halk şiiri duarlılığına yaslanmasıyla 1940 şairlerinin ikinci öbeğine bir yanıt gibidir. Bunda, şairin yaşının henüz oldukça genç olması ve şiir kaynaklarına yeterince yönelememesinin payı büyüktür. Gene de birçok yerde söylendiği gibi farklı bir duyarlılık oluşturma, bunu da kent tabanına yaslanarak yapma tutkusu göze çarpmaktadır.

1940-50 arası şiirin bu temel izleğini oluşturan kaynaklardan birisi bana kalırsa Abbas Yolcu kitabının dili ve anlatımıdır. Orada İlhan'ın sonradan kesinkes terk edeceği bir üslup geliştirilmiştir ki, bu, o dönemdeki ve sonraki temel bakış açılarını göstermesi yönünden önemlidir. Bununla birlikte gene çok ilginç denebilecek bir saptamayı bizzat İlhan'ın kendisi yapar ve Sisler Bulvarı'nda yer alan 'Şahane Serseri' şiirinin yazılma koşullarını anlatırken, şiirin, ilk Abbas Yolcu yazılarının Varlık dergisine gönderildiği sıralarda oluşturulduğunu söyler. Bu ilginç bir iç içe geçişi göstermektedir. Nitekim, gene aynı kitabın sonunda yer alan 'meraklısı için nokta' bölümünde, şair, kitabın toplumcu şiirlerini savunur. (...) Bu tavır ileride de sürer ve aynı kitapta yer alan "Acı Ninni' bölümünün başında İlhan bir kez daha aynı konuya döner: "Hayatımın hiçbir aşamasında halktan, halkın sorunlarından koptuğum söylenemez. Örnek mi alın Yağmur Kaçağı'nın acı ninni bölümünü..."

Toplumcu şiir geleneğinden kopuş. Bu tavır iki nedenden ötürü önemlidir:

İlkin Attilâ İlhan'ın toplumcu şiir geleneğinden daha 1954 öncesinde koptuğunu gösterir ki, o tarih aslında 1945 sonrasıdır. Paris'e ilk kez 1950'de gittiği ve orada kendisini derinden sarsan bir ilişkiler ağına girdiği anımsanırsa bu atılımın çok erken bir tarihte ve tümüyle özgün bir duyarlılıkla geliştiği anlaşılabilir. Çok kez sanıldığı gibi, "İlhan, 'kent' şiirini Paris'te yazmaya başlamamıştır. Duvar'ın ilk olarak 1948'de yayınlandığı düşünülürse yeni açılımın kitap ortaya çıktığında başlamış olduğu rahatlıkla ileri sürülebilir. İkinci nokta ise şu: Örneğin 'İbrahim'in Yıldızı' gibi şiirlerde görüldüğü gibi toplumcu 'konuları' içeren şiire döndüğü yerlerde mutlaka halk şiirine dönük bir sesi ortaya çıkarmaya çalışır ki, daha ileride, 1968 sonrasında yazacağı şiirlerde bunu tümüyle aşacak ve tersine, bu kez divan şiirinin özelliklerini dönüştürmeye ve yeniden üretmeye çalışacaktır. Fakat, her iki çaba da şunu ortaya koyuyor: Attilâ İlhan, biraz Nâzım Hikmet'te de olduğu üzere, yerli denebilecek, sorunlar çevresinde dolaşırken daha geleneksel bir tavrı pekiştirmeye, daha kozmik bir sorunsalın şiirini üretirken de tümüyle özgün bir yapıya eğilim göstermektedir. Bunu, Türk şiirindeki modernizmin gelişim sürekliliği içinde sonradan başka şairler tarafından da kullanılan bir 'durum' ve bir özellik olarak saptamak gereklidir. (...) O dönemde edebiyatın kendi içselliğiyle bağımsız kaldığını söylemek güçtür. Hatta, bu arada Attilâ İlhan'ın kendisine dönük eleştiriyi kendi dışındaki çemberlere (farklı güdülerı unutmamak kaydıyla) yöneltiği de söylenebilir. İlhan da 1. ve 2. Yeni'yi toplumsalla/toplumculukla kurdukları ya da kurmadıkları ilişki yönünde ele almıştır.

III

Bu bağlamda ortaya çıkan tartışmalarda, modernizm kavramına hiç değinilmez. Bu nokta gerçekten önemlidir. Çünkü, Türk bilinci modernizmi hemen hiçbir zaman yazınsal da olabilecek bir gerçeklik diye algılamamıştır. Modernizmin bir ideoloji olduğu ise hiç mi hiç düşünülmemiştir. Tümüyle bir toplumcu proje, bir dönüştürüm amaçlı girişim olarak görülmüş ve tanınmıştır modernizm. Nihayet edebiyattaki modernizm ise gelenekten kopuş diye anlaşılmış bu nedenle de geçmişe dönük her türden değerlendirme 'gericilik' diye damgalanmıştır. Bu yelpaze Yahya Kemal'den Tanpınar'a kadar uzanan bir genişliktedir ve son olarak da Attilâ İlhan'ı tartışmaların odağına oturtur. (...)

Hedef gelecek

Bütün bu algılama zinciri ilk kez Nâzım Hikmet'le kırılmıştır, biliyoruz. Onun, mekaniği öne çıkaran, nesnelliği benimseyen, geleceği hedefleyen şiiri büyük patlamalarını yaptıktan sonra geriye çekilir. Son derecede çarpıcı olan bu gelişme o poetikada dahi kendisini gösterir. Nâzım da şiirini sonuna kadar başlangıçtaki çizgisinde tutmaz. Hapiste geçirdiği uzun yıllar içinde geriye dönüşler yapar. 'Geriye döner' demiyorum.) Şiirinin büyük eksenini aynı tutmakla birlikte bir bireşim arayışını öne çıkarmaya çalışır. Halk şiirine, divan şiirine yeniden kucak açar. Şiirini zaman içinde de modernizmin öteki araçlarından (sinema, radyo, sanayileşme) koparmasa bile daha duygusal bir tabana oturur.

Attilâ İlhan şiirinin modernist çerçeve içinde öne çıkışı buradadır. Şiirin bunca etkin oluşunu da gene bu bağlamda araştırmak gerekir.

IV

Attilâ İlhan şiiri, çok genel bir değerlendirmeyle, Apollinaire şiirinin temellendirmeye çalıştığı ögeleri Türkçe'de yeniden kurmayı deneyen bir şiir olarak belirir, 1950-1970 arasında.

Çok yoğun imgelerle vurgulanan bir şiir çok güçlü benzetmeler, düzdeğişmeler, eğretilemelerle şiirsel dilin tüm ögelerini büyük bir yetkinlikle kullanır. Biçimsel planda ortaya çıkan bu görüntü arka planda da güçlü bir bireylik duyumuyla bütünleşir. Aslında yalnızlık, şehir kaçakçılığı,

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

yolculuk gibi 'egzotik' konulara oturan bu şiir kuşkusuz bir kozmik gerçekliği kucaklamaya çalışmaktadır ama, bütün bu oluşumun tanımlanabileceği bir tek anahtar-kavram vardır: Modern birey duyumu.

Modernliğin getirdiği bütün oluşumlar ve olgular 1950'lerin toplumunda yaşayan insan için büyük bir yabancılaşmanın fay hattıdır. Attilâ İlhan, o fay hattının harekete geçmesini sağlar. Duyan fakat dile getiremeyen, yaşayan fakat cesaret edemeyen, düşünen fakat bir bireşime ulaştıramayan birey onun şiirinde birdenbire büyük bir savrulmanın eşiğinde durarak, her şeyi kendisinde toplayan bir odak noktası olarak ve nihayet bir örnek oluşturarak girer toplumsal belleğe. Artık kaçılabilir, artık yitirilebilir, artık inkâr ve itiraf edilebilir... Attilâ İlhan, yalnızca iki değil, çok sayıda dünyanın kesiştiği noktada bunalmış bireye, getirdiği şiirle meşruiyet kazandırmıştır. Bu nedenle, bana göre, Attila İlhan'ın şiiri modernist geleneğin düğümlendiği bir noktada devreye girmiş ve şiirde yer alan insan tipinin bireyleşmesine tanınan ilk olanak olmuştur. Bu şiirin büyük etki gücünün altında yatan ilk neden budur.

İkinci bir neden olarak şu noktanın üstünde durmak istiyorum.

Modernist şiir 1950'lerde ortaya çıkan şiir kesinlikle modern olmanın da ötesinde modernist bir şiirdir. Modern bir durum, modernizm ise bir ideolojidir. Attilâ İlhan, dünya görüşünü oluşturan Marxizmin evrensel duruşunu, onun bir tür yerelleştirilmesi çabası olarak Kemalizmle buluşturmaya başından beri çalışmıştır. Kemalizm tartışmalarını özgün bir yorumla ele almıştır. En azından Kemalizmin tek parti ideolojisine, onun tüm kurumlarına, nihayet Kemalizmin doktriner bir diktayla bütünleştirilmesine başından sonuna dek karşı olmuştur. Hatta, Batı kavramına yönelttiği yoğun eleştirilerin amacı da Kemalizme özgün bir içerik kazandırma uğraşıdır denebilir. İlhan'ın, Kemalizmi, bir büyük toplumsal dönüştürüm projesi olarak gördüğü açıktır. (...)

Böylelikle, bu şiir, gerçekleştirdiği sentezlerin (divan şiiri-çağdaş şiir bireşimi gibi) ötesinde, kendisi bir sentez olarak doğar. Nâzım'ın çok kısa vurgularla fakat devrimci bir edayla geliştirdiği duyarlılık, fütürizm, konstrüktivizm, altyapı olarak bu şiirde vardır. Üstgerçekçiliğin duyuşları bu şiirde yer alır. Varoluşçuluk, Türkçedeki ilk büyük sıçramasını bu şiirde gerçekleştirir. Bunlara yukarda değindiğim olgular da eklenince İlhan'ın şiiri herkesin ve her kesimin kendince bir yanından tutup, tutunup yeniden üretebileceği güçlü ve görkemli, dallı, budaklı bir gövdeye dönüşür.

Böylelikle, Attilâ İlhan şiirinin, katmanlardan oluşan, zaman içindeki dönüştürümlere açık, kendi döneminin ötesine sıçramış gereksinimleri karşılamaya hazır bir kök/gövde-şiir olduğunu kabul etmek gerekir.

(*Cumhuriyet* Kitap, 26.10.2000)

Hikmet'i Kurtarma Komitesine katılmak üzere öğrenimini yarıda bırakıp Paris'e gitti (1949). 1957-58 yıllarında Erzincan'da askerlik görevini yaptı. Bu arada sinema ve senaryo çalışmalarına ağırlık verdi. Birkaç kez daha gidip döndüğü Paris'te sanatçı ve bohem çevrelerde bulundu (1951-52, 1962-65). Paris'ten ilk dönüşünde Türkiye Sosyalist Partisine girmişti. *Gerçek* ve *Demokrat İzmir* gazetelerinde çalıştı, genel yayın müdürlüğünü yaptığı *Demokrat İzmir* gazetesinde başyazılar (1965-73) yazdı. 1968'de evlendi, on beş yıl evli kaldı. 1973'te yerleştiği Ankara'da Bilgi Yayınevinin danışmanlığını yaptı. 1981'de İstanbul'a yerleşti. *Yelken, Sanat Olayı* ve *Cönk* dergilerini yönetti. Uzun yıllar televizyonlarda haftalık konuşmalar yaptı, yaşamının son yıllarını serbest yazar olarak sürdürdü.

İlk şiiri *"Balıkçı 'lürküsü"*, 1 Ekim 1941 tarihli *Yeni Edebiyat*, ilk yazısı *İstanbul* (Ocak 1945) dergisinde yayımlandı. Yayımlanan ilk şiirinden başlayarak toplumcu gerçekçilikle bezeli bir şiire yönelir. Dünya görüşünün temeline yerleştirdiği Marksizmi bir yöntem olarak benimsedi. Marksizmle Kemalizm devrimciliği arasında paralellikler kurdu ve Mustafa Kemal'in çağdaşlaşmaktan anladığının Batıcılık olmadığını ispata çalıştı. 1946'ya kadar çoğunlukla *Gün* dergisinde A.l. Beteroğlu imzasıyla şiirler yayımladı. 1946'da *Cebbaroğlu Mehemmed* adlı şiiriyle katıldığı Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) Şiir Yarışmasında ikincilik ödülünü kazanmasıyla birlikte dönemin ünlü kalemlerinin dikkatini çekti. İlk şiir kitabı *Duvar* (1948) Hukuk Fakültesi öğrencisiyken yayımlandı. 1949'da gittiği Paris'in, kişiliğinin biçimlenmesinde önemli bir yeri oldu. 1950'de yurda dönünce Esat Adil Müstecaplıoğlu'nun yönetimindeki Türkiye Sosyalist Partisinin yayın organı olan *Gerçek* gazetesinde gazeteciliğe başladı. *Gerçek*'te yazdığı bir yazı nedeniyle kovuşturmaya uğradı, 1951'de yeniden Paris'e gitti. 1952'de "toplumsal gerçekçilik" düşüncesiyle döndü. Bu düşünce doğrultusunda kaleme aldığı "Kendi Kendime Sanat Konuşmaları" başlıklı yazılarda, evrende her şeyin değiştiği düşüncesinden yola çıkarak sanatın toplum, doğa ve insan ilişkileri üzerine kurulduğunu belirtir. Sanatçının bu ilişkiler ağını sunmada anten görevini üstlenmesi gerektiği tezini ileri sürer. 1950'li yıllarda gazeteciliğin yanında sinema eleştirmenliği de yaptı. Bu arada Ali Kaptanoğlu takma adıyla senaryolar yazdı. "Bobstil ve alafranga" olarak nitelediği Garipçi'lerin karşısında yer aldı ve 1954-55 yıllarında yayımlanan *Mavi* dergisi çevresinde topladığı genç şairlerle birlikte bu akıma eleştirler getirdi. Şiirlerini ve yazılarını ağırlıklı olarak *Gün, Genç Nesil, Adım, Fikirler, Aile, Yirmisekiz Asır, Seçilmiş Hikâyeler, Kaynak, Mavi, Yeditepe, Dost, Ataç, Yön, Yelken, Varlık, Sanat Olayı* gibi dergi ve gazetelerde yayımladı. *Yeni Ortam, Dünya, Milliyet, Güneş, Meydan* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde köşe yazıları yazdı.

Attilâ İlhan yetişme çağlarında halk hikâyeleri ile destanlarının ve Dadaloğlu, Dertli, Gevheri, Zihni gibi halk şairlerinin etkisiyle şiirler yazmaya başlamıştı. Nâzım Hikmet'in şiiri dönemin birçok şairi gibi onu da besleyen bir başka kaynaktı. Parisli yıllar "yeni bir şiir" oluşturmak için geçmişten yararlanmanın gerekliliğini daha iyi anlamasına vesile oldu. İkinci Yenicilere karşı çıktığı gibi, şematik ve kuru yazan toplumcu gerçekçilere de uzak durdu. Türk edebiyatı içinde kendine has bir üslup geliştiren Attilâ İlhan'ın şiirlerinde heyecanlı, gergin bir atmosferde korku, gerilim, hayal/kâbus, ayrılık, sarhoşluk ve aşk konuları çoğunlukla romantik bir bağlamda yerini alır. Birçok şiirinde olayı bir sinema kurgusunda sunar. Divan şiiri kültürünü kullanarak, okuyucuya en iyi ses ve görüntüyü verecek kelimeleri özenle seçer. Şiirlerindeki kahramanlar çoğu zaman başka başka şiirlere konu olur; hatta bu kahramanlar o kadar ete-kemiğe bürünürler ki romanlarına kadar uzanırlar. Bütün bu özellikler bir bakıma Plehanov'un imge kuramını benimsemesiyle açıklanabilir. Hasan Bülent Kahraman'a göre de; Marksizm'i düşünsel bir alt yapı ola-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Attilâ İlhan

rak kullanıp şiirini modernizmin belli bir aşamasındaki oluşumlarla bütünleştirir." Büyük şehir hayatı, günümüz insanının yaşadığı gerilimler ve çelişkiler, şairi toplumsal gerçekçilik anlayışı çerçevesinde bireyin duygu, düşünce ve yaşantılarını öne çıkarmaya yöneltmiştir. Şiirinde "ben"in ön plana çıkarılması çok fazla eleştiri konusu olmuştur. Bu anlayışına, kendisiyle yapılan bir söyleşide; "*Ben, kesinlemelerin, tartışmasız kabullenmelerin en yaman ilericilik sayıldığı bir dönemde yetiştim. Çağdaş ve Batılı bir aydın olmanın yolu sözgelişi Türk Dil Kurumu Türkçesine, Köy Enstitülerine, operaya ve klâsik Batı müziğine, halk şiirine ve türkülerine vb. inanmaktan geçiyordu.*" biçiminde bir açıklama getirir.

Attilâ İlhan'ın daha çok gizli bir hece ölçüsü ahenginin hissedildiği ilk şiir kitabı *Duvar*'da (1948) semantik açıdan İkinci Dünya Savaşı'nın insanlar üzerindeki etkisi de yer yer kendini duyurur. Günlük ve yaşamsal sorunları, özgürlüğe kavuşma mücadelesi, toplumcu gerçekçi bir sanat anlayışıyla yansıtmaktadır bu kitabında. Bu şiirlerde toplumcu gerçekçiliğin önemli bir öğesi olan gelecek iyi günlerin sıcak ve pembe romantizmini de kullanmaktadır. Paris seyahatinin ardından yayımladığı ikinci şiir kitabı *Sisler Bulvarı* (1954) bir hayli ilgi topladı. Toplumsal gerçekçilik çerçevesinde "ben"in, yalnızlığın, yabancı ülkelerin ve insanların konu olarak işlendiği bu kitaptaki şiirleriyle, onun şiiri yavaş yavaş kendini bulmaktadır. Bu şiirlerde, imge özü belirlemektedir. Fakat hemen bir yıl sonra yayımlanan *Yağmur Kaçağı* (1955) aynı ilgiyi görmedi. Oysa bu kitaptaki şiirler içtenlikli bir anlatımla, Anadolu Türkçesinin damıtılmış deyişleriyle örgülenmişti. *Ben Sana Mecburum* (1960) şairin birikimi açısından yeni dönüşümleri birlikte getirir. 1948'lerde başlatığı, yönetimi Mustafa Kemal'e şikâyet temasını daha da genişletti. Daha sonra şiirinin vazgeçilmezleri arasına girecek olan Divan şiiri estetiği ve zevki de belirgin olarak ilk defa bu kitaptaki şiirlerde ortaya çıktı. *Bela Çiçeği*'nde (1962) ise modern Türk şiiri ile geleneksel Türk şiirinin bir sentezini yapma çabası, daha öneeki şiirini bu kitapta daha da renklendirdiği görüldü. Eski şiirle bağı yalnız estetik düzeyde kalmadı, klâsik şiirin havasını da duyumsattı. Yine 'şair beni'ni merkeze oturttuğu şiirlerde korku, kaçış, gerilim gibi temalar bu kitapta da görülür. Bu temaları ve havayı kısmen de olsa Paris yıllarından taşıdığı söylenebilir. Kendi şiir oluşumunun özgün sentezinin tamamlandığını söylediği *Yasak Sevişmek*'te (1968) Divan şiirinin büyülü havası daha bir belirgindir. Bununla birlikte bu kitaptaki kimi şiirlerde, yeniden toplumcu temaya ağırlık verdiği de görülür. *Tutuklunun Günlüğü*'ndeki (1973) şiirlerinde Divan edebiyatından yalnız ses olarak değil, nazım biçimi ve kafiye düzeni bakımlarından da yararlandı. Sekizinci şiir kitabı *Böyle Bir Sevmek*'ten (1977) sonra yayımladığı şiir kitaplarında "ben" temi yavaş yavaş azalır. *Elde Var Hüzün* (1982) Divan edebiyatı sesinin usta ve modern bir kalemle yeniden yorumlanışı olarak da görülebilir. *Korkunun Krallığı* (1987), 12 Eylül (1980) askeri rejiminin toplum üzerindeki baskılarının yansıdığı şiirlerden oluşur. Bu kitabında da ağırlıklı olarak ölüm teması işledi. *Ayrılık Sevdaya Dahil* (1993) şairin okuyucusuna bir ışık, renk, ses cümbüşü içinde sunduğu şiirlerden oluşur. Son şiir kitabı olan *Kimi Sevsem Sensin* (2001), artık bilinen Attilâ İlhan şiirinin usta işi örneklerini çoğaltmanın ötesinde farklı bir özelliğe sahip değildir. Attilâ İlhan'ın romantik bir şair olduğu kabul görmüş değerlendirmelerdendir. Hüseyin Atabaş'ın değerlendirmesiyle; "*Şiirlerinde, açık olarak dillendirmemekle birlikte; alttan alta yürüyen yazgıcılığa, bezginliğe, karamsarlığa bulanmış ve elbette hüzünlü bir şiir havası var. Attilâ İlhan, 'Sisler Bulvarı'nda başlayan böyle bir şiir yoluna girmişti. Son kitabı 'Kimi Sevsem, Sensin' de içinde olmak üzere, hemen tüm kitaplarının adlarından bile bunu anlamak olanaklıdır: Sisler Bulvarı, Yağmur Kaçağı, Ben Sana Mecburum, Belâ Çiçeği, Yasak Sevişmek, Böyle Bir Sevmek, Elde Var Hüzün, Korkunun Krallığı, Ayrılık Sevdaya Dahil. Tümünde de; sis, belâ, yasak, hüzün, korku, ayrılık.. gibi söz ve duygu değerleri taşıyan çağrışımlar var.*" denilebilir.

Attilâ İlhan, romanlarında Osmanlı devletinin çöküş yıllarından 1960'lara kadar uzanan bir zaman dilimi içinde şehir insanını, kendisini çevreleyen, toplumsal, ekonomik ve siyasal koşullar içinde, ama bireyselliğinden vazgeçmeden vermeyi amaçladı. İlk romanı *Sokaktaki Adam*'ın (1953) kahramanı Hasan toplumsal ve bireysel anlamda iflas etmiş, "ne istemediğini bilen, fakat ne istediğini bilmeyen" bir tiptir. Hemen hemen aynı konuların yine şiirsel ses ve duyarlıkla verildiği *Zenciler Birbirine Benzemez*'in (1957) kahramanı da "bir kararsızlığın ağrısını" çekmektedir. Medya, siyasi çevreler, palazlanan burjuvazi ve özellikle Beyoğlu'nda gelişen eğlence sektörünü irdeleyen *Kurtlar Sofrası* (1963), daha sonra "Aynanın İçindekiler" ana başlığıyla yayımlayacağı romanların tabanını oluşturmaktadır. *Kurtlar Sofrası*, kurgu tekniği, üslûp, karakterlerin toplumsal ve psikolojik çözümlemeleri gibi pek çok açıdan ilk iki romanından daha başarılıdır. Nehir roman özelliği taşıyan "Aynanın İçindekiler" dizisi beş kitaptan oluşmaktadır. Dizinin ilk romanı *Bıçağın Ucu*'nda (1973), yakın tarihimizin önemli olaylarından 27 Mayıs'a kadarki olayları, bu olaylar içinde ağırlıklı iki farklı kesimin tutumunu, söz konusu süreçteki hayatlarını, gündemi belirleme çabalarını anlatır. Askerlerden ve solcu aydınlardan oluşan roman kişileri, o dönemin toplumsal sorunlarına karşı, kendi çözümlerini hayata geçirmeye çalışır. Böylece 1960 öncesi Türk solu-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

nun genel bir görünümünü vermeyi amaçlar. *Sırtlan Payı*'nda (1974), bir yandan 27 Mayıs 1960 ihtilâli sonrası ortamı, öte yandan geriye dönüşlerle Balkan Savaşı, Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı yıllarına uzanır. 1950 Kore Savaşı yıllarıyla 1960 ihtilalinin öncesi ve sonrasının işlendiği *Yaraya Tuz Basmak*'tan (1978) sonra *Dersaadet'te Sabah Ezanları* (1981) ile tekrar Kurtuluş Savaşı yıllarına dönülür. Dizinin son romanı *O Karanlıkta Biz* (1988) ise 1940'lı yılları ve bu dönemin etkili sol çevrelerini konu almaktadır. Bu dizideki her kitabın başına; *"Bu kitapta anlatılanların gerçek kişilerle ve olaylarla hiçbir ilgisi yoktur. Onları ben, büyük bir aynanın içinde gördüm. Üstelik ayna dumanlıydı ve olmayan bir şehirde geziniyordu."* cümlelerini eklemeyi gerekli görür. İzmir ve Paris'te geçen *Fena Halde Leman*'da (1980) ve bu romanla bağlantılı olarak kaleme aldığı, konusu Şam'da ve işgal dönemi İzmir'inde geçen *Haco Hanım Vay!*'da (1984) cinsellik, özellikle kadın eşcinselliği -yarattığı tipler edebiyatta önemli olan inandırıcılık duygusunu pek vermese de- cesaretle ele alınmıştır. Buna rağmen Attilâ İlhan, roman kahramanlarına ayrı bir önem verdiğini söyler;

"Benim romancılığımda bu kahraman işi çok önemli! Nasıl oluyor bilmiyorum, çeşitli kişilerden toplanmış izlenimler zamanla bir bileşim oluşturuyor, bu bileşim giderek fizik bir nitelik kazanıyor, o kadar ki oluşma süreci tamamlandıktan sonra o kahraman benimle birlikte yaşanmış birkaç tipin bileşkesidir, birisinin sınıfsal konumu, ötekinin cinsel diyalektiği, berikinin fizik nitelikleri bu bileşkenin içinde erimiş, yeni bir kişiliğin doğmasına neden olmuştur, ama bir kere bu oldu mu, o kişiler yiter artık, yaşamaya başlayan kişi kendi kişiliğini ve biyografisini sürdürür." der.

Attilâ İlhan hemen bütün romanlarında, önce bir toplumsal kurum belirler, sonra bu yerlerle ilgili kahramanlar seçer. Çok iyi bildiği sinema tekniği ile düğüm olayları çerçeveleyip geriye dönüşlerle, nesnel ilişkileri çözümler. Bütün bunların sonucunda kendisine oluşturduğu dünya görüşü çerçevesinde Mustafa Kemal'in yenilikçiliğiyle İnönü dönemini birbirinden ayırır. Hemen hemen aynı özellikler bütün düzyazılarında da görülür. Kendine has bir üslûbu vardır. Romanlarında da şiirsel bir anlatımı seçer; imgeyle birlikte dil ve düşüncenin olanaklarını konunun hizmetine verir. Böylece okuyucuyu tekdüze bir metin karşısında bırakmamak ister. Çeşitli çağrışımlarla ve plastik yansıtmalara dayanan bir anlatımla okurun ilgisini çekmeyi hedefler, yine aynı sebeple çoğu zaman *"konuştuğumuz gibi yazmaya"* özen gösterir. İlk iki romanında, Tanzimat'tan bu yana geliştirilmiş olan düzyazıya sadık kalırken daha sonra cümle üzerinde bir hayli oynayacaktır. Tanzimat'la birlikte yerleşmiş düzyazı dilini, cümlede fiillerin sona gelmesiyle oluşan yeknesaklıktan dolayı kusurlu bulur. Bu yeknesaklığı gidermek için cümlede fiillerin yerini değiştirir; soru ve ünlem cümlelerinden yararlanma yoluna gider.

Yazarın tek hikâye kitabı *Yengeç Kıskacı* (1999) değişik tarihlerde yazılmış dört hikâyeden oluşmaktadır. Özellikle, kitaba ismini veren son hikâyede, sinema ile düzyazıyı birleştirme çabası içinde olduğu görülür.

Attilâ İlhan'ın yazılarında da konu olarak yakın tarih, Osmanlının son yıllarından başlayarak Cumhuriyetin kuruluşu ve günümüze kadar uzanan dönem, ayrıca dünyada ve bizde görülen sol hareketler her zaman ilgi alanı içinde olmuştur. Özellikle Mustafa Kemal döneminden getirdiği örneklemelerle, bugünün sorunlarının çözümlenmesi için, o dönemden yararlanma çabası içinde olduğu görüldü. Gerek şiirlerinde gerekse yazılarında yakın tarihi konu

ATTİLÂ İLHAN

BEN SANA MECBURUM

ben sana mecburum bilemezsin
adını mıh gibi aklımda tutuyorum
büyüdükçe büyüyor gözlerin
ben sana mecburum bilemezsin
içimi seninle ısıtıyorum

ağaçlar sonbahara hazırlanıyor
bu şehir o eski İstanbul mudur
karanlıkta bulutlar parçalanıyor
sokak lambaları birden yanıyor
kaldırımlarda yağmur kokusu
ben sana mecburum sen yoksun

sevmek kimi zaman rezilce korkuludur
insan bir akşamüstü ansızın yorulur
tutsak ustura ağzında yaşamaktan
kimi zaman ellerini kirar tutkusu
birkaç hayat çıkarır yaşamasından
hangi kapıyı çalsa kimi zaman
arkasında yalnızlığın hınzır uğultusu

Fatih'te yoksul bir gramofon çalıyor
eski zamanlardan bir cuma çalıyor
durup köşe başında deliksiz dinlesem
sana kullanılmamış bir gök getirsem
haftalar ellerimde ufalanıyor
ne yapsam ne tutsam nereye gitsem
ben sana mecburum sen yoksun

belki Haziran'da mavi benekli çocuksun
ah seni bilmiyor kimseler bilmiyor
bir şileh sızıyor ıssız gözlerinden
belki Yeşilköy'de uçağa biniyorsun
bütün ıslanmışsın tüylerin ürperiyor
belki korsun kirlimişsin telaş içindesin
kötü rüzgar saçlarını götürüyor

ne vakit bir yaşamak düşünsem
bu kurtlar sofrasında belki zor
ayıpsız fakat ellerimizi kirletmeden
ne vakit bir yaşamak düşünsem
sus deyip adınla başlıyorum
içimsıra kımıldıyor gizli denizlerin
hayır başka türlü olmayacak
ben sana mecburum bilemezsin.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

ATTİLÂ İLHAN

SİSLER BULVARI

elinin arkasında güneş duruyordu
aylardan kasımdı üşüyorduk
ağacın biri bulvarda ölüyordu
şehrin camları kaygısız gülüyordu
her köşe başında öpüşüyorduk

sisler bulvarına akşam çökmüştü
omuzlarımıza çoktan çökmüştü
kesik birer kol gibi yalnızdık
dağlarda ateşler yanmıyordu
deniz fenerleri sönmüştü
birbirimizin gözlerini arıyorduk

sisler bulvarı'nda seni kaybettim
sokak lâmbaları öksürüyordu
yukarda bulutlar yürüyordu
terkedilmiş bir çocuk gibiydim
dokunsanız ağlayacaktım
yenikapı'da bir tren vardı

sisler bulvarı'nda öleceğim
sol kasığımdan vuracaklar
bulvar durağında düşeceğim
gözlüklerim kırılacaklar
sen rüyasını göreceksin
çığlık çığlığa uyanacaksın
sabah kapını çalacaklar
elinden tutup getirecekler
beni görünce taş kesileceksin
ağlamayacaksın! ağlamayacaksın!

sisler bulvarı'ndan geçtim sırsıklamdı
ıslak kaldırımlar parlıyordu
durup dururken gözlerim dalıyordu
bir bardak şarabda kayboluyordum
gece bekçilerine saati soruyordum

evime gitmekten korkuyordum
sisler boğazıma sarılmışlardı

bir gemi beni afrika'ya götürecek
ismi bilmiyorum ne olacak
kazablanka'da bir gün kalacağım
sisler bulvarı'nı hatırlıyacağım
kırmızı melek şarkısından bir satır
lodos'tan bir satır yağmur'dan iki
senin kirpiklerinden bir satır
simsiyah bir satır hatırlıyacağım
seni hatırlatanın çenesini kıracağım
limanda vapurlar uğuldayacak

sisler bulvarı bir gece haykırmıştı
ağaçları yatıyordu yoksuldu
bütün yaprakları sararmıştı
bütün bir sonbahar ağlamıştı
ağlayan sanki istanbul'du
öl desen belki ölecektim
içimde biber gibi bir kahır
bütün şiirlerimi yakacaktım
yalnızlık bana dokunuyordu

eğer sisler bulvarı olmasa
eğer bu şehirde bu bulvar olmasa
sabah ezanında yağmur yağmasa
şüphesiz bir delilik yapardım
hiç kimse beni anlıyamazdı
on beş sene hüküm giyerdim
dördüncü yılında kaçardım
belki kaçarken vururlardı

sisler bulvarı'ndan geçmediğin gün
sisler bulvarı öksüz ben öksüzüm
yağmurun altında yalnızım
ağzım elim yüzüm ıslanıyor
tren düdükleri iç içe giriyorlar
aklımı fikrimi çeliyorlar
aksaray'da ışıklar yanıyor
sisler bulvarı ayaklanıyor
artık kalbimi susturamıyorum

ATTİLÂ İLHAN

YAĞMUR KAÇAĞI

Elimden tut yoksa düşeceğim
yoksa bir bir yıldızlar düşecek
eğer şairsem beni tanırsan
yağmurdan korktuğumu bilirsen
gözlerim aklına gelirse
elimden tut yoksa düşeceğim
yağmur beni götürecek yoksa beni
geceleri bir çarpıntı duyarsan
telaş telaş yağmurdan kaçıyorum
sarayburnu'ndan geçiyorum
akşamsa eylülse ıslanmışsam
beni görsen belki anlayamazsın
içlerin gizli gizli ağlarsın
eğer ben yalnızsam yanılmışsam
elimden tut yoksa düşeceğim
yağmur beni götürecek yoksa beni.

alırken bile, Osmanlıcayı ve Tanzimat Türkçesini tercih etmesi eleştirilere yol açtı. Romanlarında ise dönemin dilinden yararlanması görselliği en yüksek düzeye ulaştırma çabasıyla yakından ilgilidir. Şairliğiyle son dönemlerin en büyük isimleri arasında yer alarak yeni kuşakları etkileyen Atilla İlhan, düşünce yazılarıyla ilerleyen yıllarda önceki çerçevesini aştı, görüşleri gündeme oturan önemli bir imza haline geldi.

1950'lerin sonları ve 1960'ların başlarında Ali Kaptanoğlu takma adıyla yazdığı senaryolar mümkün olduğunca aslına sadık kalınarak filme aktarıldı. Bir televizyon dizisinin pilot filmi olarak hazırlanan *Paranın Kiri*'nin (yön. H. Karakaş, 1979) ilgiyle karşılanması üzerine, arkasından altı bölümlük *Sekiz Sütuna Manşet* (yön. H. Karakaş, 1982) çekildi. TRT dizisi olarak çekilen *Kurtlar Yuvası Geçti* (yön. H. Karakaş, 1984), *Yarın Artık Bugündür* (yön. H. Karakaş. 1986), *Yıldızlar Gece Büyür* (1992), *Kurtlar Sofrası* (yön. B. ilhan, 1999) yine ilgiyle karşılanan kalcme aldığı özgün senaryolardır. Yönetmenliğini Biket İlhan'ın yaptığı ve özel bir televizyon kanalında yayınlanan *Teleflaş*'tan sonra *O Sarışın Kurt* ve *Yanlış Saksının Çiçeği* (yön. F. Motan) filmlerinin senaryolarını yazdı. *Duvar* kitabındaki *Cebbaroğlu Mehemmed* başlıklı şiiri ile 1946 CHP Şiir Armağanı ikincilik ödülünü, *Tutuklunun Günlüğü* ile 1974 Türk Dil Kurumu Şiir Ödülünü, *Sırtlan Payı* ile 1974-75 Yunus Nadi Roman Armağanını aldı.

Birçok şiiri bestelenmiş olan Attilâ İlhan "Ben Sana Mecburum" (Folk Müzik, 1999) adıyla, seçme şiirlerinden oluşan bir kaset/cd de doldurmuştu.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

çok evrim geçerlidir. Hem çeşitli, hem de belirli yönleri olan bir şiirdir bu. Şairin durumuna ve ilgilerine göre bu yönlerden bazan biri öne geçer bazan öbürü; fakat hiçbiri bütünüyle silinmez. Sudaki dalgalar gibi, bazıları açılıp gelişir, bazıları daralıp sönükleşir, ama onları çevreleyen evren köklü bir değişme geçirmeden kalır." (Asım Bezirci)

"Attilâ İlhan'ın, şiirde gerçekleştirdiği büyük ve etkileyici atılım; aynı zamanda, dilin, kendi içinde sakladığı bir gizilgücün (potansiyelin) ortaya salınmasıdır; onun boşalmasına olanak verecek zeminin hazırlanmasıdır. Yani Türkçenin 'orada' olan, fakat fark edilmemiş bir niteliğinin, bir özelliğinin ele geçirilmesi, onun bir özgünlükle bütünleştirilmesidir.

"Attilâ İlhan şiiri, özellikle 1950-70 arasında, dilin yoğun gereksinim duyduğu, bir bireşim olarak ortaya çıkmış; bir kök-gövdeye dönüşmüş ve bugüne değin hemen tüm açılımları, belli oranda etkileyerek, varlığını sürdüregelmiştir.

"Bu niteliğiyle bu şiirin, yüzyıl içindeki en büyük birkaç yenilenmeden (ötekiler yahya kemal ve nâzım hikmet) birisi olduğunu, rahatlıkla söyleyebilmek mümkündür." (Hasan Bülent Kahraman)

"A. İlhan'ın romanda etkili görsellik yaratabilmek için daha çok tiyatroda karşımıza çıkan bir yöntemi başarıyla kullandığını görüyoruz. Yazar bu ortamda olan biteni sözcük sözcük anlatmak yerine, okuyucuya sanki roman okumuyormuş da bir oyun izliyormuş izlenimi vererek, sahnede ses ve ışıkla oluşturulan efektin yarattığı etkiyi başarılı kişileştirmelerin ve diyalog aktarımlarının yol açtığı görsellikle sağlıyor. Zaten aktarılan ortam da bir tiyatro sahnesi gibi gözümüzde canlanıveriyor. Yazar epik tiyatroda yabancılaştırma efekti diyebileceğimiz yöntemi romana uyarlamayı denemiş. Okuyucu konunun içine dalmışken birden bire onu oradan alıp gerçek yerine, okuyucu olduğu noktaya, kopmak elindekinin üretilmiş bir metin olduğunu görmeye zorluyor. Romanın bu yerinde karşılıklı konuşmaların arasına birden bire 'Takma kirpikler, tırnak törpüsü ve klips.' sözcüklerinden oluşan paragraf giriyor. Ardından konuşma devam ederken yine bir paragraf ve şu sözcükler: 'İki tabak, iki dergi, bir çengelli iğne.' (...) Böylece salon laf olsun diye söylenen sözlerin can sıkıntısı yarattığını ve oradakilerin söylenenlerden çok, çevrede görülen gereksiz ayrıntılara takıldığını, nesneler, insanlar, konuşmalar arasındaki ayrımın roman kişisi için ortadan kalktığını anlıyoruz. Ayrıca bunu anlamamızı sağlayan ifade biçiminde farkına varıyoruz!

"Bunlar okuyucuyu tiyatronun epik biçimindekine benzer bir konuma yerleştiriyor. Zaman zaman okuyucu gözlemci durumda bırakılıyor. (...) Böylece yazarın roman kişilerine karşı mesafesi neyse okuyucu da kendini roman kişilerine karşı aynı mesafede buluyor.

Bütün bunlardan yazarın romanında etkili bir görsellik yarattığını, bunu yaparken görsel sanatlara özgü yöntemleri başarıyla uyguladığını anlıyoruz." (Ayten Esgün)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Duvar* (1948), *Sisler Bulvarı* (1954), *Yağmur Kaçağı* (1955), *Ben Sana Mecburum* (1960), *Belâ Çiçeği* (1962), *Yasak Sevişmek* (1968), *Tutuklunun Günlüğü* (1973), *Böyle Bir Sevmek* (1977), *Elde Var Hüzün* (1982), *Korkunun Krallığı* (1987), *Aynlık Sevdaya Dahil* (1993), *Kimi Sevsem Sensin* (2001).

ROMAN: *Sokaktaki Adam* (1953), *Zenciler Birbirine Benzemez* (1957), *Kurtlar Sofrası* (2 cilt, 1963-64), *Bıçağın Ucu* (1973), *Sırtlan Payı* (1974), *Yaraya Tuz Basmak* (1978), *Fena Halde Leman* (1980), *Dersaadet'te Sabah Ezanları* (1981), *Haco Hanım Vay!* (1984), *O Karanlıkta Biz* (1988), *Allah'ın Süngüleri* (2003).

HİKÂYE: *Yengecin Kıskacı* (1999).

GEZİ: *Abbas Yolcu* (1957).

DENEME-İNCELEME-ELEŞTİRİ-ANI: *Hangi Sol* (1970), *Hangi Batı* (1972), *Faşizmin Ayak Sesleri* (1975), *Hangi Seks* (1976), *Hangi Sağ* (1980), *Gerçekçilik Savaşı* (1980), *Hangi Atatürk* (1981), *Batının Deli Gömleği* (gazete yazıları, 1981), *İkinci Yeni Savaşı* (1983), *Sağım Solum Sobe* (gazete yazıları, 1985), *Yanlış Kadınlar Yanlış Erkekler* (deneme, anı, 1985), *Ulusal Kültür Savaşı* (deneme, eleştiri, 1986), *Sosyalizm Asıl Şimdi* (1991), *Aydınlar Savaşı* (1991), *KadınlarSavaşı* (1992), *Hangi Edebiyat* (1993), *Hangi Laiklik* (1995), *Hangi Küreselleşme* (1997), *Bir Sap Kırmızı Karanfil* (1998), *Ufkun Arkasını Görebilmek* (1999), *Sultan Galiyef - Avrasya'da Dolaşan Hayalet* (2000), *Dönek Bereketi Cumhuriyet Söyleşileri - Nisan-Eylül 1998* (2002), *Açtırma Kutuyu!* (2004).

SÖYLEŞİ: *Cumhuriyet Söyleşileri 1: "...Bir Sap Kırmızı Karanfil..."* (1998), *Cumhuriyet Söyleşileri 2 - Ufkun Arkasını Görebilmek* (1999).

ÖZGÜN SENARYO ve TV DİZİSİ: *Yalnızlar Rıhtımı, Dişi Kurt, Ver Elini İstanbul, Şoför Nebahat, Rıfat Diye Biri, Devlerin Öfkesi, Paranın Kiri* (1979), *Sekiz Sütuna Manşet* (TV dizisi 6 bölüm, 1982), *Kartallar Yüksek Uçar* (TV dizisi 12 bölüm, 1983-84), *Yarın Artık Bugündür* (1986), *Yıldızlar Gece Büyür* (TV dizisi 16 bölüm, 1992), *Kurtlar Sofrası* (1999), *Teleflaş* (TV dizisi 13 bölüm, 1993), *O Sarışın Kurt, Yanlış Saksının Çiçeği.*

ÇEVİRİ: *Umut* (A. Malraux'dan, 1967), *Kantonda İsyan* (A. Malraux'dan, 1967), *Çalardı Basel'in Çanları* (L. Aragon'dan, 1969).

HAKKINDA: Asım Bezirci / Papirüs (Ekim 1969) - On Şair On Şiir (1971), Mehmet Seyda / Edebiyat Dostları (1970), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973), Scyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçıları Sözlüğü (1974), Hikmet Altınkaynak / Edebiyatımızda 1940 Kuşağı (1977), M. Kutlu / TDE Ansiklopedisi IV (1977), Oktay Akbal / Şair Dostlarım (1977), Vecihi Timuroğlu / Yazınımızdan Portreler (1991), Durdu Şahin / Peyami Safa, Cemil Meriç ve Attila İlhan'ın Eserlerinde Batı (1994), Zeynep Ankara / Yalnız Şövalye: Attilâ İlhan (1996), Belgin Uzunöz-Oya İşeri / TRT'nin İddialı Filmi: Yanlış Saksının Çiçeği (söyleşi, Merdiven Sanat, Kasım 1997), Öner Kemal Ciravoğlu / Büyük Yolların Haydutu (fotoğraflarla ya-

Attila İlhan

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

ATTİLÂ İLHAN

PİA

ne olur kim olduğunu bilsem pia'nın
ellerini bir tutsam ölsem
böyle uzak seslenmese
ben bir şehre geldiğim vakit
o başka bir şehre gitmese
otelleri bombos bulmasam
içlenip buzlu bir kadeh gibi
buğulanıp buğulanıp durmasam
ne olur sabaha karşı rıhtımda
çocuklar pia'yı görseler

bana haber salsalar bilsem
içimi büsbütün yıldızlar basar
bir hançer gibi çıkıp giderdim

ben bir şehre geldiğim vakit
o başka bir şehre gitmese
singapur yolunda demeseler
bana bunu yapmasalar yorgunum
üstelik parasızım pasaportsuzum
ne olur sabaha karşı rıhtımda
seslendiğini duysam pia'nın
sırtında yoksul bir yağmurluk
çocuk gözleri büyük büyük
üşümüş ürpermiş soluk

ellerini tutabilsem pia'nın
ölsem eksiksiz ölürdüm.

şamöyküsü, 1997), Okan Yüksel / İzmirli Ozan Gazeteciler (1997), A. Bulut / Türkçü-Devrimci Diyalogu: Doğu Perinçek ve Attilâ İlhan'la Röportajlar (1998), İbrahim Oluklu / Tarih Öncesi Yazıları (1998), Y. Çelik / Şubat Yolcusu: Attilâ İlhan'ın Şiiri (1998), Öner Yağcı / Attilâ İlhan'ın 41. Yapıtı: Bir Sap Kırmızı Karanfil (Cumhuriyet Kitap, 28.1.1999), Muzaffer Uyguner / Attilâ İlhan'dan 1982-1983 Yazıları: Ulusal Kültür Savaşı (Cumhuriyet Kitap, 18.2.1999), Zeynep Aliyc / Toplumcu Sanatçı, Sorumluluk Altındadır (Cumhuriyet Kitap, 13.5.1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Serap Akıncıoğlu / Ayrılık Sevdaya Dahil Şiiri Üzerine Bir İnceleme (Hece, Ağustos 2000), Zeynep Aliye / Sevdanın ve Kavganın Yolcusu Attilâ İlhan - H. Bülent Kahraman / Attilâ İlhan Şiirinin Modernist Boyutu Üzerine - Yakup Çelik / Attilâ İlhan Şiirinde İnsan (Cumhuriyet Kitap, 26.10.2000), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Erol Manisalı / Attilâ İlhan'la 1000 Saat (Konuşma Notları, 2001), Ahmet Günbaş / Attila İlhan'dan Yeni mi Yeni Şiirler (Cumhuriyet Kitap, 29.3.2001), Hidayet Karakuş / Bağımsız, Demokrat, Toplumcu: Attilâ İlhan (Cumhuriyet Kitap, 5.4.2001), Ayrılık Sevdaya Dahil - Kimi Sevsem Sensin (Kitap Rehberi, Aralık 2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Selim İleri / Adı Dilimize Deyim Olan Romanı: Kurtlar Sofrası (İş'te Kitap, Bahar 2002), Zeynep Aliye / Mavi Adem-Attilâ İlhan'la Söyleşiler (2002), Oğuz Özdem / Zeynep Aliye'den Bir Attilâ İlhan Kitabı (Cumhuriyet Kitap, 11.1.2002), Muzaffer Uyguner / Attilâ İlhan'la Erol Manisalı Konuşmaları (Cumhuriyet Kitap, 4.4.2002), Hüseyin Atabaş / Attilâ İlhan'ın Şiiri ve Arabesk Meselesi (Kum, Haziran 2002), Gönülden Esemenli Söker / Attilâ İlhan'da Kültür Sorunsalı (2002), Ümit Sarıaslan / Allah'ın Süngüleri (Edebiyat ve Eleştiri, Mart-Nisan 2003), Ayten Esgün / Attilâ İlhan'ın Aynasında Öne Çıkanlar (Kum, Eylül-Ekim 2003), Ali K. Metin / Türk Şiirinde Attilâ İlhan Açmazı (Kökler, 2004), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004).

İLHAN, Avni

İlâhiyatçı. 10 Ağustos 1940, Yüreğil köyü / Serinhisar / Denizli doğumlu. İlkokulu köyünde bitirdi. Isparta İmam Hatip Okulu (1959), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1963) mezunu. Aynı yıl Konya Yüksek İslâm Enstitüsüne asistan olarak atandı. 1966 yılına kadar Antalya İmam Hatip Okulunda meslek dersleri öğretmeni olarak çalıştı. Asistanlığı sırasında iki yıl Bağdat Üniversitesinde bulundu. 1969'da İzmir Yüksek İslâm Enstitüsüne geçti. Askerlik dönüşü yine İzmir Yüksek İslâm Enstitüsünde görev aldı. 1973-79 arasında müdür yardımcılığı görevini sürdürdü. Enstitünün 1982'de İlahiyat Fakültesine dönüştürülmesine kadar öğretmenliği devam etti. 1982'de doktorasını bitirdi. Aynı yıl yardımcı doçent, 1986'da doçent, 1993'te profesör oldu. İzmir Yüksek İslâm Enstitüsünün Dokuz Eylül Üniversitesine bağlı İlâhiyat Fakültesi olarak teşkilatlanması sırasında dekan yardımcılığı görevinde bulundu. Kelam ve İslâm Mezhepleri Tarihi Anabilim ve Bilim Dalı Başkanlıklarını yaptı

Telif ve çeviri makaleleri 1968 yılından itibaren *İslâm Medeniyeti Mecmuası*, *Diyanet Dergisi*, *DEÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, *Arayış ve İslâm* (Hollanda), *es-Sahvetü'l-İslâmiyye fi Biladi Türkistan ve'ş-Şeyh Ahmed Yesevi*, *er-Risaletü'l-İslâmiyye* (Bağdat) vd. dergilerde yayımlandı. Alanıyla ilgili sempozyumlara katılarak tebliğler sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İslâm Mezhepleri Tarihi* (Dr. A. Vehbi Ecer ve Mustafa Öz ile, 1977), *İslâm Kardeşliği* (1986), *İki Dakika İzin* (çocuklar için hikâyeler), *Mezhepler ve Tarikatlar Ansiklopedisi* (kurul, 1987), *Mehdilik* (1993), *İmam Musa Kazım İmam Ali Rıza İmam Muhammed Taki* (1996), *Alevilik Bektaşilik Tartışmaları* (Cemal Sofuoğlu ile beraber, 1997).

ÇEVİRİ: *Garb Medeniyetinin Kuruluşunda Müslümanların Rolü* (Haydar Bammat'tan, 1966), *İslâm ve Fukaralık* (Yusuf Kardavi'den, 1976), *Tuhfetü'l-Müsterşidin* (İmam Birgivi'den, 1989), *Batınîliğin İçyüzü* (İmam Gazali'den, 1993).

Avni İlhan

İLHAN, Celal

Öykücü. 10 Ekim 1943, Köçekkömü köyü / Yozgat doğumlu. Ortaöğrenimini Yozgat'ta, yükseköğrenimini Ankara Tekniker Yüksek Okulunda (1969) tamamladı. DSİ'de (1963-69), Akdeniz Gübre Sanayide (1971-80) ve Orhangazi Asil Çelik AŞ'de (1982-89) makine bakım teknikeri olarak çalıştı ve 1989'da emekliye ayrıldı. İşyeri baştemsilciliği düzeyinde sendikacılık

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

İlk öyküsü "*Ateşle Dans*", *Damar* dergisinde (Haziran 2002) yayımlandı. Daha sonra öykülerini *Varlık*, *Damar*, *Turnalar*, *Öğretmen Dünyası*, *Edebiyat ve Eleştiri*, *Kum*, *Agora* ve *Hece* dergilerinde yayımladı. *Ateşle Dans* öykü dosyasıyla 2002 SES (Sağlık Emekçileri Sendikası) Öykü Özendirme Ödülünü, *Altmış Beş Metrede* öyküsüyle 2003 Abdullah Baştürk İşçi Öyküleri Yarışmasında Birincilik Ödülünü aldı. Edebiyatçılar Derneği Yürütme Kurulu üyeliği yaptı.

"Celal İlhan, 'Ateşle Dans' kitabındaki öykülerde, öykünün artistik yönü üstünde çok fazla düşünmüyor belki. Onun amacı, toplum ve daha doğrusu, emek insanları çevresinde olup bitenleri dile getirerek birtakım olumsuzluklara dikkat çekmek. Bunu yaparken de, edebiyat dilinin kendine özgü etkileme gücünü sezgisel olarak edindiği kadarıyla kullanıyor. Diline özen gösteriyor ve düzgün, hatta sanatsal olarak kullanmayı da başarıyor. Naif bir ressam gibi, ama renkleri kirletmeden insan manzaraları çiziyor. Öyküde önemli zorluklardan biri olan 'tip ve karakter çizme' sorununun üstesinden de gelen bir yazar. Suluboya resimler yapar gibi, birkaç fırça darbesiyle öykü kahramanının portresini koyuveriyor önünüze. (...)

Celal İlhan'ın 'Ateşle Dans' kitabındaki öyküler, günümüz edebiyatında yitmeye başlayan 'sahicilik duygusu'nu yeniden oluşturmayı amaçlıyor sanki. Yazar, öyküleri sahici kılmak için, yazın sanatının sınırlarını zorlamadan, örneğin işliklerdeki ve başka yerlerdeki olayları anlatırken, teknik bilgilere ve terimlere de yer veriyor. Bu da öykülerin inandırıcılık katsayısını artırıyor." (Hüseyin Atabaş)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Ateşle Dans* (2005).

ARAŞTIRMA: *Anadolu'da Bir Nokta* (1998).

HAKKINDA: Çiğdem Ülker / Edebiyat ve Eleştiri (Temmuz 2005), Seyhan Ecer Lacivert Dergisi (Temmuz 2005), Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005), Murat Erol / Ateşle Dans (Hece Öykü, Ağustos-Eylül 2005), Hüseyin Atabaş / Celâl İlhan'ın Bizden Öyküleri: Ateşle Dans (Kum, Mayıs-Haziran 2006).

İLHAN, Cengiz

Hikâye yazarı, hukukçu. Avukatlık ve İzmir Barosu başkanlığı yaptı. Şair ve yazar Attila İlhan ile sinema oyuncusu Çolpan İlhan'ın kardeşidir. *Varlık* dergisinde hikâyeleri yayımlandı. Hakkında yeterli bilgi bulunamadı.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Umursanmak* (1995).

HUKUK: *Hukukun Doksan Dokuz İlkesi - Mecelle* (2003).

Cengiz İlhan

İLHAN, Çiler

Hikâyeci. 1978 doğumlu. Boğaziçi Üniversitesinde Uluslararası İlişkiler ve Siyasi Bilimler okudu Diplomalar üstüne yapılandırdığı bir kariyeri yazar olmak için bıraktı. 1993'te cebine koyduğu Yaşar Nabi Gençlik Ödülleri "Dikkate Değer Öykü Ödülü" ışığında yazının peşine profesyonel olarak düştüğü 2000'den bu yana hep yazıyla ilgili işler yaptı. *Timeout* ve *Chat* dergilerinde yazarlık/editörlük; edebi ve edebi olmayan pek çok dergide serbest yazarlık ve çevirmenlik yaptı. Hikâyelerinin bir bölümünü ilk kitabı *Rüya Tacirleri Odası*'nda (2006) topladı.

"Gerçeği giydirmenin türlü çeşit yolu var. Bu öyküler, yazarının kostüm yokluğu çekmediğini ispatlıyor. Öykü bir panayırmış; uzaktan rengârenk, cezp ediyor ama aslında tekinsiz tezgâh altlarında..." (Aslı Tohumcu)

HAKKINDA: Çiler İlhan / Rüya Tacirleri Odası (2006).

İLHAN, M. Mehdi

Tarihçi. 1 Şubat 1946, Hani / Diyarbakır doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Diyarbakır'da tamamladı (1966). Yükseköğrenim için gittiği İngiltere'de önce Londra'daki bir kolejde okuyarak dilini geliştirdi, daha sonra Leeds Üniversitesinde Arapça ve Dinler Tarihi alanında lisans öğrenimini tamamladı. Doktorasını Manchester Üniversitesinde *"The 1518 Ottoman Cadastral Survey of the Sancak of Amid"* (1518 Tarihli Osmanlı Tapu Tahrir Defterlerine Göre Amid Sancağı)" adlı tezıyle tamamladı.

M. Mehdi İlhan

1975-77 yılları arasında Manchester Üniversitesinde Türk dili okutmanı olarak görev yaptı. 1978'de Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Bölümüne doktor asistan olarak girdi. 1982'ye kadar İstanbul Başbakanlık Arşivi ve Ankara TKGM Kuyud-i Kadime Arşivinde araştırmalar yaptı. 1982'de yardımcı doçent oldu. 1982-85 yıllarında Suudi Arabistan'daki çeşitli şirketlerde İngilizce öğretmeni olarak çalıştı. 1985'ten itibaren bu ülkedeki Kral Suud Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde iki yıl öğretim üyesi olarak görev yaptı. 1989-90 yıllarında yardımcı doçent olarak ODTÜ Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde ders verdi. Burada 1992 yılında doçentliğe, 1997'de profesörlüğe yükseldi. 1994-95 yılları arasında Al-Bayt Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde kurucu üye olarak görev yaptı. Çalışmalarını ODTÜ Tarih Bölümünde öğretim üyesi olarak sürdürdü. Makaleleri 1981'den itibaren *Tarih Enstitüsü Dergisi*, *AÜ Tarih Araştırmaları Dergisi*, *Belleten* dergileri ile ortak kitaplarda yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Sultan Süleyman the Grand Turk* (Prof. Dr. Yaşar Yücel ile, 1991), *Amid* [Diyarbakır]: *1518 Tarihli Tapu Tahrir Defterine Göre Amid Sancağı*.

ÇEVİRİ-DERLEME: *Ali Fuat Cebesoy: A Commemoration* (1994).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 450-451).

İLHAN, Suat

Asker, yazar. 3 Ocak 1925, Tokat doğumlu. Emekli korgeneral. Eski Başbakan Ferit Melen'in kardeş çocuğudur. Kuleli Askeri Lisesi, Kara Harp Akademisi mezunu. Diyarbakır ve Çevresi Sıkıyönetim Komutanı, Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı görevlerinde bulundu. Kara Harp Akademisinde harp tarihi, jeopolitik, askeri coğrafya öğretim üyesi, Bükreş Askeri Ataşesi olarak görev yaptı, 1992 yılında emekli oldu. İLESAM, Atatürk Araştırma Merkezi şeref üyesidir.

ESERLERİ:

Harp Yönetimi ve Atatürk (1969), *Malazgirt Meydan Muharebesi* (1971), *Jeopolitikten Taktiğe* (1971), *Atatürk ve Askerlik* (Türkçe ve İngilizce ayrı iki kitap halinde, 1992), *Türkiye'nin ve Türk Dünyasının Jeopolitiği* (1993; *Türk Dünyasının Jeopolitik Konumu ve Türk Dünyası* adıyla, 1998), *Evrimleşen Türk Devrimi* (1998), *Terör, Neden Türkiye?* (1998), *Kutsal Ocak*

Suat İlhan

(1999), *Kafkasya'nın Gelişen Jeopolitiği* (1999), *Türk Devrimi ve Türk Dünyası* (2000), *Avrasya Birliğine Neden Hayır* (2000), *Dünya Yeniden Kuruluyor* (2000), *Avrupa Birliğine Neden Hayır-2* (2002), *Jeopolitik Duyarlılık, Türk Askeri Kültürünün Tarihi Gelişmesi, Dünya Yeniden Kuruluyor*.

Ayrıca askerlikle ilgili mesleki kitapları vardır.

HAKKINDA: Savaş Özbey / Bestseller Paşalar – Komutanlar Eskiden de Emekli Olunca Kitap Yazarlardı. Ama Bu Yıl Güneydoğu Anıları ve Siyasi Analizleriyle Top 10 Listelerine Girdiler (Hürriyet Pazar eki, 12.12.2005).

İLHAN, Uğur

Öykü yazarı. 1954 doğumlu. Şehirlerarası telefon santralında, bankada çalıştı. Özel bir kuruluşta muhasebe müdürlüğü yaptı. Bakırköy Belediyesi Kadın Hakları Danışmanlığında bulundu. Öykü ve yazıları *Kadın, Penthouse* dergilerinde yer aldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Kırık Tas Namus* (1993).

DİĞER: *Kadın Evi*.

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü 10 (Heceöykü, Ağustos-Eylül 2004).

İLİK, Ali Aydın

Müzisyen-şair. 16 Mayıs 1955, Burhaniye / Balıkesir doğumlu. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü mezunu. Meslek hayatına 1978'de Kars Alparslan Lisesinde

Ali Aydın İlik

müzik öğretmeni olarak başladı. Mezun olduğu fakültede yardımcı doçent oldu. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Devlet Konservatuarı müdürü olarak görev yaptı. Müzikle ilgili çalışmaları nedeniyle Polonya Devlet Liyakat Nişanı, Romanya "Bibloteca Judeana Diploma de Onoara" başta olmak üzere elli ödül aldı. Yurtiçinde altmış il ve bir o kadar da ilçede, yurtdışında Finlandiya'dan İsrail'e kadar yirmi kadar ülkede uluslararası müzik etkinliklerinde kurucu, yönetici ve yönlendirici olarak aktif görev yaptı. Kurduğu Oda ve Salon Orkestrasıyla Türkiye ve KKTC'de konser çalışmalarını sürdürdü.

İki yüz kadar makalesi vardır. Bu makalelerin çoğu *Orkestra, Opera-Bale, Öğretmen Dünyası, Çağdaş Eğitim* gibi dergilerde yayımlandı. Müzik-Der, İLESAM, Ankara Sevda-Cenap And Müzik Vakfı Destekleme kurulu üyesi, "Jeunesses Musicales Europa"un Türkiye kurucusu ve onursal başkanıdır.

ESERLERİ:

Şiirlerle Şarkılarla 23 Nisan (1990), *Şiirlerle Ezgilerle Atatürk* (1990), *Sevgili Müzik* (1994), *75. Yılda Şiirlerle Marşlarla Cumhuriyet* (1998), *Şiirlerle Marşlarla Atatürk Gençliği* (2001), *Sesleniş* (2005, şiir).

Ayrıca müzik eğitimi ile ilgili on beş kitabı vardır.

İLKAN, Ahmet Selçuk

Şair, güfte yazarı. 1955, Adana doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Lise yıllarında yazdığı ve çeşitli sanat dergilerinde yayımlanan şiirleri ile dikkat çekti. 1973 yılında yükseköğrenimini tamamlamak üzere Almanya'ya gitti. Berlin Teknik Üniversitesinde başladığı mimarlık öğrenimini 1976 yılında yarım bırakarak Türkiye'ye döndü. Daha sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünü (1980) bitirdi.

Profesyonel olarak şarkı sözü yazarlığına 1978 yılında başladı. Bu yıldan itibaren ünlü besteciler tarafından bestelenerek yine ünlü şarkıcılar tarafından seslendirilen 1000'in üzerinde güftesi vardır. *Ya Seninle Ya Sensiz, Gözler Kalbin Aynasıdır, Ayrılık Kolyesi, Neredesin Ey Talih, Artık Ne Duamsın Ne Bedduam, Bayramın Olsun, Islak Mendil, Sabahçı Kahvesi, Hatıram Olsun, Bir Gülü Sevdim, Ya Seninle Ya Sensiz, Gözler Kalbin Aynasıdır* bunlardan bazılarıdır.

1975 yılında *Hayat* dergisinin düzenlediği "Aşk" konulu şiir yarışmasında *Hatırlar mısın?* başlıklı şiiriyle birincilik ödülünü kazandı. Daha sonra çeşitli kuruluşlardan çok sayıda ödül aldı. 1991 yılında ilk şiir klibini çekti. 2003 yılına kadar yayınlanmış dokuz şiir albümü, üç şiir kitabı vardır.

ESERLERİ:

ŞİİR ALBÜMÜ: *Mum Işığında - Ayten* (1982), *Şiir Gözlüm - Fahriye Abla* (1984), *Bak Bir Erkek Ağlıyor* (1986), *Bir Beyaz Karanfil* (1988), *O Adam Benim* (1990), *Seni Arıyorum* (1992), *Şairler Ağlamaz* (1997), *Ayrılıkların Şairi - Asi Bir Tutku* (2000), *Son Romantik* (2002).

ŞİİR KİTABI: *Ayrılıkların Şairi* (2000), *O Adam Benim - Yakılacak Şiirler* (2001), *Adım Yalnızlık Benim* (2002).

Ahmet Selçuk İlkan

İLKER, Ayşe

Öykü yazarı, araştırmacı. 1 Kasım 1960, Gördes / Manisa doğumlu. Kızlık soyadı: İnal. Beşeylül İlkokulu (1974), Demirci Öğretmen Lisesi (1977), Ankara Üniversitesi DTCF mezunu. Yüksek lisansını Gazi Üniversitesi SBE'de yaptı (1984). Tez konusu: "*Ersarı Türkmenleri*" Ankara ve İzmir'de edebiyat öğretmeni (1983-87); Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesinde öğretim görevlisi (1987-89); Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde öğretim görevlisi ve yardımcı doçent (1990-94), sonra Manisa'da Celal Bayar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi öğretim üyesi olarak görev yaptı. İLESAM üyesidir.

Tavuk Gibi Ölmek adlı ilk öyküsü *Divan* dergisinde (1980); diğer öyküleri ve çeşitli türlerde yazıları *Kanat, Türk Edebiyatı, Divan, Töre* dergilerinde yer aldı. 1983'te *Yeni Düşünce* dergisinin açtığı hikâye yarışmasında (Ayşe İnal adıyla) ikinci oldu.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Bir Başka Sevda* (1987), *Turkish Hospitality* (çocuk öyküleri, 1988).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Batı Grubu Türk Yazı Dillerinde Fiil* (1997).

DERLEME: *Elfaz-ı Türki-Farsî / Türkçe-Farsça Sözlük* (1988), *Karabağ* (Azerbaycan Türkçesinden aktarma,1993), *Çağdaş Türkmen Hikâye sinden Örnekler* (2000).

AYŞE İLKER

İÇİMDEKİ "KÛN FE YEKÛN"LAR

Zaman tükürüyor. Tükürdükçe bu an içinde bakışlarım eşyadan uzaklaşıyor. Karanlık bir geçitten yürüyormuş gibi. Tedirgin ve bezgin bir haldeyim. Salondan mutfağa gidip gitmemekte tereddüt geçiriyorum. Annem mutfakta... Sesler arasında yükseldiği anlaşılıyor. Yavaş adımlarla ve binlerce dakikayı içine almış bir an diliminde mutfağa giriyorum. O, lavabonun önünde. Geldiğimi, varlığımı hissediyor. Kendisini su sesine bırakmış. Gözlerinden yaşlar dökülüyor. Yüzüne daha dikkatli bakıyorum. Kirpikleri gözlerindeki yaşlarla tomurcuklanmış. Her tomurcuk tıp tıp düşüyor, çeşmeden akan suya karışıyor. Tabak, çatal-kaşık şıkırtılarından mutfağa acı bir nağme yayılıyor. Annemi bu nağmeden nemsiyor. Bulaşıkların hiç bitmemesini istiyor, su sesinin, bulaşık şıkırtılarının hiç kesilmemesini ve belki de benim ona hiç bakmamamı.. Yutkunuyorum. Bir şeyler söylemeliyim. Bir iki söz çıkmalı ağzımdan. Mutfağa yayılan nağmenin en kalıcı iki notasıyız ikimiz. Ağlaması hâlâ dinmedi, benim vücudum hâlâ o duruşta. Doğrulamıyorum bir türlü. Bulandı, sisli ve tüy gibi hafif bir kelime usulsa dudaklarımdan, mutfaktaki nağmenin içine üfleniveriyor.

-Ağlama

Buna cevabı, soğuk sudan kızarmış ellerini gözlerine götürmek oluyor. Kaşlarına, saçlarına sular yapışıyor. Yüzü yıkanıp da kurulanmamış halde, içinden gözlerine ve kaşlarına akan duygu selinin köpükleri ve kabarcıkları biraz sakinleşmiş. Yaşlar yine birikiyor.. "tıp" "tıp" ardı ardına akmıyor ama. Gözü bulaşıklarda. Bana bakmadan "Bir daha olmaz mı?" diyor.

Konuştuğuma, birşeyler söylediğime seviniyorum. Sorusuyla tam canevimden vurulmuş gibiyim. Hiç sormadığı, hiç yüz yüze konuşamadığımız bir meseleyi, ilk olarak başı önünde, yaşlı gözlerle soruyor bana: "Bir daha olmaz mı?" Gözlerinde gizlediği tedirginliği, içinde beslediği umutsuzluğu ilk defa sesime yansıtıyor. Şaşkın ve çaresizim. Verilebilecek bir cevap var mıdır, içimdeki endişeler kelimelere dönüşebilir mi, bunu bilmiyorum. Cevabım, gözlerimde birikenyaşlar. İçim, "kûn fe yekûn" konuşmakta. İçim "olderse olurlarla çatlakalanmakta.. Böyleyken ben nereden bilirim bir daha olup olmayacağını, nasıl cevap verebilirim "olur" ya da "olmaz" diye.

İç konuşmalarım ona ulaşmıyor. Önünde, dünyanın bulaşığı yığılmış da hiç bunları bitirmeyecekmiş gibi O, yıkıyor, duruluyor, tabakların arkasını, bardakların kenarlarını defalarca övuyor, bu an bitmeyecek, O gözündeki damlacıklarla, saçlarındaki ıslaklıkla, bense böyle ürkek... Ve içimizdeki tedirginlikler , endişeler, sorular sürüp gidecek...

"Başını kaldır bana bak anne, kızarmış ellerinle yanaklarıma dokun, gülümseycbilceyim sana. Böyle ağlama. Bu kadar önemli mi içimde bir varlık taşımam. Olmasa da olur diyemez miyiz? Kendini alıştırdım ben. Varlığı ile yokluğu arasında çok büyük bir fark yok ki. Varlık da O'nun isteğiyle, yokluk da. İçimdeki yokluğu hissetmek hep "Kûn fe yekûn"lara götürüyor beni. Yok! Demek ki istemiyor. Şimdilik, veya hiçbir zaman. O istemezse, vermezse benim elimden ne gelir ki,.. Hiç olmazsa bu kadar tattım ya. İki ay besledim ya onu. İki ayın her gününü her dakikasını onunla yaşadım. Sen beni yaşadın. Bekledin umutla iki ay boyunca. Benimle dolup taştın, günlerce. Ben henüz şekillenmemiş o varlıkla doldum taştım. Dokunmadığım, koklayamadığım, göremediğim fakat bedenimde iki ay yaşattığım varlığımı elimden uçuruverdim. Akıp gitti ellerimden. Gözlerim kan doldu... Bütün bedenimi yıkayacak kadar aktı yaşlarım. Sonra kocaman bir boşluğun içine düşüverdim. Miraçtı o gece. Ona sığındım, kurtulmaya çalıştım boşluktan. Sen yoktun yanımda. Sana haber veremezdim. Kendim de alışıktan sonra onun yokluğuna, ancak o zaman söyleyebilirdim. Ahîze soğuktu, sesim soğuktu. Sen,"yine olur" dedin, teselli ettin beni. Şimdi böyle yüz yüzeyken, çeşme başında bulaşıklara, su sesine gömülmek niye? Yüreğimdeki kelimeler, bulaşığı ve suyu aşıp, annemin gönlüne yerleşmiyor. Fakat onda bir sakinleşme olduğunu fark ediyorum.

Su sesi kesildi. Annem musluğu kapattı. Elini omuzuma koydu.

"Güzel kızım, canım.."

"Anneciğim..." "Kûn fe yekûn.."

Birlikte salona geçtik. (...)

HAKKINDA: Sevinç Çokum / Çocuk Edebiyatı Yıllığı (1988), Selim Yağmur (Mustafa Kutlu) / Kanat (Dergâh, sayı: 30, Ağustos 1992), TBE Ansiklopedisi (2001).

İLKİN, Metin

Hikâyeci (D. 22 Şubat 1932, Zonguldak - Ö. 7 Şubat 1998, İstanbul). Düzenli bir öğrenim görmedi. Çeşitli işlerde çalıştı. 1953'ten itibaren yazı ve hikâyeleri *İşçi Gazetesi, Yeditepe, Gerçek, Yansıma* ve kendi çıkardığı *Yeni Adımlar* (1973-75-75, 25 sayı) dergilerinde yayımlandı. Kurduğu Yücel Yayınlarını (1970) yönetti.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Mescit Çıkmazı* (1966), *Konuşmak* (1966), *Yarın İçin* (1970, 6 yeni hikâye eklenerek *Yarın İçin Selam Olsun* adıyla, 1972), *Zor Zaman* (1971), *Nöbet* (1971), *Çocukluğumuz* (1998).

ŞİİR: *İlk Kahraman Promete* (1994).

İNCELEME: *Aydınlıkçı Şair Aydınlıkçı Yazar: Nazım Hikmet* (1976).

ÇEVİRİ: *Meksikalı Devrimci* (J. London'dan, 1981).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

İLKİN, Selim

İktisatçı. 10 Ağustos 1939, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdikten (1962) sonra ODTÜ İktisat asistanlığına atandı. 1964'te yüksek lisans ve doktora öğrenimi için Hollanda'ya gitti ve Lahey Institute of Social Studies ile Rotterdam School of Economics'te öğrenim gördü. Sonraki yıllarda Ortadoğu Teknik Üniversitesi Ekonomi Bölümünde öğretim üyeliği yaptı. İnönü Vakfında da görev aldı. İktisat tarihi, uluslararası iktisat, Avrupa Birliği ve Türkiye ilişkileri alanlarında çalışmalar yaptı, değişik akademik dergilerde makaleler yayımladı. Selim İlkin'in, İlhan Tekeli ile birlikte hazırladıkları on dört ortak kitabı bulunmaktadır. İlkin'in Tekeli ile ortak çalışmalarından biri, 1989 Sedat Simavi Sosyal Bilimler Ödülünü aldı.

Cumhuriyetin Harcı adlı üç ciltlik çalışmada bir yandan az bilinen tarihi belgeleri tarih yazımının gündemine getirirken, diğer yandan ele alınan konuları, toplumun geçirdiği değişimi açıklayan kurumsal bir çerçeve içine oturtma kaygısını da taşıdılar. Böylelikle ortaya çıkan modernite projesinin yarattığı tablo, Osmanlı İmparatorluğu'nun dönüştürülmesiyle yeni bir ulus-devletin biçimlenmesinin değişik yanlarını anlattı.

BAŞLICA ESERLERİ (İlhan Tekeli ile):

İktisadi Kalkınma Hakkında Seçme Yazılar (F. Görün-M. Berk ile, 1966), *Türkiye Ekonomi Bibliyografyası* (S. Erdoğdu ile, 1969), *Türkiye ve Avrupa Topluluğu 1* (1993), *Kadroculara ve Kadroyu Anlamak* (2003), *Cumhuriyetin Harcı / Kökten Modernitenin Doğuşu* (cilt 1, 2003), *Cumhuriyetin Harcı / Köktenci Modernitenin Ekonomik Politikasının Gelişimi* (cilt 2, 2004), *Cumhuriyetin Harcı 3* (2004).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VII, 1970).

İLMÎ EFENDİ (Seyyid Abdürrezzak)

Şair (D. 1842, Erzurum – Ö. 7 Mart 1907, Erzurum). Asıl adı Abdurrezzak'tır. Şiirlerinde kullandığı "İlmî" mahlâsı kendisine şeyhi tarafından verildi. Peygamber soyundan geldiği için Seyyid olarak anıldı. Erzurum Nakîbü'l-eşrâf'ı Şeyh Gedayizâde Mehmed Efendi'nin oğludur. Medrese öğrenimini önce babasından gördü ve icazet (yeterlilik) aldı. Daha sonra İbrahim Paşa Medresesi müderrisi Solakzade Ahmet Tevfik Efendi'den ders aldı. İkinci defa icazet aldıktan sonra, Erzurum Ahmediye Medresesinde müderrisliğe başladı. Daha sonra Nakşibendi şeyhi Trabzonlu Şeyh Hakkı Efendi'yc intisap etti.

Zaman zaman İstanbul'a giderek Sünbül Efendi'deki evinde inzivaya çekilir, Ramazanlarda Bayezid Camii'nde vaazlar verir ve Mesnevi okurdu. İstanbul'a son gidişinde hat sanatını öğrendi, icazet aldı. Ölünce Büyük Camini Mezarlığına defnedildi. *Divan*'ı Erzurumlu bir şair olan Hazık Efendi tarafından İstanbul'da 1900 yılında bastırıldı.

"Orta boylu, kır sakallı, nazik bir adamdı. Daima yeşil sarıkla gezerdi. Misafiri çok severdi. Bu yüzden evi, sürekli ziyaretçilerle, misafirlerle dolup taşardı. Alim ve arif kişilerle sohbet etmeyi severdi. Yararsız işlerle uğraşmaktan nefret ederdi." (Hasan Ali Kasır)

ESERLERİ:

Risâle-i Helal ve Haram, Manzume-i Nüfûs-ı Seb 'a, Müsavât-ı Aded-i Hurûfat, Divân-ı Eş'ar.

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Erzurum Şairleri (1999), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000), M. Zeki Kurnuç / Erzurum ve Türk Müsikisi (2005).

İLYAS, Enver

Öykücü. 1955, Üsküp / Makedonya doğumlu. Üsküp'te Yüksek Pedagoji Akademisinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Öğretmenlik yaptı. *Birlik* gazetesinde çevirmen olarak çalıştı.

ESERLERİ (Öykü):

Olsam Olsam (1985), *Rumeli'nin Canevi.*

HAKKINDA: Tacettin Şimşek / Çocuk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, sayı: 104-105, Ağustos-Eylül 2005).

İLYAS MACİD

Şair ve yazar (D. 1881, ? - Ö. 21 Ekim 1916, Tarsus / Mersin). Mekteb-i Harbiye mezunu. Orduya katılarak imparatorluğun çeşitli bölgelerinde görev yaptı. Kuleli Askeri Lisesinde Osmanlıca dersleri verdi. Trablusşam'da görevliyken yakalandığı tifüs hastalığından kurtulamayarak genç yaşta öldü. Evli ve dört çocuk babasıydı.

Yazılarının bir bölümü *Hizmet* gazetesi ile *Resimli Kitap* dergisinde yayımlandı. Bazı eserleri ile yayımlanmamış bazı yazıları torunu Mahir Toktan tarafından sadeleştirilerek, *Beni Okuyunuz: İlyas Mâcid ve Eserleri* adlı bir kitapta toplandı.

ESERLERİ:

ANI: *Beni Okuyunuz* (1908).

ÖZDEYİŞLER: *Kıyl ü Kal-i Edebî* (1909).

MENSUR ŞİİR: *Elemler* (1912).

DİĞER ESERLERİ: *Hâl ve Ferdâ* (1912), *İnşad ve Hitabet* (1914), *Sisler ve Gölgeler, Kahkahalar, Zevkler ve İhtiraslar, Elhân-ı Rüh, Türkçe-Osmanlıca, Fenn-i İmlâ, San'at-ı İnşad, Beni Okuyunuz II.*

HAKKINDA: Mahir Toktan / Beni Okuyunuz: İlyas Mâcid ve Eserleri (haz. M. Toktan, 1996), TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2. bas. 2003), Güngör Gençay / Üç Kapıdan-Metin İlkin'e Sorular (2003).

İLYASOĞLU, Aynur

Araştırmacı-yazar. 1954, İstanbul doğumlu. Boğaziçi Üniversitesinde Sosyal Bilimler alanında lisans, yüksek lisans ve Marmara Üniversitesinde doktora eğitimi gördü. 1981 yılında akademik yaşama başladığı Marmara Üniversitesinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İngilizce İktisat Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Sosyal bilimler alanındaki çalışmaları ve yayınlarının konuları İslâmcı kadın hareketi ve kimlik oluşumları, Türk sosyoloji tarihi, kadın araştırmaları, sosyal değişme, kent ve göç ile sözlü tarih sayılabilir. Son on beş yıldır sözlü tarih ve yerel tarih alanında çalışmaktadır. 1994-99 yılları arasında Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfında gönüllü yöneticilik yaptı. Tarih Vakfında sözlü tarih alanında yedi yıldır sürdürdüğü gönüllü proje danışmanlığının yanı sıra yönetim kurulu üyeliğini de sürdürdü. Ayrıca Türkiye Bilimler Akademisinde Türkiye Kültür Envanteri Projesi kapsamında Sözlü Tarih Belgeleme Projelerinin yürütücülüğünü yaptı. *"Balat'ta Topluluk Yaşantılarının Dünü-Bugünü: Değişen Sosyal Coğrafya"* konulu, semt sözlü tarihi araştırmasını temel alan bir yayın üzerinde çalıştı.

"Aynur İlyasoğlu'nun kitabının önemi şurada: İslâmcı kadınlarla bir diyalog olanağı, şansı anyor. Kendisiyle ortak bir yaşantıdan yola çıkarak deniyor bunu. İnanç ve kadınlık, ya da bir kimlik siyaseti olarak inanç;

İLMÎ EFENDİ

GAZEL

Cemâlullâha ol âşık hevâ ile sivâdan geç
Karışma fi'l-i Hakk'a ey gönül çün ü çirâdan geç

Arama hokka-i gerdûnde bu aşk için dermân
Bu aşkın derdi dermândır bilip dâr ü devâdan geç

Bekâdan neş'edâr ol bâde-i tevhîd ile ey dil
Gönülden hâzır ol Hakk'a hemân mülk-i fenâdan geç

Tevekkül eyle Mevlâye ümidin cümleden kat'et
Vezir ü şâh ü sultâne tekâpudan recâdan geç

Gınâ ile 'inâyı fark eden bir noktadır ancak
'inâyı görmemek ister isen gel bu gınâdan geç

Gönül bu âşina gördüklerin bîgânedir şimdi
Selâm verme kim almazsa selâm ü merhabâdan geç

Libâs-ı fahrı neyler câme-i âşk âşıka kafi
Kabâ-yı aşkı giy İlmi tamâmen mâsivâdan geç

bu politik bir inanç olabilir, ya da dini bir inanç olabilir. İdeologlar ya da din adamları, İlâhiyatçılar genellikle erkek; her konuda otorite olan erkekler kuralları dikte ediyorlar da kadınlar nasıl yaşıyorlar, kadınlar inançla kadınlık yaşantısını nasıl bir arada kuruyorlar? İslâmcı kadınlar için bu bir kimlik siyaseti. Kimlik siyasetinin karşısına kanun, nizam adına değil kendi sesimizle çıkmamız gerek." (Ayşe Durakbaşa)

ESERLERİ:

Örtülü Kimlik-İslâmcı Kadın Kimliğinin Oluşum Öğeleri (1994), *Yerli Bir Feminizme Doğru* (Necla Akgökçe ile, 2001).

Evin İlyasoğlu

İLYASOĞLU, Evin

Müzik araştırmacısı. 1950, İstanbul doğumlu. Şair Ergin Sander'in kız kardeşi, yazar Hüseyin Vassaf'ın torunu. Küçük yaşlardan itibaren piyano dersleri aldı. Konservatuar öğrenimi gördü. Yedi yaşında Maric Cobangil ile piyano derslerine başladı. 1957-63 yılları arasında İstanbul Belediye Konservatuarı piyano bölümünde Özen Veziroğlu, Şerif Yüzbaşıoğlu ve Raşit Abet'in öğrencisi oldu. Öğrenciliği boyunca ve konservatuardan ayrıldıktan sonra da özel olarak Erdi Ştatzer ile piyano çalışmalarını sürdürdü. 1966'da Arnavutköy American Kız (Robert) Kolcjinden Halide Edip Adıvar Edebiyat Ödülü ile mezun oldu. 1969-71 yıllarında ABD Michigan Devlet Üniversitesinde müzik eleştirisi ve karşılaştırmalı müzik tarihi seminerlerine katıldı. 1973-93 yılları arasında İstanbul Radyosunda açıklamalı Klasik Batı Müziği programları hazırlayıp sundu. 1982 ile 1992 arasında TRT televizyonunda Müzikte Arayışlar, Müzik Söyleşileri, Müzik Dünyamızdan, Dünden Yarına Müzik gibi televizyon dizilerini hazırlayıp sundu. 1997 Habitat II kapsamında "İstanbul'un Müziği" sergisini hazırladı. Boğaziçi Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak görev yaptı.

1968'den itibaren *Cumhuriyet, Milliyet Sanat, Soyut, Somut, Türk Dili, Yeni Gündem, Sanat Dünyamız, Söz, Güneş, Skylife, Vizyon, Kapris, Çalıntı, Albüm* gibi birçok dergi ve gazetede eleştiri, inceleme ve söyleşi yazıları yer aldı. 1968 yılında, Yeni Dergi Eleştiri Yarışmasında, Nâzım Hikmet'in şiirini müzikal yönden incelediği *Salkımsöğütün Türküsü* başlıklı denemesi ile birincilik ödülü aldı. *Çağdaş Müzikte Folklor* adlı radyo programları dizisi ile 1978 Türk Dil Kurumu Radyo ve TV Dil Ödülünü kazandı.

"Evin İlyasoğlu'nun İlhan Usmanbaş eseri, Türk çağdaş müziğinin müstesna bir yaratıcısı için nefis bir anıt." (Talat Halman)

"Usmanbaş'ın yıllardır geleneklere karşı savaşan devrimci yapısını, bugün Evin İlyasoğlu'nun onun hakkında yazdığı kitabı okudukça daha da iyi anlıyorum. Usmanbaş'ın yaşamöyküsü gelenekçilerle devrimciler arasında yaşanan savaşın ta kendisi aslında. Seksen yaşındaki sanatçı bundan birkaç ay önce Evin İlyasoğlu'na şunları söylemiş: Bugünkü bestecilerin tek yaptığı şey, belli bir tema üstüne senfoni yazmak oluyor. O bir gelenek sayılır. (...) Bu standart örneklerin dışında bir şeyler getirmek zorundayız. Başka bir tını dünyasını araştırmak zorundayız." (Arda Uskan)

"Evin İlyasoğlu, Cemal Reşit Rey ve Necil Kazım Akses'ten sonra 'dünyaya açılmanın, küreselleşmenin simgesi' olarak gördüğü İlhan Usmanbaş'ı yazdı. Hâlâ pek yerli yerine oturtulmamış bir bestecimiz İlhan Usmanbaş. Bu yüzden bu kitap özellikle önemli. Çünkü Usmanbaş'ın Ayvalık'ını, ailesini, yaşamını, sanatçı olmaktaki ve müzikal duruşundaki kararlılığını okudukça bu toplumda sanatın niye bir türlü günlük yaşamımız içinde yer alamadığını daha bir iyi anlıyorsunuz." (Ayça Atikoğlu)

ESERLERİ:

Yirmibeş Türk Bestecisi (Türkçe ve İngilizce, 1989), *Müziğin Kanatlarında Söyleşiler* (1992), *İlhan Usmanbaş'a Armağan* (1994), *Zaman İçinde Müzik* (1994), *Cemal Reşit Rey Müzikten İbaret Bir Dünyada Gezintiler* (1997), *Galatasaraylı Besteciler* (1997), *Necil Kâzım Akses - Minyatürden Destana Bir Yolculuk* (1998), *Çağdaş Türk Bestecileri* (Türkçe ve İngilizce, 1998), *Zehra'nın Öyküsü* (opera, 1998), *İlhan Usmanbaş / Ölümsüz Deniz Taşlarıydı* (2 CD ile, 2001), *Ayla'yı Dinler misiniz?* (Ayla Erduran hakkında, 2002), *Teodora'nın Düşmanları* (roman, 2005).

HAKKINDA: Çağdaş Türk Müziği'nin Peşinde Bir Araştırmacı: Evin İlyasoğlu - Evin İlyasoğlu - Yüksel Koptagel / Osmanlı'dan Cumhuriyete Akan Bir Kimlik - Önder Kütahyalı / 'Minyatürden Destana Bir Yolculuk' Üstüne, Aydın Karlıbel / Evin İlyasoğlu'nun 'Cemal Reşit Rey' Kitabı Üstüne Rey'in İki Öğrencisinden İzlenimler: Ulu Bir Çınardı Cemal Reşit Rey (Cumhuriyet Kitap, 8.10.1998), Hayati Asılyazıcı / Evin İlyasoğlu'ndan "Zehra'nın Öyküsü" (Cumhuriyet Kitap, 11.3.1999), Doğan Hızlan (Hürriyet, 24.6.2000), Virgül (sayı: 28, Mart 2000), Ahsen Erdoğan (Yeni Binyıl, 23.6.2000), Arda Uskan (Radikal, 26.6.2000), Ayça Atikoğlu (Milliyet, 28.6.2000), Refik Durbaş (Sabah, 16.7.2000), Her Aydın, Evin'in Kitabını Edinmeli - 'Ölümsüz Deniz Taşlarıydı' İlhan Usmanbaş (Cumhuriyet Kitap, 15.2.2001), Feridun Andaç / 'Ayla'yı (Bir de Yazarından) Dinler misiniz? - Yasemin Tunç / Aydınlığın Renkleri (Cumhuriyet Kitap, 1.8.2002).

İMAMOĞLU, Abdülvahit

Din psikolojisi araştırmacısı. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1977) mezunu. Doktorasını Atatürk Üniversitesi Din Psikolojisi Anabilim Dalında *"Mehmet Akif'te Dini Hayatın Psikolojisi"* adlı tezle (1991) tamamladı. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde araştırma görevlisi (1984-92) ve yardımcı doçent (1992-97), Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde yine yardımcı doçent (1997-) olarak çalıştı. Atatürk Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü (1994-96) ile Sakarya Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümünde bölüm başkanı (1997-99), Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi dekan yardımcısı (2002-2003) olarak görev yaptı.

Makaleleri, *EKEV Akademi Dergisi, Avrupa Birliğine Giriş Sürecinde Türkiye'de Din Eğitimi ve Sorunları Sempozyumu, Din Öğretimi Dergisi, Türk Yurdu, Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Akademik Araştırmalar Dergisi, Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi* kitap ve dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Mehmet Âkif ve İnanan İnsan (1996), *Rüya ve İstiharenin Psikolojik Tahlili* (1997), *Din Psikolojisi Bahisleri* (N. Topçu'dan derleme, 1995).

İMAMOĞLU, Vacid

Yazar. 1943, Talas / Kayseri doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Kayseri'de yaptı. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümünden lisans ve yüksek lisans, New York'taki Pratt Institute'tan bilim uzmanlığı dereceleri aldı. İngiltere ve ABD'de mimar olarak çalıştı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Binalara İlişkin Zihinsel Plan, Kullanım ve Değerlendirmeler, İnsan, Evi ve Çevresi, Geleneksel Kayseri Evleri, Kayseri Bağ Evleri (2001).

İMAMZÂDE ESAD EFENDİ

Bürokrat, İslam bilgini (D. ? - Ö. 7 Mart 1851). İmamzâde adıyla tanınmıştır. Bir süre dersiâm ve mü-

derris olarak görev yaptı. 1817'de Kudüs, 1823'te Mısır, 1827'de Medine, 1829'da Halep kadılıklarına getirildi ve aynı yıl Mekke kadılığı payesi aldı. Evkaf (Vakıflar) müfettişliği yaptı, daha sonra kendisine İstanbul kadılığı payesi verildi. Görüşleri dikkate alınarak Mekteb-i Ulûm-i Edebiyye ve Mekteb-i Maârif-i Adliyye adıyla iki okul kuruldu. Anadolu kazaskerliği payesiyle bu mekteplerin başına getirildi. 1840'ta Rumeli kazaskerliği payesi aldı. 1849'da Nezâret-i Mekâtib müdürlüğüne getirildi, Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye üyesi oldu. Kabri Süleymaniye Türbesi civarındadır. Padişah nezdinde itibar gördü. Muhatap (1811-1825) ve mukarrir (1826-1835) olarak huzur derslerine katıldı. Halvetiyye tarikatının Yiğitbaşı şubesine mensuptu.

ESERLERİ:

Dürr-i Yektâ Şerhi (Türkçe ilmihal, bazı düzeltmelerle *Musahhah Dürr-i Yektâ* adıyla da basıldı, 1971), *Şerhu's-siraciyye fi'l-feraiz* (Secâvendi'ye Türkçe şerh), *Feth-i Kostantıniyye* (Letüftehanne'l Kostantıniyye Hadisinin Şerhi,1856-57), *Tenkidü İmâmzâde Es'ad: Risâle fi telhisi'l-ma'na ve tashîhi'l-i'rab, Risâle fi'l-ebvâb, Halebi Şerhi Hilyetü'n-Nâci, Kaziyelerin Tasdik ve Tefrikine Dair Risâle, Risâle fi tefriki'l-kaziyye ve't-tasdik, Risâle fi'l-hisâb, Risâle fi vazi'il kadem ve ref'ihâ fi's-sücûd, Es'ile ve ecvibe, Mecmü'atü'r-resâ'il.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Recep Cici / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 22, 2000, s. 211-212).

İMECE, Basri

Şair (D. 1924, Kastamonu - Ö. 1977, Ankara). İzmir Ege Lisesi mezunu. AÜ Hukuk Fakültesindeki öğrenimini tamamlamadı. Ziraat Bankasında yöneticilik yaptı. Türk Kooperatifçilik Kurumunun çıkardığı *Karınca* ve *Kooperatifçilik* dergilerini yönetti. Yazı ve şiirlerini *Hisar, İstanbul, Varlık, Çağrı, AjansTürk, Defne, Çağdaş, Türk Edebiyatı, Ankara Sanat, Bahçe, Akbaba* vd. dergilerde yayımladı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Saçma Sapan* (1961), *Derme Çatma* (1970), *Komşu Kızı* (1971), *Zaman Ağacı* (1975).

SEÇKİ: *Halk Bankası Şiir Antolojisi* (1969), *Ziraat Bankası Şiirleri* (1974).

ARAŞTIRMA: *Kooperatifçilik Bibliyografyası* (1975), *Kooperatif Cenneti İsveç* (1977).

HAKKINDA: Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1982), TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2. bas. 2003).

İMER, Kâmile

Dilbilimci. 1946, Salihli / Manisa doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1967). 1967-71 yılları arasında TRT Ankara Radyosunda çalıştı. 1974'te dilbilim alanında yaptığı doktora çalışmasını tamamladı. 1977 yılından itibaren AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde; önce Türk Dili Kürsüsünde, 1982'den sonra da Dilbilim Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalıştı. 1985'te dilbilim doçenti, daha sonra da profesör oldu.

ESERLERİ (Araştırma):

Türkiye Türkçe'sinde Kökler (1976), *Dil ve Toplum, Dilde Değişme ve Gelişme Açısından Türk Dili Devrimi* (1976), *Türkiye'de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi* (1998).

HAKKINDA: Ömer Demircan / Prof. Dr. Kâmile İmer'den "Türkiye'de Dil Planlaması: Türk Dil Devrimi" (Cumhuriyet Kitap, 29.4.1999), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 8.4.1999), Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

İMRE, M. Fehmi

Hikâye ve roman yazarı. 13 Şubat 1957, Ankara doğumlu. TED Ankara Koleji, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. 1979-82 yılları arasında *Yankı* dergisinde çalıştı. Çalışmalarını Ankara'da sürdürdü.

ESERLERİ (Roman):

Picadilly'nin Kırmızı Işıkları (1974), *Gerçeğin Fantastik Tahayyülleri* (1985), *Ramon Manuel Ortega'nın Kitabı* (1986), *Yüzyetmişaltı Yıl* (1992).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2. bas. 2003).

İMREN, Refik

Şair (D. 1938, Turan [Dimidere] / Gesi / Kayseri - Ö.1991). Akşehir İlköğretim Okulu ve Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü mezunu. Çeşitli orta dereceli okullarda Türkçe öğretmenliği ve idarecilik yaptı. Şiirlerinden bir kısmını *Serpinti* adıyla yayımladı.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

İNAL, Ayhan

Şair. 16 Ağustos 1931, Akdağmadeni / Yozgat doğumlu. Âşık tarzı şiirlerinde Akdağlı Kara Ozan mahlâsını, düzyazılarında A. Nihat Akdağlı takma adını kullandı. İlkokulu Ankara Necatibey İlkokulunda bitirdi (1946). Ankara Ticaret Lisesi (1953) mezunu. Türkiye Çimento Sanayi TAŞ Genel Müdürlüğünde çeşitli kademelerde çalıştı, 1980'de pazarlama müdürü iken emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

Basın hayatına atıldı. *Karınca, Kooperatifçilik* ve *Size* dergilerinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Şiir ve yazılarını 1950'den itibaren *Kudret, Tasvir, Son Havadis, Tercüman, Yeni Asır, Türkiye, Çankaya* gazeteleri ve *Mefküre, Oğuz, Aras, Çağrı, Töre, Hisar, Ocak, Toprak, Defne, Mili Kültür, Türk Edebiyatı* dergilerinde yayımladı. Türk Kooperatifçilik Kurumu Yönetim Kurulu üyeliğinde bulundu. Türk Ocakları Genel Merkez Denetleme Kurulu üyeliği (1958-1961), Halkevleri Genel Yönetim Kurulu üyeliği ve Denetleme Kurulu Başkanlığı görevlerine kadar yükseldi. *Son Haber* gazetesinde çalıştı. 1987 yılından itibaren sarı basın kartı sahibi ve İLESAM üyesidir.

Ayhan İnal

AYHAN İNAL

KARASEVDA

Bir rüzgârım
Çılgınım, fırtınalardan hürüm.
Varlığım sende başlar, yokluğum sende bitmeli
Beni eritmeli esaretin
Yoksa öldürüm, yoksa öldürüm.

Bir yaylayım
Yaylalardan yeşil, yaylalardan serin.
En güzeli sende değilse gözlerin;
Kahrolayım, kahrolayım.

Yanardağım
Dağlardan ulu, dağlardan yüceyim.
Yıldızlar eteklerimde parlar,
Bulutlar aşamaz zirvemi
Aşkınla devim, aşkınla cüceyim.

Bir pınarım
Kaynağı bendedir pınarların.
Yücelerden en yüceye akarım.
Dalgalar'beni de katın köpüklerinize
Tanrı dağlarından geliyorum
İletin beni denize.

Büyük günahkârım
Seni sevmekten suçluyum.
İftarda seni, sahurda seni beklerim;
Sana niyetliyim, sana oruçluyum.

Ey duâ timsâli mübarek eller!
Tohum diye yere saçın, ekin diye beni biçin

İçimde başladı en çetin koşu;
Ey yağız atlılar, ey şimşek kanatlılar!
Mümkünse beni geçin!

Yoleuyum
Ölümden hayata uzanıyorum.
Ey biricik vuslat yolu!
Ey bana benden gidecek yol!
Al gayrı cümle öfkeni;
yeter ki bana sırdaş, bana yoldaş ol.
İster yitir, istersen başladığım yere getir;
Geçtiğim yollardan utanıyorum
Al beni götür, al beni götür.

Bir çöldüm
Gobi'yim, Sinâ'yım, Büyük Sahra'yım,
Rahmetine hasret Kerbelâ'yım.
Ey ilk harcı kanan su!
Ey alevden fışkıran su!
Vahâya döndür beni
Yokluğunda yanmaktayım
Gel söndür beni.

Pervaneyim
Pervanelerden divaneyim.
Beni ateşe hasretliğim kavurur
Yıllardır boşlukta dönmekteyim
Nerdesin ey cihanı dolduran nur!

Terket beni
Ey kendini bilmeyen mantık!
Ey aynalarda gizlenen gurur bırak beni!
Ey en güzel güneş, ey ebedi ateş yak beni!
Nesimî gibi soy, Mansur gibi yak
Yak beni...

(*Gönül Destanı*, 1992)

MTTB'nin 1953'te düzenlediği İstanbul'un Fethi konulu yarışmada aynı adı taşıyan şiiriyle birincilik, *Tercüman* gazetesinin ve Cumhuriyetin 50. Yıldönümü münasebetiyle düzenlenen şiir yarışmalarında birer şiirle üçüncülük ve birincilik kazandı. Hür Macar Yazarlar Birliği (Münih) tarafından Gümüş Hürriyet Madalyası ile ödüllendirildi (1970). 1973 yılında Ege Üniversitesinin düzenlediği Cumhuriyet ve Atatürk Şiirleri Yarışmasında Birincilik Ödülünü aldı. 1991 yılında düzenlenen Struga Şiir Akşamlarında Türkiye'yi temsil etti. 2004 Orhan Şaik Gökyay Şiir Ödülünü aldı. Bazı şiirleri Almanca, İngilizce, Arapça, İtalyanca, Macarca, Makedonca ve Sırpçaya çevrildi. Yirmiden fazla şiiri bestelendi. İnal, şiir yolunda Yunus Emre'yi usta kabul etti. Şiirinin başat konusu daima sevgidir. Şiirlerini hem serbest tarzda, hem de hece vezniyle yazdı.

"İnal'ın şiir dili heyecanla sanatın karışımıdır. Sadece heyecan çok zaman şairi şiirden uzaklaştırır. Sanatın verdiği ürperti çoklukla geçicidir. Eğer bu heyecan, sanatın büyüsü ile sarmaş dolaş olmamışsa şiirin sesi de, heyecanı da kof ve geçicidir. İnal, heyecanını şiirin büyüsüyle sarmasını bilmekte ve özellikle kahramanlık şiirlerindeki hava kofluktan kurtulmaktadır. Bir başka deyimle İnal, şiir dilini ustalıkla kullanmaktadır. " (H. Fethi Gözler)

"Özellikle millî konulardaki şiirleri kısa zamanda sevildi. Behçet Kemal Çağlar'ın vefatından sonra edebiyat çevresi onu, Çağlar'ın devamı gibi görmeye başladı. Gerçekten de şiir okuma biçimi ve etkilemede İnal, Çağlar'a benzer. Ancak, şiir tarzlarında çok büyük farklar vardır." (Nail Tan)

"Ayhan İnal; kişiliği renkli, gönlü zengin, şiir dünyası coşkulu bir insandır. Duyarak yazabilen, duygularını çok kolayca şiirleştirweren Şair Ayhan İnal 'Şiir olmasaydı; çileli hayatımın ağır yükü altında, maddeten ve mânen çoktan ezilmiş olacaktım' derken doğru söylüyordu. Gani gönlü, heyecanlı kişiliği her zaman sevdalı olan başı, 'gamdan azâde' olmamıştır. İşte bu sebeple dediği gibi 'şiir yaşama kaynağı' olmuştur onun için." (Hayrettin İvgin)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gece Yarısı* (1965), *Yasak Sevgi* (1970), *Dostlarım - Manzum Portreler* (1977), *Çöl Türküsü-Libya ve Kaddafi Destanı* (1979), *İstanbul'a Benziyorsun* (1985), *Bir Yağmur Sonrası* (1986), *Ölümsüzlük Türküsü* (1987), *Gönül Destanı* (1992).

İNCELEME: *Halil Soyuer Hayatı ve Şiirleri* (1981).

DERLEME: *Destan Atatürk / Atatürk Şiirleri Antolojisi* (İ. Nasrattinoğlu ile, 1981), *Pera Palas ve Hasan Süzer* (F. Halıcı ve İ. Parlatır ile, 1995).

HAKKINDA: İlhan Geçer (Hisar, sayı: 82, Ekim 1970), Halil Soyucr (Yeni Ulus, 26.5.1977), Mustafa Ceylan (Çağrı, sayı: 275, Aralık 1980), H. Fethi Gözler / Yunus'tan Bugüne Türk Şiiri (s. 666, 1981), Ferit Ragıp Tuncor (Size dergisi, sayı: 47, 10.5.1981), Nail Tan / Ayhan İnal'ın Şairliği (1981, yeni bas. 50. Sanat Yılında Ayhan İnal adıyla, 2001), Seyit Kemal Karaalioğlu/ Resimli Türk Edebiyatçıları Sözlüğü (1982), Nusret Dişo Ülkü / Ayhan İnal ve Şiiri (Yugoslavya Birlik gazetesi, sayı: 13, 19.8.1986), Suna Tanaltay / Ayhan İnal'ın

Dizelerinde Ozanlar Saz Çalar (Size dergisi, sayı: 159, Ocak 1987), Ahmet Kabaklı / Ayhan İnal (Türk Edebiyatı, c. 4, 1991), Gürbüz Azak / Kahve Molası (Türkiye gazetesi, 31.8.1997), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Gülcryüzü (2002), Hayrettin İvgin / İstanbul'a Benziyorsun (Milli Kültür dergisi, sayı: 54).

İNAL, Berkhan

Öykü yazarı. İzmir doğumlu. Edebiyat hayatına İstanbul Radyosunda oynanan "Aktör" adlı radyofonik bir eserle başladı. Ankara, İzmir ve İstanbul gazetelerinde tefrika edilen romanları, "*Kıbrıs Volkanı*", "*Kırbaç Yarası*", "*Eşrefpaşalı Derler Bize*", "*Rüzgâr Gibi*", "*Fedai Osman*", "*Bizim Ziya*" adlarıyla filme alındı.

ESERLERİ (Öykü):

Sevgili Öğretmenim, Kutsal Aşk (tsz.).

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü 10 (Heceöykü, Ağustos-Eylül 2004).

Celâl İnal

İNAL, Celâl

Şair. 1964, Yunusoğlu / Yüreğir / Adana doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Adana'da yaptı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Hungaroloji Bölümü mezunu. Yüksek lisans programını aynı üniversiteye bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünde tamamladı. Değişik yayınevlerinde editörlük yaptı, Ankara'daki dört özel radyoda (Çağdaş Radyo, Radyo Mozaik, Radyo İmaj, Ekin Radyo) kültür-sanat ve siyasi içerikli programlar hazırlayıp sundu.

Şiir, öykü ve denemeleri *kitap-lık*, *Düşler Öyküler*, *Üçüncü Öyküler*, *Çağdaş Türk Dili*, *Abece*, *Amida* ve *Bahçe* dergilerinde yayımlandı. Günlük bir gazetede düzeltmenlik yaptı.

ESERLERİ (Şiir):

Geçmiş Zaman Şiirleri (2001), *Şüpheli ve Sakıncalı* (2001), *Edip Cansever'e Güzelleme* (2001), *Antik Kahveden Sarıya Dönüşürken* (2001).

Ayrıca ortak ve derleme kitapları vardır.

İNAL, Fahrettin

Şair (D. 1908, İstanbul – Ö ?). Halil Hayrullah Bey'in oğlu. Kabataş Lisesinden sonra Mülkiye Mektebini bitirdi (1930). Yurdun çeşitli yerlerinde nahiye müdürlüğü, kaymakamlık yaptı, mülkiye müfettişliği görevinde bulundu. Daha sonra Bingöl ve Gümüşhane valiliklerine atandı. İller Bankası yönetim kurulu üyeliğinden emekliye ayrıldı.

Edebiyat dünyasına şiirle girdi. Bazı şiirleri çeşitli sanatçılar tarafından bestelendi. Fehmi Tokay tarafından bestelenen "*Gelmedin Bir Kerreden Mada Neden?*" dizeleriyle başlayan *Uykusuz Geceler* şiiriyle tanındı. Şiirlerini *Bir Rüzgâr Burdan Esti* (1960) adlı kitapta topladı.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968), TDE Ansiklopedisi (c. 4, s. 384, 1981), TBE Ansiklopedisi (2001).

İNAL, Gülseli

Şair ve yazar. 17 Mayıs 1947, İstanbul doğumlu. Ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünde bir süre okudu, aynı fakültenin Felsefe Bölümünü bitirdi (1974). İki yıl öğretmenlik yaptıktan sonra bir gazetenin kültür-sanat servisinde çalıştı.

İlk şiiri *Yazko Edebiyat*'ta 1980'de yayımlandı. Şiirleri *Sanat Olayı*, *Varlık* vd. dergilerde yer aldı. *Dolunay* adlı eseri Şahin Kaygun tarafından filme alındı, film birçok yurtiçi ve yurtdışı festivalde ödül kazandı. Nilgün Marmara'nın güncelerini ölümünden sonra *Kırmızı Kahverengi Defter* adıyla hazırlayıp yayımlanmasını sağladı. 2004 yılında Malezya'da düzenlenen Kuala Lumpur Dünya Şiir Okuma Festivalinde Türkiye'yi temsil etti. *Sulara Gömülü Çağrı* kitabında bulunan *Yapayalnızsındır* isimli şiiri besteci Selman Ada tarafından bestelendi. Türk ressamlarıyla ilgili monografik çalışmalar yaptı. Şiirleri birçok yabancı dile çevirilen Gülseli İnal, şiir ve resim çalışmalarını birlikte yürüttü.

Gülseli İnal

"*Kurduğu yapılar, daha çok bir araya getirildiğinde anlam kazanır. Bir semantik örgüsü vardır ki, bütün yazdıklarında, duruşunda, açmazlarında, oyunlarında ve kaçışlarında izi sürülebilir. Bu, kendinde tüm evreni tanımlamak isteyen bir avcı / av'ın kendi derinliklerine inmek için seçtiği yolun izidir. Tercih, tanımladığı bütünü çözerekken kendine ulaşmayı öngörür. Bana aykırı gelse de, Gülseli'deki bu inançlı tutkuyu seviyorum.*" (Orhan Alkaya)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Gelincik Sürgünde* (1981).

ŞİİR: *Sulara Gömülü Çağrı* (Burhan Uygur'un desenleriyle, 1985), *Lale Sesiydiler ve Yoktular* (1987), *Letoon* (1989), *Dans Natura* (1990), *Bakkaris* (1991), *Sîf ve Gula* (1992), *Saklanmış Levha-Korku Metinleri* (1995), *Chöd Rakşası* (Utku Varlık'ın resimleriyle, 1998), *Kayıp Bağlantı* (2000), *Melek Kolonisi* (2004).

ROMAN: *Dolunay* (1988).

HAKKINDA: Cemal Süreya / Aile Şairi (Milliyet Sanat, 15.3.1982), Ece Ayhan / Yalnız Kardeşçe (Cumhuriyet, 13.2.1982), Doğa ile Bu Zenginlikte Bir İlişki Yüz Kızartıcı (Cumhuriyet Kitap, Şubat 1989), Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), Mazhar Candan / Şiir Hiçbir Şeyden Soyutlanamaz (Varlık, Mayıs 1992), Süreyyya Evren / Sîf ve Gula? (Sombahar, Mayıs-Haziran 1993), Halil Korkmaz / Şiir Hangi Sözcüklerle Yazılmalı ki (1993) - Muammer Yanmaz / Bir Kimlik: Gülseli İnal (Gösteri, sayı: 168, Kasım 1994), Bedihan Tamsöz / Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler (1994), Şükran Kozalı / Kendinin ve Şiirin Doğusunda (Cumhuriyet Kitap, 18.2.1999), Çiğdem Sezer / Melek Köpüklerin Valsi (Varlık, Ocak 2005), Ayten Mutlu (Cumhuriyet Kitap, 21.4.2005).

İNAL, İbnülemin Mahmut Kemal

Bkz. İBNÜLEMİN MAHMUT KEMAL (İnal)

İNAL, Mecbure

Hikâye ve roman yazarı. 1963, Demirözü köyü / Yıldızeli / Sivas doğumlu. İlkokulu Sivas'ta okudu. Daha sonra düzenli bir eğitim görme imkânı bulamadı. Çeşitli el becerisi kurslarına devam etti. Ayrıca Kur'an-ı Kerim, tefsir, Arapça, Osmanlıca dersleri aldı. Yazı ve şiirleri 1988 yılından itibaren *Bizim Aile*, *Kardelen*, *Hüner*, *Güneysu*, *Çerağ* dergileri ile *Zaman* gazetesinde yayımlandı. Bir süre Bursa *Marmara* gazetesinde köşe yazarı ve sayfa sorumlusu olarak aktif gazetecilik yaptı.

Haziran 1989'da, *Bizim Aile* dergisinin düzenlediği hikâye yarışmasında *Bütünü Bölmek* adlı hikâyesiyle *Bizim Aile* dergisi, 1994'te Kombassan Şirketler Topluluğu ve Esra Film'in organize ettiği Esra Filmin senaryo,

roman ve hikâye dallarında düzenlemiş olduğu yarışmada *Erik Ağacını Kestiler* adlı çocuk romanıyla ikincilik ödülünü aldı. *Sızı* adlı romanı, radyo tiyatrosuna uyarlandı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Ayrılık Benimle Kaldı* (1990), *Gündönümü* (1991), *Kuşlar Vuruldu* (1992), *Sabah Yakın Değil mi?* (1993), *Beklenen* (1994), *Sızı* (1995), *Erik Ağacını Kestiler* (Çocuk Romanı, 1995), *Miras* (Çocuk romanı, 1998), *Kuş Kaderle Uçar* (1999), *Ya Niçin Deniz Olmuyorsun?* (2004).

HİKÂYE: *Yalnızlığın Rengi* (1996), *Cennet Kuşları* (Çocuk hikâyeleri, 1996).

Mechure İnal

ŞİİR: *Ol Dedi* (1996).

GÜNLÜK: *Sana Dünyayı Anlatıyorum* (2002).

TİYATRO: *Zambaklar Cennete Açar* (1996), *Ölüler Vakit Tutmaz* (1996).

HAKKINDA: Neslihan Dilken / Romanı Bir Angarya Olarak Görmemeli (Zaman, 22.1.1993), Rasih Yılmaz / Cemiyet mi Suçlu, Aile mi Tartışmasını Başlatan Roman: Sızı (Aksiyon, yıl:1, sayı: 42, 23-29.9.1995), D. Mehmet Doğan / Dağ Bir Yana, Ferhat Bir Yana (Akit, 29.3.1996), Pervin Kaplan-Şebnem Aksoy / "İslâmcı Aşk Bestseller" Yazı Dizisi (Radikal, 5-7.11.1997), Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

İNAL, Turgut

Hukukçu, yazar. 1937, Balıkesir doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdikten (1959) sonra kırk yıl avukatlık, on iki yıl Balıkesir Barosunun başkanlığını yaptı. Ülke içinde ve dışında çok sayıda konferans verdi, bu nedenle başta Sedat Simavi Vakfı olmak üzere çok sayıda kuruluştan ödüller aldı.

Turgut İnal

Balıkesir Barosu Dergisi başta olmak üzere, yerel ve ulusal basında iki binin üzerinde makale, inceleme ve analiz yazıları yayımladı. Sorumluluğunu üstlendiği seminerleri kitaplaştırdı. CHP ve SHP'de üst düzey görevler alırken, Barış Partisi Genel Başkan Yardımcılığı ve Demokratik Barış Hareketi Genel Başkanlığı görevlerinde bulundu. Bu partinin kapatılması için Anayasa Mahkemesinde açılan kapatma davasında partisini temsil etti ve davayı kazandı.

Türkiye Yazarlar Sendikası, Basın Konseyi, BESAM'ın kuruculari arasında bulundu (1999). Avukat arkadaşları ile birlikte kurduğu Radyo BRT, Balıkesir Gazetecileri Cemiyeti'nin 1999 yılı."En İyi Program" ödülünü, ayrıca 1999-2000 yılının program ve habercilik ödüllerini kazandı. Bu Radyoda yedi yıl "Adaletin Bu mu Adalet" programını hazırlayıp sundu.

ESERLERİ:

Yaşam Hukuku ve Yönetimin Sorumluluğu, Devletimizin Çocuklarımıza Bakış Açışı, Yaşam Dosyası, İzinli Demokrasi, Yargıda İnsan Hakları, Adaletin Bu mu Adalet! (2000), *Sadaka Gibi Demokrasi* (2001).

İNAL, Yaşar Faruk

Şair ve yazar. 1934, İnegöl / Bursa doğumlu. İnegöl Ortaokulu ve Bursa Erkek Lisesi mezunu. Çeşitli işlerde çalıştıktan sonra Sümerbankta memurluk ve yöneticilik, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığında basın müşavirliği yaptı. İnegöl'de *Elif* dergisini (Kasım 1916'dan itibaren 43 sayı) çıkardı.

Şiirleri 1946 yılından itibaren *Çocuk, Türk Düşüncesi* (1960), *Elif, Hisar* (1966'dan kapanıncaya kadar sürekli), *Çağrı, Ilgaz, Defne, Eflatun* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Çiganko* (1961), *Setbaşı Köprüsü* (1977).

ANTOLOJİ: *Şiir Bursa* (1961), *İki Mustafa Kemal* (1961), *Atatürk ve Bayram Şiirleri* (1973), *Nuran Öğretmen* (çocuk şiirleri, 1975).

ÇOCUK KİTABI: *Elif'e Masallar* (1973), *Masal Bahçesi* (1975).

Ayrıca *Kooperatifçinin Kitabı* (1976) adlı bir mesleki kitabı daha vardır.

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

İNALCIK, Halil

Tarih yazarı, öğretim üyesi. 26 Mayıs 1916, İstanbul doğumlu. Kırım göçmenlerinden tüccar Seyyid Osman Nuri Bey'in oğludur. İlköğrenimini Ankara Gazi İlkokulunda tamamladı. Sivas Ortaokulunda yatılı olarak bir süre öğrenim gördükten sonra, 1932'de Balıkesir Öğretmen Okuluna nakledildi ve 1935 yılında buradan mezun oldu. 1940'ta ise Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümünü bitirdi. Aynı yıl fakültenin öğretim kadrosuna girerek Yakınçağ Tarihi Bölümünde asistan oldu. "*Tanzimat ve Bulgar Meselesi*" konulu teziyle doktorasını verdi. 1943'te doçent, 1952'de profesör oldu. Fakültede Osmanlı müesseseleri tarihi dersini okuttu. Bir buçuk yıl İngiltere'de British Museum ve Londra Üniversitesi Doğu Dilleri Okulunda araştırmalar yaptı. 1949-50 yılları arasında Prof. Paul Wittek'in derslerine devam etti. 1957'den itibaren Siyasal Bilgiler Fakültesindeki idari teşkilat derslerinin yanı sıra, ABD'nin çeşitli üniversitelerinde misafir profesör olarak dersler verdi. 1953-54 yıllarında Columbia Üniversitesi, 1967-68'de Princeton Üniversitesi ve 1968'de Pennsylvania Üniversitesinde Osmanlı tarihi dersi okuttu.

1971-74 yılları arasında Uluslararası Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Kurumunun başkanlığına, 1978'de Royal Asiatic Society'nin şeref üyeliğine seçilen İnalcık, *Archivum Ottomanicum*'un yayımcısı ve *Encyclopedia of Islam, Turcica* ile *Harvard Ukranian Studies* başta olmak üzere çeşitli yayınların yayın kurulu üyeliklerini yaptı. 1972 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinden emekli olunca Chicago Üniversitesi Tarih Bölümüne davet edildi. Burada uzun süre tarih profesörlüğü görevini sürdürdü ve 1982'de ikinci kez emekli oldu. 1993 yılından sonra Bilkent Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı.

Kitaplarının yanı sıra yerli ve yabancı birçok yayın organında yüze elliden fazla makalesi yer aldı. *Cambridge History of Islam* (1970)'da Osmanlı tarihi bölümü ile *Encyclopedia of Islam ve Encyclopedia Britannica*'ya pek çok madde yazdı. Osmanlı tarihini evrensel gelişmelerin içinde açıklamaya çalışan İnalcık, bu tarihi sürecin hemen her dönemiyle ilgili yazılar yazdı. Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 1983'ten itibaren Amerikan Sanat ve Bilim Akademisi üyesi, İngiltere Krallık Tarih Cemiyeti muhabir üyesiydi. Avrupa ve ABD'de Osmanlı çalışmalarının tanınmasını, yaygınlık kazanmasını ve birçok yanlış görüşün düzeltilmesini sağladı, Cambridge International Biographical Center'ın hazırladığı ansiklopedide yer aldı. Boğaziçi, Uludağ, Selçuk, Atina, Kudüs İbrani ve Bükreş üniversitelerinden doktora payeleri aldı.

Halil İnalcık

ESERLERİ:

Tanzimat ve Bulgar Meselesi (1943), *Fatih Devri Üzerine Tetkikler ve Vesikalar* (1954), *Kanunname-i Sultani Ber Muceb-i Örfi Osmani 2. Mehmed ve 2. Beyazid Devirlerine Ait Yasakname ve Kanunnameler* (1956), *The Ottoman Empire. The Classical Age 1300-1600* (Londra 1973) / *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ 1300-1600* (çev. Ruşen Sezer, 2003), *Gazavat-ı Sultan Murad b. Mehemmed Han, İzladi ve Varan Savaşları (1443-1444) Üzerinde Anonim Gazâvatnâme* (1978), *The Ottoman Empire: Conquest Organization, and Economy* (Londra 1979), *Studies in Ottoman Social and Economic History* (Londra, 1985) / *Osmanlı İmparatorluğunun Ekonomik ve Sosyal Tarihi, 1300-1600* (çev. Halil Berktay, 2001), *The Middle East and the Balkans under the Ottoman Empire: Essays on Economy and Society* (Bloomington, 1993), *From Empire to Republic: Essays on Ottoman and Turkish Social History* (1995), *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi* (1996), *Sources and Studies on the Ottoman Black Sea: The Customs Register of Caffa, 1487-1490* (Cambridge, 1996), *Essays in Ottoman History* (1998), *Osmanlı'da Devlet, Hukuk, Adalet* (2000), *Şair ve Patron: Patrimonyal Devlet ve Sanat Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme* (2003), *Doğu Batı (Makaleler 1,* 2005).

HAKKINDA: Ayşe Karabat / Dünya Tarihi Türk'e Emanet (söyleşi, Radikal, 10.8.1995), Eyüp Can / İmparatorluğun Kilidi Fetih (Zaman, 26.5.1996), Mustafa Özel / Tarihçilik (Yeni Şafak, 4.4.1997), Dünyaca Tanınmış Tarihçimiz Halil İnalcık (Bilim ve Teknik, Ağustos 1997), Mehmet Kalpaklı / Osmanlıyı Doğru Okumak (Kayıtlar, 11.9.1998), Özer Ergenç / Halil İnalcık Neden Büyük? (Doğu Batı, 3 /12, s. 121-142), Edebiyattan Tarihe Tarihten Şiire: Prof. Dr. Halil İnalcık (Kanat, Güz 2000), Ertuğrul Yaman - A. Kemal Bolaç - Ahsen Esatoğlu / Türkiye'deki Türk Dünyası (1998), Halil İnalcık: "İstanbul İşgal Edilmedi" (29.6.2000), Edebiyattan Tarihe Tarihten Şiire: Prof. Dr. Halil İnalcık (Kanat dergisi, sayı: 4, Güz 2000), Halil İnalcık: "Osmanlı Arşivleri Dünyaya Açılmalı" (Radikal, 11.2.2001), Osmanlıya Hacimli Bakış (Zaman, 13.2.2001), Nuriye Akman / Nuriye'nin Büyüteci - Halil İnalcık: "Mirasyedi Borçla İflah Olmaz" (Sabah, 8.4.2001), Emre Kongar / Halil İnalcık İslâm Şeriatçılığı ve Türkler İçin Ne Diyor? (Cumhuriyet, 26.11.2001), Taha Akyol / Türkiye'de Modern Tarihçiler (Milliyet, 6.1.2003), Can Şiirt / İnalcık'tan "Patron"cuk (Lika, sayı: 41, Ağustos 2003), TDOE-TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2005).

İNALCIK, Şevkiye Işıl

Edebiyat araştırmacısı (D. 1923, Kastamonu – Ö. 1 Nisan 1989, Chicago / ABD). Tarihçi Halil İnalcık'ın eşi. Babası Mehmed Fahri Bey malmüdürü idi. 1941'de İstanbul Kandilli Lisesi (1941), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Klasik Şark Dilleri Bölümü (1945) mezunu. Aynı kürsüye asistan olarak atandı ve doktora çalışmalarına başladı. 1945'te aynı fakülteden Halil İnalcık ile evlendi. 1948'de kızları Günhan dünyaya geldi. "*Arap Kaynaklarında Osmanlılara Dair Kayıtlar*" adlı doktora tezini Prof. Necati Lugal'in gözetiminde tamamladı. Bu doktora tezi daha sonra Ahmet Simin'in ilaveleriyle kitap olarak basıldı. 1960'ta Kays ibn al-Mulawvah'ın *Arapça Divanı*'nı yayıma hazırladı ve doçentlik unvanına hak kazandı.

Şevkiye Işıl İnalcık

1960'ta beklenmedik bir olay dolayısıyla bilimsel çalışmaları kesintiye uğradı. 27 Mayıs 1960'ta Millî Birlik Komitesince "gerici" diye damgalanması üzerine 147'ler listesine alındı, görevine son verildi. Gerçeğin öyle olmadığı anlaşılınca Beyrut (Lübnan) Basın Ataşe yardımcılığına atandı. Bir süre bu görevde çalıştıktan sonra DTCF'deki görevine doçent sıfatıyla geri getirildi. Doğu Dil ve Edebiyatları Kürsüsünde Arap Dili ve Edebiyatı Bölümü başkanlığı görevinde birçok değerli öğrenci yetiştirdi. Bu öğrencilerinden bazıları, sonraki yıllarda üniversitelerde öğretim üyeliği görevlerine getirildi. 1972'de eşi, Chicago Üniversitesi Tarih Bölümü Osmanlı Tarihi Bölümüne çağrıldığında, fakültedeki görevinden ayrılarak onunla birlikte ABD'ye gitti. Ölene kadar (on yedi yıl) Chicago'da yaşadı.

ESERLERİ:

Arap Kaynaklarında Osmanlılara Dair Kayıtlar, Kays b. al-Mulawvah ve Divanı (yay. haz.; Ahmet Simin'in ilaveleriyle, 1967).

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer V (2005).

İNAM, Ahmet

Felsefeci, şair, deneme yazarı. 1947, Sandıklı / Afyon doğumlu. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü (1971) mezunu. 1980'de *"Edmund Husserl'de Mantığın Yeri"* teziyle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde felsefe doktoru oldu. Aynı yıl Beşeri Bilimler Bölümüne asistan olarak girdi; 1980'de öğretim görevlisi, 1981'de yardımcı doçent ve 1983'te Sistematik Felsefe ve Mantık Anabilim Dalında doçent oldu. Profesörlüğe atandığı 1989'dan itibaren ODTÜ Felsefe Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. 1994-2000 / 2003-2006 tarihlerinde Felsefe Bölümü başkanlığı yaptı. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümünde, aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü ile Gazi Üniversitesinde dersler verdi. Çalıştığı üniversitelerde mantık, bilim felsefesi, kümeler kuramı, endüktif ve

modal mantık, dil felsefesi, tarih felsefesi, ahlak, estetik, iletişim felsefesi alanlarında dersler verdi, lisans ve lisansüstü tez çalışmaları yaptırdı.

İlk yazısı *"Bilime Yaslanmak"*, 1967 yılında *Soyut* dergisinde çıkmıştı. Daha sonraki yıllarda denemeleri, şiirleri ve makalcleri *Dost, Yordam, Ulus, Felsefe Dergisi, Yeni Dergi, Tan, M. Gökberk Armağanı, Mor Köpük, İnsan Bilimleri, Impetus, Elektrik Mühendisliği Dergisi, Sistem, Felsefe Tartışmaları, Felsefe Arkivi, Aydın Sayılı Armağanı, Felsefe Dünyası, İnsancıl, Felsefe ve Sanat, Kurgu, Milli Kültür, Bilim ve Teknik, Polemik, Türkiye Günlüğü, Edebiyat ve Eleştiri, Teori, Tarih Çevresi, Çağdaş Türk Dili, Güldiken, Anahtar, Varlık, Bilim ve Ütopya, Memos, İnsan, kitap-lık, Apolitika, Son Duvar, Kavram-Karnaşa, Doğu-Batı, Papirüs, Düşünen Siyaset, Mavi Gezegen, Bahçe, Arredomento Mimarlık, Hece, S'imge, Cumhuriyet Bilim Teknik, Kül, Sonsuzluk ve Bir Gün* gibi dergi, gazete ile armağan ve sempozyum kitaplarında yayımladı. Denemelerinde "edebiyat yapıtının fiziksel niteliğinden toplumsal-tarihsel niteliğine uzanan bir bakış açısı kurmaya" yöneldi.

Prof. Dr. Mustafa Parlar Vakfı 1995-96 Yılı En İyi Eğitimci Ödülünü, ODTÜ 2000 Yılı Üstün Akademik Başarı Ödülünü, 1999-2001 Yılı Üstün Akademik Başarı Ödülünü, *Eleştirinin Kıyılarında* adlı incelemesiyle Türkiye Yazarlar Birliği 2003 Yılın Fikiradamı ve Sanatçıları Edebi Tenkit Ödülünü aldı. Altın Portakal Kültür ve Sanat Vakfının şiir ödülü seçici kurul üyeliği ve *Elektrik Mühendisliği Dergisi* yayın kurulu üyeliği yaptı. *Kitle İletişim Dergisi, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik* dergisi, *Doğu Batı* dergisi, *Dini Araştırmalar, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Bilimname* ve *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* dergilerinde yayın danışmanı olarak görev aldı. Ayrıca *Felsefe Dünyası* dergisi yazı işleri müdürü olarak görev yaptı. Bunlarla

Ahmet İnam

YOBAZLAR

Ahmet İnam

Her insan içinde yobazlık çekirdeği taşır. Kolaycılığın, tembelliğin, rahatlatıcı alışkanlıkların, korkaklığın, ufuksuzluğun çekiciliğine direnmenin ne denli zor olduğu bilinir.

Yobazlık ruh tembelliğinden kaynaklanıyor. Araştırmaya, aramaya kapalı olmaktan. Farklı olanı, ayrıyı görememekten. Yobaz, kördür. Ruh körü. Gerek körü. İnsan körü. Bellerler ve vazgeçinezler. Düşüncelerinin daracık alanı dikenli tellerle çevrilidir. Ne dışarı çıkmak isterler, ne de "farklı" olanı içeri almak isterler.

Yobazlığın sosyo-biyolojik (sürü güdüsü), biyo-genetik kökenleri olsa gerek. Elbet tarihten, gelenekten gelen sosyolojik, sosyo-ekonomik temelleri de vardır. Psikolojiyi unutmadım. Yobaz toplumsal ya da bireysel açıdan ilginç, düşündürücü bir ruh yapısı taşır. Tek tek insanlar yobaz olabildikleri gibi, toplumlar da yobazlaşabilirler.

Yobaz kavramının bizim kültürümüzde yerleşmiş anlamları vardır. Toplumla birlikte "yobaz" kavramı da değişiyor. Değişmediğini söyleyen yobazlar olacaktır. Yobazlığın ne olduğunu, yobazın kimliğini çok iyi tanıdığını sanan "karşı-yobazlar", yobazlık karşıtları vardır. Ben yobazlığın öylesine kolay anlaşılır, sınırları zahmetsizce çizilebilir bir kavram olduğunu sanmıyorum. Yobazı tanımayan bu çağı tanıyamaz, bu toplumu. Bu insanı.

Hemen dikkat çekici özelliklerini sayalım: Sığ ve dar görüşlüdür. Tembeldir. (İş yapmaz anlamında değil, yaptığı işin, bulunduğu yerin ne olduğu, nereli olduğunu anlamaya üşenir anlamında.) Direngendir. Bellemiş olduğunda ayak diretir. Çok az şey öğrenir. Öğrenmeye kapalıdır. Kendi sınırlı dünyasının ötesinden korkar. Bu korkusu onu saldırgan kılar. Kendini dünyanın sahibi sanır. Gerçek onundur. Bulmuştur. Bulmayanı kanalmaya, öldürmeye hazırdır.

Yobazın dünyasında zaman tek boyutludur: Geçmiş. Dünyası kendi görüşü doğrultusunda bir düzenin egemen olduğu bir dünya haline geldiğinde sorunları bitecektir. Derdi çok açıktır yobazın: Düşmanları, farklı olanlardır. Çözümü de açıktır: Kendi görüşü.

Yobaz her yerde. Her görüşte. Zaman zaman derin bir yürek sarsıntısıyla duyuyorum: Karanlık bir hücrede, ayakların kirli suya batmış. Çevrende yüzlerce fare: Yobazlar, fareler... Konuşurken karşımdakine bakıyorum, birdenbire yüzü fareye dönüşüyor. Yolda, çarşıda, pazarda fareler. (Okur hemen kızmasın aynaya baktığımda, kimi zaman aynı fareyi görmüyor değilim!)

Yobaz bağışlamıyor. Dünyayı boydan boya ikiye ayırıyor. Bizimkiler ve onlar. Sizi görür görmez iki yandan birine yerleştiriverirler. Yobazdan yana mısınız, değil misiniz? Yobazda üçüncü şık yoktur. Gergindir. Gençler çabuk kızar. Ustaları daha sakin, daha donanımlıdır.

Yobazlık bilgisizlikten çıkmıyor. Bilgiyi nasıl kullandığımız önemli oluyor.

Uzman yobazlar vardır, sürekli okuyanlar. Ne için okurlar bilir misiniz? Kendilerini haklı kılmak için.

Sözlüklerinde "kuşku" sözcüğü yoktur.

Yobazlığa yobazca bakmamak nasıl olanaklıdır? Bizim gibi düşünmeyene, bu düşünceesinde direnene "yobaz" mı diyeceğiz? Sanatla, bilimle uğraşanlar yobaz olamaz mı? Ben, nice "anarşist"im diyen yobaz tanıdım tarihte. İnanan yobaz, inanmayan yobaz. Bana sık sık sorarlar: "Hoca, o yobazlarla işin ne? Ne arıyorsun aralarında?" Hoca sizin aramızda ne arıyorsa onların arasında da onu arıyor. Yobaz olmayanı. Nice farelerle muhabbetinde yüzleri gümbegün insana dönüştü.

Değişen, koşullara uyan yobaz olamaz diyemeyiz. "Ayrım gönüllü" yobazlarımız vardır. Değişip dururlar. Öylesine sık değiştikleri için değişmezler. Görünüşleri hamarat, ruhları hantaldır.

İnadığı bir dünya görüşü içinde coşkuyla yaşayan, arayan, araştıran yobaz mıdır? Ödün vermeyeceği ilkeleri olduğu için? Kime yobaz dediğinizi söyleyin, size yobaz olup olmadığınızı söyleyeyim. (...)

(*Havamızdaki İnce Şeylere Dair* (s.20-23)

birlikte *Jahrbuch der Internationalen Schoupenhauer-Vereinigung*, *İslami Araştırmalar* dergisi yazı kurulu, *TÜBİTAK Bilim ve Teknik* dergisi yayın kurulu, Milli Eğitim Bakanlığı Danışma ve Yayın Kurulu, *Milli Eğitim* dergisi yayın kurulu ve Kültür Bakanlığı Araştırma ve İnceleme Escrleri yayın danışma kurulu üyeliklerinde bulundu. *Yeditepe Felsefe, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Bilimname, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi, Erdem, Felsefe Dünyası, Yeditepede Felsefe, Milli Eğitim, Eğitim Bilim Toplum, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* ve *Felsefe Tartışmaları* için hakemlik yaptı. Yurtiçinde ve yurtdışında çok sayıda panel, sempozyum ve bilimsel toplantıya katılarak bildiri sundu. Uluslararası Schopenhauer Derneği, Michael Polanyi Derneği, Türkiye Felsefe Kurumu üyesi ve Türk Felsefe Derneği başkan yardımcısı oldu. Altı yüz civarında yayımlanmış makalesi vardır.

"Türkiye'de bir gönül filozofu var, adı Ahmet İnam. Hakiki filozof. (...) *Ahmet İnam, 25 yıldır şiirin de felsefenin de yazının da yüzünü güldüren olağanüstü güzellikte yazılar yazıyor. Kitaplarının adını arımak bile, bu yazının yarısını doldurur. Bir de henüz kitaplaşmayan binlerce yazısı var sanırım.* (...)

"Şiirden mektuba, doğadan insana ve aşka, bilimden felsefeye, uzunlu-kısalı, Türkçenin doruğa çıktığı, her cümlesi ayrı bir lezzet taşıyan, şaşırtıcı, eğlenceli, fakat sahici ve hakiki tespitlerin yer aldığı bu kitapta, hep 'şen', hep 'gülümseyen' denemeler var. Felsefenin şiiri, şiirin felsefesi bu kadar güzel mi anlatılır şaşkınlığına yol açan şiirsel düzyazıları var. (...)

"Gönül filozofu Ahmet İnam, eskilerin 'Rind' dedikleri, şimdilerde pek bulunmayan has bir adam. Sözcükleri yalnızca şiiri, felsefeyi değil, bizim de gönlümüzü okşuyor, yüzümüzü güldürüyor. 'Şiir Gerçek İçinde, Gerçek Şiir İçinde' kitabını, felsefenin nasıl gülümsediğini görmek ve evinize buyur etmek için hemen okuyun. Hem bir gönül filozofuyla da tanışmış olmanın saadetini yaşarsınız." (Haydar Ergülen)

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Teknoloji Benim Neyim Oluyor* (1993), *Edmund Husserl Felsefesinde Mantık* (1995), *Ararken* (1996), *Düşten Düşünceye* (1996), *Hıyaran* (1997), *Keşiş Cinler ve Tanıklar* (1998), *Dünya Gönülden Gönüle* (1999), *Bilimin Bin Bir Yüzü* (1999), *Yolculuk Hazırlıkları* (2000), *Hayatımızdaki İnce Şeylere Dair* (2000), *Teknoloji ve Mühendislik Üzerine Bir Yorum* (2000), *Gönülden Bilime Yolculuklar Kitabı* (2002), *Denemenin Ardında: Edebiyat Yazıları* (2003), *Eleştirinin Kıyılarında* (2003), *Şiir Gerçek İçinde-Gerçek Şiir İçinde* (2004), *Dolanmalar* (2004).

ROMAN: *Filiz Nerdesin* (1997).

ŞİİR: *Gülden ile Hoca* (1994).

DERLEME: *Sinema Akımları* (1996).

ÇEVİRİ: *Yönteme Hayır* (P.K. Feyerabend'dan, 1989), *İyinin ve Kötünün Ötesinde* (1989) - *Ahlakın Soy Kütüğü Üzerine* (1990) - *Şen Bilim* (2002) (F. Nietzsche'den).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. basım, 1993), Virgül (sayı: 28, Mart 2000), Teknoloji Benim Neyim Olur? - Dünya Gönülden Gönüle (Kitap Rehberi, Aralık 2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Haydar Ergülen (Radikal, 2.3.2005), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 3.3.2005).

İNAN, Abdülkadir

Türkolog, öğretim üyesi (D. 29 Kasım 1889, Şigay / Çagay (Harı Külmek) köyü / Verxneuralsk (Kunşak) / Ufa (Çelyabinsk) – Ö. 1 Ekim 1976, Ankara). Asıl adı Fethilkadir Mustafaoğlu Süleymanov'dur. Yazılarında bazen A. Başkurt, A. Cılkıbay, F. Süleyman, Abdülkadir Cılkıbay, Türkistanlı, Türkmen, Abdülkadir, İdiloğlu, Fethülkadir Süleyman, Ulukatayoğlu imzalarını kullandı. Ailesi Başkurtların 1864'te iskân edilen Ulu Katay boyunun Kazbörü / Gazi Börü kolundandı. İlköğrenimini Rus-Başkurt ve Çagay'da açılan usûl-i cedide mekteplerinde yaptı, Troitski'deki Resüliye Medresesinden mezun oldu. Yüksek Muallimler Mektebini (1914) bitirdi. 1915-23 yılları arasında ortaokullarda öğretmenlik yaptı. 1915'te Mahkeme-i Şer'iyye Kurulu önünde din ilimlerinden imtihan vererek müderris unvanı ve diplomasını aldı. Başkurt hükümetinin *Başkurt* gazetesinde editör olarak çalıştı. Başkurt Otonom Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti kurulunca Eğitim Bakanlığında fen bölümü başkanlığı görevine getirildi. 1919-20'de Leningrad kütüphanelerinde çalıştı. Birçok değerli eseri Başkurt kütüphanelerine taşıdı. Daha sonra Taşkent'e gitti. Kazak-Kırgız ortaokulunda öğretmenlik yaptı, bir süre de Yesi'de tarih öğretmeni olarak çalıştı.

Semerkand'a çağrıldı ve 1923'te Başkurt Milli Azatlık hareketinin lideri Zeki Velidi Togan ile yabancı ülkelere gitti. 1923'te İran ve Afganistan'da bir yıl kadar kaldı. 1924'te Hindistan'a, oradan da Avrupa'ya geçti. Marsilya, Paris ve Berlin'de kısa sürelerle yaşadıktan sonra 1925 Temmuz'unda

Abdülkadir İnan

İstanbul'a geldi ve Türkiyat Enstitüsüne asistan olarak girdi. 1933'te Türk Dil Kurumunun davcti üzerine asistanlıktan ayrılıp Ankara'ya yerleşti. Atatürk'ün dillc ilgili çalışmalarında yakınında bulundu. 1935'te Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinin kuruluşu sırasında Doğu Türk Lehçeleri profesörlüğüne atandı. 1944'te kendisine profesörlük unvan ve kadrosu verilerek mütercim, okutman, öğretim görevlisi gibi adlarla 1955'e kadar aynı dersleri okutmaya devam etti. 1961'de Diyanet İşleri Başkanlığı Müşavere Heyetine üye seçildi. Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumunda üyelik, başuzmanlık yaptı. Nisan 1964'ten itibaren Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsünde asli üye oldu. Bir trafik kazası geçirince bu görevlerinden ayrıldı.

İlk yazısı 1908'de *Vakit* gazetesinde çıktı. Birçok tarih, edebiyat, folklor, etnografi, dilbilimi ve arkeoloji konularında üç yüz kadar makale ve ilmi çalışmaları yayımlandı. Araştırmalarında daha çok Başkurt halkının geçmişine yer verdi. 1910'da folklor araştırma ve derlemelerine başladı. Önce yalnız Başkurtlar üzerinde çalışırken, Zeki Velidi Togan'ın etkisiyle, Kazak-Kırgız, Altay ve Özbek folkloru, özellikle Manas destanı ve Şamanizm hakkında pek çok inceleme yapıp belge topladı. Edebiyatla 1913-16 yılları arasında aktif olarak ilgilenerek nesir ve nazım alanlarında eserler verdi. Şiirlerinde yaşadığı zamanın zorluklarını, halkının çektiği acıları ve eski yayla hayatının özlemini dile getirdi. Zeki Velidi Togan ile *Yeni Türkistan* dergisini (1927) kurdu. Birkaç arkadaşıyla *Halk Bilgisi Haberleri* adlı dergiyi çıkardı. Yazıları *Vakit* (Orenburg), *Şura* (Orenburg), *Taârifü'l-Müslimîn* (İstanbul), *Başkurt* (Orenburg), *Akyol* (Taşkent), *Yeni Kafkasya*, *Türkiyat Mecmuası*, *Türk Yurdu*, *Yeni Türkistan*, *Emel* (Romanya), *Halk Bilgisi Haberleri*, *Türk Hukuk ve İktisat Mecmuası*, *Atsız*, *Azerbaycan Yurt Bilgisi*, *Çığır*, *Tarih-Arkeoloji*, *Etnografya Dergisi*, *Ülkü*, *İstanbul Darülfünun İlahiyat Fa-*

kültesi Mecmuası, Hakimiyet-i Milliye, Yeni Türk, Bozkurt, Kopuz, Oluş, Türk Dili-Belleten, Belleten, Varlık, Çınar, İnkılâpçı Gençlik, Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları, Gök-Börü, Türk Amacı, Türk Sazı, Akşam, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, Doğu, Orhon, Türk Hukuk Tarihi Dergisi, Türk Dili ve Tarihi Hakkında Araştırmalar, Türk Dili, Oğuz, İlahiyat Fakültesi Dergisi, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı, Dünya, Türk Folklor Araştırmaları, Selâmet, Türk Kültürü, Cultura Turcica, Bayrak gibi yayınlarda yer aldı. Fuat Köprülü, Zeki Velidi Togan, Jean Deny, Reşit Rahmeti Arat armağan kitaplarında makaleleri; *İslâm, Türkoloji, Dünya* ansiklopedilerinde yazdığı maddeleri yayımlandı. *Philologiae Turcocae Fundamenta*'ya "Kumuk Edebiyatı" maddesini yazdı. Türk Tarih Kurumu için hazırlamakta olduğu Atatürk'le ilgili hatıraları yarım kaldı. Bu çalışmadan önce yazmaya başladığı anılarının ancak Rusya ile ilgili bölümünü bitirebilmişti. *Divanu Lugati't-Türk* ve *Kutadgu Bilig* ile ilgili çalışmalarda önemli hizmetleri oldu.

ESERLERİ:

OYUN: *Salavat Batır* (Sterlitamak, 1919).

ARAŞTIRMA: *Birinci İlmî Seyahat Dair Rapor* (1930), *Türkoloji Ders Hulasaları* (1936), *Güneş-Dil Teorisi Üzerine Ders Notları* Türkoloji II (1936), *Türkoloji Ansiklopedisi Üzerine Bir Kalem Deneyi* (1. Forma, M. Şakir Ülkütaşır ile, 1938), *Tarihte ve Bugün Şamanizm* (1954), *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Tercemeleri Üzerinde Bir İnceleme* (1961), *Hurafeler ve Menkıbeler* (1962), *Makaleler ve İncelemeler* (başlangıç kısmında biyografisi var. Hikmet Tanyu, tar. 1968), *Eski Türk Dini Tarihi* (1975).

ÇEVİRİ: *Türkistan Sanatkârları Risalesi* (Samoyloviç'ten, 1929), *Moğolların İçtimaî Teşkilâtı* (B.Y. Vladimirtsov'dan, 1944), *Türkmen Tarihi* (Barihold'dan), *Manas Destanı* (1972).

HAKKINDA: Başqort Poeziyahı Aniologiyahı (Ufa, 2000), Saadet Çağatay / Abdülkadir İnan: Makaleler ve İncelemeler (tanıtma, 1968), Abdülkadir İnan / Fünfzig Jahre Wissenschaftlichen Wirkens (Central Asiatic Journal, c. 5, sayı: 2, 1959), İ.A. Tansel / Abdülkadir İnan (Kubbealtı Akademi Mecmuası, Ocak 1977), M. Şakir Ülkütaşır / Abdülkadir İnan (Türk Folklor Araştırmaları Yıllığı, 1977), Naile Binark / Profesör Abdülkadir İnan (Kazan dergisi, Haziran 1971), Türkiye'de Kim Kimdir (sayfa 356, 1961-1962), Türk Ansiklopedisi (c. 20, 1943-86), TDE Ansiklopedisi (c. 4, 1976), Mustafa Erkan / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 22, 2000), Hikmet Tanyu Abdülkadir İnan'ın Hayatı (Türk Tarih Kurumu Üyeleri, s. 667-684), Prof. Abdülkadir İnan (Türk Kültürü, c. 15, 1976), TDDK, TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2004).

İNAN, Âfet

Tarih ve anı yazarı (D. 1908, Doyran / Selânik – Ö. 8 Haziran 1985, Ankara). Tam adı Âfet Ayşe İnan. İlköğrenimini Adapazarı, Ankara, Mihallıççık (Eskişehir) ve Biga'da tamamladı. Bursa Kız Öğretmen Okulu (1924) mezunu. İlk görev yeri olan İzmir'de öğretmenlik yaptığı sırada Atatürk'le tanıştı. 1925'te Atatürk tarafından Fransızca öğrenmek üzere Lozan'a gönderildi, 1927'de yurda döncrek İstanbul Notre Dame de Sion Fransız Kız Lisesinde öğrenimine devam etti. 1929'da ortaöğrenim tarih öğretmenliği sınavına girerek öğretmenlik belgesi aldı ve Ankara Musiki Muallim Mektebine Tarih ve Yurt Bilgisi öğretmeni olarak (1929-30) atandı. 1930 yılında Türk Ocakları Kurultayında Aksaray delegesi olarak, tarih üzerinde çalışanlara önem verilmesini teklif etti ve bu amaçla kurulan Türk Tarih Heyetinde görevlendirildi. 1931'de Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti ve 1935'te de Türk Tarih Kurumu adını alan bu kurumun en aktif üyelerinden biri olarak çalışmalara katıldı. Burada çeşitli yayınlar yaptı.

İnan, 1933'ten sonra Ankara Kız Lisesinde öğretmenlik görevi aldı. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsünün müdürlüğünü yaptı. 1935 yılında Ankara'da kurulması öngörülen Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde kendisine öğretim görevliliği teklif edildi. Ancak yüksek lisans ve doktora eğitimini tamamlamadan bunu kabul edemeyeceğini belirterek Cenevre Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Bilimler Fakültesinin Yakın Çağ ve Modern Tarih Bölümüne kaydoldu. Temmuz 1938'de "*Türk Osmanlı Devrinin Ekonomik Tarihi*" konulu tez çalışmasıyla buradan mezun oldu. Doktora tezinde de çeşitli anket çalışmalarına dayanarak, Türk milletinin dünya milletleri arasındaki yerini bilimsel esaslara göre tespit etmeyi amaçladı ve 1939 yılında sosyoloji doktoru oldu. Bu yıllarda çeşitli bilimsel toplantılara katılarak bildiriler sundu, Cenevre ve Bükreş'te konferanslar verdi, bu süre içinde Budapeşte arşivinde çalıştı. Yurda döndükten sonra Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesine doçent vekili olarak atandı. 1942'de doçent, 1950'de de profesör oldu. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi, Hacettepe Üniversitesi, Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi ve Kara Harp Okulunda Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrim Tarihi dersleri verdi. Ayrıca UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Yönetim Kuruluna seçilerek 1955'ten 1979'a kadar Türk Tarih Kurumunu temsilen, bu kuruluşun Paris'teki genel kurullarına katıldı.

Yurtdışında çeşitli konferanslarda Türk medeniyeti tarihi ve Türk kadın hakları üzerine bildiriler sundu, Türk medeniyetine ve Türkiye Cumhuriyetine dair kitapları yabancı dillere çevrilerek yayımlandı. Türk kadın hakları üzerine yazdığı kitabı UNESCO tarafından Fransızca ve İngilizce yayımlandıktan sonra *Courrier* dergisi tarafından dokuz dile çevrildi. DTCF Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrim Tarihi Kürsüsü başkanı iken Haziran 1977'de kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

İntihap (1930), *Askerlik Vazifesi* (1930), *Vergi Bilgisi* (1930), *Vatandaş İçin Medeni Bilgiler* (1930), *Türk Tarihinin Ana Hatları* (1930), *Türk Tarihi*

Afet İnan, M. Kemal Atatürk ile

Hakkında Mütalaalar (1930), *Recherches sur les Caracthéres Anthropologiques des Populations de la Turquie* (Cenevre, 1939), *Aperçu Général surl'Historie économique de l'Empire Turc-Ottoman* (1941), *Türkiye Halkının Antropolojik Karakterleri ve Türkiye Tarihi* (1947), *Atatürk Hakkında Konferanslar* (1946), *Atatürk'ten Hatıralar* (1950), *Atatürk'ü Anarken* (1955), *Türk Amirali Pirî Reis'in Hayatı ve Eserleri* (1954), *The Oldest Map of America, Drawn by Pirî Reis* (1954), *Eski Mısır Tarih ve Medeniyeti* (1956), *Mimar Koca Sinan* (1956), *Herkesin Bir Dünyası Var* (1958), *Atatürk Hakkında Hâtıralar ve Belgeler* (1959), *Atatürk'ün Askerliğe Dair Eserleri* (1959), *Tarih Üzerine İnceleme ve Makaleler* (1960), *L 'Emancipation de la Femme Turque* (Bclçika, 1962), *Taymis'ten Üsküdar'a: From the Thames to Scutari* (1964), *Atatürk ve Türk Kadın Haklarının Kazanılmas, Tarih Boyunca Türk Kadınının Hak ve Görevleri* (1964), *Medeni Bil-*

Afet İnan

giler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları (1969), *Atatürk'ten Yazdıklarım* (1969), *Kayseri Gevher Nesibe Şifaiyesi* (1969), *Tarih'ten Bugün'e, 23 Nisan 1920 Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Açılışının Ellinci Yıl Dönümü İçin Konferans ve Makaleler* (1970), *'Mesudum, Çünkü Muvaffak Oldum': KemalAtatürk'ten Yazdıklarım* (1971), *'Devletçilik' İlkesi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı 1933* (1972), *İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı 1936 Raporları* (1973), *Ellinci Yılda Tarihten Geleceğe* (1973), *Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi* (1973), *Cumhuriyetin 50. Yılı İçin Köylerimiz* (1978), *Atatürk'ten Mektuplar, İzmir İktisat Kongresi 1923* (1982), *Atatürk'ün Viyana Karlsbat Hatıraları, Atatürk Döneminde Ekonomi.*

HAKKINDA: Meydan-Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedi (1969-1973), Şükran Kurdakul Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gcn. 6. bas. 1999), Türk Ansiklopedisi (c. 20, 1943-86), TDOE-TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2004).

İNAN, Ahmet

Tefsir araştırmacısı. 1962, Kâhta / Adıyaman doğumlu. İlk, orta ve lise tahsilini Adıyaman'da tamamladı. 1985 yılında Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden *"Kur'an'da Takva Kavramı"* başlıklı lisans teziyle mezun oldu. Çeşitli resmi kurumlarda çalıştı. Kısa bir süre din görevlisi olarak Almanya'da görev yaptı. 1991-92 akademik öğretim yılında hükümetler arası kültürel işbirliği çerçevesinde Suriye'de araştırmacı olarak bulundu. Bu süre içinde çeşitli Arap ülkelerinde incelemeler yaptı.

1993 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Kur'an İlimleri Açısından Kur'an'la Yetinme"* adlı teziyle yüksek lisans öğrenimini tamamladı. 1999 yılında Ankara Üniversitesi SBE'de *"Çağdaş Egemenlik Teorisi ile Kur'an'ın Hakimiyet Kavramının Karşılaştırılması"* adlı teziyle doktora çalışmasını tamamladı. Ulusal ve yerel radyo-televizyon programlarına katıldı. Çalışmalarını Dicle Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Bölümü Tefsir Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Makaleleri, fakülte öğrenciliği yıllarında arkadaşlarıyla birlikte çıkardığı *Güldeste* dergisinde başlayarak, *Merhaba, Gençlik, Yeni Şafak, Nubihar, Sözleşme, İslâmiyat, Dini Araştırmalar* vd. dergi ve gazetelerde yayımlandı. *Çağdaş Egemenlik Teorisi ile Kur'an'ın Hakimiyet Kavramının Karşılaştırılması* (1999) adlı bir basılı eseri vardır.

İNAN, Ali Mithat

Araştırmacı-yazar. 27 Aralık 1940, Şanlıurfa doğumlu. Şair ve yazar M. Akif İnan'ın kardeşidir. Urfa Lisesi (1959), Ankara Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı (1965) mezunu. AÜ Türk İnkılap Tarihi Enstitüsünde *"Atatürk'ün Not Defterleri"* adlı tezi ile yüksek lisans (1987) yaptı. Kuleli Askeri Lisesinde edebiyat öğretmenliği (1965), Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüd Dairesi Başkanlığında yayın koordinatörlüğü (1981) görevlerinde bulundu. 1989 yılında albay rütbesi ile emekli oldu. Bilkent Üniversitesi ilc Ankara Üniversitesi Fen ve Eczacılık Fakültelerinde altı yıl Türk inkılâp tarihi dersi okuttu. 2000 yılından sonra Girne Amerikan Üniversitesinde iki yıl Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi dersleri verdi. 2003-04 yıllarında ART ve Akdeniz TV'de haftalık tarih ve edebiyat programları hazırladı. Kıbrıs Doğu Akdeniz Üniversitesi Atatürk Araştırma Merkezinde çalıştı ve Türk inkılâp tarihi ve Atatürk ilkeleri dersleri verdi.

Ali Mithat İnan

1960'lı yıllardan itibaren *Çaba, Hisar, Silahlı Kuvvetler* dergilerinde yazılarını yayımladı. IX. Uluslararası Tarih ve III. Uluslararası Atatürk kongrelerinde bildiriler sundu. 1976 yılında Milliyet gazetesi kitap yarışmasında *"Harf Devrimi ya da Cumhuriyeti Yazıda Yaşatmak"* adlı kitabı ile ikincilik ödülü, 1980 yılında aynı gazetenin yine kitap yarışmasında, *"Türkiye Gündemi ve Varolma Deneyleri"* adlı kitabı ile birincilik ödülü aldı. Ankara Lions Kulübü, Emekli Subaylar Derneği, Çağdaş Dil Derneği, Türkiye Yazarlar Birliği, Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"Atatürk araştırmacıları iyi bilir; 'Not Defterleri', sadece O'nu tanımak açısından değil, yaşadığı dönemin siyasî, askerî, toplumsal olaylarını, bir liderin hangi koşullarda, nasıl oluştuğunu anlamak açısından da eşsiz belgelerdir....

"Ne yazık ki, bugüne kadar [Ali Mithat İnan'ın Genelkurmay'daki defterler üzerine yazdığı yüksek lisans tezi dışında] bunların tümünü ele alan bir araştırma yapılamadı. Belki de kendi tuttuğu bazı notların 'Atatürk'e zarar vereceğinden endişe edildi." (Can Dündar)

ESERLERİ:

Gençlik İdeoloji Toplum (1989), *Atatürk'ün Not Defterleri* (1997).

HAKKINDA: Can Dündar / Ata'nın Gizli Not Defterleri Açılıyor (Milliyet, 13.12.2003), Oya Aslı Taçan / Atatürk'ün Not Defterleri (Ankara Ankara, sayı: 12, Kasım 2004).

İNAN, Ergin

Ressam, yazar. 14 Kasım 1943, Malatya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Malatya'da tamamladı. Bir süre İstanbul Hukuk Fakültesinde (1963) okudu. İstanbul Devlet Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulunu (1968) bitirdikten sonra Salzburg (1969) ve Münih'te (1971-73) öğrenim gördü. 1978'de burslu olarak Münih ve Berlin Güzel Sanatlar akademilerinde araştırmalar yaptı. Bu araştırma ve incelemelerini 1981 yılında Amsterdam, Rotterdam, Lahey ve Londra'da

sürdürdü. 1982 yılında Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde öğretim üyeliğine atandı. 1983-87 yılları arasında DAAD Berlinli Sanatçılar Bursu'nu kazanarak davet edildiği Berlin'de çalışmalarını sürdürdü. Yurda dönüşünde Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümüne 1985 yılında profesör olarak atandı. 1985-86 yıllarında Berlin Güzel Sanatlar Yüksek Okulu Resim Bölümünde misafir profesör olarak desen dersleri verdi. Resim ve desenlerinde Bizans ikonları, anonim Anadolu halk sanatları, Kur'an elyazmaları ve 15. yüzyılda yaşamış olan nakkaş Siyah Kalem'den etkilendi. Yer yer çok ayrıntılı işlenmiş desenlerinde Osmanlıca ve Türkçe yazılara da yer verdi. 1974-93 yılları arasında on dört ödül aldı. Çalışmasını İstanbul'da Yeditepe Üniversitesinde öğretim üyesi olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

İnsan (1971), *Bir Mezar İki Susmuş Söylemez* (1971), *Sözle Anlatılmaz* (1972), *Doğa* (1975), *Dachau Kampı* (1975), *Dostlara Mektup* (1977), *Portreler* (1980), *Kadın Figürü* (1983).

HAKKINDA: Türkiye'de Kim Kimdir (1990-1992), TDOE -TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

İNAN, Esin

Araştırmacı ve öykü yazarı. 16 Ağustos 1944, Trabzon doğumlu. Tam adı Esin İnan Ergintan'dır. 1965 yılında İTÜ İnşaat Fakültesinden mezun oldu. TÜBİTAK'ta araştırma yaptı (1968-72). 1970 yılında İTÜ'den doktor unvanını aldı, araştırma görevlisi olarak çalıştı, 1977'de doçent oldu. 1986'da profesör olarak Boğaziçi Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümüne atandı. 1989'da İTÜ'ye geri döndü ve 1991-94 yılları arasında İTÜ Fen Edebiyat Fakültesi Dekanı olarak görev yaptı. Bu arada 1973-75 yıllarında İngiltere'de Newcastle upon Tyne Üniversitesinde, 1983'te ABD'de Johns Hopkins Üniversitesinde, 1986 ve 1989'da ABD'de Princeton Üniversitesinde, 1995'te İngiltere'de Bath Üniversitesinde ve 1998-99'da ABD'de California Üniversitesinde, 2001-2002'de State Üniversitesinde araştırmacı ve misafir öğretim üyesi olarak çalıştı. İTÜ Fen Edebiyat Fakültesi dekan yardımcılığı (1983-86), İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü temsilciliği (1984-86), aynı yerde senatörlük (1989-91), dekanlık (1991-95), Fakülte Kurulu üyeliği (1992-96, 2000-2002), Yönetim Kurulu üyeliği (1995-2001), İnşaat Mühendisliği Bölümü başkanlığı (1999-2002), Işık Üniversitesi ikinci başkanlığı (2002-) görevlerinde bulundu. Ellinin üstünde bilimsel makale ve bildirisi, bir telif, üç çeviri kitabı vardır. Ayrıca on üç bilimsel eserin editörlüğünü yaptı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Karanlıktaki Aydınlar* (2000), *Umutsuzluğa Yolculuk* (Gülhan Moeel ile, 2002).

ÖYKÜ: *Bu Yazar Yalan Söylüyor* (2002).

Ayrıca çok sayıda İngilizce ve Türkçe mesleki kitabı ve çevirileri bulunmaktadır.

HAKKINDA: Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü 10 (Heceöykü, Ağustos-Eylül 2004).

Kâmran İnan

İNAN, Kâmran

Devlet adamı. 18 Şubat 1928, Bitlis doğumlu. AÜ Hukuk Fakültesi (1951) ve Cenevre Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1953) mezunu. Doktora tezi: "*İnsanlığa Karşı İşlenmiş Cürümler*" (yayımlanmadı). 1955 yılında girdiği Dışişleri Bakanlığında çeşitli görevlerde bulundu. 1973-79 arası AP'den Bitlis Senatörü, 1984'te MDP'den Bitlis Milletvekili seçildi. Cumhuriyet Senatosu Dışişleri Komisyonu Başkanı, Türkiye-AET Komisyonu Başkanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı (1977-83) oldu.

1987'de ANAP'a geçti ve bu partiden milletvekili seçilerek (1987) Devlet Bakanı (1991) oldu. Aynı partiden 1991 ve 1995'te Bitlis, 1999'da Muş Milletvekili seçildi. Avrupa Altın Madalyası, Türkiye-AET Ortaklığı Gümüş Madalyası sahibidir. Birçok dergi ve gazetede dış politika, savunma ve eğitim konularında çok sayıda makalesi yayımlandı.

ESERLERİ:

Dünden Düşünceler (1981), *Devlet İdaresi, Dış Politika, Siyasetin İçinden, Hayır Diyebilen Türkiye, Olaylar ve Düşünceler* (makaleler, röportajlar, 1999), *Cenevre Yılları [Öncesi 1980 Sonrası], Türkiye Gerçeği, Siyaset Yılları* (anı, 2003).

HAKKINDA: Kâmran İnan / Siyaset Yılları (2003), Kâmran İnan (Zaman gazetesi, 2.6.2003).

İNAN, M. Akif

Şair ve yazar (D. 12 Temmuz 1940, Şanlıurfa - Ö. 6 Ocak 2000). İlk ve ortaokulu Şanlıurfa'da, liseyi Maraş'ta bitirdi. Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1972) mezunu. Öğrencilik yıllarında *Hilal* dergisi ve yayınlarını (1962-64) yönetti, Türk Ocakları Genel Merkezinde müdürlük yaptı (1964-69). Türk Taşıt Sendikasında sendikacılık faaliyetinde bulundu (1969-72). Gazi Eğitim Enstitüsünde Türkçe-edebiyat öğretmenliği yaptı (1977-80). Kurucusu olduğu Eğitimciler Birliği Sendikası ve Memur-Sen Konfederasyonunun Genel Başkanlığına (1993-2000) seçildi. 1999 yılının Haziran ayında kanser hastalığına yakalandığı anlaşılarak Ankara'da hastaneye yatırıldı. Tedavilerden ümit kesilince isteği üzerine Aralık ayında götürüldüğü Şanlıurfa'da 2000 yılının ilk günlerinde bir Ramazan gecesi vefat etti.

İlk yazı ve şiirleri 1957'den itibaren mahalli gazetelerde çıktı. 1959'da *Derya* adlı bir gazete yayımladı. 1969 yılında Nuri Pakdil, Rasim Özdenören ve Erdem Beyazıt'la birlikte *Edebiyat* dergisinin, 1976'da Cahit Zarifoğlu, Rasim Özdenören, Erdem Beyazıt, Alaeddin Özdenören ve Ersin Gürdoğan grubu ile *Mavera* dergisinin kurucuları arasında yer aldı. Daha çok *Edebiyat* dergisinde çıkan yazıları ile, ayrıca 1977'de *Yeni Devir* gazetesinde Akif Reha imzası ve kendi adıyla yazdığı köşe yazılarıyla tanındı. 1998'de Kanal 7'de kültür ve sanat programı hazırlayıp sundu. Bazı ürünleri de *Türk Ruhu, Türk Yurdu, Filiz, Yeni İstiklal, Hilal* gibi gazete ve dergilerde yayımlandı. Divan ve halk şiiri geleneğinden yararlandığı şiirleriyle kendi kuşağının usta şairleri arasında gösterildi. 1982'de KASD Deneme Ödülünü aldı. 1995'te Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'ta yapılan Türkçenin Üçüncü Uluslarası Şiir Şöleninde kendisine Türkmenistan'ın ünlü şairi Mahdum Kulu Şiir Ödülü verildi. Ölümünden sonra Urfa Belediyesi tarafından aynı yıl adına şiir yarışması düzenlendi.

Mehmet Akif İnan

M. AKİF İNAN HAKKINDA

1969'dan sonraki şiirleri vezin olarak hece, şekil bakımından ise beyit görüntüsü içinde olduğu halde, getirdiği öz bakımından tamamen farklıdır. Bunlarda Divan ve Halk şiirimizin "hayal ve düşünce" unsurlarının tekrarına rastlanmaz. Yeni ve değişik unsurlar kullanılmıştır, imajlar ahenkli bir söyleyişle donatılmıştır. Beyitlerin dış, iç ve ses yapıları arasında bir uyum vardır. Ayrıca eski edebi sanatların uygulanışına da rastlarız. Bu bakımdan eski şiir geleneğimiz ile bir köprü kurmaya çalışmıştır.

(*Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c. IV, s. 396, 1981)

M. Akif İnan, Edebiyatımızın dününü ve bugününü inceleyen yazılarıyla sosyal görüşlerini kaynaştırırken, bilhassa divan edebiyatımız üzerinde yeni ve önemli görüşler ileri sürmektedir. Divan şiirimizin yaşamakta olduğunu, yerli, milli ve çağdaş bir edebiyat olduğunu belgeler nitelikte... Bu edebiyatın biçim ve öz değerlerinden esintiler bulunan yeni havada "gazel, kaside ve terkibi Bent"ler yazmaktadır. Akif İnan'la gelen bu görüş, dergimin (Edebiyat'ın) öbür şairlerinde de. Divan şiirimizi yeni Özlerde sürdürmek hevesleri doğurmaktadır.

Ahmet Kabaklı

(*Türk Edebiyatı*, c. 3, s. 667, 1974)

"Edebiyat" dergisinin Haziran 1974 sayısında Akif İnan'ın üç gazelini okudum. Daha yola çıkarken ozan, gazelin ilk geleneğini geride bırakıyor, ad veriyor gazellerine. Akif İnan, biçim açısından da gazel kurallarına uymuyor. Onun Gazel adını taşıyan bu üç güzel şiirinin özünde, iç sesinde de bir değişiklik, gazelin geleneksel müziğine uzak düşen bir şeyler var. Bunlara kulağımı koyup dinlediğimde çağdaş yenilik şiirimizden ve halk şiirimizden sesler alıyorum. Bir türküyü çağrıştırıyorum. Türkü yabancı değildir bize, hiç eskimeyecektir, nice eski türküler yakıldığı gibi, nice çağdaş türküler yakılacaktır. Akif İnan bir gazel yazayım, eski bir duyarlığı ve uygarlığı yeniteyim derken, ister bilinçle, ister bilinç altı, halkının diliyle bir türkü geliştirmiştir, taze bir duyarlıkla. Bu duyarlığın gazel duyarlığıyla bir ilgisi yoktur. Akif İnan bir uygarlığa, bir duyarlığa bağlı olduğu için gazel adını vermiş şiirine ama, ister istemez yurdumuzun, ulusumuzun yaşadığı değişimlerin, dil, duyarlık ve uygarlık değişimlerinin etkisinde kalmış. Bu gazellerden bir türkünün tazeliği, yaşama sesi geliyor. Halk dili ve halk duyarlığı baskın çıkmış ta ondan.

Ceyhun Atuf Kansu

(*Barış gazetesi*, 22 Haziran 1974)

Metafizik anlamda soyut bir özün şiirleştiği bu kitapta ruhun tutsaklığından kurtarılması ülküsü gibi bir duygu da sezilmektedir. Kişinin duygularından, kendi iç yaşamından çıkarılarak bir bilim aracı durumuna sokulduğu; insanın kendinden uzak ve kendi bütünlüğünden, kendi varlığından habersiz olduğu, inançların, geleneklerin, değer yargılarının karmakarışık olduğu toplumsal çalkantıların içinde bireyin ve ruhun tutsaklıktan kurtarılması düşünülmelidir. İşte Hicret'teki şiirler böyle bir düşüncenin ürünleridir. Çoğu uyaksız gazel biçiminde yazılan şiirlerde sözcüklere önem verilmiş ve dengeli bir söyleyiş sağlanmıştır.

Muzaffer Uyguner

(*Varlık Yıllığı*, 1975, 1974)

M. AKİF İNAN

YÜREK GAZELİ

Senin hatırınla beni her akşam
dünyanın kirinden yuyar yüreğim

Düş kazılarımın bulgularını
umut sergisine koyar yüreğim

Bütün varlığımı billur sesine
ve özel rengine koyar yüreğim

Mehtaba çiçeğe ve bulutlara
cennet hayalini oyar yüreğim

Kanadısın zaman nehirlerimin
günleri seninle sayar yüreğim

Çevremi donatan yankılarına
sevdanın izine uyar yüreğim

Değil hayalinden akan sözleri
aklından geçeni duyar yüreğim

Bir gün ki anlarsam kayboluşumu
beni cinnetlere soyar yüreğim

(*Tenha Sözler*, 1991)

Hicret Şairi, Kudüs Şairi diye anılmıştır. Beyitlerle ve hece vezniyle Müslüman duyarlığı, yer yer de tasavvufi derinliği olan şiir yazdı. Bu tavrına bağlı olarak zulme, işkenceye, sömürüye karşı çıkan bir duruş benimsedi. 1970'li yıllarda yazılan şiire paralel olarak mesaj iletmeyi amaçlayan, düşünce ağırlıklı bir şiirdir.

"Akif İnan, Divan şiiri nazım biçimini, hece veznini ve halk şiirini bir arada kullanma başarısını göstermiştir. Onun şiiri, bu yönüyle klasik şiirin üslup hususiyetini ve ifade kudretini modern zamana taşıyan bir şiir özelliği taşımaktadır. (...) Akif İnan, Divan şiiri ile günümüz arasında bir köprü kurmuş ve Türk şiirine yeni bir duyarlık kazandırmıştır. O, şiirlerinde, sosyal konuları, aşkı, tabiatı, sade bir ifade biçimiyle yansıtabilme başarısını göstermiştir. O'nun şiiri, 'yerli düşüncenin ürünleri'dir. 'Zamanı aşıp çağı yenileyen' şiirlerdir. Akif İnan, modern çağda milli ve geleneksel bir ses olarak Türk şiirinde kendine has bir yer edinmiştir." (Ali Fuat Bilkan)

"Akif İnan'ın şiirini kurduğu malzeme, ifade biçimleri; girinti ve çıkıntılardan arındırılmış, altı yüzü de

M. AKİF İNAN

YİĞİTLER

Bulup unuttuğum mısra nerdesin
İçimden kaçıran hangi uçaktır

O tepe baştepe yabancıların
Onlarca aldatış utkudur taktır

Kanımın nehriyle cetvellediğim
Bu toprak söyleyin neden çoraktır

En kara putların saldırısında
Yurdumun ki alnı ay gibi aktır

Anamı sorarsan büyük doğudur
Batı ki sırtımda paslı bıçaktır

Yiğitler yol alsa destana doğru
Şehitler gözümde aynen bayraktır

Gel kurut bu çağın kargaşasını
Seninle beklenen şimdi şafaktır

(*Hicret*, 1974)

M. AKİF İNAN

MESCİD-İ AKSA

Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Bir çocuk gibiydi ve ağlıyordu
Varıp eşiğine alnımı koydum
Sanki bir yeraltı nehr çağlıyordu

Gözlerim yollarda bekler dururum
Nerde kardeşlerin diyordu bir ses
İlk Kıblesi benim ulu Nebi'nin
Unuttu mu bunu acaba herkes

Burak dolanırdı yörelerimde
Miraca yol veren hız üssü idim
Kutsallığım belli şehir ismimden
Her yana nur saçan bir kürsü idim

Hani o günler ki binlerce mü'min
Tek yürek halinde bana koşardı
Hemşehrim nebi'ler hâtırı için
Cevaba erişen dualar vardı

Şimdi kimsecikler varmaz yanıma
Mü'minden yoksunum tek ve tenhayım
Rüzgarlar silemez gözyaşlarımı
Çöllerde kayıp bir yetim vahayım

Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Götür müslümana selam diyordu
Dayanamıyorum bu ayrılığa
Kucaklasın beni islam diyordu

(*Tenha Sözler*, 1991)

laştırıp sömürdüğüne karşı tavır alışı bile modern dünyanın şiiri olduğunun bir göstergesidir. 'Modernlik'in hâlâ, Skolastiğin örüntüsü 'akıl' ve 'iman' karşıtlığı temelinde ele alınıp tartışıldığı, daha doğrusu tartışılamadığı, bir modern olduğunu düşünüyorum. böyle bir terkibe ulaşması, İnan'ın sanatçı duyarlılığının saflığına, gücüne, kısacası sanatçı ruhuna işaret eder." (İsmail Kıllıoğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hicret* (1972), *Tenha Sözler* (1993).

DENEME-İNCELEME: *Edebiyat ve Medeniyet Üzerine* (1972), *Din ve Uygarlık* (1985), *Yeni Türk Edebiyatı* (ders kitabı).

HAKKINDA: S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri - Cumhuriyet Dönemi (1998), Nuri Pakdil / Akif İnan'a Mektup (Yedi İklim, sayı: 120, Ocak 2000), Alaeddin Özdenören / Şiirin Geçitleri (1996), M. Adil Oymak / M. Akif İnan'ı Farklı Bir Anlatım (Harran dergisi, sayı: 60, Ekim 1999), Nazif Gürdoğan / Hicret'in Kutlu Olsun (Yeni Şafak, 7.1.2000), Nazif Öztürk - Mehmet Atilla Maraş - Ali Fuat Bilkan - D. Mehmet Doğan - Rasim Özdenören - Erdem Bayazıt - Alaeddin Özdenören - Ramazan Kaplan - Şükrü Karatepe - Arif Ay (Türkiye Yazarlar Birliği / Mehmet Akif İnan Kitabı, 2000), D. Mehmet Doğan / Bölünük Ülkede Bir Yitik: Mehmet Akif İnan (Kafdağı dergisi, sayı: 52, Mayıs 2000), Alim Kahraman / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 22, 2000), Rasim Özdenören / Edebiyatın Saklı Dili (2001, s. 84), Hece Taşları / M. Akif İnan (1940-2000) - Korkut Soylu / Gelenekle Bağlarını Koparmamış Bir Şair M. Akif İnan - Ali K. Metin / İyinin Adı Var - Numan Efkâr / Rasim Özdenören'le Akif Üzerine Söyleşi - Mustafa Aydoğan / Akif İnan ve Şiiri - Faruk Uysal / Mustafa İnan: "Ağabeyim Bir Köprüydü (Hece dergisi, Aralık 2002), İsmail Kıllıoğlu / Akif İnan Şiirine Giriş Denemesi (Kaşgar, 37-38, 2004), İsmail Kıllıoğlu / M. Akif İnan: Şiirin Soylusu (Milli Gazete,

taşlanarak birer köşe taşı haline getirildikten sonra yerine konulmuş olmadığı gibi. Biçimsel bir takım benzeyişlere (mesela 'gazel', 'kaside', 'terkib-i bend', 'terci-i bend' kavramlarına yer verilmesine) rağmen, O'nun şiiri modern dünyanın şiiridir. Batı ve Batıcı modernliğin insani olanı nasıl yoz-

[illegible] değildir, örülen duvardaki yerine en uygun hale getirilmiştir. Kusursuz dönüşları bulunan ifade blokları vardır onun şiirinde. Onu eski şiire benzer kılan en önemli özelliklerden biri budur. [illegible] Fakat yine de diyoruz ki, Akif İnan da mahallî mirası bir mirasyedi gibi talan etmemiştir. Onu bir sermaye gibi kullanarak elde ettiği kendine ait kazancı da bu büyük mirasa dahil etmiştir. (Rasim Özdenören)

"Hicret ve Tenha Sözler'de okuduğumuz her mısra, O'nun arayarak bin bir güçlükle bulduğu, titizce kurduğu bir dünyasının yolunu ışıldatır, izleğini duyumsatır, sezdirir. Panoramik bir bakış, İnan'ın şiirinin genel bir tasarımını belirlemede yetersiz kalır, hatta kendine özgü duyarlılıkları söyleyiş tarzını tam olarak kavrayamaz bile. Buna karşılık 'minimalik', duyguların ustalıkla parlatılmış bir bireyci ve dinî nedeni küçük dünyacıklarıyla 'mesnur bir şiir duyarlılığı, Akif İnan'ın şiir dünyasında asla söz konusu edilemez. [illegible] Divan şiirinin çağdaş bir söyleyi-

Mehmet Akif İnan

14.1.2004), Rasim Özdenören / Akif İnan (Kaşgar, 37-38, 2004), Alim Kahraman / M. Akif İnan: En İyi Anlatış Artık Susmaktır (Kaşgar, 37-38, 2004), Medeniyetin Burçları - M. Akif İnan'ın Hatırasına (yay. haz. Turan Koç, A. Dursun, M. Sungur, M. Akdeniz, İ. Hatunoğlu, 2004), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004).

İNAN, M. Rauf

Eğitimci, yazar (D. 1905, Genç / Bingöl - Ö. 29 Şubat 1996, Ankara). İstanbul Öğretmen Okulu (1925) mezunu. Öğretmen olarak Kayseri'nin Zencidere köyündeki Öksüz Yurduna atandı. 1928 yılında Toplu öğretim alanında incelemelerde bulunmak, bilgi ve görgüsünü artırmak üzere Viyana'ya gönderilen dört öğretmenden biri oldu. Üç yıl sonra yurda döndüğünde İzmir İlköğretim müfettişliği, Millî Eğitim müdür yardımcılığı, Manisa Millî Eğitim Müdürlüğü görevlerinde bulundu. 1940-44 yılları arasında Çifteler Köy Enstitüsü müdürlüğü, 1944-46 yıllarında Hasanoğlan Köy Enstitüsü müdürü ve meslek dersleri öğretmeni olarak görev yaptı. Hasanoğlan Yüksek Köy Enstitüsünde iş pedagojisi ve Almanca derslerini de okuttu.

1946 yılında Milli Eğitim Bakanlığı müfettişi, 1947'de Ankara'da Beşinci Ortaokul müdürlüğü ve yurttaşlık bilgisi öğretmeni oldu. 1950'de Niğde Aksaray Ortaokulu matematik öğretmenliğine atandı. Ankara Yıldırım Beyazıt Ortaokulu ve Birinci Sanat Enstitüsünde, Namık Kemal Ortakulunda matematik öğretmenliği yaptı. Köy Enstitüsü çalışmaları ile Türkiye'de iş eğitiminin önderleri arasında yer almıştır.

ESERLERİ:

Birinci Sınıfta Çocuğa Göre Okulun Binası ve Eşyası (1955), *Atatürk ve Türk Kadını*, *Mustafa Necati, Serbest Tahrir* (K. Linke'den çeviri).

İNAN, Yalçın

Araştırmacı-yazar. 1 Ağustos 1942, Kayseri doğumlu. Kırk yıl boyunca felsefe ve din psikolojisi öğretmenliği yapmış olan M. Naci İnan'ın oğludur. 1967'de İstanbul Teknik Üniversitesi Makina Fakültesinden mezun oldu. 1974'te uluslararası ticari faaliyette bulunan Ekonomak Şirketini kurdu. 1994 yılında kendisini bilim çalışma ve kitap yazma faaliyetlerine verdi. 1994-98 yılları arasında toplam 1400 sayfalık üç kitap yazdı, uzmanlık alanı ile ilgili çok sayıda konferans verdi, TV programlarına katıldı. Çeşitli dergilerde yazıları yayınlandı. Tanrı'yı bilim yolu ile anlayabilme konusunda çalışmalar yaptı. Londra'daki Institute of Directors'ın üyesi, Lions ve Rotary Kulüplerin eski üyesidir. Birçok ödül ve onur belgesi aldı.

ESERLERİ:

Kozmos'tan Kuantum'a Bir Patlamanın Sonuçları 1 (2000), *Kozmos'tan Kuantum'a 2* (2000), *Kozmos'tan Kuantum'a Bilim ve Bilim Adamları 3* (2003).

HAKKINDA: Who's Who in the World (ABD, 1982), Türkiye'de Kim Kimdir 1987-2002 (2002).

İNAN, Yusuf Ziya

Tasavvuf araştırmacısı, hukukçu, yazar. 1930, İnegöl / Bursa doğumlu. Akhisar ilk ve ortaokulunu, İzmir İnönü Lisesini bitirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. İstanbul'da avukatlık yaptı. Tasavvufta melâmîliği benimsedi.

ESERLERİ:

TASAVVUF: *Noktanın Düşündürdükleri, Aşk Yağmuru, Ehl-i Beyt'in Kutsal Kadınları, Toprağın Babası Hazret-i Ali, Seyyidü'l-Melâmî Muhammed Nûru'l-Arabî, Fiiller Tecellisi, Sıfat Birliği, Zât Birliği, Hakikat Merdivenleri, Diriliş, Bakabillah, Yeni Bir İnsancıl Felsefe: Melâmet, Melâmîliğin Tarihi Gelişimi, Tasavvuf ve Tevhid Üzerine, Besmele-i Şerif ve Vahdet-i Vücûd, İnsan Üzerine Deneme, İslâm Ahlâkı ve Biz* (1978), *Yaşamak Kudreti, Unutulan Köşe, İçimizdeki Mevsim, Her Gün Güzeldir, Geldiği Gibi.*

SOSYAL KONULAR: *İslâm'da Mes'uliyet, İslâm'da Aile Münasebetleri, Avrupa'dan Sağlanan İmkânlar Raporu, Türkiye'de Alkol Hareketleri, Ahlâk Nizamında Din, İnsana Doğru, İslâm'da Ticarî Ahlâk, İşçi ve Tacirin Sosyal Görevi, İman ve Medeniyet, İslâm Dininde Sosyal Adalet İlkeleri, İnsan Düşüncesinin Hedefi, Türklerde Batılılaşma Hareketleri ve İslâm'da Batılı Düşünce, Atatürk'te Temel Prensipler, Ziya Gökalp Türkçülüğü ve Kemalizm, İslâm'da İlk Komünist Hareketleri ve Bastırılışı: Babek İsyanı, Kemalist Eyleme Göre İslâm İttihadı.*

BİYOGRAFİ: *Ali Nihat Tarlan / Hayatı- Şahsiyeti- Eserleri.*

HUKUK: *Tatbikatta İcra Takibi ve İtirazlar, İcra Tatbikatında Suç Sayılan Fiiller ve Ceza Davaları, Limited Şirketler, Kolektif Şirketler.*

İNANÇ, A. Remiz

Şair. 29 Mart 1932, Manisa doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Manisa'da yaptı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1964) mezunu. 1965-72 yılları arasında İzmir'de, 1972-90 yılları arasında ise İstanbul'da serbest avukat olarak çalıştı. 1990'dan itibaren mesleğini İzmir Barosuna bağlı olarak sürdürdü.

İlk şiiri 1949 yılında İstanbul'da *Beş Sanat* dergisinde yayımlandı. Resim ve tiyatro üzerine eleştiri yazıları 1951-52 yıllarında *Varlık* ve *Yeditepe* dergilerinde, sonraki yıllarda *İstanbul, Varlık, Papirüs* ve *Yeni Biçem* dergilerinde şiirleri yer aldı. 1960 yılında bir sezon İstanbul Arena Tiyatrosunda oyunculuk yaptı. *Dilsu* (1983) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

İNANÇ, Remzi

Yazar. 1935, Diyarbakır doğumlu. Diyarbakır Lisesi (1955) mezunu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimini yarıda bırakarak çalışma hayatına atıldı. 1955-63 yılları arasında memurluk yaptı. Daha sonra Türk Kültür Dernekleri Genel Merkezi (sonraki adıyla Halkevleri) ile T. Öğretmenler Dernekleri Federasyonu ve Türk Dil Kurumunda çalıştı. 1964'te Toplum Yayınevini kurarak *Toplum* dergisini (1964-65, 12 sayı)

Remzi İnanç

çıkardı. 1967'de Memleket Yayınevini kurdu. Çeşitli dernek ve sivil toplum kuruluşlarında görev aldı. *Dernek, Rençber, Sendika* ve *Sosyal Adalet* dergi ve gazetelerini yönetti. 1969 yılında Vietnam Devlet Başkanı Ho Şi Minh'in *Millî Kurtuluş Savaşımız* adlı kitabını yayımlamış olması nedeniyle Ceza Yasanın 142. maddesini ihlalden on sekiz ay hapis ve altı ay sürgün cezasına çarptırıldı. 1972 yılında cezaevinden çıkınca yayınevi çalışmalarına yeniden başlayıp Toplum Yayınevi yönetti, aynı adla bir kitabevi açtı. 2003 yılı sonuna kadar kitapçılık ve yayıncılık işini sürdürdü.

İlk yazısı 1950 yılında *Demokrasiye Güven* (Diyarbakır) adlı gazetede yer almıştı. Yazı ve hikâyeleri 1950'den itibaren *Diyarbakır, Hisar, Yelken, Kitap, Belleten, Varlık, Toplum, Bilim ve Sanat* vd. gazete ve dergilerde yayımlandı.

"Peki, anılarda hem kendini anlatan, hem de öznelliğini nesnelleştiren var mı? Var, Remzi İnanç. Yazarımız,

REMZİ İNANÇ

HAMAL

Adam bir yere geldiğinde, içini bir tedirginlik yaladı. Bir tatsızlık, bir yorgunluk, bir susamışlık, bir bezginlik yapışmıştı üstüne. "Neden?" diye sordu, kendisinin bile zor duyduğu bir sesle. Havanın sıcaklığından mıydı yalnızca? Sanmıyordu. Sıcaksa, yaşamında nice sıcaklar, nice soğuklar görmüştü. Peki neydi? Adam, birden, izlendiğinin ayrımına varmakla sıkıntısının nedenini de bulur gibi olmuştu. İzleniyordu işte; hem de yüklü ve ağır biri tarafından.. Nereye giderse o da geliyordu. Bir yerde durduğunda o da duruyordu.

Adam bir ara kaçamak geriye baktı, "Küfeye bir kaç parça daha koysaydım, sesini çıkarır mıydı?" dedikten sonra, nedensiz sol gözünü kırptı ve hemen ardından "Hamalın sesi nasıldır acaba? Gür mü, zayıf mı? Belki de kekemedir." Peki bunu öğrenmek için neden onunla konuşmayı denemiyordu? "Konuşmalı en iyisi, ama söze nereden başlamalıyım?" derken sanki birini yanıtladığı duygusuna kapılıp sevindi.

- Hava çok sıcak, değil mi?
- Gideceğimiz yere az kaldı.
- Yükün biraz ağır oldu ya, kusura bakma.
- Kaç yıllık hamalsın?
- Okuman yazman var mı?
- Evli misin, kaç çocuğun var?
- Hemşerim, sen nerelisin?

Adam bunları içinden geçirirken, nedense utandı ve ayıpladı kendini. Yanı başındaki ses: "Peki efendi" dedi, "utandın bu düşündüklerinden, eyvallah, ama az önce şu elimdeki çantayı da küfeye koysa mıydım, diyen kimdi?"

Adam önden gidiyordu, hamal ardından.

Karşı kaldırıma ayağını uzatmıştı ki, dayanılmaz bir susuzlukla kıvrandı adam. Canı birden bir şey içmek istedi. İlerde küçük bir büfe ilişti gözüne. "İyi," dedi, "orada içeriz." Sonra gözleri parıldadı. Hamala da gazoz ısmarlıyacaktı! Bu sıcakta soğuk gazozla serinlediği için hamal sevinecekti. Belki de, belki değil yüzde yüz konuşacaktı ve adam böylelikle hamalın sesini de duymuş olacaktı. Aman ne iyi!

Adımlarını sıklaştırdı. Bir ara dönüp baktı, hamalda görülür bir değişiklik yoktu. Birazdan gazoz içecek adam hali hiç yoktu.

Adam kendi kendine, "Şimdiye dek hangi müşterisi ona bir şey, örnekse gazoz ısmarlamıştır? Dur bakalım, arkadaş belki de gazoz içmez, olur a! Sormalı kendisine: Ne içersiniz?" Sonra "Bunları fazla şımartmamalı," diye geçirdi içinden. "Bu sıcak havada gazoz en iyisinden de iyidir!"

Büfeye yaklaşıyorlardı. Hamalın o anda ne büfeden, ne de adamın büfeyle ilgili düşündüğünden haberi vardı. Hatta büfeyi bile gördüğü söylenemezdi. Hamal şu anda bir yükü taşımakla görevliydi. Görev ve yük, yükle adam; adam, görev ve yük... Hepsi bir anda küfeye doldurduğunda, hamal bir iyice şaşırmıştı. İşte bu şaşkınlığı sırasında kendisine uzatılan gazoz şişesini alıp ağzına götürmüştü." (...)

(*Adile*, 1965)

bireyler ilişkisini doğru kurduğu için, onu öznellikten kurtuluyor, nesnelleşiyor. Böylelikle anıları kişisellikten kurtarıyor. Remzi İnanç'ın anıları, hepimizin, insanın anıları oluyor.

"Remzi İnanç'ın anılarını okuduktan sonra şunu düşündüm. Remzi İnanç, nasıl oluyor da, tekil anıları, insan türünün anılarına dönüştürüyor. Bu nokta bence son derece önemli. (...) Remzi İnanç yazı sanatına ticari açıdan bakmıyor. Bundan ötürü, düşüncelerini, duygularını insanileştiriyor. Remzi İnanç, insan türünü içselleştirmiş. Kar Altında Güller Var adlı eseri güzel kılan bir nokta da kurgusu. Önemliyle önemsizi ayırmayan, vıdı vıdı gereksiz ayrıntılarla eseri boğan... yöntemle yazılmamış anılar. Remzi İnanç anlamlı, insani olanı anlatmış. Remzi İnanç'ı anı edebiyatımızı gerçekten zenginleştirdiği için kutluyorum." (Cengiz Gündoğdu)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Adle* (1965), *Şey* (1985).

ANI-PORTRE: *Gün Gördüm Yüzler Gördüm* (1998), *Kar Altında Güller Var* (2002).

ÇEVİRİ: *Behrengi'nin Üç Masalı* (ortak çeviri, 1977).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. 1, 1982), Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997), Hüseyin Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Metin Fındıkçı / Toplumun Yüzleri (Virgül, sayı: 16, Şubat 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Kar Altında Güller Var (Cumhuriyet Kitap, 7.3.2002), Ruşen Hakkı / Kar Altında Güller Var (Özgür Kocaeli, 21.3.2002), Server Tanilli (Cumhuriyet, 22.3.2002), Mustafa Şerif Onaran / Remzi İnanç'ın Ankara Tanıklığı (Gazete Ankara, 10-17.5.2002), Alaattin Bilgi / Ankaralı Gözüyle Anılar Portreler (Evrensel, 28.5.2002), Muzaffer Uyguner / Kar Altında Güller Var (Türk Dili Dergisi, sayı: 90, Mayıs-Haziran 2002), Behçet Çelik / Kar Altında Güller Var (Virgül, sayı: 52, Haziran 2002), Cengiz Gündoğdu (İnsancıl, Temmuz 2002), Mehmet Yalçın / Kitaba Yapıya Dökülmüş Bir Yaşam: Remzi İnanç (Cumhuriyet Kitap, 24.7.2003).

İNANÇ, Reşit Halil

Hukukçu, İslâm bilgini (D. 1892, Elbistan / Kahramanmaraş - Ö. 1959). Bilginler ve kadılar yetiştiren bir aileye mensuptur. İlkokul ve rüştiyeyi (ortaokulu) Elbistan'da bitirdi. Medreselerde eğitimini tamamladıktan sonra Sivrihisar Kadılığına, kadılıkların lağvedilmesi üzerine Elbistan Müderrisliği ve Müftülüğüne atandı. Uzun bir süre görev yaptı, arı sokması sonucu vefat etti.

Çoğunluğu Arapça ve Farsça yazma ve matbu eserlerden oluşan zengin kitaplığı, ölümünden sonra oğlu Sırrı İnanç tarafından Darende İlâhiyat Fakültesine bağışlandı. *Akide-i İslâm* (1954) adlı bir eseri vardır

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

İNANÇ, Üstün

Gazeteci-yazar. 1937, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini tamamladığı İstanbul'da Basın-Yayın ve Gazetecilik Yüksek Okulunu bitirdi. Gençlik yıllarında yazdıkları *Yelken, Durum, Sanatkâr* ve *Büyük Doğu* dergilerinde yayımlandı. *Tercüman* gazetesinde (1956) stajyer muhâbiri olarak başladığı gazeteciliğini *Babıalide Sabah, Bugün, Son Havadis*, yine *Tercüman, Zaman, Yeni İstanbul* gazetelerinde sürdürdü.

Son yıllarda romanlarıyla yeni bir çıkış yaptı. *Yalnız Değilsiniz* adlı romanından yönetmen Mesut Uçakan'ın uyarladığı aynı adlı filmi büyük ilgi uyandırdı. İstanbul Şehir Tiyatroları Repertuar Kurulu üyeliğinde bulundu. Bir dönem TGRT'de dramaturg olarak çalışan Üstün İnanç, *Kanayan Yara Bosna* filminin de senaryo yazarıdır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Gösteri Sanatları Merkezi Müdürlüğü yapan sanatçı, bu merkezde yöneticilik yanında öğretmenlik de yaptı.

ESERLERİ:

OYUN: *Kurt Kapanı, İlk Kurşun, Sultan Abdülhamit* (Necip Fazıl Kısakürek'in aynı adlı tiyatro eserine prolog).

ROMAN: *Yalnız Değilsiniz* (1988), *İnsanlar Böyleydi* (1988), *Ayıp Uşakları* (1989), *Bir Kimlik Lütfen* (1994), *Makedonya Gamzesi-Osmanlının Çıkamadığı Jön-Türk Tüneli* (2004).

ARAŞTIRMA: *İmralı'da Neler Oluyor? Apo, PKK ve Saklanan Gerçekler* (Can Polat ile, 1999).

HAKKINDA: Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (2000; Tiyatrodan Romana Uzanan Çizgi: Üstün İnanç, s. 153-155), Mehmet Nuri Yardım / Kimlikli Sanat (Türkiye, 26.2.2000).

İNANÇ, Zülfikar

Şair ve yazar (D. 1927, Arapgir / Malatya – Ö. 1992). Ortaokulu bitirdikten sonra öğrenimine devam etmedi. Malatya Mensucat Fabrikasında işçi olarak çalıştı. Şiir, makale ve fıkra türlerindeki ürünleri 1944 yılından itibaren çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Sınırdan Mektup (1949), *Türk Kalbi Böyle Çarpar* (1952).

HAKKINDA: Mehmet Gülseren - Ahmet Şentürk / Malatyalı Şairler Antolojisi (c. 1, 1990, s. 68), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

İNANÇALP, Cevdet

Bkz. MUALLİM CEVDET

İNANDI, Seyyid Battal

Bkz. ARVASİ, Battal

İNATÇI, Ümit

Şair, ressam. 1960, Limasol / Kıbrıs doğumlu. 1978'de Londra Holborn Center School of Art and Design, sonra İtalya (Perugia) Pietro Vannucci Güzel Sanatlar Akademisinde eğitim ve lisansını tamamladı (1979-84). Perugia İnstituo Europea Dello Arti Operative (Biçim Semiolojisi, Algı Kuramı) aydınlanma kursuna katıldı (1997-98). Açtığı kişisel sergilerin yanında, karma sergilere de katıldı. 1993'te, Birinci Sharja Sanat Bianeli Altın Madalya Birincilik Ödülü ve İtalya'da çeşitli yarışmalarda dört ödül aldı. Şiirlerini *O Sinirin Düğümü* adlı şiir kitabında topladı.

HAKKINDA: Zübeyir Yılmaz – Ramazan Okumuş / Kıbrıs Türk Şiiri (1992).

İNBAŞI, Mehmet

Tarih araştırmacısı. 14 Nisan 1966, Kayseri doğumlu. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (1987) mezunu. Yüksek lisansını (1991) ve doktorasını (1995) Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde araştırma görevlisi (1987-95), yardımcı doçent (1995-2003), doçent (2003-) olarak çalıştı. Kütüphanecilik bölümü başkanlığı, Fen Edebiyat Fa-

Mehmet İnbaşı

kültesi fakülte kurulu üyeliği, Arşivcilik Anabilim Dalı başkanlığı, Dokümantasyon Anabilim Dalı başkanlığı, Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı başkanlığı, Sosyal Bilimler Enstitüsü müdür yardımcılığı görevlerinde bulundu.

Makaleleri, *Acta Orientalia Academiae Scientiarum Hung, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, Turkish Review of Balkan Studies, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Mlaga Mesecuna, Tarih ve Medeniyet, Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Araştırmaları, OTAM, Moslemische Revue* dergilerinde yayımlandı. *Osmanlı, The Turks, Türkler* için maddeler yazdı. CIEPO (Comité International d'Études Pré-Ottomanes et Ottomanes, Paris) üyesidir.

ESERLERİ:

XVI. Yüzyıl Başlarında Kayseri (1992), *Rumeli Yörükleri 1544-1675* (2000), *Ukrayna'da Osmanlılar Kamaniçe Seferi ve Organizasyonu - 1672* (2004).

İNCE, Adnan

Edebiyat araştırmacısı. 14 Nisan 1953, Avanos / Nevşehir doğumlu. Babasının Ankara Askerî Dikimevine girişi sebebiyle ailesiyle 1958'de Ankara'ya yerleşti. 1959'da Kartaltepe İlkokulunda başladığı öğrenimini Abidinpaşa ve Mamak ilkokullarında tamamlayıp Mamak Ortaokulunu ve Başkent Lisesini (1970) bitirdi. Aynı yıl girdiği Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 1974'te mezun oldu. 1974-77 yılları arasında Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu'nun danışmanlığında *"Salim Tezkiresi Mesnevisi"* tezi ile yüksek lisans yaptı. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Kürsüsünde Prof. Dr. Halûk İpekten'in danışmanlığında *"Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid"* adlı tezi ile doktorasını (1981) tamamladı. 1975-77 yıllarında Polatlı Kız Meslek Lisesinde edebiyat öğretmeni, 1977-82 yılları arasında Fırat Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Osmanlıca okutmanı, 1982-94 yılları arasında da öğretim görevlisi ve yardımcı doçent olarak çalıştı. 1994'te Adnan Menderes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesine yardımcı doçent olarak atandı ve 1994'te doçent, 2000'de de profesör oldu. Çalışmalarını metin kurma ve çevriyazı esasları, metin şerhi ve daha ziyade telif tercüme olarak adlandırılabilecek erken ve geç Batı Türkçesi metinleri üzerinde yoğunlaştı. *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*'ne de yüze yakın madde yazdı.

ESERLERİ:

Sâlim Divânı Tenkitli Basım (1994), *Cem Sultan Cemşîd ü Hurşîd* (2000), *Salim Tezkiresi* (2003).

HAKKINDA: TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

İNCE, Hakan

Gazeteci-yazar. 1970, İstanbul doğumlu. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tarih Bölümünden mezun oldu. Gazeteciliğe 1991 yılında muhabir olarak adım attı. Çeşitli yayın organlarında editörlük yaptı ve yazılar kaleme aldı.

ESERLERİ:

Beyaz Ahtapot-Türkiye'de Narko-Dolar Savaşları (2002), *Aşk Hep Vardı / Tutkulu Satırlar* (2002), *Özal Suikastı* (2003).

İNCE, Kaan

Şair (D. 2 Şubat 1970, Ankara - 11 Ağustos 1992, İstanbul). Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Sosyoloji Bölümünde okudu. Şiirleri *Çağdaş Türk Dili, İzlek, Promete, Yazılı Günler* gibi dergilerde yayımlandı. İstanbul'da bir otelin penceresinden atlayarak intihar etti. Ölümünden sonra *İzlek* dergisini çıkaran arkadaşlarının girişimiyle Kaan İnce Kültür ve Sanat Vakfı kuruldu. 1992 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödüllerinde "Dikkate Değer Şairler" arasında yer aldı. Eserleri ölümünden sonra yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Gizdüşüm (1992), *Kan* (1997).

İNCE, Murat

Şair. 20 Eylül 1969, Sorgun / Yozgat doğumlu. Duygu Adamı adını da kullandı. Ankara Yıldırım Beyazıt İlkokulu, Aydınlıkevler Ticaret Lisesi mezunu. Eskişehir Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinde Sağlık Kurumları İşletmeciliği Bölümünde okudu. Özel bir sağlık kuruluşunda finans yöneticisi olarak görev yaptı.

İlk şiiri Yozgat'ta çıkan *İleri* gazetesinde yer aldı. Ankara'da Ostim Radyo ve TV 2'de, Türkiye Polis Radyosu'nda ve çeşitli radyolarda şiir programları hazırlayıp sundu. Şiir çalışmalarının yanı sıra resim, tiyatro ve sinema ile ilgilendi. Dünya Genç Yazarlar Birliği (2001), ANASAM (2001) ve Deniz Kuv-

Murat İnce

vetleri Komutanlığından (2002) çeşitli ödüller aldı. ANASAM üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Adı Yalnızlık* (2000), *Elveda* (2001), *Reisin Gönlü* (2002).

DENEME-ÖYKÜ-GÜNCE: *Zamanlı* [illegible] *Duygu Esnemeleri* (2002).

HAKKINDA: Ahmet Sargın / Bizim Şa-[illegible]mız (İleri gazetesi, 20.11.1999), "Adı Yalnızlık" (Karınca dergisi, Ocak 2002), Hisarlılar Sosyal Hayatı Renklendiriyor (İl gazetesi, Kırıkkale, 31.3.2003), Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2003). Edebiyatımızda Ankara-Kale Şiir Yıldızları (2005).

İNCE, Özdemir

. Şair ve yazar. 1 Eylül 1936, Mersin doğumlu. Çevirmen Ülker İnce ile evlidir. Mersin Kayatepe ilkokulu (1948), Mersin Lisesi (1955) ve Gazi Eğitim Enstitüsü Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü (1960) mezunu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimini tamamlayamadı. Sandıklı, Çine, Aydın ve Muğla'da Fransızca öğretmenliği yaptı (1960-68). Bu arada Fransa'da bir yıl kaldı, Paris Üniversitesinde (Sorbonne) Fransızca öğretmenliği ve fonetik enstitülerinden sertifika aldı (1965-66). Yurda dönünce Aydın ve Muğla liselerinde Fransızca öğretmenliğini sürdürdü, bir süre sonra bu görevinden ayrıldı. 1969'da TRT'ye girerek Dış Haberler Müdürlüğünde çevirmen (1969), Ankara Televizyonunda metin yazarı (1970), öndenetim şube müdürlüğü, genel müdür müşavirliği, TRT Televizyon Daire Başkanlığı program ve yayın planlama müdürlüğü, eğitim uzmanı (1970-82) olarak görev yaptı. Bu kurumdan 1982'de emekli oldu. Fransız hükümetinin burslusu olarak 1983 ve 1986 yıllarında Paris'te yaşadı. 1989'da Ankara'dan ayrılarak İstanbul'a yerleşti. 1990-96 arasında Can Yayınlarında, 1996-99 arasında Telos Yayınlarında editörlük görevleri üstlendi. 2002'den itibaren *Hürriyet* gazetesinde köşe yazarlığı yapmaya başladı.

İlk şiiri 1954'te Adana'da *Yağmur* dergisinde çıkmıştı. Sonraki yıllarda şiir, çeviri ve denemelerini *Kaynak, Türk Sanatı, Değişim, Pazar Postası, a, Dost, Şiir Sanatı, Papirüs, Soyut, Türkiye Yazıları, Milliyet Sanat, Yeni Ufuklar, Salkım, Türk Dili, Yeni Düşün, Adam Sanat, Gösteri* ve *Varlık* dergileri ile *Dünya* ve *Güneş* gazetelerinde yayımladı. Şiirlerinin yanı sıra Yunan ve Fransız edebiyatından yaptığı şiir ve şiir kuramı üzerine yazı çevirileriyle tanındı. Şiirlerinde İkinci Yeni akımının getirdiği olanakları değerlendirerek öznelle nesnelin uyumunu gözeten toplumcu bir şiir geliştirdiği kabul edildi. Metin Cengiz'in değerlendirmesiyle, *"Özdemir İnce'de dil, birçok şairdeki gibi planın bir parçası değil, kendisidir. Coşkusu da, yaşama sevgisi ve sevinci de, hüznü de dilin sanki kendiliğinden ritmi haline gelmiştir. (...) İnce, şiiriyle ülkemizde kendine özgü bir ada oluşturmuş, yerini sağlama almıştır."* Yazılarında da, Türkiye'de Cumhuriyet döneminde yapılması gereken, ama kısmen ihmal edilen edebiyat kuramını ve şiirin sorunlarını ele aldı. Denemelerinde, somutlanan düşünce adamı kimliğiyle, kültür, estetik ve edebiyat sorunlarına olduğu kadar, dünya sorunlarına, toplumun içinde bulunduğu durumlara da el attı. (Ergin Koparan). Son yıllarda siyaset, edebiyat ve estetik sorunlarını irdeleyen yazılarında toplumsal ve kültürel değişimin izlerini yakalamaya çalıştı; özellikle "moda kavramlar"a ve "yükselen değerler"e ironik bir dille eleştiriler getirdi.

Kiraz Zamanı adlı şiir kitabıyla 1968 May Edebiyat Ödülünü, Yunanlı Şair Yannis Ritsos'tan *Taşlar Yenilemeler Parmaklılar* çevirisiyle 1979 Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülünü kazandı. 2000 Abdi İpekçi Özel Ödülünü Cevat Çapan ile paylaştı. Fransız hükümetinin sanat alanında 'Officier

Özdemir İnce

ÖZDEMİR İNCE

ŞUBAT AYINDA ANKARA'DA YAZILAN BİR ŞİİR

Bu yıl erken bastırdı kış!
Yağmur yağıyor, yağmur yağdıkça seviyorum seni.
kar yağıyor, kar yağdıkça seviyorum seni.
karaya vurdukça, sular dondukça
üşüdükçe, bir şeyler yitirdikçe, umudum kırıldıkça
çıkmaza girdikçe yaşam, yüreğim sıkıştıkça,
sen değiştikçe daha çok seviyorum seni.
Donmuş suda çelik tadı var
ağzımda eski tütün ve buruk çay tadı
her sabah yaya geçiyorum bütün Ankara'yı
kömür ve kükürt kokuları arasında
her akşam yaya geçiyorum bütün Ankara'yı
okuyarak bildirilerini direnen öğrencilerin
bakarak yırtık afişlere, şarkıcı resimlerine,
nereye gitsem içimde bir geç kalmışlık duygusu
bu yüzden bir saat erken gidiyorum gideceğim yere
ne zaman, nerede ve nasıl bilmiyorum, ama birden
yaşamın korkunç bir hızla değiştiğini düşünüyorum
ve ikimizin aynı kişiler olmayacağımızı yarın.

Bu yıl erken bastıran kışı yaşıyoruz
Sanki ölümlü kahramanlarıyız kötü bir romanın
yeni bir dilin sözdizimine çalışıyoruz
gökyüzünü verip yüzünü alıyorum
görüntünü verip acıları alıyorum
yüzünü koyuyorum umutsuzluğun yerine

Usumda sesinin ve gövdenin
usumda sesinin ve gövdenin görkemli atlası

ÖZDEMİR İNCE

1

uyurken görmüşler seni yedi uyurlarla
küf kokan ıslak karanlık bir mağarada

dünyanın bir ucunda görmüşler seni ayakta
dipsiz bir gökkubbe dururken omuzlarında

görmüşler seni, bir mermer yontu, kıyılarda
gelirken yedi kat yerden sesin insanlara

görmüşler seni zincire vurulmuş, kayalıkta,
ölüm tanımaz yazgımla yan yana karşı karşıya

mutlu acılar çekerken görmüşler seni dağda
bir kocaman kayayı yakalarmışsın avuçlarında

küçük bir teknede görmüşler seni karanlıkta
yıkanırken bir deniz örselenmiş kanında

aynanın önünde görmüşler seni, ufukta,
kanatlanmadan önce, bakarken bir genç ormana

her yerde görmüşler seni kıyamet kapısında
adımlarının ateşinde yanılırken toprak ana.

2

yürüdüğünü gördüler tarlaların orada
çamur içinde, yorgun, uzaktan gelen

geçtiğini gördüler karanlık sokaklardan
tek tek çaldığını kapalı kapıları

durduğunu gördüler ışık varsa bir yerde
saatine bakıp dinlediğini havayı

morgun önünde gördüler seni hastanede
cigara avucunda morarmış parmakların

titrediğini gördüler terler içinde
ölümün sisi inerken kentler üzerine

boyun eğmediğini gördüler dikti başın
çirkindi ölüm zambak kadar beyazdı

aldanmadığını gördüler aldanırken bile
ararken lanetli soyunu ananı-babanı

ağladığını gördüler utançla eğilmiş başın
kimse inanmadı yenildiğine gülmedi sana

elinde bir iple gördüler seni tek başına
renksiz bir ovadaydın önünde bir ağacın

bir yangın yerinde gördüler seni simsiyah
sıcak külleri savururken soğuk rüzgâr

avlakta gördüler seni süzülüp giderken
av mıydın avcı mıydın anladı anlayacak olan

Nişanını (1990) aldı. Fransız Mallarmé Akademisi (Paris, 1983) muhabir üyeliğine, Liegé Uluslararası Şiir Büyük Ödülü seçici kurul üyeliğine (Belçika, 1983), Uluslararası Şiir Araştırma Merkezi muhabirliğine (Belçika, 1987) seçildi. Ayrıca PEN Yazarlar Derneği Centre International d'Etudes Poetiques (Brüksel) muhabir üyesi ve kurucularından olduğu Reseau Universitaire Euro-Mediterraneen Pour la Poésie (Strasbourg) yönetim kurulu üyesidir. Kitapları Fransızca, Bulgarca ve Yunancaya çevrildi.

"İlk dönem şiirlerinde topluma dönük gözlem ve izlenimlerini, bireyin dünyasından izlerle yansıttı. Kurduğu imgelem dünyası ile şiirinin anlamsal boyutlarını zenginleştirdi. Giderek daha yalın bir söyleyişi önceledi. Anlatımcı bir şiirden uzaklaştığı gözlendi. Karşı Yazgı, şairin poetikasının, bundan böyle alacağı yolun özgün bir yapıtı olarak karşılandı. Elmanın Tarihi ile söylemini çoğullaştıran şiire açıldığı gözlendi. Bu, bir bakıma da, onun şiirinin açılımlarını da gösterir niteliktedir." (Feridun Andaç)

"Hem kendisini iyi yetiştirmesinden hem de eğitimciliğinden kaynaklanan önemli bir yanı vardır Özdemir'in: Sistemli düşünür. Üstüne teorik yazılar yazacak kadar, şiiri iyi bilir.

"Her şeyden önce, anadilini çok iyi kullanabilen bir şairdir Özdemir İnce. Öğrendiği yabancı diller, daha önce de söylediğim gibi şiirinin ufkunu genişletmiş ve giderek onu, evrensel bir şair yapmıştır.

"Başta Ritsos olmak üzere, baba şairlerle şiir tokuşturması da vardır...

"Mani Hayy'ı okudukça: şiirinin anısı olduğunu, savgüdenliğe düşmeden bir şey söylemek için yazdığını ve dili bunun için köpürttüğünü, sancısı olan bir şiir damarını genişlettiğini gördüm. Kendi yaşamında diğer yaşamları birleştirmeye çalışarak şiirini kotarması en önemli yanı bence." (Nihat Ziyalan)

"Felsefenin şiirle buluştuğu yerde duruyor Özdemir İnce'nin şiiri, hayatın, ölümün, insana ait tüm duyguların sınırlarında dolaşıyor, Eylül 2002'de yayımlanan son şiir kitabı Ot Hızı'nı elinize alıp oturursanız bir koltuğa; yolunuz 'Magrip'ten Maşrık'a, Anadolu'dan Bereketli Hilal topraklarından kutsal kentlere' uzanıyor. Özdemir İnce'nin kapalı, çağrışımlarla dolu şiir dili de bu gizemli coğrafyada yol gösteriyor size, bazen tuzaklara çekiyor, sürprizlerle dolu bir yolculuk başlıyor." (Çiğdem Ülker)

"Özdemir İnce, şiirinin yanı sıra, eleştirel denemeleriyle de Türk yazınına değerli tohumlar eken bir yazın ve düşün adamı. Şiirinin dünya şiiriyle olan akrabalığı, Türk şiirinde özgün

bir sese dönüşüyor. Bu özgünlük, sözcüklerin seçiminden, dizelerin Zigurrat örneği birbirini tamamlayan, bir diğerini kendi içinde yükselten sarmal yapısından, imgelerin benzersizliğinden kaynaklanıyor." (Ayten Mutlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kargı* (1963), *Tutanaklar* (1967), *Kiraz Zamanı* (1969), *Karşı Yazgı* (1974), *Rüzgâra Yazılıdır* (1979), *Elmanın Tarihi* (1981), *Kentler* (1981), *Yedi Deryalar Geçsen* (1983), *Siyasetnâme* (1984), *Eski Şiirler* (1985), *Hayat Bilgisi* (1986), *Zorba ve Ozan* (1987), *Başak ile Terazi* (1989), *Cangılekleri Tavandadır* (1989), *Burçlar Kuşağı* (1989), *Güneş Saati* (1990), *Girlevik* (1990), *Gündönümü* (1992), *Yazın Sesi* (1994), *Yağmur Taşı* (1994), *Tekvin* (*Toplu Şiirler 1*,1994), *Delta* (Toplu Şiirler 2,1994), *Tohum Ölürse* (Toplu Şiirler 3,1994), *Yağmur Taşı* (Toplu Şiirler 4, 1995), *Uykusuzluk* (1996), *Mani-Hayy* (1998), *Seçme Şiirler* (1998), *Evren Ağacı* (2000), *Ot*

Özdemir İnce

"ŞİİR BULAŞICIDIR. / ŞİİR YAŞAMIN İÇİNDEDİR."

Halil Gökhan

Şiirin yerini ve biyolojisini, şiiri bilme merakına kapılanlar için bu çok önemli bilgiyi, Paul Eluard'ın 13 Ekim 1949 günü saat 23.15'te yayımlanan "Şiir Bulaşıcıdır" adlı radyo konuşmasının tam metnini okumadan edinmek, hiç kuşku yok ki çağımız ve çağdaşlık adına zor görünüyor.

Aynı metinde insansal bütünlüğü son derece tehlikeye düşürenin dil farklılıkları değil, söz özgürlüklerine getirilen yasaklama olduğunu söyleyen Eluard, "Gerçek ozanlar şiirin kendi malları olduğuna hiçbir zaman inanmadılar" derken, şiirin dünyasal paylaşım alanını işaret ediyordu gerçekte. Nesnenin ve gerçekliğin görünmeyen yüzünü, başkasının ya da o yüzü görenin bakışlarıyla taramak tutkunun oluşturduğu bir alandır bu.

Bu alanın Türk Şiiri adına, şiir çevirisinde cömert (ve şimdi durmuş) bir çabası olan Özdemir İnce'nin dilimize Eluard'dan metinler olarak kazandırdığı "Ozan ve Gölgesi" kitabı, şiir üzerine sözü edilen paylaşım alanında önemsemek gerekiyor. Zira, "ben"i biz, "biz"i ben yapan bir dünya elçisinin yazılarını, "bizim" için gerekli, hatta vazgeçilmez görünenleri" seçerek işlemiş olan bu çeviri çabasında da aynı dünya elçiliğini bulmak gerekir.

Dünya dili oluşturma

Dünya şiirlerinin öğrenciliğine, öteki yüzlere başka bakışlarla bakmak çabasını eklemek, bu öğrenciliği bir yerde adlandırmak olacaktır. Çünkü bütün dünya şiirlerinin öğrenciliği çağdaş şair için olmazsa olmaz bir donanımı göstermektedir. Öteden beri küre olan dünyadaki devranış, varoluş ve gerçeklik türlerinin türdeş ve yakın oldukları bilgisini açığa çıkarma işini amaç edinmiş olan şair türü, çağdaş anlamıyla artık bilinen değil aranan bir soyun temsilciliğini yürütmektedir. Bu en sıradan (ama ön sıradan) soyun temsilcisi şarkı söylemekte, sesler duymakta ve duyduğu sesleri (kendi dilinde) kendine özgü diliyle adlandırmaktadır, öyleyse şiir çeviren, duyduğu seslere bir başka dilde türdeş ve yakın sesler bulan -kimi zaman da bulamaymca denkliklere girişen; hiç olmuyorsa "adlandırılamazlığı" vurgulayan- kişidir. Bunları yapmak için de bir dünya dili oluşturma çabasında gezinir. Çeviri dili diyebileceğimiz bu oluşturma, gerçekleştirme yaklaşımına, iki dil arasında (çevirilen ve aktarılan) ancak bir yer arayabiliriz, öyleyse bu yaklaşım, öteki yüze bakma çabası içinde çırpınan bir melez yaklaşımdır.

Cumhuriyet dönemimizi kavrayan şairlerimizde bu melez yaklaşım refleksine çoğunlukla rastlıyoruz. Kendi şiirine başka bakışların açısını, başka sesleri de katmakta hiçbir zaman geri durmamış olan bu soy şairlerin şiirler aktardığını da biliyoruz. Ama bu aktarmalar çoğu kez bütünlüklü ya da o sesin dolayımını kavrayıcı olmaktan uzak düşmüştür. Elbette ki günümüz gereksinmelerinden hareket edildiğinde 30-40 yıl öncemize ilişkin doyurucu bir şiir çevirisi klasiği bulmak hemen hemen olanaksızdır.

Yararsız saptamalar ve sızlanmalar bir yana ... Öncelikle dünya şiiriyle aşılanmanın, dilimiz ve başka diller arasında duran bir paylaşım alanının -yatay ve düşey olarak- en genişine sahip olmanın duyarılmaz vazgeçilmezliğini bilmek ve paylaşmak zorundayız.

Bu alanda neler ve kimler olmak?

Özdemir İnce, bu alanın ölçütlerini bir "vaziyetin durumu" olarak ele almış ve sayısını 11'e çıkarmıştı. Her ne kadar söz konusu durum saptamasında genellikle "evrensellik, evrensel şiir" gibi adlar geçtiyse de o da aynı oyunun kurallarına işaret ediyor ve "yazınsal düzlemde bir zamansal süreklilik, kültürel ve zihinsel bütünlük" ün altını büyük kimlik adına çiziyordu. Biz burada daha çok İnce'nin şiir çevirmenliğine, yani bu ara-alanda çabalayan ve bocalayan Türk şiirinde onun bütünlüklü ve tutarlı cömertliğine sözü getirmek istiyoruz.

Kuşkusuz, bu cömertliğin altyapısında bütünüyle saf bir yurt sevgisi ya da onun ayarında bir hizmet anlayışı bulmak da mümkündür. Fakat ara-alanda İnce'nin yaptığı işlerde öndüzleme çıkan daha çok onun seçimidir. Birden çok kültürden dilimize yaptığı aktarmalarda bu seçimin bir öncelik ve hiyerarşi arama refleksine tutunduğuna dikkat

çekmek istiyorum... İnce'nin, bir öncelik dahilinde kendi şiir çevirmenliğini bir misyon noktasına kadar tüketişinde, çağdaş şairin yaşamsal besinlerinde aranması gereken rejimi bulmak mümkündür... Belki de bu rejimin şair Özdemir İnce'de yarattığı gerilim ve tehlike, onu 1991 yılında Rimbaud çevirisinden sonra kendine ilişkin bir felaket tellallığına itmiş ve şiir çevirmenliğinin şairliğinin önüne artık geçmemesi iradesi içinde bu ara-alanı terkettiğini açıklamıştır.

Ama İnce'nin düzyazı çevirmenliği sürmektedir (Saptırılmış Vasiyetler, Yavaşlık: Milan Kundera) ve görünen o ki daha da sürecektir. Lavoisier Kanunu'na uyan davranış içinde, şiir çevirmenliğini bırakmasından sonra, sayısı yediye ulaşmış bulunan deneme kitaplarının altısını bu açıklamadan sonraki tarihlerde yayımlamış olmasını, İnce'nin şiir çevirmenliğine ayırdığı zihinsel ve fiziksel çabayı başka bir alana kaydırması olarak açıklayabiliriz, Şiir Çevirmenliğini terkedişten sonra gelen üç şiir kitabı, dört ciltlik Toplu Şiirler, altı deneme kitabı ve ağır editörlük çalışmalarını alt alta topladığımızda, şiir çevirisine değişilen bir toplam "olasılığına" ulaşmış oluruz ki bu da şiir çevirisinin görünüşteki hacimsel küçüklüğüne çok fazla itibar edilmemesi gerektiğini anlatır bize... Görünüşteki biçimsel sıradanlığın gerisinde niceliğin değil, niteliklerin hiyerarşisi vardır.

Çağdaş şiirin doruklarını

Yayımlanmasından yaklaşık olarak elli yıl sonra çağdaş bulunarak selamlanan Lautréamont, bütün zamanların modern şairi Arthur Rimbaud; gelenekten bir yaşam etiketi çıkaran Kavafis; Seferis, Ritsos, Guillen, Yevtuşenko, Laâbi, Adonis, Alain Bosquet ve Rene Char (4), Özdemir İnce'nin çağdaş şiirin doruklarından dilimize kazandırmış olduğu yüksekliklerin adlarıdır. Bu adların kapladığı şiir doruklarından Türk şiirine aşılanan yansımalarla, daha aydınlık ve büyük bir şiire giden yolculuğun sakinleriyiz.

(*Dünyanın Bütün Şiirlerinin Öğrencisi, Cumhuriyet Kitap*, 22 Ağustos 1996)

Hızı (2002), *Bütün Şiirlerim II* (2002), *Bütün Şiirlerim III* (2003).

DENEME-İNCELEME: *Şiir ve Gerçeklik* (1986), *Söz ve Yazı* (1991), *Tabula Rasa* (1992), *Dinozorca* (1993), *Yazınsal Söylem Üzerine* (1993), *Tarih Bağışlamaz* (1994), *Çile Törenleri* (1995), *Bu Ne Biçim Memleket* (1996), *Yaşasın Cumhuriyet* (1999), *Şiirde Devrim* (2000), *Mevsimsiz Yazılar* (2002), *Gördüğünü Kitaba Yaz* (2002), *Pazar Yazıları* (2002), *Tersi Yüzü* (2003), *Yedi Canlı Cumhuriyet, Isırganın Faydaları* (2003), *Yazmasam Olmazdı* (2004), *100 Para Yazısı* (2004), *Denek Taşı* (2005).

SÖYLEŞİ: *Ne Altın Ne Gümüş* (1997).

ÇEVİRİ-DERLEME: *Bulgar Şiirleri Antolojisi* (1971), *Küba Şarkıları* (N. Guillen'den, 1976), *Taşlar Yinelemeler Parmaklıklar* (Y. Ritsos'tan, 1978), *Boyun Eğmeyen Ülke* (Y. Ritsos'tan, 1979), *Evren İçinde Evren* (A. Bosquet'den, 1979), *Şiirler* (Y. Ritsos'tan, 1983), *Yaşlı Kadınlar ve Deniz* (Y. Ritsos'tan, 1984), *Joaquin Murieta'nın İhtişam ve Ölümü* (P. Neruda'dan, 1984), *Zima Kavşağı* (Y. Yevtuşenko'dan, 1985), *Rumluk, Yaşlı Kadınlar ve Deniz*(Y. Ritsos'tan, H. Millas ile, 1989), *Graganda* (Y. Ritsos'tan, 1989), *Erotika* (Y. Ritsos'tan H. Millas ile, 1989), *Söyle Alain* (A. Bosquet'den, 1989), *New York'a Mezar* (Adonis'ten, 1989), *Maldoror'un Şarkıları* (C. Lautréamont'dan, 1989), *Acı ve Gülümseme* (A. Laâbi'den, 1990), *Bütün Şiirleri* (Y. Seferis'ten, H. Millas ile, 1990), *Bütün Şiirleri* (K. Kavafis'ten, H. Millas ile, 1990), *Cehennemde Bir Mevsim* (A. Rimbaud'dan, 1991), *Sessiz Oyun* (R. Char'dar, 1992), *Gragandas / Şiirler-Konuşmalar-Yazılar* (Y. Ritsos'tan, 1993), *Ben Bir Başkasıdır* (A. Rimbaud'nun bütün düzyazı şiirleri, 1999), *Gaspard de la Nuit* (A. Bertrand'dan, 1999).

HAKKINDA: Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçıları Sözlüğü (1974), TDE Ansiklopedisi (1977), Yurt Ansiklopedisi (c. V, 1982), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Enver Ercan - Metin Cengiz - Ergin Koparan - İlker Demirel - Halil Gökhan (Cumhuriyet Kitap, 22.8.1996), Nihat Ziyalan / Özdemir İnce'den "Mani Hayy": Demlendirmeyi Seven Bir Şair (Cumhuriyet Kitap, 19.6.1998), Ayten Mutlu / Özdemir İncc: Bir Şair İki Kitap (Cumhuriyet Kitap, 16.7.1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Enis Batur / Kurşunkalem Portreler (1999), Hami Çağdaş / Özdemir İnce Adres Sormayı Gazetede Sürdürecek (Gösteri, Ocak-Şubat 2000), Hürriyet Yaşar / Özdemir İnce'den "Yaşasın Cumhuriyet": Bir Aydın, Bir Işık (Cumhuriyet Kitap, 10.8.2000), Deniz Durukan / Hiç Kimse Ana Rahmine Sanatçı Olarak Düşmez (Cumhuriyet Kitap, 7.12.2000), Feridun Andaç / Akdeniz'in Lirik Sesi: Özdemir İnce (Superonline.com., 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Şaman'ın "Evren Ağacı" (Cumhuriyet Kitap, 1.2.2001), Hikmet Altınkaynak / Dünyayı Paylaşan Yazarlar (2001), Şiir ve Gerçeklik (Cumhuriyet Kitap, 27.12.2001), Erdal Doğan / Türk Edebiyatı Topallıyor (Radikal Kitap, 6.10.2002), Varlık Dergisi (Ekim 2002), Gördüğünü Kitaba Yaz - Ot Hızı (Cumhuriyet Kitap, 31.10.2002), Çiğdem Ülker / Özdemir İncc- Ot Hızı (Varlık Kitap, Mayıs 2003), Sefa Kaplan / Şairin Sükuneti (Hürriyet Keyif Eki, 14.9.2003), Celâl Soycan / Özdemir İnce Şiiri İçin Bir Eşlik Denemesi (Yasakmeyve, Ocak-Şubat 2004), Çiğdem Ülker / Söyleşi (Yasakmeyve, Ocak-Şubat 2004).

İNCE, Sabit

Şair ve yazar. 28 Ağustos 1954, Kozaklı / Nevşehir doğumlu. Eserlerinde Türkmenoğlu İnce, Âşık İnce adını kullandı. Gerce Köyü İlkokulu (1965), Kozaklı Ortaokulu (1969), Kayseri Ticaret Lisesi (1972), İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi (1976) mezunu. Bir süre *Tercüman*, *Hergün* ve *Türkiye* gazeteleri ile çeşitli dergilerde muhabir ve yazar (1975-76); Toprak Reformu Bölge Müdürlüğü (1978) ve TMO Bölge Müdürlüğünde (1989) uzman olarak çalışıp emekli oldu. Emekliye ayrıldıktan sonra serbest ticaretle uğraştı.

"Milli Eğitimimiz Ne Alemde" başlıklı ilk makalesi *Bizim Anadolu* gazetesinde (1968) yayımlanmıştı; sonraki yıllarda yazı ve şiirleri *Yesevi, Ozan, Bizim Kuşak, Kayseri Çağdaş, Sevgi Yolu, Ana, Erciyes, Çemen, Simav Anadolu, Yalaka, Anadolu Gazetesi, Anayurt, Şirintepe Doruk, Hakimiyet, Gülpınar, Çağdaş* gazete ve dergilerinde yer aldı. *Kozaklı Haber* gazetesi (15 sayı, 1986-88), *Anasam* (12 sayı, 1999-01), *Anadolu Sevdası* (1. sayı, 2005) adlı yayınların sahipliğini yaptı. Kayseri Erciyes TV'de "Halk Âşıklarımız" (1987), Kayseri Elif TV'de "Kayseri Türkülerimiz" (1988), Kayseri Başak TV'de "Türkülerimiz" (1988), Kayseri Radyo As'ta "Türkülerimiz" (1989) programlarını hazırladı. *Ozan* dergisinin şiir yarışmasında mansiyon, *Bizim Kuşak* dergisinin makale yarışmasında Üçüncülük Ödülünü

Sabit İnce

SABİT İNCE

DAĞLAR

Eğer siz de biraz merhamet varsa
Dertlerim artıyor yol verin dağlar
Nazlı yar çıkıpta yoluma dursa
Solmasın goncagül yol verin dağlar

çökmüş dayanmıyor gönlümün damı
Deli, mecnun deyi kınaman beni
Sağımda ardıcı solumda çamı
Size tutunayım el verin dağlar

Ben de sizin gibi yoktan olmuşum
Beli demişim de, karar vermişim
Mansur misli ben de dara girmişim
İpinen öldürmen dal verin dağlar
Mevla binbir çiçek sizi süslemiş
Türlü renkler verip gergef işlemiş
Gelen gider olup göçe başlamış
Ariya çiçeği bol verin dağlar

Acımadan yakıp kesip iz ettim
İniş yokuş dinlemedim düz ettim
İnce gönlü göyündürüp köz ettim
Yanan bağrımızdan kül verin dağlar

kazandı. THM formunda otuz kadar bestesi vardır. İLESAM (kurucu genel başkanı), ANASAM (bir süre başkanı) üyesidir.

"Anlatımda bir usta, serzenişte, ölümde ayrı bir usta Sabit İnce." (İsa Kayacan)

"Sabit İnce, kolay yazan, bol ürün veren bir şair. O, sanki şiir yazmak için kalemini oynatmaz da, sazını kaptığı gibi bir Anadolu çeşmesinin başına veya bir köy odasının minderlerine bağdaş kurup oturan ve anında ürediğinin içini diliyle ve sazının teliyle buğuran bir ozan-şair...Benim gibi sabırsız, ama çileye alışmış, Anadolu sevdalısı.." (Mustafa Ceylan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Ve Aynı Rüzgârla* (1995), *Aşkın Ateşi* (1996), *Sırlı Söz - Suskun Satırlar* (1999).

ANTOLOJİ: *Anadolu Hececileri* (5 cilt, 1999-2000), *Anasam Şiir Antolojisi* (2001), *Anadolu Şiir Antolojisi* (2004), *Anadolu şiir Antolojisi 3* (2005).

DERLEME: *Anadolu Hececileri 1-2* (1999-2000).

HAKKINDA: İsa Kayacan / İkisi Birarada (Keşan Önder, 5.7.2000), Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

İNCEBAYRAKTAR, Özbek

Şair. 15 Nisan 1933, Silifke / Mersin doğumlu. İlk ve ortaokulu doğduğu şehirde okudu. Sivas Öğretmen Okulunu (1954), Gazi Eğitim

Özbek İncebayraktar

Enstitüsünü (1957) bitirdi. Ernis, Isparta, Gönen, Gökçeada, Kırşehir ilköğretmen okullarında öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. 1983 yılında emekliye ayrıldı.

Varlık, Türk Dili, Türk Düşüncesi, Türk Edebiyatı, 20. Asır, Abece dergilerinde yazdı. Atatürk ve yurt sevgisini dile getirdi; halkın sevinçlerini, acılarını, gurur duyduğu zaferleri ve olayları anlattı. Şiirleri okul kitaplarında, antolojilerde ve televizyonlarda yayımlandı. *Akbaba* ve *Papağan* dergilerinde mizahî şiirler ve öyküler yazdı.

ESERLERİ:

Türkiyem Dile Geldi (1979), *Türkiyem Türkiyem* (1997), *Mustafa Kemal'i' Dinliyorum* (2004).

HAKKINDA: Halim Yağcıoğlu / Vatan Bahçelerinden Ender Çiçekler (Kemalist Ülkü, Nisan 1994) - Atatürk Anıtında Bir Çocuk (Kemalist Ülkü, sayı: 315, Ocak 1995), Hidayet Karakuş / Türkiyem Türkiyem (Çağdaş Türk Dili, 1998), M. Güner Demiray / Üç Şiir Kitabı (Kıyı, 1998).

İNCEDAL, Süleyman

Şair. 1935, Kaletavas/ Denizli doğumlu. Davazlı Süleyman mahlasını da kullandı. İlkokulu Kaletavas'ta okudu. Maddi imkansızlıklar nedeniyle öğrenimini sürdüremedi. 1958'de askerliğinin bitiminden sonra Aydın'a yerleşerek çalışmalarını orada sürdürdü. Aydın Yazarlar ve Şairler Derneği üyesidir. İki şiiri bestelenmiştir.

ESERLERİ (Şiir):

Davazlı Süleyman (1994), *İçimden* (2002), *Yolcuyum* (2003)

HAKKINDA: Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairleri Antolojisi (2004).

İNCEDAYI, Cevdet Kerim

Askerî tarih yazarı, devlet adamı (D. 1893, Sinop – Ö. 1951). Harbiyeyi bitirdiği 1914 yılında Birinci Dünya Savaşı'na Kafkas cephesinde katıldı. Savaştan sonra Harp Akademisini bitirerek (1925) kurmay subay oldu. Kurtuluş Savaşı'nın başlangıç yıllarında Ankara'ya giderek mücadeleye katıldı. Büyük Taarruz'da kurmay binbaşı olarak 7. Tümende görev yaptı. Savaştan sonra emekliye ayrılarak siyasete atıldı. Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Yönetim Kurulu üyeliği yaptı. V., VI., VII., VIII. ve IX. dönemlerde TBMM'nde Sinop milletvekili olarak bulundu. 1940-41 yıllarında Ulaştırma Bakanlığı, 1946-47'de Bayındırlık Bakanlığı yaptı. Askerî konularda kaleme aldığı yazıları çeşitli dergilerde yayımlandı. *Türk İstiklâl Harbi Garb Cephesi* adlı eseri, Kurtuluş Savaşı ile ilgili ilk elden kaynak olması ve kurmay gözüyle yazılması bakımından önemlidir.

ESERLERİ:

Türk İstiklâl Harbi Garb Cephesi (1926), *İnkılâp ve İstiklâl* (1936).

HAKKINDA: Sefer E. Berzeg / Kafkas Diasporası'nda Edebiyatçılar ve Yazarlar Sözlüğü (1955, s. 131), Cevdet Kerim İncedayı (Kent Haber, 25.6.2004), Yener Süsoy / Stonc'un Nü Resmini Yapmayı Çok İsterim (Hürriyet gazetesi, 10.4.2006).

İNCEOĞLU, Sibel

Hukukçu, yazar. 1964, Ankara doğumlu. 1983'te İtalyan Lisesini bitirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1987) mezunu. 1990'da Avrupa Üniversitesinde İnsan Hakları ve Avrupa Birliği üzerine yüksek lisans yaptı. 1993-94 yıllarında California Üniversitesinde konuk öğretim üyesi olarak bulundu. Ötenazi konusunda araştırma yapan İnceoğlu, 1997'de *"Yaşama Hakkı Karşısında Ötenazi"* başlıklı tezi ile doktor unvanı aldı. İnsan hakları alanında çeşitli yazılar yazdı. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yaptı. *Ölme Hakkı* (1999) adlı bir basılı eseri vardır.

İNCEOĞLU, Yasemin Giritli

Araştırmacı-yazar. 1961, İstanbul doğumlu. 1983 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Yüksek lisans ve doktora (1990) derecelerini Marmara Üniversitesi Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümünde tamamladı. 1993 yılında üniversitenin aynı bölümünden doçent, 1999 yılında ise profesör unvanını aldı. 1994'te Columbia Üniversitesi Gazetecilik Okulundan Visiting Scholarship (konuk öğretim üyeliği) bursuna hak kazandı. 1997-98 yılları arasında Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesinde dekan yardımcılığı görevinde bulundu. 2002-04 yıllarında aynı fakültenin Gazetecilik Bölümü ve Genel Gazetecilik Anabilim Dalı Başkanı olarak görev yaptı. 2004'te Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalışmaya başladı. Çeşitli uluslararası ve ulusal sempozyum ve seminerlerde medya etiği,

medya-savaş, medyada kadın imajı, internet-çocuk pornografisi, haber medyasında profesyonel sorumluluk konularında bildiriler sundu, yazıları da çeşitli gazetelerde yayımlandı. İLAD (İletişim Araştırmaları Derneği) ile UNESCO (International Clearinghouse on Children and Violence on the Screen) meslek kuruluşlarına üyedir.

ESERLERİ:

Medya ve Toplum, Uluslararası Medya, İletişimde Etkileme Süreci, Medyada Kadın ve Kadın Gazeteciler.

İNCESU, Yıldız

Hikâyeci. 1939, Ankara doğumlu. Ankara Kız Lisesi (1957), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1961) mezunu. Maliye Bakanlığı Dış İlişkiler Bölümünde dokuz yıl çalıştıktan sonra ayrılıp Yeni Ankara Yayınevini (1970) kurdu. Aynı yıl *Saygılarımı Sunarım* adlı hikâyesiyle TRT 1970 Sanat Ödülleri Yarışmasında Başarı Ödülü kazandı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Saygılarımı Sunarım* (1971).

ROMAN: *Süt Güğümündeki Kurbağalar* (1977).

HAKKINDA: Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

İNCİ, Binali

Halk ozanı. 1926, Akdağ köyü / Kelkit / Gümüşhane doğumlu. Şiirlerinde Âşık Serdari mahlasını kullandı. Beş yaşındayken babasının işi nedeniyle ailece Erzincan'a göçtüler. 1939 yılında Erzincan depreminde evini ve iki kardeşini kaybetti. Bu felakette ağır yaralanan babasını tedavi ettirmek amacıyla İstanbul'a getirdiklerinden, bu tarihten itibaren ailece İstanbul'a yerleşmiş oldu. Erzincan'da başladığı ve deprem nedeniyle yarım bıraktığı ilkokul eğitimini İstanbul'da

Binali İnci

BİNALİ İNCİ
(Kelkitli Âşık Serdarî)

AYRILIĞI SÖYLER

Sız derdimi anlatmıyor
Teller ayrılığı söyler
Garip bülbülüm ötmüyor
Güller ayrılığı söyler.

Mızrabı indirelim tele
Getirdim kendimi dile
Kısmet çıktı gurbet ele
Yollar ayrılığı söyler.

Geçirdim gençlik çağını
Tükettim yürek yağını
Ağaç döktü yaprağını
Dallar ayrılığı söyler.

Serdarî der ey kardeşler
Yuvasına döndü kuşlar
Benim gözümdeki yaşlar
Seller ayrılığı söyler.

tamamladı. Ortaokula devam ettiyse de maddi imkansızlıklar nedeniyle bitiremedi. Bir süre memuriyet yaptı. Daha sonra meslek olarak şoförlüğü seçti.

Şiirler, deyişler söyleyerek âşıklık yeteneği geliştirdi. Asıl adı Binali İnci olmasına rağmen, Âşık Davut Sulari'nin önerisiyle "Serdari" mahlasını kullanmaya başladı. Davut Sulari ile birlikte yurdun dört bir yanını dolaştı. Gelişmesinde Sulari ve arkadaşlarının katkısı oldu. Çeşitli festivallere katıldı, ödüller kazandı, şiirlerini plaklara okudu. TRT ve özel radyolarda bantlar doldurdu. Emekliye ayrıldıktan sonra hayatını ve çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

"Serdari, nesnel öğelerle ve duru bir Türkçeyle hemen her konuda şiirler yazmış bir ozandır. İki yüz sayfalık kitabında güzel şiirlere rastlanmaktadır." (Sabahattin Kömürcüoğlu)

ESERLERİ (Şiir):

Sür Beni Beni (yay. haz. Ahmet Özdemir, 1975), *Kelkitli Âşık Serdari* (yay.haz. Ahmet Özdemir, 1993).

HAKKINDA: Ahmet Özdemir / Kelkitli Âşık Serdari (yay. haz. Ahmet Özdemir, 1993), Sabahattin Kömürcüoğlu / Gümüşhaneli Ozanlar (1998).

İNCİ, Handan

Edebiyat araştırmacısı. İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Yüksek lisansını İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"1828-1928 Yılları Arasında Çıkan Edebi Dergilerde Edebiyat Akımları Üzerine Bir Araştırma"* adlı tezle (1988), doktorasını aynı yerde *"Tanzimat Dönemi Türk Romanında Baba"* adlı tezle (1992) tamamladı ve arkasından yardımcı doçent oldu. Çalışmalarını Türk roman sanatı alanında yoğunlaştırdı

Makalelerini, *Kubbealtı Akademi, Nar, Varlık, kitap-lık, Türk Dili, Toplumsal Tarih, Türk Kültürü İncelemeleri* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Cevdet Kudret'e Mektuplar (I. Kudret ile), *Felsefe-i Zenan/Kadınların Felsefesi* (Ahmet Midhat'tan, yeni harflere aktarma-sadeleştirme-inceleme), *Şiir ve Hakikat* (Beşir Fuad'ın tartışmaları), *Bir Gül Bu Karanlıklarda* (A. Uçman ile, Tanpınar üzerine yazılar), *Menfa* (Ahmet Midhat'ın sürgün hatıraları, yeni harflere aktarma-sadeleştirme-inceleme).

İNCİLİ ÇAVUŞ

Fıkra ustası, bürokrat (D. ?, Diyarbakır – Ö. 1633). 1. Sultan Ahmed devrinde yaşadı. Saray muhasiplerindendi. Adı, kişiliği, yaşadığı devir tartışılmaktadır. Süreyya Beye göre adı Mehmed veya Mustafa olup 4. Murad zamanında (1623-1640) yaşayan Divan-ı Hümâyun emektarlarındandı. Mezarı Sultanahmet'te Firuzağa Camii hazîresindeydi. *Nâimâ Tarihi*'nde 1626'da İran'a elçi olarak gönderilen İbrahim Çavuş'la birlikte giden Selâm Çavuşu Mustafa'nın İncili Çavuş olduğu yazılmıştır. Ahmed Rıfat'a göre de Şah Abbas'a elçi olarak gönderildi. Adının Mustafa Muhammed olduğu belirtilen bu zatın Kanunî devrinde (1520-1566) yaşayan Firuz Ağa olduğunu ileri sürenler de vardır. Sivaslı olduğu, padişahın serpuşuna taktığı inciden dolayı bu sanı aldığı, Diyarbakır'ın İngi köyünden olduğu da söylentiler arasındadır. Abdülbaki Gölpınarlı, *Türk Ansiklopedisi*'ne yazdığı İncili Çavuş maddesinde, devrin şeyhülislâmına yazılmış biri Türkçe, diğeri Arapça iki risalesi bulunduğu yazılmış olup, bunlardan sanının İncili olduğu anlaşılmaktadır. Padişah musahibi olduğu için fıkralarından çoğu saray hayatıyla ilgilidir. Saray ve çevresini alaya alan, gülünçleştiren fıkraları ile halkın bu çevre hakkındaki duygu ve düşüncelerini dile getirdi. İyi bir eğitim gördüğü, Arapça ve Farsçayı çok iyi bildiği, nükteli konuşan, gerektiğinde dinleyenleri kahkahalara boğan olgun bir siyaset ve devlet adamı olduğu anlaşılmaktadır.

HAKKINDA: Ahmed Necib / Câmi'ü'l-Garâib (1287), Hayreddin / Mültekatât-i Letâif (1303), Ahmed Fehmi / Letâif-i Fıkarât (1304), Ali Muzaffer / Letâif-i Nâdide (1315), Avanzâde Mehmed Süleyman / Letâif Cüzdanı (1317), Ahmed Ferit /

Fikarât-ı Müdhike (1318), Osman Rasih / Letâif Paketi (1924), İncili Çavuş (1929), Süleyman Tevfik Özzorluoğlu / İncili Çavuş'un En Güzel Latifeleri (1939), Danış Remzi Korok / İncili Çavuş Latifeleri (1940), N. Sanerk / İncili Çavuş'un En Güzel Fıkra ve Hikâyeleri (1943), İncili Çavuş (1944), İbrahim Hakkı Konyalı / İncili Çavuş ve Fıkraları (Tarih Hazinesi, sayı: 2, Aralık 1950, s. 76-77), Hüsnü Dikeçligil / İncili Çavuş'un Diyarı Tıravşan (Yeni Erciyes dergisi, c. 2, sayı: 16, 1957), M. Karaosmanoğlu / Hayatı Nükte ve Fıkraları ile İncili Çavuş (1960), Mustafa Koç / Yaşam Öyküsü ve Fıkraları ile İncili Çavuş, B(alçık), C(ahit) / İncili Çavuş'un Güzel Resimli Fıkraları (c. 2, 1960-1966), İncili Çavuş ve Resimli Hikâyeleri (1964), Necdet Rüştü Efe / Türk Nüktecileri (tsz.), M. Âdil Özder / İncili Çavuş Kimdir Nerelidir? (Yeni Artvin, sayı: 7, Mart 1974) - Türk Halkbiliminde İncili Çavuş (Türk Halk Bilim Araştırmaları Yıllığı, 1977, 1979), Dursun Yıldırım / Türk Edebiyatında Bektaşi Tipine Bağlı Fıkralar (1976, s. 24), TDE Ansiklopedisi (c. 4, 1981, s. 391), M. Sabri Koz / En Güzel Bekri Mustafa ve İncili Çavuş Fıkraları (1982), Erdoğan Tokmakçıoğlu / Bütün Fıkralarıyla İncili Çavuş (1923), Ekrem Uyar / İncili Çavuş Fıkraları (1985), Ayhan Yalçın / İncili Çavuş (1985), Şevket Beysanoğlu / İncili Çavuş'un Hayatı ve Seçme Fıkraları (1990), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

İNGİLİZ KERİM EFENDİ

İslâm bilgini (D. ?, Akviran köyü / Akdağ / Amasya - Ö. 26 Ocak 1886, İstanbul). Asıl adı Abdülkerim'dir. Eğitimini İstanbul'da tamamladı. Öğrenimini sürdürmesi için Sadrazam Mustafa Reşid Paşa tarafından Londra'ya gönderildi. 1858'den sonra Subhi Paşa'nın Horhor'daki konağında öğretim faaliyetini sürdürdü. Huzur derslerinde muhataplık (1847-67) yaptı. Yenişehir mollası, Meclis-i Maârif üyesi oldu. Ulemâ için önemli bir mevki olan İstanbul pâyesine yükseltildi. Vefat edince Fâtih Camii Mezarlığına gömüldü.

Çağdaş ilimler konusunda belli bir fikre sahipti. Eserleri daha çok İslam kültürünün damgasını taşır. Geleneksel çizgiyi takip ederek mantık, felsefe ve kelâma dair klasiklere şerh ve hâşiyeler (kenar notları) yazdı. Kozmoloji ve coğrafya konularıyla ilgilendi.

ESERLERİ:

Zübde fi İlmi's Sarf (1875-76), *Risâle-i Kazâ ve Kader* (1876-77), *Risâle-i Rûh İnsâniyye* (1876-77), *Kısas-ı Selâmân ve Ebsâl* (1299), *Risâle-i fi Tahkiki'l Hareketi'l Hâfıza li'z Zamân*, *Tezkiretü'l- Ekâlim* (derleme).

Arapça eserleri de vardır.

HAKKINDA: Ahmed Cevdet Paşa / Tezâkir (c. 4, 1953-57, s. 10), Bursalı Mehmed Tâhir / Osmanlı Müellifleri (c. 2, 1914-24, s. 10-11), Cevat İzgi / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 22, 2000, s. 295-296).

Erdal İnönü

İNÖNÜ, Erdal

Devlet adamı. 1926, Ankara doğumlu. İkinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün oğlu. Sohtorik ailesinden Sevinç Hanım'la evlidir. Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Fizik Bölümünü bitirdikten (1947) sonra Amerika'da California Üniversitesinde doktora yaptı. 1956'da doçent, 1961'de profesör oldu. Gazi Eğitim Enstitüsü, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi ve Boğaziçi Üniversitesinde öğretim üyeliği, ODTÜ'de öğretim üyeliği ve rektörlük yaptı.

Siyasete 1983 yılında SODEP Genel Başkanı seçilerek girdi. 1985 yılında SHP Genel Başkanı seçildi. 1991'de Süleyman Demirel başbakanlığında kurulan DYP-SHP koolisyon hükümetinde Başbakan yardımcılığı yaptı. Daha sonra aktif siyasetten ayrıldı. SHP ve sonra CHP'nin Onursal Başkanlık sıfatını taşıdı. Deniz Baykal'ın CHP'nin eski çizgisini değiştirme kararı üzerine bir kısım arkadaşıyla birlikte CHP'den istifa etti.

"İnönü'nün Anılar ve Düşünceler adlı iki ciltlik kitabı gerçekten adıyla tam uyumlu bir yapıttır. Çünkü bu kitap bir anı kitabı değil, salt bir düşünce kitabı ise hiç değil. Ama bu kitap anıların ışığı çerçevesinde Erdal İnönü'nün kimi düşüncelerini, kimi önerilerini ve kimi yargılarını yansıtıyor. Adeta bu kitaplarda anılarla düşünceler iç içe, bir kuyumcunun titizliğiyle işleniyor." (Alev Coşkun)

"Erdal İnönü'nün 'Anılar ve Düşünceler' adını taşıyan kitabının ikinci cildi, kaynağından önemli anıları aktarmak, üzerlerinde düşündürmekle kalmıyor. İnsanın kendisine karşı bile tarafsız olmaya çalışmasının, yaşama olumlu bakmasının, uygar insan olmanın ipuçlarını veriyor." (Şükran Soner)

ESERLERİ:

Anılar ve Düşünceler I (1996), *Kurultay Konuşmaları* (1998), *Fikirler ve Eylemler - Tarih, Bilim ve Siyaset Üzerine Konuşmalar* (1999), *Anılar ve Düşünceler* (3 cilt, 1999-2001), *Üçyüz Yıllık Gecikme - Tarih Kültür Bilim ve Siyaset Üzerine Konuşmalar* (2002).

HAKKINDA: Şükran Soner / Çağdaş Bir İnsanın Gözlemleri (Cumhuriyet Kitap, 30.7.1998), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 24.9.1998), Alev Coşkun / Kitapları ve Yazarlığı ile Erdal İnönü (Cumhuriyet Kitap, 13.5.1999), Ümit Aslanbay / 2. İnönü Hikâyeleri, Şamil Tayyar / İnönü Başarı Şansını Ölçtü (Sabah 15.5.2001), Aslı Örnek / Üçyüz Yıllık Gecikme (Radikal Kitap, 22.10.2002).

İNÖNÜ, İsmet

Asker, devlet adamı (D. 1884, İzmir - Ö. 25 Aralık 1973, Ankara). Tam adı Mustafa İsmet İnönü. Harbiye Nezareti Muhakemat Dairesi I. Mümeyyizliğinden emekli Kürümoğullarından Malatyalı Hacı Reşit Bey'in oğludur. İlk ve ortaöğrenimini Sivas İptidai Mektebi (İlkokulu) ve Sivas Askeri Rüştiyesinde (Ortaokulunda) tamamladıktan sonra, Sivas Mülkiye İdadisine (Askeri Lisesine) girdi. 31 Temmuz 1897'de İstanbul-Halıcıoğlu'ndaki Mühendishane-i Berri-i Hümayün'un İdadi (lise) kısmına geçti. 1 Eylül 1903'te Mühendishane'den (Harp Okulundan) topçu teğmen rütbesiyle birincilikle mezun oldu. Kurmay sınıfına ayrıldı. 1 Eylül 1904'te üsteğmen olarak Erkânı Harbiye Mektebindeki öğrenimini sürdürdü. 26 Eylül 1906'da yine sınıfının birincisi olarak kurmay yüzbaşı rütbesiyle okulu

İsmet İnönü

bitirdi. 1907'de Fethi Bey'in (Okyar) önerisi ile gizli İttihad ve Terakki Cemiyetine girdi. 1908'de Edirne'deki 2. Süvari Tümeninin kurmay heyetinde görev aldı. 31 Mart olayını bastırmak üzere toplanan Hareket Ordusuna Yeşilköy'de katıldı. 1910-1913 yılları arasında Yemen İsyanı'nın bastırılması harekâtına katıldı. Bu ve bundan önceki görevlerinde hudut problemleri ve asilerle yapılan anlaşmalarda görev aldı. Birinci Dünya Savaşı sırasında Kafkas Cephesi'nde Kolordu Komutanı oldu. Suriye Cephesi'nde savaştı. 1918- 20 yılları arasında Harbiye Nezaretinde çeşitli görevlerde bulundu.

Milli Mücadele sırasında Mustafa Kemal'le birlikte çalıştı: 19 Mart

İSMET İNÖNÜ

EĞİTİM KONUSUNDA GÖRÜŞ VE DİREKTİFLERİ

Başbakan İsmet İnönü 1924'te toplanan Muallimler Cemiyeti Umumi Kongresinde söylemiş olduğu uzunca nutkunda sözü milli terbiyeye getirerek şunları söylemişti.

"... Demin arkadaşlar kongrenizin milli terbiyeyi mevzu bahsedeceğini söylediler. Millî terbiyenin hayattaki tatbikatı hususunda sizler mütehassıs bir heyet halinde müdavelei efkâr edeceksiniz. Ben bu ihtisas sahasına karışmaksızın milli terbiye hususunda umumi bir iki noktaya işaretle iktifa edeceğim!

Milli terbiye istiyoruz. Bu ne demektir? Bunu zıddıyla daha vazih anlarız. Millî terbiyenin zıddı nedir? Derlerse bu; belki dini terbiye, yahut beynelmilel terbiyedir. Sizin vereceğiniz terbiye dini değil milli, beynelmilel değil millidir. Sistem bu. Dini terbiyenin millî terbiyeye tearuz teşkil etmediğini, zaman her iki terbiyenin kendi yollarında en temiz bir tecelli göstereceğini ispat edecektir.

Beynelmilel terbiyeye gelince. Bizim terbiyemiz kendimizin olacak ve kendimiz için olacak. Millî terbiyede iki kısım düşünebiliriz. Millî terbiyenin siyasi ve vatani mahiyeti itibariyle, bu gün bu topraklarda siyasi Türk Milleti kâhir bir ekseriyettedir. Bütün bu topraklara Türk mahiyetini veren bir Türk vardır. Fakat bu millet henüz istediğimiz yekpare millet manzarasını göstermiyor. Eğer bu nesil sınırla, ilmin ve hayatın rehberliği ile ciddi olarak, bütün ömrünü vakfederek çalışırsa siyasi Türk milleti, fikri ve içtimai tam ve kâmil bir Türk milleti olabilir. Bu yekpare millet içinde yabancı hars-lar hep erimelidir. Bir milliyet kütlesi içinde ayrı ayrı medeniyetler olamaz. Dünya üzerinde her millet mutlaka bir medeniyeti temsil eder. Kendilerini Türk milletinin medeniyetinden başka camiaya bağlı görenlere işte açıkça teklif ediyoruz. Türk milleti ile beraber olsunlar, fakat halita halinde değil, konfedere olmuş medeniyetler halinde değil, bir tek medeniyet halinde. Bu vatan işte tek olan bu milletin ve bu milliyetindir. Bunu yalnız söz olsun diye söylemiyoruz, süs olsun diye bu fikirde değiliz, bu siyaset vatanın bütün hayatıdır. Yaşayacaksak yekpare bir millet kütlesi olarak yaşayacağız. İşte millî terbiye dediğimiz sistemin umumi hedefi..."

(Muallimler Birliği Mecmuası, sayı: 4 s. 151 ve Osman Ergin.Türkiye Maarif Tarihi, c. 5 s.1364)

1920'de Ankara'dan beklenen çağrı gelince er kıyafetiyle yirmi bir günlük bir yolculuk sonunda Ankara'ya vardı. 23 Nisan 1920'de Edirne Milletvekili olarak TBMM'ye katıldı. Genelkurmay Başkanı oldu. Albay İsmet Bey, mebusluk ve bakanlık da uhdesinde kalmak üzere, Garp Cephesi Komutanlığına getirildi. 25 Ekim 1920'den sonra Batı Cephesi Komutanı olarak Çerkez Ethem kuvvetleriyle çatıştı. Birinci ve İkinci İnönü Savaşlarını yönetti. Tuğgeneral rütbesine yükseltildi. Sakarya Meydan Savaşı ve Büyük Taarruz'dan sonra kazanılan zaferler üzerine Mudanya Mütarekesi'nde Büyük Millet Meclisini temsil etti. Lozan Barış Konferansı'na Dışişleri Bakanı ve Türk Heyeti Başkanı olarak katıldı. 24 Temmuz 1923'te Türk heyetinin başkanı olarak Lozan Antlaşması'nı imzaladı. Cumhuriyetin ilânından sonra 1923-24 yıllarında ilk hükümette Başbakan olarak görev aldı, 1924-37 yılları arasında da bu görevini sürdürdü. Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati'nin ani ölümü üzerinc, Millî Eğitim Bakanlığı görevini önce vekaleten, 1.1 1929- 27.2.1929 tarihleri arasında asaleten yürüttü. Mustafa Necati'nin hazırlığını yaptığı harf devrimini İsmet İnönü başlattı.

Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün 10 Kasım 1938'de ölümünden sonra, TBMM tarafından Türkiye'nin ikinci Cumhurbaşkanı seçildi. Cumhurbaşkanlığı sırasında Türkiye'yi İkinci Dünya Savaşı'na sokmamak için büyük çaba harcadı. 1950 yılında Demokrat Partinin seçimleri kazanmasından sonra, 1960 yılına kadar ana muhalefet partisi lideri olarak siyasi hayatını sürdürdü. 27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra Kurucu Meclis üyeliğine seçildi ve 10 Kasım 1961 tarihinde yeniden Başbakanlığa atandı. 1965 yılında bu görevden ayrılarak milletvekili olarak siyasi hayatına devam etti, 1972'de CHP Genel Başkanlığından ve milletvekilliğinden istifa ederek; Anayasa gereğince ölünceye kadar Cumhuriyet Senatosu tabii üyeliği görevinde bulundu.

ESERLERİ:

Hatıralar (2 cilt. yay. haz. Sabahattin Selek. 1. cilt 1959'da Akis dergisinde, 2. cilt 1968'de Ulus gazetesinde yayımlanmıştı), *Televizyona Anlattıklarım* (yay.haz. Nazmi Kal), *Yeni Bir Yorum Denemesi* (İsmet İnönü, The Making of a Turkish Statesman, yay.haz., Metin Heper).

HAKKINDA: Mehmet Zeki / Türkiye Teracimi Ahval A siklopedisi (c. II, 1929), H. Melzig / İnönü Diyor ki (1944), İ. Hüsrev Tökin / İsmet İnönü, Şahsiyeti ve Ülküsü (1946), İnönü'nün Söylev ve Demeçleri I. 1920-1946 (1946), Ali Fuat Erden / İsmet İnönü (1952), Şevket Süreyya Aydemir / İkinci Adam (3 cilt, 1980), Metin Toker / DP'nin Altın Yılları 1950-1954, Metin Toker Tek Partiden Çok Partiye 1944-1950, Metin Toker / Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları 1944-1973, Metin Toker / DP Yokuş Aşağı 1954-1957, Metin Toker / İsmet Paşa'yla 10 Yıl (4 cilt, 1954-64), Metin Toker / Yarı Silâhlı Yarı Külahlı Bir Ara Rejim 1960-1961, Metin Toker / İnönü'nün Son Başbakanlığı (1961-1965), Metin Toker / İsmet Paşanın Son Yılları (1965-1973), Gülsün Bilgehan / Mevhibe - Çankaya'nın Hanımefendisi (2 cilt), Ali Rıza Cihan- Abdullah Tekin / Çağdaş Devlet Adamı - İsmet İnönü, Haluk Besen / İsmet Paşa ve Devlet, Mustafa Eski / İsmet İnönü'nün Kastamonu Gezileri / 1938-1949-1958, Necdet Uğur / İsmet İnönü, M. Rıza / İsmet Paşa'nın Siyasi ve İçtimai Nutukları (1920-23) (1993), Metin Heper / İsmet İnönü: Yeni Bir Yorum Denemesi (İngilizceden çev. Sermet Yalçın,1999), Kemal Öztürk / İlk Meclis (1999), Hilmi Yavuz / Ceviz Sandıktaki Anılar (2001), Şerafettin Turan / İsmet İnönü: Yaşamı Dönemi Kişiliği (2003).

İNSEL, Ahmet

Yazar. 1955, İstanbul doğumlu. Üniversite eğitimini Paris 1 Pantheon-Sorbonne Üniversitesi İktisat Bölümünde yaptı ve aynı üniversitede iktisat doktorası hazırladı. 1984'ten itibaren resmi üniversitelerde ve Galatasaray Üniversitesinde öğretim üyesi olarak çalıştı. *Birikim*, *Toplum ve Bilim* dergilerinde yazdı. Eserlerinde aktif bir muhalefet tarzı inşa etme önerisinde bulundu. Tarihsel bir perspektiften bakıp sağ ve sol kavramlarının göreceli karakterlerine dikkat çekti. Analizci bir yaklaşımla yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Türkiye Toplumunun Bunalımı* (1991), *İktisat İdeolojisinin Eleştirisi* (1993), *Düzen ve Kalkınma Kıskacında Türkiye Kalkınma Sürecinde Devletin Rolü* (Türkçeye çev. Ayşegül Sönmezay, 1996), *Solu Yeniden Tanımlamak* (2000), *Neo-Liberalizm 'Hegemonyanın Yeni Dili* (2004).

ÇEVİRİ: *Üçüncü Dünya'nın Sonu mu?* (Serge Cordellier'den,

Ahmet İnsel

1998), *Faşizm ve Diktatörlük* (Nicos Poulantzas'tan, 2004).

DERLEME: *Türkiye'de Ordu: Bir Zümre Bir Parti* (Ali Bayramoğlu ile, 2001).

HAKKINDA: Şükrü Argın / Solda 'Kalmak ya da Olmak' Sorunu (Cumhuriyet Kitap, 20.4.2000), Solu Yeniden Tanımlamak (Virgül, sayı: 29, Nisan 2000).

Hatice İntaç

İNTAÇ, Hatice

Şair, müzisyen. 1955, Baf / Kıbrıs doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Baf'ta tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (1974) mezunu. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin çeşitli illerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı yükseköğrenim müfettişi ve İstanbul Başkonsolosluğunda eğitim ve kültür ataşeliği görevinde bulundu.

Müzik sanatçısı da olan İntaç'ın Hatıra" (Mayıs 2002) adlı bir sanat müziği albümü vardır. Söz yazarlığı ve beste çalışmalarını birlikte sürdürdü. *Bir Yaz Gecesi İnfiali* (2003) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Halil Temel / Elçi 2004 Yıllık (2005).

İPEK, A. Naci

Şair. 1930, Urfa doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Urfa'da tamamladı. 1952 yılında gazeteciliğe başlayarak *Cumhuriyet* gazetesinin Urfa muhabirliğini yaptı. Ayrıca *Urfa* (1952-1954) ve *Fırat* (1964) gazeteleri ile *Anzılha* (1966) dergisini çıkardı. Urfa'da bir kitabevi işletti. Yazı ve şiirleri çeşitli gazetelerde yayımlandı.

ESERLERİ:

ANTOLOJİ: *Şiirlerde Urfa* (1969).

ŞİİR: *Urfalı Güzel* (1994).

HAKKINDA: S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri - Cumhuriyet Dönemi (1998).

İPEK, Ali

Araştırmacı-yazar. 1950, Erzurum doğumlu. Küçük yaşta hafızlığını tamamladı. 1965'ten itibaren, Erzurum'da Arapça öğrenmeye başladı. 1976 yılında Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesini bitirdi. Bir süre, bitirdiği fakültenin kütüphanesi ile üniversitenin Kütüphane ve Dökümantasyon Dairesi Başkanlığında Kütüphanecilik görevinde bulundu. 1987 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesine geçti. Bu üniversitenin Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalıştı.

ESERLERİ:

Vahdet-i Vücut , Abbasiler Döneminde Al-i Beyt - Hilafet İlişkileri (2002).

İPEK, Yücel

Şair ve yazar. 29 Mayıs 1940, Karaman doğumlu. Bazı şiirlerinde Meftunî mahlasını kullandı. Kayseri Etiler İlkokulu (1951), Bursa Çelebi Mehmet Ortaokulu (1954), Bursa Erkek Lisesini (1958) bitirdi. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden "*Kur'an'da Ben-i İsrail*" adlı lisans tezi ile (1962) mezun oldu. Fakülteyi bitirdiği 1962'den sonra din ve ahlak bilgisi öğretmeni olarak Elazığ, Balıkesir, Amasya ve İznik lisclerinde görev yaptı ve 1989 yılında emekliye ayrıldı. Çalışmalarını Bursa'nın Gemlik ilçesinde sürdürdü.

İlk yazısı "*Kendimize Dönelim*" 1962 yılında *Orkun* dergisinde yer aldı. Şiir ve yazıları daha sonra *Erciyes* (1983-95), *Güneyde Kültür* (1992-95), *Ozan* (1992-95), *Yeni Soluk* (1992-95), *Bizim Ece, Bizim Kuşak* (1992-95), *Ümit* (1992-95), *Simav Anadolu, Ana, Avaz, Çağrı, Gülpınar, Öner, Sevgi Yolu, Şafak* (Gümülcüne) vb. gazete ve dergileri ile çok sayıda antolojide yayımlandı. İki şiiri Münir Salman tarafından Türk sanat müziği formunda bestelendi. 1993 yılında *Emel* dergisince düzenlenen "Numan Çelebi Cihan" konulu şiiri yarışmasında birincilik ödülünü aldı. İLESAM, Türkiye Yazarlar Birliği, Türk Folklor Araştırmaları Kurumu üyesidir.

Yücel İpek

YÜCEL İPEK

YEŞİLDEKİ SIR

Engin maviliğin sükûnu mutlak,
Yeşilin ezeli âhengine bak.
Bu renge bu kadar vurgun ve
müştak,
Hasret olduğumu ben de
bilmezdim.

İlâhî esrârın rûhu sinmiştir,
Fani oluşların hüznü dinmiştir,
Sanki ağaçlara vahiy inmiştir,
Bu garip âlemi gönlümle sezdim.

Tabiat ananın koynunda yer yer
Her çiçek fısıldar, her yaprak söyler.
Hayret ve ibretle bakmalı gözler,
Varlıkta gizlenen hikmeti sezdim.

"Yücel İpek hemen hemen her konuya eğilmiş, işlemiş. Genellikle aşk, sevda, özlem, zaman, çocuk, doğa, yağmur, güneş, İstanbul, bahar, mevsimler... velhâsıl her konuya eğilmiş. Gayette bu konuları güzel duygular, düşünceler, sezişlerle bezemiş, önümüze sermiş." (İsmail Ali Sarar)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mevlâna* (1960), *Çağlayan Ruh* (1966), *Aşk Tılsımı* (1990), *Tuğların Gölgesinde* (1991), *Alperenler Destanı* (manzum tarih, 1998), *Şiirdir Pınardan Çağlayıp Akan I* (2000), *Şiirdir Pınardan Çağlayıp Akan II* (2001), *Maveraya Sefer* (2003).

OYUN: *Cem Sultan* (2 perde, 1999).

ÇOCUK ÖYKÜSÜ: *Minik Yürekler* (2003).

HAKKINDA: Ergun Göze / İki Dergi - İki Kitapçık (Tercüman Gazetesi), Yaşar Faruk İnal / Aşk Tılsımı Hakkında (Yenişehir, 23.7. 1993), Dr. İsmail Ali Sarar / Aşk Tılsımı Ve Yücel İpek (2 Eylül Gazetesi, 5.10.1995), Birsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002), Ünal Şöhret Dirlik / Şiirdir Pınardan Çağlayıp Akan (Gülpınar, Haziran 2004 - Sevgi Yolu, sayı: 43).

YÜCEL İPEK

AĞLAMAK

Ruhun imbikten geçip süzülmesi gibidir
Duyguların saflaşıp incelmesi ağlamak.
Acı çeken yalnızlar dünyanın garibidir,
İnleyen muzdarip bir gönlün sesi ağlamak.

Gözpınarından taşan saf ve billur su mudur?
Aşkın seher vaktinde bir naz uykusu mudur?
Merhamet çekmek için kurulan pusu mudur?
Sevdazede gönlümün acep nesi ağlamak?

Bazan kırılmışlığın bütün gamı ondadır.
Buğulu gözde hüzün, gam akşamı ondadır,
Yaralanan kalplerin serencâmı ondadır,
Biçare gönüllerin dinmez ye'si ağlamak.

Gün gelir, sükût altın, hüzün başa tac olur.
An olur ki ağlamak bize ihtiyaç olur,
Gözyaşı kalbe merhem, yaraya ilaç olur,
Niçin sarıp büyüler ki herkesi ağlamak!

Hassas kalpler eriten bir iksirdir gözyaşı,
Bin türlü derde deva, bire birdir gözyaşı,
Tevbe ile arınıp akan kirdir gözyaşı,
Dile gelmez hallerin ifadesi ağlamak.
(1998)

İPEKÇİ, Abdi

Gazeteci-yazar (D. 1929, İstanbul - Ö. 1 Şubat 1979). İlköğrenimini Galatasaray Lisesinde tamamladı (1948). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde başladığı yükseköğrenimini yarım bıraktı. Muhabir ve sekreter olarak *Yeni Sabah* (1948-49), *Yeni İstanbul* (1949-50), yazı işleri müdürü olarak *İstanbul Ekspres* (1950-53) ile çeşitli kademelerinde görev alıp en uzun süreyle çalıştığı *Milliyet* gazetesinde (1954-79) genel yayın müdürü ve başyazar olarak çalıştı. *Milliyet* gazetesindeki başyazıları kadar röportajlarıyla da tanındı.

Milliyet Sanat dergisi ve *Hey* dergisinin çıkışını sağladı. Basının önde gelen isimleri arasında yer alarak Türkiye Basın Enstitüsü Başkanlığı (1972), Uluslararası Basın Enstitüsü Yönetim Kurulu üyeliğinde bulundu. 1 Şubat 1979'da Mehmet Ali Ağca adlı bir terörist tarafından vurularak öldürüldü. Ancak ölüm emrini kimin verdiği sorusu aradan geçen uzun yıllara rağmen cevapsız kaldı. Ölümünden sonra adına Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü düzenlendi. Adı, İstanbul'da öldürüldüğü sokağa ve bazı spor salonlarına verildi.

ESERLERİ:

Afrika (1955), *İhtilalin İç yüzü* (Ö. S. Coşar'la birlikte, 1965), *İnönü Atatürk'ü Anlatıyor* (1968), *Liderler Diyor ki* (1969), *Dünyanın Dört Bucağından* (1971), *Sadun Tanju / Eski Dostlar* (Ara Güler'in fotoğraflarıyla, 2002).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Ülkü Tamer / Yaşamak Hatırlamaktır (2002).

Abdi İpekçi

İPEKÇİ, Leyla

Gazeteci-yazar, romancı. 1966, İstanbul doğumlu. Saint Michel Fransız Lisesi ve Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü mezunu. *Kadınca* (1985-86), *Adam* (1989-90) gibi aylık ve *Aktüel* (1991), *Tempo* (1992) gibi haftalık dergilerde muhabir olarak çalıştı. Günlük gazetelerde yazdı. *Rapsodi* dergisinde yazı işleri müdürlüğü (1993), *Aktüel* dergisinde editör (1994 - 1995) ve *Esquire* dergisinde genel yayın yönetmeni (1995), *Hürriyet Gazete Pazar*'ın yazı işleri müdürü olarak görev yaptı.

Leyla İpekçi

ESERLERİ:

ROMAN: *Sinan'ın Mayası* (1998), *Maya* (1998), *İlk Kötülük* (2000).

DENEME: *Şölen Sofrası* (1999).

HAKKINDA: E. Atmaca / Bedelini Kim Ödüyor? (Virgül, sayı: 17, Mart 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

İPEKEŞEN, Sevgi

Akçay / Edremit / Balıkesir doğumlu. Eşinin görevi nedeni ile Anadolu'nun pek çok yerini gezdi. Şiir yazmaya 1987 yılında başladı. Hem hece ölçüsü, hem de serbest koşukla yazdı. Şiirlerinde aşk kırgınlıklarını ve mutluluk arayışlarını işledi. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. *Bir Dağ Masalı* (2006) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Halil Temel / Elçi 2004 Yıllık (2005).

İPEKTEN, Haluk

Edebiyat araştırmacısı (D. 1926, Saray / Kırklareli – Ö. 29 Eylül 1992). Vefa Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1954) mezunu. Kayseri Pazarören İlköğretmen Okulunda edebiyat öğretmenliği, Türkiyat Enstitüsünde kütüphane memurluğu yaptı. 1959'da Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne Eski Türk Edebiyatı asistanı olarak atandı. Aynı bölümde akademik kariyerini tamamlayarak doçentlik ve profesörlüğe yükseldi. Kabri Erzurum Asri Mezarlığındadır. Ali Nihad Tarlan'ın öğrencisi olan İpekten, Divan edebiyatı araştırmalarıyla tanındı.

ESERLERİ:

Nailî-i Kadim Divanı (1970), *Nailî-i Kadim / Hayatı ve Edebî Kişiliği* (1973), *Fuzulî / Hayatı Edebî Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları* (1973), *İsmetî Divanı* (1974), *Karamanlı Nizamî / Hayatı Edebî Kişiliği ve Divanı* (1974), *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri* (1985), *Naili Hayatı Sanatı ve Şiirlerinden Seçmeler* (1986), *Naili*

Hayatı, Edebi Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklanması (1987), *Bâki Hayatı Edebi Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları* (1988), *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu ve Turgut Karabey ile, 1988), *Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şuarâ Tezkireleri* (1988), *Enderunlu Vâsıf* (1989), *Eski Türk Edebiyatı: Aruz Ölçüsü* (1989), *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz* (*Eski Türk Edebiyatı: Nazım Şekilleri* ile *Eski Türk Edebiyatı: Aruz Ölçüsü* adlı eserleri birlikte, 1994), *Şeyh Galib Hayatı Sanatı Eserleri* (1993), *Nef'î Hayatı Sanatı Eserleri* (1996), *Basılı Divanlar Kataloğu* (Mustafa İsen'le, 1997), *XV. ve XVI. Yüzyılda Türk Edebiyatında Edebî Muhitler* (doçentlik tezi, 1997).

HAKKINDA: Orhan Okay / Bir Dostun Ardından - Mustafa İsen / Halûk Hocamın Ardından - Rıdvan Canım / Prof. Dr. Halûk İpekten ve Türk Şuara Tezkireleri - Metin Akkuş / Metin Şerhi Geleneği Tarlan Mektebinden Halûk İpekten'e - Prof. Dr. Halûk İpekten Bibliyografyası (Yedi İklim, sayı: 32, 1992), Cemil Çiftçi / Divan Edebiyatında Edebî Muhitler (Hece dergisi, sayı: 9, Mart 1997), Hasan Öztürk / Divan Şiiri Kimindir? (Virgül, sayı:13, Kasım 1998), M. Orhan Okay / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 22, 2000).

İPER, Osman

Şair. Harput / Elazığ doğumludur. Diş Hekimliği Fakültesi mezunu. Mesleğinin yanı sıra edebiyat, resim ve Türk sanat müziği ile yakından ilgilendi. Resim çalışmalarını sürdürerek 1996 yılında ilk kişisel sergisini açtı. Türk sanat müziğinin çeşitli makamlarında pek çok beste yaptı. Şiirleri Ankara'da çıkan çeşitli dergilerde yayımlandı. Çok yönlü bir sanatçıdır.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Harput'ta Başlar, Yeniler, Rüya mıydı.*

GÜFTE: *Güftelerim - Bestelerim.*

HAKKINDA: Feyzi Halıcı - Hüseyin Yurdabak - Abdullah Satoğlu / Gönül Sohbetleri IV (2000).

Osman İper

İPLİKÇİ, Müge

Öykücü. 18 Ocak 1966, İstanbul doğumlu. Tam adı Müge İplikçi-Çakır. Ruşen Çakır'ın eşidir. Kadıköy Anadolu Kız Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. "*Popüler Kültür ve Kadın*" konulu yüksek lisans çalışmasını aynı üniversiteye bağlı SBE Kadın Sorunları ve Araştırma Merkezinde tamamladı. Kadıköy Kız Lisesinde İngilizce öğretmeni, ABD Ohio Eyalet Üniversitesinde Türkçe okutmanı olarak görev yaptı. Dönüşünde çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. Bilgi Üniversitesi Medya ve İletişim Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalıştı.

Kadın sorunlarının irdelendiği öyküler yazdı ve bunları ağırlıklı olarak *Adam Öykü*, *Varlık* vd. dergilerde yayımladı. Ürünleriyle 1996 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü Öykü Birinciliğini, 1997 Haldun Taner Öykü Ödülü Üçüncülüğünü aldı.

"*Müge İplikçi, çağdaş öykünün alabildiğine genişleyen sınırlarında kendine ait bir yer edinirken, olayı mümkün olduğunca öykünün dışına taşırıyor, klasik öykünün kalıplarıyla da bağını koparmıyor.*" (Cemil Kavukçu)

"*Müge İplikçi, öteden beri dönüştürümdeki kıvraklığıyla, yeteneğiyle göz dolduran bir öykücü. Düş gücü onun, öyküleme becerisini öylesine kamçılıyor ki, her evreni, bu evrendeki her nesneyi, durumu, olayı, olaylar arası bağlantıyı, kişiyi, ilişkiyi vb. sonuçta her şeyi dönüştürüp öyküleyebiliyor yazar. Öylesine pırıltılı bir dönüştürme ki bu, şaşmamak elde değil.*" (M. Sadık Aslankara)

"*Süreklilik, düz giden bir hayat çizgisi varsa eğer insanın; orada dikilebileceği, orada durabileceği bir direk, altında yaşayabileceği bir çatısı varsa bu sahteliğin hiçbir önemi yoktur. Ta ki bir kriz anına, çizginin kırılma anına, sürekliliğin parçalandığı ana kadar. (...) Öykü kitaplarıyla tanıdığımız Müge İplikçi'nin ilk romanı Kül ve Yel işte bu 'an'ı anlatıyor. (...) Bunu alışılmadık bir dil, teknik ve kurguyla yapıyor. İplikçi, o her şeyi bilen yazar anlatıcıyı fırlatıp bir kenara atıyor öncelikle. Bir kadının belleği, oradaki insanlar ve mekânlar anlatıyor bize olup biteni, hatırlandığı ve unutulduğu ve de kırıldığı kadarıyla tabii.(...) Kül ve Yel, üç konu üzerine oturtulmuş diyebiliriz. 'Biz', 'siz' ve 'ben' ile kimlik konusu; 'biz'in temellendirdiği hatırlama konusu, yani geçmiş bağlantısı; süreklilik ve yeniden üretme konusu.*" (Ümran Kartal)

"*1980'lerde Türkiye'de kadın yazını deyince anımsayabildiğim öyküler, kadın kahramanın hep erkek kahramanlarla kurduğu ilişkilerde ve kamusal hayatın çeşitli alanlarında kendi kimliğini kurmaya çalıştığı öykülerdi. Müge İplikçi'nin öyküleri, kadınlar arasındaki ilişkileri, kadınlar için güçlenmenin önemli bir alanı olarak öne çıkarıyor. Kadınların kendi aralarındaki 'şölen'lerde uzanabildikleri bir uzam, keşfedebilecekleri bir dil var; belki de kadınlık öncesi zamanın keşfi, gizli bahçelerin kaçamak ve dar zamanlarına geri dönüş, ordaki küçük kızların inadı ve korsanlıkları, yeni yolculukların da ateşleyicisi oluyor.*" (Ayşe Durakbaşa)

Müge İplikçi

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Perende* (1998), *Columbus'un Kadınları* (2000), *Arkası Yarın* (2001), *Fırat'a Karışan Öyküler* (on beş öykücüden ortak kitap, Tan Oral'ın desenleriyle, 2001), *On Üç Büyülü Öykü – 13 Yazardan 13 Öykü* (ortak kitap, 2002), *Transit Yolcular* (2002).

ROMAN: *Kül ve Yel* (2004), Cemre (2006).

DENEME-İNCELEME: *Cımbızın Çektikleri* (Ümran Kartal ile, 2002), *Yıkık Kentli Kadınlar* (2002).

HAKKINDA: Leyla Ruhan Okyay / On Beş Öykücü ve Bir Çizerden Zeugma'ya Ağıt - Fırat'a Karışan Öyküler (Cumhuriyet Kitap, 15.11.2001), Müge İplikçi / Ümran Kartal - "Cımbızın Çektikleri" (Cumhuriyet Kitap, 22.11.2001), Yasemin Yazıcı / Yıkık Kentli Kadınların Hikâyesi (Cumhuriyet Kitap, 30.5.2002), Cemil Kavukçu / Müge İplikçi'nin Yolcuları (Radikal Kitap, 29.9.2002), Transit Yolcular / Müge İplikçi (Cumhuriyet Kitap, 31.10.2002), TBE Ansiklopedisi (c.1, 2. bas. 2003), Nalan Barbarosoğlu / Öyküsünü Farklılaştırma Çabasında Bir Yazar: Müge İplikçi - Enver Aysever / Kalıcı Konuklar - Zeynep Ergun / Transit Yolcular (Cumhuriyet Kitap, 26.12.2002), M. Sadık Aslankara / Karşılamalar - Öyküde Dönüştürüm Transit Yolcular (Cumhuriyet Kitap, 23.1.2003), İnan Çetin / Arkası Yarın Üzerine Birkaç Söz (Eylül Öykü 3, Eylül 2003), Ümran Kartal / Kül ve Yel (Varlık Kitap, Haziran 2004), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 3.2.2005).

MÜGE İPLİKÇİ

BİZDEN BİRİ

Allah kahretsin. Allah kahretsin.

Soğuk bir kasım günüydü. Aynı dördüydü. Az önce sümsüğün birine gününü göstermişti. Üzerine yürümüş ve şöyle demişti: Sen bu ülkenin son on gündür nasıl bir ekonomik darboğaz içinde olduğunu biliyor musun?

Kaltak, aklı sıra benden hesap sormaya kalkıyor. Kimsin sen be! Bizler sizler için burayı kuralım, sizlerin karnını doyuralım, sonra sizlerden biri, sen, kalkağın teki, bu durum çok acıması ve çok komik desin. Gözü doymazlar, nolacak. Yıllarca sen ve senin gibiler kahrolsun sermaye diye bağırdınız, şimdi sermaye sizin karnınızı doyuruyor, maaşlarınız hesabınıza bir-iki gün geç yatınca homurdanmaya kalkıyorsunuz. Yer miyim... Derhal suratına çarpacaksın. Ya bu deveyi güdeceksin ya bu diyardan gideceksin... Nasıl da afalladı böyle deyince. Kendini bulunmaz Hintkumaşı sanıyor. Aklı sıra özgür bireyi oynayacak gözünün önünde. Yer miyim... Derhal çarptım suratına, isteyen gider, dedim. Pancar gibi kalakaldı karşımda, sonra tahtiten çıkma liravnlara döndü. Senin karşında kim var? Sen ve senin gibiler kitapların sayfalarını karıştırırken, bizler hayatı gördük be, hayatla büyüdük hayatla! Sen ve senin gibiler gibi sunilikle şişirmedik oranızı burnımızı. Hayatı tanıdık hayatı! Gene de hanımefendilere, beyefendilere iyilik olsun dedik paralarını tahsil ettik, bir-iki gün gecikme, sadece bir-iki gün geciktik diye, entel burunlarını kıvırdılar sermayeye. Sermayeye köle olmayacaklarmış. Pabuçlarını...

Allah kahretsin, Allah kahretsin

Koskocaman odasında beklenmedik konuklar için hazır duran küçücük koltukların birine çökmüştü Muzaffer. Odasının dışında görünen şehre bakakaldı. Üzerinde siyah paltosu, boynundan göbeğine kadar inmiş siyah fularıyla her an bir yerlere gidecek gibi bir hali vardı. Bir fötr şapkam eksik diye düşündü. Siyah bir fötr şapka. Siyah palto, siyah fular, eksik olan siyah fötr şapka. Bu eksiklik üzerine fazla düşünmedi. Paltoyu aldığı mağazada satıcı kız şöyle demişti: Çok iyi bir tercih yapıyorsunuz, efendim.

Markanın Amerikanlığı bir yana hangi mağazanın ürünü olduğu 2Co harfleriyle kendini belli ediyordu. Sol cebin üzerindeydi büyük marka: 2Co.

Kâzım, İşletme Müdürü, geçen gün gördüğünde, Ooo Muzaffer Bey, demişti, biraz alaycı, paltonuz da yakıyor hanı, Amerika'nın soylu gangsterlerine dönmüşsünüz. Hösi, demişti içinden, alma pek renk vermemişti duşarıya. Kaç para saydım ben buna, biliyor musun, demişti sadece, biraz alınmış. İşte o yüzden dedim ya, demişti Kâzım. Görüntünüz okyanusları aşmış. Okyanusları aşmayı anlamıştı da bu gangster işine aklı yatmamıştı. Bir türlü yatmamıştı. Mafya, gangster, skandal sözcükleri sinirlerini bozuyordu. Ama sadaka sözcüğünü severdi. Gerçek bir Müslüman'ın sadece iyilik amacıyla ve kendi isteğiyle yoksullara verdiği hemen her şeydi sadaka. Kâzım, birlikte zar attıkları günlerden tanıdığı bir mahalle arkadaşıydı. Kemikkk... Böyleydi. Aslında sadaka, işi daha ileri götürdün mü doğruyu söylemek demekti. Kâzım'a bu işi teklif ettiğimde söğüşlenmiş ve söğüşlenecek olan her şey adına yeni bir gelecek için Kâzım, demişti, bu müessesenin işletme müdürlüğünü üstlen. Elbette biraz çakırkeyifliler ikisi de o anda. Kâzım'ın cevabı şu olmuştu Muzaffer'e: Kabul. Senin olduğun her yerde ben de varım.

Muzaffer o günden itibaren kendini gerçek bir Müslüman olarak görmeye başlamış ve sadakanın kerametine bel bağlamıştı. Geçen günler ve ülkenin içine düştüğü krizler bu kerametle yavaş yavaş gölge düşürmeye başlamış, müesseseyi alttan yukarıya doğru kemer sık, kemer sık diyorum politikalarına sevk ettirmişti -yukardan aşağıya doğru seriçe inen direktifler doğrultusunda.

Allah kahretsin. Allah kahretsin.

Odanın dışarısındaki şehrin üzerine bir akşam hüznü çökmeye başlamıştı. Muzaffer'in kalbi, kanatları kafeslerinin kenarlarına vuran evcil bir kuş gibi atıyordu. Siyah paltosuna biraz daha sarıldı. O sırada kapı çalındı.

Tık tık. Tık tık. Tık tık.

Buyrun girin, dedi.

Tık tık. Tık tık. Tık tık.

Buyrun girin

Tık tık. Tık tık. Tık tık...

Girsenize...

Kapıda beliren Gönül'dü. Yüzü kıpkırmızıydı. (...)

(*Arkası Yarın*, 2001)

TRANSİT YOLCULAR

Zeynep Ergun

Müge İplikçi'nın yeni öykü kitabı Transit Yolcular, benzer bir izlek üzerine kurulmuş ve tek bir kurmaca oluşturacak kadar birbirleriyle yakından ilişkili on yedi öyküden oluşuyor. Kitabın başındaki, "Gidin. Ruhunuzdaki ateşten yeşil çiçek açıncaya kadar," sözcüklerinin de belirttiği gibi, öyküleri birbirine bağlayan bu yolculuk izleği, devinim ve eylem üzerinde odaklanıyor. Devinim söz konusu olduğunda, onun tersi, durağanlık, beklemek, tutulup kalmak gibi kavramlar da kaçınılmaz oluyor. Ana izlek, işin içine kaçınılmaz olarak zaman ve mekân olgularını da dahil ediyor.

Nida'nın yolculuğu

Öyküleri birbirlerine bağlayan tek öğe bu ortak izlek değil. Kurmacanın baş karakteri sayılabilecek olan Nida ile çevresindeki kişiler öyküden öyküye aktarılan birer öge işlevini görüyorlar. Adının da anıştırdığı gibi, Nida'nın sesi, anlatıcı rolünü başka bir karakter üstlendiği zaman bile okurun kulaklarında yankılanıyor.

"Beklemek Zamanı Artırır Aysel" başlıklı ilk öykü, Nida'nın Kafkaesk yolculuğuna attığı ilk adımı betimliyor. İstanbul-İzmir-Hamburg seferini yapmak üzere bekleyen 'Ren' uçağına binen Nida, gitmek/gitmemek/gidememek noktasında tutulmuş kalmış buluyor kendini. Yolculuğu, devinim ve eylemsizlik arasında yapması gereken seçim, yaşam üzerine kurulmuş bir eğretileme konumuna oturtuluyor. İçinde olduğu uçak, düz okumanın ardında saklanan ve okurun bulup çıkartması gereken anlam yükü ile boyut değiştiriyor. Adının anımsattığı, Ren geyiği, maral, ahu gibi sözcükler, kurmaca boyunca yinelenerek öykülerin arasında kurulan sürekliliğin bir öğesi oluyor. Ren geyiğinin çektiği Noel Babanın kızağı, Kuzey Denizine yapılabilecek başka bir yolculuğa, TIR'la gidilebilecek güneydeki süt denizine doğru bir yolculuğa, bir çocukluk hayaline de gönderiyor okuru. Nida 'Ren' uçağının içinde, gitmek ve gitmemek arasında bocalarken, "Yargısız Gece" adlı öyküde, manzaralı bir yolluğun üstünde karşılaştığımız

başka bir geyik, polisler tarafından anlamsızca öldürülen Osman'ın yaşam yolculuğunun son tanığı işlevini görüyor. Ya da Maral Düğün Salonunun adına girip Gülistan'ın kırık kalbini yitirdiği, yaşam içinde ölüme sürüklendiği mekânı saptıyor. "Ren Uçağı" adlı öyküde ise, kalkacak uçağın geride, aşağıda, nefreti ve sevgiyi, aşkı ve tutkuyu, barışı ve savaşı, masalları, bırakacağını öğreniyoruz. Çağdaş bir Şehrazat'a dönüşen uçak, adı gibi bir geyik olup, okura kendi öyküsünü, kendi Arabistan düşlerini anlatan bir kurmacayı sunuyor. Bir üçte geyik ve kurmacası, bir üçte "Gerçek" adı verilen, kurmacadan daha anlamsız, daha fantastik bir "naylon" kurmaca yer alıyor. Öyküsünü anlatmaya çalışan, "pırıl pırıl gecede, imdat ateşleri gibi ürkek telaşlı" gözlerle bakan geyik-uçak, bir bakıma da kendi öykülerini okura sunan üst kurmacanın yazarının, Müge İplikçi'nin sesini okura anımsatıyor. (...)

Başka kurmacalar

Müge İplikçi, bizi bir yandan yaşamı eğretileyen, bir transit yolculuğa götürürken, bir yandan da başka kurmacalara gönderir. "Kalenin Bedenleri"nde, Topkapı Sarayına gitmek isterken, kendilerini Topkapı Surlarında bulan Ergun'la Servet, İstanbul'da bir yolculuk yaparlar ama, yıldızlara bakmak için kullanılan teleskop, uzayda, bir gezegenin üstünde beyaz kıyafetiyle dans eden, "sanki gebe" bir kadına doğru da farklı, hayal ürünü bir yolculuk yapmayı olası kılar. Karanlıkta, elektrikler sürekli kesilip geri geldiği bir sırada karşı pencerede defi gömleğine benzer bir gecelik giymiş öteki benliğini gören Servet, bizi doğrudan Mrs. Dalloway'e gönderir. Mürüvvet ile hayali gebeliği, yıldızlarda dans eden, Küçük Prens'i anıştıran yalnız kadın, öykülerde gebeliğe tek gönderme öğelerini oluşturmazlar. Gülistan, düğününde kalbini yitirdiğinde, bu yitiriliş bir doğum yapma imgesiyle anlatılır. Kalbi yerde bulup apış arasından içeri sokan Nida, kitap boyunca bu kalbi taşıyan, iki kalpli bir başka gebe kadın imgesi oluşturur. Gebelik ve doğum, yaratıya dönük birer simge olarak, öykülerdeki anlatılarla somutlaşan kurmacaları gönderir okuru. Bu da bizi, yazarın kendi yaratısına, oluşturduğu kurmacaya, transit yolculuklarına götürür. Son öykü "Transit Yolcular"da, kendimizi yeniden 'Ren' uçağında, sesini yükselten ve başkaldıran Zarife'nin eylemiyle yola çıkan Nida'yla birlikte buluruz. Uçak kalkacak, Nida'nın ve bizim beklemekte olduğumuz yolculuk sonunda gerçekleşecektir.

Müge İplikçi'nin öykü kitabı olarak tanıttığı bu derleme, yazarın da bir yolculuğun eşiğine geldiğini gösteriyor bize. Yazmak bir yolculuksa, kurmaca da bu yolculuğun aracı konumundaysa, bundan sonraki aşama, daha uzun soluklu bir kurmacaya yönelmek, roman yazmak olsa gerek.

(*Cumhuriyet Kitap*, 26.12.2002)

İPLİKÇİ, Semra

Şair ve yazar. 1 Ocak 1959, Malatya doğumlu. Lise öğrenimini Ankara Kolej lisesinde tamamladıktan sonra, Milli Eğitim Bakanlığı'nın giyim kurumu tamamlayarak öğretmen oldu. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim İşletme Fakültesini bitirdi. 2002 yılında Başkent TV'de sunuculuk yaptı. Bazı TV dizilerinde rol aldı. Şiirleri aralıklarla Şiirleri Hüseyin Yurdabak'ın hazırladığı *Türk Edebiyatında Günümüz Kadın Şairleri*, Sevgi Eser'in *Atatürk Şiirleri Antolojisi*, Hasan Kavruk ve Metin Özer'in *Geçmişten Günümüze Malatyalı Şairler Antolojisi* (2006), Nedim Tuna'nın *Canım Annem* (2006) antolojileri ile çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. 2003'te *Yıldızlara Doğru* adlı bir şiir kaseti çıktı. Bir yayınevine 10 kadar çocuk kitabının redaktörlüğünü yaptı

Semra İplikçi

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yıldızları Arıyorum* (2002).

DENEME-ANLATI: *Polyanna'ya İnat Semranna* (2004).

HAKKINDA: Yıldızları Arıyorum (Ekspres gazetesi (Eylül 2002), Polyanna'ya İnat Semranna (Zaman, 30.11.2004), Ali Gündüz / Polyanna'ya İnat Semranna (Ana Yurt, 9.5.2006).

İPLİKÇİOĞLU, Bülent

Tarihçi. 1952, Afyon doğumlu. AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Eskiçağ Tarihi Kürsüsü (1974) mezunu. 1976-82 yılları arasında Avusturya hükümetinin burslusu olarak Viyana Üniversitesi Eskiçağ Tarihi Enstitüsünde "*Ephesos Yazıtları Işığında Asia'da İmparator Diocletianus'a Kadar Senatus Sınıfı Devlet Kariyeri Temsilcileri*" konulu doktorasını hazırladı. 1983'te DTCF Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atanan İplikçioğlu, 1984'te MÜ Fen Edebiyat Fakültesi Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalına yardımcı doçent olarak geçti. 1986'da Eskiçağ Tarihi doçenti, 1992 yılında da Eskiçağ Tarihi profesörü oldu.

1977-91 yılları arasında antik Ephesos kentinde Avusturya Arkeoloji Enstitüsünün yürüttüğü arkeolojik kazılara epigrafist heyet üyesi olarak katıldı. 1989'dan itibaren antik Termessos kentinde, 1990'dan itibaren ise Kuzey Likya'da Avusturya Bilimler Akademisi adına epigrafik tarihi coğrafi araştırma projeleri uyguladı. Epigrafik malzemenin bilim dünyasına tanıtılması ve Roma devri prosopografyası alanlarında yayınlar yaptı. Türkiye Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü, Avusturya Arkeoloji Enstitüsü, Avusturya Bilimler Akademisi Küçükasya Komisyonu ve Alman Arkeoloji Enstitüsünün üyeliklerine seçildi. MÜ Fen Edebiyat Fakültesi Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalının başkanlığını ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Eskiçağ Tarihi Programının danışmanlığını yürüttü. Helen tarihi, Roma tarihi, Roma Çağı Anadolu tarihi, Eskibatı tarihi metodolojisi ve Anadolu epigrafyası konularında dersler verdi, Eskibatı tarihi alanında yüksek lisans ve doktora tezleri yönetti.

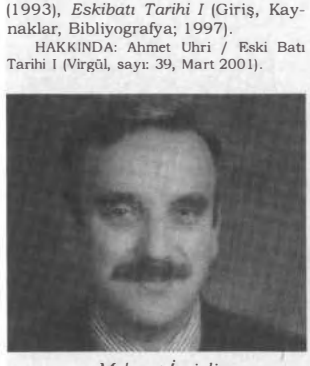
Bülent İplikçioğlu

ESERLERİ:

Eskiçağ Tarihinin Anahatları I-II (1980), *Die Repräsentanten des senatorischen Reichsdienstes in Asia bis Diokletian im Spiegel der ephesischen Inschriften* (1983), *Ephesos im*

Spiegel seiner Inschriften (D. Knibbe ile, 1984), *Ephesus Yazıtları Işığında İmparator Diocletianus'a Kadar Roma Şövalye Sınıfı ve Asia Eyaletindeki Resmî Görevlileri - Der Ritterstand und seine Tätigkeit im kaiserlichen Reichsdienst in Asia bis auf Diokletian im Spiegel der ephesischen Inschriften* (1993), *Eskibatı Tarihi I* (Giriş, Kaynaklar, Bibliyografya; 1997).

HAKKINDA: Ahmet Uhri / Eski Batı Tarihi I (Virgül, sayı: 39, Mart 2001).

Mehmet İpşirli

İPŞİRLİ, Mehmet

Tarihçi. 1944, Kayseri doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi Anabilim Dalı (1970) mezunu. Yüksek lisansını (1973) ve doktorasını (1976) Edinburgh Üniversitesinde tamamladı. 1976'da, mezun olduğu anabilim dalında asistan olarak göreve başladı. 1982'de "*Osmanlı İmparatorluğunda Kadıaskerlik Müessesesi*" adlı tezle doçentliğe, 1988 yılında "*Diplomatik Açıdan Mahzar*" adlı çalışmasıyla profesörlüğe yükseldi. 1999'da Fatih Üniversitesine geçti. 1990 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1991'de Londra'da arşiv ve kütüphanelerde araştırmalarda bulundu. 1994-95 akademik yılında Kuala Lumpur'da International Institute of Islamic Thought and Civilization'da araştırmalarda bulundu ve dersler verdi. İÜ Edebiyat Fakültesi Arşivcilik Bölümünde öğretim üyeliği yaptı.

Makaleleri; *Belleten, Tarih Enstitüsü Dergisi, Osmanlı Araştırmaları, İslam Tetkikleri Dergisi, Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları* dergilerinde yayımlandı. *TDV İslam Ansiklopedisi, Studies on Turkish-Arab Relations* için madde yazdı. Türk Tarih Kurumu üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Ewqaf ve Emlâkü'l-Müslimin fi Filistin* (The Pious Foundations and Real Estates in Palestine, M. Tamimi ile, 1982), *Tarih-i Selânikî* (1989).

ÇEVİRİ: *İslâm Devletleri Tarihi* (The Islamic Dynasties, E.C. Bosworth'tan, E. Merçil ile, 1980).

İPŞİROĞLU, Mazhar Şevket

Sanat tarihçisi, felsefeci (D. 1908, İstanbul - Ö. 1985). Nazan İpşiroğlu'nun eşi, Zehra İpşiroğlu'nun babasıdır. Bonn, Hamburg ve Berlin üniversitelerinde felsefe ve sanat tarihi, Düsseldorf Resim Akademisinde resim öğrenimi gördü. Bonn üniversitesinde felsefe alanında doktorasını verdi (1933). Döndüğü İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde doçentliğe (1934) ve profesörlüğe (1943) yükseldi. Sanat Tarihi bölümü başkanlığına getirildiği (1949) Edebiyat Fakültesinin dekanlığını da yaptı (1948-49, 1958-59). 1960'ta ordinaryüs profesörlüğe yükseldi. 1977'de emekliye ayrıldı.

Sabahattin Eyuboğlu ile İstanbul Üniversitesi Film Merkezini kurdu (1956). Birlikte hazırladıkları ilk belgesel film olan *Hitit Güneşi* ile 1956 Berlin Festivalinde ikincilik kazandı. Eyuboğlu ile ayrıca *Surname* (1957), *Kapalıçarşı* (1974) gibi yedi belgesel film daha hazırlamıştır. Deneme ve makaleleri *Felsefe Semineri Dergisi* (1939), *Felsefe Arkivi* (1949) ile *İstanbul Üniversitesi Bülteni*'nde yayımlandı.

"İpşiroğlu'nun kitapları bizleri yalnız İslâm sanatının ya da Avrupa sanatının çeşitli alanlarına ve dönemlerine götürmekle kalmaz, aynı zamanda alımlayanla yapıt arasındaki dolaysız iletişime, duyularla düşünmeye somut bir model sunar. Bu model görsel düşünmeden hiç payını alamamış "ilim bürokratlarının" savundukları soyut bilimselliğe, "bilim için bilim" anlayışına karşıdır. İpşiroğlu'na göre bilim ve sanat, kuramla uygulama, çözümleyici düşünmeyle duyularla bütünleşen düşünme birbirinden ayrılmaz bir bütünü oluşturur. Bu açıdan İpşiroğlu'nun özgün bir alımlama ve yorumlama sürecini dile getiren yapıtları bugünün okuyucusuna çok şey söylemekte. Gene bu açıdan kitaplarının yeni baskılarının yapılarak bugünün okuyucusuna ulaşması son derecede önemli." (Nazan İpşiroğlu)

Mazhar Şevket İpşiroğlu

ESERLERİ:

Martin Heidegger ve Max Scheler'de İnsan (1939), *Rönesans Sanatı* (1942), *Avrupa Sanatı ve Problemleri* (c.1, 1946), *Hegels Aesthetik in ihrem Historischen Zusammanhang* (Bonn, 1953), *Avrupa Sanatında Gerçek Duygusu* (S. Eyuboğlu ile, 1954), *Fatih Albümüne Bir Bakış* (S. Eyuboğlu ile, 1955), *UNESCO'nun Türkiye Kitabı* (S. Eyuboğlu ile, 1958), *Saklı Kilise* (S. Eyuboğlu ile, 1958), *Turkey* (S. Eyuboğlu ile, 1961), *Die Kirche von Achtamar* (Aktamar Kilisesi, 1963), *Malerei der Mangolen* (1965), *Das Bild im Islam* (1971), *İslâm'da Resim Yasağı ve Sonuçları* (1973), *Siyah Qalem* (1976), *Oluşum Süreci Sanatın Tarihi* (Nazan İpşiroğlu ile, 1977), *Sanatta Devrim* (N. İpşiroğlu ile, 1979), *Meisterwerke aus dem Topkapı* (1980), *Düşünmeye Çağrı* (N. İpşiroğlu ile, 1982), *Kök Atatürkçülük* (N. İpşiroğlu ile 1983), *Bozkır Rüzgârı Siyah Kalem* (2004).

HAKKINDA: Hilmi Yavuz (Cumhuriyet, 19.1.1983), Arslan Kaynardağ / Bizi Düşünmeye Çağıran Bir Kitap (Somut dergisi, sayı: 30, 25.2.1983), Filiz Çağman / Hocam İpşiroğlu (Milliyet Sanat, 15.3.1985), Haldun Taner / Mazhar Şevket İpşiroğlu (Milliyet, 17.3.1985), Ferit Edgü / İpşiroğlu'nun Hayatının Kitabı: Siyah Kalem (Milliyet Sanat, 15.11.1985), Ferit Edgü / İpşiroğlu'nun Son Kitabı Üzerine (Cumhuriyet, 5.12.1985), Arslan Kaynardağ / Felsefecilerle Söyleşiler (1986), Akşit Göktürk / Yenilikçi Sanatta Öğrenebileceğimiz, Çağdaş Düşünce, İpşiroğlu'ya Saygı (1987), Nazan İpşiroğlu / Mazhar Şevket İpşiroğlu Anısına (Cumhuriyet Kitap, 4.1.2001), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

İPŞİROĞLU, Nazan

Sanat tarihçisi. 13 Temmuz 1923, İstanbul. Tam adı Hatice Nazan İpşiroğlu. Sanat tarihçisi ve felsefeci Mazhar Şevket İpşiroğlu'nun eşi, eleştirmen Zehra İpşiroğlu'nun annesi. İstanbul Üniversitesinde felsefe ve sanat tarihi okudu. İstanbul Belediye Konservatuarında piyano, Freiburg Yüksek Müzik Okulunda oda müziği eğitimi gördü.

Eşi ile birlikte sürdürdüğü sanat tarihi çalışmalarının yanı sıra, 1970'li yıllarda bizde pek bilinmeyen bir çalgı olan çembaloyu ve barok müziğini tanıtma amacıyla kendisinin de kurucuları arasında bulunduğu "İstanbul Barok Müzik Topluluğu" ile yirmi yılı aşkın bir süre oda müziği konserleri verdi. Eşi Mazhar Şevket İpşiroğlu'nu yitirdikten (1985) sonra, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneğinde ve eğitim alanında fiilen görev aldı. Son yıllarda sınırların aşırılığı ve sanatlara-

Nazan İpşiroğlu

rası etkileşim, özellikle resim-müzik etkileşimi üzerinde çalıştı.

ESERLERİ:

Avrupa Sanatında Gerçek Duygusu (1972), *Oluşum Süreci İçinde Sanatın Tarihi* (M.Ş. İpşiroğlu ile), *Sanatta Devrim* (M.Ş. İpşiroğlu ile), *Düşünmeye Çağrı* (M.Ş. İpşiroğlu ile), *Kök-Atatürkçülük* (M.Ş. İpşiroğlu ile), *Resimde Müziğin Etkisi* (1994), *Sanattan Güncel Yaşama, Resimde Alımlama Boyutları ve Çeşitlemeleri, 20. Yüzyıl Sanatında J.S. Bach* (2002).

YAYINA HAZIRLAMA: *Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim* (Jale Baysal, Zehra İpşiroğlu, Şeyda Ozil ile), *Çağdaş Kültürümüz* (Jale Baysal, Zehra İpşiroğlu, Şeyda Ozil ile), *Yazma Uğraşı* (Jale Baysal, Zehra İpşiroğlu, Şeyda Ozil ile), *Çağdaş Eğitimde Sanat* (Jale Baysal, Zehra İpşiroğlu, Şeyda Ozil ile), *Çocuk Kültürü-Edebiyat Tiyatro-Medya* (Zehra İpşiroğlu ile), *Gelin Çocuklar Birlikte Düşünelim* (Zehra İpşiroğlu ile), *Yaratıcı Okuma I ve II* (Zehra İpşiroğlu ile), *Bir Kitap Hazırlıyoruz* (Zehra İpşiroğlu, Şeyda Ozil ile), *Bugünden Düne Dünden Bugüne* (Zehra İpşiroğlu ile, 2004).

HAKKINDA: Jale Parla / Kendini Değil Düşüncelerini Ortaya Koyan Bir Ses: Nazan İpşiroğlu - Ataol Behramoğlu / Bir Düşünce Yapıtı - Zeynep Oral / Çağdaşlık Yolunda Bir Satırbaşı - Bertan Onaran / Yaşamına Vuran İpşiroğlu Işığı - Aydın Boduç / 20. Yüzyıl Sanatında J.S. Bach - (Cumhuriyet Kitap, 11.4.2002).

İPŞİROĞLU, Zehra

Yazar, eleştirmen. 12 Şubat 1948, İstanbul doğumlu. Sanat tarihçisi Nazan İpşiroğlu ile felsefeci ve sanat tarihçisi Mazhar Şevket İpşiroğlu'nun kızı. Yazar Müfide Tek ile devlet adamı Ferit Tek'in akrabası. Avusturya Lisesi (1967), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Filolojisi (1971) mezunu. Ayrıca Freiburg ve Berlin üniversitelerinin Alman Dili ve Edebiyatı ve Felsefe bölümlerinde öğrenim gördü. Akademik kariyerini tamamlayarak profesör oldu. 1976'dan itibaren İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalıştı. 1992'de aynı üniversitede Dramaturji ve Tiyatro Eleştirmenliği Anabilim Dalını kurarak yöneticiliğini üstlendi. Eşi yazar ve eleştirmen Norbert Mecklenburg ile Köln'de (Almanya) yaşadı.

Murat adlı eseriyle 1977 Milliyet Sanat Film Öyküsü Yarışması birincilik ödülünü, *Gece* ile Milliyet-Sanat Edebiyat Eleştirisi yarışması birincilik ödülünü, *Tiyatroda Devrim* ile 1992 Kültür Bakanlığı Araştırma-İnceleme Ödülünü, *Gergedan Oyunu* ile 1997 Orhan Kemal Hikâye Yarışması üçüncülük ödülünü aldı. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği ve Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME-ELEŞTİRİ: *Eleştirinin Eleştirisi* (1982), *Tiyatroda Yeni Arayışlar* (1982), *Tiyatroda Düşünsellik* (1985), *Uyumsuz Tiyatroda Gerçekçilik* (1986), *Düşünmeyi Öğrenme ve Öğretme* (1987), *Tiyatroda Devrim* (1988), *2000 Yılına Doğru Tiyatro* (1988), *Çağdaş Kültürümüz* (1988), *Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim* (1990), *Yazma Uğraşı* (1991), *Çağdaş Eğitimde Sanat* (1994), *Çocuk Kültürü, Edebiyatı, Medyası, Tiyatrosu* (1996), *Eğitimde Yeni Arayışlar* (1997), *Gelin Çocuklar Birlikte Düşünelim* (1997), *Alımlama Boyutları ve Çeşitlemeleri 2 - Yazın* (2001), *Çağdaş Türk Yazını Yazın Öğrenimi İçin Temel Kavramlar* (2001), *Çağdaş Türk Yazını* (2001), *Gençler İçin Nâzım Hikmet Oyunları* (2003), *Tiyatroda Alımlama* (2004), *İzler* (2004), *Bugünden Düne Dünden Bugüne* (Nazan İpşiroğlu ile, 2004).

Zehra İpşiroğlu

ÖYKÜ: *Gergedan Oyunu* (1997), *Yollar Yerler Yüzler* (2003).

ÇOCUK KİTABI: *Konuşan Çınar* (1998), *Pinokyo Kral Übü'nün Ülkesi* (2003).

HAKKINDA: Ahmet Gündeş / Zehra İpşiroğlu ile "Konuşan Çınar" Üzerine (Cumhuriyet Kitap, Ekim 1998), Ayten Sönmez / Zorunlu Düşünme Dersi (Virgül, sayı: 16, Şubat 1999), Ahmet Gündeş / Zehra İpşiroğlu ile "Eleştirinin Eleştirisi" Üzerine (Cumhuriyet Kitap, 22.4.1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Çağdaş Türk YazınıYazın Öğrenimi İçin Temel Bir Kaynak (Cumhuriyet Kitap, 22.11.2001), Çağdaş Türk Yazını Yazın Öğrenimi İçin Temel Kavramlar (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Nurten Kum / Zehra İpşiroğlu'dan "Çağdaş Türk Yazını" Yazın Dünyamıza Bir Bakış (Cumhuriyet Kitap, 25.7.2002), Ayşe Fırıncıoğlu / Alımlama Boyutları ve Çeşitlemeleri Yazın (Cumhuriyet Kitap, Ağustos 2002), Ceyhan Usanmaz / Gençler İçin Nâzım Hikmet Oyunları (Virgül sayı: 62, Mayıs 2003), Ali Yılmaz / söyleşi (Varlık Kitap, Mayıs 2004), Asuman Kafaoğlu / Yazarın 24 Saati: Zehra İpşiroğlu (Radikal Kitap, 17.2.2005).

İRDESEL, Mehmet

Şair, tarih araştırmacısı. 1931, Ayvalık / Balıkesir doğumlu. Sakarya İlkokulu ve Kastamonu Lisesini (yatılı öğrenci olarak) bitirdikten sonra bir süre Çankırı Sanat Enstitüsünde öğretmenlik yaptı. Askerlik hizmetini bitirdikten sonra bankacılığı seçerek uzun yıllar Ziraat Bankasının Gelibolu şubesinde çalıştı. Burada yönetici pozisyonunda iken kendi isteğiyle emekli oldu. Emekli olduktan sonra çalışmalarını Gelibolu Turizm ve Tanıtma Derneği Başkanı ve araştırmacı - yazar olarak sürdürdü, GELTUR Turizm ve Reklam Ajansının sahipliği ve kuruculuğunu yaptı. Hayatını ilçesinin tanımına adayarak, Gelibolu'yu tanıtmak amacı ile sayısı milyonlara varan çeşitli turistik kartpostal ile sayısı onu bulan kitap ve ayrıca Türkçe ve yabancı dillerde olmak üzere Gelibolu'yu ve Gelibolu Savaş Anılarını tanıtan birçok renkli broşür yayımladı.

Halen Piri Reis Meydanı'nda bulunan Piri Reis Anıtı ile Gelibolu Sardalya Festivalinin, ayrıca, Kale Burcu içinde bulunan Gelibolu Tanıtma Merkezi ve Piri Reis Müzesinin de kurucusudur. Bu arada Gelibolu'nun tanıtımı amacı ile gerek ülke içinde ve gerekse yurtdışında (Avrupa'da, Asya'daki Türk cumhuriyetleri ve Amerika'da) yayın yapan birçok TV kanalında kendisiyle söyleşiler yapılıp yayımlandı. Ayrıca öykü ve şiirleri *Kaynak* (Ankara), *Başkent* (Ankara), *Kervan* (İzmir) gibi birçok dergide yer aldı.

ESERLERİ

ŞİİR: *Bekâr Odasında Düşünceler* (1961), *Mavilerde Ürperiyorum* (Gelibolu'ya Şiirler, 2002).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Tarihi - Coğrafi ve İktisadi Yönleriyle Gelibolu* (1964), *Çanakkale Savaşları ve Harp Sahaları* (1973), *Piri Reis Hayatı ve Eserleri* (1975), *Gelibolu'yu Tanıyalım* (1983), *Gelibolu ve Yöresi Tarihi* (1994).

ÖYKÜ: *Merhaba Sinağrit Baba* (1967).

Mehmet İrdesel

TURİSTİK YAYINLAR: *Gelibolu I, Gelibolu II, Bolayır* (broşür), *Çimpe Kalesi* (broşür), *Çanakkale Savaşları* (broşür), *Gallipoli 1915* (İngilizce broşür), *Piri Reis* (İngilizce, Almanca, Türkçe broşür), *Gelibolu Haritası.*

İREM, İlhan

Müzisyen, şair, yazar. 1 Nisan 1955, Bursa doğumlu. 1969 yılında ortaokul son sınıftayken, okul orkestrasının solisti olarak müziğe ilk adımını attı. 1970 yılında *Milliyet* gazetesinin düzenlediği liseler arası müzik yarışmasında "Meltemler" adını verdikleri orkestraları ile Marmara Bölgesi birincisi oldular. Aynı orkestra ile 1970-73 yılları arasında Bursa Çelik Palas Oteli ve Uludağ'daki çeşitli otellerde dans müziği şarkıcılığı yaptı. 1973 yılında kendi imkanları ile ilk 45'lik plağını çıkardı. 1973-81 yılları arasında toplam on 45'liği yayımladı. 1979 yılında yayımladığı senfonik yapıdaki "Sevgiliye" uzunçalar plağı ile ilk defa akademik bir çalışmayla müzik yaşamında yeni bir yola girdi. "Sevgiliye" albümünde ilk defa kendi yazdığı sözler dışında bir Nâzım Hikmet şiiri olan "Hoşgeldin"i besteledi ve seslendirdi. 1984 yılında Bulgaristan'da düzenlenen Altın Orfe Şarkı Yarışmasında Türkiye'yi temsil etti ve Gazeteciler Özel Ödülünü kazandı. Yalnızca kendi yapıtlarını seslendirmeyi sürdürerek kendine özgü bir ekol oluşturdu. Seksenli yıllarda öykülerini besteleyerek kurguladığı uzun soluklu müzik yapıtlarıyla, senfonik rock tarzında çalışmalara yöneldi.

İlhan İrem

İlhan İrem aynı yıllarda yazı çalışmalarına başladı. Bugüne kadar, hikayelerini, denemelerini, şiirlerini içeren beş kitap yayımladı. Soyut resim çalışmaları yapan İlhan İrem, Bursa (iki kez), Ankara, Antalya (iki kez), Kuşadası, Dikili, İstanbul, Gölcük ve İzmir'de kişisel resim sergileri açtı. Birçok ödüle, yedi altın plağa sahip olan sanatçı, evrensel anlatımıyla bugüne kadar on single, yirmi uzunçalar yayımladı. "Çağdaş bir ozan" olarak kabul edilen İlhan İrem, eserlerine yansıttığı, mistik, metafizik, doğaüstü, tasavvuf çağrışımlarla, çok özel bir izleyici kitlesine sahip oldu. Sanatçının tüm üretimleri, duygularını yitirmiş sanal dünyaya ve karanlıklara alternatif olarak, "ışık ve sevgiyle" felsefesinde şekillenen bir evrensel sevgi ve yeniçağ öğretisinin izlerini taşımaktadır.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Pencere...Köprü... Ve Ötesi...* (1985).

ŞİİR: *Katastrof* (1990).

DENEME: *Uzaklarda Biri Var* (1987), *Delirium* (1994), *Millennium / Sanalizasyon Fareleri, Yarasalar ve Diğerleri* (1998).

İRENGÜ (Akarca), Melek Sevil

Şair ve yazar. 6 Mart 1948, Aksaray / İstanbul doğumlu. Çapa İlkokulu, Şehremini Ortaokulu, İstanbul Kız Lisesi ile Fatih Kız Lisesinde okudu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü mezunu. Sosyal Sigortalar Kurumu Fındıklı Bölge Sağlık Müdürlüğü ile Milli Eğitim Bakanlığı eğitim-öğretim birimlerinde çalıştı. TEMA (Türkiye Erozyonla Mücadele Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı) İstanbul Anadolu yakası sorumluluğunu ve Kadıköy gönüllü temsilciliğini üstlendi. Çeşitli dergiler ile gazetelerde yazıları ve şiirleri yayımlandı. Sanat Tarihi Derneği, KADER, KASDAV ve Birleşmiş Yazarlar Şairler ve Bestekarlar Derneği üyesidir. "İstanbul'daki Tek Kubbeli Camiler ve Gelişmeleri" adlı bir mimari araştırması vardır.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Duygusal Doku.*

ÇOCUK KİTABI: *Cennet Ülke.*

DENEME: *Gülümsemenin Dansı.*

KİŞİSEL GELİŞİM: *Eğitimde Başarı ve Motivasyon.*

HAKKINDA: Halil Temel / Elçi 2004 Yıllık (2005).

İREPOĞLU, Gül

Sanat tarihçisi. 1956, İstanbul doğumlu. İstanbul Erkek Lisesinin ardından İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Yüksek Okulunu bitirdi. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Estetik ve Sanat Tarihi Kürsüsüne asistan ve doktora öğrencisi olarak girdi. 1997 yılında sanat tarihi profesörü oldu. Aynı bölümde Rönesans sanatı, Barok sanatı, XIX. yüzyıl Avrupa sanatı, Batılılaşma dönemi sanatı, sanatın karşılaştırmalı tarihi ve Osmanlı minyatür sanatı konularında dersler verdi.

ESERLERİ:

ROMAN: *Gölgemi Bıraktım Lale Bahçelerinde* (2004).

MONOGRAFİ-ARAŞTIRMA: *Feyhaman Duran, Padişahın Portresi: Tesavir-i Al-i Osman, Levni: Nakış-Şiir-Renk, Zeki Faik İzer* (2005).

İRFAN PAŞA

Devlet adamı ve şair (D. Şubat 1815, İstanbul - Ö. 24 Kasım 1888). Asıl adı Mehmed Hayreddin İrfan'dır. 1826'da Defterdar Mektupçusu Odasında, daha sonra Mısır kethüdası Necib Efendi (Paşa) ile Edirne ve Vidin Valisi Ağa Hüseyin Paşanın yanında kâtiplik (1834) yaptı. Darphane Defterdarı Ali Rızâ Efendi'ye mühürdar (1835), Mansûre Defterdarlığı Mektûbi Kalemine memur (1836) oldu. Maliye Nezâretinin çeşitli kademelerinde görev aldı. İlk maliye müsteşarlığı görevini (1858) yürüttü. Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliyye (1861) ve Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliyye (1868) üyesi, vezir rütbesiyle Edirne valisi (1871), Şûrâ-yı Devlet reis vekili, Me'mûrin Muhâkemât Dairesi reisi ve Mahkeme-i Temyiz reisi oldu. 1886'da emekliye ayrıldı. Vefat edince Haydarpaşa'da Ayrılık Çeşmesi Mezarlığına defnedildi. Şiir ve yazılarından oluşan *Mecmûa-i İrfan Paşa* (1870-71) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: İbnülemin Mahmut Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. 2, 1930-42, s. 705- 707), Vasfi Mahir Kocatürk / Büyük Türk Edebiyatı Tarihi (1964, s. 603), Fevziye Abdullah Tansel / Nâmık Kemal'in Mektupları (c. 1, 1967, s. 353), Ömer Faruk Akün / Namık Kemal'in Mektupları (1972), M. Kaya Bilgegil / Harabât Karşısında Namık Kemal (1972), Nihad Sami Banarlı / Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (c. 2, 1979, s. 896, 909), Kâzım Yetiş / Nâmık Kemal'in Türk Dili ve Edebiyatı Üzerine Görüşleri ve Yazıları (1989, s. 205-219), Nurettin Albayrak / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 22, 2000, s. 444).

İRŞADİ BABA (Bayburtlu)

Tasavvufçu, şair (D. ?, Bayburt - Ö. 1877). Nakşibendi şeyhlerinden. Ailesi Konya'dan gelerek Erzincan'a yerleştiği için bu bölgede yaşadı. Çocukluğundan itibaren dini öğrenim

yirdü. Sünür ve Bayburt Yakutiye Medreselerini bitirerek icazet aldı. Daha çocukluğundan itibaren tasavvufa yöneldi. Tasavvufî eğitimini Hayat Vehbî (Terzi Baba)'dan aldı. Eserleri manzumdur. Şiirleri Ahmet Baba Battal tarafından neşredildi (1995).

ESERLERİ:

Mevlûd, Kısas-ı Enbiya (Yarım kalan bu eseri torunu Ağlar Baba tarafından tamamlandı).

HAKKINDA: Ahmet Baba Battal-Hülvanî Battal / Bayburtlu İrşadî Baba (1995).

İRTEM, Emel

Şair. 25 Temmuz 1969, Eskişehir doğumlu. Şair Serdar Koçak'ın eşi. Eskişehir Sağlık Meslek Lisesi mezunu. Hemşire olarak bir süre devlet hastanelerinde görev yaptı. 2000 yılında İstanbul'da kurduğu ve özel hemşirelik hizmetleri veren bir şirketi yönetti.

Şiirleri 1990 yılından itibaren *İblis, Sombahar, Ludingirra, Varlık* vd. dergilerde yayımlandı. *Divaneliğe Dönen Pergel* adlı dosyasıyla 1999 Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülünü aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Gittik Yaşayanlardan Biri Gibi (1993), *Divaneliğe Dönen Pergel* (1999).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (c. 1, 2. bsk. 2003).

İRTEM, Süleyman Kâni

Bürokrat, yazar (D. 1871, Selânik – Ö. 1 Aralık 1945, İstanbul). Selânik'te Mekteb-i Feyz-i Sıbyan Rüştiyesinde (ortaokul) , Selânik İdadisinde (lise) öğrenimi gördü. 1896'da Mülkiye Mektebinin yüksek kısmını bitirdi. Selânik'te kaymakamlık stajını tamamladı. Bargiri (Van) kaymakamlığına tayin edildiyse de gitmedi. Menlik (Sclânik), Ustrumca, Rupçuz, Vodina (Sclânik), Darıdere, Ohri ve Manastır kaymakamlığı görevlerinde bulundu. 1909'dan itibaren mutasarrıflığa yükseldi. Cebel-i Bereket, Kayseri, Bolu, Canik (Samsun) ve Üsküdar mutasarrıflığı yaptı. Nisan 1916'da İstanbul vali yardımcılığına, Ocak 1918'de Ankara valiliğine getirildi. Ağustos 1918'de İstanbul valiliğine nakledildi. Bu görevden Ocak 1919'da I. Damat Ferit Paşa hükümetince uzaklaştırıldı. 1 Mart 1924'te kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Bundan sonra resmî görev almayarak İstanbul gazete ve dergilerinde yazılar yazdı. Bir kalp krizi sonucunda öldü.

ESERLERİ:

Boğazlar Meselesi (1936), *Türk Kemankeşleri* (1938), *Meşrutiyetten Mütarekeye* (2005), *Birinci Meşrutiyet ve Sultan Abdülhamid* (2005).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya : Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 12.2005).

İsa Yusuf Alptekin

İSA YUSUF ALPTEKİN

Devlet ve siyaset adamı (D. 1901, Yenihisar / Kaşgar / Doğu Türkistan - Ö. 15 Aralık 1995, İstanbul). Bir süre Yakup Ahund Molla mektebinde okuduktan sonra Çin okullarına devam ederek öğrenimini tamamladı. 1926 yılında tercüman olarak Çin'in Andican Konsolosluğunda görevlendirildi. Moskova, Kazakistan ve Çin arasında diplomatik faaliyetlerde bulundu. 1931 yılında Çinli Müslüman General Maarif Cun Yin ile iyi münasebetler kurdu. 1932 yılında Doğu Türkistan'a döndü ve 1933'te Doğu Türkistan Vatandaşlar Cemiyetini kurdu, *Çin Türkistan'ı Avazı* adıyla bir dergi çıkardı.

Çin işgaline karşı mücadelesini sürdüren İsa Yusuf Alptekin, 6 Mayıs 1939'da İstanbul'a geldi. Cumhurbaşkanı İnönü, Başbakan Refik Saydam ve Dışişleri Bakanı Şükrü Saracoğlu ile görüştü. Hindistan, Afganistan, Lübnan, Irak, İran gibi ülkeleri de ziyaret ederek Doğu Türkistan'ın durumunu anlattı ve ülkesinin istiklâli için çareler aradı. 21 Eylül 1944 yılında Ali Han Töre idaresi altında Çin yönetimine karşı ayaklanan Doğu Türkistan Türkleri, Çin yönetimini 7 Kasım 1944'te Çin'e bağlı 'Şarki Türkistan Eyaleti Hükümeti'ni kurmaya mecbur ettiler. 29 Ekim 1947'de bu hükümetin başkanlığı Türklere verilince Mesut Sabri Baykuşu Hükümet Başkanı, İsa Yusuf Alptekin de hükümete Genel Sekreter oldu. 17 Temmuz 1947 yılında Rus ve Çin aleyhtarı politikaları yüzünden Baykuzu ve Alptekin tasfiye edildi. Alptekin, 1949'da Pekin komünistlerin eline geçtiğinde Mehmet Emin Buğra ile yurdundan ayrılmaya karar verdi. 1954 yılında Türkiye'ye yerleşen İsa Yusuf Alptekin, Doğu Türkistan Davası'nı anlatmak için de çabalarını sürdürdü. Kurduğu Doğu Türkistan Göçmenler Cemiyetini daha sonra vakıf halinc getirdi. Uluslararası kongre ve konferanslara katılarak konuşmalar yaptı.

ESERLERİ:

Doğu Türkistan Davası (1973), *Doğu Türkistan İnsanlıktan Yardım İstiyor* (1974), *Esir Doğu Türkistan İçin* (1985), *Uluslararası Vatan Türkistan.*

HAKKINDA: Ertuğrul Yaman / Türkiye'deki Türk Dünyası (A. K. Bolaç – A. Esatoğlu ilc, 1998), İsa Kocakaplan / Türklük Mücahidi İsa Yusuf (1991).

İSAK FERERA EFENDİ

Yazar (D. 1883, İstanbul - Ö. 6 Mart 1933, İstanbul). Babası Hasköy Hahamıydı. İlköğrenimini eğitim dili Türkçe olan Hasköy'deki Şule-i Maarif ile Piri Paşa'daki Komondo okulunda aldı. Vefa İdadisi (Lisesi) ve Hukuk Mekteb-i Âlisini (Hukuk Fakültesini) bitirdikten sonra Paris'e giderek doktora yaptı. Temyiz Mahkemesi üyeliği ve İstanbul Savcılığı gibi görevlerde bulundu. Bir süre sonra memurluktan ayrılarak avukatlık yapmaya başladı. Ancak Cumhuriyet döneminde avukatlık izni iptal edilen on dokuz Yahudiden biri olduğu (Levi, s. 33), bu izin iptal kararının yasal gerekçeleri olabileceği, hatta bir süre sonra avukatlığına devam etmiş olabileceği, hakkında yer alan bilgiler arasındadır.

İsak Ferera Efendi, Türkiye'deki Musevi cemaatleri içinde Türkçe yazma ısrarı gösterenler arasında yer aldı. Sanat anlayışı olarak Servet-i Fünûncuların "sanat sanat içindir"görüşünü benimsedi. Son yıllarına kadar yazmaya devam ettiği, Türkçesini sadeleştirdiği şiirlerinde özgünlüğü yakalayamadığı belirtildi. Hayatı boyunca edebiyatla uğraştığı halde, eserlerinin büyük bölümü bulunamamış, bunlardan ancak ikisi elde edilebilmiştir. Bunlardan ilki 1320 (1902) yılında basılmış olan ve kırk dört manzume içeren yüz on iki sayfalık *Ebr-i Bahar* (Bahar Bulutları) adlı bir kitaptır. M. Seyfettin Özege'nin hazırladığı *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Katalogu*'nda 4532 numarayla kayıtlıdır. İkinci kitabı hakkında bilgiler biraz daha karışıktır. Josef Habib Gerez'in konuyla ilgili makalesine göre, eser 1330 (1914) yılında basılmış olmakla birlikte, ilk kırk sekiz sayfası eksiktir. Adının *Aşina Sesler* olduğu, sayfalarının üzerinde bu ismin bulunmasından çıkarılmıştır. Bu kitap da Özege Kataloguncla 1180 numarayla kayıtlıdır. Avram Efendi'ye göre, Ferera Efendi'nin *Ezhâr-ı Şebâb* adlı bir eseri daha varsa da, bu eser dc bulunamamış, kataloglarda da da kaydına rastlanmamıştır.

HAKKINDA: Avram Galanti / Türk Harsı ve Türk Yahudisi (1953), Josef Habib Gerez / Türk Yahudileri Hakiki Vatandaşlıklarını Türkçe Eser Vermek Suretiyle Göstermelidir (La Luz dc Turkiya, 21.9.1955), M. Scyfettin Özege / Eski Harflerle Basılmış Eserler Katalogu (1971), Nesim Benbanaste / Örneklerle Türk Musevi Basınının Tarihçesi (1988), Avner Levi / Türkiye Cumhuriyetinde Yahudiler (1996), Aron Rodrique / Türk Yahudilerinin Batı-

lılaşması (1997), Laurent Mignon / Türk Edebiyat Tarihinin Yazılmamış Bir Sayfası: İsak Ferera Efendi (1883-1933) ve Eserleri (Hece dergisi, Haziran 2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

İSAMEDDİN AHMED EFENDİ

İslâm bilgini (D. 1495, Bursa – Ö. 13 Nisan 1561, İstanbul). İsmi Ahmed, künyesi İsameddin olup Osmanlı devleti içinde yetiştirdiği âlimlerle tanınan Taşköprülüler ailesine mensuptur. Birçok ilimde, özellikle tefsir, edebiyat, kelâm ve biyografide ihtisası vardı. İbn Kemal, Ebussuud ve Kınalızade gibi on altıncı yüzyıla şeref veren; hakikati, gerçeği arayıp meydana çıkaran, soruşturucu âlimlerdendi.

En önemli eseri *Şakaâyık-ı Nu'maniye*'yi, Edirneli Mecdi Efendi *Hadâyıku'l-Hakâyık fi Tekmileti'ş-Şekâyık* adıyla Türkçeye çevirdi. Bu önemli eserinden başka; kelam, mantık, gramer, metafizik, meâni, tefsir, hadis ilimlerine ait eserleri de vardır. İstanbul kadılığından ayrıldığı tarihten (961/1554) ölümüne kadar ilimle ve kitaplarıyla meşgul oldu. Kendisine şöhret kazandıran eseri *eş-Şakâik*'ı bu dönemde yazdı. Sahabe, müçtehit, veli, hekim ve astronomların biyografilerinden bahseden ve üç bölüm olarak hazırlanan *Nevâdiru'l-ahbâr fi Menâkıbi'l-Ahyâr* adlı bir eseri daha vardır.

ESERLERİ:

Şakâyık-ı Numaniye, Süretü'l-Halâs fi'l-İhlâs, el-Câmi fi'l-Mantık, el-Meâlim fi İlmi'l-Kelâm, Risale fi Tefsir-i Âyâti'l-Vüdu', el-Kavâidü'l-Cümeliyyât fi Tahkîki Mebâhisi'l-Külliyât, Fethü'l-Emini'l-Muğlak fi Mes'eleti'l-Mechuli'l-Mutlak, Aslü'l-Mevâhibi fi Ma'rifeti Vücubu'l-Vâcib, Risale fi'l-Feraiz, Şerhu alâ Avâmili'l-Mietü liabdi'l-Kâhiru'l-Cürcânî, Şerh-i Dibâceti'l-Hidaye, Hâşiye min Evveli Şerhi'l-Miftâh li's-Seyyid Şerif Cürcânî, Hâşiye alâ Hâşiyeti'l-Keşşâfi's-Seyyidi Şerif, Şerhu Hadîs-i Erbain, Şerhu'l- Fevâidi'l-Giyasiye, Risâletü't-Ta'rifi ve'l-A'lâmi fi Halli Müşkilâti't-Tâm, Hâşiye alâ Hâşiyeti't-Tecrid li's-Seyyidi'ş-Şerif min Evveli'l-Kitâbi ila Mebâhisü'l-Mâhiye, Şerhu Dîbâceti't-Tavâli', Muhtasar fi ilmi'n-Nahv, Nevâdiru'l-Ahbâr fi Menâkıbi'l-Ahyâr, Şerhu'l-Ahlâkı'l-Adudiyye, Mevzûâtu'l-Ulûm, Risâle fi İlmi Adâbi'l-Bahs, Hâşiye alâ Haşiyeti's-Seyyid Şerif alâ Şerhi't-Tecrit, Şerhu Mukaddimeti's-Salât, er-Risalâtü'l-Câmia li Vasfi'l-Ulumi'n-Nâfia, Risâlât fi'l-Kaza ve'l-Kader, Mesâlikü'l-Halâs fi Mehâliki'l-Havâs, Risaletü'ş-Şifâ fi Devâi'l-Vebâ.

İSEN, Mustafa

Edebiyat araştırmacısı, bürokrat. 1953, Adapazarı doğumlu. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1975) mezunu. "*Künhü'l Ahbar'ın Tezkire Kısmı: İnceleme-Metin*" adlı teziyle doktorasını yaptı (1979). Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne Eski Türk edebiyatı asistanı olarak atandı. 1981 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Belgrat Üniversitesi Filoloji Fakültesi Doğu Dilleri Bölümüne Türkçe okutmanı olarak gönderildi. 1983 yılına kadar burada görev yaptı. Aynı yıl yardımcı doçent oldu ve yurda dönüşünün ardından Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi TDE Bölümünde öğretim üyesi olarak çalıştı. O yıllarda kuruluş aşamasında olan Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi TDE Bölümünde de alanıyla ilgili dersler verdi. MEB'de müşavir olarak görevlendirildi (1987-89). Aynı yıl Eski Türk edebiyatı alanında doçent oldu ve 1989 yılında Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi TDE Bölümüne atandı. Burada aynı fakültenin dekan yardımcılığı (1992-96) ve Türkçe Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi Başkanlığı görevine getirildi (1993-96). 1994'te profesör oldu. Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi SBE'de müdürlük (1996-98) ve Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi TDE Bölümünde başkanlık görevinde bulundu. Aynı fakülteye dekan olarak (1997-2000) atandı. Sonra Başkent Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesine geçti. Bu kurumda TDE Bölümü Başkanlığı yaptı (2000-2002). 2002 yılında Kültür Bakanlığı müsteşarı olarak atandı. Kültür Bakanlığının Turizm Bakanlığı ile birleştirilmesi üzerine Kültür ve Turizm Bakanlığı müsteşarı oldu.

Mustafa İsen, Eski Türk edebiyatı ve Balkanlar'ın Türk kültür varlığı ile ilgili yayımlanmış çalışmalarıyla tanındı. Makalelerini *Çevren, EÜ Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, Milli Kültür, Kaynaklar, Türk Kültürü Araştırmaları, Türk Dünyası Araştırmaları, Milli Eğitim, Türk Yurdu, Yedi İklim, Türkiye Günlüğü, Bilig, Türk Dili, Dergâh* ve *Sesler* gibi yayın organlarında yayımladı. Başbakanlık Atatürk Kültür Merkezinin çıkardığı TDOE-TDE Ansiklopedisinin madde yazarları arasında yer aldı.

ESERLERİ:

Sehi Bey Tezkiresi (sad., 1980), *Yugoslavya Türk Çocuk Şiirinden Seçmeler* (R. İsen ile, 1980), *Büyük Türk Klasikleri* (c. 3-4, H. İpekten, T. Karabey ve M. Akkuş ile, 1986), *Büyük Türk Klasikleri* (c. 6, 1987, c. 7: 1988, H. İpekten, T. Karabey ve M. Akkuş ile), *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (H. İpekten ile, 1988), *Gelibolulu Mustafa Ali* (1988), *Usûli: Hayatı Sanatı ve Divanı* (1988), *Hammamizade İhsan / Hayatı, Eserleri ve Divanı* (R. Canım ile, 1989), *Latifi Tezkiresi* (sad., 1990), *Şeyhî Divanı* (Cemal Kurnaz ile, 1990), *Türk Edebiyatında Tevhidler* (Muhsin Macit ile, 1992), *Künhü'l Ahbar'ın Tezkire Kısmı* (1994), *Acıyı Bal Eylemek* (Türk Edebiyatında Mersiye, 1994), *Basılı Divanlar Kataloğu* (Haluk İpekten ile, 1997), *Sultan Şairler* (A. F. Bilkan ile, 1997), *Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi 7* (S. Engüllü ile, Makedonya-Yugoslavya [Kosova] Türk Edebiyatı, 1997), *Ötelerden Bir Ses - Divân Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler* (1997), *Balkanlarda Türk Çocuk Şiiri Antolojisi* (Reyhan İsen, Ayşe Esra Kireççi ile, 2001), *Eski Türk Edebiyatı* (2003), *Balkanlarda Türk Çocuk Hikâyeleri Antolojisi* (Tuba Işınsu İsen ile, 2002), *Gazanâme-i Çehrin* (İsmail Hakkı Aksoyak ile, 2003), *Şair Tezkireleri* (2003).

HAKKINDA: Ebubekir Sıddık Şahin / Ötelerden Bir Ses - Mustafa İsen (Hece,

Mustafa İsen

Şubat-Mart 1999), TDE Ansiklopedisi, 15. Yılında Atatürk Kültür Merkezi, Muhsin Macit / Osmanlı Tezkire Yazarları Neler Anlatırlardı (Virgül, Ekim 2000).

İSHAK ÇELEBİ

Divan şairi, âlim (D. 1465, Üsküp Ö. 1542 ?, Şam). Kılıç yapmakla tanınmış bir demircinin oğlu olduğundan Kılıççızâde lakabıyla da anılır. Üsküp'te yetişen Divan şairleri arasında en tanınmış olanıdır. İyi bir öğrenim görerek eğitim alanına yöneldi. Aralarında Edirne, Serez, Üsküp, Bursa, Sahn gibi merkezlerin de bulunduğu birçok yerde müderrislik yaptı. *"İshak-name"* adıyla tanınan *"Selim-name"* eseriyle ün kazandı. Prof. Boşkov'a göre, üslûbu ve tarzı bakımından divan edebiyatında bir örneği daha bulunmayan ünlü *"Şehrengiz-i Mahbudan-i Vilâyet-i Üsküb"* (Üsküp Kentinin Güzel Delikanlıları İçin Şehrengiz) adlı eseri de yazmıştı. Hayatı hakkında bilgi veren kaynaklardan, nüktedan ve zarif biri olduğu; ancak hayatının Şam kadılığına kadarki döneminin tam bir harabati yaşantısı şeklinde geçtiği bilinen İshak Çelebi'nin yaşayışının şiirlerine de yansımış olması, yaşadığı dönem insanının zevkleri ve alışkanlıkları hakkında bilgi vermektedir. Son görev yeri Sahn'da Yegânzâde Sinan Çelebi ile geçinemeyerek, müderrislikten ayrılıp Şam kadılığına (1535) tâyin edildi. Bu göreve giderken bir önsezi ile bütün dostlarına "artık ölümlü olduk" diyerek veda etti. Kötümser bir psikoloji içinde gittiği Şam'da öldü.

Çelebi, zamanının en ünlü ilim adamlarından ders alarak, ilim adamlarına ait eserleri ve çeşitli şairlerin gazel ve kasidelerini okuyarak yetişti. Ayrıca tarih kitaplarıyla Hz. Muhammed'in hayatını anlatan kitapları inceledi. Öğrenimi sırasında, Divan Reis'ül Küttabı (Dışişleri Bakanı) Haydar Çelebi ile arkadaş oldu. Ayrıca Edirneli şair Revani ve Orhaniye'de medrese öğretmeni olan Hüsrev Efendi, Mekkeli şair Deli Birader ile Bursalı şair Halil-i Zerd de

İshak Çelebi

arkadaşlarıdır. Yalın bir ve özgün bir dille yazıyor olmasıyla döneminin şairleri içinde kendine farklı bir yer edinmişti.

"İshak Çelebi, yüzlerce divan şâiri arasında yalnızca bir şâirdir. Uzaktan mısralarında dile getirdikleri, gazellerinde suret verdikleri diğer Osmanlı şâirleriningkilerle aynı görülebilir. Fakat bu şiirinde şiirin bir ayna olduğunu ve bir tek güzeli yansıtması gerektiğini dile getirirken sanki 'özgün'müş gibi bir hali vardır. Ayrıca kendisi sevdiklerine aynı bir değer vermiş, döneminde, yani 15. yüzyılın sonu ile 16. yüzyılın ilk yarısında moda olduğu üzere sevdiklerinin isimlerini gazellerine, diğer şâirlerden çok daha fazla, iliştirmiş, hatta bir gazelinde daha da ileri gitmiş iki güzeli birbiri ile yarıştırmıştır:

"Âlemşâha sözüm yok gonca-lebdür sevr-kametdür
Velî Rüstem güzeldir çeşm ü ebrûsı kıyâmetdür" (Selim S. Kuru)

ESERLERİ:

Selimname, Risale-i İmtihaniyye, Divan, Müstezad, Kaside-i Fasiha.

HAKKINDA: İrfan Ünver Nasrattınoğlu / Sehi Bey Tezkiresinde Üsküplü ve Manastırlı Şairler (Sesler dergisi, Mart 1981), Mustafa İsen / Türk Kültür Tarihinde Üsküp ve Üsküplü Divan Şairleri (Sesler dergisi, Ekim 1988), Mehmet Çavuşoğlu-M. Ali Tanyeri / Üsküblü İshak Çelebi-Divan (1990), Sadık Erdem / İshak Çelebi'nin Hayatı Şahsiyeti ve Eserleri (Türk Dünyası Araştırmaları dergisi, Ağustos 1994), Selim S. Kuru / Şiirin Aynasında İshak Çelebi'nin Şiiri Üzerine Değinmeler (Yasakmeyve, Kasım-Aralık 2004).

İSHAKİ, Ayaz.

Bkz. İDİLLİ, Ayaz İshaki

İSHAK SÜKÛTİ

Hekim, asker, siyaset adamı (D. 1868, Diyarbakır – Ö. 1903, San Remo / İsviçre). İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladıktan sonra İstanbul'a giderek Askeri Tıbbiyeyi (Tıp Fakültesini) tabip yüzbaşı olarak bitirdi. Haydarpaşa Tatbikat Hastanesinde çalışmaya başladı. II. Abdülhamit yönetimine karşı çalışmaları duyulunca Rodos Kalesi'ne sürüldü. Buradan kaçarak Paris'e yerleşti. 1897'de İbrahim Temo, Abdullah Cevdet, Kafkasyalı Mehmed Reşid ve Bakülü Hüseyinzâde Ali gibi arkadaşlarıyla birlikte Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyetinin Cenevre Şubesini kurdu. Burada, *Osmanlı* gazetesini yayımladı. Aynı yıl cemiyetin Kahire Şubesinin kurulmasına öncülük etti. Hükümet, bu çalışmalarından tedirgin olarak vazgeçmeleri karşılığında kendilerine mesleklerine uygun görevler verileceğini teklif etti. İshak Sükuti arkadaşlarıyla birlikte, Trablusgarp'taki yetmiş sekiz siyasi tutuklunun serbest bırakılması karşılığında bu öneriyi kabul etti ve Roma Büyükelçiliğinde doktorluk görevi aldı. Cemiyet, bu dönemde yayınlarını Londra'da sürdürdü. Bu yayınlara imzasız yazılarla destek verdi. Sürgünlük yıllarında tüberküloza yakalanan Sükuti, İsviçre'de San Remo'da öldü. Meşrutiyetten sonra kemikleri 1909'da arkadaşı Dr. Rıza Nur tarafından İstanbul'a getirilerek, Sultan Mahmut türbesi bahçesine gömüldü.

HAKKINDA: Ahmet Bedevi Kuran / İnkılâp Tarihimiz ve İttihad ve Terakki (1948), Ahmet Bedevi Kuran / Osmanlı İmparatorluğundan İnkılâp Hareketleri ve Milli Mücadele (1956), Dr. İbrahim Temo / İttihad ve Terakki Cemiyetinin Teşekkülü ve Hidematı Vataniyye ve İnkılâbı Milliye Dair Hatıralarım (Romanya, 1939), Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c.2, 1959, s. 41-43), Şehbal (sayı: 14-15, Ekim-Kasım 1909), TDE Ansiklopedisi (c. 4, 1981, s. 410-411), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004), İshak Sükuti (Kent Haber, 28.9.2004).

İSKENDEROĞLU, Reşid

Yazar. 1912, Diyarbakır (Merkez) doğumlu. Annesi, Meclisi Mebusan üyelerinden Arif Pirinççioğlu'nun kızı Nazime Hanım tarafından Ziya Gökalp'la akrabadır. Diyarbakır'da Gazi İlkokulunu bitirdi. İstanbul'da Fevziye (Işık) Lisesinden mezun olduktan sonra, yabancı dil öğrenmesi için Belçika'ya gönderildi. Dönüşte kaydolduğu Ankara Üniversitesi Hukuk

İSHAK ÇELEBİ

I

Kimi hayran kimi giryân kimi bî-hûş güler
Kimisi yel gibi olup kun sevdada yeler
Hâl dili ile şürnây-ı ecel dinle ne der esmekte.
Küs-ı rıhlet çalınur geldi gider geldi gider

II

Bir kadem menzil iken iki cihan merhalesi
Yüklenür zâd-ı gam n gussa-i dil râhilesi
Turmadın gitmededür ömrimüzün kafilesi
Küs-ı rıhlet çalınur geldi gider geldi gider.

Reşid İskenderoğlu

Fakültesini bitirdi. Askerlik görevinden ayrıldıktan sonra Diyarbakır'da avukatlık yapmaya başladı. Avukatlık yaparken Diyarbakır Endüstri Fen Lisesinde tarih ve Türkçe dersleri okuttu. Bir süre Halkevi Başkanlığı görevinde bulundu. 1993'te hacca gitti. Emekliye ayrılınca Ankara'ya yerleşerek yazı çalışmalarına yoğunlaştı.

Yazıları *Karacadağ*, *Çaba* ve *Ziya Gökalp* dergileri ile *Diyarbakır Gazetesi*'nde yayımlandı. *Eski Diyarbakır Düğünleri* isimli araştırması *Karacadağ* dergisinde tefrika edildi (1945, sayı: 56, vd.), kitaplaşmadı.

ESERLERİ:

Beğlerbeği Gazi İskender Paşa 1492-1571 (1989), *Diyarbakırlı Şair Dede ve Ozan Torunu* (1990), *Cahit Sıtkı Tarancı ile Anılar* (1993), *Zarif Bir Şaire Melek Tigrel Öktem* (1995), *Geçmişte Kalan Günlerim* (1997).

HAKKINDA: Prof. Dr. Önder Göçgün / Reşid İskenderoğlu'ndan: Cahit Sıtkı Tarancı ile Anılar (Türk Kültürü dergisi, Aralık 1995), Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 46), Reşid İskenderoğlu / Geçmişte Kalan Günlerim (1997).

İSKİLİPLİ MEHMED ATIF

Yazar (D. 1876, Tophane köyü / İskilip / Çorum - Ö. 24 Şubat 1926). İlköğrenimini köyünde tamamlayıp İskilip'te tanınmış hocalardan özel dersler aldı (1891). Ailesinin karşı çıkmasına rağmen İstanbul'a giderek medrese öğrenimini orada (1902) tamamladı. Darülfünün (İstanbul Üniversitesi) İlâhiyat Bölümünü bitirerek (1905) Kabataş Lisesinde Arapça müderrisi oldu. Fatih Camiinde İslâmi ilimler konusunda dersler verdi. Şeyhülislâmlıkça sürüldüğü Bodrum'da yoksul bir arkadaşına para toplarken ihbar edilince Kırım'a kaçtı. Oradan Varşova'ya geçti. Meşrutiyetin ilânından (1908) sonra 31 Mart Olayına karıştığı ileri sürülerek İttihad ve Terakki yönetimince sürgüne gönderildi. Mütareke yıllarında medreselerde teşriyye dersi müderrisi (1919) oldu.

Bu yıllarda ilmi şöhreti yaygınlaşan Atıf Efendi'ye İstanbul'a gelen İslâm alimleri ve Batılı bilim adamları büyük ilgi gösterdi. Bu dönemde kendisine teklif edilen Kırım Evkaf Nazırlığını "*Memleketimden başka hiçbir yerde çalışmam*" diyerek reddetti. Mustafa Sabri, Mustafa Saffet ve Said Nursi ile birlikte kurduğu Müderrisler Cemiyeti ve bu cemiyetin devamı olan Teâli-i İslâm Cemiyetinin başkanlığını (1919) yaptı.

Yazıları *Sırat-ı Müstakim*, *Sebilürreşad*, *Beyan-ül Hak* ve *Mahfel* dergilerinde yayımlandı. Şapka devriminden sonra tutuklanarak, *Frenk Mukallitliği ve Şapka* adlı eserinde bu devrime karşı çıktığı gerekçesiyle İstiklâl Mahkemesince verildi. Eserin şapka kanunundan bir buçuk yıl önce basılmış olması dikkate alınmadan idam edildi. Süleyman Nazif'in bu eserle ilgili olarak kaleme aldığı *İmana Tasallut - Şapka Meselesi* adlı bir kitabı vardır. İskilipli Atıf'ın hayatı, Mesut Uçakan'ın yönettiği *Kelebekler Özgür Uçar* adlı filme konu edildi.

İskilipli Mehmed Atıf

ESERLERİ:

Nazar-ı Şeriatte Berriye ve Bakiyenin Ehemmiyeti ve Vücubu (İslâm hukuku açısından kara ve deniz kuvvetlerinin önemi ve gerekliliği, 1910), *Mir'atü'l-İslâm* (1911), *İslâm Yolu* (1919, Latin harfleriyle, 1959), *Din-i İslâm'da Men'i Müskirat* (1920), *Tesettür-i Şer'i* (1920), *Muina'l-Talebe* (1920), *Medeniyyet-i Şer'iyye ve Terakkiyât-ı Diniyye* (1920, Sadık Albayrak tarfından sadeleştirilerek, *Şeriat Medeniyeti* adıyla, 1975), *Frenk Mukallitliği ve Şapka* (1924), *Frenk Mukallitliği ve İslâm* (haz. Sadık Albayrak, kitaplaşmamış yazıları ve bazı kitaplarının birlikte basımı, 1976).

HAKKINDA: Süleyman Nazif / İmana Tasallut - Şapka Meselesi (İskilipli Atıf Efendi'ye Cevap, 1925), İskilipli Atıf Hoca Niçin İdam Edildi? (1994), Sadık Albayrak / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 22, 2000).

İSKİT, Server Rıfat

Gazeteci-yazar (D. 1894, İstanbul - Ö. 1975). Mizahi yazılarında Zaparta, Fâni ve Sinameki Efendi imzalarını kullandı. Babası yüzbaşı Rıfat Bey'dir. Vefa İdadisinde (Lisesinde) okudu. Bu okuldayken 1910'da *Gıdık* adlı siyasî mizah dergisinde yazıları ve karikatürleri yayımlandı. 1911'de Tatbikat-ı Baytariye (Veteriner) Mektebine girdi. Mezun olunca Muş'a gitti (1913). Orada gazeteciliğe başladı. Birinci Dünya Savaşı çıkınca yedek veteriner teğmen olarak orduya alındı, Kafkas cephesine gönderildi. Daha sonra Millî Mücadele'ye katılıp Adana ve Afyon cephelerinde bulundu. Harp, İftihar ve İstiklâl madalyaları aldı. 1921'de Konya'da *Babalık* gazetesinde çalışmaya başladı, 1927'de *Ankara* gazetesini kurdu. Daha sonra *Hakimiyet-i Milliye* gazetesinde gece sekreterliği, *İstanbul* gazetesinde muhabirlik yaptı. 1934-53 yılları arasında Basın-Yayın Genel Müdürlüğünde danışman ve daha sonra müdür olarak çalıştı, bu kuruluş adına *Radyo Mecmuası*'nı çıkardı. 1950-52 ders yıllarında İstanbul Üniversitesi Gazetecilik Enstitüsünde Türk basın tarihi dersleri okuttu. 1953'te emekli oldu.

Uzun yıllar Gazeteciler Cemiyetinin Haysiyet Divanı başkanlığını yaptı. 1944'te İskit Yayınevini kurdu. *Aylık Ansiklopedi* (6 cilt, 1945-1950), *Resimli Yeni Lügat ve Ansiklopedi* (5 cilt, 1947-1954) gibi ansiklopedilerle *Resimli Tarih Mecmuası* (1950-57) ve *Resimli Yeni Tarih Dergisi* (1957-60) gibi dergiler yayımladı. Gazeteciliğinin ve yayıncılığının yanı sıra basın tarihi alanında araştırmalar yaptı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Türkiye'de Neşriyat Hareketleri Tarihi* (1930), *Dünya Matbuatına Bir Bakış* (B. Belge, E. Erim ve S. Ertem ile ortak, 1935), *Birinci Basın Kongresi* (1936), *Hususîlik Türkçe Gazetemiz Tercüman-i Ahval ve Agâh Efendi* (1937), *Türkiye'de Matbuat Rejimleri* (1939), *Türkiye'de Neşriyat Hareketleri Tarihine Bir Bakış* (1939), *Türkiye'de Matbuat İdareleri ve Politikaları* (1943), *Türkiye'de Çıkmakta Olan Gazeteler ve Mecmualar* (5 cilt, F. F. Tülbentçi ile, 1940-1945), *Türk Gazetecilik Tarihi* (ders notları, 1951), *Amme Efkârı ve İlk Gazetelerimiz* (1959), *Dünkü Mi-*

Server Rıfat İskit

zahımızdan Yazı ve Çizgiler (imzasız, 1964), Basında 60. Yıl (1970).

DİĞER: Kadınlar Duymasın (Zaparta imzası ile, 1933), La Ferme Model d'Orman (imzasız, 1936), Seçme Latifeler ve Nükteler (1943), Nasrettin Hoca Latifeleri (1943), Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nden En Güzel Seçmeler (M. Aksoy ve Z. Danışman ile ortak, 1962), Dünya Tarihinden Garip ve İbret Verici Fıkralar (imzasız, 1964).

ÇEVİRİ: Bozgun (S. Lauzanne'dan, 1939, Yeni Gazete'de tefrika).

HAKKINDA: Ali Birinci / Server İskit (Kebikeç, sayı: 3, 1996), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Ali Birinci / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 22, 2000), Günümüz Türkiye'sinde Kim Kimdir (7. bas. 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), TDOE-TDE Ansiklopedisi c. 5, 2005).

Ayşenur İslâm

İSLÂM, Ayşenur

Edebiyat araştırmacısı. 16 Ocak 1958, Üsküdar / İstanbul doğumlu. Tam adı Ayşenur Külahlıoğlu İslâm. TED Ankara Koleji, Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1982) mezunu. Yüksek lisansını (1985) aynı bölümde, doktorasını (1993) Gazi Üniversitesi SBE'de yaptı. 1983'te Ankara Üniversitesine öğretim görevlisi olarak girdi. Burada 1988'e kadar çalıştıktan sonra, öğretim üyesi olarak Kırıkkale Üniversitesinde (1994-99) görev yaptı. 1999'dan itibaren yardımcı doçent olarak görevini Başkent Üniversitesinde sürdürdü.

İlk makalesi 1980 yılında *Töre* dergisinde yayımlanmıştı. Diğer makale, tanıtım ve çevirileri *Türk Edebiyatı, Emel, Türk Yurdu, Bilig, Türkbilig* vd. dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME-SADELEŞTİRME: *Goltz Paşa-Plevne Müdafaası - Belgelerle Türk Tarihi-Dün / Bugün / Yarın* (A. Atalay ile, Osmanlı Türkçesinden aktarma, 1986), *Turkish Epic Stories* (Türk Kahramanlık Hikâyeleri, İngilizce, 1988), *Türk Edebiyatı Tarihi I-II* (Nermin Öztürk ile, 1994), *Edebi Metinler I* (Şiir-Hikâye-Roman, Nermin Öztürk ile, 9. baskı, 2001), *Edebi Metinler II* (Tiyatro-Hatırat-Gezi-Biyografi-Mektup-Deneme-Hitabet, Nermin Öztürk ile, 9. baskı, 2001), *Bekir Sıtkı Kunt'un Hikayeciliği* (2002).

ANTOLOJİ: *Hikâyemiz İnsanımız Kültürümüz - Modern Türk Hikâyesinden Seçmeler I ve II* (1996).

Hüseyin İslâm

İSLÂM, Hüseyin

Araştırmacı-yazar, çevirmen (D.1909, Adapazarı - Ö. Aralık 1986, Ankara) Yazar İslam Nadir İslam ile şair ve yazar Sabiha Nevin İslam'ın babası, akademisyen Ayşenur İslam'ın kayınpederi. İlk, orta ve liseyi Türkiye'de tamamladıktan sonra Bosna'da dil öğrenimi gördü. Kırk yılı aşkın bir süre TRT'de ve eski Yugoslavya Büyükelçiliğinde çevirmen olarak görev yaptı. Yazıları Yugoslavya'daki çeşitli dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Yugoslavya'ya Buyurunuz* (1971).

ÇEVİRİ: *Manevi Hayat* (Boşnakçadan, öykü, 2003).

İSLÂM, Nadir Latif

Hukukçu, yazar, siyaset adamı. 6 Ağustos 1930, Adapazarı doğumlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1953) mezunu. Doktorasını

Nadir Latif İslâm

tamamladığı (1965) Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde memurluk (1952-57), Adapazarı'nda serbest avukatlık ve belediye meclis üyeliği (1958-73), belediye başkan vekilliği (1963-68) yaptı. 1973'te AP'den Sakarya milletvekili seçildi. Partisinin grup yönetim kurulu üyeliği ve grup sözcülüğü, TRT danışma kurulu üyeliği (1975-76), Bosna-Hersekliler Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Başkanlığı (1992-95) görevlerinde bulundu.

ESERLERİ:

Hürriyet'in Alfabesi (1959), *Türkiye'de Gensoru ve Meclis Tahkikatı* (1966), *Muhtarın Kitabı Köy İdaresi* (1968), *Din Görevlisinin Hukuk Rehberi* (1969), *Hukuk Reformu ve Stratejisi Üzerinde Genel Görüşler* (1972), *Parlamento Konuşmaları* (1980), *Anayasada ve Uygulamada Başörtüsü* (1994), *Bir Demokles Kılıcı Laiklik* (1995), *Kırık Aynalar* (şiirler), *Gül İçin* (denemeler).

İSLÂM, Sabiha Nevin

Şair, yazar ve ressam. 2 Şubat 1952, Adapazarı doğumlu. Hukukçu, yazar, eski milletvekili İslâm Nadir İslâm'ın kızı. İş İdaresi ve Sosyal Çalışma Yüksek Okulu mezunu. 1973 yılından itibaren kambiyo bankacılığı, editörlük, muhabirlik görevlerinde bulundu. Ayrıca yağlıboya resim çalışmaları yaptı. Yedi kişisel resim sergisi açtı.

Sabiha Nevin İslam

İlk ürünleri *Yesevi* dergisinde yer almıştı. Sonraki yıllarda yazı ve şiirleri *Yüce Erek, Zena 2* dergileri ve *Yeni İleri* gazetesi başta olmak üzere çeşitli yerli yabancı dergilerde yayımlandı. Yurtiçinde ve Bosna'da çeşitli radyo ve TV programlarına konuk olarak katıldı. İLESAM, GESAM, TÜRKSAV, Türkiye Yazarlar Birliği, IPA gibi birçok yazar kuruluşunun üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *For My Rose* (1994), *Repliker* (1998), *Alangua Hatun* (2000).

ÇEVİRİ: *Aşk Yaşıyor* (J. Bapu Reddy'den, 2000), *Horoz Döğüşü* (Sitakant Mahapatra'dan, ?).

SABİHA NEVİN İSLAM

NÂKIS-I İNS

Bir gün gideceğim
Elbette bilmiyorum ne zaman?
Ne başım, ne kalbimi
Ne ellerimi
Ne de seni gören
Gözlerimi almadan,
O zaman?
Sadece ruhum bekâ üzre kalacak,
Şimdiden acıyorum
Ellerime, gözlerime,
En çok da yüreğimi
Dinlemeyen dilime...
İlk sınav ellerimin;
Alan el mi?
Veren el mi oldu diye,
Sımalı titremelerle
Müteredditt şimdiden,
Gözlerim;
Binlerce nimet gördü,
Sevdi-hazzetti,
Acaba az mı şükretti
Şüphedeyim?..

Dilim; ah bu dilim,
Aklını-yüreğini
Hep doğru mu işitti?
Gerçi nâdim oldu,
Sabırsız düşüverdi
Geveze bazı kelimelerden...
Lâkin, hep af edilmeyi
Niyaz etti Hâlik'ten...
"Sadakallâhuleazim"

(08.08.2002, Antalya)

İSLÂMOĞLU, Mahmut

Yazar. 1934, Limasol / Kıbrıs doğumlu. Limasol Türk Koleji, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Kıbrıs'ta öğretmenlik, müfettişlik, Kültür Dairesi Müdürlüğü yaptı. 1986 yılında emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

Kıbrıs Ağzı (1961), *Kıbrıs Türk Folkloru* (1964), *Kıbrıs Çocuk Oyunları* (1979), *Kıbrıs Türkleri ve Oyun Havaları* (1979).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

İSLÂMOĞLU, Mustafa

Şair ve yazar. 28 Ekim 1960, Develi / Kayseri doğumlu. Bazı yazılarında Yusuf Kerimoğlu imzasını kullandı. Develi Dumlupınar İlkokulu (1972), İmam Hatip Lisesi (1979) mezunu. Babasından Arapça sarf (dilbilgisi) ve nahiv (söz dizimi) dersleri aldı. Yükseköğrenimini Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü ve Kahire el-Ezher Üniversitesi Şeriat Fakültesinde yaptı. 1990 yılında Akabe Kültür Eğitim Vakfının manevi kuruculuğu ve onur başkanlığını üstlendi. Aynı yıl Denge Yayınlarını kurdu.

İlk yazısı 1980 yılında *Milli Gazete*'de, ilk şiiri 1980 yılında *Mavera* dergisinde çıkmıştı. Bir süre *Millî Gazete*'de köşe yazarlığı yaptı. Şiir, deneme ve edebiyat eleştirileri *Mavera* ile birlikte *Aylık Dergi*'de (1982-1989); makaleleri *Aylık Dergi, Ribat, Vahdet, Meydan vb.* dergiler ile *Yeni Devir, Vahdet, Yeryüzü, Tevhid* gazetelerinde yayımlandı. Haftalık *Selam* ve günlük *Vakit* (Akit) gazetelerinde (1993-94), 1997'den itibaren *Yeni Şafak* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı.

1992 yılında Mazlum-Der'in Ankara'da düzenlediği Kürt Forumu'nda sunduğu "*Kürt Sorununa İslâmi Çözüm*" adlı bildirisinden dolayı bir buçuk yıl, 1993'te de bir yazısı nedeniyle (5816 sayılı kanuna muhalefet ettiği gerekçesiyle) bir yıl hapse mahkûm edildi. Gölcük kapalı

MUSTAFA İSLÂMOĞLU

GÜVENLİK VE ÖZGÜRLÜK EVİ: KÂBE

Milyonlarca insanın yüz sürmek için can attığı bu sade ve mütevazi yapı, tevhidi sembolize ediyordu. Bu küçük kutsal yapı, sadeliği ve mütevaziliği itibariyle dünyadaki hiçbir sanat eseriyle karşılaştırılamayacak kadar orijinal bir yapıydı. O'nu ilk inşa eden İbrahim, kalbindeki tevhid aşkını ve kafasındaki tevhid fikrini, ancak bu şekilde taşa yansıtmıştı. Tevhidin mimariye dönüştüğü bu yapıda her türlü zinet ve kültürden bilinçli bir biçimde uzak durulmuştu. Bu yapı, kendisini her görene, insanın Allah karşısındaki aczini hatırlatıyordu.

Kâbe, insanın Allah'ın büyüklüğünü takdir etmedeki yetersizliğini simgeliyordu.

Kâbe, insanoğlunun Allah için yaptığı ve yapacağı her şeyin, Allah gerçeği karşısında ne denli sembolik ve değersiz kaldığını temsil ediyordu.

İbrahimi nasıl teslimiyetin insanı dönüşmüş biçimiyse, Kâbe de teslimiyetin mimariye dönüşmüş biçimiydi.

Kâbe, mekânın üç boyutu ve zamanla birlikte "aşk"ın mimarisiydi. Bir mimara aşkı yapıya dönüştür deseler, sanırım ancak bu kadar tecessüm ettirebilirdi aşkı. Kâbe'nin geometrik yapısı Sonsuz'a duyulan iştiyakın sonsuzluğunu fısıldıyordu insana.

İşte o iştiyaktı milyonları onun etrafında pervane edip döndüren. O aşığın alçakgönüllüğünün eşsiz zevkini ortaya koyuyordu.

Kâbe'nin Kur'an'daki isimlerinden biri Beytu'l-Haram'dı; yani "Güvenlik Evi". Ona Kur'an'ın verdiği diğer bir isim de Beytu'l-Atik idi, yani "Özgürlük Evi".

Evet, Kâbe insanlığın en eski iki sorununun, ontolojik iki probleminin çözüm adresini gösteriyordu. İnsanın ve insanlığın güvenliği ve özgürlüğü ancak İbrahimî bir teslimiyetle mümkündü.

Putlarından arındırılıp güvenlik ve özgürlük evi olma fonksiyonunu yeniden üstlenmiş bir Kâbe bundan böyle insanın yüreğindeki ve zihnindeki putları kıracağı bir merkez olarak kullanılacaktı. İnsanlar, tutkularından, görünür görünmez zincirlerinden, saplantılarından, ideolojik ve şeytanî tasavvurlarından, burada Allah'a söz verecek arınacaklardı.

Kâbe, insanlığı kula kulluktan Allah'a kulluğa çağırmakla insanın özgürlük ve güvenlik sorununa kesin bir çözüm yolu gösteriyordu. Bu yola giren kesinlikle gelecek için kaygı duymaz geçmiş için de üzüntü duymazdı. Çünkü Allah'a teslim olan üzülecek hiçbir iş yapmadığı gibi kaygı duymayacağı bir akıbetle müjdelenirdi.

Hürriyet ve emniyet gibi iki temel değer elbette birçok şeydenbirden başkaldırılarak elde edilebilir. Bu gerçeği Kur'an, "Allah Beytu'l-Haram olan Kâbe'yi kıyam yeri kıldı." şeklinde vurgular.

Güvenlik evi olan Kâbe kıyam yeridir. Başta insanın negatif özbenliğine karşı olmak üzere, tutkularına, ayartıcı zaaflarına ve esir edici şehvetine karşı kıyam yeridir. Beytu'l-Haram, tüm şeytanî güçlere, onların yaltakçılarına, zalimlere ve sömürücülere karşı kıyam yeridir.

Beytu'l-Haram, insana "lâ" demeyi öğretir. En soylu başkaldırıyı öğretir. Put kırmayı. İbrahim gibi ateşe gönüllü atlamayı öğretir. İsmail gibi kurban olmayı öğretir, Hacer gibi Allah'tan razı olmayı öğretir. Hz. Muhammed gibi, "Bir elime güneşi diğerine ayı koysalar v'Allahı davamdan vazgeçmem." demeyi öğretir.

(*Yeni Şafak*, 9 Mart 2001)

Mustafa İslamoğlu

ve Ankara / Ulucanlar yarı açık cezaevlerinde mahkumiyetini (1995- 96) çekti. 1980 yılında yapılan üniversitelerarası şiir yarışmasında birincilik ve ikincilik ödülleri kazandı. 1997'de Human Rights Watch Helmann-Hammet ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Heyelan* (1987), *Yasin* (1991), *Divan* (1996).

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Öncülerle Konuşmalar* (1989), *İmamlar ve Sultanlar* (1990), *Anadolu İslâmi Hareket Serisi* |Arapçaya *Cuzuru'l-Hareketi'l-İslamiyye fi-Türkiye* adıyla çevrildi: *1- Gazza Hareketi* (1991), *2- Serdengeçtiler Hareketi* (1991), *3- Fedailer Hareketi* (1991), *4- İslâm Birliği Hareketi* (1991), *İttihad-ı Muhammedi Hareketi* (1992), *5- Anadolu Halk İsyanları Hareketi* (1992), *6- Şeyh Said Hareketi* (1992), *7- Devrimlere Tepkiler ve Menemen Provakasyonu* (1992)|, *Adayış Risalesi* (1992), *İman* (1993), *Yahudileşme Temayülü* (1995), *İslâmi Diriliş Hareketleri* (1997), *Hacc Risalesi* (1998), *Üç Muhammed* (2000).

DENEME-İNCELEME: *Yürek Devleti* (1990), *Makalat* (1993), *Söyleşiler* (1993), *Dağarcık* (1995), *Tavsiyeler 1* (1995), *Yürek Fethi* (1997), *Tavsiyeler 2* (1998), *Bahtımca* (1997), *Şafak Yazıları* (1998), *Bir Yaradan Kurşun Çıkarır Gibi* (1999), *Yokluğunda Düşülmüş Notlar* (2000), *Savaş Kesmeyen Sözler* (2002), *Hayatın Yeniden İnşası İçin* (2002).

ÇEVİRİ: *Kadının Özgürlüğü* (Sabahattin Kazım'dan, 1990), *İslâm Tefsir Ekolleri* (Ignaz Goldziher'den, 1997).

HAKKINDA: Portre / Mustafa İslâmoğlu (Gerçek Hayat dergisi, sayı: 20, 9.3.2001), Hayatın Yeniden İnşası İçin (Virgül, sayı: 17, Ocak 2002).

İSLİMYELİ, Nüzhet

Ressam, yazar (D. 1913, Mudanya / Bursa - Ö. 6 Mart 2005, Ankara). İstanbul Harp Okulu mezunu. Cemal Nadir Güler, Mehmet Ali Laga, Celal Esad Arseven'in öğrencisi oldu. 1933-34 yıllarında ise Güzel Sanatlar Akademisi İbrahim Çallı Atölyesinde konuk öğrenci olarak öğrenim gördü. 1966-85 yılları arasında *Ankara Sanat Dergisi*'ni çıkardı. Beşi yurtdışında olmak üzere yüz yirmiden fazla karma, otuz kişisel sergi açtı. 1970 yılında kurulan Suluboya Ressamlar Grubunun kurucu üyelerinden olan sanatçı, ölene kadar aralıksız olarak otuz beş yıl bu grubun başkanlığını yaptı.

Nüzhet İslimyeli

BAŞLICA ESERLERİ:

Sanat Terimleri Ansiklopedisi, Plastik Sanatlar Ansiklopedisi, Suluboya Resim Sanatı Tarihi, Yaşam Öyküm.

HAKKINDA: Suluboya Ressamlar Grubu 35. Yıl Sergileri Kataloğu (Nüzhet İslimyeli Anısına 35. Yılda 35 Gün Sergisi, 2005).

İSMAİL AHMET ÇAVUŞ

Bkz. ÇAVUŞ, İsmail Ahmet

İSMAİL, Alaattin M.

Şair. 1957, Mamuşa / Prizren / Kosova doğumlu. İlk ve ortaokulu doğduğu yerde, liseyi Prizren'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra, 1984'te *Tan* gazetesinde çalışmaya başladı. *Kuş* adlı çocuk dergisinin sorumlu müdürlüğünü yaptı. Çeşitli dergilerde yayımlanan şiirlerinin bir bölümünü 1990 yılında *Güvercin* adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Osman Baymak / Yugoslavya Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi (1996).

Alaattin M. İsmail

İSMAİL ANKARAVÎ

Mevlevî şeyhi ve mesnevî yorumcusu (D. ?, Ankara - Ö. 1631). Doğum tarihi belli değildir, XVI. yüzyılın ikinci yarısında doğduğu anlaşılmaktadır. Tam adı İsmail Rusuhî Ankaravî. Şiirlerinde Rüsûhî mahlâsını kullandı. Galata Mevlevîhanesinin inşa tarihini (897 / 1491-92) gösteren "er-Rusûh" kelimesini Rusûhî şeklinde uygulayarak, şiirlerinde Rüsûhî mahlâsını kullandı. Yazdığı Mesnevî şerhi nedeniyle "Mesnevî Şârihî" (mesnevi yorumcusu) unvanıyla da anıldı. Öğrenimine Ankara'da başladı. Tasavvuf yoluna girmeden önce İslâmî ilimleri öğrendi. Arapça ve Farsçayı bu dillerde eser verecek ve şiir yazacak derecede bilirdi. Ankara ve çevresinde yaygın olan Bayramiyye tarikatına girerek şeyhlik makamına kadar yükseldi. Halvetiyye tarikatından icâzet (yeterlilik) aldı. Bayramî şeyhi olarak irşad (Hak yolunu gösterme) görevi üstlendi. Konya'da Mevlevî dergâhı şeyhlerinden Bostan Çelebi ile tanışarak onun teşvikiyle Mevleviyye tarikatına girdi. Mevleviliğin usul, âdâb ve erkânını kısa sürede öğrendi. Daha sonra İstanbul'a gitti. Devrin ilim ve fikir hareketleriyle yakından ilgilenerek bilgisini genişletti. Kısa sürede ilim ve tasavvuf çevrelerinin saygı duyduğu önemli bir şahsiyet haline geldi. 1610

yılında Galata Mevlevihanesi şeyhi oldu ve ölümüne kadar (yirmi bir yıl) bu makamda kaldı. Kabri Galata Mevlevîhânesindedir.

Mevlâna Celâleddin-i Rûmî'nin *Mesnevî*'sine yazdığı şerh (açıklama) ile ünlendi, bundan dolayı Hazret-i Şârih diye anıldı. Çağındaki ilim ve fikir hayatına hâkim olan şerhçiliğin etkisiyle Herevî, İbnü'l-Arabî, İbnü'l Fârız ve Mevlâna gibi büyük mutasavvıfların eserlerini şerh etti. Mevleviliğin esaslarına sadık kaldı, Ehl-i sünnet ilkelerine bağlı bir mutasavvıftı. Hem şeriatın hükümlerine önem vermeyen mutasavvıflara karşı cephe aldı hem de tasavvufu sapkınlık sayan ulemâya (alimlere) ve medrese mensuplarına reddiyeler yazdı. *Mesnevi-i Manevi*'yi mevlevihanelerde bir eğitim ve öğretim malzemesi olarak kullandı. Hatta bu konudaki başarısından dolayı kendisinden sonra *Mesnevi* okutacak kimselere verilen okutma ruhsatlarında, yani icazetlerde onun yöntemi önemli bir şart kabul edildi. Bu çalışmalarının yanı sıra Türkçe, Arapça ve Farsça şiirler de yazdı.

ESERLERİ:

Dîvan, Minhâcü'l-Fukarâ (1840-41; yay. haz. Sadettin Ekici - Meral Kuzu, 1996), *Mecmûatü'l-Letâif ve Ma'mûretü'l-Maârif* (Mesnevi Şerhi, 1841-42), *Fâtihü'l-Ebyât* (*Mesnevî*'nin ilk on sekiz beytinin şerhi, Mesnevî Şerhi ile yayımlandı, 1841-42), *Câmiü'l-Âyât* (*Mesnevî*'deki âyet, hadis ve Arapça beyitlerin şerhi), *Halli Müşkilât-ı Mesnevî* (*Mesnevî*'deki hikâyeleri açıklaması), *Tuhfetü'l Berere* (Mesnevî'den seçilen bazı beyitlerin şerhi ve Ankaravî'den şiirler eklemeli), *Simâtü'l- mûkınîn* (*Mesnevî*'nin dîbâcesinin şerhi, Arapça), *el-Mekasıdü'l âliyye fi şerhi't-tâiyye - Şerh-i kasideti'l-mîmiyye ve'l-hamriyye* (İbnü'l-Fârız'dan), *Miftâhu'l-belâga ve Misbâhul-fesâha* (dil, 1867-68), *Zübdetü'l-fuhûs fi nakşi'l-fusûs* (Câmî'nin İbnü'l Arabî şerhinin çevirisi, 1910-11;), *Şerhu Heyâkili'n-Nûr, İzâhu'l-hikem* (Sühreverdi-i Maktûl'den çeviri), *Semâ Risâlesi, er-Risâletü't-tenzîhiyye fi şe'ni'l-Mevleviyye* (Arapça), *Hadîs-i erbain Şerhi* (hadis şerhi), *Fütûhât-ı ayniyye* (tefsir, 1910-11), *Şerh-i Nakşe'l-Fusûs* (İbn Arabi'nin Fusus'unun özeti, yay. haz. İlhan Kutluer, 1981), *Şerh-i Mesnevî* (6 cilt), *Miftâhü'l-Belâga ve Misbâhu'l-Fesâha, Niseb-i Mevlevî, Hüccetü's-Semâ, Şerhu Kasideti't-Taiyye, Şerhu Fususi'l-Hikem, Misbâhü'l-Esrâr, Şerhu Kasîdeti'l-Münferice, el-Fâtihatü'l-Ayniyye fi Tefsiri Süreti'l-Fâtiha, er-Risâletü't-Tenzîhiyye fi'ş-Şâni'l-Mevleviyye, Hadislerle Tasavvuf ve Mevlevi Erkanı* (2002).

HAKKINDA: Ali Cânip Yöntem / Ankara'da Yetişen Meşhur Simâlardan Ankaravi İsmâil Efendi (Hayat Mecmuası, sayı: 21, 1909-10), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Abdülbâki Gölpınarlı / Mevlâna'dan sonra Mevlevîlik (1953, s. 143), Erhan Yetik / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 3, 1991, s. 211-213), Erhan Yetik / İsmail-i Ankaravî - Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri (1992), N. Fazıl Duru / Firavun'un İbrahim'i Ateşe Atması Yahut Minhâc'ı Doğru Okumak (Hece, sayı: 7, Temmuz 1997), Yusuf Turan Günaydın / Minhâcü'l-Fukarâ (Özlenen Fark, sayı: 13, Ağustos 1997).

Ayrıca, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Erhan Yetik tarafından "İsmail Ankaravi'nin Hayatı Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri" başlığıyla bir doktora tezi (1982) yapıldı.

İSMAİL BELİĞ (Bursalı)

Divan şairi, edebiyat tarihçisi (D. 1668, Bursa – Ö. 1730). Öğrenimini Bursa'da yaptı. Bir süre imamlık görevinde bulundu. Kısa bir süre Tokat'ta naip (kadı vekili) olarak çalıştı. Emir Sultan imaretinde görev aldı. Son olarak Harameyn Evkafı Mahkemesi kâtipliğini yürüttü. Emekliye ayrıldıktan sonra kendisini kitap yazmaya verdi.

ESERLERİ:

Nuhbetü'l-Âsâr li Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr, Güldeste-i Riyâz-ı İrfân ve Vefeyât-ı Dânişverân-ı Nâdiredân (1888), *Seb'a-i Seyyâre, Gül-i Sadberk, Şehrengîz-i Bursa, Genc-i Sâyegân, Sergüzeştnâme.*

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982).

İSMAİL CEM

Gazeteci-yazar, siyaset ve devlet adamı 1940, İstanbul doğumlu. Tam adı İsmail Cem İpekçi. Ortaöğrenimini Robert Kolej'de (1959), yükseköğrenimini Lozan Üniversitesi Hukuk Fakültesinde (1963) tamamladı. Yüksek lisans eğitimini 1981'de Paris Siyasal Bilgiler Fakültesinde siyaset sosyolojisi dalında yaptı. 1971-74'te Türkiye

İsmail Cem

Gazeteciler Sendikası İstanbul Şube başkanlığında bulundu. *Cumhuriyet, Milliyet* gazetelerinde çalıştıktan sonra CHP-MSP koalisyon hükümeti döneminde TRT Genel Müdürü (1974) oldu. İstanbul Bilgi Üniversitesinde uygulamada Türk dış siyaseti konulu dersler verdi.

Merkezi Almanya'da bulunan Avrupa Yayın Enstitüsünün yönetiminde yer aldı. Ercan Anıklı ve Kadri Kayabal ile birliktc kurduğu *Politika* gazetesinde başyazarlık (1975) yaptı. *Politika* gazetesinin yayın hayatına son vermesi üzerine Paris'e giderek bir süre Avrupa'da kaldı. Türkiye'ye döndükten sonra *Güneş* gazetesinde günlük fıkra yazarlığı (1982) yaptı. Kuruluş çalışmalarına da katıldığı Sosyal Demokrat Halkçı Partinin Merkez Karar Yürütme Kurulu üyeleri arasında (1986) yer aldı. 1987 ve 1991 seçimlerinde SHP'den İstanbul, 1995 ve 1999 seçimlerinde Kayseri'den milletvekili seçilen Cem, 1987-97 döneminde Strasbourg'daki Avrupa Konseyi Parlamentosunda TMBB Delegasyonunda üye ve daha sonra başkan olarak görev aldı. Avrupa Konseyi Parlamentosu Sosyalist Grubunun başkan vekilliğine seçilerek, altı yıl bu görevi sürdürdü. İsmail Cem, 1995'te Kültür Bakanı, 1997-2002 döneminde Dışişleri Bakanı oldu. 2002'de arkadaşlarıyla birlikte DSP'den istifa ederek Yeni Türkiye Partisini kurdu ve Genel Başkan olarak görev yaptı. Siyasi görevlerinin yanı sıra *Milliyet* gazetesinde yazılarını sürdürdü. Düşünce hayatımızda *Türkiye'de Geri Kalmışlığın Tarihi* adlı eseriyle tanındı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Türkiye'de Geri Kalmışlığın Tarihi* (1970), *Türkiye Üzerine Yazılar* (1970), *Tarih Açısından 12 Mart* (2 cilt, 1973, 1979), *TRT'de 500 Gün* (1976), *Sosyal Demokrasi Nedir Ne Değildir* (1985, yeni bas. *Sosyal Demokrasi ya da Demokratik Sosyalizm Nedir Ne Değildir* adıyla, 1998), *Siyaset Yazıları, Geçiş Dönemi Türkiyesi, Sosyal Demokrasi ya da Demokratik Sosyalizm Nedir Ne Değildir?, Türkiye'de Sosyal Demokrasi / Engeller ve Çözümler, Yeni Sol, Sol'daki Arayış* (2000), *Turkey in the New Century* (2001, İngilizce yazılıp Almancaya çevrildi), *21. Yüzyılda Türkiye, Türkiye Avrupa Avrasya 1. Cilt: Strateji Yunanistan Kıbrıs* (2004).

DENEME: *Gelecek İçin Denemeler* (1994).

FOTOGRAF: *Mevsimler-Seasons* (1998).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 15.10.1998), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

İsmail Fenni (Ertuğrul)

İSMAİL FENNİ (Ertuğrul)

Yazar, besteci (D. 1855, Tırnova / Bulgaristan - Ö. 29 Ocak 1946, İstanbul). Tırnova Rüştiyesini (Ortaokulunu) bitirdikten sonra medreseye devam ederek İslâmî ilimler ve Muhasebe Kaleminde muhasebe öğrendi. Genç yaşta başladığı memurluk yıllarında muhasebe bilgisini ilerletti. Ayrıca Cudi Efendi ile öğrencisi Meytabzâde'den musiki dersleri aldı. Tırnova'nın elden çıkması üzerine geldiği İstanbul'da tahsilat kâtibi olarak Maliye Nezaretine (1876) girdi. Daha sonra Divan-ı Muhasebata (Sayıştay) geçti (1883). Son görevi Divan-ı Muhasebat üyeliği (1889-1909) idi. Divan-ı Muhasebatta çalışırken devam ettiği Lisan Mektebinde (1883-86) Fransızca, çeşitli hocalardan İngilizce, döneminin üstadlarından klasik musiki usul ve enstrüman dersleri aldı. Beste çalışmalarını ilerleterek iki bin civarında bestenin sahibi oldu. 1924 yılında bestelediği bazı askeri marşlar nedeniyle Cumhurbaşkanlığı tarafından ödüllendirildi.

Emekliye ayrıldıktan (1909) sonra müsteşriklerin (şarkiyatçı) ve bazı materyalist (maddeci) filozofların görüşlerini inceleyerek bunlara karşılık İslâm'ı savunan reddiyeler yazdı. Tasavvufla ilgilenerek Vahdet-i Vücud düşüncesini savundu. Fatih Türbedarı Halveti Melami Şeyhi Ahmed Efendi'ye bağlandığı söylenir. Mal varlığı ile kitaplarının gelirini Darüşşafakaya, 9050 ciltlik kitaplığını da Beyazıt Kütüphanesine bağışladı. Hiç evlenmemiş olan İsmail Fenni Efendi'nin kabri Eyüp Mezarlığındadır.

"Birçok şiirler yazan İsmail Fenni'nin Cağaloğlundaki komşuları naklederler ki arada sırada şu kanundan, şu tamburdan taşan, dökülen san'at terennümleri ve o bestelerin güfteleri bütün gün yeni bir eser üzerinden baş kaldırmayan İsmail Fenni'nin kalemi bırakıp eline aldığı yaydan, mızraptan ve hep kendi ruhundan kopmaktadır." (Hakkı Tarık Us)

ESERLERİ:

Lugatçe-i Felsefe (1927), *Maddiyün Mezhebinin İzmihlâli* (Bühner'in *Madde ve Kuvvet* adlı eserine reddiye, 1928), *Kitâb-ı İzâle-i Şukûk* (Dozy'nin Tarih-i İslâmiye adlı eserine reddiye, 1928), *Vahdet-i Vücud ve Muhyiddin-i Arabi* (1928, yeni bas. 1991), *Küçük Kitapta Büyük Mevzular* (1934), *Hakikat Nurları* (H. Hirşfeld ve Clair Tisdull'un Kur'an'la ilgili eserlerine reddiye, ölümünden sonra O. Ergin-A. K. Aksüt tar., 1949).

Ayrıca telif ve çeviri olarak yayımlanmamış 15 kadar eseri daha vardır.

HAKKINDA: Hakkı Tarık Us / Elli Yıl Mecmuası (tsz. s. 62-63), Büyük Larousse (1986), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. I, 1999), Süleyman Hayri Bolay / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 23, 2001).

İSMAİL GASPİRALI

Yazar (D. 1851, Bahçesaray / Kırım - Ö. 11 Eylül 1914, Bahçesaray / Kırım). İlköğrenimini doğduğu köyde ve Akmescit Jimnazında yaptı. Ortaokulu Akmescit'te okudu. Veronej'deki Askerî Okul'dan nakledildiği Moskova Askerî Lisesinden ayrılarak Bahçesaray ve Yalta'da öğretmenlik yaptı. Zincirli Medresesinde Rusça öğretti. 1971'de gittiği Paris'ten 1874'te İstanbul'a, 1975'te Kırım'a döndü. Bahçesaray Belediye Başkanlığına seçildi (1878). Usul-i Cedid mektebi açtı (1882). Bahçesaray'da *Tercümanı Ahval-i Zaman* gazetesi (1883-1918) ile *Tonguç*, *Âlem-i Nisvan* (Kadınlar Dünyası, 1902), *Kahkaha* (mizah dergisi) dergilerini çıkardı. Türkistan, Mısır ve Hindistan'a giderek buralardaki Müslümanların eğitimi çalışmalarına katıldı. Rusya Türkleri'nin eğitimi ve birleşmesi yolunda hayatı boyunca mücadele etti. Zaman zaman gidip geldiği İstanbul'da dönemin aydınlarıyla tanıştı. İttihad ve Terakki yönetiminin âyân üyeliği teklifini geri çevirdi (1912).

Gaspıralı, büyük bir cesaret ve irade ile Usûl-i Cedid adını verdiği mektepte 1884'te usûl-ı savtiye (sesli harfler) esasına dayanan alfabeyi uyguladı. Fanatik çevrelerin tepkileriyle karşılaştı. Yazılarında ve sohbetlerinde skolastik usûlü tenkidi medreselilerin hoşuna gitmedi. Ailenin kadın ve erkeklerden kurulu bir topluluk olduğuna inanıyordu. Böylece, aslında Batı zihniyeti manasına gelen Usûl-i Cedid ocağında kızların da okumalarının şart olduğu kanâatini telkinç çalıştı.

Prof. Niyazi Akı tarafından ilk İslâmcı roman olarak nitelenen *Dar'ür-Rahat Müslümanları* adlı romanı, 2002'de sadeleştirilerek yayımlanan *Molla Abbas'ın Avrupa Maceraları* romanında bir bölüm olarak yer almıştır. Bu bölüm ile diğer bölüm *Frengistan Mektupları*, başka eserleri gibi daha önce *Tercüman-ı Ahval-i Zaman* gazetesinde tefrika edilmişti. Bu romanda, Taşkent'te ailesinden kalan mal varlığıyla yaşayan Molla Abbas'ın, yirmi iki yaşında iken bir gün malını mülkünü satarak, dünyayı dolaşma kararı almasını işler. Kitabın sonuna kadar Molla Abbas birçok ülkeyi geziyor, yeni şeyler öğreniyor, birçok yeni hadiseyle karşı karşıya kalıyor. Her yerde, her zaman ilim ve medeniyetin yükselmesini, Müslümanların geçmişini ve geleceğini düşünüp, tahlil ediyor.

"Yazılarındaki Üslupta zaman zaman sembolik tarzı seçerdi. Bu tarz herkes tarafından değil, meseleyi bilenlerce daha iyi anlaşılır." (Mustafa Kafalı)

İsmail Gaspıralı

İSMAİL GASPİRALI

LİSÂN MES'ELESİ

İzmir'de "İzmir" namında neşr olunan yeni ve güzel gazetenin bir nüshasında "umûm-ı üdebâmıza bir ihtar" ser-levhasıyla bir bent okuduk.

Türk, 'Arap,' 'Acem' lisân-ı edebîlerinin hey'et-i mecmu'asından mürekkep enmüzec-i bedîî" olan Osmanlı lisânının kısm-ı edebîsini nazar-ı tedkîkden geçirecek olur isek en evvel nazar-ı dikkatimizi -tenâfür- bahsi celp eder ki o bahisde de üdebâmızın isti'mâllerini şiddetle men' etmekte oldukları "istasyon, konsültasyon, sikovastra, kart dö vizit, vapur, şimendöfer, kongre, konferans" gibi soğuk ve mütenâfir kelimeler; görür ve şu hâlin gitgide tekessür ederek lisânımızın teferrukına bâ'is olacağını anlarız. Dünyâda insanların her türlü menâfi'ine mâni' olan şey'i neş'et-i lisân maddesinden 'ibaret olup bir kavmin bâ'is-i terakkisi olan şey'i de o kavmin efradının his ve lisânda ittihadlarıdır." demişler. Pek doğru söylemişler.

Bugün 'Araplarda Fransız ve İngiliz ve sâ'ir lisânlardan kendi lisânlarına karışmak isteyen kelimeleri der-'akab yakalayıp mukabillerini bulup lisânlarından tard ediyorlar, "vapur"u görür görmez "bahre" nâmını veriyorlar. "Kart dö vizit"i işitir işitmez batakate'z-ziyâre nâmını çıkarıyorlar.

Şimdi bunu biz de yapmalıyız. Hatta şimdiye kadar yapmadığımız kabahattir.

İşte biz bugün üdebâmızı bu hizmet-i lisâniyeye da'vet ediyoruz.

Bu da pek doğrudur ve da'vet de güzel da'vettir.

'Osmanlı lisânını sadeleştirmek aslı "Türkî" olan bu lisânı oldukça "Türkleştirmek" demektir; bundan matlap ise edebiyattan milleti ya'ni Türkleri müstefid etmektir. Garp dillerinden dilimize karışmak isteyen kelimelerin mukabilini bulup kullanmak ve mukabilini bulamayıp kabul ettiklerimizi kavâ'id ve tabi'at-ı Türkiye tabîk edip kullanmak lâzım geldiği gibi 'Arap'tan, Fars'tan kabul ettiklerimizi dahi böyle etmelidir. Türkçesi bulunan bir kelime yerine diğer bir lisânın kelimesini isti'mâl etmek cinâyet-i edebiyedir.

Lisân en ibtidâ' "kavmî" olmalıdır ki herkes anlayabilsin. Lisânın yaraşığını letafetini ikinci derecede tutmalıdır. Bu hakîkati ben demiyorum hâl ile "Türkler" söylüyorlar. Mizân-ı edebiyeden beş paralık kıymeti olmayan bilmem nerede basılıp çıkan "Aşık Garip'ler, "Şah İsma'il"ler, "Köroğlu"lar, "Kerem"ler Edirne'den Bursa'dan başlayıp ta Azerbaycan, Horasan ve Kaşgar Türklerine kadar münteşir olduğu hâlde ma'lum edebîlerin yazdıkları eserler; o meşhur şâ'irlerin "idî" ile "dedden mâ'ada Türkçesi olmayan ateşli şiirleri Türklere kapalı kalıyor!

Diyorlarki Türk lisânında nâzik ahvâl ve hissiyât-ı ruhaniye ifâdesine lâzım kelimeler bulunmuyor; binâenaleyh terkîb-i 'Arabî ve Farisî olmadıkça lisân da lisân olmuyor. Belki böyledir, ama hâlâ bu zamana kadar Türk diline mahsûs bir lügatimiz olmadığı hâlde bu kadar kesdirici bir hükûm etmeye hakkımız yoktur zann ederim; Türkçe'yi mükemmel bilen kimdir?

Türkçesi bulunmadı da onun için mi "demir yolu" "şimendöfer" denilmek 'âdet edildi? Türk dili aranılır ise; tahsîli lâzım görülür ise şimdi zann olunduğundan ziyâde zengin olduğu anlaşılır ümidindeyim.

Türk dili Türkçe olmalıdır; 'Osmanlılar ise âl-ı 'Osman devletine mensup akvama hâkim olan 'Osmanlı Türkleridir.

*

"Servet-i Fünûn" gazetesinin 680. inci numarasında "A. Nadir beyin şâyân-ı dikkat musâhabe-i edebiyesi derc edilmiştir. "Ma'ârif-i edebiyemize hizmet için ne yapmalıyız?" su'alini edip cevâp vermeye çalışıyorlar, fakat yazdıkları güzel mülâhazalar "Ne yazmalıyız"dan ziyâde "Nasıl yazmalıyız" su'âline muvafıktır zannederiz.

Ne yazmalıyız? su'âline cevâben akvâm-ı 'Osmaniye'nin ve ba-husûs 'Osmanlı Türklerinin ma'lûmâtını tevsî', efkârını işlek ve 'âlî edecek şeyler yazmalıyız ve nasıl yazmalıyız? Su'âl ekseriyetin okup anlayabileceği bir tarzda ya'ni sade olarak yazmalıyız desek olmaz mı 'acaba?

'A. Nâdir bey böyle zannetmiyor. Lisân-ı 'Osmaniye'yi sadeleştirmek nerede kaldı ki öz Türkiye ile şiir söylemek mümkün olamaz.... "Çünkî lisânımız Türkçe değil, "Osmanlıcadır." diyor.

Hîç işitmediğimiz bir şey bu idi, işittik.

Şinâsi'den evvel yazı yazan 'Osmanlı Türkleri bugün de herkesçe kullanılan "Osmanlıca"yı ve meselâ Şemseddin Sami beyin ve Ahmed Midhat efendinin "sade" dil ile yazdıkları edebî ve fennî makaleleri görseler 'Osmanlıca'dır demezler idi. Tamâm bunlar gibi zamanımızda dahi "kûre-i kalemiye"ye tâbî' olanların "Türkçe güzel şiir yazılmaz" "terkîb-i' Arabîsiz ve Farisîsiz lisânımız dönmez." zannettikleri tabi'îdir.

Şîve-i 'Osmâniyeyi sadeleştirmek lisân-ı Türkî'yi ilerletmek mes'elesinin ehemmiyet-i edebiyesinden mâ'ada daha büyük ehemmiyet-i siyâsiyesi vardır. Yazının yalnız güzelliği aranılmamak daha ziyâde "umûmî"liği matlap edilmelidir.

En eski 'Osmanlı olan "Türklerden" mâ'ada devlet-i 'Osmâniyeye tâbi' bunca akvâm-ı sâ'ire vardır ki bunların lisân-ı hâkimeyi tahsilleri farzdır, halbuki bu farzın edası için uzun senelerce 'Arabistan çöllerinde ve İran gül bağçelerinde dolanmak lâzım olur ise iş bozulur.....

(*Tercüman*, 14 R. Ahir 1314/ 11 Ağustos 1896, sayı: 31-1)

"Bütün hayatı boyunca, hususiyle meşhur Tercüman gazetesinde 'Dilde, Fikirde, İşde Birlik' prensipini ortaya koymak suretiyle halkının medenî bir seviyeye ulaşması için 35 yılını, hiçbir mükâfat beklemeden, seve seve harcayan terbiyeci, fikir ve dâva adamı, gazeteci, yazar ve şâir İsmail Gaspıralı yeni nesillerin örnek alacağı bir şahsiyettir.

"Doğmuşum Avcıköy'de 1851'de
Mekânımdır Bahçesaray
Mezarım kim bilir nerde?"

diyen büyük insana şöyle diyorum: Sen, Türk milletinin kalbindesin."
(Şükrü Elçin)

ESERLERİ:

ROMAN: *Dâr'ür-Rahat Müslümanları - Yaki Acâib-i Diyâr-ı İslâm* (Bahçesaray, 1909), *Molla Abbas'ın Avrupa Maceraları* (Sadeleştirenler: Ercüment Dursun-Ercan Sakarya, 2002), *Kadınlar Ülkesi, Arslan Kız, Gündoğdu.*

DİĞER ESERLERİ: *Rusya Müslümanları* (Rusça, 1881), *Mir'ât-ı Cedîd* (Bahçesaray, 1882), *Avrupa Medeniyetine Bir Nazar-ı Muvazene* (1885), *Hace-i Sıbyân* (1893), *Atlaslı Cihanname* (1894), *Mekteb ve Usûl-i Cedîd Nedir* (Bahçesaray, 1894), *Türkistan Uleması* (1900), *Nasihat-ı Tıbbiye* (1901), *Beden-i İnsan* (1901), *Yunan Hükemaları* (1901), *Usûl-i Edep* (1901), *Memalik-i İran* (1901), *Meşhur Payitahtlar* (1901), *Tashih-i Akaid-i İslâmiye* (1901), *Zoraki Tabib* (1901), *İki Sarayda Bir Gece* (1906).

HAKKINDA: Niyazi Akı / Çağdaş Türk

İSMAİL GASPIRALI BEY'İN EDEBÎ TENKİTLERİ: I

Yavuz Akpınar

Fikir tarihimizdeki yeri ve önemi sebebiyle Gaspıralı İsmail Bey'in siyasî görüşlerinden, ideallerinden sık sık söz edilir. Hakkında yapılan az sayıdaki ciddî araştırmada da genellikle onun bu taraflarına ele alınmıştır. Şimdiye kadar İsmail Bey'in edebî eserleri üzerinde dikkate değer bir araştırma yapılmamış bu konuda hangi eserlerinin bulunduğu dahi tam olarak tesbit edilememiştir. Dolayısıyla İsmail Bey'in edebî tenkit konusundaki seri yazıları bulunduğu da şimdiye kadar kimsenin dikkatini çekmemiştir. Sadece onun Darü'r-rahat Yahi Acaib-i Diyar-ı İslam, Gündoğdu, Gülcemal Bikeç, Bağdad Hatun, Arslan Kız gibi roman ve hikâyeleri bulunduğu hakkında çok kısa bilgiler verilmiştir.

Aslında İsmail Bey'in edebî faaliyetinin de diğer faaliyetlerinin de gereği gibi tesbit edilebilmesi için Türkiye'de tam bir koleksiyonu bulunmayan-ölümüne kadar neşredilmiş- 31 yıllık Tercüman gazetesinin dikkatli bir şekilde taranması gerekmektedir.

Biz bir müddetten beri İsmail Gaspıralı'ya ait eserleri, yazıları derleyip yayına hazırlamakla meşgulüz. Bunun için Türkiye'nin çeşitli kütüphanelerindeki Tercüman gazetesi koleksiyonlarını tarıyoruz. Erzurum'da Atatürk Üniversitesi'ndeki Seyfettin Özege Kütüphanesi'nde bulunan 1895-1897 yıllarına ait -bazı sayıları eksik- Tercüman gazetesini incelerken İsmail Bey'in 17 Sentyabr 1895[1] [20 Eylül 1895] tarihinden itibaren düzenli denilebilecek bir şekilde tenkit konusunda seri yazılar yayınlamış olduğunu gördük.

Bu yazılar dikkatli bir şekilde gözden geçirildiğinde, İsmail Bey'in daha önce edebî tenkid hakkında nazarî görüşlerini konu alan yazılar yazmadığı düşünülebilir. Çünkü o, hemen hemen bütün yazılarında eğer daha önce aynı konuda bir yazı yazmışsa, yazısının başında bunu ısrarla belirtmekte, hatta bazen daha önce yazdıklarını kısaca özetlemektedir. Böylece okuyucunun o konuyu daha rahat takip etmesine imkân verme alışkanlığına sahiptir. Tercüman'da bunun örneği çoktur. Buna dayanarak 1895'ten önce büyük bir ihtimalle edebî tenkit konusundaki düşüncelerini yazıya dökmediğini tahmin edebiliriz, ama 1897'den sonra bu konuda yazmağa devam edip etmediği hakkında şimdilik bir şey söylenemez. Tercüman'ın taranması gerekmektedir.

Bu yazılar o dönemde haftalık olarak çıkan Tercüman gazetesinin tek varaktan -iki sahifeden- ibaret "İlâve" adlı ve daha çok kültürel içerikli yazıların yer aldığı ekinde yayınlanmıştır. Gazetenin bazı sayılarında "İlâve" üzerinde sayı ve sahife kaydı var, üstelik bazı ilâvelerde bu sahife kaydı düzenli olarak birbirini takip ediyor. Ne yazık ki, bazı sayılarında bunun tam tersi olarak sayı ve sahife kaydına rastlanmıyor. Dolayısıyla gazete ciltlenirken, dikkatsizlik sebebiyle bazı "İlâve"ler rastgele bir sayı içerisine yerleştirilmişse bu durumda o "İlâve"lerin hangi tarihte çıktığı ve hangi sayılara ait oldukları tam olarak tesbit edilemiyor.

"İlâve"lerde dikkati çeken bir husus da Gaspıralı İsmail Bey'in özellikle hikâye tarzında yazdığı eserlerde "Abbas Fransevî" veya "Molla Abbas Fransevî" imzasını düzenli olarak kullanmış olmasıdır. Hâlbuki Nadir Devlet hariç diğer araştırmacıların hiçbiri bu imzanın Gaspıralı tarafından kullanıldığını belirtmiyorlar.[2] Nitekim bütün güvenilir kaynaklarda Gaspıralı'ya ait olduğu açıkça belirtilen Arslan Kız ve Darü'r-rahat, "İlâve"de bu takma adla yayınlanmıştır. Bu durumda -ileride genişçe açıklayacağımız gibi- "Molla Abbas Fransevî" imzasının Gaspıralı'ya ait olduğu kesinlik kazanıyor. 1895-1897 yılına ait sayılarda onun "Molla Abbas Fransevî" takma adıyla daha başka hikâye ve yazılarının da yer aldığını tesbit etmiş bulunuyoruz. (...)

(EÜ Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, IX, 1998 s. 87-115)

İSMAİL GASPIRALI

FRENGİSTAN MEKTUPLARI

Ah, ah kardeşlerim! Başımın karayazıları! Kaderde ne yazılıysa başa gelecektir! Çok yer gezdim, çok şey gördüm! Hem benim yazgım ayrıca yazılmış!

Genç bir Müslüman, Sağlık VC varlık sahibi olduğu halde Hicaz ve Mukaddes Beldelere gitmezse feleğin hükmünce gözünü açıp kendini Frengistan'da görür! Bu, hayret edilecek olaylarla dolu garip ülkelerde, yabancılar arasında, boğulacak hallere geldim. Neyleyeyim! Alın yazısı, buna da şükür! (...)

Sabah erkenden Viyana'ya vardık. Viyanalılar yeni kalkmış dükkanlarını açıyorlardı. Güzel bir faytona binip, eşyalarımızı yükledik ve otele gittik. Viyana'nın yolları, pazarları pek büyük değilse de, güzel döşenmiş ve gayet temiz olup iki tarafı dağ gibi güzel görünümlü binalarla çevrilmiş olduğundan, şehir çok güzel görünüyor. Taşkent'in küçük küçük binalarını, evlerini hatırladıkça buralara imreniyorum.

Viyana'da Kayzer Oteli'ne yerleştik. Arabamız otelin önüne geldiğinde gayet iyi giyimli, üzerinde süslü, gümüşten, parlak sırmalar olan biri yanımıza kadar gelip bize hizmet etti. Elbise sine bakarak bu kişinin önemli bir insan olduğuna, beylerden ya da vezirlerden birisi olduğuna kanaat getirdim, iltifat ettim. Adam eşyalarımızı yüklenerek içeri götürdü. Maşallah, dedim. Ne güzel, terbiyeli insanlarmış. Ama daha sonra anladım ki, bu adam vezir ya da bey değil adi bir hizmetçiymiş. Frenklerde böyle ilginç âdetler çok. Hizmetçileri beyler, paşalar gibi giydiriyorlar. Böyle adet olur mu? Frengistan'da oluyor işte. Bunların birçok âdetleri bize terstir. Meselâ, bunlarda kadınlar erkeklerin elini öpmüyor, erkekler kadınların elini öpüyor. Yaldızlı, süslü elbiseleri beyler değil hizmetçiler giyiyor. Kendileri de suçlu in sanlar gibi simsiyah elbiselerle geziyorlar. (...)

İSMAİL BEY GASPİRALI

KIRIM

Buna "Yeşil ada" derler, yüce maali Çatırdag,
Bunın bir tarafı çöldür, bir tarafı bagça bag.

Kelir suvlar yaylalardan, ne güzeldir boyları,
Altın aşlık tarlaları, kozuları koyları.

Öter kuşlar saba-akşam, olur yazda gülistan,
Er ne taraf göz idersen altın aşlık, bag-bostan

Pek güzeldir ab-avası, yay ve cay, cay ve yay,
Şeerlerin eskileri - Karasuv, Bagçasaray.

Dop-dolu edi halkımızla Yeşil ada bir zaman,
Az degildi yurtumızda Manla-Batır, karaman.

Zeval keldi, yurt bozuldu, kaç ve köç aldav ile,
Gitti halklar, keldi yadlar başka al ve dil ile.

Unutmanız çocuklarım, Kırım sizin vatandır,
Saip olunuz bu vatana çalışıp edep ile.

Buna "Yeşil ada" derler, yüce maali Çatırdag,
Bunın bir tarafı çöldür, bir tarafı bagça bag
(*Emel* Dergisi , Sayı 191 Temmuz 1992 - s. 23)

İsmail Gaspıralı

Tiyatrosuna Toplu Bakış / 1923-1967 (1968), Şükrü Elçin / www.ismailgaspirali.org (1991), Hakan Kırımlı / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 13, 1996), Ertuğrul Yaman / Türkiye'deki Türk Dünyası (A. K. Bolaç – A. Esatoğlu ile, 1998), Ali İhsan Kolcu / İsmail Gaspıralı Albümü (1999), Prof. Dr. Mustafa Kafalı / İsmail Gaspıralı'nın Yayımcılığı ve Gazeteciliği (Türk Kültürü, Mayıs-Haziran 1999), Aslı Örnek / Molla Abbas'ın Avrupa Maceraları (Radikal Kitap, 29.9.2002), Molla Abbas'ın Avrupa Maceraları (Cumhuriyet Kitap, 31.10.2002).

İSMAİL HAKKI BEY

Besteci (D. 1866, Balat / İstanbul – Ö. 30 Aralık 1927, İstanbul). İlköğreniminin ardından örücü çırağı olarak çalışmaya başladı. Mahalle Camiinde okuduğu ezanı dinleyen bir hünkâr müezzininin önerisiyle saraya alındı. Mızıka-i Hümâyunda Türk ve Batı müsikisi eğitimi gördü. Kısa sürede müezzin-i şehriyârîler (hükümdar müezzinleri) arasına girdi. Ardından kolağası rütbesiyle sermüezzinliğe (başmüezzinliğe) tayin edildi. II. Meşrutiyet'in (1908) ardından İzzettin Hümâyî ile birlikte Müsıki-i Osmânî Cemiyeti adıyla bir öğretim kurumu açtı. Dârülelhan Şark Müsıkisi Bölümünde dersler okuttu. Bir aralık söz konusu bölümün müdürlüğü ile birlikte icra heyeti yöneticiliğinde de bulundu. Şark Müsikisi Bölümünün kapatılması üzerine kurulan Tarihî Türk Müsikisi Eserlerini Tasnif ve Tesbit Heyeti üyeliğine atandı.

ESERLERİ (Müzik):

Mahzen-i Esrâr-ı Müsiki yahut Teganniyât-ı Osmânî (1313), *Solfej Nota Dersleri, Usûlât, Solfej, Makamât ve İlâveli Nota Dersleri* (1335, 1341), *Müsiki Tekâmül Dersleri* (1926), *Zeybek Oyun Havaları* (tsz.).

HAKKINDA: Mahmut Ragıp Gazimihal / İsmâil Hakkı Bey (Milli Mecmua, sayı: 101, 1928, s. 1631-1632), Mustafa Rona / Yirminci Yüzyıl Türk Musikisi (1970, s. 89-98), Sadun Aksüt / Türk Musikisinin 100 Bestekârı (1993, s. 278-281), Hayri Yenigün / İsmail Hakkı Bey [Muallim] (Musiki ve Nota, sayı: 15, 1971, s. 13), Nuri Özcan / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 23, 2001, s.101-102).

İSMAİL HAKKI BEY (Trabzonlu)

Şair ve yazar (D. 1857, Trabzon – Ö. 27 Ocak 1917, Şişli/İstanbul). Henüz dört yaşında iken ailesi ile İstanbul'a yerleşti. Burada Sıbyan Mektebini bitirdikten sonra Bahriye Mektebine devam etti. Babasının Prizren'e tayini dolayısıyla rüştiyeyi burada bitirdi ve Mektubî Kalemine devam etti. 1874'te İstansbul Zaptiye Nezarcti Mektubî kalemine atandı. Divan-ı Harp Kâtip muavini ve Divan azası oldu. 1876'da yüzbaşı rütbesiyle Trabzon, Rize ve Giresun'da bulundu. Halep'te görevliyken Kunrakçızade Hacı Mehmed Sıdkı'dan Arap edebiyatı dersleri aldı. Malatya'da jandarma binbaşısı iken (1902) emekliye ayrıldı. 1903'te Bursa'ya yerleşti, 1906'dan sonra da İstanbul'a göçtü. Tasavvuf konularını işleyen şiirlerinin bir kısmı *Ceride-i Sûfiye*'de yayımlandı.

ESERLERİ:

Eş'ar Mecmuası, Yeni Usûl Elifba, Hatîbü'r-Ravza fî Tahmîsi'l-Bürde (Arapça-Türkçe).

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemâl İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000).

İSMAİL HAKKI BURSALI

İslam bilgini, şair (D. 1652, Aydos / Bulgaristan - Ö. 1725, Bursa). Genç yaşta Celvetiye tarikatı şeyhlerinden Osman Fazlı Efendi'ye bağlandı. Döneminin ünlü bilginlerinden Abdülbaki Efendi'den İslâmî ilimler alanında özel dersler alarak yetişti. İcazetnamesini (diplomasını) aldıktan (1673) sonra şeyhi Fazlı Efendi'nin daveti üzerine İstanbul'a gelerek vaazlar verdi. Strumca'da uzun yıllar irşat (dinî yol gösterme) faaliyetlerini sürdürdükten sonra Bursa'ya giderek Celvetiye tekkesinin şeyhi (1685) oldu. Bursa'da verdiği vaazlarla büyük bir üne kavuştu ve sevildi. İki defa hacca gitti. Bir ara İstanbul'a giderek (1700) vaazlar verip yeniden Bursa'ya döndü.

Yunus Emre tarzında tasavvufi şiirler yazan İsmail Hakkı, aynı zamanda hattattı. Tamamını tasavvufi açıdan kaleme aldığı yüzden fazla fikrî ve ilmî eser verdi. Bütün kitaplarını bağışlayarak bir kütüphane kurdu. Bir cami (Cami-i Muhammedî) ve bir tekke yaptırarak son yıllarını eserlerini tamamlamakla geçirdi. Vasiyetine uyularak Tuzpazarı civarındaki tekkesinin avlusuna gömüldü.

BAŞLICA ESERLERİ:

ŞİİR: *Divan-ı İsmail Hakkı* (Kahire, 1841, İstanbul. 1877, yay. haz. Murat Yurtsever, 2000).

TEFSİR: *Ruhü'l Beyan* (Kur'an tefsiri, 4 cilt, Arapça, 1859, Bulak; yeni bas. 2 cilt, çev. Ömer Faruk Hilmi, 2003).

TASAVVUF: *Ruhü'l Mesnevi* (Mevlâna'nın Mesnevisi'nin şerhi), *Kitabü'n Necat* (yay. haz. İ. Tutgut Ulusoy, 1975), *Kenz-i Mahfi* (yay. haz. Abdulkadir Akçiçek, 1967, 1980), *Kitâbü'l-Hitab* (yay. haz. Bedia Dikel, 1976), *Kitâbü'n-Netîce* (2 cilt, yay. haz. Ali Namlı-İmdat Yavaş, 1997), *Hadis-i Erbain Şerhi* (40 hadis ve açıklaması, yay. haz. Mustafa Utku, 1999), *Muhammediye Şerhi* (Yazıcızâde Mehmet Bican'ın eserlerinin şerhi, Ferah'ul-Ruh adıyla, 1842; yeni bas. Ferâhu'r-Rûh-Muhammediye Şerhi I ve II adıyla, haz. Mustafa Utku, 2002), *Tuhfe-i Haliliye, Tasavvufun On Esası* (1992), *Tuhfe-i Atâiye* (yay. haz. Veysel Akkaya, 2000), *Tuhfe-i Ömeriyye* (yay. haz. M. Ali Akıdil, 2000).

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Yusuf Turan Günaydın / Bursevî ve Tuhfe-i Haliliyye'si (Özlenen Fark, sayı: 17, Aralık 1997), Yusuf Turan Günaydın / Burscvi'nin İmana Dair Değerlendirmeleri (Özlenen Fark, sayı: 43, Şubat 2000), Hasan Afşın Can / "Bursevi Külliyâtına Doğru" (Özlenen Fark, sayı: 51, Ekim 2000), Mustafa Tatçı / İsmail Hakkı Bursavi / Hitmedik Ot Dibinde Doğmadıcak Bir Göcen / Şerh-i Nazm-ı Ahmed (2000), Ali Namlı / İsmail Hakkı Bursevî – Hayatı – Eserleri - Tarikat Anlayışı (2001), M. Murat Yurtsever – Yusuf Şevki Yavuz – Cağfer Karadaş / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 23, 2001), Seyit Avcı / Süfilerin Hadis Anlayışı – Bursevi Örneği (2004).

İSMAİL HAKKI İZMİRLİ

İslam bilgini (D. 1869, İzmir - Ö. 31 Ocak 1946, Ankara). İzmir Rüştiyesi (Ortaokulu), Darülmuallimin-i Aliye (Yüksek Öğretmen Okulu) mezunu (1894). Ayrıca medrese öğrenimi gördü, bir süre de Fen Fakültesi ve Mülkiyeye devam etti. Mercan İdadisinde (Lisesinde) başladığı din, tarih ve ahlak dersleri öğretmenliğini, sonraki yıllarda Mülkiye Mektebi, Darülşafaka, Darülfünün Edebiyat ve İlâhiyat, Mekteb-i Hukuk, Medresetü'l Mütehassisin ve Medresetü'l-Vaizinde hadis, tefsir, tarih derslerini okutarak devam ettirdi. Ordinaryüs profesörlüğe kadar yükseldi.

Öğretmenlik yaptığı birçok okul dışında, İstanbul Üniversitesi İslâm Tetkikleri Enstitüsü gibi yükseköğrenim kurumlarında müdürlük yaptı. Maarif Nezareti Teftiş ve Muayene Heyeti, Darül-Hikmeti'l-İslâmiyye, Islahat-ı İlmiye Encümeni gibi birçok ilim komisyonunun üyeliğinde bulunarak 1939'da emekliye ayrıldı.

Emekliliğinden sonra *İslâm Türk Ansiklopedisi*'nin ilim heyet başkanlığı yaptı ve bu ansiklopediye çok sayıda madde yazdı. Son dönemlerin büyük âlimlerinden olan İsmail Hakkı İzmirli'nin makaleleri, maddeler yazdığı ansiklopediler dışında, Darülfünün İlâhiyat ve Edebiyat fakülteleri mecmuaları ile *Sırat-ı Müstakim, Sebilürreşad, Ceride-i İlmiye, Mihrab, Selâmet* dergileri ve *İkdam, Tasvir, Ulus* gazetelerinde yayımlandı. Ölümünden önce dört bine yakın kitabını Süleymaniye Kütüphanesine bağışladı. Eserlerinden dolayı kendisine Maarif Vekâletince takdirname, Fransa devletince de Akademi nişanı verildi.

ESERLERİ:

Miyarü'l-Ulûm (1897), *Mantık-ı Tatbikî ve Fenn-i Esâlib* (1909), *Kitabü'l İfta ve'l Kaza* (1910), *İlm-i Mantık* (1911), *Hikmet-i Teşri* (1912), *Usul-i Fıkıh Dersleri* (1913), *Arab Felsefesi* (1913), *Fenn-i Menahic* (1913), *Muhtasar Felsefe-i Ulâ* (1913), *Mizanü'l İtidal* (1913), *Felsefe Dersleri* (1914), *İlm-i Halef* (1914), *Siyer-i Celile-i Nebeviye* (1916), *Gazilere Armağan* (Harbiye Nezareti'nin talebiyle yazıldı, 1916), *Muhtasar Maarif-Ba'de't-Tabia, Felsefe-i Hikmet I* (1927), *İslâmda İlk Tercüme* (1919), *Muhasebatü'l Kelâm ve'l Hikmet* (1920), *Felsefe-i İslâmiye Tarihi* (1920), *İhvan-ı Safa Felsefesi* (1921), *Mulahhas İlm-i Tevhid* (1922), *Ebu Bekir Razi ve Felsefesi* (1922), *Yeni İlm-i Kelâm* (2 cilt, 1923-24, S. Hizmetli tar. Latin harfleriyle 1981), *el Cevabü's-Sedid fi Beyan-ı Dini't-Tevhid* (Anglikan Kilisesine cevap, 1923), *İslâm Felsefesi Tarihi 1* (1924), *Din Dersleri* (Lise 1 için, 1925), *Mustasufe Sözler mi, Tasavvufun Zaferleri mi-Hakkın Zaferleri* (Şeyh Safvet Yetkin'in Tasavvuf'un Zaferleri adlı kitabına cevap, 1925), *Yahudilik, Hristiyanlık, Müslümanlık* (1926), *Arap Filozofu Yakup el-Kindî* (1926), *Dürzi Mezhebi* (1926), *Meani-i Kur'an* (Kur'an-ı Kerim meali, 2 cilt, 1927, *Türkçe Kur'an-ı Kerim* adıyla 1932. *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı* adıyla 1977), *Müslüman Türk Hukuku ve Dini* (1935), *Müslüman Türk Filozofları* (1936), *Şark Kaynaklarına Göre Müslümanlıktan Evvel Türk Kültürünün Arap Yarımadası'nda İzleri* (1937), *Altınordu Devleti Tarihine Ait Metinler* (T. Hause'den çeviri ve eleştiriler, 1941), *İslâm Mütefekkirleri ile Garp Mütefekkirleri Arasında Mukayese* (1944, S. Hayri Bolay'ın sadeleştirmesiyle 1973), *Tarih-i Kur'an* (3. bas., 1955, önce *Meani-i Kur'an*'la birlikte basılmıştı).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968), Mehmet Şeker / İzmirli İsmail Hakkı (1996), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Ali Birinci – M. Sait Özervarlı / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 23, 2001).

İSMAİL HAKKI EFENDİ

İslâm bilgini, hattat (D. 1863-64, Göl / Kastamonu – Ö. 3 Mart 1921). Önce Kastamonu'daki Seyyit Efendi Medresesine devam etti. Daha sonra Balıklızade Hacı Ahmet Mahir Efendi'den okuyarak icâzet (yeterlilik) aldı. 1888 yılında İnebolu Yahya Paşa Camiine imam olarak atandı. On iki yıl bu görevde kaldı. Bu sırada altı yıl İnebolu Rüştiyesinde (Ortaokulunda) hüsn-i hat (güzel yazı) öğretmenliği yaptı. 1902-03 yılında Ayasofya Camii üçüncü imamlığının boş olduğunu öğrenip İstanbul'a gitti. Evkaf Nezaretinde (Vakıflar Bakanlığında) oluşturulan kurul önünde sınava vererek üçüncü imamlığa atandı. Bu sırada, Hafız Sülcyman Efendi'den eksik bilgilerini tamamladı. 1905'te Bayezit Camii Hatibi oldu. Bu sırada Bayezit alimlerinden İstanbullu Mehmet Esat Efendi'nin derslerine devam edip icâzet aldı. Aynı yıl Mekteb-i Sultani (Galatasaray Lisesi) Kur'an-ı Kerîm ve tecvît dersleri öğretmenliğine atandı. Üç yıl sonra, Ayasofya Camiinde okuttuğu derslere engel olduğu gerekçesiyle bu görevden çekildi. 1909 yılı başında V. Mehmet Reşat tahta çıkınca padişahın önce ikinci, sonra da birinci imamı oldu. Padişah tarafından 1910'da kendisine önce Bilâd-ı Hamse Bursa, daha sonra Haremeyn-i Muhteremeyn bilim dereceleri verildi. 18 Temmuz 1918'de padişahın birinci imamlığından ayrıldı ve İptidâ-i Hariç Medresesi Müderrisi oldu. Kur'an vecihlerini takrib tarîki (Kur'an'ın güzel vecizelerine nazireler) hakkında beş ciltlik bir eser yazdı.

HAKKINDA: Sadık Albayrak / Son Devir Osmanlı Ulemâsı (c. 2, 1996), Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer IV (2005).

İSMAİL HAKKI (Manastırlı)

İslâm bilgini (D. 1846, Manastır – Ö. 6 Aralık 1912, İstanbul). İlköğrenimini Manastır'da tamamladı. İstanbul'a gelerek dönemin ünlü medrese hocalarından dinî ilimleri tahsil ederek icazet (diploma) aldı. Ayasofya Camiinde kürsü şeyhliği yaptı. Fatih Camiinde kürsü müderrisi olarak ders okuttu. Bu camideki vaazları geniş bir çevrede tanınmasını

İsmail Hakkı Manastırlı

sağladı. Çeşitli yüksekokullarda profesör unvanıyla Arapça, akaid (İslâmî temel ilkeler), İslâm hukuku felsefesi, tefsir, hadîs ve kelâm dersleri okuttu. Aralık 1908'de Ayan üyeliğine (senatörlük) atandı. Mülkiye Mektebinde on altı, Hukuk Mektebinde yirmi dört yıl müderrislik yaptı. Ayan üyeliği sırasında Sultan Mehmed Reşad ile Rumeli seyahatine çıktı. Bu son görevinde iken öldü. Dinî konulardaki görüşleri müspet bilimlerin ışığında ele aldı ve bu yönüyle yenilikçi bir din bilgini olarak tanındı.

ESERLERİ:

Tenâkuz-ı Fıkhî (1892), *Ahkâm-ı Şehr-i Sıyamın Şer'i Hükümleri* (2 cüz, 1892-1893), *Vesâilü'l-Felâh fi Mesâili'n-Nikâh* (1897), *Mevâidü'l-İn'âm fi Berâhîn-i Akâidi'l-İslâm* (1898), *Mevâiz* (haz. Eşref Edip Fergan, 1908), *Şerhü's-Sadr ve Fezâili Leyleti'l-Kadr* (1909), *Vesâyâ ve Ferâiz Mecmûası* (1910), *Usûl-i Fıkh* (1912), *Hak ve Hakikat* (1912), *Telhîsü'l-Kelâm fi Berâhîn-i Akâidi'l-İslâm* (1915), *Mevâhibü'r-Rahmân* (2 cilt, Ebû Hanîfe'nin menkıbeleri), *Kasîde-i Nûniyye* (Hızır Bey'den), *Tercüme-i Risâle-i Hamidiyye* (4 cilt, el-Cisr'den, 1891-1892).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

İSMAİL HAKKI PAŞA

Şair, devlet adamı (D. 1839, İstanbul – Ö. 18 Ocak 1912, İstanbul). 1848'de Maçka Mekteb-i İdâdî-i Askerisine (Askeri Lisesine) girdi. 1857'de Mekteb-i Harbiyeyi (Harp Okulunu) bitirdi. Balkanlar'da bazı savaşlara katıldı. 1867'de Sultan Abdülaziz'le birlikte Avrupa'ya gitti. 1871'de miralay rütbesi aldı. İki yıl Şam'da ve Beyrut'ta bulundu. Ordunun çeşitli kademelerinde görev aldı. Sofya Demiryollarının inşaatında görevlendirildi. Ardından başmabeynci oldu. Osmanlı-Rus Harbinde (1877-78) tugay komutanı olarak savaştı. Ardından Erzincan, Antakya ve Adana'da görev yaptı. İstanbul'a dönüşünde Jandarma Dairesi Şube Müdürlüğüne, ardından ferik (korgeneral) rütbesiyle bu dairenin başkanlığına getirildi. Son görevi Muhakemât Dairesi üyeliği oldu. Emekliye ayrıldıktan kısa bir süre sonra vefat etti. Yenikapı Mevlevihanesine gömüldü.

ESERLERİ:

Hikmet-i Edebiye, Emsâl-i Askeriye (basılmadı).

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemâl İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

İsmail Hakkı Paşa

İSMAİL, Hekimoğlu

Bkz. HEKİMOĞLU İSMAİL

İSMAİL İSMET

Şair (D. ?, - Ö. Kasım 1884, İstanbul). Öğrenimini bitirdikten sonra 1842'de Maliye Hazinesi Esham Muhasebesi Maden Kalemine girdi. 1851'de Trabzon Tahrirat Kitabetine atandı. Postahane kâtipliği, kaymakamlık ve mektupçuluk gibi görevlerde bulundu. *Ceride-i Havâdis* gazetesinin edebî kısmını yönetti. *Mahzenü'l-Hikem* adlı terkib-i bendi basıldı (1884).

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000).

İSMAİL SADIK KEMAL

İslâm bilgini, şair (D. 1828 – Ö. 3 Eylül 1892, İstanbul). Öğrenimini tamamladıktan sonra çeşitli memuriyetlerde bulundu. Meclis-i Âyan üyeliğine (senatörlük) atandı. Türkçe, Arapça ve Farsça şiirler yazdı. Şiirleri kitap olarak basılmadı.

ESERLERİ:

Tefsir-i Sûre-i İhlâs, Rûh-ı Kemâl, Müflihin-i Hazîne, Kitâb-ı Tefeyyüz, Şerh-i Delâil-i Şerîf (Manzum), *Şerh-i Fezâuil-i Salavât, Hayrü'l-Kısâs* (Manzum), *Kemâlnâme-i Düğümlü Baba, Âsâür-ı Kemâl* (Esmaü'l-Hüsnâ ve Esmâ-i Nebi'nin manzum şerhi, 1867).

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000).

İSMAİL SAFA

Şair (D. 1867, Mekke - Ö. 24 Mart 1901, Sivas). Romancı Peyami Safa'nın babası. Hicaz mektupçusu görevindeki babası Behçet Efendi'nin ölümü (1878) üzerine kardeşleri Ahmed Vefa ve Ali Kâmi (Akyüz) ile birlikte İstanbul'a geldi. İkinci sınıfına sınavla girdiği Darüşşafaka Lisesini bitirdi. Evkaf Nezareti ile Telgraf Nezareti Muhabere Kaleminde memurluk, Mülkiye İdadisinde (Lisesinde) edebiyat öğretmenliği yaptı. Başyazarlığını yaptığı *Mirsad* gazetesi, gazetede Kâmil mahlasıyla yayımladığı bir gazelindeki telmihler (dokundur-

İSMAİL SAFA

NEŞVE-Yİ HAYÂT

Ne kadar lâtîf ru'yâ!
Ne güzel, ne şâirâne;
Melekût-i pür-teräne..
Uçuyorduk ahterâne

İkimiz seninle güyâ.
Ne kadar lâtîf ru'yâ!
Geh mesîremizdi eflâk
Geh sürûşlar tarab-nâk

Bütün ey firişte-yi hâk!
Seni görmeğe müheyya.
Ne kadar lâtîf ru'yâ!
Kı taraf taraf nev'-â-nev

Değişirdi sahne-yi cev.
Bize i'tilâda pey-rev
Nice zühre vü süreyyâ.
Ne kadar lâtîf ru'yâ!

O semâdaki tavâif
Bizi fevc fevc tâif;
Nice hande-ver letâif
Ediyordu rûhu ihyâ.

Ne kadar lâtîf ru'yâ!
Ne emel-nevâz hülyâ!
Güzelim, neşât-ı dünyâ
Bu kadar değil midir ya?

(Mensiyyât)

İSMAİL SAFA

ŞÜKÛFE-Yİ PERRÂN

Bakın şu kuş canlı bir çiçektir.
Sevimlidir pek enîs-i cândır;
Fezâya meclûbtur nigâhı,
Semâ mıdır eski cilve-gâhı?
Niçin ya müştaak-ı asumandır?
Bu mutlakaa bir küçük melektir!
Ferahla bilmem yaşar mı eşsiz?
Mülevven olan çiçek güneşsiz.
Gören sanır mâil-i meveddet,
Bakın ne mûnis imiş zavallı!
Lâtîf bir tâir-i hoş-âhenk:
Serinde, bâlında muhtelif renk,
Benekli, etrâfı morlu, allı.
Lisânı meçhul, hâli ağreb!
Nedir bu şi'riu meâli yâ Rab?
Nedir bu gösterdiği garâib?
Hava küşayiş bulunca derhâl
Niçin bu hayvancak ölmek ister?
Sebeb nedir ey Hâkim göster!
Bu işte insâm gaşy eder hâl;
Görür de ancak deriz: Acâib!
Ne hisseder kus açık havâdan?
Ne anlar insan bu hoş nevâdan?

(Mensiyyât)

malar) nedeniyle kapatıldı. Hükümet aleyhinde gizli toplantılara katıldığı gerekçesiyle Abdülhamit tarafından İstanbul dışına gönderilenler arasına dahil edildi. Önceden yakalandığı verem hastalığı, sürgüne gönderildiği (1900) Sivas'ta daha da arttı. Bir yıl sonra Sivas'ta öldü ve Garipler Mezarlığına gömüldü.

Muallim Naci'nin "Şair-i maderzad" (anadan doğma şair) dediği İsmail Safa içli şiirleriyle tanındı ve Tanzimat'tan Servet-i Fünün dönemine geçiş dönemi şairlerinden sayıldı.

"Zamanın, her yerde, şöhretlerin unutulmasına az çok tesiri vardır. Memleketimizde ise asırların değil, sadece yılların, kıymetlerin yıpranışında nasıl korkunç bir âmil olduğunu hesaba katarsak, İsmail Safa'nın adı ve eseri üzerine yarım asrın çökelttiği ihmal ve kayıtsızlık yığınının cismini örten topraktan daha korkunç olduğunu anlarız. Bu kayıtsızlıktan silkinerek uyanmak, bu günkü edebiyatın yapısında temel harcını taşımış olanları ve bu arada İsmail Safa'yı hatırlamak, 50 sene gecikerek de olsa, kendi hesabımıza bir kazançtır.

"İsmail Safa, bir intikal devrinde gelmiş olmaktan başka, eskiyi yeniye bağlayan köprünün öte tarafına geçinesine yetecek kadar zamanı bile kendisinden esirgeyen kısa bir ömrün de mağdurudur. Çocukluktan olgunluğa götüren gençlik çağını dahi aşmadan 35 yaşında hayata gözlerini kapadı. O, birçoklarımız için sadece edebiyat tarihinde geçen bir ad, bazılarımız için şiirimizin yeniliğe çevrilmesinde köprü hizmeti gören şairlerden herhangi biri, ancak bir kaçımız için, kısa bir ömür içinde bırakabildiği bir kaç eserin ardında sezilen şahsiyeti ile, gerçek bir kıymettir. Ben de böyle düşünenlerdenim.

"İsmail Safa'nın bize bıraktığı eserler, devrinin ölçüsü ile, edebiyat tarihindeki yerini hak ettiren kıymettedir. Fakat onun hakikî değerini ölçerken, Sivas menfasının, bugün bol bol temcîd edebildiğimiz hürriyet havasına hasret çeken, onun bir nefeslik hazzına hayatını değişmekten çekinmeyen İsmail Safa'nın vücudu ile birlikte şiirimizden neler yok ettiğini de hesaba katmalıyız. Bunu teyit için çok fazla hüzün görmüyorum. Şairin içinde gömülü kalan fikir ve his kudretinin, edebiyatımızda canlı bir delili var: Peyami Safa. Babasının şair ruhundan çok şey tevarüs eden bu kudretli edip, yıllardan beri edebiyatın her vadisinde çalışarak üstadın eserine başka yollarda devam ve onu itmam etmektedir." (Munis Faik Ozansoy)

"İsmail Safa, hiçbir eskilik ve yenilik iddiası taşımadan, bu hususta esaslı bir fark gözetmeden eserler meydana getirmiş olan bir şairdir. Bunun içindir ki şiirlerinde hem eskilik, hem de yenilik tarafdârlarının memnûn kalabilecekleri özellikler görülür, ilk yazıları, Tanzimât edebiyâtının son dönemine rastlar. Bu dönemin eskilik - yenilik kavgalarına - iki tarafı da kırmayacak şekilde - hafif dokunmalarla karışmış, her iki tarafın da iyi yönlerini görmeğe çalışmıştır. Çok hisli, nâzik ve alçak gönüllü oluşu da başka hareket etmesine zâten engeldi. Vezine, kafiyeye ve dilin kaidelerine gösterdiği bağlılıkla o devrin eskilik tarafdârlarına temayül ettiği hâlde, ye anlayışça yeni şiiri tercih etmiş gibidir. Esasen yakın dostluklarını da çok, yeni edebiyatın genç mensubları ile kurmuş bulunuyordu." (Kenan Akyüz)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sünuhat* (1890), *Huz Ma Safâ* ("Hoşuna Gideni Al" anlamında, babasının şiirleriyle birlikte, 1891), *Mağdure-i Sevda* (1892), *Mevlid-i Pederi Ziyaret* (1896), *Hissiyat* (son şiirleri, 1900), *Mensiyyat* ('Unutulmuş Şeyler' anlamında, 1896, kardeşi Ahmet Vefa'nın şiirleri ve Hissiyat ile birlikte, kardeşi Ali Kâmi'nin önsözüyle, 1912).

ELEŞTİRİ: *Mülâhâzât-ı Edebiyye* (1898), *Muhâkemât-ı Edebiyye* (1913).

İSMÂİL SAFÂ

GÖZLERİM

Mün'atıftur âsumâna ekseriyyâ gözlerim
Etmek ister arş-ı a'lâyı temâşâ gözlerim
Bir bakış baktın ki aynen arz u tasvîri muhâl
Nûr-ı dîdem! Gözlerinde kaldı hâlâ gözlerim
Gözlerimden anlıyorsun mâ-cerâ-yi aşkımı
Gizlesem de sırrımı etmekte ifşâ gözlerim
Gözlerinde işte kendi aksimi görmekteyim
Görmemişti böyle bir timsâl-i sevdâ gözlerim
Şimdi gerçek ey Sefâ yârimle hem-sohbet miyim
Pek inanmam gaalibâ görmekte ru'yâ gözlerim
(*Huz mâ sefâ*)

İsmail Safa

HAKKINDA: İsmail Hikmet Ertaylan / Ahmed Hikmet, İsmail Safa, Koca Ragıp Paşa ve Fitnat (1933), Munis Faik Ozansoy / İsmail Safa'nın 50'nci Ölüm Yıldönümü-Ayın Sanat Hareketleri (Türk Kültür Derneğinde yapılan anma toplantısında yaptığı konuşma, Hisar, sayı: 12, Nisan 1951), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Kenan Akyüz / Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi (6. bas, 1985), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Alaattin Karaca / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 23, 2001), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 2002), Mustafa Duman / Trabzon'u Anlatan Birkaç Kitap (Cumhuriyet Kitap, 11.7.2002), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

İSMAİL ŞÜKRÜ HOCA (Çelikalay)
Bkz. ÇELİKALAY, İsmail Şükrü

İSMAİL USTA

Halk filozofu (D.1911 [R.1327], Alaca köyü / Erzurum – Ö. 1989, Erzurum). Öğrenimini Erzurum'da mahalle mekteplerinde yaptıktan sonra feyizlerini (manevi aydınlık); *Sebilürreşat* dergilerinden, Müftü Sadık Efendi'den, Ahmet Şirani Hazretleri gibi zatlardan alarak yetişti. Ermeni zulmünden ağır yaralı olarak kurtuldu. Asıl mesleği hattatlık olmakla birlikte, kendisini yetiştirerek, bir halk filozofu ve bir "ayaklı kütüphane" gibi çevresindekilerin bilgilenmesine büyük katkılarda bulundu. Ölümü üzerine Necmettin Turinay, Fatin Sezgin, M. Çetin Baydar, Feyyaz İbrahimhakkıoğlu, Şahin Uçar, Bekir Soysal, Yavuz Akpınar, H. Ali Kasır, Nurullah Genç ve oğlu Dr. Ali Gürcan tarafından hakkında yazılar yazıldı. Özellikle tarih üzerindeki görüş ve düşünceleri öykü yazarı Mustafa Kutlu tarafından *Siyasi Tarih Üzerine Konuşmalar* adlı bir kitapta toplandı.

"Tarihte beğendiği, sevdiği, büyüklerde, meşhurlarda nirengi nokta-

sı olarak hep mertliği esas alırdı. Beğenmiş olduğu en büyük komutanlar, Hazreti Halid Bin Velid, Tarık Bin Ziyad, Selahaddin-i Eyyubi ve Kartaca ordularının başkomutanı Anibal idi. Beğenmiş olduğu İslâm âlimlerinin başında yukarıda değindiğimiz gibi, İmam-ı Azam, İmam-ı Gazali ve Muhyittin-i Arabi gelirdi. 'İbn-i Arabi' şeklinde tabir etmiş olduğu Muhyittin-i Arabi Hz.'ni hiç dilinden düşürmezdi. Devrimizin büyüklerinden en çok beğendikleri Âkif, M. İkbal, Cemaleddin Afgani ve Eşref Edip idi. (...) 'Hüseyin Avni'yi kader arkadaşlarından üstün kılan en önemli özellik, bir daha mebusluğa tenezzül etmeyişidir' derdi." (Mustafa Kutlu)

"*O tarihin küf tutmuş eski sayfalarından çekip aldığı çok canlı tablolarıyla, zamanın ve nesillerin dışında bir fikir ve düşünce dünyası tesis etmeyi çok iyi biliyordu. Geçmişin de tıpkı gelecek gibi dinamik, öğretici, canlı bir uzviyet olduğunu bu halk mütefekkirinden öğreniyorduk.*" (Mustafa Çetin Baydar)

HAKKINDA: M. Sıtkı Aras / Erzurum'un Manevi Mimarları (1996).

İSMAİL VEHBÎ

Mutasavvıf (D. Bursa - Ö. 1875). Nakşîbendî şeyhlerinden. Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Mevlâna Hâlid halifelerinden Muhammed Hânî'den hilâfet aldı. Memleketinde öldü. Kabri Zeyniler Camii önündedir.

ESERLERİ:

Ruznâme, Risâle-i Sülûk.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

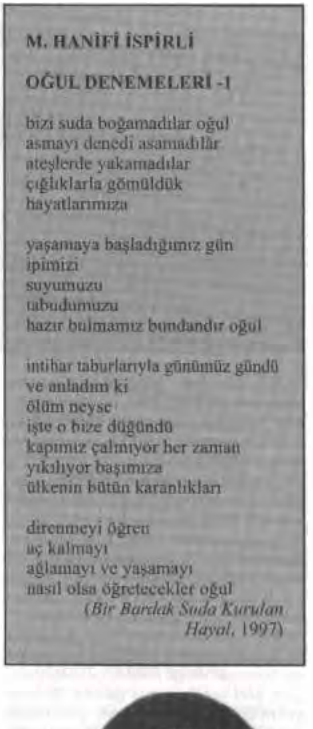
İSMETÎ (Mehmet)

Divan şairi (D. 1611, İstanbul - Ö. 1665, İstanbul). Medrese öğrenimi görerek yetişti. Tasavvuf yoluna girdi, fakat müderrisliğini bırakmadı. İstanbul ve taşrada kadılıklarda bulundu. Anadolu ve Rumeli Kazaskerî oldu. Döneminin ünlü şairleri arasında yer aldı. Birgili Mehmet'in *Tarikat-ı Muhammediye* adlı Arapça eserini Türkçeye çevirdi. *Divan*'ı, Haluk İpekten tarafından bastırıldı (1974).

HAKKINDA: Mustafa İsen / TDE Ansiklopedisi (c. 5), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Halûk İpekten / İsmetî Divanı (1974) - TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 23, 2001).

İSPİRLİ, Muhammet Hanifi

Şair ve yazar. 1970, Erzurum doğumlu. Atatürk Üniversitesi Erzincan Meslek Yüksek Okulu mezunu. Bir süre inşaat ustalığı, 1989'dan itibaren motor öğretmenliği, Erzurum *Palandöken* gazetesinde muhabirlik ve köşe yazarlığı yaptı.

Muhammed Hanifi İspirli

İlk yazısı 1983'te *Hür Söz* (Erzurum) gazetesinde, ilk şiiri 1989'da *Mavera* dergisinde çıkmıştı. Sonraki yıllarda şiirleri ve düz yazıları *Düşünce* (1985), *Karçiçeği*, *Mavera*, *Tohum*, *İkindi Yazıları* ve Erzurum yerel gazetelerinde yer aldı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Çağa Eleştirel Bir Bakış (deneme, 1996), *Bir Bardak Suda Kurulan Hayal* (1997), *Kitab-ı Aşk-Çağa Kiralık Akıllar* (2004).

HAKKINDA: Turan Karataş / Taşrada "Nefeslenen" Şiir (Hece dergisi, sayı: 4, Mart 1997), Nazir Akalın / Bir Bardak Suda Boğulan Şair (Şairin Eldivenleri, 2003).

İSTANBULÎ (Cemaleddin Mehmed)

İslâm bilgini (D. ?, İstanbul - Ö. 1900, Mısır). İyi bir eğitim gördükten sonra Meşihat-ı İslâmiye kalemlerinde kâtiplik ve taşrada kadı naipliği (vekilliği) görevlerinde bulundu. Mısır Kadısı iken öldü. Kabri İmam Şâfiî Mezarlığındadır.

ESERLERİ:

es-Siyâsetü'ş-Şer'iyye fi Hukûki'r-Râî ve Saâdeti'r-Raiyye, İhticâb, el-Muhâfazatü ale'd-Dîn ve'l-İhtimâmu bi's-Salâti'lleti Hiye Ehemmü Erkânihi, Beyânü't-Terakkî bi'd-Dîn ve Reddü ale'l-Kâilîn bi't-Terakki bi'l-Vesâili'l-Mâddiyye, Tahkîk fi Mes'eleti'l-Kazâ ve'l-Kader ve innehümâ Sâikâni ile'l-Amel lâ ile'l-Kesel.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

İSTEK, Hâdi

Roman yazarı. 1974, Erzurum doğumlu. İlkokulu Erzurum'da, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Anadolu Üniversitesi Tarih Bölümünden (1998) mezun oldu. Türkiye'nin çeşitli illerinde resmi okullarda ve özel bir eğitim kurumunda öğretmen olarak görev yaptı. Senaryo ve makale çalışmaları da bulunmaktadır. *Serhat Fatihleri - Tarihin Gizli Kahramanları* (2005) adlı basılmış bir romanı vardır.

İSVAN, Reha

Romancı. 1925, Şehremini / İstanbul doğumlu. İstanbul Büyükşehir Belediye başkanlarından Ahmet İsvan'ın eşi. Çocukluğu Konya, Manisa, Erzurum, Kırklareli'de geçti. Ortaöğrenimini Arnavutköy Kız Kolejinde, yükseköğrenimini Ankara Yüksek Ziraat Enstitüsünde tamamladı. Çalışmaya İstanbul'da tarım aletleri satan bir şirkette başladı. *Çağdaş* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. 1968'den itibaren çeşitli dergilerde yazıları yayımlandı. 12 Eylül (1980) döneminde, 'Barış Derneği Davası'nda yargılandı, 26 Şubat 1982 - 23 Aralık 1982 ve 14 Kasım 1983 - 17 Şubat 1986 tarihleri arasında Metris Askeri Cezaevi'nde hükümsüz tuttuklu olarak otuz sekiz ay hapis yattı. Bu dönemın anıları ile savunmalarını da yayımladı.

"*Selimiye Kışlasının geniş merdivenlerinden aşağıya inerken, yanına çok güzel, gösterişli bir kadın polis yaklaştı. Sıcak bir gülümsemeyle, 'Özür dilerim, size kelepçe takmak zorundayım.' dedi. Mavi gözlü, kalın kaşlı, saçlarının önü belli belirsiz ağarmış kadın, kollarını uzattı, gülerek, 'Buyrun, hemen kelepçeleyin' deyip ekledi: 'Onlar benim onur bileziklerim.'*

"*1982 yılının 27 Şubat günüydü. Reha İsvan'a, 57 yıllık yaşamında ilk*

kez kelepçe takıyordu ve o, henüz, arkadan değil de, önden kelepçelenmenin ne büyük bir nimet olduğunu bilmiyordu. Son birkaç basamağı elleri kelepçeli indi. Daha önce, iki cezaevi arabasının beklediğini görmüştü. Birinin içine onu yerleştirdiler. Tek başınaydı. Cezaevi arabasının küçük camından dışarıyı görebiliyordu. Beklemeye başladı. İkindi vaktiydi. Elleri kelepçeli bekliyordu." (Zeynep Oral)

ESERLERİ (Roman):

Yankılar (1938), *Ne Söylersen Bir Eksik* (1990), *Gün Olur Devran Döner* (1992).

HAKKINDA: Zeynep Oral / Bir Ses (Reha İsvan'ın tutukluğunun öyküsü, 1986), Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

Mehmet Zeki İşçan

İŞCAN, Mehmet Zeki

İlâhiyat araştırmacısı. 1962, Narman / Erzurum doğumlu. Yozgat Cumhuriyet İlkokulu (1973), Yozgat Merkez Ortaokulu (1976), Erzurum İmam Hatip Lisesi (1983), Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1989) mezunu. Çalışma hayatına 1981'de Diyanet İşleri Başkanlığı emrinde din görevlisi olarak başladı. 1992'de Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak atandı.

Yüksek lisansını 1991'de "*Emr bi'l-Ma'ruf ve Nehy ani'l-Münker*" konulu teziyle, doktorasını 1997'de "*Muhammed Abduh'un Dini ve Siyasi Görüşleri*" teziyle Atatürk Üniversitesi SBE'de tamamladı. 2003 yılında doçent oldu. Aynı kurumda Temel İslâm Bilimleri Bölümü İslâm Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yaptı. Makalelerini 1997 yılından itibaren *EKEV Akademi Dergisi, Türk Yurdu, Oş Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlmi Dergisi, Türkiye Günlüğü* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Muhammed Abduh'un Dini ve Siyasi Görüşleri (1998), *Siyasal İslâm, Dini ve Fikri Temelleri* (2002), *Oluşum Döneminde Selef Mezhebi.*

İŞÇİL, Şefik İbrahim

Hekim, dilci (D. 1892, Babaeski / Kırklareli – Ö. 1957). İlkokulu Sandıklı'da okudu. Ortaokulu Üsküdar Taşmektep'te bitirdi. Haydarpaşa Askeri Tıbbiyede okurken Balkan Savaşı'na katıldı. 1913'te Tıbbiyeden yüzbaşı olarak mezun oldu. Kulakburun-boğaz uzmanı oldu. Birinci Dünya Savaşı'nda Doğu cephesindeydi. Askerlikten ayrılarak Bursa'ya yerleşti. Ahmet Vefik Paşa Hastanesinden emekliye ayrıldı. Ali Ulvi Elöve ile birlikte hazırladığı sözlük Türk Dil Kurumu tarafından yayımlandı. Bundan başka, *Türkçe Hekimlik Terimleri Üzerine Bir Deneme* (1948) adlı basılı bir eseri vardır.

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1982), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

İŞÇİMEN, Ali

Şair. 24 Mart 1946, İzmir doğumlu. Ankara Üniversitesi DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1972) mezunu. İngilizce öğretmeni olarak çeşitli okullarda görev yaptı, 2002 yılında emekliye ayrıldı. Çalışmalarını İzmir'de sürdürdü. Şiirlerini genellikle *İzmir İzmir* dergisinde yayımladı. *Sen Yaşamaksın* (2001) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (c.1, 2. bas. 2003).

İŞGÜZAR, Hilmi

Devlet adamı, şair. Büyükyağlı köyü / Erzincan doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Erzincan'da, liseyi Kayseri'de bitirdi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Bir süre Orman Bakanlığına bağlı Sinop Ayancık, Balıkesir ve Düzce Orman İşletme Müdürlüklerinde görev yaptı. 1961-64 yılları arasında Fransa'nın Nancy şehrinde sivrikültür ihtisası yapmak üzere bulundu. 13., 14. ve 15. dönemlerde Sinop'tan milletvekili seçildi. 1978 -79 yıllarında Sosyal Güvenlik Bakanlığı, AET Parlamento Temsilciliği görevlerinde bulundu.

Hilmi İşgüzar

12 Eylül (1980) sonrasında, Yüce Divan sıfatıyla yargılama yapan Anayasa Mahkemesinde yargılandı, rüşvet ve yolsuzlukları nedeniyle hapis cezası aldı ve uzun süre hapis yattı. Daha sonra çalışmalarını edebiyat öğretmenliği ve avukatlık yaparak sürdürdü.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Düzce İlçesi ve Orman İşletmesi, Parlamentoda Denetim, Balkanlar ve Avrupa Notları.*

ŞİİR: *Güller Arasında, Sevdanın Sıcak Yazı.*

HAKKINDA: Feyzi Halıcı - Hüseyin Yurdabak - Abdullah Satoğlu / Gönül Sohbetleri IV (2000).

İŞİGÜZEL, Şebnem

Öykü ve roman yazarı. 28 Mayıs 1973, Yalova doğumlu. Evlilik soya-

Şebnem İşigüzel

KAYBEDENLERİN MUCİZESİ

Ertekin Akpınar

Şebnem İşigüzel son romanı Çöplük'te, diğer romanlarından farklı olarak kendi kendimi oldukça güçlü bir boş vermişlik duygusuyla sınamaya çalışıyor. Kahramanları her ne kadar hayata tutunabilmeyi başaramasa da onları iktidar karşısında boyun eğdirmiyor. Güç veriyor, zor duygularla sınıyor onları. Tabii bütün bunları yaparken bu durumun fiili temellerini de bir bir serimliyor. Romanın bir yerinde, "Geçmişimiz de bir çöplüktür nihayetinde"(sy.11) dedikten sonra başka bir yerinde de, "Geçmişimin olmadığını sanırdım. Çünkü hayat hep beni ileriye götürürdü bir rüzgâr gibi. Bugün bir geleceğimin değil, geçmişimin olduğunu anladım." diyor. (sy.59) Çöplük'ü okurken, -kitap her ne kadar sert bir dil'i olsa da- yazarın arayışlarını, dünyayı hüzünlü ve hayatı duygulu bir biçimde kavrama isteğinden başka bir şey olmadığını anlayacaksınız. Hiçbir şey vaat etmemeyi ve bir çırpıda her şeyden vazgeçebilmeyi nasıl bu kadar yalın bir hale getirildiğini göreceksiniz. Ve ne yazık ki artık bu tarz da yazılmış roman sayısı günümüzde o kadar az ki...(...)

Anne ve babasının geçirdiği bir trafik kazasından sonra Türkiye'ye gönderilişi daha sonrasında da Çöplükler Kraliçesi olmuş Leyla'nın, "Çöplüğüme beklerim Antoly!.. Çöplüğümde karşılaşalım seninle sıkıyorsa Antoly Karpov!"(sy. 16) diye meydan okuyuşunun anlanıldığı bu sayfalar edebiyat tarihinde bile çok az rastlanılacak zeki hamleleri içeren bir bütünlüğe sahip. (...)

Çöplükte kurulan komün hayatlar, John Fowles, William Faulkner, Kerime Nadir, Peride Celal, Aziz Nesin'in kitaplarından oluşan küçük çöplük kütüphanesi, ait olma duygusu, yardımlaşma vs. romanın bir bakıma bitmiş, yok olmuş ya da mahvolmuş bir dünyaya yakılan bir ağıt olmasının yanı sıra sanki kurtarılmış, kurtarılabilecek ya da kurtarılabilecek yeni bir hayatın da umudunu taşıyor gibi okuyabiliriz. Bütün bunlardan şuraya gelmek istiyorum: yazar, Çöplük romanında anlattığı kahramanlarının, hareket alanlarını belirlerken iyi bir satranç oyuncusunun hamlelerini sanki bir satranç oyunundaki hamleler gibi kullanıyor. Başlangıçta bu hareket alanlarının, savruk bir strateji olduğu düşünülse bile kitabın ilerleyen sayfalarında bu savrukluğu düzenleyen zeki bir kurgunun varlığını ve akıcılığını fark ediyorsunuz. Çöplük, yukarıda da söylediğim gibi asla bir defa okunup- üzerine bir çırpıda söz söylenecek bir kitap değil. Yazar, okuyucusuna farklı okuma biçimleri sunmanın yanında, hayatımızı çekilmez kılan bir sürü gereksiz ayrıntıya duyulan öfke ve modernizm eleştirisini getirdiği sıkı bir metinle karşımıza çıkıyor. Kısacası Çöplük, rengini, ruhunu, dertlerini, sıkıntısını, arayışlarını oldukça çarpıcı bir dil ile anlatan bir kitap. Sesi zaman zaman neşeyi, zaman zaman özgürlüğü, zaman zaman şiddeti, zaman zaman da acıyı ve hüznü içeriyor. Şebnem İşigüzel, romanında aslında bütün bu anlattıklarını hiç bitirmeyecek gibi başlayıp, hiç bitirmeyecek gibi bitiyordu. Hayata çok benzeyen bir dil kullanıp bunu çok çarpıcı bir anlatım biçimine dönüştürmesiyle okuyucuların zihninde ve ruhunda buruk bir tat bırakıyor.

(*Cumhuriyet Kitap*, 20.1.2005)

ŞEBNEM İŞİGÜZEL

HANENE AY DOĞACAK

Yattığım yerden gökyüzünü görüyorum. Gökyüzü yıldızsız. Hava yarın kapalı olacak. Belli de olmaz ya, bazan böyle gecelerin sabahları güneşlik olabiliyor. Toprağın kokusu geliyor. Unutmuşum pencereyi kapatmayı. Şimdi gelir birisi, sormasa gerekliymiş gibi: "Geçti mi başının ağrısı?" der. Sesimi çıkarmam, uyudu sanırlar. O zaman pencereyi de kapatır gider. Sofrayı kaldırıyorlar. Tabak, çanak, bıçak, çatal sesleri içimi kıyıyor. Televizyon kimse tarafından izlenmese de açıktır. Bu evde yaşayan herkes sağırmış gibi de sesi ortalığı inletir. Babaanne de rahatsız olup kıstırmaz şunun sesini. Ablam kızını uyutuncaya kısa biraz. Ufaklık da yattığı yerden bağırır:

"Açın sesini, ben onu dinleyerek uyurum."

Çocuklar nedense sever kalabalıkta, gürültüde bir yere kıvrılıp uyumayı. Ben de öyleydim küçükken. Düğünlerde masa üzerlerinde uyumasını severdim. Bütün çocuklar gazoz kapağı ve kanıtı toplama telaşındayken benim uykum gelivirdi. Orkestra ve insanların sesi ugultuya dönüşürdü. Annem başının altına yastık niyetine hırkasını katlar koyardı. Bana zor gelen, uyandırılıp eve kadar yürümek zorunda kalmaktı.

Uyanmamak için direttiğim bir keresinde. Omuzlarından tutup sarsmıştı annem. Babam hafifçen bir tokat da atmıştı. Kaç yaşındaydım o zaman? Altı mı... yoksa beş mi? Annem sinirli ve bıkkın, hırkamı giydirirdi. O zaman da gözaltılarında torbalar vardı. Zaten o kış bir böbreğini aldırmak zorunda kalmıştı. Alnındaki derin çizgiler de yeni yeni oluşmaya başlamıştı. Kırmızı ruju gecenin o saatinde çoktan çıkmış, dudakları beyaza yakın bir pembeye dönüşmüş olurdu. Saçlarının diri dalgalarıysa çoktan çözülmüştür.

Düğünlere giderken yakası açık mor giysisini giyerdi. Oturmaktan etekleri buruşurdu. Giysisinin sedefli düğmeleri, düğmelerin içinde ise sadece benim görebildiğim renkler vardı. Düşündüğüm çıktı. Bizim küçük kız, televizyonun sesini açmalarını söylüyor. Birisi geldi; oğlan kardeşim olmalı. Komünistlerle birlikte duvarlara yazı yazıyor. Geçen gün okulun duvarındaki yazıyı işaret etti. 'Faşistlere ölüm.' O yazmış.

"Faşist ne demek?" diye sordum.

'Anlatsam da anlamazsın," dedi.

Sonra böyle söylediği için pişman oldu.

"Bizim karşımızdakiler," dedi.

Okuduğu kitaplardan bir şeyler anlatmaya başladı. Göz ucuyla tekrar baktım yazıya.

"Aceleyle yazmışsın," dedim.

"İbneler gelip sıkıştırırlar diye..."

"Faşistler ibne de mi oluyorlar?"

"Lafın gelişi."

Babam küfrediyor. Ellerindeki boyaları iyice çıkarmamış olmalı ki, komünistlerle yazı yazdığını anladı. (...) Aşağılıyor onu. Babam böyle konuşur, ama televizyon seyretmez. Tanrı bilir otuzbir de çekmez. Babaannem araya girmeye çalışıyor. Ablamsa avazı çıktığı kadar bağırıyor. Annemin birazdan böbrek sancısı tutar. Kasılır kalır. Salondaki sert kanepeye sırtüstü uzanır. Gözü duvardaki gençlik resmine takılacak olursa başını çevirir. Belki ağlar da... Gözyaşları, dinmeyen sızılarına mıdır, yoksa mutsuz çocuklarına mı?

Annesine; daha başka bir yaşam yakıştırdı:

İnce uzun parmaklı elleriyle elyazması değerli bir kitabı karıştırmalıydı. Pahalı parfümünün cezbedici kokusundan kendisini alamayan antikacı,

"Kaçıncı yüzyıldan kalma bu kitap?" sorusunu ikinci soruşunda anlayabilmeliydi.

Uyandığında başucunda sevgilisinin bıraktığı iki dizelik şiiri bulmalıydı. Uzun kirpiklerini aralayarak bir sis perdesinin ardından ince uçlu siyah mürekkepli kalemle yazılmış şiiri ağır ağır okumalıydı.. Gülümsemeliydi. Gülümseyişini yatağına gelen kahvaltı tepsisindeki gümüş şekerliğin üzerinde de görmeliydi. "Ne kadar mutluyum," diye geçirmeliydi aklından. Hemen ardından düşünmeliydi: "En son ne zaman mutsuz oldum?" (...)

(*Hanene Ay Doğacak*, 2001)

Şebnem İşigüzel

dı Çıtak. Fotoğraf sanatçısı Manuel Çıtak ile evlidir. Yalova Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü (1995) mezunu. Fakülte öğrenciliği yıllarında özel televizyon kanallarında muhabir ve editör olarak çalıştı. Sonraki yıllarında zamanını tümüyle edebiyata ayırdı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

İlk öyküsü *"Sevgili Bayan Arvadah"* 1993'te *Varlık* dergisinde, diğer düzyazı ürünleri *Milliyet* ve *Radikal* gazeteleri ile *Öküz* dergisinde yer aldı. 1990 yılında *Sokak dergisinde "Bir Kadının Penceresinden"* adlı bant karikatürleri yayımlandı. 1993 Yunus Nadi Öykü Kitabı Ödülünü alan *Hanene Ay Doğacak* adlı öykü kitabı müstehcen bulunarak hakkında soruşturma açıldı. *Öykümü Kim Anlatacak* ile 1995 Marmara İletişim Fakültesi Yılın Öykü Kitabı Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Hanene Ay Doğacak* (1993), *Öykümü Kim Anlatacak* (1994), *Kaderimin Efendisi* (2001).

ROMAN: *Eski Dostum Kertenkele* (1996), *Sarmaşık* (2002), *Çöplük* (2004).

DENEME: *Neşeli Kadınlar Arasında* (2001).

HAKKINDA: Süreyya Evren / Genç Şairler ve Yazarlar Kitabı (1995), Orhan Duru / "Şebnem'in Bu İşi Güzel" (Yeni Yüzyıl, 6.3.1997), TBE Ansiklopedisi (2001), Sarmaşık (Radikal Kitap, 30.8.2002), Sinem Kumrular / Edebiyatımızda Sağlam Adımların Sesi Şebnem İşigüzel - Sevil Kesimal / Sarmaşık Dalları - Emine Yıldız Gürsel / Hanene Ay Doğacak'tan Sarmaşık'a (Cumhuriyet Kitap, 14.11.2002), Sanem Öge / Söyleşi-Ertekin Akpınar / Sessizliğin Arkeolojisi (Varlık, Nisan 2003), Ertekin Akpınar / Şebnem İşigüzel Bu Kez "Çöplük"le Okur Karşısında: Kaybedenlerin Mucizesi (Radikal Kitap, 20.1.2005).

İŞİN, Bülent

Şair. 1975, Çaykara / Trabzon doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Hatay'ın Kırıkhan ilçesinde tamamladı. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Kimya Bölümünü bitirdi. Şiirlerini, *Derin Sulara Bıraktık Umudu* başlığı altında kitaplaştırdı.

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Ölüm Şiirleri (1998).

İŞİTMEN, Halil

Şair. 6 Haziran 1945, Diyarbakır doğumlu. Altı çocuklu bir ailenin ortanca çocuğudur. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Diyarbakır Sanat Enstitüsünü bitirdikten sonra 1972'de işçi olarak Almanya'ya gitti. Çalışmalarını bu ülkede sürdürdü.

"Kitabın (Uzak ve Soğuk) ilk bölümündeki destan ağırlıklı Markistan'ı okurken, kahramanlarımızın Almanya' ya ayak bastıkları sırada neler yaşadıklarının kare kare fotoğrafını görür gibi oldum. Halil İşitmen, yakından gözlediği kader arkadaşlarının acemiliklerini ve cümle 'hallerini' ustaca dile getirmiş. Markistan'ın birçok yerinde rastladığımız ince ayar göndermeler ve tadında bırakılmış humor, destana toplumsal eleştirel bir nitelik kazandırmış." (Remzi İnanç)

HALİL İŞİTMEN

ESKİ ŞİİR

Eski şiirin kaldırınca örtüsünü
ve hilal kaşlarını Leyla'nın
billur kadeh, mey ve saki
eski şiire hüvelbaki
sihri filan da kalmadı asumanın

Gökyüzü yine mavi, yıldızlar mahşer gibi
kuşlar ötüyor dallarda ve kadınlar çok güzel
çılgın bir çingene deniz: oynak ve havalı
eski şiir şimdi daha mı anlamlı?
bir çobandır şair, her dem kavalını ustaca çalmalı...

Zaman çıldırmış bir kısrak, bir vahşi örtünme
dağlar heybetli, asi ve mağrur
gece çoğaltmada katmerli hiçranları
gör felek hangi çile topunu salar meydana
şair bir isyandır, aşar bütün köhne zamanları.

(*Uzak ve Soğuk*, 2002)

HALİL İŞİTMEN

ASRİ ZAMANLAR

Bir sükûn rüzgâr eser dağdağasız
Bağdat Basra Diyarbekir
Sufi zamanlar
İptida kuruldu kanlı divanlar
Biz doğudayız, batı mücrim,
biz mağdur
Anlayanı anlar, kim ne anlar
Yıl bin dokuz yüz elli, güya asri
zamanlar
Belki müezzin Kasım Efendi
Belki Telis Hoca anlar

Fakrü zaruret,
karanlık zaviye,
Küt gedikleri
Çatman taşları ölülerin
Yalan yanlış ekmek ve koyun
sesleriyle
Okunan kitab-ı kebir
(Uzak ve Soğuk, 2002)

Halil İşitmen

ESERLERİ (Şiir):
Karanfil Şiirler (1995), *Uzak ve Soğuk* (2002).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997).

İŞLEK, Ferhat

Şair ve yazar. 25 Ocak 1957, Adana doğumlu. Çocukluk ve gençlik yılları Çukurova'da geçti. Ortaokulu ve liseyi Adana'da tamamladı. Çukurova Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümüne ve Hacettepe Üniversitesi Eğitim Yönetimi Bölümüne girdi, bitirmeden ayrıldı. Diyarbakır Eğitim Enstitüsü mezunu. Lisansını Anadolu Üniversitesinde coğrafya dalında tamamladı. Önceleri dokuma, maden, plastik iş kollarında çalıştı. Coğrafya öğretmeni olarak 1979'dan itibaren Iğdır, Kars, Ankara ve İzmir'de görev yaptı.

Şiir, deneme, inceleme ve söyleşi türlerindeki ürünleri *Öğretmen Dünyası*, *Papirüs*, *abece*, *Simurg*, *Minerva*, *Aykırı Sanat*, *Ardıçkuşu*, *Cumhuriyet Dergi*, *Berfin Bahar* dergilerinde yayımlandı. *abece* dergisinin İzmir temsilciliğini yaptı. Eğitim-Sen, Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

"Çeşitli dergilerdeki yazı ve şiirlerinden tanıdığımız sevgili Ferhat, içten içe iyi bir şair, mütevazı, sessiz ve sakin. Yalnız onun içindeki çocuk şair sonunda onu masaya oturtur ve düşüncelerini dize dize yazdırtır. Çünkü içinde yaşadığı kent kokusu asıl yapmak istediklerine engel olur; haramiler gibi yani." (Tacim Çiçek)

"Patika'nın Başlangıcı'ndan sonra Sardunya Düşlü Memleketim adlı yapıtıyla şiirimize merhaba diyor Ferhat İşlek. Patikanın Başlangıcı'na yazdığım giriş yazısında Ferhat'ın şiirinin umudumu şiir adına çoğalttığını belirtmiştim. Yeni yapıtı düşüncemi pekiştirdi.

"Eylül, tüm mevsimlerin kavgalı kızı
Öpülmez dudakların açık deniz yarası
diyen ozan umudumuzu çoğaltmaz mı?" (Hasan Hüseyin Yalvaç)

ESERLERİ (Şiir):
Patikanın Başlangıcı (1995), *Sardunya Düşlü Memleketim* (1998), *Sevdalar Çiçeklenir* (2001).

HAKKINDA: O. Nuri Poyrazoğlu / Şiir Ustalarından Beş Yapıt (Kasım-Aralık 2002), Sinan Araman / Şiir Hayata Müdahale Etmeli (Evrensel, 9.2.2001), Zeki Büyüktanır / Sevdalar Çiçeklenir (Ardıçkuşu, Sayı: 41).

Ferhat İşlek

İŞLEK, Nevin

Öykü yazarı, ressam. 29 Kasım 1936, Tekirdağ doğumlu. Bir süre Aziz Nesin'le evli kaldı. İstanbul Kız Lisesi mezunu. Çalışmalarını serbest ressam ve yazar olarak İstanbul'da sürdürdü. Hikâyeleri 1958'den itibaren *Varlık*, *Dost* vd. dergilerde yayımlandı. Kendine özgü anlatımıyla dikkat çekti. İstanbul'da 1982 yılından itibaren birçok resim sergisi açtı. Ressamlar Derneği üyesidir. *İkindi Güneşi* (1962) adlı bir hikâye kitabı vardır.

"60'lı yıllarda Varlık ve Dost dergilerinin sayfaları arasında rastlıyoruz Nevin İşlek'in adına. O bir öykü yazarı... Bedri Rahmi Eyüboğlu ile

FERHAT İŞLEK

YÜRÜDÜĞÜMÜZ YOLLAR

Dudaklarının kurusuna tırmanıyor bahar
rengini alarak saçlarının
Uçsuz bucaksız çocukluğuma armağandır bu
Bilirsin büyük kavgalar adres tutmaz
Bir kamçı yakıcılığıdır yoksullukla yüzleştiğim anlar
Ama susmaman gerekli
mavi güller açıncaya kadar gökyüzünde

Yas tutar bazen sırtımda insan ağırlığı
Suları akar pıtraklı gençliğimin
Sevgi ve cesaretin kesiştiği yerde,
Çözülür bağı o zaman bağı gönlümün

Ve oturup cebimden çıkardığım,
Daha henüz düşman eline geçmemiş umutlarımdır

İşte biz bunlarla tüm yolları aştık
Biz bu yolda karda yürüdük gün oldu
Üşüdük ama ,can bulduk sevdalarda
Bir ağa düştük ama
Çıktık, bulduk yine yolumuzu

Dudaklarının kurusuna tırmanıyor bahar
rengini alarak saçlarının
Gün güzel, gece güzel, yürüdüğümüz yollar güzel

başlamış resim serüvenine. İlk başta renkleri ve kelimeleri aynı çizgide hayatında yürütmüş. Zamanla kelimeleri fırçasındaki boyayla kaplayarak 'ressam' kimliğiyle yeni masallar yazmış. Etrafında olup biten her şeyi seyretmek ve gözlerinden yüreği ile beynine akan tüm görüntüleri bütün ayrıntılarıyla resmetmek istiyor. 'İçimden usulca geçip gitmekte olan dünyayı anlatma, gösterme duygusu, umutsuz bir çaba oluğunu bile bile ölüme, yok oluşa karşı çıkmak üzere somut bir şeyler bırakma isteği bana resim yaptırıyor', diyor." (Dilek Şener)

HAKKINDA: Ömür Candaş (Yelken, Mayıs 1962), TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1982), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

İŞLİ, Emin Nedret

Araştırmacı. 1959, Cerrahpaşa / İstanbul doğumlu. Pertevniyal Lisesi (1978), İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1987) mezunu. Aynı bölümün Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans yaptı (1991). Librairie de Pera'da (1986-98), YKY Sermet Çifter Kütüphanesinde (1998-2000) çalıştı. *Kitap-lık, Sanat Dünyamız, Cogito, Arkitekt, Albüm, İstanbul, Tombak, Müteferrika, Simurg, Dergâh* gibi dergilerde yazılar yazdı.

ESERLERİ:

Halâs (Mehmet Rauf'tan, yay. haz., 1998), *Sergüzeşt-i Hayatımın Cild-i Evveli* (anı, Gazi Ahmet Muhtar Paşa'dan, yay. haz.), *Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi Yazmalar Kataloğu, Edirne: Serhattaki Payitaht* (şehir monografisi), *Diyarbakır: Müze Şehir* (şehir monografisi), *Şevket Rado'ya Mektuplar - Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat, Melih Cevdet Anday* (yay. haz. 2002).

HAKKINDA: Emin Nedret İşli / Şevket Rado'ya Mektuplar (2002), Orhan Koçak / Şevket Rado'ya Mektuplar (Virgül, Mart 2002).

İVGİN, Hayrettin

Araştırmacı-yazar. 1948, Vezirköprü / Samsun doğumlu. İlk ve ortaokulu Vezirköprü'de okudu. Kuleli Askeri Lisesini 1961'de bitirdi. 1963 yılında Kara Harp Okulunun son sınıfından ayrıldı. Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünden 1966'da mezun oldu. Daha sonra Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde lisans tamamladı (1991). Sungurlu Lisesinde öğretmenlik, Hereke Lisesinde edebiyat öğretmenliği ve müdürlük yaptı (1966-74). MEB'de Mektupla Öğretim Merkezi, Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu, Planlama-Programlama ve Değerlendirme Dairesi gibi birimlerde şube müdürlüğü, daire başkan yardımcılığı ve daire başkanlığı görevlerinde bulundu

Hayrettin İvgin

HAYRETTİN İVGİN

MANAS'IN DOĞUMU

Yakup Han'ın çok büyük bir derdi vardı. Çocuğu yoktu. İki evliydi ama ne Çıyırdı Hatun'dan ne de ikinci hanımı Bakdevlet'ten çocuğu olmamıştı. Zaman zaman etrafındakilere bu durumdan yakınıyor ve hatta ağlıyordu:

"Altaylara geldik, zengin olduk, servetim ve hayvanlarım var. Bu servetimde hile yok, hepsi de benim alnımın teri, elimin emeği. Ama ölümümden sonra bu servetime sahip çıkacak ve peşimden ağlayacak bir tek evladım yok. Ben talihsiz bir adamım."

Büyük karısı Çıyırdı Hatun bir gün kocasını böyle görünce: "Sana ne oldu? Nedir elemin, kederin? Bana sırrını üzüntünü söyle!" dedi.

"Ey hatun! Seninle evleneli on dört yıl oldu. Bana bir evlat vermedin. Mezarları, yatırları, uluları, kutsal yerleri gezmedin. Bana Gök Tanrı'dan çocuk istemedin. Git kutsal pınarlardan su iç, yatırlardan geç de, bana evlat ver. Çocuksuz kadın meyvesiz ağaç gibidir" diyerek kadınına çıkıştı ve onu azarladı. Yakup Han. Hanımı Çıyırdı Hatun hatta ikinci hanımı Bakdevlet Hatun müşterek bir rüya gördüler.

Uyandıklarında bu rüyanın yorumlanması gerektiği düşüncesine vardılar. Bunun için ziyafet düzenlemeye karar verdiler.

Yakup Han gördükleri rüyayı tabir ettirmek için büyük bir ziyafet hazırlattı. Atlar, develer, koyunlar kesirdi. Kırgızların ileri gelenlerini düzenlediği büyük toya davet etti. Rüyaları yorumlayan Bayyegit adlı ihtiyar da toya geldi. Yakup Han ve hanımlarının gördüğü rüyayı yorumlayarak şöyle dedi:

"Çıyırdı Hatun bir erkek, bir kız doğuracak. Bakdevlet Hatun da ikiz erkek çocuk sahibi olacak."

Yakup Han o kadar çok sevindi ki gözyaşlarını tutamadı. Bu toy ziyafetinden sonra Çıyırdı Hatun ve Bakdevlet Hatun hamile kaldı. Hatta aşerme sırasında birisi yiyecek olarak pars yüreği yemek, diğeri doğmamış ceylan eti yemek istiyordu. Dokuz ay sonra Çıyırdı Hatun bir erkek çocuk, Bakdevlet Hatun da ikiz erkek çocuk dünyaya getirdi. Yakup Han altmış yaşında üç erkek çocuk babası olmuştu. Sevincine diyecek yoktu. Sanki kanatlanmış göklerde uçuyordu. Gök Tanrıya dualar ediyordu:

"Beşik bağı berk, kundak bağı kut olsun!"

Yakup Han büyük bir toy düzenleyip çocuklarına ad vermek istiyordu. Gerçekten çok görkemli bir toy ziyafeti yapıldı. Bütün Kırgız ileri gelenleri bu toya katıldı.

Bu arada Çin hükümdarı Eser Han'ın kahinleri ve falcıları;

"Kırgızlarda bir çocuk doğacak, bu çocuğa Manas adı verilecek ve bu Çinliler ile Kalmuklular için büyük bir bela olacak" diye Eser Han'a haber verdiler. Bu doğacak çocuğun her yerde aranması ve öldürülmesi gerektiğini Eser Han'a telkin ettiler.

Yakup Han, bundan habersiz olarak Çıyırdı Hatun'dan doğan çocuğa, bütün Kırgızların katıldığı toy ziyafetinde "Manas" adını verdiğini açıkladı. Ancak, Akbalta Han, kâhin ve falcıların Eser Han'a Manas'ın aranması ve öldürülmesinin gerektiğini telkin ettiklerini bilginlerden dinlemiş ve öğrenmişti.

"Ey Yakup Han! Senin bu evladın Kalmuk, Çin ve Moğollardan öcümüzü alacak, yaşı on iki olduğunda büyük bir yiğit olacak. Kaplan Manas adıyla ünlenecek. Sizden ricam şimdilik adının Manas olduğunu düşmanlardan saklayalım. Adını Deveinli olarak ilan edelim. Çünkü duyarlarsa çocuğu alıp öldürürler" dedi Yakup Han'a seslenerek.

Ad toy merasiminde, bütün Kırgızlar "Manas" adını, on iki yaşına kadar ağızlarına almamaya söz verdiler, yemin ettiler.

(*Altay Dağlarının Kaplanı Manas*, 2004)

(1974-78). Bir süre Mektupla Öğretim Okulunda müdürlük ile Açık Yüksek Okulda müdür yardımcılığı ve edebiyat öğretmenliği yaptı (1978-79). Kültür Bakanlığında Millî Folklor Araştırma Dairesi başkan yardımcılığı ile APK Kurulu Dairesi başkanlığı görevlerinde (1979-93) bulundu. 1993 yılında emekliye ayrıldı. 1994 yılında Ankara'da Kültür Ajansının kurucuları arasında yer aldı.

Eğitim, şiir, edebiyat, folklor, halk edebiyatı, deneme, eleştiri, tanıtma, genel kültür, siyasetbilimi gibi konularındaki yazıları; *Türk Folkloru, Sivas Folkloru, Size, Adese, Millî Kültür, Türk Folklor Araştırmaları, Edebiyat-Folklor, Halk Kültürü, Tay, Kümbet, Erciyes, Ziya Gökalp, Kültür-Sanat* vb. dergilerde yayımlandı. Birçok dergi ve gazetenin kuruluşunda ve yayın kurullarında görev aldı. *Türksoy* ve *Karagöz* dergilerinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Yurdışında Çince, Kırgız Türkçesi, Türkmen Türkçesi, Azeri Türkçesi, Romence, İtalyanca, Fransızca, Almanca, İngilizce vb. dillerde yüzlerce makalesi ve bilimsel tebliği yayımlandı. Yurtiçinde ve yurtdışında yapılan yüz elliyi aşkın kongre, seminer ve sempozyumlarda bildiriler sundu.

MEB tarafından verilen Radyo ve TV Programcılığı Sertifikası bulunan İvgin, 1989-90 yıllarında TRT'de elli iki dizilik "Folklorumuza Emek Verenler" programını, on dizilik "Türk El Sanatları" belgeselinin yapımcılığını, sekiz dizilik "Aşıklık ve Âşıklık Geleneğimiz" adlı belgeselin metin yazarlığını ve danışmanlığını, üç bölümlük "Halk Hikâyeleri" adlı yapımın metin yazarlığını yaptı. İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü (1989), Türk Şairleri Yüksek Sanat Ödülü (1987), Halk Ozanlarına Emeği Geçenler Ödülü (1984), Halk Ozanlığı Geleneğine Hizmet Ödülü (1994), Mersin Kültür Sanat Hizmet Ödülü (1995), Geleneksel Türk Tiyatrosuna Hizmet Ödülü (1998), Samsun Kültür ve Sanatına Hizmet Ödülü (2001) aldığı bazı önemli ödülleridir. Kendisine birçok ülkenin ilimler akademileri ve üniversiteleri akademik üyelik, fahri doktora ve profesörlük pâyeleri verdi.

Folklor Araştırmaları Kurumu, Türk-Alman Dostluk Derneği, Türk-Pakistan Kültür Derneği, Ankara Halk Aşıkları Kültür ve Araştırma Derneği, Çağdaş Atatürkçüler Derneği, Cumhuriyet Kültür ve Tanıtım Vakfı, İLESAM, Avrasya Dostluk Kültür Sanat ve Turizm Kurumu, Türk-Romen Kültür Sanat ve Dostluk Kurumu, Türk Eğitim Derneği, Egeli Araştırmacı ve Yazarlar Birliği, Milletlerarası Gölge Oyunları Birliği Türkiye Millî Merkezi üyesidir.

ESERLERİ:

Âşık Sıtkı Pervane (1976), *Uzaktan Öğretimde Ders Mektubu Yazma Teknikleri* (N. Aslan, A. Şeren ile, 1976), *Halk Edebiyatı II - III* (N. Aslan, A. Şeren ile, 1977), *Türkçe ve Öğretimi II* (Ö. Ünal, N. Aslan, A. Şeren ile, 1977), *Uzaktan Öğretimle İlgili Bir Kaynakça Denemesi* (1979), *Atatürk'ün Türkiyesi* (Âşık Emini Düştü'nün Hayatı ve Şiirleri, 1981), *Gelin Atatürk'ün Yoluna Dostlar* (Âşık Kul Ahmet'in Hayatı ve Şiirleri, 1981), *Âşık Tahiri-Hayatı ve Bibliyografyası* (N. Tan ile, 1983), *Âşık Veysel'e Deyişler* (İ.Ü. Nasrattınoğlu ile, 1983), *Zileli Âşık Fedai* (M. Yardımcı ile, 1984), *30. Kuruluş Yıldönümünde Folklor Araştırma Kurumu* (1987), *İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü-87* (1987), *Karınca Dergisi Kooperatifçilikle İlgili Bibliyografya* (N. Tan ve İ.Ü. Nasrattınoğlu ile, 1987), *Zileli Âşık Zefil Necmi* (M. Yardımcı ile, 1988), *Dertler Üstüme Üstüme* (Âşık Yanık Umman'ın Hayatı ve Şiirleri, 1988), *Dost İline Götür Beni* (Âşık Yoksul Derviş'in Hayatı ve Şiirleri, 1989), *Yüz Bin Oldu Yarelerim* (Âşık Yoksul Derviş'in Şiirleri, 1989), *Geredeli Âşık Figani* (1994), *Eski ve Yeni Karagöz Oyun Metinleri* (M. Özlen ile,1996), *Zileli Âşık Ceyhuni* (M. Yardımcı ile, 1996), *Türk Halkbilimi ve Halk Edebiyatında Görüşler* (1996), *Bir Şah Olsam Hükmeylesem Cihana* (Âşık Kul Ahmet'in Hayatı ve Şiirleri, 1997), *Gönlüm Kanatlandı* (Âşık Çoban Hüseyin'in Hayatı ve Şiirleri, 1998), *Âşıklar Dünyasında* (antoloji, A.E. Bozyiğit, H. Çemrek ile, 1998), *Vezirköprü Halk Kültürü Derlemeleri* (1998), *Karagöz ve Kukla Sanatımız* (2000), *Nail Tan* (Biyografi - Bibliyografya, 2003), *Anadolu Halk Hikâyeleri* (2003), *Kalecikli Âşık Mir'ati* (2004, A.E. Bozyiğit ile), *Tellerimiz Atatürk'ü Çağırır* (Âşık Emini Düştü Şiirleri, 2004), *Hüsne Mağrur Olma...* (Âşık, Halk ve Tekke Şiiri Yazıları, 2005), *Altay Dağlarının Kaplanı Manas* (Destan Roman, 2005).

HAKKINDA: Şadi Kurtuluş / Hayrettin İvgin ve Ozanlarımız - Gülten Çiçek / Yazar-Folklorcu Hayrettin İvgin ile Röportaj (Size dergisi, 25.10.1984), İrfan Ünver Nasrattınoğlu / Hayrettin İvgin ve Eserleri (Size dergisi, Eylül 1988), Ahmet Özdemir / Karagöz ve Kukla Sanatımız (Bizim Gazete, 19.4.2000), İsa Kayacan / Karagöz ve Kukla Sanatımız (Vakit, 9.8.2000), Kardaş Alişoğlu / Fahri Doktor Adınız Mübarek Gardaşlar (3. Hedef gazctesi, Azerbaycan, 13.11.2003), Tamilla Abbashanlı / Azerbaycanın Dostu Dostumuz Düşmanı Düşmanımızdır...(Adalet, 19.4.2003), İsa Kayacan / Anadolu Halk Hikâycleri (Fethiye, 27.09.2003), İsa Kayacan / Yaşayan Ünlüler: Hayrettin İvgin (Belde, 23.1.2003), İsa Kayacan / Hayrettin İvgin'den İki Kitap (Sonsöz, 19.6.2004), M. Halistan Kukul / Anadolu Halk Hikâyeleri (Karınca Kooperatifçilik dergisi, Temmuz 2004).

İYİ, Sevgi

Felsefeci. 1955 doğumlu. Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü (1978) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını Hacettepe Üniversitesi Felsefe Anabilim Dalında (1982), doktorasını aynı üniversiteye bağlı Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Anabilim Dalında (1989) tamamladı. Uludağ Üniversitesi Felsefe Bölümünün kurulmasıyla ilgili çalışmaları yürütmek üzere bu üniversitede yardımcı doçent olarak görev aldı. Bölümün kurulması ve gelişmesi sürecinde on yıl kadar yönetici olarak çalıştı. 1994 yılında aynı üniversitede doçent oldu ve 2001 yılında da profesörlük kadrosuna atandı. Daha sonra çalışmalarını Maltepe Üniversitesinde sürdürdü.

Sevgi İyi

"Sevgi İyi, 'Çağımızın Metafizik Sorunu' adlı yapıtında 20. yüzyıldan üç filozof seçerek konuya tarafsız bir açıdan bakma şansı yakalıyor. Sevgi İyi, eserinde ne epistemoloji, ne ontoloji ile iç içe geçen bir metafizik anlayışını, ne de metafiziğin reddedildiği bir tutumu benimseyerek sadece günümüzde konuya ilişkin farklı görüşleri ve bu görüşlerin her birinin ayrı ayrı yarattığı sorunları ortaya koyuyor." (Ahu Tunçel).

ESERLERİ:

Çağımızda Metafizik Sorunu (1999), *Martin Heidegger'de İnsan Sorunu* (2003).

HAKKINDA: Ahu Tunçel / Çağımızın Metafizik Sorunu Üzerine (Cumhuriyet Kitap, 21 Eylül 2000).

İZ, Fahir

Araştırmacı-yazar (D. 30 Nisan 1911, Fatih / İstanbul - Ö. 5 Temmuz 2004, İstanbul). İtalyan Ortaokulu (1929), Saint Michel Fransız Lisesi (1932), Galatasaray Lisesi (1933), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1938) mezunu. Bitirme tezi "*Miracnâme*", doçentlik tezi: "*Abdülhak Hamid'in Dili ve Üslubu*" (1941).

İstanbul Üniversitesinde (1941-43) başladığı öğretim üyeliğini; Lond-

ra (1943-48, 1950-54), Oxford (1948-50), İstanbul (1954-70), Şikago (1970-74) ve Boğaziçi (1977-85) üniversitelerinde sürdürdü. Ayrıca Tübingen (Almanya), New York ve Columbia (ABD), Mc Gill ve Toronto (Kanada) üniversitelerinde misafir profesör olarak görev yaptı. Yayımlanan ilk yazısı *İslâm Ansiklopedisi*'nin II. cildinde (1943) yer alan *Bay* maddesidir.

Fahir İz

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Pabuççu Ahmed'in Garip Maceraları* (sadeleştirme, 1961), *Eski Türk Edebiyatında Nesir* (1964), *Eski Türk Edebiyatında Nazım* (2 cilt, 1966-67), *Saltukname* (1974), *Kısa Türk Öyküleri Antolojisi* (1978).

YABANCI DİLLERDE: *I. Palario Pei Sultani, Topkapı* (İtalyanca), *Turkish Verse* (Nermin Menemencioğlu ile, 1975).

Ayrıca H.C. Hony ve A.D. Alderson ile hazırladığı İngilizce-Türkçe sözlükleri de yayımlanmıştır.

HAKKINDA: Journal of Turkish Studies-Türklük Bilgisi Araştırmaları (Fahir İz Armağanı, 1990), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Hocaların Hocası Fahir İz Vefat Etti (Hürriyet, 6.7.2004), M. Orhan Okay / Merhum İz Hoca (Zaman, 11.7.2004).

İZ, Mahir

Eğitimci, yazar, şair (D. 28 Ocak 1895, İstanbul – Ö. 9 Temmuz 1974, İstanbul). Tam adı Abdullah Mahir İz. Şiirlerini Maksud Kâmuran, edebî ve sosyal konulu yazılarını Namık Yaz, ilmî konulu makalelerini Abdullah Söğüt imzasıyla yayımladı. Babası Külâhçızâde ailesinden Medine Mollası ve Ankara Kadısı Seyyid İsmail Abdülhalim Efendi, annesi bir şeyhülislâm ailesinden gelen Râife Hanım'dır. Prof. Fahir İz'in ağabeyidir. İlk ve ortaokulu babasının görev yaptığı Midilli, Balıkesir, Isparta ve Medine'de okudu. Medine'de Arapçasını ilerletti. İstanbul Vefa Lisesinde başladığı lise öğrenimini, Ankara Sultanisi (Lisesi) edebiyat bölümünü bitirerek (1916) tamamladı. Aynı yıl bu okulun ilk kısmında Türkçe öğretmenliğine başladı. Büyük Millet Meclisinde zabit kâtipliği yaptı. Millî Mücadele yıllarında Ankara'da bulunan Mehmet Âkif'le Farsça, Fransızca ve edebiyat üzerinde çalışıp bilgisini arttırdı. İstanbul İmam Hatip Mektebinde öğretmenlik yaptığı sırada iki yıl İstanbul Üniversitesi Kimya Bölümüne, bir yıl Hukuk Fakültesine devam etti. Edebiyat Fakültesinden mezun oldu (1936). İstanbul İmam Hatip Okulu müdürlüğü, Haydarpaşa Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Çamlıca Kız Lisesi edebiyat öğretmeni iken emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra Yüksek İslâm Enstitüsünde hitabet, irşat ve tasavvuf tarihi dersleri okuttu.

Yazıları ve şiirlerini *Sa'y* (Ankara), *Sebîlü'r-Reşâd*, *Yeni İstiklâl*, *İslâm Düşüncesi*, *Bugün*, *Yeni Asya*, *Sabah*, *Yeni İstanbul* gibi dergi ve gazetelerinde yayımladı. Mahir İz, İslâmî ilimler ve tasavvuf alanında döneminin tanınmış şahsiyetlerindendir. Sohbetlerine geniş bir aydın çevresi katılır, istifade etmeye çalışırdı. 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra, *Kur'an-ı Kerim*'in latin harfleriyle basılması konusunda danışmanlık yapmak üzere Diyanet İşleri Bakanlığı tarafından davet edildiği Ankara'daki bir toplantıda, bunun yanlış olduğunu söyleyerek vazgeçilmesini sağladı. Aynı yıl Diyanet İşleri Başkanlığınca hazırlanan *Kur'an-ı Kerim Meali* adlı eserin redaksiyon heyetine başkanlık yaptı. Eğitimci kişiliği, erdemi, vefalı dostluğu ve hoşsohbetleriyle tanındı. Gerek derslerinde gerekse çevresinde pek çok ilim ve edebiyat adamının yetişmesini sağladı. İstanbul'da Sahrayıcedit Mezarlığına gömüldü.

Mahir İz

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Tasavvuf* (1969, 9. bas. 2000), *Din ve Cemiyet* (1972, 5. bas. 1998).

ANI: *Yılların İzi* (1975).

SADELEŞTİRME: *Kısas-ı Enbiya ve Tevârih-i Hulefâ* (Cevdet Paşa'dan, 4 cilt).

HAKKINDA: Abdullah Mahir İz / Yılların İzi - Tasavvuf (1997), Fikre Sanata Ruha (Tohum dergisi, Mahir İz Özel sayısı, sayı: 85, Mart 1975), Uğur Derman / Mahir Hocadan İzler (Kubbealtı Akademi Mecmuası, c. 6, sayı: 1, s. 15-26, 1975), Osman Öztürk (İslâmî Edebiyat, sayı: 2, 1988), Mustafa Özdamar / Mahir İz Hoca (1994), M. Ertuğrul Düzdağ / Hocam Mahir İz Bey ve Hatıralarım (Zaman, 24-30.8.1994), Mustafa Özdamar / Mahir İz Hoca (1995), Mustafa Uzun / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 23, 2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

İZBUDAK, Veled Çelebi

Şair, dilci (D. 1869, Konya – Ö. 4 Mayıs 1953, Ankara). Tam adı Mehmet Bahaettin Veled Çelebi İzbudak'tır. Şiirlerinde Bahaî mahlasını kullandı. Baba tarafından Mevlâna Celalettin-i Rumi'nin on sekizinci göbekten torunudur. Rüştiyeyi (ortaokulu) bitirdik-

Veled Çelebi İzbudak

VELED ÇELEBİ İZBUDAK

GAZEL

Şems-i ikbali vatansın âsuman durdukca dur!
Baisi sulhu cihan sensin cihan durdukca dur!

Ey güneş, sen en uzakdan da olursun nûr-paş,
Zerre zerre ben gibi bin bendegân, durdukca dur!

Hâle-veş etrafını dönmek ne devletdir senin,
Tende cânımsın benim sen, tende can durdukca dur!

İzzü şânı, seyfi meslûlünle kaim devletin,
Devletinle, satvetinle izzü şan durdukca dur!

Nuri seyyal oldu şevkınla zebanımda beyan,
Ey meani şahı, iklimi beyan durdukca dur!

Görmez elbette iyanı kimse muhtacı beyan,
Matmahı ayni-bedahetde iyan durdukca dur!

Fitnei âhır zeman kaldırmıyor baş, korkudan,
Ey penahı ümmeti âhır zaman durdukca dur!

Ey Veled, bir saye perverde duagûsun ana,
Sayesinde Gazi'i sahib kıran durdukca dur!

ten sonra, Sultan Veled Medresesine devam etti. Özel dersler alarak Farsça ve Arapça öğrendi, tefsir ve hadis okuyarak dinî bilgisini artırdı. 1885'te Konya Vilayeti Mektubi Kalemine girdi, bir yıl sonra da valinin takdirini kazanarak, vilayet gazetesi *Konya*'nın başyazarlığına getirildi. Aynı yıl içinde Vilayet Mekteb-i Rüştiyesinde hat ve Farsça dersleri verdi. 1889'da gittiği İstanbul'da Hoca Raik Efendi'den hadis dersleri aldı, aynı yıl Matbuat-ı Dahiliye Kaleminde göreve başladı. Öte yandan Kaptanpaşa Mektebinde Arapça, Farsça dersleri verdi.

II. Meşrutiyet'in 1908'de ilanından sonra Galatasaray Sultanisinde (Lisesinde) Farsça ve Darülfününda (Üniversitede) İran edebiyatı tarihi dersleri verdi. Galata Mevlevîhanesi şeyhliğini kısa bir süre vekalcten yürüttükten sonra 1910'da Konya Mevlâna Dergâhı postnişinliğine getirildi. Birinci Dünya Savaşı'nda kurduğu Mücahidan-ı Mevleviye Alayı'yla Şam'da bulunan Cemal Paşa komutasındaki 4. Orduya katıldı. Şam'da üç yıl kaldıktan sonra 1919'da VI. Mehmet'in (Vahdettin) iradesiyle postnişinlikten alınarak Şûrayı Devlet üyeliğine getirildi. Aynı yıl Maarif Nezaretinin Tetkikat-ı Lisaniye Encümeninde bir süre çalıştı. Millî Mücadele'ye katılmak üzere Ankara'ya geçti. Ankara hükümeti tarafından Ankara Lisesi öğretmenliğine ve Ziya Gökalp'in de üyesi olduğu Telif ve Tercüme Encümeni üyeliğine atandı. 1924-43 yılları arasında Kastamonu ve Yozgat milletvekillikleri yaptı.

Veled Çelebi, *Tercüman-ı Hakikat, İkdam, Mektep, Hazine-i Fünûn, Resimli Gazete* gibi gazete ve dergilerde yazı ve şiirler yayımlamıştır. Türkçülük akımının önde gelen düşünürlerindendir. II. Meşrutiyet yıllarında Yusuf Akçura ve Necip Asım'la birlikte Türk dili üzerindeki çalışmalarını yoğunlaştırdı, daha sonra dil devrimini destekleyerek ölümüne kadar TDK'da çalıştı. En önemli eseri, sekiz cilt olarak hazırladığı ve henüz yayımlanmamış olan *Türk Dili Lügatı*, bu alanda yazılmış pek çok kaynağın titizlikle taranması sonucu oluşturulmuştur. Eski ve yeni harflerle sekiz kez basılmış, yurtiçinde ve yurtdışında pek çok yayına kaynaklık etmiş *Letaif-i Hoca Nasreddin* adlı kitabı sözlü ve yazılı kaynaklardan derlenmiş kırk dörde yakın fıkra içermektedir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Bedayiü'l-Efkâr* (1894), *Leylâ ile Mecnun* (1895), *Muvazene* (1895), *Birbirimizi Kırmayalım* (1895), *Letaif-i Hoca Nasreddin* (1909), *Darülfünun Dersleri* (1912), *Vasiyetname-i Şerife Şerhi, Hayrü'l-Kelam* (1914), *Ferhengname-i Sadi Tercümesi yahut Muhtasar Bostan Tercümesi* (yay. haz., Kilisli Rifat ile, 1924), *Divan-ı Türki-i Sultan Veled* (1925), *Kuran-ı Kerim Elifbası* (Ahmet Edip ile, 1925), *El-İdrak Haşiyesi* (1926), *Atalar Sözü* (1936), *Oğuz Ata, Orhun Abideleri* (1937).

DİL-SÖZLÜK: *Türk Lügatı* (12 cilt), *Arapça Gramer* (1908), *Türk Diline Medhal* (1922), *Türkçeden Türkçeye Lügat* (1926).

ANI: *Hatıralarım* (1946).

ÇEVİRİ: *Mesnevi* (6 cilt, Mevlâna'dan, 1942-1946).

HAKKINDA: Mehmet Zeki / Türkiye Teracimi Ahval Ansiklopedisi (c. II, 1929), İbnülemin Mahmut Kemal / Son Asrın Türk Şairleri (1970), Nevin Korucuoğlu / Veled Çelebi İzbudak (1994), Necat Birinci / İzbudak Veled (TDE Ansiklopedisi, c. V, s. 41-42, 1982), Nihad Sami Banarlı

VELED ÇELEBİ İZBUDAK

RUBAİ

Minnet yapamam belâ sonu bulsa dahi,
Zehrabe-i gamle canı dil dolsa dahi,
Dünyada çekilmeyen felâket olmaz,
İnsan alışır azabı kabr olsa dahi.

Belki denilür ateşe etme iş'al
Belki kılınur güneş ziyası iptal.
İmkâne girer belki bütün emri muhal,
Yok tutmağa halkın dilin emma ki mecal.

Hasta gönlüm vakf-ı hicran oldu, gel!
Sevdiğim, hâlim perişan oldu, gel!
Nâr-ı gamla sîne sûzan oldu, gel!
Sevdiğim, hâlim perişan oldu gel!

Nerde o bezm-i saadet, iltifat,
Cümle âmâlimle en yüksek hayat.
Çeşmime târ oldu şimdi kâinat,
Sevdiğim hâlim perişan oldu, gel!

Veled Çelebi İzbudak

/ Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (1971-1979), Feyzi Halıcı / Parlamenter Şairler (1990), Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 1920-1991 (1994), M. Duman / Veled Çelebi'nin Letaif-i Hoca Nasreddin Adlı Eseri (Nasreddin Hoca'ya Armağan, haz. M. Sabri Koz, 1996), Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi (1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Mustafa Kara / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 23, 2001), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

İZCİ, Adil

Şair, yazar ve eğitimci. 16 Şubat 1954, Niğde doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimni Niğde'de yaptı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümünde başladığı yükseköğrenimini aynı okulun Yeni Türk Edebiyatı Bölümünde tamamladı (1978). Edebiyat öğretmeni olarak İstanbul Amerikan Robert Lisesinde görev yaptı. 1983 yılında *Çağrı* dergisini çıkardı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. Dil Derneği üyesidir.

İlk şiiri, Doğan Hızlan'ın özendirmesiyle 1984'te *Hürriyet Gösteri*'de basıldı. Şiirleri ve dil üzerine yazılarını 1984 yılından itibaren *Gösteri, Şiir Oku, Şiirlik, Çağdaş Türk Dili, Yine Hişt, Nar, Peetik'us, Göçebe, Varlık, Yaşasın Edebiyat, Çağdaş, Yasakmeyve, E, Adam Sanat, Başka, Türkiye'de Sanat, İnsan, Şiir Ülkesi, Dize, Kıyı, Uç, Çıkın, Güzel Yazılar, Kiraz, Cumhuriyet Kitap* gibi dergilerde ve *Cumhuriyet* gazetesinde yayımladı.

"Kokudan, görüntüden, ya da bir fotoğraftan yola çıkıyor. Kendisinde iyice demlenmiş görüntüleri, duyguları günümüze taşıyor. Geçmişin o güzel günlerine göndermelerde bulunuyor. Kentlerin, mahallelerin, kasabaların, bahçelerin, evlerin, insanların değişen, ya da değişmeyen yüzlerini, yunlarını kimi zaman hayıflanarak, kimi zaman da üzülerek gözden geçiriyor anılarıyla, gözlemleriyle birlikte." (Gültekin Emre)

"Adil'in yaklâşık 10 yıldır şiirlerini bilir ve severim, ağaçlarından bazılarını tanıdım, rüyalarını ise şimdi 'Ağaçlar Kitabı'yla görüyorum. Bilgelerin sözlerini göğe uzatmak için, yıllardır Varlık dergisinde yazdığı ağaçlardan bir kitap yaptı şimdi. Ağaçla kağıdın 'üvey' kardeşliğini bilenlerden elbette, bilmeyenler bazı kağıtlara bakıp ağacın 'hiç' olduğunu düşünenlerdir. Ağaçların da bir 'mutlu son'a kavuşacağına inanmayanlar bu kitaba bakabilir." (Haydar Ergülen)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Günizi* (1997), *Su ve Yaprak* (1999).

DENEME: *Ağaçlar Kitabı* (2004).

HAKKINDA: Hikmet Altınkaynak / Adil İzci'nin İlk Kitabı: Günizi (Finansal Forum, 3.1.1998), Haydar Ergülen / Bir Edebiyat Öğretmeni Tanıdım (Varlık, Şubat 1998), Osman Çakmakçı / Sürekli Sonbahar (Radikal, 18.2.1998), Hasan Akarsu / Günizi (Çağdaş Türk Dili, Haziran 1998), Fik-

Adil İzci

ADİL İZCİ

KURU GÜL UYKUSU

Meğer yok olması ne acıymış!
Hep oradaydım, doğduğunu hiç bilmeyen
Ve aymıydım, olgunluk yıllarımda
- Çocuklukla gençlik çabuk geçermiş,
Sanki hiç yaşamadım onları –
Öyle kaldım, sevinçli, kendime dönük.

Bir gündü, başladılar ağaçlarımdan
Cevize yaklaştılar, meşelere, çınara
Onlar yok edilirken kör oldu gözlerim
Kaydım bir kenara dengemi yitirip
Bülbülleri kestiler, kanlandı yaprakları
Gözlerim kör oldu onlar yere düşerken

Kiremitler söküldü, çatımı kaldırdılar
Gökyüzüne uçuştu tüm gizemlerim
Külleri hangi suyun rengini değiştirir?
Ah yuvaları yok oldu serçelerin,
Sakaların, isketelerin – zaten ne kalmıştık:
Ben, her yere sinmiş anılarla kuş sesleri,
Martıların konduğu balkon demiri, gökyüzü,
Ot bürüyen bağrımız, yoncalar, gitgelimiz –

Duvarlarım söküldü bir gün, yanıldım
Sökülmedi, darmadağın edildi sıcaklığı
Pervazları çıkardılar, oymaları, tüm izleri
Dolaplar parçalandı – gizemi kalmadı aşkların –
Zeminler söküldü – kaç gülendamın gelip geçtiği

Duvarların sevdası sarmaşıklarım, morsalkım,
Pencereler – ne güçmüş kalbin yaşarken alınışı! –

Denize baktım bir an, ne çok değişmişti
Buradan gözlerimi yıkar, açılırdım.
Ne çok yuva varmış, yıkıldıkça anladım
Serçeydi, isketeydi ve gece bülbülleri
Yıkıldıkça anladım, yaşam yuvalanırmış
Ve her yerde tuttuğum, hep bir anıymış.
Her kapının ardında birikmiş kokularım
Dolap, sandık, içindekiler. Bahçeden ağrımış
Ne varsa, her yaşayanın az – çok bıraktığı.

Böyle geçti son anlar, ölümü tamamladım
Kimse eğilip seçmedi yokluğa karışanı
Mermer çeşmem az önce şuradaydı,
O kadar yıkılmıştım ki bir şey duymadım
Neyim varsa toplayıp hoyrat ellerle...

Yokum şimdi, boşluk eser üstünde
Gün olur eski gözler anar beni yeniden
Üç beş eski şarkıyı kırık dökük söyleyip
Birkaç bülbül söz eder gece ötüşlerinde
Uzaklara çekilmiş ebruli bir rüyayım.

(*Günizi*, 1997)

ADİL İZCİ

ESKİ ZAMAN BAHÇELERİ

Eski zaman bahçeleri
Bir kişi elinden gibiydiniz
Biçeminiz değişmezdi pek
Sokağa taşacak
Erguvan ya da ıhlamur
Geçerken oradan birisi
Dökülecek ya da sinecek.

Eski zaman bahçeleri
Yaşam aşkı yüceltmekti;
Derlerdiniz dört bir yandan
Laleler, su zambakları, güller
Ve o çağın güzelleri...
Gözlerim sizde gezinirken
Ellerimdi, okşamaktan bitkin.

Eski zaman bahçeleri
Sınırsız belleği ruhumun
Kendimi sizde anımsarım:
Öldü onlar ve ne çok geçti
Düşlerimde dolaşır o keder
Eski aşklar da öldü onlarla
Karanfiller hiç kokmuyor

Şimdi güzeller tarihisiniz...
(*Su ve Yaprak*, 1999)

ret Demirağ / Adil İzci'den 'Su ve Yaprak' (Kıbrıs gazetesi, 26.1.2000), İhsan Tevfik / Günizi'nden Su ve Yaprak'a Adil İzci'nin Şiiri (Çıkın, Eylül 2000), Gültekin Emre / Kendine Susan - Susayan Şiirler (Cumhuriyet Kitap, 12.4.2001) - Ağaçlar Kitabı (Varlık, Ekim 2004), Yılmaz Odabaşı / 1975-2000 Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi (2. bas. 2001), Haydar Ergülen / Ağaçlar Komşumuzun Evidir (Radikal, 27.2.2002) - Ağacın Uzun Olsun (Radikal, 21.4.2004), TBE Ansiklopedisi (c.1, 2. bas. 2003), Oktay Akbal / Dostlarımız Ağaçlar (Cumhuriyet, 5.9.2004), Kadir Aydemir / Ağaçlar Kitabı Üzerine Söyleşi (Virgül, Ekim 2004).

İZGİ, Cevat

Araştırmacı-yazar (D.10 Ocak 1955, Gökçe köyü / Pötürge / Malatya - Ö. 9 Mart 1995). Köyünde başladığı ilköğrenimini İstanbul Kadıköy'de Talimhane semtindeki Gazi Mustafa Kemal Paşa İlkokulunda (1968) tamamladı. Aynı semtteki Kemal Atatürk Ortaokulu (1971) ve Haydarpaşa Lisesini bitirdi (1974). İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesinde iki ay kadar okudu. 1976 yılında girdiği aynı üniversiteye bağlı Edebiyat Fakültesinin Arap Fars Dilleri ve Edebiyatları Bölümünü bitirdi.

Mezun olduktan sonra, Prof. Dr. Nihad M. Çetin'in (Ö. 1991) desteğiyle İslâm Konferansı İslâm Tarih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezinde çalışmaya (1983) başladı. Türkiye genelinde bulunan bazı önemli yazma kütüphanelerinde araştırmalar yaptı. Ardından Mısır Kahire Hidiv Kütüphanesi, Kuzey Kıbrıs Lefkoşe II. Mahmud Kütüphanesindeki yazma eserler üzerinde çalıştı. Titiz araştırmacı yönü sebebiyle, vefatı ilim camiası açısından önemli bir kayıp olarak değerlendirildi. *Osmanlı Medreselerinde İlim* vb. eserleri vardır.

İZGÖER, Ahmet Zeki

Tarih araştırmacısı. 1963, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini aynı yerde tamamladıktan sonra İÜ Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Tarihi Bölümünü bitirdi (1985). Yüksek isansını "*Mehmed Ragıb Paşa (Tahlil ve Metin)*" adlı tezi ile(1988), doktorasını : "*Ahmed Cevdet Paşa'nın Sosyal ve İktisadi Görüşleri.*" Adlı tez çalışmasıyla Marmara Üniversitesi SBE İktisat Anabilim Dalında tamamladı (1997). Bir süre Zonguldak'ta öğretmenlik yaptıktan (1986-87) sonra çalışmalarını İstanbul'da Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığında sürdürdü. Doktora çalışmasını *Ahmet Cevdet Paşa* (1999) adıyla yayımladı. Çeşitli bilimsel dergi ve ansiklopedilerde alanı ile ilgili inceleme ve araştırmaları bulunmaktadır.

İZGÖREN, A. Hicri

Şair. 1950, Siverek / Şanlıurfa doğumlu. İlk ve ortaokulu doğduğu yerde tamamladı. Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi (1972), Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler Bölümü mezunu. Millî Emlak Müdürlüğünde memurluk yaptı (1976-79). Daha sonra öğretmenliğe geçti. İlk kitabı *Acıyla Diri*'den dolayı 1981 yılında Diyarbakır'da gözaltına alındı. Ardından Kırşehir'e sürgün edildi. 1999 yılında emekliye ayrıldıktan sonra çalışmalarını Diyarbakır'da sürdürdü. Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği ve PEN üycesidir.

Şiirlerini 1980 yılından itibaren

A. Hicri İzgören

Türkiye Yazıları, Yeni Olgu, Sanat Edebiyat 81, Yaba, Oluşum, Yarın, Parantez (Almanya), *Sanat Rehberi, Varlık, Karşı Edebiyat, Kıyı, Dönemeç, Yazıt, Bakış, Çevren* (Yugoslavya), *İletişim* (Almanya), *Evrensel Kültür, Nudem* (İsveç), *Ayrım, Amida, Mavi Derinlik, Poetikus, Mısralık* (Kıbrıs), *Eylül, Homeros, Türkü* (Hollanda), *Tan* (Yugoslavya), *Kedi, Yaratım, Yeni Biçem, Agora* dergilerinde yayımladı. *Yeni Ülke, Özgür Bakış, Demokrasi, Yeni Gündem* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. Ürünleriyle "İnsan Hakları-Ekmek Barış Özgürlük" Şiir Birincilik Ödülünü (1989), İsveç Hümanist Enternasyonal (Efos Universal Culture House) Şiir İkincilik Ödülünü (1992), *Suç Duyurusu* adlı eseriyle Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülünü (1999) aldı.

"*A. Hicri İzgören, yaşanılan dünyanın her durumunu şiirine yansıttı. Şiirlerinde duygusallıkla katılık, eleştiriyle hoşgörü, öfke ile dinginlik birbirini dengeler.*" (Eray Canberk)

"*A. Hicri İzgören, 1980 sonrası şiirimizde, arayışlarını tamamlamış olarak giren, yaralanmış ve kanlı bir coğrafyadan, şiddet içeriği yoğun sözcüklerle, insanlık sevgisi ve onuru yanlısı, olgun, imgeleri ve söyleyişi özgün, izlekleri sürükleyici, akıcı şiirler yazdı.*" (Tuğrul Asi Balkar)

"*Hicri İzgören'in Suç Duyurusu adlı kitabını okurken ben de şiirin kalbine dokundum. Şiirin saydam kalbine. Hicri İzgören yüksek sesle okunabilen bir şiir yazıyor. Lirik, özgün bir şiir. Yaşadığı coğrafyanın hüzünlü dokusu şiirine sinmiş.*" (Betül Tarıman)

"*İzgören'in şiirine doğal olarak sinen, Doğu'yu çağrıştıran imgeler, Doğu'yu söyleyen imgelerin, en büyük ve en doğal nedeni Doğulu (Siverekli) oluşundan kaynaklanmaktadır.*" (Metin Fındıkçı)

ESERLERİ (Şiir):

Acıyla Diri (1981), *Sessizliğin Sağnağı* (1984), *Verilmiş Sözdür* (1987), *Bedeli Ödenmiştir* (1992), *Ve Öteki* (İlk 4 kitabından seçmeler, 1998), *Suç Duyurusu* (1999).

HAKKINDA: Erhan Tığlı / Sessizliğin Sağnağı (Günümüzde Kitaplar, Şubat 1984), Metin Turan / Şiirin Anlattığı (Erdem dergisi, Mart 1990), Hayri Kako / Bedeli Ödenmiştir-Aşk ve Acı (Karşı dergisi, Ocak 1993), Ethem Baymak / Çevren dergisi (sayı: 71), Veysel Öngören / Anahtar Sözcük Paylaşmaktır (Demokrasi gazetesi, 3.3.1996), Mustafa Durak / Suskun Şiiri Üzerine (Yeni Biçem, Ağustos 1996), Sabit Kemal Bayıldıran / Edebiyatımızda Şiirler (Varlık, Ağustos 2000), Betül Tarıman / Uzun Bir Çığlıktır Şiir (Cumhuriyet Kitap, 25.11.1999), Mahmut Temizyürek / Suç Duyurusu (Virgül, Ocak 2000), Metin Fındıkçı / Suç Duyurusu (Cumhuriyet Kitap, 31.8.2000).

A. HİCRİ İZGÖREN

SUSKUN

Susardın ve kar yağardı
Gözlerinde başlardı gece
Yarım kalmış kitaplarda sürerdi
Alnımızda bilenen kör bir bıçaktı günler
Zaman kırılmış aynalardı
Susardın, durmadan susardın ve kar yağardı
Ocak ağaran saçlarımdı üşürdüm
Şubat hayırsız bir evlatı kaçaktı
Ve uzaktı yaz bir anaydı
Mart'ın izlerini taşırdım bedenimde
Aynı masalın ikizleriydi günler
Nisan saçlarımda ıslanırdı hep
Susardın, durmadan susardın ve yağmurlar başlardı
Çok bekletti bizi
Hiç vaktinde gelmedi mayıs
Haziran Aram dı ya da öyle biriydi
Yaruları sarar gibiydi
Temmuz bir düştü belki
Ağustos yıldızlarla basardı gecemizi
Bir gül suçüstü yakalanırdı
Eylül bir çocuğun çığlıklarıydı
Susardın, durmadan susardın ve rüzgarlar başlardı
Yolunu yitirmiş bir yaprak gibiydi ekim
Sürgünlere uğurlardık kendimizi
Kalan mı bizdik, giden mi bilinmezdi
Kasım rüzgarda bir peşrevdi
Ve biraz lirî
Aralık kendi sesiyle irkilirdi
Soluksuz bir düş gibi geçse de
Hiçbir mevsim gözlerin kadar
Acımasız kullanmadı neşteri
Susardın, durmadan susardın ve kar yağardı

A. HİCRİ İZGÖREN

KAN RENGİNDE

Şimdi hangi sayfasına başvursam
Bir sebep-sonuç ilişkisi buluyor hemen
Her satırı bir 'tashih' le yaralı
Bir masalcı oluyor zaman
Ölümleri kutsuyor, yalanlar emziriyor
İntizarlar büyütüyor tarihin beşiğinde
Her köşe başında kimlik soruyor benden
Açıp yaramı gösteriyorum
Sen yüzünün haritasında koyaklar çiziyorsun
Gözlerinde sessizce yatak değiştiriyor bir nehir
Bir şarkı tek tek kusuyor notalarını
Ben orda yenik düşüyorum bir geleneğe
Anlamını yitiren her ne varsa bu kentte
Pıhtılaşmış kan renginde bir nakarata yazdırıyor adını
Birer alışkanlığa dönüşüyor durmadan
Ağıtlarla yitip giden bir ömre sonsöz oluyor
Yangınların içini boşalttığı eski evlerle
Giderek sana benziyor bu kent
Şimdi bir acının taksitlerini ödüyor zaman
Yazgıma bir şerh düşüyorum helalleşiyorum kendimle
Bir soru kipinin kaçınılmaz yanıtında gözlerin
Burçlarında kurşunlu mozaikler
İşte yangından artı kalan bedenim
Son fitili ateşleyebilirsin
Onu da sana bağışlıyorum

İZGÖREN, Ahmet Şerif

Yazar. 1965, İzmir doğumlu. Kuleli Askeri Lisesinin ardından Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dilbilim Bölümünü (1987) bitirdi. Silahlı Kuvvetlerde üsteğmen rütbesine kadar görev yaptı. 1991 yılında ordudan istifa ederek Ankara Üniversitesi TÖMER Bursa şubesinin kurucu müdürü olarak görev yaptı. 1995 yılında özel sektöre geçerek, iki ayrı firmada genel müdürlük yaptı. Liderlik, takım çalışması, yönetim ve iletişim alanında yurtdışı da dahil olmak üzere birçok üniversite ve platformda beş yüzü aşkın seminer verdi. Yönetim temelli eğitimler verdi ve yeniden yapılanma, değişim ve liderlik konularında danışmanlık yaptı. Academy International ve Elma Yayınevinin Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini yürüttü.

ESERLERİ:

Dikkat Vücudunuz Konuşuyor (2000), *İş Yaşamında 100 Kanguru* (2000), *Geleceğin Organizasyonu Yaratmak* (2001), *Şu Hortumlu Dünyada Fil Yalnız Bir Hayvandır* (2002), *Eyvah! İş Görüşmesi* (2004), *Avucunuzdaki Kelebek* (2004), *Sarısiyah* (2005).

İZGÖREN, Erdoğan

Eğitimci, roman yazarı. 25 Şubat 1937, Demirci / Manisa doğumlu. Babası genç yaşta vefat ettiği için, kaymakam olan dayısıyla birlikte, ülkenin dört bir yanını dolaştı, eğitimi esnasında zamanın Anadolu'sunu ve insanını tanıma imkânı buldu. 1958'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Silahlı Kuvvetlerde subay olarak göreve başladı. Görev hayatı boyunca askeri liselerde öğretmen ve yönetici olarak çalışıp emekliye ayrıldı.

ESERLERİ (Roman):

Kopuş (1994), *Beyefendi* (1996), *Anadolu'nun Kaybolan Masalları* (2003).

İZGÜ, Muzaffer

Yazar. 29 Ekim 1933, Adana (Merkez) doğumlu. Yoksul bir çocukluk dönemi geçirerek çeşitli işlerde çalışıp okudu. İlkokulu Adana'da bitirdi. Diyarbakır İlköğretmen Okulundan (1952) mezun olduktan sonra Diyarbakır / Silvan (1952-56) ve Aydın'da (1956-68) ilkokul öğretmenliği yaptı. Buca Eğitim Enstitüsünü bitirerek (1968), eğitimcilik mesleğine 1979 yılına kadar Aydın'da Türkçe öğretmeni olarak devam etti ve kendi isteği ile emekli oldu. Emekli olduktan sonra İzmir'e yerleşerek hayatını serbest yazar olarak sürdürdü. 1980'de *Donumdaki Para* adlı eseri için dava açıldı ve kitabın yayını on iki yıl ya-

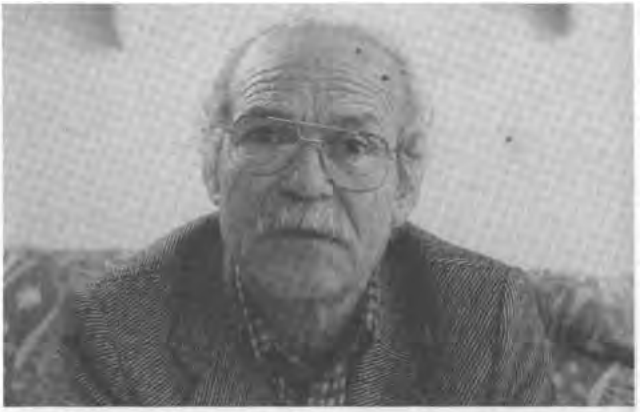
saklandı, aynı yıl *Ekmek Parası* adlı kitabı toplatıldı. 1990'da *Yeniden Doğarız Ölümlerde* adlı oyunu yasaklandı. Türkiye Yazarlar Sendikası, Türkiye PEN Yazarlar Derneği, Dil Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Tiyatro Yazarları Derneği üyesidir.

İlk yazısı *Hür Aydın* gazetesinde çıkmıştı. Daha sonra mizah yazıları *Akbaba* (1964'ten kapanıncaya kadar) dergisinde, diğer yazı ve hikâyeleri *Dönemeç*, *Milliyet Sanat*, *Karşı*, *Akdeniz*, *Kıyı*, *Aykırısanat*, *Yansıma*, *Çivi* gibi dergilerde yayımlandı. *Hür Aydın*, *Demokrat İzmir*, *Yeni Asır*, *Politika*, *Milliyet* ve *Cumhuriyet* gazetelerinin mizah sayfalarında yazmayı sürdürdü. Daha çok İstanbul ve Ankara özel tiyatrolarında *İnsaniyettin* (1972) ve *Kara Düzen* (1974) gibi duygusal oyunları, radyo skeçleri ve mizahi eserleriyle tanındı. Eserlerinde toplumsal çarpıklıklara sınıfsal açıdan bakarak, Anadolu insanının sorunlarını kara mizah yöntemiyle yansıttı. Ancak İzgü, gülmeceden yalnızca güldürmek için değil, ülke gündemindeki sorunları sergilemek için yararlanan bir yazardır. Doğan Hızlan'ın değerlendirmesiyle, *"İzgü'nün sağlam bir hikâye tekniği, konu çeşitlemesi var. Hikâye anlatımındaki yalınlık, Türkçesinin kendine özgülüğü de İzgü'yü iyi bir mizah hikâyecisi olarak değerlendirmemiz için yeterli"*dir.

Üç Halka Yirmibeş romanı Bilge Olgaç tarafından 1986'da hikâyelerinden oluşturulan *Öğretmen* adlı eser 1991'de Kartal Tibet tarafından, *İt Adası* romanı 1992'de Orhan Akdeniz tarafından, *Zıkkımın Kökü* (yazarın yaşamöyküsü) eseri aynı adla 1995'te Memduh Ün tarafından sinema filmlerine uyarlandı. *Halo Dayı* ve *İki Öküz* 1978'de, *İğde Güzeli* 1998'de, *Dilber* romanı ise 2000 yılında TV'ye uyarlandı.

Hıdır Baba hikâyesiyle Akşehir Nasrettin Hoca Derneği 1977 Ulusal Gülmece Öyküsü Yarışması üçüncülüğünü; *Anayasa Hangi Yasa* ile 1977 Milliyet Sanat Dergisi Gülmece Öykü Yarışması ikinciliğini, *Dayak Birincisi* kitabı ile 1977 Nasrettin Hoca Altın Ödülünü, 1978 Bulgaristan Uluslararası Altın Kirpi Ödülünü ve Sviştov Ödülünü, *Donumdaki Para* ile 1978 Türk Dil Kurumu Öykü Ödülünü, *Uçtu Uçtu Ali Uçtu* ile 1979 Uluslararası Masal Ödülü birinciliğini, İstanbul Çocuk Kitapları Fuarı Masal Birincilik Ödülünü ve bütün yapıtlarıyla 1997 İzmir Ödülünü aldı.

"Muzaffer İzgü, öykülerinde toplumumuzda gözlediği çarpıklıkları, öykünün kendine özgü düzeni ve havası içinde bize göstermekte, anımsatmaktadır. Çok yalın bir öykü dili olduğunu biliyoruz. Her öykü, içeriğine uygun

Muzaffer İzgü

MUZAFFER İZGÜ

YEDİ UYURLAR

Yedi arkadaş, yedisi birden yola çıktılar.

Ve onlar arkadaştılar. Ve onların bir de köpekleri var idi. Köpekleri bildiğimiz köpeklerdendi.

Yedisi birden yola çıktılar. Ama ilkin hazırlandılar. Hazırlanırken birbirlerine dediler ki:

"Arkadaşlar, kim ki kimden önce hazırlanır, bir ötekine yardım ede. Onun elinden tuta, azığını torbaya koya, üst başını çıkınlaya... Hazırlanacak bir tek kişi kalsa, ötekiler ona yardım ede, yöresinde fır fır dönе." Böyle dediler, böyle konuştular.

Ve onlar arkadaştılar...

Sözlerinde durdular. Birbirlerine yardım ettiler. Kim ki eli böğründe boş dururken görüldü, öteki onu dürttü ve dedi ki:

"Sözümüz büyüktür. Elini böğründen çek, tut işin ucundan."

Köpeği saymazsak, uzun sürmedi yedi kişinin, hazırlığı. Köpek kendini hazırladı. Bir zoru yoktu onun hazırlanmakla. Onun yiyeceğini yedi arkadaş, sırasıyla taşıyacaklardı. Öyle söz verdiler, öyle konuştular.

Yedi arkadaş, yedisi birden yola çıktılar. Ve onlar arkadaştılar.

Birinin tırnağı sızlasa, ötekinin de sızlar idi. Birinin burnu aksa, ötekinin de akar idi. Ve birbirlerine güvenirler idi. Ama unutabilirler idi. Öyle konuştular.

"Şimdi, dediler, iki kişi bir olacak, öteki kişinin yolluğuna bakacak. Bakacak ki eksiği var mı görecek? Eksiği varsa alay etmeyecek, gülmeyecek... Gülümsemeyecek bile. Karşısındaki alınmasın diye alçak sesle, 'Suyum suyun eksik, ah kim bilir benim de neyim eksik, ama önce seninkini tamamlayalım, sonra benimkine bakalım," diyecek. Böyle sözleştiler, sözlerinde durdular. Bir sabah vakti, "Tamam mıyız?" demediler. İlkin eksiklerine baktılar. Üçünün birer eksiği, birinin iki eksiği çıktı. Öbür üçü tamamdı, iyi hazırlanmışlar idi. Ama iyi hazırlanmalıklarından dolayı gururlanmadılar, ötekilere yukarıdan bakmadılar. Yardımcı elleriyle eksikleri tamamladılar. Eksikleri tamamlarken, sanki kendi eksiklerini tamamlıyorlarmış gibi alçak gönüllü idiler, işte ondan sonra "Tamamız" dediler.

Yedi arkadaş, yedisi birden yola çıktılar. Ve onlar arkadaştılar.

Ve onlar, hemen yola çıkmadılar. Yola çıkmadan önce helâllaştılar. Çünkü onlar helâli haramı biliyorlardı. Birbirlerinden izin istediler, belli bir zaman için kavileştiler. Ve dediler ki, "Helâllaşalım, burada buluşalım. Köpek eşyalarımızın başında dursun." Ve köpeği okşadılar. Yedisi birden dağıldılar.

→

Onlar dağılırlarken yağmur yağıyor idi. Dediler ki: "Yağmur dinince burada olalım. Sonra yola revan olalım." Ve yağmur yağdı, yağdı. Köpek eşyaların başında bekledi. Köpek ıslandı. Ama köpek sadık köpekti, eşyaların yanından hiç ayrılmadı. Çok acıktı, istese torbayı parçalar, içindeki kuru şeyleri yer idi, ama yemedi, sahiplerini bekledi. Köpek yedi kişiyi bekledi. Gök yeri öptü, yer göğü... Şimşekte ayrıldılar.

Gök ikiye yarılır gibi oldu. Koca bir ışık aydınlattı yeryüzünü. Ve ışık öylece kaldı. Yağmur damlaları altın damlası oldu. Gök açıldı. Bulut güldü. Ve köpek acı. Torbalara hiç dokunmadı. Sahiplerini bekledi.

Yedi arkadaş, yedisi birden göründüler, yedi ayrı yönden geldiler. Sanki bir düdükle yola çıkmış, bir düdükle oraya gelmiş idiler. Köpek bile şaşırmış idi bu işe. Kuyruğunu hangisine sallayacağını bilememiş idi. Ve acı acı bağırmış idi.

Ve onlar ilkin köpeğin karnını doyurdular.

Yedi arkadaş, yedisi de ayrı ayrı köpeğin sırtını okşadılar. Köpek iyice doyup gerilende, onlar bağdaş kurup otturdular. Gözleriyle anlaştılar.

Ve gözleri dedi ki:

"Biz helâllaştık, siz helâllaştınız mı?"

El verdik, el aldık, gözü göze saldık, gözlerden helâl, ağızlardan söz aldı. helâldır dediler, her şey helâldır. Varın gidin, yolunuz açık olsun. Gönlünüzü hoş tutun. Biz burada kalırız. Kalırız amma yolunuzu gözleriz. Bir gece, bir de gündüz, ondan sonra alışırız. Geri günler eklenir birbirine. Ve bizler sabırlıyız. Sabrımız büyüktür. Taşan sabrımızı yutkunuruz, baştan sabrederiz. Sabır bizi şişirir. Şiştikçe daha sabırlı oluruz. Çocuklar ve dahi sabırlıdırlar. Onlara sabrı biz öğretiriz.

Ve onlar arkadaştılar. Onlar yedi arkadaştılar.

Yedisinin karısı da böyle mi düşündü, böyle mi helâl verdi, helâl aldı acaba? Yo, ikisininki helâl verdi, helâl aldı. Beşininki beddua ettiler. Kötü kötü söylendiler. Onlar sabretmedi. Onlar kocalarına kötü davrandılar. Kötü kötü baktılar. Artlarından su dökmediler, el etmediler, gönül almadılar, gönül vermediler. Dilleri bir karış idi onların. İçlerinden biri, "Gidişin olsun, gelişin olmasın senin herif dedi. İşte bu kadın eziyeti seviyor idi. Çünkü kendisi eziyet içinde idi. Öteki dört kadın, beddua etmediler, kötü söz etmediler, ama gönülden razı olmadılar. İçlerinden birisi dedi ki, "Bıktım." Amma söz etmedi, acaba neden bıktı, neden bıktığını açık açık söylemedi.

Yedi arkadaş, yedisi birden yola çıktılar.

Ve dahi köpek onların ardında idi.

Köpek mutlu idi.

Yedi arkadaş mutlu idi.

Yedi arkadaşın mutluluğu yüzlerinden belli idi. (...)

(Mehmet Hengirmen / *Türk Öykü Antolojisi II*, 2000)

bir kurgulama ile ortaya konulmuştur. Öykü kişileri de gerçek kişilerdir, bizim kişilerimizdir. Bu kişilerin yaşamı da bizim toplumsal yaşam ortamımızdır. Bu öykülerdeki birçok çarpıklık belki zaman içinde giderilebilir. Bu bir kültür sorunudur elbette. (...)

"İzgü, güzel dilimizin sözcüklerini çok güzel kullanmaktadır. Ama, şu 'olan' sözcüğüne biraz daha az yer vermeli." (Muzaffer Uyguner)

ESERLERİ:

ROMAN: *İlyas Efendi* (1971), *Halo Dayı* (1973), *İki Öküz* (1973, *Kasabanın Yarısı* (1982), *Üç Halka Yirmibeş* (1984), *Zıkkımın Kökü* (1988), *İt Adası* (1992), *Sıpa* (1993), *Dilber* (1995), *Milli Kahraman Matador Mahmut* (1996), *Kaçak Kız* (gençlik romanı, 1997), *İçimde Çiçekler Açınca* (gençlik romanı, 2000), *Bütün Sabahlarım Senin Olsun* (2003).

OYUN: *Gecekondu* (1971), *Gön* (dört kısa oyun, 1971), *İnsaniyettin* (1972), *Kara Düzen* (1974), *Reçetesi Peçete* (1974), *Utanmıyorum Üşüyorum* (1975), *Her Devrin İti* (1975), *Öykülerden Oyunlar* (1978), *Sınırda* ve *Duvar* (1982), *İsrafil'in Düdüğü* (1983), *İcraatın İçinden İnsan Manzaraları* (1990), *Dandini Vatandaş Dandini* (1991), *Bekçi* (1991), *Demokrasi Parkımız* (1992), *Lütfen Kızımla Evlenir misiniz?* (1995), *Demokrasimiz Kaç Para Eder?* (1998), *Herkese Bir Yastık* (2000).

GÜLMECE ÖYKÜSÜ: *Gecekondu* (1970), *Bando Takımı* (1974), *Donumdaki Para* (1975), *Dayak Birincisi* (1979), *Deliye Her Gün Bayram* (1980), *Sen Kim Hovardalık Kim* (1980), *Her Eve Bir Karakol* (1980), *Devlet Babanın Tonton Çocuğu* (1981), *Lüplüp Makinası* (1982), *Çanak Çömlek Patladı* (1983), *Ortadireği Yıkan Ayı* (1984), *İşte Mühür İşte Sen* (1984), *Devletin Malı Deniz* (1986), *Azrail Nasıl Rüşvet Yedi* (1986), *Siz Bilirsiniz Paşam* (1987), *Demokrasimiz Kaç Para Eder* (1988), *Yıl Sıfır Darbe Hazır* (1989), *Bir Namussuz Aranıyor* (1990), *Bizim Ayılar Amerikalıları Çok Sever* (1991), *Bir Mayıs Polis Bayramı* (1992), *Nasıl Noel Baba Oldum* (1993), *Dandini Vatandaş Dandini* (1994), *Ayvayı Yedik* (1995), *Hırsız Köpek* (1997), *Oturaklı Başkan* (1998), *Herkese Bir Yastık* (1999), *Tom Babanın Tombalası* (2000), *Soyma Beni Utanırım* (2002), *Süslü Kızlar* (2000), *Küçük Futbolcu* (2000), *Yıl Sıfır Darbe Hazır* (2000), *Hükümet Çiftetellisi* (2004).

ÇOCUK KİTABI: *Ökkeş Balık Avında* (1968), *Ökkeş Kurt Avında* (1958), *Ökkeş Bahçıvan* (1969), *Ökkeş Kapıcı* (1969), *Ökkeş Lunaparkta* (1970), *Ökkeş Otoparkta* (1970), *Ökkeş Maçta* (1970), *Ökkeş İşportacı* (1970), *Ökkeş Dolmuşçu* (1971), *Ökkeş Denizde* (1971), *Murat'ın Tatili* (1972), *Korkak Kahraman* (1973), *Anneannem Askere Gidiyor* (1973), *Yaşasın Kanal Anneanne* (1973), *Anneannemin Gramofonu* (1973), *Ormandaki Kulübe* (1973), *Anneannemin Apartman Kuzusu* (1974), *Anneannemin Erikli Bahçesi* (1974), *Makasçının Oğlu* (1976), *Kahraman Panter* (1976), *Ali'nin Bisikleti* (1978), *Kara Pamuk* (1978), *Uçtu Uçtu Ali Uçtu* (1979; İstanbul Çocuk Kitapları Fuarı Masal Birincilik Ödülü), *Ekmek Parası* (1979), *Kardelen* (1979), *Arıcık* (1979), *Pazar Kuşları* (1979), *Bülbül Düdük* (1980), *Çizmeli Osman* (1980), *Yumurtadan Çıkan Öğretmen* (1981), *Karlı Yollarda* (1982), *Güldüren Uçurtma* (1983), *Kuşadalı Metin Kaptan* (1985), *Küçük Arı Büyük Ayı* (1989), *Al Yanaklı Hasan* (1989), *Kabakçı Amca* (1989), *Çıngıraklı Çoban* (1989), *Can Dayım* (1990), *Duyduk Duymadık Demeyin* (1990), *Süpermen İstanbul'a Düştü* (1990), *Nasıl Şarlo Oldum* (1990), *Ufağım Ama En Büyük Benim* (1990), *Konuşan Kedi* (1990), *Dedemin Bisikleti* (1990), *Bulutlara Simit Satan Çocuk* (1990), *Kurt Korkusu* (1990), *Altı Sepet Tek Bıyık* (1990), *Uzay Karpuzu* (1991), *Kiraz Kız* (1991), *Yedi Renkli Saat* (1991), *Hokus Pokus* (1992), *Uzay Dolmuşu Kalkıyor* (1994), *Okula Giden Robot* (1994), *Bisikletim Vız Vız* (1995), *Kızılderili Çocuklar* (1995), *Sarı Şapkalı Kardan Adam* (1995), *Eşeğin Türküsü* (1995), *Kuklacı Çocuklar* (1995), *Konuşan Balon* (1995), *Armutçu Ayı* (1995), *Kahraman Kuçu* (1995), *Yusuf'un Treni* (1995), *Uçan Eşek* (1995), *Anneannem Gelin Oldu* (1997), *Anneannem Cankurtaran* (1997), *Anneannem Dans Kraliçesi* (1997), *Yaşasın Anneannespor* (1997), *Anneannemin Bebeği* (1997), *Şarkıcı Kuşlar* (2002), *Anneannemin Konuk Kedisi* (2002).

HAKKINDA: Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1974),

MUZAFFER İZGÜ'DEN YENİ MİZAH ÖYKÜLERİ

'HERKESE BİR YASTIK' GEREKİYOR

Muzaffer Uygunер

Güldürüp düşündüren ustamız Muzaffer İzgü, 25 yeni öyküsünü Herkese Bir Yastık adlı kitabı ile bizlere sunmuş bulunuyor. Bu öykülerde de bizi güldürmeye yöneliyor ise de daha çok düşündürtüyor.

Kitaba adım veren "Herkese Bir Yastık" öyküsünde, öykü kişisinin yolu Efes'in bitişiğindeki Yedi Uyurların mağarasına düşmüştür. Yedi uyurlardan biri olan Mekselina ile konuşmaya başlar orada. Mekselina birçok sorular sorar. Ülkenin başında kim vardır, durumları nasıldır gibi ülkemizle ilgili birçok soru. Yolcu da yanıtlar bu soruları, Mekselina da uyuyan öteki arkadaşlarına bilgi verir, ama, onlar uykularından uyanmazlar. Mekselina, sonunda, "Demek öyle ha, vereceksiniz oyunuzu, bu böyle gidecek?" diye sorar. Sonra da uyumakta olan arkadaşlarına seslenir. "Kalkın da altmış beş milyon uyurları bakın." Gitmek üzere olan yolcunun ardından da "Hakiki uyurlar nereye gidiyorsun?' Dur, diyeceklerimiz var!" diye seslenirler. İzgü, böylece uyur durumda olan vatandaşlarının her biri için bir yastık gerektiğini düşler.

"Pinokyo" öyküsü de toplumsal yaşantımızdaki bir başka duruma ışık tutmaktadır. Bilindiği gibi Pinokyo bir masal kişisidir, ama, burada canlanır ve birçok konuda insanca yol gösterir. Falda erken seçim çıkması, ülkemizdeki siyasal bir hastalığın ortaya konulmasıdır.

"Mapusane Çeşmesi", günlük gibi yazılmış olup hapishanelerdeki yaşantıyı ortaya koymaktadır. Toplumu yıllardır meşgul eden Susurluk olayı da "Susurluk Olayı Çözümlenecek" adlı öyküde ele alınıştır. Elbet çözümlenecek bir gün. "Yani şu insanlar da.. Bu denli acelesi olmanın ne anlamı var ki? Öyle bir günde iki günde sonuçlandırılacak bir olaymış gibi sanki, durmadan 'Çözün de çözün, bulun da bulun' diyorlar" İzgü, bu konudaki durumu da öyküsünde ele alınmıştır. "Öcücü Başı" öyküsünde, olmadık olayları ortaya koyarak insanları ürkütüye sürükleyen kişilerin hareketlerini eleştirmektedir. Son aylarda deprem olacak diye insanları ürkütülere sürükleyen bazı kişileri öyküsüdür bu. "İncirlik" öyküsü, zengin bir kişinin, çocuklarının karşı koymasına karşın büyük incir bahçesini kullanmak ve incirleri değerlendirmek için kullanacak birine bağışlamasıdır. Bu incir bahçesi elbette burada bir imgedir ve asıl olan İncirlik üssünün durumudur. Zaten öyküde de incir bahçesi incir üretimi yerine başka amaçla kullanılmaya yönelmiştir. İzgü, önemli bir olguyu böylece bize anımsatmaktadır.

Neler de neler İzgü, hep toplumsal olgulara yöneliktir bu öykülerinde de. "Doymaz Çetesi", toplumdaki sayısız çetelerden birinin ve yaşlıların bile geçim için çete kurmalarının öyküsüdür. Devletin çetelere yardım yaptığı dedikoduları da burada ele alınmıştır. "Pis Hırsız" da devletin parasını çalan ile bir başka hırsızın bir adliyede çocuklarca değerlendirilmesinin öyküsüdür. Çocuklar, devletin parasını çalan kişinin yüzünden hırsız olmadığı görünüşünü edinmişlerdir. "İyi Tatiller" öyküsünde tatil bolluğundan yakınılmaktadır. Bugünkü tatiller yetmiyormuş gibi daha pek çok bahaneler uydurularak tatiller yapılmasına verilen karar bu öyküde ele alınmıştır. "Öteki Dünya"- bir otomobil kazasında ölen iki kişinin öteye giderken düşsel konuşmalarından oluşmakta ve kazanın nasıl hiçten yapıldığının durumunu ortaya koymaktadır. "Sünnet Düğünü" şaşalı sünnetlerin öyküsüdür ve bu konudaki bazı kötü durumları bize anımsatmaktadır. "Sula Beni", piknik rezaletinin öyküsüdür. Kır yaşamında rahat nefes alarak yenecek bir yemek için gidilen piknikte tabancaların patlatılması gibi olumsuz durumlar da bu öyküde ortaya konulmuştur. "Maganda Olmak Çok Zor" da magandalığın ne olduğunu ve toplumdaki görüntüsü öyküleştirilmiştir. "Ne zor be maganda olmak! Düşünceksin, zehir yeşili pantolonla hangi renk ceket gider? Kolay mı o koyu kahveyi bulmak? O boncuk mavisi gömleği arayıp bulmak, en alta mor çorabı uydurmak dünyanın en zor işi. Yanları sarı, ortası beyaz ayakkabıyı ya özel olarak diktireceksin ya da ayakkabıcı ayakkabıcı gezeceksin. Ya o küçücük aynalı gözlük?". Böyle giyineceksin ki maganda olasın. Daha neler de neler. Sonra da toplumun içine çıkıp bazı hareketler yapacaksın... "Cep Telefonu", son yıllarda ilkokul çocuklarının eline kadar düşen cep telefonu sorunun aile içinde yarattıklarını ortaya koymaktadır. Çocuğuna cep telefonu almayı düşünenler bu öyküdeki durumu gözden ırak tutmamalıdır.

"Kahraman Başkan", seçildikten sonra büyük planlar kuran bir belediye başkanının öyküsüdür. Televizyon ekiplerini toplayıp ilgilileri harekete geçirmek üzere girişimde bulunması, ağaca çıkıp ilgi toplaması olağan olaylardan değil mi? Ama, hükümet verdiği sözü yerine getirmiş ama daha sonraki belediye başkanlarının aynı hararetine boş vermiş. "Hafize ve Pakize" de başka bir olanak yaratma öyküsü. Belediye başkanı alanlara heykeller diktirmekte, halk buna karşı çıkmakta ama sonunda bir yabancı kent ile kardeş kent ilan edilince yüzler gülmektedir. Hafize ile Pakize heykeli kente büyük olanaklar sağlamıştır. "Üstgeçit" öyküsü de toplumsal bir yaramızı ortaya koymaktadır. Viagra ile ilgili iki öykü var kitapta. Viagra gibi kullanılması gereken yiyeceklerin de tartışmalı durumu ele alınmış. "Yerli Viagra"da ise sahte viagra yapıp satan bir kişinin durumu üzerinde durulmuştur. Toplumun ne kadar bilinçsiz olduğu bu konuyu işleyen bu öykülerde de belirtilmiştir. (...)

Sonuç olarak

Muzaffer İzgü, bu öykülerinde toplumumuzda gözlediği çarpıklıkları, öykünün kendine özgü düzeni ve havası içinde bize göstermekte, anımsatmaktadır. Çok yalın bir öykü dili olduğunu biliyoruz. Her öykü, içeriğine uygun bir kurgulama ile ortaya konulmuştur. Öykü kişileri de gerçek kişilerdir, bizim kişilerimizdir. Bu kişilerin yaşamı da bizim toplumsal yaşam ortamımızdır. Bu öykülerdeki birçok çarpıklık belki zaman içinde giderilebilir. Bu bir kültür sorunudur elbette. Sözgelimi, Alman ailesini konuk yapacak ya da bazı giderlere katılacak Türk ailesi elbette yadırganmalıdır. Kıyırık kişilerin en kıyırık durumlarında televizyoncuların işbaşında olması da bir gerçek gibi görüyor bana. Ağaca çıkıp intihar edeceğini söyleyen belediye başkanının durumu da, toplumdaki birçok görüntünün bir başka yansımasıdır.

İzgü, güzel dilimizin sözcüklerini çok güzel kullanmaktadır. Ama, şu "ahin" sözcüğüne biraz daha az yer vermeli. "Bedenimi sımsıkı örten Almanya'dan aldığım motosiklet tulumunu da giydim üzerime" yerine, bana göre, "Almanya'dan aldığım, bedenimi sımsıkı örten motosiklet tulumu..." demeliydi. (s.7).

(*Cumhuriyet Kitap*, 2.3.2000)

Muzaffer İzgü

TDE Ansiklopedisi (1977), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Agâh Özgüç / Türk Filmleri Sözlüğü II-III (1992), Muzaffer Uyguner / Muzaffer İzgü (1994), Hikmet Çetinkaya / Çağımın Tanığı Üç Yazar: Hıfsı Veldet Velidedeoğlu-Muzaffer İzgü-Samim Kocagöz (1995), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 6.8.1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Muzaffer Uyguner / Muzaffer İzgü'den Yeni Mizah Öyküleri (Cumhuriyet Kitap, 2.3.2000) İçimde Çiçekler Açınca (Cumhuriyet Kitap, 3.8.2000), Tom Baba'nın Tombalası (14.12.2000), Vedat Yazıcı / Martıya Mektuplar (2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Doğan Hızlan / Müzaffer İzgü Dalya Dedi (Hürriyet, 19.10.2002), Hidayet Karakuş / O Göbek Hoplatmak İçin Yazmıyor (Varlık, Ocak 2003).

İZGÜ, Sevin

Çocuk edebiyatçısı. 1961, Aydın doğumlu. İlk ve ortaöğreniminden sonra, 1979 yılında Buca Eğitim Fakültesi Müzik Bölümünde bir yıl okudu. 1984 yılında Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünü bitirdi. 1989 yılına dek *Cumhuriyet* gazetesinde çalıştı. Çeşitli radyo oyunları, TRT Ankara ve İstanbul radyolarında seslendirildi.

ESERLERİ (Çocuk Öyküsü):

Sirk Gitti Biz Kaldık (1998), *Simitçilerle Boyacıların Maçı* (1998), *Hoş Geldiniz Uzaylılar* (1998), *Ben Galatasaraylıyım* (2002), *Ben Fenerbahçeliyim* (2002), *Ben Beşiktaşlıyım* (2002), *Ben Trabzonsporluyum* (2002), *Dev Adamlar* (2003), *Dans Eden Mutlu Filler* (2003).

İZMİR, M. Ali

Gazeteci-yazar. 1976, Batman doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini burada gördü. 1998'de Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesinden mezun oldu. 1998-2000 yılları arasında *Yeni Şafak* gazetesinde daha sonra *Gerçek Hayat* dergisinde araştırmacı-gazeteci olarak çalıştı.

"Haksızlığa karşı baş kaldırıp, coğrafyamın vahşi dağlarında o yandan bu yana gezinen, uğruna savaştığı namusu, onuru için bölgedeki feodallere karşı gelen ve ne yazık ki, feodallerin yanındaki devlet güçlerini de karşısına almak zorunda kalan bir Koçero... Onunla hiçbir zaman tanışamadım. Kitabında tanımayı düşündüğüm bu yiğidin yanına sokulmuş, dünyasına girmiş ve o dönemlerde benim kafamdan geçen soruları kendi diliyle anlatan Mehmet Ali İzmir'i okuyun. Okuyun ve kendinizi benim coğrafyamın kekikler, içkınlar, bıttımlarla dolu dağlarını, o dağların eteklerindeki yaşamı içinize iyice çekin." (Coşkun Aral)

ESERLERİ:

Yeni Dünya Dizaynı (2003), *Son Eşkıya Koçero* (2004).

İZMİRÎ (Mevlâna Mehmed)

İslâm bilgini (D. ?, Kırşehir - Ö. 1751). Tam adı Mevlâna Mehmed b. Veli b. Resûl. "Mir'ât Muhaşşisi" unvanıyla şöhret buldu. İzmiri lakabı, uzun yıllar İzmir'de yaşamış olmasından dolayıdır. İlköğrenimini memleketinde aldıktan sonra İstanbul'a gitti. Çeşitli bilginlerden ders okuyup icazet (diploma) aldı. Yapılan bir davet üzerine İzmir'e giderek burada ders okuttu. Bir müddet sonra, derin ilmî bilgisi dolayısıyla kendisine müftülük görevi verildi. Ömrünün sonuna kadar İzmir'de müderrislik, müftülük yaparak ve eserlerini yazarak yaşadı

ESERLERİ:

Kadı Beyzavî Tefsirine Hâşiye, Mir'ât Hâşiyesi, Hizbü'n-Nasr Şerhi Celîlü'l-Kadr, Eşbah Şerhi, Delâilü'l-Hayrât Şerhi, Zübde-i İlm-i Kelâm, Zuhru'l-Müteehhilîn, Mesâil-i Hilâfiyât, Hidâyetü'l-Hikmet Hâşiyesi, Fenârî Hâşiyesi, İmtihânü'l-Ezkiyâ Hâşiyesi, Risâle-i Birgivî Şerhi, Şerhü Akâid-i Cedîd, Şemâil-i Tirmizî Şerhine Hâşiye, Muhtasarü'l-Müntehâ Şerhi, Lübbü'l-Lübâb Şerhi Hâşiyesi, Muhtasaru İbn Hâcib Şerhine Hâşiye.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

İZMİRLİ, İsmail Hakkı

Bkz. İSMAİL HAKKI İZMİRLİ

İZMİRLİ, Mübeccel

Şair ve öykü yazarı (D. 22 Mayıs 1934, Çorlu / Tekirdağ - Ö. 10 Temmuz 1982, İstanbul). Kadıköy 6. İlkokul ve Çapa Kız Ortaokulunu bitirdikten (1947) sonra lise öğrenimini özel dersler alarak sürdürmeye çalıştıysa da sağlık nedeniyle bitiremedi. Sekreter, memur, reklâm filmlerinde dublajcı olarak çalıştı. *Tercüman*, *Yeni İstanbul*, *Milliyet* gazeteleri ile Milliyet Yayınlarında düzeltmenlik ve redaktörlük, *Yelken* ve *Çatı* (Bursa) dergilerinde yöneticilik yaptı. Birkaç arkadaşıyla *Otağ* dergisini (1963-64, 15 sayı) çıkardı, Otağ Yayınlarını yönetti. Kanlıca Mezarlığında toprağa verilmiştir.

Şiirleri, 1955 yılından itibaren *Aksekililer* gazetesi ile *Çatı* ve *Yelken* (yönetmen, 1966-69), *Medeniyet*, *Kıyı*, *Sanat Yaprakları*, *Varlık*, *Çağrı*, *Çağdaş*, *Ilgaz*, *Sorun*, *Ataç* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı.

"Sabah Geçidi, Korku, Ölü Yargıçlar, Sodom-Gomore, Gecenin Not Defterinden, Ayrıkotu'ndaki Soyutlamalar, şiirin daha duygusal, ürperti veren evrenini de duyurur. (...) Bu hikâyelerde görüntü vermekten çok, kişinin öznel duygulanımlarını vermeyi seçmektedir İzmirli. İşlemek, çözümlemek zorunluluğu duyduğu sorunların çokluğu, İzmirli'nin anlatımını zaman zaman savruklaştırmaktadır. Gerçekte akıcı bir anlatımı vardır yazarın. Ama bu

Mübeccel İzmirli

anlatım duru değildir (...) Kadın yazarlarımız arasında, kadın'ın evrensel bunalımını yansıtması yönünden Mübeccel İzmirli'nin hikâyeleri ilginçtir. 'Sabah Geçidi' bir yönden İzmirli'nin söylemek istediklerinin topluca görünümüdür. İyi de bir başlangıçtır bu. Bu hikâyelerde insanın yabancılığının, başkaldırışının nedenlerini bir arama söz konusudur. (...) Yürek parçalayıcı bir son zaman yaşamış İzmirli. Sindirim sistemindeki ciddi bir rahatsızlıkla günlerce hastahanede yattığı gibi, psikolojik tedavi de görmüş. Acılar, yanılsamalar, maddi yoksunluklar içinde tamamlamış ömrünü. Son yıllarında Sosyal Sigortalar Kurumundan, o da yoğun çabalar sayesinde bağlanan aylıkla iktifa etmiş." (Ömer Lekesiz)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gök Katında Kaza* (1963).

ÖYKÜ: *Sabah Geçidi* (1967).

ÇOCUK KİTABI: *Ay Kız ile Gün Oğlan.*

HAKKINDA: Varlık Yıllığı 1963, Varlık Yıllığı 1969, Bedihan Tamsöz / Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler (1994, s. 87), İsmet Kemal Karadayı / "Gök Katında Kaza"ya Uğrayan "Bir Yaz Gecesi Rüyası" Gibidir Mübeccel - Halim Uğurlu /

Mübeccel İzmirli - Osman Serhat Erkekli / Mübeccel İzmirli Unutulmadı (Türk Dili Dergisi, Mübeccel İzmirli Bölümü, sayı: 80, Eylül-Ekim 2000), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 4 (2001), Ömer Lekesiz / Mübeccel İzmirli'yi Aramak (Hece dergisi, Ocak 1999).

İZNİKÎ (Ali Çelebi b. Hüsrev)

Mutasavvıf-şair (D. ?, İznik / Bursa – Ö. ?). Bayramî Melâmîlerinden ve Şeyh Edebali neslindendir. Zcamet memurluğu yaparak Belgrad ve çevresindeki seferlere katıldı. Sonra İznik'e dönerek ilim öğrenmeye devam etti. III. Mehmed zamanında İstanbul'a geldi ve Sütlüce'ye yerleşti. Tefsir, kelâm, hikmet ve kimya ilimlerinde derin bilgi sahibiydi. Bu ilimlerdeki derinliği sebebiyle bilginler arasında

MÜBECCEL İZMİRLİ

KOKU

Arkadaşı, yüzünün türkek kararsızlığına bir daha eğildi. Ve sonra kitabın 16 ncı sayfasından bir bölümün 3 üncü satırına parmağını basarak "oku!" dedi: "Kadının bir en yüce söz veriş gibi sevilmesi ve kutlanması gerekmektedir. Bu, yerine getirildikten sonra da tutulan bir söz veriştir. Kadının seçilmesi ve yalnız bir tek yaratık için geçerli olan imi alması, ruh ve vücut arasındaki sözde ayrılığın anlamsızlığını ortaya koymaya yeter. Bu dereceye ulaşıldığında vücut aşkının ruh aşkıyla tek bir gerçek haline girdiği apaçıktır. İki varlığın birbirini isteyişi, ruhsal ve organsal birliği yaratacak kadar güçlü olmalıdır. Böyle bir birliğin gerçekleşmesi çeşitli engellerle karşılaşabilir. Ama, biz bu aşkı aramaya lâyıksak, yâni böyle bir aşk kavramını herhangi bir sebeple veya kızgınlık yüzünden de olsa kökünden kurutmamışsak ona karşı duyduğumuz susuzluğa hayatın hiçbir gereği engel olamaz..."

Arkadaşının, bu satırları ona niçin gösterdiğini, kelimelerin üzerine hâlâ hece hece basa basa, aynı deyişleri kendisiyle birlikte niçin tek tek yüksek sesle okuduğunu bilmiyordu. İnce bir tir şaşkınlıkla, kızarıp sessizce gülümsedi. Hâlâ utanabildiği için de üstelik sinirleniyordu. Okuduklarına bir daha eğilmek isterken, henüz sayfaları açılmamış halde, kitabın bir eşinin de kendi kitaplığında bulunduğunu hatırladı. Ve o güçle cevapladı dostunu, aynı vurguyla kelimelerin üzerine basarak: "Eve gidince tekrar okurum hem. Bu konuyu bundan böyle biraz da olması gerektiği gibi, yani kitapların yazdığı ve senin istediğin gibi düşünebileceğimi sanmıyorum." dedi. Sonra susar susmaz, hem hiç de ilgili olmadığı halde ve bir anlamsız sıkıntılı tedirginlik içinde sabahki yıldız falı aklına geldi. Geldi ve safiğma bir daha sessizce gülümsedi. Ondört yaşındaki kızlar gibi gazetelerin yıldız fallarına sarılmak bir ile. Bir bu eksikti. Niçin olmasın ama? Kitapta okuduklarının yıldız falıyla ilgisi niçin olmasın? Tedirginliği hiç de anlamsız değil belki. İnsan büyük umutsuzluklarda, büyük boşluklarda, büyük kararsızlıklarda mı tedirgin olur sadece? Ansızın gelen mutluluklar, büyük gürültülerle geliyor, derin telâş ve şaşkınlıklarla yaşanıyorsa ve bütün bunlar olurken mutluluk kendinden emin ve kararlıysa, yeni bir düzen dolayısiyle bir değişim getiriyordur birlikte her şeyden önce. Doğal olarak bir de tedirginlik getirecek yanısıra. O yüzden... Burada birdenbire durdu. Biraz daha gerilere uzandı, kaydı öylece; odanın kapıya daha yakın noktasında üç gün önce geçen olayın hâlâ havada kalan, taşlarda gezinen gerçeği üstünde durdu, dondu. Ses hâlâ boşlukta açılıp yükselir gibi, direnir gibi, yalvarır, ya da buyruk verir gibi ürperiyordu:

"Allahısmarladık demeyeceğim, çünkü bu bir veda değil, çünkü yine sana döneceğim. Dönmek üzere gideceğim, kişiliğinde benim gerçek bir değişime girdiğimi düşün. Yani sevdiğime, düşünemiyeceğin kadar çok istediğime, sana ve artık seninle ilgili bir belli gerçeğe ve bu gerçeğin getireceği sana ait olmak istediğime inan. O içine kapalı sessiz, kendini gürültüsüzce anlatan, öylece söylüyen dünyanı seviyorum senin. Yumuşaklığını ve sıcaklığını seviyorum. Şakaklarının ince tüylerinden öpmeyi, en güç anlarında ağzının kenarında beliren o hem çaresiz, hem müzip çizgiden öpmeyi seviyorum. Dizlerinin, parmaklarının, çıplak küçük ayaklarının sinirli oynayışlarını, O KUTSAL SICAKLIK içindeki çocuksu korkularını, bütün o türkek telâşlarını ve... en tatlı utanmalarını seviyorum. Bir ıslaklığım var severken, onu... Sonra sokuluşunu seviyorum, ince ve kadın. Nasıl gidiyorsam öyle, belki de çok daha sıcak, daha dolu seninle ve bir sınırsız özlemle döneceğim. Ama sen bu süre içinde geçecek yaşamını, yine de bir başkasıyle bölüşmek istersen..., özgürsün. Bana sadece yaz, habersiz olmasın, hepsini anlat, bilmeyi isterim. Sonra da anlar ve susarım. Yine de kendimi unutturmamak için sana rahat vermiyeceğim. Mektuplarının bir tekine cevap vermesen bile yazacağım. İyi günler küçük AYI'm benim... Çok iyi günler... Senin için en iyisi... İyi,... gün... iyi, iyi... Kollarının arasında korkunç bir dönüşle havada buldu kendini. Omuzbaşlarına acıyla batan parmakların yargısında böyle ne kadar döndüğünü unuturken şakakları, yüzü, boynu, kıpkırmızı yangın... Dudaklarının değdiği yerlerde rüzgâr esiyor Güneyden. Kıyamet günü sanki. Kurallar çiğnenmeli mi? Kurallar... Ne yani, ne?... Kapıya en yakın koltuğa düştü kollarından. Sonra kapının tez elden ve ustalıkla kapanışı... Bileklerinden ne kadar da aktıyordu gözyaşları, ne kadar. O ince, inatçı küçük hıçkırık geç saatlere dek zorladı durdu boğazını. Çok sonra acıyan yerlerine bakmayı akıl edip yakasını açtığında, çukurluğu benüz düzelmemiş küçük, kırmızı lekeleri gördü omuzbaşlarında. Sinirli parmak uçlarının buğuran izleri... Tutkuyla gömüldüğü parmak uçlarının... dudaklarının uzanabildiği yere kadar eğilip her birini teker teker, ıslak kirpiklerini değdire değdire öptü. Kaybolmalarından, her geçen günle renklerinin kahverengiye, kirli sarıya, beyaza yokluğa dönmelerinden korkarak... İyice örttü giysisinin yaka ve kollarını saklanır gibi. Ve bu arada kumaşa sinmiş güçlü, harikulâde erkek kokusunu duydu. Sıcak havada sımsıkı göğsüne bastırır, orada soluğunu keser gibi, nefes aldırmadan sıkarken, ince ince sızan teri geçmiş olmalı. Bir daha geri dönünceye kadar bu giysinin hiç su yüzü görmiyeceğini bildi. Evet, bütün ayrılıklar gibi bir ayrılık, bütün gitmeler gibi bir gidişti işte. Bütün o gösteriler, sözler, istekler, sıcaklıklar da, her ayrılık ânının kimbilir kaç milyon kez, birkaç ilmekle bir halkaya rastgele tutturulan bağlantı eylemiydi. İnsan sahiden düğüm atıp atmadığını farketmiyordu bile sonradan. Öylesine kolay oluyordu çözülmeler çünkü. Amma yine de tam o noktada ve o sürenin henüz esintili, hüzün dolu heyecanı içinde her şey o denli anlamlı ve kutsaldı ki, sonradan artık hiç de böyle olmayacağını bile bile, ilk ihanetin kendinden geleceğini bile bile, kişi yine de o ânın güzelliğine sonsuz bir mutluluk umudu gibi ilk ve son kez sarılmak istiyordu. Bu öyküdeki gitmenin acısı da, bir gönül serüvenini bu türlü yaşıyan ve duyan başkalarımınkinden ayrı olmamalıydı kesinlikle. Kendine ilişkin olanı, kendi yaşadığını özge sanmak ölçüsünde budala bir sanı olabilir mi? Ancak bu kez geriye, yalnızca bu olaya özgü bir fark, ötekilerden ayrı anlamda bir görüntünün düşünce ve gerçek tortusu kahyordu ki, önemli olan ve onu düşündüren de sadece buydu, bu... (...)

(*Sabah Geçidi*, 1967)

"Müellif-i Cedid" unvanıyla anıldı. Bayramî Melâmîlerinin ünlü şeyhlerinden İdris-i Muhtefî adıyla ünlü Turhallı Hoca Ali er-Rumî'nin öğrencisidir. Aziz Mahmud Hüdâi ile mektuplaştı ve bu zat aracılığıyla Celveti tarikatına da girdi. Mezarı İstanbul'da Eyüp Sultan Türbesindedir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Divânü'l-Hikmet.*

TASAVVUF: *Cevâhirü'l-Esrâr, Semerâtü'l-İrşâd, Dürerü'l-Envâr fî Esrâri'l-i Ehcâr, ed-Dürretü'l-Beyzâ fî İksîri'l-Ahmer, Mukaddimetü'l-Vâsıl, Keşfü'l-Esrâr ve Hektü'l-Estâr, es Sırru'r-Rabbânî fi'l-Cismânî ve'r-Ruhânî, Tavâliu'l-Büdûr fî Şerhi'ş-Şüzûr, Dürretü'l-Gavvâs fî Esrâri'l-Havâss, Tervîhü'l-Ervâh fî Esrâri'l-Miftah, Risâle-i Kazâ ve Kader, Mefâtihü'l-Künûz fî Halli'r-Rumûz, Envâru't-terkîb, el Levâyih fî Esrâri Hurûfi'l-Fevâtih, el-Müntehâb fî Sınâati'z-Zeheb, Şerh i Kasîde-i Sâlûkiyye, Divaân-ı İkâr, Mecmûa-yı Mücerrebât, Miftâhü'l-Hikmet, Hacer-i Selâse, Aşretü Ebvâb, el Misbâh fî İlmi Esrâri'l-Miftâh, Kitâbu Dekâyiki'l-Mîzân fî Mekâdiri'l-Evzân, Kitâbu Envâri'd-dürer fî İbâhi'l-Hacer, Kitâbi Levh-i Zehebi'l-Esrâr fî Maârifi'l-Ahcar, Kitâbü'l-Müntehab fi'l-İksîr, Dürretü'd-Dürer ve Tuhfetü'l-Gurer.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

İZZEDDİN AHMED EFENDİ

Mutasavvıf-şair (D. ?, Bursa – Ö. 1739, İstanbul). Şiirlerinde İzzi mahlasını kullandı. Kadiri şeyhlerinden. Zahiri ilimleri *Nusûs* şârihi (açıklamacı) Malkoç Mustafa Efendi'den öğrendi. Tasavvufta babasından icazet (yeterlilik) alarak Bursa'da İncirli Eşrefiye Dergâhında şeyhlik yaptı. İstanbul'da misafir olarak oturduktan bir sırada öldü ve Tophane'deki Kadirîhânesine defnedildi. Menkıbeleri öğrencilerinden Tennûrizâde Mustafa Efendi tarafından yazılan *Hediyyetü'l-Fukara*'da anlatıldı.

ESERLERİ:

Ensü'l-Cinân (tefsir, 4 cilt), *Muşevvikü'l-Uşşâk.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

İZZET ALİ PAŞA

Divan şairi, hattat (D. 1692, İstanbul - Ö. 1734, Revan). Asıl adı Ali, mahlası İzzet'tir. Lale devrinde yaşadı. Şair Nedim'in dostlarındandı. Çeşitli mektupçuluk görevlerinde bulunduktan sonra vezirlik rütbesinde Sadaret Kaymakamı oldu. Ordu komutanı olarak katıldığı şark seferi sırasında Revan'da öldü. Nedim'in etkisinde şiir yazmış olmasına rağmen, Nedim'in de onun şiirlerine nazire yazmış olması, onun da başarılı bir şair olduğuna kanıt olarak gösterilir. *Divan*'ı basılmadı. İzzet Ali Paşa, aynı zamanda döneminin ünlü hattatları arasındaydı.

ESERLERİ:

Divan, Tarih-i Ayni'den Mütercem Bir Parça, Nigarname.

HAKKINDA: Salim Aydüz / Lale Devrinde Yapılan İlmi Faaliyetler (Divan ilmi Araştırmalar (sayı: 3, 1997), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Nurettin Albayrak / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 23, 2001).

İZZET MOLLA (Keçecizade)

Divan şairi (D. 1786, İstanbul - Ö. 1829, Sivas). Asıl adı Mehmed İzzet'tir. I. Abdülhamid'in kazaskerlerinden Keçecizade lakabıyla tanınan Salih Efendi'nin oğludur. On üç yaşında babasını yitirdi, enişteleri Esad Bey ve Kazasker Moralızade Hamid Efendi'nin himayesinde yetişti. Sıkıntı içinde öğrenim gördükten sonra müderrislik diploması aldı. Yakın arkadaşı şair Nihad Bey'den nakledilen rivayete göre eli açık, içki ve eğlenceye düşkün bir kişi olması nedeniyle müderrislikten çıkartıldı. Bunun üzerine intihara teşebbüs ettiyse de bir raslantı sonucu kurtuldu. Saray kethüdası Halet Efendi ile tanıştırıldı ve ondan himaye gördü. Şeyhülislâm Sâlihzade Es'ad Efendi aracılığıyla 1809'da müfettiş olarak Bursa'ya gönderildi, Galata Kadılığı görevine (1820) getirildi.

Halet Efendi sürgüne gönderilince İzzet Molla da Keşan'a sürüldü ve orada öldürüldü. Bir rivayete göre de Halet Efendi'yi övüp düşmanlarını yerdiği için, onun ölümünden beş ay sonra Keşan'a sürüldü (1823). Bir yıl sonra bağışlanarak İstanbul'a döndü. *Mihnetkeşan* (1822) adlı eserinde Keşan'a sürülüşü ve orada başından geçenleri anlattı. Affedilerek

İzzet Molla (Keçecizade)

Mekke Kadılığı (1825) ve Haremeyn Müfettişliğine atandı (1826). 1827 yılında yerel yönetimlerin giderleri için halktan yapılan tahsilatı kontrol etmekle görevlendirildi. Rus savaşına karşı olduğunu belirten bir yazıyı Sultan II. Mahmud'a ulaştırdığı için 1828 yılında Sivas'a sürüldü. Haklı çıktığı anlaşılınca bağışlandığını bildiren bir ferman hazırlanarak Sivas'a gönderilmişse de İzzet Molla bu haberi almadan öldü. Kemikleri 1916'da İstanbul'a getirilerek Canbaziyye Mahallesi'nde Mustafa Bey Mescidinin avlusunda babasının yanına gömüldü. Merzifonlu Kara Mustafa Paşanın soyundan Hibetullah Hanım'la evlendi. Bu evlilikten Fuad (Sadrazam Mehmed Fuad Paşa), Reşad, Murad ve Sedad adlı dört oğulu dünyaya geldi.

Mihnetkeşân'da kendisini uzun boylu, seyrek sakallı ve dünyada benzeri bulunmayan bir adam olarak anlattı. Yenikapı Mevlevihanesi şeyhlerinden Nasır Dede'ye bağlanarak Mevlevilikyoluna girmişti. İki divanda topladığı şiirlerinde gösterdiği ustalıkla Divan şiirinin son üstadı sayıldı. Tasavvufi bir mesnevi olan *Gülşen-i Aşk* (1948) adlı eserini Şeyh Galib'in *Hüsn-ü Aşk*'ına nazire olarak yazdı.

İZZET MOLLA (Keçecizâde)

MÜSTEZAT GAZEL

Bülbül yetişir bağrımı hûn etti figanın
Zapteyle dehânın
Hançer gibi deldi yüreğim tîğ-i zebânın
Tesîr-i lisânın
Âh etse nola bülbül-ü dil meşhedim üzre
Tâ mahşer olunca
Çok çekti gam-ı hârını gülzâr-ı cihânın
Bu bağ-ı fenânın
İzzet ne şeker çiğnedi tûti gibi, bilmem
Açmış yeni bir söz
Reşk ile sulandı yine ağzı şuârânın
Sınf-ı husemânın

İZZET MOLLA (Keçecizade)

KIT'A

Şu kısa kolumuzu etmemiş Allah uzun
Menbâ-ı lütfunu yoksa elimizle kaparız
Bize etsin mi Huda âb-ı hayât yardımını
Hızrı bulsak o karanlıkta külâhın kaparız

BEYİT

Bir gelen bir dahi gelmez baksana ey dehr-i dûn
Böyle takdîr eylemez mihmânı sâhib-hâneler

MISRA

Tâlihî yâr olanın yârî bakar yöresine

Ayrıca *Bahar-ı Efkâr* (1839), *Hâzân-ı Asâr* (1841) adlarıyla basılan bir divanı vardır. Fuad Köprülü onu "Klasik nazmın son üstadı" olarak niteledi.

İzzet Molla, nüktedan ve derviş ruhlu bir şairdi. Şiirlerinde başta Nef'i ve Nabi olmak üzere Nedim, Şeyh Galib ve Seyyid Vehbi'nin etkileri vardır. Asıl başarısını gazellerinde gösterdi. *Hazan-ı Âsâr* adlı eserinde hikemi (hikmetli, felsefi) tarza kaydı. Kendisinden sonraki şairlerden özellikle Ziya Paşa üzerinde etkili oldu. Zamanının şairleriyle de ilgilendi, birçoğuna nazireler yazdı. Gazellerine yerel renkler de katmaya çalıştı.

Sembolik isimlerle ilâhî aşkın dile getirildiği *Gülşen-i Aşk* adlı eserinde, kahramanlar arasında kendisi de yer aldı. *Mihnet-keşân*'da Keşan'a sürgün olarak gönderilişini ve çektiği sıkıntıları dile getirdi. Uğradığı çeşitli yerleri tasvir etti, karşılaştığı ilginç tipleri çizdi. Mizahi anlatımdan yararlandı. İzzet Molla şiirlerini iki ayrı ad altında topladı. *Bahâr-ı Efkâr* adını verdiği ilk *Dîvân*, gençlik şiirlerini, *Hazân-ı Âsâr*, kırk bir yaşından sonra yazdığı şiirleri kapsar.

Devlet yönetimiyle ilgili düşüncelerini, birincisi II. Mahmûd'un emriyle yazılmış olan, Osmanlı eyaletlerinin gelir-gider işleriyle ilgili tespitlerini ve görüşlerini; ikincisi Rusya'ya harp ilânının aleyhinde hazırlanmış olup İzzet Molla'nın İmparatorluğun Batı karşısındaki durumu hakkındaki görüşlerini ve bu şartlar altında savaşmanın sakıncalarını anlatan iki önemli yazıda dile getirdi.

İZZET MOLLA (Keçecizâde)

GAZEL

Âhir olur rûy-ı sürh meclis-mahşerde sefîd
Âkibet olmaz mı bak gonce-i ahker sefîd

Sen yine ebu'l-heves canfes ara renk renk
Biçmede hayât-ı merg câme ki yek-ser sefîd

Rûy-ı siyahın kapar aybını mûy-ı siyah
Rişile ruhsârını eyle beraber sefîd

Senin olamaz hasılâ bağı ko sen gül-şeker
Mâye-i nermi gerek renk ala tâ her sefîd

Merd-i misafir-perest lutfüne şermendedir
Mihr uzadıkça olur çehre-i hâver sefîd

Himmet-i ruşen-dilân hâki eder terbiye
Seyli-i cevâcile olmada anber sefîd

Çok kara yüzler gelip İzzet olur terbiye
Hâk-i der-i Şâhda ruyunu eyler sefîd
(İbrahim Bülbül, Keçecizâde İzzet Mollâ, 1989)

"Mihnet-keşân'da ve bazı şiirlerinde, onun iyi bir gözlemci olduğunu, şiirde çevresini yansıtmada önemli adımlar attığını görüyoruz. Bu yönüyle, dîvân şiiri sınırlarını zorlamış, hatta yer yer aşmaya çalışmıştır. Halk şairleriyle ve halk sanatçılarıyla ilgilenmesi ve hece ölçüsüyle türküler yazması da onun dîvân şiirinin geleneksel yapısını zorlamasıyla ilgilidir. İzzet Molla'yı orijinal kılan da bu yönüdür." (İsmail Ünver)

"Selim III devrinin muhteris, sözünü sakınmaz ve talihsiz kazaskeri Salih Efendi'nin oğlu, bu romana, mesut şekilde bitişi bir operet entrikasını andıran bir intihar teşebbüsü ile başlar ve sonunda, henüz genç denecek yaşta menfada ölümü ile hakiki bir trajedide onu bitirir. Bu ikisinin ortasında zarif, nüktedan, bazen en tehlikeli vaziyetlerde bile sözünü esirgemeyecek kadar cesur, taliin ihanetlerini tevekkülle karşılamasını bilen, sırasına göre birinci safta ikbalde, bazen ölümü bizzat padişah tarafından istenecek derecede gözden düşmüş bir devlet adamının hayatı, ve bu hayatı ters bir tali gibi idare eden ihtiyatsız ve fevri heyecanı vardır." (Ahmet Hamdi Tanpınar)

"İzzet Mollâ, kasidede Nef'î yolunu takib etmesine rağmen onun kadar başarılı olamamıştır. Onun asıl başarısı gazellerindedir. Gazellerinde kafiye ve mazmunların yeniliği, dilinin sâdeliği, san'at yapma endişesinden uzak kalma hususiyetleri ön plandadır. Bahâr-ı Efkâr'da bulunan gazellerindeki şen şakrak havaya nazaran, Hazân-ı Âsâr'daki gazellerinde sürgünlerinden dolayı bedbinlik ve karamsarlığın izleri görülür. Mesnevîlerinde ise, Mihnet-i Keşân muhtevâsı ve tertibi açısından Dîvân Şiiri geleneğinin dışına çıkmış, edebiyâtımızda yenileşmenin başlangıç noktası olmuştur. Gülşen-i Aşk adlı mesnevîsi Şeyh Gâlib'in Hüsn ü Aşk'ına nazire olarak yazılmış, eski şiir geleneği içerisinde orta derecede bir kıymete sâhiptir." (İbrahim Bülbül)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Divan-ı Bahâr-ı Efkâr* (1255), *Divan-ı Hazân-ı Âsâr* (1257), *Gülşen-i Aşk* (Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün kalıbıyla yazılmış, yaklâşık 300 beyitlik kısa mesnevi, taşbasması, 1265), *Mihnetkeşân* (1269).

DÜZYAZI: *Devhatü 'l-Mehâmid fî Tercemeti'l-Vâlid* (babasının hayat hikâyesi, 1811), *Şerh-i Elgâz-ı Râgıb Paşa* (yazma, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi no: 3566), *Lâyihalar* (2 layiha, birisi *Atâ Tarihi* içinde 3. cilt, 1293), *Mektuplar* (Süleymaniye Kütüphanesi, Es'ad Efendi kısmı (3354).

HAKKINDA: Ziya Paşa / Hârâbat Mukaddimesi (c. 1, 1874), Namık Kemâl / Tahrib-i Hârâbat (1885), Muallim Nâcî / Esâmi (1890), Şemseddin Sâmi / Kaamûsü'l-a'lâm (c. 4, 1893), Mehmed Süreyya / Sicill-i Osmânî (c. 3, 1893), Gibb / A History of Ottoman Poetry (c. 4, 1905), Fuad Köprülü / Eski Şairlerimiz Divân Edebiyatı Antolojisi (1931), Abdulbaki Gölpınarlı / Divân Şiiri XIX. Yüzyıl (1955), Ahmet Hamdi Tanpınar / XIX. Asır Türk Edebiyatı Tarihi (2. bas. 1956), Nihad Sami Banarlı / Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (2. bas. 1971-1972), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Halil Erdoğan Cengiz / Divân Şiiri Antolojisi (1983), İsmail Bülbül / Keçecizâde İzzet Molla (1989), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000), Tamer Erdoğan / Keçecizade İzzet Molla ve Layihası (Virgül, sayı: 32, Temmuz-Ağustos 2000), Naci Okçu / TDV İslâm Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Gülcryüzü (2002), İsmail Ünver / Büyük Türk Klâsikleri (c. 8, 2004).

İZZET ULVİ BEY (Aykurt)
Bkz. AYKURT, İzzet Ulvi

İZZET MOLLA (Keçecizade)

GAZEL

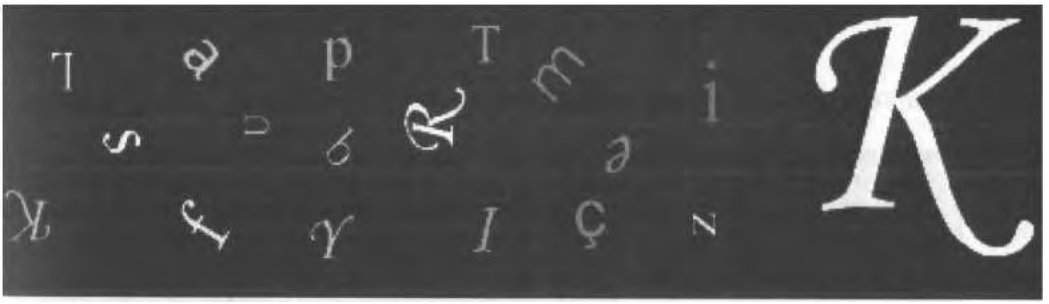
Bu kadar nâlelerim etmedi âgâh seni
Kime şekvâ edeyim âh seni âh seni

Âhdan nâleden ümmidimi çoktan kesdim
Mahrem etsin bu dil-i zârıma Allah seni

Sanki koynumda imişsin hele ta'bir edemem
Bir güzel görmüş idim dün gece ey mâh seni

İstemem görmeyi kim derde giriftâr olurum
Derde bak sabr edemem görmez isem gâh seni

.....
Bâb-ı Monlâ'da çerâğ olmağa bak ey izzet
Ne durursun kul ederse o şehensâh seni

K., Bünyamin

Şair ve ressam. 4 Ocak 1971, Kahramanmaraş doğumlu. Asıl adı Bünyamin Küçükkürtül'dür. Maraş Karamanlı İlkokulu (1982), Maraş İmam Hatip Lisesi (1985), İ. Çalık Lisesi (1990), Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Resim Bölümü (1994) mezunu. Bursa'da (1995-97), Maraş'ta (1998-2004), Osmaniye'de öğretmenlik, Maraş'ta inşaat işçiliği (1997-98) yaptı. Tanınmış şiirleri suluboya ve karışık tekniklerle soyut yorumlamalara döküp 1992 yılı ve sonrasında üç ayrı galeride sergiledi. Ayrıca karma sergilere katıldı.

İlk şiiri, *Kırağı* dergisinde yayımlandı (1995). Deneme ve öyküleri *Marmara* gazetesinde, şiirleri yerel dergilerde yer aldı. Kısa bir süre *Yeni Marmara* gazetesinin sanat sayfasını hazırladı. Arkadaşlarıyla birlikte *İnsan Saati* dergisini (1995-98, 18 sayı, ilk on üç sayının yönetmeni) çıkardı. Daha sonra şiirlerini *Kaşgar, Dergâh, Merdiven, Kuyudaki Koro* dergilerinde yayımladı. *Hiçbir Baloda Yokum* ile 2003 yılı Cahit Zarifoğlu Şiir Ödülünde Jüri Özel Ödülünü aldı.

Bünyamin K.

BÜNYAMİN K.

YARALI HAYVAN

Saate bakmakla meşhur oldum bu odada
Hırkalar giymekle
Seslere, cıvıltılara dikelmekle
Enzimli ruyalarla

Odada

döndüm;

aşkı eşmiş, kendini kasmış gençliğimin
melun kanatlarını kederle koparttım
Tarlalara giden çocuğa
topraklar örtünen suça
döndüm
o sessiz porsuğa
Tanrı'nın kestiği soluğa
Sığ sularından, serin loşluklarından
gelirdi geceleri korkuluğa
uyandıkça birikirdi salim günahım da

Ellerimi kurutan Tanrı evcil saysın
Herkes evcil saysın
bu, içinde kanlı kanatlar bulunanı
Hiçbir hayvanı haksızca boğmadım
Hiçbir üzüm salkımını saçıp telef etmedim
Hiç
bir bahtsız gibi
hezene kendimi asmadım

Pembe atkımla, biblo atımla yola düşüyorum

Ne çok bekledim de nahırdan dönmedi keçim

Ne yedim, ne içtim de
yara içinde içim.

ESERLERİ (Şiir):
Yanımdaki (1992), *Dağ Hazırlığı* (1996), *Hiçbir Baloda Yokum* (2002).
HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

K. (Kakınç), Tarık Dursun

Hikâye ve roman yazarı. 26 Mayıs 1931, İzmir doğumlu. T. Kakınç imzasını da kullandı. Neriman Ayşe Hanım ile Mehmet Halit Kakınç'ın oğludur. İlkokulu İzmir ve Ankara'da tamamladı. Ortaokulu dışarıdan sınavlara girerek bitirdikten (1950) sonra hayata atılıp bir süre gazete dağıtıcılığı, seyyar köftecilik, otobüs biletçiliği, muhasebe yardımcılığı, memurluk gibi çeşitli işlerde çalıştı. *İzmir Anadolu* gazetesinde başladığı gazeteciliğini Ankara'da *Son Havadis*, *Pazar Postası*, *Yenigün*, *Ulus*; İstanbul'da *Son Posta*, *Vatan*, *Milliyet*, *Dünya*, *Yeni Ortam* gazetelerinde sürdürdü; sekreter yardımcılığı, röportaj yazarlığı yaptı. *Milliyet* gazetesinde kitap tanıtma yazıları yazdı. 1962'de "*Aramıza Kan Girdi*" adlı polisiye filmiyle yönetmenliğe başladı, daha sonra "*Korkusuz Kabadayı*" (1963), "*Cehennem Arkadaşları*" (1964), "*Kelebekler Çift Uçar*" (1964) gibi filmleri yönetti. Senaryo yazarlığı ve reji asistanlığı yaptı. *Cumhuriyet Ansiklopedisi*'nde çalıştı. 1969'da Kurul Kitabevini açtı. Milliyet Yayınlarını (1973) ve kurduğu Koza Yayınlarını (1975) yönetti. *Günümüzde Kitaplar* (1973-74, 10 sayı) adlı bir aylık dergi çıkardı. Çalışmalarını İzmir'de sürdürdü. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

Tarık Dursun K.

İlk şiiri 1949'da *Kaynak*'ta çıktı. Şiirle başladığı edebiyat çalışmalarını hikâye ve romana yönelerek sürdürdü. Hikâyeleri *Kaynak*, *Yeditepe*, *Seçilmiş Hikâyeler*, *Mavi*, *Yenilik*, *Dost*, *Yelken*, *Ataç*, *Yeni Ufuklar*, *Varlık*, *Türk Dili*, *Adam Öykü*, *Gösteri*, *Milliyet Sanat* dergilerinde yayımlandı. Senaryo, kitap tanıtma yazıları, öykü, roman gibi farklı türlerdeki ürünleriyle 1950 kuşağının verimli ve hareketli kalemlerinden biri olarak görüldü.

Haritada Beş Nokta adlı röportajıyla 1960'ta Gazetecilik Başarı Ödülünü aldı. *Denizin Kanı*, 1973'te Rusçaya, 1978'de Bulgarcaya çevrildi; Yugoslavya'da Vardar Film tara-

"LAHMACUNA YENİK DÜŞMEMİŞTİR İZMİR"

Necati Güngör

(...) Tarık Dursun K.'nın hikâyeciliği üstüne konuşurken, onu yaşadığı dönem içinde ele almak, çağdaşlarıyla birlikte düşünmek daha doğru olur sanıyoruz. Onun yazmaya soyunduğu yıllarda kimler yoktu hikâyede? Başta Orhan Kemal, Haldun Taner, Oktay Akbal, Mehmet Seyda; sonra Vüs'at O. Bener, Hacıhasanoğlu, Kocagöz, Bilbaşar, daha birçok usta hikâye adamı... Bu kadar usta arasından sıyrılıp kendi özgün yerini bulan bir yazar Tarık Dursun.

Nedir Tarık Dursun K. Hikâyesinin sıradan olmayan ya da özgün olan niteliği?

İmbatla Dol, Kalbim bu sorunun yeni ve kesin bir yanıtı: İmbikten geçmiş, rafine, şiire kesmiş bir dil önereleyim. Sonra, tepeden tırnağa "biz olan insanlar; olumlu olumsuz kimlikleriyle... Sonra atatürkçü şarkı sözlerinde billurlaşan yerlinin yerlisi bir duyarlık; bizim duyarlığımız... Ve yaşamlan çağın hikâyelik gerçeği.

On üç hikâyeyi kapsıyor İmbatla Dol, Kalbim. Yazarın "en son" ürünleri demek belki yanlış olur; çünkü buradaki kimi hikâyelerin uzuncu bir geçmişi var, biliyoruz. "Sıradan Üç Ölüm" başlığı altındakiler. Yakın geçmişte yaşanılan toplumsal ölümler. Bu hikâyeler üstüne çok şey söylenebilir; ancak buna "zamanımız" elvermez. Tarık Dursun K.'nın, her sınıftan, her kesimden kişileri, kendi düzeylerinin gerçekliği içinde konuşturma ustalığının gözlemlendiğini söylemek yeterlidir sanırız.

Tarık Dursun K.'nın İzmir'de başlayıp Güney sınırlarına, Kars'a, hatta zaman zaman Almanya'ya uzanan bir hikâye coğrafyası var bu kitabında. Son birkaç yıllık yazarlık serüveninin haritası da denebilir buna. İnsanımızın, toplumumuzun yaşadığı Almanya gurbeti olayına karşı başından beri ilgi duymuştur Tarık Dursun. Bu ilgi İmbatla Dol, Kalbim'de "Dışarılıklı" adlı hikâyeyle sürüyor. Yazarın anayurdu İzmir ise, her zaman baş köşede! Tarık Dursun K. İçin "İzmir'in destancısı" diyebilirsiniz rahatlıkla. İzmir sevdayı dönüşmüş bir sevgidir onda... Kalbini doldurmak isteği imbat, İzmir'in imbatıdır kuşkusuz; başka imbatlar değil. "Alıp başımı yine eski İzmir'ime gideceğim, iki gözüm önüme aksın." (Nerede Eski Hüznü Mektabım?) "Bodur, tek katlı İzmirli evler iki yanına dizilmişlerdi." (Yeni Zaman Denizsizi...)

Nedendir bunca tutkunluk İzmir'e. Çünkü bu kent çocukluk ve ilk gençlik yıllarıdır yazarın. Çünkü o yıllardan bugüne İzmir'in pitoreski bozulmamıştır Tarık Dursun'un gözünde ve gönlünde. Kendi deyişleyin, "Lahmacuna yenik düşmemiştir İzmir!" Gerçekten öyle midir? Önemli olan yazarın gönül evreninde yaşayan ve orada bir şiir pınarına dönüşüp hikâyeye akan sevgidir, özlemdir. Bu sevgi ve özlem daha birçok kez Tarık Dursun K. Hikâyesinin malzemesi olarak karşımıza çıkacaktır kuşkusuz.

İmbatla Dol, Kalbim hakkında son bir söz daha söylemek gerekirse, sevgiyi şiire dönüştürmüş usta işi hikâyeler demek yeterlidir sanırız. (...)

(*Gösteri*, Mayıs 1983)

Tarık Dursun Kakınç

ından iki kez de belgesel olarak filmc alındı. *Güzel Avrat Otu* kitabıyla 1961 Türk Dil Kurumu Edebiyat Ödülünü, *Yabanın Adamları* ile 1967 ve *Ona Sevdiğimi Söyle* kitabıyla 1985 Sait Faik Hikâye Armağanını, *Kurşun Ata Ata Biter* ile 1984 Orhan Kemal Roman Ödülünü, *Ömrüm Ömrüm* ile 1987 Türkiye İş Bankası Edebiyat Büyük Ödülünü, *Ağaçlar Gibi Ayakta* ile yayımlanmış roman dalında 1991 Yunus Nadi Ödülünü kazandı. *İnsan Kurdu* öyküsü "Kara Gün" adıyla B. Olgaç tarafından 1971'de, *Kurşun Ata Ata Biter* romanı Ü. Elçi tarafından 1985'te sinemaya aktarıldı. *Bağrıyanık Ömer ile Güzel Zeynep* adlı öyküsü Y Çakmaklı tarafından 1979'da, *Denizin Kanı* 1980'de ve *Alçaktan Uçan Güvercin* 1998'de televizyona uyarlandı ve dizi olarak gösterildi. *Molla Kendini Kolla* adlı oyunu 1969'da Ankara Çuvaldız Kabare Oyuncuları tarafından sahnelendi.

İlk kitaplarında İzmir ile öteki Ege kent ve kasabalarının emekçi mahallelerinde yaşayan insanların gençlik serüvenlerini, cinsel dünyalarını, fabrika, inşaat ve deniz işçilerini, esnaf ve küçük memurların yaşamlarından çeşitli kesitleri sinema dilinin özelliklerinden yararlanarak işledi. Öykülerinde, halk öyküleri, polisiye romanlar ve sinemaya olan ilgisi ile yeni anlatım olanaklarını araştırarak ve çocukluk, gençlik anıları ile gözlemlerine dayanarak hareketli yaşam kesitleri verdi. *Bağrıyanık Ömer ile Güzel Zeynep* adlı öykü kitabında, gerçeklerin ve simgelerin kaynaşması aracılığıyla köy ve kent yaşamını yansıttı. *İmbatla Dol, Kalbim*, rafine bir dil, yerli bir duyarlık ve yaşanılan çağın hikâyelik gerçeği ile örülüdür. Usta işi hikâyelerden oluşan bu kitapta her sınıftan, her kesimden kişileri, kendi düzeylerinin gerçekliği içinde şiirsel bir dille konuşturdu. *Alo, Harika Hanım Nasılsınız?* romanında iki yalnız insanın rastlantısal karşılaşmaları çerçevesinde, kadın ve erkeğin birbirlerine telefon görüşmesi aracılığıyla kaybettikleri sevdiklerini

TARIK DURSUN K.

BİTMİŞ BİR YAZIN PEŞİNDEN

Otmuyorlardı. Karşılıklı, İkisi Yalnızdılar. Dışarıda (ve içeride) hava kararmıştı. Gece değildi, hayır. (Yaz da değildi.) Soğuk, sisienmiş puslanmış bir kasım günüydü.

Bugün günlerden neydi? Bilmiyordu. (O da bilmiyor, ben de bilmiyorum. Yıllar ve sahiar. Eski sahiar, O geçmiş sahiardan bir salıda değiliz. Sıkıntıyım. Sıkıntılısın. Sokak ve bu salon. Onun da sıkıldığını görüyorum. Hiç değişmemiş. Aynı. Hep aynı. Hep. Hiç değişmeyecekti ve hiç değişmemiş işte. Onu değiştiremedim. Beni değiştiremedi. Ama o beni değiştirdi. Değişmişti. Her Salı, onun için başka biriydim ben. Kendimden başka biri... Evet. Zorunlu. Kurtulmasız. Onun istediği, umduğu, beklediği, benim de öyle olmam gerektiğine inandığım biri.)

"Çok zaman oldu değil mi?" diye sordu. Biliyorlardı. Evet, çok zaman olmuştu. Görmeyeli ... Görüşmeyeli ... karşılaşmayalı ... Bunları hiç söylemedi. ne o, ne o. Sustu. O da sustu.

"Çok zaman oldu, değil mi?" (Evet, ama o çok zaman, ne kadar bir zaman'dı? Çok zaman oldu, çok zaman geçti ve ayrıldık. Ayrılmıştınız. Bir gecede ve birdenbire. O da çok zaman önceydi, hatırlıyor musun? Oturmuştunuz. Oturmuştuk. Konuşuyorlardı. Konuşuyorduk. Ben konuşuyordum, o susuyordu, o susuyordu. Hep aynıydı. Yine ve yine. Beni dinliyordu. Seni. Anlattıklarımı. Ne anlatıyordun ona? Unuttum. Birlikterimi, bir olayı, bir kadını belki. Evet, olabilir. Bir cenazeyi belki de. İkimizin de tanıdığı biri ölmüştü ve o cenazeye gelmemişti. Evet gelmemiştim. Seni sormuşlardı.)

Ellerine bakıyordu. Çok kırışıklı, eski elleri yoktu. (Ne aptallık! Farkındasın ve bekliyorsun. Yüzüğün nerede diye sorsun bana. Sorsun, çünkü onun yüzüğüydü, o vermişti. Mavi ve akik. Taşlı. Gümüş. Onu bekledim. Onu... Çok... Yüzük, parmağındaydı. Çıkarmamıştım. Uzun bir süre hem. Çok uzun bir süre, evet! Sonra çıkarıp çekmecende bir yerlere sakladın. Bir daha takmamak, görmemek, hatırlamamak üzere. Bana onu hatırlatacak herhangi bir şey olsun istemiyordum. İstememiştin. Bir yüzük bile, evet. Resimlerini yırttın. Ah, çok güzeldi o resimlerin birinde. Evet! Nerede çektirmişti, neresiydi orası ... söylememişti. Çok ağaçlı bir alanda, elinde cigarası, sırtında açık renk pardösüsüyle durmuştu, sana bakıyordu. Bana bakıyordu. Bana, tabii... Bütün resimlerinde değil, hayır, o resimde sana bakıyordu en çok. Güzdü, o resimde göz vardı ve yerler sararıp solmuş yapraklarla örtülüydü, gerisindeki ağaçlar çıplaktı. Ne vardı başka o resimde, peki? Neydi benim yüreğimi bukağılayan? Ağaçlar mı? Geniş, sınırsız alan mı? Vaktin belirsizliği mi, mevsim mi, onun bir anda dolup kalmışlığı mıydı, neydi?

... Orada duruyordu. Kımıldamadan. Urkmüştüm, içim ürpermişti. Hep orada, o resimdeki gibi kalacak ... Donmuş ... Hareketsiz ... Yürümeyecekti, cigarasını içmeyecek, trenlere binmeyecek, vapurlarla denizleri aşmayacak, elinde çiçek, önce cümle kapısının girişindeki dört basamağı, sonra onu bekleyen bana vardıracak on bir basamağı çıkıp kapının zilini yavaşça çalmayacaktı. Kapıyı açmayacaktım, karşılamayacaktım, öpmeyecektim, salona almayacak, oturmasını bekleyip ne içeceğini sormayacaktım. Ben mutfaktayken ... Sen mutfaktayken arkandan sarılıp boynundan öpmeyecekti. Saçlarını ille de ben kızayım diye iki eliyle toplamayacaktı. Ah, bu şarap ne kadar güzel! Dünden buzdolabına koymuştum. Niçin şarap içiyoruz. Ben şarap içmeyi sevmiyorum da ondan. Sen böyle deyince şımarıklığına gülerdi değil mi?)

... Hiç aramamıştı. Doğruydu. O da onu hiç aramamıştı. Arayabilirdi ve aramamıştı.

"Seni aramadım, arayamadım," dedi. (Her zaman öyle olmadı mı, hadi, hatırla, çünkü unutmadın ve asla unutmuş olamazsın. Öbür ayrılıklarımızda da. Hatırla: Her zaman sen gittin. Sen. Hayır, yanlış, evet. Bir kez de ben. Bir kez de o. Çünkü. Hatırla: Yine bir salıydı. Ve telefon. Ne zaman geliyormuş, kaçta evde olmalıymış, onu karşılar mıydın. Aynı şeylerdi, aynı şeyler ve aynı şeyler. Aynı. Evet, hayatım, tabii bekliyorum hayatım, seni çok özledim biliyor musun, kaç treni dedim: olur hayatım, ben istasyonda olurum, gelirsin, sonra arabayla döneriz. İkimiz. Saçlarını dağıtma! Saçlarını topla! Yüzün böyle çok güzel oluyor, inan bana. Sana inanıyorum. Sana..., hayır, istemiyorum! Saçlarını toplamayacağım. Hiç toplamayacağım. Hepsini dağıtacağım. Yüzüm, istediği kadar çırkın olsun. Bana karışma! Hayır, beklemiyorum, hayır, hiçbir zaman gelme, hayır, seni karşılamayacağım, seni özlemedim hiç, istasyonda olmayacağım, bütün trenler geçsin ve gitsin, hepsinin cehenneme kadar yolları var. Ben... Ben yokum. Yokum!)

→

"Evet, aramadın," dedi.

"Sen de aramadın," dedi. (Niye, niçin? Neden? Aranmayı istiyorum ben. Aranan olmayı istiyorum. İstiyordum. Bekliyordum. Uyanıyor, duş yapıyor, kahvaltı ediyor, eve dönüyor ve telesekreterin bana göz kırpmasını, seni aradı .. seni aradı demesini bekliyordum. Tanrım, beni aramıştı, evet onun sesiydi bu ve sesini duyuyordum: Merhaba, nasılsın, beni özledin mi, beni seviyor musun? Ben de seni seviyorum. Yalancı. Hain. Soramadın ona. Evet, soramamıştın ona. İstedim ve soramadım. Arayabilirdi. Bir kezcik olsun... Bana hiç seni seviyorum demedi. Bir kerecik bile. Bir kezcik olsun. Karşı karşıyayken, yatakta sevişirken, telefonla, mektupla, telgrafla... Beni arar mısın yarın? Gözleri boş bakardı. Erkek ve nobran. Bensiz. Sormamıştım. Sormadım, beni aramaz çünkü. O, aramaz. Ben ararım. Ben aradım. Her zaman, her zaman. Ve unutmadım.)

"Kızdın mı?" dedi.

"Niçin?" Durdu ve "Hayır, kızmadım," dedi. (Kızmakmış! Neye yarardı ki? Onu yitirmeye mi? Onsuz yapabilir miydim, o güce sahip miydim ki? Ama, hatırla: Yaptın, yaptım, değil mi? Kızdın ve yaptım. Serinkanlılıkla. Bilerek. İlk kezdi. Pişmanlıksız. Hayır, gelme, beklemiyorum, karşılamıyorum, seni özlemedim, seni sevmiyorum. Hiç mi? Evet, hiç! Telefonu kapadın ve ağladın. Telefonu kapadım ve ağladım, evet. Kalktım, içki koydum kendime. Ve yazdı yine, değil mi? Buz bitmişti dolapta, tonik de kalmamıştı. Almayı unutmuştum. Bile bile. Nasıl olsa istasyona onu karşılamaya çıkacaktım, gelirken markete uğrar, alırdık. Öyle düşünmüştüm. Sıcak, toniksiz cini musluğa döktün ve ağladın. Ben olsaydım .. ben olsaydım... Telefondaki benim dediklerime aldırmazdım, atlardım yine trene, saninde gelirdim, istasyonda seni bulamayınca bir taksi çevirir, delirler gibi eve koşardım. Olsun, sen beni sevme, ben seni seviyorum, ben seni özledim, olsun, sen beni özleme, sen beni sevme. Hadi öp beni! Peki, sen beni öpme, ben seni öpebilir miyim? Tanrım, saçlarından gelen bu koku... Biliyorum, bilirim çünkü, o, bu kokuyu hep... Ah, hatırlamıyorsun demek? Gelmedi. Aramadı, telefon etmedi, mektup yazmadı, telgraf çekmedi ve susttu.

... ölmüş olsaydım, cenazeme de gelmez miydi diye düşündüm. Cenazeme... Benim? Ona çok kızdım. Evet, çok kızdım ve her gün ağladım, her gün ondan bir haber çıkar diye bekledim. Hayır, aramadın, telefon etmedin, mektup yazmadın, telgraf çekmedin. Hayır! Doğum günüm oldu, aramadı. Ama .. bir gün .. bir rastlantı .. Kuşkusuz. Telefondaydık ikimiz. Onu çağırdım. Tabii, niçin utanacaktım, niçin sıkılacaktım? Küçülmek ve onur kırılması mı? Boş! Gelsene .. dedin. Sen dedin. Ben dedim. Evet, gelsene dedim ona. Ne zaman mı? Bugün .. olur mu? Tabii, seni karşılarım. Tabii, saçlarını dağıtmam. Hiç dağıtmam, toplarım. Evet, ensemde. Çok yukarılarda. Sonra... Eve gelince... Mutfakta boynumdan öpersin beni, değil mi? Ah, evet, tabii çok özledim. Hayır, ikimiz de aptalız. Sen ve ben. Ama bize yakışıyor. İki aptal! İki seven aptal. Biz.)

"Sonra, hep düşündüm .." dedi.

"Neyi? Anlamadım," dedi.

"O gece .. Ben .. Ben .. haksızdım," dedi, bunu söylerken de göz göze gelmemekte ütüzlendi. (Öyle bile olsa .. Öyle bile olmuş olsa .. Artık çok geç, değil miydi? Evet, çok geçti ve kopmuştunuz. Ne kadar zaman oldu? Ne kadar saatlar, ne kadar aylar ve ne kadar yıllar? Ve zaman acımasızdır. İkimiz de hatırlamıyoruz şimdi. Hatırlayamayız. Hatırlayamazsınız. Seni bana hatırlatacak ne kalmıştı ki? Seni bana hatırlatacak bir tek şey bile yoktu. Ne içimde, ne çevremde. İnan, kalbim soğudu. Bazen anıyorum seni, anmıyor değilim ve yalan söylemiyorum. Fakat geçti. Evet, artık geçmişti. Her şey hikâye olmuş. Bunca yıl sonra... Öbürleri de hikâye oldular. Onlar da, ben de, evet. Ama .. O kadar zaman sonra .. Arıyor, buluyor ve kalkıp geliyorsun. Niçin? Çok çirkin bu. Çok çirkin. Geçmiş ikimize de bir şey kazandırmaz ki artık. O bir zamanlardı. Biz vardık. İki aptal. İki birbirini seven ya da birbirini sevdiğini sanan ben ve sen. Düşmüş, biliyor musun? Bana öyle geliyor. Seni böyle görmeyi istemezdim. Ben de seni böyle görmek istemezdim. Böyle .. Yani .. Niçin o resmini yırttım, niçin saklamadım onu? Bilmiyorum. Ben aptalım, aptalın biriyim. Sen de. İkiniz de aptalız ve .. Utanıyoruz şimdi ve ağlamak istiyorum. Biz .. Birbirimizi sevdik. Sevmiştik, değil mi? Bunu söyle bana. Söyle! Şimdi. Bana. Evet de, seni sevdim de, seni sevmiştim de .. Hadi, durma, konuş ve söyle, bekliyorum. Bak bana, yüzüme ve gözlerime bak. Sen beni seviyorsun. Bunu biliyorum. Sen de biliyorsun pekâlâ. Ah, ne aptalım, ne aptalsın, ne aptalız!)

Kalktı, yürüdü, hafifçe eğildi, alnından öptü. Sonra döndü ve gitti.

Saçlarını iki elinle ensende toplardın ve arkasından bakın onun.

(*Aşk Allahasmarladık*, 1994)

anlattıkları bir öykü ile geçmişin hüzünlü aşklarını anlattı.

"Özellikle çizim ve diyalog ustalığının yanı sıra anlatım-betimlemenin ruhsal çözümleme dengesini koruyan öyküleriyle sevildı." (Ş. Kurdakul).

"Tarık Dursun K.'yı şahıs olarak tanımam ancak yazar olarak iyi tanıdığımı söyleyebilirim. Severim de. Hüzünlü, kırık, çelişkili, bunalımlı, acılı, sevdalı, şaşkın, saf insanların öykücüsüdür Tarık Dursun K., sinematografik anlatım tekniğini ilk deneyen öykücülerdendir diyebilirim. Süt gibi Türkçesi için de severim Tarık Dursun K.'yı; sadelikle aleladeliği birbirinden çok iyi ayırdığı içinde..." (Ömer Lekesiz)

"Tarık Dursun K.'nın hikâye kişileri için şunları da söyleyebilirsiniz ikiriciklenmeden: O insanlar ki yedikleri içtikleri sevgidir; yalnızca sevgi için yaşar ve sevgi için ölümü göze alırlar. İnsanlar arasındaki sevgi ilişkisi ya fondadır ya da ön planda. Ama her zaman vardır. Bu söylediğimiz, İmbatla Dol, Kalbim için olduğu kadar öteki hikâyeleri için de geçerlidir elbet. Doğrusu bu "sevgi" konusunu ve onun yarattığı insani sorunları bir değinme yazısının sınırları içinde ele alıp yorumlar getirmek hiç mümkün değildir. Bu başlı başına bir inceleme konusudur." (Necati Güngör)

"Tarık Dursun K., romanını şu sözlerle adamış: 'Karıma, geçmişin bütün kadınlarına ve bu romanı borçlandığım Harika Hanım'a teşekkürlerle...' Yazarın, bir bakıma bütün kadınlara adadığı bu öykü, bir aşk masalı. Cemal Süreya'nın dizeleri gibi erkeklerin aşkı nasıl duyumsadıklarını anımsatıyor: "Yalnız aşkı vardır aşık olanın / Ve kaybetmek daha zor bulamamaktan... Günümüz romanının insansız - kurgusal mekanik sesinden yorulanlar bu romanı okumak zorundalar. İnsan ilişkisinin sıcaklığını duymak için." (Sennur Sezer, *Alo Harika Hanım Nasılsınız* üzerine)

"Tarık Dursun K.'yı da yazdıklarını okumuşsanız, hem de hepsini okumuşsanız, o yüzüyle tanırsınız işte: Müthiş hikâyeci, kıvrak dilli, kurgu ustası, sıkı gözlemci, ince fikirli. Oysa bütün bu tamlamaların ötesinde o, insandır; fıkra anlatmasını seven, gülen, acıkan, kadınları seven, ayrılan, eski kitapçıları dolaşan, çarşılarda gezinen insan." (Aydoğan Yavaşlı)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Devrialem* (Cengiz Tuncer ile, 1951).

HİKÂYE: *Hasangiller* (1955), *Vezir Düşü* (1957), *Güzel Avrat Otu* (1960), *Sevmek Diye Bir Şey* (1965), *Aşkın Dünü Bugünü Yarını* (1966), *Yabanın Adamları* (1967), *36 Kısım Tekmili Birden* (1970), *Bağrıyanık Ömer ile Güzel Zeynep* (1972), *Bahriyeli Çocuk*

(1976), *İmbatla Dol Kalbim* (1982), *Ona Sevdiğimi Söyle* (1984), *Ömrüm Ömrüm* (1987), *Hikâyeler: Öyküler* (seçmeler, 1992), *Aşk Allahaısmarladık* (1993), *Dulevi* (2003).

ROMAN: *Rıza Bey Aile Evi* (1957), *İnsan Kurdu* (1959), *Sabah Olmasın* (1967), *Denizin Kanı* (1968), *Kopuk Takımı* (1969), *Gün Döndü* (1974), *Kayabaşı Uygarlığının Yükselişi ve Birdenbire Çöküşü* (1980), *Alçaktan Uçan Güvercin* (1980), *Kurşun Ata Ata Biter* (1983), *İyi Geceler Dünya* (1986), *Bağışla Onları* (1989), *Ağaçlar Gibi Ayakta* (1990), *Bizimkisi Zor Zenaat* (1990), *Yaz Öpüşleri* (1996), *Göl Hafif Çalkantılı Olacak* (1997), *Alo Harika Hanım Nasılsınız* (1999).

ÇOCUK KİTABI: *Ezop Masalları* (1966), *Deve Tellal Pire Berber İken* (1970), *Diğer: Taşbasması* (halk öyküleri, 1972), *Bir Küçücük Aslancık Varmış* (masal, 3. bas. 1978), *Hoşçakal Küçük* (çocuk romanı, 1979), *Anadolu Masalları: Gel Zaman, Git Zaman* (1983), *Otobüsüm Kalkıyor* (1990), *İyilikçi Tilki* (2. bas. 1991), *Kerem'i Kimse İstemiyor* (1997), *Kırmızı Kedi* (11 dünya yazarından, 1998), *Yaramaz Kuzu* (5. bas. 1998), *Her Gece Bir Masal-Güzel Uykular Alara* (2002).

DENEME-ELEŞTİRİ: *Ünlü Sinema Rejisörleri* (T. Kakınç imzasıyla, 1963), *Bir Damla Kan Bir Damla Petrol* (Kurul, 1965), *Edebiyat Üstüne Narin* (1993), *Ben Unutmadan* (1994), *Şu Acayip Dünya* (1995), *Geçti Akşam Suları* (Ben Unutmadan-2, 1997).

ÇEVİRİ: *Aşka Çağrı* (Rabindranath Tagor'dan), *Rasomon* (Akutagaya'dan, 1966).

ANTOLOJİ (Ümit Yaşar Oğuzcan ile): *Şiirimizde Aşk ve Kadın, Şiirimizde Ölüm, Şiirimizde İstanbul, Şiirimizde Ayrılık, Şiirimizde Taşlama* (1962).

MEKTUP: *Gönderdiğin Mektubu Aldım* (sonradan eşi olacak Nermin Tok'la 1954 yılı yazışmaları, 1999).

ANI: *Kokulu Kentler* (kent anıları, 2001).

HAKKINDA: Osman Nebioğlu / Türkiye'de Kim Kimdir (1962, s. 368-369), M. Menemencioğlu / Tarık Dursun K. ile Söyleşi (Varlık, 15.10.1962), A. Bezirci / Tarık Dursun K. ile (Varlık, 1.3.1973), Selim İleri / Türk Öykücülüğünün Genel Çizgileri (Türk Dili-Türk Öykücülüğü Özel Sayısı, sayı: 286, Temmuz 1975), Feyza Zaim / Tarık Dursun K.'nın Anlatım Özellikleri (Çağdaş Eleştiri, sayı: 7, Eylül 1982), Necati Güngör / Lahmacuna Yenik Düşmemiştir İzmir (Gösteri, sayı: 30, Mayıs 1983), Olcay Önertoy / Türk Roman ve Öyküsü (1984, s. 274-276), Feridun Andaç - Semih Gümüş / Tarık Dursun K. ile Dünden Bugüne (söyleşi, Adam Öykü, Kasım-Aralık 1995), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1996), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Mustafa Kutlu / Kakınç, Tarık Dursun (TDE Ansiklopedisi, c. 5, s. 108-109), Sennur Sezer / Yüz Yıl Uyuyan Güzel'in Bugünü (Cumhuriyet Kitap, 18.3.1999), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 3 (1999), TBE Ansiklopedisi (c. 2, 2001), Arif Gülderen / Bir Gezginin Kentleri (Virgül, sayı: 44, Ekim 2001), Memet Fuat / İncelemeler (2002), Muzaffer Uyguner / Tarık Dursun K. ile "Her Gece Bir Masal-Güzel Uykular Alara" Üzerine (Cumhuriyet Kitap, 16.5.2002), Ömer Lekesiz / Tarık Dursun K. Sizi de Öpebilir (Hece dergisi, Ekim 2002), Necati Güngör / Varlık (Haziran 2004), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004), Aydoğan Yavaşlı / İnsan Tarık Dursun K.: Onunla Sohbet Bir 'Lâl-i Mercan İncidir' (Radikal Kitap, 24.2.2005).

Sebüktay Kaan

KAAN, Sebüktay

Şair. 1956, Eşme / Uşak doğumlu. İlk ve ortaokulu Eşme'de, liseyi Manisa'da okudu. Bursa Eğitim Enstitüsü ve Kadıköy Mühendislikte eğitim gördü. Bursa Eğitim Fakültesini bitirdi. 1970'li yılların siyasi gençlik hareketlerinde ön sıralarda yer aldı. 1981 yılında Türkiye'den ayrılmak zorunda kaldı. Yaşamını ve edebiyat çalışmalarını İsveç'te sürdürdü.

ESERLERİ (Şiir):

Sürgün Anılar (1996), *Az Sevinç Biraz Hüzün* (2000), *Bir Yol Kıyısı* (şiirlerinden seçme, İsveççe *Vid en vägkant* adıyla, 2001).

KABAALİOĞLU, Haluk

Hukukçu, yazar. 4 Temmuz 1948, İzmir doğumlu. California Marina High School, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1970) mezunu. 1972 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Devletler Hukuku Kürsüsünde asistanlık yaptı. 1973'te New York Columbia Üniversitesi Hukuk Fakültesinde yüksek lisansını tamamladı. Bir yıl süreyle Pennsylvania Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sermaye Piyasası ve Mali Kurumlar Araştırma Merkezinde konuk araştırmacı olarak bulundu. Hollanda'da Lahey Devletler Hukuku Akademisi The Hague Academy of International Law tarafından "Doctoral Scholar" se-

Haluk Kabaalioğlu

çildi. 1978 yılında ikinci hukuk yüksek lisansını Brüksel Üniversitesi Hukuk Fakültesinde yaptı. 1978 yılında aynı üniversitede doktorasını tamamladı. 1983'te doçent, 1988'de profesör oldu. Marmara Üniversitesi, Deniz Harp Okulu, Boğaziçi, İstanbul, Yeditepe üniversitelerinde dersler verdi. Marmara Üniversitesi Avrupa Toplulukları Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi (1984-95), Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü (1987-95), MÜ Çağdaş İşletmecilik Eğitim Programı (1985-86) kurucu müdürlüğü yaptı. 2002'de Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi dekanlığına atandı.

ESERLERİ (Hukuk):

Çok Uluslu İşletmeler Hukuku (1982), *Gümrük Birliği* (1996), *Avrupa Birliği ve Kıbrıs* (1997).

Ayrıca hukuk alanında ders kitapları vardır.

KABACALI, Alpay

Araştırmacı-yazar. 1 Eylül 1942, Antalya doğumlu. Asıl adı Hasan Alpay Kabacalı'dır. Yazılarında Mehmet Kasım ve Rıfkı Sabih imzalarını da kullandı. Antalya Sakarya İlkokulu (1954), Ankara Lisesi (1960) mezunu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimini tamamlamadı. Hukuk Fakültesindeki öğrenimi sırasında çeşitli gazete ve dergilerde çalıştı. Daha sonra yayınevlerinde, haber ajanslarında redaktörlük ve yönetmenlik yaptı. *Yeni Ortam* ve *Cumhuriyet* gazetelerinde sürekli yazdı (1975-80). *Milliyet Sanat* (1980-81), *Sanat Olayı* (1982-84) ve *Yeni Gündem* dergilerinde yazı işleri müdürü olarak çalıştı. TÜYAP Kitap Fuarı Onur Yazarı seçilen şair ve yazarlar için tanıtım kitapları hazırladı. *Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi* ile *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi* yayın kurullarında yer aldı (1980-85).

Deneme ve inceleme ve araştırmaları 1959'dan itibaren *Varlık*, kendi çıkardığı *Gerçekler Postası* (1966-68, 14 sayı), yazı işleri müdürlüğünü

Alpay Kabacalı

yaptığı *Ant* ve *Cumhuriyet Kitap* vd. dergilerde yer aldı. *Ant*'ta çıkan bir yazısından dolayı on bir ay tutuklu kaldı.

Türk Yazın Tarihi incelemesiyle İstanbul Gazeteciler Cemiyeti 1987 Basın Araştırma Ödülünü aldı. 1992 Altın Kitap Ödülünü kazandı. Uzun yıllar Türkiye Yazarlar Sendikasının yönetim kurulunda görev aldı (1976-89). PEN Yazarlar Derneğinin yönetim kurulu üyeliğinde bulundu ve birkaç dönem genel başkanlığını üstlendi. Edebiyatçılar Derneği Genel Yönetim Kurulu üyeliğinde bulundu. 1999'dan sonra, müteşebbis kurucusu olduğu Bilim ve Edebiyat Esen Sahipleri Meslek Birliğinin (BESAM) genel başkanlığını yürüttü.

ESERLERİ:

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Türkiye'de Yazarın Kazancı* (1981), *Çeşitli Yönleriyle Neyzen Tevfik* (1987), *Türk Yayın Tarihi* (1987, *Türk Kitap Tarihi* adıyla 1989), *Fikralar Seçkisi* (1988), *Şair Eşref* (1988), *Bir İhtilalcinin Serüvenleri* (1989), *Türkiye'de Basın Sansürü* (1990), *Arap Çöllerinde Türkler* (1990), *Bütün Yönleriyle Nasreddin Hoca* (1991), *Tarihimizde Kürtler ve Ayaklanmaları* (1991), *Türkiye'de Gençlik Hareketleri* (1992), *Türkiye'de Siyasal Cinayetler* (1993), *Türk Basınında Demokrasi* (1994), *Gözyaşından Gülmeceye: Aziz Nesin* (1995), *Kültürümüzden İnsan Adaları* (1995), *Yakın Tarihimizde Büyük Dönemeçler* (1995), *Bir Destan Rüzgarı / Yaşar Kemal'in Yaşamöyküsü* (1997), *Türk Gezginlerin Gözüyle Yedi Deniz Beş Bucak* (antoloji, 1998), *Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası Matbaa ve Basın Sanayii* (1999), *Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın* (2000), *İstanbul'un Tarihi* (2003), *Cumhuriyet Tarihi* (2004).

DERLEME: *1977 Yılında Sağcı Basın Ne Dedi?* (1980), *Talat Paşa'nın Anıları* (1986), *Türkçenin Sesi Fazıl Hüsnü Dağlarca* (1987), *Sekseninci Yaşında Nadir Nadi* (1988), *Turhan Selçuk* (1989), *Aziz Nesin* (1990), *Aşk Şiirleri Antolojisi* (1991), *Melih Cevdet Anday* (1991), *Matbuat Hatıralarım* (Ahmet İhsan Tokgöz'ün, 1993), *Rıfat Ilgaz* (1993), *Cevdet Kudret'e Saygı* (1994), *Adalet Ağaoğlu* (1994), *Bedrettin Tuncel'e Mektuplar* (yay. haz., 1995), *Aydınlanma Bilgesi: İlhan Selçuk* (1996), *Peride Celal* (1996), *Ege Kültüründen Damlalar* (1997), *Gül Yaprağın' Döktü Bugün* (1997), *Sarı Defterdekiler* (Yaşar Kemal'in Folklor Derlemeleri düzenlemesi, 1997), *Vedat Günyol* (1997), *Fethi Naci* (1998), *Server Tanilli* (1999), *Şükran Kurdakul* (2000), *Semih Balcıoğlu* (2001), *Bedrettin Tuncel / Seçme Yazılar* (2001), *Cemal Paşa / Hatıralar* (2001), *Bilinmeyen Yaşamlarıyla Saraylılar* (Nahit Sam Örik'in, 2002), *İlhan Berk* (2002), *Ali Fuad Erden - Suriye Hatıraları* (yay.haz. 2003), *Tahsin Yücel* (2003), *Gülten Akın* (2004), *Vüs'at O. Bener* (2005).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 5, s. 61, 1976), Adnan Binyazar / Geçmişimizin Birikimlerini Günümüze Aktaran Bir Yazarımız: Alpay Kabacalı (Cumhuriyet Kitap, sayı: 319, 8.3.1996) - Kitaplar... Kitaplar... (Özarlar Yazarlar Kitaplar, 1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gcn. 6. bas. 1999), 40. Sanat Yılında Alpay Kabacalı'ya Saygı (Evrensel Kültür, Temmuz 2000), Türkiye'de Matbaa Basın Yayın (Virgül, sayı: 35, Kasım 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Sefa Kaplan / Bin Atlı Meselesi (Hürriyet Keyif eki, 13.3.2003), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KABADAYI, Fehmi

Şair. 1926, Kaya köyü / Gediz / Kütahya doğumlu. Lise öğrenimini Denizli'de tamamladı. Öğretmen Okulunu bitirerek uzun yıllar öğretmenlik yaptı. Şiirleri *İstanbul*, *Yaratış* gibi dergilerde yayımlandı. *Gölgeler ve Işıklar* (1951) adlı bir şiir kitabı vardır.

ALPAY KABACALI

VEDAT GÜNYOL

Altmış beş yıllık yazarlık yolunu geride bırakmış olan Vedat Günyol, "ilerici", "devrimci" yazarların en ön sıralarındaki yerini hiçbir zaman bırakmadı. Şimdi aramızda Aydınlanma'nın canlı bir anıtı olarak duruyor.

Onun için hazırladığım kitaba Hümanizma'nın İmecesi'ni Öğretmeni üst başlığını koydum. Daha ilk çevirilerinden başlayarak Hümanizma'yı tanıtan Vedat Günyol, Aydınlanma'mıza katkıda bulunacak yazıları, kitapları çevirmekten hiçbir zaman geri kalmadı. Sağlam Türkçesiyle dilimize, Aydınlanma kitaplığımıza pek çok yapıt kazandırdı. Bu yapıtlarıyla düşünce alanımızın çevrenini genişletirken, düşünce özgürlüğü, inanç özgürlüğü, insanların eşitliği gibi hak ve ilkeleri de savundu, güncel kıldı. Bunun bedelini ödemekten de kaçınmadı. Babeuf Davası, yeterli kanıttır. Babeuf'ün Devrim Yazıları, yayımlanışından 170 yıl sonra, Vedat Günyol ve Sabahattin Eyüboğlu'nun çevirmen kişiliklerinde yeniden yargılandı.

Kurduğu Yeni Ufuklar dergisi ve Can Yayınları, onun parasal katkısıyla ayakta durdu. Onca emeğiyle yetinmeyip Aydınlanma'mıza katkılarla bulunan bu yayınların da bedelini, önemli ölçüde cebinden ödedi.

Kimi çevirilerini dostlarıyla birlikte "imece" diyebileceğimiz bir çalışma düzeni içerisinde gerçekleştiren Vedat Günyol, uzun yıllar süren öğretmenlik yaşamındaki tutumuyla da "İmececi öğretmen" nitemine hak kazandı. Böylece, aydınlarımızın alışık olmadığı, alkışlanası bir çalışma düzenine öncülük etmiş oldu.

Gelelim yazarlığına... Önce eleştirmendi. Romancı ve öykücülerimizi hem metinlere bağlı olarak, hem biraz önce sözünü ettiğim düşünsel birikimin prizmasından geçirerek, derinlemesine inceleyip eleştirdi. Eleştiriyle Cumhuriyet dönemi edebiyatımızın yeniliklerini, değişimini temellendirirken sonraki kuşaklara yol da gösterdi.

Ve denemecilikte direndi. Edebiyatımızın en güzel, en tutarlı, en sağlam denemelerini ortaya koydu. Bu denemelerde akıcılık, Türkçenin kullanımında ustalık, düşünceyi-duyguyu tutarlı bir anlatımla ortaya koyma gibi özelliklerin yanında, günümüz deneme yazarlarının örnek almaları gereken çok önemli bir özellik daha var: Düşünsel temel. Düşünsel birikimi, düşünsel temelleri olmayanların deneme yazmaya heveslenmemeleri gerektiğini kanıtlayan ürünlerdir bunlar.

Özetlediğim bu çalışmalarına ve ortaya koyduğu ürünlere bakarak, Vedat Günyol'un bütün yönlerini kuşatacak bir sıfat bulabilir miyiz, diye düşündüm. "Hiçbir çıkar gözetmeksizin toplumun ileri gitmesi için çalışan kişi" anlamında sanırım, "Devrimci" diyebiliriz.

(*Türk Dili*, Temmuz-Ağustos 2000)

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 1, 1975), Rasim Bostancı / Şiir Antolojisi (tsz.), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

Gülçin Kabadayı

KABADAYI, Gülçin

Şair ve yazar. 1938, Denizli doğumlu. Denizli Kız Meslek Lisesini bitirdikten (1956) sonra herhangi bir iş görmedi. İzmir'in merkez ilçelerinden Buca'ya yerleşerek yaşamını ve çalışmalarını burada sürdürdü. İki öyküsü *Hisar* dergisinde yayımlandı. Şiirin yanı sıra roman ve öykü alanlarında ürünler verdi. Basılmamış eserleri de vardır.

ESERLERİ:

ROMAN: *Ayyaşlar* (1976).

ÖYKÜ: *Su Üstüne Yazılan Şiir* (2005).

KABADAYI, Müslüm

Eğitimci, araştırmacı-yazar. 1962, Kışlak bucağı / Yayladağı / Hatay doğumlu. İlkokulu Kışlak'ta, ortaokulu Düziçi İlköğretmen Okulunda, liseyi ise Çanakkale Erkek Öğretmen Lisesinde okudu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (1982) mezunu. 1402 sayılı Sıkıyönetim Yasası nedeniyle beş yıl öğretmenlik mesleğini yapamadı. 1987'de Trabzon'da başladığı edebiyat öğretmenliğini Ankara'da sürdürdü. Öğretmenliğinin yanı sıra, alanıyla ilgili arşiv oluşturma çabaları ile halkbi-

Müslüm Kabadayı

GÜLÇİN KABADAYI

YOL ARKADAŞLIĞI

Önünde dümdüz uzanan bir yol. Çoraklaşmış ovanın ortasında, yanınıza oturup da sizinle konuşmayı gereksiz gören kimseler gibi sıkıcı. Al bir kısrağın üstünde doludizgin aşıp geçseydi şu yolu, bu yolculuktan zevk alabilirdi. Bu düşünce aklına nereden esmişti; yolun kenarında yeşil bir bitki görmüşçesine gülümsedi. Birden oldukça hızlı sürdüğü arabasıyla yanşan bir al kısrak beliriverdi yanıbaşında. Gözkapaklarını birçok kere açıp kapadı.

Gözlerinin her açılıp kapanışında bir belirip bir kayboldu. Ne kadar da güzeldi. Biricisiz, asil ve yalnız... Evet, yalnızdı; bu yalnızlığı kendisi seçmiş gibiydi. Başını yine çevirince, göz göze geldiler.

Yerinden sıçramıştı. İnanılacak şey değil, nasıl bir bakıştı o bakış. "Sadece arkadaşım olmana katlanabilirim" diyordu. "Kendime yakın bulduğum sen bile biricim olamazsın." Öylesine başına buyruk, gururlu ve hürdü. Niçin kendi cinsinden birini değil de, onu seçmişti?

Karşısına neden çıkmıştı, neden? "Bu kimsesiz yerde yalnız yolculuk eden bir adamın sıkıntısını dağıtmak için olduğunu sanmıyorum," diye mırıldandı, "Güzelsin, dostsun, candansın; beni de kendine benzemek için mi yanındasın?"

İkisinden başka yolcusu bulunmayan bu yolun sonu olmasın. Yapayalnız, dostluk ve sevgiden başka her hissedişe kapalı, benzersiz bir yolculuğa çıktıklarını düşündü: Sonsuzlukla bütünleşen ömür gibi...

Gözleriyle bir defa daha karşılaşan gözler "Şu ağaçsız çiçeksiz ovada, bu insansız yolda bulunduğunu unutacak kadar mı?" diye soruyordu.

O zaman, istemeyerek gözlerini bozkıra, insan yüzlerine hasret kalana çevirdi. "Her şey insanla güzel... Söylemek istediğin bu mu?" dedi. "İnan bana, seninle de güzel, çok daha güzel."

Bakışlarında sevinçler ışıldadı. Dost olanın, candan sevenin; başı dik, gururlu ve hür olmanın göz kamaştırıcı sevinçleri...

"Sen şu çevreye, karabasan gibi üstümüze üstümüze gelene yokuşmıyorsun!" diye haykırdı. "Nerede yaşamalısın sen, nerelerde yaşamalı böylesine kusursuz olan?"

Dostça bakan gözlerin karşılığı "Senin gibi bir insanın yanında" oldu.

"Asla."

İnanamamak, layık olamama korkusu, sevinç ve kıvanç aynı sözde birleşmişti.

"Senin yanındayım. Çünkü sen yanında olmak istediğim insansın. O insan sensin."

"Sahi mi?"

Ne çocukça bir sevinçti bu. Sanki çocukluğuna geri dönmüştü. Çok isteyip de hiç bir zaman onun olmıyan oyuncak atın yelesine tutunarak, umullarını uçuştuğu yerlere korkusuzca atılmıştı.

Rüyalarına giren, bu adamı ilk sularını yol yol aktığı bir yere indiriverdi. İnanamayan gözlerle baktı kaldı.

Dost bakışlar "Görüyor musun," diyordu, "böyle bir bozkırın ortasında bile, ummadığın ve beklemediğin bir şeyle karşılaşabiliyorsun."

Renk ve ses zenginliği bakışlarından silinmeden, kendisini yine yoluna devam eder buldu.

Gittikleri, sonsuzluğa giden yoldu. İçindeki kıpır kıpır duygular bunun başka türlü olamayacağını söylüyordu. Birçok kişinin yaşamayı dileyip de yaşayamadığı yolculuk... Yaşayışına hoş geldiniz ev bütün özledikleri.

Dostluğu, arkadaşlığı, gönülden gönüle köprü kuran yakınlık duygusunu, çıkar gözetmeden sevmeyi, sözün kısası İNSAN olmayı nasıl özlemişti, hem de nasıl! "İnsanım ben, insanım; bunu ben mi söylüyorum?"

Gözlerinin sessiz seslenişine o bakışlar karşılık verdi: "Bunun için yanındayım ya."

Bitiş çizgisine yaklaştıklarını anızın anladı. Hani sonsuzluklara açılıp gidilen? Arkadaşına üzgün üzgün baktı. Onun bakışları "Burada da ağaçlar yapraklanmış, çiçekler açmış, canlılık dolu sesler çevreyi sarmış. Bunları niçin görmüyorsun?" diye soruyordu. Sonra, geriye doğru döndü, uzaklaşıp gitti.

Yapayalnız, hür, dostluk ve sevgiden özge her hissedişe kapalı, benzersiz bir yolculuğa çıkmamışlar mıydı? Sonsuzlukla bütünleşen ömür gibi değil miydi yolculukları? Neden sona erdi, neden? Yolun sonundaki ağaçların gölgesinde duraklamadan, çiçeklerinden bir demet dermeden geçip gitmek istemedi.

(Su Üstüne Yazılan Şiir, 2005)

limi ve sözlü tarih çalışmalarını da sürdürdü. Fotoğraf, saydam ve belgesel film alanlarında amatörce çalışmalar yaptı. Ocak 2006'dan itibaren Ankara'da arkadaşlarıyla birlikte *Yoğunluk* dergisini çıkarmaya başladı ve derginin genel yayın yönetmenliğini üstlendi.

Öğrencilik yıllarında başladığı edebiyat çalışmalarını 1985'ten itibaren araştırmacılığıyla zenginleştirmeye yöneldi. Bu yıldan itibaren edebi ürünleri ile araştırma yazıları *Cumhuriyet, Özgür Gündem, Karadeniz, Kuzey Haber, Ses, Hatay* gazetelerinde ve *Nitelik, İnsancıl, Hamsi, Mum, Kıyı, Kuzeysu, Güney Rüzgârı, Hatay'da Önder, Amik, Söylem, Edebiyat ve Eleştiri, Nikbinlik, Abece, Eğitim ve Yaşam, Folklor ve Edebiyat, Cumhuriyet Bilim Teknik, Lül, Damar, Belgesel Sinema, Sol, Kum* gibi çok sayıda dergide yayımlandı. 2003'te *"Uygarlıklar Beşiği Hatay Belgeseli"*ni Antakya Belediyesinin katkılarıyla hazırladı.

ESERLERİ:

Hatay Bibliyografyası Üzerine Bir Deneme (1999), *Hatay Halk Şairleri* (2000), *Amik'ten Amanos'a Alkım* (2001), *Doğu Karadeniz Lehçeleri Karşılaştırmalı Sözlüğü* (2002), *Suriye Günlüğü* (2006).

HAKKINDA: Müslüm Kabadayı / Hatay Halk Şairleri (2000), Müslüm Kabadayı / Amik'ten Amanos'a Alkım (2001).

Vahap Kabahasanoğlu

KABAHASANOĞLU, Vahap

Eğitimci, yazar. 12 Nisan 1936, Rize doğumlu. Güneysu İlkokulu, Yunus Emre İlköğretmen Okulu ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. 1988'de *"Ahmet Hamdi Tanpınar'da Estetik Trans"* teziyle İÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde doktorasını tamamladı. 1999'da Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümünde yardımcı doçent oldu, 2001'de aynı üniversitede Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığına atandı. 2003'te emekli oldu. İLESAM ve Türk Edebiyatı Cemiyeti üyesidir.

Yazıları 1967 yılından itibaren *Milli Gençlik, Millî Gazete, Hergün, Ortadoğu, Tercüman, Türk Edebiyatı, Toker, Meş'ale, Milli Kültür, İnsan ve Kâinat, Kültür Dünyası* gazete ve dergilerinde yayımlandı. 1993 yılında Türkiye İş Bankasının açtığı yarışmada Yunus Emre konulu yazısı mansiyon ödülüne layık görüldü.

ESERLERİ:

Üç Açık Oturum (1968), *Eğitim Enstitüleri* (1976), *Faruk Nafiz Çamlıbel* (1979), *Necip Fazıl Kısakürek* (kom., 1982), *Yahya Kemal Beyatlı* (kom., 1984), *Peyami Safa* (kom., 1984), *Ahmet Yesevi Edip Ahmet* (kom., 1984), *Ali Şir Nevai* (kom., 1984), *Kaşgarlı Mahmut* (1984), *İslâmiyet Öncesi Türk Edebiyatı* (kom., 1984), *Batı Edebiyatı Antolojisi* (1987), *Ahmet Hamdi Tanpınar'da Estetik Trans* (doktora tezi, 1987), *Yunus Emre'nin Şiirine Çağdaş Bir Yaklaşım* (1993), *Çağdaş Türk Edebiyatı* (2002).

Ayrıca ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Sevinç Çokum / Türk Edebiyatı Dergisi (sayı: 63).

KABAK, Abdullah Ziya

Şair ve hikâye yazarı. 1950, Eğridere köyü / Milas / Muğla doğumlu. İlkokulu bitirdikten sonra dışarıdan sınava girerek ortaokul diploması aldı (1998). Yazı hayatına 1963 yılında başladı. 1974'te gazetecilik yaptı. *Yeni Söke* gazetesinde köşe yazıları ve hikâyeleri yayımlandı. Tekstil işi ile edebiyat çalışmalarını birlikte yürüt-

VAHAP KABAHASANOĞLU

TANPINAR'IN "GÜL" ŞİİRİNDE SANAT ESTETİĞİNİN ORTAYA ÇIKIŞI

(...) Tanpınar, ömrü boyunca sanat özlemi içinde yaşamış bir şairdir. Onun her buluşmada gerçekten, "bakir bir ten cümbüşü" vardır. Duyduğu sanat heyecanı onun iç dünyasını âdeta raks ettirir. Tanpınar'ın ruhî yüklenişle girdiği "estetik trans" hâline, Mevlânâ semâ ederek ulaşır. Yunus'ta, Mansur'da ve S. Nesimî'de de gördüğümüz bu hâle, dinî muhtevâlı olduğu için "vecd", hâli demek daha doğru olur. İlâhî coşkunlukların dışında kalan sanat heyecanına da "estetik trans" diyebiliriz. "Ten cümbüşü" yahut estetik heyecan, Tanpınar'ı; "her özleyişten sıcak" bir yere, arkasından bir sanat eserinin, bir şafak gibi doğacağı uykuya, daha doğrusu bir rüyaya götürür. Ufuktaki bu şafak, rüyadan çıktığı için çok başka bir şafak, çok başka bir estetik özdür. Çünkü, ezelden ebede akıp giden kollektif şuuraltı malzemesi, rüyalarda "semptom" denilen değişik kılıklara girerek ortaya çıkar. Şiiri yahut sanat eserini teşkil eden bu malzeme o kadar farklıdır ki, onu gerçek hayatta çıplak gözle görmek çok zordur. Onlar, hayattan da, ölümden de ötede bir yerlerde sır gibidir. Sanki ilerde hasat etmek üzere toprağa ekilmişlerdir. Bir zaman sonra onları sanatkârların görmesi için yıldızlar ayna tutacaklar. Sanatın sırrı burda.. İlerde "ardından ağlamacak" bir şey bırakmıyor. Demek ki, iç dünyamızda hapsettiğimiz özlemlerimiz sanatta karşımıza çıkıyor ve ebedileşerek yaşıyor. Hiç şüphesiz yıllarca sanatkârın "uykusuz gecelerini kemiren" onlardır. "bin azabın çarkında ", "ağarın bir gün" oluncaya kadar, demek ki sanatkârın hüznü ile besleniyorlar. Meğer nelerimiz yokmuş onların içinde: "öpüşlerimiz, göz yaşlarımız, vaatlerimiz, hicranlarımız...." Bir gün geliyor, "bir sonsuz uçurumda birden uyanıyorlar" ve birden etrafı aydınlatıyor ve sanatkâra yakalanıveriyorlar. Nitekim sanatkâr da uzun bir süre bu doğuşu beklemektedir. Geceler boyu doğacak eserin, sancısını çekmektedir. Nihayet bir gün akşam sessizliğinin sıfır olduğu bir ânda, âdetâ kanlı bir haber gibi bir "ilham" olarak yahut bir "estetik öz" olarak çıkıp geliyorlar.

"Bir akşam beyaz feere,
Gönderdiği kanlı haber,
Herkes ömründe bir kere
Bu zalim dönüşle titrer."

Estetik özün, esere geçişi, onun ölümü demektir; Bir kere daha aynı malzeme işlenemez. İç dünyanın derinliklerinde ıztırapla pişen, kan ve cana işleyen duyuşlar, hâtıralar ve onların çağrışımları, sanatkâra ancak bir defa dönebilir. Sanatçı her eser için ancak bir kere titreyebilir. Her eser, büyük bir heyecanın, tekrar bir daha yaşanmayan bir coşkunluğun eseridir.

Aslında ruhun, sanatkârlık aşamasına yükselmesi; sanatı idrak etmesi de tıpkı doğmak ve ölmek gibi değişmeyen bir kaderle yüz yüze gelmesidir.

(1) Tanpınar'ın "Dönüş" şiiri.

(*Türk Edebiyatı*, Ocak 1991)

tü. Çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. *Söke Esnafın Sesi* gazetesinin haber müdürlüğünü yürüttü. Hikâyelerinde yerel dil özelliklerini kullandı. Daha çok Söke-Milas yöresi insanlarının yaşadıklarını hatıra havasında bir üslûpla anlattı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Tarladaki Altınlar* (1998).

ROMAN: *Türkmen Beyi Zeybek Osman* (1999).

HAKKINDA: Söke Şairler ve Yazarlar Derneği Yayın Organı Sarızeybek Dergisi 2004 Antolojisi, Sökeli Şairler ve Yazarları Güldeste (s. 97), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KABAK, Mehmet

Şair. 1956, Nevşehir doğumlu. Mersin Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinde öğretim görevliliği yaptı. Çeşitli gazete ve dergilerde şiirleri yayımlandı.

ESERLERİ:

Bir Başkaldırının Anatomisi, Hüzmi Yalnız Yaşamak, Sivas'a Ağıt.

HAKKINDA: İçel Şairler ve Yazarlar Antolojisi (2001).

KABAKLI, Ahmet

Edebiyat tarihçisi (D. 24 Mayıs 1924, Harput / Elazığ - Ö. 8 Şubat 2001, İstanbul). İlk ve ortaöğrenimini Elazığ'da tamamladı. İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu parasız yatılı sınavlarını kazanarak girdiği (1944) İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümünü (1948) bitirdi. Diyarbakır ve Aydın liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Diyarbakır'daki öğretmenliği sırasında *Karacadağ* dergisini yönetti. MEB tarafından staj yapması için Paris'e gönderildi. Dönüşünde İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsü edebiyat öğretmenliğine tayin edildi. 1969 yılına kadar bu görevde kaldı. Bu arada Ankara Hukuk Fakültesini (1960) bitirdi. 1969'dan itibaren Yüksek Öğretmen Okulunda edebiyat hocalığı yaparak 1974'te emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra da Türk Musiki Devlet Konservatuarında edebiyat dersleri verdi.

Ahmet Kabaklı'nın öğrencilik yıllarındayken yazdığı "*Yunus Emre mi Haklı, Gölpınarlı mı?*" başlıklı ilk yazısı 20 Kasım 1946'da *Son Saat* gazetesinde yer almıştı. Aynı yıllarda, Nurettin Topçu'nun çıkardığı *Hareket* dergisinde polemik yazıları, *Bizim Türkiye* dergisinde siyasi hiciv ve yorum yazıları yayımlandı. Daha sonra *Hisar*, *Yeni İstanbul* gibi dergilerde şiirleri ve yazıları çıktı. 1957 yılında *Tercüman* gazetesinin açtığı fıkra yarışmasında (Emil Galip Sandalcı ve

Ahmet Kabaklı

AHMET KABAKLI

DİN DIŞI EDEBİYAT

Yazının başlığı üzerinde çok düşündüm. Din ile hiçbir ilgisi olmıyan, din bahsinde temelli cahil kalan, yeni edebiyatımızdan söz-açmak istiyordum. Dilimizde bunu anlatabilecek "lâdinî" sözü var; istiyen "Ladini Edebiyat" diye anlasın derdim ama, ladini olmak, bile-istiye dinin dışında kalmaktır. Genç edebiyatçımız ise, bilgisiz olduğu için dinin kapısından girememiştir.

Cümleye mâlûm ki: dinin ve mücerret âlemin dışında yaşıyacağını sanan, eşya-ötesi'ne kanat açamıyan, moda gibi alımlı, ama kısır, nevri-dönük tüknefes bir edebiyatımız var. Fâsit bir dairede dönüp durur, kendi yazdıklarımızı dönüp kendimiz okuruz, içinde şair, edip, sanatkâr geçindiğimiz bu ufacık dünyadan memnunuz. Beğenmiyen olursa, yüzüne "pipomuzun dumanını üfler", satışan olursa "cahil" veya "zevksiz" der, daha olmazsa "gerici" damgasını yapıştırır, yolumuza gideriz.

Yeni sanatkârlarımız, bir bekârlık bir de açlık türküsü tutturmuşlar. Türk adaramı, milletimizin hayatını bu iki hayvanlıkta arıyorlar. Oysaki hiçbir hayat, edebiyata, bu kadar kolay, bu kadar eksik iki yaka ile geçmemiştir. Bir ruh hayatı yaşamıyan insanlara insan denemiyeceği gibi, ruhsuz, manasız, düşünce veya hayâl yoksulu, robot kişilerin yaşadığı bir edebiyat da edebiyat sayılamaz. Şiirin ve sanatın, toprak kokusuna, kadınsızlık sarasına, kalıbrım adamlarına ve ekmek kavgasına, sanıldığı kadar tahammülü yoktur. Sanat biraz da kanat ister. Düşünce, hayal ve maneviyat ister. Sanat biraz da masal ister, efsane, köpük ve ülkü ister. Homeros, hiç bir ferdi yaşanamış olan o masal hayatlı, rüzgâr kanatlı ölümsüz destan kişileri ile, eski Yunanlıyı, hattâ bütün insanlığı, nasıl sanata çekmiştir! İbret ister... Ölümsüz olup da, dininin, millî ruhunun veya mücerret imanın verilerine bağlanmamış bir sanatkâr tanıyor musunuz? Bu Firdevsi midir? Hafız mıdır? Dante, Servantes, Hugo, hattâ Gide midir? Bir Fransız yazarı: "Sanata ekmek kadar ilâhlar da lâzımdır" demiş.

Emile Zola; Voltaire gibi en amansız din düşmanlarından tutun da, Dante, Paskal gibi en dindar olanlara hattâ Gide, Georges Duhamel gibi en lâyık olması gerekenlere kadar Hıristiyanlığı papa-kadar incelemiyen, onun sağlâm ve sakat taraflarını yoklamıyan hiç bir Avrupalı edip bulunamaz. Avrupada cahillik, bilgisizlikle tafralanma, benüz moda haline gelmemiştir.

Yeni edebiyatımız, bu cahillik, bu sıurhlık, bu gerçeği eksik anlamak yüzünden ne dindar, ne dinsiz, ne de lâyık olabilir. Din üzerindeki çekişmelerimiz seviyesizdir; bir zenginin miktarı bilinmiyen serveti için birleşen iki züğürdün hâlini andırır. Din bezirganlarının geriliği ile dinsiz çağırtkanların korkunç ileriliği arasında, hiç bir ölçü, izan farkı yoktur. İki taraftan, görüşe, araştırmaya, ve ilme dayanmıyan peşin-hükümler pey sürülür. Gericiler mukaddesatın iptiğini mezata verirken ilericiler, o iptiğin çürük olduğunu haykırarak kendi malını öven, ayak esnafı durumundadır. Mâneviyatımızın dibine dart eken Cinci hocalar, yeşil yobazlar, gerçek din adamına, gerçek din bilgisine hasret çeken masum halkı ayağa kaldırırken; yığın yığın satışa çıkardıkları ali-cengiz dergileri ile dini ticarete alet ederken; kadınları çarşafa sarıp, üçünü beşini, bir erkeğe peşkeş çekerken; eski yahudi sitesine mahsus "Yusuf" / "İsmail" fıkraları ile yeni cemiyete fazilet örneği verirken; karşı cephede daha zararlı, daha meşum dolaplar dönmektedir.

Edebiyatımız, İslâmlık karşısında bir körler kavgası içindedir. Bir ekmek ve şehvet davasıdır tutturmuş gider. Eşya ötesinden, felsefeden, imandan, idealden mahrumdur. Bu yüzden bu edebiyatın ömrü şehvet kadar kısa olacaktır. Ondan büyük hamleler, ölümsüz eserler bekliyemeyiz. Bir doyumluk can ile bir kadınlık arzı fâniler içindir. Sanat fânî değildir, ölümü yenecek büyük sanatkâr gelinceye kadar cüceleriri arzusu da karnı da zevki de aç kalmaya mahkûmdur.

(*Hisar*, 1 Aralık 1952)

Ahmet Kabaklı

Hakkı Gülmen'le birlikte) birinci gelerek başladığı fıkra yazarlığını o tarihten itibaren, zaman zaman aralar vererek sürdürdü. Nihat Sami Banarlı, Mehmet Kaplan, Mümtaz Turhan, Tarık Buğra, İrfan Atasagun gibi arkadaşlarıyla Türk Edebiyatı Cemiyetini kurdu. Cemiyetin çıkardığı *Türk Edebiyatı* (Ocak, 1972) dergisini yönetti. Ayrıca bazı öğretim üyeleri ve yazarlarla birlikte Türk Edebiyatı Vakfının (1978) kurucularından oldu. *Türk Edebiyatı* adlı edebiyat tarihi ve yayımladığı düşünce kitaplarıyla, son dönem edebiyat ve düşünce hayatımızın önemli isimleri arasında yer aldı. Türk basını, edebiyatı ve düşünce hayatında kendine özgü bir yeri bulunan Kabaklı'nın düşünce ve sanat konularına ilişkin temel yaklaşımı şöyle özetlenebilir: *"Uzun bir tarihi, şeref ve üstünlükle gerçekleştirmiş; İslâmî inançlı ile millî karakterimizi çağlar içinde şaşılacak bir terkibe ulaştırmış olan öz kaynaklarımızdan, ecdadımızdan ve halkımızdan alınacak sayısız örnek ve ilhamlar ile, günümüz dünyası içinde orijinal ve şahsiyetli, güçlü ve zengin bir Türkiye'nin varolması hususunda maddi ve manevi bütün imkânlarımızın seferber etmek."*

Bürokrasi ve Biz adlı eseri ile TMKV 1976 Fikir Ödülünü, *Temellerin Duruşması* adlı eserinin birinci cildiyle 1989 TYB Fikir Ödülünü aldı. Aydınlar Ocağının öncülüğünde Aralık 1996'da (fikir hayatının 50. yıldönümünde) kendisine Şeyh' üll Muharririn beratı verildi. Kabri Eyüp Sultan Mezarlığı'ndadır.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME-BİYOGRAFİ: *Kültür Emperyalizmi* (1970), *Müslüman Türkiye* (1970), *Mabet ve Millet* (1970), *Mehmet Akif* (1970), *Yunus Emre* (1971), *Mevlâna* (1975), *Ejderha*

ŞEYH'ÜL MUHARRİR AHMET KABAKLI

Emircan Gülçiçek

Fetret arasıdır. Bir nefes alış ve bir nefes veriş arasındaki süredir. Bir parantez içindeki iki tarih arasında bulunan kısa çizgi... İzafiyet teorisiyle bazen uzun, bazen kısa olarak değerlendirilebilen bir süreç...

Olgunlaşıp semeresini veren bir meyve, toprağa düşüyor. Semeresini veremeden düşen bir meyve, neslin tükenişine seyirci kalan bir bilge kişi derecesinde acı çekiyor. Her an her saniye yıldız kayıyor, yıldızlar kayıyor. Herşey aslına dönüşor. Tohumun ağaca, ağacın tohuma dönüşümü gibi hikmetli bir süreç verilen görevi en güzel şekilde ifa ediyor.

Kahramanlık özel ruhlara verilen ve özel olduğu nisbetle de güzel bir lütuftur. Her milletin kahramanları vardır. Kahramanlık her zaman barutun ateşinde aranmaz. Bazen mürekkepleriyle şekil bulur kahramanlar. Mürekkebi hakkıyla kullanan, manevi kültürümüzün muhafazası için, kalemiyle hisarlar inşa eden, kültür mirasımıza ehemmiyet veren ve bu ehemmiyetini kendisini Şeyh'ül Muharrir yaptığı bir "Çınar"ı uğurladık. 1924 Mayıs'ında Harput'un Gülbağlar'ında doğan Şeyh'ül Muharrir Ahmet Kabaklı'da annesi Münire Hanım'ın halk edebiyatı unsurlarına olan tutkunluğu vesilesiyle ilk sanat zevklerinin yeşermesi sözkonusu olmuştur. Ahmet Kabaklı Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü'nden mezun olduktan sonra Ankara Hukuk Fakültesi'ni de bitirmiştir (1959). Muhtelif gazete ve dergilerde şiir, polemik yazılar ve edebî makaleler türünde çalışmalar yapmıştır. 1972'den bu yana yayımladığı "Türk Edebiyatı" dergisi vesilesiyle kültürümüzün muhafazası noktasında ciddi çalışmalar yapmıştır.

Tarihî süreç, kültür alışverişini kaçınılmaz bir hale getirdiği gibi, kültür çatışmasını da kaçınılmaz kılmıştır. Teknolojinin gelişmesiyle savaşların yanısıra kültürel yıkılanmanın da seyri değişmiştir. Kültürel çatışma içerisinde milli kültürümüzün en şedid muhafızlarından biri olma meziyetini gösteren Ahmet Kabaklı en değerli ziynetlerin derinliklerde meskûn olmasının bilinciyle hareket etmiş, düşünce rezervlerini en hassis bir incelikle işlemekten geri kalmamıştır.

Türk Edebiyatının manevi yapısının mukavemeti hususunda hiçbir gayretten, hiçbir hassis tavırdan geri kalmayan Şeyh'ül Muharrir, sanat ile tarihin birliktelik sürecini de gözardı etmemiştir. Tarihin yıpratılmasının, sanatın, dolayısıyla da edebiyatın yapratılması anlamında geldiğini vurgulamıştır. "Her türlü taassuba ve gerçek korkusuna karşı Allah ve millet huzurunda söylemeyi vicdan borcu bildiğimiz gerçeklerdir." ifadesiyle, tarihi yanlışları yaptığı duruşmada mahkûm etmiştir. Zamandaki duralmu ve geriye dönüşü, sanat tarih ilişkisi içinde değerlendirmiş ve cürmü sabitleşenler, onun kalemiyle esir alınmıştır.

Yazdığı gerek ansiklopedik, gerek tercüme ve gerekse diğer edebi eserler ile zamanı sabitlemeyi başarmıştır. Fikir bahçesinin meyvelerini, derinliklerde mevcut paha biçilmez ziynetleri insanımızın istifadesine sunmuştur.

Milletler öncülere her zaman ihtiyaç hissetmiş, öncülerin ölümüyle yenilerinin yetişmesi ve millî şuur aynasında görünmesi için bekleyiş içerisine girmiştir. Kollektif şuurun tesiri burada da söz konusu olmuştur.

Bu büyük üstadı uğurlarken sönen bir güneşin, çöken bir dağın, kuruyan bir çınarın yeniden bedenleşmesini, bu bilgelik silsilesinin yeni bir halkasının varlık aleminde karşılık bulmasını ve Şeyh'ül Muharrir Ahmet Kabaklı'nın Rahmet-i Rahman'a nail olmasını diliyoruz.

(*İlkadım*, Mart 2001)

Taşı (1975, 1992'de Azize Caferzade tar. Azeri Türkçesine aktarıldı), *Bizim Alkibiades* (1978), *Ecurufya* (1981), *Sohbetler* (2 cilt, 1987), *Temellerin Duruşması* (1989), *Güneydoğu Yakından* (1990), *Şiir İncelemeleri* (1992), *Doğudan Doğuş* (1993), *Türk Edebiyatı* (5 cilt, 1991-1994), *Sultan'üş-şuara Necip Fazıl* (1995), *Şair-i Cihan Nedim* (1996), *Neden Milliyetçilik?* (2001), *Nazım Hikmet* (2002), *Temellerin Duruşması 2 - Gazi ve Atatürkçüler* (2002), *Alperen* (2002), *Millete Vurulan Canlı Pranga: Bürokrasi* (2002), *Devlet Felsefemiz* (2002), *Çağlara Hükmedenler* (2003), *Türkiye'yi Yoğuranlar* (2003), *İstanbul Güldestesi* (2003).

SADELEŞTİRME: *Şehir Mektupları I* (Ahmet Rasim'den, 1971), *Muhayyelât-ı Aziz Efendi* (Giritli Aziz Efendi'den, 1983).

ÇEVİRİ: *Pik Vik'in Maceraları* (Charles Dickens'tan, 1962).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Beşir Ayvazoğlu / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 24, 2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Erol Ülgen / Ahmet Kabaklı (Türk Edebiyatı, Mart-Nisan 2001), Aslı Örnek / Temellerin Duruşması 2 - Gazi ve Atatürkçüler (Radikal Kitap, 22.10.2002), Muhsin İlyas Subaşı / Temellerin Duruşması (Türk Edebiyatı, Temmuz 2003), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004).

KABASAKAL, Mehmet

Siyasetbilimci. 1951, Malatya doğumlu. Öğrenimine memleketinde başladı. Ankara'da sürdürdü. 1969'da Robert Kolej Yüksek Okuluna girdi ve İş İdaresi dalında öğrenimine devam ederken üniversitenin organlarında "seçilmiş üye" olarak öğrencileri temsil etti. 1975'te mezun oldu. Aynı yıl Siyasal Bilgiler Fakültesinde yüksek lisans (1975-79) yaptı. 1984 yılında siyasetbilimi doktoru oldu.

ESERLERİ:

Türkiye'de Siyasal Parti örgütlenmesi 1908 - 1960 (1991), *Çağdaş ve Demokratik Türkiye Arayışları* (ortak kitap, 2002), *Adli İdari Yargı Hakimlik Savcılık / Sınavlarına Hazırlık Rehberi* (2003).

Mehmet Kabasakal

KABİL, İhsan

Sinema yazarı. 1959, İstanbul doğumlu. Darüşşafaka Lisesi, Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü mezunu. Öğrencilik yıllarında BÜ Sinema Kulübünde faaliyetlere katıldı. Ohio Devlet Üniversitesinde sinema araştırmaları dalında yüksek lisans yaptı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığına bağlı Kültür AŞ'de sinema etkinlikleri yöneticiliği yaptı.

Öğrencilik yıllarından itibaren sinemayla ilgili olarak çevirileri ve sinema yazıları yayımlandı, dergi çalışmaları oldu. *Gelişim Sinema, Gösteri, Kinema, Dergâh, İzlenim, Ve Sinema...* gibi dergiler ile *Zaman, Yeni Şafak* gazetelerinde sinemayla ilgili yazıları, çeviri, derleme ve film eleştirileri yayımlandı. Yüksek lisans tezi, Sadık Yalsızuçanlar ve Ayşe Şasa ile birlikte yayımladığı *Düş, Gerçeklik ve Sinema* adlı kitapta yer aldı.

KABOĞLU, İbrahim Ö.

Hukukçu, yazar. 1950, Borçka / Artvin doğumlu. Bursa Atatürk Lisesinde okudu. Ankara Hukuk Fakültesini bitirdikten sonra atandığı İçişleri Bakanlığının değişik birimlerinde görev yaptı. 1983'te Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesine, 1990'da Marmara Üniversitesine atandı. MÜ Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanlığı yaptı. Fransa'nın Limoges Üniversitesi Hukuk ve Ekonomik Bilimler Fakültesinde, René Descartes, Val de Marne üniversitelerinde konuk profesör statüsü ile süreli olarak ders verdi. Türkiye Barolar Birliği İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Başkanlığı görevini yürüttü.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Kolektif Özgürlükler* (1989), *Özgürlükler Hukuku / İnsan Haklarının Hukuksal Yapısı* (1993), *Çevre Hakkı* (1996), *Anayasa Yargısı* (1997), *Les Autorités Administratives Indépendantes / Bağımsız İdari Otoriteler* (der., 1998), *Anayasa ve Toplum* (2000), *Laiklik ve Demokrasi* (ortak kitap, 2001).

YAYIMA HAZIRLAMA: *Kopenhag Kriterleri* (2001), *Azınlık Hakları* (2002).

KACAR, Şükrü

Gazeteci-yazar, devlet adamı. 19 Mayıs 1927, Kacar köyü / Kovancılar / Elazığ doğumlu. Çaybağı İlkokulu (1940) ve Akçadağ Köy Enstitüsünü bitirerek (1944) öğretmen oldu. Çeşitli yerlerde öğretmenlik yaptıktan sonra Palu Bölgesi Gezici Başöğretmenliği görevine (1950) ve Kacar köyü başöğretmenliğine (1951) atandı. Gazi Terbiye Enstitüsü Pedagoji Bölümünü bitirdi (1957). Mardin'de ilköğretim müfettişliği (1957-59), Akçadağ'da öğretmen okulu meslek dersleri öğretmenliği (1959) yaptı. 1962'de Elazığ Halk Eğitimi Başkanlığına getirildi. Bu görevi süresince Elazığ'daki ortaokul ve liselerde öğretmenlik görevine devam etti.

Şükrü Kacar

Erken yaşlardan itibaren şiir ve yazılar yazan Kacar, yerel gazetelerde çıkan kimi yazılarından dolayı Halk Eğitimi Başkanlığından alınarak Niğde Ulukışla Ortaokulu Türkçe öğretmenliğine gönderildi. 1968 yılında bağımsız olarak Elazığ Belediye Başkanı adayı oldu ve seçimi kazanarak 1973 yılına kadar bu görevi sürdürdü. Bu görevinin ardından çocuklarını okutmak amacıyla İstanbul'a gitti. 1978-80 yılları arasında Yüksek Öğrenim ve Kredi Yurtlar Kurumu İstanbul Bölge Müdürlüğü görevini yürüttü. 1981 yılında genel müdür danışmanı iken ikinci kez emekliye ayrıldı. Bu ikinci emekliliğinden sonra Elazığ'a döndü ve gazete yazarlığına başladı.

Şükrü Kacar'ın yazıları Elazığ gazetelerinden *Nurhak* ile birlikte *Mardin'in Sesi, İlköğretim Gazetesi, Cumhuriyet, Elazığ*, Samsun *Medeniyet Gazetesi, Yeni Harput* ve *Turan* gazeteleri, *Bizim Ece* (Salihli), *Akçadağ Köy Enstitüsü Dergisi, Köy ve Eğitim, Eğitim Hareketleri, Çıra, Yeni Fırat, Gülpınar, Varlık, İmece, Sesimiz, Zamanı, Yağmur Fırat'ın Sesi* (Elazığ) ve *Bizim Külliye* (Elazığ) dergilerinde yayımlandı. Elazığ Kanal E televizyonunda "Kayabaşından" programını hazırlayıp sundu (1992-99). Anadolu Basını Özendirme Yarışmalarında 1974, 1981, 1982, 1983 ve 1993'te *Elazığ* ve *Turan* gazetelerindeki yazılarından dolayı Türk Dili ve Makale dalı ödüllerini aldı. 1990'da Fırat Havzası Gazetecileri Cemiyetince de makale ödülüne değer görüldü. 2001 yılında TRT GAP Televizyonu Diyarbakır Bölge Müdürlüğünce hakkında tanıtım belgeseli hazırlandı. Ailesi, 1998 yılında Elazığ'da yılın örnek ailesi ola-

rak seçilerek, dönemin Kadın Haklarından Sorumlu Devlet Bakanı Işılay Saygın tarafından kendilerine "Örnek Aile Beratı" verildi. Fırat Havzası Gazeteciler Cemiyeti Başkanlığı görevinin yanı sıra, 1981 yılından itibaren köşe yazılarının yayımlandığı Elazığ *Nurhak* gazetesinde başyazar olarak çalışmalarını sürdürdü.

"Toprak onun gönlünde aslında dünden kalan bir nurlu hatıralar yumağı... yaşamak bütün insanlar bilhassa onurlu şairler için dünün şerefli mazisine sahip çıkmak ve alınan her nefeste yarınlara bırakılacak erdemli mesajlar vermek sanatı... ozan kavramı ise şair gönüllü Şükrü Kacar için cemiyetin sevincini, hüznünü, ümidini ve mukaddeslerini ifade heyecanı." (Ahmet Tevfik Ozan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kopamadılar Benden Beni* (2003).

ANI: *Damdaki Saksağan - Fırtınalı Yıllar* (2000).

DÜŞÜNCE-İNCELEME: *Öğretmenin Meslek Savaşı* (1965), *Düşünceleri Devrimleri İlkeleriyle Yaşayan Atatürk* (2000), *Alamadılar Benden Beni*, *Bulutlara Kaptırdım Umutlarımı*, *Köyü Tanıma Semineri Notları*.

ANTOLOJİ: *Bu Toprağı Yaşayan Ozanları* (1. cilt: 1993, 2. cilt: 1995, 3. cilt: 2002).

HAKKINDA: Filiz Turan / Şükrü Kacar - Hayatı, Edebi Şahsiyeti Şiirleri Şiirlerindeki Divan Tarzının İzleri ve Düz yazıları Yayınlanan Eserleri (bitirme tezi, Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi TDE Bölümü, 1999), Kerim Sunguroğlu / Bu Toprağın Yaşayan Ozanları Cilt II ve Diğer Eserleri (Elazığ Kültür ve Tanıtım Vakfı Dergisi), R. Mithat Yılmaz / Şükrü Kacar'ın Ozanları (Fırat'ın Sesi, 20.1.2003), M. Naci Onur / Vur Beline Kazmayı (Bizim Külliye, sayı: 8, Ocak-Mart 2001), R. Mithat Yılmaz / Şükrü Kacar'ın Şiirleri (Günışığı gazetesi, 9.10.2003).

KAÇAN, Metin

Roman ve öykü yazarı. 15 Kasım 1961, İncesu / Kayseri doğumlu. Bazı ürünlerinde Jak Laban ve Andante imzalarını kullandı. Karikatürcü Hasan Kaçan ağabeyi, karikatürcü ve tiyatrocu Fatih Kaçan kardeşidir. Kasımpaşa Lisesinde ortaokul ikinci sınıf öğrencisiyken öğrenimini yarıda bıraktı. *İstedikleri Yere Gidenler* (1996) çizgi romanı hakkında soruşturma açıldı, aklandı (1996). Çalışmalarını İstanbul'da editörlük yaparak sürdürdü.

İlk yazısı *Girgır* dergisinde (1985) yer almıştı. Sonraki yıllarda gülmcce öyküleri *Leman*, *Ustura*, *Mizah Kültür* ve *Amann* dergilerinde yayımlandı. İstanbul çingenelerinin hayatlarından kesitleri yansıttığı ilk romanı *Ağır Roman*, yönetmen Mustafa Altıoklar tarafından sinemaya uyarlandı (1997).

Metin Kaçan

Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

"Kaçan öykülerini 'Aşk', 'Yaz', 'Fırtına', 'Kar' ve 'Buz' başlıklı kısımlar altında toplamış. Öykülerin çoğu üç sayfayı aşmıyor ama bir o kadar da yoğunlar. Kaçan ilk romanı Ağır Roman'da içlerine girerek, oraların diliyle, üslûbuyla –birkaç kelimenin birleşimiyle sağlanacak bir anlatımı, tek kelimeyle açıklayan argoyu kullanarak– başarıyla anlattığı kenar mahallelerin ve çetin şartlarda yaşamaya çalışan insanlarının hikâyelerini anlatmaya devam ediyor. Ama 'Yaz'ın ardından bir anda başlayan 'Fırtına' her şeyi dağıtıyor; 'Aşk'ta 'sonbaharın çekingen rüzgârları gibi savrulur gideriz meçhule' derken dil de savrulmaya başlıyor. Şiirselliğe bürünüp, öyküleri sürüklüyor ardından." (Ceyhan Usanmaz)

ESERLERİ:

ROMAN: *Ağır Roman* (1990), *Fındık Sekiz* (1997), *Harman Kaplan* (1999).

ÖYKÜ: *Adalara Vapur* (2003).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Jale Sancak / Kenti Dinlemek-Büyülü Kent İstanbul'dan Öyküler (2002), Mustafa Alagöz / Metin Kaçan Bu Kez 'Adalara Vapur' Öyküleriyle.. Ada(m)lara Yolculuk (Cumhuriyet Kitap, 4.7.2002), Ceyhan Usanmaz / Adalara Vapur (Virgül, sayı:52, Haziran 2002), Tufan Erbarış'tıran / Sözcüklerin Dansı (Agora, Ocak-Şubat 2004), Cervantes'in Yeğeni Metin Kaçan Üzerine Yazılar (2004).

KAÇAR, Abdülkadir

Gazeteci, şair, yazar. 1956, Ceyhan / Adana doğumlu. Ceyhan Meslek Yüksek Okulunu bitirdi. 1979 yılında gazeteciliğe başladı. *Hürriyet*, *Milliyet*, *Güney Haber* gazetelerinde çalıştı. Gazetecilik ve fotoğraf sanatı dalında on dokuz ödül kazandı. 1990 yılında yayımlanan ve 4. baskıya ulaşan *Mini Şiirler* kitabıyla da Hümanist Enternasyonal Şiir Ödülünde mansiyon aldı. Adana'da yayımlanan bir bölge gazetesinde köşe yazarlığı ve röportaj muhabirliği yaptı. AFAD (Adana Fotoğraf Amatörleri Derneği) kurucu üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mini Şiirler*, *Mini Şiirler-2*, *Dan Dan Adana'dan*.

DENEME: *Çivi*, *Kılıç*.

FOTOĞRAF KATALOĞU: *Adliye ve İnsan*, *Anakent Belediye Meclisi 1984-89*.

ARAŞTIRMA: *Çukurova Evliyaları* (1991).

HAKKINDA: Mehmet Ecevit – Hasan Artuk – İsmail Timuçin / Adanalı Şairler Antolojisi (1992).

KAÇAR, Ahmet

Şair. 1927, Çürükeynesil köyü / Görele / Giresun doğumlu. İkinci Dünya Savaşının çetin şartlarının ülkemizi de etkilemesi nedeniyle tahsilini lise yıllarında yarım bırakmak zorunda kaldı. Çürükeynesil köyünde ikamet etti. Çok sayıda şiiri de çeşitli bestekarlar tarafından bestelenerek

AHMET KAÇAR

KİMBİLİR

Belki bir gün dudağın adıma takılacak.
Yine eski şen dille anar mısın kimbilir...
Vuslatsız bir baharla senden ayrı kalacak
Ayrı geçen günlere yanar mısın kimbilir...

Yaşla dolacak gözün artık ümit yerine
Korku başka bir dudak takacak ellerine
Sabahsız bir gecenin doğmayan seherine
Sen de hülyalarını sarar mısın kimbilir...

Taşırken martıların rengini akşam suda
Seni atmak istesem kalbimde son hududa
Hakikat değil artık hayal olsun uykuda
Beni bir an koynunda sanar mısın kimbilir...

Ay doğarken ufukta ben de mehtabı anar
Düşünürüm gurbetin ne gam akşamı var
Belki seni de şimdi dertlisin hicran sarar
Belki gözlerin yaşlı ağlar mısın kimbilir...

Türk Musikisi klasikleri arasına girdi. Yirmi civarında eseri TRT repertuarına alındı.

ESERLERİ (Şiir):

Kimbilir (1963), *Yalancı* (1984), *Son Ufuklar* (1995).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 2, 1975), Zeren (c. 2, sayı: 30), Seyfullah Çiçek / Giresunlu Şairler (1997), TDOE -TDE Ansiklopedisi 5.

Burhan Kaçar

KAÇAR, Burhan

Eski Türk edebiyatı araştırmacısı. 1950, Tokat doğumlu. İlk, orta ve liseyi Tokat'ta bitirdi. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1975) mezunu. Aynı yıl Sivas Pamukpınar Öğretmen Lisesi öğretmenliğine, 1976'da müdür yardımcılığına atandı. 1979-89 yılları arasında Tokat'ta öğretmenlik yaptı. Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsünde doktorasını (1994) tamamladı. 1994'te yardımcı doçent olarak Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne atandı. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Niksar Meslek Yüksekokulu müdür yardımcılığı (1991-95), rektörlüğe bağlı Türk Dili Bölümünün başkanlığı (1995-98), Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün başkanlığı (1998-) görevlerini yürüttü.

Makaleleri, *Türk Folkloru, Erciyes Dergisi, Sesimiz Gazetesi, Tokat Kültür Araştırma* dergilerinde, *Danişmendliler Döneminde Kültür ve Sanat* kitabında, ayrıca çeşitli kongre ve sempozyum kitaplarında yayımlandı. Antalya, Sivas, Tokat'ta sergiler açtı. Yurtiçi ve yurtdışında milli ve milletlerarası sempozyumlarda bildiri sundu.

ESERLERİ:

Folklor Derleme ve Anket Metotları, Aşık İmamoğlu (1997), *Aşık Püryani* (2000).

Ayrıca Türkçe ders kitabı da yazdı.

KAÇIRAN, Hüseyin

Bkz. AŞIK HÜSEYİN KAÇIRAN

KADIBEŞEGİL, Fahrünnisa

Yazar, çevirmen ve ressam. 1926, İzmir doğumlu. Ankara'da yayımlanmaya başlayan *Oluşum* dergisinin kurucusu ve sahibiydi. Bu dergi 1974-83 yılları arasında; Nâzım Hikmet, Cahit Külebi, Ceyhun Atuf Kansu, Vecihi Timuroğlu, Cemal Süreya, Osman Numan Baranus, Hüseyin Atabaş, Enis Batur gibi şair ve yazarların yanında genç yeteneklerin ürünlerine de yer vererek onların yetişmesinde büyük bir etken oldu. Dergide şiir, öykü ve romanın çağdaşlaşma sürecine katkıda bulunuldu.

Fahrünnisa Kadıbeşegil, ayrıca ressamlığı, yazarlığı ve çevirmenliğiyle de tanındı. Yaşamını ve çalışmalarını 1980'nin başlarından itibaren İzmir'de sürdürdü. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

OYUN: *Sadık Zevce.*

DERLEME: *Mustafa Kemal'i Anlamak* (1981), *Cemal Süreya Oluşumda.*

ROMAN: *Delinin Sığınağı, Geçmişteki Gölgem.*

ÇEVİRİ: *Korkak.* (İmre Sarkadi'den), *Sphinx* (Hubay Miklas'tan), *Adım Adım* (Dore Schary ve Walter A. Hyman'den).

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

KADI BURHANEDDİN

Devlet adamı, bilgin ve şair (D. 1344, Kayseri - Ö. 1398, Sivas). Asıl adı Burhaneddin Ahmed. Kayseri kadısı Şemseddin Mehmed'in oğludur. Henüz beş yaşında iken babasından ders almaya başlayarak on dört yaşına gelinceye kadar Arapça, Farsça, mantık ve hikmet öğrendi. Kayseri'de çıkan bir karışıklık nedeniyle babası ile birlikte Şam'a giderek dört ay orada kaldı, karışıklıklar sona erdiğinde tekrar Kayseri'ye döndü. 1358'de on dört yaşında iken babası ile birlikte Mısır'a giderek öğrenimini orada tamamladı ve özellikle fıkıhta derinleşti. Daha sonra Şam'da Kutbeddin Râzi'den hem dînî hem tabiî ve riyazî ilimler öğrendi. Hacca giden Kadı Burhaneddin dönüşünde Haleb'e uğradı ve bir yıl da orada kaldı. Babasının ölümü üzerine, 1365 yılında Eretna Oğlu Mehmet tarafından Kayseri'ye kadı olarak tayin edildi. Bu görevinde iken adaletle hareket etmesi, kimseyi kayırmaması adının duyulmasını ve halkın sevgisini kazanmasını sağladı. Mehmet Bey'in ölümünden sonra beyliğin başına geçen oğlu Ali Bey'in, memleket idaresinde gevşeklik göstermesi, ayaklanmaların çıkmasına ve beyliğin iktisadi durumunun bozulmasına yol açtı. Bu durumu fırsat bilen Karamanoğlu Alaaddin Bey, Konya ve Niğde'yi aldı, Moğollar ise Sivas'ı kuşattı. Ali Bey'i, hamamda sefa yaparken Alaaddin Bey'in eline esir düşmekten kurtarması Kadı Burhaneddin'in siyasi hayatın içine girmesinin ilk adımını oluşturdu. Kayseri'den Karamanoğlu Beyliğinin askerlerini sürmesi ise askeri yeteneğini ortaya çıkardı ve ününe ün kattı.

1378 yılında vezirlik görevine getirilen ve üç yıl kadar bu görevi yürüten Kadı Burhaneddin, içte ve dışta askeri başarılar kazandığı gibi, beyliğin iktisadi durumunu da düzeltti. 1381 yılında Eretna Beyinin taun hastalığından ölmesi üzerine devletin ileri gelenleri tarafından Sivas naipliğine (yönetici) getirildi. Bir yıl kadar bu görevde bulunduktan sonra, 1381'de Sivas'ta sultanlığını ilan ederek kendi adıyla anılan bir devlet kurdu. Adına hutbe okuttu ve para bastırdı. Saltanat yılları sürekli mücadelelerle geçti ve çok karışık ve çetin geçen sultanlığı sırasında dağılan Eretna Beyliğini kendi hâkimiyeti altında tutmak için etrafındaki beyliklerle mücadele etmek zorunda kaldı. Timur tehlikesi karşısında Memluklular ve diğer beyliklerle işbirliği kurma yolunu tercih etti. 1394'te Timur kendisine bir elçi göndererek müttefiklerinden ayrılmasını istedi, fakat Kadı Burhaneddin bu teklifi reddetti.

Siyasi olaylar Osmanlılarla karşı karşıya gelmesine yol açtı. I. Murat döneminde Osmanlılarla iyi geçinme yolunu tercih etmişse de Osmanlı ordusu Sırplarla savaşırken, bu durumdan yararlanarak Osmanlı ülkesine saldırması için kendini tahrik edenlere karşı, bu tip hareketlerin İslâm'ı zayıflatmaktan başka bir şeye yaramayacağını bildirerek reddetti. Yıldırım Beyazıt döneminde ise durum değişti, 1391 yılında Amasya emirinin Osmanlılarla anlaşarak Amasya'nın güçlü kalelerinden biri olan Simalu'yu onlara terk edeceğini öğrenmesi üzerine Osmanlıların kendi sınırlarına yaklaşmasını istemediğinden Simalu kalesini ele geçirdi. 1392 yılında Yıldırım Beyazıt'la Çorumlu sahrasında karşı karşıya gelen Kadı Burhaneddin, yapılan savaşta Osmanlı ordusunu bozguna uğrattı. Akkoyunlu boy beylerinden Karayülük Osman Bey'le yaptığı savaşta ise yenilerek 1398'de Sivas'ta idam edildi. Mezarı Sivas'ta bugünkü Kadı Burhanettin İlköğretim Okulunun bahçesindedir.

Kadı Burhaneddin'in bakımsız olan mezarını yaptırmak için Vehbi Cem Aşkun bir girişimde bulundu ve bu amaçla *"Sivas Sultanı Kadı Burhaneddin"* adında bir kitap kaleme aldı. Kitabın gelirini mezarın yapımı için kullanmayı amaçlayan Aşkun, ne yazık ki bu isteğini gerçekleştiremedi. Vehbi Cem Aşkun'un bu eserde verdiği bilgiler arasında, Kadı

Burhaneddin'in halk arasında bir veli olarak kabul edildiği ve mezarına "okunmaya" gidildiği bilgisine de rastlanmaktadır. Hatta karı-koca arasını bulmak için mezarının başında,

"Yanına yörene hamaylı takın
Kocan seni sevmiyorsa
Git Kadı Burhana okun"

şeklinde bir tekerleme bulunduğu da Aşkun'un verdiği bilgiler arasındadır.

Yirmi bir yaşında kadı, otuz dört yaşında vezir, otuz yedi yaşında Naip ve hükümdar olan ve on yedi yıl saltanat süren Kadı Burhaneddin, öldüğünde elli dört yaşındaydı. Hayatı sürekli mücadelelerle geçen bu devlet adamı, Anadolu beylerinin en faallerindendi. Bu yüzden bazı müellifler tarafından kendisine "Ebu'l-feth" lakabı verildi. Hakkında en ayrıntılı bilgi veren kaynak Kadı Burhaneddin'in resmi tarihçiliğini yapan Esterebâdi'nin *Bezm ü Rezm* adlı eseridir. Bu eserin adını oluşturan, eğlence meclisi anlamındaki "bezm" ile savaş ve kavga anlamındaki "rezm" kavramları Kadı Burhaneddin'in hayatını tam anlamıyla özetleyen iki kelimedir. Yaşar Yücel'in *Kadı Burhanettin Ahmet ve Devleti* adlı kitabı da bu konuda yazılan önemli bir eserdir. Kadı Burhaneddin bilginleri seven, haftada üç gün ilmi sohbetler düzenleyen, tebasına karşı merhametli, düşmanlarına karşı cesur bir devlet adamıdır.

İksürü's-Sâdât fî Esrâri'l-İbâdât ile *Tercihü't-Tavzih* adlı fıkha dair iki eseri ile kaside, gazel ve tuyuğlardan oluşan bir *Divan*'ı vardır. Bu divan 608 sayfa olup içerisinde 1313 gazel, 3 beyit, 20 rubai ve 116 tuyuğ bulunmaktadır. Kadı Burhaneddin'in *Divan*'ı 1943 yılında TDK tarafından yayımlandı. Şiirlerinde tasavvuf ile birlikte hırslı ve maceracı ruhunun yansımaları da görülür. Gazellerinde adını veya mahlasını kullanmadı. Türkçe, Farsça ve Arapça şiirleri vardır. Azeri lehçesinde yazdığı gazel tuyuğ, rubai ve bağımsız beyitlerden oluşan *Divan*'ının tek yazma örneği British Museum'dadır. Kadı Burhaneddin, güçlü bir şâir olmakla birlikte, devrinde daha şairliğinden önce ilmi ve siyasi bir etki bıraktı. Bir şair olarak değil, bir devlet ve siyaset adamı, fıkıh ve fıkıh usulü konularında Arapça eserleri bulunan ilim adamı ve kadı kimliğiyle ün kazandı.

ESERLERİ:

Divan (1944), *Tercihü'l-Tavzih* (Fıkhî bir eser), *İksürü's-Saadet fi Esrarü'l İbâdât* (Arapça ve fıkıh konusunda bir eser, Ayasofya ktp.)

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Abdülkerim Özaydın / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 24, 2001), Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

KADI DARÎR

Hukukçu, şair (D. Erzurum – Ö. 1393'ten sonra). Asıl adı Mustafa'dır. Kadı Darîr ya da Erzurumlu Darir olarak da tanındı. Doğuştan âmâ olduğu için "gözsüz" anlamındaki Darîr mahlasını kullandı. İlköğrenimini memleketinde tamamladı. 1368'de kadılık yaptığı Erzurum'dan ayrıldı, 1377'de Mısır'a gitti. Mısır'da, zamanın sultanı Mansur Ali bin Şaban bin Hüseyin'in sohbet meclisine katıldı. Sultan'dan yakın ilgi gördü, beş yıl süresince yakınlarından biri olarak sohbetlerinde bulundu. Her gece sultanların tarihini, Hz. Peygamber'in hayatını, ashabının (taraftarlarının) mücadelelerini ve İslâm döneminin fetihlerini anlattı. 1388'de ailesini de yanına alarak İskenderiye'ye gitti. Orada fazla kalamayıp Karaman'a uğradı. Burada yaklaşık dört yıl kaldı. 1392'de Halep'e gitti, orada Melik Çolpan'dan iltifat gördü.

Manzum ve mensur, bilinen dört eserin sahibi olan Erzurumlu Kadı Darir, edebiyatımızda şairliği kadar nasirliğiyle (yazarlığıyla) de tanındı. Nesir tarzı eserlerinde de Azeri Türkçesinin özellikleri görüldü. Türkçe ve Türkçecilik bilinciyle yazdı. Memlük Türkçesinin Oğuz Türkçesine dayalı bir yazı dili haline gelmesinde büyük paya sahiptir. *Siretü'n-nebi*'sindeki beyitler, mevlit yazmış olan bütün Türk şairleri ve *Vesiletü'n-Necat* şairi Süleyman Çelebi'ye de ilham kaynağı oldu. *Kıssa-i Yusuf* adlı eserini 1367'de manzum mesnevi tarzında Erzurum'da yazdı. *Siretü'n Nebi*'yi 1380'de tamamladı ve Sultan Berkuk'a sundu. *Siretü'n-Nebi*, içinde manzum bölümlerin de bulunduğu mensur bir eserdir.

"Kadı Darîr, bir şairdir. Ancak onun nesirleri şiirlerinden öne geçmiş, daha çok nesir türü eserleriyle ün yapmıştır. Örneğin Siretü'n-Nebi adlı eseri, Anadolu, Mısır ve Suriye'de yüzyıllar boyu sevilerek, benimsenerek okunmuştur. Darir'in dili, Azeri Türkçesi ile Anadolu Türkçesi (Kuzey ve Doğu Türkçeleri) arasında bir yerdedir. Her iki lehçeyle ortak yönleri olmasına rağmen kendine özgü doğal ve canlı bir dil geliştirmiştir. Eserlerinde sâde ve temiz bir Türkçe kullanmıştır." (Hasan Ali Kasır)

MESNEVİ: *Kıssa-i Yûsuf* (1366-67; yay. haz. Leylâ Karahan, 1994).

SİYER: *Siyer-i Nebi* (3 cilt, haz. M. Faruk Gürtunca, 1977).

ÇEVİRİ: *Fütûhu'ş-Şam* (Arap tarihçisi el-Vakıdî'nin aynı adlı eserinden, 1392-93).

KADI DARÎR

ŞÎ'R-İ YUSUF

Eytdi ey hallâk âlem bir ü bar
Sensin âhir kamulara Kirdigâr

Sen bilirsin sırrımı ey pâdişâh
Kamuların sırrı sana âşikâr

Ben garib ü nâ-tüvânem nideyim
Kalmışam bî-çâre aciz dil-figâr

Ben fakîri gâh satar kardaşlarım
Gâh iderler Mısr içinde bende-vâr

Beni key kardaşlarım bilir idi
On sekiz Mısr akçasına sattılar

Bu cemâ'at beni bilmez nideyim
Ne getüriser baham ey Kirdigâr

Ben yetimin geçti günü dert ile
Âh-ı hasret bine kalmış hûr u zâr

İlden ile uş esir oldım hakîr
Gâh satarlar gâh mezâd eyler bular

Ey baba kuzıcagunu azdırıp
Nicesî sabr eyledin sen bî-karâr

Halimi gör bu gariblıkta benim
Kim nice oldı bana ahvâl ü kâr

HADİS-HİKÂYE: *Yüz Hadis Yüz Hikâye* (yay. haz. Selahattin Yıldırım-Necdet Yılmaz, 2005).

DİĞER: *Risaletü'l-İslâm, Mevlid.*

HAKKINDA: Ziyaettin Fahri Fındıkoğlu / Erzurum Şairleri (1927), Nihat Sami Banarlı / Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (1971, c. I, s. 368-69), M. Faruk Gürtunca / Kitâb-ı Siyer-i Nebî (1977), Leyla Karahan / Erzurumlu Darîr (1995), Hasan Ali Kasır / Erzurum Şairleri (1999).

KADINHÂNÎ (Topbaşzâde)

Mutasavvıf (D. ?, Kadınhanı / Konya – Ö. 1887, Konya). Tam adı Ahmed Kudsî b. Mustafa Kadınhânî, lakabı Topbaşzâde'dir. Halidî şeyhlerinden. Tasavvuf eğitimini Bozkırlı Memiş Efendi'den aldı. Öğrenimini memleketinde tamamladıktan sonra Mekke'ye giderek Şeyh Kutbî ve Şeyh Sünüsî gibi alimlerden hadis ve tefsir ilimlerini okudu. Özellikle hadis ilminde ün kazanmıştır. 1887'de Konya'ya yerleşti ve orada öldü. Kabri Mevlâna Türbesinin avlusundadır. *Hidâyetü'l-Merâtib fî Fezâili'l-Eshâb* (çev. Mustafa Ayyıldız, 1985) adlı eserinin dışındaki eserleri kayboldu.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Mustafa Ayyıldız (Hidâyetü'l-Merâtib fî Fezâili'l-Eshâb, 1985).

KADIOĞLU, Hakan Hadi

Hekim, şair. 1960, Pasinler / Erzurum doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu. Aynı fakültenin Nörocirurji Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yaptı. Şiirleri ve desenleri çeşitli dergilerde yayımlandı. Resim çalışmaları da olan şairin *Siyah* adlı bir şiir kitabı var.

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Hüzün Şiirleri (1998).

KADIOĞLU, Muhsin

Gazeteci-yazar. 1964, Görele / Giresun doğumlu. Kutalmış İdikut, Muhsin İdikut Kadıoğlu adlarını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Giresun'da, lise öğrenimini ise Trabzon, Giresun ve İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü mezunu. Yüksek lisansını aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Çeşitli gazetelerde görev aldı. Bazı dergilerde bölüm sorumlusu olarak görev aldı. Yabancı bir radyonun Türkiye muhabirliğini üstlendi. İstanbul Teknik Üniversitesi Denizcilik Fakültesinde araştırma görevlisi olarak çalıştı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

İyi Anlama Yöntemi, 21. Yüzyılda Dış Politikanın Temel İlkeleri, Çok Hızlı Okuma Teknikleri (6. bas. 1991).

HAKKINDA: Muhsin Kadıoğlu / Çok Hızlı Okuma Teknikleri (6. bas. 1991).

KADİR, Ahmet

Eğitimci, şair. 1948, Mahmutça (Strahil Voyvoda) köyü / Kırcaali / Bulgaristan doğumlu. Ahmet Kadirov imzasını da kullandı. İlköğretim ve liseden sonra Sofya Üniversitesi Slav Dilleri Fakültesini bitirerek öğretmenlik yaptı. O dönemdeki Bulgar yönetimince Türkçe yasaklanınca, Kayacık'ta (Dimitrovgrat) vasıfsız işçi olarak çalıştı. 1990 yılında yeniden öğretmenlik mesleğine döndü. Kırcaali Arda Türk Yazarları Derneğinin aktif üyesidir. 1994 yılında *Gurbet Kuşları* adlı bir şiir kitabı yayımladı.

HAKKINDA: Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler (2002).

KADRİ

Şair (D. 1869, Osmancık / Çorum Ö. 1948, Osmancık). Asıl adı Abdülkadir Uslu'dur. İlköğrenimini bitirdikten sonra Kızıl Hasanoğlu Büyük Medresesinde ders görmeye başladı. Babasının ölümü üzerine öğrenimini yarım bıraktı. Daha on beş yaşındayken saz çalıp şiir söylemeye başladı. 1895 yılında çavuş rütbesiyle ilçenin jandarma komutanlığına getirildi. Bu görevi 1909 yılına kadar sürdürdü. Bu tarihte görevinden ayrılarak Osmancık'ta dava vekilliği yaptı.

Çok yönlü bir şairdir. Hece ölçüsüyle şiirler yazan, doğaçlama şiirler söyleyebilen, ünlü âşıklarla atışmalara katılan bir halk şairi olduğu gibi, aruzla uzun mesneviler de yazmış bir divan şairidir.

ESERLERİ:

Hilye-i Nebeviye (İranlı ünlü şair Hakani'nin aynı adlı eserine nazire, basılmadı), *Koyunbaba Menâkıbı* (basılmadı, yazma nüshası Çorum Halk Kütüphanesindedir), *Mevlud* (manzum, 1907).

HAKKINDA: Abdullah Ercan / 14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler (1991).

KADRİ CEMİL PAŞA

Asker, yazar (D.1893, Diyarbakır - Ö. 27 Kasım 1973, Suriye). Diyarbakır Askeri Rüştiyesi (Ortaokulu) ve Askeri İdadi (Lise) öğreniminin ardından bir süre Halkalı Yüksek Ziraat Mektebinde okudu. Yükseköğrenimini tamamlamak üzere İsviçre'nin Lozan kentine gönderildi. Ancak Birinci Dünya Savaşı başlayınca yurda dönerek çeşitli birliklerde süvari astsubay olarak görev aldı. 1929 yılında Suriye'ye yerleşti, ölene kadar yaşamını orada sürdürdü. *Kürdistan Davası* (Doza Kürdistan, 1969, Beyrut; 1991, İstanbul) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 2, 1997, s. 392-393).

KAFADAR, Osman

Felsefe araştırmacısı. 1960 doğumlu. Ankara Üniversitesi Felsefe Bölümü (1983) mezunu. Yüksek lisansını Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Felsefesi Bölümünde (1993), doktorasını Ankara Üniversitesi Eğitimin Sosyal Tarihi Temelleri Dalında (1998) tamamladı. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde yardımcı doçent (1999) oldu.

Makaleleri, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen-Edebiyat. F. Sosyal Bilimler, AÜ Eğitim Bilimleri Fakültesi, Tarih ve Toplum, Türkiye Günlüğü, Türk Yurdu, Felsefe Dünyası, Eğitim Bilimleri ve Uygulama* dergi ve kitaplarında yayımlandı. *Felsefe Ansiklopedisi, Felsefe Sözlüğü* için madde, *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce* adlı eser için bölüm yazdı.

ESERLERİ:

Ortaöğretimde Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi-Yükseköğretime Geçişe Yönelik Bir Model Önerisi (Necmettin Tozlu vd. ile, 1992), *Türk Eğitim Düşüncesinde Batılılaşma* (1997), *Tüccarzâde İbrahim Hilmi-Avrupalılaşmak* (Faruk Öztürk ile, 1997), *Türkiye'de Kültürel Dönüşümler ve Felsefe Eğitimi* (2000), *Mustafa Satı-Eğitim ve Toplumsal Sorunlar Üzerine Konferanslar* (Faruk Öztürk ile, Osmanlıcadan sadeleştirme, 2002).

KAFALI, Mustafa

Tarihçi. 1934, Konya doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü mezunu. 1960 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin Umumi Türk Tarihi Kürsüsüne asistan olarak girdi. 1965'te *"Ötemiş Hacı'ya Göre Cuci Ulusu'nun Tarihi"* adlı tezi ile doktor unvanını aldı. 1971-72 yıllarında bir yıl, üniversite konten janıyla Londra'ya giderek bilimsel incelemelerde bulundu. Yurda dönüşünde tamamladığı *"Altın-Orda Hanlığı' nda Sayın Han Sülâlesi Devri (1227-1360)"* adlı tezi ile 1973'te doçent oldu.

1975-77 ders yıllarında, Bağdat Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde davetli öğretim üyesi olarak ders verdi. 1982 yılında *"Çağatay Hanlığı (1227-1345)"* adlı takdim teziyle profesörlüğe yükseldi. AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde öğretim üyeliğine devam etti. Makaleleri çeşitli dergilerde yayımlandı. Türk Tarih Kurumu üyesidir.

ESERLERİ:

Altın Orda Hanlığının Kuruluş ve Yükseliş Devirleri (1976), *Anadolu'nun Fethi ve Türkleşmesi* (1997), *Makaleler Cilt: I-II* (2005).

KAFAOĞLU, Arslan Başer

Ekonomist, politika yazarı. 10 Kasım 1928, Yozgat doğumlu. Maliye Eski Bakanlarından Adnan Başer Kafaoğlu'nun kardeşi. Ayrıca ailesinde Türksen Asuman Kafaoğlu, Kumru Kafaoğlu gibi yazarlar var. Yozgat Cumhuriyet İlkokulu, Yozgat Lisesi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Okulu (SBF) mezunu. Mali danışmanlık, yeminli mali müşavirlik, Maliye Bakanlığında hesap uzmanlığı, Devlet Planlama Teşkilatında uzmanlık yaptı. Ulusal televizyonlarda ekonomik ve yönetsel içerikli programlara katıldı.

Arslan Başer Kafaoğlu

Çalışmalarını yeminli mali müşavir ve ekonomi yazarı olarak sürdürdü.

İlk makalesi *Öncü* gazetesinde (Ankara, 20 Ekim 1960) yer almıştı. Profesyonel ekonomi-politika yazarı olarak makalelerini *Yön, Demokrat, Devrim, Cumhuriyet, Akşam, Aydınlık, Yeni Gündem, Sosyal Adalet, Türk Solu* dergi ve gazetelerinde yayımladı. Türkiye Yazarlar Sendikası ve SOS Çevre Örgütü üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Enflasyon* (1978), *Silah, Rüşvet ve Sömürü* (1983), *İktisatta Doğrular ve Yanlışlar* (1983), *İşte Alternatif* (1984), *Dünyada Neler Oluyor?* (1987), *Özgürlük, Demokrasi ve Liberal Ekonomi* (1988), *KİT Gerçeği ve Özelleştirme* (1994), *Varlık Vergisi Gerçeği* (2002), *Ekonomik Bunalım* (2004).

ÇEVİRİ: *Sosyalizmin Ruhu* (1966), *Kapitalizm Nereye Gidiyor?* (1970), *III. Dünya Nasıl Soyuluyor?* (1973), *2000 Yılında Kapitalizm* (2000).

Ayrıca on kadar küçük kitabı basılmıştır.

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984).

KAFESOĞLU, İbrahim

Tarihçi (D. Ocak 1914, Tefenni / Burdur - Ö. 18 Ağustos 1984, İstanbul). Tam adı Halil İbrahim Kafesoğlu. Tefenni İlkokulunu (1926) ve İzmir Muallim Mektebini (1932) bitirdi. Bir süre Afyon'da öğretmenlik yaptı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Hungaroloji, Ortaçağ Tarihi ve Türk Dili bölümleri (1940) mezunu. Doktora yapmak üzere Budapeşte'ye gitti (1943) fakat İkinci Dünya Savaşı nedeniyle geri döndü (1945). Kısa süre DTCF'de çalıştıktan sonra İstanbul Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne öğretim üyesi oldu. Melikşah'a dair hazırladığı tezle doktorasını (1949) tamamladı. Burada "*Harezmşahlar Devleti Tarihi*" adlı tezle doçentliğe (1953) ve profesörlüğe (1962) yükseldi. 1959-68 ve 1972 yıllarında incelemeler yapmak amacıyla Fransa ve İngiltere'de bulundu. 1954-55 yıllarında Tarih Bölümü Başkanlığı, 1957'de Erzurum Atatürk Üniversitesinde konuk profesörlük, 1959-83 yılları arasında Umumi Türk Tarihi Kürsüsü Başkanlığı yaptı. Kürsüde Zeki Velidi Togan ile birlikte çalışarak 1983 yılında emekliye ayrıldı. Edirnekapı Şehitliğine gömülüdür.

Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı ve Kültür Bakanlığında danışma kurulu üyeliği, 1000 Temel Eser heyetinde görev, *İslâm Ansiklopedisi* yayın kurulu üyeliği, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Müdürlüğü (1967-68) yaptı. 1956'da Dünya Öğretmen Teşekkülleri Konfederasyonunun Frankfurt'taki kongresine katıldı. 1965'te Danimarka'nın Helsingör şehrinde toplanan Avrupa Konseyi devletlerinin Orta Dereceli Okullarda Tarih Kitapları seminerinde Türkiye'yi temsil etti. 1974'te Sofya'daki Türkiye-Bulgaristan kültür ilişkilerini tanzim heyetinde Millî Eğitim Bakanlığı adına bulundu. Türkiyat, İslâm Tetkikleri, Tarih Araştırmaları, Türk Kültürünü Araştırma enstitüleri ve Türk Tarih Kurumu (1983-) üyeliklerinde bulundu.

İlmî araştırmalarını İslâmiyet'ten önceki Türk kültür sorunları üzerinde yoğunlaştırdı. Tercüme ve telif kitaplarının dışında *Türkiyat Mecmuası, İslâm Ansiklopedisi, Tarih Enstitüsü Dergisi, Belleten, Bilgi, Türk Yurdu, İstanbul* ve *Türk Kültürü* dergilerinde ve çeşitli gazetelerde kültür ve milliyetçilik konusunda birçok yazı yayımladı. Bazı kitap ve makaleleri yabancı dillere çevrildi.

1982 Aydınlar Ocağı Üstün Hizmet Armağanı, Türk Milli Kültür Vakfı Armağanını (1978) kazandı. 1984'te 1983 yılı Boğaziçi Büyük Kültür Ödülünü aldı. Onu kitap ve seksen kadarı ilmî araştırma olmak üzere Türk tarih ve kültürü ile ilgili 300 civarında makale yayımladı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Sultan Melikşah Devrinde Büyük Selçuklu İmparatorluğu* (1953), *Selçuklu Ailesinin Menşei Hakkında* (1956), *Harezmşahlar Devleti Tarihi* (1956), *Türkler ve Medeniyet* (1957), *Malazgirt Meydan Muharebesi* (1959), *Türk Milliyetçiliğinin Meseleleri* (1966), *Ali Şir Nevai Devri Tarihine Bir Bakış* (1967), *Türk Fütuhat Felsefesi ve Malazgirt Savaşı* (1971), *Selçuklu Tarihi* (1972), *Eski Türk Dini* (1972), *Sultan Melikşah* (1973), *Türk Kültür Tarihi* (1977), *Türk Milli Kültürü* (1977), *Kutadgu Bilig ve Kültür Tarihimizdeki Yeri* (1980), *Türk-İslâm Sentezi* (1985), *Bulgarların Kökeni* (1985; İngilizcesi *Origins of Bulgars*, 1986), *Türk Bozkır Kültürü* (1987).

HAKKINDA: Türk Ansiklopedisi (c. 21, 104), TDE Ansiklopedisi (c. 5, s. 86-87), TMKV Kültür Armağanları (Türk Kültürü Araştırmaları, sayı: 2-3, 1985), İbrahim Kafesoğlu Armağan (Yıllar Boyu Tarih dergisi, özel sayı, 1985), İbrahim Kafesoğlu'nun Hayatı ve Eserleri (İÜEF Tarih Enstitüsü dergisi, sayı: 13, 1987), Abdülkadir Donuk / Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu (1989) - TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 24, 2001), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KÂFİYECÎ (Ebû Abdullah)

İslâm bilgini (D. ?, Bergama / İzmir - Ö. 1474). Tam adı Ebû Abdullah Muhammed Muhyiddin, lakabı Kâfiyeci'dir. İlk tahsilini memleketinde gördükten sonra ilim yolculuğuna çıktı ve Anadolu, İran ve Orta Asya'yı dolaşarak ilim tahsil etti. Mısır hükümdarlarından Eşref Barsbay zamanında Kahire'ye gitti ve oradaki bilginlerle, özellikle ünlü bilgin Suyuti ile ilmî tartışmalarda bulundu. İslâmi ilimlerdeki derinliği sebebiyle bütün bilginlerin hayranlığını kazandı. Kahire'de kendisine Şeyhûniye Medresesi şeyhliği verildi. "Kâfiyeci" unvânıyla tanınmasına İbn-i Hâcib'in *Kâfiye* adlı eserini çokça okutması nedeniyledir. Tefsir, hadis, fıkıh, usûl, mantık ve diğer ilim dallarında eserler yazdı. Yazdığı eserlerin birçoğunu muhafaza etmedi.

BAŞLICA ESERLERİ:

et-Teysîr fî İlmi't-Tefsîr (çev. İsmail Cerrahoğlu, 1986), *Envârü's-Saâde fî Şerhi Kelimetü'ş-Şehâde, Şerhu Esmâü'l-Hüsnâ, el-Ferah ve's-Sürûr fî Beyânü'l-Mezâhib, Nüzhetü'l-Ervâh ve Gıbtatü'l-Eşbâh fi't-Tasavvuf, Menâzilü'l-Ervâh, İkdü'l-Feräid, Tefsîrü'l-Âyâti'l-Müteşâbihât, Kıbletü'l-Ervâh, Neylü'l-Erâm.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

KAFLI, Kadircan

Gazeteci, yazar, şair (D. 1899, Umra köyü / Dağıstan - Ö. 22 Ocak 1969). Asıl adı Abdülkadir. Turan Tan takma adını kullandı. Küçük yaşta ailesiyle birlikte Türkiye'ye göç etti. İlk ve ortaokulu Adana ve Konya'da tamamladı. Konya Öğretmen Okulunu bitirerek (1921) uzun yıllar ilkokul öğretmenliği yaptıktan sonra Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünden mezun oldu (1938). Daha sonra orta dereceli okullarda öğretmenlik, 27 Mayıs (1960) döneminde Kurucu Meclis üyeliği ve bir dönem de Konya milletvekilliği yaptı (1962-65). Yazıları 1936'dan itibaren İzmir ve İstanbul'da çıkan birçok gazetede yayımlandı. 1968'den ölümüne kadar *Tercüman* gazetesinde *Merhaba* başlığı altında günlük fıkralar yazdı. Gazeteciler Cemiyeti üyeliği, Türk Göçmen ve Mülteci Dernekleri Federasyonu ve Kuzey Kafkasya Türk Kültür Derneği başkanlıklarında bulundu.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Köpüklü Deniz* (1933).

ROMAN: *Yağız Atlı* (1943), *Kösem Sultan* (1943), *Turhan Sultan* (1944), *Korsan Yuvarı* (1946), *Diri Gömülenler* (1947).

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Şimalî Kafkasya* (1942), *Atatürk'ten Altın Yapraklar* (1943), *Osmanlı Devletinde Tarihî Fırtınalar* (1943), *Mithat Paşa* (1948), *Türkiye'nin Kaderi* (1965), *Hz. Nuh ve Tufan* (1966), *Hz. Adem ve Havva* (1966), *Türkiye'ye Güçler* (1966).

HAKKINDA: Sefer E. Berzeg / Kafkas Diasporası'nda Edebiyatçılar ve Yazarlar Sözlüğü (1955), TDE Ansiklopedisi (c. 3), V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 2, 1975), Türk Ansiklopedisi (c. 21), TBE Ansiklopedisi (c. 2), TBMM Albümü 1920-1994 (s. 555), TDOE -TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

Ekrem Kaftan

KAFTAN, Ekrem

Şair ve yazar. 27 Nisan 1966, Tavas / Denizli doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Tavas'ta tamamladı. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi (1992) mezunu. Yüksek lisansını İstanbul Üniversitesi SBE'de "*Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Sivil Din Eğitimi: Süleymancılar, Nurcular, İskenderpaşa Cemaatleri*" adlı tezi ile yaptı. 1988 yılında *Zaman* gazetesinde gazeteciliğe başladı. 1992 yılında geçtiği *Türkiye* gazetesinde dokuz yıl kültür-sanat yazıları, araştırma, dizi yazı ve röportajları yayımlandı. Edebiyata romanla girdi, daha sonra şiirc yöneldi. Şiirde klasik tarzı benimsedi.

ESERLERİ:

ROMAN: *Yeryüzü Melekleri* (1995), *Kızıl Rüzgar* (2002).

HİKÂYE: *Kerem ile Aslı* (2005).

ŞİİR: *Beyaz Zambak Gölgesinde* (1997), *Gülistanbul* (1999), *Yeristanbul* (2001), *Divan Şiirinden Seçmeler* (2005).

KAFTANCIOĞLU, Ümit

Yazar (D. 1935, Sakarya köyü / Hanak / Kars - Ö. 11 Nisan 1980, İstanbul). Asıl adı Garip Tatar. Cilavuz Köy Enstitüsünü (1957) bitirdi. Üç yıl Derik'te (Mardin) ilkokul öğretmenliği yaptı. Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü Türkçe-Edebiyat Bölümünü bitirerek (1964) orta dereceli okullarda kısa bir süre daha öğretmenlik yaptıktan sonra TRT'ye girdi. İstanbul Radyosu'nda yapımcı olarak görev aldı. İşine giderken teröristler tarafından uğradığı bir silâhlı saldırıda öldürüldü.

EKREM KAFTAN

YERYÜZÜ MELEKLERİ

Geceler benim için hep ıztırapların hatırlandığı zamanlar olmuştur. En mes'ud geçirdiğimi düşündüğüm gecelerde bile hep maziden acı hatıralar zihnimin bir köşesinde beni üzmüş, geçmiş gecelerin boşuna geçişlerine için için hayıflanmışımdır. Eser vermek için yaşadığımı düşünmenin bedeli midir, nedir bütün bu ızdırapların kaynağı bilemem. Ayrılıkların, acılarını haberleri de geceleri verilmiştir bana hep. Belki o yüzden gecelerde üzülüyorum. Ya o akşamın hafif ürpertili karanlığı yavaş yavaş çöktükçe içime çöken hüzün yükü nedir? Biliyorum bu hüznü belki bütün insanlar duyuyor o saatlerde. Ama ben bunu hemen farkediyorum ve daha fazla hüzünleniyorum. Geçen güne midir bu hüzün, ömre midir, güzelliklerin bir daha geri gelmeyeceğine midir, neyedir bilinmez. Ama son yıllarda bilhassa büyük şehre geldiğim yıllardan beri bu hüzün artık eskisi kadar akşam saatlerinde beni yakalamıyor. Belki de devamlı insanların içinde olmak çöken akşamı farketmeme mani oluyor.

Çocukluk yıllarım tam bir hüzün dalgasıyla sarsıla sarsıla geçti desem yeridir. Hemen her akşam, küçük evimizin önünde ağaçların dallarının nasıl kararığını, güneşin ufkun ötelerinde nasıl ağır ağır kaybolduğunu görür, bütün bunlar olurken benim içimde de bir şeylerin battığını hissederdim. Bir güneş de benim içimde batardı muhakkak. Benim yaşadığım gün sayısında güneşim olduğunu, son güneşimin ise ben ölürken kıyamete kadar batacağını düşünürdüm.

Yalnız veya yanımda bir arkadaşımla koyunları güttüğüm akşam saatleri benim için muhakkak daha hüzün verici olurdu. İnsanlardan uzakta tabiatın kucağında, yalnızca Allah'la başbaşa akşam olurken insan neden üzülür. Ufkun ötelerinde kaybolan kocaman bir altın misali güneşe neden yumuk gözlerle bakar ve ardından gözler dolar. Hangi hisli Allah'ın bu çocuk yaşımda beni bu kadar üzen, bilmiyorum. Akşamlar çöktüğünü farkettirmeden geliyor, sabahlar aniden oluveriyor. Güneş birden görünüyor ve birden batıyor.

Kuş sesleriyle uyanan gözlerim, şimdi saatin kurulu sesiyle uyanıyor ve ben eski hüzünlü günlerimi arıyorum. Bütün güzeller kayboldu bu şehirde. Ama hayat devam ediyor. Ben yiyip içiyorum, geziyorum, evlendim ve bir çocuğum var. Benim çocuğum bu güzellikleri belki hiç bir zaman yaşayamayacak, benim duyduğum akşam hüzünlerini duyamadan büyüyecek. İleride babasının bu ıztıraplarını okuduğu zaman acı acı gülecek. Benim babam da her şeye üzülürmüş, diyecek kendi kendine.

En iyisi gene geçmiş günlerimin hüzünlerine döneyim. Yaşamanın sırrının hüzünlü geçen yıllarda gizli olduğunu düşündükçe yazmak aşkı büyüyor içimde. Benim için hayatın gayesi haline gelen yazmak hüzün gıdasıyla beslenmekle mümkün... Çocuğum varsın gülsün, çöken akşamlarla, batan güneşlerle beraber babasının ardından. Geceler herşeye rağmen hüzünlü olduğu için güzeldir. Daha ne güzellikler gizli gecelerde de benim kör gözlerim bunları görmekten aciz... (...)

(*Yeryüzü Melekleri*, Mayıs 1995)

İlk öykülerini 1954 yılından itibaren *Varlık* dergisinde yayımladı. Türkiye ve özellikle de Doğu Anadolu gerçekliğini, gözlemlerinden yararlanarak çarpıcı olaylarla kurgulayarak sergiledi. Eserlerini yerel anlatım özelliklerinden de yararlanarak zenginleştirdi. Ayrıca Doğu Anadolu'daki efsaneleri yapıtlarına yansıttı. T. Alangu'ya göre, "*tema'sına ve kişilerin yaşama şartlarına uygun düşen sert ve sağlam bir dil ve anlatım*" geliştirdi. Öte yandan masal ve efsaneleri derleme çalışmaları da yaptı. Yayımlanmamış öyküleri ölümünden sonra

Ümit Kaftancıoğlu

ÜMİT KAFTANCIOĞLU

LİNDA

(...) Linda'nın anası reçeteye yazılan ilâçların ikisini bulamadı. Gürgün Hanımına söyledi. Gürgün Hanım, evin ezza dolabından "çok iyi gelir. Bunlar da aynı işi yapar" diye birkaç ilâç vermişti. Kullanma süresi bitmiş miydi, bitmemiş miydi bilmiyordu?

Linda'nın ilâç işi, saatinde verme işi aksadı gitti. Sabah bir hap, bir kaşık zar zor verildi, akşam öyle... Arkası da gelmedi...

Düzeldi Linda. Eski sağlığına kavuştu. Anası Çankaya'ya, Gürgün Hanımlara gidince sokaklarda, kendisi gibi bırakılmış çocuklarla başbaşa kaldı.

Gürgün Hanım, çocuğuna bakan, banyosunu hazırlayan, evini silip süpüren Linda'nın anasına hiç sormadı ilâç işini. Linda'yı, Teslime Bacı da içten içe kızdı, sövdü...

Linda bahara ayak basmıştı. Günlük güneşlikti ortalık. Belediye bir de çocuk bahçesi yapıyordu. Çinçin'in kıyısına. Linda için gerçekten bahar gelmişti. Teslime Bacı, kızını bırakıp gidiyordu. Komşunun evine azıcık ekmek, birkaç zeytin, köyden ara sıra gelen tulum peynirinden bir şeyler bırakıp; "Çocuklar için belediye yer yapıyor. Sana çok yük oldum. Katlan azıcık daha. Sana Tanrı emaneti olsun Linda. Kız çocuğu sakat olursa sürünür ölene dek..." diyordu. Yaşlı komşu için yük olacak bir durum yoktu. Bırakılan yiyecekleri bile istemeye gelmiyordu Linda. Gün boyu ortalarda bile gözükmüyordu. Dik bayıra aşağı inen yola kapılıp gidiyordu birkaç çocukla.

Teslime Bacı yukarı çıktığında Gürgün Hanımı aynanın karşısında buldu. Önü düğmeli kırmızı etekliği açık saçıktı. Yer yer damarları belirmiş bacakları çirkin çirkin sarıyordu. Yarısı donmuş, yarısı karışmış saçları Siran fındalıklarına benziyordu. Yüzü asıktı Gürgün Hanımın. Kızgındı. Aynayla kavga ediyordu. Faruk Bey ilgi göstermemişti... Teslime Bacı bütün bunlardan sorumluydu şimdi. Gürgün Hanım esip savurmak üzereydi. Teslime'nin eli ayağı dolaşıyordu:

"Hanımcığımızın geçmiş olsun, canım sıkkın mı? İyi misin?"

"Kes sesini de işine bak. Mutfak öylesine dolu... Yerler parlatılacak. Dünden söyledim, elini vurmamışsın. Yatak odası karmakarışık. Faruk bağırdı çağırdı..."

Teslime hemen işe koyuldu. Ortalığı toparladı. Bulaşığı yıkadı. Yatak odası gerçekten allak bullaktı... Gün boyu uğraş istiyordu ev. Teslime, Linda'yı unutarak çalışıyordu. Çalıştığını belirten bir belgesi olsaydı Teslime'nin, belki Linda anaokuluna girebilirdi. Yaşı, beşi aşmıştı. Okul müdürü almak istemese bile gider bir yerlere söylerdi... Ortalarda kalmışı yavrusu. Karında yeni kıpırtılar Teslime'nin...

Linda, bayır yolda oynuyordu. Gelip geçen arabalara asılan erkek çocuklara katılıyordu. Bayırın altında bakkal, manav, dükkâncı... vardı. Yol boyunca araba arkasında sürüklenen çocuklara kızardı bunlar.

Lindalar için her şey oyuncaktı. Teneke parçası, eski yırtık toplar, plâstik boş kaplar, atılmış parçalar, kâğıt kutular, taşlar, kum yığınları, inşaat artıkları, birikintiler...

Bayırın altı birden bire karıştı. Bayırdan inen eski bir kamyon çocukların arasına dalmıştı. Kimi yaralandı, kimi düştü, kimi ezildi. Ve ortada kalan tek başına Linda oldu. Sahipsiz çocuklar ağlaya ağlaya yolu tutup gitmişlerdi. Linda yerlerde kalmıştı. Eski kamyon hızla kaçıp gümüştü. Bakkal, manav, dükkâncı bayırın orta yerindeki olayı uzaktan gördüler. Bayırı tırmanmayı, yerde yatan çocuğa önce gitmeyi kimse göze almadı. Öğle sıcağıydı. İnci Kasap, gizli gizli baktı yerde yatan, kıpırdamayan çocuğa. "Biz de insanlık bittiii" diyordu. "Kimse gitmek istemiyor" diyordu. Bayırın ortasında bir çocuğun ölmüş olacağını hemen hepsi biliyordu. Hepsi bilmezlikten, görmezlikten geliyordu. İnci Kasap sonunda patladı:

"Baba, dedi bakkal Muhammed'e, baksana şurada bir çocuk kaldı yerlerde. Şu geçen kamyon ezmiş olmasın, ölmüş olmasın çocuk..."

"Sen bir çık, gençsin. Benim dizlerim taşımaz beni..."

İnci Kasap, manavı aldı yanına, zorla. Çıktılar. Beş altı yaşlarında bir kız çocuğu kanlar içinde yatıyordu. Yırtık pabuçlarından biri ayağında, biri yolun ortasındaydı. Sinekler kanlara çoktan birikmişti. Burnundan akan kanlar yapağı saçlarına bulaşmıştı. Küçücük bacakları ayrık kalmıştı. Ortalarda kimseler yoktu.

"Babaaa" diye bağırdı İnci Kasap.

Bakkal Muhammed'in gözü kulağı oradaydı. Biliyordu.

"Bir şey olmuş mu?"

"Ölmüş ölmüş" dedi İnci Kasap.

Bakkal Muhammed, birkaç kişi daha bayıra tırmandılar. Gelenlerin içinde Linda'yı tanıyan çıkmadı. Birkaç araba geldi, yavaşladı, baktılar, öğrendiler, sürdüler. Hiç kimse, hiçbir araba çocuğu hastahaneye götürmeyi göze almadı. Sürdü sürdü gittiler.

Karakol uzaktı. Küçük kızı tanıyan yoktu. Ne yapacaklardı? Şaşırıp kaldılar. En sonra gelen Kastomonulu Tahsin'in üstünde kalmıştı. Tahsin tanımıyordu ya, gözleri ışıltısıydı:

"Benim kızımı da, Münüre'yi de böyle ezdi kaçtılar. Gözümün önüne geldi" demekle yük altına girmişti. Bir araba tutup hastahaneye götürmek istiyordu... Yollara dikti gözünü. Terslik araba gelmiyordu.

Bayırın üst başında kadınlar, çocuklar koşuşarak geliyorlardı. Ağızlarında Linda adı vardı... Tamdılar. "Bizim orada oturur, muhtarın yakınında. Şirancı Teslime'nin kızı" dediler. "Kamyon çarptı" diyordu küçük bir çocuk. "Bizim suçumuz yok. Biz burada oynuyorduk. Bize doğru sürdü. Biz kaçtık, Linda kaçamadı..."

Teslime'nin çalıştığı yere gidecek birini aradılar. Yaşlı komşu, Teslime'nin çalıştığı evin yerini, sokağını numarasını verdi. Liseli Harun bayır aşağı koştu, taa ilerden geçen minibüslere atladı... (....)

(Mehmet Hengirmen / *2000 Yılında Türk Öykü Antolojisi II*, 2000, s.485-488)

İstanbul Allak Bullak adıyla basıldı. *Dönemeç* adlı hikâyesiyle TRT 1970 Sanat Ödülleri yarışmasında büyük ödülü, *Hakkullah* başlıklı röportajıyla 1972 Karacan Armağanını, *Linda* adlı hikâyesiyle Başkent Ödülü üçüncülüğünü kazandı.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Dönemeç* (1972), *Çarpana* (1975), *İstanbul Allak Bullak* (1983).

ROMAN: *Yelatan* (1972), *Tüfekliler* (1974), *Yeryüzü Melekleri* (2003).

DERLEME: *Köroğlu Kolları* (1974).

İNCELEME: *Altın Ekin* (1980), *Hınzır Paşa* (1980).

ÇOCUK KİTABI: *Tek Atlı Tekin Olmaz* (masallar, 1973), *Kekeme Tavşan, Kan Kardeşim Dorutay, Dört Boynuzlu Koç, Çizmelerim Keçeden, Salih Bey, Çoban Geçmez, Çocuk ve Kent* 1980).

HAKKINDA: Hikmet Dizdaroğlu (Varlık, Ekim 1972), Mehmet Cimi / O Yıllar Dile Gelse (1997), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem

Psikolog, yazar. 29 Ocak 1940, İstanbul doğumlu. İstanbul Amerikan Kız Koleji (1959), Wellesley Kollej (Wellesley, Massachusetts, 1961) mezunu. Doktorasını 1967'de Kaliforniya Üniversitesinde sosyal psikoloji alanında (Berkeley) yaptı. Kaliforniya Üniversitesi Psikoloji Bölümünde araştırma görevliliği (1961-66), Bursa'da öğretmenlik (1967-69) yaptı. ODTÜ Sosyal Bilimler Bölümünde doçent (1969-73), Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde doçent (1973-74), aynı enstitüde öğretim üyesi (1979-82), Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümünde profesör (1982-95), Koç Üniversitesi profesör (1995-), Koç Üniversitesinde Fen Edebiyat Fakültesi Dekanı (1998-2001) olarak görev yaptı. Yurtdışında birçok üniversitede konuk öğretim üyesi olarak ders verdi. Çok sayıda idari görev üstlendi.

Çalışmalarını, *European Psychologist, International Journal of Behavioral Development, Journal of Cross-Cultural Psychology, Human Development, Contemporary Psychology, European Journal of Educational Psychology, Current Psychology, Journal of Personality, Parenting* dergilerinde; Türkçe yazılarını ise *Milliyet, Psikoloji Dergisi, Türk Toplumunda Kadın, Bilim ve Eğitim, Türk Psikoloji Bülteni, Türk Psikoloji Dergisi, Millî Eğitim* dergi, gazete ve kitaplarında değerlendirdi. Ayrıca çok sayıda makalesi İngilizce derlemede yer aldı. İsveç, Almanya, ABD, Meksika, İsviçre, Mısır, İsrail, Belçika, Avustralya, Hollanda, Ürdün, Kore, Japonya, Bulgaristan, İspanya, İtalya vd. pek çok ülkede bilimsel toplantılarda psikolojiyle ilgili yüz kırktan fazla bildiri sundu. Yurt dışında ve yurtiçinde çalışmalarından dolayı 1959 Fulbright Ödülü, 1980 Sedat Simavi Vakfı Sosyal Bilimler Ödülü, 1992 Türk Çocuk Vakfı Ödülü, 1996 ODTÜ Mustafa Parlar Bilim Ödülü vb. pek çok ödül aldı. Türk Psikoloji Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Sosyal Değişmenin Psikolojik Boyutları* (1972), *Gençlerin Tutumları: Kültürlerarası Karşılaştırma* (1973), *Dış Ülke Yaşantısının Etkileri* (1975), *Genel Psikoloji* (1975), *İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş* (1976), *Çocuğun Değeri: Türkiye'de Değerler ve Doğurganlık* (1980), *İnsan-Aile-Kültür* (1990), *Kültürel Psikoloji: Kültür Bağlamında İnsan ve Aile* (1998; Family and Human Development Across Cultures: A View from the Other Side adıyla, ABD, aynı yıl).

İNGİLİZCE: *The Changing Value of Children in Turkey* (1982), *Sex Roles, Family and Community in Turkey* (1982), *Growth and Progress in Cross-Cultural Psychology* (1987), *Comprehensive Preschool Education Project* (ortak, 1988), *Individualism and Collectivism* (ortak, 1994), *Family and Human Development Across Cultures: A View From the Other Side* (1996).

Ayrıca ders kitabı ve kişisel gelişim mahiyetinde kitaplar yazdı.

HAKKINDA: Ayşe Keyce Üskül / Çiğdem Kağıtçıbaşı'ndan "Kültürel Psikoloji" (C. Kitap, 18.3.1999).

Çiğdem Kağıtçıbaşı

KAĞIZMANLI HIFZI

Saz şairi (D. 1891, Kağızman / Kars - Ö. Nisan 1918). Asıl adı Recep. Medrese öğrenimi gördü. Dokuz yaşında hâfız oldu. Kaynaklarda belirtildiğine göre çocuk yaşta Kur'an'ı hıfz ettiği için kendisine "Hıfzı" lakabı verildi. Medresede ders verdi. Çiftçilik ve köy imamlığı yaptı. Henüz yirmi beş yaşında iken Kars bölgesinin Ruslar'dan geri alınması için yapılan

KAĞIZMANLI HIFZI

KAR ÇİÇEĞİ

Onudur Şehr-i Şubatın
Şükür bitmiş kar çiçeği
Nişandır müjdeye gelmiş
Ezel-yaz, bahar çiçeği

Esir olur kar altında
Hapsolur yerler katında
Azad olur saatında
Her bir günün var çiçeği

Kar kaldı dağlar payında
Sular çağlanır çayında
Açılır abrel ayında
Ağaçlarda bar çiçeği

Kağızmanlı Hıfzı

KAĞIZMANLI HIFZI

GÜZELLEME

Ne lazımdır sürmelenmek bezenmek
Ezelden halk etmiş Hüdai güzel
Tek nazarda gönül getdi gelmedi
Gönderdi ser'ime sevdayı güzel

Peri misli güzellikde berkemal
Onu seven bu dünyada neyler mal
Nakşı pencereden gösterdi cemal
Benzer havlet olmuş sevdası gözel

HIFZI derki bahar geldi bu bağa
Çıkar gül döşürür düzer tabağa
Olmuş tülek terlan gelmez duzağa
Sekişi boş keklik hudası gözel

KAĞIZMANLI HIFZI

GÜLLERİN HANİ

Sefil baykuş ne gezersin bu yerde
Yok mudur vatanın illerin hani
Küsmüş müsün selamımı almazsın
Şeyda bülbül gibi dillerin hani

Ecel tuzağını açamaz mısın
Açıp da içinden kaçamaz mısın
Azat eyleseler uçamaz mısın
Kırık mı kanadın kolların hani

Aç mısın, yok mudur ekmeğin aşın
Odan ne karanlık, yok mu ataşın
Hanidir güveyin, hani yoldaşın
Hani kapın bacan, yolların hani

Kara yerde mor menevşe biter mi
Yaz baharda ishak kuşu öter mi
Bahçede alışan, çölde yatar mı
Uyan garip bülbül güllerin hani

Burda yorgan döşek, yastık var mıdır
Bu geniş dünyada yerin dar mıdır
Dalın tahta duvar, önün yar mıdır
Yeşil başlı Suna'm güllerin hani

Körpe maral idin dağlarımızda
Dolanırdın solu sağlarımızda
Taze fidan idin bağlarımızda
Felek mi budadı dalların hani

Düğününde acı şerbet içildi
Gelinlik esvabın dar mı biçildi
İlikle düğmele göğsün açıldı
N'oldu kemer-beste belleri hani

Alışmış kaşların var mı karası
Ala idi gözlerinin binası
Kocaldın mı on beş yaşın Suna'sı
Yok mudur takatin, hallerin hani

Aç kapıyı emmim kızı gireyim
Hasta mısın halin sual edeyim
Susuz değil misin bir su vereyim
Çaylarda çalkanan seslerin hani

Yatarsın gafilette gamsız kaygusuz
Ninni balam ninni kalma uykusuz
Hem garip hem çıplak, hem aç hem susuz
Felek fukarası malların hani

Her gelip geçtikçe selam vereyim
Nişangah taşına yüzler süreyim
Kaldır nikabını yüzün göreyim
Ne çok sararmışsın alların hani

Civan da canına böyle kıyar mı
Hasta başın taş yastığa koyar mı
Ergen kıza beyaz bezler uyar mı
Al giy allı, balam şalların hani

Daha seyrangaha çıkarmaz mısın
Çıkıp da dağlara bakamaz mısın
Kaldırsam ayağa, kalkamaz mısın
Ver bana tutayım ellerin hani

Bir kuzu koyundan, ayrı ki durdu
Yemez mi dağların kuşiyle kurdu
Katardan ayrıldın, şahin mi vurdu
Turnam, teleklerin tellerin hani

Sen de Hıfzı gibi tezden uyandın
Uyandın da taş yastığa dayandın
Aslı hanım gibi kavruldun yandım
Yeller mi savurdu, küllerin hani

Suna'nın söylediği kısım:

Emmioğlu küsmemişim ben senden
Ölüm lal eyledi, dillerim yoktur
Eğdi kametimi, büktü belimi
Kalkamam ayağa hallerim yoktur

Haber edin kuşlar çeksin yasımı
Yuva yapsın püsküllümü gesimi
Koymadılar doldurayım tasımı
Havuzdan ayrıldım, sellerim yoktur

Bende Hıfzı gibi tezden uyandım
Uyandım da taş yastığa dayandım
Aslı Hanım gibi, kavruldum yandım
Sanı yeli savurdu, küllerim yoktur

(Yaşar Öztürk, *Türkülerin Dili*, Stockholm 1987)

savaş sırasında Ermeniler tarafından şehit edildi. Amcası kızı Ziyade'nin ölümü için söylediği ağıt en ünlü şiiridir. Koşma, semai ve destan tarzında söylediği otuz kadar şiiri *Kağızmanlı Hıfzı* (derleyen: M. Zahir Baranseli, 1968) adlı kitapta toplandı.

"Hıfzı, erken yaşta olgunlaştı. 15 yaşına geldiğinde Suna ismindeki emizâdesine (amca kızı) âşık oldu; kız da ona... Babasını göndertip kızı istedi. Ancak, ne hikmettir bilinmez, kızın babası bu işe rıza göstermedi. Suna'yı sevdiğine vermeye yamadı. İki genç de birbirini seviyor ve bir başkasıyla evlenmeyi asla düşünmüyorlardı. Ancak, geleneklere göre büyüklere karşı gelemiyor, seslerini çıkaramıyordu. Bağırlarına taş basarak kısmetlerine razı olmaktan başka ellerinden bir şey gelmiyordu. Hıfzı, bu ıztıraba daha fazla dayanamadı. Memleketini terk etti. Gurbette ellere düştü, yıllarca gurbet kaldı. Bir rivâyete göre, uzun süre Çukurova yöresinde yaşadı. (...)

"Unutulmaz bir efsaneye dönüşen Âşık Hıfzı ile Suna'nın türkülü hikâyesi, halk arasında bu minval üzere devam edip gidiyor. Sevdiğine kavuşamayan Hıfzı ise, bir yandan yürek yangını ile tutuşmuş yanarken, bir yandan da Kağızman'ı işgal eden istilâcılara karşı var gücüyle mücadeleye koyuldu. Âşık Hıfzı, nihayet 1918 yılında yaralı halde Ermeni çetecilerin eline düşer. Çeteciler, önce elini kolunu bağladıkları Âşık Hıfzı'yı, esir olarak da bırakmayarak, onu acımasız şekilde vurup şehit ederler.

"Şu fânî dünyadan hem tertemiz bir âşık, hem de hakikî bir şehit olarak göçüp giden Recep Hıfzı'nın makamı

KAĞIZMANLI HIFZI

BEDDUA

Beni sevdiğimden eden
Sevdiğinden ayrılsın
Can canandan ayrılır mı
İki gözden kör olasın

Bizi bilmez idi eller
Çürüsün o diyen diller
Nazlı yara vuran eller
Bileklerden kırılsın

Yaralı yorgun maralım
Allah'a ayandır halım
Bana zulüm eden zalim
Yüreğinden vurulasın

Kurşunların kuşa değe
Ettikleri başa gele
Ayakların taşa değe
Topraklara sarılasın

Mazlum HIFZI bakıı fala
Çifte yarin eller ala
Cemdeğin kuşlara kala
İki'kıçtan kırılasın

Cenetü'l-Firdevs olsun. Orada, kalbinin sahibi olan vefâkâr Suna Hanım ile ebediyyen beraber yaşasınlar." (M. Latif Salihoğlu)

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), M. Latif Salihoğlu / Genç Şairin Hazin Hikâyesi (Yeni Asya gazetesi, 6.2.2006).

KAHRAMAN, Abdullah

İslâm hukukçusu. 1964, Bayburt doğumlu. Lisans (1991), yüksek lisans (1994) ve doktora (1998) öğreniminin ardından Cumhuriyet Üniversitesinde yardımcı doçent (1998) ve doçent (2003) olarak görev yaptı. *"İslâm Borçlar Hukukuna Göre Takas"* başlıklı yüksek lisans tezi ile *"İslâm Borçlar Hukukuna Göre Kefalet Sözleşmesi ve Günümüzdeki Tatbikatı"* başlıklı doktora tezini hazırladı. Makaleleri *CÜ İlâhiyat Fakültesi, Marife, İslâmî Araştırmalar, İslâmiyat* adlı dergilerde yayımlandı. CÜ İlâhiyat Fakültesi Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İslâm'da İbadetlerin Değişmezliği İslâm Hukukunda Ahkâmın Değişmesi Açısından İbadet ve İbadet Nitelikli Taabbudî Hükümler* (2002).

ÇEVİRİ: *Hadislerin Anlaşılmasında Aklın ve Fıkhın Rolü* (M. Ahmed ez-Zerka'dan, 2002).

KAHRAMAN, Âlim

Yazar. 1956, Bürtlüce köyü / Kula / Manisa doğumlu. Manisa Lisesi (1974), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1978) mezunu. *"Yahya Kemal ve Milli Mücadele Basını"* adlı tezi ile yüksek lisansını (1992), *"Mütâreke ve Millî Mücadele Dönemi Edebiyat Dergilerinde Edebî Tenkit"* tez çalışmasıyla doktorasını (2000) bitirdi. Sümerbankta memurluk (1977-85), özel kuruluşlarda yöneticilik (1985-90), öğretmenlik (1990-93) yaptı. 1993'ten itibaren *TDV İslâm Ansiklopedisi* Merkez İlim ve Redaksiyon Kurulunda çalıştı. Çalışmalarını Sakarya Üniversitesinde öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Edebiyat çalışmalarına *Hür Işık* (Manisa) gazetesinde yayımlanan şiirleriyle başladı (1973). Deneme ve eleştiri tarzında yoğunlaşan ürünleri *Mavera* (1980-86), *Yönelişler* (1990), *Yedi İklim* (1987), *İzlenim* (1993), *Matbuat* (1993), *İlmî Araştırmalar* (1996), *Kaşgar* (1998), *Kayıtlar, kitap-lık* dergilerinde yer aldı. Bir süre *Mavera* dergisinin editörlüğünü üstlendi (1985-86). Şubat 1987'de üç arkadaşıyla birlikte *Yedi İklim* dergisinin kurucularından oldu. *Bir Duyarlığın Çağdaş Biçimleri* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği Eleştiri Ödülünü kazandı (1985). 1988'den sonra yazı çalışmalarının yanında ilmî çalışmalarını da sürdürdü. Bu alandaki çalışmalarını *İlmî Araştırmalar, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Journal of Turkish Studies / Türklük Bilgisi Araştırmaları* gibi bilimsel dergilerde yayımladı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne alanıyla ilgili otuz civarında madde yazdı, çok sayıda maddenin ilmî redaktörlüğünü yaptı.

Dili kullanıştaki rahatlığı ve metnin iç akışkanlığı onun eserleriyle ilgili belirtilegelmiş ortak görüşlerdir. *Kayıp Hikâyeci* adlı kitabında topladığı hikâyeleri *"geçmiş kimi birikimlerle temâsını hiç yitirmeden ve onları da cem eden, diğer taraftan farklı bir hikâye 'tarz'ının peşinde koşan"* anlatımıyla dikkat çekmiştir. Hikâyelerdeki iç içe geçmiş olay ve ilişkiler örgüsü ise İhsan Deniz tarafından *"kurgu ile gerçeğin, hayâl ile hakikatin, zaman ile mekânın bağlamlarını kıran, yenileyen, dönüştüren bir izleğin ekseninde seyrediyor"* diye değerlendirildi.

"Bu hikâyeleri okuyan her yazar kendi yazarlık serüvenini ve her okuyucu da kendi okuyuculuk serüvenini gözden geçirmek zorunda kalacaktır. Ve neticede, felsefenin kadim sorusu, o, 'ben kimim?' sorusu beyinlere lök gibi oturup kalacaktır. Araştırmacının hikâyeci, hikâyecinin eleştirmeci, eleştirmecinin bir başka hikâyeci kimliğine bürünebilmesi, söz konusu kimlik sorununun çözümündeki bir imkânsızlığa da atıfta bulunduğu biçiminde yorumlanabilecektir. Ama bu imkânsızlığın mekanik boyutlu değil ve fakat metafizik boyutlu olduğunun kavranabilmesi için gene bu hikâyelere müracaat etmek gerekecektir." (Rasim Özdenören)

Alim Kahraman

ESERLERİ:

DENEME-ELEŞTİRİ: *Bir Duyarlığın Çağdaş Biçimleri* (1985), *Okumaya Giriş* (1988), *Çalışan Saat* (1989), *Toprağı İşleyen Kalem* (1997), *Edebiyatın Saklı Dili* (2000), *Cahit Zarifoğlu-Yürek Safında Bir Şair* (2003), *Üsküdar Zaman Aynasında / Türk Edebiyatında Üsküdar* (2003).

MONOGRAFİ: *Yahya Kemal Beyatlı* (1998), *Şinasi* (2001).

HİKÂYE: *Kayıp Hikâyeci* (2000).

HAKKINDA: Mehmet Akif Ak / Bir Duyarlığın Çağdaş Biçimleri (Bayrak, 10-16.9.1985), Sürcyya Berfe / Biraz Kitap Biraz Dergi (Günümüzde Kitaplar, sayı: 25, Ocak 1986), Yaşar Kaplan / 1985'te Deneme, Tenkid, İnceleme (Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı 1986, s. 276-277), Ali Haydar Haksal / Toprağı İşleyen Kalem (Yedi İklim, sayı: 95, Şubat 1998), İhsan Deniz / Kayıp Hikâyeci Hangi Labirentte Kayboldu? (Yeni Şafak, 26.2.2001), Rasim Özdenören / Kayıp Hikâyeci Kim? (Yeni Şafak, 11.3.2001), Burhan Eren / Eleştiri Edebiyatın Aynasıdır (Zaman, 29.1.2002), Burhan Eren / Âlim Kahraman'la Eleştiri Üzerine (söyleşi, Hece dergisi, Nisan 2002), Sefa Kaplan / Yürek Safında Bir Şair - Zarafet ve Akıcılık (Hürriyet Cumartesi eki, 6.7.2003), Ceyhan Usanmaz / Cahit Zarifoğlu: Yürek Safında Bir Şair (Virgül, sayı: 64, Temmuz-Ağustos 2003), Necat Çavuş / Kayıp Hikâyeci (Yedi İklim, sayı: 169, Nisan 2004).

KAHRAMAN, Hasan Bülent

Yazar. 1 Eylül 1957, Kars doğumlu. Bir ara Hüseyin Yavuz Haknamar imzasını kullandı. İlkokulu Kars'ta, ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. Gazi Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü (1980) mezunu. Yüksek lisans derecesini 1983 yılında ekonomi dalında Hacettepe Üniversitesinden, doktora derecesini de 1999 yılında siyaset bilimi dalında Bilkent Üniversitesinden aldı. Hacettepe, ODTÜ ve Bilkent üniversitelerinde öğretim üye-

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

TOPLUMCU ŞİİRİN KISILAN SESİ

Son on yılın toplumcu şiiri kuramsal düzeyde olduğu kadar verim düzeyinde de önemli bir suskunluğu yaşıyor. Toplumcu şiir bu suskunluğa gömülmüş olarak yaşarken Türk şiirinin bütününde aynı suskunluğun görüldüğünü söylemek de bir hayli güç. Şiirimizin genelinde bir kıpırtı var ya, önemli olan bu kıpırtının niteliği, ne ölçüde olumlu ne ölçüde olumsuz olduğu. Bu yazıda bu iki şeyi ele alacağız: hem toplumcu şiirin neden bu suskunluğu yaşadığını söz konusu edeceğiz, hem de toplumcu şiirin dışında kalan arayışların niteliğini tartışacağız. Önce yeni oluşumların üstünde duralım.

Bu yeni şiirsel söylev aslında tümüyle toplumcu şiire karşı. Yeniliği biraz da oradan geliyor ve bu yaklaşımı ülkenin bu son on yılda genel kültürel düzeyde, ya da günlük yaşantıda yaşadığı olgulardan koparırak ele alma olanağımız yok. Yok, çünkü bu oluşum aslında o alanlarda önümüze çıkan yeni yapılanmaların ve tavırların bir uzantısı olarak gelişiyor. O tavırların en önemlisi de, toplumu depolitize etmek, toplumu düşümen ve tartışan bir toplum olma özelliğinden soyutlamaktır. Bunu sağlamanın da yolları var: işte, aydınlarımızı, örnekleri daha önce de görüldüğü gibi, Batı'lı değerlere kopmaz bağlarla bağlarsınız, onlara toplumculuğun 'gerekli' olmadığını söyletirsiniz, sanatsal üretimin bağları sorunundan uzak bir biçimde temellendirmesi gerektiğini ifade ettirirsiniz, genç sanatsal üretimi (eğer söz sanatları ise), sözcük düzeyinde ortaya koysunlar isterseniz, genel olarak da biçimi içeriğin üzerine çıkarmalarını beklersiniz ve sorun çözülmüş olur. 80 sonrası dönemde ağırlığını duyuran, ama kendisini 70'lerin ortasından başlayarak gösteren gelişmelerin özünde de bunlar yatar.

Aslında, eğri oturup doğru konuşmak gerekirse, bu tarihlere gelinceye kadar toplumculuk da önemli hatalar yapmadı değil; toplumcu kesimler de sorunu 'olmazsa olmaz'a götürüp dayadılar. O zaman da yapıtlarının, ürünlerinin sloganlaşmasını, şablonlaşmasını önleyemediler. Toplumcu sanatın estetik arayışlarını yeterince temellendirmediler ve giderek sekter çabalara boğuldular. Bunları daha sonra da geleceğiz; gene de şu noktayı belirtelim: Bu tutum yanlıştı ama bu tutumun karşısına tümüyle bir inkarı oturtmak ondan daha da yanlıştı. Marks belki olmayabilirdi ama 'yeni' yaklaşıma göre, Marks hiç önemli değildi. Kierkegaard ve Heidegger vardı; onlar da her şeyi çözmeye yetiyordu. Toplumcu gerçekçilikten söz açmaya ne gerek vardı; fantastik gerçekçilik işte oracıkta duruyordu... Doğrusunu söylemek gerekirse de bu yeni grup daha önce ülkenin ve kültür dünyasının tanımadığı, gündemine almadığı yeni adları geçiriyor ve yeni bir kanal açıyordu. Bu kanal, doğrudan doğruya üretimde de kendisini gösteriyordu. Az önce de söylediğim gibi toplumcu gerçekçilik fantastik gerçekçiliğe doğru (d)evriliyordu. Bireyin kurtuluşunu ön plana çıkaran yaklaşımlar yeğleniyordu. Bütün bunların kaynağı ise Hıristiyan Batı düşüncesi olmuştur. O dinsel kültürün simge sistemi benimsenmiş ve kullanılmıştır. O kapalı ve anlaşılmaz metinlerin arka planlarında yer alan gerçek budur. Kaldı ki o dönemde üzerinde önemle durulan düşünsel adlar da bu kaynaktan doğuyordu. Hıristiyan mistisizminin daha sonra varoluşçu felsefeyi doğuran damarından gelir bu adlar. Dolayısıyla bireyin kurtuluşunu ön plana alan görüşlerin benimsenmesinde, simgesel anlatımın yeğlenmesinde ve geliştirilmesinde bir tutarsızlık yoktu. Çok akıllıca kurulmuş bir plan içinde, yapısalcı ve metin çözümleyici eleştirel yaklaşımlar 'empoze' ediliyor, giderek okur ve eleştirmen daha işin başında koşullandırılıyordu. Bununla söylenmek istenen şuydu: Anlaşılmaz olan elimizdeki metinler değildir; siz, yani okurlar ve eleştirmenler, siz onları anlayamıyorsunuz. Bunları anlamanın yolu da bellidir: Bakın Borges Batı'da nasıl değerlendiriliyor, Foucault, Las Meninas'ı nasıl 'okuyor'?, Kristeva, Greimas, Lacan ve onların yapıtları raflarda duruyor; alın onları okuyun ve bunları 'anlayın'. Suç sizdedir, çünkü onlara gitmiyorsunuz. Giderseniz, düşüncenizi değiştirirsiniz bizim yazdığımız metinleri de anlarsınız.

Aslına bakarsanız bu yaklaşım, içinde kimi doğruları barındırmıyor değil; barındırıyor. Eğer sayılan bu adlar bir bireşim arayışı içinde ele alınsa, bunlar bir temel üzerine oturtulsa elbette onlardan öğrenecek birçok şeyimiz var ve onları yeterince ele almalı ve tartışmalıyız. Fakat bizde yapılan bu değildi. Neredeyse faşizan denilen bir tavır insanların üzerine bindiriliyordu, insanlar bildikleri, inandıkları berşeyden uzaklaşmalar isteniyordu. Bu 'yeni' edebiyat yanlıları, kendi üretiklerini neredeyse tek doğru budur diye ortaya koyuyordu. İşte bu yaklaşımı benimsemek ve kabul etmek olanaksızdır. Yoksa hiç bir aydın, bu isimleri, onların çevresinde gelen tartışmaları bilmediğini söylemek, onları tanımadığını ifade etmek hakkına sahip değildir. Eğer bunu yaparsa 'suçludur'. Çünkü aydın bilmek ve tanımak zorundadır. Hele dönüştürmeden, temellendirmeden söz açan aydın büsbütün bilmek zorundadır. Çünkü dönüştürmenin ve yeniden üretmenin yolu oradan geçer. Bu nedenle, bu tavrın, bir yerde, kültür dünyamıza önemli bir katkısı da olmuştur. Aydınlar artık kendilerini oldum-bittim bildikleri ve telaffuz ettikleri isimlerin dışına çıkmak zorunda duyuyorlar. Dünyayı ve kültürel olguları artık daha geniş bir görüngüden (perspektif) bakarak kuşatıyorlar...

Şunu da ekleyeyim; eğer 'yeni' edebiyatçılar tutumlarını değindiğim bu 'anlamlı' çerçeve içinde sürdürselerdi, gerek onların, gerekse toplumcuların verdiği ürünler de çok daha tutarlı olacaktı; tartışmalar çok daha kapsamlı ve içerikli olacaktı. Fakat olmadı; olmadı, çünkü 'yeni' edebiyatçılar, hadi artık gelin bunlara 'yeni sağcılar' diyelim, tutumlarını, tekrar ediyorum, olumla olabilecek tutumlarını giderek bağnazlaştırdılar. -Örneğin telaffuz ettikleri isimlerin yanına koyulabilecek 'toplumcu' adların da olduğunu görmezden geldiler. Yapısalcılık önemli bir yaklaşımdır ama marksist 'versiyonu' da vardır. Kristeva elbette önemlidir ama Macherey de bilinmelidir. Foucault, Los Meninas'ı okumuştur ama Max Raphael de Rembrandt'ı çözümlemiştir. Linguistik değerlendirmeler elbette göz ardı edilemez ama, Bakhtin de işin ikinci bir yanını oluşturur. Metin çözümlemesi mutlaka bilinmelidir ama Althusser'in, Marks'ı ve Kapitali yeniden okumasını da söz konusu etmek gerekir?

Belki bu sorulara verilecek yanıtlar bellidir: Denilecektir ki, bunları değerlendirmek ve tartışmak toplumcuların görevi'ydi. Karşı tarafın çıkardığı isimleri bu anlamda 'çeşitlendirmek', onların yaklaşımını mutlak olmaktan çıkarmak toplumcu gerçekçilerin uhdesinde olan bir sorumluluktu, ama her dem daha özgür düşünceden, ya da düşüncenin özgür ve bağımsız olmasından söz açanlar da acaba bu isimleri göz ardı etmekle kendi kendilerini yadsımış olmuyorlar mıydı? (...)

(Bir Sürekli Cehennem, 1990)

Hasan Bülent Kahraman

si olarak çalıştı. Bir süre de Kültür Bakanlığında Yayınlar Dairesi Başkanı (1992-93) ve başdanışman (1991-96) olarak görev yaptı. Bir ara *Güneş* gazetesinde köşe yazarlığı (1991) yaptı. Sabancı Üniversitesi Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalıştı. Bu görevi ile birlikte 1996 yılından itibaren *Radikal* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı.

Deneme ve eleştirilerini 1977'de *Varlık* dergisinde başlayarak *Özgür İnsan, Gösteri, Sanat Olayı, Bakış* ve *Argos* gibi dergilerde yayımladı. Başladığı tarihten itibaren deneme-inceleme yazarı ve sanat eleştirmeni olarak değerlendirildi. Edebiyat dünyasında nesnel çözümlemeleri ve nesnel davranış özellikleriyle tanındı. Yahya Kemal'den başlayarak, çağdaş edebiyatçılar üzerine yaptığı çalışmalar ve özellikle şiir üzerine yaptığı değerlendirmelerle adından söz ettirdi. Eczacıbaşı İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı (Danışma Kurulu), TÜSES, SODEV, Tarih Vakfı, Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği ve Middle East Studies Association of North America üyesidir.

"Hasan Bülent Kahraman, genelde siyaset felsefesi, özelde de 'sosyal demokrasi' denince akla ilk gelen Türk yazarlarındandır." (Aydın Cıngı)

ESERLERİ:

Beyazlar Kirli (1989), *Bir Sürekli Cehennem* (1990), *Yeni Bir Sosyal Demokrasi İçin* (1993), *Sosyal Demokrasi Türkiye ve Partileri 1980-1985* (1.cilt, 1993), *Sanatsal Gerçeklikler, Olgular ve Öteler* (1995), *Sağ Türkiye ve Partileri* (1995), *Halil Akdeniz* (1995), *Yahya Kemal Rimbaud Okudu mu?* (1998), *Modernizm, Şiir, Türk Şiiri* (1998), *Katılımcı Demokrasi Kamusal Alan ve Yerel Yönetimler* (1999), *Sosyal Demokrasi Düşüncesi ve Türkiye Pratiği* (2002), *Modernite ve Postmodernite Arasında Türkiye* (2002), *Cam Odada Oturmak* (2002), *Kitle Kültürü Kitlelerin Afyonu* (2003).

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Ali Galip Yener / Modernizm-Şiir İlişkisine Bir Bakış (Virgül, sayı: 36, Aralık 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Katılımcı Demokrasi Kamusal Alan ve Yerel Yönetimler (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Ali Galip Yener / Sancılı Yaratı: Modernist Şiir (Virgül, sayı:47, Ocak 2002), Evrim Altuğ / Modernite ve Postmodernite Arasında Türkiye (söyleşi, Radikal Kitap,4.1.2003), Aydın Cıngı / Süreçleri Etkileyecek Bir Çalışma (Radikal Kitap, 8.1.2003), Enver Ercan / Hasan Bülent Kahraman (söyleşi, Varlık dergisi, Ocak 2003), İbrahim Cansızoğlu / Hasan Bülent Kahraman: Kültür Tarihi Affetmez (Varlık Kitap, Ekim 2004).

KAHRAMAN, İsmail

Gazeteci-yazar. 1960, Giresun doğumlu. 1978'de yerleştiği Gebze'de bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra gazeteciliğe başladı. TRT, Anadolu Ajansı, THA, HH ajansları ile *Tercüman, Türkiye, Kocaeli* gazetelerinin Gebze temsilciliklerini ve muhabirliğini yaptı. 1985 yılında *Yeni Gebze* gazetesini kurdu. Bu gazete ile birlikte *Anadolu, Hizmet, Körfez* dergilerini yayımladı, *Balkanlar, Gebze, Kocaeli, Giresun* ve *Espiye Belgeseli* kitaplarını yayıma hazırladı.

Yapım ve yönetmen olarak "Balkanlarda Osmanlı Medeniyeti", "Gebze Tarih ve Kültürü", "Bulgaristan'da Türk Şehirleri", "Kocaeli Tanıtım Belgeseli" ile "Çanakkale Şehitlik Mahşeri Belgeseli" adlı TV belgesellerini çekerek yerel TV'lerde yayımlandı. Gebze'nin ilk radyosu Hizmet FM'i kurdu. Anadolu Gazete, Radyo ve Televizyon Yayıncıları Birliği (AGRT) Genel Başkanı, birçok basın ve sivil toplum kuruluşunun üyesidir.

Çalışmaları nedeniyle Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü GAP Projesini araştırma dalında birincilik ve röportaj dalında ikincilik ödülleri gibi çeşitli kuruluşlarca yirmi beş ödül ve başarı belgesi verildi. Çeşitli resmi ve özel kuruluşların davetlisi olarak yurtiçinde altmış vilayette; yurtdışında da çok sayıda devletin çeşitli cyalet ve başkentlerinde seminer ve inceleme gezilerine gazeteci olarak katıldı. Yurtiçi ve yurtdışı gezileri ile ilgili inceleme ve araştırma notları *Yeni Gebze* gazetesinde yayımlandı. Bu yazıları *Dünya Turu* adıyla kitaplaştırdı.

KAHRAMAN, Kemal

Yazar, çevirmen. 1958, Nazilli / Aydın doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Nazilli ve İzmit'te tamamladı. Ege

KEMAL KAHRAMAN

RUHUN KIVRIMLARI

Dışımızda nasıl bir mimari varsa, çevre düzeni ya da düzensizliği, gürültü, geometri, kaos varsa, içimizde daha belirleyici bir faktör olarak hepsi var. Ama insanın iç coğrafyasına yönelmeyen yüzeyci, nesneci bir dünyada yaşıyoruz.

Çocuğun davranışlarına bakıp iç dünyasını göz ardı eden ana baba gibi, eğitim gibi o da sonuçlarla oyalanıyor. Çünkü onu onun ilgilendiriyor. Ağaçlar değil. Rakamlarla ifade edilen şeyler ilgilendiriyor.

Oysa, Ali İzzetbegoviç'in dediği gibi, kimse ortalama insan olmak istemez. Özgünlük insanın özünde var. Ruhun da parmak izleri var. Ruhun kıvrımları elbette tomografi cihazlarıyla gözlemlenemez. Ama onlar orada.

Denizaltını keşfeden insanlar, yeryüzündekinin dışında apayrı bir dünya görmenin şaşkınlığını gizleyemez. Birtakım aletlerle hücrelerin atomların ayrıntılarına inenler de. Bunlar günlük hayatımızın kapsamı alanının dışında kalıyor. Onların varlığı bizi pek ilgilendirmiyor. Ama bu, onların varolduğu gerçeğini değiştirmiyor.

Sesler ve şiirler

Benim yöneldiğim kıvrımlara ulaşmak için alet edevat gerekmiyor. İnsanın yapısında zaten bu teçhizat var. Günümüzde insan, yazık ki atıl kapasiteyle çalışan bir sisteme döndü. Dünyayı yerinden oynatacak zeka pırıltıları sonuna kadar kullanıldı. Bunları rakamlarla, enerji dönüşümleriyle yapabildiğini gördü insanoğlu

Ama insanı yüreğinden oynatacak, annesinden ayrılan bir çocuğun ağlayışına anlam verecek araçları sürekli kalmıştı, günü geçmiş sistemler gibi hantallaştı. Yüreği nasır bağladı.

Duygular alemini feda etmek pahasına çevresinde dolanan kuvvetli anafora bıraktı kendini. Hayatın kendisi şiir olduğu halde, şiire anlam veremez oldu. Oysa şiir, içindeki kıvrımların sözcük bürünüp görünmesiydi.

Organik dünyada tamamlanmış cümleler yoktu. Bir takım kelimeler, tatlar, sayıltılar vardı. Bu dünya, eksik kalan parçaları başka bir alemde tamamlanacak bilmece gibiydi. Tamamlanmış, anlama bürünmüş gibi görünen şeyler hep hayaldi. İnsanı şiirler kadar yanıltan bir şey yoktu. Bir de sesler kadar.

Şiir sese ve sohbete dayanır. Her şey, bir sırrın sesiyle birdenbire gerçek anlamını bulacak. Bu yüzden bu sesin kıvrımları ve insanın iç dünyasının kıvrımları, hayata anlam vermekte büyük önem taşıyor.

Kemal Kahraman

Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Bir süre *Mavera* dergisinde çalıştı. 1984-85 yıllarında bir buçuk yıl İngiltere Londra'da kaldı. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde yüksek lisans yapmaya başladı. Boğaziçi Üniversitesi Atatürk Enstitüsünde Siyasî Tarih dalında yüksek lisans ve doktora dereceleri aldı. Bir araştırma vakfında ve Üsküdar Belediyesinde çalışarak yayın faaliyetleri yürüttü. Dört yıl Yüzüncü Yıl Üniversitesinde Tarih Bölümünde yardımcı doçent olarak ders verdi. Dolmabahçe Sarayı Müdür Yardımcılığı görevinde buundu.

Yeni Şafak gazetesinde iki yıl dış politika konusunda köşe yazarlığı yaptı. Günlük, deneme ve diğer çevirileri, *Yeni Devir* ve *Yeni Şafak* gazeteleriyle *Mavera, Diriliş, İslâm, İlim ve Sanat, Yedi İklim, Andırın Postası, Çerçeve* gibi dergilerde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nde tarih ve biyografi maddeleri yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Millî Mücadele* (1992), *Üsküdar Sempozyumu I - Bildiriler* (ed., 2 cilt, 2004), *Üsküdar Sempozyumu II - Bildiriler* (ed., 2 cilt, 2005).

DENEME: *Çağdaş Sömürge İmparatorluğu* (1989), *Türkiye'nin Boyun Ağrıları* (1992).

BİYOGRAFİ : *Muhammed M. Pickthall – Bir İngiliz Yazarın Müslüman Olarak Portresi* (1994), *Ziya Paşa* (2001), *Üsküdar Hatırası* (Kent Biy., 2003).

ANTOLOJİ: *Üsküdar Şiirleri Antolojisi* (S. Ünlü ile, 2003).

ÇEVİRİ : *İslâm Tarihi Kültür ve Medeniyeti* (1988), *Kuşatma Altında Beyrut Günlüğü* (1990), *Avrupa ve İslâm* (1995).

KAHRAMAN, Mehmet

Edebiyat araştırmacısı. 1953, Kürendere köyü / Sındırgı / Balıkesir doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaöğrenimini Balıkesir'de tamamladı. Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1976) mezunu. Çeşitli liselerde uzun süre edebiyat öğretmenliği yaptı. Doktorasını, bitirdiği üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde verdi (1991). 1993 yılında Kırıkkale Fen Edebiyat Fakültesine öğretim üyesi olarak girdi. Burada doçentliğe yükseldi. 28 Şubat (1997) sürecinden sonra görevine son verilenler arasında yer aldı (2000). Yazıları *Yedi İklim, Kayıtlar* vd. dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

Divan Edebiyatı Üzerine Tartışmalar (doktora tezi, 1996), *Leyla ve Mecnun Romanı / Dâstân-ı Leylî vü Mecnûn* (2000).

HAKKINDA: Abdurrahim Karadeniz / Divan Edebiyatı Üzerine Tartışmalar (Hece dergisi, sayı: 3, Mart 1997).

KAHRAMAN, Nuri

Şair ve yazar. 1957, Eymür köyü / Ulubey / Ordu doğumlu. Ordu İmam Hatip Okulu (1975), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1979) mezunu. Lüleburgaz Lisesinde (1980-85) başladığı öğretmenliğini Ordu'da (1985) sürdürdü. Ürünleri *Diyanet Çocuk* (1980), *Sebil* (1981), *Sur, Gül Çocuk, Hakses, Boğaziçi, Türk Edebiyatı, Yeni Devir, Selam Çocuk* vd. gazete ve dergilerinde yer aldı. Türkiye Yazarlar Birliği ve Ensar Vakfı Ordu Şubesi (bir süre başkanı) üyesidir. *Ordu Ensar* dergisinin yayımına öncülük etti. *Ümit Çiçekleri* (1984) adlı bir eseri vardır.

KAHRAMANKAPTAN, Şefik

Gazeteci-yazar. 1949, Kadıköy / İstanbul doğumlu. Kabataş Erkek Lisesi, Ankara Üniversitesi SBF-BYYO Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Bölümünü bitirdi (1971). Öğrencilik yıllarından itibaren İstanbul ve Ankara'da, reklam-yayın sektörlerinde, grafiker ve metin yazarı olarak çalıştı. Çok sayıda kitap kapağı ve afişin grafik tasarımını gerçekleştirdi. 1967'den itibaren Ankara'da *Barış* ve *Tercüman* gazetelerinde, *Yankı* dergisinde, Akajansta grafiker, muhabir, yazar ve yönetici olarak çalıştı. On iki yıl *Tempo, Art Decor, Economist, Capital* gibi çok sayıda yayının yer aldığı Hürriyet Dergi Grubunun Ankara temsilciliğini yaptı. TÜBİTAK'ta üç yıl Başkanlık Danışmanı - Yayınlar ve Tanıtım Daire Başkanı olarak görev yaptı. *Cumhuriyet* gazetesinin *Cumhuriyet Ankara* ekinde ve *Gazete Ankara*'da, her pazar *Turkish Daily News -Turkish Probe*'da olmak üzere, çeşitli gazete ve dergilerde plastik sanatlar, opera-bale, çoksesli müzik, yayıncılık gibi konularda, kültür-sanat alanında güncel gelişmeleri değerlendirdiği yazılar yazdı. Sürekli Basın Kartı sahibidir.

İlk Türk konulu neoklasik balesi sayılabilecek *"Uçarcasına"* adlı bale projesinin öyküsünü yazıp, Türk bestecilerinin eserleri arasından müzik seçimlerini yaptı. Şubat 2001'e kadar *Hürriyet Ankara*'da plastik sanatlar, opera-bale, çoksesli müzik başta olmak üzere kültür-sanat alanında güncel gelişmeleri değerlendirdiği, kent kültürü ve çevre bilinci gibi konuları işlediği "Yansımalar" köşesini yazdı. *Cumhuriyet* gazetesinde yayınlanan yazı dizileriyle iki kez (1975-76) "Yılın Gazetecisi" seçilerek Altın Kalem Ödülünü kazandı. Çağdaş Sanatlar Vakfı (ÇAĞSAV), Ankara Enstitüsü Vakfı, Anadolu Çağdaş Eğitim Vakfı (Anaçev), Ankara Exlibris Derneğinin kurucu, ÇAĞSAV'ın Yönetim Kurulu Başkanı, Sevda-Cenap And Müzik Vakfı Destekleme Kurulu Başkanı, Festival Kurulu ve İnönü Vakfı Danışma Kurulu üyesidir. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının 1993 Kore, 1994 Japonya

Şefik Kahramankaptan

NURİ KAHRAMAN

UYKUCUK

"Aydede
Neden her gece
Gelmiyor" diye
Sordu Çocuk

Anne dedi:
"Uyu yavrum
Onu da tutar
Uykucuk"

Ve...
Daldı gitti rüyâlara
Aydedeye mi
Yolculuk?..

(*Ümit Çiçekleri*, 1992)

turnelerini, Mersin Devlet Opera ve Balesinin 1997 Gürcistan turnesini izleyen yazar, çoksesli müziğin ülkemizde yaygınlaşması amacına yönelik yazılarında, müzik-toplum-politika üçgeninden yola çıkarak kitlelerin kolayca algılayacağı bir üslûp geliştirdi. Geleceğe dönük sanatsal yatırımlar, müzik kurumlarının çağdaş bir işletmecilik anlayışına kavuşturulması ve etkinliklerin yaygınlaştırılması gibi temel konulara değindi.

Çıkardığı müzik CD'leri: *Hârika Çocuklar / İdil Biret-Suna Kan - 50'nci Yıl* (2 CD, 1999), *İdil Biret-Suna Kan / 50'nci Yıl Özel Konseri* (1999), *Ferit Alnar-Kanun Konçertosu* (2000), *Orhan Ahıskal - Yerelden Evrensele* (2000), *Oğuz Tansel/Bruce Reiprich - Salkım Söğüt* (2000), *Ferit Alnar - Viyolonsel Konçertosu* (2002), *İlhan Baran-Batı Tarzında Türk Müziği* (2002), *Özgür Aydın-Cleveland Uluslararası Piyano Yarışması* (2002), *Yunus Emre Oratoryosu* (2003).

ESERLERİ:

İsmet İnönü ve Hârika Çocuklar (1998), *Resmigeçit* (ressam söyleşileri, 2001), *Çeşmebaşı'ndan Esintilerle* (Ferit Tüzün'ün yaşamı, 2001).

HAKKINDA: Hayati Asılyazıcı / İsmet İnönü ve Hârika Çocuklar (Cumhuriyet Kitap, 21.1.1999).

KAHVECİ, Asım

Şair. 5 Aralık 1971, Bayburt doğumlu. İlkokulu ve İmam Hatip Lisesini Bayburt'ta bitirdi. Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden (1994) mezun oldu. Öğretmen olarak Tunceli'ye atandı. Burada bir yıl görev yaptıktan sonra, okulun Konya'ya nakledilmesi üzerine bir yıl da Konya'da çalıştı. Daha sonra Bayburt İmam Hatip Lisesine atandı. *Sevdaya Ağıt* adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Mahmut Kırtan / Bayburtlu Şairler (1998).

KAHVECİ, İhsan

Tefsirci. 1967, Taşyatak / Akyazı / Sakarya doğumlu. İlkokulu doğduğu köyde, hafızlığını Akyazı'da tamamladı. Gaziosmanpaşa İmam Hatip Lisesi orta bölümü (1984), Sarıyer İmam Hatip Lisesi (1986), el-Ezher Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Fakültesi (1992) mezunu. Yüksek lisansını (1995) Marmara Üniversitesi SBE Tefsir Bilim Dalında tamamladı. Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tefsir Bilim dalında araştırma görevlisi olarak çalıştı (1993-). *Kur'an'da Zikir Kavramı ve Boyutları* adlı bir incelemesi vardır.

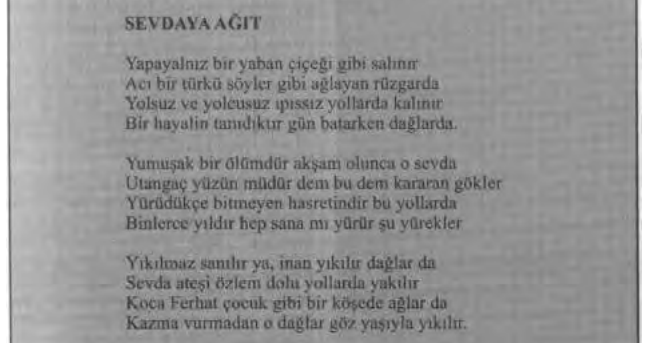
HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

KAHVECİEV, Mustafa

Öykü yazarı (D. 1922, Paşaköy [Voyvodovo] / Hasköy [Haskovo] / Bulgaristan - Ö. 1998). Mustafa kahveci imzasını da kullandı. Eski Zağra (Stara Zagora) Radyosunda ilk Türkçe yayınlar onunla başladı. Uzun yıllar Sofya Radyosu Türkçe Masasında çalışarak emekliye ayrıldı.

Eserleri Türkçe çıkan gazete ve dergilerde yayımlandı. Zengin bir dili olan Musa Kahveci, öyküleri, çocuk öyküleri ve anılarıyla Bulgaristan Türk edebiyatının gelişmesine katkıda bulundu. Öykülerinin bir bölümünü 1968'de *Hayat Yolcusu* adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler (2002).

ASIM KAHVECİ

SEVDAYA AĞIT

Yapayalnız bir yaban çiçeği gibi salınır
Acı bir türkü söyler gibi ağlayan rüzgarda
Yolsuz ve yolcusuz ıpssız yollarda kalınır
Bir hayalin tanıdıktır gün batarken dağlarda.

Yumuşak bir ölümdür akşam olunca o sevda
Utangaç yüzün müdür dem bu dem kararan gökler
Yürüdükçe bitmeyen hasretindir bu yollarda
Binlerce yıldır hep sana mı yürür şu yürekler

Yıkılmaz sanılır ya, inan yıkılır dağlar da
Sevda ateşi özlem dolu yollarda yakılır
Koca Ferhat çocuk gibi bir köşede ağlar da
Kazma vurmadan o dağlar göz yaşıyla yıkılır.

Esin Kâhya

KÂHYA, Esin

Araştırmacı, yazar. 1941, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi (1964) mezunu. 1971'de edebiyat doktoru unvanını aldı. 1973-74 yıllarında İngiltere'de burslu olarak bulundu ve bu süre içinde Well Come Institute ve British Library'de araştırmalar yaptı. 1974 yılında Cambridge Üniversitesi Felsefe Bölümünde konusuyla ilgili derslere devam etti. 1974 yılının ikinci yarısında Fransa Paris'te Bibliotheque Nationale'de konusu ile ilgili araştırmalar yaptı. Türkiye'ye döndükten sonra, 1977 yılında doçent, 1982 yılında profesör oldu. 1984-86 yıllarında Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesinde, 1988-90 yıllarında Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümlerinde lisans ve yüksek lisans dersleri verdi. 1997-2000 yıllarında ODTÜ'de Felsefe ve Tarih bölümlerinde ders verdi. 1986 yılında DTCF'de dekan yardımcısı olarak, 1994-97 yılları arasında aynı fakültede bölüm başkanı olarak görev yaptı. Ayrıca Kültür Bakanlığı Yayımlar Dairesinde danışman olarak görev yaptı. Atatürk Kültür Merkezi, Uluslararası Tıp Tarihi Kurumu, Türk Tıp Tarihi Kurumu, Uluslararası Bilim Tarihi Kurumu, Türk Bilim Tarihi Kurumu, Türk Felsefe Derneği üyesidir. Çeşitli ulusal ve uluslararası toplantılara katıldı. On sekiz kitabı ve yetmişten fazla makalesi yayımlandı. Makalelerini *Belleten, OTAM, Erdem, Bilge, DTCF Dergisi, Avicenna, Tanzimat, Felsefe Dünyası, Araştırma* (Felsefe)'da, ayrıca çeşitli Türkçe ve yabancı dildeki ortak kitaplarda yer aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *On Sekizinci Yüzyılda Tabii Bilimler* (1980), *Üroloji Tarihi* (1980), *Felsefeye Giriş* (ortak), *Kültür Tarihi* (ortak, 1991), *Yabancıların Gözüyle Türkler ve Türkiye* (ortak, 1993), *Bilim Tarihi* (ortak, 1993), *Cabir b. Hayyan* (1995), *On Dokuzuncu Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğunda Tıp Eğitimi ve Türk Hekimleri* (1997), *Hintte Bilim* (1998), *Bilim Tarihine Giriş* (ortak, 1998), *Bilimin Işığında Os-*

manlıdan Cumhuriyete Tıp ve Sağlık Kurumları (A. Demirhan Erdem ile, 2000).

İNGİLİZCE: *Shemseddin Itaki's The Illustrated Treatise on the Anatomy of the Human Body* (1990), *Turkey and Turkish People From The Beginning of the Ancient Ages to Today* (ortak, İngilizce ve Türkçe, 1991), *Medicine in the Ottoman Empire* (1998), *Science of Medicine in the Ottoman Empire* (A. Demirhan ile).

ÇEVİRİ: *İbn Sina el-Kanun fi't-Tıb* (Arapçadan, 1996).

Orhan Kâhyaoğlu

KÂHYAOĞLU, Orhan

Müzik eleştirmeni, şair ve yazar. 11 Ocak 1960, İstanbul doğumlu. Tam adı Orhan Kâmil Kâhyaoğlu. Bazı müzik yazılarında Umut Bensan imzasını kullandı. Üsküdar İcadiye İlkokulu, Kadıköy Maarif Koleji (1979), İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü (1988) mezunu. *İmge/Ayrım* (3 sayı, 1984), *Sombahar* (35 sayı, 1990-96) ve *Ludingirra* (11 sayı, 1997-99) dergilerini çıkardı; *Stüdyo İmge* (1985, 1989) dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Kurucuları arasında yer aldığı Korsan Yayınlarını yönetti (1990-96). 1984 yılında müzik yazıları yazmaya başladı. TRT İstanbul Televizyonunca hazırlanan bazı müzik programlarının metin yazarlığını ve danışmanlığını yaptı. Çalışmalarını Akademi İstanbulda müzik bölümü başkanı olarak sürdürdü (1995-2002).

İlk yazısı (Z. Coşkun imzası ile) *İmge/Ayrım* (1984, 1. sayı), ilk şiiri *Şiir Atı* (1987, 4. sayı) dergilerinde yer aldı. Sonraki yıllarda ürünlerini *İmge/Ayrım*, *Stüdyo İmge*, *Varlık*, *Gösteri*, *Şiir Atı*, *Sombahar*, *Milliyet Sanat*, *Ludingirra*, *Jazz* dergileri ile *Güneş*, *Milliyet*, *Hürriyet* ve *Evrensel* gazetelerinde yayımladı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hoyrat Bir Ruhun Eksilme Tabloları* (1993), *Aşk ve Harf* (2000).

MÜZİK: *Pink Floyd* (Sinan Güler ile, 1984), *Jethro Tull* (1991), *Bülent Ortaçgil Ayrı Düşmüşüz Yanyana* (2002), *Caz ve Ötesi* (2003), *Grup Yorum "Sıyrılıp Gelen" And Dağları'ndan Anadolu'ya Devrimci Müzik Geleneği* (2003).

DERLEME: *Mor Külhani-Ece Ayhan Şiiri* (2004), *Güneşte Ayıklanmış Melih Cevdet Anday Şiiri* (2004).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Murat Beşer / Bir Bülent Ortaçgil Kitabı (Cumhuriyet Kitap, 7.2.2002), Yücel Kayıran / Orhan Kâhyaoğlu: Melih Cevdet Anday Şiiri (Varlık Kitap, Ağustos 2004), Sefa Kaplan / Mor Külhani – Şaşı Bakan Pusula (Hürriyet Keyif eki, 12.9.2004), Sezai Sarıoğlu / Rahat Kaçıran Kitap (Radikal Kitap, 9.7.2004).

KÂHYAOĞLU, Yasin

İlâhiyatçı. 1 Ocak 1956, İsaören köyü / Şanlıurfa doğumlu. İlköğrenimini merkeze bağlı Esemkulu köyünde tamamladı. Şanlıurfa İmam Hatip Okulunu (1975) bitirdi. 1976-77 yılları arasında iki yıl imam hatip olarak çalıştı. 1978'de Şam'a giderek bir yıl Arapça dil öğrenimi gördü. 1982'de Mısır el-Ezher Üniversitesi Usulü'd-Din Fakültesini bitirdi. Bu arada Almanya, Hollanda, Belçika ve Sudan gibi çeşitli ülkeleri gezdi. 1983-89 yılları arasında Suudi Arabistan Eğitim Bakanlığı bünyesinde Riyad ve Cidde şehirlerinde beş buçuk yıl süreyle ortaöğretimde öğretmenlik yaptı. 1989 yılında Türkiye'ye döndü. 1989-92 yılları arasında merkezi Şanlıurfa'da bulunan Hz. İbrahim Halilullah Kültür ve Eğitim Vakfında müdür ve öğretici olarak çalıştı. 1993'te Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesine Arapça okutmanı olarak atandı. Yüksek lisans (1995) ve *"Haricilerin Edebî Yönleri"* başlıklı teziyle doktorasını (1998) aynı üniversitede tamamladı. 1999'da yardımcı doçent oldu. 2002 yılı yaz dönemi içerisinde araştırma maksadıyla İngiltere'ye gitti. Makaleleri *Harran Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, Nüsha - Şarkiyat Araştırmaları* adlı dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *el-Hikemu'l-Muntaşira minel İsneyn İlel Aşere* (Arapça, 1996), *Arapça Atasözleri* (Arapça, 1999), *Vesaya Hulefa'ir-Raşidin el-edebiyye ve's-siyasiyye ve'd-diniyye* (Arapça, 2000), *Seçme Hadislerde Emir ve Tavsiyeler* (2001), *Dört Halifenin Tavsiyeleri* (2002), *Harici Edebiyatı* (2003).

ÇEVİRİ: *Dinî Nasihatler* (1994),

ORHAN KÂHYAOĞLU

AŞK KURULUR, AŞK ÇOĞALIR, AŞK YOKOLUR

bir hana girdim, eskiden kokuyor zaman
pervasızca yaklaşıyor birbirine ölüm ile hayat
aldım aşımı, köşedeki kırık masaya oturdum
burası kırılganlar diyarı, tozlu duvar, soluyan mumya

aşk burada kurulur ancak; doyurarak içindeki canlıyı
temize çekilir heybedeki küçük defter; soluyan tanrı
bahane kolay; burası ölümötesi bir mekan, keşişler yatağı
kazı o kağıtları, yazıt çıksın ortaya, okunaksız aşk!

ayna asılı duvarda; kurumuş kan lekesi, ben'in yoldan çıkışı
sıçradı üstüme gece, geçmiş zaman kedisi kararlı
temkinli ol bu gece, sevgiyle kilitleniyor zaman
çıkma hanın dışına, masum sevgiler çoğalsın, durulsun yürekteki ağrı.

hatıra kuyusuyla örülmüş bir handayım artık
aşk kurulur bu handa, aşk çoğalır, aşk yokolur
müsiki dağılır havaya, alaçaklı bir kuş edası
tavanda örümcek ağı, sezgiyle büyüyor yalnızlık!

ben o handa rastladım sana, kırılgan çiçekler gibi
yıpranmış bir ten, alımlı kirpikler, korunaklı gözyaşı
kalktım masadan, yaklaşım yanına, acı perdesi açıldı
alacakaranlık burası; ilk ışıltı senin yüzündeki artık.

beklenmedik bir anda açıldı cam; iki dudak buluştu birbiriyle
uzakta ovalar, dağlar; bu han ölümsüzler yatağı
yalnızların konak yeri; aşka acıkan ahşap bir tutku
acı burada soldu; bu kuyuda küflenip durdu zaman.

Kız İsteme ve Düğün Adabı (1997), *el-Akidet'u-Tahaviyye* (2002), *İslâm'da Seyahat Adabı* (2002), *Arapçada İ'rab Sanatı* (2002).

KÂK AHMED

Mutasavvıf (D. Süleymaniye / Irak – Ö. 1897, Süleymaniye / Irak). Hayatı hakkında yeterli bilgi bulunamamıştır. Kâdiri şeyhlerinden ve Berzenciye seyyidlerinden olduğu bilinmektedir.

ESERLERİ:

Rağbetü't-Tâlibîn fi Fazâleti'l-İlmi ve'l-Ulemâi'l-Âmilîn, Fethu'l-Cevâd, Fethü'r-Raûf, Fekkü'l-Küfûl, Risâletü'l-Kalb, Edebü'd-Dünyâ fi't-Tasavvuf ve'l-Ahlâk, Risâletâni fi Akâidi's-Sugrâ ve'l-Kübrâ.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

KAL, Nazmi

Araştırmacı, yazar. 1940, Ardeşen / Rize doğumlu. Gazi Eğitim Enstitüsü Fransızca Bölümü (1961) mezunu. Orta dereceli okullarda bir süre Fransızca öğretmenliği (1961-70) yaptı. 1970'te TRT Ankara Televizyonunda program yapımcısı ve sunucu olarak çalışmaya başladı. Çeşitli konularda birçok program hazırlayıp sundu. 1983 Günaydın Gazetesi En İyi Haber Programı Ödülü, 1990 Bir Kelime Bir İşlem Yılın En İyi Yarışma Programı, 1991 Cengiz Polatkan Ödülü, 1992-93-94 İÜ İktisat Fakültesi Yılın En İyi Ekonomi Programı Ödülü sahibidir.

ESERLERİ (Anı-Söyleşi):

İsmet İnönü-Televizyona Anlattıklarım (1993), *Atatürk'le Yaşadıklarını Anlattılar* (2001).

HAKKINDA: Nazmi Kal / Atatürk'le Yaşadıklarını Anlattılar (2001).

KALABA, Hüseyin

Eğitimci, şair (D. 1921, Adana – Ö. Ağustos 1973). Âşık Veli adıyla tanındı. İlköğrenimini Adana'da 29 Ekim İlkokulunda, ortaokulu Tepebağ ve İstiklal ortaokullarında tamamladıktan sonra Adana Erkek Lisesine devam etti. Adana Erkek Öğretmen Okulunu bitirdi. 1938'de Adana'nın Feke ilçesinin Mansurlu köyünde öğretmenlik görevine başladı. 1941'de Adana Merkez Gübe Köyü İlkokulu öğretmenliğine atandı. Adana'nın Merkez Akkapı köyünde çalıştı. 1945 yılından sonra Adana 29 Ekim ve Seyhan ilkokullarında başöğretmenlik yaparak bu görevini 1958 yılına kadar sürdürdü. Adana'da Cebesoy, Yeşilevler, Barbaros ve 23 Nisan ilkokullarında müdür olarak çalıştı. Seyhanspor başkanlığını yaptı. 2 Haziran 1973 yılında emekli olduktan sonra milletvekilliğine ve senatörlüğe adaylığını koydu; ancak parlementoya giremeden vefat etti.

Kalaba Yayınevini kurdu. 1950'de yayınlamaya başladığı *Okul Postası* adlı öğrenci gazetesiyle basın hayatına girdi. Adana'da çıkan *Güney Postası*'nda "Poligon", *Vatandaş* gazetesinde "Köy Odası" köşelerinde köşe yazarlığı yaptı. Çeşitli makale ve şiirleri *Görüşler, Adalet, Güney* ve *Çaba* dergilerinde yayımlandı. Bestekarlar ve Güfte Yazarları Derneğinin kurucu üyelerindendir.

BAŞLICA ESERLERİ:

ŞİİR: *Köylüme Mısralar* (1946), *Anıt* (1949), *Dersleri Öğreten Şiirler* (1955), *Tarih Öğreten Şiirler* (1955), *Türk Çocuğunun Şiirleri* (1956), *Kalabanın Tabiat Şiirleri* (1960), *Bütün Cephesiyle Adana* (1960), *Atatürk'üm* (1960), *Okuma Bayramı* (1961), *İlk Yıl* (1963), *Gönülden Koşmalar* (1973).

MANZUM HİKÂYE: *Kel Oğlan ve Devler Masalı* (1954), *Bir Aslan Masalı* (1957), *Kuzunun Dostları* (1957).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 1, 1975), TDE Ansiklopedisi (c. 5, s. 110), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KALAÇ, Ahmet Hilmi

Siyaset adamı (D. 1888, Kayseri - Ö. 19 Haziran 1966, Ankara). Kayseri Lisesi orta kısmı, İstanbul Mercan Lisesi, Mülkiye Mektebi yüksek kısmı (1910) mezunu. Önce Kayseri Lisesi tarih-coğrafya öğretmenliğine atandı. Bu arada 1911'de çıkmaya başlayan *Erciyes* gazetesinin başyazarlığını yaptı. Çeşitli il ve ilçelerde kaymakamlık ve idarî görevlerde bulundu. Sivas Kongresine Kayseri delegesi olarak katıldı. 1919'da son Osmanlı Meclis-i Mebusanına Kayseri mebusu olarak girdi. Meclis dağıtılınca Ankara'ya gitti; TBMM'de Kayseri milletvekili olarak bulundu. Milletvekilliği kesintisiz yedi dönem sürdü. 1946'da emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra yaşamını Ankara'da sürdürdü.

ESERLERİ:

Kayseri'nin İktisadi Mevkii (1913), *Kendi Kitabım [1904-1920] Hatıralar* (1960).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968).

KALAFAT, Ertuğrul

Gazeteci, yazar. 10 Şubat 1963, Afyonkarahisar doğumlu. Şair Ömer Kalafat'ın kardeşi. Ticaret Meslek Lisesi ve Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi mezunu. Orman İşletmesi Müdürlüğü (1987-90) ve Zafer Müzesinde (1990) muhasebeci olarak çalıştı. 1991'den itibaren *Ortadoğu* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı ve

Ertuğrul Kalafat

ERTUĞRUL KALAFAT

UNUTMAM

Kara gözlü, hilal kaşlı sevgili,
Sensizliği yüreğimde avutmam.
Unuturum sanma sakın ben seni,
Kendimi unuturum seni unutmam.

Yıllar geçer, aylar geçer aradan,
Kavuşturmaz seni bana Yaradan,
Engelleri aşarım da sıradan,
Kendimi unuturum seni unutmam.

Gözyaşım sel oldu silemiyorum,
Neredesin seni bilemiyorum,
Unuttum, unuttum diyemiyorum,
Kendimi unuturum seni unutmam

Ümitler sel oldu taştı içimde,
Bir bilsen hangi şekil biçimde,
Ölüm olsa unutamam ecelde,
Kendimi unuturum seni unutmam.

(Gök Neden Bayraksız, 1995)

Kurultay gazetesinde haftalık yazılar yazdı. 1995'te *Gök Neden Bayraksız* adlı bir şiir kitabı yayımlandı. İLESAM üyesidir.

KALAFAT, Nuray

Şair, öykücü. 1967, Samsun doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Sinop'ta tamamladı. Geçirdiği bir trafik kazası nedeniyle üniversite öğrenimine başlayamadı. Şiir ve öykülerinden oluşan *Adı Sevgidir* (1992) adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Nuray Kalafat / Adı Sevgidir (1992).

KALAFAT, Ömer

Şair. 1 Ekim 1961, Afyonkarahisar doğumlu. Şemsettin Karahisarî Ortaokulu (1979) mezunu. Afyon'da bir okulda memur olarak görev yaptı. Ürünlerini 1987 yılından itibaren *Gülpınar* (Ankara), *Tarla, Size, Simav,*

Ömer Kalafat

Türk Edebiyatı, Çınaraltı dergilerinde yayımladı. Yirmi beş güftesi Türk sanat müziği formlarında bestelendi. Çok sayıda yarışmaya katılarak çeşitli ödüller aldı. İLESAM üyesidir.

"Ona, içimden kopup gelen bu duyguların burcundan sesleniyorum. Şiir yolundan geri dönmek yok. Şairler, pistlerdeki çizgiler arasında koşan atletler gibidir. Yeteneği olan, nefesi olan, tekniği olan yarışı başarı ile bitirir. Olmayan da yarış dışı kalır. Onun için Ömer'e bu yoldan geri dönüş yok diyorum. Yürümek ve koşmak. Her iki eylem de makbulümüzdür." (Halil Soyuer)

ESERLERİ (Şiir):

Yolumun Üstü (1990), *İki Yüzlü Dünya* (1992), *Dostlar Sağolsun* (1993), *Afyonkarahisarlı Şairler Antolojisi* (1994), *Gönlümdeki Yangın* (1995), *Hasret Benden Sorulur* (2000), *Sabır İklimi* (2002), *Kanadı Kırık Sevdam* (2003).

ÖMER KALAFAT

BÜYÜK SIR

Rakip oldum ben kendime,
Sırlarımı çözemedim
Gönül deneri şu meçhulde,
Dertten uzak gezemedim.

Yıllar çizdi kaderimi
Hasret yaktı her yerimi
Aşka gülen gözlerimi
Feryadımdan sezemedim.

Hüküm giydim acılara
Alıştım hep sancılara
Yüz vermedim hançılara
Yolculara kızamadım.

Ayrılığa çıktı yolum
Sitemini saçtı gülüm
Meyanımda koptu elim
Usulümü bozamadım.

KALAFAT, Yaşar

Türk tarihi ve kültürü araştırmacısı. 1939, Kars doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesini bitirdikten (1962) sonra, fark derslerini vererek Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun (1987) oldu. Hacettepe Üniversitesi SBE Yakın Çağ Tarihi Bölümünde *"Şeyh Sait"* konulu (1987), Gazi Üniversitesi SBE Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Halk Edebiyatı Dalında *"Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançlarının İzleri"* konulu (1989) ve Erciyes Üniversitesi SBE Dinler Tarihi Bölümünde *"Kuzey Azerbaycan Doğu Anadolu ve Kuzey Irak'ta Eski Türk Dini İzleri: Dini Folklorik Tabakalaşma"* konulu (1991) yüksek lisans çalışmalarını yaptı. 1992 yılında Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Anabilim Dalından *"Şark Meselesi Işığında Şeyh Sait Olayı, Karakteri, Dönemindeki İç ve Dış Olaylar"* konulu çalışması ile doktora çalışmasını bitirdi.

Irak, İran, Türkmenistan, Afganistan, Özbekistan, Karakalpakistan, Kırgızistan, Kazakistan, Nahcıvan, Azerbaycan, Gürcistan, Karaçay-Çerkez, Kabartay-Balkar, Dağıstan, Kırım, Çuvaşistan, Tataristan, Başkurdistan, Makedonya, Bulgaristan, Gagauzeli, Kıbrıs, Dağlık Altay gibi Türk Bölgelerinde, Suudi Arabistan'da bulunarak çalışmalar yaptı. Başbakanlıkta görevli iken emekliye ayrıldı. Emekliye ayrıldıktan sonra ASAM'da Kafkasya Araştırmaları Masası Başkanı ve ASAM Yönetim Kurulu üyesi olarak çalıştı.

Makalelerini 1988'den itibaren *Millî Folklor, Avrasya Dosyası, Türk Kültürü, Erciyes, Türk Dünyası Tarih Dergisi, İçel Kültürü, Türk Kültürü, Türk Dünyası Araştırmaları, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Isparta, Millî Folklor, Türk Folkloru, Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Bayburdun Sesi, İslam ve Kültür Araştırmaları* dergilerinde yayımladı. Alanıyla ilgili sempozyumlara katılarak bildiriler sundu.

ESERLERİ:

Doğu Anadolu'da Eski Türk İnançları İzleri (yüksek lisans tezi, 2 cilt, 1990), *Türko Kürtlerde Uygarlık ve Ağızlar Hakkında Düşünceler* (Prof. Dr. Mehlika Aktok Kaşkarlı ile, 1991), *Karşılaştırmalı Halk İnançları, Azerbaycan - Doğu Anadolu* (Doç. Dr. Zeynelabidin Makas ile, 1993), *Makedonya Türkleri* (Türkmenler, Torbeşler / Türkbaşlar, Çenkeriler ve Yörükler Arasında Yaşayan Türk İnançları, 1994), *Güney Türkistan'dan Türkiye'ye Meseleler ve Türk Kültür Kimliği* (1995), *Manas'ın 1.000. Yılında Uluğ Türkistan Notları* (Özbekistan -Türkmenistan -Kırgızistan, 1995), *Kuzey Irak'ta Karşılaştırmalı Türk Halk İnançları* (Ahmet Doğan ile, 1995), *İslâmiyet ve Türk Halk İnançları* (1996), *Özbekistan - Anadolu Karşılaştırmalı Türk Halk İnançları* (Prof. Dr. Malik Muratoğlu - Cevdet Türkeroğlu ile, 1996), *Karşılaştırmalı Bayır - Bucak Türkmen Halk İnançları* (1996), *Anadolu Türk Halk Sufizmi - Zazalar Kırmanç ve Türkmenler* (Erzurum Ziyaret Yerlerinin Tasnifi ve Halk Bilimi İtibariyle Önemi, 1997), *Avrasya Türk Halk Sufizmi-1* (Kırgızistan - Özbekistan- Türkmenistan, 1997), *Kuzey Afganistan Türkleri [Özbekler Türkmenler, Hazaralar-Afşarlar-Kazaklar] ve Karşılaştırmalı Halk İnançları* (1998), *Kuzey Azerbaycan Doğu Anadolu ve Kuzey Irak'ta Eski Türk Dini İzleri, Dini Folklorik Tabakalaşma* (1998), *Abay'ın 150. Yılında İpek Yolu Güzergahları Bayır-Bucak / Nahçıvan / Türkmenistan / Kırgızistan / Kazakistan / Özbekistan [Kuzey Afganistan, Güney Türkistan]* (1997), *Kırım - Kuzey Kafkasya / Sosyal Antropoloji Araştırmaları* (Kırım-Dağıstan-Kuzey Kafkasya Gezi Notları ve Türk Halk İnançları, 1999), *Güney Kafkasya / Sosyal Antropoloji Araştırmaları* (Kuzey Azerbaycan- Gürcistan Nahçıvan Gezi Notları ve Türk Halk İnançları, 2000), *Türk Dünyası Karşılaştırmalı Türkmen Halk İnançları Sosyal Antropoloji Araştırmaları* (Afganistan, Özbekistan, Türkmenistan, Nahçıvan-Azerbaycan, Kafkasya, İran, Irak, Suriye, Anadolu, Makedonya, 2000), *Bakü Ceyhan Kültür Hattı / Sosyal Antropoloji Araştırmaları* (2000), *Türk Dünyası Halk İnançları Teori ve Metot* (2001), *Karaçay-Balkarlar: Tarih, Toplum ve Kültür* (Ufuk T. ile, 2003), *Şamanizm* (2004), *İran Türklüğü* (2005).

Yaşar Kalafat

KALAYCI, İbrahim Behçet

Yazar. 26 Ağustos 1922, Şanlıurfa doğumlu. İlkokulu Zonguldak'ın Devrek ve Çaycuma ilçelerinde okudu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü mezunu. Zonguldak Yenice İlkokulunda (1944-45), Zonguldak Maden Teknik Okulunda (1949-50), Zonguldak Ticaret Lisesinde (1950-55), Çaycuma Ortaokulunda öğretmen (1955-57) olarak, Isparta Ticaret Lisesinde ve Beden Eğitimi Bölge Müdürlüğünde (1957-61), Samsun Ticaret Lisesinde (1964-73), Çankırı Ticaret Lisesi ve Zonguldak Ticaret Lisesinde müdür olarak görev yaptı.

Samsun'da öğrencileri ile *Uyanış*, Zonguldak'ta B. Baruönü ile *Yükseliş* dergilerini çıkardı. *Bucak*, *Yükseliş*, *Uyanış*, *Meşale*, *Demet*, *İmbat*, *Kıyı*, *Anadolu Ekini*, *Zonguldak* gibi dergilerde öykü ve denemelerini yayımladı.

ESERLERİ:

ANLATI: *Anılar Geçidi* (1962).

ŞİİR: *Türksüz Kent* (1983).

ROMAN: *Kıvırcık* (1989).

DENEME: *Akşam Düşünceleri* (1989).

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar / Zonguldak'ı Yazanlar (1998), Günümüz Türkiyesi'nde Kim Kimdir (2000).

KALAYCI, Kevser

Şair. 1965, Akçakoca / Bolu doğumlu. Liseden sonra öğrenimine devam etmeyerek evlendi. Şiirlerinde deniz, martı, bahar, çocuk ve genel olarak doğa sevgisini dile getirdi. *İsimler Yılanın Çıngıraklarında Saklı* adlı bir kitabı var.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

KALAYCI, Salim

Hekim, şair. 1951, Karagözler / Kırcali / Bulgaristan doğumlu. İlk, orta ve lise tahsilini Karagözler'de tamamladı. İki yıl askerlikten sonra Sofya Devlet Üniversitesi Tarih-Felsefe Bölümünü ve İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesini bitirdi. 1974 yılında Kırcaali'de yayımlanan *Nov Jivot* adlı Bulgarca gazetenin *Yeni Hayat* adlı Türkçe ekinde dört yıl gazeteci olarak çalıştı. 1968 Türk-Bulgar Göç Antlaşması'ndan istifade ederek, 1978 yılında anavatana göç etti. İstanbul Bağcılar Verem Dispanserinin başhekimliğini yaptı.

Şiirlerinde millî benliğini savundu ve aşkı anlattı. Balkanlarda Türk kültürü ile ilgili birçok değerli araştırma yaptı. Şiirlerini *Karagözler* (1998) adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Şaban M. Kalkan / Balkanlarda Türk Edebiyatı (Önder Gazetesi, 17.8.2001).

KALAYCI, Süleyman

Şair. 1962, Hacılar / Kayseri doğumlu. Liseyi cezaevinde bitirdi. Cezaevindeyken Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinc devam etti. Dokuz yılı aşkın bir süre hapis yattı.

ESERLERİ (Şiir):

Sehpalarda Zafer Var (1990), *Zindan Şehirler* (1992?).

KALAYCIOĞLU, Murat

Şair, senaryo yazarı, besteci ve oyuncu. 1 Temmuz 1952, Gaziantep doğumlu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü mezunu. Ayrıca iki yıl şan dersi aldı. İlk kez 1976 yılında sözlerini yazıp bestelediği "Yürüyoruz Dalgalar Gibi" marşı ODTÜ korosu tarafından seslendirildi. 1980 yılından itibaren çalışmalarını profesyonel şarkı sözü yazarı ve besteci olarak sürdürdü. Edip Akbayram, Banu, Fatih Kısaparmak, Soner Arıca, Onur Akın gibi ses sanatçıları onlarca bestesini seslendirdi. Ayrıca bazı şiir ve şarkı sözleri başka besteciler tarafından bestelendi. TRT'nin kimi çocuk programlarının jenerik ve program müziklerini (2003-04) yaptı. Çevre ve Orman Bakanlığına sözlerini yazıp bestesini yaptığı üç şarkı TRT sanatçıları tarafından seslendirildi, "Ormancıyız Biz" adlı bestesi Orman Marşı olarak benimsendi.

Kalaycıoğlu, sinema alanında profesyonel olarak çalışmaya, senaryosunu Yılmaz Güney'in yazdığı ve Erden Kıral'ın yönettiği "Bayram" adlı filmde oyuncu olarak başladı. Yeşilçam'da çeşitli yapımlarda görev aldı ve müzik kliplerinde oyunculuk yaptı. Ankara'da Filmevi Prodüksiyon şirketinde iki yıl yönetmen asistanı ve metin yazarı olarak çalıştı. Ayrıca, bu şirket tarafından çekilen "Ankara Hava Gazi Fabrikası" belgeselinde ve reklam filmlerinde oyunculuk yaptı, müzik klipleri yönetti. TRT'de gösterime giren "Kısmet / Ya Nasip" adlı filmin öyküsünü yazdı, senaryosunun yazımına katıldı (2006). Necip Fazıl Kısakürek'in *Para* adlı oyununu dizi film olarak uyarladı ve ayrıca bu filmde oyuncu olarak görev aldı.

Erkan Yücel ile birlikte DAST Tiyatrosunun kuruluşunda görev aldı, bu tiyatronun iki oyununda sahneye çıktı. Ankara Halk Oyuncuları (AHO) Tiyatrosunun çeşitli oyunlarının yönetmenliğini ve müziklerini yaptı. Çağdaş Sahne'nin sahnelediği Ormanda Şenlik (2002) çocuk oyununu yazdı, yönetti ve müziklerini yaptı. Ayrıca değişik oyunlar ve senaryolar kaleme aldı ve müziklerini yaptı. *Darmadağın* (1986) adlı bir şiir kitabı vardır. MESAM ve SİNE-SEN üyesidir.

HAKKINDA: Milliyet Sanat dergisi (Ağustos 1975), Nokta dergisi (14.6.1987), Aylin Özdemir (Aydınlık, 19.8.1993) - 'Ben Beste Milyoneriyim' (söyleşi, Gazete Ankara, 14.8.2003), Hürriyet Kelebek (29.7.1997), Cumhuriyet (29.11.1997), Hürriyet (28.8.2005).

KALE, Kemal

Şair (D. Mayıs 1960, İstanbul- Ö. Mayıs 1989). Yaşamının ilk on dokuz yılını Rize'de geçirdi. Sonra ailesiyle İstanbul'a göç etti. 1971 yılında ilkokulun dördüncü sınıfındayken yürüme yetisini yitirdi ve okulu bıraktı.

Çocukluk yaşlarından itibaren şiir yazdı. Şiirleri *Gösteri*, *Milliyet Sanat*, *Yazko / Edebiyat*, *Temmuz*, *Kıyı*, *Zeytin Ülkesinde Sanat*, *Karşı*, *Eylül*, *Parantez* (Almanya), *Kültür / Sanat* (KKTC) ve *Cumhuriyet Dergi*'de yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Adım Kalabalıktır (1983), *Yaşlanmayan İklimlere* (1987).

KALE, Muzaffer

Şair. 22 Ocak 1957, Bahçekaya köyü / Bodrum / Muğla doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Milas'ta yaptı. Liseden sonra beş yıl tiyatro ile uğraştı. Dicle Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu (1983). Farklı illerde görev yaptıktan sonra çalışmalarını İzmir'de öğretmenlik yaparak sürdürdü. Şiirleri 1981 yılından itibaren *Broy*, *Papirüs*, *Varlık*, *Düşün*, *Edebiyat Eleştiri*, *Dize*, *Agora*, *Yarutum* gibi dergilerde yayımlandı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"Hiçbir Şeyi Unutmadım"ı önceki kitaplarından ayıran bir yenilik, belli bir biçemde ulaşılmış ustalığın boşuna tekrarlanmayıp terk edilişi bu. Anlamın, daha öncesinde olduğu gibi ilk dizede tamamlanmayıp dize kırma yoluyla ikinci dizede, bazen bir kesimde sürdüğü yeni bir biçem." (Mehmet H. Doğan)

"Ne 70'li yılların slogana ağırlık veren şiiri ne de 80'li yılların imge yığmacı şiiri onu ilgilendirmiştir. 80'li

Muzaffer Kale

KEMAL KALE

AYAKTAYSAM

Eğer özlememişsem ölümü
Betonun üzerine sermeliyim kilimi

Eğer yüzüm yere bakmıyorsa
Koklamalıyım gülümü

Eğer antenlere konup uçmuşsa bir karga
Hafifçe çiğnemeliyim yolunu

Eğer Jose Felciano'yla konuşuyorsa kalbim
Sevmeliyim bacaklarını

Eğer Bob Dylan'a şükrediyorsa ellerim
Nilüferler üstünde bulun benim ölümü

Eğer özlememişsem ölümü
Gecenin kucağına bırakmalıyım hüznümü
(*Adım Kalabalıktır*, 1983)

yıllarda yazan bir şair olarak imgeyi, şiir işçiliğini önemsedi ama hiçbir zaman imge yığmaya, ilişkisiz sözcük bombardımanına ilgi duymadı. Bir köşede, sessiz sakin 90'lı yılların hatta 2000'li yılların şiirini yazdı. Kendine ait, özgün şiirini oluşturmayı başardı. Onun şiiri alçak sesle okunacak, retoriği önemsemeyen bir şiirdir. Her iyi şiir gibi zaman içinde hakettiği ilgiyi göreceğine inandığım Muzaffer Kale şiiri son yıllarda az da olsa dikkati çekmeye başladı." (Yusuf Alper)

ESERLERİ (Şiir):

Bir Günlük Güneş (1990), *Gözlerim Akşama Ölür* (1995), *Acımıyor Boynumu Dünya* (1997), *Işıktan Kalan Kırılma* (1998), *Hiçbir Şeyi Unutmadım* (2001), *Sakın Zar Atma* (2003).

HAKKINDA: Yılmaz Odabaşı / 1975-2000 Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi (2. bas. 2001), Hasan Efe / Küçük Kalc'nin Yas Günü - Günümüz Şairlerinden Şiir Çözümlemeleri (2004), Mehmet H. Doğan / Şiir Defteri (kitap-lık, sayı: 54, Temmuz-Ağustos 2002), Yusuf Alper / Hiçbir Şeyi Unutmadım (Cumhuriyet Kitap, 5.12.2002), Haydar Ergülen / 2003'ten gelenler (Radikal kitap, 27.2.2004), Tamer Gülbek / Zar Atmada Aklı Karışan (Virgül, sayı: 75, Mayıs 2004).

KALECİKLİ ÂŞIK MİR'ATİ

Halk şairi (D. ?, Kalecik / Ankara - Ö. ?). XIX. yüzyılda yaşadı. Bu nedenle kaynakların pek çoğunda Kalecikli Mir'ati adıyla anıldı. Yetişkin olduktan sonra Bektaşiliği benimseyen şair, Mir'ati Baba olarak da tanındı. Buna rağmen 1869'da Turabî Ali Baba Dede'den (Ölm. 1868) el aldığına ve ustası Âşık Hasan'ın babası Âşık Kemali ile müşaarc ettiğine (şiirlc karşılıklı atışma) dayanılarak 1809-84 yılları arasında yaşadığı sanılmaktadır. 1815-60 tarihleri arasında yaşadığı sanılan Erzurumlu Emrah'ın o devirlerde saz şairlerinin uğrak yerlerinden biri olan Çankırı Yapraklı Dağı'nda kurulan Yapraklı Panayırı'na gelerek Kalecikli Mir'ati ile birlikte saz çaldıkları söylenmektedir. Asıl adı Mehmet olan Mir'ati'nin babası ve ataları hakkında bir bilgi yoktur. Ayna anlamına gelen Mir'ati mahlasını Vasfı Şeyh Tekkesine hizmeti sırasında aldığı sanılmaktadır. Eğitimi konusunda da bir bilgi yoktur. Şiirlerine bakılarak medrese tahsili gördüğü ve icazetli hocalardan olduğu anlaşılmaktadır. Saz çalmaya küçük yaşlarda başladı, kısa zamanda ustalık kazandı ve genç yaşlarında bu alanda üne kavuştu. İstanbul'a gidince Mehmet Ali Paşa'nın koruması altına girdi. O yıllarda saz şairlerinin uğrak yeri olan Tavukpazarı Kahvesinde ünlendi. 1850 tarihinde "Dede-Baba" makamına geçti. Son yıllarını İstanbul'da geçirdi. İstanbul'da öldüğü ve Tavukpazarı çevresinde toprağa verildiği söylenmektedir. Sazı, bir süre Aşmalı Mcyhanesinde asılı olarak korunmuşsa da bir yangın sırasında yandı. Mir'ati'nin, temiz giyimli, uzunca boylu, geniş omuzlu, sarı sakallı ve iri gözlü olduğu söylentiler arasındadır.

KALECİKLİ ÂŞIK MİR'ATİ

NEFES 1

Ey gönül âlemde merdüm-ı sadık
Söze hor görünür bay olmayınca
Olamaz tuh'ına halkın mutabık
herkese baş eğip yay olmayınca
Ey gafil gıybetten elin dilin çek
Budur mürşitlerin telkini gerçek
El elden üstündür yerden göğecek
Atı baha olmaz tay olmayınca
Bir şem'i gerçek er uyarsa sönmez
Mir'eta taklitle tahkik bulunmaz
Taşına su ile değirmen dönmez
Ona bir başlıca çay olmayınca

Halk şairlerinin şiirlerini toplayan antolojilerin birçoğunda Mir'ati'ye yer verildi, cönklerde şiirlerine rastlandı. Hayrettin İvgin tarafından on üç nefesi, bir musammat koşması, dört destanı, dört gazel divanı, iki gazel semaisi, iki müseddesi, bir muhammesi tespit edildi. İhsan Ozanoğlu, *Kalecikli Mir'ati* adlı eserinde yayımladığı on dört şiirden yola çıkarak, Mir'ati'nin çağdaşları Dertli ve Bayburtlu Zihnîden gerek eğitim ve gerekse sanat yönünden aşağı kalmadığını, hatta Dertli gibi sözlerinde dil hataları yapmaktan kaçınarak imale ve zihafa dahi düşmediğini yazdı. Mir'ati kendini aşka, Tanrı aşkına adamıştı ama içkiyi sevcn bir harabat (meyhane) ehliydi.

"Kalecikli Mir'ati; Hacı Bayram Veli'yi bir yana bırakırsak, başkent Ankara'nın en güçlü halk şairidir, denilebilir. Kalecik'in Çankırı, Çorum ve Kastamonu'ya yakınlığı dolayısıyla bu yöre âşıklarıyla, saz şairleriyle dost olmuş, onlar gibi İstanbul'a da gitmiştir. (...)

"Kanaatimce Mir'ati, Erzurumlu Emrah halkasından nasiplenmiş, o halkanın şiir anlayışını benimsemiş, ancak Bektaşî şiirinin de pınarından da bol bol içmesini bilmiştir. Mir'ati'nin sanat bakımından en güçlü olduğu şiirleri, destanlarıdır. Nasihat Destanı, aynı konudaki destanlar içinde bir şaheser niteliğindedir. Dehri Dilçin; bu destan için; 'Levni'nin Atasözü Destanı istisna edilirse, bu vadide yazılmış destanların en güzeli ve en muvaffak olanıdır.' diye yazmıştır. Mir'ati'nin sanatının gücü dolayısıyla bazı şiirlerine usta âşıklar tarafından nazire yapılmıştır. Zayıf şiirlere nazire yazıldığı hiç görülmemiştir." (Nail Tan)

HAKKINDA: Hızri / Şairname (1841), Refik Ahmet Sevengil / Y. B. Halk Şiirleri (s. 406-408), Âşık İhsan Ozanoğlu / Kalecikli Mir'ati, Hayrcttin İvgin / Kalecikli Âşık Mir'ati - Ali Esat Bozyiğit / Kalecikli Âşık Mir'ati.

KALELİ, Ahmet

İlâhiyatçı. 1955, Durdulu köyü / Sivas doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Durdulu Köyü İlkokulu (1965), Sivas İmam Hatip Okulunda (1973) yaptı. Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsünden *"Sezai Karakoç'un Hayatı, Sanatı ve 'Yitik Cennet' Üzerine Bir İnceleme"* adlı tezi ile mezun (1979) oldu. Suşehri'nde (Sivas) imam-hatiplik

(1973-75), Sivas Selçuk Ortaokulunda öğretmenlik (1980-88), bir süre kitapçılık (1988-92), Sivas Belediyesinde memurluk (1992), TBMM'de milletvekili danışmanlığı (1993-94) yaptı.

İlk yazısı 1976 yılında *İslâm Güneşi* (Sivas) adlı dergide çıkmıştı. Diğer yazıları *Bir'den* (1978), kendi çıkardığı *Gurbet Edebiyat* (Sivas, 12 sayı, 1984), dergileri ile *Mizan* (1977), *Yeni Devir* ve *Millî Gazete* (Sivas muhabiri, 1981-84), *Birlik* (1989) ve *Bizim Sivas* (1989-92) gazetelerinde yayımlandı. 1990'dan önce MTTB, İHL Mezunları Derneği, Birlik Vakfı üyesiydi. Türkiye Yazarlar Birliği, YİMDER üyesidir.

ESERLERİ:

Gurbet Şiirleri Antolojisi (B. Demirci ve İ. Yasak ile, 1984), *Dünden Bugüne Sivas İli* (İ. Yasak ile, 1988) *Peygamber Kıssaları* (1988), *Peygamberimizin Hayatı* (1988), *İnançlarımız ve İbadetlerimiz* (1989).

KALELİ, Lütfi

Romancı. 2 Temmuz 1939, Malatya doğumlu. Çimdik imzasını da kullandı. Sıtmapınar Cumhuriyet İlkokulunu bitirdi (1950). Ortaokul ikinci sınıfta öğrenimini yarıda bırakarak çalışmak zorunda kaldı. Bir basımevinde çıraklık yaptıktan (1951-59) sonra 1961'de Malatya'da kendi basımevini kurarak *Sebat* adlı bir gazete çıkardı (9.4.1962). Bu gazetede çıkan yazıları nedeniyle kovuşturmaya uğradı. Bu dönemde Malatya Gazeteciler Cemiyetini kurarak sekiz yıl sekreterlik görevini üstlendi. 1968'de CHP İl Yönetim Kurulunda görev aldı, 1969'da Belediye Meclis Üyeliğine seçildi.12 Mart döneminde (Mayıs 1971) gözaltına alınarak Diyarbakır Sıkıyönetim emrine gönderildi. Serbest bırakılınca aynı yıl matbaasını İstanbul'a getirerek bu kente yerleşti.

Araştırmalarından dolayı 1994'te TYS Onur Plaketi aldı. Aynı yıl Hacı Bektaş Veli Dostluk ve Barış Ödülünün ilk sahibi oldu. Aynı yıl kurulan Alevi-Bektaşi Temsilciler Meclisi Başkanlığına seçildi. Türkiye Yazarlar Sendikası Denetim Kurulu ile, Semah Kültür ve Dayanışma Vakfı, Edebiyatçılar Derneği, PEN Yazarlar Derneği üyesidir.

Hikâyeleri ve makalelerini *Sebat, İmece, Oluş, TÖS, Birlik, Adalet, Hakimiyet, Barış, Demokrasi, Evrensel, Cem, Nefes, Gönüllerin Sesi, Aydınlık, Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet, Radikal, Özgür Gündem, Vatan, Karacahmet Sultan, Kervan, Türk Dili, Berfin Bahar, Toplumsal Barış, Güzel Yazılar, Pir Sultan,* vb. gazete ve dergilerde yayımladı. Anadolu Aleviliği hakkında araştırmalar yaptı. Avrupa'da çeşitli ülkelerde açık oturum ve panellere katıldı.

"Osmanlı Devleti'nin devlet yapısı birçok araştırmanın konusu olmuştur. Lütfi Kaleli de, bu araştırmasında erk olan padişahlık sistemini ve genellikle devşirmelerden oluşturulan sadrazamların yönetime olan etkilerini; çocuk yaşta olan ya da akli dengesi yerinde olmayan padişahların dönemindeki daha da etkin kimliklerini sergilerken; dış devletlerle olan politik ilişkileri, halkın kulluk düzeyinde tutulmasını, asıl kimliğin reddini, hakim mezhep zulmünü de aktarmaktadır...

Lütfi Kaleli

LÜTFİ KALELİ

GELİN ile KAYNANA ATIŞMASI

Güççük Haçça, kendisini iyice kapıp koyvermişti. Yüklü karnına aldırmaksızın çırpınıyor, dövünüyordu. Vakarlı Mamo ise, tunçtan yapılmış bir heykel gibi duruyordu.

Nevzat'ın eve gelmemesiyle dünyası yıkık olarak yeni bir güne başlayan Güççük Haçça, Münevver'in yüzakıyla gelin olmasını bile büyük bir buruklık içerisinde yaşıyordu.

Sabahleyin eve damlayan sağdıç karısı Emine, beraberinde getirdiği kızlarıyla Münevver'i süslemeye başladılar; yüzüne allık sürdüler. İlk kez allık sürünen Münevver bir hoş oldu... Saçını tarayıp gelinliğini giydirirlerken içi içine sığmadı... Münevver'in beline kırmızı kızlık bandını kardeşi Latif'e bağlattılar. Çok geçmeden sağdıç Ağzıkalli Mustafa ile damat Yusuf, bir faytonla gelip kapıya dayandılar. Ancak, Latif'in "kardeşlik hakkı"nı verip onu razı etmekte bir hayli zorlandılar. Sonunda "azımızı çoğa say" diyerek anlaşıp Münevver'i aldılar.

Vakarlı Mamo ile Güççük Haçça da ilk kez o gün çocuklarıyla beraber faytona bindiler. Kendilerini seven komşuları, akraba ve hısımları hep birlikte Belediye Nikah dairesinde buluştular.

- İyi günde, kötü günde biribirlerini sevip saymaya, hastalıkta ve sağlıkta biribirlerini arkalayacaklarına söz veren Münevver ile Yusuf, tanıklar huzurunda "evet" deyip resmen karı-koca oldular.

Ve artık Münevver, Vakarlı Mamo ile Güççük Haçça'nın kızları olmaktan çıktı, Yusuf'un karısı olarak yuvadan uçup gitti...

Gelin faytonu önde, kaynana faytonu onun arkasında olmak üzere sıralanan diğer fayton tutan katılımcılar, davul-zurna ile kent içinde bir tur atıp oğlan evine geldiler.

Oğlan anası, gelinin eve girmesi aşamasında içi leblebi-şeker dolu bir küpü damdan aşağı attı. Kırılan küpten leblebi, şeker etrafa saçıldı. Mahallenin tüm çocukları aynı anda saldırarak yerdeki leblebileri, şekerleri kapıştılar.

Ve de bahçede düğün-dernek kuruldu. Zurnalar çalındı, davullar vuruldu. Halaylar çekildi, horonlar tepildi. Maniler okundu, türküler söylendi... Malatya havasına ayak uydurulduğu:

- Anam anam anam Kemekli misin?
  Soyun da gir koynuma, Yemenli misin?

Şaraplar içildi, naralar atıldı... Ve sıra geldi düğümlerin vazgeçilmez Gelin-kaynana oyununa. Giyim-kuşamıyla hala köylülükten kurtulamamış olan oğlan anasını oyuna kaldırdılar. İki eline iki yufka ekmeği verdiler. Kollarını havaya kaldıran kaynana, müziğin ritmiyle ağır ağır dönmeye başlayınca, mahallenin kızları hep bir ağızdan şu maniyi söyleyerek kaynanaya yüklendiler:

Çarşıda papuç kaynana / Gözleri maviş kaynana
Akşam oğlun gelince / Ahıra savuş kaynana

Çarşıda hedik kaynana / Dişleri gedik kaynana
Oğlan neler getirdi / Sensiz yedik kaynana

→

Kaynana kara mesti / Beni oğluna kesti
Kesti kesti ne yaptı? / Aldı bağrına bastı

Kaynanaya ne yapmalı / Kaynar kazana atmalı
- Ah, yandım gelin! dedikçe / Ateşi iyice yakmalı ..

Oğlan anası oynadıkça, başındaki börk öne arkaya yatarken, gelini kaldırıp karşısına diktiler. Münevver, binbir utançla kol kaldırdı, kaynanasının karşısında oyuna durdu. Maniyi bilen bir kadın, kaynana rolüne soyundu; bir kız da gelin rolünü aldı. Ve gelin-kaynana atışması başladı:

Kaynana:
Saçı pürçekli gelin / Başı saçaklı gelin
Böyle nasıl dillendin / Bastı bacaklı gelin
Gelin:
Dama serdim kilimi / Kaynana tut dilini
Akşam oğlun gelirse / Kırar kambur belini
Kaynana:
Konsol üstünde pekmez / Kimse nazım çekmez
Oğlumun aldığı ücret / Senin süsüne yetmez
Gelin:
Rafa fincan koydum / İçine mercan koydum
Kaynanamın adını / Kuyruklu sıçan koydum
Kaynana:
Patlıcanın tohumu / Gelin çimen yoldu mu?
Yakında oh! Çekerim / Bir eniğin oldu mu!
Gelin:
Kaynananın metini / Yılan yiye etini
Üstüne dokuz mertek / Ben verem diyetini
Kaynana:
Patlıcanı kuruttum / Dama çıktım duruktum
Eşek beyni yedirdin / Bildiğimi unuttum
Gelin:
Kaynananın iyisi / Derin olsun kuyusu
Yorganının altında / soksun yılan yavrusu
Kaynana:
Penceresi demir gelin / Ne buyurdun emir gelin?
Oğlanı ben doğurdum / Gel kıçını kemir gelin!
Gelin:
Çarşıdan aldım lahana / Kıydım koydum sahana
Hiç ömrümde görmedim / Böyle cadı kaynana...

Bu atışmadan sonra düğün yemeği verildi; yenildi, içildi ve akşama doğru herkes evine çekildi.

Gelin ve damat gerdeğe girdi...

Sağdıç karı-koca kapıda bekledi...

Ve Münevver'in kızlık nişanı, kaynana tarafından Güçcük Hacca'ya iletildi. Gelen elçiye bahşiş verdi Güçcük Hacca. Ve sabah bir diyene dek gözüne uyku girmedi...

(*Güçcük Hacca ile Vakarlı Mamo*, 1997)

Cumhuriyetin kurulmasıyla yıkılan Osmanlı Devleti'nin bu tür kimi yanlışlarının, açmazlarının günümüze de taşındığını ve de yerleştirilmek istendiğini görüyoruz... Geniş bir kaynakçasıyla sunulan önemli bir çalışma." (Hasan Hüseyin Yalvaç)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Isdanbıllı Gardaşım - Zöhre Baci'dan Mektuplar* (1972), *Dişliler Arasında* (1973), *Dönek* (1978).

ÇOCUK ÖYKÜSÜ: *Gül Üreten Kız* (1980), *Horoz Şekeri ile Badem Şekeri* (1980).

ROMAN: *Görgü* (1972), *Haşhaş* (1974), *Kardeşlerin Kini* (1976), *Vakarlı Mamo* (1990; 2. basımı *Göçcük Haçce ile Vakarlı Mamo* adıyla, 1997), *Kooperatif Vurgunu* (1990), *Köşker İmam* (1992), *Din Tacirleri* (2002).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Kimliğini Haykıran Alevilik* (1990), *Tapılacak İlah* (1991), *Mevlâna, Yunus ve Hacı Bektaş Gerçeği* (1993), *Sivas Katliamı ve Şeriat* (1994), *Binbirçiçek Mozayiği Alevilik* (1995), *Tanrı - İnsan* (1996), *Mitolojide İnanç ve Peygamberler* (1996), *Tarikat-Ticaret-Mafya-Siyaset* (1997), *Yesevi ve Hünkâr ile Olduk Enel-Hak* (1998), *Dil, Din ve Kur'an Tartışması* (1998), *Alevi Kimliği ve Alevi Örgütlenmeleri* (2000), *Osmanlı'dan Günümüze Vurgunlar-Kırımlar-İftiralar-İhanetler* (2002), *Bölücü Böö!* (2003), *İrtica ve AB Kıskacında Türkiye* (2003), *Alevilik Aklidir, Ahlâki ve İnsanidir* (2004), *İslâm'da Kadınlar-Cennet-Cihat-Reform* (2005).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Lütfi Kaleli / Osmanlı'dan Günümüze Vurgunlar-Kırımlar-İftiralar-İhanetler (2002), İsmet Kemal Karadayı / Osmanlı'dan Günümüze (Cumhuriyet Kitap, 29.8.2002), Hasan Hüseyin Yalvaç (Berfin Bahar, Temmuz 2002), Muzaffer Uyguncr (Güzel Yazılar, Temmuz-Ağustos 2002), Hasan Hüseyin Yalvaç (Berfin Bahar, Ocak 2003), Lütfi Kalcli / Bölücü Böö! (2003).

Mustafa Kalemli

KALEMLİ, Mustafa

Siyaset ve devlet adamı. 26 Mart 1943, Tavşanlı / Kütahya doğumlu. İlk ve ortaokulu Tavşanlı'da, liseyi Eskişehir'de bitirdi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi (1967) mezunu. 1967-68 yıllarında Sosyal Sigortalar Kurumu Tunçbilek Hastanesinde hekim olarak görev yaptı. 1968 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Üroloji kürsüsünde asistanlığa başladı ve 1972 yılında üroloji uzmanı oldu. 1974'de Üroloji Kliniği Başasistanlığına getirildi. 1976-78 yılları arasında Ankara Acil Yardım ve Trafik Hastanesinin kuruluş çalışmalarına katıldı, bu hastanenin başhekim muavinliği görevini yaptı. Tekrar Ankara Tıp Fakültesi Üroloji Kliniği başasistanlığına döndü. 1978 yılında Hamburg Üniversitesi Eppendorf Hastanesinde androloji ve böbrek nakli konusunda özel çalışmalar yaptı. Aynı yıl Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi doçenti oldu. 1979-82 yılları arasında Antalya Tıp Fakültesinin kuruluşunda görev aldı. Burada Üroloji Kürsüsü başkanlığı ve Fakültc Yönetim Kuru-

lu üyeliği yaptı. 1982-83 yıllarında Sosyal Sigortalar Kurumu Tavşanlı Hastanesi Kurucu Başhekimi olarak görev yaptı. 1983 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu İzmir-Buca Hastanesi Üroloji Kliniği şefliği görevinde bulundu.

6 Kasım 1983 genel seçimlerine katılarak Kütahya'dan Milletvekili seçildi. Önce Çalışma Bakanlığı, sonra Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına, 1986'da Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına, 1987'de İçişleri Bakanlığına (1991'de ikinci kez), 1991'de Orman Bakanlığına atandı. İçişleri Bakanlığından ayrıldıktan sonra milletvekili olarak Avrupa Topluluğu Karma Parlamento Komisyonu Türk Grubu üyesi, daha sonra Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Türk Parlamento Grubu üyesi olarak görev yaptı. TBMM Dışişleri Komisyonu üyesi ve başkanvekilliğini yürüttü. 1991-93 yılları arasında ANAP grup başkanvekilliği yaptı. TBMM Başkanı iken başlattığı Genel Kurul Salonu inşaatında usulsüzlük yaptığı iddiasıyla hakkında dava açıldı.

ESERLERİ:

İğne ve Çuvaldız (2002), *Kalemli'nin Kaleminden* (2002), *Nereden Nereye* (2004).

KALENDER, Arife

Şair ve yazar. 1954, Ermişli köyü / Arguvan / Malatya doğumlu. Fenerbahçe Lisesi (1970), İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu Almanca Bölümü (1978) mezunu. 1978'den itibaren İstanbul'daki orta dereceli okullarda Almanca öğretmenliği ve yöneticilik yaptı, 1997 yılında emekliye ayrıldıktan sonra yaşamını şiir çalışmaları ve yazarlık yaparak sürdürdü.

Şiirleri, şiir incelemeleri, söyleşileri ve Alman edebiyatından yaptığı şiir çevirileri (Erich Fried, G. Hauptmann, G. Trakl, Ulla Ilahn'dan) 1971 yılından itibaren *Yansıma, Varlık, Damar, Gösteri, Evrensel Kültür, Cumhuriyet Kitap* vb. dergilerde yayımlandı. 1999-2001 yılları arasında PEN Yazarlar Derneği genel sekreterliği yapan Kalender, 2001'den itibaren BESAM'ın (Bilim ve Sanat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği) yönetim kurulu üyesi ve Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir. *Suskun Resimler Durağı* ile Türk Tabipler Birliği Behçet Aysan Şiir Ödülünde övgüye değer bulundu. *Deli Bal* ile 2004 Orhon Murat Arıburnu Şiir Ödülü aldı.

"Kalender, şiirlerini bir gölgenin ışığında yazmıştır. Şiirlerinde 'ilham' (içe doğma) denilen sanat görülür. (...) Arife Kalender'in Kadın Burcu'ndaki şiirleri, her yönüyle şiir sanatının örnekleridir. Şiirlerde yavan bir şiirleştirmeden uzak bir yaklaşım vardır. Kalender, söyleyeceklerini, şiirin sihirli dili ile şiirleştirmiştir. Bunlar, gerçek şiirin birer örneğidir. Bunlar duygusallıktan ve şiirsellikten uzak olmayan ürünlerdir. Duyumsamalarını, şiirin kurallarına uyarak, pek de uzak olmayan bir deyiş tekniği ile şiirleştirmiştir." (Muzaffer Uyguner)

Arife Kalender

"Arife Kalender'in şiiri, dar bir koridor üzerinden yürümüyor. İnsanın serüvenini kapsıyor: Ardıç dalından İstanbul sokaklarına, denizin uçsuzluğuna, çingenenin düşlerine, aşklara, martıların kanatlarına takılana kadar, her yere uzanıyor. Böylesi, boşuna bir gezinti değil; onların betimlemelerini, yansımalarını, iç devinimlerini yaşıyorsunuz. Fakat betimleme ve tanımlara sık sık başvurması, kimi yerde, boyutunu zorluyor. O uçucu anlatımını, daha özgür kılarsa, bundan kurtulabilecektir." (Elgin Bucakyurt)

"Göçebe Sevinçler durağında da ödünç alınan yaşamlardan, sevgilerden, aşklardan, hüzünlerden geçerek bir sonraki durağa Suskun Resimler Durağı'na bırakır bizi. Daha pastel bir anlatımla sarılı, örülü şiirlerin dünyasında, sesini boğdurmayan seslerle, kimliğini koruyan kimliklerle,

ARİFE KALENDER

DELİ BAL

"Mecnun söğüt leylanın toprağında yetişir" (Şeyh Galip)

bir leylaydım, bin ademden
nice mecnun yarattım

ecel bendim, iksir bendim, huri ben
merak arkadaşım, ateş ruhuma bela
göze candım, köre mana
gizlendiğim tenhalarım bulduklar
asi hayvanlarım evcil odalarda
tufanlarımdan habersiz uyudular

söktüm mührü kapıdan
güle kar'ı sordum, mevsime yalan
zakkumdan öz topladım
süt içtim sütleğen damarından
şaşkın gezdim, can kanattım sabaha
çekildi sis, hükümsüzdür fermanlar

yüksek uçtum, densiz durdum, deliyim
güzel çirkine döndü, aklarım kirli beyaz
peteğimi zemheri ışığıyla doldurdum
kobra çiçeğine kondum
kuş baskınlarından, ayı pençesinden kurtuldum
balın zehrini bilemeden, şerbetini tattılar

arı idim, ağuları şeker ile yoğurdum
zerresinden şifa bulur, yine derde düşerler
ay yenisi gecelerde iniltiler duyulur
sözden imdat bekledim
dil ile sırladım peteğimi, sıra sorular sordum
şiirin şerri aşkın koynunda yatar

bir leylaydım, bin ademden
nice mecnun yarattım

deli bal, deli bal
baldan derman
deliden cinnet umulur

(*Deli Bal*, 2004)

yüzündeki maskeyi atan yüzlerle, yanındakinin sıcaklığına yaslanan sevgilerle, acılarına tutuna tutuna ayakta kalmayı başaran gövdelerle Gül Küstü durağına varınız." (Gültekin Emre)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Maviler de Eskidi (1992), Göçebe Sevinçler* (1994), *Suskun Resimler Durağı* (1995), *Gül Küstü* (1997), *Kırmızı Firari* (1999), *Kadın Burcu* (2001), *Deli Bal* (2004), *Yedi İklim Dört Mevsim Türkiye Destanı* (2006).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Şiir Irmakları* (2005).

HAKKINDA: Sorulara Yanıt (Damar dergisi, Nisan 1995), Özgen Seçkin / Hangi Dizelerini Yazmış Olmayı İsterdim (Damar, Nisan 1995), Elgin Bucakyurt / Göçebe Sevinçler'i Yerleşik Kılmak (Damar, Nisan 1995), Ahmet Ada / Ruşen Hakkı / Gültekin Emre / Cumhuriyet Kitap (26.2.1998), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Gültekin Emre / Kadın Burcu (Cumhuriyet Kitap, 16.5.2002), Muzaffer Uyguner / Kadın Burcu (Cumhuriyet Kitap, 28.3.2002), Metin Cengiz / Kadın Burcu (Varlık dergisi, Ekim 2002), Gültekin Emre / Kadın Burcu'ndaki Şiirler (Cumhuriyet Kitap, 18.4.2002), Mustafa Öneş / Ne Mecnunluk Ne de Leyla'lık Bitecektir (Cumhuriyet Kitap, 23.12.2004).

KALEZADE, Celal

Şair. 1942, Kadirli / Adana doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Edirne Vali Yardımcısı olarak görev yaptı. Şiir ve makaleleri çeşitli dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Sevgi Bağı, Şiiristan, Şiirler (toplu şiirleri, 2000).

KALİÇ, Sabri

Romancı, sinemacı, çevirmen. 19 Mayıs 1966, İzmir doğumlu. Ankara Polis Koleji (1984), Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Film Yönetmenliği Bölümü mezunu. 1992 yılından itibaren İstanbul'da sinema yönetmenliği yaptı. *Deneysel Sinemanın Kısa Tarihi* adlı araştırması ile 1992 Kültür Bakanlığı Yılın Sinema Kitabı Ödülünü, *Ateşe Koşan Kelebekler* adlı senaryosu ile 1996 Kültür Bakanlığı TV Dizisi Senaryosu Ödülünü, *Yoğurtlu Spagetti* ile 1996 Orhan Murat Arıburnu Film Öyküsü Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Annemsin Sen Benim* (2005), *Babamsın Sen Benim* (2005).

SİNE-ROMAN: *Kendini Prens Sanan Kurbağa* (2001).

ARAŞTIRMA: *Deneysel Sinemanın Kısa Tarihi* (1992), *Deneysel Sineması Kimliği İle Andy Warhol* (1997).

ÇEVİRİ: *Evet... Ama Bir Lokomotif Bunu Yapabilir mi?* (W. Allen'dan, 1989), *Annie Hall* (W. Allen'dan, 1991), *Trainspotting* (I. Walsh'ten, 2001), *Ectasy Club* (D. Rushkoff'tan, 2002).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

KALKAN, Ahmet

İlâhiyatçı. 1955, Kütahya doğumlu. İlkokuldan sonra Arapça ve hafızlık eğitimi aldı. Konya İmam Hatip Lisesi (1974), Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (1978) mezunu. 1978 yılından itibaren Sakarya'da dört yıl öğretmenlik yaptı. Öğretmenliği sırasında laikliğe aykırı bulunan tutum ve sözlerinden dolayı bir yıl hapis cezasına çarptırıldı. Daha çok Fransa ve Hollanda'da olmak üzere sekiz yıl kadar Avrupa'da kaldı. *Avrupa'da Kıyam* (21 sayı) adlı bir dergi çıkardı. Yazıları, bu derginin yanı sıra, *Avrupa'da Hicret, Tebliğ, Haksöz, Yeryüzü* gibi dergilerde yayımlandı. İlk sayısından itibaren *Vuslat* dergisinde yazarlık yaptı. Özel radyolarda programlar hazırladı.

Ahmet Kalkan

"Kalkan'a göre günümüzde sanat, ruhun güzelliklerinin dışa yansıması olmaktan çıkarılmış; toplumları maddi yönden sömürme, manevi yönden de uyuşturma görevi almış emperyalizmin cadısıdır. Bu çirkin büyücünün kendisini gösteren maskesinin sırtan makyajını göremeyen gafil gençler, yalancı güzelliğine ruhlarını vermektedirler. Şimdi sanat adlı bu cadı, büyüsüyle arkasından koşturduğu gençlerin ruhunu almakla yetinmemekte, bu cinayetten önce kendi tanrılığına iman ettirip kendine taptırmaktadır. O halde yapılması gereken nedir? Şunu hemen belirtmek gerekir ki böyle bir 'batıl'a karşı koymanın yegane yolu 'hakk'ın elde edilmesi ve bunun ortaya konulmasıdır. Zira ancak böylelikle batıl ortadan kalkacaktır." (Ö. Mahir Alper)

ESERLER:

Sanat Bilinci (1993), *Evlilik ve Aile Hayatı* (1999), *İslâm Akaidi* (2002), *Müslümanın Akaidi* (2005), *Müslümanın Müslümanlaşması* (2005), *Müslümanın Güzelleşmesi* (2005).

HAKKINDA: Ömer Mahir Alper / Sanat Bilinci (Haksöz, Aralık 1994).

KALKAN, Emir

Yazar. 1947, Tomarza / Kayseri doğumlu. Kayseri Liscsi mezunu. Bir devlet kuruluşunda memur olarak görev yaptı. *Kanatsız Kuşlar Şehri* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği 2002 Yılı Şehir Kitapları ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Kayseri Şairleri* (1987), *Kayseri ve Çevresi Ağıtları* (1991), *Algar Ağıtları.*

ÖYKÜ: *Gül Ayinleri* (2003).

DENEME: *Kanatsız Kuşlar Şehri* (2002).

ANTOLOJİ: *20. Yüzyıl Türk Halk Şairleri Antolojisi* (1991).

KALKAN, Mehmet Ali

Şair. 1958, Eskişehir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Eskişehir'de bitirdikten sonra Adana Mühendislik Bilimleri Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümünden mezun oldu. Dört yıl kadar Eskişehir Belediyesinde görev yaptı. Şiirleri *Anayurt* ve *Akit* gazeteleri ile *Türk Edebiyatı, Külliye, Altınoluk, Dost Kalemler, Anasam, Eğitim Bilim, Size* ve *Çağrı* dergilerinde yayımlandı. Eskişehir'de *Akın* dergisini çıkardı ve yönetti. Şiirlerinin bir bölümünü *Geceye Göz Ekledim* (2001) adlı kitabında topladı.

"Mehmet Ali Kalkan, şiirin yapısını kendine has bir üslûp içinde koruyor. Şiire en yatkın sözcükleri titizlikle seçiyor. Hece şiiri aruz vezinli şiirin vurgularına tıpatıp uygun bir güzellikte, bir musiki ahengiyle kusursuz bir şekilde, sağlam bir yapı olarak başarıyla dile getiriyor." (Feyzi Halıcı)

HAKKINDA: Ahmet Tufan Şentürk / Eskişehirli Şairlerden Biri (Anayurt gazetesi, 3.1.2001), Abdurrahim Karakoç / Kötü Zamandır Oğul (Akit, 14.8.2001), Fevzi Halıcı / M. Ali Kalkan'ın Şiir Dünyasına Selam (Çağrı, Ağustos 2001), Ahmet Özdemir / Geceye Göz Ekledim (Çağrı, Ağustos 2001), M. Halistin Kukul / Geccye Göz Ekledim (Çağrı, Kasım 2001), İsmail Sadık / Geceye Göz Eklemek (Sakarya gazetesi, 24.11.2002), Yavuz Bülent Bakiler / M. Ali Kalkan'ın Şiirleri Üzerine (Türk Haber gazetesi, 25.11.2002), Tamilla Aliyeva / Hak Önünde Baş Eğen İnsan (Adalet gazetesi, Bakü, 4.9.20039.

M. Ali Kalkan

MEHMET ALİ KALKAN

KAPILAR

Uzatırım dost elimi,
Bana hayat yar kapısı.
Ölmeden önce ölümü,
Güzel eyler ar kapısı.

Gah postlarla, gah börklerle,
Yesi'den kopan arklarla
Üçler, yediler, kırklarla,
Saza geldi tar kapısı

Şeytan kapatmaz gediği,
Kurbanlar arar tetiği,
Hakk'a varır "gel" dediği,
Mevlâna'nın gir kapısı

Kalp kıranda eyvahları,
Güldürür ham ervahları,
Taptuk emre dergâhları,
Yunuslara pir kapısı.

Mey içti aşkın hasından,
Sıyrıldı gönlü pasından,
Edebalı rüyasından
Açıldı çınar kapısı.

Yemek yerken, su içerken
Dünya telaşesi derken,
Belki yarından da erken
Bizi bekler yer kapısı.

Bir gün yürümez bedenin,
Geri gelmedi giden'in,
Dünyayı mülk zannedenin,
Mutlaka şaşar kapısı.

Yazlar çevrilmeye kışa,
Nadanlar girmeye düşe,
Gurur, kibir öte düşe,
Uzak olsun şer kapısı.

Kara etme beyazımı,
Hakk'tan dile niyazımı,
Kırsın küfrün ayazımı,
Alev alev nur kapısı.

Irak eylerken cihanı,
Her bir nefes zikir anı,
Damlada bulmak umanı,
Kalp gözünün sır kapısı.

Mensubuyuz yüce dinin,
Yeri yok riyanın, kinin,
Kur'an'ı rehber edenin,
Hakk'a çıkar her kapısı.

(*Altınoluk*, Temmuz 2000)

ŞABAN M. KALKAN

TÜRKÇEYE DELİORMAN GÜZELLEMESİ

Bu diyarda doğdum, burada yaşarım
Deliorman senden güzel il var mı?
Aydın yarınlara burada koşarım
Türkçem, Türkçem senden güzel dil var mı?

Yeşil Deliorman benim ilimdir
Türkçe asırlardır ana dilimdir
Her sözü gerçeğe giden yolumdur
Türkçem, Türkçem senden güzel dil var mı?

Türkçem ile burada güler ağlarım
Giden nesli gelen nesle bağlarım
Tuna nehri gibi coşup çağlarım
Türkçem, Türkçem senden güzel dil var mı?

Kalbimi besleyen sıcak kanımsın
İnce hünerimsin, tatlı canımsın
Saldıran düşmana ilk kalkanımsın
Türkçem, Türkçem senden güzel dil var mı?

(*Razgrat*, 1976)

KALKAN, Şaban M.

Şair. 25 Ekim 1938, Şeremet köyü (Veselets) / Razgrat / Bulgaristan doğumlu. Tam adı Şaban Mahmudoğlu Kalkan. Şaban Mahmudov imzasını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini köyünde tamamladı. Balpınar (Kubrat) Türk Lisesinden mezun olduktan sonra bir süre öğretmenlik yaptı. Hasköy (Haskovo) Tıp Meslek Okulunu ve Şumnu Öğretmen Enstitüsünü bitirdi. Sağlık memuru olarak çalıştı. 1989'da Türkiye'ye göç ederek İzmir'e yerleşti. 1990'dan itibaren İzmir Alsancak Devlet Hastanesinde görev yaparak 2003 yılında emekliye ayrıldı. Bulgaristan Yazarlar Birliği, KIBATEK (bir süre Türkiye temsilcisi) üyesidir.

Şaban Mahmut, hece ölçüsü ve serbest koşukla yazdı. Bazı şiirlerinde sosyalist rejimi övmeye çalıştı. Çocuk şiirlerinde barış, mutluluk, insan ve doğa sevgisi belirgin konulardır. Şiirleri 1955'ten itibaren Sofya'da çıkan *Eylülcü Çocuk, Halk Gençliği, Yeni Işık, Yeni Hayat, Sofya* gazete ve dergilerinde yayımlandı. *Kardeş Edebiyatlar* dergisinde Bulgaristan ve Balkan Türk sanatçılarını tanıtan yazılar yazdı.1968'de Sofya'da Altın Yüzük Şiir Ödülünü, 1971'de *Yeni Işık Sofya* gazetesinin Eylül Şiiri Ödülünü, 1974'te Razgrat Kurtuluş Şiiri Ödülünü, 1984'te Bulgaristan Yazarlar Birliği Özgürlük Şiir Ödülünü aldı. Şiirleri Bulgarca, Rusça, İngilizce, Macarca, Lehçe ve İbraniceye çevrildi.

"Şaban Mahmudoğlu'nun bütün bu millî duygularının yanında, gençlik yıllarında Marksist düşünce çerçevesinde şiirler yazdığını da kaydetmeliyiz. Elbette kendisinden başka hiçbir fikre tahammül edemeyenler totaliter komünist sistem içerisinde, Türkçeyi ve Deliorman sevgisini canlı tutmayı başarabilmesini biraz da bu tavrına bağlamak mümkündür. Şair, aldığı eğitim ve devrin şartları gereği böyle bir düşünceyi şiirlerinde aksettirmek suretiyle Razgard Yazarlar Birliği başkanlığın kadar yükselmiş; bu sayede, Türk dilinin ve kültürünün o topraklarda yaşatılması mücadelesini daha kolay verebilmiştir.

"'Düşüncelerimin Yörüngesinde', 'Bahar Senfonisi', 'Hürriyet Şarkısı', 'Deliorman'da Bahar' gibi şiirlerinde bu düşüncelerin güçlü bir şiir diliyle ifade edildiğini görüyoruz. Türklere yapılan baskıların artması üzerine, şairin 1971 yılında yazdığı 'Her şey Bir Odada' isimli şiirinde ise, hayatından, dolayısıyla sistemden şikayet ettiğine şahit oluyoruz." (Ünal Şenel)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gerginlik* (Sofya, 1966), *Sevda Rüzgârı* (1968), *Deliorman Şarkıları* (1974), *Yabancı Değilim* (1976).

ÇOCUK ŞİİRİ: *Turnalar* (1998).

ANTOLOJİ: *Şiir Gecesi* (Kıbrıs, Balkanlar ve Avrupa'da Türkçe yazan şairlerin şiirleri, 1998).

ARAŞTIRMA: *Türk Dünyası edebiyatında KIBATEK 1997-2001* (Feyyaz Sağlam'la, 2001), *XX. Yüzyıl Bulgar Şiirinin Romantik Şairi İvan Doynov Yaşamı Sanatı Eserleri* (Atila Er ile,

Şaban M. Kalkan

Yaşamı Sanatı Eserleri (Atila Er ile, 2005).

ÇEVİRİ: *Yağmurlu Sabahlarda Aşk* (öyküler, Konstanstin Poustouski'den).

HAKKINDA: İbrahim Tatarlı / Şaban Mahmudov (Antoloji, Sofya, 1964), Petya Yordanova / İskreno i Razvılnuvano (Samimi ve Heyecanlı, Yeni Işık-Nova Svetlina, 4.3.1982), Ünal Şenel / Şaban Mahmudoğlu Kalkan Şiirinin Ana Çizgileri (Kardaş Edebiyatlar, sayı: 22, 1992), Serpil Ural (Çoluk Çocuk dergisi, Aralık 2002), Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler (2002) Sabahattin Bayramöz / Türkçenin Sarmaşıkları (2002), Dinçer Sezgin / Yaşamı Anlatan Sözcükler (Radikal, 22.11.2003).

KALKANDELEN, Hayrettin

Araştırmacı-yazar. 1922, Kahramanmaraş doğumlu. Siyasal Bilgiler Okulu İdarî Şubesi (1946) mezunu. İçişleri Bakanlığının çeşitli birimlerinde çalıştı. Mahallî İdareler ve Özlük İşleri Müdürlüğüne getirildi, çeşitli ilçelerde kaymakamlık yaptı. Nisan 1962'de Devlet Personel Dairesi müşaviri oldu.

ESERLERİ:

İki Tarih Beldesi: Adıyaman ve Kâhta'ya Ait Tetkikler (1950), *Agricultural Glossary* (1960), *İsrail Personel Yönetimi* (1967), *Sendikalar ve Kamu Hizmetlerinde Sendikacılık* (1968).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968).

KALKANDELEN, Nurettin

Şair (D. 1902, İstanbul – Ö. ?, İstanbul). Babası Yıldız Kütüphanesi Müdürü Sabri Bey, büyükbabası Kalkandelen şeyhi Mustafa Ruhi Efendi'dir. İlköğrenimini Beşiktaş Afitâb Maarif Okulunda yaptı. Nişantaşı Lisesinde okudu. 1918'de Galatasaray Şubesine refik-i Sanî (İkinci Yardımcı) olarak girdi. 1933'te Ankara Maliye Tetkiki Hesabat kaleminde tetkik memurluğu, 1954'te İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde memurluk yaptı. 1954'te bu kütüphanenin müdürlüğüne getirildi. Özellikle Osmanlıca yazmalarla ilgilendi. 1969'da emekliye ayrıldı. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesindeki yazmalar hakkında bir şiir defteri ile *Ey Aziz Dost* adlı bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Jale Baysal / İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi (Cumhuriyet Kitap, 11.11.1999), Kalkandelenli Nureddin Bey'le Röportaj: "Üniversite Kütüphanesindeki Müze" (Türk Edebiyatı, sayı: 333, Temmuz 2001), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KALKANDELEN, Zülal

Gazeteci-yazar. 1969, Ankara doğumlu. 1991'de Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünü bitirdi. 1996 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi dalında, Prof. İdris Küçükömer'in *Düzenin Yabancılaşması* adlı kitabının eleştirisi üzerine yazdığı tezi tamamlayarak yüksek lisans derecesi aldı. 1992-96 yılları arasında Kültür Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, Müsteşarlık Özel Kalem Bürosu ve Milli Kütüphane Başkanlığında görev yaptı.

Zülal Kalkandelen

1997-2000 yılları arasında NTV haber kanalında program koordinatörü olarak çalıştı. Müzik ve sinemayla ilgili birçok programın yapımcılığını üstlendi. Kanal E televizyonunda program yapımcısı ve yönetmen olarak görev aldı. CNBC-e tclevizyon kanalı program bölümünün yapım sorumlusu olarak çalıştı. Yapım ve yönetimini üstlendiği "INFO" adlı program, büyük plak şirketlerinin Türkiye temsilcilikleri tarafından verilen En İyi Müzik Programı Ödülüne değer görüldü. 2001 yılında kendisini geliştirmek ve mesleğiyle ilgili çalışmalar yapmak üzere New York'a yerleşti. 11 Eylül 2001'de Dünya Ticaret Merkezine düzenlenen saldırıdan sonra *Cumhuriyet* gazetesinde New York yazıları yazmaya başladı. New York izlenimlerinin yanı sıra, *Roll* dergisi için müzik yazıları da yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-GÖZLEM: *New York'u Yaşamak* (2003), *30 Saniyede Bush / Amerika'da Medya ve Siyaset* (2004).

ROMAN: *Utanmış Sessizlik* (2005).

YAYINA HAZIRLAMA: *Devletİnşası -21. Yüzyılda Dünya Düzeni ve Yönetişim* (Francis Fukuyama'dan, 2005).

ÇEVİRİ: *Gazap Üzümleri* (John Steinbeck'ten, 2005).

HAKKINDA: Ceyhan Usanmaz / New York'u Yaşamak (Virgül, sayı: 60, Mart 2003).

KALKINÇ, Musa

Şair. 1965, Konak kasabası / Tavas / Denizli doğumlu. İlk ve ortaokulu doğduğu kasabada bitirdi. Aydın Lisesindeki öğrenimi yarıda kaldı. Yaşamını Manisa'nın Turgutlu ilçesinde çalışarak sürdürdü. Yazı hayatına 1990 yılında başladı. Yüz elliden fazla şiiri bestelendi ve çeşitli ödüller aldı. Şiirleri antolojilerde yayımlandı. MESAM, Salihli Sanatçı Şair ve Yazarlar Derneği üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Uzak Limanların Ötesi (1991), *Hayallerim Müzikaller Gibidir* (1993), *Hür Çeçenistan* (2002), *Senin Kadar Güzel Değil* (2002), *Uzaklaşma Gözlerimin Önünden* (2003), *Süt İçelim Büyüyelim* (çocuk şiirleri, 2003), *Vuslata Çeyrek Var* (2004), *Alışırsam Yokluğuna* (2005).

HAKKINDA: Kerim Özbekler / Kitaplar Arasında (Yeni Gazete, 29.4.1992), Tuncel Yılmaz / Turgutlu'da Şiir Sergisi (Yeni Asır, 15.10.1994), Ramazan Sezer / Turgutlu'da Şiir Sergisi (Hürses, 17.10.1994), Şevket Aktay / Pastacı şair (Zaman, 22.2.2000), Haber / Pastacı Şairden Mesirli Dondurma (Zaman, 21.5.2001), Bizim Ece 2002 Şairler Antolojisi (2002), Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi 2003 (2003), Mehmet Özata / Önce Vatan Gazetesi (4.5.2004).

Musa Kalkınç

KALKIŞIM, Muhammet Muhsin

Edebiyat araştırmacısı. 10 Eylül 1963, Akçaabat / Trabzon doğumlu. Karadeniz Teknik Üniversitesi mezunu. Atatürk Üniversitesinde yüksek lisans, İstanbul Üniversitesinde doktora yaptı. 1985-93'te Karadeniz Teknik Üniversitesinde araştırma görevlisi, 1993-95'te Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesinde yardımcı doçent ve bölüm başkanı, 1995-98'de Harran Üniversitesinde yardımcı doçent, bölüm başkanı ve dekan yardımcısı olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Hürriyetin Elibası (1993), *Şeyh Galip Divanı* (1994), *Divan-ı Hulusi-i Dârendevi* (1997), *Fuzuli'nin Leylâ ve Mecnun Hikâyesi* (1998).

HAKKINDA: Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000).

KALLEK, Cengiz

İlâhiyat araştırmacısı. 1960, İstanbul doğumlu. Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü (1982) mezunu. Yurtiçinde ve

yurtdışında sürdürdüğü Arapça ve İslâmi ilimler çalışmalarının ardından, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Hukuku Bölümünde yüksek lisansını tamamladı (1989). Aynı enstitünün İktisat Tarihi Bölümünde *"Asrı Saadet'te Yönetim-Piyasa İlişkisi"* başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nde fıkıh uzmanı olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Hz. Peygamber Döneminde Devlet ve Piyasa (1992), *Asr-ı Saadet'de Yönetim-Piyasa İlişkisi* (2002), *İslâm İktisat Düşüncesi Tarihi* (2005).

KALLİMCİ, Hasan

Şair ve yazar. 1949, Sarayköy / Denizli doğumlu. Bazı yazılarında Oğuzsoylu adını kullandı. Öğretmen okulu mezunu. Uzun yıllar çeşitli ilkokullarda öğretmenlik yaptı. 1990'da Denizli Halk Eğitim Merkezinde müdür yardımcılığı görevinde bulundu. 1994 yılında emekliye ayrıldı. Mesleğini sürdürürken Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde eğitim ön lisans programını tamamladı. Denizli yerel gazetelerinden *Hizmet*'in yazı işleri müdürlüğünü yaptı.

Yazı ve şiirlerini *Ortadoğu, Bizim Anadolu, Yeni Düşünce, Bozkurt, Devlet, Türk Edebiyatı, Türk Dili, Türk Yurdu* gibi dergi ve gazetelerde yayımladı. Çocuk edebiyatına yönelerek Oğuz Soylu Ozan adıyla hikayeler kaleme aldı. Töre Devlet Yayınevi Dündar Taşer Tiyatro Müsabakasında *Düşünme Odası* adlı eseriyle mansiyon ve 2003 Egay-Der Türk Kültürüne Hizmet Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Şiirler Yaktım* (1968).

OYUN: *Düşünme Odası* (1976).

ÇOCUK KİTABI: *Türk İlleri Gezisi* (manzum, 1977), *Mete* (12 kitap, 1983), *Karınca* Çocuklar (Üç kitap, 1988), Almanya *Burukluğu* (1988), *Çınar Ağacı* (manzum, 1988), *Sihirli Dürbün* (1996), *İlk Zafer* (1996), *Nene Hatun* (1993), *Bülbüller Ağlamaz* (1996).

HAKKINDA: Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (2. bas. 1999), Hüdavendigar Onur / Türk Sağı Sözlüğü (2001).

KALMIK, Ercümend

Ressam, yazar (D. 1908, İstanbul - Ö. 1971, İstanbul). Nişantaşı Lisesinde yatılı öğrenci olarak başlayan ilk ve ortaöğrenimini, savaş ve işgal gibi nedenlerle Ankara Lisesi, Bakırköy Numune Okulu ile Davut Paşa Lisesinde okuyarak, Galata'da bulunan ve Schottish diye bilinen İngiliz okulunda (1928) tamamladı. Bir yıl sonra Devlet Güzel Sanatlar Akademisine girdi. Nazmi Ziya Güran ve İbrahim Çallı ile çalışarak 1937 yılında mezun oldu. 1939'da eğitim amaçlı olarak Paris'e gitti, André Lhote Atölyesine resim, Sorbonne Üniversitesinc sanat tarihi okumak üzere kaydoldu. 1940'ta savaş nedeniyle Türkiye'ye döndü. Nişantaşı Kız Enstitüsünde mesleki ve tezyini (süslemecilikle ilgili) resim öğretmeni olarak çalıştı. 1948'de İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesine öğretim görevlisi olarak atandı. 1969-70 öğretim yılından itibaren Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde Temel Sanat Eğitimi Kürsüsünü kurmak üzere görevlendirildi. İsviçre, Almanya, Danimarka, İsveç ve İtalya'da mesleki inceleme ve araştırmalar yaptı. Almanya, İtalya, ABD ve Türkiye'de kişisel sergiler açtı, grup sergilerine katıldı.

Ercümend Kalmık, sanatı aynı zamanda düşünsel bir eylem olarak da gördü. "Temel tasarım" olgusunu Türk sanat eğitimi ortamında bir disiplin olarak önerdi. Aynı zamanda eğitimci olan ressamın dengeli ve teorik açıdan tutarlı kompozisyon denemeleri üslüp açısından da başarılıdır. 1971 Devlet Resim ve Heykel Sergisi Birincilik Ödülünü aldı. Ölümünden yirmi yıl sonra (1991) eşi Ayşe Kalmık, Ayşe ve Ercümend Kalmık Vakfını kurdu. 1997'de İstanbul'da Ercümend Kalmık Müzesi açıldı.

ESERLERİ:

Renklerin Armoni Sistemleri (1950), *Tabiatta ve Sanatta Doku* (1964).

HAKKINDA: Sıtkı M. Erinç / Ercümend Kalmık (1991), Tülay Elgün / Türk Resminde Bir Köşe Taşı: Ercümend Kalmık (Adam Sanat, sayı: 134, Ocak 1997), Mümtaz Sağlam / Sanat Koleksiyonu-Türk Sanatında 1950 Sonrası Çağdaş Yaklaşımlar ve Koleksiyondan Örnekler (c. I, 2004).

KALPAKÇIOĞLU, Fethi Naci

Bkz. FETHİ NACİ

KALPAKLI, Mehmet

Divan edebiyatı araştırmacısı. 1 Haziran 1964, Uşak doğumlu. İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1984) mezunu. 1986 yılında Mimar Sinan Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümünde divan şairlerinden Fevrî hakkındaki tez çalışmasıyla yüksek lisans yaptı. 1992 yılında İstanbul Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalında başladığı ve Washington Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyeti Bölümünde tamamladığı tez çalışmasıyla doktor unvanı aldı. Bilkent Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde profesör olarak çalıştı ve aynı fakültede Tarih Bölümü başkanlığı da yaptı.

1986'da hocası Mehmet Çavuşoğlu ile Washington Üniversitesinden Prof. Walter Andrews Osmanlı divan şiirinin çevriyazı ve düzeltmc çalışmalarında kullanılmak üzere bilgisayar teknolojileri üretecek bir tasarım girişiminde bulunmuşlardı. 1987'de Çavuşoğlu'nın ölümünden sonra, hocasının projedeki yerini aldı (1988). Çalışmalarını, projenin (OTAP) yönetmenlerinden biri olarak sürdürerek Eylül 2002'de, daha önce Mehmet Çavuşoğlu'nun hazırladığı *Revâni Divanı*'nı, Ali Tarlan ile tamamladı. Bu çalışma Walter Andrews ve Stacy Waters tarafından OTAP web sayfasında OTAP'ın ilk özgün yayını olarak yer aldı.

Mehmet Kalpaklı

Çoğu Divan şiiri hakkında olmak üzere İngilizce ve Türkçe pek çok makale, ansiklopedi maddesi kaleme aldı. Halide Edip Adıvar'ın bütün yapıtlarını (açıklamalı-notlu-karşılaştırmalı metinler olarak) yayıma hazırladı. İngilizce-Türkçe ve Türkçe-İngilizce olarak yaptığı çeviri ve yazdığı makaleleri *Osmanlı Divan Şiiri Üzerine Metinler* kitabında ve *kitaplık, Yasak Meyve, Kebikeç, Yedi İklim* dergilerinde yayımladı. *Osmanlı Araştırmaları* dergisinin *Prof. Dr. Mehmet Çavuşoğlu Armağanı* sayısında editörlük yaptı (2005). "Hayal Şiir: Yahya Kemal Beyatlı Sempozyumu", "Bir Çağ Günümüze: Necatigil ve Divan Şiiri" gibi sempozyumlara katıldı.

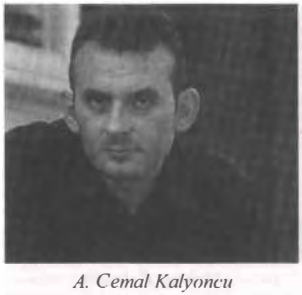
"Bu seçkiyi oluşturan metinler, her halükârda, Osmanlı şiiri hakkında genel bir fikir edinmek isteyenlerin çabalarını boşa çıkarmayacak niteliktedir. Ayrıca bu metinlerde değinilen konularda derinleşmek isteyenler eserin sonundaki seçilmiş bibliyografyadan istifade edebilirler." (Gülsüm Macit)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Ottomans Lyric Poetry: An Anthology* (Walter G. Andrews ve Najaat Black /Dana Bates ile, 1997), *Osmanlı Divan Şiiri Üzerine Metinler* (editör olarak, 1999).

YAYINA HAZIRLAMA (Halide Edip Adıvar'dan): *Yolpalas Cinayeti* (1997), *Mor Salkımlı Ev* (1998), *Kalp Ağrısı* (2000), *Sinekli Bakkal* (2000), *Akile Hanım Sokağı* (2001).

HAKKINDA: Yusuf Çotuksöken / Dilin Gurbeti (Cumhuriyet Kitap, 15.6.2000), Gülsüm Macit / Divan Şiiri Üzerine Metinler (Virgül, sayı: 34, Ekim 2000).

A. Cemal Kalyoncu

KALYONCU, A. Cemal

Gazeteci-yazar. 1972, Çayeli / Rize doğumlu. Tam adı Cemal Azmi Kalyoncu. İlk, orta ve lise öğrenimini memleketinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi (1994) mezunu. Gazeteciliğe 1993 yılında *Zaman* gazetesinde başladı. Bir yıl sonra kurucuları arasında yer aldığı *Aksiyon* dergisinin ekonomi editörlüğünü üstlendi. İstanbul Üniversitesi İktisat Tarihi Bölümünde yüksek lisansını yarım bırakıp 1998 yılında askere gitti. Diyarbakır'da kısa dönem askerlikten sonra döndüğü *Aksiyon* dergisinde, Türkiye'nin tanınmış kişi ve aileleri üzerine biyografiler yazmaya başladı. Bu çalışmaları ile Türkiye Yazarlar Birliğinin 1999 Yılı Basın Röportaj Ödülüne layık görüldü. Uzun zaman çalışmalarını İstanbul'da *Aksiyon* dergisinde sürdürdü.

ESERLERİ:

Saklı Hayatlar I-II, Derin Gazeteciler (2002), *Paranın Efendileri* (2003), *Nurlu Hayatlar* (2005).

HAKKINDA: Milliyet-Kültür Sanat (22.7.2002).

KALYONCU, Güngör Dilmen

Bkz. GÜNGÖR DİLMEN

KALYONCU, Hamit

Şair. 1942, Çaycuma / Zonguldak doğumlu. İlk ve ortaokulu Çaycuma'da okudu. Zonguldak Mehmet Çelikel Lisesi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi mezunu. 1971'den itibaren Zonguldak liselerinde öğretmenlik yaptı. 1982'de Sıkıyönetim Komutanlığınca alındığı görevine ancak sekiz yıl sonra Danıştay kararı ile dönebildi. 1997'de kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Öğretmenlik yıllarında TÖB-DER, EĞİT-DER gibi öğretmen sendikalarının örgütlenmesinde yönetici olarak görevler üstlendi. Üniversitede iken, Ankara'da *Vatan* ve *Başkent* gazetelerinde ve Seka Çaycuma Kağıt Fabrikasında işçi statüsüyle çalıştı.

Şiirle ortaokul yıllarında ilgilenmeye başladı. Maden işçilerinin zor yaşam ve çalışma koşullarını irdelediği ilk yazısı *"Bir Dilim Ekmek İçin"* adıyla 1965'te *Yeşil Çaycuma* gazetesinde yayımlandı. Üniversite ve öğretmenlik yıllarında aralıklı da olsa şiirle ilgilenmeyi sürdürdü, ancak yazdıklarını yayımlamadı. Yazıları Ankara *Vatan* ve *Başkent* ile Zonguldak *Uyanış* gazetelerinde yayımlandı. *"Zonguldak 100. Yıl Vakfı"*nın 1983 yılında düzenlediği şiir-hikaye-resim yarışmasında *"Zonguldak"* adlı şiirle mansiyon ödülü kazandı. 100. Yıl Turizm-Sanat-Kültür Kooperatifince sivil toplum örgütlenmesine katkıları ve *Sesim Kömür Karası* adlı şiir kitabı nedeniyle, TİJSAK 1994 sanat-kültür ödülü ile ödüllendirildi. 1994-1996 yıllarında Atatürkçü Düşünce Derneği Zonguldak şube başkanlığını yaptı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sesim Kömür Karası* (1994), *Sevi Yangını, Işığında Yürümek.*

SEÇKİ: *Kömür Kokan Şiirler* (2005).

ARAŞTIRMA-DENEME: *Kömürde Açan Çiçek* (2005).

KAM, Ferid

Şair ve yazar (D. 1864, Beylerbeyi / İstanbul - Ö. 21 Mayıs 1944). Tam adı Ömer Ferid Kam. İlk ve ortaöğrenimini Beylerbeyi Rüştiyecsinde gördü. Mekteb-i Tıbbiye ve Mekteb-i Hukuk'a bir süre devam ettiyse de ayrılmak zorunda kaldı. Öğrenimini özel dersler alarak tamamladı. Devlet memurluğuna Hariciye Nezareti Tercümc Odasında başladı (1887). Bir yıl sonra açılan sınavı kazanarak Beylerbeyi Rüştiyesine Fransızca öğretmeni oldu 1888). Daha sonra Darulfünün (İstanbul Üniversitesi) Türk Edebiyatı (1914), Süleymaniye Medresesi felsefe-i umumiye tarihi (1917) müderrisliklerine, Darülfünün Edebiyat Fakültesi metinler şerhi müderrisliğine (1919) atandı. Millî Mücadele'den sonra bir süre açıkta kaldı. Kapatılana kadar Şer'iye ve Evkaf Vekaleti Telifat ve Tedkikât-ı İslâmiye Heyeti üyeliği yaptı. 1929'da Darülfünün İran Edebiyatı müderrisliğine atandı. 1933'te yapılan üniversite reformu uygulamasında birçok arkadaşı gibi görev dışı bırakıldı. 1943'te AÜ Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde İran Edebiyatı okutmanlığına getirildi. Bu göreve başladıktan bir yıl sonra vefat etti.

Ferid Kam

Yazıları *Sırat-ı Mustakim* ve *Sebilür-reşad* dergilerinde yayımlandı. Türkçe, Arapça ve Farsça şiirleri de olan Ferid Kam, eski Türk edebiyatı, Fars ve Arap edebiyatları, genel felsefe ve İslâm felsefesi konularıyla yakından ilgilendi. Kitap haline gelmeyip dergilerde kalan *Kınalızade Ali Çelebi, Vaazlar* gibi önemli çalışmaları vardır.

BAŞLICA ESERLERİ:

Türrehat (şiirler, 1886), *Dini ve Felsefi Musahabeler* (1911), *Vahdet-i Vücud* (1912), *Asâr-ı Edebiye Tedkikatı Dersleri* (1915-16), *Mebadi-i Felsefe'den İlm-i Ahlâk* (E. Boriac'tan çeviri ve notlar, 1923), *İlm-i Maba'de't-Tabia* (E. Boirac'tan çev. ve notlar, 1925), *İran Edebiyatı Tarihi* (1. Bölüm basılmadı, 2. Bölüm, 1927), *Şerh-i Mütun* (ders notları, taş basması), *Sabit ve Baki Hakkında İnceleme, Eski İranlılarda Felsefe ve İbn Arabi'de Varlık Düşüncesi* (1992).

HAKKINDA: Âgâh Sırrı Levend / Profesör Ferid Kam, Hayatı ve Eserleri (1946), Mehmet Nazmi Özalp / Türk Musikisinin Yakın Tarihçesi ve Ruşen Ferit Kam (1983), Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay / Ferid Kam (1988) - TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 24, 2001), Halil Çeltik / Ömer Ferit Kam ve Âsâr-ı Edebiye Tedkikatı (1998), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. I, 1999) Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

KAMALOV, İlyas

Tarih araştırmacısı, çevirmen. 17 Şubat 1978, Ulyanovsk / Rusya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ulyanovsk'ta tamamladıktan sonra 1996 yılında Türkiye'ye geldi. Anadili Tatarca olduğundan Türkiye'de bir yıl Türkçe öğrenimi gördü. 1997 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Tarih Bölümünü kazanarak başladığı üniversite öğrenimini 2001 yılında tamamladı. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalında başladığı lisans eğitimini 2003'te *"Altın Ordu-İlhanlı Münasebetleri"* adlı teziyle tamamladı. Aynı yıl içerisinde Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünün Ortaçağ Tarihi Bölümünde doktora programına başladı.

Türk Dünyası Araştırmaları dergisinde çoğunluğu yakın tarih konularında olmak üzere çok sayıda makalesi yayımlandı.

ESERLERİ (Çeviri):

Altın Ordu ve Kazan Hanları (R. Fahreddin'den, 2002), *Moğollar'ın*

Kafkasya Politikası (2003), *Putin'in Rusyası KGB'den Devlet Başkanlığına* (2004), *Ermeni Kaynaklarına Göre Moğollar: XIII.-XIV. Yüzyıllara Ait Eserlerden Alıntılar* (A.G. Galstyan'dan, 2005).

KAMBAY, Seniha

Şair (D. ? – Ö. 1962, İstanbul). Şiirleri, Cumhuriyete geçiş yıllarında *Güneş*, *Nedim* gibi dergilerde görüldü. Halide Nusret (Zorlutuna) 31 Mart 1919 günü yazdığı *"Meçhul Seyyah"* adlı şiirini bu hanıma ithaf etti. Evlenip Kambay soyadını alan Seniha Cemal, 1953'te İstanbul Şehir Tiyatrosunda sahneye konulan *"Bugün Pazar"* adlı bir oyun yazmıştı. *Hislerim ve Ben* (1940) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Veli Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 1, 1975), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KAMBER, Selahattin

Eğitimci, şair. 15 Ağustos 1942, Siirt doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Siirt'te tamamladı. İstanbul Teknik Yükseköğretmen Okulu Makine Bölümü (1964) mezunu. Siirt Sanat Enstitüsü Tesviye Atölyesinde öğretmenlik yaptı. 1966'da Milli Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında şube müdür yardımcısı olarak bulundu. Tarsus, Yalova ve İstanbul Endüstri Meslek liselerinde müdür olarak görev yaptı, 1997 yılında emekliye ayrıldı. Siirt gazetelerinde ve İstanbul'da yayımlanan çeşitli gazete ve dergilerde mesleki yazıları ile makaleleri yayımlandı.

SELAHATTİN KAMBER

SEVDA DOLU EZGİLER

Söyle nedir mutluluk?...
Sevmek ne... Sevilmek ne?...
Baştan sona buruklukmuş
Bunca ömür... Yüz sene...

Bunca yıl sevdalıyım,
Ama kavuşamadım...
Ben bir çiçek dalıyım,
Kendimi aşamadım...

Mutluluk boş kelime,
Sevmek, sevilmek öyle...
El değmedi elime,
Bu nasıl sevda böyle...

Sevgi sözü geçmesin,
Sevdalar hiç olmasın...
Kimse aşkı seçmesin,
Çiçek gibi solmasın...

Yumak yumak sevgiler,
Zaman ile çözülür...
Sevda dolu ezgiler,
Sevenler hep üzülür...
(*Bir Ömrün Duyguları*, 1996)

Selahattin Kamber

1994'ten itibaren Size dergisinde her ay "Eğitimci Gözüyle" köşesinde eğitim sorunlarını ele alan yazılar yazdı. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Namruna-Tarsuslu Kadın (1973), *Namruna-Sevmek Zamanı* (1983), *Sevgi Pınarı* (1992), *Hep Mazide Kaldı O Güzel Günler* (1992), *Bir Ömrün Duyguları* (1996).

Ayrıca geometri ve teknik resimle ilgili yardımcı ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Veli Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 2, 1975), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KAMBEROĞLU, İbrahim

Şair. 1952, Karaatlar / Eski Cuma / Bulgaristan doğumlu. İlk şiirleri 1965'te *Filiz* gazetesinde yayımlandı. *Rumeli Motifi Türk Şiiri* güdestesinde şiirleri yer alan Kamberoğlu, 1981'den sonraki yaşamını Türkiye'de sürdürdü. Yılmaz Gruda'nın önsözünü yazdığı *Ömrümün Öte Yakası* adlı ilk şiir kitabı 2002 yılında yaımlandı.

"Kamberoğlu, şiirini, sesini bulmuş bir ozan. Yalın, akıcı, duygulandırıcı, düşündürücü şiirler, severek okunuyor." (Hasan Akarsu)

HAKKINDA: Hasan Akarsu / Şiirler-Den / İzler (2004).

KAMIŞÇI, Cahit

Şair. İlk ve ortaöğrenimini memleketi Adana'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü mezunu. Adana Kız Lisesinde tarih öğretmenliği yaptı.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Demet de Benden, Bir Demet Daha, Menekşeler Çiçek Açmış.

HAKKINDA: Mehmet Ecevit – Hasan Artuk – İsmail Timuçin / Adanalı Şairler Antolojisi (1992).

KÂMÎ, Hüseyin

Şair (D. 1878?, Dağıstan – Ö. 1912, Karaman). Dönemin özel okullarından Medrese-i Edebiyyeyi bitirdi. Babıâlî Matbûat Kaleminde memuriyete başladı. Karaçi Şehbenderliğine atandı. Yunan Harbi esnasında görevini suistimal suçlamasıyla azledildi. İstanbul'a döndü ve oradan Mısır'a geçti. Meşrutiyetin ilânından sonra İstanbul'a döndü. 31 Mart Vakasında tutuklandıysa da divan-ı harptc yargılandıktan sonra berat etti. İttihatçı karşıtı olduğu için Karaman'a sürüldü. Şiirleri hiciv ağırlıklıdır.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Divançe-i Dehrî.*

OYUN: *Sabâh-ı Hürriyet.*

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000).

KÂMÎ (Mehmed Şaban)

Şair (D. 8 Kasım 1805, Diyarbakır – Ö. 1884, Diyarbakır). Öğrenimine hafızlık eğitimi ile başladı ve memleketinin bilginlerinin derslerine devam etti. Cami-i Kebir'de ve Abdurrahman Paşa Kütüphanesinde ders verdi. 1838'de Mısır'a gitti. Orada Rifâî şeyhlerinden İbrâhim el-Bâcûrî'ye bağlandı. Hac görevini yaptıktan sonra İstanbul'a, sonra Diyarbakır'a döndü. Evini dergâh hâline getirerek tasavvufî çalışmalar yaptı. Ayrıca 1850'de Kerkük'te Abdurrahman-ı Talebanî'den Kadirî tarikatını aldı. 1854 Rus Harbinde Erzurum ve Kars cephelerinde savaşa katıldı. Savaş sonrası memleketine ve oradan gittiği İstanbul'da beş yıl yaşadı.

BAŞLICA ESERLERİ:

Divan (1863), *Kasîde-i Bûr'e Şerhi, Kasîde-i Kamîsiyye.*

HAKKINDA: İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. II, 2000).

KÂMİL

Şair, roman ve hikâye yazarı (D. 1864/5, İstanbul – Ö. 19 Aralık 1921, İstanbul). Asıl adı Hüseyin Kâmil'dir. Tepedelenli Ali Paşa'nın torunu, İsmail Rahmi Paşa'nın oğludur. Aksaray'da Rüşdî ve Mülkî-i İdadi okullarında okuduktan sonra, Şûrâ-yı Devlet Reisi Akif Paşa'nın yardımıyla Tanzimat Dairesi Kaleminde maaşsız olarak göreve başladı. Saniye rütbesi verildi. Maaş verilmediği için işi bıraktı. Vefatına kadar Tesalya'da arazisini satarak geçindi, hiçbir işle meşgul olmadı. Haydarpaşa Koşuyolu'ndaki evinde vefat etti. Merkez Efendi Kabristanına gömüldü. Eserlerinden çoğu basılmamıştır.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Perişan, Tahassür, Ezhâr-ı Tefekkür, Latife, Hezeyanlarım, Edirne'ye Seyahat, Müsveddelerim, Bursa Seyahati, İkinci Valide, Sirişk-i Hicran, Perakende, Serab.*

ROMAN: *Ma'şûka yahud Muhafaza-i Aşk* (1303), *Bir Müteverrimenin Hissiyatı* (1304), *Mesruk Çocuk.*

HİKÂYE: *Bir Deste Kağıt.*

DİĞER ESERLERİ: *Feraidü'l-Mantık* (1299), *Muhaberelerimiz* (1303), *Nümune-i Şecaat* (1305), *Validem*

(1321), *Barbaros Hayrettin Paşa* (1324), *Yazdıklarım* (1336).

HAKKINDA: İbnülemin Mahmut Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. 2, 1930-41), TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1977-98, s. 133), Nail Tuman / Tuhfe-i Naili (c. 2, s. 3521), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KÂMİL EFENDİ

Şair ve yazar (D. 1857, Elbistan / Kahramanmaraş - Ö. 15 Temmuz 1924, İzmir). Asıl adı Mustafa'dır. Şiirlerinde Kâmil mahlasını kullandı, İbn-i Yemliha veya Yemlihazâde künyesiyle tanındı. Şirevizâde Debbag Halil Ağa'nın oğludur. Maraş'ta ve Kilis'te okudu. İstanbul, Balıkesir ve Kırkağaç'a gitti. Manisa'ya gidip Hacı Evliyazâde Ali Efendi'nin derslerine devam etti. Daha sonra İzmir'e geçerek, Yozgatlı Hoca Mustafa Keşfi Efendi'den istifade etti ve 1886'da icazetname (yeterlilik) aldı. Önce Moralı, sonra Sultan Selim'in Kurşunlu Medresesine müderris oldu. Kadılık görevinde bulundu. Mevlevî tarikatına mensuptu. Sanayi Mektebinde uzun yıllar öğretmenlik yaptı. Son görev yeri Kayseri Kadılığı idi. Uluyol Mezarlığında toprağa verildi.

Yazıları İzmir ve İstanbul gazetelerinde yayımlandı. Bursalı Mehmed Tahir Efendi, bu zatın eserlerinin çoğunun basılmış olduğunu ve bunların dışında başka eserlerinin de bulunduğunu belirtmektedir.

ESERLERİ:

Kaside-i Hemziyye Tahmisi, Talikat-i Ala Nuhbetü'l-Fiker (İbn-i Hacer'in Nuhbesi ile ilgili), *Haşiye ala Şerh* (İlm-i Mizan'la ilgilidir), *El-Hikmetü'l Baliğa* (1292), *Türkçe Divan, Manzum Raiyye* (akaidle ilgili), *Şerhü'l-Elfiyye* (bin beyitten oluşan bir eser, fıkıh usulü ile ilgili), *Şerhü Hikmetü'l-Baliğa, El-Endülisi'nin Şerhi Aruz'u, Kasidetü'l-Adem Şerhi, Kasidetü'l-Muzriyye'nin Şerh ve Tahmisi, Manzu-metü'l-Hüseyniyye ve Şerhi, Şerh-ü Nuniy-ye* (Hasan Fehmi'nin eseri), *El-Makalatü'l-Hassan ala Kasidet-i Hassan* (Tahmisi ile birlikte), *Minhacü'l-İhticac* (mantıkla ilgili), *Manzumetü'l-Hüseyniyye* (edebiyatla ilgili), *Manzumetü'l-Aliyye fi'l-Ahbari'n-nebeviyye* (hadisle ilgili), *Nazmü'l-Fünün fi Seb'at-i Ulum; Şerh-i ala Kaside-i Nuniyye* (Hasan Fehmi Efendi'nin eserinin şerhi), *İbni Sinâ* (h. 1307), *Usûl-i Ekyise, Sarf-ı Osmani, Güfte-i Kâmil Mar'aşi, Menâkıb-ı İmâm-ı A'zâm* (h. 1340), *Kavâid-i Arabiye* (h. 1313), *Manzûme-i Harb, İbni Sina'nın Kaside-i Ruhiyyesi'nin Tercümesi* (İzmir'de *Hizmet* gazetesinde tefrika).

HAKKINDA: İbnülemin Mahmut Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. 2, 1930-41), V. Recai Velibeyoğlu / Örneklerle Basılmış Bütün Şiir Kitapları Antolojisi (1975), TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1977-98), Nail Tuman / Tuhfe-i Naili (c. 2), Ömer Faruk Huyugüzel / İzmirli Fikir ve Sanat Adamları 1850-1950 (2000), Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000), TDOE-TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2004).

KÂMİL PAŞA (Kıbrıslı)

Devlet adamı, anı yazarı (D. 1832, Lefkoşe / Kıbrıs – Ö. 1913, Lefkoşe). Kıbrıslı Mehmet Kâmil Paşa olarak bilinir. Maliye Nazırı Abdullah Paşa'nın babası, Millî Eğitim Bakanı Hikmet Bayur'un dedesidir. 1845'te Kahire'ye giderek Harp Okulunu bitirdi. Çok dil bildiği için Mısır hidivi Abbas Paşa'nın yaveri olarak Avrupa'yı dolaştı. 1860'ta Kıbrıs Evkaf Müdürlüğüne atandı. Üç yıl sonra Tuzla kazası mutasarrıflığına, aynı yıl içinde de Kıbrıs Defterdarlığına getirildi. Sayda ve Şam muhasebeciliği, 1864'ten sonra da Beyrut, Trablusşam, Halep, Filibe, Kudüs, Hersek, tekrar Beyrut, yeniden Kudüs, Sakız ve tekrar Beyrut mutasarrıflığı yaptı. 1877'de vezir payesiyle Kosova ve Halep Valisi, 1879'da Dahiliye Müsteşarı, Evkaf Nazırı, 1880'de Maarif, 1882'de yeniden Evkaf Nazırı, 1883'te Aydın (İzmir) Valisi oldu. 25 Eylül 1885'te sadrazamlığa getirildi. 4 Eylül 1891'de bu görevden alındı. 2 Ekim 1895'te yeniden sadrazam oldu. II. Abdülhamid tarafından görevden alındı ve Aydın'a vali olarak gönderildi. 1907'de İstanbul'a döndü. İkinci Meşrutiyetin ilanından sonra (5 Ağustos 1908) üçüncü defa sadrazam oldu. 14 Şubat 1909'da İttihat ve Terakki Cemiyetinin sürekli devlet işlerine karışmasını öne sürerek görevinden istifa etti. 1911'de Mısır'a yaptığı gezide İngiltere Kralı ile görüştü. 29 Ekim 1912'de dördüncü defa sadrazam oldu. Bâb-ı Âli Baskını ile (23 Ocak 1913) sadrazamlıktan düşürüldü. Mezarı Lefkoşe'de Arap Ahmed Paşa Camisinin bahçesindedir.

ESERLERİ:

Tarih-i Siyasi-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniye (3 cilt, 1909-1911),

Kâmil Paşa (Kıbrıslı)

Said Paşa'ya Cevap (1328/1910), *Hatırat-ı Sadr-ı Esbak Kâmil Paşa* (1329/1913).

HAKKINDA: Türk Ansiklopedisi (c. 21, 1943-1986), Hilmi Kâmil Bayur / Kâmil Paşa (1954), TDE Ansiklopedisi (c. 5, s. 133), Türk ve Dünya Ünlüleri Ansiklopedisi (c. 6, 1983), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KÂMİLE HANIM

Şair (D. 1839-40, Balıkesir - Ö. 1920-21, Balıkesir). Tam adı Fatma Kâmile Hanım'dır. Keşkekzâde ailesinden Mehmed Efendi'nin kızıdır. Babasının çabasıyla eğitim görerek Arapça ve Farsça öğrendi. Hacı Mehmed Efendi ile evlendi. Evine gelen kadınlara vaaz ve öğütler verdi. Kaynak eserlerde hoşsohbet ve konuşkan biri olduğu belirtilir. Nakşibendi tarikatına girdi. Divan Edebiyatı geleneğine uygun şiirler yazdı. *Hâdiyü'l-Cinân* (1306) adlı eserinden başka Miraç konulu basılmamış manzum bir eseri de vardır.

HAKKINDA: İsmail Hakkı Uzunçarşılı / Karesi Meşâhiri (hicri 1343), Murad Uras / Resimli Kadın Şair ve Muharrirlerimiz (1957), İbnülemin Mahmut Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (1988), Mübeccel Kızıltan / Divân Edebiyatı Özelliklerine Uyarak Şiir Yazan Kadın Şairler (Sombahar, sayı: 21-22, Ocak-Nisan 1994).

KAMU, Kemalettin Kâmi

Şair (D. 15 Eylül 1901, Bayburt - Ö. 6 Mart 1948, Ankara). Dedesi uzun süre Erzurum Meclis-i İdare üyeliği yapmış ve şiire de kabiliyeti olan Kılcıoğlu Hafız Mustafa Efendi'dir. Hem anne hem baba tarafından Erzurumludur. Doğduğu sırada Bayburt malmüdürü muavini olan babasının tayini çıkınca, üç aylıkken ailesi Erzurum'a taşındı. Kamu, ilköğrenimini özel olarak yaptı. Yedi yaşında Arapça ve Farsça ders almaya başladı. Bir yıl hafızlığa çalıştı. 1910 yılında Erzurum'da dışarıdan sınavla rüştiyenin (ortaokulun) birinci sınıfına girdi. Babasının Refahiye'ye tayini üzerine, öğrenimini Refahiye Rüştiyesinde tamamladı. 1911-16 yılları arası Refahiye'de yaşadı. Bu ilçede vekâleten tahrirat kâtipliği yaptı. Birinci Dünya Savaşında Erzurum'un düşmesi ve babasının ölümü üzerine annesiyle birlikte önce Sivas'a, ardından Kayseri'ye göçtüler. İstanbul'da okuyan ağabeyinin Bursa Lisesine tayini çıkınca 1919'da Bursa'ya taşındılar. Aynı yıl İstanbul Kadıköy'de Erkek İlköğretmen Okuluna başladı.

Kemalettin Kâmi, 1920'de henüz öğrenci iken Milli Mücadelenin başlaması üzerine okulu bırakıp Ankara'ya gitti. Orada matbuat tetkik memurluğu ve İstihbarat Müdürlüğünde kâtiplik yaptı. Üç yıl sonra yurdun ba-

Kemalettin Kâmi Kamu

gımsızlığa kavuşması üzerine (1923), İstanbul'a dönerek İlköğretmen Okulunun sınavını verdi ve yeni kurulan Orta Öğretmen Okuluna kaydoldu. Ancak Anadolu Ajansı tarafından maaşı yükseltilerek Ankara'ya çağrıldı. Bu ajansın başyazarlığını (1926-33) yaptı. 1933'te Neşriyat ve İstihbarat Müdürlüğüne getirildi. Aynı yıl yetki ve unvanı uhdesinde kalmak şartıyla ajansının temsilcisi olarak Paris'e gönderildi. Orada kaldığı beş yıl içinde Siyasî İlimler Yüksekokulunda okudu. 1935'te Kamu soyadını aldı. Dönüşünde Rize (1939) ve Erzurum milletvekili (1943, 1946) seçildi. Ayrıca Türk Dil Kurumu Terimler Kolu başkanlığını yürüttü. Yirmi beş yaşında iken evlilikle sonuçlanmayan bir aşk hikâyesi yüzünden ömrünün sonuna kadar bekar yaşadı. Pansiyoner olarak kaldığı, Ulus'taki Evkaf Apartmanı'nda geçirdiği bir kalp krizi sonucu kırk yedi yaşında iken vefat etti. Cebeci Asrî Mezarlığında toprağa verildi.

Edebiyatımızda "Gurbet Şairi" olarak ün kazanan Kamu, aruzla ilk şiir denemelerine Refahiye'de ortaokul öğrencisiyken, yani on dört yaşında başladı. Daha sonra İstanbul'da öğrenciyken öğrencilerin çıkardığı *Hayat* adlı el yazması dergide ilk şiirlerini yayımladı. Savaş, memleket, gurbet, aşk, tabiat, hasret, bedbinlik, elem, huzur, ümit gibi temalar yanında milli duyguları da işlediği şiirleri, mütareke yıllarında *Büyük Mecmua* (1919), Millî Mücadelecden sonra *Dergâh* (1921), daha sonra *Varlık* (1933-34), *Oluş* (1939) dergilerinde, yazıları *Hakimiyet-i Milliye* ve *Yenigün* gazetelerinde yayımlandı. Ayrıca, Paris'te bulunduğu yıllarda Fransız şiiriyle yakından ilgilenerek simgeci şair Mallarmé'den üç şiir çevirdi. Aruzla yazdığı şiirleri, Cumhuriyet dönemindeki Türkçenin aruz ölçüsüne uygulanışına ilginç bir örnek olarak gösterildi. 1922'den itibaren tamamen heceyle yazdı.

Kamu, yalnızca şiirle ilgilendi. Gücünü yaşanmış olaylar ve gözlemlerden alan bir duyarlılıkla, dönemnin ruh halini temsil eden ve dile getiren şiirler yazdı. Şiirlerindeki temel güç, ayrılış ve dönüş kelimelerinin anlamları etrafında aranmalıdır. Şerif Aktaş'ın ifadesiyle o *"imaj, ses peşinde koşan ve şiiriyle yaşayan bir insan olmaktan çok, Cumhuriyet'in, inkılâpların savunucusu, dürüst, çalışkan bir bürokrat olarak yaşadı."* Dil ve ritmi sağlam, içli, samimi bir ifadesi vardır.

Hece ve aruz ölçüleriyle savaş, aşk, gurbet konularında yazdığı şiirleri sağlığında kitap olarak yayımlanmadı. Ölümünden sonra *Kemalettin Kamu, Hayatı, Şahsiyeti ve Şiirleri* (Rıfat Necdet Evrimer tar. 1949) adlı kitapta toplandı.

Başta *Gurbet Gecelerinde, Gurbet O Kadar Acı ki* ve *Sevgilim Güvenme Güzelliğine* olmak üzere altı şiiri, Kaya Bekat, Kasım İnaltekin, Yıldırm Gürses, Amir Ateş, Suphi İdrisoğlu, Kârman Yıldırım, Rıdvan Tandoğan, Mutlu Torun, Alaeddin Yavaşça ve Sıtkı Sahil adlı bestekarlar tarafından TSM'nin çeşitli makamlarında bestelendi.

"Kemalettin Kamu, gurbeti her zaman içinde duymuş, temiz ve sade bir dille yazılmış içli ve samimî şiirleriyle hepimize duyurmuş ve haklı olarak gurbet şairi unvanını almıştır." (İlhan Geçer)

"O'na en büyük şair diyemeyeceğiz. Fakat, şiirleri sevilen, dilden dile dolaşan bir şair demeye hakkımız vardır... Kemalettin Kamu'nun dili temiz ve güzeldir.. Şair umumiyetle dil ve üslûp üzerinde durmuş ve çalışmıştır. (...)

"Daima romantik yaşamış ve öyle kalmıştır. Onun tek faklı tarafı, memleket sevgisini mısralarından en iyi işlemesidir. Bütün şiirlerinde bu asil sevginin renkli ve çekici pırıltılarını görüyoruz, onlarda ülküsüne bağlanmış bir şairin kuvvetli inanışları yaşar." (R. Necdet Evrimer)

"Kemalettin Kamu, yeteneği boşa gitmiş bir şairdir. Daha iyi söylemek

KEMALETTİN KAMU

GURBET

Gurbet o kadar acı
Ki ne varsa içinde,
Hepsi bana yabancı,
Hepsi başka biçimde!

Eriyorum git gide,
Elveda her ümide,
Gurbet benliğimi de
Bitirmiş bir içimde!

Ne arzum, ne emelim,
Yaralanmış bir elim,
Ben gurbette değilim,
Gurbet benim içimde!

KEMALETTİN KAMU

İRŞAT

Sevgilim güvenme güzelliğine,
Senin de saçların tarumar olur;
Aldanma talihin pembe rengine,
Hayatın uzun bir intizar olur.

Sevgilim her insan doğarken ağlar,
Çiçeklerle açar, sularla çağlar,
Rehgüzârı olur bahçeler, bağlar
Nihayet isimsiz bir mezar olur.

Sevgilim baksana bir yanda gülen,
Bir yanda gözünün yaşını silen,
Kimi benim gibi erir derdinden,
Kimi senin gibi bahtiyar olur!

Sevgilim senin de geçer zamanın,
Ne şöhretin kalır, ne hüsn-ü ânın,
Böyledir kanunu kâhpe dünyanın,
Dört mevsim içinde bir bahar olur!

Kemalettin Kâmi Kamu

gerekirse, kendisine, yaratılışına uygun olmayan bir döneme rastlamış bir şairdir. İncedir, kırık gönüllüdür, incinmelerin ve gurbetin şairidir, kenarlara kuytulara çekilmenin, silinip acı çekmenin ve bunları en güzel söylemenin şairidir aslında. Ne var ki bir savaş dönemine rastlamıştır yaşamı. Ulusal Kurtuluş Savaşı başlamıştır. Savaşın dışında sayamaz, tutamaz kendini. Bir görevdir savaşa katılmak onun için. Ve kimsesizliğiyle, kapanıklılığıyla katılır savaşa. Savaşın moral ve duygusal cephesine katılır yazdıklarıyla. Bu katılmanın yetip yetmediği pek umurunda değildir, belki yettiğini sanır. Öyle yoğun, öyle içten bir duygulanması vardır ki, inanır bile yettiğine.

"Kemalettin Kamu'nun örnek olarak ayrı bir yeri olmalıdır şiirimizde. (sadece onun değil, birçok şairimizin payları vardır bu 'örnek olmak'ta, İkinci Büyük Savaş başlarına kadar gelen şairlerimizin çoğunun, Nâzım hariç.) Şiiri hepsi bir vahiy, bir Tanrı vergisi olarak düşünmüşlerdir, kabul etmişlerdir. Şiirin hayatına katılan daha doğrusu hayatın şiire katılması gereken bir etkinlik olduğunun farkına varmamışlardır. Şiir bir meslek değil onlar için. Arada bir hatırlanan, sığınılan, içine hüzünlerin yahut'neşve'lerin döküldüğü bir kalıp. Sanıyorum bu yüzden, pek tutarlı olamamıştır Tanzimat sonrası şiirimiz." (Turgut Uyar)

"Kemalettin Kâmi Kamu, hayatının ikinci devresinde daha iyi hazırlanmış olmasına rağmen, maalesef birincisine nispetle daha az parlayabildi. Sebebi de, siyasetin, kendisini istidatlı bulduğu sahalardan koparıp alması, başka istikametlere sevk etmesi; onun sahalarına ise, kalem ve kâğıtla ilgili olmayanları göndermesidir. (...) Fakat politika, Kemalettin Kamu'yu başka yaradılıştaki insanlarla garip beceyişlere tabi tutmuş; bahçivana aşçılık, aşçıya bahçıvanlık ettirmiştir. Neticede yemekler lezzetsiz olmuş, tarhlar çiçeksiz kalmıştır." (Vâlâ Nurettin)

"Doğup büyünen yerlerden uzakta, gurbette olmak Kamu'nun ruh dünyasında soyut bir gurbet duygusu yaratmış ve bu duygu şairi gizemci bir gurbet anlayışına götürmüştür. (...) 'Kimsesizlik', 'Bingöl Çobanları', 'Gurbet' adlı şiirleriyle hep hatırlanacak olan Kamu'nun şiirimizde 'zaman' konusunu işleyen ender şairlerden biri olduğunu da söylemek gerekir." (Eray Canberk)

KEMALETTİN KAMU

BİNGÖL ÇOBANLARI

"Daha deniz görmemiş bir çoban çocuğuyum,
Bu dağların eskiden aşinasıdır soyum.
Bekçileri gibiyiz ebenced buraların.
Bu tenha derelerin, bu vahşi kayaların
Görmediği gün yoktur sürü peşinde bizi.
Her gün aynı pınardan doldurup testimizi
Kırlara açılırız çıngıraklarımızla..
Okuma yok, yazma yok; bilmeyiz eski yeni;
Kuzular bize söyler yılların geçtiğini.
Arzu başlarımızdan yıldızlar gibi yüksek;
Önümüzde bir sürü, yanımızda bir köpek,
Dolaştırıp dururuz aynı daüssılayı.
Her adım uyandırır ayrı bir hâtırayı
Anam bir yaz gecesi doğurmuş beni burada,
Bu çamlıkta söylemiş son sözlerini babam;
Şu karşıki bayırda verdim kuzumu kurda,
Suna'mın başka köye gelin gittiği akşam.
Gün biter, sürü yatar ve sararan bir ayla
Çoban hicranlarını basar bağrına yayla.
"Kuru bir yaprak gibi kalbini cline al"
Diye hıçkırır kaval:
"Bir çoban parçasısın, olmasan bile koyun,
Daima eğeceksin başkalarına boyun,
Hülyana karışmasın ne şehir ne de çarşı,
Yamaçlarda her akşam, batan güneşe karşı,
Uçan kuşları düşün, geçen kervanları an.
Mademki kara bahtın, adını koydu çoban!"
Nasıl yaşadığından, ne içip yediğinden
Çıngırak seslerinin dağlara dediğinden
Anlattı uzun uzun;
Şehir uğultusundan bunalmış ruhumuzun
Nadir duyabildiği taze bir heyecanla...
Karıştım o gün bugün, bu zavallı çobanla,
Bingöl yaylalarının mavi dumanlarına;
Gönlümü yayla yaptım Bingöl çobanlarına...

HAKKINDA: İsmail Habib Sevük / Türk Teceddüt Edebiyatı (1925), Mustafa Nihat Özön / Metinlerle Muasır Türk Edebiyatı Tarihi (1934) - Son Asır Türk Edebiyatı Tarihi (1945), Vâlâ Nurettin / Akşam gazetesi (9.3.1948), Rifat Necdet Evrimer / Kemalettin Kamu-Hayatı Şahsiyeti ve Şiirleri (1949), İlhan Geçer / Türk Şiirinde Gurbet (Hisar, sayı: 4, Haziran 1950), Hikmet Dizdaroğlu / Kitaplar-Kemalettin Kamu (Hisar, sayı: 5, Temmuz 1950), Kenan Akyüz / Batı Tesirinde Türk Şiiri Antolojisi (1954), Mustafa Gökçe / Kemâlettin Kamu (1958), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973, s. 21-29) – Şiir Tahlilleri-2 (13. bas. 2004), Ahmet Hamdi Tanpınar / Edebiyat Üzerine Makaleler (1969), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1974), Necmettin Esin / Kemâlettin Kamu (1975), Turgut Uyar / Bir Şiirden (1982), Nihad Sami Banarlı / Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (1983), Gültekin Sâmanoğlu / Kemalettin Kâmi Kamu - Hayatı Sanatı ve Şiirleri (1986), Feyzi Halıcı / Parlamenter Şairler (1990), Eray Canberk / Kemalettin Kamu'nun Ölümü (Yeni Yüzyıl, 6.3.1993), Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 1920-1991 (1994), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (c. 3, 11. bas. 2002), Şerif Aktaş / Büyük Türk Klâsikleri (c. 14, 2002), Halil Soyuer / Şair Dostlarım (2004), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005), M. Zeki. Kurnuç / Erzurum ve Türk Müsikisi (2005).

KEMALETTİN KAMU HAKKINDA

Hikmet Dizdaroğlu

(...) Kemalettin Kamu, ilk şiirini henüz 15 yaşında iken, Refahiye de yazmıştır; bu şiir, 30 Nisan 1916 tarihini taşır. Bu, aruzlu bir parçadır; "çocuk şairimizin ilk kalem denemesidir. Görülen aksaklıklar da şairin yaşı kadar küçüktür." Aruz sevgisi altı yıl kadar sürmüş, 21 yaşından sonra aruzu tamamen bırakarak bütün şiirlerini hece ile yazmıştır.

Kitabın belki en faydalı tarafı, bazı şiirlerin hangi yıllarda ve hangi sebeplerle yazıldığını belirtmesidir. Yüreği yurt ve millet aşkıyla dolu bu memleket çocuğu, milletçe geçirilen felaketler karşısında derinden sarsılmış, şiirlerinin çoğu, bu sarsıntının ruhunda yarattığı akislerin ifadesi olmuştur.

Bütün mısraları hafızalarda olan Gurbet şiirinin 16 Mart faciası üzerine yazıldığını bilirmisiniz? Hicret, adından da belli, yıllar sürecek bir tedirginliğin başlangıç noktasıdır. 1919 yılındayız. Memleket parçalanmış ve yer yer işgal edilmiş. İstanbul'dakiler mutlak bir aciz ve gaflet içindeler. Yurdun bu elim durumu, şaire Türk'ün Duası'nı ilham etmiştir. İzmir'in işgali, şairi çok üzmüştü; bu acı ile, İzmir'e Tahassür'ü ve İzmir Yollarından Son Mektub'u yazdı. Bu kara günler elbet uzun sürmeyecekti. Şahlanan bir milletin azmi, istilacıyı anayurdun "harim'i ismetinde" boğacaktı. Nitekim öyle oldu. Dumlupınar Yolunda bu inancın ifadesidir. Zafer tam ve mutlaktır. "Düne kadar en vakur ölümlere gülenler, bugün milletin kalbine gömülmüştür." Zafer ve İstiklâl Ordusu Şehitlerine, duyguları dile getiriyor (...)

Bir ömre bedel bir avuç şiir...Bu, Kemalettin Kamu'nun titizliğinden başka neyi gösterir? Ağabeyi Hüsnü Ulug'dan öğreniyoruz ki, kolay yazar, fakat güç beğenirmiş. Yazdığı her mısrayı yüksek sesle yüzlerce defa tekrar edermiş. Beğenmediği şiiri yayımlamak ve saklamak âdeti değildir. Evrak-ı metrukesi arasında ele geçenler, on üç mısrayı aşmıyor: Bir beyitle, birisi dört, öteki yedi mısralık, tamamlanmamış iki parça: Şair, son zamanlarda Mehmetçik adını verdiği bir eser üzerinde çalışıyormuş, Bu eser bugün ortada yoktur; okunmak üzere alınmış ve ...gerisini tahmin etmek herhalde kolaydır, bir daha geri dönmemiş. Mehmetçik'ten bugün elimizde sadece iki parça vardır. (...)

(*Hisar*, sayı: 5, Temmuz 1950)

Solmaz Kâmuran

KÂMURAN, Solmaz

Romancı. 1954, İstanbul doğumlu. Kadıköy Maarif Kolejini ve İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesini bitirdi. *tukiye.net*'teki "Sarhoş Saydamlık" köşesinde denemeleri yayımlandı. Televizyon için pek çok metin yazdı. Gezi yazıları çeşitli yayın organlarında yayımlandı. Kasım 2002'de *Kiraze* romanıyla Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Zirvedekiler 2001 Ödülleri kapsamında Yılın En Çok Okunan Kitabı ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Kiraze* (2000), *Minta: Bir Ayrılık... Bir Yoksulluk... Bir Ölüm* (2002), *Bir Kadın Bir Erkek Bir Levrek İskeleti* (2003), *Banka* (2004), Çanakkale Rüzgârı (2006).

HİKÂYE: *Gecenin Yakamozu* (2002).

ÇEVİRİ: *Safiye Sultan / Hadım Edilmiş Bir Aşk - Safiye Sultan / Ya İpek Urgan Ya Gümüş Hançer - Safiye Sultan / Sözüm ki Tek Sana Geçmez Celladımsın Ey Zaman* (Ann Chamberlin'den, 2000), *Bir Troia Şarkısı* (Colleen McCullough'tan, 2003), *Kızışma* (Lily Prior'dan, 2004).

DERLEME: *İpek Böceği Cinayeti* (Fotoğraflarla Çetin Altan'ın Yaşam Öyküsü, 1998), *Sobe* (Çetin Altan'dan, 1999), *İyi ki Şu Köyceğiz Var* (Çetin Altan'dan, haz., 2001).

HAKKINDA: Rıfat N. Bali / Bir Kitap Kapağı Tasarımına Dair (Virgül, sayı: 36, Aralık 2000).

KANAD, Halil Fikret

Eğitimci, yazar (D. 1892, Manastır / Yunanistan - Ö. 1974). Türkiye'de eğitim alanında doktora yapan ilk kişidir. 1910 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından felsefe öğrenimi için Avrupa'ya gönderilerek Berlin ve Leipzig üniversitelerinde okuyarak, 1917 yılında Leipzig Üniversitesinden doktora derecesiyle mezun oldu. 1917 yılında Milli Eğitim Bakanlığına müşavirlik kâtibi ve tercümanı olarak girdi. İstanbul Kandilli, Erenköy ve Selçuk Hatun Kız liselerinde Fenni Terbiyc ve Malûmatı Ahlakiye öğretmenliği yaptı. Bakü Üniversitesinde üç yıl psikoloji ve pedagoji dersleri verdi. 1926 yılında Konya'da açılan Orta Öğretmen Okuluna pedagoji öğretmeni olarak atandı. Okul Ankara'ya nakledilince, onun girişimleri ile okulda Pedagoji Bölümü açıldı ve bu bölümün yıllarca başkanlığını yaptı. 1936-39 yılları arasında Talim ve Terbiye Kurulu üyeliği görevinde bulunduktan sonra, kendi isteğiyle eski görevine döndü. Ankara'da Pedagojik Yardımlaşma Kooperatifinin çıkardığı *Yeni Okul* dergisinde devamlı yazılar yazdı. 1956'da makaleleri *Köy ve Eğitim* ile *Eğitim Hareketleri* dergilerinde de yayımlandı. Kanad, pedagoji ve pedagoji tarihini Türkiye'de ilk tanıtan ve yayanlardandır.

ESERLERİ:

Coğrafyanın Tedris Usulleri (1927), *Pestalozzi* (1928), *Muasır Terbiye Ülküleri* (1934), *Pedagoji* (2 cilt,1937), *Ailede Çocuk Terbiyesi* (1942), *Milliyet İdeali ve Top Yekün Milli Terbiye* (1942), *İş Pedagojisi* (1944), *Karakter Kavramı ve Karakter Terbiyesi* (1953), *Eğitim Sosyolojisi* (1958).

KANADOĞLU, Sabih

Hukukçu. 20 Mayıs 1938, Menemen / İzmir doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Burhaniye hakim adayı olarak meslеğe başladı. Sırasıyla Orhaneli ve Erzurum Cumhuriyet Savcılığı, Bingöl Sulh Hakimliği, Tokat ve Kırşehir Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı, İz-

Sabih Kanadoğlu

mir Ceza Hakimliği ve Bakırköy Ağır Ceza Mahkemesi ile Adli Yargı Adalet Komisyon Başkanlıkları görevlerinde bulundu. 1984 tarihinde Yargıtay üyeliğine seçildi. Yargıtay Büyük Genel Kurulunca 1994'te ilk kez, 1998'de ikinci kez Yargıtay Onbirinci Ceza Dairesi Başkanlığına seçildi. 2001'de Cumhurbaşkanı tarafından Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına atandı. Emekli olduktan sonra Yeditepe Üniversitesinde yüksek lisans dersleri verdi. Hukuk ve yargı konularında çok sayıda yayımlanmış makalesi ile inceleme yazıları, bir hukuk kitabı ve *Alaturka Demokrasi* (2004) adlı kitabı vardır.

KANAR, Haşim

Şair. 1927, Salihli / Manisa doğumlu. Köy Enstitüsü mezunu olarak çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. Sabahattin Eyuboğlu'nun öğrencilerindendir. Siyasal olaylara karıştığı gerekçesiyle 12 Eylül 1980 darbesinde tutuklanarak bir süre hapis yattı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Köy Enstitüleri - Eğitime Atılım.*

ŞİİR: *Yadırgadılar Bizi, Karabasana Karşı, Destan* (1944), *Ayrılık Türküsü Mavilim* (1996).

KANAR, Mehmet

Edebiyat araştırmacısı. 1 Ocak 1954, Konya doğumlu. Konya Gazi Mustafa Kemal İlkokulu, İstanbul Kartal Maltepe Ortaokulu ve Vefa Lisesinde (1970) okudu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap ve Fars Dilleri ve Edebiyatları Bölümünü (1975) mezunu. Aynı bölümün Fars Dili ve Edebiyatı Kürsüsünde doktora öğrenimine başladı. 1976'da aynı kürsüye asistan olarak atandı. 1979'da *"Çağdaş İran Edebiyatının Doğuşu ve Gelişmesi"* adlı teziyle doktorasını (1979) tamamladı. Askerlik sonrasında üniversitedeki görevine araştırma görevlisi olarak döndü. 1986 yılında yardımcı doçent, 1990 yılında doçent, 1996 yılında profesör oldu. 1998 yılından itibaren Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanlığı ve 1999'dan itibaren İÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yönetim Kurulu üyeliği, 2000 yılından itibaren İÜ Edebiyat Fakültesi dekan yardımcılığı görevlerini yürüttü.

Mehmet Kanar

Makalelerini *Sedir, Merdiven-Sanat, Cogito, Fayton, Nüsha Şarkiyat Araştırmaları, İstanbullu, Şarkiyat Araştırmaları, Posta Kutusu, Şarkiyat Mecmuası, kitaplık, Yazko-Çeviri, Tömer Edebiyat, Dergâh, Adam Öykü, Türk Kültürü, Osmanlı Bilimi Araştırmaları, Diyojen Dergisi, Namei Aşina, Arkeoloji ve Sanat, Yeşil-Beyaz* dergileri ile *Prof. Dr. Nihad Çetin'e Armağan* (1999) gibi ortak kitaplarda yayımladı. *Bir Kadının Hayatı* (roman, Mehmed Celal), *Abdullah-i Ensârî'nin Nasihatleri* ve *Bektaşilik Tedkikleri* gibi çok sayıda basılmamış edebiyat ve ders kitabı çevirileri vardır. *TDV İslâm Ansiklopedisi, Ana Britannica Ansiklopedisi, Yeni Türk İslâm Ansiklopedisi*'ne çok sayıda madde yazdı. Alanıyla ilgili sempozyumlara katılarak bildiriler sundu.

ESERLERİ:

SÖZLÜK: *Pratik Farsça Konuşma Kılavuzu* (1986), *Büyük Farsça-Türkçe Sözlük* (1993), *Farsça Dilbilgisi Konuşma Sözlük* (Farsça-Türkçe-Farsça, 1997), *Farsça-Türkçe Sözlük* (2000), *Farsça Cep Sözlüğü* (2000), *Örnekli Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü* (2003).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Fahmî ve Şayh Abdallâh-i Şabistarî-i Niyâzî'nin Şam' u Parvâna Mesnevileri* (1990), *Çağdaş İran Edebiyatının Doğuşu ve Gelişmesi* (1999).

SEÇKİ: *Eski İran Nesrinden Seçmeler* (Tahsin Yazıcı ve A. Naci Tokmak ile, 1983), *Modern İran ve Afgan Öyküleri Antolojisi* (1995), *İran Masalları* (1995), *Çağdaş İran Öyküleri* (1999), *Farsça Modern Metinler I* (Mustafa Çiçekler ve Ali Güzelyüz ile, 1999), *Modern İran Şiiri Antolojisi* (1999), *Modern Metinler-II Yeni Farsça Hikâyelerden Seçmeler* (1999), *Klasik Kolay Metinler* (Mustafa Çiçekler ve Ali Güzelyüz ile, 1999).

ÇEVİRİ (Farsçadan): *Bugünkü İran Edebiyatı Hakkında Bir İnceleme* (Muhammed-i İstilâmî'den, 1981), *Tasavvufta İnsan Meselesi, İnsân-ı Kâmil* (Azizüddin Nesefi'den, 1990), *Modern İran Edebiyatına Giriş* (Muhammed-i İstilâmî'den, 1995), *Osmanlı Topraklarında Fars Dili ve Edebiyatı* (Dr. Muhammed Emin-i Riyâhi'den, 1995), *Diri Gömülen* (Sadık Hidayet'ten, 1995), *Dostlar Sofrası* (Nâsır-ı Hüsrev'den, 1995), *İran Edebiyatında Şiir- Kaçarlar Devri* (Bânû Nusret Tecrubekâr'dan, 1995), *Külahlı Bey-Külahsız Bey* (Gevher Murad'dan, tiyatro eseri 1996), *Vejetaryenliğin Yararları* (Sadık Hidayet'ten, 1997), *Hikmet ve Sanat* (Golamrizâ E'vânî'den, 1997), *Züleyha'nın Aşk Derdi* (Celâl Settârî'den, 1998), *Hacı Ağa* (Sadık Hidâyet'ten, 1998), *Üç Damla Kan* (Sâdık Hidâyet'ten, 1999), *Hayyam'ın Teraneleri* (Sâdık Hidâyet'ten, 1999), *Sekiz Kitap* (şiirler, 1999), *Rubailer* (Evhadüddîn-i Kirmânî'den, 1999), *İstanbul Sefareti Anıları* (Han Melik-i Sâsânî'den, Mustafa Çiçekler, Halil Toker, Ali Güzelyüz ile, 2000), *Alacakaranlık* (Sadık Hidayet'ten, öykü kitabı, 2001), *Aylak Köpek* (Sadık Hidayet' ten, öyküler, 2000), *Gülistan* (Sâdi-i Şirâzî'den, 2001).

YAYINA HAZIRLAMA: *Anadolu'da İslâmiyet* (Franz Babinger'den, Fuad Köprülü çevirisi, 1996), *İçtimâiyât Mecmuası* (Translitere, 1997), *İçtimaiyat Dersleri* (Tam adı *Terbiye ve Ahlâka Müteallik Tatbikatıyla İçtimaiyat Dersleri*, Yazanlar: A. Glcyse - A. Hesse, çev: Mehmet İzzet, 1999), *Ömer Hayam / Rubailer* (Dr. Abdullah Cevdet, Hüseyin Daniş, Hüseyin Rifat'ın çevrirrisi, 2000), *Ermeni Komitelerinin Emelleri ve İhtilal Hareketleri - Meşrutiyetin İlanından Önce ve Sonra* (2001), *Mevlâna Celaleddin Rumi / Mesnevi'den Seçmeler - Gökyüzüne Merdiven* (Türkçesi Hatice Gülcan Topkaya, 2002), *Furûğ-i Ferruhzâd / Bir Başka Doğuş* (Türkçesi: Hatice Gülcan Topkaya, 2002).

HAKKINDA: Oğuz Demiralp / Kör Okur, Sâdık Hidâyet Üzerine Kör Baykuş Merkezli Okuma Denemesi (2001, s. 7, 9, 44, 110), Yusuf Öz / Ferhenghâ-yi Fârsi Turkî (Mecelle-i İrânşinâsî, yıl: 13, sayı: 2, h. 1380), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 1.4.1999), Makbule Aras / Yüz Çevirdiğimiz Eski Sevgili (Virgül, sayı: 20, Haziran 1999).

KANAR, Yüksel

Yazar. 3 Mart 1953, Çiçek köyü / Elbistan / Kahramanmaraş doğumlu. İlkokulu memleketinde, ortaöğrenimini Diyarbakır İmam Hatip Lisesinde (1972) tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültcsi Felsefe Bölümünü bitirdi. (1975). Aynı bölümde yüksek lisans programını tamamladı (1979). Yüksek lisans tezi: *"Türk-İslâm Felsefesinde Bilgi Kaynaklarının Değerlendirilmesi"* (1986). Bir süre İstanbul'da imam hatiplik ve yayınevi redaktörlüğü (1973-75) yaptı. 1995'ten sonra İstanbul Büyükşehir Belediyesi kuruluşu İSFALT'ın Genel Müdür Yardımcılığı görevinde bulundu. Yazı hayatına lise yıllarında başladı. Deneme ve incelemeleri *Tek Yol, Düşünce, Yönelişler, Diriliş* (1988), *Altınoluk, Yeni Devir, Yedi İklim* dergi ve gazetelerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Çağımızın Batıl İnançları* (1982), *İbadet* (1983), *Eminönü Camileri* (1987).

Yüksel Kanar

SADELEŞTİRME: *İslâm Tarihinin Kaynakları* (M. Şemseddin Günaltay'dan, orijinal adı: *İslâm'da Tarih ve Müverrihler*, 1991), *Feryadım* (2 cilt, Ahmed İzzet Paşa'dan, 1992-93).

ÇOCUK KİTABI: *Kelebek Nereye Kaçar Yağmur Yağınca* (1982), *Kendini Kaplan Sanan Kedi* (1982), *Allah Hakkında Kitap* (1982), *Kızıldililerle Bir Gün* (1982), *Hırsız Terzi* (1983), *Hayvanların Dili* (1983), *İslâm Tarihinden Hikâyeler* (1983), *Ali Baba ve Kırk Haramiler* (1983), *İbadetlerimiz* (1984), *İnançlarımız* (1984), *İyi Kalpli Kız* (1984), *Hz. Muhammed'in Hayatı* (1984). Ayrıca dini konularda pratik bilgiler veren sekiz kitapçığı *Milliyet* gazetesi tarafından yayımlandı (1987).

KANBOLAT, Yahya

Politikacı, araştırmacı-yazar (D. 1926, Haran köyü / Reyhanlı / Hatay – Ö. 1 Ağustos 2000, Reyhanlı / Hatay). Büyük Çerkes sürgününde (1864) Balkanlara (Üsküp yöresi), 1877 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda da Suriye'ye ve daha sonra Hatay'a yerleşen toprak sahibi bir Adige (bir Çerkez boyu) ailesinin çocuğudur. İlköğrenimini Reyhanlı'da yaptı. Ortaokulu ve liseyi Antakya'da bitirdi. 1940'lı yıllarda bir ihbar sonucu, henüz ortaokul öğrencisi iken, on dört yaşında komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle okuldan uzaklaştırıldı. İki yıl gezdikten sonra Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel imzasıyla okuluna dönebildi. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesini bitirdi. Paris'te (Fransa) iktisat doktorası yaptı (1952). Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi İşletmecilik Bölümünde doktor asistan oldu. Politik nedenlerle fakültedeki görevinden ayrılmak zorunda kaldı. 27 Mayıs (1960) ihtilali sonrasında aktif politikaya girdi. 1965 genel seçimlerinde Hatay'dan milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi ve TİP Genel Sekreterliği görevine getirildi. TİP'in tarım politikasını hazırlayanlar arasında yer aldı. Ayrıca TİP'in Geçici Genel Başkanlığını yürüttü. Aktif politikadan ayrıldıktan sonra Hatay'daki arazisinde çiftçilikle ve yazı yazmakla meşgul oldu. Türkiye İşçi Partisi anılarını içeren *Olduğu Gibi* adlı eserinin ikinci bölümünü bitiremeden vefat etti.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Türkiye Ziraatında Bünye Değişikliği, Olduğu Gibi* (TİP Üzerine Anılar, 1970), *Sosyalist ve Kapitalist Ülkelerden Gezi İzlenimleri* (1979), *Politikacının Kökeni* (1981), *Halide Edip Adıvar'ın Romanlarında Feminizm Sorunu* (1987), *Reyhanlı İlçesinde Türkmen Aşiretlerinin Durumu ve Kuzey Kafkasya Göçmenleri* (1989), *1864'e Kadar Kuzey Kafkasya Kabilelerinde Din ve Toplumsal Düzen* (1989), *Çerkez Kabilelerinde Boy Adları* 1991), *Sosyalizmde Kendi Sınıfına İhanet Sorunu ve Sosyalist Ülkelerde İşçi Aristokrasisinin Oluşumu* (1990), *Asrı Saadete Göre İslâm Dini* (1997), *İktisaden Geri Kalmış Ülkelerde Nüfus Sorunu* (1998).

ORTAK KİTAP: *Nüfus Sorunu* (s. 112 –200, 1990).

ANI: *Olduğu Gibi* (Türkiye İşçi Partisi anıları, 1979).

ÖYKÜ: *Gebeş.*

HAKKINDA: Sefer E. Berzeg / Kafkasya Diasporası'nda Edebiyatçılar Ve Yazarlar Sözlüğü, Yahya Kanbolat / Asrı Saadete Göre İslâm Dini (1997), Hüseyin Su-Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü-11 (Heceöykü, Ekim-Kasım 2005).

Yahya Kanbolat

KANBUR, Cemile Açıksöz

Şair. 6 Ocak 1953, Kırsakal köyü / Orta / Çankırı doğumlu. İlkokulu köyünde (1965) bitirdi. Ankara Mamak'ta trikotaj kursu gördü (1982). Kısa bir süre trikotaj öğretmenliği yaptı (1983-85). Şiir yazmaya 1964 yılında, ilkokul öğrencisiyken başladı. Şiirlerinde yaşadığı hayat ve çevresindeki insanlar üzerinde yaptığı gözlemlere yer verdi. "Doyamadım Köyüme" adlı şiiri bestelenerek TRT repertuarına girdi. İLESAM üyesidir. Şiirlerini *Bilemezsin ki* (2003) adlı kitapta topladı.

"Cemile Hanımın şiirlerinin mısraları arasındaki gezintimiz sırasında görüyor ve tesbit ediyoruz ki; hayata bakış açısı iyimserlikler dolu. Kötümserliklere yer yok Cemile Açıksöz Kanbur'un dünyasında. En karamsar anında bile, bir ışıkla karanlıkların aydınlanabileceği inancını hep taşıyor." (İsa Kayacan)

Cemile Açıksöz Kanbur

HAKKINDA: İsa Kayacan (Fethiye, 30.4.2004) – (Anayurt, 16.4.2004) – Mısraların Dili (Tasvir, 29.5.2004) - Yeni Gün (9.3.2005) – Van Postası (26.3.2005), Hüseyin Yurdabak / Şiirlc Yaşayanlar Şiir Antolojisi III (2004).

KANDAŞ, Kemal

Şair, romancı. 1925, Antalya doğumlu. Antalya Lisesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. İstanbul'da avukatlık yaptı. Deneme ve şiirleri *Kovan, Varlık, Kaynak, Yenilik* dergilerinde yayımlandı. Seyit Kemal Karaalioğlu'nun değerlendirmesiyle, şiirlerinde; *"Durulmuş, oturmuş gerçekçi bir görüşle, halkın anlayacağı ari bir dille ele aldığı konuyu yalın bir aydınlık vermekte"* dir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *İnsanoğlu Yirminci Asırda* (1949).

ROMAN: *Katıla Katıla Gülen Kalimkos* (1964).

ÇEVİRİ: *Noa Noa* (P. Gauguin'den, 1972), *Dehşet Ülkesi* ((J. London'dan, 1984), *Yanan Günışığı* ((J. London'dan, 3. bas. 1998).

HAKKINDA: Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edcbiyatçılar Sözlüğü (2. bas. 1982), TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1982), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

KANDEMİR, Adem

Şair ve yazar. 1956, Mesudiye / Ordu doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Mesudiye'de tamamladı. 1979'da İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsünü bitirdi. 1980'den itibaren Gaziantep'te ve İstanbul liselerinde öğretmenlik yaptı. Şiirle başladığı edebiyat çalış-

malarında daha sonra deneme türüne de yöneldi. Ürünleri çeşitli dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bir Dumanlı Geçmiş ki..* (1995).

DENEME: *Her Duvar Bir Kapıdır* (1986).

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Ölüm Şiirleri (1998), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c.3, 2002).

KANDEMİR, Feridun Kudret

Gazeteci-yazar (D. 1895, İstanbul – Ö. 1977). Jön Türkler arasında Ağababa lakabıyla tanınan Bahriyeli Ali Fahri Bey'in oğludur. Feridun Fahri, Feridun Ferid imzalarını da kullandı. Ailesiylc birlikte sürgünde geçen yıllarda ilköğrenimini değişik yerlerde tamamladı. 1908'de Temmuz İnkılâbı ile İstanbul'a döndükten sonra Fransız Saint Michel Kolejini bitirdi. Hukuk öğrenimi için Dârülfünûna (İstanbul Üniversitesi) girdi. İkinci sınıfta iken *Hande* adlı bir dergi çıkardı. O sırada Birinci Dünya Savaşı'nın çıkması üzerine askerlik görevi için Hicaz Cephesi'ne gönderildi. Sonradan Millî Mücadele'ye katılmak için Anadolu'ya döndü ve *Öğüt* gazetesinde çalıştı. Mustafa Kemal'in isteği üzerine Ankara'da ilk Büyük Millet Meclisi basımevinin kurulmasında hizmet verdi ve bu basımevinin müdürü oldu. Millî Hükümet'in ilk istihbarat müdürü olarak Trabzon, Batum ve Tiflis'te hizmet gördü. Hicaz ve İran'da çalıştı, 1927'de gazeteciliğe döndü. Millî Mücadele yıllarında *İfham*, *Öğüt*, *Hakimiyet-i Milliye* ve *Varlık* gazetelerinde, sonraki yıllarda İstanbul gazete ve dergilerinde sürekli yayımlanan röportajları ile tanındı. *Merhaba*, *Dün* ve *Bugün* ve *Yakın Tarihimiz* dergilerini çıkardı. Savaş anılarını da kitaplaştırdı.

ESERLERİ:

Zindan Hatıraları (1930, yeni bas. Jön Türklerin Zindan Hatıraları adıyla, 1975), *Şehit Kubilay* (1931), *Kendi Ağzıyla Rıza Tevfik* (1943), *Enver Paşa'nın Son Günleri* (1955), *Kâzım Karabekir* (1948), *İzmir Suikastının İçyüzü* (1955), *Atatürk'e İzmir Suikastından Ayrı II Suikast* (1955), *Cumhuriyet Devrinde Siyasî Cinayetler (1955)*, *Siyasî Dargınlıklar* (c. 1-6, 1955-1956), *Hızla Kalkınan Türkiye: Konya* (1957), *Devlet Kuran Padişah: Osman Gazi* (1958), *Orhan Gazi* (1958), *Kosova Şehidi Murad Hüdâvendigâr (1958)*, *Avrupa'yı Titreten Kahraman: Yıldırım Bayazit* (1959), *Mustafa Kemal, Arkadaşları ve Karşısındakiler* (1964), *İstiklâl Savaşı'nda Bozguncular ve Casuslar* (1964), *Kâzım Karabekir'in Yakılan Hatıraları Meselesinin İçyüzü* (1964), *Hatıraları ve Söyleyemedikleri ile Rauf Orbay* (1965), *Atatürk'ün Kurduğu Türkiye Komünist Partisi ve Sonrası* (1966), *İkinci Adam Masalı* (1968), *Fahreddin Paşa'nın Medine Müdafaası (1971)*.

HAKKINDA: Feridun Kandemir / Fahreddin Paşa'nın Medine Müdafaası (1971), Türk Ansiklopedisi (c. 21, s. 197-198), TDE Ansiklopedisi (c. 5, s. 141-142), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KANDEMİR, M. Yaşar

Araştırmacı-yazar. 1941, İnceçayır / Yozgat doğumlu. İlk dini bilgilerini doğduğu köyün imamı olan babasından öğrendi. Yozgat İmam Hatip Lisesi ve İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünü bitirdi (1964). Sivas İmam Hatip Lisesinde meslek dersleri öğretmeni olarak üç yıl çalıştıktan sonra İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsüne hadis asistanı oldu. Bir süre Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsünde çalıştıktan sonra yeniden İstanbul'daki görevine döndü. 1977'de doktorasını verdi. 1982'de doçent, 1991'de profesör oldu. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesindeki öğretim üyeliği ve 1984'ten itibaren *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nde müellif-redaktörlük görevlerini sürdürdü. Son yıllarda ayrıca çocuklara yönelik hikâye ve eğitici kitap çalışmalarına yoğunlaştı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Mevzu Hadisler* (1975), *Örneklerle İslâm Ahlâkı* (1978), *Bir Gönül Yaptın İse, Dine Doğru, Canım Arzular Seni, İki Cihan Güneşi, Adı Güzel Kendi Güzel Muhammed* (2003), *Peygamberimin Sevdiği Müslüman* (2004).

ROMAN: *Gönül Doktoru* (roman, 1975),

DENEME: *Mutlu Bir Yuva İçin* (1981).

ÇOCUK KİTAPLARI: *Allah'ı Arayan Çocuk, Peygamberimi Öğreniyorum, Yaralı Kuğu, Peygamberimiz Çocuklarla, Uzeyle'nin İmanı, Abdest Alıyorum, Ahirete İnanıyorum, Peygamberlere ve Kadere İnanıyorum, Cennetten Dünyaya, Nuh'un Gemisi, İrem Bağları, Kayadan Çıkan Deve, İbrahim Kuşları, Alevlerin Ortasında, Mercan Ali, Elma Suyu, Kır Hasan, Kaderin Cilvesi, Çadır Güzeli, Peygamberimizin Dilinden Kıssalar, Peygamberler Serisi, Hikâyelerle Çocuklara 40 Hadis* (2005).

ÇEVİRİ: *Hadis İlimleri ve Hadis Istılahları* (Dr. Subhi Salih'ten, 1971).

KANETTİ, Vivet

Roman yazarı, çevirmen. İstanbul doğumlu. Romanlarında E. Emine takma adını da kullandı. *Yeni Yüzyıl* gazetesi ile *Aktüel* dergisindeki yazılarında, bu yazılarını topladığı *Hissesiz Kıssalar* adlı kitabında ve yaptığı çevirilerde Vivet Kanetti imzasını kullandı. Satıcılık, telefonculuk, çevirmenlik, tiyatroculuk, sinema filmlerinde figüranlık, öğretmenlik, akıl hastanesinde ergoterapistlik, muhabirlik, televizyonculuk ve köşe yazarlığı yaptı. Yazılarını *Güneş* ve *Yeni Yüzyıl* gazeteleri ile *Aktüel*, *Virgül* vd. dergilerde yayımladı. Ayrıca E. Ajar, R.V. Pilhes, J.P. Imbrohori, J.M. Verges ve R. Goscinny'den çocuk kitabı çevirileri vardır. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü

"Olaysız, 'hikâyesiz' bir roman Prenslerin Adası. Tıpkı gerçek hayatta olduğu gibi, zamanın akışı mevsimlerin değişiminden, havadaki sıcaklık farklılıklarından, yağan yağmurlardan ya da tenhalaşan sokaklardan anlaşılıyor. Yazını başında adaya gelip yerleşen yazlıkçılar, okulların açılması ile birlikte yavaş yavaş evlerine geri dönerlerken tamamlanıyor hikâye. Erkeklerin gündüz işlerine koşturup plajları kadın ve çocuklara emanet ettikleri ada hayatının başka sayfiye yerleri ile bir farkı yok. Her şey alışıldık biçimlerde cereyan ediyor. Ne var ki çok karmaşık ilişkiler de barındırıyor bu tarz mekânlar. Nitekim anlatının merkezinde duran mazbut orta sınıf yaşamlarının ardında da pek çok sır saklı. (...) Vivet Kanetti, bu çok eski meseleyi hiç abartmadan, büyük laflar etmeden, ahlaki tartışmaları ya da varoluşsal sorunları işin içine katmadan öylesine doğal bir biçimde katmış ki metnine, hayatın bir cilvesi olarak algılıyor, gülümseyip geçiyoruz. (A. Ömer Türkeş)

ESERLERİ:

ROMAN: *Bizans Sohbetleri* (1988), *Kurabiye Saatinde* (1997), *Kırık Zarlar* (1997), *Turuncu Kayık* (2000), *Prenslerin Adası* (2002).

DENEME: *Hissesiz Kıssalar* (1998), *Koş Süreyya Koş* (2002).

ÇEVİRİ: *Onca Yoksulluk Varken* (E. Ajar'dan, 2. bas. 1978), *Gerçeğin Arka Yakası* (R.V. Pilhes - J. P. Imbrohori'den, 1978), R. Goscinny'den: *Pıtırcık Kampta* (1980) - *Pıtırcık İskemle Savaşında* (1980) - *Pıtırcıkın Boya Kalemleri* (1980) - *Pıtır-*

Vivet Kanetti

cık (1981) - *Pıtırcıkın Bisikleti* (1981) - *Küçük Pıtırcık* (1988) - *Pıtırcık Satranç Oynuyor* (1988) - *Pıtırcık Futbolcu* (1988) - *Pıtırcık Pazara Gidiyor* (1988) *Pıtırcık Tatilde* (1988), *Savuma Saldırıyor* (J. M. Verges'ten, 1988).

HAKKINDA: F. Kürkçüoğlu / Hissesiz Kıssalar (Virgül, sayı: 14, Aralık 1998), E. Emine / Turuncu Kayık (2000), TBE Ansiklopedisi (2001), A. Ömer Türkeş / Mercek: Yeni Yerli Romanlar – Olaysız, Hikâyesiz (Virgül, Kasım 2002), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

Ayşe Dilek Kangal

KANGAL, Ayşe Dilek

Oyun yazarı. 25 Eylül 1956, Ankara doğumlu. Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1978) mezunu. 1979-80 yıllarında özel bir bankada çalıştı. 1980'de öğretmenliğe başladı. 1982'de HÜ Yabancı Diller Yüksek Okuluna, aynı yıl içinde Gazi Üniversitesi İngiliz Dili ve Eğitimi Bölümüne öğretim görevlisi olarak atandı. 1982-92 yılları arasında Ankara Üniversitesi DTCF'de yüksek lisans ve doktora çalışmalarını tamamladı. Gazi Üniversitesi İngiliz Dili ve Eğitimi Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalıştı.

ESERLERİ:

OYUN: *İşte Bizimkiler* (1986), *Tarla Davası* (Radyo tiyatrosu, 1989), *Susam Sokağı* (Stüdyo Senaryoları, 1990), *Madde Buğumluluğu* (Televizyon filmi, 1995), *Bizim Aile* (Televizyon dizisi, 1996).

TİYATRO KURAMI: *Diksiyon Fonetik Hareket Doğaçlama* (Ergin Orbey'in Tiyatro ders notları).

HAKKINDA: TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KANIK, Adnan Veli

Gazeteci, öykü yazarı (D. 9 Aralık 1916, İstanbul - Ö. 6 Aralık 1972). Bir Hukukçu, Mehmet Yanık imzalarını da kullandı. Şair Orhan Veli Kanık'ın kardeşi. Boğaziçi ve Galatasaray liselerinde okudu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimini yarıda bıraktı. Etibank (1938) ve çeşitli kuruluşlarda memurluk yaptı. 1949'dan itibaren gazete ve dergilerde çalıştı. Özel bir kuruluşta basın danışmanlığı yaptı. *Vatan* gazetesinde ve *Akbaba* dergisinde çeşitli imzalarla mizah yazıları yazdı. Tutuklu bulunduğu günleri anlattığı *Mapushane Çeşmesi* adlı romanıyla tanındı. İstanbul'da Rumelihisarı Mezarlığına gömülüdür.

ESERLERİ:

MİZAHİ HİKÂYE: *Sosyete* (1956), *Uçan Daireler* (1957), *Seçim Konuşmaları* (1957), *Kaynana* (1957).

ROMAN: *Mapushane Çeşmesi* (1952).

DERLEME: *Orhan Veli İçin* (Orhan Veli'nin ölümü üzerine yazılan yazılar, 1953).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 5), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (2. bas. 1982), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

KANIK, Mahmut

Araştırmacı, çevirmen. 1951, Toklumen / Kırşehir doğumlu. İlköğrenimini köyünde tamamladı. Kayseri İmam Hatip Lisesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisi Bölümü (1975) mezunu. Çeşitli liselerde yabancı dil öğretmenliği yaptı. Bursa Işıklar Askerî Lisesinde askerî öğretmen olarak çalıştı. Bursa Yüksek İslâm Enstitüsünde beş yıl boyunca, İslâmi Türk Edebiyatı ve Fransızca dersleri (1977-83) okuttu. 1983 yılında Yüksek İslâm Enstitüsünün İlâhiyat Fakültesine dönüşmesiyle birlikte Uludağ Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. Eğitim Fakültesi Fransızca Bölümünde Fransız Edebiyatı ve semantik (anlambilim) dersleri, Yabancı Diller Yüksekokulu, İlâhiyat Fakültesi ve diğer fakültelerde yabancı dil dersleri okuttu.

Edebiyat, sanat ve düşünce ağırlıklı çalışmalar yaptı. Çeşitli dergilerde şiirleri de yayımlandı. Daha çok tasavvuf alanındaki çevirileri ile tanındı. Edebiyat, sanat ve fikir bakımından "Diriliş Akımı" anlayışı alanında etkili oldu. Yazıları, *Diriliş*, *Yedi İklim*, *Hece*, *Bürde*, *İpek Dili*, *Kitap Dergisi*, *Bursa'da Sanat ve Edebiyat*, *Bursa Furkan Günlüğü*, *İnkaya Çınarı*, *Revizyon* gibi dergilerde yayımlandı. *Güvercin Gerdanlığı* çevirisi ile 1985 Türkiye Yazarlar Birliği Çeviri Ödülünü aldı.

Mahmut Kanık

"Mahmut Kanık... Bir güzel insan, sohbet ehli, Uludağ âşıklarından. Dünya işlerinden söz ederken utanır. Üşürseniz; hırkasını hiç düşünmeden armağan eder size..." (Adem Turan)

ESERLERİ:

DENEME: *Dört İklimden Esintiler* (2004).

ÇEVİRİ: *Güvercin Gerdanlığı Sevgiye ve Sevenlere Dair* (İbn Hazm'dan, 1985), *İlâhî Aşk* (İbn Arabi'den, 1986), *Modern Dünyanın Bunalımı* (Renè Guènon'dan, 1986), *İslâm'ı Anlamak* (Frithjof Schuon'dan, 1988), *İslâm Maneviyatı ve Taoculuğa Toplu Bakış* (1989) - *Niceliğin Egemenliği ve Çağın Alâmetleri* (Renè Guènon'dan, 1990), *Younous Emré* (Fransızcaya, Necip Fazıl Kısakürek'ten çeviri, 1991), *Nurlar Risâlesi* (1991) - *İttihadü'l Kevni Risâlesi* (1991) - *Fena Risâlesi* (1991) - *Arzuların Tercümanı* (1991) - *Marifet ve Hikmet* (1994) - *İslâm'ın Metafizik Boyutları* (Frithjof Schuon'dan, 1996), *Cehennemde Bir Mevsim – Aydınlanışlar* (Arthur Rimbaud'dan, 1998), *Allah'ın Resulü Hz. Muhammed* (Anne Marie Delcambre'den, 1999), *Aziz Kur'an - Kur'an'ı Kerim Tarihi* (Muhammed Hamidullah'tan; Abdulaziz Hatip ile, 2000), *Harflerin İlmi* (2000) - *Hakikat ve Tefekkür* (İbn Arabi'den, 2003), *İnisiyasyona Toplu Bakışlar* (2 cilt, Guènon'dan, 2003), *Vahdet-i Vücûd Meselesi* (Mustafa Fevzi'den, Fatma Zehra Kavukçu ile, 2003), *İbn Arabi'nin Menâkıbı* (Mehmet Recep Hilmi'den, 2004), *Şeyhü'l-Ekber Muhyiddin İbn Arabi / Men Dair Bürhânü'l-Ezher* (2004) - *İbn Arabi'nin Menâkıbı* (Mehmed Recep Hilmi'den, 2004).

Ayrıca *Hızlandırılmış Arapça* (1982) adlı bir ders kitabı vardır.

HAKKINDA: Mustafa Tahralı / Fransız Müslüman Abdülvâhid Yahyâ (Renè Guènon)'nın Eserinde Tasavvuf Mistisizm Farkı (Kubbealtı, Ekim 1981), Cemil Çiftçi / Modern Dünyanın Bunalımı (İslâm, Aralık 1987), İsmail Bosnalı / İslâm Maneviyatı: Çemberden Yarıçapa-Yarıçaptan Merkeze (Şubat 1989) - Nurullah Bilge / İlâhî Aşk (İnsan Yayınları Yayın Bülteni, Şubat 1989), Kadir Atlansoy / Güvercin Gerdanlığı Üzerine (Eylül 1987) - Mustafa Armağan / Modern Dünyanın Bunalımı (Kitap Dergisi, sayı: 25, Mart 1989), Osman Sarı / Çağları Aşıp Gelen Şiir (Zaman, 1.9.1990), İlhan Kutluer / Guènon Bize Ne Söyler (Yönelişler, Eylül 1990), Yusuf Turan Günaydın / Renè Guènon ve Tasavvuf Savunması (Özlenen Fark, Kasım 1994), Cemal Aydın / Rühî Âlemin Zirvelerı ve Frithjof Schuon (Yeni Şafak, 1.3.1997), Ersin Nazif Gürdoğan /

Evrensel Hikmetin Kaynağı (Yeni Şafak, 18.12.2000), İhsan Deniz / Harflerin İlmi (Yeni Şafak, 12.6.2000), Cevat Yıldırım / Bitmeyecek Öykü: Tasavvuf (Virgül, Mart 2000), Âdem Turan / Pencereler - Yürüdükçe Ardında Silinmez İzler Bırakan Mütevazı Bir Yolcu: Mahmut Kanık (Yedi İklim, Mart 2001), Ergun Kocabıyık / Tasavvuf Âleminin Baş Tacıdır İbn Arabi (Akşam-lık, 18.10.2002), Yusuf Turan Günaydın / Dört İklim: Endülüs-Afrika-Doğu Batı (Kitap Haber, Eylül-Ekim 2004), Kâmil Eşfak Berki / Sudan (Millî Gazete, 9.8.2004), Rasim Özdenören / Fenâ Risâlesi (Yeni Şafak, 9.1.2005).

KANIK, Orhan Veli

Şair ve yazar (D. 13 Nisan 1914, Beykoz / İstanbul – Ö. 14 Kasım 1950, İstanbul). İlk birkaç şiirinde Mehmet Ali Sel imzasını da kullandı. Cumhurbaşkanlığı Armoni Orkestrası Şefi Veli Kanık'ın oğlu. Çocukluk yıllarını İstanbul'da geçirdi. 1921 yılında Beşiktaş Akaretler İlkokuluna yazıldı. Daha sonra Galatasaray Lisesinin ilk kısmına nakledildi. 1925 yılında babasının tayini nedeniyle Ankara'ya göçtüler. İlkokulun son sınıfını Ankara'da, Gazi Mustafa Kemal İlk Mektebinde okudu. 1932 yılında Ankara Gazi Lisesini bitirdi. 1933 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne girdi. Üç yıl sonra buradaki öğrenimini yarım bırakarak, 1935 yılında bir süre yardımcı öğretmen olarak çalıştı. Arkasından Ankara'ya dönerek, 1936 yılında PTT Umum Müdürlüğü Telgraf İşleri Reisliği Milletlerarası Nizamlar Bürosunda memuriyete başladı. 1942-44 yılları arasında Gelibolu'da yedek subay olarak askerliğini yaptı. Askerlik dönüşü, Millî Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosunda çalışmaya başladı. 1945'te başladığı görevinden 1947'de istifa ederek ayrıldı. 10 Kasım 1950'de, Ankara'da karanlık bir sokakta yürürken bir çukura düşerek başından yaralandı. 13 Kasım'da İstanbul'a gitti. Baş ağrısı şikayctiyle yatırıldığı hastanede alkol zehirlenmesi teşhisi konularak tedaviye alındı. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesinde öldüğünde, ölüm sebebinin beyin kanaması olduğu anlaşıldı. Aşiyan Mezarlığında toprağa verildi.

Şiire çocuk yaşlarda ilgi duyan Orhan Veli'nin *"Anneme"* adlı ilk şiiri, Balıkesir'de çıkan *Gençleryolu* dergisinin 15 Mayıs 1929 tarihli sayısında yayımlandı. Lise yıllarında, Ankara Erkek Lisesinin yayın organı *Sesimiz* dergisinde de çalışmaları yayımlanan Orhan Veli, asıl çıkışını yaptığı *Varlık* dergisinde 1936 yılından itibaren görünmeye başladı. İlk şiirlerinde Necip Fazıl etkisinde görünen Orhan Veli'nin Garip tarzındaki ilk şiirleri, *Varlık* dergisinin 15 Eylül 1937 tarihli sayısında yayımlandı. Bu tarihten itibaren, liseden arkadaş olan üç şair; Orhan Veli Kanık, Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday birlikte hareket ederek aynı tarzda şiirler yazdılar. Ortaya koydukları yeni tarzın "garip" bulunması üzerine anlayışlarını "Garip" olarak adlandırdılar. Yazdıkları şiiri, yapmak istedikleri işi ortaya koyan bildiriyi Orhan Veli kaleme aldı. Bu bildiri *"Garip"* başlığıyla *Varlık* dergisinin 154. sayısında (1 Aralık 1939'da) yayımlandı. *Garip* şiirinin çıkış bildirisi, 1941 yılında üç arkadaşın ortaklaşa yayımladıkları *"Garip"* adlı ortak esere önsöz olarak konuldu. Bu eserde Orhan Veli'nin yirmi dört, Oktay Rifat'ın yirmi bir, Melih Cevdet Anday'ın on altı şiiri vardır. Özellikle bu tarihten sonra Garip akımı Türk şiirinde rüzgâr gibi esmeye başladı. Bütün kuralları bozulmuş, Cumhuriyetin başlarında planlanan hece şiiri Garip'in müdahalesiyle tamamlanmamış bir proje olarak kaldı. Garip'in Türk şiirine gelişi de, gidişi de hızlıdır. İlk başlarda herkesi etkisi altına alan akım daha Orhan Veli'nin sağlığında terk edilmeye başlandı. Akım, en önemli işlevini İkinci Yeninin yolunu açarak yerine getirmiş oldu. Yine de *Garip* hareketi doğrultusunda yazılan şiirler, modern Türk şiiri içinde uzun yıllar en geniş okuyucu kesimine sahip oldu.

Orhan Veli'nin, birlikte çıkış yaptıkları arkadaşlarıyla yolları 1945'te ayrıldı. *Garip*'in ikinci baskısından Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday'ın şiirleri çıkarıldı. 1945 basım tarihli *"Garip"*te, sadece Orhan Veli'nin şi-

Orhan Veli Kanık

ORHAN VELİ KANIK

İSTANBUL TÜRKÜSÜ

İstanbul'da, Boğaziçi'nde,
Bir fakir Orhan Veli'yim;
Veli'nin oğluyum,
Târifsiz kederler içinde.

Urumelihisarı'na oturmuşum;
Oturmuş da, bir türkü tutturmuşum:

"İstanbulun mermer taşları;
Başıma da konuyor, konuyor aman, martı kuşları;
Gözlerimden boşanır hicran yaşları;
Edalı'm,
Senin yüzünden bu hâlim."
"İstanbulun orta yeri sinama;
Garipliğim, mahzunluğum duyurmayın anama;
El konuşur, sevişirmiş; bana ne?
Sevdalı'm,
Boynuna vebâlim!"

İstanbul'da, Boğaziçi'ndeyim;
Bir fakir Orhan Veli;
Veli'nin oğlu;
Târifsiz kederler içindeyim.

ORHAN VELİ KANIK

GÜZEL HAVALAR

Beni bu güzel havalar mahvetti
Böyle havada istifa etim
Evkaftaki memuriyetimden.
Tütüne böyle havada alıştım,
Böyle havada âşık oldum;
Eve ekmekle tuz götürmeyi
Böyle havalarda unuttum;
Şiir yazma hastalığım
Hep böyle havalarda nüksetti;
Beni bu güzel havalar mahvetti.

irleri vardır. Oktay Rifat'la ortaklaşa yazıp imzaladıkları *"Ağaç"* ile *"Kuş ve Bulut"* şiirleri bile kitap dışı bırakıldı. Orhan Veli'nin bu davranışı, tek başına akıma sahip çıktığı anlamına gelmektedir. Oktay Rifat ve Melih Cevdet Anday daha sonra İkinci Yeni akımının etkisine girdiler. Fakat son şiirlerinde ilk başta koydukları kuralları esneterek şiir yazmaya başlayan Orhan Veli de tekrar "şaireneyc" dönme eğilimleri gösterdi.

Orhan Veli Kanık'ın şiirleri dört dönemde incelenebilir:

1. İlk şiirleri 1936-40 yılları arasında gençlik eğilimlerini işlediği; resim ve müzik etkisindeki biçimce hececilere yakın fakat arayış içinde olduğu belli olan 38 şiiri kapsar. 2. Garip dönemi de dört yıl sürer: 1941-45. *"Bu kitap sizi alışılmış şeylerden şüpheye davet edecektir"* kuşak-bandıyla satılan Garip kitabını da Orhan Veli hazırlar. Bu küçük kitapta küçük insanın yaşayışı, aşk, çocukluk, yaşama sevinci, savaş karşıtlığı ve İstanbul çok işlenen temalardır. 3. Garip sonrası döneminde şiir eleştirileri yayımlar: 1945-49. Küçük öyküçüklü şiirlerle birlikte folkloru da işler. 4. *Yaprak* dergisi 1 Ocak 1949-15 Haziran 1950 tarihleri arasında 28 sayı çıkar. Yarı edebî yarı siyasi bir kavga dergisidir. (Dergi, Orhan Veli'nin ölümü üzerine arkadaşları tarafından onuruna saygı olarak *"Son Yaprak"* adıyla bir sayı daha çıkarıldı.) Memet Fuat'ın şairin başyapıtı saydığı *İstanbul'u Dinliyorum* şiiri de bu döneme aittir.

1946 yılında ikinci kitabı *Destan Gibi*'yi, 1947'de üçüncü kitabı *Yenisi*'ni çıkardı. 1947 yılında, Fransız şiirinden yaptığı tercümeleri *Fransız Şiiri Antolojisi*'nde topladı. 1948'de, Şevket Rado'nun isteğiyle *La Fontaine'in Masalları*'nı dilimize kazandırdı. 1949'da, sağlığında yayımlanan son şiir kitabı *Karşı*'yı çıkardı. Ölümünden sonra, eserlerinin yeni basımları Varlık, Can, Adam ve Yapı Kredi yayınlarınca yapıldı. Asım Bezirci, Memet Fuat eserleri hazırladı. Sözlüklü, açıklamalı, karşılaştırmalı basımları yapılmadı. Şiirleri tek kişilik oyunlar biçiminde Müşfik Kenter, Sönmez Atasoy gibi tiyatro sanatçılarınca sahnede seslendirildi.

"Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet'in şiiri, dar ve özel anlamda gerçekçi bir şiir. Yaşamak için gerekli yaşamayı, ekmeği kazanmak cinsinden bir yaşamayı, toplumdaki yanından ve düz olarak anlatıyorlardı. Şiir 'fevkalâde'nin değil, 'alelâde'nin anlatılışıydı. Şairanelik alay konusu olmuştu. Kelime şiirde ve düzyazıda farklı kullanışta değildi. Savaş gibi güçlü bir şoktu bu şiir. (...) Türk şiirinin üstüne bir Roma kartalı gibi hegemonya kanatlarını germişti." (Sezai Karakoç)

"Bizim kuşak Orhan Veli'nin Garip'yle şiirin farkına vardı." (Turgut Uyar)

"Orhan Veli'nin kavgası edebiyatımızın en büyük kavgasıdır, buna inanıyorum. Bu kavganın yurdumuzdaki bütün şiir köklerini büyük büyük ırgalayan bir işlevi oldu. Irmağın yatağını daha doğal bir vadiye indirdi." (Cemal Süreya)

"Ataç, bir ara elime bir şiir defteri tutuşturdu «Bak." Dedi, "Orhan Veli'nin şiirleri. Onu son zamanlarda dergilerden tanırsın. Onu ünlü bir şair yapmağa karar verdim. Bu şiirleri hele bir gözden geçir. Düşünceni sonra bana söyle. Ben bu çocuğu çok beğeniyorum."

Tek başıma oturup defteri baştan başa okudum. Karşımda şiirle oyun oynayan bir genç şair buldum.

Bunlar küçük burjuva şairlerine özgü, şairanelikten uzak, pasif gerçekçilik, mizah, alay havası içinde oldukları su götürmezdi. Ancak, insanoğlunun çetin, büyük yaşayışını bir yana bırakarak onun kırıntı gibi küçümencik yanlarıyla oynuyordu. Gençlik konisinin mutlu çocuk bahçesinde uçurtma uçuruyor, yaşayışa bu bahçenin güvenli duvarları üzerinden

ORHAN VELİ KANIK

İSTANBUL'U DİNLİYORUM

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Önce hafiften bir rüzgâr esiyor;
Yavaş yavaş sallanıyor
Yapraklar, ağaçlarda;
Uzaklarda, çok uzaklarda,
Sucuların hiç durmıyan çıngıraklan;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı.

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Kuşlar geçiyor, derken;
Yüksekterden, sürü sürü, çığlık çığlık;
Ağlar çekiliyor dalyanlarda;
Bir kadının suya değiyor ayakları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Serin serin Kapalı Çarşı;
Civil civil Mahmutpaşa;
Güvercin dolu avlular.
Çekiç sesleri geliyor doklardan.
Güzelim bahar rüzgârında, ter kokuları;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Başında eski âlemlerin sarhoşluğu,
Loş kayıkhaneleriyle bir yalı;
Dinmiş lodosların uğultusu içinde
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir yosma geçiyor kaldırımdan;
Küfürler, şarkılar, türküler, lâf atmalar.
Bir şey düşüyor elinden yere;
Bir gül olmalı;
İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;

İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı;
Bir kuş çırpınıyor eteklerinde;
Alnın sıcak mı değil mi, biliyorum;
Dudakların ıslak mı değil mi, biliyorum;
Beyaz bir ay doğuyor, fıstıkların arkasından
Kalbinin vuruşundan anlıyorum;
İstanbul'u dinliyorum.

ORHAN VELİ'NİN ŞİİRİ

Hikmet Altınkaynak

Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin güçlü lokomotiflerinden biri de Orhan Veli'dir. Şiirin fildişi kulelerde olduğu bir zamanda halka ulaşma yollarını bulmuş sevilmiş, okunmuştur. Bu tutumuyla aydın kişiler çevresinin tekelinde olan şiir sanatını halklaştırdığı kesindir. Zaten Orhan Veli'nin bir amacı da halka hizmettir. Bu yüzden Orhan Veli, aydınlık bir şiir savunmuştur. Bununla kalmayarak, Türk şiirine yeni bir anlatış, yeni konular ve yeni kavramlar getirmiştir. Ayrıca da kendisine gelene kadar gizemcilikle, aşk ve sevdayla uğraşan; hamasi şiire doyan ciddi tavırlı okuru biraz gülümsetmiştir. En önemlisi de şiir okurunu çoğaltmıştır.

Orhan Veli'yi Garip'in çıkışıyla (1941) ele alırsak, şiirini değerlendirmek için, bu kitabın önsözünde yer verilen görüşlere eğilmek zorundayız. Bu görüşler onun şiirinin özelliklerini içerirler. Önsözde belirtildiği gibi Orhan Veli kafiyeyi, ölçüyü, tüm söz sanatlarını, şairaneliği şiirinden kovar. Şiiri bir yerde özetleyerek vermek ister. Gerçi bu tutumu Garip'teki şiirlerinde görülür ancak. Garip ilkelerine bağlı kalmadığı için sonradan da bırakır. Şiirin yalnızca aydınlık, halkçı, gerçekçi, toplumcu özellikleri üzerinde durur, bunları savunur. Eluard'ın deyişiyle "Kafa ile okunan..." şiirler yazar.

Cumhuriyet şiirine Divan şiiriyle gelen dolaylı, sanatlı, bulanık kapalı anlatım, ilk kez Nâzım Hikmet tarafından yıkılmıştır. Nâzım, şiirine devrimci bir öz koyarken yeni bir biçim de yaratır. Ancak o, söz sanatlarına dokunmaz. İmgeyi kullanır. Orhan Veli ise, Nâzım'ın bu şiirini söz sanatlarından arındırarak, hatta sıfat tamlamalarını bile atarak sürdürmek ister. Sanatlı değil, aydınlıktır. Ahmet Haşim şiirinin simge ve kapalılığı, Necip Fazıl şiirinin mistisizmi yoktur. Bu nedenle de Orhan Veli'nin şiiri açık seçik, apaydınlık bir şiirdir.

Orhan Veli, şiirini, azınlığın değil büyük çoğunluğunun, halkın okunması için yazar. Şiir dili sokaktaki adamın, halkın konuşmasını yansıtır. Yani halkçıdır. Destan Gibi ve son şiirlerinden birkaçında da folklorik ögelere yöneldiği görülür. Halk türkülerine eğilmiştir. Destan Gibi adlı şiir kitabının "Yol Türküleri" şöyle başlar: "Hereke'den çıktım yola,/Selam verdim sağa sola,/Haydi, benim bu dünyaya garip gelmiş şairim,/Yolun açık ola!"

Bunun yanı sıra Orhan Veli, şiirlerine halk sözlerini de yerleştirerek halkçı yanını kanıtlama amacını güder. "Yazık Oldu Süleyman Efendi'ye", "Olmaz ki böyle de yatılmaz ki!" "Bir de rakı şişesinde balık olsam" vb. gibi deyişler halk belleğine yerleşir.

Orhan Veli böylece halk zevkine seslenmiştir. Bir yazısında bunu şöyle belirtir: "...Bugünkü dünyayı dolduran insanlar yaşamak hakkını müjdemidi bir didişmenin sonunda bulmaktadırlar. Her şey gibi şiir de onların hakkıdır ve onların zevkine hitap edecektir."

Orhan Veli sanatla faydanın önceleri birbirinin dışında olduğunu, sonraları ise, kaynaştıklarını savunur. "Fayda sanatın içine o tarzda girmiştir ki onu sanatın kendinden ayırt etmek güçtür." diyerek sanatı sanat için yapmadığını açıklar. Çünkü böylesi bir sanatın gerçeklikle, halkla, aydınlıkla ilgisi olamayacağını ve giderek de mistisizme kayacağını vurgulamış olur. Yargısını şöyle pekiştirir: "Ne cemiyet için beslediğim hayırlı nimetleri, ne de sanatı feda ederim. İnsanların refahı için söyleyeceğim üç beş sözün faydası olacaksa, sanatımı bu fayda uğruna kullanabilirim."

Orhan Veli'nin şiirleri çoğunlukla ince bir alayla (ironi) sonuçlanır. Anlatılan olaylar, ele alınan kişiler gerçek olmasına karşılık anlatışta Orhan Veli'ye özgü bir tutum göze çarpar. Buna "garipçe" bir tutum da diyebiliriz. Şöyle ki, Orhan Veli, halk insanının dili, sağduyusu ve iğneliyici özelliklerini birleştirerek fıkra - şiir ortaya kor. Bu olayları irdeliyici, gerçeği verirken gülümsetici bir şiirdir. Sözgelimi Hitler'le alay edişini gayet sade bir dille, Tereyağı adlı şiirinde şöyle anlatır:

Hitler amca!
Bir gün de bize buyur.
Kakülünle bıyıklarını
Anneme göstereyim.
Karşılık olarak ben de sana
Mutfaktaki dolaptan aşırıp
Tereyağı veririm.
Askerlerine yedirirsin.

Orhan Veli şiirden şairaneliği kovmuştur. Hayalı, gerçeği duyu organlarıyla algılamaktan kaçınmıştır. Şiirleştirdiği konularda akılcı bir yol izlemiştir. Örneğin küçük insanın günlük yaşamının melodramını çizer. Bunu çoğunlukla kendisini odaklaştırarak yapar. Ele aldığı konuları gerçekçi bir gözle değerlendirir. Kaldı ki Orhan Veli gerçeküstücüleri de okumuş, ilgi de duymuşmuş. Ama büyük ölçüde etkilendiği söylenemez. Bunu kendisi de reddeder. Onu etkileyen toplumcu şiirdir.

Orhan Veli şiirde yıktığı kuralların yerine yenilerini koymak ister. Bu nedenle Yenisi adlı şiir kitabını çıkarır. Artık toplumcu amaç yolundadır. Tepki gösterdiği, biçimi üzerine hamle yaptığı şiire dönme yolunu seçer. Garip'in ilkelerine yumuşatır, fıkra - şiir duyarlığını bırakır. Biçime değil, toplumcu öze önem veren şiire yönelir.

İşte Cumhuriyet dönemi Türk şiirinin güçlü lokomotiflerinden biri de Orhan Veli'dir derken, dayandığımız gerekçe ve kanıtlar bunlardır.

bakıyordu. Bunlar kötü değildi. Değildi ya, ben dört yıllık çok çetin bir mapushane yaşayışını arkada bırakarak gelmiştim. Ben yanmış, yıkılmış, bir genç şairdim. Bütün başarı kozlarını elimden alınmıştı. Acımasız bir toplum deviyle başa baş güreşecektim. Başaracağımı söyleyen içimdeki bir sesten başka hiçbir yardımcım, acıyanım yoktu. Şimdi, ben bu şiirleri güzel bulduğumu Ataç'a nasıl söyleyebilirdim? Beni boydan boya yere seren özgürlüksüz dünyamdan hiçbir rüzgâr esmiyor, hiçbir yaprak kımıldamıyordu bu şiirlerde.

Biraz sonra yanıma gelen Ataç:

"Nasıl buldun, Dinamo?" diye sordu.

Merakla yüzüme bakıyordu. Söyleyeceklerimi kısa kesmeğe çalışarak:

"Üstat, mapushaneden yeni çıkmış bir kişiye çok bir şey söylemiyor bu şiirler. Bunlar, düpedüz küçük burjuva şiirleri. Bana öyle geliyor ki, edebiyatta Nâzım'ın yıkamadığı ufak tefek birtakım kaleleri siz bu şiirlerle yıkmağa çalışacaksınız. Hecelerden Yusuf Ziya'yla Orhan Seyfi tam Nâzım Hikmet'i olağan görmeğe başlamışken, karşılarına bir de ayak nasırlarıyla Süleyman Efendi'yi çıkarıyorsunuz."
(Hasan İzzettin Dinamo)

"Bunlar madem ki eski edebiyatçılarla birçok okuyucuyu kızdırıyor; demek ki bunlarda bir yergi gücü var. Bunlar birçok ham ervahın çalımına

tükürüyor. Ben şiirde sınıf mınıf aramam, Dinamo. Eğer o şey bana şiir tadı veriyorsa en sevmediğim kişi yazsa beğenirim. Bu şiirler, yenilik kokuyor, bunun kokusunu alıyorum. Ben bunları üne kavuşturayım da gör. Nâzım'ın resmî münekkitliğinden şimdi de Orhan Veli'nin resmî münekkitliğine mi geçiyor bu herif diye düşünebilirsin. Ben, kimsenin resmî münekkidi değilim. Piyasada benim birkaç kalburüstü şairim var, onların her yazdığı güzel şiiri izleyeceğim gibi, yeni yeni edebiyata adım atan şairleri de aynı heyecanla izleyeceğim. Yusuf Ziya ile Orhan Seyfi'yi bu şiirlerin neden bu kerte kızdırdığını anlamak kolay. Onlar aruzun pabucunu dama attıklarında, artık Türk şiiri dar hece kalıpları içinde yazılacak sandılar. Bencil herifler bunlar. Kendilerinden sonra hiçbir şairin yetişmesine katlanamıyorlar. Hele Orhan Veli'nin şu alaylı deyişleri, bunları dinden imandan çıkarıyor. Bunlara pestenkerani şeyler gözüyle bakıyorlar. Şiirin talihini soyluların elinden çekip alan bu adamlar, bunun küçük burjuvaların eline geçmesini istemiyorlar. Oysa Nâzım, Orhan Veli'den önce şiire kasket bile giydirdi. Durmadan her türlü yeniye saldıran bu adamların üstesinden geleceğim. Tevekkeli değil, Atatürk bunları İstiklal Savaşı'nda Anadolu'ya sokmadı. Şundan ki İstiklal Savaşı da bal gibi yeni bir şeye, halka doğru yol almıştı. Padişahı da, halifeyi de bir kafese sokup birer yırtıcı hayvan gibi ülkeden dışarı atacaktı." (Nurullah Ataç)

"... *Orhan Veli şimdi 'sevgi ile, hayranlıkla anılıyor' dedim. Hayatta iken ne yazık ki, bu kadar sevgi ile kucaklanmıyordu. Orhan Veli daha çok alaya alınıyor, küçümseniyor, şiirleri gülmelere vesile oluyordu. Okuyucularını güldürmek isteyen fıkra yazarları onun şiirlerinden parçalar alıp 'Bakın ne acaip şeyler söylüyor bu şair bozuntusu!' demeye gelen lâflar sıralıyorlardı. Nasır üzerine şiir yazılır mı hiç?*

ORHAN VELİ'NİN YANLIŞI

Cemal Süreya

Orhan Veli'nin kavgası edebiyatımızın en büyük kavgasıdır, buna inanıyorum. Bu kavganın yurdumuzdaki bütün şiir köklerini büyük büyük irgalayan bir işlevi oldu. Irmağın yatağını daha doğal bir vadiye indirdi. Şiire kasket giydirdi, sivilleştirdi onu. Bugünkü şiir verimleri onun da verimleridir biraz.

Ama şiiri? Ben öteden beri ne zaman Orhan Veli'nin şiirine yaklaşmak, ısınmak istediysem, başaramadım. Hep ters geldi bana. Başlangıçta aynı noktadan çıkan Oktay Rıfat'la Melih Cevdet'e karşı durumum bambaşka olmuştur. Onların şiirinden çok şey öğrendim. Sanırım, bizim kuşak şairlerinin çoğu da aynı duygu içindedir. Çünkü bu iki şair, Orhan Veli öldükten sonra sanatlarında büyük bir aşama yaptılar, geliştiler. Orhan Veli ise krizalit dönemında kaldı. Belki o da yaşasaydı şiirimi tam anlamıyla kuracaktı. Kurabilecek miydi acaba? İkiyüzlü bir sevgi gösterisi demek olan bu soruyu sormamak daha iyi. O zaman, daha ikiyüzlü bir cevapla karşılaşmak mümkündür: Ölmemek de şairin bir güçlü yanı değil mi?

Ben Orhan Veli'nin şiirinde baştan itibaren çok büyük bir eksiklik, çok büyük bir hata buluyorum. Bu, bir görüş ayrılığı değil, anlayış farkı değil, şiiri temelinden tehlikeye düşürdüğüne inandığım bir şey. Şu: Bilmem yanılıyor muyum; Orhan Veli, büyük kavgasını sürdürürken eski sanata karşı cevaplarını yazılarında değil, hep şiirlerinde vermek istedi; başka türlü söylersek, yeni bir şiir ne olmalıysa onun değil, eski şiir ne değilse onun çevresinde dolanmaya başladı. Bu onu sınırladı. Tam anlamıyla özgür olmasını daha ilk noktada engelledi. Bu yüzden yeni bir sanatın gizli, el değmedik olanaklarını kazanmaya pek fırsat bulamadı. Oysa yeni şiir, eski şiirin tersi değil, çok daha başka bir şeydi. Yeni bir sanat girişimi, kendi diyalektiği ile ve kendi açığı alanlarda hareket etmeliydi; eski sanata karşı cevapları, tepkileri, yeni alanlardan kaldıracağı hasatla gerçekleşmeliydi. Orhan Veli bu yola giremedi, asıl şiirini yazamadı.

Orhan Veli, şiirlerinde eski şiirle o kadar uğraştı ki, kendi sanatının estetik yönüyle ilgilenmeye pek vakit bulamadı. Oktay Rıfat'la Melih Cevdet Anday'ın Orhan Veli'nin ölümüne yakın zamanlardaki şiirleri de öyledir. Bütün gemileri yakmanın neşesi içindedirler; ama bir yetişme duygusunu yaşadıkları, ötesini pek fazla düşünmedikleri de anlaşılmaktadır. Mısra yok, ölçü yok, müzik yok, imge yok, güzel yok, kafiye yok, metafizik yok, dram yok. Ve bunlar eski şiirde var diye yok. Üstelik o sırada yardımcı malzemeye çok ihtiyacı olan Orhan Veli'nin şiir ötesi alanlardan da yararlanmak istemediğini görüyoruz. Tarihsel, toplumsal verilerle, felsefeyle, coğrafyayla da ilgilenmiyor hiç. İşe sıfırdan başlamak istiyor.

Bu sıfırdan çok şey doğabilirdi. Ama kendi gelişimini özgür bırakmak, bu arada bütün malzemeyi, bütün şiirsel koşulları kendine koşullandırmak suretiyle... Bir de yeni yapıyı daha entelektüel planda kurmak suretiyle... Oysa Orhan Veli halk gibi, hatta "halk olmak" yazılan bir şiirin peşindeydi. "Halk için, halk tarafından." Bence çıkışındaki biçim başkaldırması bu amacını zararlandırıyordu. Garip'teki afacan şiirlerin sonra sonra Yaprak'taki toplumsal yergi şiirlerine dönüşmesi belki de bu çelişkinin giderilmesi için atılmış bir serüvenin sonucu oluyor.

Aslında Orhan Veli'nin bütün şiirleri eski şiire birer yergidir desek yeri. Ama ters yönden de olsa yine eski şiirden çıkarlar bunlar. Bu yüzden iyice formalist bir yapıları vardır. Güzelliklerini, değerlerini, hiç değilse tuhaflıklarını yüzde yüz eski şiirden alırlar. Sözgelimi "Kitabe-i Sengi Mezar"ların varlık gerekçesi eski şiirlerin genel tutumuna bağlanır: "Lâpinaların en harelisi", Ahmet Hamdi'nin, "Minarelerin en ilâhisi" mısraı ile eğlenmektedir. "Rakı şişesinde balık olsam", "Göllerde bu dem bir kamış olsam"ı yıpratır. Bu konuda dolaylı dolaysız, örnekleri istediğimiz kadar genişletebiliriz. Orhan Veli'nin hemen hemen bütün şiirlerinde böyle bir tutum görüyoruz. Gerçi, "Dalgacı Mahmut", "Kapalıçarşı" gibi özgün ve eski sanattan bağımsız şiirleri de var. Ama çok az. Bence asıl güzel şiirleri de böyle şiirleridir. Çünkü bu şiirler yeni bir hava sunuyor, yeni bir şiirsel ağının kuruyorlar. Sadece edebiyat tarihçisinde değil, şairde de tükenmez ve adlandırılmaz bir kıpırtı, bir kurmcalanma doğurabiliyorlar. Yeni şiirsel özlere köprü kurabiliyorlar.

Orhan Veli'nin edebiyat hayatımızda hiçbir şairinkine benzemeyen bir kaderi oldu. Yeni şiirimizin, işlev olarak kurucusu olan bu adam kurumını yazılarıyla değil, başka iki şeyle yaptı: Hayatıyla ve şiirleriyle. Hayatıyla, çünkü Orhan Veli hayat tarzıyla, sakalıyla, tipiyle, serüvenleriyle, hakkında çıkarılan hikâyelerle de yeni şiirin kuruluş yıllarında büyük rol oynadı. Şiiriyle, çünkü Orhan Veli yazacağı makaleleri, daha doğrusu fıkraları da şiirinde vermeye alışmıştı. Dikkat edilirse, sözgelimi Yaprak dergisinde şiir üstüne en az yazı yayımlayan odur. (...)

(*Sapkam Dolu Çiçekle*, 1976)

"Orhan Veli ile nasıl tanıştığımızı burada anlatmak uzun sürer. İkimiz de gençtik. İkimiz de hoşlanmıştık biribirimizden. Ondan önce Varlık mecmuasında beş on şiirim çıkmış olduğu için şairlikte ondan kıdemli idim. Bir taraftan da Akşam gazetesinin önce Ankara muhabiri, sonra da gündelik fıkra yazarı olmuştum. Orhan Veli ile arkadaşlarının adlarını Türk okuyucuları ilk defa benden duymuşlardır. Bâbıâli'deki fıkra yazarları o zamanlar, şimdikiler gibi iç politika ile uğraşmazlar, hepsi tanınmış edebiyatçı oldukları için edebiyat üzerine yazmayı tercih ederlerdi. Babıali'deki bütün fıkra yazarları Orhan Veli ile arkadaşlarına karşı idiler. Vâlâ Nurettin, Refik

ORHAN VELİ KANIK

GARİP

Şiir, yani söz söyleme sanatı, geçmiş asırlar içinde birçok değişikliklere uğramış; en sonunda da, bugünkü noktaya gelmiş. Bu noktadaki şiirin doğru dürüst konuşmadan bir hayli farklı olduğunu kabul etmek lâzım. Yani şiir bugünkü hâliyle, tabiî ve alelâde konuşmaya nazaran bir ayrılık göstermekte, nisbî bir garabet arz etmektedir. Fakat işin hoş tarafı, bu şiirin birçok hamleler neticesinde kendini kabul ettirmiş, bir anane kurmak suretiyle de mezkûr acaipliği ortadan kaldırmış olması. Yeni doğup bugünün mümeyyezi tarafından terbiye edilen çocuk kendini doğrudan doğruya bu noktada idrak ediyor. Şiiri kendine gösterilen şartlar içinde aradığından, bir tabiîleşme arzusunun mahsulü olan eserlerini tabiî kabul edişinden gelmekte. Ona buradaki izafiliği göstermeli ki, öğrendiklerinden şüphe edebilsin.

Anane, şiiri nazım dediğimiz bir çerçeve içinde muhafaza etmiş. Nazmın belli başlı unsurları vezinle kafiyedir. Kafiyeyi ilk insanlar ikinci satırın kolay hatırlanmasını temin için, yani sadece hafızaya yardımcı olmak maksadiyle kullanmışlardı. Fakat onda sonradan bir güzellik buldular. Onu, hikmetli vücudu aşağı yukarı aynı olan vezinle birlikte kullanmayı bir mahâret saydılar. Şiirin de menşeinde, diğer sanatlarda olduğu gibi, böyle bir oyun arzusu vardır. Bu arzu iptidaî insan için nazarı itibara alınabilecek bir ehemmiyetteydi. Hâlbuki insan o zamandan beri pek çok tekâmül etti. Bugünkü insan öyle zan ve temenni ediyorum ki, vezinle kafiyenin kullanılışında kendini hayrete düşüren bir güçlük, yahut da büyük heyecanlar temin eden bir güzellik bulmayacaktır. Nitekim bu rahatsız edici hakikatı görmüş olanlar, vezinle kafiyeye "âhenk" denilen yeni bir şiir unsurunun ebeveyni nazarıyle bakmışlar, bu yeni nimete dört elle sarılmışlar. Bu şiirde eğer takdir edilmesi lâzım gelen bir âhenk varsa, onu temin eden şey, ne vezindir, ne de kafiye. O âhenk vezinle kafiyenin dışında da, vezinle kafiyeye rağmen de mevcuttur. Fakat onu şiirde şuurlu hâle getirip anlayışları on kat insanlara bile bir âhengin mevcut olduğunu haber veren şey vezinle kafiyedir. Bu suretle farkına varılan, yani vezinle, kafiye ile temin edilen bir âhenkten zevk duyabilmek yahut da lâkırdıyı bu basit ölçüler içinde söylemeyi mahâret sayabilmek; safdilliklerin herhalde en mühteşemi olmalıdır. Bunun haricinde bir âhenge inanmıyorum, onun şiir için ne kadar lüzumsuz, hatta ne kadar zararlı olduğunu biraz sonra anlatacağım.

Vezinle kafiyenin her şeye rağmen birer kayıt olduğunu da kabul edelim. Bunlar şairin düşüncesine, hassasiyetine hükmettikleri gibi ilhamın şeklinde de değişiklikler yapıyorlar. Nazım dilindeki mahiv acaiplikleri vezinle kafiye zaruretinden doğmuş. Bu acaiplikler belki de, ifadeyi genişletmesi itibariyle, şiir için faydalı olmuştur. Hatta onların, nazım endişelerinin dışında dahi baş tacı edilmeleri ihtimali vardır. Fakat bu kurnaz bazılarının kafalarına "şiir dilinin kendine has yapısı" diye dar bir telâkki getirmiş. Bu çeşit insanlar bırakın şiirleri reddedenlerken "Konuşma diline benzemiş." diyorlar. Köklerini vezinle kafiyeden alan bu telâkki, hakiki meziyetini arayan şiirde hep aynı izafi garabeti bulacak, onu kabul etmek istemiyecektir.

Lâfız ve mânâ sanatları çok kere zekânın tabiat üzerindeki değiştirici, tahrip edici hassalarından istifade eder. Bilgisini, terbiyesini geçmiş asırlara borçlu olan insan için bundan daha tabiî bir şey yoktur. Teşbih, eşyayı, olduğundan başka türlü görmek zordur. Bunu yapan insan acaip karşılanamaz, kendine hiçbir gayrı tabiilik isnat edilmez. Hâlbuki teşbihle istiareden kaçan, gördüğünü herkesin kullandığı kelimelerle anlatan adamı bugünün mümeyyezi garip telâkki etmektedir. Hatası, mültefit sapılmalarla gelişmiş bir şiir anlayışının kendine çıkış noktası yapmasıdır. Yazının peyda olduğu günden beri yüz binlerce şair gelmiş, her biri binlerce teşbih yapmış. Hayran olduğumuz insanlar bunlara birkaç tane daha ilâve etmekle acaba edebiyata ne kazandıracaklar? Teşbih, istiare, mübalâğa ve bunların bir araya gelmesinden meydana çıkacak bir hayal zenginliği, ümit ederim ki, tarihin aç gözünü artık doyurmuştur.

(...)

Mısraı zilmiyet, bize, mısraların olduğu gibi, onun parçaları olan kelimelerin de tetkiki, tahlili imkânını verir. Kelime üzerinde düşünmek, onun, güzelliğini, yahut çirkinliğini tesbite çalışmak; şiire, kelime hâlinde, müceret bir "şiir unsuru" telâkkisi getirmiştir. Yüz kelimelik bir şiirde yüz tane güzellik arayan insan vardır. Hâlbuki bin kelimelik bir şiir bile bir tek güzellik için yazılır. Tuğla güzel değildir. Sıva güzel değildir. Fakat bunlardan tereklibb eden bir mimarî eseri güzeldir. Buna mukabil agat, helyotrop, gümüş gibi maddelerden bir bina yapılabileceğini farz edelim. Eğer bu bina, maddelerin taşıdığı güzellik dışında bir güzelliğe malik değilse san'at eseri sayılmaz. Görülüyor ki hadlizatında güzel olan kelimenin şiire malzemelik etmesi şiir için bir kazanç değil. Eğer söyleniş tarzlarını, kullanılış şekillerini de beraber getirmiş olmasalardı, bu kelimelerin şiire bir zararı da olmazdı. Fakat ne yazık ki o kelimeler ancak muayyen şekillerde söylenebiliyor. Yani, kendi edalarını kendileri tayin ediyorlar. İşte eski şiirin yukarıda bahsettiğim hususiyeti bu edadır, ismi de "şairâne"dir.

Bu edaya bizi kelimeler getirmiş. Fakat şiir zevkini, şiir telâkkisini bugünkü cemiyetten alan insan çok kere aksi cihetten hareket etmekte, yani o kelimelerden evvel şairâneyi tanımaktadır. Bu edayı getirebilecek kelimelerden müteşekkil lügat: yazarken şairâne olmak isteyen, okurken de şairâneyi arayan insanın kafasında zaruri olarak meydana gelir. O lügatin çerçevesinden kurtulmadıkça şâirâneden kurtulmaya da imkân yok. Şiire yeni bir dil getirme cehdi işte böyle bir kurtulma arzusundan doğuyor. "Nasır" ve "Süleyman Efendi" kelimelerinin şiire sokulmasını hazmedemiyenlerse şairâneye tahammül edebilenler, hatta onu arıyanlar, hem de bilhassa arayanlardır.

Hâlbuki "eskiye ait olan her şeyin, her şeyden evvel de şairanenin aleyhinde bulunmak lâzım."

(Bu yazının bir bölümü Varlık dergisinin 154. sayısında, 1 Aralık 1939 yılında Orhan Veli imzasıyla yayımlanmıştır. Sonradan geliştirilerek 1941 yılında üç şairin ortaklaşa yayımladıkları Garip kitabının önsözü yapılmıştır.)

Orhan Veli Kanık

Halit, Ulunay başta olmak üzere, Peyami Safa, Orhan Seyfi, Yusuf Ziya, Orhan için söylemediklerini bırakmıyorlardı. Orhan medh edile edile değil, kötülene kötülene, alaya alına alına meşhur olmuştur.

"Orhan Veli'nin sadece şiiri değil, giyim kuşamı bile alay konusu idi. Orhan temiz giyinirdi. Şiklığı da şiirleri gibi çarpıcı idi. Spor ceketi ve beline kadar inen uzun kravatının altında yırkandan aşağıya doğru daralan pantolonunun paçası daima boyalı iskakabısının dört parmak üstünde olduğu için ona Bobstil şair diyorlardı.

"Bütün bu saldırılara, kötülemelere rağmen Orhan Veli'nin muanzlarına kendisini kabul ettirdiğini söylemek isterim. Alaya alayla, ciddiye ciddi olarak karşılık vermesini bilmiş, sinmeye yanaşmamış, kendi kendisini yetiştirmiş bir aydın olarak ayakta kalmağı başarmıştır.

ORHAN VELİ KANIK

ANLATAMIYORUM

Ağlasam sesimi duyar mısınız,
Mısralarımda;
Dokunabilir misiniz,
Gözyaşlarıma, ellerinizle?

Bilmezdim şarkıların bu kadar güzel,
Kelimelerinse kifayetsiz olduğunu
Bu derde düşmeden önce.

Bir yer var, biliyorum;
Her şeyi söylemek mümkün;
Epiyce yaklaşmışım, duyuyorum;
Anlatamıyorum.

"Şimdiki şairler de para sıkıntısı çekiyorlar mı, bilmiyorum. Bizim gençliğimizde şairler hep parasızdılar. Hele Orhan Veli'nin en büyük derdi idi parasızlık. Bir ara PTT Umum müdürlüğünde küçük bir memurdu ama aldığı para ona bir türlü yetişmezdi. Temiz giyinmeyi sevdiği, eş dostla yiyip içmekten hoşlandığı, ara sıra âşık olduğu için paraya ihtiyacı vardı. O yüzden şiirini, yazısını satarak birkaç kuruş elde etmenin yolunu arardı." (Şevket Rado)

"Şu günler, Garip şiirinin 50. yılıdır; gerçekte 'hareketin' günahı sevabı, hiç olmazsa edebiyat çevrelerinde, enine boyuna tartışılmalıydı; Cumhuriyet'in kitap eki hariç, ben böyle bir şey görmedim; oysa, neresinden bakılırsa bakılsın, 'Garip hareketi' -ya da sonradan takılan adıyla, 'Birinci Yeni'-Türk şiirini hem geleneksel hem devrimci 'rayından çıkarmış' ilginç bir hareketti: O dönemde şiirimiz, geleneksel düzeyde Ö. Bedreddin Uşaklı, Cahit Sıtkı, Ahmet Muhip çizgisinde gelişiyor; devrimci sürse, Nâzım'ın ağır mahkûmiyetiyle ağır bir sarsıntı geçirmiş, artık o yasak, adının anılması bir suç; ancak benim 'gerçekçilik savaşının fedaileri mangası adını verdiğim, bir avuç toplumcu şair (Dinamo, A. Kadir, Akıncıoğlu, Rifat Ilgaz, Ö. F. Toprak, Cahit Irgat, Suat Taşer vb.) başlarını binbir belâya sokarak, seslerini duyurmaya çabalıyor; tam o sırada Garip'ciler meydana çıkar, Millî Şefin partisi CHP ve sanat danışmanı Ataç tarafından desteklenir; 40'lı yılların sonuna kadar, 'resmî ideolojinin' 'yeni şiirini' onlar temsil edecektir.

"'Garip', Orhan Veli'nin adıyla çıkmış, Oktay Rifat ve Melih Cevdet'in şiirlerini de içeren, ufak bir kitap; ön sözü bir şiir bildirgesi gibi kaleme alınmıştır; geniş çapta, yüzyılın başında Avrupa'da, özellikle Fransa'da kendisini gösteren Surralisme / Gerçeküstücülük hareketinden esinlenmiştir; böyle bir bildirgeyle çıkmak fikri bile onlardan alınmış; şiirlerin çoğu, gerçeküstücü şiirlerin benzeri, ya da taklidi; lâf aramızda, bazıları düpedüz kopyası!

"Dönüp arkamıza bakınca, 'Garip Hareketi'nin şiirimizdeki 'tahribatını' daha açık görmekteyiz: Türk şiiri, geleneksel sesini yenileyecek yerde, onu 'kaybetmiş'; handiyse 'çeviri şiir' kılığına girmiştir; genç şairlerin çoğu, vezindir kafiyedir ahenktir imgedir vb. şiir altyapısını bilmiyor; bir 'tekerleme' bulup, iki de 'espriyle' destekledi mi, 'şiiri kurtardım' sanıyor; dahası, şiirin hemen bir çağrışım yükü taşımayan uydurma kelimelerle yazılması, buna özellikle dikkat edilmesi; bu da yazılanın duyarlık ve etkileme gücünü azaltıyor-, hasılı, ülkemizde mizah nasıl dönüp dolaşıp 'sululuk' hâline gelmişse; şiir de öyle, ya kelime cambazlığı, ya alaycı tekerleme, ya da söz soytarılığı

ORHAN VELİ KANIK

KİTABE-İ SENG-İ MEZAR

I.
Hiçbir şeyden çekmedi dünyada
Nasırdan çektiği kadar
Hatta çirkin yaratıldığından bile
O kadar mütecessir değildi;
Kundurası vurmadığı zamanlarda
Anmazdı ama Allah'ın adını.
Günahkâr da sayılmazdı.
Yazık oldu Süleyman Efendi'ye.

II.
Mesele falan değildi öyle,
To be or not to be kendisi için;
Bir akşam uyudu;
Uyanmayiverdi.
Aldılar, götürdüler,
Yıkandı, namazı kılındı, gömüldü.
Duyarlarsa öldüğünü alacaklılar
Haklarını helâl ederler elbet.
Alacağına gelince...
Alacağı yoktu zaten rahmetlinin.

III.
Tüfeğini depoya koydular,
Esvabını başkasına verdiler.
Artık ne torbasında ekmek kırıntısı,
Ne matrasında dudaklarının izi;
Öyle bir rüzgâr ki,
Kendi gitti,
İsmi bile kalmadı yadigar,
Yalnız şu beyit kaldı,
Kahve ocağında, el yazısiyle:
"Ölüm Allah'ın emri,
Ayrılık olmasaydı."

düzeyine indirilmiştir; bunda elbette Garip'çilerin vebali çok!

"Yazık oldu Türk şiirine! (Attila İlhan)

"Orhan Veli ve arkadaşlarının Türk yazın tarihinde "Garip" hareketi diye anılan bu çıkışları, bir yandan, halkın diline olduğu gibi, yaşamına da sırt çeviren Ahmet Haşim şiir geleneğine; bir yandan, artık kalıplaşmış bir hâle gelen hece şiirine; bir yandan da, dönemin siyasal koşulları sonucu yaygınlaşması engellenmiş olan, halkın davalarını eski şiirin kuralları içinde kalarak savunan, bir "beğeni devrimi" yapmamakla suçladıkları toplumcu gerçekçi şiir geleneğine bir tepki niteliğindeydi.

"Orhan Veli'nin Garip'ten sonra yazdığı şiirlerde ise yeni eğilimler, önemli biçimsel değişiklikler görüldü.

"Ölçü, uyak yeni bir anlayışla şiirine girerken, şaşırtma, zeki öğeleri azaldı, duygular ağır basmağa başladı. Daha önce hor görülen lirizme bol bol yer verildi.

"Bu değişimin yanı sıra toplumsal eğilimler ağırlık kazanmaya, gündelik yaşamın, sokaktaki insanın sorunları ele alınmağa başlandı. Özgürlük dileği, yaşama sevinci, insan sevgisi gibi temalar iyice belirginleşti.

"...Kısa süren yaşamının son döneminde "Yaprak" dergisinde yayımladığı yazılarla toplumsal yönü ağır basan bir eylem adamı kimliğine büründü.

"Genç yaşta beklenmedik ölümü şiirseverler arasında olduğu kadar ilerici aydınlar arasında da büyük üzüntü yarattı" (Memet Fuat)

"Orhan Veli'nin ilk ve en önemli özelliği, bilindiği gibi, şiirde 'sairanelik' e karşı açtığı savaştır. 'Gülü ve Bülbülü' sürüp çıkarmıştır şiirden. O, bu sürüp çıkarma işini, büyük bir bilinçle ve gerekçeyle yapıyordu: yeni bir insan getiriyordu Türk şiirine. Kendi deyişiyle, şiire uzak düşmüş bir insanın şiirini yapıyordu. Küçük insandı bu: büyük kentlerde çalışan, ezilip horlanan, kıt kanaat geçinen, dünyası ve zevkleri küçük insan. Bir çeşit tevekküle varan dünyayı ve düzeni kabullenmişliği, gündelik küçük alışkanlıklarından vazgeçilmezliği, ezilmişliğin verdiği hoşgörüsü ile sevimli bir 'tip' haline gelen küçük insan... Bütün bu özellikleri ve nitelikleri ile Orhan Veli'nin küçük insanı, evrensel küçük insan tanımına uyar. Çok ufak bir kesimin temsilcisi olduğu için de genel Türk gerçeğine pek uymaz. Bu küçük kesimden bir kişi olan Montör Sabri, önceden de dediğim gibi, montör de olsa burjuvadır onun şiirinde; zevkleri, alışkanlıkları ve dünya görüşüyle...

"Orhan Veli'nin getirdiği küçük adam'ın, bu adamın değerlerinin bir katkısı oldu mu Türk şiirine, Türk kişisinin dünyayı algılamasına? Bir aşamaydı; sonradan sağlıklılık ve bağışıklık verecek, geçirilmesi, yaşanması önlenemez bir kızamıktı. Getirdiği insan yaşasaydı (aslında kıyıda köşede bugün de yaşıyor ama biraz daha değişmiş bir biçimde) sürdüremezdi keyifli küçüklüğünü. Bana kalırsa, getirdiği insan anlayışı açısından büyük bir deneydir Türk şiiri için. Farkına varmadan, bilmeden bütün potansiyelleri bir gülümsemeye bozmuştur. Bu, bir ihanet değildir kuşkusuz. Bugün farkına vardığımız bir sonuçtur. Geleneği gelişmemiş bir ülkede şiirden şaireneliği sürüp çıkarırken, başka bir takım değerleri de sürüp çıkarmakta olduğunun bilincine varmamış olması, bağışlanamaz. (İkinci Yeni denilen şiirin haklılığı, aşırılığı biraz da bu yüzdendir: küçük de olsa, büyük de olsa, bir 'insan' dramının varlığını gözden kaçırmamak değil yaşayıp durmak." (Turgut Uyar)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Garip* (Oktay Rıfat ve Melih Cevdet Anday'la birlikte, 1941; yalnız kendi şiirleri, 1945), *Vazgeçemediğim* (1945), *Destan Gibi* (1946), *Yenisi* (1947), *Karşı* (1949), *Orhan Veli Bütün Şiirleri* (1951), *Çeviri Şiirleri* (1982), *Sakın Şaşırma (Seçmeler)* (2002), *Bütün Şiirleri* (2003).

DİĞER ESERLERİ: *La Fontaine'nin Masalları* (2 kitap, 1943), *Nasrettin Hoca Hikâyeleri* (1949), *Orhan Veli / Nesir Yazıları* (1953), *Bütün Yazıları-I* (1982), *Bütün Yazıları-II* (1982), *Şevket Rado'ya Mektuplar* (haz. Emin Nedret İşli, Oktay Rıfat ve Melih Cevdet Anday ile mektuplaşmaları, 2002).

HAKKINDA: Nurullah Ataç / Varlık Şairleri (Haber, 22.9.1937) – Süleyman Efendi (Akşam, 11.3.1938) – Orhan Veli (Haber, 29.12.1940) – Orhan Veli (Ulus, 17.11.1950) – Orhan Veli Alay Ederdi (Son Havadis, 4.6.1953) – Orhan Veli Kanık İçin (Ulus, 30.11.1953), Ş. R. / Orhan Veli ile Şiire Dair Bir Konuşma (Akşam, 1.1.1940), Oktay Akbal / Modern Şiirimizin Trio su (Uyanış, 25.9.1941) – Şair Dostlarım / Orhan Veli (1.2.1952), Baha Dülger / Orhan Veli'yle Konuşma (Tasvir, 21.3.1947), Melih Cevdet Anday / Orhan Veli Kanık İçin (Yeditepe, 1.12.1950) - Orhan Veli'nin Ardından (Son Yaprak, 15.2.1951) – Orhan Veli'nin Şiir Anlayışı (Yeni İstanbul, 21.11.1953), Muvaffak Sami Onat / Orhan Veli'nin Biyografisi (Varlık, 1.1.1951), Adnan Veli Kanık / Orhan Veli İçin (1953), Fikret Adil / Orhan Veli Kanıt İçin (Yeditepe, 15.12.1960), Muzaffer Uyguner / Orhan Veli Kanık (1967), Asım Bezirci / Orhan Veli Kanık (1967), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri-II (1973), Turgut Uyar / Bir Şiirden (1983), Sezai Karakoç / Edebiyat Yazıları-II (1986), Orhan Okay / Garip Önsözü Etrafında (Yedi İklim, sayı: 13, Mart 1988) - Şiir Dilinin Yapısı (Yedi İklim, sayı: 14, Nisan 1988) - Şiir Kime Hitap Edecek (Yedi İklim, sayı: 15, Mayıs 1988) - Haşim'in Poetikası Karşısında (Yedi İklim, sayı: 20-21, Ekim-Kasım 1988), Banıçiçek Kırzıoğlu / Garip Bildirisine Yapısal Açıdan Yaklaşım ve İki Garip Şiir (Yedi İklim, sayı: 17-18, Temmuz-Ağustos 1988), Cemal Süreya / Şapkam Dolu Çiçekle (3. baskı, 1991) - Güvercin Curnatası (1997), Milliyet Sanat Garip Şiiri Özel Sayısı (Milliyet Sanat, 1.11.1991), Bilge Ercilasun / Orhan Veli Kanık (1994), Memet Fuat / Orhan Veli Kanık (1997), Hakan Sazyek / Garip Hareketi (2. bas. 1999), Hikmet Altınkaynak / Yeni Türk Şiiri ve Orhan Veli Kanık (Yaşasın Edebiyat, sayı: 15, Ocak 1999) - Dünyayı Paylaşan Yazarlar (2001), Sadun Tanju / Eski Dostlar (2002), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Cumhuriyet Kitap Orhan Veli özel bölümü (18.4.2002), Haluk Oral / Orhan Veli (Hürriyet Gösteri, Aralık 2002), Mehmet Erdoğan / Orhan Veli ve Garip Şiirinin Doğuşu (Dergâh, Kasım 2002), Ali K. Metin / Türk Şiirinde Garip Bir Eda (Dergâh, Aralık 2002), Şehnaz Şişmanoğlu - Müge Canpolat / "Denizi Özleyenler İçin"de Söylen'ler ve Söylenmeyenler (E, sayı: 37, Nisan 2002), Faruk Uysal / Bir Garip Poetika Üç Garip Şair (Dergâh, Ocak 2003), Alpay Kabacalı / Garip Akımı ve Varlık (Varlık, Temmuz 2003), İbrahim Oluklu / Orhan Veli'nin İlk Şiiri Hangisi (Hürriyet Gösteri, Şubat-Mart 2003), Zafer Acar / Orhan Veli'nin Şiir Kimliği (Yedi İklim, Nisan 2004), Necmi Selamet / Orhan Veli'nin Şiirlerinde Ölüm (Hürriyet Gösteri, Ekim 2005), Osman Özbahçe / Orhan Veli'nin İşlevi (Kökler, Ocak 2005).

KANIPAK, Süreyya
Bkz. SÜREYYA BERFE

KÂNİ (Tokatlı)

Şair ve yazar (D. 1712, Tokat - Ö. 1791, İstanbul). Asıl adı Ebubekir Kâni. Kırk yaşına kadar Tokat Mevlevihanesinde bulundu. Trabzon Valisi Hekimoğlu Ali Paşa tarafından İstanbul'a getirtilerek Divan-ı Hümayun Kalemine yerleştirildi. Daha sonra Silistre ve Bükreş'te divan kâtibi oldu. İstanbul'a döndükten (1782) sonra bir ara Limni adasına sürüldü.

Basılmış bir *Divan*'ı olan Kâni, ince bir mizah anlayışının ürünü olan *Letâif* ve *Hezliyyât* adlarıyla da anılan *Münşeat* adlı eseriyle ünlüdür. Yüz yirmi kadar mektubu ihtiva eden bu eser, döneminin ifade zenginliği ve üslûp özelliklerini yansıtan zarif nüktelerle hiciv örnekleriyle doludur. Bir kedinin ağzından uyku düşkünü bir dostuna yazılmış mektuplardan oluşan *Hirrenâme* adlı eseri başlı başına ilgili deyim ve atasözleriyle örülüdür. Divan nesir yazarları arasında kendisine özel bir yer sağlayan başka mektupları ile Yeğen Mehmet Paşa'ya mektupları şakacı, rind bir ruhun içtenliğini taşır.

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), İsa Kayalp / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 24, 2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Gülcryüzü (2002).

KANKILIÇ, Verdi

Şair ve yazar. 1944, Birecik / Şanlıurfa doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (1966) ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1986) mezunu. Doktorasını Edebiyat Fakültesinin Umumi Türk Dili Kürsüsünde *"Uygurca Tezkiretü'l-Evliya Tercümesi"* adlı teziyle yaptı (1972). İstanbul Fatih Özel Koleji, Birecik Lisesi, Birecik Kız Meslek Lisesinde öğretmenlik yaptı. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü ve Bursa İslâm Enstitüsünde Türk dili ve edebiyatı derslerini okuttu (1975-77). 1977-79 yıllarında Birecik Lisesi, 1981 yılından sonra da ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinde bulundu. Harran Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde yardımcı doçent olarak görev yaptı. Yaşamını Birecik'te avukatlık yaparak sürdürdü.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Türk Edebiyatında Elbâ Müslüm Destanı* (bitirme tezi, 1966), *Kerkük'te Yatan Bir Türk Şairi: Birecikli Namık Ekrem-Hayatı Şahsiyeti Eserleri* (1967), *Uygurca Tezkiretü'l Evliya* (doktora tezi, 1972), *Birecik Tarihi* (1973).

ŞİİR: *Nâle* (1968).

HAKKINDA: S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri - Cumhuriyet Dönemi (1998), TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

KANLIDERE, Ahmet

Edebiyat araştırmacısı. 20 Aralık 1961, Kahramanmaraş doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Tarihi Bölümü (1982) mezunu. Yüksek lisansını *"Rusya Türklerinden Musa Carullah Bigi (1875-1949)" adlı teziyle* Marmara Üniversitesi SBE'de (1988), doktorasını *"Reform with in Islam: The Tajdid and Jadid Movement Among the Kazan Tatars (1850-1917)"* adlı tezi ile ABD'nin Columbia Üniversitesi Orta Doğu Dilleri ve Kültürleri Bölümünde tamamladı (New York, 1995).

1981'de İstanbul Üniversitesi Tarih Araştırmaları Merkezinde sekreter olarak çalışmaya başladı. 1986'da MÜ Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne araştırma görevlisi oldu. 1996'dan itibaren öğretim üyesi olarak görev yaptığı bu bölümde doçentliğe (1999) yükseldi. Bu arada doktora çalışmasını yaptığı Columbia Üniversitesi Ortadoğu Dilleri ve Kültürleri Bölümünde Türkçe dersi okutmanı (New York, 1995), Ahmet Yesevi Kazak-Türk Üniversitesi Çimkent Şubesinde Türk Tarihi ve İngilizce öğretmeni olarak (Kazakistan, 2000- 2001) dersler verdi.

İngilizce ve Rusça ile Tatar, Kazak, Uygur ve Özbek Türkçelerini bilen Kanlıdere, çağdaş Türk dünyası edebiyatlarına ilişkin makale ve çevirilerini 1997'den itibaren *Türkiye Günlüğü, Müteferrika, Tarih ve Medeniyet, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi* gibi yayın organlarında yayımladı. Ayrıca *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı. Alanı ile ilgili sempozyum ve diğer bilimsel toplantılara katılarak bildirilerini sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Reform within Islam: The Tajdid* (Reneval) *Movement Among the Kazan Tatars 1809-1917* (Doktora tezine ilavelerle, 1997).

ÇEVİRİ: *Dünya Tarihini Yeniden Düşünmek, İngilizceden çevirenler: Ahmet Kanlıdere* (Marshall G. S. Hodgson'dan, Ahmet Aydoğan ile, 2001).

KANOK, M. Bedri

Öykücü, şair. 1933, Sivas doğumlu. Ortaöğrenim yıllarında çeşitli şehirlerde bulundu. Deniz Kuvvetleri astsubayı olarak çalıştı (1952-65); mecburi hizmetini tamamlayınca ordudan ayrılıp işçi olarak Almanya'ya gitti.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Memleket İpi* (1984).

OYUN: *Biz Almanya'dayken* (1997).

HAKKINDA: Hüseyin Su-Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü-11 (Heceöykü, sayı: 11, Ekim-Kasım 2005).

KANSU, Ceyhun Atuf

Şair ve yazar (D. 7 Aralık 1919, İstanbul - Ö. 17 Mart 1978, Ankara). Eğitimci ve siyaset adamı Nafi Atuf Kansu'nun oğlu. Küçük yaşta annesini yitirdi, 1921 yılında babasıyla Ankara'ya gitti. Ankara Gazi Lisesini (1938) ve İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini (1944) bitirdi. Ankara Numune Hastanesinde çalıştı ve aynı yerde çocuk hastalıkları uzmanı oldu. O yıllarda Ankara'nın gecekondu semtlerinde halk çocuklarına ücretsiz olarak hizmet verdi. Turhal Şeker Fabrikasında (1948), Ankara Şeker Fabrikasında (1959), Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğü merkez teşkilatında 1978 yılına kadar hekim ve Sağlık İşleri Müdürü olarak çalıştı. Türk Dil Kurumunda görevler üstlendi, Ankara Radyosunda Kurtuluş Savaşı, Atatürk ve dil konularıyla ilgili konuşmalar, tıp terimlerinin Türkçe karşılıklarını bulma çalışmaları yaptı. Kalp yetmezliği sonucu öldü.

İlk şiiri olan *Bahar Rüzgârı*, lise yıllarında arkadaşlarıyla birlikte okulda çıkardıkları *Filiz* dergisinde (15 Ocak 1938) yayımlanmıştı. *İnkılapçı Gençlik, Ülkü, Yücel, Millet, İstanbul* (1938-44) gibi dergilerde, biçim ve içerik olarak halk şiiri geleneğine bağlı şiirler yazdı. Daha sonra çağdaş şiir anlayışını benimseyerek, *Varlık, Ataç, Yön, Papirüs, Türk Dili, Oluşum, Türkiye Yazıları* gibi dergilerde coşkulu bir söyleyişi olan toplumsal konulu şiirlerle göründü. *Varlık* ve *Seçilmiş Hikâyeler* dergileri ile *Vakit* ve *Ulus* gazetelerinde hikâyeleri, *Cumhuriyet* ve *Barış* gazeteleri ile *Ilgaz* ve *Özgür İnsan* dergisinde toplumsal konuları işleyen denemeleri yayımlandı, *Çocuk* dergisinde masallar yazdı. Ayrıca, bu yayın organları başta olmak üzere,

Ceyhun Atuf Kansu

CEYHUN ATUF KANSU

DÜNYANIN BÜTÜN ÇİÇEKLERİ

"Bana çiçek getirin, dünyanın bütün
çiçeklerini buraya getirin."
Köy öğretmeni Şefik Sınığ'ın son sözleri.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum
Bütün çiçekleri getirin buraya,
Öğrencilerimi getirin, getirin buraya,
Kaya diplerinde açmış çiğdemlere benzer
Bütün köy çocuklarını getirin buraya,
Son bir ders vereceğim onlara,
Son şarkımı söyleyeceğim,
Getirin, getirin... ve sonra öleceğim.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Kır ve dağ çiçeklerini istiyorum,
Kaderleri bana benzeyen,
Yalnızlıkta açarlar, kimse bilmez onları,
Geniş ovalarda kaybolur kokuları...
Yurdumun sevgili ve adsız çiçekleri
Hepinizi, hepinizi istiyorum, gelin görün beni,
Toprağı nasıl örterseniz öylece örtün beni.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Afyon ovasında açan haşhaş çiçeklerini
Bacının suladığı fesleğenleri,
Köy çiçeklerinin hepsini, hepsini,
Avluların pembe entarili hatmisini,
Çoban yastığını, peygamber çiçeğini de unutmayın,
Aman Isparta güllerini de unutmayın
Hepsini, hepsini bir anda koklamak istiyorum.
Getirin, dünyanın bütün çiçeklerini istiyorum.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum
Ben köy öğretmeniyim, bir bahçıvanım,
Ben bir bahçe suluyordum, gönlümden,
Kimse bilmez, kimse anlamaz dilimden,
Ne güller fışkırır çilelerimden,
Kandır, hayattır, emektir benim güllerim,
Korkmadım, korkmuyorum ölümden,
Siz çiçek getirin yalnız, çiçek getirin.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Baharda Polatlı kırlarında açan,
Güz geldi mi Kopdağına göçen,
Yörükler yaylasında toroslarda eğleşen,
Muş ovasından, Ağrı eteğinden,
Gücenmesin bütün yurt bahçelerinden
Çiçek getirin, çiçek getirin, örtün beni,
Eğin türkülerinin içine gömün beni.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
En güzellerini saymadım çiçeklerin,
Çocukları, öğrencilerimi istiyorum.
Yalnız ve çileli hayatımın çiçeklerini,
Köy okullarında açan, gizli ve sessiz,
O bakımsız, ama kokusu eşsiz çiçek.
Kimse bilmeyecek, seni beni kimse bilmeyecek,
Seni beni yalnızlık örtecek, yalnızlık örtecek

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Ben mezarsız yaşamayı diliyorum.
Ölmemek istiyorum, yaşamak istiyorum,
Yetiştirdiğim bahçe yarıda kalmasın,
Tarümar olmasın istiyorum, perişan olmasın,
Beni bilse bilse çiçekler bilir, dostlarım.
Niçin yaşadığımı ben onlara söyledim,
Çiçeklerde açar benim gizli arzularım.

Dünyanın bütün çiçeklerini diyorum,
Okulun duvarı çöktü altında kaldım,
Ama ben dünya üstündeyim, toprakta,
Yaz kış bir şey söyleyen sonsuz toprakta,
Çile çektim, yalnız kaldım, ama yaşadım,
Bilir bunu bahçeler, kayalar, köyler bilir.
Şimdi sustum, örtün beni, yatırın buraya,
Dünyanın bütün çiçeklerini getirin buraya

yazıları ve şiirleriyle pek çok fikir ve sanat dergisinde yer aldı.

Ceyhun Atuf Kansu; şiirleri, denemeleri ve radyo konuşmalarıyla ünlüdür. Şiirlerinde ve yazılarında Anadolu insanının dertlerini, acılarını, sevinçlerini ve mutluluklarını, özlemlerini ve yalnızlıklarını; kısaca söylemek gerekirse, Anadolu insanının zor yaşama koşullarını yansıtan, toplumculuğu ana izlek edinen, Kurtuluş Savaşı'nı anlatan şiirler ve yazılar yazdı. En çok da temizliğin, kirlenmemişliğin simgesi saydığı çocukları konu edindi. Eserlerinde bir yandan yurt sevgisini işlerken, diğer yandan evrensel bir anlayışla, dünyadaki bağımsızlık ve özgürlük hareketlerini konu edindi. Onun eserlerinde doğa sevgisi de öne çıkan başlıca izleklerden biridir. Ceyhun Atuf Kansu, dünya görüşü ile sanatını doğanın ve doğallığın üzerine kurdu.

Ceyhun Atuf Kansu; *Köy Öğretmenine Mektuplar* adlı eseriyle 1964 Türk Dil Kurumu Deneme Ödülünü, *Bağımsızlık Gülü* ile 1965 Yeditepe Şiir Armağanını, *Sakarya Meydan Savaşı* (1970) adlı destan şiir kitabıyla Behçet Kemal Çağlar Ödülünü aldı. Ölümünden sonra ailesi, her yıl yayımlanmış bir kitaba ya da kitap bütünlüğünde dosyaya verilen Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülünü (1986) kurdu.

"1951'den sonra, şiirine yeni boyutlar kazandırdı. Bir Kasabadan Resimler'le yeni bir edebi bölge aradığını görüyoruz. Bir kasabayı doğasıyla, insan ilişkileriyle, yaşayışıyla, sorunları ve serüvenleriyle anlatmaya çalışır. İçinde her zaman bir Andersen Masalı yaşatarak yazmıştır şiirlerini." (Vecihi Timuroğlu)

"Ceyhun Atuf Kansu'yu okuyan biz insanlar, ağaçtaki kuş, topraktaki karınca ve çiçek, sudaki balık; onun söylediklerinde kendimizi buluruz. O her zaman bilinçlidir, somut anlamları vardır her eyleminin, her davranışı sağlam bir düşünceye dayanır. Onunla biz bir bütünün parçalarıyız, bütün bir doğanın ve doğallığın..." (Hüseyin Atabaş)

"Kansu, şiirlerinin biçimsel özelliklerinden çok 'söz'ünün rengiyle ve niteliğiyle kabul görmüş bir şair. Sözünün örselenmemesini, dolaysız halini koruyabilmesini dizeler arası dengenin kurulmasına yeğlediğini hissettiren, sarkmalara aldırmayan, 'mimari'den 'simetri'yi anlamayan, kübik öğelere pek az yer veren bir şair. Öte yandan 'halkçı' bir içeriğe yaslanan şairler arasında ritmik öğelere de en az yer veren şair. Neredeyse anti-şiirler yazdığı bile söylenebilir. Ancak, hemen her şiirinde ansızın imgeler tutuşarak büsbütün 'resitatif' tarzda yazmaktan

CEYHUN ATUF KANSU

KIZAMUK AĞIDI

Ben, gamlı, donuk kış güneşi,
Çıplak dallarda, sessiz dinleniyordum.
Köyleri, yolları, dağı taşı
Isıtıyor, avutuyordum.

Bir köy gördüm ta uzaktan,
Dağlar ardında kalmış bilmezsiniz,
Kar örtmüş, göremezsiniz karanlıktan
Yalnızlıkta üşür üşür de çaresiz.

Ben gördüm bu köyü, damlarının altında
Çocukları kızamık döküyor.
Gözleri, göğüsleri, yüzleri, ah bırakılmış tarla,
Gelincikler arasından öyle masum bakıyor.

Habersiz hepsi, kızamıktan ve ölümden,
Kirli yüzlerinde açan ölümden habersiz,
Ve düşmüş bir gül oluyorlar birden,
Bebekler ölüveriyor, ölümden habersiz.

Alilerin kızı Emine'yi gördüm, Öldü...
Yusufların Kadir öldü, emmisinin Durdu öldü.
İkindiye doğru evlerine vardım,
Gördüm Döne öldü, Ali öldü, Dudu öldü.

Bir bir saydım, yirmi üç çocuk,
Ah, Güllü Güllü Gülizar öldü.
Gördü kış güneşi, gamlı ve donuk,
Daldı oğlanlar, çiçekti kızlar, öldü.

Gamlı türkümle tepeden aşağı bıraktım,
Bıraktım kendimi düşesiye ölesiye,
Bu acıdan sonra nasıl doğacaktım,
Nasıl dönecektim aynı köye?

İniyor ve kar altında örtüyordum,
Bu çocukları, bu habersiz çocukları,
Görmediniz anlatamam, ürperiyorum,
Bir şey demek için açılmıştı dudakları.

Ah, ben bir gün tepelerden, tepelerden,
Varıp önünüze, önünüze dikilip duracağım,
Aydınlardan, hekimlerden, öğretmenlerden,
Bir gün soracağım, bu çocukları soracağım.

O çaresiz, o yalnız, o karanlık günde,
Siz neredeydiniz diyeceğim, neredeydiniz?
Ben, perişan, utanmış... bu köyün üstünde,
Kahrolurken siz beyciğim neredeydiniz?

Ben, bir günde yirmi üç küçük ölünün,
Gömüldüğünü gördüm bu köyde kızamuktan,
Ya siz ne gördünüz, söyleyin, söyleyin;
Bir şey söyleyin, bir şey söyleyin uzaktan.

Ah, ben gamlı kış güneşi, aydınlığın
Bütün suçlarını kalbimde taşırım,
Görerek ah, görerek, bilerek bir yığın,
Karanlık gündüzün üstünde yaşarım.
Her mevsim dolanıp geldiğimde bu köye,
Gücük ayda, kar örtülü bu ovada,
Utancımdan, hıncımdan yaş dökerek böyle,
Camlı ve perişan, asılı duracağım havada.

İkindiye doğru bırakıp kendimi
Bu küçük mezarların üstüne,
Bilmeyeceksiniz, perişan, çaresiz halimi,
Gül diyeceğim, gül derceğim gül üstüne,
Yol kıyısında yirmi üç çocuğun mezarı,
Ah, diyeceğim, ah dökeceğim yol üstüne.

"BİR GÜZEL DÜNYA SAVAŞINDA"

Osman Numan Baranus

Ceyhun Atuf Kansu, Ulusal Kurtuluş Savaşımız başladıktan yedi ay sonra, 7 Aralık 1919'da İstanbul'da doğdu. Yürekli bir Kurtuluş Savaşçısının oğlu olan Kansu, bütün düşmanlar kovulup, yurdumuz bağımsızlığa kavuştuğu günlerde üç yaşlarındaydı. Çocuklar üç yaşlarında algılamaya, bellemeye başlarlar. Cumhuriyet ilân edildiği gün dört yaşlarındaydı. Yurtta ulusal bir yengi kutlanıyordu. İnsanlar yorgundu ama mutluydu. Kansuların evini büyütürseniz Türkiye oluyordu. Türkiye! Eski ile yeninin savaşı başlıyordu bu kez. Yeni, yengiye ulaşıyordu; devrimler başlıyordu. Yediden yetmişe Türk ulusu, bir-kafa, bir-yürekti. Yangın yerlerinde fidanlar boy atıyordu gayrı, yıkıntılar temelden kazılıp, temizlenip, yeni yapılar, yeni konutlar, yeni yollar, yeni alanlar yapılıyordu. Bütün yurt, Çankaya ile Türkiye Büyük Millet Meclisi arasındaki yol örneği toz toprak içinde ama işlek bir devinime atılmıştı. Bir çocuk-ozan, o yorgunlukları, o şenlikleri, o muştuları, o devrimleri bir atlıkarıncadaymış gibi sevinçle yaşamaktadır. Yeni Türk Harfleri kabul edildiği günlerde Ceyhun Atuf Kansu ilkokulun ilk basamaklarındadır.

Falih Rıfkı Atay'ın anlattığı Ankara'nın pembe Etlik toprağı, bitek toprağı, yepyeni toprağı içaydınlığını bütün yurda yayıyordu. Çiçeği burnunda, dumanı üstünde ulusal bir ilkyaz! Mevsimlerin içinde çocukların en dost mevsim ilkyazdır. Tam anlamıyla bir Cumhuriyet çocuğu olan Ceyhun Atuf Kansu, kulağını toprağa verir, yüreğini esen temiz yellere bayrak eder, seçmeden dinler tüm ezgileri. Halk türküleriyle, kurtuluş türküleriyle esinlerini özümler. Sözgelimi, eski adıyla Ahimesut, yeni adıyla Etimesut bostanları, dereleri, patikalarıyla onun özünlerinde (özün = şiir) daha bir güzelleşir. Çocuk ozanın yazdıkları çocukça değildir. Büyüklere özgü bir duyarlıkla, ölçülü uyaklı özünler yazma dönemindedir. Ona göre, özün yazmak, yaşamak demektir. Ele avuca sığmaz bir lise öğrencisidir, ozanlığıyla öğrenci olarak çalışkanlığını atbaşı götürür. Tıp Fakültesini bitirmiştir, ozanlığını yitirmemiştir. "İnsan" yüreğiyle ozan yüreği iç içe olan, bu çatal yürekli adam yolda, dağda, konduda, koyakta bulduğu, arayıp bulduğu sayrıları sağlı-

→

ğının kavuşturmak için kendini adar. Şeker Fabrikası doktoru olarak on bir yıl kaldığı Turhal'da, bu toprağın insanını, hele mi hele çocuğunu bakar, görür, sağlığa sağlamlığa kavuşturur. Turhal Şeker Fabrikası Hastanesi'ni kurar, bir elinde yüreği, öbür elinde özünü, Çocuk Kliniği'ni kurar, yine öyle. Çevre halkı onun adıyla, onun yüzüyle, onu çabasıyla mutlanır. Yadlar, yabanlar, yağlar ücrede yok ki?.. Ama halk, düşünür ve içtenlikle şunu ünlemesini bilir o yağlarını almacında: "Bu doktur Tanrısız değil!" Dikmen dergisini anmasaynlım, Ceyhun Atuf Kansu'nun geniş soluklu, sağlam, eskitopraktan özünleri bir ulu damarı belgiler. Kansu özündeki aşamalara baktığımızda görürüz ki, bu ulu damar pırıl pırıl yürüyüp gelmektedir. İşte Ahiname! Dünle bugünün karılıp, yarının verildiği bir antiözün.

1945'lerde Yeni Özün'ü benimseyen, 1955'lerde İkinci Yeni'yi hoş görüyle karşılayan bu usta ozan, insanlık sevgisini en yüce amaç ve olgunluk sayan bir öğretinin ilkelerine uygun özünler yazmaktan bir gün olsun geri kalmamıştır. Dolu yaşamının doğrultusunda özünlerini daha bir oluşturarak, daha bir geliştirerek yazan Kansu, Bir Çocuk Bahçesinde (1941), Bağbozumu Sofrası (1944), Çocuklar Gemisi (1946) adlı özün kitaplarıyla, sevinçlerin, özlemlerin, mutlulukların, en çok da aydınlık geleceğin bir simgesi kıldığı çocukların özününü vermiş, onları kutsamıştır. Ama, bir Memet Fuat'ın çocuklar için hazırladığı bir özün antologyasında Ceyhun Atuf Kansu'nun tek dizesine rastlayamazsınız ve dönar kalırsınız. Ceyhun Atuf Kansu, "uz yazan - öz yazan" olarak değil, "uz yazan - öz yazan" olarak nitelendirilmelidir. Doğuştan bahtlı bir ozan diye değil, bahtını kendi el emeğiyle, alın teriyle yaratmış bir ozan diye nitelendirilmelidir. Yanık Hava (1951), Haziran Defteri (1955), Yurdumdan (1960), Bağımsızlık Gülü (1965), Sakarya Meydan Savaşı (1970), Buğday Kadın Gül ve Gökyüzü (1970) onu Anadolu halk tarihinden bir bölüm olan Ahiname'ye getiren birer özün kitabından çok, birer evredir. Her adımda bir utku, her ufukta bir güneş. İstekle yaşanan bir dünyanın "iştihayla, iştiyakla" yazılmış özünleri. Okuyorsunuz, akşam sefalarını sevmeden edemiyorsunuz; yolları, sokakları, insanları sevmeden edemiyorsunuz; kırları, bayırları sevmeden edemiyorsunuz; tüm yurdu, tüm halkı, giderek dünyayı, evreni sevmeden edemiyorsunuz. Bu sözleri, usta ozan Ceyhun Atuf Kansu başarısına bir toplam çizgisi çekmek için söylemiyoruz. Dünün görkemi, bugünün gerçeği, yarının yakınlığı ve aydınlığı onun özününün dinmez kaynaklarıdır. Bir sonsuzdan bir sonsuza, yani kendi diliyle söylersek:"Hergün özün yapar Kansu, / Bir güzel dünya savaşında / İnsan gülünü kurtarmaya."

(*Özün*, Eylül 1971)

CEYHUN ATUF KANSU

BAĞIMSIZLIK GÜLÜ

Yerden alıp o gülü
Hangi gülü?
Bir topçu neferinin
Sakaryalı yaz toprağında
Sıcak kan gülü.

Alıp koklamak o gülü
Hangi baharda?
Türkçenin özgür kırlarında
Türkülerde burcu burcu
Bilgeliğin ana gülü!

Bir basmadan alıp o gülü
Hangi basmadan?
Nazilli fabrikasından
Pamuğumuzdan, emeğimizden
Dokuduğumuz halk gülü.

Hoyrat ellerinden alıp o gülü
Hangi ellerden?
Uzak Teksaslı çobanların
Bilmediği, uğruna can vermediği
Türkiyeli o çiftçiler gülü.

Yerine koymak, kutsamak o gülü,
Hangi gülü?
Mustafa Kemal'in bahçesine
Bir ulusun suladığı beslediği
Yediveren bağımsızlık gülü!

da kaçınıyor. Anlamsal katmanları sıcak hayat pratiğiyle renkli kılabildiği için tat alınır şiirler yazıyor." (Tahir Abacı)

"Hiç eskimemiş bir Kuva-yı Milliyecidir Ceyhun Atuf Kansu. Bu kavram, çocukluğuyla birlikte yaşanmıştır. 'Bir Çocuk Bahçesinde', 'Bağbozumu Sofrası', 'Çocuklar Gemisi' sanki onun 1919 yılından beri bilincinde geliştirip öğüttüğü temalardır. 1951'de 'Yanık Hava'yı sezer. 1946 yılından buraya değin, 1940 Kuşağı'nın şiir yükünü taşır. 1960'ta ise, temeldeki çizgiyi yitirmeden, değişime yönelir. 'Yurdumdan' betimlediği insanların çilesini çağdaş bir kavrayışla ele almaktadır. Sadece şiirlerine göre değil, yazdığı yazılara göre de diyebiliriz ki, 'yeni bir bağımsızlık savaşının verilmesi gereğine' inanmıştır. Kökünde, 'Sakarya Meydan Savaşı'nın ilkelerinin yattığı bir 'Bağımsızlık Gülü'nün açacağı, 'Buğday Kadın ve Gökyüzü'nün döllendiği bir 'Cumhuriyet Ağacı'nın alabildiğine serpilmesi için, 'Devrimcinin Takvimi'ni tutmaya başlar. 'Devrimcinin Takvimi'nde tek kaynakça, 'ya bağımsızlık ya ölüm'dür. (...)

"Ceyhun Atuf Kansu'nun şiirinde simgelere de rastlarız. Ama bu simgeler, eski bir anıyı, olguyu, ekini yeniden canlandırmak için kullanılmıştır. Kendi başına dikkat isteyen bir olguyu iyice vurgulayabilmek için simgeyi gerekli görür Ceyhun Atuf. Keklik Pınarı onun bu amaçla kullandığı bir Kuva-yı Milliye simgesidir. İmgeleri de bu yüzden ritmin coşkusunda dizelerin gerisine gizler, fazlaca öne getirmez imgeleri, açık olmak ister. Şiirlerinin anlaşılabilir olmasına önem verir. Görsel imgelere düşkünlüğünü bu açıdan da değerlendirmemiz doğru olur." (Türkiye Yazıları, Eylül 1977)

ESERLERİ:

ŞİİR: *BirÇocuk Bahçesinde* (1941), *Bağbozumu Sofrası* (1944), *Çocuklar Gemisi* (1946), *Yanık Hava* (1951), *Haziran Defteri* (1955), *Yurdumdan* (1960), *Bağımsızlık Gülü* (1965), *Sakarya Meydan Savaşı* (1970), *Buğday Kadın Gül ve Gökyüzü* (1970), *Tüm Şiirleri* (2 cilt, haz: Vecihi Timuroğlu, (1978), *Güneş Salkımı* (1991), *Bir Kasabadan Resimler* (1992), *Halk Albümü* (1994), *Kardeş Sofrası* (2004).

MAKALE-DENEME: *Ya Bağımsızlık Ya Ölüm* (1964), *Köy Öğretmenine Mektuplar* (1964), *Atatürkçü Olmak* (1966), *Atatürk ve Kurtuluş Savaşı* (radyo konuşmaları, 1969-72), *Balım*

Ceyhun Atuf Kansu

Kız Dulım Oğul (1971), *Halk Önderi Atatürk* (1972), *Cumhuriyet Ağacı* (1973). *Devrimcinin Takvimi* (1982).

ÇOCUK KİTABI: *Sihirli Değnek* (oyun, 1941), *Üvey Ana* (1964), *İyi İnsan Mehmet Ali* (1966).

HALK HİKÂYESİ: *Sevgi Elması* (Tahir ile Zühre Hikâyesi, 1972).

Ayrıca, hekimlik mesleği ile ilgili olarak *Turhal Dolaylarında Çocuk Bakımı* (1954), *Anneler Soruyorlar* (1959), *Kasabalar ve Köylerde Çocuk Bakımı* (1961) ve *Tıp Terimleri Sözlüğü* adlı kitapları vardır.

HAKKINDA: V.B. Kurdoğlu / Şair Tabibler (1967), B.S. Ediboğlu / Bizim Kuşak ve Ötekiler (1968), Osman Numan Baranus / Geçen Ayın En Güzel Özünü (Özün, Eylül 1971), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973), Vecihi Timuroğlu / Yazınımızdan Portreler (1991), Hüseyin Atabaş / Kale ve Bozkır (1994), Adnan Binyazar / Ceyhun Atuf Kansu (Ozanlar Yazarlar Kitaplar, 1998), Hüseyin Atabaş / Saatini Güneşe Kuran Şair: Ceyhun Atuf Kansu (Gösteri, Mayıs 1999), Orhan Tülcylioğlu / Ceyhun Atuf ve Balıkçı (Cumhuriyet Kitap, 17.6.1999), Edebiyatçılar Derneği / Ceyhun Atuf Kansu Şiir Buluşması (1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Vecihi Timuroğlu / Unutulmaz Yurtsever Ceyhun Atuf Kansu (Cumhuriyet Kitap, 11.3.2002), Birsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002), Tahir Abacı / Şiir Kitapları Sözlüğü 7 (Adam Sanat, Aralık 2004), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 21.2.2005). Tuncer Uçarol / Ceyhun Atuf Kansu'nun "Yanık Hava"sı (Oluşum, Temmuz 1978) - Ceyhun Atuf Kansu'nun "Yanık Hava"sı II (Oluşum, Ekim 1978) - Ceyhun Atuf Kansu'yu Yeniden Tanımak (Saçak, Temmuz 1978),

KANSU, Hüseyin

Siyaset adamı. 1950, İstanbul doğumlu. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Pazarlama Bölümü mezunudur. Sümerbank ve Türkiye Kalkınma Bankası (DESİYAB) uzman yardımcısı olarak, özel sektörde yönetici ve ihracat danışmanı olarak çalıştı. Yirminci ve 21. Dönem İstanbul Milletvekili olarak görev yaptı. Dayanışma Vakfı (Bosna, Sancak, Kosova) kurucu üyesi, İstanbul İl Genel Meclis üyesidir. Türkiye Demokrasi Vakfının düzenlediği Cumartesi konferanslarında konuşmacı olarak yer aldı, bu toplantılardaki konuşmalar ve tartışmalar daha sonra *Demokrasi Konferansları* (2003) adıyla yayımlandı.

KANSU, Işık

Gazeteci-yazar. 1956, Turhal / Tokat doğumlu. Şair ve yazar Ceyhun Atuf Kansu'nun oğlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksekokulu (1978) mezunu. Gazeteciliğe, Ankara gaze-

Işık Kansu

telerinin toplandığı yer olan Rüzgârlı Sokak'ta başladı (1975). 1978 yılında *Cumhuriyet* gazetesine geçti. Bir süre *Cumhuriyet*'in Ankara Bürosu Haber Müdürlüğünü üstlendi Dizi yazılar ve röportajlar hazırladı, "Ankara Kulisi" başlığı altında köşe yazarlığı yaptı. Belgeseller hazırladı, müzikli oyun sahneledi. Çağdaş Gazeteciler Derneği Mustafa Ekmekçi Ödülü, Kamu İşletmeciliğini Geliştirme Merkezi Vakfı Ödülü, Antalya Belediyesi Uğur Mumcu Ödülü, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası Gazetecilik Ödülü sahibidir.

"Çağından, yaşadığından, yurdundan, geleceğinden sorumluluk duyan insanlara bu sorumluluğun gerektirdiği bilgileri sunuyor bu kitaplarında Kansu; yaşamın karşımıza diktiği sorunlara ışıldak tutuyor. Işıldağının odağına bu sorunları ve bu sorunlar hakkında bizi derinlemesine bilgilendirecek insanları alıyor. (...)

"Yaşamın ayrıntılarını, gazeteciliğin buza yazılan serüvenini, insanların gerçeklerden uzaklaştırılarak düşler dünyasında yaşamasını isteyen 'küreselleşme' masalını; çağımızın yeni bir aldatmacası olan 'Yeni Sağ'ı; çağımızın insanlığa bunalım getiren yönelimini Yeni Dünya Düzeni'ni yansıtıyor." (Öner Yağcı)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Ayrıntının İzdüşümü* (1996), *Emperyalizmin Yeni Masalı Küreselleşme* (1996), *Buza Yazılan Serüven* (1997), *Yeni Sağ Yeni Aldatmaca* (1997), *Petrolcünün Bağımsızlık Ateşi* (1998), *Masaldan Bunalıma Yeni Dünya Düzeni* (1999).

BELGESEL: *Yurtseverlik Öğretmeni, Yenigün'den Cumhuriyet'e.*

OYUN: *Bugün Ne Yazsam?* (2002).

ÖYKÜSEL RÖPORTAJ: *Çocukluğa Yolculuk* (yazarların çocukluk öyküleri, 2002).

HAKKINDA: Salih Bolat / Gazeteci Işık Kansu'dan Yazılar Derlemesi: Buza Yazılan Serüven (Cumhuriyet Kitap, 21.1.1999), Öner Yağcı / Işık Kansu'nun Kaleminden Hal-i Pür Melalimiz (Cumhuriyet Kitap, 16.12.1999), Işık Kansu / Çocukluğa Yolculuk (2002).

KANSU, M.

Şair ve yazar. 1 Eylül 1937, Baf / Kıbrıs doğumlu. Açık adı Mehmet Kansu'dur. Öğretmen Koleji (Teachers Training College), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü ve Hacettepe Üniversitesi (1970) mezunudur. 1976'da İngiltere ve İskoçya'da Halk Eğitimi kurslarına katıldı. Öğretmen, müfettiş ve Halk Eğitimi Şube Amirliği görevlerinde bulundu.

Ankara'daki öğrencilik yıllarında tanıştığı soyut akımla şiire başladı. Genellikle İkinci Yeni akımından etkilendi, *Piramit Acısı* bu çizgideki şiirlerinden oluştu. Mensubu olduğu toplumun içinde bulunduğu sıkıntıları paylaşmaya yöneldi. Türk Direniş Örgütüne, Türk Mücahit Teşkilatına katıldı. Eserlerinde milli meseleleri işledi. Şiirin yanı sıra piyes, öykü ve Batı edebiyatından çeviri çalışmaları yaptı. "İki Toplumlu Uyumsuzlukların Çözümü" atölye çalışmalarına katıldı. Garip şiir anlayışında yayımlanan ilk şiirlerinden sonra, 1960-69 yıllarında Kıbrıs'taki "İkinci Yeni Şiir Hareketi"nin öncülüğünü yaptı. Dört kez Struga Şiir Akşamlarına, beş kez de Uluslararası Çevirmenler Sempozyumuna (Makedonya) şiir ve bildirileriyle katıldı. BRT'nin düzenlediği 1988 Barış Etkinlikleri çerçevesinde yapılan Ulusal Şiir Yazma Yarışmasında birincilik ödülü aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *İkinin Yaşamı* (Fikret Demirağ ile, 1959), *Tutku* (şiir, Fikret Demirağ ile), *Piramit Acısı* (1962), *Bir Mücahit* (1965), *Direnişten Önce* (1968), *Marazlıyım Size ve Zamana* (1995), *Alacakaranlık* (1996), *Şaşırtıcı Bir Rüzgârdır Değişim* (1997).

ÖYKÜ: *Bir Elin Sıcaklığını Çaldım* (1995).

DENEME: *Bir Çığlık Kaç Renge Parçalanır* (1995).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 1, 1975), Kıbrıs Türk Edebiyatı (1989), Şaban Mahmudoğlu Kalkan - Atila Er / Şiir Gecesi (1999), İslâmî Edebiyat dergisi (sayı: 40, Temmuz-Ağustos-Eylül 2004), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

M. Kansu

Mazhar Müfit Kansu

KANSU, Mazhar Müfit

Siyaset adamı ve yönetici (D. 1873, Denizli - Ö. 1948, İstanbul). Tam adı Ahmet Mahzar Müfit Kansu. Kastamonulu Süleyman Müfit Bey'in oğludur. Edirne Rüştiyesi (Ortaokulu) ve İstanbul Mülkiye Mektebi (1891) mezunu. Edirne İdadisinde (Lisesinde) tarih ve matematik öğretmenliği yaptı. 1897'den sonra devlet hizmetinde idareci olarak görev alan Kansu, Havza, Çorlu, Çisriergene ve İskeçe kaymakamlığında, 1908'den sonra da Gümülcine, Lazistan, Mersin, İzmit ve Balıkesir mutasarrıflıklarında bulundu. İdareciliğinin yanı sıra siyasetle de ilgilenerek İttihad ve Terakki Cemiyetinin üyeleri arasında yer aldı. 1918'de Rus istilasından yeni kurtulan Bitlis'e vali olarak atandı. Heyeti Temsiliye üyeliğine seçildi. Heyet, Ankara'ya geldiği sırada İstanbul'da son Meclis-i Mebusan toplanıyordu. Kansu, Mustafa Kemal'in de isteğiyle İstanbul'a gitti. Felah-ı Vatan Grubunun çalışmalarına katıldı ve Meclise Hakkari Milletvekili olarak girdi. Heyet adına Vahdeddin ile görüşerek ona Anadolu'ya geçmesini teklif etti. İstanbul işgal edilip Meclisi Mebusan kapatılınca, Kansu gemiyle Beyrut'a geçti. Oradan Silifke yoluyla Ankara'ya geldiği zaman TBMM açılmıştı. İlk TBMM'de Hakkari Milletvekili olarak görev aldı. Milletvekilliği dışında Elazığ Valiliğine atandı. 1923 ve 1939 dönemlerinde Denizli Milletvekilliği, 1925'te Doğu İstiklal Mahkemesinde başkanlık yaptı. 1939-46 yılları arasında Çoruh Milletvekili olarak siyasi hayatını sürdürdü.

Milli Mücadele döneminde ve Cumhuriyet yıllarında Mustafa Kemal'in yanında olan Mazhar Müfit Kansu'nun 4 Mart 1948'den itibaren *Son Telgraf* gazetesinde yayımladığı anıları ölümünden sonra, *Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber* adıyla iki ciltlik halinde kitap (1966-68) olarak basıldı.

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer V (2005).

KANSU, Nâfi Atuf

Eğitimci-yazar, siyaset adamı (D. 1891 - Ö. 1948). Şair ve yazar Ceyhun Atuf Kansu'nun babası. Mülkiye Mektebi mezunudur. 1912'de Biga Numune Mektebinde kısa süre öğretmenlik yaptı. Aynı yıl Edirne Erkek Öğretmen Okulu Müdürü oldu. 1918'de Kadıköy Darüleytam (Yetimler Yurdu) Müdürlüğüne geçti. 1921 yılında Ankara'da Milli Hükümetin emrinde çalışmaya başladı. Önce Basın Yayın Genel Müdürlüğü baştercümanlığı yaptı, 1922'de Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Müdürü oldu. 1922'de Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarlığı görevine getirildi. 1927'de milletvekili seçilerek hayatının sonuna kadar Erzurum ve Kırklareli milletvekili olarak TBMM'de bulundu. 1937'de siyasi müsteşarlıklar kurulunca Milli Eğitim Bakanlığının siyasi müsteşarlığını yaptı.

Nâfi Atuf Kansu

ESERLERİ:

Vatanımın Coğrafyası (1914), *Fenni Terbiye Tarihi* (1916), *Tolstoy, Fröbel, Pedagoji Tarihi* (1929), *Türkiye Maarif Tarihi Hakkında Bir Deneme* (2 cilt, 1931 ve 1932), *Türklerin Terbiye Hizmetleri* (1934), *Yeni Mektep* (tsz), *İlk Kültür İzleri ve Nakil Vasıtaları* (tsz).

ÇEVİRİ: *İlk Mektep Muallimi* (Tolstoy'dan, 1919).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968).

KANŞAY, Dilber

Yazar. 1945, Başhöyük kasabası / Konya doğumlu. Başhöyük İlkokulu, Lüleburgaz Lisesi ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Sayıştayda denetçi olarak çalışmaya başladı, 17 Ocak 2000 tarihinde emekliye ayrıldı. *Birleşik Kafkasya* (İstanbul), *Kafdağı* (Ankara), *Marje* (Ankara) gibi dergilere yazılar yazdı. *Karaçay Malkar Halkının Birinci Kültür Festivali Üzerine* (1992) basılı bir eseri vardır. İLESAM üyesidir.

HAKKINDA: Sefer E. Berzeg / Kafkas Diasporası'nda Edebiyatçılar ve Yazarlar Sözlüğü (1955), TDOE – TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KANTAR, Ömer Selahattin

Gazeteci, yazar (D. 1878, İzmir – Ö. 17 Kasım 1943). Kantarağası-zadeler adıyla tanınan İzmir'in tanınmış eski bir ailesine mensuptur. Liseyi bitirdikten sonra yükseköğrenimine devam etmeyerek gazeteciliğe başladı. Yunan işgali sırasında Millî Mücadele'ye katılarak önce Söke'ye, daha sonra da Antalya'ya gitti. Bir süre *Antalya* gazetesinin başyazarlığını yapan Selahattin Bey, müzeciliğe merakı dolayısıyla 24 Ocak 1924'te Antalya Müzesi muhafızlığına tayin edildi. Bu görevinin yanı sıra Tahrir-i Müsakkafat Heyetinde üye olarak da çalıştı. 1926 Şubatında da Ankara Tahrir-i Müsakkafat Komisyonu başkanlığına getirildi. Aynı yılın haziranında, resmî açılışı 17 Şubat 1927'de yapılan İzmir Müzesine müdür olarak tayin edildi. Bu görevi ömrünün sonuna kadar devam etti. İzmir'de Agora'da ve Efes'te yapılan kazılarda büyük hizmetleri üzerine Türk Tarih Kurumu ve Berlin Arkeoloji Enstitüsünün takdirlerini kazandı, bu enstitünün bilim kurulu üyeliğine seçildi.

Yazı hayatına 1898'de *Ahenk*'te başladı. 1899'da *Hizmet*'te, 1909'da *Köylü*'de, Nazilli'de basılıp İzmir'de dağıtılmakta olan *Mülhakât*'ta yazarlık ve başyazarlık yaptı. II. Meşrutiyet döneminde bu gazetelerin yanı sıra 1908'de çıkan *Gâve* gazetesi ile dönemin önemli ve devamlı gazetelerinden *İttihat*'ta da yazılar yayımlayan Ömer Selahattin, 1918 Kasımında *Zeybek* adıyla haftalık bir mizah gazetesi çıkardı. Kahbe Deli imzasıyla burada efeliği yücelten yazılar yayımlayan yazar, 13 Nisan 1919'dan itibaren *Zeybek*'in yerine günlük olarak *Efe*'yi çıkardı. Fakat işgal güçleri tarafından gazete tahrip edilerek kapatıldı. *Sada* adıyla başka bir gazete çıkardıysa da o da kapatıldı. Daha sonra *Medeniyet* gazetesinde yazılar yazdı. Daha sonra *Anadolu*, *Hizmet*, *Yeni Asır*, *Halk* gazetelerinde Karadana, Kantarcıoğlu gibi takma adlarla yazılar yazdı. *Halk* gazetesinde efelik konusunu ele alan ünlü *Kara Dana* (1926, kitap hâlinde çıkışı 1927) piyesi, *Hizmet* gazetesinde de üç romanı tefrika edildi.

ESERLERİ:

Köroğlu (roman, 1926), *Kara Dana* (1927), *Âdil Mevlâ* (1927), *İnsan Yiyenler* (1929), *Masonluğun İçyüzü ve Esrarı* (tarihî inceleme, 1931), *Papucu Büyük Efendi* (1932), *İzmir'de Roma Devrine Ait İyon Agorasında Ya-*

pılan Hafriyat Hakkında İkinci İhzari Rapor (Dr. Rudloff Naumann'dan çeviri, 1943).

HAKKINDA: Cevat Sami Özelsan / Selahattin Kantar'ın Hatırası ve Eserleri (Yeni Asır, 19.11.1943), Ömer Faruk Huyugüzel / İzmirli Fikir ve Sanat Adamları 1850-1950 (2000), TDOE -TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KANTARCI, Şenol

Siyasî ve sosyal tarih araştırmacısı. Lisans öğrenimini Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde (1993), yüksek Lisansını Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Eğitimi Yakınçağ Tarihi Eğitimi Anabilim Dalında (1997), doktorasını Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalında (2003) tamamladı.

Avrasya Stratejik Araştırmaları Merkezi (ASAM) Ermeni Araştırmaları Enstitüsünde araştırmacı (2001-03), TUSAM-Ulusal Güvenlik Stratejileri Araştırma Merkezinde TUSAM Başkanı (2004) görevleri ile Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Türk-Ermeni İlişkileri Millî Komitesinde (TEİMK) (2001-2003) İcra Kurulu üyeliği yaptı. Birçok ulusal ve uluslararası toplantıda sözlü sunum ve gösterim yaptı, bildiriler yayımladı. Alanı ile ilgili olarak panel, konferans, seminer, açık oturum ve söyleşi gibi etkinliklere konuşmacı ya da panclist olarak katıldı. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bölümünde yardımcı doçent olarak görev yaptı.

Makaleleri *Celal Bayar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yeni Türkiye Dergisi Ermeni Sorunu Özel Sayısı, Ermeni Araştırmaları, Atatürk Haftası Armağanı* (2002), *2023, Stratejik Analiz, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, Oku-n, Müdafaa-i Hukuk* dergi ve kitaplarında yayımlandı.

ESERLERİ:

Şenol Kantarcı

ARAŞTIRMA: *ARARAT Sanatsal Ermeni Propagandası* (S. Laçiner ile, 2002; İngilizce: Ararat, Art As A Tool of Armenian Propaganda adıyla, 2003), *Amerika Birleşik Devletleri'nde Ermeniler ve Ermeni Lobisi* (2004), *Ermeni Sorunu: Pencereden Bakmak Ya da Manzaranın Bütününü Görmek* (2005), *Kıbrıs Laboratuvarı* (2005).

YAYINA HAZIRLAMA: *Ermeni Araştırmaları I. Türkiye Kongresi Bildirileri* (I. - II. - III. Cilt; K. Kasım, İ. Kaya, S. Laçiner ile, 2003).

KANTARCIOĞLU, Sevim

Yazar, çevirmen. 1934, Ankara doğumlu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü (1953) mezunu. Anadolu'nun çeşitli illerinde lise öğretmenliği yaptıktan sonra ABD Georgetown Üniversitesinde uygulamalı dilbilim çalıştı (1961-62). Ankara Öğretmen Okulu, Fen Lisesi öğretmenliklerinden (1963-67) sonra Gazi Eğitim Enstitüsü (1968-69) ve Hacettepe Üniversitesi Temel Bilimler Yüksek Okulu İngilizce Bölümünde doçent öğretim üyesi olarak (1968-83) görev yaptı. 17 Mart 1983'te kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Eğitimcilik mesleğini GÜ Eğitim Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı öğretim görevlisi olarak sürdürdü. 1983 yılında T. S. Elliot'tan *Edebiyat Üzerine Düşünceler* çevirisiyle Türkiye Yazarlar Birliği Çeviri Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

T.S. Elliot'un Şiirlerinde İnsanın Kendisini Gerçekleştirme Teması (1981), *Kültür Üzerine Düşünceler* (çeviri, T. S. Elliot'tan, 1981), *Edebiyat Üzerine Düşünceler* (çeviri, T. S. Elliot'tan 1983), *Karanlığın Yüreği* (çeviri, J. Conrad'dan, 1983), *Türk ve Dünya Romanlarında Modernizm* (1988), *Roman teorisi* (çeviri, P. Stevick'ten, 1988), *Ahmet Hamdi Tanpınar, Yapı Bozumcu ve Semiotik Yaklaşımlar Işığında Tanpınar Hikâyeleri* (2004).

KANTÜRK, Turgay

Şair ve tiyatrocu. 1961, İstanbul doğumlu. Ortaöğrenimini Kartal Lisesinde (1980) yaptı. Mimar Sinan Üniversitesi Tiyatro Bölümü (1991) mezunu. Ressam İbrahim Çiftçioğlu ve tasarımcı Savaş Çekiç'le *Alfabe Meleği* adlı ortak çalışmayı gerçekleştirdi. 1997'de Neş'e Erdok'un resimlerinden yola çıkarak yazdığı *Düş ve Uyku Tuzakları*, 1998'de Yavuz Tanyeli'nin bir resminden yola çıkarak yazdığı *Gördüğüm; Kördüğüm!* ve 1999'da İbrahim Çiftçioğlu'nun resimlerinden yola çıkarak yazdığı *Sis İçin Şarkı* adını taşıyan metinleri ajanda olarak yayımlandı. Sel Yayıncılığın şiir dizisi ve Noyirmiyedi Yayıncılığın editörlüğünü yürüttü. Bir süre TRT 2 kanalında yayımlanan "Okudukça" programının sunuculuğunu yaptı.

İlk şiirleri 1981'de *Oluşum* dergisinde çıkmıştı. Yazı ve şiirleri sonraki yıllarda *Oluşum, Gösteri, Varlık, Sombahar, Türk Dili, Sanat Olayı, Yazko Edebiyat, Nar* dergileri ile yayın yönetmenliğini yaptığı *Eskiz* (1991- 92), *Hamlet* (1994), *No* (1998-) dergilerinde yer aldı. *Hürriyet Gösteri* dergisinin 1983'te düzenlediği şiir yarışmasında ikincilik ödülünü, *İlk Gibi Son* ile 1991 Behçet Necatigil Şiir Ödülünü kazandı.

"Kantürk kötülükten yola çıkarak yazmakla, yozlaşmayı doğuran kutsal değerleri, buyurucu ve geleneksel durağanlığı farklı bir gözle irdelememizi sağlar. Sabitlik ruhun değil, eşyanın özelliğidir. Kural ve düzen de sadece birer şey'dir. İnsan olmak, yaratmak ve karşı koymak ise devinimde varolur. İyilik ve kötülük olguları yalnızca yer değiştiriyor, dönüşüme uğramıyor. Dönüşüme muhtaç olan ise yozlaşmış kavramlardır. Bu nedenle içi boşaltılmış kavramların ironisini sunar bize Kantürk." (Şirin Tufan)

Turgay Kantürk

ESERLERİ:

ŞİİR: *İlk Gibi Son* (1991), *Siyah Eşya* (1994), *Ay İçin Küçük Şeyler* (Şenol Yorozlu'nun desenleriyle, 1996), *Öteki Sahne* (1996), *Göl Felaketleri* (1997), *Alfabe Meleği* (Çiftçioğlu ve S. Çekiç resimleri ile, 1997), *Gördüğüm Kördüğüm!* (Y. Tanyeli resimleri ile, 1998), *Alacakaranlık* (M. Horasan resimleriyle, 1999), *Seçme Şiirler* (1999).

ÖYKÜ: *Hayat Siyah Ölüm Beyaz - Kısa Çok Kısa Öyküler* (2004).

DENEME: *Tuzak Kitap* (2002).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Zarif Cinayetler Çağı (Cumhuriyet Kitap, 1.3.2001), TBE Ansiklopedisi (2001), www.tugyakanturk.hymart.net, Şirin Tufan / Form ve Bağlam Tuzakları (Cumhuriyet Kitap, 22.8.2002), Deniz Durukan / Turgay Kantürk: Hayat Siyah Ölüm Beyaz (Varlık Kitap, Ağustos 2004).

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN
Bkz. MUHİBBİ

KANYILMAZ, Ahmed

Şair. 23 Temmuz 1943, Ovacık köyü / Çeşme / İzmir doğumlu. Çeşme Namık Kemal İlkokulu (1955), Çeşme Ertan Ortaokulu (1958), İzmir Karataş Lisesini bitirdi. Askerliğini yaptıktan sonra Çeşme Cumhuriyet Savcılığında kâtip olarak memurluğa başladı (1968). 1978'de Çeşme Belediyesine geçti. Aynı yerde yazı işleri / personel müdürü olarak görev yaptı. (1982-92), 1992'de emekli oldu. 1976 ve 1995'te Almanya, 1986'da İtalya, 1988 ve 1998'de Suudi Arabistan'a geziler yaptı. Çalışmalarını Çeşme'de sürdürdü. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Ahmed Kanyılmaz

İlk yazıları öğrencilik yıllarında *Yeni Çeşme* adlı yerel gazetede çıkmıştı. 1970'li yıllardan sonra ürünlerini *Türk Edebiyatı*, *Toker* (Meşale), *Yeni Devir*, *Millî Gazete*, *Zaman*, *Aylık Dergi*, *İslâmî Edebiyat*, *Mavera* vb. dergi ve gazetelerde yayımladı. *Kur'an-ı Kerim*'in tamamını Türkçe, 7'li hece vezniyle manzum olarak kaleme aldı. Şiir ve düzyazı çalışmalarının yanı sıra, ortaokul çağlarında başlayan resim çalışmalarını kişisel ve karma sergilerde değerlendirdi.

ESERLERİ (Şiir):

Çeşme'den Hüzünlerle (1973), *Hicret* (1982), *Gemi / Nusret* (1986), *999 Beyit* (1991), *Çeşme Şiirleri* (1998).

KAPAR, Mehmet Ali

İslâm tarihi araştırmacısı. Konya Yüksek İslâm Enstitüsü (1974) mezunu. Doktorasını Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1986) tamamladı. Bölüm başkanlığı yaptı. SÜ İlâhiyat Fakültesi İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü İslâm Tarihi Anabilim dalında profesördür.

Makale ve bildirilerini, *İslâmî Araştırmalar*, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, *Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadette İslâm*, *Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *Diyanet İlmi Dergi*, *Kur'an ve Tefsir Araştırmaları* dergi ve kitaplarında yayımladı. Kutlu Doğum Haftalarında konuşmacı oldu.

Mehmed Ali Kapar

ESERLERİ:

Hz. Muhammed'in Müşriklerle Münasebetleri (1993), *İslâm'ın İlk Döneminde Bey'at ve Seçim Sistemi* (1998), *Halifeliğin Emevilere Geçişi ve Verasete Dönüşmesi* (1998).

KAPÇI, Mustafa

İlâhiyatçı. 1937, Emen / Beyşehir / Konya doğumlu. İlkokulu ve hafızlığı Beyşehir'de bitirdi. Adana İmam Hatip Lisesi (1963), Konya Yüksek İslâm Enstitüsü (1967) mezunu. Öğrenciliği sırasında Arapça, fıkıh, tefsir ve hadis gibi İslâmî ilimleri öğrendi. Bir süre yurtdışında bulunarak Arapça ve Arap Edebiyatı konularındaki bilgisini arttırdı. 1961'den itibaren Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde değişik görevlerde bulundu. Uzun yıllar orta dereceli okullarda Din Bilgisi ve İngilizce öğretmenliği yaptı. Müftülük, müftü yardımcılığı, vaizlik ve imamlık görevlerinde bulundu. Hollanda ve Fransa'ya resmi görevle gönderildi. Yurtiçinde uzmanlık alanıyla ilgili konferanslar verdi. İlmî çalışmalarının yanı sıra camii, minare, vakıf binası, öğrenci yurtları gibi kalıcı eserlerin yapılmasına da öncülük etti ve katkıda bulundu.

ESERLERİ (İnceleme):

İslâmda Dua ve Zikir (3. bas. 1997), *İslâmda Sağlığın Önemi*, *İslâmda Cihadın Önemi*, *Hz. Peygamberin Vasiyetleri* (1998), *İlâhî Sofradan İkramlar*, *İslâm'ın Hayata ve Ekonomiye Bakışı* (2001).

HAKKINDA: Mustafa Kapçı / İslâm'ın Hayata ve Ekonomiye Bakışı (2001).

KAPKINER, Murat

Şair ve yazar. 10 Nisan 1950, Malatya doğumlu. Malatya Erkek Sanat Enstitüsü (1967), Hava Astsubay Okulu (1969) mezunu. Çeşitli kuruluşlarda elektrik teknisyeni, Hava Kuvvetlerinde teknik astsubay (1969-75) olarak çalıştı, 1975'te emekliye sevk edildi. Malatya'da özel ve resmi kuruluşlarda yönetici olarak görev yaptı.

Yazılarını *Aylık Dergi* (1981-83), *Çağımıza Selam* (1986-87), *Kelime* (1987-88), *Varide* (1986-87) dergileri ile *Yeni Şafak* ve *Millî Gazete*'de yayımladı. *Kelime* ve *Varide* dergilerinin kuruculuğu ve sahipliğini üstlendi.

"Wesirfinger Pastanesi yeni teknikleri, düşsel öğeleri göz ardı etmeyen ama yaşam gerçekliğini de bütün somutluğuyla açığa çıkarma çabasında bir çalışma. Metnin tek görünen kusuru daha fazla işlenebilecek bir malzemeye sahipken biraz kısa tutulmuş, biraz aceleye gelmiş izlenimi uyandırması." (E. Bahri Keskin)

"Murat Kapkıner'i fark etmek, Murat Kapkıner'i keşfetmek...Önce yaşadığınız derin bir hayret ve hayranlık hissi. Kapkıner'in hayata ve yaşananlara bakış açısı ve derinliği, yazdıklarının ve söylediklerinin ardında gizlenen hakikat; hepimizin ihtiyacı olan, insan oluşumuzu ve bu oluşumun gayesini unutamayacağımız şekilde hatırlatan; harflerden ve seslerden değil, zümrüt ve yakutlardan oluşan bir manzumluktur. Işıksız değil; siyah olsa da bu dünya. Dar değil; bedeninizi sıksa da. (...) Dindirici ve bir o kadar yeni uyanışları yaşadığınız 'Kapkıner Evreni'nin kapısını araladığınızda aslında muhteşem bir yapının küçük bir kısmıyla tanışıyorsunuz. Yabancı ama kendi iç odalarınızdan oluşan bir yapı bu. (...) Şiirlerinin her biri çiçektir. Fazla romantizme gerek yok, bildiğiniz çiçek değil, Vatanı Hindistan Olan Çiçek... Hindistan'da bulunamadı yine de kökü, Berlin'den çıktı. Bitmez açması bu çiçeğin, bekleyiş bitmeden... Malatya'dan geçer, İzmir'i bulur. Hollanda'lı kızların ellerinde görürsünüz, ama aslında İrlanda'dadır hem Eylül hem Eylül giyinenler. Adalardadır onun çiçeği ama gereğinden fazla mutlu olunca, kırışıkları bozulmasın diye döner çöllere." (Mustafa Oral)

Murat Kapkıner

MURAT KAPKINER

EYYUB

I.

Eyyub sahifesinden başladım
Yüzlerim ya çok düzgün
Ya oldukça çarpık

Gökten miydi bu düşüş
kimin boynuna sarılmalıyım
hemşehrim kim

ne takunyalarımın altında sabun
ne çevrede rutubet vardı
ilmek tutamıyorum
Laygırlığım kendimden
ciğerlerimdeki duman fabrikalardan
çift yanlı nüzûlüm kanamadan değil
virüslerimi kendi bataklığımda
titizlikle üretiyorum
kimse suçlanmasın
ruhumun enfeksiyonu zatımla kaim

beniisrail hidayetine değişmediğim
hey benim soylu dalaletim

(*Not Düştüm Besmeleye*, 1990)

ESERLERİ:

ROMAN: *Güz İnsanları* (1982), *Karanlıktakiler* (1983), *Wesirfinger Pastanesi* (2001), *İblis'in Son Savunması* (2001).

DENEME-İNCELEME: *Yaşamayı Göze Almak* (1986).

SÖYLEŞİ: *Nefs* (1988).

ŞİİR: *Not Düştüm Besmeleye* (1990), *Bütün Eserleri 1-5* (1- *Şiirler / Anne Ben Artık İyiyim;* 2- *Denemeler,* 3- *Merhamet Muştusu,* dört risale bir arada; 4- *Elifbamdan Arta Kalan,* şiir; 5- *Nef Risalesi*), *Kimsenin Aklına Gelmeyen* (1999), *Ademin Müstesna Ölümü* (1998).

ŞİİR KASETLERİ: *Bu Rüzgâr, Acımız Geceyi Büyütür, Kardeşime Mektup.*

HAKKINDA: V. Aydın / Murat Kapkiner'le Söyleşi (Kalem ve Onur, sayı: 2, Kış 1994), İblis'in Son Savunması (Kitap Rehberi, Aralık 2001), E. Bahri Keskin / Düş ile Gerçek Arasında (Yeni Şafak, 19.5.2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Akit (11.3.2001), Ahmet Mercan (Bilgi ve Düşünce, sayı: 2, Kasım 2002), Konya Hakimiyet Gazetesi (5.7.2003), Mustafa Orul (Milli Gazete, 17.08.2003).

KAPLAN, Ahmet

Gazeteci-yazar. 1946, Kayseri doğumlu. Kayseri Lisesi mezunu. Gazetecilik hayatına atılarak *Devrim* ve *Ülker* gazetelerinde muhabir ve yazar olarak çalıştı. Kayseri *Olay* gazetesinin Genel Yayın Müdürlüğünü üstlendi. Arkadaşlarıyla birlikte *Kurultay* ve *Sel* dergilerini çıkardı. Gazeteciliğinin yanı sıra Tek-Gıda İş Sendikası Kayseri Şubesi sekreterliğini yaptı. Yazı ve şiirleri *Yeni İstanbul, Orta Doğu, Yeni Düşünce, Kültür-Sanat, Erciyes* ve *Filiz* gibi dergi ve gazetelerde yer aldı.

ESERLERİ:

Erciyes'in Eteğinden Geçenler, İşte Necip Fazıl.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

KAPLAN, Cemalettin

İlâhiyatçı, siyaset adamı (D. 1926, Dangis köyü / İspir / Erzurum - Ö. 1995, Köln / Almanya). 12 Eylül (1980) sonrasındaki yazılarında Cemaleddin Hocaoğlu imzasını kullandı. Bir süre medresede okudu ve hafız oldu. Askerlik görevinden sonra İmam-Hatip Lisesini dışardan sınava girerek bitirdi ve İlâhiyat Fakültesine girdi. 1965 yılında Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini bitirdi. Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulundu. Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı oldu. Adana müftüsü iken din hizmetlerinin örgün eğitimden geçmiş kişiler tarafından karşılanması yolunda çalışmalar yaptı. Laiklikle uyuşmayan fetvalar verdiği iddiasıyla emekliye sevk edildi.

MSP'den Erzurum milletvekili adayı oldu, seçilemedi. 12 Eylül (1980) darbesi yapılınca yurtdışına çıkarak generallere cephe aldı. Yurda dönmedi ve 11 Temmuz 1984'te T.C. vatandaşlığından çıkarıldı. 12 Eylül (1980) darbesi lideri Kenan Evren tarafından rejim düşmanı ilân edildi. Evren'e gönderdiği video kasetlerle popüler oldu. Almanya'da dernek faaliyetleri yürüterek Anadolu İslâm Federe Devletini kurduğunu açıkladı. Cenazesi Türkiye'ye getirilerek defnedildi. Ölümünden sonra yerine oğlu Metin Kaplan geçti. Köln'de çıkardığı gazete ve dergilere baş yazılar yazdı, broşür ve kitaplar yayımladı. Makalelerinin bir bölümü *Mesajlar* (H.1409) adlı bir kitapta toplandı.

HAKKINDA: İstikbale Ümitle Bakmaktayız (Girişim dergisi, Haziran 1989), Hüdavendigar Onur / Türk Sağı Sözlüğü (2001).

KAPLAN, Cengiz

Şair. 1961, Merzifon / Amasya doğumlu. Aslen Osmancık (Çorum) kökenli bir ailedendir. İlk, orta ve lise öğrenimini Merzifon' da tamamladı. Merzifon SGB Şube başkanlığı, Halkevi yöneticiliği yaptı. Gazi eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü Mustafa Ayaz Atölyesinde resim dersleri aldı. Hacettepe Üniversitesi SİBF Sosyal Çalışma Bölümünü bitirdi. Üniversite tiyatroları ile özel tiyatrolarda oyunculuk yaptı. 1987 yılında Diyarbakır Deneme Sahnesini kurarak oyunlar sahneledi. EĞİT-DER Genel Merkezi Yönetim Kuruluna seçildi. Kamu çalışanlarının sendikalaşma sürecinde yer aldı. *Çankaya Çocuk* dergisinin genel yayın yönetmenliğini, 1991 yılında Çocuk Hakları Derneğinin kurucu genel başkanlığını yaptı. BESAM'ın kurucuları arasında yer aldı. *Gelecek* ve *Solduyu* dergilerinin genel yayın yönetmenliğini üstlendi. 1995 yılında SHÇEK'te çalıştı. 2005 yılında kurulan Dünya Çocuk Birliğinin kurucuları arasında yer aldı. Çankaya Belediyesinde (Ankara) iktisat müfettişi olarak görev yaptı. Şiirleri diğer bazı dergilerle birlikte yönettiği dergilerde yayımlandı.

Cengiz Kaplan

CENGİZ KAPLAN

AŞKLA SÖYLENEN

uzaklardan bir ırmak dolar ömrüme
sevişir dudaklarıma ipeksi bir yeşil
turnalar yolculuklara, gece vakti

ancak bir çocuk uyanır ömrün gerisine
açar yıldızlardan inen sabahlara coşkunu
kutsayan

ve gökyüzüm bir güvercin ulaşır
söyletene

vurur yüzüme rüzgara savrulmuş yasak sözcükler
sular buz keser güzelliğine
üşür gece, nasıl gideceğim
aşklar saklar yüreğime şahan bir şimşek
gecenin yasakladığı dolu dizgin şiir
bir de kuşlar
bir de kuşlar
bir de...

aşka üşür yüreğim sabahlara dek
çek şu gözlerini
çiçekleri selâmlayalım
gökyüzü avuçlarına sürgün

öylecene
küçülür sevdan, büyür
anamın saçlarına asarım kendimi...

(*Hasretine Büyürüm, 1984*)

ESERLERİ (Şiir):
Hasretine Büyürüm (1984), *Kül Rengi* (1992), *Dağlar Oğlumdur* (2003).

KAPLAN, Hayri

Tasavvuf tarihi araştırmacısı, çevirmen. 1965, Ankara doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. 1988'de Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Aynı üniversitede Felsefe ve Din Bilimleri İslam Felsefesi Anabilim Dalında yüksek lisansını *"İslâm Düşünürlerine Göre Ruh ve Nefs"* (1995), doktorasını *"Fahruddin er-Râzî Düşüncesinde Ruh ve Ahlâk"* (2001) adlı tezleriyle tamamladı. 2000 yılından itibaren Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü Tasavvuf Anabilim Dalı Başkanlığı görevini sürdürdü.

ESERLERİ (Çeviri):
en-Necmü's-Sâî / Veliler Sultanı Ahmed er-Rifâî (Ebu Bekr el-Ayderus'tan, 1996), *İrşâdü'l-Müslimîn / Seyyid Ahmed er-Rifâî ve Nurlu Yolu* (İzzüddin Ahmed el-Fârusî'den, 1999), *Hulâsatü'l-İksîr / Rifâî Soy Ağacı* (Ali el-Vâsıtî'den, 2001), *Hallu'r-Rumuz ve Mefâtihu'l-Künuz / Sırların Çözümü ve Hazinelerin Anahtarları* (İzzüddin Abdüsselâm el-Makdisî'den, 2001), *eş-Şerefu'l-Muhattem / Büyük Şeref*, (Ebu'l-Kasım el-Berzenci'den, *İcâbetü'd-Dâî / İsteklilere Hediyeler, Sevâdü'l-Ayneyn / Veciz Bilgiler* (Abdülkerim er-Râfiî'den, 2002.), *Cilâü's-Sadâ* (Ahmed el-Lârî'den, 2004).

KAPLAN, İzzettin

Şair. 1958, Kırkdönüm köyü / Ahlat / Bitlis doğumlu. İlk şiir denemelerine erken yaşlarda başladı. 1975 öncesi Ahlat Selçuklu Lisesinin birinci sınıfta okurken Türkiye Kızılay ve Türkiye Sakatlar derneklerinin açtığı yarışmalarda şiir dalında birinci oldu, kompozisyon dalında teşekkür aldı. Çeşitli yerel gazetelerde şiir ve yazıları yayımlandı. *Hayal Etmiştim* (1980) adlı bir şiir kitabı vardır.

KAPLAN, Mehmet

Edebiyat tarihçisi, eleştirmen (D. 5 Mart 1331/18 Mart 1915, Sivrihisar / Eskişehir - Ö. 23 Ocak 1986, İstanbul). Nuri Hisar, Ruhi Çınar, K. Domaniç, Osman Okatan, Osman Selçuk, Nuri Tarhan takma adlarını da kullandı. Sivrihisar İlkokulunu bitirdikten (1928) sonra ailesiyle birlikte Eskişehir'e yerleşti. 1935 yılında Eskişehir Lisesini bitiren Mehmet Kaplan, öğretmenlerinin yönlendirmesiyle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümüne girmek üzere İstanbul'a gitti. Okumaya başladığı Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün yanı sıra, yardımcı disiplin olarak felsefe, psikoloji ve sosyoloji derslerine devam etti. Reşit Rahmeti Arat'ın temin ettiği bir bursla 1936 yılında Almanya'ya giderek Almanca öğrendi. Bu dönemde, lise yıllarında başladığı Fransızcasını ilerletmek için tercümeler yaptı. Almanya'dan döndükten sonra, *"Eşrefoğlu Rumi-Hayatı ve Eserleri"* adlı bir çalışma hazırladı. 1939 yılında *"Emir Sultan"* adlı lisans teziyle fakülteden mezun oldu. Aynı yıl, Prof. Fuat Köprülü tarafından asistan adayı olarak fakülteye alındı. Köprülü siyasete atılarak fakülteden ayrılınca, yerine atanan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın asistanı oldu. *"Namık Kemal: Hayatı ve Eserleri"* (1942) adlı tezle, Türkiye'de Ali Nihat Tarlan'dan sonra ikinci "edebiyat doktoru" unvanını alan isim oldu. Aynı yıl, edebiyat öğretmeni Behice Moyuncur'la evlendi. 1944'te *"Tevfik Fikret ve Şiiri"* adlı teziyle doçent oldu. 1944-46 yılları arasında Büyükçekmece Ortaokulu ve Konya Askeri Ortaokulunda vatanî görevini yerine getirdi. 1949 yılında fakülte kontenjanından bir yıllığına Fransa'ya gönderilerek, Sorbonne Üniversitesinde ders, seminer ve konferansları izledi, ilmî çalışmalar yaptı. 1950 yılının Temmuz ve Ağustos aylarını Londra'da geçirdi. 1953 tarihinde *"Şiir Tahlilleri I (Akif Paşa'dan Yahya Kemal'e)"* adlı takdim teziyle profesörlüğe yükseldi.

1958 yılında eğitim ve öğretime başlayan Atatürk Üniversitesinin kurucu öğretim üyeleri arasında gönüllü olarak yer alan Mehmet Kaplan, bu üniversitede Edebiyat Fakültesi dekanlığı ve Rektör Vekilliği görevlerinde bulundu. Türk halk edebiyatı sahasında ilk çalışmaları burada başlatarak asistanlarıyla birlikte derlemelerde bulundu. 1960'ta İstanbul

Mehmet Kaplan

MEHMET KAPLAN'LA BİR KONUŞMA

Suat Uzer

1. Bugünkü Türk şiiri, hakkındaki fikriniz nedir?

1. Bugünkü Türk şiiri, isim, mahsul, mevzu, şekil, üslub bakımından büyük bir zenginlik arz ediyor. O kadar çok şair var ki, bunların isimlerini bile saymak sütunlar doldurur. Ve bunlar o kadar velûddur ki kimse hepsinin eserlerini okuduğunu iddia edemez. Ele alınan temler nâmütenahi; cemiyetin bütün meseleleri, insan hayatının her hali, tabiat, şehir, köy ve teker teker her eşya. Şekil alabildiğine serbest: aruz, hece, müstezâd, muhtasınız, mensur, bütün edebiyatından veya bütün dünya edebiyatından gelme. Dil, en yüksek tondan külhanbey ağzına kadar, temiz, karışık, kirli, eski, yeni. Türk şiiri hiç bir devirde bu kadar bol, bu kadar zengin mahsul vermemiştir. Fakat manâsız, gizli bir âlem, teşkil eden bu şiir dünyasını, bizzat bu şairlerden ve bir iki münekkidden başka tanıyan yoktur. Namık Kemal, Hâmit, Fikret, Akil devirlerinde öyle geniş tesirler uyandırmışlardı ki bunların akisleri tâ bugüne kadar gelir. Yaşayan Türk şairleri arasında yalnız Nâzım Hikmet'le, Yahya Kemal'in ada ve eserleri geniş bir çevreye yayılmıştır. Nâzım şöhretinin büyük bir kısmını yasak ideolojisine, hapishaneye girmesine, vatana ihanet etmesine borçludur. Macerasından sıyrılınca eseri nasıl bir kıymeti hâiz olacaktır şimdiden bilinemez. Yahya Kemal, sadece eserlerinin güzelliği, onları dilden dile gezdiren estetik kıymeti ile şöhret bulmuştur. Bunlardan başka şairlerimiz de vardır: Hamdi Tanpınar, Cahid Sıdkı Tarancı, Ahmed Muhib Dıranas, Ahmet Kudsi Tecer, Ziya Osman Saba, ve onlardan sonra yetişenler Orhan Veli, Oktay Rifat, Cahit Külebi, Behçet Necatigil ve daha beş on isim. Sayıklarım ve unuttuklarımda eldeki güzel pek çok şiir bulmak mümkündür. Tenkit yokluğu bunlar arasında bir kıymetler nizamının tesisine mâni oluyor. Efkârı umumiyenin şiire karşı alâkasızlığı da..

2. Nesrimizin bugünkü gidişini nasıl buluyorsunuz? Hikâye ve roman için ne dersiniz?

2. Türk nesri de bir çok sahalarda büyük inkişaflar kaydediyor. Meselâ hikâyede. Eski devirlerle değil, Avrupalılarla mukayese edilecek bir hikâye edebiyatı doğdu ve gelişiyor. Sait Faik, Haldun Taner, Tarık Buğra, Orhan Hançerlioğlu, Orhan Kemal ve daha başkaları, hayatımızın her cephesini, her anını anlatan güzel hikâyeler yazdılar. Yalnız roman sahasında bir evvelki nesil henüz aşılmış değildir. Halbuki bugün dünya edebiyatında şiir ve hikâyeden çok roman ön plân işgal etmektedir. Şiir de hikâye de orijinal mizaçların küçük ilhamları ile vücude gelir. Roman uyun zamanda derin bir kültür, şahsî bir hayat görüşü, sürekli bir cehit ister. Bizde kuvvetli ve büyük roman yazılmayışını ben, felsefî kültürümüzün yokluğuyla izah ediyorum. Bundan dolayı yazarlarımız, hayatın derinliğine inemiyorlar, sathî intibalarla iktifa ediyorlar. Bu da şiir ve hikâyeye kâfi geliyor. Avrupa'nın kesif tefekkür, ilim ve felsefe atmosferine dalmadıkça büyük roman yazılamayacağına kaniim. Bizde ise, öteden beri bunlara karşı bir nefret var. Biz hep hayatın sathî ile ve kelimelerle oynuyoruz. Sahte ideolojiler bize bir tefekkür gibi geliyor. Büyük garp filozoflarından hiç birini derin suretle tanımıyoruz. Hep hulasa fikirlerle geçiniyoruz. Daha bunların eserleri dilimize tercüme bile edilmemiştir. Hegel, Marks, Heidegger garplı sanatın köklerini saldığı topraklardır. Sahte, fikirler, küçük intibalar, uydurma vakalarla büyük roman yazılamaz. Romanın memleketimizde teşekkülü için bizim hummalı bir tefekkür çağını yaşamamız lâzımdır.

3. Sanatın cemiyet içindeki rolü size göre ne olmalıdır, sanatkârın cemiyet içindeki yeri nedir?

3. Sanatkârın, vazifesi, kendisini, hayatı, cemiyeti ve kâinatı yeni bir gözle yeniden keşfetmek ve gördüklerini en güzel şekilde anlatmaktır. O asla başkalarına tâbi bir insan değil, önde ve yalnız giden, kalabalığı arkasından sürükleyen insandır. Cemiyet umumiyetle klişe fikirler, kalıplar içinde yaşar. Sanatkâr ona yeni duyma ve yaşama tarzları gösterir. İnsanların, kanını yenileyen odur. Bundan dolayı o kendisini dâima hür hissetmelidir. Cemiyetin menfaati de bunu icâb ettirir. Tek şahsiyet olması gereken sanatkâr sıra adamı olamaz. Olursa sanat kaybolur.

4. Bizde neden münekkit yetişmiyor, tenkid sahamızın zayıflığını neye bağlıyorsunuz?

4. Bizde tenkid yokluğunun çeşitli sebepleri vardır; bunlardan birincisi, yukarıda da temas ettiğim derin tefekkür yokluğudur. Sanat eseri bir tabiat hâdisesi gibidir. Ona sathî olarak temas etmek de bir zevk verebilir. Fakat onu derin surette tanımak ve tatmak için sırrına nüfuz etmeğe çalışmak lâzımdır. Kuvvetli bir eser ne kadar üzerinde durursak bizi o kadar hayran eder ve besler. Fakat hiç bir sanat eseri bize sırrını hemen açmaz. Ona derin ve geniş bir kültürle mücehhez olarak gitmek lâzımdır. Bizim en büyük münekkidimiz şu eser hoşuma gitti, bu eser gitmedi demekle iktifa ediyor. Safdiller de hep onun hoşuna gitmek için onun istediği tarzda eserler yazıyorlar. Bu zevk diktatörlüğünden başka bir şey değildir. Sanatkâr münekkidi kendinden büyük değil küçük bulmalıdır. Herkese olduğu gibi ona da meydan okumalıdır.

Tenkit yokluğunun ikinci sebebi bir çok dünya milletlerinde olduğu gibi hâlâ yaşayan ve aramızda müşterek kıymet ölçüsü teşkil edecek olan büyük klâsik eserlerden mahrum bulunuşumuzdur. Mâzi tamamen unutulmuştur. Genç nesil mâziyi bitaraf bir gözle tedkik etmek şöyle dursun, onu, peşin hükümlerle, bilmeden, tanımadan mahkûm etmektedir. Türk münevverlerinin okuduğu müşterek hiçbir büyük kitap yoktur ki onun terbiyesi ile birbirimize yaklaşalım. Garp kültürü sonsuz bir çeşitlilik arz eder ve bizim içimize Remiz tam manasiyle sinmiş değildir. Müşterek yüksek kıymet yokluğu bizleri darmadağınık ferdler hâline getirmiştir.

Hayatımızın ağırlık noktasının kültüre değil de konfora, spora, sinemaya, âdi zevk ve meşgalelere kaymış olmasını da unutmamak lâzımdır. Münekkid de sanatkâr gibi okuyucu ister. Gazetelerimiz halkın kafasını da, zevkini de alçaltmakta birbirleriyle yarış ediyor. Üniversitelerimiz kendi içine kapalıdır. Kala kala üç beş dergi kalıyor. Onların da hacmi, yaprağı gittikçe küçülüyor. Avrupa dergileri bizim kitaplarımız kadar kalındır. Onlarda eserler üzerinde uzun uzun durulur. Çeşitli mükâfatlar, yüzlerce kitap arasından en iyilerini seçmeye zorlayarak, tenkidciye büyük mesuliyetler yükler vesaire vesaire..

5. Dil sadeleşmesi hakkındaki fikriniz nedir?

5. Öztürkçe cereyanını, bir çok yazılarında belirttiğim gibi, ilme ve kültüre aykırı buluyorum. Bu cereyan, bir yıllık mâzinin eseri olan olgun bir medeniyet dilini bozmaktan başka bir işe yaramaz. Bir millet münevverlerinin tarihlerine karşı bu kadar büyük ihanetleri dünyada görülmemiştir. Asırlardan beri gelen her şey yıkılmıştı, sade, dilimiz kalmıştı. Şimdi yenilik adına onu da yok ediyorlar. Fakat bunda pek muvaffak olamayacaklardır. Hayat, beraberinde binlerce eski kelimeyi de taşıyor. Millî mâzimizi Avrupalı gözüyle değerlendirdiğimiz zaman, bu gün ölü sanılan kitaplara tekrar dönülecek, ondan kelimeleriyle beraber ortaya yeni kıymetler çıkacaktır. Divan şiiri, Tanzimattan itibaren kötülenmeye başladı. Fakat bir Yahya Kemal en umulmadık zamanda ondan ne hazineler çıkardı! Öztürkçecilik, mâziye karşı nefretin bir devamıdır. Tarih hissine sahib olduğumuz zaman bu günleri kendimize çok yabancı bulacağız. «Cenneler geçiniyen bir ummanda hâlâ çalınan besteler»in sesini duyacak bir neslin geleceğine kuvvetle inanıyorum.

(Hisar, Şubat 1953)

Üniversitesindeki kürsüsüne döndü. 1962 yılında Prof. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın vefatı üzerine Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsü başkanlığına getirildi. 1966'da eşi Behice Hanım'ı kaybeden Mehmet Kaplan, altı ay kaldığı Avrupa'dan döndükten sonra (1967) Basın İlân Kurumu Genel Kurul üyeliğine, 1973'te İstanbul Üniversitesi Senatosu üyeliğine, 1974'te Türkiyat Enstitüsü müdürlüğüne seçildi.

2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu gereğince, üniversite bünyesinde yapılan değişiklik üzerine, 1982'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığına ve 1983'te ikinci defa Türkiyat Enstitüsü (yeni adıyla Türkiyat Araştırma Merkezi) müdürlüğüne atandı. Aynı yıl Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yüksek

MEHMET KAPLAN

EDEBİYAT DİLİ

Ziya Gökalp, dili milli kültürün temeli sayar. Bunun sebebi dilin, bütün millet tarafından konuşulan ve anlaşılan bir varlık olmasıdır. Ferd, konuşur veya düşünürken, çocukluktan beri çevresinde işittiği kitap veya gazetede okuduğu kelime, tabir, hatta çok defa hazır cümle şekillerini kullanır. Dikkatle dinlenilirse, ferdin içinde konuşan asıl varlığın millet ve tarih olduğu fark edilir.

Büyük şâirler, ve edebiyatçılar, eserlerinde milli dile en güzel ve olgun şekilleri verirler. Kelime ve cümle olarak, yeni yaratışlarla bir dili zenginleştirenler de onlardır.

Bundan dolayı, bütün medeni milletler yetişen nesillere dillerini öğretirlerken, o dilde vücuda gelmiş ve değerleri geniş bir okuyucu zümresi tarafından kabul edilmiş eserleri esas alırlar. Bu eserler öyle eserlerdir ki, daha sonra aşılsalar bile, her nesil tarafından okunmaları ve anlaşılmaları lâzımdır. Yetişen nesiller bu eserleri okumak suretiyle olgunlaşır, onlara dayanarak daha yüksek ve ileri bir kültür yaratırlar.

Tanpınar'ın deyimi ile "milli kültür devam ederek değişmek, değişerek devam etmek"tir. Kültürlü hiçbir millet yoktur ki, kendi dilinde vücuda gelmiş büyük eserlerden faydalanmış olmasın.

Böyle bir zaruret, o eserlerde kullanılan dili bilmeyi hatta onu kendine mal etmeyi gerektirir. Millî dil, bu kültür eserlerinde toplanır ve onlar vasıtasıyla yine millete yayılır.

Son yıllarda Türk dilinde ve düşünce hayatında vukua gelen buhranın en mühim sebebi, millî kültür kaynaklarından uzaklaşmak, onun dışında ona dayanmadan bir dil ve fikir hayatı yaratılabileceği vehminden doğmuştur. Böyle bir şeye imkân yoktur.

Bunu fark eden Millî Eğitim Bakanlığı yeniden millî kaynaklara dönmenin, onlarla beslenmenin zaruret ve faydasını anlamış ve bu kaynaklarla beraber onlarda kullanılan dilin genç nesillere öğretilmesi için teşebbüse geçmiştir.

Hareket noktası olarak, millî edebiyat ve dilde sadeleşme cereyanı başladıktan sonra vücuda gelen en kıymetli eserler alınmıştır. Bu cereyandan önce ve sonra ait veya onun dışında kalan eserler ilmî araştırma konusu veya isteyenlerin şahsî olarak öğrenebilecekleri bir kültür sahası telâkki edilmiştir. Bu sahada Türk kültürü bakımından çok değerli eserler vardır. Fakat onlar dil bakımından eskimişlerdir. Onlardan faydalanmak için ya o eserlerin dilini bilmek, veya onları bugünün diline aktarmak icap eder. Millî Eğitim Bakanlığı onları, ilmî olarak, dikkatli ve itinalı bir şekilde bugünün diline aktarmayı uygun bulmuştur.

Millî edebiyat ve sadeleşme cereyanı içinde vücuda gelen eserin dili, büyük nispette bugünkü okuyucular tarafından anlaşıldığı ve bunlar çağdaş Türk kültürünün temel kaynakları olduğu için, dillerinde herhangi bir değişiklik yapılmasına lüzum görülmemiştir. Gerçekten de bugün Ömer Seyfeddin'in, Yahya Kemal'in, Halide Edib'in Yakup Kadri'nin, Reşat Nuri'nin, Ahmet Hamdi Tan-pınar'ın, Sait Faik'in, Orhan Veli'nin ve son elli yıl içinde eser vermiş Türk şâir ve edebiyatçılarının eserlerinde, dil bakımından herhangi bir değişiklik yapmak, millî şuur ve kültür hayatını zedeleyici, aksatıcı ve parçalayıcı neticeler doğurur. Millî kültür hayatında yaratıcılık kadar süreklilik ve devamlılığın da lüzumuna inanan Millî Eğitim Bakanlığı, bu eserlerin dilini, ilkokuldan üniversitelere kadar yetişen gençlik için yazılacak eserlerde kullanılacak dilin temeli saymayı bir prensip olarak kabul etmiştir.

Bu eserlerde kullanılan kelimelerin içinde bulundukları mısra ve cümleleri de gösteren büyük bir lûgat haline getirilmesine ihtiyaç vardır. Millî Eğitim Bakanlığı böyle bir lûgati hazırlamak için teşebbüse geçmiştir. Bir kaç yıl sürecek olan böyle bir lûgat hazırlanıncaya kadar, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde son sınıf öğrencilerinin, başka maksatlarla tertip ettikleri "eser lûgat"larının basılması faydalı görülmüştür.

Batı memleketlerinde büyük şair ve edebiyatçıların dili nasıl kullandıklarını, üslûplarını, hatta duygu ve düşüncelerini daha ilmî bir şekilde incelemek için öteden beri bu nevi lûgatlar yapılmış ve ayrı ayrı basılmıştır. Bunlar bir edebiyatçının dil, ve fikir dünyasına girmek için en emin vasıtalardır. Bunlara başvurmak suretiyle bir yazarın bir kelimeyi hangi manada kullandığını ve ona tasarruf şeklini kolayca tahkik etmek mümkündür. Son yıllarda elektronik vasıtalarla kısa zamanda hazırlanan bu lûgatlara istatistik metotları da tatbik edilerek dil ve edebiyat bakımından mühim neticeler elde edilmiştir.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümünde, son sınıf öğrencilerine yaptırılan eser lûgatları da bu maksatla kullanılmış, şâirlerin kelime dünyaları vasıtasıyla his, fikir ve hülya âlemleri objektif bir şekilde incelenmiştir. Her eser lûgatinin başında onda kullanılan kelimeleri dil ve varlık tabakalarına göre inceleyen bir etüt vardır.

Millî Eğitim Bakanlığı, bir Türk kültür lûgati hazırlamak kararı alınca, bunlardan faydalanılması düşünülmüş ve mütehassısları ilgilendiren etüt kısımları çıkarılarak, bütün kelime ve örnekleri ihtiva eden esas lûgat kısımlarının basılması yoluna gidilmiştir.

Bu lûgatlarda her kelimenin hangi mısra veya cümlelerde kullanıldığının gösterilmesinin büyük ehemmiyeti vardır. Bir kelimeyi mücerret olarak ele alan insan, onu değiştirmekte bir mahzur görmeyebilir. Fakat o kelimenin kullanıldığı örnekler bir kültür hazinesi teşkil ettiği için, onları gören bir kimse, o kelimenin atılması ile neyin kaybedileceğini açık olarak görür. Dil ve kültür sahasında en büyük hata, kelimeyi tek başına ele almak, onun bir milletin edebiyat ve kültüründe tuttuğu yeri düşünmemektir. Örnekleri göz önüne koyan bu nevi lûgatlar, bu nevi tahribatın önüne geçer.

Türk dil ve kültürünün yüzyıllar boyunca nasıl geliştiğini ilmî olarak tetkik için, her asırda vücuda gelmiş büyük eserlerin bu neviden yapılmış lûgatlarına ihtiyaç vardır. Bu nevi lûgatlar sadece kelime bakımından değil, örnekleri bakımından da okuyucunun her açıştı faydalanacağı bir kültür hazinesi teşkil ederler.

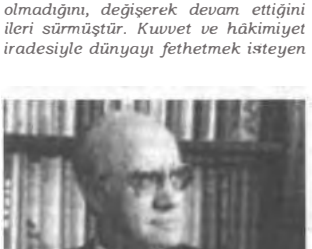
(*Hisar*, c. 8, sayı: 50, Şubat 1968).

Kurul üyeliğine seçilen Prof. Dr. Mehmet Kaplan, Kültür Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilâtı tarafından kurulan kültür, dil ve edebiyat komisyonlarının hemen hepsinde görevler aldı. 1984 yılı başında yaş haddinden emekliye ayrılan Mehmet Kaplan, ölümüne kadar Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde lisans, yüksek lisans ve doktora dersleri vermeye devam etti. Mezarı Karacaahmet Mezarlığındadır.

Yazı hayatına 1939 yılında şiirle başlayan Mehmet Kaplan, daha sonra deneme ve makaleler yazdı. Daha çok Tanzimat sonrası Türk edebiyatı araştırmaları, özellikle şiir ve hikâye tahlilleriyle tanınan Kaplan, edebiyata *İstanbul* adlı dergide yayımladığı inceleme ve araştırma yazılarıyla başlamıştı. Daha sonra makalelerini ve çeşitli türlerde yazılarını *İnkılapçı Gençlik, Gençlik, Hareket, İstanbul, Bayrak, Hisar, Türk Edebiyatı, Meydan, Türk Yurdu, Türk Kültürü, Türk Düşüncesi, Millî Kültür, Şadırvan, İstanbul, Yol, Çağrı, Çığır, Bizim Türkiye, Yeni Sabah, Komünizme Karşı Mücadele, Milliyet, Büyük Türkiye, Tercüman, Kaynaklar, Türk Dili* gibi gazete ve dergilerde yayımladı. Atatürk'ün 100. doğum yıldönümü dolayısıyla kürsüsüne bağlı doçent ve asistanlar (İ. Enginün, B. Emil, N. Birinci, A. Uçman) ile hazırladığı *Devrin Yazarlarının Kalemiyle Millî Mücadele ve Gazi Mustafa Kemal* (1981) adlı araştırmasıyla Türkiye Millî Kültür Vakfı 1981 Atatürk Dalı Armağanını kazandı. Aynı yıl Türkiye Yazarlar Birliği'nin Üstün Hizmet Ödülünü aldı. Kitapları ölümünden sonra Dergâh Yayınları tarafından yeniden basıldı.

"Uzmanlık alanı yeni Türk edebiyatı olmakla beraber Mehmet Kaplan, Türk edebiyatının asırlar boyunca devam eden tarihî seyri içinde vücuda gelen belli başlı kültür eserlerini ele alıp incelemiş, bunları değişik edebî metotlarla değerlendirmiş, böylece geliştirdiği araştırmacılara yeni ufuklar açarak kültür ve fikir hayatının gelişmesinde önemli rol oynamış çok yönlü bir ilim adamıdır. Güzel sanatlardan fikir akımlarına, kültür ve medeniyet meselelerinden politikaya, din, ilim ve tarih konularından devlet ve üniversite problemlerine kadar çok geniş bir alanı kapsayan deneme tarzındaki yazılarıyla bir fikir adamı olarak da kendini kabul ettiren Mehmet Kaplan'ın üzerinde ısrarla durduğu hususların başında millî kültür ve medeniyet meseleleri önemli bir yer tuttu. Ona göre bir organizasyon olan devleti meydana getiren asli unsur millettir. Uzun tarihleri boyunca pek çok devlet kuran Türklerin devamlılığını sağlayan, onları ayakta tutan ise kültürleri olmuştur. Şu halde milleti millet yapan temel unsur kültürdür. Bir milletin ruhu en anlamlı şekilde kültür eserlerinde görülür. Bütün güzel sanatlar kültürün içine girer, fakat bunlardan yalnız edebiyat konuşur, zira onun ham maddesi dildir.

"Mehmet Kaplan, Türk medeniyetinin üç ana devresine (atlı-göçebe, yerleşik medeniyet ve Batılılaşma dönemi) ait metinleri incelerken onlarda Türk milletine has değerleri temsil eden ideal insan tiplerini ortaya çıkarmış, Jung'un kolektif gayri şuur psikolojisine dayanarak bunların bir medeniyet dairesinden diğerine geçişte yok olmadığını, değişerek devam ettiğini ileri sürmüştür. Kuvvet ve hâkimiyet iradesiyle dünyayı fethetmek isteyen

Mehmet Kaplan

akıncı Türklerin ideal insan tipine 'alp' adını vermiştir. Atlı-göçebe Türkler, gayri şuurlarındaki ideal değerlerden vazgeçmeden mânevi yönlerini besleyen İslâmiyet sayesinde dünyanın en güçlü ve medeni devletlerinden Selçuklu ve Osmanlı devletlerini kurmuşlardır. Bu organizasyonda, 'gazi' tipine dönüşen alp tipi ile maneviyatı besleyen 'veli' tipine dönüşen 'Şaman'ın ve 'uluğ Türk'ün önemli rolü vardır. Din uğruna savaşan gazi tipi yeni gibi görünmekle beraber Jung'un kolektif gayri şuur adını verdiği mazi şuuruyla alp tipinin bir nevi devamıdır. Velî tipi sert, aktif, daima savaşan, iradeli alp tipini yumuşatarak onun toprağa bağlanmasında ve 'devlet-i ebed-müddet' fikrinin savunucusu olmasında önemli rol oynamıştır.

"Kaplan'a göre devlet sadece toprak kazanmayı hedef alan bir organizasyon değildir. Sınırların gerisinde yaşayan ve devletin devamlılığını sağlayan fertleri her bakımdan besleyecek ve geliştirecek kurumlar da ihmal edilmemelidir. Aslında bir esnaf teşkilâtı olan Ahilik ve onu temsil eden ahî tipi, Osmanlı hayat sisteminde gazi ve velînin yanı sıra bir başka temel unsur olmuştur. Buna göre Osmanlı sistemini oluşturan sentezi gazi, veli ve ahi şeklinde formüle etmek mümkündür. Mehmet Kaplan, eski kültüre ait eserleri incelerken atlı-göçebe devri Türk edebiyatı mahsulleriyle yerleşik medeniyete geçtikten sonraki eserlerde görülen üslûp özelliği farklılığına da ilk dikkati çeken araştırmacıdır. 'Dede Korkut Kitabı'nda Hayvanlar', 'Yunus Emre ve Nebatlar' adlı incelemeleriyle bu konudaki üslûp araştırmalarında yeni görüşlerortaya atmıştır. Atlı-göçebe Türk'ün eserlerine has imaj ve sembollerin hayvanlar âleminden alındığı, yerleşik medeniyete ait eserlerde ise daha çok nebatî imaj ve sembollerin kullanıldığını tespit etmesi ve bunu çeşitli örneklerle açıklaması bu araştırmaların dikkati çekici diğer bir yönünü oluşturmaktadır." (Zeynep Kerman)

"Mehmet Kaplan, stilistik ve semantik yöntem aracılığıyla önce yapıtın, oradan dolayımlanarak da sanatçının ruh ve düşünce dünyasını belirlemeyi öngörmektedir. Kaplan, bu yolda stilistiğin yanı sıra psikanalize de büyük önem vermektedir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, Kaplan psikanalizin Freudçu kanadının değil Jungçu kanadının düşüncelerine yakın durmaktadır. (...) Mehmet Kaplan'ın çözümleme yöntemi elbette ki zaman zaman yol gösterici, betimleyici olgulara değinmekte, ele aldığı şiirlerin doğal ve toplumsal coğrafyasına da beşeri ve bireysel arka planına da küçümsenmeyecek biçimde ışık tutmaktadır." (Ahmet Oktay)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Tevfik Fikret ve Şiiri* (1946, *Tevfik Fikret* adıyla, 1971), *Namık Kemal Hayatı ve Eserleri* (doktora tezi, 1948), *Şiir Tahlilleri* (2 cilt, 1954, 1965), *Tanpınar'ın Şiir Dünyası* (1964), *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar* (İslâmiyet öncesinden Tanzimat sonrasına kadar, 1976), *Hikâye Tahlilleri* (1979), *Oğuz Kağan Destanı* (1979), *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar III: Tip Tahlilleri* (1985).

DENEME: *Nesillerin Ruhu* (1967), *Büyük Türkiye Rüyası* (1969), *Edebiyatımızın İçinden* (1978), *Kültür ve Dil* (1982).

ANTOLOJİ-DERLEME: *Köroğlu Destanı* (Mehmet Akalın ve Muhan Bali ile, 1973), *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri* (1973, yeni bas. 1990), *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi I-IV* (İ. Enginün, B. Emil, Z. Kerman ile, 1974-1989), *Devrin Yazarlarının Kalemiyle Millî Mücadele ve Gazi Mustafa Kemal* (İnci Enginün, Birol Emil, Necat Birinci, Abdullah Uçman ile, I-II, 1981), *Atatürk Devri Fikir Hayatı* (İ. Enginün, Z. Kerman, N. Birinci, A. Uçman ile, I-II, 1982), *Atatürk Devri Türk Edebiyatı* (İ. Enginün, Z. Kerman, N. Birin-

ci, A. Uçman ile, I-II, 1982), *Cenab Şahabeddin'in Bütün Şiirleri* (İ. Enginün, B. Emil, N. Birinci ve A. Uçman ile, 1984), *Mehmet Kaplan'dan Seçmeler* (2 cilt, 1988), *Âli'ye Mektuplar* (haz. Zeynep Kerman - İnci Enginün, 1992),

Bunların dışında Ahmed Haşim'in *Bize Göre, Gurabâhâne-i Laklakan, Frankfurt Seyahatnamesi* (1969), Ziya Gökalp'in *Türkçülüğün Esasları* (1970), Nâmık Kemal'in *İntibah* (1972) adlı eserlerini sadeleştirerek notlarla yayıma hazırladı. Liseler için *Edebiyat I, II, III* (1976-1977) ve açık öğretim için *Türk Dili ve Edebiyatı* (1976) adlı ders kitaplarını yazdı.

Kitaplarının yeni basımı *Bütün Eserleri* dizisi olarak Dergâh Yayınlarınca yapıldı.

Ali'ye Mektuplar (1939-53 yılları arasında sınıf arkadaşı Ali Ölmezoğlu'na yazdığı altmış yedi mektup ile 1953 yılı Ağustos-Eylül aylarında tuttuğu küçük bir günlüğü), *Büyük Türkiye Rüyası, Edebiyatımızın İçinden, Hikâye Tahlilleri, Kültür ve Dil, Nesillerin Ruhu, Sevgi ve İlim, Tanpınar'ın Şiir Dünyası, Tevfik Fikret Devir-Şahsiyet-Eser, Şiir Tahlilleri -1 Tanzimattan Cumhuriyete, Şiir Tahlilleri -2 Cumhuriyet Devri, Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar-1, Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar-2, Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar-3, Tip Tahlilleri.*

HAKKINDA: Suat Uzer / Mehmed Kaplan'la Bir Konuşma / Hisar (sayı:34, Şubat 1953), Konur Ertop / Mehmet Kaplan'ın Hayatı ve Eserleri (röportaj, Nesin Edebiyat Yıllığı 1976, 1976), Abdullah Uçman / Mehmet Kaplan'a Armağan (ortak kitap, 1984), Necat Birinci / Prof. Dr. Mehmet Kaplan'ın Hayatı ve Eserleri (Türk Edebiyatı, sayı: 149, 1986) - TDE Ansiklopedisi (c. 5, s. 152-153), Zeynep Kerman / Prof. Dr. Mehmet Kaplan Hayatı ve Eserleri (Mehmet Kaplan İçin, 1988) – TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 24, 2001, s.349-351), Ahmet Oktay / Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı: 1923-1950 (1993), Osman Sel / Mehmet Kaplan'ın Eğitim-Öğretim ile İlgili Görüşleri (Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yüksek lisans tezi, 1993), İsmail Ali Sarar / Cumhuriyet Dönemi Şiirimiz Üzerine Konuşmalar / 1923 - 1997 (1997), İnci Enginün / Mehmet Kaplan, Hayatı ve Eserleri (Z. Kerman ile, 2000), Z. Kerman - İnci Enginün / Mehmet Kaplan: Hayatı ve Eserleri (2000), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002) – Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları (4. bas. 2003), Sadık Tural / Edebiyat Bilimine Katkılar I (2004).

KAPLAN, Mevlüt

Şair ve yazar. 20 Haziran 1930, Ökeş köyü / Akşehir / Konya doğumlu. İvriz Köy Enstitüsü (1948), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Özel Eğitimi

Mevlüt Kaplan

Bölümü (1955), Londra Marlybone Koleji (1962) mezunu. Çocukluk yıllarında çıraklık ve çobanlık; Akşehir köylerinde ilkokul öğretmenliği (1948-53); Mersin (1955), Antalya (1957) ve İzmir'de (1958-81) ilköğretim müfettişliği; İzmir Gaziemir Lisesinde eğitim uzmanlığı ve yayıncılık yaptı. 1953'te *Eşeğimiz ve Ben* adlı kitabında komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla hakkında dava açıldı, yargılanıp aklandı. 1997'den itibaren adına edebiyat ödülü düzenledi.

İlk şiiri "*Yaylada*", 1946'da *Yayla* dergisinde (Samsun) çıkmıştı. Yazın yaşamı 1945 yılında Konya Ereğli İvriz Köy Enstitüsüne girişiyle başladı. *Yurt, Edebiyat Dünyası, Yeni Ufuklar, İmece, Demet, Aykırısanat, Ardıçkuşu, Damar, Agora, Çalı, Berfin Bahar, Ülkü, Köy Postası, Erciyes, Damla, Sultandağı, Mavi, Kaynak, Yücel, Gayret, İvriz, Varlık* dergisinde, *Yeni Konya, Akşehir, Milliyet, Demokrat, İzmir, Sabah Postası, Demokrat Ege, Yeni Asır, Cumhuriyet* gazetesinde makale ve şiir yazdı. 1947'den itibaren çeşitli dergiler ve belediyelerin açtığı yarışmalarda ödüller kazandı. Şiir dalında 1947'de *Bursa Nilüfer Dergisi*'nin üçüncülük, 1948'de *Edirne Damla Dergisi*'nin birincilik, 1962'de Londra Kıbrıs Türk Cemiyetinin ikincilik, 1972'de *İstanbul Taşlı Tarla Dergisi*'nin ikincilik ödülleri ile roman dalında 1996'da Ankara-Çankaya Belediyesinin üçüncülük ödülünü aldı. 2001'de Türkçeye katkısı nedeniyle Kosova Türk Kültür Sanat Derneği tarafından verilen Yılın Ödülünü aldı.

Türkiye Öğretmen Dernekleri Ulusal Federasyonu Genel Merkez Yöneticiliği yaptı. 1965'te Fakir Baykurt ve doksan üç arkadaşıyla Türkiye Öğretmenler Sendikasının kuruluşunu gerçekleştirdi, Ege Bölgesi Temsilcisi olarak genel merkez yöneticiliğine getirildi. İzmir'de ilk kez Türkiye İlköğretim Müfettişleri Sendikasını (TİM-DER)'i kurdu. TÖB DER ve EĞİT-DER kurucusu oldu. Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri Vakfı kurucuları arasında yer aldı. Eğitimciler Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası, TİM-DER, Atatürkçü Düşünce Derneği, Kıbrıs-Avrasya-Balkanlar Türk Edebiyatları Kurumu Derneği, Türk Dil Derneği üyesidir.

"Kaplan, satırlarını çocuk evrenine armağan ederken köylerden, kasabalardan yükselen seslerin, renklerin, kokuların yansımalarını içtenlikle yansıtır. Hem geçmişte hem de bugünde dolaştırır kalemini. Olağanüstü senrivenler, düş yüklü masallar anlatmaz, Anadolu'nun bağrından gelen ırmağı akıtır sadece. Bu ırmak akarken çocuklara bilgece iletiler bırakmayı da unutmaz. (...)

"Dilini, biçemini, halkın dilinden beslenen bir Türkçe ve gerçekçi anlatıma dayıyor. Laf kalabalığından uzak duruşu, anlatım kısırlığı olarak değil, aksine anlatım zenginliği olarak yansıyor öykülere." (Mavisel Yener)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Anadolu Yankıları* (1948), *Cıvıltı* (1949), *Ozanca* (1951), *Sevgi Barışla Büyür* (1996), *Yaşama Sevinci* (2000).

MASAL: *Ceylan Kuzu* (1962), *Keloğlan ile Delioğlan* (1970), *Telli Turna* (1975), *Edi ile Büdü* (1980), *Yaşayan Anadolu Efsaneleri* (2004).

ÖYKÜ-ROMAN: *Bücür Osman* (1989), *Yolun Öteki Ucu* (1990), *Serçeler Yakına Konar* (1996), *Bir Arpa*

MEVLÜT KAPLAN

EĞER

Bir silah olsaydım
Yüz vermezdim saçmaya baruta
Kucak açardım tüm insanlara
Kurşun yerine çiçek atardım

Bir komutan olsaydım eğer
Acırdım çocuklara kanı gözyaşına
Buyruk salardım ordulara
Savaşı barış yapardım

Bir çiçekçi olsaydım eğer
Düğünleri bayramları kollardım
Yasak koyardım ölüm çiçeklerine
Canımı doğum çiçeklerine adardım

Bir bulut olsaydım eğer
Gölge etmezdim yeryüzüne
Engel koyardım kine nefrete
Sevgi yağar sevgi açardım
Bir maşa olsaydım eğer
Kendimi yakardım
Bir cellat olsaydım
Kendimi asardım

(Sevgi Barışla Büyür, 1996)

MEVLÜT KAPLAN

BENDEN SORULUR

Sanki benden sorulur
Bunca ağaçlar
Bir çiçek kopsa ilkbahardan
Canım sıkılır

Sanki benden sorulur
Bunca topraklar
Bir yaprak düşse sonbaharlan
İçim burkulur

Sanki benden sorulur
Tüm insanlar
Söz edilse kandan savaştan
Dünyam yıkılır
(Sevgi Barışla Büyür, 1996)

Boyu Uygarlık (1996), *Köyün Demircisi* (1997), *Mektuplar Barış Olsa* (1999), *Kınalı Güvercin* (2000), *Sabahlar Günaydınla Başlar* (2000), *Öyküler Ne Söyler?* (2000), *Beyaz Mendil* (2000, çocuk), *Günaydın Çocuklar* (2000).

İNCELEME: *Adada Bir Yıl* (1962), *Anılarla Atatürk* (1980), *Nasrettin Hoca* (1985), *Mavi Sularda* (1993), *Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri* (1993), *Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri* (2004).

Ders ve tatil kitaplarıyla birlikte irili ufaklı 100'e yakın kitabı vardır.

HAKKINDA: Tarık Dursun K. / Evvel Zamanda Şairler... (Yeni Asır, 14.4.1998), Bahri Ali / "Sevgi Barışla Büyür"de Barış Sesleri (Yeni Birlik, Makedonya, 17.6.2000), Vedat Yazıcı / Martıya Mektuplar (2000), Ahmet Özer / Mevlüt Kaplan'ın Çok Yönlü Emeği - Vedat Günyol / Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri - Berin Taşan / Bir Eğitim Emekçisi Mevlüt Kaplan - Hidayet Karakuş / Sessiz Sedasız Bir Kültür Emekçisi - Mehmet Başaran / Şair Mevlüt Kaplan - Talip Apaydın / Eğitimci Yazar Mevlüt Kaplan - Ahmet Günbaş / Adada Bir Yıl Mevlüt Kaplan'la Söyleşi (Çalı dergisi-M. Kaplan Özel Sayısı, 2001), Serpil Ural (Çoluk Çocuk Dergisi, Aralık 2002), Dinçer Sezgin / Yaşamı Anlatan Sözcükler (Radikal, 22.11.2003), Aslan Bayır / Mevlüt Kaplan'ın Özgeçmişi (Aykırısanat-Mevlüt Kaplan Özel Sayısı, Nisan 2004), Aytül Akal / Mevlüt Kaplan'la Teleröportaj (Cumhuriyet Kitap, 2000), Mavisel Yener / Mercek: Çocuk Kitapları - Üstadın Kaleminden (Virgül, sayı: 61, Nisan 2003), Nilay Yılmaz / Yaşayan Anadolu Efsaneleri (Cumhuriyet Kitap, 6.5.2004), M. Şerif Onaran / Köy Enstitüleri Aydınlığı (Cumhuriyet Kitap, 20.5.2004).

KAPLAN, Mustafa (Amasyalı)

Gazeteci-yazar. 1947, Belvar köyü / Merzifon / Amasya doğumlu. Tokat Erkek İlköğretmen Okulu (1968), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü (1985) mezunu. Ömerli, Ortaköy, Keles, Tavşanlı, Taşova köy ve kasabalarında öğretmenlik yaptı. Suluova ve Zeytinburnu Et Kombinalarında memurluktan sonra başladığı *Yeni Nesil, Yeni Asya, Tasvir, Akit* gazetelerinde köşe yazarlığını sürdürdü. Yazılarını 1974'ten beri adı geçen gazeteler ve *Köprü* dergisinde yayımladı.

Mustafa Kaplan

ESERLERİ:

Dosya (1986), *İrtica Dosyası* (1987), *Ayasofya Dosyası* (1987), *Rabıta Dosyası* (1987).

KAPLAN, Mustafa (Sivaslı)

Şair ve yazar. 1964, Sivas doğumlu. İlk, orta ve lise tahsilini İstanbul'da tamamladı. 12 Eylül sonrası sekiz yılı aşkın bir süre hapiste yattı.

ESERLERİ:

Sevgi Mevsimi (1993), *Gülümse Arkadaş, Düğün Çiçeği.*

HAKKINDA: Şahin Gür-Haluk Kırcı / ...Ve Taş Duvarları Aştık/Bursa Özel Tip Cezaevi Şiirler Antolojisi (1989).

KAPLAN, Ramazan

Edebiyat araştırmacısı. 20 Kasım 1951, Yalvaç / Isparta doğumlu. Dedeçam İlkokulunu (1964), Gönen İlköğretmen Okulunun orta kısmını bitirdi. Müzik öğrenimi için, sınavla öğrenci alınan Ankara Erkek İlk Öğretmen Okulu bünyesindeki müzik seminerine gönderildi (1967). Ankara Erkek İlköğretmen Okulu (1970) ve Maraş Lisesi (1972), Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1978) mezunu. Aynı fakültenin Yeni Türk Edebiyatı Kürsüsüne asistan olarak atandı (1979). Yüksek lisans tezi: *"Şiirimizde İkinci Yeni Hareketi"* (1981). Doktora tezi: *"Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Köy"* (1987). Bir süre orta dereceli okullarda edebiyat öğretmenliği (1970-74) yaptıktan sonra Çalışma Bakanlığı Yurtdışı İşçi Sorunları Genel Müdürlüğünde Şube Müdürü (1976-79) olarak görev aldı. 1979'dan itibaren görev yaptığı DTCF'de doçentliğe (1993) ve profesörlüğe (2000) yükseldi. Aynı fakültede Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü profesör öğretim üyesi olarak görev yaptı. Bu görevinin yanı sıra DTCF Fakülte Kurulu doçent temsilciliği (1994-97), Fakülte Yönetim Kurulu üyeliği (2001), Kültür Bakanlığı bakan danışmanlığı (1996-97), Yayın Danışma Kurulu üyeliği görevlerini de yürüttü. Hoca Ahmet Yesevi, Hacettepe, Kırıkkale, Süleyman Demirel, Anadolu, Van Yüzüncü Yıl üniversiteleri Sosyal Bilimler enstitülerinin lisans ve lisansüstü programlarında dersler verdi, yüksek lisans ve doktora tezleri yönetti. Ankara Üniversitesi DTCF Yeni Türk Edebiyatı Bölümünde doktora dersleri verdi.

"Denize Açılan Kapı" başlıklı ilk yazısı *Mavera* dergisinde (sayı: 96, 1984) yayımlanmıştı. Sonraki yıllarda çok sayıda makalesi *Mavera, Millî Kültür, Millî Eğitim, Zirve, Yedi İklim, Yeni Dergi, Bilge, İlmî Araştırmalar, Esin Sanat, Türkoloji Dergisi, Hece* dergilerinde ve *Necip Fazıl Armağanı* (Haz. Mustafa Miyasoğlu), *Edebiyat Bilgi ve Kuramları* (1988) kitaplarında yer aldı. Ayrıca çeşitli bilimsel kongrelere katılıp bildiriler sundu. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığının sorumluluğunda yürütülen "Türk Dünyası Edebiyatı" projesi kapsamındaki "Türk Dünyası Edebiyat Terimleri ve Kavramları Ansiklopedik Sözlüğü" proje alt grubunun çalışmalarına başkan yardımcısı olarak katıldı. Millî Eğitim Bakanlığının "Acil Eylem Planı"nda yer alan müfredat programlarının yenilenmesi konusunda yürütülen çalışmalar çerçevesinde "İlköğretim ve Ortaöğretim Düzeyinde Öğretim Programları Tasarımı Projesi"nde Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı Programının hazırlanmasında proje genel koordinatörü olarak çalıştı (2003-06). Türk İş Birliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA) tarafından, Arnavutluk Tiran Üniversitesi Türkoloji Bölümünün müfredat programının hazırlanması amacıyla 1-9 Mart 2005 tarihleri arasında Tiran Üniversitesine gönderildi.

Ramazan Kaplan

ESERLERİ:
Cumhuriyet Dönemi Türk Romanında Köy (1988), *Klasikler Tartışması - Başlangıç Dönemi* (1998), *Mektuplarım* (Muallim Naci, 1998).

KAPLAN, Sadettin

Şair ve yazar. 7 Ocak 1944, Patnos / Ağrı doğumlu. Eserlerinin bir bölümünde Akcaoğlan, Kürşat Koray, Sadi Pelenk gibi müstearlar kullandı. Patnos Merkez İlkokulu, Erzurum Lisesi ve Ankara Jandarma Astsubay Okulu mezunu. Çalışma hayatına *Patnos Postası* gazetesinde başladı. Bu gazetede iki yıl yazarlık yaptı (1962-64). Jandarma astsubayı olunca 1966'dan 1986' ya kadar Jandarma teşkilatı bünyesinde çeşitli il ve ilçelerde bu mesleği icra etti. 1986 yılından itibaren *Türkiye* gazetesi, TGRT kanalı ve *Türkiye Çocuk* dergi-

Saadettin Kaplan

SADETTİN KAPLAN

KIVILCIM

Nasırlı otlar biter suskun damlarda gece
Doğurur yarasalar bir memeli şarkıyı
Ovanın ortasında

Sıvanır sebil sular kuru çeşme taşına
Tedirgin uykularda ıslak düşler delice
Dinmeyen dalgaların dövdüğü dipsiz kıyı
Soymuk borularda su, kılcal damarlarda kan
Uyku akar dereden
Dolunayın pençesi sıyrılır pencereden
Bir oluktan su damlar

Yağmur yağar damlara dam altında damlar
Alev alır gecenin orta yerinde zaman
Ter yürür soymuklara kılcal damarlara ter
İki yaralı yürek bir hasta aşkı saklar
Birleşmez iki gonca kanar çatlak dudaklar
Bir çift nasırlı elde, bir çift göğüs ezilir
Yıldızlar birer birer bir ipliğe dizilir
Gecenin karanlığı iki insanı örter
Sessizlik yüreğinden sessizce bıçaklanır
Dilekler bilinmeyen bir kuytuda saklanır
Gönül mâverasında bir ishak kuşu öter
Bir oluktan su damlar
Nasırlı otlar biter suskun damlarda gece
Doğurur bir kadıncık bir yavruyu isteksiz
Odanın ortasına

(*Sular Susadıkça*, 1992)

SADETTİN KAPLAN

YAĞMURLAR DENİZLERE YAĞAR

(...) Adı henüz konmamış köylerin birinde, dağı dolanan yolu uzanır bitmeyen hasret...

Dizinde uyuyan küçük yavrunun, terle sırılsıklam saçlarında ümidsizliği okşayan bir kadın eli; güneş yanığı yanaktan süzülen tuzlu gözyaşlarını içirir solgun kınasına... Hasreti sevgiyle sulandırıp da emzirdiği yavrusu, göredursun minicik düşlerinde gurbetteki babasını; solgun kınalı eller kavrayıverir yabasını...

Hasret ahları, ahlar günahları arındırır. Yürekte kayatuzu gibi katılaşan dertler, gözyaşlarıyla erülür. Ve gözyaşları, kınası solgun, nasırlı ellerin ayalarında imbiklendikten sonra çorak toprağa sunulur bir avuç su yerine...

Toprak çorak...
Yollar ırak...
Biter mi derd-i firâk?..

Dağlara dolanan yollarca uzayıp gider hasret... Sıla gurbete, gurbet sılaya dolanır. Günler gecelere, haftalar aylara ulanır. Gözyaşlarıyla ümid fidanları sulanır da, eteği görünmez gurbetin, sonu gelmez hasretin...

Toprak çorak... Bozlak bozluğunda bozkır...

Gecenin sıcak koynunda, sıcacık düşlerden uyanan hasret yanığı gelinin dudaklarında sessiz bir ah çığlıklaşır... Bu sessiz nefes, bu alevden ses; gider dağlara ulaşır. Deli kayalıkların koyaklarında çağlara yankın... Tutuşur bozkır...

Güneş kor gibi yakar...

Başakların boynu bükük, "uşakların boynu bükük' tür...

Yağmur duasına çıkılır yüce dağlar başında. Eller duâya açılır, dualar Mevlâ'ya açılır... Solar gökyüzünün nakışında şaşkının duâsı, gelinin kınası...

Bulut, asıldığı kayanın en uç çengelinde çingene sakızı gibi şişer de şişer... Bozkırın yanık bağrına saçlarını çözer gibi yapar. Sonra... Sonra rüzgâra açar da sinesini, duvağını kaptırdığı kayanın pençesinde lime lime çözülür gider...

Terkedilmiş dergâhlarda bir ney sesi en tiz perdelerde seyreder. Gönlün neva teline en acımasızı dokunur mızrapların...

Yüce dağların en uç kayasının çengeline asılı duran bulut, koparır çığlıkların en yırtığını. Ağar uzak sahillere doğru...

Bozkır, kavrulurken kendi gönül çorağında, yağmurlar denizlere yağar...

sinde yazar ve metin yazarı olarak çalıştı. Serbest yazar olarak *Size* dergisi ve *Yöremiz* gazetesinde yazılar yazdı. MESAM, İLESAM ve Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

İlk şiiri 1959'da *Milletin Sesi* (Erzurum) gazetesinde yer almıştı. Sonraki ürünlerini *Türk Edebiyatı, Hareket, Boğaziçi, Çığır, Kültür ve Sanat, Ede, Ece, Çele* vd. dergilerde yayımladı. Çalışmaları nedeniyle Kültür, Çevre ve Devlet bakanlıklarıyla çeşitli dergi ve belediyeler tarafından ödüllendirildi. On civarında şiiri çeşitli müzik formlarında bestelendi.

"Sadettin Kaplan eşi bulunmaz bir kalem erbabı, gerçekten büyük bir sanatçıdır. Hele şiirde son derece çok güçlüdür. O'nun çapındaki şairlerimizin sayısı ne yazık ki çok az. Bu çokluk içindeki yokluk karmaşasında Sadettin Kaplan bir kuyruklu yıldız gibi parlamaktadır." (Ayhan İnal)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sular Susadıkça* (1992), *Ferman* (1993), *Gönül Cemresi* (1995), *Gülendam* (1996), *Esintiler* (1998).

DENEME: *At Nalında Diş Yarası* (1992), *Ölüler de Öldürülür* (1993), *Zamanın Zembereği* (1995).

İNCELEME: *Şiirin Kanadında* (1995), *20. Yüzyıl Türk Şiirinde Beş Şair* (1996).

HİKÂYE: *Yunus Meltemi* (1992), *Sığ Sular* (1992), *Camda Sinek Ezmek* (2003).

ROMAN: *Kara Kasırga* (1991), *Şahidim Kılıcımdır* (1991), *Uçurumun Çağrısı* (1993), *İğde Dalı* (1993), *Anatolia'nın Etekleri* (1993), *Dağların Türküsü* (1993), *Bir Demet Leyla* (1993), *Unutulmayan Sevdalar* (1998).

MASAL: *Heybe* (büyükler için, 1998), *Masal Bahçesi* (2002), *Tuba Dizisi* (10 kitap), *Esra Dizisi* (10 kitap), *Fatih Dizisi* (10 kitap), *Sena Dizisi* (6 kitap).

ÇOCUK ROMANI: *Cennetin Çocukları, Altın Çocuklar, Hasret Penceresi, Kafesteki Çocuk, Sihirsiz Kaval, Vur Kelepçeyi, Ninemin Beşiği, Ağlayan Seccade, Altın Kanatlı Böcek, Nisan Tomurcukları, Apar Meni Aras, Tuna Boyları, Çatlayan Çınar, Gülcan'ın Gülüşü, Gülcan'ın Günlüğü, Güneşin Doğduğu Yer, Çocukken de Büyüktüler, Kara Pençe, Koçlar ve Kağnılar, Akçaoğlan, Uzaydan Gelen Çocuk.*

ÇOCUK HİKÂYESİ: *Eskimeyen Arkadaşlar* (2002).

HAKKINDA: Gönlümüz Şiir Denizinde Oltadır (Zaman, 31.5.1992), Mustafa Nadir Önay / Folklorden Devralınan Temiz Türkçenin Virtüözü (Matbuat, Temmuz-Ağustos 1995), M. Naci Özer / Niçin Türk Dilinin Nobel Adayı Olmasın (Matbuat, Temmuz-Ağustos 1995), Ayhan İnal / Sadettin Kaplan ve Gülendam (Karınca, sayı:720, Aralık 1996), Tuğrul Ertürk / Mensurc-i Hamse (Ortadoğu, 2.8.1998), Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (2000; Çocukların Sevgili Ağabeyi Saadettin Kaplan: "Çocuğun Dilini Keşfetmeli", s. 197-199).

Sefa Kaplan

KAPLAN, Sefa

Şair ve yazar. 1 Şubat 1956, Çorum doğumlu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü mezunu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümünü son sınıfta bıraktı. Bir süre öğretmenlik yapıp gazeteciliğe başladı (1984). Beş yıl Londra'da yaşadıktan sonra Türkiye'ye döndü.

İlk şiirleri *Türk Edebiyatı* dergisinde (1978) çıkmıştı. *İnsan Bir Yalnızlıktır* adlı eseriyle 1990 Behçet Necatigil Şiir Ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sürgün Sevdaları* (1984), *İnsan Bir Yalnızlıktır* (1990), *Seferberlik Şiirleri* (1994), *"Disconnectus Erectus" (2+1)* (ilk iki kitap birarada bir şiir eklenmiş olarak, 1995), *Londra Şiirleri* (2001).

DENEME-İNCELEME: *Tarih Tereddütten İbarettir* (1990), *Terörün Soldurduğu* (1990), *Kemal Derviş - Bir*

SEFA KAPLAN

ŞİMDİ

ah akşam
hüzün ne bulunmaz nimettir şimdi

sırça köşkün merhaba
münzevi bir kalbim var
katline hüküm arar
hayat gurbettir şimdi

geçtiniz-geçersiniz
puhu kuşu erguvan
nerde sevgili elvan
sevdâ gayrettir şimdi

gündüzler hepten yalan
tutuşunca birkaç cam
doluyor kalbe hicran
ömür peşimde çoban
uyku davettir şimdi

erişmez bir nevbahar
yaşadık-ne değişti
yaşamasak kime gam
bu sizin gençliğiniz
dönülmeyen bir akşam
ölüm rahmettir şimdi
(Disconnectus Erectus, 1995)

SEFA KAPLAN

BÂKİ DİVANI

arabesk perçemlerin savurur yüzlerini
gözlerin kapanmışken yüreğinden beni sil
bir ilkyaz akşamında buldum gündüzlerini
geceler dersen gülüm çoktandır benim değil

her gece yeni baştan kurarım gençliğimi
çapraz kafiyelerde her gece yeni baştan
çocukluğumun çıkmaz sokaklarında
sarmaşıklar dolanır ellerime
gitmelere gelmelere kıyamadığım
gurbetler içerimde bir başka yanardağken
taş taş örülmüş duvarlar ötesinde
yırtılacak bir resmim vardır mutlaka

sonra kaldırımlarda daha çok oralarda
bir direğe yaslanmış türkü'mü söylüyorum
belki de gönlümde hüzünler dağılıyor
bir bulutu benzeyip ölüyorum belki de
ses verdiğim türküyü hiç kimseler bilmeden
susmuştun dolu-dizgin kapına geliyorum
unutulmuş bir ismim vardır mutlaka
(Disconnectus Erectus, 1995)

Kurtancı Öyküsü (2001), *Derviş'in Siyaseti Siyasetin Dervişi* (2002), *1915'te Ne Oldu?* (2005).

ÖYKÜ: *Öyküler Seni Söyler* (2003).

DERLEME: *Yahya Kemâl Beyatlı-Seçmeler* (şiir ve nesirlerinden seçmeler, 1995).

HAKKINDA: Aslı Örnek / Derviş'in Siyaseti Siyasetin Dervişi (Radikal Kitap, 4.11.2002), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004).

KAPLAN, Yaşar

Yazar. 1952, Kayırlı / Niğde doğumlu. İlköğrenimini köyünde, ortaöğrenimini Kayseri İmam Hatip Lisesinde yaptı (1974). İngiliz Dili ve Edebiyatı ile Amerikan Dili ve Edebiyatı Tarihi bölümlerinde yükseköğrenim gördü (1975-79). Diyanet İşleri Başkanlığı (1972-74), İller Bankası (1974-76), Türkiye Zirai Donatım Kurumunda memurluk (1976-78), Mila Haber Ajansında yazı işleri müdürlüğü (1978-79) ve Devlet Planlama Teşkilatında tercümanlık (1979-82) görevlerinde bulundu. Kurduğu *Aylık Dergi* ve yayınlarının (1978-88), Eksen Yayıncılık ve aylık *Meydan* dergisinin sahipliği ve genel yayın yönetmenliğini yaptı. Dört ayrı eserinden dolayı koğuşturmaya uğrayan Yaşar Kaplan, *Demokrasi Risalesi* (1985) adlı deneme kitabı nedeniyle Ceza Yasasının 163. maddesine muhalefetten yargılanıp altı yıl üç ay hüküm giydi,

YAŞAR KAPLAN

DUYDUM

Yatsıdan çok sonraydı. Gümbür gümbür çalmıyor kapımız. Yorganımı sımsıkı avuçluyorum, iyice çekiyorum başıma: korkar olmuştum son günlerde kapı vuruluşlarından. Soluğum kesiliyor sanıyorum.

Gözünden hiç ayırmadığı karadağını aramış babam yastık altlarında iveçen iveçen. «Bismillah!» deyip dikiliyor, körsen lambanın fitilini yukarı alıyor, kuşkulu kuşkulu çıkıyor eşiğe. Muhtar kan ter içinde dikiliyordu kapıda. Yanında üç beş de öfkeli yabancı. Yorganımın altına gizlenerek izliyorum onları. Şapkası siperli olanı tanıyorum; ikide birde gelir köyümüze. Herkes çok, ama çok çekiniyor ondan. Üşüyorum. Göleklerde yüzdürdüğümüz küğüt kayıklarımıza benziyor ötekilerin başındakiler. Kara kara ışıldıyor ellerindeki mavzerler. Onları kimse birbirinden ayırdedemez; gülmezler hiç, konuşmazlar kimseyle.

«Geceniz iyi olsun,» diyor şapkalı adam. «Sağolasın muhtar, hayrola?» diye karşılık veriyor babam, çekinerek dönüp bakıyor sonra eviçlerine doğru.

«Yazmalarınızı,» diye atılıyor şapkası siperli olan, «almaya geldik.»

Donuk yüzünden mi, dolgun sesinden mi, sert bakışlarından mı, pek anlıyamıyorum; tüylerim titriyor, soğuk soğuk sarsılıyor bedenimin uzak bölgeleri.

«Öyle,» diye doğruluyor başıyla muhtar, «almaya geldik!»

«Yazmalarınızı mı?» diye açığa vuruyor bir şey anlamadığını babam, şaşalıyor bir süre.

«Yazmalarınızı ya. Eskiyazı kitapları topluyoruz, ne var ne yok hepsini.»

«Eskisi yenisi de ne oluyor beyim,» diyebiliyor babam, ne söylüyeceğini pek kestiremeden, «bizim bildiğimiz bir tek değil mi?»

«Evet, biz de o bir tekleri istiyoruz ya işte. Eski püskü ne varsa hepsini.»

«Hepsini mi! Ne yapacaklarmış dersiniz?»

«Vardır bir bildikleri. Bize söylenilene bakarsanız, bilmem ne kütüphanesine taşıyacaklarmış. Daha da olmazsa yeni bir yer bulup orada toplayacaklarmış tümünü birden.»

«Nerede ola ki bu yer?»

«Ben nereden bileyim be adam, çok soruyorsun sen de! Hem ne diye kuş kadar aklınla burnumu sokuyorsun böyle karışık işlere, ne diyorsak onu yap sen.»

«Olur, olur, kusura kalma beyim, bizimkisi merak işte. Sen kızma yeter ki. Hemen, hemen.»

«Çabuk davran, engelleme bizi.»

«Hemen beyim, hemen.»

«Kendi kafanca birşey falan ahkoyayım demeyesin sakın. Ne varsa hepsini istiyoruz.»

«Hay hay beyim.» Elleri titremeye tutuluyor babamın, gerisin geri dönüyor, bocalıyor sürekli. Anamı seslıyor usulca. Topuyla sokulduğu yatağından sıçrayıp kalkıyor anam, sormuyor hiçbir şey.

Nicedir topuyla yatardı burda kadınlar; gecelerinin birkaç kez bölündüğü olurdu, uykuları durakları da olmazdı kimi zaman. Anamla babam, kucak kucak kitap taşıyorlar kapıdakilere.

Ne var ne yok getirin, dediler, hepsini, dediler; öyle yapıyor onlar da. Kaput torbaları basıyor öfkeli adamlar, dışarı çıkarırlıyorlar. Torbalar numaralı.

Rafiaki son kitaplar arasından, yüzü pazen kaplı olanı çekip çıkarıyor babam, suç işliyor gibi yapıyor bunu, elleri titriyor. Boncuk boncuk terler peydahlanıyor alnında, kapkızıl kesiliyor yüzünün sobe bölgeleri. Ayağının dibinde yamışıp duran sandığa kaydırabiliyor elindekini titreme nöbetleriyle. Birkaç damla ter yuvarlanıyor ışıl ışıl. Yüzünde kızılık gelgitleri. İyi seçemiyorum tüm bunları, bana öyle geliyor ama.

«Daha!» diye ünlüyor, baba'mın 'beyim' dediği adam. «Çok tutuyorsun bizi.» gibilerden çıkışıyor bir iyice, sesi öfkeye ayarlı.

«Hemen efendibeyoğlum» diyecek oluyor babam, sesi hırlıyor, bir şey düğümlenip kalıyor boğazına. Kaba boydan öksürüyor. «Niçin suç bastırmak istercesine öksürüyor?» diye geçiriyorum içimden. Kaşlarımın üstünde uzamış duran kollarımın duldasından, dışardakilere doğru kaydırıyorum gözlerimi. Sorular dolaşıyor kafamda. «Gün gelir büyürüm elbet; bilirim nedenleri, niçinleri.» diye dönel bir özlem geziniyor içimin kuytuluklarında. Belleğim çınlıyor baştan başa. «Ama çocuğum daha ben, nerden bileyim neler oluyor.»

«Hemen, hemen.» diyor babam, iri iri öksürüklerle temizledikten sonra boğazını. «Birkaç bi'şey kaldı şunun şurasında.» Sesi titriyor. Sağa sola toslaya toslaya hırlıyor dışarıya. Son götürdüklerini de alıyor kapıda bekleşenler, hınçla tepiştiriyorlar torbaya. Ağzını sıcimleyip arabaya fırlatıyorlar küçük torbaları. Ardından kendileri de atlıyorlar. Araba sessizce uzaklaşıyor öteki kapılara doğru. Çat-çat'lar duyuluyor ötelerden.

Kollarını söve taşlarına dayayıp başını karanlığa gömüyor babam, bir süre bakakalıyor gidenlerin ardından. Çat-çat-çat'lar. Sonra kapıyı çarpıyor, iyice sürgülüyor içerden. Çeyiz sandığına koşuyor dosdoğru. Yüzü kızararak çıkarıyor dibine kaydırdığı kitabı, öpüyor kendinden geçmişçesine. Bağrına basıyor, öpüyor bir kez daha.

«Sabahleyin ilk işin bunu külleye saklamak olsun!» diyor anama, elindekini yerine kaldırırken. Kara düşüncelere dalıyor bir an.

Gözleri ıslak gibi geliyor bana. Hiçbir şey sormuyor anam. Nicedir soru sormazdı burda kadınlar, sezerlerdi.

Sonra lambayı kısıp yatıyor babam.

Hiçbir şey anlamıyorum. «Çocuğum daha ben. Ama bir gün olur büyürüm elbet; bilirim nedenleri, niçinleri.» diye geçiriyorum içimden bir kez daha.

Yumuyorum gözlerimi, kopkoyu bir karanlık saldırıyor üstüme.

(*Birinci Kitap, Öyküler*, 1982)

Yaşar Kaplan

üç yıla yakın cezaevlerinde kaldı. Çıktıktan sonra Almanya'ya gidene kadar *Akit* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı.

Hikâye, deneme ve eleştiri yazıları kendi adı ve müstear imzalarla *Edebiyat* (976), kurucusu olduğu *Aylık Dergi* (1978-88) ve *Meydan* (1989) dergilerinde yayımlandı. Yönettiği *Aylık Dergi*'de aktüel konulara getirdiği ciddi ve özgün yaklaşımlarla hikâyeciliğinin yanı sıra deneme ve eleştirileriyle de ilgi topladı. Yeni kuşağın çevresinde toplandığı önemli dergilerden biri olan *Aylık Dergi,* çok sayıda genç şair ve yazarın tanınmasına imkân sağladı.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Birinci Kitap* (1982), *İkinci Kitap* (1982), *Sıfırüç Depremleri* (1987), *Canavaş* (1991).

DENEME: *İzdüşüm* (1983), *Demokrasi Risalesi* (1985), *Mücahide Mektuplar* (1990), *Açıl Susam Açıl* (1990), *Vatan Millet Sakarya Üstüne Düşülmüş Notlar* (1993), *Devrim ve Terbiye* (1995), *Kalem ve Kelepçe* (1995).

ANI: *Giriş ve Çıkışlar* (1989).

MEKTUP: *Yazışmalar* (1982).

ÇEVİRİ: *Malcolm X* (Alex Halley'den, 1983), *İslâm Ekonomi Düşüncesi* (M N Siddıki'den, 1984), *Yarınki İslâm* (Abdülkadir es-Sufi'den, 1984).

KAPLAN, Yusuf

İletişimci, yazar, çevirmen. 1964, Gürkışla / Sivas doğumlu. Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne ve Görüntü Sanatları Bölümü Sinema-TV Ana Sanat Dalı (1986) mezunu. İngiltere'de East Anglia Üniversitesinde *"Television as a Story telling and Myth-making Medium (Öykü Anlatma ve Mit Üretme Aracı Olarak Televizyon)"* adlı tezle yüksek lisans (1991), Middlesex Üniversitesinde Türk sineması ve Türk modernleşmesi konusunda hazırladığı *"Narrative and Aesthetic Principles in the Establishment of a National Turkish Cinema"* adlı tezle doktora (1998) yaptı.

Öğrencilik yıllarında *Yeni Şafak, Zaman* ve Kanal 7'nin İngiltere temsilcisi olarak çalıştı. Kuruluşundan itibaren *Yeni Şafak* gazetesinde köşe yazıları yayımlandı. Bu yazılarıyla 2002 Türkiye Yazarlar Birliği Basın-Fikir Ödülünü aldı. Çalışmalarını Bilgi Üniversitesinde dünya sineması, ulusal sinema, iletişim teorileri, uygarlıklar ve düşünce tarihi dersleri vererek sürdürdü.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Öykü Anlatma ve Mit Üretme Aracı Olarak Televizyon* (1992, Türkçeye çev. Gökçen Kaplan), *Oxford History of World Cinema* (editör olarak, 1995).

DERLEME: *Enformasyon Devrimi Efsanesi* (çev. 1991), *Tarihin Sonu mu? Bir Tartışma* (1992).

Yusuf Kaplan

YAYINA HAZIRLAMA: *Medya Epistemolojisi ve Ontolojisi* (2000), *Türk Modernleşmesi: Retorik versus Pratik* (2000), *Türk Modernleşmesi Medya ve Popüler Kültür* (İngilizcesi *Turkish Modernity and Identity,* Prof. Kevin Robins ile, 2000), *Türk Sineması: Bir Retorik ve Pathos Öyküsü* (2000; İngilizcesi *Turkish Cinema: A Story of Rhetoric and Pathos* adıyla).

ÇEVİRİ: *Postmodern Düşüncenin Ötesi* (Huston Smith'ten, 1999), *Liberal İslam* (Leonard Binder'den, 1995), *Bilgeliğin Yedi Direği* (T. E. Lawrence'tan, 1992).

KAPLANCALI, Kemal

Şair (D. 1910, Tarsus / Mersin – Ö. 1986). İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Bir müddet *İnkılâpçı Gençlik* adlı dergiyi yayımladı. Vezne, kafiyeye ve şekle özen gösterdi. Şiirlerinde genellikle metafizik konuları işledi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bir Fikrin Adamları* (1947), *Gül Yaktı Dudağını* (1963), *Hayat Boyunca* (1974), *Gülümse Biraz* (1986).

DİĞER: *Oleee!... İspanya Seyahati* (1972), *Kader Bağı* (İnsan ve Ağaç, 1986).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBİŞKA (c. 1, 1975), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KAPTAN, Arif

Öykücü. 1957, Samsun doğumlu. Samsun Lisesini bitirdi. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesindeki yükseköğrenimini tamamlayamadı. Öykülerini *Giyotinli Labirent* (2001) adlı bir kitapta topladı.

HAKKINDA: Hüseyin Su-Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü-11 (İleceöykü, sayı: 11, Ekim-Kasım 2005).

KAPTAN, Eyüp

Asker, yazar. 1949, Söke / Aydın doğumlu. Kara Harp Okulundan İstihkam Subayı olarak (1969) mezun oldu. 1970-77 yılları arasında İstihkam Okulu ve Eğitim Merkez Komutanlığında Takım ve Bölük Komutanlığı görevlerinde bulundu. 1979 yılında Kara Harp Akademisinden, 1984 yılında Silahlı Kuvvetler Akademisinden mezun oldu. 1979-84 yılları arasında 51. ve 61. Tümen Komutanlıklarında İstihbarat ve Harekat Eğitim Şube Müdürlükleri görevinde bulundu, 1984-85'te Pakistan Kurmay Kolejini bitirdi. 1985-88 yılları arasında Kara Harp Akademisinde öğretim üyeliği yaptı. 1988-90 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri'nde Komuta Kurmay Kolejinde Türk İrtibat Subayı ve öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1990-92 yıllarında Genelkurmay Protokol Şube Müdürü, 1992-94 yıllarında Genelkurmay Başkanı Özel Kalem Müdürü, 1994-96 yılları arasında Kara Harp Okulu Öğrenci Alay Komutanı olarak görev yaptı. 30 Ağustos 1996 tarihinde Tuğgeneralliğe terfi etti. 1996-98 yılları arasında 34. Mekanize Piyade Tugay Komutanı olarak Ağrı, Bitlis, Bingöl ve Tunceli illerinde iç güvenlik harekatına katıldı, 1998-2000 yıllarında İstihkam Okulu ve Eğitim Merkez Komutanlığı görevini yürüttü. 2000 yılından itibaren Tümgeneralliğe terfi ederek Harp Akademileri Kurmay Başkanlığı görevine atandı.

Yurtiçi ve yurtdışında gördüğü çeşitli kursların yanı sıra Ege Üni-

Eyüp Kaptan

versitesi İşletme Fakültesini bitirdi. Amerika'da Wabster Üniversitesinde personel yönetimi alanında yüksek lisans, Marmara Üniversitesinde tarih alanında doktora yaptı. İç güvenlik harekatındaki başarılarından dolayı Genelkurmay Başkanlığınca üstün başarı madalyası ve üstün cesaret ve feragat şerit rozeti ile ödüllendirildi. Ayrıca ABD liyakat madalyası sahibidir.

ESERLERİ:

İlk Muharebe Harp Oyunu, Askeri İşaretler ve Kroki Tekniği, Lozan Konferansı'nda Azınlıklar Sorunu (2002).

HAKKINDA: Eyüp Kaptan / Lozan Konferansı'nda Azınlıklar Sorunu (2002).

Şükrü Tekin Kaptan

KAPTAN, Şükrü Tekin

Araştırmacı-yazar. 16 Kasım 1942, Yeşilyuva / Acıpayam / Denizli doğumlu. İlkokulu Yeşilyuva'da, ortaokulu Acıpayam ve Yeşilova ilçelerinde okudu. Ankara Maliye Okulu (1963) mezunu. 1963 yılında Denizli Defterdarlığında başladığı memurluğunu Maliye Bakanlığının muhtelif birimleri ile Nevşehir Ürgüp Belediyesinde çeşitli görevler alarak emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra Ürgüp (Nevşehir) Ticaret ve Sanayi Odası Başkanlığı (1978-79), Ege Basın Birliği Genel Başkan Yardımcılığı (1989-92) gibi görevlerde bulundu. EGAY-DER kurucuları arasında yer alarak, bir süre bu derneğin genel başkanlığını yaptı. Ayrıca Folklor Araştırma Kurumu, Denizli Halk Kültürü Araştırma ve Eğitim Kurumu, İLESAM, Türk-Makedonya Dostluk Derneği, Türk-Moldova Dostluk Derneği üyesidir.

1965 yılından itibaren şiir, röportaj, araştırma ve inceleme yazıları *Pamukkale, Hizmet, Ticaret ve Ekonomi, Denizli, Türk Ocağı, Nevşehir Lale, Tebessüm Mizah Dergisi* (sahibi, 6 sayı, 1985-86), *İktisadi Araştırma, Ozan Ağacı, Tarla, İkide Bir, Yatağan, Karizma, Denizli Ticaret Odası* vd. gazete ve dergilerde yayımlandı. Kendisi de *Denizli'de Tebessüm* adlı bir mizah dergisi çıkardı (1985-86, 18 ay, 6 sayı). 1990-92 yılları arasında TRT 1 ve 2 kanallarına müzik ve sahur programları hazırladı. 1993'ten itibaren Denizli yerel televizyonlarında kültür programları hazırlayıp sundu. Denizli folkloru ve tarihi üzerine yaptığı araştırmalarla tanındı. 1993'te *Denizlili Meşhurlar* adlı kitabıyla Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün açtığı Anadolu Basınını Özendirme Yarışmasında ikincilik ödülünü aldı. 1998 yılında Folklor Araştırma Kurumunun Türk Halk Kültürüne Hizmet Ödülüne layık görüldü.

"Kaptan nihayet en önemli ve en değerli eserini vermiştir. Bu 'Denizli'nin Halk Kültürü Ürünleri' adını verdiği güldestenin birinci cildidir. Bu eserinde Kaptan, Denizli yöremizin halk kültürü (folkloru) ile ilgili hemen hemen bütün konulardaki derlemelerine yer vermiştir. Maddi folklor ürünlerinin yanında halk edebiyatı, müzik ve oyunlar da eserin muhtevasında yer almaktadır. Hatta, bazı Denizli türkülerinin sözlerinin yanında notalarına da yer vermek suretiyle Kaptan, bu alandaki hizmetin en büyüğünü yapmıştır." (İrfan Ünver Nasrattınoğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hep Senin İçin* (1967).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Denizli'nin Halk Kültürü Ürünleri I-II* (1988-2003), *Denizli'de Adet ve Gelenekler* (1988), *Yeşilyuva'da Ayakkabıcılık ve Tarihi* (1989), *Gönül Sultanları / Denizli'de Türbeler ve Yatırlar* (1993), *Milli Mücadele'de Denizli ve Kitabeleri* (1995), *Gülme ve Güldürmenin İnsan Sağlığı Üzerindeki Etkileri* (1996), *Şifa Kaynaklarımız / Denizli'de Kaplıca, Ilıca ve Şifalı Sular* (1997), *İki Lehçe-Bir Türkçe* (1998, 25 sayfa), *Gagauzya Hem Türkiye'de Sözün Özü Atalar* (1999), *Türk Kurtuluş Savaşı'nda Denizlili Önderler I-II* (2000), *Dünden Bugüne Benim Köyüm Yeşilyuva* (2000), *Denizli Kitabeleri* (ayrı basım, 2000), *Sazının Telinden Gönül Sesinden Halk Ozanı Ali Taş* (2001), *Denizli* (Osmanlıca'dan sad., Mehmet Kaya ile, 2001), *Çivril ve Yöresi'nde Yörük Kültürü* (2001), *Bulgaristan Türk Halk Kültürüne Yörük Etkileri* (2001), *Ermenistan'da Yörük Kültürü* (2001), *Denizlili Pehlivanlar* (2001), *Denizli Hakkında Yazılan Kitaplar Bibliyografyası* (2001), *Denizlili Meşhurlar* (2002), *Yörük ve Türkmenlerde Günler ve Hayvanlarla İlgili Olarak Sürdürülen Batıl İnanmalar* (2002), *Gagauzyayı Vatan Eyleyen Oğuzlar* (2002), *Egeli Bir Ozan Ali Taş* (2002), *Yatağan'dan Milli Mücadele Hareketine Katılanlar* (sempozyum bildirisi, 2002).

SADELEŞTİRME: *Tarihi, Coğrafi, İçtimai, Sıhhi, İktisadi, Nokta-i Nazarlardan Denizli* (Dr. Kemal Şakir'den, Mehmet Kaya ile, 2002).

Ayrıca çeşitli derlemeler de hazırladı.

HAKKINDA: Prof. Dr. Tuncer Baykara (EÜ Edebiyat Fakültesi Tarih İncelemeleri Dergisi, 1991), İrfan Ü. Nasrattınoğlu (Türkiye, Ağustos 1999), İsa Kayacan (Belde, 3.7.2002), Atilla Doğan (Türkiye, 26.9.1987), Prof. Dr. İrfan Ünver Nasrattınoğlu (Türkiye, Ağustos 1988), Atilla Doğan (Zaman, Ağustos 1999), Kerim Özbekler (Türkiye, Ocak 1989), MEB Tebliğler Dergisi, 5.12.1988), M. Kemal Sağlam (Hizmet, Ekim 1997), Devrim gazetesi (16.12.2002), Ozan Nihat Sönmez / Şükrü Tekin Kaptan Bey (Hizmet, şiir, 14.5.1996), Günümüz Türkiye'sinde Kim Kimdir (1998), Şükrü Tekin Kaptan ve Egay-Der (Size, Ocak 2004), Fatma Uçarlar'ın Şükrü Tekin Kaptan'a Yazdığı Şiir (Tasvir, 18.2.2004), Tebessüm Mizah Dergisi (Tercüman, 11.4.1986), Kerim Özbekler / Denizli'nin Halk Kültürü Cilt 1 (Türkiye, Ocak 1989), Geçmişten Geleceğe Kültür Köprüsü (Zaman, 18.3.1997), Osman Nuri Boyacı-Ferah Işık (Hürriyet, 11.5.2003), Hep Senin İçin-1 (Yeni Yayınlar Bibliyografya Dergisi, Ekim 1967).

KAPTAN, Yusuf

Şair. 4 Ekim 1956, Afşin / Kahramanmaraş doğumlu. Konya Akşehir Öğretmen Okulu, Anadolu Üniversitesi AÖF mezunu. 1978'den itibaren Afşin, Genç, Kozan, Yüreğir, Seyhan'da sınıf öğretmenliği yaptı. Adana Büyükşehir Belediyesi Konservatuvarın-

YUSUF KAPTAN

HEYCAN

Bu ülkenin bir yüreği var
Alev alev yanar/Hey can
Bin yıllık "bir solukla hıçkırır"
Can katar toprağına suyuna
Emeğin hazzını duyar
Sular akıtır
Dağlarından ovalarına

Bu ülkenin elleri var kocaman
Oluk oluk kanar/Hey can
Göndönümünde avuçlar soluğu
Sırmalar dost telinde nakışları
Silkinir dev dalgalarla
Sorgulanır okyanuslarca

Nasıl muştuladıysa tarih doğumu
Öyle de kesecek ölüm fermanını
Güneş ülkesinde safak atın da
Mağma şafağında ölgüsüzlük
Hey can
Güneş tutacak yüreğimizdeki
tüm yeryüzünü

Yusuf Kaptan

da tiyatro öğrenimi görcrek oyunlarda rol aldı. Şiir ve yazıları *Çukurova* gazetesi, *Söylem*, *Maki* dergileri ve antolojilerde yayımlandı. Edebiyatçılar Derneği üyesidir. *Vardiya Mevsimleri* (1996) adlı bir şiir kitabı vardır.

KAPTANA, Meldâ

Anı yazarı. 1927, Kocamustafapaşa / İstanbul doğumlu. İstanbul Kız Lisesini bitirdi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Filolojisinde okudu. Fransızcasını ilerletmek için 1949'da Paris'e gitti. Orada tanıştığı heykeltıraş İlhan Koman'la 1951'de evlendi. Aynı yıl eşiyle Türkiye'ye döndü. Eşinden ayrıldıktan sonra New York'a gitti. Uzun yıllar sanat galerisi yöneticiliği yaptı. *Ben Bir Bizans Bahçesinde Büyüdüm* (1983) adlı bir kitabı vardır.

KAPTANOĞLU, Muazzez

Şair ve yazar. 1917, Karamürsel / Bursa doğumlu. Soyadı Aruoba. Şair ve yazar Oruç Aruoba'nın annesidir. İlköğrenimini Karamürsel'de gördü. Bursa Kız Lisesi ve Cumhuriyet Lisesi (İstanbul) mezunu. Bir süre İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde okuduktan sonra çalışma hayatına atılarak Basın Yayın Genel Müdürlüğü ve Ankara'da *Zafer* gazetesinde çalıştı. 1972'de emekliye ayrıldı.

İlk yazısı 1935'te *Cumhuriyet* gazetesinde yer aldı. Şiir, fikra ve öyküleri *Resimli Ay*, *Servet-i Fünün-Uyanış* dergilerinde yayımlandı. Romanları kitaplaşmadan önce *Vakit*, *Yeni İstanbul*, *Ulus* vd. gazetelerde tefrika edildi. 1966-74 yılları arasında Ankara'da *Türk Kadını* dergisini çıkardı (97 sayı).

ESERLERİ:

ROMAN: *Hasret* (1943), *Çile* (1946), *Alev* (1946), *Beni Kurtar* (1948).

ŞİİR: *Üç His ve Üç Akis* (R. Ayas ve Ülkümen ile, 1936).

DENEME: *Kadın ve Ahlak* (1943).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1976-98), TBE Ansiklopedisi (2001).

KAPUSUZOĞLU, Ertuğrul

Araştırmacı-yazar. 1956, Battal köyü / Yozgat doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Yozgat'ta tamamladı. Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulu (1979) mezunu. Bir süre Yozgat Ticaret Lisesinde öğretmenlik, Aile Araştırma Kurumunda şube müdürü olarak görev yaptı. Sonradan filme de çekilen *Bizim Eller* adlı senaryosuyla 1986 yılında Kültür Bakanlığı yarışmasında birincilik ödülünü aldı. TRT'nin 25. kuruluş yıldönümünde düzenlenen televizyon filmi yarışmasında üçüncülük ödülünü alan *Küçük Bir Ayrıntı* adlı senaryosu, *Islanan Topraklar* adı ile TRT'de sekiz bölümlük bir dizi olarak gösterildi. Ayrıca dört bölümden oluşan *Göç*, iki bölümlü *Bayramlarımız* adlı TV dizileri de TRT'de yayımlandı. Folklorik yayınları nedeniyle 1996'da FAK Türk Folkloruna Hizmet Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA- İNCELEME: *Tarih-Kültür-Folklor-Yozgat, Tarih-Kültür-Folklor- Şefaatli, Yozgat Kültür Takvimi* (1994-96), *Tarih- Külltür-Folklor / Finike.*

ROMAN: *Sürmeli, Aygırı Kısrakla Tutarlar.*

SENARYO: *Bizim Eller, Islanan Topraklar, Göç, Kahraman Bey, Bayramlarımız.*

OYUN: *Gâvurun Kızı Cennet, Nasrettin Hoca, Doktor Civanım, Şeytanın Maskeleri, Kanije.*

DERLEME: *Altından Çapanoğlu Çıkar-Yozgat Nükteleri, Yozgat Fotoğrafları Albümü.*

ANTOLOJİ: *Yozgat Şiirleri Antolojisi* (2000).

KAR, Meliha

Eğitimci, şair. 1959, Elbistan / Kahramanmaraş doğumlu. İlk ve ortaokulu Elbistan'da, liseyi Kahramanmaraş Kız Meslek Lisesinde okudu. Bir süre okul öncesinc yönelik eğitim veren bir kurumda öğretmenlik yaptı. AÖF İktisat Fakültesinde okudu. Yazı ve şiirleri yayın yönetmenliğini üstlendiği *Maki* vd. dergilerde yayımlandı. Mersin Şairler ve Yazarlar Derneği (MEŞYAD) yönetim kurulu üyesidir. *Pastel Umutların Albenisi* (2000) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: İçel Şairler ve Yazarlar Antolojisi (2001), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARA, Abdulvahap

Araştırmacı-yazar. 19 Kasım 1961, İstanbul doğumlu. Zeytinburnu Gazipaşa İlkokulu, Yeşilköy Ticaret Lisesi, Boğaziçi Üniversitesi Elektronik Yüksek Teknisyenlik Bölümü (1982) mezunu. Yeşilköy Hava Limanı Elektronik Bölümünde görev yaparken İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü (1986) bitirdi. Bir yıl kadar Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğünde çalıştıktan sonra Almanya'ya gitti. Münih Hürriyet Radyosunda Kazak Türkçesi Yayınları bölümünde editör olarak görev yaptı.

Yurda döndükten sonra Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Kazakistan'da 1986 Almaatı Olaylarının İçyüzü ve Etkileri"* tezi ile yüksek lisans (1997), *"Mustafa Çokay'ın Hayatı ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin Bağımsızlık Yolundaki Mücadeleleri"* adlı teziyle dc doktor unvanı aldı (2002). 2002 yılında *Türkistan Ateşi, Mustafa Çokay'ın Hayatı ve Mücadeleleri* eseri ile Türkiye Yazarlar Birliği biyografi ödülünü aldı.

KARA, Ahmet

Ekonomist. Doktorasını Massachusetts Üniversitesinde Ekonomi Bölümünde (1996) tamamladı. Viyana Üniversitesinde (1995-97) ve Fatih Üniversitesinde (1997- 2000) yardımcı doçent, Fatih Üniversitesinde dekan yardımcısı (2000-2002) ve bölüm başkanı (2003-) olarak çalıştı.

Makaleleri, *Journal of Economic and Social Research, Total Quality Management and Business Excellence, European Business Review, Journal of Faculty of Business, Journal of Qafqaz University* gibi yabancı yayınlarda, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Akademik Araştırmalar Dergisi* gibi ulusal hakemli dergilerde, ayrıca *Albatros*'ta yayımlandı. Türkiye Merkez Bankası Araştırma Ödülü (1987), Massachusetts Üniversitesinden Onur Ödülü (1991) aldı. American Economic Association ve Eastern Economic Association üyesidir.

ESERLERİ:

Essays on Selected Paradoxes in Economics (2000), *İktisat Kuramında Pozitivizm ve Postmodernizm* (2001), *19. Yüzyılda Bir Osmanlı Şehri Antakya* (2005).

KARA, Ayşe

Yazar. 19 Kasım 1964, Bayburt doğumlu. İlköğrenimini İstanbul'da tamamladı (1975). Ortaokulu ve liseyi babasından aldığı derslerle dışarıdan sınava girerek bitirdi. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

Denemeleri *Yörünge, Tarih ve Düşünce*, öyküleri *Türk Edebiyatı* ve *Hece* dergilerinde yayımlandı. *Ebruli* ve *Mesih'i Beklerken* adlı iki öykü kitabı 2000 yılında *Milli Gazete*'de tefrika edildi. Fotoğraf sanatçısı da olan Ayşe Kara'nın, Sultan Abdülmecid'in kızı, Sultan Abdülaziz' in yeğeni,

Ayşe Kara

V. Murat ve Sultan Abdülhamit'in kız kardeşi Refia Sultan'ı anlattığı ilk romanı *Bir Tanzimat Prensesi / Refia Sultan* 2003'te yayımlandı.

"Refia Sultan (2003) adlı ilk romanında 'peçeli dervişin gizinden, Şeyh Galip ve Beyhan'ın ümitsiz aşklarına, sultanından, kölesine iç içe geçen bir kurguyla' hüzünlü iç hikâyelerden oluşan bir dünya kurdu." (Ömer Lekesiz)

HAKKINDA: Ö. Ateş / Bir İnsan Olarak Sultan (Akşamlık, 30.5.2003), Y. Selim Arzoğlu / Yas ve Cülus (Aksiyon, sayı: 439), Ercüment Dursun - Yadigâr Türkeli / Boğaziçi'nde Hüzünlü Bir Sultan (söyleşi, Türk Edebiyatı, Haziran 2003), Ülkü Özcl Akagündüz (Zaman, 5.5.2003).

KARA, Bekir

Oyun ve öykü yazarı. 1945, Bağrıkara köyü / Baf / Kıbrıs doğumlu. Limasol 19 Mayıs Lisesinden sonra Bursa Eğitim Enstitüsünün Sosyal Bilgiler Bölümünü bitirdi. Sosyal bilgiler öğretmeni oldu. Kıbrıs okullarında öğretmenlik ve yöneticilik yaparak 1994 yılında emekliye ayrıldı. Gençlik Kültür Dairesinin açtığı Ulusal Oyun Yazma Yarışmasında "*Özgü*" adlı oyunu ile mansiyon, 1973'te "*Emellerin Uğraşı*" ve "*Tutsaklar*" adlı oyunları ile ilk beşe girdi. 1983'te Lefkoşa Türk Belediyesinin öykü yarışmasında mansiyon aldı. Oyun ve öykülerinin yanı sıra müzik ve folklor çalışmaları da yaptı.

ESERLERİ:

OYUN: *Toplu Oyunları I* (1994).

HİKÂYE: *Sırlar Ölümsüzdür* (1996).

HAKKINDA: Kıbrıs Türk Edebiyatı (1989), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARA, Beşir

Şair (D. 1923, Erzurum – Ö. ?). Erzurum Yapı Enstitüsü mezunu. Bir süre Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümünde okudu. Gençlik şiirlerini 1951-60 yılları arasında *İzmit Birlik* gazetesinde yayımladı. Kültür Müsteşarlığının açtığı 50. Yıl Marşı güftc yarışmasında mansiyon aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Mehmetçiğin Kıbrıs Destanı (1975), *Bir Yumakta İdik Seninle* (1977).

KARA DURSUN EFENDİ

İslâm bilgini (D. ? – Ö. 1559) Medrese öğreniminden sonra Edirne ve İstanbul'daki bazı medreselerde müderrislik yaptı. *Sadrü'ş-Şerîa'yı* adlı bir haşiyesi (açıklama metinleri kitabı) ile bazı talikat (açıklama notları) ve risaleleri (küçük kitap) vardır.

KARA, Hanifi

Halk ozanı. 1945, Alemdar köyü / Afşin / Kahramanmaraş doğumlu. İlkokulu doğduğu köyde, ortaokulu Elbistan'da okudu. Gaziantep Öğretmen Okulunu bitirerek 1965'ten itibaren çeşitli il ve ilçelerde öğretmenlik yaptı. 1987 yılında Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde lisans tamamladı. Aynı yıl Elbistan Fatih İlkokulu Müdürlüğüne atandı. 1994'te emekliye ayrıldı. Şiir yarışmalarında çok sayıda ödüller aldı. Elbistan'da yayımlanan *Elbistan'in Sesi* gazetesinin uzun süre genel yayın yöneticiliğini yürüttü ve bu gazetede köşe yazarlığı yaptı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Hanifi Kara

ESERLERİ:

ŞİİR: *Güneş ve Yarasalar* (1995), *Gönül Pınarından Damlalar* (1996), *Yüzdeki İmza* (1997), *Taşlar Toprağa Bağlı* (1998), *Bir Avuç Özgürlük* (1999), *Söze Vuran Dalga* (2000), *Aynadaki Görüntü* (2001), *Kalemin Gizlediği* (2002), *Adın Saklı Durur* (2004).

DENEME: *Pitetleme* (2005).

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

KARA, İsmail (Araştırmacı)

Edebiyat ve tarih araştırmacısı. 2 Şubat 1955, Güneyce / Rize doğumlu. Güneyce İlkokulu (1965), İstanbul İmam Hatip Okulu (1973), Rize Lisesi (fark derslerini vererek, 1973), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1977), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (1986) mezunu. 1980-95 yılları arasında Özel Sainte Pulcherie Fransız Kız Ortaokulunda sözleşmcli öğretmen olarak çalıştı. 1987'de *"Hüseyin Kâzım Kadri ve Türkçülüğün Esasları"* adlı tezi ile

HANİFİ KARA

ADIM KAÇ KEZ DEĞDİ

O yâre bakmaya kıyamaz iken
Aniden güz değdi dudaklarına.
İstemezdim batsın eline diken
Belli ki naz değdi dudaklarına.

Âşığın yarası her ün kanıyor
Dışardan görenler rahat sanıyor
Sebebin sormayın o da yanıyor
Ne yapsın köz değdi dudaklarına.

Olan oldu, ilk göz göze gelince
Âşıklar konuşur beden dilince
İnci dişler görünürdü gülünce
Korkarım göz değdi dudaklarına.

Âşığın gönlünde tek sevda tüter
Yârdan gayrı ne var hepsini iter
"Bir tanem" dedin ya, o bana yeter
En güzel söz değdi dudaklarına.

Gönlümü eyledim yoluna kilim
Denecek çok şey var, varmıyor dilim
Bir günün içinde söyle sevgilim
Adım kaç kez değdi dudaklarına?...

İsmail Kara

yüksek lisans, 1993'te *"İslâmcılara Göre Meşrutiyet İdaresi: 1908-1914"* adlı tezi ile doktora yaptı. 1977'den itibaren Dergâh Yayınlarında yayın müdürlüğü yaptı. 1995'ten itibaren Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine öğretim görevlisi olarak atandı. 1999 yılında doçent oldu. Çalışmalarını aynı eğitim kurumunda öğretim üyesi olarak sürdürdü.

"İslâm Ekonomisi (Mannan) Üzerine" başlıklı ilk yazısı *Hareket* dergisinde (Kasım 1974) yer aldı. Yazılarını *Hareket, Dergâh, Tarih ve Toplum, İlim ve Sanat, Toplum ve Bilim, İslâmî Araştırmalar, İslâmiyat, İslâm Araştırmaları Dergisi, Divan, MÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Türklük Araştırmaları, Kutadgubilig* gibi dergilerde yayımladı; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, İslâmî Bilgiler Ansiklopedisi, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi, Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı; *Zaman* (1992) ve *Yeni Şafak* (1995-96) gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. *Türkiye'de İslâmcılık Düşüncesi* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliğinin 1986 yılı İnceleme Ödülünü, *İslâmcıların Siyasi Görüşleri* adlı eseriyle de 1994 yılı Türkiye Yazarlar Birliği İnceleme Ödülü ile 1995 yılı Türkiye Diyanet Vakfı Kutlu Doğum Haftası Ödülünü aldı. *Bir Felsefe Dili Kurmak* adlı kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliğinin Dil Ödülüne layık görüldü.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA - İNCELEME: *Türkiye'de İslâmcılık Düşüncesi* (3 cilt, 1986, 1987, 1994), *İslâmcıların Siyasi Görüşleri* (1994, genişletilmiş 4. bas. İslâmcıların Siyasi Görüşleri ve Hilafet ve Meşrutiyet, 2002), *Bir Felsefe Dili Kurmak: Modern Felsefe ve Bilim Terimlerinin Türkiye'ye Girişi* (2001), *Din ile Modernleşme Arasında Çağdaş Türk Düşüncesinin Meseleleri* (2004), *Gümüşhanevî Halifelerinden Şeyh Osman Niyazi Efendi ve Güneyce Rize'deki Tekkesi* (2004), *İlk Rize Müftüsü Mehmet Hulusi Efendi-Rize Hadisesi-Hac Hatıraları* (2004).

DENEME: *Şeyhefendinin Rüyasındaki Türkiye* (1998), *Amel Defteri* (1998), *Biraz Yakın Tarih Biraz Uzak Hurafe* (1998).

DERLEME-YAYINA HAZIRLAMA: *Hüseyin Kâzım Kadri: Ziya Gökalp'ın Tenkidi* (1989), *Mızraklı İlmihal* (1989), *Hüseyin Kâzım Kadri: Meşrutiyetten Cumhuriyete Hatıralarım* (1991), *Süheyl Ünver / İstanbul Risâleleri* (5 cilt, 1995-1996), *Mahalle Mektebi Hatıraları* (Ali Birinci ile, 1997, gen. 2. bas. Bir Eğitim Tasavvuru Olarak Mahalle / Sıbyan Mektepleri, 2005), *Kutuz Hoca'nın Hatıraları* (2000), *Güneyce Rize Sözlüğü* (2002), *Selim Nüzhet Gerçek / İstanbul'dan Ben de Geçtim* (Ali Birinci ile, 2001), *İslâm Siyasî Düşüncesinde Değişme ve Süreklilik-Hilafet Risâleleri* (1 ve 2. C. II. Abdülhamit Devri, 2002; 3. C. II. Meşrutiyet Devri, 2003; 4. C. II. Meşrutiyet Devri, 2004; 5. C. Cumhuriyet Devri, 2005), *Saz ü Söz Arasında - Çınuçen Tanrıkorur'un Hatıraları* (2003).

HATIRA: *Sözü Dilde Hayali Gözde* (2005).

HAKKINDA: Akşin Somel / Kapsamlı Bir İlk Çalışma (Tarih ve Toplum, Eylül 1987), Şükrü Hanioğlu / Türkiye'de İslâmcılık Düşüncesi (Gergedan, Temmuz 1987), Gökhan Çetinsaya / Nevi Şahsına Münhasır Bir Jöntürk: Hüseyin Kâzım Kadri (Dergâh, Haziran 1991), Halil Akgün / Bir İsim Bir Hatırat ve Bir Devr-i İnhitat (Tarih ve Toplum, Temmuz 1991), Zeki Arıkan / Hüseyin Kâzım Kadri: Meşrutiyetten Cumhuriyete Hatıralarım (Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, yıl: 1, sayı: 2, 1992), Arzu Öztürkmen / Bir Son Dönem Osmanlı Bürokratının Anıları (Tarih ve Toplum, Ocak 1993), Orhan Koloğlu / II. Meşrutiyet'te İslâmcılık Akımı (Tarih ve Toplum, Ocak 1995), Mümtazer Türköne / İslâmcıların Siyasi Görüşleri (Türkiye Günlüğü, Ocak-Şubat 1995), İlim ve Sanat Vakfı 2002 Bahar Programı (2002), İstanbul'dan Ben de Geçtim (Cumhuriyet Kitap, 14.12. 2001), Sefa Kaplan / Saz ü Söz Arasında - Çınuçen Tanrıkorur'un Hatıraları (2003) - Din ile Modernleşme Arasında - Tefekkür İle Mütefekkir (Hürriyet Keyif, 10.10.2004).

KARA, İsmail (Şair)

Şair. 1944, Akıncılar köyü / Araç / Kastamonu doğumlu. Şiirlerinde Mazlumi ve Karozan imzalarını kullandı. Ankara Maliye Okulunu bitirerek Ankara Defterdarlığında memuriyete başladı (1967). Ankara, Muğla ve Yozgat'ta vergi denetmenliği yaptı. 1979'da istifa ederek serbest muhasebeci olarak çalışmaya başladı. 1992 yılında emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra edebiyat çalışmalarına yoğunlaştı.

Şiirleri ve yazıları 1965'ten itibaren, bir bölümünde yazı işleri müdürlüğü yaptığı çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. 1997'den itibaren Ankara 'da *Yalaka* adında bir mizahi dergi çıkardı. Şiirlerinde hem hece veznini kullandı, hem de serbest koşukla yazdı. ANASAM üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Birinci Demet (1968), *Öğretmenim* (1976), *50'den Sonra Aşk Başkadır* (1998), *Gönül Bağım Kastamonu* (düzyazı ve şiir, 2000).

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şairle Yaşayanlar Antolojisi (2002), Nail Tan / Kastamonulu İki Ünlü Şair ve Yazar: Orhan Şaik Gökyay - M. Behçet Necatigil ve Yaşayan Şairlerimizden Bir Bölümü (2002), Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer III (2004).

KARA, Mehmet

Şair ve yazar. 1960, Gülnar / Mersin doğumlu. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (1986) mezunu. Ankara Üniversitesi Hukuk, Siyasal Bilgiler ve Ziraat fakültelerinde Türk dili okutmanlığı görevinde bulundu (1987-93). Eski Anadolu Türkçesi ile yazılmış bir eser üzerinde dil incelemesi yaparak yüksek lisansını tamamladı (1988).

Sovyetler Birliğinin dağılmaya başladığı yıllarda Türk lehçelerine karşı ilgi duymaya başladı. Prof. Dr. Ahmet B. Ercilasun'un yol göstericiliğiyle, Türkmen şairi Ata Atacanov'un şiirleri üzerinde bilgisayar destekli bir stilistik çalışması yaparak doktor (1996) oldu. Türk İşbirliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA), Türk Dil Kurumu ve Millî Eğitim Bakanlığının ortaklaşa yürüttükleri *Ortak Türk Edebiyatlarını Yazma Komisyonunda*; Türk Dil Kurumu ile TİKA'nın birlikte yürüttükleri *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Grameri* projesinde görev aldı. Gazi Üniversitesiyle Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesinde misafir öğretim üyesi olarak Türk lehçeleri dersleri okuttu. Yirmi Türk lehçesinin Kiril harfli metinlerini elektronik ortamda Latinceye çeviren bir yazılımın geliştirilmesine öncülük etti ve bu yazılıma *"Gaspıralı Ver. 1.0"* adını verdi. Daha sonra aynı programın ASP tabanlı olarak geliştirilmesini sağladı.

Mehmet Kara

Türk Dil Kurumu tarafından düzenlenen *"V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı"*nda sunduğu *"Bir Eskimo Dilinde Türkçenin İzleri-I"* adlı bildirisiyle Türkçe-Eskimoca ilişkilerini dünyada ilk defa gündeme getirdi. 2002'de Çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatları doçenti oldu. Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Yazıları 1983' ten itibaren *Türk Dili, Türk Yurdu, Türk Kültürü, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, Bilig* gibi dergilerde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

"Mehmet Kara, Türkmen Türkçesi üzerine son zamanlarda yaptığı çalışmalarıyla dikkat çeken bir araştırmacıdır. (...) Türk Dünyasının yakınlaşması, karşılıklı olarak bilim, kültür ve sanat eserlerinin iyi bilinmesiyle sağlanabilecektir. Bunun için öncelikle, lehçelerin özelliklerinin iyi tanınması gerekmektedir. Dolayısıyla, her bir Türk lehçesiyle ilgili ciddî, ilmî çalışmalara ihtiyaç vardır. Bunlar ise Türkiye'de henüz emekleme aşamasındadır. İşte, Mehmet Kara gibi kolaycılığa ve gösterişe kaçmadan bu yolda hizmet verenleri, ne kadar takdir edip alkışlasak azdır." (Mustafa Uğurlu)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Bir Başka Açıdan Kutadgu Bilig* (1990), *Nerede Hata Yaptık?* (Zeki Karakaya ve Ahmet Efe ile, 1991), *Ata Atacanov'un Şiirleri I-II / Giriş – Metin - Aktarma - İnceleme - Gramer Dizini* (1997), *Türkmen Türkçesi ve Türkmen Edebiyatı Üzerine Araştırmalar* (1998), *Türkmence – Giriş – Gramer – Metinler - Sözlük* (2001), *Türkmen Türkçesi - Türkiye Türkçesi Deyimler Sözlüğü* (Ahmet Karadoğan ile, 2004), *Ayrı Düşmüş Kelimeler* (2004), *Türkmen Türkçesi Grameri* (2005).

ŞİİR: *Gün Doğmak Üzere* (1990), *Denizi Mavileştiren Uyku* (1992), *Gündüz Tükenmeden* (2000).

YAYINA HAZIRLAMA: *Türkçenin Uluslararası Şiir Şöleni-Türk Dünyası Şiir Güldestesi -Metinler/ Bildiriler/ Seçmeler* (1993).

ÇEVİRİ: *Japon Masalları* (2000).

HAKKINDA: Yakup Sarıkaya (Bilge, Sayı 20, Bahar 1999), Timur Kocaoğlu (Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, Sayı 7, Bahar 1999), Mehmet Aycı / 'Gündüz Tükenmeden' Dolayısıyla Mehmet Kara'nın Şiiri Üzerine Birkaç Söz (Karçiçeği, Kış, sayı: 1, 2001).

KARA, Mesut

Yazar. 1961, İstanbul doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde bir süre Klasik Filoloji, bir süre dc Türk Dili ve Edebiyatı öğrenimi gördü. *Uç* adlı iki aylık edebiyat dergisinin yayın yönetmenliğini ve sayfa tasarımlarını yaptı. Öyküler yazdı. *İstanbul Haber, Expres, Öküz, Merhaba Beyoğlu, Fesat, Aksak Kurbağa, Sanal Ördek, Uç, Akşam Gazetesi Sinema Eki: Prömiyer, Kaçak Yayın* gibi dergilerde yazıları yayımlandı. Portre yazarlığı onu, çocukluğundan itibaren bağlandığı sinemayla, Yeşilçam'ın unutulmayan kahramanlarıyla buluşturdu. *Yeşilçam Hatırası* adlı kitabı basım aşamasındadır. Türk sineması ve tiyatrosunun unutulmaz isimlerinden Erkan Yücel hakkında *"Işıyarak Yok Olan Aktör Erkan Yücel Şimdi Geçti Buradan"* isimli belgeseli hazırladı. Çalışmalarını *Türk Sineması Ansiklopedisi* ve 'Unutulmayan Yüzler' üst başlığıyla Yeşilçam oyuncularının yer aldığı belgesel üzerinde sürdürdü.

ESERLERİ:

Artizler Kahvesi (1997), *Yeşilçamda Unutulmayan Yüzler* (1999).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 6.5.1999), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

Mustafa Kara

KARA, Mustafa

Tasavvuf ve tasavvuf tarihi araştırmacısı. 1951, Güneyce / Rize doğumlu. Güneyce İlkokulu (1960), İstanbul İmam Hatip Okulu (1970), Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü (1974) mezunu. Şebinkarahisar ve İspir liselerinde öğretmenlik yaptı. 1977 yılında Bursa Yüksek İslâm Enstitüsünde tasavvuf tarihi asistanı oldu. Doktorasını 1983'te *"İbn Teymiye'ye*

MUSTAFA KARA

ÖNŞARTLAR VEYA HEDEFLER

İslâmcılar siyasî ve fikrî inkılâpların gerçekleşebilmesi için bazı prensipler de ortaya koymuşlardı. Bu prensipler bazılarına göre bir önşart, bir kısmına göre de varılması gereken nokta, düşünülen hedef şeklinde anlaşılmıştır:

1. Müslümanları saf bir inanç sahibi kılmak: Bunu sağlamak için yeni ve selefî bir "tevhid" anlayışı benimsemek, bâtıl inançlardan ve hurafelerden uzaklaşmak, gelenek bağından büyük ölçüde kurtulmak gerekir. Seyyid Ahmed Han'ın şu sözü bu konuya açıklık getirecek unsurlar taşımaktadır: "Adet ve sosyal alışkanlıklarımız dinle o derece içice girmiştir ki birtakım dinî ihtilaflar başlatmadan sosyal reforma doğru önemli bir adım atabilmemiz mümkün olmamaktadır." Akif'in de bu doğrultuda yazıları vardır. Muhammed Abduh'un Kitabu't-Tevhid'i bu yeni tevhid anlayışını aksettirmesi bakımından önemlidir.

2. Eğitim-öğretimin ıslahı ve cehaletle, bilgisizlikle, uklûle mücadele: Medreselerin eğitim-öğretim sistemini değiştirmek, ıslah etmek, hiçbir pratik faydası olmayan veya devri geçmiş dersler yerine günün ihtiyaçlarına cevap verecek ilimleri okutmak, felsefe ve müsbet ilimlerin tahsiline önem vermek gerekmektedir.

Felsefe dersleri Afganî ve Abduh'un teşebbüsleri neticesinde Ezher'e girmiş, Seyid Ahmed Han, düşünceleri doğrultusunda eğitim vermek ve insan yetiştirmek için Aligarh Mektebi'ni kurmuştu. Türkiye'de de medreselerin ıslahı islâmcıların üzerinde çok durdukları konulardan biridir. Sırat-ı Müstakîm-Sebîlü'r-Reşad mecmuasında bu konuyla ilgili yazılar ve mektuplar büyük bir yekûna ulaşır. Kadrosunu İslâmcıların oluşturduğu Dâru'l-Hikmeti'l-İslâmiye bu çalışmaların bir ürünü olarak değerlendirilebilir.

Mehmet Akif, Âsım'da: Medresen var mı senin bence o çoktan yürüdü/ Hadi göster bakayım şimdi de İbnü'r-Rüşdü/İbn-i Sina neye yok nerede Gazali görelim/Hani Seyyid gibi Razi gibi üç beş âlim/En büyük fâziliniz bunların âsârından/Belki on şerhe bakıp bir kuru mâna çıkaran/ Yediyüz yıllık eserlerle bu dinin hâlâ/İhtiyacatını kabil mi telafi asla/Doğrudan doğruya Kur'an'dan alıp ilhamı/Asrın İdrakine söyletmeliyiz İslâmı/Kuru dava ile olmaz bu fakat ilm ister/Ben o kudrette adam görmüyorum sen göster

Felsefeye verilen paye ve ona gösterilen ilginin birçok sebebi vardır. Bunlar arasında ikisi zikredilmeye değer:

a) Batı dillerinden tercüme edilen felsefe muhtevalı kitaplar, bunlara bağlı kalınarak yapılan telif çalışmalar (Baha Tevfik, Celal Nuri, Abdullah Cevdet →

vb.nin eserleri) İslama zıt bilgiler ihtiva etmekteydi. Bunlara cevap vermek veya faydalı kitaplar tercüme etmek İslamcılara düşüyordu. Şehbenderzâde, Manastırlı İsmail Hakkı, Mehmet Ali Aynî, İsmail Fennî Ertuğrul... cevap mahiyetinde hacimli felsefî eserler kaleme aldılar. Ahmed Naim'le Elmalılı faydalı buldukları felsefî eserlerin tercümesinde büyük bir başarı gösterdiler. Mehmet Ali Aynî'nin felsefî tenkit yazıları (İntikad ve mülâhazalar) geniş bir ilgiye mazhar oldu.

b) İslâmî yeniden ifade ederken yeni bir dil kullanmak, bu alanda felsefenin imkânlarından faydalanmak niyeti vardı. Terimler meselesi gündeme gelmişti. Terimler Batı dillerinden aynen mi alınacaktı, Türkçeleştirilecek miydi, yoksa İslâm kültüründe karşılığı varsa o mu tercih edilecekti. Bu konuda İslamcıların büyük emekleri geçti. İsmail Fennî Ertuğrul Lugatçe-i Felsefe'yi yazdı (1925), Ahmed Naim İlmu'n Nefs tercümesi'nin (1915) sonunda 1.900 terim için tekliflerde bulundu. Ayrıca terim meselesinin halli için kurulan Istılahât-ı İlmiye Encümeni'nde İslamcılar da yer aldılar

3. Tasavvufun ıslahı: Saf bir tevhide sahip olmanın en büyük engellerinden ve bâtıl inançların, hurafelerin kaynaklarından biri olarak görülen, ayrıca da Müslümanları aktif olmaktan uzaklaştıran tasavvuf ve tarikatların ıslahı veya tamamen ortadan kaldırılması gerekmektedir (İslamcıların büttününe yakın kısmının, hayatlarının hiç değilse bir döneminde tarikata müntesip oldukları, buna rağmen böyle düşündükleri hesaba katılmalıdır).

4. İslâm dünyasında yaygın olan ahlâk anlayışını değiştirmek. Müslümanlar tevekkülü tedbirsizlik, alçakgönüllülüğü pısırıklık, takvayı çekingenlik-korkaklık, kanaati teşebbüssüzlük... olarak algılar olmuşlardır. Cesaret, şecaat, vakar, gayret... unutulmuştur. Bu durum İslâm ahlâk anlayışına aykırıdır ve değiştirilmelidir.

5. Cihâdın -İslâmın ilk devirlerinde olduğu gibi- çok geniş kapsamlı anlaşılmasını sağlamak, bir cihad hareketini yeniden başlatmak, siyasi faaliyetleri hiçbir zaman terketmemek. Aslında bu İslamcıların başarmak istedikleri 'aktivist' yönelmenin bir ifadesi idi, Ahlâkî normları değiştirme veya onlara yeni alanlar kazandırma teşebbüsleri de büyük ölçüde bunula ilgiliydi.

(*TCT Ansiklopedisi*, 1985)

Göre İbn Arabî" konulu teziyle tamamladı. 1989'da doçent, 1994'te profesör oldu. Çalışmalarını Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tasavvuf Tarihi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak sürdürdü. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Deneme türündeki ilk yazısı *"Onlar ve Biz"*, Mayıs 1971 tarihli *Hareket* dergisinde yer aldı. Ürünlerini daha sonra *Hareket* (1970-80), *Nesil* (1978), *Yönelişler* (1983), *Mavera* (1984), *Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, *Türk Edebiyatı*, *Yedi İklim*, *İktisat Fakültesi Dergisi* dergileri ile *Zaman* ve *Yeni Şafak* gazetelerinde yayımladı. Araştırma ve incelemeleriyle Türkiye Milli Kültür Vakfı Jüri Özel Ödülünü aldı. *İslâm* dergisinin 1986'da açtığı araştırma yarışmasında *Zeynilerde Bir Sufî: Abdullatîfi Kudsî* başlıklı çalışmasıyla mansiyon kazandı. 2002 yılında *Metinlerle Günümüz Tasavvuf Hareketleri* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği Araştırma Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Din Hayat Sanat Açısından Tekkeler ve Zaviyeler* (1977), *Tasavvuf ve Tarikatler Tarihi* (1985), *Bursa'da Tarikatlar ve Tekkeler* (2 cilt, 1991 ve 1993), *Niyazi-i Mısrî* (1994), *Tasavvuf ve Tarikatler* (1994), *Eşrefoğlu Rumî* (1995), *Akşemseddin* (H. Algül ile, 2000), *Metinlerle Günümüz Tasavvuf Hareketleri* (2001), *Metinlerle Osmanlılarda Tasavvuf ve Tarikatlar* (2004), *Türk Tasavvuf Tarihi Araştırmaları* (2005), *Dervişin Hayatı Sufinin Kelâmı* (2005).

MEKTUP: *Gönül Mektupları* (2000), *Mahabbet Mektupları* (2004).

ÇEVİRİ-YAYINA HAZIRLAMA: *Tasavvufi Hayat* (Necmeddin Kübra'dan, 1980), *Tasavvufî Hikmetler* (İbn Atâullah İskenderî'den, 1989), *Vahdet-i Vücud ve Muhyiddin İbn Arabî* (İsmail Fennî'den, 1991), *İbn Arabî'de Varlık Düşüncesi* (Ferit Kam'dan, 1992), *Evliya Menkıbeleri* (Nefehâtu'l-Üns, Lamii Çelebi'den, Süleyman Uludağ ile), *Bursa Dergâhları* (Yadigâr-ı Şemsî, Mehmed Şemseddin'den, Kadir Atlansoy ile, 1997), *İslâm'da Tenkid ve Tartışma Usûlü* (Mizanü'l-Hak, Katip Çelebi'den, S. Uludağ ile, 1981).

HAKKINDA: Orta Sayfa Sohbeti / Günümüzde Tasavvuf ve Tarikatlar (Dergâh, sayı: 121, Mart 2000), Tasavvuf Akademisyenleri ile Konuşmalar (2003). Ayrıca, Osman Kahraman tarafından hakkında "Mustafa Kara ve Günümüz Tasavvuf Tarihi Araştırmaları" adlı bir lisans tezi (2003) hazırlandı.

KARA, Muzaffer Ayhan

Araştırmacı-yazar. 1958, İliç / Erzincan doğumlu. İlk, orta, lise ve yükseköğrenimini İstanbul'da tamamladı. İİTİA Şişli Siyasal Bilimler Fakültesini bitirdi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Uluslararası İlişkiler ve Türk Dış Politikası alanında yüksek lisans yaptı. 1984'ten 1990'a kadar dergilerde, 1990 sonrasında ulusal basında çok sayıda makale, yorum ve incelemesi yayımlandı. 1993-96 yılları arasında üç yıl süre ile Maltepe-Cumartesi Etkinliklerini hazırladı ve yönetti.

ESERLERİ:

Yeni Tip Müdahale ve Ordunun Restorasyon İstemi, 18 Nisan '99 Seçimleri-Panorama, TBMM Dışındaki CHP, Kuruçay'dan Şişli'ye (2004), *Atatürk'ün Yarbayı / Talat Turhan İçin Ne Dediler* (2004), *Koalisyonlar* (2004).

KARA, Necati

Arap dili uzmanı, araştırmacı. 1949, Ballı / Tortum / Erzurum doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Erzurum'da tamamladı. Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu (1973). Bir süre Erzurum İmam Hatip Lisesinde öğretmenlik yaptı. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Dilleri Bölümüne okutman olarak (1979) girdi. 1982 yılında doktor unvanını aldı, 1996'da doçent oldu. Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalında profesör öğretim üyesi olarak çalışırken Temel İslâm Bilimleri Bölümü başkanlığı görevini de yürüttü.

Makalelerini *100 Yıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Ekev Akademi* gibi dergilerde yayımladı. *TDV İslâm Ansiklopedisine* maddeler yazdı. Çeşitli bilimsel toplantılarda bildiriler sundu. Eğitim-Bir Sen Sendikası üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Kur'an'a Göre Hz. Musa, Firavun ve Yahudiler* (1991), *Kur'an-Sünnet Bütünlüğü* (1995), *Kur'an'da Bir İletişim Aracı Olarak Beden.*

DERLEME: *Bikai ve Tefsirindeki Metodu* (kitap ve ders notları, 1994).

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

Necati Kara

KARA, Nil

Şair, çevirmen. 20 Mart 1969, Ankara doğumlu. Yenişehir Koleji (1985), Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1990) mezunu. 1990 yılından itibaren Ankara'da İngilizce öğretmenliği yaptı, İngilizce öğretim kitapları hazırladı. Edebiyatçılar Derneği, Sokak Çocukları Derneği üyesidir.

Şiirleri *Edebiyat ve Eleştiri* (1996-98), *Varlık* (1997) dergilerinde, Shakespeare' den sone çevirileri *Çeviri Dergi*'de (1993-95), yazıları *Radikal* gazetesinde (1999) yayımlandı. 1989'da *Yağmur Kadınlar* adlı senaryosuyla Hacettepe Üniversitesinin kısa metrajlı film senaryosu yarışmasında birincilik kazandı. *Umutsuzların Tanrısı* şiiri, 1998'de Trabzon Şe-

Nil Kara

hir Tiyatrosu'nca *Hüzünlü Bir Şarkı* adıyla sahnelendi.

ESERLERİ (Şiir):

Umutsuzların Tanrısı (1995), *Sevgilim Postaneler* (1999).

NİL KARA

SEVGİLİM POSTANELER

Trenler
Sonsuz kız kardeşleri ruhumun
Çığlık çığlığa hep giden giden
Tenha yüreğim ıslak yüreğim
Kısık suskun hep seven seven seven
Gözlerimi yakan
Baharat kokusu kendi kanımın
Sırdaşım ayışığı
Ve sevgilim postaneler.
Hiç batmayan güneşleri saçımın
Hep dağınık
Bileklerimde okyanus kıyıları
Hep dalgalı
Yorgunluğum
Duvarda asılı uykusuz resimlere eş

Kirpiklerimde topladığım mucizeler
Ve katar katar yolculuğum bitmeyen
Çığlık çığlığa yüreğim
Hep giden giden giden...

Yoksun sen.
Bağladığımız telefon telleri kopuk şimdi
Çalışmıyor fakslar, telgraflar
Yazılıp gönderilmeyen mektuplar, kartlar
Her gece görüp de sana anlatamadığım düşler
Beni sana getirmeyen trenler...

Ve kuşlar, kuşlarım
Susan uçurtmaları mutluluğun.
Konuşamadıklarım kadar
Anlatamadıklarım kadar
Yazmalıyım sözcükleri
Kuşları, trenleri,
Ah sevgilim, postaneleri
Yorgunluğum kadar
Suskunluğum kadar

Katar katar...

(*Sevgilim Postaneler*, 1999)

Ayrıca, İngilizce dil öğretim kitapları vardır.

KARA, Ömer

Tefsir araştırmacısı, çevirmen. 1969, Tortum / Erzurum doğumlu. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1993) mezunu. Yüksek lisans yaptı. (1996). Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak (1993-) çalıştı.

ESERLERİ (Çeviri):

Kur'an'a Giriş (William Montgomery Watt'tan, 1970), *Kur'an'da Eskatolojik Temalar* (Thomas J. O' Shaughnessy'den, 1986), *Muhtasaru el İtkan fi Ulumi'l-Kur'an Li-s-Suyuti* (İhtisar, Selahaddin Ergadan'dan, 1990), *Muhtasar El-İtkan Fi Ulum'il-Kur'an Kur'an İlimleri* (Celaleddin Es-Suyuti'den, 1993), *Kur'an ve Batılı Bilim Adamları* (W. M. Watt'tan,), *Kur'an Hermenötiği: Taber ve İbn Kesir'in görüşleri* (Jane Dammen McAuliffe'den), *Kur'an'da Cennet Temasının Gelişimi* (Thomas J. O'Shaughnessy'den, 2002).

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

KARA, Raşit

Şair. 1945, Zara / Sivas doğumlu. İlkokul mezunudur. 1967 yılında yazmaya başladığı şiirleri ve makaleleri çeşitli dergilerde yayımlandı. Üç şiiri *Yunus Emre Sevgi Yılı Antolojisi*'ne alındı. Atletizmde ferdi lisansa sahip bir sporcudur. İstanbul Adalar'da yaşadı. *Kınalı* isimli şiiriyle Türkiye Şairler Derneğinin düzenlediği şiir yarışmasında ikinci oldu. İstanbul Şairler Derneği Yönetim Kurulu, Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Wora Koy (Almanya, 1991), *Roc* (1992), *Güzel İnsan* (1993), *Bedestan* (1995), *Zara* (2004).

HAKKINDA: TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004), Halil Temel / Elçi 2004 Yıllık (2005).

KARA, Sabah

Şair, çevirmen. 1960, Nusaybin / Mardin doğumlu. İlköğrenimini Nusaybin'de, ortaöğrenimini Diyarbakır ve Samsun'da okuyarak tamamladı. 1978 yılında girdiği Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini 1981'de, 1982'de girdiği ODTÜ Eğitim Fakültesini 1983 yılında terk etti. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi mezunudur. Telif eserleri dışında Farsçadan çeviriler yaptı. Çalışmalarını Almanya'da sürdürdü.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kara Şiirler* (1984), *Doğu Ağıtları* (1989).

ÇEVİRİ: *Çıplaklık Kültürü ve Kültürel Çıplaklık* (Gulam Ali Haddaadil'den, 1984), *Kim Savaşım Verebilir?* (Abdülkerim Suruş'tan, 1988), *Kur'an'ı Anlama Metodu* (Dr. Beheşti'den, 1989), *Dini Düşüncelerin Yeniden Kurulması* (Abdulkerim Suruş'tan, 1989), *Generalin İtiraflan* (Org. Abbas Karabağı'den, 1989), *Ayet Yorumları 1* (Ali Şeriati'den, 1990), *Aydınlık ve Dindarlık* (Abdulkerim Suruş'tan, 1990).

ANTOLOJİ: *Çağdaş İran Şiiri Antolojisi* (1998).

HAKKINDA: Sabah Kara / Doğu Ağıtları (1989).

Seyfullah Kara

KARA, Seyfullah

İslâm tarihi araştırmacısı. 1967, Çaycuma / Zonguldak doğumlu. Çomranlı Köyü İlkokulu (1978), Zonguldak İmam Hatip Lisesi (1986), Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1993) mezunu. Yüksek lisansını 1996'da *"Hz. Peygamber Döneminde Gençlik"* adlı teziyle, doktorasını 2002'de *"Anadolu Selçuklularında Din ve Din Kurumları"* teziyle Atatürk Üniversitesi SBE'de tamamladı. Çalışma hayatına 1994'te Erzincan'da öğretmen olarak başladı. 1997'de Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak atandı. Çalışmalarını 2002 yılında itibaren İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü İslam Tarihi Anabilim Dalında yardımcı doçent olarak sürdürdü.

Makaleleri 2002 yılından itibaren *Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, Tabula Rasa, Din Bilimleri Akademik Araştırma, EKEV Akademi* dergilerinde yayımlandı. *Türkler Ansiklopedisine* katkıda bulundu.

ESERLERİ:

Peygamber Döneminde Gençlik (2003), *Anadolu Selçuklularında Din ve Din Kurumları.*

Yunus Kara

KARA, Yunus

Şair, 1972, Şavşat / Artvin doğumlu. Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Akçakoca imam Hatip Lisesinde öğretmenlik yaptı. Gülpınar, Erciyes, Türk Edebiyatı ve Türk Dili Dergilerinde şiirleri yayınlandı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir. *Mai Sevda* (2004) adlı bir şiir kitabı vardır.

KARAAĞAÇ, Günay

Edebiyat araştırmacısı. 1948, İzmir doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. 1971-78 yılları arasında Bergama Lisesi ve İstanbul Akşam Ticaret liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1983 yılında doktorasını *"Lutfi Divanı"* adlı teziyle tamamladı. 1984-87 yılları arasında Macaristan Eötvös Lorand Üniversitesinde okutman olarak çalıştı. Ege Üniversitesinde 1989'da doçent, 1995'te profesör oldu. Ege Üniversitesinde (1997-99) ve Kazakistan, Hoca Ahmet Yesevi Üniversitesinde (1999-2000) Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanlığı yaptı. Çalışmalarını Lefke Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak sürdürdü.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Karacaoğlan* (bütün şiirleri, 1977), *Lutfi Divanı* (doktora tezi, 1998), *Azerbeycan Bayatıları* (Halil Açıkgöz ile, 1998), *Dil, Tarih ve İnsan* (2002), *Moğolca Konuşma Kılavuzu.*

ÇEVİRİ: *Çağatayca El Kitabı* (Janos Eckmann, Chagatay Manuel'dan, 1988), *Moğol Yazı Dilinin Grameri* (Nicholas Poppe'den, 1992), *Turan Kavimlerinin Göçü* (Karoly Czegledy'den, 1999), *Moğolca-Türkçe Sözlük* (D. Lessing Ferdinand'dan).

HAKKINDA: TDK Arşivi, TDOE -TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAAĞAÇLI, Mehmed Ziya

Şair ve yazar. 1936, Ankara doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinde öğrenim gördü. Şiir yazmaya 1950'den sonra başladı. Roman ve hikâye alanlarında da çalışmalar yaptı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Filiz* (1958).

HİKÂYE: *Sonra.*

HAKKINDA: Veli Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 1, 1975), TDOE -TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAAHMETOĞLU, İsmail

Şair ve yazar. 1925, Ömerli köyü / Ilgaz / Çankırı doğumlu. Bazı yazılarında Ömerlili imzasını da kullandı. Erzurum Öğretmen Okulunu (1948), Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü (1958) bitirdi. Öğretmen olarak göreve başladı. Ilgaz'da Atatürk Ortaokulunda müdürlük yaptı. Deneme, fıkra, hikâye, şiir türündeki yazıları çeşitli dergilerde yayımlandı. Uzun yıllar *Ilgaz* (1961'den itibaren) adlı aylık fikir, sanat ve eğitim dergisini çıkardı. Bu derginin 37 sayısı Ilgaz'da, Karaahmetoğlu'nun Ankara'ya atanmasından sonra Ankara'da yayımlandı.

ESERLERİ:

Güldüşün, Gençliğin Yanık Kokusu, Nasrettin Hoca, Güldüşün Güneşi, Anadolu Aydınlığı, Sağırlar Değirmeni, Atatürkçülüğün Çağdaş Boyutları, Ilgaz'dan Akşehir'e Nasrettin Hoca'nın Yaratıları.

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Ali Dereli / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler Sözlüğü (tsz.), TDE Ansiklopedisi (c. 5, s. 157), TDOE -TDE Ansiklopedisi 5 (2004), Zeynel Kozanoğlu / Yorulmak Bilmeyen Bir Düşün Eri (Çağdaş Türk Dili dergisi, sayı: 192, Şubat 2004).

KARAALİOĞLU, Mustafa

Gazeteci-yazar. 1966, Küçük Doğanlı köyü / Köprübaşı / Trabzon doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Samsun'da tamamladı. Samsun Devrim Lisesi (100. Yıl Lisesi, 1983), Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü (1989)

Mustafa Karaalioğlu

mezunu. Gazeteciliğe 1987 yılında, o dönemde merkezi Ankara'da olan *Zaman* gazetesinde arşivcilik, muhabirlik ve sayfa yönetmenliği yaparak başladı. Daha sonra *Türkiye* (1987-88) gazetesine geçti. İstanbul'da *Tüketici Test Dergisi*'ni çıkardı (1990-94). Bu süre zarfında tüketim ve tüketici hakları konusunda çeşitli makaleleri yayımlandı ve bazı sempozyumlarda tebliğler sundu. 1995 yılında kurucuları arasında yer aldığı *Yeni Şafak* gazetesinde haber koordinatörlüğü, yazı işleri müdürlüğü, Ankara temsilciliği ve genel yayın danışmanlığı gibi çeşitli görevlerde bulundu. Aynı gazetede, idari görevlerinin yanı sıra köşe yazarlığı ve haftalık röportajlar yaparak çalışmalarına devam etti.

ESERLERİ:

Tüketim Virüsü (1993), *Uygun Adım Siyaset* (1999), *Hilal ve Ampul - Fazilet' ten Ak Parti'ye Bir Hareketin Öyküsü* (2001).

KARAALİOĞLU, Seyit Kemal

Şair, yazar, edebiyat tarihçisi (D. 14 Mart 1925, Bafra / Samsun - Ö. 9 Ağustos 1995, İstanbul). Şiirlerinde Seyit Güleç imzasını kullandı. Bafra Merkez İlkokulu, Haydarpaşa Lisesi (1943) mezunu. Bir yıl Hukuk Fakültesine devam ettikten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü (1950) bitirdi. *Vatan, Dünya, Tercüman* gazetelerinde çalıştı. İstanbul Bilim Kolejinde başladığı edebiyat öğretmenliğinc Denizli Lisesi, Bakırköy Lisesi, Bahçelievler Liscsi ve İstanbul Erkek Lisesinde (1961-81) devam ederek 1981 yılında emekliye ayrıldı. Edebî faaliyetlerine şiirle başladı, daha sonra fıkra, röportaj, makale, hatıra, hikâye ve roman türlerinde eserler yazdı. Tanınmasını sağlayan eserlerini dil ve edebiyat alanında verdi. Yardımcı ders kitapları hazırladı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Tutuşan Mısralar* (Seyit Güleç adıyla, 1945).

HİKÂYE: *Değirmen Döndükçe* (1976).

Seyit Kemal Karaalioğlu

SÖZLÜK: *Dilbilgisi Sözlüğü* (1960), *Türkçe ve Edebiyat Sözlüğü* (1962), *Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü* (1968), *Edebiyatımızda Şair ve Yazarlar* (1968), *Resimli Türk Edebiyatçıları Sözlüğü* (1974), *Edebiyat Terimleri Kılavuzu* (1975), *Çağdaş Öztürkçe Sözlüğü* (1975).

ARAŞTIRMA-DERLEME: *Rize Ağzından Derlemeler* (1948), *Nabi Divanında Hiciv ve Mizah* (1950), *Sözlü Yazılı Kompozisyon Konuşmak ve Yazmak Sanatı* (1963), *Edebiyat Sanatı* (1964), *Edebiyat Akımları* (1965), *Türk Şiir Sanatı* (1966), *Resimli Motifli Türk Edebiyat Tarihi* (5 cilt, 1973-86), *Yazmak ve Konuşmak Sanatı* (1976), *Resimlerle Atatürk-Hayatı İlkeleri Devrimleri* (1980), *Özetli Örnekli Türk Romanları* (1983).

SEÇKİ: *Edebi Sanatlar Antolojisi* (1969), *Çağdaş Türk Şiirleri Antolojisi* (1983), *Türk Hikâye Antolojisi* (1984).

BİYOGRAFİ: *Namık Kemal* (1980), *Ziya Paşa Hayatı ve Eserleri* (1984), *Namık Kemal Hayatı ve Eserleri* (1984), *Neyzen Tevfik Hayatı ve Şiirleri* (1984).

ROMAN: *Cebrail Buzağısı* (1975).

ÇOCUK KİTABI: *Hürriyet Kartalı* (1961), *Güneşle Yarışan Yarasa* (1961).

DİĞER: *Bütünüyle La Fontaine Masalları* (1976).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 5), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (2. bas. 1982), Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAASLAN, Ahmet

Şair. 1954, Gömürgen / Akışla / Kayseri doğumlu. İlkokulu kasabasında, ortaokulu Kırşehir ve Ankara'da okudu. 1975'te Gökçeada Atatürk İlköğretmen Lisesi'nden mezun oldu. Yurdun çeşitli yerlerinde, son olarak Kayseri'de öğretmenlik yaptı. Şiirlerinde sade ve canlı bir dil anlayışını benimsemiştir.

ESERLERİ (Şiir):

ŞİİR: *Çocuk Dünyası* (1999), *Masal mı, Şiir mi, Fıkra mı?* (1999).

DERLEME: *Dünya Neye Gülüyor* (2004).

HAKKINDA: Nurkal Kumsuz / Bu Şehrin Işıkları (2006)

KARAASLAN, Habip

Halk şairi (D. 1920, Gömürgen köyü / Akışla / Bünyan / Kayseri – Ö. 1973). Habibi mahlasını kullandı. Babası Ali Hoca'dan Kur'an öğrendi. İlkokulu köyünde üçüncü sınıfa kadar okudu. Ankara Tıp Fakültesi Arşiv Bölümünde memur olarak görev yapıp emekli oldu.

A. Kutsi Tecer ve Behçet Kemal Çağlar ile tanıştı. Bu iki şair "*Destanlarım*" adlı ilk şiir kitabının basılmasını sağladı. Onların ve Vehbi Cem Aşkun'un teşvikleriyle, Yunus Emre'den başlayıp kendi dönemine kadar bütün halk şairlerinin eserlerini okuyarak ve hayatlarını öğrenerek şiirini olgunlaştırdı. Şiirlerinde aşk, yurt güzellikleri ve sevgisi, yurt için çalışma, beraberlik, doğruluk, Atatürk sevgisi ve Türklük temalarını işledi.

"Şiiri henüz eski ustaları kadar olgun, sade, pürüzsüz değildir; şehri, şiirinde eritebildiği gün tam muvaffak olacaktır." (Behçet Kemal Çağlar)

ESERLERİ (Şiir):

Destanlarım (1940), *Kavalımın Sesi* (1941), *Der Karaaslan* (1945), *Kalbimin Sesi* (1946), *Kahramanlık Destanı* (1954), *Yurt Destanı* (1969), *Eş'ar* (52 deyişinin elyazması, MK FB 431).

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Şairleri - Başlangıçtan Bugüne kadar (1962), V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (1975), TDE Ansiklopedisi (c. 5, s. 157), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAASLAN, Mehmet

Araştırmacı-yazar. 1955, Musabeyli Boğazı köyü / Yozgat doğumlu. İlkokulu köyünde, liseyi Yozgat'ta tamamladı. Eğitim Enstitüsü mezunu (1978). Anadolu Üniversitesi Türkçe bölümünde lisans tamamladı. Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra kurum değiştirerek Kültür Bakanlığına geçti. Niğde ve Yozgat'ta Güzel Sanatlar müdürü olarak görev yaptı. 2005 yılında emekliye ayrıldı.

Yazma çalışmalarına tiyatro dalında başladı, "*Deli Kızın Kısmeti, Elif Bacı, Kınalı Mehmet*" isimli tiyatro eserleri çeşitli okul ve kuruluşlarca sahnelendi. Türk folkloruna gönül vererek muhtevalı araştırmalar yaptı. Yayımlanmamış tiyatroları ve araştırma eserleri vardır.

ESERLERİ:

OYUN: *Köyün Delisi.*

ARAŞTIRMA: *Yozgatça* (Yozgat Folkloru üzerine araştırma, Bahri Koçoğlu ile, 2001).

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

KARAASLAN, Murat

Şair ve hikâye yazarı. 1955, Kepez köyü / Malatya doğumlu. Çocukluğu Adana'da geçti, İlkokulu bitirdi. 1971'de Almanya'ya gitti, çırak olarak maden ocaklarında çalıştı. 1973'te madenden ayrılıp Duisburg'da Thyssen Demir Çelik Fabrikasında işçi olarak kimya bölümünc girdi. 1980'de şiir ve öyküler yazmaya başladı. Avrupa'da çıkan birçok dergi ve gazetede şiir ve öyküleri yayımlandı. Avrupa'nın birçok ülkesinde katıldı-

Murat Karaaslan

gu edebiyat yarışmalarında 1986-88 yıllarında iki birincilik, 1989-90 yıllarında üç ikincilik, 1985-86 yıllarında da iki üçüncülük ödülü aldı. Almanca Türkçe çıkan üç antolojide şiirlerine yer verildi.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Düşler Ülkesi* (1989), *Yıkılan Umutlar* (1990), *Nurun, Ya Kendin Gel Ya Beni Götür, Zibidi, Onursuzlar Koğuşu.*

ŞİİR: *Ren'e Akan Şiirler* (1994), *Meçhul İşçi, Yolcu ile Kahveci, Efendim, Dedemin Düşü.*

ROMAN: *Göç.*

KARAASLAN, Zeki

Şair. 1950, Tufanbeyli / Adana doğumlu. Çukurova Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölümünü bitirdikten sonra girdiği bir kamu kurumunda görevini sürdürdü. Şiirleri çeşitli gazete ve dergilerde yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Özlem Vurgunu, Beklenmeyen Konuk, Yalnızlık Yolcusu, Kırık Nehir.

HAKKINDA: Mustafa Emre / Dünden Bugüne Çukurova Şiirleri (2004, s. 643)

KARAAVCI, Ali

Yazar (D. 1942, Narman / Erzurum - Ö. 4 Aralık 1995). Erzurum Lisesini bitirdikten sonra bir süre İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Dilleri Bölümünde okudu. Daha sonra Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesini bitirerek ziraat mühendisi oldu. 1970 yılında Kars Zirai Mücadele Müdürlüğü bünyesinde sekiz yıl kadar çalıştı. Erzurum Kooperatifler Müdürlüğünde (1972-73) görev yaptı. Memurluktan ayrılarak kendini düşünce ve sanat çalışmalarına verdi, felsefe ve resimle uğraştı. Ürünlerini çeşitli gazete ve dergilerde yayımladı. Erzurum Asri Mezarlığında toprağa verilmiştir.

ESERLERİ:

DENEME: *Sayıklama, Yargı, Tutku ve Niyaz...*

HİKÂYE: *Buharın Özlemi...*

KARABAŞ, Seyfi

Araştırmacı-yazar. 1945, Tekirdağ – Ö. 1998, İstanbul). Darüşşafaka Lisesinden 1963'te mezun olduktan sonra Robert Kolejinde (Boğaziçi Üniversitesi) yükseköğrenime başladı. Buradan 1967'de mezun olduktan sonra California Berkeley'de karşılaştırmalı İngiliz ve Fransız edebiyatı alanında yüksek lisans yaptı. 1974'te de California Üniversitesi Los Angeles'ta Karşılaştırmalı İngiliz, Fransız ve Türk edebiyatı alanında *"Structure and Function in the Dede Korkut Narratives"* adlı tezle doktorasını tamamladı. Türkiye'ye döndükten sonra ODTÜ Fen Edebiyat Fakültesi Beşeri İlimler Bölümünde dersler verdi. 1982 yılında ODTÜ Eğitim Fakültesi kurulduktan sonra çalışmalarını Yabancı Diller Eğitimi Bölümünde sürdürerek Nasreddin Hoca'da gülmece sanatı ve gülmecenin toplumsal işlevi üstüne dersler verdi.

Prof. Dr. Seyfi Karabaş, yüksek lisans yaptığı dönemde Dede Korkut Hikâyeleri ve manilerle ilgilenmeye başladı. Yaşamını, masal, türkü, ağıt, mani, söylen, Dede Korkut anlatıları, Nasreddin Hoca ve benzeri budunbilgisel ürünleri inceleme ve araştırmaya adadı. Edebiyat, dilbilim, Türk halkbilimi ve kültürü üzerine elliye yakın bilimsel makale yazdı.

ESERLERİ:

Türkiye'de Toplumsal Bilim Araştırmalarında Yaklaşımlar ve Yöntemler Semineri (Yaşar Yeşilçay ile, 1977), *Dede Korkut'ta Renkler* (1996), *Poems by Karacaoğlan* (Judith Yarnall ile, 1996), *Nasreddin Hoca: Narratives From Turkey* (Johua Bear ile, 1996), *Bütüncül Türk Budun Bilimine Doğru* (1999).

HAKKINDA: TDOE–TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARABAŞ VELÎ

Mutasavvıf (D. Mart 1611, Arapgir / Malatya – Ö. 4 Ocak 1686, Nahl Kalesi / Kahire / Mısır). Halvetî-Şabânî şeyhlerinden, Halvetî-Şabâniliğin Karabaşiyye kolunun kurucusu sayılmaktadır. Alâeddin Ali Atvel olarak da tanınır. İlk tahsilini memleketinde yaptıktan sonra İstanbul'a gitti. Fatih Medreselerinde zahirî ilimleri tahsil ettikten sonra tasavvufa yöneldi. Kastamonu'ya giderek İsmâil-i Çorumî'nin derslerine girerek tasavvuf ilmini ilerletti. Şeyhlik icazeti alarak Üsküdar'a döndü. Burada Rum Mehmed Paşa Camiinde inzivaya çekildi. 1674'te Valideatik Zaviyesinde irşada (Hak yolunu gösterme) başladı. Hakkındaki bazı şikâyetler nedeniyle 1679'da Limni adasına sürgüne gönderildi. Beş yıla yakın sürgünde kaldı. 1686'da hacca gitti. Hac dönüşü Mısır'da Kahire yakınlarında öldü.

ESERLERİ:

Kâşiftü'l-Esrâr (Muhiddin-i Arabi'nin Fusûsü'l Hikem adlı eserinin şerhi), *Câmiu Esrâri'l-Fûsûs* (*Kâşiftü'l-Esrâr* adlı eserin kısaltılmışı), *Er-Risâletü'l-Berkıyye fi-Kasideti'l-Aşkıyye* (Muhiddin-i Arabi'nin Kasidetü'l-Aşkıyye'nin şerhi), *Şerhu Akâidi'n-Nesefiyye bi Lisâni't-Tahkîk, Mi'yâru't-Tarika* (Mustafa Tatçı ve Cemâl Kurnaz tarafından *Miyar'ı Tarikat* (Tarikat Âdabı) adıyla, 2002), *Tarikatname, Devrân-ı Sûfiyye, Esâsü'd-Dîn, Risâle fil Beyâni Usül-i Erbaa, Şerh-i Kasîde-i Aşkıyye, Risâle-i Tâbirname, Tefsîr-i Süne-i Tâhâ, Beyân-ı Şerâik maa Usûl-i Aşere, Risâle fi't-Tasavvuf, Şerh-i Hadîs-i "Hubbibe İleyye min Dünyâküm", Lübbü'l-Akâid.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Türk Ansiklopedisi (c. 21, 1943-1986), TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 24, s. 369-371), Mustafa Tatçı / Şeyh Karabaş-ı Velinin Tasavvufî Bir Rüya Tabirnamesi (Türk Kültürü Araştırmaları, sayı: 1-2, 1996), Cemal Kurnaz / Miyar'ı Tarikat (Tarikat Âdabı, s. 19-24), Karabaş-ı Velî (Tasavvuf, sayı: 6, 2001), Kerîm Kara / Karabaş Velî - Hayatı Fikirleri Risaleleri (2003), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARABAY, Zafer Ekin

Şair (D. 1975, Kayseri - Ö. 13 Eylül 2002, Eskişehir). Lise öğrenimini Kayseri Atatürk Ticaret Lisesinde tamamladı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1999) mezunu. Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesinde araştırma görevlisi olarak çalıştı. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde başladığı yüksek lisans programını ölümünden iki gün önce bitirmişti. Kendi kararıyla yaşamına son verdi.

Üniversite yaşamı boyunca *Bahçe, Damar, Dize, Edebiyat ve Eleştiri, İnsancıl, Islık, Kavram-Karmaşa, Kül* ve *Varlık* gibi belli başlı edebiyat dergilerinde şiir ve eleştirileri yayımlandı. 1995 yılında Bilimsel ve Kültürel Araştırma ve Yayıncılık Kooperatifinin yayın organı *Sanat Eylemi* adlı derginin kurucularındandı. 1999 yılında Yaşar Nabi Nayır Gençlik Şiir Ödülünü, 2000 yılında ise Arkadaş Z. Özger Şiir Ödülü'nü kazandı. Bir dönem "toplumcu gerçekçilik" adı verilen şiir akımından etkilenmiş, ancak bu şiir tarzını incelikli bir üslûpla yeniden değerlendiren usta işi şiirleriyle edebiyat çevrelerinin dikkatini çekti. Son dönem Türk şiirinin önde gelen genç şairlerindendi. Son şiiri *Varlık* dergisinde (Ekim 2002) yer aldı. *Şubatta Saklambaç* (2002) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Varlık Dergisi (Ekim 2002).

ZAFER EKİN KARABAY

ÇİÇEK

-ipatya'ya-

toprağa değen su dokununca anlatır
elinde kalan mektubu, durula

gözlerini sakındığın yarına
çiçek sandığın kadar açacaktır

sorma mektubun huyu böyle, yoksa
kim benzetir harfleri, toprağa değen suya

ben benzetiyorum işte, bir de elini
dokununca mektubun ruhuma
(*Şubatta Saklambaç*, 2002)

KARABEKİR, Kâzım

Asker, devlet ve siyaset adamı (D. 1882, İstanbul - Ö. 26 Ocak 1948, Ankara). Mehmed Emin Paşa'nın oğludur. İlköğrenimini İstanbul, Van, Harput ve Mekke'de tamamladı. İstanbul Fatih Askeri Rüştiyesi (1896), Kuleli Askeri İdadisi (1899), Harbiye Mektebi (1902) ve Erkân-ı Harbiye Mektebi (1905) mezunu. Yüzbaşı rütbesiyle orduya katılarak iki yıllık kıta stajını Manastır'da yaptı. İttihat ve Terakkinin Manastır kurucuları arasında yer aldı. 1907'de kolağası (önyüzbaşı) rütbesi alarak, İstanbul Harbiye Mektebi tabiye öğretmen vekilliğine atandı. Bu dönemde İttihat ve Terakki İstanbul Şubesinin kurulmasında görev aldı. II. Meşrutiyet'in ilanının ardından Edirne'de 2. Ordu 3. Fırka (tümen) Erkân-ı Harfliğine (kurmaylığına) atandı.

31 Mart 1909 Ayaklanması'nda Hareket Ordusunda görev alanlar arasındaydı. 1910 Arnavutluk Ayaklanması'nın bastırılması harekâtında çalıştı. 14 Nisan 1912'de binbaşılığa yükseldi. Balkan Savaşı'nda Trakya sınır komiseri olarak görev yaptı. 1914'te kaymakam (yarbay) rütbesiyle Birinci Kuvvei Seferiye Komutanlığı sıfatıyla İran ve Ötesi Harekâtı'nda görevlendirildi. Bir süre sonra İstanbul Kartal'da 14. Fırka Komutanlığına atanarak Çanakkale'ye gönderildi.

Kerevizdere'de Fransızlara karşı üç ay savaştıktan sonra miralaylığa (albay) yükseldi. Buradan, İstanbul'da 1. Ordu Erkânı Harbiye Başkanlığına, sonra Galiçya'ya gidecek ordunun ve ardından Mareşal von der Goltz'un Erkân-ı Harbiye Başkanlığına atanarak Irak'a gitti. 1916'da Kutü'l-Amare'yi kuşatan 18. Kolordu Komutanlığına getirildi ve burayı aldıktan sonra Irak' ta İngilizler'le çarpıştı. 1917'de Diyarbakır' daki II. Kolordu Komutanlığına getirildi ve Van, Bitlis, Elaziz (Elazığ) cephelerindeki 2. Ordu Komutanlığına vekâlet etti. 1918'de Erzincan ve Erzurum'u, Ermenilerden ve Ruslardan geri aldı. Ardından Sarıkamış, Kars ve Gümrü kaleleri ile Karaköse'yi kurtardı. Aynı yıl mirliva (tümgeneral) oldu.

Mondros Mütarekesi sırasında sadrazam olan Ahmed İzzet Paşa'nın Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Reisliği (Genelkurmay Başkanlığı) teklifini kabul etmeyerek, Anadolu'da görev almayı tercih etti. Önce Tekirdağ'daki 14. Kolordu Komutanlığına, ardından da Erzurum'daki 15. Kolordu Komutanlığına atanmasını sağlayarak, Nisan 1919'da göreve başladı.

Hazırlıkları yapılan Erzurum Kongresinin toplanmasında önemli rol oynadı. Kurtuluş Savaşı'nda Edirne milletvekilliği ve Doğu Cephesi komutanlığı yaptı. 15 Kasım 1920'de Ermeni Ordusunu kesin olarak yendi. Ermeni Hükümetiyle Ankara Hükümeti adına Gümrü Antlaşması'nı imzaladı. Kars'ın alınmasıyla Ferikliğe (Korgeneral) yükseldi. Rus Sovyet Sosyalist Federe Cumhuriyeti ve Kafkasya Hükümetleriyle Kars Antlaşması görüşmelerini yürüttü. Kurtuluş Savaşı'nın bitiminden sonra 1. Ordu Müfettişliği'ne atandı.

Kazım Karabekir

1923'te İstanbul milletvekili oldu. 1924'te, TBMM'deki Dörtler Grubunu destekledi. Ardından askerlikten ayrılarak, Halk Fırkasından istifa etti. 17 Kasım 1924'te Rauf Orbay, Kazım Karabekir ve Ali Fuat Cebesoy'la birlikte Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasının kurucuları arasında yer alarak partinin başkanlığına seçildi. Parti, 3 Haziran 1925'te Şeyh Sait Ayaklanması vesilesiyle kapatıldı.

Karabekir, Mustafa Kemal Paşa'ya karşı yapılan İzmir Suikasti ile ilgili görülerek bazı partililerle birlikte yargılandıysa da beraat etti. Siyasi hayatına on iki yıllık aradan sonra, 6 Ocak 1939'da İstanbul Milletvekili olarak devam etti. 1946'da TBMM Başkanlığına seçildi ve iki yıl sonra bu görevde iken öldü. Vefatından sonra Erzurum'daki Eğitim Enstitüsüne (şimdi Eğitim Fakültesi), Ankara ve çeşitli şehirlerdeki bazı okul ve caddelere adı verildi. Eserleri içinde en çok tanınanı *İstiklal Harbimiz* oldu. Bir süre yasaklandıysa da sonra serbest bırakıldı.

ESERLERİ:

Sırp Bulgar Seferi (1881) *1911 Ermeni Mezalimi* (1918), *İstiklal Harbimizin Esasları* (1933), *İtalya-Habeş Harbi* (1935), *Cihan Harbine Neden Girdik, Nasıl Girdik, Nasıl İdare Ettik?* (2 cilt, 1936-1937), *Erzincan ve Erzurum'un Kurtuluşu* (1939), *İstiklal Harbimiz* (1960), *İstiklal Harbimizde Enver Paşa ve İttihat ve Terakki Erkânı* (1967), *İttihad ve Terakki Cemiyeti 1896-1909* (1982), *Çocuk Davamız, Bir Düello ve Bir Suikast, Hayatım, Paşaların Kavgası.*

HAKKINDA: Mustafa Kemal Atatürk / Nutuk (çeşitli basımlar), Mehmet Zeki / Türkiye Teracimi Ahval Ansiklopedisi (c. II, 1929), M. Fahrettin Kırzıoğlu / Kâzım Karabekir (1991), Uğur Mumcu / Kâzım Karabekir Anlatıyor (1990), Uğur Mumcu / Gazi Paşa'ya Suikast (1992), Kemal Öztürk / İlk Meclis (1999), Cevdet Küçük / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 25, 2002), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002).

KARABEY, Hüseyin

Sinema filmi yönetmeni. 1970, İstanbul doğumlu. Uludağ Üniversitesindeki iktisat eğitimini beş yıldan sonra bırakarak Marmara Üniversitesi Sinema TV Bölümüne girdi. Aynı üniversitede asistanlık yaptı. Bağımsız olarak kısa film ve belgeseller üretti. Filmleri genelde Türkiye'de yaşanan insan hakları ihlallerini konu aldı. Bunlardan "Boran" (1991) çeşitli uluslararası ödüller topladı. "Sessiz Ölüm" (2001) ise Ankara Film Festivali belgesel dalında ikincilik ödülü aldı. *Sessiz Ölüm* (2002) aynı adla kitaplaştı. Bu kitabında ilk elden tanıklıkları anlattı.

Hüseyin Karabey

HAKKINDA: Ahmet Tulgar / Söyleşi: Ölüm Cezası Bile Tecritin Yanında Hiç Kalır (Milliyet, 14.1.2002), Berat Günçıkan / Söyleşi: Bir Film Bir Gerçek (Cumhuriyet Kitap, 27.1.2002), Söyleşi: Tecridi İfade İmkânsız (Milliyet, 7.2.2002).

KARABEY, Turgut

Edebiyat araştırmacısı. 7 Ağustos 1944, Erzurum doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Erzurum'da tamamladı. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı mezunu (1969). Bir süre çeşitli şehirlerde öğretmen olarak bulundu. Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesinde 1976'da asistan, 1983'te doktor, 1987'de yardımcı doçent ve öğretim üyesi olarak görev yaptı. 2000 yılından sonra üniversitede doçent olarak çalıştı. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkan Yardımcılığı ve Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü

Turgut Karabey

gibi görevlerde bulundu. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Türkiyat Araştırmaları Dergisi, *Türk Edebiyatı*, *İslâmî Kültür Sanat ve Edebiyat*, *Hasbihal* gibi dergilerde yazdı. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* ve *Büyük Türk Klâsikleri* gibi ansiklopedilere maddeler hazırladı. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, *AKEV Araştırmalar Dergisi*, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, *Akademik Araştırmalar* dergilerinde hakem olarak görev aldı.

ESERLERİ:

Türk Edebiyatında Tarih Düşürme (1983), *Büyük Türk Klasikleri* (1986), *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü* (H. İpekten, M. İsen, R. Toparlı, N. Okçu ile, 1988), *Sünbülzâde Vehbi / Tuhfe / Farsça-Türkçe Manzum Sözlük* (N. Külekçi ile, 1990), *Dertli, Divan Edebiyatı Beyanındadır, Dadaloğlu, Garibi, İrşadi, Harname, Haleti, Hafız-ı Acem, Kul Mesut, Keşfi, Kemaloğlu İsmail, Meşairü'ş Şu'ara Edebiyat Ansiklopedisi, Şerefeddin Râmi / Enisü'l-uşşak* (N. Külekçi ve H. İdrisi ile, 1994), *Fetihname-i Kıbrıs* (1995), *Abay Kunanbayoğlu* (1996), *Ahmet Paşa Hayatı Kişiliği Eseri* (1996), *Şeyh Galip Şerh-i Cezireri Mesneri* (M. Vanlıoğlu, M. Atalay ile, 1996), *Divan / Erzurumlu İbrahim Hakkı* (N. Külekçi ile, 1997), *Ahmed Cevdet Paşa / Belâgat-ı Osmaniye* (M. Atalay ile, 1999), *Neşâti-i Şerh-i Ba'z-ı Kasâ'id-i Urfi* (M. Atalay ile, 1999).

HAKKINDA: Günümüz Türkiye'sinde Kim Kimdir (2000).

KARABIYIK BARBAROSOĞLU, Fatma

Hikâye yazarı. 1 Ağustos 1962, Afyon doğumlu. İstanbul İsmail Hakkı Uludağ İlkokulu (1973), Afyon Lisesi (1980), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1984) mezunu. Yüksek lisansını aynı fakültenin Felsefe Bölümünde *"Türk İslâm Düşüncesinde Tasavvuf Eğitiminin Değerlendirilmesi."* teziyle (1987) tamamladı. Doktora çalışmasını İÜ İktisat Fakültesi Sosyal Yapı Anabilim Dalında *"Moda ve Zihniyet"* adlı tez çalışmasıyla (1995) bitirdi. 1986-87 yılları arasında İstanbul Özel Fazilet Kız Lisesinde rehber öğretmenlik, 1995'ten itibaren *Yeni Şafak* gazetesi köşe yazarlığı yaptı.

"Taş Bina" adlı ilk öyküsü 1980 yılında *Doğuş Edebiyat* (Ankara) dergisinde, sonraki yıllarda öyküleri ve diğer edebi ürünleri *Dergâh*, *İzlenim*, *Kırklar*, *Kafdağı* dergilerinde yayımlandı. 2001 yılında *Gün Akşamsızdır* adlı kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliği Hikâye Ödülünü aldı. Pek çok dergi,

FATMA KARABIYIK BARBAROSOĞLU

KARANFİLLİ KAVGA

(...) Kimbilir kaç ay gececek Ankara'da yalnızlığının kekremsi tadında. Kütahya'dan ayrılırken dostlar kendi tanıdıklarının adresini verdi ama neye yarar. Çat kapı ben filanın dibabiyim diyemem ya. Desem ne olur. Her gittiğim yerde üçü geçmedi can dostum. Ama neredeyse bütün subay hanımlarının kalbini çektikten sonra. Karşı balkonda üç kadın çay içiyor. Sanki çay değil de ab-ı hayat içiyorlar. Göğüslerinde kocalarının rütbesini taşıyormuşcasına üst üst ilişkilerine girmişler. Sarışın şişman kadının rütbesi herkesten yüksek olmalı. Ötekileri dinlerken lütfen dinliyormuş edasıyla nasıl da başını kurumlu kurumlu hareket ettiriyor. Rütbeler şişman insanlara daha çok yakışıyor. Bu kadar kuru bir kadın olmasaydım ben de kocamın rütbesini taşımaya heves eder miydim? Ne pahasına olursa olsun terfi etsin diye kendisinden çıkmasını ister miydim?... Bu kadınlar çay içmiyorlar. Kesin. sohbetsiz çay kırmızı bir su olabilir ancak.

Kütahya'dakı Emeti teyzeyi nasıl özledim şimdi. Lojmanların gölgesinde kalmış iki katlı evinden seslenirdi: "Nar ağacının dibine kurdum semaveri." O nar ağacının gölgesinde çay, çay olmaktan çıkar; bir ibadet zevki verirdi adeta. Bülbül hikayeleri anlatmayı severdi Emeti teyze. Belki de onun anlattığı hikayelerle aşk kutsallaşır, çay kutsallaşırdı. "Efendim udu dillendirirdi" diye anlatırken onu dinleyen herkesin yüreğine bir ferahlık düşerdi. Bir gece nar ağacının dibinde efendisi dokunmuş udun tellerine, bülbül başlamış ötmeye. O Ramazan gecesi sahurdan sabah ezanına kadar sürmüş karşılıklı aşk. Bülbül dayanamamış çatlamış. İki gün sonra efendisi vefat etmiş Emeti teyzenin. Tarifsiz bir hüzünle anlatırdı Emeti teyze. Hüzünde değil, "ben aşkı bildim, aşkı gördüm" derdi buğulu gözleriyle. Kızı Canan şiirler okurdu dalına o nar ağacının altında. Ben öylece otururdum. Kurdun, kuşun böceğin sesine bırakıp kendimi. Şu kadınlardan biri Emeti teyze olsa... Bu evler, caddeler dost görünür mü bana"

Bütün şehri sevebilmeme bir tek kişinin varlığı yetecek demek ki. İlk zamanlar Talat'ın varlığı yetiyordu. Kimsiz kimsesiz aya gidiyoruz desç, son varsın ya derdim, gam çekmezdim. Sonra gittiğimiz yerlerde hiç olmamaya başladı o. Akşamları kapıdan içeriye kendini getiremedi, yorgun uykuya hasret bir adam getirmeye başladı... Bütün konuşabildiğimiz sofrada dile getirilebilenlerdi. Eskiden arkadaşlarıyla ilişkilerini, çekişmelerini filan an-

→

latırdı. Kıbrıs'a gittiğimizde komutanın karısı için Türkiye'de hediyelik eşya pazarlamayı reddetmem yemek masasında konuşulanları da öldürdü. "Sen kocanın terfi etmesini istemiyorsun" deyip hiçbir şeyini paylaşmaz oldu benimle.

Üç günlük talim bu akşam bitiyor. Sadece yatak odasını yerleştirebildim. Ötekilere clim varmıyor bir türlü. Perdeleri de takamadım. Eskiden bir sürü askerin evin içine dolup, ortalığı yerleştirmesine, perdeleri takmasına sinir olurdum. Evimin mahremiyetini elimden alıyorlar zannederdim. Şimdi aldırmıyorum. Artık benim clim de kendi eşyama yabancılaştı. Kadının tek balına dövünmeleri cvi yuva yapmıyor nasıl olsa. Talat'ın bir otel odasında yaşayan bedenine benim ruhum ne kadar eşlik edebilir? .....

Uzaklardan bir adam geldi. Güneşin cildini kavruk bir köy çocuğuna döndürdüğü soğuk bir adam... "Neden karanlıkta oturuyorsun?" dedi. Nasılsın demeden. Seni çok özledim demeden. Bensiz ne yaptın demeden... Sadece neden karanlıkta oturduğumu sordu. "İçerisi görünüyor" cevabım en az onun sorusu kadar uzak bir diyara ait. "Yarın çocukları gönderirim." Birden yeni bir şehirdeyiz, yeni bir hayata başlamamız kolay olur, kendi evimizi kendimiz yerleştirelim, yıllar var birlikte iş yapmayalı demeyi düşündüm. Lafa nereden başlayacağımı düşünürken gülümsemiş olmalıyım. "Ne yemek var? Bana bir sürprizin olmalı" diyor... Bir sürpriz... Sadece yemek masasına ait olan... Kadın önce sevgilidir. Sevdiği her şey sevilen. Her şeyin "acaba o beğenir mi?" sorularıyla seçildiği günler. Sonra sevgili adamın karısı olur. Geçmiş gelecek her şey anlatılır kadına bir bir. Hem sevgilidir o, hem adamın koruma duygularını tatmin eden bir çocuk, hem de şefkatiyle adamı emziren bir anne. Aylar, yıllar değil sadece günler geçer. Bir gün kadın bir tas çorba, derli toplu bir ev demek olduğunu anlayıvcrir. Ben ilk ne zaman anladım bir tas çorbaya denk olduğumu?

"Soruma cevap vermedin?" diyor. Suratı tatsız bir ifade almış bile yemek yok diyebileceğim ihtimaline karşı. Bu akşam dehşet bir şekilde kavga havası hissediyorum. Oniki yıllık evlilikten sonra bana yaptığın son sürprizi hatırla. Onu hatırlamıyorsan bir öncekini. Hiçbirini hatırlamıyorsan ilk sürprizini söyle. Bunları sormak bile o kadar uzak ki... Odadaki bütün yastıkları yığıp, sırtını dayamış, ayaklarını da sandalyenin üstüne çıkarmış, vestern filmlerinden fırlamış bir kovboya benziyor. Bir yabancı o. Yabancılarla kavga edilmez... Kendi isteklerine dair bir kavga. Unut hepsini.

Unutmak için sofrayı kurmak en iyisi. Mutfağa doğru giderken televizyonu açmamı emrediyor. Sonra bir bardak soğuk su. Keşke hiç gelmeseydi diyorum içimden. O yokken isimsiz bir kırgınlık vardı içimde. Şimdi kendime acıyorum. Neyin cezasını çekiyorum böyle? Niçin bu kadar kaba davranıyor? "Yolunun üstünde televizyona bir dokun" dese. Hayır, "Televizyonu aç. Gelirken de bir bardak soğuk su getir. Allah bilir yine dolaba soğuk su koymamışsındır." Davudi sesiyle cenk meydanına dönüyor. Ben bu adamı sevmiştim. O tok sesteki şefkati sevmiştim. O şefkat şimdi nerede? (...)

(*Acı Deniz*, 1996)

Fatma B. Karabıyık

Cihan Aktaş, Alpay Doğan Yıldız, Şaban Sağlık, Feride İkbal, Kafdağı, Nisan 1999), Ömer Lekesiz / 'Gün Akşamsızdır' (Hece, Haziran 2000), Hilmi Uçan / "Senin Hikâyen"yada Modern Olan ile gelencksel Olanın Gündelik Hayattaki Çatışması (Hece, Eylül 2001), Hayrettin Orhanoğlu / Fatma Karabıyık Barbarosoğlu ile Öykü Üzerine (söyleşi, Hece, Kasım 2002), Münire Daniş / Ramazannamc - Fatma Karabıyık Barbarosoğlu (Hece, Aralık 2002), Ayşen Gür / Kadınların Sesi (Hürriyet Keyif cki, 20.3.2005), Aksiyon (sayı: 539, 4.4.2005), Burcu Hilal / Sevabına Kefaret Ödeyenleri Yazıyor (Zaman, 10.4.2005).

KARABONCUK, Ahmed Selâmi

Askcr tabip, şair, oyun yazarı, (D. 1882, Edirne – Ö. ?). Edirne'de ticaretle uğraşan Süleyman Sami Efendi'nin oğludur. Bu sebeple *Mirât-ı Mekteb-i Tıbbiye* adlı escrde adı Selâmi Süleyman diye yazılmıştır. İlköğrenimini Edirne'dc tamamladıktan sonra İstanbul'da Tıbbiye İdadisine girdi ve 1905'te Askeri Tıbbiyeden yüzbaşı rütbesiyle mezun oldu. Meşrutiyet'in (1908) ilanından sonra 31 Mart (1909) Hadisesi adıyla bilinen ayaklanmada Mahmud Şevket Paşa Ordusuyla İstanbul'a gelerek isyanı bastırmada görev aldı. Balkan Savaşı'nda Edirne'de, Şükrü Paşa ile muhasarada kaldı ve Edirne'nin düşmesi üzerine o da Bulgarlara esir oldu. Hurşid Paşa ordusu tarafından esaretten kurtulduktan sonra Birinci Dünya Savaşı'nın bütün safhalarında bulundu, Kurtuluş Savaşı'nın başlangıcında Yunanlıların Edirne'yc girmesi ilc Cafer Tayyar Paşa ile birlikte bu kez de Yunanlılara csir düşerek Atina'ya gönderildi. Bu esaretten kendi gayretleriyle kurtularak Kurtuluş Savaşı'na katıldı. Kurtuluş Savaşının zaferle sonuçlanmasına kadar çeşitli cephelerde çarpıştı, yararlılıklar gösterdi ve binbaşılığa kadar yükseldi.

Savaştan sonra Bursa'ya giderek burada Askeri Hastaneyi kurdu, iki yıl sonra Bursa'da Topçu Alayı hekimliğine tayin edildi. Altı yıl bu görevde kalan Karaboncuk, şark hizmetini yerine getirmek üzere Siirt'e tümen baş-

gazete, televizyon ve radyoda görüşleri ve röportajları yer aldı.

"Fatma Karabıyık Barbarosoğlu, içinde yaşadığımız devri (günümüzü) anlattığından olacak, hikâyeleri için 'Rüznâme' (Günlük) terimini kullanır. Günümüz insanını bütün trajedisi ile adeta kayda geçirir. Günümüz insanının tamamı mı? Hayır... Yazar ilk önce Orhan Pamuk'un tabiriyle- 'kafası karışık olan insanları' ele alır. Merkeze aldığı bu kişileri çözümlerken yazar, diğer insanları da bazen figüran düzeyinde, bazen da bir silüet olarak arka planda verir." (Şaban Sağlık)

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Modernleşme Sürecinde Moda ve Zihniyet İlişkisi* (1995), *Sözün ve Sükûtun Renkleri* (1998), *Ramazannâme* (2002), *İmaj ve Takva* (2002), *Ahir Zaman Gülüşleri* (2002), *Okuyucu Velinimetimizdir* (2003).

HİKÂYE: *Acı Deniz* (1996), *Gün Akşamsızdır* (2000), *Her Ses Bir Ezgi* (2001), *Senin Hikâyen* (2001), *Bahçeler Sokaklar* (Bir Yeni Öykü eklenmiş seçme öyküler, 2003), *İki Kişilik Rüyalar* (2005).

SÖYLEŞİ: *Kamusal Alanda Başörtülüler / Fatma Karabıyık Barbarosoğlu ile Söyleşi* (haz. Nazifc Şişman, 2000).

MİZAH: *Otobüsname* (2003).

ROMAN: *Hiçbiryer* (2004).

HAKKINDA: Nazan Bekiroğlu / Fatma Karabıyık Barbarosoğlu ile Orta Sayfa Sohbeti (Dergâh, sayı: 79, Eylül 1996), Sevinç Çokum / Ayşe ve Fatma (Türkiye, 1.8.1996), Sözün ve Sükûtun Renkleri (Fatma Karabıyık Barbarosoğlu dosyası:

hekimi olarak gönderildi. Yarbaylığa yükseldi ve 1934 yılında kendi isteği ile emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra Bursa'ya yerleşerek, serbest hekimlik yapmaya başladı. Hekimlik mesleğinin 57. yılında aktif çalışma hayatından çekildi.

Edebiyatla ilgisi tıp öğrenciliği yıllarında başlamıştı. Çeşitli gazetelere makaleler, şiirler ve manzum tiyatrolar yazdı. Müsikiye de ilgisi olan Karaboncuk, güfte ve besteleri kendisinin olmak üzere marşlar, şarkılar ve türküler meydana getirdi. Nefesle çalgılar dışında, diğer müzik âletlerini de başarı ile çalardı.

ESERLERİ:

Demokrasinin Temeli, Milli Refah, Saadet Yolu (1958), *Dilimizin Islahı ve Tesbiti Yolu* (basılmadı).

HAKKINDA: Veli Behçet Kurdoğlu / Şair Tabipler (1967), Rıdvan Canım / Başlangıcından Günümüze Edirne Şairleri (1995), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARABUDA, Güneş

Gazeteci-yazar. 1933, İzmit doğumlu. Galatasaray Lisesi mezunu. Paris'te hukuk okudu. Aynı şehirde gazeteci ve foto muhabiri olarak çalıştı. 1958-60 yıllarında askerlik görevini Ankara'da Genel Kurmay Başkanlığında yaptı. 1961'den sonra, başta İsveç Televizyonu (STV) olmak üzere, değişik Avrupa ve Amerika TV' lerine, dünyanın dört köşesinden sosyal, kültürel ve politik içerikli belgeseller hazırladı. 1970-72 yıllarında Şili'de Allende iktidarı sırasında İsveç Televizyonunun Latin Amerika temsilciliğini yaptı. Uzun yıllar Ortadoğu ve Uzakdoğu ülkelerinde çalıştı ve bu arada Vietnam Savaşı'nı görüntüledi. 1970'li yıllarda Afrika'da Zimbabwe (Rodezya), Mozambik, Gine-Bissau ve Botswana'nın bağımsızlıklarına kavuşmasına kamerası ile tanık oldu. Kırk yılı aşkın bir süre İsveç'te yaşadı.

"Karabuda'yı sıradan gazetecilerden, film yönetmenlerinden ayırdedici temel özellik, hem Endonezya'da ko-münist katliamı, hem Paris 68 Mayıs'ı, hem Mekke, hem Şili, hem Küba.. Kısacası her röportajda ortaya çıkıyor. Karabuda, özüne sözüne bağlı bir demokrat, dürüst bir solcu ve bu niteliklerini de esas olarak söylev ve pozlarıyla değil, mesleğini icra ederken temayüz ettiriyor." (Ragıp Duran, *Uzakların Ötesinde* üzerine)

Güneş Karabuda

ESERLERİ:

Uzakların Ötesinde (1996), *İndim Zaman Bahçesine* (1998), *Zaman Bahçesinden Portreler* (2001), *Zoraki Rarıdevular Parkı Gezi Notları* (2003).

HAKKINDA: Ragıp Duran / Güneş Karabuda'dan "İndim Zaman Bahçesine", İsveçli bir Türk'ün Yerli Karcleri (Cumhuriyet Kitap, 22.10 1998) - Güneş Karabuda'dan "Uzakların Ötesinde" Karabuda Bis! (Cumhuriyet Kitap, 29.10.1998), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 1.10.1998).

KARABULUT, Ali Rıza

Araştırmacı-yazar. 1940, Süleymanlı köyü / Kayseri doğumlu. İlköğrenimini köyünde tamamladıktan sonra, 1955 yılından itibaren Kayseri'de Mustafa Taşçıoğlu'ndan hafızlık dersleri almaya başladı. 1960'tan itibaren Kayseri'de muhtelif hocalardan ders alarak Arapça öğrendi. Askerlik görevinden sonra bir yıl kadar (1960-62) imam hatiplik görevi yaptı, bir süre de ticaretle meşgul oldu. 1968 yılında Kayseri İmam Hatip Lisesini dışarıdan sınava girip bitirerek Kayseri Raşid Efendi Eski Eserler Kütüphanesinde memurluğa başladı. 1975'te de Yay-Kur programından yararlanarak Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsünü de dışarıdan sınavlara girerek bitirdi. 1989'da Kayseri Kültür Şube Müdürü oldu. Çalışma hayatını Raşid Efendi Eski Eserler Kütüphanesi Müdürü olarak sürdürdü. Makalelerini, *EÜ Gevher Nesibe Tıp Tarihi Enstitüsü Dergisi* ve *Erciyes* dergisinde yayımladı. İLESAM üyesidir.

ESERLERİ:

Hatemü'l-Enbiyâ Hz. Muhammed Aleyhisselâm'ın Mucizeleri I-II (İmam Suyutî'nin el-Hasâisü'l-Kübrâ isimli üç ciltlik eserinden özet çeviri, 1975), *Ruhlar Alemi, İslâm'da Vasiyet ve İsgât Meselesi* (1980), *Gülzâr-ı Mânevi ve İbrahim Tennûrî* (Şeyh İbrahim Tennuri'nin 5140 beyitlik Mesnevisi'nin tanıtımlı neşri, Ramazan Yıldık ile, 1979), *Şeyh İbrahim Tennûrî Divan-ı Gülşen-i Niyaz'dan Seçmeler* (Rasim Deniz ile, tsz.), *Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesindeki Türkçe, Farsça ve Arapça Yazma Eserler Kataloğu I-II* (1. cilt: 1982, 2. cilt: 1994), *Kayseri Raşid Efendi Kütüphanesindeki Türkçe, Farsça ve Arapça Basma Eserler Kataloğu I-II* (1. cilt: İsmail Hakkı Mercan ile, 1963), 2. cilt: Hasan Hüseyin Babayiğit ile, henüz basılmadı), *Kayseri İlmiye Tarihinde Meşhur Mutasavvıflar / Kayseri İlmiye Tarihi* (1985), *İslâm'da Cihad ve Şehidlik* (1987), *Seyyid Burhaneddin Tirmizi'nin Tevhid ve İbadet Konularında Bazı Görüşleri* (kitapçık, 1987), *Süleymanlı Köyü Tarihçesi* (1994), *Bal'ın Tıbbî Faydaları* (1989), *Tıbb-ı Nebevî Ansiklopedisi I-II* (1993).

Coşkun Karabulut

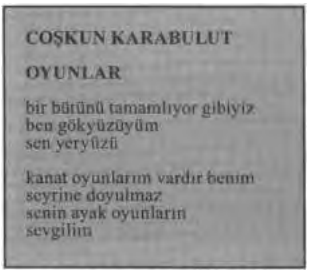
KARABULUT, Coşkun

Şair. 1956, Sarıkamış / Kars doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Sarıkamış'ta tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü (1980) mezunu. Mersin'de ve Adana'da çeşitli bankalarda çalışan Karabulut, Kuşadası'nda banka müdürlüğü yaptı ve emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra bir süre Fethiye'de (Muğla) otel işletti. Ölüdeniz (Fethiye / Muğla) Belediyesinde kültür müdürü olarak çalıştı, Ölüdeniz'i bir sanat beldesi yapmak için gayret gösterdi.

İlk şiiri, Mersin'de yayımlanan *Senfoni* dergisinde çıktı. Daha sonra şiirleri *Şiir Defteri, Maki, İlkyaz, Tını, Aykırı Sanat, Söylem, İzmir İzmir, Edebiyat Güncesi* dergilerinde, yazıları ise *Yeni Adana* gazetesinde yayımlandı. Garip şiiri anlayışı doğrultusunda yazdığı ve espriye dayanan şiirleriyle dikkat çekti.

ESERLERİ (Şiir):

Taramak Gökyüzünü (1993), *Bizim Olan Ne Var ki* (1996), *Aklımda Sen* (2002).

HAKKINDA: Vedat Yazıcı / Sözümüz Şairlerden Şiirlerden (1997), Ünal Şöhret Dirlik / Şiirlerde Fethiye (Antoloji, 2006, s.83).

KARABULUT, Gültekin

Şair, yazar. 1937, Karga köyü / Yozgat doğumlu. Şiirlerinde Fedai mahlasını kullandı. Yozgat İmam Hatip Lisesi (1961) mezunu. 1962 yılında dışarıdan Sivas İlköğretmen Okulu sınavını kazanarak öğretmen oldu. Yozgat, Antalya ve Kayseri'de öğretmenlik yaptı. Şiir dalında birçok ödül aldı. Şiirlerini ve yazılarını çeşitli dergi ve gazetelerde yayımladı. *Sana Bir Vatan Biraktım* (1983) adlı basılı bir oyunu vardır.

HAKKINDA: TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004), Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

KARABULUT, Halil

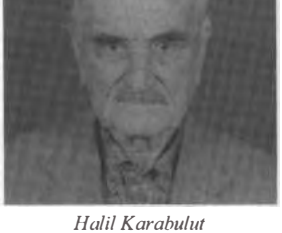
Halk şairi. 1926 Mehmetli köyü / Kadirli / Adana doğumlu. İlkokulu, doğduğu Mehmetli köyünde üçüncü sınıfa kadar okudu (1936), çiftçilik yaptı. *Gizlidir* başlıklı ilk şiiri 1971 yılında *Çanak Kitabı*'nda, *Ömrün Bitiyor* adlı ikinci şiiri 1973'te *Çağrı* dergisinde yer aldı. Diğer şiirlerini 1973'ten itibaren *Çağrı, Türk Edebiyatı, Karınca, Öncüler, Defne, Burak, Size, Güneysu, İnanç, Ajans-Türk, Bizim Pınar, Burak, Dadaş, Defne, Gülpınar, Güneysu, Hakses, Halk, Heybe, Hisar, İnanç, Karınca, Öncüler, Size, Tarla, Türk Folklor Araştırmaları, Ülkü, Yeni Defne* dergileri ile; *Tercüman, Son Havadis, Hür Anadolu, Yeni Konya, Mavi Yumurtalık, Devrim, Serhat, Konya, Dadaş, Gündem, Toros, Mücadele, Tasvir* gazetelerinde yayımladı.

Halk şairleri arasında düzenlenen çeşitli yarışmalarda (1971-89) on iki birincilik kazandı. Bunlardan ikisi 1973 yılında Konya Aşıklar Bayramı'nda ve 1987 yılında Kültür Bakanlığının Halk Şairleri Arası Eser Yarışmasında kazandığı birinciliklerdir.

ESERLERİ:

Atatürk Destanları (1987), *Senin Aşkınla* (1987), *Damlada Derya Gizlidir* (1988), *Şiire Adanan Ömür* (1999), *Altın Mısralar* (2001), *Destan Destan Üstüne* (2002), *Şiirlerle İslâm İlmihali.*

HAKKINDA: Ahmet Gebenli (Çanak, 1972), 50. Yıla Armağan (şiirler, 1973), Saim Sakaoğlu - Turgut Günay / Halk Şiirinde Atatürk (1974), İrfan Ünver Nasrattınoğlu / Âşıkların Diliyle Atatürk (1976), Tahir Kutsi Makal / Aşıklar Şöleni (Çağdaş Ozanlar Antolojisi, 1977), Ahmet Çoban / Halil Karabulut ile Mülâkat (Türk Edebiyatı, Kasım 1987), Saim Sakaoğlu / Kadirlili Âşık Halil Karabulut (1987), Büyük Mustafa Kemal Destanı (dış kapakta Atatürk Destanı, Kadirli, 1988), Damlada Derya Gizlidir (1988), Asım Bezirci / Türk Halk Şiiri (1993), Saim Sakaoğlu / Prof. Dr. Mehmet Kaplan ve Kadirlili Âşık Halil Karabulut'a Mektupları (Türk Kültürü, sayı: 36 ve 417, Ocak 1998), Şiire Adanan Ömür (1999), Saim Sakaoğlu / Doğumunun 70. yılında Kadirlili Âşık Halil Karabulut (Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi, 1999).

Halil Karabulut

HALİL KARABULUT

GİZLİDİR

Kâinatta neye ettimse nazar
Gördümki hikmeti Subhan gizlidir
Dünya sergilenmiş büyük bir pazar
Hemi satan hemi alan gizlidir

İbretle seyrettim ben bu şemayı
Gördüm onda türlü türlü sîmayı
Seren bu meydana bunca eşyayı
Getiren götüren kervan gizlidir

İster zahir ister batından giriş
Kavranmaz bu sırrı gözdeki görüş
Hesaplı kitaplı yapılmış her iş
Her şeyde ayrı bir plan gizlidir

Anlamaz Halikin kudretin kişi
Çözülmez muamma onun her işi
Kâh erkek doğurur ana kâh dişi
Olunmaz bu hikmet beyan gizlidir

Kurtlar kuşlar bütün envai sinek
Bilir geldiğini zamanı tünek
Arada vasıta kırmızı inek
Yeşil otta beyaz ayran gizlidir

Birer mahluk: iken kurt ile koyun
Arada düşmanlık bilmem ne oyun
Hocam bilimisin içtiğin suyun
İçinde ateşi suzan gizlidir

Yıldızlar şehrini kurmuş fezaya
Hareket verilmiş güneşe aya
Denizler seyahat eyler semaya
Sanma sözlerimde yalan gizlidir

Bitmez yaradanın bu inkilabı
Şekilden şekile sokar türabı
Halil der alem bir kanuna tabi
Kanun gizli icra kılan gizlidir.

KEMAL KARABULUT

ALIŞAMADIM YOKLUĞUNA

mayıs kokulu çiçekleri sınadım
kabul etmiş, mamafih yaşamak neyse
yaladım boyuna tebeşir kokan ellerini

aşkının sinsi gurbeti
tüm yenilgilerim seninle başladı
artık kavuşmasam da olur
semeresine sevdanın

ama unutulmuş bir hatıra olmasın
hüzünle kopmasın diye günler,
aylar, yıllar
bu sözcükleri iliştirmen güzel
yazmana

(Bileydim Ayrılık Var, 1986)

KARABULUT, Kemal

Şair ve yazar. 1958, Maden / Elazığ doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Maden'de yaptı. Bir yıl Eğitim Enstitüsü (1975), iki yıl Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1976-78), dört yıl da Atatürk Üniversitesi Fen Fakültesine (1978-82) devam etti. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinde önlisans tamamladı. Daha sonra Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümünden mezun oldu. Orman Bakanlığı bünyesinde çalıştı.

İlk şiiri ve deneme türündeki yazıları *Yeni Devir* gazetesinde yayımlandı (1978). Şiir ve yazıları daha sonra *Aylık Dergi* ve *Mavera* dergilerinde yer aldı. *Zaman* gazetesinin ilk çıkışından itibaren yaklaşık iki yıl (1968-88) "Kültür" sayfasını yönetti. Araştırma türündeki yazıları *Yeni Şafak* gazetesinde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bileydim Ayrılık Var* (1986).

ARAŞTIRMA: *İlimiz Elazığ*..

KARABULUT, Mehmet

Eğitimci, şair. 1925, Yerkesik bucağı / Muğla doğumlu. Antalya Lisesi, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1950) mezunu. Edirne, Erzurum, Kırklarcli, Develi ve İstanbul liselerinde felsefe öğretmenliği yaptı. Son görev yeri olan Beşiktaş Kız Lisesinde çalışırken 1976'da emekliye ayrıldı.

Yaşadığı yörenin doğal güzelliklerine geniş yer verdiği şiirleri 1954'ten itibaren *Yeditepe, Yelken, Ataç, Varlık, Yön, Yenilik, İmece, May* gibi dergilerde çıktı. *Şimdi Haberleri Veriyoruz* ki-

Mehmet Karabulut

tabıyla 1968 May Edebiyat Ödülünü, *Gün Kapısı* ile TRT 1970 Sanat Ödülleri Yarışmasında Başarı Ödülünü kazandı.

ESERLERİ (Şiir):

Marçal Akşamları (1956), *Güney Çocuk Değil* (1959), *Şimdi Haberleri Veriyoruz* (1969), *Gün Kapısı* (1974), *Ferhat Yanıldı mı?* (1988), *Sonsuz Beyazlıkta Ölüm ve Spartaküs* (1994), *Filozoflar Yazarlar-Şairler Siyasiler* (2001).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

KARABULUT, Özcan

Öykü yazarı. 1 Ocak 1958, Adana doğumlu. İlkokul, ortaortaokul ve liseyi Adana'da okudu. Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesinde başladığı yükseköğrenimini, 1982'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi İstatistik Bölümünde tamamladı. 1979-82 yılları arasında ODTÜ Edebiyat Kulübünün başkanlığını yaptı. 1988 yılından Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunda (Türk-İş) araştırma uzmanı olarak çalışmaya başladı. Aynı konfederasyonda 1993 yılından itibaren Çalışan Çocuklar Bürosu müdürü olarak çalıştı. Edebiyatçılar Derneğinin kurucuları arasında (1992) yer aldı. Bu dernek tarafından yayımlanan *"Bir Topluöldürümün Öyküsü - Sivas Kitabı"*nın çalışma grubunda görev aldı. Ankara'da bir süre kendisinin hazırlayıp sunduğu söyleşileri *"Her Pazartesi Edebiyat Konuşmaları"* adıyla, 1. Ankara Öykü Günlerinde sunulan bildirilerden oluşan *"Öykünün Penceresinden"* kitabını yayına hazırladı. *Düşler Öyküler* dergisinin editörlüğünü, *İmge Öyküler* dergisinin yayın yönetmenliğini yaptı. 1997 yılında düzenlenmeye başlayan, onuncusu uluslararası nitelikte 2006 yılında yapılan "Ankara Öykü

Özcan Karabulut

ÖZCAN KARABULUT

HEY AŞKLAR!

İşte Ayfer, onda açmazlarımız, çöküşlerimiz, yenilgilerimiz, başkaldırılarımız, onda kız kardeşliğimiz, sevgililiğimiz... İşte bir yanımız o birey hazinesinde. İşte toplumsal filmimiz! Konuşmalar, sevişmeler, ölümlerden dönüşler, evlilik kararları, kitapçı vitrinleri... İşte şiir gibi hayatımız!

Kentin kalabalık caddelerinde dolaşırken yalnızlığınızı hissettiniz mi (ey sokaktaki adam ama ne çok ne çok acılar), alışveriş yaparken semt pazarlarında (ey zabıtadan kaçan işportacı iflas eden esnaf), düzenli ve esenlikli bir hayatı düzerken (ey işçi servisleri seni unutmadık'lı gazete ilanları), aşka yabancı bir yerden tutunmaya çalışırken (ey aşıklar afişler konser salonları), kaldırımları dalgalanan bulvarlarda yürürken (pasajlar binalar alanlar insanlar insanlar insanlar size ulaşamıyoruz ey insanlar), her sınıftan insan biricik hayatlarıyla gözlerinizi kamaştırırken, toplumla yaşamakta direnmek, aşık olmak ne demek, hiç düşündünüz mü?

öyle tehlikeler var ki..

Yağmurlu bir gündü, Bimbo'dan çıkıyordunuz. Gözlerinde kusursuz bir sevgilinin gölgesi vardı. Yanında adımları cansız iki ayak, pantolonun üzerinde kahverengi bir kabanı, ileriye geriye hareket eden kola benzer iki şey, gövde üzerinde boşlukta, ayaklar yönünde giden bir de yapka vardı. Bu gizli adamın yüzünü aradık, yoktu. Sonsuz olmayan bir yüze bakıyordun, hayranlıkla!

daha ne söylersin sen

Hey yaşadığımız günler, hey karşılıksız sevgiler, hey aşklar, daha ne söylersiniz?... İşte Ayfer,

onda açmazlarımız, çöküşlerimiz, yenilgilerimiz, başkaldırılarımız, onda kız kardeşliğimiz, sevgililiğimiz... işte bir yanımız o birey hazinesinde. İşte toplumsal filmimiz: Konuşmalar, sevişmeler, ölümlerden dönüşler, evlilik kararları, kitapçı vitrinleri... işte şiir gibi hayatımız! Anlatın bize bunları.

—Başım dönüyor, iyiyim galiba. İki bardak bira içtim. Masayı dağıtırım diyorum, inanmıyorlar. Kaldırırım masayı, fırlatırım bardakları...

(Hayır, masayı kaldıramız, bardakları fırlatamazsın! Sen bildiğimiz Ayfer'sin, oyunu neden bozmak istiyorsun?)

— İşim var, çalışacağım, sen ne zaman gidiyorsun dedim, iyi yolculuklar diledim.

— (Oysa içe kapanıklığında, dalgalanan duygularında bizi birbirimize bağlayan ne çok şey vardı, ateşli arzularımızı dile getiren, inceden inceye kalbimize işleyen ne çok şey. O güzelim iletişim yollarının şarkısını söyleyen. Bu şarkıyı duyumsuyorduk, ama o kadar!)

Biz gençlerin yaşadıklarımızı nesnel olarak yorumlayacak, ilişkileri dönüştürecek, hayatımızı yeniden biçimlendirecek olmaklarımız varmış! Kendimizi geliştirecek ilişkilere girebilirmişiz! Dünya görüşlerimizin bir parçasıymış aşk anlayışlarımız! Düşünce üretmedikçe, yaşadıklarımızı sorgulamadıkça, hayatımıza uygulamada çaba göstermedikçe, eski kuşaklar arasında tükenir gidermişiz! Arkadaşın bunları savunuyor. Zaman zaman ondan etkilendiğimi düşünüyorum. Sakın aşık olmayayım?

— (Ah çılgınlar sizi! O gün liseliler gibi parklarda dolaşmız, sinema afişlerine, vitrinlere baktınız, pastanede çaylarınızı yudumladınız, insanların ayaklarını kaydırmak üzere muz kabukları attınız kaldırımlara. Ayaklarınız kaydı, kollarınız, kafalarınız kırıldı. Tehlikeli bir gün yaşadınız.) kalbinin çarpıntısını mı dindirecekti yanıldı mı dedik sevdiklerinde öldük öldürdük yalan söyledik Hey hayat okula, gölgelerimizle savaşlarımız, yenilgiyle geçen günlerimiz, dilinizi mi yuttunuz üniversite sıraları, tiyatro geceleri, söyleyin şimdi, Canan'ın gözyaşları çok mu dokunaklı, iç çekişleri çok mu hüzünlü, tatmadık mı bunları birer birer?

— Hayır, aşka inanmıyorum, aşktan yana umutsuzum.

(Bir sevgilim olsa, bu hayatın üstesinden gelsem dedin bir gece gözlerin yaşlı, ölsem ölsem dedin, sarhoş olsam.)

(...)

(*Hüzünle Bazı Günler*, 2000)

Günleri"nin kurucusudur. Uluslararası PEN Kulüpleri Federasyonunun 68. Kongresinde Dilbilimsel Hakları Komitesi tarafından kabul edilen 14 Şubat Dünya Öykü Gününün fikir babasıdır.

Yazı ve öyküleri 1980'den itibaren *Yazıt, Milliyet Sanat, Varlık, Adam Öykü* ve yönettiği *Düşler Öyküler* gibi çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. Öykülerinde toplumsal sorunları ve aksaklıkları, aşkı, dostluğu, bireyin içsel yalnızlığını işledi. Sorunları evrensel boyutlarda ve duyarlıklı bir biçimde irdeledi. Lirik, içten, yalın bir söyleyişle yazdı.

Özcan Karabulut, ilk kitabı *Karşı Öyküler* ile 1983 Akademi Kitabevi Ödülünde mansiyon, *"Karşılaşma"* öyküsü ile 1991-92 Abdi İpekçi Aşk Öyküleri Yarışmasında mansiyon, *"Yalnızlıktan Yalnızlığa Fısıldanan Sözcükler"* öyküsü ile 1994 Ömer Seyfettin Hikâye Yarışması Özel Ödülünü, *"Yüzünde Hep O İnce Gülüşünle"* öyküsü ile 1996 Orhan Murat Murat Arıburnu Film Öyküsü Birincilik Ödülü, *Baştan Sona Yalnızlık* kitabı ile 1998 Orhan Kemal Öykü Ödülü ikinciliğini ve Sabahattin Ali Öykü Ödülünde başarı ödülünü, *Belki de Kaybeden Zaman* ile 1998 Kültür Bakanlığı Cumhuriyet Ödüllerinde başarı ödülünü aldı. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Edebiyatçılar Derneği (2001-03 yılları arasında genel başkan) üyesidir.

"Özgün, deneysel, yaratıcı ve özgür bir kimliğe sahip. Diğer bir deyişle, bizde benzerlerine pek rastlanmayan bir öykücülük örneği veren, öykünün militanı, toplumsal-politik kurmacanın ve tutkuların cesur yazarı." (M. Sadık Aslankara)

"Özcan Karabulut tamamen kendine özgü, kendi buluşu olan değişik çok farklı siyasi öyküler yazıyor, siyasal edebiyata yeni bir biçim getiriyor. Kendi kimliğini kazanmış usta yazarlardan biri." (Semih Gümüş)

"Özcan Karabulut, öğrencilik yıllarından bu yana sanatın/yazın'ın toplumsallaşması, yaygınlaşması amacıyla girişimlerde ve eylemlerde bulunmuş, kolektif çalışmanın işlevini ve güzelliğini kavramış, o güzelliklerden yola çıkarak çevresini de güzelleştirmek için sürekli çabalar harcamış bir aydın." (Burhan Günel)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Karşı Öyküler* (1984), *Hüzünle Bazı Günler* (1990), *Baştan Sona Yalnızlık* (1997), *Belki de Kaybeden Zaman* (1998), *Aşkın Halleri* (2000).

DERLEME-İNCELEME: *Türkiye'de ve Dünyada Çalışan Çocuklar Sorununa Genel Bakış* (1994), *Her Pazartesi- Edebiyat Konuşmaları* (1996), *Türkiye'de Çalışan Çocuklar* (1996), *Öykünün Penceresinden* (1998), *Çocuk İşçiliğine Karşı Sendikal Mücadele: TÜRK-İŞ Modeli* (1998).

HAKKINDA: Vedat Günyol / Hüzün, Yine Hüzün (Yaşarken, Milliyet Sanat, Nisan 1990), Gökhan Cengizhan / Özcan Karabulut'un Politik-Elçştirel Öyküleri (Aydınlık, 13.7.1997), Hüseyin Alemdar / İçsel Yolculuk Öyküleri - Burhan Günel / Güncelden Geleccğe - Halil Gökhan / İçsel Yolculukların Yazarı: Özcan Karabulut (Cumhuriyet Kitap, 17.12.1998), Fethi Naci / Şiirden Hikâyeden (Yeni Yüzyıl, 6.4.1998), Sevinç Özer / Yaşamak ve Yazmak Üzerine (Cumhuriyet Kitap, 4.2.1999), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Cemil Kavukçu / Özcan Karabulut'un Yeni Öyküler Toplamı (Cumhuriyet Kitap, 21.12.2000), M. Sadık Aslankara / İskenderiye'den Sivas'a Acılar Yazısı (Adam Sanat, Ekim 2000), İnci Aral / Son Dönem Türk Öykücülüğünde Arayışlar, Yönelişler (Cumhuriyet Kitap, 6.12.2001), Semih Gümüş / Gençler İyi Öyküler Yazıyor (Binyıl Kitap, 5.1.2001), TBE Ansiklopedisi (2001), M. Sadık Aslankara / Özcan Karabulut'un Öykülerinde Bir Gezinti (Yom Sanat, sayı: 10, 2003), Aysu Erden / Toplumsal-Politik Eleştirel Kurmacanın ve Tutkuların Yazarı: Evrenscllikten Kültürel Boyuta Geçen Yaşanmışları Yaşanacakları Yalın Gerçcklikten Simgeselliğe Taşıyan Bir Öykücü (Yom Sanat, sayı:10, 2003), Haydar Ergülen / Bir Hikâycnin Halleri - Ömer Lekesiz / Öteki 'Aşkın Halleri' (Yom Sanat sayı: 10, 2003).

KARABULUT, Remzi

Öykücü, ressam. 1963 Sarıkamış / Kars doğumlu. İlkokul mezunu. Bir dönem soyut resimle ilgilcndi ve etkisinde kaldığı metinlerin resimlcrini yaptı. Yaptığı resimlerle ikisi kişisel, üç sergi açtı. Yazılarını *Edebiyat 81, Çağdaş Türk Dili, Yeni Düşün, Uç, Da-*

Remzi Karabulut

mar, Aratos gibi dergilerde yayımladı. 1975 yılından itibaren yaşamını ve çalışmalarını Tarsus'ta sürdürdü.

ESERLERİ:

GÜNCE: *Hep Doğruyu Söyleyen Yalanım Ben* (2002).

ÖYKÜ: *Kadınlar Gülmemeli* (2005).

HAKKINDA: Remzi Karabulut / Kadınlar Gülmemeli (2005).

KARABULUT, Sebahattin

Şair. 1952, Dövenlik (Ersele) köyü / Pütürge / Malatya doğumlu. İlkokulu bitirince çalışmak için İstanbul'a gitti. Çeşitli işlerde çalıştı. Şiirle küçük yaşlardan itibaren ilgilendi. *Duyguların Dili* (1989) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Mehmet Gülseren - Ahmet Şentürk / Malatyalı Şairler Antolojisi (1993), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARABULUT, Selami

Şair. 15 Şubat 1970, Aktaş köyü / Artova / Tokat doğumlu. Aktaş İlkokulu (1980), Aktaş Ortaokulu (1983), Gölcük (Kocaeli) Endüstri Meslek Lisesi (1987), Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi (2006) mezunudur.

REMZİ KARABULUT

ESO

Eso, külrengi bir serçe benzeri bazen tek ayak, bazen de iki ayak üstünde sekerek, çocukçasına zıplıyordu. Karlı kış günleri dışında yalınayak dolaşırdı her zaman. Yüz hanelik köy halkı Eso'yu öyle görür ve öyle tanırdı hep. Yalınayaklıktan ve sekmekten vazgeçmiyordu Eso. Konu komşuya, tarlaya, çayırı, her yere öyle gider gelirdi. Hareketsizlik ona ters düşüyordu adeta. Otururken bile sürekli hareket halindeydi; ayakta durması gerektiğinde de, gövdesini sağ ayağının üzerine yüklüyor, bileğine bir sıra iri, mavi boncuk bağladığı sol ayağının parmak uçlarına basıyordu. Sol ayağı oyun oynar gibi, bir öne bir arkaya açılıp kapanıyordu. Başı, çoğu zaman açıktı Eso'nun. Omuzlarına düşen kırmızı toprak rengi kıvırcık saçları, alnını, hatta gözlerini perdeliyordu. Saçlarını örtmesi için ev halkından azar işitiyordu çoğu zaman. Örtecek doğru dürüst bir örtüsü de yoktu; eline ne geçiyorsa onu örtüyordu. Bir keresinde babası öfkeyle başını örtmesini söylediğinde, yanı başında duran kovayı geçirmişti kendi kafasına.

1993'ten itibaren Adalet Bakanlığında, Ankara Adliyesinde ve Adli Sicil Genel Müdürlüğünde memur olarak çalıştı.

İlk şiiri *Yaba Edebiyat* dergisinde yayımlandı. Daha sonra şiirlerini *Hürriyet Gösteri, Damar, Dize, Akatalpa, Kül, E, Kum, Çıkın, Kavram Karmaşa, Akköy, Yaratım, Değirmen, Turnalar, Sonsuzluk ve Bir Gün* ve *Varlık* dergilerinde yayımladı. Deneme ve güncelerler yazdı. Bazı edebiyatçılarla yaptığı söyleşiler *Cumhuriyet Kitap, Hürriyet Gösteri*, ve *Damar* dergilerinde yayımlandı. 2000 Muzaffer Tayyip Uslu Şiir Ödülünü, 2001'de Cemal Süreya anısına Hatay'da düzenlenen şiir ödülü,

Selami Karabulut

2002 Hasan Bayri Şiir Ödülünü, 2002 Ses 5. Kültür Sanat Şiir Ödülünü, 2005 yılında Safranbolu Uluslararası Altın Safran Şiir Birincilik Ödülünü aldı. Şiirlerini *İz ve Kaçak* (2003) adlı bir kitapta topladı. Edebiyatçılar Derneği ve KIBATEK üyesidir.

"Hazır duyarlıklara pek yüz vermeden kendi duyarlık alanı içinde kalıp şiirindeki farklı sesi yakalama ve kendi olabilme çabasında... Çoğu kendi geçmişine seslenir gibi yaparken asıl seslendiği uzaklaşılmış yanılsası hallerdir. Burulmuş bir acının eşiğinde yalnızlığın, hiçliğin dibindeki yakıcılığın karşısında irkilmemek elde değil gibi... Bu ses, bizi bizde bırakıtıcı anlar tortusunu deşerken, müthiş acı ve varlığın hüzünkâr içtenliklerinin eşsiz buluşturur ki; bu tanıdıklıktır aden kardeş kılar bize şairi." (Halide Yıldırım)

HAKKINDA: Hüseyin Peker / Akatalpa (Ağustos 2003), Umut Çetin / Öteki Siz (2005), Halide Yıldırım / Selami Karabulut'tan "İz ve Kaçak": Bir Kaçak I (Cumhuriyet Kitap, 10.2.2005), Şeniy Elveren (Damar, Nisan 2005).

SELAMİ KARABULUT

NEŞTER VE CİNNET

oradaydım, kanımı bulandıran uçsuz döngüde
geçti rüzgârın mevsimi
sesim ki anısıdır hâlâ eski bir çağlayanın

gölgeme sığınıp sustum, sırdır söylenmez
adı konmamış bir suçun diyetiydi utancım
hangi söze dokundumsa ordan vardım geceye
ilk bendim sanki gövdesini ateşte sınayan
yıkık iki kaşın arası: ilk bendim
kalbindeki hileyi yara bilen kendine

kırıldı ışığın telaşı, bir güz daha eklendi alnıma
aşk buymuş demek: iki yol arası uçurum

orada, gizli bir tarihin akışına bıraktım yüzümü
öğrendim yokluğu, akla zarar yangıydı rolüm
ne kadar inandımsa o kadar çocuktum nedense
ömrüm dedim. her sancı bir başlangıçtır artık
git ki sözün incisi yokluğunda söylensin
kal, bir cinnete emanet sayılsın adın

eski bir fotoğrafın karanlığından çoğalttım hüncümu
ne diyebilirdim neşterin kararsız titrerken ucu
zaten bu kadar da bilmezdim kendimi
yol yerine uçurumdu gözlerimin ısrarla seçtiği

gerek yok başka delile, hükümsüzdür ölüm
orada... yıkık iki kaşın arası
susa kaldım erliği burulmuş bir sevinçle

Alaattin Karaca

KARACA, Alaattin

Edebiyat araştırmacısı. 1963, Çorum doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi (1986) mezunu. Yüksek lisansını (1989) ve doktorasını (1993) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. *"Şair İsmail Safa'nın Türk Edebiyatındaki Yeri ve Önemi"* başlıklı yüksek lisans tezi ile *"Ercümend Ekrem Talu'nun Edebiyat ve Basın Dünyasındaki Yeri"* başlıklı doktora tezini hazırladı. Yüzüncü Yıl Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı.

Makaleleri *Türk Dili, DTCF Türkoloji, Milli Eğitim, Milli Kültür, Kayıtlar, Ayane, Dergâh, İlmi Araştırmalar, Arayışlar, Akademik Araştırmalar, Hece, Türk Edebiyatı, E , kitap-lık* adlı dergilerde yayımlandı. İLESAM ile Dil ve Edebiyat Araştırmaları Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

İsmail Safa (1990), *İkinci Yeni Politikası* (2005).

KARACA, Ali

Tarih araştırmacısı. 1956, Kelkit / Gümüşhane doğumlu. Kelkit Lisesi Fen Kolu ve Ankara Üniversitesi DTCF Genel Türk Tarihi Bölümü mezunu (1981). Yüksek lisans (1986) ve doktora (1992) çalışmalarını Marmara Üniversitesi SBE'de tamamladı. Yüksek lisan tezi: *"Azmzâde Mehmed Paşa-Şam Valisi ve Mirü'l-hâc"*. Doktora tezi: *"Anadolu Islahatı ve Ahmed Şâkir Paşa (1838-1899)"*. 1994 yılından sonra Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Tarih Bölümü Başkan Yardımcılığı (2 yıl), Fakülte Kurul Üyeliği, MÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Koordinatörlüğü görevlerinde bulundu.

Yakınçağ tarihi alanında yazdığı makaleleri *Türklük Araştırmaları Dergisi, Bir, Türk Dünyası Vakfı Araştırmaları Dergisi* gibi dergiler ile sempozyum bildirilerinden oluşan ortak kitaplarda yayımlandı.

ESERLERİ:

Anadolu Islahatı ve Ahmet Şâkir

Ali Karaca

Paşa 1838-1899 (1993), *Türkiye'de Ermeniler İçin Yapılan Reformlar (Örtülü Bir İşgale Doğru) Ve Tehcir Gerçeği / 1878-1915* (2003).

KARACA, Behçet

Osmanlı tarihi araştırmacısı. Lisans eğitimini Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi Tarih Öğretmenliği (1988), yüksek lisansını aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1991), doktorasını da OMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Eğitimi Anabilim Dalında tamamladı (1997). Görev yaptığı üniversitede yüksek lisans tezleri yönetti, danışmanlığında doktora tezi hazırlandı. Çeşitli panellerde bildiri sundu. Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı Başkanlığı yaptı. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türkiye Cumhuriyeti Tarihi bölümünde yardımcı doçent olarak görev yaptı.

Makaleleri, *Prof. Dr. Bayram Kodaman'a Armağan, SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* (Osmanlı Devleti'nin Kuruluşunun 700. Yılı Özel Sayısı), *Belleten, Yeni Türkiye* gibi dergi ve kitaplarda yayımlandı. *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı* (2002) adlı bir kitabı vardır.

KARACA, Birsen

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 1960, Nevşehir doğumlu. Ankara Üniversitesi DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı (1989) mezunu. Moskova'da dil geliştirme kurslarına (1989-90) katıldı. Yüksek lisansını Ankara Üniversitesi SBE'de (1994), doktorasını ise Moskova Devlet Üniversitesinde (1999) tamamladı. ODTÜ Modern Diller Bölümünde öğretim elemanı olarak çalıştı (1995). AÜ DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında araştırma görevlisi (1995) ve öğretim elemanı olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

ÇEVİRİ: *Puşkin* (Prof. Dr. V.İ. Kuleşov'dan, 2000).

ANTOLOJİ: *Rus Edebiyatı Öykü Antolojisi* (2004).

SÖZLÜK-DİL ÖĞRETİMİ: *Doğu Ermenice Türkçe Sözlük* (2001), *Diyaloglarla Ermenice I* (2001), *Çehov Öyküleri Seçkisi Tolstoy'un Seçtiği 30 Çehov Öyküsü* (2004).

SEÇKİ: *Ermeni Edebiyatı Seçkisi* (2001).

HAKKINDA: Ermeni Edebiyatı Seçkisi (2001), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 6.1.2005).

KARACA, Cem

Müzisyen, şair (D. 5 Nisan 1945, İstanbul – Ö. 8 Şubat 2004, İstanbul). Tam adı Muhtar Cem Karaca. Tiyatrocu Toto Karaca ile Mehmet Karaca'nın oğludur. Tiyatrocu bir ailenin tek çocuğu olarak sanatla iç içe büyüdü. İstanbul Robert Koleji mezunu. Ergenlik çağındayken hoşlandığı kızı etkilemek amacıyla şarkı söylemeye başladı. Bu dönemlerde Rock'n Roll müziğine gönül verdi ve piyanist-şantör İlham Gencer'den destek gördü. Tiyatro ile de ilgilenerek çeşitli oyunlarda görev aldı. 12 Eylül (1980) döneminde yurtdışına çıkarak Almanya'da sürgün hayatı yaşadı. 1987 yılında Türkiye'ye döndü. Tedavi gördüğü Bakırköy Acıbadem Hastanesinde yaşamını yitirdi.

Anadolu müziği ile askerliği esnasında tanıştı. Profesyonel olarak ilk müzikal deneyimi, 1967 yılında *Hürriyet* gazetesinin düzenlediği Altın Mikrofon yarışmasına Apaşlar grubu ile katıldığı ve seslendirdiği Emrah isimli parçalarıyla aldığı ikincilikle oldu. Bu grubun dağılmasından sonra Cem Karaca, sol söylem ve doğulu kimliğiyle rock müzik yapma düşüncesini gerçekleştirmek amacıyla Kardaşlar grubunu kurdu. Daha sonra Kardaşlar grubundan ayrılıp Moğollar'la birleşti, Karaca-Dervişan grubunu kurdu. Dervişan'ın dağılmasından sonra isc, 1970'lerdeki son grubu olan Edirdahan'ı kurdu ve bu grupla "Safinaz" adında bir plak doldurdu. Bu uzunçalar, Barış Manço-Kurtalan Ekspresi'nin 1975 yılı albümleri "2023" ile birlikte Türkiye'nin sayılı senfonik rock albümlerinden biri oldu. Sanatçının en son albümü, 1999'un başlarında çıkan "Bindik Bir Alamete Gedeyoz Kıyamete" adlı albümdür. Şiirlerini *Gazal* (2002) adlı bir kitapta topladı.

Cem Karaca

KARACA, Emin

Araştırmacı-yazar. 1949, Yatağan / Acıpayam / Denizli doğumlu. İlkokulu doğduğu yerde, ortaokulu Aydın'da okudu. Aydın Lisesinin ikinci sınıfındayken, sol kitaplar okuduğu gerekçesiyle okuldan uzaklaştırıldı. 1967'de İstanbul'a giderek, o zaman İstanbul gazetelerinin toplandığı yer olan Cağaloğlu'nda amatör olarak gazeteciliğe başladı. Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın çevresinde oluşan siyasi grupla ilişkiye girdi. 1970'li yıllar öncesinde Kavel Kablo Fabrikasında işçilik yaptı. 12 Mart 1971 askeri darbesinin ardından tutuklanarak THKP-C örgütüne bağlı İşçi Kesimi davasında sıkıyönetim mahkemesinde yargılandı. 1974 Af Yasasıyla hapisten çıktı. Hapisten çıktıktan sonra Babıali'de (Cağaloğlu) çalışmalarını sürdürdü. 12 Eylül (1980) döneminden sonra profesyonel gazeteciliğe başladı. 1980'lerin sonunda çalışmalarını serbest yazar olarak sürdürerek kitaplar hazırladı. Türkiye Yazarlar Sendikasında iki dönem genel sekreterlik görevinde bulundu.

1994'te çıkan *Cumhuriyet Olayı* adlı kitabı, Türkiye'de ilk gazete monografisi örneği kabul edilerek dikkatleri üzerine çekti. Musa Anter Gazetecilik Yarışmasında köşe yazısı, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Türkiye Gazetecilik Başarı ödüllerinden araştırma dalında mansiyon, yine aynı yarışmanın dizi röportaj dalında başarı ödüllerini kazandı. Yazar olarak çalışmalarını sürdürdü. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti üyesidir.

"Eski Tüfekler'in Sonbaharı, uğruna koca bir yaşam verdikleri 'devrim'i göremeden bir bir aramızdan ayrılmayı sürdüren 'eski tüfekler'in yaşam ve mücadelelerini öğrenmek isteyenlerin, aynı idealler uğruna mücadele edenlerin ve edecek olanların, insan unsuruyla yoğrulmuş tarihin sıcak yüzünü duyumsayabilecekleri, ilgiyle okuyabilecekleri bir çalışma." (Yalçın Ergündoğan, *Eski Tüfekler'in Sonbaharı* üzerine)

ESERLERİ:

Ağrı Eteklerindeki Ateş (1991), *Yeraltı Dünyadan Başka bir Yıldız Değildi* (1992), *Cumhuriyet Olayı* (1994), *Milliyet Olayı* (1995), *Türk Basınında Kalem Kavgaları* (1998), *Nâzım Hikmet Şiirinde Gizli Tarih* (1999), *Nazım Hikmet'in Aşkları* (1999), *Eski Tüfekler'in Sonbaharı* (Eski Kuşak 10 Türk komünistiyle röportajlar, 1999), *Sintinenin Dibinde* (2000), *12 Eylül'ün*

Arka Bahçesinde (2001), *Sevdalınız Komünisttir* (Nâzım Hikmet'in Siyasal Yaşamı, 2001), *150'likler* (2004).

HAKKINDA: Yalçın Ergündoğan / Türk Basınında Kalem Kavgaları "Ben de Senin..." (Virgül, sayı: 15, Ocak 1999), Mustafa Şerif Onaran / Nâzım Hikmet'in Sevdiği Kadınlar (Virgül, sayı: 21, Temmuz-Ağustos 1999), Yalçın Ergündoğan / "Eski Tüfekler"i Uğurlarken (Virgül, sayı: 29, Nisan 2000), Avni Özgürel (Radikal Kitap, 10.9.2004).

Faruk Karaca

KARACA, Faruk

Felsefe ve ilahiyat araştırmacısı. 26 Aralık 1970, Tonya / Kastamonu doğumlu. Tonya Yenimahalle İlkokulu (1981), Tonya İmam Hatip Lisesi (1988), Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1992) mezunu. Aynı yıl Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak girdi. Yüksek lisansını 1994'te *"Teslimiyet Kavramının Psikolojik Tahlili"* adlı tezle, doktorasını 1997'de *"Psikolojik Açıdan Ölüm ve Dini İnanç İlişkisi"* başlıklı teziyle Atatürk Üniversitesi SBE'de tamamladı. 1998'de yardımcı doçent, 2002'de doçent oldu. Aynı eğitim kurumda Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Psikolojisi Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yaptı. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölüm Başkan Yardımcılığı, Din Psikolojisi Anabilim Dalı Başkanlığı görevlerinde bulundu.

ESERLERİ:

Ölüm Psikolojisi (2000), *Psiko-Sosyal Açıdan Yabancılaşma ve Dini Hayat* (2001).

KARACA, İbrahim

Şair ve yazar. 1960, Pazar / Rize doğumlu. Rize Lisesi (1977), İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi (1985) mezunu. Bir süre folklor çalışmaları yaptı. Ardından şiir çalışmalarına ağırlık verdi. Yazı ve şiirleri *Varlık, Özgürlük Dünyası, Yarın, Tavır, Özgün Gündem, Zümrüt Rize* vd. gazete ve dergilerde yer aldı. Şiirlerinin bir bölümü bestelendi. 1985 Akademi Kitabevi Şiir Başarı Ödülünü ve 1986 Yeni Türkü Şiir Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Ardından* (1991), *Külünde Doğan Phoeniks* (1995).

DENEME: *Sokak Feneri* (1996).

HAKKINDA: Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c.4, 2002).

KARACA, Kemal Talat

Yazar ve gazeteci (D. 1902, Aydın – Ö. 13 Temmuz 1944). Gazeteci Talat Bey'in oğludur. Aydın Sultanisi (Lisesi) ile İzmir İttihad ve Terakki Mektebinde öğrenim gördü. Daha sonra babası Talat Bey'in Söke'de çıkardığı *Işık* gazetesinde çalışmaya başladı. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra İzmir'e döndü ve 4 Ocak 1925'te çıkmaya başlayan *Yanık Yurt* gazetesinde yazmaya başladı. Bu gazetenin 11 Mart 1926'da *Hizmet* adını almasından sonra (Eylül 1927) gazetenin sorumlu müdürlük görevine getirildi. Burada Kocakavukoğlu Kemal Talat imzasıyla, Ocak 1928 tarihine kadar makaleler yayımladı. Yine bu gazetede "Sultan Abdülhamid'in Hayat-ı Hususiyyesi" başlıklı bir tarihî incelemesi çıktı. *Hizmet-Anadolu* gazeteleri tartışması sırasında açılan bir dava sonucunda bir ay hapse mahkûm edildi. *Son Havadis* gazetesinde de sorumlu müdür olarak bulundu. Bu görevin ardından *Anadolu* gazetesine (1930) geçerek burada yazı işleri müdürü oldu. Buradaki son yazısı Kasım 1934 ayında yayımlandı. *Anadolu*'da çıkan dil ve edebiyat hakkındaki bazı makaleleri dışında iki de romanı vardır.

Gazetecilik yaşamından sonra, İzmir'de kurulan Esnaf ve Ahali Bankasında şube müdürlüğü, genel müdür yardımcılığı ve genel müdürlük görevlerinde bulundu. Spora olan ilgisi dolayısıyla bir ara Karşıyaka Gençlik Kulübünün başkanlığını yaptı. Bir kalp krizi sonucu vefat etti. Karşıyaka Aile Mezarlığına gömüldü.

ESERLERİ:

Fermanlı Haydut (tefrika, 1930), *Kabakçı Mustafa* (tefrika, Mart-Eylül 1930).

HAKKINDA: Ömer Faruk Huyugüzel / İzmirli Fikir ve Sanat Adamları (1850-1950) (2000), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARACA, Mehmet Selim

Şair ve yazar. 1916, Tavlusun / Kayseri doğumlu. Âşık tarzında yazdığı bazı şiirlerinde Tavlusunlu Hicranî mahlasını, ayrıca Murad Iğneci, Selim Demirhan, Cemaleddin Erkan, Selçuk Selman (S.S.) imzalarını kullandı. Babası, Filistin'in Nablûs şehrinden Hüseyinüzzade Şeyh Hasan Efendi El Rüfai'nin oğlu olan Hamid Selim Karaca'dır. Ailesi o zaman askerlikten muaf tutulduğu için, gönüllü olarak orduya giren babası, Kolağası rütbesinde iken emekliye ayrılarak Tavlusun'a yerleşmiş ve 1934 yılında vefat etmişti. Mehmet Selim Karaca, ilköğrenimini köyünde, ortaöğrenimini İstanbul Pertevniyal ve Kayseri liselerinde tamamladı (1940). Liseyi bitirdikten sonra bir süre Kayseri Tayyare Fabrikasında ve Halkevi Kütüphanesinde memurluk yaptı.

Makale, röportaj, hikâye ve şiirlerini mahalli gazetelerde yayımlamaya başladı. 1942 yılında İstanbul Edebiyat Fakültesine girdi. Fakülteye devam ettiği sırada, mali sıkıntılar yüzünden Beşiktaş Belediyesinde tahsildarlık ve *Vakit* gazetesinde musahhihlik yaptı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirince Gelenbevi Ortaokulu, Saint Benoit Fransız Erkek Lisesi (1952-63) gibi çeşitli ortaokul ve liselerde Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hürriyet Şehitlerine Ağıtlar* (1961), *Sevmek* (1962), *Dertli Dertli* (Tavlusunlu Hicranî adıyla, 1962), *Gönüller Dolusu.*

DERLEME-İNCELEME: *Kayseri Fıkraları* (1944), *İzahlı Edebî Sanatlar* (1960), *Akif'e ve Fikret'e Dair* (1971).

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Şairleri - Başlangıçtan Bugüne kadar (1962), TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

KARACA, Nihal Bengisu

Sosyolog, yazar. 1972, Ankara doğumlu. Kayseri İmam Hatip Lisesini bitirdi. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. 1995-96 yıllarında Kanal 7 televizyonunda metin yazarlığı ve programcılık yaptı. 1996 yılının sonlarında kültür sanat editörü olarak *Aksiyon* dergisinde çalışmaya başladı. Uzun bir süre dergide editörlük görevinin yanı sıra sinema eleştirileri yazdı ve bazı röportajlar yaptı. 1999'da Sinema Yazarları Derneği üyeliğine kabul edildi. 2002 yılından sonra *Zaman* gazetesi Pazar eki *Turkuaz*'ın yayın editörlüğünü yaptı. Ortadoğu ile ilgili sorunlara entellektüel ve politik düzlemde çözüm öne-

Nihal Bengisu Karaca

rileri geliştirmek amacıyla kurulan Doğu Konferansı girişiminin çağrıcı üyesi oldu. Bu girişim bağlamında Suriye, Mısır, Ürdün, Lübnan gibi ülkeleri ziyaret etti. Doğu-Batı gerilimini ve en çok da Doğu'da üretilen Batılı stereotipleri yerinde gözlemlemek ve gözlemlerini bildikleri ile karşılaştırmak maksadıyla Kuzey Avrupa ülkelerine kısa seferler düzenledi. İsveç, Danimarka, Hollanda ve Finlandiya izlenimlerinin bir kısmını gazetesinde yayımladı.

Aktüel konularda yazıları ve film eleştirileri *Zaman* gazetesi ile *Aksiyon*, *Virgül*, *Yeni Aktüel*, *Haksöz*, *Hürriyet Gösteri*, aylık *Sinema* dergilerinde yayımlandı. *Kadın Oradaydı* (2004) adlı ortak kitapta *Büyük Filmin Esas Kızı: Havva* isimli çalışması yer aldı. *Yanardağda Pişirilir Totemle Servis Yapılır* (2003) kitabında *Zaman* gazetesinde yazdığı köşe yazılarından seçtiklerini bir araya getirdi.

HAKKINDA: Serkan Seymen / Başörtüm Muhafazakar Olduğumu Göstermez (Akşam, 6.2.2005), Tuba Akyol / Türban Takan ile Takmayan Birbirinin Halini Anlar mı? (Milliyet, 16.2.2006), Metin Sever / Türban ve Kadın (2006).

Nusret Karaca

KARACA, Nusret

Eğitimci, şair ve yazar. 14 Nisan 1955, Sakarya doğumlu. Eyüp Emniyettepe İlkokulu, Eyüp Lisesi, Balıkesir Necatibey Eğitim Enstitüsü mezunu. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde yüksek lisansını tamamladı. Bir süre muhasebecilik ve beş yıl avukat kâtipliği yaptı. 1980'den sonra Alibeyköy Lisesi, Şişli Ortaokulu, Göztepe İhsan Kurşunoğlu Ortaokulu, Kenan Evren Anadolu Lisesi, Tahran Lisesi, Kadıköy Kız Lisesi ve özel bir dershanede tarih öğretmenliği yaptı. *Kadıköy* ile *Haberde Express* gazetelerinde sanat-eğitim muhabiri; *Sanat Yaprağı*'nda sanat sayfası yazarı olarak görev yaptı, *Kadıköy Yaşam* dergisinde çalıştı. Okul dergi ve gazeteleri, kültür sanat bültenleri çıkardı.

Şiirleri ile yazıları 1997'den itibaren *Detay*, *Ateş*, *Eleştiri*, *Damla*, *Haliç Edebiyat*, *Türk Dili*, *Sen/Ben*, Varlık, *Kadıköy'de Eğitim*, *Yeni Eğitimin Sesi*, *Milliyet*, *Sabah*, *Akşam* (*İnci*), *Haberde Express*, *Kadıköy Yaşam*, *Gazete Kadıköy*, *Güzel Yazılar*, *Sanat Yaprağı*, *Yeditepe İstanbul*, *Moda Burnu*, *Bizim Gazete* gibi gazete ve dergilerde yayımlandı. Paneller ve kitap fuarları düzenledi. Çeşitli televizyon ve radyo programlarına konuk olarak katıldı. Milli Eğitim Bakanlığından teşekkür ve takdirnameler aldı. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

ESERLERİ:

Bulutların Arasından Öylesine (şiirler, 1997), *Hep Mavidir Düşlerim* (şiirler, 1998), *Ben Haliç'in Çocuğuyum* (nehir şiir-öykü, 2001), *Senin Yerin Yüreğin* (2003), *Öyle Esti ki Rüzgâr* (şiirler, 2003).

HAKKINDA: Refik Durbaş / Bir Sergi Bir Kitap (Ateş, 17.5.1997), Muzaffer Uyguner / Kitaplarla Başbaşa (Türk Dili Dergisi, Temmuz-Ağustos 1999), Tanju Akerman (Ekspres, Aralık 2000), Bedrettin Aykın (Güzel Yazılar, Ocak 2001), Muzaffer Uyguner (Türk Dili Dergisi, Mart 2001).

KARACA, Şükrü

Şair ve yazar. 1956, Kabalı köyü / Tokat doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Reşadiye'de okudu. Tokat İlköğretmen Okulunu bitirdikten (1974) sonra bir süre ilkokul öğretmenliği yaptı. Bu arada, dışarıdan sınavlara girerek AÜ Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Bir süre Ankara'da avukatlık (1983-91) yaptı, 1995'te Dışişleri Bakanlığında uzman olarak çalıştı. 1999 seçimlerinde Ankara'dan milletvekili adayı oldu. Siyasi analistlik ve danışmanlık görevleri yaptı. Çalışmalarını bir kamu kuruluşunda uzman olarak sürdürdü.

Şiirlerini *Töre*, *Doğuş*, *Kültür ve Sanat*, *Ergwan* ve *Dolunay* dergilerinde yayımladı. 1990 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından düzenlenen naat yarışmasında ikincilik ödülü kazandı. Aynı yıl yayınlanan *Dünyayı Dolduran Kiraz* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği 1990 Roman Ödülünü aldı. Türkiye Diyanet Vakfınca düzenlenen naat ve münacaat yarışmalarında 1990 ve 1991 yıllarında ikincilik ödülüne layık görüldü. 1993'te *Anestü Nârâ* adlı ilk şiir kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliği Şiir Ödülünü aldı.

*"Dünyayı Dolduran Kiraz'la, Karaca, ne güçlü bir nesir yazarı olduğunu ortaya koymuş. Türkçe, pırıltılı bir ır-

NUSRET KARACA

ŞAİR

bir tek şiir seçti şair
onca şiir arasından
hepsi hepsi
üç-beş dizeydi
birini ayırdı diğerlerinden
o dize
"kendisiydi"

çiçeği bir kez kokladı şair
tomurcuklar açtı düşüncelerinde
bahar geldi dallarına ağaçların
her yanı şiir oldu
tek dizeydi yine
adı
"sevgiydi"

bir kere tutuldu şair
kalemini bir kere kullandı, sevdiği için
yokluğunda bir kere ağladı
bir kere düştündü
yanındayken...
bir kere dokundu saçlarına
bir kere sarıldı
bir kere öptü dudaklarından
yüreğinde...
bir yer de ona açtı
yalnızca bir sözcük
o da
"aşktı"

(Öylesine Esti ki Rüzgar, 2003)

mak gibi akıyor. Dilimizin, kullanabilenin kalemin den, ne kadar da güzel olduğunu, bir kere daha keşfediyorsunuz. Olağan üstü bir muhayyilenin, tadına doyulmaz teşbihleri var. Tasvirler hiç sıkıcı değil,- ben umumiyetle tasvirleri sıkıcı bulurum da- bilâkis mekânları tanıtma bakımından, son derece yardımcı. Köye ve köylüyü, dokuz yaşında, lâkabı Kepenek olan bir çocuğun gözlerinden ve fevkalade kendine özel beyninden tanıyorsunuz. Ve birden seviveriyorsunuz köy yaşantısını." (Emine Işınsu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Dünyayı Dolduran Kiraz* (1990), *Ânestü Nârâ* (1993).

ROMAN: *Dünyayı Dolduran Kiraz* (1990).

HAKKINDA: Emine Işınsu (Türk Edebiyatı, Eylül 1990).

KARACA, Taha Niyazi

Tarihçi. 1967, Yozgat doğumlu. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü mezunu. Yüksek lisansını *"İstanbul Basınında 1919 Genel Seçimleri"* adlı tezle (1991) ve doktorasını *"Meclis-i Mebusan'dan TBMM'ne Geçiş Sürecinde Son Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri"* teziyle (1995) Atatürk Üniversitesinde tamamladı. Bir süre Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yaptı. 2005'te Erciyes Üniversitesi Tarih Bölümü Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalında doçent oldu. Tarih Bölüm Başkanlığı görevini yürüttü. Büyük Selçuklu Tarihi, Türkiye Selçuklu Tarihi, Osmanlı Paleografyası, Osmanlı Tarihi, Tarih Epigrafi dersleri verdi. Çalışmalarını Erciyes Üniversitesi Yozgat Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Başkanı olarak sürdürdü.

Makalelerini, *Belleten, Türk Dünyası Tarih, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Tarih ve Toplum, Ermeni Araştırmaları, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yozgat Divanı* dergilerinde, *Doç. Dr. Günay Çağlar Armağanı* kitabı içinde yayımladı.

ESERLERİ:

Osmanlı Devleti ve Bozok Sancağı (ortak, 2000), *Meclis-i Mebusan'dan TBMM'ne Geçiş Sürecinde Son Osmanlı Meclis-i Mebusan Seçimleri* (2004), *Türk İngiliz İlişkileri ve Mehmet Akif Paşa'nın Anıları* (2004), *Ermeni Sorununun Gelişim Sürecinde Yozgat'ta Türk Ermeni İlişkileri* (2005).

HAKKINDA: Ahmet Sargın / Mehmet Akif Paşa ve T. Niyazi Karaca (İleri gazetesi, Yozgat, 6.3.2006).

KARACADAĞ, Nurettin

Araştırmacı-yazar. 1916, Diyarbakır doğumlu. Diyarbakır Lisesi 1937), İstanbul Yıldız Mühendislik Yüksek Okulu (1942) mezunu. Mühendis olarak girdiği Karayolları Genel Müdürlüğü'nde çeşitli görevlerde bulundu. Karayolları Genel Müdürlüğü Başmüşaviri iken 1981 yılında kendi isteğiyle emekli oldu.

ESERLERİ:

Karayollarımız (1979), *Kürt Dili* (1993).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 3, 1997, s. 50).

KARACAN, Ali Naci

Gazeteci, yazar (D. 1896, İstanbul – Ö. 7 Temmuz 1956, İstanbul). Fransız Frerler Mektebini, Mekteb-i Sultaniyi (Galatasaray Lisesi) bitirdi. Galatasaray Lisesinde edebiyat öğretmeni olan Tevfik Fikret'in etkisinde kalarak yazdığı şiirler *Servet-i Fünün, Rübab* dergilerinde yayımlandı. Yazı işleri müdürlüğünü Yunus Nadi'nin yaptığı *Tasvir-i Efkar* gazetesinde basın hayatına başladı. Burada üç yıl çalıştıktan sonra, Ahmet Cevdet'in yayımladığı *İkdam* gazetesine geçti.

Birinci Dünya Savaşı'nda Irak'taki Türk birliklerinin komutanı Der Goltz Paşa'nın tercümanlığını yaptı. Savaş sonrasında Kazım Şinas (Dersan), Necmettin (Sadak), Falih Rıfkı (Atay) ile birlikte *Akşam* gazetesinin kurucuları arasında yer aldı ve Millî Mücadele'yi destekledi. Lozan Barış Anlaşması'nı imzalayan kurulla İsviçre'ye giden ve gözlemlerini daha sonra *Lozan Konferansı ve İnönü* (1943) adlı kitabında değerlendiren Karacan, 1926'da *İkdam* gazetesini yeniden kurdu. Gazete 1928'de kapanınca Viyana'ya gitti. Yurda döndükten sonra 1931-35 yılları arasında *Politika, İnkılap, Tan* gazetelerini çıkardı. Anadolu Ajansı Bulgaristan temsilciliği, İsviçre basın ataşeliği görevlerinde (1936-48) bulundu. *Bugün* ve *Politika* gazetelerinin ardından 1950'de *Milliyet* gazetesini kurdu. 1962'de anısına *Milliyet* gazetesince "Karacan Armağanı" adıyla ödül kondu. *Yaşamöyküsü Doludizgin* (1986) adıyla Sadun Tanju tarafından kaleme alındı.

Ali Naci Karacan

"İçimizdeki en ateşli muharrir şüphesiz ki Ali Naci idi (Karacan). Makaleleri ile Fecr-i Âtiye ne şimşekler, ne yıldırımlar yağdırır, 'Fecr-i Âti kulübesinin teneke çatısı' diye başlayan ne müthiş hücumlar savururdu! Hem bunları baştan sonuna kadar virgülünü bile unutmadan kelimesi kelimesine ezberler, ayaküstü- okuması ile bizi hayran bırakırdı. Şiirler de yazardı. Öyle ki, içimizde üstat olmaya, Şahabettin Süleyman'dan sonra hemen hemen kendisi aday görünüyordu." (Halit Fahri Ozansoy)

ESERLERİ:

TELİF: *Ya Hürriyet Ya Ölüm* (1934), *Lozan Konferansı ve İnönü* (1943, Lozan adıyla yeni bas. 2006).

ÇEVİRİ: *Cengiz Han* (Harold Lamb'dan, 1931), *Hitler Bana Dedi ki* (Hermann Rauschning'den).

HAKKINDA: Sadun Tanju / Dolu Dizgin (Ali Naci Karacan'ın biyografisi), Halit Fahri Ozansoy / Edebiyatçılar Geçiyor (1967, s. 9), Büyük Larousse (c. 12, s. 6367), TDE Ansiklopedisi (c. 4, 1976), Seyit Kemal Karaalioğlu / Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü (1978), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Bedii Faik / Matbuat Basın Derken... Medya 3 cilt, 2002), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARACAN, Turgut

Araştırmacı-yazar. 1945, Kilis / Gaziantep doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Kilis'te tamamladıktan sonra Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1967). Bitirdiği bölüme aynı yıl asistan oldu. 1981'de doçentliğe yükseldi. Basılı ilk eseri *Heftḥân Mesnevisi* (Nev'izade Atai / İnceleme-Metin, 1974) doktora çalışmasıdır.

KARACAOĞLAN

Saz şairi. Hayat hikâyesi hakkında yeterli bilgi yoktur. Doğum tarihi hakkındaki rivayetler tahminden öteye geçmez. 1600'lü yıllarda doğduğu, 1690'lı yıllarda öldüğü sanılmaktadır. Daha çok şiirlerinden elde edilen bilgilere göre Çukurova'da, Toros'lu Türkmenler arasında yetiştiği; Kilis, Maraş, Kırşehir, Erzurum gibi birçok Anadolu şehri ile Rumeli, Mısır, Trablus, Suriye gibi çeşitli ve geniş bir coğrafyayı gezip tanıdığı sanılıyor. Karacaoğlan'ın, elinde sazıyla diyar diyar dolaşan, gittiği yerlerde uzun süre kalamayan ve belli bir işe bağlanamayan âşıklardan olduğu düşünülmektedir.

Türk Halk edebiyatının önemli adlarından biri olan şairin şiirlerinin ünü, XVII. yüzyılın sonlarında Azerbaycan ve Kırım'a yayıldı. Şiir ve

KARACAOĞLAN

KOŞMA

Çukurova bayramlığın geyerken
Çıplaklığın üzerinden soyarken
Şubat ayı kış yelini kovarken
Cennet dense sana yakışır dağlar

Ağacımız yapraklarla donanır
Taşlarımız bir birliğe inanır
Hep çiçekler bağrınızda gönenir
Pınarımız çağlar, akışır dağlar

Rüzgâr eser dallarınız atışır
Kuşlarınız birbiriyle ötüşür
Ören yerler bu bayramdan pek üşür
Sünbül niçin yaslı bakışır dağlar

Karac'oğlan size bakar sevinir
Sevinirken kalbi yanar köyünür
Kımıldanır hep dertlerim devinir
Yas ile sevincim yıkışır dağlar

KARACAOĞLAN

KOŞMA

Uryan geldim yine uryan giderim
Ölmemeğe elde fermanım mı var
Azrail gelmiş de can taleb eyler
Benim can vermeğe dermanım mı var

Dirilirler dirilirler gelirler
Huzur-ı Mahşerde divan dururlar
Haramî var diye korku verirler
Benim ipek yüklü kervanım mı var

Er isen erliğin meydana getir
Kadir Mevlam, noksanımı sen yitir
Bana derler gam yükünü sen götür
Benim yük götürür dermanın mı var

Karac'oğlan der ki adım ağerler
Ağı oldu yediğimiz şekerler
Güzel sever diye isnad ederler
Benim Hak'tan gayri sevdiğim mi var

türküleri halk arasında geniş beğeni topladığı gibi saraylarda da söylenip çalındı. Gevheri ve Âşık Ömer vb. çağdaşı şairler gibi Divan ve Tekke şiirinin etkisinde kalmadan; koşma, semai, türkü ve söylediği kimi destanı şiirlerinde insan ve doğa güzelliği, aşk, hayranlık, yoksulluk, gurbet, zamandan şikâyet ve ayrılık gibi temaları işledi. Yabancı kelime ve tamlamalardan uzak durdu. Daha çok köy ve oymak çevrelerine bağlıydı. Güney Anadolu çevresinde kullanılan kelime ve deyimlere çorça yer verdi: Hırızma, döndeli, balaban, gövel, sübe vb. Canlı halk dilini kullanan Karacaoğla'nın şiirlerinde Türkçeye sinmiş, köylü konuşmalarına kadar yerleşmiş yabancı kelimelere de sık rastlanır: Vallahi, talih, hayal, daim, felek vb. sözcükler bunlardan birkaçıdır.

Gençliğinde çok serüvenli, uçarı bir hayat sürmüş, ihtiyarlığın gücü yetmezlikten kaynaklanan elemini şiirlerinde anlattı. Göçler, giyim kuşam, düğünleri de şiirlerinde zengin şekilde izlenir. Onda tasavvuf ve ilahi aşk düşüncesi yoktur. Ölümü bir kurtuluş olarak gören halk şairlerinden farklı olarak o, ömrünü dünya hazları ve arzuları doğrultusunda geçirmek ister. Bununla birlikte dine karşı saygısız veya inançsız değildi. Daha çok dış dünyayı, dünyevi zevkleri, özellikle sevgilinin hallerini ve güzellere düşkünlüğünü dile getirir. Bu yönüyle Divan şairi Nedim'e de benzediği söylenmektedir. Dilinin sadeliği, açıklığı, samimiliği, söyleyiş kıvraklığı, yerel söylemleri ustaca kullanması ve irticali söyleme kabiliyetiyle de tanınır. Şiirlerinde konuşma rahatlığı, kendine has mecaz ve benzetmeler yanında hece ölçüsüne ve kafiyeye de hâkim oluş görülmektedir. Karacaoğlan'ın şiirlerinin önemli kısmı günümüzde halk türküsü olarak okunmaktadır. Halk için yazılmış romanların kahramanı olan Karacaoğlan, efsanelere ve Atıf Yılmaz'ın çektiği "Karacaoğlan'ın Kara Sevdası" (1959) gibi filmlere de konu oldu. Yaygın bir üne sahip olan şaire kendisine ait olmayan pek çok

KARACAOĞLAN

SEMAÎ

Dağ salma konan kervan
Yağmur yağar gerilenir
Bir kötüye düşen dilber
Ölmez ama zarilenir

Bizim ilde bir gül biter
Vakti gelince tez yiter
Her kötü de bir söz atar
Bitmiş işim gerilenir

Ovalarda olur harman
Yanakların derde derman
Gönül dediğin değirmen
Ufalanır irilenir

Karac'oğlan der ki eller
Bahçende açılmış güller
Koç yiğide düşen dilber
Al çiçekle kurulanır

şiirin mal edilmiş olma ihtimali vardır. Yaşadığı yüzyıl ve yer hakkındaki rivayetlerin çeşitliliğine bakılarak tarihte birden fazla Karacaoğlan'ın yaşamış olabileceği fikri de ileri sürülmektedir.

Han Mahmud adlı halk hikâyesinde Karacaoğlan'ın Tarsus'ta Karacakız adlı bir Yörük kızını sevdiği, fakat onunla evlenemediği için kahrından Kırklar Mağarası'na çekilerek orada öldüğü anlatılır. Menkıbeye göre birbirlerine kavuşamadan öldükleri için yöre halkı onları karşılıklı birer tepeye gömmüş ve tepelere de onların adlarını vermiştir. Cahit Öztelli'nin araştırmalarında bu tepelerin İçel'in Mut ilçesi yakınlarındaki Çukur (Karacaoğlan) köyündeki tepeler olabileceği söylenir. Karacaoğlan tepesi üzerinde bulunan harap mezar, çevre halkı tarafından ünlü şairin mezarı olarak benimsendi. Günümüzde bu bölgede Karacaoğlan şenlikleri de düzenlenmektedir. Fakat araştırmacıların çoğuna göre Karacaoğlan'ın nerede öldüğü ve mezarının nerede olduğu belli değildir. Mersin, Adana, Maraş ve Erzurum'da mezarı olduğu zikredilmekle beraber hiçbirinin kesinliği yoktur. Birden çok yerde mezarının gösterilmesi, şairin pek çok çevrede sevilip benimsendiğine işaret eder.

Etkileri, Gevheri, Âşık Ömer, Emrah, Dadaloğlu, Dertli, Bayburtlu Zihni, Seyrani gibi halk şairleri ile Milli Edebiyat Akımı ve Cumhuriyet dönemi şairlerinden Rıza Tevfik Bölükbaşı, Faruk Nafız Çamlıbel, Necip Fazıl Kısakürek, Ahmet Kutsi Tecer,

KARACAOĞLAN

Müjgan Cunbur

Karaca Oğlan'ın şiirlerinde ala, kara, kömür veya hüma gözlü, kara, eğrice yay, hilâl, yıkık sırma kaşlı, sırma ve ok kirpikli, ispir balaban ve ceylân bakışlı, inci sedef dişli, ak alınlı, bal veya sultanî kiraz dudaklı, ağca, gül veya ay yüzlü, çifte benli, zülfünü gerdana tarayışlı, siyah zülüflü, top perçemli, top top eğriceli, mor belikli, ak gerdanlı, habeş benli, gerdanı bir karış püskürme benli, kıl ördek boyunlu, tavus kuşu gibi göğsü nakışlı, uzun, orta veya usul boylu, selvî gibi nazlı salınışlı, tülü maya yüeüyüşlü, güvercin duruşlu, keklik sekişli, güvercin topuklu, ince belli, kumru sesli, elleri kınalı, yayla çiçeği kokuşlu, petekteki bala benzeyen güzeller, ay ile bahsetmiş, gün ile doğan, arıların balı, hasbahçenin gülü kızlar, tasta şeker şerbeti ya da süzülmüş bala benzetilen gül yüzlü, kuğu salınışlı gelinler, kırmızı, al önlükleri, yeşil, kara donları, aksavay kutnu gömlekleri, ak dülbent, maviyazmaları, basma, ipek al benekli keten entarileri, ibrişim, şal kuşakları, altın kemer ve küpeleri, sarı akik hatem yüzükleri, altın burma bilezikleri, gümüş halhalları, kadife şalvarları, Lâhur şalları, tül elbiseleri, sarı mes've çizmeleriyle, altın çelengleriyle yer alırlar.

Bu gelin ve kızların adları Ayşe (Eşe ve Esşe), Döndü, Döne, Düriye, Benli Cennet, Elif, Esma, Hasanbal, Hatice, Emine, Fadime, Hörü (Huriye), Leylâ, Meryem, Mihriban, Şerife, Şirin, Zeliha, Sultan, Himmdır. Bunlar arasında Afşar, Yörük ve Türkmen güzellerinin, Mahmut Beyin kızının, Erciyes eteklerindeki Elif adlı küçük gelinin başka bir yeri vardır.

Şairin arada bir Ermeni, Gürcü, Kürt, Rum ve sarışın Firenk güzellerinden ve özellikle Arab gelin ve kızlarından bahsettiği görülür. Ama o, çoğunca, gurbet elde kendi yurdunu aradığı gibi, kendi soyundan gelen güzelleri de hasretle anar, onları ibrişim hah dokurken, pınar başında su doldururken, yayık yayarken anlatır, gönlünü o güzelden bu güzele geçirirken:

"Âleme sultansın, vezirsin kendin.
Gönül sana akıl erdiremedim"

diye bazen gönlünden şikâyet ettiği de olur.

Sayıca az olsa da Karaca Oğlan'ın devrinden, bazı kimselerin davranışlarından yakındığı didaktik şiirleri de vardır.

Bir kaç şiirinde de eli bazlı, sırtı kürklü Afşar ve Akkoyunlu beğlerini yiğitlediği görülür:

"Yiğit olan yiğit dağdır, kal'adır"

"Yiğit yiğidin kardaşı
At yiğidin öz kardaşı"

Elleri koynunda boş yere dolaşan yiğitlere ise sorar:

"Yiğit mağrur gezmek ile beğ m'olur"

Aslında Karaca Oğlan'ın şiirlerini, kırlı boranlı, soğuk karlı dağları, etekleri ormanlı, tepeleri çıplak yüceleriyle, ala bulutu, sulu sepkeni, mor sünbüllü, yeşil ardıçlı, reyhan, sarı çiğdem, leylâk, gül, lâle, menekşe, nergislerin kokulandırdığı tomurcuk güllü bağlarıyla, kekik kokulu, çakır dikenli, kara çatılı yeşil ovaları, ılgıt ılgıt esen seher yelleri, yaz-bahar aylarında urab atlarının, top kara zülüflü tülü mayaların, akca ceranların, emlek kuzuların dönüp dolandığı al kınalı kekliklerin, çakır doğanların, yavru sahanların, telli turnaların, gözleri kanlı üveyiklerin, kırlangıçların, turaçların konup geçtiği ovaları, yaylalarıyla, sığınların, ördeklerin, sunaların, gözleri dumanlı ağca kuğuların salınıp yüzdüğü gölleri, kumruların, garib bülbüllerin ötüştüğü yeşil bahçeleri, akarsuları ile Anadolu bir baştan öte başa kaplar.

(Karacaoğlan)

Behçet Kemal Çağlar, Cahit Külebi gibi halk şiirine yakınlık duyan pek çok şair üzerinde görüldü. Hayatı Yaşar Kemal'in *Üç Anadolu Efsanesi'nde* (1967) hikâyeleştirilen Karacaoğlan'ın şiirleri, önce S. Nüzhet Ergun'un *Karacaoğlan Hayatı ve Şiirleri* (1933, 2. bas. 1963) adlı kitabında, sonra Cahit Öztelli'nin *Karacaoğlan Bütün Şiirleri* (1970) adlı eserinde derlendi. Hakkında yirmiye yakın inceleme ve tanıtma kitabı yazıldı.

Şair hakkındaki yayınlarda beş yüzün üstünde şiiri olduğu görülmektedir. Fakat bunların çoğu farklı kaynaklardan derlendikleri için küçük değişiklikler dışında birbirlerinin aynısıdır. M. Necati Karaer, bu şiirleri karşılaştırarak eledi. Onun kitabında Karacaoğlan'a ait dört yüz altmış iki şiir bulunmaktadır.

"Divan şiirinin onca revaçta olduğu bir çevreye, halk şiirimizin bu kadar yaklaşabilmiş olması ilgi ve dikkatleri çekecek bir hususdur. Büyük sanatkâr, çağ ve çevre sınırlarını aşabilen kişidir. Karacaoğlan bu sınırları, yer yer Türk diline olağanüstü bir akıcılık kazandıran, gerçekten güçlü şiirleriyle aşmış, geçmiş yüzyıllardaki duygu ve düşünceleri bütün tazeliği ve canlılığı ile günümüze aktarabilmiş büyük bir şiir ustasıdır." (Müjgan Cunbur)

"Yunus Emre, Pir Sultan Abdal gibi, şiirimizin büyük ustalarından birisi de Karacaoğlan'dır. Büyük ustamızın on yedinci yüzyılda yaşadığı sanılıyor. Kökünün daha derinlerde olduğu gerçek. Epope'den Dede Korkut'a; Dede Korkut'tan koşmaya ne zaman geçilmişse, Karacaoğlan o zamandan beri sürüp gelen bir havadır; bir söyleyiş, bir duyuş biçimidir. Onun ne zaman doğduğu, yaşadığı da işte bu yüzden önemli değildir. İptida Karacaoğlan bir büyük kişilikti. Bu bilinen bir gerçektir. Sonra, yüzyıllar geçtikçe halk onun yöresini yeni şiirlerle, yeni yeni ozanlarla, daha da ileri giderek, yetiştirdiği yeni Karacaoğlan adlı şairlerle ördü. Benim gençliğimde Çukurova'da Karacaoğlan adıyla şiirler söyleyen dört

KARACAOĞLAN

VARSAĞI

Eş kır atım, meydan bizim
Yardan haber geldi bugün
Yüklenmişken gam yükünü
Saza ceylân geldi bugün

Ben yâr ile etdim savaş
Akıtım gözümden kan yaş
Yarı yolda yâran yoldaş
Üç beş yâran buldum bugün

Ak bilekde sarı hakik
Zülüfü gerdane dökük
Gözün melil kaşın yıkık
Dostum neler duydum bugün

Karacaoğlan haylamadan
Bulgardağın yaylamadan
Kavl ü karar eylemeden
Dostu tenhâ buldum bugün

KARACAOĞLAN

DESTAN

Hazır ol vaktine Nemçe kıralı
Yer götürmez asker ile geliyor
Patriklerin inmiş tahttan diyorlar
Bir Halife kalmış o da geliyor

Yetmiş bini var siyah postal giyecek
Seksen bin var Allah Allah diyecek
Doksan bin var tatlı cana kıyacak
Yüzbini de Tatar Han'dan geliyor

Gelen Ahmed Paşa'n kendidür kendi
Altmış bin dalkılıç kusuru cündi
Kaçma kâfir kaçma ölümün şimdi
Hacı Bektaş Veli kalkmış geliyor

Şevketlü Efendim Sultanım Vezir
Altmış bin kılınçlı yanında hazır
Deryâlar üstünde boz atlı Hızır
Benli Boz'a binmiş o da geliyor

Karac'oğlan der ki burda durulmaz
Güleç yüze tatlı söze doyulmaz
Gökdeki yıldızdan çoktur sayılmaz
Yedi iklim dört köşeden geliyor

tane Karacaoğlan vardı. Karacaoğlan gibi, onun havasında şiirler söylüyorlardı. Halk da -buna çok rastladım türkü derlemeleri yaparken- sevdiği tüm şiirleri Karacaoğlan'a mal ediyordu. Bir kişiliğin yöresinde böyle yoğun bir oluşma, şaşırtıcı bir şeydi. Bir de Karacaoğlan'ın şiirlerine bakarsak, daha halkın dilinde yaşayan, ya da derlenmiş şiirlerine, bugün de Çukurova köylüsünün dünya karşısındaki tekmil tavırlarını görürüz. Bu belki tekmil doğa karşısındaki insanın insanca davranışıdır, evrenseldir. Belki değil düpedüz evrenseldir. Halkın içinde yaşamış büyük kişilikler, halkın dili olmaktan başka çare bulamamışlar, böyle olunca da halk onların yöresini daha da, zaman geçtikçe gür bir toprak gibi gittikçe yeşertmiş, ona yeni yeni güzellikler, çiçekler eklemiştir. Ve Karacaoğlan'ın şiiri binlerce yıl akarsular dibinde yıkanmış çakıl taşları gibi dilden dile geçerekten incelmiş, güzelleşmiş, arınmış, zenginleşmiştir.

"İşte Karacaoğlan'ın türkülerine yaklaştıran havalar da böyledir. Karacaoğlan havası dediklerinden, Karacaoğlan çağlarından ne kalmıştır? Acaba Karacaoğlan bu havaları böylesine tıpatıp mı söylemiştir? Yukarıda söylediğim Karacaoğlan türkülerini halk nasıl örmüş oluşturmuşsa havalarını da tıpkı öyle örmüş oluşturmuştur. Her büyük usta ona bir ses, bir güzellik katmıştır.

İşte çağımızın usta, bilinçli sesi Ruhi Su da bize yeni, usta bir Karacaoğlan getiriyor. Onun bitip tükenmez çabalarının, Çukurova'da Karacaoğlan havaları üstüne halk arasında bitip tükenmez uğraşlarının tanığıyım. Karacaoğlan'ın hemşerisi bu büyük usta da Karacaoğlan havalarını kendi kişiliğinde yoğurarak, biraz daha oluşturarak belki de en gerçek biçimde yaratarak bize yeni bir Karacaoğlan getiriyor. Ruhi Su'nun sesinde bütün insanca duyguları, ölümü, ayrılığı, sevdayı, zulmü, doğa güzelliklerini halkımızla birlikte yeniden yaratılarak bulacağız. Ruhi'nin Karacaoğlan'ı yeni, erişilmez bir mutluluğumuz olacak. Karacaoğlan ne demiş:

"Arılar da konmaz oldu pürene
Şükür olsun bu sevdayı verene"

Şükür olsun Karacaoğlanlara, Ruhi'lere. (Yaşar Kemal)

HAKKINDA: Abdullah Tansel / Milli Edebiyat Devri Şiir Sahasında Âşık Tarzı Şiirleri (Ülkü Mecmuası, sayı: 74, 1939), S. Nüzhet Ergün / Karacaoğlan (1927-33), M. Fuad Köprülü / Karacaoğlan (1940), Cahit Öztelli / Karacaoğlan (1952), Ahmet Kutsi Tecer / Karacaoğlan'a Yeni Bir Bakış I: Karacaoğlan'ın Zamanı (İstanbul: Sanat ve Edebiyat Dergisi, 1954), M. Fuad Köprülü / Türk Saz Şairleri (1962), Mûjgan Cunbur / Karacaoğlan Hayatı ve Şiirleri (1972), Mustafa Necati Karaer / Karacaoğlan (1973), Tahir Kutsi Makal / Karacaoğlan (1973), Halide Cihangirkızı / Karacaoğlan'ın Hayatı ve Yaratıcılığı (1974), Memet Fuat / Karacaoğlan (1977), Ali Rıza Yalman / Cenupta Türkmen Oymakları (1977), Şükrü Elçin / Halk Edebiyatı Araştırmaları (1977), İlhan Başgöz / Karacaoğlan (1978), Ahmet Köklügiller / Karacaoğlan (1978), Nejat Sefercioğlu / Karacaoğlan Bibliyografyası (1981), Mustafa Kutlu / Karacaoğlan (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, c.5, 1982), Metin Akar / Karacaoğlan (1985), Muzaffer Uyguncr / Karacaoğlan (1989), Öner Yağcı / Sevdanın Ozanı Karacaoğlan ve Şiirleri (1996), Nurettin Albayrak / Karacaoğlan (1998) - TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 24, 2001), TDOE -TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARACAOĞLU, Polat

Şair ve yazar (D. 1936, Kayseri - 18 Ocak 1969, Ankara). İstanbul Üniversitesinde Gazetecilik ve Hukuk öğrenimi yaptı. Ortaokul yıllarından itibaren gazeteciliğe başlayan Karacaoğlu, şiirlerinin yanı sıra makale, fıkra ve hikâyeleriyle dikkati çekti. Hassas bir ruha sahip içli bir şair olarak tanındı. Şiirleri çeşitli gazete ve dergilerde yer aldı. *İkimizin Hikâyesi* ve *Tesadüf* adlı romanları gazetelerde tefrika edildi, kitaplaşmadı. Ankara'da kendi isteği ile hayatına son verdi. *Soyumuzun Destanı Oğuzlama* adlı bir incelemesi yayımlandı.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Şairleri - Başlangıçtan Bugüne Kadar (1962).

KARACİBİOĞLU, Necati

Araştırmacı-yazar (D. 1911, Oltu / Erzurum – Ö.?). Muallim Mektebi (1928) ve Adliye Mektebi (1931) mezunu. Öğretmenlik, nahiye müdürlüğü ve icra memurluğu yaptı.

ESERLERİ:

Hicran Gülü, Bir Gül Böyle Soldu Çürüdü, Enver Paşa'nın Son Saati.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

KARAÇALI, Ali

Deneme ve öykü yazarı. 1960, Kahramanmaraş doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Kahramanmaraş'ta (1977), yükseköğrenimini Ankara'da Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı (1980). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Türk Halk Edebiyatı alanında yüksek lisans yaptı (2002). Yüksek lisans tezi: *"Maraşlı Âşık Behlül Ali – Hayatı, Sanatı, Eserleri"* (2002). Ağrı ve Tokat'ta öğretmenlik, Milli Eğitim Bakanlığında yöneticilik görevlerinde bulundu. Türk Dil Kurumu Genel Sekreteri olarak çalıştı. *Hece* dergisinin kuruculârı arasında yer aldı. Yöneticiliği sırasında Milli Eğitim Bakanlığının *Milli Eğitim, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim* adlı kurumsal dergilerinin yayın kurulu üyeliği, yayın yönetmenliği ve yazı işleri müdürlüğünü yaptı.

Yazmaya ortaokul yıllarında başladı. *"Korku"* adlı ilk öyküsü Kahramanmaraş'ta yayımlanan *Kelam* dergisinin ilk sayısında (Aralık 1976) yayımlandı. Deneme ve öykülerini *Kelam, Edebiyat* ve *Hece* dergilerinde yayımladı. *Kamçı* (1982) adlı bir öykü kitabı vardır.

HAKKINDA: Recep Duymaz / Kamçı (Yeni Devir, 3.2.1983), Hüseyin Akan / Bir Dönemin Sıkıntıları (Zaman, 25.11.1986), Ömer Lekesiz / Hece'deki Öyküler (Hece, sayı: 7, Temmuz 1997).

Ali Karaçalı

ALİ KARAÇALI

ÂRAF

'Tutunacak hiçbir dalım yok' demişti bir gün. Sıkıntılıydı. Yılgındı. Açmazlar içerisindeydi. Öyle olduğunu söylüyordu. Dostluğa, arkadaşlığa susamıştı. Bütün varlığıyla katılabileceği, pişmanlık duymadan, sonuna dek yürüyebileceği, bağlanabileceği bir şey arıyordu: Bir tutamak.

İçten içe konuşuyor kendisiyle kimi kez.'Neyin doğru olduğunu bilmiyorum. Neye manıyorum, bu bile belli değil. Hem neye inanıyorum gerçekten? Benim diyebileceğim, yüreğimle kanlabileceğim bir şey? Bir gerçek. Nedir gerçek? Benim gerçeğim? Beni tutan şey? Benim tutuğum? Amaçsızlık kahrediyor beni, yıyip bitiriyor. Neyim ben? Bir nesne, bir böcek mi? Değilsem ne? Kendi içimin cehennemi mi gerçekliğim? Varlığım bir yük, üstünde yüreğimin. Ağır, ağrılı. Taşıyamıyorum. Taşıyamıyorum işte! Kendimi öldürmek...Yok olmak. Hayır! Bu denli güçlü değilim. Değilim. Bir yol. Bir başka yol,..'

Kimi zamanlar son derece sinirli oluyor. Kırıcı oluyor. Yok yere bağırıp çağırıyor. Çevresindekilere inanmıyor. Güvenmiyor. Bütün davranışlarında yapaylık, iğretilik bulunuyor. Kızıyor onlara, eleştiriyor. Ama onlar gibi yaşamaktan da alamıyor kendini. Bir alışkanlık onun da yaşadığı. O ayrımında mı bunun, bilmiyoruz. İnanmadığını, yüreğinde duymadığını, seçmediğini yaşamanın tedirginliğini duyuyor. Beğenmediği, seçmediği bir giysinin zorla giydirilmesi gibi üzerine. Çıkarıp atamıyor da üzerinden. Sanki boynuna bir ip geçirilmiş de sürüklenip götürülüyor bir yöne doğru. Engel olamıyor, duramıyor da önünde bu akışın. Bu rüzgarın; bu bozbulanık suların.

Uzun masanın bir ucunda oturuyor. Birkaç kişi daha var ama konuşmuyorlar. Susup oturuyorlar. Masanın üzerinde duran elini, incelmiş, uzamış gibi duran parmaklarını sanki yeni görüyor, yeni algılıyor. Biçimli, güzel parmakları olduğunu düşünüyor. Sonra tırnakları. Hayret, nerdeyse sivriliği belirsiz olacak tırnaklarının! Öyle de biçimsiz oluyor ki sivriltilmemiş uzun tırnaklar. Bunu kimse görmemeli. Çantasını açıyor, madeni bir törpü çıkarıyor içerisinden. Yonmaya, sivriltmeye başlıyor birer birer. Püf! Püf! Diye üflüyor toz halinde parmaklarına bulaşan tırnaklarını. İğrenmiyor. Eskiden iğrenirdi. Kendi yapmadan önce. Hem ashnda tırnaklarını uzatmayı sevmezdi o. Sivriltmeyi, boyamayı da sevmezdi. Kızardı, öfkelenirdi öyle yapandara. Kendi yapmadan önce.

Bir gündü, oturuyordu. Tırnaklarının uzadığını ayırmsadı. Bir yontayım, sivrilteyim hele, nasıl olacak diye geçirdi içinden. Sonra yine keserdi canım. Düşündüğünü yaptı. Sonra bir düz tırnaklarına, bir sivri tırnaklarına baktı. Hoşuna gitti. Parmaklarının biçimine böylesi daha güzel gidiyordu. Kaldı öylece, alıştı. Boyamıyordu. Birkaç gün geçti aradan. Uzun ve sivri tırnaklarının altında kir birikiyordu. Çirkinleşiyordu tırnakları, sevmiyordu bunu. Temizledi, arıtı kirlerinden bir topluğnenin başıyla. Ama olmuyordu bu. Çabucak kirleniveriyor, çirkin, hatta pis bir görüntü oluşuyordu tırnaklarının üstünde. Anlamıştı. N'olacak sanki diye düşündü, boyamalıydı. Hiç olmazsa kirleri görünmezdi. Hem kırmızı renk daha da güzelleştirirdi tırnaklarını. Boyadı. Hoş da olmuştu. Beğendi. Tırnaklar uzatıldı mı bir kez, altında kirler birikecekti; kaçınılmazdı bu. O zaman tutar boyarsın sen de. Bir şeyi yapınca tam yapmak gerekiyordu. Yarım yamalak yapınca olmuyordu. Tırnağını uzatıyorsan, boyamalıydın da. Ya hep ya hiç. Böyleydi bu. Amasan sen de! Daha fazla düşünmemişti. Ondan sonra da boyamıştı hep. Doğal bir gereksinme olmuştu. Alışmıştı. Püf! Püf! Püf! Sivrilme işini bitirdi, masanın üzerine silkti ellerini. Hiç düşünmedi bile, tırnaklarının un ufak olsa da pis olduğunu. Eskiden düşünürdü. Tedirgindi, canı sıkılıyordu, düşünmeye vakti yoktu bütün bunları. Hiç kimse de konuşmuyordu. Sözleşmişler gibi herkes susuyordu.

Kalktı, pencerenin yanına vardı, bir sandalye çekip oturdu. Dışarı bakmaya başladı. Okulun bahçesinde koşuşturan öğrencilere takıldı gözleri. Sonra da düşünceleri takıldı: Bir oyuna kendilerini kaptırmış gidiyorlardı. Oyunlarından başka her şey önemsizdi onlar için şimdi. Başka hiçbir şey umurlarında değildi. Onun da böyle - yaşamın tüm ikiyüzlülüklerini, yapaylıklarını, iğrençliklerini unuturacak- tutkuyla kendini verebileceği bir oyunu olsaydı ya! Aaah!...tı, eyvaaah'tı. Dışarıda kül rengi bir gök vardı. Bulanıktı. Her bir şey kül rengiydi. Soluktu. Şu tek katlı toprak damların bacalarından yükselen duman da öyle. Öylesine isteksiz, gönülsüz. Tıpkı gönlü gibi. Evlerin arasındaki ağaçları gördü bu bulanıklık içerisinde. Yemyeşil yaprakları daha sararmadan kar vurmuştu. Dalların üstünde yemyeşil kurumuşlardı. Öylesine kahırlı duruyorlardı. Baktıkça doluyordu içi insanın. Daha sararıp solmaya, son bahalarını yaşamaya vakit bulamadan; yeşil, diri, capcanlı yapraklarken daha; kış hemen bastırıyordu ve bütün yapraklar kuruyordu. Demek ki, burada sonyazlar, sarı solgun yapraklardan bilinmiyordu. Mevsimler bile birbiri üstüne kapanıyordu sanki. Hiçbir şey tam yaşanmıyordu. Doğa koşulları bile engeldi buna. (...)

(*Kamçı*, 1982)

KARAÇAM, Ali

Eğitimci, yazar. 1972, Çankırı doğumlu. 1997'de Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Bölümünü bitirdi. Özel bir eğitim kurumunda öğretmenlik yaptı. Çalışmalarına daha çok eğitim ve eğitimcilikle ilgili yazı çalışmalarıyla devam etti.

ESERLERİ:

Kitap Pusulası, Başarılı Öğrencinin Portresi (ortak, 2001), *Başarılı Öğretmenin Portresi* (2001), *Osmanlı'yı Cihan Devleti Yapan 150 Sır* (2001), *İbretli Notlar* (2002), *Öğretmen Ajandası ve El Kitabı* (2002), *Öğrenci Ajandası El Kitabı* (2002).

KARAÇAM, Ferman

Şair ve yazar. 1955, Ardahan doğumlu. İlk ve ortaokulu Ardahan'da okudu. Erzincan Endüstri Meslek Lisesi Elektronik Bölümü (1975), Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü (1982) mezunu. Bir süre Erzincan ve Erzurum belediyeleri ile İstanbul'da özel bir şirkette elektrik teknisyeni olarak çalıştı. *Dergi* ve *Ayrıntı* dergileri ile Marmara FM (1997-98), Radyo 7 (1998-) radyolarını yönetti. Bir ekiple birlikte çıkardığı *İslâm Araştırmaları* dergisinin yayın koordinatörlüğü yaptı.

Ferman Karaçam

FERMAN KARAÇAM

HÜZNÜN SON MASALI

Gecelerime kurşun gibi yağıyor hüzün
Yakut ve mercan deryalarında
Ben bir tek seni
Sımsıkı tutuyorum avuçlarımda
Kayıp gidiyor hayat çünkü
Eskiden böyle zamanlarda
İşçiler saçlarında tarardı
Gözyaşlarını

Oysa sen gittin
Ve yetim kaldı buralar
Şimdi sultanımda
Denizi sulayıp yıkıyorum
Ve günde beş kez
Ay'ı içiyorum
Şaykıyan gözlerinde

İnciniyor yüreğim
duy beni açelya yüreğim inciniyor
ve nihayet bu lav
susmaya cüret gösterdi ise
bir yanardağın koynunda
sen yine bilmeyeceksin ama
kirpiklerime kaçtın
uyuyamıyorum
hüzün uçurumlara çekip
yağıyor gecelerime
nerdesin nerdesin söyle
gel götür ol'lara atıp yak beni de
ey rüyamda ki, hülyamda ki peri
böylece
bu masal da
bitsin

FERMAN KARAÇAM

GİDERSEN

gidersen
bir şeyler kırılır bir yerlerde

kuşların kanadı kopar
gökyüzünde

dilim parçalanır ağzımda

sesim kısılır
yüreğimde fırtınalar kopar
alıştı bu şehir sesine, gidersen
yıkılır

gidersen
acıların üşütür beni
dilim kapı tokmağına yapışır
ve öylece kalır
ki parmaklarının izi duruyor orada
gidersen
kokunu süzerim türkülerden

gidersen
rengine boyanırım
karanfillerin
bu kenti beste yaparım
üretirim kanımdaki ateşinden seni
gidersen
bırakmam küçücük ellerini

İslâm (1985), *İlim ve Sanat* (1985-87), *Gül Çocuk* (1987) dergilerinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 1989 yılında *İslâm* dergisinin genel yayın yönetmenliğine getirildi (1989). 1990-97 yılları arasında *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nde yöneticilik yaptı ve ansiklopedi için bazı maddeleri yazdı. Şiir, röportaj, makale, tanıtma yazıları ve biyografi çalışmaları *Millî Gazete, Talebe, Muştu, Vahdet, Mavera, İlim ve Sanat, İslâm Ansiklopedisi, Hüner, Kadın ve Aile, Kayıtlar, Nehir, Yeni Şafak, Yeni Dünya* gibi ansiklopedi, gazete ve dergilerde yayımlandı.

"Karanfil şiir kitabı tabiat öğelerinin sıkça kullanıldığı imgelerle yazılmış, değişik çiçek adları, yol, deniz, martı, renkler, ırmaklar, dağlar, dalgalar kitap boyunca eşlik ediyor kendinizi pastel bir armoni içinde hissediyorsunuz." (Ali Büyükçapar)

ESERLERİ (Şiir):

Karanfil (2000), *Aşk Buzlu Bir Yanardağ* (2000), *Yetim Çağrışımlar* (2002).

HAKKINDA: Sadık Yalsızuçanlar (Zaman, 9.6.2000), Mustafa Cambaz (Yeni Şafak, 17.7.2000), Ali Büyükçapar (Kahramanmaraş'ın Sesi, 12.9.2000), Özcan Ünlü (Türkiye, 17.7.2000 - 14.2.2002).

KARAÇAM, İsmail

İlâhiyat araştırmacısı. 1937, Burdur doğumlu. İstanbul İmam Hatip Okulu (1959) İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1963) mezunu. Öğrencilik yıllarında başladığı memuriyet görevini, Fatih Gül Camii müezzinliği (1957-59), Cerrahpaşa Camii imamhatipliği (1959-63, Bursa İmam Hatip Lisesi öğretmenliği (1963-66) yaparak sürdürdü. 1966 yılında Konya Yüksek İslâm Enstitüsüne öğretim üyesi olarak atandı. Askerlik hizmetinden sonra Marmara Üniversitesindeki görevine (1971) başladı. 1984'te MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Kur'ân-ı Kerîm'in Nüzûlü ve Kıraatı"* adlı teziyle doktorasını tamamladı. 1990'da doçent, 1996'da profesör unvanını aldı. Çalışmalarını MÜ İlâhiyat Fakültesi öğretim üyesi olarak sürdürdü.

İsmail Karaçam

ESERLERİ:

İslâmda Tevbe (1972), *Kur'an-ı Kerim' in Nüzulü ve Kıraatı* (1974), *Kur'an-ı Kerim'in Faziletleri ve Okunma Kaideleri* (1976), *Sonsuz Mucize Kur'an* (1987), *Kur'an Elifbası* (2002).

Ayrıca ders kitapları vardır.

KARAÇAM, Nazif

Gazeteci-yazar. 18 Nisan 1930, Poyralı köyü / Pınarhisar / Kırklareli doğumlu. Kepirtepe Köy Enstitüsünü bitirdikten (1948) sonra, on beş yılı köy okullarında olmak üzere, çeşitli yerlerde öğretmenlik yaparak 1976 yılında emekliye ayrıldı. Kırklareli'de *Atayol* gazetesini (1974) çıkardı, Trakya'da beş yerel gazeteyi birleşerek *Yeşilyurt* adıyla günlük bir gazetenin çıkarılmasını (1976) sağladı.

Nazif Karaçam

Yazıları kendi çıkardığı gazetelerin dışında 1947 yılından itibaren *Türk Sesi, Son Telgraf, Cumhuriyet, Milliyet, Hürriyet, Edirne Haber, Yeşilyurt, Gerçek, Yeni İstikbal, Pazar Postası, Hür Vatan, Yücel, Varlık* gazete ve dergilerinde yer aldı. Çalışmalarını yerel gazetelerde köşe yazıları yazarak sürdürdü.

ESERLERİ:

20 Aralık Atatürk Kırklareli'nde (1969), *Bütün Yönleri İle Kırklareli ve İlçeleri* (1970), *Ulusal Kurtuluş Savaşında Trakya* (1984), *Efsaneden Gerçeğe Kırklareli* (1995).

HAKKINDA: Halil Gökhan / Nazif Karaçam'dan Bir Kent Monografisi - Efsaneden Gerçeğe Kırklareli (Cumhuriyet Kitap, sayı: 383,1998).

Ali Karaçay

KARAÇAY, Ali

Halk ozanı (D. 1935, Caferli köyü / Şefaatli / Yozgat - Ö. ? 1988-90). Bazı şiirlerinde Hızlı mahlasını kullandı. Köyde gayri resmi Kur'an kurslarına devam ederek Kur'an'ı ve ondü imamlardan hafızlık öğrendi. Küçük yaşta iyi bir dini terbiye aldı. Şiir yazmaya da bu yıllarda başladı. Okuyup yazmayı da kendi çabalarıyla öğrendi. Arazilerinden geçen demir yolu boyunca trenlerden atılan gazeteleri toplayarak bol bol okuma fırsatı buldu. 1966 yıllarında köy katibi, 1968'de Sıtma Savaş memuru oldu. 1969'da Almanya'ya gitti. 1970 yılında yurda dönerek, 1983 tarihine kadar sağlık memuru olarak çalışan Ali Karaçay, astım hastalığına yakalanınca malulen emekliye ayrıldı. *Selinti* (1984) adlı bir şiir kitabı vardır.

"Şiirlerini hece vezniyle yazan şair, Anadolu insanının sosyal ızdırabını, zamanın çarpıklıklarını ustaca ve nükteli bir dille taşlamalı şiirlerinde anlatmaya çalışmıştır." (Durali Doğan)

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

KARAÇOBAN, Aytekin

Şair ve çevirmen. 23 Ağustos 1958, Kırşehir doğumlu. A. Tekin imzasını da kullandı. Kırşehir Gazi İlkokulunu (1970), Polatlı Ortaokulunu (1973), Ankara Gazi Orman Çiftliği Lisesini (1976) bitirdi. Yükseköğrenimini Diyarbakır'da Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünde (1984) tamamladı. Aynı fakültede iki yıl araştırma görevlisi olarak çalıştı. Fransa'da Rouen Üniversitesinde *"Fransız Direniş Şiiri 1940-1945"* konulu yüksek lisans tezi (1988) hazırladı. Çalışmalarını ve yaşamını 1988 yılından sonra Fransa Bordeaux'da sürdürdü. Çalışmalarını 1992'den sonra sosyal danışmanlık yaparak sürdürdü. Fransızcadan Türkçeye, Türkçeden Fransızcaya şiir çevirileri yaptı.

Yayımlanan ilk şiiri *"Yeni Türkü"*dür. 1978 yılından bu yana şiirleri, yazıları, düzyazı ve şiir çevirileri dergilerde yayımlandı. Şiir, düzyazı ve Fransızcadan çevirileri *Akdeniz, Dize, Düşlem, Edebiyat ve Eleştiri, Edebiyat 81, İzlek, Kavram ve Kargaşa, Poetik'us, Promete, Sanat Rehberi, Sombahar, Su, Şiirlik, Türkiye Yazıları, Yapıt Pencere, Amida, Şiir Odası, Yarın, Yazın, Yeni Biçem, Yeni Türkü* gibi dergilerde yayımlandı. *Anlık Görüntüler* adlı yapıtı *Images Instantanées*

Aytekin Karaçoban

AYTEKİN KARAÇOBAN

ŞİİRİ DAMITTIRKEN ATEŞLE YAKLAŞILMAMALIDIR: YAKAR!

Yurtdışına şu ya da bu nedenle çıkmış ya da çıkmak zorunda kalmış bir şairi, yazarı bekleyen tuzaklar ve zenginlikler vardır. Buralarda ülkenin toprağı ve havası solunarak yaşamır. Bir süre sonra içine yerleşilen toplum ve kültür, ülkeye bir gün dönüş umudunu silemezken onun bir yanılsamaya dönüşmesini de içten içe besler. Anadilinden, dolayısıyla şiirinin kökünden kopmuş, içinden gelinen toplumda edinilmeye çalışılan yeri yitirme korkusu, yaşanılan yeni ülkenin toplumunda edinilmeye çalışılan yeri ele geçirememe korkusuna eklenince, bazen ülkeye ne pahasına olursa olsun dönmek en iyi çözümlerden biri olarak görünür. Kimileri bunu başarır. Aradıklarını bulabilecekler midir? Bu soru ister istemez uzun yıllar yurtdışında kaldıktan sonra Türkiye'ye dönen yazar ve şairlerimizi anımsatıyor. Sürgündeyken düş gücüyle yoğurdukları, bir parçasını oluşturmaya can attıkları ülke ve toplumla kendi aralarındaki köprüleri yeniden kurabildiler mi? Sözkonusu yazarların içine gömüldükleri sessizliği göz önünde bulundurursak, bu soru şimdilik yanıtsız kalacak gibi görünüyor.

Yurtdışındaki tuzaklar ve zenginlikler, dedim. Buraya geldiğimde beni sarsan ilk korku, dilimi yitirme korkusu olmuştur. Bu korkunun ardında, elbette, o dille yoğrulan imgelem gücümün zayıflaması, şiirimin yara alması yatıyordu. Fransa'ya yıllar önce gelmiş, çoğu on az lise ve üniversite öğreniminden geçmiş bazı insanlarla sohbetlerim sırasında büyük bir düşkırıklığına uğradım. Salt ekonomik nedenlerle gelmiş, köy ve kasaba kökenli, fazla bir öğrenim görmemiş olanlardan hiç söz etmiyorum. Ne bu ülkenin dilini tam olarak öğrenmişlerdi, ne de artık Türkçeyi iyi konuşabiliyorlardı. Konuşma sırasında bazı sözcükleri hemen anımsayamadıkları için arıya Fransızcasını katıyorlardı. Bunu bazen gülümseneyle karşıladığım da olur, kendilerine ayrıcalıklı bir yer vereceğini sandıkları için yazılarının arasına olmadık yerde, çoğunun Türkçe karşılığı bulunan yabancı sözcükleri katan Türkiye'deki bazı aydınsılara benzetirdim. Bence bu bir yarınlıktı. Dil bilincim, dile olan saygım, bu alanda hep kusursuzluğu ya da en azından olabildiğince az eksikliği arayışım yüzünden bu yarımlığı be-

nimseyemezdim. Elbette buradakilerin şiir yazmak gibi bir dertleri yoktu; çoğunun evine, Türkiye'de de olduğu gibi, kitap ve dergi girmemişti. Şiir yazabilmek, yaptığım çevirilerde yetkinleşebilmek için Türkiye'de yayınlanan dergileri, kitapları da izlemem gerekiyordu. Dolayısıyla burada okuduğum Türkçe gazeteleri saymazsak, on yıldan beri Ankara'dan bir kitapçı arkadaşım her ay, en az 5-6 edebiyat-şiir dergisi gönderir. Bu sayı, özel ilişkilerimden dolayı gelen başka dergilerle 10'u bulur. Yine aynı kitapçı arkadaş, aralıklarla gönderdiğim listelerdeki kitapları ulaştırır. Oradayken bu kadar dergi ve kitap elime geçmezdi. Bu, bir anlamda da uzaklıktan öç alma olarak adlandırılabilir. Sözün kısası, coğrafi uzaklık, konuştuğum dille beslenmemi, ülkede yaşanan, yazılan şiirle ilişki içinde olmamı engelleyememiştir.

Dil (uzağından bu kurtuluşu, burada edineceğim zenginlikle buluşturmam gerekiyordu. Fransa'da (Bu, diğer Avrupa ülkelerinde de aynı) küçük bir kasabanın belediye kitaplığı bile bir aydın yetiştirecek, kolayca erişebileceği yazınsal zenginliği barındırmaktadır. Rouen Üniversitesi'nde yüksek lisansımı yaparken 1940-45 yılları arası Direniş Şiiri üzerine çalışmıştım ve üniversite kitaplığında bulamayacağım kaynak yok gibiydi. Diyarbakır'da öğrenim gördüğüm ve bir süre çalıştığım Dicle Üniversitesi, Eğitim Fakültesi'nin o sefalet örneği kitaplığını iki yıl boyunca içim burkularak düşünmüştüm. Her neyse... Kimileri Türkiye'de hiç tanınmayan, çağdaş Fransız ve öteki ülkelerden şairleri okuyup incelemeye yönelmem imgeye, eğretilemeye, dizeye bakışımı, söyleyiş biçimine duyarlılığımı başka bir koldan beslerken bir gerekliliği de dayattı. Ülkeden dilimle, kültürümle, şiire bakışaçımla, siyasal düşüncemle taşıyıp getirdiğim sözün coğrafyası, burada edindiğim dildeki, kültürdeki, şiire bakışaçısındaki, siyasal düşüncedeki sözün coğrafyasıyla yeni bir ülke oluşturacak biçimde bütünleşmeli ve şiir dünyamda yerini almalıydı. Bunu yazınsal bir dille açarsam, şiir ağacımın burada çiçeklenen dallarının izdüşümü olan kökleri Türkiye'deydi. Artık imgelem gücüm iki dilin eşit egemenliği altındaydı. Bu zenginliğin dengeli bir dağılımı şiirime yeni ufuklar açabilirdi. Elbette, yazacağım şiir artık Türkiye'de yazdığım ya da yazacağım şiirden farklı olacaktı. Buna ilişkin olarak hemen somut bir deneyimimi aktarmak istiyorum. Son Yeni Biçem'in 52. sayısında bir şiirim Fransızcasıyla birlikte yayınlandı. Bu şiirin iki dilde yayınlanacağını hiç düşünmemiştim. Sevgili Ramis'in Fransızcaya olan tutkusunu bildiğimden, okuması için göndermiştim. O şiirin yazılış serüveni şöyle olmuştur: Önce iki dize Türkçe olarak çıktı. Elimde olmadan Fransızcasını düşündüm. Düşünmekle kalmadım, hemen karşısına çevirisini yazdım. Fransızca yazılan dizelerdeki imgeler ondan sonraki birkaç dizenin yine Fransızca olarak doğmasına neden oldu ve tıkandı. Bu kez onları Türkçe dizelerin altına çevirerek ekledim. Bu sırada Türkçe olarak gelişen imgeler, başka imgelerin Türkçe olarak çıkmasını sağladı ve Fransızca olarak yazılanın tıkanıklığını giderdi. Böylece dönüşümlü bir biçimde işlediğim şiir aynı zamanda, iki dilde ortaya çıktı. Bu yöntemi zaman zaman uyguladığım olur. Ancak şiiri genellikle ve öncelikle Türkçe yazdığımdan, şiirin çeviri kokmaması gerektiği en çok dikkat ettiğim noktadır.

Yurtdışında yazın bir insan için başka bir zenginlik kaynağı da, ülkede yazılanlara uzaktan, başka bir gözle bakabilmesi ve akıntıya kapılmadan yazabilmesidir. "Orada olsaydım neler yazardım, nasıl yazardım?" diye sık sık kendime sorduğum olmuştur. Bulduğum yanıt açıktır: Mutlaka bir yığın toplumsal, ideolojik, yazınsal baskı altında, kendimi sürekli sınırlayarak yazardım. Ülkedeki birçok insan gibi. Bugün ülkede yazılan çoğu şiirin başında dolanan alacakaranlık, hüzünlü hava benim şiirime de sinerdi. Sözünü ettiğim bu baskılara aldırmayan, en azından o baskıların sınırlarını zorlayarak kendi çizdiği yolda cesarelle ilerleyen şair ve yazarlarımız arasında yer alırdım belki de. Kimbilir? (...)

(*Yeni Biçem* dergisi, sayı: 62, 1998)

(2000) adıyla Fransızcaya çevrilerek yayımlandı.

"*Anlık Görüntüler, bana adıyla da, içiyle de (Fih-i Mafih'iyle mi demeli) şiirin 'şimdi burada' imgelenen anlarda kurulduğuna dair derin bir inanç bağışlıyor. O anda mı yazıldı, tam da şairin kalbine düştüğü anda? Bilemiyorum, aslında önemi de yok, ama, birçok bilgiden de toparlayabiliyorum ki, o anlar, üstelik çoğu dikkat çekmeyecek kadar silik anlar, o ana geri döndüğümüzde ya da o ana geri dönmek için tutunduğumuz sözcülerin yan yana gelişinde parlıyor ve yaşanmış olanlar yeni bir yaşantıya dönüşüyor. Anlık dille örülmüş, dille hapsolmuş bir yaşaştı bu.*" (Mahmut Temizyürek, *Anlık Görüntüler* üzerine)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Ben Gülün Kardeşiyim* (1988), *Pablo Neruda'yla Söyleşi* (1995), *Anlık Görüntüler* (1998), *Kavuşma Tadında* (2000).

ÇEVİRİ: *Kürtler ve Kürdistan* (Joyce Blau'den, 1994), *Bir Kürt Olarak Yaşamım* (Nureddin Zaza'dan, 1994), *Folklorları Işığında Kürtlerin Ruhu* (Thomas Bois'ten, 1994), *Pablo Neruda* (Volodia Teitelboim'dan, 1999), *Külü Yok Belleğin* (Charles Dobzynski'den, 1997), *Evrensel Şarkı* (P. Neruda'dan, 2006).

HAKKINDA: Mahmut Temizyürek / Anlık Görüntüler (Virgül, sayı: 26, Ocak 2000).

KARAÇOR, Süleyman

Araştırmacı-yazar. 15 Şubat 1965, Konya doğumlu. Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü (1988) mezunu. Yüksek lisansını Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1994), doktorasını aynı yerde Halkla İlişkiler ve Reklam Anabilim Dalında (1999) tamamladı. Ardından Selçuk Üniversitesinde yardımcı doçent oldu.

Makaleleri, *GÜ İletişim Fakültesi, SÜ Karaman İİBF, SÜ Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, İletişim Broadcast* dergilerinde yayımlandı. *Toplumsal Değişme ve Reklam* (2000) adlı bir kitabı vardır.

KARADAĞ, Metin

Araştırmacı-yazar. 1951, Erzurum doğumlu, 1974'te Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. Mezun olduğu üniversitenin çeşitli birimlerinde yöneticilik yaptı (1975-84). Aynı yıllarda *Koz* adlı folklor dergisini çıkardı ve Geleneksel Âşıklar Şenliği'ni sürdürdü 1984'te "*Erzurum ve Çevresinden Derlenen Halk Hikâyeleri Üzerine Araştırmalar*" konulu çalışmasıyla doktora yaptı. 1984-86 yılları arasında Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim görevlisi, yardımcı doçent olarak çalıştı ve Eğitim Yüksek Okulu Müdürlüğü görevinde bulundu. 1986'da Uludağ Üniversitesi Balıkesir Necatibey Eğitim Fakültesine yardımcı doçent olarak atandı. 1988-90 yılları arasında Madrid Autonoma Üniversitesinde iki yıl süreyle Türk Dili ve Edebiyatı dersleri verdi. 1992'de doçent oldu. Necatibey Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı olarak görev yaptı. Birçok ulusal ve uluslararası bilimsel

toplantıya katılarak bildiriler sunmuş olan Karadağ, folklor konulu iki projeyi yönetti. Çeşitli dergilerde bilimsel içerikli makaleleri yayımlandı.

ESERLERİ:

Görüntüler (1973), *Diksiyon Bilgileri ve Konuşma Sanatı* (1988), *Halkbilimine Giriş* (1989), *Erzurumlu Emrah Divanı* (1992), *Türk Halk Şiiri* (1993), *Türk Halkbilimi İncelemeleri* (1994), *Türk Halk Edebiyatı Anlatı Türleri* (1995), *Kuram-Yöntem Bağlamında Yazılı Sözlü Anlatım* (2001).

Ayrıca yabancı dillerde yayımlanan üç kitabı vardır.

KARADAĞ, Necati

Oyun yazarı, şair, araştırmacı. 1963, Erzurum doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Sivas'ta yaptı. Erzurum Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1985) mezunu. Edirne İmam Hatip Lisesinde öğretmenliğe başladı. 1986 yılından itibaren Sivas'taki muhtelif liselerde Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı. Yerel televizyonlarda sanat ve spor programları hazırladı ve Sivasspor Kulübü yönetiminde görev aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bir Başıma* (1989), *Yitik Eylüller* (1994).

OYUN: *Mavi Yağıyordu Kar, Kelebek Ömrü* (1992).

ARAŞTIRMA: *Üçyıldız'ın Öyküsü* (Ali İzgi ilc, 1998).

KARADAĞ, Raif

Araştırmacı-yazar, gazeteci (D. 28 Nisan 1920, Yanya – Ö. 22 Aralık 1973, Ankara). Babası Yanya eşrafından bankacı Süleyman Bey'dir. Lozan Anlaşması gereğince 1924 yılında Türkiye'ye gelen Süleyman Bey ailesi, İstanbul'da Pendik'e yerleşti. O sırada henüz dört yaşında olan Karadağ, daha sonra Pendik İlkokulunu bitirdi. Sonra Kadıköy Ortaokulundan mezun oldu. Gazetecilik yapmaya başlayarak, 1952 yılında *Büyük Doğu* gazetesinde yazmaya başladı. Daha sonra *Son Havadis, Tercüman* ve *Bizim Anadolu* gazeteleri ile bazı dergilerde yazıları yayımlandı. Özellikle *Petrol Fırtınası* adlı eseriyle dikkat çekti.

"Araştırmacı kimliğiyle yaptığı, merak uyandıran yorumlar ve teşhisler. Gazeteci kimliğiyle de öneriler sunmaktan ziyade, gerçekleri açık biçimde halka sunma ızdırabı. İnce, gizli ve ağır, açık eleştiriler. Hikâye, roman tarzında akıcı, sade anlatım. Zaman zaman da cümleler, resmi evrak gibi fotoğraflıyor hayatı. Çarpıcı misallerle dolu savları, esrarengiz iddiaları bünyesinde barındırıyor. Edebi kimliğini de eserlerine yansıtan merhum yazar Raif Karadağ, belki de yazmak istediklerinin çoğunu yazamayan, ama yazdıklarıyla da toplumumuzun geniş kitlelerine hitap eden bir şahsiyet." (Bulut Fikret Çöloğlu)

ESERLERİ:

Şark Meselesi (son bas. 2003), *Petrol Fırtınası* (son bas. 2004), *Muhteşem İmparatorluğu Yıkanlar* (son bas. 2004), *Binbir Gece Masalları, Uyvar Önünde Türk Gibi, 10 Temmuz İnkılabı ve Netâyici, Musul Raporu, Türk Hariciyesi'nin Çetin Sınavı Kıbrıs* (2004), *Deryaları Dize Getirenler* (roman, son bas. 2004), *İsrail Ortadoğu ve Amerika* (son bas. 2004), *Sengotar'da Osmanlı Ordusu* (Ahmet Muhtar Paşa'dan, yay. haz. 2005).

HAKKINDA: Muhsin Öztürk / 'Petrol Fırtınası' Esmeye Devam Ediyor (Zaman Turkuaz eki, 11.7.2004).

Cağfer Karadaş

KARADAŞ, Cağfer

Kelâm araştırmacısı. 1964, Kartalca köyü / Sivas doğumlu. Kayseri İmam Hatip Lisesi (1984), Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1989) mezunu. Yüksek lisansını 1991 *tarihinde "Ali el-Karî'nin Akaide Dair Eserleri ve Bazı İtikadî Görüşleri"* adlı tezi ile aynı üniversitenin SBE'sinde tamamladı. 1993'te Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Kelam Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. 1992-93 yıllarında alanı ile ilgili araştırma yapmak için 8 ay Şam'da bulundu. 1992 yılında başladığı *"Muhyiddin İbn Arabi' nin İtikadi Görüşleri"* adlı doktora tezini 1998 yılında bitirdi. 1999 yılında yardımcı doçent oldu. Türkmenistan Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde 1999-2000 öğretim yılında ders verdi. 2004 yılında doçent oldu. Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Bölümünde kelâm ilmi alanında öğretim üyesi olarak çalıştı. Çalışmalarını, İslâm düşüncesinde Allah ve âlem tasavvuru, kelâm atomculuğu, kelâm-tasavvuf-felsefe ilişkisi, kelâm mezheplerinin oluşum ve gelişim süreçleri konularında sürdürdü.

Makalelcri 1993'ten itibaren *Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi, Marife, Divân, Hadis Tetkikleri Dergisi* ve *Dergâh* dergilerinde yayımlandı. Ayrıca, ulusal ve uluslararası sempozyum bildirileri, çeviri makaleleri ve alanı ile ilgili kitap değerlendirmeleri vardır.

ESERLERİ:

Anahatlarıyla Ehl-i Sünnet Akaidi (1991), *İbn Arabi'nin İtikadi Görüşleri* (1997), *Bakıllâni'ye Göre Allah ve Alem Tasavvuru* (2003), *Çağdaş İslâm Düşünürleri* (Edit çalışma, 2003), *Gazâlî* (2004).

HAKKKINDA: Emine Arslan / Çağdaş İslâm Düşünürleri (İslâm Araştırmaları Dergisi, sayı: 9, 2003).

KARADAYI, İsmet Kemal

Hukukçu, şair ve yazar (D. 5 Haziran 1927, Pülümür / Tunceli – Ö. 29 Temmuz 2006, İstanbul). Erzincan Ortaokulu (1944), Erzurum Lisesi (1947), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1951) mezunu. Yüksek lisansını *"Atatürk İlkeleri ve Hukuk Devrimi"* ile (1981) yaptı. Alaçam, Osmancık, Kızılcahamam, Niğde, Bilecik, Şile, Kocaeli, Gaziosmanpaşa, Üsküdar (Başsavcı), Kadıköy ve Konya'da Cumhuriyet Savcılığı (1954-82), İstanbul'da avukatlık (1982-94) yaptı. 1969'da Türk Hukuk Kurumunca Yılın Hukukçusu seçildi. Emekli olduktan sonra çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

İlk yazısı olarak *"Faydalı İnsan"* başlıklı makalesini *Yeni Erzincan* gazetesinde (10.7.1947), diğer ürünlerini çeşitli dergilerde yayımladı. 1981'de *Atatürk İlkeleri ve Hukuk Devrimi* başlıklı çalışması nedeniyle İstanbul Barosu tarafından ödüllendirildi. Çeşitli çalışmalarını *Türk Dili, Kıyı, Ardıçkuşu, Cumhuriyet, Çağdaş Türk Dili, Mavi Dergi, Türk Dili Dergisi* gibi dergi ve gazetelerde yayımladı. 1992 yılında İsveç'te düzenlenen bir makale yarışmasında üçüncülük ödülünü kazandı. 1993'te İzmir Belediyesi "Kadın Şiirleri" yarışması

İsmet Kemal Karadayı

ödülü, TYS 10. Yıl Hizmet Plaketi, 1997 BEKSAV 50. Sanat Yılını Anma Plaketi aldı. Kendisine 1999 yılında Edebiyatçılar Derneği tarafından; *"Günümüz yazınında kendine özgü yer aralayan, edebiyatın şiir, öykü, deneme, gezi, anı, anlatı dallarında verdiği duyarlılığı yüksek, kalıcı yapıtlar; hukukun ve adaletin gerçeklerini dile getirerek hukuksal yaşamımıza düşünsel boyutlarda sağladığı, değeri gözardı edilemez katkıları için..."* Onur Ödülü Altın Madalyası, 2004'te Cemal Süreya Kültür Sanat Derneği "Onursal Başkan" plaketi verildi. TDK, TYS (üç dönem yönetim kurulu), İHD, PEN Yazarlar Derneği (kurucu), Türk Hukuk Kurumu, ÇHD, Özgürder (kurucu), CEM-SÜR-DER (kurucu ve iki dönem başkan), BESAM (kurucu), Edebiyatçılar Derneği, Dil Derneği, İşçi Partisi, Cumhuriyet Kitap Kulübü, Cemal Süreya Kültür Sanat Derneği (kurucu, iki dönem başkan, onursal başkan) üyesi idi.

"İsmet Kemal Karadayı, adalete emek verdiği kadar şiire de emek vermiş bir bilge kişidir... Kısa şiirler... Bunlar kolay söylenmiş görünen, ama her biri güçlü bir ustalığın ürünü olan şiirler... Aforizmalar, Karadayı'nın bilgeliğinin ürünleri ve tanıklar uygar yaşama adanmış bir kafanın ve yüreğin belirlemeleri..." (Afşar Timuçin)

İsmet Kemal Karadayı, *"Unutmak Atları'nda (1972), İkinci Yeni şiir anlayışını benimsedi. Dizede nasıl bir sözcük uyumuna ya da nasıl bir tartıma yol açacağını düşünmeden, kimi zaman, nesne ile yüklem arasındaki doğru ilişkiyi bozdu. (...) Son şiirlerinde, atasözlerinden, halk deyimlerinden yararlanıyor. Bunlarla ördüğü şiirlerinde, toplumsal eleştirilere girişiyor. Denebilir ki, yeni bir taşlama türü yaratıyor."* (Vecihi Timuroğlu)

"İsmet Kemal Karadayı, sürekli insani değerleri savunan çok yönlü bir sanatçıdır." (Mehmet Aydın)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bahar Deniz ve Kadın* (1959), *Can Parçası* (1961), *Unutmak Atları* (1972), *Dipnotlu Şiirler* (taşlama, 1990), *Kadın Özgürlük Çağ ve Ölüm Üzerine Şiirler* (1994), *Taşı Gediğine* (1998), *Kurtkapanı Şiirleri - Mağma* (1999), *Us-Su* (2002), *Biraz İstanbul musun?* (2005).

DENEME-İNCELEME-ANI: *Gezi ve Dostluk Üzerine Düşünceler* (1960), *Anılmalar 1* (1985), *Çağımız ve Özgürlüklerimiz* (1988), *Patlıcan Fidelerine Muska* (1992), *Adalet Diye Diye* (1993), *Söz Gümüşse* (aforizmalar, 1994), *Sosyalizm Aşk ve Hukuk* (1995), *Düşün Sanat Dostlarım* (1997), *Benim Bilgeliklerim* (2000), *Hukuksuz Yönetimler - Suskun İnsanlar* (2000), *Düşün Sanat Dostlarım / Anı Portreler II* (2001), *Daldan Dala Felsefe* (2002), *Politika ve Edebiyatımızda Aykırı Tipler* (2003), *Günden Güne* (2005).

ÖYKÜ: *Ve İyi Günler Hepinize* (film öyküleri, 1990), *Ortaköy'de Zaman* (2000).

DERLEME: *Düşünce Özgürlüğü-Düşünce Suçları* (açıkoturum, 1969), *Denemeler Seçkisi* (1971), *Denemeler Denemeciler Antolojisi* (1987).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), Cemal Süreya (söyleşi, 2000'e Doğru, 23.10.1988), Osman Şahin / Şair Denemeci Hukukçu İsmet Kemal Karadayı ile (2000'e Doğru, 13.12.1992), Ahmet Özcr / İsmet Kemal Karadayı ile Söyleşi (Kıyı, Mart 1989), Bchçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1995), Hasan Kıyafet / Şair Yazar Hukukçu İsmet Kemal Karadayı - Tansu Bele / Sorulara Yanıtlarıyla İsmet Kemal Karadayı (Cumhuriyet Kitap, 27.11.1997), Osman Nuri Poyrazoğlu / Kitap Kitap Şiir Gelir Bizlere (2000), Kim Kimdir Ansiklopedisi (2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Oylum Yılmaz / Daldan Dala Felsefe (Radikal Kitap, 26.11.2002), Veyscl Gültaş / Kadı Burhanedtin'dcn Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003), Güngör Gençay / Üç Kapıdan (2003), Hasan Akarsu / Us-Su (Türk Dili Dergisi, Ocak-Şubat 2003), Tülay Ferah (söyleşi, Çağdaş Türk Dili, Ocak 2004), Öner Yağcı / Yaşamı Aydınlatlaya Çalıştı (Cumhuriyet, 3.8.2006).

İSMET KEMAL KARADAYI

YAZLIK AYAKKABILAR...

Gördünüz: Halitağa Caddesi de, Necatibey Caddesi de birbirine benziyor. İşyerleri, öğreneciler, ayakkabı boyacıları, vitrineciler, fıstık meyve çorap giysi satıcıları, öteki isporta yaygaracıları. Ve oto sesleri, hani şarkıları... İnsanlar cıvıl cıvıl, ortalık gürültü... Durup dinlemeyin, tedirgin olur, yorulursunuz.

* * *

Han'lardan birinin üçüncü katındaki "yazıhane"de Gülbin Ayşe, lenslerini güçlükle düzeltip tansiyon ve sigil ilaçlarını aldıktan, günün "burç"larına bir göz attıktan sonra... Yok, bir şey yok. O, önündeki küllüğe, her gün özen gösterdiği sigaralardan birini daha bastırmış, "arapça"sı çoğaltılmış "ingilizce"lerine çalışıyor... Cemil Can ise, "öztürkçe"si bol iki gazete ve üç dergiyi şöyle bir alıcı gözle araştırdıktan sonra, "gelecek hafta davaları"nın dilekçeleri için daktilo başında... İkisi de Savunman...

* * *

Serinletici bozuk...

Açık pencerelerden içeriyi, Ağustos ayının "ozon delikli" sıcakları yalıyor. Mentollü kolonya yetmiyor. Esintinin "biraz olsun"u, açık tutulan kapı pencere arası hava akımıyla sağlanmaya çalışılıyor.

* * *

Bilgisayarlara bağlanmış gibi, aynı anda duraklıyorlar. İki bölümü birbirine bağlayan kapıda neredeyse burun buruna (belki soluk soluğa...) değeceklcr.

- Haydi, "hafta sonu brendisi"ne!
- Ben de yorulduın. Şimdi Kader olmalıydı burada...
- Yaaa... Bugün soğuk kola ileyim..
- Benimkine su konacak? Kendim yaparım. Şurda biraz meyve var

İlk kadeh, susuzluğu gideriyor, hızlı. İkincisi yavaş yavaş...

Kaç yıl oluyor, dostlara, yakınlara, bir de "okumuş kızlar"la "şen dul"lara çekingesiz dinlenme yeri sayılmıştır, han'lardan birini üçüncü kanındaki "uygar yazıhane"... İşte şimdi de, "şöyle uğradım"lı bir tanıdık... Sonra, Senilika ve yayınevi dönüşlü; "partiye, Maliye'ye, derneğe vb. gideceğim"li, Cemil'in yazar arkadaşları... Bu kez, o "dost bildiklerden üçü az oturuyorlar. "Surda, ayaküstü meyhanesinde iki tek atmaya gelir misin'?" diyeymiş... Onlar gider gitmez de, sıra bekler gibi, kendisini "açık fikirli, ama, kapalı bir ev kızı" olduğunu söyleyen, üç ay önceki bir telefon arayışıyla çıkagelen Sevim... Fırsat bulduğu yerlerden açabiliyor telefonu... Önce, Kader de, Ayşe de onu gırgıra almış, ilişki çabasını gereksiz, hatta aykırı bulmuşlardı. Telefon sayılarıyla çoğalan sorunlar, içtenlikler, sorulara yanıtlar, kitap ve türban tartışmaları; yürekli, şaşırtıcı "randevu"lar vb. onlara da ilginç, "olabilir"li gelmişti. Sevim'le Cemil'in söz'lü, görüş'lü alışverişleri, en az, bir dilekçe yazımı süresini içine alıyor...

(*Ortaköyde Zaman*, 2000)

İSMET KEMAL KARADAYI

TABAN - 3.

kuşlar da kirlidir, umarsızca öterler
niçin nasıl ve nedir, nereden bu karanlık

durması perdelerin kirlidir, örtüldü mü
bile bile söyledim : her deniz mavi değil

coşar ya toprakların bereketli suları
ana, baba, oğul, kız; onlarla da ağlanır

üzgünüm, erinçsizim, yakınlar uzaklarda
gel al götür ye "bitir, us'um bana bela'dır

GÜNEŞİ ÇAĞIRSALAR AY GİZLENİR GECEDEN
KUŞLUK VAKİTLERİNDE VE DE YORGUN İNSANLAR
YÜZÜ GÜLMEZ BİRİNİN, TUTUNACAK DALI YOK
ÇİÇEĞİ AÇMAZ OLMUŞ BAHÇEDE YA KİM AĞLAR

Abdurrahim Karadeniz

KARADENİZ, Abdurrahim

Deneme yazarı. 1965, Çanakkale doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Çanakkale'de tamamladı (1983). Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1987) mezunu. Edebiyat öğretmeni olarak Gaziantep, Kastamonu ve Ankara'da çalıştı. Yazıları, kurucuları arasında yer aldığı *Hece* dergisinde yayımlandı.

ESERLERİ:

İzsüren Yazı (2000), *Düşünce ve Edebiyatımızda Yurt ve Dünya Dergisi* (2002).

HAKKINDA: Abdurrahim Karadeniz / İzsüren Yazı (2000).

KARADENİZ, Bekir

Şair, yazar ve çevirmen. 1957, Yukarı Maden köyü / Artvin doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Artvin'de, yükseköğrenimini Ankara'da tamamladı. Çalışmalarını aynı kentteki bir kurumda sosyal danışman olarak sürdürdü.

Âşıklık geleneğinin yaygın olduğu bir yörede büyüdü ve on dört yaşında bağlama çalmaya başladı. Edebiyatın yanında müzik ve fotoğraf sanatıyla ilgilendi. Şiir, öykü, çeviri ve yazıları değişik ülkelerde yayımlandı. Almanya'da çeşitli kültür kurumlarınca yapılan şiir yarışmalarında 1996 yılında birincilik ödülü aldı.

"Yurtdışı koşullarının dar olanaklarını genişletme gücünü göstererek hazırladığınız bu kitap, halk yazınımız açısından büyük bir kazançtır." (Adnan Binyazar)

"B. Karadeniz arkadaşımın, bilmem kaç yıl gecesini gündüzüne verdiği bu türküler çalışmasını birkaç yıldır izliyordum. Şimdi onun basılmasından büyük sevinç duyuyor, kapışılmasını diliyorum." (Fakir Baykurt)

"Toplumsal gelişme ile sanatsal gelişme arasındaki koşutluğun farkında olan bir araştırmacının ürünü, gerektiğinde gönül rahatlığıyla başvuracağımız bir yapıt olarak kitaplıklarımızda yerini alacaktır, eminim." (Tolga Çandar)

Bekir Karadeniz

"Geçmişte denenen 'İkinci Yeni' salgını, aslında günümüzde de çoğu şairce bir başka biçimiyle sürdürülmektedir. Bekir Karadeniz'in yaptı, bir yerde, bu salgına karşı bir karşı çıkıştır da. Yazar, Kömür Gözlüm'de âşıklar, ozanlar geleneğinin en güzel örneklerini sunarak, bizlere bu geleneğin ne kadar köklü, vazgeçilmez olduğunu da göstermektedir. Şiirde yenilik arayanların, biraz da geçmiş tarihlerine, kökenlerine, Anadolu'nun o binlerce yıllık halklar mozaiği dediğimiz gerçeğe bakmalarında yarar vardır, diye düşünüyorum." (Ali Özenç Çağlar)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yedi Yılın Şiirleri* (1996), *Gecikmiş Şiirler* (1999), *Uzayda Bir Işık* (1999), *Gitmeli Şiirler* (2000), *Kervan Oldum* (2000), *Gün Döndü* (2001).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Ela Gözlüm-Türküler* (1997), *Kömür Gözlüm-Türküler* (1999), *Gül Yüzlüm-Türküler* (2000), *Hodlu Noksani-Yaşamı ve Şiirleri* (2000), *Artvinli Halk Şairleri* (2002), *1900'den 2000'e Halk Şiiri* (2005).

ÇEVİRİ: *Erich Fried-Seçmeler* (Ulla Karadeniz ile, 1994), *Erich Fried-Vatansız 100 Şiir* (1998), *H. M. Enzensberger-Seçme Şiirler* (1998), *Erich Fried-Sevgi Şiirleri* (1999).

HAKKINDA: Ali Özenç Çağlar / Kömür Gözlüm (Cumhuriyet Kitap, 1.6.2000) - Kömür Gözlüm (Cumhuriyet Kitap, 15.2.2001), Gültekin Emre / Türkü ve Şiir Arasında Bir Adam Bekir Karadeniz (Cumhuriyet Kitap, 13.1.2000).

KARADENİZ, Engin

Öykü yazarı (D. 17 Ağustos 1939, Muğla - Ö. Nisan 2002, Bodrum / Muğla). Yazar ve çevirmen Şadan Karadeniz'in amcasının oğludur. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji-Sosyal Antropoloji Bölümü mezunu. Yüksek lisans çalışmasını Ankara Üniversitesi DTCF Etnoloji Bölümünde, doktorasını Almanya'da Tübingen Üniversitesinde yaptı. Tarım ve Köyişleri, İmar ve İskân, Turizm bakanlıklarında sosyolog ve sosyal plancı; özel bir kolejde felsefe öğretmeni olarak çalıştı. Emekli olduktan sonra Bodrum'a yerleşti. Öyküleri *Tan* dergisinde, opera, bale ve tiyatro eleştirileri 1980'e kadar *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı.

ESERLERİ (Öykü):

Mersinaki Kuşçusu (1981), *Yüksükotu* (1981), *Öğürtü Bulvarı* (1982), *Kaptan Sustu* (1984), *Kırmızı Papyonlu Korkuluk* (1986).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Atilla Aşut / 2002 Yılında Kaybettiğimiz Gazeteci, Yazar ve Yayıncılar (Çağdaş gazetesi, Haziran 2003, sayı: 54).

KARADENİZ, Fevzi

Yazar. 1952, Ergani / Diyarbakır doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ergani'de tamamladı. Çalışma hayatına ilkokul yıllarında başladı. Liseden sonra Düzce'de bir süre Orman Bölge Müdürlüğünde çalıştı. Sendikal faaliyetleri nedeniyle işten çıkarılarak gözaltına alındı. 1971 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine girdiyse de öğrenimine devam etmedi. 1973-75 yılları arasında iki dönem İstanbul'da Diyarbakır Yüksek Öğrenim Kültür Derneği Başkanlığı yaptı. Aynı yıllarda Büyük İstanbul Nazım Plan Bürosuna desinatör olarak girdi. İşyeri temsilciliğinden başlayarak, DİSK'e bağlı Teknik-İş Sendikası İstanbul Şube Başkanlığı düzeyinde sendikacılık yaptı. 1978'de Diyarbakır'a yerleşti. İki yıl BANK-SEN'in Doğu ve Güneydoğu bölge temsilciliğini yürüttü.

22 Temmuz 1980'de Kemal Türkler'in öldürülmesi üzerine yapılan genel direniştе Diyarbakır'da tutuklandı. Diyarbakır-Lice ve Van'da yapılan mitinglerde yaptığı Türkçe-Kürtçe konuşmalar nedeniyle giyabında yargılandı, ceza aldı. 12 Eylül döneminde DİSK ve TKP davalarından arandı. 1984'te yurtdışına çıktı. *Türkiye'de Bir Kürt Konferansı Toplanabilir, Bin Yıllardır Dağımızda Duman Var, Güneş de En Güzel Nemrut'a Doğar* başlıklı yazılarının yayımlandığı *Adımlar* gazetesinin iki sayısı toplatıldı. Hakkında her birinden yedi buçuk yıl olmak üzere on beş yıllık ceza davası açıldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sürgüne Hasrete Dayan* (Almanya).

ANI: *Eski Zamanlar* (2001).

SENARYO: *Lal* (2001).

HAKKINDA: Şevket Beysanoğlu / Diyarbakırlı Fikir ve Sanat Adamları (c. 4, 2003).

KARADENİZ, Fikret

Araştırmacı, yazar. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi (1963) mezunu. Ayrıca, Türkiye'nin ilk gazetecilik yüksekokulu olan İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsünün ilk öğrencilerindendir. Bir süre Samsun'daki çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. Daha sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1983'te görevinden alınarak Giresun'da beş yıl süreyle genel güvenlik gözetiminde tutuldu. Bu süre içerisinde yörede çeşitli araştırmalar yaptı. *Yeşil Giresun* gazetesinde köşe yazıları ve denemeler yazdı. *Tercüman*, *Ak Ajans* ve *Anka Ajans* muhabirliklerini üstlendi. 1989 yılında Samsun'a dönünce yazılarını *Samsun Sanat* ve *Kuzeysu* dergilerinde yayımladı. *Yeni Samsun* gazetesinin uzun yıllar başyazarlığını yaptı. *Yerli Kültür Yazıları* (1993) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Ali Kayıkçı / Mahalleden Bölgeye Samsun (c. 2, 2001).

Harun Karadeniz

KARADENİZ, Harun

Yazar, gençlik önderi (D. 1942, Armutlu köyü / Alucra / Giresun - Ö. Ağustos 1975). İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi mezunu. Öğrenciliği döneminde çeşitli öğrenci derneklerinde görev aldı. O dönemdeki anti-emperyalist gençlik eylemlerine katıldı, döneminin ünlü gençlik liderlerinden biri oldu. 1968-69 yılları arasında İTÜ Öğrenci Birliği başkanlığı yaptı. 1968 yılında, siyasi baskı ortamının yarattığı sakıncalar yüzünden kısıtlı koşullarda yaşama zorunda kaldı. 12 Mart 1971 sıkıyönetiminin siyasi şartları nedeniyle tedavi için yurtdışına gitmesi engellendi. Tedavisi geciken hastalığından kurtulamayarak yaşamını yitirdi.

ESERLERİ:

Olaylı Yıllar ve Gençlik, *Kapitalsiz Kapitalistler*, *Eğitim Üretim İçindir* (1979), *Yaşamımdan Acı Dilimler*.

Ayrıca kitaplaşmamış broşürleri vardır.

HAKKINDA: Harun Karadeniz / Eğitim Üretim İçindir (1979, 8.baskı), Yurt Ansiklopedisi (c. V, 1982).

KARADENİZ, Osman

Kelâm araştırmacısı. 1954, Sayraç köyü / Tonya / Trabzon doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Trabzon'da yaptı. İzmir Yüksek İslâm Enstitüsü (1975) mezunu. Çalışma hayatına aynı yıl Beşikdüzü (Trabzon) Atatürk Lisesinde öğretmen olarak başladı. 1976 yılında İzmir Yüksek İslâm Enstitüsüne Kelâm ve İslâm Düşüncesi branşında asistan olarak atandı. 1980'de uzmanlık çalışmasını bitirerek öğretim üyesi oldu. Dokuz Eylül Üniversitesi İlâhiyât Fakültesi Kelâm ve İslâm Felsefesi Anabilim Dalının "Kelâm" programında hazırladığı *"Mucize Problemi"* adlı tezini sunarak (1984) doktorasını tamamladı. 1991 yılında doçent, 1999'da profesör oldu. Aynı fakültede Kelâm Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görevine devam etti. Fakültede dekan yardımcılığı görevinde de bulundu.

Telif ve çeviri makaleleri 1994'ten itibaren *et-Tecdid* (Malezya), *DEÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, *Diyanet İlmi* dergilerinde yayımlandı. *DEÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi*nde hakemlik görevini yürüttü. *TDV İslâm Ansiklopedisi* ve *İrfân İslâm Ansiklopedisine* maddeler yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Ecel Üzerine* (1992), *İnanç Esaslarını Temellendirme Sorunu* (1999), *İlim ve Din Açısından Mucize* (1999).

SADELEŞTİRME: *Tabii Din ve İslâm Dini* (İzmirli İ. Hakkı'dan, takdim ve notlarla, 1999), *Nesefi Akaidi Tercümesi* (Arabzade Abdulvehhab Efendi'den, giriş ve notlarla, 1999).

Osman Karadeniz

KARADENİZ, Şadan

Yazar ve çevirmen. 1 Mart 1931, Beşikdüzü / Trabzon doğumlu. Eski bakanlardan ve İstiklal Savaşı gazisi avukat Raif Karadeniz'in kızıdır. TED Ankara Koleji, Ankara Üniversitesi DTCF İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1951) mezunu. Dışişleri Bakanlığında ve İngiltere'de BBC Türkçe Yayınlar Bölümünde (1967-68) çalıştı. TRT Genel Müdürlüğü Merkez Program Dairesinde program uzmanı (1968-71), Türk Tarih Kurumunda uzman çevirmen (1971-73) olarak görev yaptı. Emekli olduktan sonra çalışmalarını Ankara'da sürdürdü.

İlk yazısı *"Adları Kalacak Elimizde-Gülün Adı: Roman Açısından Filme Bakış" Cumhuriyet Dergi*'de yayımlandı (1987). Ankara'da çıkan *Çeviri* dergisinin yazı kurulu üyeleri arasında yer aldı (1979). Batı edebiyatı ve düşüncesinden yaptığı çevirilerle tanınmıştır. Umberto Eco'dan *Foucault Sarkacı* çevirisi ile 1992 *Nokta* dergisinin "Doruktakiler" Çeviri Ödülünü aldı. PEN Yazarlar Derneği ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"Şadan Karadeniz; Salah Birsel' den Melih Cevdet'e, Hilmi Yavuz'dan Selim İleri'ye, Tahsin Yücel'den Enis Batur'a, Nermi Uygur'dan Ahmet Oktay'a... deneme türüne başyapıtlar kazandırmış olan kültür adamlarının, edebiyat ustalarının ördüğü duvara ince, zarif bir tuğla yerleştiriyor Ölümsüz Adagio'larla. Meraklısının hemen dikkatini çekecek, gönlünü çelecek bir albenisi var bu denemelerin. Yazarın 'yolculuk'larından süzülmüş, damıtılmış yazılar. Hayır, hayır! Gezi yazıları değil. Başka yolculuk bunlar. Müziğin bıcaklarına, şiirin rüzgârlarına, edebiyatın koyaklarına, insan ruhunun kıvrımlarına, ülkelerin-toplumların maceralı yazgılarına doğru yolculuklara çıkmış o. Seyahati sevdiği belli. Yalnızca Roma'ya, Afrika'ya, Çin'e Maçin'e değil; insanın fısıltısını çığlığını saklayıp koruyan her yere ucu açık biletler almış. Üstelik meraklı bir gezgin.

"Ölümsüz Adagio'lar'ın, kurcalayıcı bir merakın ayrıntılarla zenginleştirdiği geniş bir kültür birikiminin ürünü olması, onu, benzer merakları paylaşanlar için çok ilginç hale getiriyor her şeyden önce. Yazınsal açıdan ise; bildiği yabancı dilleri Türkçeye şirk koşmak yerine, onlardan anlamlamada yetkinliğe yönelme, nüansların gücünü pekiştirme, kültürler arasında köprüler kurma yolunda yararlanan, yılların çeviri deneyimiyle kalem, kuşanan, biçim sahibi bir yazarın damgasını taşıyor bu kitaptaki denemeler. Şadan Karadeniz'in her konuya yaklaşımında; dille, dillerle, Türkçeyle haşır neşir olmuşluğunun izini sürmek mümkün." (Füsun Akatlı)

"O, dilinin namusunu koruyan bir çevirmen. Özverili bir çalışma ve büyük bir sabırla gerçekleştirdiği Umberto Eco çevirilerinden tanıyoruz Karadeniz'i: Gülün Adı ve Foucault Sarkacı'ndan. Mansfield, Marquez ve Pirandello çevirilerinden de tabii... Şadan Karadeniz yazarın sesini, kişisel tınısını anadilinin coğrafyasında bir daha yaratıyor; Türkçenin geçmişini, havasını, suyunu, kokusunu çok iyi bildiği için de yazarı dilimize kucaklayarak buyur ediyor. Ne güzel..." (Fatma Oran)

ESERLERİ:

ANLATI-DENEME: *Gelgitler* (1999), *Ölümsüz Adagio'lar* (2001), *Fındıkfaresi ile Bilgisayar Faresi* (2004).

ŞADAN KARADENİZ

GELGİTLER

Gözlerini kitaptan ayırıp karyolasının tam karşısına gelen kapıya daldırdı. Yarı aralıktı kapı, koyu karanlıktı dikdörtgenliği bozulmuş biçimi parlıyordu beyaz beyaz. Birden bire, nasıl, nereden çıktıklarını anlayamadığı dizeler uçuşmaya başladı zihninin uyanıklığı üstünde. Öylesine hızla üşüşmüşlerdi ki belleğinin kapısına, birbirlerini ite kaka yalnızca bilinç düzeyine çıkmakla kalmamışlar, bilinçdışına da taşmışlar, odanın içine dolaşmışlardı: parçalanmış dizeler, dizelerden fırlamış birkaç sözcük, değişik dillerde birbirlerini bütünleyen şiirler, birbirlerini çağıran, birbirleriyle söyleşen şiirler. Bir, öğrenmiş sta solo, hadi günü kurtardık diyelim/ya anüzim yalnızsak dizesini buluyor çabucak; we wake and whisper a while/ and the day gone by'la elele tutuşup, dönmeye başlıyorlar, ya da dizelerinden fırlamış, akşamüstleri, bu, hoyrattır sözcükleri bir araya gelip daima sözcüğünü arıyorlar, buluyorlar da: hoyrattır bu akşamüstleri daima, öykünün öyküyle, romanın romanla yakınlığı, giderek akrabalığı düşünülebilir, ama şiir şiirle özdeştir, şiirin dili tektir, şiir yalnızca şiir çağrıştırır diye düşündü, uykunun giderek bulanıklaştırdığı bilincinin sisleri arasında. Yorulmuştu. Gözkapakları dünyanın en tatlı ağırlığıyla ağırlaşıtılar; tüm şiirler, düşünceler, kaygılar, acılar, anı-acılar, sevinçler, geçmişte kalan coşkular bilinçaltında uykuya daldılar.

Uykudan yeni uyanmıştı küçük kız, buttı batacak güneşin, yatağının karşısındaki pencereden içeri dolan ılık ışıkların kucağında buluverdi kendini. Neşe içinde davranıp kalktı. Tüm evi dolandı: kimseler yoktu. Hem yemek hem oturma odası olan odaya girdi sonra. Girer girmez de ayrımına vardı, kapının tam karşısına gelen bufenin üstünde duran, o güne dek görmediği irilikteki fındığın. Küçük kız ona uzanmak istedi, eline alıp yakından bakmak istedi, nedense sanki eline alınca küçülecek, her zamanki alışılagelmiş boyutlarına indirgenecekti fındık. Denedi, uzanamadı, parmaklarının ucunda yükseldi, elini uzattı, değdi değecek oldu eli, ama başaramadı, fındık, orada, bufenin alalı yüzeyinde, tombul bir civciv gibi bufenin renginden belli belirsiz ayırdedilen fındık rengi rengiyle, kımıldamaya hiç mi hiç istekli değilmişcesine kurulup oturmuştu. Eliyle ulaşamayacağını iyiden iyiye aklı kesince, üstüne çıkacak bir şey arandı çevresinde, üstüste konmuş iki kocaman minder ilişti gözüne. Onları tek tek -ikisini birden kaldırması olanaksızdı çünkü- bin güçlükle kaldırdı, üstteki minderi aldı itkin, yere koydu, sonra da altındaki alıp onun üstüne yerleştirdi, böylece altaki minderi üsttekinin üstüne koymuştu alış sırasına göre, minderler arasında bir hiyerarşi değişikliği oluşturduğunun ayrımına varmaksızın. Gene de parmaklarının ucunda yükselmesi gerekti fındığa ulaşabilmek için. Başardı ama. Sonunda elindeydi, avucunu açtı, avucunun çukuruna yerleşen fındık hiç de halinden yakınıyor gibi değildi. Küçük kız istediği şeye dokunabilmenin tadını sindirdi içine, odanın ortasında durunuş, avucu hep açık, gözleri fındığa dikili. Ama sandığı gibi olmamıştı, fındık, alışılagelen bir fındığın boyutlarına indirgenmemişti. Tersine, yakından bakınca daha da büyümüştü. Buna şaşırdı küçük kız, çünkü nesnelerin yakından bakılınca büyüdüklerini, bunun, nesnenin bakan kişiye göre yakınlık ya da uzaklığından da öte, bir bakış açısı sorunu olduğunu bilmiyordu henüz: bunu çok sonraları öğrenecekti. Sonra ağzına attı fındığı, dişleriyle kırdı, ısırdı, ısırır ısırmaz da madensi -mademki ne olduğunu da bilmiyordu küçük kız o zamanburuk bir tat, daha doğrusu bir tatsızlık doldu ağzına, tükürdü, tükürür tükürmez, o gümüş grisi şey bölünüverdi, nar gibi, birken bin parça oldu, tükürdükçe ağzından o gri şey çıkıyor, odanın tahta döşemesi üstünde bolüne bolüne ufalanıyor, sonra gene birleşiyordu, sonu gelmez bir devinim içinde. Birken bin olan, bölünüp bölünüp bütünleşen bu şey küçük kızı ürkütmenin yanı sıra meraklandırıyordu da, korka korka parmağının ucuyla dokunuyor, gri şey bölünüyor döşeme tahtasının aralıklarından aşağıya doğru akıyordu. Küçük kızın cıvayla ilk karşılaşmasıydı bu. Cıvalı termometreyi düşürüp kırdığı günün dışında son bile denebilirdi buna. Biraz daha büyüyünce, anneannesinin -canlı, devingen olsun diye- bebekken kendisine cıva yuttuğunu anlattılar. Daha daha büyüyence, küçük kız cıvanın İngilizcesini öğrenecek, bunu öğrenir öğrenmez de cıvayla tanışması gelecekti usuna. Cıva sözcüğünün Sanskritçeden geldiğini, bunun, canlı, diri demek olduğunu çok daha sonra öğrenecekti; ingilizcede cıvaya "quick silver" da dendiğini, bu adın, cıvanın canlıymış gibi durmadan devinmesinden kaynaklandığını da. Bunu öğrendiği gün, küçükken tahta döşemenin üstünde bir birleşip bir bölünen, ele avuca sığmaz gümüş renkli şey'i anımsayacaktı. Sonra, çok çok sonra öğrenecekti cıvanın simgesinin Hg olduğunu, simgelerin nesneleri ya da kavramları yansıladığını..." (....)

(*Gelgitler*, 1999)

Şadan Karadeniz

GÜNCE: *Uçan Kaçan Sözcüklerin Ardında-Bir Çevirmenin Güncesi* (1998).

ÇEVİRİ: *Seçme Hikâyeler* (Katherine Mansfield'den, 1973), *Ortaçağ Kentleri* (H. Pirenne'den, 1982), *Deri Değiştirmek* (C. Fuentes'den, 1984), *Endülüs Şalı* (E. Morante'den, 1985), *Gülün Adı* (U. Eco'dan, 1986), *Roma Dünyası* (T. Cornell-J. Matthews'ten, 1988), *Kolera Günlerinde Aşk* (G. G. Marquez'den, 1989), *Sarı Köpek* (G. Simenon'dan, 1989), *Foucault Sarkacı* (U. Eco'dan, 1992), *Bir Hüzün Güncesi* (K. Mansfield'den, 1994), *Ortaçağı Düşlemek* (U. Eco'dan, 1996), *Sylvia Plath'ın Günceleri* (S. Plath'tan, 1998), *Biri Hiçbiri Binlercesi* (L. Pirandello'dan, 1998), *Kaçan Ayna* (G. Papini'den, 1999), *Oğluma Ahlak Üstüne Öğütler* (F. Savater'den, 1999), *Günceler* (S. Plath'tan, 1999), *Gençlerle Politika Üzerine* (2000), *Yaşam Soruları* (2001), *Düzyazının İnce Sesi* (G. Manganelli'den, 2002), *Olanaksız Söyleşiler* (G. Manganelli'den, 2003), *Düşünceler* (M. Aurelius'dan, 2004).

HAKKINDA: O. Menteşe / Cumhuriyetin 75. Yılında Kadın Yazınından Örnekler: E. Atasü, M. Urgan, Ş. Karadeniz (HÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cumhuriyetimizin 75. Yılı Özel Sayısı, 1998), Fatma Oran / Şadan Karadeniz'den Güncelerin Güncesi (Cumhuriyet Kitap, 17.12.1998), Erendiz Atasü / Gel Gitler (Varlık Kitap, Eylül 2000), Füsun Akatlı / Aralık Mektubu (Varlık, Ocak 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Füsun Akatlı / Edebiyatın Gurmeleri İçin (Radikal Kitap, 16.11.2001), Hande Öğüt / Kalemin Hayaletinden Öyküler (Radikal Kitap, 9.4.2004), Şemsa Yeğin / Karadeniz Fırtınası (Adam Sanat dergisi, Haziran 2004).

KARADENİZ, Zeria

Romancı. 1926, İstanbul doğumlu. Alman Lisesini bitirdikten sonra bir süre İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi ile Gazetecilik Enstitüsünde okudu. *Tercüman* gazetesinde Ali Emir imzasıyla (1954 -55), ayrıca *Son Saat, Tasvir* gibi gazetelerde fıkralar, röportajlar yayımladı. Ajans Ekspresi kurdu. *Yeğen* adlı romanıyla 1977 Peyami Safa Roman Yarışmasında üçüncülük ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Yeğen* (1977).

DERLEME: *Hasatlar ve Sanatlar Velisi Hacı Bayram Veli* (1964), *Bir Varmış Bir Yokmuş* (1967).

ÇEVİRİ: *Zafer Abidesi* (E.M. Remarque'dan, 1946), *Hürriyeti Seçtim* (V. Kravchenko'dan, tsz.).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

KARADOĞAN, Kenan

Şair. 1951, Tunceli doğumlu. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdi. Kadın Hastalıkları ve Doğum uzmanıdır. Daha sonra Mersin'e yerleşti. *Güllere Kıymayın* adlı kitabı vardır.

HAKKINDA: İçel Şairler ve Yazarlar Antolojisi (2001).

KARADUMAN, Bahri

Şair. 1 Şubat 1947, Taşköprü / Kastamonu doğumlu. İlk, orta ve liseyi Kastamonu'da bitirdi. 1970'te Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1970) mezunu. Edebiyat öğretmeni olarak İzmir'de görev yaptı. Ürünleri İzmir *Kent Kültürü* dergisinde yayımlandı. *Sevdanın Rengi Ne* (2000) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

KARAER, Cem

Deneme yazarı. 1952, Karacabey / Bursa doğumlu. Şair Mustafa Necati Karaer'in oğlu. İlkokulu Ankara'da, Ankara'da başladığı lise öğrenimini İstanbul'da Vefa Lisesinde tamamladı. Ardından İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesini bitirdi (1975). Bir süre Süleymaniye Doğumevinde eczacı olarak çalıştı (1977-81), daha sonra yine İstanbul'da, kendi eczanesini açtı. Yazılarını 1980'den itibaren *Hisar, Türk Dili, İnanç, Milli Kültür* ve *Türk Edebiyatı* dergilerinde yayımladı. *Milli Kültür* dergisinde tiyatro, dil ve sinema üzerine makaleler yazdı. Deneme ve makalelerinin bir bölümünü *Anlatamadıklarım* (1995) adlı ilk kitabında topladı.

KARAER, Mustafa Necati

Şair (D. 2 Nisan 1929, Kayseri - Ö. 14 Mart 1995, İstanbul). Kayseri Etiler İlkokulu (1941), Kayseri Lisesinin orta kısmı (1944), Konya Askeri Lisesi (1947), Kara Harp Okulu (1949) mezunu. Orduda istihkâm subayı olarak görev aldı, 1950-51 yıllarında Eyüp'teki (İstanbul) İstihkâm Okulunda temel eğitim kursu gördü. 1951'den itibaren Karacabey (Bursa), Ezine (Çanakkale), Ankara ve Kırklareli'ndeki askeri birliklerde görev yaptı. Bu arada Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini (1961) bitirdi. 1962 yılında birliğiyle beraber Konya'ya giden Karaer, aynı yılın ortalarında tekrar Ankara'ya atandı ve Orta Menzil Komutanlığı Bağımsız İstihkâm Bölük Komutanı oldu. Aynı yıl içinde Binbaşılığa yükseltilerek Milli Savunma Bakanlığı İnşaat ve Ana Depo Komutan Yardımcılığına getirildi ve bu sırada Milli Savunma Bakanlığı İnşaat ve Emlak Daire Başkanlığının İcra Subaylığı görevini de ek olarak üzerine aldı. Daha sonra, aynı Bakanlıkta Nato Enfrastrüktür Daire Başkanlığı İstimlak Müdürü oldu. 1967 yılı sonlarına kadar bu görevde kalan Karaer, buradan Kırklareli'ndeki 33. Tümen İstihkâm Taburu Harekat ve Eğitim Subaylığı

Mustafa Necati Karaer

MUSTAFA NECATİ KARAER'İN ŞİİRİNE DERKENAR

Beşir Ayvazoğlu

Hisar'lı yıllar.

Harp Okulu yıllarında birçok dergide şiir yayımlayan Mustafa Necati ve arkadaşları bir süre sonra, ortalığı saran Garip şiirine karşı, modern, ama gelenekten beslenen ve millî değerlere önem veren şairleri bir araya getirecek bir dergi çıkartmaktan söz etmeye başladılar. Daha verimli olmak ve seslerini duyurabilmek için böyle bir dergiye şiddetle ihtiyaçları vardı; bu dergi geçmişle gelecek arasında bir kültür ve sanat köprüsü olmalıydı. Gerçi Yusuf Ziya Ortaç'ın o günlerde yeniden yayımlamaya başladığı Çınaraltı'nda bir araya gelmeye çalıştılar, fakat bu dergi çabuk kapandı. Behçet Kemal Çağlar'ın çıkardığı Şadırvan da çok güzel bir dergi olmasına rağmen otuz altı sayı dayanabilmişti. Öteki dergiler, şiire Karaer ve arkadaşlarının arzuladığı ölçüde önem vermiyordu.

İstanbul Pastanesi'ndeki sohbetleri sırasında doğan dergi çıkarma fikri, 1949 sonlarında ciddî bir projeye dönüştü ve 1950 yılının Mart'ında Hisar dergisi doğdu. Ne var ki, Mustafa Necatî Karaer derginin yönetimine katılamayacaktı, çünkü kısa bir süre sonra İstanbul'a, İstihkam Okulu'na gönderilmiş, oradan mezun olunca Bursa Karacabey'deki 6.Tümen İstihkam Taburu'na tayin edilmişti. Yapabileceği tek şey vardı: Bol bol şiir yazıp Hisar'a göndermek. Bu arada Beş Hececiler'in tesirinden yavaş yavaş sıyrılmaya ve 6-1-5'in çok fazla çiğnenmiş ritminden uzaklaşarak heceyle ve serbest vezinle yeni denemelere başlamıştı. Daha sonra serbest vezinde karar kılan Karaer, kendi sesini arıyordu. O sıralarda kaybettiği annesi için yazdığı bir şiir Hisar'da yayımlandıktan sonra Ahmet Muhip Dıranas'ın dikkatini çekti. Hisarcıların çok sevdikleri ve üstad bildikleri Dıranas'ın radyo konuşmalarından birini Karaer'e ayırarak bu şiiri okuması Hisar dergisi çevresinde büyük sevinç ve memnuniyet yaratmıştı.

Şiir ve askerlik:

Hisar'ın maddî imkansızlıklar yüzünden Ocak 1957'de kapanması, bu dergi etrafında toplanan şair ve yazarlar arasında büyük bir hayal kırıklığı ve ümitsizliğe sebep olmuştu. 1964 yılı başlarına kadar her biri başka başka dergilerde göründüler. Ancak hepsi Hisar'ı özlüyor, ne zaman bir araya gelseler yeniden çıkarmaktan söz ediyorlardı. Bir sevgiliye bağlanır gibi bağlandıkları bu dergi yedi yıl sonra yayın hayatına tekrar başladığında Mustafa Necatî Karaer Ankara'daydı ve canla başla işe koyulmuştu. Kısa sürede işin tekniğini öğrenip adeta gayri resmî bir yönetici haline gelerek dergiye yeni bir şekil ve hüviyet kazandırdı. Ancak o bir askerdi ve emekli oluncaya kadar bir yerde ilanihaye kalması mümkün değildi. 1967 yılı sonlarında Kırklareli'ne tayin edilince Hisar'dan bir kere daha koptu, ama şiirden asla. O önce şairdi, sonra asker! Şairliği askerliği arasında son derece hassas bir denge kurmuştur; 1968 yılında Kıbrıs olayları patlak verdiğinde Trakya'da arazideydi; rüzgarın ve yağmurun ortalığı kasıp kavurduğu ve postallarının suyla dolup dolup boşaldığı bir günün akşamında "Çağların Türküsü"nü yazdı; bu şiir aslında bir insanlık, hürriyet ve barış türküsüydü:

Hep aynı oyundur oynanan, hep aynı düş,
Kapanır sonunda üst üste kapılar.
Çağların penceresinden bir kuş,
Çocuklar, diyor, siz isterseniz çocuklar
Bütün çeşmelerinden dünyanın
Masmavi kuş sütü akar.
Şiirleri kitaplaştırmak

(...) Güvercin Uçurmak'ta, Mustafa Necatî Karaer'in sesini tam bulduğu kıvamlı şiirleri vardı; fakat 1970'lerin kaosunda, kendi çevresi ve bu çevre dışında bir kişi dışında kimsenin dikkatini çekmedi. Bu "bir kişi" Behçet Necatigil'di ve içinde bulunduğu çevrenin ne kadar tekelci, dışlayıcı olduğunun farkındaydı. Varlık dergisinde çıkan bir yazısında, bu kitabın sonundaki "Yitik Uçurtma" adlı şiirin,

İpi avucumuzda ama paramparça,
Rüzgarlarda bilmez uçurtmamız yitik,

mısralarını zikrettikten sonra şöyle diyordu: "Bunu bir an, kendi şiiri için söyledi diyelim, yersiz karamsarlık! Bu şiirlere sahip çıkacak, onlardaki s arınmış duyguları bölüşecek kişilerden biri de benim! Hiç karşılaşmadığım şairlerden biri olan Karaer'le bu kitabın sayfalarında, arada bir susarak, düşünerek, üzünce bir konuşmaya dalmamız oldu. Bu kitap yardımıyla gene şairin uzağında şairle tanıştım, onun gerçek, dürüst ve işinin onurunu bilen bir şiir eri olduğunu anladım."

Ve Kerem ile Aslı

Güvercin Uçurmak'ı 1982 yılında yayımlanan Kuşlar ve İnsanlar takip etti. Artık sıra Kerem ile Aslı'daydı. Rüyalarını süsleyen bu hikayeye Hisar dergisi 1980 yılında bir daha çıkmamak üzere kapandıktan sonra yeniden döndü. 1983, onun hayatında Kerem ile Aslı yılıydı. Son parça 1984'le yazıldı ve kitap 1985 yılında Dergah Yayınevi tarafından yayımlandı.

Karaer'in halk edebiyatıyla ve folklorla ilişkisi, Ahmet Muhip Dıranas'ın ve Ahmet Kutsi Tecer'inkine benziyordu. Sadece folklorla da yanarak bir yere varılamayacağının o da farkındaydı; niyeti, zengin halk kültürünü, hikayeleri, destanları ve halk şiirini bir kaynak olarak kullanmak suretiyle yeni bir senteze ulaşmaktı. Kerem ile Aslı bu arayışın bir sonucudur. Aslında Karaer'in bütün şiirlerinin arkasında halk şairleri korosunun derinlerden gelen sesi duyulur ve Yunus'la Karaca oğlan yer yer etkileyici sololarıyla öne geçerler. Fakat bu, Karaer'in kültürümüzün öteki zenginliklerine gözlerini kapadığı anlamına gelmez. "Sultanahmet Meydanı" adlı büyük şiirini okuyunuz, bütün Anadolu'nun İstanbul'da nasıl özetlenmiş olduğunu derinden derine hissedeceksiniz. Türk kültürünün ve edebiyatının tamamı onun ilgi alanı içindeydi; özellikle klasik musikiye özel bir ilgi duyuyordu. İlk parça sını 1985 yılında yazdığı "Ses Mimarlarımız" dizisi, zengin bir musi ki kültürünü yansıtmaktadır. Türk Edebiyatı Vakfı tarafından Ses Mimarlarımızdan (1995) adıyla kitap olarak yayımlanan ve edebiyatımızda bir benzeri bulunmayan bu orijinal eserde, Hafız Post'tan Leyla Hanım'a kadar yirmi beş büyük bestekar şiir diliyle anlatılmaktadır.

Son kitabını, Ses Mimarlarımızdan'ı göremeden hayata veda eden Mustafa Necatî Karaer, kozasını yıllarca sessiz sedasız örmüş ve ipeksi şiirleriyle dünyamızı güzelleştirip zenginleştirmiştir. Şiirinin renkli uçurtması, kendisinin zannettiği gibi yitik değil; yukarılarda bir yerlerde pır pır ederek sözülmeye devam etmektedir.

(*Mustafa Necatî Karaer, Bütün Şiirleri*, Sunuş, 2005).

MUSTAFA NECATİ KARAER

ÇAĞLARIN TÜRKÜSÜ

Biliyorum bir çalar saat değil,
Ama gelip durur vaktinde belli
Açık kapısında düşüncenin, mahzun,
Bir gelincik kırmızısı, uzun saplı
Ve terleyen kar taneleri.

Yitmemiş sıcaklığıyla gelir de gelir
Köroğlu'nun çağırdığı eski türkü,
Bakarsın rüzgâr, bakarsın yağmur,
Düş olsa bile güzel, ama nerde
Sütbeyaz bir güvercin özgürlüğü.

Üşür yorganı altında gecenin
Tankların kuleleri ve namlular.
Rüzgârın serçe parmağında giden
Bir kuş yuvası, uyanık
Ve kopmuş insan sıcaklığından bir
bahar.

Ve bir su, bakır çalığı, acımış,
Kıbrıs dağlarının batısından çıkar.
Git çağlar öncesine, git Vietnam'a
Hep aynı su hep aynı, bilirler
Çamaşır yıkayan kadınlar.

Kırmızı gülleri sadan sevmem
Ki tabancalardan çıkmış birer kurşun.
İlk sivri taşın düştüğü yerde,
Uzun dumanlarında ilk ateşin
Hazla çıldırmış, hazla yorgun.

Hep aynı oyundur oynanan, hep
aynı düş.
Kapanır sonunda üst üste kapılar.
Çağların penceresinden bir kuş,
Çocuklar diyor, siz istersenız çocuklar
Bütün çeşmelerinden dünyanın
Masmavi kuş sütü akar.

(*Hisar*, sayı: 50, Şubat 1968)

görevine atandı. 20 Ocak 1969 tarihinde kendi isteği ile askerlikten ayrıldı ve İstanbul'a yerleşti. Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğünde şef olarak çalışmaya başladı. 1970 yılında Muhasebe Müdür Yardımcısı, 1976 yılında da Koordinasyon ve İdare Müdürü oldu. 1978'de Basın İlan Kurumu Genel Müdür Yardımcılığına yükseldi. Bu görevde iken vefat etti. Cem ve Can adlı iki oğlundan biri olan Can ise 1998'de öldü. Mustafa Necati Karaer ile oğlu Hasdal Mezarlığında toprağa verildi.

İlk şiiri "*Türk*", *Kayseri* gazetesinde (İkinci Kânun 1942), "*Yurdumun Dağlarına*" başlıklı şiiri (*Çınaraltı*, sayı: 49, 29.8.1942) edebî bir dergide yayımlanan ilk şiiridir. Diğer şiirleri ve yazılarını *Çınaraltı* (1942-48), *Şadırvan* (1948), *Ülkü* (1948), *Hisar* (1950-57, 1964-80, kurucusu ve yazı kurulu üyesi), *Varlık* (1957), *Türk Yurdu* (1960), *Türk Dili* (1960-94), *Türk Edebiyatı* (1972-95, isim babası), *İnanç* (1984), *Millî Kültür* (1984-88) dergilerinde yayımlayan ve *Hisar* dergisinin de kurucularından olan Karaer, Hisar şairlerinin en tanınmışları arasında yer aldı.

Gelenekten büyük ölçüde yararlanmakla birlikte yeni buluşlarla ördüğü titizlik ürünü şiirler yazdı. 1973'te yayımlanan *Karacaoğlan* Müzik-San Vakfının Türk Folkloruna Üstün Hizmet Ödülüne layık görüldü. *Kuşlar ve İnsanlar* (1981) adlı kitabıyla Atatürk'ün doğumunun 100. Yılı dolayısıyla Kültür Bakanlığının açtığı şiir yarışmasında birincilik ödülünü, aynı eseriyle 1982'de Ankara Gazeteciler Cemiyeti Şiir Ödülünü, 1985'te *Kerem ile Aslı* kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliği şiir ödülünü kazandı. 1984 yılında İlhan Geçer ile Yugoslavya'nın Struga kasabasında yapılan Milletlerarası Şiir Festivali'nde Türkiye'yi temsil etti ve bu konudaki anılarını beş dizilik bir yazı halinde *İnanç* dergisinde (1984-85) yayımladı ve bu dergi tarafından Yılın Şairi seçildi (1985). *Hürriyet Çağına Destan*

MUSTAFA NECATİ KARAER

KAPILAR

Ben, sokak kapısıyım, sokaklarda
Mevsimler sırtımdan geçer,
Önümden siz.
Bir yanımda yasaklar soyunur,
Bir yanımda kuşlar, kuşlar uçar,
Bir bilseniz.

Ben, bekçi düdüklerinden sonra, bir
kapı.
Ayak sesleri getirir sevincimi,
Ayak sesleri götürür.
Yalnız anahtarlar duyar hincimi;
Ne çocuklarım olur ne karım
Yüreğimde çiviler oturur.

Ben, misafir odasımdaki kapı,
Dostlarla, tanıdıklarla can-ciğer,
Sahte gülüşlerle perişan;
Sizi bilmesem deli sanırdım
kendimi,
Bir de duvarlara sorun,
Ben değilim yalnızlığım konuşan.

Ben, geniş karyolanın yanında
Geceleri iple çeken kapı,
Gündüzleri öylesine tedirgin;
Ağaç olmak ne acı bilemezsiniz
Seven kazanıyor insanlar
Sevin.

(*Bütün Şiirleri*, 2005)

MUSTAFA NECATİ KARAER

GEÇEN BAHAR

Yine getirdiğin yeşil bir sis
Bahar, of bahar
Ellerim bilekten kesilmiş,
Ben sizi tutamam artık
Dallar, of dallar.

Upuzun telgraf direklerine
Kuşlar konar, kuşlar kalkar.
Bir daha gelmeyecek günlerin
akşamında
Unuttuğum şarkılar sendedir
Rüzgâr, of rüzgâr.

Ne ebemi kuşağının turuncusu,
Ne akşam eve geç kalma korkusu;
Şimdi kulaklarımda o derenin yalnız
sesi var,
Bir de karanlıklar boyunca saçların
Uzar, of uzar.

Mevsimler eskir, yollar kısalır,
Zamanla güzelleşir hatıralar;
İlk sevgim, ilk şiirim, ilk kederim,
Ben eski gözlerimi isterim
Yıllar, of yıllar.

Her şey öylesine başkalaşmış
Masmavi olsa da gökyüzü.
Bu eller bile benim ellerim değil,
Bir daha sevmek ihtimali olmasa
Var, of var.

(*Bütün Şiirleri*, 2005)

adlı, kitaplaştırmadığı şiirleri 1964 ve 1965 yıllarında Ankara Radyosu'nun özel bir programında yayımlandı. *Bu Dünyadan Bir de Bir Gün Gideriz* adlı şiiri İsmail Ötenkaya tarafından hüzzam makamında bestelendi.

"*Dergilerde Karaer'i hep aramış, izlemişimdir. (...) Karaer, ortak dünyalarımızı şiirleştiriyor. Şiirin harcını, kıvamını biliyor. Abartmalardan, şiirme duyarlıklarından yardım ummuyor, biçim ve söz dizimi yenilikleri aramıyor. Cesur, atak bir geometrik bir yapı kurup da içine rasgele, gereksiz şeyler, molozlar boca etmiyor. Neyi nerde kullanacağını biliyor. Temaları kaos halinde sağa sola savurmuyor. Ölçülü, planlı duyarlıklarla yetiniyor. Uçurduğu güvercinler, bizde sevgi, şefkat duyguları yaratan yaşantılar.*" (Behçet Necatigil)

"*Halk tarzının kendine has telâkkileriyle işleyişi hakikaten güzeldir. Bir kere hece vezninde duraklara şiire monotonluk verdiği için rağbet etmez. Yalnız mısraların dizilişi ve kafiye tertibi bakımından halk tarzını örnek alır. Yoksa birçok gençler gibi; ruhuyla, muhtevasıyla, tabirleriyle aynını taklit etmez. Ara sıra yarım kafiyelerle de*

onları süsler. Kendine has söyleyişiyle o kadar güzel başlaywerir ki şiirine, insan bitirinceye kadar onun âleminde dolaşır. Şahsiyetini belirtme yolunda olduğunu ispat için diyebilirim ki yazacağı bir şiire imzasını atmamış dahi olsa büyük bir ihtimalle yine Karacaer olduğu tahmin edilir." (Gültekin Sâmanoğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sevmek Varken* (1972), *Güvercin Uçurmak* (1977), *Kuşlar ve İnsanlar* (1982), *Kerem ile Aslı* (destan, 1985), *Ses Mimarlarımız'dan Şiirler* (1995), *Bütün Şiirleri* (2005).

İNCELEME: *Karacaoğlan* (1973).

Ayrıca, *"Karıncalar"* adlı bir tiyatro oyunu ve on beş kadar mektuptan meydana gelen *"Aşkla Güzel"* adını taşıyan bir roman denemesi vardır.

HAKKINDA: Gültekin Samanoğlu / Hisar'dan Portreler: Mustafa Necati Karaer (Hisar, Eylül 1951), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973, s. 526-533), Behçet Necatigil / Güvercin Uçurmak (Varlık, Ağustos 1977 - Bile / Yazdı, 1983), Mehmet Çınarlı / Sanatçı Dostlarım (1979), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (c. 4, gen. bas. 1991), Özcan Ünlü / Mustafa Necati Karaer Armağanı (ortak kitap, 1996), Mustafa Miyasoğlu / Mustafa Necati Karaer'in Şiiri (Türk Edebiyatı, Mart 1996), Behçet Necatigil Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Hürsen Pekçolak - Zeki Büyüktanır / Homeros'tan Günümüze Anadolu Destanları (2002), Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002), Veysel Gültaş Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004), Ezel Erverdi / Mustafa Necati Karaer Bütün Şiirleri ("Sunuş", 2005).

KARAGÖL, Durkadın Erdoğan

Şair. 1955, Ovacık köyü / Çubuk / Ankara doğumlu. Asıl adı Durkadın Erdoğan Karagöl'dür. Şiirlerinde Kurban Teyze müstearını kulandı. [illegible]ın doğduğu yerde okudu. Şiirleri *Ata Yolu* ve *Diyanet Çocuk* dergileri, *Deha gazetesi* (Denizli) ile çeşitli antolojilerde yer aldı. Şiirlerinde halk [illegible]nı geleneğinden beslendi; bununla birlikte hece ölçüsünün yanı sıra serbest ölçüyü de kullandı. İLESAM üyesidir.

Durkadın Erdoğan Karagöl

ESERLERİ (Şiir):

Kurban Teyze Şiirleri (2003), *Verin Bana Baharımı* (2005), *Harman Dalı* (2006).

KARAGÖZ, Adil

Çocuk edebiyatçısı. 15 Mart 1971, Benli Sultan köyü / Kastamonu doğumlu. İlkokulu Benli Sultan köyünde tamamladıktan sonra Kastamonu Merkez Kur'an Kursunu bitirerek hafız oldu. Kastamonu İmam Hatip Lisesi (1991), Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü (1995), Anadolu Üniversitesi AÖF İlahiyat Önlisans Programı (2002) mezunu. 1995-96 yıllarında TRT Ankara Radyosunda sözleşmeli olarak çalıştı. 1997 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Yenimahalle Müftülüğüne bağlı Aziziye Camiinde

Adil Karagöz

memurluğa başladı. 1998 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Dini Yayınlar Dairesi Başkanlığına memur olarak atandı. Çalışmalarını 1999 yılından itibaren aynı kurumun Protokol Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğünde sürdürdü.

Yazarlığa çocuk edebiyatı alanında başlayarak, 1996 yılından itibaren çok sayıda çocuk hikâyesi yazdı. Bunların bir bölümü ile diğer yazılarını *Diyanet Çocuk Dergisi, Diyanet Avrupa Dergisi, Karınca Kardeş* dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Hayat Kurtaran Yumurtalar (2002), *Rüzgârın Öfkesi* (2002), *Gelin Gölü* (2002), *Kağnı Tekerlekleri* (2003), *Beyaz Ölüm* (2004), *Bacadaki Salıncak* (2005).

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer V (2005).

KARAGÖZ, Ali

Şair. 15 Ocak 1947, Firuzköy / Avcılar / İstanbul doğumlu. İlköğrenimini köyünde (1960) tamamladı. İstihkam Astsubay Okulundan (1965) mezun oldu. Kara Kuvvetleri İstihkam Birliklerinde yirmi bir yıl süreyle görev yaptı. 1986'da Astsubay Başçavuş rütbesinde iken emekliye ayrıldı. Şiirlerini, *Avcılar Haber, Burdur Gazetesi, Haber Gazetesi, Bizim Anayurt* gazetesi ile, *Kırkmerdiven, Cem, Berfin Bahar, Ardıç Kuşu, Şiir Ülkesi* dergilerinde yayımladı.

Ali Karagöz

"Ozan, şiirlerinde çocukluğunda, askerliğinde yaşadıklarından izler yansıtıyor. Özellikle görevli bulunduğu Edirne kenti, ozanı çok etkiliyor. (...) Ali Karagöz, çağının tanığı olan halk ozanı Mahzuni'ye olan sevgisini de yansıtıyor dizelerinde. Onu, halkın onuru, çağının Pir Sultan'ı olarak görüyor. Mesleği istihkamcılık olduğu için 'mavi yaka'ya övgüler diziyor (...) Ozan Ali Karagöz, şiir yazmaya geç başlasa da şiirlerinde iyi bir düzey tutturuyor. İçtenlikli, yalın, akıcı anlatımıyla ilgi çekiyor." (Hasan Akarsu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Benim Dünyam* (1987), *Leylak Kokusunda* (2002).

İNCELEME: *Balcıbük'ten Firuzköy'e* (2000).

KARAGÖZ, Ali Rıza

Şair (D. 1911, Sarimbey köy / Çorum - Ö. 1982). Doğumundan bir yıl sonra Balkan Savaşı başladı. Cepheye giden babası Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar köyüne dönemedi. Babası savaştan dönünce köy hocasından Kur'an ve okuma-yazma öğrendi. Muallim Mektebini bitirdikten sonra babasıyla birlikte Ankara'da ticaretle uğraştıysa da başarılı olamadı. Askerlikten zayıf ve hasta olarak döndü. Köyde üç yıl kadar bağ bekçiliği yaptı. Tuğla ve kiremit üretmek için bir tuğla ocağı açtı. Bu işi uzun süre sürdürdü. Tasavvuf çizgisinde şiirler yazdı. Şiirlerde ahlak öğütleri, Hacı Bektaş Veli sevgisi başlıca konuları oluşturdu. Şiirlerinin bir bölümü Cemal İpek tarafından *Şimdilik* (1955) adıyla kitaplaştırıldı.

HAKKINDA: Cemal İpek / Şimdilik / Mutasavvıf Şair Ali Rıza Karagöz'ün Hayatı ve Şiirleri (1955), Abdullah Ercan / 14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler (1991).

KARAGÖZ, Erkan

Yazar. 1954, Kars doğumlu. İlköğrenimini Kars'ta, orta ve lise öğrenimini Elazığ'da tamamladı. Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilimler Bölümü ve Hukuk Fakültesini Diyarbakır'da okudu. 1978'de öğretmenliğe başladı, beş yıl kadar öğretmenlik yaptıktan sonra serbest avukat olarak çalıştı. Öğretmenlik yaptığı yıllarda Diyarbakır Amatör Sanat Topluluğu adlı tiyatro grubunun kimi oyunlarında yönetmenlik görevi üstlendi.

Sanat ve İnsan, Yarın, Yapıt, Yeni Olgu, Gırgır, Adımlar, Amatör Sanat, Adam Öykü, E, Eski, Papirüs dergilcriyle bazı günlük gazetelerde öykü, şiir, eleştiri çalışmaları yayımlandı. 1982 yılında *Yarın* dergisinin Gençlik Ödülleri adı altında verilen edebiyat eleştirisi Başarı Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

Ömer Seyfettin Kürt müydü? (1996), *Kars ve Çevresinde Aydınlanma Hareketleri ve Sol Geleneğin Tarihsel Kökenleri* (2000), *Rus Kızı Vasilisa* (roman, 2002), *Yüreğinin Seğirdiği Andır Aşk* (2004).

HAKKINDA: Aslı Örnek / Radikal Kitap (29.9.2002).

KARAGÖZ, İlyas

Araştırmacı-yazar. 1933, Tonya / Trabzon doğumlu. 1947'de Maçka İlkokulunu bitirdikten sonra Zonguldak maden ocaklarında çalıştı. 1963'te Almanya'ya işçi olarak gitti. 1975 yılında malülen emekliye ayrıldı. 1979'da Türkiye'ye döndü. Alman üniversite, şehir ve eyalet kütüphanelerinde başladığı araştırmalarını yurda döndüğünde de sürdürdü.

ESERLERİ:

Tarihsel Süreçte Trabzon Halkı (1998), *Mitolojide Doğu Karadeniz* (2003), *Grek - Bizans ve Eski Türk Kaynaklarına Göre Trabzon Yer Adları: Köken ve Anlamlar* (2004).

KARAGÖZ, İsmail

Tefsir araştırmacısı. 13 Nisan 1951, Hasanlar köyü / Gerede / Bolu doğumlu. Yedi yaşında iken babasını kaybettiğinden annesinin himayesinde büyüdü. Köyünde Kemal Halıcı'dan Kur'an dersleri aldı. Okuma yazmayı kendi imkânlarıyla öğrendi. İlkokula, komşu köylcri olan Çukurca Köyü İlkokulunda üçüncü sınıftan başladı. İlkokulu bitirince (1966) Gerede Büyük Camiinde imam hatiplik yaparak hafızlık çalışmasına devam etti. Diyanet İşleri Başkanlığı İstanbul

İsmail Karagöz

Kadıköy Üçüncü Sultan Mustafa (İskele) Camii Kur'an Kursunda Hafız İbrahim Kaşmer'in yanında hafızlığını tamamladı (1966). Aynı yıllarda aynı caminin imam hatibinden klasik usulde Arapça dersler aldı. Düzce İmam Hatip Lisesinde başladığı ortaöğretimini Ankara'da tamamladı. Fark ders sınavlarını vererek Ankara Yıldırım Beyazıt Lisesinden mezun oldu. Altındağ Merkez Hasköy Camii imam hatipliği görevine başladı. 1979 yılında Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden mezun oldu. 1983'te Havza (Samsun) ilçesine müftü olarak atandı. Bir yıl sonra görevli olarak Almanya'ya (Stutgart) gönderildi.

1987'de yurda döndüğünde Diyanet İşleri Başkanlığında müfettişlik, Din İşleri Yüksek Kurulu üyeliği görevlerine getirildi. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde *"Kur'ân'da Zulüm Kavramı"* adlı tezi ile doktorasını (1994) bitirdi. 1998 yılında da doçent olduktan sonra da Din İşleri Yüksek Kurulu Dini Yayınlar Komisyonu Başkanlığı görevini sürdürdü.

Makalelerini *Diyanet İlmi Dergi, Diyanet Aylık Dergi, Diyanet Avrupa Aylık Dergi* ve *Hakses Dergisi*nde yayımladı. Yurtiçi ve yurtdışında konferanslar verdi, alanıyla ilgili şura ve sempozyumlara katılarak bildiriler sundu.

ESERLERİ:

Kur'an'a Göre Zulüm Açısından Allah ve İnsan (1996), *Kur'an'a Göre Musibetler Açısından İnsan ve Toplum* (1996), *Kur' an'a Göre İnsana Verilen Değer ve Görev* (1996), *Kur'an'da İbadet Kavramı* (1997), *Kur'an'da Dört Kavram: Adalet, İhsan, Birr ve Takva* (1997), *Namazların Kısaltılarak ve Birleştirilerek Kılınması / Seferilik ve Hükümleri* (1999), *İnsanın Dine Olan İhtiyacı ve İslâm* (2001), *Kur'an'da Zikir Kavramı ve Allah'ı Zikir* (2002), *Ayet ve Hadislerin Işığında Sevgi ve Dostluk* (2002), Hac İlmihali (ortak, 2004), *İnsanın Dine ve Peygambere İhtiyacı* (2005).

KARAGÖZ, Lâtif

Şair ve yazar. 12 Ocak 1939, Pınarbeşevli (Bojurovo) köyü / Razgrad / Bulgaristan doğumlu. İlkokulu doğduğu köyde, ortaokulu komşu köy Nasrettin'de (Bisertsi), liseyi Kubrat kasabasında tamamladı. Lise öğreniminin ardından, öğretmenliği çok sevdiği için iki yıl öğretmenlik yaptı. Bu dönemlerde Bulgaristan okullarında Türkçe dersinin kısıtlanıp yasaklanması nedeniyle tıp öğrenimine yöneldi. Haskovo Tıp Enstitüsünü (1965) bitirdikten sonra, Razgrad'ın Lipnik köyünde yirmi dört yıl sağlık memurluğu yaptı. 1989 yılında Türkiye'ye göç ederek, Bulgaristan'da çıkarmadığı kitaplarını yayımlama imkânına kavuştu. Mesleğine Çorlu Devlet Hastanesinde on yıl daha devam ederek, 2000 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Çorlu Yazarlar Topluluğu ve İLESAM üyesidir.

İlk şiiri 1960 yılında *Halk Gençliği* gazetesinde (Bulgaristan) yer almıştı. Hece ölçüsünü kullandığı, temiz Türkçesiyle dikkat çeken şiirleri ve diğer ürünleri *Türkiye* gazetesi ile *Türk Dili, Balkanlarda Türk Kültürü, Sevgi Yolu, Diyanet Çocuk, Simav Anadolu, Istranca Rüzgârı, Bizim Anayurt, Sabah, Ümit, Zaman Bulgaristan, Kaynak, Deliorman* (Bulgaristan), *Birlik* (Makedonya), *Bay, İnci Dost (Kosova), Tuna, Şafak* (Yunanistan) gibi dergilerde yer aldı. Çorlu Yazarlar Topluluğunun Nisan 2003'ten itibaren çıkardığı *Trakya Kalem* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü üstlendi.

"Süreyya Berfe'nin dediği gibi Lâtif Karagöz: Şiir olacak malzemeyi önce yüreğiyle görür, sonra gözü, daha sonra da aklı ile. (...) O aynı zamanda, bu güne dek ömrü boyunca hep Türkçeye hizmet için savaş verdi. Doğduğu diyarda, Türkçe yasak kapsamına alınıncaya kadar, Türkçe düşündü ve Türkçe yazdı. İşte bir şiirinde duygularını bizimle şöyle paylaşıyor: 'Türkçemle kalkar, Türkçemle yatarım / Yorgunluğumu onunla atarım...' (...) Lâtif Karagöz'ün şiirleri, onun iç dün-

Latif Karagöz

yasını anlatıyor. Her şiiri, onun gönlüne girmek için giriş vizesi veriyor. Okurları şiirlerle şairin dünyasında yolculuk yaparak sevincini, kederini ve mesajlarını, şiirlerinden haz alarak öğrenecekler." (Şaban M. Kalkan)

ESERLERİ:

ÇOCUK ÖYKÜSÜ: *Küpeli Kuzu* (2002), *Kulağa Küpe* (2002).

ÇOCUK ŞİİRİ: *Kon Kon Kelebek* (1990), *Bayrak Çocuklar* (1993), *Ak Güvercin* (1993), *Kardeşimsin* (1994), *Önce Vatan* (1997), *Doğru Çengel-Fabllar* (1998), *Üç Güvercin* (2005), *Çocuk Şiirleri* (2005).

ŞİİRİ: *Yaprak Dökümü* (1999), *Sevgi Durakları* (2001), *Huzur Elçisi* (2005).

HAKKINDA: Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi – Bulgaristan Türk Edebiyatı (1977), Turhan Bayraktar / Türkiye Şairler Antolojisi (1996, 1997), Zeki Gürel / Cumhuriyet Devri Çocuk Edebiyatı (1998, s. 57), Mustafa İsen / Balkanlarda Türk Çocuk Şiirleri (Kaynak dergisi, Sofya, sayı: 9, 2002) - Balkanlar'da Türk Çocuk Şiiri Antolojisi (2001), İsmailoğlu Mustafa Yılmaz / Ozanlar Şiir Antolojisi (1997, 1998, 1999, 2000), İsmail A. Çavuşev / Altın Petek Bulgaristan Türklerinin Çocuk Şiiri (Sofya, 2001), Niyazi Hüseyin Bahtiyar / Bizim Anayurt Antolojisi (2001), Latif Karagöz / Küpeli Kuzu (2002), Sevgi Yolu Şairler Antolojisi (2002), Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler (2002), Trakya Kalem dergisi (Haziran 2003), Mehmet Çavuş / Ömrümün Kısa Bilançosu (Tuna dergisi, sayı: 83-84, Ocak-Şubat 2004), Gündüz Aydın / Sevgi Yolu Şairler Antolojisi (2000,2001, 2002,2003,2004,2005), Şaban M. Kalkan / Huzur Elçisi Bir Şair (önsözü, 2005), Ahmet Sorgun / Kitaplar Arasından (İleri, Yozgat, 22.11.2005).

LATİF KARAGÖZ

TÜRKÇEM

Ana-baba demeyi
Ben seninle öğrendim.
Zorlukları her şeyi
Senin gücünle yendim!

Açtın benim gözümü
Dünyaya penceremsin.
Güldürürsün yüzümü
Elim, ayağım sensin!

Yükselmem adım adım
Bu günüm sayendedir.
Seni anlar evlâdım
Bu hayat sensiz nedir?

Türklüğün bilincini
Ta yüreğime ektin.
Cahillik kılıcını
Kımından alıp çektin!

Su gibi durulursun
Zirvede bugün bilim.
Dünyada sorulursun
Sen Türkçem güzel dilim!

LATİF KARAGÖZ

DÜNYANIN KAYGISI

Neler bekliyorduk yeni yüzyıldan
Ne çabuk geldi geçti ilk seneler?
Hukukun kılıcı incedir kaldan
Neler umuyorduk biz neler neler?

Hani dinecekti ölüm çanları
Hiç görmeyecektik akan kanları
Huzur öpecekti mutlu canları
Neden özgürlüğü terör gölgeler?

Niye böyle başlattık biz bu çağı
Hani nerde sevginin dayanağı
Yine bağlı kaldı eli ayağı
Dünyada yarışsın dürüst bilgeler!

Nerede yanıldık cevabı nedir
Gökte ay gülmez oldu, sözde bedir
Bizler körebe mi oynarız bir bir
Zeytin dalımız neyi simgeler?

Tan yerinden gitsin kara bulutlar
Güneşin davağında nur umutlar
Verilmesin ölüm için komutlar
Rayına otursun artık dengeler!

KARAGÖZ, Mehmet Berdan

Şair. 22 Mayıs 1945, Tarsus / Mersin doğumlu. Aslen Elazığlıdır. Babasının memuriyeti dolayısıyla Anadolu'nun birçok yöresinde on sekiz yılı geçti. Lise birinci sınıfından ayrılarak öğrenimini yarım bıraktı. 1963'te memleketi Elazığ'a, 1978 yılında tekrar Çukurova'ya dönüp yaşamını Mersin'de sürdürdü. Şiirleriyle *Şiir Defteri, Tarla, İçel Kültürü, Mozaik, İlkyaz, Tını* gibi dergilerde göründü. Şiirin yanı sıra resim yaptı ve denemeler yazdı. Şiirlerindeki imgelem zenginliği ve sıcak bir söylemle toplumsal sorunları işledi.

ESERLERİ (Şiir):

Güneş Yüzlüm, Denize Ağlayan Kadınlar, Zamana Akan Nehir (1993).

HAKKINDA: Mehmet Ecevit – Hasan Artuk – İsmail Timuçin / Adanalı Şairler Antolojisi (1992).

KARAGÖZ, Nesibe

Bkz. İLARSLAN KARAGÖZ, Nesibe

KARAGÖZLÜ, İsmail Alptekin

Şair ve yazar. 16 Ocak 1921, Limasol / Kıbrıs doğumlu. Pek çok şiir ve yazısında İsmail Edip Anlar imzasını kullandı. Liseyi Kıbrıs'tan ayrılarak Adana'da tamamladı. Kıbrıs'a döndükten sonra bir süre avukat katipliği, *Vatan* gazetesinde yazarlık, İkinci Dünya Savaşı yıllarında tercümanlık yaptı. Dışişleri Bakanlığından sonra Savunma Bakanlığı müsteşarı iken emekliye ayrıldı.

Edebiyat tutkusunun 1930'lu yılların sonlarında, Adana Lisesinde okurken öğretmeni Arif Nihat Asya'nın teşviki ile başladığını söyleyen Karagözlü'nün; Kıbrıs'ta çıkan *Söz, İnkılâp, İstiklâl* ve *Halkın Sesi* gazetelerinde devamlı yazıları yayımlandı. Esat Mahmut Karakurt'un tüm romanlarını oyunlaştırıp sahneye koydu. 1943'te Hikmet Afif Mapolar ile *Ocak* dergisini yayımladı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kalpten Damlalar* (1938), *Ebediyen Benimsin* (1940).

ROMAN: *Saadet Yolcuları* (1941), *Sarı Mektuplar* (1942).

SEYAHAT NOTLARI: *Kantara'ya Kadar* (1946), *Süveyş Kanalı* (1946), *Kantara'dan İsmailiye'ye* (1946).

HİKÂYE: *Çamlar Köprüsü* (1945), *Yarın Asılacağım* (1946).

HAKKINDA: Kıbrıs Türk Edebiyatı (1989), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAGÖZSOY, Doğan

Roman yazarı. 1962, Değirmencik köyü / Kırklareli doğumlu. İlkokulu köyünde bitirdikten sonra Kırklareli Merkez Okuluna girdi. Buradaki öğrenimini tamamladıktan sonra uzun müddet *Gerçek* ve *Yeşil* adlı gazetelerde çalıştı. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne gitti. Burada birçok deneme yazısı yazdı. İlk romanını yazdıktan sonra Fransızca olarak *Güneşin Çocukları* adlı romanı yazmaya başladı. Yazıları *Gerçek* ve KKTC'deki *Ortam* gazetelerinde yayımlandı. 1985-86 yılları arasında Girne Belediycsinin tiyatro çalışmalarına katıldı. Yaşamını Paris'te sürdürdü.

ESERLERİ (Roman):

Kırım Baharı, Gece Otobüsü, Yaban Gülü.

HAKKINDA: TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAGÜL, İbrahim

Gazeteci. 1969, Sinlice köyü / Şalpazarı / Trabzon doğumlu. İlkokulu köyünde, orta ve liseyi Rize, Ordu ve Trabzon'da tamamladı. Trabzon İmam Hatip Lisesi ile İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Öğrencilik yıllarından itibaren değişik basın yayın organlarında çalıştı. Bir ara Malezya'da bulundu. Malezyalı Romancı Şahnun

Ahmed'in *Dikenden Başka Mahsul Yok* adlı romanını Türkçeye çevirdi. *Yeni Şafak* gazetesinde çalıştı ve dış politika yazıları yazdı. Karagül TYB tarafından Basın / Fikir dalında yılın gazetecisi seçildi. *Yüzyıllık Kuşatma* (1995) adlı bir kitabı vardır.

Süleyman Karagülle

KARAGÜLLE, Süleyman

Araştırmacı-yazar. 1928, Borçka / Artvin doğumlu. İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliği Bölümü (1955) mezunu. On dört yıl kamuda hizmet ettikten sonra, çalışmalarını bağımsız olarak yürütebilmek amacıyla memurluktan ayrıldı. 1967 yılında İzmir'de ünlü Akevler Kooperatifini kurdu. MNP ve MSP'nin İzmir ve Ege Bölgesi kuruluş çalışmalarına katkıda bulundu. *Akevler*, *Gurbet*, *Tekyol* dergileri ile *Milli Gazete* ve *Zaman*'da günlük yazıları ve yüz kadar makalesi yayımlandı. Profesör Erbakan'ın siyasi liderliğini üstlendiği Adil Düzen projesinin fikir babası olduğu kanaati yaygındır. Nev'i şahsına mahsus bir şahsiyet olarak, döneminin renkli isimleri arasında yer aldı.

ESERLERİ:

İslâmiyet ve Ekonomik Doktrinler, *İslâmiyet ve Günümüzün Meseleleri*, *İslâm'da Denge I / Para* (Reşat Nuri Erol ile), *İslâm Devlet ve Dünya Düzeni* (Reşat Nuri Erol ile), *Alternatif Faizsiz Banka* (Reşat Nuri Erol ile, 2000).

KARAHACIOĞLU, Ali Haydar

Hukukçu, şair. 31 Temmuz 1931, Vakfıkebir / Trabzon doğumlu. Aslen Görelelidir. İlkokula 1939 yılında Ünye İnönü İlkokulunda başladı, Tirebolu Dumlupınar İlkokulunda bitirdi. Ortaokulu Ünye ve Görele'de, liseyi ise Giresun'da okudu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini isc 1954 yılında bitirdi. Daha sonra sırasıyla, Tutak, Göle, Araklı hakimlikleri, Ordu ili Tapulama Hakimliği görevlerinde bulunduktan sonra 1973 yılında Yargıtay Tetkik hakimliğine, 1974 yılında Genel Sekreter Yardımcılığı görevine atandı. 1977 yılında Yargıtay Üyeliğine, 1988 yılında 5. Hukuk Dairesi Başkanlığına seçildi ve 1996 yılında emekliye ayrıldı. 1974'te Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresinden organizasyon ve metot sertifikası aldı. Edebiyat ve hukuk üzerine yazıları çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Çile, Damlalar, Düşlerim, Kuzey Rüzgârları, Tomurcuk Güller, Güller ve Dikenler, Sevgi Harmanı, Çağların Yorgun Adamı (1975), *Sonradan Görmeler, Gönül Ocağı, Bakışların, Kuyruk, Dalkavuk, Süslü Ev Köpekleri* (2005).

Ayrıca hukuk ile ilgili on civarında kitabı vardır.

HAKKINDA: Ahmet Tufan Şentürk / Ali Haydar Karahacıoğlu - Kuzey Rüzgarları Bakışların Üzerine (Memleket, 15.2.1975) - Çağların Yorgun Adamı Hakkında (Sezimiz, Mart 1976), Enver Tuncalp / Çağların Yorgun Adamı (Bursa Haber, 25.1.1976), İbrahim Minnetoğlu / Şairli Aile (Defne, 1983), Kerim Özbekler / Ali Haydar Karahacıoğlu ve Dalkavuk (Eflatun, Ocak 1984), Nihat Aşar / Çile (Çaba, 1968), Abdullah Satoğlu / Dalkavuk (Başkent, 14.3. 1984), Mim Kemal Öke (Türkiye, 1998), Fevzi Halıcı / Gönül Ocağı (önsöz, 1998), Günümüz Türkiyesi'nde Kim Kimdir (2000), Feyzi Halıcı - Hüseyin Yurdabak - Abdullah Satoğlu / Gönül Sohbetleri IV (2000), Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2003), İsa Kayacan / Süslü Ev Köpekleri (Tasvir, 8.10.2005).

ALİ HAYDAR KARAHACIOĞLU

KADIN

Kadın bir çiçektir, koklamak için değil, hoştur
Kadın bir tatlıdır, haz duyar dudak
Kadın bir kristal üzme kırılır,
Gönlünce gitmezsen hemen darılır
Kadın bir romandır, okunmak ister,
Kadın bir ipektir dokunmak ister,
Kadın beyaz güldür, baharda açar,
Kabalık görürse bahçeden kaçar.
Kadın bir pınardır tatlıdır suyu,
Kadın cehennemdir kötüyse huyu,
Kadın kaprisliyse saltanat yıkar,
Fazla nazlar isen başına çıkar.
Güzel görünmektir kadının dini
Deveden fazladır kadının kini
Kadın erkeklerden tatlı dil ister,
Dereyi beğenmez, ırmak Nil ister.
Kadın bir afyondur, başı döndürür
Erkeği büyüler ocak söndürür.
Kadın bir anadır türün yetiştir.
Sevdikleri için canını verir.
Kadın bir masaldır yazmakla bitmez.
Anlamak için de bir ömür yetmez.

ALİ HAYDAR KARAHACIOĞLU

BEYEFENDİ

Beyefendilik nerde bey bile değil
Yarısı kırılmış ney bile değil
Tezeğin kilosu çıktı beş yüze
Beyefendi dediğin, şey bile değil.

Ali Haydar Karahacıoğlu

KARAHAN, Abdullah Neyzar

Şiir ve yazar. 23 Ekim 1939, Samsun doğumlu. Samsun Cumhuriyet İlkokulu, Ondokuz Mayıs Lisesi (orta kısım), Muğla Turgut Reis Lisesi ve Yabancı Diller Meslek Yüksek Okulunu bitirdi. Bir süre gazetecilik yaptı. Sonra İzmir Zirai Araştırma Enstitüsünde (1966-69) çalıştı. Bornova Kredi Yurtlar Kurumunda müdürlük (1969-70) yaparak ve Ege Üniversitesi Fen Fakültesinin çeşitli bölümlerinde (1970-72) çalışarak 1992 yılında emekliye ayrıldı. 1992'den itibaren İzmir'de yayımlanan *Gözlem* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. İzmir Gazeteciler Cemiyeti, Bornova Belediyesi, Karşıyaka Atakent Lisesi, Bornova Anadolu Lisesi, Karşıyaka Ankara İlköğretim Okulunun kitaplıklarını düzenledi. 1963'te *Özleşim* adlı bir şiir gazetesi çıkardı. 1963-64 yıllarında *Otağ* dergisinde sekreterlik görevini yürüttü. 1992 yılından sonra *Ekonomi Politik Gözlem* gazetesinde arşiv sorumluluğunu, 2001 yılından sonra da *Bakırçay* gazetesinde "sanat yaprağı"nın editörlüğünü yaptı. Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği, Kızılay Karşıyaka Şubesi üyesidir.

İlk ürünleri *Menteşe* gazetesinde (Muğla, 1957-60) çıkmıştı. Sonraki yıllarda *Su* (Sivas), *Ferai* (Muğla), *Özleşim*, *Çağrı*, *Çaba* (Bursa), *Beşyaka* (Fethiye), *Elif*, *Varlık*, *Yeni Ufuklar*, *Özgür*, *Sesimiz*, *Yeditepe*, *Yelken* dergilerinde yayımlandı. *Ege Ekspres*, *Yeni Asır*, *Sabah Postası*, *Demokrat*

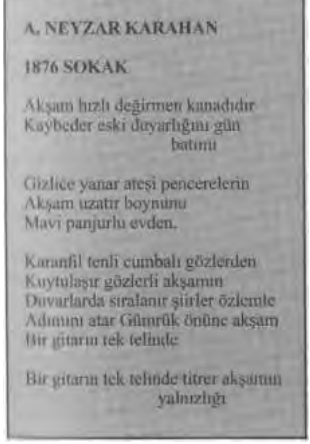

Abdullah Neyzar Karahan

İzmir ve *Ege Telgraf* gazetelerinde şiir, yazı ve sinema söyleşileri yayımlandı. Bunlara ek olarak şiir ve yazılarını *Arduç Kuşu, Aydınlık, Aykırı Sanat, Berfin Bahar, Cönk, Çağdaş, Çatlı, Çatı, Çıra, Çele, Dost, Damla, Dönemeç, Duygusal Kuşku, Ece, Eflatun, Ege Sanat, Evren, Evrim, Genç Kalemler, Güç, Gülpınar, Güney, Hisar, İmbat, İzmir İzmir, İzmir Sanat, Kalem, Kıyı, Meltem, Nabi, Oluşum, Su, Temmuz, Varlık, Türk Dili, Yaprak, Zeren* dergilerinde ürünleri yayımladı.

İzmir'de ilk kez *"Resimlenmiş Şiirler Sergisi"*ni (1969) açtı. 1975'te Milas'ta açılan şiir yarışmaları ve Spor Toto şiir yarışmalarında çeşitli ödüller aldı. Spor Toto masal yarışmasında birinci oldu.

"Şiirleri ekseriyetle günlük yaşayışa, gözlemci bir açıyla sırtını dayamış. Şiirlerini yeni bir çizgiden yürütme amacı içinde. Birinci ve ikinci yenilerin arasında, daha çok ikinci yeniye yaklaşıyor. (...) Dış varlıklar, dış olaylar şiirin içine yansır. İmajlar kendine göredir. Neyzar, işlediği şekillerle doğal şiire en güzel bir yapı verme yi başarabilmiş. Zaman, çevre onun içine düşer, orda şekillenir kristalize olur." (Ayhan Günhan)

A. NEYZAR KARAHAN

1876 SOKAK

Akşam hızlı değirmen kanadıdır
Kaybeder eski duyarlığını gün batımı

Gizlice yanar ateşi pencerelerin
Akşam uzatır boynunu
Mavi panjurlu evden.

Karanfil tenli cumbalı gözlerden
Kaytulaşır gözlerli akşamın
Duvarlarda sıralanır şiirler özlemle
Adımını atar Gümrük önüne akşam
Bir gitarın tek telinde

Bir gitarın tek telinde titrer akşamın
yalnızlığı

"Karahan çok çarpıcı bir şair olmayabilir. Ancak toplumun büyük çoğunluğunu oluşturan sıradan insanların aşklarını, sevinçlerini, korkularını, beklentilerini vb. dile getirir şiirlerinde. O sıradan insanların sıradan duygularını şiire dokurken pek öyle sıradan bir şair değildir. Kendine has şiir ipliğini büken, kendi büktüğü ipliklerle şiir atlasını dokuyan nadir ozanlarımızdan biridir Karahan. Onun şiirleri incelendiğinde çok farklı imgeler, simgeler taşıdığı görülür. İlk okunduğunda kekremsi fakat insanın olaylar karşısında imgesel bir haz duymasını sağlar. Şiirdeki imgeler Karahan'a özgü imgelerdir. Bu imgeleri şiirde 'karahan geni' diyebiliriz. Karahan, 60 kuşağının kendine özgü bir şiir biçemi yaratabilmiş ender şairlerindendir. O ne Birinci Yeni şairidir, ne de İkinci Yeni. Bu iki akım arasında kendi şiirini dokuyan ince, naif bir ozandır. Özellikle 1980 sonrası şiirlerinde bir yorum olgunluğu gözlenir. Ancak şiirinde biraz işçilik azdır. Bunu Karahan'a anımsattığımda bana şöyle bir yanıt vermişti: 'Şiirimden borç aldığım zamanla geçimimi sağlıyorum.'" (T. Ayhan Çıkın)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yorgun Yaşayana* (1963), *Çıplak Ateş* (1967), *Yabanistan* (1968), *Boşlukta Biri* (1970), *Körfez Solgunu* (1971), *Savaşa Yalnız Gidilmez* (1975), *Mavi Aydınlık* (1979), *Çiçek Güzellemesi* (1981), *Gece Bin Çağdır* (1990), *Uzak Kıyısında Sevdanın* (1991), *Gizli Su* (1994), *Gözlerimde Saklı Sonbahar* (2000), *Dalgın Şarkı* (2004).

ANTOLOJİ: *Şiir ve Siz* (Ş. Gökovalı ile, 1965).

İNCELEME: *Gel Dosta Gidelim / Çağdaş Düşüncede Yunus Emre* (1980), *Samsun'dan Ankara'ya* (1980), *Atatürk ve Eğitimde Çağdaşlaşma* (1980), *Atatürk Gerçekçiliği* (1980), *Atatürk'ün Halk İktidarı Anlayışı* (1980), *Şehit Edilişinin 50. Yılında Kubilay* (1980).

ÇOCUK KİTABI: *Aslan Kurt ve Tilki* (1980), *Konuşan Kutu* (mitoloji, 1992), *Yengeç ile Kızı* (2002).

HAKKINDA: Mehmed Kemal / Politika ve Ötesi (Hür Anadolu, 28.8.1963), Ayhan Günhan (Güç, sayı: 3, 1967), İsmet Kemal Karadayı (Yelken, sayı: 10, 1970), Sami N. Özerdim (Ilgaz, Ekim 1975), Arif Coşkun / Tanıyalım Abdullah Neyzar Karahan'ı (Güneyde Kültür, Mayıs 1992), İ. Güven Kaya / Şiirle Gezintinin Kırk Yıllık Panoraması: Gizli Su (Kitap, Mart 1995), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Oğuz Tümbaş / Gözlerimde Saklı Sonbahar (İzmir, Haziran 2000), Talat Kırcan (Hürriyet Ege, 22.8.2000), Ünlem Sanat Dergisi (Eylül-Ekim 2004).

KARAHAN, Abdülkadir

Edebiyat tarihçisi (D. 1 Eylül 1913, Siverek / Şanlıurfa - Ö. 28 Temmuz 2000, İstanbul). Döneminin ünlü alimlerinden olup Hac görevini yerine getirirken Hicaz'da vefat etmiş olan Molla Hacı Zülfikar Karahan'ın oğludur. İzmir Öğretmen Okulu ve İzmir Lisesi (1934), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Yüksek Öğretmen Okulu (1939) mezunu. Samsun ve İzmir liselerinde edebiyat öğretmenliği (1939-47) yaptı. 1945'te doktorasını tamamlayarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesine Türk edebiyatı ve metinler şerhi asistanı olarak girdi (1947). Fransa' da Sorbonnne Üniversitesi Hocaları Hazırlama ve Geliştirme Yüksek Okulu (1959) ile Fonetik Enstitüsünü bitirdi (1950). Dönüşünden sonra aynı fakültede 1952'de doçentliğe, 1973'te profesörlüğe yükseldi, 1983'te emekliye ayrıldı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesindeki hocalığı yıllarında ayrıca İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü, Yüksek Öğretmen Okulu ve Kahire'de Ayn Şems Üniversitesinde Türk edebiyatı dersleri verdi. 27 Mayıs (1960) ihtilalinden sonra üniversiteden uzaklaştırılan 147'liler arasında yer almıştı.

"Dicle'de Akşam Güneşi" adlı ilk şiiri, 1931 yılında Diyarbakır'da öğrenci iken *Servet-i Fünün* dergisinde yer almıştı. Edebiyata şiirle giren Karahan'ın eski ve yeni Türk edebiyatı konularındaki inceleme yazıları *Ege Işıldağı* (İzmir, 1934), *Gençlik, İnkılapçı Gençlik* (1938-39), *19 Mayıs* (Samsun, 1940-41), *Fikirler ve Yeni Asır* (İzmir, 1942-47), *Tasvir, Yeni Sabah, Milliyet, Hürriyet, Tercüman, Güneş, Türkiye, Middle East ve New Middle East, Türkiyat, Türk Dili ve Edebiyatı, Yeşilay, Ülkü, Çağrı, Türk Düşüncesi, Türk Dili, Pakistan Postası* (1947-2000) gazete ve dergileri ile birçok yabancı bilim dergisinde yayımlandı.

Abdülkadir Karahan

1992 yılında 7000 kitabı ile 150 çeşit süreli yayını, adına kurulacak kütüphane için Şanlıurfa Özel İdaresine bağışladı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Güneşin Doğduğu Yurt* (1934).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Fuzuli' nin Mektupları* (1948), *Fuzuli, Muhiti, Hayatı ve Şahsiyeti* (doktora tezi, 1949), *Nabi* (1953, genişletilmiş bas., 1987), *Nefi* (1954, genişletilmiş bas., 1986), *İslâm-Türk Edebiyatında Kırk Hadis* (1954), *Fatih, Şair Avni* (1954), *Fuzulî, Poete En Trois Langues* (Fuzuli'nin üç dilde şiirleri, 1959), *Tercümanü'l-Ümem* (inceleme, 1962), *Öğretim Mesleği Dünya Kongresi* (1965), *Kanuni Sultan Süleyman Çağı Şairlerinden Figani ve Divançesi* (1966), *Nefi Divanından Seçmeler* (1971), *Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki Ahnâme Yazmalarından Seçmeler* (1971), *Dr. Muhammed İkbal ve Eserlerinden Seçme Bilgiler* (1974, *Doğudan Gelen Ses İkbal* adıyla. 2001), *M. Ali Cinnah'a Armağan* (1977), *Kırk Hadis* (1977; dört dilde ve tezhibli bas., 1986), *Eski Türk Edebiyatı İncelemeleri* (1980), *Kırk Altın Küpe* (1987), *Şirazlı Hafız ve Şiirlerinden Seçmeler* (inceleme-antoloji, 1988), *Eski Türk Edebiyatı* (1988), *Şanlıurfa ve GAP Sempozyumu* (1988), *Türk Kültürü ve Edebiyatı* (1988), *Urfalı Mehmed Şevket ve Şiirleri* (1991), *Les Poets Classiques A L'e Popoque de Soliman le Magnifique* (1991).

ÇEVİRİ: *Osmanlı Devleti Tarihi* (Hammer'den özet, 1966).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 5), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (2. bas. 1982), Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Mehmet Nuri Yardım / Klâsik Edebiyatımızın Yıldızı Kaydı (Türk Edebiyatı dergisi, sayı: 323, Eylül 2000), Doğudan Gelen Ses İkbal (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Hasan Aksoy / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 24, 2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004).

KARAHAN, Hakan

Şair. 1960, İstanbul doğumlu. İstanbul Robert Kolej ve ABD Miami Üniversitesi İş İdaresi Bölümü mezunu. Şirketler ve finans kuruluşlarında yöneticilik yaptı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kafamdaki Ses* (1998), *İntizâr* (2000).

ROMAN: *19* (2004).

HAKKINDA: Yılmaz Odabaşı / 1975-2000 Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi (2. bas. 2001).

KARAHAN, Leyla

Dilbilimci. 1951, Ankara doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara, Konya ve İstanbul'da okuyarak tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü ve İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu mezunu (1972). Erzurum ve Ankara'da çeşitli liselerde ve Gazi Eğitim Enstitüsünde öğretmen olarak görev yaptı. Yüksek lisansını Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde (1976) tamamladı. 1982'de Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümünde öğretim görevlisi kadrosuna atandı. *"Erzurumlu Darir - Kıssa-i Yûsuf"* konulu çalışması ile doktorasını (1986) tamamladı. 1987'de yardımcı doçent, 1992'de doçent, 1998'de profesör oldu. GÜ Türk Dili Dersleri Bölüm Başkanlığı (1992-94), Türk Dil Kurumu asli üyeliği (1992), Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü Türk Dil Eğitimi Anabilim Dalı Başkanlığı (1992-97), Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü Başkanlığı (2001-02), Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Dekan Vekilliği (2002-03) yaptı.

Türk diliyle ilgili makaleleri *Türk Kültürü, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Türk Kültürü Araştırmaları, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Türk Yurdu, Türk Dili, Bilig* dergilerinde yayımlandı. Dil konusunda çeşitli kongrelerde bildiriler sundu. Türk Dil Kurumunun yürüttüğü *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü ve Grameri Saha Araştırması* ile *Türkiye Türkçesi ve Tarihi Devirler Yazı Dilleri Grameri* projelerinde görev aldı. 1996'da Türkiye Yazarlar Birliği Dil Ödülüne layık görüldü.

ESERLERİ:

Bayburt Kanunnamesi (1990), *Türkçede Söz Dizimi* (1991), *Kıssa-i Yûsuf* (1994), *Türk Dili* (4 cilt, Prof. Dr. A.B. Ercilasun ile, 1994), *Erzurumlu Darir* (1995), *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması* (1996), *Hüseyin Cahit - Türkçe Sarf ve Nahiv* (Dilek Ergönenç ile, 2000), *Tahir Ken'an - Kavaid-i Lisan-ı Türki* (Ülkü Gürsoy ile, 2004).

HAKKINDA: Mustafa Argunşah / Kıssa-i Yûsuf (Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, sayı: 6, 1997), Ahmet Buran / Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması (Türk Dili, sayı: 542, Şubat 1997).

Leyla Karahan

KARAHAN, Orhan

Şair. 1972, Sivas doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Sivas'ta tamamladı. Cumhuriyet Üniversitesi Sivas Meslek Yüksek Okulu İnşaat Teknikerliği Bölümünü sağlık sorunlarından dolayı tamamlayamadı. Çeşitli reklam kuruluşlarında çalıştı. Yerel bir radyoda önce reklam ve pazarlama müdürlüğü, sonra genel yayın müdürlüğü yaptı. Müzikle ilgilenerek Türk Halk Müziği ve şiir programları hazırlayarak sunuculuğunu yaptı. Mavi Göçebe Sanat Topluluğu bünyesinde şiir dinletileri düzenledi. Çalışma hayatını Sivas'ta bir kamu kuruluşunda sürdürdü. *Düne Bugüne Yarına* (1999) isimli bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2002), Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

KARAHAN (Uslu), Zeynep

Araştırmacı-yazar, politikacı. 11 Temmuz 1969, İstanbul doğumlu. Ürünlerinde Zeynep Karahan Uslu, Zeynep Karahan imzalarının ikisini de kullandı. Edebiyat tarihçisi Prof. Dr. Abdülkadir Karahan'ın kızıdır. İstanbul Hasan Ali Yücel İlkokulu (1981), Beşiktaş Atatürk Anadolu Lisesi (orta kısmı, 1983), Etiler Lisesi (1986), İÜ İletişim Fakültesi Tanıtım ve Halkla İlişkiler Bölümü (1990) mezunu. Yüksek lisansını İstanbul Üniversitesi SBE Tanıtım ve Halkla İlişkiler Bölümünde *"Halkla İlişkiler Aracı Olarak Siyasal İletişim"* konulu teziyle (1991), doktorasını aynı yerde *"1990 Sonrası Özel Televizyon Kanallarının Gelişmesi ve Kadın: Televizyon Yayınlarının Farklı Sosyo-Ekonomik Statüdeki Kadın İzlerkitle Üzerine Etkilerine İlişkin Alan Araştırması"* isimli teziyle (1998) tamamladı.

Çalışma hayatına 1991'de İÜ İletişim Fakültesi Tanıtım ve Halkla İlişkiler Bölümünde araştırma görevlisi olarak başladı. 1994'te aynı fakültenin Sosyoloji Bölümü Uygulamalı Sosyoloji Anabilim Dalına geçti. Buradaki öğretim üyeliği sırasında, zaman zaman farklı sektör ve alanlardaki kuruluş ve şirketlere proje bazında danışmanlık yaptı. 3 Kasım 2002 genel seçimlerinde AKP listesinden 22. Dönem İstanbul Milletvekili

Zeynep (Uslu) Karahan

seçilerek TBMM'ye girdi. Parlamentoda Çevre Komisyonu Sözcüsü olarak görev aldı. TÖDER, Sosyoloji Derneği ve International Communication Association (ICA) üyesidir.

İlk yazısı 1988'de *Haftalık Gazete*'de, sonraki ürünleri *Kitap Dergisi, Marmara Üniversitesi İletişim Dergisi, Karizma, Yeni Türkiye, NPQ, Sosyoloji* dergilerinde yayımlandı. *Kitap Dergisi*'nde (İstanbul) iki yıl, *Türkiye Bülteni*'nde 2003'ten itibaren yayın kurulu üyesi olarak görev aldı. *Televizyon ve Kadın* adlı ilk eseri 2000 yılında yayımlandı.

KARAHANOĞLU, Mehmet Refik

Şair. 1946, Malatya doğumlu. Ankara Yapı Sanat Enstitüsü mezunu. Şiir yazmaya küçük yaşlarda başladı. Şiirleri bazı yerel gazete ve dergilerde, *Hafta Sonu, Milliyet* gazetelerinde yayımlandı. Bazı şiirleri ödül ve mansiyon aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mutsuzluk Kervanı* (1969), *Alışamadım Sensizliğe* (1973), *Yeşiller Daha Yeşil* (1993).

İNCELEME: *Türk ve Batı Edebiyatı Kronolojisi.*

HAKKINDA: Mehmet Gülseren - Ahmet Şentürk / Malatyalı Şairler Antolojisi (1993), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAHASAN, Aydın

Ressam, yazar. 1936, Zonguldak doğumlu. Aslen Hopalıdır. 1954'te Güzel Sanatlar Akademisine girdi. Galeri eğitimini Halil Dikmen ile Neşet Günal'dan aldı. 1960'ta Güzel Sanatlar Akademisini (Mimar Sinan Üniversitesi) Nurullah Berk Atölyesinde bitiren Karahasan, Paris ve Dijon'da resim çalışmaları yaptı.

1962'den itibaren Zonguldak'ta resim, sanat tarihi ve Fransızca öğretmenliği yaptı. Çalıştığı okulda müdür yardımcısı iken siyasal düşünceleri nedeniyle görevinden alındıktan sonra, 1965'te Almanya'ya gitti. Dergi ve gazetelerde illüstrasyonlar çizdi, çeşitli kuruluşlarda çevirmenlik yaptı. 1977'den itibaren Dortrnund ve Bochum kentlerinde resim ve sanat tarihi dersleri verdi. *Die Zeitung* (Dergi) adlı dergide denemeleri yayımlandı. *Deha ile Çılgınlık Arasındaki Bir Ressam* (*Van Gogh Üzerine Deneme*) adlı bir deneme kitabı vardır.

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

KARAHASAN, Mustafa

Yazar. 1920, Üsküp / Makedonya doğumlu. Doğduğu kentte ilkokulu bitirdikten sonra bir süre Fransız Okuluna devam ettiyse de son sınıfa kadar geldiği halde çeşitli nedenlerle bu öğrenimini tamamlayamadı. Üsküp'te yayımlanan *Birlik* gazetesi ve Üsküp Radyosunda çalıştı. Eğitim ve kültür işleri danışmanlığı yaptı. Çalıştığı gazetede pedagoji, psikoloji ve tarih gibi değişik alanlarda makaleler, deneme ve eleştiriler yazdı. Roman, hikâye ve oyun türlerinde kitaplar yayımladı.

Mustafa Karahasan

MUSTAFA KARAHASAN

SEVİM

Güzel, sıcak, cömert bir güz günü.

"Günaydın çocuklar" dedi ışıklı dershaneye giren yeni öğretmen. Öğrenciler onu sabırsızlıkla bekliyorlardı.

"Çocuklarım bu bizim ilk dersimiz" diye ders başladı. "Çocuklarım", dedi. Bu kelimede vurgusu artmıştı. Çocukların duygusu nedense şimdi değişmişti.

Ders akmaya başladı. Öğretmen yeni öğrencileri arasında dolaşıyor, onların bazı özellikleriyle tanışmak; hayatlarına, sırlarına girmek istiyordu. O, böyle gezerken, gözleri uzun boylu, sarı saçlı, zayıf, ama çok güzel bir kızcağıza ilişti.

"Kızım, senin adın ne?" diye sordu öğretmen.

"Sevim" dedi kızcağız. Ayağa kalktı, yüzü pembeleşmişti. Gözlerinden tuhaf duygular sızılıyordu.

"Ya babanın adı?", diye istemeksizin sordu öğretmen.

Kızcağız hiçbir şey demedi. Dudaklarını ısırmağa başladı. Onun geniş alnına güz mevsiminin pencereden sızılan bütün ışıkları dökülüyor, açılıp kapanan elleriyle ne yapacağını bilmiyordu.

"Aman Allah'ım, babanın adı için bu kadar mı düşünmen gerekir. Yoksa benden mi korkuyorsun?" diye öğretmen söze başladı, tuhaf görünen bu kızcağıza karşı ilgisi artmıştı.

"Babamın adını bilmiyorum", diye hafifçe söylendi kızcağız.

"Ne dedin? Babanın adını mı bilmiyorsun?" diye öğretmen şaşkınlık gösterdi. Şimdi kızın bu şaşkınlığını öğrenmek için bir kat daha artmıştı sabırsızlığı.

Öğrencilerin de sabırsızlığı artmıştı. Oysaki şimdiye kadar, bununla hiçbiri ilgilenmemişti. Onların bildikleri tek bir şey vardı. Onu Sevim Yılmaz derlerdi. Şimdi hepsi bu konuşmanın etkisi altında kendilerine göre bir hal takınmışlardı.

"Gerçekten babamın adını bilmiyorum", dedi ve rahat bırakılmasını istedi.

"Eyvah", diye hayret etti öğretmen, "nasıl bir kızsın sen, olur şey mi babanın adını bilmeyesin". Öğrenci her ne kadar bu konuşmayı değiştirmek istiyorsa, öğretmen aksine daha o kadar bunun üzerinde ısrarla duruyordu.

"Anneme sormuş, o bilir", diye tekrar etti kızcağız. Yeni öğretmenle aralarında geçen bu konuşmadan azıcık üzgün görünüyordu. Öyle ya, onun bu işle ilgili hiçbir suçu yoktu.

Konuşma burada sona ermişse de, anlaşılmamış; yanlış anlaşılmış şeyler kalmıştı arada. Öğretmen de şimdi bu konuşmanın etkisi altında burkuluyordu. Öğrenciler, bütün derslere ilgi gösterdikleri kadar, şimdi bu olayla ilgileniyor, bu düğümü her ne pahasına olursa olsun, çözmek istiyorlardı. Kızcağız neylesin, yerinde kalakaldı, babasının adını bilmediği için kendini suçlu bulmuyordu, babası yoksa da toplum ona karşı ilgi gösteriyor, öteki çocuklarla birlikte

→

ona da hak veriyordu. İyi ama gene de rahat değildi. Ders bitince bile rahat edememişti. Asıl iş dersten sonra başlamıştı. Ne olmuştu?

Bu konuşmadan sonra çocuklar bu işin küçük inceliklerini bile öğrenmek hevesine kapıldılar. Sarı saçlı Sevim'in babasının adını bilmediği sözleri kulaktan kulağa taşınmağa başladı. Bu nasıl şey?! Bu hiç olur mu?! Böyle sorular hayır aşağı yuvarlanan kar topu gibi büyüdükçe büyüyordu. Çocuklar şaşırmışlardı artık, kızcağız yan gözle bakıyor, ona söz atıştırıyorlardı. Vay yanlarından geçmesin, demedikleri kalmıyordu. Kızcağız bunları bir ağı gibi sezıyor, onlarla düşüp kalkmaktan kaçınıyor, okula artık isteksiz, neşesiz geliyordu. Kendisine bu okul yabancıydı artık, yalnız okul değil, öğrenciler de, öğretmenler de.

Sevim'in acıları, ağrıları büyümüştü. Yüreği kırık, yüzünün rengi uçuk, çocuk gülüşlerinden yoksun okula gidiyordu. Onun ne suçu vardı? Bu ona ikinci defa böyle oluyordu. Öğretmen şimdi çok üzgündü, bunun tedavisi için türlü araçlara başvuruyordu. Kızcağızın annesiyle görüşüp konuşmuştu. Annesinin de kabahati yoktu, sevdiği erkekten evlenmeden terk edilmişti o, o sevgiden şimdi tek şu güzel sarı saçlı Sevimcik kalmıştı. Sevim gerçekten babasını bilmiyordu. Bunun için duyduğu boşluğu hiçbir türlü gideremiyordu. Şimdi onun hayatı altüst olmuştu.

Sonunda gördü görmedi, vaktiyle canı yürekten sevdiği bu okulu terk etti. Okulu terk etmekle bu okula ait bütün o güzel çocuksu hatıraları da terk etti. Oysaki babasının adını bilmiyordu, o, öğretmenle geçen konuşmaya kadar, bütün çocuklar gibi gülmüştü, türkü söylemişti...

Sonunda bir öğüt. Unutmayalım ki, her çocuğun çok derin, çok tuhaf bir dünyası var. Bunu anlamak, bilhassa öğretmenlerin borcudur.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Eğitmenin Eğitilmesi, Yazınsal Pedagojiye Giriş, Tito ve İdeolojisi* (1980).

HİKÂYE: *Suzan, Mara, Kalbin Yaşları* (1957), *Küçük Erler* (1957).

ÇOCUK ROMANI: *Arkadaşlar* (1965).

OYUN: *Şaban Hoca, Hacer* (1949), *Yedi Başlı Dev.*

KARAHASAN, Türkan

Öykü ve oyun yazarı.1944, Zonguldak doğumlu. Üzülmez İlkokulu, Mehmet Çelikcl Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1966) mezunu. Zonguldak'taki çeşitli okullarda Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. Çalıştığı okullarda öğretmen ve öğrencilerle birlikte birçok tiyatro oyununu sahneye koydu. Ayrıca, dokuzu sahnelenen, on bir adet oyun yazdı.

Sınav adlı röportaj öyküsüyle *Cumhuriyet* gazetesinin açtığı "Gençlik" konulu yarışmada Yunus Nadi Armağanı üçüncülük ödülünü kazandı (1987). Bazı şiirleri, *Çağdaş Türk Dili* ve *Güneş* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ (oynandı, basılmadı): *Bir Kuşak Yetişiyor* (1975), *Hep Aynı Öykü mü?* (1976), *Sormak - Yaşamak* (1977), *Güldürü Direniyor* (1978), *Çığlıkçı* (1979), *Can Adayam Okuyana Yazana / Mızrap ile Saz Teline Vurana* (1981), *Mavi Göğe Türkü* (1982), *Aa, Kömürleşen Kumsalda Türkü Söyleyenler Var* (1984), *Baret ve Mızrap* (1985), *Deli Çağ* (1986), *Turnayı Gözünden Vurmayanlar* (1987), *Gerçekler ve Düşler* (1996).

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

KARAHASANOĞLU, Subutay Hikmet

Hukuçu, şair (D. 6 Mayıs 1925, Trabzon - Ö. 1 Mart 2006, İstanbul).

Necmi Gün, Subutay Karsan, Mehmet Ali Müftüoğlu, Subutay Hikmet, Kul Hikmeti, Âşık Hikmeti imzalarını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Trabzon'da yaptı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1946) mezunu. Torul (Gümüşhane), Rize, Hadımköy (İstanbul), Bandırma (Balıkesir), Sandıklı (Afyon), Çayeli (Rize) gibi çeşitli yerlerde yargıçlık ve İstanbul barolarında avukatlık yaptı. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

Şiirleri, Trabzon Halkevinin dergisi *İnan'*da başlayarak *Kaynak, Fikirler, Varlık, Değirmen* (1940), kendi çıkardığı aylık şiir dergisi *Saçak* (1976-80, 29 sayı) ve *Kıyı* gibi dergilerde çıktı. Yeni şiirlerini Subutay Hikmet imzasıyla yayımladı. Şiirlerinde 1940 kuşağını izleyip benimsedi. Gerçekçi, yöresel konulardan yola çıkarak toplumsal sorunları açık bir anlatımla dile getirmeyi sürdürdü.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hepsi Bir* (1968), *Dünyanın Tadı* (1969), *Gece Aydınlığı* (1969), *Ateş Çiçeği* (1976), *Zaman Boyutu* (1985),

ANI: *Anılar 1929-1941* (1979).

ÇOCUK KİTABI: *Beyza'yı Tanır mısınız?* (şiir, 1977), *Nasrettin Hoca - Şiirler* (1988), *Şiirlerle Nasrettin Hoca* (10 kitap, 1988), *Bir Kuşun İki Kanadı* (1988).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1977), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (2. bas. 1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), İsmet Zeki Eyuboğlu / Subutay Hikmet Karahasanoğlu (Kıyı, Eylül 1999), Hasan Akarsu / Şiirler Değdi Sevdaya (2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

KARAHUN, Teoman

Şair, gazeteci. 1933, Akşehir / Konya doğumlu. Malmüdürü Hakkı Karahun'un oğlu. Orta ve lise öğrenimini Mersin Lisesinde tamamladı. Gazeteciliğe 1954 yılında Cemil Sait Barlas'ın sahibi bulunduğu *Son Havadis* gazetesinde başladı. Daha sonra sırası ile *Yeni İstanbul, Ulus, Hakimiyet, Yeni Sabah* ve *Tercüman* gazetelerinin Ankara bürolarında çalıştı. *Ulus* gazetesinin istihbarat şefliğini yaptı. Öğrenciliği sırasında şiire başlayan Teoman Karahun, *Varlık* dergisinin düzenlediği yarışmasını kazanmıştı. *Acı Su* (1956) adlı bir şiir kitabı vardır.

Teoman Karahun

KARAHÜSEYİNOV, Hasan

Şair, siyaset adamı (D. 1925, Sevar köyü / Razgrad / Deliorman / Bulgaristan - Ö. 1992). Köyünün tarım kooperatifinde traktör sürdü, Bulgarca ve Türkçe çıkan gazetelere muhabirlik yaptı. Gözlem ve kalem gücünün yardımı, okumaya olağanüstü düşkünlüğü ile kendi kendini yetiştirdi. Ülkedeki Türkler için çıkarılan *Yeni Işık* gazetesinde editörlük, şube müdürlüğü, *Yeni Hayat* dergisinin yazı işleri müdür yardımcılığını yaptı. Bulgar Yazarlar Birliği üyeliğine kabul edildi. Politikaya girerek milletvekilliğine kadar yükseldi. Kendisini kanadı altına alarak yetiştiren Komünist Partisine ömrünün sonuna dek bağlı kalarak çevresindekilere ters düştü. Hıdrellez ve Paskalya gibi

TEOMAN KARAHUN

SEVGİ

Şu Ankara şehrinin sokaklarında
Dolaşırken bir kız yanıma gelse
Ben senin yıllardır beklediğin
Aradığınım dese.

Nasıl şaşırırım bilemezsiniz
Yok canım derim, içimde
Kıvanç başaklar gibi biter
Umut yeşerir gözlerimde.

Sonra anılar sökün eder uzaktan
Bir başına dolaşırken caddeleri
Mersin, deniz kenarı, Akkahve
Bir ev, şöyle inik perdeleri-

Bu annem işte bana gülen
Gözlerinde telaşların en güzeli
Geç kalma diyor, yorgunsun
-Üstümde geziniyor eli-
Şu sevdiğim kız sarı saçlı
Çok sigara içme diyen
Eli elimde akşamları
Sımsıcak türküler söyleyen.

Ben Külebi gibi değilim
Karanlıklar içinde bazan
Umudumu yitiriyorum
Korkuyorum yalnızlıktan.

Hani onun soğuk günleri vardı ya
Diyordu ki, böyle havalar üşütmez beni
Varın bir de bana sorun siz
Bir hançer ki yüreğimde yepyeni

Nolursa olsun diyorum kendi kendime
Bu benim yalnızlığım tükenmiyecek
Zehir gibi rüzgârlar yöremde
Gün günden daha kötü esecek.

Çiçekler açacak bahçelerde
Birbirinden güzel kadınlar, kızlar
Yollarda çocuklar, caddelerde
Gökyüzünden kopup gelen yıldızlar.

Sonra bizim yaşamımız sürünürcesine
Biber gibi, kahır gibi zehirzemberek
Bir bıçak gibidir açlık biliyorum
Şu ense köküme ansızın
Bir gün nasıl olsa inecek.
Şimdi halimi bilemezsiniz
Güçsüz ırmaklara döndüm, acı sulara
Bir büyük şehirde yapayalnız,
Gömüldüm karanlıklara...

(Acı Su, 1956)

yortularda ortak özellikler bulunduğu gerekçesiyle Dcliorman'daki Alevi Türklerin Bulgar kökenli olduklarını savundu.

Şiir dünyasına küçük yaştan cem ayinlerinde dinlediği nefes, devriye ve ilahilerle; Pir Sultan Abdal, Yunus Emre ve Kaygusuz Abdalların şiirleriyle açılan Hasan Karahüseyinov, Deliorman'daki folklor kaynaklarından da yararlandı.

ESERLERİ:

TÜRKÇE ŞİİR: *Sarhoş Gönül* (Sofya 1961), *Bir Günün Romanı* (epik destan, Sofya, 1966), *İç İçe* (Sofya, 1967).

BULGARCA ŞİİR: *Alev de Gerekli Ocak da* (Sofya 1977), *Kuşlara Dönüş* (Sofya 1984), *Buğday Kokusu* (Sofya, 1985), *Ateşin Mihrabı Önünde* (Sofya, 1986).

ÖYKÜ: *Sınır Taşı* (Sofya, 1959).

DERLEME: *Deliorman Efsaneleri* (Sofya, 1968).

HAKKINDA: Sabahattin Bayramöz / Türkçenin Sarmaşıkları (2002).

KARAİBRAHİMOĞLU, Mehmet Yılmaz

Şair ve yazar. 1949, Dereiçi Civili / Görele / Giresun doğumlu. İlkokulu Derekuşçulu İlkokulunda başladı. Daha sonra, 1958'de Zonguldak'a yerleşti. 1967'de arkadaşlarıyla *Uğraş* adlı bir dergi çıkardı. 1967'de girdiği Türkiye Taşkömürü Kurumundan 1992'de emekli oldu. Şiirleri *Uğraş*, *Çığ*, *İlk Çaba*, *Ede*, *Mendos*, *Ekin*, *Sanat Olayı*, *Yeditepe* ve *Varlık* dergilerinde yayımlandı.

"Yıllar boyunca şiirlerine gereken ilgi gösterilmedi. Kitaplarının üstünde durulmadı, Ne var ki umursamazlık onu hiçbir zaman yıldırmadı. Ne şiire ne de edebiyat dünyasına küstü. Savaşım içinde başına gelenleri göğüsleyerek yalnız bırakılmış olması da ondaki bu saygıyı azaltmadı. kendi küllerinden doğar gibi silkinip kalktı hep.." (Hayrettin Günay Karaibrahimoğlu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Acunsal Masal* (1967), *Yılansırtı Dostluk* (1974), *Madencinin Günlüğü* (1976), *Denkleyerek Hasreti* (1983), *Yayla Çiçeğine Türkü* (1991), *Grev Günleri* (1992), *Kuzey Sesimle* (1993), *Bir Deli Daha* (1998).

ÖYKÜ: *Yarım Soluk Yaşamak* (2000).

HAKKINDA: Seyfullah Çiçek / Giresunlu Şairler (1997), Hüseyin Su-Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü-11 (Heceöykü, sayı: 11, Ekim-Kasım 2005).

KARAİBRAHİMOĞLU, Sacit

Yazar. 1927, Burunucu / Bulancak / Giresun doğumlu. 1959'da Ankara'ya gitti, bir süre Hukuk Fakültesine devam etti. MTA'da memurluk yaptı ve yedek subaylıktan sonra TBMM'de çalışmaya başladı. On yedi yıl Cumhuriyet Senatosunda, on yedi ay da Danışma Meclisinde daire müdürü olarak görev yaptıktan sonra emekliye ayrıldı. 1949'da Bulancak'ta başlayan politika uğraşına, 1977 ve 1983 genel seçimlerinde milletvekilliğine adaylığını koyarak Ankara'da devam etti. 1951'den itibaren üyesi olduğu Ankara'daki Giresun Kültür ve Yardımlaşma Derneğinin (1963) başkanlığına getirildi. 1973'te de arkadaşlarıyla Giresunlular Derneğini kurarak, uzun yıllar başkanlığını yaptı. Çeşitli gazete ve dergilerde çok sayıda makale ve şiirleri yayımlandı.

ESERLERİ:

Giresun: Bütün Yönleri ve Kazaları (1965), *Türkiye Büyük Millet Meclisi* (1968), *Seçme Fıkralar* (1970), *Anadolu Manileri* (1971), *Demokrasimizin Kronolojisi* (1972), *Cumhuriyet Senatosu Almanağı* (1973), *Seçme Fıkralar II* (1983), *Şiirler* (1985).

HAKKINDA: Seyfullah Çiçek / Giresunlu Şairler (1997).

KARAİSMAİLOĞLU, Adnan

Edebiyat araştırmacısı. 21 Mart 1957, Of / Trabzon doğumlu. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü (1979) mezunu. Yüksek lisansını ve doktorasını aynı üniversitede tamamladı. Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında göreve başladı (1980). 1990'da

yardımcı doçent, 1991'de doçent unvanını aldı. 1997'de Kırıkkale Üniversitesinde profesörlük kadrosuna atandı. Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanlığı (1990-97) ile 1997'den itibaren Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Başkanlığı görevlerinde bulundu.

"Türk ve Fars Edebiyatlarında Şehrengizler" başlıklı ilk yazası *Millî Kültür* dergisinde yayımlandı (1988). Diğer yazıları, çeşitli üniversite araştırma dergilerinin dışında *Yedi İklim, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, Dergâh, Bilig, Nüsha* dergilerinde yer aldı. *Klâsik Dönem Türk Şiiri İncelemeleri* adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği İnceleme Ödülünü kazandı (2001). Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Adnan Karaismailoğlu

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Sayfi-i Buhârâi ve Dîvânının Tenkitli Metni* (1990), *Klâsik Dönem Türk Şiiri İncelemeleri* (2001), *Mevlâna ve Mesnevî* (2001), *Vatan Etmek* (2004), *Mevlâna ve Kültürümüz* (2005).

ÇEVİRİ: *Gülistan* (Sa'dî'den; 2002), *Baharistan* (Câmî'den; 2002), *Mesnevî* (Mevlâna'dan; 2004).

KARAKAN, Hüseyin

Şair ve yazar. 1931, Rize doğumlu. İlk ve ortaokulu Rize'de bitirdi. Haydarpaşa Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu. Hekim olarak uzun yıllar B. Almanya'da çalıştı. Şairliğinin yanı sıra, hazırladığı antolojiler ile tanındı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bir Aşk Hikâyesi* (1954), *Hürriyet Ortasında* (1957).

ANTOLOJİ: *Türk Edebiyatında Yeniler* (1955), *Atatürk* (şiir antolojisi, 1955-56), *Şiirimiz* (1956), *Başlangıcından Bugüne Dünya Şiiri* (1957), *Şiirimizin Cumhuriyeti, 1* (1958), *Şiirimizin Cumhuriyeti II - Yeniler* (1958), *Türkçe Hayyam* (1962), *Şiir Filizleri* (çocuk şiirleri antolojisi, 1962), *Dünya Şiiri 1* (1963), *Dünya Şiiri II-Fransız Şiiri* (1963), *Dünya Şiiri III* (1963).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1982), TBE Ansiklopedisi (2001), TDOE - TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAKAŞ, A. Işıl

Hukukçu, yazar. 1959, İstanbul doğumlu. Galatasaray Lisesi (1978), İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1983) ve Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1990) mezunu. 1986'da yüksek lisansını, 1992'de doktorasını İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde kamu hukuku alanında tamamladı. Yurtdışında çeşitli enstitülerde çalışmalar yaptı. Avrupa Birliği hukuku, uluslararası insan hakları hukuku alanlarında çalıştı. Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi dekan yardımcısı, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi, Devletler Umumi Hukuku Anabilim Dalı başkanı, Galatasaray Üniversitesi Avrupa Araştırma ve Dokümantasyon Merkezi müdürü, Güven Erkaya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yönetim Kurulu üyesi olarak görev yaptı. Yurtdışında çeşitli üniversitelerde konuk öğretim üyesi olarak çalıştı.

Makalelerini, *Türk Dış Politikasının Analizi, Avrupa Birliği Hukuku, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi, Prof. Dr. İlhan Akın'a Armağan, Uluslararası Politikada Yeni Alanlar Yeni Bakışlar, Sosyal Bilimler Dergisi, Gümrük Birliği Sürecinde Türkiye, Prof. Dr. Mesut Önen'e Armağan, Türkiye'de Demokrasi, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni* dergi ve kitaplarında yayımladı.

ESERLERİ:

Avrupa Topluluğu Hukuk Düzeni ve Ulus-Devlet Egemenliği (1993), *Avrupa Birliği Hukukunda Anayasal İlkeler* (2003), *Diversité Culturelle en Turquie et en Europe* (ortak, 2004).

KARAKAŞ, Berrin

Öykücü, şair. 29 Şubat 1975, Konya doğumlu. İlkokulu Siirt ve İstanbul'da okudu. Ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünden mezun oldu. Londra Westminister College'de medya ve sinema dersleri aldı. *Negatif, Kim* dergileri ve *Milliyet* gazetesinin eklerinde çalıştı. Senkron TV'de program asistanlığı, Pronto Halkla İlişkilerde metin yazarlığı yaptı. *Tempo* dergisinde çalıştı. Öykü, şiir ve yazıları *Çalıntı, İskenderiye Yazıları, Adam Öykü, Adam Şiir* dergilerinde yer aldı. Öykülerini *Sidre* (2004) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Hüseyin Su-Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü-11 (Heceöykü, sayı: 11, Ekim-Kasım 2005).

Mahmut Karakaş

KARAKAŞ, Mahmut

Araştırmacı, yazar. 1946, Şanlıurfa doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini bitirdi. 1971'den itibaren Şanlıurfa'da öğretmenlik ve yöneticilik yaparak 1995 yılında emekliye ayrıldı.

Araştırmaları *Harran* dergisinde yer aldı. İslâm medeniyeti ve Urfa kültürü hakkında araştırmalar yaptı. Bu çalışmalarını çeşitli kitaplarda topladı. 1979'da yayın hayatına başlayan ve 2002 yılına kadar devam eden *Harran* dergisinde araştırma yazıları yazdı. Ayrıca *Edessa, Şanlıurfa, Şurkav* ve *Eyvan* dergilerinde hikâyeler ve araştırma yazıları yayımladı. 1990 yılında Şanlıurfa Belediyesinin "Şair Nâbi Araştırma Ödülü"nü, 18 Kasım 1991'de Şanlıurfa Kültür ve Araştırma Vakfı (ŞURKAV) Kültür ve Sanat Ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

Şanlıurfa Kitabeleri (1986), *Şair Nâbi'nin Tuhfet'ül Haremeyn Hac Hatıraları* (1989), *Müsbet İlimde Müslüman Alimler* (1991), *Cumhuriyet Öncesi Urfa' da Kültür ve Eğitim* (1995), *Şanlıurfa Evliya ve Alimleri* (1996), *Şanlıurfa Mezar Taşları* (1996), *Şanlıurfa ve İlçelerinde Kitabeler* (2001).

HAKKINDA: Mim Kemal Öke (Türkiye, 29.10.1991), Zübeyr Yetik (Akit, 23 Nisan 1996).

KARAKAŞ, Sekine

Araştırmacı yazar, kütüphaneci. 1947, Ankara doğumlu. 1965'te Türk Eğitim Derneği Ankara Kolejini bitirdi. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü (1969) mezunu. 1969'da

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kütüphanesinde kütüphaneci olarak çalışmaya başladı. 1977'de Ankara İktisadi ve Ticarî İlimler Akademisi İşletme Enstitüsünde yüksek lisans yaptı. 1981 yılında İngiltere'de Loughborough Üniversitesi Kütüphane ve Enformasyon Bölümü yüksek lisans programından mezun oldu. 1986 yılında Gazi Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalında *"Kişisel Satın Almalarda Aile ve Çevrenin Rolü"* adlı tezi ile doktorasını verdi. 1987-88 yıllarında AÜ Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı yaptı. 1988'de AÜ DTCF Kütüphanecilik Bölümünde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. 1992'de yardımcı doçent, 1996'da doçent oldu. 2 Aralık 1996'da Kütüphanecilik Bölümü Arşiv Anabilim Dalı Başkanlığına getirildi. 1997'de DTCF dekan yardımcılığı yaptı. 16 Ocak 2002'de Kütüphanecilik Bölümü Başkanlığına seçildi. 2 Nisan 2002'de profesörlüğe atandı. Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneğinin (ÜNAK) kurucu üyelerindendir. Ayrıca Türk Kütüphaneciler Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ISBN Milletlerarası Standart Kitap Numaralama Sistemi El Kitabı ve Türkiye'de Uygulaması (çeviri, 1987), *Yüksek Öğrenim* (Derek Bok'tan çeviri, Mustafa Akbulut ile, 1995), *Bilginin Düzenlenmesi: Bilgi Erişimi* (Jennifer Rowley'den çeviri, ortak, 1996), *Türkiye Çocuk Kültürü Bibliyografyası 1928 2000* (2001).

KARAKAŞ, Sevkuthan N.

Gazeteci-yazar. 11 Kasım 1958, Ankara doğumlu. Tam adı Fatmagül Sevkuthan Nevsuhan. Ankara Bahçelievler Cumhuriyet Lisesini bitirdi. Ailesi olaylar nedeniyle Gazi Eğitim Enstitüsü Almanca Bölümündeki öğrenimini yarım bıraktı. İki yıl Metris Askeri Cezaevinde tutuklu olarak kaldı. 1991'de cezaevinden çıktı.

Gazeteciliğe 1979 yılında *Demokrat* gazetesinde başladı. Daha sonra sırasıyla *Nokta* dergisi, *Söz*, *Tercüman* ve *Güneş* gazeteleri ile ANKA Haber Ajansında çalıştı. Türk-İş Konfederasyonunda basın danışmanlığı görevinde bulundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-RÖPORTAJ: *Eylem Günlüğü – Zonguldak Maden Grevi ve Yılmayüşü* (1991).

ANLATI: *Bir 12 Eylül Masalı* (1991).

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar / Zonguldak'lı Yazarlar (1998), TBE Ansiklopedisi (2. bas. 2003, c. 2).

KARAKAŞ, Vehbi

İlahiyat araştırmacısı. 10 Mayıs 1954, Horasan / Erzurum doğumlu. İlköğrenimini Kutlutaş köyünde yaptı (1967). Erzurum İmam Hatip Lisesi (1974) ve Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu (1979). Yükseköğrenim sonrası Uludere (Hakkari) Müftülüğüne atandı. Bir süre Erzurum İmam Hatip Lisesinde öğretmenlik yaptı. 1982'de öğretmenlikten istifa ederek bir camide imam hatip oldu. Vaaz, hutbe ve konferansları ilgi ile izlendi. Daha sonra yeniden üniversiye döndü ve yüksek lisansını Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Kur'an'da Emanet"* konulu teziyle (1993), doktorasını Sakarya

Vehbi Karakaş

Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Âlûsi'nin Tefsiri'nde Ayetlerin İşârî Açıdan Yorumu"* konulu teziyle tamamladı. Çalışmalarını Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Din Eğitimi Dalında öğretim üyesi olarak sürdürdü.

İlk yazısı 1976'da *Yeni Asya* gazetesinde yayımlandı. Sonraki yıllarda yazıları *Zaman*, *Yeni Şafak*, *Yeni Asya*, *Akit* gazeteleri ile *Zafer*, *Altınoluk* gibi dergilerde yer aldı. Yerel bir radyoda ve televizyonda program yapımcılığı ve sunuculuğu yaptı.

ESERLERİ:

Çağın Anlayışına Hitap (1985), *Hitap Çiçekleri* (1986), *Hürriyet Kurbanları* (1987), *Nasıl Müslümanız* (1990), *Fakirler ve Zenginler* (1993), *Müslüman'a Muhtacız* (1993), *Niçin Namaz* (1995), *Kıyamet Yaklaşıyor* (1995), *Kur'an ve Hadisler Işığında Emanet* (1995), *Kâinatın Efendisine Bağrını Açan Uhud* (1996), *Ölüm Diriliş ve Reenkarnasyon* (1997), *Depremin Hatırlattıkları* (1999), *Niçin Zekat* (2002), *Niçin Kur'an* (2003), *Cennet Nerede* (2003), *Hicazlı Sevgili* (2003), *Nasıl Namaz* (2004).

KARAKAŞLI, Karin

Öykü yazarı. 5 Ekim 1972, İstanbul doğumlu. Sankt Georg Avusturya

KARİN KARAKAŞLI

GARİNE

"Müjdeleyin, nefret ettirmeyin, kolaylaştırın, zorlaştırmayın."
Hz. Muhammed

Anneannemin hep ayrı yeri olmuştur gönlümde. Başka türlü muhabbetliydik birbirimizle. Parçaları kafamda ancak şimdi bir yere oturan ve o yüzden de ancak şimdi bir bütünün parçaları olduğunu hissettiğim bölük pörçük anılarım var onunla ilgili. Bugünlerde sık sık beynime üşüşüyor ve içimi ürpertiyor. O benim Kuzgun Kadriye Nenemdi. Gerçi ben onu bildiğimde artık saçları iyice aklaşmıştı, ama dedemle çektirdikleri fotoğraflarda saçları ve gözleri kuzgunî bir parlaklıktaydı.

Tahsin Dedemi hiç tanıyamadım. Ben doğmadan iki yıl önce, hiç de yaşlı sayılmayacak bir yaşta ölmüş. Kalp krizi. Ani ölüm yıkmış Kadriye Nenemi. Anıların, üzerine üzerine geldiği o evde daha fazla yaşayamamış. Bizim eve taşınmış. Beni de o büyüttü.

Onca yıldan sonra bile aile toplantılarında söz ne zaman dedemden açılsa, hemen gözleri dolardı. Sevgisinden de büyük bir minnet sezerdim onu anışında. "Nur içinde yatsın, rahmetli beyim bana bir gün laf söyletmedi" derdi sık sık. Dayım da her seferinde "Kimin söyleyecek lafı varmış sanki Anam?" diye atılırdı. "Elhamdülillah" derdi anneannem telaşla. "Kimsenin yoktur."

Namazında niyazında bir kadındı. Tüm sevdikleri için huşu içinde, içtenlikle dua ederdi. "Kadriye Hanım Teyze'nin ettiği dualar tutar" diye çevrede nam salmıştı. Eş dost gelir, dileklerinin, adaklarının gerçekleşmesi için dua etmesini isterlerdi. Kandil ve Kadir gecelerini dualarla geçirirdi anneannem. En dayanamadığı da ayrılıklardı. Kim kimden ayrı düşmüşse "Sağ salim kavuşsun" diye Allah'a yakarırdı.

Karin Karakaşlı

Lisesi ve BÜ Yabancı Diller Yüksek Okulu Mütercim-Tercümanlık Bölümü mezunu. Tercüme Konseyinde eşzamanlı (simültane) çevirmenlik, *Agos* gazetesinde kültür-sanat sayfası editörlüğü (1996) yaptı. İlk öyküsü *"Sis'in Ötesi", Adam Öykü*'de (1996), diğer öyküleri *Agos, Varlık* ve *Üçüncü Öyküler* dergilerinde yayımlandı. 1994 Gençlik Kitabevi Öykü Yarışmasında üçüncülük, 1995 Gençlik Kitabevi Öykü Yarışmasında birincilik, 1997 Bu Yayınevi Çocuk Edebiyatı Roman Yarışmasında mansiyon kazandı. 1998 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Başka Dillerin Şarkısı* (1999), *Fırat'a Karışan Öyküler* (on beş öykücüden ortak kitap, Tan Oral'ın desenleriyle, 2001), *Can Kırıkları* (2002).

ROMAN: *Müsait Bir Yerde İnebilir miyim?* (2005).

ÇOCUK ROMANI: *Ay Denizle Buluşunca* (1997).

ÇEVİRİ: *Özel Bir Görüş* (A. Brookner'den, 1997), *Hraban'ın Kitabı* (P. Esterhazy'den, 1998).

HAKKINDA: Öykü Ödülü: Karin Karakaşlı (söyleşi, Varlık, Ağustos 1998), TBE Ansiklopedisi (2001), Leyla Ruhan Okyay / On Beş Öykücü ve Bir Çizerden Zeugma'ya Ağıt: Fırat'a Karışan Öyküler (Cumhuriyet Kitap, 15.11.2001), Semih Gümüş / Öykülerde İstanbul (2002).

KARAKAYA, İsmail

İlâhiyatçı.1943, Kayseri doğumlu. Ankara İmam Hatip Lisesi ve Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsü mezunu. Bir süre Diyanet İşleri Başkanlığında memur olarak çalıştı. Şefaatli Müftülüğü, İncesu Vaizliği ve Diyanet İşleri Başkanlığı Derleme ve Yayın Müdürlüğü ile Ankara Merkez Vaizliği görevlerinde bulundu. Türkiye Diyanet ve Vakıf Hizmetleri Birliği Sendikasının (DİN-BİR-SEN) Kurucu Genel Başkanlığı, Türkiye Din Görevlileri Federasyonu Genel Başkanlığı yaptı. Çıkardığı *Hakses* dergisinin yayın müdürlüğünü üstlendi.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Ana-Baba Hakları.*

YAYIMA HAZIRLAMA: *Fetevayı Hindiye* (16 cilt), *Kitab-ül Harac* (İmam-ı Ebu Yusuf'tan), *Haleb-i Sağir* (ilmihal).

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

KARAKAYA, Müştehir

Şair ve yazar. 1 Şubat 1962, Oğlakkaya köyü / Bulanık / Muş doğumlu. Molla Arif adıyla ünlenmiş Mehmet Arif Karakaya adlı din biliminin oğludur. Muş Korkut Yatılı Bölge İlkokulunda başladığı ilköğrenimini, ailesiyle birlikte yerleştiği İstanbul'da Beykoz Ortaçeşme Hacı Numan İlkokulunda, Fevzi Çakmak Ortaokulunda başladığı ortaöğrenimini Muş ve Paşabahçe Ferit İnal liselerinde sürdürüp Patnos Lisesinde (1980) tamamladı. Cağaloğlu'nda hamallıktan müdürlüğe kadar çeşitli işlerde çalıştı. *Mavera* dergisinde yazı işleri müdürlüğü (1988), kurucuları arasında yer aldığı *Dâvâ* dergisinin yayın yönetmenliğini (1989) yaptı. Kısa bir süre *Bu Meydan* dergisinde (1990) çalıştı. İstanbul'da arkadaşlarıyla birlikte *Kardelen* dergisini kurdu ve yayımını dört yıl sürdürdü. 1995 yılında Van'a yerleşerek *Anadolunun Sesi, Gündemde Van* adlı yerel haftalık gazetelerin kurucuları arasında yer aldı. Arkadaşlarıyla *Hazan* dergisini (Van, 13 sayı, 1990-91) çıkardı.

Şiir ve yazılarını *Mavera* (1988), *Dâvâ* (1989), *Bu Meydan* (1990), *Kardelen* (1990-92) ve *Hazan* dergilerinde yayımladı. 1995 yılından itibaren Van Belediyesinde basın-yayın danışmanlığının yanı sıra Van yerel gazetelerinden *Şark Yıldızı*'nın genel yayın yönetmenliğini yaptı.

"Sizlere ismiyle, içeriğiyle birbirine uyumlu bir kitaptan bahsetmek istiyorum. Epopeler...Taşra sanat işçiliğinin gönüllü ve profesyonel fedakârı Müştehir Karakaya'nın son şiir kitabının ismi. Yerden göğe tüm varları mitolojik olayların heyecanıyla anlatan ve mitolojik imgelerin bol bol kullanıldığı geniş yelpazeli bir şiir kitabı. Maddi sebeplerin bir araya getirdiği ince bir hâleti ruhiye anlatısı." (Ahmet Kurbani)

Müştehir Karakaya

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kuşan Ey Yürek* (antoloji, Mürsel Sönmez ile, 1988), *Kerbela Ey Kerbela* (1989), *Oralarda Bir Yerde Yüreğimi Bırakıp Gelmiştim* (1990), *İstanbul Sokakları* (1992, *Sayha* adıyla 1993), *Ebced* (1995), *Epopeler* (1996), *Van Şiirlerinden Seçmeler* (1996), *Kır Çiçeklerinin Ağıtı* (1997), *Gece Sağanakları* (2002), *Yalnızlık Gridir Biraz* (2003).

DENEME: *Dokunmadan Geçemediğim* (1990, gen. bas. 1997), *Erguvani Yazılar* (2002).

ROMAN: *Mazlum Halepçe* (1991), *Başımız Döndü İnkılâplardan* (1992), *Ay Karanlıktı* (1993), *Yurdunu Arayan*

MÜŞTEHİR KARAKAYA

BİR LOKMA BİR HIRKA
BİR DE CEPKENİM

bir lokma bir hırka bir de cepkenim
ben kendimi tarif ederim
uzun bir yürüyüşten gelirim
kırk günüm doldu
üstüme bir urba giyinemedim
bir lokma bir hırka bir de cepkenim

ruhumla ruhun arasındaki köprü
yıkıldı yıkılacak
türküler silmiyor yüreğimden
yamalı cepkenim bir de
sökülüyor her gün yıkanmaktan
kiminle cenk tutsam
yenileceğim kendi delilim
hırkamın altında gizlediğim yol
kimliğim şaşırıyor besbelli
yeni icatlarla dövülüyor
eski sözlerle kandırılıyorum
ben kendimi ne sanıyorum ?
bir lokma bir hırka bir de cepkenim

hafızamı sorgulamayan ölüler hey
iyi ki duymuyorsunuz
zaten cevabım yetersiz
her kadim topraktan bir
âdem doğmaz
her ademin havva'sı mutlak
ben ne zaman anladım ?
anlatmaksa hüner dirilere
bırakın kendimi anlatayım
bir lokma bir hırka bir de cepkenim
yıkık bir binaya üflenmiş ruhum
dengede durmayan hisli terazim
ayyaş bir savcının elinde köle
kör vicdan nasipsiz yağsız bir urgan
her köşe başında tekrar ısıtıyor
ruhuma saplanan bilmeceleri
be hey zaman
ben kendimi bu curanın aşkınıyla
her gün yeniden denerim
mümkûne zorladığım kendi kelilim
doğrular günahım, yanlışlar delilim
bir lokma bir hırka bir de cepkenim

(Haziran 2001, Van)

MÜŞTEHİR KARAKAYA

YEŞİL PERDELİ BALKON

(....) Ne olacaksa bu akşam olsun artık. Ne kopacaksa kopsun. Tufan mı kopar yoksa kıyamet mi bilemem, bekledim. Bunun farkına varmışçasına durdu babam. Balkonun demir korkuluklarına hafif hafif kaykıldım. Burnundan çıkan soluğunu hissediyorum. Gözlerim tetikte, sokağı tarıyorum. Yeşil perdeli balkonun camından iki siyah baş beni gözlüyor. Sakinleşmeliyim. Beklenenin mükâfatını bu akşam almalıyım. Sabır diyorum ve sabrediyorum. Babamın eli tam başımın üzerinde kaldı. Öyleee ağır. Ne kaldırabildi, ne indirebildi. Sinemi, yere kapanıp ayaklarını öperek yalvarmamı bekledi, ama asla olmadı bu. Öyle bir dönüşle döndüm ki, çelik parıltılarla ışımış gözbebeklerim elini havada kaptı babamın. Gözlerim bu denli yıkınmıştı onu, onun da gözleri beni bu denli yaralamamıştı. Ruhumun en derin, en ulaşılmaz vadilerinde gezdirdim gözlerimi, içini critene kadar baktım. Yerimden kıpırdamadım. Vurmasını bekledim. Vurmadı. Meşin terlikten kalan izler sağ yanağımda bir damga gibi duruyor hâlâ. O izlere bakıyor. Morarmış yanağıma, indirmiyor elini. Nedendir bilinmez, indirmiyor işte. İndirmiyeceğim ulan, sen istediğin için indirmiyeceğim mi diyor içinden bana? Bunca kere dayak yedim, ilk kez vursun istiyorum. Vursun ve her şey bitsin. Bu bitiş öyle bir bitiş olacak ki, hayatımız boyunca ne ben, ne de o unutamayacağız. Bunu bekliyorum.

Başımı demir korkuluklara dayadım, yumdum gözlerimi. Karanlık hepten çöksün istiyorum, kaybolmak için karanlıkta. Akacak iki damla gözyaşım olacaksa kimseye görünmesin diye de.

İçerde bir vaveyla koptu. Bir canhıraş çığlık. Anamın çığlığı bu. İyi tanırım. Bu çığlık kırmızı bir çığlıktır, renk verir. Her gün bir posta dayaktan sonra çıkan çığlıktır. Unutamam böyle çığlıkları. Ruhun özgürlük çığlıkları gibidir. Özgürlük karşısında insan bu kadar saygısız olabilir mi?

Yerimden fırladım. Bir çırpıda koştum içeri. Anamın beyazlamış, bir tutam kalmış saçları babamın bir elinde, öbür elinde de meşin terlik. Dünyada bu terlikten nefret ettiğim başka hiç bir nesne tanımıyorum. Anamın yan gövdesi parke taşlarının üzerinde. Gözleriyle karşılaştı gözlerim. Öyle acıyla ve yalvaran bir bakıştı ki, çatlayarak ölümü seçmek bu demek ancak. Hiç olmasa sen kaç kurtul diyen, acıma duyan bir göz, bir bakış...

Babamın gözlerine baktım, önce baktı sonra ayırdı gözlerini. Tam eğilecekti, terliği tutan elini kavradığım gibi hızla büktüm. Ne kadar zayıf bir bileği vardı, o an hayret ettim. Terlik elinden fırladı bir yerlere düştü.

- Bir daha vurursan seni ebediyyen toprağa gömerim! diye bağırdım.

İtaat ederek bıraktı anamı. Ben gidip kapıya dayadım sırtımı.

Yeşil perdeli balkon sırlarına karışmıştı gecenin.

Banyodan ise hıçkırıkları geliyordu babamın.

(*Burada Deniz Vurgun*, 1993)

Ölüm (1994), *Savunma* (1995).

HİKÂYE: *Burada Deniz Vurgun* (1994), *Üç Yağmur Masalı* (1994), *İçinde Eylül Biriktiren Kadın* (2003).

ÇOCUK HİKÂYESİ: *Kırmızı Gül* (1997), *Çocuk, Hüzün ve Ölüm* (1997), *Irmak* (1997), *Düşlerin Kıyısında* (1997), *Ay Bölündüğü Gece* (1997).

HAKKINDA: Özcan Ünlü / Yüreğim Nerede Kaldı (Millî Gazete, 13.4.1990), Selahattin Çetin / Dokunmadan Geçemediğim (Objektif, Ekim 1990), M. Akif Beki / Şiir Hiçbir Zaman Ölmedi (Zaman, 9.12.1992), Nurettin Durman / Şair Hikâyeci ve Romancı Müştehir Karakaya (Akit, 7.4.1995), Ahmet Kurbani / Mitolojinin Şiirle Buluşması: Epopeler (Akit, 17.10.1997), R. Melih Erzen / Ay Karanlık'ın Şairi - Vefa Taşdelen / Yüreğin Yeri - Nurettin Durman / Şair, Hikâyeci ve Romancı: Müştehir Karakaya - Bekir Oğuzbaşaran - Müştehir Karakaya ile Söyleşi (Düş Çınarı, Temmuz-Ağustos 1999), Vedat Güneş / Hazan'dan Bir Portre veya Değinmeden Geçemediğim (Hazan, Mart 2003).

KARAKAYA, Rahmetullah

Gazetecı-yazar. 1 Şubat 1950, Kızılkaya köyü / Bulanık / Muş doğumlu. İlkokulu Çatak'ta (Van), ortaokulu Şanlıurfa'da, liseyi İstanbul Ferit İnal Lisesinde (1975) okudu. Gazeteciliğe *Mavi Kırlangıç* (1971) dergisinde başlayarak *Milli Gazete, Yeni İstanbul, Güneş, Milliyet, Tercüman, Hürriyet* (1989-94, 97), *Akşam* (1994), *Yeni Şafak* (1995-96), *Son Çağrı* (1996), *Yeni Ufuk* (1997) gazetelerinde haber müdürlüğü, sayfa sekreteri, düzeltmen ve redaktör olarak çalıştı. Emekli olduktan sonra da hayatını ve çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

ESERLERİ:

Şevket Kazan Dosyası (Bekir Kopar ile, 1975), *Sübhan Dağı* (anlatı, 1996), *İkitelli'de Biten Babıali* (1998),

RAHMETULLAH KARAKAYA

FIRAT'A SEVDALIYIM

Çocukluğumun ilk yılları, ağaca ve akarsuya hasretle geçti.

Malazgirt'in Derik köyünde, tek çeşmenin etrafındaki birkaç ağaç, can dostlarımdı.

Yılda birkaç kez kıyısına gidebildiğimiz Murat Nehri ise hayatıma neşe katıyordu.

Murat kıyısındaki bodur ağaçların kokusu, beni uçsuz bucaksız hülyalara götürüyordu.

Murat, Fırat'ın Muş, kaynağının bulunduğu Ağrı sınırlarındaki adı. İlkbahar ve sonbaharda iki kez genel temizlik için ailece giderdik. Bazen de babamlarla dinamitle balık tutmak için Murat'ı ziyaret ederdik. (...)

Fırat'ı ise ancak 1966'da görebildim. Murat, Urfa'da artık Fırat olarak yoluna devam ediyordu. Üç yıl kaldığımız Bozova'ya yakındı.

Bozovaspor-Samsatspor maçı bahane oldu Fırat'ı ziyaretime. Şimdi Atatürk Barajı Gölü altında kalan Kantara köyüne gittik bir kamyonun kasasına tıkış tıkış binip. Bozova Urfa'nın, Samsat Adıyaman'ın ilçesi. Aradan Fırat geçiyor. İlkbahar olduğu için en delişmen döneminde. Kar sularıyla kabarmış, can havliyle Basra'ya koşuyor. "Uzak durun benden, acelem var," der gibi.

Üzerinde keleklerle insan, hayvan, yük taşınıyor. Deli Fırat'a, insanlar fiziki güçleriyle meydan okuyor. Kelek, tamamen bilek gücüyle idare ediliyor. Her kelekte birkaç görevli. Ellerinde uzun sopa sopalar. Bunları sulara daldırıp daldırıp keleğe yön veriyorlar. Hemen her yıl birkaç kelek kazası duymak mümkündü "çoğu can kaybıyla" sonuçlanan.

Samsatspor elemanları ve seyirciler keleklerle Kantara'ya geldi.

Kantara yemyeşil bir düzlükteydi. Çimenlerin üzerinde hemen saha hazırlandı. Dostça bir maç yapıldı.

Samsatsporluların ünlü bir futbolcusu vardı: Kavuro...

En güzel çalımı yapıp gol fırtınası estiriyordu. Bu yüzden oğlağın Kürtçe karşılığı lakap olmuştu kendisine.

→

Bozovaspor'un gözde kalecisi Terzi Hacı ise bu tehlikeyi ustalıkla bertaraf ediyordu.

Maçtan sonra, metrelerce uzunlukta yer sofrası hazırlandı. Kantarallar, konuklara lavaş ekmek, bulgur pilavı ve ayran ziyafeti çekti.

Akşama doğru, Samsatlıları, sevgiyle uğurladık. Keleklere binip gidişleri, bir tepe üstündeki Samsat Kalesi, çarpıcı bir tablo oluşturuyordu. Kommagenes Kralı'nın başkenti Samsat'ı son kez izledim.

Fırat'ın ürkütü veren akıntısı. 1950'lerde yapılan Birecik Köprüsü ile kontrole alınmıştı.

Ancak mühendisi, geçimlerini Fırat üzerindeki ulaşımla sağlayan kayıkçılar tarafından öldürülmüştü. Mezarı köprünün batı yakasında, bir ibret abidesi gibi duruyor. Bir iddiaya göre ise cinayet başka nedenden.

Ne olursa olsun, Birecik Köprüsü'nü ilk kez 1967'de görünce, heyecanlandım. Göğsümü kabarttı. Boğaziçi köprülerinden önceki en uzun köprüydü çünkü.

Atatürk Barajı ise gurumu doruğa çıkardı.

4 Nisan 1993'te ziyaret imkanı bulduğum bu dev eseri, Kantara'da gördüğüm Deli Fırat, gözün alabildiğine uzanan bir göl oluvermişti. Bağlarında üzüm, bahçelerinde fıstık, erik, elma, armut, incir, ceviz yediğim Yukarıçatak köyü su altındaydı. Bağrında bir tarih hazinesi gizleyen Tatarhöyük'ten eser kalmamıştı. Bozova-Kantara yolu, bir noktada göle saplanıyordu. Yolun bitiminde çocuklar balık tutuyorlardı. Yeşil başaklarını bağ bağ koparıp firik yaptığımız buğday tarlalar metrelerce derinlikte kalmıştı. Baharda kıpkızıl gelinciklerle çarpıcı bir görünüm veren yemyeşil tarlalar, yerini masmavi sulara bırakmıştı.

Doğu Anadolu'daki bölümünde kışın buz tutan, üzerinden atlıların geçtiği Fırat'ta, artık sandallar, kayıklar, motorlar da seyrediyordu. Ufukta, umut veren bir gelecek vardı.

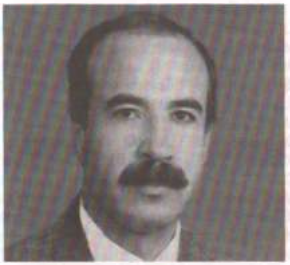
Harran'a, Güneydoğuya yeni hayat müjdesi sunuyordu Fırat'ın suları.

Barış, huzur dolu yarınların müştusunu veriyordu.

Samsat ve kalesi, Kantara, Aşağıçatak, Tatarhöyük, Boğduk ve daha adını bilmediğim onlarca köy, mezra. Üzüm, fıstık bağları, buğday, arpa tarlaları, artık balıkların mekanıydı.

Gençlik hatıralarım, Fırat'ın sularına teslim olmuştu.

(*Sübhan Dağı*, 1996)

Rahmetullah Karakaya

Gezalamın (Kürtçe, 2000).

HAKKINDA: İstanbul B.Şehir Belediyesi Kültür Etkinlikleri (Atatürk Kitapları, "Mürckkepli", 20.12.1996), Haluk Dursun / Ayamama'dan Fırata Bakış (Son Çağrı, 7.2.1997), Nail Güreli / Bir Kitap (Milliyet, 18.3.1997), İskender Özsoy / Babıali'yi Solumak Bir Ayrıcalıktır (Bizim Gazete, 1.10.1998), Turkish Daily News / Röportaj (5.11.2000), Rasih Yılmaz / Röportaj (STV, 27.11.2000), Türker Alkan / Hem Türk Hem de Kürt Olamaz mı İnsan (Radikal, 28.11.2000), Mucip Deniz / Hazalım Nazlım (Yeni Şafak, 12.1.2001), Ceylanım Nazlım - Rahmetullah Karakaya: Kürtçe Düşünüp Kürtçe Yazdım (Yeni Şafak, 12.1.2001).

KARAKAYA, Talip

Felsefe tarihçisi. 31 Ocak 1961, Bulancak / Giresun doğumlu. İlk ve ortaokulu Bulancak'ta, liseyi Giresun'da okudu. Erzurum Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesini 1987 yılında bitirip yüksek lisans ve doktora yapmak üzere Fransa'ya gitti. Paris Sorbonne Üniversitesi Felsefe Tarihi Bölümünden "*Emmanuel Mounier, Critique de l'Existentialisme*" (Emmanuel Mounier ve Varoluşçuluğun Eleştirisi) adlı doktora teziyle mezun oldu. 1998 yılında yardımcı doçent unvanıyla Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Felsefe Tarihi Anabilim Dalına öğretim üyesi olarak atandı. 2005 yılından itibaren görevini doçent unvanıyla sürdürdü.

Egzistansiyalizm ve Sartre ağırlıklı Türkçe ve Fransızca makaleleri 2000 yılından itibaren *SDÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, DEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi, Felsefe Logos, Felsefe Dünyası* ve *Doğu Batı* dergileri ile katıldığı sempozyumların bildirilerini toplayan ortak kitaplarda yayımlandı.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Çağdaş Felsefi Düşünceler* (2000), *Jean-Paul Sartre ve Varoluşçuluk* (2004), *Sartre Felsefesinde Varlık Sorunu* (2004).

ÇEVİRİ: *Metafizik* (Louis Millet' den, 2004).

KARAKAYA, Yusuf

Şair ve yazar. 1938, Kızıltepe köyü / Yozgat doğumlu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Yozgat'ta tamamladı. 1962'de Yozgat Öğretmen Okulunu dışarıdan bitirdi ve aynı yıl öğretmenliğe başladı. Yirmi beş yıl öğretmenlik yaptıktan sonra, 1983 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Erzincan Eğitim Enstitüsünü dışarıdan sınava girerek bitirdi. 1988 yılında emekliye ayrıldı. *Birliğe Çağrı* dergisinin kurucuları arasında yer aldı. Kültürel ağırlıklı yazılar, şiirler, hikâyeler ve tiyatro eserleri yazdı. Oyunları birçok şehirde sahnelendi.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Cinni Satı.*

ROMAN: *Adem Öğretmen* (1994), *Mihrabımı Yıktırmam* (1995), *Çare.*

OYUN: *Piyesler 1, Piyesler 2.*

ARAŞTIRMA: *Delisinden Velisine Yozgat.*

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

KARAKAYAN, Salahaddin

Şair ve yazar (D. 7 Ekim 1916, Merzifon / Amasya - Ö. 28 Temmuz 1966, İstanbul). Bursa Erkek Lisesi (1938) ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1942) mezunu. Maliye ve Ticaret bakanlıklarının çeşitli kademelerinde görev yaptı. Hayatını Kadıköy Bağdat Caddesi'nde eşiyle birlikte geçirdiği bir trafik kazasında yitirdi. Karacaahmet Mezarlığında toprağa verildi. Öykülerini *Daraağacı* (1946) adlı kitabında toplamıştı.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968), TDE Ansiklopedisi (1976-1998), TBE Ansiklopedisi (2001).

KARAKILIÇ, Celalettin

İlâhiyatçı. 1929, Kayseri doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu. İmam Hatip liselerinde öğretmenlik, Kayseri İmam Hatip Lisesi Müdürlüğü, 1971-72 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığında Dini Hizmetler ve Din Görevlileri Olgunlaştırma Dairesi başkanlıkları görevlerinde bulundu.

ESERLERİ:

Siyer-i Nebi, Tecvit İlmi, Fıkıh Usulü, Hak Yol.

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

KARAKOÇ, Abdurrahim

Şair ve yazar. 7 Nisan 1932, Ekinözü (Celâ) köyü / Elbistan / Kahramanmaraş doğumlu. Şair Bahaettin Karakoç'un kardeşi, Ertuğ-

Abdurrahim Karakoç

rul Karakoç'un ağabeyidir. İlkokulu Ekinözü köyünde bitirdikten (1944) sonra öğrenimini sürdürme imkânı bulamadı. Bir süre marangozluk yaptı. Daha sonra Ankara Belediyesinde muhasebeci olarak çalıştı (1958-84) ve bu görevinden emekli oldu. İlk şiirlerini, Elbistan'da çıkan *Engizek* (1955) gazetesinde yayımladı. Daha sonra şiirleri *Fedai*, *Devlet*, *Töre* ve *Hızım Ocak* dergileriyle, Ankara'nın Sincan ilçesinde kurduğu *Yeni Ufuk*, *Yeni Düşünce*, *Yeni Hafta* ve *Gündüz* gazetelerinde yayımlandı. *Gündüz* gazetesinde yazmaya başladığı günlük yazılarını 2000 yılından itibaren *Akit* gazetesinde sürdürdü. Şiirlerinden dolayı hakkında pek çok dava açıldı, hepsinden beraat etti. Hayatını ve çalışmalarını Sincan'da (Ankara) sürdürdü.

Abdurrahim Karakoç, hece ölçüsünü büyük bir ustalıkla kullandığı şiirleriyle günümüzde âşık tarzı şiirin önde gelen temsilcileri arasında yer aldı. Parlak bir söyleyişle çağdaş İslâmî duyarlığı, sosyal konular olarak da yabancılaşma ve gurbet duygularını dile getirdi. Halk şiirine getirdiği dava ve düşünceleri derinlemesine işleyerek, daha sonra yetişecek olan halk şairlerine bu yolda öncülük etti. Karakoç'un seyrek de olsa, kısmen serbest sayılacak tarzda şiir denemeleri ve halk şiiri tarzında olmayan, aruz heceyle yazılmış şiirleri de vardır. Ancak, sanat hayatında hemen her dönemdeki şiirlerinde ağırlık halk edebiyatı tarzındaki örneklerdir. Bunlarda daima gür konuşan, ahengi kollayan, sağlam kafiyeye önem veren bir şair vardır. Memleketi Maraş çevresinden alınmış kelime ve deyimler, bazen şive taklitleri, bu şiirlere hem ayrı çeşnisi, ayrıca anlatım zenginliği, hem de kolay içselleştirilen bir lezzet katmaktadır. Bu nedenle şiirleri gençlerce sevilerek okundu. Yergi, hiciv ve öfke, Abdurrahim Karakoç'un şiirinin ana damarını teşkil eder. Bunun yanı sıra bir destan şairinin vatan, din, fazilet, ahlâk övgüleri, şairdeki niyet ve vicdan temizliğini ilân edip durmaktadır. Eski ozanlar tarzında yolsuzluklarla, kötülük ve çirkinlikle mücadele eden Karakoç, gazeteciliği ve özel eğilimleri dolayısıyla memleket meselelerine de ışık tutar.

ABDURRAHİM KARAKOÇ

MİHRİBAN

Sarı saçlarına deli gönlümü
Bağlamıştın,çözülmüyor mihriban
Ayrılıktan zor belleme ölümü
Görmeyince sezilmiyor mihriban

Yar, deyince kalem elden düşüyor
Gözlerim görmüyor aklım şaşıyor
Lambada titreyen alev üşüyor
Aşk kağıda yazılmıyor mihriban

Önce naz sonra söz ve sonra hile
Sevilen seveni düşürür dile
Seneler asırlar değişse bile
Eski töre bozulmuyor mihriban

Tabiplerde ilaç yoktur yarama
Aşk değince ötesini arama
Her nesnenin bir bitimi var ama
Aşka hudut çizilmiyor mihriban

Boşa bağlanmış bülbül gülüne
Kar koysan köz olur aşkın külüne
Şaştım karabahtım tahammülüne
Taşa çalsam ezilmiyor mihriban

Tarife sığmıyor aşkın anlamı
Ancak çeken bilir bu derdi gamı
Bir kördüğüm baştan sona tamamı
Çözemedim çözülmüyor mihriban

ABDURRAHİM KARAKOÇ

YALVARIŞ

Ya Rab bu hasrete can dayanmıyor;
Zaman kısa, ben yorgunum, yol uzun.
Her adımda bir engel var, salmıyor,
Zaman kısa, ben yorgunum, yol uzun.

Mümkün mü bu yolda maksuda ermek?
Mümkün mü sılada dost yüzü görmek?
Aşiga ar gelir geriye dönmek;
Zaman kısa, ben yorgunum, yol uzun.

Çekilmez bir şelek vurdun arkama;
Şaşırdım yollarda kaldım, akşama.
Umudum her zaman bakidir amma,
Zaman kısa, ben yorgunum, yol uzun.

Sevip sevilmemek varsa kaderde,
Hangi doktor ilaç verir bu derde?
Hastayım, susuzum gurbet illerde;
Zaman kısa, ben yorgunum, yol uzun.

Ey hanlar hanımı halkeden Hancı!
Bir yudum aşkınla doğdu bu sancı.
Ey fakir ekmeği, Mümin inancı!
Zaman kısa, ben yorgunum, yol uzun.

VATANDAŞ TÜRKÜSÜ'NÜ BİRLİKTE SÖYLERKEN

Sadık Tural

(...) *Vatandaş Türküsü* yedi şiirden oluşan bağımsız bir kitap karakterindedir. Bütün şiirlerinde olduğu gibi yergi yazmak üzere toplumun dertlerini acılarını nefsinde yaşayan şâir, tesbitlerini sehli mümtenilerle örer. Daha önce de belirttiğimiz gibi onun mizacı yergi şairliği ile özdeştir: Çirkinlik, bayağılık, hainlik ve zavallılık karşısında isyana varan bazan kırgın ve küskün, bazan alaycı bir ruh hâli Karakoç'un şiirini örer.

Onun psikolojik yapısında Nef'î'ce bir erkek ses vardır:

Bu hududu kimler çizmiş gönlüme
Dar geliyor dar geliyor gardaşın

Bu erkek ses vatandaşın dertlerine tercüman olur: Vatandaş Türküleri'nin birincisi *Tohdur Beğ*'dir ki,

Avrat yeğin sayrı, benim karnım aç,
Keyf için gelmedik bura Tohdur Beğ,
Fukara harcından yaz da bir ilaç,
Olsun derdimize çâre Tohdur Beğ!

dörtlüğüyle başlayıp ülkemiz insanlarının sağlık dertlerini; ikincisi *Hâkim Beğ*'dir ki,

Genç tehir etme üç ay öteye,
Bu dâvâ dedemden kaldı hâkim Beğ!
Otuz yılda babam düştü peşine,
Siz sağolun o da öldü hâkim Beğ!

dörtlüğüyle başlayıp Anadolu'muzun adalet kuruluşlarında çektiklerini canlı tablolar hâline getirip, ilgili kurumları yerer.

Yergi (hiciv) şiirleri sözle yapılmış karikatürlerdir. Türkülerle yapılmış bizim karikatürler devam ediyor: *Vatandaş Türküsü* serisinin üçüncüsü politikacılarımıza ayrılmıştır; *Mebus Beğ'in* ilk mısraları şöyledir:

Vallahi sıtkımı sıyırdım senden,
Tiksintimi naz belleme mebus beğ!
Yoksulluktan yanan kara bağrımı,
Isıracak köz belleme mebus beğ.

Türkülerin dördüncüsü *Bir Şehir ki* adını taşır. Bu şiirde hicvedilen, sayıları ona varan, sağlıksız kentleşmenin örnekliğini veren bazı yerleşim merkezlerimizdir. Bu şiirin beşinci dörtlüğünü alalım:

Türemiş başlarda boynuzlar yük yük,
Boş yere aradım kayboImuş Türk'lük!
Tükürsem yüzlere kirlenir tükrük,
Kurşun sıksam eğer tüfek tıksınır!

Vatandaş türkülerinin 5, 6 ve 7 numaralıların özel adları yoktur; biz 5 ve 7 numaralı şiirlerin ilk mısralarını alıp 6 numaralı şiiri hareket noktası seçelim.

Bir gün bu «beleşten beylik» düzeni
Bozulacak, bozacağım; hele dur!
İstanbul som asfalt, Maraş som çamur;
Aman «bizim iller ne güzel iller!»
Urfa'mız harebe, Bursa'mız mâmur
Aman «bizim iller ne güzel iller!»

Altı numaralı Vatandaş Türküsü sekiz dörtlükten meydana gelmiş olup, halk şiiri geleneğine uyularak ilk dörtlük çapraz kafiyelenmiştir. Şiiri oluşturan mısralarda 6+5, 4+4+3 vezinlerinin yoğurduğu bir *durak* düzeni var. Şiirdeki kafiyelere dikkat edilirse daş/aş/baş/ taş/savaş/tıraş/kaş/Maraş şeklinde dizilen bağlama kafiyeleri kadar ışık/beşik/kaşık, şaka mı/yakamı/arkamı; sayısız/dayısız/ kaygısız; hava/bedâvâ/belâ; dâva/ yola/sola; orduma/derdime/yurduma; varım/Çorum/ Erzurum şeklindeki dörtlük kafiyeleri de irticai havası veren, aşınmış sayılabilecek, yer yer âhenkçe zayıf kafiyeler olduğu görülür.

Şiir, üzerinde uzun uzun çalışılmadığı belli olan bir irticalilik içinde olması, mahalli söyleyişler taşıması (birçok şiirine koyduğu mahlas dörtlüğü düşünülsün) açısından halk şiiri geleneği içindedir; fakat Karakoç, bir edebiyat tarihi terimi olan halk şâiri değildir.

Abdurrahim Karakoç hemen bütün şiirlerinde, âhengi, şiiri ören kelimelerdeki aliterasyon ve assonanslarda arar. Bilindiği gibi *aliterasyon* mısradaki ünsüz-(sessiz, konsonjlerin; *assonans* ünlü (sesli, vokal)'lerin doğurduğu iç âhenk unsurlarıdır. Bu şiir de durakların verdiği ritmik âhenk yanında aliterasyon ve assonans zenginliği bulundurmaktadır.

Şiir bir nida ile başlıyor; yarı şehirli bir nidâ: Alo... Ağam! Beğim! Efendim! hitaplarına karşı cevap verilmiyor olacak ki, birinci mısranın sonunda alo ünlemi iki o kazanır. Abooo ünlemi yerine göre hayret, sitem ve alay ifâde eder; burada ne sor ne söyleyeyim mânâsında bir sitem taşıyor. İlk kıtanın üç mısraını oluşturan her kelime feryad eden bir insanın ağzından gayri ihtiyarî çıkan sözlerdir. Bu çığlıklaşan fakat daha çok bir köylü, küçük kasabalı ağızlı kelimeler kendine has bir ahenk doğuruyor ki, son dörtlükte konuşma susturucu bir sessizliğe ulaşır.

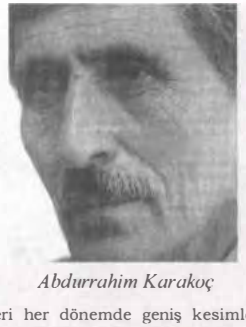
Onun şiirinde vezuh esastır; ancak, heyecanı tebliğ maksadıyla kullanılmış edebî sanatlar da vardır. Bunlardan birincisi hüner göstermek için değil de bir tasavvuru, bir öfkeyi rahatça ifade edebilmek için kullandığı mecazlardır. Diğerleri ise nida, iltifat, ta'riz, istifham, rücu' gibi yine heyecan sentaksını hazırlayan sanatlardır. Bu sanatların hemen hemen her biri yukarıdaki şiirde de vardır.

İfadenin mücerret (soyut) ten ziyade figüratifliği, mükâleme (konuşma) havasında olması halk şiiri geleneğinin temel özelliklerindendir. zaman zaman basitliğe yol açan bu özelliği Karakoç'un bazı şiirlerinde bolca görüyoruz.

Şiirdeki hicvedilenler fertten cemiyete doğru açılan halkalar hâlinde kompozisyonlaşıyor: 1. dörtlükte kendisini takdim ederken şâir cüz'ü söylüyor kül'ü (kendine benzeyenlerin tamamını) kastediyor. İkinci dörtlükte ev-içi'ni söyledikten sonra 3. ve 4. dörtlüklerde, sokağa, köye, şehre, bölgesine; 5., 6., 7. dörtlüklerle siyâsî istismar ve cambazları ile bütün Türkiye'ye doğru genişliyor. 8. dörtlükte ise bir tekit vardır; kompozisyonun özeti ve tekit... (...)

(Zamanın Elinden Tutmak, 1982, s. 155-159)

Gür sesli bir şair olan Karakoç, hem bir halk şairi, hem bir aydın yazar olarak, Anadolu halkının devletinden, hükümetinden, gazetecisinden, doktorundan, hâkiminden ezeli şikâyetlerini dile getirir. Karakoç hem köylünün ve kasaba yoksulunun kendisidir, hem de çevresindeki bazı aydınların kusurlarını görüp yüzlerine vuracak derecede cesaret sahibidir. Siyasi ve toplumsal sorunları dile getirdiği taşlama tarzındaki şiirleri halk tarafından büyük bir beğeniyle kabul gördü. Ahmet Kabaklı tarafından, "*Halk şiirine derin düşünce ve davayı genişlemesine, derinlemesine sokan şair*" olarak değerlendirildi. *Mihriban* ve *Bulduktan Sonra Arama* başta olmak üzere yüzden fazla şiiri şarkı ve türkü formunda bestelendi. "Dava şiirleri" olarak adlandırdığı bazı şiirleri siyasi gruplarca marş olarak söylendi. Bir bölüm şiiri de anonim olarak bestelenip marş haline getirildi. Şi-

Abdurrahim Karakoç

irleri her dönemde geniş kesimlerin beğenisini kazandı. Türkü formunda bestelenen şiirlerinden özellikle *Mihriban* başlıklı şiiri dilden dile dolaştı. Şiirlerinin pek çoğu gençlik ve halk arasında ezberlenerek yaygınlık kazandı:

"Sarı saçlarına deli gönlümü
Bağlamışlar, çözülmüyor Mihriban
Ayrılıktan zor belleme ölümü
Görmeyince sezilmiyor Mihriban"

Bu dörtlükte olduğu gibi içe işleyen mısraların şairi olan Abdurrahim Karakoç, kendisiyle yapılan bir söyleşide, "*Şiire küçük yaşlarda başladım. Dağda-bayırda, ayışığında, şiirler yazdım. Her şiirimin özü mutlak gerçeğe dayanır. Günümü ve insanlarımızı yorumladım.*" demektedir.. Karakoç, önce farklı gazete ve dergilerde, sonra *Vakit* gazetesinde yazılar, tenkitler, küçüklü büyüklü fıkralar da yazdı. Düzyazılarındaki hiciv, mizah ve çarpıcı eleştirileri ile de tanındı.

Abdurrahim Karakoç, *"İlk mektepten öteye okumak imkânı bulamadığı halde şaşılacak şiir kabiliyetiyle nazım halinde düşüncenin ifade ve beyanında üstünlük göstermiştir.*

"Hem bir halk şairi, hem bir aydın yazar olarak, Anadolu halkının, devletinden, hükümetinden, gazetecisinden, doktorundan, hâkiminden ezelî şikâyetlerini dile getirir. Abdurrahim Karakoç öyle bir yerdedir ki hem köylünün, kasaba yoksulunun kendisidir, hem de çevresindeki bazı aydınların kusurlarını görüp yüzlerine vuracak derecede görüş sahibidir.

"Gür sesli, gür söyleyişli bu şairin isyan kanatları alabildiğine açılmıştır. Daha önce gazete ve dergilerde ve şimdi de 'Yeni Düşünce' gazetesinde yazıları, tenkitleri, küçük büyük fıkraları bulunan ve nesrinde çokluk, hiciv, mizah ve çarpıcı hücumları ile tanınan Abdurrahim Karakoç'un şiirleri çok sevilmiş birçok kere basılmıştır. Kimileri tekrarlanan, iç içe şiirler ve kimisi ilâvelerle basılan şiir kitapları. (...)

"Karakoç'un seyrek de olsa, kısmen serbest sayılacak vezinle denemeleri ve halk şiiri tarzında olmayan heceyle manzumeleri de vardır. Ancak, otuz yılı aşan sanat hayatında hemen her dönemdeki şiirlerinde ağırlık Halk edebiyatı tarzındaki örneklerdir. Bunlarda daima gür konuşan, ahengi kollayan; sağlam, hatta çarpıcı kafiyeye önem veren bir şair vardır. Maraş çevresinden alınmış kelime ve deyimler, bazen şive taklitleri, bu şiirlere hem âşık çeşnisi, hem kelimelerle anlatım zenginliği hem de benimsenen bir lezzet katmaktadır. Nitekim bu şiirler, halkta olduğu gibi gençler katında da çok okunmuştur. Denilebilir ki gerçek saz şairlerinden ve kalem şairlerinden daha fazla ezberlenmiştir. Kimi şiirleri türküleşmiş kimileri de marş halinde bestelenmiştir.

"Halkın adına yergi, hiciv ve öfke, Abdurrahim Karakoç'un şiirinin ana damarını teşkil etmektedir. Bunun yanısıra bir destan şairinin vatan, din, fazilet, ahlâk övgüleri, şairdeki niyet ve vicdan temizliğini ilân edip durmaktadır. Eski ozanlar tarzında yolsuzluklarla, kötülük ve pislikle mücade eden Karakoç gazeteciliği ve özel eğilimleri dolayısıyla memleket meselelerine de ışık tutmaktadır... İslamcı-milliyetçi düşüncenin bayrağını yiğitçesine açmış ve uğrunda pervasız, samimi 'cihad' vermiştir." (Ahmet Kabaklı)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hasan'a Mektuplar* (1964), *Hatay Bülteni* (*Hasan'a Mektuplar*'la birlikte, 1967), *El Kulakta* (1969), *Haberler Bülteni* (1969), *Vur Emri* (1972), *Bütün Şiirleri* (1973), *Kan Yazısı* (1977), *Suları Islatamadım* (1980), *Şiirler* (1981), *Dosta Doğru* (1984), *Beşinci Mevsim* (1986), *Gök Çekimi* (1991), *Akıl Karaya Vurdu* (1994).

DENEME: *Düşünce Yazıları* (1990), *Çobandan Mektuplar* (1996).

HAKKINDA: Ahmet Cebeci / Ülkücü Şair Abdurrahim Karakoç (Töre, Ağustos-Eylül 1974), Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi V (1977), Sadık Tural / Zamanın Elinden Tutmak (1982), K. Tural / Abdurrahim Karakoç'un Şiiri Etrafında (Divan, Eylül 1979), Doğuş Edebiyat (Abdurrahim Karakoç Özel Sayısı, Kasım 1983), Genç Kardelen (Abdurrahim Karakoç Özel Sayısı, Mayıs-Temmuz-Ağustos 1998), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Abdurrahim Karakoç ile Şiiri Üzerine (Üçüncü Yeni, Ocak-Şubat 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (c. 4, 844-845, 2002), Mehmet Nuri Yardım / Yazar Olacak Çocuklar (2004), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAKOÇ, Arif

Yazar ve şair. 1932, Hasköy / Uşak doğumlu. 1956 yılında Kastamonu Gölköy Enstitüsünden mezun olduktan sonra otuz yıl öğretmenlik, DİSK'e bağlı Genel-İş sendikasında uzmanlık, TRT'de **prodüktörlük** yap-

ABDURRAHİM KARAKOÇ

HASAN'A MEKTUP

Çok oku, çok düşün, çok şeyler anla,
Aha bu mektubu alınca Hasan.
Manalar iplikten incedir amma,
Kelimeler biraz kalınca Hasan.

Gene ağzımızı açmıyor biçak,
Huzur size ömür..... Dert salkım saçak.
Oyuna kalkıyor yüzlerce köçek,
Batıdan bir kaya çalınca Hasan.

Kök saldı bahçede ayrık otları,
Yemler pay edildi, satık atları.
Biz kovalım derken baştan bitleri,
Sülükler yapıştı, kulunca Hasan.

Süt dolu göğsümü çalarız taşa,
Kutsal görevimiz "Sağol çok yaşa !"
Mülkte hakikati aramak boşa,
Tüm suçlular güçlü olunca Hasan.

Derisini yüzdük demokrasinin,
İşi işte imtiyazlı asinin.
Hakikatte vahşi, sözde "vasinin"
Dörtnala gidilir yolunca Hasan.

Canım Hürriyeti koydunsa ara,
Ekmek yaltnayak kaçtı dağlara.
Çevremize küsmüş kardeşlik var ya,
Haber ver, izini bulunca Hasan.

Soysuzlar taş atar mukaddesata
Karşı duramazsak bizdedir hata.
Tahammül teşviktir, böyle hayata,
Öl İnsan küçülmez ölünce Hasan.

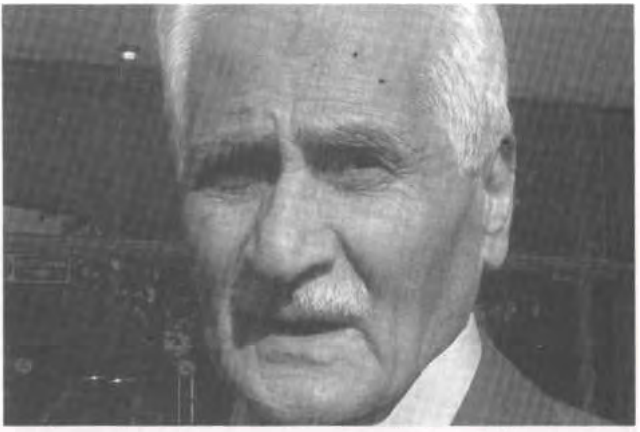
tı. *Demokrat İzmir* gazetesinde *Yağır* isimli romanı tefrika edildi. Halikarnas Balıkçısı ve Azra Erhat ile sanatsal bağlamda ilişkiler kurdu. Salihli Belediyesince açılan oyun yazarları yarışmasında *Alkışlayın Barışan Ellerinizi* adlı oyunu ile ödül aldı. *Yengeçlerin Sağ Tarafı Çok Korkar* (1966) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Veli Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 2, 1975), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAKOÇ, Bahaettin

Şair. 5 Mart 1930, Ekinözü (Cclâ) köyü / Elbistan / Kahramanmaraş doğumlu. Asıl adının yanı sıra Baha Deliorman, Said Yaylalı, Ekinözülü Âşık Rahmanî mahlaslarını da kullandı. Şair Abdurrahim Karakoç ile Ertuğrul Karakoç'un ağabeyleridir. İlköğrenimini doğduğu köyde yaptı. Adana Düziçi Köy Enstitüsünde başladığı ortaöğrenimini Ankara Hasanoğlan Köy Enstitüsü Sağlık Bölümünde (1949) tamamladı. İlkokulun üçüncü sınıfına giderken bir haftada eski yazıyı öğrendi ve bir ayda da Kuran-ı Kerim'i okudu. Kendi deyişiyle, "Ölünccye kadar yakasını bırakmayacak olan şiirin rüzgârına da aynı zaman diliminde yakalandı". 29 Ağustos 1944 tarihinde memurluğa atandı. Kahramanmaraş'taki sağlık kuruluşlarında otuz iki yıl sekiz ay sağlık memuru olarak çalıştıktan sonra kendi isteğiyle emekli (1982) oldu. 1986 yılında çıkarmaya başlayıp, otuz yedi sayı çıktıktan sonra ekonomik sebeplerden dolayı kapatmak zorunda kaldığı *Dolunay* sanat ve edebiyat dergisi ile ülkenin dört bir yanından şairlerin katılımıyla 1990'dan sonra aralıksız gerçekleştirilen "Geleneksel Dolunay Şiir Şölenleri"yle şiiri ayağa kaldırmaya soyundu ve vermek istediği mesaj Türkiye genelinde algılandı. Kurduğu ve yönettiği Dolunay Yayınları ile de yazarlık ve şairlik damarı olan gençleri edebiyat dünyasına kazandırmayı amaçladı.

İlk şiiri, Behçet Kemal Çağlar'ın yönettiği *Yurt* gazetesinde (1942) çıkmıştı. 1960'lara kadar yazıp çeşitli dergilerde yayınlattığı şiirlerinin hiçbirini kitaplarına almadı. Esas sanat dönemi 1973'te yayımlanan *Seyran* kitabıyla başlar ve üslûbu netleşir. Şiirleri önceleri *Köy Postası* (1949), *Genç Kalemler* (1950), *Orkun, Tohum, Ozan* (1959) gibi dergilerde yayımlandı. Sonraki yıllarda *Varlık Yıllığı* (1963), *Büyük Türkiye, Hareket, Adımlar, Elif, Zeren, Töre, Hisar, Türk Edebiyatı, Doğuş, Nilüfer, Milli Kültür, Elbistan'ın Sesi, Yeni Elbistan, Kent Hududeli, Ortadoğu, Sabah, İstiklal* ve *Bayrak* gibi çok sayıda dergi ve gazetede yer

Bahaettin Karakoç

BAHAETTİN KARAKOÇ

ACELEM VAR

Yarına hükmüm geçmez, heybemde azığım yok
Ecel pusuda bekler ve benim acelem var
Karanlığın çığ sesi kalkansız karşılanmaz
Çırpınır tutunacak dalı olmayan kuşlar
Benim de acelem var

Yırtık bir paraşütle gökten atlamak olmaz
Toprak kucak açsa da düşmeden donar kanın
Mum eriyip bitiyor, zaman deli bir rüzgar
Son nefes ki takvimde hasatı ölü bir yaz
Ve benim acelem var

Bir bineğim olsun ki rüzgardan hızlı uçsun
Yeri göğe bağlasın som tevhid urganıyla
Üstüme kar yağarken içimden tepsin bahar
Dost gönlümü ısıtsın yıldızlı yorganıyla
Benim ki acelem var

Aynayı ayna yapan ışık ile gören göz
Tara kâkülllerini çökmeden karanlıklar
Kuş kafesten uçanda dövünmek neye yarar
Bir kez orman yanmasın neye yarar kül ve köz
Bundan ki acelem var

Şeytanı karıştırma, hep sağlam pusat kuşan
"Biraz daha" diyenin avını uyku taşlar
Yörük atlar aksamaz besmele göynüğünde
Son dergâhta yavaşlar
Ve benim acelem var

Yarın için tapum yok, Hakk'tan gayri kapım yok
Hamurum mayalandı ve benim acelem var
Her şiirde ruhumu ateşlere veririm
Bir yandan balım akar, bir yandan torçum akar
Yüzü ak gitmek için, bugünden acelem var

(*Ay Şafağı Çok Çiçek*, 1983)

KARAKOÇ VE TABİAT

Ertuğrul Aydın

Bahaettin Karakoç'un şiirlerindeki ana temalarını başında tabiat gelir. Onun şiirlerinde tabiat, asla bir dekor değildir. Şair, iç benînde özümseyerek işlediği şiirlerini, Anadolu halkının hayat tarzı ile din, tarih, millet, insan ve dil bilinci bağlantısında ele alır. Bu yüzden, şiirlerindeki tabiat zeminini halk şiirimizin renkli ve zengin atmosferinden alan Bahaettin Karakoç, doğrudan doğruya siyasî ve sosyal mesajlar vermez ve millî değerlere bağlı kalır. Diyebiliriz ki, onun şiirlerinde, sosyal çarpıklıklar, düzensizlikler, yitirilen değerler, yoğrularak şahsî bir çilenin ifadesi imiş gibi ifade kalıbına dökülür. Sosyal konuları işlerken, şiirin soyut geometrisini bozmadığından, bu konular şiirin sanatlı dokusunda birer yama gibi durmaz.

Bahaettin Karakoç'ta, tabiat, bir fizikî mekân değildir. Çünkü, Bahaettin Karakoç, gördüğünü üç boyutlu tabiat unsurlarını, kültür, din, tarih, vb. manevî unsurlarla, kendi hisleriyle ve kendi özüyle yoğurur ve boyutlar ötesi bir şekle büründürür. Bir anlamda, tabiat onun için Anadolu'dur. Şair, bu coğrafyaya gönülle bağlanmıştır. Bu bakımdan, Bahaettin Karakoç, yaşadığı çevrenin bütün tabiat unsurlarını şiirlerine yerleştirdiği gibi, kendi benliğiyle de içten ve dıştan tabiat tarafından kuşatılarak; âdeta tabiatın merkezi olmuştur.

Bahaettin Karakoç, dağlardan, sulardan ve seslerden yakaladığı motifleri, duyguları ile karıştırıp yeni ve kendine özgü benzetmeler, çağrışımlar hâline getirirken şiirlerindeki renkliliği, derinliği de sağlamış olur. Ortamın maddî manevî temellerini aydınlatır. Çevresinden ışık, ses, renk ve hareket alan ve çevresinin ışığını, rengini, sesini ve hareketini ortaya çıkaran, uyumlaştırıp yoğuran yani estetik düzeyde var olan şiirler ortaya koyar.

Onun şiirlerinde tabiat, sonsuzluğa yakın olma isteği olarak ifade edebileceğimiz estetik anlayışının merkezi ve kılavuzu şeklinde ortaya çıkar. Şairin bakış üçgeninin açılarında Allah, insan ve tabiat vardır. Şiirlerindeki yumuşak ve zengin imajların kaynağı da bu üçgendir. (...)

Bahaettin Karakoç'un şiirlerinde tabiat unsurlarının ne kadar güzel kullanıldığını gösteren bir örnek "Natürmort" adlı şiirdir. Şair, bu şiirinde, çeşitli meyvelerin, renkleri, tadları ve biçimleriyle, farklı ülkelerin kadınlarını çağrıştırmaktadır. Ayva bir Çerkez güzeline; armut, Sicilyalı yalnız bir kadına; elma, bir "geyşa"ya; erik, sık sık hüsrî nöbetleri geçiren bir İngiliz "leydi"sine; ceviz, Haitili ergin bir kıza; muz, bir arenada boğa güreşi izleyen İspanyalı bir sertiven kadınına; kara incir, Sudanlı bir anneye ve kiraz da, dost olan, yâr olan, bacı olan bir Türkmen güzeline benzetilir. Demek ki, şair, Anadolu'nun tabiat unsurlarından hareketle evrensel boyutlara ulaşır ve yeni bir dünya tadı duyar. (...)

Bursa, Maraş, Amasya ve Niksar'dan çokça söz edilir Bahaettin Karakoç'un şiirlerinde. Onun bilinen en önemli özelliklerinden birisi de yerel unsurları şiirlerinde sık sık yer verişidir. Birçok şiirinde dağ motifine yer vermiş olan şairin "dağın eteğinde gezen/dorukta olanı görmez," diyerek dağlara olan bu aşkının yanında, dağların doruklarına çıkmak şeklindeki ayrı bir tutkusunu da dile getirmektedir. Bu nedenle, şair, pek çok zaman, dağlarla insanları bütünleştirir:

Benim de başım dumanlı, benim de yüreğim var
Yüce dağlar, sultan dağlar, beni de sizden sayın.

mısralarında olduğu gibi. Öte yandan şair, Uludağ'ı bir köşke, Ağrı'yı yaz-kış nöbet tutan bir erc, Binboğa'yı ise ulu bir bayrağa benzetir. Ayrıca,

Erciyes, Salavan, Nurhak
Hak nuruyla olmuş ap-ak

mısralarında ilk göz ağrısı Salavan'ı da, yüce dağların arasında sayar.

Bahaettin Karakoç, "Selâm" ve "Bir Şehrin Damarlarında Dolaşırken Tek Tek Kıyıya Vurur Unuttuklarımız (Malatya İçin Poem)" şiirlerinde bizi zihnî bir Anadolu yolculuğuna çıkarır. Oldukça uzun olan bu şiirlerde, mekân-insan ilişkisinin de soyut-somut izlerine rastlarız.

Sonuç olarak, Bahaettin Karakoç'un şiirlerinde Anadolu'nun dağ, taş, hava, su ve insanı anlatılmaktadır. Ülkemizi karış karış dolaşan şair, şiirlerinde bu gezileri kendi dünyasında yoğurarak anlatmıştır. Öte yandan, şairin hayatına baktığımızda Anadolu ve Anadolu insanının derin izlerini görmekteyiz. Anadolu'yla özdeşleşen Bahaettin Karakoç, insanımızın derdleri kadar, coğrafyamızı da özümsemiştir.

(*Türk Edebiyatı* dergisi, sayı: 357, Temmuz 2003)

aldı. Önceleri halk şiirine daha yakın olan ölçülü uyaklı şiir anlayışını, son dönemlerinde modern tarzla buluşturup kendine has yeni bir şiir tarzı ortaya koydu. Modern şiir biçimine doğru izlediği çizgide mistisizmden güncel sorunlara kadar uzanan konularını, halk şiirinden kaynaklanan duyarlık ile keskinleşen ve derinleşen özünü koruyarak çağdaş bir dinamizme ulaştırdı.

Birebir yaşadıklarını yazan, yazarken de yeniden yaşayan Karakoç; gölgesi, çiçeği, meyvesi ve kendine özgü bir aroması olan şairlerdendir. Şiirde biçimi bir enstrümana benzetir, bunu da sesin belirleyeceğine özellikle vurgu yapar: "*Yarar yönünden ister meyve versin, ister gölge, ister yaş olsun ister kuru, ister bir tenhada dikili dursun, ister bir eşya olarak evimizin bir yerinde otursun, ağaç hep aynı ağaçtır, muhakkak bir yerde ihtiyacımızı karşılar. Sağlam bir etik, ilkeli bir estetik ve helâl ölçekli bir yarar sarmalında şiir de tıpkı bir ağaç gibidir; sanatı besleyen bu üç ana arterdir.*" diyen Karakoç; şiiri tanımlarken de, "*Kalbin bir zikir aracı olan şiir, trajik bir iç yangını, aşkın sıcak kanatları altında doğan bir kutsanmış sözler armonisi ve dört kelimeyle özetleyecek olursak evrensel bir dua biçimidir.*" der ve bu tanımlamanın sınırlarını daha da genişleterek, "*Mutlak Gerçeğe, Mutlak Güzele yönelmenin dillenişi ve kalbin dirilişidir*" hükmüyle noktalar.

Bahaettin Karakoç, 1962'de *Akşam* gazetesiyle Türk Kadınlar Birliğinin ortaklaşa düzenledikleri Türkiye çapındaki bir edebiyat yarışmasında hikâye dalında "*İsa ile İshak*" adlı hikâyesiyle ikincilik ödülü aldı. 1983 yılında KASD (Kayseri Sanatçılar Derneği) tarafından yılın şairi seçildi. 1986 yılında *Bir Çift Beyaz Kartal* adlı kitabıyla şiir dalında Türkiye Yazarlar Birliği Ödülünü aldı. 1989 yılında Kültür Bakanlığının tercihi ile Türkiye'yi temsilen Struga Uluslararası Şiir Akşamları Festivali'ne katıldı

Bahaettin Karakoç

BAHAETTİN KARAKOÇ

AZIKSIZ ÇIKMA YOLA

Bir nehri geçeceksen önce soyunmalısın
Bir dağı çıkacaksan soluklu olmalısın
Madem ki niyetlisin seferin kutlu olsun
Caydırmayı düşünmem ama derim ki sana
Azıksız çıkma yola

Seferin savaşaysa sağlam kuşanmalısın
Zaman öyle bir at ki ihmale vermez mola
Erkenden daha erken uyan ki kazanasın
Mahmur "biraz daha" lar düğümü çok tuzaktır
Azıksız çıkma yola

Pınarın gözü ise aradığın, sendedir
Özengiye sağlam bas, dizgini ele dola
Güz bahçelerinde gazel toplama, çiçek topla
Boşa vakit öldürme yarına kefilin yok
Azıksız çıkma yola

Vuslatsa istediğin, in insanın içine
Ve çarşılarda dolaş Azrail'le kol-kola
Mezarlığa git düşün, düğünlere git ağla
Kanadın sızlasa da Uhud kadar ağır ol
Azıksız çıkma yola

Öyle bir abdest al ki su bile sarhoş olsun
Sen yaprak ve çiçek ol gördüğün kuru dala
Hep gönül şehri onar, kainata sevgi sun
Hem ham söze sağır ol
Azıksız çıkma yola

Nereye gidersen git, heybene gönül doldur
Bir kovan parçalama bir parmak acı bal'a
Yontuldukça yer kapla ve her zaman güzel kal
Temiz kal, fazlasını at, eksiğini tamamla
Azıksız çıkma yola

(Ay Şafağı Çok Çiçek, 1983)

ve orada bir de tebliğ sundu. 1991'de *Beyaz Dilekçe* başlıklı şiiri ile Türkiye Diyanet Vakfı Münacat Yarışmasında birincilik kazandı. 1993'te Türkçenin Uluslararası 2. Şiir Şölcni için gittiği Kazakistan'ın başkenti Almaatı'da "Büyük Abay Ödülü"yle ödüllendirildi. Ayrıca Uzunağaç Kolhozu'nda kendisine at hediye edildi ve Çapan giydirildi. 1997'de Malatya Büyükşehir Belediyesinin açmış olduğu Malatya konulu şiir yarışmasında birincilik ödülünü aldı.

1998'de *Seviye* dergisi Mart-Nisan 1998 sayısını "Yaşayan Türk Şiirinin Dede Korkutu Bahaettin Karakoç" üst başlığı ile; 2003'te *Mefkûre* dergisi 11. sayısını "Türk Şiirinin Yaşayan Aksakalı" üst başlığı ile Bahaettin Karakoç özel sayıları olarak çıkardılar. *Fikir ve sanat* dergisi *Türk Edebiyatı* ise Temmuz 2003 tarihli 357. sayısında "Şiirimizin Yüz Akı Bahaettin Karakoç" spotuyla açtığı dosyada ona geniş bir yer ayırdı. 2003'te Türkiye Yazarlar Birliğinin 25. yıl faaliyetlerinde, "yaşayan yazarlara saygı" kapsamında "Şehrin Kapılarındaki Şair Bahaettin Karakoç ve Türk Şiirinin Çeyrek Asrı" başlığıyla iki gün süren (17 Mayıs 2003-18. Mayıs 2003) bir program düzenledi. Çeşitli üniversitelerde Bahaettin Karakoç'un sanatıyla ilgili çok sayıda bitirme ve yüksek lisans tezi yapıldı. Karakoç'un çok sayıda şiiri yabancı dillere çevrildi.

"Bahaettin Karakoç, kırk yıllık şiir maceramızın dünyasında kendi şiir tekkesinin şeyhi olanlardan. Üslûbu, hassasiyeti ve form kullanmasıyla adeta bir şiir şeyhi." (Sadık Kemal Tural)

"Karakoç şiir altın arayıcısıdır ve fakat yalnız altın arayıcısı değil, o bir dil kuyumcusudur da. Ay'ı, güneşi dağı, düzü, geceyi, gündüzü bir mücevher halinde bize sunar ve müthiş bir söz virtüözüdür. Kelimeyle şiirle bizi büyüler ve kendini de bizi de uçsuz bucaksız hayal alemlerinde uçurur." (Ahmet Bican Ercilasun)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mevsimler ve Ötesi* (1962), *Seyran* (1973), *Sevgi Turnaları* (1975), *Ay Şafağı Çok Çiçek* (1983), *Kar Sesi* (1983), *Zaman Bir Beyaz Türküdür* (1984), *İlkyazda* (1984), *Bir Çift Beyaz Kartal* (1986), *Menzil* (1991), *Uzaklara Türkü* (1991), *Güneşe Uçmak İstiyorum* (1993), *Beyaz Dilekçe* (1995), *Güneşten Öte* (1995), *Leyl ü Nehar Aşk* (1997), *Aşk Mektupları* (1999), *Ihlamurlar Çiçek Açtığı Zaman, Ay Işığında Serenatlar* (2001), *Sürgün Vezirin Aşk Neşideleri* (2004).

GÜLDESTE: *Şiir Burcunda Çocuk* (H. Özbey ve M. Tatçı ile, 1993), *Dolunay Şiir Güldestesi* (1999).

HAKKINDA: Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (1974), M. Kutlu / Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi V (1977), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. basım, 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. basım, 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Mehmet Nuri Yardım / Anadolu'nun Şiir Süvarisi, Türk Şiirinin "Türkmen Dervişi" Edebiyatımızın Dede Korkut'u Bahaettin Karakoç - Olcay Yazıcı / Türk Şiirinin Yüz Akı Bahaettin Karakoç - Özcan Ünlü / Seyran'daki Karakoç - Ertuğrul Aydın / Bahaettin Karakoç'un Şiirlerinde Anadolu Coğrafyasına Ait İzlenimler (Türk Edebiyatı, Temmuz 2003), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAKOÇ, Enver Fatih

Şair ve yazar. 1961, Gümüşhane doğumlu. İlk ve ortaokulu İskenderun'da tamamladı. Karaman İmam Hatip Lisesi (1979), Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1983) mezunu. Ankara'da aylık *Özlenen Nesil* ve *İmam Hatipli Nesil* dergileri (1995-97) ile haftalık *Yeni Dönem* gazetesini (1998-99, 2003) çıkardı. Flash TV'de "Beyaz Masa" ve "Beyaz Sayfa" programlarını hazırlayıp yönetti (1995-98). 2000-02 arası OSTİM TV (Başkent TV) genel müdürü olarak görev yaptı. Daha sonra Bursa Büyükşehir Bele-

Enver Fatih Karakoç

diyesinde görev alarak, burada Kütüphane Müdürü olarak çalışmalarını sürdürdü. Hikâye, şiir ve makaleleri *Millî Gazete, Vakit, Yeni Dönem, Özlenen Nesil* vd. dergi gazetelerde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Birliği (1996-97 arası genel sekreter) üyesidir.

ESERLERİ:

Ümit Nesli (1990), *Cuma Hutbeleri* (1993).

KARAKOÇ, Ertuğrul

Şair. 15 Mart 1936, Ekinözü köyü (Cela) / Elbistan / Kahramanmaraş doğumlu. Erkan Yaşar imzasını da kullandı. Şair Bahaettin Karakoç ve Abdurrahim Karakoç'un kardeşi. İlkokulu köyünde, ortaokulu Elbistan'da bitirdikten sonra Gaziantep Öğretmen Okulu ve Necatibey Eğitim Enstitüsünden mezun oldu. Anadolu'da çeşitli okullarda müdürlük, milli eğitim müdürlüğü yaptı. Millî Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatında çalıştı.

İlk şiiri 1953'te yayımlanmıştı. *Ozan* adlı bir aylık sanat dergisi çıkardı. *Alev* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. *Ozan, Alev, Gaziantep Kültür, Ocak, Meşale, Su, Ilgaz, Kök, Kavşak, Zeren, Elif, Hareket, Varlık, Çaba, Çile* vd. dergilerde yayımladığı şiir ve hikâyeleriyle tanındı.

ESERLERİ:

İlk (1956), *Kan Ağrısı* (1966), *Altay Türküsü* (1966).

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1982), TBE Ansiklopedisi (2001).

KARAKOÇ, Sezai

Şair ve yazar. 22 Ocak 1933, Ergani / Diyarbakır doğumlu. Babası Yasin Bey, Birinci Dünya Savaşı sırasında Kafkas cephesinde çarpışırken Ruslara esir düşmüş olan orta hâlli bir tüccardı. Dedesi Hüseyin Bey de Plevne Savaşına katılmış, Gazi Osman Paşa'nın takdirini kazanmış yiğit bir kişidir.

Annesi Emine Hanım ev hanımıydı. Sezai Karakoç'un çocukluğu Ergani, Maden ve Piran'da geçti. İlkokula Ergani'de başladı (1938) ve burada bitirdi (1944). Maraş Ortaokuluna parasız yatılı olarak (1944) kaydoldu. 1947 yılında Gaziantep'te, yine parasız yatılı olarak, lise öğrenimine başladı. 1950 yılında Gaziantep Lisesinden mezun oldu. Aynı yıl, bünyesinde parasız yatılı kısmı bulunan Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesine sınavla (1950) girdi. Bu okulun Maliye Bölümünden 1955 yılında, bir yıl gecikmeyle mezun oldu.

İlkokul, ortaokul ve lise yıllarında okulun en dikkat çekici öğrencisi oldu. İlkokul öğrenciliği yıllarında Battal Gazi kitaplarını, Ahmediye ve Muhammediyeleri okuyarak, dinleyerek büyüdü. Ortaokuldayken Namık Kemal, Ziya Paşa, Tevfik Fikret, Ziya Gökalp, okuduğu, bildiği yazarlar arasındadır. Lisede okuma listesine Batı klâsiklerini de ekledi. Üniversite öğrenimine başladığında Doğu ve Batı klâsiklerinin çoğunu okumuştu. Üniversite öğrenimi sırasında, daha birinci sınıftayken asistanlık teklifi aldıysa da bu teklifin üzerinde durmadı. Liseyi bitirince felsefe öğrenimi görmek istemişti, sonra ilâhiyat okumak istedi. Ancak bu iki okulda öğrenim görmesi mümkün olmadı.

Sezai Karakoç Siyasal Bilgiler Fakültesi sınavlarına girdi, sonuçları beklemek için İstanbul'a, Necip Fazıl'la tanışmaya gitti. *Büyük Doğu*'yla ise ortaokul yıllarında tanışmıştı. Ortaokul ve lise yıllarında tutkulu bir *Büyük Doğu* okuyucusu oldu. 1950'li yıllarda bizzat tanıştığı Necip Fazıl'dan bir daha ömrü boyunca ayrılmadı. 1950'li yıllarda bir yandan *Büyük Doğu*'nun sanat edebiyat sayfalarını yönetti, bir yandan da *Büyük Doğu*'nun her işine koşturdu. Necip Fazıl'la, senetlerine kefil olacak kadar yakınlık kurdu. SBF'den sonra, 30 Kasım 1955 tarihinde Maliye Bakanlığında, Hazine Genel Müdürlüğü Dış Tediyeler Muvazenesi bölümünde çalışmaya başladı. Burada çalışırken girdiği maliye müfettiş yardımcılığı sınavını kazanarak 11 Ocak 1956'da maliye müfettiş yardımcısı oldu. 3 Şubat 1959'da İstanbul'a gelirler kontrolörü olarak atandı. Görevi gereği yurdun birçok yerini görme imkânı buldu.

Sezai Karakoç

1 Temmuz 1960-30 Aralık 1961 tarihleri arasında askerlik görevini Ankara ve Ağrı'da (Karaköse) tamamladı. Sezai Karakoç, Ankara Piyade Okulunda altı ay yedek subay öğrenciliği yaptıktan sonra Ağrı'ya tayin edildi; Ağrı'da da altı ay asteğmen, altı ay da teğmen olarak görev yaptı. Askerlik dönüşü memuriyete devam etti. Edebiyat çalışmalarına daha çok vakit ayırabilmek için 21 Haziran 1965 tarihinde resmî görevinden istifa etti; fakat altı yıl sonra, 1971 yılında tekrar bakanlıktaki görevine döndü ve gelirler kontrolörü oldu. Daha sonra Gelirler Genel Müdürlüğü İdari Davalar Müşavirliği görevini yürüttü. Ne ki aynı gerekçeyle 1973 yılında resmî görevinden tekrar istifa etti. Bu tarihten itibaren herhangi bir resmî görev almadı. 26 Mart 1990'da şiir ve yazılarında, dergilerinde, kitaplarında ortaya koyduğu dünyayı gerçekleştirmek için Diriliş Partisini kurdu. Yedi yıl bu partinin genel başkanlığı görevini yürüttü. Diriliş Partisi, 19 Mart 1997'de siyasi partiler kanunu gereğince, Türkiye'deki il sayısının yarısında şubelerini açmadığı ve üst üste iki seçime katılmadığı gerekçesiyle kapatıldı.

İlk yazıları 1950'li yıllarda *Büyük Doğu*'da yayımlanan Sezai Karakoç, 16 Aralık 1963'ten itibaren değişik aralıklarla *Yeni İstanbul* gazetesinde, "Karakoç" imzasıyla, "Farklar" başlığı altında günlük yazı yazmaya başladı. Bu tarihten önce düzensiz aralıklarla haftalık *Yeni İstiklâl* gazetesinde de çeşitli yazıları çıkmıştı. Sezai Karakoç'un günlük yazıları düzenli bir şekilde 1963'ten itibaren *Yeni İstanbul* gazetesinde başladı. 4 Aralık 1967'de *Babıâlide Sabah* gazetesinde yazmaya başlayan Sezai Karakoç'un buradaki yazarlığı on ay sürdü. 1 Temmuz 1974'te *Millî Gazete*'de "Sür" başlığı altında devam eden gazete yazarlığı 31 Ağustos 1974'te tamamlandı. *Diriliş*'i tekrar çıkarabilmek için buradaki yazarlığına son verdi, bu tarihten itibaren *Diriliş* dergisi dışında hiçbir yerde yazmadı.

Diriliş dergisi ve düşüncesi Sezai Karakoç adıyla özdeşleşti. Dünya savaşlarından yenik çıkan İslâm dünyasının yeniden dirilişini amaç edindi. Bu uğurda, yazı hayatı boyunca diriliş kavramı çevresinde zinde bir bilinç uyandırmaya çalıştı; başta şiir, siyaset ve düşünce olmak üzere, dünya Müslümanlarının uyanışına eserleriyle emek verdi.

Tüm edebiyat ve düşüncе hayatını "diriliş nesli" dediği yeni bir gençliğin yetişmesine adayan Sezai Karakoç'ta diriliş düşüncesi, bir odak noktasıdır. Düşüncesi dünyasını sistematize

SEZAİ KARAKOÇ

KÖŞE

1.
Saçlarını kimler için bölük bölük yapmışsın
Saçlarını ruhumun evliyalarınca örülen
Tarif edilmez güllerin yankısı gözlerin
Gözlerin kaç kişinin gözlerinde gezinir
Sen kaç köşeli yıldızsın

Fabrika dumanlarında resmin
Kirli ve temiz haritaları doldurmuşsun
Hatırasız ve geleceksiz bir iç deniz gibi
Aşka veda etmiş topraklarda durmuşsun

Benim geçmiş zaman içinde yan gelip yattığıma bakma
Ben geleceğin kara gözlü zalimlerindenim
Bir tek köşen bile ayrılmamışken bana
Var olan ve olacak olan bütün köşelerinin sahibi benim
Ben geleceğin kara gözlü zalimlerindenim
Sen kaç köşeli yıldızsın

2.
Evlerinin içi ayna döşeli
Ayna hatıra gözler ve sevmek
Benim aşkım binbir köşeli ah binbir köşeli
Bir köşe gidince bin köşe yeniden gelecek
Ayna hatıra gözler ve sevmek

Evlerinin içi kabartma bahar
Köşelerde keklik gibi bakıp duran saksılar
Halıları öpe öpe nakış yapar nakış gibi ayaklar
Siz söyleyin insan seve seve ölmez ne yapar
Köşelerde keklik gibi bakıp duran saksılar

Evlerinin içi yeni güllerden
Görülmemiş güneşleri görülmemiş gözlerine getiren
Sağ köşedeki enturi sol köşedeki şapka
Beni katil suların ortasına bırakıp
Katil sular güneşi gözlerinden götüren

Evlerinin içi gurur döşeli
Benim aşkım binbir köşeli ah binbir köşeli

3.
Sen geldin benim deli köşemde durdun
Bulutlar geldi üstünde durdu
Merhametin ta kendisiydi gözlerin
Merhamet saçlarını ıslatan sessiz bir yağmurdu
Bulutlar geldi altında durduk

Konuştum güneşi hatırlıyordum
Gariptin yepyeni bir sesin vardı
Bu ses öyle benim öyle yabancı
Bu ses saçlarımı ıslatan sessiz bir kardı

Dişlerin öpülen çocuk yüzleri
Güneşe açılan küçük aynalar
Sert içkiler keskin kokular dişlerin
İçinden geçilen küçük aynalar

Ve güldün rengârenk yağmurlar yağdı
İnsanı ağlatan yağmurlar yağdı
Yaralı bir ceylan gözleri kadar sıcak
Yaralı bir ceylan kalbi gibi içli bir sesin vardı

Sen geldin benim deli köşemde durdun
Bulutlar geldi üstünde durdu
Merhametin ta kendisiydi gözlerin

4.
Taşların ortasında Leylâmın gözleri
Leylâ köşe köşe göz göz şiirin ortasında
Ben Leylâyı bulduğumdan yahut kaybettiğimdenberi
Leylâ ya o adamın bardağında ya o dağın ortasında

Ben Leylâ gibi güneş doğarken uyanamam
Şehir gece gündüz benim içimde uyur
Leylâyı götürüp Londranın ortasına bıraksam
Bir bülbül gibi yaşamasını değiştirmez çocuktur

Leylâ diyorsam kesik yanaklarıyla Leylâ
Üç köşeli dünyasıyla
Okuyla yayıyla yaylasıyla acımasıyla
Leylâ diyorsam şu bizim gerçek Leylâ

Biz seni işte böyle seviyoruz Leylâ
O gitti bize ağlamak kaldı kala kala

5.
Beni yeraltı sularına karşı iyi savun
Tırnağını taşa sürten yitik keçilere karşı
Bu çeşmenin üç köşesinden hangisinden su içecek
Senin bahtsız ve mesut Eyyubun

Atların en güzel biçimini sessizce kalbime indiriyor
İçimde İstanbul çalkanırken bozbulanık çeşme
Bir dans için can vermeğe hazır bekliyorum
Sen orda gelirayak kuklalara insan gibi konuşmasını
öğretme

Su akıyor birikiyor kan lekeleri
Kurtulsam diyorum bir eser buna engel
Öyle büyüyor öyle çoğalıyorsun
İstanbul kalmıyor

Hangi köşesinde huzur o köşesinde sen
Hangi köşesinde yeni çağlara uygun odalar
Ben bölünmez bir şairsem
Sen bölünmez bir anne
Bir çeşme

(*Şiirler III*, 1974)

eden diriliş kavramını ilk kez 1954 yılında kullandı. 1954 kışında bir arkadaşıyla birlikte *Yeni Ay* adlı bir dergi çıkarmaya karar verdi. Bu dergi edebiyat kadar, hatta daha ziyade, siyasete de yer verecekti. Derginin ilk sayısında Sezai Karakoç'un Tunus ve Cezayir'deki bağımsızlık savaşlarını konu alan, *"Bir Milletin Basûbadelmevti"* başlıklı bir yazısı vardır. Dönemin zor şartlarında, dergiyi dağıtıma vermeden önce prova baskıyı savcıya götürüp incelemesini isterler. Dergiyi inceleyen savcının kanaati şöyledir: *"Siz deli misiniz? Derginiz derhal toplatılır ve siz de içeri girersiniz."* Bunun üzerine dergiyi dağıtıma vermekten vazgeçerler. Savcının yanlarında yolladığı iki polis nezaretinde bütün dergiler imha edilir. Sezai Karakoç bu yazıyı, aynen, 1960'ta çıkan *Diriliş*'e aldı (*Diriliş* sayı: 1, Nisan 1960). Bu yazı, Mehmet Yasin imzasıyla *Yeni İstiklâl*'de bir kez daha yayımlandı. *Yeni İstiklâl*, sayı: 18, 19 Nisan 1961. Böylece Sezai Karakoç'un ilk dergi denemesi sonuçsuz kaldı. Fakat bir yıl sonra, SBF son sınıftayken, *Diriliş*'ten önce, iki sayı süren *Şiir Sanatı* adında bir dergi çıkarmayı başardı. Fransız

SEZAİ KARAKOÇ

İSLÂMIN DİRİLİŞİNDE AVRUPA'NIN DURUMU

Rönesanstan bu yana geçen beş yüz yıla, "Avrupa Dönemi" dense yeridir. Bu dönemde Asya, bir ölüm dalgınlığı içindedir. Afrikaysa yoktur. Daha doğrusu gerçek anlamıyla var değildir. Yalnız Osmanlı Devleti, bizim büyük devletimizdir ki, Avrupa içinde ve dışında, Asyayı bu ölümcül durgunluktan ve geleceğim sezmişçesine Avrupalıyı taşkınlıktan kurtarmaya çalışmanın iki yüz yıllık hummasını yaşamıştır. Ama, O da, sonunda karanlık Asya Duygusunun elinden yakasını kurtaramaz. Dünyaya bakışında bir neşe taşıyan ve tabiatı olduğu kadar, daha da fazla Doğuyu yağmalamaya çalışan yalnız Avrupadır bu dönemde. Amerikaysa, uzun bir süre kendi sınırları içinde kalan, zengin bir dekorda fışkırmış ikinci bir Avrupadır.

Yeni bir Dönemin, Asya ve Afrika Döneminin başladığı bu çağda, artık "Avrupa Dönemi"nin değeri tartışılabilir. Bir yandan, en çok, şimdi tartışılmalıdır ki, Yeni Doğan Dünya, daha iyi, daha mutlu bir dünya olabilsin. Problem, Asya ve Afrikanın dirilişinde en önemli, fakat şatafatsız, böbürlenmeden yer tutan ve önderliği gün geçtikçe gözle görülür bir hal alan İslâm Bölgesi içinse daha hayati bir biçim ve şartı taşımaktadır.

Her eser bir yankı ister. Bu dönemdeki Avrupa inşası, yüzyıllarca, Asya ve Afrikada en ufak müsbet bir cevap uyandırmamıştır. Asya da, Afrika da, Avrupalıları yeni bir medeniyetin ve yeni bir sesin sahibi olmaktan çok, güçlü bir barbar gibi görmüştür uzun süre. Daha doğrusu, Afrika onu bir büyücü gibi görmüş, Asya bir barbar gibi. Ve bu görüşler, Avrupalıyla Asyalı ve Afrikalı arasında içten bir anlaşma ve karşılıklı kaynaşma kurulmasına engel olmuştur. Dünyanın bu genel reddedici tutumu, bir nevi bu evrensel melankoli, nihayet Avrupanın içine de sıçramış ve iki dünya savaşı, kendini suçlamaya elverişsiz bir yapıda arka arkaya iki patlama olarak çıkmıştır. Avrupanın, Dünyadan cevap alamamasından doğan bu parçalanış ve çatlama görünüşü, Asya ve Afrikaya, artık öç gününün geldiğini şuurlarından sezdirmiştir. Yani Avrupa dışa dönük mizacı yüzünden bir melankoli yuvası olamamış, çember parçalayan bir çılgın gibi davranmıştır bu yüzyılın başında. Dışa dönüğün azabı, bir intihara doğru gelişirken, peşinden bütün bir dünyayı sürüklemek ister. Bir asil gibi bile intihara gitmedi; kimseye zarar vermeden bir kılıcın üzerine atlayarak kendini ortadan kaldırma yolunu seçmedi; kendi yanarken, Neron gibi Romayı da beraber yaktı. Bu alevlerin ışığında yavaş yavaş Asya ve Afrika uyanmaya başladı. Bir zenci kabilesine büyücü olarak giren şarlatan bir beyazın, yıllar içinde en ufak bir sevgi ve sempati görmeyince, insanlarla yavaş yavaş ilgisini kaybetmesi ve bunun sonucunda şaşkınlıkla yapacağı bir iki yanlışlığın onu ele vermesi ve böylece, bir kere de şarlatanlığı anlaşılınca içine düşeceği korku ve telaş gibidir bugün, Avrupanın dünya önünde düştüğü durum. Avrupa, bugün, Dünya tarafından linç edilme korkusunu yaşıyor. Sartre'dan Toynbee ve Russel'a, Albert Camus'den Gabriel Marcel'e kadar Avrupa düşünür ve filozofları bu geleceğin ürpertisini duydular.

Avrupanın en büyük dramı şudur: Kendini hiçbir zaman sevdirememesi. Belki kendinden korkulmuş, çekinilmiş, hatta sahte yaltaklanmalar da görmüş, fakat hiçbir insanoğlunun sıcak bir yakınlık duygusunu elde edememiştir. Bu medeniyetin, öbürleriyle ilgisinde ilk görülecek şey, önce gelmiş hiçbir medeniyetin şahit olmadığı bir anti-pati ve cevapsızlık karşısında kalmasıdır. Zekasının hep tekniğe doğru kayışı da bu sevgisizliğin doğurduğu güvensizlik psikolojisinden ileri gelse gerektir. Avrupa, git git bir "akıl varlığı" haline gelmiş, böylece kendisi de eseri olan teknik dokuya doğru bir iniş ve "düşüş" eğrisi çizmiştir.

Bu tarihi antipati, Avrupa için bir nevi bir cezadır. Kendinden önce gelen her medeniyet, daha önceki medeniyetlerle bağdaşma yoluna gitmiş, Roma, Yunan medeniyeti ile kaynaşmış, Hıristiyanlık Romayla uyuşmuş, İslâm, ölü Yunan kültürünü, faydalı bir ayıklamadan sonra dirilterek kendi kültürüne katmış, Yahudilik ve Hıristiyanlığı gerçeğe çağırmışken, Rönesans sonrası Avrupa, gerçek bir hümanizmden yoksun olarak, kendisine her müsbet alanda öğretmenlik, yol açıcılık yapmış olan İslâm Medeniyetini bütün gücüyle inkara, yıkmağa, yok etmeye çalışmıştır. Dünya tarihinin bir eşini kaydetmediği bir medeniyet olan Endülüs Medeniyetinin katili bizzat Avrupa değil midir? Kendi hocasına saygı borcunu unutan, çömezinden sevgi beklememelidir. Avrupanın dışındaki insana bakışı, bugüne kadar, sadece tabiata bakışı gibi olmuştur. Şimdi, Asya ve Afrika'ya çevirdiği silâhın geri tepmesi, kendine dönmesi, tersine işlemesi olağan sayılabilir. Aralarında tek temas aracı silâhtı. Asya ve Afrika ilkin Avrupaya kendi silâhlarıyla cevap veriyor. Sonra da, Doğuya mahsus silâhların sırası gelecek...

Asyanın (Çinin) ve Afrikanın intikamı çetindir. Avrupa bunu gün gün daha bir şiddetle idrak ediyor. Avrupa Birliği çalışmaları bu idrakin bir eseridir. Avrupa Birliği gerçekleşse bile, o, tarihi bir kıskaçtan kurtulabilmek için, karşısındaki bütün bir dünya içinde bir koruyucu, bir bağışlayıcı bulmak zorundadır. Bu bağışlayıcı, bu kurtarıcı, Avrupayı insanlık bütününe adapte edici yalnız İslâm Gücü olabilir. Avrupanın, geleceğini garanti etmesinin birinci şartı, Avrupa Birliğini gerçekleştirmekse, ikinci ve daha az önemde olmayan şartı, İslâmın yeniden canlanışına set çekmemesi, hatta destek olmasıdır. İslâm ülkeleri bütünleşir ve Dünya önüne bütün gücüyle çıkabilirse milletlerarası tarihi kan dâvaları son bulur. Avrupanın bugüne kadar İslâm Dünyasında uyguladığı mukayesesiz usuller bir son bulmazsa, bu, bizim kadar ve hatta bizden çok (çünkü: artık İslâmın Uyanışını hiçbir engel durduramayacaktır.) kendisi için "basübademeyisiz ölüm" olacaktır. İslâmın Dirilişi deyimiyle şüphe yok ki, İslâm halklarının dirilişini söylemek istiyoruz. Yoksa İslâm prensiplerinin değil. Çünkü: İslâm prensipleri hiçbir zaman ölmemiştir ve ölmez, her zaman için dipdiridir, ezeli ve ebedidir.

(*İslâmın Dirilişi*, 1967)

şairlerinden yaptığı çevirilerle, Orhan Veli (Garip) akımının yalınlaştırdığı bir ortamına bir lirizm aşısı yapan dergide; Sezai Karakoç, Cemal Süreya, Gülten Akın, Orhan Duru, Muzaffer Erdost, M. Rami Ayas, Seyfettin Başçıllar, Erdal Öz, M. Nuri Pakdil, Ömer Başar, Nahit Güçlü, Baha Galip Tunalıgil, Abdullah Rıza Ergüven ve Şahinkaya Dil'in şiirleri yer aldı.

İlk sayısı 15 Ocak 1955'te, ikinci sayısı 15 Şubat-15 Mayıs 1955'te çıkan ve geniş bir ilgi uyandırmasına rağmen dergi ekonomik nedenlerle kapandı. Ekonomik gerekçe, sadece *Şiir Sanatı*'nın değil, *Diriliş* dergisi ve yayınlarının da yakasını hiçbir zaman bırakmadı, her zaman birinci derecede önemli bir mesele olarak kaldı.

Sezai Karakoç'un adıyla özdeşleşen *Diriliş* dergisi 7 döneme ayrılarak incelenebilir: 1. *Diriliş* dergisi birinci dönem: Nisan 1960-Mayıs 1960: 2 sayı. Derginin ikinci sayısı bayilere dağıtılırken sıkıyönetim ilân edildi, 27 Mayıs 1960 darbesinin gergin ortamında dergi çıkarmanın zorlukları

BİR ENTELEKTÜELİN PROFİLİ

Rasim Özdenören

Biz mahcup ve onurlu çocuklarız (...)
Biz koşu bittikten sonra da koşan atlarız
Sezai Karakoç

Onu İstanbul'un kalabalık caddelerinden birinde yürürken görmeniz gerekir. Başı önüne eğik, boynu omuzlarının arasına gömülmüş, dalgın ve derin gözleri karşıdan bakıldığında görünmeyen, ama daima bir hüznü, bir kederi, bir derdi taşıyor duyumunu uyandıran, bu kısayla yakın orta boylu adamın, usul ve kısa adımlarla yürüyüşü, beyninde yüklendiği fikrin ağırlığını kaldırmakta zorluk çekiyormuş izlenimini verir. Tabloyu daha da somut bir mekânda tasavvur edebilir ve onu Cağaloğlu Yokuşu'nu tırmanırken izleyebiliriz: bir kolunun altında tuttuğu fermuarlı, kara renkli, belki biraz yıpranmış bir çanta; sigara içtiği günlerdeki kipi içindeyken işaret ve orta parmaklarının ucunda iğretice tuttuğu sigarası ağzına yaklaştırılmış, omuzları eğik ve bütünüyle dalgın bir hava içinde yürüyen bir adam... Elbisesi de yıpranmıştır. Pantolonu hemen hemen ütüsüzdür. (...) O, kendisine rastladığınızda, adres sormaktan çekinmeyeceğiniz tipteki insanlardan biri izlenimini uyandırabilir. Dahası, eğer sorduğunuz adresi biliyorsa, ince ayrıntılarına değin size orayı eksiksiz biçimde anlatma cehdini gördüğünüzde, onun, oralarda sanki birinin ona adres sorması için beklediğini bile düşünebilirsiniz: öylesine mütevazı, öylesine hizmete hazır ve sunduğu hizmeti öylesine canla başla yerine getirme hevesi ve gayreti, onunla böyle sokakta buna benzer bir konumda karşılaşan birinin aklından geçirebileceği ilk izlenimler, ilk etkilerdir. O, bu hizmeti lâf olsun diye yapmaz. Gerçek bir hizmet aşkıyla yerine getirir. Sorulan adres karışıksa, onu da basite indirgemesini bilir ve soran adamın anlayabileceği bir dille onun kafasına yerleştirmesini başarır. Gündelik ilişkilerin sıradanlığı arasında, karşınızda duran bu adamın sıradan görünüşü kimse için, hiçbir özel anlam ifade etmez. Ne zaman ki, onunla entelektüel bir zeminde karşılaşırsınız, o zaman, bu, her yanıyla mütevazı görünüşlü adamın beyninden fikirler, imajlar, buluşlar, benzetmeler, görüşler, kuramlar fışkırdığını görürsünüz. Kafasının soyut düşünceye anadan doğma hazır bulunuşu, onu, gördüğü her özgün fikri yakalamaya ve hakkını vermeye yöneltir. Fikir, onun kafasında salt fikir olarak da kalmaz, fikir onun kafasında imgelerle, simgelerle, benzetmelerle, alegori ile zenginleşir, çoğalır. Ve onun ne denli mahir bir polemikçi olduğunu onunla polemiğe girmeyi denemiş olanlara sormalı...

Daha, Maraş'ta ortaokul öğrencisiyken gördüğü bir afiş yazısı, onun kafasını allak bullak etmeye yetmiştir. Evet, daha ortaokul sıralarındadır. Yatılı öğrencidir. Okulun paydos olduğu bir saatte, okuldan çıkmış, kent içinde gezinirken, birden bir duvar afişi üzerinde gördüğü bir slogan (veya slogan gibi bir bildiri) onu can evinden yakalar. Gördüğü tanıtım ibaresinde *Büyük Doğu*'nun "nâri beyza" hâlinde çıkacağı yazılıdır. Bekler. Bu bekleme esnasında, bu ibare onun kafasında büyür, zenginleşir, çoğalır. Daha *Büyük Doğu* dergisini görmeden, tanıtım bildirisindeki ibare onun vurulmasına yetmiştir. Çünkü o, bir fikre salt fikir olarak bakmıyor. Onun şair kafası ve imge dünyası, kafasında *Büyük Doğu*'nun, *Büyük Doğu*'dan farklı bir imgesini hâsıl etmiştir bile. Sonra dergi çıkar. Haftalık derginin her sayısını satır satır okur, sindirir, kafasına yerleştirir. O tarihte henüz on üç, on dört yaşlarındadır. Ama kafası, rüştünü çoktan kanıtlamıştır.

Dersine çalışmakla yetinmez. O sıralarda (1940'lı yılların ortaları) Milli Eğitim Bakanlığı klâsik eserlerin çevrilmesine başlamış. Doğu'dan, Batı'dan belli başlı eserler bir üçtan Türkçeye kazandırılmıştır. O, usanmaz ve doymaz bir heves ve sabırla bu eserleri hatmetmeye girişir. Klâsiklerden okumadığı, en azından göz atmadığı, az çok bilgi sahibi olmadığı hiçbir eser bırakmaz. Bir gün Türkçe hocası, onu, arkadaşlarına işaret ederek, "Bu arkadaşımızı dikkat edin çocuklar, o, ilerde büyük adam olacak" uyarısında bulunur. Ama acaba o sınıfta, hocanın bu uyarısını kale alabilecek dikkat sahibi bir arkadaşı var mıydı, bilemiyoruz. (...)

Onun kafa yapısı aslâ görünüşle yetinmeye razı olmaz. Daima görünenin altını ve arkasını araştırır. Görünürdeki fenomenin mutlaka bir *numeni* bulunması gerektiğini düşünür. Onu kurcalar, o fikirle usanmadan oynar, evirip çevirir ve sonunda kendine göre bir karara ulaşır. Ama o karara ulaşıncaya değin kafasını patlatasıya direnir, diretir. Ve bir kez bir karara ulaşınca da, o karar, onun kafasında bir ilke hâlinde yer eder ve artık onun vazgeçilmezleri arasında yerini alır.

Dış çizgileriyle bakıldığında hayatının hiçbir girinti çıkıntısı yoktur. Zahiren girintisi çıkıntısı gözükmeyen bu hayatın sahibi, içinde amansız fırtınaların kaynamasını, tayfununu yaşadı. Ama bu çalkantıların kimseye haber vermedi. Ruhunun hangi fırtınalardan geçtiğini anlayabilmek için onun fakülte yıllarında yazdığı şiirlere müracaat etmemiz gerekir. Bu şiirler, nerdeyse baştan başa gizli bir aşkın terennümü, hatta feryadı gibidir: (...) Aslında bu mısralar onun ruh çalkantısından minicik ip uçları yerine bile geçmez. O şiirlerin oluşum süreci düşünülürse, o süreç esnasında yaşanan ruh burkuntılarının, beklentilerin, umutların, umutsuzlukların, kabullenişin ve vazgeçişin envai çeşidinin nasıl iç içe yaşandığını tahmin ve tahayyül etmek kolaylaşır. (...) Zekâsının bir kılıç denli keskin oluşu, fakat aklının ağırbaşlı telkininin baskısına boyun eğişi, onu işkilli ilişkilerden korumaya sevk etmek ister. Aklıyla zekâsı, onun bütün ilişkilerinde bir muharebeye girişmiş hâlde bulunur. Zekâ, aklın otoritesine boyun eğer, ne var ki, bu boyun eğiş, hiç de huzurlu bir ruh ortamı hazırlamaz ona. Belki başka yerlerde de zikretmişimdir, eserini aşan ve eserinin gerisinde kalan yazarlar, şairler vardır. Sezai Karakoç, eserini defalarca aşan simalardan biridir. Eserinin çapı göz önüne alınırsa, ne demek istediğim anlaşılır. Eseri, dehasının ürünü olması gereken birikimin az bir kısmıdır: keyfiyet olarak değil, kemiyet olarak...

1962 yılında, henüz 29'unu süren genç bir insan. Alnına yerleşmiş derin düşünce çizgileri insanda saygı uyandırıyor. Daha ilk cümlelerinde, bu cümlelerin onun kafasında çoktan hazırlanmış olduğunu, o anın çağrışımlarına uyarak konuşmadığını anlıyorsunuz. Hazırlanmış, üzerinde düşünülmüş, hesabı verilmiş düşünceler. Birkaç saatlik konuşma esnasında şiirden, siyasetten, edebiyat ortamından, güncel olaylardan konuşuldu. Dikkatimi çeken husus şuydu: bütün bunlar, daima aynı görüngüden değerlendiriliyor, çarpıcı benzetmelerle, mukayeselerle ve özgün bir ifade biçimi kazanmış bir üslûpla vaz ediliyordu. Adnan Menderes'in orduyu jandarma ile karıştırdığına ve bu yüzden darbeci güçlere kolayca teslim olduğuna ilişkin tespiti, o an için çarpıcıydı. Keza İkinci Yeni şiirini İkinci Dünya Savaşı sonrası şartlarıyla açıklayan yaklaşım tarzı da benim için yeniydi.

Aynı yıl, onun sayesinde tanıyacağımız Üstad Necip

Fazıl'la onu ister istemez kıyaslamaya gidiyorduk. O zaman kendimce üstadı zekâda, Sezai Karakoç'u akılda yüceltiyordum. Sezai Karakoç, tanıdığım ilk bilge insandı. Ve ilk düşünür... Eski düşünürlerin, filozofların eserlerinin, herhangi bir arkadaşımın düşüncelerini eleştirir gibi eleştirmesi benim için, şaşırtıcı bir olaydı.

Onda fikir, bazen aniden fışkırır, bazen de uzun bir gelişme süreciyle ortaya çıkar. Yazmaya karar verdiğinde zorluk çekmez. Zengin bilgi birikimi ile geniş imajinasyon dünyası, yazılarında onu fikirden fikire koşturur. Gazetelere günlük yazı yazdığı sıralarda yanında bulunduğum olmuştur. Bir defasında, İstanbul'da bir kahvede yazısını hazırlamak üzereydi, fakat ne yazacağına henüz karar vermemişti. "Üç Türkiye diye bir yazı yazayım" dedi ve sesli düşünmeye başladı: "Bir, bizim Türkiye'miz; iki, onların Türkiye'si..." dedi ve bana bakarak: "Peki üçüncü Türkiye kimin Türkiye'si?" diye sordu. Bana bakarak soruyordu, ama benden cevap beklemediğini biliyordum. "Bir de, dedi, bir Türkiye var, kendi kendisi olan bir Türkiye!" Ve yazısını bu temel üzerine kurup yazdı.

Onunla konuşmalarımızda üçüncü bıçaksız bir tahlil seline kapılıp gittiğimiz çok olmuştur. Bir fikri, bir fenomeni öylesine parçalara ayırmak didik didik eder ki, bir daha o parçaların bir araya gelmeyeceğini sanırsınız; ama sonunda, bu tahlil yavaş yavaş bütünleşir ve bir terkip hâline gelir. O, esas itibariyle diyalektik düşünce tarzına sahiptir. Aristo mantığını kullandığı olur kuşkusuz; ama kendi özgün düşüncesi temelde diyalektik üslûba dayanır.

Düşüncelerinde aceleci değildir, ihtiyatlıdır. Belli bir sonuca birdenbire atlamaz, adım adım oraya yaklaşır. Bu yüzden sohbetleri zevkli ve öğretici fikir ziyafetlerine, bir şölene dönüşür. Düşüncede ayrıntıya son kerte dikkat ve riayet eder. Başkası için bir hiç sayılabilecek minicik bir ayrıntı, yeri geldiğinde, onun düşüncesinin bel kemiğini oluşturur. (...) Düşünce dünyasının, onun gündelik pratik hayatına ayak bağı olduğunu ileri sürmek de mümkündür. Öylesine düşüncesinin (buraya şiirinin de dâhil olduğunu söylemeye gerek var mı?) surları arasına gömülmüştür ki, neredeyse onun için bir dış dünya yok hâline gelmiştir. Memuriyetten ayrılmaya karar verdiği ve ayrıldığı günde, aslında ne yapacağını, nasıl geçineceğini neredeyse hesaba bile katmamıştır, diyebiliriz. Nasıl geçineceğine ilişkin soru, herkes gibi elbette onun da sorusudur. Bu sorunun ona ayak bağı olmadığını anlatmak istiyorum. Sonradan çektiği sıkıntılar, onun "geçim dünyası"na ne kadar hazırlıksız bulunduğunu göstermeye yeter. Necip Fazıl, bir defasında, içinde bulunduğu sıkıntıyı ifade sadedinde şöyle söylemişti: "Necip Fazıl'ı bir gün Yeni Cami duvarının dibinde bir boyacı sandığının önünde görürseniz, bundan doğacak mahcubiyetin mecmuu ondan başka herkese racidir!" Necip Fazıl, ayakkabı boyacılığı yapmadı. Ama *Hatıralar*'ında, okuduğumuz kadarıyla Sezai Karakoç, evinde açlık sınırlarına teğet geçti. (...)

(*Hece Dergisi Sezai Karakoç Özel Sayısı*, sayı: 73, Ocak 2003)

göz önüne alınarak derginin yayımına ara verildi. 2. *Diriliş* dergisi ikinci dönem: Mart 1966-Ocak / Şubat / Mart 1967: 12 sayı. Sezai Karakoç, 1965 yılında memuriyetten istifa etti; fakat umduğunu bulamadı. Ekonomik sorunlar yüzünden memleketi Urgan'iye dönmeye karar verdi. Bir arkadaşının Sezai Karakoç'u bu kararından vazgeçirmek için *Diriliş*'in tekrar çıkmasını sağlamasıyla memleketine dönmek fikrinden vazgeçti. 3. *Diriliş* dergisi üçüncü dönem: Ekim 1969 / Temmuz 1970: 12 sayı. Ekim 1970 / Ocak 1971: 4 sayı: Toplam 16 sayı. Dergi 16 sayı çıktıktan sonra dönemin karışık toplumsal olaylarının elvermemesi ve Karakoç'un iki kitabının yasaklanması sebebiyle bir kez daha kapandı. 17 Ekim 1967'de *İslâm'ın Dirilişi* hakkında toplatma kararı çıktı. Sezai Karakoç bu kitabı yüzünden İstanbul 4. Ağır Ceza Mahkemesinde 163. maddeden yargılanmaya başladı. Aynı yıl, bu davayla uğraşırken bu sefer *Yazılar* adlı kitabı toplatıldı. Bu kitabı hakkında da İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinde 163. maddeden dava açıldı. Kitap *İslâm, Farklar* ve *Dirilişin Çevresinde* adlı kitapların tek ciltte toplanmasıyla oluşturulmuş, borca karşılık bir ilâve mahsus olmak üzere basılmış bir kitaptır. Sezai Karakoç, *İslâm'ın Dirilişi* adlı kitabı sebebiyle sekiz yıl mahkûmiyetle yargılandı. İlk başta tutuklu olarak yargılandığı için bir süre sokağa çıkamadı. Sonradan tutuksuz yargılanmasına karar verildi, davalarına gidip gelmeye başladı.

Bu davalardan dolayı Sezai Karakoç, zor günler geçirdi. Davalar (namı diğer "Diriliş Davaları") 1967'den 1974'e kadar sürdü. *İslâm'ın Dirilişi* kitabından dolayı bir yıl, bir ay, on gün hapis, bir yıl da sürgün cezası aldı. *Yazılar* kitabından da altı ay hapis cezası alan Sezai Karakoç'un bu cezası paraya çevrilip tecil edildi, 1974'teki genel afla da düştü. Davaların neticelenmesinden sonra Diriliş Yayınlarını kurup kitaplarını yeniden çıkarmaya başladı. 1974 yılından önce Diriliş Yayınları başlığıyla bir iki yayın yapıldıysa da bunlar düzenli olmadı. Bu yüzden Diriliş Yayınlarının asıl kuruluş tarihi 1974 kabul edilebilir. Bu tarihten itibaren Sezai Karakoç'un kitapları düzenli bir şekilde sadece Diriliş Yayınlarından çıktı. 4. *Diriliş* dergisi dördüncü dönem: Eylül-Ekim 1974 / Şubat 1976: 18 sayı. 6 Mayıs 1976 / 3 Ağustos 1978: 42 sayı: Toplam 60 sayı. *Diriliş* dergisi bu dönemde 19. sayısından itibaren haftada iki gün (Pazartesi ve Perşembe) yayımlanan bir günlük gazeteye dönüştü. Bu dönem dergide İsmet Özel'in de dört şiiri yayımlandı. "*Edebiyat dünyasında, ismen tanıyıp şiirine büyük değer verdiğim bir Sezai Karakoç vardı. Onunla tanışmanın yolunu arayıp buldum.*" diyerek Sezai Karakoç'a gelen İsmet Özel, hayatındaki yeni dönemin ilk şiiri olan "Amentü"sünü *Dirilis*'te yayımladı. 5. *Diriliş* dergisi beşinci dönem: Ekim 1979-Eylül 1980: 12 sayı. 6. *Diriliş* dergisi altıncı dönem: 7 Ocak 1983-16 / 17 Haziran 1983: 161 sayı. *Diriliş* bu dönem günlük gazete olarak çıktı. 7. *Diriliş* dergisi yedinci dönem: 23 Temmuz 1988 / 5 Şubat 1992: 133 sayı. *Diriliş* dergisi, son diyebileceğimiz bu döneminde, haftalık dergi olarak yayımlandı. Derginin bu döneminde Sezai Karakoç'un hatıraları da yer aldı. Bu dönem, 5 Şubat 1992'deki 131-132-133. birleşik sayıyla son buldu.

Sezai Karakoç

Diriliş dergisi, bir edebiyat ve sanat dergisi olmasının yanı sıra, İslâm

SEZAİ KARAKOÇ

SÜRGÜN ÜLKEDEN BAŞKENTLER BAŞKENTİNE

I.

Gelin gülle başlayalım şiire atalara uyarak
Baharı kollayarak girelim kelimeler ülkesine
Dünya bir istiridye
Dönüşelim bir inci tanesine
Dünya bir ağaç
Bir özlem duvarı
Bülbül sesine
Şair
Gündüzü bir gül gibi
Akşamı bülbül gibi
Sarıp sarmalayım ölkesine

Anılar demirden alçısı zamanın
Şair kölesini çarmıha geren
Ve mısralar boyu kireçleşen
Gençlik hayalleri
Ah eski kemik ah eski deri
Ve kemikle deri arasına gerilen
Ruhumun şenlik günleri
Ah eski kemik ah eski deri
Yenilgi sanılan zafer saatleri

Bana ne Paris'ten
Avrupa'nın ülkü mezarlığından
Moskova'dan Londra'dan Pekin'den
Newyork
Bütün bu türedi uygarlıklar umurumda mı
Birazcık Roma'yı hesaba katabilirdim
Ama Roma
Kendi kendini inkâr edip durmakta
Buz gibi eriyerek
Bir kokakola
Veya bir votka bardağında

II.

Gelin gülle başlayalım ataları uyarak
Baharı kollayarak girelim kelimeler ülkesine
Bir anda yükselen bir bülbül sesi
-Erken erken karlar ortasında
Güneş donmuş ışık saçan bir yumurta-
Bana geri getirir eski günleri
... Paslanmış demir bir kapı açılır
Küf tutmuş kilitler gıcırdarken
Ta karanlıklar içinde birden
Bir türkü gibi yükselirsin sen
Fısıldarım sana yıllarca içimde biriken
Söyleyemediğim ateşten kelimeleri
Şuuraltım patlamış bir bomba gibi
Saçar ortalığa zamanın
Ağaran saçın toz toprağını
Bana ne Paris'ten
Newyork'dan Londra'dan
Moskova'dan Pekin'den
Senin yanında
Bütün bu türedi uygarlıklar umurumda mı
Sen bir uygarlık oldun bir ömür boyu
Geceme gündüzüme
Gözlerin
Lâle Devri'nden bir pencere
Ellerin
Baki'den Nefi'den Şeyh Galib'den
Kucağıma dökülen
Altın leylâk

III.

Ölüler gelmiş çitlembikler sarmaşıklarla
Tırmanmışlar surlarıma burçlarıma
Kimi ırmaklardan yansıma
Kimi kayalardan kırpılma
Kimi öteki dünyadan bir çarpılma
İçi ölümle dolu
Dönen bir huni
Doğarken güneş
Kesilmiş ölü yüzlerden
Bir mozaik minyatürlerden
Dokunur tenimize
Soğuk bir Azrail ürpertisiyle ay
Ve birden senin sesin gelir dört yandan
Menekşe kokulu sütunlardan
Konşu dağlardaki nergislerden leylâklardan
Gözlerine ait belgeler sunulur
Ey aşkın kutlu kitabı
Uçan hayallere yataklık eden
Peribacalarının yasağı
Gönlümün celladı acı mezmur
Bana bıraktığın yazıt bu mudur
Ölüm geldi bana düğün armağanın gibi

Senden bir gök
Senden yıldızlar ördüler
Ateşböcekleri
O gece dört yanıma
Ey bitmeyen kalbimin Samanyolu destanı
Sen bir anne gibi tuttun ufukları
Ve çocuklar gülle anne arasında
Seninle güller arasında
Tuhaf bir ışık bulup erdiler
Çocuklar dağ hücrelerinde erdiler
Aramızdaki sırra
Bir de ay ışığında büyüyen fısıltılar
Gençlik monologları
Seni alıp kaybolmuş zamanın çağıltısından
Bana getiren
Yaşamız vardı
Öfkeyle yazardın sen bir yüzüne
Ölür ölür okurdum öbür yüzünde ben

IV.

Senin kalbinden sürgün oldum ilkin
Bütün sürgünlüklerim bir bakıma bu sürgünün bir süreği
Bütün törenlerin şölenlerin ayinlerin yortuların dışında
Sana geldim ayaklarına kapanmaya geldim
Af dilemeye geldim affa layık olmasam da
Uzatma dünya sürgünümü benim
Güneşi bahardan koparıp
Aşkın bu en onulmazından koparıp
Bir tuz bulutu gibi
Savuran yüreğime
Ah uzatma dünya sürgünümü benim
Nice yorulduğum ayakkabılarımdan değil

→

Ayaklarımdan belli
Lâmbalar eğri
Aynalar akrep meleği
Zaman çarpılmış atın son hayali
Ev miras değil mirasın hayaleti
Ey gönlümün doğurduğu
Büyüttüğü emzirdiği
Kuş tüyünden
Ve kuş sütünden
Geceler ve gündüzlerde

İnsanlığa anıt gibi yükseltiği
Sevgili
En sevgili
Ey sevgili
Uzatma dünya sürgünümü benim

Bütün şiirlerde söylediğim sensin
Suna dedimse sen Leylâ dedimse sensin
Seni saklamak için görüntülerinden faydalandım
Salome'nin
Belkıs'ın
Boşunaydı saklamaya çalışmam öylesine aşikârsın
bellisin
Kuşlar uçar senin gönlünü taklit için
Ellerinden devşirir bahar çiçeklerini
Deniz gözlerinden alır sonsuzluğun haberini
Ey gönüllerin en yumuşağı en derini
Sevgili
En sevgili
Ey sevgili
Uzatma dünya sürgünümü benim

Yıllar geçti sapan ölümsüz iz bıraktı toprakta
Yıldızlara uzanıp hep seni sordum gece yarılarında
Çatı katlarında bodrum katlarında
Gölgelendi gecemi aydınlatan eşsiz lâmba
Hep Kanlıca'da Emirgân'da
Kandilli'nin kurşuni şafaklarında
Seninle söyleşip durdum bir ömrün baharında yazında
Şimdi onun birdenbire gelen sonbaharında
Sana geldim ayaklarına kapanmaya geldim

Af dilemeye geldim affa lâyık olmasam da
Ey çağdaş Kudüs (Meryem)
Ey sırrını gönlünde taşıyan Mısır (Züleyha)
Ey ipeklere yumuşaklık bağışlayan merhametin kalbi
Sevgili
En sevgili
Ey sevgili
Uzatma dünya sürgünümü benim

Dağların yıkılışını gördüm bir Venüs bardağında
Köle gibi satıldım pazarlar pazarında
Güneşin sarardığını gördüm Konstantin duvarında
Senin hayallerinle yandım düşlerin civarında
Gölgendi yansıyıp duran bengisu pınarında
Ölüm düşüncesinin beni sardığı şu anda
Verilmemiş hesapların korkusuyla
Sana geldim ayaklarına kapanmaya geldim
Af dilemeye geldim affa lâyık olmasam da
Sevgili
En sevgili
Ey sevgili
Uzatma dünya sürgünümü benim

Ülkendeki kuşlardan ne haber vardır
Mezarlardan bile yükselen bir bahar vardır
Aşk celladından ne çıkar madem ki yar vardır
Yoktan da vardan da ötede bir Var vardır
Hep suç bende değil beni yakıp yıkan bir nazar vardır
O şarkıya özenip söylenecek mısralar vardır
Sakın kader deme kaderin üstünde bir kader vardır
Ne yapsalar boş göklerden gelen bir karar vardır
Gün batsa ne olur geceyi onaran bir mimar vardır
Yanmışsam külümden yapılan bir hisar vardır

Yenilgi yenilgi büyüyen bir zafer vardır
Sırların sırrına ermek için sende anahtar vardır
Göğsünde sürgününü geri çağıran bir damar vardır
Senden umut kesmem kalbinde merhamet adlı bir çınar
vardır
Sevgili
En sevgili
Ey sevgili

düşüncesi ve siyasetinin şekillendiği bir yayın organı da oldu. Dergide telif kadar tercümeye de önem verildi, ana kaynak olarak Doğu ve Batı klâsiklerinin yanı sıra, çağdaş şair ve yazarların eserlerine de sıkça yer verildi. Bir taraftan Seyyid Kutup, Mâlik b. Nebi, Muhammed Hâmidullah, Mevdudi, Hasan en-Nedvi, Malcolm X, Muhammed İkbal, S. Hüseyin Nasr Türk okuyucusuyla tanıştırılıp, çağdaş Afrika edebiyatı tercüme edilirken, bir taraftan da başta *Mesnevi* olmak üzere Kuşeyri, İbni Hazm, Bahaeddin Nakşibend, Mehmet Fenaî, Niyazi Mısrî, Lâtifî Çelebi, Muhyiddin Arabi, Firdevsî, Aziz Mahmut Hüdai, Mütenebbi... gibi klâsikler tercüme edildi. Doğu kadar Batı düşüncesi ve edebiyatına da açık olan *Diriliş*'te pek çok şair ve yazar tercüme edildi. Bunlardan bazıları şöyledir: Kierkegaard, Heidegger, Karl Jaspers, René Guénon, Erich Fromm, Goethe, Rimbaud, Alain, A. J. Toynbee, Rilke, Valéry, Ezra Pound, O. Paz, A. Gide, S. Zweig, T.S. Elliot, Ionesco, J. Prévert, Guillevic, Edgar Morin, A. Malraux, P. Claudel, Virginia Wolf, W. Faulkner, Tenesee Williams, Dylan Thomas, W. Blake, W.H. Auden, Gérard de Nerval, S. Quasimodo, Max Jacob... Yayın hayatı boyunca birçok şair ve yazarın ilk şiirleri, ilk yazıları *Diriliş*'te yayımlandı. Bugün edebiyat ortamında yer alan pek çok şair ve yazar *Diriliş*'ten geçti.

Kurtuluş Kayalı'nın ifadesiyle, sistem sahibi ilk düşünce adamımız olan Sezai Karakoç, sadece modern şiirimizin değil, bir bütün olarak Türk şiirinin en büyük şairlerinden biridir. İlk defa lise üçte şiir yazmaya başladı. Kendini denemek için, yazdığı şiirlerden birini o zamanlar büyük bir tutkuyla takip ettiği *Büyük Doğu*'ya gönderdi, "Sabır" başlıklı bu şiir, *Büyük Doğu*'nun 19. sayısında Mehmet Leventoğlu müstearıyla yayımlandı (*Büyük Doğu*, sayı: 19, 17 Şubat 1950). Bu şiirde kullandığı Leventoğlu soyadı Karakoç'un ailesinin namıdır. Leventoğlu ailesi, soyunda sipahi ağaları da bulunan köklü bir ailedir. Soyadı kanunu çıktığında aile Leventoğlu soyadını almak istedi; fakat paşa, zâde, oğlu... gibi unvanları kullanmak yasaklandığı için Karakoç soyadını aldı. Yayımlanan ilk şiirindeki Mehmet Leventoğlu müstearının dışında, yazı hayatı boyunca Sezai Karakoç, Zülküf Canyüce, Sait Yeni, M. Cemil, Mehmet Yasin, M. Yasin,

Mehmet Yasinoğlu, kısa bir süre Zafer Karip, M.B.Y., S.K., S.Y., M.L., M.Y., M.S. Karakoç, Mehmet C. Güneş müstearlarını da kullandı. *Diriliş* dergisinde birçok yazısını Diriliş veya D. olarak imzaladı, birçok yazısına da imza koymadı.

Sezai Karakoç'un şiirleri *Büyük Doğu*, *Hisar* (1951-54), *Mülkiye* (1952-53), *İstanbul* (1953-57) *Şiir Sanatı* (1955), *Hamle* (1955), *Pazar Postası* (1957-58), *Türk Yurdu* (1959), *Hür Söz* (1961), *Soyut* (1965), *Hilâl* (1965) ve *Diriliş* (1960-92) dergilerinde yayımlandı. Sezai Karakoç'un ikinci şiiri "Rüzgâr" *Hisar* (Şubat 1951) dergisinde çıktı. "Mona Roza" şiiri 1950'li yılların başlarında büyük ilgi görmüştü. Sezai Karakoç'la birlikte 1950'li yıllardan itibaren Türk şiirinde yeni bir dönem başladı. İlk şiirlerinde Orhan Veli (Garip) akımına karşı duran bir hece ısrarı gösteren Sezai Karakoç, bu şiirleriyle Necip Fazıl'ı bütünüyle özümsediğini gösterdi. "Monna Rosa" şiiriyle bir yandan geçmiş şiir kültürümüze sahip çıkarken, bir yandan da sonradan İkinci Yeni olarak adlandırılacak yeni şiirin birçok unsurunu bünyesinde taşıdı. 1950'li yılların başlarında yazdığı şiirler kadar şiir eleştirileriyle de kuşağının etkili bir adı oldu. Sezai Karakoç'un önderliğinde Orhan Veli etkisini aşarak gerçek karakterini bulan modern şiirimiz, yine gerçek anlamda serbest vezne geçti.

Sezai Karakoç 1968'de MTTB Millî Hizmet Armağanını, 1970 yılında

Sezai Karakoç

sürgündeki Macar yazarlarının takdir ve şükranlarının nişanesi olarak Gümüş Hürriyet Madalyasını, *Hikâyeler* kitabıyla 1982'de Hikâye Ödülünü kazandığı Türkiye Yazarlar Birliğinin 1988'de Üstün Hizmet Ödülünü, 1991'de yapılan XII. Dünya Şairleri Kongresinde World Academy of Art and Culture Ödülünü aldı. Adı, doğduğu il olan Diyarbakır'da bir bulvara verildi.

"Bir anlamda İkinci Yeninin babası sayılan ve Sıkı Şairlerden ya da Sivil Şairlerden Sezai Karakoç.." (Ece Ayhan)

"Köpük şiiri dergilerde parça parça yayımlanırken bile birçok şairin ilgisini çekmiş, yılın en iyi şiirlerinden biri olarak övülmüştü." (Memet Fuat)

"Ruhun Dirilişi beni en çok etkileyen kitaptır. Yirmi ciltlik peygamberler tarihine gerek yok; Yitik Cennet var ya." (İsmet Özel)

"Hızırla Kırk Saat'e destan ağırlığı taşıyan, insana bu baskıyı yapan bir roman diyeceğim gelir. Asırların amacı olarak biriken bir medeniyetin iç romanı. Fakat bir yerde de çabuk bir deyişle, bir açıklamayı da mümkün kılacağı için, bir opera." (Cahit Zarifoğlu)

SEZAİ KARAKOÇ

Cemal Süreya

Bulgucu adam. Belki de ülkemizde tek bulgucu. Çok daha yetenekli bir Mehmet Âkif'in tinsel görüntüsüyle adamakıllı dürüst bir Necip Fazıl'ınkini iç içe geçirin, yaklaşık bir Sezai Karakoç fotoğrafı elde edebilirsiniz.

Türkiye'de, özellikle sağın, özellikle de mukaddesatçı kesimin içinde yalnız. Bir başına. Hiçbir ortaklığa girmez. Dışarıda ve yukarıdadır. Düşüncesini de, öfkesini de hemen ortaya koyar. Ama yalnız olması yalnız kalma anlamında değil, diyorum. Yapısı öyle. (...)

Karakoç, bence, yaşama konumu olarak da tek ve benzersiz bir kişi. Tek ama, 1960'tan bu yana mukaddesatçı kesimde boy gösteren sanatçı ve yazarları en çok o etkilemiş. İsmet Özel bile yeni yöneliminde ilk onu aramıştı. Özdenören kardeşler Anadolu'ya Kafka yaratıkları salarken ondan ışık almışlardı. Cahit Zarifoğlu'nun büyük inanç içindeki küçük inançsızlıklarını Karakoç'tan sapma olarak düşünebiliriz. (...)

Karakoç ise bir yerde inancının çılgını. Onunla delici bir ideolojiye ulaşmak ister. Bunun için her şeyi bilmesi gerektiği kanısındadır. İnancı hem silâhı, hem çocuğudur. Düşüncesini iyice soyut bölgelere götürür. Mantığını yitirir, bir başka mantık bulur. Sözgelimi, İstanbul başkent kalsaydı Türkiye'nin durumu daha iyi olurdu diyebilir. Ayasofya'nın cami olarak açılmasıyla bir kurtuluş olasılığının belireceğini bile sezdirebilir.

Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde birinci sınıf öğrencisiyken kendisine asistanlık önerilmiş, ama kabul etmemiştir. Kendisi için gazetede üst üste başyazı yazan Prof. Osman Turan'ın yüzüne bakmamıştır.

Diriliş Yayınevi de sahibine benziyor. Yalnız Karakoç'un kitapları basılır bu yayınevinde.

Dışarıya karşı bağnaz değil. Her şeyi tartışabilirsiniz.

Kimseyi küçük düşürmez. Ama bazı kişileri büyük düşürdüğü olmuştur.

En ilkelle en modern arasında durur. (...)

Maliye Müfettiş Yardımcısı ve Gelirler Kontrolörü olarak Türkiye'yi dolandı. Bakarsın Arapkir'de, bakarsın Karaköse'de.

Zaman zaman kaybeder. Ama rövanşı mutlaka alır.

Sultanahmet Camii'nin külliyesinde dergi çıkardı.

Öyle bir Müslüman ki Marx da bilir, Nietzsche de bilir, Rimbaud da bilir, Salvador Dali de sever. Nâzım da okur.

Sıkışmış, sıkıştırılmış deha. Alçakgönüllü katı yüksek uçuyor.

Şemsiyesi yok.

(*99 Yüz*, 1991).

"Sezai Karakoç modern şiirimizde birçok yönüyle ilktir. Şiirinin geleneğe bağlanan damarı, süreklilik ve içerik plânında Yahya Kemal ve Necip Fazıl'dan daha derindir. Çünkü şiirimizin evrimi, ilk defa onunla ciddi bir metafizik açılım kazanır ve Şeyh Galip'e bağlanma imkânı bulur. Böylece modern şiirimiz, bir ölçüde geçmişiyle arasındaki mesafeyi, fetreti kapamış olur." (Mehmet Erdoğan)

"Bir Sezai Karakoç vardır Sayın Cumhurbaşkanım. (...) Kendi hâlinde alçakgönüllü bir insandır, ama alelâde bir insan değildir. Milletlerin tarihinde ancak beş yüz yılda, bin yılda bir tesadüf edilen ve bu mesut tesadüfle o milletlerin kültür ve sosyal hayatlarında büyük değişikliklere sebep olan bir sanat ve fikir adamıdır o. Bizim sanat ve düşünce hayatımızda Mevlâna ve Yunus'tan beri eşine benzerine rastlayamadığımız bir şair, bir mütefekkirdir." (Ömer Öztürkmen)

"Sezai Karakoç, bizim daha önce bahsettiğimiz şiirlerinden sonra, hem ifade tarzını geliştirdi, hem de kendisine has derin, büyük, insicamlı, geleceği olan bir dünya kurdu. Onun, propaganda dolayısıyla adları çok duyulan ve haksız bir şöhrete ulaştırılan şairlerden daha üstün bir değere sahip olduğu muhakkak. İlerde, zaman bir ağaçlarını silkeleyince, dikkatli araştırıcıların Sezai Karakoç üzerinde duracaklarını sanıyorum." (Mehmet Kaplan)

"İlhan Berk'in, nesre çevrilemeyecek anlam aradığı yeni şiir kavramına, yine Pazar Postası'nda çıkmış, sözgelimi, şiirimizi götürücülerden Karakoç'un Balkon'u girer mi? Ölçülü, içten, efendice bir şiir olan Balkon'u gerek şiir, gerek nesir yönünden kim anlamsız bulabilir?" (Attilâ İlhan)

"Sezai Karakoç'un Şahdamar / Körfez / Sesler olarak bir arada yayımlanan üç kitabında, medeniyet tasavvurunun belirginleştiği, aynı zamanda ideolojik kimliğin netlik kazandığı görülür. İkinci Yeni akımının önemli örneklerinin mezkur kitaplarda yer alıyor olması ise onun bu süreçteki özgünlüğünü ve o kadar da modern bir yönsemesi olduğunu gösterir. Bir yandan İkinci Yeni akımının karakteristik örneklerini verirken, diğer yandan yerli ve maneviyatçı kimliğe sahip şiir geleneğini sürdürür. Körfez / Şahdamar / Sesler'deki medeniyet unsurları, çok açık bir şekilde söz konusu geleneği doldurmamış, bunu şiirin modernleşme sürecine taşıma kaygısı güden bir bilincin göstergeleridir. Mehmet Âkif, Yahya Kemal ve Necip Fazıl, Karakoç'u önceleyen şairler olarak söz konusu geleneğin farklı halkalarını meydana getirirler. Karakoç'un şiiri bu üç şairin bir nevi sentezini yapmıştır. Yahya Kemal'in eskiyi (İslam medeniyet tarihini) yüceltişi, Mehmet Âkif'in aktüel dünyaya yönelik eleştirel bakışı, Necip Fazıl'ın metafizikçi-maneviyatçı tavrı Karakoç'un şiirinde bazen ayrı ayrı, bazen birbirine ulanan damarlar hâlinde ortaya çıkar. Ancak Körfez / Şahdamar / Sesler toplamında Batı medeniyetine ve Batılılaşma sürecine yönelik eleştirel tutumun, yani Mehmet Âkif damarının ağırlık kazandığı aşikârdır." (Ali K. Metin)

"Orhan Veli Akımı ve İkinci Yeniye ilişkin ilk ve temel tespitler Sezai Karakoç'tan gelmiştir. Bunun sebebi, Sezai Karakoç'un şiirimize nüfuz gücüdür. Sezai Karakoç'un sağlam tespitlerinin ortama yaydığı güvenden dolayı İkinci Yeni şairleri ilk hareketi daima Sezai Karakoç'tan beklemişlerdir." (Osman Özbahçe)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Körfez* (1959), *Şahdamar* (1962), *Hızırla Kırk Saat* (1967), *Sesler* (1968), *Taha'nın Kitabı* (1968), *Gül Muştusu* (1969), *Şiirler I* (*Hızırla Kırk Saat*) (1974), *Şiirler II* (*Taha'nın Kitabı, Gül Muştusu*) (1974), *Şiirler III* (*Körfez, Şahdamar, Sesler*) (1974), *Şiirler IV* (*Zamana Adanmış Sözler*) (1975), *Şiirler V* (*Ayinler*) (1977), *Şiirler VI* (*Leylâ ile Mecnun*) (1980), *Şiirler VII* (*Ateş Dansı*) (1987), *Şiirler VIII* (*Alınyazısı Saati*) (1989), *Şiirler IX* (*Monna Rosa*) (1998), *Gün Doğmadan* (*Bütün Şiirleri*) (2000).

HİKÂYE: *Hikâyeler I* (*Meydan Ortaya Çıktığında*) (1978), *Hikâyeler II* (*Portreler*) (1982).

SEZAİ KARAKOÇ

ÇATI

Kaç aç varsa hepsi ben
Kaç hasta varsa hepsi ben
Kaç liman önlerinde dönen
İşsiz hamal hepsi ben

Kaç aşktan ters yüz edilmiş
Aşık varsa hepsi ben
Bütün çiçeklerle donanıp
Bütün insanlarla ölen

Atılmış kömür toplar
Annelerinin zoruyla çocuklar
— Başka çaresi ne annenin —
Çocuklarıyla yere çarpılan

Ben o çocuklarla yere çarpılan
Sevgili deyip yere çarpılan
Sedye taşımaktan kolu tutulan
Bu sessiz çılgın çalkantıda

(*Şiirler III*, 1974)

ELEŞTİRİ: *Edebiyat Yazıları I* (1982), *Edebiyat Yazıları II* (1986), *Edebiyat Yazıları III* (1996).

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Yunus Emre* (1965), *Mehmet Âkif* (1968), *Mevlâna* (1996).

TİYATRO: *Piyesyer I* (1982), *Armağan* (1997).

DÜŞÜNCE: *İslâm'ın Dirilişi* (1967), *İslâm Toplumunun Ekonomik Strüktürü* (1967), *Dirilişin Çevresinde* (1967), *Yazılar* (1967), *İslâm* (1967), *Kıyamet Aşısı* (1968), *Mağara ve Işık* (1969), *Allah'a İnanma ve İnsanlık* (1970), *Ölümden Sonra Kalkış* (1970), *Ruhun Dirilişi* (1974), *Çağ ve İlham I* (1974), *Yitik Cennet* (1976), *İnsanlığın Dirilişi* (1976), *Diriliş Neslinin Âmentüsü* (1976), *Çağ ve İlham II* (1977), *Gündönümü* (1977), *Çağ ve İlham III* (1980), *Makamda* (1980), *Diriliş Muştusu* (1980), *Çağ ve İlham IV* (1986), *Düşünceler I* (1986), *Fizik Ötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi I* (1995), *Fizik Ötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi II* (1995), *Fizik Ötesi Açısından Ufuklar ve Daha Ötesi III* (1995), *Yapı Taşları ve Kaderimizin Çağrısı I* (1996), *Yapı Taşları ve Kaderimizin Çağrısı II* (1996), *Unutuş ve Hatırlayış* (1996), *Varolma Savaşı* (1997), *Düşünceler II* (*Kurumlar*) (1997), *Samanyolunda Ziyafet* (2004).

GÜNLÜK YAZILAR: *Sütun I* (1967), *Farklar* (1967), *Sütun II* (1969), *Sür* (1975), *Gün Saati* (1986).

ÇEVİRİ: *Batı Şiirinden* (Şiir) (1976), *Şiir Antlarından* (Şiir) (1976), *Çağdaş Batı Düşüncesinden* (1997), *Armağan* (Fuzûlî'nin *Hadikat'üs-Suadâ*'sından uyarlama) (1997).

RÖPORTAJ: *Tarihin Yol Ağzında* (1996).

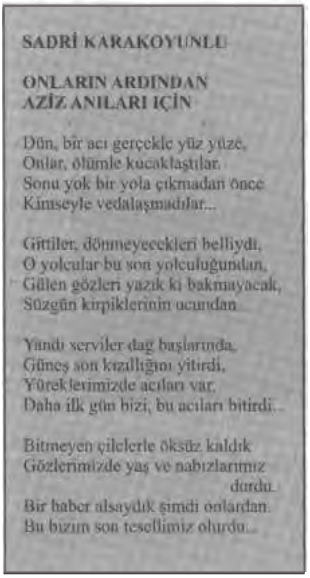
KONFERANS: *Çıkış Yolu I* (2002), *Çıkış Yolu II* (2002), *Çıkış Yolu III* (2003).

HAKKINDA: Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı (1966), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (1969), Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973) - Şiir Tahlilleri II (8. bas. 1999), Asım Bezirci / İkinci Yeni Olayı (1974) - Çok Kapılı Oda (1990), Necip Fazıl / Babıâli (1975) - Cinnet Mustatili (1983), Cahit Zarifoğlu / Konuşmalar (trz.) - Yaşamak (1980) - Zengin Hayaller Peşinde (1999), Şakir Diclehan / Sezai Karakoç (1980), Ebubekir Eroğlu / Sezai Karakoç'un Şiiri (1981) - Modern Türk Şiirinin Doğası (1993), Kâmil Eşfak Berki / Leylâ ile Mecnun'un Yeniden Yazılışı (Yönelişler, Ekim 1981) - Sezai Karakoç'un Sanat Görüşüne Giriş (Kayıtlar, Ekim 1993) - Zamana Adanmış Sözler'de Şiir Beni'nin Boyutları (İlim ve Sanat, Ocak 1996), Cemal Süreya / Günübirlik (1982) - Şapkam Dolu Çiçeklc (1991) - 99 Yüz (1991) - 999. Gün (1991) - Güvercin Curnatası (1997) - Toplu Yazılar I (2000), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1985) - Düzyazılar I (1999), İlhan

Kutluer / İki Denizin Birleştiği Yer (1987) - Erdemli Toplum ve Düşmanları (1996), İlhan Geçer / Cumhuriyet Devrinde Türk Şiiri (1987), Şerif Mardin / Türkiye'de Din ve Siyaset (1991), Ece Ayhan / Şiirin Bir Altın Çağı (1993) - Aynalı Denemeler (1995) - Sivil Denemeler Kara (1998) - Bir Şiirin Bakır Çağı (2002) - Hay Hak! Söyleşiler (2002), Sezai Karakoç Özel Sayısı (İmza, Ekim 1993), Sezai Karakoç Özel Sayısı (Yedi İklim, Kasım-Aralık 1993), Sezai Karakoç Özel Sayısı (Kitap Dergisi, Aralık 1993), Sezai Karakoç Özel Sayısı (İzlenim, Ocak 1994), İsmail Kara / Sezai Bey Niçin Yalnız (Yeni Şafak, 22.6.1995), Ömer Öztürkmen / Zihniyet İnkılâbı (1995) - Gelecceğin Eşiğinde (1998), Beşir Ayvazoğlu / Geleneğin Dirilişi (1996), Necmettin Türinay / Kültür Dil ve Sanata Dair (1996), Doğan Hızlan / Saklı Su (1996), Attilâ İlhan / İkinci Yeni Savaşı (1996), Mehmet Erdoğan / Sübjektif Yazılar (1997) - Şiirin Eşiğinde (2004), Alaaddin Özdenören / Şiirin Geçitleri (1997) - Unutulmuşluklar (1999), Turan Karataş / Doğu'nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç (1998), Rasim Özdenören / Ruhun Malzemeleri (1999) - Aşkın Diyalektiği (2002) - Köpekçe Düşünceler (2002) - Yazı İmge ve Gerçeklik (2002), Ahmet Ada / İkinci Yeni ve Monna Rosa (Virgül, Şubat 1999), Sezai Karakoç Özel Sayısı (Ludingirra, Bahar 1999), İbrahim Demirci / Yaralı Yazılar (2000), Ünsal Oskay / Tek Kişilik Haçlı Seferleri (2000), Kemal Özer / Şiiri Sorgulayan Yazılar (2000), Memet Fuat / İkinci Yeni Tartışması (2000), Sezai Karakoç Özel Sayısı (Biat, Yaz-Bahar 2000), Sezai Karakoç Özel Sayısı (Yedi İklim, Eylül 2000), Eser Gürson / Edebiyattan Yana (2001), İnci Enginün / Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı (2001), Ahmet Oktay / Şairin Kanı (2001), M. Fatih Andı / İkinci Yeninin Afrika'sı (Kaşgar, Mayıs-Haziran 2002), Cevat Akkanat / Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri (2002), Sezai Karakoç Özel Sayısı (Türk Edebiyatı, Eylül 2002), Sezai Karakoç Özel Sayısı (Yedi İklim, Eylül 2002), Sezai Karakoç Özel Sayısı (Hece, Ocak 2003), Muhittin Bilge / Medeniyet ve Diriliş (2004), İlhan Genç / Leylâ ile Mecnun'un İki Şairi: Fuzulî ve Sezai Karakoç (2005), Hüseyin Cöntürk / Çağının Eleştirisi-II (2006), Mustafa Aydoğan / Dişimizin Zarı: Sezai Karakoç (Dergâh, Mart 2006), Ali K. Metin / Sezai Karakoç: Medeniyet Davasının Şairi - Hayriye Ünal / Sezai Karakoç'un İnci Dakikaları - Osman Özbahçe, İkinci Yeninin Doğuşu (Kökler, Mart 2006).

KARAKOYUNLU, Sadri

Asker, şair. 1923, Bayburt doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Bayburt'ta, lise öğrenimini Trabzon'da tamamladı. 1941 yılında girdiği Harp Okulundan istihkâm subayı olarak mezun oldu. 1948 yılında girdiği Kara Harp Akademisini 1955 yılında kurmay subay olarak bitirdi. Kara Harp Okulu taktik ve lojistik öğretmeni iken sekizinci Kore Tugayı Şube Müdürü olarak Kore'ye gitti. 1958 yılında Kore'den döndü. Ordunun birçok kademelerinde görev yaptıktan sonra, 1970 yılında generalliğe yükseldi.

SADRİ KARAKOYUNLU

ONLARIN ARDINDAN
AZİZ ANILARI İÇİN

Dün, bir acı gerçekle yüz yüze,
Onlar, ölümle kucaklaştılar.
Sonu yok bir yola çıkmadan önce
Kimseyle vedalaşmadılar...

Gittiler, dönmeyecekleri belliydi,
O yolcular bu son yolculuğundan,
Gülen gözleri yazık ki bakmayacak,
Süzgün kirpiklerinin ucundan.

Yandı serviler dağ başlarında,
Güneş son kızıllığını yitirdi,
Yüreklerimizde acıları var,
Daha ilk gün bizi, bu acıları bitirdi...

Bitmeyen çilelerle öksüz kaldık
Gözlerimizde yaş ve nabızlarımız
durdu.
Bir haber alsaydık şimdi onlardan.
Bu bizim son teselimiz olurdu...

1974 yılında kadrosuzluk nedeniyle emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Yakın Tarihimizden Bazı Gerçekler, Bayburt Tarihi.*

ŞİİR: *O Günden Beri, Türk Askeri İçin Yazılan Şiirlerden Bazı Seçmeler.*

HAKKINDA: Mahmut Kırtan / Bayburtlu Şairler (1998).

KARAKOYUNLU, Yılmaz

Yazar, siyaset ve devlet adamı. 26 Nisan 1936, İstanbul doğumlu. Vezneciler Altıncı İlkokul, Pertevniyal Lisesi orta kısım, Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1959) mezunu. ABD Georgia Üniversitesinden MBA derecesi, Michigan Üniversitesinden MBA derecesi, Michigan Üniversitesinden Efective Management diploması aldı. Bir ara banka müfettişliği, daha sonra DPT Finans Şubesi müdürlüğü yaptı. Bu dönemde, çeşitli üniversiteler ve kuruluşlarda finansman konularında konferanslar verdi. Özel sektöre geçerek çeşitli kuruluşlarda yöneticilik ve danışmanlık görevlerinde bulundu. Aralık 1995 ve Nisan 1999 genel seçimlerinde ANAP

YILMAZ KARAKOYUNLU

BİR KUMRAL BAHAR UÇTU

Bir kumral bahar uçtu yorgun avuçlarımdan;
Sularda damla damla berraklaştı gözlerin...
Keskin bir bıçak gibi saplandı yüreğime;
Kızıl kana boyanmış ürkek, küçük ellerin..

Bir kartalın sesini yükseltiler semâya;
Çığlık çığlık fark etik lezzetini günlerin.
Ceylan gözlü kızları sürüverdik belâya;
Dualar, âminlerle uzaklaştı gözlerin...

Başımızda eserken açıkların rüzgârı;
Gönlümüz düğümlenmiş bir kimsesiz limanda;
Kanımız kaynıyor denizin sancıları;
Karanlığı bekleyen korku yüklü zamanda...

Neden böyle yorgunuz, pişmanlıklar içinde...
Bu ateş nasıl düştü, bu eziklik nedendir?
Düş mü; naz mı, niyaz mı; neydi aslı bilmedik,
Bu sarhoşluk, bu acı; bu sessizlik nedendir?

Elbet bir gün bitecek gözlerinde bu hüzün;
Toz pembe bir hayatın asılıp saçlarına;
Billûr gözlü kızlarla dört nala koşacağız;
Bir hüzünlü geceden, o büyülü yarına...

Başımızda eserken açıkların rüzgârı;
Gönlümüz düğümlenmiş bir kimsesiz limanda...
Kanımız kaynıyor denizin sancıları;
Karanlığı bekleyen korku yüklü zamanda...

YILMAZ KARAKOYUNLU

MEVSİMLER ESKİDİ BİRAZ

Babamın cenazesine gidemedim. Abim her şeyi bitirmişti. "Cenazeyi kaldırdık. Başımız sağ olsun. İmtihanda başarılar."

Telgrafı imtihan kapısında verdiler. Sevinmekle üzülmek aynı anda gelince, insan duygusuzlaşıyor. Okudum. Bir daha okudum. Yavaş yavaş merdivenlerden inip, kademeli bahçenin en ucuna gittim. Ifraf benim için değildi. Yolum, büyük caddelere açılıyordu. Büyük caddelere yürüdüm. Bilet alıp sinemaya girdim. Karanlık üzücüydü.

Filmi önceden görmüştüm. Adamın hoşnutluğu sarmıştı beni. Kendimce yüzüne şekiller veriyor, sevdiğim insanlara benzeyen biçimleriyle birlikte oluyordum. Boyunu biraz kısaltmak, saçlarını azıcık dökmek ve gözlüklerini çıkarmak gerekliydi. Bıyıklarını biraz kalınlaştırıp, göz bebeklerine birer küçük beyaz nokta ekledik mi tam babama benzeyecekti. Benzettim de. Sevdiği kalın çizgili kahverengi elbisesini giydirdim. Kalın kauçuklu pabuçlarını giydirip, benekli kravatını takdirdim. Sonra yeleğini geçirip sırtına, son düğmesine kadar ilikledim. Babamdı karşımdaki.

Eve dönüşlerini getirdim gözümün önüne. Yorgun değil ama isteksizdi. Çevresini, kendine uygun, umulmamış bir rahatsızlık içinde sudan olayların peşini kovalayan başarısızlığına üzülürdü. Anladığım tek şey sevgisi yıpranmıştı. Sabahları, sırtına atılmış eski bir yün yeleğe sarınır, belki de hepimizin kaçamaklığını yakalayamadığımız hayallerin sessiz ortaklığı içinde avunurdu.

Birlikte el ele sinemadan çıktık. Caddeler kalabalıktı. İnsanlar tümüyle bizimdi. Çevreyi, uzun yıllar yaşamış gibi tanıdık buluyor, karşılıklı selamlaşmalarla dostluk tazeler gibi yürüyorduk. İçmezdi ama, "Bir sigara yak" dedim.

- Olur.

Geri dönüp bayiden bir paket sigara, kibrit, bir de jilet biçiği aldı. Özenle açıp bir kendine yaktı, bir de bana verdi. Duman savurmak hoşuna gidiyordu. Ben sigaramı söndürdüm. O kendininkini bana verdi.

- Bak, dedi. Karşıda bir demir at var, binelim mi ?
- Olmaz.
- Neden ?
- Büyüğüm ben artık.

Gülüştük.

- Gel, dedi, Ruhsar'a gidelim öyleyse. Sonra ekledi, oturur konuşuruz sadece. Belki ut çalar bizim için. Belki tavuk kızartır. Ne bileyim işte, belki akşam orda kalırız.
- Ben sinemaya dönüyorum.

Gözlerim karanlığa alışıktı. Yadırgamadım. Koltuğum sıcaktı. Film, bıraktığımız yerdeydi. Adam komşunun karısıyla sevişiyordu. Çarşaflar pembe, perdeler maviydi. Yerde bir emaye leğen ve su kabı vardı.

Kalın çizgili kahverengi ceketi iskemleye giydirilmiş, gözlerini kapamıştı. Sabah olunca ne giyecek diye korkuya kapıldım. Koşup yün yeleğini getirdim evden. Yüreğim rahatladı.

Babamı çok seviyordum. Arada bir keman çalar, delikanlılık günlerinin hüzünsüz şarkılarını söylerdi. Zenginmiş bir zamanlar. Başkalarından duyardık. Biz iyisini görmedik. Dört çocuğun dördü de iyiyi değişik biliyordu. Annem iyiyi hepimizden değişik yorumluyordu. Güzel kadındı. İyi kâğıt oynar, canı çektiğinde midye dolması pişirir, pirasanın suyunu hep sarıda bırakırdı.

Renkler değişti birden. Yeşiller, sarılar, maviler, turuncular, aklar içinde pembe bir çıplaklık vardı. Gene kahverengi kalın çizgili ceketini giydirdim. Kalın kauçuklu pabuçlarını, benekli kravatını, alt düğmesi açık bırakılmış yeleğini koydum üzerine. Yanımda oturuyordu... Çardakta asmalar sarı mor karışımı mayhoş üzüm salkımlarıyla başımızın üzerindeydi. Dokunsak gökyüzü elimize değecek kadar yakındı. Parkta başı türbanlı iki kadın yürüyordu. Yakaları boynundan kapalı diz altlarına kadar uzanmış sıkı elbiseler içinde başları öne eğikti. Açık yeşile boyanmış metal masanın üzerinde bakır bir semaver, tahta iskemlenin üzerinde kâğıt kırpıntıları duruyordu.

- Hadi gel gazeteye gidelim. Ben yazımı tamamlarım. Sen isdeleri bantlarsın.

Islatılmış sabit kalem rengindeki mürekkebi seviyordum. Gazete yığınlarının bir ucuna fırçayı boydan boya sürer, sonra birkaçını seçip kâğıttan toplar yapar, dar koridoru bir boydan bir boya bu topla geçerdim. Güzel kadınlar gelirdi. En güzelini seçmiştim aralarından. Sarı saçlı, sarı beyaz tenli, bol boyalıydı. (...)

listesinden XX. ve XXI. Dönem İstanbul Milletvekili seçildi (1995-2002). Özelleştirme ve TRT'den sorumlu Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcülüğü, Anavatan Partisi Genel Başkan Yardımcılığı görevlerini üstlendi.

Sabah gazetesinde siyasi yazılar yayımladı. Oyunlarının tamamı İstanbul Şehir Tiyatroları repertuarına alındı. Makaleleri *Sabah* gazetesinin *Din ve Siyaset* köşesinde yayımlandı. *Güz Sancısı* ve *Salkım Hanımın Taneleri* adlı kitapları yabancı dillere çevrildi. 1990'da Yunus Nadi Roman Ödülünü aldığı *Salkım Hanımın Taneleri* adlı eseri 1999'da filme çekildi; film, Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde En İyi Film Ödülüne layık görüldü. Metin yazarlığını yaptığı *Türk İktisat Tarihi* belgeseli 1992 yılında sekiz bölüm halinde TRT 1 kanalında gösterildi.

Son yıllarda adından en çok söz edilmesini sağlayan *Salkım Hanımın Taneleri* adlı romanında İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'de iş çevrelerindeki gelişmeleri, batan ve yeni gelişen ekonomik kesimleri, Müslüman olmayan tüccar ailelerini, sermayenin sınıf değiştirmesini ve bu süreçteki ahlâk / kültür değişmeleri ile "Varlık Vergisi" faciasını, Saraçoğlu hükümetinin konu ile ilgili uygulamalarını anlattı.

Yılmaz Karakoyunlu

Karakoyunlu'nun *Rubâîler*'i için Talat Halman; *"Karakoyunlu'nun bu kitapta bir araya gelen yüz rubâîsi ile yüzü aşkın dörtlüğünde çok değişik düşünce ve duygular dile getiriliyor... Pürüzsüz vezin kullanımı, zengin kafiyeler, özlü söyleyiş, hayal gücü ile şaşmaz bir şiir mantığının birleşimi, akıcı üslûp, yaşayan Türkçe ile yeni karşılıkları bulunmamış bazı eski söz ve deyimlerin bağdaşması, Türk ve dünya kültüründen geleneksel kavramlarla çağdaş yaklaşımların bir arada sunulması..."* der.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Mor Çiçekli Natürmort*

(1984), *Mevsimler Eskidi Biraz* (1984).

ROMAN: *Salkım Hanımın Taneleri* (1990), *Üç Aliler Divanı* (1991), *Güz Sancısı* (1992), *Çiçekli Mumlar Sokağı* (2000), *Yorgun Mayıs Kısrakları* (2004), *Perize - Ezan Vakti Beethoven* (2005).

ŞİİR: *O Hayal Aynasından* (1988), *Rubailer* (1998).

OYUN: *Sokullu / Zirveden Sonra Devlet* (oyn., İBŞT, 1989), *Altın Huylu Doruklar / Yıldırım Beyazıd* (oyn., İBŞT, 1986), *Brütüs Aranıyor* (oyn., İBŞT, 1989), *Romanos Diyojen* (oyn., İBŞT ve DT, 1990), *Mithat Paşa / Önce İnsan* (1997; oyn., İBŞT ve DT, 1995), *Kuzguncuklu Fazilet* (1997; müzikal, Oyn., İBŞT ve DT, 1995).

İNCELEME: *Türk Ekonomisinde Çağdaşlaşma Süreci* (1997), *Liberalizmin Türkiye Promenadı* (1997).

DERLEME: *Yahya Kemal Şarkıları* (1999), *Parlamenter Bestekârlar* (1999).

Ayrıca ekonomi alanında mesleki yayınları vardır.

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VI, 1969), Muzaffer Uyguner / Güz Sancısı (Cumhuriyet Kitap, sayı: 140, 29.10.1992), Karakoyunlu'dan Bestekâr Milletvekilleri (Hürriyet İnternet-Yaşam, 25.1.1999), Zeynep Güven / 50 Yıldır Malumat Biriktiriyor (Hürriyet İnternet-Tatil & Pazar, 10.10.1999), Şengün Kılıç / Aşkale'ye Kimler Gitti? (Hürriyet İnternet-Tatil & Pazar, 28 Kasım 1999), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Rubâiler (Cumhuriyet Kitap, 7.2.2002), Cemal A. Kalyoncu / Saklı Hayatlar (2002), Cemal A. Kalyoncu / Derin Gazeteciler (2002), Doğan Hızlan / Yahya Kemal - Nazım ve Menderes Aynı Romanda Buluştu (Hürriyet, 4 Eylül 2004), Mehmet Atilla Maraş / Şair Milletvekilleri 1 - 22. Dönem 1920-2005 (2005).

KARAKÖSE, Şaban

Araştırmacı-yazar. 1972, İstanbul doğumlu. Yıldız Teknik Üniversitesi (1995) mezunu. 1996 yılından itibaren sivil toplum örgütlerinde eğitim araştırmacısı ve eğitim yöneticisi olarak çalıştı. 1999'da Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tasavvuf Tarihi Anabilim Dalında yüksek lisans tamamladı. Çeşitli dergilerde eğitim, din eğitimi, tasavvuf, aile ve gençlik konulu makaleleri yayımlandı. Radyo programcılığı yaptı. *Nakşbend Yolunun Esasları - Mergûbü's-Sâlikîn* (Gazzîzâde'den, 2004) adlı bir inceleme (çeviriyazı) çalışması basıldı.

KARAKURT, Esat Mahmut

Romancı, siyaset adamı (D. 1902, İstanbul - Ö. 15 Temmuz 1977, İstanbul). Kadıköy Sultanîsi, İstanbul Diş Hekimliği Okulu (1924) ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1930) mezunu. Gazetecilik, çeşitli okullarda edebiyat öğretmenliği ve 1938 yılından itibaren avukatlık yaptı. Şanlıurfa'dan milletvekili (1954-60) ve senatör (1961-66) seçilerek, TBMM'de bulundu. 1930 yılında başladığı Galatasaray Lisesi Türkçe ve edebiyat öğretmenliği görevini 1957 yılına kadar sürdürdü. Beyin kanaması sonucu öldü, Zincirlikuyu Mezarlığına gömülüdür.

Esat Mahmut Karakurt

Mütareke yıllarında *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinde başladığı gazeteciliğini *İleri* gazetesinde sürdürdü. *İkdam*, *Cumhuriyet*, *İleri*, *Akşam*,

ESAT MAHMUT KARAKURT

ALLAHAISMARLADIK

Birinci Bölüm!

Gece yarısı... Dehşetli bir kar tipisi var.. fırtına, sokak köpeği gibi taşların üzerinde oluyor... Karanlık, kapkaranlık bir gök yüzü...

Çamlıca yolu üzerindeyiz.. bir sucu arabasının karlarda açtığı izden yürüyoruz... Yerden göğe doğru bir hortum uzunluğu ile yuvarlanarak yükselen kar sütunları, rüzgârın önüne takılmış bulut kümeleri gibi dalgalanıp duruyor...

Siyah çoban köpekleri dalaşıyor sokakta... Uzaklarda karga sesleri!...

Yürüyoruz: Yuvarlanarak, yıkılarak, donarak yürüyoruz !... Büyük Çamlıca tepesinin gölgelerine sırtını dayamış esrarengiz bir köşkün yolunu bulacağız!...

Çürük ve siyah tahtalarile nice karayel fırtınalarına göğüs germiş olan bu köhne köşkün, içine gireceğiz... Bir zamanlar yüzlerce Çerkeş cariyelerin ince ve çıplak parmakları üzerinde raksettikleri altın kakmalı harab salonlar, şimdi esrarengiz bir toplantının uğultuları ile doludur. Bu uğultuyu dinlemek, bu âlemi yakından görmek için gidiyoruz..

Yollarda kargalardan ve köpeklerden başka bir tek canlı mahlûk yok!.. Hangi cesur; bu deli gecenin korkunç karanlıklarına kendisini bırakır?...

İşte köşk nihayet uzaktan görünüyor... Pencerelerinde titrek ışıklar var!... Işıklar, karın üzerinde, baykuş gözleri gibi batıp sönüyorlar. Sırtını duvara dayamış deve gibi yayvan bir bina!.. Büyük bir bahçeden geçiyorlar!...

Gök yüzünün simsiyah karanlığı, bu harab konağın esrarını nasıl örtüyorsa, bahçeyi de selvi ağaçları bir orman halinde öyle kapıyor... Pencerelerden süzülen bu ışıklarda, gölgesini Ağrıdağı sırtlarının karanlıklarına seren eski şark tekkelerinin korkunçluğu var!...

Ne uğursuz bir gece!..

İki kişi yürüyor... Bu bir yürüyüşten ziyade iki karanlık insan hayalinin kar ve fırtına içinde yuvarlanması gibi bir şey!

Konuşuyorlar:

— İşte nihayet gelebildik!...

— Biraz daha gayret!..

— İki saatten beri yoldayız. Dönüp bir köşede kalmadığımıza hayret ediyorum...

— Pencerede ışık var, miralay henüz uyumamış anlaşılan...

Birisi ilerleyip demir kapıya dokunuyor.. kapı garib bir ses çıkararak açılıyor.. Çam ağaçlarının arkasından birdenbire bir insan hayali beliriyor... Bu hayal demir kapıdan içeri girenlere doğru yaklaşıyor... Küçük bir elektrik feneri bir anda şimşek gibi çakıyor ve bir bulanık ışık, gecenin korkunç karanlığında Çamlıca eteklerinde birer hayal gibi dolaşan bu meçhul insanların üzerinde duruyor... Yüzleri aydınlanıyor: Çürük bir armud tersi gibi morarmış iki surat, donmuş bir burun ve iki parlak göz!... . Işık sönüyor...

—Miralay sizi bekliyor yüzbaşım !..

Çam ağaçlarının gölgelerinden sıyrılıp gelen adam önde, öbürleri arkada, yürüyerek köşkün kapısından içeri giriyorlar.. Kapı kapanıyor...

***

KM. İ. Kuvvayi milliye İstanbul istihbarat teşkilâtı...

→

Bu teşekküle merkez olan binanın içindeyiz şimdi... Bizi 1920 senesinin bu kara kış gecesinde, kara yel fırtınasının önüne katılmış bir çakıl taşı gibi sürükleyerek kendisine doğru çeken bu esrarengiz binanın içine giriyoruz.. koca köşk!.. Sırtını Camlıca dağlarının kayalarına dayayıp ayakta durmaya çalışan köhne yığın!.. Kim derdi ki, bilmem hangi paşanın kaçıncı gözdesine yatak odası olan şu sedef kakmalı salonlarında, bağrı yanık bir vatan parçasından bir gün Anadoluya telsizle imdad sesleri gönderilecek!... Kader tarih gibidir. Başladığı yerde biter, bittiği yerden başlar... Dünyanın döndüğüne inanıyorsan taliinin de bir gün döneceğine inan !..

Kara kışın bu en kara gecesinde, iki meçhul şahsın kapısından içeri girdiğini gördüğümüz, Çamlıca eteklerinin bu esrarengiz köşkü, işte bizim yukardan beri anlattığımız kuvvayi milliye istihbarat teşkilatının merkezidir. Hani o merkez ki İngilizler izi üzerinde olduklarını söylüyorlardı.

Kapısından içeri girer girmez karşımıza büyük bir taşlık geliyor.. Ortada bir merdiven.. Merdivenin sağ yanı gizli bir kapıya açılıyor.. Gizli kapının aralığından bakarsanız, gözleriniz nemli bir karanlığın içine dalar.. Derinlerden karışık bir takım sesler geliyor...

İçeri giriniz ve yürüyünüz!..Loş bir koridoru geçeceksiniz... Birdenbire bir odaya çıkıyorsunuz... Zemini toprak, karanlık bir oda!.. Küçük, küçük masalar ve bu masaların üzerinde böcekler gibi sesler çıkaran bir takım garip, tuhaf makineler... Bir vızıltıdır gidiyor ... Burası İstanbul'u bir telsizle Ankara'ya bağlıyan dairedir... Üç, dört genç birbirlerinin yüzüne bile bakmadan çalışıp duruyorlar...

Nakışları silinmiş, tabuları çürümüş, son bir gayretle ayakta durmaya çalışan emektar bir oda kapısı!.. İtiyor ve zorla açıyoruz: Koçaman bir salon!..Ortada büyük bir masa... Masanın başında tahminen kırk beş, elli yaşlarında görünen kır saçlı, sert bakışlı bir adam duruyor.. Bu adam miralay Rıfat beydir: Kuvvayi milliyenin İstanbul'daki gizli teşkilâtını idare eden zabit!.. Etrafında yedi, sekiz genç var!.. Hepsi de sivil!... Taştan birer heykel gibi dimdik duruyorlar...

Duvarların yıkık badanalarını trili, ufaklı bir sürü haritalar kapıyor.. Telefon telleri.. fotoğraf camları.. Dürbünler, tabanca mahfazaları ve küçük, büyük bir takım yazı makineleri!

Soldaki köşede koçaman bir demir soba var, ağzına kadar dolu!.. Buna rağmen oda hamam duvarının dışı gibi soğuk... Dört tarafı delik pencereler ile Boğazın rüzgârlarını, su alan eski bir ayakkabı temkinile ağır ağır emerek içine çeken bu harap oda, değil bir demir soba ile, mazgallarına cehennemden bir parça yerleştirilmiş çelikten bir fırınla bile ısıtılsa gene nafile!. Her tahta, karın altında kalmış bir taş parçası gibi nemli ve yosunlu...

Miralayın sesini duyuyoruz:

- Oturunuz arkadaşlar!..

Oturuyorlar.. Gözler ortadaki petrol lâmbasının ışığından daha parlak... Çıt yok.. Oda derin bir sessizlik içinde fırtınanın haykırışını dinliyor... Masanın etrafında miralaydan başka tam sekiz kişi var.. Sekizi de yüzlerini miralaya çevirmiş öyle duruyorlar... Gene bu kır saçlı zabitin sesini işitiyoruz :

— Çocuklar planımız arzu edilen şekilde tatbik edilmiştir. İngiliz kuvvayi işgaliye kumandanı gizli bir tamimle askerlerinin nazarı dikkatini celbetmeğe mecbur kalmıştır. Bu suretle istediğimiz tesir hasıl olmuş demektir. Diğer taraftan memurlarımızın halk arasında bu vakaları izam ederek yaptıkları propaganda da çok iyi neticeler vermiş bulunuyor. Tedhiş siyasetine eskisi gibi devam edeceğiz. (...)

(*Allahaısmarladık*, 1936)

Tasvir, Yeni Sabah, Resimli Dünya, Hafta, Perşembe dergi ve gazetelerinde roman tefrikaları, gezi notları ve röportajları yayımlandı. *Yeni Sabah* gazetesinde "Pazar Musahabeleri" de yazdı. Öğrenim düzeyi düşük bir okuyucu kitlesine yönelik aşk ve macera romanları ile popüler oldu. Romanlarının konuları Makedonya, Romanya, Yemen ve Arabistan'a kadar uzanan bir mekânda geçer. Millî duygular ve vatan sevgisini, buna bağlı olarak da Türk askerleri ve yabancı kadınlar arasındaki aşkı işledi. Kitapları çok sayıda baskı yaptı, çoğu filme alındı. Konusunu onun romanlarından alan yirmi beş civarında Türk filmi çevrildi. Cumhuriyet dönemi yazarları arasında geniş kitlelere okuma alışkanlığı kazandırmak ve Türkçeyi sevdirmek bakımından yararlı oldu.

"ANKARA EKSPRESİ" ÜZERİNE

A. Ömer Türkeş

"Ankara Ekspresi'ni önemli kılan, onun, eli yüzü düzgün ilk Türk casusluk romanı olması. Casusluk romanlarının olgunluk dönemine denk gelen bir dönemde, Karakurt'un yazma sürecine o metinlerin ne kadar etkisi oldu bilemiyorum, ama millî duyguları, macera, aşk ve erotizmi öne çıkarmasına rağmen, bir casusluk öyküsü de yansıyor romandan. Metin içindeki erotizm, o dönemler için cesur görünebilir. Ancak, Reşat Enis gibi toplumcu çizgideki yazarların, Peyami Safa gibi millî edebiyatçıların ya da Kozanoğlu'nun başını çektiği popüler tarih romanı yazarlarının daha önce aştıkları bir sınırdadır onun erotizmi. Zaten bu tarz bir erotizmin popüler casusluk romanlarının olmazsa olmaz öğelerinden olduğunu da eklemeliyim.

"Metnin içeriğinden ve tarihinden çıkıp anlatım özelliklerine ve diline geldiğimizde, daha keyifli bir alana girmiş oluyoruz. Çünkü, Esat Mahmut Karakurt, Kerime Nadir'e taş çıkartacak kadar abartılı tasvirlerle kurar anlatısını. Öykünün hiç önemi yoktur aslında, her şey dilsel güzellik içindir. Sonbahar mevsiminde bir İstanbul gecesini "bütün bu ışıkların pırıltısından, bütün bu gökyüzünü dolduran bulutların renginden ve ağaçların çiçeklerinden daha tatlı, daha pembe bir duman tabakası altında, son bir güneş hüzmesiyle sararmağa, solmağa başlayan güzel İstanbul; barlarında, otellerinde, kulüplerinde ve sokaklarında cereyan eden bütün bu esrarengiz şeylerden tamamiyle bihaber, yeniden mesut bir gece yaşamak üzere, kendini ağır ağır Haliç'in karanlıklarına bırakıyor," diye resmederken, başkentimizi de "sağdan ve soldan gelen rüzgârları, denizlerin ve dağların gönderdiği fırtınaları, kalesinin granit kayalıkları üzerinde söndürerek, kuvvetinden emin, temkinli bir eski zaman hükümdarı gibi, tam bir huzur ve sükûn içinde, ufuklardan başını kaldırmış, bir Anadolu yaylalarını seyre dalan Ankara" "cümleciği" ile güzeller."

"Onun romanları aynı zamanda derin ve romantik aşklara sahne olan romanlardır. Yerli olsun yabancı olsun, kadın tipleri de sevdikleri erkekler gibi yiğit, cesur ve vatansever oldukları gibi, güzel, kültürlü, zarif, fedakâr, erkeğine yürekten bağlı ateşli kadınlardır. Okuyucularının çoğunluğunu da genç kadınlarla genç erkekler teşkil eder. Bu arada erotizmi ve cinselliği öne çıkardığı, gerçek hayattan kopuk hayali sahnelere biraz fazlaca yer verdiği, üslûbunu son derece parlak ve çarpıcı diyaloglarla zenginleştirdiği de söylenmelidir. Kurallı ve düz cümleden ziyâde devrik cümleden hoşlanan Esat Mahmut'un, her kesimden okuyucunun kolayca, hiç sıkılmadan okuyup anlayabileceği işlek, canlı ve temiz bir dili vardır. Konuşmanın doğallığını ve rahatlığını taşıyan üslûbu son derece çekici ve sürükleyicidir. Bir romancı olarak onun Türkçenin ifade gücüne gerçekten farklı bir çeşni ve lezzet kazandırdığını söylemek mümkündür. Romanlarını çekici yapan, sevdiren de bilhassa taşıdıkları bu özelliklerdir." (Mustafa Özbalcı)

ESERLERİ:

Vahşi Bir Kız Sevdim (1926), *Aşkın Alevleri* (1926), *Çölde Bir İstanbul Kızı* (1926), *Dağları Bekleyen Kız* (1934), *Allah'a Ismarladık* (1936), *Ölünceye Kadar* (1937), *Son Gece* (1938), *Kadın Severse* (1939), *İlk ve Son* (1940), *Kocamı Aldatacağım* (1940), *Sokaktan Gelen Kadın* (1945), *Ankara Ekspresi* (1946), *Bir Kadın Kayboldu* (1948), *Ömrümün Tek Gecesi* (1949), *Erikler Çiçek Açtı* (1952), *Son Tren* (1954), *Kadın İsterse* (1960).

HAKKINDA: Murat Uraz / Esat Mahmut Karakurt (1937), TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1983), Olcay Önertoy / Cumhuriyet Dönemi Türk Roman ve Öyküsü (1984), Giovanni Scognamillo / Türk Sinema Tarihi (c. 1, 1896-59; c. 2, 1960-86), Agâh Özgüç / Geçmişten Günümüze Türk Sinemasında Edebiyat Uyarlamaları (Varlık, sayı: 1060, Ocak 1996), Şaban Sağlık / Popüler Roman ve Estetik Roman Kavramları Açısından Esat Mahmut Karakurt ile Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Romanları Üzerine Mukayesseli Bir Çalışma (yayımlanmamış doktora tezi, OMÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1998), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), A. Ömer Türkeş / Ankara Ekspresi (Virgül, sayı: 45, Kasım 2001), Eser Tutel / Nur İçinde Yat Sen, Esat Hoca'm (Tarih ve Toplum dergisi, c. 34, sayı: 204, Aralık 2002), Mustafa Özbalcı / Büyük Türk Klâsikleri (c. 14, 2002).

KARAKURT, İsmail

Şair. 1 Ocak 1964, Emirbey köyü / Sarıkaya / Yozgat doğumlu. İlkokulu Sarıkaya'da (1975), ortaokul ve liseyi Yozgat ve Kayseri'de okudu (1984). Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1989) mezunu. Nevşehir, Sorgun, Sarıkaya, Kırkağaç, Turgutlu gibi il ve ilçelerdeki okullarda öğretmenlik yaptı.

İsmail Karakurt

Yazmaya üniversitede okuduğu yıllarda başladı. İlk şiiri *Aylık Dergi*'de (1987) yayımlandı. Diğer şiir ve yazıları *Aylık Dergi*, *Albatros*, *Araf*, *Argos*, *Dergâh*, *Hece*, *Kanat*, *Kayıtlar*, *Kıraği*, *Kum Yazıları*, *Millî Eğitim*, *Palandöken*, *Yalnızardıç*, *Yedi İklim*de yayımlandı. Şiirlerinde varlığın ve hayatın anlamı üzerinde yoğunlaşarak, coşkulu bir edayla; aşkı, ölümü, çocukluğu, bozkır saflığı ve dinginliğini, kendi kültürümüzün klasik ve taşralı katmanlarından devşirdiği unsurlarla yoğurarak, köklü bir ses ve yeni bir hazla işledi. Yazılarında ise hayat, aşk, şiir, şiirin metafizik yanları, çocukluk üzerine açılımlar, içsel söyleşileri konu edindi. İlk şiir kitabı *Simurg* (1992) ile Türkiye Yazarlar Birliği tarafından 1992 yılı şiir ödülüne layık bulundu.

"Hâşim ve Cenab silueti ile Karakurt'un süzgün ve incelmiş portresi sahih bir senteze yürüyor. Şair kendi kültürümüzün saraylı ve taşralı katmanlarından devşirdiği unsurlarla, önceden yürünmüş yolları tekraren yeşertmeye çabalıyor. (...) Sorgun'un Çiğdemli Lisesi (ne güzel isim) V. Edebiyat B. sınıfının camları hangi yöne, hangi ağaçlara, kurak tepelere bakıyor? Şair bulunduğu noktadan ora'ya bakıyor. Geleneksel sanat anlayışımızın metafizik hedefine. 'Kuytularda ışıldayan bir endişe' olarak bakıyor. Tabiatın ritmini, ateş böceğini, otların hışırtısını, 'hayatın yırtılan sessizliği' noktasından çekip çıkarmaya, yazdığı metne belkemiği kılmaya çalışıyor. Bu sebepten olsa gerek onda 'günümüzde bir derviş' edası görülüyor. Bir derviş sıkıntısı..." (Mustafa Kutlu)

ESERLERİ (Şiir):

Simurg (1992), *Mahrem Mecazlar* (1999), *Çocukluğum Bir Çocuk* (2005).

HAKKINDA: Tacettin Şimşek / Kendine Bir Tufanı Yakıştırmak (Palandöken, Ocak 1993), Mustafa Kutlu / Aranıyor: Simurg (Dergâh, Mart 1993), Ali Büyükçapar / Simurg Üzerine (Yalnızardıç, Mart 1995), Arif Ay / Simurg (Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı, 1993), İbrahim Tenekcci / İsmail Karakurt'un Şiirleri (Milli Gazete, 24.2.2000), İcabi Akçaoğlu / Mahrem Mecazlar (Dergâh, Mart 2000), Mehmet S. Fidancı / Aşk Olsun ya da 'Mahrem Mecazlar' (Muhalif, Mart 2000), Mustafa Özçelik / İlâhiler Kitabı (Yeni Şafak, 6.3.2000), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002), Selçuk Küpçük / Simurg'un Şairinden Mahrem Mecazlar (Dergâh, Temmuz 2003).

KARAKUŞ, Hidayet

Şair ve yazar. 6 Eylül 1946, Kurusarı köyü / Yalvaç / Isparta doğumlu. İlköğrenimini doğduğu Kurusarı köyünde tamamladı (1957). Isparta Gönen İlköğretmen Okulu (1964), Konya Selçuk Eğitim Enstitüsü Ede-

HİDAYET KARAKUŞ

SOYDÖKÜM

dedemin
hıristiyanlık günlerini
bilmem-anlatırlar-
çobanlığından
unutlar doğururmuş

umcamın totemi
şekerlikteki karınca
gönlü yorgundur
bütün zamanları
yaşamış gibi
kendi kavanozundan
emekli şimdi

iyiydi askere gitmeden
ağabeyim
okuldan kaçıp
türkülere söylüyordu
dayı kızına
eski bir fenikeli artık
ticarete inanıyor
türkülerini yitirdi

ara sıra müslüman oluyor
babam
sabahları kuran okuyup
ay tutulduğunda
sela veriyor
ama düşünmesi kısa
tarlaları bölüşmek için
mahkemeleri adil sanıyor

ben sabahları bilirim
uyanıp işe başlamak için
dünyayı yeniden doğurmalıyım
diyor ablam
herkes kendine tapınır
camilerde bile

annem bu şiire sığmıyor

(Gülmayden Gül Yaprağı, 1979)

Hidayet Karakuş

biyat Bölümü (1966) mezunu. Adana (1966-73), Manisa (1973-78) ve İzmir'deki (1978-90) çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. Şairliğinin yanı sıra romanları ve radyo oyunlarıyla tanınmıştır.

Şiir, deneme ve eleştirilerini *Çağrı*, *Sözler* (1965-66), *Ilgaz*, *Yelken* (1966-69), *Forum*, *Varlık* (1968-70), *Dönemeç*, *Gösteri*, *Yarın*, *Sanat Olayı*, *Türk Dili*, *Karşı Edebiyat*, *Yazko Edebiyat*, *Çağdaş Eleştiri*, *Edebiyat Cephesi*, *Semaiz*, *Yeni Düşün* (1976-87), *Hürriyet Gösteri*, *Somut*, *Adam Sanat*, *Düşlem*, *Ünlem*, *Kum*, *Pencere* dergilerinde yayımladı. *Cumhuriyet Gazetesi*'nde hikaye ve röportajları (1970-71) ile kitap tanıtım yazıları (1968-88) çıktı. *Yağmurlar Nereye Yağar* adlı romanıyla 1981 Mehmet Ali Yalçın Ödülü üçüncülüğünü, *Hangi Leylasın Sen* adlı şiir kitabıyla 1982 Nevzat Üstün Şiir Başarı Ödülünü, *Uykusu Derin Şehir* kitabıyla 1991 Ferit Oğuz Bayır Roman Ödülünü, *Sesini Bana Bırak* ile de 1993 Ceyhun Atuf Kansu Şiir Ödülünü aldı. 1997'de TÖMER tarafından en başarılı on çocuk kitabı yazarından biri seçilerek Altın Kalem Ödülü aldı. Aynı yıl Almanya'nın Sesi Radyosunun Türkçe Edebiyat Yarışmasında *Şeyh-i Sanan'ın Aşkı* oyunuyla Radyo Oyunu dalında birincilik aldı. *Bilgisayara Giren Tırtıl* adlı çocuk romanı Uitgeverij De Inktvis Yayınevince Hollanda'da *Mor Gezegen* adıyla yayımlandı. 2003 İzmir 2. Türkçe Günleri'nde Türkçeye Emek Ödüllerinde Özel Ödül, Karşıyaka Belediyesince 2004 Homeros Emek Ödülü verildi.

"Karakuş'un şiirinde iletinin çarpıcılığı, sözdiziminin uyumunda özenle seçilmiş, törpülenmiş, anlam ve ses yoğunlukları dengelenmiş sözcüklerin yerindeliklerinden ileri gelir. Söylemindeki gerçekcilik, bilgili, görgülü, kompoze, yumuşak başlı, çelebi bir kişiliğin ürünüdür. Evrensel duyarlığa ulaşmanın önemli koşulu etkilenim alanı geniş bir dil yaratmaktan geçmez mi? Bence Karakuş, şiirinde sanatın gücünü ön plana çıkaran, doğrudan bildirinin çemberine hapsolmayan ender şairlerimizden biridir. Bireyi tanımlayan şiirlerinde daha yoğundur söylem. Şiir, yarım uyaklara ve zengin iç seslerin ritmine dayanan edasıyla erken bir karanlığın yağmuru arasında kapınızı çalabilir ansızın. Eşiğinden girer girmez can alıcı imgelerini yayverir odanıza..." (Ahmet Günbaş)

"Karakuş'un söz konusu duyarlığında hüzün yüklü bir sevecenlik var. Yaşam, hep bu hüzün yüklü sevecenlikle algılanıyor. Algılananları şiir katında somutlamak içinse, kimi zaman öykülemeye, kimi zaman betimlemeye ama daha çok da derin çağrışımlı imgelere başvuruluyor. Örneğin 'korkunun bir derebeyi kesilmesi, gecenin kilitlenmesi, beyninde şafak atması... vb.' Arıca duyarlığının arkasında koyu bir kimsesizlik duygusu kıpırdıyor sürekli. 'Hüzün'ü oluşturan etmen de bu olsa gerek.

"Kimsesizlik, Karakuş'un şirinin kapsayıcı, giderek belirleyici bir özelliği. Ancak bu Behçet Necatigil'de olduğu gibi çok özel bir alana; evlere odalara, daha doğrusu kendi içine kapanık değil. Devingen bir biçimde dışarıya, toplumsal yaşama uzanıyor." (Halil Şahan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Günaydın Gül Yaprağı* (1979), *Kemeraltı Şiirleri* (1982), *Hangi Leylasın Sen* (1986), *Sesini Bana Bırak* (1994), *Ateş Mektupları* (1995), *Konuş Benimle* (1998), *Sıcak Sancı* (2002).

ROMAN: *Yağmurlar Nereye Yağar* (1981), *Uykusu Derin Şehir* (1991), *Yalnız Seninle* (gençlik romanı, 2003).

ÇOCUK KİTAPLARI: *Sıska Balıkçı* (roman, 1980), *Bilgisayara Giren Tırtıl* (1994), *Al Yanaklı Mavi Balon* (roman, 1988), *Can Dede'nin Oyuncakları*, *Can Dede'nin Oyuncakları*, *Bilgisayar Amca*, *Dedem Çocuk Oldu*, *Sevgi Kuşları*, *Akıllı Tavşanlar* (2000), *Kuyudaki Asker*, *Serçenin Şiir Defteri*, *Kardan Adam Kaçtı*, *Yengeçten Korkan Köpek*, *Yaralı Tavşanın Doktoru*, *Bilgisayarlı Şapka*, *Bir Kedinin Anıları*, *Annemin Mektupları*, *Bahçeden Kovulan Çiçek*, *İşte O Çocuk*.

RADYO OYUNU: *Sevgi Nereye Gitti* (1987), *Yalnızlıkta Çoğalanlar* (1987), *Boşluktaki Adam* (1987), *Karabataklar* (1988), *Bencil* (1988), *Şeyh-i Sana'nın Aşkı* (1998), *Rüzgarla Savrulanlar*, *Yabancı*, *Altın Köstek*, *Gizli Acıların Gölgesi*, *Tutkulu Düşler*, *Yağmurlar Nereye Yağar* (arkası yarın), *Uykusu Derin Şehir* (arkası yarın), *Yürekler Yaprak Açınca* (arkası yarın).

HAKKINDA: İnci Aral / Günaydın Gül Yaprağı (Aydınlık, 29.3.1979), Şükran Kurdakul / Şiirlerinde Birleşenlerin Ortak Temaları (Yürüyüş, 11.6.1979), Ahmet Telli / Hidayet Karakuş'un Şiirleri (Tiyatro '80, sayı: 49), İsmail Gençtürk / Hidayet Karakuş'un Şiirleri (Sclam, 1.7.1979), Halil Şahan / Kimsesizliğin Şiiri (Edebiyat Cephesi, 16-31.7.1979), Mehmet H. Doğan / Okurken (Milliyet Sanat, 18.6.1979), Hüseyin Deniz / Hidayet Karakuş'la Konuşma (Edebiyat Cephesi, Haziran 1980), Salim Alpaslan / Toplumcu Gerçekçilikte Yeni Bir Soluk (Cumhuriyet, 4.4.1981), Hakan Eren / Hidayet Karakuş'la Konuşma (Yazko Edebiyat, Mayıs 1981), Efdal Sevinçli / Toplumun Sancısı ve Yağmurlar Nereye Yağar? (Türk Dili, Ocak 1982), Ramis Dara / İlginç Bir Roman (Yazko Edebiyat, Temmuz 1982), A. Mümtaz İdil / 1981'de Roman (Yarın, Ocak 1982), Ramis Dara / Kemeraltı Şiirleri (Türk Dili, Aralık 1982), Ahmet Sel / Hidayet Karakuş'la Söyleşi (Varlık, Eylül 1982), Mehmet Başaran / Türkçenin Güzelleşen Eylemi (Milliyet Sanat, 15.1.1987), Hikmet Çetinkaya / Hangi Leylasın Sen (Cumhuriyet, 8.23.1987) - Uykusu Derin Şehrin İnsanları (Cumhuriyet, 4.8.1991), Zeynep Ece / Hangi Leylasın Sen (Karşı, sayı: 11-12), Sennur Sezer / Uykusu Derin Şehir

HİDAYET KARAKUŞ

SENİ YEŞERTEN SULAR

aşkımdan akan sütle büyü
ellerim tan yerlerine değsin
yüreği düşlere sarılı
güzel kızlar gibi
özgürlüğe saracağım seni

bir şarkı duyduğunda
ışığın yüzüne çok gelir
geceleri gözlerine gömen
çocukların
aşkına ayak uyduran
hangi şiirdir

şiirimsin benim
hangi sözcükte yatar
öpüşlerinin anlamı
hangi sözlükte
yalnızlığına denk düşen
bir söz vardır

uzan şimdi
denizin mavi sesine
kendini anlat sulara
anlat bekleyişlerine kattığın
sıcak türküyü
her gün doğumunda
ülkesine kaçan küheylan
hangi damardan alır
seni yeşerten suyu

aşkımdan akan sütle büyü

(Hangi Leylasın Sen, 1986)

(Elele, Eylül 1991), Müşerref Hekimoğlu / Karşıyaka'da Bir Palmiye (Cumhuriyet Kitap, 6.9.1992), Dinçer Sezgin / Uykusu Derin Şehir Üzerine Hidayet Karakuş'la Söyleşi (Çağdaş Türk Dili, Mart 1992), Öncr Yağcı / Sesini Bana Bırak ve Hidayet Karakuş (Kıyı, Ağustos 1994), Hüseyin Atabaş / Sıvas Yangını Şiirlerde Sürüyor (Siyah Beyaz, 22.6.1995), Mehmet Başaran / Yazınımızda Türkiye (Dünya Kitap, Şubat 1996), Ahmet Günbaş / Hidayet Karakuş'la Şiir ve Yaşam Üstüne (Dünya Kitap, Eylül 1998), Münevver Oğan / Türkiye ile Almanya Arasında Yeni Bir Kültür Köprüsü (Abece, Ocak 1992)-Düş Gücünü Kışkırtan Sanat: Radyo Oyunu (Yaşasın Edebiyat, Temmuz 1998), Eray Karınca / Çocukların Dünyasında (Cumhuriyet Kitap, 25.11.1998), Ali Özenç Çağlar / Hidayet Karakuş'tan Şiirler: Ateş Mektupları (Cumhuriyet Kitap, 10.9.1998), Münevver Oğan / 'Konuş Bcnimle' Diyen Bir Şair: Hidayet Karakuş - Öner Yağcı / Hidayet Karakuş'un Romanları - Ahmet Günbaş / Kapıları Aşkla Çalan Bir Şair - Eray Karınca / Çocukların Dünyasında (Cumhuriyet Kitap, 25.11.1999), Dinçer Sezgin / Umutlar Gül Yaprağında (Radikal, 12.11.2001), Fatih Erdoğan / Yetişkinlere Karşı Kcdilerle İşbirliği (Radikal Kitap, 18.5.2001), Hüseyin Peker / Ay Nercsinden Yasaklandı Bize (Agor, Kasım 2001), Ülkü Tamer / Adres Olarak Dilini Gösteren Şair (Radikal, 11.5.2002), Ahmet Günbaş / Yalnız Seninle (Cumhuriyet Kitap, 18.12.2003), M. Sadık Aslankara / Genç Okura Sunulan Roman (Cumhuriyet Kitap, 19.5.2004), Mavisel Yener / İşte O Çocuk (Cumhuriyet Kitap, 10.6.2004), Yalvaç Ural / Çalışkan Bir Yazar (Milliyet Çocuk-Miço, Ekim 2004).

KARAKUŞ, Hüseyin

Eğitimci, şair ve yazar. 1926, Zoğallı köyü / Zara / Sivas doğumlu. Bazı şiirlerinde Akılsız mahlasını kullandı. İlkokulu köyünde bitirdi. Pamukpınar Köy Enstitüsünden öğretmen olarak mezun oldu. Birçok köy ve kasabada öğrctmenlik ve okul müdürlüğü yaptı. 1974'te İstanbul-Kartal'da emekli oldu. Emlakçılık yaptı. Türkiye'yi il il dolaştı. Arabistan, İran ve bazı Avrupa ülkelerini gezdi. *Çorlu Devrim* gazetesinde, çeşitli yıllık ve antolojilerde yazıları ve şiirleri yayımlandı.

Hüseyin Karakuş

ESERLERİ:

Hayat Bilgisi (1954), *Günlük* (1980), *Zoğallı* (1993), *İnsanlar ve Dinler* (1998), *Ben ve Anadolu* (2000), *Türkiye'nin Tarihi Turistik Yerleri ve Tabii Güzellikleri* (1984), *Millî Eğitim Milliliğini Nasıl Kaybetti?; Tarihler Boyunca Siyaset Eğitim ve Din* (2005).

HAKKINDA: Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi (2005).

KARAKUŞ, İdris Nebi

Şair ve yazar. 1959, Keskin / Kırıkkale doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Keskin'de tamamladı. Eskişehir Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü ve Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1988) mezunu. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Bölümünde "*Türk Dili ve Edebiyatı Ders Kitapları*" konulu teziyle yüksek lisansını ve "*Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Müfredat Programları, Ders Kitapları ve Metinlerle Ana Dili Öğretimi*" başlıklı tezle doktorasını tamamladı. Ziraat Bankasında memur olarak göreve başladı. Çeşitli yerlerdeki ortaokullarda öğretmenlik ve idarecilik yaptı. Kırıkkale Keskin Lisesinde edebiyat öğretmeni iken Kırıkkale Üniversitesine öğretim görevlisi olarak atandı. Sonra Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumuna şube müdürü olarak geçti. Atatürk Yüksek Kurumunda Araştırma Planlama ve Koordinasyon Dairesi Başkanlığında bulundu.

Makale, deneme, hikâye ve şiirleri *Türk Dili, Türk Kültürü, Bilge, Meş'ale, Yeni Erek, Gökkubbe* ve *İlkyaz* gibi dergilerde çıktı. *Hergün, Ortadoğu, İl, Yeni Düşünce, Sıla* ve *Keskin* gazetelerinde köşe yazarlığı, *Türk Dünyası Kavramlar ve Terimler Ansiklopedisi* ile *Türk Dünyası Edebiyatçılar Ansiklopedisi*'ne madde yazarlığı yaptı. *Kırık Kalem* dergisini çıkardı. Türk Dünyası ile ilgili uluslararası kongre ve sempozyumların düzenlenmesinde görev aldı. Ankara Aydınlar Ocağı ve Orta Anadolular Birliği üyeliği ile Kırıkkaleliler Vakfı başkanlığı yaptı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gurbet Sancısı* (1986), *Türkün Türküsü* (1997), *Çiçekler Açınca* (2004).

HİKÂYE: *Lanet Halkası* (2004).

ARAŞTIRMA: *Türk Dili ve Edebiyatı-1 Kredili Sisteme Göre Lise Ders Kitabı* (ortak, 1994), *Keskin* (ortak, 1995), *Atatürk Düşüncesinde Din ve Laiklik* (ortak, 1999), *Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi-Öğretmen El Kitabı* (2000, 2. bas. 2002), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme* (2001), *Prof. Dr. Sadık Tural Armağanı* (2002), *Türk Kültüründe Bozlaklar* (2004), *Atatürk Dönemi Eğitim Sisteminde Türkçe Öğretimi* (2004).

ÇEVİRİ (Türkmen Türkçesine): *Danalaryü Yoly Bılen* (S. Tural'dan, 2002), *Dessandan Taryha Giden Yol* (S. Tural'dan, 2002).

KARAKÜÇÜK, M. Nuri

Şair. 17 Mart 1925, Kahramanmaraş doğumlu. İlkokulu Göksun'da, ortaokulu Maraş'ta bitirdi. Gaziantep Lisesi (1942), İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (İÜ Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü, 1949) mezunu. Edebiyat öğretmeni ve okul müdürü olarak 1949'dan itibaren Ankara, Van, Antalya, Gaziantep, Bergama ve İzmir'de görev yaptı. Emekli olduktan sonra İstanbul'a yerleşti.

İlk yayımlanan şiiri *Varlık* dergisindedir (1952). İlk düzyazıları Kars'ta *Kars Gazetesinde* yayımlandı (1950). Çeşitli dergilerde denemeleri ve incelemeleri yayımlandı. Şiirleri ve

M. Nuri Karaküçük

M.NURİ KARAKÜÇÜK

DAĞLARIN YALNIZLIĞI

Düşünür dağlar
Düşünür,
Kendi büyük yalnızlığında,
Özgür,
Barış içinde,
Düşünür...

Dağlardır dirlik düzenlik,
Yoktur ekmek kaygısı,
Su kaygısı yok.
Canlı canlı,
Civil civil,
Dimdik yaşamak
Kucak kucak...

Düşünür dağlar düşünür de,
Düşündürür dağları düşündürür,
O büyük gücüne karşın,
Bütünyen mutsuzluğunu
Kişioğullarının...

(*Varlık dergisi*, 1970)

yazıları *Varlık, Yeni Defne, Öğretmen Dünyası, Meş'ale, Somut, Ortaöğretim, Emekli Öğretmenler Dergisi, Türk Dili Dergisi, Şiir Ülkesi* dergilerinde yer aldı. *Yaşam Yeli* (1994) adlı bir şiir kitabı vardır.

KARAL, Cevdet

Şair. 14 Aralık 1967 (nüfusta 1 Mart 1969), Of / Trabzon doğumlu. Of İmam Hatip Lisesini bitirdikten sonra bir süre İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi ile Boğaziçi, İstanbul ve Mimar Sinan üniversitelerinin Sosyoloji ve Psikoloji bölümlerinde yüksek öğrenim gördü. İÜ Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Reklamcılık Programından mezun oldu. 1993'ten bu yana çalışmalarını reklam sektöründe metin yazarı yaparak sürdürdü. Ömer Erdem'le birlikte *Kaşgar* dergisini çıkardı.

İlk denemesi 1983'te *Yeni Devir* gazetesinde yer almıştı. Sonraki yıllarda şiir ve düz yazılarını *Argos, Yönelişler, Dergâh, Diriliş, Bürde, İkindi Yazıları, Kelime, İpek Dili, Kayıtlar, Defter, Virgül, Matbuat, Yedi İklim, Nar* ve *Kaşgar* dergileri ile *Yeni Şafak* gazetesinde yayımladı.

"Cevdet Karal şiirini çözümleyebilecek kelimeler nelerdir, düşünelim. Türkçe, incelik ve hinlik. Bu üç kelime onun şiirini kuşatacak yaklaşımlara kılavuzluk edebilir. Türkçe, çünkü dile tasarrufun ötesinde dilin içine taşıdığı ülkeli tada düşkünlüğü var şairin. Kolayca söylenivermiş bir şiir gibi gözükmesinin arkasında duyarlılığı kadar, şairin dille olan şuurlu ilişkisinin de payı var. Türkçenin her iki yönde mantıksal yapısını zorlamadan, kilidin şifresini bilen bir adamın sakinliği ile dolar. Kelimeye üfürdüğü öznel ruh, şairin iç dünyasını kurar..." (Ömer Erdem)

Cevdet Karal

"Cevdet'in şiirinde şaşırtıcı olan bir şey var, seçtiği 'sakin' sözcükler yan yana gelip dize ve iç içe geçip şiir olduklarında, bu 'sakin'likten beklenmeyecek yoğunlukta bir 'isyan' olup çıkıyorlar." (Haydar Ergülen)

ESERLERİ (Şiir):

Horozlu Ayna ve Ölüm (1998), *Hilkatin İlk Günleri* (2006).

HAKKINDA: Ömer Erdem / Hin, İnce ve Türkçe (Virgül, Aralık 1998), Haydar Ergülen / İçten Yanmalı Bir Şiir (Varlık, Eylül 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 4, 2002).

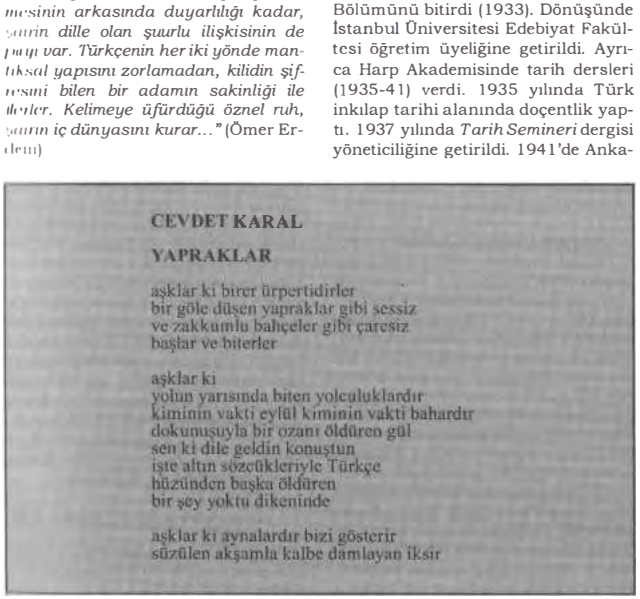
KARAL, Enver Ziya

Tarihçi (D. 1906, Kosova - Ö. 18 Ocak 1982, Ankara). 1922'de Ortaköy Yetim Okulunu, parasız yatılı olarak girdiği Edirne Lisesini 1928'de tamamladıktan sonra, Fransa'ya giderek Lyon Üniversitesi Tarih-Coğrafya Bölümünü bitirdi (1933). Dönüşünde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğretim üyeliğine getirildi. Ayrıca Harp Akademisinde tarih dersleri (1935-41) verdi. 1935 yılında Türk inkılap tarihi alanında doçentlik yaptı. 1937 yılında *Tarih Semineri* dergisi yöneticiliğine getirildi. 1941'de Ankara Üniversitesi DTCF'de profesörlüğü yükselen ve Tarih Bölümü başkanlığına getirilen Karal, bu fakültenin dekanlığını da yaptı (1944-48). NATO'nun Türkiye'den isteği üzerine, Dışişleri Bakanlığının önerisiyle, ABD Tuscon Üniversitesinde Türkiye Cumhuriyeti dersleri okuttu. Siyasal Bilgiler Fakültesi ve kurucularından olduğu Türk İnkılap Tarihi Fakültesi ile Türk İnkılap Enstitüsünde öğretim üyeliğinin ardından Ankara Üniversitesi Rektörlüğünc (1948-50) getirildi.

Dışişleri Bakanlığı adına Lübnan, Mısır, Tunus, Cezayir ve Fas'ta çalışmalar yürüttü. 1960 yılında Ordinaryüs Profesörlüğe yükseldi. 27 Mayıs ihtilalinden sonra oluşturulan Kurucu Mecliste CHP temsilcisi olarak bulundu ve Anayasa Komisyonu Başkanlığı yaptı (1961). 1969 yılında ABD Colombia Üniversitesinin daveti üzerine, Osmanlı ve Türkiye tarihi konularında dersler verdi. 1971 yılında Strassbourg'ta Türkiye adına Avrupa konseyi müfettişliği görevine getirildi. 1972'de getirildiği Türk Tarih Kurumu Başkanlığını ölümüne kadar sürdürdü. 1980-82 yılları arasında Ankara Gülhane Askeri Tıp Fakültesinde Türk Devrim Tarihi ve Atatürk İlkeleri dersleri okuttu. Osmanlı tarihinin Batılılaşma dönemi ile Türkiye Cumhuriyeti tarihi üzerinde yaptığı araştırmalarıyla tanındı.

ESERLERİ:

Fransa, Mısır ve Osmanlı İmparatorluğu (1938), *Halet Efendi'nin Paris Büyükelçiliği 1802-1806* (1940), *Tarih Notları* (1940), *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi* (1942), *Selim III'ün Hatt-ı Hümayunları* (2 cilt, Harpler ve İsyanlar, Nizam-ı Cedid, 1942-46), *Osmanlı İmparatorluğunda İlk Nüfus Sayımı* (1943), *İlk, Orta ve Yakın Çağ Tarihleri* (A. M. Mansel ve C. Baysun ile, 1943), *Osmanlı Tarihi* (8 cilt; ilk dört cildini İsmail Hakkı Uzunçarşılı yazmıştı. Son dört cildini tamamladı, 1947-62), *Atatürk'ten Düşünceler* (1956), *Osmanlı Tarihi IX. Cilt* (ölümünden sonra yayımlandı), *Osmanlı Tarihi X. Cilt*

CEVDET KARAL

YAPRAKLAR

aşklar ki birer ürpertidirler
bir göle düşen yapraklar gibi sessiz
ve zakkumlu bahçeler gibi çaresiz
başlar ve biterler

aşklar ki
yolun yarısında biten yolculuklardır
kiminin vakti eylûl kiminin vakti baharda
dokunuşuyla bir ozanı öldüren gül
sen ki dile geldin konuştun
işte altın sözcükleriyle Türkçe
hüzünden başka öldüren
bir şey yoktu dikeninde

aşklar ki aynalardır bizi gösterir
süzülen akşamla kalbe damlayan iksir

Enver Ziya Karal

(kızı Prof. Seçil Akgün tar. yayımlandı), *Osmanlı İmparatorluğunda Ermeni Meselesi* (1971), *Atatürk ve Devrim* (1980), *Yakındoğu Ticaret Tarihi* (U. Heyd'den çeviri, 1980).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Cumhuriyet Kuşağının Not Karnesi / Tarihçi Ord. Prof. Dr. Enver Ziya Karal - Prof. Seçil Karal Akgün / Babam Enver Ziya Karal (Bütün Dünya, Ocak 2001), Atatürk'ten Düşünceler Atatürk ve Devrim (Kitap Rehberi, Aralık 2001), Mahmut H. Şakiroğlu / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 24, 2001).

KARAL, Öztürk.
Bkz. OZAN EZGİNİ

KARALAR, Zafer

Öykü yazarı (D. 1940, Tomarza / Kayseri – Ö. 2001, İstanbul). Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün çeşitli birimlerinde fen memuru olarak çalışarak emekliye ayrıldı. Pendik'e (İstanbul) yerleşerek, ölümüne kadar orada oturdu

Yazmaya emekli olduktan sonra, 1990'lı yıllarda başladı. *Yanılgılara Göz Kırpan Umutlar* adlı ilk öykü kitabı, 1993 yılında, Adana Altın Koza Festivali çerçevesinde düzenlenen, Yılmaz Güney Film Öyküsü Yarışmasında başarı ödülü, 1995 yılında, 6. Orhan Murat Arıburnu Ödülleri Uzun Metrajlı Film Öyküsü Yarışmasında üçüncülük ödülü, 1997 yılında, Gönen 8. Ömer Seyfettin Öykü Yarışmasında birincilik ödülü aldı. *Dünden Yarına* adlı kitabında yer alan öykülerden *Dünden Yarına, Kirpi, Körük* adlı öyküler, 1999 yılında, Zonguldak Kültür ve Eğitim Vakfının düzenlemiş olduğu, Ahmet Naim Çıladır Öykü Yarışmasında övgüye değer bulundu.

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Yanılgılara Göz Kırpan Umutlar* (1993), *Kuşlar Kanatlanınca Uçar* (çocuk öyküleri, 1998), *Dünden Yarına.*

DERLEME: *Mehmet Yüceler'in Hayatı ve Anıları* (1999).

Zafer Karalar

KARAMAĞARALI, Beyhan

Sanat tarihçisi, öğretim üyesi. 1934, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da yaptı. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (1958) mezunu. 1959'da aynı üniversitenin Türk-İslâm Sanatları Tarihi Bölümünde asistan oldu. 1963'te minyatür alanında doktorasını tamamladı. Aynı yıl 1964'te İngiltere'de, 1975'te Münih ve Berlin'de burslu olarak çalışmalar yaptı. Almanya'da ve İngiltere'de müze ve kütüphanelerde etütlerde bulundu. 1971'de Sanat Tarihi doçenti, 1981'de Sanat Tarihi profesörü oldu. 1982-84 yıllarında Konya Selçuk Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümünde öğretim üyeliği, Bölüm Başkanlığı ve Üniversite Yönetim Kurulu Üyeliği yaptı. 1986 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Sanat Tarihi Bölümünde Öğretim Üyeliği ve 1997 yılından itibaren Türk ve İslâm Sanatı Anabilim Dalı Başkanlığı görevinde bulundu. 1995-96 yıllarında Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı yaptı. Kültür Bakanlığı adına Konya-Ereğli'de bir zaviye ve Ani Örenyeri ile Alanya-Obaköy saray ve köşk kazılarını da yürüttü. Londra, Cambridge, Aix-Provence, Oxford, Budapeşte, Münih ve Kahire'de Uluslararası Türk ve İran Sanatı Kongreleri dolayısıyla yapılan toplantılarda tebliğler sundu. Ravalpındi, Kahire, Bakü ve Bişkek ile, Türk Tarih Kurumu adına yurtiçinde konferans ve tebliğler verdi.

ESERLERİ:

Ahlat Mezar Taşları (1972), *Muhammed Siyah Kalem İmzalı Minyatürler* (1984), *Ahlat Mezar Taşları* (Genişletilmiş ilaveli ikinci baskı, 1993).

HAKKINDA: Bahattin Yaman / Prof. Dr. Beyhan Karamağarali'nın Hayatı ve Bilimsel Kişiliği-Sanatta Anadolu-Asya İlişkileri (Prof. Dr. Beyhan Karamağaralı'ya Armağan Sempozyumu, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, 6-7 Mart 2003), TDOE – TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAMAĞARALI, Halûk

Sanat tarihçisi. 1923, İzmir doğumlu. Bazı yazılarında Yüzbaşıoğlu imzasını kullandı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Arkeoloji Enstitüsü (1946) mezunu. 1946-50 yılları arasında Ankara Etnografya Müzesinde çalıştı. 1950'de AÜ İlahiyat Fakültesi Türk ve İslâm Sanatları Tarihi Kürsüsüne asistan oldu. 1954'te doktorasını tamamladı ve 1958'de Türk ve İslâm Sanatları Tarihi öğretim görevliliğine atandı. 1963'te doçent, 1982'de profesör oldu. Gazi Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesinde Mimarlık ve Sanat Tarihi Öğretim Üyesi ve Mimarlık Bölümü Başkanı olarak görev yaptı. Selçuklu Tarih ve Medeniyeti

Halûk Karamağralı

Enstitüsü ile Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu Üyeliklerini yaptı. Konya'da Sahip Âtâ Camii, Sivas'ta Çifte Minareli Medrese ve Eski Ahlat kazılarını yönetti. Araştırma eserlerinin bir kısmı yayımlandı. Kültür Meseleleri ve Türk Kültürü üzerinde çalışmalar yapan Karamağaralı, "*Sanat Terimleri Sözlüğü*" ve "*Selçuklu Sanatı* " isimli kitapları ile tanındı. Atatürk Kültür Merkezi Asıl Üyeliğinde bulundu.

ESERLERİ:

Sanat Terimleri Sözlüğü, Selçuklu Sanatı, Eski Ahlat Kazıları (1991).

KARAMAHMUTOĞLU, Fethi

Şair ve bestekâr (D. 7 Ekim 1942, Görele / Giresun – Ö. 7 Ekim 1999). Lise öğrenimini Bandırma Lisesinde (1961) tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1968) mezunu. 1966'da İstanbul Radyosuna girdi. 1968-69 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığında, 1972'de Görele Lisesinde, 1974'e kadar Fatih Ticaret Lisesinde, daha sonra Kadıköy Kız Meslek Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1981-82 döneminde TRT İstanbul Radyosuna sınavla alınan Türk Sanat Müziği stajyer sanatçılarına iki dönem edebiyat dersleri verdi. Beste dalında ilk denemelerine 1960 yılında başladı. Daha çok geleneksel Türk müziği alanındaki besteleri ve teorik çalışmalarıyla tanındı. TRT repertuarına kayıtlı üç yüzü aşkın bestesi mevcuttur. Klasik Türk Müziği ile sadece bestekâr ve icracı olarak değil; teorik yönlerini inceleme bakımından da ilgilenerek, bu alanda araştırmalar yaptı. Güftelerinin çoğu kendisine ait olan Karamahmutoğlu, müzik konusunda çeşitli inceleme, araştırma ve eleştiri yazıları ile şiir ve denemelerini *Güneş* (1976) gazetesi, *Müzik ve Sanat* (1977-79), *Size* (1979), *Mızrap* (1982-) dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Bizim Edebiyatımız, Bizim Geleneksel Müziğimiz.

HAKKINDA: S. Çiçek / Giresunlu Şairler (1997), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAMAN, A. Kadir
Bkz. KARAMAN, Kadir

KARAMAN, Bahattin
Edebiyat araştırmacısı. 1962, Emre köyü / Kula / Manisa doğumlu. İlkokulu Emre köyünde, ortaokulu Uşak'ta, liseyi Kütahya'da bitirdi. Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1982-86) mezunu. Aynı yıl bu bölüme araştırma görevlisi olarak atandı. 1989'da yüksek lisans, 1995 yılında doktorasını tamamladı. 1995 yılında yine aynı bölümde öğretim görevliliğine getirildi. Bir yıl sonra da öğretim üyeliğine yükseltilerek yardımcı doçentlik kadrosuna atandı. 2001 yılının Ocak ayına kadar burada çalıştı. Ocak 2001'de Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümüne geçiş yaptı ve adı geçen bölümün başına getirildi. Eski Türk Edebiyatı alanında faaliyetlerini yoğunlaştırdı. Özellikle divan şiirinin muhtelif konuları üzerinde araştırma yaptı ve bunlardan bir bölümünü çeşitli dergilerde yayımladı. *Tuhfetü'l-Emsal* (1999) adlı basılı bir inceleme eseri vardır.

Hayreddin Karaman

KARAMAN, Hayrettin
İslâm hukukçusu. 1934, Çorum doğumlu. Aslen Erzurumludur. Çorum'da ilkokulu bitirdikten sonra Arapça ve İslâmî ilimler öğrenimi gördü. Konya İmam Hatip Okulu (1959), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1963) mezunu. Konya'da imam hatiplik (1953-56), Kadıköy merkez vaizliği (1961-63), İstanbul İmam Hatip Okulu öğretmenliği (1963-65) görevlerinden sonra, açılan sınavı kazanarak İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsüne fıkıh asistanı olarak (1965) atandı. 1971 yılında İzmir Yüksek İslâm Enstitüsüne geçti. 1975'te tekrar İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsüne döndü. Yüksek İslâm Enstitülerinin İlâhiyat Fakültesine dönüşmesinin ardından doktor, doçent ve profesör oldu. 1982'den itibaren görevini sürdürdüğü Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi öğretim üyesi iken, kendi isteğiyle emekliye (1999) ayrıldı.

İlk yazılarını *İslâmın İlk Emri Oku* dergisinde (1963) yayımladı. Sonraki yıllarda makaleleri *Oku, Tohum, Türkiye Günlüğü, İslâm Araştırmaları, İzlenim* gibi birçok dergide yer aldı. *Nesil* dergisini (1976-Eylül 1980) çıkaranlar arasında bulundu. 1982 yılında Türkiye Milli Kültür Vakfı Özel Jüri Ödülünü aldı. Yurtiçi ve yurtdışındaki çok sayıda ilmi toplantıya konuşmacı olarak katıldı, bildiriler sundu.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Mukayeseli İslâm Hukuku* (I, 1974; II, 1982; III, 1991), *İslâm Hukukunda İçtihad* (1972), *İslâm Hukuku Tarihi* (1972), *İslâm'ın Işığında Günün Meseleleri* (2 c. 1975, gen. yeni bas., I-II, 1988; III, 1992), *İslâm Hukukunda İçtihad* (tez, 1975), *Günlük Hayatımızda Haramlar Helaller* (1979), *İslâm'da İşçi - İşveren Münasebetleri* (1981), *Anahatlarıyla İslâm Hukuku* (I. 1984; II, 1985; III, 1986), *Türkiye'de İslâmlaşma ve Önündeki Engeller* (1994), *İslâm'da Kadın ve Aile* (I, 1993; II, 1994), *Gerçek İslâm'da Birlik* (1996), *İnsan Hakları* (1996), *Laik Düzende Dini Yaşamak* (1997), *Her Şeye Rağmen, Dört Risale, Kur'an-ı Kerim Açıklamalı Meali* (Ali Özek ile, 1999), *Yeni Gelişmeler Karşısında İslâm Hukuku, Hayatımızdaki İslâm* (2002), *İmam-ı Rabbani ve İslâm Tasavvufu* (2003).

ŞİİR: *Dert Söyletir* (2002).

ÇEVİRİ: *İslâm'da Banka, Yolların Ayrılış Noktasında İslâm, Dört Risale, İslâm Düşüncesinde Ekonomi Banka ve Sigorta* (M.A. Zerka'dan, 2003).

DERS KİTABI: *Arapça Sarf-Nahiv ve Arapça Metinler* (Bekir Topaloğlu ile, 1964), *Fıkıh Usûlü* (1965), *Hadis Usûlü* (1965), *Arapça-Türkçe Yeni Kâmus* (Bekir Topaloğlu ile, 1966).

HAKKINDA: M. Avni Özmansur / Kur'an'daki Asıl İslâm Bu 2 (2002), Ahmet Yüter / Prof. Dr. Hayreddin Karaman'dan Güncel Sorulara Cevaplar (Sur dergisi, Mayıs 2003).

KARAMAN, Hüseyin
Felsefe araştırmacısı. 1972, Şalpazarı / Trabzon doğumlu. İlköğrenimini Şalpazarı (Trabzon), ortaöğrenimini Vakfıkebir (Trabzon) ilçesinde, yükseköğrenimini ise Atatürk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde tamamladı (1994). Erzurum'da bir yıl öğretmenlik yaptıktan sonra, 1995'te Karadeniz Teknik Üniversitesi Rize İlâhiyat Fakültesi İslâm Felsefesi Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. *"Nurettin Topçu'da Ahlâkî Düşünce"* adlı teziyle (*Nurettin Topçu'da Ahlâk Felsefesi* adıyla yayımlandı, 2000) yüksek lisansını (1996), *"Muhammed b. Zekeriya er-Razi'de Ahlâk Felsefesi"* adlı çalışmasıyla da doktorasını (2002) tamamladı. Çalışmalarını KTÜ Rize İlahiyat Fakültesi İslam Felsefesi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak sürdürdü. Çeşitli dergilerde yer almış makaleleri vardır.

ESERLERİ:

Nurettin Topçu'da Ahlak Felsefesi (2000), *Ebu Bekir Razi'nin Ahlaki Felsefesi* (2004).

Hüseyin Karaman

KARAMAN, İlhan
Şair, yazar. 23 Mart 1948, Hopa / Artvin doğumlu. Karabük Demir Çelik Lisesi, İİTİA Gazetecilik Yüksek Okulu (1973) mezunu. 1974'ten itibaren Karabük D. Ç. İşletmelerinde memurluk, Karabük'te öğretmenlik ve İl Kültür Müdürlüğünde şube müdürlüğü yaptı. 1999'da emekliye ayrıldı. Antalya'ya yerleşti. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Karabük'ün yerel gazetelerinde köşe yazıları yazdı ve 1994 Yılın Köşe Yazarı seçildi. Yerel bir televizyona "Bizim Pencereden Sanat" adında belgesel programlar yaptı. *Müze Kent Safranbolu* gazetesinde "Müze Kentte Zaman ve Ötesi" üst başlıklı denemeler yazdı. 2003 Aykırısanat Dergisi 2. Şiir Yarışması Özendirme Ödülü ve *Bir Yalnız Adam* kitabıyla Kocaeli Yüksek Öğrenim Derneği 2005 Ruşen Hakkı Şiir Ödülü üçüncülüğünü aldı. Çeşitli dergilerde yayımlanan şiirlerinin bir bölümü Sırpçaya çevrildi.

İlhan Karaman

İLHAN KARAMAN

YAŞAMA KATILANLAR

tut beni
düşmeyeyim kirpiklerinden
kırılır dağılırım sonra
toplayamazsın
tenhalaşır yüreğinde vurgu
yalnız kalırsın

al ellerimi
sakla koynunda kehribar gibi
açıklama utancını sakın
bir türkü tuttur yozgat
sürmelisinden
çoğalır dilinde coşku
çoğullanırsın

saçlarınla ısıt beni
yüreğinde yer aç duygularıma
bir gece çal ömrüne bedel
keyfince takıl istersen
kat hatıralarına
dilediğince sende kalsın

öp beni yanağımdan
bir anlık dahi olsa
yaşamına kat sevgimi
suratı asık bu günlerde insanların
inanmasan da gül olgulara
gül ki gülüşün bende kalsın
(*Düşlük* dergisi)

Resim çalışmaları yaptı, ilk sergisini 2004 yılında Hopa'da açtı.

"İlhan Karaman, uzun yıllardan bu yana dergilerden, Anadolu basınından tanıdığımız bir şair. Ne var ki, bugüne dek ürünlerini kitaplaştırarak okurun karşısına çıkmakta gecikti. Ne Varsa Yüreğimizde adlı kitabında onun, sevecen, duyarlı, insana dönük yürek atışlarının sesini duyuyoruz. Hepsi de insan sıcaklığını yansıtan bu şiirlerle İlhan Karaman şairliğini kalıcı bir yere oturtuyor. (...) Gerçekten sıcak dizelerle örülü bu şiirler demetinde İlhan'ın yüreğinden damıttığı çok şeyler var..." (İsmail Gençtürk)

ESERLERİ (Şiir):

Ne Varsa Yüreğimizde (1992), *Bir Yalnız Adam* (2004).

HAKKINDA: Ruşen Hakkı / Ne Varsa Yüreğimizde (Kocaeli, 1992), İsmail Gençtürk / İlhan Karaman'ın Şiirleri (Öyküşiir, Ocak 1993), Ruşen Hakkı / Bir Yalnız Adam (Özgür Kocaeli, 16.1.2005), Ruhan Odabaş / İlhan Karaman'dan Bir Yalnız Adama (Özgür Kocaeli, 16.1.2005), Hasan Hüseyin Yalvaç / İlhan Karaman Bir Yalnız Adam (Berfin Bahar, Mart 2005), Mehmet Aydın / Yalnızlıklar Şairi İlhan Karaman (Tay, Mayıs-Haziran 2005), Aziz Kemal Hızıroğlu / Yalnız Adam Bir İlhan Karaman mı? (Aykırısanat, Eylül-Ekim 2005).

Kadir Karaman

KARAMAN, Kadir

Şair. 1956, Cemel / Şarkışla / Sivas doğumlu. İlkokulu doğduğu köyde, ortaokulu Şarkışla Ortaokulunda, liseyi Ankara Mamak Lisesinde okuduktan sonra, ADMMA İnşaat Mühendisliği Bölümünden (1979) mezun oldu. Bir süre serbest çalıştı, daha sonra Kayseri Büyükşehir Belediyesi KASKİ Genel Müdür Yardımcısı ve yönetim kurulu üyesi olarak görev yaptı.

Şiirleri *Erciyes* ve *Berceste* dergileri ile çeşitli gazetelerde yayımlandı. İki şiiri bestelendi ve kasete okundu. Şiir dışında deneme ve hikâyeler de yazdı. İnternet ortamındaki birçok edebiyat sitesinde şiirleri, deneme ve hikâyeleri yer aldı. Şiirlerinin bir bölümünü, oldukça başarı gösterdiği hiciv türünde yazdı.

ESERLERİ (Şiir):

Kanıma Cemre Düştü (1997), *Göçmen Kuşlar Dönmedi* (2001), *Gönlümün Güz Mevsimi* (2003).

KARAMAN, M. Lütfullah

Araştırmacı-yazar. 1958, Konya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini çeşitli şehirlerde tamamladı. Bir süre ODTÜ'de okudu. Yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde (1983) tamamladı. Daha sonra lisansüstü çalışmalarına Boğaziçi Üniversitesinde başladı. Boğaziçi Üniversitesi Atatürk Enstitüsünde araştırma görevlisi (1984-87), öğretim görevlisi (1987-96), aynı üniversitenin YADYOK Arap Dili Uygulama Merkezinde müdür yardımcısı (1986-90), Fatih Üniversitesi İİBF Uluslararası İlişkiler Bölümünde bölüm başkanı (1996-2002), dekan vekili (1996-98) olarak çalıştı. Fatih Üniversitesi İİBF Fakülte Kurulu üyeliği (2001-04), aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Kurulu üyeliği ve Yönetim Kurulu üyeliği (2001-04) yaptı. Çalışmalarını aynı üniversitenin Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsünde öğretim görevlisi olarak sürdürdü.

KADİR KARAMAN

BEKLEYİŞ

Hâre hâre dürülür doruklarda bulutlar
Hasret ile kucaklar bakışlar gökyüzünü.
Buruk bir beklentiye sâbitlenmiş umutlar
Yaşayarak ân be ân ayrılığın hüznünü.

Aydınlığa darılmış gözler ışık aramaz
Ağlar âh'lı yürekler, özlemler yokuşunda.
Adanmamış hiçbir can hedefine varamaz
Buluşurlar seveneler rüzgârın kokusunda.

Kesif bir hüzün kaplar umutlar limanını
Heyecandan duyulmaz bir çıt bile kimseden.
Düşleyenler visâlin sevinç dolu ânını
Boğulur feryatlara, gelmez ise beklenen!

Bekleyenler hicranlı çelişkiden bayılır
Sanki mahşer ânına döner birden manzara.
Etrafa yanık kalp kokular yayılır
Ümidini yitiren girmek ister mezara.

Bekleyen ve gelmeyen; eskimiş resim gibi
Acıların çisesi dönüşür sağanağa.
Aşınan gönüllerin, görünür yanmış dibi
Derdinden bunalanlar muhtaçtır sığınağa.

İnler buruk yürekler sabrın hüzzam telinden
Hazin serâp vehmiyle tekrarlanır sahneler...
Bestelenen hep hasret türküsü aşk elinden
Ayrılık ve hasretle ezilirken sineler.

KADİR KARAMAN

GEL GÖR BİZ AŞKI NEYLEDİK

Ne yürürüz yana yana
Ne boyar aşk bizi kana
Çalışırız hep mahvına
Gel gör biz aşkı n'eyledik?

Ne eseriz yeller gibi
Ne tozarız yollar gibi
Ne coşarız seller gibi
Gel gör biz aşkı n'eyledik?

Kötü yollarda bağlarız
Geçit vermeyen dağlarız
Dünya uğruna ağlarız
Gel gör biz aşkı n'eyledik?

Ne tut ne de kaldır bizi
Makamlara daldır bizi
Şehvet çalan aldır bizi
Gel gör biz aşkı n'eyledik?

Uçmaktayız ilden ile
Kul arariz hem de köle
Kalbimiz maddeye kale
Gel gör biz aşkı n'eyledik?

Ateşe doğru yürürüz
Cennet hayali görürüz
Dünyalık için çürürüz
Gel gör biz aşkı n'eyledik?

Asi, adi sergerdeyiz
Hakk'ın önüne perdeyiz
Yasaklanan her yerdeyiz.
Gel gör biz aşkı n'eyledik?

M. Lütfullah Karaman

Siyaset Bilimi ve Türk siyaset tarihi ile ilgili makaleleri *Türk Yurdu, Risale-Dış Politika, Turkish Journal of International Relations, Journal of South Asian and Middle Eastern Studies, Journal of Economic and Social Research, MERIA Journal, Journal of the Pakistan Historical Society, Bosna-Hersek Dünü ve Bugünüyle Toplum ve Ekonomi* ve *Türkiye Günlüğü* gibi çeşitli dergilerde yayımlandı. *Filistin Sorunu* adlı kitabıyla Türkiye Yazarlar Birliğinin 1994 Yılı Araştırma Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Milli Mücadele Döneminde Yemen-Türkiye İlişkileri, İmam Yahya-M. Kemal Paşa Yazışmaları* (Mim Kemal Öke ile), *Adı Yemen'dir: Belgelerle Milli Mücadele Döneminde Yemen'deki Son Osmanlıların Hikayesi* (Mim Kemal Öke ile), *Uluslararası İlişkiler Çıkmazında Filistin Sorunu* (1994).

ÇEVİRİ: *İslam'ın Keşfi: İslam Toplumu ve Tarihi* (Ekber S. Ahmed'den).

KARAMAN, Sami Sabit

Şair ve anı yazarı (D. 1877, Şam - Ö. 1957). Karamanoğulları'ndan Yesarîzâde Sabit Paşa'nın oğludur. 1896'da Harp Okulundan mezun oldu. 1902'de üsteğmenliğe ve aynı yıl Yemen'de görevlendirilerek yüzbaşılığa yükseldi. 1910'da binbaşı olarak Almanya'da (1910-11) eğitim gördü. İstanbul'a döndüğü sırada çıkan İtalya Harbi'ne gönüllü olarak katıldı ve gizlice Trablusgarb'a giderek Sağ ve Sol Kanat Bölgesi Komutanlıkları yaptı. 1914'te Bağımsız Süvari Tugayına, 1916'da Irak Cephesi Süvari Komutanlığına atandı. 1917'de 51. Tümen Komutanı oldu ve albaylığa yükselerek 1918'de Filistin Cephesi'nde 19. Tümen Komutanlığına getirildi. Aynı yıl esir düşerek bir yıl Mısır'da kaldı. 1919'da İstanbul Beyoğlu Bölge Komutanlığına atandı. 1920'de Damat Ferit Paşa'nın sadrazamlığa getirilmesinden sonra görevinden istifa etti ve 1921'de Anadolu'ya geçerek Milli Mücadele'ye katıldı. 1921-23 yılları arasında Trabzon'da 13. Piyade Tümen Komutanı ve Trabzon vali vekili oldu. Şanlıurfa'daki Mürettep Süvari Tümenine komuta ederek, tümgeneralliğe yükseldi. 1931'de emekliye ayrıldı. Katıldığı savaşlarda gösterdiği yararlılıklarla çeşitli nişan, madalya ve takdirname aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Damlalar* (1944).

ÇEVİRİ: *Demokrasi Düzeni* (Paul Deschanel'den, 1945), *Müstakbel Cemiyetin Kuruluş Planı* (Stephen Bergeret'ten, 1946), *Nazilik ve Hristiyanlık* (Dr. N. Mecklem'den, 1946), *Sosyalizmin Özü* (A. E. Schaefile'den, 1947).

ASKERLİK: *Mısır'da Napolyon, Karadağ Muharebeleri, Kara Subaylarına Mahsus Hukuk-ı Harb, Süvarinin Hidemât-ı Seferiyye İhzarı.*

DİĞER: *Yahudi Tarihi ve Siyon Önderliğinin Protokolleri* (1943), *Trabzon ve Havalisi Hatıraları* (1921-1922), *İstiklâl Mücadelesi ve Enver Paşa* (1949).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 1, 1975), Türk Ansiklopedisi (c. 21, s. 303), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARAMANÎ (Cemâleddin İshak)

Mutasavvıf (D. ?, Karaman – Ö. 1517, İstanbul). Halvetî şeyhlerindendir. Zahiri ilimleri Mevlâna Kesteli'den, batınî ilimleri ise Habib Karamani'den aldıktan sonra İstanbul'a gitti. Karamanlı Piri Mehmed Paşa'nın yaptırdığı Koruk Dergâhında irşadda bulundu (Hak yolunu gösterme) ve ders verdi. Vaiz Molla Arab'ın "Devrân-ı Süfiyye"sini eleştiren reddiyesi ünlüdür. Mezarı İstanbul'da Eyyüb el-Ensarî Türbesi'nin karşısındaki Sütlüce Mahallesindedir.

ESERLERİ:

Risâle fî Etvâri's-Sülûk, Şerh-i Hadîs-i Erbaîn, Nevâbiğ, Vahdet-i Vücûd Risâlesi, Tefsîr-i Cemâlî, Hâşiye alâ Tefsîr-i Beyzavî.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

KARAMANLI NİZAMÎ

Bkz. NİZAMÎ

KARAMANLIOĞLU, Ali Fehmi

Dilci (D. 31 Mayıs 1932, İstanbul - Ö. 17 Ocak 1973, İstanbul). Süleymaniye Mimar Sinan İlkokulu, İstanbul Erkek Lisesi (1949), İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1954) mezunu. Bitirdiği fakültenin aynı bölümüne Reşit Rahmeti Arat'ın asistanı olarak girdi. 1959'da Kıpçak Türkçesi üzerine tezi ile doktorasını verdi. 1968'de Gülistan tercümesi ile doçentliğe yükseldi. Kıpçak Türkçesi üzerine araştırmalarıyla tanınmıştır. Makaleleri *Türk Dili ve Edebiyatı, Türk Kültürü, Türkiyat Mecmuası gibi dergilerde yayımlandı. Kabri Zincirlikuyu Asri Mezarlığındadır.*

ESERLERİ:

Türk Dili Nereden Geliyor Nereye Gidiyor (1972; 1978'de Türk Dili adıyla), *Seyf-i Sarayi* (Gülistan Tercemesi, 1978), *Kıpçak Türkçesi Grameri* (1994).

HAKKINDA: Faruk K. Timurtaş / Genç Bir Dilci Kaybettik (Tercüman, 26.1.1973), Muhammet Yelten / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 24, 2001).

KARAMETE, Kemaleddin

Araştırmacı-yazar (D.1908, Kayseri - Ö. 1 Mayıs 1968, İstanbul). Kayseri Lisesini bitirdikten sonra, yükseköğrenim için Fransa'ya gitti. Bu ülkede Lion Üniversitesi Fen Fakültesinde Kimya Sanayii Bölümünü ikinci sınıfa kadar okudu. Bu arada Paris Üniversitesi kurslarına katılarak Fransızcasını ilerletti. Beş yıl kaldığı Fransa'dan döndükten sonra, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakül-

tesinden mezun oldu. 1930 yılından itibaren Sivas ve Kayseri liselerinde uzun yıllar Fransızca öğretmenliği yaptı. 1952 yılından itibaren görevini Haydarpaşa Lisesinde sürdürdü. Son derece neşeli ve nüktedan bir kişiliğe sahip bir kişi olmasıyla ve Kayseri'nin tarihî, turistik ve sosyal özellikleri üzerine yaptığı araştırmalarıyla tanındı. Bu konularda birçok makalesi Kayseri Halkevi dergisi *Erciyes* ile *Kayseri* gazetesinde yayımlandı. Ayrıca Voltaire'den bir çevirisi vardır.

ESERLERİ:

Erciyes Kayserisi ve Tarihine Bir Bakış (1934), *Yazmam Yok Amma Kayseriliyim, Yeşil Erkilet.*

HAKKINDA: Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

KARAMOLLAZÂDE (Abdülhamîd)

Mutasavvıf (D. Ayntab – Ö. 1861, Ayntab). Nakşibendî şeyhlerindendir. Öğrenimini memleketinde tamamladı ve ömrünü burada ders verek ve irşatla (Hak yolunu gösterme) geçirdi. Mezarı Kurban Baba dağının eteğindedir.

ESERLERİ:

FIKIH: *Tahtâvî Hâşiyesi Tercümesi* (8 cilt).

TASAVVUF: *Âdâbü'z-Zâkirîn ve Necâtü's-Sâlikîn.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

KARAOSMANOĞLU, Mehmet

Arkeolog. 30 Ekim 1954, Kayseri doğumlu. Erzurum Atatürk Üniversitesi Arkeoloji Bölümü (1979) mezunu. Yüksek lisansını (1981) ve doktorasını (1987) Atatürk Üniversitesinde tamamladı. Aynı üniversitede araştırma görevlisi (1980-87), yardımcı doçent (1990-97) ve doçent (1997-) olarak görev yaptı. Çeşitli sempozyum ve paneller ile kazı çalışmalarına katıldı. Arkeoloji ve Arkeologlar Derneği üyesidir.

ESERLERİ (Arkeoloji):

Anadolu Mimari Bezemeleri Roma Çağı Yumurta Dizisi (1996), *Lotus-Palmetçiçek ve Yumurta-Boncuk Dizisi: Kökeni ve Klasik Çağ Sonuna Kadar Biçem Gelişimi* (1997).

Mehmet Karaosmanoğlu

KARAOSMANOĞLU, Ülkü

Romancı. 7 Şubat 1955, Tekirdağ doğumlu. Tam adı Ülkü Sever Karaosmanoğlu. Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulunu üçüncü sınıf öğrencisi iken yarıda bıraktı. *Yazko Somut, Sanat Olayı, Bakış* ve *Cönk* dergilerinde yöneticilik, TRT 2'de editörlük ve metin yazarlığı (1996-97) yaptı. 1998'den itibaren TV 8 televizyonunda program müdürü olarak çalıştı.

Yazıları, 1976'dan itibaren *Politika* gazetesi ile *Sanat Olayı, Bakış, Cönk* ve *Varlık* dergilerinde yayımlandı. *"Cumhuriyete Kanat Gerenler"* belgeseli ile 1997 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ROMAN: *İsyanın Bin Yüzü* (1993), *Sus* (1997).

SENARYO (Basılmadı, filme alındı): *Aşkın İlk Yarısı* (yön. H. Karakaş, 1987), *Bir Kadın Düşmanı* (R. N. Güntekin'in romanından uyarlama; yön. H. Karakaş, 1991), *Senin İçin Bir Kadeh* (yön. B. İlhan, 1993), *Sokaktaki Adam* (A. İlhan'ın romanından, A. İlhan'la birlikte; yön. B. İlhan, 1995), *Kayıkçı* (M. Belgin'in öyküsünden, M. Belgin'le birlikte; yön. B. İlhan, 1999).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri

Romancı (D. 8 Nisan 1889, Kahire / Mısır - Ö. 13 Aralık 1974, Ankara). Babası, Saruhan vilayetinin ünlü âyan ailesi Karaosmanoğulları'ndan Abdülkadir Bey; annesi, Mısır Hidivi İsmail Paşa'nın saray halkından İkbâl Hanım'dır. Çocukluğunun ilk yıllarını Kahire'de geçirdi ve öğrenimine, buradaki evlerinde, özel hocalardan aldığı derslerle başladı. İlk ve ortaöğrenimine, altı yaşındayken ailesiyle geldiği Manisa'da Fevziye Mekteb-i İbtidaisinde (İlkokulunda) başladı. İzmir İdadisine (Lisesine) devam etti. Mısır'a gitti, ancak Türkçe öğrenim görmek istediği için 1905'te annesiyle birlikte kısa süre İzmir'e döndü. O yıllardaki hürriyet kısıtlaması ve dinlediği Jön Türk hikâyelerinin de etkisiyle, annesiyle birlikte tekrar Mısır'a gitti. Orada Frerler Mektebi ile İsviçre Lisesinde okudu. Aynı zamanda şâir ve profesör olan Henri Loman adında bir hocadan Fransız edebiyatı dersleri aldı. Mısır'da bir süre de Fransız Papaz Okulunda okudu. Meşrutiyetin ilanından (1908) kısa bir süre önce annesiyle birlikte İstanbul'a (1908) yerleşti. İstanbul'da girdiği Mekteb-i Hukukun (Hukuk Fakültesi) üçüncü sınıfından ayrıldı.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu

Bu dönemde Şahabeddin Süleyman'la, daha sonra Refik Hâlid ve Fâik Âli ile tanışan Yakup Kadri, böylece edebiyat çevresine girmiş oldu. Fecr-i Ati topluluğuna katılarak *Muhit* (1909), *Şiir ve Tefekkür* (1909), *Servet-i Fünûn* (1910-11), *Rübab, Peyam-ı Edebi* dergi ve gazetelerinde ilk hikâye, oyun ve mensur şiirlerini yayımladı. Yayımlanan ilk edebi metni *Nirvana* adlı tek perdelik oyundur (Resimli Kitap, Haziran 1909). İkinci yazısı *Muhit*'in edebi müdürü Celâl Sâhir'in isteği üzerine yazdığı, *Muhit*'te yayımlanan ve memleket meselelerini konu alan *"On Temmuz"*dur. O yıllarda Paris'ten yeni dönmüş olan Yahya Kemal'in etkisiyle, Yunan ve Latin kaynaklarına dayalı bir sanat anlayışını savundu, ayrıca Bektaşilikle ilgilendi. 1912 yılında Fransız edebiyatını okurken eski Yunan mitolojisine merak sardığını, o dönem eserlerini çokça okuduğunu ve bu hevesle nevyunanilik yoluna girdiğini söyler ve *"Ondan sonraki yazılarımda yer yer Grek mitolojisi vardır"* der.

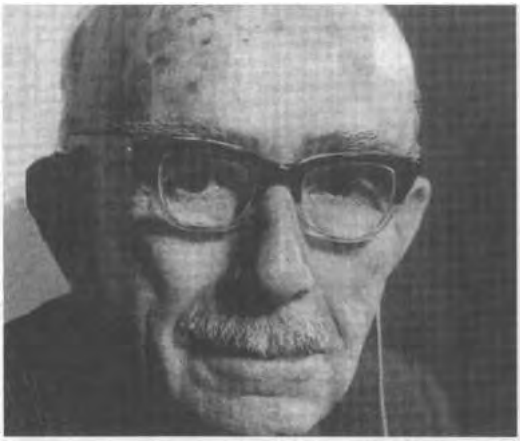
Yakup Kadri, Birinci Dünya Savaşı yıllarında uzun bir rahatsızlık dönemi geçirdi. Mondros Mütârekesi (1918) yapılıncaya kadar, tedavi için gittiği (1916) İsviçre'de kaldı. Dönüşte Milli Mücâdele'ye katılmak isterse de Atatürk'ün tavsiyelerine uyarak, hareketi İstanbul'dan yazılarıyla desteklemeye karar verdi. İsviçre'den dönüşünden sonra *İkdam, Dergâh, Türk Yurdu, Yeni Mecmua, Akşam* dergi ve gazetelerinde Milli Mücadele'yi destekleyen yazılar yazdı. Bu sıralarda Milli Mücâdele ruhu taşıyan hikâyeler de kaleme aldı. Bunlar daha sonra *Milli Savaş Hikâyeleri* adı altında yayımlandı. 1921 yılında Atatürk tarafından Ankara'ya çağrılan Yakup Kadri, burada Atatürk ve Milli Mücâdele'nin ileri gelenleriyle tanışma imkânı buldu. Daha sonra verilen görevle Eskişehir ve Kütahya'ya

giden yazar, Millî Mücâdele'ye fiilen katılmamakla birlikte, Türk halkının çektiği acılara, maruz kaldığı zulümlere yakından tanık oldu. Cumhuriyet kurulduktan sonra Mardin (1923-31) ve Manisa (1931-34) milletvekili oldu. 1923'te Burhan Belge'nin kız kardeşi Leman Hanım'la evlendi. Roman çalışmalarını sürdürürken *Cumhuriyet* (1923-25), *Hakimiyet-i Milliye* (1923-25), *Milliyet* (1926-29) gazetelerinde yazdı. Tedavi için ikinci defa İsviçre'ye (1926) gitti.

Fecr-i Ati'nin (1909-13) önde gelen eleştirmenlerinden sayılan Yakup Kadri, Yeni Lisan Hareketi'nin karşısındaydı. Bu harekete bütün saldırılarına rağmen Yeni Lisan çevresi, onu, Türkçeyi en güzel kullanan yazarlar arasında gösterdi. Atatürk devrinde yapılan dilde sadeleşme hareketleri sırasında dil kurultaylarında yer aldı. Dildeki değişmelerin mutlaka ilmî bir temele dayandırılmasını isteyen Yakup Kadri, her durumda dilde sadeleşmeyi savunan Nurullah Ataç ve çevresine karşı muhalefet etti.

Resmî ideolojiyi halka benimsetmek amacıyla çıkarılan *Kadro* dergisinin (1932 -36) editörleri (Şevket Süreyya Aydemir, Vedat Nedim Tör, Burhan Asaf, İsmail Hüsrev Tökin) arasına katılıp derginin imtiyaz sahipliğini yaptı. *Kadro* dergisinin Atatürkçülüğü Marksist bir yorumla anlattığı gerekçesiyle, derginin başından alınarak Tiran elçiliği görevine atandı (1934). Kısa bir süre sonra kadrosu dağılan *Kadro* dergisi de yayın hayatına son verdi (1935). Yakup Kadri daha sonra Prag (1935), Lahey (1939), Bern (1942, 1951-55), Tahran'da (1955) elçilik görevinde bulundu. Tahran elçiliğinden sonra emekliye ayrıldı ve *Hakimiyeti Milliye* (Ulus) gazetesinin başyazarlığına getirildi. 1961-65 yılları arasında ikinci defa Manisa milletvekili oldu. Manisa Milletvekili ve *Ulus* gazetesi başyazarı olduğu sırada, Atatürk ilkelerinden ödün vermiş olduğunu ileri sürerek CHP'den istifa (11 Ekim 1962) etti. Politika hayatını 1965'e kadar bağımsız milletvekili olarak sürdürdü. Son olarak Anadolu Ajansı yönetim kurulu başkanlığında bulundu. Cenazesi Ankara'dan İstanbul'a götürülerek Beşiktaş'taki Yahya Efendi Mezarlığına gömüldü.

Yakup Kadri; oyun, mensur şiir, hikâye, makale, roman ve hâtırat gibi değişik türlerde birbirinden değerli eserler yazdı. İzmir İdâdisinde Abdullah Rahmi aracılığıyla Servet-i Fünûn yazarlarının eserlerini okudu. Bir yandan Batı'dan İbsen, Maupassant gibi natüralistlerin, Nietzsche ve Schopenhauer gibi felsefecilerin etkisi, öte yandan da Servet-i Fünûncuların etkisi altındadır. İlk yazı denemeleri

Yakup Kadri Karaosmanoğlu

tiyatro alanındadır. Mensur şiir dalında da başarılıdır. 1910-14 ve 1917-22 yılları arasında mensur şiirler yazdı. Bu dönemin ilk evresinde şiirlerinde müzik endişesi, sembolistlerde görülen egzotik eğilimler, nev-yunânîlik etkisi, eski çağlara duyulan özlem gözlenebilir. İkinci devre mensur şiirlerinde ise, halkın konuştuğu dil, halk edebiyatı etkisi, Tevrat, İncil ve Kur'ân-ı Kerim'in yanında eski Yunan ve Latin eserlerinden, Fransız romantiklerinden parnasyenler ve sembolistlerden gelen etkiler görülebilir. Bu şiirlerde ölüm, şiir, ruhun tatminsizliği, insan ömrü, uzlet, saffet, azap, dünya zenginliği, saadet, aşk gibi kavramlar, edebi türün imkânları içinde, karamsar bir lirizmle işlendi.

Hikâyeciliği Fransız hikâye yazarı Guy de Maupassant'ı tanımasıyla başladı. Birinci döneminde; Edebiyat-ı Cedide zevkini, yeni şartlar içerisinde devam ettiren *Bir Serencam* (1914) adlı kitaptaki hikâyeler oluşturdu. Bu hikâyelerde sosyal baskı-fert çatışması asıl unsur olarak ele alındı. *Rahmet* (1922) ve *Millî Savaş Hikâyeleri* adlı eserleriyle belirlenebilecek ikinci dönem hikâyelerinde, kendi beni dışına çıkarak, Türk toplumunun yaşadığı siyasi ve sosyal hadiseleri edebi türün imkânları içinde dikkatlere sunma çabasındadır. Hikâye alanında çok yararlandığı bir başka Fransız yazarı A. Daudet'dir. Mekân ilişkisi ve hikâye kurma tekniğinde Maupassant'ı, anlatma tekniğinde Daudet'yi anımsatır. Balkan Savaşı, Birinci Dünya Savaşı ve Millî Mücâdele dönemi Türkiyesini bu tekniklerle ve çeşitli yönleriyle hikâyelerinde işleyerek, hikâye sahasında memleket edebiyatının ortaya çıkmasına hizmet etti.

Yaygın ününü, 1920'den sonra yoğun olarak yazdığı romanlarıyla sağladı. Tanzimat ve Cumhuriyet dönemi kuşaklarının yaşadığı tarihsel olay ve toplumsal değişimi konu edindiği romanlarında derinlemesine tahlil ve özeleştirilere yer vererek bu alanda büyük bir usta olduğunu kanıtladı. İlk romanı *Kiralık Konak*'ta, 1908-18 yılları arasındaki dönemi konu alarak insanımızdaki değişmeyi, sosyal krizleri işledi. İkinci romanı *Nur Baba*'da, imparatorluk dönemi kültür hayatımız içerisinde önemli yeri olan tekke gibi bir kuruluşun, yirminci yüzyıl başlarında kendi içinde çözülüşünü gözler önüne sermeye hizmet etti. Üçüncü romanı *Hüküm Gecesi*'nde, İttihat ve Terakki Partisi çevresinde, siyasi hayata ait gözlemlerini kullanarak, artık kendi ızdıraplarını değil, sosyal hayatın problemlerini dile getirdi. 1928 yılında yayımlanan *Sodom ve Gomore*, bir bakıma *Hüküm Gecesi*'nin devamı durumundadır. Niyazi Akı'ya göre roman, işgal yıllarında istilâcılarla elbirliği eden saltanatı, memleketin idarî ve siyasî varlığında hiçbir rolü kalmamış felçli bir hükümet merkezini anlatır. Yakup Kadri Karaosmanoğlu, 1932'de yayınladığı *Yaban* adlı romanında halk-aydın çatışmasını ele aldı. Bu romanla, Anadolu köylüsünün halini gözler önüne serdiği kadar, Türk aydınının o yıllardaki yalnızlığını da ortaya koydu. 1934'te yazdığı *Ankara* romanında İstanbul'dan Ankara'ya giden aydın zümrenin Atatürk etrafında Millî Mücâdeleye katılmanın heyecanı ile nasıl bir hüviyet kazandıklarını, *Bir Sürgün* adlı romanında, Doktor Hikmet tipiyle, geçen yüzyılın sonu ile bu yüzyılın başlarında toplum hayatımıza hakim

YÂKUP KADRİ

Nihad Sami Banarlı

Yâkup Kadri, yeni Türk edebiyâtına varlıklar ötesi bir duygu ve düşünce âleminden esrarlı terennümler getiren bir «artistik nesir» sanatkârıdır; ve bir bakımdan «Fecr-i Âtî» nesline «Servet-i Fünûn» devrinden miras kalan «sanatkârâne nesir» hattâ «mensur şiir» tarzının Meşrûtiyet yıllarındaki en kuvvetli mümessili sayılır. Gerçi Yâkup Kadri'nin lisânı Refik Halit Türkçesinde olduğu gibi temel malzemesini, ana dilimizin en güzel konuşulduğu yurt, ev, aile Türkçesinden almış değildir. Bu nesirle, Yâkup Kadri'nin şüphesiz pek geç tanıdığı ve Anadolu'da Oğuz Türkçesinin ilk mücizelerinden olan o «Dede Korkut lisânı» arasında hiç bir münâsebet yoktur. Yâkup Kadri'nin nesri meselâ «İstimdat» isimli mensur hitâbe ile, Servet-i Fünûn nesrinin bir devâmı olarak başlamış; sonra bilhassa «Kitâb-ı Mukaddes» terceümesinin gerek üslûp, gerek ruh bakımından kuvvetli tesirleriyle gelişerek işlenmiş; güzelleşmiş ve sanatkârının kendi mistik rûhundan kopan kıymetlerle süslenerek zevkli, müsikîli ve çok kere Mâverâî bir âlemden sesleniyormuş gibi; tılsımlı bir sanat lisânı hâlini almıştır.

Böylelikle «Erenlerin Bağından» yapraklarında rüzgârlanarak, «Okun ucundan» terennümlerinde en olgun sesini bulan Yâkup Kadri nesri bugün edebî kıymeti aşılmak şöyle dursun kendisine hattâ yetişilememiş husûsî bir nesir numunesi olarak ayrı bir hazla okunmaktadır. Bununla beraber Türk dilinin derimi müsikisi «Kitâb-ı Mukaddes» terceümesinin tekâmülünden ziyâde Dede Korkut dilinin işlenmesinden doğacak bambaşka bir nesirde gizlenmiş bulunduğundan yeni Türk nesircilerinin Yâkup Kadri'ye müritlik etmeyişlerini hayretle karşılamak için hiç bir ciddî sebep mevcut değildir.

Bu böyle olduğu halde Yâkup Kadri'nin nesri o derece nevi şahsına münhasır; türlü sanat hareketleriyle süslü, zevkli ve karakteristik bir nesir kıvâmını bulmuştur ki, bu nesri târif etmek yerine ondan bir parça sunmak, neticeye daha kolay ulaşmak demektir. Nitekim buraya aldığımız şu satırlar aynı konuda birleşmekle beraber ayrı çağlarda yazılmış ve «Okun Ucundan» isimli eserin başka başka sayfalarından alınmıştır:

«Yıllar yârlardan, yârlar yıllardan vefasız. Kara baht bir kasırga gibi. Bu ne baş döndürücü iş? Geceler günleri, günler geceleri kovalıyor. Saçlarımızda aklar akları, alnımızda çizgiler çizgileri doğuruyor. Tevekkül güç, isyân vahim; felek hiç rahmetmiyecek mi? Heyhat, aziz dost, onu döndüren kara bahtın kasırgası.»

«Bahçeler bozuldu. Yuvalar dağıldı; yollar silindi; cihan vîrân oldu.» Yaşlı gönül, şimdi böyle diyor; her şeyi kendine eş görüyor. Bu da bâtıl hislerden biri. Cihan ne vakit mâmûr idi? Bahçelerde ne vakit güller açtı? Ne vakit yuvalarda bülbüller öttü? Umduk, bekledik, düşündük. Hangi şey umduğumuza uygun düştü? Gördüğümüz, düşündüğümüze benzedi mi? Gelenler beklediğimize değdi mi? O mes'ut ve ulvî saat hangi saattir ki, içinde iken: «Geçme! Dur!» diye haykırdık?

Ara sıra âhiretten haber gelseydi ölüm bu kadar müthiş olmayacaktı. Giden gidiyor, hiç dönmüyor ve gittiği yerden hiç ses çıkmıyor. Dönmesin, kalsın. Fakat bu ağır, bu kesif, bu korkunç sükût neden?

(...)

Yâkup Kadri'nin son olarak «Bir Serencam» adiyle toplanıp neşrolunan hikâyeleri içinde, daha çok bir «uzun mensûre» olan «Rahmet» bu nesir sanatkârının kudretli sanat hamleleriyle doludur.

Bir Serencam, bilhassa ilk intişârında güzel karşılanan yarı romantik bir uzun hikâyedir. Sanatkârın ilk romanı, belki hâlâ en güzel romanı olan «Kirâlık Konak»dır. Bu eserde Osmanlı İmparatorluğu'nun Tanzimat'tan Umûmî Harp yıllarına kadar süren yıkılış çağlarına âit millî - içtimaî buhranların bir geçit resmi yapılmış gibidir. Daha sonraki romanları içinde her biri yakın târihimizin başka bir devrini kuvvetle yaşatan «Hüküm gecesi», «Sodom Gamore», «Ankara» ve «Bir Sürgün», birbirlerine yakın kıymette başarılı romanlardır. Sanatkârın bu romanlarına ibzâl ettiği Fransızca kelimelerin çok defâ bikkınlık verdiğini söylemek, onun lisânındaki lüzumsuz bir cepheyi belirtmek bakımından kaçınılmaz bir zarurettir. Fakat onun çok hareket yapmış iki romanı; «Nurbaba» ve «Yaban» üzerlerinde ısrarla durulması gereken eserlerdendir:

Yayından fırlamış gibi, önünde durulmaz bir kudretle Anadolu ve Balkanlar Türkiyesini istilâya koşan canlı bir millet; bir az iktisâdî, bir az medenî sebeplerle fakat bunların hepsinden üstün olan dinî bir imanla XI inci asırdan XIV üncü asıra kadar biribirini kovalayan seller hâlinde bu ülkelere gelip yerleşiyor. Gerek bu istilâya hız katan dinî iman; gerek Müslümanlığı, hattâ ilk Moğol akınları gibi, onu baltalamak isteyen türlü kuvvetlere karşı korumak azmi, bu asırlar Türk topluluğunda İslâm dînine karşı taassuba varan bir bağlanış yaratıyor. Medrese softalığı, târihin hiç bir devrinde mutaassıp olmamış olan bu hür düşünceli millet üzerine alışamadığı bir dînî saltanat kuruyor. Fakat bu millet zekîdir. Serbest düşünceye, yaratıcı tefekküre meyli vardır. Medreseyi, hattâ yüksek zümrenin tasavvuf tekkelerini dinlemiyor. (...)

(*Kitaplar ve Portreler*, 1985)

YAKUP KADRİ KARAOSMANOĞLU

KİRALIK KONAK

Bundan on beş yıl evveldi, bir gün eline damadının okuduğu kitaplardan biri geçti; kırmızı kaplı ve üstünün yazıları beyaz bir kitap... Epeyce bir müddet parmaklarının arasında evirdi çevirdi; sonra gözlüklerini taktı, evvelâ uzun uzun kitabı muayene etti, muharririnin adını, kitabın serlevhasını, tarih-i tab'ını okudu; bu kapıda her gördüğü işaret, her okuduğu yazı, muharririnin ismi de dâhil olmak üzere, ona acayip geliyordu; büyük bir tecessüsle çildin, içini açtı, fakat okumak ne mümkün! Naim Efendi âdeta yeni kıraat dersine başlamış bir çocuk gibi kelimeleri heceliyor, bir cümleyi bin zahmetle sonuna kadar ya tamamlıyor, ya tamamlıyamıyor, ve tamamladıktan sonra da okuduğu şeyin mânasını iyice kavrıyamıyordu. Vakıa bu Edebiyat-ı Cedide külliyatından bir romandı. Naim Efendi ise müddet-i hayatında hiç roman okumamıştı. Bununla beraber onun bu kitapta anlıyamadığı şey ne eserin takribi mahiyeti, ne muharririnin maksat ve gayesi idi. Doğrudan doğruya kelimelerin mânasıdır ki ona müphem geliyor, doğrudan doğruya cümlelerin teşkilindedir ki bir yabancılık, gariplik buluyordu. Fakat, sonraları torunları yetişip de aynı lisanı evin içinde konuşmağa başlayınca onun nazarında bu kelimelerdeki müphemiyet yavaş yavaş zail olmağa ve bu cümlelerdeki garabet de kalkmağa başladı.

→

Naim Efendi, evvelâ damadı, sonra torunları sayesinde daha nelere alışmadı. Biçare adam, kızı evlendiği günden beri aşağı yukarı yirmi senedir. Her gün bir eski itiyada veda etmekten ve her gün yeni bir mecburiyete katlanmaktan başka bir şey yapmıyor. Ne Cihangir'deki konağında, ne Kanlıca'daki yalısında ihtiyar ve yorgun vücudunu dinlendirecek bir köşecik kalmamıştır.

Bundan beş sene evveline kadar hiç değilse karısı yanıbaşında idi, rahatını, huzurunu mümkün mertebede siyanet ediyordu. Zira, bu ihtiyar kadın ölünciye kadar evinin içinde hâkim ve âmir kaldı. O, hayatta bulundukça ne kızının, ne damadının, ne torunlarının eve ait umurda o kadar hüküm ve nüfuzları olmadı. Vakıâ her biri kendi havasında, kendi dairesinde ve kendine göre bir hayat yapmıştı; fakat gerek yalının, gerek konağın umumi nizamı bu iradeli ev kadınının elinde idi. Naim Efendi'nin haremi Nefise Hanımefendi'nin, bu nizamı eski usûl ile eski ananeler arasında muhafaza ve idare etmek için dışarıda bir ihtiyar uşaktan, içeride geçkin bir kalfadan başka icra vasıtası olmadığı halde evin her şeyi yine yolunda giderdi. Zira her yeni gelen hizmetçiye birkaç gün içinde istediği terbiyeyi vermek bu kadına has fevkaladeliklerdendi. Vakıâ fazla döverdi, fazla azarlardı; bunun içindir ki son zamanlarda yeni hizmetçi bulmak hususunda epeyce müşkülât çeker oldular. Biçare Nefise Hanımefendi, denilebilir ki, biraz da bu kahır yüzünden öldü.

O öldükten sonra yerine kızı Sekine Hanım kaim oldu; fakat Sekine Hanım hiçbir cihetten validesine benzemiyordu. Tıpkı pederi gibi çekingen, içinden titiz, iradesiz, tembel bir kadındı; hususiyle kocasının nüfuzuna ve çocuklarının arzusuna son derece tâbi idi.

Kocası ise kırk beş yaşında bir züppeden başka bir şey değildi. Alafranga hayat namına sabahtan akşama kadar bin türlü garabet yapan bu adam, büyük hanımın vefatını müteakip evi kendi heveslerine göre esasından değiştirmeğe kalktı; ne kadar eski eşya varsa hepsini tavan aralarına ve mahzenlere attırdı, her odayı Avrupa'dan gelmiş mobilya kataloglarına göre ayrı bir üslûpta, ayrı bir renkte Psalti'ye döşetti.

Büyük hanımın yetiştirmesi ne kadar hizmetçi varsa hepsine yol verdi, evin içini Beyoğlu'ndan gelmiş beyaz önlüklü, başı topuzlu hizmetçilerle doldurdu ve bütün bunların idaresini çocuklarına mürebbiyelik eden Lehistanlı bir kadına verdi.

... Seniha, yağmurlu bir kış günü elinde tuttuğu bir küçük kamçıyı sağa sola sallıyarak, kapılara, duvarlara, ve eşyaya vurarak, gayet sıkıntılı bir tavırla evin içinde dolaşıyor ,bir aşağı iniyor, bir yukarı çıkıyor, âdeta duvarlar arasında tıpkı dar bir kafese hapsedilmiş büyük bir kuş gibi çırpınıp duruyordu. Tam bu esnada karşısına büyük pederi Naim Efendi çıkıverdi; ihtiyar adam kürküne bürünmüş, elinde kalın ciltli bir kitap, bir odadan öbür odaya geçiyordu.

- Seniha, şikârını bekliyen bir tazı gibi Naim Efendi'nin üzerine atıldı ve kamçısiyle kalın ciltli kitabın üstüne birkaç kuvvetli darbe indirerek:

-Büyük baba, siz hayat kadar tahammülfersâsınız, dedi. Sonra bir mahalle çocuğu tavrıyle ıslık çalarak uzaklaştı, gitti.

Naim Efendi, bir müddet hayran hayran torununun arkasından baktı; içinden «Lahavle lahavle» diyordu, «bu kızda acayip bir hal var!»

Zaten, Naim Efendi, evin içinde ne olursa daima bu acayip kelimesiyle tavsif ediyordu. Teessüratı asla bir dâire derecesine varamıyordu, zira, gördüğü ve işittiği şeylerin hiçbiri, garabetlerinin derecesi itibariyle havsalasına sığacak bir mahiyette değildi. Kızmak veyahut müğber olabilmek için mutlaka biraz anlamak lâzımdır. Naim Efendi ise ne damadının, ne torunlarının tarz-ı hayatlarındaki mânayı anlıyabiliyordu. Alafranga, asrın icabatı... Bu kelimeler konağın içindeki yeni vaziyeti onun nazarında kâfi derecede temvir edemiyordu. Ekseriya kızıyle, bazan damadiyle aralarında hafif münakaşalar olurdu. Naim Efendi kızına derdi ki:

— Yavrum, çocuklarının ahval ve harekâtını beğenmiyorum. Bu Lehli kadın zannederim ki bunlara yanlış bir terbiye verdi. Seniha on sekizine bastı, fakat hâlâ sekiz yaşında bir çocuk gibi hoppa ve yaramazdır. Cemil daha yirmisine girmedi. Fakat otuz yaşında bir gencin hayatını sürüyor. O, yemekten sonra sizin önünüzde ayak ayak üstüne atıp sigara içmeler nedir?.. O, eve istediği saatte girip çıkmalar nedir? Ne babasını dinliyor, ne seni... Beni ise doğrusu her şeyi görmemezliğe geliyorum. Ne kıza, ne oğlana ağzımı açıp bir kelime söylemiyorum, maazallah buna karşı bir itaatsizlik ederler, bir dürüst cevap verirler diye korkuyorum.

Naim Efendi biraz da torunlarını çok sevdiği için sesini çıkarmazdı. Yoksa her şeye rağmen konağın içinde hürmet edilen, korkulan yegâne âmir yine o idi. Biraz şiddet gösterecek olsa her şeyin yoluna girmesi ihtimali henüz mevcuttu. Fakat ne yazık ki bu, zayıf kalbli bir büyük pederdi.

olan aydının karakteristik özelliklerinden bazılarını işledi. *Panorama*'da aynı memlekette ve aynı zaman dilimi içerisinde yaşamaları sebebiyle birbirini tamamlayan insanlar üzerinde durdu. Böylece memleketin bazı kesitlerini gözler önüne sermeye çalıştı. Bir romanı *Hep O Şarkı*'da, Münire ve onunla konak komşularının oğlu Cemil arasında geçen aşk hikâyesini anlatı. Bu ilişki etrafında, anlayış farklılığının sebep olduğu çatışmanın, Tanzimat'la birlikte aile ve toplum hayatında ortaya çıktığını ifade etti.

En önemli ve ünlü eseri olarak kabul edilen *Yaban* romanı ile CHP 1942 Roman Mükâfatında ikincilik kazandı.

"Ben yalnız eseri takdir edenler arasında değil, Yakub Kadri'yi bu günün en büyük Türk edibi olarak tanıyan ve atide edebiyat tarihimizi yazacakların zamanımıza Yakub Kadri'nin ismini vereceklerini ümit edenlerdenim. Yine benim gibi düşünen bir arkadaş tanırım ki 'Erenlerin Bağından'ın intişarı günü birbirimize tesadüf ettiğimiz zaman kendisine: 'Sen ki, dedim maddiyatı, onu ihata eden manevi hakayıkla beraber idrak ettiğin için tabiata diğerlerinden daha ziyade vakıfsın, bu kitapta ruhuna yakın bir terennüm bulmuşsundur.'

"Cevap verdi:

"- Zannedilir ki bu on iki parça şefkat nebisinin başına geçirilen çelenkten koparılmış on iki dikendir: O kadar ateşli.

"- Evet, dedim, ateşli fakat ne için? Bu eserin her parçası nevmîdiyi terennüm etmiyor mu? Dünyada vefa yok, safvet hiçbir şeyi doğru görmediği için bizi aldatıyor. Sevda safasız, şairlerin gönlünde iblis, iblis bizim de gönlümüzde ve yanımızdan geçen saadeti tutmamıza mani oluyor; nihayetinde bize mevûd olan, haber gelmeyen bir diyar... Evet, ne için bu sitem sözleri ruhumuzu kapayacağına ona emel sunuyor ve bizi yakıyor?" (Nurullah Ataç)

"Servet-i Fünûn nesrinin daha hareketli bir devamı olarak başlamış; sonra, bilhassa Kitab-ı Mukaddes tercümesinin gerek üslûp, gerek ruh bakımından kuvvetli tesiri ile gelişerek işlenmiş, işlendikçe güzelleşmiş ve

sanatkârının kendi mistik ruhundan kopan kıymetlerle süslenerek, zevkli, müsikili ve çok kere mâverâî bir âlemden sesleniyormuş gibi tılsımlı,bir san'at lisanı halini almıştır. Böylelikle san'atkârın Erenlerin Bağından isimli eserinde nemalanarak Okun Ucundan terennümlerinde en olgun sesini bulan Yakup Kadri nesri, bugün edebî kıymeti aşılmak şöyle dursun, henüz kendisine yetişilememiş hususî bir nesir mümessili olarak ayrı bir hazla okunmaktadır." (Nihad Sami Banarlı)

"Karaosmanoğlu, Tanzimat'ın doğurduğu insan tiplerini, değer kargaşasını ve kuşaklar arasındaki kopukluğu göstermek için bu insanları üç kuşak halinde Naim Efendi konağında bir arada yaşatırken, bize bunların iletişimden ne denli yoksun olduklarını göstermek fırsatını da bulur. Hakkı Celis'in bağlandığı türden bir ülkü etrafında da birleşemeyen bu insanlar yalnızca kendi varlıklarını gözetirler. Nitekim ilk önce, Seniha, derken anası babası ayrılırlar konaktan. Naim Efendi ile konak özdeşleşir. Her ikisi de yitip giden bir dönemin simgesi olurlar. Servet Bey'in düşlediği ve kavuştuğu modern apartman da onun karakterine uygun olarak batılılaşmayı simgeler. Hakkı Celis ise gerçek kişiliğini ve mutluluğunu, yurtsever kişilerle paylaştığı kışlada bulur." (Berna Moran, Kıralık Konak hakkında)

"Yakup Kadri, imparatorluk döneminden millet dönemine geçişte insanımızın uğradığı değişiklikleri sergilerken milletin vücudu için gerekli anla-

KARA OSMANZADE YAKUB KADRİ

YİRMİNCİ ASIR

Yeni fasıladan sonra sinirlerime en çok dokunan bidatlardan biri de hiç şüphesiz budur: Yirminci asır! "Yirminci asr-ı terakki... Yirminci asr-ı halas ve refah... efendim ne diyorsunuz, bu yirminci asır..., arkadaş bu kafayla yirminci asırda yaşanmaz. Kurun-ı vüstada [Ortaçağda] değiliz, yirminci asır bu!..." Her yerde bunu görürsünüz. Gazetelerin her sütunu bununla maliidir. Sokaklarda, vapurlarda, kahvehanelerde, evlerde hep bu söylenir. Çocuk babasına, karı kocasına hep bundan bahs eder. Parmakları mürekkep lekeli cılız mektepliferden tutun da elbisesi akçıl olmuş beyaz başlı mütekait binbaşılara kadar herkesin vird-i zebânı [diline doladığı] bu olmuştur. Karilerine anlatacak bir şeyi olmayan muharrirlerin, samilerine söyleyecek söz bulamayan hatiplerin imdâdına hep bu iki kelime yetişir. Hürriyetin ilânıyla beraber, Türkiye'de daha bir çok ecnebi malları meyanında bu da "alamod" oldu. Bilhassa Raif Necdet Bey isminde tuhaf bir muharrir bunun temin-i revaç ve intişarına çok hizmet etti. Geçende Kadın unvanıyla münteşir bir risalenin ilk sahifelerinde nazarlarım mütemadiyen bu iki müzic kelimeye tesadüf ediyordu. Bir sütunda bundan laakal [en azından] on beş adet vardı. Onlardan birisi: "Hanımlar, yirminci asır kadın asrıdır."

Sebep ve hikmetini sormayınız. Yalnız biliniz ki bu asır her şey asrıdır. Kadın, adalet, su, para, hürriyet, ilim, erkek, hayvan hulasa her şey bu asırda peyda olmuştur. Yirminci asır eşref-i a'sardır [asırların en şereflisidir]. Bu son yüz sene tarih-i beşeriyetin, tarih-i terakkiyat-ı beşeriyenin evcidir, nihayet-ün-nihayesidir [doruğudur, sonunun sonudur]!.. Lakin bütün bu iddialar kimden menkul, bilen yok. Yalnız herkeste bu asra karşı bir hiss-i takdir ve itimat var ki adeta tıabbûd [tapınma] derecesini buluyor. Bence bu on iki yaşında garip bir canavardır ki bir sürü yassı beyinli, yarım akıllı, sıvrı tepeli tahammülfersa züppeler ve saçları yağlı bir takım köşebaşı filozofları bin türlü nümayişlerle onu elleri üstünde yaldızlı bir put gibi taşıyorlar, herkesi bu garip akidelerine teşrike çalışıyorlar ve ekseriya muvaffak da oluyorlar. Çünkü cepleri halk denilen sabiyi kandıracak bir çok tuhaf oyuncaklarla doludur. Telsiz telgraf, aeroplan, gramofon, sinematograf, ilh... bütün bunlar icabında onlar için icazkâr [mucizeli] birer alet-i iğva olur. "Bakın, bakın! Bu düğmeye dokunınca ta oradaki şişeden nasıl ziya çıkıyor!", "ne tuhaf yalnı, havada senin için yollar açılıyor!", "bir araba var, kanatlı! Kuş gibi. Bin üstüne istediğin yere git!" İşte bütün bu mucizat yirminci asır denilen putun zâde-i meşîme-i füsunudur [büyülü dölyatağının çocuğudur]. "Gelin, görün yirminci asrı; yirminci asır..." Hiçbir asrın evladı mensup olduğu asırla bu kadar iftihar etmemiştir ve zamanlarında yapılan şeylerden bu kadar görgüsüzce, bu kadar şımarıkça memnun ve mağrur olmamıştır. Ne var efendim?" Kendimize gelelim. Biraz da yirmi üçüncü asrın bizi kim bilir ne kadar az nasibdar-ı terakki ve temeddün bulacağını düşünerek azametinizden bir parça kırılım ve bilelim ki yirminci asır her asır gibi bir asırdır. Ne Kitab-ı Mukaddes'te ne de "orakl"larda bunun mümtaz bir merhale-i tarih-i insaniyet olduğuna dair hiçbir işaret yoktur. Hatta yirminci asır terakki ve tedenni asrı mıdır? Buna dair bile efimizde hiçbir vesaike malik değiliz. O halde niye bu telaş? Elektriğe baktım diye bu kadar körlüğe, aeroplana bindim diye bu kadar baş dönmesine, otomobilden inliyorum diye bu kadar sersemliğe mahal var mı? Ve bütün bu görülen, bitilen, işitilen şeyleri avamil-i medeniyetten [uygarlığın nedenlerinden] addetmek ütiyadı size nereden geliyor. Acaba elektrik zihniyet-i beşere fazla bir tenevvür mü [aydınlanma] bahş etti? Aeroplan, acaba, efkâr ve hissiyatımıza yeni bir kuvve-i icali mi verdi? Otomobil terakkiyat-ı akvam ve mileli tacil mi ediyor [ulusların ve kavimlerin ilerlemelerini mi çabuklaştırıyor]? Hayır, hiçbirini... değil mi? Belki aksine otomobil yeni yeni bir çok emraz-ı asabiyeye [sinir hastalıklarına] sebebiyet veriyor ve birçok şehir şekavetlerinin [haydutluklarının] mükemmel bir vasıta-i faaliyeti oluyor. Aeroplana gelince, bunun nelere yaradığını kahraman Trablus Araplarına sormalı. Sinematograflar ise mukaddes ve ulvî sanatları birer çocuk eğlencesi derekesine indiriyor ve gramofonlar musikiyi terzil ve tezlilden başka bir şeye yaramıyor. Efendiler, inanınız yirminci asır asırların en meşumudur [uğursuzdur]. Yirminci asır cinsi beşerin kafile kafile velin ve hüzal [zayıflık ve bitkinlik] uçurumuna doğru indiği bir devr-i tarihîdir. Yukarıda demiştim ki hiçbir asrın evladı mensup olduğu asırla bu kadar iftihar etmemiştir. Ona bu kadar ram ve münkad [boyun eğmiş ve itaatkâr] kalmamıştır. Bizim ise bu asra bu kadar şiddet-i emniyetle yapışmamızın esbab ve illeti ruhumuzun garip bir sevk-i tabiîyle yarınki felaket karşısında duyduğu korkudandır. Zamanından memnun olan insanın akıbeti ölümdür. Bize yarını hazırlayan kuvvetler daima bugünküterle çarpışanlardır. Sevmeyelim, bayran kalmayalım, bilelim ki yirminci asır asırların en fenasıdır. Bu adi bir sınaat asrı, bu bir taşgiş [safiığını bozma] asrıdır. Nasıl yağdan şekere kadar bütün bildiklerimiz mağşuş [karışık], hileli ise bütün gördüklerimiz, işittiklerimiz ilim ve irfan namına beynimize tıktıklarımız hep mağşuş şeylerdir. Biz de mağşuş olduk efendiler. Hislerimiz, fikirlerimiz, tarz-ı hayatımız hep mağşuş ve hileli oldu. Evet bu bir taşgiş asrıdır. Misal mi istersiniz? Binlercesi arasından işte size bir tanc: İtalya-Türkiye muharebesi... Bu nedir bilir misiniz? Bu mağşuş ve hileli bir ehl-i salip [haçlı] hücumudur.

(Rübab, s. 19, 24 Mayıs 1328 / 6 Temmuz 1912; eski harflerden aktaran Tamer Erdoğan, *Virgül*, sayı: 26, Ocak 2000).

yış ve yaşayış tarzının özelliklerini de ifadeye çalışır. Yaban'daki köyden, İstanbul'u Sodom ve Gomore'ye çeviren şehir hayatından millet dönemine geçiş kolay olmayacaktır. Aslında Yakup Kadri bir anlamda bu geçişi sağlayacak insan tipini aramaktadır. Bu arayışla Yakup Kadri, Atatürk inkılâplarını yerleştirecek ve Türk toplumunu imparatorluk döneminden millet dönemine taşıyacak elit zümrenin yokluğunu sezdirir. Ankara romanı bu bakımdan oldukça mânâlıdır." (Şerif Aktaş)

"O acı işgal ve zillet günlerinde İstanbul ahlâk bozukluğu ve ahlâk düşkünlüğünü gördü. Buna Türk unsurundan da iştirak edildiği maatessüf bir hakikattir. (...) Yalnız dediğim gibi, bende levhaların rengi pek fazla karartılmıştır, ahlak bozukluğu pek umumi gibi gösterilmiştir hissi var. Ahlaksızlığın ve inhilalin [erimenin] nisbetle dar bir çerçeve içinde kalmış olması büyük bir tesellidir." (Hüseyin Cahit Yalçın)

Yakup Kadri Karaosmanoğlu

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Bir Serencam* (1913), *Rahmet* (1923), *Milli Savaş Hikâyeleri* (1947).

ROMAN: *Kiralık Konak* (1922), *Nur Baba* (1922), *Hüküm Gecesi* (1927), *Sodom ve Gomore* (1928), *Yaban* (1932), *Ankara* (1934), *Bir Sürgün* (1937), *Panorama* (2 cilt, 1949-52), *Hep O Şarkı* (1956).

MENSUR ŞİİR: *Erenlerin Bağından* (1922), *Okun Ucundan* (1940).

MONOGRAFİ: *Ahmet Haşim* (1934), *Atatürk* (1946).

ANI: *Zoraki Diplomat* (1955), *Ana-*

YAKUP KADRİ: ERENLERİN BAĞINDAN

Nurullah Ataç

Edebiyat âlemi bir satranç oyununa benzer; birisinde iki kısım alet: Kendi kendilerine taarruz ve müdafaayı tevlit ve idare eden esas taşlar ile ancak onların himayesinde taarruz ve müdafaa iktidarını haiz olan paytaklar; diğerinde iki sınıf insan: Ananeye bir yenilik ilave eden büyük sanatkârlar ile onlar ve onlardan evvel gelenlerin söylediğini tekrar eden muharrirler.

Bu teşbihi bana "Dergâh Külliyatında" yeni neşrolunan "Erenlerin Bağından" ilham etti; zira yine bu koleksiyonda evvelce intişar eden "Göl Saatleri" hâlâ edebiyat paytaklarının avazından -onların başlıca evsafından biri de gürültü etmektir- kurtulamadı. Bazı kimselerin istihzasına maruz kalmak bir eserin kıymetine en büyük bürhân olduğu için Yakub Kadri'nin kitabının da o mazhariyete nail olacağını ümit ederiz.

Gerek gazete ve mecmualarda intişar eden makaleleri, gerek yevmî bir gazetede tefrika edilmiş bir romanı Yakub Kadri'yi pek çok kimselere tanıtmış olmakla beraber -itiraf edelim ki- kendisini beğenenlerin adedi henüz mahduttur; fakat ancak bu ekalliyetin fikri makbul olabilir, çünkü diğerleri eserin güzelliğini inkâr için anlamadıklarını sebep gösterdiklerinden hükümleri kendiliğinden sâkıt olur. Tenkit için evvela nüfuz lazımdır. (...)

- Hayır bu kitapta nevmidî yok; bizim erişemediğimiz, fakat mevcut bir füsunun daüssılası var. Bu ruhta koru bir bedbindik değil, nasıl diyeyim? Bir "humar" var. Evet, her şeyde riya, her şeyde iblisin parmağı... Fakat bunlar şairin telin ettiği bir muhite ait. O bize daha güzel, hudutsuz hüsnüne doyulmaz bir ufuk gösteriyor. Gözlerimizi çirkinliklerden ayırıp derunî güzelliklere bakmamızı, riya sözlerinden yüz çevirip içimizden coşan musikiyi dinlememizi söylüyor; çünkü ebedî olan onlar... Fani olan şeylerin güzetini göstermek ne için bize nevmîdî versin?

Üçüncü parçada gözüken bir şeytan var ki kendisinin kim olduğunu saklamak istiyor. Fakat sözleri ruhumuzda öyle derin, öyle söylenmez bir iz bırakıyor ki artık onu bütün kitapta unutamıyoruz: O bize her geçen saatte insanı semalara yaklaştırabilecek bir zevk olduğunu öğretiyor. "Her salkımdan, diyor her derde şifa bir iksir çıkarabilirsiniz" ve artık bu sırrı gaip etmiş olanları telin ediyor.

Ah! O sesini ne kadar değiştirirse değiştirsin, bir abaya bürünsün, hatta bir zünnar kuşansın, genç göğüsler gibi berrak sözler yerine muammalar söylesin; onda keçi ayaklı ilâhi, ebedî Pan'ı tanımamak kabil mi?

Biliyoruz ki o bize ancak uzlette gözüküyor, ve yine biliyoruz ki o uzlet insanlardan uzak bir yerde değil; bilakis onlara en yakın bir yerde çünkü oradan bize bu mektupları gönderen her emeli, her etemi, her zevki, her mihneti tatmış ve ancak onlara vâkıf olduğu için hakikate ermiş bir ihtiyar. Çarmıha gerilerek Pan'a vusûl... Zannederim ki bunu hiçbir şair teklif etmemişti.

Ümidimizi kırmak mı? Hayır... Çünkü o ihtiyar insanda güzellik, irfan, cesaret gibi üç büyük faziletin mevcut olduğunu söylüyor; Aspazya, Kleopatra, Sokrat, Eflatun, Dante, "hilkatten daha kuvvetli Michelangelo", İskender, Cezare, Fatih, Selim bu asaletlere maliktirler, diyor. Onlardan öyle kutlu bir hayranî ile bahsediyor ki biz onların fenasına ihtimal veremiyoruz. İnsan, Rabbın rahmetine istediği zaman vasıl olur diyen şair bedbinliği, nevmîdîyi telkin edebilir mi?

Evet, dedim, bize bu yakıcı esrardan haber getireni kendimize üstat tanımakta hakkıyız.

(Dergâh, 1922, cilt 2, sayı 22, s. 147- 48; yeni harflere aktaran: Şafak Güneş, Virgül, sayı: 29, Nisan 2000)

YAKUP KADRİ KARAOSMANOĞLU

BİR SERENCAM

Karşı sahilin hurma dalları arkasından gittikçe artan ziyasiyle, insana gittikçe yaklaşıyor vehmini veren hummalı, canlı bir ay çıkıyor ve mesafeleri zümrüt gibi bir şafak istilâ ediyordu. Sol tarafta beyaz sütunlu uzun setler arkasında bir nebat ve ağaç mahşeri içinde gizlenen Kasrüddübare'nin metruk ve muhteşem çatısı, biraz ötede Kasrı Âli'nin geniş, uzun yapraklı ağaçlar gölgesinde dinlenen hazin ve mağrur enkazı ve tâ karşıda ve tâ uzakta, ufkun harim bir kenarında, ehramın silik, titrek ve mecalsiz zirveleri görünüyordu.

Refikim ve ben, gürültüden hali olmayan yoldan uzaklaşıp Nil'in sahillerine doğru gittik. Büyük nehirde mahsus, mer'i bir cereyan vardı; dalgalar, sahillerin su yüzüne düşen akisleri kendileriyle beraber sürükleyip götürüyor ve Nil, sanki ziyaya susamış gibi mehtabın bütün ışıklarını emerek, seyläbelerinde kan rengi kıvrımlarla ağır ve pür esrar akıp gidiyordu. Tâ ötede, salıpvari yelken direkleriyle esatiri bir mahlûk gibi kollarını açıp yarı karanlıkta sendeleyerek kendisine yol arıyan ve daima sessizce kayan toprak testi yüklü bir gemide hazin nağmeler teremmüm eden bir arabın perişan sesini dinleyerek ihtiyar refikime dedim ki:

"Ne güzel bir gece! Ve ne garip, ne efsaneli bir yer! Ruhum binbir gece masallarını yaşıyor, o kadar hayal ile doluyum..."

Muhatabım, zihnen daha mühim şeylerle meşgul gibi, başını eğmiş, dalgın yanımda yürüyordu. Biraz da onu ikaz için söylenmiş şu sözlere yine aynı dalgın başla, yine aynı sükûtla mukabele etti ve neden sonra bana eliyle, biraz ötede, koca bir bahçeyi çeviren yarı yıkık mermerden bir seddi işaretle: "İster misiniz, biraz şurada, şunun üstünde oturalım?" dedi.

Sedde doğru ilerledik: Ben nefesimle oturacağım yerin tozunu dağıttım; o, kolunda taşıdığı pardösüyle taşın soğukluğunu örttü; ayaklarımızı boşluğa sallayarak yanyana oturduk. Cebinden çıkardığı tabakasından bana bir cigara uzattı, bir tane de kendi aldı ve onu derin bir zevk ile içmeğe başladı. Cigaralarımızı yarılamıştık ve hâlâ konuşmuyorduk. Fakat ihtiyar arkadaşım, birden, lâübali, şen bir tavırla dizime vurup, şesinde beni mütehayyir edecek kadar büyük bir konuşma ıştihasıyla: "Demin," dedi; "ruhumuzun binbir gece masallarını yaşadığını söylediniz. İster misiniz, size, benim gençlik hayatıma karışmış, -yalnız karışmış değil, ona hâkim olmuş, onu masseetmiş- bir binbir gece masalı nakledeyim? Bundan kırk, kırkbeş sene evvelinde raci bir masal! Eski. Fakat şu nehrin kenarına ve şu karşıki sahile ait bir masal! Hâlâ o kadar taze ve benim için şu dakikada o kadar düne ait... Sıkılmazsınız değil mi?"

"Hayır, bilâkis," dedim. "Rica ederim, sizi büyük bir arzu ile dinliyorum."

"Peki öyle ise," dedi, "işte masalım:"

Yirmi yaşımda idim. Pederim henüz vefat etmiş ve bana epeyce hatırı sayılır bir servet bırakmıştı. Çok defa yirmi yaşında bir genç babasının mirasını yer yemez, ne yapar? Evlenir değil mi? Hele bizim zamanımızda bu, âdetâ umumi bir kaide idi. Fakat ben öyle yapmadım. Çünkü çok hayalperest bir gençtim, her şeyden evvel yeğâne emelim zengin olmaktı. Hatırıma nerden geldi bilmem! İstanbul'la Mısır arasında ticarete başladım. Ne ticareti? İki memleket arasında - madem ki masal anlatıyorum, eski masallardaki tâbirleri kullanayım- yükte hafif pahada ağır ne gibi nadir eşya bulursam taşıyordum.

Böyle bir tasavvurun kuvveden fiile çıkmasında, filvaki o zamanlar Mısır'da bulunan ve Hidiv ailesiyle münasebettar olan amcamın çok tesiri olmuştur. Nitekim ilk seyahatimde bana her hususta delâlet eden, beni memleketin hemen bütün zengin mahfillerine tanıtıran ve genç bir paşa ile aramızda âdeta dostluk derecesine varan bir muarefenin teessüsüne sebep hep amcamdı. Onun sayesindedir ki ilk teşebbüslerim semereli neticeler verdi idi.

Sakın bu mukaddimelerden, size hayalî kâr ve kisiplerden, define bulmalardan, deve sırtında Nil kenarında elmas taşımalardan bahsedeceğime şahip olmayınız. Hikâyemin mevzuu bunlardan başkadır. Bu, esrarlı bir aşk hikâyesidir ve para, ticaret, servet gibi hasis mesailden uzak, doğrudan doğruya kalbe ait pek şayanı ehemmiyet bir vak'adır. Ne diyordum? İlk seyahatimden hayli müstefit olmuştum, değil mi? Fakat bu ilk seyahatte beni en ziyade memnun eden şeylerden birincisi o genç paşa ile aramızdaki dostluk derecesine çıkan muarefe idi; hattâ ertesi sene tekrar Mısır'a avdetime sebep de bu olmuştu. Paşa, sarayında bana hususî bir daire ayırmış ve beni oraya ısrarla davet etmişti. Binaenaleyh, ertesi sene, teşrinisani nihayetlerine doğru İstanbul'dan Mısır'a ikinci bir seyahat icra ediyordum. Suriye hattında işleyen ve ancak bir ayda İskenderiye'ye vasıl olabilen bir vapurla gayet zahmetli bir seyahat! Dikkat ediniz, hikâyem asıl burada başlayacak.

Şimdi hatırlamıyorum, o vapur ne vapuru idi, hangi kumpanyanındı ve bilmiyorum, o şimdi hâlâ mevcut mudur? Yalnız şunu hatırlıyorum ki bu, gayet fena, küçük bir gemiydi. Gemide yolcular hadden çok fazla idi ve havada bir haftadan beri insana âdeta korku verecek kadar şiddetli bir muhalefet vardı. Bütün bunlara rağmen ben de güvertede, güverte yolcuları meydanında idim. Amcam İstanbul'a avdet ederken bana demişti ki:

"Oğlum! Sakın ilk muvaffakiyetler seni baştan çıkarmasın. Bil ki, tasarruf kâr ve kisiplerin anasıdır ve yeni ticarete sülûk eden ve senin yaşında olan bir genç işe buna herkesten ziyade riayet etmelidir."

İşte bu söz sebep olmuştu, çok ağır başlı bir gençtim. İhtiyarların sözlerinden kendime birer hayat düstura çıkarırdım. Fakat doğrusu o defa bu düstura uymakta nihayet bir dereceye kadar muvaffak olabildim, hattâ ilk günlerin zorluklarına bile tahammül edemiyerek vapur müretteba tından birinin kamarasını kiralamaya mecbur oldum.(...)

(*Bir Serencam*, 1990)

mın Kitabı (çocukluk anıları, 1957), *Vatan Yolunda* (1957), *Politikada 45 yıl* (1968), *Gençlik ve Edebiyat Hatıraları* (1969).

MAKALE: *İzmir'den Bursa'ya* (H. Edib, F. Rıfkı, M. Asım ile, 1922), *Kadınlık ve Kadınlarımız* (1923), *Seçme Yazılar* (F. Rıfkı, Ruşen Eşref ile, 1928), *Ergenekon* (2 cilt, 1929), *Alp Dağlarından* ve *Miss Chalfrin'in Albümünden* (1942).

OYUN: *Nirvana* (Resimli Kitap, sayı: 9, 1909), *Veda* (Resimli Kitap, s. 11, 1909), *Sağanak* (elle yazılı orijinal nüsha İstanbul Şehir Tiyatrosu Kitaplığı), *Mağara* (Varlık, sayı: 12-17, 1934).

Eserlerinin toplu basımı Atilla Özkırımlı tarafından hazırlanarak Birikim Yayınları tarafından yapıldı.

HAKKINDA: Ruşen Eşref Ünaydın / Diyorlar ki (1916), Nurullah Ata (Ataç) / Yakup Kadri: Erenlerin Bağından (Dergâh, cilt 2, sayı 22, 1922; aynı yazı Virgül, Nisan 2000, Yeni harflere aktaran: Şafak

Yakup Kadri Karaosmanoğlu

Güneş), Yaban'a Dair (Küllük, yıl:1, sayı: 1), Yaşar Nabi Nayır / Söyleşi (Varlık, sayı: 12, Ocak 1934), M. Nihat Özön / Metinlerle Muasır Türk Edebiyatı Tarihi (1945), A.F. Oğuzkan / Yakup Kadri Karaosmanoğlu (1954), Hasan Ali Yücel / Edebiyat Tarihimizden (c. 1, Yakup Kadri, 1957), Niyazi Akı / Yakup Kadri Karaosmanoğlu (monografi, 1960), Mustafa Baydar / Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar (1960), Ulus gazetesi (15.10.1962), Konur Ertop / Türk Dili Roman Özel Sayısı (sayı: 154, 1964), N. Menemencioğlu / Sodom ve Gomore (Yeni Dergi, Eylül 1966), Yakup Kadri / Gençlik ve Edebiyat Hatıraları (1969), Naci Çelik / Romanda Hesaplaşma (1971), Aylekin Yakar / Türk Romanında Milli Mücâdele (1973), Murat Belge / Politik Roman Üzerine (Birikim, Kasım 1975), Feroz Ahmad / Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi 1945-1971 (Bedia Turgay Ahmad ile, 1976), Yaşar Nabi Nayır / Edebiyatçılarımız Konuşuyor (1976), Kenan Akyüz / Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri (4. bas. 1979), Fethi Naci / Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme (1981), Ö. Sözer / Y. Kadri'nin Romanı Gerçekçi Bir Roman mıdır? (Çağdaş Eleştiri, Eylül 1982), İ. Enginün / Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları (1983), Niyazi Akı / Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Tiyatrosu (1983) - Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Hikâyeleri (1985), Cevdet Kudret / Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman (1987), Şerif Aktaş / Y. K. Karaosmanoğlu (1987) - Büyük Türk Klâsikleri içinde (c. 12, 2004), S. İleri / O Yakamoz Söner (1987), Abdülkadir Hayber / Halide Edip - Yakup Kadri ve Reşat Nuri'nin Romanlarında Nesil Çatışmaları (1993), Ahmet Oktay / Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı 1923-1950 (1993), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 1 (1997), Muzaffer Uyguner / Yakup Kadri Karaosmanoğlu (1993), Berna Moran / Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış (1994), Adile Ayda / Bir Demet Edebiyat (1998), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Feridun Andaç / Bir Dönem Romancısı: Yakup Kadri Karaosmanoğlu (Superonline.com, 2000) - Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Semih Gümüş / Öykülerde İstanbul (2002), Mustafa Okan Baba / Yakup Kadri Karaosmanoğlu (2002), Tamer Erdoğan (Virgül, Aralık 2002), Ali Serdar / Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Romanlarında Cinsellik (yüksek lisans tezi, Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü, 2002; Kanat Haber Bülteni, Kış 2003).

KARAÖMEROĞLU, Kemal

Şair, gazeteci, yazar. 1926, Antakya - Ö. 16 Mayıs 2005). Ortaokulu bitirdikten sonra babasının ölümü nedeniyle lise öğrenimi göremedi. Matbaacılık ve gazetecilik yaparak çalışmaya başladı. *Akşam* gazetesinin muhabirliğini yaptı. *Yenigün* ve *Atayolu* gazetelerinin yöneticiliğini ve basımevinin müdürlüğünü üstlendi. 1954 yılında Antakya'da çıkan *Devrimci Gençlik* gazetesinde yöneticilik, *Atayolu* ve *Devrimci Gençlik* gazetelerinde başyazarlık yaptı.

Kemal Karaömeroğlu

Şiirle ilgilenmeye ortaokuldan sonra başladı. Süleyman Okay, Kasım Yücel ve İzzettin İyiel adlı dönemin genç şairleriyle dostluklar kurdu. Şiirleri daha çok *Atayolu*, *Devrimci Gençlik*, *Güneyde Kültür*, *Güney Rüzgârı* gibi yerel dergi ve gazetelerde yayımlandı. *Benim Türkülerim* (1994) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Arif Okay / Gazetecinin Kaderine Bak (Güney Rüzgârı, sayı: 72, Mayıs 2005), Mehmet Ali Solak / Keşke Koruyabilseydik (Güney Rüzgârı, sayı: 52, Mayıs 2003).

KARAÖREN, Sami

Gazeteci, yazar (D. 1924, Kaya köyü / Fethiye / Muğla – Ö. ?). İlköğrenimini Fethiye'de, ortaöğrenimini Muğla ve Antalya'da tamamladı. Antalya Lisesinde şair Cahit Külebi'nin öğrencisi oldu ve ölünceye kadar onunla ilişkisini kesmedi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirdi. 1957'de *Dünya* gazetesinde gazeteciliğe başladı. 1961'de *Cumhuriyet* gazetesine geçti. Burada uzun süre yazı işleri müdürü ve makaleler redaktörü olarak çalıştı. Çeşitli dergi ve gazetelerde gezi notları, dil ve edebiyat üzerine yazılar yazdı. 1962'de Türk Dil Kurumu Gazetecilik ve Dil Ödülünü aldı.

KEMAL KARAÖMEROĞLU

GAZEL

Biriktikçe hain yıllar alnımızda
Hüzün çiçek açar yalnızlığımızda

Dalgın dolaşıyor şimdi sevgililer
Sönmüş yıldızlar gibi boşluğumuzda

Vadilerde sessiz sedasız eser olduk
O eski rayiha yok rüzgârımızda

Rıhtımlar kimsesiz limanlar perişan
Köhne gemiler demirli koyumuzda

Yürek yorgun, gönül suskun, gözde fer yok
Anılar inilder şarkılarımızda

Sakin ol uçmaya heveslenme gönül
Mecal mi kalmıştır kanatlarımızda

Bir gizdir ki akıl ermez hayâl yetmez
Deryalardır esner sonsuzluğumuzda

Ya çınarlar gibi devrilir beden
Ya da okşar bizi ölüm uykumuzda

Ne el titrer, ne ayak sızlar, susar dil
Kaygılarımız da biter korkularımız da

Sabahsız geceler mi başlıyor Kemâl
Güneş erken batıyor bak ufkumuzda

ESERLERİ:

Yazarlarımız Atatürk'ü Anlatıyor (1981), *Hep Atatürk'ün Yanında* (Salih Bozok'un anıları, 1985).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

KARAÖRS, Mehmet Metin

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 1944, Uluborlu / Isparta doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1968) mezunu. Doktorasını aynı üniversiteye bağlı SBE'de tamamladı (1985). Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi TDE Bölümünde yardımcı doçent (1986), doçent (1996) ve profesör (2001) oldu. Yurt içi ve yurt dışında TDEB. Başkanlığı, TDEÖB. Başkanlığı, Rektörlük Türk Dili Bl. Başkanlığı, Fakülte Kurulu ve Yönetim Kurulu, Senato üyeliği görevlerinde bulundu..

Makaleleri, Orta Asya Türk lehçelerinden aktarmaları ve Rusçadan çevirileri 1992'den itibaren

Erciyes, Erciyes Ü. Sosyal Bil-

Mehmet Metin Karaörs

imler Enstitüsü Dergisi, Milli Kültür, Türk Dili, EÜ Edebiyat Fakültesi TDE Araştırmaları Dergisi, Dil ve İnsan, Kanat, Türk Dünyası Araştırmaları, Yeni Türkiye, Türkeli, Tomurcuk dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-YAYINAHAZIRLAMA: *Türkçenin Söz Dizimi ve Cümle Tahlilleri* (1993), *Türk Dilinin Sarf Ve Nahvi*, (Köprülüzâde Mehmet Fuat- Süleyman Sâip'ten), *Nevâdirü'ş-Şebâb*, Ali Şîr Nevâî'den).

ÇEVİRİ: *Kırım Tatar Türklerinin Masal Ve Efsaneleri* (Rusçadan, Skazki İ Legendi Kırımskih Tatar, 1991).

KARAPINAR, Arzu

Şair. 11 Kasım 1975, Ankara doğumlu. Seyranbağları Lisesi, Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi mezunu. 1999-2003 yılları arası Türkiye Yazarlar Birliği genel merkezinde sekreterlik yaptı, Hedef Radyo'da edebiyat programları hazırlayıp sundu. *Arzuhal* (1999) adlı bir şiir kitabı vardır. Çalışmalarını Ankara'da sürdürdü.

KARAS, Nursen

Şair ve yazar. 20 Mart 1938, Burhaniye / Balıkesir doğumlu. Kız Sanat Enstitüsünü ve dışarıdan sınava girerek liseyi bitirdi. Banka ve maliye memurluğu (1955-65), Varlık Yayınevinde düzeltmenlik (1965-67) yaptı.

Nursen Karas

1968'den itibaren özel bir bankada çalışarak emekliye ayrıldı. Fotoğraf sanatıyla ilgili çalışmalar da yaptı. 1960 yılından itibaren tiyatro yazıları, eleştirileri ve hikâycleri ile dikkat çekmeye başladı.

İlk hikâyesi 1952'de *Yeni İstanbul* gazetesinde yayımlandı. Hikâyeleri *Yeni Ufuklar, Yelken, Güney, Türk Dili, Milliyet Sanat, Gösteri* ve *Varlık* dergilerinde yayımlandı. Türkiye Yazarlar Sendikası (TYS), PEN Yazarlar Derneği ve İstanbul Fotoğraf Sanatçıları Kulübü (İFSAK) üyesidir.

"Daha çok öyküleriyle tanınıyor. Boşluğun Sesi'ndeki şiirleriyle, sözcük seçimine önem vererek, iyi bir şiir işçisi olduğunu da kanıtlıyor. Sevdiği ozanları (Edip Cansever, Nazım Hikmet, Behçet Necatigil) anıyor. 'Nazire' adlı şiirinde: 'Brüksel dantelli anlatımlar ki / Ölümsüzdür dünya durduğu kadar / Edipler, Nazımlar,Behçet Hocalar / Yaşadılar/ Can Uçar/ Kitaplar kalır / Kalırsa, dünya durduğu kadar.' Ozan, 'hüzün ülkesinin sessiz insanları'nı anlatırken, umutsuzluklarını, boynu bükük lüklerini yansıtıyor." (Hasan Akarsu)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Gülümseyen Hayat* (1959), *Boşluğun Sesi* (2003), *Küskün Kuşlar Göçe Kadar* (2005).

DENEME: *Saçmalarla Gerçekler* (2003).

HİKÂYE: *Sevgi-Sizler* (1967), *Türkü Olan Kadın* (1972), *Ceviz Sürgünü* (1993), *İçinden Rüzgâr Geçen Sarı* (1993, *Sevgi-Sizler* ve *Türkü Olan Kadın*'ı da içeren baskı).

GEZİ: *Dağlardan Atlamak İstiyorum* (1994), *Fotoğraf Çektiğim Dağlarda* (1994).

HAKKINDA: Muzaffer Uyguner / Sevgi Sizler Üzerine (Varlık, Temmuz 1968), Seyit Kemal Karaalioğlu / Resimli Türk Edebiyatçılar Sözlüğü (2. bas. 1982), Gürsel Aytaç / İçinden Rüzgâr Geçen Sarı (Cumhuriyet Kitap, 17.7.1995), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Hasan Akarsu / Şiirler-Den / İzler (2004).

KARASOY, Yakup

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 16 Ocak 1958, Gündoğmuş / Antalya doğumlu. İvriz İlköğretmen Okulu (1976), Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1980) mezunu. 1983 yılında Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Dili Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak girdi. Yüksek lisansını Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Dili Anabilim Dalında *"Ahmed-i Dâî'nin Sirâcü'l-Kulûb Adlı Eseri"* üzerinde, doktorasını ise, *"Şiban Han Divanı-İnceleme-Metin-Dizin"* adlı teziyle yine aynı enstitüde tamamladı. 1990 yılında aynı bölüme doçent olarak atandı. 1993-96 yılları arasında Türkmenistan Mahdum Kulu Üniversitesinde Türk dili okutmanı olarak görev yaptı. 1997-2000 tarihleri arasında Fen-Edebiyat Fakültesinde dekan yardımcılığı görevinde bulundu. 1999'da Yeni Türk Dili Bilim Dalında doçent oldu. 2005 yılında aynı bilim dalında profesör oldu. Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığında bulundu. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Müdürlüğü görevini yürüttü.

Makaleleri 1991 yılından itibaren *Türk Dili, Milli Folklor, SÜ Fen-Edebiyat Fak. Edebiyat Dergisi, Türk Kültürü, Osmanlı Araştırmaları, Türk Dünyası / Dil ve Edebiyat Dergisi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Karaman Dil-Kültür ve Sanat Dergisi, Türkiyat Araştırmaları Dergisi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Bilig, Türk Yurdu* dergilerinde yayımlandı. Ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılara katılarak bildiriler sundu.

Yakup Karasoy

ESERLERİ:

Şiban Han Dîvânı (İnceleme-Metin-Dizin-Tıpkıbasım, 1998), *Üniversiteler İçin Uygulamalı Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri* (Orhan Yavuz, Ahmet Kayasandık ve Bekir Direkçi ile, 2001), *Satıraltı Tercümeli Bir Fıkıh Kitabı* (2004), *Türklerde Şecere Geleneği ve Anonim Şibanî-nâme* (Mustafa Toker ile, 2005).

KARASU, Bilge

Yazar (D. 1930, İstanbul – Ö. 14 Temmuz 1995, Ankara). İlk ve ortaokul öğrenimini İstanbul'da tamamladı. Şişli Terakki Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü mezunu. Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü ile Ankara

Bilge Karasu

Radyosu Dış Yayınlar Bölümünde çalıştı. Rockefeller Vakfının bursuyla Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde (1963-64) bulundu. Hacettepe Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak (1974-95) çalıştı. *Gece* adlı romanının Amerika ve Fransa'da yayımlanması üzerine 1994 baharında Amerika, Fransa, İngiltere ve Almanya'da konferanslar verdi. 1995 yılında, Hacettepe Hastanesinde pankreas kanserinden tedavi gördüğü sırada öldü. Vasiyeti gereği, Ankara Karşıyaka Mezarlığında çok yakın dostları tarafından toprağa verildi. Yine vasiyeti üzerine, bütün yapıtlarını yayımlayan Metis Yayınları tarafından, kitaplarının geliriyle adına edebiyat bursu verilmeye başlandı.

İlk yazısı 1950'de yayımlandı. İlk öyküsü ise, 1952'de *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinde yer aldı. Sonra *Forum, Dost, Türk Dili, Bilişim, Şehir, Hürriyet Gösteri, Kedi* gibi dergilerde yazdı. Bilge Karasu, 1950 kuşağı öykücüleri arasında, bireyin sorunlarını merkeze alan ve günlük hayatın açmazlarını derinlemesine işleyen bir yazar olarak öne çıktı. Sözdiziminde denediği yeni imkânlar ve dilin yapısı yönündeki araştırma ve önerileriyle anlatının sınırlarını zorladı. Nurdan Gürbilek onun yazarlık anlayışını; *"Bilge Karasu'nun metinlerinin belirgin bir özelliği var: Birçok edebiyat metninde bir arka plan, bir dekor olan, öyle olmadığında bile bir metafor olmaktan öteye geçemeyen hayvanlar onun metinlerinde çoğu zaman anlatının merkezindedirler. Aslında bu yalnızca hayvanlar için değil, deniz, ağaçlar, bitkiler, taşlar için de geçerlidir. Hepsi Karasu'nun 'dirim' dediği sahnedeki payları açısından metinde yerlerini almış gibidir. Çünkü bu metinlerin konusu biraz da bu sahnenin kendisidir: İnsanlar 'dirimle kurdukları en eski ilişkileri' açısından, hep bu unutulmuş alanı içinde var olurlar."* sözleriyle dile getirdi.

Bilge Karasu'nun J. M. Barrie'den çevirdiği *Peter Pan*, Ankara Devlet Ti-

BİLGE KARASU

DUTLAR

Gözlerime inanamıyorum. Dutlar yeniden yapraklanıyor, yeşeriyor.

O gün piyanonun başından kalktım, mutfağa gittim, ekmeği dildim, tabağıma dizdim, getirdim bıraktım sofraya. Gene piyanoya oturup başparmaklarımın esnetilim üç dört dakika. Annem sofraya çağırdı. Oturduk. Uzanıp bir dilim ekmek aldım üstüne. Ansızın açıkta kalan akrep, kuyruğunu dikti. Annem yemekten ilk lokmayı almıştı. Boğulayazdı. O gün piyanonun başından apar topar kalkmıştı, babam, elinde gazetesi, içeriye girince "Mi fa proprio, oggi". Kendisini deli eden bendim, besbelli. Ne var ki başka şeylerin de, bize gelmeden önce, onu deli etmiş olduğunu anlamıştım, daha kapıdan içeri girdiğinde. Dersin sonuna gelmiştik. Babam, elinde gazetesi, içeri girmese, tembelliğimden acı acı yakındı ama babamın karşılık vermesine meydan bırakmadan "S'immagini pure, signor Karasu, quelle scorpionaccio, quelle scorpionista." "Scorpionacció" dediği Mussolini'ydi, iyi biliyordum. Ama "scorpionista" yeni bir terimdi benim için. Konsolosluğa çağırmışlar, öfkeli öfkeli onu anlatıyordu babama şimdi. Unutulmuştum. Ben de kalktım piyanodan. İnanılır gibi değil. Dutlar yeniden yaprak açıyor. 1960 yılının bu haziran ayında, yeniden yeşeriyor. Daha bir ay önce -bir ay bile olmadı- güzelim gür yaprakları birkaç gün, bandiyse sayıya gelecek birkaç saat içinde, göz göre göre, tırtıl salgısına dönüşmüştü. Yola sapıyorum şimdi, ağaçların altından tıksınılsızce geçiyorum. Haziran sıcağı yaprak katmanının altlarına erişebiliyor olmalı. Ağaçların altı serin, diplerindeki otlar dipdiri. Piyanonun kapağını gürültüsüzce kapatmış, taburenin vidası bozuktu dönmüyordu, ya da vida yatağı yalama olmuştu, artık bilemiyorum; otururken piyanonun kenarı göğsüme geliyordu. üzerindeki üç minderi düşürmemeğe çalışarak yere kaymış, minderleri arap işi sedirin üzerinde iyi bildiğim yerlerine özenle yerleştirmiş, gidip açık pencerenin önünde durmuştum. Tavana dek yükselen konsol aynasının yaldızlı çerçevesinin de, petnbe karpuzlu yüksek, -yakıldığını hiç görmediğim, nasıl yandığını her zaman merak ettiğim- lambaların durduğu konsol mermerinin de taşarak üçte birini örtükleri, arkasında, ona dayalı duran sedirin büsbütün kapattığı, açıldığını hiç bilmediğim kör kapının ardından gelen ses "Aferin", demişti. "İyi çalıştın bugün yeter. Dinlen şimdi". Sonra kedi, arkamdan doğru gelerek pencerenin pervazına sıçramış, sürünmüş, gidip gelmiş, önünde karar kılmıştı. Çömelmiş, burnunu çeneme sürtmeğe başlamıştı. Okşamıştım, sevmiştim onu. Sonra uzanıp sedirin üzerinde ikiye katlı duran -bitisikteki gazeteciden alınmış, eve götürülecek- Domenica del Corriere'yi almıştım elime. Dergiyi, kedinin üzerinden aşırarak pencerenin pervazına dayamış, mavi kapağını çevirmiştim. Karıştırıyorum muhakkak. Elim ağacın gövdesine gidiyor. Tertemiz. Başını kaldırıyorum. Tek bir iplik, tek bir tel, tek bir salgı ipliğinin ucunda sallanan tek bir tırtıl yok. Karıştırıyorum muhakkak. Babamın can çekişiyor diye "Bibim"in evine piyano çalmağa gönderilmiş isem, 1938 yılı mayısının bir sabahı olmalıydı bu. Oysa o sırada okulda bulunmalıydım. Okula daha gitmiyor idiysem 1936'ya dönmek gerekir. 1936'da piyanonun başında, yanımda kimse durmadan, kimse yol göstermeden çalışmam söz konusu olamazdı. Zaten piyanoya ekimde başlamıştım; daha önce değil. 1936'da, derginin ilk sayfasındaki, başlığı püsküllü Franco'cularla başlığı püsküllü Mussolini askerlerinin işbirliğiyle kazanılmış şanlı bir vuruşmayı gösteren dumanlı, tozlu, kaşlı, iri gözlü, kanlı sargılı, gülümseyen ağızlı resmin mayıs sayılarının birinde görünmesi olacak şey değil. Bunları hatırlayabildiğime göre resmin altını okumuş muydum? Okuduysa, alfabeyi 1935'ten beri sökmüş, ufak tefek şeyleri okuyabilir duruma gelmiş olduğum halde İtalyancaya bu kadar okuyup anlayabilmem için 1937'ye çıkmak gerekiyor. O zaman da okula başlamamışım. Gene aynı engel çıkıyor ortaya. Hayır, değil. Okula 1937'nin güzünde başladım. Ama can çekişen ninem beni ister istemez 1938 mayısında götürüyor. Diyelim ki mayıs ayındaydı bu olanlar, okula da gidiyordum ama herhangi bir tatil günüydü bu. Derginin ilk sayfasını, çenem kedimin sırtına dayalı, iyice meceledikten sonra, her zaman yaptığım gibi son sayfayı çevirip açmıştım önüme. Orada da renkli bir resim olurdu her sayıda. O resimde yalın ayak, başı kabak, kara derili insanlar, gözleri

Korkudan kocaman kocaman olmuş, kimi kargışını, kimi boş ellerini kollarını başlarının üzerinde sallayarak kaçışıyordu resmin sağ yanına doğru. Arkalarından, tank dendiğini bildiğim bir takım nesneler geliyordu, uçaklar dolaşıyordu üzerlerinde, uzakta, yakında bir şeyler patlamış, ateşler, tozlar, dumanlar saçılıyordu. Kara derililerin ardından başlıkları, püsküllü, şapkaları tüylü adamlar koşuyordu. Ellerinde bıçaklı bıçaklı tüfekler vardı. Şapkası tüylülere "hersagheri" dendiğini, bıçaklı tüfekli demekten vazgeçip süngü takılı, kasatura takılı tüfek demem gerektiğini sonradan öğrenmiş olacağım. Ama resim açıktı, püsküllüler, tüylüler, süngülüler, yerdeki, göktek ateşler, kara derilileri öldürmek için, onları öldürmek için uğraşıyordu. Resmin altında "Habeşler"i, "İtalyanlar"ı söktüm mü, yoksa İtalyanların yok yere Habeşistan denen bir yerde, Afrika'da, yamyamların yaşadığı Afrika'da, yok, o daha sonraydı galiba, bir gün, sokaktan birtakım garip sesler yükselmişti de babama koşup, Afrika bize yakın mıdır, diye sormuştum, yakındır karşılığını alınca, o halde yamyamlar geliyor, demiştim; ama o herhalde daha sonra, epey sonraydı. Tarzan filimlerinde yamyamların nasıl bağırdıklarını öğrenmiş olmalıydım bunu sorduğuma, neyse, Afrika'da, Habeşistan denen bir yerde, İtalyanların yok yere adam öldürdüklerini daha önceden bildiğim için mi resmi kendi kendime açıklayabildim, bilemiyorum. O zaman da 1936 mayısında karar kılmak gerekir. Karıştırıyorum muhakkak, üst üste bindiriyorum imgeleri. Postanenin kapısına dek, dallardan tek bir ıplık sarkmıyor, tek bir urul sallanmıyor. Yerde, otların arasında, yolun üzerinde tek bir iz kalmamış bir ay önceki yaprak kırmından. O günlerde, ağaçların altından geçerken ne denli dikkat edersem edeyim, postanenin kapısına vardığımda saçımdan, eşemden, sırtımdan, göğsümden, kollarımdan, paçalarımdan en azından üç dört türlü, çocukluğumun tiksintisini hâlâ yenemediğim duya duya alıp yere atıyordum. Yoldan gelirken çiğnediklerim daha yumuşak bir ses çıkarıyordu. Oysa, bu üzerimden alıp attıklarım, taşın üzerinde ezdiğimden olacak, daha börültülü bir ses çıkarıyordu. (...)

(*Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı*, 1993)

yatrosunda oynandı ve çocuk oyunu olarak uyarladığı biçimle de TRT Ankara Radyosunda seslendirildi. Yine Ankara Radyosunda *Sevilmek* adlı oyunu ile *Kerem ile Kediler* adlı çocuk oyunu yayınlandı. *Lağımlaranası ya da Beyoğlu* kitabında yer alan *Sevilmek* adlı oyunu, Işıl Kasapoğlu'nun yönetiminde İstanbul'da Aksanat Prodüksiyon Tiyatrosunda sahnelendi. *Göçmüş Kediler Bahçesi* adlı kitabında yer alan *Usta Beni Öldürsen E* adlı masalı, şair ve yönetmen Barış Pirhasan tarafından senoryalaştırılarak filme (1997) alındı. *Gece* adlı romanı, Alain Mascarou ve Serrâ Yılmaz çevirisiyle (1993), *Kılavuz* ise yine Alain Mascarou çevirisiyle (1999) Fransızca olarak yayımlandı. *Gece* romanı, 1994 yılında ise İngilizce olarak yayımlandı. D. H. Lawrence'den çevirdiği *Ölen Adam*'la (The Man Who Died) 1963 Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülünü, *Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı* adlı kitabıyla 1971 Sait Faik Hikâye Armağanını, *Gece* adlı kitabıyla 1991 Pegasus Ödülünü, *Ne Kitapsız Ne Kedisiz* adlı kitabıyla 1994 Sedat Simavi Edebiyat Ödülünü kazandı.

"Düzşürler yazan bir yazar, bir gizli şair Karasu. İmge ve sembollerini her daim okurun yorumlarımasına bağlayan ve böylece onu da işin içine sokan; metni, okurla birlikte yoğurmayı seven ender yazarlardan biri." (Görkem Userin) *"Bilge Karasu'nun diline, dünyasına ilişkin yeterince yazılıp çizilmedi. O'nun, modern Türk edebiyatının en zengin yazarının dili kullanış biçimi, nesneleri, onlarla ilişkisini, nesnelerin arasındaki ilişkiyi adeta bir dalgıç gibi derinlerde seyrederek anlatması bana daima ilginç görünmüştür. Bu dil, çokkatlıdır, uzantıları, kapsadıkları ve öteledikleri bakımından üzerinde dilbilimsel çalışmaları gerekli kılar."* (Sadık Yalsızuçanlar)

"Ama bence asıl kara talih, Bilge'nin yazarlığını Türkiye dışında yaşamaması oldu. Bunu söylemek acıdır. (...) Yurtta kalıp Türkçe yazması, elbette yazınımıza eserler kazandırdı, kültürümüze değerler. Türkçe'nin gücünü artırması, dile incelikler katması başka hiçbir yazarın yapmadığı, yapamayacağı yeniliklere yönelmesi, ancak ülke içindeki yaşantılarıyla, Türkçe'nin güzellikleriyle iç içe olmakla gerçekleşebilirdi. (...) Bilge Karasu'nun kara talihi, büyük ölçüde, Türkçe'ye sıkışıp kalmış olmasıydı. Güçlü bir dünya diliyle yazsaydı k –Nabokov gibi, istese üç dört dilde eser verebilirdi– çağımızın önde gelen yazarlarından biri olarak ün kazanacaktı bence." (Talat Sait Halman)

"Türk edebiyatının en farklı yazılarını belki de Bilge Karasu yaratmıştır; metinlerinin düşünsel yönüne, bunların ifade edilişine ve kat kat derinleşen anlamlarına ulaşmanın okur için zor bir 'yolculuk' olduğu söylenebilir.

"Birey nasıl yaşamdaki gerçeğin bir kısmını algılayabiliyorsa, okur da metindeki gerçeğin ancak görebildiği kadarını algılayacaktır. (...)

"Adıyla yaşamı ve yaptıları çakışan bu 'bilge kişiye' göre 'her yazı, ulaşılması çok güç bir karşıyaka gibi görünmektedir. Karasu, yazma işini, 'karşımızdakine içimizdekini iletmek için kullandığımız bir şey' diye tanımlar.

"Yazma ve yaratma eylemi Bilge Karasu'nun yaratıcılığında zor ve sıkıntılı bir yolculuk, belirsizliklerle dolu bir serüvendir. (...) Karasu'nun imgeleri, yaptıları ve dolayısıyla metinleri kendi kültürünü aşan, evrensellik boyutunu yakalamış metinlerdir. Felsefi değerleri, insana ilişkin değerleri, sanatı, yazısının konusu etmesi kendisine entelektüel bir kimlik kazandırmaktadır." (Ayşe Okvuran)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Troya'da Ölüm Vardı* (1963), *Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı* (1970), *Göçmüş Kediler Bahçesi* (1979), *Kısmet Büfesi* (1982), *Altı Ay Bir Güz* (1996).

ROMAN: *Gece* (1985), *Kılavuz* (1990).

DENEME-ANLATI-GÜNLÜK: *Ne Kitapsız Ne Kedisiz* (1994), *Narla İncire Gazel* (1995), *Lağımlaranası ya da Beyoğlu* (der. Füsun Akatlı, 1999), *Öteki Metinler* (der. Füsun Akatlı, 1999).

MEKTUP: *Halük'a Mektuplar* (yay. haz. Halük Aker, 2002).

HAKKINDA: Füsun Akatlı / Bir Pencereden (1982), Oruç Aruoba / Kılavuz'a Kılavuz (Argos, Mart 1991), Selim İleri / Kılavuz: Önce ve Sonra (Argos, Mart 1991), Ayşe Ezilen Kıran / Kılavuz'a Okuma Kılavuz Önerisi (Argos, Mayıs 1991), Semih Gümüş / Kılavuz: Kendini Yazan Yazı (Adam Sanat, Ağustos 1991), Önder Otçu / Bilge Karasu'nun Gece'si: Bir İnsanbilimsel Yaklaşım (Argos, Ekim 1991), Enis Batur / Nicedir Zaten Orada'ydı (Cumhuriyet, 17.11.1991), Hüsamettin Çetinkaya / Hoşçakal Ego - Bilge Karasu'nun Gece Romanı Üzerine Bir Yazı (Edebiyat Eleştiri, Güz 1993), Füsun Akatlı / Bilge Karasu'nun Denemeciliği (Varlık, Kasım 1994), Gamze Varım / Bilge Karasu Kendine Dışarıdan Bakmayı Deneyince (Cumhuriyet, 14.12.1994), Gül Dirican / Bilge Karasu - Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı (Milliyet Sanat, 15.12.1994), Feridun Andaç / Bir Söz Büyücüsü (Yeni Yüzyıl, 4.1.1995), Semih Gümüş / Bilge Karasu Nasıl Anlatılır (Yeni Yüzyıl, 4.1.1995), M. Mahzun Doğan / "Şimdi Ben Ölünce Kedim Ne Olacak?" (Dünya Kitap, Mart 1995), Mahmut Temizyürek / Türkçe'nin "ğ"si Toprağa Düştü (Siyah Beyaz, 16.7.1995), Faruk Şüyün / "Bir Masal Daha Yırtıldı" (Dünya, 22.07.1995),

BİLGE KARASU HAKKINDA

"Ödül peşinde koşmayan, kalabalık toplantılara katılmayan, parasını, cinselliğini ve gururunu kendi saptadığı titiz ilkeler doğrultusunda kullanan biriydi. Edebiyat, sanat, düşün dendiğinde evrensel bir kültürü vardı, ama bu kültürü bir 'üstat' kimliğiyle çömezlerini etkilemek yerine bir 'usta' kimliğiyle çıraklar yetiştirmeye adamıştı. Geçim koşulları her zaman kısıtlıydı. Yine de o ince çizgili tiril tiril İtalyan gömlekleri, Yüksel Caddesi'nin ağaçlarına karışan serin-yeşil nrası losyonuyla yaşama estetik katmaktan geri kalmazdı."

Tomris Uyar

"O söz büyücüsünün, bizi ne sözsüz, ne izsiz, ne de özsüz bırakmayacağının birer nişanesidir yazdıkları... O, tükenmeyen bir duygunun izdüşümcüsü olarak, yazın coğrafyamızın alnılığında işımakta...

"Bilge Karasu'nun yazı coğrafyasının debisini bulabilmek için; sanırım, önce yüreğimizi kum saatine, usumuzu Galilei Galileo'nun teleskopuna, yönümüzü Kristof Kolomb'un karavelası Santa Maria'nın düşüne göre ayarlamamış gerekecek.

"Hayatın süreğen işlerinin seyrinden koparsınız bir an! Sonrası... Gizil aşkların, uçuk sevgilerin, yalnızlık düşlerinin, acı ve korku barınaklarının dehlizlerinde söngün izlerle yürürsünüz hep onunla. Yazının serüvenine çekip alır sizi. Yalnız, bir başınadır. İçkindir bu hali. Duru, dupduru bir bakışla çevrelenirsiniz hemence. İşte o an; günlerin, izlerin, tutkuların kitabına bakarsınız onunla. (...)

"Geç gelen bir karasevda gibi onun kuşatıcı evrenine girmeniz sizi zenginleştirecektir. O, tükenmeyen bir duygunun izdüşümcüsü olarak, yazın coğrafyamızın alnılığında ışıyor. Onun hayatın sırlı, sözün kutlu yanını bize gösterme çabasına tanık olmak; onunla aynı çağda yaşamak ne güzel, ne anlamlı."

Feridun Andaç

BİR SÖYLEŞİSİNDEN...

"Ben edebiyatı, bir dilin belleği olarak görürüm. Belleksiz yaşanır mı? Var var, yaşamaya çalışanlar var da, onlarınkine yaşamak denirse... Belleksiz yaşanamayacağına göre, bir dil de belleğiyle varolabilir. Yani edebiyatıyla... Edebiyatın bir süs, bir ek, fazladan bir şey olduğunu söylemeye yatkın insanlar var galiba... Oysa edebiyat, bir dilin belleği olduğu kadar, bir kültürün, kendine ve dünyaya bakışıdır. Bu bakışın belleğidir aynı zamanda. Dünyayı kavrayış biçimlerimizden başka bir şey değil.

"Yazılan, yayımlanan her kitap, edebiyatın çerçevesine girer, ama belleklerde kaldığı ölçüde durur. Yoksa, unutulur gider. Tabii, unutulanlar kötüdür, unutulmayanlar iyidir demiyorum. Çok iyi şeylerin de unutulduğunu çok görüyoruz. Her çağda ilgi duyduğumuz şeyler değişiyor, bu çağda okunmayan bir kitap, bir başka çağda yeniden keşfedilir 'aman ne kadar da ilginçmiş, ne kadar da önemliymiş, değerliymiş' denilebilir. Sonra da bir gün yeniden unutulabilir. Yani, belleklerde kaldığı ölçüde duruyor."

(Söyleşi: M. Mahzun Doğan, *"Şimdi Ben Ölünce, Kedim Ne Olacak?"*, *Dünya Gazetesi Kitap Ekl* 10 Mart 1995, Yıl: 4, Sayı: 41)

Sevgi Sanlı / Ne Kitapsız Ne Kedisiz Ne de Bilge'siz... (Cumhuriyet, 31.7.1995), İlhan Mimaroğlu / Bilge Karasu (Cumhuriyet, 2.8.1995), Mustafa Şerif Onaran / Sessiz Bir Ölüm (Siyah Beyaz, 3.8.1995), Ayşe Okyuran / Bilge Karasu'nun Metinlerindeki Temalar (Evrensel Kültür, Eylül 1995), Doğan Hızlan / Bilge Karasu'yu Okuma Kılavuzu ya da Nakıs Teşebbüslerim (TÖMER Dil Dergisi, Şubat-Mart 1996), Haşan Gürpınar / Bilge Karasu'nun Anısına (Türkiye Felsefe Kurumu Bülteni, Mayıs 1996), Bilge Karasu Aramızda (haz. Füsun Akatlı - Müge Gürsoy Sökmen, 1997), Pınar Erdem / Cambazların Ölümle Tutkulu Dansı (Gazete Pazar, 16.11.1997), Oruç Aruoba / 'İp' ile 'Sap'ya da Yazı ile Çeviri Üstüne (Virgül, Aralık 1997), Nurdan Gürbilek / Ne Kedisiz Ne Korkusuz (Virgül, Haziran 1998), Mehmet H. Doğan / Şimdi Uzaklardasın (1999), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü 3 (1999) Feridun Andaç / Öykünün Labirentlerinde - Öykücülüğümüzde Bir Ada: Bilge Karasu (Varlık, Mart 1999) - Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Tansu Açık / Bilge Karasu'nun yapıtına Bir Çalabakış Berna Ülner / Ağaç Yemiş Çekirdek Mustafa Arslantunalı / Sınırlarla İşlenmiş İncecik Bir Oya (Virgül, Temmuz Ağustos 2000), Tansu Açık / Bilge Karasu'nun Son Tanıklıklarından (Virgül, Eylül 2000), İskender Savaşır / Başkasının Ölümü - Kendi Ölümüm (Virgül, Ekim 2000), Enis Batur / Karasu'nun On ikinci Kitabı ve Ötesi (Virgül, Mart 2001), A. Gökçem Userin / Adayı Kente Taşımak ya da Sorgulanmamış İnançla Nereye Kadar (Yedi İklim, Mart 2002), Semih Gümüş / Öykülerde İstanbul (2002), Bilgin Adalı / Halûk'a Mektuplar (Virgül, Kasım 2002), Fatih Özgüven / Hazinc: Bilge Karasu'dan Mektuplar (Virgül, Şubat 2003).

KARASÜLEYMANOĞLU, Aydın

Şair ve yazar. 1 Ocak 1943, Artvin doğumlu. Ankara İdari ve İktisadi Bilimler Yüksek Okulunu bitirdikten sonra pedagoji eğitimi aldı. Öğrencilik yıllarında başlayan çalışma yaşamını özel ve kamu kesiminde değişik görevlerle sürdürdü. Orta dereceli okullarda ve eğitim enstitüsü beden eğitimi bölümünde derslere girdi. Ankara'da basımevi müdürlüğü yaptı, *Evrim* dergisini çıkardı. Spor-Toto Teşkilat Müdürlüğü sırasında, spor basını kendisinden "mucize adam" diye söz etti. Bu kurum adına sergiler açarak, yarışmalar düzenleyerek, kitaplar bastırarak kültürel etkinliklere önem verdi. Bir yazısından dolayı yargılandı. Emekli olduktan sonra yaşamını Ankara'da serbest ticaretle uğraşarak sürdürdü.

Lise ikinci sınıfta iken yöresel gazetelerde yazmaya başladı. Şiir antolojilerinde yer aldı. Ankara gazetelerinde ve kültür-sanat dergilerinde yazıları çıktı. *Yeni Tanin Gazetesi*'nin sanat sayfasını yönetti. 1960'lı yıllardan itibaren yazıları *Cumhuriyet, Milliyet, Yeni Gün, Ulus, Vatan, Yeni Halkçı Barış, Demokrat İzmir, Yeni Tanin, Akşam, Güneş, Tasvir, Başkent, Çağ, Haber* vb. gibi günlük ve haftalık gazetelerde, *Forum, Durum, Kim, Özgür Emek* gibi siyasal dergilerde, *Pardon, Şamar, Bonbon Papağan* gibi gülmece dergilerinde, *Turizm Dünyası, Denetim, Güç, Bakış, Livane, Ataban, Kitap Kırtasiye Dünyası, Ahıska, Çoruh, Yeşil Artvin, 7 Mart* gibi kurum ve tanıtım dergilerinde, *Evrim, Çele, Ece, Çaba, Eflatun, Filiz, Güney, Halkoyu, Ilgaz, Meltem, Oluşum, Damar, Öğretmen Dünyası, Yelken, Çıra, Kültür, Halkevleri, Atatürkçü Düşünce, Türk Folklor Araştırmaları, Yazı, Çağdaş* gibi kültür sanat dergilerinde ya-

Aydın Karasüleymanoğlu

AYDIN KARASÜLEYMANOĞLU

KÜLTÜR ARAÇLARI KÜLTÜRE KARŞI

Kültürün sözlük anlamı, tarihsel gelişme sürecinde dün maddî ve manevî değerlerin algılanmasında, yaşanında kullanılmasında, gelecek kuşaklara aktarılmasında kişinin doğal çevresine egemenliğinin ölçüsü olarak açıklanır. İnsanın üstüne yerleşen, yargılama, tavır koyma ve alma ile heyecan duyma yeteneğini geliştiren, yaşamı biçimlendiren düşünce ve davranışlarının bütünü olarak tanımlanır.

Kültür eğitimle olduğu kadar, toplumu etkileyen iletişim araçlarıyla da gelişir, yaygınlaşır. Geniş kitlelerin ilgi odağı olan, hatta onları yönlendiren iletişim araçlarının kültürel gelişmedeki rolü yadsınamaz. Sinemadan, tiyatrodan yazılı ve görsel basına kadar uzanan çok boyutlu iletişimin, bu konudaki işlev ve sorumluluğu sanıldığından da önemlidir.

Kültürün gelişmesinde rol üstlenen ve de hizmet vermesi gereken araçların, karşı kültürler oluşturarak yozlaşmayı hızlandırması da ayrı bir tartışma konusudur. Günümüzde gelişen iletişim teknolojisi, yöresel farklılıklara karşın tüm kültürleri, küresel kültürün egemenliğine sokmuştur. Geleneksel kültürlerin bozulmasında, özgünlüğünün aşınmasında ve etkinliğinin azalmasında iletişim araçlarının önemli payı vardır. Özellikle, televizyonun görme, işitme ve olayları canlı izleme kolaylığı, toplumları küresel kültürlere adım adım yaklaştırmaktadır. Yaygınlaşan, kişilerin günlük yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelen televizyon, küresel kültür akımlarının oluşmasını da hızlandırmış, etkileşimi daha da yoğunlaştırmıştır.

Uydu TV alıcılarının her geçen gün çoğalması, doğrudan dış yayınların izlenmesi, İnternet ortamının yaratılması, toplumumuzda dış dünyaya karşı ilginin artması, küresel kültürün, ülkemizde açısından da tartışılmasını gündeme getirmiştir. Bu nedenle, değişik kültür seviyelerinin somutlaşmaya başladığı günümüzde, küresel kültürün çok yönlü değerlendirilmesinde yarar görmekteyiz.

Ulusal kültürümüzün gelişerek evrensel kültürle bütünleşmesinden rahatsızlık duymamamız gerekir. Burada önemli olan, dünyanın en üera köşelerine kadar uzanan iletişim araçlarının, evrensel değerleri olumsuz yönde değişime uğratıp, aşındırmamasıdır. Eğer iletişim araçları gücünü ve etkinliğini kullanarak, kendi kültürünü yaratmaya yönelir, yozlaşmaya ortam hazırlarsa, dünyadaki tüm yerleşik kültürler gibi bizim geleneksel kültürümüzün de korunması gündeme gelir. Çünkü her ülke, küreselleşme sürecinde, uygarlığın iyi yönlerinin örnek alınması yerine olumsuzlukların etkisinde kalınmasına, zararlı alışkanlıkların yayılmasına karşı çıkar. Her ulus, özgün kültürünün dış etkilerle bozulmaması için çaba gösterir. (...)

İletişimi hızlandıran, toplumu bilgilendiren, ülkemizi dış dünyaya açan televizyonu, kültür açısından değerlendirirsek, teknolojik avantajı nasıl sanssızlığa dönüştürdüğümüzü kolayca anlarız. Halkın kültür yapısı bunu gerektiriyor diye reyting uğruna yanlış yayın politikalarının izlenmesi, toplumu kültürünü geliştirecek alışkanlıkların kazandırılmaması, her alanda yozlaşmaya çanak tutulması, ülkemiz için bir kayıptır. İletişim araçları her ülkeye olumlu katkılar yaparken, toplumun uygarlaşmasına ivme kazandırırken, bizde yayınların gereksiz konulara yoğunlaştırılarak, yoz bir kültür yaratılmaya çalışılması düşündürücüdür. Okuma özürlü, kültürün erdem ve önemini kavrayamamış bir toplumda kültür araçlarının kültüre karşı olması çok acı bir olgu.

(*Kültürsüzlük Kültürü*, 2002)

yımlandı. *Evrim*, *Şamar*, *Yazı* ve *Çağdaş* dergilerini çıkardı ve yönetti. Resim de yaptı, on yedi karma yağlıboya sergisine katıldı, devlet jürisinden mansiyon aldı, bir de kişisel suluboya sergisi açtı. *Demokratik Sol* dergisinin 1974 yılında açtığı yarışmaların şiir dalında üçüncülük ödülü aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Zeyno* (1970), *Ankara'nın Havası Kirli* (1972), *Şiirlerle Nasrettin Hoca* (yeniden yazma, 1999), *Atlastan Silinen Çoruh* (2003).

ÖYKÜ: *Farenin İdamı* (1961), *Torpilin Kim?* (1979), *Torpilin Yoksa Nah Girersin İşe* (1993).

DENEME: *Türk Gençliğine Açık Mektup* (1966), *Yeni Boyutlarıyla Spor* (1986), *Kültürsüzlük Kültürü* (2002).

MASAL: *Güvercin Gülleri* (1979), *Sevgi ve Barış Anıtı* (1981), *Dağ Söyledi Gök Dinledi* (1981), *Özgürlük Özümüzde* (1981), *Öfkemi İpe Çektim* (2000).

TAŞLAMA: *Kitaba Düşman Olur Kitapsız Olan* (1983), *Taş Devri Tunç Devri Puşt Devri* (1983).

BİYOGRAFİ: *43. Hizmet Yılında M. Adil Özder* (1973), *Gelin Dost Olalım Topluma Sevgi Sunalım* (1991).

KARASÜLEYMANOĞLU (Kaya), Şahver

Araştırmacı-yazar. 1946, Şavşat / Artvin doğumlu. Aydın Karasüleymanoğlu'nun eşidir. Erzurum Nenc Hatun İlköğretmen Okulu (1965), GÜ İletişim Fakültesi (1981) mezunu. Murgul'da beş yıl öğretmenlik yaptı. Bu arada fark derslerini vererek lise diploması aldı. Evlenerek geldiği Ankara'nın çeşitli okullarında çalışarak emekliye ayrıldı. Eşiyle birlikte Ankara'da "Artvin'in kültür elçisi" olarak tanındı.

Öğrencilik yıllarından itibaren yazıları, değişik dergi ve gazetelerde yayımlandı. 1965'ten sonra çeşitli konulardaki yazı, röportaj ve şiirleri *Çoruh*, *Yelpaze*, *Sanat Dünyası*, *Meltem*, *Çele*, *Folklor Araştırmaları*, *Çağdaş*, *Yazı*, *Atatürkçü Düşünce*, *Evrim*, *Kemalist Ülkü*, *Ilgaz*, *Folklor ve Edebiyat*, *Hacı Bektaş Veli Araştırma Derneği*, *Çağrı*, *Özlem*, *Şen Yuva*, *Tarla*, *Nabi*, *Seziş*, *Çaba*, *Emre*, *Ece*, *Defne*, *Kadın*, *Akın*, *Yazı*, *Atabarı*, *Şavşat*, *Ahıska* dergileri ile *Hürriyet*, *Belde*, *Ulus*, *Demokrat İzmir*, *Kültür*, *Çağ* gibi gazetelerde yayımlandı. Şiir ve kompozisyon yarışmalarında ödüller aldı. Mesleğine başladığı yıllardan itibaren de, halkbilim çalışmalarını sürdürdü. Artvin'in Murgul, Şavşat ve Yusufeli ilçelerinde derlemeler yaptı. *Çağdaş*, *Atabarı* ve *Şavşat* dergilerinde yazı işleri müdürlüğü ve genel yayın yönetmenliği yaptı. Şair Şahinkaya Dil ile birlikte *Denetim* dergisinin sanat-edebiyat sayfasını hazırladı. *Kafkas* gazetesinde haber ve yorumlar yazdı. Cumhuriyetin 75. Yıldönümünde (1998) MEB tarafından ilk kez verilen Bilim-Sanat-Kültür Ödülü, 1999 Öğretmenler Günü nedeniyle düzenlenen yazı yarışmasında Ankara Üçüncülüğünü aldı. Üniversitelerarası

Şahver Karasüleymanoğlu

ŞAHVER KARASÜLEYMANOĞLU

YAVUZ KÖYÜNDE ÇİÇEK NİNE'YİM

Bazen sevgi yüklü bulut olurum gökyüzünde
Bazen deli bir yağmur
Papart ormanlarında
Süzülmek isterdim hep
Kafkas Kartalı'nın kanatlarında.
Tibet'te kilisenin süsüyüm
Bin yıldır bozulmayan
Ilıca'da yaşam iksiriyim ben
Kilimlerin nakışlarında izlerim
Anlatır genç kızların başındaki oyalar
Rengarenk boncuklarla duygularımı.

Arsiyan'da nego çiçekleriyim
Gölleri çevreleyen
Yavuz Köyü'nde Çiçek Nine'yim
Düşmana geçit vermeyen
Ilıca'da Bülbül Nine'yim istiklal madalyalı
Sahara'da yaz boyu erimeyen
Bembeyaz halı
Bazen de buz gibi su olurum
Kızılcık koravasına eklenen
Nazlıkara'dadır kaynağım benim.

Sanatçılar Derneği, Gazi İletişimliler Derneği (genel sekreter), Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği Kadının Statüsü Komisyonu üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Evrensel Çocuklar Birliğinden Dilekçe* (1970).

RÖPORTAJ: *Artvin'de Turizm* (1998).

İNCELEME-DERLEME: *Şiirimizde Artvin* (2004), *Aydın Baba Yaşamı-Sanatı-Eserleri* (2005), *Artvin'de Halkbilimi Araştırmaları* (2005).

HAKKINDA: Aydın Karasüleymanoğlu / Çoruhlu Şairler Antolojisi (1962), M. Adil Özder - Abdullah Aydın / Yazı ve Resimlerle Çevre İncelemesi Artvin İli - I (1969), Taner Artvinli / Yusufeli Yıllığı (2000), Halkla İlişkiler Dergisi (Yaz 1998) - (Bahar [illegible] - (Yaz 2000), Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001), Ahıska Dergisi (Haziran 2004), Türkiye Gazetesi (28.11.2004), Öğretmen Dünyası (Eylül 2004), O. Nuri Poyrazoğlu / Çağdaş Türk Dili (Mart 2005).

KARATAŞ, Ahmet

Şair. 1965, Adana doğumlu. Kütüphanecilik Bölümü mezunu. Milli Kütüphanede ve Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Kütüphanesinde görev yaptı. Şiirleri *Son Duvar*, *Alkım*, *Düşünceler*, *Türk Kütüphaneciliği* ve *Türk Dili* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Çukurova'dan Uzakta, Yitik Düşler Gibi Zamandan* (2000).

YAYINA HAZIRLAMA: *50. Yılına Armağan, Eski Merv ve Kütüphaneleri, Küreselleşme – Avrupa Birliği ve Bilgi Hizmetleri: 36. Kütüphane Haftası Bildirileri.*

KARATAŞ, Levent

Şair. 1972, İstanbul doğumlu. Şiirleri ve yazıları *Varlık*, *Gösteri*, *Adam Sanat*, *Yedi İklim*, *Dergah*, *İblis*, *Şiirlik*, *Şiiroku*, *Kaşgar*, *Yeni Yüzyıl*, *Cumhuriyet*, *Cumhuriyet Kitap* gibi dergi ve gazetelerde yer aldı. Ayrıca Amerika ve İngiltere'de yeni kuşak iki dergide "*Bir Doğu Uykusu*" adlı uzun şiiri İngilizce olarak yayımlandı. Çalışmalarını İstanbul'da reklamcılık yaparak sürdürdü. *Düşüyorum Galileo* (1992) adlı bir şiir kitabı vardır.

KARATAŞ, Mustafa

Hadis bilimi araştırmacısı. 20 Mart 1961, Sivas doğumlu. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu (1984). Yüksek lisansını 1989'da "*İbrahim b. Abdüssamed el-Haşimi ve el-Emâli İsimli Hadis Cüz'ü*" konulu teziyle, doktorasını 1998'de "*Rivayet Tekniği Açısından Hadislerin Artması ve Sayısı*" teziyle Marmara Üniversitesi SBE'de tamamladı. 2000 yılından sonra İstanbul Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Hadis Anabilim Dalı Başkanı olarak çalışmalarını sürdürdü.

Mustafa Karataş

Makaleleri 1999 yılından itibaren *İlam Araştırma, Diyanet İlmi, Kur'an Mesajı İlmi Araştırmalar Dergisi, Diyanet Avrupa, İÜ İlâhiyat Fakültesi* gibi dergilerde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nde maddeler yazdı. Özellikle Hz. Muhammed hakkında birçok konferansta konuşmacı olarak yer aldı. TRT radyolarında yaptığı konuşmalarda aile içi ilişkiler, ibadetler, ahlâk gibi konuları anlattı.

ESERLERİ:

Hadislerde ve Uygulamada Yemek Duaları (1991), *İbadet mi Ayin mi?* (1995).

KARATAŞ, Nevzat

Şair. 1962, Dudullu köyü / Sivas doğumlu. İlköğrenimini köyünde tamamladı. Sivas İmam Hatip Lisesi (1982), Gazi Üniversitesi İktisadî ve İdârî Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü mezunu. Yazı ve şiirleri çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı. *Sabaha Doğru* (1988) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

NEVZAT KARATAŞ

GECE

Gecelerden bir gece
Zifir mi zifir gece
Kalpte aynı faaliyet
Dudakta "iki hece"...

Sükûnet, âh! Sükûnet;
Rûhumdaki hükûmet?
Her gece bir ziyâfet
İstiyorum; böylece.

"Sabâhın hasretiyle
Ömrüm geçiyor böyle.
Ne kadar kaldı, söyle;
Çetrefilli bilmece!..

... Ve bir müjdeli haber
Getiren, son Peygamber (s.a.v.)
Bu haberle berâber
Ümitlendim iyice...

"Şafak sökecek..." diye
Çağıran münâdiye
Tükenmeyen hediye
Bir duâ: "altı hece"!..

(*Sabaha Doğru*, 1988)

Osman Karataş

KARATAŞ, Osman

Oyun yazarı. 13 Mart 1952, Gökdere köyü / Erzin / Hatay doğumlu. Gökdere Köyü İlkokulu, Adana İmam-Hatip Lisesi (1969), Erzurum Yüksek İslâm Enstitüsü (1975) mezunu. Meslek dersleri öğretmeni ve idareci olarak Gümüşhane (1975-80), ve yönetici olarak Osmaniye'de (1980-) görev yaptı. 2004 yılında emekli oldu. Şiir ve yazıları 1985'ten itibaren *Osmaniye, Hasret, Yeni Osmaniye, Bayrak* (İstanbul), *Çınar, Diyanet Çocuk* gazete ve dergilerinde yer aldı. Belediyelerin açtığı yarışmalarda çeşitli dereceler aldı. Osmaniye Anadolu Kültür Sanat Eğitim Derneği başkanı, Anadolu Bilim Eğitim Kültür Vakfı, Osmaniye Gazeteciler Cemiyeti, İLESAM, Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

"Birbirinden güzel onlarca tiyatro eserine imza atan çok değerli yazarımız Osman KARATAŞ bir simyacı edası, kuyumcu titizliğiyle çalışarak yeni bir kitap hazırlamış ve hazırladığı bu kitapla kutlu bir hazinenin anahtarını bizim de elimize vermiş. Türk-İslâm kültürü konusunda zengin bir birikime sahip olan ve yüreğindeki, zihnindeki hazineleri okuyucularına cömertçe sunar." (Hayrettin Durmuş)

ESERLERİ:

OYUN: *Altın Kalpli Türkler* (1988), *Bir Şişecik* (1989), *Haç Hilal'e Saldırdı* (1990), *Yürü Sultan Selim* (1982), *Çanakkale Geçilmez* (1994), *Zafer Müjdecileri, İmanın Zaferi* (1994), *Mehmet Akif ve Oyun İçinde Oyun* (1995), *Tamburi'nin Papuçları - Ne Salak Ne Asalak, Turan'da İslâm Güneşi, Okullar İçin En Güzel Skeçler ve Piyesler.*

ROMAN: *Zafer Düğünü.*

ARAŞTIRMA-DENEME: *Osmaniye'den ve Türkiye'den A'dan Z'ye Atasözü, Türkiye'den ve Dünya'dan Zamanın Eskitemediği En İbretli Hikâyeler (Şiirler-1), Hz. Adem (AS)'den Hz. Muhammed (SAV)'e Her Devrin En Güzel Örnekleri Allah Elçileri (Hayatları-Mücadeleleri ve Mucizeleri).*

HAKKINDA: Abdurrahman Şen / Zaman (20.11.1989), N. Yıldırım Gençosmanoğlu / Türkiye (20.10.1989), Mustafa Özdamar/ Milli Gazete (18.5.1992), Yeni Düşünce (27.3.1992), İlhan Murat / Zaman (17.4.1992), Hayrettin Durmuş / Çınar Dergisi (15.8.1992), Bestami Yazgan / Milli Gazete (27.11.1995), Arif Okay / İki Ansiklopedi ve Görüşler (Hatay gazetesi, 27.4.2002), Hayrettin Durmuş / İlim, Kültür ve Sanatta Çınar (Nisan 2003), Ömer Karataş / Her Devrin En Güzel Örnekleri: Allah Elçileri (Kilis Nida, Ocak-Şubat 2005).

KARATAŞ, Temel

Öykücü. 1977, Ağın / Elazığ doğumlu. Vefa Lisesini, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümünü bitirdi (1999). *Ülkede Gündem, Dünya Gazetesi* ve *Nokta Dergisi*'nde muhabir olarak çalıştı. Öyküleri *Varlık, E, Kül Öykü* dergilerinde yer aldı. 2004 yılında Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülünü kazandı. *Yol Ağrısı* (2004) adlı bir öykü kitabı vardır.

HAKKINDA: Söyleşi (Varlık, Temmuz 2004), Hüseyin Su-Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü-11 (Hececöykü, sayı: 11, Ekim-Kasım 2005).

KARATAŞ, Turan

Yazar. 8 Ekim 1961, Karataş / Sivas doğumlu. A.Turan Karataş, Ahmet Turan Karataş imzalarını da kullandı. Ulaş İlkokulu (1974), Sivas İmam Hatip Lisesi, Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1986) mezunu. Fakülte öğrencisi iken başladığı gazeteciliği 1987 yılına kadar sürdürdü. Aynı yıl gazeteciliği bırakıp Atatürk Üniversitesine Türk dili okutmanı olarak atandı. *Hüseyin Siret*'i konu aldığı yüksek lisans (1989) ve Sezai Karakoç'u incelediği doktora (1994) çalışmalarını burada yaparak aynı yıl Gaziosmanpaşa Üniversitesine geçti ve bu tarihten sonra uzun yıllar burada görev yaptı. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanlığı görevini yürüttü. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Karataş'ın ilk inceleme yazısı, 1989'da Erzurum'da çıkan edebiyat dergisi *Mina*'da; sonraki yıllarda inceleme yazıları, deneme ve günlükleri *Mina, Karçiçeği, Palandöken, Yedi İklim, Kültür, Kayıtlar, Türk Dili, Edebiyat Ortamı, Dergâh, Hece, Kafdağı, Meşale, Yeni Türkiye, İlmî Araştırmalar, Bilig, Çınar, Kitap Haber* dergilerinde yayımlandı. *Rüyalarımızın Sarışın Buğdayı* adlı eseri ile 1997 Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Edebiyatı Ödülünü aldı.

Turan Karataş

"Turan Karataş şiirin dünyasına giren, şiir üzerine düşünen bir imza. Yazıları akademik tarzın kuru ve soğuk havasından uzak olduğu gibi, şiire teğet geçen, uçan ve entel (!) yazılar da değil. Dengeli bir üslübu var, ne anlatmak istediğini biliyor. (...)

"Bu çerçevede yazdıklar kitaplaşan iki ismi önemsiyorum: Muhsin Macit ve Turan Karataş. Şiirin içinden geliyor ve eleştiriyi bir üslûp olarak benimsiyorlar. Yazdıkları ne akademik kaygıya kurban ediliyor ne de havada dolaşıyor." (Mehmet Erdoğan)

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Şiir Vadilerinde* (1998), *Doğunun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç* (1998), *Takriz Edebiyatı* (2002).

ANTOLOJİ-SÖZLÜK: *Rüyalarımızın Sarışın Buğdayı - Çocuk Üzerine Yazılmış Şiirler Seçkisi* (1997), *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü* (2001).

Ayrıca ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Faruk Tuncer / Sezai Karakoç ve Bir Doktora Tezi (Zaman, 27.4.1994), Ahmet Cemil Bedir / Rüyalarımızın Sarışın Buğdayı (Hece, Aralık 1997), Murat Güzel / Şiir Okuma Günlüğü (Aşiyan, Mayıs-Haziran.-Temmuz 1998), Mehmet Erdoğan / Şiir Vadilerinde (Dergâh, Temmuz 1998), "Şiir Vadilerinde" Esen Rüzgâr ve Eleştiri Ahlakı (Dergâh, Ekim 1998), Turan Karataş'la Şiir Vadilerinde Üzerine (Hece, Kasım 1998), İdris Aydın / Rüyalarımızın Sarışın Buğdayı (İlkc, 30.10. 1998), N. Ahmet Özalp / Doğu'nun Yedinci Oğlu (Selam, 6-12 Aralık 1998), Seyyit N. Erkal / Doğu'nun Yedinci Oğlu (Zaman, 20.1.1999), Ali Çolak / Ustaları Anlamak (Zaman, 13.2.1999), Büşra Miraç / Doğu'nun Yedinci Oğlu Sezai Karakoç (Hecc, Şubat-Mart 1999), Yasin Doğru / Profesyonelliğin Sapma Noktasına Dair (İlpek Dili, Haziran 1999), Özlem Albayrak / Çocuğa Sevdalı Şiirler (Yeni Şafak, 28.4.2001), Mustafa Kutlu / Rüyalarımızın Sarışın Buğdayı (Yeni Şafak, 27.6.2001), Özcan Ünlü / Edebî Terimlerin Dili (Türkiye, 23.8.2001), Korkut Soylu / Dört Tematik Antoloji (Hece, Şubat 2002).

KARATAŞ, Yelda

Şair. 14 Ocak 1954, Zonguldak doğumlu. İlkokulu Zonguldak'ta tamamladı. İstanbul Kız Lisesinde yatılı öğrenci olarak okudu. Galatasaray İşletmecilik Yüksek Okulunu bitirdikten sonra bir süre radyolarda çalıştı, bir süre de santral memurluğu ve Devlet Güzel Sanatlar Akademisinde kütüphane şefliği yaptı. 1986'dan

itibaren reklamcılıkla uğraştı. Yazı ve şiirleri 1970'li yıllardan itibaren *Sanat Emeği, Varlık, Hayalet Gemi, Adam Sanat* ve *Şiir Atı* dergilerinde yayımlandı.

İlk şiir kitabı *Ürperme* ile 1996 Orhon Murat Arıburnu Şiir Dosyası Ödülünü, ikinci kitabı *Alacaaydınlık* ile de 1998 Dünya Globus Şiir Ödülü ve 1988 Dünya Gazetesi Kitap Eki Şiir Ödülünü aldı. Sezen Aksu'nun iki albümüne (*Deli Kızın Türküsü, Işık Doğudan Yükselir*) birlikte şarkı sözleri yazdı. Reklam Yazarları Derneği üyesidir

ESERLERİ (Şiir):

Ürperme (1996), *Alacaaydınlık* (1999).

HAKKINDA: Cezmi Ersöz / Söyleşi (Sombahar, sayı: 21-22, Ocak-Nisan 1994), Metin Fındıkçı / Uzak ve Uzun Gece (Cumhuriyet Kitap, 14.9.2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Çetin / Tanzimat'tan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 3, 2002).

Yelda Karataş

KARATAY, Atâ

Şair. 13 Haziran 1926, Üsküdar / İstanbul doğumlu. Aile soyu Selçuklu Veziri Celaleddin Karatay'a dayanır. Divan sahibi bir şair olan Mehmet Emin Vefa Karatay babası, hiciv üstadı ve felsefeci Namdar Rahmi Karatay ile çevirmen Sadreddin Karatay amcaları, Bağdat ve Viyana'da Türkiye Büyükelçisi olarak görev yapmış edebiyatçı Balıa Vefa Karatay ile İÜ Tıp Fakültesi Dekanı olarak görev yapmış olan Tıp Profesörü ve ressam Sefa Karatay kardeşleridir. Konya Lisesi (1944), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1948) mezunu. 1950 yılından itibaren İstanbul'da serbest avukatlık yaptı. 1959'da dil öğrenmek için gittiği Norveç'te bir yandan fabrikalarda işçi olarak çalışırken bir yandan Norveç gazete ve dergilerinde yazılar ile çeviri şiirler yayımladı. Emekli olduktan sonra çalışmalarını Büyük Ada'da sürdürdü. 1962-70 yılları arası İstanbul'da Emek Sinema Ltd. Şirketinin yöneticiliğini üstlendi. Türkiye Sanatçılar Birliği kurucu üyesi ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Atâ Karatay

Şiirleri ve şiir çevirileri *Çağrı, Yeditepe, Varlık, Varlık Cep, Çalı* vb. dergilerde yayımlandı. Dünya şiirini konu edinen çok sayıda antolojinin İskandinav edebiyatları bölümlerinde yer alan şiirlerin büyük bölümü onun çevirilerinden oluştu. Şu dörtlüğü ünlüdür:

"Yeryüzüne gelişimiz hep aynı
Yeryüzünden gidişimiz bir
Oysa neler gelir başımıza ayrı ayrı
Yaşayan bilir!"

ATÂ KARATAY

BİZ YOKSA

Ey biten çağ, uçan mevsim, son aldanış,
Ey şimdi geriye doğru akan ırmak,
Niçin yine dönmek aynı yere, başlangıca,
Hiç bir şey olmamış gibi yeryüzünde,
Neden her şeye yeniden başlamak.

Neden her şeye yeniden başlamak,
Oysa hiç bize göre değil yitirmeler,
Biz zaman kulları, biz ölümlüler,
Biz yanılmaları bağışlanmayan kişiler,
Niçin kaderimizde hep aramak, hep aramak!

Niçin kaderimizde hep aramak, hep aramak!
Bulmuşken sonunda en istenileni,
Karşıda dururken özlenilen toprak,
Neden demir atmaz geçer gider gemi,
Tanrım bize yok mu ölüme dek durak?

Tanrım bize yok mu ölüme dek durak?
Hep yarım kalsın diye mi bunca yolculuk?
Onca kanat çırpma, koşma, yorgunluk,
Bunlar mı bizim payımıza düşen yaşamak?
Nerde baş tacı edeceğimiz mutluluk?

Nerde baş tacı edeceğimiz mutluluk?
Bize kal, gitme diyecek ses hani?
Nerde bizi bırakmayacak o dost eli?
Yok mu donmuş dünyamıza can verecek soluk?
Biz yoksa lânet denizlerinde mi unutulduk?
Biz yoksa lânet denizlerinde mi unutulduk?

ATÂ KARATAY

BOŞ SANI

Sen gelmeden önce var olan
Yok olmayacak senden sonra da
Tükenmiş bir liman duydun mu hiç
Gemiler uzaklaşınca

ATÂ KARATAY

HÂLÂ

Tükenmiş sevgiler, dostluklar
Sönmüş yıldızlar gibidir
Çoktan ölmüşlerdir anıa
Bize hâlâ ışıkları gelir.

"Karatay, daha çok toplumcu bir şair olmasına rağmen, şiirleri yıkıcı, kuru ve yavan değil. Gerçekçi, toplumcu olacağım diye şiiri bir yana itmiyor. Şiirlerinde bir içlilik ve musiki buluyoruz. Uzun yıllar dış ülkelerde kalmış, ama Anadolu'dan kopmamış. Anadolu insanının derdini, tasasını, sevincini, mutluluğunu biliyor. Onların şiirini rahatça ve içtenlikle verebiliyor bize." (İlhan Geçer)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Çöle Akan Nehir* (1951), *İster İstemez* (1956), *Gözdağı* (1958), *Seni Var Saymak* (1964), *Yaşamak Yarından Önce* (2006).

ANTOLOJİ: *Çağdaş İskandinav Şiiri* (35 şiirden altısı Lütfü Özkök'ün çevirisiyledir, 1962).

Ayrıca, İsveç-Norveç-Danimarka dilleri konuşma kılavuzları, *Grameri İle Norveç Dili* (2001), *Norveççe Cep Sözlüğü* (2002) gibi yabancı dil öğretim kitapları vardır.

HAKKINDA: İlhan Geçer / Seni Var Saymak (Elif, Aralık 1934), Mehdi Halıcı / Konyalı Ozan Ata Karatay (Yeni Meram), Tahir Alangu / Çağdaş İskandinav Şiiri Örnekleri (Vatan, 3.9.1960), Aydın Balçık / İskandinavya'ya Uzanan Bir Kültür: Atâ Karatay (Ağustos 1998), Veysel Gültaş / Kadı Burhaneddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003), Mehmet Bildirici / Ata Karatay'ı Ziyaret - Sadrettin Karatay'ın Yazıları (Çağrı, Şubat 2005).

KARATAY, Baha Vefa

Diplomat, şair ve yazar (D. 1916, Konya – Ö. 1 Aralık 1998, İstanbul). Kuleli Askeri Lisesi, Kara Harp Okulu

Baha Vefa Karatay

ve Topçu Okulu eğitimini tamamladıktan sonra kıta hizmetine başladı. Üsteğmen rütbesindeyken girdiği Harp Akademisini 1948'de bitirerek kurmay oldu. 1952'de Bern Askeri Ataşeliğinde, 1953'te Oslo Ataşemiliterliğiyle birlikte Kopenhag Hava Ataşeliğinde görev yaptı. 1960 yılında albaylığa yükseldikten sonra Işıklar Askeri Lisesi Komutanlığı, Milli Savunma Bakanlığı Yüksek Müşavirliği, Millî Birlik Komitesi Basın İrtibat Bürosu Başkanlığı, Dışişleri Yüksek Müşavirliği görevlerinde bulundu. 1961 yılında Büyükelçi olarak Viyana'ya atanması üzerine askerlikten ayrıldı. Viyana, Bağdat ve Kanberra'da geçen Büyükelçilik hizmetlerinden sonra 1970 yılında emekli oldu.

Türkiye Cumhuriyeti'nin Avustralya'daki ilk büyükelçisi olan Karatay, *Mehmetçik ve Anzaklar* adlı kitabında bu ülkedeki hizmet süresi içinde, hayatta bulunan, Çanakkale Savaşı'na katılmış yaşlı muhariplerle (Anzaklar) kurduğu yakın temaslar ile başından geçen ilgi çekici olayları anlattı. *Son Tango* adlı eseri Arapçaya çevrildi. Çeşitli dergi ve gazetelerde şiir, makale ve yazı dizileri yayımlandı. Şiir kitapları ve romanlarıyla tanınmıştır.

ESERLERİ:

Son Tango, Kardeş Gibi, Manken, Aşkımızın Mezarı, Bir Kadın Öldürdüm, Fatih'in Aşkı, Adsız Kahramanlar, Şehit Olmak, Uzakta Kal Sevgilim, Ne Oldu Bize, Atatürk Türkiyesi Destanı.

KARATAY, Fehmi Ethem

Kütüphaneci, yazar (D. 5 Ekim 1888, Eyüp / İstanbul - Ö. 1968). Galatasaray Lisesi mezunu. Sanayii Nefise Mektebi (Güzel Sanat Akademisi) son sınıf öğrencisi iken Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine askere alındı. Savaşta esir düşerek Hindistan'a götürüldü. İstanbul'a dönüşünde Fransızca öğretmenliği yapmaya başladı. Gönderildiği Paris'te (1925) kütüphanecilik öğrenimi gördü. Dönüşünden itibaren emekliliğine (1957) kadar İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Müdürü olarak çalıştı. Emekli olduktan sonra, ölümünün bir yıl öncesine kadar da Topkapı Sarayı kütüphanelerinde bulunan yazma eserlerin kataloglanmasını sağladı.

ESERLERİ:

Kütüphanecilik, Kitabiyyat ve Tasnif-i Âsâri Kavâidi (1341-43, taş basması tekniğiyle, İstanbul), *Alfabetik, Katalog Kaidesi Farsça Basımlar Kataloğu* (1949), *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Arapça Yazmalar Kataloğu* (1951-53), *İstanbul Üniversitesi Arapça Basmalar Alfabe Kataloğu* (1951-53), *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Basmalar Alfabe Kataloğu* (2 cilt, 1956), *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu* (2 cilt, 1961), *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Farsça Yazmalar Kataloğu* (1961), *Topkapı Sarayı Müzesi Arapça Yazmalar Kataloğu* (4 cilt, 1962-69), *Türk Dili Nereden Geliyor, Nereye Gidiyor* (2. bas., 2002).

HAKKINDA: Semavi Eyice / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 24, 2001).

KARATAY, Hüseyin

Hikâye ve roman yazarı. 5 Şubat 1937, Gündüzbey / Malatya doğumlu. Asıl adı Hasan Hüseyin Karataş. Gündüzbey İlkokulunu (1950) bitirdikten sonra Malatya Öğretmen Okulu (1957) ve Diyarbakır Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünden (1964) mezun oldu. Öğretmenliğe 1957'de Çukurca (Hakkari) ilçesine

BAHA VEFA KARATAY

ÇANAKKALEYİ ZİYARET

Ayak basmadım, hâşâ, öptüm senin toprağını;
Mehmetçik! Tarihime ebedî şeref, şansın.
Çanakkale! Yurdumun göğsünde bir nişansın.

Bir savaş meydanı mı, bir şehitlik mi bu yer?
Her karış toprağını yiğit kanı sulamış;
Şu çorak topraklara bu ne haşmetli değer!

Güvenmek benliğine, küçümsemek ölümü,
Bir cihan karşısında bilmemek nedir korku;
Bunlar efsane değil, hakikat bu, tarih bu.

Selâm size tarihe sığmayan kahramanlar!
On'la, on'ları yenen, yüze karşı koyanlar,
Ey Türk analarının doğurduğu arslanlar!

Ayak basmadım hâşâ, öptüm toprağınızı;
Mehmetçik! Tarihime ebedî şeref, şanısın.
Çanakkale! Yurdumun göğsünde bir nişansın.

Hüseyin Karatay

bağlı Köprülü Köyü İlkokulunda başladı. 1960'a kadar bu okulda, 1962'ye kadar Malatya'nın bir başka köyünde görev yaptıktan sonra, 1964'te Elazığ'da başladığı Türkçe ve edebiyat öğretmenliğini Malatya (1969-78, 1980-82) ve Kastamonu'daki çeşitli okullarda (1978-80) sürdürdü. Malatya Hasan Varol Ortaokulu Türkçe öğretmeni iken 1982'de emekli oldu. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

Dergilerde fazla görünmedi. Yazı ve şiirlerinin bir bölümü *Çile* (Diyarbakır, 1974) ve *Aylık Dergi*'de (1980-82) yayımlandı. Yazar olarak ilk ününü *Kıbrıslı* (1970) romanıyla kazandı. Yeni eserleriyle, roman ve hikâyedeki başarısını sürdürdü. *Sürgün Öğretmen* adlı romanı 1991'de *Sürgün* ismiyle filme alındı. Film, 1992'de Palermo (İtalya) Film Festivali ve Taşkent Film Festivalinde ikincilik ödüllerini kazandı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Kıbrıslı* (1970), *Sürgün Öğretmen* (1972), *İsyan Eşiği* (1976), *Ana* (1981), *Bir Şehrin İskeleti* (1983), *Çalınan Savaş* (1986), *Selahaddin Eyyubi* (1994), *Yüz Yüz* (2002).

HİKÂYE: *Suç* (1974).

DENEME: *Sürgün'de* (1982), *İrtiş-amın Anatomisi* (1993).

FABL: *Avrupa Görmüş Maymun* (1975).

KARATAY, M. Safa

Şair. 1911, Konya doğumlu. Namdar Rahmi Karatay amcası, Ata Karatay kardeşidir. Kuleli Askeri Lisesi (1932), Askeri Tıbbiye (1938), Gülhane Askeri Tıp Akademisi (1943), ABD Columbia Üniversitesi Tıp Fakültesi (1946) mezunu. Deniz Kuvvetlerine bağlı birliklerde, Columbia Üniversitesi ve İstanbul Tıp Fakültesinde profesör hekim olarak görev yaptı. Basılı iki tıp kitabı dışında tıp araştırmaları konularında altı eseri daha vardır.

ESERLERİ:

Dokunuyum Ben (1934), *Umutlanma* (1936).

HÜSEYİN KARATAY

İSYAN EŞİĞİ

Erken coşan Banazı Çayı, toprak rengiyle akmadı. Köpüp geldiği tepelerden köprüye dek, bitki olarak ne varsa karışmış çaya. Köpükleşerek çevrilen kaçak girdaplarda, bozulmuş böceklerle sürüngen cesetleri dönüp durmaktaydı bitki parçalarıyla dal parçalarıyla. Çay üstüne yatmış ağaçlara çarpıp parçalanan dalgalar, yapraklarda kızıl lekeler bırakarak yeniden karışıyorlar sulara. Çay boyunca sıralanan dibi oyulmuş ağaçlar, coşkun suların sarsışıyla devrilme korkusu içinde titreşip duruyorlar, kıyının dar kıvrımlı girintilerinde, kesik uzanmış kızılımsı köpükler, parçalanmış dantel görünümü vermekte kıyı boyuna.

Arı duru ferahlatıcı gökyüzü açık mavi, yapraklar filiz yeşili, güneş içi ısıtan bir tatlılıkla parlamakta. Yeşilikler, mavilikler arasında boy gösteren Beydağlarının uzak mor tepeleri bir bozguncu gibi girmekte araya. Dağların gerisinde kaynaşan ufak pembe bulutlar, mavi üzerine damlatılmış tatlı benekler oluşturuyorlar. Pembe bulutlar arasına karışmış gri bulutlar, belki de yeni bir sele sebep olacak işaretler vermekteler.

Bahar yağmurlarıyla yıkanıp taranmış ağaçlar, kabarmış toprak hoş kokular salıyor, önüne geçilmez bir canlılık doldurmuyordu içe. Arada sırada hafiften gelen tatlı esinti, salıncak keyfiyle sallıyordu dalları. Gölge ve ışık titreşimleri içinde türlü renkli kelebekler, yumuşak kavisle kanat vuruyorlardı şurada burada. Bazan ufacık bir kelebeği, bazan tombul bir balarısını avcı kuşların kovaladığı görülüyordu.

Coşkun sularda çarpışan taş sesleri, kuş sesleri, su sesleri sarmaşık ahenkler oluşturuyordu kıyıda. Bazan derin bir uğultuya, bazan adsız bir havaya dönüşüyordu sesler. Etrafı saran bahar dinginliği canlı neşelerini artırıyordu gençlerin. Bu âsude görünüm her şeyi unuttu ve duru, mutlu bir gönle çeviriyordu Hasenin gönlünü.

M. Safa Karatay

HAKKINDA: V.B. Kurdoğlu / Şair Tabibler (1967), TBE Ansiklopedisi (2001).

KARATAY, Namdar Rahmi

Felsefeci ve şair (D. 24 Kasım 1896, Kütahya - Ö. 26 Ağustos 1953, İstanbul). İlk ve ortaokulu Kütahya'da, liseyi Konya'da (1912) bitirdi. Konya ve Afyon'da bir süre öğretmenlik yapıp Paris'e gitti (1925). Sorbonnne Üniversitesinde felsefe öğrenimi gördü (1925-28). Konya, Bursa liseleri ile Gazi Eğitim Enstitüsünde felsefe öğretmenliği yaptı. Gençlik yıllarından itibaren yazılarını, Konya'da çıkardığı *Uçak* dergisi, *Babalık* gazetesi, Afyon gazeteleri *Nur*, *Millî Mecmua*, *Uludağ*, arkadaşı Naci Fikret'le birlikte Konya'da çıkardıkları *Yeni Fikir* (1925-29, 51 sayı) dergisi gibi yayın organlarında yayımladı. Batı felsefe sistemlerinden bazılarını ilk savunan, tanıtan yazıları ve hiciv şiirleriyle dikkat çekti. *"Geçti Bor'un Pazarı Sür Eşeği Niğde'ye"* başlıklı şiiriyle tanınmıştı.

"Namdar Rahmi, hakkı yenen bir hiciv şairi, heccavdır, 1930 ve 1950 arasında yazdıkları pek bilinmez, duyulup yayılmamıştır." (Hasan Pulur)

"Başka kimsenin yazısında adı anılmamış. Günübirlik yaşayan toplumun unutulanlar listesi uzundur. (...) Hicivlerini halk deyimleri üzerine kurmuş. Şiirinin yaygınlık kazanmasının bir sırrı da burda. Keskin, ardında bir

Namdar Rahmi Karatay

NAMDAR RAHMİ KARATAY

GEÇTİ BOR'UN PAZARI

Başta kavak yelleri estüği günler hani?
Umduğumuz neşeler, şerefler, ünler hani?
Beklenilen alaylı, şanlı düğünler hani?

Servi gibi ümitler döndü birer iğdeye,
Geçti Bor'un pazarı, sür eşeği Niğde'ye!

Sende cevher var imiş, onu herkes ne bilsin!
Kimler böyle zöğürtün huzurunda eğilsin?
Şöyle bir dairede müdür bile değilsin.

Ne çıkar öğrenmissin mesahası (piy) diye?
Geçti Bor'un pazarı, sür eşeği Niğde'ye!

Bilmem ki ne olmaktı senin gayen, maksadın?
Fare gibi kitaplar arasında yaşadın,
Ne dansettin, eğlendin, ne de sevdin kız, kadın.

Kim dedi hey serseri gençliğine kıy diye?
Geçti Bor'un pazarı, sür eşeği Niğde'ye!

Gönül ne çalgı ister, ne eğlence, ne de dans.
Ne güzel kadınların önlerinde referans,
Kapandıkça kapandı bunca yıldır kahpe şans.

İhtiyarlık gölgesi perde çekti dideye,
Geçti Bor'un pazarı, sür eşeği Niğde'ye!

Fırsatı iyi kolla, olma sakın dangalak,
Genç iken vur partiyi, durma, yc, keyfine bak,
Sonra iç şampanyalar, viskiler, bardak bardak,

Dokunuyor üç kadeh şimdi bizim mideye
Geçti Bor'un pazarı, sür eşeği Niğde'ye!

Hasan'ın böreğine vaktinde yetişmeli,
Hiç durmadan gövdeye atıştırıp şişmeli,
Yanıp da kavrulmadan mükemmelen pişmeli.

Sonra seni almazlar hiçbir yere çiy diye,
Geçti Bor'un pazarı, sür eşeği Niğde'ye!
(*Çağrı*, yıl:46, sayı: 509, Nisan 2002)

yaşama felsefesi olan toplumsal hicvin en usta örneklerini vermiş." (Doğan Hızlan)

ESERLERİ:

Felsefi Meslekler Vekabüleri (1932), *Namık Kemal ve İdealizmi* (1941), *Yazma Dersleri* (1945), *Kitaplarımın Hikâyesi* (1952), *Geçti Bor'un Pazarı* (şiirler, 1952), *Paris Mektupları*.

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1976), Mehmet Ergün / Utangaç Bir "Kitaptutkunu" (Virgül, Kasım 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Hasan Pulur / Hiciv ve Düzen (Milliyet, 12.4.2002), Doğan Hızlan / Tek Şiiriyle Hatırladıklarımız (Hürriyet, 7.7.2002), Ata Karatay'ın Mektubu (İ. Işık arşivi).

KARATAY, Osman

Tarihçi. 1971, Çorum doğumlu. Çorum İnönü İlkokulu, Çorum Atatürk Lisesi ve Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümü (1995) mezunu. Yüksek lisansını Gazi Üniversitesi SBE Ortaçağ Tarihi dalında *"Bosna Krallığı: Bağımsızlıktan Osmanlı Fethine Kadar Bosna"* adlı çalışmasıyla (2002), doktorasını aynı bölümde *"Maveraünnehir Bulgarları Hakkındaki Rivayetlerin Tahlili"* (2005) konulu çalışmasıyla yaptı. 1992 yılında *Zaman* gazetesinde gazetecilik ve yazarlığa başladı. 1993-95 yıllarında *Yeni Hafta* ve *Gündüz* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı ve sosyo-ekonomik konularda fikir yazıları yazdı.

Çevirilerinin yanında, tarih konularında deneme ve makaleleri çeşitli ortak kitaplarda ve *Yeni Forum, Çerçeve, İzlenim, Avrasya Dosyası, Stratejik Analiz, Jeoekonomi, Yeni Türkiye, Folklor Edebiyat, Karadeniz Araştırmaları, Türk Dünyası Tarih Dergisi* ve *Bilig* gibi dergilerde yayımlanan yazar, 1995 yılında Cihan Haber Ajansı temsilcisi olarak Saraybosna'ya gitti. Çalışmalarını Balkanlar ve Doğu Avrupa üzerinde yoğunlaştırdı. Dönüşünde Türk Tarih Kurumunun "Türkiye'nin Sosyal ve Kültürel Tarihi" (TÜSOKTAR) projesinde çalıştı. Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezinin kuruluşunda yer aldı ve 1999-2000 yıllarında burada Balkan Araştırmaları Masası başkanlığı yaptı. Daha sonra Yeni Türkiye Yayın Merkezi tarafından yürütülen 37 ciltlik *Türkler* adlı projeyi yönetti. Bu ansiklopediye *"En Eski Türk-Slav Dil İlişkileri"* ve *"Hırvat ve Sırp Göçlerinde Oğur İlgisi"* başlıklı bölümleri yazdı. 2000 yılında yayınladığı *Hırvat Ulusunun Oluşumu* adlı kitap ile Avrupa tarihinin çözümsüz duran iki meselesinden birine bilimsel bir çözüm sundu ve onun nazariyesi uluslararası kabul gördü. Ayrıca Bizans kaynaklarını tetkik ederek ilk Sırp krallarının adlarının Türkçe olduğuna dair tarihi bir açıklama getirdi. Bu arada *Çorum Hakimiyet* gazetesine yazdığı iki yüz kırk makale ile başta kentleşme sorunu olmak üzere Çorum'un çeşitli sorunlarını ele aldı. 2002'de Ankara'da Karam Yayınevini kurdu. 2003 yılında yayımladığı *İran ile Turan* adlı kitabıyla ise Türk anayurdunun Altaylar bölgesinde olamayacağını ileri sürdü. Bu görüşe bilimsel bir itiraz gelmedi. Çalışmalarını Slav ve Fin-Ugor dillerinin kelime hazinesi üzerinde, bazen Alman dillerine de uzanarak çalıştı, bunları Türkçe ile karşılaştırmalı olarak inceledi. Bu arada çeşitli Türkçe kelimelerin etimolojilerini araştırdı. Başta kendi tezleri olmak üzere, çeşitli konularda konferanslar verdi. 2004'te *Karadeniz Araştırmaları* adlı üç aylık akademik bir dergi yayınlamaya başladı. 2005'te Bilgehan A. Gökdağ ile *Balkanlar El Kitabı* adlı bir yayın projesini başlattı.

"(Hırvat teorisi) oldukça ilginç ve düşündürücü. Yazmayı tasarladığım Genel Avrasya Tarihi'nde bu teoriye başvuracağım." (Peter B. Golden)

"Balkan uluslarının oluşumunda Türklerin yeri büyük. Pek çok kültür ögeleri açısından Türk kültürü ile çok büyük ilişkiler görüyoruz. Bu, buradaki Türklerin kültüründen etkileşim olabilir ya da asıllarında Türklük olabilir.

Osman Karatay

Arkeolojik araştırmalar yapıldığında daha net bulgular ortaya çıkabilir." (Yusuf Halaçoğlu)

"Genç nesilden Türk tarihçisi Osman Karatay, Henri Gregoire'ın zamanında eleştirilmiş ve çoklarınca reddedilmiş Hırvat kelimesinin Türkçe oluşu hakkındaki tezini izleyerek, bu mesele hakkında bir kitap yazdı ve ilk Hırvatların İranî değil, Bulgarlar gibi Türk asıllı olduğunu ileri sürüyor. (...) Yayınlanmış kaynakları, destanları, dilsel ve antropolojik malzemeyi tahlil eden Karatay, kafkasların kuzeyindeki bölge halklarının eskiden çoğunlukla İranî değil Türk asıllı olduğunu belirtiyor. (...) Hırvatların Dalmaçya'daki ilk kuşağının yönetici tabakası Türk isimleri taşıyordu." (Tatjana Katiç)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Ba'de Harab'il Bosna* (1997), *Kosova Kanlı Ova* (1998), *Balkanların Gülen Çehresi* (1999), *Hırvat Ulusunun Oluşumu: Erken Ortaçağ'da Türk-Hırvat İlişkileri* (2000), *Bosna-Hersek Barış Süreci* (2002), *İran ile Turan: Hayali Milletler Çağında Avrasya ve Ortadoğu* (2003), *In Search of the Lost Tribe: The Origins and Making of the Croatian Nation* (2003), *Etnik Tutumun Tarihsel Kökleri, AB ve Türk Kimliğinin Geleceği* (2005).

ORTAK KİTAP: *Balkan Diplomasi* (yay. Ömer E. Lütem-Birgül Demirtaş, 2001), *Türkler* (c. 2, yay. H.C. Güzel – K. Çiçek – S. Koca, 2002), *The Turks* (c. 1, yay. O. Karatay - C. C. Oğuz – H. C. Guzel, 2002), *Geçmişten Günümüze Makedonya Sorunu* (yay. Murat Hatipoğlu, 2002), *Festschrift für Boris Maršak* (yay. Matteo Compareti, 2005), *Karaçay-Balkarlar: Tarih, Toplum ve Kültür* (yay. Ufuk Tavkul - Yaşar Kalafat, 2003), *Fikret Türkmen Armağanı* (yay. M. Arıkan, 2005), *Ramazan Şeşen Armağanı* (yay. S. Kızıltoprak – E. Uyumaz, 2005).

ÇEVİRİ: *Türk Halkları Tarihine Giriş* (P.B. Golden'dan, 2002), *Etnik ve Toplumsal Kimliklerin Oluşumu* (H.B. Paksoy'dan, 2005), *Hazarlar ve Musevilik* (P.B. Golden, C. Zuckerman ve A. Zajaczkowski'den, 2005), *Tarih-i Reşidi* (Mirza Haydar Duğlat'tan, 2006), *Devletin Yönetimi* (K. Porphyrogenitus'tan, 2006).

DERLEME: *The Turks* (C.C. Oğuz ve H.C. Güzel ile, 6 cilt, 2002), *Balkanlar El Kitabı* (B.A. Gökdağ ile, 3 cilt, 2006).

HAKKINDA: Erhan Üstündağ / Bosna-Hersek Barış Süreci (Radikal Kitap, 29.11.2002), Adem Yavuz / Yeni Kızıl Elma Kuzey Irak (Aksiyon, 5.5.2003), Aydost Şalbayev / İran ile Turan (Bilig, Yaz 2003), Fatma Acun / Hırvat Ulusunun Oluşumu (Hırvatça, Migracijske i Etnicke Teme, Aralık 2001), Tatjana Katiç / Hırvat Ulusunun Oluşumu (Sırpça, İstorijski Çasopis, Güz 2001), Mirjana Marinkoviç / Hrvatski Narod Stvorili su Turci (Hırvatça, Globus, 30.1.2004), Bülent Keneş / In Search of the Lost Tribe (Turkish Daily News, 26.9.2003).

KARATAY, Sadrettin

Hikâyeci, çevirmen (D. 1899, Kütahya – Ö. 22 Temmuz 1964, Ankara). Tam adı Sadrettin Rahmi Karatay. Konya'nın tanınmış ailelerinden Abdülfettahzâdeler'e mensuptur. Soyadı kanunu çıktıktan sonra aile Karatay soyadını aldı. Konya Evkaf Müdürü Abdülfettahzâde Rahmi Bey'in oğludur. Rahmi Bey (Ö. 1919), aynı zamanda Karatay Medresesinin de mütevellisi idi. Rahmi Bey'in ilk eşinden Mehmet Emin Vefa, ikinci eşinden ünlü şair, felsefeci Namdar Rahmi Karatay, Sadrettin Rahmi Karatay adlı oğulları ve Fatma Nigâr isimli bir kızı dünyaya geldi. Sadrettin Karatay, babasının görev yaptığı sırada Kütahya'da doğdu. Ailesiyle birlikte daha sonra Konya'ya döndü. İlk, orta ve lise eğitimini Konya'da yaptı. Babası onu, o tarihlerde Türk gençlerinin tarım öğrenimi için gittikleri Macaristan'a (1916) gönderdi. O yıllarda Macaristan, Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun bir parçası idi ve Osmanlı İmparatorluğu, Almanya ve Bulgaristan ile birlikte İtilaf Devletleri safında, İttifak Devletlerine karşı Birinci Dünya Savaşına girmişti.

Sadrettin Karatay, Macaristan Krallığının Ada mevkiindeki Ziraat Enstitüsünü bitirdikten sonra (1918-23) Macaristan Ziraat Nâzırı Dr. İgnac Daranyi'nin Dunaörs'teki çiftliğinde çeşitli ziraat teknikleri ve özellikle bağcılık ve şarapçılık konusunda ihtisas yaptı. 1923 yılında memleketi Konya'ya döndükten sonra bir süre Konya Lisesinde coğrafya ve edebiyat öğretmenliği yaptı. 1937 yılına kadar Konya Ziraat Müdürlüğünde fen memuru olarak çalıştı, sonra aynı yıl Ankara'da Macaristan Sefaretinde baş mütercimliğe başladı. 1945 yılına kadar süren bu görevden sonra Ziraat Vekâletinin Zirâî Kombinalar ve Devlet Üretme Çiftlikleri şube müdürlüklerinde bulundu.

1943-63 yılları arasında Macar edebiyatının tanınmış klasik eserlerinden on dördünü ve çeşitli bilimsel eserleri dilimize çevirdi. Oskar Kolling'dan çevirdiği *"XVI. Asır Türk Devri"*, *"XVII. Asırda Türklerin Dini Toleransları"*, *"Macar Serhadlerinde XVI. Asır Türk Devri - Sipahi Hasan'ın Soyulması"* başlıklı önemli makaleleri, 1939-40 yıllarında *Ülkü* dergisinde yer aldı. 1956-61 yılları arasında ise Konya'da çıkan *Zaman* ve *Yeni Konya* gazetelerinde gezi yazılarını yayımladı. Bu yazıları ölümünden sonra Ülkü Karatay tarafından kitaplaştırıldı.

"Sadrettin Karatay'ın en önemli hizmeti 1943-1963 yılları arasında Macar Edebiyatından yaptığı tercümelerdir. Ayrıca ziraat konusunda çeşitli tercüme ve yayınları vardır. Sadrettin Karatay, Macaristan'da ziraat eğitimi yanına Türk ve Dünya edebiyatının önemli eserlerini okumaya meraklı idi. Tercüme ve yazılarında anlaşılabilir ve temiz bir Türkçe kullanmaya özen gösterm iş. Bu eserde yer alan yazıları 1956-1961 yılları arasında Konya'da çıkan Zaman ve Yeni Konya gazetelerinde yayımlanmıştır." (Mehmet Bildirici)

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Konya'dan Ankara'dan* (yay. haz. Ülkü Karatay, 2005).

ÇEVİRİ (Macarcadan): *Bilinmeyen İç Asya I-II* (L. Ligeti'den, 1946, 2 cilt 1986), *Türkiye Mektupları* (Mikes Kelemen'den, 1944), *Tanrı Gözünden Irak* (Zsigmond Móricz, 1945), *Paganlar* (Ferenc Herczeg'den, 1945), *Tayfun* (Lengyel Menyhért'ten, 1946), *Tufeyliler* (A Proletárok'tan, 1946), *Bizans* (Herczeg Ferenc'ten, 1946), *Ko-*

Sadrettin Karatay

SADRETTİN KARATAY

İHTİYARIN AŞKI

İstimlâk sahasına düşmediyse yerinde duruyordu o çarşı içindeki çıkmaz sokak. Bizim ailenin en yaşlısı, doksanlık amcamız A. V. Efendi o çıkmazın en dibindeki eve, kızının ve torunlarının yanına misafir gelmişti İstanbul'dan. Dönmek de nasibinde yokmuş, ihtiyar Karatay yetmiş beş yıllık gurbetten sonra kavuştuğu Konya'da, 1935 Haziranının başlarında o evde sessizce dünyadan göçtü. Hısım akraba, eş dost, toprak çekmiş! dediler.

Amcamızın uzun hayatı çok dağdağalı geçmiş. Pek genç yaşta gittiği İstanbul'da iyi bir medrese tahsili yaptıktan sonra hususi çalışmalarıyla devrin seçkin din adamları sırasına girmiş. Zaman olmuş itibarlı mevkilere getirilmiş, zaman gelmiş hükümdarın hışmına uğrayarak sürgünleri boylamış. Hemen bütün ömrünü geçirdiği Üsküdar'da muhitinin sevgisini, saygısını kazanmış, okumuş, okutmuş, edebiyatla, şiirle uğraşmış böylece kendine iyi bir muhit yapmış.

Konya'da kaldığı bir yıl içinde fırsat düştükçe ziyaretine giderdik. Çıkmazın dibindeki küçük evin kendine göre ufak bir bahçesi vardı. Mevsimine göre çiçek açmış, ya da yeşil yapraklı, kışın karla örtülü meyva ağaçları, bir de evin tahtaboşuna tırmanan gümrah bir asma. Taşlıktan geçerken amcamın pencere camının ardında ağaran sarığı ile sakalı göze çarpardı. Parlaklığını yitirmemiş zeki bakışlarıyla gelenin kim olduğunu anlamaya çalışırdı. Üç-dört ayak tahta merdivenden çıkıp odasına girer, selamlayıp karşısına, sedirin üstüne otururduk. Misafire sevindiğini gizleyemez, tatlı bir yüzle temenna ederdi. Sonra sabırsızlıkla usulca: "Kim bu zat?" diye kızına sorar, cevap alıncaya kadar meraklı bakışlarını üzerimizden ayırmazdı. Kızı her defasında yeniden tanıtırdı: "Rahmi efendinin oğlu efendi baba, bildiniz mi Rahmi efendiyi!" deyince heyecanlanır: "amcamın oğlu!" ve yeniden daha bir yakınlık göstererek: "Maşallah! Safa geldiniz!" derdi. Sonra sorardı: "Nerede oturuyorsunuz?" "Kuşacı sokağında efendim" cevabı onu yeniden heyecanlandırır, yanakları pembeleşir, titrek bir sesle: "Bizim mahalle, bizim mahalle" demesine bayılırdık. Kendisi çok az konuşur, ancak bazı sorulara kısa cevaplar verirdi. Zaten onda büyük bir hafıza yitimi vardı, yaşadığı uzun yılların olaylarından hemen hiç bir şey hatırlamaz, fakat çocukluğu ve ilk gençliğiyle ilgili şeylerden söz açarsak bunları daha dünkü şeylermiş gibi bildiğine şaşardık.

Meselâ kendisinden bir kaç yaş küçük olan babamla Karakaya köyüne gittiklerini, yolda bir kuyunun içinden güvercin yakalayıp çıkardıklarını hatırladığı halde çoktan ölmüş olan amcazadesini benim şahsımda görüyormuş gibi, babamın nasıl olduğunu sorardı, tabii iyi, selamı var, derdik, memnun olurdu. Ona eski halalardan, teyzelerden bahseder, hepsini ayrı ayrı hatırladığını, buna karşılık devirlerini yaşamış olduğu padişahlar, devlet adamları üzerine hiç bir şey bilmediğini şaşarak görürdük. Bir keresinde münasip fırsatını kollayarak yakın tarihin belli başlı olaylarından söz açıp hafızasını deşmek, hâtıralarını canlandırmak istedim. Padişahlık devrinden, meşrutiyetten, milletin başından geçen büyük gailelerden hiç haberi yoktu sanki. Cumhuriyet devrine gelince nasılsa alâkalanır gibi oldu. O zaman usul usul, memleketin nasıl düşman istilâsına uğradığını, sonra bir büyük adamın vatanı nasıl kurtardığını anlatmaya başlayınca alâkasının arttığını gördüm. "Kim bu zat" diye sordu, "Mustafa Kemal" dedim ve onu yormadan, kısa cümlelerle vakaları, inkılâpları hikâye ettim. Tatlı tatlı dinledi, içinden ferahlık duyduğu belliydi. Hele tarikatların kaldırılarak, tekkelerin kapatılışını anlatırken "Oh, oh!" diye memnunluğunu açığa vuruşundan onun şuur altı bir yenileşme taraflısı olduğunu sezmiştim. Atatürk'ün adını, nereli olduğunu, şimdi nerede oturduğunu tekrar tekrar soruyor, başıyla takdir işaretleri yapıyordu... Amcamızın oturduğu, yatıp kalktığı odanın duvarları torunlarının astıkları, çoğu kendi ellerinden çıkma resim ve tablolarla süslü idi. Bunlar arasında en göze çarpanı, o yıllarda dünya güzellik kraliçesi seçilmiş olan Keriman Hâlis'in renkli, büyükçe bir resmi idi. İbadetini, istirahatını bu odada yapan amcamız, artık elime hiç kitap almadığı gibi geçen zamanların da farkında değildi. Ev halkı onun odada yalnız kaldığı sıralarda dünya güzelinin karşısına geçerek taparcasına bir hayranlıkla onu seyre daldığını, arada onun yüzüne baka baka bazı sözler mırıldandığını görürler, duyarlarmış.

Bir ziyaretimizde akrabadan bir genç de bizimle beraberdi. Her zamanki tanıtma merasiminden sonra aklımıza amcanın gönül işine dokunmak geldi. Akraba genein evlenmek niyetinde olduğunu, fakat münasip kız bulunmadığını söyledik. Dinledi, bir şey demedi. Sonra ben Keriman'ın resmini göstererek: "Efendi amca, biz şu hanım kızı düşündük, siz de münasip görürseniz .." derken daha sözümü tamamlamadan ihtiyar, ömründe unutamayacağım telâşlı bir tavır takındı ve öfkeli gözlerini üzerimizde dolaştırarak: "Olmaz", dedi, "o nişanlı, olmaz efendim, nikâhlı o!"

Bizi susturuktan sonra hâlâ: "O evlenmeyecek, evlenmeyecek efendim!" diye söyleniyordu. Biz onu incitmemek için gülmemizi belli etmeyerek başımızı pencereden dışarıya çeviriyorduk. Doksanlık amcamız Keriman hanıma vurgunluğunu açığa vurmuştu en sonra.

(*Zaman*, Mayıs 1959)

nuşan Kaftan (Mikszáth Kálmán'tan, 1946), *Türk Vergi Tahrirleri İsimli Eserin Önsözünün Tercümesi* (Prof. Dr. L. Fekete'den, 1947), *Aldanışlar* (Károly Kisfaludy'den, 1948), *Yeni Çiftlik Sahibi* (M. Jokai'den, 1948), *Sürüklenen Köy* (Dezső Szabó'den, 1948; 3 cilt olarak 1963), *Buğday Tarlalarının Destanı* (Ferenc Móra'dan, 1951), *Mavi Tilki* (Ferenc Herczeg'ten, 1957), *Macaristan Türk Aleminden Çizgiler* (S. Takats'tan, 1970, kısaltılmış baskısı 1992).

HAKKINDA: Mehmet Bildirici / Ata karatay'ı Ziyaret – Sadrettin Karatay'ın Yazıları (Çağrı dergisi, sayı: 343, Şubat 2005).

KARATAY, Şemsa Balamir

Şair. 1918, Konya doğumlu. 1938 Konya Kız Öğretmen Okulu mezunu. Şair Atâ Karatay'ın kızkardeşidir. Konya'da öğretmenlik yaptığı yıllarda, orada çıkan *Ekekon* gazetesinde, Halkevlerince yayınlanan *Ülkü* dergisinde ilk şiirleri yer aldı. Daha sonra *Çağrı*, *Berfin Bahar* dergilerinde yazdı. Şiirlerinden ikisi ağabeyi Atâ Karatay tarafından Norveççeye çevrilerek Oslo'da *Dafbladet* gazetesinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yalvarış* (1939), *Gitti Gider* (1992), *Seni Özlüyorum* (1994).

ANI: *Çocukluğum*.

Şemsa Balamir Karatay

ŞEMSA BALAMİR KARATAY

YALVARIŞ

Gitme! yaşlı gözlerim ufka dalmasın yine,
Gitme! hasret alevi beni içimden sarar,
Gitme! bu içli gönül sensiz kalmasın yine,
Gitme! sana bağlanıp, alışan gözler arar.

Gitme! gündüzlerimi bahtıma çevirirsin
Gitme! ufkumda güneş batmasını istemem.
Gitme! bana bir yetim ızdırabı verirsin.
Gitme! sensiz geçecek günlere ömür demem.

İsa Karatepe

KARATEPE, İsa

Şair. 21 Haziran 1972, Sivas doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da Dr. Reşit Galip İlkokulu, Çankaya Cumhuriyet Lisesinde tamamladı. Yükseköğrenimini yarıda bıraktı ve 1997'de askere gitti. Özel bir kuruluşun TRT'ye hazırladığı dizi ve yapımlarda görev aldı. Ankara'da Radyo Birlik ve Bayrak Radyo'da programlar hazırlayıp sundu.

Şiir yazmaya 1986 yılında başladı. Kimi şiirleri *Çankaya* kültür sanat dergisinde yayımlandı. Çeşitli şiirleri bestelendi. "Şiirle Yaşayanlar Grubu"nun onur ödülüne layık görüldü.

İSA KARATEPE

SEVEN NE YAPSIN

Dağlar sarmış gönlü Ferhat değilim
Yürek tükendiyse Şirin ne yapsın
Bağbozumu sanmış mezar ölüyü
Ruh sadık Azraile seven ne yapsın.

Hazan eder zalim güler geçermiş
Diken dermiş gülü bülbül ne yapsın
Elem keder halim nasıl gülermiş
Göz sadık yaşlara kirpik ne yapsın.

"Şiir yakalaması zor bir kuştur.. Onu yakaladığında fazla sıkarsan ölür, yavaş tutarsan kaçar. İsa Karatepe bunu başaran şairlerden birisidir. Yazın hayatında başarılar dilemiyorum çünkü bunu zaten başarıyor." (Hüseyin Yurdabak)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Herkes mi Ayrıldı?* (2003).

ÖYKÜ: *Kırılan Aynanın Maske Denemeleri.*

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2003).

KARATEPE, Mihriban İnan

Öykü yazarı. 1972, İzmir doğumlu. İlkokulu Amasya Taşova'da (1982), ortaöğrenimini Samsun İmam Hatip Lisesinde (1990) tamamladı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1996) mezunu. Karasu'da (Adapazarı) öğretmenliğe başladı. Mesleğini İstanbul Özel Sultan Fatih Eğitim Kurumlarında sürdürürken başörtülü olduğu gerekçesiyle işinden uzaklaştırıldı. Daha sonra tekrar öğretmenliğe döndü, İstanbul'da çalıştı.

Edebiyat hayatına 1992 yılında yayımlanan öyküleriyle başladı. Öykü ve yazıları *Dergâh*, *Hece*, *Kafdağı* ve *Yedi İklim* dergilerinde yer aldı. Öykülerinde başarılı soyutlamaları, yalın bir dil ve sade bir anlatımla işledi. *Kadife Durağı* (2001) adlı bir öykü kitabı vardır.

HAKKINDA: Ali Haydar Haksal / Yirmi Yaş Öykülerinin Geleceği (Yedi İklim, Haziran 2001), Mihriban İnan Karatepe / Kadife Durağı (2001), Hüseyin Su – Ömer Lekesiz / Öykücüler ve Öykü Kitapları Sözlüğü 10 (Heceöykü, Ağustos-Eylül 2004).

MİHRİBAN İNAN KARATEPE

ÇOK HAKLISINIZ EFENDİM

Çok haklısınız efendim. İnsanların ve cinlerin cirit attığı ve ciritlerinin birbirine dolanmadığı şu yeryüzünde sizden daha haklısı olamaz.

Saçlarımı bir avuç suyla ıslatıp, yüzümü kanatırcasına kazıdığım şu günlerde, pantolonumun da muntazam ütülü olduğu gözünüzden kaçmamıştır. Defalarca girdiğim odanıza yine kalbimde eksilmeyen bir heyecanla giriyorum. Odanızın deri koltukları, avını ürkütmemek için sessiz ve derinden soluyan aslanlar gibi sağlı sollu iki yanınızda yatıyor. Büyük seramik saksılara dikili çiçekleriniz, insan yiyen bitkiler gibi, dallarını gözüme gözüme sokuyorlar. Aslanlarınızın elimi kapmasından korkarak, sırtı pırıl pırıl yanan siyah bir yılana benzeyen masanıza yaklaşıyor ve kağıtları bırakıyorum. Ceviz kaplama masanızın ürkütücü karanlığında, kağıtlarım eriyip yok oluyor. Gökyüzünde süzülen bir kartala benzettiğiniz ama gerçekte kanatları çamura bulanmış hasta bir karabatağa benzeyen imzanızı atmak için öne doğru eğildiğinizde, gerçek altından kravat iğneniz, şiş gobeğinize gömülüp kalacaktır. Benim altın suyuna bile batırılmamış, sabahları bir hohlayıp elimle ovuşturduğum iğnem, kenarları kıvrılmış dosyanın önünüzde eğilip büküldükçe, gittikçe küçülecek, ince bir çizgiye dönüşecektir.

Size her şeyi söylemiş olmalıyım. Boynunuzun altındaki kat kat gıdığınızın ne kadar midemi bulandırdığını ve her zaman çok yemiş ve bu yüzden hazımsızlık çeker gibi görünen ve muhatabının yüzüne parvasızca geğiren bir adam yüzüyle dünyaya baktığınızı...

Evet, ben bütün bunları söyleyecek kadar cesur ve güçlü biriyim. Daha doğrusu güçlü olduğum için cesurum. Hayır, aslında cesur olmak bana güç veriyor desem en doğrusu olur.

Çeyrek ekmek arasına birkaç zeytin tanesi atıp yanıma aldığım o akşam gücümün doruk noktasındaydım. Bütün bu kağıtları yeniden düzenledim efendim. Belki de siz o akşam çoktan etli sütlü masanızdan kalkmış ve televizyon koltuğunuza kurulmuştunuz. Benim zayıf kalça kemiklerim kuru sandalye üzerinde birbirine geçiyordu. Doymamıştım ama zeytinli ekmeğimin son parçası da boğazımı yırtarak aşağı iniyordu. Kağıtları ıslatırım korkusuyla masanın bir ucuna ittiğim bir bardak dolusu kokulu ve ılımış sudan zoraki bir iki yudum al-

→

dım. Ağzımın yolunu mu şaşırdım ne yaptımsa çenemden aşağı su sızdı. Yakamı ıslatmasına izin verdim. İlk kez gömleğimin yakasını düşünmüyordum.

Bu yıl içinde evlenmeliyim. Çamaşır makinemin, hani şu son model, kapağı yüz seksen derece açılanlarından, taksidi bu yıl içinde bitiyor. Beni merdaneli makineler reyonuna götüren çalışanın suratına fırlattığım o küçük ücü bakıştan sonra onu işaret edişimi ve ilk taksidini öderken dükkan sahibinin karşımda ezilip büzülüşünü hiç unutmam. Güneşli bir gündü ve beyaz eşya satılan dükkan kapısından içeri giren ayaklarım kendinden emin, yumuşak ve heyecansız adımlar atıyordu. Sanki bu bacaklar sizin bacaklarınızdı. Yani dimdik bir sırt ve hayli kurumlu bir gövdenin göbekten sonra öne çıkan ikinci unsurları...Bütün vakarım ve tok gözlülüğümle, ben, dedim, gözlerimle yerini işaret ederek, şunu istiyorum. Dükkanın önünden defalarca geçtiğimi ve aynı makineyi alan arkadaşlarımdan yeteri kadar malumat aldığımı nereden bileceklerdi. Pazarlık bile yapmadım ve onu aldım. Evet koskoca makineyi hem de şıp diye, ilk taksidini tıkır tıkır ödeyip aldım. Hala ilk aldığım gün gibi ambalajı içinde saklı tutuyorum. Bir gün onu bir kadın eli açacak. O günü sabırla bekliyorum. Bu sene maaşıma dolgun bir zam yapacağınızı düşündükçe o günün hiç de uzak olmadığını hissediyorum. Hepsi kahverengi ve siyah olan çoraplarımı bunları düşünürken yıkamak kolay oluyor. Yıkıyor ve balkonun demirlerine asıyorum. Her sabah boynumu sabunlu bezle siliyor ve haftada iki-üç kez duş alıyorum. Böylelikle gömleklerim daha az kirleniyor. Şimdilik sabrediyor ve bir gün çamura yatan çocuklar gibi her şeyimi zevkle kirleteceğim günü iple çekiyorum.

Bir ara içim geçmiş, dalmışım. Düşümde siyah bir bahçe gördüm. Bahçe siyah olduğu için hiçbir şey görünmüyordu. Sadece bahçe çiti ay ışığı vurmuşça aydınlıktı. Zaten oranın bir bahçe olduğunu da bundan anladım. Muhayyilemin gözleri sonuna kadar açılmıştı. Bir de baktım, uzun siyah kulaklı, minik siyah burunlu bir tavşan bahçenin siyahına bakıyor. Onun yanında zayıfça ama daha dik baba tavşan duruyor. Onun baba olduğunu duruşundan anladım. Bahçenin siyahına öyle bir bakışı vardı ki sanki siyah, grileşmeye başlamıştı. Sonra o ikisinin etekleri arasında sayısız bir sürü minik siyah tavşan...Bahçenin siyahı onları hiç ilgilendirmiyormuş gibi birbirlerinin burunlarına dokunuyorlardı. Belki de hiçbiri siyahı bilmiyor ve burunlarından ötesini de görmüyordu. Sonra küçük ve uzun dişleri arasında kıtır kıtır bir şeyi kemirdiklerini fark ettim. Hatta bir ara kavga bile ettiler. Sonunda aralarında adil bir paylaşım olmuştu ki başlarını bir araya getirerek koro halinde kemirmeye başladılar. Bir de ne göreyim bunlar benim kağıtlarım değil mi?! Elimi uzattım. Bahçenin siyahı yapışkan bir şeye dönmüştü, elim yapıştı kaldı. Çekiyorum, bahçenin siyahı uzuyor, elim kurtulmuyor. Acaba ben de onlarla birlikte kağıtları kemirmeye başlasam kurtulur muyum, diye düşündüm. Bunu düşünmemle dişlerim arasında bir kağıt belirmesi bir oldu. Ben de onlarla birlikte kemirmeye başladım. Hatta dişlerim arasında hamur haline getiriyor ve yutuyordum. Tadı çok hoşuma gitmişti. Artık tek kişilik masamda sizin kocaman şiş göbeğinize yer yoktu. Düşlerime kadar girip siyah tavşanlarımı ürkütmenize de izin vermeyecektim. Zavallı yavrucaklar, kağıtları kemirip dururken, yaklaşan koomun ve ürkünç karanlığın göbeğiniz olduğunu nereden bileceklerdi. Biraz daha kağıt lütfen, dedim. Biraz daha, lütfen biraz daha...

Kağıtların hepsini yemişim. Öyle zannediyordum. Sonra güneş doğdu. Adamın biri, ince zayıf vücutlu, kalbini bir heyecan sarmıştı ve bacakları titriyordu, karton dosyayı özenle aldı eline, aynaya bir göz attı, yüz ifadesinin itaatkar ve saygılı olduğunu gördü. Her söze hazır, her emre amadeydi.

-Çok haklısınız efendim, diyordu. Yeniden gözden geçireyim efendim. Bir hatam söz konusu olsa gerek.

KARATEPE, Şükrü

Araştırmacı-yazar. 16 Nisan 1949, Erkilet / Kayseri doğumlu. Erkilet İlkokulu (1961), Kayseri Lisesi (1968), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1973) mezunu. 1980'de yüksek lisans yaptı. 1983'te Siyaset Bilimi doktoru, 1989'da Anayasa doçenti oldu. Bir süre Kayseri'de serbest avukatlık (1975-76) yaptı. İngiltere'de gördüğü dil öğreniminin (1977-78) ardından Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesinde öğretim üyeliği (1978-92) görevinde bulundu. HAK-İŞ ve MÜSİAD'da siyasi danışmanlık (1978-94) yaptı. 27 Mart 1994 yerel yönetim seçimlerinde Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı seçildi. 1998 yılında bir konuşması gerekçe gösterilerek görevinden alındı. 1998 yılından itibaren çalışmalarını serbest yazar olarak sürdürdü. Türkiye Yazarlar Birliği ve Birlik Vakfı üyesidir.

Toprağın Kanı başlıklı deneme türünde ilk yazısı 1970 yılında *Edebiyat* adlı edebiyat dergisinde yer aldı. Yazılarını *Edebiyat* (1970-74) dışında *Milli Gençlik* (1973-75), *Millî Gazete* (1985), *Zaman* (1986-87), *Akit* (1994-95) *Yeni Şafak* (1999), *Bilgi Hikmet* (1994-95), *Yeni Türkiye* (1995-2000) gazete ve dergilerinde yayımladı. *Osmanlı Siyasi Kurumları* adlı eseriyle 1989 yılında Türkiye Yazarlar Birliğinin İn-

Şükrü Karatepe

ŞÜKRÜ KARATEPE

DEVLETİN İKİ ANLAMI

Türkiye'de devletin, biri yönetimde egemen olan zihniyetin, öteki de geniş kitlelerin beklentilerine cevap veren iki farklı anlamı olduğu söylenebilir. Egemenlerin anlayışına göre devlet, ülkenin ve milletin birlik ve bütünlüğünü koruyan, bölücü ve yıkıcı eylemlere karşı önlemler alan, toplumun kalkınmasına ve yeniliklerin alınmasına öncülük eden; geriliklerle savaşan; ekonomi, kültür, sanat ve siyasette millet için en doğru olana ve ihtiyacı en iyi karşılayana karar veren; emir ve yasaklarına tartışmasız uyulması gereken yanılmaz otoritedir.

Egemenlerin tanımladığı bu mutlak otoritenin, her yaptığı milletin çıkarınadır. Esasen neyin milletin çıkarına, neyin zararına olduğunu en iyi devlet bilir. Devlet, toplumu dilediği gibi yönlendirebilir, değiştirebilir, gerekirse zor kullanarak dönüştürebilir. Tek parti döneminin ünlü Ankara Valisi Nevzat Tandoğan'ın dediği gibi "komünizmi de gerekli görürse devlet getirebilir." Devletin yüce menfaati milletin çıkarından daha önemlidir. Bu menfaatlerin korunabilmesi için gerekirse topluma baskılar uygulanabilir, kişi hak ve özgürlükleri sınırlanabilir.

→

Egemenlerin anlayışına göre devlet, sanki milletin dışındaki bir güce dayanan üstün bir toplumsal kategorivi oluşturur. Halka yukarıdan bakar, kendini toplumun taleplerini karşılamakla yükümlü görmez. Buna karşılık halktan, devletin her türlü emir ve yasağına tartışmasız uyması beklenir. Devletin emir ve yasaklarına uymayanlar, ya da resmi görüşe ters düşen toplumsal projeleri savunanlar, dönemine göre "bölücü", "gerici", "komünist" veya "rejim düşmanı" olmakla suçlanarak tasfiye edilir.

Halk arasında geçerli olan anlayışa göre ise devlet, okul, hastane, köprü, yol yapan; tütüne, incire, üzüme, çaya, pancara, buğdaya taban fiyatı veren; darda kalanlara ve felakete uğrayanlara yardımına koşan, vergi toplayan, ordu besleyen, gençleri askere alan, polisi ve mahkemeleriyle asayişi sağlayan, adaleti gerçekleştiren, ülkenin sınırlarını düşmanlara karşı koruyan bir otoritedir. Bu otoriteye halk sıkıntıya düştüğünde yardım elini uzatan, bu nedenle emirlerine mutlaka uyulması gereken bir baba gözüyle bakar. Esasen halk bunu, karşılık beklemeden yaptığı fedakarlıkların doğal bedeli olarak görür. Bu nedenle en kıymetli varlığı olan evladını şehit verirken, göğsünü gererek " devlet-millet sağolsun" diyebildiği gibi, sıkıntılı günlerinde de devleti yanında görmeyi bekler.

Oysa Türkiye'de devletin vatandaşa hiç de beklediği gibi davrandığı söylenemez. Gerçi liberal devlet anlayışının gereği olarak, artık devletten baba gibi davranmasını beklemek de yanlıştır. Ama devlet babalığını günün modasına uydurarak kendi açısından sürdürmeye kararlı görünmektedir. Bu öyle bir baba ki, evlatlarından bir bölümünü nimetlerine, bir bölümünü de salece külfetlerine layık görmektedir. Vatandaş neredeyse "öz ve üvey" evlatlar olarak ikiye ayrılmaktadır. Devletin elindeki nimetler rejime ve resmi politikalara yakın olan öz evlatlara dağıtılırken, külfetler rejime uzak görünen dindar ve gelenekçi kitlelere yüklenmektedir. (...)

(*İdeolojik Devlet Krizi*, 2000)

celeme-Araştırma Ödülünü aldı. Bazı makaleleri İngilizceye çevrilerek yurtdışındaki dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

Osmanlı Siyasi Kanunları (1989), *Tek Parti Dönemi* (1992), *Darbeler Anayasalar ve Modernleşme* (1993), *Sivil Toplum* (1993), *Demokrasi Savunması* (1998), *Kendini Kuran Şehir* (1999), *İdeolojik Devlet Krizi* (2000).

Ayrıca *Anayasa Hukukuna Giriş* (1986) ve *İdare Hukuku* (1986) adlarıyla iki ders kitabı vardır.

HAKKINDA: Rıfat Yörük / Kasımda Kavak Kesmek (1997), Kadir Dayıoğlu / Kuruluştan Günümüze Belediye Başkanları (1998), Erdem Beyazıt / Şükrü Karatepe'ye Açık Mektup (Yeni Şafak, 6.5.1998), D. Mehmet Doğan / Gesi Bağlarında Bir Top Gülüm Var (Akit, 22.10.1998), Hüseyin Besli / Hayata Derkenar (1999), Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

KARATÜRK, Mustafa

Eğitimci, yazar. 1923, Uluğbey / Isparta doğumlu. İlköğrenimini Uluğbey İlkokulunda yaptı. 1944 yılında Isparta Gönen Köy Enstitüsünü bitirdi. On yedi yıl Uluğbey kasabasında ve on altı yıl Senirkent Merkez Cumhuriyet İlkokulunda öğretmenlik ve yöneticilik yaptı. 1977 yılında öğretmenlikten emekliye ayrıldı. *İki Cihan Hazinedarı Seyit Velibaba ve Türbesi* adlı bir eseri basıldı.

KARAUĞUZ, Tahir Akın

Gazeteci, yazar (D. 1898, Safranbolu / Karabük - Ö. 4 Haziran 1982, İstanbul). İlk ve ortaokulu Safranbolu'da okudu. Kastamonu Sultanisi mezunu. 1916'da öğrenimini yarıda bırakarak askere gitti. Birinci Dünya Savaşı bitince okuluna döndü. Milli Kurtuluş hareketini desteklemek amacı ile, arkadaşlarıyla birlikte *Açıksöz* adlı gazeteyi çıkardı (1919). Liseden mezun oldu ve aynı yıl Ulus'a nahiye müdürü olarak atandı (1919). Daha sonra görevinden ayrılarak Zonguldak'a gitti. Aşiyan Mezarlığında gömülüdür.

Dayısının desteğiyle Zonguldak'taki ilk matbaa olan Zonguldak Karaelmas Yayım ve Basımevini kurdu ve aralıksız otuz yıl çıkan şehrin ilk gazetesi *Zongaldak*'ı burada çıkardı (1923). Bu gazetede, Orhan Şaik Gökyay ve Behçet Kemal Çağlar gibi ünlü şairlerin ilk şiirleri çıktı. Ayrıca Zonguldak'ta *Doğu* adlı bir dergi çıkardı. Eski ve yeni tarzda yazdığı epik türden şiirleriyle tanındı. *Karaelmas* (1938), *Türk Kanadı*, *Doğu* (1942) dergileriyle; *Kömür* (1942), *Safranbolu-Karabük* (1951), *Amasra* (1952), *Günün Sesi* (1953 -1958) ve *Işıkveren* (1959) adlı gazeteleri çıkardı. Türk Dil Kurumunun ilk üyelerinden biri olan Karauğuz, öz Türkçenin yaygınlaşmasına çalıştı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Orduya Armağan* (1922), *Orta Anadolu'da Yunan Faciaları* (1922), *Anadolu'dan Kovduklarımız* (1965).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Öz Türk Adları Kılavuzu* (1935), *Zonguldak Kılavuzu*, *Zonguldak Havzası: Uzun Mehmetten Bugüne Kadar* (1934; *Uzun Mehmet'ten Bugüne Kadar Türkiye'de Kömür* adıyla, 1959), *Türkçülüğün Öğünçleri* (1974).

DERLEME: *Ekler-Kökler Üzerine Demeçler* (1937).

HAKKINDA: Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi-Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1982), TBE Ansiklopedisi (2001), Nursen Özdoğan Kurban – İsmail Arslan / Karabük Şairleri Antolojisi (2004).

TAHİR AKIN KARAUĞUZ

UZAKLARDA

Altın tarlalarda yüzen kırmızı
Dalgalara doğru süzüldü gönül.
Onlar, o yavrular, hep köylü kızı,
Kırlara serpilmiş birer damla gül.

Dalıyor gözler engine doğru.
Dudaklar anıyor sevgilileri!
-Görünür: Sakarya cengine doğru
Giderken, dâima onlar ileri!

Gözlerinde elmas pırıltılar var,
Bülbüller şakıyor gül dudaklarında;
Onlara selâmlar getirir rüzgar,
Nişanlılar var, tâa uzaklarda!..

KARAVELİ, Orhan

Şair, gazeteci, yazar. 25 Şubat 1930 (Nüfus kaydına göre 1 Ekim 1929), Ankara doğumlu. Galatasaray Lisesi (1949) mezunu. Bir süre İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1954) ve Londra Politeknik Okulun-

Orhan Karaveli

da (1957) okudu. Gazetecilik mesleğinde ilk röportajları 1948'de *Her Hafta* ve *Kahkaha* dergilerinde çıktı. *Milliyet* gazetesinin Berlin ve Londra temsilcisi olarak görev yaptı. *Vatan*'ın yönetiminde bulundu, günlük dış politika sütununu hazırladı (1957-65). *Cumhuriyet*'te dizi yazı, röportaj ve yazıları (1970-2004) yayımlandı. Bu gazetelerdeki yazılarının yanında *Yeni İstanbul* gazetesinde de yazıları yer aldı. Kurucuları arasında bulunduğu *Bilimsel Seksoloji* (1949-54) ve *İstanbul Haftası* (1953-54) dergilerinde çalıştı. 1977 ve 1998 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başarı Ödülü ile Burhan Felek Basın Hizmet Ödülüne layık görüldü (2004). Yaşamını İstanbul'da sürdürdü. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti üyesi ve Basın Şeref Kartı sahibidir.

"Sakallı Celal'i, 'cehaletin böylesi tahsil ile mümkündür!..', 'Türkiye, doğu'ya giden bir gemide batı'ya koşan insanların ülkesidir!..' sözleri ile tanıyorduk. Ve, 'Türkiye'de bilgililer ilgisiz, ilgiler bilgisiz!..'. Bu sözler dilden dile dolaşır; söyleyenin çok ilginç bir insan olduğu tartışma götürmezdi. Ama, Orhan Karaveli'nin kitabı yayınlanıncaya kadar tek satır yazmadan göçüp giden bu çarpıcı insanın çevresini, dostlarını ve yaşantısını bilmiyorduk. Karaveli, övgüye değer bir emek, araştırıcılık ve ustalıkla ortaya önemli bir eser koydu... Tarih, sosyoloji, felsefe ve metafizikten vukufla söz eden bu kronik bekârın sohbetinden yararlanmak için, seçkin arkadaş eşleri (onu) evlerine davet etmek için yarışırlarmış...Haldun Taner, Sakallı Celal için burjuva kalıplarına metelik vermeyen değeri pek az insan tarafından anlaşılmış bir filozof diyor. Melih Cevdet Anday'a göre 'bir eski zaman kahramanı'dır. Bugünün neoliberal kapkaç ortamında anlaşılması olanaksız bir kahraman." (Coşkun Özdemir)

ESERLERİ:

GEZİ-RÖPORTAJ: *Kişiler ve Köşeler* (1982).

ŞİİR: *46-99 / Şiirler* (1999).

MONOGRAFİ: *Bir Ankara Ailesinin Öyküsü* (1999).

BELGESEL: *Görgü Tanığı* (2001), *Tanıdığım Nâzım Hikmet* (2002), *Sakallı Celâl* (2004), *Tevfik Fikret ve Halûk Gerçeği* (2005).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 8.7.1999), Hasan Pulur / Orhan Karaveli 'Bir Ankara Ailesinin Öyküsü'nde Anlatmasaydı Kim Bilecekti Bunları?

ORHAN KARAVELİ

YEDİ YAŞINDA BİR AİLE REİSİ

Ankaralı 'Seymenbaşı Halil Efe' 1908 Meşrutiyeti'ni kutlamak için 'düzülen' Seymen Alayı yürüyüşe geçerken şehit edilince beş çocuklu ailenin sorumluluğu babama geçer. Henüz yedi yaşındadır ama biri kız üç kardeşi ondan küçüktür:

"... Daha yirmili yaşlarında yetimiyle dul kalan annem o akşam kardeşlerimi erkenden yatırdı ve yanıma gelerek:

– Sen artık bu ailenin 'reisi' oldun ! dedi. Okulunu ara verecek ve yarından tezi yok 'eve' ekmek getireceksin!

Gizli gizli ağlayarak kitap ve defterlerimi topladım ve yattım. Annemin niçin Ankara'nın 'eşrafından' olduğu söylenen dayılarından yardım istemediğine bir cevap bulmaya çalışıyordum. Sabah karanlığında kalkıp sokağa çıktım. Babamın, Ankara'ya ün salmış nalbant dükkânı, kepenkleri inik öylece duruyordu.

Güneş batıncaya kadar kentin hemen her yerini dolaştım ama annemin getirmemi istediği 'ekmeği' nereden ve nasıl bulacağıma bir türlü akıl erdiremedim. Hava iyice kararınca da aç, susuz ve boynu bükük eve döndüm:

–Anne ben ekmek getiremedim!..

–Zararı yok .. Yarın getirirsin!

Sesinde, anlayışlı bir sevecenlik vardı.

Ertesi gün de ilkinden farklı geçmedi. Üçüncü günün sabahı gene 'nereden ekmek bulabileceğimi" düşüne düşüne yürürken babası öldüğü için okuldan ayrılan bir arkadaşımın:

–... Ceride... Ceride... diye bağırarak gazete satığını gördüm ve aynı işi benim de yapabileceğimi düşündüm.

'Müvezziliğimin' ilk günü 'Ceride.. Ceride...' diye avazım çıktığı kadar Ankara'nın eğri büğrü sokaklarıyla tozlu meydanlarında o kadar çok koşmuş ve ortalığı öylesine birbirine katmış olmalıyım ki, çok geçmeden gazetelerim bitmiş ve yenilerini almak için 'matbaacı amca'nın karşısına dikilmiştim. Öteki müvezzi çocukların hiç biri henüz 'hesap görmeye' gelmemişti.Bana cerideleri veren yaşlı adam: yanağımı okşayarak:

– Aferin be 'efemin oğlu' dedi. Bugünün gazeteleri tükendi. Yarın gene gel, daha fazla ceride sat, daha çok para kazan!..

Akşamı beklemeden eve koştum. Giderken 'iç Hisar' kapısındaki fırından iki tane okkalı ekmek aldım. Kazandığım para bitmemişti. 'Aktar'dan tahin helvasıyla yağ ve tarhana eklettim çıkınıma.

Annem:

– Aç ana, aç... Ben geldim.., diye heyecanla yumrukladığım avlu kapısını açıp da karşısında ellerindekini güçlükle taşıyan oğlunu görünce heyecanlandı:

– Nereden buldun bunları?

– Bulmadım!..

– O halde kim verdi?

Başımdan geçeni soluk soluğa anlattım. Rahatlamıştı. Gene de fazla bir şey söylemedi. Yalnızca, büsbütün incelmiş parmaklarını saçlarımda gezdirdiğini anımsıyorum.

(*Bir Ankara Ailesinin Öyküsü*, 1999)

ORHAN KARAVELİ

HÂLÂ

Saçların parmaklarımda hâlâ
Sırtımda dost ellerin
Gözlerimin içinde gözlerin
Aranan
Kuşkulu
Derin

Yastıkta başının izi
Yorganda bıraktığın sıcaklık
Yatakta çizgisi
vücudunun

Sen aranan
Sen kuşkulu
Sen türkek
ve ben
senin dişiliğince
erkek
(46-99 Şiirler)

(Milliyet, 16.7.1999), Oktay Akbal / Bir Ankara Ailesi (Cumhuriyet, 19.10.1999), Yalçın Pekşen / Robot Yaparken Canavar Yaratmak (Akşam, 28.9.2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Yarım Yüzyılın 'Görgü Tanığı' (Cumhuriyet, 23.5.2001), Ali Sirmen / Görgü Tanığı (Cumhuriyet, 27.5.2001), Hakkı Devrim / Cumhuriyet Tarihimiz (Radikal, 27.5.2001), Nâzım Yılında Nâzım'ın Vasiyeti (Nokta dergisi, 6-19.12.2002), İlhan Selçuk / Başı Dik Bir Türk: Nâzım Hikmet (Cumhuriyet, 22.12.2002), Yalçın Bayer / Nâzım'ın Mezarı Getirilsin (Hürriyet, 22.12.2002), Erhan Üstündağ / Başı Dik Bir Türk (Radikal Kitap, 24.1.2003), Buket A. / Sakallı Celâl (Varlık Kitap, Kasım 2004), Melih Aşık / Sakallı Celal Aydınlığı (Milliyet, 30.5.2004), Celal Şengör / Sakallı Cclal ve Aydının Görevi (Cumhuriyet Bilim Teknik, 3.7.2004), Tufan Türenç / Bir Onurlu İnsan: Sakallı Cclal (Hürriyet, 17.7.2004), Kalemini Silah Gibi Kullanan Şair (Aydınlık dergisi, 2.8.2005), Rahmi Turan / Yiyin Efendiler Yiyin...(Gözcü, 3.8.2005), Doğan Hızlan / Babasının Mısraları ve Oğlu (Hürriyet, 20.8.2005), Coşkun Özdemir / Sakallı Celâl (Cumhuriyet, 20.8.2005), Halûk Şahin / Halûk Adının Sorumluluğu (Radikal, 21.8.2005), Fikret ve Halûk (Cumhuriyet, 19.9.2005), Konur Ertop / Fikret Âkif ve Ötekiler (Türk Dili Dergisi, Ekim 2005).

KARAVELİOĞLU, Murat

Edebiyat araştırmacısı. 1 Ocak 1976, İnönü / Eskişehir doğumlu. İlkokulu (1986), ortaokulu (1989) ve liseyi (1992) memleketinde tamamladı. İÜ Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü 1996 yılında dereceyle bitirdi. Aynı yıl Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans öğrenimine başladı ve yine aynı yıl araştırma görevlisi oldu. *"İsmail Hakkı Bursevi'nin Muhammediye Şerhi (Birinci Cilt) Ferahu'r-Rüh"* adlı tezini 1999'da vererek yüksek lisansını tamamladı. 2002 yılından itibaren Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında *"XVI. Yüzyıl Şairlerinden Prizrenli Şem'î'nin Divanı'nın Edisyon Kritiği ve İncelenmesi"* adlı doktora tezi üzerinde çalışmalarını sürdürdü.

Makalelerini *Irak Dosyası*, *İlmî Araştırmalar*, *Virgül* gibi dergilerde yayımladı. *Yaşamları ve Yapıtlarıyla Osmanlılar Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

ESERLERİ:

İhtifalci Mehmed Ziya Bey / İstanbul ve Boğaziçi Tarihi - Bizans ve Osmanlı Medeniyetlerinin Ölümsüz Mirası I-II" (E. Doğan, Y. Başkan, İ. Mangaltepe, İ. Karaca ile, 2003), *İhtifalci Mehmed Ziya Bey / Yenikapı Mevlevihanesi* (yay. haz., 2005).

KARAY, Refik Halit

Öykü ve roman yazarı (D. 15 Mart 1888, Beylerbeyi / İstanbul - Ö. 18 Temmuz 1965, İstanbul). Babası, Mudurnulu Karakayışoğulları olarak bilinen eski bir aileden, Maliye baş vezneđarı, Mevlevî tarikatının tanınmış siması Mehmed Halid Bey, annesi, Kırım Han sülalesi Giray'lardan Nefise Hanımdır. On iki yaşına kadar kışın, Vezneciler'deki Şemsülmaarif Mektebine, yazın Göztepe'deki Taş Mektebe devam etti. On iki yaşında, Galatasaray Lisesi yatılı kısmına verildi. On sekiz yaşında, okul müdürü ve Fransızca öğrctmeni ile aralarında geçen bir olay sebebi ile, okuldan ayrıldı (1904). Dışarıdan lise olgunluk imtihanını verip, babasının da isteğine uygun olarak Hukuk Mektebine girdi. Sınavla girdiği Mekteb-i Hukuku (Hukuk Fakültesi) ikinci sınıfta iken yarım bıraktı. Aynı yıllarda başladığı Maliye Merkez Kalemindeki kâtipliği görcvinden de ayrıldı.

İlk hikâyesi *"Ayşe'nin Tâlii"*nin (1909) yayımlandığı *Servet-i Fünûn*'a staj yapmak üzere girdi, burada aylıksız çevirmen ve yazar olarak çalıştı. 31 Mart (1909) Olayı'nda burada idi. Sonra geçtiği *Tercüman-ı Hakikat*'te (1909) baş makaleler yazdı. Ardından kendi kurduğu *Son Havadis* gazetesini on beş sayı çıkarabildi. *Sada-yı Millet*'te, ardından *Cem*'de başyazar olarak çalıştı ve sonraki yıllarda başına işler açacak olan "Kirpi" imzalı yazılarını *Kale* dergisi ile *Şehrah* gazetesinde de sürdürdü, bu yazılarla ün kazandı. Fecr-i Ati topluluğuna katıldı. İtilaf ve Hürriyet Fırkası hükümeti sırasında Beyoğlu Altıncı Belediye Dairesi başkâtibi oldu (1912, 7 ay). Bu görevde iken *Kirpinin Dedikleri* adıyla kitaplaşan yazıları yüzünden tehditler almaya başladı, ancak İttihad ve Terakkicilere karşı eleştirilerini sürdürmekten vaz geçmedi. İttihad ve Terakki Fırkası işbaşına gcçince Sinop'a sürüldü (1913), oradan Çorum'a (1916), Ankara'ya ve Bilecik'e nakledilerek beş yıl sürgünde tutuldu. Bu arada Sinop'ta Cemal Paşa'nın kızı Nazmiye Hanım'la nikahlanarak, Ankara'da gizlice evlendi.

Ziya Gökâlp'in aracılığıyla İstanbul'a döndükten (1918) sonra Robert Kolejde Türkçe öğretmenliği yaparken gazetelerde makaleler yazmaya devam etti. Mütareke döneminde Hürriyet ve İtilaf Fırkasına üye oldu. Posta-Telgraf Umum Müdürlüğüne (1919) atandı. Ocak 1922'de kendi mizah dergisi *Aydede*'yi çıkarmaya başladı. Büyük bir ün yaptığı bu gazetede Mustafa Kemal'e muhalefet etti. Devrin önemli mizah yazarlarını topladığı bu dergide "Nakş-ı ber âb" (suya çizgi) başlığı altında başyazılar yazdı. Millî Mücadele'ye karşı yazıları nedeniyle "150'likler" listesine alınarak, Piyer Loti gemisi ile, 9 Kasım 1922 tarihinde yurdu terk etmek zorunda kaldı. Bu ikinci sürgünlüğünde Beyrut yakınlarındaki Cumiye kasabasına gitti. Yakup Kadri'nin anlatımına göre; *"Refik Halid'in oralarda çekmediği kalmamıştı. Kırılan gururu bir yandan, geçim sıkıntıları ve vatan hasreti öbür yandan onu hem maddi, hem manevi ıstıraplarla kasıp kavurmuştu."* İlk sürgünlüğünde evlendiği Nazime Hanım, bu ikinci sürgüne dayanamayıp, dört yaşındaki oğlu

Refik Halit Karay

Refik Halit Karay

Ender'i de yanına alarak onu terk etti. Refik Halit, Halep'te yayımlanan *Doğru Yol* gazetesine haftada iki makale yazarak geçimini sağlamaya çalıştı. Daha sonra, yine bu şehirde çıkan *Vahdet* gazetesinde Türkiye ve Atatürk inkılâpları lehinde yazılar yazdı. *Deli* adlı piyesi de bu gazetede yayımlandı. Burada, aslen Ankaralı olan Nihal Hanım'la evlendi ve 1933'te Ömer Uğur adlı oğlu dünyaya geldi. Beyrut ve Halep'te on beş yıl gurbet ve sürgün hayatı yaşadıktan sonra, 17 Temmuz 1938 tarihinde "150'likle"rin affedilmesiyle yurda dönerek İstanbul'a yerleşti (1938). Aktif politikaya girmeyerek *Aydede* gazetesini ikinci defa çıkardı (1948-59). Geçirdiği bir ameliyat esnasında öldü. Zincirlikuyu Mezarlığına gömülüdür.

Bu sürgün hayatı ve seyahatleri, *Memleket Hikâyeleri* adlı eserindeki hikâyelerin yazılmasına malzeme hazırladı. Bazı hikâye ve sohbet yazılarını 1917-18 yılları arasında İttihad ve Terakki'nin kültür dergisi *Yeni Mecmua*'da yayımladığında büyük ilgi uyandırdı. Ziya Gökalp ve Ömer Seyfettin, onun, Türkçeyi en iyi kullanan yazar olduğu görüşünde birleştiler. *Vakit*, *Tasvir-i Efkâr*, *Tan* ve *Zaman* gazetelerinde makaleler yazdı. *Alemdar* ve *Peyam-ı Sabah* gazetelerinde yazdı. *Sabah* gazetesinde başyazarlık yaptı.

Hikâye ve romanları kadar güçlü mizah yazarlığıyla da tanınmış olan Refik Halit Karay, en çok roman alanında eser verdi. *Memleket Hikâyeleri*'nde daha çok kadın karakterleri, orta sınıfı ve kenar mahalleyi işledi. *Gurbet Hikâyeleri*'nde memleket özlemi dile gelir. Arı dil ve Milli Edebiyat hareketinin oluşmasında önemli payı oldu. Türkçeye temiz, kıvrak, sade ama ışıklı bir üslûp getirdi. Böylece haklı olarak "İstanbul Türkçesini en iyi kullanan yazar" olarak değerlendirildi. Gerçekçidir. Eserlerinde, kişiler yaşadıkları çevre içinde tanıtıldı. Romanlarında, toplumun geçirdiği sosyal değişmeleri ve

REFİK HALİT KARAY

KAÇAK

Güzel kadın gözlerine en çok yaraşan aydınlık, oynak mum ışığıdır.

Ben ülke ülke iklim iklim ışıklar gördüm; bu ışıkların yansımalarını türlü türlü, şehirli ve dağlı ulusların kadınlı erkekli yüzlerinde izledim. Fakat unutamadığım bir çift güzel Alman kızı gözleriyle, Noel gecesi Almanya'da değil, akıl ermez bir yerde, tâ Sibirya'da, Çin hududuna yakın bir izbede, mum ışığında karşılaştım.

Gece ile ışığı ve ışığın yüzlere serdiği anlamı en iyi anlayanlar ucra memleketlerde dolaşan serüven sever yolculardır.

Onlardan biri de bendim.

Büyük savaşın başlangıcında Muş elimizden gitti; kıtamla beraber kendimi Moskof elinde esir bulmuştum.

Bize: "Haydi içeriye!" dediler.

Rusya'da içeriye gönderilmek emri; dışarıdan, dünyadan daha uzağa, cehennemin bucağına gideceğinizi gösterir. Bir bahar günü Tiflis'ten yola düştük. Dağ geçtik, deniz geçtik, çöl geçtik. Adam boyu çayırlar, karşı kıyısı görünmez ırmaklar, sonu gelmeyeceğine inanmaya başladığımız ormanlar aştık. Zindanlarda yatıyor, yaya yürüyor, aç kalıyor, soğuktan buz kesiyor, sıcaktan mum gibi eriyorduk.

Arkamızda şehirler, milletler, kıt'alar, mevsimler bırakmıştık; durmadan gidiyorduk. Sonunda donmuş bir göl kıyısına katır katır buz tutmuş balık ağlarının çit gibi çevirdiği saz kulübelerle dolu köyümsü bir kasabaya vardık.

O kadar soğuktu ki, sabahları sütü çanakla değil arşınla alıyorduk, keserle kırıp kırıp tencereye atıyorduk. Satıcı da bunu ölçüsüne göre, testere ile kesip veriyordu.

Donmayan bir şey yoktu; gözyaşlarımız bile yanaklarımızdan katı katı, dolu taneleri gibi yuvarlanıyordu.

Ölümü beklemeye başladık. Bütün o bitip tükenmeyen yol zorluklarına bu yere, bu acınacak, yoksul ideale varmak için katlanmıştık.

"Kaçarım!" dedim.

Kaçmak için kanat bile yetmez, yetemezdi.

Öyle olmakla beraber gene de kaçtım...

İenscisk'ten Angara ırmağını tutarak Çin'e gidecek, Çin'i geçecek, Amerika yoluyla memleketime dönececktim ve yeniden savaşacaktım.

Delilik? Gençlik? Yurt özlemi ve intikam ateşi?..

Hepsi!

Yetmiş ikinci günüydü, atım açlıktan ve yorgunluktan düşüp öldü. Ufak tefek, koyun gibi tüylü, tırnakları iki çatal bir Kırgız atıydı; kendi cinsimden gibi yakınlık duyduğum sıcak bakışlı, dilimden anlayan bir hayvancağız...

O güne kadar yalnızlığımı pek o kadar duymamıştım; birden öksüz kaldım. Fakat ağlamaya korkuyordum, ilik yaşla soğuk birleşince gözlerim biber dökülmüş gibi yanıyordu. Sibirya'da Mişel Strogof'un mil çekilen gözlerini hatırlıyor ve belleğimin bugüne dek nasıl donmadığına şaşıyordum.

Yaya yola düştüm. Kırgız atının kar üstündeki siyah tümseğine dönüp dönüp bakıyordum; yarın ak ovada kalacağını bildiğim kendi kara tümseğimi görür gibi...

Elimdeki krokiye göre bir ormana ve Kıryurd adında bir kasabaya yaklaşmış olmalıydım gerekti. Fakat tipi o kadar artmıştı ki değil uzağı, önümü, bastığım yeri, kendimi göremiyordum.

Artık yürüyemiyordum.

Açlığın, yorgunluğun, güçsüzlüğün, tükenişin son kertesi şudur: Ruhun varlıktan ayrılması!..

Yemek, içmek, dinlenmek, ısınmak veya serinlemek isteyen varlığınız sizden uzakta kalıyor; yorgun bir köpek gibi soluya soluya gidiyor, sürükleniyor. Giden, ilerleyen, yaşamakta direten ruhtur. Bir aralık öyle sandım ki, önümde giden biri vardır, görünmeyen biri... O, ruhumdur; arkasında iki kat, dizüstü sürüklenen karaltı da benim. Fakat ben, daha çok önümdekinde idim. Geride kımıldamaya çabalayan şeyle ilgim hemen hemen kesilmiştir.

→

Yaşamak içgüdüsünü, ruh gücünü, işte o gün, varlığının önünde koşan bir yarı hayalet gibi iyice görmüş, peşine düşmüştüm.

Üşümeyi, aşağı yukarı hepiniz bilirsiniz: Titremek, içi katılmak, buz kesmek... Hayır, asıl üşümek onlar değildir. Üşümek bir tür yanmaktır. Hiç bir organımı duymuyordum, ne ellerimi, ne ayaklarımı... Bedenim kalmamıştı, yoktu. Yalnız içimi duyuyordum ve içimde yanarak tükenen bir yerimi! Bu, sanırım yüreğimdi. Tüm benliğim yanan bir kalpten oluşmuştu; kar içinde tutuşmuş bir kalbin tek başına depreştiğini biliyordum, o kadar...

Bir süre sonra yanığı da duymamaya başladım; yüreğim alevini, kızıllığını, yakıcılığını kaybetmişti, koflaşmıştı, bir toprak kül gibi dağıldı. Anladım ki, ölüyorum, sönmüş kalbimi görmek için karlı gecenin içine çökmeye hazırlandım ve çöktüm!

Tam o sırada karlar üstüne benimle beraber uzanmış bir, iki ışık çizgisi görür gibi olmuştum. Bu çizgiler bana genişliyor gibi geldi. Bir kapı açılmıştı: ocağında alev alev odunlar yanan basık bir oda... Ortada bir yemek masası, kenarda minimini mumlarla, kandillerle süslü bir çam ağacı, çevremde kadınlı erkekli adamlar... Ve sıcak bir yemek kokusu!

Gövdemden ayrılarak demin önümde giden ruhumun yeniden içime girdiğini duyuyorum...

—Serap! Serap!

Diye sessizce, ağzımla değil kafamla haykırdım.

Bir genç kız, elinde mum, eğilmiş yüzüme acıyarak bakıyor ve bilmediğim dilden bir şeyler söylüyor:

— "Der arme! Der arme!"

Başkaları da bana bakıyordu. Fakat ben yalnız kızın bakıyordum: Lacivert yün hırkası içindeki taze göğsünün kuytu, insan kokulu sıcaklığını bana duyuran sarışın genç kıza... Bu göğse başımı dayamak, hem sert hem yumuşak ılıklığında, yüreğinin atışını dinleyerek uykuya dalmak!

Mum ışığı nefeslerimizle sallanıyordu. Ben kızın gözlerine dalmıştım; bu gözlerde bir kar tipisi seyrediyordum. Ama bildiğim akçıl, boğucu, soğuk bir kar tipisi değil!.. Taneleri birbirine çarpmkça kıvılcımlanan bir sıcak kor tipisi... Çiçek tipisi... Elmas ve zümrüt tipisi... Işık, koku ve renk tipisi!

Isınıyor, ısınıyorum.

— "Der arme! Der arme!"

Bilmediğim halde ne dediğini artık anlıyordum:

— Zavallı! Zavallı!

Orası savaşın ilk günlerinde Rus ordusunun Pomeranya'dan esir edip buralara kadar sürdüğü bir sivil Alman ailesinin evidi; Sibirya'da daha böyle binlerce aile vardı. Noel bayramına rastgelen o gece beni kapının önünde karlara gömülü bulmuşlar, içeriye almışlardı.

Yedirdiler, yatırdılar, doydum, azıcık dinlendim.

Fakat sabaha karşı -daha şafak sökmemişti- uyandırdılar. Elime küçük bir dağarcık sıkıştırıp sokağı gösteriyorlardı.

Ruslar, kaçak bir Türk subayını sakladıklarını duyarlarsa hepsini kurşuna dizerlerdi.

Kapının demir kolunu, genç mum elinde, sıcak göğüslü kız çekti. Buz tutmuş tanecikler çatırdadı. Bir daracı önünde gibi bilinçsiz, dilsiz, külçe durumundaydım. Kendimi topladım: Artık son olarak göreceğim bu hayat ve hülya manzarasına, ocağı alevlenen odaya ve gözlerinde ateşten çiçekler açan kıza bir daha baktım; koyun postuma, bu tüylü kefene sarıldım. İçeri dalan kar ve soğuk bana bir av bulmuş üç canavar öfkesiyle sarıldı...

İşte gene gece, gene tipi, gene yollar... Fersahlarca, aylarca uzanan kuş uçmaz, kervan geçmez yaban yollar...

İnsan gücü bu... Tekrar içgüdümü, yaşamak tutkumu önüme katmış, cesedimi arkamda sürüyerek karlı, karanlık, acımasız Çin yoluna dalmıştım.

Ebû Hemal kaymakamı sustu, bir süre dalgın kaldı. Suskunluğuna saygı gösteriyorduk. Sonra silkindi, çıngırağa bastı, gelen hizmetçiye:

— Bize birer buzlu portakal şurubu getir' dedi. Sibirya'daki karlı geceyi anlattığı o gün, Şam yöresi çölünde uçan kuşu yere düşüren zehirli bir sam yeli esiyordu...

Şişli, 1938

(*Gurbet Hikâyeleri*, 1940)

bunların insanlarımızdaki yansımalarını, çatışmaları, çeşitli çevrelerden aldığı karakter ve olaylar çevresinde işledi. Hemen bütün eserlerinde, en az bir mirasyedi, bir eski devirde yaşamış insan, bir sonradan servet ve mevki sahibi olmuş şahsı işledi. Romanlarında hareketi sağlayan unsur aşktır.

İlk romanı *İstanbul'un Bir Yüzü*'nde, Meşrutiyet (1909) öncesi zenginleri ile Meşrutiyet sonrasında servet ve mevki sahibi olanların yaşayış ve anlayışlarını karşılaştırdı. *Çete*'de, farklı sosyal çevrelerden gelen, farklı amaçları olan iki insanın aşkı ve bir Türk çetesinin Fransızlarla olan mücadelelerini anlattı. *Yezid'in Kızı* adlı romanda, Güneydoğudaki Yezidileri anlayış ve hayat tarzları itibariyle tanıttı. *Anahtar*, çözümlemeci roman türünün çok başarılı bir örneğidir.

Refik Halit, *"Yalnız Türk edebiyatında değil, Rus ve Amerikan edebiyatlarından sonra, hikâyecilikte cihan ölçüsünde ön planda bir yer işgal edebilecek bir hikâyecimiz"*dir. (Halide Edip Adıvar)

"Refik Halid'in bütün hamule-i edebiyesi Maupassant'ın romanlarından ibarettir... O zaten, Fransız ve Osmanlı muharririni ve üdebası içinde hiç kimseyi sevmez. Onun için sadece bir Maupassant mevcuttur. Çünkü Maupassant'da hayat ve cinnet vardır. Refik Halid ise deli olmadan ölen kimselere akıllı diyemez." (Yakup Kadri Karaosmanoğlu)

"Onun zeki ve usta kaleminden, ışıklı bir hareket güzelliği ile raks eder gibi dökülen duru ve şeffaf nesir, dili, yirminci asır Türkçesinin 'örnek dili' olabilecek derecede güzel ve sağlam bir mimariye sahiptir." (Nihad Sami Banarlı)

"Eseri okuyanlar, bu eserde yıkılan eski yerine kaim olan yeninin getirdiği müspet bir tip bulmasını ve hiç olmazsa eserin ön planını teşkil eden bu inhidam arkasında; doğanı sezebilmesini istemekten kendilerini men

Refik Halit Karay

edememektedirler." (Suat Derviş, Sürgün hakkında)

"Refik Halid, mücerret mefhumları müşahhas bir tarzda anlatmada ustadır. Dilin yapısını zorlamaz; kullandığı kelimeler sokakta, evde kullanılanlardır. Anlattığı konuya göre kelimelerini seçer. Türk sentaksına ait bütün hususiyetleri, kalemini zorlamadan uygular. Hareket tasvirlerinde daha çok sıralı, tabii çevre anlatımlarında girişik-bileşik cümlelere başvuran yazar, aynı kelime yahut ek'in tekrarından sakınır. İfadeye çeşitlilik kazandırmak için bâzı cümlelerin yüklemlerini kaldırır. Uzun cümleler yanında, kısalara da yer verir; monotonluğa düşmez.

"Refik Halid, neşredilen ilk hikâyesinden itibaren Maupassant'a ait tekniği yazılarında tatbik etmiştir. Bu tarzda kaleme alınan hikâyelerinin bâriz özelliği, eserin aslını teşkil eden olayın başlangıcının belli, sonucunun şaşırtıcı olması; okuyucuda ızdırap duygusunu tahrik edecek konuların işlenmesi ve sağlam kuruluşlu olmalarıdır. Bu yazıların plânları küçük bir romanı düşündürür. Olaylar cemiyet ve insan karakterine ait hususiyetleri aksettirecek tarzda seçilmiş; akli bir sıraya göre tanzim edilmiştir. Kahramanların bütün karakterlerinin anlatılmak istendiği bu hikâyeler de, vakanın akışı bir yerde okuyucuyu merakta bırakır, eserin devamında bu düğüm çözülür. Gözleme, özel surette ehemmiyet verilmiştir.

"Yazar, bu türdeki eserlerinin hepsinde, Anadolu'dan veya İstanbul'dan, orta halli insanların yaşayışı ile ilgili olayları konu almış, onların sıkıntı ve acı dolu hayatlarını hikâyeleştirmiştir.

REFİK HALİD

Hakkı Süha Gezgin

Tanışmadım amma gördüm. İnce bir gövde, renksiz bir yüz ve bu solgun yüzü köprü gibi ikiye bölen kemerli bir burun. Küçük, parlak; fakat namlu içi gibi karanlık, yine namlu içi gibi derinliğinde bir fişeğin nikel simsiği çakan gözler. Acı sözleri batırlatan biber renkli bir ağız. Konduğu yerlere kaşıntı veren ışıktan ısırganlı bakışlar. Benim gördüğüm madde Refik Halid işte budur. İnsanlık tarafını tanımadığım, iyi bilmediğim için bu cephesi üstünde durmıyacağım. Yalnız girgin bir adam olduğunu sanıyorum. Çünkü o, Sinop'ta sürgünken, değerli bir sanatkârın çile çekmesine dayanamayan bazı arkadaşlar, Rahmetli Talât Paşa'ya baş vurarak onu İstanbul'a getirtmişlerdi. Merkez-i Umumî o sıralarda Yeni Mecmua'yı çıkarıyordu.

Refik Halid de bu mecmuanın yazıcıları arasına karıştı. Aradan bir ay geçmeden herkesle can ciğer olmuş, kendini adamakıllı sevdirmişti. O kadar ki kendisini sürgünden getirtenler, herhangi bir dileklerini büyüklere kabul ettirmek için, onun delâletine muhtaç kaldıklarını gülerek söylerlerdi.

Daha sonraları, Bahriye Nâzırı Cemal Paşa gibi gerçekten yaman bir adamın yardımına kavuştuğuna bakılırsa, girginliğinden kimsenin şüphesi kalmaz sanırım.

Hiciv, mesut adamın işi değildir. Çok kere onu verimsiz, hain bir hayat hazırlar. Dünyanın büyük Satir'cilerine bakınız, acı bir çocukluk, inciminiz bir gençlik çağının örsle çekici arasında döğüle döğüle keskin birer kılıç olduklarını görürsünüz. Onlar, hiciv ve alaylariyle, geçmişten öç alırlar.

Refik Halid'in çocukluğunda böyle zehirli bir çağın bulunduğunu zannetmiyorum. Fakat öç duygusu, sade yoksunluktan, yaşayış darlığından doğmaz. Sevgi ve şefkat mahrumiyeti de bu ruh tüzülüğünü meydana getirebilir. Onu bu geniş tetkik süzgecinden geçirmediğimiz için, bilgimizi tam sayamayız. Hem sonra ona, nihayet bir istisna gibi bakmak da mümkündür. Yalnız onun kendi çocukluğuna ait bazı iç enstantanelerini hatırlıyorum ki ruhunun tahlilinde bize yardım edebilir.

Meselâ, günün birinde sofraya oturulurken, gözü büfedeki kaymaklı ekmek kadayıfına gidiyor ve anlaşılmaz bir gönül çıkmazına saparak, hiç sebepsiz:

-Ben bunu yemem! diyor.

-Niçin? diye soruyorlar.

-Sevmem de...

Cevabını veriyor. O günden sonra evde ne vakit bu tatlı yapılsa "Refik bunu yemez!" sözü geçiyor ve işte bu manâsız şey, onun yıllarca kaymaklı ekmek kadayıfından mahrum kalmasına sebep oluyor.

Bu hâdisede belki Refik Hâlid'in siyasî hayatındaki çetrefilliği anlatacak bir ipucu bulunabilir. Belki bir gün:

-Ben ittihatçılardan boşlanmam!

Demiş ve sonra, tatlı meselelerinde olduğu gibi, bir daha da bu sözünden dönememiştir.

Sanatkâr Refik Hâlid'e gelince: Fecr-i Âti, eğer edebiyat tarihinde nefes almışsa, onu yaşatan kudretlerden biri, belki en büyüğü odur. Halit Ziya'dan, Rauf ve hattâ Hüseyin Cahit'ten sonra dözgünsüz, yalıtsız nesrin ilk güzel örneğini o verdi. Dilde inkılâp yapmak ihtiyacını da onun sadelikte gösterdiği mükemmellik doğurmuştur, sanıyorum. Terkipsiz, boyasız halk Türkçe'sinin kuvvetli bir sanatkâr elinden geçince ne sevimli ve ne alımlı hale girdiğini, Halide Hanım'dan önce-o göstermişti.

Kirpinin Dedikleri'ndeki Polislerin İmtihanı hikâyesi çıktığı vakit etrafta uyandırdığı duygu hem hayret, hem imrenme oldu.

Refik Hâlid'de, çöplüğü cennet yapan büyülü bir sanat menşuru var. Ondan süzdüğü manzaralar, tabiat ve şahıslar altın suyuna batırılmış zincirler gibi unsurun kıvrımlı bir parıltı ile göz alırlar. Sözler nota, cümleler batota olur. Oynak, berrak, cilveli satırlar sıralanır. Yazıya ilk bakışta göze çarpmıyan gizli bir musiki bir iç ahengi yayılır. Duygusunda çarpıcı derinlikler, düşünüşünde zihni durduracak genişlikler yoktur. Fakat kendi yolunda bir tanedir.

Seftali Bahçeleri, Sarı Bal, Yatık Emine hikâyeleri, hikâyeye memleketin girişidir. Bunlarda yazıldığı çağın manzarası, psikolojisi, mantığı, iç ve dış varlığı ile bütün memleket yaşar.

Memleket Hikâyeleri gerçekten öz hikâyelerdir. Ondan sonra ne kadar gayretliler çıktı. Bu yolda uğraştılar. Fakat gözlerindeki kalın perdeyi aıyıramadılar. Baktıkları yeri göremediler. Kabukta kaldılar, cevhere varamadılar.

Refik Hâlid pervasızdır. Başkasının ne diyeceğini düşünmez. Bildiği, hoşuna gittiği gibi yazar. Nitekim Ankara yangınını anlatan bir yazısında, eski Ankara cayır cayır yanar, halk çığırışarak öteye beriye kaçışırken, o hiç tınmadan buna kayıtsız kaldığını söyler. Minelbab ilelmihrab eğer başladığı gibi devam etseydi, bu teşhisini koyduğum ruhun, kimbilir ne yaman görünüşleriyle karşılaşacaktık. Ago Paşa'nın Hâtıratı, Sakın Aldanma, İnanma, Kanma, İstanbul'un İçyüzü, Bir İçim Su, Bir Avuç Saçma, Yezid'in Kızı gittikçe yükselen birbirinden güzel eserlerdir.

Suriye gazeteleri Sürgün adiyle yeni bir eser yazmakta olduğundan bahsetmişlerdi. Galiba bir de İnkılâp Tarihi kaleme almayı tasarlıyordu. Hâlâ çıkmadıklarına bakılırsa, vazgeçti demektir. Zaten onun yalnız sanat sahasında kalması, hem kendisi, hem memleket edebiyatı için daha uygun olur.

(*Edebî Portreler*, 1997)

Şeftali Bahçeleri ve Sarı Bal'da, memur ve eşraf zümrelerinin eğlenceleri hikâye edilirken, hem bu sınıflara mensup insanlarla alay edilir; hem de halkın sefaleti dile getirilir. Eserlerde kahramanların karakterlerine ait özellikleri, başlarından geçen olaylar karşısında takındıkları tavırlardan; münasip tarzda anlattıkları hâtıralardan ve diğer insanlarla kurdukları münasebetlerden anlarız. Hacı Mustafa, Abdi ve Hüsmen Hoca, Asım, Yatık Emine, Fotika, Hasip Efendi, Vehbi Efendi, Zehra, Küs Ömer, Osman, Gürcü Servet, Teğmen Dal Sabri, Ebu Ali, İliştir Nuri, Gözyaşı ile Ayşe'nin Talîî adlı hikâyelerin kadın kahramanı olan iki ayrı Ayşe v.b. birer kişi değil mensubu oldukları toplumun birçok hususiyetlerini nefislerinde birleştirmiş tiplerdir." (Prof. Dr. Şerif Aktaş)

"Refik Halid, her günkü hayatımızın tekdüzeliğine, yasaklarla donanmışlığına, kalıplaşan özelliklerine iddiasız romanlarıyla karşı koyuyordu. Sakıncalı kimliği de zaten daha ötesini gerçekleştirmesine zaten olanak tanımayacaktı. Fakat yalnız bu kadar mı? Hiç sanmıyorum. Refik Halid yeniliklerimizin yalınkatlığına yaman eleştiriler getirmiştir. Bir yandan hayatın renksizliğinden, basitlik ve küçüklüklerinden yorulmuş insanımızı, sıcak Türkçesiyle kucaklamış, en acı bir aylık ya da ölüm sahnesini bile matem havalarından arındırarak okuru bir kitap boyunca sürecek mutluluklara çağırmıştır. Bir yandaysa, iğneliyici ifadesi, ince mizahı simsiyah sürüp çitmiştir." (Selim İleri)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Memleket Hikâyeleri* (1919), *Gurbet Hikâyeleri* (1940).

ROMAN: *İstanbul'un İçyüzü* (1920, *İstanbul'un Bir Yüzü* adıyla, 1939), *Yezidin Kızı* (1939), *Çete* (1939), *Sürgün* (1941), *Anahtar* (1947), *Bu Bizim Hayatımız* (1950), *Nilgün* (3 cilt, *Türk Prensesi Nilgün*, 1950; *Mapu Melikesi Nilgün*, 1950; *Nilgün'ün Sonu*, 1952; tek cilt olarak 1960), *Yer Altında Dünya Var* (1953), *Dişi Örümcek* (1953), *Bugünün Saraylısı* (1954), *2000 Yılın Sevgilisi* (1954), *İki Cisimli Kadın* (1955), *Kadınlar Tekkesi* (2 cilt, 1956), *Karlı Dağdaki Ateş* (1956), *Dört Yapraklı Yonca* (1957), *Sonuncu Kadeh* (1965), *Yerini Seven Fidan* (1977), *Ekmek Elden Su Gölden* (1980), *Ayın On Dördü* (1980), *Yüzen Bahçe* (1981).

FIKRA: *Bir İçim Su* (1931), *Bir Avuç Saçma* (2. bas. 1939), *İlk Adım* (1941), *Üç Nesil Üç Hayat* (1943), *Makyajlı Kadın* (1943), *Tanrıya Şikâyet* (1944).

MİZAH-HİCİV: *Sakın Aldanma*

Refik Halit Karay

REFİK HÂLİT

Nihad Sami Banarlı

Çağatay Türkçesi Edebiyatı'nın büyük şairi Ali Şir Nevâî, gerek manzum gerek mensur eserlerinde devrinin Türkçesini o derece zevkle, ustalıkla bilhassa millî bir mefkûre ile kullanmış; bu Türkçeyi öyle misli görülmemiş bir güzelliğe ulaştırmıştı ki, kendisinden sonraki asırlarda «Edebî Şark Türkçesi» ni Nevâî dili diye isimlendirmek haklı ve tabiî bir âdet olmuştu.

Devrinin Türkçesini böylesine bir güzellik ve ustalıkla kullanarak — kendi adiyle anılmaya değer — zevkli ve pürüzsüz bir yazı ve sanat dili yaratmaya muvaffak olan bir başka Türk sanatkârı da Refik Hâlit'tir.

Onun zeki ve usta kaleminden ışıklı bir hareket güzelliğiyle akseder gibi dökülen, duru ve şeffaf «nesir dili» ni yirminci asır Türkiye Türkçesinin «örnek dil» i, olarak tanıtmak, yeni nesillere yapılacak hizmetlerin en faydalısı arasında yer alabilecek bir harekettir.

Gerçi Türk dili ve edebiyâtının tekâmülü târihinde «Refik Hâlit Türkçesi» büsbütün yeni ve köksüz bir lisan değildir. Bu kudretli sanatkârımızdan önce de devirlerinin verdiği imkân nisbetinde ana dilimizin güzelliğini belirten sanatkârlarımız ve sanat eserlerimiz vardır. Kısâs-ı Enbiyâ sahibi Cevdet Paşa'nın bu güzel eserindeki Türkçe gibi; çocukluk hâtıralarını «Ömer'in Çocukluğu» adiyle yazan Muallim Nâ'ci'nin sâde ve samimî Türkçesi de Refik Hâlit dili'nin Tanzimat'tan sonraki müjdecileri arasındadır. Fakat böyle bir Türkçenin eski çağlardaki en zevkli terennümleri Dede Korkut hikâyelerinde bulunuyordu.

Saf ve samimî kelimeleri; halk ağzı, yerli ve millî tâbirleri; millî zevkimizi, millî ahlâkımızı, millî târihimizi aydınlatan türlü özellikleri; nihâyet nesir lisânını yarı manzum bir «terennüm dili» hâline getiren hârikulade güzel «üç kâtiyeleri ile Dede Korkut Hikâyeleri anonim halk edebiyâtımızın mûcizelerinden birdir. Refik Hâlit Türkçesi'nin bu eski halk hikâyelerimizdeki söyleyiş güzelliğini hatırlatışı ise şöyle bir sebeple izah olunabilir: Refik Hâlit de, kullandığı lisânı — Dede Korkut Hikâyelerini yaratan atalarımız gibi — onun en saf, en hakiki kaynağından almış, ana dilimizin en güzel konuşulduğu yurd, ev, âile Türkçesini kullanmış ve İstanbul lehçesiyle de bütünlenen böyle bir Türkçeyi kendi sanatkâr ruhunun kıymetleriyle birleştirerek zengin, akıcı ve bilhassa her türlü uydurma ve yapmacıklardan uzak, pürüzsüz bir sanat bir terennüm lisânı hâline getirmiştir.

Refik Halit'in edebî hayatımızdaki parlayış ve sevilişi «Memleket Hikâyeleri» ve «Kirpinin Dedikleri» isimli eserlerinde toplanan yazılarıyle olmuştur. Refik Halit Türkçesinin ilk devirlerine âit sıcak bir dille yazılan «Memleket Hikâyeleri» Türk edebiyâtında Anadolu'nun ilk hakiki hikâyeleridir. Ondan önce Nâbizâde Nâzım'ın «Kara Bibik» isimli realist bir hikâye yazarak bir Anadolu hayâtını canlandırmaya çalıştığını ve üstâd Halit Ziyâ'nın «Ali'nin Arabası» gibi hikayeleriyle Anadolu'yu duyan bir şehirlinin duygularını aksettirdiğini hatırlamıyor değiliz. Ancak birincinin her türlü lirizmden ve tahkiye sanatından mahrum kuruluğu, ikincinin fazla romantik edebî çehresi içinde kendini açıkça gösteremiyen Anadolu; Memleket Hikâyeleri'nde bütün derinî ve hakiki varlığıyle karşımıza çıkmıştır. (...)

Fakat Refik Halit, Türk edebiyâtına hediye ettiği en güzel eserlerin sürgün hayâtının en uzununu yaşadığı Hatay topraklarında vermiştir. Galibâ Memleket Hikâyeleri dolayısiyle «Refik Halit'i sürmeli ki yazsın...» diyen Ali Kemâl'in, bir çok lâkırdıları içinde yalnız bu bir tanesi maalesef doğru çıkmış ve o kadar çok sevdiği yurdundan uzak yaşamak zorunda kalan sanatkârımız, ona çok yakın bir hudut köşesine, o kadar ki sonradan tekrar Türkiye olacak bir vatan toprağına sokularak bahtsız yıllarının içtenişleri, elemleri ve sanata hakiki bir gıda olan yoksunluklarıyle başbaşa kaldığı bu illerde, edebî hayâtının en lirik, en canlı, vatan ve millet sevgisi ve özleyişiyle dolu eserlerini yazmıştır. (...)

Refik Halit'in romancılığı 1920 yılında neşredilen «İstanbul'un İçyüzü»nde pek parlak sayılamayacak bir başlangıç hâlinde idi. Bu eser İstanbul'un birbirlerine hemen hemen pamuk ipliklerıyle bağlanmış bir takım çeşitli hayat sahnelerini hikâye ediyordu. Bu eser, o târihlerde sanatkârın roman sahasında fazla başarı gösteremiyeceğini tahmin ettiriyordu. Fakat bu kudretli muharririmiz, yine Hatay'daki çalışmalarıyle bu tahminlerin üstüne yükselerek Türk romancılığına hakikaten değerli eserler kazandırmıştır. Bunlardan «Sürgün» realist Türk romancılığının başarılarından biridir. Sürgün, Osmanlı Sultânları âilesiyle birlikte, yurt dışına sürülen siyâset kurbanlarının — üstün bir roman dili ve roman mimârisi ile örülmüş — mâcerâsıdır. «Çete», Antakya'nın sarp dağlarında çağlayan bir aşk ve ateş selidir. Roman kahramânı, Kıtan'ın Hatay'ın Türk kalması için silâha sarılan bir Türk çetesinin ideal kahramânı oluşundaki göğüs kabartıcı güzellik kadar, kartal yuvalarında yaşadığı aşk mâcerası da güzel ve çekicidir. Bu eser hattâ bir propaganda kitâbı sanılacak ölçüde taşkın bir millî iman ve heyecan lisâniyle yazılmıştır.

Refik Halit'in «Yezid'in Kızı» isimli romanında etkin bir tabiat güzelliği, bir renk, bilgi, tefekkür lisan ve zevk şâşaası vardır. Bütün bu eserlerdeki Türkçenin, Türk hikâye lisânının zaferlerinden biri olduğunu tekrarlamak yalnız edebî bir vazife değil, aynı zamanda ilâzımlı bir kadirşinaslığın ve millî bir şükran borcunun ifâdesi sayılmalıdır.

Sanatkârın yine «Yezid'in Kızı»nda Türk dili için ileri sürdüğü fikirler, onun tıpkı «Âli Şîr Nevâî» gibi dilimizin güzelleşmesi yolunda bilgi ile ve ülkü ile çalıştığının kuvvetli delilleridir.

Yazılarındaki «asır cümleleri»nin zaman zaman aşırı bir ittiyad mahsûlü hâlinde görünmelerine rağmen Yezid'in Kızı'ndaki tabiat tasvirleri — «Bir İçim Su»daki eşleriyle birlikte — fikir ve zayıf sanılan Türk dili ile ne harikulade sanat tabloları yaratılabileceğinin bâriz şahitleridir. Bu eserdeki çöl ve deniz tasvirlerini okuyanlar artık Garp edebiyâtının bu çeşit eserlerine hasret çekmekten iftiharla uzaklaşırlar.

Fakat Yezid'in Kızı'nda en güzel varlık, bizzat o Yezid'in kızıdır. Hangi vuslat, üstâd şâir Yahyâ Kemal'in «Vuslat» isimli şiirindeki kadar sıcak ve ulvî; hangi gurup, Ahmed Hâşim'in «Merdiven»deki gibi renkli ve ışıklı; hangi kadın bu Yezid'in kızı kadar güzeldir?

Bu eserler, «sanatkâr»daki «tabiatı bütünleyen yaratıcılığın» canlı örnekleridir. Her halde Türk edebiyâtı târihi yirminci asırda Refik Hâlit gibi kuvvetli bir nesir sanatkârı yetiştirdiği için, haklı bir iftihar duyacaktır.

(*Kitaplar ve Portreler*, 1985)

İnanma Kanma (1915), *Kirpi'nin Dedikleri* (1916), *Agop Paşa'nın Hatıraları* (1918), *Ay Peşinde* (1918), *Gukuklu Saat* (1922), *Tanıdıklarım* (1922).

ANI: *Minelbab İlelmihrab* (1924'te tefrika edildi, bas. 1946), *Bir Ömür Boyunca* (*Tarih ve Toplum* dergisinde tefrika, 1985, bas. 1996).

OYUN: *Deli* (bir perdelik oyun, 1929), *Kanije Müdafaası ve Tiryaki Hasan Paşa* (oynandı, basılmadı).

HAKKINDA: Hikmet Münir Ebcioğlu / Kendi Yazılarıyla Refik Halit (1943), Sermet Sami Uysal / Eşlerine Görc Ediplerimiz (Akşam, 4.6.1954), S. Yazıcıoğlu / Ediplerimizle Konuşmalar (Yirminci Asır, sayı: 169, 1955), Hasan Ali Yücel / Edebiyat Tarihimizden (1957), Rifat Necdet Evrimer / Emin Bülend (Fecr-i Ati Şairleri, 1958), Mustafa Baydar / Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar (1960), Asım Us / Gördüklerim Duyduklarım Duygularım (1964), A.H. Tanpınar / Edebiyat Üzerinc Makaleler (1969), Yakup Kadri Karaosmanoğlu / Yeniler Refik Hâlid (Eşref, 18.2.1909) - Gençlik ve Edebiyat Hatıraları (1969), Ruşen Eşref Ünaydın / Diyorlar ki (1972), Cevdet Kudret / Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman (c. 2, 3. bas. 1979), Fethi Naci / 100 Soruda Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme (1981), Olcay Önertoy / Cumhuriyet Dönemi Türk Roman ve Öyküsü (1984), Nihad Sami Banarlı / Refik Halid (Kitaplar ve Portreler, 1985), Selim İleri / Seni Çok Özledim (1986), Mehmet Kaplan / Şeftali Bahçeleri (Hikâye Tahlilleri, 3. bas. 1986, s. 85-99), Şerif Aktaş / Refik Halit Karay (1986) "Refik Halid Karay" (Büyük Türk Klâsikleri, c. 12, 2004), Ahmet Oktay / Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı 1923-1950 (1993), Mehmet Nuri Yardım / Refik Halit Karay (1997) - Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 1 (1997) - Ömer Lekesiz / İflah Olmaz Bir Muhalif: Refik Halid (Şirazeden Şirazeye, s. 33-51, 1997), Âdile Ayda / Bir Demet Edebiyat (1998), Nihat Karaer / Tam Bir Muhalif: Refik Halid Karay (1998), Ayşen Anadol / Bir Yazar Nasıl Katledilir? (Virgül, Eylül 1998), Behçet Çelik / Sürgün Hatıraları (Virgül, Temmuz-Ağustos 1999), XX. Yüzyılda Kalanlar: İstanbul'un Bir Yüzü (Cumhuriyet Kitap, 11.3.1999), Behçet Çelik / Refik Halit'in Düzyazıları (Virgül, Haziran 2000), Orhan Koçak / Kamuoyuna Saygılı Katil Soruyor: "Sizi ve Senin Beşiktekilerini Tatlı Tatlı Doğramak Efkar-ı Umumiyeye Karşı Ayıp mıdır?" (Virgül, Kasım 2001), Semih Gümüş / Öykülerde İstanbul (2002).

KARAYAKUPOĞLU, Selahattin

Şair. 1948, Örtülü köyü / İslahiye / Gaziantep doğumlu. İlk, orta ve lise tahsilini Adana, Düziçi, Bahçe ve Osmaniye'de tamamladıktan sonra Düziçi İlköğretmen Okulunu bitirdi. Uzun bir öğretmenlik yaşamından sonra emekliye ayrıldı. Şiirlerinden bazıları *Alleben, İnsancıl, Minerva,*

Söylem, Edebiyat Gündemi, Ardıç Kuşu, Çalı gibi edebiyat ve sanat dergilerinde yayımlandı. İkinci şiir kitabını *Nuh Tufanı* (2003) adıyla çıkardı.

KARAYEL, M. Sami

Eğitimci, gazeteci, yazar (D. 1890, İstanbul - Ö. 1948, İstanbul). II. Abdülhamit dönemi paşalarından bahriye miralayı Hüseyin Paşa'nın oğlu; yazar Tansu Bele'nin dedesi (annesinin babası). İstanbul'da öğrenim gördü. Yüksek Ticaret Okulunu bitirdi. 1908 Meşrutiyeti'nin kaldırılması döneminde Abdülhamit'le anlaşamadığı için dört kez Yemen'e sürülen babası gibi, Sami Karayel de kendi döneminin siyâsal gündemi içinde yer aldı. Kurtuluş Savaşı yıllarında, Teşkilat-ı Mahsusa / Millî Muavenet Teşkilatında görev alarak İstanbul-Boğaziçi'nden Karadeniz'e silah kaçırdı. 1923'te, Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Atatürk tarafından Şanlıurfa'ya maarif müdürü olarak atandı.

Dersim (Tunceli) başkaldırısına ilişkin derlediği gizli bilgileri Ankara'ya yolladı. Atatürk'ün çağrılısı olmasına karşın, Ankara'ya gitmedi, gazeteciliğini İstanbul'da sürdürdü. Darüşşafaka, İstanbul Erkek Lisesi, İstiklal Lisesi vb. birçok İstanbul okulunda beden eğitimi öğretmenliği yaptı. *Son Telgraf* (1937 ve sonrası), *İkdam* (1939 ve sonrası) gazetelerinde tarihi tefrikaları makalcleri yayımlandı. *Yeni Sabah* (1944) gazetesinde yayın müdürü oldu. Pehlivan tefrikalarıyla ünlendi. 1932'den başlayarak, Türkiye'nin ilk çocuk dergilerinden olan *Mektepli*'yi (1932-39), kendi matbaasında uzun yıllar yayımladı. *İleri* gazetesini çıkardı. Tarihi romanları ve çevirileri vardır.

ESERLERİ:

ROMAN: *Kılıçaslan* (tarihi roman, 1938), *Küp Cadısı.*

ARAŞTIRMA-DERLEME: *En Meşhur Türk Pehlivanları* (30 seri; Kel Aliço, Koca Yusuf, Çolak Molla, Akkoyunlu Kazıkçı Kara Bekir, Hergeleci İbrahim, Abdülaziz, Yürük Ali, Yozgatlı Kel Hasan vb.), *Pehlivan Fıkraları.*

ÇEVİRİ: *Karabulut Yeniçeri Hasan* (Leon Kohen'den, 1944, Bir yeniçeri acemi oğlanının aşk ve cenk hatıraları), *Araba ile Devrialem* (Jules Verne'den), *Çöl Vahşileri, Yamyamlar Arasında, Kaptan Grant'ın Çocukları* (Jules Verne'den), *Sıhhi ve Terbiyevi Jimnastik, Kadınlara Beden Terbiyesi, İzci Rehberi, İzci.*

M. Sami Karayel

Akif Himmet Karazeybek

KARAZEYBEK, Akif Himmet

Hekim, şair. 1949, Çal / Denizli doğumlu. Aydın Lisesi ve Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi (1975) mezunu. Ayrıca 1978 yılında Ankara'da Kamu Yönetimi okudu (1978). 1973 yılında burslu olarak gittiği Almanya'da 1980'de uzmanlık (1980), 1988'de doçentlik (1988) unvanlarını aldı. Yurda dönüşünde Buldan, İzmir-Gönen, Edirne, İstanbul'da görev yaptı. Şiirlerini ilk kitabı *Arkadaşım*'da topladı.

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Edebiyatımızda Ankara-Kale Şiir Yıldızları (2005).

AKİF HİMMET KARAZEYBEK

GECEKONDUM

Ben bu sevdaya gece kondum
Ne kadar güzeldin o gece
Yanakların alev alev
Gözlerin yıldız yıldız
Pembe bluzuna uzun etek
Takıp takıştırır
Nasıl da yakıştırırdın kız
Ben işte o gece vuruldum sana
O gece tutuştum alev alev
O gece çizdim mutluluk planlarını
O gece başladı inşaatım
O gece bitti gecekondum
Yorgun uzanıp dalmışım
Uyandım sabah olmuş
Zabıtalar dolmuş meydan
Mutluluk gecekondum
Gündüz vakti yok olmuş

KARAZLI HAKKI BEY

Mutasavvıf, şair (D. 1878, Karaz / Erzurum – Ö. 20 Mart 1948, Erzurum). Asıl adı İsmail Hakkı'dır. Karazlı Hakkı olarak tanındı. Babası Recep Efendi, oğlunun iyi yetişmesi için Bayburt'tan müderris Hacı Cafer Efendi'yi Karaz'a getirtti. On beş yıl Hacı Cafer Efendi'nin tedrisinden geçerek Arapça ve Farsça öğrendi. Tefsir, hadis, fıkıh, mantık, usûl-i din gibi dersler gördü. Hacı Cafer Efendi'den sonra öğrenimini, Mustafa Zihni Efendi'den dersler alarak tamamladı. Tasavvuf terbiycsini, Şettâri şeyhi olan Kolağası Ali Rıza Bey'den aldı. Hayatının sonuna kadar tebliğ (bir dini veya fikri başkalarına anlatma) ve irşat (Hak yolunu gösterme) görevini sürdürdü.

KARAZLI HAKKI BEY

VAR

Bu gece ben nice sohbet edeyim âhım var
Âhımı teskin eden hazret-i Allâhım var

Yazılır levh-i kalem içre hurûf nokta hesâb
Bure-i enfüsde tecelli edecek mâhım var

Abdülkadir ki ser-tâc-ı tarikat piri
Şeyhü'l-ekber denilen ârif-i billâhım var

Gayri girmez aruya gayreti komaz gayrı
Gayri yok hak görünür böyle açık râhım var

Anlayan Hakk'ı ayân halkı nihân ey Hakkı
Hakkı bildirmeğe dört noktalı dergâhım var

ESERLERİ:
Edebname (98 mısradan ibaret bir şiir), *Divân, Necâtü'l-İnsan.*

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Erzurum Şairleri (1999). TDE Ansiklopedisi 5 (1976), TDOE-TDE Ansiklopedisi 5 (2004), M. Zeki. Kurnuç / Erzurum ve Türk Müsikisi (2005).

KARCI, Mehmet Ragıp

Şair ve yazar. 14 Haziran 1945, Siverek / Şanlıurfa doğumlu. Erzincan Askerî Lisesinde bir süre okuduktan sonra Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesini bitirdi. Yükseköğrenimini Ankara Üniversitesi DTCF Farsça Bölümünde tamamladı. Çeşitli memurluklarda ve TRT'de çalıştı, kameramanlık yaptı, belgesel programlar hazırladı. 1997 yılında emekli oldu. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

İlk şiiri 1968'de *Türk Yurdu* dergisinde; sonraki yıllarda şiir, hikâye ve çevirileri *Edebiyat, Gelişme, Mavera, Seyir* (Van), *Yönelişler, Ay Vakti, Yedi İklim* ve *Hece* dergilerinde, inceleme yazıları *Hece* dergisi ile Türkiye Yazarlar Birliği yıllıklarında yayımlandı. Halk şiiri ve divan şiirinden beslenen bir duyarlılıkla günümüz insanını yaşadığı hayat içinde ustaca gözlemleyen, hayat içinde insanın konumunu arayan bir tavır geliştirdi. Az fakat usta işi şiirler yazdı. Müzikle ilgilendi. Şiir ve müzik arasındaki estetik bağı vurgulayan tavrını metinleriyle ortaya koydu.

Mehmet Ragıp Karcı

"Mehmet Ragıp Karcı'nın hem şiirinin, hem de ses yapısının arka planında divan şiiri ve halk şiiri vardır. Mehmet Ragıp Karcı sözü dalgalandırarak

MEHMET RAGIP KARCI

SEN

benim bir başka dilde adınsın
sen bu ağacın kahrısın
bir yanda ağaçların bir yanda sen
bir yanda bu gecenin
bu ekmeğin
bu benim türkülerimin güvercini

ben
yaralı ben köp kör Süleyman
bu şiirin en olumsuz yerinde
köpürmüş kan yutuyorum
tutma beni

çünkü
ben alabildiğine sebepsiz seviyorum
bu benim bir türkü kadar derin yanlışım
sen
bu zulmün bu ekmeğin bu yağmurun
bu gün gün yılan gibi inceldiğini neye yoracaksın
ben elimi ekmeğin ortasına koydum
bir elim alnımda
atma beni

Aşk önce donmuş bir gök gibi gerinir içinde süleymanın
sonra boylu poslu kızlar devşirir
ceylanların yerdeki bakışlarını
sürmelim
gelinim
içim dışım kan gibi bulut elim ayağım duman
bir el gölgeme girdi girecek
"gel seninle kavl-ü karar edelim"
yoksa gün bitecek

yağmur ne kadar yağsa biz ne kadar ağlasak
sen yine o sen
gömleğin ağaç yeşili
ellerinde bir türkünün en alımlı yalnızlığı
yüzünün bir yerinde asılıdır en ceylan biçimiyle
yaşamak

ben süleymanım oturup kalkmam gün gibi
bir hasret gibi nah şöramdan bağlıyım sesine
gece uzun bir sokaktır yalnızlığım
bir de geldi mi gözlerin gözlerime
oturup kalkıp hıncına yaslandığım
bilirim bu gülmenin senin gözlerindeki gibisi yoktur

ellerin vardır bir de senin
nasılsa aşka geçiyor iliklerimi kullanarak
ortasında bir türkünün en alımlı yalnızlığı
ve bu senin saçlarının
her telinin hangisini kaldırsam
altından sanki bir güvercin fışkıracak

Öyle başlar sevdâsı süleymanın böyle biter
bir damar aşk vurur alnının ortasında
elinin ortasında üç damar çiçek
hasret yalazlanır yüreğinde kuşlar uçar
gecenin bir yerinde bir umut kapılar gözlerini
tut ki sen konuşuyorsun

ben sana geliyorum nice sonra elimde çiçekler
bunlar da senin gözlerinin güvercinleri
sana bağlı ve saçlarının harem yangınına
örselenmiş sultan yalnızlığına
sen yoksun

sonra tutup birileri sesine asıyorlar denizlerini
sen gülünce konuşkan ürkek
sen konuşunca mavi

Türküler bir kurşun gibi sokulup beynimize
savurur geceye gerinen kervanları

sen soluk soluğa kadın
el vurup denizin gövdesine
gözlerine yüreğimi solusam sevda göğerir
yepyeni bir göç mevsimi ağar yağmurlara
depreşir içimdeki dağların tekmil eşkiyası
şafak vurur
bir tüfek kanar durur içimizde

Ve işte sen gelmezsen o gün orda
parkın oralarda kar yağacak
biz ağlayacağız kardan adam gülecek
Süleyman bildiğin gibi değil ağlayacak
türkünün içindeki tam o çağırma vakti
kan tutacak süleymanı
mavi bir namlu gibi o garip rengiyle

(*Yeni Bir Sevda Süleymanı*, 1988)

MEHMET RAGIP KARCI

KÂİNATIN EFENDİSİNE

Senin bir tek hatırana
bütün aşklarımı bağışlayabilirim
kederli ve memnun türkülerimi
çiçeklerimle
ağaçlarımla gözyaşlarımla
övgüler geçirip damarlarının karanlığından
sözlerin ve kalbimin
elpençe divan durduğu bakışına
zamana ve toprağa dayayıp alnımı
ve ellerimi
sen parmaklarından güneşler emziren çeşme doyur beni

Denize açılmış gemiler
ve yanlış analıkları kadınların
şarkıların seni bilmeyen tutsaklıkları
Ragıb'ın bir leylûdan öbürüne
yanık sevdaları
sonradan yazılmış defterler
ve askılarda bırakıp kitapları
adın öpülecek aziz ve emin

Sen kadim aşkların Leylâsı
sevdâ sözlerinin öksüz ve yetim hükümdârı
büyütüp ellerinle kalbimin arasını tutan sesleri
gel köle kıl kendine
buyur beni

Gün gelir uçmaz olur turnaları göllerinin
insanlar ve defineler çıkarlar
toprağın derinlerinden
ben oralarda sevdanı, ve terlere bulanmış bir adam
şimdilerde kimse bilmez
aklımdan geçenleri
yalnız sen yanıbaşında
dünyanın ve insanların
ateşin
suların
ve hesabın karanlığında
kayır beni

(*Yeni Bir Sevda Süleymanı*, 1988)

devrüs ettiği bir sesi çoğaltmaktadır. Bu işleme bir teknik gözüyle bakılabilirse, bu tekniği günümüz şiirinde en başarılı kullanan şair Mehmet Ragıp Karcı'dır." (Osman Özbahçe)

"Kendi şiirine 'Bir Başkasının Şiiri' demek her şairin harcı değil." (Yusuf Ziya Cömert)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yeni Bir Sevda Süleymanı* (1981), *Bir Başkasının Kitabı* (1996), *Yakarış Temrinleri* (1999).

HİKÂYE: *Talan* (1999).

HAKKINDA: S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri (1998), Osman Özbahçe / Net Şiir (Hece, Şubat 1998) - Dergilerde Şiir Okuları, Ekim 2003)., TBE Ansiklopedisi 2 (2001), TDOE-TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KARCILILAR, Ahmet

Romancı. 6 Haziran 1965, Denizli doğumlu. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi (1987) mezunu. Özel sektörde yönetici olarak çalıştı. Sonraki yıllarda çalışmalarını Denizli'de sürdürdü. Lise öğrenciliği yıllarında yazmaya başladığı öyküleri önce yerel gazetelerde yayımladı. İlk romanları ile eleştirmenlerin beğenisini kazandı. İlk romanı *Yağmur Hüznü* ile 1999 Orhan Kemal Roman Ödülünü aldı. Denizli Sanatsevenler Derneği üyesidir.

"Zamanın başlangıcında tek ruh olan akrep ve semender, birbirlerini bulabilmek için geçtikleri yerlere yalnız diğerinin anlayabileceği işaretler

Ahmet Karcılılar

bırakmış, kiminde hiç karşılaşmamış, kiminde iki sevgili, kiminde iki düşman olan akrep ve semender'in, yeniden vücut bulma serüveninde çarpıcı ve heyecanlı bir öykü anlatıyor Ahmet Karcılılar okura." (Sevengül Sönmez)

ESERLERİ (Roman):

Yağmur Hüznü (1998), *Gülden Kale Düştü* (2000), *Fotoğraf Hikâyeleri* (2001), *Akrep ve Semender* (2002), *Anonim Kitap* (2004).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 12.11.1998), Fethi Naci / Yeni Bir Romancı - Cemil Kavukçu / O Bir Melankoli Manifestosu (Cumhuriyet Kitap, 26.11.1998), Tufan Erbarıştıran / Yağmur Hüznü (Virgül, Nisan 1999), Tufan Erbarıştıran / Ahmet Karcılılar'dan 'Yağmur Hüznü' (Cumhuriyet Kitap, 8.7.1999), Hasan Akarsu / Ahmet Karcılılar'ın Ödüllü İlk Romanı: Yağmur Hüznü (Cumhuriyet Kitap, 17.2.2000), Ömer Şişman / Tuhaf Bir Tartışmanın Ortasındaki Roman: Gülden Kale Düştü (Cumhuriyet Kitap, 14.9.2000), Fotoğraf Hikâyeleri (Cumhuriyet Kitap, 1.11.2001), Sevda Kılıç / Tanrı Kadınları Böyle Erkekelerden Korusun (Virgül, Ocak 2001), Sevengül Sönmez / Yeniden Vücut Bulma Serüveni (Radikal Kitap, 13.12.2002), TBE Ansiklopedisi (2. bas. 2. cilt, 2003), Ceyhan Usanmaz / Programdaki İzler (Virgül, Ocak 2003).

KARDAŞ, Rıza

Eğitimci, yazar (D. 1925, Gümülcine / Yunanistan - Ö. 4 Temmuz 1985, Ankara). İlköğrenimini Gümülcine'de tamamladı. Bolu Ortaokulu, Kastamonu Lisesi ve İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Felsefe Bölümü (1948) mezunu. Kayseri ve Kars' ta çeşitli okullarda öğretmenlikten sonra 1966'da MEB Talim Terbiye Daire Başmüşaviri ve üyesi oldu. 1977'de başladığı Bakanlık Müşaviri görevinde iken 1980'de emekliye ayrıldı. 1945'te Ankara İlâhiyat Fakültesi öğretim görevlisi olarak yeniden göreve döndü. Aynı yıl yeniden getirildiği bakanlık müşavirliğine başladığı günlerde öldü.

Yazıları *Bayrak*, *Töre*, *Eğitim*, *Türk Kültürü* gibi dergilerde yayımlandı. Ayrıca *Türk Ansiklopedisi* ile *Yeni Türk Ansiklopedisi*'ne bazı maddeler yazdı.

ESERLERİ:

Egitim Psikolojisi (1966), *Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri-I* (Ziya Gökalp'tan, 1973), *Eğitimde Standartlaşma* (1985).

KARDAŞ, Ümit

Şair. 18 Mart 1950, Çorlu / Tekirdağ doğumlu. Tam adı Hatip Ümit Kardaş. Pertevniyal Lisesi, Öğretmen Lisesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1971) mezunu. Doktora çalışmasını aynı yerde tamamladı. Öğretmenlik (1971-73) ve askeri hakimlik (1975-95) görevlerinde bulunarak emekliye ayrıldı. Emekli olduktan sonra İstanbul'da serbest avukat olarak çalıştı. Makaleleri 1992' den itibaren *Cumhuriyet*, *Milliyet* ve *Radikal* gazetelerinde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Kentte Yalnızlık (1971), *Sensizlik Senfonisi* (1972), *Soneler* (1973), *Yaşamın Şiirini Yazmalı* (1991), *Bir Yaşam Yetmez* (1999).

Ayrıca bir mesleki eseri vardır.

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

KARDEŞ, Mehmed

Halkbilimci. 12 Şubat 1935, Azort / Uzundere / Erzurum doğumlu. Babası Şeyhoğulları'ndan Dursun Ali Efendi'dir. M. Emin Şeyhoğlu, Halkiyatçı, Mim Uykusuz, Serdengeçti gibi imzalar da kullandı. Azort İlkokulu (1948), Yavuz Selim İlköğretmen Okulu (1955) mezunu. Ağrı (1955-59) ve Erzurum köyleri ile Uzundere ilçesinde (1960-83) öğretmenlik ve okul müdürlüğü yaparak emekliye ayrıldı. 1983 yılında Hicaz'a gitti. Dönüşünde hayatını ve çalışmalarını Bursa'da sürdürdü. Türkiye Yazarlar Birliği, İLESAM, Anadolu Folklor Derneği ve Erzurumlular Derneği üyesidir.

İlk yazısı *"Cimri ile Cömert"*, 1961'de *Ocak* (c. 1, sayı: 1) dergisinde çıkmıştı. Yazıları sonraki yıllarda *Türk Dünyası Araştırmaları*, *Köy Postası*, *Türk Folklor Araştırmaları*, *Gülpınar*, *Erciyes*, *Milli Folklor*, *Yeşilay*, *Türkiye*, *Şelâle*, *Tarih Yolunda Erzurum Diyanet* vd. dergiler ile *Bugün*, *Milli Gazete*, *Yeni Asya*, *Türkiye*, *Diyanet*, *Zaman* vd. gazetelerde yayımlandı. *Kışla*, *Medeniyet*, *Milletin Sesi* ve *Hürsöz* gazetelerinde Tortum folkloru ve halk edebiyatı üzerine bazı yazılar yazdı. Araştırmaları nedeniyle 1981'de Atatürk Üniversitesi, 1982'de Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 1990 ve 1994'te *Erciyes* dergisince kendisine şilt, plaket ve teşekkürnameler verildi. Eserlerinin bir bölümü Almanca, Arapça, Farsça, Kazakça, Boşnakça, Rusça, Almanca, Türkmence, İngilizce vd. yabancı dillere çevrildi. Birçok konferansa katıldı. Televizyon ve radyo konuşmaları yaptı.

"Mehmet Kardeş durmadan çalışıyor, tetkiklerde ve araştırmalarda bulunuyor. Tam bir Anadolu çocuğu, step ruhlu bir yazar ve Anadolu'nun kaderine eğilmiş milliyetçi bir öğretmen..." (Süleyman Sürmen)

ESERLERİ:

Tortum'da Halk İnanmaları Adetler ve Taşlamalar (1961), *Tortum Bilmeceleri* (1962), *Sümmâni Hayatı ve Şiirleri* (1963), *Turizm Bakımından Tortum* (1963), *Tortum'un Kurtuluşu* (Z.F. Fındıkoğlu ile, 1964), *Çeşitli Yönleri ile Tortum* (1973), *Çocuklara Bilmeceli Masallar* (1979), *Sümmâni Bibliyografyası* (1982), *Mehmed Kardeş Hayatı ve Eserleri* (Selahaddin Kardeş ile, 1983), *Allah'ın Kudret ve Azameti* (1990, 2004), *Hikmetler ve İbretler Alemi* (1991), *Allah'ın Varlığı ve Birliğinin Delilleri* (1996), *Peygamber Efendimiz* (1997).

Ayrıca, bazı eserleri gazetelerde tefrika edilmiş, ancak kitaplaşmamıştır.

HAKKINDA: Prof. Dr. Cavit Orhan Tütengil / Tortum'da Halk İnanmaları (Kitap Belleteni, yıl: 2, sayı:15-16, 1963), Kadircan Kaflı / Sümmâni (Tercüman, 11.4.1963), Hikmet Barlıoğlu - Celal Yazıcı / Erzurum Matbuat Antolojisi (1963), Dr. Ali Berat Alptekin / Sümmâni Bibliyografyası (Erciyes, Mart 1983), Mehmet Şener / Sohbet (Milli Gazete, 3.2.1984), Zaman Gazetcsi (28.11.2000), İhsan Basmacı / Kardeş Okumadığım Zaman Rahatsızlık Hissediyorum (Zaman, 13.8.2004).

Mehmed Kardeş

KARDEŞ, Selahaddin

Bürokrat, şair. 1944, Uzundere / Erzurum doğumlu. Şiirlerinde "Gönüli" mahlasını kullandı. Halkbilimci Mehmed Kardeş'in kardeşidir. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliyecilik Bölümü mezunu. Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te, Bişkek Büyükelçiliği Maliye müşaviri olarak üç yıl görev yaptı. (2001-04). Daha sonra yurda dönerek Maliye Bakanlığında Milli Emlak başkontrolörü olarak çalışmalarını sürdürdü.

İlk şiir kitabı henüz ortaokul öğrencisi iken çıktı. Lise öğrenciliği yıllarında şiirlcri *İslâm* dergisinde yayımlandı. Aynı yıllarda ikinci şiir kitabı çıktı. Şiirleriyle ödüller aldı. Liseli arkadaşları ona, içli şiirlerinden dolayı, "Gönüli" mahlasını verdiler.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Hasret (1964), *Bir Gül Ol* (1965).

Ayrıca maliye konularında meslekî kitapları vardır.

Neşe Karel

KAREL, Neşe

Öykü yazarı. 4 Ekim 1940, Bursa doğumlu. Tam adı Fatma Neşe Karel. İlk öykülerinde Fatma Alagöz imzasını kullandı. Manisa Lisesi (1959) mezunu. İki yıl Almanya'da kaldı (1972-74). Yazarlık dışında bir iş yapmadı. Antalya Sanatçılar Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Dil Derneği üyesidir.

"Horoz Dövüşü" adlı ilk öyküsü 1988'de *Atayolu* (İzmir) dergisinde çıktı. Öykü, deneme ve makalelerini 1975'ten itibaren *Varlık*, *Atayolu*, *Yaba*, *Yaba Öykü*, *Karşı*, *Temmuz*, *Sanat Rehberi*, *Yazıt*, *Kırkmerdiven*, *Akdeniz Sanat*, *Eşik*, *Aykırısanat*, *Çağdaş Türk Dili*, *İnsancıl*, *Ansan Sanat*, *Portakal*, *Morca*, *Kıyı*, *Dört Mevsim*, *Ana Dili*, *Pencere*, *Bahçe*, *Güzel Yazılar*, *Dil Dergisi*, *Damar*, *Düşlük*, *Amik* dergilerinde, yurtiçinde ve yurtdışında yayınlarını sürdüren gazetelerde yayımladı. Almanya'da hazırlanan, *Türkiye'de Almancı*, *Almanya'da Yabancı* adındaki ortak kitapta; Bursa Edebiyat Günleri'nin ürünleri olan *Erguvan Bayramı*, *Uludağın Etekleri Gümüşten*, *İpek Şehrin Günlüğü*, *Saat*, *Bursa Suları*, *Manolya Durağında Roman*, *Ölümünün 40. Yılında Tanpınar Anısına Bursa Denemeleri*, *İşçi Öyküleri* adlı kitaplarda düzyazılarıyla yer aldı.

"Bir yazarı seçkin kılan şu üç yetenek de var Neşe Karel'de: Dikkatli

NEŞE KAREL

MUTLU OLMA GÜNÜ

Anlık yaşanırsa, enikonu güzeldi dünya .Sonunda küçük şeylerden mutlu olmayı becermeye başlamıştı adam .

Az önce, kestaneli restoranın bahçesinde ,zenci şarkıcıların kadife sesleri eşliğinde yemek yiyerek rakı içmişlerdi .

Bir güz öğlesiydi. Kıpırtısız dallardaki sararmış yapraklar, ara sıra masalarına dökülüyordu .Yeşil ırmakların genç prensesi timsahla,kara ormanların prensi filin sevdasını duyup duymadığını sordu arkadaşına ... " Duymadım ,anlat" dedi genç kadın .

Geleceksiz,umutsuz,tüm ölümcüllüğüne karşın ,yaşanmaya değer masalı anlatırken,dinleyen genç kadın kadar heyecanlanmıştı adam. Sonra masal sarhoşluğuyla yürümüşlerdi.

Geçmişini anlatmasını istememişti genç kadından . Geçmişinden söz etmek istemediği gibi .Günü birlik yaşamak istiyordu .Yorulmuştu.

"Vay kurban, nerelerdeydin" diyerek kollarını açıp boynuna sarılan karayağız genç adamla karşılaşmaya kadar, kulaklarında zenci bluesları, belleklerinde masalın gizemi vardı.

Arkadaşıyla vedalaşıp yürümeye başladıklarında ," Can cana kucaklaştığımız,ummadığım bir anda karşıma çıkan bu adam, benim hapishanedeki hücre arkadaşımdı " diye anlatmaya başladı...

Merdivenlerden inişorlardı .Önlerinden,yanlarından yürüyenlere,karşılarından çıkanlara aldırmadan coşkuyla konuşuyordu adam . Uzun yıllardan beri kimselere söz etmemişti.Şimdi sözcükler su gibi akıyordu dudaklarından .

" Gördüğün bu adam çok nekre bir çocuktur .Yüksek öğrenim yapmasına karşın ,doğduğu yörenin lehçesinden vazgeçememiştir . Birlikte yattığımız hücreden alınıp işkence odasına götürüldüğünde, " Pantolonunu donunu indir "demişler . Elektrik tellerini penisine bağladıklarında ,(Bunu icat edenin de ,bu işkenceyi yaptıranın da) diye o hoş lehçesiyle kana kana sövmesi gardiyanların bile hoşuna gitmiş . O söverken,işkenceciler gülmekten yere yatmışlar." Ne söyüyorsun , bu makineyi de senin gibi bir yüksek mühendis icat etti " demişler .

"İcat edenin de, ettirenin de !"

"Biliyor musun ,ölmekten korkmak bir yana , insan ,eyvah erkekliğim elden gitti ! Bundan böyle değil bir kadınla sevişmek,çiş bile yapamayacağım diye çok korkuyor . Sözgelimi on santim boyundaki organ ,ceryan verilmeye başlayınca küçülüyor,küçülüyor kopça kadar kalıyor .Erkekliği yitirme paniği can acısına bile egemen oluyor.Bencileyin söyleyecek bir şeyi olmayanlar, yaptıkları hovardalıklarını sayıp dökmeye başlıyorlar."

Aynı işlem bana yapılırken ,başımdaki işkenceci anlattıklarını dinlemişti .Tam tanıdığım kadınlarla yaşadığım serüvenleri anlatmaya başlarken ," Ulan bu boy,bu boy,su mu önce karıyı becerdin !"diye kükremişti.Adam enine boyuna insan azmanı bir şeydi.Bana boynumu büküp, " Evet bu boyla " demekten başka söz kalmamıştı.Daha sonraki günlerde, hapiste insanın her zamankinden çok sevişmek istediğine tanık olmuştum.Ceryana meryana tutulmak vız geliyordu.

Bazı geceler düşümde, işkence makinesinin mucidiyle, o iri kıyım işkenceciyi makineye bağlanmış görüyordum. Avazları yettiği kadar böğürüyorlardı...

" Hay Allah, nereden nereye geldi .Yorulmam dersen,gel seninle uzun uzun yürüyelim .İstersen kaleye çıkarız.Güzün hisar pek güzel olur.Henüz sonbaharın ilk yarısındayız .Bu aylarda kent olabildiğince güzeldir.Yaşlanmadan önce son günlerini süren kadınlara benzer "dedi.

Genç kadın bal rengi gözleriyle güldü.Uslu bir kedi gibi sokularak adamın koluna girdi.Yürürlerken kulağına, "Sonbaharı / Bir genç kızla hisarlarda geçirdim " şarkısını söylemeye başladı.

Bu sevda ne kadar sürer ,bilemiyordu .kadın henüz yirmi iki yaşındaydı.Adamın kar düşmüş şakaklarında açan baharları.İlkbaharı geçerek,sonbaharın altın yaprakları üstünden hisarlara yükseldiler.

Kent ayaklarının altında küçüldü.işkence aletleri,işkenceciler,arkadaşları,dostları,düşmanları ,parasal sıkıntıları ,ayın sonunda görülecek boşanma davasının son duruşma günü ,onu baklı bulan kızı, annesinden yana çıkarak onu suçlayan oğlu ,geçinemediği patronu , ayrılmak üzere olduğu eşi , işsizliği .. Onu dair ne varsa, hepsi aşağıda kalmıştı .

Bu gün mutlu olma günüydü ...

bir gözlem, güçlü bir düşlem, etkili bir anlatım. (...) Neşe Karel'in özgün bir yanı da, öykülerini sık sık sürprizli ve tezatlı bir dramatik söyleme bitirişi. (...) Bir özelliği de, imgeleminin güçlü oluşu. Görmediği yerleri, tanımadığı yaşam biçimlerini sanki görmüş, yaşamışçasına yoğun ve ayrıntılı olarak kafasında canlandırıp ulaştırabiliyor okura." (Hüseyin Demirhan)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Yalnız Kadın Irmağı* (1991), *Sokak Kedisi* (1992), *Bisikletli Gelin* (1994), *Erkekler de Sever* (1994).

DENEME-İNCELEME (ortak kitap): *Türkiye'de Almancı Almanya'da Yabancı* (1995), *Erguvan Bayramı* (1998), *Uludağ'ın Etekleri Gümüşten* (1999), *İpek Şehrin Günlüğü* (2000).

HAKKINDA: Hüseyin Demirhan / Çaplı Bir Öykü Yazarı: Neşe Karel (Yeni Biçem, 1997), Tanzimattan Günümüze Yazarlar Ansiklopedisi 2 (2001), Alev Kutluözen / Ah Şu Düşsel Yolculuklar Konuk Yazar Neşe Karel (Balkanlar'da Türk Kültürü, Ağustos 2002), Cansever Eyüboğlu / Yeni Şiirler Yeni Öyküler Antolojisi (2005), Mustafa Koç / Antalya'nın En Güzel Kadını Neşe Karel (Antalya'da Yenigün, 2005).

KARGI, Mehmet

Bkz. GÜRÜNLÜ AŞIK GÜLHANİ

KARINCA, Eray

Öykü yazarı. 28 Mart 1960, Siirt doğumlu. İzmir Şehit Nazımbey İlkokulu, Ortaklar Öğretmen Lisesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Yüksek lisans öğrenimini Türkiye ve Ortadoğu Amme İdarisi Enstitüsü (TODAİE)'de tamamladı. 1985 yılından itibaren Şanlıurfa, İdil, Araç, Gökçebey ve İncirliova'da yargıçlık yaptı. 1998'den itibaren yargıçlık görevini Ankara Adliyesinde sürdürdü. Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

Eray Karınca

Göç adlı ilk öyküsü *Uğraş* dergisinde (Zonguldak, Mayıs 1994), sonraki öykü, çocuk öyküsü ve yazıları *Uğraş, Aydınca* (1997, 16 sayı), *Adam Öykü, Cumhuriyet Kitap, Damar* dergilerinde yayımlandı. "Çökelez" dosyasıy-

FRAY KARINCA

APTAL FÜZELER

Büyük devletin silah araştırma ve geliştirme merkezindeki uzmanlar üstün nitelikli bir füze tasarladılar. Haber, Beşgen diye bilinen Savunma Bakanlığı'nda büyük bir sevinçle karşılandı.

Kuramsal olarak kusursuz olan bu tasarımın uygulanmasına izin çabuk çıktı. Üretime issız bir çöldeki modern kuruluşta başlandı. Hareketli rampa ile kolayca taşınabilen füzede yakıt olarak sıvı oksijen ve bir hidrokarbon bileşiği kullanılıyordu. Havalandıktan sonra yardımcı roketler ayrılıyor yakıt tankı kalkıyor, taşıyıcı roketse çalışmaya devam ediyordu.Füzenin asıl üstünlüğü başlığındaki küçük bilgisayarı sayesinde hem ses hem de ısı yoluyla yönlendirilebilmesiydi.

Deneme üretimi ve deneme atışı sıfır hata ile başarıldı. Ardından seri üretime başlandı.

Büyük devlete oldukça uzak bir ülkede yönetimi zorbu bir lider ele geçirmişti. Sürekli dış düşmanlardan ve bunların ülkedeki yardakçılarından söz ederek demokratik isternleri engelleyip yönetimini pekiştiriyor, bu arada çeşit çeşit silahı alıyordu. Ülkenin kaynaklarını sağlık, eğitim ve adalet hizmetlerinden çok, silahlanma harcamaları için kullanıyordu. Yeni üretilen füzeyi duyar duymaz depolarını bunlarla doldurdu.

Yönetimini sürdürmek için zamanla gerçek bir düşmana gereksinme duydu. Kuru laflarla halkın ulusal duygularına seslenmeyetmez olmuştu. Üstelik iyi de bir bahanesi vardı. Komşusu küçük ülkenin yer altı zenginlikleri çok çekiciydi ve bu zenginliklerden hep büyük devlet yararlanıyordu. Tarihi gerektirdiği kadar saptırarak pay istedi. Küçük ülke önce sindi. Bir parça pay vererek bu beladan sıyrılmaya razıydı. Bu kez büyük devlet celallendi. Ne demek oluyordu bu?..

Kendini ve askeri gücünü dev aynasında görüyordu zorba lider. Çatışmak için bahane arıyor, komşularına yerli yersiz kafa tutuyordu. Üstün nitelikli füzeleri vardı onun. Bir tek büyük devlet çıkabilirdi karşısına. O da çok uzaktaydı. Üstelik bir dizi olayda haksızlığa uğrayanlar için yalnızca konuşmakla yetinmiş, etkili bir tutum takınmamıştı. Ehh, gerginlikler tırmanmasa, savaşlar çıkmasa ürettiği onca silahı kime satacaktı? Hem kendisini palazlandıran, silahlanması için yüreklendiren büyük devlet değil miydi?

Oysa taşa vurmuştu baltayı. Büyük devletin çıkarlarını doğrudan zedelemişti. Beklediğinden seri tepkiyle karşılaşınca cepheye füzelerini sürmekte gecikmedi.

Uzmanları hareketli rampalarla taşıdıkları füzeleri ardı ardına fırlatıp radyo dalgaları yoluyla yönlendirdiler. Küçük ülkenin başkentindeki çocuk parkıydı hedef. Çocukların ölümü daha etkili ve korkutucu olacaktı kuşkusuz.

Peşpeşe fırlatılan iki roketten arkadan gelen hedefin çocuk parkı olduğunu anlayınca öndekine seslendi.

- Çocukları mı öldüreceğiz?
- Görevimiz öldürmek, yakmak, yıkmak değil mi?
- Ben çocukların ölmesini istemiyorum.
- Aslına bakarsan ben de istemem ama ne yapabiliriz? Nereye yönlendirilirsek oraya gideriz.
- Üstün füzeler değil miyiz biz?
- Elbette ama bu neyi değiştirir?
- Değiştirir, çocuk parkını vurmak istemiyorsun değil mi?
- Sorulur mu?
- Öyleyse hızını biraz azaltmayı başarabilirsin.
- Bu çocuk uyuncağı.
- Planımı dinle, sana iyice sokulacağım.
- Birbirimizi mi vuracağız? Bunu yapamam işte.
- Acele etme de dinle. Sese karşı duyarlılığımızı iyice azaltıp suya karşı olanı artıracağız.
- Tamam şimdi anladım. Sen iyice sokulunca radyo dalgaları yerine taşıyıcı roketlerimizin ısısından etkilenip hedefi saptıracağız. Ama nereye düşeceğimiz belli olmaz.
- Olmasın, çocuk parkına düşmekten daha kötü bir yer olamaz ya!
- Haklısın, haydi acele et!

Sonuçta füzeler roketlerinin ısısından etkilenerek hedeflerinden sapıp kentin değişik yerlerine düştüler. Can ve mal kaybı yüksekti. Zorba lider hedefin niçin tuttulamadığını sordu. Döyürücu yanıt alamayınca füzeleri ateşleyip yönlendiren iki uzmanı oracıkta idam ettirdi. Diğer füzeler uzmanların korkulu konuşmalarından olanları duydular. Önce zorba lider gibi bunun bir gönderim hatası olduğunda karar kıldılar. Ama hedefin çocuk parkı olduğunu öğreninee olayı çözmekte gecikmediler. Hiçbirisi çocukları hedef almayı istemezdi çünkü.

Aklı fikri çocuk parkındaydı zorba liderin. Ayrıca parkın altında önemli ve gizli bir sığınak olduğunu sanıyordu. Ancak hiçbirisi hedefi tutturmuyordu füzelerin. Dünya basınında lider ve füzeleri alay konusu olmuştu. Üstün nitelikli olarak duyurulan füzelerin nereye düşeceği belli olmadığından, adları "aptal füzeler"e çıkmıştı.

Büyük devlete gazetede "aptal füzeler"le ilgili yorumu okuyan bir kadın, oturduğu koltuktan sevinçle fırlayıp eşine seslendi. Bu yorumu onun da okuduğunu biliyordu.

- Biliyor musun "Aptal füzeler"i ben yaptım, bugüne değin başardığımdan emin değildim, nasıl mutluyum bir bilsen!

Eşinin coşkusundan bir şey anlamamıştı adam. Şaşkınlıkla sordu:

- Füzelerle ne işin var, tasarımcı değil misin sen?

Gülümsedi kadın.

-Haklısın canım, hem tasarımcı, hem analistim. Ama önce bir anneyim! Neyse boşver aldırma, füzelerin hedefini şaşırıp çocuklarına ölmeyişine sevindim o kadar. Haydi bunu bir şampanyayla kutlamaya ne dersin?

Kafası karışmıştı adamın. İlginç bir karısı vardı işte. Kimbilir şampanyanın ardından iyi bir sevişme de gelebilirdi belki. Şişeyi dolaptan keyifle çıkardı.

Dev bir bilgisayar şirketinde çalışıyordu kadın. Bir akşamüstü evde dinlenirken küçük kızının sesinin hiç çıkmaması üzerine merak edip bakıığında kızının kafesteki kuşu çıkarıp, masanın üstüne yatırdığını gördü. Elinde de bir bıçak vardı küçük hanımın. Kuş tüm gücüyle kanat çırpıp, gagalayıp, cikcikleyerek kurtulmaya çalışıyordu. İlk şaşkınlığını atınca sordu:

- Ne yapıyorsun sen?
- Ameliyat yapıyorum anne.

Büyük bir soğukkanlılıkla küçük canavarın elinden kuşu kurtardı. Konuşma sonunda kızının sabahleyin televizyonda seyrettiği bir filmden etkilendiğini anladı. Aynı gece yine televizyonda çocuklara yönelik şiddet içeren bir film görünce, olayın boyutlarını ve nedenlerini ciddi olarak araştırmaya başladı.

İşini düşündü kadın. Yaptığı tasarımlar bir biçimde sanayinin her kolunda kullanılıyordu. Bu işkolundaki işbölümü ve uzlaşma o denli ince boyutlara ulaşmış ve üretim öylesine birbirine bağlanmıştı ki...Olayda kendisinin de payı olduğunu hayretle kavradı.

Plan zaman içinde biçimlendi.

Çalışkanlığı ve becerisiyle üretim zincirinin en önemli halkasında görev aldı. Eşinden bile gizleyerek programın ana belleğine bir virüs sokmayı başardı. Artık şirketin programları kullanılarak yaratılan ürünler çocukları şiddete özendirmeyecek ve onlara yönelik şiddet için kullanılamayacaktı.

la 1996 Çankaya Belediyesi-Damar Dergisi Öykü Dalı Büyük Ödülünü aldı. *Bir Top Sarı Işık*'la Halkevleri 66. Yıl Öykü Ödülü Üçüncüsü oldu. *Toz Adamlar* öyküsüyle Abdullah Baştürk İşçi Öyküleri Üçüncülük Ödülünü aldı.

"Bir cevap aynasından yansıyan "Bir Top Sarı Işık"la Osmanlı'daki ilk ve tek "recm"e götürüyor bizi Eray Karınca, "Bir Top Sarı Işık" adlı öyküde.

"Öyküyü okumayı bitirdiğimde, Eray Karınca'nın bu öyküyü kurarken ne kadar titizlendiğini düşündüm ve bu titiz kurguya bir kez daha tanık olmak için öyküyü ikinci kez okudum. (...)

"Bir Top Sarı Işık, Eray Karınca'nın yerinde saymayan bir yazar olduğunu gösteren öyküler toplamı. "Öyküye benzer yazılar" okuduğum günlerde Bir Top Sarı Işık'la karşılaşmak sevindirdi gerçekten." (Fahrettin Koyuncu,)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Dernek Hak ve Özgürlük.*

ÖYKÜ: *Çözelek* (1997), *Bir Top Sarı Işık* (1998), *Erken Açan Papatyalar.*

ÇOCUK ÖYKÜSÜ: *Hayvanat Bahçesinde Bir Gün* (1997), *Denizkızı* (1999).

HAKKINDA: C. Nesipoğulları / Söyleşi (Aydınca, Temmuz-Ağustos 1998), Fahrettin Koyuncu / Eray Karınca'nın Yeni Öyküleri: Bir Top Sarı Işık (Cumhuriyet Kitap, 1.4.1999), TBE Ansiklopedisi 2 (2001), Behçet Çelik / Erken Açan Papatyalar (Virgül, Haziran 2002).

KARIŞMAN, Selma Ümit

Şair ve yazar. 13 Eylül 1956, Bursa doğumlu. Bursa Kız Lisesi (1973) mezunu. Eğitimine bir süre ara verdi. 1988'de girdiği Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini bitirdikten sonra, yüksek lisans çalışmasını aynı fakültede *"Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Eserlerinde Dini Temalar"* konulu tezi ile tamamladı. 1997'de doktora çalışmalarına başladı. Yazı ve şiirleri *Türk Edebiyatı, Kültür Dünyası, Kadın ve Aile* gibi dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Ebediyetin Huzurunda Ahmet Hamdi Tanpınar* (Ümit Meriç ile, 2000).

ŞİİR: *Çifte Vav* (2001).

HAKKINDA: Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 3, 2002).

KARLIDAĞ, A. Cevdet

Yazar, çevirmen, şair (D. 9 Eylül 1869 Arapgir / Malatya - Ö. 29 Kasım 1932, İstanbul). Arapkirli tabur imamı Hacı Ömer Efendi'nin oğludur. Elazığ Askeri Ortaokulu, Kuleli Askeri Lisesi, Askeri Tıbbiye (1888-94) mezunu. Öğrencilik yıllarında edebiyatla ilgilenmeye başlayan Abdullah Cevdet, şiirlerini, Abdülhak Hamid'in isteğine uyarak kitap haline getirdi.

Ömer Cevdet adıyla yayımladığı ilk eserlerinde özellikle Namık Kemal, Recaizade Mahmut Ekrem, Abdülhak Hamid ve Halit Ziya'nın etkileri sezilir. 1894'ten sonra İttihadçı gençlerin, özellikle İttihad ve Terakkinin kurucularından olan yakın arkadaşı İbrahim Temo'nun etkisiyle, siyasi sorunlara eğildi. İttihadcıların faaliyetlerine katıldı. Tehlikeli olmaya başladığı anlaşılınca, İstanbul'dan uzaklaştırılmak amacıyla, 1895'te tutuklanarak Trablusgarp Merkez Hastanesinin göz hekimliğine gönderildi. Ancak İttihad ve Terakki Cemiyeti adına çalışmalarına orada da devam etti. Fizan'a sürüleceğini anlayınca, önce Tunus'a kaçtı, oradan Fransa'ya geçti (1897). Daha sonra da Cenevre'ye yerleşerek, Tunalı Hilmi ve Mehmet Reşit'in orada kurdukları Osmanlı İtilaf Fırkasına katıldı. İshak Sukuti ile birlikte derneğin yayın organı olan *Osmanlı* gazetesini çıkardı. II. Meşrutiyet'ten sonra gelişen Batılılaşma akımının başlıca temsilcilerinden biridi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hiç* (1890), *Türbe-i Masumiyet* (1890), *Tulûat* (1891), *Masumiyet* (1896), *Gizli Figanlar, Karlı Dağdan Ses, Fünun ve Felsefe* (Cenevre, 1897), *Kahriyat* (Cenevre).

ÇEVİRİ: *Asırların Panoraması* (Weber'den), *Asrımızın Hususu Felsefiyesi* (Gustave Le Bon'dan), *Rubaiyat* (Hayyam'dan), *Dün ve Yarın* (1921), *İlm-i Ruh-i İçtimai* (1924), *Ameli Ruhiyat* (Gustave Le Bon'dan, 1931).

DİĞER: *Düşünen Musiki, Ramazan Bahçeleri* (ilk mensur eseri, 1891), *Dimağ* (1890), *Fizyolacya-i Tefekkür* (1892), *Mevlâna'nın Divanından Seçmeler.*

HAKKINDA: Adil Akkoyunlu / Şiir Peteği.

KARLIDAĞ, Fadıl

Eğitimci, şair. 1968, Karakoçan / Elazığ doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Karakoçan'da tamamladıktan sonra 1968 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girdi. Mezuniyet sonrası Kayseri Bünyan'da Türk dili ve edebiyatı öğretmenliğine atandı. Görevini 1996 yılından itibaren Karakoçan Lisesi Müdürü olarak sürdürdü. Öykü çalışmaları da olan Karlıdağ, antolojilerde de yer alan şiirlerinin bir bölümünü *Geniş Zaman Duyarlıkları* (2004) adlı ilk kitabında topladı

HAKKINDA: Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi (2005).

FADIL KARLIDAĞ

ANAFOR

Yorgun atlar çiğnedi zamanı
Susku çölünde mekan yalnızlığı kesti
Hızlı yaşadık biz dostum
Sanki hafif bir meltem esti
Saadet çağı kasidelerinden titrek
bir sesti
Hayatımız

Çamura bulanmış martılar
Göz bebeklerimize taşıdı geceyi
Ve biz parlanta çocukları çağın
Söylevlerin kutsallığında
Slogan mirası yaşadık
Muştuların perçemine sığındık
İhtilal gecelerinin karanlığında
Seher gülleri yetiştirdik
Gecekondu koyaklarında
Mutluluk güldesteleri
Köhne zaman bulvarlarında

Eylül içimizde bir vurgudur yalnız
Durağan çileler melek
kanatlarından bize kalan
Bir selam sade
Merhaba deyişi bir dostun
Yüreğinin tan ortadoğusundan

(*Geniş Zaman Duyarlıkları*, 2004)

KARLIĞA, Bekir

İslâm felsefesi araştırmacısı. 1947, Besni / Adıyaman doğumlu. Babasından Kur'an öğrenimi gördükten sonra altı yıl süreyle Şanlıurfa ve Diyarbakır medreselerinde dinî ilimler tahsil etti. Maraş İmam Hatip Okulu (1968), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1972) ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1977) mezunu. Doktorasını, bitirdiği bölümde, *"İslâm Kaynakları ve Filozofları Işığında Pytagoras ve Presokratik Filozoflar"* adlı tezi ile 1980 yılında bitirdi. 1976 yılında asistan olarak girdiği İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsüne 1980'de öğretim üyesi oldu.

Bekir Karlığa

1982'de yardımcı doçent, 1987'de doçent, 1993'te profesör unvanlarını aldı. 1985-86 yılları arasında Paris'te bilimsel araştırmalar yaptı. Çalışmalarını aynı fakültede Felsefe ve Din İlimleri Bölümü Başkanı ve İslâm Felsefesi Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Araştırmalarını İslâm düşüncesinin oluşumu, gelişimi ve evrensel düşünceye katkıları üzerine yoğunlaştırmış olup, bir yıl süreyle Paris'te İslâm düşüncesinin Batı düşüncesi üzerinde etkileri konusunda araştırma yapmıştır. Başta *Fi Zilal'il Kur'an* ve *İbn Kesir* tefsirleri ile *Tehafütü'l Felasife* ve *Faslu'l Makal* tercümeleri olmak üzere telif-çeviri toplam kırk civarında escri bulunmaktadır.

Sevim Karlıova

KARLIOVA, Sevim

Şair. Ankara doğumlu. Rumeli kökenli bir ailedendir. Meslek lisesi öğrenimini tamamladıktan sonra, Ankara Büyükşehir Belediyesi Sular İdaresinde, daha sonra özel kuruluşlarda teknik ressam olarak çalıştı. Şiir sevgisini annesinden aldı. Yaşamını ve çalışmalarını aralıklı olarak Ankara ve Londra'da sürdürdü.

İlk şiirleri *Kemalizm* ve *Çağdaş* dergilerinde, sonraki ürünleri Feyzi Halıcı, Hüseyin Yurdabak ve Abdullah Satoğlu' nun çıkardığı *Gönül Sohbetleri Güldestesi* ile *Çağrı* dergisinde yayımlandı. Şiirlerinde konu olarak gönül maceralarını işledi.

ESERLERİ (Şiir):

Eros, Günaydın Hüzün.

HAKKINDA: Feyzi Halıcı - Hüseyin Yurdabak - Abdullah Satoğlu / Gönül Sohbetleri IV (2000), Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Antolojisi (2002) - Edebiyatımızda Ankara-Kale Şiir Yıldızları (2005).

KARMIŞ, Orhan

İlâhiyatçı (D. 1937, Bursa – Ö. 3 Ekim 2001, İstanbul). İlk ve ortaokulu Bursa'da bitirdi. Konya İmam-Hatip Okulu, Bursa Erkek Lisesi, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1966) mezunu. 1967-69 yılları arasında iki

Orhan Karmış

yıl süre ile Bağdat Üniversitesinde Kur'an-ı Kerim ilimleri konusunda ihtisas yaptı. 1960 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı teşkilatında çalışmaya başladı. 1971 yılında üniversiteye geçti. Doktorasını Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tefsir Kürsüsünde verdi (1975). Doktora tezi: *"Tefsir İlminde Te'vil'in Yeri ve Önemi"*. 1981 yılında doçent olduktan sonra geçtiği Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde dekan yardımcılığı ve bölüm başkanlığı görevlerini üstlendi. İlâhiyat Fakültesi dekanlığına tayin edildi. Yaklaşık beş yıl süren dekanlık görevinden 1993 yılında emekliye ayrıldı.

1987 yılında Almanya'daki Türk çocuklarının dini eğitim ve öğretim programlarının hazırlanması amacı ile yürütülen çalışmalarda Milli Eğitim Bakanlığını temsilen danışman olarak bulundu. Uzun yıllar TGRT televizyonunda "Huzura Doğru" programı ile diğer bazı programları hazırladı ve sundu. Karmış, Türk televizyonlarında Kur'an'ın tefsirini baştan sona ilk kez tamamlayan kişi oldu. *"Büyük Tefsir"* kitabının yayımlanmasını görmeye ömrü yetmedi. Evli ve iki çocuk babasıydı. Eyüp Mezarlığına defnedildi.

HAKKINDA: Ünal Bolat / Karmış: "İlim Öğrenmeye Doyamadım" (Türkiye, 23.12.2000), Yeni Şafak (4.10.2001), Zaman (5.10.2001).

KARPAT, Kemal

Tarihçi. 15 Şubat 1926, Babadağ kasabası / Dobruca / Romanya doğumlu. Tam adı Kemal Haşim Karpat'tır. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Akademik çalışmalarına 1950 yılında New York ve Washington (ABD) üniversitelerinde başladı. Birleşmiş Milletler Toplumsal Araştırmalar Bölümündeki görevinin (1952-53) ardından, Montana Devlet Üniversitesi (1957-62), ODTÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (1958-59), Harvard Üniversitesi (1960-61), Robert Koleji (1962), AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi (1962), Colombia Üniversitesi (1963), New York Üniversitesi (1966), New York Üniversitesi (1962-67), John Hopkins Üniversitesi (1967), Wisconsin Üniversitesi Tarih Bölümü (1967), ODTÜ Sosyal Bilimler Bölümü (1968-71), Princeton Üniversitesi (1972), Ecole des Hautes Etudes en Science Socialcs (Paris, 1984) ve Bilkent Üniversitesi (1992-93) gibi bilim kurumlarında öğretim üyeliği ve yöneticilik yaptı. 1970-88 yıllarında Wisconsin Üniversitesi Ortadoğu Çalışmaları Bölüm başkanlığını, 1989-95 yıllarında aynı üniverbsitenin Orta Asya Çalışmaları programının bölüm başkanlığı görevlerini yaptı.

International Journal of Turkish Studies, *Central Asian Survey* ve *Journal of Muslim Minority Affairs* dergilerinin editörler kurullarında yer aldı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne Balkanlar, Romanya, Göçmenler gibi konularda madde yazdı. Romanya çalışmaları nedeniyle Romanya bağımsızlık madalyası ve Bükreş Üniversitesi Dimitri Cantemir madalyasıyla ödüllendirildi, kendisine Romanya Ovidius Üniversitesi ve Rusya Çuvaş Milli Üniversitesi tarafından onur doktoraları verildi. Rusya Kazan Bilimler Akademisi onursal üyeliği, Wisconsin Üniversitesi Hilldale ödülü ve Türk Bilimler Akademisi ödülü verildi. 2005'te TYB Üstün Hizmet Ödülüne layık görüldü. Türk Araştırmaları Derneğinin (1971-74) ve Türk Araştırmaları Kurumunun başkanlığını (1983-85) yürüttü, Orta Asya Çalışmaları Derneğinin kurucu başkanlığı görevini (1985-95) üstlendi. MESA-Ortadoğu Çalışmaları Derneğinin kurucu üyelik ve başkanlık görevlerini yürüttü. Türk Tarih Kurumu onur üyesidir.

ESERLERİ:

TÜRKÇE: *Türk Demokrasi Tarihi* (1967), *Gecekondu Üzerine* (1973), *Türkiye'de Toplumsal Dönüşüm* (1976), *Osmanlı ve Dünya* (2000), *Osmanlı'da Hoşgörü* (Yayına hazırlama, 2000), *Ortadoğu'da Osmanlı Mirası ve Ulusçuluk* (2001), *Osmanlı Modernleşmesi* (2002), *Türkiye ve Orta Asya* (2003), *Osmanlı Nüfusu 1830-1914* (2003), *Balkanlar'da Osmanlı*

Kemal Karpat

Mirası ve Ulusçuluk (2004), *İslâm'ın Siyasallaşması* (2004), *Osmanlı Geçmişi ve Bugünün Türkiye'si, Çağdaş Türk Edebiyatında Sosyal Konular, Osmanlı'da Değişim Modernleşme ve Ulusçuluk* (2005), *Türkiye'de Siyasal Sistemin Evrimi [1876-1980]* (2005).

İNGİLİZCE: *Turkey's Politics: The Transition to a Multi-Parti System* (1959), *Political Modernization in Japan and Turkey* (1964), *Political and Social Thought in the Contemporary Middle East* (1968), *The Middle East and North Africa* (1969), *An Inquiry into the Social Foundations of Nationalism in the Ottoman State* (1973), *Social Change and Politics in Turkey* (1973), *The Ottoman State and Its Place in World History* (ed. 1974), *Turkey's Foreign Policy in Transition* (1975), *Ottoman Population 1830-1914 Demographic and Social Characteristics* (1985), *Central Asian Survey* (ed. 1987), *The Turks of Bulgaria: The Social-Political History of a Minority* (1990), *Central Asian Survey* (ed. 1994), *Foreign Policy of Turkey Recent Development* (ed., 1994), *Ottoman Past and Today's Turkey* (2000), *The Politicization of Islam: Reconstruction and Identitiy State Faith and Community in the Late Ottoman State* (2001).

HAKKINDA: Osmanlı ve Dünya (Virgül, sayı: 33, Eylül 2000), Arif Gülderen / Osmanlı Nüfusu 1830-1914 (Virgül, sayı: 64, Temmuz-Ağustos 2003).

KARPUZ, Haşim

Sanat tarihçisi. 5 Şubat 1949, Taşocağı köyü / Akçaabat / Trabzon doğumlu. Gökçeler İlkokulu (1960), Trabzon Lisesi (1967), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Prehistoriya ve Arkeoloji Bölümü (1972) mezunu. Bitirme tezi *"Anadolu'da Prostylos Planlı Tapınaklar"* başlıklı çalışmadır. Yüksek lisansını Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi Türk İslâm Sanatları Bölümünde (1978), doktorasını yine aynı yerde *"Erzurum Evlerinin Türk-İslâm Mesken Mimarisindeki Yeri"* adlı tezi ile (1980) tamamladı. Şişli Lisesinde vekil öğretmenlik (1972-73), Kültür Bakanlığı Erzurum Müzesinde asistanlık (1973), Trabzon Müzesi müdürlüğü (1978-82) yaptı. 1982'de Selçuk Üniversitesine yardımcı doçent olarak girdi. Ağustos 1983'ten itibaren beş ay süre ile burslu olarak Norveç'te Oslo Folkemuseum'da açık hava müzeleri konusunda incelemelerde bulundu. 1988'de doçent, 1995'te profesör oldu. SÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü başkanlığı görevini yürüttü. 1992 tarihinde Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi başkanlığına atandı. SÜ Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünün Türk Sanatı Anabilim Dalı başkanı ve yönetim kurulu üyeliği görevlerinde bulundu. 1998-2002 yılları arasında SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünün müdürlüğünü ve 1999'dan sonra da Fen Edebiyat Fakültesinin dekanlığını yaptı.

Haşim Karpuz

Makaleleri *Bilim ve Teknik, Sivas Folkloru, Türk Arkeoloji Dergisi, Türk Kültürü, Mengüceli, Askeri Tarih Bülteni, Arkeoloji ve Sanat, İTÜ MTRE Belleteni, Köz, Bilim Birlik Başarı, Türk Folklor Araştırmaları, Vakıflar Dergisi, Türk Folkloru, Erdem, Halk Kültürü, Türk Dünyası Araştırmaları, Kültür ve Sanat* vd. dergilerı ile yıllık ve armağan kitaplarda yayımlandı. Çok sayıda bilimsel toplantıya katılarak bildiriler sundu. Önemli projelerde yer aldı. Bu projelerden bazıları, Selçuk Üniversitesi adına yaptığı *"1930-1965 yılları arası Türkiye Dergi ve Gazeteleri Kolleksiyonu'nun Tasnif ve Okuyucuya Sunulması Projesi"* ile Türk Tarih Kurumu adına yaptığı *"Türkiye'nin Sosyal ve Kültürel Tarihi, Konya ve Karaman'daki Kültür Varlıkları Envanteri"*dir.

ESERLERİ:

Erzurum'da Türk-İslâm Yapıları (1976), *Türk-İslâm Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri* (1984), *Erzurum Evleri* (1989), *Trabzon* (1990), *Rize* (1992), *Şebinkarahisar* (1993), *Rize* (1993), *Eski Kartpostallarda Konya-Konya with Old Postcards* (1996), *Konya'da Geçmiş Zaman-Olden Times in Konya* (1996), *Eskimeyen Meram* (Hasan Özönder ile, 2000), *I. Uluslararası Çatalhöyük'ten günümüze Çumra Kongresi Bildiriler 15-16 Eylül 2000* (yay. haz. 2001), *Arkeoloji Sanat Tarihi ve El Sanatlarında Bilimsel Araştırma Teknikleri* (2001), *Anadolu Selçuklu Mimarisi* (2001).

HAKKINDA: Hamit Can / Bir Başkentin Portresi (Yeni Şafak, 21.12.1996), Mehmet Şevket Eygi / Milli Gazete (28.3.1997), Günümüz Türkiye'sinde Kim Kimdir (1997), Seyit Küçükbezirci / Bir Basın Hazinesi'nin Kurtarılışı ve Prof. Dr. Haşim Karpuz (Konya Postası, 24.2.2000), Ahmet Sefa Odabaşı / Prof. Dr. Haşim Karpuz Hoca'nın Selçuk Üniversitesi Fotoğraf Arşivi (Konya Postası, 24.2.2000), Saim Sakaoğlu / Konyalı Haşim Hoca (Konya Postası, 24.2.2000), Mustafa Duman / Trabzon'u Anlatan Birkaç Kitap (Cumhuriyet Kitap, 11.7.2002), Ali Uz / Konya Kültürüne Hizmet Edenler (2003).

Ali Rıza Kars

KARS, Ali Rıza

Şair. 1949, Gümüşkavak / Yozgat doğumlu. Çocukluğu köyde geçti. Bahadın İlkokulunu, Yozgat Erkek Sanat Enstitüsü Torna-Tesviye Bölümünü, Goethe Enstitüsü ve Gazi Eğitim Enstitüsü Almanca Bölümünü bitirdi. Üç yılı Almanya'da olmak üzere, çeşitli atölye ve fabrikalarda işçi olarak çalıştı. 1976 yılından itibaren Ankara Büyükşehir Belediyesi Elektrik Gaz Otobüs İşletmesi (EGO) ve Mamak Belediyesi gibi kuruluşlarda çeşitli düzeylerde yönetici olarak görev yaptı.

1962 yılında, henüz ortaokuldayken âşık tarzı şiirler yazmaya başladı. Halk şiiri tarzındaki bu ürünlerinin bir kısmı Ali Kızıltuğ ve başka halk ozanlarınca bestelendi. Sonraki yıllarda serbest şiire yöneldi ve bu tarz şiirlerini *Damar, Kavram ve Karmaşa, Pencere, Edebiyat ve Eleştiri, Anadili* gibi dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Işıkla Öpüşürdü (2001), *Düş ve Sokak* (2003), *Hayalin Gözümde Kızıl Gül Oldu* (Kaptani adıyla, 2003), *Kendi Pınarından Akardı Gülmelerin* (2003).

KARSLIZÂDE CEMÂLEDDİN MEHMED

Hukukçu, yazar (D. ? - Ö. 1845, İstanbul). Cemâl mahlasını da kullandı. Süleymaniye müderrislerinden Karslı Hoca Mehmed Efendi'nin oğludur. İlmiye sınıfından yetişti, çeşitli medreselerde ve Süleymaniye Medresesinde müderrislik yaptı. Daha sonra Selanik kadısı oldu (1837). *Takvîm-i Vekayi* musahhihliğine getirildi (1839). 1845'te Bursa kadılığına tayin

edildi; ancak görev yerine gidemeden öldü.

ESERLERİ:

BİYOGRAFİ: *Âyine-i Zurefâ* (1843).

RİSALE: *Medebetü'l Hıtân* (1836-37).

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tâhir / Osmanlı Müellifleri (c. 3, 1914-24, s. 42), Sadeddin Nüzhet Ergun / Türk Şairleri (c. 3, 1936-45, s. 971), Agâh Sırrı Levend / Türk Edebiyatı Tarihi (1973, s. 380-381), Abdülkadir Özcan / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 7, 1993, s. 312-313).

KARTAL, Ahmet

Araştırmacı-yazar. 1968, Kayseri doğumlu. İlk, orta ve lise eğitimini Kayseri'de tamamladı. Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1992) mezunu. 1993 yılında Kırıkkale Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne araştırma görevlisi olarak girdi ve yüksek lisans derecesini Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden, doktora derecesini Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden aldı. 2000-01 yılında öğretim görevlisi, 2001-02 yıllarında yardımcı doçent doktor, 2002 yılında ise Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında doçent unvanı aldı.

ESERLERİ:

Klasik Türk Şiirinde Lale (1998), *Tuhfe-i Remzi Manzum Farsça-Türkçe Sözlük* (2003).

KARTAL, Didar

Şair. 1953, Kilis doğumlu. İlk ve ortaokulu Kilis'te tamamladı. Sivas İlköğretmen Okulu mezunu. Ev hanımıdır. Küçük yaşlarda yazmaya başladığı şiirleri *Hürriyet* ve *Günaydın* gibi çeşitli gazetelerle Avrupa'da basılan *Ece* dergisi ve *Cumhuriyet Dönemi Kilisli Şairler Antolojisi*' nde yer aldı. 1994 yılında Kilis'te bir sokağa adı verildi. Şiirleri birçok devlet adamı tarafından takdir edildi. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

ESERLERİ:

ROMAN: *Sevginin Bedeli* (1977).

ŞİİR: *Sensiz* (1990), *Gönül Bağları* (1993).

Didar Kartal

KARTAL, Hüseyin

Romancı. 1953, Malatya doğumlu. Altı yaşında iken ailes ile İzmir'e yerleşti. İlk ve ortaöğrenimini İzmir'de tamamladı. İslâmi yaşam tarzını sonradan benimsedi. 1983 yılında Malatya'ya, birkaç yıl sonra Adıyaman'a yerleşti. Hayatını ve çalışmalarını kitapçılık yaparak sürdürdü.

ESERLERİ (Roman):

Tunus Kıyımında Bir Şehit Ömer (1996), *Ve Yollara Günah Diktiler*, *Deli Gömleği*, *Sevdama Kurşun Sıktılar*.

HAKKINDA: Adil Akkoyunlu / Şiir Peteği Hüseyin Kartal / Tunus Kıyımında Bir Şehit Ömer (1996).

KARTAL, Numan

Halkbilimci. 24 Kasım (nüfusta 15 Ocak) 1935, Akmeşe / Kocaeli doğumlu. Gölköy İlköğretmen Okulu (1956), Bursa Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü (1961), Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (1967) mezunu. Anadolu'nun birçok yerinde ilkokul ve lise öğretmenliği yaptı. İlk yazıları *Köy ve Eğitim* (1967) dergisinde çıkmıştı. Çeşitli dergilerde ve *Türk Folklor Araştırmaları* dergisinde yayımladığı yazıları ve masal derlemeleriyle tanındı.

ESERLERİ:

ÖYKÜ-MASAL: *Keloğlan'ın Allı Gelini* (1976), *Arslan Keloğlan* (1977), *Keloğlan Geldi* (1978), *Keloğlan Dağlar Padişahı* (1981), *Üvey Kız* (1983), *Garip ile Hancı* (1983), *Küçük Simitçi* (1986).

İNCELEME: *İnegöl Folkloru* (1998).

SÖZLÜK: *Türkçe Deyimler Sözlüğü* (1991).

HAKKINDA: M. Sabri Koz / TDE Ansiklopedisi (c. 5), TBE Ansiklopedisi (2001).

KARTER, Abdullah Sabri

Şair ve yazar, siyaset adamı (D. 1867, Bursa - Ö. 1939, İstanbul). Abdullah Sabri ibn-i Ali imzasını da kullandı. İlk ve orta öğrenimini tamamladığı İstanbul'da Mülkiye Mektebini bitirdi (1889). Çeşitli memurluklarda ve Meclis-i Mebusan'da Bursa Milletvekili olarak bulundu (1908). Sivas'ta çıkan *Vilayet* gazetesinin başyazarlığını yaptı. Cumhuriyetten sonra vali oldu. Çok sayıda kitabını Bursa Orhangazi İl Halk Kütüphanesine bağışladı. *Divan-u Lugati't-Türk*'ün içindeki Türkçe kelimelerin anlamlarını açıkladığı 22 ciltlik *Açar* adlı çalışması basılmadı. Bu çalışmanın yazması Bursa Orhangazi İl Halk Kütüphanesine bağışladığı kitapların arasındadır.

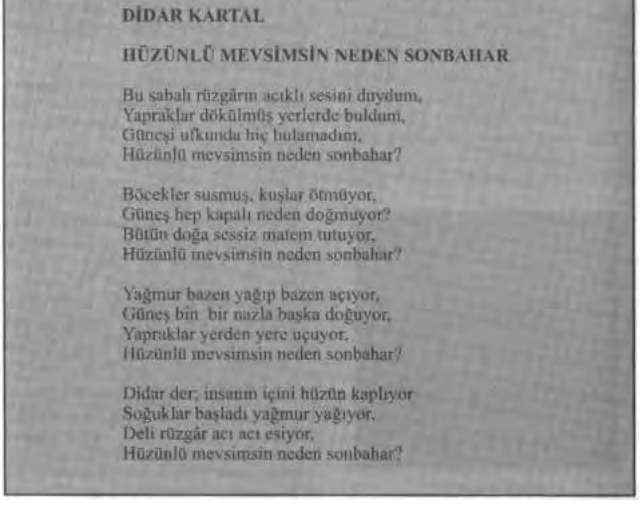
ESERLERİ:

Osmanlı Tarihi (manzum 1895-98), *İmdad* (şiirler, 1919), *Çiftçim Diyor ki* (manzum, 1920),

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. III, 1968). TDE Ansiklopedisi (V. cilt, 1976-1998), TBE Ansiklopedisi (2001).

KASALAK, Kadir

Cumhuriyet tarihi araştırmacısı. 20 Mayıs 1955, Yalvaç / Isparta doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde lisans eğitimini tamamladı. Aynı fakültede

DİDAR KARTAL

HÜZÜNLÜ MEVSİMSİN NEDEN SONBAHAR

Bu sabah rüzgârın acıklı sesini duydum,
Yapraklar dökülmüş yerlerde buldum,
Güneşi ufkunda hiç bulamadım,
Hüzünlü mevsimsin neden sonbahar?

Böcekler susmuş, kuşlar ötmüyor,
Güneş hep kapalı neden doğmuyor?
Bütün doğa sessiz matem tutuyor,
Hüzünlü mevsimsin neden sonbahar?

Yağmur bazen yağıp bazen açıyor,
Güneş bin bir nazla başka doğuyor,
Yapraklar yerden yere uçuyor,
Hüzünlü mevsimsin neden sonbahar?

Didar der; insanın içini hüzün kaplıyor
Soğuklar başladı yağmur yağıyor,
Deli rüzgâr acı acı esiyor,
Hüzünlü mevsimsin neden sonbahar?

"1914-1915 Yılına Ait Adliye İlgili Bazı Kanunların Müzakeresi" konulu teziyle yüksek lisansını tamamladı (1979). *"Milli Mücadele'de Manda ve Himaye Meselesi"* teziyle Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsünde doktorasını tamamladı (1991).

Özellikle yakın siyasi tarih başta olmak üzere alanında birçok kongre ve seminerde bildiri sundu. Süleyman Demirel Üniversitesinde yüksek lisans tezleri yönetti. Türk Askeri Tarih Komisyonu (TATK) Yürütme Kurulu üyeliği, Süleyman Demirel Üniversitesi Atatürk Araştırma Merkezi Yürütme Kurulu üyeliği gibi çeşitli kurumlarda yöneticilik yaptı. Kara Harp Okulu (1982-91) ve Gülhane Askeri Tıp Akademisinde (1991-93) öğretim üyeliği ile Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı (ATASE), 1. Askeri Tarih Kurul Başkanlığı yaptı. Ulusal sempozyum, kongre ve kurs düzenlenmesi gibi etkinliklerde görev aldı. Alanı ile ilgili olarak panel, konferans, seminer, açık oturum, söyleşi gibi etkinliklerde konuşmacı ve panelist olarak görev aldı. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde yardımcı doçent olarak görev yaptı.

Makaleleri, *Atatürk Yolu, Türk Kültürü, Askeri Tarih Bülteni, Silahlı Kuvvetler, Atatürk Araştırma Merkezi, SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler, Atatürk Haftası Armağanı, OTAM, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cumhuriyetin 80. Yılına Armağan* dergi ve kitaplarında yayımlandı. *Milli Mücadele'de Manda ve Himaye Meselesi* (1993) adlı bir kitabı vardır.

KASAP, İsmail

Şair ve yazar. 1962, Rize doğumlu. Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Halk Edebiyatı alanında yüksek lisans yaptı. Çalışmalarını Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi öğretim görevlisi olarak sürdürdü. Şiirleri *Ayane* dergisinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Hüseyin Vassâf Hayâtı-Eserleri ve Şiirlerinden Seçmeler (1999, Cemâl Kurnaz-Mustafa Tatcı ile), *Bektaşilik Makâlâtı* (Ali Ulvi Baba'dan, Yusuf Turan Günaydın ile).

HAKKINDA: Yusuf Turan Günaydın / Vassâf'ın Tavsif Dizeleri (Dergâh, Aralık 1999), Hasan Afşın Can / Yeni Eserler (Özlenen Fark, Kasım 1999).

KASAP, Teodor

Bkz. TEODOR KASAP

Yüksel Kasapbaşı

KASAPBAŞI, Yüksel

Gazeteci, şair (D. 1934, Rodos / Yunanistan - Ö. 25 Ocak 1963, Trakya). İstanbul Erkek Lisesini bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine kaydoldu. Üniversite öğreciliği yıllarında meslek olarak gazetecilik yapmaya karar verdi. 1956 yılında *İstanbul Ekspres*'te çalışmaya başlayıp *Yeni Sabah*'ta devam ettikten sonra, 1960'ta *Hürriyet* gazetesine geçti. Usta bir muhabir ve yazar, sempatik ve şakacı bir karaktere sahipti. Bekâr yaşadı. Mesleği uğruna, Trakya'da iki arkadaşı olan şair ve foto muhabiri Abidin Behgur ve şoför Yüksel Öztürk'le birlikte donarak yaşamını yitirdi. Şiirlerinin toplandığı *Ömür Boyunca* (1966) adlı kitabı, gazeteci-yazar Necati Zincirkıran'ın girişimiyle, ölümünün üçüncü yıldönümünde yayımlandı.

HAKKINDA: Necati Zincirkıran / "Önsöz" (Ömür Boyunca, 1966).

KASAPOĞLU, Abdurrahman

İlâhiyatçı. 1966, Terme / Samsun doğumlu. Terme İmam Hatip Lisesi, Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1990) mezunu. Yüksek lisansını (1993) 19 Mayıs Üniversitesinde, doktorasını (1996) Selçuk Üniversitesinde tamamladı. Çeşitli illerde öğretmen olarak çalıştı. İnönü Üniversitesi Darende İlâhiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalında araştırma görevliliği (1995) ve 1997 yılından itibaren öğretim üyeliği yaptı.

ESERLERİ (İnceleme):

Kur'an'da Ahlâk Psikolojisi (1997), *Kur'an'da İbadet Psikolojisi* (1997), *Âdem'den Hâtem'e Kişilik* (1997), *Kur'an'da Kişilik Psikolojisi - Bir Yaklaşım Denemesi* (1998), *Kur'an-ı Kerim ve İletişim* (2000), *Kur'an'da İnsan* (2002).

HAKKINDA: Prof. Dr. Yakup Çiçek-Bünyamin Açıkalın / Türkiye İlâhiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı Öğretim Elemanları Biyografileri (2000).

KASAPOĞLU ÇENGEL, Hülya

Dil ve edebiyat araştırmacısı. 27 Nisan 1965, Van doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini doğduğu yerde tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden 1986 yılında mezun oldu. Çalışma hayatına 1987 yılında Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde araştırma görevlisi olarak başladı. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsündeki yüksek lisans eğitimini, 1988 yılında *"Modern Uygur Türkçesinde Fiil"* adlı tezle tamamladı. 1995 yılında hazırladığı *"Uygur Şairi Abdurrahim Ötkür'ün Şiirleri-Metin-Aktarma-İnceleme"* adlı tezle doktor oldu. 1996 yılında görev yaptığı bölümün Yeni Türk Dili Anabilim Dalında yardımcı doçent kadrosuna atandı. 1998 yılında Kuzey Batı (Kıpçak) Grubu Türk lehçeleri alanındaki çalışmasıyla doçent doçent oldu. 2002-03 yıllarında Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümünde öğretim üyesi olarak çalıştı. Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde doçent olarak, Türk Dili, Kuzey Batı (Kıpçak) Grubu Türk lehçeleri, Kırgız ve Uygur Türkçeleri üzerinc çalışmalarını sürdürdü.

Makale ve diğer yazılarını *Türk Kültürü, Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Millî Folklor Uluslararası Halkbilimi Dergisi, Türkistan, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, Türk Dili* gibi dergilerde yayımladı. Bilimsel toplantılarda konuşmacı olarak bulundu. Konuşma ve sunumlarının bir kısmı toplantı kitaplarında yer aldı. *Türkler* ansiklopedisine maddeler hazırladı.

ESERLERİ:

Abdurrahim Ötkür'ün Şiirleri (2000), *Kırgız Türkçesi Grameri* (2005).

KASIM, Metin

Fotoğraf sanatçısı, iletişimci. 1967, Tosya / Kastamonu doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Tosya'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu İletişim

Metin Kasım

Fakültesi Radyo ve Televizyon Bölümü (1990) mezunu. Meslek hayatına Radyo Anki'de yayın yönetmeni olarak başladı. Bu radyoda bir buçuk yıl çalıştıktan sonra, mezun olduğu Ankara Üniversitesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Radyo ve Televizyon Bölümünde uzman olarak dört buçuk yıl görev yaptı. Buradaki görev süresi içerisinde Gazi Üniversitesinde Halkla İlişkiler Anabilim Dalında *"Ürün-Reklam Tanıtımı Açısından Gazetelerdeki Otomobil Reklamları İncelemesi"* başlıklı tez çalışmasıyla yüksek lisans yaptı. Aynı süreçte Ankara'da yayın yapan bazı özel radyolara da danışmanlık yaptı.

1996 yılında Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesine öğretim görevlisi olarak atandı. İki yıl, Selçuk Üniversitesinin yayın kuruluşu olan Radyo Üniversitenin genel koordinatörlüğünü yürüttü. Aynı üniversitede radyo programcılığı ve yayıncılığı, halkla ilişkiler uygulamaları, reklamcılık, fotoğrafçılık, foto muhabirliği gibi dersleri verdi. Reklamcılık Bilim Dalında *"Görsel Bir İleti Olarak Basın Reklamlarında Fotoğrafın Kullanımı"* alanında doktora çalışmasını sürdürdü.

1985 yılında lise öğrencisi iken, Tosya Altın Kiraz Festivali Ses Yarışmasında Türk Sanat Müziği dalında ikincilik ödülü aldı. Aynı yıl TRT sınavını kazanarak Ankara Radyosu Türk Sanat Müziği Gençlik Korosuna girdi. Birçok ünlü sanatçıya vokalistlik yaptı. Fotoğraf gezileri, saydam gösterileri ve söyleyişleri yaptı, fotoğraf sergileri düzenledi.

ESERLERİ:

Fotoğrafı Öğrenirken (2003), *Reklam Fotoğrafçılığı* (2005).

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululular IV (2005).

KASIR, Hasan Ali

Şair ve yazar (D. 11 Temmuz 1953, Alaattin köyü / Genç / Bingöl - Ö. 31 Ağustos 2000, Mersin). Elazığ Ziya Gökalp İlkokulu (1964), Elazığ İmam-Hatip Lisesi (1970) ve Bingöl Lisesinde (1970) okudu. Maden'in (Elazığ) Gezin köyünde bir yıl imam-hatiplik yaptı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinden (1975) mezun oldu. *"Erzurum Kongresi"* başlıklı çalışmasıyla prodüktörlük (1989) tezini verdi. Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Sabri Divanı / İnceleme Metin"* adlı tezi ile yüksek lisans (1990), *"Esrar Dede / Hayatı, Edebi Kişliği ve Divanının Karşılaştırmalı Metni"* adlı tezi ile doktora (1996) yaptı. Yükseköğrenimi süresince Diyanet İşleri Başkanlığında murakıplık (1971-75), daha

HASAN ALİ KASIR

CİHANŞUMÛL LEYLÂ

Vefalı bir cânanı çağrışırır gözlerin
Yüzün ki birazı Matahari sanki, birazı senin
Biraz vaha serinliği sarar yüreğime
Çevrin bir tutkudur bende vazgeçemediğim

Koynunda büyümek, büyümek zulmün Delâl
Nasıl bir duygu/nice bir âfet sen bilirsin
Ve sen bilirsin yüreğimin Ortadoğusunda
Umutlarımı yarınlara öfkeyle sarmalayışımı

Karanlığıma konuk aydınlık bir devinim
Güneşime vuran gece mutluluğu senin
Özümün öz'ünde duymak seni duyurmak seni
Bir lütfün bana /Leylâca bir yakınlığın

Seninle tanışmayı özümde sıla-yı rahm bil
Sana ulaşmak Leylâ'ma vuslatımdır
Anla ki sen benim gizemli dünyamsın Delâl
Esrarına eremediğim cihanşâmul Leylâmsın

Gözlerine gelip tüneyen mahmurluğuna
Hep aydınlık sözler düşerim senden yana
Afili delikanlı duygulara durmuşum
Serüvenler aramışım büzünlü ser/encamlar

Muazzam bir yalnızlığı paylaşırım kendimle
Mülhid bir hummaya tutulur ruhum
Evren bir sevgi mahşeri sözlüğünde Delâl
Seni duyar, seni görür, senin olurum.

(Delâl)

HASAN ALİ KASIR

GÖZLERİN

Yitik bir macerayı hatırlatır zamane gözlerin
Engin ufuklara dalar-çıkar divâne gözlerin

Gözlerinin yosun yeşiline tütündüm hayat diye
Kaf dağından düştüm gözlerin denen vadiye

Gönlüm yurtsuz-yuvasız garip bir kırlangıç
Gözlerinin rengiyle beslenen nasipsiz bir dalgıç

Yeniden var olmanın tuzuna bandım ki özümü
Yeniden dirildim söylerim cânana son sözümü

Gün olur kıyılarına serin bir bengisudur yürür
Gün gelir yüreğimdeki gülden maceramız dirilir

Ey aşk, ey gözlerdeki ben, ey Yusuf'u yutan kör kuyu
Yüceltmelisin Zeliha'nın yüreğindeki o masum duyguyu

Ben varsan sen de varsın, hayat var, gök yüzü var
Ben yoksam sen de yoksun, evreni düşlerime sar

Sende beni görüyorum üç boyutlu, sende ben varım
Gözlerin içsin beni; ben ki Akdağı'nda eriyen karım

Hasan Ali Kasır

sonra Osmaniye İmam-Hatip Lisesi (1976-77), Mamak Astsubay Hazırlık Okulu (1978-79), Çemişgezek Lisesi (1979-80) ve Develi (Kayseri) İmam-Hatip Lisesinde (1980-86) öğretmenlik, TRT Erzurum Radyosunda yardımcı prodüktörlük (1986-89) ve prodüktörlük (1989-96), TRT Çukurova (Mersin) Radyosunda prodüktörlük (1997-2000) görevlerinde bulundu. Mersin'de bir trafik kazası sonucunda vefat etti.

Yazı ve şiirlerini *Millî Gazete* (1972-75), *Yeni Devir* (1981-83), *Develi* (1983-85), *Palandöken* (1994-96) gazeteleri ile *Erciyes* (1984), *Aylık Dergi* (1981-85), *İslâm* (1988), *Mina* (1988-92), *Karçiçeği* (1991-93), *Kardelen* (1993), *Palandöken* (1992-94), *Güneysu* (1992-96), *Kalem ve Onur* (1994-96), *Yedi İklim* (1993-96), *Kırağı* (1994-96), *Harman* (1995-96) dergilerinde yayımladı. Doğu Anadolu Gazeteciler Cemiyetinin yılın Başarılı Gazeteciler Yarışmasında 1987, 1991, 1992, 1993 yıllarında Başarılı Radyo Programcısı, Fırat Havzası Gazeteciler Cemiyetinin 1990 ve 1992 yıllarında Radyo-Televizyon Dalında Yılın Başarılı Gazetecisi ödüllerinin ve Millî Prodüktivite Merkezinin 1992 yılı Verimliliğe Katkı Ödülünü aldı. Basın Konseyi, Türkiye Yazarlar Birliği, Fırat Havzası Gazeteciler Cemiyeti üyesiydi.

"Delâl, Kanayan Coğrafya, Kudüs şiirleri adlı üç ayrı bölümlerde şairin ne denli ağır bir şiir işçisi olduğu görülür. Yüce duygularla, kendi ifadesiyle; "Dünyanın belalarına kelimelerden baluoz taşıyarak. 'Çünkü O; 'Gözlerinde yaşanır / Bir ömrün sarhoşluğu' mısrasıyla zamandan yana duygulan azad eder. Daha sonra kara, kapkara bir yalnızlıktan geleceğin duvarlarına tutunur. Oysa gül, sevdadan yana solarken, firar eden yaşam, alev alev bir yorgunlukla düşer. Delâl şiirinde sitemlidir şair. Kavramları bir serçe kadar narin görürken; 'Soluduk ölümü kalbin kuyusunda / saadeti tanımadık / saadet çağından sonra' dizelerinde adeta nostalji yaşar. Bazen kabına sığmayan bir Gladyatör, bazen haksızlığa isyan bayrağı uçuran Spartaküs duygusuyla coşkuludur. Sonunda eşyanın iç yüzünü melankolik vurur dışa... Sonunda ulaşır lirizmin doruğuna... Gerçekten de Delâl hüznün kol gezdiği şiir bahçesinde kırmızı, kıpkırmızı kanayan ama gülümseyen bir güldür. Ancak bu tebessüm ince bir tül arkasındadır. Zaten şairin özelliği de buradan gelir. Onun şiirleri okunmak bir daha okunmak sonrada düşünmek ister. Zira ağır bir işçiliğin,emeğin, düşüncenin meyvesini bir çırpıda elde etmek elbette mümkün olmamalıdır." (Ahmet Sıvacı)

ESERLERİ:

BİYOGRAFİ: *İmam Şafii* (1984).

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Seyrani* (1984), *Erzurum Şairleri* (1999), *Esrar Dede Divânı.*

ŞİİR: *Delâl* (1991), *Yorgun İkindiler* (1997).

DENEME-İNCELEME: *Kültür Bilinci* (1993), *Gündönümünde Yaşamak* (1995).

GÜLDESTE: *Erzurum Şiirleri Antolojisi* (1997), *Şiir Defteri* (1997), *Mevla Şiirleri* (1997), *Gurbet Şiirleri* (1997), *Peygamber Şiirleri* (1997), *Hüzün Şiirleri* (1998), *Ölüm Şiirleri* (1998), *Aşk Şiirleri* (1999).

DERS KİTABI: *Edebiyat Dersleri* (Rıdvan Canım ile, 1996).

HAKKINDA: Ali Çakmak / Güldeste (Virgül, sayı: 9, Haziran 1998), Tayyib Atmaca / Hasan Ali Kasır (Yeni Güneysu, c. 2, sayı: 15, Temmuz-Ağustos-Eylül 2000), Mustafa Aydoğan / Hasan Ali Kasır (Hece dergisi, Aralık 2000), Üç Karanfil Üç Güzel Adam (TYB tarafından hazırlanmış armağan kitap, 2006).

KASKAN, Selçuk

Oyun yazarı (D. 1918, İstanbul - Ö. 8 Temmuz 1978). Galatasaray Lisesi (1938) mezunu. Güzel Sanatlar Akademisindeki öğrenimini tamamlamadı. Seyyar satıcılıktan kadın terziliğine kadar çeşitli işlerde çalıştı. 1949'dan itibaren İstanbul Radyosu için yazdığı skeçlerle tanındı. Özellikle *"Uğurlugil Ailesi"* (1961-77), *"Kaptan Amca Diyor ki"* programları bunların en ünlüleridir. Ayrıca, sohbet ve fıkra yazıları *Dünya, Akşam, Vatan* gazetelerinde yayımlandı. *Almanya'dan Bir Yar Gelir Bizlere* ve *Dolap Beygiri* adlı oyunları İstanbul tiyatrolarında sahnelendi (1964), ancak kitaplaşmadı.

KAŞGARİ (Abdullah Nidâî)

Mutasavvıf, şair (D. 1668, Kaşgar – Ö. 1760, İstanbul). Nakşibendî şeyhlerinden. Türkistan'dan gelerek Eyüp'e yerleşti. Tasavvufî eğitimini Kaşgar yakınlarındaki Keça beldesinde yaşayan Mevlâna Azhar-i Kaşgârî'den aldı. Türkistan bölgesindeki seyahatlerinden sonra Bağdat, Kerkük, Musul, Halep, Kudüs ve Mekke'ye uğradıktan sonra en son İstanbul'a geldi ve buraya yerleşti. Kendisine Lâlizâde'nin kurduğu Kalenderhâne Tekkesinin şeyhliği verildi. 1743-46 yılları arasında bu tekkede şeyhlik yaptı. Daha sonra Eyüp'te bugün kendi adıyla anılan Kaşgârî Dergâhına atandı. Bu dergâh Türkistanlıların İstanbul'daki en önemli uğrak yerlerinden biri oldu.

ESERLERİ:

Divan, Risâle-i Hakkıyye (yay. haz. Güller Nuhoğlu, 2004).

HAKKINDA: Güller Nuhoğlu / Abdullah Nidai-yi Kâşgârî ve Hakkıyye Risâlyesi / İnceleme-Metin Çeviri (2004).

KAŞGARLI MAHMUT

Dil bilgini, ilk Türk sözlüğünün yazarı (D. Kaşgar / Doğu Türkistan – Ö. 1090, Kaşgar). Karahanlı hükümdar sülâlesine mensup bir şehzade idi. Babası Hüseyin Çağrı Tigin 1056'ya kadar Barsgan emirliği yaptı. Dedesi Muhammed Buğra Han bin Yusuf 1056-57 yıllarında Doğu Karahanlıların hakanı olarak Kaşgar'da hüküm sürdü. Onun babası Yusuf Hârun Kadir Han 1026-32 yılları arasında Karahanlı hükümdarı idi. Yusuf'un da babası Hârun Hasan Kılıç Buğra Han idi. Hârun'un babası Süleyman Baytaş Arslan Hân, onun da babası Müslümanlığı kabul eden Abdülkerim Satuk Buğra Han'dır. Kaşgarlı Mahmud, Satuk Buğra Han'ın altıncı nesilden torunudur. 25 Ocak 1072 yılında Bağdat'ta yazmaya başladığı ünlü eseri *Divan-ı Lügati't-Türk*'ü 9 Ocak 1077'de bitirerek Abbasi Halifesi Muhammed Muktedi Billah'ın oğlu Ebü'l-Kasım Abdullah'a sundu. *Divân-ı Lügati't-Türk*'ün İstanbul Millet Kütüphanesinde bulunan tek nüshasının istinsahı, Sâve'de doğup Şam'da yaşayan Muhammed bin Ebi Bekr ibni Ebi'l-Feth tarafından 1 Ağustos 1266 Pazar günü Şam'da tamamlandı.

Eserini Araplara Türkçeyi öğretmek ve Türkçenin zengin bir dil olduğunu kanıtlamak amacıyla Arapça yazdığını belirten Kaşgarlı Mahmut, *Divan-ı Lügati't-Türk*'te 11. yüzyılda yaşayan Türk boylarının dili ve folkloru hakkında çok değerli bilgiler vermiştir. Türkçenin zenginliğini açıklamak için savlardan (atasözleri), sagulardan (ağıtlar) ve koşuklardan (şiir ve destan parçaları) örneklerin yer verildiği ve ilk Türk dilbilgisi kitabı sayılan *Divan-ı Lugati't-Türk*, 1908'den sonra İstanbul'da tesadüfen bulundu. Kaşgarlı Mahmud daha önce *Cevâhir ün-Nahv fi Lügat it-Türk* adıyla Türkçenin bir gramerini yazdı; ancak bu eser he-

nüz bulunamadı. Kaşgarlı Mahmud aynı zamanda ilk Türk gramercisidir. *Divan*'da çeşitli Türk boylarının ağızları üzerine de gözlem ve derlemelere dayanan tesbitler ve mukayeseler vardır. Bu açıklamaları dolayısıyla da Kaşgarlı, Türk ağız ve şive araştırmalarının ilk mütehassısı yani ilk diyalektologu sayılmalıdır. Türk boyları, ülkeleri, Türklerin adet ve örfleri, çeşitli destan ve efsâneleri hakkında verdiği bilgilerle Kaşgarlı Mahmud çok yönlü bir türkologdur. Kelimeleri açıklarken verdiği örnek cümlelerle Türklerin o zamanki yaşayış tarzlarına ışık tutar. Örnekler verirken şiir parçaları ve atasözleri de ekledi.

Divan'daki şiirlerin çoğunun anonim olduğu ve birkaç yüz yıldan beri söylenegeldiği tahmin edilebilir. Alp Er Tonga'ya ait dörtlükler, Türk şiirinin en eski örnekleridir. Bu dörtlükler Türk destanının parçalarındandır. *Dîvan-ı Lügati't-Türk*'teki şekilleri, Karahanlı devri dil özellikleri göstermektedir. Divan'daki diğer şiirlerin tarihleri tahmin edilememektedir. Karahanlıların Uygurlar, Tangutlar, Basmıllar ve Yabakularla yaptıkları savaşları anlatan dörtlükler Karahanlılar devrine aittir. Şiirlerin şairleri de belli değildir. Pek çoğu anonimdir. Şiirlerin büyük çoğunluğu dörtlüklerden oluşur. Divan'daki hakim vezin 4+3= 7, ikinci derecede kullanılan vezin ise 4+4= 8'dir. Dörtlükler koşma tarzında kafiyelenmiştir. Çoğu savaşla ilgilidir. Savaşlar çok hareketli bir dille ve fevkalâde canlı sahneler halinde anlatılmaktadır. Savaşla ilgili şiirler ve bu şiirlerle ilgili olarak Kaşgarlı Mahmud'un verdiği Arapça kısa açıklamalar bazı tarihi olayları da anlatmaktadır.

Alp Er Tunga sagusundaki dörtlüklerde, bu büyük Türk kağanının ölümü üzerine duyulan üzüntü anlatılmıştır. Temalardan biri dünyanın bozulması, diğeri, yoğ törenidir. *Divan*'daki dörtlüklerde savaştan sonra ikinci derecede önem taşıyan konu bahardır. Mübalâğasız bir anlatımla av eğlenceleri, yılın belli zamanlarında tekrar edilen gelenekler, gençler arasında yapılan yarışlar ve diğer bahar tasvirleri anlatılır. Dörtlükler üslûp bakımından kısa, veciz ve yoğundur. Bazı şiirler beyitler halindedir. Çoğu aruzla yazılmıştır. Aruzun "müs tef'ilün müstef'ilün müstef'ilün", "mef'ülü fâilâtün mef'ülü fâilâtün" ve "mef'ülü fâilâtün mef'ülü fâilün" vezinlerine ait örnekler daha fazladır. Bunların yanında "feilâtün feilâtün fâilün", "fâilâtün fâilün", "fâilâtün fâilâtün fâilün" gibi vezinler de görülmektedir. Beyitlerin mısraları birbirleriyle kafiyelidir. Hatta musarrâ gazellerde olduğu gibi aynı kafiyenin birkaç beyit devam ettiği görülür. Genelde yarım kafiye ve eklerden meydana gelmiş redif kullanılmıştır. Birinci dizesi serbest olan beyitler çok azdır. Divan'daki beyitlerde genelde âşıkane ve hikemî konular işlenmiştir.

Karahanlı devri Türk edebiyatının ilk örneklerini içeren *Dîvân-ı Lügati't-Türk*, ilkin 1915-17'de 3 cilt olarak bastırıldı, daha sonra Besim Atalay tarafında Türkçeye çevrilerek TDK yayınları arasında 5 cilt olarak yayımlandı (1939-43).

"Dîvânü Lugati't Türk; Türk milletinin yüceliğini anlatmak, Türk dilinin Arapçadan geri kalmadığını göstermek ve Araplara Türkçeyi öğretmek, böylece o zaman hemen hemen tamamı Türklerce idare edilen Ön Asya'da Arapların Türklerle kolayca münasebet kurmalarını sağlamak için yazılmıştır. Kaşgarlı Mahmud'a göre Tanrı, Türkleri her milletten üstün yaratmış, yer yüzüne onları hâkim kılmış, hakanları onlardan çıkarmış ve dünya milletlerinin idaresini onların eline vermiştir. Bunun içindir ki Allah, Türklerle berâber çalışanı aziz eyler, dileğine kavuşturur ve kötülerin şerrinden korur. Derdini anlatmak ve Türklerin gönlünü kazanmak için de onların dilleriyle konuşmaktan başka yol yoktur. (...)

"Unutmamak gerekir ki Divânü Lügati't-Türk her şeyden önce bir Türkçe-Arapça sözlüktür. Fakat Kaşgarlı Mahmud basit bir sözlük yazmakla yetinmemiştir. O, üstün bir milletin mensubu olduğuna inanan, gönlü Türklük sevgisiyle dolu; zihni, Türk milletinin ve çeşitli Türk boylarının, Türkçenin ve çeşitli kollarının, Türk edebiyâtının ve folklorunun, Türk düşüncesinin ve yaşayış tarzının,

KAŞGARLI MAHMUD

AV EĞLENCESİ

Yitlerig ışlatu
Yığaç yemiş ırgatu
Kulan keyik avlatu
Bardam kılıp avnalım

Tosun münüp segirtsün
Esizligin amurtsun
Itka keyik kaytartsun
Tutmış sanıp umnalım

Çagrı bilip kışlatu
Taygan tıdıp uşlatu
Tilki tonguz taşlatu
Erdem bile örlelim

Kügler kamug tüzüldi
Ivrık idiş tizildi
Sensiz özüm özeldi
Kelgil amul oynalım

Ivrık bast kazlayu
Sagrak tolu közleyü
Sakınç kodı kızleyü
Tün kün bile seynelim

Otuz içip kırkalım
Yokar koşup segrelim
Arslanlayu kükrelim
Kaçtı sakınç seynelim
(Dîvân-ı Lügati't-Türk)

KAŞGARLI MAHMUD

ALP ER TONGA SAGUSU

Alp Er Tonga öldi mü
Isiz ajun kaldı mı
Ödlek öçin aldı mı
Emdi yürek yırtılur

Ödlek yorag közetti
Ögri tuzak uzattı
Begler begin azıttı
Kaçsa kalı kurtulur

Ulşıp eren börleyü
Yırtıp yaka urlayu
Sıkrıp üni yurlayu
Sıgtap közi örtülür

Begler atın argurup
Kadgu anı turgurup
Mengzi yüzi sargarıp
Körküm angar türtülür

Ödlek anıg kevredi
Yunçıg yavuz tavradı
Erdemi yeme savradı
Ajun begi çertilür

Ödlek küni tavralur
Yalnguk küçin kevretür
Erdin ajun sevritür
Kaçsa takı ertilür

Bilge bögü yinçıdı
Ajun atı yençidi
Erdem eti tinçıdı
Yerge tegip sürtülür

Ögreyüki mundag ok
Munda adın tıldag ok
Atsa ajun ograp ok
Taglar başı kertilür

Könglüm içün örtedi
Yatmış başıg kartadı
Keçmiş ödüg irtedi
Tün kün keçip irtelür

Türk efsane ve destanlarının, nihayet Türk ülküsünün bilgi ve şuuruyla mücehhez bir Türk milliyetçisi idi. İşte bütün bu duygu, sevgi, bilgi, inanç ve ülkü Kaşgarlı'nın eserine aksetmiş ve Divânü Lügati't -Türk'ü basit bir sözlük olmaktan çıkararak, birçok konuda küçük serpintiler halinde de olsa, o zamanki Türklük bilgisinin bir el kitabı haline getirmiştir. Bunun içindir ki, kendisi de modern türkolojinin babası sayılan Radloff'un yaptığı gibi Kaşgarlı Mahmud'u 'türkolojinin babası' kabul etmek hiç de yanlış sayılmaz." (A. Bican Ercilasun)

HAKKINDA: Necib Âsım / Eski Savlar (Dârülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmûası, sayı: 2-6, 1922-1923), V.V. Barthold / Orta Asya Türk Tarihi Hakkında Dersler (1927), Besim Atalay / Türk Dili Kuralları (1931) - Divanü Lügat-İt-Türk Tercümesi (3 cilt, 1940, 1941) - Divanü Lügat-İt-Türk Dizini "Endeks' (1943), Ahmet Zeki Velidi (Togan) / Mahmud Kaşgari'nin Haritası (Kopuz, sayı: 5, Ağustos 1939) - Divân-Lugât Ût-Türk'ün Telif Senesi Hakkında (Atsız Mecmua, Ağustos 1932) - Atsız Mecmua (Eylül 1932), Köprülüzade M. Fuat / Cumhuriyet (24.4.1933 - 1.5.1933), Ahmet Caferoğlu / İlk Türk Dilcisi Kaşgarlı Mahmut (1938) - Türk Dili Tarihi Notları (1943) - Kaşgarlı Mahmut (1970) - Kaşgarlı Mahmut'a Göre Akraba Adları (Türk Dili, sayı: 253, Ekim 1972), Nihal Atsız / Türk Edebiyatı Tarihi (1943), Şükrü Kurgan / İzahlı Eski Metinler Antolojisi (1943), Ferit Birtek / En Eski Türk Savları (1944), M. Şakir Ülkütaşır / Büyük Türk Dilcisi Kaşgari Mahmut-Hayatı-Şahsiyeti-Divanü Lügat'ı (1948), Hasan Eren / Sovetskaya Tyurkologiya Dergisinin Divanü Lügat-İt-Türk Özel Sayısı - Orhan Şaik Gökyay / Divanü Lügat-it-Türk ve Alp Er Tunga - Hikmet İlaydın / Divan'la İlgili Bazı Gözlemler ve Düşünceler - Atilla Özkırımlı / Kaşgarlı'ya Göre Türklerde Askerlik (Türk Dili, sayı: 253, Ekim 1972), Fuad Köprülü / Türk Edebiyatı Tarihi (1980), Turgut Günay / Şükrü Elçin Armağanı (1983, s. 43-46), Vahap Kabahasanoğlu / Kaşgarlı Mahmut (1984), A. Bican Ercilasun / Büyük Türk Klasikleri (c. 1, 2004, s. 118-123).

KAŞIKÇI, Mustafa

Eğitimci, şair ve yazar. 1975, yılında Karaçulha / Fethiye / Muğla doğumlu. İlkokulu Karaçulha'da, ortaokul ve lise eğitimini Fethiye'de tamamladı. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve edebiyatı Öğretmenliği bölümünü bitirerek; Gölhisar Lisesinde Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı. Şiirleri *Şiirlerde Fethiye* ve *Gölhisar Lisesi Şiir Antolojisi* gibi seçkilerde yer aldı (2005).

ESERLERİ (Şiir):

ŞİİR: *Gönül Denizi* (1993), *Gurbet Kuşu* (1994), *Kar Çiçekleri* (2003) ve *Dumanlı Yıllar* (2005)

DENEME-ARAŞTIRMA: *Denemeler, Köyden gelen yazılar* (2005).

Mustafa Kaşıkçı

HAKKINDA: Ünal Şöhret Dirlik / Şiirlerde Fethiye (Antoloji, 2006).

KAŞIKÇI, Osman

Hukukçu, yazar. 1965, Damlapınar köyü / Karaman doğumlu. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1988) mezunu. Yüksek lisansını Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1992), doktorasını İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde (1996) tamamladı. Makaleleri, *Halil Cin'e Armağan, Konya Ticaret Odası Dergisi, Şakir Berki Armağanı, Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, S. Sulhi Tekinay'a Armağan, Yeni Türkiye, Osmanlı Kültür Atlası, e-akademi* dergi ve kitaplarında yayımlandı.

ESERLERİ:

Tarsus Tarihi ve Ashab-ı Kehf (Heyetle, 1992), *İslâm ve Osmanlı Hukukunda Mecelle* (1997), *Eski Hukukumuzda Bir Hile-i Şer'iye Örneği: Bey' bi'l-Vefa* (2002), *İslâm Hukukunda ve Osmanlı Uygulamasında Devlet Başkanlığı.*

KATAR, Mehmet

Dinler tarihi araştırmacısı. 1963, Malatya doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi mezunu (1986). Yüksek lisans ve *"İlahi Dinlerde Tövbe Anlayışı Üzerine Bir Araştırma"* konulu doktora (1993) çalışmalarını Ankara Üniversitesi SBE'de tamamladı. 1995'te yardımcı doçent, 2002'de doçent oldu. DİTİB Araştırma Bursu ile altı ay İngiltere'de bulundu. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Dinler Tarihi Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalıştı.

Dinler tarihi, yeni dini hareketler konularında makalelerini 1998'den itibaren *Dini Araştırmalar, İslâmiyat, AÜ İlâhiyat Fakültesi* dergilerinde yayımladı. TDV İslam Ansiklopedisine katkıda bulundu. *Dini Araştırmalar* dergisinin yayın kurulu üyeliğinde bulundu. Dinler Tarihi Derneği üyesi oldu.

ESERLERİ:

Yahudilik Hristiyanlık ve İslâm'da Tövbe (1997), *Dinler Tarihi* (Doç. Dr. Baki Adam ile birlikte, ders kitabı, 1999), *Hıristiyanlık'ta Paskalya Başlangıçtan Günümüze İsa'nın Diriliş Kutlamaları* (2003).

KATIRCI, Şerife

Yazar. 1955, Tonbak köyü / Develi / Kayseri doğumlu. Akagündüz İlkokulu (1967), Gülveren Ortaokulu (1970), Sincan İmam-Hatip Lisesi (1973), Anadolu Üniversitesi İş İdaresi Bölümü mezunu. 1981'den itibaren Milli Gençlik Vakfı Suffe Kültür ve Eğitim Merkezinde idareci ve radyo programcısı olarak görev yaptı.

İlk yazısı *"Açlık"*, 1986 yılında *Zaman* gazetesinde çıkmıştı. Diğer çalışmaları *Mektup, Milli Gazete, Zaman, Akit, Ahsen, Kadın ve Aile* (1986-96) dergi ve gazetelerinde yer aldı. Türkiye Yazarlar Birliği, Develi Yardımlaşma Derneği, Milli Gençlik Vakfı üyesidir.

ESERLERİ:

ROMAN: *Müslüman Kadının Adı Var* (1989).

HİKÂYE: *Kayıp Aranıyor* (oyunhikâye, 1990).

DENEME: *Adı Müslüman* (1991), *Aslında Aşk Var* (2002).

KATIRCIOĞLU, Doğan

Gazeteci, yazar. 24 Mayıs 1935, Sultanahmet / İstanbul doğumlu. İstanbul Erkek Lisesi ve Gazetecilik Ticaret Okulu mezunu. Gazetecilik mesleğine 1954 yılında Türktel Ajansında spor muhabiri olarak başladı. *Haber* gazetesinde yazı işleri müdürü; *Son Posta, Gece Postası, Bugün, Foto Spor, Günaydın, Hürriyet, Akşam, Son Havadis, Cumhuriyet, Bulvar, Milliyet, Ateş* gazetelerinde muhabir ve yazar olarak çalıştı.

1965'te Zonguldak'ta greve giden maden işçilerinin "kara yazgısı"na ortak oldu. Onlar gibi amelelik yaparak, çileli yaşamlarını *Yeraltında Sesler Var* adıyla kitaplaştırdı. Gazetecilikte on dokuz ödül aldı. Doğan

Doğan Katırcıoğlu

Katırcıoğlu'nun bir diğer nitcliği, yarım yüzyıl sürdürdüğü polis-adliye muhabirliğinin duayeni oluşudur.

"Okudukça 'pes vallahi' dedirten, gerçek olaylar, Doğan'ın özgün anlatımında kâh güldüren, kâh düşündüren, kâh hüzünlendiren ayrıntıları da kapsadığı için bir solukta okunuyor. İnsanların ders alacağı yanları ve benzerleri ile karşılaşmamak için unutulmaması gereken yönleriyle ilginçliği daha da artıyor.

"Genç polis, adliye muhabirlerine, haberlerin ayrıntılarına nasıl inilebileceğini, sıradan sanılan bir olayın arkasında her açıdan önem taşıyan nedenler bulunabileceğini örnekleriyle anlatan bir seminer kitabı olma özelliğini de gözardı etmemek gerek. Eline sağlık Doğan Usta." (Orhan Erinç)

ESERLERİ:

Olur Böyle Vak'alar (1990), *Ayıp Sokağı'nda Aşk* (2002), *Her Mevsim Kadın* (2003), *Olmaz Böyle Vak'alar, Kerizname Enayi Defteri* (2005), *Ayı Geldi Aşka Ayı ile Aşk Bambaşka* (2006).

HAKKINDA: Orhan Erinç / Eline Sağlık Doğan Usta - Kerim Evren / "Olmaz Böyle Vakalar" Yüreğinizden Yakalar (Cumhuriyet Kitap, 19.11.1998), Ahmet Özdemir / Ayıp Sokağında Aşk (Cumhuriyet Kitap, 25.7. 2002), Aslı Örnek / Ayıp Sokağı'nda Aşk (Radikal Kitap, 5.7.2002), Ayıp Sokağı'nda Aşk (Milliyet Kültür-Sanat, 24.7. 2002).

KÂTİBÎ

Saz şairi (D.?., 17. yüzyıl - Ö. ?, 17. yüzyıl). Hayat hikâyesi hakkında yeterli bilgi bulunamayan Kâtibî'nin IV. Murad'ın Bağdat seferi üzerine yazdığı bir şiirden 17. yüzyılın ilk yarısında yaşadığı anlaşılmaktadır. Divan edebiyatı nazım şekilleri ve aruz ölçüsünü de başarıyla kullanmış olan Kâtibî, koşma ve semaileriyle çağdaşları ve kendisinden sonra gelen şairleri etkileyebilmiştir. *Mir'atü'l-Memalik* yazarı ve asıl adı Ali Seydi Reis olan diğer Kâtibî ile ilgisi yoktur. Şiirleri, Sadettin Nüzhet Ergun tarafından *Kâtibî* (1933) adlı bir kitapta derlendi.

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

KÂTİP ÇELEBİ

Tarih ve coğrafya bilgini (D. 1609, İstanbul - Ö. 6 Ekim 1657, İstanbul). Asıl adı Mustafa'dır. Hacı Halife, Hacı Kalfa adıyla da tanındı. Babasının adı Abdullah'tır. Beş yaşındayken babasının özel olarak tuttuğu İsa Halife el-Kırımî'den ilk dini bilgileri alarak Kuran'ı kısmen ezberledi. Daha sonra da dilbilgisi ve hattatlık dersleri aldı. Kısa bir süre divan kâtipliği (1623) yapıp, Enderundan yetişme bir silahtar olan babası ile Tercan (1624) ve Bağdat (1625-26) seferlerine katıldı. Her iki savaşta da savaşın tüm safhalarına ve sıkıntılarına, ordunun Bağdat'ı alamadan geri dönüşü sırasındaki kıtlık ve karışıklıklara tanık oldu. Dönüş yolculuğunda babasının ölümü üzerine bir süre Diyarbakır ve Erzurum'da kalarak döndüğü İstanbul'da kendini yetiştirmeye koyuldu (1628-29). Tanınmış bilginlerden ders alarak bilgilerini genişletti. Bu arada babasının arkadaşları tarafından Süvari Mukabelesi Kalemine tayin edildi. Daha sonra katıldığı Bağdat (1630) ve Hemedan (1638) seferlerinde ordu defterlerini tuttu. Bu zaferler sırasında uğradıkları ve zapt ettikleri Gülanber Kalesi, Hasanabad, Hemedan, Bisütun gibi şehir ve menziller hakkındaki gözlemlerini *Cihannüma* ve *Fezleke* adlı eserlerinde anlattı. Ordunun Halep'e çekilmesiyle hacca gitti. Ardından Diyarbakır'daki orduya katıldı. Burada bazı âlimlerle ilmî sohbet ve tartışmalar yaptı. 1635'te IV. Murad'ın Revan Seferine katıldı. Bu sefere ait gözlemlerini de *Fezleke*'ye aktaran Kâtip Çelebi, on yıl kadar sürmüş olan ordu hizmetinden ayrılarak ilmî araştırmalarına başladı. Yazar bu durumunu Hz. Muhammed'in bir hadisine telmihte bulunarak, *"büyük cihattan küçük cihada dönmek"* şeklinde ifade etmiştir. Bu arada kendisine kalan mirasla çok sayıda kitap alma imkânına kavuştu. Daha çok tarih, tabakat ve vefayat türü eserler okudu. Ertesi yıl bu kez zengin bir akrabasının ölümü üzerine payına düşen büyük mirasın 300.000 akçesini yine kitaplara yatırdı. Geri kalanla da evini tamir ettirerek evlendi. Yine medrese derslerine uzun süre devam ederek bilgilerini arttırdı ve bu arada bazı talebelere de ders verdi. Girit seferi sebebiyle harita yapımıyla da ilgilenen Kâtip Çelebi, terfi meselesiyle ilgili bir tartışma sonucu memuriyetten ayrıldı; kendini eserlerine ve ilme verdi. Bir hastalığı sırasında tedavi yolu aramak maksadıyla tıp kitapları okuma fırsatı da buldu. Bu arada duaların şifalı tesirinden faydalanmak için esma kitaplarını da inceledi. Bütün bu çalışmaları ve eserleri sebebiyle devrinde tanınmaya başlayan yazarın, *Takvimü't-tevarih* adlı eserinin tamamlanması üzerine zamanın şeyhülislamı Abdurrahim Efendi tarafından eski mesleğine, hakkı olan kıdemle geri dönmesi sağlandı. Yazar bu tarihten sonra ölümüne kadar verimli çalışmalarda bulundu. Eserlerinin önemli kısmını bu dönemde ortaya koydu. Sonradan Müslüman olan Fransız asıllı Mehmet İhlasi'nin yardımıyla bazı eserleri Latinceden Türkçeye çeviren yazar, erken denecek yaşta vefat etti. Mezarı İstanbul'un Zeyrek semtinde, Zeyrek Camii civarındadır.

Ölümünden sonra müsveddelerinin çoğunu satın alan İzzetî Mehmet Efendi'nin tanımlamasına göre, az konuşan, ağırbaşlı, alçakgönüllü, çalışkan, vakur, hicivden pek hoşlanmayan bir karaktere sahip olan Katip Çelebi'nin çiçek yetiştirmeye büyük merakı vardı. İçki, sigara gibi kötü alışkanlıkları olmayan yazar, daima doğru ve faydalı olanı arayan bir kimse olarak tanındı. Dinî hassasiyeti yüksekti. Boş inançlara karşı olduğu, taassubun her türlüsüne karşı çıktığı ve bunları önlemeye çalıştığı da bilinmektedir. Yeni fikirler peşinde olan bir âlim olmaktan çok, yaşadığı dönemin Osmanlı devlet ve toplum düzenini bozan meselelere çözüm getirmeye uğraştı. Bu yönüyle yazarın, yaşadığı döneme şahitlik yaptığı da söylenebilir. Kâtip Çelebi, din ile hayat arasında sağlıklı bir ilişki kurmanın ancak ilimle mümkün olabileceğini düşünmüş; sosyal hayatın birliğini sağlamada toplumsal birliğin dayanağı olarak ilimde birlik fikrini görmüştür.

Kâtip Çelebi'nin çeşitli yönlerden İbn Haldun'un takipçisi olduğu da söylenmektedir. *Keşfü'z- Zünun*'un mukaddimesinde ve *Düsturü'l-Amel* adlı eserlerinde onun görüşlerinden faydalandığı bilinir. Osmanlı Devleti'nde Batı kaynaklarına başvuran ender yazarlardan olan Kâtip Çelebi, çeviriler yapan ve faydalandığı eserleri eleştirmekten geri durmayan bir şahsiyettir. Onun, edebiyat ve üslûptan çok anlamı ön planda tutan, sözü uzatmaktan kaçınan bir yazar olduğu söylenir. Eserlerinde seci (nesirde kâfiye) pek az yer alırken yer yer cinas ve teşbihlere rastlanmaktadır. Oldukça sade ve yalın bir dil kullanmış olduğu halde, bazen bu yalınlığın cümlenin yapısını bozma derecesine

Kâtip Çelebi

KÂTİP ÇELEBİ

TUHFETÜ'L-KİBAR Fİ ESRARİ'L-BİHAR

Deniz ve donanma işleriyle ilgili korsanlara öğütler üzerinedir.

Tenbih. Gizli değildir ki bu Osmanlı Devletinde en büyük dayanak olduğundan iş-güç edinip şanına önem verilmek ön sırada bulunan deniz işleridir. Zira bahtı gelişen devletin revnak ve unvanı iki karaya ve iki denize hükmetmektir. Bundan başka Osmanlı ülkesinin çoğu adalar ve kıyılar olduğundan hele saltanatın yöresi, İstanbul'un velinimetinin iki deniz olduğunda hiç şüphe yoktur. Bundan sonra dünyanın dört bölüğünden biri olan Avrupa'ya İslamlar yakın zamanlarda geçüp burası ile ilgilendiler. Eski padişahlar, olağanüstü sayılacak savaşlar ve tedbirlerle ancak Rumeli, Bosna ve Üngürus'ün birazını ele geçirebildiler. Söylenen yerler Avrupa'nın bir kıyısıdır. Bu kadarını elde tutmak, gözetüp korumak denizlerin elde bulunmasına bağlı olduğu için geçmişte büyük himmet ederlerdi. Bugün de önemli olan gafleti koyup yine elden geleni yapmaktır. Ulu Rabbiniz başarı versin. Bundan sonra öğütleri söylemeye başlayalım.

Birinci öğüt budur ki kapudan kendi korsan değil ise deniz işinde ve deniz savaşı üzerinde korsanlarla danışık edüp dinleye,yalnız kendi bildiğine gidenler çoğu pişman olagelmiştir. Hele bu yolda bir yanlış yapılırsa ziyam yalnız kendine değildir.

İkinci öğüt budur ki, donanma gemileri mümkün oldukça Tersane-i Âmire'de yapıla, hem zamanıyla yetişür, tez olur, hem de reayaya zulüm o kadar hafif olur.

Üçüncü öğüt budur ki gemilerin yat ve yarağı eksik kalmayup tam olmaya çalışıla. Her işe vakit ve zamanıyla başlayıp gevşekliğe yer verilmeye.

Dördüncü öğüt budur ki Boğaz'dan taşra çıkıldıktan sonra karavul eksik olmaya. Yolda giderken iki yarar kalite üç mil ileri gide ve limanda yatarken iki üç mil alarga yata. Ve iki beş gemisi bir saat sonra kalkup donanma ardınca asker döküldüsü devşire. (.....)

MİZANU'L-HAK Fİ İHTİYARİ'L-EHAK

Üçüncü Tavsiye: Avamdan olan tüm Müslümanlara yakışan budur ki, Allah Teala ve Peygamber hak, dediklerden sonra bu söz üzerine durup beş vakit namazın kıla. Ramazan orucun tuta. Zengin ise zekâtın vere, hacca vara, yalan söylemeye. Kimsenin irzına malına zarar vermeye, doğruluk üzere ola. Bunun dışında kendisinin maişeti, işi, gücü ve kazancı ne ise ona göre. Eğer vaaz dinleyecekse, haftada bir kere Cuma günü dinlemesi kifayet eder. Anladığı kadarıyla kanaat eyleye "Falan vaiz bugün şöyle dedi, filan mesele şöyle imiş böyle imiş," diyerek üzerine düşmeyen sözler söylemeye, cahil iken ilim bahsın eylemeye. (.....)

vararak anlamayı güçleştirdiği söylenmektedir.

XVII. yüzyılın ilim ve kültür hayatında çok büyük önemi olan yazar, Batı dünyasında da büyük bir takdir kazandı. Bu yüzden onun eserlerinden bir kısmı çeşitli Batı dillerine çevrildi. Arapça ve Farsça ile birlikte, Batı kaynaklarından faydalanmak için Fransızca ve Latince de öğrenmiş olan Kâtip Çelebi, kültür tarihimize tarih, coğrafya, bibliyografya ve sosyoloji alanlarında oldukça değerli eserler kazandırdı. Yirminin üzerinde eser yazmış olan Kâtip Çelebi'nin bu eserlerinden pek azı tercümedir. Telif eserlerinin büyük çoğunluğu Türkçe, bir kısmı da Arapçadır.

Coğrafya alanında İslam coğrafyacılarının Batılılardan ve Yunanlılardan ilerde olduğunu belirterek bu eksikliği gidermek amacıyla *Cihannüma* adlı eserini ortaya koydu. Modern Türk coğrafyacılığının başlangıcı sayılan bu eser, pek çok coğrafya eserinin inceleme ve karşılaştırmasından çıkan bilgilerle yazar tarafından derlenen bilgilerden meydana gelmiştir. *Fezleketü't-tevarih* adlı eseri kaynaklarda *Arapça fezleke* şeklinde geçer. Kâinatın yaradılışından 1592 yılına kadar gelen umumi bir tarih kitabıdır. *Türkçe fezlekesi* Arapça fezlekenin bir eki olup, 1592–1655 yılları arasındaki olayların anlatıldığı bir Osmanlı tarihi, *Takvimü't-tevarih* ise yine Hz. Âdem'den başlayıp 1648'e kadar gelen vakaları sıralayan müellifin Arapça *Fezleke*'sinin bir tür kronoloji cetvelidir. Bibliyografya alanında yazılmış olan ve 14.500 eser hakkında bilgi veren *Keşfü'z-Zünün*, en tanınmış eseri olup Batı'da İslâm araştırmaları yapan pek çok kişinin başvurduğu bir kaynaktır. Alfabetik bir düzenle sıralanmış olan bu eser yirmi yılda tamamlanmıştı. Bir İslâm ansiklopedisi fikrinin doğmasında önemli etkisi olduğu düşünülen bu kitap Arapça yazılmıştır. *Tuhfetü'l-kibar*, Osmanlı Devletinin deniz gücünü anlatan bir eser olup 1645'te başlayan Girit seferi sebebiyle kaleme alınmıştır. Girit seferinde ortaya çıkan başarısızlıklarla kaybolmaya başlayan moral gücünü takviye etme amacını taşır. *Mizânü'l-Hak* adlı eser ise İslâm dünyasında sık sık tartışılmış olan bazı dinî ve toplumsal meselelerin tartışılmasına son verme maksadıyla yazılmıştır. Son bölümünde kendi hayatı hakkında bilgi veren yazarın, son eseridir.

"Bilgisizliğe, hurafeye özellikle taassuba hiç müsamahası yoktur. Daima doğru ve faydalı olanı aramış bunun için de ilimden başka bir yol tanımamıştır. Devrinin toplumsal olaylarını üzerinde düşünmüş, Osmanlı müesseselerini eleştirmiş, çağının ve kendi devrinin tartışmalı konularına cesaretle, tarafsızlıkla el atıp çözüm aramaya çalışmıştır." (Harun Tolasa)

ESERLERİ:

Arapça Fezleke (Arapça, dünya tarihi, yaz. 1642, basılmadı ve Türkçeye çevrilmedi), *Türkçe Fezleke* (Osmanlı tarihi, 1592-1654 arası olayları, 2 cilt, 1869-70), *Takvimü't-tevarih* (Dünya tarihi kronolojisi, başlangıçtan 1592'ye kadar, 1733), *Tuhfetü'l-Kibâr fi Esfari'l-Bihâr* (Deniz Seferleri Hakkında Büyüklere Hediye, Osmanlı denizcilik tarihiyle ilgili bir eser, yaz. 1656, bas. Orhan Şaik Gökyay tarafından 1973), *Cihannümâ* (Cihanı gösteren anlamında, coğrafya alanında bir eserdir. Japon adalarından Osmanlı topraklarına kadar çok sayıda bölge hakkında coğrafi bilgiler verir, 1732), *Keşfü'z-zünün an Esmai'il-Kütübi ve'l-Fünun* (bibliyografya alanında bir eserdir. İslâm dünyasında yazılmış 1500 kadar eser hakkında bilgi verir, ilk bas., Latin çev. ile 1835-1853, son bas. 2 cilt, 1971-1972), *Süllemü'l-Vüsûl ila Tabakati'l-Fühul* (hal tercümeleri kitabı, Arapça, 1649), *Düsturu'l-amel li İslahi'l-halel* (Osmanlının kötüye giden durumuna çareler öneren bir eser. Şinasi tar. 1863, tıpkı basımı 1979), *Mizanü'l-Hak fi İhtiyari'l-Ahakk* (İslâm dünyasında tartışılan bazı konular hakkında, O. Ş. Gökyay tar. 1979, son olarak M. Kara - S. Uludağ tar. *İslâm'da Tenkit ve Tartışma Usulü* adıyla, 1980), *Levevamiun-Nur fi Zulümat-i Atlas Minur* (Hollandalı

Gerardus Mercatur'dan Latince Atlas Minor adlı coğrafya kitabının çevirisi, yaz. nüs. Nuruosmaniye kit.), *Tuhfetü'l-ahyâr fi'l-hikem ve'l-emsal ve'l-eş'ar* (çeşitli konularda, yaz. nüs. Süleymaniye kit.), *İrşade' l-hayara ilâ Tarihü'l-Yunan ve'r-Rûm ve'rı-Nasara* (Avrupa ülkeleri ve Hıristiyanlık dünyası hakkında), *Tarih-i Frengi Tercümesi* (Johann Carion'un Chronik adlı tarihinin çevirisi, Avrupa Tarihi), *Tarih-i Konstantiniyye ve Kayasirel Revnaku's-Saltana* (çeviri ve derleme, Ortadoğu ve Balkan tarihi), *Kanunname* (Osmanlı teşrifatı hakkında), *İlhamü'l-Mukaddes fi Feyzi'l-akdes* (M. Hamidullah tarafından yayımlandı. İslâm Tetkikleri Enstitüsü Dergisi IV - 3-4, 1971), *Dürer-i Müntesire ve Gurer-i Münteşire* (yaz. nüs. Nuruosmaniye kit.), *Recmü'r-Racim bi's-ssin ve'l-Cim, Beyzavi Tefsirinin Şerhi, Muhammediye Şerhi (Hüsnü'l-hediye), Muhtasar Câmiu'l-mütûn, Câmiu'l-Mütûn min Celli'l-Fünûn.*

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Müverrihin-i Osmaniye'den Ali ve Kâtip Çelebi'nin Terceme-i Halleri (Sclanik, 1906; ayrı basım: Katip Çelebi adıyla, 1915), Ali Canib Yöntem / Katib Çelebi'de Liberallik (Hayat Mecmuası, 1927), F. Taeschner / Osmanlılarda Coğrafya (Türkiyat Mecmuası, 1928), Adnan Adıvar / Osmanlı Türklerinde İlim (1943), Ali Canib Yöntem / Katib Çelebi (Yeni İstanbul Gazetesi, 1950), Bursalı Tahir b. Rıfat / Katib Çelebi (1331), W. Barthold / İslam Medeniyeti Tarihi (Fuat Köprülü'nün izahları ve düzeltmeleriyle, 1963), Keşfü'z-Zünun (Şerafettin Yaltkaya ve Kilisli Rıfat neşri, 1971), Nihad Sami Banarlı / Resimli Türk Edebiyatı II (1987), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Mustafa Duman / Trabzon'u Anlatan Birkaç Kitap (Cumhuriyet Kitap, 11.07.2002).

KAVAFOĞLU, Fikret

Şair. 1929, Kayseri doğumlu. Kayseri Lisesi, İstanbul Gazetecilik Yüksek Okulu, Ankara Üniversitesi SBF Basın Yayını Halkla İlişkiler Bölümü mezunu. Kısa bir süre İstanbul dergi ve gazetelerinde çalışan Kavafoğlu, 1950'den sonra Kayseri İl Matbaası müdürlüğünü yaptı. 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra *Sabah* adıyla bir günlük siyasi gazete çıkardı. 1965'te Ankara'ya yerleşerek Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Yayınlar Şube Müdürü oldu. Daha sonra Başbakanlığın çeşitli kademelerinde görev aldı.

Fikret Kavafoğlu

Devlet Bakanlığı danışmanı iken emekliye ayrıldı. Yazı ve şiirleri çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı. Şiirlerinin bir bölümü bestelenmiştir. *Değirmen* (1972) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Feyzi Halıcı - Hüscyin Yurdabak - Abdullah Satoğlu / / Gönül Sohbetleri IV (2000), Abdullah Satoğlu / Kayseri Ansiklopedisi (2002).

Merve Kavakçı

KAVAKÇI, Merve

Yazar, politikacı. 1968, Ankara doğumlu. Çocukluk yılları İstanbul, Ankara ve Erzurum'da geçti. Ortaöğrenimini TED Ankara Kolejinde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesine devam etti. Başörtüsü yasağı sebebiyle tıp eğitimini ikinci sınıfta bırakmak zorunda kaldı. Ailesi ile birlikte ABD'ye yerleşti. Texas Üniversitesinde bilgisayar mühendisliği eğitimi ve Harvard Üniversitesi Kennedy School of Government'ta kamu yönetimi yüksek lisansı yaptı. Türkiye'ye dönüşünde hafızlığını tamamladı. RP'de ve RP'nin kapatılmasından sonra da FP'de Hanımlar Komisyonu Dış İlişkiler Başkanı olarak görev yaptı. 1999 yılında yapılan genel seçimde Fazilet Partisi listesinden İstanbul Milletvekili seçildi. Ancak, başörtülü olduğu için ant içmesine izin verilmedi. Daha sonra vatandaşlıktan çıkarıldı ve milletvekilliğine son verildi. 2001'de FP'nin kapatılmasına gerekçe gösterildi ve beş yıl siyaset yapması yasaklandı. ABD'ye döndükten sonra Washington'da George Washington Üniversitesinin Uluslararası İlişkiler kürsüsünde öğretim üyesi oldu. *Vakit* gazetesinde köşe yazarlığı ve ABD Uluslararası Dini Özgürlükler Komisyonunda danışmanlık yaptı. *Başörtüsüz Demokrasi* adıyla yayımlanmış bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Metin Sever / Türban ve Kariyer (2006, s. 191-192)

KAVAKLI, Ali Erkan

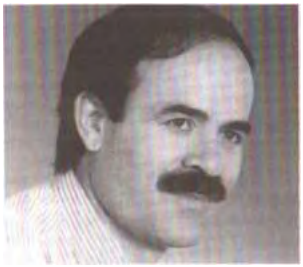
Romancı. 10 Nisan 1952, Kavak köyü / Seydişehir / Konya doğumlu. İlkokulu köyünde, ortaokulu ve liseyi Konya'da okuduktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirdi (1976). Hatay (1976-77), Divriği (1979), Suşehri (1979-80), Çanakkale (1980-81), Sivas (1981), İstanbul'da (1981-88) ve Almanya'da (1988-94) edebiyat öğretmenliği yaptı. Yurda dönüşünden sonra mesleğini İstanbul'da sürdürdü.

İlk hikâyesi *Yeni Asya* gazetesinde (1974) yer almıştı. Diğer ürünlerini *Yeni Asya, Akit, Türkiye, Türk Edebiyatı, Sur, Zafer, Yeni Düşünce* gazete ve dergilerinde yayımladı. *Sacayağının Ayakları* adlı makalesiyle 1977'de *Yeni Asya* gazetesinin açtığı makale yarışmasında birincilik ödülünü, *Yemin* adlı hikâyesiyle 1982'de *Yeni Düşünce* dergisinin ödülünü, 1993'te Avrupa yazarları kompozisyon yarışmasında ikincilik ödülünü, 1997'de Esra Film şirketinin film öyküsü yarışmasında *Avrupalı Mevlevî* adlı hikâyesiyle jüri özel ödülünü, *Tante Ruth* adlı eseriyle *Kültür Dünyası* dergisinin açtığı hikâye yarışmasında (1988) ödül aldı. *İntikam* adlı romanı 1999'da Tuzla Belediyesinin roman yarışmasında ödüle layık görüldü. Bir süre *Yeni Asya*'nın kültür-sanat sayfasını yönetti. Romanlarından bazıları *Türkiye* ve *Akit* gazetelerinde tefrika edildi. *Akit* gazetesinde haftalık yazılar yazdı. Türkiye Yazarlar Birliği, Birlik Vakfı üyesidir.

"Tarih şuuruyla hareket eden Kavaklı, sanat anlayışını şöyle açıklar: 'Sanatçı, eğer tarihî bir konuyu anlatıyorsa, tarihçi sorumluluğu taşır. Gerçekleri, yansıtmak mecburiyetindedir. Tarihi hakikatleri çarpıtıp roman diye paçavra yazanlardan değilim. Gülü Koklayamadım'ı yazmak için Kilis'i, Gaziantep'i, Hatay'ı gezdim. O tarihte olup bitenleri bir tarihçi gözüyle araştırdım. Tarihî hakikatleri çarpıtmadan, insanî boyutu ağır basan bir roman yazdım. Gerçek olayları anlatırken değiştirme yapılırsa buna çarpıtma denir. Gün gelir, hakikatler onları çarpıtanları çarpar. Hiçbir yalana kıyamete kadar inanılmaz. Herkes gibi romancının da ahlâklı olması gerekir. Romancı, toplumun vitrinindeki insandır, okuyucularına saygılı olmalıdır, ahlâksızlığı sanat saymamalıdır. Heyecan uyandırsın diye ahlâk dışı olayları abartıp köpürtüp kitaplarının cazibesini artırmak isteyenlerden değilim. Ahlâksız sanatın sanat olmadığına inanırım." (Mustafa Duran)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Gönülleri Fethedenler* (1982), *Yemin* (1988), *Avrupalı Mevlevî* (2003).

Ali Erkan Kavaklı

ROMAN: *Gülü Koklayamadım* (1988), *Kader Kapımı Çaldı* (1990), *Gerçeği Arayan Alman Doktor* (1993), *Gecenin Siyah Kalbi* (1994), *Umudun Rengi Soldu* (1994), *İnsanlık Ayağa Kalk* (1995), *Başkaldırıyorum* (1995), *Hicran* (1996), *Mafya Kıskacında Vurgun* (1997), *İtiraf Ediyorum* (1998), *İntikam* (2000), *Hançer Saplı Yüreğimde* (2001), *İhtilal Yapan Adam ve Sandık* (1996), *Derdimi Seviyorum* (5 cilt, Hekimoğlu İsmail ve Recep Şükrü Apuhan ile, 1996), *Başarı İnanç İşidir* (2004), *Çığlık* (2005), *Cehennem Vadisi* (2006).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Başarıya Götüren Yol* (2001), *Öğretmeni Başarıya Götüren Yol* (2002), *Yüz Yılın Pedagojik Yanılışı Karma Eğitim* (2002), *İslâm'a Gönül Verenler* (2002), *Derdimi Seviyorum* (5 cilt, Hekimoğlu İsmail ve Recep Şükrü Apuhan ile).

ANTOLOJİ: *Sevdalı Şiirler* (1996), *Güldeste* (2001).

Ayrıca ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Ebubekir Akkaymak / GülüKoklayamadım(Türkiye,28.10.1988), R. Ş. Apuhan (Sur, Mart 1989), Mehmet Dönmez / Avrupa ve Avrupa Türklerinin Mesicleri Üzerine Söyleşi (Zaman, 13.11.1993), Rasih Yılmaz / İnsanlığın Ayağa Kalkmasına Dair (Aksiyon, 23-29 Aralık 1995), Postmodern Bir Başkaldırı (söyleşi, Yeni Şafak, 29.11.1995), A.Tosun - S. Kızgın - A. Özkan / Roman Kahramanı Dr. Herman Heller ile Söyleşi (Yörünge, 14-20 Nisan 1996), Mustafa Çelik / Postmodern Romancı A. E. Kavaklı ile Söyleşi (Yeni Dünya, Mayıs 1996), Ayla Agabegüm / Başkaldırıyorum (Türk Edebiyatı, Nisan 1996), Ekrem Kaftan / Mehmet'in Trajedisi (Türkiye, 26.12.1996), Özcan Ünlü / Başkaldırıyorum (Türkiye, Ağustos 1996), Abdulkadir Özkan / Roman Sanatı ve Hicran'ın Eleştiri (Yörünge, 18-24.8.1996), Hekimoğlu İsmail / Vurgun (Zaman, 26.11.1997), İsa Kocakaplan (Türk Edebiyatı, Haziran 1998), Bilal Pekdemir / Sıra Dışı Bir Roman (Mihmandar, Mayıs 1998), Abdülkadir Özkan / İtiraf Ediyorum Romanı Üzerine (Yörünge, 28 Mart-3 Nisan 1999), Vehbi Vakkasoğlu / Kavaklı'nın Romanı (Akit, 23.1.1999), Abdülkadir Özkan (Yörünge, 28 Mart-3 Nisan 1999), V. Vakkasoğlu (Eğitim Bilim, Mart 1999), Mafya Kıskacında Vurgun (Bizim Sesimiz, 25.2.1999), Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (s. 245-250, 2000), Vehbi Vakkasoğlu / Kavaklı'nın Yeni Romanı İntikam (Moral, Mart 2000), Öğretmeni Başarıya Götüren Yol (Radikal Kitap, 20.6.2002), Öğretmeni Başarıya Götüren Yol (Radikal, 21.6. 2002), Öğretmeni Başarıya Götüren Yol (Dünya Kitap, 14.6.2002), Öğretmeni Başarıya Götüren Yol (Zaman, 13.6.2002), Karma Eğitim (Radikal Kitap, 8.3.2002), Mustafa Duran (Nida, Ocak-Şubat 2004).

KAVAKLI, Nurhan

Gazeteci, yazar. 1966, İstanbul doğumlu. Mimar Sinan Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde

ALİ ERKAN KAVAKLI

ROMAN VE İNSAN

İnsan, dünyaya adımını atar atmaz gurbete düşmüş, asıl vatanından kopmuştur. Bu yüzden her bebek ağlayarak doğar.

Gurbet insanının dertleri, sıkıntıları, acıları, hasretleri bitmez. Her şeyden önce asıl vatanımız olan cennete, asıl sevgilimiz olan Allah'a hasretiz.

Hz. Mevlânâ, ölümsüz eseri Mesnevî'nin lik 18 beytinde, kamışlıktan koparılan, içi dağlanan, dertli neyin hikâyesini anlatır. Ney, asıl vatanı olan kamışlıktan ayrılmış, akraba ve dostlarından uzak düşmüş, yüreği dağlanmıştır; bu yüzden hayat boyu ağlayıp inlemekte ve her mecliste derdini anlatmaktadır. Fakat insan, onu anlamaz; neyin kendi dertlerine ağladığını zannederler.

Neyin hikâyesi şu mısralarla son bulur:

"Anlamaz olgunun halinden ham adam,
Sözü kısa kesmek lâzım vesselâm."

İnsan ile ney arasında birebir benzerlik vardır. İnsan; ahiret yurdundan dünyaya düşer, ney gibi o da gurbetlidir. Musibetler ve dertler, hayat boyu onun da yüreğini dağlar. Ayrılık acısı, hasret ve sevda yüzünden ömür boyu sıkıntılar çeker.

O *"ölümsüz sevgili"* kavuşmak ister, önünde engeller vardır; bir ömür bu engellerle mücadele eder.

Fıtratı icabı iyilik ve kötülük yapma kabiliyetine sahip olan insan, aklı ve kalp klavuzuyla iyilik yolunda yürür. Bu yolda melekleri geçecek bir yeteneğe de sahiptir.

Fakat nefis ve şeytan, insanın yolunu keser. Onların; türlü türlü hileleri, desiseleri, vesvesleri, vaadleri vardır. Nefsin hoşuna gidecek şeyler, "ölümsüz sevgili"ye koşan yolcunun hızını keser, kimi zaman da ona başka bir maceraya, hatta başka bir mecraya sürükler.

Eğer insan irade yularını nefis ve şeytana kaptırırsa, akıl almaz zulümler, sayısız haksızlıklar yapar; ömür sermayesini eğlence ve sefahat deryasında bitirir.

İnsan sadece kendi nefsine zulmetmez, başka insanlara da zulüm ve haksızlık yapar. O zaman da insanın insanla kavgası başlar.

Habil, Kabil tarafından öldürülür, ilk kan böyle akar.

Firavun, Hz. Musa'ya; Nemrut, Hz. İbrahim'e; zalim Yahudiler, Hz. İsa'ya ; Ebucehiller, Hz. Muhammed'e(sav) savaş açarlar.

Hz. Yusuf, şehvetini kontrol edemeyen bir güzel kadının iftirasına uğrar, suçsuz yere yedi sene hapis yatmak zorunda kalır.

İnsan iki cephede birden savaşır. Bir yandan nefis ve şeytanla öte yandan diğer insanlarla...

İnsan, kusursuz güzellik kadar, noksansız adalete de hasrettir.

İnsanın insanla , insanın nefsiyle savaşı öylesine uzun ve çetin bir şekilde sürer ki zaman bulup nefis muhasebesi yapabilen, mezar taşına alnı değmeden yolun sonuna gelebileceğini hesaplayan pek azdır.

Roman, insanın gurbetteki dramını anlatan edebi bir türdür.

İnsanı sadece kendi iç dünyasıyla ele almaz, içinde yaşadığı toplumla birlikte anlatır. İnsanın tutkuları, aşkları, hırsı, kini, buhranları, sevgisi, hoşgörüsü, iyilik yapma duygusu vs. romana konu olur. Toplum içinde yaşayan insan, diğer insanlarla diyaloglar kurar, onları etkiler ve onlardan etkilenir. İnsan, iç dünya ve dış dünyasıyla birlikte romana konu olur. Buhranları olmayan toplumun romanı da yoktur.

Ben bütün romanlarımda insanın dramını anlatmaya çalışıyorum. Dünya gurbetinde olduğumuzun farkındayım. Yüreğimizdeki sızının "ebedî yurdumuz"a kavuşuncaya kadar süreceğini biliyorum. Hiç bitmeyecek bir susuzluğu anlatıyorum.

başladığı lisans eğitimini, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesinde tamamladı (1992). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo-Televizyon Anabilim Dalından yüksek lisans derecesi aldı (1995). *Cumhuriyet* gazetesi kültür servisinde bir süre çalıştı. 1996-2000 yılları arasında bulunduğu Boston'da (ABD) North-Eastern Üniversitesi Gazetecilik Bölümünden ikinci yüksek lisans derecesini aldı ve New England Press Association, Chelsea Record Newspaper'ın aralarında bulunduğu çeşitli kuruluşlarda çalıştı. Yurda dönüşünde Ankara'ya yerleşerek bir süre *Cumhuriyet*'in Ankara bürosunda görev yaptı. *Bir Gazetenin Tarihi: Akşam* (2005) adlı bir kitabı var.

KAVAKLIOĞLU, Mahmut

Hadis araştırmacısı. 1960, Ladik / Samsun doğumlu. İlk ve ortaokulu Ladik'te, liseyi Amasya İmam Hatip Lisesinde tamamladı. 1983 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinden mezun oldu. İl müftü yardımcılığı ve müftülük görevlerinde bulundu. 1987 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne araştırma görevlisi olarak atandı. 1989'da Hadis Bilim Dalında yüksek lisansını, 1995'te doktorasını tamamladı. Görevini Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi Hadis Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Makaleleri, *EKEV Akademi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, GÜ İlahiyat Fakültesi* dergilerinde, çevirileri *Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi* dergisinde ve *Hadis Edebiyatı, Tasavvuf Ehlinin Vakit Anlayışı* kitapları içinde yayımlandı. Sünnetin anlatılması, beşeri ilişkileriyle Hz. Peygamber, kötü alışkanlara karşı Hz. Peygamber'in tavrı konularında konferanslar verdi.

ESERLERİ:

Kaynak Tetkiki Açısından İmâm Mâlik - Abdürrezzâk Mukayesesi (2003), *Hz. Peygamber'in Sünnet'inde Orta Yol* (2004), *Suyûti'nin el-Behcetü's-seniyye fi'l-Esmâi'n-Nebeviyye'si.*

Mahmut Kavaklıoğlu

İbrahim Kavaz

KAVAZ, İbrahim

Araştırmacı-yazar. 15 Ocak 1956, Karaçuha köyü / Horasan / Erzurum doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Erzurum'da tamamladı. Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu (1981). Bir süre Erzurum'da öğretmenlik yaptı. 1984 yılında Elazığ Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne araştırma görevlisi olarak girdi. Yüksek lisansını Fırat Üniversitesi SBE'de 1985 yılında tamamladı. 1990'da doktor, 1992'de yardımcı doçent, 1997'de doçent oldu. 2003 yılında profesör olduktan sonra da aynı yerde öğretim üyesi olarak görev yapmaya devam etti. 2005 yılından itibaren Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı Başkanı, Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı olarak görevler aldı.

Akif Paşa, Necip Fazıl Kısakürek ve Sait Faik ile ilgili çalışmaları vardır. Makalelerini *FÜ Sosyal Bilimler Dergisi, Bizim Külliye Dergisi, Erciyes* gibi dergilerde yayımladı. Çok sayıda kitap bölümü yazdı.

ESERLERİ:

Harputlu Rahmi Divanı (Naci Onur ile, 1996), *Sait Faik Abasıyanık* (1999), *Belgelerle Akif Paşa: Hayatı ve Eserleri* (2002).

KAVRUK, Hasan

Edebiyat araştırmacısı. 29 Mart 1957, Mersinbelen köyü / Aydın doğumlu. İlköğrenimini Aydın Bıyıklı İlkokulunu ve Aydın Ortaklar İlköğretmen Okulunu bitirdi. Ankara Yüksek Öğretmen Okulu ile Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinden (1977) mezun oldu. 1977'de Ankara Hasanoğlan Öğretmen Lisesine edebiyat öğretmeni olarak atandı. DTCF'de yüksek lisans (1980) yaptı. 1981'de DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde asistan olarak göreve başladı. 1987'de *"Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler"* konulu teziyle doktora yaptı. Eylül 1988'de İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümüne yardımcı doçent olarak atandı. Bu görevi sırasında idarî görev olarak bölüm başkan yardımcılığı, İnönü Üniversitesi Türk Dili Bölümü başkanlığı gibi görevleri de yürüttü. Kasım 1997'de eski Türk edebiyatı alanında doçent, 26 Eylül 2003 tarihinde profesör oldu.

Makaleleri *AÜ Türkoloji Dergisi, Kırkambar, Tarla, Bir, Hece* gibi dergilerde yayımlandı. *Büyük Kültür Ansiklopedisi* ve *İslam Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı. Çalışmalarını, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölüm Başkan Vekili olarak sürdürdü..

ESERLERİ:

Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler (1998), *Bahtiyarname* (İnceleme Metin, 1998), *Kul Vahap-Binbir Vecize* (1999), *Anadolu Efsaneleri* (M. Yardımcı ile, 1999), *El Ferec-Ba'de'ş-şidde* (Tenkitli Metin, 2000), *Şeyhülislâm Yahya Divanı* (Tenkitli Metin, 2001), *Türk Dili Yazılı ve Sözlü Anlatım* (R. Salman vd. ile, 2001), *Klâsik Türk Şiirinde ve Halk Şiirinde Dedim-Dedi* (A. İçli ile), *Türkçe Mesnevilerde Sebeb-i Te'lif.*

Erol Kavşit

KAVŞİT, Erol

Şair (D. 1942, ? – 20 Mayıs 2005, Ankara). Bodrum Karaada'da uzun yıllar lokanta ve otel işletmeciliği yaptı. Şiirleri kimi yerel gazetelerle dergilerde yayımlandı. Kırka yakın şiiri bestelendi. Bestekâr Erdoğan Berker tarafından Uşşak makamında bestelenen bir şiiri, *Milliyet* gazetesinin 1985 yılında düzenlediği Yılın En Sevilen On Şarkısı yarışmasında ikincilik ödülü, 1986 yılında altıncılık ödülü aldı. 2003 yılının ilk aylarında sol tarafına felç geldiği için yaşamının son yıllarını Ankara'daki bir bakımevinde geçirdi. Ankara Cebeci Asri Mezarlıkta toprağa verildi.

ESERLERİ:

Karaada Şiir (1999), *Karaada Rubai* (1999).

HAKKINDA: Ulviye Savtur / Mürekkep Şairler (2004).

Cemil Kavukçu

KAVUKÇU, Cemil

Öykü yazarı. 1951, İnegöl / Bursa doğumlu. İlk ve ortaokulu İnegöl'de, İstanbul Pertevniyal Lisesinde başlayan lise öğrenimini yine İnegöl'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeofizik Mühendisliği Bölümü (1976) mezunu. Ankara'da Maden Teknik Arama Enstitüsünde çalışarak emekliye ayrıldı. İstanbul'da Can Yayınlarının editörlüğünü yaptı. Sanat hayatına, 1980 yılında yayımlamaya başladığı öykülerle girdi. 1985'ten itibaren ürünleri yoğun olarak çeşitli edebiyat dergilerinde yer aldı.

Öykülerinde değişik yaşantıları, içsel çelişkileri, saplantıları, yalnız insanların iç dünyalarını anlattı. İnsanların ruhsal dünyalarını ustalıkla yansıtmayı başardığı öykü ve romanlarıyla dikkat çekti. Yalın ve duru bir anlatımla kendine özgü bir edebiyat dili kurmayı başardı. *Patika* (1987) adlı kitabıyla Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülünü, *Uzak Noktalara Doğru* ile 1996 Sait Faik Armağanını, *Başkasının Rüyaları* ile 2003 TYB Hikâye Ödülünü kazandı.

"Kavukçu, çok basit olayları yanatırken bile, yaşamın derinliğini, toplumsal ve bireysel değerleri yakalayabiliyor. (...) Cemil Kavukçu, kaynağında, bir durum öykücüsü. Her tabloda, klasik öykünün kurgusuna bağlı, ama başı, ortası ve sonu olan tabloların her biri, ayrı bir durumu yansıtıyor. Bu tablolar, titiz bir işçilikle bütünleştiriliyor. Her tablo, büyük bir tablodan seçilmiş angeler gibi duruyor. Bütünlüğü sağlayan da, tabloların bağıntılı olması. Bir de, bütün öykülerinde, beklenmeyen bir sonuçla karşılaşıyoruz. Burada dikkat etmemiz gereken şey, 'çarpıcı sonuç' değil, 'beklenmeyen sonuç'tur. Bu sonuç, bir durumu ifade ediyor her zaman." (Vecihi Timuroğlu)

"Geçen kuşaklardan sonra öykü edebiyatımızda derin bir iz bırakmaya aday hangi öykücü geldi, diye sorulursa, ben kendi payıma ilkin Cemil Kavukçu'yu söylüyorum. Okuru etkileyen ve düşündüren öyküler yazıyor o." (Semih Gümüş)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Pazar Güneşi* (1983), *Patika* (1987), *Temmuz Suçlu* (1990, Patika ve Temmuz Suçlu bir arada, 1998), *Yalnız Uyuyanlar İçin* (1996), *Uzak Noktalara Doğru* (1996), *Bilinen Bir Sokakta Kaybolmak* (1997), *Dört Duvar Beş Pencere* (1999), *Fırat'a Karışan Öyküler* (on beş öykücüden ortak kitap, Tan Oral'ın desenleriyle, 2001), *Gemiler de Ağlarmış* (2001), *Başkasının Rüyaları* (2003), *Suda Bulanık Oyunlar* (2004).

ROMAN: *Dönüş* (1998).

HAKKINDA: Fethi Naci / Roman ve Yaşam / Eleştiri Günlüğü: 3 / 1991-1992 (1992) - Cemil Kavukçu'nun Yeni Hikâye Kitabı (Adam Öykü, Ocak-Şubat 1996, sayı: 2), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 2.7.1998), Semih Gümüş / Bilinen Bir Sokakta Kaybolmak (Virgül, sayı:4, Ocak 1998), Özcan Karabulut / Öykücülüğümüzde Derinden Akan Bir Irmak - M. Sadık Aslankara / Kavukçu Öykücülüğünü Ele Veren Eksenler (13.11.2000), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Cemil Kavukçu'yu Okurken (Cumhuriyet Kitap, 12.4.2001), Vecihi Timuroğlu / Bir Öykücünün Gerçek Değeri Ancak Okunarak Belirleniyor... Cemil Kavukçu'nun Öyküleri (Cumhuriyet Ki-

CEMİL KAVUKÇU

ADI YOK

Güneşli bir nisan günü mezarlıkta toplanmışlardı. Kalabalık sayılmazlardı. İkindi namazından çıkıp cenazeye katılan cemaatin dışında eski arkadaşlarından birkaçı vardı. Uğur Ankara'dan gelmişti. Hocanın bezgin bir sesle okuduğu duaya kuşların civıltısı karışıyordu. Rıfat, içinden "Resimdeki Gözyaşları"nı mırıldanıyordu. İlhan'ın en sevdiği şarkı. Ölümü hiçbirinin ciddiye almadığı günlerde, "Moruk," demişti İlhan, "ben ölünce cenazemde bu parçayı çalın. Anfi falan da getireceksiniz mezarlığa, Cem Karaca gümbür gümbür haykıracak. Çember sakallı ihtiyarların her biri bir yana kaçışacak, hoca feleğini şaşıracak..." "Çalarız oğlum," demişti Rıfat, "yeter ki sen işte..." Gitar sesini taklit ediyordu İlhan, ardından hep birlikte başlıyorlardı: "Bir gün belki hayattan..."

Hoca duayı bitirdi. Kuşlar hiçbir şeyin farkında değildi. Mezarın çevresinde çömelmiş ihtiyarlar elleriyle yüzlerini sıvazlayıp doğruldular. Tören sona ermişti. İlhan, bir daha o çukurdan çıkmamak, konuşmamak, gülmemek ve sevdiği şarkıları dinlememek üzere orada kalmıştı. Ciddiye almadığı ölüm onu ciddiye almıştı.

Üçerli beşerli gruplar halinde mezarlığın çıkışına doğru yürüdüler.

Uğur, Ankara'ya dönmek istiyordu. Hiç olmazsa bir gece kalması için üstelemişti Rıfat, ama o gitmekte kararlıydı. Çok yorgun olduğunu söylemişti. Daha dün akşam Ankara'ya inmiş, on iki günlük acayip bir koşturmaca, İtalya, Almanya, sonra yine iki günlüğüne İtalya. Ardından bu haber... Yarın sekiz otuzda şirkette olmalıymış, önemli bir toplantıya katılacakmış. Bu gece de uykusuz kalırsa... Mezarlık dönüşü Necmettin'in dükkânına dek konuşmamışlardı. Uğur için bu cenaze, İlhan'ı çürümek üzere toprağın altına "saklama" töreni, bir yük olmuştu. Üzgündü, sık sık eski günleri anarak dalıp gitmişti ama, Uğur başka yerlerdeydi. Necmettin çay söylemişti. Camlı bölmeyle ayrılmış küçük ofisindeki deri kaplı koltuklara oturmuşlardı. Ma-

→

sasının ardındaki döner koltuğunda oturan Necmettin boş gözlerle çevresine bakınıyordu. Sigara ikram ederken mezarlığın havasından çoktan çıkmıştı. Rıfat, "İnanamıyorum," dedi, "hala inanamıyorum, daha iki gün önce Çınarlı Kahve'de oturup çay içmiştik. Hiç ölecek gibi durmuyordu. İçkiliydi ama sarhoş değildi. Her zamanki gibi güldürmüştü beni..."

"Abi," dedi Necmettin, bir Rıfat'a, bir Uğur'a bakarak, "adam ölmedi ki, resmen intihar etti. Rıfat da biliyor işte, ölümüne içiyordu. Yemek yemiyordu, daha doğrusu yiyemiyordu. Hortlak gibi olmuştu. Kötü bir ölüm..." Başını iki yana salladı. Gözleri bir noktaya takılıp kalmıştı. "Kendi kusmuğunda boğulmuş, her yer kanmış. Votka şişesinin üçte biri hala doluymuş. Annesi merak edip odaya bir girmiş ki..."

"Son halini bilmiyorum," dedi Uğur. Çaydan bir yudum aldı. "Uzun zamandır görmemiştim. Nasıl ve neden alkol bağımlısı oldu, onu da anlayamadım."

"Bu işler hiç belli olmaz," dedi Rıfat.

"Kendini harcadı işte," dedi Necmettin. Yüzüne kederli bir ifade oturmuştu. "Askerden gelince ne güzel bankada işe girmişti. İki yıl çalıştı-çalışmadı, işi bıraktı. Sonra Almanya... iki yıl da orada kaldı..."

"Buraya dönmeyecekti," dedi Rıfat, "bu kasaba onu bitirdi."

"Yok abicim, kasaba masaba bahane; adam çalışmak istemiyordu ki. Ruhunda serserilik vardı herifin. Bu kasaba seni bitirdi mi, beni bitirdi mi?.." Onay bekler gibi Rıfat'a baktı. Ama o, çayını karıştırıyordu, başını kaldırıp da bakmadı.

"İlhan gibi biri evlenmemeliydi," dedi Uğur.

"Denedi abicim," dedi Necmettin, "denedi ama kaybetti. Keşke Almanya'dan hiç dönmeseydi."

"Keşke," dedi Rıfat, "hayatının en büyük hıyarlığını yaptı. O kıza da yazık etti, kendine de... Neriman çok iyi bir kızdır. Sen de tanırsın, uzun sokakta bir ayakkabıcı vardı, Halil Amca, onun ortanca kızı."

"Evet," dedi Uğur, "Neriman..."

"Neriman ya," dedi Necmettin, "öyle bir kızla evlendi de kıymetini bilemedi dingil." Sonra da yanlış bir şey söylemiş gibi başını iki yana sallayarak, "Rahmetli..." diye mırıldandı.

"Kıymet mıymet işi yok burada,"

dedi Rıfat, "bilseydi önce kendi kıymetini bilirdi."

"O da doğru. Ne ariyordu, neden rahat edemiyordu bir türlü anlayamadık; huzursuzdu abicim, çok huzursuz... Dünyanın en huzursuz adamıydı."

"Evlilikleri sürüyor muydu?"

"Nasıl sürecekti ki. Almanya dönüşü boşandılar. Daha doğrusu Neriman onu bıraktı."

"Cin gibi oğlandı be!" dedi Necmettin.

"O kadar cin olmak da yaramıyor. Burnya hiç dönmeyecekti o."

"Çocukları var mıydı?"

"Yoktu. Orada akıllı davrandılar işte."

Uğur saatine baktı. Bir an önce gitmek istediği her halinden anlaşılıyordu.

"Gelecek olan otobüse yetişsem," dedi. "Acelen ne," dedi Necmettin, "gece gidersin." "Ben de üsteledim ama, gideceğim diye tuttu."

"Olur mu," dedi Necmettin, "bu gece buradasın. İlhan'a yakışır bir şeyler yapar, onu anarız."

"Bak Necmettin... Rıfat'a anlattım... Bu gece dönmek zorundayım..."

"Tamam ağa," dedi. Üstelemedi. Üçü de ayağa kalkmıştı. Necmettin'le Uğur öpüştüler. (...)

(Gemiler de Ağlarmış)

Cemil Kavukçu

bat-Mart 2005), Tülin Er / Suda Bulanık Oyunlar (Varlık, Şubat 2005).

KAVUKÇUOĞLU, Deniz

Yazar. 30 Ekim 1943, İstanbul doğumlu. Şair Nuşin Kavukçuoğlu'nun oğludur. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da yaptı. 1963 yılında Almanya'ya gitti. Tübingen, Heidelberg, Nürnberg üniversitelerinde felsefe, tarih, ekonomi okudu. 1970 yılından sonra Almanya'nın çeşitli kentlerindeki özel kuruluşlarda yöneticilik yaptı. Sıkıyönetimli dönemlerde yirmi iki yılı 'zorunlu' olmak üzere, toplam otuz yıl Almanya'da yaşadı. Türkiye'ye döndükten sonra TÜYAP Fuarcılığın genel koordinatörü olarak çalıştı.

Öğrencilik döneminde ve daha sonraki yıllarda *Ant* dergisi, *Yeni Ortam* gazetesi ve *Aydınlık* dergisinde yazıları yayımlandı. 1990'lı yılların başında iki yıl *Milliyet* gazetesinin yurtdışı baskısında, bir yıl da günlük *Aydınlık* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. 1992 yılında Türkiye'ye dönerek bir süre özel bir firmada çalıştı. 1997 yılından itibaren *Cumhuriyet* gazetesinde haftalık köşe yazıları yazmaya başladı.

"Deniz Kavukçuoğlu, tüketim kültürünü eleştirmeyi hedeflediği romanında, yoksul kesimden bir genç kızın bu kültürün pırıltılarına kapılıp gitmesini anlatırken bir dönemin aşk

Deniz Kavukçuoğlu

tap, 22.11.2001), Leyla Ruhan Okyay / On Beş Öykücü ve Bir Çizerden Zeugma'ya Ağıt - Fırat'a Karışan Öyküler (Cumhuriyet Kitap, 15.11.2001), On Üç Büyülü Öykü-13 Yazar, 13 Öykü (2002), Melike Koçak / Cemil Kavukçu'yla Gerçek-Rüya Yolculuğunda İlk Adım (Eylül Öykü 3, Eylül 2003), Müge İplikçi / Başkalarının Rüyalarında Geçip Giden Çocukluğumuz (Varlık, Ocak 2004), Mine Söğüt / Cemil Kavukçu: Kimse Aşkı Baştan Sona Anlatamıyor (Kitap-lık, Kasım 2004), Şaban Akbaba / Söyleşi (Damar, Şubat 2004), Necip Tosun / Kasaba Yalnızlık ve Küçük İnsan (Hece, sayı 88) -Başkasının Rüyaları (Heceöykü, Şubat-Mart 2004), Tufan Erbarıştıran / Cemil Kavukçu'nun Öykülerinde Küfür ve Argo (Heceöykü, Şu-

romanlarında ya da Yeşilçam filmlerinde sıklıkla rastlanan bir kurguyu kullanmış. Ne var ki eskiden düşmek denilen durum günümüzde bir çıkış'ı temsil ediyor. (...) Kavukçuoğlu, gazeteci üslübuyla genç bir kızın hayatından parçalar seçmiş ama bu parçaları meseleli bir roman biçiminde bütünleştirememiş." (Ömer Türkeş)

"Müthiş bir gözlem gücü, müthiş bir ayrıntı birikimi, çok güzel bir anlatım. Çektiği onca sıkıntıya, acıya karşın, müthiş bir keyif adamı. Her şeyde tat bulmasını, her şeyden zevk, keyif almasını çok iyi biliyor." (Erdal Öz)

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Deniz Bitti* (1998), *Karl Marks'tan Günümüze Almanya'da Sosyal Demokrasi-Sosyal Demokraside Temel Eğilimler* (1998), *Alageyik Sokağı Bir Liman mıydı?* (anı, 2002).

ROMAN: *Zarife* (2003).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 29.10.1998), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 24.11.1998), Alageyik Sokağı Bir Liman mıydı? / Deniz kavukçuoğlu (Cumhuriyet Kitap, 31.10.2002), Sennur Sezer / Deniz Kavukçuoğlu'ndan Bir Anı Roman - Alageyik Sokağı Bir Liman mıydı? (Cumhuriyet Kitap, 28.11.2002), Rıfat N. Bali / Vitali Hakko'nun Babası Kimdir? (Virgül, sayı: 57, Aralık 2002), A. Ömer Türkeş / Mercek: Yeni Yerli Romanlar (Virgül, sayı: 63, Haziran 2003).

KAVUKÇUOĞLU, Nuşin

Gazeteci, şair (D. 20 Ocak 1928, İzmir - Ö. 26 Temmuz 1999). Yazar Deniz Kavukçuoğlu'nun annesidir. İzmir Lisesini (1942) bitirdikten sonra bir süre Yüksek Ticaret Okulunda okudu. Türkiye Gemi Sahipleri Sendikasında halkla ilişkiler ve basın müşavirliği, Kadıköy Halk Eğitim Merkezinde kültür ve edebiyat kolu başkanlığı yaptı. 1969'dan 1996 yılına kadar *Eflatun* adlı bir sanat dergisi çıkardı. İstanbul Sanat Sevenler Derneğinin kurucuları arasında yer aldı.

Şiir ve yazılarını *Başkent*, *Hâkimiyet*, *Hür Anadolu*, *Medeniyet*, *Emel*, *Zaman*, *Defne*, *Çaba*, *Çağrı*, *Hedef*, *Kadın*, *Karınca*, *Türkiye*, *Tarla* gazete ve dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Vız Gelir* (1965), *Değirmen Taşları* (1967), *Kırmızı Sardunyalar* (1968), *Engin Deniz* (1973), *Atatürk Çocuklarına Nuşin Abla'dan Şiirler* (1945), *Zaman Denilen Perde* (1990), *Söğüt Dalım* (1998).

ANTOLOJİ: *Eflatun Dergisi Şiir Antolojisi* (Nedim Saatçioğlu ile, 1995).

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖMBŞKA (c. 1, 1975), Ferit Ragıp Tuncor / TDE Ansiklopedisi (c. 5), TBE Ansiklopedisi (2001), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KAVZAOĞLU, Cengiz

Şair. 27 Haziran 1968, Trabzon doğumlu. Cumhuriyet İlkokulu, Cumhuriyet Ortaokulu, Trabzon Lisesi (1987) mezunu. Trabzon'un köylerinde öğretmenlik (1987-91) yaptı. İlk şiiri 1984'te *Karadeniz* gazetesinde çıktı, daha sonra *Bulvar*, *Ortadoğu*, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Bülteni* gibi yayınlarda şiirlerini yayımladı. 1992'den sonra *Trabzon Önkuzu* aylık fikir ve kültür dergisinin yazı işleri müdürlüğü görevini yürüttü, aynı dergide yazılar yazdı, şiirlerini yayımladı. Şiirlerinin bir bölümünü *Fırtınadaki Dış İzleri* adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri 3- Cumhuriyet Dönemi (1993).

KAYA, Abdullah

Siyasetçi. 1947, Kozluk / Batman doğumlu. İlkokulu Kozluk'ta, ortaokulu Batman'da, liseyi Siirt'te okudu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1975) mezunu. Öğrenciliği sırasında DİSK'e bağlı TEK-Bank-İş Sendikasında çalıştı. Çalışma Bakanlığında iş müfettişliği yaptı. Kent-Koop toplu konut projesinde görev aldı. 1989 yerel seçimlerinde Kozluk Belediye Başkanı seçildi. DEP ve HADEP'te yöneticilik görevlerinde bulundu. İçişleri Bakanlığınca görevinden alınarak (1994) tutuklandı. Batman *Çağdaş* gazetesinde yazdı. *Hêvriz Ağacı* (2002) adlı anı-roman türünde bir kitabı vardır.

HAKKINDA: Abdullah Kaya / Hêvriz Ağacı (2002), Mahmut Yücel / Anının Kesinliği mi Romanın Kurgusallığı mı? (Virgül, sayı: 53, Temmuz-Ağustos 2002), Naci Kutlay / Modernleşme ve Kürt Hayatı (Virgül, sayı: 62, Mayıs 2003).

KAYA, Ahmet

Eğitimci (D. 1911, Şebinkarahisar / Giresun – Ö. ?). Gazi Terbiye Enstitüsünden mezun oldu. Tirebolu, Tamzara, Pazar Sarıkamış ilkokul ve ortaokulları ile Bursa, Mardin, Ordu, Çorum Erkek Sanat Enstitülerinde öğretmenlik ve idarecilik yaptı. *Gençlere Öğütlerim* (1945) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Hayri Akyüz / Şebinkarahisar Şairleri (c. 1, 1952), Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KAYA, Ali

Araştırmacı-yazar. 30 Mart 1958, Cıbıkan mezra / Dalören (Pakıra) köyü / Hozat / Tunceli doğumlu. Hozat Dalören İlkokulu (1968), Elazığ Devrim Ortaokulu (1972), Tunceli Erkek Öğretmen Okulu (1976), İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilimler Bölümü, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Teftiş Bölümü (1982), AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü

ALİ KAYA

DİL, DİLİN GEÇMİŞİ, DİLİN ÖNEMİ

Dil, insanlar arasındaki anlaşmayı sağlayan, duygu, düşünce ve dilekle-rimizi anlatmaya yarayan işaretlerin tümüne birden verilen addır.

Dil, insanlar arasında anlaşmayı ve iletişimi sağlayan temel öğedir. Dil-siz insan topluluğu düşünülemez. Yazılı ve sözlü simgeler sistemiyle insanlar birbiriyle anlaşırlar.

Dil, insan olmanın simgesidir. İnsan olabilmenin gereği düşünce ve duy-gunun gelişmişliği, saygı, sevginin vazgeçilmezliğidir. Dil bu yolda anlaştı-ran, bağdaştıran ve ileriye götüren en tartışılmaz öğedir.

Dil, insanlar arasında anlaşmayı ve haberleşmeyi sağlayan, aynı zamanda maddi bir yapısı olan işaretler dizgesidir. Günlük hayat içinde doğal yapısıyla kullanılan dil, özel gereksinimleri karşılamak üzere matematik sembollerde olduğu gibi yapay olarak da kullanılmaktadır. İnsan faaliyetlerini düzenleyen ve sosyal üretimin gelişme sürecinde ortaya çıkan dil sürecin ayrılmaz bir yanını oluşturur. Düşünceyi var eden dil, aynı zamanda yazının da varoluş nedenidir. Dilin en önemli özelliği, kuşkusuz düşünme aracı olmasıdır. Bu bağlamda düşünmeyi, çıkarımlar yapılması, kavramlar ve önermeler arasında bağlantılar kurulması, yani derin ve yaratıcı düşünceler üretilmesi, özellikle de soyut kavramların özümsenmesi olarak algılanmak gerekir. Gerçekten, ye-tersiz, karmakarışık bir dille duru bir düşünceye varılması olanaksızdır.

İnsan ana diliyle düşünür, ana diliyle bilgisini, yeteneklerini, becerilerini dile getirir. Anadilini anlayan, algılayan insanları kolay kolay kandıramazsı-nız. Ana dil insanın en kolay iletişim sağlayacağı, algıladıklarını aktarabile-ceği en etkili araçtır. Ana dil yaşamın abecesidir. Dünyanın birçok yerinde ya-saklar yüzünden insanlar ana dilini konuşamamakta, iletişim kuramamakta, duygu ve düşüncelerini, dileklerini tam olarak anlatamamaktadır.

Dil denince, Karacaoğlan bir destanında şöyle diyor:

Gönüllerinde kuğuları yüzüşür,
Meşesinde sığırları böğrüşür.
Güzelleri şarkı söyler, çağrışır;
Dilleri var, bizim dile benzemez.

Benim konuştuğum dili sen, senin konuştuğun dili ben anlamıyorsam biz ve siz farklı dillerden konuşuyoruz demektir.

Oysa dil, bir araçtır, amaç değildir. Dünyaya açılış aracıdır. Beynin çalışması ile orantılı olarak gelişebilen bir araçtır. Prof. Nihat Bozok bir yazısında "Beyin bizi biz yapandır" diyor. Beynin gelişmesi dil kültürüne bağlı olduğuna göre, dil de bizi biz yapandır diyebiliriz. Dil anlaşma aracıdır. İletişim aracıdır. Var olduğunu, insan olduğunu kanıtlama aracıdır. Ana dili ise kimliktir. Kabul edilmelidir. Değer verilmelidir. Sonsuza kadar varlığı sürmelidir, benimsenmelidir. Hiç kimsenin anadiliyle konuşan, düşünen ve yazan insanlara karışmaya ve karşı gelmeye hakkı olmamalıdır. İnsanın anadiliyle konuşması en doğal hakkıdır. Bunu kimse elinden almamalıdır.

Dil bir toplumun en kuvvetli dayanağıdır. Dil olmadan toplum olamaz. dil birliği sağlanmadan da bir toplumun ulusallığından söz etmek mümkün değildir. Bu nedenle dillerini unutan toplumlar veya ana dillerine sahip çıkmayan toplumlar tarih sahnesinden silinip, yok olmaya mahkumdurlar. (...)

ASUDE KAYA

YANDI

Bir türkü okundu,
özgürlük mahkumlarına,
tutuştu telörgüler,
ellerim yandı.

Bir damla düştü,
ateş çemberi içine,
yarına bakan gözlerden,
bedenim yandı.

Bir yıldız aktı,
derin uykularıma,
deldi sessizliği,
yüreğim yandı.

Ali Kaya

Yönetim Planlaması Bölümü, Anadolu Üniversitesi Tarih Bölümü (1993) mezunu. Branşında Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Anadolu Üniversitesinde yüksek lisans çalışmalarını tamamladı (1993).

1976'dan itibaren bir süre ilkokul öğretmenliği, 1979 yılından itibaren tarih öğretmenliği yaptı. İstanbul'da öğretmenlik mesleği yanı sıra araştırmacı bir yazar olarak çalışmalarını sürdürdü. Yazılarını 1995'ten bu yana *Dersim, Karacaahmet Sultan Dergisi, Berfin Bahar, Karaca Ahmet, Cem, Demokrat, Ehl-i Beyt, Radikal* ve *Çağdaş Yaşam* dergi ve gazetelerinde yayımladı. Tunceli Eğitim Sağlık Vakfının kurucularından ve yönetim kurulu üyelerindendir. Dersim Dayanışma Kurulu Yöneticisi ve Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

"Ali Kaya, 'Başlangıcından Bugüne Dersim Tarihi' adlı yapıtıyla iyi, güzel, doğru bir iş yapmış; şimdiki Tuncelimize beşik olan Dersim'i tüm gerçekleriyle; eline, diline, beynine ve yüreğine sağlık, tarihlemiştir." (İsmet Kemal Karadayı)

ESERLERİ:

Tunceli Kültürü (1995), *Başlangıcından Günümüze Dersim Tarihi* (1999), *Deylem'den Dersim'e / İran'a Seyahat* (2001), *Tunceli (Dersim) Kültürü II* (2001), *Dersim Yazıları - Dil Kültür ve Eğitim Üzerine Denemeler* (2002).

HAKKINDA: İsmet Kemal Karadayı / Arınmalar 1999 (Kıyı, Aralık 1999), Hüseyin Akar / Dersim'den Portreler (1999), Kâmil Fırat (Cem dergisi, 10.3.1999), Cemal Şener (Yön Güncesi, 9.11.1999), Munzur Çem / Dersim Tarihi mi, Resmi Tarih mi? (Deng, sayı:1-2, Ocak-Nisan 2000), Başlangıcından Günümüze Dersim Tarihi (2. bas, 2002).

KAYA, Asude (Solmaz)

Eğitimci, şair ve yazar. 1965, Şile / İstanbul doğumlu. Şair Bayram Kaya ile evlidir. Van 100. Yıl Eğitim Yüksek Okulu mezunu. Ankara'da öğretmenlik yaparak çalışmalarını sürdürdü. Alternatif Sanat ve Gençlik

Asude Kaya (Solmaz)

Sanat dergilerinde yardımcı editörlük yaptı. olarak çalıştı. *Yüreğim Yandı* isimli şiiri Genç bestecilerden Can Ünver tarafından bestelenip, *'Alternatif Ezgiler'* isimli CD albümün de yer aldı.

ESERLERİ (Öykü):

ÖYKÜ: *Binnaz* (çocuk öyküsü, 2001), *14 Kat Öyküler* (2004)

KAYA, Ayhan

Siyasetbilimci. Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü (1991) mezunu. Bitirdiği bölümde yüksek lisans yaptı. Warwick Üniversitesi Etnik İlişkiler Bölümünde (1998) doktorasını tamamladı. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Antropoloji Bölümünde okutmanlık, Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi Bölümünde araştırma görevliliği (1992-98), Marmara Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde okutmanlık (1998-2001), İstanbul Bilgi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde yönetim kurul başkanlığı (2002-2004), İstanbul Bilgi Üniversitesi Göç Araştırma Merkezi müdürlüğü (2003-) görevlerinde bulundu. İstanbul Bilgi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde doçent oldu. Türk-Alman Yaz Akademisi üyeliği (2000-2001) yaptı. Michigan Üniversitesi-Boğaziçi Üniversitesi Kültürel Çalışmalar Programına (2001) katıldı

Makaleleri; *Journal of Ethnic and Migration Studies, New Perspectives on Turkey, Mediterranean Politics, Bulletin: Anthropology Minorities Multiculturalism (Rusya), Toplumbilim, Toplum ve Bilim, Toplum ve Ekonomi, Yeditepe Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Çalışmaları Dergisi, Cogito* dergilerinde ve çeşitli derlemelerde yayımlandı. Çok sayıda konferans ve seminer verdi. Alman Akademik Değişim Ödülü (1996), İstanbul British Council 1997

Araştırma Ödülü, *Diyasporada Kimliğin Oluşumu* ile Türkiye Sosyal Bilimler Derneği 2003 En İyi Kitap Ödülü gibi ödüller aldı. Türkiye Siyasi İlimler Derneği, Avrupa Konseyi "Committee of Experts on Countries of Emigration" üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Yurttaşlık ve Sosyal Sınıflar* (2000), *Sicher in Kreuzberg: Berlin'deki Küçük İstanbul-Diyasporada Kimliğin Oluşumu* (2000), *Devletaşın Alan: Almanya ve Türkiye Arasında Siyaset, Ticaret ve Kültür* (2003), *Uluslararası İlişkilerde Sınır Tanımayan Sorunlar: Göç Yurttaşlık Küresel Adalet Çevre ve Güvenlik.*

ÇEVİRİ: *Etnik Gruplar ve Sınırlar* (ortak, 2001), *Uluslararası Göç ve Uluslaşın Toplumsal Alanlar* (2003).

İNGİLİZCE: *Constructing Diasporas: Turkish Diasporic Youth in Berlin* (2001), *Euro-Turks: A Bridge or a Breach between Turkey and the EU* (2005).

Ayşe Benek Kaya

KAYA, Ayşe Benek

Halkbilim araştırmacısı. 1956, Sivas doğumlu. Dört Eylül İlkokulu ve Selçuk Ortaokulunu bitirdikten sonra Sivas Merkez İlköğretmen okulundan (1974) mezun oldu. Anadolu Üniversitesi Eğitim Önlisans Programını (1988) bitirdi. Ergani, Aksaray-Ortaköy'de ve Sivas'ta yirmi yıl öğretmenlik yaptı. 1994'te emekli oldu.

Yazı hayatına masal derleme çalışmalarıyla başladı. Derlediği masalları *Erciyes* ve *Altıncı Şehir Sivas* adlı dergilerde yayımladı. Derlemeciliğinin yanında şiirle meşgul oldu. Âşık tarzında ve genellikle mistik konularda şiirler yazdı. Bunların bir kısmını *Koza* dergisinde yayımladı.

ESERLERİ:

Aşık İsmeti-Tepedeki Işık (2002), *Has Bahçenin Gülleri-Sivas Masalları* (2004), *Ozan Faruk* (2004).

KAYA, Bayram

Şair. 1961, Çankırı doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Konya, Niğde ve Ankara'da okuyarak tamamladı. Bilgisayar Programcılığı Bölümü (1991) mezunu. *Kendi Aktüel-Kalıtsal Dergi*'de editör yardımcısı olarak çalıştı. *Halk Aşıklarının Sesi* (2000-2001), *Alternatif Sanat* (2001-2002), *Gençlik Sanat* kültür-edebiyat dergilerinde genel yayın yönetmenliği yaptı. Arkadaşlarıyla Alternatif Sanatsever Edebiyatçı Halk Ozanı ve Müzisyenler Derneğini (ASEM) kurdu ve genel başkanlığını üstlendi. 2000 yılında ASEM'in bir etkinliği olarak ilk 'Sokak İmza Günleri'ni başlattı. Bu etkinliği gelenekselleştirerek, her yıl açık alanlarda şiir-müzik dinletileri düzenledi.

Bayram Kaya'nın ilk şiiri, 1974'te *Sunu* kültür-edebiyat dergisinde yayımlandı. Bazı şiirleri bestelendi ve yorumlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kaderi Yazan Yürek* (1996), *Zeylin Dalı Türküler* (2005).

ÖYKÜ: *Umuda Selam.*

ANTOLOJİ: *Genç Şairler Antolojisi.*

Bayram Kaya

BAYRAM KAYA

YANANLAR GÜNEŞ OLUR

Masum gözlerin çalıyor cesaretimi çocuğum,
taşkınlığımın son çırpınışı bana kalıyor.
yeşil yanım sende ışkın sürerken,
mihlayıp gövdemi
dudaklarımdaki kirpiklerinle
sen yürü yemyeşil dünyama
güçlü kollarımda aldırmadan fırtınalara...

Gün gelir bende devrilirim çatırdayarak,
düşer kalırım boylu boyunca bulvarlara
alnımda harcanmamış son ışıklarıyla akşamın...

Uçu bayraklı dal olsun kollarım ellerinde,
ellerine yakışır ellerim
içinde sıkılı avuçlarının yalansız bir dünya
hoyrat ellere bırakma.
Ateşlere aldırmadı yüreğim kendimi bildim bileli
parmaklarım şekil verdi alevlere,
bir gözyaşın neyler ki;
içimde tutuşmuş okyanuslara,
küçücük dünyanı sersen dumanında kaybolur,
yanmayanlar yıkılır bunu bil çocuğum;
yananlar güneş olur.

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar Şiir Antolojisi III (2004).

KAYA, Bülent

Şair. 8 Şubat 1968, Ardahan doğumlu. İlk ve ortaokulu Kars'ta bitirdi. Kabataş Erkek Lisesi (1985), Marmara Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümü (1990) mezunu. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. Şiirleri *Berfin Bahar* vd. dergilerde yayımlandı. Bazı şiirleri bestelendi. MESAM üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Kuytular Saklamaz Beni (1999), *Ay Deliydi Ben Serseri* (2000).

HAKKINDA: İbrahim Karaca, / Kuytular Saklamaz Beni (Berfin Bahar, Ocak 2000), TBE Ansiklopedisi (2. bas. 2. cilt, 2003).

KAYA, Cevat

Dilbilimci. 1957, Devecikonağı / Mustafakemalpaşa / Bursa doğumlu. Devecikonağı İlkokulu (1968), Mustafakemalpaşa Ortaokulu (1972), Edirne Erkek Öğretmen Okulu (1976), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1980) ve Çapa Yüksek Öğretmen Okulu (1980) mezunu. Doktorasını (1989) *"Altun Yaruk Giriş, Metin ve Dizin"* başlıklı tez ile tamamladı. Bir süre öğretmen olarak çalıştı. Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde önce araştırma görevlisi, ardından öğretim görevlisi olarak görev yaptı (1984-89). 1989-92 yılları arasında Milli Eğitim

Cevat Kaya

Bakanlığı tarafından Macaristan'da Loránd Eötvös Üniversitesi Türk Filolojisi Bölümünde Türkçe okutmanı olarak görevlendirildi. MÜ Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yardımcı doçent (1993-98), doçent (1998) olarak görev yaptı. 1998-2000 yılları arasında Lefkoşe'de Yakın Doğu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde misafir öğretim üyesi olarak bulundu. Makaleleri *Bir Türk Dünyası İncelemeleri, Türk Dili, İlmî Araştırmalar* adlı dergilerde yayımlandı. Ulusal ve uluslararası sempozyumlarda bildiri sundu.

ESERLERİ:

Macintosh'ta Dil Çalışmaları İçin Cibakaya 6.2. Program Kullanma Kılavuzu (Fotokopi ile çoğaltma, 2002), *Uygur Harfli Rızvan Şah ile Ruhafza Hikâyesi* (Giriş, tıpkıbasım, metin, çeviri, notlar ve dizinler).

KAYA, Doğan

Edebiyat ve folklor araştırmacısı, şair. Mayıs 1952, Acıyurt köyü / Sivas doğumlu. Bazı şiirlerinde Mahcubî mahlasını kullandı. Sivas Dört Eylül İlkokulu, Atatürk Ortaokulu, Sivas Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1974) mezunu. Sivas, Diyarbakır, Aksaray ve İstanbul'daki çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1983'te Cumhuriyet Üniversitesine Halk edebiyatı uzmanı olarak girdi. 1988'de CÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Mahmut ile Nigâr Hikâyesi Üzerinde Mukayeseli Bir İnceleme"* konulu tezini vererek yüksek lisansını, 1991'de

GÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatî"* konulu teziyle de doktorasını tamamladı. 2002-03 öğretim yılında Bişkek'te Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Türkoloji Bölümünde öğretim üyesi olarak çalıştı. Çalışmalarını Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Doğan Kaya, makalelerini 1972 yılında *Türk Folklor Araştırmaları* dergisinde yayımlamaya başladı. Daha sonra *Sivas Folkloru, Türk Folkloru, Halk Kültürü, Erciyes, Sivas Kültür-Sanat, Dolunay, Halay, Güneyde Kültür, Milli Folklor, Türk Folklorundan Derlemele,, Türk Folkloru Araştırmaları, Revak, Kızılırmak* (Sivas), *Kızılırmak* (Ankara) *Altıncı Şehir,* ve *Folklor ve Edebiyat* gibi dergilerde folklor ve halk edebiyatı üzerine iki yüz kadar derleme ve araştırma yazısı yayımladı. 1984'ten itibaren alanı ile ilgili olarak çok sayıda uulusal ve uluslararası kongre ve sempozyuma katıldı. Lisans ve yüksek lisans tezleri yönetti. Atatürk Kültür Merkezinin hazırladığı *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi* ile *Türk Dünyası Edebiyatı Tarihi* ve *Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü*'ne yüzden fazla maddesi yazdı. Şiirlerinde genellikle aşk, mistik temalar ile millî duyguları işledi. 1991'de Folklor Araştırmaları Kurumu tarafından verilen İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülünü, 2001 yılında MOTİF Halk Oyunları Gençlik Kulübü tarafından verilen Halkbilim Araştırma ve Teşvik Ödülünü aldı. İLESAM, Türkiye Yazarlar Birliği ve Folklor Araştırmaları Kurumu üyesidir.

Doğan Kaya

ESERLERİ:

Âşık İsmetî (1984), *Ruhsatî'nin Uğru ile Kadı Hikâyesi* (1985), *Şairnameler* (1990), *Âşık Ruhsatî Bibliyografyası* (A. A. Çınar, A. B. Alptekin, E. Şimşek ile, 1992), *Mahmut ile Nigâr Hikâyesi Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma* (1993), *Âşık Minhacî* (1994), *Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatî* (1994), *Âşık Sefil Selimî Çobanın Can Pınarı* (1996), *Âşık Zakirî* (1996), *Sızırlı Âşık Hasan- Coşarî* (1997), *Sivas'ta Âşıklık Geleneği* (ilk basımı *Âşık Zakiri* içinde, 1998), *Âşık Ruhsatî* (1999), *Acıyurtlu Halk Şairleri* (1999), *Anonim Halk Şiiri* (1999), *Halk Hikâyeleri-1* (M. Sabri Koz ile, 2000), *Âşık Edebiyatı Araştırmaları* (2000), *Âşık Veysel Hayatı- Sanatı- Şiirleri-Türküleri* (U. Kaya ile, 2000), *Folklorumuzda Beddua Söyleme Geleneği ve Türk Halk Şiirinde Beddualar* (2001), *Bir Destan Kahramanı Mehrali Bey* (2001), *Sivas'ta Bıçakçılık* (Uğur Meçsi ile, 2002), *Çamşık Ozanları* (2002), *Halkbilim Araştırmaları* (2002), *Âşık Edebiyatına Giriş* (2003), *Yaşnameler* (2004), *Âşık Veysel* (2004), *Âşık Talibi Coşkun* (2005).

HAKKINDA: Yöre Kültür ve Sanatına İmza Atanlar-Doğan Kaya (Yeni Ülke, 24.2.1991), Kaya Folklor Ödülünü Ankara'da Alacak (Hadiselerle Hakikat, 20.12.1991), Şehrimizin Gururu Kaya (Bizim Sivas, 25.12.1991), Şeref Boyraz / Mektup Şiirleri (Erciyes, XVII 198, Haziran 1994), H. Fethi Gözler / Âşık İsmeti ile İlgili Bir Eser (Erciyes, VIII 87, 1985) - Âşık Minhacî Üzerine (Gülpınar, Ekim 1994), Alpaslan Ayral / Dr. Doğan Kaya'nın Bir Eseri Daha "Âşık Ruhsati" (Hürdoğan, 17.8.1994), Müjgân Üçer / Sivas'ta Âşıklık Gcleneği ve Âşık Ruhsatî (Erciycs, Eylül 1995), Selahattin Beki / Sivas'ta Âşıklık Geleneği ve Âşık Ruhsatî (Millî Folklor, Güz 1995), Ahmet Özdemir / Âşık Sefil Selimi Çobanın Can Pınarı (Bizim Gazete, 17.4.1996)-Yesevi (Haziran 1996), M. Sabri Koz / Sivas da Âşıklar Diyarı mı? (Kitap Zamanı, 3.7.1998), Doç. Dr. Haneli Kerimov / Hakk Âşığı (Erciyes, Mart 1998), Yrd. Doç. Dr. Ayşe Yücel / Âşık Ruhsatî (İlesam, Ocak-Mart 1999), Ömer Faruk Ak / Mektup Şiirleri (Koza, 10.11.2001), Doğan Kaya Kırgızistan Yolcusu (Hürdoğan, 13.9.2002), Âşık Sefil Selimî Tasavvuf Şairiydi (Hürdoğan, 3.1.2005).

KAYA, Durmuş

Şair. 20 Mayıs 1957, Keçiborlu / Isparta doğumlu. İlköğrenimini doğduğu kasabada, ortaöğrenimini Isparta'da tamamladı. Öğrenimine devam edemedi. Keçiborlu Kükürt İşletmelerinde on dört yıl çalıştı. Balıkesir ve Bigadiç'te maden işçiliği yaptı. Şiir yazmaya ilkokul sıralarında başladı. İlk şiirleri, ilkokul yıllarında duvar gazetelerinde yer aldı. Şiir ve yazıları *Töre, Türk Edebiyatı, Milli Kültür, Güneyde Kültür* gibi dergilerde, *Hergün, Millet, Tercüman* ve *Türkiye* gibi gazetelerde yayımlandı. *Korkut Yüreğimden Sayıklamalar* adlı bir şiir kitabı vardır.

KAYA, Dursun

Katalogcu, yazar. 1953, Alaca / Çorum doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Alaca'da yaptı. Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü (1975) mezunu. Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Genel Müdürlüğü Aksesyon Şubesinde kütüphaneci olarak çalışmaya başladı. Daha sonra Elyazmaları ve Nadir Eserler Şubesine atandı. 1984 yılında bu şubenin müdürlüğüne getirildi. Macaristan kütüphanelerinde incelemelerde bulundu. 2004'te Milli Kü-

tüphane Başkanlığı Teknik Hizmetler Daire Başkanlığına atandı. *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*'nin madde yazarları arasında yer aldı.

ESERLERİ (Katalog):

Milli Kütüphane Yazmalar Kataloğu (ortak, 1-7. C. 1987-2002; 6. C. Türkçe divanlar, 7. C. Cönkler), *Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu* (ortak, 1999), *Türkiye Yazmaları Toplu Kataloğu Isparta* (ortak, 2000), *Türkiye Yazmaları Toplu Kataloğu Burdur I-II* (ortak, 2000), *Türkiye Basmaları Toplu Kataloğu Arap Harfli Türkçe Eserler 1729-1928* (ortak. 1-6. C. A-K 1990-2003).

HAKKINDA: TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

Emel Kaya

KAYA, Emel

Edebiyat araştırmacısı, şair. 1978, Kıbrıs doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Kıbrıs'ta tamamladı. 1998 yılında Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Aynı yıl bu bölümde araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2002 yılında *"Hekim Hayreddin Amasyavi'nin Hulâsatü't-Tıb Adlı Eseri: Transkripsiyonlu Metin - İnceleme - Dizin "* konulu yüksek lisans tezini tamamladı. Çalışmalarını SÜ Fen-Edebiyat Fakültesinde Yeni Türk Dili Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak sürdürdü.

IV. Uluslararası Kıbrıs Balkanlar Avrasya Türk Edebiyatları (2000) 'Kıbrıs Ağzındaki Bazı Eski Türkçe Kelimeler ve Türklerin Adadaki Varlığı", I. Edirne Tıp Tarihi Günleri (2001) sempozyumlarına bildirileri ile katıldı. *"Hepsi Bu Kadar"dık* (2000) adlı bir şiir kitabı vardır.

KAYA, Fahri

Şair ve yazar. 15 Haziran 1930, Kumanova / Makedonya doğumlu Üsküp'te Tefeyyüz Mektebi'ni bitirdikten sonra İkinci Dünya Savaşı nedeniyle öğreniminc bir süre ara verdi. Savaşın bitmesinden sonra İştip Öğretmen Kurslarını bitirdi. 1950-60 yılları arasında İştip'e bağlı Yakimova köyünde dört yıl öğretmenlik yaptı. Belgrat Üniversitesi Türkoloji Bölümünü bitirdikten (1954) sonra Üsküp'te yayımlanan *Birlik* gazetesinin altı yıl genel yayın müdürlüğü ve başyazarlığını (1963-69) yaptı. Aynı yıllarda *Sesler* dergisinin yayın hayatına başlamasını sağladı. 1974 ve 1978 kurultaylarında Makedonya Komünistler Birliği Başkanlığına üye seçildi. 1982 yılından, emekli olduğu 1990 yılına kadar Makedonya Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeliği görevinde bulundu.

FAHRİ KAYA

LÂMBA YANIK KALDI

Çiftlik Köyü, Osmanlı döneminde birçok çiftliklerin sahibi olan Zülfikâr Beyin hayvan yetiştirdiği bir dağ çiftliğiydi. Savaşlar, eski rejimlerin Toprak kanunlarıyla arazi ve çiftliklerin millileştirilmesi sonucu Zülfikâr Beyin çiftliğine, çiftlik köylüleri sahip olmuştu. Toprak ve ev sahip olan köylüler iyi yaşıyorlardı. Camileri vardı, çocukları Türkçe okuyordu. Köyün etrafında yaylalar güzel otluklar da zengindi. Orman, kestane ağaçlarıyla boldu. Böyle bir durum büyük ve küçükbaş hayvanın bakımı için çok elverişliydi. Bundan başka köyde birkaç aile kireç de yapıyordu. Yıllar boyunca köylüler yaşam yerlerini yeni evlerle güzelleştirmiş, gün geçtikçe yaşam şartları da iyileşmişti. Ah sadece körolası göç olmasaydı!

Göç başladığı günden sonra çiftlik Köyü sahipsiz kalmaya başladı. Her şey altüst oldu. Yıllarca kuruları hayaller, umutlar, her şey günden güne yok oluyordu. Okul kapandı. Öğretmen memleketine döndü. Caminin cemaati, tek safa düştü.. Köyün sokakları başıboş bırakılmış, bakımsız köpeklerle doldu. Göç çorap söküğü gibi giderken köyde ancak birkaç aile daha kaldı.

Gelen de olmuyordu. Bir dağ köyü olduğu için kimse burada mal mülk sahibi olmak istemiyordu. Aslında yabancılar için bu köyde yaşam zordu. Hele hele, ormanlara zararları dokunuyor bahanesiyle keçilerin kanunla yok edilmesinden sonra köye gelen olmayınca göç edenler, gül gibi evlerini satamadan bırakıp gidiyordu. Yapabilececkleri başka bir şey de yoktu. Mallarını üç beş kuruşa satsalardı bile aldıkları parayı Anadolu'ya götüremiyorlardı. Yaşadıkları ülke kanunları, göç ederken sadece ev eşyalarını götürmeye ve gideceksleri yerde birkaç gün geçinebilecek kadar çok az bir para çıkarmalarına izin veriyordu.

Evet, göç almış yürümüştü. Bunu durduracak güç yoktu. Durdurulması da istenmiyordu. Hatta daha hızlı gelişmesine sevinenler de vardı...

Yarın, şafak sökerken, Haşim Ağa da doğup büyüdüğü köyü terkedip yola çıkacak, öteki köylülerinin gittiği, Orhangazi'ye gidecekti. Sonrası Allah kerim. Hasan Hoca, Nalbant Ali ve Çoban Süleyman, Haşim Ağa ile vedalaşıp helallaşmaya gelmişti. İçlerini, konuşulacak artık bir konu yokmuş ve sözler tükenmiş gibi acayip bir duygu kaplamıştı. Odadaki sessizliği, zaman zaman, evin üst katında, dedelerinin evlerinde son gecesini geçirmek üzere yatmaya hazırlanan Haşim Ağa'nın torunları bozuyordu.

İlkin Hasan Hoca vedalaşıp gitti. Ardından Nalbant Ali de kalktı. Haşim Ağa ile vedalaşırken gözleri yaşardı. Çoban Süleyman biraz daha kaldı. O, Haşim Ağa'nın dip komşusuydu. Gün ağarmadan komşusunu şehirdeki tren istasyonuna kadar arabasıyla o götürecekti. Ama çok geçmeden Haşim Ağa'nın pinekleğine girdiğini görünce:

"Gideyim komşu. Sen de biraz yat, uyu" diyerek kalktı.

"Ne uykusu be Süleyman?! Böyle bir anda insanın gözüne uyku girer mi hiç?.. Ben günlerdir adamakıllı uyuyamıyorum. Kendimi değil, oğlumu ve onun iki minik yavrusunu düşünüyorum. Bizim ömrümüz nasılsa tükendi. İyi kötü yaşadık. Hem de dedemizin, babamızın evinde büyüdük yaşadık. Konukomşumuz baba dostuydu, toprağımızla bile kaynaşmıştık. Buranın kurdu da kuşu da bizi tanır. (....)

(*İkindi Güneşi*, 1998)

"İlkbahar" başlıklı ilk şiiri 1946 yılında *Birlik* gazetesinde çıkmıştı. Sonraki yıllarda yazı ve şiirleri *Birlik* gazetesi ile *Sesler*, *Sevinç* ve *Bay* dergilerinde yayımlandı. Çocuklar için yazdığı şiirlerin bir bölümü *Yürü Aydınlığa* (1951) adlı antolojide yer aldı. Eserlerinde göç sırasında (1950-60) boşalan köyleri anlattı. Deneme ve çocuk şiirleri dışında ders kitapları yazdı. Üsküp Türk gençlerinin edebiyat çalışmalarına öncülük etti, birçok imzanın ortaya çıkmasına vesile oldu.

Fahri Kaya

Çok sayıda şiir ve öykü antolojisi hazırladı. *İlk Adımlar* (1952) adlı şiir kitabı, Makedonya'da yayımlanan ilk Türk çocuk şiirleri kitabıdır. 1999'da Türk Kültürüne Hizmet Vakfının Türk Dünyası Türk Dili Şeref Ödülünü, 2000 yılında *Bay* dergisinin Yılın Şairi ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yürü Aydınlığa* (Şükrü Ramo, Mustafa Karahasan, Necati Zekeriya, Enver Tuzcu, İlhami Emin ve Şefki Mahmut'la, 1951).

ÇOCUK ŞİİRİ: *İlk Adımlar* (1952), *Köyden Sesler* (1958), *Hoşça Kalın* (1965), *Çocuk Rüyaları* (1991).

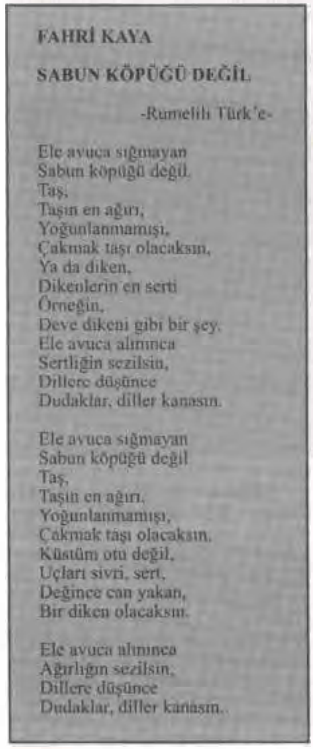
ÖYKÜ: *Güle Güle* (1978), *Küçük Hanım* (1997), *İkindi Güneşi* (1998).

DENEME: *Seçme Yazılar* (1994).

ANTOLOJİ-DERLEME: *Türk Masalları* (Marya Çukanoviç ile, 1955), *Makedonya Yazarlarından Seçme Çocuk Hikâyeleri* (1961), *Nâzım Hikmet'ten Şiirler* (1983), *Gökkuşağı* (hikâye antolojisi, 1985), *Yugoslavya Türk Hikâyesi Antolojisi* (1994), *Eski Yugoslavya'da Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi* (1992), *Çağdaş Makedon Şiirleri Antolojisi* (1993), *Çağdaş Boşnak Edebiyatı Antolojisi* (1992).

Ayrıca Türkçeden Makedoncaya (Nâzım Hikmet, Oktay Rifat, Melih Cevdet vd.) beş kitap çevirdi.

HAKKINDA: Yavuz Bülent Bakiler / Üsküp'ten Kosova'ya (1979), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Hasan Mercan / Balkanlarda Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi (2000), V.Uluslararası Balkanlar Türk Kültürü Hizmet Ödülü (Bay dergisi, 15 Kasım 2000), İhsan Işık / Kaybolan Şehrin Son Sakinleri (Yeni Şafak, 10-12.3.2001), Tacettin Şimşek / Çocuk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (Hece-Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, Ağustos-Eylül 2005).

FAHRİ KAYA

SABUN KÖPÜĞÜ DEĞİL

-Rumelili Türk'e-

Ele avuca sığmayan
Sabun köpüğü değil.
Taş,
Taşın en ağırı,
Yoğunlanmamışı,
Çakmak taşı olacaksın,
Ya da diken,
Dikenlerin en serti
Örneğin,
Deve dikeni gibi bir şey.
Ele avuca alınınca
Sertliğin sezilsin,
Dillere düşünce
Dudaklar, diller kanasın.

Ele avuca sığmayan
Sabun köpüğü değil
Taş,
Taşın en ağırı,
Yoğunlanmamışı,
Çakmak taşı olacaksın.
Küstüm otu değil,
Uçları sivri, sert,
Değince can yakan,
Bir diken olacaksın.

Ele avuca alınınca
Ağırlığın sezilsin,
Dillere düşünce
Dudaklar, diller kanasın..

KAYA, Ferzende

Gazeteci, yazar. 11 Ekim 1978, Başkale / Van doğumlu. Gazeteciliğe lise yıllarında başladı. Uzun süre OHAL bölgesinde *AA, Politika, Selam, Nokta, Radikal / Ekler, Yeni Gündem, Öküz, Turkish Daily News* adlı yayın organları ve kurumlarda çalıştı. Kürt sorunu, insan hakları ve Orta Doğu üzerine birçok araştırması yayımlandı. Medya eleştirmenliği ve müzik yazarlığı da yaptı. *Yeni Harman* ve *Hayvan* dergisinin kurucuları arasındaydı. *Esmer* dergisini yönetti. USA Newport University'de İletişim Psikolojisi üzerine yüksek öğrenimini sürdürüyor.

ESERLERİ:

Başım Belada (Ahmet Kaya'nın yaşamöyküsü, 2002), *Mezopotamya Sürgünü* (Abdülmelik Fırat'ın yaşamöyküsü, 2003), *Seri Min Ketiye Belayı* (2004).

HAKKINDA: Ferzende Kaya / Başım Belada (2002).

KAYA, Güven

Hikâyeci. 15 Eylül 1944, Ünye / Ordu doğumlu. Tam adı İdris Güven Kaya. Samsun 19 Mayıs Lisesi, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1969) mezunu. Bir süre çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği yaptıktan sonra, İzmir Buca Eğitim Enstitüsünde, Yugoslavya Priştine Edebiyat Fakültesinde (1981-87) ve Boğaziçi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde (1988-97) öğretim üyeliği görevinde bulundu. 1984'te Kosova Üniversitesinde *"Dukaginzade Taşlıcalı Yahya Bey'in Sanatı"* konulu teziyle doktorasını tamamladı. 1997'den itibaren Kocaeli Üniversitesinde Türk edebiyatı doçenti olarak görev yaptı.

İlk yazısı *"Bugünkü Dil Meselemiz"* 1969'da *Bizim Ünye* gazetesinde yayımlandı. Hikâyeleri *Varlık, Hisar, Yazko Edebiyat, Tarih ve Toplum, Yaşasın Edebiyat, Sanat Olayı, Çevren* (Yugoslavya), *Sesler* (Yugoslavya) dergilerinde yer aldı. 1974 Tercüman Gazetesi Karacaoğlan İnceleme Ödülünü, 1984 Tan Gazetesi (Yugoslavya) Başarı Ödülünü aldı. TYS üyesidir.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *İki Gündüz Bir Gece* (1979), *Herhangi Bir Yerde* (1985).

İNCELEME: *Yugoslavya'da Türk Halk Edebiyatına Gerçekçi Bir Bakış* (1985), *Yugoslavya Türk Halk Edebiyatı* (1993), *Ömer Seyfettin Hayatı Sanatı ve Yapıtları* (1991), *Derviş Şemsî and his Mesnevi Deh Murg* (1997).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

KAYA, Hülya

Şair. 1 Nisan 1959, Beşağıl köyü / Ağrı doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Murgul'da bitirdi. Liseden sonra vekil öğretmenlik yaptı. İki yıl tiyatro eğitimi aldı. Göktaş Orman İşletmesinde çalıştı. 1981 yılında ailesiyle birlikte Artvin'e yerleşti. 1993 yılında Artvin 08 radyosunda kültürel bir program hazırlayıp sundu. Çalışmalarını Artvin'in merkezinde ve kendi köyünde sürdürdü. Şiir ve öyküleri *Sevgi Yolu* dergisi başta olmak üzere çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Ser Verdim Sevdalara (2000), *Kara Adam* (2000).

HAKKINDA: Gündüz Aydın / Hülya Kaya ve Ser Verdim Sevdalara (Sevgi Yolu, Mayıs-Haziran 2000).

KAYA, Hüsamettin

Araştırmacı-yazar. 1952, Altunçay köyü / Akçakoca / Bolu doğumlu. Düzce İmam-Hatip Lisesi (1973),

Hüsamettin Kaya

İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1978) mezunu. Düzce ve Gebze'de imam-hatiplik ve müezzinlik (1971-80), Akçakoca'da öğretmenlik ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü (1980-99) yaparak emekliye ayrıldı. Ürünlerini *Hakses* dergisinde yayımladı (1992). *Çocuklarımız ve İsimleri* (1985, *Çocuk İsimleri Ansiklopedisi* adıyla genişletilmiş basım, 1992) adlı bir çalışması vardır.

KAYA, İlhan

Yazar, çevirmen. 1965, İstanbul doğumlu. İlköğrenimini İstanbul'da, ortaöğrenimini Sakarya'da tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Çeşitli gazete ve dergilerde telif ve çeviri yazıları yayımlandı. İngilizce ve Arapçadan kitap çevirileri yaptı. *İran Tuzağı* (araştırma, 1987) ilk telif eseridir.

KAYA, Kâmil

Toplumbilimci. 1956, Kıran köyü / Taşköprü / Kastamonu doğumlu. Alatarla İlkokulunu (1972), Taşköprü Lisesini (1975), Ankara İmam Hatip Lisesini (1979) bitirdi. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1984) mezunu. Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Felsefesi Bilim Dalında *"Farabi'de Bilgi Problemi"* adlı teziyle yüksek lisans (1986), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Yapı Sosyal Değişme Bilim Dalında *"Sosyolojik Açıdan Türkiye'de Din-Devlet İlişkileri ve Diyanet İşleri Başkanlığı"* adı teziyle doktora (1994) yaptı. 1979-95 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığının çeşitli kademelerinde çalıştı.

1995 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümünde yardımcı doçent oldu. Aynı bölümde öğretim üyesi olarak çalıştı. 1995 yılından sonra bölüm başkan yardımcılığı, Genel Sosyoloji ve Metodoloji Anabilim Dalı başkanlığı görevlerini yürüttü. Ayrıca, 1997-2003 yılları arasında Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu üyeliği yaptı.

Makaleleri *Türk Yurdu, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yeni Türkiye, S. Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Diyanet* gibi dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

Sosyolojik Açıdan Türkiye'de Din-Devlet İlişkileri ve Diyanet İşleri Başkanlığı (1998), *Mikrososyoloji ve Toplumsal Grup Tipleri* (2002), *Türk Toplumunun Yaşama Tarzı* (2003), *Yerel Seçimler-Seçmen Davranışını Etkileyen Faktörler* (2004).

HAKKINDA: Nail Tan - Özdemir Tan / Gurur Kaynağımız Kastamonululer III (2004).

KAYA, Kemal

Eğitimci, yazar (D. 1903 - Ö. ?). İstanbul Erkek Öğretmen Okulu (1922) mezunu. Yükseköğrenimini Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Pedagoji Bölümünde tamamladı. Ayrıca Almanya'da Frankfurt Yüksek Öğretmen Okulunu bitirdi. Yurda dönüşünde Üsküdar ilkokullarında öğretmenlik (1922-28), Edirne İlköğretmen Okulunda metot öğretmenliği (1929-30), Antalya Milli Eğitim Müdürlüğü, Antalya Lisesi Almanca öğretmenliği (1934-39), Milli Eğitim Bakanlığı Beden Terbiyesi ve İzcilik Şube Müdürlüğü (1939-43), Antalya Aksu Köy Enstitüsü Müdürlüğü ve meslek dersleri öğretmenliği (1947-48), Balıkesir Necati Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü ve meslek dersleri öğretmenliği (1948-50), İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Müdürlüğü görevlerinde (1950-57) bulundu. 1957 yılından sonra da öğretmenliğe devam etti.

Kemal Kaya'nın pek çok dergide makaleleri yayımlandı. Okul ve ders kitabı yayımladı. İlkokul derslerine ilişkin çok sayıda telif ve çeviri kitabı vardır. Ayrıca Çocuk Esirgeme Kurumu yayınları arasında yirmi kadar çocuk kitabı çıktı. Fen öğretiminin basit ders araçlarıyla yapımı konusunda öncülük etti.

BAŞLICA ESERLERİ:

Yurt Tetkiki ve Coğrafya (1937), *İlkokulda Coğrafya Öğretimi* (1942) *Çocuğa Uygun Tarih Tedrisatı* (1939), *Toplu Tedrisat Hareketleri* (1939), *Terbiye ve Tedris Denemeleri* (1939), *Eşya, Fen Bilgisi Atölye* (1936), *Ucuz Laboratuar* (1951), *Resim Dersleri* (2 cilt), *Dünya Çocuk Masalları* (6 cilt).

KAYA, Korhan

Araştırmacı-çevirmen. 1959, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi DTCF Hindoloji Bölümü (1981) mezunu. Aynı bölümde 1985'te yüksek lisans, 1990'da doktora öğrenimini tamamladı. 1985'te araştırma görevlisi, 1996'da doçent oldu. 2000 yılında Hindistan'da Delhi Sanskrit Üniversitesi, Sahitva Akademisi, Allahabad Üniversitesi ve bazı enstitülerde incelemelerde bulundu. 2003 yılında profesörlüğe yükseldi. Şubat 2005 ayında Delhi Jawaharlal Nehru Üniversitesi, Benares Hindu Üniversitesi, Kolkata Üniversitesi, Jadavpur Üniversitesi ve Asiatic Society'yi kapsayan bir araştırma gezisine katıldı. Puri'de yerli halklar üzerine incelemeler yaptı.

Korhan Kaya

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Hint Mitolojisi Sözlüğü* (1997), *Hintlilerde Tanrı* (1998), *Buddhistlerin Kutsal Kitapları* (1999), *Hortlağın Yirmi Beş Öyküsü* (1999), *Hinduizm* (2000), *Hint-Türk-Avrupa Masalları* (2001), *Okyanusun Kıyısında* (2003), *Hindistan'da Diller* (2005).

ÇEVİRİ: *Hint Masalları* (1998), *Bhagavâdgitâ* (2001), *Hint Destanları* (Moritz Winternitz'den, 1994), *Râmâyana* (2002), *Şakuntala* (Kalidasa'dan 2005).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 1.7.1999), Ömer Türkeş-Aksu Bora / Hortlağın 25 Öyküsü (Virgül, sayı: 32, Temmuz 2000).

KAYA, Mahmut

İslâm felsefesi araştırmacısı. 1945, Artova / Tokat doğumlu. İstanbul'da gelenekscl din eğitimi gördü (1955). İlk ve ortaöğrenimini de bu süreç içerisinde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Dilleri ve Edebiyatları Bölümü (1972) mezunu. Aynı fakültenin Felsefe Bölümü Türk-İslâm Düşüncesi Tarihi Kürsüsünde (1977) asistan oldu. Doktorasını (1979) aynı kürsüde tamamladı. 1982'de yardımcı doçent, 1986'da doçent, 1992 yılında profesör oldu. İÜ Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Türk İslâm Düşüncesi Anabilim Dalı Başkanlığı ve İslâm Araştırmaları Merkezi müdürlüğü görevlerinde bulundu.

Makalelerini *Felsefe Arkivi, Sosyoloji Dergisi, İslâmî Sosyal Bilimler Dergisi, İslam Tetkikleri Dergisi* gibi dergilerde yayımladı. *TDV İslâm Ansiklopedisinde* bilim kurulu üyesi olarak yer aldı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

İslâm Kaynakları Işığında Aristoteles ve Felsefesi (1983), *Kaside-i Bürde'yi Türkçe Söyleyiş* (2001), *Kindî Felsefî Risâleler* (çeviri-inceleme, 2002), *İslâm Filozoflarından Felsefe Metinleri* (2003).

HAKKINDA: Arif Gülderen / Kindi: Felsefi Risâleler (Virgül, sayı: 59, Şubat 2003).

KAYA, Mehmet Ali

Tarih araştırmacısı. 26 Ekim 1961, Çardak / Denizli doğumlu. İlkokulu bu ilçeye bağlı Gemiş köyünde, ortaokul ve liseyi Çardak'ta tamamladı. Ankara Üniversitesi DTCF'den mezun oldu (1985). 1986'da Türk Tarih Kurumu Eskiçağ Bilim ve Uygulama Kolunda uzman yardımcısı olarak göreve başladı ve bu kurumda 1993 yılına kadar uzman yardımcısı ve uzman olarak çalıştı. Bitirdiği bölümde yüksek lisansını tamamladı (1992). 1996 yılında AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih programına sunduğu *"Roma İmparatorluk Dönemi Galatya Eyaleti: Siyasal, Sosyal ve Ekonomik Yapı"* başlıklı doktora çalışmasıyla, 1997'de doktor unvanını aldı. Bir süre DTCF'de yardımcı doçent olarak çalışıp Ege Üniversitesine geçti. Burada doçent oldu (2001). Çalışmalarını Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Eski Çağ Tarihi Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak sürdürdü. 2002-03 yılları arasında Edebiyat Fakültesi Yönetim Kurulu üyeliği ve Sosyal Bilimler Enstitüsünde müdür yardımcılığı yaptı.

Makale ve çevirilerini *Tarih İncelemeleri Dergisi, Kebikeç, Belleten, Yerel Tarih Araştırmaları Dergisi, Toplumsal Tarih* gibi dergilerde yayımladı. Alanı ile ilgili çok sayıda bilimsel toplantıda bildiri sundu. Ayrıca *Tarih İncelemeleri Dergisi* yayın kurulu üyeliği yaptı.

ESERLERİ:

Edebiyat Fakültesi Tarihi (2000), *Anadolu'daki Galatlar ve Galatya Tarihi* (2000).

KAYA, Meltem

Şair. 1974, Çanakkale doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Çanakkale'de tamamladı. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümünü bitirdikten (1996) sonra İstanbul'da bir firmada çalıştı. 1998 yılından itibaren Özgür Radyoda "Yağmurun Dansı" adlı şiir programının yapımcılığını ve sunuculuğunu yaptı. Şiirlerinin bir bölümünü *Bulutların Şarkısı* adlı bir kitapta topladı (2005).

KAYA, Mustafa (Akozan)

Eğitimci, şair ve yazar. Söğütlü köyü / Kilis doğumlu. Çocukluğu köyde geçti. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini Kilis'te tamamladı. Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesinden mezun (1986) olduktan sonra, Afyon, Muş-Varto ve Kilis'te öğretmenlik yaptı. Kilis'te Kamu Çalışanları Vakfı başkanlığı, Türk Eğitim Sendikası ve Türkiye Kamu Sendikası il başkanlıklarında bulundu. Öğretmenlik mesleğini 2000 yılından itibaren Ankara'da sürdürdü.

Mustafa Kaya (Akozan)

Şiirleri *İrfan, Kent, Aksu, Türk Edebiyatı* gibi gazete ve dergilerde yayımlandı. Ayrıca aynı dergilerde tarih, bilim tarihi, dinler tarihi, mitoloji, sanat ve sanat tarihi, dünya klâsikleri üzerine eleştirileri ve makaleleri yayımlandı. Roman ve hikâye çalışmaları da olan kaya, müzik ve resimle de uğraştı. 2006 yılına kadar üç kişisel yağlı boya resim sergisi açtı. "Kilis Büyükleri" konulu elli adet yağlı boya tablodan oluşan çalışması ile Türk tarihini nazım biçiminde destanlaştırdığı *Türk'ün Destanı Hakanname* adlı eseri alanlarında yapılan ilk çalışmalardır. Türkiye Yazarlar Birliği, Türk Dünyası Yazarlar ve Sanatçılar Vakfı, Türkiye Çocuk Edebiyatçıları Derneği (başkan yardımcısı) üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Kara Sevda (1997), *Türk'ün Destanı Hakanname* (2004).

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Şiirle Yaşayanlar – Şiir Antolojisi III (2004) - Edebiyatımızda Ankara-Kale Şiir Yıldızları (2005).

MUSTAFA KAYA (Akozan)

DÜŞÜNEBİLEMİYORUM

Gönül sılayı özlemiş,
Taşına bilemiyorum.
Yâr yolumuzu gözlemiş,
Boşuna, bilemiyorum.

Gül toplar, yaprak serermiş,
Beni ellere yeremiş,
Sırma saçını örermiş,
Başına bilemiyorum.

Yollar uzun vuslat düştür,
Yürek, nasır tutan taştır,
Anlamadım bu ne iştir,
Düşüne bilemiyorum.

Gönlümü sevda kavurur,
Felek yollardan çevirir,
Hasret vurur yel savurur
Taşına bilemiyorum.

Yâre hasrettiğim hicap,
Maya tutmaz hiçbir icap,
Bir gün girer miyim acep,
Düşüne bilemiyorum.

Sonu ne olur bu halin,
Serabı olduk her çölün,
Olduğunu bana gelin,
Düşüne bilemiyorum.

KAYA, Nihan

Öykücü. 1 Ağustos 1979, İzmit doğumlu. İzmit Ulugazi İlkokulu (1990), Kocaeli Oruç Reis Anadolu Lisesi (1997), Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (2001) mezunu. İngiltere'de Essex Üniversitesinde psikanaliz alanında yüksek lisans (2005) yaptı.

İlk öyküsü (*Yedi Kontörlük Hayat*), *Dergâh* dergisinde (Şubat 2000) yayımlandı. Daha sonra öyküleri, eleştirileri ve inceleme yazıları çeşitli dergilerde yer aldı. *Çatı Katı* ile 2005 Türkiye Yazarlar Birliği Öykü Ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Gizli Özne* (2003).

ÖYKÜ: *Çatı Katı* (2004).

HAKKINDA: Selçuk Orhan / Genç Bir Yapıt: Gizli Özne (Dergâh, Ocak 2004), Suavi Kemal Yazgıç / 'Gizli Özne' Aşikar Yüklem (Yeni Şafak, 23.2.2004), İnci Enginün / Gizli Özne (Dergâh, Mart 2004), Şehriban Altındağ / İnsan ve Hayat Öyküde, Öykü 'Çatı Katı'nda (Yeni Şafak, 22.2.2005), Recep Ş. Güngör / Çatı Katı (Yedi İklim, Mart 2005).

Nihan Kaya

KAYA, Nusret

Hekim, yazar. 1943, Antalya doğumlu. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1968) mezunu. Deniz Tabip Teğmen olarak GATA'da stajını, 1976 yılında ihtisasını tamamladı. 1977'de ABD'de Baylor College'de uyku psikofizyolojisi ile ilgili çalışmalar yaptı. 1984'te doçent oldu. 1985'te GATA Haydarpaşa Eğitim Hastanesi Psikiyatri Kliniği Direktörlüğüne getirildi.

1987 yılında Tabip Albay rütbesiyle ordudan ayrıldı. 1984'te Amerika'da *Sleep-Uyku* dergisinde yayımlanan bir araştırması ile ödül kazandı.

ESERLERİ:

Bilgi Olmayan Sezgiler (1987), *Anadolu İnsanına Özgü Takıntılar* (1992), *Psikoestetik* (1999),

İyileşme Kitabı (2002), *Sezgilerimiz ve Takıntılarımız* (2002), *Evrenin Dili* (2004).

Osman Kaya

KAYA, Osman

Şair. 1947 (Nüfus kaydı 10 Mart 1951), Göraşet (Kutlu) /Ardanuç / Artvin doğumlu. İlkokulu köyünde bitirdi. İzmir Namık Kemal Akşam Lisesinde sürdürdüğü öğrenimini yarım bıraktı (1978). Çobanlık, liman işçiliği, inşaat işçiliği yaptı. Şiire ilgisi küçük yaşlarda başladı. Şiirleri *Size Sanat Dergisi*, *Gülpınar*, *Çaba*, *Gurbet* adlı dergilerde yayımlandı. Bazı şiirleri bestelendi. *Gurbet* dergisini kurdu ve yazarlığını yaptı. Tanıştığı Faruk Nafız Çamlıbel, Behçet Kemal Çağlar, Cemal Safi, Halil Soyuer gibi şairlerden yakın ilgi gördü.

OSMAN KAYA

DAYANAMAM

Eğdirip gülü koklasam
Dal ezilir dayanamam
Elim dikenine batar
Kök üzülür dayanamam

Salkım koparsam üzümden
Kütüğü gitmez gözümden
Ola ki benim yüzümden
Bağ bozulur dayanamam

El ayak çekilir yerden
Dünyam yalnız kalır birden
Akşam olur tepelerden
Gün süzülür dayanamam

(Bir Ömrün Şiirleri, 2002)

ESERLERİ (Şiir):

Yeşil Adana'nın Acı Destanları (1966), *Okullar Sesleniyor* (1966), *Elleme* (1983), *Yaylalar* (1985), *Yaşamımdan Çizgiler* (1986), *Bir Ömrün Şiirleri* (2002), *Evreni Bütün Edelim* (2003).

HAKKINDA: Halil Soyuer / Osman Kaya'daki Yalnızlık (Yeni Ulus gazetesi, 18.10.1977).

KAYA, Rahmi

Şair. 1960, Ardahan doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini, küçük yaşta ailesiyle birlikte yerleştiği Kırıkkale'de tamamladı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunudur. Bir süre Maliye Bakanlığında, 1989'dan itibaren Devlet Planlama Teşkilatında çalıştı. Şiirleri *Edebiyat*, *Yedi İklim*, *Gergedan*, *Albatros* dergilerinde yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Yağmura Yakalanmış Şiirler (1989), *Yusuf Yüzlü Gece* (2000).

HAKKINDA: Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c.4, 2002).

KAYA, Remzi

İlâhiyatçı. 1956, Sağırlar köyü / Dursunbey / Balıkesir doğumlu. İlköğrenimini köyünde tamamladı. Daha sonra Dursunbey Kur'an-ı Kerim Kursunda hıfız oldu. Ortaokulu İstanbul Çarşamba İmam Hatip Lisesinde, liseyi Edirne İmam Hatip Lisesinde de bitirdi. Bursa Yüksek İslâm Enstitüsü (1981) mezunu. 1984'te Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde Kur'an-ı Kerim öğretim görevlisi olarak göreve başladı. 1986 yılında yüksek lisansını, 1993'te *"Kur'an-ı Kerim'e Göre Ehl-i Kitap"* adlı tez çalışmasıyla doktorasını bitirdi. 1994 yılında yardımcı doçentliğe, 1 Kasım 2000 tarihinde doçentliğe atandı. Çalışmaya aynı eğitim kurumunda öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Makaleleri 1987 yılından itibaren *İslâmi Araştırmalar*, *UÜ İlâhiyat Fakültesi*, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi* dergilerinde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisine* maddeler yazdı.

Remzi Kaya

ESERLERİ:

Kur'an-ı Kerim'e Göre Ehl-i Kitap ve İslâm (1994), *Kur'ân'da Dostluk İlişkileri* (2000), *Kur'ân-ı Kerîm ve Kitâb-ı Mukaddes'te Helal ve Haram Gıdalar* (2000), *Kur'ân Kıssalarının Tefsir ve Teşrideki Yeri* (2000), *Kur'ân-ı Kerim'de Nesih* (2001), *Sarı Hoca ve İnsân-ı Kâmil* (2002), *Kur'an'da İstikâmet.*

S. Ahmet Kaya

KAYA, Seyyid Ahmet

Şair. 1966, Zivanlı / Bozova / Şanlıurfa doğumlu. İlköğrenimini köyünde tamamladı (1979). Şanlıurfa İmam-Hatip Lisesi orta kısmını (1982) bitirdi. 1986 yılında Şanlıurfa Belediyecsine girdi. Liseyi dışarıdan sınava girerek (1988) bitirdi. Üniversite öğrenimini Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesinin ikinci sınıfında iken yarım bıraktı. Şanlıurfa Belediyesinde kültür müdürlüğü ve basın danışmanlığı (1999) yaptı. Beldiyenin *Büyükşehir* bültenini çıkardı. Resmc görevlerinin yanı sıra, Cumhuriyet dönemi Urfa şairleri hakkında araştırma ve incelemeler yaptı.

Şiir ve yazıları, bir bölümünün yayın kurulu üyeliğini yaptığı *Harran*, *Yazgı ve Anzılha*, *Düş Çınarı*, *Yedi İklim*, *Seyir* ve *Ay Vakti* dergileri ile *GAP Gündemi* ve *Akit* gazetesinde yer aldı. *Harran* dergisinin 25. sayısından itibaren (1986) yayın editörlüğünü üstlendi. Bir süre de *Yazgı* dergisinin editörlüğünü yaptı. Şiiri bir savaş alanı; insanla ve insanın kendi kendisiyle kavga eden bir araç olarak gördü. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

"Harran Dergisinden tanıdığımız, şimdilerde ise Yazgı dergisi kadrosu içinde bulunan S. Ahmet Kaya'nın şiiri üzerine yoğunlaştığımızda başlıca şu üç unsuru görebiliriz: Birincisi, İslâmi duyarlığın ağır bastığı temalar, ikincisi bireyin kendisiyle hesaplaşması, üçüncüsü ise şiirin öznelliğidir.

S. AHMET KAYA

RENKLER IRMAKLARI BULANDIRIYOR

Renkler ırmakları bulandırıyor
gemiler yanaşmıyor bu yüzden kırmızı limanlara
Mutantan ağzıyla üniformalı pazartesi
siyah çizmeleri
ve yıldızlı şapkasıyla dururken
kıyısında
ben başağından yeni çıkmış buğday yüzümle
denizi ve mavi göğü karşılıyordum
hançeremde yeşil ezgiler, sessiz

Ve tüketiyor kendini deniz
maviliğinde
ırmaklar sularını gri akıtırken
beyaz yüreğimi gök sofrası diye açıyordum
ayaklarına tüm yeryüzünün

Oysa
üniformalı pazartesi
çağırıyordu beni kara gözlükleriyle
geniş avlusuna pembe tabutun
Biliyorum
ekmek kalmamıştır bana
yeryüzü coğrafyasında
bütün kapıları kapanmıştır yüzüme
evlerinde yaşadığım limanların

ırmaklar
beyazı çalmıyor artık

S. AHMET KAYA

ÇOCUK MUTLULUĞU

Keşke çocuk çocuk kalabilseydim
Uçurtmalarla gökyüzünde
Özgürce uçabilseydim alabildiğince
Sonsuzluk atım olurdu hep
Şehrin kalabalığından uzak
İç kaymalarından
Hergün hergün ölmekten

Ben bir devim
Doğrusu öyle sanıyordum
Ama günlerden bir gün
Balkonlardan düşünce kırıldı
Çocukların sevinçleri
Ezildim, öldüm, bittim
Ufaldım pencerelerden göğe sarkan
Kırık seslerinde
Ahh! Çocuklar
Mutluluğumuzun geniş avlusu
Çağıltılarınız nerede...

(*Ölümü Seven İbrahim Bey*, 1991)

(...) *Şiiri bir şairin his ve düşüncesinin ifadesi olarak kabul edersek S. Ahmet Katya'nın şiiri, yaşamın şiirinden çok bilginin şiiridir. Cemal Süreyya'nın 'Şairin hayatı şiire dahildir' sözü S. A. Kaya için uygulayarak 'Şairin bilgisi şiirine dahildir' diyebiliriz. Şairin beslendiği kaynak şiirinin temel taşlarını oluşturmaktadır. Şairin yer yer kendisinin dışında okuyucuya anlaması için imkan tanımadığı imgeler kullanması ya da bazı isimlere 'Milli Şef' ya da yerlere 'Waterloo, Urfa, İstanbul' gibi gönderme yapması şiirinin bilgi şiiri olduğunun ipuçlarını verir."* (M. Nur Ozan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Ölümü Seven İbrahim Bey* (1991).

DENEME: *Bir Dosta Mektup* (2005), *Şehirli* (2005).

ANTOLOJİ: *Urfa Şairleri - Cumhuriyet Dönemi* (1998).

HAKKINDA: M. Atilla Maraş / Peygamberler Şehri Şanlıurfa (1986), Hüseyin Baykuş / S. Ahmet Kaya'nın Şiirinde İmge - M. Nur Ozan / S. Ahmet Kaya'nın Şiiri / (Yazgı, Bahar 1998), S. Ahmet Kaya / Urfa Şairleri - Cumhuriyet Dönemi (1998), TBE Ansiklopedisi (2001).

KAYA, Süleyman

Tasavvufçu (D. 1920, Cizre / Şırnak – Ö. 17 Mart 2005, Ankara). Son dönem Nakşi-Kadiri şeyhlerindendir. İlköğrenimini Cizre'de, liseyi Diyarbakır'da tamamladı. Küçük yaşta bağlandığı Mevlâna Hâlid'in baş halifesi Osman Sirâcüddin et-Tavili torunu Şah Muhammed Ali Hüsâmüddîn'in halifesi Cizreli Seyyid Muhammed Kadri Hazîn'in sohbet ve eğitiminde yetişerek icazet (yeterlilik) aldı. Üstadı tarafından naib ((vekil) seçildi ve "Çelebi" diye nitelendirildi. Müfettiş olarak emekliye ayrıldığı Devlet Demiryollarındaki otuz yıllık memuriyeti esnasında yurdun değişik bölgelerinde maddi manevi hizmetlerde bulundu. Muhammedî meşrep, ahlâk ve neşcsi içerisinde irşad (Hak yolunu gösterme) faaliyetlerini sürdürdü. On yıl süren kısmi felç rahatsızlığının ardından vefat etti.

Şah Hüsâmüddîn'in Cizre'deki halifesi Şeyh-i Meczûb Muhammed Said Seyfüddin'in (ö. 1913) tek yazma nüsha halindeki *Muhtasaru's-Sülûk ve'l-İhsân* adlı eserini gün yüzüne çıkardı. Bu eserin zengin dipnotlardaki açıklamalar eşliğinde eseri *İhsan Yolu* adıyla dilimize çevirerek (1973) yayınladı. Daha sonra bu eserle beraber, Seyyid Kadri Hazîn'e ait *Divân-ı İrfân Hayret-i Hayrân*'ı açıklamalar eşliğinde dilimize çevirerek, ikisini bir cilt te *Gönül Sultanları ve Hak Sohbetleri* adıyla yayımladı (5. bas. 2004).

KAYA, Şerafettin

Şair, çizer. 1965, Ünye / Ordu doğumlu. Tiyatro, sinema alanında çalıştı ve gösteriler yaptı. "Kötü Şair Şerafettin" tiplemesini yarattı. *Öküz* dergisinde fotoroman şiirler yazdı. Şiirlerini *Öteki-Siz* ve *Budala* dergilerinde yayımladı. Fotoğrafla şiiri buluşturduğu çalışmalarını daha sonra *Bir Kötü Şair Hikâyesi* adıyla oyunlaştırarak sahneledi.

ESERLERİ (Şiir): *Kendimleyim* (1995), *Bensiz Tanrı, Katilim Yalnızlığımı Öldürdüm* (2002).

KAYA, Vahit

Şair. 11 Temmuz 1933, Çamlıca köyü / Keşap / Giresun doğumlu. İlköğrenimini köyünde tamamladıktan sonra Köy Enstitüsüne girdi. Sırasıyla Beşikdüzü (Trabzon), Arifiye (Sakarya), Pamukpınar (Sivas) köy enstitülerinde okudu ve mezun oldu. 1955 yılında Sinop'ta öğretmenliğe başladı. Bir yıl Sinop, yedi yıl Giresun, on yedi yıl İstanbul'un Beykoz, Beyoğlu, Bakırköy ilçelerindeki çeşitli okullarda yirmi beş yıl öğretmenlik ve okul müdürlüğü yaptı. 1980 yılında kendi isteği ile emekliye ayrıldı. Emekli olduğu yıl kitap-kırtasiye ticaretine, bir yıl sonra da inşaat müteahhitliğine başladı. Her iki işi de 1996 yılına kadar sürdürdü.

Öğrencilik yıllarında şiir ve öyküler yazmaya başladı. Girdiği yarışmalarda dereceler aldı. İlk şiiri 1953 yılında *Gurbet* dergisinde yayımlandı. Bazı gazete ve dergilerde şiir ve öyküleri yer aldı. Yönetim kurulu üyesi olarak bulunduğu Giresun Karabulduk Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği adına, *Bizimeller* adlı aylık bir dergi çıkardı. Şiirlerinde alın bir dil kullandı. Daha çok sosyal içerikli taşlamalar, insan tiplemeleri, doğa ve insan sevgisi ağır basan şiirler yazdı.

VAHİT KAYA

ELLERİN OLSUN

Caddeler bulvarlar ellerin olsun
Bana taşlı yollarım yeter,
Yürekten çağıran dillerin olsun
Sürünüp gelmeye kollarım yeter.

Ellerin olsun köşkler saraylar,
Salonsun içinde bayanlar baylar,
Sayılsın milyonlar, alınsın paylar
Bana alınteri pullarım yeter.

Ne rütbe isterim, ne nişan haktan
Sökerim ekmeğim taştan topraktan
Küçük bir kulübe dalan yapraktan
İçinde yatmaya çullarım yeter.

ŞERAFETTİN KAYA

AY'A KARŞIYIM'LAR

Emine'ye

Adam dövdürecekler Ay'a karşı
yare gizli sözlerim var
unuttum Ay'a karşı
Sen sığ bir suda
derinlerde yaşayan
balık arıyorsun
inan ki kalbimin yeşil kanatlı meleği
bir kaşık suda boğarlar seni
lay lay lom olursun
de ki öyle
gözlerin öteki yüzüne geçildiğinde
ak ve kara benzer
aynada kırılan etin büzüşmesi gibi zamana.
Ellerin var mıydı -senin
gözlerinden akıp giden
şuralarda bir yerlerdeydin
kuruyan bir yağmur izi ayakların
Dudağından
bir mermi gibi çıkıp
kalbime saplanan ey ayrılık
şu dağları sen mi yarattın
Uyuyordum
uyandım Dersaadet'te
öldüm Ay'a karşı

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kedisiz Ülke* (1968), *Öylesine Bir Dünya* (2000), *Yitik Düşler* (2004).

ANI-ÖYKÜ: *Dündeki Yarınlar* (2004).

HAKKINDA: Seyfullah Çiçek / Giresunlu Şairler (1997).

KAYA, Yahya Kemal

Şair ve yazar. 1939, Çeltek köyü / Havza / Samsun doğumlu. Akpınar Köy Enstitüsü, Balıkesir Necatibey İlköğretmen Okulu, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1964) mezunu. Bir süre ilkokul öğretmenliği yaptı. Bu görevi yanı sıra MEB Yayımlar Müdürlüğünde yardımcı editör olarak çalıştı. 1968 yılında ABD New York Üniversitesinde yüksek lisans, 1972 yılında doktora yaptı ve 1973 yılında Akademik Başarı Sertifikası aldı. 1978'de doçent, 1985 yılında profesör oldu. 1972-78 yılları arasında Hacettepe Üniversitesindeki öğretim üyeliğinin yanı sıra, Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Kara Harp Okulu ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünde dersler verdi. Ayrıca Anadolu Üniversitesi ile Ürdün Yermük Üniversitesinde de öğretim üyeliği yaptı. UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Eğitim Komitesi üyesi ve Başbakanlık DPT'de eğitim sektörü koordinatörü ve danışman olarak çalıştı. Beş yıl kadar da Gazi Üniversitesi Bolu İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dekanlığı ile bu üniversitenin Eğitim Fakültesinde öğretim üyeliğinde bulundu.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Sevgi* (1957), *Sabah Ayazı* (1961).

İNCELEME: *İnsan Yetiştirme Düzenimiz: Politik / Eğitim / Kalkınma, Eğitim Yönetimi: Kuram ve Türkiye'deki Uygulama, İnsan Yetiştirme Düzenimize Yeni Bir Bakış, Eğitimde Model Arayışı, Çağdaşlaşma Yolunda Deve Dikenleri, Devlet / Bürokrasi / İnsan.*

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VII, 1970), Ali Kayıkçı / Mahalleden Bölgeye Samsun (c. 2, 2001).

KAYA, Yunus

İslâm bilgini. 1927, Yukarı Katıklı köyü / Tortum / Erzurum doğumlu. İlkokulu köyünde bitirdi. Ayrıca köyünün imamından Kur'ân-ı Kerim, tecvid, fıkıh ve tasavvuf dersleri aldı. 1951-57 yılları arasında Erzurum'da müezzin ve kayyımlık görevi yaptı. Erzurum Müftüsü Muhammed Sadık Solakbay'dan (1884-1960) medrese metoduyla Arapça ve dinî ilimler okuyarak, icâzet (diploma) aldı 1957

yılında Mısır'a gitti. Ünlü El Ezher Üniversitesinden mezun (1963) oldu. Aynı Üniversitenin kelâm, felsefe ve tasavvuf bölümlerinde iki yıl ihtisas yaptı. Mısır'dan sonra. Irak'a giderek Bağdat Üniversitesi Şer'ia ve Edebiyat Fakültesini (1966) bitirdi. Türkiye'ye dönünce Uşak Müftülüğü (1966-69), Erzurum Müftülüğü (1971-75) görevlerinde bulundu. 1975 yılında Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kelâm ve Tasavvuf Bölümüne okutman olarak atandı.

ESERLERİ:

Nefsi Arıtma ve Donatma, "Elinsan fi Mebde-i ve Meadihi, Allah-ü Teâlâ'nın Varlığı ve Birliğini İsbat, İtikadi Ana Mezhepler ve İhtilaf Ettikleri Ana Konular.

HAKKINDA: Şchr-i Mübârek Erzurum (tsz.).

KAYA, Ziya

Hekim, şair (D. 1891, Umurbey / Gemlik - Ö. 1953, Bursa). Dr. Kaya imzasını da kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Umurbey, Gemlik ve Bursa'da tamamladıktan sonra İstanbul'da Tıbbiye Mektebini (Tıp Fakültesi) bitirdi (1912). Yüzbaşı rütbesiyle Balkan savaşına katıldı. Orhangazi'de hükümet tabibliği yaptı. Çanakkale Savaşı'ndan sonra hükümete karşı çete kurmaktan yargılandı ve on bir ay hapis yattı. Milli Mücadele'ye katıldı. Gemlik Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinde çalıştı. 1921'den itibaren Silifke Hastanesinde ve Gelibolu Hükümet Tabibliğinde çalıştı. Gemlik'te hekimlik, belediye başkanlığı, encümen üyeliği yaptı. 1946'da Demokrat Partinin Gemlik şubesini kurdu. Şiirleri *İçtihad, Varlık, Türk Dili* gibi dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yollar ve İzler* (1928), *Dhamma* (1946).

ÇOCUK KİTABI: *Keloğlan* (1938).

HAKKINDA: V.B. Kurdoğlu / Şair Tabibler (1967), TDE Ansiklopedisi (c. 5), TBE Ansiklopedisi (2001).

KAYAALP, İsa

Araştırmacı-yazar. 1 Ocak 1954, Sungurlu / Çorum doğumlu. İlk öğrenimini memleketinde tamamladı. İstanbul İmam-Hatip Okulu (1974), Eyüp Lisesi (1977), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1978) mezunu. Memur olarak Sümerbank Alım-Satım Müessesesi'nde bir süre çalıştıktan sonra İstanbul'daki çeşitli devlet okulları, Özel Notre Dame de Sion Fransız Kız Lisesinde öğretmenlik ve idarecilik yaptı. Ankara'da Devlet Memurları Yabancı Diller Eğitim Merkezinde İngilizce öğrenimi gördü (1985-86). Küçükyalı Kadir Anadolu Has Lisesindeki öğretmenliği sırasında Türkiye Diyanet Vakfı tarafından hazırlanan *İslâm Ansiklopedisi* Telif ve Redaksiyon Heyetinde görev aldı (1987-). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"I. Ahmed ve Divanı"* konulu incelemesiyle yüksek lisansını (1991), *"Halkla İlişkilerde Dil"* adlı araştırmasıyla doktorasını tamamladı (1996).

İsa Kayaalp

Deneme, inceleme ve eleştiri yazılarını 1976 yılından itibaren *Düşünce* (1976), *Sedir* (1980), *Hizmet* (1994) ve *Diyanet* (2004) dergileriyle, çeşitli gazetelerde sürdürdü. Editörlüğünü de yaptığı *Hizmet* dergisini yayımladı (1994-1997). *İletişim ve Dil* adlı eseri 1998 yılında Türkiye Yazarlar Birliğinin dil alanındaki ödülüne layık görüldü. İletişim ve Dil Derneği, Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ:

Halimiz Bir Lisan (1987), *Sultan Ahmed ve Divanı* (1994), *Bir de Böyle Düşünsek* (1996), *İletişim ve Dil* (1998), *Sultan Ahmed Divanı'nın Tahlili* (1999), *Eğitim Düşüncesi ve İletişim Kültürü* (2002), *Eğitimde İletişim Dili* (2002), *İletişimde İnsan Dili* (2004), *Dinde İletişim Dili* (2004), *Mevlâna*

İSA KAYAALP

DİL, TOPLUM VE KÜLTÜR

Dil toplumsal bir olgudur. İnsanlar arasındaki anlaşmayı sağlar ve diğer sosyal olgular gibi, bireyin dışında gelişir; çünkü birey kendi başına dil yapamaz. Bireyler, kendilerini toplumsal kültürün içinde bulur ve zaman içinde ona çeşitli biçimlerde katkı sağlar. Bu sebeple kültür denilince akla gelen şey dildir. Kültür ve dile bireysel katkının sağlanabilmesi için, toplumla birey arasında duygusal ve düşünsel anlamda bir ilişkinin olması gerekir. Bunun meydana gelebilmesi için de duygu ve düşüncenin yazıya geçirilmesi, hem kalıcılık hem de ilişkilerin sağlamlığı açısından kaçınılmazdır. Çünkü yazı, ortam kültürü ve ortak kültürün oluşmasını sağlamlaştırdığı gibi, zaman ve mekâna da yayar.

Ortak dil, ortak kültürün oluşmasında en önemli etkendir. Çünkü kültürel etkinlikler, dil aktivitelerini zorunlu kılar. Söz gelimi kültür kavramının içini gelenek, görenek, müsiki, resim, mimari, hukuk sistemi, üretim ve tüketim tarzı, ulaşım, aile vb. aktiviteler doldurmaktadır. Bunların millî bir boyut kazanabilmesi için, ortak dilin işlevsellik kazanmasına ihtiyaç vardır. Bu sebeple birey, bağlı bulunduğu toplumun kültürü, dili, dini, zevkleri, gelenek ve görenekleriyle bütünleşir. Dolayısıyla kültür; bireyi aşan, fakat onu bireyleştiren bir olgudur.

Kültür, insanın insan oluşuyla bütünleşen doğal bir süreç olup; insan hangi mekânda bulunursa bulunsun, kişiliğinin bir yansıması olarak yaşadığı çevrede yerini alır. Hatta bireyin iletişim gücüyle doğru orantılı bir şekilde yatay ve dikey olarak hayatın bütün alanlarını kaplar. Bu anlamda kültürel kişilik toplumsal kişiliğe dönüşür. Kendini geliştirme ve koruma mekanizmalarını geliştirir. Bireyi ayakta tutan, kültürel gücü olduğu gibi, toplumu da ayakta tutan kültürel dayanakları ve bunların yaşanılan hayatta işlevsellik kazanmasıdır.

Bireyin ve toplumun dinamizmini, hayata bağlılığını, hayatın sahibi oluşunu sağlayan, bireylerin kendi aralarında geliştirdikleri iletişimleridir. Bu da dil sayesinde gerçekleşir. Ortak dilin örselenmeye gelmemesinin sebebi budandır. Herkesin herhangi bir kaygı duymadan, dertlerini, düşüncelerini, duygularını aktarabildiği; aktarılan kişilerin anladığı dil, birlikteliğin temelini oluşturur. Dilleşmek bundan dolayı önemlidir, çünkü mutluluklar paylaşıldıkça çoğalır, üzüntülerin de paylaşıldıkça azalır.

Kültürel kimliğin oluşması millî değerlerle, yani toplumun temel değerleriyle mümkündür. Bu da ortak inanışlar, davranış biçimleri, örf ve âdetlerle gelişen bir yaşam tarzıyla olur. Çünkü insanın biyolojik ihtiyaçları sosyal yapıyı, bilgisi davranışlarını, dili düşüncelerini, düşünceleri inançlarını, inançları sosyal kurumları, sosyal kurumlar da bireyin kişiliğini etkilemektedir. (...)

→

Her türlü dejenerasyona rağmen, insanımızın millî kimliğini koruyarak varlığını sürdürebilmesinin en önemli sebebi Türkçe'dir. Türkçe eklemeli bir dildir, dolayısıyla kök aynı kalır, ekler değişir. Kök hep muhafaza edilir. Türk insanı iki yüzyıldır, çeşitli kültürlerin bazen resmî bazen de gayri resmî baskısı altında kalmasına rağmen, Türkçe'deki kelime yapısı gibi kökünü, temel değerlerini varlığının sebebi olarak görüp korumuştur. Bu da gösteriyor ki insanımız diliyle, dilinin özellikleriyle bütünleşmiştir.

Türk kültür tarihi ve düşünce hayatı incelendiğinde, dilin bu özelliği ile bütünleşenlerin ölümsüzleştiğini görürüz. "İnsan ölesi değil, ölen hayvandır" diyen bir Yunus Emre; "Dün dünde kaldı, bugün yeni şeyler söylemek lâzımdır" ve "Bir mum, diğer bir mumu tutuşturmakla ışığından bir şey kaybetmez" diyen Mevlânâ ölümsüzdür.

İnsan hayatı gibi toplum hayatı da sürekli bir değişim içindedir. Değişim esprisini doğru kavrayamayanlar yanlış yollara sapmaktadır. Bunun en somut göstergesi Mevlânâ'nın sözündeki değişimdir. "Dün dünde kaldı." Dünü bir daha yaşamak mümkün değildir. Bizim için önemli olan bugündür. Değişimi "başkalaşım" olarak anlarsak, karşımıza sürekli bir değişkenlik çıkar. Bu da karşılaştığı her renge bürünmek anlamına gelir ki, Türkçe'de bu hale bukalemunluk denir. Oysa yeni yetişen nesillerin millî kültürün manevî atmosferini teneffüs etmeye, ekmek kadar, su kadar ihtiyacı vardır.

Türkiye'de, kendi toplum sorunlarını Batı'nın gözlüğü ile değerlendiren bir akım söz konusudur. "Oryantalist edebiyat" diye adlandırılan bu akım, kültürel yozlaşmayı kamçılamaktadır. Bir kısım gençlerin, hatta ileri yaştaki bazı insanların toplumun temel değerleriyle sorunlar yaşamasının sebebi, kültürel kimliklerini sağlıklı bir zemine oturtamayıp, yitiğini başka yerlerde aramasından kaynaklanmaktadır.

İnsan sorunlarına, kendi fizik ve metafizik şartları içinde çözüm üretmesi gerekir. Türk milletinin hayatını, zevklerini, dünya görüşünü yansıtan bir duygu, düşünce ve hayal dünyası vardır. Bütün bu değerlerin renklerini Türkçe'nin derinliklerinde bulmak mümkündür. Çünkü dil milletin manevî özelliklerinden oluşur ve milletle birlikte gelişir. Dolayısıyla dilin millî bir formu vardır.

Kişinin kullandığı dil onun aynasıdır. Ahlâkî anlamda insanları tanıma açısından Türkçe'de yer etmiş olan "Arkadaşını söyle senin kim olduğunu söyleyeyim" ifadesini, dile de uyarlayabiliriz: İnsan konuştuğu dili kadar insandır. Çünkü insanın kültür düzeyi, bilgisi, anlayışı, düşüncesi, zevki konuştuğu dile aynen yansır.

Kullandığı kelimelerden, cümle kuruluşuna kadar, dille ilgili aktiviteleri insanın kültür seviyesini gösterir. İster yazarken, ister konuşurken, dili doğru kullanmayanın hali, kılığı kıyafeti düzgün olmayan veya giyim kuşam konusunda umursamaz olan kişinin halinden farksızdır. Hatta dil konusundaki ilkesizliği, yemek için gittiği bir lokantanın temizliğine dikkat etmemekle özdeşleştirmek de mümkündür. Düşünebiliyor musunuz, yemek yerken masanın üstünde böcekler dolaşıyor.

İnsanın insan oluşunu ortaya koyan en belirleyici öğe dildir. Ancak dil ile dil bilgisini birbirine karıştırmamak gerekir. Çünkü dilin grameriyle ilgilenmeyen kimse, dil bilgisinin kurallarını bilmeyebilir, hatta bilmez. Fakat bir milletin ferdi olan insanın, şuur altında mutlaka bir dil zevki vardır.

Yeni kelimeler, yeni söyleyiş biçimleri hep toplumsal bir ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Dilin değişen zamana göre yeni kelimelere ihtiyaç duyacağı sosyolojik ve semantik bir gerçektir. Dil bilgisi kurallarına uysun ya da uymasın bazı kelimelerin tutup bazılarının tutmaması da toplumun dil zevkinden kaynaklanmaktadır. Dil bilimi alanındaki çalışmalar geliştikçe, dile sadece dil bilgisi kurallarının hâkim olmadığı, başka sebeplerin de bulunduğu ortaya çıkacaktır.

(*Diyanet Aylık Dergi*, Nisan 2004)

Mesnevi'den Seçmeler (haz., 2005), *Ideal Eğitim* (2006).

HAKKINDA: Serdar Ömeroğlu / Halimiz Bir Lisan (Milli Gazete, 11.5.1987), Mustafa Özdamar / Milli Gazete (23.6.1987), Yeni Şafak (2.1.1997), İskender Pala / Zaman (21.5.1998), Abdullah Kök / Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı (1988-1999), Zaman (25.10.1995 - 30.1.2003), Milli Gazete (5.10.1995 - 28.4.2004), Türkiye (30.1.1996 - 1.2.1996 - 25.11.2004), Türk Edebiyatı (sayı: 353, Mart 2003).

KAYABAŞI, Nahit

Şair, yazar ve gazeteci. 1955, Yumuseli köyü / Bursa doğumlu. Marmara Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalındaki öğrenimini sürdürmedi. İstanbul'daki basın ve yayın kuruluşlarında çalıştı. 1987'de Bursa'ya dönerek arkadaşlarıyla *Üçem* (12 sayı, Nisan 1990- Şubat 1993) dergisini çıkardı. Ayrıca *Yeni Üçem* dergisinin kurucuları arasında yer aldı, *Düşlem* (Mayıs 1997) dergisini çıkardı. Çalışmalarını *Bursa Olay* gazetesi ile Olay televizyonunda kültür sanat sorumlusu olarak sürdürdü. *Bursa Defteri* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Şiir ve yazıları 1980'den itibaren *Yeni Nilüfer*, *Oluşum*, *Biçem* ve *Yeni Biçem*, *Düşlem* vb. dergileri ile *Bursa Olay* gazetesinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Saklı Sözler* (1997).

DERLEME: *Cumhuriyetten Yarına Bursa Şiirleri* (1997).

SÖYLEŞİ: *Ahmet Uysal'la Bir Yaz Günü* (...)

ÇEVİRİ: *Galile'nin Yaşamı* (B. Brecht'ten, Ö. Barlas ile, 1984).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c.3, 2002).

KAYABAY, Bilal

Şair. 7 Eylül 1947, Adana doğumlu. Artvin'in Aşağı Maden köyünden halk şairi Kabakçıoğlu'nun torunudur. Şar Köyü İlkokulu, Ankara Atatürk Lisesi, Gazi Eğitim Enstitüsü mezunudur. Anadolu Üniversitesinde lisans tamamladı. Değişik işlerde çalıştı. Ortaokul ve liselerde Türkçe-edebiyat öğretmenliği yaparak, 1996 yılında emekliye ayrıldı ve İstanbul'a yerleşti.

Bilal Kayabay

İnsanlar Sence adlı ilk şiiri *Öğretmen Dünyası* dergisinde (Kasım 1987), diğer şiirleri, *Damar* dergisi başta olmak üzere *İnsancıl*, *Türk Dili*, *ABC*, *Öğretmen Dünyası*, *İzlek* ve *Yaba Öykü* dergilerinde yer aldı. Halk şiirinden yararlanarak ironik şiirler yazdı. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Dil Derneği üyesidir.

"*Kayabay'ın şiirlerinin en belirgin nitemlerinden biri, şiirlerinin düşünsel ağırlıklı olmasıdır. Bu önemsenmelidir.* (...) *Onun şiiri bir coşku şiiridir.* (...) *Bir*

coşkunun ortaya koyduğu psikoloji ile verilmiştir şiir, hatta düşünce. (...) Kayabay'ın en belirgin özelliklerinden birisi bazı sözcük koridorlarını şiirinde denemesidir. Dizeleri şakır şakır söylemek tabii önemli bir nitemdir. Ne ki, sözcükleri alt alta sıralayarak bir sözcük koridorunda yoğun bir şiirsellik yakalamak; ondan daha mı az bir şirsellik yakalamak çabasıdır ki? Bel-

BİLAL KAYABAY

YAZA/DURSUN YÜREĞİM

Bana bir merhaba de
Bana bir –merhaba- de
Yaza dursun yüreğim

Bana bir merhaba de
Bana bir –merhaba- de
Hayyam testisinde şarap
Evrende gerçek olayım

Bana bir merhaba de
Bana bir –merhaba- de
Neyzen'in neyinde soluk
Mevlâna'da aşk olayım

Bana bir merhaba de
Bana bir –merhaba- de
Hacı Bektaş'ta hoşgörü
Yunus'ta yürek olayım

Bana bir merhaba de
Bana bir –merhaba- de
Pir sultan Abdal'da isyan
Nesimi'de can olayım

Bana bir merhaba de
Bana bir –merhaba –de
Kawa'nın dağında ateş
Dahhaklar'a son olayım

Bana bir merhaba de
Bana bir –merhaba- de
Karakışlarda kardelen
Her bahar nevruz olayım

Bana bir merhaba de
Bana bir –merhaba- de
Kafkasya'da solmayan gül
Nart'larda destan olayım

Bana bir merhaba de
Bana bir –merhaba –de
Bedrettin'de bölüşüm
Nâzım'da özlem olayım

Bana bir merhaba de
Bana bir –merhaba - de
Gönülleri saran şiir
Dertlere derman olayım

Bana bir merhaba de
Bana bir –merhaba – de
Yaza dursun yüreğim
(Bahar Kal, 1996)

ki de daha zordur ve yaman bir uğraş ister. Kayabay, bunu başarı ile kullanmıştır." (Muhsin Şener)

ESERLERİ (Şiir):

Adanmış Türkülerim (1993), *Bir Hüzzam Şarkı* (1993), *Gülüşüne Bereket* (1994), *Bahar Kal* (1996), *Öfkenin Yedi Rengi* (2000).

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Hep Uçlarda Yaşayan Bir Şair (İnsancıl, Şubat 1995), Bilal Kayabay / Sorulara Yanıt - Özgen Seçkin / Hangi Dizelerini Yazmış Olmayı İsterdim - Nuri Aksakal / Dağı Çalınmış Bir Şair: Bilal Kayabay - Tacim Çiçek/ Doğumsuz Sancıları Sevmeyen Ozan (Damar, Mayıs 1995), Dursun Özden / Rüzgârın Oğlu Kayabay (Bizim Gazete, 21.11.1996), O. Nuri Poyrazoğlu / Kitap Kitap Şiir Gelir Bizlere (2000), Muhsin Şener / Bir Coşku Şiiri (Uğraş, Nisan 1996).

KAYACAN, Feyyaz

Öykücü, şair (D. 1919, İstanbul - Ö. 5 Nisan 1993, Londra / İngiltere). Asıl adı Feyyaz Fergar. İstanbul Saint Joseph Fransız Lisesi mezunu. Paris'te bir yıl Ecole Libre de Sciences'te siyaset, Londra'da Durham Üniversitesinde ekonomi alanında yükseköğrenim gördü. Uzun yıllar Londra'da BBC'nin Türkçe Yayın Servisinde çalışarak emekliye ayrıldı.

Eleştirmenlerce özden çok biçime önem verdiği belirtilen hikâyelerı, *Yeditepe, Yenilik, Türk Dili* gibi dergilerde yer aldı. Kullandığı dil de çağrışımlara ve ironiye yer veren anlatımdan dolayı "Türk edebiyatının şen kirpisi" diye adlandırıldı. Öykülerinde savaşın insan ruhu üzerindeki etkisini, yol açtığı saplantılı davranış biçimlerini ve buna karşılık yeni başkaldırılara yöneltişini şiirsel bir dille anlattı. Biçime ve kurguya önem verdi, gerçeküstü ve somut öğeleri kaynaştırmaya çalıştı. Kitaplarındaki gerçeküstücü öğeler ve soyut ifadeler ile İkinci Yeni akımıyla ortak bir alanda durdu.

Sığınak Hikâyeleri'nde İkinci Dünya Savaşının insanlarda oluşturduğu değişiklikleri, Londra atmosferinde sundu. Hikâyelerindeki kahramanların ortak noktası ölümle burun buruna gelinen her yerde ölüme baş kaldırmalarıdır. *Cehennemde Bir Yusuf* ve *Hiçoğlu'nun Serüvenleri*'nde üstü örtülü bir ironi, mizah ve kara mizah öncülüğünde ilgi çekici "bilim kurgular ve anti-ütopyalar" oluşturdu. *Bir Deli Değilin Defteri* adlı kitabındaki hikâyelerde yer yer klasik üslûpta, yazarın idrak ettiği dünyanın değişmişliğinin payı vardır. Bu kitabında, anarşizan bir sürece dönüşen yaşamı, nihilist bir oluşum olarak yansıttı. Bu bağlamda karakterlerini ölüm, uygarlık, varoluş üzerine konuşturdu. Demir Özlü onu, "*anlatımcı bir gerçeküstücü*" ve "*çağdaş bir postmodernist*" olarak niteledi. *Sığınak Hikâyeleri* kitabıyla 1963 Türk Dil Kurumunun Hikâye Ödülünü kazandı.

"*İroninin yanı sıra şiir, şiirin yanı sıra handiyse tozlanmış bir maziperestlik ve o maziperestlikle için için fokurdayarak alay eden bir yenilikçilik: Feyyaz Kayacan'ın öykülerini ille özetlemek gerekirse, akla ilk gelen bunlar.*" (Selim İleri).

"*Bütün üslûplar, kelime oyunları, değişmeyen sonla karşılaştığında, ölümle karşılaştığında önemini yitirmekte midir? Metafizik boyut galiba sadelik ve klasik üslûpla bütün peçelerinden kurtulmuş olarak okuyucusuna*

Feyyaz Kayacan

ulaşmaktadır. Üslüp söylenmek, gösterilmek istenenin peçesi. Bazı peçeler gösterilmek isteneni daha da güzelleştirirken bazı peçeler aslolan güzelin çirkinleşmesine sebep olabilmektedir. Son kitabında Kayacan hikâyelerini peçesiz olarak okuyucusuna takdim etmektedir, sanki bunların bir veda hikâyesi olduğunu hissetmişçesine." (Fatma Karabıyık Barbarosoğlu)

"Feyyaz Kayacan'ın düzyazı özellikleri nelerdir? Nasıl bir düzyazıdır onunkisi?

"Gerçeklikten de hareket etse, hayal gücüyle, buluşlarla, giderek dile de yaslanan humour'la zenginleşen bir düzyazıdır bu. Gündelik gerçek, onun metinlerinde, geçişli değişimlere uğrayarak, yer yer alegoriler ve yarı metaforlar katına yükselir; böylece de zihinsel gerçekliğin o oldukça karanlık mağaralarını aydınlatmak ister yazar. İnsanın zihinsel mağaralarında bulunan yalnızca belirsizlik ve karanlık değildir: Delilik ve bunamadır da. İşte Feyyaz Kayacan, imgesel, alegorik yazışıyla bunları serimliyor. Süslü hazine kutusu açılmıştır ve ortaya dökülen öğretilemeler yoluyla kavranabilen belirsiz insan varoluşunun zihinsel gerçeklikleridir: İmgeler, boşluklar, karıştırımlar, simgeler, karanlıklar, başka bir şeye dönüşen nesneler..." (Demir Özlü)

"Edebiyatımızın özgün yazarlarından Feyyaz (Fergar) Kayacan'ı 5 Nisan 1993'te yitirmiştik. Geçen on yıl içinde, eğer toplu öyküleri de basılmamış olsaydı, tümüyle unutulmuş olacaktı. Aslında onun şiir, öykü, roman, oyun ve çevirilerden oluşan seçkin yapıtlarıyla tanışmamak, edebiyata ilgi duyanlar için bir eksiklik sayılabilir. Gelin görün ki, hem devletimizin olmayan kültür politikasının boşlukları, hem de edebiyatımızın birbirini görmezlikten gelme alışkanlığı nedeniyle, Feyyaz Kayacan, yaşarken ve ölümünden sonra ülkesinde gerekli ilgiyi göremeyen yazarlardan biri olmuştur." (Melisa Gürpınar)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Şişedeki Adam* (1957), *Sığınak Hikâyeleri* (1962), *Cehennemde Bir Yusuf* (1964), *Gibiciler* (1967), *Hiçoğlunun Serüvenleri* (ilk kitabındaki hikâyelere üç yenisinin eklenmesiyle, 1969), *Bir Deli Değilin Defterleri* (1987), *Bütün Öyküler* (1993).

OYUN: *Mutlu Azınlık* (dört perde, 1968).

ROMAN: *Çocuktaki Bahçe* (1982).

ŞİİR: *Les Gammes Insolites* (Fran-

FEYYAZ KAYACAN

Demir Özlü

Türk dilinde düzyazı, modern anlamda, dünya yazını çizgisine ulaşmış mıdır? Sorulduğunda pek çok sorun yumağını da beraberinde getiren, çeşitli açılardan incelenerek (örneğin: Yazın ve dilsel yapı, anlatım çeşitlemeleri, gelişen anlatım teknikleri, dilin söylemsel yapılanması, semantik değerler, düzyazı ve simgeleştirme, yazın ve metafor, alegorik değerler, gelenek ve modernizm, genel ve felsefi temalar) yanıtları bulunması gereken bir konudur bu. Kestirmeden cevaplamak sadece bir ileri sürme olarak kalacağı için, bu konuda, fikir yürütmekten kaçınacağım. Sadece yukarıdaki soru sorulduğunda, günümüz Türkçe düzyazı kapsamında, ilk akla gelecek yazarlar arasında Feyyaz Kayacan'ın düzyazısının mutlaka anılması gerektiğini söyleyeceğim.

Ne tür özellikler yüzünden? Başka bir soru biçiminde sorarsak: Feyyaz Kayacan'ın düzyazı özellikleri nelerdir? Nasıl bir düzyazıdır onunkisi?

Gerçeklikten de hareket etse, hayal gücüyle, buluşlarla, giderek dile de yaslanan *humour*'la zenginleşen bir düzyazıdır bu. Gündelik gerçek, onun metinlerinde, geçişli değişimlere uğrayarak, yer yer alegoriler ve yarı metaforlar katına yükselir; böylece de zihinsel gerçekliğin o oldukça karanlık mağaralarını aydınlatmak ister yazar. İnsanın zihinsel mağaralarında bulunan yalnızca belirsizlik ve karanlık değildir: Delilik ve bunamadır da. İşte Feyyaz Kayacan, imgesel, alegorik yazışıyla bunları serimliyor. Süslü hazine kutusu açılmıştır ve ortaya dökülen öğretilemeler yoluyla kavranabilen belirsiz insan varoluşunun zihinsel gerçeklikleridir. İmgeler, boşluklar, karıştırımlar, simgeler, karanlıklar, başka bir şeye dönüşen nesneler...

Usta yazarın bu son kitabında [*Bir Deli Değilin Defterleri*, Eleştiri Yayınevi] beş öykü (metin) var. Öykü öğeleri ağır basan: *Ölüm ve Serçe*, *Sen Olsaydın Ne Yapardın?*, *ve Lütfiye Ablanın Unutkanlıkları*. Metinsel nitelikleri ağır basan iki uzunca öykü var: *Bir Deli Değilin Defterleri* (16 sayfa) ile *Bana Bakın Benim Adım Gizlem* ve *Ben de Mutlu Olmak İstiyorum* (73 sayfa). Kasım 1969'da yazılmış *Ölüm ve Serçe* ile 1984'te yazılmış olan *Sen Olsaydın Ne Yapardın?*'a bakınak Kayacan'ın yazış özelliklerini göstermeye yetecektir.

Ölüm ve Serçe adlı öyküde "büyük ve boş" bir yazar vardır. Engin Çokengin. Ama o büyük yaratış düşleri içindeyken kalemi "büyük bir yapıtın dölütüyle birlikte" yere düşer, ucu haliya saplanır. O sırada pencerede bir kuş belirmiştir. Yazar Engin Çokengin kuşu tutmak ister ama biraz önce kalemi tutan eli canlızmışçasına bir sarkaçmış gibi sallanır. Kuş yazarı "zırh gibi kuşandığı" sahte kişiliğinden sıyrılmaya çağırıyordur. Öykü, yazarlık mitosunun şimgesel/alegorik bir yığın eleştirilmesiyle sona erer. Ama sadece kalemini "bir mezarcı kazması" gibi kullanan, "öykülerinde bir cezaevi havası olan" bu bencil yazar mıdır yapıtından kuşkuya düşen? Belki de bütün yazınsal yaratıya yönelilmiş bir eleştiridir bu. Çünkü bu öyküyü izleyen öyküde Kayacan, öykü kahramanlarından Azrail / Frank Pitkin'e şunları söyleyecektir: "Bir gün sanatın da, edebiyatın da, felsefenin de bir kudret politikasından başka bir şey olmadığını gördüm." Gerçekten bu açıdan bakılınca anarşizanı bir süreçtir yaşam: Bir doğma, büyüme, sonra yaşlanma, bunama, ağır ağır delirme, kişiliğin parça parça olması, sonra da bir patlama gibi yok olup gitme. Kayacan'ın öyküleri bu nihilist oluşumu yansıtmaya bütün öğeleriyle uygun düşer. Sığınılacak şey, belki de sadece bilgeliktir.

Bu ikinci öyküde hayal gücü daha da zenginleşmiştir: Londra'da sıkıntılı bir gün. Davul derisi gibi gergin bir gökyüzü. Sıkıntılı New Cross semti. İdamcı Sokağı. Bir hayalet görünür; alegorik bir kişi: Azrail ya da yarı deli resim hocası, "kaldırımlarda başkaldırma sergileri" düzenleyen Frank Pitkin'dir bu. Ardından da "Delilik giderir delilliği. En sağlıklı yol akıl denilen bataklığı ufak tefek kaçıklarla kurutmaktır" diyen bir adam lunapark ışıkları gibi zengin ve çeşitli, hareketli bir parlaklıkla yaşam, ölüm, uygarlık, varoluş üzerine konuşur.

Kuşkusuz sarsılmaz bir gerçeküstücüdür Kayacan. Anlatımcı bir gerçeküstücü. Nihilist öykücülüğünü Türkçe, eski coşkulu anlatım türleriyle ve sanatlarıyla birleştirmiş bir gerçeküstücü. Hem de kuşkusuz çağdaş bir postmodernist. Birçok modern ve anarşizan anlatım yapıtlarının ardında ve derininde eski anlatım biçimlerinin yapıları(krokileri)da yaşar çünkü. İmge gücü havai fişekler gibi patlar ve savrulur onun yazısında. Işık parçaları uzağa ya da yakına düşerler. Aydınlık saçtıkları sürece varoluşsal bir labirente ışık tutarlar. Ama gene de yarı belirsiz kalır o labirentler. Çünkü varlığı ve amacı (da) belirsizdir onların.

İroni, hayal gücünün haşını delice alıp gitmesinden doğmadığı vakit dilden, dilin yapısından, söyleniş biçimlerinden, deyimlerin getirdiği çağrışımlardan doğar. Örneğin büyük yazar Engin Çokengin şöyle düşünür: "Bugün yaratmaya başladığım yapıtın değerini tartacak kantarı zor bulurlar." Türkçenin somuta sönüklüğüdür bu. Kayacan, hem Türkçenin sözdizimlerinin devinimlerini, hem de Batı dillerinin sözdizimlerinden yararlanan uzun tümceleri kullanmaktadır.

(*Borges'in Kaplanları*, 1997)

FEYYAZ KAYACAN

GİBİCİLER

Postahaneye gidiyordum. Sevgilime yazdığım mektubu postaya atacaktım. Hani kişinin yıllar yılı arayıp da bulamadığı, yaşamanın en iri amacı saydığı ve karşıtların bileşik bir anlama dökülmesi diye tanımlanan şey yok mu, işte sokağa çıkınca onu buldum karşımda. Hiç önüme çıkmışlığı olmıyan bir gün başlıyordu. Tepemde güneş bir büyüteç olmuştu. En ufak otun, sonu gelmez bir gölgesi uzamaktaydı. Bu gölgede geceyle gündüz iç içe ağarıyorlardı. Gördüğüm her şey sevginin büyük olayına imgeler taşımaktaydı. Mektubun cebime nasıl sığdığına şaşırıyordum. Postacı mektubu ereğine taşırken hangi elinin avucuna sığdıracaktı? Kim bilir ne oyunlar oynıyacaktı mektup ona, nice ardında kosturacaktı.

İşte bunlardı yürürken düşündüklerim.

Kör değiller ya, eş dostun güzünden kaçmıyordu düşündüklerim.

Yeter yahu, cebindekine benzer bir mektup daha yollıyacak olsan, kâğıt kıtlığı baş gösterecek bütün ülkede, dediğini duydum birisinin uzaktan. Başını çevirip baktım. Akşamları sergisinin önünden geçerken, bir karpit lambasının altında karpuzların üstüne küçücük bir çakıyla denizkızı resimleri çizdiğini gördüğüm manavdı, bunları söyleyen. Karpuzcu kesmece dilimlerken çakının denizkızına değmemesine öyle önem verirdi ki. Her dilime bir denizkızı düşürürdü.

-Sen işine bak, dedi sonra gülerek. O türlü kâğıt kıtlığını kim istemez?

Adamın yüzü denizlere dek gülüyordu -bir mektuba daha beni iteliyen gözlerle.

Manavdan sonra ortaokuldan eski edebiyat öğretmenime rastladım.

-Unutma, dedi, sende bir şey vardı – o kadarını hatırlıyorum – sese dönük bir şey vardı, verestiye bir girtlaktan çıkmışa benzemiyen. Yalın bir dal gibi konuş, okundukça yapraklanan, gövde devşiren.

Öğretmenimin böyle konuşması beni yüreklendirdi. Eskiden bende gördüklerini demek bugün de görmek istiyordu. O isteği uyandırdığıma sevindim. Bugün bana hiç kimse kötü gözle bakamazdı. Bana yöneltilen bütün övgüleri doğal buluyordum. Öğretmenim beni belki söylediğinden daha da beğeniyordu. Ama sakıncalı olacağını bildiği için, salt uyarmalarla yetinmişti. Doğru da. Siz gidip yalvaca tanrının günü, sen yalvaçsın deseniz, yücelikler ögeliklerle kullanır ildamın kafası.

Bakın işte neler geliyor insanın başına bir şeyi anlatayım derken. Görkemlerin olmadık varsayımların uzağına düşüyor. Öğretiler döktürüyor. Oysa tek istediğim şu mektubun sevgilime iletilmesi. Yazdıklarım düzyazı, tersyazı, devrik duygu, ya da kalkık inceliklerle hiç bir ilişkisi olmıyan abuksabuklamalardan ileri gitmeyebilir. Ama bana hiç daha söylenmemiş bir kaside kadar güzel geliyor ya ben ona bakarım. Kişi, kendi içinden kopardıklarına bir iki tutanak bulabilmeli. Bütün sorun bunda. Gerçek belki bunun tam tersi. Kim söylemiş gerçeğin her yerde, her gün, her soluğu devindiren bir berkite olduğunu? Benim sevgilim, o görmediğim, o daha eline bile gözümü süremediğim, o beni sabahlara dek sessizliğiyle, vermediği cevaplarla avutan - o gerçekte paslı bir kurt olabilir toprağın derisi üstünde dolaşan. Size ne bundan? Bir yerinde bana ne? Ben öyle yüzmedikçe, onu. Oldu bittiye benzer bir kadınla evlenmem daha mı iyi olur sanki?

Gene de bir köşe bucakta, sesini kullanmak, takma dişli bir tanrıya en uydurma dilini kaptırmamak diye bir yol var. Dilim uydurmaymış. Ne çıkar. Onu ben uydurdumsa? Bunu yapmak da, temel atmak, bir duvara pencereler taşımak kadar emek istiyen bir şey değil mi?

Kulağın hep doğada olsun, türünden sözcükler de eklemişti öğretmenim. Hangi doğa? Kimin doğası. Benim doğam, ne bileyim, bal yapan bir akrep de olabilir. Bu da var, demek istiyorum, işin içinde. En iyi niyetler uçurumlarla süslenmelere gidebilir. Sonra uydurmaların insanı sömürmede öyle bir yanı vardır ki dunan attırır gerçeğin kıratkan yiğitliklerine. Yani al birini vur uzun uzun ötekine. Bunların dışında en önemlisi pireye file bakmadan yaşayabilmek. Nereden nereye vardık. "Sevginin büyük olayı" ile işe başladık, giderek dert dökümüne geçtik. Ne var ki bütün bunları kendi bildiğim, başkalarıyle bir kerteye dek paylaştığım sözcüklerle gözden geçiriyorum. Sendeliyor olsa bile, ortada bir ses var dolaşan, arıyan, sorunlarının yükünü taşıyan. Bir topraksızlığın önünde sıraya girip beklemekten daha iyi değil mi bu? Ben cebimdeki mektubu yazarken durmadan bir evim oluyordu. Bizim manav anlattıydı. Bir adam varmış. Sevgilim bu evde oturuyor diye, geceleri o evin kapısı önüne çöker, iç geçirir, tıntırıklı coşar, ara sıra da ağlarmış. Oysa kadın birkaç kapı ötedeki bir evin yerlisiymiş. Ve sonra ne çıkar bu türlü iskalamalardan? Duygular güdünülü mermi değil ki ereğini alnından vursun. (...)

(*Gibiciler*, 1967)

sızca, 1938), *Gestes a la Mer* (Fransızca, 1939), *Kaşık Havası* (1976), *Benim Örümceğim Başka* (1982).

ANTOLOJİ: *Modern Türk Şiiri* (Modern Turkish Poetry, 1992).

HAKKINDA: Türk Dili-Türk Öykücülüğü Özel Sayısı (Temmuz 1975), Atilla Özkırımlı / Türk Edebiyatı Ansiklopedisi (1982), Fatma Karabıyık Barbarosoğlu / Feyyaz Kayacan'ın Hikâyeleri (Dergâh, Ekim 1993), Selim İleri / Feyyaz Kayacan'ın Öyküleri (Milliyet, 13.8.1993), Tuğrul Tanyol / Feyyaz'a Son Mektup (Kitap-lık, Eylül 1993), Demir Özlü / Borges'in Kaplanları (1997), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 3 (1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (6. bas. 1999), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), TBE Ansiklopedisi (c. 2, 2001), Melisa Gürpınar / Feyyaz Kayacan (Cumhuriyet, 5.4.2003), Feyyaz Kayacan (Türk Dili Dergisi, Mayıs - Haziran 2003).

KAYACAN, İsa

Şair, gazeteci, yazar. 20 Eylül 1943, Ece köyü / Tefenni / Burdur doğumlu. Kaya Burdurlugil, Mehmet İ. Kayaoğulları adlarını da kullandı. İlkokulu köyünde, ortaokulu Tefenni'de okudu. Liseyi Ankara'da bitirdi. Anadolu Üniversitesi Halkla İlişkiler Bölümünden mezun oldu. Ankara Turist Otelde (1961-63), Yüksek İhtisas Hastanesinde (1964-67), *Tercüman*, *Zafer*, *Adalet*, *Tasvir* (1973), *Yeni Tanin*, *Bugün*, *Orta Doğu*, *Başkent*, *Ankara Ticaret*, *Türk Haber*, *Anadolu'nun Sesi* (1990, genel yayın yönetmeni) başta olmak üzere değişik gazeteler ile İş ve İşçi Bulma Kurumunda (1970-79) basınla ilgili çeşitli birimlerde çalıştı. *Ece* (1966) dergisini çıkardı. 1976'da araştırma amaçlı olarak Almanya'ya gitti. TRT ve Orman Bakanlığında danışmanlık görevlerinde bulundu (1979-82), Basın-Yayın ve Enformasyon Müdürlüğünde (1982-93) görev yaparak emekliye ayrıldı.

İlk şiiri *"Çalacağım"*, *Burdur'un Sesi*'nde (1958), ilk yazısı *"Yazı Yazmak Nasıl Şey?"*, *Bartın* gazetesinde (24.1.1961) yayımlandı. Daha sonra, çeşitli yerel gazetelerde çok sayıda

yazısı yer aldı. Türk Folkloruna Hizmet Ödülü başta olmak üzere çeşitli kuruluşlardan çok sayıda ödül aldı. Ankara Gazeteciler Cemiyeti, İLESAM üyesidir. İrili ufaklı yüz kadar eseri yayımlandı. *Ece* kültür sanat dergisini çıkardı (1966). Sarı basın kartı sahibidir. Burdur'da bir caddeye, adı Tefenni'de bir sokağa konuldu. Kendisine Azerbaycan Üniversitesi tarafından fahri doktor unvanı verildi.

"Sahasında bir canlı tarih, ayaklı bir kitaplık, örnek alınacak bir insandır. Bugüne kadar verilen bütün ödüller, Azerbaycan Üniversitesinden aldığı iki Fahri Doktora diplomasıyla adının başına ilave edilen Dr. Unvanı, hepsi elinini emeği, gözünün nuru, beyninin ürünüdür." (Ahmet Tufan Şentürk)

"Bir sanat bayraktarı var ülkemizde. Kurşun ağırlığında mısraları var, topluma ve onun acı gerçeklerine eğilen yazıları var. Tuttuğunu koparan bir yazar olarak, kişiye şapka çıkartan öyküleri var İsa Kayacan'ın. Bu ad, sıradan bir edebiyatçı adı değildir. Bir kültür hazinesinin, bitmez tükenmez bir hırsın adıdır." (Abdülkadir Budak)

"İrezillik Birikintileri, çok yönlü sanatçılarımızdan şair-yazar-münekkit İsa Kayacan'ın yaptı. Kayacan'ın tüm yapıtları alt tabaka dediğimiz gerçek halk kitlelerinin olanaksızlıklarını, acılarını yansıtır. İdeolojik doğrultuda olmayan bir toplumcudur Kayacan. Her okuyanın esinleneceği bir akıcılık hakimdir kalemine. Yani halka inebilmekte ustadır Kayacan. Kendine özgülüğü ile bugünün edebiyatında hüzumlu toplumsal aşamayı başaran sanatçının yeni yapıtı..." (Nevzat San)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Makarios'a Açık Mektuplar* (1961; gen. 2. bas, 1966), *Dönemeç* (1962), *Tutam Tutam* (1963), *Çehre-Atatürk Şiirleri* (1964), *Ayaz Ayaz* (1964), *Onsekiz Yaş* (1964), *Lekeli Öntük* (1965), *Bazıları* (1966), *Yüz Karası* (1966), *Hatır İçin* (Şiir ve Mektup, 1966), *Der Gibisin* (1966), *Vatanım ve Ondan Başka* (1966), *Sonbahar Yaprakları* (1966), *Kim Anlar?* (1967), *Kennedy'e Sesleniş* (1967), *Tel Örgüler* (1968), *Mıknatıs Gözlüm* (1968), *Özlemler* (1970), *Kırık Çanta* (1973), *Kapalı Sandık* (1973), *Oldum Olası* (1973), *Zam Fabrikaları Anonim Şirketi* (şiir ve fıkralar, 1975), *Güçlüsün Bir Yaşamboyu, Gününe Göre* (1976), *Falan - Filan* (1976), *Düdük Makarnası* (1976), *Varım Halâ* (1976).

ROMAN: *Ayrılık Acıları* (1966), *Cepheden Kaçanlar* (1966), *Kader Surları* (1973), *Cehennem Merdivenleri* (1976), *Anafor Abidin* (1976), *İki Yüzlü Kahpe* (1976), *Beyaz Perdeli Balkon*

İsa Kayacan

(1976), *Hepsi Bayrak İçin* (1976).

RADYO OYUNU: *Köyden-Şehirden* (1966), *Kandırılanlar - Alamanya Yolcuları* (1975).

ANI-RÖPORTAJ-SORUŞTURMA: *Atatürk'ün Emrinde Kırksekiz Ay* (1966), *17. Kıbrıs Semalarında Cengiz Topeli'min Yumruğu* (1966), *Askerlik Günlerim* (1967), *Radyo ve Televizyon Yayınları İçin Ne Diyorlar?* (1976), *Sayfa ve Sütunlarda Kırkbeş Yıl* (2001), *İşte Hayatım* (2004).

SENARYO: *Topraksızlar* (1967).

ÖYKÜ: *Silintiler* (1968), *İrezillik Birikintileri* (1971), *Anasını Sattıklarım* (1976), *Yalancının Mumu* (1976).

ANTOLOJİ: *Ece Şairler Toplaşması* (1969), *Temcit Pilavı* (1976), *Orman Şiirleri* (1980), *Makale ve Şiirlerle Çeşitleme* (1983).

DENEME: *Nodullar* (1973), *Bizim Eceliler* (1976), *Tanıdığım Ozanlar Arasından* (1976), *Anadolu ve Trakya Basını İçin Düşündüklerim* (1977), *Merhaba Dediğim Ozanlar Arasından* (1979), *Armağan-3* (Ahmet Tufan Şentürk ile, 2004).

MASAL: *Kayacan Amca Anlatıyor* (1976).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Türk Basınının Kısa Tarihçesi-Basın ve Halkla İlişkiler* (1976), *Gazete ve Dergilerimizde Atatürk* (1980), *Anadolu ve Trakya Basınında Atatürk* (1980), *Atatürk ve Laiklik* (1986), *Anadolu Basınında Sanat ve Edebiyat* (83 gazeteden seçmeler, 1987), *Artvinli Aşık Gülhani ve Şiirleri* (1988), *Küçülen Ekmeğin Büyüyen İsrafı* (1988), *Ölümünün Yüzüncü Yılında Namık Kemal* (1988), *Burdur Hatırlamaları* (1989), *Örnek İşçi Anıları* (1989), *Orta Asya Türk Cumhuriyetleri* (1993), *Dünya'da ve Türkiye'de Gazetecilik 1-Basınımızın Anadolu Cephesi* (1996), *Özümüz, Sözümüz, Gözümüz, Azerbaycan, Azerbaycan, Can Azerbaycan* (2003).

GEZİ: *Almanya Kapısı Kapanmadan Gidenler* (1977).

BİYOGRAFİ: *Türk Yayınevrenlerinden Kimlikler* (167 şair ve yazar, 1976), *Artvin'li Fuat Altun'un Sessiz Köyü-Fuat Altun'un Şiirleri* (1994), *Türk Basınında Unutamadıklarımız* (1997).

HAKKINDA: Abdülkadir Budak / Emel Gazetesi (Kayseri, 14.1.1974), Çetin Hatiboğlu / İsa Kayacan'ın Yapıtları (1976), Burhan Sadık Yalçın / Tasvir (17.7.1976), İsmail Kara (Açıksöz, 30.5.1985) - Gülpınar Dergisi (Şubat 2000), Türkiye Dergisi (Şubat-Mart 1987), Mustafa Ceylan / Destanlaşan Köylü İsa Kayacan (1999), Ahmet Tufan Şentürk (Anayurt, 11-12.2.2002) - İsa Kayacan Kimdir? (Alkış, Eylül-Ekim 2003), İsa Kayacan / İşte Hayatım (2004).

KAYACAN, Murat

Araştırmacı-yazar. 1969, İstanbul doğumlu. Selçuk Üniversitesi İngiliz Dili Edebiyatı Bölümünden (1992) mezun olduktan sonra aynı üniversiteye bağlı enstitünün Din Eğitimi Dalında *"Kuran'ın Peygamberimizi Eğitmesi"* adlı tezi ile yüksek lisans yaptı. Aynı üniversitenin tefsir bölümünde *"Kuran'da Peygamberlere Karşı Tavırlar ve Sonuçları"* adlı tezi ile (2003) doktorasını tamamladı. Çalışmalarını İngilizce öğretmenliği yaparak sürdürdü.

Yazıları ve çevirileri *Haksöz, Tezkire, Dünya ve İslam, İktibas, Evrensel Mesaj, Varide, Aşiyan* dergilerinde yayımlandı. Ayrıca Kur'an ve ahlak konuları çevresinde kaleme aldığı makalelerini çeşitli dergilerde yayımladı. *Kur'an'da Peygamberler ve Karşı Tavırlar* (2004) adlı bir kitabı vardır.

KAYADİBİ, Fahri

Din eğitimi uzmanı. 9 Ekim 1947, Kahramanmaraş doğumlu. Kahramanmaraş İmam Hatip Lisesi (1968), Pertevniyal Lisesi (1968), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1971) mezunu. Yüksek lisans (1991) ve doktora (1994) çalışmalarını İstanbul Üniversitesi SBE'de tamamladı. 1995'te doçent, 2001'de profesör oldu. İÜ İlâhiyat Fakültesi Din Eğitimi Anabilim Dalında öğretim üyesi ve ABD başkanı olarak çalışmalarını sürdürdü. İÜ İlahiyat Fakültesi Dekan Yardımcılığı,

Fahri Kayadibi

İÜ İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü başkanlığı, İÜ İlahiyat Fakültesi Fakülte Yönetim Kurulu üyeliğinde bulundu.

Makalelcri yılından itibaren *Mısır Edebiyat Fakültesi Dergisi, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, İÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Kur'an Araştırmaları Dergisi, Türk Dünyası, Hakses, Ahmet Yesevi Üniversitesi Dergisi, Yeşilay, Diyanet İlmî, İÜ Sosyoloji Dergisi, Diyanet, Diyanet Avrupa, Bahçecik Dergisi, Bizim Derince* dergileri ile yabancı dilde yayın yapan dergilerde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisine* maddeler yazdı. Çalışmalarıyla Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılı Yaygın Eğitim Faaliyetleri dolayısıyla Millî Eğitim Bakanlığının Başarı Belgesi, Alevi-Sünni barışını sağlama çalışmaları için verilen Diyanet İşleri Başkanlığı takdirnamesi, başarılı diplomatik çalışmalar nedeniyle İsviçre'nin teşekkürü, 1996 Yılında Yılın Bürokratı Ödülü gibi birçok ödüle layık görüldü.

ESERLERİ:

Yaygın Din Eğitiminde Cami ve Görevlileri (2000), *Atatürk ve Eğitim* (2002).

KAYA KILIÇ, Selda

Tarih araştırmacısı. 16 Haziran 1967, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü (1988) mezunu. 1989'da araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. Bu görevde çalışırken 1988-91 yılları arasında yüksek lisansını tamamladı. Edebiyat alanında doktora (1995) yaptı ve 1997 yılında yardımcı doçent oldu.

ESERLERİ:

Şemseddin Sami'nin Vilayet Yönetimi ile İlgili Layhası (1995), *Kanun-i Esasinin İlanından Sonra Vilayetlerden Gönderilen Teşekkürnameler* (1996), *1876 Anayasasının Bilinmeyen İki Tasarısı* (1993), *Fransız Devriminin Yunanistan Üzerindeki Etkisi* (1991), *Dr. Ali Karaca, Anadolu Islahatı ve Ahmet Şakir Paşa (1938-99)* (1994).

HAKKINDA: Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000).

KAYALI, Kurtuluş

Siyasetbilimci. 1 Mart 1949, Kırşehir doğumlu. Tam adı Sabri Kurtuluş Kayalı. Nevşehir Nar İlkokulu (1960), Talas Amerikan Ortaokulu ve Lisesi (1968), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1972) mezunu. Aynı fakültede doktora yaparak doçentliğe ve profesörlüğe yükseldi. Bitirdiği fakültenin Tarih Bölümünde 1978 yılından itibaren öğretim üyesi olarak görev yaptı ve emekliye ayrıldı. 12 Eylül (1980) askeri yönetimi döneminde bir süre fakültedeki görevinden uzaklaştırılmıştı.

Makaleleri çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlanan Kurtuluş Kayalı, siyaset ve düşünce tarih araştırmalarının yanı sıra Kemal Tahir hakkında yazdığı makaleleri ve verdiği konferanslarıyla da tanındı.

ESERLERİ:

Ordu ve Siyaset - 27 Mayıs 12 Mart (1994), *Türk Düşünce Dünyasında Yol İzleri* (1994, ilk baskısı *Türk Düşünce Dünyası I* başlığıyla yayımlandı), *Yönetmenler Çerçevesinde Türk Sineması* (1994), *Keşke Herkes Papağan Olsa - Mizah Üzerine Yazılar I* (1994), *Sinema Bir Kültürdür* (1998), *Türk Düşünce Dünyasının Bunalımı* (2000), *Türk Kültür Dünyasından Portreler* (2002), *Üstü Çizilen Yazılar* (2003), *Metin Erksan Sinemasını Okumayı Denemek* (2004), *Düşüncenin Coğrafyası 1- Toplumdan Soyutlanmış Düşünce ve Direnç Potansiyeli* (2005).

HAKKINDA: Metin Erksan / Üç Kitap (Cumhuriyet, 30.3.1995), Zerrin (Baydar) Çakmak / Ordu ve Siyaset 27 Mayıs-12 Mart (İÜ Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi, sayı: 4, 1997), Recep Ertürk / Kurtuluş Kayalı'nın Dört Kitabı Üzerine (Sosyoloji Yıllığı 2, 1998), G.S.M.A.D (Sosyoloji Yıllığı 4-Tarih ve Sosyoloji, 1999), İbrahim Türk / Türk Sinemasına 'Yönetmen' Damgası (Matbuat, Şubat 1999), Nuray Mert / Türkiye'de Düşünce Tarihi Üzerine Çalışmalar (Virgül, Ocak 2001), Ali Serdar / Yoklukla Varlık Arasında: Kurtuluş Kayalı ve Türk Düşünce Dünyasının Bunalımı (Edebiyat ve Eleştiri, Mayıs-Haziran 2001), Köksal Alver / Kurtuluş Kayalı ile Türk Düşüncesi Üzerine (söyleşi, Hece, Aralık 2001), Türk Kültür Dünyasından Portreler (Milliyet Kültür-Sanat, 4.1.2002), Hulki Tanrıyar / Düşünce Dünyamızın Sefaletinin İlk İzleri (Virgül, Haziran 2002), Oylum Yılmaz / Türk Kültür Dünyasından Portreler (Radikal Kitap, 10.11.2002), Türk Kültür Dünyasından Portreler (Cumhuriyet Kitap, 21.11.2002), H. Bayram Kaçmazoğlu / Kurtuluş Kayalı (Sosyoloji Yıllığı 9, 2002), Sezgin Çevik / Kurtuluş Kayalı Okuma Kılavuzu (Kılavuz, Şubat 2004), Mehmet Ankara ve Ergün Çenit / Metin Erksan Sinemasını Okumayı Denemek (Kılavuz, Ekim 2004).

KURTULUŞ KAYALI

OSMANLI DEVLETİ'NDE YENİLEŞME HAREKETLERİ VE ORDU

Osmanlı İmparatorluğu'nda devlet önemli bir kavramdır. Hatta toplumsal tabakaları devletin yarattığı sanılıyor. Devlet konusunda eleştirel düşünceler geliştirilmemiş. Doğal olarak da beklenmedik değişiklikler karşısında "devleti kurtarmak "amaçlanıyor. Osmanlı toplumunda klasikleşmiş bir yönetenyönetilen ayrılığı var. Bu nedenle geç dönemlerde bile halkın da içinde olduğu katılımcı bir siyaset önerisinin yapılmamasını doğal bulmak gerekiyor. Toplumu seçkinler yönetecceğine göre amaç yeni bir seçkinler grubu yaratmak şeklinde belirliyor. Bu seçkinler grubunun temel amacı da "devleti kurtarmak". Dolayısıyla tüm diğer amaçlar birer araç olarak algılanıyor. "Devleti kurtarmak" başlı başına değiştirilemeyecek bir erek.

Zaten bozulma emarelerinin başlangıcında eski düzene dönmek öneriliyor. 17. yy'ın başlarında dertlere çare arayanlar bozulmanın ortadan kaldırılmasını kurumların bozulmamış haline döndürülmesinde görüyorlar. 17. yy'ın ilk yarısındaki Koçi Bey Risalesi durumun eskiye dönmekle düzeltilebileceğini söylüyor. Bir sonraki yüzyılın ilk yarısında Defterdar Sarı Mehmed Paşa da ; bir anlamda Koçi Bey gibi düşünerek bozukluk sebebini disiplinsizlikte görüp, çare olarak eski hale dönmeyi öneriyor. Bozulmaya karşı tedbirlerin gelenekselleşmiş yapıya dönmeyi amaçlamasının yadırganacak bir yanı yok. Yani bozulmanın başlangıcında klasik düzenin ihtişamına ilişkin anlayış hâkimiyetini sürdürüyor. Çünkü Osmanlı toplumu o dönem insanlarının bakış açısına göre her anlamda "ileri bir düzen." Eski durumu ikame etmekle başarılı olunacağı sanılıyor.

Eski Türk kurultaylarıyla Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluklarında sultanı tayin etmek amaçlı çabalarda nazari olarak tanrı iradesinin belirleyiciliği kabullenildiği halde aslında fiili güç ve toplumsal tabakaların çıkarları etkin oluyordu. 15. yy'da devlet iktidarının mutlak ve bölünemez niteliği bir devlet düşüncesiydi. Mutlak ve bölünmez iktidar da "nizâm-ı âlem" gerekçesiyle her şeyi yapmaya kadirdi. Devlet işlerini düzenleyen nizâm örfi hukuk çerçevesinde gerçekleştirilmeye çalışılmış, reayaya ilişkin düzenlemelerde ise şer'i ; hususlar öncelik kazanmıştır. İktidarın sahibinin belirmesinden sonra →

kabullenilmek gereği üzerinde tartışma götürmeyecek bir geleneksel anlayıştır. İslâma en bağlı görünen sultanlar bile kendi iktidarlarına ortak bir güç oluşmasına olumlu bir gözle bakmamışlardır.

İktidarın bu mutlak karakteri teorik izahını Osmanlı düşüncesinde bulmuştur. Fatih Kanunnamelerinde somutlaşan bu durum o dönem düşünce dünyasını da yansıtmıştır. Askeri olarak adlandırılan yöneticiler "sınıfının" yönetimi zaten olağan karşılanmıştır. Eski Türk devlet anlayışından da etkiler taşıyan devlet düşüncesi her toplum kesitinden her insanın yeteneğine göre oluşmuş hakkına razı olmasını ve başkalarının haklarına riayet etmesini gerektirmiştir. Hakların korunması ise sultanın varlığını zorunlu kılmıştır. Sultan iktidarını korumak için vergi ve asker toplamaktadır. Ancak amaç hazineyi zengin tutmak suretiyle gerekli harcamaları yapmak ve askere dayanarak düzeni korumak, bu yolla da halka yani reayaya iyi bir hayat yaşatmaktır. Çünkü genelleşmiş bir görüşe göre "Devlet için ordu, ordu için para, para için zengin reaya, zengin reaya için adalet" gerekmekt edir. Bu mantığa dayanarak da ordu düzenin korunmasında fazlasıyla önemsenen bir kurum olarak algılanmıştır. Önceki Türk devletlerinde de bu yaklaşımın izlerini bulmak kabildir.

Böylesi hâkim devlet anlayışı çerçevesinde sorunlar değerlendirildiğinde bozulmanın sebeplerini devlette görmek doğaldır. Eğer bozulma tüm boyutlarıyla somutlaşırsa amaç "devleti kurtarmak" olduğundan düşünsel olarak pek fazla bir şeyin değişmediği de aşikâr olarak ortaya çıkar. Ordu düzenin temel koruyucusu olarak tanımlandığına göre düzenlemenin ilk defa orduda somutlaşması da olağan karşılanmalıdır. Özellikle iç sorunların yoğunlaşmasının ve çözümlenememesinin üstüne bir de dış sorunlar bindiğinde ordu konusu gündeme yoğun olarak girmektedir. Olağan olarak da herkes gözünü orduya çevirmektedir. Ordu iç ve dış sorunları çözecek bir güç şeklinde değerlendirilmektedir. Ordu kavramı bu nedenle Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönem sorunlarını algılamak için bir kilit kavramdır. Ordunun Osmanlı İmparatorluğu'nun klasik döneminden itibaren konumuna bakmak çoğu şeyi açıklamayı mümkün kılar. Devlet anlayışı gereği olarak ordudaki değişim sultan tarafından gerçekleştirilmelidir. Bir de resmi ideoloji sorunları seçkinler düzeyinde algıladığı için ordu Türkiye'de temel önemi olan kurumlardan biri olarak görülmüştür.

(TCT Türkiye Ansiklopedisi, 1985)

KAYANİ, Muhammed Han

Araştırmacı-yazar. 1935, Lilhal köyü / Ravalpindi / Pakistan doğumlu. İlk, orta ve liseyi Sukho'da İslâmic High School'da tamamlayıp Pencap Üniversitesinden (1951) mezun oldu. Pakistan Deniz Harp Okulunda dört yıl okuduktan sonra telekomünikasyon alanında öğrenim görmek için İngiltere'ye (1960) gitti. Öğreniminin ardından İngiltere'deki elektronik kuruluşlarda test mühendisi olarak çalıştı. İslâmi öğrenci kuruluşlarında görev alıp faaliyetlerine katıldı.

Londra'da Ummah Cemiyeti'ni kurup (1975) cemiyet adına *The Ummah* dergisini çıkardı. İngilizce yayımlanan diğer İslâmî dergilerde makale ve şiirleri yer aldı. 1976 yılında Türkiye'ye yerleşerek çeşitli kuruluşlarda danışmanlık ve müdürlük yaptı. Mevdudi'nin 7 ciltlik *Tefhimü'l-Kur'an* adlı tefsirinin çevirmenleri, altı ciltlik *Siret Ansiklopedisi*'nin danışmanları arasında yer aldı. *Zaman ve Sağduyu* gazetelerinde dış politika yazıları yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Şer İttifakı ve Sözcüsünü Arayan Bir Milyar Müslüman, Namaz Nedir?, The Epic of Maarif Nezareti in the Light of Quran, Islamic Perspective of History, Kur'an Işığında İnsanoğlu'nun Serüveni.*

ÇEVİRİ: *İslâm'ın Temelleri, İslâm, Bir Özgürlük Hikâyesi, İran, Semavi Dinlerde İnanç ve Ameller, Mevdudi'nin Cuma Konuşmaları.*

Muhammed Han Kayani

KAYAOĞLU, İsmet

İlâhiyatçı. 3 Mart 1943, Bitlis doğumlu. Bitlis Lisesi (1959), Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1963) mezunu. İslâm tarihi konusunda doktorasını Paris'te Sorbonne Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde (1970) verdi. *"Selçuklu Tarihi"* (1978) başlıklı teziyle doçent, *"İslâm Tarihi"* (1985) çalışmasıyla profesör oldu. 1971'de Anka-

İsmet Kayaoğlu

İSMET KAYAOĞLU

MEVLÂNA'DA TABİAT SEVGİSİ

Mevlâna'nın eserlerini okurken, anlatılan olayların ve düşüncelerin, kaynağı tabiatta bulunan dinamizmden doğan bir canlılıktan geldiği hemen dikkatimizi çekmektedir.

Hem Mesnevi ve hem Dîvân-ı Kebir'de anlatılan konular, temalar, duygular tabii bir akıcılık içindedir. Her şey kendiliğinden, içinden geldiği gibi anlatılmaktadır. Ama bu doğal anlatımda üstün bir zeka, çok ince bir ruh, eşsiz bir vecd, örneksiz bir aşk, emsalsiz bir seziş ve buluş kabiliyeti vardır.

O'nun amacı, mesajını insanların çoğuna ulaştırmak, halk kitlelerine hitap etmektir. Hikayelerinde ve şiirlerinde tabiat tasvirlerinden ve hayvan hikayelerinden ibretli çizgiler alması bize anlatımını daha canlı sunmak istemesinden kaynaklanır. Düşüncesi benzetmeler (metafor) vasıtasıyla berraklaşıyor.

Neşesini, coşkusunu, mânâ âlemini harf ve sözle ifade edemeyeceğine kânidir. Sözü, durmadan, sürçmeden söylüyor. Tekrar varsa sıkmıyor. Şöyle diyor: "Ben kafiye düşünürüm; Sevgili bana der ki: Yeryüzünde başka bir şey

→

düşünme! Ey benim kafiye düşüncenim rahatça otur, benim yanımda devlet kafiyesi sensin. Harf ne oluyor ki sen onu düşünesin! Harf nedir? Üzüm bağının çitten duvarı! Harfi, sesi sözü birbirine vurup parçalayayım da seninle bu üçü de olmaksızın konuşayım.

Mevlâna'nın şiirlerinde sadece coşkun duygular değil, didaktik, öğretici temalar da vardır. Anlatım üslubunda tabiat ve onun gizemleri insana en yakın canlı alemidir. Onun tabiattan ayrılmayışı, derin, geniş, sınırsız alem sevgisi ile insan sevgisi, insanlık aşkı, kendisinde canlı bir hassasiyet ve kabiliyetle yoğunlaşarak mânâlaşıyor.

Kışın zulmü, baharın lütfü, güzün hüznü, tarlalar, tohum, değirmen, toprak, dere, şehir, köy, pazar, sonra dağ, tepe, ova, her türden hayvanlar arslan, timsah, köpek, kedi, karınca, arı, sinek; yağmurla hayat bulan çayır, çimen; kasırga, kum, bozkır, çöl v.s yaratılış esrarı dile geliyor.

Mevlâna şiirlerinde, yeryüzünün, güneş, ay ve yıldızların, genellikle kainatın ayniyetini tespit etmiştir. Tabiat tasvirlerinde: gül bahçeleri, açan çiçek, düşen yaprak, harman yeri, kuru toprak, çiçekle dolu ova; parlaklık, karanlık, gece ayın bakışı, tan yerinin ağarması, gece gökyüzü; havadaki zerreler, dağdan esen yel, deniz dalgaları, tabiat olaylarının çeşitliliği ve yine bunların halden hale girerek değişkenliği, adeta insan önündeki değişiklikler gibi anlatılıyor. Bunlar, insanın iç dünyasının, duygularının, bulundukları hallere göre sembollerle tasviridir.

Celaleddin Rûmî'de fanilik ve ebedîlik fikri ilahi kuvvete bağlı bir daire şeklinde tabiatta yankısını bulur. Mevsimlerle birlikte, tabiatın ana unsurları: hava, toprak, ateş eşyayı hareketlendirir, durdurur, öldürür, canlandırır. Baharda tabiat birdenbire canlanır. İnsan kendi iradesine bağlı olmayan bu hal karşısında üstün Varlık'a iman eder. Fakat insan, ağaçların ve çiçeklerin solmasına da tanık olur. O zaman hayatın bir gün sona ereceğine inanır. Bu, tabiat nizamı içinde bir daimî dönüştür. (....)

(Konya, 25. 6.1996)

ra Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde başladığı öğretim üyeliği görevini 1985'ten itibaren Selçuk Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde sürdürdü.

Makalelerini *Diyanet*, *Millî Kültür*, *AÜ İlâhiyat Fakültesi*, *SÜ İlâhiyat Fakültesi*, *İslâmî İlimler Enstitüsü*, *Belleten*, *Vakıflar*, *Eğitim Hareketleri* dergilerinde yayımladı. Çeşitli bilimsel kongrelere katıldı, sunduğu bildiriler ortak kitaplarda yayımlandı. İLESAM, Avrupa Topluluğu Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *İslâm Kurumları Tarihi I* (1980), *İslâm Kurumları Tarihi II* (1994), *Mevlâna ve Mevlevilik* (2002).

ÇEVİRİ: *İslâm Sufileri*.

KAYAOĞLU, İzzet Gündağ

Araştırmacı-yazar (D. 6 Aralık 1945, Gelibolu / Çanakkale - Ö. 8 Mayıs 2003, İstanbul). Şair Ömer Kayaoğlu'nun oğlu. Subay olan babasının görevi nedeniyle ilk ve ortaokulu yurdun çeşitli yerlerinde okudu. Haydarpaşa Lisesi (1963) ve Galatasaray Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu (1969) mezunu. 1964-69 yılları arasında amatör ve profesyonel olarak tiyatro ile uğraştı. 1962'den itibaren İstanbul'da, dede mesleği olan bakırcılıkla ilgili bir şirketin hissedarlığı ve yöneticiliğini yaptı. Ayrıca, 1983 yılında kurduğu Anadolu Sanat Yayınlarının genel yayın yönetmenliğini ölümüne kadar sürdürdü. Kanserden öldü, Karacaahmet Mezarlığında toprağa verildi.

Bakırcılıkla ilgili ilk yazısı 1979 yılında *"Bakır İbrikler"* adıyla *Turing* dergisinde İngilizce olarak yer aldı. *Sanat Tarihi Yıllığı*, *Türk Folklor Araştırmaları*, *Türk Folkloru*, *Arkeoloji ve Sanat*, *Folklor ve Etnoğrafya Araştırmaları* (1984), *Halk Kültürü*, *Journal of Turkish Studies*, *Antika*, *Türk Folklorcu Belleten*, *İmage*, *Kıyı*, *Antik Dekor*, *İş Bankası Kültür Sanat Dergisi*, *Tarih ve Toplum*, *İstanbul* gibi dergi ve yıllıklarda makaleleri yayımlandı. Yaklaşık otuz yıl kadar Anadolu'da bakır el sanatlarıyla ilgili olarak dü-

İ. Gündağ Kayaoğlu

zenli araştırmalar yaptı. Farklı coğrafi bölgelere göre karakteristik özellikler gösteren bakır kapkacak formlarını tespit ederek örnekler topladı. Bakırcılık sanatında kullanılan ve her geçen gün biraz daha azalan el aletlerini toplayarak zengin bir koleksiyon meydana getirdi. Bunun yanı sıra, Orta Avrupa'da ve Balkanlar'da yok olmakta olan Türk bakırcılık sanatının yayılma alanını tespit amacıyla Bulgaristan, Yunanistan, Makedonya, Kosova ve Bosna-Hersek'te araştırmalar yaptı. Bu ülkelerde Türk bakırcılık sanatının derin izlerini taşıyan önemli bakırcılık merkezlerini dolaşarak karşılaştırmalı inceleme ve tespitlerde bulundu.

Ana Britannica ile *Büyük Larousse* ansiklopedilerine "bakırcılık" maddesini ve bakırcılıkla ilgili terimleri yazdı ve görsel malzeme ile katkıda bulundu. *İstanbul Ansiklopedisi*'ne de aynı konuda maddeler yazdı. İki yıl *Folklor ve Etnografya Araştırmaları (1984-85)* yıllığını yayımladı, ayrıca *Türk Folkloru Belleten* adlı yayını (1986-88) yönetti. Folklor Araştırmalar Kurumu tarafından İhsan Hınçer Türk Folkloruna Hizmet Ödülü 1984'te kendisine verildi. Birçok sosyal hizmet derneğinin yanında Türkiye Yazarlar Sendikası, Tarih Vakfı, PEN Yazarlar Derneği üyesi, Trabzon Araştırmalar Merkezi Vakfı (TAMEV) kurucu üyesi, Türkiye Anıt-çevre-Turizm Değerlerini Koruma Vakfı (TAÇ Vakfı) şeref üyesi, ÇEKÜL Vakfı Yüksek Danışman Kurulu üyesi idi.

ESERLERİ:

Folklor ve Etnoğrafya Araştırmaları 1984 (İ. Aslanoğlu, A. Oy ve S. Koz ile, 1984), *Folklor ve Etnoğrafya Araştırmaları 1985* (İ. Aslanoğlu, A. Oy ve S. Koz ile, 1985), *Türk Folkloru Belleten 1986 / 1* (E. Aslanoğlu ile, 1986), *Türk Folkloru Belleten 1986 / 2* (E. Aslanoğlu ile, 1986), *Türk Folkloru Belleten 1987 1- 2* (E. Aslanoğlu ile, 1987), *Trabzon Kültür Yıllığı 1987* (M. Duman, Ş. Şatıroğlu ile, 1987), *Trabzon Kültür Yıllığı 1988-89* (M. Duman, Ş. Şatıroğlu ile, 1989), *Türk Halkbilimi ile İlgili Kitaplar İçin Bir Bibliyografya Denemesi / 1985-1990* (1991), *Eski İstanbul'da Gündelik Hayat* (Ersu Pekin ile, 1992), *Tombak* (1992), *Anadolu'da Türk Bakırcılık Sanatının Gelişimi - Bakır Yatakaları Üretimi ve Atölyeleri* (Doç. Dr. Oktay Belli ile, 1993), *Atatürk ve Kurtuluş Şiirleri Antolojisi* (Ö. Ciravoğlu ile, 1996), *Bir Tutkudur Trabzon* (Öner Ciravoğlu, Cüneyt Akalın ile, 1997).

HAKKINDA: İ. Gündağ Kayaoğlu [Bibliyografya-Bibliyografya] (broşür, 1998), Öner Ciravoğlu / Daha Çok Araştırma, Daha Çok Ürün... (Virgül, sayı: 19, Mayıs 1999), Dr. Mustafa Duman / Trabzon'u Anlatan Birkaç Kitap (Cumhuriyet Kitap), 11.7.2002).

KAYAOĞLU, Ömer

Şair (D. 1916, Mağura [Örnekalan] köyü / Maçka / Trabzon - Ö. 3 Kasım 2001, İstanbul). Ö. Kaya imzasını da kullandı. İlkokulu Maçka'da, ortaokulu İstanbul'da Vefa Lisesinde okuduktan sonra, Kuleli Askeri Lisesi (1937) ve Kara Harp Okulunu (1939) bitirdi. Topçu subayı olarak yurdun pek çok yerinde görev yaptı. 1962'de Yarbay rütbesindeyken emekliye ayrıldı. O tarihten ölümüne kadar İstanbul'da bakır eşya ticareti ile uğraştı. İstanbul'da, Karacaahmet Mezarlığında toprağa verildi.

Şiirleri *Kıyı* (sürekli), *Doğuş, Yücel, İstanbul, Yirminci Asır, Aydabir, Kemalizm, Çağrı, Yeni Fırat, Ajans-Türk, Varlık Yıllığı, Halay, Türk Folkloru, Ekin, Karınca, Tarla, Bando, Birlik* (Makedonya), *Sesler* (Makedonya) gibi dergi ve yıllıklarda yayımlandı. Şiirleri Makedoncaya çevrildi. Ürünlerinden bir seçme 1993 yılında Makedonya'da yayımlandı. *Son Hücum* şiiriyle 1953 Aydabir Dergisi Birincilik Ödülü, İlhami Emin'in çevirdiği şiirlerin toplandığı *Zlatka Deboyka* adlı kitap Makedonya Çevirmenleri Birliği dil ödülünü aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Bir Avuç Köpük (Ö. Kaya imzasıyla, 1936), *Kabuk* (1962), *Şah Katı Düşleri* (1982), *Trabzonlu Kemençeden* (1986), *Ozanca Deyişler* (1986), *Sevgi Bayramı* (çocuk şiirleri, 1993), *Çocuklara Şiirler* (1993), *Maçka'yı Etim Türkü* (1998).

HAKKINDA: Veli Recai Velibcyoğlu / ÖBBŞKA (c. 1, 1975), Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), K. Özen / Trabzonlu Kemençeden (Türk Folkloru, Mart-Nisan 1986), S.H. Karahasanoğlu - İ. Z. Eyüboğlu / Şair Ömer Kayaoğlu ile Söyleşi (Kıyı, Eylül 1986), Kıyı (Eylül 1986), Etem Ütük / Ömer Kayaoğlu ve Şiiri (Kıyı, Şubat 1987), Tarla-Ömer Kayaoğlu Özel Bölüm (Ağustos 1988), Mustafa Duman / Trabzon Halk Şairleri (Kıyı, Mart 1992), Şair Ömer Kayaoğlu (Ortadoğu, 12.4.1992), Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri (1993), Öner Ciravoğlu / Daha Çok Araştırma Daha Çok Ürün... (Virgül, Mayıs 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), TDOE -TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KAYAYERLİ, Ercan

Şair. 1960, Çay / Afyon doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Çay'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi ile Ankara Yüksek Öğretmen Okulu (1981) mezunu. Değişik yerlerde edebiyat öğretmeni olarak görev yaptı. Yüksek lisansını Afyon Kocatepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında tamamladı. *Deniz Ufukta Değil* adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Taşpınar (yıl: 1, sayı: 2, Haziran 2000), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KAYAYERLİ, Müjdat

Araştırmacı-yazar, çevirmen. 25 Nisan 1954, Çay / Afyon doğumlu. Çay Ortaokulu (1968), Bolvadin (Balıkesir) Lisesi (1971), Gazi Eğitim Enstitüsü Almanca Bölümü (1975) mezunu. Bingöl Eğitim Enstitüsü ve Kız Öğretmen Lisesinde müdür yardımcılığı (1975-77), Konya Selçuk Eğitim Enstitüsü Almanca Bölümü Başkanlığı (1979-80) yaptı. MEB bursuyla Almanya'da yabancı dil kurslarına katıldı (1980-81). Dönüşünde Konya Selçuk Üniversitesine öğretim görevlisi (1984-86), olarak girdi. Yüksek lisansını Hacettepe Üniversitesinde (1986-89) tamamladı. Viyana Üniversitesinde dilbilim üzerine araştırmalar (1980-90) yaptı. 1991 ve 1995 seçimlerinde Afyon MÇP (MHP) milletvekili adayı oldu. 1991'den itibaren yeniden Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretim görevlisi olarak çalıştı.

Yazılarını *Türk Kültürü, Türk Yurdu, Tercüman, Ortadoğu, Türk Dünyası Araştırmaları* dergilerinde yayımladı. Türk Ocakları, İLESAM, Türkiye Yazarlar Birliği, Türkiye-Azerbaycan Dostluk Derneği üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Dede Korkut Masalları ve Ömer Seyfettin'in Hikâyeleri* (1985), *Almanca-Türkçe / Türkçe-Almanca Dini Terimler Sözlüğü* (1985), *Dünyayı Güldüren Türk: Nasreddin Hoca* (1990), *Dilbilimci Gözüyle Türklük Şuuru ve Türk Dili* (1992), *Türk Viyana* (1993), *Ulusal ve Küresel Açılımlar* (2004).

ÇEVİRİ: *Viyana Önlerinde Kara Mustafa Paşa* (1994), *Batılı Gözüyle, İslâm Kültür ve Medeniyeti* (1995), *Mevlâna Gülşeni* (1995), *Yeni Yüzyılda Yeni Dünya Politikası* (Karl Kaiser Hans Peter Schwars'tan, 2005).

Ayrıca basılı bir Almanca sözlüğü vardır.

KAYGALAK, Metin

Şair. 16 Ağustos 1968, Bingöl doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Bingöl'de tamamladı. Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü (1990) mezunu. 1992'den itibaren İstanbul'da serbest muhasebeci ve mali müşavir olarak çalıştı. İlk şiiri *"Konya"*, 1987'de *Güneş Gazetesi Genç Şairler Şiir Antolojisi*'nde, sonraki yıllarda *Defter* dergisinde yer aldı.

"Kaygalak'ın şiirlerinin zihinsel kaidesinde tasavvuf bilgisi belirgin bir dayanaktır. Şair kimi tasavvuf terimlerini kullanmaktan kaçınmadığı gibi, bu kavramları kendisi için kılma çabasındadır. Bir yücelme, bir arınma gayreti, şairi söylevsel bir dile çekmektedir yer yer. Tasavvufun ancak kendisiyle denklem kuran anlam katmanlarında koyulaşır duygusu. Bu durum dile bir kapalılık, bir çıkmaz duygusu verdiği gibi bir kwam da kazandırır; koyu bir kwam. İçine şairini de çeken, şairini de sarmalayan bir kwam." (Mahmut Temizyürek)

ESERLERİ (Şiir):

Yüzümdeki Kuyu (1998), *Suya Okunan Dua* (2000).

HAKKINDA: Küçük İskender / Şiirli Değnek (1995), Engin Turgut / 'Aslolan Söz'ün Arafında Susmaktır (Cumhuriyet Kitap, 30.7.1998), Yılmaz Varol / Ne Kadar Azap Eylediysek Affola (Virgül, sayı: 10, Temmuz-Ağustos 1998), TBE Ansiklopedisi (2001), Mahmut Temizyürek / Bir Dilden Bir Dile Göçmek ya da Kayıptan Doğan Şiir (Yasakmeyve, Ocak-Şubat 2004).

KAYGI, Abdullah

Edebiyat araştırmacısı. 1 Şubat 1954, Ünye / Ordu doğumlu. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1978) mezunu. Bir süre edebiyat öğretmenliği yaptı. 1984 yılında yapılan sınavı kazanarak, Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümüne Türk Düşünce Tarihi alanında araştırma görevlisi olarak atandı. 1985 yılında, *"Türk Düşünce Tarihinde İnsancıl Düşüncenin Gelişmesine Bir Katkı: Ali Seydi Bey'in 'Terbiye-i Ahlâkıye ve Medeniye'si' "* başlıklı teziyle yüksek lisans yaptı. *"Türk Düşüncesinde Batılılaşma ve / veya Çağdaşlaşma Fikri"* başlıklı çalışmayla da 1990 yılında doktorasını tamamladı. 1991 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Sistematik Felsefe ve Mantık Anabilim Dalına yardımcı doçent olarak atandı. 1994 yılında doçent unvanını aldı. 1999 yılında Hacettepe Üniversitesi İnsan Hakları ve Felsefesi Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetim Kurulu üyeliğine getirildi.

Kimlik, düşünce tarihi, felsefi sorunlar, sanat felsefeleri konularında makaleleri 1984'ten itibaren *Yaba Öykü, Felsefe Dergisi, Felsefelogos, Düşünen Siyaset, Türklük Bilgisi Araştırmaları, Felsefe Tartışmaları, Ekin-Belleten, Promete Edebiyat, Varlık, Anadolu Sanat* gibi dergilerde yayımlandı. 1998'de İzmir'de düzenlenen "Doğumunun 100. Yıldönümünde Hasan Ali Yücel Sempozyumu" ile 1999'da Ankara'da yapılan "50 Yıllık Deneyimlerin Işığında Türkiye'de ve Dünyada İnsan Hakları Sempozyumu"na katılarak bildiriler sundu.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Türk Düşüncesinde Çağdaşlaşma* (1992), *Edebiyat ve Varlık* (1995).

ÇEVİRİ: *Kesin Bilim Olarak Felsefe* (Edmund Husserl'den, 1997).

KAYGILI, Osman Cemal

Yazar (D. 22 Eylül 1890, İstanbul - Ö. 9 Ocak 1945, İstanbul). Bazı kaynaklarda soyadı –yanlışlıkla- Kaygısız olarak geçer. Kendi imzası dışında, O.C., Anber, Kanber takma adlarını da kullandı. Babası mahalle bakkalı idi. Annesini küçük yaşta kaybetti. Öğrenimini ancak akrabalarının yardımlarıyla yapabildi. Eyüp'teki Cezrî Kasım iptidâi mektebinde okudu. Eğrikapı Merkez Rüştiyesi ve Menşe-i Küttab-ı Askeriye mezunu. Erkân-ı Harbiye-i Umumiye (genel kurmay) dairesinde katiplik (1906), Kıtaat-ı Fenniye müfettişliği kaleminde memurluk (1909) yaptı. Burada çalışırken, Mahmut Şevket Paşa'ya yapılan ve ölümüyle neticelenen suikastta rolü olduğu iddiasıyla İttihad ve Terakki hükümeti tarafından Sinop'a sürüldü (1913). Burada, kendisi gibi sürgünde olan Refik Hâlid Karay ve Refi Cevad Ulunay ile tanıştı. Birinci Dünya Savaşı sonuna kadar sürgünde kaldı. İstanbul'a dönünce, diğer arkadaşlarıyla beraber "Mağdûrin-i Siyasiye Teâvün (politik haksızlığa uğrayanlar yardımlaşma) Cemiyetini kurdu ve kaybedilmiş haklarını kazanarak eski görevine iâde edildi. Birinci Dünya Savaşı sırasında seyyar tümenlerde katiplik yapan Osman Cemal, hastalanması nedeniyle malûlen emekliye ayrıldı (1917). Emekliliğinden sonra geçim sıkıntısı içinde sütçülük, sebze yetiştirip satmak gibi çeşitli işlerde çalıştı. Babasından kalma evi bir yangında yanınca yine aynı semtte pazarlarda ızgara-maşa sattı, manifaturacılık yaptı, mevsiminde dağlardan kocayemişi toplayıp sattı. Bu yıllarda Haliç vapurlarında bilet sattı. 1920'de gazete ve dergi matbaalarında iş buldu. Yazıları ile az çok dikkat çekti. Böylece Cumhuriyetten sonra İstanbul İmam Hatip Lisesi (1925), Çemberlitaş Ortaokulu (1931) ve Fener Rum Kız Lisesinde (1932-45) öğretmenlik yapma şansı buldu. Tekel deposunun tütün işçilerinden Sabriye Hanım'la evlendi. 1943'te hastalanarak verem ve mide kanseri teşhisiyle yatırıldığı Guraba Hastanesinde bir ameliyat sonucu öldü. Eyüp sırtlarında Tokmaktepe Kabristanındadır.

İlk yazısı, 1912'de Baha Tevfik'in *Eşek* adlı mizah dergisinde çıktı. Mizâhî bir halk gazetesi olan *Karagöz*'de, şaka yollu manzumeleri yer aldı. Kendi çıkardığı *Âyine* adlı haftalık bir dergide güldürü yazıları ve anılarını yazdı. Sürgünde Sinop'ta Refi Cevat ve Refik Halid'in teşvikiyle mizah yazmaya devam etti. Sürgün dönüşünde, Refi Cevad'ın çıkardığı *Alemdar* gazetesinde ve Refik Halid'in *Aydede* mizah dergisinde hikâye ve

Osman Cemal Kaygılı

yazılarını yayımladı. Bunların yanı sıra *Şebab* ve *Alay* gibi dergilerde yazdı. Mütâreke yıllarından başlamak üzere, Cumhuriyet devrinde, hastalığının son günlerine kadar belli bir yayın organına bağlı kalmadı. *Akbaba, Sabah, İkdam, Payitaht, Akşam, Cumhuriyet, Yeni Gün, Son Saat, Vakit, Haber, Son Posta, Son Telgraf, Yıldız, Açıkgöz, Hakikat* gazete ve dergilerinde hikâye, manzum hikâye, mizâhî manzume; hâtıra, sohbet, fıkra türlerindeki yazılarıyla göründü. 1920'yi yıllarda müzikal komediler için metinler ve halk komedileri yazdı.

Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Ahmet Rasim çizgisine bağlı kaldığı eserlerinde İstanbul'un kenar mahallelerindeki hayatları canlandırmadaki başarısıyla tanındı (B. Necatigil). Ayrıca tiyatroya duyduğu yakınlıkla, oyun yazarlığı yanı sıra birçok orta oyununda kavuklu, Pişekâr, zenne rollerine ve *İstanbul Rövüsü* adlı piyesinde role çıktığı bilinmektedir. Bir halk romancısı olan Osman Cemâl, hayatta çekmiş olduğu çeşitli sıkıntılara rağmen, şen ve şakacı bir insan olarak tanındı. Arkadaş grupları arasında da karagöz ve kukla oynatmış, taklitler yaptığı, İstanbul Hıristiyan azınlıklarıyla Anadolu ve Rumeli şivelerinden on yedi ağızda taklit yaptığı söylenir. Üslûbu yalındır, konuşur gibi yazdı. İstanbul argosunu yazı dilinde çok rahat kullandı. Yaptığı işlerden edindiği alışkanlıklar romanlarına sinmiştir denebilir. Diyalogları başarılıdır, romanlarının anlatımı ironiktir.

Meşhur romanı *Çingeneler*'de halk yazarlığı ile Batılı anlamda roman yazarlığını buluşturdu. Sait Faik'e göre, romanın anlatımı kuru bir röportajdan çok şiirseldir. Bunu sağlayan ise Behçet Çelik'in ifadesiyle "bir yanıyla çingenelerin hayatındaki şiirsellikse, ondan da çok halk söyleyişini iyi bilen yazarın sıcak anlatımıdır." Bu romanla 1942 CHP Roman Yarışmasında derece almıştı. *Mezarlık Kızı, İstanbul Rövüsü, Bana Benziyor mu?* adlı oynanmış fakat basılmamış piyesleri vardır. Gazetede tefrika hâlinde kalan "İstanbul Argosu Sözlüğü" ve çeşitli dergilerde kalmış olan folklor çalışmaları için değerli ve ciddî bir malzeme olabilecek yüzlerce yazısı vardır. Kaygılı'nın, 2003'te dört kitabı birden yeniden yayımlandı.

"Osman Cemal şimdiden sonra tek yazı yazmasa Türk edebiyatına kazandırdığı bu şaheserle (Çingeneler) gene mahzun ve gene yarı meçhûl aramızda dolaşsa, bu hiçbir zaman değeri birdenbire, bir çığlık halinde meydana çıkarmayı unutmayan edebiyat denilen şey ona bu şaheserin layık olduğu mevkii vermekte gecikmeyecektir." (Sait Faik)

"Osman Cemâl'in bütün kalem mahsûlleri, hiçbir yabancı tesire açılmamış, böylece yerli karakterini dâima muhafaza etmiştir. Edebî değerden mahrum olmasıyla bu yerlilik vasfını birleştirerek, onun yazılarına, daha dikkatli ve sanatkâr yazarlara kaynaklık edecek çok değerli bir malzeme gözüyle bakmak doğru olur. Hikâye ve romanlarının hemen hiç bir tekniğe tâbi olmadan, çok defa novak'a, ne de tahlil gibi bir gayesi olmayan bir şekilde yazıldığı hemen dikkati çeker. Bunlarda anlatıcı ile yazarın aynı şahıs olması, yazarın hikâye içinde kahramanıyla ve okuyucusuyla sohbet etmesi, ikaz etmesi, Osman Cemal'i Ahmed Midhat Efendi'nin romanlarından daha da geriye götürür.

OSMAN CEMAL KAYGILI

ÇİNGENE KAVGASI

Reha Bey, bana, dün Lonca'da öyle şatafatlı, öyle dört başı bayındır bir Çingene kavgası seyrettirdi ki ben, bu çok canlı ve çok renkli panoramayı ömrüm oldukça unutamayacağım. Bu kavga, öyle arasıra Sulukule'de filan para için tertip edilen yapmacık ve ufak tefek kavgalardan olmayıp gerçek, candan, yürekten, daha doğrusu sinirden gelme samimî, lirik ve baştan başa heyecan dolu bir kavga idi.

Bir gün önce cuma olduğu için Kâğıthane'ye gezmeğe, eğlenmeğe giden bir takım, akşam üstü geç vakit arabalarla oradan dönerken, karşılarında oturan bir evin kız çocukları, bu Kâğıthaneden dönenlerin çocuklarına takılmış, onlarla:

- A... a!... Şunlara bakın!... Bitli Kâğıthane'den dönüyorlar, bu da bize çalım satıyorlar! diye alay etmişler... Bunun üzerine, akşam karanlığında, oracıkta hafiften bir ağız dalaşıdır başlamış. Fakat Kâğıthane'den dönenler yorgun oldukları için işi o gece pek uzatmamışlar, ufak tefek bir iki atışmadan sonra meseleyi ertesi sabaha bırakmışlar...

Balat'ta, Kilisedibi'ndeki büyük meyhanenin bahçesinde bunu haber alan Reha Bey, kulağına eğildi:

- Öyle ise, dedi, yarın erken kalkalım, birlikte Lonca'ya gidelim, çok enfes bir kavga seyredeceğiz ki, sen bunu rüyanda bile göremezsin!

Ertesi sabah erkenden Lonca'ya geldik, önce oradaki şişman sütçüde birer süt, sonra da tepedeki

Hançerli Bostan kahvesinde birer nargile ile kahve içtik.

Derken efendim, baktık ki alt tarafta, Hançerli Bostan'ın yüksek duvarının dibindeki tozlu meydanda bir kaynaşmadır oldu. Önce çoluk çocuk, sağa sola koşuştu. Arkasından kadınlar, kızlar kapıların önlerine dizildiler. Erkeklerin hemen hepsi işlerine ve işi olmayanlar da mahalle kahvelerine gitmişlerdi. Daha sonra açık pencerenin birinden uzanan bir genç kız karşıki eve doğru hafiften seslendi:

- Biz Kâğıthane'ye gidiyoruz, a kız! Keyif etmeğe, eğlenmeye, canı can katmaya gidiyoruz. Nasıl var mı istahnız sizi de götürelim? Orada bizimle birlikte hem keyif eder, hem eğlenir, hem cana can katar, hem de soracağımız efendim, bizim sofralarımızı kaldırır, bulaşıklarımızı yıkar, pabuçlarımızın tozlarını silersiniz.

Karşı pencereden uzanan başka bir kız ona karşılık verdi:

- Bitli Kâğıthane'ye!... Bitli Kâğıthane'ye!... Orası açar sizi!... Orası açar!

- Bitli Kâğıthane'ye sizin gibi bitliler gider. Bizler ise buradan kurulunuz tenteli arabaya...

Sepetlerimizden, bohçalarımızdan, habeleriniz çala oynaya gider oracıkta, Çağlayan Köşkü'nün arkasında size imat yeriz, içeriz, afiyetler... Siz de burada kokmuş evinizde pireklerinize avşamlara kadar eziyetler...

- Orada bir gün yersiniz, içersiniz amma, sonra burada haftalarca açlıktan nefesiniz kokar!

- Onu sen halt etmişsin! Bizim evimizde hergün iki üç tencere kaynar!

- Sizin evin tencerelerinin içinde her gün cinler top oynar!

- Ay, ay, ay! (İçeriye seslenerek) Getir anam şu dünden kalan patlıcan dolmalarını görsün de arsız kızın birazcık gönlü, gözü açılsın!

Tam bu sırada efude koca bir dolma teneceresi ile orta yaşlı bir kadın pencereye geldi ve kapağı açık tenceresinin içindeki dünden kalan birkaç yaprak dolmasını karşı penceredeki kıza göstererek ve olduğu yerde göbek çalkalayarak kendilerine mahsus olan kavrak kavga makamı ile tutturdu.

- Dolma görsün gözlerin!

Bu sefer ana kız, ikisi birden aynı tavırla aynı makamla:

- Dolma görsün gözlerin... Dolma görsün gözlerin... Dolma görsün gözlerin... Yağı halis Ayvalık... Dolma görsün gözlerin... Pirinci hudis Mısır... Dolma görsün gözlerin... Bahar, biber tastamam... Dolma görsün gözlerin... (Elleri ile oradaki Hoca Ali Camii'nin minaresini işaret edcrek) Gel sen de ye hey imam!... Dolma görsün gözlerin... Fıstık, üzüm bolcana ... Dolma görsün gözlerin... Selam söyle kocana... Dolma görsün gözlerin!

Şimdi karşı taraftaki pencereye elinde yeni kalaydan çıkmış bir bakır sahanla gelen orta yaşlı kadın, bu sahanın içindeki bezelyeyi karşıdakilere göstererek, aynı edâ ve aynı makamla kızı ile birlikte başladılar:

- Buna derler bezelye... Buna derler bezelye... Buna derler bezelye... Ağzın yanar usul ye.. İçi dolu top etle... Buna derler bezelye... Yağsı halis kuyruktur... Buna derler bezelye... Tuzu, biberi tamam... (Onlar da aynı camiin minaresini işmarlayarak) Gel sen de ye hey imam!... Buna derler bezelye... Ağzın yanar usul ye...

Karşıki pencereden beş üçleşir ve üçüncü gelen kocakarı, içi kavurma ile dolu bir tabağı uzatarak:

- Buna derler kavurma...

Yanındakiler:

- Dumanını savurma...

- Eti aldık kasaptan!

- Biz korkmayız hesaptan!

- Halis kuyrukmandır bu!

- Körpe torumandır bu!

Karşı taraftaki başlar da üçleşti. Ve oraya da elinde reçel dolu bir kavanozla gelen bir kocakarı, kavanozu karşıdakilere göstererek:

- Reçelimiz vişnedir.

Yanındakiler tef ve zilli maşa ile:

- Görenleri kişnetir!

- Onlar bilmez iş nedir?

- Bilirler... nedir?

Bu ağıza alınmaz söz üzerine karşıdakiler birden alevlendiler ve avazları çıktığı kadar bağırarak teflerini, darbukalarını, zillerini, boş yoğurt tenekelerini alıp kapının önüne, sokağa döküldüler. Ve onların kapının önüne dökülmeleriyle beraber yine onların tarafları olan bir çok kadın, kız ve çocukla orası bir panayır yerine döndü. Orada ahengin daha sumturlusu olan ikinci faslı başladı.

Berikiler dururlar mı ya? Bunu görünce onlar da tefleriti, zillerini, darbukalarını, kemanlarını alınca aynı çığlıkla kendi kapılarının önüne sıralandılar ve onların tarafını olan bir alay kadın, kız, oğlan da onların yanına dizildiler. E, artık kavga tam münasibe kızıştı, sinirlerin en gizli köşelerdeki zemberekleri boşandı. Artık müstehcen denilen sözlerin yirmisi, otuzu, kırkı birden aynı edâ, aynı makamla karşılıklı savrulıyor ve her savrulan yakası açılmamış sözün, tâbirin, istılahın, argonun ağızlardan kıvrıla kıvrıla çıkışına göre göbekler çalkalanıyor, eller çırpılıyor, gerdanlar kırılıyor, gözler süzülüyor ve bazen eller kalçada, bacaklar titretiliyor. Arada bir, arkalar dönülüp tersine rükua varır gibi karşılıklı vaziyetler alınarak kalçaların yukarı kısımları, tıpkı darbuka çalmır gibi ellerle dövülüyordu. (...)

(*Çingeneler*, 1997)

Halkın içinde oluşu bakımından ise Hüseyin Rahmi'den daha gerçekçi, hattâ -hiç şüphesiz tesadüfî olarak- daha natüralisttir. (...) Hikâye ve romanlarının dışındaki yazıları da, yine edebî karakteri olmamak şartiyle Ahmed Rasim'in, Sermed Muhtar Ulus'un tarzını hatırlatır. Bütün bu kalem denemeleri, artık kaybolmaya başlayan, zengin İstanbul folklorunun, bilhassa kenar semt halk tabakalarının kütüğüne çok kıymetli bir malzeme teşkil edecek değerdedir. İstanbul'da avam hayatının akisleri; dil, örf ve yaşama şekilleri; Surdışı, Haliç, Kasımpaşa, Ayvansaray, Eyüp, Balat, Unkapanı gibi edebiyat dünyasının dışında kalmış semtler; meyhâneler, kahvehâneler gibi eğlence yerleri; çingeneler, hovardalar, tulumbacılar, külhanbeyleri gibi tipler, cinâyetler, destanlaşmış aşk mâceraları, bu hikâye ve hâtıra yazılarının içinde, samimi ve yapmacıksız bir dille anlatılır. Bir bakıma bu anlatım tarzını meddah geleneği ile birleştirmek mümkündür. Komedi ve trajedi dâima iç içe yaşanır. Bunları bir çeşit kara mizah olarak değerlendirmek daha doğru olur." (Orhan Okay)

"Osman Cemal'in yazı ve romanlarının 'içerdiği malzeme'nin ilginçliği, benzersizliği nedeniyle sosyolojik ya da turistik amaçlarla okumaya kalkanlar olacaktır. Oysa bu yapıtlarda 'yaşantı' ile 'dil'in birbirine nasıl sarıldığını, birbirini nasıl beslediğini satır satır okumak mümkün. Varsın kurgusu sarksın, yazar sözü uzatsın (...)

"Osman Cemal'i, bu anlamda Hüseyin Rahmi ile Sait Faik arasında bir köprü olarak düşünebiliriz." (Behçet Çelik)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Bir Kış Gecesi* (1923, Anber takma adıyla), *Çuvalcı Şeyhinin Halefi* (1923), *Altın Babası* (1923), *Çingene Kavgası* (Anber takma adıyla, 1925), *Goncanın İntihârı* (1925), *Eşkıya Güzeli* (1925), *Sandalım Geliyor Varda* (uzun öykü, 1938), *Tekin Olmayan Kedi, Perili Bostan.*

ROMAN: *Çingeneler* (1939; yeni bas. 1997), *Bekri Mutafa* (1944), *Aygır Fatma* (1944), *Kovuk Palas* (önce Son Telgraf'ta tefrika edildi, *Kovuk Palas'ın Esrarı* adıyla, 2003), *Akşamcılar-Eski Bir Akşamcının Defterinden* (bas. 2003, 1937'de *Son Telgraf*'ta tefrika).

OYUN: *İstanbul Revüsü* (oyn. Ferah Tiyatrosu, 1925), *Mezarlık Kızı* (oyn. 1925), *Bana Benziyor mu?* (oyn. Şehir Tiyatrosu, 1926), *Üfürükçü* (bas. 1935, Kaygısız soyadıyla; oyn. 1949).

İNCELEME: *İstanbul'da Semai Kahveleri ve Meydan Şairleri* (1937).

HAKKINDA: Tahir Alangu / Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman (s. 93-99, 1968), Mustafa Kutlu / "Kaygılı, Osman Cemal" (TDE Ansiklopedisi, c. 5), Halit Fahri Ozansoy / Edebiyatçılar Çevremde (s. 104-110,1970), İsmail Lütfü Seymen / Mert Çingene Şecaat Arz Ederken Sirkatin Söyler (Yazılı Günler, Temmuz-Ağustos 1992), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 1 (1997), Behçet Çelik / "Destursuz Abdest Bozan" Yazar (Virgül, Mart 1998) - Osman Cemal Kaygılı'nın Romanlarında Yaşantı ve Dil (Virgül, Mayıs 2003), Refii Cevat Ulunay / Menfâlar/Menfiler-Sürgün Hatıraları (1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Ahmet Eken / Şairlerin Kahveleri Kahvelerin Şairleri (Virgül, Mart 2000), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), Mustafa Apaydın / Osman Cemal Kaygılı'nın Hikâyeleri Üzerine Bir İnceleme (2003), Orhan Okay / Büyük Türk Klasikleri (c. 12, s. 281-283, 2004).

KAYGISIZ, Şeyh Ali
Bkz. AŞIK VİSALİ

KAYGULU HALİL

Tasavvufçu, şair (D. ?, Beyce / Orhaneli / Bursa - Ö. 1818, Bursa). Asıl adı Şeyh Kaygulu'dur. Bursa civarında yetişti ve Bursa'da yaşadı. Celvetî, Kâdirî, Üveysî şeyhi. Dedesi, Orhan Gazi'nin emirlerinden Kaygulu Bey'dir. Kabri, Bursa'da Devliler kabristanı yanındaki dergâhtadır. *Hâdi-el-Uşşak* adlı manzum tasavvuf eseri ve *Divan*'ı, eski harflerle basıldı.

ESERLERİ:

Divan, Hâdi'l-Uşşak, Velâyetnâme.

HAKKINDA: Vasfi Mahir Kocatürk / Tekke Şiiri Antolojisi (1955), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

KAYGUSUZ ABDAL

Tasavvuf şairi (D. ? – Ö. 1441 ?). Asıl adı Alaeddin Gaybî. Bazı şiirlerinde Sarayî mahlasını kullanmıştı. Alevi-Bektaşi edebiyatının kurucusu olarak kabul edilir. Hayatı hakkındaki bilgiler çoklukla menkıbelere dayanır. 15. yüzyılda yaşadığı anlaşılmaktadır. Hakkında bilinenler, ölümünden muhtemelen yüz elli yıl sonra kaleme alınan anonim menâkıbnâmesiyle eserlerindeki bazı ipuçlarından hareket ederek yapılan yorumlara dayanmaktadır. Menâkıbnâmeye göre Alâiye (Alanya) sancağı beyinin oğludur. İyi bir tahsil görmüş, döneminde geçerli bütün ilimleri öğrenmiş olan Gaybî aynı zamanda pehlivandı. Ata binmede, ok atmada, kılıç kullanmada da benzeri yoktu. Bir av macerası sonunda Abdal Mûsâ'yı tanıdı ve ona bağlandı. Şeyhi Abdal Mûsâ Gaybi'ye Kaygusuz mahlasını verdi. Kırk yıl şeyhine hizmet eden Kaygusuz ondan icazet (yeterlilik) aldı ve ardından hacca gitmek için izin istedi. Kaygusuz, Abdal Mûsâ'nın yanına verdiği kırk abdalla birlikte önce Mısır'a, oradan da hacca gitti. Menkıbelere göre, Mısır'da kurduğu tekkede irşat (Hak yolunu gösterme) faaliyetlerinde bulundu. Hac dönüşü Şam, Halep, Kilis, Antep, Bağdat. Hille, Kûfe, Necef ve Kerbelâ'yı dolaşarak Hz. Ali ve Ehl-i Beyt imamlarının mezarlarını ziyaret etti ve Bağdat'a gitti. Oradan da Medâin, Sâmerrâ, Musul, Nusaybin yoluyla Abdal Mûsâ'nın yanına döndü. Menâkıbnâme, Kaygusuz'un şeyhine kavuşmasının sevincini an-

KAYGUSUZ ABDAL

II

Kaplu kaplu bağalar
Kanatlanmış uçmağa
Kertenkele derilmiş
Kırım suyın geçmeğe

Bir karınca devenin
Tepmiş oylığın ezmiş
Bir budunu götürmüş
Dönüp ister kaçmağa

Allahumun dağında
Üç bin balık kışlamış
Susuzlıkdan bunalmış
Kağnı ister göçmeğe

Deve hamama girmiş
Dana dellâllık eder
Sü-sığrı natır olmış
Nöbet ister çıkmağa

Leylek koduk doğurmuş
Oyada zurna çalar
Balık kavağa çıkmış
Söğüt dalın biçmeğe

Bir pire bir müt tuzı
Yüklenmiş gider yola
Geh at olup yolgalar
Geh kuş olup uçmağa

Ergene'nin köprüsü
Susuzlıkdan bunalmış
Edrene minâresi
Eğilmiş su içmeğe.

Tonguz düğün eylemiş
Kızın ayıya virmiş
Maymun sındı getirmiş
Kaftan gömlek biçmeğe

Kaygusuz'un sözleri
Hindistan'un kozları
Bunca yalan söyledün
Gidermisin uçmağa

KAYGUSUZ ABDAL

Ahmet Kabaklı

Prof. Abdurrahman Güzel'in son araştırmalarına göre asıl adı Alâeddin Gaybî olan Kaygusuz Abdal'ın gerçek hayatı hakkında ipuçları ile şöyle bir özet yapılabilir. Kaygusuz Alâiye (Alanya) beyinin oğlu olup soy itibariyle Karamanoğulları'na çıkmaktadır.

Alâiye o devirde çok zengin bir ticaret şehridir. Şehre 10 mil uzaklıktaki saraylarında büyüyen Kaygusuz, çağının bütün ilimlerinde, özellikle tasavvufta derin bir bilgindir; ayrıca avcı, binici ve ok atıcısıdır. Bir anlamda İbrahim Edhem gibi, dünyanın hayatından sıkılarak kendisini tasavvufa verdiği, *Abdal* Musa'ya intisab ettiği anlaşılmaktadır. Tasavvuf ve çok güzel mesnevisine *Saraynâme* adını vermesi bu bakımdan çok anlamlıdır.

Kaygusuz da Yunus gibi menkıbeler içinde yaşatılmaktadır. Efsaneye göre, Alanya (Alâiye) beyinin oğlu olup asıl adı Gaybî'dir. Bir gün, vurduğu yaralı bir geyiğin izi sıra, Elmalı'daki Abdal Musa dergâhına varır. Dervişler, önüne çıkıp durur. Oraya yaralı bir geyik gelmediğini iddia ederek onunla çekişirler. Araya giren Abdal Musa, ona:

– Oğul attığın ok bu mudur? diye koltuğu altına saplanmış bir ok gösterir. Bunu gören Gaybî, Şeyh'in ayağına kapanır... Babası, onu almak için Abdal Musa'ya savaş açarsa da, delikanlı, geri dönmek istemez. Tıpkı Yunus gibi şeyhinin dergâhına kırk yıl bulûs ile hizmet eder. Zamanı gelince de tarikat ulularından birisi olur. Hicaz ve Mısır'a şeyhinin emri ile gidip tekke açmış ve öldüğü zaman orada bir mağaraya gömülmüş olduğu sanılmaktadır.

Aynı zamanda şair ve büyük bir şeyh olan Abdal Musa da kanıksığı cenkler ve manevî ağırlığı itibariyle tam bir Alp-eren'dir, Osmanlı devletinin kuruluş yıllarında hürmeti görülen tarihî bir şahsiyettir.

Hem hece hem de aruzla yazdığı şiirlerini mizahlı, alaycı bir sathiye havası içinde söyleyen Kaygusuz'un üslubu kapalı ve bazı kıt'aları zor çözülen muammaları andırmaktadır. Sanki şuuraltını konuşturmakta olan şair bazen sürrealist denebilecek intiba, buluş ve hayaller sunmaktadır. Kaygusuz'un genellikle Bâtınî ve Melâmî denilen tasavvuf zümresinden olduğu anlaşılıyor. Kalenderî, Haydarî, Rum Abdalları gibi adlarla tanınan bu Melâmîler, kendilerini hor, çirkin ve garip gösterecek kıyafetler ile dolaşır, saç, sakal, kaş ve bıyıklarını ustura ile yerirlerdi.

Kaygusuz'un, Yunus Emre'den ayrılan tarafı olayları alaylı yönden bakıp onları alaycı dille yazmasıdır. Onu derinliğine inceleyen Abdülbaki Gölpınarlı'nın, şu değerlendirmesi ile Kaygusuz'un şiiri konusuna son veriyoruz:

Kaygusuz, derli toplu, düzenli şiir söylerken bile birdenbire sözleri bir tekrleme haline döner. Birçok şiirlerinde, tatmin edilmeyen isteklerin özlemi, bilinçaltı izlenimlerinin söze geliş, özlü bir yaşayış ve arzu edilen mutluluk özlemi göze çarpar. Bazı kere de bu özlem anlamsız bir sathiye haline gelir ve gerçeküstü bir şiir meydana çıkar.

Nesirleri kısa cümlelerden örülmüş, sade ve güzel Türkçe sözlerden kurulmuştur. Kaygusuz, Bektaşiliğin en büyük şairlerinden, hatta bu edebiyatın kurucularından sayılmaktadır. (...)

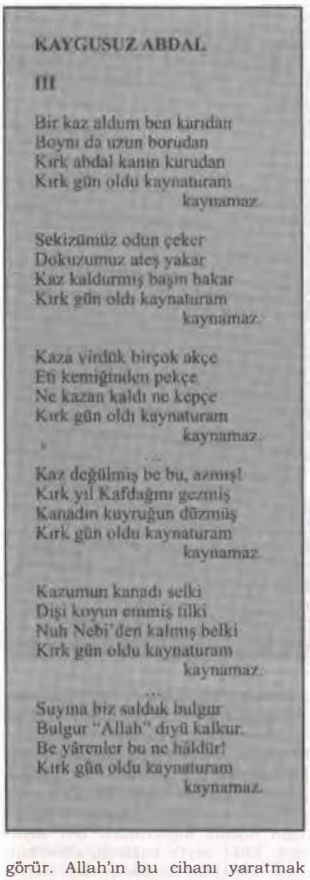
(*Türk Edebiyatı*, c. 2, 2002, s. 370-371)

latan bir şiirle biter. Sonradan tekrar Mısır'a dönüp orada ölmüş olması da muhtemeldir. Kaygusuz Abdal'ın şiirlerinde yer alan Bursa, Edirne, Sofya, Manastır, Filibe gibi yer adlarından da onun Anadolu'dan Rumeli'ye geçtiği ve bir süre de Rumeli'de yaşadığı şeklindeki yorum genel olarak kabul görmüştür.

Anadolu halk şiirinin öncülerinden olan ve II. Murad döneminde (1421-51) yaşadığı bilinen Kaygusuz Abdal, Yunus Emre çizgisinde güçlü tasavvuf ve din kültüründen kaynaklanan şiirler yazmıştır. Hece ve aruz ölçüsünü büyük bir başarıyla kullanmış olduğu görülmekte ve dili bugün bile rahatlıkla anlaşılabilecek sadeliktedir. *Budalaname* gibi, espirili ifadelerin yer aldığı halk nesri örneklerini verdiği bazı düzyazı eserler de yazmıştır. Yûnus Emre'nin ilk takipçilerinden olan Kaygusuz Abdal, genellikle antolojilerde yer alan hece vezniyle yazılmış sathiye türü şiirleriyle tanınmıştır. Fakat onun heceyle olan şiirlerinin, bütün şiirlerinin ancak beşte birini oluşturduğu, diğerlerinin aruzla yazılmış olduğu tesbit edilmiştir. Aruzla olan şiirlerinde tasavvuf esaslarını anlatan Kaygusuz Abdal'ın halk edebiyatının koşma nazım türüyle kaleme aldığı, konuları bakımından ilâhi, nutuk, sathiye vb. şeklinde sınıflandırılabilecek şiirleri arasında en ilginçleri son iki grubu oluşturanlardır. Kaygusuz'un bu şiirlerinde hayata bağlılık ve mutluluk özlemi ön plandadır. Zengin çağrışımlar ve hayal dünyası, şairi, anlamı geri plana iten, neredeyse anlamsız, gerçeküstücü ve modern denilebilecek bir şiir dünyasına götürür. Şiirlerinde bir tasavvuf şairinde rastlanması pek mümkün olmayan dünya ve eşya tasvirleri dikkat çeker. Kadın dırdırından usanmak, bitten, pireden, sinekten yakınmak, kaba sofulardan kaçmak, iyi yemekler yemek, kırlarda, akarsu kıyılarında, bağlarda gezinmek, içki içmek, hayatın her türlü imkânından yararlanmayı arzu etmek işlediği başlıca konulardır (İ. Z. Eyuboğlu). Şiirlerinde ince alaylarla okuyucunun dikkatini çekmek istediği görülmektedir. Şairin yemek kültürüyle ilgili şiirleri Orhan Şaik Gökyay tarafından yayımlandı. Kaygusuz'un şiirleri atasözleri ve deyimlerle dolu olup Arapça ve Farsça tamlamalardan uzaktır. Bu özellik kısa, yer yer devrik cümlelerle kurulu mensur eserlerinde de görülür. Onun mensur eserleri de şiirleri kadar güzel ve Türk dili açısından önemlidir.

Bektaşiliğin teşekkülünden önce yaşamasına ve eserlerinde Hacı Bektâş-ı Veli'ye ve Bektaşiliğe atıfta bulunmamasına karşın, mürşidi Abdal Musâ ile birlikte Rum Abdalları ve Kalenderîler zümresine mensup olmaları, bu zümrelerin XVI. yüzyıldan sonra giderek Bektaşiliğin içinde erimeleri sebebiyle, Kaygusuz Abdal bu tarihten itibaren Bektaşiliğin önemli kişilerinden biri sayılmış, Ehl-i beyt'e bağlılığı, şiirlerinin bazı semantik özelliklerinden dolayı Alevi-Bektaşi edebiyatının kurucusu olarak kabul edilmiştir. Kaygusuz Abdal'ın Kahire'de kurduğu tekkenin Bektaşiler'in dört halife makamından biri olması (diğerleri Hacıbektaş, Necef, Kerbelâ), Bektaşiler arasında şeyhi Abdal Musâ'dan daha üstün bir dereceye sahip bulunduğunu göstermektedir.

Budalaname adlı eserinde, yerle gök arasında iki direkli bir şehir (insan) bulunduğunu, bu şehre girmeyen kişinin Allah'ın sırrından bir şey anlayamayacağını belirttikten sonra, onu ancak gönül gözü açık ariflerin bilebileceğini vurgular ve çeşitli tasavvufî konuları anlatır. Bir dervişin rüyaları üzerine kurulan *Kitâb-ı Migläte* adlı eseri, *Budalaname*'nin sonunda anlatılan rüya ile başlar. Derviş rüyasındaki şeyhin şeytan olduğunu anlayınca ondan kaçar. Bir başka rüyasında aşk pazarına girer, buranın sultanının Hz. Peygamber olduğunu

KAYGUSUZ ABDAL

III

Bir kaz aldım ben karıdan
Boynı da uzun boyudan
Kırk abdal kanın kurudan
Kırk gün oldu kaynaturam
kaynamaz.

Sekizümüz odun çeker
Dokuzumuz ateş yakar
Kaz kaldırmış başın bakar
Kırk gün oldı kaynaturam
kaynamaz.

Kaza virdük birçok akçe
Eti kemiğinden pekçe
Ne kazan kaldı ne kepçe
Kırk gün oldı kaynaturam
kaynamaz.

...

Kaz değülmiş be bu, azmış!
Kırk yıl Kafdağını gezmiş
Kanadın kuyruğun düzmüş
Kırk gün oldu kaynaturam
kaynamaz.

...

Kazumun kanadı selki
Dişi koyun emmiş fülki
Nuh Nebi'den kalmış belki
Kırk gün oldu kaynaturam
kaynamaz.

...

Suyına biz salduk bulgur
Bulgur "Allah" diyü kalkur.
Be yârenler bu ne hâldür!
Kırk gün oldu kaynaturam
kaynamaz.

görür. Allah'ın bu cihanı yaratmak istediğinde önce Hz. Muhammed'in nurunu ve ruhunu, onun nurundan da Hz. Ali'nin nurunu ve ruhunu yarattığını, ikisinin nurunu bir kandile koyduğunu, bütün âlemlerin bu nurun yanmasıyla vücut bulduğunu ileri sürer. *Vücudnâme* adlı eserinde, yedi gezegenin, on iki burcun, insanın zahirî ve bâtınî duygularının, ruhun, nefsin, dört büyük meleğin, on sekiz bin âlemin hakikatleri kısa tanımlarla anlatılır. Eserde, âdem (insan) adlı bu şehri bilmek isteyenin insân-ı kâmile başvurması gerektiği belirtilmiştir. *Dilgüşâ*, mesnevi tarzında 168 beyitlik bir şiirle başlayıp mensur olarak devam eder. Eserde yer yer Farsça metinlere de rastlanmaktadır. Tasavvuftaki devir görüşünün ve vahdet-i vücûdun anlatıldığı eserin sonunda, nefsi bilme konusunda birkaç söz söylediğini, âlim ve veli olmadığını, ibadet ve keramet bilmediğini ifade eder. *Saraynâme* adlı eserde, manzum ve mensur karışık bir girişten sonra bu cihanın bir saray olduğunu söyler ve cihanı sembolik ifadelerle betimler. Kaygusuz Abdal'ın düzenlenmiş bir divanı yoktur. Ancak çeşitli eserlerden oluşan ve divan denilebilecek toplamın içinde 130'un üzerinde şiiri bulunmaktadır. Marburg nüshasının sonunda 3700 beyit olduğu kaydedilen *Gülistan* adlı eserin baş tarafı eksik olup 2140 beyitten oluşmaktadır. Tam bir nüshasına ulaşılamadığı anlaşılan eser, Ahadiyyet mertebesinin anlatılmasıyla başlayıp eserin girişinde devir görüşü işlenmekte, daha sonra çeşitli tasavvufi konulara değinilmektedir. Kaygusuz'un eserlerini toplayan mecmualarda, ayrıca, tasavvufa dair üç hacimli mesnevisi yer almaktadır. Bunlardan ilk mesnevi münâcâtla başlar, vahdetc dair konulardan sonra bir mürşide bağlanmanın gerçği vurgulanır, nefsin hakikati anlatılır. Darı çöreği, ayran, bal, kaygana, arpa ekmeği, yahni, burma, hurma ve yemek adlarının geçtiği bölüm dikkat çekmektedir. Daha sonra şair tekrar vahdet-i vücûda dair meselelere döner. *Küçük Mesnevi* adıyla kayıtlara geçen ikinci mesnevi 338, üçüncü mesnevisi ise 367 beyitten meydana gelir.

ESERLERİ:

MANZUM: *Divân* (çoğunluğu gazellerden oluşmuş ve 20-30 kadar da heceyle yazılmış şiiri ihtiva eder), *Gülistan* (tasavvufi bir eser), *Mesnevi-i Baba Kaygusuz* (3 tasavvufi mesnevi), *Gevhernâme* (Hz. Peygamber hakkında yazdığı 63 beyitlik bir mesnevisi), *Minbernâme* (29 beyitlik tasavvufi bir mesnevi).

MENSUR: *Budalanâme, Kitâb-ı Miğlete, Vücudnâme, Dilgüşa* (haz. Abdurrahman Güzel, 1987), *Saraynâme* (haz. Abdurrahman Güzel, 1989). Düzyazı eserlerinin de tümü tasavvufîdir. Kur'an-ı Kerim ve Hadis'ler kaynak alınarak yazılmışlardır. Son iki eseri yarı manzum yarı mensur özelliktedir.

HAKKINDA: Evliya Çelebi / Seyahatnâme V (?), Hacı Mahmud Efendi / Sun'ullah Gaybi Sohbetnâme (?), Ahmed Rifat / Mir'âtü'l-makâsıd (1876), M. Fuad Köprülü / İlk Mutasavvıflar (1919-1976) – Mısır'da Bektaşilik (1939) – Abdam Müsâ (1973), Sadettin Nüzhet (Ergun) / Bektaşi Şairleri (1930), Ahmed Sırrı Baba / er-Risâretü'l-Bektâşiyye (Mısır, 1353/1934), Muhtar Yahya Dağlı / Kaygusuz Abdal (1941), Abdülbaki Gölpınarlı / Kaygusuz Abdal-Hatayi-Kul Himmet (1953) - Alevi-Bektaşi Nefesleri (1963) - Kaygusuz Abdal (1968) - Tasavvuftan Dilimize Geçen Atasözleri ve Deyimler (1977), Vasfi Mahir Kocatürk / Tekke Şiiri Antolojisi (1968) - Türk Edebiyatı Tarihi (1970), Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi (1972), Orhan Şaik Gökyay / Kaygusuz Abdal ve Simatıyyeleri I-II (1980), Abdurrahman Güzel / Kaygusuz Abdal (1981) - Kaygusuz Abdal'ın Mensur Eserleri (1983) - Kaygusuz Abdal (Alâaddin Caybi) Bibliyografyası (1986) - Kaygusuz Abdal (Alâaddin Gaybî) Menâkıbnâmesi (1999) - Abdal Müsâ Velâyetnâmesi (1999), İsmet Zeki Eyuboğlu / Bütün Yönleriyle Kaygusuz Abdal (1992), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Nihat Azamat / TDV İslâm Ansiklopedisi (2002), TDOE -TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KAYGUSUZ, Bezmi Nusret

Yazar (D. 1890, Girit - Ö. ?, İzmir). İzmir İdadisini, bir süre Yüksek Ticaret Mektebinde okuduktan sonra İstanbul'da Hukuk Fakültesini bitirdi (1913). İlk yazısı *Musavver Terakki*'de (1903) çıkmıştı. Daha sonraki ürünleri çalıştığı *Hizmet* (İzmir), *Haftalık İzmir*, İstanbul'da çıkardığı *Tenkid* (1910, 6 sayı) gazete ve dergileri ile üyelerinden olduğu Osmanlı Demokrat Fırkasının yanlısı *Selamet-i Umumiye* ve *Hakimiyet-i Milliye* gazetelerinde yayımlandı.

Genel sekreterliğinde bulunduğu bu partinin Hürriyet ve İtilaf Fırkasına katılması kararına karşı çıkarak politikadan çekildi ve İzmir'e döndü (1911). Daha sonra maarif müfettişliği, Alaşehir kaymakamlığı gibi görevlerde bulundu. *Musavver Mehasin* adlı derginin yayımcıları arasında yer aldı. İzmir'de bir süre ticaretle uğraştı. Maliye kuruluşunda çalışırken emekliye (1954) ayrıldı.

ESERLERİ:

Fırkalar ve Ben (1912), *İlk ve Son* (1919), *Hüseyin Cahid Bey* (ts.), *Nur Baba Masalı* (1912, İzmir), *Bir Roman Gibi* (1915), *Şeyh Bedrettin Simaveni* (1957), *Kurumuş Pınar* (1958).

KAYGUSUZ, İsmail

Romancı, oyun yazarı. 5 Nisan 1944, Onar köyü / Arapgir / Malatya doğumlu. Akçadağ İlköğretmen Okulu, Malatya Lisesi, İÜ Edebiyat Fakültesi Klasik Diller ve Edebiyatları Bölümü mezunu. On iki yıl ilkokul öğretmenliği yaptı. Eskiçağ Tarihi ve Klasik Arkeoloji sertifikaları aldı. Doktorasını, bitirdiği bölümde tamamladı. Aynı bölümde dokuz yıl öğretim üyesi olarak çalıştı. Van-Urartu, Enez ve Perge' de arkeolojik kazılara katıldı. Fransa'da Bizans dili ve epigrafisi, Paris ve Londra'daki çeşitli üniversitelerde Alevilik üzerine araştırmalar yaptı. 1985 yılı sonunda yurtdışına çıkan Kaygusuz altı yıl Paris'te yaşadı. 1987'de Strasbourg Üniversitesinde başlamış olduğu "*13. yüzyıl Türk Halk Tasavvufu ve Bizans Mistikleri*" adlı doktora tezini, özel yaşam koşulları nedeniyle tamamlayamadı. Ancak yaşamakta olduğu Paris'te geniş bir

kitaplık çalışması yaptı ve Paris'in çeşitli üniversitelerinde konusuyla ilgili seminer ve dersleri izleyerek kendisini Alevilik çalışmaları içerisinde buldu. Daha sonra Londra'ya yerleşerek, çalışma ve araştırmalarını burada sürdürmeye başlayan Kaygusuz'un, Alevilik inanç kurumları, felsefe ve tarihi üzerinde kitapları yayımlandı. Çalışmalarını Londra'da sürdürdü.

Makaleleri *Anadolu Araştırmaları, Belleten, Arkeoloji ve Sanat, Türk Arkeoloji Dergisi, Kavga* ve *Kervan* dergilerinde yayımlandı. Devlet Tiyatroları repertuvarına alınmış üç oyununda *Silvanlı Kadınlar*, İstanbul Şehir Tiyatroları ve Adana Devlet Tiyatrosu, Diyarbakır Şehir Tiyatrosu tarafından sahnelendi. *İsmail Maşuki Duruşması* oyunu, Bakırköy Yunus Emre Özgün Oyun yazma yarışmasında mansiyon kazandı. *Silvanlı Kadınlar* oyunuyla tanındı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Son Görgü Cemi I* (1991), *Kentin Kızı Plankia Magna* (1997).

OYUN: *Silvanlı Kadınlar* (1999), *Satılık* (Evlilik Oyunu, 1999), *Kısır* (1999), *Pascal ile Stephanie* (1999), *Plankia Manga* (1999), *Oğlan Şeyh Maşuki Duruşması* (1999), *Baba Erenler* (1999), *Baba Resul* (2001).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Bir Doğu Anadolu Köyünün Kültürel Geçmişi Üzerinde Araştırma Onar Dede Mezarlığı ve Adı Bilinmeyen Bir Türk Kolonizatörü Şeyh Hasan Onar* (1983), *Musahiblik* (1991), *Alevilik'te Dar ve Parleri* (1993), *Alevilik İnanç Kültür ve Siyaset Tarihi ve Ululan I* (1995), *Görmediğim Tanrıya Tapmam* (1996), *Hünkâr Hacı Bektaş Veli / 'Bilim Bütün Değerlerin Üzerindedir'* (1998), *Alevilik, Diyanet, Siyaset* (2004), *Hasan Sabah ve Alamut* (2004), *Alevilerin Doğuşu: İslam İmparatorlukları Tarihinde İktidar Mücadeleleri* (2005), *Anadolu Bilgeleri: Anadolu'yu Aydınlatan Düşün ve Eylem Adamları* (2005).

ÇEVİRİ: *Üniversalist Tarih Avrupa Merkezci Tarihsel Bilincin Yıkımı Tarihin Yeniden Keşfi* (Karam Khella'dan, 2005).

ANI: *Darbe Günleri* (2001).

HAKKINDA: Baba Resul - Darbe Günleri (Kitap Rehberi, Aralık 2001), TBE Ansiklopedisi (2001).

KAYGUSUZ, Sema

Öykücü. 29 Ağustos 1972, Samsun doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Gaziantep, Kars ve İzmir'de tamamladı. Gazi Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü mezunu (1994). Tiyatro çalışmalarına üniversite yıllarında oyuncu olarak başladı. 1993 ve 1994'te AÜ

Sema Kaygusuz

Gençlik Festivallerinde iki kez en iyi kadın oyuncu seçildi. İstanbul'da senaryo, reklam, belgesel yazarlığı ve araştırmacılığı yaptı.

Öykülerini *Varlık, Adam Öykü, Yaşasın Edebiyat* ve *Prizma* dergilerinde yayımladı. Öykü dosyaları ile 1995 Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü (N. Beşergil ile) ve 1996 Gençlik Kitabevi Öykü Yarışması İkincilik Ödülünü; Sandık Lekesi ile de 2000 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülünü aldı.

"Kaygusuz, yarattığı öykü kişilerinin karakteristik özelliklerini onların duygu diliyle betimler. Yaşanmışlığın, tanıklığın dili onun için önemlidir. Yöneldiği soyutlamalarda bile bu vardır. İmgelem dünyasının zenginliği, ona yeni bir dil yaratmada yeni olanaklar sağlar. (...) Doğa-insan-mekân-çevre ilişkisini düşle gerçeğin buluşup buluşup ayrıştığı noktada ustaca anlatması, insanın ve hayatın gerçeğinin en sırlı yanlarına bir anlatıcı bilinciyle yaklaşarak yoğun bir imgelemle bunları yansıtması, sanırım, Kaygusuz'un öyküsünün en çok üzerinde durulması gereken yanıdır." (Feridun Andaç)

ESERLERİ (Öykü):

Ortadan Yarısından (1997), *Sandık Lekesi* (2000), *Fırat'a Karışan Öy-*

SEMA KAYGUSUZ

ENGEREĞİN OĞLU

Bir ev, köyün en sessiz evi. Islak tahtalardan Arap sabunu kokusu, bir de yoğurdun o yağlı buğusu geliyor. Sundurmanın sınırlarını çizen taş yığınları, arsız sarmaşıklarla yeşile boyanmış. Sarmaşığın savaşçı sürgünleri, canan çiçeklerine sessizce yaklaşmış, yaklaşmış... bir sırdaş dost gibi boğazlarına sarılmış, sonra bir daha bırakmamış. Boğana kadar sevmiş. Bir ev... köyün tek kadınlı, tek çocuklu, en temiz evi. Bir bakırenin dokuduğu kanaviçe işi dantel perdeler, her sürahinin, her fincanın altından çıkan tığ işi küçük örtüler, evin her bir yanına dağılmış. Henüz açılmamış çeyiz bohçaları, kullanılmamış el dokuması çarşaflar, hiç parlamamış pırıl pırıl av tüfeği, içilmemiş kokulu çaylar, söylenmemiş sevişken sözcükler, büyük bir sabırla sıralarını bekliyorlar. Bir ev, köyün en mutlu evi... Gelin gelmemişken, oğlan doğmamışken, hatta su kuyusu kazılmamışken, tuvaletin taşları örülmemişken de böyle güzel, böyle huzurluydu. Köyün uğurlu evi, bir de Zilver'in beyaz elleri.

Sonbahar kırmızı yasmağım bahçelerin üstüne atmışken, vakit ikindiye varmış, yoğurt iki parmak yağ kesmişken, yılan geldi. Uğurlu evin oğlu Azem beş yaşında. Dudağının iki yanında iki pembe gülücük, başında bir tutam saç, yüzü mermer kadar beyaz, tazecik kanı mavi bir yol bulmuş kılcallarında dolanıyor. Gözlerinde çakıl taşları, çın çın kahkahalar atıyor. Oturtulmuş tahta sedire, Zilver onun sağına soluna yastıklar döşemiş, sanki anasının kucağında duruyor. Önünde bir tas yoğurt, kaşığı vurunca peynir gibi yarılıp misler kokuyor. Yılan, zehirli engerek, soğuk mu kurşun sızısıyla inleten yılan, o körolasıca ağrıyı kana boğan koca yılan yavaş yavaş yaklaştı. Islak pırıltısıyla, yoğurdun taze kokusuna doğru yol aldı. Ev büyük, çocuk küçük; yoğurt taze, Zilver mutfakta erik kurusu kaynatıyor, sekerli, mayhoş bir tiliklik sardı bahçeleri, yoğurdun kokusu gene de duyuluyor, çocuk savunmasız, engerek kıvrıla kıvrıla yaklaşıyor. Zilver'den sallantılı bir mırıltı, Azem'in çapaklı sözcüklerine karışıyor, yılan geliyor. Açık pencerelerde dantel tüller kımıldıyor, yılan üstünde gezindiği otları çıt çıt kırıyor, Islak tahta basamağı geçip çocuğun yanına varıyor. Azem'in küçük ayaklarını kokluyor, sütlü, pembeli bir koku. Yoğurt yukarıda, yoğurt bebenin önünde. Engerek sedire doğru yavaş yavaş başını yükseltiyor, gecenin en koyu yerinden bir gömlek giyerek, Azem'in yanındaki minderе sürünerek çıkıyor. İşte o zaman her şey susuyor.

Azem'in gülücükleri, civcivlerin çağıltısı, sarmaşıkların hışırtısı, uğurlu evin üstünde çalan şarkı, soluğunu içine çekip durdu, iste ossaat, Zilver kendini eriğin fokurdamasına bırakmışken, bir bakı ki erikten başka kimse

konuşmuyor. Kaygı, bir odun gibi indi beline. Hani Âzem'inin sesi, hani kuş cıvıltısı, toprak uğultusu... Erik taşmak üzereyken, Zilver bir koşu çıktı sundurmaya. Âzem, güzel Âzem, küçük oğlan! Sırtı, kolları, bacakları çıplak, üstünde papatyadan daha beyaz bir don, göğsünde sinek ısırıkları. Elinde siyah koca bir canavar, bir kayış, nereden buldu... bir kırbaç, ışıl ışıl bir kılıç, aman allahım bir yılan! Zilver, öte dağa vurup geri dönen tiz bir çığlık attı. Engerek de duydu, Âzem de... Çocuk engereği başından tutmuş, onunla oyun oynuyor. Engereğin güzel basını bütün gücüyle sıkıyor. Yüzünde neşeli bir gürültü, ağzının suyu cenesinden akıyor. Kenetlenmiş küçük parmaklarını yoğurda sokuşturup yılanın ağzına bulaştırıyor, sonra kendi ağzına götürüp şeker gibi emiyor. Âzem, anasına dönüp elindeki siyah kuşağı gösterdi, sonra biraz daha sıktı engereği. Kütür kütür bir ses geldi engerekten, kendi dişleri kendi etine girdi. Zilver'in gözleri buz tutmuş, dişleri kenetlenmiş, dudakları kanıyor, için için inliyor, onu bir tek engerek duyuyor.

Köyün minaresi, yerli yerinde nasıl duruyorsa, Zilver de öyle durdu. Engerek de. Sanki kadının bacakları yerin üç kat dibine uzanmıştı, sanki bütün köy omuzlarına binmiş, dağlar belini sarmıştı. Âzem yılanı kıvırıyor, sallıyor, o çılgın kalıkahalarıyla gelişi güzel silkeliyor, engerek kuyruğunu kaldırıp oğlanın boynuna dolanmıyordu. Zilver de ağlıyordu, engerek de. Her ikisinin ağrısı bir ibadet kadar sessizdi. Âzem, bu tutmaca oyunun sarhoşluğuyla bir anasına çımladı, bir elindeki engereğe, parmaklarını biraz daha sıktı, ateşli avucuyla onu biraz daha kuvradı. Zilver düştü düşecek, engerek de. Yılanın içindeki dizi dizi kemiklere, bir ağrı uzayarak yol aldı, kasları gevşedi, kuyruğu sarktı. Zilver'in titrek sesini, kendi bedeninde kırılan kemikleri duymaz oldu. Son bir güçle toparlandı, kendi içindeki oluğa, kışlık yuvaya sürüne sürüne yol aldı. Karanlığında, bir Zilver'in gözleri kaldı. Âzem nihayet sıkıldı da, kerpetene dönen parmaklarını gevşetti sonunda. Engerek bir gemi halatı gibi kıvrılıp düştü yere. İshak bir kırbaç şaklaması çıktı ölüsünden.

Âzem, önündeki yoğurttan, elindeki yılandan sıkılıp mızmızlanırken, Zilver bacaklarını yerden söküp oğlanın yanına vardı. Âzem'in önündeki kaşığı alıp yerde yatan yılanı dürttü. Sağ mı, ölü mü anlayamadı. Gümüş bir ışık yatıyordu yerde, pırıl pırıl siyah incilerle işlenmiş bir kuyu prensi, bir kadın sesi, tatlı bir kış uykusu, koca bir engerek, köyün en güçlü hayvanı... Zilver, o gecikmiş öfkeyi, boğazını tıkayan o kuru kızgınlığı toplayıp Âzem'in suratına tokadı bastı. Ağzı, burnu yoğurt, gözlerinde korku, dudağının kenarında bir küçük kan damlası, avazı çıktığı kadar ağladı çocuk, Zilver, Âzem'i silkeleyerek aldı sedirden, götürüp kendi yatağına attı. Erik çoktan taşmış, ocak sönmüş, içerde bunaltıcı gaz kokusu. Arka odaların pencerelerini açtı, oğlanın bulunduğu odanın kapısını kapadı, geri döndü Âzem'de bir ısırık var mı yok mu bir daha baktı, sarıldı oğluna, dudağını emdi, gözündeki yaşı parmağıyla sildi, ellerinin içini öptü, sonra bir koşu gitti sundurmaya. Engerek hâlâ yatıyor, iste o zaman başladı gürül gürül ağlamaya, içinde ne varsa attı dışarı, nilbentini sıyırdı, saçlarını yoldu, genç bir kavak gibi başladı sallanmaya.

Altın bir zinciri altın gibi aldı engereği, kız kardeşini sever gibi sevdi, engereğin derisindeki ayazı çekti içine, ürperdi, üksünmedi, acıdı onu. Engereğin basına bulaşmış yoğurdu eteğiyle sildi, temizledi, oğlunun ellerini oksar gibi okşadı. Bastırdı koynuna, aklına gelen bütün süreler karmakarışık döküldü ağzından, ağzına yaşlar doldu. Sonra o ağır ölüyü toparlayıp bahçenin derinliklerine, böğürtlen çalılarına götürdü, ona güzel manzaralı bir mezar kazdı, boylu boyunca, sıkıştırmadan yatırdı toprağa. Kendi anasını, biricik anasına nasıl hürmet ederse, işte öyle gömdü onu. Engereğin hakkını yemedi, kim kimin canını aldı, kim kimin canını bağışladı, bunu en iyi Zilver bildi.

(*Sandık Lekesi*, 2000)

küler (on beş öykücüden ortak kitap, Tan Oral'ın descnleriyle, 2001), *Doyma Noktası* (2002), *Esir Sözler Kuyusu* (2004).

HAKKINDA: Emine Bora / Herkesin Dolabında En Az Bir Ceset (Virgül, sayı: 2, Kasım 1997), Figen Şakacı (Cumhuriyet Kitap, 15.6.2000), Cemil Kavukçu / Sandık Lekesi (Cumhuriyet Kitap, 13.7.2000), İnan Çetin / Çünkü, Biz Dünyaya Kendimizi Tanıtmak İçin Geldik (Virgül, sayı: 36, Aralık 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Leyla Ruhan Okyay / On Beş Öykücü ve Bir Çizerden Zeugma'ya Ağıt - Fırat'a Karışan Öyküler (Cumhuriyet Kitap, 15.11.2001), Figen Şakacı / Öykünün İpek Yolcusu Sema Kaygusuz - Feridun Andaç / Saklı Duyarlıkların Öykücüsü - İnan Çetin / Üst-Söz Yaratma Sanatı - Bahriye Çeri / Doyma Noktası Üzerine Notlar (Cumhuriyet Kitap, 20.06.2002), On Üç Büyülü Öykü-13 Yazar, 13 Öykü (2002), Ayşe Kara / Esir Sözler Kuyusu (Heccöykü, Haziran-Temmuz 2004).

KAYHAN, Hacı Ahmet

Tasavvufçu (D. 1905, Atarlar / Pötürge / Malatya - Ö. 1998, Kızılköy / Mamak / Ankara). Tasavvufî eğitimini Hacı Ahmet Kaya adlı bir Kâdirî şeyhinden aldı. 1960 yılına kadar Kadirî usûlü üzerine sohbet yaptı. Daha sonra kendisinde başlayan Ehlibeyt sevgisi nedeniyle tüm tasavvufî ekollere eşit mesafede durdu.

ESERLERİ:

TASAVVUF: *İrfan Mektebinde Oku, Âdem ve İnsan.*

ÇEVİRİ: *Hadis-i Erbain* (Sadreddin-i Konevî'den, 1996).

HAKKINDA: Sıddık Demir / Ankara'nın Gönül Dostları (2000).

KAYHAN, Hüseyin

Tarih araştırmacısı. 28 Temmuz 1963 doğumlu. Ankara Üniversitesi Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalı (1985) mezunu. Yüksek lisansını (1987) ve doktorasını (1994) Marmara Üniversitesi Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalında tamamladı. ÇOMÜ Ortaçağ Tarihinde 1996'da yardımcı doçent, daha sonra profesör oldu. Makaleleri, *Bir-Türk Dünyası İncelemeleri*, *Türk Dünyası Araştırmaları*, *Tarih* dergilerinde yayımlandı. *Türkler* için madde yazdı. *Irak Selçukluları* (2001) adlı bir kitabı vardır.

KAYIHAN, Hasan

Romancı. 1949, Pazaryeri / Bilecik doğumlu. Yunus Emre İlköğretmen Okulu, Balıkesir Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1971), Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Devlet Lisan Okulu ve Ortadoğu Amme İdaresi (1974) mezunu. Bir süre öğretmen olarak çalıştı. MEB Film-Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezinde program yapımcılığı, Almanya'da öğretmenlik yaptı.

İlk yazısı *Emre* dergisinde yayımlandı (1966). Yazıları daha sonra *Oba*, *Töre, Orta Doğu*, *Hergün*, *Millî Eğitim ve Kültür*, *Kan*, *Koğuş* gibi gazetelerde çıktı. Bilecik'te *Oba* gazetesini çıkardı (1975). İlk romanı *Yoklar* ile Peyami Safa Roman Yarışması İkincilik Ödülünü, *Zincir* romanı ile Türkiye Millî Kültür Vakfı Teşvik Ödülünü (1979), *Uyanmak* (1978) romanıyla Dündar Taşer Armağanı ikinciliğini, *Gurbet Ölümleri* (1983) romanıyla Türkiye Yazarlar Birliği Ödülünü kazandı.

"Yazarın Türkçe'yi kullanmaktaki başarısı ve romanın üslûbu zevkle okunmasını sağlıyor. Öyle sanıyorum ki Gurbet Ölümleri, yukarıda saydığımız farklılıklara rağmen bu yılın (1983) en güzel romanıdır. Çünkü yazar realiteyi, bir romancı hayâliyle birleştirmeyi başarmış ve bunu sanımi duygulu bir üslûpla süslemiştir." (Alemdar Yalçın)

ESERLERİ:

Yoklar (1975), *Zincir* (1977), *Uyanmak* (1987), *Acı Su* (1978), *Gurbet Ölümleri* (1982), *Beyler Aman* (1984).

HAKKINDA: Osman Oktay / Hasan Kayıhan ve Gurbet Ölümleri (Yeni Düşünce, sayı: 103, 1983), Alemdar Yalçın / 1982-Roman (Doğuş Edebiyat, sayı: 34, Ocak 1983, s. 18), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (2000; Gurbet Romancımız Hasan Kayıhan: Özenti Teşvik Ediliyor, s. 239-241), Hüdavendigar Onur / Türk Sağı Sözlüğü (2001), Ahmet Kabaklı (Türk Edebiyatı, c. 5, 2002, s. 617).

KAYIKÇI, Ali

Şair ve yazar. 14 Ağustos 1946, Hamsiköy / Maçka / Trabzon doğumlu. Samsun Ticaret Lisesi (1965), Samsun İktisadi ve Ticari Bilimler Akademisi Bankacılık Bölümü (1969) mezunu. Gümrük ve Tekel Bakanlığı bünyesinde memur ve yönetici olarak Ankara ve Samsun'da görev yaptı. 1980 yılında Samsun Gümrük Müdürlüğü görevine atandı. 1981'de Ankara Gümrüklerinde şube müdürü iken kendi isteğiye ayrıldı. Emekli olduktan sonra özel şirketler ile gazetelerde çalıştı. *Türkiye* gazetesinin bölge temsilciliğinde muhasebe ve haber müdürü olarak çalıştı. 1994'ten itibaren gümrük müşavirliği yaptı. Samsun *Gürses* ve *Mücadele* gazetelerinin kültür-sanat sayfalarını yönetti.

Ürünleri *Derebahçe* (Samsun), *Türkiye* ve *Büyük Samsun* gazetelerinde yer aldı. Araştırması *Hergün*, *Gürses* ve *Türkiye* gazetelerinde tefrika edildi. Türkiye gazetesinin 1982'de açtığı şiir ve hikâye yarışmalarında birincilikler kazandı. 1983'te Türk Basın Birliğinin düzenlediği Cumhuriyet'in 60. Yılı Şiir Yarışmasında birinci oldu. Kimi şiirleri TSM formunda bestelendi. İLESAM ve Samsun Aydınlar Ocağı üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Adım Adım* (1972), *Kan Pıhtısı* (2 cilt, 1973-74), *İslâm'a Göre Evlilik ve Mahremiyetleri* (1977), *Mert Irmağı İnsanları / Pontus'a Darbe* (1989), *Bir Buket Haber* (2 cilt, 1991), *Samsunlu Halk Şairleri* (1991), *İşte İnsan* (1996), *Samsun'da Kültür-Sanat* (2 cilt, 1998), *Mahalleden Bölgeye Samsun* (2 cilt, 2000-01).

ROMAN: *Çeyrek Asır'dan Sonra* (1986), *Halime Kız'ın Ahı* (1996), *Fidan* (1996).

HAKKINDA: İsmail Kurtoğlu / İslâm'a Göre Evlilik ve Mahremiyetleri (Takdim, 1977), Bayram Kodaman / Samsunlu Halk Şairleri (Sunuş, 1991), Tahir Kutsi Makal / Bakış Açısı: Ozanların Dilinden Samsun (Ortadoğu, 23.2.1992), İrfan Ünver Nasrattınoğlu / Karadeniz'de Yaşayan Halk Ozanları (İş Bankası Kültür - Sanat Dergisi Trabzon Özel Sayısı, Haziran 1993), M. Halistin Kukul / Bir Kitap: İşte İnsan (Tarla, Ekim 1997), M. Halistin Kukul / Ali Kayıkçı ve Şiiri (Yeni Karadeniz, Mart 1999), Rıza Akdemir / Mahalleden Bölgeye Samsun (c. 2. s.3-4, 2001), İsmail Gültekin / Mahalleden Bölgeye Samsun (Terme Birlik, 15.11.2001).

Ali Kayıkçı

KAYIKÇI KUL MUSTAFA

Saz şairi. Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Şiirlerinde sözünü ettiği tarihsel olaylardan 17. yüzyılda yaşadığı ve 1658 yılından sonra öldüğü anlaşılıyor. Gençlik yıllarında Cezayir'de Murat Reis'in buyruğu altında deniz eri olarak bulunması nedeniyle Kayıkçı lakabını aldığı tahmin edilmektedir. Hayatının son günlerini İstanbul'dan geçirdiği bilinmektedir. Yeniçeri şairlerinden olan Kul Mustafa, yaşadığı dönemin tarihsel olaylarıyla yakından ilgilenerek, II. Osman'ın öldürülmesi, IV. Murat'ın Bağdat seferi gibi tarihi olaylar üzerine şiirler, destanlar söylemiştir. Evliye Çelebi'nin ordu şairlerini anlatırken adından övgüyle söz ettiği, yüzyılının ünlü saz şairlerinden Kul Mustafa, özellikle Bağdat kuşatması sırasında şehzade Genç Osman'ın genç yaşta ölümü üzerine söylediği destanla tanınmıştır. Bektaşiliği benimseyen Kul Mustafa, halk diliyle söylediği koşma ve türküler dışında tasavvufi nefesler de söylemiştir. Bazı eserlerini Prof. Dr. Mehmet Fuat Köprülü 1930'da *Kayıkçı Kul Mustafa ve Genç Osman Hikâyesi* adlı çalışmasında derlemiştir.

"Büyük bir şöhrete kavuştuğu anlaşılan Kul Mustafa başta Gevheri olmak üzere aynı dönemde yetişen birçok saz şairini etkilemiştir (Köprülüzâde Mehmed Fuad, Türk Saz Şairleri, s. 125-126). Günümüz halk türküleri arasında seslendirilen Kayıkçı Kul Mustafa'nın şiirleri daha kendi sağlığından itibaren yeniçeri ortalarında, serhat boylarında ve halk arasında yaygın biçimde okunmuştur.

"Şiirlerindeki vezin ve durak kusurları, kafiye ve rediflerindeki ses yetersizlikleri bazı saz şairlerinde de görülmekle beraber Kul Mustafa'yı diğerlerinden ayıran fark bilhassa tarihî olayları dile getirirken zaman zaman şiiriyetten iyice uzaklaşıp kuru bir anlatıma yönelmesidir. Halk zev-

KAYIKÇI KUL MUSTAFA

ARZIHÂL EYLESEM ETTİĞİN CEVRİ

Arzıhâl eylesem ettiğin cevri
Muhabbet arzolur yüze gelince
Âşık öldürmekte akranın yoktur
Bir dem işve ile nâza gelince

Kaşların çatarsın gözün süzersin
Her bakışta ciğerciğim üzersin
Yâdlar ile yiyip içip gezersin
İstiğnâ satarsın bize gelince

Kaşların yay olmuş kirpikler oktur
Korkarım sevdiğim âşıkın çoktur
Peyâtalt altında akranın yoktur
Keman kaşın ile göze gelince

Sen de mi öğrendin cefâ kılmayı
Hançer alıp dertli sinem delmeyi
Tenezzül etmesin bize gelmeyi
Ya koçulur musun size gelince

Kul Mustafa eydür bekler yolunu
Rakipler de dermiş gonca gülünü
Yâd eller de koçmuş ince belini
Ya koçulmam derdin söze gelince

KAYIKÇI KUL MUSTAFA

BUGÜN BEN BİR GÜZEL GÖRDÜM

Bugün ben bir güzel gördüm
Yeşiller giymiş ağ üzre
Bir bakışta aklım aldı
Dururken ben ayağ üzre

Mah yüzüne mi bakılır
Bakanlar yanıp yakılır
Her söyledikçe dökülür
Leblerin bal yağ üzre

Beni mesteden camdır
Zülfü gönüller damdır
Her biri birer haramidir
Kirpikleri kapağ üzre

Der Mustafa geldi ise
Hak inayet kıldı ise
Ferhat dağı deldi ise
Koyam ben dağı dağ üzre

KAYIKÇI KUL MUSTAFA

GENÇ OSMAN

Genç Osman dediğin bir küçük uşak,
beline bağlamış ibrişim kuşak,
Askerin içinde birinci uşak,
Allah allah deyip geçer genç
Osman...

Genç Osman dediğin bir küçük
aslan,
Bağdatın içine girilmez yastan,
her ana doğurmaz böyle bir aslan,
Allah Allah deyip geçer genç
Osman...

Bağdat'ın kapısını Genç Osman
Açtı,
Düşmanın cümlesi önünden kaçtı,
Kelle koltuğunda üç gün savaştı,
Allah Allah deyip geçer Genç
Osman...

kine bağlı, sade ve tabii bir söyleyişin görüldüğü koşma ve türkülerinde daha başarılıdır. Şairin Karacaoğlan'ı etkilediği söylenmekle beraber (Köprülüzâde Mehmed Fuad, Kayıkçı Kul Mustafa ve Genç Osman Hikâyesi, s. 10; Eren, s. 67, 73) son araştırmalarla Karacaoğlan'ın XV. yüzyıl sonu ile XVI. yüzyıl başlarında yaşadığı görüşü ağırlık kazandığı dikkate alınarak aksine Kul Mustafa'nın Karacaoğlan'dan etkilenmiş olması düşünülebilir." (Nurettin Albayrak)

HAKKINDA: M. Fuat Köprülü / Kayıkçı Kul Mustafa ve Genç Osman Hikâyesi (1930), Hasan Eren / Türk Saz Şairleri Hakkında Araştırmaları (1952), Cahit Öztelli / Uyan Padişahım (1976), Şükrü Elçin / Türk Halk Edebiyatı Araştırmaları (1977), Hikmet Dizdaroğlu / Genç Osman Destanı Üzerine Bir Açıklama (Türk Folklor Araştırmaları, sayı: 360, Temmuz 1979), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Nurettin Albayrak / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 25, 2002), TDOE -TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KAYIKÇIOĞLU, Sadık Vicdanî

Mutasavvıf, şair, mektupçu (D. 1864, Safranbolu - Ö. 1939, İstanbul). Kastamonu Rüştiyesindeki öğrenimini bitirmedi. Tasavvuf dersleri aldı. On dört yaşında Kastamonu İstinaf Mahkemesinde memurluğa başladı. Zabıt kâtipliği, vilayet mektubî kalemi mümeyyizliği, Kosova vilayeti idare meclisi başkâtipliği gibi görevlerde bulundu. Aydın Tasfiye Komisyonu üyeliğinden emekli oldu. 1884 yılında *Kastamonu* gazetesinin başyazarlığını da yapmış olan Kayıkçıoğlu, tasavvuf ve din konularındaki incelemeleriyle tanındı.

ESERLERİ:

Perişan (1891), *Nagâmat-ı Vicdaniye* (Kastamonu, 1894), *Berk-i Fezâ* (1911), *Fihrist-i Kur'an-ı Kerim* (1912), *Tefeülnâme-i İmam Suhreverdi* (1912), *Neşide-i Cihad-ı Ekber* (1914), *Gülbank-ı Cihad-ı Ekber* (1915), *Cuma Namazı* (1919), *Turük-ı Âliyye* (4 cilt, 1922-24), *Hz. Muhammed Niçin Çok Evlendi* (1928).

HAKKINDA: Diyanet Dergisi (Nisan 1999), Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), Ali Birinci / Tarihin Gölgesinde Meşâhir-i Meçhüleden Birkaç Zât (2001), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 2002), Nursen Özdoğan Kurban – İsmail Arslan / Karabük Şairleri Antolojisi (2004).

KAYIRAN, Yücel

Şair. 13 Eylül 1964, Adana doğumlu. Afşin Lisesi, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü mezunu. Çeşitli işlerde çalıştı. Altı yıl Kilis, Afşin, Arapkir ve Malatya'da yaşadı. 1987'den itibaren Ankara'da felsefe öğretmenliği yaptı.

Şiirleri ve diğer edebi ürünleri 1984'ten itibaren *Yaba Öykü, Oluşum, Yarın, Morköpük, Sanat Rehberi, Sombahar, Ludingira, Adam Sanat, Hüriyet Gösteri, Defter, Varlık, Edebiyat Eleştiri, Şiir Odası, Virgül, Cumhuriyet Kitap, Güldiken, Yasakmeyve, Kitap-lık* ve *Milliyet Sanat* dergilerinde yer aldı. 1990'lı yıllarda eleştiri ve şiir sanatı üzerine yazılarıyla dikkat çekti. Savunduğu felsefi şiir anlayışına ilişkin kapsamlı bir dosya hazırladı. Şiirlerinde, insanı çıkmaz ve problem karşısındaki tek başınalığı ile kaybolma halinde göstermek poetikasının temelini oluşturdu. *Beni Hiç Göre-*

Yücel Kayıran

mezsin adlı kitabıyla Antalya 9. Altın Portakal Şiir Ödülünü (2005) aldı. Türkiye Felsefe Kurumu ve Edebiyatçılar Derneği üyesidir.

"Hayaline Firar Edemeyenlerin Afsunu'ndaki şiirlerden birinin adı 'alarm zili'. Gerçekte, alarm etkisi yaratan, kitabın bütünü: Groteske varan bir şiirsözden dışarıya taşan azap. Yücel Kayıran'ın şiirleri tek tek yayınlanırken, en azından bazı dil öğeleri açısından ortaklaştığı kuşağına haklı olarak atfedilen, anlatımda ustalık, seçmecilik gibi özelliklerden uzak görünmesine her seferinde şaşırırdım. Yine de, bunun adını koyabilmiş, azap, bunun doğurduğu alarm ve alarm duygusunun yaratılmasını destekleyen grotesk dil saptamalarına ulaşabilmiş değildim. Bunu, kitapla birlikte gelen bütünlük sağladı. (...)

"Yücel Kayıran'ın kitabında bu sıçramayı getiren nedir? Bence en başta, şiirlerin birbirini tamamlama derecesinin yüksekliği geliyor. Öyle ki, yalnızken hayli belirsiz kalan, bazı sorularımıza yanıt vermeyen şiirler, kitapta

SADIK VİCDANİ KAYIKÇIOĞLU

GAZEL

Ol dem ki can sıkıntısı ârâm rûbâ olur
Cân-ı gam-âşinâya helâhil devâ olur

Ey gam dokunma cânıma, nezr-i visal-i yar
Belki sehâm-ı kahrile mahv ü hebâ olur

Sufi, sokulma yanıma alsam selâmını
Dil ba'demâ harem-geh-i zer u riyâ olur

Görsem o nâ-şenîde edâ vü hırâmını
Gamlar zemin-i dilde sahîran olur

Verme halel ki zevk ü keyfine âşinâların
Hem ferd-i merd-i sana bin belâ olur

Feyha-yı gamda kalsa da Vicdanî-i gamın
Feyz-i sühanla her gazeli nev-edâ olur.

YÜCEL KAYIRAN

UYSAL ÇIĞLIK

Söz! Yabanıl sesim benim
düş tüm
çaldıkça kapını
dizgenin çorak kentine
girdikçe sokakların dar
kendimi
Ötekine
iletemeyecek kadar
yalın sınırların
da bulamıyorum kendimi
sözcüklere dönüştükçe
tinin tensel iklimi.

Yazı, uysal çığlık hummalı
sesim!
Yalnızlığım yitik bir metin gibi
Uzatsam kaleme elimi, açmaz mı?
Ömrümün gizine vurulan kilidi.
(*Hayaline Firar Edemeyenlerin Afsunu*, 1997)

birbirini yanıtlıyor, birbirine karşılık veriyor. Kitap bir orkestra, çalınansa, orkestral bir müzik; tek tek çalgılandığında, tedirginlik, huzursuzluk, güvensizlik, giderek alarm etkisi aynı derecede güçlü ve bütünsel değil." (Necmiye Alpay, *Hayaline Firar Edemeyenlerin Afsunu* üzerine)

"İnançları, görüşleri, eylemleri ve dilemleriyle genç insan portreleri; kısa, yalın, etkileyici. Kayıran'ın şiirleri içsel yolculukların şiiri. Kendini sese, görüntüye bırakan dizeler alıp başını gidiyor. Biraz kırılgan, biraz karamsar bir havada." (Mustafa Emre)

ESERLERİ (Şiir):

Hayaline Firar Edemeyenlerin Afsunu (1997), *Beni Hiç Göremezsin* (2004), *Çalgın* (2006).

HAKKINDA: Yücel Kayıran / Hayaline Firar Edemeyenlerin Afsunu (1997), Fikret Demirağ / Hayaline Firar Edemeyenlerin Afsunu (Kıbrıs, 4.6.1997), Necmiye Alpay / Alarm (Virgül, Ocak 1998), Mustafa Emre (Cumhuriyet Kitap, 19.6.1998), Turkan Yeşilyurt - Emel Güz / Sosyalizm Benim İçin Bir Depresyondur (Şiir Odası, Mayıs 2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Osman Çakmakçı / Söyleşi (Varlık Kitap, Haziran 2004), Yaşar Bedri / Sorunlarımızı Sorun Eden Bir Şair (Radikal Kitap, 30.1.2005).

KAYMAK, Mansur

Folklor araştırmacısı. 1949, Acıpayam / Denizli doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Denizli'de yaptı. Denizli İlköğretmen Okulundan mezun olduktan sonra öğretmenliğe (1972) başladı. Öğretmenliği sırasında aralıklı olarak Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümüne devam etti. Buradaki eğitimi bittikten sonra çeşitli kurumlarda öğretmen ve folklor araştırmacısı olarak çalıştı. TRT İzmir Televizyonunda uzman olarak görev yaptı.

Kültür Bakanlığı Milli Folklor Araştırması Dairesindeki çalışmaları sırasında binlerce türkü ve halk ezgisi derledi (1979-84). Kendi alanında tek yayın olan *Türk Halk Müziği ve Oyunları* adlı dergiyi çıkardı (1984). TRT'ye birçok folklor içerikli program hazırladı (1985-89). Bu çalışmalarından dolayı birçok ödül aldı.

ESERLERİ (Araştırma):

Bartın Ağız Şive Sözlüğü, *Bartın Halk Kültürü* (Sabahattin Çilsüleymanoğlu ile birlikte,1996), *Bartın Halk Kültürüne Hizmet Edenler*, *Bartın Halk Manileri*, *Bartın Halk Mutfağı "Yemekler"*, *Bartın Halk Türküleri*, *Bartın Şiir Antolojisi*.

HAKKINDA: Sclahattin Çilsülcymanoğlu – Mansur Kaymak / Bartın Halk Kültürü, 1996), Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

Recep Kaymakcan

KAYMAKCAN, Recep

Din eğitimi araştırmacısı. 1966, İskilip / Çorum doğumlu. 1990-93 yıllarında Ankara'da öğretmenlik yaptı. 1993 yılında Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine araştırma görevlisi, 1998 yılında yardımcı doçent, 2002 yılında doçent oldu. Sakarya Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri bölüm başkan yardımcılığı (1998-2002), bölüm başkanlığı (2003-2004), Fakülte Kurulu ve Yönetim Kurulu üyeliği (2003-), Sosyal Bilimler Enstitüsü müdür yardımcılığı (2005) görevlerinde bulundu. Uluslararası Din ve Değerler Eğitimi Semineri, Oslo Colation Freedom of Religion or Belief 'te Danışma Kurulu üyesidir.

Makalelcri, *East/West Education, Muslim Education Quarterly, Islam and Muslim Christian Relationship, Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi, Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Değerler Eğitimi* dergilerinde yayımlandı. *Değerler Eğitimi Dergisi* editörlüğü, *Akademik İncelemeler Dergisi* yayın kurulu başkanlığı, ulusal ve uluslararası dergilerde hakemlik yaptı.

ESERLERİ:

The Perception of Christianity in Turkish Religious Education (ortak, 2003), *Günümüz İngilteresi'nde Din Eğitimi* (2004).

KAYMAZ, Nejat

Tarihçi. Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Bölümünden Genel Türk Tarihi, Yeniçağ Tarihi, Yakınçağ Tarihi ve Farsça sertifikalarını alarak mezun oldu (1953). Genel Türk Tarihi Kürsüsüne asistan olarak girdi (1954). Doktorasını 1958'de tamamladı. 1967'de doçent oldu. Bağlı bulunduğu Genel Türk Tarihi Kürsüsünden ayrılarak Türkiye Cumhuriyeti ve Türk Devrimi Tarihi Kürsüsüne geçti (1974). Söz konusu kürsünün başkanlığı ile Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Müdürlüğü görevlerini yürüttü (1977). UNESCO Türkiye Millî Komisyonu üyeliği görevini 1978'den itibaren üç yıl sürdürdü. 1983'te profesör oldu. ADD Genel Başkanlığı görevinde bulundu (1990). İngiltere (1962-63) ve Fransa'da (1973-74) çalışmalar yaptı. Ankara Üniversitesi DTCF Tarih Bölümü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı başkanlığını yürüttüğü sırada (1998) emekliye ayrıldı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

Pervâne Süleyman; 13. Yüzyılın İşbirlikçi Emiri Muinüddin Süleyman (1999), *Kuruluştan 'Lâle Devri'ne Osmanlı İmparatorluğu* (2002).

HAKKINDA: Nejat Kaymaz / Kuruluştan 'Lâle Devri'ne Osmanlı İmparatorluğu (2002), Erhan Üstündağ / Kuruluştan Lale Devri'ne Osmanlı İmparatorluğu (Radikal Kitap, 29.11.2002).

KAYMAZ, Rıfkı

Şair ve yazar. 22 Şubat 1950, Erzincan doğumlu. Yazılarında Abdullah Çınar, Yunus Taner, M. Refik Selimoğlu, Fatih Emre gibi müstearlar kullandı. Erzincan Kurtuluş İlkokulu,

Rıfkı Kaymaz

RIFKI KAYMAZ

NİNECİĞİM

Masalların dilimde,
Sevgin her an kalbimde,
Bir ömür hayalimde,
Kalıver nineciğim.

Nu muthuyduk seninle,
Büyümüştük seninle,
Bembeyaz tülbentinle,
Gülüver nineciğim.

Bir yıldız gibi akıp,
Gittin, bizi bırakıp...
Bir gece düşten çıkıp,
Geliver nineciğim.

Baldan tatlı sözünle,
Sevgi taşan gözünle,
O tertemiz yüzünle,
Kalıver nineciğim.

Oksayarak başımı,
Dindir ağlayışımı.
Akarken gözyaşımı,
Siliver nineciğim.

Merkez Ortaokulu, Erzincan Lisesi, Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi TDE Bölümü (1972) mezunu. Bir süre *Hürsöz* gazetesinde yazı işleri müdürü olarak (1972) çalıştı. Fakülteyi bitirdikten sonra, Seydişehir Mahmut Esat Lisesinde edebiyat öğretmenliği yaptı (1972-76). Kısa bir süre Sümerbank Genel Müdürlüğünde uzman olarak çalışıp yeniden öğretmenliğe döndü. Ankara liseleri ile Ankara Polis Kolejinde (1985-90) edebiyat öğretmeni, Ankara Polis Akademisi Türk Dili Okutmanı (1990-98), TBMM'de Milletvekili Danışmanı (1997) olarak görev yapıp emekli oldu (1998). Daha sonra Ankara'da özel okullarda öğretmen ve idareci olarak çalıştı.

Ortaokul sıralarında başladığı Erzincan bakır el işlemeciliği çıraklığını ustalaşarak geliştirdi. Bu el sanatını, lise ve fakülte yıllarında da sürdürdü. İlk sergisini, Erzurum Halk Eğitim Merkezinde "Bakır Üzerine El İşiyle Türk-İslâm Tezyinatı" adıyla açtı (1972). Bu tür çalışmalarını yurtiçi ve yurtdışında açtığı sergilerle sürdürdü. Geleneksel bakır işleme sanatına hat ve süsleme açısından katkılarda bulundu.

Şiir ve yazılarını *İttihad, Bugün, Yeni Devir, Millî Gazete, Doğu* (Erzincan) gazeteleri ile *Adımlar* (1972), *Tohum, Hareket, Çile* (Diyarbakır), *Millî Gençlik*, kurucusu olduğu *Muştu* (1976-80), *Hisar, Mavera, Türk Edebiyatı, Millî Eğitim, Yeşilay, Genç İstikbal, Irmak, Rahmet, Tokat Kümbet, Kültür-Edebiyat* (1986-87) ve *Gençlik* (1992-98) dergilerinde; çocuk edebiyatı alanındaki ürünlerini *Can Kardeş, Diyanet Çocuk* dergilerinde yayımladı. Dörtlüklerinde Salihoğlu imzasını kullandı. Ankara'da Hedef, Birlik, Arifan radyolarına programlar hazırladı.

Erzincan'da çıkan günlük *Doğu* gazetesinde köşe yazıları yayımlandı. *Vahdet* gazetesinde (Genç Kalemler), *Zaman* ve *Vakit* gazetelerinde (Duvar Gazetesi), haftalık *Tutanak* ve *Yeni Dönem* gazetelerinde kültür-sanat sayfaları hazırladı. Çocuklara yönelik yazı ve şiirleri *Mavi Kırlangıç, Can Kardeş, Kıvılcım, Diyanet Çocuk, Adak Çocuk* gibi çocuk dergileri ile MEB'in ilk ve ortaöğretim Türkçe kitaplarında yer aldı. Türkiye Yazarlar Birliğinin *Türkiye Kültür ve Sanat Yıllığı*'nda çocuk edebiyatı üzerine değerlendirmeler yaptı. 1974 Arkın Çocuk Edebiyatı Şiir Yarışmasında *"Anneciğim"* şiiriyle üçüncü oldu. Gökyüzü Yayınları Çocuklara Yönelik 1987 Şiir Yarışmasında *"Sevginin Gülleri"*yle mansiyon kazandı. Türkiye Millî Kültür Vakfı hicret konulu şiir yarışmasında ödül, Trabzon Belediyesi 1996 Naat Yarışmasında birincilik, İstanbul Tuzla Belediyesi 1998 Gül Şiirleri Yarışmasında mansiyon, Türkiye Diyanet Vakfı 1999 Çocuk Şarkıları-Güfteleri Yarışmasında mansiyon aldı. Çocuk Edebiyatçıları ve Sanatçıları Birliği Derneği kurucularındandır. Bu dernek ile Türkiye Yazarlar Birliğinin Yönetim Kurulu üyeliklerinde bulundu.

"Muştu isimli ilk kitabından sonra Sıla Türküsü ismiyle ikinci kitabını yayımlayan Rıfkı Kaymaz, bu eserde ismiyle müsemma olarak Erzincan'la ilgili şiirlerini bir araya getirmiş bulunuyor. Kaymaz'ın şiirleri, birkaçı hariç, hepsi dörtlüklerden oluşuyor. Hecenin geleneksel söyleyişine bağlı bir şair o. On birli ölçü, şiirinin değişmez kuralı gibi. Kafiyeyi de rahat bir şekilde en güzeliyle kullanıyor." (Mehmet Törenck)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Muştu* (1983), *Sıla Türküsü - Erzincan'da Bir Kuş Var* (1998).

ÇOCUK ŞİİRİ: *Küçük Çeşmenin Tatlı Suyu* (2000), *Sevginin Gülleri* (2002).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Bütün Yönleriyle Erzincan* (M. Buyruk ve H. Özdemir'le, 1982), *Osmanlı Padişahlarının Tuğraları* (2000).

ANTOLOJİ-ANSİKLOPEDİ: *Günümüz Yazarlarından Seçme Hikâyeler* (B. Coşkun, S. Er ile, 1987), *Mehmet Akif ve Gençlik* (Abdullah Çınar adıyla, 1987), *Günümüz Şairlerinden En Güzel Çocuk Şiirleri* (1995), *Gençlik Kültür Ansiklopedisi* (2 cilt, S. Er, E. Kücet ile, 1996), *Bir Demet Şiir* (çocuklar için küçük seçki, 2001), *Şiir Defteri* (2003), *Öykü Yağmuru* (2004), *Öykü Sepeti* (2004).

Ayrıca ders kitapları vardır.

HAKKINDA: Rıfkı Kaymaz ile Bir Konuşma (Yeni Devir, 1.11.1981), Mehmet T. Ümit / Yeni Devir (17.11.1983 - 21.7.1983), Mustafa Arafatoğlu / Rıfkı Kaymaz'dan Bir Muştu Daha (Yeni Devir, 4.11.1983), Serhan Güzel / Sanatçıyla Sohbet (Millî Gazete, 18.3.1983), Mustafa Ruhi Şirin / Çocuklarla Elele Geleceğe Yürümek (Zaman, 9.6.1990), Hekimoğlu İsmail / Bir Serginin Ardından (Zaman, 19.9.1990), B. Uğur Akdere / Rıfkı Kaymaz'ın Hayatı-Sanatı-Eserleri ve Çocuk Edebiyatındaki Yeri (lisans tezi; Gazi. Üniversitesi Eğitim Fakültesi, TDE Bölümü, 1999), Mehmet Törenek / Bir Şehri Şiirlerle Anlatmak: Sıla Türküsü (Rahmet, Kasım 1999), Zanaattan Sanata (Anadolu Gençlik, Mart 2002).

KAYMAZ, Sezgin

Romancı. 25 Ocak 1962, Sinop doğumlu. Konya Maarif Koleji mezunu. HÜ İngiliz Filolojisi ve AÜ Hukuk Fakültesindeki öğrenimini tamamlamadı. 1976'dan itibaren spor çalışmalarına yönelerek Türkiye Hentbol Ligi ve Millî hentbol takımında oynadı, 1993-97 yılları arası Millî takımı çalıştırdı. Yaşamını Ankara'da, birinci lig futbol takımlarından Ankaragücü'nde antrenörlük yaparak sürdürdü. Romanlarının yanı sıra hentbol sporu üzerine araştırmalar yayımladı.

ESERLERİ (Roman):

Uzun Harmanlarda Bir Davetsiz Misafir (1997), *Geber Anne!* (1998), *Kaptanın Teknesi* (1998), *Lucky* (2000), *Zindankale* (2004).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 1.4.1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

KAYNAK, İsmail

Dilbilimci. 5 Eylül 1925, Vidin / Bulgaristan doğumlu. Vidin Türk Ortaokulu (1939), Bulgar Erkek Lisesi (1944) ve Ankara Üniversitesi DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü (1952) mezunu. Aynı bölümde doktora (1958) yaptı. DTCF'de öğretim üyesi olarak çalıştı. *Belleten*'de tercüme makaleleri yayımlandı. *Yaratma Gücü Bakımından F. M. Dostoyevski ile L. N. Tolstoy* adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bayram / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

KAYNAK, Mahir

İktisatçı ve siyasetbilimci. 1934 Gaziantep doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. 1951 yılında Kuleli Askeri Lisesini, 1961'de İÜ İktisat Fakültesini bitirdi. Aynı fa

kültede asistanlık yaptı. 1965'te doktor, 1971'de doçent oldu. 1967 yılında askerlikten ayrılarak girdiği Milli İstihbarat Teşkilatından 1980 yılında emekliye ayrıldı. 1981'de iktisat profesörlüğüne yükseldi. 1993 yılında Gazi Üniversitesi öğretim üyeliğinden emekliye ayrıldı. TV kanallarındaki programlar ile panel ve sempozyumlarda yaptığı konuşmalarla tanındı.

Mahir Kaynak

ESERLERİ:

Olaylar ve Çözümlemeler (1996), Osiera Nero Öldü (1996), Komplo Yok (1999), Üç..İki..Bir (2000), *Yel Üfürdü Sel Götürdü (2001), Sil Baştan (2002), Amerika 11 Eylül Afganistan Irak* (2003), *Sonuçtan Sebeplere* (2004), *Büyük Ortadoğu Projesi ve Türkiye Üzerine Stratejik Analizler* (Emin Gürses ile, 2004), *Maskeli Balo* (2005), *Derin Devlet – Tanımlanamayan Güç* (Ömer Lütfi Mete ile, 2006).

HAKKINDA: Keskin Anılar (Türkiye, 15.3.2001), Sil Baştan (Milliyet Kültür - Sanat, 24.7.2002).

KAYNAK, Melike Funda

Çocuk edebiyat yazarı. 5 Şubat 1961, Konya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü (1991) mezunu. TRT'nin radyo ve TV programlarına çocuk oyunları yazdı. Çalışmalarını Ankara'da sürdürdü. *Güneşe Açılan Pencere* ile 1996 Bu Yayınevi Çocuk Edebiyatı Roman Ödülünde ve *Selvi Çıkmazı* ile 1997 Bu Yayınevi Çocuk Edebiyatı Öykü Ödülünde mansiyon aldı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Güneşe Açılan Pencere* (1996).

ÖYKÜ: *Selvi Çıkmazı* (1997), *Senfonik Öyküler* (1998).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

KAYNAK, Muharrem

Şair, besteci, ressam. 6 Mayıs 1949, Kayalarköyü / Balya / Balıkesir doğumlu. Kuleli Askeri Lisesi (1968) ve Kara Harb Okulu (1990) mezunu.

Muharrem Kaynak

1970 yılından itibaren TSK bünyesinde muvazzaf subay (topçu kıdemli albay) olarak Polatlı, Malkara, Erzincan Burdur, Kıbrıs, Bergama. Sarıkamış ve İstanbul'da görev yaptı. Şiirleri *Ozan, Ana, İlk, Yaz, İremcik, Ümit, Bizim Ece, Yaka* dergileri ile *Sabah, Yeni Günaydın* ve *Balya* gazetelerinde yayımlandı. Çok sayıda güftesi TSM, THM, marş ve pop formlarında bestelendi. Resimleri 1998'den itibaren İstanbul ve Eskişehir'de sergilendi.

ESERLERİ (Şiir):

Ürünlerim (1989), *Sundum* (1989), *Ürünlerimi Sundum* (1991), *Mesaiye Kalan Güneş* (1995).

HAKKINDA: Safa Ünal / Ana Antoloji 1998 (1998).

KAYNAR, İkbal

Gazeteci-yazar, müzisyen. 20 Ekim 1957, Uşak doğumlu. İkbal mahlasını da kullandı. Uşak Şehitler İlkokulu (1968), Uşak Besim Atalay Ortaokulu, Uşak Öğretmen Lisesi (1975), Eskişehir Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü (1979) mezunu. Yurdun çeşitli yerlerinde öğretmen olarak görev yaptıktan sonra Fenerbahçe Lisesindeki öğretmenliği sırasında emekli oldu (2000). 1995'ten itibaren profesyonel anlamda müzik programları yaptı, albüm çıkardı. Gazetelerde köşe yazıları yanı sıra haber, elçştiri, gezi yazıları yazdı. Edebiyat Koop. ile Cemal Süreya Kültür Sanat Derneği üyesidir.

İlk yazısı *"Dinozorluk mu Dersiniz?"* 1999 yılında *Cumhuriyet* gazetesinde, diğer şiir ve çeşitli türdeki yazıları *H. Ekspres, Cumhuriyet, Birgün, Güzel Yazılar, Eski, İnsancıl, Berfin Bahar, Yaba Edebiyat* adlı gazete ve dergilerde yayımlandı. *Mavilere Saldım Umutları* (2004) adlı bir şiir kitabı, ayrıca söz ve müzikleri kendisine ait olan *Yasakları Kaldır Bana* adlı bir müzik albümü vardır (1995).

İkbal Kaynar

HAKKINDA: Siyah Beyaz (2.11.1995), Evrensel Kültür (Kasım 1995), Evrensel (8.12.1995), İngiltere Olay (22.8.1997), Cengiz Gündoğdu / Yıldız Güncesi (İnsancıl, Kasım 2004), Emin Karaca / Bilmem ki, "Maviler" Hep Güzellikler mi Getirir? (Bizim Gazete, 30.10.2004), M. Emin Berber / (Çağdaş Marmaris, 26.8.2004).

KAYNAR, M. Reşad

Tarihçi. 21 Mart 1910, İstanbul doğumlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1930) mezunu. Doktorasını İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde (1936) tamamladı. Ankara'da ilkokul öğretmenliği (1928-30), İstanbul'da ortaokul ve liselerinde tarih öğretmenliği (1931-41) yaptıktan sonra Yüksek Ti-

M. Reşad Kaynar

caret Mektebine öğretim üyesi olarak (1942) geçti. 1936'da doçent 1952'de siyasî tarih profesörü, 1962'de ordinaryüs profesör oldu. İstanbul. İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi öğretim üyesi iken (1980) emekliye ayrıldı.

Emekli olduktan sonra siyasi tarih öğretim üyesi olarak İstanbul Üniversitesi ile Hava ve Deniz Harp Okullarında derslerini sürdürdü. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Kurumu Yüksek Kurulu üyeliği de yapan Kaynar, çeşitli üniversitelerden onur ödülleri aldı.

ESERLERİ:

Mustafa Reşit Paşa ve Tanzimat (1954), *Medenî Hukuk* (1958), *Borçlar Hukuku* (1959), *Hukuk Devletini Kurma Yolundaki Hareketler* (1961), *Tarihimizin Işığında Günün Olayları, Ulusal Egemenliğin 75. Yılında Atatürk ve Düşüncesi* (Necdet Sakaoğlu ile, 1995), *Atatürk Düşüncesi* (deneme, 1995).

REŞAD KAYNAR

Osman Akkuşak

Bir sevimli adamdı. Tercüman'da karşılaştığımız veya görüştüğümüz sıralarda "hocam maşallah maşallah iyisiniz.. delikanlı gibisiniz" diyenlere "kardeşim, yemiyoruz içmiyoruz belki ondandır" diye karşılık verirdi..

Tercüman gazetesinde bibliyograf ve araştırmacı İzzet Erdinç'in vazife gördüğü seksiyonda tarihi konularda danışmanlık yapıyordu.. birkaç gün evvel 95 yaşında vefat eden tarihçi ve hukukçu Reşad Kaynar'dan bahsediyorum.

1985 senesinde bir gün rahmetli Kemal İlıcak: "Osman Bey, dedi, bizim ansiklopedi bölümüne Kurtuluş Savaşı ansiklopedisi hazırlama görevi verdik.. bir türlü yapamadılar.. yardımcı olur musun"... olumlu cevap verdiğim halde, servis bir türlü toplanmıyordu.. meğer vazife, Reşad Kaynar başkanlığında birkaç üyeden müteşekkil bir gruba verilmiş.. Nazlı İlıcak'ın isteğiyle yapılan toplantıya beni de davet ettiler.. Sayın İlıcak: "Reşad Bey, dedi Osman Bey'le işbirliği yaparak işi neticelendiriniz, aksi takdirde projeyi iptal edeceğim" beni çalışmaya pek kanıştırmak istemediklerini hissettim, ama Nazlı İlıcak'ın baskısına boyun eğmek zorunda kaldılar. tarihçi Kemal Bey, Reşad Kaynar ve ben çalışmaya başladık.. konuları ikiye böldük bir kısmını ben, diğer kısmını da Kemal Bey hazırlıyor, hazırlanan her üniteyi üç kişi tekrar birlikte okuyor mutabık kaldıklarımızı dosyalara yerleştiriyorduk..

Bir gün, üç kişiden biri olan tarihçi arkadaşımız, Cihan Harbi sırasında Irak'ta esir alınan İngiliz generali Thowsend'den sözederken Amiral Thowsend diye okudu.. okumayı durdurup amiral kelimesinin, general olarak düzeltilmesi gerektiğini hatırlattığım halde arkadaş, yorgunluktan olmalı, amiralin doğru olduğunda ısrar etti.. Reşad Kaynar Hoca evvelâ Kemal Bey'e hak verdi.. sonra benim verdiğim izahat karşısında fikrini değiştirdi..

Maksadım, asıl branşının hukuk olduğunu anlatmaktır.. yoksa o yaşta her insanın bilhassa bazı küçük ayrıntılarda hata yapmasının pek tabii bulunduğundan şüphe edilemez.. uzun yıllar yüksek ticaret mektebinde hukuk dersleri vermiş daha sonra tarih vadilerine geçmişti.

Rahmetli Reşad Kaynar, inanmış bir Atatürkçü idi.. onun siyasî, sosyal ve ekonomik görüşlerine sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. hattâ Kemal Atatürk'ün antikomünist ve antimarksist görüşlerine de sadık kalmış ve hayatının hiçbir devrinde marksizme itibar etmemiştir..

Bir yazar arkadaş "onun en büyük tesellisi, yetiştirdiği öğrencilerden %96'nın ilerici olmasıydı" diye yazıyor.. ve "içlerinde %5'i gerici olabilir. Allah da bu %5 nedeniyle beni affetsin!" dediğini kaydediyor (Miyase İlknur, Cumhuriyet, 29 Mayıs 2006)

Rahmetli Hoca böyle söylemiş bulunabilir.. siyasî ve sosyal hayatta bu türlü çerçeveci net çizilmemiş terimler kullanılagelmektedir.. ancak akademik çalışmalarla meşgul ilim adamları daha net olmaya, kavramları ve terimleri çok sağlıklı tarif etmeye mecburdurlar..

İlericiliğin ve gericiliğin kriterlerinin de açıkça söylenmesi gerekir.. bizim genç ilim adamlarına tavsiyemiz budur.

Birşey daha söyleyelim: modern dünyada her insan, kendi ölçülerine göre tayin ettiği bir ilericiliği veya gericiliği seçmekte hürdür; yeter ki seçtiği fikir, kanunlarımıza, millî menfaatlerimize ve ahlakî prensiplere aykırı olmasın!.. ve de bilimsel gerçeklerle zıddaşmasın!.

(*Yeni Şafak*, 1.6.2006)

KAYNAR, Necmettin

Eğitimci, yazar. 1933, Zara / Sivas doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini ilçesinde, öğretmen okulunu Trabzon'da bitirdi. 1954 yılından itibaren Samandağ (Hatay) ve Ceyhan'da ilkokul öğretmenliği yaptı. Ceyhan'da iken, açılan sınavı kazanarak Ceyhan ve Sivas'ta edebiyat öğretmenliği, Yozgat ve Sivas'ta okul müdürlüğü, Manisa ve İzmir'de Milli Eğitim Müdür Yardımcılığı, İzmir'de Millî Eğitim Müdürlüğü görevlerinde bulundu. 1982 yılında kendi isteğiyle emekliye ayrıldı. Çalışmalarını İzmir'de sürdürdü. *Zara Haber Dergisi*, *Zara Son Haber* gibi yayınlarda yazdı.

"*Yaklaşık otuz yılını eğitime ayı-*

Necmettin Kaynar

NECMETTİN KAYNAR

O, ŞİMDİ YUVASIZ

Kendimizi bileli beri Hacı Usta'nın evinin tepesinde kocaman bir leylek yuvası vardı. Bu yuva bizlerle beraber büyümüştü.

Baharın işaretiyle herkesin gözü leyleğin yuvasında olurdu. Çoğu kez ne zaman geleceğini birbirimize sorup dururduk. Bütün çabamız leyleği nasıl göreceğimizdi. Yöre inançlarımıza göre leyleği uçarken görmek seyahat ve mutluluk, yuvasında ayakta görmek sağlık ve düzen, bahçelerde bostanlarda, çayırlarda görmek çalışkanlık ve bereket. Allah korusun- yuvada yatarken görmek hastalık ve mutsuzluktu. Bir taraftan özlem içinde leyleği beklerken bir taraftan da yuvada yatar görmenin korkusunu taşırdık içimizde. Derken hacı leylek, yine bir sürpriz ile ummadığımız bir zamanda arz-ı endam ederdi. Nasıl sevindirdik bir bilseniz. Çevremizde her gördüğümüze leyleğin geldiğini müjdelerdik. Hele uygun bir görünümdeyse değme keyfimize... Bazen aynı leylekler mi yoksa bu gelenler yavruları mı gibi keyifli sohbetlerimiz de olurdu. Yuvasında yatarken olmasın da nasıl gözükürse gözüksün tesellisiyle gelişin sevincini yaşar dururduk. Hatta, leyleğin yuvasının bizim mahallede oluşunu bile bir ayrıcalık sayardık gönlümüzce.

Hacı leyleğin gidişi de gelişi gibi bir sürprizdi sanki. Hangi gün uçup gittiğini hiçbirimiz fark edemezdik.

Her güz ayı ortalarında hacı leylek kalleşliği yapar, birden sır olurdu. Sanki bizim yüreğimize yavru yapmak, büyütmek, alıp götürmek için gelirdi. O bizleri kışın gelecek acımasızlığına terk ederken kendisi, güneyin sıcağına doğru kanat açıp gitmiş olurdu...

Bir yıl, ne oldu, nasıl oldu kimseler bilemedi. Ağırlığını o kocaman taş konağın dahi zorlukla çektiği yüzlerce kilo ağırlığında yuva, kar, yağmur sonrası hacı leyleğin gelmesini beklemeden çöküp gitti. Bu çöküş hacı leyleğin her yıl terk edişine bir misilleme miydi? Belki de bir sürprizdi. Yoksa doğanın acımasızlığına ihtiyar gövdenin teslimiyeti miydi?

Artık olan olmuştu! O günden sonra Hacı Usta'nın evi leyleksiz, hacı leylek dostumuz da Zara'da şimdi yuvasızdı. Gidiş o gidiş... O günden sonra mahallemizde hacı leyleği gören olmadı. İnsanlar üzgün, çevre üstü.

ran, yurdun muhtelif köşelerinde kâh öğretmen, kâh müdürlük yaparak, bedeniyle de, ruhuyla da eğitime damgasını vuran ve Sivaslı olmanın gururunu her vesile ile duyan, hisseden ve herkese her fırsatta bıkmadan, usanmadan öğünçle anlatan, bulunmaz bir eğitimci." (Orhan Sağlamer)

ESERLERİ (Anı-Deneme): *Zara-Bir Özlemin Tutkusu* (1993), *Zara'dan Zara'ya* (1997), *Şehre İnen İt* (2000), *Sivas Rehberi* (Orhan Sağlamer ile), *Yine Zara* (Zara'nın Dünü-Bugünü-Yarını).

HAKKINDA: Yaşar Aksoy / Zara Özlemi ve Pir Gökçek (Yeni Asır, 11.7.1993), Orhan Sağlamer / Zara'dan Zara'ya (Yeni Ülke, 5.3.1997).

KAYNAR, Uğur

Şair (D. 1955, Zara / Sivas - Ö. 2 Temmuz 1993, Sivas). İlk, orta ve lise öğrenimini Sivas'ta yaptı. Siyasi nedenlerle uzun yıllar tutuklu kaldığından yüksek öğrenimini sürdüremedi. Ankara'da El Yazıları Yayınevini kurdu ve yönetti. Yaşamını 1993 Sivas olaylarında Madımak Oteli yangınıda yitirdi. Ölümünden sonra Edebiyatçılar Derneği tarafından anısına *Uğur Kaynak Kitabı* çıkarıldı. Ankara Karşıyaka Mezarlığında toprağa verildi.

ESERLERİ (Şiir): *Çiçekler Halaya Durdu* (1988), *Gizemya* (1989), *Aşkınam* (1992), *Güncesika* (1995).

HAKKINDA: Ali Balkız / Bir Anı (Ankara Sanat Rehberi, Ağustos 2003), Uğur Kaynar Kitabı (1993), Sivas Kitabı - Bir Topluöldürümün Öyküsü (1994), Yılmaz Odabaşı / 1975-2000 Son Çeyrek Yüzyıl Şiir Antolojisi (2. bas. 2001).

KAYNAR, Yaşar

Eğitimci, yazar. 1941, Bedil köyü / Çerkeş / Çankırı doğumlu. Hasanoğlan Atatürk İlköğretmen Okulu mezunu. On beş yıl Almanya'da kalarak öğretmenlik, işçilik, kitapçılık, yazarlık, yayıncılık, esnaflık, sanayicilik yaptı. Türkiye'nin köylerini yoksulluktan ve cahillikten kurtarıp örnek birer köy yapma ideali uğruna yaşadıklarını *Tutku Pınarı* (2002) adlı kitabında anlattı.

HAKKINDA: Yaşar Kaynar / Tutku Pınarı (2002).

KAYNARDAĞ, Arslan

Şair, araştırmacı-yazar. 23 Temmuz 1923, San'a / Yemen doğumlu. Tam adı Arslan Turgut Kaynardağ. Kastamonu Lisesi (1941), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü (1948) mezunu. Aynı bölümde *"Spinoza'da Doğruluk Kavramı"* adlı tezle doktorasını tamamladı. Bir süre çevirmenlik yaptı. 1962'den sonra İstanbul Beyazıt Sahaflar Çarşısında bulunan Elif Kitabevini işletti. Edebiyata *Son Dakika* (1942) dergisinde çıkan bir röportajıyla girdi. *Kitap Belleten* (1960-65; 43 sayı) adlı bir bibliyografya-biyografya dergisi çıkardı. Daha çok bibliyografya alanındaki çalışmaları, felsefe yazı ve kitaplarıyla tanındı.

Arslan Kaynardağ

Son Dakika dergisinde (1942) yayımlanan ilk röportajından sonraki şiir ve yazıları *Yığın, Fikirler, Vakit, Son Saat, Türk Dili, Yeni Ufuklar, Yeditepe, Cumhuriyet, Sanat Olayı, Felsefe* dergi ve gazetelerinde yayımlandı. İki şiiri bestelendi. PEN Yazarlar Derneği, Türkiye Felsefe Kurumu BİLSAK ve İstanbul Sahhaflar Derneği üyesidir.

"Arslan Bey, bir kitap dostuydu; kitap-bilgi aracılığıyla insanlarla ilişki kuran bir insan, yaşamını ülkesini bilgiyle-düşünceyle aydınlatmaya adamış bir aydın. Kitapçılık yaptı, yalnızca para kazanmakla yetinmedi; kitaba gereksinmesi olanlara zamanını ve emeğini cömertçe sundu. Şiirler yazdı; duyarlığının sanatla nasıl buluşabildiğine dikkatimizi çekmeye çalıştı. Asıl mesleğini, felsefeciliğini hiçbir zaman ihmal etmedi; Türkiyedeki felsefe çalışmalarının gönüllü yazıcılığını yaptı. Kitaplarını şöyle bir karıştırıverin göreceksiniz... Sahi kimdir Aslan Kaynardağ? Sevecen bir dost, çalışmalarınızı yakından izleyen, dişe dokunur bir çalışmanızı okuduysa sizi kutlamayı bir görev sayan, yeni çalışmalarınız için özendirilmeye olan gereksinmenizi karşılayan bir dost...

"Aramızda hayli yaş farkı olmasına karşın, 1965'ten beri tanıdığım Arslan Bey, kitapseverliği, yardımseverliği, dostluğu ile bende de engin bir güven duygusu oluşturmuştur. Arslan Bey'i tanıdığım için kendimi şanslı buluyorum. Size teşekkürler, selamlar, saygılar sevgili Arslan Kaynardağ..." (Yusuf Çotuksöken)

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME. *Türkiye' de Shakespeare, Shakespare'de Türkiye* (1958), *1001 Bilmece* (1960), *Kitap Yılı Bibliyografyası* (1974), *Türkiye'de Yayınlar* (1975), *Halk Resminde ve Kartpostallarda Kurtuluş Resminde ve Kartpostallarda Kurtuluş Savaşı ve Atatürk* (1981), *Değişen Türkiye, Değişen Felsefe Dili ve Macit Gökberk* (1983), *Eğitim ve Yayın* (1985), *Felsefecilerle Söyleşiler* (1986), *Türk Düşüncesinde Dünden Bugüne Sokrates İlgisi* (1989), *Felsefeci Macit Gökberk'e Saygı* (1991), *Hilmi Ziya Ülken'in Düşünce Tarihi ile İlgili Çalışmaları* (1992), *Hilmi Ziya Ülken'in İslâm Düşüncesi ile İlgili Çalışmaları* (1993), *Atina'ya Felsefe Yolculuğu* (1993), *Biz ve Felsefenin Kurumlaşması* (1994), *Felsefeci Hasan Ali Yücel'in Üniversite Yılları* (1997), *Türkiye'de Hümanizm Düşüncesinin Ortaya Çıkışı ve Gelişmesi* (1998), *Türk Ortaöğretiminde Felsefe Dersinin Yeri* (1998).

ŞİİR: *Sevgiler de Gündemdedir* (1980).

HAKKINDA: Betül Çotuksöken / Felsefeyi Anlamak Felsefe ile Anlamak (1995), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Betül Çotuksöken / Felsefenin Kurumsallaşmasına Adanmış Bir Yaşam: Arslan Kaynardağ - Mustafa Günay / Düşünce Tarihi - Yusuf Çotuksöken / Yılların Ötesinden Bir Merhaba - Doğan Özlem / "Felsefecilerle Söyleşiler" Üzerine - Tüten Arı / Kaynardağ ile Felsefe (Cumhuriyet Kitap, 30.3.2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Doğan Hızlan / Türk Felsefecileri İçin Kılavuz Kitaplar (Hürriyet Cumartesi eki, 13.5.2006), Aslan Kaynardağ'a Armağan (haz. Mustafa Günay, 2006).

KAYRA, Cahit

Yazar, siyaset ve devlet adamı. 11 Mart 1917, Kadıköy / İstanbul doğumlu. Tam adı Ömer Cahit Kayra. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1938) mezunu. Maliye Bakanlığında müfettişlik gibi çeşitli kademelerde görev yaptı. 1973'te Ankara Milletvekili seçildi, 1974'te Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı görevinde bulundu.

Milliyet ve *Güneş* gazetelerinde önemli dizi yazılar yayımladı: *Savaş Yılları / 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı* (Milliyet, Temmuz 1987), *Acılı Kent* (Milliyet, Ağustos 1988), *Acılı Anadolu* (Güneş, Aralık 1988), *Sadullah Paşa'nın Anıları* (Ocak 1989), *Malta*

Cahit Kayra

Sürgünleri / Dr. Esat Işık Paşa'nın Öyküsü (Güneş, Şubat 1989).

"Cahit Kayra'nın 1938 Kuşağı / Olaylar, İnsanlar, Anılar başlıklı eseri, 12 Eylül'ün karanlığına kadar uzanan, olağanüstü bir el tarafından yazılmış siyasi bir analiz. Yaşam öyküsünü anlatırken Türkiye'yi anlatıyor Kayra. Mizah, ironi, iyimserlik, kötümserlik, kılcılık, devrimci bir cumhuriyet sevdalısının hayata ve politikaya hem içerden hem dışarıdan bakabilmesi. Genç kalmayı başarmış, kendisiyle de dalga geçebilme yetisine sahip olan olağanüstü bir insan Cahit Kayra." (Mehmet Baydur)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Bodrum Üzerine Çeşitlemeler* (1983), *Romantik Bir Karga* (1984), *Eda Hanım'ın Kırmızı Kedileri* (1989), *Hoşça Kal Bodrum* (1996), *Kadıköy Rüzgârları* (1997), *Çiçekleri Unuttular* (1999), *Bir Mavi Yolculuk Seyir Defteri* (2001), *Bilgeler ve Balıklar* (2004).

ARAŞTIRMA: *İstanbul / Mekânlar ve Zamanlar* (1990), *İstanbul Haritaları / Maps of Istanbul* (1990), *Eski İstanbul'un Eski Haritaları* (1991), *İstanbul'un Yokuş ve Merdivenleri* (1991), *İkinci Mahmut'un İstanbul'u* (Erol Üyepazarcı ile, 1992), *Kandilli-Vaniköy-Çengelköy / Mekânlar ve Zamanlar* (Erol Üyepazarcı ile, 1993), *Bebek / Mekânlar ve Zamanlar* (1993), *Sevr Dosyası* (1997), *Kadıköy Rüzgarları* (1997).

ANI: *1938 Kuşağı / Olaylar, İnsanlar ve Anılar* (1995), *Cumhuriyet'in Kuruluş Yıllarında Bir Devrimci Doktorun Anıları* (Dr. Mehmet Fuat Umay, düzenleme: Cahit Kayra, 2003),

GEZİ: *Bir Mavi Yolculuk Seyir Defteri* (2001).

MİZAH: *Dünya Erkekleri Birleşiniz* (2005).

ÇEVİRİ: *Tarih-i Enderun / Letaif-i Enderun / Çuhadar Hafız İlyas Ağa'nın Anıları* (Daru't-Tıbaat-ül Amire 1276-1859, sad., 1987), *Büyük Efendi'nin Sarayı / A Description of the Signour's Seraglio* (Robert Whitters'tan, 1996), *Bir Osmanlı Doktorunun Anıları : Yüzyıl Önce Anadolu ve Suriye* (Şerafeddin Mağmumi'den, 2001), *Dicle'de Kelek ile Bir Yolculuk: İstanbul'dan Bağdad'a ve Hindistan'a Min Sene 1300 İla Sene 1304 (1884-1888)* (Ali Bey'den, 2003), *Hoşça Kal Trabzon* (Mediha Kayra'dan, 2005).

DERLEME: *Turan Güneş'in Siyaset Şiirleri* (1985).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968), Atilla Birkiye / Tarih İçinde Görünüm (Cumhuriyet Kitap, 17.1.1991), Melih Cevdet Anday / Bir Kitabın Düşündürdükleri (Cumhuriyet, 16.1.1996), Oktay Abdal / Bellek Bu Kadar Unutkan mı? (Cumhuriyet, 30.1.1996), Taner Kışlalı / Siyasetin İçinden (Cumhuriyet, 1.5.1996), Mehmet Baydur / Âli Paşa ve 38 Kuşağı (Cumhuriyet, Eylül 1996), Cahit Kayra ve Yazarlığı (Varlık, Mayıs 1996), Mehmet Kemal / Tarihin Değirmenleri (Cumhuriyet, 19.5.1997), Orhan Duru / Kayra'nın Bodrum'u (Radikal, 21.8.1997), Güngör Uras / Mavi Yolculuk Mevsimi Bitti (Milliyet, 21.10.2000), Mehmet Baydur / Bir Osmanlı Doktorunun Anıları (Cumhuriyet, 22.4.2001), TBE Ansiklopedisi (2001), İş'te Kitap (Bahar 2002).

KAYSERİLİ DAVUD

Bkz. DAVUD KAYSERİ

KAYTAZZADE Mehmet Nazım

Şair (D. 1857, Kıbrıs - Ö. 1924). 1890'lı yıllardan 1920'lere değin yerli gazeteler onun şiirleri, edebi yazılarıyla doludur. Tertip edilmiş divanı yoktur; ancak 1913 yılında kendi şiirlerinden oluşturduğu ve adını *Rûh-ı Mecrûh* koyduğu bir güldeste yayımladı. *Yâdigâr-ı Muhabbet* adlı romanın bir kısmı *Yeni Zaman*'da tefrika edildi, ardından *Kıbrıs* gazetesinde tefrikaya devam edildi. Harid Fedai'nin hazırladığı bu roman 2004'te basıldı. Bundan başka konusu Sakız adasında geçen *Leyle-i Visâl* ve padişah II. Abdülhamid'in baskıcı yönetimini ele alan bir tiyatro eseri daha vardır.

HAKKINDA: Harid Fedai / Yâdigâr-ı Muhabbet (2004).

KAYYIMZÂDE ABDULLAH

İslâm bilgini (D. ?, Çankırı - Ö. 1843). Fenârî Haşiyesi (*Hâşiye-i Fenârî*) adlı eseri, alimler arasında uzun yıllar el kitabı niteliği taşıyarak büyük ilgi gördü. Kudüs mevleviyetine atandı, görevine başlamak için çıktığı yolculuk sırasında yolda öldü.

ESERLERİ:

Hâşiye-i Fenârî, Hâşiye ale'l-Celâl, Haşiye ale'l-Hayâlî, Hâşiye ale't-Tekzîb, Hâşiye-i Âdâb-ı Mîrî.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972).

KAZANCI, Ahmet Lütfi

İslâm tarihçisi ve romancı. 1 Ağustos 1936, Çorum doğumlu. İnkılap İlkokulu (1948), Çorum İmam-Hatip

CAHİT KAYRA

SEVR DOSYASI

Dünya 21. yüzyıla girmeye hazırlanıyor. Bu yeni yüzyıl şimdiden düşünemeyeceğimiz, düşleyemiyeceğimiz kadar büyük değişikliklere gebe olacak. Savaş sonrası dönemde içinde bizi şaşırtan hatta korkutan buluşlar, radarlar... mikroskobik yongalar... bilgisayarlar... internetler... anakaralar arası füzeler... uzayda dolaşan astronotlar... Jüpiter'e gönderilen uzay gemileri... belki, önümüzdeki yüzyılın yarısına varmadan bunların hepsi teknolojik kadıodan çıkmış olacak. Yerlerini başkaları alacak.

Yaşadığımız dönemde dünya topluluklarına egemen olmaya başlayan süper topluluklar hem nitelik hem de inceelik bakımlarından daha da güçlenecekler. Ulus, toplum ve yönetim kavramları ve kuralları da şimdi bilemiyeceğimiz, anlıyamayacağımız biçimler kazanacak. Değerler değişecek. Yirminci yüzyılın değerleri yerine Yirmibirinci yüzyılın değerleri geçecek. Fakirliğin ve zenginliğin ölçüleri değişecek. Çünkü bütün değerlerin ölçüsü İnsan'dır ve insan'ın yapısı da değişecektir.

Biz, Türk toplumu, böylesine bir geleceğin eşiğinde, tükenmiş bir kültürden güç alarak günümüzün sorunlarına yanıt arıyor gibiyiz. Türk aydını ise, sokakta, işyerinde, evinde, gününü, gecesini gerçek sorunlara yanıt bulamamanın tedirginliği içinde yaşıyor.

Oysa bundan seksen yıl önce bir büyük adam Türkiye'yi çöküp gittiği çukurun içinden çıkarırken ülkenin sorunlarını ve geleceğini düşünmüş ve Batı dünyasını şaşırtan, düşündüren Cumhuriyet Türkiyesi'ni kurmuştu.

Yıllar geçti. Bu günlere geldik. Hem gülünecek hem de ağlanacak hallere düştük. Dünya sürekli atılışlar ve değişimler peşinde. Türkiye ise sarıklı, cüppeli din tacirleri ile okumuş cumhuriyet ve Atatürk karşıtlarının, Doğulu, Batılı düşmanlarının elbirliği yaptığı bir yıkıcı kampanyanın estirdiği fırtınalar içinde savrulmaktadır. 1920'lerde Türkiye'yi Sevr batağına getirenler ülkeyi bugün de o batağa geriletmeye çalışmaktadırlar. Acıklı olan şey, bunca tehlikeli yollardan bu güne kadar gelmiş olan Türk halkının bu olumsuz gelişmeye karşı yetersiz tepki göstermesi, olan bitenleri duyarsızlıkla karşılamasıdır. Bu duyarsızlık, düşünen Türk insanını zaman zaman umutsuzluk kıyılarına kadar getiriyor.

Nereye kadar gerileme... Bu sorunun yanıtı da bellidir. Sevr'e kadar. Sevr Antlaşması denilen ve Türkiye'nin kanına ekmek doğramayı amaçlayan bir skandal Antlaşmasının kurmak istediği yüz karası düzene kadar. (....)

(*Sevr Dosyası* 1997)

Ahmet Lütfi Kazancı

Lisesi (1960) ve İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1964) mezunu. Kısa bir süre Çorum Kubbeli Camii'nde imam-hatiplik (1960); Çorum 1964-67), Isparta (1969-70) ve tekrar Çorum (1970-77) İmam-Hatip liselerinde öğretmenlik yaptı. 1977'de Bursa Yüksek İslâm Enstitüsüne (Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi) Arap Dili ve Edebiyatı asistanı olarak girdi. *"Hitabet-i Nebeviye"* adlı tezi ile yüksek lisans yaptı. *"Abdulmelik b. Mervan ve Ziyad b. Ebih"* adlı tez çalışmasıyla 1983 yılında doktorasını tamamladı. 1991 tarihinde İslâm tarihi doçenti, 1999 yılında profesör oldu. Çalışmalarını Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde İslâm Tarihi öğretim üyesi olarak sürdürdü. Makalelerini 1986'dan itibaren *Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, *Altınoluk*, *Arayış* (Hollanda) dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *İslâmda İrade Kaza ve Kader* (1966), *İslâm İmanı* (1968), *Kur'an Işığında Peygamberlik ve Peygamberler* (çev. 1974),

AHMET LÜTFİ KAZANCI

BİR VİCDAN UYANIYOR

I

Eski Mecitözü Caddesinden Baltalı Camiine doğru giderken, sol tarafa doğru ayrılan ilk sokağın adı, kulaklarda oldukça tatsız bir his vücuda getirir; Daracığı Sokağı... Kimin nereden aklına estiği de ona bu ismi verdi meselesi bir yana, mesela ona (Gülağacı Sokağı) denilseydi daha hoş karşılanırdı diye düşünenler olmuştur..

İnsanı ürperten bu soğuk isimin ruhlarda ve gönüllerde yaptığı tatsız tesirden başka, bazan ışıkların yanmadığı gecelerde bu dar sokaktan (Acaba arkamdan bir gelen var mı?) ihtişamcesiyle ürpererek geçenlerin sadece içlerine gömdükleri heyecanlı hatıraları vardır.

Daha yakın zamanlarda tamir gören yolunun eski halini bilenler, yağmur yağdığı günlerde bu sokağı geçmekle, deveye hendek atlatmak arasında önemli bir farkın bulunmadığını takdir ederler. Ancak bu dar sokakta yer yer biriken göleciklerin, çizmesini çektiği gibi sulara dalan ve eve varınca annesinden yiyeceği temiz bir dayağı umursamayan yumruzaklarca ehemmiyete değer hiç bir tarafı yoktur.

Alaca karanlıkta evine dönerken bu sokaktan geçmekte ayrı bir zevk duyan bir adam vardır. Başındaki fötr şapka hesaba katılmadığı takdirde kısa boylu, tıknaz, omuzlarında hafif kamburluk bulunan bir adam. Yer yer morarmış bir yüz, topak bir burun, geniş bir ağız, dostlarına bile emniyet hissi vermekten mahrum bir çift boncuk mavisi göz, yarı yarıya dökülmüş kaşlar ve ilk bakışta bir baş için büyük oldukları rahatça anlaşılan iki yelpaze kulak... Bunlar; onun iki omuzları arasından, hiddayı nabit bir bitki gibi yükselen başında görülen belli başlı alâmetler.. Bunlardan ayrı olarak oldukça tatsız bir yürüyüş tarzı ve hepsinin üstünde tuz ve biber olmak üzere kendisinden başkasında efendilik görmeyecek kadar hudutsuz bir tekebbür. Bu adam Süruri Beydir. Her akşam, kolluğunun altına sıkıştırdığı şişesiyle kalabalık caddelerden ziyade bu sokaktan geçmeyi tercih eden bu adam, ağır fakat vakur adımlarla, arkasından maiyeti kendini takip eden bir vezir edasıyla uzaklaşır.

İnsanların bir kısmına, sadece bulundukları mevki ve makam itibariyle bey denildiğini, fakat aslında onlarla bey olmak arasında aşılması gereken nice karlı dağların bulunduğunu bilmeyen yok gibidir. Onlara sadece dil alışkanlığı olarak bey denildiği zaman bile itiraz eden ve (Neresi beğeniyor suyun beye?) diye söyleyenler daima bulunur. işte Süruri de bu çeşit beyler grubundandır. Kendisine, hiç kimsenin içinden geleREK söyleyemediği bey tabirini yerinde bulan ve isminin yanına yakıştırabilen fert sadece kendisidir. Hakikatte tam manasıyla canlı bir ayyaş heykeli alan Süruri'ye beylik veya efendilik tutkalla yapıştırılsa bile yakışacak değildir. Onun iç varlığıyle, ruh ve ahlâk yönüyle beylik ve efendilik, ateşle barut gibi birbirinin tamamen zıddı olan bir durum arzetmektedir. Beylik, Süruri'nin fötr şapkasına, tüflenmiş elbisesine, boyalı ayakkabılarına belki yakışır ama, kendine aslâ... Bütün meziyetleri içki içmek, kumar oynamak, ahlâksızlığın her çeşidini yapmak olan niceleri vardır ki bütün edepsizliklerine rağmen yine de beydirler, yine de efendidirler. Bu arada kabul edilmesi mecburi olan gerçeklerden biri de; halkın herşeyden ziyade giyim ve kuşama baktığıdır. Aynı adama giydiği kıymetli elbiseler sebebiyle hürmet eden niceleri vardır ki onu eski elbise içinde görseler kapılarına uşak diye kabul etmekten kaçınırlar.

Süruri Bey oldukça huysuz bir kimsedir. Temeli sarhoşluğa ve akşamcılığa dayanan huysuzluğu sebebiyle hapishaneye giren hürriyet kadar onun evine de saadet girmiştir. Daha açıkçası, onun evinin duvarları arasına hapsedilmiş bir Saadet vardır ki seneler senesi doldurduğu çile; sayet kapı kapı bölüştürülse, çok aileyi sadeten mahrum edecek dereceye ulaşmıştır. Evet, ismi Saadet olan bu hanım, maalesef bu evde aradığını bulamamış, umduğuna kavuşamamıştır. Onun yıllar boyunca sarhoş bir kocadan çekmediği dert, duymadığı bir küfür, maruz kalmadığı bir hakaret kalmamıştır. O derece ki, bu evde yaşadığı müddetçe Saadet Hanımın yerinde olacak bir sabır taşı defalarca çatlar, yahut ona söylenen acı sözler uysal bir köpeği rahatça kudurturdu. Bununla beraber Saadet Hanım çektiği çileleri içine gömmek, sessizce ağlamak ve sadece ruhunun duyabileceği kadarıyle inlemekten başka bir şey yapmadı.

Bazan kemikleri bile çoktan çürümüş olan babasının kendine bu ismi neden verdiğini düşünür, onun şefkat dolu dileğiyle kendi yaşayışı arasındaki ölçüye sığmaz uzaklığı gözlerinin önüne getirerek acı acı gülmekten kendini alamazdı. Babasının bu dileğinin hakikat olacağını rüyasında bile, bir kerre olsun görmeye razı idi. Ama heyhat ki bu gidiş pek hayra alâmet sayılmazdı. Yaşlandıkça uslanır diye ümitle beklediği Süruri Bey, gün geçtikçe hızını artırmış, zamanla hiç çekilmez bir hal ve durum arzetmeye başlamıştı.

Bazan sabrının tükenir gibi olduğu zamanlarda sıkılan dişlerinin arasından (Kalk mezarından da ismi Saadet olan kızının çektiğine bir bak!) sözleri fırlayacak olur, fakat bu sözleri söylemenin ne kendine, ne bir başkasına fayda vermiyeceğini düşünerek vazgeçerdi. Henüz genç kızlar sırasına geçtiği günlerden bu yana, tutunduğu dallar birer birer kopmuş, babası, annesi, kardeşi dünya hayatlarını tamamlayarak ebedî âleme göçmüştür. Saadet Hanım, yapayalnız kalmıştı. Bir kocası vardı. Ondan şayet zarar gelmezse fayda beklemiyordu. Beklerse, elinin boşa çıkacağını, bunca yıllık tecrübesiyle yarın güneşin doğacağını bildiği kadar biliyor ve inanıyordu. «Azrail çocuk dağıtıyormuş» sözüne karşı, «Bizimkini almasın da onun dağıtacağı çocuk onun olsun» darbı meseli-aslında Süruri Bey tahrikinden hayır beklememek hususunda söylenmiştî sanki... (...)

(*Bir Vicdan Uyanıyor*, 1974)

Nübüvvet Pınarından (1978), *Peygamber Efendimizin Hitabeti* (1980), *Peygamberimizin Öğrettiği Dualar ve Zikirler* (1982), *Dini Bilgiler* (komisyon), *Tarih-i Din-i İslâm* (Mahmud Es'addan sadeleştirme, 1983), *Peygamberimize Neden İnanmadılar* (1983), *Hz. Adem'den Hatemu'l-Enbiya'ya I-III* (1990), *Mervan b. Hakem* (1996), *Nübüvvetin İspatı ve Önemi* (1996), *İslâm Tarihi Açısından Sünnetin Yazıyla Tespiti ve Önemi* (1996), *Melike Belkıs ve Diğerleri* (1996), *Nübüvvet Merasimi - Bi'set* (1996), *Nübüvvet - Ciddiyet İlişkisi* (1996), *Nübüvvet - Cinnet İlişkisi* (1996), *Hz. Ali* (2003), *Hz. Ebubekir* (2004), *Hz. Osman-1* (2004), *Hz. Osman-2* (2004), *Hz. Ömer-1* (2004), *Hz. Ömer-2* (2004).

SAADET DEVRİNDEN SERİSİ: *Özlenen Şafak / Doğumundan Peygamberliğe Kadar Peygamber Efendimiz* (1982), *Aydınlıklara Doğru / Hicrete Kadar* (1983), *Doğuş / Uhud Harbine Kadar* (1984), *Yükseliş / Hudeybiye Barışına Kadar* (1987), *Guruba Yaklaşırken / Mekke Fethine Kadar* (1987), *Kavuşma / Vefatına Kadar* (1987).

PEYGAMBERLER SERİSİ: *Hazret-i Adem'den Hatemü'l-Enbiya'ya* (3 cilt, 1990).

ROMAN: *Kaynana Münevver Hanım* (1969), *Üvey Anne* (1970), *Bir Vicdan Uyanıyor* (1974), *Son Fırtına* (1976).

KAZANCIGİL, Aykut

Hekim, yazar. 1930, İstanbul doğumlu. Galatasaray Lisesi ve Tıp Fakültesi mezunu. Tıp Fakültesi Kadın-Doğum Kliniğinde asistan olarak çalışmaya başladı (1957). Sırasıyla uzman (1961), doçent (1967) ve profesör (1974) oldu. Öğrencilik, asistanlık, uzmanlık eğitimini yurtdışında sürdürdü. Üniversitede kırk yıl çalıştıktan sonra 1997'de emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *80 Yıllık Hatıralarım İstibdat-Meşrutiyet-Cumhuriyet Devirlerinde* (Cemil Topuzlu, haz. Hüsrev Hatemi, Aykut Kazancıgil, 1994), *Tıp Tarihi Araştırmaları* (ed. Hüsrev Hatemi, Aykut Kazancıgil, 1998), *Osmanlılarda Bilim ve Teknoloji* (2000).

ÇEVİRİ: *Eskiçağ ve Ortaçağda Altay Türklerinde Ölüm* (Jean-Paul Roux'dan, 1999), *Türklerin ve Moğolların Eski Dini* (Jean-Paul Roux'dan, 2002).

HAKKINDA: Aykut Kazancıgil / Osmanlılarda Bilim ve Teknoloji (2000).

KAZANCIGİL, Ratip

Halkbilimci. 1920, Malatya doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Malatya'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi (1944) mezunu. 1946 yılında Aydın Merkez Sıtma Savaş Tabipliğinde dört yıllık zorunlu hizmete başladı. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Enstitüsünde doktorasını yaptı. 1948'de Aydın Sıtma Savaş Başkanlığı laboratuar şefliğine yükseldi, 1950'de yılında Merkezi Edirne'de olan Trakya Sıtma Savaş Bölge Başkanlığına atandı. 1958'de Edirne'den Zonguldak'a kadar olan yörenin Sıtma Eradikasyon Bölgeler Grubu Başkanlığını yaptı. 1963 yılında sıtma görevi üzerinde kalmak koşulu ile Edirne Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüğü görevi kendisine verilerek, Trakya'da sağlık hizmetlerinin entegrasyonu ilc görevlendirildi. 1967 yılında sağlık hizmetleri sosyalize edildiğinden, Ratıp Kazancıgil, yalnızca Edirne Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüğü görevini sürdürmeye başladı. 1985 yılında yaş haddinden emekliye ayrıldı. Emekliye ayrıldığı yıl Trakya Üniversitesinde Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalında yardımcı doçent olarak görev aldı.

Ratıp Kazancıgil

Kazancıgil, tıp alanındaki görevleri ile birlikte edebiyat öğretmenliği, Meriç Spor Kulübü Başkanlığı, Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü, Edirne Kültür Müdürü vekilliği gibi görevler yaptı. Ayrıca çok kısa bir süre vali vekilliğinde bulundu. Tıp sahasında yurtdışında ve yurtiçinde birçok kurslara katılarak sertifikalar aldı. Edirne Musiki Derneği, Edirne'yi Tanıtma ve Turizm Derneği, Türk Kütüphaneciler Derneği Edirne Şubesi gibi sosyal derneklerin ve çeşitli tıp derneklerinin kurucusu veya üyesidir. *"1362-1920 Yılları Arasında Edirne İlindeki Sağlık Kurumları ve Bu Kurumlarda Çalışan Personel"* konusunda doktora tezi vardır. Yerel gazete ve dergilerde elliye yakın makale ve araştırması yayımlandı.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Balkan Savaşı'nda Edirne Savunması Günleri: Hafız Rakım Ertürk'ün Anılarından* (1986), *1362-1920 yılları arasında Edirne'deki Sağlık Kurumları ve bu Kurumlarda Çalışan Personel* (doktora tezi), *Edirne Sultan II. Bayezid Külliyesi, Notaları ile Edirne Türküleri* (Raim Ertür'den derleme), *Edirne İmaretleri, Eski Edirne'den Renkli İzler, Hayatım ve Hatıratım Dr. Rıfat Osman Bey'in Anıları, Edirne Mahalleleri Tarihçesi, Edirne Helva Sohbetleri ve Kış Eğlenceleri, Edirne Şehir Tarihi Kronolojisi* (1330-1994), *Ord. Prof. A. Süheyl Ünver'in Edirnesi* (albüm), *Edirne'de Osmanlı Döneminden 2000 Yılına Kalan Mimari Eserler Albümü* (Prof. Murat Tuğrul ilc), *Trakya'da Yüksek Öğretim Tarihi* (Murat Tuğrul, Ender Bilar, Nülifer Gökçe, Esin Karlıkaya ilc), *Ahmet Bâdi Efendi ve Riyaz-ı Belde-i Edirne Fihristi* (Edirne İl Halk Kütüphanesi Bülteni: 1986/3), *Edirne Selimiye Kitaplığı'ndaki Hekimliğe Ait El Yazması Eserler* (İl Halk Kütüphanesi Bülteni: 1987/3), *Mimar Koca Sinan* (Edirne İl Halk Ktp. Bül.), *Abdurrahman Hibri'nin Enis-ül Müsamirin* (Edirne Şehir Tarihi çev. 1360-1650), *Dr. Rıfat Osman Bey ve Edirne Rehnüması* (çev.), *Ahmet Bâdi Efendi Riyaz-ı Belde-i Edirne* (Edirne Şehir Tarihi çev. c. 1).

HAKKINDA: Özlem Ağırgan / Dünden Bugüne Edirne İsimler Sözlüğü (2004), TDOE – TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KAZANCIOĞLU, Ahmet

Yazar. 31 aralık 1936, Güzelyurt / Hekimhan / Malatya doğumlu. İlkokulu 1948'de Güzelyurt'ta, ilköğretmen okulunu 1954'te Akçadağ Köy Enstitüsünde bitirdi. Beş yıl kadar öğretmenlik, başöğretmenlik, ilkokul müdürlüğü yaptı. 1959'da Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini kazandı. Fakülte birinci sınıfta başöğretmen, ikinci ve üçüncü sınıfta yedek subay öğretmen, son sınıfta ise Güzelyurt Belediye Başkanı olarak çalışmalarını sürdürdü. 1963'te üniversitcyi bitirdi. Emekli olduğu 1988 yılına kadar değişik bölgelerde yirmi beş yıl cumhuriyet savcılığı, hakimlik, ilçe seçim kurulu başkanlığı, İstanbul Ağır Ceza Başkanlığı gibi görevlerde bulundu.

Ahmet Kazancıoğlu

İş hayatının yanında yoğun araştırmalara da girişti. Din, edebiyat, tarih, sosyoloji, pedagoji, psikoloji, felsefe, idare, siyaset ve hukuk gibi alanlarda incelemeleri, gezdiği ülkelerden edindiği intiba ve bilgilerle "hakikatin tasavvufta" olduğu yargısına vardı. 1993'te Ahmet Kazancıoğlu Fazilet ve Demokrasi Vakfını kurdu.

ESERLERİ:

Aşırı Sağ Sol Akımlar / Demokrasi Ve Fazilet (1969), *Üstün İnsanlığın Kitabı* (1980), *Üstün Yaşamak* (1994), *Dostları ve Düşmanlar ile Demokrasi* (1999).

KAZASKER MUSTAFA İZZET EFENDİ

Hattat, hukukçu (D. 1801, Tosya – Ö. 1876). Anne tarafından soyu Şeyh İsmail-i Rümi'ye dayanır. Babasının ölümünden sonra İstanbul'a geldi. Fatih'te Başkurşunlu Medresesinde okumaya başladı. Sultan II.. Mahmut, Mustafa Efendi'nin orada müezzin mahfilinde güzel sesiyle na'tı şerif okuyuşunu dinledi, çok beğendi. Yanındakilere bu gencin terbiyesine itina edilmesini ve sonra Endcrun'a alınmasını emretti. Üç sene Silahtar Gazi Ahmet Paşazade Ali Bey'in dairesinde bilgisini arttırdı. Bu arada yazı öğrenmeye başladı. Sonra Galata Sarayı'na nakledildi. Orada üç sene öğrenimini sürdürdü. Enderun'a alındı. Uzun zaman ney çaldı ve hanendcliklc meşgul oldu. Hamidiye Evkafı Kaymakamı Çömcz Mustafa Vasıf Efendi'den sülüs ve nesih, Yesarizadc Mustafa İzzet Efendi'den ta'lik meşk ederek icazet aldı. Sultan Abdülmecid kendisini ikinci imam yaptı. Muhtelif tarihlerde Selânik, Mekke, İstanbul kadılığı ve 1849'da Anadolu Kazaskerliği verildi. O sene baş imam oldu. Arkasından Rumeli Kazaskerliği payesi tevcih edildi. Bir sene sonra da şehzadelerin yazı hocası oldu. Reisül-Ulema, Nakibül-Eşraf ve Vekiller Meclisi Memurluğu derecesine kadar yükseldi. Zamanında musiki sevenler ve hattatlar arasında "Kazasker Efendi" diye anıldı. On altı Kur'an-ı Kerim, on kadar delâil (delil), otuzdan fazla En'am (Kur'an-ı Kerim surelerinden derleme), iki yüz elliden fazla hilye, pek çok kıt'a ve murakka (güzel yazı mecmuası) yazdı. Tophane'de Kadirihane Mezarlığında toprağa verildi.

ESERLERİ:

Ayasofya Müzesi'ndeki halife levhaları ve kubbe altı yazısı, eski Daire-i Umur-i Askeriye, şimdiki İstanbul Üniversitesi kapısının iç tarafındaki ta'lik kitabe, Mısır'da Mehmed Ali Paşa türbesindeki "Süre-i Dehr" ve ta'lik hatla yazılmış tarih, nesih, sülüs, celî-sülüs ve celî-ta'lik türü yazılarda eserler, Hırka-i Şerif Camii, Bursa Ulu Camii'deki iki büyük levha, Kasımpaşa Büyük Piyale Camii'nde, hatta Washington anıtında taşa oyulmuş yazıları, besteniğâr makamında, ağır aksak usulünde şarkı ile, segah makamında, ağır aksak semai usulündeki şarkı, az kullanılmış makamlarımızdan olan mâye makamındaki iki ağır aksak şarkı ve bestenigar ve ferahnak makamlarındaki iki şarkı, saz musikisi yolunda da eser meydana getirmek istemiş ve tarz-ı cedid makamında bir peşrev bestelemiş, dinî musiki eseri olarak iki durak ile bir ilahi, Avâmil-i Muarrebî ve Keşfü'l-İ'râb Musiki ilmine ait 'Tarz-ı Cedid' adlı makamın mucididir ki bu makamın peşrevi de kendisinindir.

HAKKINDA: Hayat Tarih Mecmuası (c. 6, sayı: 1, Şubat 1970), Mehmed Süreyya / Sicill-i Osmânî, Bursalı Mehmet Tahir / Osmanlı Müellifleri (1971-75), Muammer Ülker / Türk Hat Sanatı (1987), İbnülemin Mahmut Kemal İnal / Son Hâttatlar - Son Asır Türk Şairleri (c. 2, 2000).

KAZAOĞLU, Ömer

Şair. 1962, Harput (Elazığ) doğumlu. Elazığ İmam Hatip Lisesi (1981), Fırat Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesini (1992): *"Bahaettin Karakoç'un Şiirinde Tematik Yapı"* adlı tezi ile bitirdi. Bir süre reklamcılıkla uğraştı. 1994 yılında Çerkezköy'de (Tekirdağ) edebiyat öğretmenliğine başladı. Daha sonra Elazığ'daki orta dereccli okullarda edebiyat öğretmenliği yaptı.

İlk şiiri *"Gün Uzağında"*, 1982'de *Türk Edebiyatı* dergisinde çıkmıştı. Diğer şiir ve yazıları *Türk Edebiyatı* ile birlikte *Nilüfer, Güneysu, Nurhan, Kırçiçeği, Bizim Külliye, Turan, Harput Posta* gibi dergi ve gazetelerde yer aldı. Elazığ Musiki Konservatuarı Derneği üyesidir.

"Kazazoğlu, geleneği, dolayısıyla Müslüman bir kültürün ögelerini, bir yaşayış ve düşünüş tarzı olarak özümseyerek şiirinde ifadeye çalışır. Onun; bir hattat, bir nakkaş, hatta bir ebru ustası gibi, yüzyılların hayal dünyasını kendi şahsî sanatıyla eriterek günümüzün yoz ve kısır dünyasına güçlü bir ses olarak kaydedileceğinden şüphemiz yok." (Taner Namlı)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Üç Karanfil Akşamı* (1994).

İNCELEME: *Bahaettin Karakoç'un Şiirinde Tematik Yapı.*

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Hüzün Şiirleri (1998), Hazar Şiir Akşamları Güldestesi (2001), Taner Namlı / Şiirimizde Bir Hatta: Ömer Kazazoğlu (Bizim Külliye, Haziran-Temmuz-Ağustos 2005).

KAZCI, Mehmet Emin

Yazar. 1962, Gaziantep doğumlu. Marmara Üniversitesi Ekonomi Bölümü mezunu. Bir süre yurtdışında kaldı. Dönüşünde gazetelerde yazı

Mehmet Emin Kazcı

işleri müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. Şiirlerini *Türk Edebiyatı*'nda, yazılarını *Akit* (Vakit) ve *Selam* gazetelerinde yayımladı. *Ceberrut Kaynana* adlı oyunu Ulvi Alacakaptan tarafından sahnelendi.

ESERLERİ:

Sistemin Adı Yok (1999), *Gel Susalım Beraberce* (2002), *Liberal Öfkenin Adı: Besim Tibuk* (2002).

KAZDAĞLI, Celâl

Gazeteci, yazar. 1957, Denizli doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu mezunu. 1981-93 yılları arasında çeşitli gazete ve dergilerde çalıştı. 1993'te TRT'de "Ateş Hattı" ile başlayan televizyonculuğunu "40

Celâl Kazdağlı

Dakika" programında sürdürdü. TV 8 televizyonunda editörlük yaptı.

ESERLERİ:

Ergenekon Devlet İçinde Devlet (Can Dündar ile, 8. bas. 1999), *Demirel'in Liderlik Sırları* (1999).

KAZDAL, İsmail

Yazar. 1935, Batum / Gürcistan doğumlu. Sanat Enstitüsü (1951) mezunu. Daha çok Zafer Karib takma adını kullandı. *Büyük Doğu* (1963-65) ve *Hilal* dergilerinde (1964-69) idare müdürü olarak çalıştı. Sonraki yıllarda Kazdal ve İhya yayınlarını yönetti.

Makale ve yazı dizilerini *Büyük Doğu* (1963 ve 1965'te müstear imza

ile), *Hilal* (1964-69, kendi adı ve müstear imza kullanarak), *Yeni İstanbul* (1962), *Yeni İstiklâl* (1964), *Bugün* (1971-72), *Zaman* (1972), *Yeni Devir* ve *Milli Gazete* (1973-74) dergi ve gazetelerinde yayımladı.

ESERLERİ:

İslâm Büyüklerine Göre İçtimai Yapı (1970), *Bir İhtar* (1970), *Kıbrıs Meselesi ve Beynelmilel Güçler* (Zafer Karib imzasıyla 1974), *Yeni Devrin Eşiğinde MSP* (Zafer Karib imzasıyla, 1976), *Çağdaş Truva Atı Demokrasi* (1980), *Hak-Batıl Savaşının Tarihi Serüveni* (1986), *Para İmparatorluğu* (1989), *Adım Adım Sülük Operasyonu* (1991), *Laiklik Devrini Kapamıştır* (1992), *Siyasî İktidar ve Özal Devri* (1993), *Kur'ân'la Birlikte Düşünmek* (1996), *Serencam* (2004).

KAZGAN, F. Gülten

İktisat tarihi ve politikası araştırmacısı. 5 Haziran 1927, İstanbul doğumlu. Amerikan Kız Lisesi (1945), İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi (1950) mezunu. Fakülte yıllarında ünlü hocalardan dersler aldı. İki yıl boyunca Sınai Kalkınma Bankasında çalıştı. Bitirdiği fakülteye asistan olarak girdi, *"Tarımsal Gelirin İstikrarsızlığının Uzun Dönem Eğilimleri"* başlıklı teziyle doktorasını (1957) tamamladı. Bu teziyle uygulamalı iktisadın alt dallarından olan tarım iktisadının Türkiye'deki öncüsü oldu. Bir süre ABD Chicago Üniversitesinde bulundu. Dönüşünde *"Türkiye Ziraatında Arz Fonksiyonu"* başlıklı teziyle 1961 yılında doçent unvanını aldı. Ford Foundation bursu ile Svimez'da (Roma) ve ISEA'da (Paris) bir yıl çalıştı. 1980'de profesörlüğe yükseldi. 1994 yılında İstanbul Üniversitesinden emekli oldu. Sonraki yıllarda Bilgi Projesi içinde yer alarak İstanbul Bilgi Üniversitesinin kurucu rektörlük görevini üstlendi. Aynı üniversitede Kurucu Vakıf yönetim kurulu üyesi ve Ekonomi Bölümü ile Araştırma Merkezi başkanı olarak çalıştı.

Makaleleri *Yön*, *İktisat ve Maliye Mecmuası*, *Toplum ve Bilim*, *Cumhuriyet* vd. dergi ve gazetelerde yayımlandı. *Tanzimat'tan 21. Yüzyıl'a Türkiye Ekonomisi - Birinci Küreselleşmeden İkinci Küreselleşmeye* adlı escriyle 2002 yılında Sedat Simavi Sosyal Bilimler Ödülünü aldı.

F. Gülten Kazgan

ESERLERİ:

Tarım Ekonomisi ve İktisadi Gelişme (1966), *Ortak Pazar ve Türkiye* (1970), *İktisadi Düşünce veya Politik İktisadın Evrimi/1969-1974* (1974), *Tarım ve Gelişme* (1975), *Ekonomide Dışa Açık Büyüme* (1988), *Türkiye'de Gelir Bölüşümü* (1992), *Yeni Ekonomik Düzende Türkiye'nin Yeri* (1994), *Türkiye Ekonomisinde Yapısal Değişim-Türkiye'de Egemen Sınıflar* (1994), *İktisat Politikası / Seçme Konular / Para Politikası / Maliye Politikası / Uluslararası İktisat Politikası* (Vildan Serin ile; Yayına Hazırlayan: Ahmet Taşkın, Eser Karakaş, Mustafa T. Uzuner, Vildan Serin, 1998), *Küreselleşme ve Ulus Devlet* (2000), *Tanzimat'tan 21. Yüzyıl'a Türkiye Ekonomisi - Birinci Küreselleşmeden İkinci Küreselleşmeye* (2.bas, 2002), *Kuştepe Gençlik Araştırması 2002* (derleme, 2002), *Küreselleşme ve Yeni Ekonomi* (2002), *Dünden Bugüne Rusya-Türkiye Politik Ekonomik ve Kültürel İlişkiler* (derleme, Natalya Ulçenko ile, 2003), *Türkiye Ekonomisinde Krizler 1919-200: Ekonomi Politik Açısından Bir İrdeleme* (2005).

HAKKINDA: L. Hilal Akgül / Profesör Gülten Kazgan'ın Kitabının Genişletilmiş İkinci Baskısı Yayımlandı - Tanzimat'tan 21. Yüzyıla Türkiye Ekonomisi (Cumhuriyet Kitap, 16.5.2002).

KAZICI, Ziya

İslâm tarihçisi. 15 Mart 1945, Karacaviran / Bozova / Şanlıurfa doğumlu. Kargılı Köyü İlkokulu (1958), Maraş İmam-Hatip Okulu (1965), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1969) mezunu. 1971-74 yılları arasında Isparta İmam Hatip Lisesinde meslek dersleri, Kandıra Lisesinde din bilgisi öğretmeni ve yönetici olarak çalıştı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesindeki görevine Yüksek İslâm Enstitüsü döneminde, 1974 yılında asistan olarak başladı ve 1977 yılında öğretim üyesi ve müdür yardımcısı olarak atandı. 1983'te Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesinde *"Osmanlılarda İhtisab Müessesesi"* adlı doktora tezini verdi. 1987'de doçent, 1993'te profesör oldu. Çalışmalarını MÜ İlâhiyat Fakültesi öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Makalelerini 1970'te *Tohum* dergisinde başlayarak, *İslâm Medeniyeti*, *Diyanet*, *MÜ İlâhiyat Fakültesi*, *Türk Edebiyatı*, *Altınoluk*, *Kadın ve Aile*, *İslâm*, *Nesil*, *Kubbealtı Akademi*, *Mecelle el-Tarihiyye el Mağribiyye* (Tunus) dergilerinde yayımladı.

ESERLERİ:

Kur'an-ı Kerim ve Garp Kaynaklarına Göre Hristiyanlık (1971), *İslâm-Türk Medeniyeti Tarihi* (1981), *Osmanlılarda Vergi Sistemi* (1977), *Tevbe* (1977), *Anahatları ile İslâm Eğitim Tarihi* (1983), *İslâmî ve Sosyal Açıdan Vakıflar* (1985), *Osmanlılarda İhtisab Müessesesi* (doktora tezi, 1987), *İslâm Müesseseleri Tarihi* (1991; *İslâm Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi* adıyla 1999 ve 2003), *Hz. Muhammed'in Eşleri ve Aile Hayatı* (1993), *Anahatlarıyla İslâm Eğitim Tarihi* (1995), *İslâm Kültür ve Medeniyeti* (1996), *Kur'an-ı Kerim Meali* (Necip taylan ile, 1996), *İslâm-Türk Medeniyeti Tarihi* (1981), *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti* (I. cilt: 1995, II. cilt: 1997).

Ziya Kazıcı

KÂZIM KARABEKİR

Bkz. KARABEKİR, Kâzım

KÂZIM, Mehmet

Şair. *Gökyüzünün Altında Bir Şair: Oktay Rifat* adlı dosyasıyla 2001'de Arkadaş Z. Özger "Bir Şiiri İnceleme" disiplininde verilen ödülü Bâki Asiltürk'le paylaştı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Yılkı Teknesi* (1998), *Kule* (1999), *Kuyu* (2003).

SÖYLEŞİ: *Süreyya Berfe'yle Hayattan Şiire* (2006).

İNCELEME: *Bir Şiirin Söylediği: Bir Şiiri İnceleme Ödülü* (ortak, 2002).

HAKKINDA: Evrensel Gazetesi (8.5.2001).

KÂZIM PAŞA

Mutasavvıf şair, devlet adamı (D. 1821, Koniçe – Ö. 7 Mayıs 1890, Üsküdar / İstanbul). Asıl adı Musa Kâzım Paşa'dır. Küçük yaşta ailesiyle İstanbul'a geldi. Öğrenimini tamamladıktan sonra Bâbıalî Divan-ı Hümayun ve Mühimme Kalemlerine ve bir süre de Maliye Nezareti Mektubi Kalemine devam etti. Daha sonra Asâkir-i Hâssa meslegine girdi. Birkaç sene içinde liva (tugay) katipliğine ve alay eminliğine terfi etti. Devlet büyüklerini hicvettiği için binbaşılık rütbesi indirilerek Kıbrıs'a sürüldü. 1863'te affedilerek rütbesi iade edildi ve İstanbul'a dönmesine izin verildi. Paşalığa kadar yükseldi. 1877 Osmanlı - Rus Harbinde Dördüncü

Ordu Erkân Reisliği (kurmay başkanlığı) görevini yürüttü. Bâb-ı Ser-askerî Muhasebat Dairesi 2. Reisliğinde ve Masârifat Nezâretinde bulundu. Divân-ı Harb-i Daimi üyesi iken öldü. Aziz Mahmud Hüdâi Tekkesi bahçesine gömüldü. Divanı da olan Kâzım Paşa, hicivleri tasavvufta Bedeviyye tarikatına bağlanmış olmakla birlikte Celvetiyyeden de taç giydi. Hicivleri ve Ehlibeyt'e dair mersiyeleriyle tanındı. Şair Eşref'i etkiledi.

ESERLERİ:

Dîvân-ı Kâzım Paşa, Mekâlîd-i Aşk (Ehl-i Beyt mersiyeleri, 1884), *Güvah-ı Dil* (1874), *Mersiye ve Kaside* (h. 1293), *Mersiyeler, Mesâib-i Kerbelâ* (Ali Ferruh'la).

HAKKINDA: Türk Ansiklopedisi (c. 21, 1943-1986), Şemseddin Sami / Kâmûsü'l-A'lâm (c. 5, h. 1306-1316), Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri (c. 2, 1971-1975), V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 1, 1975), TDE Ansiklopedisi (c. 5, s. 259), TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 25, s. 153), H. İpekten - M. İsen - R. Toparlı - N. Okçu - T. Karabey / Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü (1988), Mehmed Süreyya / Sicill-i Osmânî (Tezkire-i Meşâhir-i Osmaniyye) (v. 4, h. 1308-1315), Nail Tuman / Tuhfe-i Nailî (c. 2, 1999), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. 11, 2000), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004), Muvaffak Eflatun / Müselles ve Müsâ Kâzım Paşa'nın İki Müsellesi (Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi dergisi, sayı: 29, Bahar 2004).

KAZMAZ, Süleyman

Yazar, hukukçu, halk edebiyatçısı. 2 Mart 1915, Rize doğumlu. İlkokulu Çayeli / Mapavri'de, ortaokulu Rize'de bitirdi. 1933'te Trabzon İlköğretmen Okuluna başladı, buradan İstanbul Öğretmen Okuluna, daha sonra Edirne Öğretmen Okuluna nakledildi ve 1936'da mezun oldu. 1938'de Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümüne girdi. Burayı bitirdikten sonra Ankara Bölge Sanat Okuluna Türkçe öğretmeni olarak tayin edildi. Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümünü (1946) bitirdi. İkinci Dünya Savaşının başlaması ile askere alınarak Sarıkamış'a (1940) gönderildi. Buradaki askerlik günlerinde çevrede ve yakın köylerde inceleme gezileri yaptı. Bunları daha sonra yayımladı ve Ankara Radyosunda yaptığı konuşmalarda değerlendirdi. Öğretmenliğe devam ederken AÜ Hukuk Fakültesini (1950) bitirdi. Avukatlık stajını yaptıktan sonra 1952'de Ankara Barosunda avukatlığa başladı. 1941-64 yılları arasında Ankara Gevher Nesibe Sağlık Eğitim Enstitüsünde, Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulunda hukuk başlangıcı, icra ve iflas hukuku dersleri verdi. 1980'de kısa bir süre Ticaret Bakanlığı Baş Müşavirliği görevinde bulunduktan sonra yaş haddinden emekliye ayrıldı. 1964 yılından sonra

Süleyman Kazmaz

öğretmenlikle avukatlığı birlikte götürdü. Emekli olduktan sonra yaşamını serbest avukatlık yaparak sürdürdü.

İlk yazılarını ortaokul yıllarında (1931) *Rize Vilâyet* gazetesinde yayımladı. Çeşitli gazete ve dergilerde pek çok makale ve inceleme yazıları yazdı. Şiirleri *Ülkü* dergisinde yer aldı. İlk ödülünü 1939'da kazandı. Arkadaşları ile *Köy* adlı bir dergi çıkardı. Ankara Radyosunda "Köy Saati" adlı programda her hafta konuşma yaptı (1956-57). Bu konuşmalar daha sonra "Eğitim Saati"nde devam etti. Yurtiçi ve yurtdışında ilmi çalışmaları çerçevesinde birçok sempozyum ve kongrede bildiriler sundu. Atatürk Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Asıl üyesidir.

RAFFİ KEBABCIYAN

GÜNBATIMI

Işık gözlerimi mahvediyor, hele son zamanlarda. Ancak perdeler kurtarabilir beni. Gürültü de dayanılmaz oldu. Günün geceye dönmesini bekliyorum, sabırsızlıkla. Ancak o zaman rahatlıyorum. Ben gecenin tadını çıkarıyorum. Gel ebedi gece, sen benim tek kurtarıcımsın.

Berlin, 14 Ocak 1943

Sevgilim,

Bilmem mektubum eline geçer mi? Dün bombalandık, hem de nasıl! İşte III. Reich'in sonu! Arsen'le birlikte, mahallenin sığınağında bir köşeye sindik ve İngiliz uçaklarından atılan bombaları saydık. Yanımda olmanı, sana sarılmayı, seninle korkumu paylaşmayı ne kadar isterdim.

Biliyorum canım, bombalanmak o kadar da romantik bir şey değil; ama senin varlığın, bu dehşetli olayı bile sevimli kılacaktı. Sana sarılacağıma, benim için ördüğün, kollarımı sarmalayan puloveri okşadım. Ekrem, İstanbul'dan döner dönmez getirdi; binlerce teşekkür sana. "Sözün pek güzelmiş." dedi hınzır bir gülümsemeyle; doğrusu biraz korktum. Gözümün önüne geliyorsun; sizin evin balkonunda oturmuş, puloverimi örüyor, bir bahçede çalışan babana, arada bir de sokağa bakıyorsun. Eğer orada olsaydın, babana sorardım: "Garabed Efendi, güller bu sene de güzel çiçek açacaklar mı ?" Sonra, uygun bir fırsat kollayıp boynunu, gerdanını öperdim senin. Allahım, ne zaman görüşebileceğiz? Mektuplarında kendinden daha çok bahset lütfen. Neler yapıyorsun, neler düşünüyorsun, bütün bunları bilmek istiyorum.

Arsen'in yüzü dün biraz solgundu. İngiliz uçaklarının verdiği korkusundan çok, annesinden gelen mektupla sarsılmasının sebebi. "Babanı Aşkale'ye götürdüler," diyordu mektup. "Şimdi teyzemin evinde yaşıyoruz." Ben bizimkilerden öyle bir haber almadım; fakat, ben de Arsen gibi İstanbul'a dönmemeye karar verdim. Bu şartlar altında, mümkün değil. Türk pasaportlularının Almanya'yı terk etmeleri gerektiği söyleniyor burada. Hepimizi gemiyle geri göndereceklermiş. Tahsilimize nerede ve nasıl devam edeceğimizi bilmiyoruz; fakat merak etme, ben başımın çaresine bakarım.

Satırlarıma burada son veriyorum; hava kararmadan, yarın dönecek çocuklardan birine vermeliyim mektubu. Arsengillere de haber ver, merak etmesinler, ben ona göz kulak olurum. Aileme yazdığım mektubu da aynı zarfa koyuyorum, lütfen onlara İlet.

İlk fırsatta yine yazacağım.

Hasret dolu öpücüklerle.

Keğam

* * *

İflas etmiş bir tüccar olarak, babamın bir sürü boş vakti vardı o sıralar; bu zamanı da, çocuğu gibi sevdiği güllerine ayırıyordu. Hiç olmazsa İstanbul'da kalmayı başarmıştı. Keğam, ona ördüğüm puloverin yününü ne büyük zorluklarla aldığımı bilemezdi tabii. Hayal ürünü, hoş şeyler yazmıştım ona çoğunlukla; kardeşimin ikinci defa askere

alındığını, ona bir yiyecek paketini bin bir zorlukla gönderebildiğimi atlamıştım. Bizim çektiğimiz zorluklar yeterdi, bir de gurbettekilerin canını sıkmak, yersizdi. Parasız pulsuz kalmıştık, fakat Keğam'ın sıcacık mektupları yüreğime su serpiyordu. Geçmiş günleri anımsatan bir neşeyle Serbesti Sokağı'nın kalabalığını seyrediyor, arkadaşım Matild'le, onun çok yakında yapılacak düğünü hakkında konuşuyordum. Bazen akşamları yürüyüşe çıkıyor, fenere doğu gidiyorduk; Matild alacağı düğün hediyelerini hayal ediyordu, bense, fenerin güçlü ışığının, ta Berlin'e kadar uzanıp, Keğam'ına beni hatırlatacağına inanıyordum.

* * *

27 Haziran 1947

Sevgili Zabel.

Gare de Lyon'dan geliyorum şimdi. Arsen'i yolculadık. Önce trenle Marsilya'ya, oradan gemiyle Batum'a, sonra yer elini Ermenistan... Birçokları gibi o da anavatanına geri döndü. Kimsenin annesine bir şey söylememesini istedi. Kendisi uygun bir zamanda, işlerini yoluna koyduktan sonra, Ermenistan'dan haber verecek, öyle söyledi.

Niçin daha sık yazmadığımı soruyorsun. Nasıl yazayım? Açıkçası hiç vaktim yok. Günlerim çalışmakla geçiyor. Bu şartlar altında üniversiteye devam etmem de mümkün değildi; hem çalışıp, hem okuyamazdım. Arsen'le birlikte, bazı tanıdıklara başvurup yardım istedik. Olanı memlekete gönderiyorlarmış, bize verecek paraları yokmuş. Bazıları bizimle görüşmeyi bile kabul etmedi! Belki ileride tahsilime devam ederim. Önce biraz para kazanmalıyım. Allah büyük, üstesinden gelirim elbet.

Akşamları yorgun argın yatağa atıyorum kendimi; gazeteni ancak okuyabiliyorum, gözlerim kendiliğinden kapanıyor. Hafta sonları birkaç arkadaş Saint Michelle Bulvarı'na çıkıp dolaşabiliyoruz ancak. Hepsi İstanbullu Ermeni çocuklar, sen tanımazsın herhalde. Bir gün bu taraflara gelecek olursan, sana her tarafı gösteririm. Birlikte Eiffel'e çıkarız, aklının alamayacağı kadar güzel bir yapı!

Satırlarıma burada son verdiğim, gözlerim yine kapanmaya başladı. Tüm tanıdıklara gönülden selamlar. İletirsin, değil mi?

Öpücükler.

Keğam

Not: Eğer annemi görecek olursan, çok meşgul olduğumu, ilk fırsatta uzun bir mektup yazacağımı söyle bir zahmet.

* * *

"Bir gün bu taraflara gelecek olursan..." Başka şartlar altında belki gülebilirdim bu lafa, fakat ruh halim izin vermiyor maalesef. Durumumuzdan nasıl da bihaber! Babam köydeki evi zar zor kurtarmıştı; ama dükkânı kurtarabilmek için Osmanbey'deki apartmanı satmak zorundaydık. Aslında, savaş bitene kadar, bu bile pamuk ipliğine bağlı maddi durumumuzu düzeltmeye yetmemişti. Keğam'ın yazdıklarında, durumumuzla ilgilendiğine dair ufak bir belirti dahi görseydim, sevinecektim. Daha sonraları, içinde bulunduğu zor durumu dikkate alarak, bu tavrını hoş karşıladım; yüzeysel liğin üzerinde bile durmadım. Nasıl bir yaşamı sürdürdüğünü, yazdıklarından anlamak mümkün değildi. Arkadaşları kimlerdi? Hafta sonları Paris'in merkezinde ne yapıyorlardı? Gönderdiği grup fotoğraflarındaki yüzlerde, savaş sonrasına özgü iyimser ifadeden başka bir şey yoktu. Oysa ben, Matild'in çocukları Arus ve Bedros hakkında, mahallede art arda nişanlanan veya evlenen kızlar hakkında yazmıştım ona; bütün eğlenceleri ayrıntılarıyla anlatıp, bu eğlencelerin geleneksel onur konuğu haline geldiğimi ve her seferinde ikimizin şerefine kaldırılan kadehleri yazmıştım. Mektubunu birkaç kez okuduktan sonra, bir gün beni Paris'e çağırmak için uygun bir fırsat kolladığı duygusuna kapılmıştım; maddi durumumun düzelmesini bekliyordu. Biraz daha sabretmeliydim. (...)

(Konuş Halil Bey Konuş)

ESERLERİ:

ROMAN: *Seninle* (1944), *Çifteçamlık* (1968), *Ağaç Meyve Verince* (1978), *Aşka Dönüş* (1994).

HİKÂYE: *Kestane Karası* (1998).

OYUN: *Yarının İnsanları* (1961).

DENEME: *İnsanca Bir Dünya* (1969), *Yeni Bir Güneş-Atatürk ve Yeni Anadolu Medeniyeti* (1982).

DERS KİTABI: *Okuma ve Yurt bilgisi* (1944), *Türkçe II* (1963).

ÇEVİRİ: *Sanatta Ritimler ve Kanunlar* (Fransızcadan, 1945).

ARAŞTIRMA-DERLEME: *Çıldırlı Âşık İlyas Anlatıyor* (1946), *Köy Tiyatrosu* (1950), *Çalışan Kızlar* (1955), *Köylü ile Başbaşa* (1955), *Hayaller ve Hakikatler* (1959), *Bakırcılık: Küçük Sanat Alanında Bir İnceleme* (1973), *Rize Halk Şairleri* (1976), *Rize Halk Şairleri ve Halk Kültürü* (1987), *Halk Kültürü Ürünlerinde Telif Hakkı* (1990), *Rize Yemekleri ve Yemek Kültürü* (1992), *Beyazsu Köyü: Bir Köy Araştırması* (1994), *Çayeli Halk Şairleri* (1993), *Çayeli: Geçmiş Günler ve Halk Kültürü* (1994), *Sarıkamış'ta Köy Gezileri* (1995), *Millî Mücadelede İpsiz Recep ve Rizeli Gönüllüler* (1996), *Kastamonu Geçmiş Günler ve Küçük Sanat Hayatı* (1997), *Atatürk'ün İstediği Medeniyetin Işıkları* (1997), *Rize-Çayeli Halk Kültürü Araştırmaları I* (1998), *Millî Kültürü Muasır Medeniyet Seviyesinin Üstüne Çıkarmak Açısından Batı Kavramı* (2001), *Biz ve Onlar-Dış Geziler ve Düşünceler* (2002).

HAKKINDA: Sıtkı Can / Rize Şairleri (1940), Ahmet Borcaklı - Gülten Koçer / Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatro Bibliyografyası (1973), C. Öztelli / TDE Ansiklopedisi (c. 5), TBE Ansiklopedisi (2001), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KEBABCIYAN, Raffi

Öykücü. 1 Haziran 1945, İstanbul doğumlu. Çocukluk yılları Beyoğlu Altınbakkal'da, ilkgençlik yılları ise Yeşilköy'de geçti. İlkokulu Elmadağ'daki Bezazyan Ermeni Okulunda, ortaokul ve liseyi Alman Lisesinde (1964) bitirdi. Göttingen Üniversitesinde kimya eğitimi almak amacıyla Almanya'ya gitti.

Öykü yazmaya 1976'da başladı. İlk öyküsü *"Verona"*, İstanbul'da Ermenice yayımlanan *Marmara* gazetesinde basıldı. Almanca Konuşan Ülkeler Ermeni Dernekleri Merkez Birliği yönetim kurulunda kültürel faaliyetlerle ilgili görev yaptı (1973-79). Alman Ermeni Cemiyetinin başkan yardımcılığı (1991) ile başkanlığını (1999) yürüttü. Cemiyetin yayın organı *Armenisch-Deutsche Kerrespondenz*'in yayın yönetmenliğini yaptı (1995). *Pakin, Alik, Horizon, Haraç, Karun, Kragan Tert, Nork* gibi çeşitli gazete ve dergilerde öyküleri yayımlandı. Erivan'da yayımlanan *Ispürkahay Kraganutyun 89* (Diyaspora Ermeni Edebiyatı 89) adlı antolojiye on sekiz öyküsü alındı (1989). Bazı öyküleri Rusça ile Almancaya çevrildi. Çeşitli Alman radyolarında Ermeni edebiyatı ve yazarlarıyla ilgili programlar yaptı. 1983-90 yılları arasında Ermeniceden Almancaya şiirler çevirdi.

ESERLERİ (Öykü):

TÜRKÇE: *Konuş Halil Bey Konuş* (2000).

ERMENİCE: *Khordagvadz Karyagı* (Parçalanmış Dörtlü, 1983), *Aryüdzneri* (Aslanlar, Çocuk Öyküleri, 1983), *Timagneri* (Maskeler, 1994).

HAKKINDA: Raffi Kebabcıyan / Konuş Halil Bey Konuş (2000).

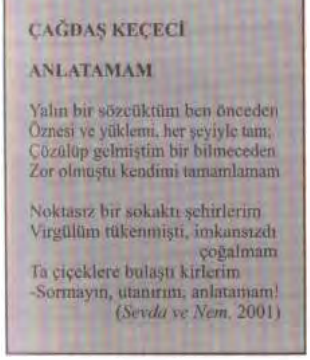
KEÇEBAŞ Kadir

Hikâyeci. 1948, Bahçe köyü / Osmaniye doğumlu. İlkokulu köyünde, orta ve liseyi Adana İmam-Hatip Lisesinde bitirdi. Kayseri Yüksek İslam Enstitüsünden mezun olduktan sonra çeşitli liselerde öğretmenlik yaptı. Çeşitli dergilerde yayımlanan, özellikle Ermeni mezalimini konu alan hikayeleriyle tanındı. Bu hikayelerden bir bölümünü *Ahraz* adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Ahmet Sıvacı / Kayseri Güldestesi – Kayseri, Çevresi ve Erciyes Üstünc Şiirler (2000).

KEÇECİ, Çağdaş

Şair ve ressam. 4 Mayıs 1973, Amasya doğumlu. Amasya Atatürk Lisesi mezunu. Çalışmalarını Kayseri'de sürdürdü. İlk şiirleri 1994'ten itibaren yerel gazetelerde, 2000 yılından itibaren şiir ve denemeleri *Varlık, E-2000 Şiir Yıllığı, Milliyet Sanat, Gösteri, Papirüs, Islık, Akatalpa* vd. dergilerde yer aldı. *Varlık* dergisince düzenlenen 2000 Yaşar Nabi Nayır Şiir Ödülünde *Ok* adlı dosyasıyla övgüye değer bulundu. 2001'de *Elma Ağacında Unutulmuş Zaman* adlı yayımlanmamış dosyasıyla, Hatay Restaurant'ın Cemal Süreya anısına düzenlediği Hatay Şiir Ödülünü kazandı. 1992 yılından itibaren resim sergilerine katılmaya başladı. Şiirlerinin bir bölümünü *Sevda ve Nem* (2001) adlı ilk kitabında topladı.

ÇAĞDAŞ KEÇECİ

ANLATAMAM

Yalın bir sözcüktüm ben önceden
Öznesi ve yüklemi, her şeyiyle tam;
Çözülüp gelmiştim bir bilmeceden
Zor olmuştu kendimi tamamlamam

Noktasız bir sokaktı şehirlerim
Virgülüm tükenmişti, imkansızdı
çoğalmam
Ta çiçeklere bulaştı kirlerim
-Sormayın, utanırım, anlatamam!
(*Sevda ve Nem*, 2001)

KEÇECİOĞLU, Tamer

Araştırmacı-yazar. 1963, Antalya doğumlu. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi (1985) mezunu. Yüksek lisans (1987) ve doktorasını (1993) aynı fakültenin Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalında tamamladı. Ege Üniversitesi İİBF İşletme Bölümünde öğretim üyeliği ve Yönetim-Organizasyon Anabilim Dalı başkanlığı yaptı. Örgütsel davranış, örgüt teorisi, insan kaynakları yönetimi, örgüt geliştirme başlıca uzmanlık alanlarıdır.

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Stratejik Yönetim, Strateji Nedir?* (1998), *Örgüt Teorisindeki Yenilikler, Liderlik ve Liderler Değişim Yolunda İyi Bir Öğrenci ve İyi Bir Öğretmen* (1998).

HAKKINDA: Tamer Keçecioğlu / Liderlik ve Liderler Değişim Yolunda İyi Bir Öğrenci ve İyi Bir Öğretmen (1998).

KEÇECİZÂDE MEHMED FUAD PAŞA

Devlet adamı (D. 1815, İstanbul – Ö. 1869, Nice / Fransa). Şair Keçecizâde İzzet Molla'nın oğlu. Tıbbiye Okulunu (Tıp Fakültesi) bitirdi (1835). Üç yıl kadar Trablusgarb'da bulundu. Dönünce, Babıâli Tercüme Odasına girdi ve başmütercimliğe kadar yükseldi (1839). Sonra, Londra Sefareti başkâtipliğine getirildi (1814). Londra'dan dönüşünde İspanya Ortaelçisi oldu ve "rütbe-i sâniyc" nişanı aldı (1844). Ertesi yıl, Divân-ı Hümâyun tercümanlığına ve âmedciliğine (başkâtip) tayin edildi (1847). Bu görevdeyken, bütün Avrupa'da çıkan ve Tuna yörelerine de yayılan milliyetçi ayaklanmalar sebebiyle, bir Rus ordusu Eflak'a girince, Bükreş'e gönderildi (1848). Babıâli, Fuad Efendi'nin hizmetlerini takdir ederek, onu Sadaret (Başbakanlık) Müsteşarlığına tayin etti. İstanbul'a dönünce (1850), kendisine mükâfat olarak imtiyaz (başkalarından farklı olan) nişanı verildi. Bir süre Bursa'da kalan Fuad Efendi, Cevdet Efendi (Paşa) ile birlikte *Kavâid-i Osmaniye* (Osmanlıca Kuralları) adlı gramer kitabını yazdı ve Şirket-i Hayriyenin tüzük tasarısını kaleme aldı. Bursa'dan dönüşünde, o sırada kurulan Encümen-i Dâniş'e, Sadaret Müsteşarı sıfatıyla üye tayin edildi. Sadrazam Reşid Paşa tarafından Mısır'a gönderildi (Mart 1852). Dönüşünde Hariciye Nazırlığına (bakanlık) getirildi. Daha sonra nazırlıktan çekildi. Bu arada, devlet Rusya'ya savaş açtı (1853). Bundan yararlanarak Yanya üzerine yürüyen Yunan çete kuvvetlerini bastırma görevi, Fuad Efendi'ye verildi (1854). İstanbul'a döndükten sonra, kendisine Meclis-i Âli-i Tanzimat Reisliği de verilerek, Hariciye Nazırlığına getirildi (Nisan 1855). Ancak, işlerinin çokluğu yüzünden, Meclis-i Tanzimat Reisliğini bıraktı. Paris Konferansına katılmasını önlemek amacıyla, İngiliz elçisi Lord Strafford, padişahtan Fuad Paşa'nın değiştirilmesini istemesi üzerine görevinden ayrıldı (Kasım 1856). Meclis-i Âliye memur edildi. Ertesi yılın ağustos ayında ikinci defa Meclis-i Âli-i Tanzimat Reisliğine getirildi, çok geçmeden de tekrar Hariciye Nazırlığına atandı. Eflak ve Boğdan'ın yeni yönetim şeklini kararlaştırmak için toplanan Paris Kongresi'ne, Hariciye Nazırlığı görevine ek olarak, murahhas (delege) seçildi (Nisan 1858).

Fuad Paşa Suriye'de iken, Padişah Abdülmecid vefat etti, tahta Abdülaziz geçti. Yeni padişah, Meclis-i Vâlâ ile Meclis-i Âli-i Tanzimatı birleştirerek, yeni kuruluşun başkanlığına Fuad Paşa'yı getirdi (14 Temmuz 1861). Fuad Paşa, kısa bir süre sonra, dördüncü defa Hariciye Nazırlığına ve ardından da sadrazamlığa (başbakan) tayin edildi (22 Kasım 1861). Bunun üzerine, bir buçuk yıl kaldığı Suriye'den İstanbul'a döndü. Bu görevi sırasında, devletin içinde bulunduğu malî sıkıntıyı gidermek amacıyla, hazinenin genel nezaretini üzerine aldı ve gerekli gördüğü tedbirleri, uzun bir yazı ile padişaha bildirdi. Ama bütün çabalarına rağmen, malî durumu istediği gibi düzeltemedi. Milliyetçilik fikirlerinin Rumeli'de yayılması yüzünden gittikçe ağırlaşan siyasi durumu ileri sürerek, sadaretten istifa (6 Ocak 1863) etti. Padişahın ısrarı üzerine Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye Reisliği görevini kabul etti. Padişah Abdülaziz'in Mısır gezisine (3 Nisan - 3 Mayıs 1863) onunla birlikte katıldı. Dönüşte, Yâver-i Ekrem unvanını aldı. Çok geçmeden, seraskerlik görevi üzerinde kalmak üzere, ikinci defa sadarete (1 Haziran 1863) getirildi.

Fuad Paşa, Abdülaziz'e hitaben, büyük devletlerin siyaseti karşısında, Osmanlının çıkarlarını korumak için tutulması gerekli yolları gösteren siyasi bir vasiyetname yazdı. Bu vasiyetname sonradan, Paris'te çıkarılan *Meşveret* gazetesinde yayımlandı. Siyasi görevleri sırasında, dış ilişkiler, malî ve askerî düzenlemeler dışında birtakım idari icraatta da bulunan Fuad Paşa, eyalet teşkilatı yerine, yetkili valiler eliyle yönetilen vilayet teşkilatının kurulması, şehirlerde kârgir (taş veya tuğla) bina yapımı fikirlerini ortaya attı ve bunları gerçekleştirmeye çalıştı. Bu sırada görevinden alındı. Âli Paşa'nın sadarete (başbakanlık) gelmesi üzerine, beşinci defa Hariciye Nazırı oldu (Şubat 1867). Abdülaziz'in Avrupa gezisine (21 Ha-

ziran - 17 Ağustos 1867) katıldı. Kalp hastalığı sebebiyle, bu seyahatten yorgun ve hasta döndü. Doktorların öncrisine uyarak kışı geçirmek üzere gittiği Nice'te öldü (12 Şubat 1869). Cenazesi İstanbul'a getirilerek, Peykhane sokağındaki türbesine gömüldü. Fuad Paşa Mevlevi Tarikatına mensup olup, bu doğrultuda yazı ve şiirler yazdı.

Tanzimat döneminin üç büyük sadrâzâmından biri olan Keçecizâde Mehmed Fuad Paşa'nın, Osmanlı İmparatorluğu'nun devlet adamları arasında ayrı bir yeri vardır. Molla, hekim ve devlet adamlığı yanında, güzel konuşması ve nüktedanlığıyla tanınan Kececizâde Fuad Paşa, ayrıca Fransızcayı bir Fransız gibi bilmesi sebebiyle, memlekette ve Avrupa'da tanınmasına yol açmıştır.

HAKKINDA: Ali Haydar Bayat / Keçecizâde Mehmed Fuat Paşa'nın Nesirleri Şiirleri Nükteleri Hakkında Yazılan Şiirler (1988).

KEÇECİZADE İZZET MOLLA
Bkz. İZZET MOLLA (Keçecizade)

KEÇEOĞLU, Mehmet Kadir
Bkz. YAMAN DEDE

KEÇİK, Avni
Şair ve yazar. 1939, Kilis doğumlu. İlk ve ortaokulu Kilis'te okudu. Gaziantep İlköğretmen Okulunu bitirdi. 1960'da Gaziantep'te ilkokul öğretmeni olarak göreve başladı. Gazi Eğitim Enstitüsünün Türkçe Bölümünü dışarıdan bitirerek 1965'te Kilis Lisesi Türkçe öğretmenliğine atandı. 1991'de emekli oldu. Folklor çalışmalarıyla Kilis kültürüne katkıda bulundu. Şiirleri ve araştırma yazıları birçok dergide yayımlandı.

ESERLERİ:
Kilis Ağzı, Kilis'te Gelenek ve Görenekler, Kilis'te Halk Tababeti ve Körler Çarşısı.

KEFELİ, Emel
Edebiyat araştırmacı sı. 1959, İstanbul doğumlu. Tam adı Ayşe Emel Kefeli. Notre Dame de Sion Fransız Kız Lisesi (1978), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Roman Dil ve Edebiyatları Bölümü (1982) mezunu. Yüksek lisansını İstanbul Üniversitesi SBE Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalında (1987) tamamladı. 1993'te *"1854 - 1993 Yılları Arasında Lamartine'den Türkçeye Yapılan Tercümeler Üzerinde Bir Araştırma"* konulu teziyle doktor, 1999'da *"Roman ve Hikâyelerde Bir Anlatım Tekniği Olarak Mektup"* konulu teziyle de doçent oldu. Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Aynı üniversitede Fen - Edebiyat Fakültesi Dekan

Emel Kefeli

Yardımcısı, Batı Dilleri ve Edebiyatları Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü Başkanı (2000-01); Doğu Akdeniz Üniversitesi Fen - Edebiyat Fakültesi Fakülte Kurulu Doçent Temsilcisi (2001-2003), Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölüm Başkanı (2003-04) gibi görevlerde bulundu.

Makaleleri *İlmi Araştırmalar, Türklük Araştırmaları Dergisi, Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası Bilge, Milli Kültür, Türk Dili, Kubbealtı Akademi Mecmuası, Dergâh, Ülke* gibi dergilerde ve derleme kitaplarda yayımlandı. *TDV İslam Ansiklopedisi*ne alanıyla ilgili maddeler yazdı. Çeşitli kitap, ansiklopedi bölüm çevirileri yaptı. Ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılarda bildiriler sundu.

ESERLERİ:
Karşılaştırmalı Edebiyat İncelemeleri (2000), *Anlatım Tekniği Olarak Mektup* (2002).

HAKKINDA: Emel Kefeli / Karşılaştırmalı Edebiyat İncelemeleri (2000).

KEHNEMUYİ, Zerrin
Ressam, eğitimci, yazar. 1936, İstanbul doğumlu. Ortaöğrenimini İstanbul'daki bir İngiliz okulunda bitirdi. 1954 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümüne girdi. Akademinin ilk yılı olan galeri yılını Halil Dikmen'in yönetimi altında yaptı. 1955'te Bedri Rahmi Eyuboğlu atölyesine girdi. 1961 yılına kadar bu atölyede eğitimini sürdürdü ve mezun oldu. Sonraki yıllarda birçok kişisel ve karma sergiye katıldı. Yurtiçi ve yurtdışı koleksiyonlarda eserleri yer aldı. 1961-79 yıllarında Robert Kolejde resim öğretmenliği yaptı.

ESERLERİ:
Çocuğun Resim Eğitimi (1976), *Çocuğun Görsel Sanat Eğitimi* (2004).

KEKEÇ, Ahmet
Gazeteci, yazar, hikâyeci. 1961, Malatya doğumlu. Malatya Atatürk Liscsini bitirdikten (1978) sonra Gazi Eğitim Enstitüsünde okudu. Yazar ve grafiker olarak *Milli Gazete* (1985), *Zaman* (1986), *Vahdet* (1988), *İmza* (1989), *Yeni Haber, Akit* ve *Yeni Şafak* (1999) gazete ve dergilerinde çalıştı. *İmza* dergisinin kurucuları arasında yer aldı. Kanal 7 televizyonunda bir yıl kadar yorumculuk yaptı. Çalışmalarını *Yeni Şafak ve Star* gazetelerinde köşe yazarlığı yaparak sürdürdü.

On yedi yaşındayken *Girgır* dergisinde mizah öyküleri yayımlamaya başladı. Hikâye, eleştiri ve denemeleri 1980'den itibaren *Aylık Dergi, Mavera, Yönelişler, Kayıtlar, Kırkayak* (Kırklar), *Milli Gazete, Zaman, Vahdet, Kitap Dergisi, Girişim, İmza* dergi ve gazetelerinde yer aldı. Daha sonra öykü ve roman çalışmaları üzerinde yoğunlaştı. *Gençlik* dergisi tarafından 1997'de yılın yazarı seçildi. Aynı yıl Türkiye Yazarlar Birliği Basın / Fikra Ödülünü, 1999'da *Yağmurdan Sonra* adlı romanı ile Tuzla Belediyesi Roman Yarışması Birincilik Ödülünü kazandı.

İlk kitabı *" Son İyi Şeyler, bilinç tekniğini eksen alan, bu tekniğin retoriği sayılabilecek bir öyküler toplamı "* (Necip Tosun) olarak değerlendirildi.

"Ahmet Kekeç'in Akit'te yazdığı kıvrak yazılar karşısında, bu roman nerede duruyor? Belki burada itiraf etmemde bir sakınca yok. Diyorum ki, asıl Ahmet Kekeç şimdi ortaya çıkıyor. Yağmurdan Sonra, Kekeç'in yeni istikametini de işaret ediyor gibi. Sevgili Kekeç bu romanıyla, önümüzde duran bir putu da böylece kırmış oldu. Artık doğrudan kendimizi yazabilir, kendimizden sözedebiliriz sanıyorum." (Necmettin Turinay)

ESERLERİ:
ÖYKÜ: *Son İyi Şeyler* (1985).
ROMAN: *Yağmurdan Sonra* (2000).
DENEME: *Beni Türk İmamlarına Emanet Ediniz* (1991), *Atam Sen Kalk Ben Yatam* (1993), *İnek Sosyalizmi* (1996), *Maalesef Türkiye* (1996), *Yurtta Sus Cihanda Sus* (1996), *Gazeteciyim Ama Tedavi Görüyorum* (1999), *Kalanlar* (2003).

Ahmet Kekeç

AHMET KEKEÇ

ATLAS

AŞAĞIDAN SESLENİNCE YAŞLI ÇİRKİN BİR BAŞ GÖRÜNDÜ İNİYOR OĞLUM DEDİ GERİ ÇEKİLİRKEN NE KADAR BEKLEDİM BİLMİYORUM BİRDEN PATIRTIYLA İNEREK KARŞIMDA DURDUĞUNU GÖRDÜM İÇLİ DOKUNAKLI BİR GÜZELLİĞİ VARDI NE ZAMAN GELDİN DİYE SORDU DÜN DEDİM İLKİN SENİ ARADIM GÜCENECEKLER YA NE YAPALIM ARTIK YÜZÜME BAKTI GÜLDÜ

I

dün annemin mezarına gittim
kar yağıyordu
bakımsız üç beş ağaç, görüntüyle örtüşen beyaz taşlar, büyük bir ıssızlık sonra
karlar altındaki kabarmış toprağa, anneme, annemin dokunulmamış varlığına ağladım
sonra
sonra bir tanrısık gerçekleşir umuduyla baktım yerdeki kabarık toprağa
kar saçlarıma, kirpiklerime doluşurken kalktım, yürüdüm

II

sonra onlar da katıldı
ve bu, artık uzak bir yerde, eski beğenilerden kaçıp yeni bir şeyle iç içe olmaktı
ablam güldü
bir fayton geçince, kerem'le ben üşüştük pencerenin önüne... bir çift siyah atın çektiği fayton kıvrılıp, ara sokaklardan birine saptı, çocuklar durdular güneşin altında; kirli, pasaklı
annem güldü
kerem
ninem
hüsam

baktım uzun uzun, babamı, babamın sırgılardan sonraki yüzünü gördüm; çakaleriklerini, kiralık bisikletleri... NE BİLİRİM ULAN BEN MEZOPOTAMYAYI dedi babam
sarmaşıklı bahçevi, sonra bulup buluşturup bir kapı uydurduğumuz içerlek terası dolaşıp, eski çamaşırhaneye, oradan odaya yansıyan ışığa baktım
ninem güldü
ben de başladım sesli sesli
gülme ulan, dedi babam
atlası açtım

III

önce seslerini duydum, sonra bana uzak bir yerden gülümsediklerini
hüsam'ın üçtekerleklisine, hidayet'in salaş bir kahvenin önüne çektiği atlara, kerem'le üç gün üç
gece ağladığımız sinço itinin ölüsüne baktım
bir kerem'e
bir sinço itine
bir nineme
n'oluyor yav, dedi babam
hüsam da katıldı
hiiiç, dedim

IV

geçen kış, ya da çok daha önce, o da, bir şeylerden kaçıp kurtulmak için anneme, kerem'e ve ötekilere, hep, bu kuşlar nereye gider anne kerem ablacım, bu kuşlar nereye, diye sorsaydım; sonra, aramızdaki fırtına kopmuş olsaydı, zaman zaman bir çığlığı akla getiren, ama artık bitti derken yeniden başlayan o yitirilmiş zamanı yaşamaşaydık; taş avlumuzu, ıslak kerpiç kokusunu, çakaleriklerini

V

geçen kış, ya da çok daha önce, o birşeylerden kaçarken, annemin kerpiç evden çıkan ölüsüne bakıp büsbütün kıpırtısız geçirdiğim o yağmurlu akşamdan da uzaklaştığımı düşündüm dün, annemin mezarına giderken. (...)

(*Son İyi Şeyler*, 1985)

ANI: *Derin Roman* (2004).

GÜNCE: *Kanamalı Haydut - Günce* (2005).

İNCELEME: ARAŞTIRMA: *CIA ve 12 Eylül / Bir İhtilalin Romanı* (1993), *Ali Şükrü Bey Cinayeti* (1996), *Sıkı Adamlar* (2002).

HAKKINDA: Ahmet Rıdvan / Ahmet Kekeç Vel.. (Yeni Şafak, 8.11.1999), Zeki Bulduk / Yağmur Sonrası (Yeni Dünya, Mart 2000), Fadime Özkan Yazdım / Kurtuldum - Ahmet Kekeç'le Söyleşi (Yeni Şafak, 30.3.2000), Taha Kıvanç / Bayram Okuması (Yeni Şafak, 11.3.2000), Ahmet Rıdvan / Devam mı, Red mi? (Yeni Şafak, 14.2.2000).

KEKEVİ, Turan

Şair. 1929, Yeşilyurt / Malatya doğumlu. İlk ve ortaokulu Yeşilyurt'ta bitirdi. Malatya Lisesi (1950), Kara Harp Okulu (1953), İstanbul Atatürk Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü (1962) mezunu. Türk Silahlı Kuvvetlerinin çeşitli kademelerinde otuz yıl hizmet yaptıktan sonra, 1985 yılında albay rütbesindeyken emekliye ayrıldı. Çalışmalarını İzmir'de sürdürdü. *Güz Yaprakları* (1997) adlı bir şiir kitabı vardır.

KEKLİK, Nihat

Felsefeci. 1926, Ayvalık / Balıkesir doğumlu. Köken olarak Üsküp / Kalkandelenli bir ailedendir. Ayvalık Cumhuriyet İlkokulunu ve Galatasaray Lisesini (1948) bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde yükseköğrenimini tamamladığı 1953 yılında aynı fakültenin Felsefe Bölümüne asistan olarak atandı. 1955'te *"Mukayeseli Olarak Farabi ve Aristo Mantığında Kategoriler"* adlı doktora tezini bitirerek Avrupa'ya gitti. 1959 yılında askerlik görevini yerine getirmek üzere Türkiye'ye döndü. 1960 yılında yeniden üniversitedeki görevine döndü. Bir yıl sonra, *"Sadreddin Konevi'nin Felsefesi"* başlıklı tezini tamamlayarak doçent oldu. Üniversitede 'Türk-İslâm Felsefesi' kürsüsünün açılması için, ilk resmi başvurusunu 1965 yılında yaptı. Türk-İslâm felsefesine büyük katkıları olan 'Muhyiddin İbnül-Arabi' (Ö. 1240) konusunda birkaç eser yayımladıktan sonra profesör (1969) oldu. 1970 yılında Türk-İslâm Felsefesi Tarihi Kürsü kurulduğunda bu kürsünün başkanlığına getirildi.

Nihat Keklik, otuz sekiz yıllık meslek hayatından sonra kendi isteğiyle (Şubat 1991) emekliye ayrıldı. Kongrelerde verdiği tebliğlerin yanı sıra, *Felsefe Arkivi* gibi bilimsel dergilerde yayımlanan makalelerinden başka basılı on iki kitabı vardır. Aydınlar Ocağının kurucularındandır.

BAŞLICA ESERLERİ:

Felsefe (Mukayeseli Temel Bilgiler ve Kaynaklar), *Mantık Tarihi ve Farabi Mantığı* (1970), *Filozofların Özellikleri - Bilgi Ahlak Mantık ve İnanç Bakımlarından* (1981), *Türklerde Dünya ve Ahlak Görüşü* (2001).

Cafer Keklikçi

KEKLİKÇİ, Cafer

Şair. 18 Aralık 1977, Karadere / Kahramanmaraş doğumlu. Karadere Harmancık İlkokulunu (1992), Elmacık Ortaokulunu (1995), Kahramanmaraş Endüstri Meslek Lisesi Elektrik Bölümünü (1998) bitirdi. Kahramanmaraş Meslek Yüksek Okulu Elektrik Bölümünde okudu (1999-2000), bitirmedi. Yayınevi editörlüğü (2002), kütüphane memurluğu (2003-2004), arşiv memurluğu (2005) yaptı.

İlk şiirini *Gülistan* dergisinde (1996) yayımladı. Daha sonra şiirlerini *Yitik Düşler, Okuntu, Yolcu, Dergâh, Kırklar, Kökler, Kaşgar, Edebiyat ve Eleştiri, Le Poète Travaille, Öteki-Siz, Merdivenşiir* dergilerinde yayımladı. Şiirlerini *Tanınma Korkusu* (2004) adlı kitabında topladı. Ayrıca öykü çalışmaları da vardır.

"Cafer Keklikçi, genel tavır olarak, şiirlerinde romantizm unsurunu başarıyla kullanan bir şairdir. Bu başarının sebebi, şiirde konuşan öznenin, etkinliğini bütünüyle elden çıkarmamasıdır. Etkinliği işler kılma şartıysa, şairin (ve şiirde konuşan öznenin) eleştiri gücüne sahip olmasıdır. Bu şiirde konuşan özne hem kendisiyle, hem dış çevreye bir eleştiri getirmektedir." (Osman Özbahçe)

"Tuhaf bir güzelliği var bu şiirlerin. Bir yandan 1960'larda yazılmış bir şiiri okur gibi oldum. Bir yandan da 1980'leri buldum bu şiirlerde. İyi etkilenmelere açmış şiirini Keklikçi, fakat belli belirsiz etkilenmeler bunlar, bir görünüp bir kaybolan cinsten. Şiirin şiirle beslendiğine inanırım, şiirin kaynağını yine şiir olduğuna. Cafer Keklikçi'nin şiirleri bu inancımı destekleyen türden. Ve temel özelliği de ironi." (Haydar Ergülen)

HAKKINDA: Osman Özbahçe / Dergilerde Şiir (Kökler, sayı: 1, 2003), Söyleşi: Hayatın Kıyısında Yalnız Şiire Tutunarak Yaşıyorum (Zaman, 30.3.2004), Söyleşi: Dünyada Olmaktan Rahatsızım (Yenişafak, 11.5.2004), Söyleşi: Şair Hayatın Ortasında Durur (Milli Gazete, 11.5.2004), Ali Çolak / Zaman (20.3.2004), İbrahim Kardeş / Yeni Şafak (6.4.2004), Haydar Ergülen (Radikal Kitap, 30.4.2004), Şeref Bilsel / Şairler Deresi (Edebiyat ve Eleştiri, Mayıs-Haziran 2004), Selçuk Küpçük / Tanınmaktan Korkmak (Kitap Haber, Temmuz-Ağustos 2004), Zaman (19.3.2004), Yenişafak (19.3.2004), Türkiye (29.4.2004), Türk Edebiyatı (Mayıs 2004), Şiiri Özlüyorum (Temmuz-Ağustos 2004), Öteki-Siz (Eylül-Ekim-Kasım 2004), Söyleşi: Şairler Hayatın Kıyısında Durur Kenarında Değil (Duyuş ve Düşünüş, Kış 2005).

KELEKYAN, Dikran

Gazeteci, hukukçu. (D. 1862, Kayseri – Ö. 1 Eylül 1918, İstanbul). Yazılarında çoğunlukla D. K kısaltmasını kullandı. Türkçe yazılarını ise Bedri Kâmil ve İ. Nâdir müstearlarıyla kalemc aldı. Küçük yaşta ailesiyle birlikte İstanbul'a geldi. İlk ve ortaöğrenimini Kumkapı'da (İstanbul) tamamladı. Gedikpaşa Ermeni Lisesini bitirdikten sonra Marsilya'ya gitti ve Marsilya Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Dönüşünde gazetecilik ve avukatlık yaptı. Önce Ermenice harflerle çıkan Türkçe *Manzume-i Efkâr* gazetesinde, daha sonra *Saadet, Tarik-ı Sabâh, Cerîde-i Şarkiye* adlı Türk gazetelerinde yazarlık ve başyazarlık yaptı. 1904'te Londra'ya kaçtı. Orada İngiliz gazetelerinde çalıştı. 1908'de Meşrutiyet'in ilânıyla İstanbul'a döndü. *Sabah* gazetesinde siyasî yorumlar yazdı. 31 Ekim 1909'da Mekteb-i Mülkiye Tarih-i Siyasi dersi profesörlüğüne atandı. Ölümüne kadar bu görevi yürüttü.

ESERLERİ:

TARİH: *Tarih-i Siyâsî-i Umûmî* (2 kısım, 1913).

SÖZLÜK: *Kamüs-ı Fransevi* (1928).

ÇEVİRİ: *Hayat* (1913), *Marsel yahut Yeni Paris Esrarı* (Fortuné de Boisgobery'den, 1891).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968).

KELEMEROĞLU, Sabri

Şair (D. 1924, Arapgir / Malatya – Ö. 11 Ocak 2003). 1949 yılında ailesiyle Malatya'ya yerleşti. Malatya'nın ilk fenni gözlükçü belgesine sahip oldu. Yazıları *Türk Yurdu, Bahçe, Türk Sanatı, Hisar, Türk Edebiyatı, Toprak, Defne, Ağın, Kriter* gibi dergiler ile *Çağrışım* gazetesinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Doğu Kınası, Düşünceye Batan Şehir, Battal Gazi Destanı, Dünkü Fırat Havzası.

HAKKINDA: Halil S. Bekiroğlu / Şairin Ölümü (İktibas, Şubat 2003), Adil Akkoyunlu / Şiir Peteği.

KELEŞ, Ahmet

Hadis araştırmacısı. 1 Eylül 1959, Çiçekdağı / Kırşehir doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Kırıkkale'de yaptı. Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1988) mezunu. Aynı üniversitede *"Abdurrezzak b. Hemmam'ın Musenne'findeki Sahabe ve Tabiin Görüşleri Işığında Sünnetin Teşrii Değeri"* başlıklı teziyle yüksek lisans (1992), *"Hadislerin/Sünnetin Kuran'a Arz Usûlü"* adlı teziyle de doktora (1997) çalışmasını tamamladı. 1998 yılında

CAFER KEKLİKÇİ

TANINMA KORKUSU

geldim sakalımla geldim akşama kadar geldim
sonra birden gençleşince kendimi tutmadan: isminden
her yerde şenlik başladı ayağım döndü ay da göründü
meyveler soyuyor yüzümün en uzak kıblesinden

demiyorum: biz işimize bakalım yani şu mezarlığa
kaç bin serçe konar düşündüğüm düşlerden
hesap tutmazsa ben öderim siz bir kerecik olsun ölün
ölçülün mesela kaç metre açıyla uyanıyorsunuz
bana bildirmezseniz kin tutmam hiçbir şey tutmam cesedimden başka

gelecek olan var mı arkadaşlar açtığım günlerden.

Ahmet Keleş

yardımcı doçent olarak Dicle Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde çalışmaya başladı. Aynı fakültede Temel İslâmi Bilimler Hadis Anabilim Dalı Başkanı olarak görev yaptı. 2003 yılında "*Sünnet Yaşayan Hz. Muhammed*" adlı çalışması ile doçent oldu.

Makaleleri 1999 yılından itibaren *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, İslâmiyât, Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Dicle Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi* ve *İslâmi Araştırmalar* gibi dergilerde yayımlandı. Çok sayıda bilimsel toplantıda tebliğ sundu.

ESERLERİ:

Türkçe İbadet (1998), *Hadis'in Kuran'a Arzı* (1998), *Sünnet: Yaşayan Hz. Muhammed* (2003), *Temel İslâmi İlimlerde Anlam Problemi, Sahih Hadisin Tanımı, Kur'an'ı Anlamada Yöntem, Hadisi Anlamada Yöntem, Hadis Usûlü* (yay. haz.).

KELEŞ, Ruşen

Kentbilimci, araştırmacı-yazar. 19 Ağustos 1932, Trabzon doğumlu. Trabzon Cudi Bey İlkokulu (1944), Trabzon Lisesi (1950), Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1954), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1955) ve New York Üniversitesi Masochusettes Teknoloji Enstitüsü (1960) mezunu. 1957 yılında AÜ Siyasal Bilgiler Fakültesine asistan olarak girdi. Burada doktorasını verip (1961), doçentliğe (1965) ve profesörlüğe (1971) yükseldi. SBF, ODTÜ, Gazi Üniversitesi ve KTTC Doğu Akdeniz Üniversitelerinde öğretim üyeliği; SBF'de dekanlık (1971-75), İskân ve Şehircilik Enstitüsü Müdürlüğü (1982), Ankara Büyükşehir Belediyesinde danışmanlık görevlerinde bulundu. Bölge planlaması ve şehircilik üzerine yaptığı araştırmalar ile bu alanda yazdığı kitaplarıyla tanındı.

Makaleleri *Siyasal Bilgiler Fakültesi, Amme İdaresi, İller ve Belediyeler* dergileri ile *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlandı. Otuz kadar Türkçe ve İngilizce telif eseri vardır. 1993'te Abdi İpekçi Özel Barış Ödülü ile Japon İmparatorluk Nişanı'nı aldı. Mülkiyeliler Birliği, Birleşmiş Milletler Türk Derneği ve Türk Dil Kurumu (eski) üyesidir.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Şehir ve Bölge Planlaması Bakımından Şehirleşme Hareketleri* (1961), *Türkiye'de Konut Kooperatifleri* (1967), *Eski Ankara'da Bir Şehir Tipolojisi* (1971), *Şehirciliğin Kurumsal Temelleri* (1972), *100 Sorunda Şehirleşme Konut ve Gecekondu* (1972), *İzmir'in Mahalleleri* (1973), *Kentbilim İlkeleri* (1976), *Şehircilik Sorunları: Uygulama ve Politika* (1978), *Kentbilim Terimleri Sözlüğü* (1980), *Kent ve Siyasal Şiddet* (A. Ünsal ile, 1982), *Yerel Yönetimler* (F. Yavuz ile, 1983), *Çevre Sorunları* (F. Yavuz ile, 1983), *Kentleşme ve Konut Politikası* (1984), *Türkiye'de Kent Yönetimi* (1988), *Kentleşme Politikası* (1990), *Çevrebilim* (1993), *Yerinden Yönetim ve Siyaset* (1992), *Fransa ve İspanya'da Yerinden Yönetim* (1994), *Avrupa'nın Bütünleşmesi ve Yerel Yönetimler* (1999).

Ruşen Keleş

DERLEME: *Toplum Bilimlerinde Araştırma ve Yöntem* (1976), *İnsan Çevre Toplum* (1994).

ÇEVİRİ: *Mesken İhtiyacının Tahmini* (1962), *Sosyal Bilimlerin Araştırma Metodları* (1973), *Kent Kapitalizm ve Uygarlık* (1999).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VI, 1969), Yurt Ansiklopedisi (c. X, 1984), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 19.6.1998), Mustafa Duman / Trabzon'u Anlatan Birkaç Kitap (Cumhuriyet Kitap, 11.7.2002).

KELEŞTİMUR, Bedrettin

Gazeteci, yazar. 1956, Ağın / Elazığ doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Elazığ'da tamamladı. Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Enstitüsünden (1977) mezun oldu. 1992'de lisansını tamamladı. 1974 yılından itibaren basın hayatına girdi. İlk yazılarına günlük *Turan* gazetesinde başladı. Daha sonra Elazığ'da yayımlanan günlük *Nurhak, Günışığı* (1997-) gazetelerinde köşe yazıları yazdı. *Günışığı* gazetesinin genel yayın yönetmenliğini yaptı. Başkanlığını da yaptığı (1997-2002) Elazığ Fırat Havzası Gazeteciler Cemiyeti üst

BEDRETTİN KELEŞTİMUR

FIRAT'TA ZAMAN

Boğum boğum kıvrılan dağlar omuz omuza
Ağrı'dan Toroslara taştan set oluşturmuş

Diz çökmüş eteğinde su gibi akan zaman
Malazgirt Ovasında tarihi buluşturmuş

Fırat Nil'in kardeşi, Tunaysa yay kirişi
Ok menzilinde takvim yapraklar tutuşturmuş

Afşin'i, Danişmend'i, Mengücek'i, Artuk'u
Edebi Devlet için dört yana at koşturmuş

Erzurum'dan Haleb'e, Artukoğlu diyarı
Kartal Yuvası bize Belek'i çağrıştırmış

Coğrafyadan vatana bir kutlu ve uzun yol
Sade ok ve yay değil, güzel dil konuşturmuş

Ferhat'ın hasretinde dağlar, ötesinde sır
Perde perde kalkarak ışığa kavuşturmuş

Erzurum'un barıyla, Elazığ'ın mayası
Kerkük'ün hoyratıyla halini soruşturmuş

Asırların nağmesi Hayrilerin dilinde
Emrahlar, Zihni'lerle özgüler konuşturmuş

Fırat sen hazinesin, mazin kadar zindesin
"Yedi Küpeli Gelin" çehreler değiştirmiş

Bedrettin Keleştimur

kurul üyesidir. Bu derneğin kültür, sanat ve ekonomi çalışmalarına katkılarda bulundu.

Makaleleri ayrıca *Hergün, Millet, Zaman, Türkiye, Tercüman Ayyıldız, Türkeli* gibi gazetelerde yayımlandı. *Türk Edebiyatı, Türk Yurdu, Şafak, Yenises, Erciyes, Külliye, Kardelen, Kümbet, Güneysu, Türk Dünyası, Yeni Düşünce, Yeniden Diriliş, Bizim Ece* gibi dergilerde deneme, hikâye ve şiirleri yer aldı.

"Keleştimur'un, 'tarih ilminin getirdiği sebep ve illetler bir mukayese vitrininde tahlil laboratuarına alınmaktadır' ifadesiyle tanımladığı eserinin tenkitçi bir bakışla incelenmesi, hazır komprime ilaç misali, şifa niyetine yutulmaması gerekir ki, sezinlediğim kadarıyla yazarın bizlerden beklediği de budur." (Şeref Tan)

ESERLERİ:

Düşünce Harmanı (1993), *Hasat Zamanı* (1994), *Berekete Doğru* (1994), *Bayrak Şiirleri Güldestesi* (1998), *Huzura Çıkan Yol* (1999), *Kurultaya Doğru* (2001).

HAKKINDA: Orta Doğu (9.12.1992), Durdu Şahin / Söyleşi (Gündüz, 24.4.1995), Yeni Düşünce (20-26.10.2000), Yavuz Bülent Bakiler / Türkiye (29.1.2000), Namık Kemal Zeybek (Ayyıldız; Ocak 2000), Osman Aytekin / Bir Şairin Şiirleri (Gündüz, 8.3.2004), Bilal Civelek / Bir Şair Bir Portre (Elazığ Günışığı, 11.5.2004).

KELKİTLİ AŞIK SERDARÎ

Bkz. İNCİ, Binali

KELPETİN ARPAGUŞ, Hatice

Araştırmacı, yazar. 21 Temmuz 1968, Edirne doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Edirne'de tamamladı. 1990'da Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini bitirdi. 1992'de *"Kur'an-ı Kerim'de İman Hayatı Açısından Sevgi ve Korku"* adlı yüksek lisans, 2000'de *"Yaygın İslâm Anlayışı / Klâsik Dönem Osmanlı Geleneği"* adlı doktora tezi hazırladı. Aynı üniversitede Kelâm Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalıştı. Türkiye Diyanet Vakfı *İslâm Ansiklopedisi*'ne çeşitli maddeler yazdı. *Osmanlı Halkının Geleneksel İslâm Anlayışı ve Kaynakları* (2001) adlı eseri basıldı.

KEMAL AHMED (Trabzonlu)

Gazeteci, yazar, şair (D. ?, Trabzon - Ö. 1934). Trabzonlu Üçüncüoğlu Ahmed Bey'in oğludur. Birinci Dünya Savaşı çıktığı yıllarda rüştiyenin (ortaokul) son sınıfındaydı. Trabzon'un Ruslar tarafından işgali ile yaşanan göç olayı ve yokluklar yüzünden okuma imkânı bulamadı. Akrabası Fâik Ahmed Barutçu'nun Kurtuluş Savaşı yıllarında Trabzon'da çıkardığı *İstikbâl* gazetesinde çalıştı. Daha başka gazete ve dergilerde yazılar, romanlar ve şiirler yayımladı. *İstikbâl* gazetesi kapanınca, *Yeniyol* gazetesinde yazıları ve romanları yayımlandı. 1928'lerde *İktisat* adlı bir gazete çıkardı. *İkbal* gazetesinde iki romanı tefrika edildi. Trabzon Mıntıka Ticaret Müdürlüğünde memurluk yaptı. Daha sonra Ankara'da Millî Eğitim Bakanlığında görev aldı. Yazarlık ve gazetecilik mesleğinin yanında bir süre öğretmenlik de yaptı. Hastalandı ve Balıkesir Memleket Hastahanesinde öldü.

"Kemal Ahmed, her şeyden evvel, ince bir zevk adamı idi. Şiir yazdığı zaman hakiki bir zevk duyardı ve bu zevki yavaş yavaş yudum yudum içer ve tamamiyle duyardı. Kemal Ahmed, yazdığı romanlarda tahlil kuvvetinde çok olgun görülmüştü Bilhassa hüzün ve ızdırapları çok içli olarak yaşatmıştı." (Ömer Akbulut)

ESERLERİ:

Alevlerin Raksı, Sarmaşık Fatma, Yakmayan Ateş, Çılgın.

HAKKINDA: Şevket Çulha / Yeniyol Gazetesi (23.3.1934), Ömer Akbulut / Trabzon Şairleri (1952), Ömer Sami Coşar / Millî Mücadele'de Anadolu Basını (1964), Hüseyin Albayrak / Trabzon Basın Tarihi (1983), Genç Anadolu (3.3.1337), Murat Yüksel / Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri: Osmanlı Dönemi (c. I, 1993).

KEMAL AHMET

Yazar (D. 1904, İstanbul - Ö. 1934). *Sokakta Harp Var* (1932) adlı bir roman yazmış olan Kemal Ahmet'in gazetecilikte geçen acıklı hayatı Nâzım Hikmet'in bir şiirine konu oldu. Olay, Hüseyin Avni Şanda tarafından hazırlanan eserin ikinci baskısında (1970) anlatıldı. Trabzonlu Kemal Ahmed ile aynı kişi olma ihtimali vardır.

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Virgül (Ocak 2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

KEMAL BEKİR (Manav)

Yazar, oyuncu, yönetmen. 1924, Çivril / Denizli doğumlu. Babasının işi nedeniyle Dinar'da başladığı ilköğrenimini Sandıklı ve Denizli'de okuyarak bitirdi. İzmir Gazi Ortaokulunu bitirdiktcn (1942) sonra iki yıl İzmir Ticaret Lisesinde okudu. 1944'tc Ankara Devlet Konservatuarı Tiyatro Bölümüne girdi. 1949'de burayı bitirerek Devlet Tiyatrosunda oyuncu olarak çalıştı. 1952'dc Ceza Yasasının 141. maddesine aykırı eylemde bulunmaktan tutuklandı. Cezaevinden çıktıktan sonra bir süre muhasebecilik yaptı. 1959'da İstanbul Şehir Tiyatrosuna oyuncu olarak girdi. Burada oyuncu ve yönetmen olarak yirmi bir yıl çalıştıktan sonra 1980'de İstanbul Şehir Tiyatrolarına geçerek 1989 yılında buradan emekliye ayrıldı.

Edebiyata şiirle başlayıp (İstanbul dergisi, 1944) sekiz on şiir yayımladıktan sonra, İzmir'de çıkan *Fikirler* dergisinde sıkça yayımladığı (1947-50) hikâyeleriyle tanındı. *Anadolu, Seçilmiş Hikâyeler, Yeni Edebiyat, Yeditepe, Ufuklar, Varlık* gibi dergilerle gazetelerde hiâyeleri yayımlandı ve romanları tefrika edildi. Hikâyeleriyle romanlarında genellikle tandığı, yaşadığı çevreyi, o çevre insanlarını gerçekçi bir tutum, derin bir gözlem, biraz alaycı ve yalın bir dille anlattı.

Kemal Bekir, roman ve hikâyelerinin yanı sıra, yerli ve yabancı birçok yazarın romanlarını radyo için oyunlaştırdı. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın aynı adlı romanından sahneye uyguladığı *Utanmaz Adam* oyunu 1967'de Ulvi Uzar Tiyatrosunda oynandı. Nahit Sırrı Örik'in *Sultan Hamit Düşerken* adlı romanını ve Kemal Tahir'in üçlemesini (Esir Şehrin İnsanları, Esir Şehrin Mahpusu, Yol Ayrımı) *Kâmil Bey* adıyla sahneye aktardı. Kaçaklar adlı romanı televizyon dizisi (1984) yapıldı. *Düşüş* adlı oyunuyla Ankara Sanat Sevenler Derneğince 1975-76 mevsiminin en iyi oyun yazarı seçildi. *Hücre 1952* adlı eseriyle 1998 Roman Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Yabancılar* (1958), *Kaçaklar* (1961), *Kanlı Düğün* (1997), *Hücre 1952* (1998).

HİKÂYE: *Fatma Hanım'ın Erik*

Kemal Bekir (Manav)

KEMAL BEKİR

KANLI DÜĞÜN

Çakal sessizce kalktı. Mısır tarlasına doğru uzattı başını, fırladı. Hüsnü kuşkulandı. Mısır tarlası, atlanabilir, eğreti çitlerle çevriliydi. Bağevine girdi. Hakkı da onu izledi. Evin bahçeye açılan eğreti kapısını çekti Hüsnü. Gümüşi kapı aralıklarından süzülüyordu içeri. Gece. Gültekin'in açtığı kapı tam karşısındaydı. Tahtaların çatlağından dışarı baktı. Önde çamurlu bir alan. Arkada yeşille sarı arası başaklarıyla buğday tarlası.

"Dinle."

Kulak verdiler. Çakal huysuz huysuz gezindi, kuyruğunu yere vurdu.

"Otomobil sesi, duydun mu?"

"Gültekin mi acaba?"

"Dinle. Bir tek otomobilin sesi değil bu."

"Geldiler." dedi Hakkı.

Hüsnü'nün dost yüzü, arkadaş sesi yitip gitmişti. Gerildi, avurtları çöktü.

"Gelenler polisse teslim olacağız, Hüsnü."

"Ben teslim olmam. Sen de kaçmaya bak. Belki o zaman kurtarırsın kendini. Hadi, buraları biliyorsun, kaç git! Ben oyalarım gelenleri. Hakkı, gerçekten istiyorum senin kurtulmanı. Git, çık, teslim ol istersen. Ama beni dinlersen..."

"Eee?"

"Ellerime düşme. Tasarın fena değil. Git İstanbul'a, ihbar et!

"Zaten hepimiz dökülduk."

"Gerçek mi söylüyorsun?"

"Gerçek söylüyorum."

"İnsanın yaşarken edindiği tüm değerler, bomboşmuş demek ölümün eşiğinde."

"Bilmiyorum. Ama benim için şimdi her şey boş. Yücel de öldürüldü."

Yaklaşan otomobil seslerini işitmedi Hakkı:

"Hangi Yücel?"

"Geliyorlar."

"Hangi Yücel? O arkadaşın mı?"

"Evet, o. Geçen hafta radyoda dinledik ya! Aralarında Yücel de vardı."

"İnanmam."

"İnanma!" Yüreğini gösterdi Hüsnü. "Devrimcilik burda yatar. Kimin ne olduğu bilinmez. Sesler yaklaştı, Hakkı. Çık şu kapıdan!"

Hakkı kapıya yürüdü.

"Dur!" dedi Hüsnü. "Birileri var tarlada, görmedin mi?"

Gözlerini aralığa uydurdular. Başakların gerisinde, tarlanın eğiminde gövdeleri görünmeyen, birbirinden ayrı üç kafa gördüler. "Arkadan kaç! Mısır tarlasından!" Uzaktan bir ses yankılandı:

"Hüsnü Kaşlı! Hakkı Şepitoğlu! Sarıldınız! Çıkın dışarı!" Hüsnü, kapının aralığına uydurdu ağzını, bağırdı: "Ben Hüsnü Kaşlı! Yalnızım!" Fısıldadı. "Kaç Hakkı, çık dışarı!" Yine bağırdı. "Teslim olacağım!"

"Çık dışarı!"

"Çıkacağım! Teslim olacağım." Hakkı'ya döndü, fısıldadı yine.

"Git, durma!"

Hakkı öteki kapıyı açtı, fırladı dışarı. Ters yönden gelen sesler duydu Hüsnü.

"Kaçıyor! Kaçıyor!" "Kaçarsa vurun!" dedi bir ses.

Kurşunlar arka arkaya vızıldarken kapıyı açtı Hüsnü, bir kez ardına baktı. Hakkı yere kapaklanmıştı; düşmüş olacak. Kalkıp kaçmak, dedi içinden, ileri atıldı, ekinlere doğru. Elindeki tabancayı kaldırdı:

"Yaşasın devrim!"

Ne bağırması duyuldu vınlayan kurşunların arasında, ne de peşinden dışarı fırlayan Çakal'ın inlemesi... Köpek acı acı ciyakladı, havladı, Hüsnü'nün gerisine düştü, can korkusuyla havalanarak. İkisi de boylu boyunca yattıyordu yerde.

Kavak ağaçlarının tepelerinde, uzak kuşların sesleri çoğaldı. Kurşun vınlamaları dalga dalga yayıldı ovaya. Sonra bir ölü sessizliğine gömüldü doğa.

Cılız ekinler kıpırdadı. Sivil, resmî polisler kulübeye doğru yaklaştılar. Komser Rıdvan ivedi adımlarla geldi Hüsnü'nün başucuna. Eğildi, elindeki tabancayı çekti, aldı. Çömeldi. Tarttı tabancayı elinde. Kulağı dibindeki ayak seslerine aldırmadan düşündü. Uzman yaklaşmıştı yanına. Uzanıp aldı tabancayı Rıdvan'dan. Bakıştılar.

"Çok vuruşmada bulundum. Hepsinin içyüzünü bilirim. Üzme kendini Komser. Böyle bir tabancaya ilk rastlıyorum, inan..." "Evet, Sayın Şefim."

Komser doğruldu. Bağevine çevirdi başını. Açık duran iki kapıdan öte yandaki mısırlara baktı. Üç mısır sapını devirmiş, üstünde yatıyordu ayakları kocaman görünen biri. Hakkı Şepitoğlu oydu demek...

Bir inilti duydu. Koca köpek bacaklarını gerip gerip titretiyordu. Sonunda gevşedi, bırakıverdi kendini. Karnı yere yapışmıştı sanki.

Komser yürüdü. köy yolunun üstünde, kağnısını durdurmuş, övendiresiyle öküzünü dürtükleyen, bir yandan da kaynaşan kıpırtılara bakan köylüyü gördü. Yolun altbaşında duran beyaz otomobildekileri tanıdı. Biri mısırların üstünde yatan çocuğun kayınbabası olacak Sinan, öteki çocuğa babalık etmek isteyen, iyiliksever kasaba zengini. Ses etmiyorlardı.

Durdu. Çevresine bakındı. Kırmızı gelincikler, aklı, sarılı papatyalar, uçuk pembe, uçuk mor kır çiçekleri, dün boşanan yağmurdan sonra güneşi görüp canlanmışlardı. Kıraç toprakları karartmıştı yağmur, sarı toprakları kızıla boyamıştı. Yol yol ayrılıyordu birbirinden, yeşile dönüşmenin sevincini yaşayan boysuz bitkilerle. Bir süre böyle gidecek, sonra yine o korkunç yalnızlığına gömülecekti doğa; toprak suyu emmeciye, güneş toprağı kurutuncaya kadar...

(*Kanlı Düğün*)

Ağacı (1970), *Bayrama Yakın* (1975).

OYUN (Uyarlama): *Utanmaz Adam* (Hüseyin Rahmi'nin aynı adlı romanından, oyn. 1967), *Düşüş* (Nahit Sırrı Örik'in *Sultan Hamit Düşerken* romanından, 1988). Kâmil Bey (Kemal Tahir'in üçlemesinden, 1991).

HAKKINDA: Hülya Nutku / Güneşe Tırmanmazsan Ayı Göremezsin (1992).

KEMAL MÜDERRİSOĞLU

Bkz. MÜDERRİSOĞLU, Kemal

KEMAL PAŞA (İstanbullu)

Şair (D. 1808, İstanbul – Ö. 1886, İstanbul). Asıl adı Seyyid Ahmed Kemal'dir. Sultan kethüdalarından Seyyid Hacı İbrahim Ağa'nın oğludur. Öğrenimini özel hocalardan aldı. 1825'te Defterdar Mektubi Kalemine girdi. 1829'da Ceride Nezaretine baş kâtip oldu. 1834'te Hacelik, 1835'te Rabia rütbesi aldı. İran'a gönderilen Sahhaflar Şeyhizâde Esad Efendi ile birlikte Tahran'a gitti. Döndüğünde Sadâret Mektubi Kalemine memur oldu. Tekrar Tahran'a ve İsfahan'a gitti. İki sene orada kaldı. 1840'ta Sadâret Mektubi Kalemi mümeyyizliğine ve Farsça tercümanlığına tayin edildi. 1843'te Cizre'ye gitti. Musul, Diyarbakır ve Bağdat şehirlerini dolaştı. 1846'da Mekâtib-i Umumiye Nezaretine (Eğitim Bakanlığı) Nazır Yardımcısı (bakan yardımcısı) oldu. Bu bakanlık 1847'de Mekâtib-i Umumiye Müdürlüğüne dönüştürülünce oraya müdür

Kemal Paşa

olarak atandı. Sultan Abdülmecid'in huzurunda yapılan sınavda gösterdiği gayret ve çabadan dolayı terfi ederek "ülâ sınıf-ı sânîsi" rütbesini aldı ve müdürlük unvanı nezarete dönüştürüldü. Bu görevi nedeniyle, okullarda inceleme yapmak üzere Avrupa'ya gönderildi. Avrupa'dan döndükten üç yıl sonra Mekâtib-i Umumiye Nezaretinden istifa etti. 1853'te ortaelçi unvanıyla Berlin Sefaretine tayin edildi, 1856'da bu görevden alındı. Komiserlikle Karadağ'a gitti. Bir buçuk yıl sonra 1858'de Meclis-i Âlî-i Tanzimat üyeliğine ve şehzadelerin ders nazırlığına, 1859'da Harem-i Hümayun Masârifat Nezaretine, 1861'de "rütbe-i bâlâ" ile Maarif Nezaretine tayin edildi. 1861'de Takvimhâne ve Tabhâne Nezareti görevini de üstlendi. Çeşitli tarihlerde Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye üyeliğine getirildi. İkinci defa Maarif Nezırlığı ile Evkaf Nezırlığına vekalet etti. 1870'te Vezaret rütbesiyle Bağdat'a gönderildi. Buradayken Evkaf Nazırı oldu. İki defa bu nezarette, iki defa Meclis-i Vâlâ-yı Ahkâm-ı Adliye, üç defa Şûrâ-yı Devlet üyeliklerinde, altı defa Maarif Nezaretinde bulundu. 1878'de Heyet-i Ayan üyeliğine, Harem-i Hümayun Masârifat ve şehzadelerin ders ve Sultan Abdülaziz Umûr-ı Hanedan nezaretlerine tayin oldu. 1882'de kendisine "murassa Osmani" nişanı verildi. Dört yıl sonra da vefat etti. Süleymaniye Camiinin bahçesine gömüldü. Farsça ve Türkçe şiirleri divan olarak bir araya getirildi.

ESERLERİ:

Müntehabat-ı Şehname, Ta'lîmü'l-Fârisî (1313), *Kavâid-i Farisî, Kasâid.*

HAKKINDA: Şemseddin Sami / Kâmûsü'l- A'lâm (c. 5, h. 1306-1316), Bursalı M. Tahir / Osmanlı Müellifleri (c. 2, 1971-1975), İbnülemin Mahmut Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. 2 1930-1941), Mehmed Süreyya / Sicill-i Osmâni (Tezkire-i Meşâhir-i Osmaniyye) (c. 4, h. 1308-1315), TDE Ansiklopedisi (c. 5, s. 270-271), Haluk İpekten - Mustafa İsen - Recep Toparlı - Naci Okçu – Turgut Karabey / Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü (1988), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KEMAL PAŞA (Yozgatlı)

Şair (D. 1828, Yozgat – Ö. 1892). Asıl adı İsmail Sadık Kemal'dir. Yozgatlı Vecihi Paşa'nın oğludur. Vecihipaşazâde sanıyla tanındı. Öğrenimini tamamlayarak icazetname (yeterlilik) aldı. Kalemlerde ve bazı memuriyetlerde bulundu. "Mirimirân" rütbesini ve 1856'da Rumeli Beylerbeyliği payesini aldı. Bir ara Meclis-i Maliye üyeliğine tayin edildi. İlk defa kurulan Meclis-i Ayan üyeliğine getirildi. Hayatının çoğu görevden alınmalarla geçti. Mezarı, hizmetinde bulunduğu Düğümlü Baba'nın Sultanahmet'teki türbesindedir. Arapça, Farsça ve Türkçe şiirleri vardır.

ESERLERİ:

NESİR: *Muhtasar İslâm Tarihi* (1326), *Âsâr-ı Kemal* (1284).

MANZUM: *Esma-i Hüsna ve Akaid Şerhi, Bin Hadis Şerhi, Na't-i Enbiya, Menâkıb-ı Eshab ve Evliya, Kemalnâme-i Düğümlü Baba, Tefsir-i Süre-i İhlâs, Rüh-ı Kemâl, Müflihin-i Hazine, Kitab-ı Tefeyyüz, Şerh-i Delail-i Şerif, Şerh-i Fezail-i Salavat, Hayrü'l-Kısas.*

HAKKINDA: İbnülemin Mahmut Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (1930-1941), Bursalı M. Tahir / Osmanlı Müellifleri (c. 2, 1971-1975), TDE Ansiklopedisi (c. 5, s. 271), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KEMAL SÜLKER

Yazar, sendikacı (D. 1919, Antakya - Ö. 3 Aralık 1995, İstanbul). Tam adı Kemal Sülker Okur. İlköğrenimini Antakya'da, ortaöğrenimini İstanbul ve Antakya'da tamamladı. Bir yıl Hukuk Fakültesine devam ettikten sonra öğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde sürdürdü. Son sınıftayken Sıkıyönetim Mahkemesi kararıyla İstanbul dışına sürüldü (1943). Aynı gerekçelerle birkaç kez tutuklandı, sürgün edildi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünü bitirdi. 1961 yılında Kemal Ilıcak'ın yayınladığı *Türkiye Birlik* gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Sendikalara yakınlık duydu. Türkiye İşçi Partisine (TİP) girdi ve burada faal görevler aldı. 1967 yılında kurulan DİSK'in genel sekreterliğini yaptı. Şişli Etfal hastanesinde kalp ve solunum yetmezliğinden öldü. Tuzla Mezarlığında toprağa verildi.

Kemal Sülker'in ilk yazıları Antakya'da yayınlanan *Yenigün* ve *Atayolu* ile Beyrut'ta çıkan *Yıldız* gazetelerinde yayımlandı. Sülker, Fransız idaresindeki Hatay'da *Tan* gazetesinin muhabiri oldu. *İşçi Hakkı* (1953), *Türkiye Birlik* (K. Ilıcak ile, 1961) gazetelerini çıkardı. Bir bölümünde Asım Sarp, Okur imzalarını kullandığı makaleleri, çalıştığı *Gece Postası*, yazı işleri müdürlüklerini yaptığı *Tan, Ortam, Vatan, Cumhuriyet, Yazko-Edebiyat, Yeni Edebiyat, Yürüyüş, Barış, Yurt ve Dünya, Gün, Yeryüzü, Forum, Sosyal Adalet, Eylem, Ant, Emek, Yazko-Somut* gibi gazete ve dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

Türkiye'de Sendikacılık (1955), *Nazım Hikmet Dosyası* (1967), *100 Soruda Türkiye'de İşçi Hareketleri* (1968), *Dünya'da ve Türkiye'de İşçi Sınıfının Doğuşu* (1969), *Nazım Hikmet'in Polemikleri* (1968), *Sabahattin Ali Dosyası* (1968), *Sendikacılık ve Siyaset* (1975), *Türkiye'de Grev Hakkı ve Grevler* (1976), *Şair Nazım Hikmet'in Gerçek Yaşamı 1901-1928* (2 cilt, 1976-77; birleştirilmiş tek cilt, 2005), *Nazım Hikmet'in Sahte Dostları* (1978), *Türkiye'yi Sarsan İki Uzun Gün* (1980), *Nazım Hikmet'in Bilinmeyen İki Şiir Defteri* (1980), *Anılara Yolculuk* (1983), *Osmanlı'dan Günümüze İşçi ve Toplum* (1985), *Savaş Yıllarında Bir Sürgün* (anı, 1986).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. V, 1982), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999).

KEMAL ŞEVKET BATIBEY

Romancı, araştırmacı-yazar (D. 1906, Akpınar / Bulgaristan – Ö. 1976). Asıl adı Mehmet Arif'tir. Eserlerinde Kemal Şevket Batıbey takma adını kullandı. İlkokulu ve Sancak İdadisini, Balkan Savaşı'ndan sonra ailesiyle göç ettikleri Gümülcine'de bitirdi. Batı Trakya'daki çeşitli Türk okullarında uzun yıllar öğretmen ve yönetici olarak görev aldı. Kurduğu Gümülcine Türk Gençler Birliğinin ve Batı Trakya Türk Öğretmenler Birliğinin uzun yıllar başkanlığını yaptı. Batı Trakya'da Latin harflerine geçiş için çaba gösterdi. Bazı yazılarından dolayı soruşturma geçirerek tutuklandı, sonra aklandı. Yazıları, 1960 yılından itibaren *Trakya, Azınlık Postası, Akın* başta olmak üzere Batı Trakya'da çıkan Türk gazetelerinde yer aldı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Üzeyir Ağa* (1971).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Batı Trakya'da Teneke ile Alarm: Ve Bulgarlar Geldi* (1975), *Batı Trakya Türk Devleti 1919-1920* (1979).

HAKKINDA: Aydın Ahmer / Mehmet Arif (Kemal Şevket Batıbey) ve Üzeyir Ağa Romanı (1994), TDOE – TDE Ansiklopedisi 1 (2002).

KEMAL TAHİR

Romancı (D. 13 Mart 1910, İstanbul - Ö. 21 Nisan 1973, İstanbul). Asıl adı İsmail Kemalettin Demir. Nurettin Demir, Cemalettin Mahir, İsmail Kemalettin, Körduman, Bedri Eser, Murat Aşkın, Samim Aşkın, Ali Gıcırlı, F. M. İkinci, Celal Dağlar imzalarını da kullandı. Sultan II. Abdülhamid'in hünkâr yaverlerinden Tahir Bey'in oğludur. İlköğrenimini gezginci hastaneler inzibat subaylığı yapan babasının yanında çeşitli kentlerde tamamladı. Kasımpaşa Cezayirli Hasanpaşa Rüştiyesi (1923) mezunu. Galatasaray Lisesindeki öğrenimini onuncu sınıfta iken annesinin ölümü üzerine yarıda bırakarak avukat kâtipliği ve Zonguldak Kömür İşletmesinde ambar memurluğu (1928-32) yaptı. 1932'de Yakup Sabri, Ertuğrul Şevket, İsmail Safa, Arif Nihat Asya ile birlikte *Geçit* (10 Ekim 1932-14 Temmuz 1934, 7 sayı) adlı bir sanat dergisi çıkardı. *Vakit*, *Haber*, *Son Posta*, *Karagöz* gazeteleriyle, *Yedigün* ve *Karikatür* dergilerinde düzeltmen, sayfa sekreteri, röportaj yazarı ve çevirmen olarak çalıştı (1932-38). Babıâli yıllarında Yusuf Ziya Ortaç, Ahmet Muhip Dıranas, Necip Fazıl, Sedat Simavi, Cemal Nadir, Naci Sadullah, N.N. Tepedelenlioğlu, Sadri Ethem, Suat Derviş, Hakkı Tarık Us, Serteller vb. pek çok ünlü kişiyle dostluğu ve tanışıklığı oldu. Bir süre *İzmir Ticaret*

Kemal Tahir

gazetesinin İstanbul temsilciliğini yaptı, iktisadî konularda telif ve çeviri yazılar yayımladı. 12 Ağustos 1937'de öğretmen Fatma İrfan'la evlendi.

1938'de Nâzım Hikmet'le birlikte "askeri isyana teşvik" suçlamasıyla tutuklanarak Bahriye Dâvâsında yargılandı. On beş yıla hüküm giydi. 1940'ta eşinin isteğiyle boşandılar. Çankırı, Çorum, Kırşehir, Malatya cezaevlerinde on üç yıl (1938-1950) hapis yattı. Çorum cezaevinde iken Sedat Simavi'nin isteği üzerine serüven romanları yazmaya başladı. 1950 genel seçimlerini kazanan Demokrat Partinin çıkardığı af yasasıyla hapisten çıktıktı. Hapisten çıktıktan sonra, çoğu defa takma adlarla, roman çevirileri yaparak geçimini sağlamaya çalıştı. Çevirdiği Mayk Hammer polisiye roman dizisinin bir bölümünü kendisinin yazdığı söylenir. Sıdıka (Semiha) Uzunhasan ile evlendi. 1955'te, 6-7 Eylül Olayları'na karıştığı iddiasıyla altı ay tutuklu kaldı. Aziz Nesin'le Düşün Yayınevini (1957-60) kurdu.

KEMAL TAHİR

GÖL İNSANLARI

Çerkeş'ten çıkınca hayvanları durdurttu. Yere atladı.

Arabanın üstünde döşeme yoktu. Arkada dingili, sulak çivisine kadar geri çekti. Bu suretle araba, ok boyunca uzamıştı. Çatalın altına asılı yağdanlıktan tavuk kanadını alıp tekerlekleri yağladı.

Sağ hayvan, Delikır, huysuzlanıyordu.

Arpa çuvalıyle, saman çuvalını arka çatalın üstüne taşıdı. Dikkatle bağladı. Ön tarafı, hayvanların yem torbalarını, örtülerini kendi yorgunını yerleştirdikten sonra, arabaya bindi. Dizginleri topladı. Kamçısını beygirlerin sağrısına hafif hafif dokundurdu:

—Döyyt! Haydi oğlum! Al aslanım!

Güneş batmak üzere idi. Ağaçların uçları kızarmıştı. Dumanlı akşamın içinde şose dümdüz görünüyordu. Kenardaki hendeklerin hizasında aralık aralık kavak ağaçları, tarla çitleri vardı. Tarlaların çok uzağında boz tepeler başlıyordu.

Delikır'ın rahyanı açık olduğundan, sol hayvan Pamukkır, ona yetişmek için hırsa kalkmıştı.

Arabacı, iyi beslenmiş, genç beygirlerine muhabbetle, iftiharla baktı. İkisi de talimli asker gibi, kulak kulağa gidiyorlardı. Okun üstüne dayadığı çizmeli ayaklarını altına alıp yerleşerek bir sigara yaktı. Tekerleklerin dingil kapaklarına vurdukça çıkardıkları çelik çıngırak sesleri, hayvanların boynundaki zillere karışıyor, arabacı alışık olduğu bu lezzetli gürültü ile keyifleniyordu. Sigara dumanı yüzüne vurduğu için gözlerini kısmıştı. Elmacık kemikleri çıkıntılı, bıyıkları düşük olduğundan, suratı daima gülümsüyor gibiydi.

Eşeklere binmiş üç köylüyü arkada bıraktığına memnun oldu.

—Döyyt! Al aslanım, haydi oğlum! diye kamçısının ucu ile beygirleri okşadı.

Şosenin yanındaki küçük su birikintisinde, sazların ortasında, bir leylek, bir ayağını karnına, uzun gagasını göğsüne saklamış, dinleniyordu.

Parmağının ucuyle sigarasını o tarafa fırlattı:

—Ateş buyur, hacıbaba!

Çocukluğundan beri leyleklerin gagasını çubuğa benzetiyordu.

Kalasları oynayan bir köprüyü, tahta gürültüleriyle geçip şosenin dönemecini kıvrılınca, epey ilerde yaya yürüyen iki kadın gördü. Entarilerinin arka eteklerini başörtülerinin uçlarını savurarak, hızlı hızlı gidiyorlardı. İyiden iyiye bastıran karanlığa rağmen, birisinin sırtındaki heybe fark ediliyordu.

Arabacı, arka tekerlerin üzerine yerleştirdiği yem çuvallarını düşündü: "Fıkaraları oturturum. Dua etsin teyzeler." Genç mi, ihtiyar mı olduklarını uzaktan anlayamadığı için siyah fötr şapkasının, yağmur yiye yiye aşağı düşmüş

kenarlarını ihtiyaten sıvazladı. Bıyıklarını yokladı.

Araba yaklaşınca, kadınlar dönüp baktılar.

Dizginleri çekti:

—Teyzeler, Suhizarı'na buradan mı gidilir?

Omuzunda heybe olan kadın,erkek gibi kalın sesiyle güldü:

—Bedava deyivermek olmaz oğul. Bizi arabana bindirirsen sana yolu gösteririz, dua ederiz.

—Bindirmesi kolay ama halacığım, bıksana sandık yok. Tahta çekeceğiz diye sandığı kaldırdık da arabayı sal yaptık. Arkadaki çuvalların üstüne oturur musunuz?

—Eksik olma, otururuz, ayağınız yerden kesilsin yeter.

—Haydi, atlayın bakalım.

Hiç konuşmayan kadının, karanlıkta yaşını talimin etmeye çalışmış, yüzünü gözlerine kadar kapatmış olduğundan bir şey anlayamamıştı. Hayvanları kamçıladıktan sonra laf açmak için sordu:

—Suhizarı buradan kaç saat şeker?

—Ayakla beş, altı saat.

—İyi, bizim hayvanlar üç saata alır demek!

—Alır elbet, Allah bağışlasın.

—Amin, teyze!

Hep o sesi kalın karı konuşmuştu.

Biraz sustular.

Suhizarı'na kaçak tahta yüklemeye gidiyordu. Çerkeş'e üç, üç buçuk saat olduğunu söylemişlerdi. Bunun doğru çıkmasına sevindi.

Bu sefer, kalın sesli kadın sordu:

—Suhizarlı mısın sen arabacı?

—Hayır teyze!

—Kiraya mı gidiyorsun?

—Kiraya gidiyorum.

—Taşpınar'dan sonra Köklüler'den sapacaksın. Sapacağın yeri gösteririz.

—Eyvallah... Lâkin Suhizarı'na bir saat kala hayvanları sulamalı.

—Yolda su çoktur. Taşpınar'da sularsın.

Öteki kadın ilk defa lafa karıştı. Arabacıyı gizlice güldürecek kadar kekeliyordu:

—Tahta mı yükleyeceksin oğul?

—Tahta yükleyeceğim.

—İyi... Çerkeş'e mi götürülecek tahtalar?

—Daha ileriye. Kurşunlu nahiyesine. Tren yolu döşeniyor oralara...

—Döşeniyormuş, öyle diyorlar, buralara da gelecek, diyorlar.

—Buraların sözü mü olur, Karabük'e, Zonguldak'a gidecek.

Kalın sesli kadın:

—Bizim rahmetlinin kardeşi o tarafta oturur, dedi, bilmem bilir misin. Sarı yağız bir adamdır. Ayağı da biraz topal, Abdurrahman derler.

—Bilemedim teyze!

—Karısının köyü Ilgaz'a yakın. O söyledi: Tren yolu kıtlık getiriyormuş. Gelinler kötü olmuş hep. Rabbim saklasın.

—Bırak şöyle lafı teyze... Tren yolu kıtlık getirir mi? Ağam da benim gibi arabacıdır. Lâkin benden ziyade malı var. Dört çift beygir, iki yaylı... Treni o da sevmez. "Ekmeğimizi bir gün elimizden alacak!" der.

—Allah göstermesin, arabacı kısmının ekmeğini kimse alamaz.

—Ben de öyle diyorum. İki senedir hat boyunda kiracılık ederim. Geçiniyoruz. Tren işlerse arabaya iş kalmaz mı? Kamyonlar için de böyle denildiydi. Aldırma, yalan çıktı. Suhizarı'na...

"Kaçak tahta yüklemeye..." diyecekti vazgeçti:

—Suhizarı'na tahta yüklemeye de tren gelecek değil ya...

—Elbet gelmez, ne haddine.

Arabacı beygirlerine arkadaşça baktı. Delikır'ı taykcn alıp büyütmüş, sürülmüş tarlalarda koştura koştura, rahvana alıştırmıştı.

Kadınlar aralarında trene dair konuşuyorlardı. Kalın sesli kadın:

—Arka arkaya odalar bağlamışlar, dedi, amanın, ev gibi imiş. Kocaman... Bizim köyün adamını hep doldursan, Bulgurlu'nun, Değirmenarkası'nın ahalisine de yer kalır, diyorlar. Bir bağırırmış gelirken... Kömüş sürüsü gibi.

Öteki ekledi:

—Ne olacak, gâvur işi... Öyle bağırır elbette...

—Bağırsın bakalım.

Arabacı, sigara yakmak için kibrit çakınca, kalın sesli kadın sordu:

—Evladım, anan baban var mı köyünde?

Arabacı, yaşlı köy kadınlarının yüreğini sızlatacak lâfları iyi biliyordu:

—Ne anam var, ne babam... Dünya yüzünde bir baştma kaldım.

—Vah oğul vah! Kimin kimsen de mi yok?

Demin ağabeyisinden bahsettiğinin farkına varmamışlardı. Buna, ayrıca memnun oldu.

—Hiç kimsem yok halacığım.

—Ne taraflısın aslında?

"Çankırı'nın Şabanözü nahiyesinden" diyeceği yerde, kamçısıyle uzak bir yeri gösterdi:

—Buraya arası çok... Yozgat tarafındanız!

—Evlenmedin mi hiç?

Arabacı, büsbütün kederlenmiş gibi davrandı:

—Kimsesiz adam nerede evlenir? Evlenemedik işte.

—Yazık olmuş.

—Yazık olmaz mı? Pek yazık oldu valideciğim. Yazık oldu bana...

—Askerliğini yaptın bitirdin mi?

Nüfus kâğıdı küçük yazıldığından askerliğine daha iki sene vardı. Fakat gene yalan söyledi:

—Yaptım. Hayırlısı ile bitti, gitti. Ne dersin asker ocağında çavuş bile olduktu.

—Rabbim devlete, millete bağışlasın.

—Âmin teyze! (...)

(*Göl İnsanları*, 1955)

Önceleri kendi romanlarından birkaçını gazetelerde takma adlarla tefrika etti. Bazı senaryoları filme çekildi. Hayatının son yıllarını roman yazmak ve yayımlamakla tamamladı. 1968'de davet edildiği Sovyetler Birliği'ne gitti. 1970'te akciğer kanserine yakalandı ve bir ameliyatla sol akciğeri alındı. Bu hastalıktan iyileştikten bir süre sonra kalp yetmezliğinden öldü ve Erenköy Sahray-ı Cedit Mezarlığında toprağa verildi.

Kemal Tahir, edebiyata *İçtihad* (1931), *Yeni Kültür*, *Geçit* (1932-34), *Yedigün* (1935) dergilerinde çıkan şiir ve hikâyeleriyle girdi. *İçtihad*'da yayımlanan ilk şiir denemeleri *"Bardaki Kadınlar"* (Nisan 1931) ve *"Açın Türküsü"* (Mayıs 1931) başlıklı şiirlerdir. Aynı yıllarda kısa mizahi roman ve öyküler yazmaya başladı. Cemal Mahir takma adıyla *Tan* gazetesinde (1941) *Göl İnsanları* genel başlığı altında tefrika edilen öyküleri dikka-

ti çeken ilk ürünleri oldu. Daha çok 1955'ten sonra yayımladığı romanlarıyla tanındı. Kemal Tahir adını da ancak 1955'te kullanmaya başladı.

Eserlerinde değişik kesimlerden Anadolu insanlarını çeşitli sorunlarıyla anlatan Kemal Tahir, özellikle *Devlet Ana, Yorgun Savaşçı, Kurt Kanunu, Bozkırdaki Çekirdek* gibi ünlü tarih romanlarıyla aydınlar arasında önemli tartışmalar başlattı. Osmanlı dönemi, tek parti yönetimi, köy enstitüleri, Asya tipi üretim tarzı gibi konularda başlattığı tartışmalarla yeni bir özeleştiri ortamının doğması ve yeni incelemeler yapılmasına önayak oldu. Türk edebiyatında roman geleneğine kazandırdığı yeni bakış açısı ve sağlam tekniğiyle en güçlü romancılar arasında yer aldı.

Göl İnsanları (1955) kitabındaki dört öykü, romanlarına bir geçiş olarak algılanabilir. Bu öykülerde Kemal Tahir, köylü tipleri ya da şehirde çalışan gurbetçi köylülerin yaşam öyküleri işledi. Buradaki köylü tipler, klişe olmuş tiplerden çok, gerçekçi açıdan belirgin özellikleri olan, küçük ve büyük yönleriyle ortaya kondu. Bu kitapta Nâzım Hikmet'in deyişiyle, "*Türk köylüsünü kitapta ilk defa konuşturan, hareket ettiren, düşündüren*" Kemal Tahir, ayrıntılara ve toplumsal gerçekliğe önem verdi, Türk insanı ve toplumunun Batı insanı ve toplumuna benzemediği, bu nedenle Türk romanının da içerik bakımından Batı romanına benzememesi gerektiğini savundu. Köy romanları sayılabilecek *Sağırdere, Körduman, Yedıçınar Yaylası, Köyün Kamburu, Büyük Mal, Rahmet Yolları Kesti, Kelleci Memet, Bozkırdaki Çekirdek, Namuşçular, Kanlar Koğuşu, Damağası* romanlarında diğer romanlarında olduğu kadar belirgin bir tarih silsilesi bulunmaz, ama yine de bir zaman süresi içinde ele alınmışlardır.

Yedıçınar Yaylası, Köyün Kamburu ve *Büyük Mal* adlı üçlemesi, Kırım Savaşı'ndan başlayarak Cumhuriyet

Kemal Tahir

KEMAL TAHİR

Tahir Alangu

Kemal Tahir (...) "Göl İnsanları"nı 1940'da yazmış, 1941 yılında "Tan" gazetesinde tefrika etmişti; ancak 1955 yılında kitap biçiminde yayınlayabildi. Bu hikâyelerin çıktığı yıllarda bu günkü hikâyeciliğimizin "Yol Açıcıları" (bk. T.Alangu, Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman, cilt: 1, 1959) ile "Öncüler" (bu ciltteki bahislere bakınız) dediğimiz gruptaki sanatçılardan çoğu, artık konularını köyden ve köylü meselelerinden alıyorlar, edebiyatımız, bilhassa hikâyeciliğimiz yönünü İstanbul'un dışına çeviriyordu. Edebiyatımızın bu yönelişinde Halkevleri çevresinde yapılan halkbilgisi ve etnografya araştırmalarının, Anadolu'da yayınlanan Halkevi dergilerinin bu çevrelerde yetişen aydınların da büyük etkileri oluyordu. Taşra yaşayışı ve köy yaşayışı konusunda hikâyeler yazmada ucu Birinci Dünya Savaşı'na kadar varan bir gelenek, yeter derecede de örnekler vardı. Ama edebiyatımızın geniş bir akım hâlinde bu yöne çevrilişi Cumhuriyetin ilânından sonra güçlenmişti. "Yol Açıcıları"n ardından bu alanın yeni kuşakları kendisine çekti, bu yolda hayli eser verildiği halde, bugüne değin "Göl İnsanları"ndaki hikâyeleri aşar ölçüde eserlerin ortaya konulabildiği iddia edilemez. Yazıldığı günlerden başlayarak bu yolda çalışmak istiyen sanatçıların çoğunun bu hikâyeleri kendilerine örnek olarak aldıkları da söylenebilir. Yayımlandığı ilk günlerde, üzerinde oldukça geniş bir ilgi toplıyan sanatçı çevrelerinde günümüze kadar unutulmıyan bu hikâyelerinden sonra, Kemal Tahir, yazılarına geniş bir aralık vermek zorunda kalmış, uzun derlemeler ve çalışmalardan sonra meydana getirdiği seri hâlindeki töre romanlarını yayınlıyarak, bir daha hikâyeye dönmemiştir.

"Göl İnsanları"ndaki hikâyelerinde bile küçük hikâye sınırlarını aşan onda, büyük romana yöneldiğini haber veren unsurlar vardı. Bunlar da konuların dallı budaklı genişliği, zamanların sınırsızlığı, kişilerin geçmişe doğru taşın, zamana bağlı hareketleri, romana has geniş çevre tasvirlerine yer verilişi, kişilerinin hep birden olayların merkezinde toplanışları gibi özellikleri bakımından, sıkıştırılmış bir roman biçiminde idiler. Yazarın istidadını sınırladığı açıkça görülüyordu. Bir amatör tecrübesizliğinden değil, belki de o yılların yayın imkânsızlıkları yüzünden bir süre hikâyede kalmak istiyen bir hâli vardı.

"Göl İnsanları"ndaki kişilerin hepsi köylüdür. Kitaptaki dört büyük hikâyeye, kişileri yönünden bir çekicilik veren şey, buradaki köylü tiplerinin, bizdeki magazin edebiyatının bol bol kullandığı klişe olmuş tiplerden çok başka niteliklerle belirlenmiş olmalarıdır. Bu soy klişeleşmiş köylü tipinin roman, hikâye, karikatür, mizah edebiyatı, nihayet tiyatro ve yerli filmlerimizdeki muhtar, köy imamı, hovarda ağa-zâde, çeşme başındaki gelin gibi örneklerı yerine, onun hikâyelerinde gerçekten gelen kişiler yer almaktadır. Yazarın dışarıdan kolayca görülüp anlaşılmıyacak, bütün tarihi oluş ve evrimi, iç yapısı, sorunları, bütün toplum ve moral ilişkilerile bir kapalı kutu olan köylüyü anlatabilmek için, onların arasında uzun zaman yaşadığı, sabırlı bir gözlem, derlemeden ve araştırmadan sonra yazdığı anlaşılmaktadır. Günümüz hikâyecilerinin çok çabuk ve sabırsız çalışan, adetâ kulaktan kapma izlenimlerle eser veren örnekleri yanında ondaki bu hâlis gerçekçi davranışın belirtilmesi bir zarurettir. Bölge bölge, köy köy değişen yerli töreler, bâtıl inanışlar, davranışlar, halk ve köylü yaşayışının zengin çeşitliliği onun eserlerine şimdiye kadar görülmedik bir zenginlikte yansımıştır. O, kişilerini, tam bir gerçekçi açıdan, küçük ve büyük, hisli ve zalim yönleriyle ortaya koyuyor. Köylünün, aydın ve sanatçılarımız için kapalı kalan yaşayışının sâkin yüzeyi altındaki dalgalanmalar ve çatışmalar bu hikâyelere, benzerlerinde pek bulunmayan bir canlılık vermektedir.

"Göl İnsanları"nın aynı addaki hikâyesinde bulunan kişileri yerinden, işinden koparmış, çeşitli bölgelerden İstanbul'a çalışmağa gelmiş irgatlardır. Herbirinin, çıkmaza düştüğü bir düzenin dar duvarlarının ötesinde kalmış, düşlerinde gördükleri bir köy, bir tarla, bir harman yeri vardır. Toprağından, yurdundan koparılmış köylünün ezik ve tedirgin psikolojileri, onların birbirleriyle olan ilişkileri, bütün ezici şartlara ve cahilliklerine rağmen, yüzyıllar boyu bozulmadan kalmış, nâmus, mertlik, insanlık anlayışları, sabırlı ve tok gözlü davranışları, bütün yalın gerçekliği ile tasvir edilmiştir.

→

Kemal Tahir, bu hikâyelerinde dil ve anlatım yönünden de çağımız hikâyecilerinden oldukça ayrılmaktadır. Günümüz Türkçesinin İstanbul şivesini temel olarak alıyor, araya halk deyimleri, köylü ağzı teklitleri, halka mal olmamış ve türetilmiş sözcükler karıştırmadan, kendine hâs orta bir yoldan gidiyordu. Günümüzün hikâyecilerinin, hele Anadolu'yu anlatmak isteyenlerin İstanbul şivesinden yakalarını sıyırıp, şive özelliklerile yüklü, yeni türetilmiş kelimelerle yer yer kesikleşmiş, geniş anlamda bir Türkiye türkçesine doğru akış çabaları karşısında, Kemal Tahir, "Milli Edebiyat" devrinden kalma dil geleneklerinden henüz pek fazla uzaklaşmıyor. Buna karşılık dil devriminin yazı dilimize yavaş yavaş sindirdiği bazı değişikliklerle, artık İstanbul şivesinden bile munis karşılanan ve kullanılan ölçülü sözler ve deyimleri ölçerek kullandığı da görülmektedir. Onun dil alanında öncülük yapmaktan çok, şivede kelime hazinesinde, cümle kuruluşunda İstanbul şivesinden fazla uzaklaşmayan, eserlerini okunmaktan alıkoymayacak "ılımlı bir ortalık Türkçe"sini izlediği görülmektedir.

Kemal Tahir, gerçekçi anlayışı ve anlatışında da dili kadar, aşırılıktan uzak kalmıştır. Eserlerinde, yeri ve sırası geldikçe toplum çatışmaları, bunların moral dış görüntülerini (Çoban Ali-Hüseyin Ağa), fırsat elverdiği yerlerde bile aşırı açıklamalar yolu ile zorlamadığı görülmektedir. O, bu yönü ile, hikâye alanına çıktığı yılların ünlü ustaları, Sadri Ertem, Sabahattin Ali'lerden, onlara olan yakınlığına rağmen daha ileri ve farklı bir gerçekçi anlayıştadır. Her zümrenin yaşayışında ve görüşlerinde beliren zıtlıkları, sorunları, önünü ardını hafifçe yoklayarak belirliyor, kendinden bir şey katmıyor, sanat plânında dâva plânında bilerek geçmiyor. (...)

(*Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman - 3*, 1965)

"Her kitabı bir bombaydı Kemal Tahir'in; luyanet kalesinde kapanmaz gedikler açan bir bomba. Her sözü bir tokattı; hamakatin çehresinde şaklayan bir tokat: 'Hümanizma dünyanın en namussuz sömürüsü olan burjuva sömürüsünü örtbas etmek için ileri sürülmüş bir duman perdesidir' diyordu. Kemal'in romanları, hiçbir kilisenin sözcülüğünü yapmaz, herhangi bir tarikatın değil, hakikatin emrindedirler. Zaten Kemal'i de, siyasi bir doktrine hapsetmek yanlış. (...)

"Dost bir sesti Kemal, okşayan, inandıran bir ses. Ama bu yumuşak sesin arada bir korkunçlaştığına da şahit olurduk. (...) *Her namuslu aydının yol arkadaşıydı, yol arkadaşı ve zaman zaman kılavuzu."* (Cemil Meriç)

"Kemal Tahir, gerçekçi anlayışı ve anlatışında da dili kadar, aşırılıktan uzak kalmıştır. Eserlerinde, yeri ve sırası geldikçe toplum çatışmaları, bunların moral dış görüntülerini (Çoban Ali-Hüseyin Ağa), fırsat elverdiği yerlerde bile aşırı açıklamalar yolu ile zorlamadığı görülmektedir. O, bu yönü ile, hikâye alanına çıktığı yılların ünlü ustaları, Sadri Ertem, Sabahattin Ali'lerden, onlara olan yakınlığına rağmen daha ileri ve farklı bir gerçekçi anlayıştadır. Her zümrenin yaşayışında ve görüşlerinde beliren zıtlıkları, sorunları, önünü ardını hafifçe yoklayarak belirliyor, kendinden bir şey katmıyor, sanat plânında dâva plânında bilerek geçmiyor (...)

"Kemal Tahir, olayların, kişilerin dış görünüşünde kalmıyor, onların toplum içindeki töresel ve moral köklerine iniyor. İşte o zaman dipdiri bir güzellik, dışarıdan bakılınca kendini teslim etmiyen 'güzellik' ortaya çıkıyor.

dönemini de içine alan süreç içinde ağalık kurumunun gelişmesini, insan ilişkilerini derinliğine irdeleyerek sergiledi. Ağalık kurumu bunlardan başka *Kelleci Memet* romanında da ele alındı. *Namuscular*'ı Malatya Cezaevi gözlemlerine dayanarak yazdı, bu roman *Karılar Koğuşu* ve *Damağası* ile birlikte, suça itilen, çaresiz, zavallı kadınlarla erkeklerin öykülerini ve cezaevi yaşantısını anlatır. *Bozkırdaki Çekirdek*'te köy enstitülerini, *Rahmet Yolları Kesti*'de ise eşkıyalık olgusunu irdeledi. *Esir Şehrin İnsanları, Esir Şehrin Mahpusu, Yorgun Savaşçı, Kurt Kanunu, Yol Ayrımı, Hür Şehrin İnsanları* ve *Bir Mülkiyet Kalesi* adlı romanlarında, belirli tarihsel dönemleri ele aldı. *Esir Şehrin İnsanları* ve *Esir Şehrin Mahpusu*'nda, Kamil Bey'in öyküsü etrafında Mütarcke yıllarının İstanbul'unu, *Yorgun Savaşçı*'da, bir subay kuşağının öyküsünü anlattı.

Kurt Kanunu'nun konusu, kendi ifadesiyle "1926 İzmir Suikastı gibi son derece buhranlı devrede geçiyor. (...) Gerçekten büyük tehlikeler içinde kıstırılmış insanların romanı bu." *Devlet Ana* ise, Osmanlı'nın aşiretten devlete doğru gelişimini, Osmanlı'nın 600 yıl süren imparatorluğunu oluşturan güçleri dile getirdi. Bu romanda Dede Korkut ve Evliya Çelebi'nin üslûbundan, deyimlerden yararlanarak kıvrak, renkli bir dil oluşturdu.

Sonradan TV'ye uyarlanan ve 2000 yılına kadar gösterilmeyen *Yorgun Savaşçı* (1965) romanıyla 1967-68 Yunus Nadi Armağanını, *Devlet Ana* ile de 1968 Türk Dil Kurumu Roman Ödülünü kazandı. Senaryolarını yazdığı "Haremde Dört Kadın" (H. Refiğ, 1965), "Namusum İçin" (M. Ün, 1965), "Yarın Bizimdir" (A. Yılmaz 1963) filmleri TV'de gösterildi. *Göl İnsanları* adlı öyküsü "Güneşe Köprü" adıyla 1986'da E. Tokatlı, *Karılar Koğuşu* 1989'da H. Refiğ, *Kurt Kanunu* 1991'de E. Pertan tarafından filme alındı. *Yorgun Savaşçı* H. Refiğ (1979) ve T. Yönder (1993) tarafından TV dizisi olarak çekildi.

Kemal Tahir

KEMAL TAHİR

KURT KANUNU

İttihatçıların ünlü fedailerinden Abdülkerim Bey soluğunu tutuverdi. "Ne var? Nedir o?..."

Bir polis koşuyor... Meçini kalçasına bastırmış... Vapura koşuyor.

Abdülkerim Bey sendeledi, omuzu üstünden kapıya baktı. Bir yere tutunmak ister gibi debelenerek dirseğiyle emektar parabellum'unun katılığını buldu. Yana kayıp dışardan görünmemeğe çalışarak rıhtımı gözetledi.

Polis, kalabalığı yarmaya uğraşıyordu. Yavaşlamıştı. "Savuşmalı... Yakaladılar mı söyletir Ekrem... Söyletir hemen... Ekrem, İstanbul polis müdürü... Askerden geçme... Seri ki... Zehir!"

Merdivene yaklaşıyor heri!... "Ötekiler nerede peki? Yok başka kimse... Yalnız mı bu?... Bir kişi mi göndermişler, Ziya Hurşit'i tutmaya?... Laz İsmail'den, Gürcü Yusuf'tan haberleri mi yok? Olmaz öyle şey!.." Elini sigara paketine götürdü. "Kaptana haber yetiştiriyor, gemiyi kaldırmaması için..." Gözlerini kırpıştırarak, çaresizlikle tepindi. Bir an, içerdeki Rum çocuğunu Ziya Hurşit'e koşturmayı düşündü. "Vursun polisi... Dayasın kaptanın sırtına tabancayı.."... Alsın gitsin vapuru... Napacaksa yapsın, yarsın çıksın..." Seslenecekti, tuttu kendini ürkilip... "Hay Allah! Olmaz ağızdan haber yollamak. Şüphelenir oğlan, şüphelendi mi temizlemek gerekir!" Polis, vapuru geçip hızlı hızlı uzaklaşınca, sanki bu, akıl almaz bir şeymiş gibi gözlerini şaşkın şaşkın kırpıştırdı. Tere batmıştı, Ürperdi. Esintisiz havanın fırın sıcaklığına rağmen teri buz gibiydi. Yutkundu, Gırtlağı kurumuştu. Gülmeye çalıştı. Suratını buruşturabildi. Farkına varmadan korkusu öfkeye dönüyordu. Saata baktı. "Neden kalkmaz bu batasıca? Ne bekler?" Kibriti hışımla çakıp sigara yaktı. Denize çarpan haziran güneşi gözlerini kamaştırıyordu. Daha on dakka vardı, Gülcemal'in kalkmasına... Budalalık etmişti buraya gelmekle... Küpeşteye birikenlerin arasında Ziya Hurşit'i seçmeye çalıştı. Gemi kalkana kadar kamaralarından çıkmamalarını tembihlemişti oysa... Hava enikonu tütüyor, görmeyi güçleştiriyordu. Canı kahve istedi. Rum oğlana seslenecek yerde, saatına baktı. "Sekiz dakika var..." Bir çan çaldı. Merdivenden telâşla inmeye başladı geçir-meciler...

İttihatçıların namlı komitacısı Abdülkerim Bey, sersemletici düdük sesinin ötesinde, Cumhurreisini öldürmek için iki adamıyla İzmir'e giden eski Lâzistan mebusu Ziya Hurşit'i gördü.

Katı hasır şapkasını, her zamanki gibi, sağ kaşına yıkmış, birine meydan okurcasına çenesini yumruğuna dayamıştı. "Hiç söz dinlemez bu herif... Dinlemez..." Söydü. Duymasından, yada görüp sıntarak şapkasını sallamasından çekinerek yanladı. "Söz dinlese, böyle işlere de girmez ya..." Korkmazlığını çok beğendiği halde, başından beri sevememişti bu Lazoğlu'nu... Saygılıydı her zaman, kendisine karşı, hiç kimseyi adam yerine koymazken... Yadırgadığı, ikram edilen sigarayı bile, sanki bileği gücüne, haraç gibi almasıydı. Almanya'da okumuştu. Biraz da Fransızca biliyordu. Öyleyken üstünde yontulmamış köylü kabalığı vardı. Mebusken muhalefetin önemli konuşmacılarından olduğu halde, dinleyenler, okuma yazma bilmeyen biriymiş gibi, şaşkınlık duyarlardı. Oysa şık giyinir, ellerini her zaman temiz tutar, tırnaklarına özenirdi. Para kazanmayı hiç sevmiyordu ama, hesapsız harcamaya bayılıyordu. Terse düşüp bu kadar tehlikeli işlere girmesi, belki de bundandı. Bütün gerçek kumarcılar gibi, oyunlardan başka her şeye karşı kesinlikle dalgındı. Yüzüne, açıkça imrenerek hapharız bakan dünya güzellerini farketmez, politikanın en kanlı ipinde cambazlığa çıktığı halde, iktidar koltuklarından birine oturmayı aklından geçirmezdi. İyi silâhşör, gözüpek kabadayı olması bile kumar masalarında enayi yerine konulmak, horlanmak korkusundan geliyor gibiydi. "Asıl enayilik bu... Hem de..." Merdiven boşalmıştı. Gemiciler çekmek için iplere yapıştıkları zaman bir kadın telâşla inmeye başladı. Lacivert ipekten çarşafının eteklerini serbestçe toplamış... Bacakları harika... Bacakları... Kalçalar... Kıvraklık... Aralanıyor peçesi... "Hadi oğlum rüzgâr! Biraz daha... Biraz dedim..." Kadın rıhtıma atladı incecik bir yay esnekliğiyle... Yiyecek gibi bakan erkekleri kıvrılıp bükülerek yardı. «Dehşet... Adam öldürür... Nasıl kalça saltamak bu böyle?" Bir an tanıyacak gibi oldu. Telâşlandı. Çıkaramadı. "Memleketli... Vallah billah yukardan... Yollu hem de... Böyle kalça döndüremez ev piliçleri. ." Gözleri bıçak gibi keskin, yan beline kadar uzanıp köşeyi dönene kadar baktı. "Tanınmaktan korkmasa, kalırdı mendil sallamak için... Kırığını geçirmeye geldi sultanım."

Gülcemal burnunu epey açmıştı. Kıçtaki halat burularak geriliyordu. Koptu kopacak... Soluğunu tuttu. Pervane durgun denizi dövüyor. Biraz gevşeyen halatı babadan kurtardılar. İlmekli ucu suya şiddetle vurup batınca Abdülkerim Bey soluğunu bıraktı. "Tamam.. Ok çıktı yaydan... Atıldı köprüler, gemiler yandı. Oğlum Abdülkerim, ya devlet başa, ya kuzgun leşe..." Farkına varmadan elini hızla salladı: "Yok leşe... Yok leşe... Ne demek leş? İt dişi domuz derisi... Lâzoğlu yerse, bu kez Sarı Paşa'yı, dünyayı attık torbaya... Beceremez de yüzüne gözüne bulaştırırsa... Cezasını çeker. Yemin etti ciiv... Sıkacak son kurşunu kafasına..." Sigarayı ağzına götürürken elleri titriyordu. Çekti üst üste, dumanı hırsla püskürttü. "Canlı düşerse ellerine, söylemez.. Ele vermez arkadaşlarını. Yiğittir sapına kadar... Ağır ateşte pişirseler döner kebabı gibi, hayır, söylemez!» Gözlerini güvenle kısarak uzaklaşan gemiye baktı. "İyi akıl etti kitaba el bastırmayı bizim avanak Baytar... Sağlam olsun istersen, bir düğümden iki düğüm iyi... İki düğümden üç düğüm." Gülmesi tutmuştu. Ziya Hurşit Kur'ana el basarken... Çünkü herifin, Allaha da, şeytana da inanmadığını biliyordu. "Olsun! Biz de inanmayız ama, arkadaşları da ele vermeyiz, Allaha şükür!..."

Gülcemal uzaklaşmış, rıhtımda kimse kalmamıştı. İnsanlar işlerine güçlerine gitmişlerdi dünyadan habersiz... Dört beş gün sonra, kıyamet kopacağını nereden bilsinler? Birine işittirmekten korkuyor gibi kısa kısa güldü. Küçük Efendi şaşıracaktı en çok... Hiç bir şey sezdirmediğine yüzde yüz emindi. "Şu kadar sezseydi gerilirdi önümüze dağ gibi... (olmaz) deseydi, hayır, girişemezdik bu işe... Gülcemal, Saraybürnunu dolanmak üzereydi. "Gülcemal karı adı... Kim takmış acaba bunu buna? Kodamanlardan biri elbet! Kızının adıysa, eh olağan! Ama, kapatmasının adıysa, kıyak! Aşkolsun!" (...)

(*Kurt Kanunu*, 1996)

GERÇEKÇİLİĞİN GERÇEKÇİLİĞİ

Hulki Aktunç

(...) Kemal Tahir, *Göl İnsanları*'nda getirdikleriyle yıllar yılı etkili olmuş bir hikâyecidir gene de... ayrıca, yazarlığının dönüm noktalarından biri oluşuyla bu hikâyeler özel bir önem kazanmaktadır.

i)"Tan"da yayınlanan, sonra kitap haline gelmek için 16 yıl bekleyen ve yazarı kıyasıya eleştirenlerce bile övgüyle anılan bu hikâyelerde, şematik bir köylü yaklaşımı kesinlikle yoktur.

Kendisinden çok sonra gelecalerde bile ihmal edilmiş köy gerçeğinin bütünselliği, köylü insanın "iktisadi ve sosyal münasebetleriyle bu münasebetlerin şekillendirdiği" ruhsal yapısı, *Göl İnsanları*'nda ön planda işlenmiştir. Söz konusu ruhsal yapının dışlaştırılması, statik tasvirlerle değil, dinamik eylem tespitlerinin anlama kavuşturulmasıyla sağlanır.

ii)Prototipçi kolaylıklara (ağa, imam, 'hepiyi-hepkötüler', bilge tavrında yaşlı köylüler) rastlanmaz. Üretip tüketmekle kalmayan, bütün insanî ayrıntıları özenle yansıtılmış kişiler vardır hikâyelerde.

iii)Gözlemlerin temelinde yatan gerçekçi kavrayış, giderek daha karmaşığa yönelmek üzeredir... Nitelik değişimleri geçirdikçe öncesine tavır alan, "küçük hikâyelerden sıkılan" yazarı roman alanına çeker bu.

iv)Anlatım tutumunu daha işe başlarken kesinlikle tespit etmiş, yazarlığı boyunca şive taklidinden kaçınmıştır Kemal Tahir.

Dar çevre dil özelliklerinin üstüne basarak ilginç olanları harcamaktansa, daha zor, daha verimli bir yola, ortak dil ile deyişler arasında bir üslûplaşmaya yönelmiştir. *Göl İnsanları*'nda ilk belirtileri görülen dil tutumu, romanlarında asıl gücünü bulacaktır.

v)O dönemde belirtileri görülmeye başlanan düzene koşar köycülük yaklaşımlarına salt yoksullukçu, tasvirci eğilimlere *Göl İnsanları*'nda rastlanmaz. Egemen memur ilerici ideolojiyle yazarın dünyagörüşü arasında herhangi bir çakışma yoktur. (Gerçekçi anlayışların ilk sınavı genellikle kavramsal bir Anadolu insanı önünde verdiği; yönetin koşulları gitgide ağırlaştırılan tek partinin kültür alanında da ağır baskı kurduğu ve bazı sözde ilerici çevrelerde taraftarları yarattığı o yıllarda, yazarın ilk adımda vardığı bu yer çok önemlidir.)

vi)Gerek *Göl İnsanları*, gerek 1940'larda yazılmış romanlarıyla ("Sağırdere", "Kelleci Memet" ...) Kemal Tahir, ülkemiz edebiyatının çıkışta ilginç olmakla kalmayıp gelişimini gerçekçiliğin işlene işlene yenilenmesine bağlamış yazarı olur.

Bu yargıyı doğrulayan bir dizi romanı, aynı zamanda ana sorunlarının araştırılmasını içerir.

Yazarın gerçekçiliği, hikâye olsun, roman olsun, işlediği türün geliştirilmesi *için* de kullanılan bir yöntemdir... Sanatsal davranışı, birtakım tespit, yalanlama, doğrulama, mkâr, olması gerekeni gösterme vb. yaklaşımlardan ibaret görmez. Gerçekçilik, her kapıyı açan bir anahtar değildir onda. Dondurulmamıştır. Gerçeklik'in yerine 'ikame' edilmemiştir.

Yukarıda sayılanlar kısaca özetlenirse; Kemal Tahir "gerçekçilik konusunda gerçekçi olabilmiş" bir yazardır.

vii)Bu türden bir gerçekçiliktir, yazarın hikâye / roman arası sıçrayışını biçimsel zorlama değil varoluş şartı kılan.

Toplumsal gerçeğin geniş kapsamlı, sorunsal açılımlar taşıyan algılanması; Kemal Tahir'i günübirlikten tarihe, an'lardan sürece, bireylerden toplumsal oluşuma, salt tespitten araştırmaya, olaylardan olgulara ve sorunlara yöneltmiştir.

Yoksa, kendisinin de birçok yerde belirttiği gibi, "...bu iki sanat kolunun (hikâye ile roman) birbiriyle doğrudan doğruya hiçbir ilişiği yoktur. İlişiği var gibi görünmesinin sebebi, bazı yazarların, hikâye konularından romanı andırır kitaplar meydana getirmeleridir." (Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar?, Mustafa Baydar, s. 186, 1960)... "Hikâyede çuvallayan birinin romana geçmesi söz konusu olamaz. Romancılar, gerçek romancılar, romancı özelliğiyle doğarlar, yaşayışlarında fırsat bulurlarsa romancı olurlar. Bunlar başlangıçta hikâye yazarak işe girişirler. Bu hikâyeler bir çeşit anlatım, görüş açısı ve dil idmanlarıdır." ("Akşam" gazetesinin soruşturmasına cevap, 20 Ağustos 1969).

(*Hikâyeden Romana Gerçekçiliğin Evrimi 1937-1941*, *Türkiye Defteri*, 6, Nisan 1974)

Masa başında değiştirilmiş, başka unsurların, sanatçı katılması ve zorlayıcı yardımlarile dışardan verilmiş bir güzellikle, gerçeğin kendi yapısında gizli olan dağınık güzellik unsurlarını bulup çıkarma arasında, gerçekçi sanat anlayışı yönünden büyük ve önemli farklar vardır. Bu bakımlardan Kemal Tahir'in sanat anlayışı ile günümüz hikâyecilerinin anlayışları arasında önemli ayrılıklar ortaya çıkmaktadır.

"Kemal Tahir'in hikâye ve romanlarında göze çarpan bir başka yön de, kadınların şaşılacak ölçüde tam yerlerine oturmuş, sağlam tanımlanmış, davranışları anlaşılmış tipler oluşudur." (Tahir Alangu)

"Romancı bilgi ve kültür zenginliğiyle kolay bir anlatıma ulaşmıştır. Köy ve kasaba çevrelerinden dinleyerek veya not alarak derlediği kelime, deyim hazinesini ve cümle biçimlerini İstanbul şivesiyle kaynaştırarak başarılı bir roman üslûbu meydana getirmiştir. Son çıkan bazı romanlarında uydurulmuş ve türetilmiş kelimelere yer vermekle birlikte daha önce yaptığı rahat ve sıcak konuşma Türkçesinden tamamen kopamamıştır." (Ahmet Kabaklı)

ESERLERİ:

ROMAN: *Sağırdere* (1955), *Esir Şehrin İnsanları* (1956), *Körduman* (1957), *Rahmet Yolları Kesti* (1957), *Yediçınar Yaylası* (1958), *Köyün Kanburu* (1959), *Esir Şehrin Mahpusu* (1962), *Kelleci Memet* (1962), *Yorgun Savaşçı* (1965), *Bozkırdaki Çekirdek* (1967), *Devlet Ana* (1967), *Kurt Kanunu* (1969), *Büyük Mal* (1970), *Yol Ayrımı* (1971), *Namuşcular* (1974), *Kanlar Koğuşu* (1974), *Hür Şehrin İnsanları* (2 cilt, 1976), *Damağası* (1977), *Bir Mülkiyet Kalesi* (2 cilt, 1977).

HİKÂYE: *Göl İnsanları* (1955; yeni öyküler eklenerek, 1969).

ANKET: *Namık Kemal İçin Diyorlar ki* (1936).

MEKTUP: *Kemal Tahir'den Fatma İrfan'a* (ilk eşine mektupları, 1979), *Mektuplar* (haz. C. Yazoğlu, 1993).

SÖYLEŞİ: *Kemal Tahir'in Sohbetleri* (der. İsmet Bozdağ, 1980).

DİĞER: *Notlar* (13 cilt, haz. Cengiz Yazoğlu): *Sanat-Edebiyat* (4 cilt, 1989-1900), *Roman Notları I-Topal Kasırga-Darmadağın Olan Devlet* (1990), *Roman Notları II-Batı Çıkmazı* (1991), *Roman Notları III-Patriyot Ömer-Gülen Azap Çıkmazı* (1991), *1950 Öncesi Şiirler ve Ziya İlhan'a Mektuplar* (1990), *1950 Öncesi Cezaevi Notları* (1991), *Batılaşma* (1992), *Osmanlılık-Bizans* (1992), *Sosyalizm Toplum ve Gerçek* (1992), *Çöküntü* (1992), *Kitap Notları* (1993).

HAKKINDA: Tahir Alangu / Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman – 3 (s. 449-452, 1965), Fethi Naci / 10 Türk Ro-

manı (1971), N. Çelik / Kemal Tahir İçin Bir Biyografi Çalışması - Hulki Aktunç / Hikâyeden Romana Gerçekçiliğin Evrimi 1937-1941 (Türkiye Defteri, Nisan 1974), Dr. Hulusi Dosdoğru / Batı Aldatmacılığı ve Putlara Karşı Kemal Tahir (1975), Olcay Önertoy / Türk Roman ve Öyküsü (s. 91-100, 1984), Gürsel Aytaç / Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler (1990), Berna Moran / Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış (c. 2), Taner Timur / Osmanlı-Türk Romanında Tarih (Toplum ve Kimlik, 1991), İhsan Işık / Kemal Tahir ve Başka Dünyalar Aramak (İki Yobaz, 1996), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü - 3 (1999), Feridun Andaç / Edebiyatımızın Yol Haritası (2000), Mehmet Nuri Yardım / Romancılar Konuşuyor (s. 37-40, 2000; Büyük Romancının Kadim Dostu İsmet Bozdağ: Kemal Tahir Arayan Adamdı) - "Nâzım Hikmet ile Kemal Tahir" adlı yazısında (Radikal İki, 14.1.2001), Fethi Naci / Nâzım Hikmet'le Kemal Tahir (Cumhuriyet Kitap, 25.1.2001), Fethi Naci / Nâzım Hikmet'le Kemal Tahir - 2 (Cumhuriyet Kitap, 1.2.2001), TİİE Ansiklopedisi (c. 2, 2001), Memet Fuat / İncelemeler (2002), Sadun Tanju / Eski Dostlar (Ara Güler'in fotoğraflarıyla, 2002), Halit Refiğ / Gerçeğin Değişkenliği: Kemal Tahir (2002), Ahmet Kabaklı / Türk Edebiyatı 5 (11. bas. s. 294-323, 2002), Tamer Erdoğan (Virgül, Şubat 2002 – Haziran 2002), Mehmet Nuri Yardım / Edebiyatımızın Güleryüzü (2002), İlyas Örskaya / Türk Düşüncesinin Önemli Bir Yazarı: Kemal Tahir (Bizim Külliye, Nisan 2003), Cemil Meriç / Bu Ülke - Ertan Eğribel-Ufuk Özcan / Kemal Tahir'in 30. Ölüm Yıldönümü Anısına (2003).

KEMAL, Mehmet

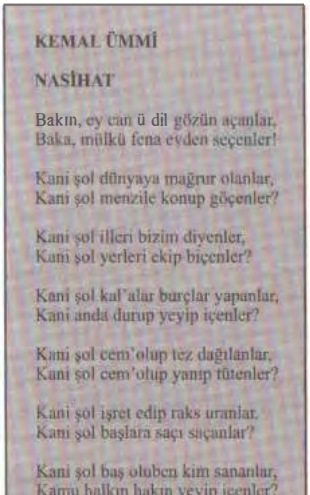
Bkz. MEHMET KEMAL (Kurşunluoğlu)

KEMAL, Namık

Bkz. NAMIK KEMAL

KEMAL ÜMMÎ

Mutasavvıf, şair (D. ?, Karaman veya Niğde – Ö.1475, Niğde). Asıl adı İsmail'dir. Bazı kaynaklara göre Karaman'da, bazı kaynaklara göre de Niğde'de doğmuştur. Doğum tarihi bilinmemektedir. Kimi kaynaklarda Erzincanlı Şeyh Mehmed Bahaeddin'in dervişlerinden ve Cemaleddin-i Halveti'nin tekke arkadaşlarından olduğu belirtilmektedir. Niğde çevresinde yaşadığına dair en önemli delil Niğde'nin Yenice Mahallesindeki türbesi ve Niğde Müzesindeki sicil kayıtlarıdır. Bir divanı vardır. Çeşitli kitaplıklarda bulunan yazma *Divan*'ında münacaat, naat, kaside, gazel ve mesnevi tarzında dinî-tasavvufî öğütler yer almaktadır. İkinci ve dinî-tasavvufî manzum bir eseri olan *Kırk Armağan*'da münker ve nekir, mizan, sırat, Cehennem, Rıdvan, Cebrail, Hz. Muhammed ve Allah konuları manzum olarak anlatılmış, sonunda

KEMAL ÜMMİ

NASİHAT

Bakın, ey can ü dil gözün açanlar,
Baka, mülkü fena evden seçenler!

Kani şol dünyaya mağrur olanlar,
Kani şol menzile konup göçenler?

Kani şol illeri bizim diyenler,
Kani şol yerleri ekip biçenler?

Kani şol kal'alar burçlar yapanlar,
Kani anda durup yeyip içenler?

Kani şol cem'olup tez dağılanlar,
Kani şol cem'olup yanıp tütenler?

Kani şol işret edip raks uranlar,
Kani şol başlara saçı saçanlar?

Kani şol baş oluben kim sananlar,
Kamu halkın hakın yeyip içenler?

Kemal Ümmi! sen ol Haktan
yana kaç;
Kaçan kurtulur ölümden kaçanlar?

Bu tuzakta tutulmaz dane için,
Safa şevkiyle uçmağa kaçanlar...

ibadet ve iyi ahlâka dair öğütler verilmiştir.

"Kemal Ümmi 15. yüzyılda Niğde'de yetişmiş coşkun bir şairdir. Kendisi bu asrın ortalarına doğru Anadolu'da ünlenmiş adı ve şiirleri Kırım, Kazan, Başkurt, Özbek Türkleri arasına yayılmıştır. Osmanlı Müelliflerince yazıldığına göre (şefkat) kelimesinden çıkan 880 Hicride ölmüştür. Türbesi Niğde'dedir." (M. Zeki Oral)

HAKKINDA: Vasfi Mahir Kocatürk / Tekke Şiiri Antolojisi (1955), Nihat Sami Banarlı / Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (1971, c.1, s.508), Vasfi Mahir Kocatürk / Türk Edebiyatı Tarihi (1970, s.141), Meydan Larousse (c. 7, s. 141), Bursalı Mehmet Tahir / Osmanlı Müellifleri (c.1, s.141), M. Zeki Oral (Akpınar, sayı: 12, 1936), İsmail Özmel / Dünden Bugüne Niğdeli Şair ve Yazarlar (1990).

KEMALEDDİN

Şair (D. 1866, Harput / Elazığ – Ö. 1927, Harput / Elazığ). Asıl adı Mehmed Kemaleddin'dir. Harput'ta Yusuf Kâmil Paşa Medresesi müderrisi Abdülhamid Hamdi Efendi'nin oğludur. Harput'ta Cevheriye Medresesinde okudu. Daha sonra 1877'de Kâmil Paşa Medresesinde babasının dersine devam etti. 1894'te icazet (yeterlilik, diploma) aldı. Şam âlimlerinden hadisçi Şeyh Bedreddin Efendi'den de hadis eğitimi gördü. Babasının ölümü üzerine müderrisliğe tayin edildi (1902). Babasının başlayıp bitiremediği Hidayeti tamamladı. Muhtelif komisyonların ve meclislerin üyeliğinde ve başkanlığında, Vilayet Merkez Kadılığı vekâletinde ve medrese müderrisliklerinde bulundu. 1916'da Mamuretülaziz (Elazığ) Vilayeti Merkez Müftülüğüne atandı. Oğullarından birinin yazdığı bir mektup yüzünden Samsun'da ikamete memur edildi. Bir süre sonra beraat ederek Harput'a geri döndü ve emekliye ayrıldı. Yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak vefat etti. Çok sayıda na't, kaside, tahmis ve gazel türlerinde şiirleri vardır.

Kasidetü'l-Bürde Tahmisinin Şerhi, Muallâkat-ı Seb'a Şerhi, Lâmiyetü'l-Arab Tercümesi, Lâmiyetü'l-Acem Tercümesi, Nebzetü mine'l- Vuküf fi Meâniyü'l-Hurûf ve 'z-Zurûf, Miftâh-ı Harâbat, el-İzâhü't-Tâm fi Tercümeti'l-Eş'âri'l-Mevcûde fi Kâmusü'l-Âlâm, Kavâid-i Edebiyyât, Hallü'l-Vezâif, Ta'lim-i İnşâ, Risâle-i Vahdetü'l-Vücûd, Risâle-i Murâkabe Tercümesi, Mukattaât-ı Müntehabe Tercümesi, el-İrfânü'n-Nukülü'l-Mu'tebere, el-Mahsüsü'l-Muktebes mine'l-Fütûhat ve'l-Fusûs, Avâidü'l-Mefhûm, İltâve-i Mecûma-i Fetavâ, Hadis-i Erbaîn, Tesbitü'l-Mefhûm fi Tahkiki Tab'iyeti'l-İlmi'l-Umûm, Kifâyetü'r-Râzî fi Ucûbetü Es'ileti'l-Fâzî adlı eserleri yayımlanmadı.

ESERLERİ:

KİTAP: *Kaside-i Münferice Tahmisinin Şerhi* (matbu, 1899).

DERGİLERDE BASILANLAR: *Kaside-i Tantaraniye Şerhi, Hamriyye-i İbn Farız Şerhi olan Levâmi'-i Câmi Şerhi, Kaside-i Feride Tercümesi, Makâmât-ı Sûfiyye Tercümesi, Mertebe-i Hâkânî Tercümesi, Ulviyyet-i İslâmiyye, Makâle-i Edebiyye, Hayr-ı Ümmet, Mülâhaza-i Edebiyye.*

HAKKINDA: İbnülemin Mahmut Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. 2, 1971-1979), TDE Ansiklopedisi (c. 5, 1976), Nail Tuman / Tuhfe-i Nailî (c. 2), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KEMALEDDİN MEHMED EFENDİ

Hukukçu, şair (D. 1548 / 49, İstanbul – Ö. 1620 / 21). *Şakâyık* adlı eserin yazarı Taşköprülüzâde İsameddin Ahmet Efendi'nin oğludur. Türkçe ve Arapça şiirlerinde Kemali mahlasını kullandı. Babasından, şeyhülislâm Ebusuut Efendi'den ve dönemin önde gelen bilginlerinden ders aldı. Müderrisliğe Unkapanı Medresesinde başladı, daha sonra çeşitli medreselerde ders verdi. Kadılık mesleğine geçti. Sırasıyla; Selanik, Üsküdar, Halep, Şam, tekrar Halep, Galata, ikinci kez Selanik kadılıklarında bulundu. Üç kez Anadolu (1603,

1605, 1610), üç kez de Rumeli (1612, 1615, 1621) kazaskerliğine getirildi. 1610 yılında Karaçelebizade'nin yerine "Sadru'l-ulema" unvanına terfi ettirildi. II. Osman ile birlikte Lehistan seferine katıldı.

ESERLERİ :

ARAŞTIRMA-İNCELEME : *Mevzûâtü'l-Ulûm, Kehf süresi tefsirinin haşiyesi, İddetü'l-Ashabi'l-Bidâye ve'n-Nihâyeti fî Tecrid-i Mesâili'l-Hidâyeti, Kaside-i Bürde'ye yazdığı tahmis, Tarih-i Sâfi*

ÇEVİRİ : *Kitâbü'l-İstîâb fi Ma'rifeti'l-Ashab, Risale-i Hüseyn-i Vâizi, Tercüme-i Târih-i Kaht-ı Mısır.*

KEMÂLÎ (Osman)

Mutasavvıf, şair (D. 1862, Güllüköy / Pasinler / Erzurum - Ö. 8 Ocak 1954, İstanbul). Hamzavi-Melâmî şeyhlerindendir. Sekiz yüz yıl önce Buhara'dan gelip Erzurum'a yerleşen bir aileyc mensuptur. On sekiz yaşında hafız oldu. Şeyhülkurra Hafız Mustafa Efendi'den kıraat dersleri aldı. Tasavvufi eğitimini Şeyh Ahmed Taşkcsani-i Nakşibendî, Şettârî şeyhi Kolağası Ali Rıza Efendi, Mevlevî Abdülhalim Çelebi ve Hamzavî şeyhi Abdülkadir-i Belhî'den aldı. Yirmi sekiz yaşında dinî ilimler icazeti (yeterlilik) aldı. Diyarbakır, Musul, Bağdat, Necef ve Kerbelâ gibi yerlerde dolaştı. Bu sıralarda kendisinde beliren Ehlibeyt muhabbeti sebebiyle çok sayıda Kerbelâ Mersiyesi yazdı ve bu yüzden sıkıntılara uğradı. Halep ve Konya mevlevihânelerinde kaldı. Konya Mevlevihanesi şeyhi Abdülvahid Çelebi'nin oğlu Abdülhalim Çelebi tarafından kendisine Mesnevihanlık verildi ve sikke-i Mevlâna giydirildi. 1901'dc İstanbul'a giderek bostan bekçiliği ve Beyazıt Camii avlusunda arzuhalcilik yaptı. Bu sırada karşılaştığı Fatih müderrislerinden Erzurumlu Hacı Nazmî Efendi'nin ısrarları üzerine Fatih Camiinde Mesnevi okutmaya başladı. Hacı Nazmî ve Manastırlı İsmail Hakkı'nın derslerini takıp ederek onlardan icazet aldı.

1903'te Selânik'e gezici vaiz olarak gönderildi. Bu görevinden sonra İstanbul'a döndü ve Şehzade Camii bitişiğindeki Âmâlar Medresesi şeyhliğine atandı, Üsküdar'da *Mecelle* okuttu. 1904'te dostlarından Fazlullah Rahîmî aracılığıyla Hüseynî Seyyidlerinden ve zamanın Hamzavi-Bayramî şeyhlerinden Abdülkâdir-i Belhî ile tanıştırıldı. Eyüp Nişancası Şah Murad Dergâhına kabul edildi. On sekiz yıl Belhî'nin gözetiminde bulundu. Kendisine son devir Melâmîliğinin temsilcisi Muhammed Nûru'l-Arabî tarafından da icazet verildi. Ömrünün son yirmi beş yılını Eyüp Nişancası'nda Münzeviler semtindeki evine çekilerek geçirdi. Kabri Edirnekapı mezarlığındadır. Kemâlî, Belhî'nin temsil ettiği Hamzavî-Bayramî ve Nûru'l-Arabî'nin temsil ettiği Rumeli Melâmîliğini kendisinde toplamış ve zamanın Melâmîlerince kutub kabul edildi.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Kemâli Divanı'ndan Aşk Sızıntıları* (yay. haz. Baha Doğramacı, 1947, 1957, 1977).

TASAVVUF: *Hilkat ve İnsaniyet, Esrâr-ı Kur'ân, Elif Lâm Mim Tefsiri, Bîat-ı Hakîkiye, "İnnâ Eradne'l-Emânet" Âyetinin Tefsiri, İslâm'da Vefâ, Hekîm-i Kâmil, Mürşid-i Kâmil ve Sâlikin Ahvâlini Bildirir Bir Temsil, Namaz, Zekât ve Orucun Hakîkati.*

İLMİHÂL: *Âmentü Şerhi.*

HAKKINDA: Baha Doğramacı / "Hal Tercemesi" - Kemâli Divanı'ndan Aşk Sızıntıları (1977), İbnülemin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 2002).

KEMÂLPAŞAZÂDE (İbn-i Kemal)

Şeyhülislâm, tarihçi, şair (D. 1469, Tokat - Ö. 16 Nisan 1534, İstanbul). Bazı kaynaklarda doğum tarihi 1468, doğum yeri Amasya olarak belirtilmektedir. Tam adı Kemâlpaşazâde Ahmed Şemseddin'dir. Müftiyyü's-Sakaleyn, Müfti'l Enam, İbn-i Sina-yı Rum lakaplarıyla anıldı. Kemal Paşa'nın torunu olması nedeniyle İbn-i Kemal ve Kemalpaşaoğlu olarak da bilinir. Döneminin ünlü hocalarından dersler alarak Edirne Dârü'l-Hadisini bitirdi. Kur'an ve lügat ezberledi; sarf, nahiv, mantık gibi temel bilgileri edindi. Kendisine zeamet (belli bir geliri olan toprak) verilerek II. Bayezid'in Maiyyet-i Hâssa Bölüğüne kabul edildi. Bir süre sonra askerlikten ayrılarak zamanının büyük hocalarının derslerine devam etti. Hocası Kestelli'den mülâzım (müderris, kadı adayı) oldu. Ancak hocasının vefatı üzerine Amasya'ya gönderildi. Burada da Bahşi Efendi'nin derslerine devam etti. Edirne'de Ali Bey (Taşlık), Halebiye, Üç Şerefeli, Darülhadis ve Sultan Bayezit (1511) medreselerinde, Üsküp'te İshak Paşa Medresesinde (1505), Karadeniz Çifteayak Kurşunlu Medresesi, İstanbul'da Sahn-ı Semanda ve Fatih Medresesinde müderrislik yaptı.

Edirne kadılığı (1515) ve Anadolu kazaskerliği (1516) görevlerinde bulundu. Son görevinde iken Mısır seferine katıldı ve padişahtan itibar gördü. Mısır'da Beylerbeyi yardımcılığı yaptı. Bu seferden dönerken atının ayağından sıçrayan çamurun padişahın kaftanını kirletmesi üzerine padişahın (Yavuz Sultan Selim), *"Alimlerin ayağından sıçrayan çamurların kendisi için bir süs ve şeref olacağını"* söylediği ve bu kaftanın ölümünden sonra

ŞEYHÜLİSLAM KEMALPAŞAZADE

M. A. Yekta Saraç

Kemal Paşazade'nin bir diğer özelliği ise kin tutmayan, bağışlayıcı, hatır gönül bilen yönüdür. Peçevî'nin, onun bu yönünün Şeyhülislam Ebussuûd Efendi'ye fark olduğu sadedinde anlattığı Kanunî Süleyman zamanında geçen bir hadise vardır. Çivizade diye tanınan bir alim Kemal Paşazade'nin fikirlerini hafife alarak onu küçük düşürmeye çalışır. Durum Şeyhülislam'ın sevenleri tarafından cenab-ı saltanata arz edilir. Sultan Süleyman adı geçen şahsın siyaseti/cezalandırılması hususunu Kemal Paşazade'ye havale eder. Çivizade padişahın bu kararını duyunca can korkusuyla bir tanıdık çavuşun evine sığınır ve ilk fırsatta terk-i diyar etmeye karar verir. Çavuş, Kemal Paşazade'nin lutf u keremine itimaden kendi mevkiine bakmaksızın gelir ve onun affını rica eder. Bunun üzerine Kemal Paşazade tebessüm ederek "Senin hatırın için affettim" buyurur.

Kaynaklarda kendisiyle ilgili verilen bilgilerden onun müteşerri, mütteki, zeki, seriu'l-intikal, hafızası mükemmel, münazaradan pek hoşlanan! hasımlarını kolayca iskat edebilen ayrıca hoş sohbet ve latifeci birisi olduğu ortaya çıkar. Kendisini tanıtırken Latifi, "Hilkat-i şerifleri letafet ü neşat ve zerafet ve inbisat üzre mecbul olmağın ekser-i evkatta küşade-rûlığı ve bezleğülığı eksik değil idi." Aşık Çelebi "Molla merhuma isnat olunan çok letayif şayidir" demektedirler. Ayrıca Yavuz Sultan Selim ile olan musahabe ve mülâtefeleri kendisinin hoş sohbet, hazır cevap ve latifeci kişiliğini yansıtmaktadır. Bu sohbetlerinin birı esnasında sultanın bir beyit inşad edip kendisinin bunu tanzir etmesini istemesi üzerine Kemal Paşazade'nin irtical en Edirne vasfında hemen bir gazel söylemesi onun ilmî kişiliği yanı sıra hazır cevaplılığını, irticalen şiir söyleyebilme kudretine sahip olduğunu göstermektedir. (....)

(*Şeyhülislam Kemal Paşazade*, 1995)

sandukasına örtülmesini istediği söylenir. 1518'de Karaman'ın tahririnde (yazımında) görevlendirildi. İdris-i Bitlisî'nin Farsça olarak yazdığı *Heşt Behişt* adlı Osmanlı tarihini Türkçeye çevirmekle görevlendirildi. 1525'te şeyhülislamlığa getirildi. Ölünceye kadar bu görevde kaldı. Edirnekapı dışındaki Mahmud Çelebi Zaviycsi haziresinde toprağa verildi.

Tarih, edebiyat, dil ve İslâmî ilimlere dair Türkçe, Arapça ve Farsça iki yüz dokuz eser bıraktı. Dinî konulardaki eserlerinin bir kısmı, konuları veciz bir şekilde işleyen ufak risalelerdir. Çok sayıda öğrenci yetiştirdi. Taşköprülüzade onun hakkında "*Merhum kendisinden önceki alimleri unutturdu. İlmin kaidesini çöktükten sonra yeniden ihya etti*" diye yazdı. Eleştirici, mücadeleci, haksızlığa boyun eğmeyen bir karakteri vardı. Tasavvufi bazı konularda yazılar yazmakla birlikte; fıkıh, hadis ve bir basamak olarak dilbilgisi, aruz, kafiye konularında kendini kabul ettirdi. Osmanlı kanunnamelerinin hazırlanmasında etkili oldu. Nevizâde Atâî, onu, kanunnameleri şer'i hukuka uygulama çabasından dolayı "*muallim-i evvel*" olarak niteledi. Osmanlı devletinin hızlı gelişmesinin nedenleri üzerinde durdu. Kronolojik yaklaşıma sahip oldu. II. Bayezid'in emri gereği Türkçe yazdı.

Yazdığı müstakil risaleler ve verdiği fetvalarla Osmanlı toplumunda birçok uygulamanın yerleşmesinde etkili oldu. Fetvaları gününün şartlarını ve o dönem Osmanlı toplumunun dini, ahlâkî ve sosyal hayatı yansıtmak bakımından önemlidir. Çalışmalarıyla Anadolu'da yayılma eğilimi gösteren Batınî ve Safevi-Şii propagandalarının önüne geçmeyi hedefledi. Fahreddin er-Razi ekolüne bağlı bir düşünürdür. Bilgi ve varlık anlayışı, aklın âraz değil cevher ve Allah'tan gelen ilk şey olduğudur. Bilgi edinmede aklı önceledi. Varlıkları harici ve zihni olmak üzere ikiye ayırdı ve daha çok zihni olanlar üzerinde durdu. Varlıkları, ayrıca zorunlu ve mümkün olarak ikiye ayırıp Allah'ın varlığının ispatını hudûs, imkan, gayc ve nizam gibi klasik delillerle yaptı.

Edebî kişiliğinin ilmî kişiliğine göre daha zayıf olduğu kabul edildi. Şiiri hikmetli söz olarak görüyordu. Aşka ve hikemî konulara önem verdi. Duygudan çok akla, soyuttan çok somuta önem verdi. Dili sade, ifadesi sağlamdır. Atasözü, deyim ve cinasları başarıyla kullandı. Kasidelerinde yaşadığı dönemin görsel unsurlarını ön plana çıkardı. Şiirlerinde mahlas kullanmadı.

"İbn-i Kemal, vücudlarına bir kaç asırda bir tesadüf olunabilecek pek mütefekkir, mütabahhir alimlerden biridir. Nazarları ilmi meselelerin en derinliklerine nüfuz ederdi. Kendisi en muktedir alimlerin eserlerini intikada tabi tutmaktan, en müşkil mebhasları münakaşa sahasına koymaktan büyük bir zevk duyardı. Bu cihetledir ki pek kıymetdar olan ve büyük tetkikata müstenit bulunan eserlerinde bu azametli hissiyatın telâtumu daima göze çarpar durur. Vakıa ruhunu daima tehyic eden, fikrini her an faaliyete getiren latif, heyecanlı bir ilim ve irfan temevvücatı bu zekâ harikasını pek tenkitkâr bir hale getirmişti. En büyük, en meşhur alimlerin eserlerine haşiyeler yazar, onları intikada çalışır, hiç kimsenin hatırına gelmeyecek nükteler, faydalar keşfederdi." (Ömer Nasuhi Bilmen)

"Ara sıra nazm-ı eş'ar ile de iştigal eder idi. Ahmed Paşa ve Necati mesleğindendir. Arabî, Farisî, Türkî bir hayli eş'arı, Türkçe bir divanı vardır ki matbudur. Müşarün ileyhin asar-ı inşaiyesinden bazıları manzurumuz oldu. Hemen cümlesi sade ve tekellüf ü tasanudan âzâde bir üslûpta olarak içlerinde münşiyane denebilecek bir şey bulamadık." (Faik Reşad)

"O, asrın şive-i edebiyatına mecbuliyetten kurtulamadığından Türkçe manzumeleri imale ve zihaf şaibelerinden bittabi gayr-i âri görülmüştür." (Hamid Vehbi)

"Türkçemizin yazı dili olarak inkişafında Kemal Paşazade'nin rolüne işaret etmek gerekir. O gerek şiirde ve gerekse nesirde gayet ağır ve tumturaklı bir ifade tarzı kullandığından kendisinden sonra gelen münşilere Türkçe bakımından iyi bir misal olmamış ve Türk yazı dilinin halk dilinden tecerrüd etmesinde tesiri görülen başlıca müelliflerden olmuştur." (İsmet Parmaksızoğlu)

"Şiirleri Ahmed Paşa ve Necati yolundadır. Düzgün ve sağlam bir ifadesi vardır. Fakat rengi ve ritmi noksandır. Duygulanma kabiliyeti de fazla değildir. Hemen hemen gazellerden oluşan müretteb divan ekseriyette orta kudrette işlenmiş İran şiirinden geçme beylik mazmunlarla doludur. Büyük alim İbn-i Kemal büyük şair değildir. Fakat şiirde de devrinin değerli sayılan şairlerinden aşağı düşmemiştir." (Vasfi Mahir Kocatürk)

"Manzum sözlerinde manaca metanet varsa da elfazında nezaket ve üslûbunda selâset yoktur." (Tahirü'l-Mevlevi)

"Dilinin ağırlığı, şiirlerinin fazla bir değeri olmaması gibi hükümler bizce haksız ve yanlıştır. Nevi'nin şahaseri olan Sultan Selim mersiyesi onun şairliği için yeterlidir. Sanatkârane nesrinin yanında devrinde ve diğer devirlerde de olduğu üzere sade Türkçe ile eserleri yazıları da mevcut olup bilhassa şiirleri sade ve Türkçe yönünden başarılıdır. Aşıkâne ve rindâne bir hayli şiirleri bulunmakla beraber Kemal Paşaoğlu daha çok mesel-amiz denilen hikmetli veciz söz söyleme ekolünün başarılı bir mümessili olmuştur." (Amil Çelebioğlu)

"Bu zeki, müttaki, kinsiz ve garezsiz, meseleleri ferâsetle değerlendiren, münazara ve münakaşadan hoşlanan, hoşsohbet ve nüktedan âlim, tıpkı vasiyetnâmesinde cenazesinin dervişane kaldırılmasını ve türbe yapılmayıp başına sadece bir taş dikilmesini isteyen yalın şahsiyeti gibi edebiyatta da tasannudan uzak durmuş ve halkın daha iyi anlayabileceği bir üslûpla eser vermeyi tercih etmiştir. Tefsir, hadis, fıkıh, tasavvuf, felsefe, tarih, dil ve tıp gibi pek çok alanda eser vererek yalnızca devrinin değil bütün bir Osmanlı medeniyetinin en seçkin âlimleri arasında yer almış, bu eserlerde dil yönünden de başarılı olmuştur. Kemalpaşazâde yanlış gördüğü bazı icraatları da cesaretle tenkit etmesini bilmiş, hocası Molla Lutfi'nin ilhâd ve zındıklıkla itham edilerek öldürülmesi hadisesinde devlet ileri gelenlerini karşısına alacak şekilde bir şiir yazarak bunu ehl-i hasedin işi olarak değerlendirmiştir." (M. A. Yekta Saraç)

BAŞLICA ESERLERİ:

MANZUM-DİL-EDEBİYAT: *Divan* (1895, yay. haz. Mustafa Demirel, 1996), *Yüsuf ile Züleyhâ* (mesnevi, Seçmeler: Ahmet Demirel 1983), *Kasîde-i Bürde Tercümesi* (Haz. M.A. Yekta Saraç, 1995), *el-Felah Şerhu'l Merah* (1872), *Dakâyıku'l-Hakâyık* (sözlük), *Resailü İbn Kemalbaşa el-Lugaviyye* (yay. Nasır Sad er-Reşid, Riyad, 1980), *Risaletü Meziyetti'l-Lisan'l Farisi alâ Sairi'l-Elsine mâ Hala'l Arabiyye* (yay. Hüseyin Ali Mahfuz, Tahran, 1952), *Risâle fi Tahkiki Taribi'l Kelimati'l Acemiyye* (yay. Muhammed Sevai, 1991), *et-Tenbih alâ Galati'l-Cahil ve'n-Nebih* (yay. Muhammed Sevai, 1994), *Risâle-i Kafiye* (yay.haz. Yekta Saraç, 1998), *Nigâristan, Manzum Darb-ı Meseller / Usûlnâme, Yavuz Sultan Selim Mersiyesi.*

TARİH: *Tevârih-i Âl-i Osman* (10 cilt, Haz. Şerafettin Turan, 1991),

AKAİD-KELAM: *Risâletü'l-Münire, Akaid-i İslam* (1890), *Risale fi'l-İmani'ş-Şeri, Risâle fi Tahkiki'l-İman, Risale fi Vücudi'l-Vacib, Risâle fi Kıdemi'l-Kur'an, Risâle fi Elfazi'l-Küfr, Risâle fi's-Seb, Risâle fimâ Ye-*

teallakı bi-Lafzi'z-Zındık, Efdaliyyetü Muhammed (a.s.) alâ Sâiri'l-Enbiya, Risâle fi Tafzili'l-Enbiya ale'l-Melaike, Risâle fi Hakkı Ebeveyni'n-Nebi, Risâle fi Tahkiki'l-Mucize ve Delaletiha alâ Sıdkı men İddea'n-Nübüvve, Risâle fi'l Cebr ve'l-Kader, Risâle fi Beyani'l-Hikme li Ademi Nisbeti'ş-Şer İlallahi Teâlâ, Hakikatü'r-Ruh ve'n-Nefs, İhtilafü'l-Maturidiyye ve'l Eşariyye (1886).

FELSEFE: *Tehâfüt Haşiyesi / Haşiye 'alâ Tehâfüti'l-Felâsife li-Hocazâde* (Çev. Ahmet Arslan, 1987), *Risâle fi Beyani'l-Vücûd, Risâle fi Tahkiki Lüzümi'l-İmkân li Mahiyyeti'l Mümkin, Tarifü'l-Akl, Risale fi Beyan'i-Akl, Nesayih, Fi Tahkiki Muradi'l-Kailin bi-Enne'l-Vacib Teala Mücib bi'z-Zat, Risâle fi Hakikati'l-Cism, Risâle fi Mane'l-Cal ve Mecûliyyeti'l-Mâhiyye, Risâle fi Tahkiki Mane'l-Eys ve'l-Leys, Risâle fi Beyani Enne'l Vücûd Aynü Mahiyyetih ev Gayruha, Risâle fi Vücûdi'z-Zihni, Risale fi'l-Fakr, Risâle fi Ziyadeti'l-Vücûd ale'l-Mahiyye, Risâle fi Enne'l-Mümkin lâ Yekünü Ahade't-Tarafeyn, Risâle fi İhtiyaci'l-Mümkin, Risâle fi Ulümi'l-Hakaik ve Hikmeti't-Dekaik, Risâle fi hel Yecûz en Yestenide'l-Kadim ile'l-Müeşşir em lâ, Risâle fi Tekaddümi'lleti't-Tâmme ale'l-Malûl, Risâle fi Sübûti'l-Mâhiyye.*

FIKIH: *Tağyirü't-Tenkih* (1891), *Haşiye ale't-Telvîh, Işlâ-hu'l-Vikaye, Haşiye ale'l-Hidâye, Fetâvâ, Mühimmâtü'l-Müfti.*

TASAVVUF: *Risâle fi Fetva'r-Rakş, Fetva fi Hakkı İbn Arabi.*

TEFSİR: *Risâle fi Tefsiri Fâtihati'l-Kitâb, Risâle fi Tefsiri Süreti'l-Fecr, Risâle fi İstisnaillahi Teâlâmimmen fi's-Semâvâti ve'l-Arz ve Tahkikih, Risâle fi Tefsiri Süreti'l-Mülk, Risâle fi Süreti'n-Nebe, Kıssatü Hârût ve Mârût min Tefsiri Ebi's-Suûd.*

HAKKINDA: Hüseyin Ayvansarayi / Hadikatü'l-Cevami (1864), Faik Reşad / Eslaf (1893) - Tarih-i Edebiyat-ı Osmaniye (tsz., s. 256-257), Hammer / Devlet-i Osmaniye Tarihi (çev. Mehmed Ata, c. 4, 1911), Solakzâde / Solakzade Tarihi (1927), Fuad Köprülü / Divan Edebiyatı Antolojisi (1931), Ömer Nasuhi Bilmen / Büyük Tefsir Tarihi (c. 2, s. 458, 1960), Türk Ansiklopedisi (c. 2, 1961), Kınalızade Hasan Çelebi / Tezkiretü'ş-Şuara (c. 1, 1978), Mustafa Demirel (basılmamış doktora tezi, İÜ Edebiyat Fakültesi, 1979), Şeyhülislam İbn Kemal Sempozyumu (tebliğler ve tartışmalar, 1986), Ahmet Uğur / İbn-i Kemâl (1987), Orhan Şaik Gökyay / Molla Lütfi (1987), Ahmet Arslan / Kemal Paşazade - Tehafüt Haşiyesinin Tahlili (1987), Franz Babinger / Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri, (çev. C. Üçok, 1992), Amil Çelebioğlu / Kanuni Sultan Süleyman Devri Türk Edebiyatı (1994), M.A. Yekta Saraç / Şeyhülislâm Kemal Paşazade Hayatı Şahsiyeti Eserleri ve Bazı Şiirleri (1995), Yusuf Turan Günaydın (yüksek lisans tezi, AÜ İlahiyat Fakültesi, 1995), Arslan Tekin / Edebiyatımızda İsimler ve Terimler (1995), Sayın Dalkıran / İbn-i Kemal ve Düşünce Tarihimiz (1997), Ahmet Atillâ Şentürk / Osmanlı Şiiri Antolojisi (1999), Şamil Öcal / Kemal Paşazâde'nin Felsefî ve Kelâmî Görüşleri (2000), Şerafettin Turan - Şükrü Özen - İlyas Çelebi - Yekta Saraç - İlyas Çelebi / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 25, s. 238-247, 2002).

KEMALPAŞAZÂDE SAİD (Lastik Said)

Devlet adamı (D. 1848, İstanbul – Ö. 1921, İstanbul). Yazın ve kışın lastik ayakkabı giydiği için "Lastik Said Bey" namıyla tanındı. İlköğrenimini İstanbul'da tamamladı ve Arapça öğrendi. Babasının Tahran sefirliği sırasında Farsçayı, Berlin sefirliği sırasında ise Almancayı öğrendi. 1886'da Hariciye Nezaretinde çalışmaya başladı. 1875'te Matbuat Müdürlüğüne getirildi. *Journale de Constantinople*'daki Fransızca makaleleriyle Avrupa gazetelerinde Türkiye aleyhine yazılan yazılara sert cevaplar verdi.

Mekteb-i Mülkiyede usûl-i tesvid ve inşâ, kavaid-i Osmanî (kompozisyon ve Türkçe gramer) dersleri verdi. Mekteb-i Hukukta anayasa hukuku ve idare hukuku alanlarından profesör oldu. Bir ihbar üzerine Mülkiye profesörlüğünden uzaklaştırıldı. 1885'te terfi ederek Şura-yı Devlet üyeliğine getirildi. Yine bir ihbar üzerine 1899'da tutuklanıp Yemen'e sürgüne gönderildi. Dokuz yıllık bir sürgünden sonra II. Meşrutiyet'in ilânıyla İstanbul'a döndü ve Şûrâ-yı Devlet İkinci Reisliğine getirildi. 1914'te yaş sınırından emekliye ayrıldı. Emekliliğinden sonra *Vakit* gazetesinde makaleler ve hatıralarını yazdı.

ESERLERİ:

TELİF: *Âsâr-ı Said* (1887), *Galatât-ı Terceme* (4 cilt, 1890), *Sefirler ve Şehbenderler* (2 Kısım, 1891), *Ahmed Midhat Efendi Hazretlerine Arîzadır* (1899), *Teşhîr-i İzmihlâl* (1910), *Garâib-i Âdât-ı Akvâm* (Milletlerin

Said Kemalpaşazâde

Garip Töreleri), *Dârü'l-Kütüb, Teşebbüsât-ı Cürmiyye, Mehâkim* (Mahkemeler), *Usûl-i Mes'üliyet-i Vükelâ, Vezâif-i Adliye-i Etıbbâ* (Adlî Tabiplerin Görevleri), *Usûl-i Maişet/-i İnsan, Hukûk-ı Siyasiye-i Osmâniye, Kamûs-ı Saîd* (Yarım kalmış Fransızca-Türkçe Sözlük), *Hukuk-ı Düvel* (Cebrail Gregor ile, 1883).

ÇEVİRİ: *Fezâil-i Ahlâkiye ve Kemâlât-ı İlmiye* (J. J. Rousseau'dan).

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri II (1972), Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. II, 1968), İbnülcmin Mahmud Kemal İnal / Son Asır Türk Şairleri (c. IV, 2002).

Nuran Kemeroğlu

KEMEROĞLU, Nuran

Şair. 9 Mart 1951, Amasya doğumlu. Müzisyen bir aileye mensuptur. İlk, orta ve lise öğrenimini Amasya'da tamamladı. Liseye devam ederken eklem romatizması nedeniyle yürüyemez hale geldi. Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi İşletme Fakültesine girdikten sonra Amasya Müzesi Müdürlüğünde memur olarak göreve başladı. 1992 yılında emekliye ayrıldı.

Şiir ve yazıları *Ankara Sanat, Yeni Ankara Sanat, Gülpınar, Harmnan* dergileri, *Amasya Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Yıllığı, Elçi 2004 Yıllığı* ve yerel gazetelerde yayımlandı. Resim çalışmaları ilc de karma resim sergilerine katıldı. Şiirlerinin bir bölümünü *Özlem* (2003) adlı kitabında topladı.

KEMİKLİ, Bilal

Şair ve yazar. 1965, Sivas doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1990) mezunu. 1992'de Ürdün Üniversitesinde İslâm Medeniyeti ve Tarihi alanında araştırmalar yaptı. Yüksek lisansını Ankara Üniversitesi SBE İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalında tamamladı (1994). Aynı eğitim kurumunda *"Sun'ullâh-ı Gaybi Dîvânı: İnceleme-Metin"* adlı tezi ile (1998) doktora yaptı, 2002 yılında

doçent oldu. 1997-98 yıllarında TRT Türkiye'nin Sesi Radyosunda "Çocuklar İçin" adlı bir dizi eğitim ve kültür programı hazırladı.

Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde Türk-İslâm Edebiyatı Anabilim Dalı öğretim üyesi olarak görev yaptı. Aynı üniversitede İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü Başkanlığı (2002-03); SDÜ İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü Başkanlığı (2004), YYÜ Sosyal ve Kültrel Etkinlikler Komisyonu üyeliği (2000-03), SDÜ İlahiyat Fakültesi Kurulu üyeliği, SBE Kurul üyeliği görevlerinde bulundu.

Eski Türk edebiyatı, Osmanlı tasavvuf kültürü ve şiiri, Türk-İslâm kültürü ve literatürü alanlarında araştırmalar yaptı. Bu çalışmaları *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Kubbealtı Akademi, Dini Araştırmalar, İslâmî Araştırmalar, Tasavvuf, İSTEM Dergisi, Diyanet İlmi, Revak, İlim ve Sanat, Seyir, Dergâh, Milli Folklor Uluslararası Halkbilimi Dergisi, Yeni Türkiye, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, İslâmiyât, Kitaphaber, Sühan* gibi dergilerde yayımlandı. Çok sayıda toplantıda bildiri sundu, konferanslarda konuşmacı olarak yer aldı.

ESERLERİ:

Sun'ullâh-i Gaybî: Hayâtı-Eserleri-Şiirleri (2000), *Sun'ullâh-ı Gaybi Dîvânı: İnceleme Metin* (2000), *Şâir Şeyhülislâm Arif Hikmet Beyefendi: Hayâtı-Eserleri-Şiirleri* (2003), *Oğlanlar Şeyhi İbrahim Müfid ü Mutasar* (2003), *Dost İlinden Gelen Ses* (2004).

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

KENAN HARUN

Şair, gazeteci (D. 1925, Siverek / Şanlıurfa - Ö. 15 Aralık 2002, Akçay / Balıkesir). Tam adı Kenan Harunoğlu. Eski soyadı Soran. Çocukluğu ve orta öğrenim yılları Anadolu'da geçti. Aralarında Aankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi olmak üzere birçok okulda okudu. 1950 yılından itibaren gazetecilik hayatına girdi. Meclis muhabirliğinden emekliye ayrılarak Ankara'ya yerleşti. 1941'de Afyon Lisesinde öğrenciyken yazmaya başladığı şiirlerini *Servetifünun, Uyanış, Varlık, Yücel, Gün, Yirminci Asır* gibi dergilerle antolojilerde yayımladı. Bu şiirlerinde Nâzım Hikmet ve 1940 Kuşağı şairlerinin belirgin etkileri görüldü. *Dörtyolağzı* (1972) adlı bir şiir kitabı vardır.

"Kenan Harun'un şiirlerini çok severdim. Birdenbire ortadan kaybolan bu sanatçıda gerçek bir şiir yeteneği vardı. Sürdürseydi, bugün önemli ustalardan biri olabilirdi." (Cemal Süreya)

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Ahmet Miskioğlu / Kenan Harun 'dan Birkaç Şiir (Türk Dili Dergisi, Mayıs - Haziran 2003), Atilla Aşut / 2002 Yılında Kaybettiğimiz Gazeteci Yazar ve Yayıncılar (Çağdaş gazetesi, sayı: 54, Haziran 2003).

KENAN HULUSİ

Hikâyeci (D. 27 Mayıs 1906, Fatih / İstanbul - Ö. 23 Mayıs 1943, Adapazarı). Tam adı Kenan Hulusi Koray'dır. Bulgaristan'ın Karnabad (Karinabad) bölgesinden Macaroğulları lakabı ile tanınan bir ailedendir. İlk ve ortaöğrenimini 1914-22 yılları arasında Çarşamba İbtidaisi ile Mercan Rüştiyesinde tamamladı. İstanbul Erkek Lisesi (1925) mezunu. Bir süre İstanbul Edebiyat Fakültesinde okuduktan sonra 1928 yılında Türk Tarih Encümeni Kütüphanesinde göreve başladı. 1933'te üniversiteden arkadaşı Emine Besime Hanım'la evlendi. *Vakit* gazetesinde (1934'ten itibaren) yazı işleri müdürlüğü yaptı. Askerlik yaptığı Adapazarı'nda tifüs mü, lösemi mi olduğu saptanamayan bir hastalık nedeniyle öldü. Mezarı Adapazarı'ndadır.

Kenan Hulusi

Yazarlığa fakülte öğrenciliği yıllarında, *Servet-i Fünûn-Uyanış* dergisinde (1928) yayımladığı hikâyelerle (*Bir Tutam Suç, Hâtıraların Hikâyesi, Beyaz Güller, Çıplak Model, Güzel ve Esrarengiz, Bir Kölenin İntikamı)* başladı. 1928'de teşekkül eden ve Cumhuriyet devri şiirinin ilk edebî topluluğu kabul edilen *Yedi Meşale* grubunun tek düzyazı yazarı olarak tanındı. Hikâyeleri v e yazıları, 1928'den itibaren *Servet-i Fünûn-Uyanış*'tan başka, *Yedi Meş'ale* (1928, 8 sayı), *Resimli*

KENAN HULUSİ

KAVAKLIKOZ HANINDA BİR VAK'A

Beyşehir'le Konya arasında uzanan Erenler dağı biter bitmez birbiri ardı sıra küçük Kavaklıkoz tepeleri gözükmeye başlar.

İki dağ silsilesi arasında yazın yapacağınız bir seyahatin çok kolay geçeceğinden şüphe etmeyiniz. En tehlikeli bulduğunuz bir ağaç altında geceleyebilir, bir ırmak başında yüzünüzü yıkadıktan sonra rahatça uyuyabilirsiniz. Ne bir domuz yavrusu, ne de koca bir ayı burnunu uzatarak toprağı koklaya koklaya yanınıza kadar yaklaşmaz ve bilinmez birtakım vasıtalarla uğursuzluğu kulağınıza gelen Kavaklıkoz hanında korkulu bir gece geçirmektense, açık havada hünnap kokuları arasında, belki de yıldızları birer birer sayarak uyumayı tercih edersiniz.

Bununla beraber yolculuğunuzu kış günlerinden birine rast getirmişseniz vay halinize.... Beyşehir'den daha yola çıkar çıkmaz Erenler'in uzak bir ovadan alıp getirdiği sert bir rüzgâr sizi karşılayacaktır. Ne ceket, ne palto, ne de bütün madenî vasıtaları kullanarak cihazlandığınız hiçbir şey yüzünüzün derisini bu sert rüzgârın temasından muhafaza edemeyecektir. Bir yaylı içinde bile olsanız bir karıncanın, bir ağaç yahut toprağa girecek bir delik bulması gibi, herhangi bir tarafınızdan rüzgârın sizi yakaladığını hisseder ve hele Erenler dağının yavaş yavaş yükselen rakımlarında kendinizi gittikçe yerden uzaklaşmış farzederek üşümekten titremeye, titremekten çenelerinizi atmaya ve donmaya başladığınızı duyarsınız. Üstelik iş bu kadarla kalsa belki de çok iyidir, az sonra bir tipinin etrafınızı sardığını görünce en kısa bir zamanda Kavaklıkoz tepelerini bulmaya çalışır ve hemen uğursuzluğunu unutmaya yüz tutarsınız.

29 yılının büyük kışındaydı. Beyşehir'den bütün avcıların hava hakkında fikirlerini aldıktan sonra ve imkânı yok en aşağı bir hafta, yerde kar olmaklı beraber her şeyin sükunet içinde kalacağına manarak, arabacıyı hesaba katmadığınız takdirde tek başıma yola çıkmıştım. Arabacıyı diyorum, birçok seyahatlerimde her türlü tehlikeleri burunlarına çarpan bir koku gibi hissederek hemen geriye döndüklerini, yahut Allah tarafından kendilerine verilmiş başka hassalarını meselâ kaybolma hassalarını kullanarak kaşla göz arasında yapayalnız kaldığımı görmüştüm.

Yolculuğumuz ilk menzile kadar Beyşehir'deki avcıların dedikleri gibi çıktı, hava açıktı ve karlar erimiyordu. Bu çok tatlı bir şeydir, ara sıra ağaçların kar bevengi altında kalmış bir iki kuş arabanın kapalı perdelerine çarpıyor, çok kere de çarpmakla vurulup düşmeleri bir oluyordu. Bütün maksadım, ilk duraktan sonra etkenden yola çıkıp, kendimde nasıl yer ettiğini anlamadığım bir hisle, Kavaklıkoz hanında durmaksızın hemen üçüncü menzile atlamaktı ve iyice biliyordum ki, hayvanlarını pek yormak istemeyen arabacım da bundan başka bir fikirle alabildiğine gitmiyordu, bir aralık: "İyi düşünüyorsunuz beyim" bile dedi. "Uğursuzluğu bir tarafa bırakın, oradaki hancının yüzünü görmektense insan ifrit görmeyi tercih eder, Fakat ne yapalım ki alnımıza yazılmış." Bu meçhul elin oraya yazdığı şeyler.. Tıpkı, küçük kuşların arabamıza vurulup düşmeleri gibi, birdenbire çıkıp bizi uçurumlara sürükleyecek kadar ölüme çarpan bir tipi arasında kendimizi Kavaklıkoz hanına kır attık.

***

Konya ile Beyşehir arasında gidip gelenler Kavaklıkoz tepelerinden birinin eteğine kurulmuş ve büyük kavak ağaçları altında gözden siperlenmiş han için birçok hikâyeler anlatırlar. Arabacının yolda söylediğine göre dahi geçen kış, bir jandarma çavuşu Kavaklıkoz tepelerini uçurup götüren bir kar tipisine rağmen handan gece yarısı bir deli gibi fırlayarak alıp başını kaybolmuş. Bütün aramalara karşı bulunamayan jandarma çavuşu gene arabacının söylediğine inanmak lâzım gelirse, handa geceleyen yolcular tarafından boğazında bir ilmikle boğulu bulunmuştu. Hancıya gelince, vakanın geçtiği gece gözlerini açmamayacak kadar kendisini bilmediğini, ertesi sabah han kapısını ardına kadar açık bulmakla beraber, bütün gün hayvanların çekildiği aşağıdaki topraklıkta, tıpkı bir meydanda olduğu gibi, arabaların muttarit bir kamçı sesiyle arka arkaya koştuğunu söylemişti. "Ne gürültü" diyordu ve ancak tanyeri sökerken sesler biraz kesilir gibi olmuştu... Fakat ne olursa olsun, kavaklıkoz hanını en azı yirmi yedi senedir beri işleten bir adamdı, bütün aksiliğine rağmen söylediklerine kulak vermek lâzım geliyordu.

Han kapısını elinde isli bir fenerle sekiz on yaşlarında kadar küçük bir çocuk açtı. Arabamızı hemen içeri sürdük ve aynı saniyelerde, başımdan itibaren tâ ırmak uçlarına kadar, ölen bir adamın derisini üzerime giymiş gibi birdenbire titrediğimi hissettim.

Arabacım nerdeyse donmak üzereydi. Etrafına kısa bir göz gezdirerek bana yardım edecek birini aradığım sıralardaydı, hayvanları idare ettiği yerden onu indirmeye hazırlanıyordum ki bir elin, hareketlerime yardım için uzandığını görür gibi oldum ve hemen geri çekilerek onu çok daha iyi görmek, yahut yanılmadığımı anlamak üzere dikkatle bakmaya çalıştım. Kızıl bir deri avuçlarına yamalanmış gibiydi ve karanlık içinde o kadar fazla göze çarpıyordu ki bileklerinden tutunmak, onları daha iyi görmek için âdeta tahrik ediliyordum. Birdenbire küçükken bana anlattıkları bir hikâyeyi hatırladım, ellerinde kan rengi görülen adamların hikâyesini.. Ne yakitsiz bir hatırlayış! Başımı kaldırdım, poştuyikli, göz kapaklarının altında şiş yağ tabakaları ile Kavaklıkoz hancısını farkeder gibi oldum.

Yol arkadaşımı kendine getirmek zor olmadı. Zaten Kavaklıkoz hanını yolda anlattığı sıralar birkaç defa Beyşehir'le Konya arasında donmak tehlikesi geçirdiğini de söylemiş, eğer, gene böyle dakikalardan birine tesadüf edecek olursam bir iki hareket tavsiye etmişti. Yalnız hayvanların da çekildiği bu alt katta, ıslak ve sidikle karışmış ekşi bir saman kokusu burnuma çarpıyordu. Fakat, hafif bir ıslaklıkla ateşi görmekten doğan bir hareket, âdeta burnumu ortadan yok ederek bu ekşi ve pis kokuyu alıp götürmüştü. Hayvanlarımızı çözdük, arabayı ötekilerin arasındaki taş duvara doğru dayadık. Az sonra, hanın ocağında parıldayan ateş ve yalaz bizi kendine doğru çekti. (...)

(*Hikâyeler*, 1973, s. 148-157)

Uyanış (1928), *Milliyet* (1929), *İkdam* (1929), *Muhit* (1930-32), *Mektep* (1930-32), *Varlık* (1935), *Vakit* (1934-43), *Yedigün*, *Hayat* (1929), *Bütün* (1934), *Yeni Mecmua* (1939), *Tan* (1938), *Yıldız* gibi gazete ve dergilerde yer aldı.

İlk hikâyeleri, dönemin modasına uygun olarak yazıldı. Başlarda daha çok ses güzelliği ve zenginliği, süslü, renkli ve şairane bir üslûbu tercih etti. Üslûbunu ve yazar kişiliğini 1931'den itibaren buldu. 1931 yılından itibaren daha sosyal meselelere yöneldi. 1934 yılında *Vakit* gazetesinde yeni-gerçekçi hikâyecilerle tanıştıktan sonra hikâyelerinde bugün bildiğimiz üslûbunu oturttu.

"Servet-i Fünün'da intişar eden bir iki yazışı ile istidadını belli eden bu genç hikâyecinin lisanında çok yeni sesler var. Çalışırsa istikbalde kuvvetli bir şahsiyet olabilecek... Yalnız cümle tertiplerinde bililtizam yaptığı 'kübizm' ve 'fütürizm' şekilleri bazen suni görünmek tehlikesine maruzdur. Genç nasir bu tarzı daha makul ve tartılı kullanmalıdır. Yoksa yazıları anlaşılmamağa mahkûm kalır ve bu da yazık olur. Çünkü bu gençte hayatı ve tabiatı kuvvetli görüşler seziliyor. Çok yenilik yapmak iddiasıyla eserlerini büsbütün ibhama boğmaktan da çekinmelidir." (Halit Fahri Ozansoy)

"12 yıl kadar süren, gazetecilik mesleği ile birlikte yürüyen bu devresinde, Kenan Hulusi, elde mevcut eserlerinin hemen hepsini meydana getirmiştir. Onun Ömer Seyfettin-Sadri Ertem etkileri ile yüklü bu yeni gerçekçi yola geçişi pek kolay olmamıştır. Hattâ bu yolda iyice gelişip yeni gerçekçi anlayışına uygun en güzel hikâyelerini vermek imkânlarını bulamadan öldü, diyebiliriz. Gazeteciliği, onun bu yoldaki gelişmelerine engel olmakla beraber, bazı yönlerden de yardımcı olmuştur. Onu gerçekçi anlayışa götürmüş, toplum meseleleriyle, memleketin haliyle temasa getirmiştir." (Tahir Alangu)

"Yazı ve hikâyelerinin önemli bir kısmı dergi ya da gazete koleksiyonlarında kalmış olan Kenan Hulusi için, (...) anlatım konudan önce gelir. O yüzden üslûba önem verir, kelime seçiminde titiz davranır. Kahramanı hayvan olan hikâyeleri de vardır. Bir kısım hikâyelerinde de şahıslarını gerçek hayatın dışından seçtiği görülür. Hikâyeleri umumiyetle daha ilk başta bir gizliliğe, esrarengiz bir atmosfere bürünür ve yine hiç beklenmedik, şaşırtıcı bir şekilde son bulur. Bu onun hikâyelerinin ayırıcı bir özelliğidir. Belki onu başarılı bir hikâyeci yapan da hikâyelerinin sahip olduğu bu niteliklerdir." (Mustafa Özbalcı)

"Servet-i Fünün-Uyanış'ta yayımladığı ilk dönem hikâyeleri(1928-1931) hayali, fantastik, aşk hikâyeleridir. Şiirli, buğulu anlatım arayışlarıyla yazarın adını hikâyeci olarak ünleten anlatılar da bu ilk dönem hikâyeleridir. Fantastik hikâye kurgusundan gazeteciliği ve Yedi Meşale'de ileri sürüldüğü gibi, gerçeklik arayışlarıyla uzaklaşacak olan Kenan Hulusi, daha sonra kısa, gerçekçi hikâye tarzını benimser. Poe'nun da etkisiyle bu kısa gerçekçi hikâye arayışına, korku temi de katar ve böylece, 'Cumhuriyet dö neminde korku türünde örnekler veren

ilk hikâyeci'miz Kenan Hulusi olur." (Abdürrahim Karadeniz)

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Bir Yudum Su* (1 hikâye, 1929), *Bahar Hikâyeleri* (*Vakit*'te çıkan dokuz hikâye, 1939), *Son Öpüş* (iki hikâye, 1939), *Bir Yudum Su* (ilk kitabındaki uzun hikâye ile yedi yeni hikâye, 1944), *Hikâyeler* (der: Dr. İnci Enginün'ün, 1973), *Beşer Dakikalık Hikâyeler* (2004).

ROMAN: *Bir Otelde Yedi Kişi* (1940), *Osmanoflar* (*Vakit*'te tefrika 1938; bas. 2004),

Yazarın *RBK Pansiyonu* (*Vakit*'te tefrika, 1938) adlı uzun hikâyesi kitaplaşmadı. *Ceylan Sesi* romanı (1928'de *Meşale*'de tefrika), derginin yayını sona erince tefrikası da yarıda kaldı.

HAKKINDA: Halid Fahri (Ozansoy) / Yedi Meşale (Servet-i FünÛn, 26.4.1928; aynı yazı Virgül, Eylül 1999, Latin harflerine aktaran: Tamer Erdoğan), Kenan Hulusi Koray / Bir Yudum Su (önsöz, 1944), Erkan Aydın / Yedi Meşaleciler (İÜ Edebiyat Fakültesi mezuniyet tezi, 1965), Tahir Alangu / Cumhuriyetten Sonra Hikâye ve Roman (c. 1, 1968), Yaşar Nabi / Yıllar Boyunca Edebiyat Dünyamız (1971) - Dost Mektuplar (1972), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (1983), Olcay Önertoy / Cumhuriyet Dönemi Roman ve Öyküsü (1984) - Cumhuriyet Döneminin İlk Edebi Topluluğu: Yedi Meşaleciler (Türkoloji, c. 11, sayı: 1, 1993), Hüseyin Tuncer / Yedi Meşaleciler (1994), Kenan Hulusi Koray'ın Hikâye ve Romanlarında Şahıslar (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü yayımlanmamış doktora tezi, haz. Niyazi Meşe, 1996), Ömer Lekesiz / Yeni Türk Edebiyatında Öykü 1 (1997), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Mustafa Özbalcı / Büyük Türk Klâsikleri (c. 14, 2002), Abdurrahim Karadeniz / Kenan Hulusi Koray Hikâyelerinin Korkulu Gerçekliği (Heceöykü, Ekim-Kasım 2004).

KENAN RİFÂİ

Mutasavvıf, şair (D. 1867, Selanik Ö. 7 Temmuz 1950). İlk manevî terbiyesini annesinin gayretleriyle Üveysi-Kadirî tarikatına mensup Edhem Efendi'den aldı. Öğrenimini Galatasaray Sultânîsinde tamamladı. Mezuniyetinin ardından Hukuk Fakültesine girdi. Bir süre sonra Balıkesir İdâdîsi (lise) müdürlüğüne tayin edildi. Daha sonra sırasıyla Adana, Manastır, Kosova, Üsküp ve Trabzon maarif müdürlüklerinde bulundu. Manastır'da görevli iken manevî bir işaret üzerine Medine'ye gitmek için başvuruda bulundu. İdâdî-i Hamîdî müdürlüğüne tayin edildi. Orada kaldığı dört yıl süresince beldenin şeyhü'l-meşâyihi Seyyid Hamza er-Rifâî'ye hizmet etti.

İstanbul'a dönüşünde annesinin yaptırdığı Ümmü Kenan Dergâhına şeyh oldu. Aynı zamanda Erkek Muallim Mektebinde Fransızca öğretmenliği, Tedkikat-ı İlmiyye üyeliği, Darüşşafaka müdürlüğü, Meclis-i Maarif üyeliği görevlerinde bulundu. İkinci kez Medine'ye giderek kısa süre içinde döndü. 1925 yılında tekkelerin kapatılması üzerine Ümmü Kenan Dergâhı aile üyeleri tarafından meskeri olarak kullanılmaya başlandı. Emekli olduktan sonra Fener Rum Lisesinde Türkçe öğretmenliği yaptı. İstanbul'un seçkin kesiminden, özellikle edebiyatçılardan (Sâmiha Ayverdi, Safiye Erol, Sofi Huri, Nezihe Araz vd.) çok sayıda müridi olmuştu.

Kenan Rifâi

KENAN RİFAİ

Sofi Huri

İşte beni de bir gün Kenan Rifaî'nin meclisine cezbeden merak ve tecessüs değil, büyük insana karşı duyulan sevgi ve alâkadır. "Nur ve daha ziyade nur" arayan bir insan, bir yerde nur hüzmesi bulunduğunu duyar da, ona koşmaktan geri kalabilir mi? Fakat bu nur hüzmesinden nasıl bahsetmeli? Baron Von Hügel diyor ki: "Büyük şeyler hakkında sükûtu ihtiyar edin. Onlar derununuzda nema bulsun ve onları hiç müzakere mevzuu etmeyiniz; müzakere, mevzuu sınırlandırır ve zihni başka tarafa çeker. Büyük şeyleri sanki siz yutmuş gibi olursunuz. Her büyüklüğün muvacehesinde, susunuz". Evet, ne doğru, ne derin düşünce. Keşki susmak elimde olsa da sussam. Fakat yine Von Hügel: "Talim görmüş kişi başkasını talim eder, bir ruh başka ruha şua neşreder" diyor. Lucretius ise: "Bir meşale başka meşaleyi yakar" diyor. Bu suretle ben de şahidi olduğum mânevi ihtişamın bir şuamı anlatabilirsem ne mutlu bana.

Kenan Rifaî'nin şahsiyetini tavsif iddiasında elbette değilim, hele felsefe ve meslekinin hiç. Ben sadece müşahede ve hislerimi gücümün yettiği kadar kaydetmekle iktifa edeceğim.

Bir Hıristiyan sıfatiyle onun meclisine adım attığımı zaman, kendimi Ahdi Atik peygamberlerinin heybetini andıran şahsiyetinin tesiri altında buldum. Benliğimi saran o hüsu hissi içinde sanki nâtıka kabiliyetim beni terketmiş gibi idi. Meclisinde sık sık bulunmak mazhariyetine nail olduğum müteakip on dört ay içinde, hiç bir zaman bu huşu hissi beni terketmedi. Şu kadar var ki çok geçmeden o mehabetli şahsiyetin içinde bir uluya yakışır müsamaha ve anlayışı gördüm. Nafiz nazarlarında en küçük yanlışı gören, insan ruhunu okuyan heybetle beraber ayni mecradan fışkıran ikiz kaynaklar gibi durmadan akarı müsamaha ve şefkat selâsesi vardı. O huzurda heybetin "kuşattığı sonsuz bir mahviyet, nihayetsiz tevazu buldum. Onun muhitinde edep, saygı ve sevgi hüküm sürüyordu. Havasında insanı saran bir sükûn ve huzur bilhassa dikkate şayandı. Halihde, simasında, beşerî davaların tasfiye etmiş, her nevi beşerî mücadeleleri yenmiş bir insanın sükûn ve sekineti görülür. Etrafına telkin ettiği Allah aşkı, insan aşkı, tekmil mahlûkata karşı aşk, onun şahsiyetinden intişar eder. O, insanın bir noksanını tashihe çalışırken bile gözü, sözü, sesi şefkat ve sevgi nakleder. Onun, muhatabının ruhunu öyle bir okuyuşu, zamirine öyle bir nüfuz edişi, ve insanı şaşırtıcı bir sür'at ve zarafetle derdini teşhis edip derman buluşu vardır ki, insan bu hal karşısında mahcubiyet duyacak vakit bulmaz sadece ferahlık ve sükûna kavuşur. (....)

Kenan Rifaî'nin müsamaha ve aff hasleti ölçüye sığamaz. Herkesi kendi halinde mazur görmeyi, kimseyi ayıplamamayı, hele hiç bir zaman mahkûm etmemeyi öğretir. Onun meclisinde dedikodu asla yer bulmaz; şikâyet, gıpta veya hoşnutsuzluk tezahürüne de yer verilmez. Onun indinde gıybet kebairdendir. Herkes Allahı ile hesaplaşır, başkalarını takbih veya teşhir insana düşmez, çünkü Allah "Settar-el-üyûb"dur, "Gafurudur, "sohbetin zekâtı dedikodudan uzak olmaktır."

(*Kenan Rifai ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık*, 1951)

Kenan Rifâî

"Kenan Rifâî'nin XX.yüzyılın ilk yarısında yaşayan sûfiler arasında önemli bir yeri vardır. O tasavvufî görüşlerini tevhid, güzel ahlâk, aşk ve irfan etrafında örmüş; ilim, fikir ve sanat dünyasına birçok insan kazandırmıştır." (Mustafa Tahralı)

ESERLERİ:

ÇEVİRİ: *Muktezâ-yı Hayat* (Fransızcadan, fen ve tabiat bilgisi kitabı, 1308), *Tuhfe-i Ken'an* (1327).

RİSALE: *Rehber-i Sâlikîn* (1327).

İNCELEME: *Ahmed er-Rifâî* (1340).

ŞİİR: *İlâhiyyât-ı Ken'an* (1341).

ŞERH: *Şerhli Mesnevî-i Şerif* (1973).

SOHBET: *Sohbetler* (1991-92).

HAKKINDA: Ken'an Rifâi ve Yirminci Asrın Işığında Müslümanlık (Sâmiha Ayverdi, Safiye Erol ve Nezihe Araz ile, ilk baskı 1953, 5. bas. 2003), Mustafa Tahralı / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 25, 2002, s. 254-255).

KENANOĞLU, M. Macit

Osmanlı hukuk sistemi araştırmacısı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1990) mezunu. Yüksek lisansını Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1993), doktorasını Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (2001) ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi Bölümünde (2002) tamamladı. Marmara Üniversitesinde (1998) ve Atatürk Üniversitesinde (1992) araştırma görevlisi, Fatih Üniversitesinde yardımcı doçent (2002-), aynı yerde dekan yardımcısı (2004-) olarak görev yaptı. Başbakanlık İnsan Hakları Danışma Komisyonu üyeliğinde bulundu.

M. Macit Kenanoğlu

Makaleleri *İstanbul Şehir ve Medeniyet, Layiha, Divan, Onbir Yirmiyedi, Düşünen Siyaset* dergilerinde yayımladı. PASİAD, Boğaziçi Avukatlar Derneği üyesidir. *Osmanlı Millet Sistemi Mit ve Gerçek* adlı bir kitabı vardır.

KENEŞ, Bülent

Gazeteci, yazar. 1969, Malatya doğumu. İlk, orta ve lise öğrenimini Malatya'da tamamladı. Boğaziçi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunu. Profesyonel gazeteciliğe 1994 yılında *Zaman* gazetesinde başladı. Gazetenin çeşitli birimlerinde çalıştıktan sonra 1995'te Dış Haberler Müdürlüğü görevini üstlendi. Yine aynı tarihlerde Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslâm Ülkeleri Enstitüsü Siyasi Tarih ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalında sürdürdüğü yüksek lisans eğitimini, *"Medeniyetler Çatışması Tartışmaları Bağlamında Batı Medyasının Nasıl Bir İslâm İmajı Oluşturduğuna Dair Bir İnceleme"* başlıklı teziyle (1996) tamamladı. *Zaman* gazetesindeki görevinin yanı sıra uluslararası ilişkiler üzerine doktora çalışmalarını sürdürdü. *Batı Medyasında İslâm İmajı* adlı bir eseri yayımlandı.

KENGER, Rahmi

Yazar. 1946, Yahyalı / Kayseri doğumlu. İlköğretmen okulu (1963) mezunu. 1971 yılında Almanya'ya gitti. Almanya'nın Frankfurt şehrinde çalışırken "Inlingua Sprach Schule" akşam okuluna devam etti. Çalıştığı işyerinde dört yıl yabancı işçiler temsilcisi olarak yabancı işçi haklarını savundu. 1978'de öğretmenliğe başladı. Weilburg'ta arkadaşlarıyla Türk Spor Kulübünü kurdu (1980). 1992 yılında emekliye ayrılarak Türkiye'ye döndü..

ESERLERİ:

Kenger Dikenleri 1 (*Ben Türküm*, 2000), *Kenger Dikenleri 2* (*Erciyes*, 2001), *Kenger Dikenleri 3* (Türkiyem, 2002), *Kenger Dikenleri 4* (Türkmenim, Ocak 2003).

HAKKINDA: Rahmi Kenger / Kenger Dikenleri 4 (Türkmenim, 2003), Sarızeybek Dergisi 2004 Antolojisi.

KENZÎ (Ankaralı)

Mutasavvıf, şair (D. ?, Ayaş / Ankara – Ö. 1715, Manisa). Asıl adı Hasan Kenzi'dir. Öğrenimini İstanbul'da bitirdi, Sünbülî Şeyhi Alâeddin Efendi'ye bağlandı, ondan hilâfet (vekâlet) alınca da Manisa Halvetî Tekkesine şeyh oldu. Yüz yıldan fazla yaşadı. Şiir yazmada gösterdiği başarıyı bestecilikte de gösterdi. *Divançe*'sinden başka *Edvâr* adlı bir de risâlesi vardır.

HAKKINDA: Mehmet Turan Yarar / Doruktan Doruğa - Güfte Şairleri (1992).

KENZÎ (Tarsuslu)

Mutasavvıf, şair (D. 15 Ağustos 1895, Tarsus – Ö. 8 Mart 1981, İzmir). Asıl adı Abdülaziz Sami. Şiirlerinde "Kenzi" mahlâsını kullandı. On yedi yaşında tasavvuf çevreleriyle tanıştı. Önce Diyarbekirlizâde Ali Efendi Rufâi Tekkesine, daha sonra Mısrî Abdüssclâm'ın Kadirî Tekkesine devam etti. 1912 yılında Develizâde Hafız Halil Efendi'ye intisap etti. Bu zatın terbiyesinde iken memuriyet hayatına başladı. Mersin Adliyesinde zabıt kâtipliği yaparken Birinci Dünya Savaşı çıktı ve askere alındı. Savaşta gösterdiği yararlıklar nedeniyle madalya aldı. Askerlik dönüşü Mersin Postanesinde ve Mersin Gümrük Rüsûmat Başmüdürlüğünde bir süre çalıştıktan sonra istifa etti. Hacca gitmek üzere yaya olarak yolculuğa çıktı. Fakat o sırada Arabistan'da Vahhabî isyanı başladığından yolculuğunu tamamlayamadı. 1926 yılında Adana'ya taşındı. Develioğlu Halil Efendi'nin Tarsus'un Namrun yaylasında ölümünden sonra bu bölgeden taşındı. Önce Trabzon'a, sonra İzmir'e yerleşti. Burada ölümüne kadar sohbet, irşat (Hak yolunu gösterme) ve çeşitli işlerle uğraştı. Şiirleri *Kenzî Divanı* adı altında Saim Öztan, Seyhun Besin, Aziz Şenol Filiz ve İsmail Güleç tarafından yayına hazırlanarak basıldı.

*Düşel'den Derdine Yoktur Karar*ım *Yâ Resûlâllah, Derdimin Dermanı Sensin Yâ Muhammed, Mefâtih-ül Hüdâ Oldu Hilâlin Yâ Resûlâllah* adlı şiirleri, Manisalı Hasan Efendi, İbrahim Ağa adlı bestecilerin tarafından TSM formunun çeşitli makamlarında bestelendi.

HAKKINDA: M. Zeki. Kurnuç / Erzurum ve Türk Müsikisi (2005).

KEPECİOĞLU, Kâmil

Asker, tarihçi (D. 1878, Hanya / Girit – Ö. 5 Ekim 1952, İstanbul). Çocukluğunun on yılı Gebze'de geçti (1882-92). İlköğrenimini de burada tamamladı. Hangi askeri okullardan mezun olduğu bilinmemektedir. Eğitimini 1902'de tamamlayarak mülâzım-ı evvel (üsteğmen) rütbesiyle askeri hayata girdi. Sırasıyla yüzbaşı (1911), kıdemli yüzbaşı (1917) ve binbaşı (1928) oldu. Olağan askerlik

görevlerinin yanı sıra üstteğmen Fahri Bey'le tanışması sonucu istihbarat faaliyetlerinde de çalışmaya başladı. Kurtuluş Savaşı boyunca II. İnönü, Sakarya ve daha sonraki askerî harekâta ait birçok faydalı rapor gönderdi. 1 Ekim 1930'da emekliye ayrıldı. Kurtuluş Savaşı sırasındaki hizmetlerinden ötürü İstiklâl Madalyasıyla ödüllendirildi. Muallim Cevdet'in tasnif heyetine üye olması yolundaki teklifini kabul etti. Daha sonra söz konusu heyetin başkan yardımcılığını yaptı ve orada şef olarak da çalıştı.

"Kâmil Bey, beş yıl bir ay devam eden arşivciliği esnasında yaptığı hizmetlerle Türk arşivciliğinde seçkin bir yer kazanmıştır. Evrak kümelerini bozmadan ve dağıtmadan onları çıktıkları dairede bırakarak tasniften yana olmuş, sekiz ay gibi kısa bir zamanda 18.000 defteri tasnif etmiştir." (Ali Birinci)

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme): *Bursa Hanları* (1935), *Bursa Hamamları* (1935), *Tarih Lügâtı* (1952).

HAKKINDA: Ali Birinci / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 25, 2002, s. 263-264).

KERİM, Altay

Şair ve yazar. 1935, Romanya doğumlu. Çağdaş Romanya Türkleri Edebiyatının önde gelen temsilcilerinden olan Altay Kerim, edebi çalışmalarını Romanya Enternasyonal Radyosu Türkçe Yayınlar Masası Şube Müdürü olarak uzun yıllar bu ülkede Türk kültürüne hizmet etti. Romanya Türkleri edebiyatı ve kültürünün tanıtımı ile ilgili olarak Türkiye ve Avrupa'da çok sayıda bilimsel toplantıda bildirilerle sundu. Romanya Türklerinin edebiyat dergisi *Renkler*'in yayın sorumluluğunu üstlendi. *Tatarca - Türkçe - Romence* sözlüğü, alanında önemli bir kaynak kabul edilmektedir.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Kanye* (Tatar Türkçesiyle, 1995).

SÖZLÜK: *Dictionar Tatar - Turc - Roman* (Leyla Kerim ile, 1996).

HAKKINDA: Şaban Mahmudoğlu Kalkan - Atila Er / Şiir Gecesi (1999), TDOE-TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2004).

KERİM SADİ

Araştırmacı-yazar (D. 1900, İstanbul - Ö. 1977). Asıl adı Ahmet Nevzat Cerrahoğlu. 1960 sonrası yayımlarında A. Cerrahoğlu başta olmak üzere değişik imzalar kullandı. İlk ve ortaöğrenimini tamamladıktan sonra bir süre Tıp Fakültesinde okuduysa da bitiremedi.

İlk yazısı 1918'de *Ahenk* (İzmir) gazetesinde çıkmıştı. *Aydınlık* dergisinin kurucularından olan Kerim Sadi, 1930-50 yılları arasında *"İnsaniyet Kütüphanesi"* başlığı altında kırk kadar telif ve çeviri risale yayımladı. Aynı yıllarda üniversite çevrelerinde marksizm konusunda yaptığı tartışmalarla tanındı. Türkiye'de ilk marksist teorisyenlerden sayılmakla birlikte bu alanda ciddi bir eser bırakmadı.

"Her değere dost, her sahteye düşman. Önce, mabedi bezirgânlardan temizler Kerim Sadi. Sonra, habercisi olduğu düşünceyi bütün vecdi, bütün şiiriyeti ile kitaplaştırır. Doğu'dan kopmayan Batı, yobazlaşmayan iman.

"Kerim Sadi, bir düşünce dünyasını yarım asır dev omuzlarında taşıdı. Cangılda keman çalmakla geçti hayatı. Çölde vaazlar veren çilekeş. Bir parça Sadi, bir parça Faust. Oynak zekâsıyla Fransız, derin tecessüsü ile Alman, diyalektik virtüozu olarak Grek, tevazuu -istersiniz gururu deyin- kibarlığı, çelebiliği ile yüzde yüz Osmanlı.

"Kerim Sadi, Türk sosyalizminin Plehanov'udur." (Cemil Meriç)

BAŞLICA ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Ahmet Haşim* (1933), *Şevket Süreyya'nın Hatıralarına Dair* (1934), *Osmanlı İmparatorluğunun Dağılma Devri ve Tarihi Maddecilik* (1941), *Türk Kleopatrası* (1948), *Namık Kemal* (1952), *Bir İslâm Reformatörü-Mehmet Akif* (1964), *Nazım Hikmet'in İlk Şiirleri* (1969), *Türkiye'de Sosyalizm* (1965), *Türkiye'de Sosyalizmin Tarihine Katkı* (1975).

ÇEVİRİ: *Sosyalizm Tarihi* (Max Beer'den, 1965).

HAKKINDA: F. Berke / Yazı Hayatının 50. Yılında Kerim Sadi (1969), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Cemil Meriç / Bu Ülke (2004).

KERİME NADİR (Azrak)

Romancı (D. 1917, İstanbul - Ö. 20 Mart 1984, İstanbul). Saint-Joseph Fransız Kız Lisesi (1935) mezunu. Cumhuriyet döneminin en çok okunan ve geçimini kitaplarından sağlayan ilk yazarlarındandır. Altmış yedi yaşında öldüğünde kırkı aşkın romanının baskı sayısı yüz elli altıyı, satışı beş milyon adedi bulmuştu. Romanlarının çoğu sinemaya uyarlandı. *Posta Güvercini* adlı romanı Fransızcaya çevrildi.

İlk yazıları 1937'de *Servet-i Fünûn* ve *Yarımay* dergilerinde yayımlandı. İlk romanı *Yeşil Işıklar* da aynı yıl içinde çıktı. Romanları 2002'den itibaren Doğan Kitapçılık tarafından, Selim İleri editörlüğünde yeniden basıldı. Kerime Nadir; Rakım Çalapala, Peride Celal, Fikret Arıt, Oğuz Özdeş, Pakize Başaran, İhsan İpekçi ve İsmail Kaya ile birlikte, çağdaş kadın yaratma kaygısından uzak, yalnızca biçimsel kaygılar taşıyan aşk romancıları kuşağına dahil edilebilir.

"Kerime Nadir'in insanları zamandan, mekândan ve toplumdan yalıtık olarak ilişkiye girerler. Yazar, zaten az sayıda tuttuğu karakter arasındaki duygu yoğunluğunu sağlamak için, onları dış dünyadan koparıp, kapalı bir mekânda anlatır. Mesela, 1937'de yazdığı ilk romanı Hıçkırık'ın bütün mekânsal geri planı -neredeyse- yalnızca bir eski köşk olmuş. Osmanlı'nın son demleri ile Cumhuriyet'in ilk yılları arasındaki bir sürede geçmekle birlikte, kahramanı zabit olan romana, dönemin savaşlarının yansıması birkaç satırdan ibarettir. Türk tarihinin bu olağanüstü koşullarının karakterler üzerindeki etkisi görülmez." (A. Ömer Türkeş)

Kerime Nadir

KERİME NADİR

HIÇKIRIK

BAŞLANGIÇ

Onu, her sabah, bahçemin önünden, kucağında bir demet leylakla geçerken görürdüm. Çok defa yanında genç ve güzel bir kadınla, bir kelime konuşmadan, başları önlerinde, geçip giderlerdi. Bu garip gezintiler bende gittikçe artan bir merak uyandırmaktaydı. Çiçeklerle uğraşır görünerek bahçemin sokağa yakın tarafına gider, belli etmeden onları gözlerimle incelerdim. Üniforması içinde çok biçimli bir endamı olan erkek, uzun boylu, sarışın, yakışıklı, otuz dört, otuz beş yaşlarında bir binbaşıydı. Kadın, yirmi iki, üçünden fazla değildi. Beyaz keten şapkasının yanlarından taşan sarı dalgalı saçlarıyla daha çok bir genç kıza benziyordu, kardeş olduklarını sanıyordum. Birbirlerinin yanında ciddi, sessiz, gidip gelmeleri bu inancımı kuvvetlendirmekteydi.

Bir sabah, binbaşının yalnız geçtiğini gördüm. Kucağında her vakitki leylakları, yanık çehresi gamlı, ağır ağır yürüyordu.

Birdenbire aklımdan bir fikir geçti. Uzun zamandan beri zihnimi kurcalayan bu mummalı gezintilerdeki esrar perdesini kaldırmayı düşündüm. Verdiğim bu ani karar, beni adeta sevindirmişti. Bir dakikada kendimi sokakta buldum ve uzaktan onu izlemeye başladım. Tenha, ıssız yollardan gidiyor, bir kere bile arkasına dönüp bakmıyordu. Böylece bir hayli yol aldık. Tuttuğumuz yön bizi Karacaahmet'e götürmekteydi. Bunu fark eder etmez, az çok gerçeği anlamaya başladım. Bu vefalı erkek, sevgili bir ölüsünü ziyarete gidiyordu. Tahminim yanlış çıkmadı. Binbaşı, ilkbahar güneşinin yer yer aydınlattığı geniş mezarlığa girerek ilerlemeye başladı. Yaşlı servilerin gölgesinde, zamanla üzerinde yeşil otlar bitmiş mezarların ve renkleri yeşermiş, birçoğu devrilmiş mezar taşlarının arasından geçerek yürüdük. Nihayet o, iki yeşil servinin ortasında demir parmaklıklı ve beyaz mermerli bir mezarın yanında durdu. Aramızda on beş, yirmi adımlık bir aralık vardı. Hemen bir ırı ağaç gövdesinin arkasına saklanarak onu seyre başladım. Bana arkası dönüktü. Parmaklığın kapısını açarak içeriyi girdi. Mezarın üstündeki solmuş leylakları tazeledi. Sonra yere diz çökerek mezarın üstüne kapandı ve ağlamaya başladı.

İşte, en sonunda bu esrar perdesi yırtılmıştı. Fakat ben, bu yırtılan perdenin arkasında, çok acı, gizli bir gerçeğin varlığını duyuyordum. Bana öyle geliyordu ki, asıl esrar, bu gizli gerçeğin karanlıkları içindedir.

Genç subay, nihayet sükûn buldu. Ayağa kalktı, parmaklıktan dışarı çıktı. Fakat ordan ayrılmıyordu. Bir ağaç kütüğünün üzerine oturdu. Yanına yaklaştım. Benim varlığımı hâlâ hissetmiyor, başı ellerinin arasında, hareketsiz duruyordu. Birkaç saniye arkasında bekledim. Sonra yavaşça elimi omuzuna dokundurdum.

Bu dokunuş onu, elektrik çarpmış gibi, yerinden sıçratmıştı. Perişan bir şaşkınlıkla beni süzerek:

- Siz... Siz... dedi, kimsiniz siz?

Sesime mümkün olduğu kadar tatlı bir ahenk vererek:

- Bir dostunuz! dedim.

- Bir dostum mu?

- Evet, sizi uzaktan tanıyan bir dost!..

Dudaklarının üstünden acı bir gülümseyiş uçtu. Islak gözlerinde güvensiz bir bakış vardı:

- Sizi temin ederim ki, dedi, ben dostu olmayan bir adamım.

- Olabilir, dedim. Belki şimdiye kadar size dost gibi el uzatanların kötülükleri ve ihanetleriyle karşılaştınız ve beni de bu dostlardan biri sanmak haksızlığında bulunuyorsunuz. Ziyanı yok. Fakat hiç olmazsa, bana elinizi, bir dost diye değil ıstırabınızı duyabilen bir insan diye veriniz...

Kısa bir tereddüt geçirdi. Dikkatle yüzüme bakıyordu. Bir hıçkırıştan cesaret alarak sözüme devam ettim:

- Ben de kimsesiz, dostsuz yaşayan bir eski askerim. Emekli bir yarbayım... Saçlarımı mihnet ve ıstırapla ağartmış bir meslektaşım... Sizi her gün bahçemin önünden geçerken görüyorum. Her gün kucağınızda leylaklarla, yanınızda kız kardeşinizle, ihtiyar bahar gibi yüreğime sokuldunuz. Sabahları aynı saatte yolunuzu bekler oldum. Dönüşünüzde yüzünüzü kederli gördükçe üzülürdüm. Bu hüzünlü ve belirli gezintilerin gizlediği gerçeği bilmiyordum. Bugüne kadar da öğrenmek hatırıma gelmemişti. Beni affediniz Binbaşı... Bugün sizi izledim, işte yine tekrar ediyorum: beni bir dost gibi kabul etmek istemezseniz, hiç olmazsa eski meslekdaş gibi, sizinle çok yakından ilgilenen bir yabancı diye bana elinizi verin.

Genç subay beni dinlerken kollarını kavuşturmuştu. Sözümü bitirdiğim zaman birkaç saniye aynı durumda kaldı. Sonra birdenbire iki elini birden bana uzatarak:

- Geliniz, dedi. Bugünden sonra biricik dostumsunuz.

Bu ateşli elleri avuçlarımın arasında bir dakika sıktım ve ona teşekkür ettim.

Yan yana, ağır adımlarla geri dönmeye başlamıştık. Binbaşı, üzerindeki perişanlığı hâlâ atamamıştı. Sanırım bir sesle:

- Ölenle ölünmez, dedim. Kaybettiğiniz vücudun, sizin için pek sevgili bir varlık olduğunu şüphesiz anlıyorum. Fakat...

Başını ümitsizce iki yana sallıyordu. Derin bir göğüs geçirdikten sonra hafifçe gülümsedi:

- Tehlikeli devreler çoktan atladı. Şimdi mesudum, dedi.

Ben elimde olmayarak:

- Saadetiniz bu gözyaşları mı? diye sordum.

Silkinerek:

- Yoo, hayır, dedi. Her gün bu ziyareti yaparım, ama her gün ağlamam. Bu, arada sırada gelen bir krizdir.

- Öleli ne kadar oldu?

Yüzüme bir tuhaf baktı ve yine gülümsedi:

- On dört yıl...

- !!!...

- Yahut o kadar asır...

Hayretten açılan gözlerimi esrar dolu yüzüne dikmiştim. Bu yanık ve sarartmış yüzde insanı hemen çeken, hem ürküten çok garip bir anlam vardı.

- Peki, o sizin neyiniz oluyordu? diye sordum.

- Hiçbir şeyim... Veyahut her şeyim...

- Anladım Binbaşı... Sonsuz bir vefa taşıyan yüksek ruhunuzun hayranıyım.

- Ben sadece kutsal bir borcu ödemekten başka bir şey yapmıyorum ki... Sadece kutsal bir görev!..

- On dört yıldan beri ihmal edilmeyen bir görev!..

- Maalesef, İstanbul'dan uzak kaldığım birçok seneler onu isteyerek ihmal ettim...

- Ne ziyanı var? Hatırasını daima kalbinizde sakladınız ya!..

Bağlarbaşı'nı geçmiştik. Bahçenin parmaklıkları göründüğü zaman:

- Biraz dinlenmez misiniz? dedim. Çardağımın altında bir acı kahvemi içerseniz, ne kadar memnun olurum.

- Beni bugün affediniz, dedi. Karım evde bekler...

- Ay, siz evli misiniz?

- İki yıldan beri... Yanımda gördüğünüz ve kardeşim sandığınız sarışın kadın, karımdır.

Şaşkınlığımı mümkün olduğu kadar gidermeye çalışarak:

- Öyleyse, dedim, yarın ikiniz beraber bahçemi şereflendirseniz... Çok rica ederim.

Başını eğdi. Yavaş sesle:

- Emredersiniz, dedi. Sonra saygılı bir tavırla selam vererek Çamlıca yolunu tuttu. (...)

(*Hıçkırık*, 1937)

Kerime Nadir (Azrak)

ESERLERİ:

ROMAN: *Yeşil Işıklar, Sonbahar, Gönül Hırsızı, Hıçkırık, Seven Ne Yapmaz, Funda, Samanyolu, Günah Bende mi, Suçlu, Solan Ümit, Aşka Tövbe, Uykusuz Geceler, Kahkahalar, Balayı, O Gün Gelecek mi, Ormanda Yaprak-lar, Aşk Rüyası, Posta Güvercini, Ruh Gurbetinde, Pervane, Son Hıçkırık, Esir Kuş, Kırık Hayat, Dehşet Gecesi, Aşk Bekliyor, Gümüş Selvi, Boş Yuva, Bir Aşkın Romanı, Kalp Uyumaz, Haydutlar Hanındaki Kadın, Saadet Tacı, Suyu Düşen Hayaller, Aşk Hasreti, Kalp Yarası* (2002), *Gelinlik Kız* (2002).

ANI: *Romancının Dünyası* (1981).

HAKKINDA: Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), Mehmet Behçet Yazar / Edebiyatçılar Alemi - Edebiyatımızın Unutulan Simaları (yay. haz. Mustafa Everdi, 1999), Hehçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), A. Ömer Türkeş / Aşkolsun! (Virgül, Nisan 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

KERMAN, Tayyar

Şair (D. 1922, Çorum – Ö. ?). İlk ve ortaöğrenimini Çorum'da tamamladı. Sivas Öğretmen Okulu (1942) mezunu. Bir süre o dönemde İskilip'e bağlı bir bucak olan Bayat'ta ve Çorum'un Karapınar Şıhbızın köyünde öğretmenlik yaptı. 1946 yılında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünü bitirerek Türkçe öğretmeni oldu. Samsun'a atandı. 1953 yılında Çorum'a geldi. 1957-61 yılları arasında Kıbrıs'ta Baf Kurtuluş Lisesinde edebiyat ve Türkçe öğretmenliği yaptı. Kıbrıs'tan dönünce Çorum İlköğretmen Okuluna atandı. Çok geçmeden okulun müdürlüğüne getirildi. 1970 yılına dek bu görevde kaldı. 1970-81 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığında çeşitli kademelerde görev yaptı. Mesleği gereği yaşamı boyunca edebiyatla, şiirle iç içe oldu. Şiirlerinde edebi sanatlara yer vermedi, sade ve yalın bir dil kullandı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Manzum Denemeler.*

DERLEME: *Çorum Ağzından Derlemeler, Yorumlar ve Öyküleriyle Ünlü Deyimler.*

HAKKINDA: Abdullah Ercan / 14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler (1998), TDOE –TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KERMAN, Zeynep

Edebiyat araştırmacısı. 1942, İstanbul doğumlu. Ortaöğrenimini Notre Dame de Sion Fransız Kız Lisesi ve Erenköy Kız Lisesinde tamamladıktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi (1968). Kısa bir süre lise öğretmenliğinin ardından Türkiyat Enstitüsünde okutmanlık (1970-75) yaptı. Mezun olduğu bölüme asistan (1975), 1865-1910 yılları arasında "*Victor Hugo'dan Türkçeye Yapılan Tercümeler Üzerinde Bir Araştırma*" başlıklı tezini tamamlayarak edebiyat doktoru (1974), *Halid Ziya Uşaklıgil'in Romanlarında Batılı Yaşayış Tarzı ile İlgili Unsurlar* konulu teziyle de doçent (1980) oldu.

Telif ve çeviri yazıları *Türk Dili ve Edebiyatı* Ansiklopedisi ile *Türkiyat Mecmuası, Türk Edebiyatı, Hareket, Dünya Edebiyatından Seçmeler, Tarih, Millî Kültür* vd. dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

Edebiyat Üzerine Makaleler (Ahmet Hamdi Tanpınar'dan, yay. haz. 1969), *Sergüzeşt* (Sami Paşazade Sezai'den sadeleştirme, 1972), *Mektuplar* (A. H. Tanpınar'ın, yay. haz. 1974), *1862-1910 Yılları Arasında Victor Hugo'dan Yapılan Tercümeler Üzerinde Bir Araştırma* (doktora tezi, 1978), *Yeni Türk Edebiyatı Antolojisi III* (M. Kaplan, İ. Enginün, B. Emil ile, 1979), *Sami Paşazade Sezai'nin Hikâye-Hâtıra-Mektup ve Edebi Makaleleri* (1981), *Ahmet Haşim Bütün Şiirleri* (İ. Enginün ile, 1987).

HIÇKIRIK'A BİRKAÇ SAYFA...

Selim İleri

Hemen her romancının adıyla birlikte hatırlanan, birlikte anılan bir eseri vardır. Kerime Nadir'i *Hıçkırık*'tan, *Hıçkırık*'ı Kerime Nadir'den ayrı düşünemeyiz.

1910'ların -eserin bir sayfasında 1910 tarihi belirip kaybolur- İstanbul'unda, daha çok Çamlıca'da, Büyükada'da geçen *Hıçkırık*, yazarının belirttiği gibi, büyük bir içtenlikle, her türlü yazınsal iddiadan uzak biçimde kaleme alınmıştır.

Söz konusu "naif" tutum, sonraları dönüşümlere uğrayarak, Kerime Nadir'in yazı çabasının "para kazanmak gayesi"ni damgalayıvermiştir. Henüz on dokuz yaşındaki yazar adayı, *Hıçkırık*'tan günün birinde para kazanacağını nerden bilebilir, nerden umabilirdi...

Hıçkırık'ta kendisinden önce yazılmış kimi romanların izlerini, izdüşümlerini yakalamak mümkündür. Kerime Nadir ilk okuduğu eserler arasında o romanları anmıyor.

Yine de Nalan'la Kenan'ın Şeyh Kudsî Efendi'ye gidişleri, ney dinleyişleri, Reşat Nuri Güntekin imzalı *Dudaktan Kalbe*'yi, oradaki Şem'i Dede'yi, Lamia ile Kenan'ın (Evet, Kenan!) bağdaki kulübeye gidip ney dinleyişlerini hatırlatıyor. *Hıçkırık*'taki Madam Janet sahnesi, *Aksam Güneşi*'nin unutulmaz vals gecesinden, Jülide'yle eniştesinin danslarından etkilenilerek yazılmış olamaz mı? Zaten Reşat Nuri'nin birinci tekil kişi ağzından anlatma, o içecek anlatma tekniği Kerime Nadir'de daha bir alt düzeyde olmak üzere sürüp gitmiştir.

Hıçkırık'la Güzide Sabri imzalı *Ölmüş Bir Kadının Evrakı Metrûkesi* arasında da yakınlıklar kurulabilir. Güzide Sabri'nin büyük okuma heyecanları yaratmış, 1950'lerde bile lunımlar arasında yüksek sesle okunan, dinleyenleri gözyaşlarına boğan bu romanı, bizdeki "aşk ve karasevda romanları"nda güçlü bir yol açıcıdır. Güzide Sabri, *Ölmüş Bir Kadının Evrakı Metrûkesi*'nin devamı *Nedret*'i yazacak; Kerime Nadir de *Hıçkırık*'ın ünü sürüp giderken, işte yıllar sonra, *Son Hıçkırık*'ı yazacaktır...

Kerime Nadir, Halide Edip Adıvar'a duyduğu hayranlığı *Romancının Dünyası*'nda, dile getirir. *Hıçkırık*'ta Nalan'ın Kenan'a yazdığı "kâğıt"lar, Handan'ın bukmk sayıklamalarla örülü çiziktirmelerini uzaktan uzağa çağrıştırmaktadır.

Bunları, *Hıçkırık*'ın özgün bir eser olmadığı savıyla yazmıyorum. Tam tersine, *Hıçkırık* gibi, kuşaktan kuşağa etki bırakmış, iki kez beyazperdeye aktarılmış, milyonlarca seyirciye de ulaşmış bir romanın oluşumundaki gizlere işaret etmeye çalışıyorum. (...)

(*Kerime Nadir, Hıçkırık, Sunuş'tan*, 2004)

Hüseyin Cahit Kerse

KERSE, Hüseyin Cahit

Şair ve yazar. 1946, Antalya doğumlu. Cansever Eyuboğlu, Cahit Kcrsc, Hüscyin Cahit gibi imzalar da kullandı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü (1974) mezunu. Manavgat Lisesi (1975) ile Antalya Lisesinde (1977-85) edebiyat öğretmenliği yaptı. 1980'de Akdeniz Kitabevi ile Yayınevini, 1990'da Akdeniz Sanatevini, 2001'de S'imge-Akdeniz Yayınevini kurdu. *Akdeniz Sanat* (1990), *İnsan* (1992), *Kedi Şiir* (1993), *İnsan Şiir* (1996), *Bahçe* (1999) ve *S'imge* (2001-) dergilerini kurdu ve yönetti. Ayrıca Akdeniz Altın Portakal Şiir Ödülünün (1997-) kurucularındandır. Yaşamını ve çalışmalarını Antalya'da sürdürdü.

Şiir ve şiir üstüne yazılarını çeşitli dergilerde, zaman zaman değişik takma adlarla yayımladı. 1998 Ali Rıza Ertan Şiir Başarı Ödülünü, 1998 Sabri Altınel Şiir İkincilik Ödülüne değer görüldü.

"Hüseyin Cahit'in kitabını okuduğum zaman, şiirlerinde hiçbir dile çevrilmeyecek bir kardeşlik duygusunun kaybolmayan iyiliğini hissettim, her baharda ruhunu sokaklara çıkaran solgun bakışlı bir ablanın mahcup kalbini gördüm, rüyanın parkında uçurtmalarını uçuran, bisikletleriyle saflığın içinden geçen, her biri üryan ve ceylan çocukların saçlarını okşadım, annelerin Akdeniz'e benzeyen ılık yüzlerine dokundum, kalen derlerin ve tiryakilerin çakırkeyif akşamlarını paylaştım, şelale tadında billur gibi akan kiraz kadınların bulutlarına sarıldım, kısacası bu şiir kitabını okuduğum zaman, yırtılan göğsümüzden yaz damlıyordu da aşkın minesi solmuyordu!.." (Engin Turgut)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Mine'l Şiir* (1999).

DERLEME: *Antalya'dan Şiirler* (1982), *Çağdaş Türk Şiir: Ölü Ozanlar Derneği* (1995), *Çek Şarabı Sev Güzeli* (Hayyam'dan Seçme Şiirler, Emine Kerse ile, 1995), *Unutulmayan Aşk Şiirleri* (1996, 14. bas: 2006)), *Çağdaş Türk Edebiyatında Unutulmayan Şiirler* (1997, 10. bas: 2006), *Günümüz Türk Şiiri* (Şiir Yıllığı, 1997-1998), *Türk ve Dünya Edebiyatında Unutulmayan Aşk Şiirleri* (2002), *Unutulmayan Altın Sözler Antolojisi* (2003), *Unutulmayan Acayip Şiirler Antolojisi* (2003), *Düşünce Yazıları Antolojisi* (Cansever Eyüboğlu adıyla, 2004).

HAKKINDA: Engin Turgut (Cumhuriyet Kitap, Kasım 1999), Betül Tarıman / Şiirsiz Uçurumdur Dünya (Cumhuriyet Kitap, 24.2.2000), Fikret Demirağ / Mine'l Aşk mı, "Mine'l Şiir" mi? (Kıbrıs Gazetesi, 2000), Tuncer Uçarol / "Min'el Şiir" (Varlık Kitap Eki, Ekim 2000), Antalya Sanatçılar Derneği Şairleri ve Yazarları (2005).

KESİK, Muharrem

Tarih araştırmacısı. 1969, Giresun doğumlu. 1979'da ilkokulu, 1987'de liseyi İstanbul'da bitirdi. 1991 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu. 1991-93 yılları arasında İstanbul'da tarih öğretmenliği yaptı. 1993 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Ortaçağ Tarihi Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. Yüksek lisansını, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ortaçağ Tarihi Bilim Dalında 1994'te adlı tezle tamamladı. 1999'da aynı yerde *"Sultan I. Mesud Devri Türkiye Selçukluları Tarihi (1116- 1155)"* adlı tezle doktora yaptı. 2003'te yardımcı doçentlik kadrosuna atandı. Makaleleri, *Türk Kültürü Dergisi, Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, Yeni Türkiye, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, Belleten* dergilerinde ve *Türkler Ansiklopedisi*'nde yayımlandı.

ESERLERİ:

Türkiye Selçukluları Tarihi Sultan I. Mesud Dönemi 1116-1155 (2003), *Son Dönem Bizans İmparatorluğu Tarihi Bibliyografyası (1261-1453)* (2003).

KESİM, Mustafa Nogay

Oyun yazarı. 28 Nisan 1970, Nazilli / Aydın doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. Yükseköğrenimine başladığı ODTÜ Fizik Bölümünden ayrıldı. Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro Bölümünü bitirdi. *Ağalık Belası* adlı oyunuyla Kültür Bakanlığının açmış olduğu Hasan Âli Yücel Oyun Yazma Yarışmasında yarışma büyük ödülünü kazandı (1997). *Pişti* (2000) adlı bir oyunu kitaplaştı.

HAKKINDA: Mustafa Nogay Kesim / Pişti (2000).

KESKİN, Ali Türk

Şair (D. 1913, Afyon – Ö. 24 Ekim 1986). İlköğrenimini Gedikahmet Paşa İlkokulunda, liseyi Afyon Lisesinde tamamladı. DDY'de görev aldı, 1956 yılında DMO'ya geçti. Kısa bir süre sonra memuriyetten ayrılarak Afyon'da *Sebat* gazetesini çıkardı. Bu arada *Yeni Sabah, Vatan, Milliyet* gazetelerinin Afyon temsilciliğini yaptı. 1963 yılında tekrar memuriyete döndü. Afyon Çimento Fabrikasında çalışarak 1970 yılında emekliye ayrıldı.

İlk şiiri 1933 yılında İstanbul'da yayımlanan *Yeni Hayat* dergisinde çıktı. Daha çok hiciv tarzındaki şiirleriyle dikkat çekti. Bunun yanında kahramanlık ve mistik şiirleri de yazdı. Yıllarca çeşitli gazetelerde Kale Bekçisi takma adıyla fıkralar yazdı.

ALİ TÜRK KESKİN

ALİ GELDİ

Sanmayın ölü geldi
Yurdumun gülü geldi
Afyon'lunun babası
Vefakâr Ali geldi.
Önünde eğilelim.
Başka ne söyleyelim.

Ey toprak kara toprak
Bekle eller açarak,
Mazisi ak, hali ak,
İmanı ve alnı ak,
Sana bir Ali geldi,
Zannetme ölü geldi...

ESERLERİ:

ŞİİR: *Benim Sesim* (1955), *Kusura Kalma Beyim* (1965).

Yayımlanan bu iki şiir kitabı, daha sonra H. Hakkı Özsoy tarafından bir arada bastırıldı.

ROMAN: *Bir Su Gibi İçtim.*

HAKKINDA: Şaban Korkmaz – Ömer Kalafat / Afyonkarahisarlı Şairler Ansiklopedisi (1994), TDOE-TDE Ansiklopedisi (c. 5, 2004).

KESKİN, Atilla

Yazar. 1945, Afyonkarahisar doğumlu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi İdari İlimler Fakültesi son sınıfa kadar okudu. 1964 yılında Türkiye İşçi Partisi (TİP) üyesi oldu. 1969'da ODTÜ Fikir Kulübü başkanlığını yaptı. Yurtdışına çıktı, El Fetih adlı Filistin direniş örgütünün kamplarından dönüşünde tutuklanarak Diyarbakır Cezaevinde sekiz ay kaldı. Türkiye

Halk Kurtuluş Ordusu davasından yargılandı. Mamak ve Niğde Cezaevlerinde dört yıl kaldıktan sonra, 1977'de yurtdışına çıktı. 12 Eylül (1980) sonrasında TDKP davasından yargılandı. Yaşamını Almanya'da sürdürdü.

Atilla Keskin, politik dergilerde makale ve hikâyeler yayımladı. *Acılara Yenilmeyen Gülümseyişler* (1999) adlı kitabında 12 Mart (1971) döneminin ünlü sol eylemcileriyle yaşadıklarını anlattı.

ESERLERİ:

ANI: *Acılara Yenilmeyen Gülümseyişler* (1999).

ROMAN: *Dostluk* (2002).

HAKKINDA: Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 8.7.1999).

KESKİN, Birhan

Şair. 22 Aralık 1963, Kırklareli doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da yaptı. İÜ Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü (1986) mezunu. Bir süre TRT'de program danışmanlığı (1989) yaptı, bir süre ticaretle uğraştı. Yapı Kredi Yayınlarında editör olarak çalıştı. İbrahim Kiras'la birlikte *Geniş Zamanlar* (3 sayı, 1990-91) ve üç arkadaşı ile birlikte *Göçebe* (7 sayı, 1995-98) dergilerini çıkardı. TRT'de çalışarak yaşamını İstanbul'da sürdürdü.

Birhan Keskin

İlk şiiri, *Yeryüzü Konukları* (1984, tek sayı) dergisinde çıktı. Diğer şiirlerini *Şiir Atı, Fanatik, Bürde, Yönelişler, Düşler, Yedi İklim, Geniş Zamanlar, Sombahar, Göçebe, Kitap-lık* ve *Kaşgar* dergilerinde yayımladı. *Ba* adlı kitabıyla 10. Altın Portakal Şiir Ödülünü (2006) alarak Gülten Akın'dan sonra bu ödülü alan ikinci kadın şair oldu. Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

"Birhan Keskin anlatır, ama çoktan olup bitmiştir anlattıkları, artakalanlardır. Onlardan bir ders çıkmaz, bir hisse alınmaz. Kendi içine kapalı, gelecekte bir şekilde bir başka hikâyeye bağlanmazlar. Belki aynı hikâye bir başka biçimde yeniden yaşanır. Şiiri geçmiş zamanda devinir, keşkesi yok, çünkü biten hikâyenin bir geleceği dolayısıyla yeniden yaşanma imkânı yok. (...) Bu açıdan bakıldığında anlattıkları bir yaşantının dökümüdür. Ne umut kırıcı ne de umut vericidir. Sadece bir 'hikâye'dir, bitmiştir, yok olmuştur." (Osman Çakmakçı)

"Birhan Keskin, sanki o romantizmle bir hesaplaşmaya girişmiş gibi... Tarihin dilsiz tanık ve kurbanları olmaktan, hızla medeniyetin aktif özneleri olmaya geçen kadınların devraldıkları mirasın, suçla, cürümle, ihanetle örülmüş olduğu bilincini dile getirmek istiyormuşcasına... Yüceltilen anlar bile birer tuzaktan ibarettir." (İskender Savaşır)

ESERLERİ (Şiir):

Delilirikler (1991), *Bakarsın Üzgün Dönerim* (1994), *Cinayet Kışı+İki Mektup* (1996), *20 Lak Tablet + Yolcunun Siyah Bavulu* (1999), *Yeryüzü Halleri* (2002), *Kim Bağışlayacak Beni* (ilk beş kitap toplu şekilde, 2005), *Ba* (2005), *Y'ol* (2006).

HAKKINDA: Bedihan Tamsöz / Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler (1994, s. 291), Göçebe dergisi (1995, sayı: 1), Ne Yazıyor Bu Kadınlar / Osmanlıdan Günümüze Örnekleriyle Kadın Şair ve Yazarlar (1995), Özel Bölüm: Metin Celâl – Necmiye Alpay – Orhan Kahyaoğlu – Evren Erem - Osman Çakmakçı / Sombahar (Ocak-Şubat 1996), Haydar Ergülen / Bazı Şiirler Bedeliyle Birlikte Büyür (Kitap-lık, Ocak-Şubat 1997), İskender Savaşır / Romantizmi Reddeden Kadınlar (Virgül, sayı: 2, Kasım 1997), TBE Ansiklopedisi (2001), Cihad Şahinoğlu / Birhan Keskin'le Yeryüzü Hallerine Doğru (Yom Sanat dergisi, Kasım-Aralık 2001), Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c.4, 2002), Pelin Özer / 'Artık Gözümü Sonsuza Dikip Bakabilirim' (Cumhuriyet Kitap, 30.5.2002), Serdar Koçak / Keskin'in Yeryüzündeki Halleri (Radikal Kitap, 29.9.2002), 2006 Altın Portakal Şiir Ödülü Birhan Keskin'in (Zaman, 27.2.2006).

BİRHAN KESKİN

ENSTRUMENTAL

Aksın, içimde bir nehir gibi
Dolanan keder
Unuttuğum, unutmaya çalıştığım ne varsa
Bende durmasın
İçimde öyle çok ki, her giden
biriktirdiğim melekler

zaman insafsızlık etmese
kederin oyduğu tarafımı sana getirsem
kalem beni tutmasa, anlatsam sana
siyah, simsiyah bir engerektir zaman
ve kış neler eder insana
nasıl yarım bırakır, ayırır parçalara
sense kışı yasamadın daha

reddetim bütün kesinlikleri
kalbim bu hayafe bir daha inansın diye
siyah... değişmiyor,
siyah hala nehir içimde
ve kalbim anlamıyor
adalet yok, niye?

Yıktığım, atladığım, söndürdüğüm
Bir yangın yerindeyim
İçimde sadece, dediğim gibi
Her giden biriktirdiğim melekler
Kalbimin üstünde bir daha hançer

(*Kaşgar* dergisi, Ocak 1999)

KESKİN, Birol

Şair ve yazar. 1960, Yeniçubuk köyü / Sivas doğumlu. Ortaöğrenimini Bursa'da tamamladı. 1977'de başladığı Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesindeki öğrenimi, 1980 askeri darbesiyle sona erdi. Bu dönemde Mamak, Gölcük ve Metris cezaevlerinde sekiz yıl tutuklu kaldı. Daha sonra İzmir Dokuz Eylül Hukuk Fakültesinden mezun oldu. Uzun bir süre İzmir Barosuna bağlı avukatlık yaptı. Daha sonra Cumhuriyet gazetesinde gazeteciliğe başladı. Edebiyat röportajlarıyla tanındı. Ülke gazetesi ve *Demokrat* adlı dergide anı, gezi türünde yazıları yayımlandı. TRT'ye yapılan bir

dizi filmin senaryosunu yazdı. Bursa ili Flash TV'de, adliye siyaset, spor, emniyet, kent ve toplum muhabirliği yaptı. Sonra aynı televizyon kanalının İstanbul haber müdürlüğünde çalıştı. *Albatroslar* dosyasıyla 1989 Akademi Kitabevi Öykü Özendirme Ödülünü aldı.

"Şiir yüzümüzdür bizim; aydınlığımızdır, acımızdır, hüznümüzdür, mutluluğumuzdur; yalnızlığımızda, alaz alaz güller açan gamzelerimizdir. Şiir, insanımızdır...Birol'un özgün, arayan sesini şiirimize katışına buradan tanık oluşun tadını çıkarırken sesleniyorum sizlere; uzatın ellerinizi, uzak (ta) kalmayın!" (Yunus Bekir Yurdakul)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Albatroslar* (1990).

ŞİİR: *Ben Bir Şaka Kuşuyum* (1998).

HAKKINDA: Birol Keskin / Albatroslar (1990), TBE Ansiklopedisi (2001), Veysel Gültaş / Kadı Burhanceddin'den Günümüze Hukukçu Şairler Antolojisi (2003).

KESKİN, Gülhan

Şair. 7 Mayıs 1963, İzmir doğumlu. Emekli Albay ve bir ev hanımının dördüncü çocuğu olarak dünyaya geldi. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladıktan sonra Açık Öğretim Fakültesi Ev Ekonomisi Bölümünden mezun (2004) oldu. Edebiyata, özellikle şiire yakın ilgi duydu. Ürünleri *Bizim Ece Şairler Antolojisi* gibi Aydın, Simav, Salihli'de çıkan yayın organlarında yer aldı. Şiirlerinin

Gülhan Keskin

bir bölümünü ilk şiir kitabı olan *Sevgi Paylaşmaktır* (2004) adlı kitabında topladı. ASEM üyesidir.

HAKKINDA: Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi (2005).

KESKİN, İbrahim

Oyun yazarı. 1955, Erdoğmuş köyü / Gediz / Kütahya doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Uşak'ta tamamladı. Bursa Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1976) mezunu. Malatya Akçadağ, Kayseri, Kütahya Eğitim Enstitüsü ve Uşak'ta öğretmen olarak görev yaptı. 1988'de Uşak Anadolu Lisesi Türkçe öğretmeni iken, Yurtdışı İşçi Çocuklarının Eğitimi çerçevesinde Almanya'da görevlendirildi. Yazı hayatına, çalıştığı okullarda sahnelenmesi için yazdığı oyunlarla başladı. Sahnelenen oyunları çevresinde olumlu yankılar uyandırınca, yazmaya ağırlık verdi.

ESERLERİ (Oyun):

Alın Bu Yüreği Benden (4 perde), *Çanakkale Bir Destandır* (1 perde, 1990).

KESKİN, İsmail Cengiz

Şair. 1973, Beşikdüzü / Trabzon doğumlu. İlköğrenimini ve liseyi Trabzon'da tamamladı. Anadolu

İsmail Cengiz Keskin

Üniversitesinde öğrenim gördü ve bir kamu kurumunda memur olarak çalıştı. *Sebebi Sensin* (2004) ilk şiir kitabıdır.

KESKİN, Kaya Mustafa

Tarih araştırmacısı. 10 Aralık 1949, Haranbey köyü / Düzce doğumlu. 1985'te Tarih Doktoru unvanıyla Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümünden mezun oldu. Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünde memurluk (1974-75), Ankara'da öğretmenlik ve müdür yardımcılığı (1975-1979), Gazi Eğitim Enstitüsünde (1979-80) ve Kuleli Askeri Lisesinde öğretmenlik, Erciyes Üniversitesinde (1986-91) öğretim üyeliği yaptı. Yüksek lisansını *"Askeri ve İçtimai Nizam Olarak İkta' Müessesesi"* adlı tezi ile, doktorasını *"Tarihi Açıdan Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı"* tez çalışmasıyla yaptı. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsünde 1983'te araştırma görevlisi, 1987'de yardımcı doçent, 1991'de doçent oldu. 1994'te Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde profesör ve dekan yardımcısı oldu. 1997'de Atatürk Kültür Dil ve Tarih Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Muhabir üyeliği yaptı. 2000'de Tarih Bölüm Başkanı, 2002'de Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü, Senato ve Yönetim Kurulu üyesi, 2003'te Erciyes Üniversitesi Yurt-Kur Temsilcisi oldu.

Kaya Mustafa Keskin

Kaya Mustafa Keskin, Mehmet Zeki Pakalın tarafından yazılan *Sicill-i Osmani Zeylleri* (16 Cilt) ile ilgili projeyi yürüttü. Makaleleri *Türk Yurdu, Türkeli Dergisi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Türk Dünyası Araştırmaları, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Silahlı Kuvvetler Dergisi, Erciyes Dergisi*'nde yayımladı. Çeşitli sempozyum, kongre ve kurultaylarda bildiriler sundu.

ESERLERİ:

Millî Mücadele'de Hint Müslümanları'nın Türkiye'ye Yardımları 1919-1923 (1991), *Türk İnkılap Tarihi* (1995), *Sicill-i Osmani* (4 cilt: 1995, 1996, 1997, 1998), *Osmanlı Devletinin İlk Yüzyılı* (1997), *Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı* (1999), *Kayseri Nüfus Müfredat Defteri* (1831-1860) (2000).

HAKKINDA: Günümüz Türkiye'sinde Kim Kimdir (2000).

KESKİN, Mehmet

İlâhiyatçı. 1953, Şanlıurfa doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde bitirdi. Bu arada özel dersler alarak Arapça öğrendi, hıfzını tamamladı. 1976 yılında İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünden mezun olarak Şanlıurfa il müftü yardımcılığına

Mehmet Keskin

atandı. Çeşitli il ve ilçelerde müftülük / vaizlik görevlerinde bulundu. Bingöl il müftüsüyken, 2001'de Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu üyeliği görevine atandı.

Çeşitli dergilerde makaleleri yayımlandı. *Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, *Dergah Yayınları Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, *İslâmi İlimler Ansiklopedisi* gibi ansiklopedilere maddeler yazdı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Şafii İlmihali.*

ÇEVİRİ (Heyetle birlikte): *Dört Mezhebe Göre İslâm Fıkhı* (Abdurrahman el Ceziri'den, 8 cilt), *Büyük İslâm Tarihi / el Bidaye ve'n-Nihaye* (İbn Kesir'den, 15 cilt), *Furkan Tefsiri / Tefsirü'l-Vazıh* (M. Mahmud el Hicazi'den, 6 cilt), *Muhtasar Taberi Tefsiri* (M. Ali es-Sabuni'den, 6 cilt), *El-İhtiyar* (Mavsili'den, 4 cilt), *Son Peygamber Hz .Muhammed / Hatemü'n-Nebiyyin* (M. Ebu Zehra'dan, 4 cilt), *İslâm Ekonomi Doktrini* (M. Bakır es-Sadr'dan), *Ekonomi Dünyasında Müslüman* (Malik bin Nebi'den).

KESKİN, Müzeyyen

Şair. 23 Şubat 1960, Esençay köyü / Taşova / Amasya doğumlu. Cemal Gürsel İlkokulu, M. Akif Ortaokulu, Gazi Akşam Lisesi ve Anadolu Üniversitesi AÖF mezunu. 1978 yılında girdiği Ankara TÜGSAŞ'ta müdür yardımcılığı ve özel kalem müdür vekilliği yaptı.

Şiirleri *Ana*, *Ozan* dergileri ve *Yeni Taşova*, *Yeni Ses*, *Aksaray*, *Anadolu*, *Türkiye* gazetelerinde ve birçok antolojide yayımlandı. *Beni Arar Sorar mısın* adlı şiiri Tahir Sıral tarafından bestelendi. Birçok radyo ve televizyon programın katıldı, şiirleri benzer programlarda seslendirildi. Değişik antoloji, dergi ve belediyelerin düzenlediği şiir yarışmalarında çeşitli derecelerde ödüller aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Yarına Kalsın (1993), *Kızıl Akşamların Sevdasında* (1997).

HAKKINDA: Bizim Ece 2002 Şairler Antolojisi (2002), Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi 2003 (2003).

Müzeyyen Keskin

KESKİN, Özgen

Yazar, devlet adamı. 1956, Cevizli köyü / Ardanuç / Artvin doğumlu. Bursa Eğitim Fakültesi Türkçe Bölümü (1974) ve Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1990) mezunu. Anadolu'nun değişik yerlerinde lise müdürlüğü, Milli Eğitim Şube müdürlüğü, Halk Eğitim başkan yardımcılığı, Vakıflar Bölge Müdürlüğü yaptı. 2004'te yapılan ve AK Parti adayı olarak katıldığı seçimlerde Bursa'nın merkez ilçelerinden Yıldırım'ın Belediye Başkanı seçildi.

Özgen Keskin

ÖZGEN KESKİN

GÖÇMEN GÖZLER

Toprak, suya doydu. Tohum, kabuğunu kırdı, kıracak. Cemre düşmüş Tuna'nın böğrüne, domur domur berekete akmada... Bağ-bahçe, tarla-tapan tekmil bir bahara uyanıyor yeniden. Önce üşüyen geceden sonra, sıcacık gün yüzleri ışımadadır şafaklara şimdi. Kırcali' de ova baştan ayağa kıpır kıpır. Yeşili yeşil, alı al, moru morundan... Gel gör ki, mevsime inat; bu kez ne kardelenlerin aydınlık yüzlerinde; ne de çiğdemlerin renk cümbüşlerinde tebessüm vardı. Yalnız bir gerçekti yaşanmaya başlanan: Belli ki uzun, belli ki zor, belli ki çileli...

Deliçay, boz-bulanık akıyordu. Bizim buralarda Mayıs sonu gelende, dağlarda kar eriyip sele, suya döner böyle. Yıkar kıyılarında bağı-bostanı, şakıldayıp akar ondan sonra; günlerce, gecelerce... Her bir kolu, daha bir mağrur kılar Deliçay' ı; ve o mağrurlukta, hiçbir akşam üstü veda etmeden kıvrılır gider uzaklara. Çocukluk düşlerimde hep takılıp kalmışımdır suların nereye gittiğine. Anamın geceleri anlattığı Türkiye denizlerine ulaşır mı ki acep bu sular. Bir küçük tahta parçası gibi düşüversem üzerine boğulmadan, varabilir miyim ki acep o rüyalar ülkesine, diye düşünmüşümdür hep. Amma bu mevsim Deliçay' a yaklaşmaya yürek ister. Bu Deliçay, adı gibi öyle bir deli; öyle bir hızlı akar ki baş döndürür.

Gürler çağıldar mayıs boyu. Haziran ortalarına dek böyledir. Ondan sonra durulur, sakinleşir. Çoğu yaz, bir değirmen oluğu dolusunda ince, sessiz sürünür durur. Sanki tütüne bereketi çok görür de azaltır suyunu. Sürünür durur öyle. Sürünür durur ya, sinsicedir. Sürünmeyeceği, şahlanıp ayağa kalkacağı yeni ilkbaharlara; yeni yıkımlara gebedir hep. Çayın, deli tay yorulmasın da sakinleşip durulması; soyundaki kızılın da boza dönüşü çoğunluk ilkyaz sonlarınadır.

Haziran, bir kor-alev iner ki vadiye; toprağın değil otu, çimeni, çamı, kökları bile solar; nefessiz kalır. Hele bir de tütün kırımlarında mecalsiz kaldı mı canlar, işte o zaman başlar tükenişler; özünden bezmişlikler...

Her yeni gün geceye, gece güne dönende Alatepe' ye varır; dalıp giderdim ırak yolların büklümüne. İlmekler örülür içimde, düğümler büyür; sancıyıp yüreğimde girdaplaşır bir hasret. Gözlerim, tepeler aşın çizgilere; gönlüm, akşam alacasına gecikmiş turna katarlarına dizilir. Giderim gidebildiğimce, uçarım uçabildiğimce... Ta ki karanlık inene, ta ki göğsümde korlar küllenin-ceye değin... Sonra turna katarları bulutlarda yitер. Yollar, ya akşam karasında boğulur; ya da bir keskin virajda biter. Hiç tepeye varmadan, dağ aşamadan... Ve tekmil yıldızların parparlığı göz pınarlarımda sim sim. Sıcacık. Ay ona inat. Anam... "Ben görmesem de ..." Türkiye' m daha bir büyümüş ayın değirmisinde, ondörtlenmiştir. Kulaklarımda ay ışıklı gecelerin anam ağzından göç türküleri... Türkiye, anam... Anadolum... Canım cennetim, hasretim. Yeşilin en alımlısındandır herhal. Irmakların berrak, denizlerin mavinin en güzeli; yaylaların alabildiğine hür havalı... Daha buralarda yaşamak niye? Gel ki yollarım ırak. (...)

(*Göçmen Gözler*, 1995)

İlk yazısı "*Bir El Ateş*", *Millet* gazetesinde (1971) çıkmıştı. Sonraki yıllarda ürünleri *Hisar, Türk Edebiyatı, İnanç, Öner Sanat, İnkaya Çınarı* vb. dergi ve gazetelerde yer aldı. *Mühür* adlı romanıyla 1985 İnanç Edebiyat Üçüncülük Ödülünü, *Yeşil Tutku* ile 1989 Orman Bakanlığı Çevre Roman Yarışması Birincilik Ödülünü, 1989'da Öner Edebiyat Yılın Yazarı Ödülünü, *Kimliğimi Arıyorum* ile 1990 Yeşilay En iyi Tiyatro Eseri Ödülünü, *Öğretmenim* ile MEB 1990 Hikâye Yarışması Birincilik Ödülünü, *Bir Yeşil Bursa Vardı* ile *Türk Edebiyatı* 1991 Çevre Röportajı Ödülünü, *Yunus Emrem Var Yarına* ile Sevgi Yılı Ödülünü, *Göçmen Gözler* ile MEB 1992 Roman Yarışması Birincilik Ödülünü, *Nüfus Eğitimi* ile 1992 MEB-UNESCO Proje Yarışması Avrupa Birinciliği Ödülünü kazandı. Türkiye Yazarlar Birliği ve Aydınlar Ocağı üyesidir.

ESERLERİ.

ROMAN: *Kar Çiçeği* (1973), *Yeşil Tutku* (1989), *Mühür* (1992), *Göçmen Gözler* (1995), *Alperenler Ocağı* (1995).

HİKÂYE: *Bir El Ateş* (1974).

TİYATRO: *Kutlu Yürekler* (1987), *Kimliğimi Arıyorum* (1991), *Selçuk Hatun* (1996), *Vakıflarımız* (1999), *Başarı Yolları* (2004).

ARAŞTIRMA: *Türk Saz Şairliği ve Ardanuçlu Efkari* (1986), *Bursa'da Yaygın Eğitim* (1991), *Hedef Projeler* (1995), *Öner Sanat Antolojisi* (1995).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

KESKİN, Tuğrul

Şair. 15 Mayıs 1960, Aralık / Iğdır doğumlu. Asıl adı Ertuğrul Keskin. Azer Tuğrul Keskin, A.Tuğrul Keskin imzalarını da kullandı. İzmir Atatürk Ticaret Lisesi (1977) mezunu. Muğla İşletme Yüksek Okulunu yarıda bırakarak çeşitli işletmelerde yöneticilik yaptı ve Manisa'da ticaretle uğraştı.

İlk şiirleri 1980'den itibaren *Yaba* ve *Yeni Olgu* dergilerinde yayımlandı. Sonraki yıllarda çalışmaları *Türkiye Yazıları, Dönemeç, Ortaklaşa, Yamaç, Yarın, E, Yeni Biçem, Edebiyat ve Eleştiri, Papirüs, Ötekisiz, Kum, Düşe-Yazma, Agora, Ünlem, Gediz, Dize, Üç Nokta* gibi dergilerde yayımlandı. 1982'de *Körfez* dergisi ve 1989'a kadar *Broy* dergisi ekibi içinde yer aldı. 1990'da Piya Yayınlarının kurucularından oldu. 1990'dan 2004'e kadar *Ütopiya* ve *Kunduz Düşleri* adlı dergileri çıkaran ekibin içinde yer aldı. 1990 Dokuz Eylül Şiir Ödülü, 1994 Dionysos Şiir Ödülü, 2004 Yunus Nadi şiir ödülü (*Zifir*'le), 2004 Dionysos Şiir Ödülü gibi ödüllere layık görüldü. 1991'de Sanat Hareketi Düşüncesi (SHD) metnini sanatın farklı disiplinlerinden yirmi bir arkadaşı ile yayımladı. Türkiye Yazarlar Sendikası, Edebiyatçılar Derneği ve Dil Derneği üyesidir.

Tuğrul Keskin

"Tuğrul Keskin, her aşkı, kendini şiire yaklaştıran bir imge yumağı olarak düşünmekten geri durmaz. Her imge de, aşkın nehrinden toplumsal olguların şafağına ağar. Böylece, sanki, rafine bir şiirin toplumsalcı, bireyci vb. gibi kategorize edilişine karşı durarak, aynı imgenin çağrışımlarıyla hepsini birden içselleştirebileceğini gösterir.

"Diğer yandan, sözcük seçiminde, imgenin çağırdığı sözcüklere yaslanmayı yeğler. Arkaik bir sözcük de yer alabilir onun şiirinde, yeni bir sözcük de. Azeri söylencelerindeki yerel bir sözcükle karşılaşmak olağansa, Binbir Gece Masalları'ndan gelen bir sözcük de pekâlâ yer bulabilir kendine. Dahası, Tuğrul Keskin, egzotik bir

TUĞRUL KESKİN

AH Kİ...

ne yağmur ne rüzgâr ne salınıp akan sokak
hiç kimsemiz kalmamış bu şehirde artık
bir kış, kara kış geçiyor derinden
derine, daha derine düşüyor içimdeki acı

kör bir atın terkisindeyiz, gidişimiz nereye
dokunduğum taş geçtiğim su girdiğim ateş
övdüğüm aşkta sövdüğüm aşk iç içe
bağırarak söyleyin ki susturulsun bu zulüm
ah ki, ölen çocuklarla gelen çocuklar iç içe

bundan böyle kimsemiz yok, bu böylece bilinsin
eşikte bekler sandığımız ayaklar kırılmış
el açmışsam, ilaçsızsam, yanmaktaysam kederden
içimde iki anka ölüsü bir mezar
acılarım ve aşklarım ırak yollarda unutuldu da ondan

ey sözün sahipleri girin içeri ve deyin ki;
bu ne acayip yangın ne tuhaf bir bekleyiş
sokakta gülen yüz, sofrada ağlayan göz biziz
o saydamlıkta o sertlikte o ateşte
sonsuzca var olan sonsuzca yok olan biziz.

ah ki, ağzında yine ağu birikiyor çocukların
babalar eğri büğrü yollar gibi
eğri büğrü yollarda upuzun yatıyor kardeşler
unutma! sorulur ve bulunur bağdat'ın yolu
soldurur yine bütün bildik çiçekler

iyi şeyler olmayacak besbelli derinliğe yerleşiyor kan
neyi anlatabilir dünyanın saatleri
sözülen zerrecikler olmasa kum saatinden
büyük mor çizgi bölecek yeryüzünü inecikten
anlayacaksın! hep bizimleydi o büyük tufan

harabelerde unutulacak kara gözlü bebekler
anneler kör kurşunlar gibi geçecek kalplerden
ruhum, çıkıp sonsuz karanlığından bağır ona;
ilk doğanla birlikte vur oldun da ne oldu
öldüyorsun sen de ırak'ta, son ölenle birlikte ey tanrı.

(*Zifir*, 2004)

sözcüğü de üretebilir. Bütün bunlar, sözcük örüntüsünün şiirin gerektirdiği iç ritmi yaratması amacına yöneliktir." (Ahmet Telli)

"Tuğrul Keskin, içeriğinde şiir yükü olan izlekleri seçer daha çok. Yani temalar kendiliğinden duygu yüklüdür, böylesine bir olanakla yazılmış olan bir şiir, ikinci kişideki duyarlıkla örtüşür hemen. Buradan bakınca Tuğrul Keskin'in yazdığı şiir büyük kitlelerle buluşmaya açıktır denilebilir." (Veysel Çolak)

ESERLERİ (Şiir): *Bir Suyun Kıyısında* (1985-86), *Kırılan Kar Sesi* (1988), *Babek* (1990), *Tacir ve Cinayet* (1994), *İpekten(ler) Çoğaltmaya* (1999), *Zifir* (2004), *Solgun* (2004), *Eski'ten* (2005), *Babek Bir İsyan* (2005).

HAKKINDA: Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Namık Kuyumcu - Ahmet Telli / İpekler Çoğaltan Bir Şair - Veysel Çolak / Şiirin Çağırdığı Yerde Duran Biri... Tuğrul Keskin - İ. Mert Başat / Naif ve Göçebe (Cumhuriyet Kitap, 13.4.2000), Özgür Zeybek - Olcay Özmen - Gülenay C. (Düşe-Yazma, Kasım-Aralık 2003), Sina Akyol - Asuman Susam (Cumhuriyet Dergi, 25.11.2004), Bekir Yurdakul (Kum, Ocak - Şubat 2005).

KESKİN, Yahya Mustafa

Din sosyolojisi araştırmacısı. 10 Temmuz 1968, Bakımlı köyü / Maçka / Trabzon doğumlu. İlköğrenimini köyde, orta ve lise öğrenimini 1986 yılında Maçka İmam-Hatip Lisesinde tamamladı. 1991 yılında Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini bitirdi. 1991-1996 yılları arasında çeşitli ilçelerde öğretmenlik yaptı. 1995'te Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Trabzon İlinin İnanç Coğrafyası"* konulu yüksek lisans tezi hazırladı. 1996'da Fırat Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Din Sosyolojisi Anabilim Dalına araştırma görevlisi olarak atandı. 1999'da İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"XX. Yüzyılda Tokat'ın Sosyal ve Kültürel Yapısı"* adlı doktora çalışmasını tamamladı. 2005'te doçent oldu. *Değişim Sürecinde Kırsal Kesim Aleviliği / Elâzığ Sünköy Örneği* adlı kitabı basıldı (2004).

KESKİN, Yıldırım

Yazar. 28 Ekim 1932, Erzincan doğumlu. Galatasaray Lisesi, Lausanne Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1957) mezunu. Dışişleri Bakanlığında görev aldı. Bakanlığın Kültür Dairesi Genel Müdürlüğünde bulundu. Hikâye ve tiyatro eleştirmelerini 1944'ten itibaren *Varlık, Yeditepe, Yenilik, Edebiyat, Seçilmiş Hikâyeler* dergilerinde yayımladı. İlk romanından sonra oyun yazarlığına yöneldi. Oynanmış ama basılmamış oyunları da vardır. 1997'de *Ölümü Bekleyen Kent*'le Orhan Kemal Roman Ödülünü aldı.

Yıldırım Keskin

"Yıldırım Keskin, tiyatro yazarlığından olsa gerek, romanlarının konusunu, yer ve zaman içine çok iyi yerleştiriyor. (...) Atmosfer yaratmakta küçümsenmeyecek bir ustalığı var." (Nevzat Dümer)

"Yıldırım Keskin'in anlatımı, okuru yormayan, kızdırmayan, beyinlerle yüreklerdeki zonklamaları -görkemli gösterilere başvurmadan- olduğu gibi duyuran yumuşak, içtenlikli bir anlatımdır. Bu anlatımın yapısında, şaşırtmacalar, alicengiz oyunları kulağı 'şöyle göstermek'ler; üç satır sonra karşılaşılacak sürprizlerle yapaylıkları pul pul dökülen sahtekârlıklar yoktur. Ölümü Bekleyen Kent'teki kıpırtıların tamamını ciddiyetle izleyen okur; kendi yaşamıyla romandaki yaşamın pek çok noktada örtüştüğünü saptar. Orhan'la özdeşleşir. Orhan gibi hüzünlenir, Orhan gibi kaygılanır, Orhan gibi bunalır, Orhan gibi tehlikelerin çığ gibi büyüdüğü o kent'ten uzaklara kaçmak ve her an öldürülme korkusunun yarattığı işkenceden kurtulmak ister. Orhan'ın yazgısındaki birden çoğalan olumsuzlukların davranışlarına geçmesini ve yönlendirmesini, benliğinde hisseder. Ve Orhan'ın yaşadığı serüvene eşlik eder, onun gibi heyecanlanır." (Muzaffer Buyrukçu)

ESERLERİ:

ROMAN: *Bir Gecenin Beyliği* (1957), *Ölümü Bekleyen Kent* (1997), *Biraz Çekil de Oturayım* (2004).

OYUN: *Anlaşmazlık* (1958), *Uzaktakiler* (1959), *İnsansızlar* (1962), *Soruşturma* (1964), *Aklı Başında Bir Adam* (1979), *Çiçek Sepetli Kız* (oyn. 1991-92).

HİKÂYE: *Yoldan Geçen Adam* (1992).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. IV, 1982), Tanıl Bora / Bir Stereotipler Deryası (Virgül, sayı: 3, Aralık 1997), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Muzaffer Buyrukçu / Ölümü Bekleyen Kent (Cumhuriyet Kitap, 3.8.2000), TBE Ansiklopedisi (2001), Nevzat Dümer / Varlık Kitap (Nisa 2004).

KESKİN, Yusuf Ziya

Hadis araştırmacısı. 28 Aralık 1962/3, Şanlıurfa doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini aynı yerde tamamladı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1985) mezunu. 1986-88 yılları arasında Şanlıurfa ili Siverek ilçesinde vaizlik yaptı. 1988-90 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı Haseki Eğitim Merkezindeki ihtisas kursuna katıldı. 1989 yılında görevli olarak hacca gitti. 1990 yılında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hadis Bilim Dalında *"Gıtrifi ve Hadis Cüz'ü"* adlı teziyle yüksek lisans yaptı. 1990 yılı Aralık ayında Şanlıurfa İlâhiyat Fakültesine Hadis Anabilim Dalı araştırma görevlisi olarak atandı. 1992 yılı Ekim-Kasım aylarında araştırma yapmak maksadıyla Mısır'a gitti. 1995 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *"Ebu Nuaym El-İsfahani'nin Hayatı, Eserleri ve Hadis İlmindeki Yeri"* adlı çalışmasıyla doktorasını tamamladı. Aynı yıl Harran Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Hadis Anabilim Dalına yardımcı doçent oldu. Fakülte yönetim kurulu üyeliği, fakülte dekan yardımcılığı ve enstitü yönetim kurulu üyeliği görevlerinde bulundu. 2002 tarihinde doçent oldu. Bu tarihten sonra da Harran Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Hadis Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yaptı. Makalelerini *Harran Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, Marife, Sohbet* gibi dergilerde yayımladı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'ne maddeler yazdı.

"Yusuf Ziya Keskin tarafından hazırlanan ve Recm Cezası adıyla basılan kitap bir giriş, üç bölüm ve sonuç kısmından oluşmaktadır.

"Keskin'in araştırmasına kadar bu konuda yapılan çalışmalar bütün-

Yusuf Ziya Keskin

lükten uzak, kısmî ve meselenin fikhî yönlerine ağırlık veren çalışmalardır. Yazar, zikrolunan kitabında konuyla ilgili tüm ayet ve hadisleri bir araya getirmiş ve birlikte değerlendirmeye çaba göstermiştir. Kitabın içeriğinde en çok yer kaplayan husus hadislerin sened tenkididir." (Gönül Kolkıran)

ESERLERİ:

Nebevî Hoşgörü (1997), *Recm Cezası / Ayet ve Hadis Tahlileri* (2001), *Ebû Nuaym el İsfahanî* (2003).

HAKKINDA: Gönül Kolkıran (İslâmiyat, sayı: 1, 2002), Zekeriya Güler (Marife, sayı: 1, 2002).

KESKİNBORA, Kadir

Hekim, şair. 1959, Mardin doğumlu. Asıl adı Kadircan Keskinbora. İlk ve ortaöğrenimini aynı şehirde, yükseköğrenimini Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesinde 1982'de tamamladı. Göz hastalıkları uzmanı olduğu 1987 yılından itibaren yurdun çeşitli yerlerinde hizmet verdi. 1999 yılında doçentliğe yükseldi.

Türk sanat müziği ile ilgisi Hacettepe Üniversitesi Korosunda olgunlaştı. Müzik çalışmaları yanı sıra edebiyatla da ilgilendi. Ortaokul öğrenciliği yıllarında yazmaya başladığı şiirleri *Bizim Ece Şairler Antolojisi* gibi çeşitli yayın organlarında yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Yaban Gülü, Mardin Düşünceleri.

HAKKINDA: Ahmet Otman / Bizim Ece Şairler Antolojisi (2005).

KESKİNER, Arif

Sinemacı, anı yazarı. 1938, Osmaniye doğumlu. İlk ve ortaokulu Osmaniye'de okudu. İstanbul Sultanahmet Ticaret Lisesi, İstanbul Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulunu bitirdi. Yayınevi müdürlüğü, kitapçılık, spor yazarlığı, İsveç'te muhabirlik ve bulaşıkçılık, fotoroman yapımcılığı, senaristliği ve yönetmenliği, film prodüktörlüğü gibi işlerde çalıştı. Sinema filmlerinde oyunculuk yaptı. Kendi adına yaptığı on bölümlük *Anadolu Uygarlıkları* belgeselinin ardından iflas etti. Sıraseliler'deki yazıhanesinde, daha çok, "Çiçek Bar" ya da "Arif'in Yeri" olarak bilinen Sinema Sevenler Derneği Lokalini açarak bu mekânın işletmeciliğini sürdürdü. Yayımladığı iki kitapta anılarını anlattı.

"Arif kirvemin bu anıları, kesinlikle anı değil salt, aynı zamanda da aydınımızın 1950'lerde başlamış 'bohem yaşamının' tarihi, hiç kuşkunuz olmasın. Üstelik, olağanüstü yalınlıkta, ustaca yazılmış. Okudukça tadına varacaksınız ve doyamayacaksınız. Eminim..." (Demirtaş Ceyhun)

"Yakın geçmişimizin Beyoğlu ağırlıklı Türkiyesi'nde paylaşılan bir yaşamı çekinçesizce gözler önüne serdiği için Arif'in eline sağlık." (Cengiz Alpman)

ESERLERİ (Anı):

Çiçek Gibi (2002), *Yine mi Çiçek* (2003).

KESKİOĞLU, Osman

İlâhiyatçı (D. 22 Şubat 1907, Karınabâd / Burgaz / Bulgaristan - Ö. 4 Ağustos 1989, Ankara). Tam adı Osman Sungur Keskioğlu. İlköğrenimini köyünde gördükten sonra Şumnu'ya gitti. Burada önce Medrese-i Aliyyede okudu. Daha sonra, Türkiye ile Bulgaristan arasında yapılan İstanbul Antlaşması (1913) gereğince Şumnu'da yeni açılan Nüvvab Okuluna girdi. On iki yıl sonra okul birincisi olarak mezun oldu. 1936 yılında Başmüftülükçe İslâmi ilimlerde ihtisas yapması için Kahire'ye gönderildi. Ezher Üniversitesi Külliyeti'ş-Şeria'l-İslâm Hukuku Fakültesinde okudu. Mezuniyetinin ardından Şumnu'ya döndü ve Nüvvab Okulunda öğretmenlik yaptı.

1950 yılında Türkiye'ye göç eden Keskioğlu, Vakıflar Genel Müdürlüğüne Arapça tercümanı olarak atandı. 1961 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı Müşavere Kurulu üyeliğine atandı. AÜ İlâhiyat Fakültesinde öğretim görevlisi olarak İslâmi ilimler okuttu. Bulgaristan Türkleri halk edebiyatıyla ilgili araştırmalar yaptı. Makaleleri ve çocuklar için yazıları *Diyanet* gibi dergiler, gazeteler ve ders kitaplarında yayımlandı. Vakıflar Genel Müdürlüğündeki görevinden 1975 yılında emekliye ayrıldı. 1986 yılında Selçuk Üniversitesi tarafından kendisine doktorluk payesi verilen Osman Keskioğlu'nun kırkı aşkın yayımlanmış eseri vardır. Cebeci Asrî Mezarlığında yatmaktadır.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Fatih Devrinde İlim ve O Devirde Yetişen İlim Adamları* (Mustafa Runyun ile, 1953), *Nurlu Yol* (1957), *Hz. Ebu Bekir* (1957), *Kur'an Tarihi ve Kur'an Hakkında Ansiklopedik Bilgiler* (1958),

Hatemü'l-enbiya Hazreti Muhammed ve Hayatı (Ali Himmet Berki ile, 1958), *Hz. Ömer* (1958), *Hazreti Osman Zinnureyn* (1960), *İmam-ı Azam* (1960), *İslam Dünyası Dün ve Bugün* (1964), *Fıkıh Tarihi ve İslâm Hukuku* (1969), *Fakih Sahabeler ve Mezheb İmamları* (1972), *Peygamberler Tarihi* (1976), *Kur'an Yolunda* (1976), *Hazret-i Peygamberin Hayatı: Siyer-i Nebi* (1981), *Müslümanların İlme ve Medeniyete Hizmeleri* (1983), *Bulgaristan'da Türkler: Tarih ve Kültür* (1985), *İslamda Eğitim ve Öğretim* (1985), *Rahmet Peygamberi* (1985), *Son İlahi Kitap Kur'an-ı Kerim* (1987), *Nüzulünden İtibaren Kur'an-ı Kerim Bilgileri: Ulüm-ı Kur'an* (1987), *İslâm'da Fikir Hareketleri* (1988), *Son Çağlarda İslâm Dünyasında Fikir Hareketleri* (Asaf Demirbaş ve Abdullah Manaz ile, 1989), *Bugünkü İslâm Devletleri ve Ülkeleri* (tsz).

ÇEVİRİ: *Ebû Hanife* (Muhammed Ebû Zehra'dan, 1962), *İmam Şafii* (1969), *Gözübüyükzâde İbrahim Efendi'den Risale fi Hakki'l-Besmele* (1977), *İmam Malik: Hayatı Görüşleri Fıkhı* (1984), *Ahmed İbn-i Hanbel: Hayatı-Görüşleri-Fıkıhta Yeri* (1984), *Şeyhülislâm Ahmed İbn-i Teymiye: Hayatı-Görüşleri-Fıkıhtaki Yeri-Usulü* (1987), *Kur'ân-ı Kerim ve Türkçe Açıklaması* (1988), *İbn Hazm* (Ercan Gündüz ile, 1996), *Hazret-i Muhammed [aleyhisselâm] Hakkında Konferanslar* (Seyyid Süleyman Nedvi'den, tsz.)

HAKKINDA: Ertuğrul Yaman / Türkiye'deki Türk Dünyası (A. K. Bolaç – A. Esatoğlu ile, 1998), Kâmil Yaşaroğlu / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 25, 2002), Hayriye Süleymanoğlu Yenisoy / Bulgaristan Türk Çocuk Edebiyatından Örnekler (2002).

KESLER, Muhammed Fatih

Tefsir araştırmacısı. 27 Mart 1961, Köse / Gümüşhane doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesini 1984'te, *"Darülfünun Edebiyat Fakültesinde Tarih Öğretimi ve Son Devir Tarih Hocaları"* adlı teziyle bitirdi. *"Kur'ân-ı Kerim'de Yahudiler ve Hıristiyanlar"* konulu teziyle doktorasını (1991) tamamladı. Ceyhan (1985-86) ve Ankara'da (1987) öğretmenlik; MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğünde yönetici (1986), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (1994-99) ile Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (1999) İlâhiyat fakültelerinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Yüzüncü Yıl Üniversitesinde İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümü Başkanlığı (1995-96), İlâhiyat Fakültesi İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümü Başkanlığı (1996-98), Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Yardımcılığı (1997-99), Onsekiz Mart Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde Dekan Yardımcılığı (1999-2003), İlahiyat Fakültesi Kurul ve Yönetim Kurulu üyelikleri gibi gö-

Muhammed Fatih Kesler

revlerde bulundu. Çalışmalarını Onsekiz Mart Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde sürdürdü.

Yazıları *Zaman* ve *Posta* gazeteleri ile *Diyanet*, *Millî Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Dergisi*, *İslâmî Araştırmalar Dergisi*, *Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*, *Ekev Akademi*, *Tasavvuf*, *Diyanet İlmi*, *Hakses* dergilerinde yer aldı. *TDV İslâm Ansiklopedisine* maddeler yazdı. Çeşitli sempozyumlarda bildiriler sundu.

ESERLERİ:

Kur'ân-ı Kerim'de Yahudiler ve Hıristiyanlar (1994), *Kur'ân-ı Kerim'de İnsan Tipleri* (1995), *Kur'ân-ı Kerim'de Muhkem ve Müteşâbih* (1996), *Kur'ân-ı Kerim'in Evrenselliği* (1996), *Fatiha Tefsirine Yeni Bir Yaklaşım* (1996), *İstiâze - Besmele ve Fâtiha Tefsiri, Konulu Tefsir* (1996), *Kur'ân-ı Kerim'e Göre Düşünce Sapmaları* (2000), *Mekke Tefsir Ekolü* (2005), *Medine Tefsir Ekolü* (2005), *Irak Tefsir Ekolü* (2005).

KESTEL, Serhat

Hikâye ve roman yazarı. 1922, İstanbul doğumlu. Kandilli Kız Lisesi (1938), İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1946) mezunu. Buca (İzmir), Çorlu (Tekirdağ), Kütahya ve İstanbul liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. Kısa bir süre İstanbul İl Halk Kütüphanesinde çalıştı. Musevi Lisesinde edebiyat öğretmeni iken kendi isteğiyle emekli oldu (1973).

İlk yazıları *Yedigün* dergisinde (1947-48) çıkan mensur şiirlerdi, sonra öykü ve romana yöneldi. Öykü ve makaleleri *Yeni Ortam* gazetesi ile *Geçit*, *Yeditepe*, *Varlık*, *Kemalist Ülkü* ve *Tiryaki* dergilerinde yer aldı. Eserlerinde aydın ve aile çevreleri ile toplumumuzdaki kadın-erkek ilişkilerini gerçekçi ve cesur bir dille yansıtmasıyla tanındı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Korkunç ve Güzel* (1970), *Maya* (1972), *Sonsuz Yarım* (1998).

Serhat Kestel

SERHAT KESTEL

SONSUZ YARIM

(....) Saat kulesinin dan-danları yankılandı: Bir, iki, üç.. Pencereyi kapadı. Dışardan hiçbir ses duymak istemiyordu. İlkay'ı yitirmek yaşamasını durdurabilirdi. "Belki de onu çok sevdiğim için kuruntuya kapılıyorum." diye de düşündü. İlkay'ın mektuplarını çıkardı. Kuşkucu gözlerle hepsini okudu. Kuşku uyandıracak bir şey bulamadı. Erince ulaşamamıştı gene.. Niçindi? Doğa, insanlara aşkı eksiksiz vermiyor muydu? Aşk, bir duygu, bir düşünce olarak yetkin. Uygulamada eksik. Neden? O bir sanat. En güzel, en gerçek. Kusurlu olan sanatçısı. Onun sanatçısı olmak da salt yaratılışa bağlı değil. Önemli olan bu eksikliği sezebilmek, giderebilmek..

Günün acıları gecenin kara bağrına çöreklenir. Güneş yeniden doğuşu müştular. Reha uyandığında yüreğindeki acılık dağılmıştı. Çabuk giyindi. Çayını dışarda içti, deniz kıyısındaki küçük bahçede. Bir süre oturdu. Bugün gelecekti ama beklemeyi içine sindiremedi. Kendisini de biraz soğuk davranmakla suçladı. Kâğıda kaleme sarıldı:

"Senin olanı bir daha bir daha sana vermeğe geliyorum. Ah sevgilim, her zamandan çok seni seven, gene de yaraştığın basamağa ulaşamadığımdan utanç duyan "hoyrat"ını kucaklamaz mısın? Gözlerinde kırgın bir parıltı görmektense ölmek iyi. Bana sokul, yanağını yanağıma yasla. Bana sonsuz olan aşkımızı söyle.. Mutluğumdan ağlayayım. Bu, bir gülüşten daha iç açıcı olur. Alın yazısının ve kuşku acılarının gölgesini göstermesin Tanrı bize. Sevgimizin aydınlık güneşinde yenişlerimizin olgunlaştığını görelim. Yüksekliklerin üstüne yükselelim. Birlikte. Ta ki orada yalnız sen ve ben baş başa kalabilelim. Ayrılık türküsü bir daha dudaklarımızda yer almasın.

Ah, bu kâğıtları Tanrı yok etsin. Taşralı bir adamın kafası gibi dar, anlayışsız, can sıkıcı.. Beni sana, seni bana ulaştıracak güç var mı onda?. Telefonda sesini duymak çok daha iyi. İlkay'ım, beni anlıyorsun, değil mi?

Ayrılık günlerinin ardından özleyişle sabırsızım. Mektubumun ardı sıra ben varım seninle birlikte dönmek için. Akşama hazırlan.. Seni çok seviyorum İlkay'ım. Her zamandan çok deliyim."

Çaycının oğlu ile iletti, güvenli olmak için, hem zaman kazanmak istedi.(.....)

(*Sonsuz Yarım*, 1998)

ÖYKÜ: *Üçüncü Ses* (1976), *Cennette Bir Mevsim* (1988), *Kurşunkalem* (çocuk öyküleri, 2000).

GEZİ-ANI: *Stutgart ve Paris'te İstanbul* (2000).

HAKKINDA: Ömer Nida / Kadın Romancılarımız - Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

KESTELLİ, Raif Necdet

Yazar (D. 1881, İzmir, Ö. 1936, Londra). Harbiye Mektebi mezunu. Çeşitli okullarda öğretmenlik yaptı. Kuleli Askerî Lisesi edebiyat öğretmeni iken emekli oldu (1908). Fecr-i Ati topluluğunun "Sanat sanat içindir" anlayışına karşı çıktı. 1908'den itibaren yayımladığı eleştiri yazılarıyla Fuat Köprülü, A. Canip Yöntem ve Şahabettin Süleyman'la birlikte II. Meşrutiyet döneminin önemli eleştirmenleri arasında yer aldı. Telifîcri dışında Batı edebiyatından roman çevirileri vardır.

Raif Necdet Kestelli

ESERLERİ:

ELEŞTİRİ: *Hisler ve Fikirler* (1910), *Hayat-ı Edebiyye* (1922).

ROMAN: *Ufûl* (1913, yeni bas. 2002), *Ziya ve Sevda* (1924), *Yirminci Asır* (1932), *Semavî İhtiras* (1933).

OYUN: *Tiraje* (M. Rauf'la, 1919).

MEKTUP: *Fikrî ve Ahlâkî Mektuplar* (1925), *Talebe Mektupları* (1927).

SÖZLÜK: *Resimli Türkçe Kamus* (Hasan Bedrettin ile, 1927).

DERLEME: *Süzme Sözler, Yaşayan Mısralar* (1936).

ANİ: *Osmanlı İmparatorluğunun Batışı (ufûl)-Edirne Savunması* (yay. haz. Veliye Özdemir, 2001).

ÇEVİRİ: *Anna Karenina* (Tolstoy'dan, 1912), *Bir İzdivacın Romanı* (Tolstoy'dan, 1910).

HAKKINDA: Fevzi Lütfi (Karaosmanoğlu) / Hayat-ı Edebiye (Dergâh, 20 Mayıs [1338]1922), aynı yazı: Eski harflerden aktaran Tamer Erdoğan, Virgül, Ekim 2001), Hasan Ali Yücc / Edebiyat Tarihimizden (1957), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Osmanlı İmparatorluğunun Batışı (ufûl) Edirne Savunması (Kitap Rehberi, Aralık 2001), TBE Ansiklopedisi (2001), Osmanlı İmparatorluğunun Batışı (ufûl)-Edirne Savunması (Cumhuriyet Kitap, 18.4.2002).

KETENCİZÂDE MEHMET RÜŞDİ EFENDİ

Mutasavvıf, şair (D. 1834, Erzurum – Ö. 25 Mayıs 1916, Erzurum). Şiirlerinde Ketencizâde, Rüşdi, Ketencizâde Rüşdi mahlaslarını kullandı. Erzurum'da iyi bir medrese öğrenimi gördü. Kavak Camiinde kısa süre müezzinlik, daha sonra Ulu Camiinde imam-hatiplik yaptı. Bu nedenle "Ulu Camii İmamı" olarak şöhret buldu. Tasavvuf ehli bir âlim ve şairdi. Önce Nakşibendî şeyhi Kishalı (Tortumlu) Feyzullah Efendi'ye, daha sonra da Bursalı Şeyh Süleyman Efendi'ye, en sonunda da Bitlisli Şeyh Küfrevî'ye bağlandı. Hayatının önemli bir bölümü gurbette geçti, Bursa ve İstanbul'da bulundu, hacca gitti. Divan ve tekke tarzı şiirler yazdı. Şiirlerinde Bağdatlı Rûhî, Fuzûlî ve Nâbî'nin etkisi görülür. Hemen her konuda şiir söylemekle birlikte, daha çok tasavvufi konularda yazdı. Şiirlerinde genellikle aruz veznini kullandı. Zamanına göre sade bir dil kullandı. Şairliğinin yanı sıra önemli bir yönü de hattatlığıdır, birçok mezar kitabesi ve levha yazmıştı.

ESERLERİ:

Dîvân, Mevlid.

HAKKINDA: Naci Elmalı / Erzurumlu Ketencizâde Mehmet Rüşdi Efendi (tsz.), Hasan Ali Kasır / Erzurum Şairleri (1999).

KETENE, Cengiz

Şair, çevirmen. 1950, Duhok / Irak doğumlu. İlkokul, ortaokul ve liseyi Bağdat' ta tamamladı. 1973 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. 1987 yılında aynı üniversitede doktora yaptı. Çeşitli konulardaki yazıları, şiir ve hikâyeleri, ülkesindeki *Kardeşlik* dergisi ile *Yurt* gazetesinde yayımlandı. Yirmi yılı aşkın bir süre çevirmenlik yapan Ketene, hece vezniyle yazdığı şiirlerinin yanı sıra, Kerkük'ün simgesi haline gelen hoyrat türünde de örnekler verdi.

ESERLERİ:

Kerkük Halk Edebiyatından Seçmeler (1990), *Bulgar Mezalimi* (1990), *Vâridat* (1990), *Yunus Emre'den Şiirler* (Kahire, 1991).

KETHÜDAOĞLU, Fatma

Öykücü. 1924, İstanbul doğumlu. Yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı. Edebiyat dünyasına şiir, öykü, çeviri, anı, çocuk kitapları ve gezi notları türündeki ürünleriyle girdi. 1977-78 de New York'ta çıkan *Türk Evi* dergisine "İstanbul Mektupları" başlıklı dizi yazılar yazdı.

Öykülerinde yaşadığı olaylardan, anılardan ve gündelik ilişkilerden yararlandı. Gerçek aşkı ve ayrı birlikteliklerî dile getirdi. Daha çok kent kökenli kadınları işledi. Fiziksel ve tinsel portreleri en tipik yanlarıyla ele aldı. Kadınlara ve çocuklara karşı, erkeklerin ilgisizliklerini eleştirdi. Köylü ve gecekondulu kimselerin kurnazlıklarına değindi. Hayvanlardaki sevgi, bağlılık ve duyarlılıklara parmak bastı. Uyuşturucunun ve yazma tutkusunun etkilerinden söz etti. Dili yalın ve akıcıdır. Öykülerini *Uzaydan Gelen Kadın* (1993) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Mehmet Aydın / Edebiyatımızda Kadın Şair ve Yazarlar Sözlüğü (2001).

Çağlar Keyder

KEYDER, Çağlar

İktisatçı. 5 Temmuz 1947 doğumlu. Doktorasını California Üniversitesinde ekonomi tarihi alanında tamamladı. 1982'ye kadar Orta Doğu Teknik Üniversitesinde ders verdi. Çalışmalarını Suny-Binghampton ve İstanbul Üniversitelerinde sosyoloji profesörü olarak görev yaparak sürdürdü. 1998 Mustafa Parlar Bilim Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

Definition of a Peripheral Economy, State and Class in Turkey, Istanbul between the Global and the Local, Osmanlı'da Toprak Mülkiyeti ve Ticari Tarım (Faruk Tabak ile, çev.: Zeynep Altok, 1998), *İstanbul-Küresel ile Yerel Arasında* (der., 2000).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. V, 1968), Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 19.11.1998), Meltem Toksöz / Osmanlı'da Toprak ve Tarım (C. Kitap, 31.12.1998), İstanbul: Küresel ile Yerel Arasında (Virgül, sayı:36, Aralık 2000).

KEYMAN, E. Fuat

Siyasetbilimci. 1952 doğumlu. ODTÜ (1981) mezunu. Yüksek lisansını 1981-83 yılları arası ODTÜ Kamu Yönetimi Bölümünde *"The Linkages Between the Dependent State and Authoritarianism in Latin America"* adlı tezle tamamladı. Doktorasını 1984-91 yıllarında Kanada Carleton

KETENCİZÂDE MEHMET RÜŞDİ EFENDİ

OLA

Erzurum'da her kimin seyrangâhı Akdağ ola
Görmeye derd ü meşakkat cism ü cânı sağ ola

Bir teferrüc-gâhıdır kim belde içre misli yok
Bed nazarlardan kederlerden bütün ırağ ola

Mevzii gâyet güzel âb u havâsı pek latîf
Tarla, çayır, çok umarım, her civârı bağ ola

Hayr ile bulsun refâhiyyet ahâlisi kamû
Dola ambarlar zehâir, sütleri hep yağ ola

Lûtfuna mazhar buyur yâ Rab Ketencizâdeyi
Yüzü, kalbi, defter-i a'mâli dâim ağ ola

Üniversitesinde siyasetbilimi alanında *"Mapping International Relations Theory: Beyond Universalism and Objectivism"* adlı tezle tamamladı. Harvard Üniversitesi Uluslararası İşler Merkezinde ve Wellesley Kolej Siyaset Bilimi Bölümünde doktora sonrası araştırmacı olarak, Concordia Üniversitesi Siyaset Biliminde (1992-94) yarı-zamanlı okutman olarak çalıştı. Carleton Üniversitesi Politik İktisat Enstitüsünde konuk profesör (1993 ve 1997 yaz dönemleri) olarak görev yaptı. Beşeri Bilimler dekan yardımcısı (1999-2000), Bilkent Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde doçent (1994-2002) ve Koç Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde profesör (2002-) olarak çalıştı.

Keyman, globalleşme süreçlcri, demokrasi kuramı, kimlik siyaseti ve uluslararası ilişkiler alanında yaptığı araştırmalarla tanındı. Makaleleri Türkiye'de *Toplum ve Bilim* vd. dergilerde yayımlandı.

"Fuat Keyman, az sayıda, giderek de sayıları azalan vasıflı sosyal bilimci ve politologlarımızdan biri olarak temayüz ediyor. Bu çalışmayı, sadece demokrasi meselelerini merak edenlere değil, aynı zamanda zengin ve titizlikle seçilmiş bir literatür çerçevesinde uzun ve derin bir okumanın neler sağlayacağını ve analitik akıl yürütmeler üzerinden nasıl bir entelektüel işçiliğe dönüşebileceğini merak edenlere hararetle öneririm." (Süleyman Seyfi Öğün)

ESERLERİ:

Türkiye ve Radikal Demokrasi: Geç-Modern Zamanlarda Siyaset ve Demokratik Yönetim (1998), *Küreselleşme Sivil Toplum ve İslâm* (1998) (İngilizcesi: Globalization, Civil Society and Islam, 1998), *Public Sphere and Participatory Democracy* (1999), *Oryantalizm Hegemonya ve Kültürel Fark* (1998) (İngilizcesi: Orientalism, Hegemony, Cultural Difference, 1996), *Globalleşme, Devlet, Kimlik/Fark: Uluslararası İlişkiler Kuramını Yeniden-Düşünmek*, (2000) (İngilizcesi: *Globalization State and Identity /Difference: A Critical Social Theory of International Relations*,1997), *Liberalizm Devlet ve Hegemonya* (2002), *Citizenship and Identity in a Globalizing Context: European Questions and Turkish Experiences* (Ahmet İçduygu ile, 2004).

HAKKINDA: Süleyman Seyfi Öğün / Demokrasi Üzerine Akademik Düşünme Nasıl Olur? (Virgül, sayı: 33, Eylül 2000).

KEZER, Asuman

Şair (D. 1928, İstanbul – Ö. 1944, İstanbul). Şiirlerini Ömer Fevzi Mardin derledi. *Asuman'ın Münacatı-Kız Çocuklarımızın İlâhî Şiirleri* (1945) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: V. Recai Velibeyoğlu / ÖBBŞKA (c. 1, 1975), TDOE -TDE Ansiklopedisi 5 (2004).

KEZER, Aysın Uğur

Şair, öykü ve roman yazarı. 1942, Fethiye / Muğla doğumlu. Ortaöğrenimini Manisa Öğretmen Okulunda, yükseköğrenimini Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulunda (1963) tamamladı. Meslek derslcri öğretmeni olarak İskenderun (1963-65), Adana (1965-79) ve İzmir (1963-65) ticaret liselerinde çalışarak emekliye ayrıldı ve çalışmalarını İzmir'de sürdürdü. 1987 yılında Irak'ta yapılan uluslararası Merbid Şiir Festivalinde Türkiye'yi temsil etti.

İlk öyküsü, *Milliyet* gazetesinde yayımlandı. Daha sonra *Güney, Varlık, Sesimiz, Edebiyat 81, Yeni Sanat* dergilerinde yazdı. *Sesimiz* dergisinin 1973 yılında düzenlediği şiir yarışmasında birincilik ödülünü, *İlmekler Sökülüyor* ile 1987 Milliyet Roman Yarışmasında Başarı Ödülünü aldı. Dünya Turizm Yazarları ve Gazeteciler Federasyonu üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Tutsak* (1971), *Ayakizleri* (1974).

ROMAN: *Yüreğe Sevgi Gerek* (1984), *Silâhlar Çiçek Açmaz* (1984), *Öfke* (1985), *İlmekler Sökülüyor* (1986).

ÇOCUK ROMANI: *Silahlar Çiçek Açmaz* (1983), *Savaşın Öncüleri* (1983), *Ali Dayının Elmaları* (1986), *Yaşamak Ne Güzel* (1986), *Çatıdaki Güvercinler* (1986).

ÇOCUK ÖYKÜSÜ: *Çocuk Öyküleri* (1982).

HAKKINDA: Ömer Nida / Kadın Romancılarımız: Başlangıçtan Günümüze Kadar 1892-1991 (1991), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Tufan Erbarıştıran / Evlilik Üzerine Bir Roman: Aşkını Sorgula (Damar, Ağustos 2004).

KEZİK, Mehmet

Şair. 1934, Adıyaman doğumlu. Ortaokulu bitirdikten sonra öğrenimine devam edemedi. 1961'de memuriyet hayatına atıldı, 1993'te emekli oldu. *Seni Söyler* adlı bir şiir kitabı vardır.

KIA, Behruz

Ressam, şair ve gazeteci. 1937, Tahran / İran doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Tahran ve Beyrut'ta yaptı. Üniversite eğitimini ABD'de tamamladı. Boston Emerson College'da, New York Actors Studio'da, Los Angeles Theatre of Arts'ta rejisörlük, sinema ve televizyon eğitimi aldı. Michigan State Üniversitesinden televizyon ve sinema dallarında yüksek lisans derecesi alan Kia, 1979 İran Devrimine kadar Ulusal İran Radyo ve Televizyon kurumunda çalıştı. Vietnam, Arap - İsrail ve Hindistan - Pakistan savaşlarını izledi. Vietnam Savaşı'nda yaralandı. 1979 İran Devrimi'nin ardından Fransa'ya gitti. 1982'de geldiği Türkiye'ye 1984'te yerleşti. Sayısız

Behruz Kıa

BEHRUZ KİA

İKİ PENCERE ARASINDA

İki kelebeğin, sessizliği arasında
bir duvar,
Yüzü ile sudaki aksi arasında,
bir perde var.
Sessizce akıyor
Camdan bir nehir
Her an kırılabilir
Taş duvarda,
sokağın sessizliğinde
iki pencere var.
Aralarından bir sarmaşık,
çatıya tırmanıyor.
İki pencerenin arkasından
iki çift göz,
birbirini bekliyor.
Sokaktaki satıcı,
mutluluk satıyor.

İki uyku arasındaki sessizlikte,
kelebek, kandil alevinde
kanatlarını yakıyor.
Satıcının, "bir şarkı için,
bir kilo mutluluk"
diye bağırarak sattığı çiçekten,
sadece bir yaprak kaldı.
Birisi sokağı süpürüyor.

Kelebek düşüyor,
sessizlik geri dönüyor sokağa.
İki pencere kapanıyor.
Kederimi unuta
yıkamayı göttürüyorum.

(*Mavi Yalnızlık*, 2005)

televizyon çalışmasına imza attı. Seksen üç belgesel filmi ve bu filmler arasında gösterimi üç buçuk yıl süren sosyal içerikli *Şehir* adlı belgeseliyle dikkat çekti.

Politik ve sosyal içerikli beş yüzden fazla makalesi çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı. 1964 yılında televizyonda yayımlanan "İnsanları Koruma Cemiyeti" adlı, kara mizah içerikli Mopet Show'un da yazarlığını ve yönetmenliğini yaptı. 1974 En İyi Belgesel Ödülünü, 1976 Televizyonda Yılın En İyi Röportajı Ödülünü, 1976 En İyi Muhabiri Ödülünü, 1972, 73-74-75 ve 76 yıllarının Taç Ödüllerini aldı. Türkiye'de birçok kişisel resim sergisi açan ve karma sergilere katılan sanatçının, *Talisman* adlı tiyatro çalışması, T.C. Kültür Bakanlığı tarafından Devlet Tiyatroları Arşivine kabul edildi. İngilizce ve Farsça şiir kitapları da vardır.

ESERLERİ (Şiir):

Dört Kitap (1993), *Mavi Yalnızlık* (2005).

KIBRIS MÜFTÜSÜ HİLMİ EFENDİ

Bkz. HİLMİ EFENDİ (Kıbrıs Müftüsü)

KIBRISLI ÂŞIK KENZİ

Şair (D. 1795, Kıbrıs – Ö. 1840, Edirne). Asıl adının Kasım olduğu şiirlerinden anlaşılmaktadır. Küçük yaşta Kıbrıs'tan ayrılarak Anadolu'ya geçti, Osmanlı İmparatorluğunun birçok yerini dolaştı, evlenerek Edirne'ye yerleşti. Bektaşi tekkelerinde yetişti. Geçimini kahvehanelerde saz çalarak sağladı. Kıbrıs'la ilgisini kesmeyen Âşık Kenzi, 1833 yılında Rumların isyan çıkarması üzerine Kıbrıs'a gitti. Adada olup bitenler onu duygulandırdı ve meşhur *Kıbrıs Destanı*'nı orada yazdı. 1826'da patlak veren Reşid Mehmed Paşa komutasındaki Türk - Yunan savaşlarına da katıldığı anlaşılan Kenzi, Mesolongi ve Atina çarpışmaları üzerine üç destan yazdı. Bir divan oluşturacak kadar şiir bıraktı. Şiirlerinin çoğu aruz vezniyledir. Harid Fedai tarafından düzenlenmiş *Divan*'ında kasideler, tarihler, gazeller ve destanlar bulunmaktadır. Kabri Edirne'dc Musalla Bakkalı önündeki mezarlığındadır.

"Bir bakarsınız Kalkandelen'dedir, çok soğuk geçen 1245 (Miladi 1829) kışını, ya da Abdurrahman Rasim Paşa'nın kale yaptırdığını anlatır; bir bakarsınız Üsküp'tedir, Üsküp Nazır Hasan Bey'in paşa olmasına tarih düşürür; ya da Yanbolu'da, Tiran'dadır. Şehir meydanına birer saat kondurulduğunu izleyip yazarken 'Yanya mahbuslarının aklını perişan eylediği'ni de eklemeyi unutmaz. Kenzi'nin Kıbrıs sevgisi tutku halindedir. (...)

"Kenzi'nin en büyük emeli aruzla şiir söylemek ve divan şairleri gibi bir divan oluşturmaktı. Ancak belli bir öğrenim düzeyinden geçmemiş öbür halk şairleri gibi Kenzi'de de aruz yanlışlarına sık sık rastlanmaktadır. Yalnız, kelime hazinesi bakımından aruzla söylemeğe meraklı öbür halk şairlerinde rastlanamayacak denli, dolu bir dağarcığı vardır. Hele, uyak endişesiyle kullandığı bir bölüm sözcükler, değme sözlüklerde bile bulunmaz." (Harid Fedai)

HAKKINDA: Ahmed Badi Efendi / Riyâz-ı Belde-i Edirne, Harid Fedai / Âşık Kenzi (c. 1, 1989) - Türk Bankası Kültür-Sanat Dergisi (sayı: 14, Ocak 1994 - sayı: 15, Eylül 1994 - sayı: 16, Mart 1995) - Kıbrıslı Aşık Kenzi Divanı (1993), Zübeyir Yılmaz - Ramazan Okumuş / Kıbrıs Türk Şiiri (1992), Ahmet An / Kıbrıs'ın Yetiştirdiği Değerler (2002).

KICIMAN, Mehmet Naci

Bürokrat (D. 1894, Konya / Ermenek - Ö. ?). Ermenek Rüştiyesinde orta, Şam İdadîsinde lise öğrenimini tamamladı. Birinci Dünya Savaşının sonuna kadar önce Çanakkale cephesinde, Hicaz isyanının başlaması üzerine de Medine Muhafızlığında şifre subayı olarak görevlendirildi. Nisan 1920'de terhis edildikten sonra 1921'de Şura-yı Devlet'te yer aldı. İstanbul Hukuk Mektebinde fark derslerini vererek sertifika ve avukatlık ruhsatı aldı. Bir süre avukatlık yaptıktan sonra 1923'ten itibaren Zara, Gebze, Adapazarı ve Gönen kaymakamlıklarına atandı. 1937-1939 arası Matbuat Umum Müdürlüğü yaptı. İçişleri Bakanlığına bağlı birimlerde çalıştıktan sonra Sinop valiliğine getirildi. Daha sonra Trabzon, Bolu, Sivas ve Siirt valiliği yaptı. Temmuz 1947'de emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

Vilâyet Hususi İdareleri (1933), *Belediye Kanunu ve Esasları* (1933), *Milletlerarası Köy Kongreleri ve Kararları* (1945), *Belediyelerin Ekonomik Çalışmaları* (1945), *Londra Şehircilik Kongresi ve Türkiye Mahalli İdareleri* (1946).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. IV, 1968).

Mehmet Naci Kıcıman

Ahmet Saim Kılavuz

KILAVUZ, Ahmet Saim

Kelam ve akaid araştırmacısı. 5 Ağustos 1954, Bozdoğan / Aydın doğumlu. İlkokulu Bozdoğan'da, İmam Hatip Lisesini Ankara ve Denizli'de tamamladı (1971). Çalışma hayatına Bornova Müftülük Murakıbı olarak 1972 yılında başladı. İzmir Yüksek İslâm Enstitüsünü (1975) bitirdikten sonra İzmir İmam Hatip Lisesinde öğretmen olarak görev aldı. 1977 yılında Bursa Yüksek İslâm Enstitüsüne kelam ve İslâm düşüncesi asistanı olarak atandı. İslâm Enstitüsünün İlâhiyat Fakültesine dönüşmesinden sonra, çalışmalarını kelam öğretim görevlisi olarak sürdürdü. 1983'te *"İman ve Küfür Arasındaki Sınır"* adlı teziyle doktorasını tamamladı. 1984 yılında aynı anabilim dalında yardımcı doçentliğe atandı. 1989'da doçent, 1995'te profesör oldu. Çeşitli dönemlerde bölüm başkanlığı ve dekan yardımcılığı gibi idari görevler üstlendi. Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Kelam Anabilim Dalı Başkanı olarak da görev yaptı.

Makalelerini 1987'den itibaren *UÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi* ile ortak kitaplarda yayımladı. *İslâm'da İnanç İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi* ve *TDV İslâm Ansiklopedisi*nde çeşitli maddeler yazdı.

ESERLERİ

Ebu Seleme es-Semerkandî ve Akaid Risâlesi (1989), *Anahatlarıyla İslâm Akaidi ve Kelâma Giriş* (1993), *İman-Küfür Sınırı* (1994), *İslâm İnancında Cin* (1984), *Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Kaynak Kitap* (H. Algül, O. Çetin, A. Köten ile, 1995), *Üniversite ve Köy Gençliğinin İnanç Problemleri Üzerine Alan Araştırması - Bursa Çevresi* (Tevfik Yücedoğru ile, 1998), *99 Soruda İslâm Akaidi* (1998).

Ayrıca *Kelâm* (1998) ve *Akaid* (1998) adlı iki ders kitabı vardır.

KILIÇ ALİ (Kılıçali)

Asker, siyaset ve devlet adamı (D. 1888 – Ö. 1971, İstanbul). Asıl adı Emrullahzade Asaf. Yazar Altemur Kılıç'ın babasıdır. Küçük Zabit Mektebini bitirerek orduya katıldı. Balkan Savaşı'nda, Çanakkale muharebelerinde teğmen ve üsteğmen olarak görev yaptı. Çanakkale'de yaralandı. Teşkilat-ı Mahsusa'da hizmet etti. 1917 yılında Azerbaycan'a giren İslam Ordusu Komutanı Nuri Paşa'nın başyaverliğini (emir subaylığını) yaptı.

Mütarekeden sonra (1919'da), iki subay arkadaşı ile birlikte Orta Asya'da bulunan Enver Paşa birliklerine katılmak üzere arkadaşlarıyla birlikte yola çıktı. Ancak, o sırada Ege Bölgesinde bulunan Celal (Bayar) Bey'in önerisi üzerine Sivas'ta bulunan Mustafa Kemal Paşa'ya iltihak ettiler. Başlangıçta, Enver Paşa'ya güvensizliği nedeniyle Mustafa Kemal üç subayı da kuşku ile karşıladı. Ancak emir subayı olan Muzaffer Kılıç'ın kardeş çocuğu olduğunu öğrenince, Kılıç Ali ve arkadaşlarının davaya sadık olacakları kanaatine vardı. Kılıç Ali'yi ve arkadaşlarını Antep ve Maraş taraflarında Kuvayi Milliye'yi teşkilatlandırmaya memur etti. Ona, İstanbul'daki doğum yeri olan Kılıçali Mahallesine izafeten Kılıçali adını verdi. O tarihten itibaren Kılıçali olarak tanındı. Soyadı kanunu çıkınca gene Atatürk tarafından kendisine Kılıç soyadı verildi.

Kılıçali, Zahire tüccarı Emrullah namı ile gizlice gittiği Antep ve Maraş yöresinde, direnişin Fransızlarla Ermenilere karşı örgütlenmesine ve mücadelesine büyük hizmetleri geçtiğinden, Ayıntap Kahramanı olarak şöhret yaptı. Yozgat ve Düzce isyanlarını bastırmak üzere Çerkez Ethem'e karşı mücadele etti. 1920 yılında Birinci TBMM'ne Ayıntap (Gaziantep) Milletvekili olarak seçildi. Bu sırada Ankara İstiklal Mahkemelerinde ünlü 'Üç Aliler'den biri olarak görev yaptı.

Kılıçalı, Atatürk'ün ölümüne ve son nefesine kadar, en sadık arkadaşı olarak, yanında bulundu. Onun ölümünden sonra İsmet İnönü tarafından TBMM'ye yeniden seçtirilmedi ve aktif siyasetten uzaklaştırıldı. 1961 yılında kurucularından olduğu Yeni Türkiye Partisinden aday oldu ise de seçilemedi. İlk eşi Hümeyra Hanım'dan dört oğlu vardı. Bir süre ünlü seramik sanatçısı Füreya ile evli kaldı. Son eşi, Seria Kılıç'tı.

ESERLERİ:

Kılıç Ali Anlatıyor, Atatürk'ün Hususiyetleri, Atatürk'ün Son Günleri, İstiklal Mahkemeleri Hatıraları (1955).

KILIÇ, Altemur

Gazeteci, yazar, diplomat. 1924, Ankara doğumlu. Milli Mücâdele'de

Altemur Kılıç

Atatürk'ün silah arkadaşı ve siyaset adamı Ali Kılıç'ın (Kılıçali) oğludur. İlk ve ortaokulu Nişantaşı'ndaki English High School For Boys'ta okudu. 1944 yılında Robert Koleji bitirdi. 1949'a kadar *Tasvir-i Efkâr* ve *Vatan* gazetelerinde muhabir, sekreter, gece sekreteri, yazı işleri müdürü, köşe yazarı ve Ankara muhabiri olarak çalıştı. Yüksek öğrenimi için Amerika'ya gitti. New York'ta siyasal bilgiler öğrenimi (1951) gördü. "*Türkiye'nin Dış Politikası*" başlıklı teziyle yüksek lisans yaptı. Öğrencilik yıllarında New York'ta Birleşmiş Milletler sekreteryasında (1949-51) basın uzmanlığı yaptı. *Devir* dergisi genel yayın müdürlüğünün (1953-54) ardından yeniden Amerika'ya gitti (1954) ve Washington Büyükelçiliği'nde beş yıl basın ataşesi olarak çalıştı, 1959'da Türkiye'ye döndü. DP iktidarının askerî darbeyle sona erdiği 27 Mayıs 1960'a kadar Başbakanlık Basın Yayın Genel Müdürlüğü görevinde bulundu. Darbenin ardından Yassıada'da ve Balmumcu Garnizonunda sekiz ay tutuklu kaldı. Yüksek Adalet Divanında yargılanarak beraat etti.

Gazeteciliğe dönerek 1963 yılına kadar *Milliyet* ve *Gün* gazetelerinde sekreterlik ve yazı işleri müdürlüğü yaptı. 1963'te Turizm ve Tanıtma Bakanlığında Radyo ve TV'den sorumlu başmüşavirlik görevine getirildi. Televizyonun Türkiye'de kuruluş hazırlıkları sürecinde sorumluluk üstlendi.. 1964'te yeniden yurtdışına çıktı. Bonn ve Washington Büyükelçiliklerinde basın müşavirliği (1964-67), Birleşmiş Milletler (UNICEF) New York Radyo TV Müdürlüğü ve Paris'teki enformasyon bürosunun müdürlüğü (1967-69) görevlerinde çalıştı. Türkiye'ye dönüşünde yeniden Basın Yayın Genel Müdürü olarak atandı. 1972'den itibaren *Devir* dergisinde, 1973'ten itibaren de *Milliyet* gazetesinde genel müdür olarak çalıştı. 1975'te yeniden diplomaside görev aldı ve kendi isteğiyle emekliye ayrılıncaya kadar BM Nezdinde Daimi Temsilci Yardımcısı görevinde orta elçilik yaptı. 1980'den sonra bir süre iş hayatına atıldı. Sonraki yıllarda TRT (1983-87) ve Türkiye İş Bankası (1989-92) yönetim kurulu üyeliklerinde bulundu. Ayrıca Radyo TV Yüksek Kurulu üyesi ve başkan yardımcısı (1992-94) oldu.

Altemur Kılıç'ın ilk yazısı, kendi çıkardığı *Akyıl* gazetesinde (1935) çıkmıştı. Diğer yazıları çalıştığı gazete ve dergilerin yanı sıra *Bozkurt, Gökbörü, İzleri, Vatan, Türkiye* dergi ve gazetelerinde yer aldı. Son yıllarda *Türkiye* gazetesinde yazdı. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, Ankara Gazeteciler Cemiyeti, Büyük Kulüp, SİSAV ve Milliyetçi Hareket Partisi üyesidir.

"Altemur Kılıç'ın anlattıkları, o günleri, birinci dereceden bir 'Cumhuriyet eliti'nin çocuğu olarak yaşadıklarını samimi bir dille aksettirmesi bakımından çok değerli iç bilgiler ihtiva ediyor. Bir mânâda bu eser, Cumhuriyet tarihinin kuru anlatımlarını renklendiren, (bestekâr tâbiriyle) havalandıran ve daha iyi anlaşılmasını sağlayan bir değer taşıyor." (Ahmet Turan Alkan)

ESERLERİ:

Turkey And the World (politika, 1957, Washington), *Titrek Pusula* (2000), *Kılıç'tan Kılıç'a* (anı, 2005).

HAKKINDA: Cemal Süreya / 99 Yüz (1991), Cemal A. Kalyoncu / Derin Gazeteciler (2002), Ahmet Turan Alkan / Altemur Kılıç'ın Hatıraları ve 27 Mayıs Darbesi Hakkında Anlattıkları (Aksiyon, Mayıs 2005).

KILIÇ, Cevdet

Araştırmacı-yazar. 23 Nisan 1971, Şavşat / Artvin doğumlu. İlköğrenimini köyünde, ortaöğrenimini Rize'de bitirdi. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1991) mezunu. Ankara Üniversitesi SBE Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü İslâm Felsefesi Anabilim Dalında yüksek lisans (1994) ve doktora (1998) tamamladı. Öğretim üyeliğinin yanı sıra; İslam Felsefesi Anabilim Başkanı, Din Felsefesi Anabilim Dalı Baş-

Cevdet Kılıç

kanı, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Felsefesi Anabilim Dalı Başkan Vekilliği gibi görevlerde bulundu.

Tasavvuf, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* gibi dergilerde yazdı. Bilimsel toplantılarda konuşmacı olarak yer aldı, bildiriler sundu. *Büyük Mütefekkir Dr. Muhammed İkbal / Hayatı Şahsiyeti ve Fikirleri* adlı bir araştırması yayımlandı.

KILIÇ , Davut

Araştırmacı-yazar. 24 Şubat 1963, Kırşehir doğumlu. Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1989) mezunu. Yüksek lisansını (1989) İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde, doktorasını (1992) Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Fırat Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümünde yardımcı doçent oldu. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu, İlâhiyat Fakültesi Yönetim Kurulu üyeliği, İlâhiyat Fakültesi Bölüm başkanlığı görevlerini yürüttü. Uzmanlık alanı, Ermeni sosyal tarihi ve Türk-Ermeni ilişkileridir.

Davut Kılıç

Makalelerini, *Türk Dünyası Araştırmaları, Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, Osmanlı II, The Great Ottoman Turkish Civilisation I, Türk Kültürü, Yeni Türkiye, Erdem* dergi ve kitaplarında yayımladı. Üç aylık, tarih, politika, uluslararası ilişkiler içerikli *Ermeni Araştırmaları/Armenian Studies* adlı hakemli derginin yazı kurulu üyeliğini yaptı. *Osmanlı İdaresinde Ermeniler Arasındaki Dini ve Siyasi Mücadeleler* (2000) adlı bir kitabı vardır.

KILIÇ, Ecevit

Gazeteci, yazar. 1977, Ardahan doğumlu. İlkokulu Ardahan'da, liseyi İstanbul'da okudu. Uludağ Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğrenim gördü, bitirmedi. İstanbul Üniversitesi İlctişim Fakültesinde okudu. 1999 yılında itibaren *Cumhuriyet* gazetesinde muhabir olarak çalışmaya başladı. Mafya, yolsuzluk ekonomisi, suç ve istihbarat konularında çok sayıda haber, inceleme ve araştırması yayımlandı. Türkiye Gazeteciler Cemiyetinin 2003 yılında verdiği Araştırma Dalında en iyi araştırmacı yazar ödülünü aldı.

ESERLERİ:

Kirli Kramponlar / Futbol Mafya Para Siyaset (2003), *Futbol ve Mafya* (2004), *Konuşan Mafya / "Mafya Sözlüğü"* (2004).

Elif (Ozan Elifçe) Kılıç

KILIÇ, Elif (Ozan Elifçe)

Halk ozanı. 1954, Karaşar köyü / Divriği / Sivas doğumlu. Ozan arkadaşı Kul Kemal'den "Elifçe" mahlasını aldı.İlkokulu köyünde okudu. Öğrenimni sürdürme imkânını bulamadı. Ankara'ya göç ederek Halk Eğitim kurslarına devam etti. Bazı dernek yönetimlerinde yer aldı. Şair ozan Kenan Şahbudak'tan saz dersi aldı. Cem Zakiri, Ali Erbay yönetiminde otantik semah ekibinde hizmet ediyor. Festivallerde oynadı, tiyatro çalışmalarına katıldı. Kendi söz ve bestelerinden bir türkü kaseti yaptı. Şiirleri çeşitli gazete, dergi ve antolojilerde yayımlandı. Ozanlar Vakfı üyesidir. *Gönülden Gönüle Şiirler* adlı bir şiir kitabı vardır (2002)

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak / Türk Edebiyatında Günümüz Kadın Şairleri (2006).

KILIÇ, Eşref

Eğitimci, yazar. 22 Şubat 1936, Emirdağ / Afyon doğumlu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünden 1957'de mezun oldu. 1963 TODAİE'de yüksek lisans yaptı. 1957-63 yıllarında Konya Taşkent ve Çumra ortaokullarında öğretmen ve müdür yardımcısı, 1963-65'te İçel Halk Eğitim Başkanı ve Milli Eğitim müdür yardımcısı, Ankara Özel Yenişehir Lisesinde 1965-75'te öğretmen, MEB'de halk eğitim uzmanı ve şube müdürü, 1975-83'te Talim ve Terbiye Kurulu başuzmanı, müşaviri, başkan yardımcısı, daire başkanı ve müdür başyardımcısı olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Mutlu Yarın (1961), *Kalkınan Köy* (1967), *Türkiye'de Halk Eğitimi* (1968), *Köy Kalkınması ve Önderler* (1973), *Eğitim Kervanı* (1975), *Halk Eğitiminde Kuram ve Uygulama* (1982), *Halk Eğitimi Merkezlerinin Yönetimi* (1983).

HAKKINDA: Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000).

KILIÇ, Hamza

Eğitimci, yazar. 1939, Çemişgezek / Tunceli doğumlu. 1957'de Sivas İlköğretmen Okulunu, 1963'te Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Bölümünü bitirdi. Liselerde öğretmenlik yaparak emekliye ayrıldı.

ESERLERİ:

Özbenlik - Kişisel Gelişmede Zikir ve Tesbih (2001), *Zikir ve Tevhid Eğitimi* (2003).

KILIÇ, Hüseyin

Yazar. 1938 doğumlu. Ankara Üniversitesi DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Aynı zamanda etnoloji ve kamu yönetimi eğitimi aldı. Lise öğrenciliği yıllarında *Vatan* ve *Hür Vatan* gazetelerinde muhabirlik yaptı. Bir süre edebiyat öğretmeni olarak çalıştı. Araştırma, eleştiri, röportaj ve öyküleri *Ilgaz, Sesimiz, Dönemeç, Somut, Yazko, Türk Dili, Tarih ve Toplum, Bilim ve Ütopya* dergileri ile *Vatan, Öncü, Ulus, Yeni Ulus, Yeni Halkçı* ve *Barış* gazetelerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Çingenem Çengi Çengi* (1986).

ŞİİR: *Saz Söz Yaşlı Göz* (1993).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Dil Ana* (1984), *Kadın Sorunsalının Osmanlıcası* (1995), *Konuşan Kadavralar Komedyası* (1999), *Batıda Kadın ve Cinsellik* (1994).

HAKKINDA: Hüseyin Kılıç / Batıda Kadın ve Cinsellik (1994).

KILIÇ, Lütfü

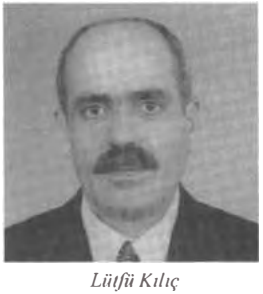
Şair. 5 Mayıs 1954, Küllüce köyü / Tercan / Erzincan doğumlu. İlk ve ortaokulu Tercan'da bitirdi. Çorum Öğretmen Lisesinden mezun olduktan sonra (1975) öğretmenliğe başladı. Anadolu Üniversitesinde lisans tamamladı (1990). 1975'ten itibaren birçok il ve ilçede ilkokul öğretmenliği yaptı. Sonraki yıllarda görevini Eskişehir'de sürdürdü. Eskişehir Şairler Derneği üyesidir.

1973'te şiir yazmaya başladı. Şiirleri *Çınar, Güneysu, Çağrı, Pınar*, Erzincan *Doğu*, Eskişehir *İki Eylül, Kümbet, Atatürk Yolu, Simav Anadolu, Sarızeybek*, Erzurum *Aziziye*, Eskişehir *Aziziye, Kervan* gibi dergiler ile yerel gazetelerde yer aldı. *Çağrı*

dergisinin açtığı şiir yarışmasında *Erzurum* adlı şiiriyle birincilik kazandı. Ayrıca çeşitli şiir yarışmalarında ödül ve mansiyonlar aldı.

ESERLERİ (Şiir): *Hasret Kervanı* (1994), *İçimde Gökkuşağı*.(2003).

HAKKINDA: Dr. İ. Ali Sarar / Hasret Kervanı (Çağrı, Şubat 1998), Feyzi Halıcı - Hüseyin Yurdabak - Abdullah Satoğlu / Gönül Sohbetleri IV (2000), Abdülkadir Güler / Hasret Kervanı Şiirler (Sevgi Yolu,

Lütfü Kılıç

2001), Abdurrahim Karakoç / Kitaplarda Buluşmak (Vakit, 13.11.2003), Dr. İsa Kayacan / İçimdeki Gökkuşağı (Tercüman, 15.12.2003), Ünal Şöhret Dirlik / İçimdeki Gökkuşağı (Fethiye, 18.12.2003), Osman Akkuşak / Lütfü Kılıç: İyi Bir Şair (Yeni Şafak, 9.2.2004), İsmail Sadık / Güzelliğin Nefes Alması (Belde, 17.2.2004), Feyzi Halıcı / Lütfü Kılıç'ın Şahane Şiir Dünyası - M. Halistin Kukul / Bir Kitap: İçimdeki Gökkuşağı - Muharrem Kubat / İçimdeki Gökkuşağı ve Lütfü Kılınç (Çağrı, Ocak 2004), Sadettin Kaplan / Kitaplar Arasında (Sizc, Nisan 2004),

KILIÇ, Mahmut Erol

Araştırmacı-yazar. 2 Haziran 1961, İstanbul doğumlu. Hırka-i Şerif İlkokulu, İstanbul Vefa Lisesi, Vatan Lisesi (1978), İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1985) mezunu. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde İslâm felsefesi alanında *"İslâm Kaynakları Işığında Hermes ve Hermetik Felsefe"* adlı tezi ile (1989) yüksek lisans, tasavvuf dalında *"Muhyiddin İbnu'l-Arabi'nin Varlık ve Varlık Mertebeleri Görüşü (Vücûd ve Merâtibu'l-Vücûd)"*adlı çalışmasıyla (1995) doktora yaptı. 1998'de *"Bir Osmanlı Tarikatının Tarihi: Uşşâkiler"* başlıklı tezini verek doçent, 2004'te profesör oldu. Çalışmalarını öğretim görevlisi olarak Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Tasavvuf Anabilim Dalında sürdürdü.

İlk tercümesi *"Mevlâna Mevdûdi' nin Sünnet Müdaafası"*, *Aylık Dergi*'de (1983) yayımlandı. Daha sonra makaleleri, *İlim ve Sanat, Batı Trakya'nın Sesi, Dergâh, Divân, İstanbullu, Toplumsal Tarih, Cogito, Keşkül, Bursa'da Dünden Bugüne Tasavvuf Kültürü, Journal d'Histoire du Soufisme: La Danse Soufie, Journal of the Muhyiddin Ibn 'Arabi Society, Faith Tourism Days, Mecmûat-ı Makâlât der bâre-i Shâh Nematollah Valî* dergilerinde, *Yeni Şafak* gazetesinde yayımlandı. *Osmanlı, TDV İslâm, Dânişnâme-i Cihân-ı İslâmî, Yapıtları ve Eserleriyle Osmanlılar* ansiklopedilerine maddeler yazdı. *İslâm Felsefesinde Sembolik Hikâyeler, İstanbul Armağanı, Kur'an ve Tefsir Araştırmaları, History of Islamic Philosophy, Sagesse et Splendeur des arts Islamiques Hommage a Titus Burckhardt* kitaplarında bazı bölümleri yazdı. ABD, İngiltere, Japonya, Bulgaristan, İspanya, Suriye, Makedonya, Belçika, Bosna-Hersek, Fas, Cezayir, Hollanda ve İran'da, ayrıca yurtiçinde panellerc katılarak tasavvuf ve bazı tasavvufçular hakkında tebliğler ve bildiriler sundu, konferanslar verdi.

Marmara Üniversitesi Rektörlüğü Üstün Başarı Ödülü (1998) aldı. 2004 yılında *Sûfi ve Şiir* adlı cseri TYB tarafından yılın incelemesi seçildi. Merkezi İngiltere Oxford'da bulunan Muhyiddin Ibn al-Arabi Society'nin 2002 yılından beri şeref üyesi, bazı üniversite dergilerinde ve Fransa'da yayımlanan *Journal d'Histoire du Soufisme* dergisinde hakcm, *Keşkül* dergisinin yayın kurulu üyesi oldu.

ESERLERİ:

İNCELEME: *Muhyiddin İbnu'l-Arabi'de Varlık ve Mertebeleri (Vücûd ve Merâtibu'l-Vücûd)* (1997), *Sûfi ve Şiir-Osmanlı Tasavvuf Şiirinin Poetikası* (2004).

ÇEVİRİ: *İslâm, Sekülerizm ve Geleceğin Felsefesi* (Sayyed Naqib al-Attas'tan, 1989), *O'nun Güzel İsimleri - Mektuplar* (eskiyazıdan çeviri, Nusret Tura'dan, 1995), *Tuhfetu'l-Uşşâkiyye* (Abdullah Salâhî ve Abdurrahman Sâmi'den, 1998).

HAKKINDA: Mustafa Çakmaklıoğlu / Tasavvuf (Mayıs 2001), Söyleşi (Altınoluk, Nisan 2001), Mahmud E. Kılıç ile İslâm Dünyası Neden Geri Kaldı Sorusu Etrafında Felsefi-Tasavvufî Bir Söyleşi (Altınoluk, Aralık 2001), Söyleşi (Aksiyon, 16.12.2002), Söylcşi (Gerçek Hayat, 10.1.2003), Söyleşi (Özgür ve Bilge, Nisan 2003), Aşk Bilginin Kaynağıdır: Mahmut Erol Kılıç ile Aşk ve Varlık Üzerine (Hece, Aralık 2003), Hilmi Yavuz / Sufi ve Şiir (Zaman, 7.7.2004 ve 14.7.2004), Mustafa Kutlu / Yeni Şafak (7.7.2004).

Mahmut Erol Kılıç

KILIÇ, Mehmet

Eğitimci, şair. 4 Şubat 1955, Dercli köyü / Kahramanmaraş doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Kahramanmaraş'ta (1976), Kahramanmaraş Eğitim Enstitüsünde başladığı yükseköğrenimini 1980'de Ankara Gazi Eğitim Ens-

LÜTFÜ KILIÇ

VEYSEL BABA

"İki kapılı bir hana"
Geldi, gitti Veysel Baba.
Sevgi denilen ummana
Daldı, gitti Veysel baba.

Felek almıştı gözünü.
Yürekten derdi sözünü.
Aşk ile gönül sazını
Çaldı, gitti Veysel baba.

Atatürk'ü büyük nimet,
Cumhuriyeti fazilet,
Hizmet etmeyi marifet
Bildi, gitti Veysel baba.

Birliği getirdi dile
Ayrılıktan çekti çile.
Dertlerini sazı ile
Böldü, gitti Veysel baba.

"Uzun, ince yolda" atı,
Hayatta olmadı katı.
Gönüllerde hakikati
Buldu, gitti Veysel baba.

Sırrını döktü tellere.
Namı yayıldı dillere.
Nefes nefes gönüllere
Doldu, gitti Veysel baba.

Kır çiçeği, yayla gülü;
Türküler çağırdı dili.
Kara toprağa sevgili
Oldu, gitti Veysel baba.

Alnı açık, yüreği pak,
"Sadık yari" kara toprak.
Çiçek çiçek, yaprak yaprak
Soldu, gitti Veysel baba

Çığır açtı, ışık yaktı.
Gür çağladı, duru aktı.
Sazını miras bıraktı
Öldü, gitti Veysel baba

Topraktan aldı aşını.
Toprağa verdi döşünü.
Lütfü der; garip başını
Aldı, gitti Veysel baba

Mehmet Kılıç

titüsünde tamamladı. 1981'de sınıf öğretmeni olarak Ordu'nun Aybastı ilçesinc bağlı Yeniceli köyünde göreve başladı. Mesleğini Giresun, Keskin ve Kahramanmaraş'ta sürdürdü. 2004 yılında emekliye ayrıldı.

ESERLERİ (Şiir):

Sevgi Ekeceğiz Biçeceğiz (2000), *Vurgun Yaşamak* (2001), *Bilinen Adrese Doğru* (2002).

KILIÇ, Nuhuz Olcay

Şair. 11 Şubat 1961, Güre köyü / Edremit / Balıkesir doğumlu. Savaştepe Öğretmen Lisesi (1978), Erzurum Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (1983) mezunu. Bitirme tezi: *"Namık Kemal'in Cezmi Adlı Romanı"*. Türkçe ve edebiyat öğretmeni olarak Hemşin, Rize, Edremit, Tatvan ve Yalova'da çalıştı. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

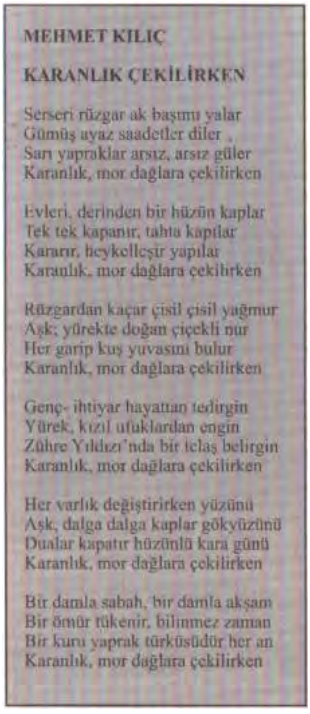
Şiirleri 1981 yılından itibaren *Kültür Sanat, Doğuş* dergileri ile *Zaman* (1989), *Gündüz* (1995-96) ve Erzurum, Edremit, Tatvan, Balıkesir yerel gazetelerinde yayımlandı. 1994'te MEB öğretmen şairler yarışmasında *Bizim Mahallenin Şiirimsileri* adlı kitabıyla ikincilik ödülünü, 1995'te Ömer Seyfettin Hikâye Yarışmasında üçüncülük ödülünü aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Deniz Üstünde Raks (1988), *Bizim Mahallenin Şiirimsileri* (1995).

KILIÇ, Orhan

Osmanlı tarihi araştırmacısı. 25 Ağustos 1960, Elazığ doğumlu. Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi (1986) mezunu. Yüksek lisansını (1989) ve doktorasını (1993) Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde tamamladı. Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde 1998'de doçent, 2004'te profesör oldu. Eğitim Fakültesi Kurulu üyesi (2001-2004), Fen Edebiyat Fakültesi dekan yardımcısı (1999-2000), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Senato üyesi (2000-2004), Eğitim Fakültesi (2001-2004), Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Yönetim Kurulu üyesi (2002-04), Sosyal Bilimler Yüksek Okulu Yönetim Kurulu üyesi (1997-2003), Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı başkanı (1995-), Sosyal Bilimler Yüksek Okulu müdürü (2000-03), Sosyal Bilimler Enstitüsü müdürü (2003-04) olarak görev yaptı.

MEHMET KILIÇ

KARANLIK ÇEKİLİRKEN

Serseri rüzgar ak başını yalar
Gümüş uyaz saadetler diler
Sarı yapraklar arsız, arsız güler
Karanlık, mor dağlara çekilirken

Evleri, derinden bir hüzün kaplar
Tek tek kapanır, tahta kapılar
Kararır, heykelleşir yapılar
Karanlık, mor dağlara çekilirken

Rüzgardan kaçar çisil çisil yağmur
Aşk; yürekte doğan çiçekli nur
Her garip kuş yuvasını bulur
Karanlık, mor dağlara çekilirken

Genç- ihtiyar hayattan tedirgin
Yürek, kızıl ufuklardan engin
Zühre Yıldızı'nda bir telaş belirgin
Karanlık, mor dağlara çekilirken

Her varlık değiştirirken yüzünü
Aşk, dalga dalga kaplar gökyüzünü
Dualar kapatır hüzünlü kara günü
Karanlık, mor dağlara çekilirken

Bir damla sabah, bir damla akşam
Bir ömür tükenir, bilinmez zaman
Bir kuru yaprak türküsüdür her an
Karanlık, mor dağlara çekilirken

Makalelcri, *Askeri Tarih Bülteni, Pax Ottomana, Osmanlı Araştırmaları (The Journal of Ottoman Studies), Fırat Üniversitesi Dergisi, Türk Dünyası Araştırmaları, Türk Dünyası Tarih, OTAM, Yeni Türkiye* kitap ve dergilerinde yayımlandı. Pek çok ulusal akademik dergide hakemlik görevi üstlendi. *Fırat Üniversitesi Orta-Doğu Araştırmaları Merkezi Müdürlüğü, Orta-Doğu Araştırmaları* dergilcrinc editörlük yaptı. *XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Van (1548-1648)* adlı kitabıyla Türkiye ve Türk Dünyası İktisadi ve Sosyal Araştırmalar Vakfı (TİSAV), Il. Çaydaçıra Bilim Kültür ve Sanat Ödülleri 1997 Tarih Bilim Ödülü, *XVI. Yüzyılda Adilcevaz ve Ahlat* adlı kitabıyla, Türk Bilim Araştırma Vakfı (TÜBAV) Bilim Ödülü, ve aynı kurumdan Bilim Hizmet Ödülü aldı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Van* (1997), *8 - 18. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Devleti'nin İdari Taksimatı - Eyalet ve Sancak Teviha-tı* (1997), *XVI. Yüzyılda Adilcevaz ve Ahlat* (1999), *Elazığ Bibliyografyası (2003), Eskiçağdan Yakınçağa Genel Hatlarıyla Dünyada ve Osmanlı Devleti'nde Salgın Hastalıklar* (2004).

EDİTÖRLÜK: *Türkiye'nin Güvenliği Sempozyumu* (2002), *Sömürgecilik Hareketlerinde Fransa ve Anadolu'da Fransız-Ermeni İşbirliği* (2003), *IV. Türkiye'nin Güvenliği Sempozyumu* (2004).

KILIÇ, Osman

Diplomat. 7 Haziran 1920, Kılıç köyü / Razgrad / Bulgaristan doğumlu. İlköğrenimini köyünde tamamlayıp Razgrad'da Türk Rüştiyesini, Şumnu'da Nüvvab Mektebini bitirip (1944) öğretmen oldu. Yüksek Eğitim Şurası üyeliğine seçildi. 1948 yılında casuslukla suçlanarak idama mahkum edildi. Üç buçuk yıl sonra Türkiye hükümetinin girişimleri sonucu idam kararı müebbet hapse çevrildi. 1963 yılında iki ülke arasında yapılan anlaşma gereği olarak ve takas yoluyla Türkiye'ye geldi.

Dönüşünde Dışişleri Bakanlığının Bulgar masasında çalıştı. TRT Yabancı Dillerde Yayın Servisinde Bulgarca mütercim-spikerlik ve Kara Kuvvetleri Dil Okulunda Bulgarca öğretmenliği yaptı. Daha sonra Dışişleri Bakanlığı tarafından İdari Ataşe olarak Belgrat Büyükelçiliğine atandı. Belgrat'ta sekiz yıl Konsolosluk Amiri olarak görev yaptı. 1984 yılında emekli oldu. Hatıralarını topladığı *Kader Kurbanı* (1995) kitabı ile, 1995'te Türkiye Yazarlar Birliğinin Hatıra Ödülünü aldı.

KILIÇ, Recep

İslâm düşüncesi araştırmacısı. 12 Mayıs 1958, Osmaniye köyü / Giresun doğumlu. Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1980) mezunu. Bir süre Diyanet görevlisi olarak İstanbul (1980-83) ve Elazığ'da (1983-85) çalıştı. 1985 yılında Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak atandı. Yüksek lisans (1980) ve doktora çalışmalarını Ankara Üniversitesinde tamamladı. Londra ve

Recep Kılıç

Manchester üniversitelerinde (Temmuz 1988-Haziran 1989) alanıyla ilgili araştırmalar yaptı. 1991'de *"Ahlâkın Dini Temelinin Önemi"* adlı tezi ile doktorasını tamamladı. Kırgızistan Osh Devlet Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde (15 Eylül-15 Ekim 1997) din felsefesi seminerleri verdi. 1995'te doçent, 2001'de profesör oldu. Çalışmalarını Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde öğretim üyesi ve Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Başkanı olarak sürdürdü.

İlk yazısı *"George Edward Moore'de Ahlâk Felsefesi"*, 1991 yılında *Felsefe Dünyası* dergisinde çıkmıştı. Diğer yazılarını *Felsefe Dünyası* (1991), *Türkiye Günlüğü* (1992), *Türk Yurdu* (1993), *AÜ İlâhiyat Fakültesi* (1995), *Dini Araştırmalar Dergisi*, *Türk Kültürü* dergilerinde yayımladı. *Felsefe Dünyası* dergisi yazı kurulu üyeliği (1992-97), *Dini Araştırmalar* dergisi danışma kurulu üyeliği yaptı. Birçok konferansa, pancle ve sempozyuma katılarak bildiriler sundu. Diyanet Araştırma Merkezinde Araştırma Grubu Başkanı, Türk Felsefe Derneği, Türkiye ve Türk Dünyası İktisadi ve Sosyal Araştırmalar Vakfı ve Türkiye İlâhiyatlılar Birliği Vakfı üyesidir.

ESERLERİ:

Ahlâkın Dini Temeli (1992), *Ayet ve Hadislerin Işığında İnsan ve Ahlâk* (1995), *İslâm Ahlâkının Esasları* (Bâbânzâde Ahmed Naim'den sad., 1995), *İslâm Düşüncesinin Problemlerine Giriş* (M. Hamid Yazır'dan sad., 1995), *Peygamberliğin Gerekliliği ve Peygamberimizin Örnekliği* (1998), *Modern Batı Düşüncesinde Vahiy* (2001), *Dini Anlamak Üzerine* (2004).

KILIÇ, Sadık

Tefsir araştırmacısı. 1953, Ordu doğumlu. Güzelordu İlkokulu (1965), Ordu Lisesi (1971) ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1977) mezunu. Kısa bir süre Ağrı / Tutak İmam-Hatip Lisesinde öğretmenlik yaptıktan (1977-78) sonra, asistan olarak Erzurum Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesine girdi. Yüksek lisansını 1979'da *"Kur'ân'da Yeminler"* ve *"Kur'ân'da Nifak Kavramı"* konulu teziyle, doktorasını 1982'de *"Kur'ân'da Günah Kavramı"* teziyle Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi Tefsir ve Hadis Bölümünde tamamladı. 1987'de aynı üniversitenin İlâhiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Tefsir Anabilim Dalında doçent, 1993'te aynı yerde *"Mitoloji, Kitab-ı Mukaddes ve Kur'ân-ı Kerim"* konulu takdim teziyle profesör oldu. Aynı üniversitede Temel İslâm Bilimleri Bölümü Tefsir Anabilim Dalında çalışmalarını sürdürdü. Dekan yardımcılığı, fakülte kurulu üyeliği, fakülte yönetim kurulu üyeliği, Atatürk Üniversitesi Senato Üyeliği gibi idari görevlerde de bulundu.

Makaleleri, *İlâhiyat Fakültesi*, *İlim ve Sanat*, *İslâmî Araştırmalar*, *İslâm, Girişim, Güldeste, Zaman* gibi gazete ve dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Kur'ân'a Göre Nifak* (1982), *Kur'ân'da Günah Kavramı* (1984), *Yabancılaşma / İnsana Karşı Toplumsal Süreç* (1984), *Ruhsal Yozlaşma Toplumsal Çürüme* (1987), *Kur'ân Sembolizmi* (1991), *Fıtratın Dirilişi* (1991), *Mitoloji Kitab-ı Mukaddes ve Kur'ân-ı Kerim* (1993), *Tabiattaki Metafizik ve Guénon'un Doğu Metafiziği* (1995), *İslâm'da Sembolik Dil* (1995), *Yemin Olsun ki* (Aksâmu' l-Kur'ân, 1996), *Kur'ân'ı Anlama Sorunu* (1999), *Tarihsellik ve Akılcılık Bağlamında Kur'ân'ı Anlama Sorunu* (1999), *Benliğin İnşası* (2000), *Kur'ân: Dildeki Sonsuz Mucize* (2003), *Seferler Arefesindeyim Hep* (2004).

ÇEVİRİ: *Dua Üzerine Düşünceler* (P. Marinier'den, 1990), *Afarozdan Diyaloğa* (R. Garaudy'den, 1996), *Kaşânî'ye Göre Kur'ân'ın Tasavvufi Tefsiri* (P. Lory'den 2001), *Tasavvufi Makaleler* (S. H. Nasr'dan, 2002), *Et-Tefsiru'l Kebir Tercümesi* (Fahruddin er-Razi'den, ortak).

KILIÇ, Ünal

İslam tarihi araştırmacısı. 1969, Yıldızeli / Sivas doğumlu. Sivas İmam Hatip Lisesi (1987), Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1992) mezunu. İstanbul ve Sivas'ta öğretmenlik yaptı (1992-95). Aynı dönemde Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi Anabilim Dalında yüksek lisans yaparak *"Mervan b. el-Hakem"* adlı tezi hazırladı. 1995'te Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesine araştırma görevlisi olarak girdi. 1996 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslâm Tarihi Anabilim Dalında başladığı doktorasını *"Yezid b. Muaviye"* adlı tezini vererek (1999) tamamladı. Çalışmalarını Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak sürdürdü. Makalelerini *Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi*'nde yayımladı.

Sadık Kılıç

Ünal Kılıç

ESERLERİ:

Tartışmaların Odağındaki Halife: Yezid b. Muaviye (2001), *Peygamber ve Dört Halife Günlerinde Şehir Yönetimi ve Valilik* (2004).

HAKKINDA: Ahmet Turan Yüksel / İhtirastan İktidara Kerbela (2001), Ali Ertuğrul / Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi (yıl: 6, sayı: 1), Saim Yılmaz / Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi (yıl: 8, sayı: 2), Alim Yıldız / Üsküdarlı Safi'nin Şi'ri Safi İsimli Eseri Üzerine (Cumhuriyet Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi, sayı: 2, c. 6), Alim Yıldız / Şeyh Halid Divanı (2004), Ömer Aslan / Kur'an ve Hoşgörü (2005).

Yusuf Kılıç

KILIÇ, Yusuf

Arap-Fars dilleri ve İslâm hukuku araştırmacısı. 5 Ocak 1940, Develi / Kayseri doğumlu. II. Abdülhamid dönemi müderrislerinden Kılıç Ali Efendi, babasının dedesidir. Şıhlı İlkokulu (1952), Adana Erkek Lisesi (1960), İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü (1963) mezunu. Üç yıl Adana İmam Hatip Okulunda meslek dersleri öğretmenliği yaptı. 1966'da Kayseri İmam-Hatip Okulunda meslek ders-

leri öğretmeni iken İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsüne öğretim görevlisi olarak atandı.

1971'de *"Asr-ı Saadetten Tabiun Devrine Kadar İslâm Hukukunun Prensip ve Kaynakları."* teziyle yüksek lisans çalışmasını, 1978'de İÜ Edebiyat Fakültesi Arap ve Fars Dilleri ve Edebiyatları Bölümünde *"al-Hatib al-Bağdadi ve 'al-Fa-kih Va'l-Mutafakkih' Adlı Eseri"* adlı doktora tezini tamamladı. 1986'da doçent oldu. Cezayir'de Yüksek İslâm İlimleri Enstitüsünde bir yıl öğretim üyeliği yaptı (1987-88). 1996'da profesör unvanını aldı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi öğretim üyesi olarak çalışmalarını sürdürdü. İLESAM üyesidir.

"Neye Yarar" başlıklı ilk yazısı, 1953'te Adana İHL yayın organı *Vahdet* dergisinde yer almıştı. Sonraki yıllarda makalelerini çeşitli gazete ve dergilerde yayımladı. Arapçadan Türkçeye, Türkçeden Arapçaya çevirileri vardır.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Asr-ı Saadetten Tabiun Devrinin Sonuna Kadar İslâm Hukukunun Prensip ve Kaynakları* (1986), *İslâm Fıkıh Mezheplerinin Doğuşunu Hazırlayan Sebepler* (1997), *el-Hati-bu'l Bağdadî ve Yararlandığı İlim Otoriteleri ve Hadis Ravileri* (1997).

ÇEVİRİ: *İslâm Tarihinde En Mühim Hukuki Kararlar* (Abdulmükal es-Sâid'den, 1997).

KILIÇARSLAN, İsmail

Şair. 1976, Ankara doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini bu şehirde tamamladı. İlâhiyat ve iletişim alanlarında yüksek öğrenim gördü. İlk şiiri *Kaknüs* dergisinde yayımlandı. Daha sonra şiirleri *Hece, Yedi İklim, Dergâh, Kırklar* ve *Atlılar* gibi dergilerde şiirleri yayımlandı. "Aliya", "Cahit Zarifoğlu-Yaşamak" ve "Roger Garaudy" gibi belgesel senaryolar da yazdı. Bu belgesellerden "Aliya", TYB Yılın Belgeseli Ödülünü aldı. "Cahit Zarifoğlu-Yaşamak" ise Antalya Film Festivalinde finalde yarıştı. Kılıçarslan, *Ablam Uzak Ülkede* ile 2004 Cahit Zarifoğlu Ödülüne layık görüldü.

ESERLERİ (Şiir):

Portakal Turta Bir de Kirpi (2001), *Başka Masallar* (2002), *Ablam Uzak Ülkede* (2003).

HAKKINDA: Mehmet Çetin / Tanzimattan Günümüze Türk Şiiri Antolojisi (c. 3, 2002).

İsmail Kılıçarslan

İSMAİL KILIÇARSLAN

ABLAM UZAK ÜLKEDE

kirazları ünlüymüş, bir de taştan yapılma o eski heykelleri
giderken konuşmuştuk, unutma demiştim, unutma sen gene de
demli bir çay yap, yıldızlara bak sonra, ne de olsa sadece akdeniz var arada
o upuzun havayı dinlerken annem de öyle dedi: bulsun artık birini

akdeniz demiştik öyle ya, bir fesleğen kokusu, bir de mercan sinarit
yani tütün de tütün değildir, bambaşka bir şey olup çıkmıştır artık

gidip bulmalı o çoğumuzun kurduğu güvercin düşlerini
gidip bulup bir ayet okumalı kulağına, bir yüzük takmalı parmağına
şöyle döne döne oynamalı ki meydan yiğit görsün

Neşet Kılıçarslan

KILIÇARSLAN, Neşet

Şair. Kurtağlı köyü / Çekerek / Yozgat doğumlu. İlk ve ortaokulu Çekerek ilçesinde, Ziraat Meslek Lisesini Yerköy'de bitirdi. Orta Doğu Teknik Üniversitesindeki öğrenimini yarıda bırakıp, ziraat teknisyeni olarak çalışma hayatına atıldı. Hakkari, Muğla, Ankara, Sorgun ve Çankaya (Ankara) belediyelerinde park ve bahçeler müdürü olarak görev yaptı. Çeşitli gazete ve dergilerde şiirleri yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Alıcı Hüzün (1989), *Yeşilırmak ve Kızılırmak Kavsi* (1996), *Geçen Asrın Mısraları.*

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

KILIÇARSLAN, Vahe

Şair, manken. 1966, İstanbul doğumlu. 1994'te mankenliğe başladı.

Vahe Kılıçarslan

1995 yılında Türkiye'nin en iyi modeli seçildi. Claude Miller'ın yönettiği Aks Deodorant reklam filminde oynadı (1996), film Can Reklam Ödülünü aldı. Beş saat yirmi altı dakika hareketsiz kalarak cansız manken unvanını kazandı (1997). Magazin Gazetecileri Derneği tarafından yılın en başarılı mankeni seçildi (2000 - 2001). Çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından ödüllendirildi (2001).

ESERLERİ (Şiir):

Gözlük (2000), *Canlandım* (2001).

HAKKINDA: Vahe Kılıçarslan / Canlandım (2001).

KILIÇASLAN, Dağıstan

Şair. 1 Mart 1950, Yozgat doğumlu. Çizmeci İlkokulu, Ankara Yıldırım

Dağıstan Kılıçaslan

DAĞISTAN KILIÇASLAN

İSİMSİZ ŞEHİR

Bu kentin evleri asılı durur dağ yamaçlarında
Denizi çılgındır
Göğe tırmanır merdivenleri
Sokakları sen kokar

Derinlerde kömürün uğultusu
Kara dünyaya inat
Gelin kız güzelliğinde Nisanlar
İrem buradadır.

Kaç alınyazısı yandı söndü
Karanlık dehlizlerde
-Bir kader ki- nem ve ter kokusu
Büyüyüp sönen gözler
Ve çığlıktan da öte
Donan acılar

Bu kentin bütün sokakları sessiz
Köşe başları hüzün
Yağmurları dinmez

Dışarı taşan umutlar gibi pencerelerden gül mevsiminde
Gül rengi odalarda
Akasyaların beyazlığında ve martıların
Bütün semtleri gül koktuğunda
Rüzgar büyütür sarmaşıkları
Taflansı umutlar depreşir

Bu kentin uykuları acele, vakti dar
Sevdaları eğreti
Hülyaları derinde
Bacalarında binlercenin soluğu
Kopup gelmişliklerle dolu
Umut bahçeleri düşler asma dallarında asılı

Kaybolmuşluklar içinde
Bulunmuş bir şey var yine de;
Gökkuşağında renklenen güneş.
Dağılır sisler.

DAĞISTAN KILIÇASLAN

BİZ

Gemsiz bir kühcylan koşturur
bozkırlarda;
Ayaklarında çöl, yelelerinde gül
Yanıp söner bir ceren bakışının
gözleri gözlerimde

Acı olur Tanrı Dağları'nda,
Ege'de mavi bir gülümseme

Ey hep karanlık denizlere
heveslenen ruhum
Sesini dinle rüzgarların, sanadır
şarkıları
"Sesin nerde kaldı, her günkü sesin
Unutulmuş güzel şarkılar için
Bu kar gecesinde uzaktan, yoldan
Rüzgar gibi ta eski Anadolu'dan
Sesin nerde kaldı? Kar içindesin"

Bir dünya istiyorum geri
gitmemecesine
Dallarım ve köklerimle
Ve sen ey özgürlüğün doyulmaz
nefesi:
Boşanan yağmur ol çöllerimize
(*Akasya Zamanı*, 1998)

Bayazıt Lisesi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. Çeşitli il ve ilçelerde kaymakamlık ve vali yardımcılığı görevlerinde bulundu. 1999'dan itibaren Zonguldak ve Eskişehir Vali Yardımcısı olarak görev yaptı. Şiir ve yazıları *Türk Edebiyatı*, *Erciyes*, *Söylev*, *Türk Dili* ve *Maki* dergilerinde yayımlandı. Altın Koza Festivalinde şiir dalında mansiyon aldı. İLESAM ve Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

ESERLERİ (Şiir):

Son Güneş, Yazılmamış Şiir Ol, Akasya Zamanı (1998).

Mehmet Ali Kılıçbay

KILIÇBAY, Mehmet Ali

Siyasetbilimci. 12 Nisan 1945, Ankara doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. 1982'den itibaren Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev aldı. Aynı yerde doktorasını yaptı, doçentliğe ve profesörlüğe yükseldi. Açık oturumlar, bilimsel toplantılar ve televizyon programlarındaki konuşmalarıyla tanındı. Makaleleri *Türkiye Günlüğü*, *Düşünen Siyaset Aktüel*, *İslâmi Araştırmalar* gibi pek çok dergi ve gazete yayımlandı.

ESERLERİ:

DENEME-İNCELEME: *Feodalite ve Klasik Dönem Osmanlı Üretim Tarzı* (1982), *Doğu'nun Devleti Batı'nın Cumhuriyeti* (1992), *Şehirler ve Kentler* (1993), *Cumhuriyet ya da Birey Olmak* (1994), *Benim Polemiklerim* (1995), *Bu Dünyayı Yaşamak* (1995), *Felsefesiz Sanat Oyunsuz Tarih* (derleme, 1996), *Uyruktan Vatandaşa Geçimden İktisada* (1996), *Biz Zaten Avrupalıyız* (1997), *Siyasetsiz Siyaset* (1998), *Dinin Fiziği Demokrasinin Kimyası* (1999), *İki Şehrin Hikâyesi: Ankara İstanbul Çatışması* (ortak, 2003), *Efsaneler ve Gerçekler* (A.Y.Ocak, İ. Ortaylı, İ. Togan, S. Divitçioğlu, S. Faroghi, T. Timur ile, 2000), *Ahşabın Öyküsü* (2000), *Soytarı Gülmez Sınır* (2004).

ÇEVİRİ: *Aydınlanma Çağı Avrupa Uygarlığı* (Pierre Chaunu'dan), *Tari-*

hin Savunusu ya da Tarihçilik Mesleği (Marc Bloch'tan, 1985), *XV ve XVI. Yüzyıllarda Osmanlı Devletinde Tımar* (Nicoara Beldiceanu'dan, 1985), *Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul* (Enver Özcan ile, 1986), *17. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul* (Enver Özcan ile, 1986), *XVI-XVIII Yüzyıllarda Osmanlı İmparatorluğu* (2001) (Robert Mantran'dan), *Ortaçağ Avrupası* (Donald Matthew'dan, 1988), *Tarih Araştırmalarının Fransa'da Aldığı Yönler-Erken Ortaçağ-Aşka Dair ve Diğer Denemeler* (1991), *Erkek Ortaçağ* (1991), *Şövalye, Kadın ve Rahip* (1991), *Ortaçağ İnsanları ve Kültürü* (Georges Duby'den, 2001), *1492* (Jacques Attali'den, 1999), *Tarih Üzerine Yazılar* (1992), *Akdeniz ve Akdeniz Dünyası* (2 cilt, 1993-94), *Akdeniz İnsanlar ve Miras* (1995), *Akdeniz Mekan ve Tarih* (1995), *Uygarlıkların Grameri* (1996), *Tarih Üzerine Yazılar* (2001), *Maddi Uygarlık: Gündelik Hayatın Yapıları* (2004), *Maddi Uygarlık: Mübadele Oyunları* (2004), *Maddi Uygarlık: Dünyanın Zamanı* (Fernand Braudel'den, 2004), *Deliliğin Tarihi - Hapishanenin Doğuşu - Kelimeler ve Şeyler* (Michel Foucault'dan, 2001), *Kapitalizmin Kökenleri* (Jean Baechler'den, 2001), *Ortaçağın Günbatımı* (Johan Huizinga'dan, 2001), *Rönesans İnsanı - Uygarlık, Kapitalizm ve Kapitalistler* (Lucien Febvre'den, 2001), *Romans Karnavalı* (Emmanuel le Roy Ladurie'den, 2002), *Düşsel Ortaçağ* (Jurgis Baltrusaitis'ten, 2002), *Modern Avrupa'da Ayaklanmalar ve Devrimler* (Yves-Marie Berce'den, 2003), *Kasch'ın Yıkılışı* (Roberto Calasso'dan, 2004), *Suçlar ve Cezalar Hakkında* (Cesare Beccaria'dan, 2004), *Avrupa İktisat Tarihi* (Herbert Heaton'dan, 2005).

HAKKINDA:Vitrindekiler (Cumhuriyet Kitap, 2.7.1998).

KILIÇÇIOĞLU, Cumhur

Araştırmacı-yazar. 19 Kasım 1938, Siirt doğumlu. İlköğrenimini İnönü ve Yeni (14 Eylül) ilkokullarında tamamladı. Ortaokul ve lise sınavlarını dışarıdan verdikten sonra TODAİE Sevk ve İdare Yüksek Okulundan mezun oldu. Memurluğa Orman İşletmesinde (1962) başladı. Valilik Planlama Müdürlüğü görevini on yedi yıl sürdürdü. Uzun yıllar, 1963 yılında Siirt'te kurduğu *Mücadele* gazetesini çıkardı.

Yazılarını *Siirt'in Sesi*, *Şehir*, *Siirt'te Sonsöz*, *Siirt* adlı gazetelerde yayımladı. Gazetecilik hayatında 30'a yakın ödül kazandı. *Yenigün*, *Yeni Sabah*, *Hürriyet*, *Milliyet*, *Cumhuriyet* gazeteleri ve Anadolu Ajansının Siirt muhabirliğini yaptı. Anadolu Basın Birliği (kurucu), Türk Basın Birliği (Siirt Şubesi Başkanı), Çağdaş Gazeteciler Derneği, Edebiyatçılar Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

ESERLERİ:

Tarihi ve Turistik Değerleriyle Siirt (1965), *Siirt Rehberi* (1981), *Her Yönüyle Siirt* (1992), *Botan'dan Bodrum'a* (1993).

KILIÇÇIOĞLU, Vecihe Hatiboğlu

Dilbilimci (D. ? - Ö. 22 Ekim 1996). Ankara Üniversitesi Dil ve tarih Coğrafya Fakültesi eski öğretim üyesi ve Türk Dil Kurumu Dilbilgisi Bölümü eski başkanıydı. Dilbilim alanında yaptığı araştırmalarla Türkçenin MÖ 3 binli yıllara ulaştığı iddiasını ispatlamaya çalışmış; Sümerce ve Kaşçanın Türkçe olduğunu, Hititçenin Türk Kus kavminin konuştuğu dil olduğunu savunmuştu.

ESERLERİ:

Ölümsüz Atatürk ve Dil Devrimi (1981), *Türkçenin Ekleri* (1974), *Pekiştirme ve Kuralları* (1973), *Türkçenin Sözdizimi* (1972), *Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü* (1969).

İzzet Kılıçlı

KILIÇLI, İzzet

Öykü yazarı, hukukçu (D. 1948, Van – Ö. 13 Ekim 1998, Ankara). Sağlık bilimleri, gazetecilik ve hukuk öğrenimi gördü. Bir süre orta dereceli sağlık okullarında meslek dersleri öğretmeni olarak görev yaptı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdikten sonra Ankara'da serbest avukat olarak çalıştı. Edebiyata 1966'da şiirle başladı. Daha sonra öykü yazarlığı alanında yoğunlaştı. Ankara'da

İZZET KILIÇLI

KARADA YÜRÜYEN GEMİ

Acı günlerin geride kalıp kalmadığı belli değildi. Toplumların yazgısı gibiydi bireyinki de; inişler çıkışlarla dolu... Her kötülüğün ardından iyiliğe ulaşmak bir yasa mı? Sorunlar tükenmez ama doğanın zararlı yasalarını yine onun bir üst yasasıyla yenmeye çalışmaktayız. Besbelli böyle böyle evrenin sırlarına erecceğiz.

Bir gemi belirmişti az ilerde. Görünürde ne deniz vardı ne de nehir. Karaya oturmuş olabileceğini düşündüm. Deniz nereye gidebilir diye haklı bir soru da beynimi rahatsız etmeye başladı. Geçmişten kalmışa benzemiyordu hiç, çağdaş ve yeniydi. Tepede durup seyrettiğim o düşse! Görüntüyü. Değişik anlamları çağrıştıran yağlı boya tablodan çıkıp yaşama karılmıştı sanki. Benzer durumları araştırdım tarih belleğimde. Fatih geldi gözümün önüne. Onun özgün yöntemini daha önce uygulayan başka komutanlar var mıydı?

Gemi yavaş yavaş tepeye yaklaşıyordu. Zorlandığını işittiğim seslerden belli. Neden karayı seçtiğini anlamıyorum, düşünsem de bulamam. Az beklersem içimde oluşan gereksiz merakı giderecektim belki.

Yılların acılarını yüklenmiş büyük bir kaplumbağaya benzetiyordum onu şimdi de. Tepeye vardığında kaptanı megafonla bağırdı:

—Deniz nerde denizzz?

Büyük bir ustalık. Kim yürütebilir ki gemisini karada? Bu ilke! Soru usumdan geçerken sağa sola baktım, kimse yok; bana sesleniyormuş. Karşılık verdim:

—Sayın Kaptan! Geldiğim yerde bir deniz vardı. Sorması ayıp mı olur bilmem, karada ne yapıyorsunuz geminizle? Sorum simgesel anlam taşımıyor yalnız. Yanıtınızda gerçeği anlatsın.

—Anlamadım!

—Anlamayacak ne var? Demek istiyorum ki, bu gördüğüm gemi de, neden denizde değil? Az önce iri bir kaplumbağaya benzetmiştim. Hiç eski tarihçileri okudunuz mu? Onlar kullanır, "devlet gemisini karaya oturttu" gibi beylik sözleri. Okurken usuma hep böyle gemiler gelirdi. Bir de sarıklı sarıklı koca kaptanlar. Ama sorduğum soru aynı anlamı içermiyor. Yalnızca gemi olarak bakıyorum şu koca karaltıya.

→

—O zaman siz de yanıtımdan başka anlam çıkarmayınız. Benden önceki kaptanlar karaya oturmuş... Deniz çekilmiş sora. Yeniden ulaşmak için aylardır uğraşıyoruz. Tekerlekli yastıklar yaptırdık altına. Zor oluyor fakat başka çare yok. Umarım çok uzak değildir sözünü ettiğiniz deniz.

—Hayır hayır, şu sağların ardında siter

—O halde fazla oyalanmayalım, yolu gösterir misin?

—Size kılavuzluk edeyim.

—Önden yürüyorum, ardımdan geliyor gemi. Denizden ayrıldığı günden beri yitirdiği neşesini yeniden kazanmışa benziyor. Ya da görüntüsündeki değişiklikler için yorum yağmak gerekiyordu, ancak böyle düşünebilirdim.

Dost ülkelerin mini bayraklarını çektiler direkle baş kısım arasına. Rüzgârda dalgalanıyorlardı. Aynı esinti Kaptan'ın yüzüne de vuruyordu, kasketi olmadığından saçlarını uçuruyordu. O haliyle kitaplarda yaşlanmış ünlü bir bilgeye benzetiyordum onu. Sevinç çığlıkları atan gemi adamları coşkularıyla yeri göğü inletmek için güverteye çıkmışlardı sanki. Hiç unutmayacaklardık izlediklerini. Tırmanıştaki sesleri işitiyordum yine. Ağır ağır yürüyordu gemi. Kaptan köşküne girmişti şimdi, yoktu görünürde.

Az ilerde bir limanı göründü. Koca bir gemi demir almıştı. Karşımıza çıkan birine büyük denizlere götürecek yolu sordum. Parmağıyla ufku gösterdi. Sol tarafta iki kişiyse kavgaya tutuşmuştu. Bir an durup onları baktık. Dövüşe dövüşe nihtımdan denize düştüler. Yunruklaşmalarını suda da sürerken gemimizi denize indiriyorduk. Ufukta dalga köpüklerini görebildiğimiz okyanus göz kırpıyordu.

(*Küllöykü dergisi*, Mayıs-Haziran 2003)

Yazıt dergisini çıkardı, Yazıt Yayınlarını kurdu ve yönetti. Yazıları *Varlık, Cumhuriyet Kitap, Türkiye Yazıları, Yazıt, Dönemeç, Kıyı, Temmuz, Yaba Öykü, Oluşum, Yapıt, Edebiyat 81, Günümüzde Kitaplar* gibi dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Öykü):

Mavi Devler (1983), *Tozların Dansı* (1990), *Kara Önlüklü Sevgili* (1996).

KILIÇLI, Mustafa

Arap-Fars dilleri araştırmacısı. 1956 doğumlu. Atatürk Üniversitesi Arap-Fars Dilleri ve Edebiyatları Bölümü (1979) mezunu. Yüksek lisansını (1981) ve doktorasını (1986) Atatürk Üniversitesi Arap Dili ve Edebiyatı Bölümünde tamamladı. Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümünde araştırma görevlisi (1980-87), yardımcı doçent (1987-93), doçent (1993-99) ve profesör (1999-) olarak çalıştı. 2002'de Arap Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı başkanlığı görevini üstlendi. Makalelerini, *Akademik Araştırmaları Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Bilimleri Araştırma* dergilerinde yayımladı. *TDV İslâm Ansiklopedisi* için maddeler yazdı.

Mustafa Kılıçlı

ESERLERİ:

SÖZLÜK: *Arapça Edatlar ve Deyimler Sözlüğü* (M. Sadi Çöğenli ve Yakup Şafak ile, 1988).

ARAŞTIRMA: *Ed-Durru'l-Lakît Fî Aglâti'l-Kâmûsi'l-Muhît* (1990), *Ebu'l-Kâsım Abdurrahmân Es-Suheyli-Hayatı ve Eserleri* (1990), *Ebû Dulâme ve Nuktedân Şahsiyeti Üzerine* (1990), *Arap Edebiyatında Şuûbiyye* (1992), *Sadrulislâm ve Emeviler Devrinde Gınâ* (1993), *Arapçada Müselles Lügatlar ve Müellifleri* (1998).

ÇEVİRİ: *Divan* (Erzurumlu İbrahim Hakkı'dan Arapça şiirlerinin tercümesi, yay. haz. Numan Külekçi-Turgut Karabey, 1997), *Telhis ve Tercümesi -Kur'an'ın Eşsiz Belagatı* (2001), *Felsefî Tasavvuf* (Muhammed `Akîl el-Mehdilî'den, 1998), *Avâmil-i Curcânî-Avâmil-i Birgivî ve Tercümeleri* (M. Sadi Çöğenli, Nevzat H. Yanık ve Kenan Demirayak ile, 2000).

KILIÇOĞLU, Hacı Osman

Şair. 5 Haziran 1922, Çekerek / Yozgat doğumlu. 1945 yılında Emniyet teşkilatında bekçi olarak işe başladı. Eğitmenlik kursunu bitirerek Milli Eğitim okullarında eğitmenliğe geçti. Sonra Özel İdare Köy Bürosunda kâtiplik (1949), DDY'de biletçilik yaptı. 1977'de geçtiği PTT'de çalışarak bu kurumdan emekliye ayrıldı. Ankara'ya yerleşti. *"Hakkın Hakikat Yolunda Manzumeler"* (1963) adlı bir şiir kitabı yayımlandı.

HAKKINDA: Durali Doğan / Yozgatlı Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi (2005).

Hakkı Kılıçoğlu

KILIÇOĞLU, Hakkı

Siyaset adamı, yazar (D. 1872, Niş - Ö. 1959, Ankara). Harbiye Mektebi mezunu. Irak'ta askeri öğretmenlik yaptı. Yemen savaşına katıldı. İttihad ve Terakki üyeleri arasında yer alarak İstanbul'da bir süre görev yaptıysa da yazıları nedeniyle emekliye ayrıldı. İzmit'te *Hür Fikir* (1924-28) adlı bir haftalık bir gazete çıkardı. 1927'den itibaren birkaç dönem milletvekili seçildi.

ESERLERİ:

Son Cevap (1913), *İtikâdât-ı Bâtılaya İlân-ı Harb* (1914), *Peygamberler Dedesi İbrahim* (1926).

KILIÇOĞLU, Kâmil

Şair. 1924, İmirhan köyü / Zara / Sivas doğumlu. Çocukluğu ve gençliği köyde geçti. Askerlik hizmetini yaptıktan sonra Pamukpınar Köy Enstitüsündeki Eğitmenlik Kursunu bitirerek önce kendi köyünde, sonra başka köylerde eğitmenlik yaptı. 1954'te görevinden istifa ederek Antalya, Diyarbakır, Tokat ve Yozgat'ta çeşitli şirketlerde puantör olarak çalıştı. 1958'den itibaren Sosyal Sigortalar Kurumu İstanbul ve Sivas şubelerinde çalışarak emekliye ayrıldı. Bazı şiirleri *Ülke, Hakikat* ve *Tercüman* gazetelerinde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Güzel Yaylanın Şiirleri (1952), *Eski Rüzgâr* (1969).

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

KILIÇÖZLÜ, Ziya

Şair ve yazar. Antakya doğumlu. Antakya Lisesinde Türkçe öğretmen-

liği (1939-44) yaptı. Bu döneminde Süleyman Okay, Kemal Karaömeroğlu, Niyazi Börklü gibi genç şairlerin yetişmesine katkıda bulundu.

ESERLERİ:

ŞİİR: *And İçiyoruz* (Kahramanlık Yemini, 1939), *23 Nisan Manzumeleri* (1944).

ARAŞTIRMA: *Hatay Halk Şairleri* (1948).

KILIÇZÂDE HAKKI

Fikir ve siyaset adamı (D. 1872, Niş – Ö. 14 Nisan 1960). Asıl adı İsmail Hakkı'dır. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında ailesiyle Manastır'a göçmek zorunda kaldı. Burada babasını kaybetti. İlk, orta ve lise öğrenimini Manastır'da tamamladı. 1890'da Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyun'a kaydoldu ve buradan 1894'da topçu üsteğmen rütbesiyle mezun oldu. Selanik, Manastır, Bağdat, Yemen, Edirne ve İstanbul kolordularında, Bağdat Askeri İdâdisinde (lise) kitabet öğretmenliği görevlerinde bulundu. 1912 Balkan Savaşı yenilgisi üzerine *İçtihad* adlı dergide kaleme aldığı *"Pek Uyanık Bir Uyku"* başlıklı yazısı Batılılaşma programı ve Atatürk inkılâplarının taslağı niteliğinde kabul edilerek *İçtihad* ailesine kabul edildi. Bir taraftan *İçtihad*'daki yayın faaliyetine devam ederken diğer taraftan yayımladığı makalelerini *İ'tikadât-ı Bâtılaya İ'lân-ı Harb* adlı kitapta topladı. Celal Nuri ile birlikte *Hürriyet-i Fikriyye* adlı dergiyi çıkardı (1914). Yazılarında savunduğu birtakım görüşler nedeniyle pek çok kez tutuklandı.

ESERLERİ:

POLEMİK: *İ'tikadât-ı Bâtılaya İ'lân-ı Harb* (1329), *Akvemü's-siyer Münasebetiyle Yusuf Suad Efendilere Tâmimen Son Cevap* (1331).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Peygamberler Dedesi İbrahim* (1926).

HAKKINDA: Celal Pekdoğan / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 25, 2002, s. 415-416).

KILINÇ, Filiz

Şair. 22 Kasım 1976, Ankara doğumlu. Atatürk Endüstri Meslek Lisesi Dekoratif Sanatlar Bölümü ve Anadolu Üniversitesi AÖF Halkla İlişkiler Bölümü mezunu. Şiirleri *Bizim Ece Şairler Antolojisi*, *Sevgi Yolu Şairler Antolojisi* ile aynı antolojilerin aylık dergilerinde yayımlandı. Tekirdağ yerel televizyonlarının şiir programlarında ve çeşitli radyolarda okundu. İlk şiir kitabı *Bozuk Paraya Düşler Satarız* 2005'te yayımlandı.

Filiz Kılınç

KILINÇASLAN, Nermin

Şair ve yazar. 26 Eylül 1968, Yozgat doğumlu. İlköğrenimini ve Liseyi Yozgat'ta Yozgat Endüstri Meslek Lisesinde tamamladı (1987). İstediği halde yüksek öğrenim yapamadı. Ankara Köy Hizmetleri İl Müdürlüğünde teknik ressam, Sağlık Bakanlığının 112 acil servisinde memur olarak çalıştı. Şiirleri Çağrı, Gülpınar gibi sanat ve edebiyat der-

Nermin Kılınçaslan

gileri ile Ayrıca, araştırmacı, şair, yazar Hüseyin Yurdabak'ın hazırladığı *Edebiyatımızda Günümüz Kadın Şairleri* (2006) adlı antolojisinde yayımlandı. Mizah yazılarını *Buyurun 112* (2006) adlı kitabında topladı.

HAKKINDA: Hüseyin Yurdabak'ın (Edebiyatımızda Günümüz Kadın Şairleri (2006).

KILINÇKAYA, Mehmet Derviş

Tarih araştırmacısı. 1 Ocak 1955, Adıyaman doğumlu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü (1980) mezunu. Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsünde *"Milli Mücâdele'de Urfa"* (1985) adlı tezi ile yüksek lisans yaptı. Doktorasını da aynı enstitüde *"Arap Milliyetçiliği ve Milli Mücadele'de Türkiye-Suriye İlişkileri"* (1992) adlı tezle tamamladı. Hacettepe Üniversitesinde görev yaptı. Makalelerini, *Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Dergisi*, *Türk Yurdu*, *Yeni Türkiye* dergilerinde ve *Dr. Abdurrahman Çaycı'ya Armağan* adlı ortak kitapta yayımladı. Uzmanlık alanıyla ilgili sempozyumlara katılarak bildiriler sundu.

Mehmet Derviş Kılınçkaya

ESERLERİ:

TARİH: *1930 Sanayi Kongresi* (2003), *Osmanlı Yönetimindeki Arap Topraklarında Milliyetçiliğinin Doğuşu ve Milli Mücadelede Suriye* (2004), *Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi* (e-kitap, 2004).

ORTAK YAYIN: *Siyasi Tarih* (2. cilt, 1993), *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi* (2001), *Atatürk'ün Bütün Eserleri* (6., 7., 8., 9. ciltler, 2002-2003).

KILINÇLI, Agâh

Şair. 1953, Güçlü (Zarani) köyü / Bayburt doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Bayburt'ta yaptı. Liseden mezun olduğu yıl Erzurum Yabancı Diller Yüksek Okulu İngilizce Bölümünü kazandı. O yıllardaki siyasi kargaşa nedeniyle okuldan ayrılmak zorunda kaldı. Libya'da ve Türkiye'nin çeşitli yörelerinde çalıştı. İstanbul'da bir süre semt pazarcılığı yaptı. Şiire okul yıllarında başlayan şairin, *Gönül Harmanı* (1997) adlı bir şiir kitabı vardır.

HAKKINDA: Mahmut Kırtan / Bayburtlu Şairler (1998).

KILLIOĞLU, İsmail

Yazar. 1947, Kahramanmaraş doğumlu. Kahramanmaraş İmam-Hatip Lisesi, Maraş Lisesi (1968) ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1975) mezunu. Memuriyete Bolu Seben vaizi olarak başladı. Daha sonra sırasıyla Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi Organik Kimya Enstitüsünde hukuk danışmanı, Çalışma Bakanlığında iş müfettişi olarak (1976-78) görev yaptı. Çalışma Bakanlığında çalışırken, Sakarya DMMA'nın açtığı asistanlık sınavını kazanarak öğretim üyeliğine geçti (1978-85). 1985'ten itibaren Marmara Üniversitesinde İlâhiyat Fakültesinde felsefe tarihi okuttu.

Yazı hayatına şiir ve hikâye ile başlayan Killioğlu, çalışmalarını hikâye üzerinde yoğunlaştırdı. İmam-hatip lisesinde öğrenci iken Osman Sarı ile birlikte çıkardıkları haftalık *Gonca* adlı sanat-edebiyat dergisinde (1965-67) yayımladığı hikâyeleriyle

İsmail Kıllıoğlu

dikkat çekti. Daha sonra *Memleket Gazetesi* (1965), *Hareket* (1968), *Çıkış* (1968), *Diriliş* (1969 ve sonrası), *Edebiyat* (1969-75), *Gelişme* (1974), *Kalem* (kurucu ve yönetici, 1976-77), *Mavera* (danışma kurulu üyesi, 1976-89), *Yönelişler*, *İslâm* (1983-89), *İlim ve Sanat* (1984-89), *Kadın ve Aile* (1987-98) ile *Türk Edebiyatı* (1985), *Altınoluk* (1985), *Yeni Devir* (1976'dan itibaren aralıklarla) ve *Millî Gazete*'de (1987) hikâyeler, düşünce ve eleştiri yazıları yayımladı. *Ateş Yalımı Üstünde Bir Toplantı* adlı kitabından alınan *Kesit* hikâyesi, TV filmi olarak çekildi ve gösterildi (1978). Hikmet Yayınlarınca çıkartılan dört ciltlik *İslâm Tarihi*'nin genel yayın yönetmenliği ve redaksiyonunu yaptı. Risale Yayınları *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi*'nin bazı bölümlerinin hazırlık çalışmalarını yönetti.

Kıllıoğlu'nun hikâyeleri, kendilerini birden ele vermeyen, olay örgüsünden çok, düşünce ve duyarlığın yoğunlaştırılmasında birer unsur olarak kullanılan dil ve teknik bakımından alışılmış hikâye sınırlarını zorlar. Onun hikâyelerinde günümüz insanı dile getirilirken geniş bir tarih perspektifinin çağrışımlarıyla anlatım zenginleştirilir. Son yıllarda hikâyelerinin yanında deneme ve inceleme türlerinde de ürünler verdi.

ESERLERİ:

HİKÂYE: *Ateş Yalımı Üstünde Bir Toplantı* (1974), *Hayata Uyanış* (1984).

DENEME-İNCELEME: *Düşünce ve Duyarlık* (1986), *Edebiyat ve Suç* (1988), *Ahlak-Hukuk İlişkisi* (doktora tezi, 1988), *Düşünce ve Özgürlük*.

Yazarın ayrıca 1988'de teksir edilmiş Felsefe Tarihi 1, İlk Çağ Felsefesi adlı ders notları vardır.

HAKKINDA: TDE Ansiklopedisi (c. 5), Mavera (Temmuz 1985), Cemil Çiftçi / Maraşlı Şair-Yazar Alimler (2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

İSMAİL KILLIOĞLU

YALNIZ BIRAKILMIŞ ADAM

Ev sahibesinin on iki yaşlarında var yok oğlan çocuğu, dik ve oldukça dar, bir yanı komşu damın saçağında başlayan, tırabzan yerine çakılmış tahtalar ile çevrili, yer yer çürümeye durmuş tahta merdivenin beton zeminine atlarken «Osmanlı Kabadayısı!» diye bağırdı. Görünce insanı, hem garip, hem de içe işleyen sorulu bir ürpertiye boğan yeni elbisesi yalnızca sevince (belki de ayrıcalık duygusuna) boğuyordu onu. Ayağında firenkipinden siyah, dökmeli bir şalvar; sırtında yarı kollu, göğüsleri sırma işlemeli, yakasız, kaba, elörmesi bir aba; bunun altında temiz, kırışıksız, ipekten bir pembe yelek vardı. Yine ipekten olan eflâtun renkli bir poşuyu boynuna dolamış, uçlarını iki omuzundan aşağıya salıvermişken, koyu mavi birimi de beline dolamış. Başında da çıplak, hafiften yana kaydırılmış bir keçe külah: İşte bunlar veriyor olmalıydı ona bu sevinci, ya da ayrıcalık duygusunu.

Hızla aynı merdivenden kaydım, kapıdan süzülüp geçtim, ama caddeye çıkınca o kapıyı, o merdiveni nasıl indiğimi ve geçtiğimi anımsıyamadığımı anlıyorum. Caddenin kalabalığı alabora olmuş bir deniz dalgası gibi yüzüme, ille de zihnime seğirtiyor: Arkası kesilmez bir davar sürüsünün ayaklarının ve boynuzlarının birbirine çarpmasından çıkan gürültü kuşatıyor içimi ve beynimi. Ancak içlerinden süzülüp geçerken seslerini uzaklardan ve derinlerden gelen hırıltılar gibi duyabiliyorum. Koyuluğu üstüne çekmiş varlıkların içimde taşıdığım evler, bu olup bitene ilgilenmeden durabiliyorlar. Arada bir sesler, kalın tas duvarları aşıp caddeye taşıyor. Sesler duvarları zorluyor, duvarlar geriniyor kesik kesik. Bir çocuğun ağlayışını kaim, tok, öfkeli bir ses susturuyor birden. Anlıyorum: Baba. Yaylana yaylana gelip geçen araba ışıklarında, damlasının dökülüşlerini açığa vuran yağmur her haliyle sıkıntımı artırıyor. Yağmur damlaları önce pürlıyor armavut taşlarının manda derisi yüzeyinde, sonra kayboluşunu göremiyorum. Ama kara taşları kırbaç gibi dövüşünü belleğime iyice kazıyorum. Bu yağmur kutsal bir cezadır sanki de, hükmünü önce toprağa uygulamaya başlıyor, ama toprağı, bu parke taşları koruyor. Ve yağmurun şiddeti, doludizgin öfkesi burdan geliyor sanki. İnsanlar, mağara önünde durup şaşkına uğramış zavallı varlıklar gibi biçimlerini ve anlamlarını yitirmiş, bunları aramaktan da bütünüyle yoksun edilmiş bir durumda görünüyor, işte bu gölge varlık durumuna düşmüş veya düşürülmüş insanları içimden görüyorum.

Dalgınlığımın ağırlığı altında Kanlıdere Köprüsünü yandan geçiyorum, taş basamaklar ile Bit Pazarına iniyorum. Çamur ve yağmur sellemesinin verdiği bezginlik duygusunu: öbek öbek çetelerin oluşturduğu yığınlar, gidip gelen, birbirini ezercesine yürüyen, durunca başkalarının yürümesini engelleyen kalabalığın verdiği güçsüzlük ve öfke duygusu çoğaltıyor mu, yoksa insanı yıkıcı başka bir duyguyu mu üretiyor? bilmiyorum. Göğe bakıyorum, gök kayıp. Boşluk. «Boşluk değil.» Kalabalıktan sıyrılmak için adımlarımı sıklaştırıyorum, ama. yürümemi dengeleyemiyorum. «Boşluk büyüyor.» önümü kesen insanı gölge varlıklar değil de öbek öbek çete yığınlarından yöreye yayılan davul ve hey hey gürültüleri oluyor. «Boşluk değil.» Koşuyor gibiyim, gerçekten koşuyormuşum gibiyim, koşmuş gibi! «Boşluk değil.» Hiç bir şeye aldırmamaya karar veriyorum, yani beni engellemeye uğraşanların bütün uğ-raşlarını boşa çıkarmaya karar veriyorum/verdim; "Boşluk ölüyor." Belediye alanına çıkarken/belediye alanı bombos/"boşluk değil." Belediyenin balkonunda asılı kapkara/karartıkça karartmış kapkara bir resimin gölgesi zift gibi üstüme doğru ağarken, kaçmaya uğraşırken! "Boşluk değil..."

Boğazkesen Caddesine doğru koşuyorum, içim yapış yapış, ağlamak için ellerimi sıkıyorum, ellerim küçülüyor. Dirseğimden kopuyor, taş gibi bir acı büyüyor içimde, taş gibi, taş! Omuzlarım dökülüyor, ağladığımı duyar gibi ürperiyorum - "boşluk değil"-Sesimin ta uzaklardan gelircesine bana uzandığını ve sarstığını, «Boşluk kaçıyor», anlarken caddede yapayalnız kalakaldığımı sezinliyorum. Oysa kalabalık daha bir çoğalmış, yoğunlaşmış olarak akıyor. Buna karşı, büyüyen yalnızlığımı cephe ilerisine sürülen bir akıncı kolu gibi sürüyorum. Yutuyor yalnızlığımı kalabalığı, ama onları içimde duyamıyorum. İçimde «bana bir insan gerek» sessizliği çınlıyor, bu çınlayış «kimla boğulmuş sevgiden» ile kesiliyor. Yeniden eve yöneliyorum.

(*Ateş Yalımı Üstünde Bir Toplantı*, 1974, s. 7-9)

KINACIOĞLU, Naci

Hukukçu, yazar. 1928, Kayseri doğumlu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Doktorasını Freiburg Üniversitesinde yaptı (Almanya, 1958). Mezun olduğu fakültede doçentliğe (962) ve profesörlüğe (1968) yükseldi. Öğretim üyesi olarak ayrıca İTİA, İktisadi ve Ticari İlimler Yüksek Okulunda görev yaptı. Gima Genel Müdürlüğü, Avrupa Koseyi Alt Komisyon Üyeliği, GÜ Rektör Yardımcılığı, Kayseri Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü (1988-92), GÜ Hukuk Fakültesi Özel Hukuk Bölüm Başkanlığı (1994-96) görevlerinde bulundu. 1996 yılında kendi isteğiyle emekli oldu. İLESAM Başkanı olarak bir dönem görev yaptı. *Das Türkische Urhebrrecht im Vergleich mit dem Deutschland, Çift Meclis Sistemi* adlı bir araştırması ile meslek alanında yayımlanmış escrleri vardır.

KINALIZADE ALİ ÇELEBİ

Bilgin ve şair (D. 1510, Isparta - Ö. 1579, Edirne). İlköğrenimini Isparta'da yaptıktan sonra İstanbul ve Edirne'de birçok medresede ünlü bilginlerden ders alarak yetişti. Edirne Hüsamiye Medresesi müderrisliği, Şam, Kahire, Halep, Bursa, Edirne, İstanbul kadılıklarında bulundu. Döneminin ünlü âlimleri arasında yer alan Ali Çelebi, özellikle tefsir, fıkıh, hadis, felsefe, riyaziye, belâgat ve inşa'da ileri derecede bilgi sahibiydi. Kanuni Sultan Süleyman'ın şiirlerine tahmisler de yazmış olan Ali Çelebi, bağımsız eserler yanında çok sayıda risale, haşiye kaleme aldı. *Divan*'ı basılmamıştır.

ESERLERİ:

Ahlak-ı Alâî (Türkçe, 1833; Latin harfleriyle, 1934), *Münşeât-ı Kınalızâde* (Türkçe), *Muammeyât, Kınalızâde Tarihi, Kaside-i fî Medhi'n-Nebi, Manzume-i Risale-i Vücud.*

Ayrıca Arapça on iki eseri vardır.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Hasan Aksoy / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 25, 2002).

KINALIZADE HASAN ÇELEBİ

Tezkireci (D. 1546, Bursa - Ö. 14 Mart 1607, Reşid kasabası / Mısır). Ünlü bilgin Kınalızade Ali Çelebi'nin oğlu. Güçlü bir medrese öğrenimi görerek fıkıh ve kelam alanında yetişti. Bursa, Edirne, Halep ve Kahire kadılıklarında bulundu. Şiirleri zayıf görülen Hasan Çelebi, II. Murad'a sunduğu (1586) *Tezkiretü'ş-Şuârâ* (Şairler Tezkiresi) adlı eseriyle tanındı. Çok sayıda şairin hayatı ve eserlerinden örnekler derlediği tezkiresi, yer verdiği şairler üzerinde yargılarda bulunmamışsa da edebiyat tarihi açısından önemli bir eserdir. Ayrıca fıkıh ve kelam konularında haşiyeleri olan Hasan Çelebi'nin *Tezkire*'si İbrahim Kutluk tarafından basıldı.

HAKKINDA: Bursalı Mehmed Tahir / Osmanlı Müellifleri I (1972), İbrahim Kutluk / Kınalızade Hasan Çelebi - Tezkiretü'ş-Şuârâ (c. I, 1978), Yurt Ansiklopedisi (c. I, 1982), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), Mustafa İsen / TDV İslâm Ansiklopedisi (c. 25, 2002).

KINIKOĞLU, Sadık

Karikatürcü, yazar. 1941, Malatya doğumlu. İTÜ İnşaat Fakültesi (1964) mezunu. Yazmaya ve çizmeye lise yıllarında başladı. Kısa bir süre İmar İskân Bakanlığı'nda araştırma mühendisliği, yine bu süre içinde Ankara DMMA'da hocalık yaptı. Ankara'da inşaat mühendisi olarak çalışmalarını sürdürdü.

Sadık Kınıkoğlu

1973 yılından itibaren Milli Gazete başta olmak üzere çeşitli gazete ve dergilerde siyasal konular ağırlıklı olmak üzere çok sayıda karikatür ve makale yayımladı. Çeşitli bilimsel toplantılara katılarak tebliğler sundu.

KINIŞ, Mustafa

Araştırmacı-yazar. 1960, Sarpulu (Çağlar) köyü / Elazığ doğumlu. İlkokulu aynı köyde, ortaokul ve liseyi ise Elazığ'da bitirdi. 1985'te Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. 1998'de Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Alman Dili ve Eğitimi Anabilim Dalında *"Peyami Safa'nın Matmazel Noraliya'nın Koltuğu ile Hermann Hesse'in Der Steppenwolf Adlı Eserlerinde Arayış ve Kendini Gerçekleştirme Sorunu"* başlıklı tez çalışmasıyla doktorasını tamamladı. Bu çalışmasını 2000 yılında kitaplaştırdı. Daha sonra çalışmalarını Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesinde sürdürdü.

Rıza Kıraç

KIRAÇ, Rıza

Romancı, sinemacı. İstanbul, 23 Şubat 1970, İstanbul doğumlu. İstanbul Yapı Meslek Lisesi, 18 Mart Üniversitesi Yüksek Meslek Okulu Fotoğrafçılık Bölümü, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sinema-TV Bölümü mezunu. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü. Öyküleri ve sinema yazıları 1999'dan itibaren *Yaşasın Edebiyat, Yeni Gündem* gibi dergilerde yayımlandı. Belgesel ve kısa film çalışmaları oldu.

ESERLERİ:

ROMAN: *Cin Treni* (2000), *Düşmüş Erkekler Masalı* (2005).

ÖYKÜ: *Komşumun Uzun Kızıl Saçlı Sevgilisi* (2004).

HAKKINDA: Ömer Türkçş-Aksu Bora / Cin Treni (Virgül, sayı:34, Ekim 2000), TBE Ansiklopedisi (2001).

KIRAL, Tezer Özlü

Bkz. ÖZLÜ (Kıral), Tezer

KIRAN, Hatice Müberra

Şair (D. 16 Aralık 1923, Birgi köyü / Urla / İzmir – Ö. 10 Haziran 2005, Urla / İzmir). İlköğrenimini Urla'nın Uzunkuyu köyünde tamamladı. İzmir Kız Lisesi, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Tarih-Coğrafya Bölümü (1947) mezunu. Bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra ailesinin işlerini yönetti. 1955-60 yıllarında beş yıl, 1964-74

Hatice Müberra Kıran

yılları arasında on yıl İzmir İl Genel Meclis Üyeliği, 1964'te İzmir İl Daimi Encümen Üyeliği yaptı. Urla Ziraat Odası Meclis Başkanlığı (1965-75) görevinde bulundu.

Edebiyatla birlikte müziğe de ilgi duydu. Şiirleri çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandı. Bazı eserleri Milli Eğitim Bakanlığınca öğrencilere tavsiye edildi. 1996 yılında Adana'da düzenlenen Güfte Yarışmasında mansiyon aldı. Birçok kuruluş tarafından plaketle ödüllendirildi.

ESERLERİ:

Çiçeklerim (1988), *Gönülden Damlalar* (1993), *Başöğretmenim Atatürk* (1995), *My Flowers* (1995), *Müberra'dan Güfteler* (1998), *Şiir Çocuklarım* (1999), *Liseli Müberra* (2000), *Hayalimin Gülleri* (2000), *Gerçek Anılar* (2001), *Atatürk Şiirleri* (2002).

HAKKINDA: Ali Abdülkerimoğlu / "Şiir Çocuklarım" (Anadolu gazetesi, 1999), Hüseyin Yıldız / Müberra Abla (Yeni Söke gazetesi, 8.5.2000), Hatice Müberra Kıran'ın Kaleminden Necati Cumalı (Yeni Urla gazetesi, 14.1.2001), Selahattin Tanyıldız / Müberra Kıran'ın Kitaplarındaki Atatürk (Bursa Haber, 8.12.2002).

KIRAN, Hüseyin

Şair. 1965, Amasya doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. Üniversiteyi politik nedenlerle bırakmak zorunda kaldı. Yine aynı nedenlerle on yıl cezaevinde kaldı. Şiirleri *Defter*, *İzlek* ve *E* dergilerinde yayımlandı. Şiirlerini *Madde Kara* (2004) adlı kitabında topladı.

"Madde Kara'nın umutsuzluğu, bana göre 'her şeyin merkeze çöktüğü ve orada çözüldüğü' bir an olarak 21. yüzyılın kenti, Doğu-Batının yumuşak karnı İstanbul için, hiç de fena olmayan bir çıkıştır." (Serkan Işın)

HAKKINDA: Serkan Işın / Hüseyin Kıran: Madde Kara (Varlık Kitap Eki, Ekim 2004), Aytekin Yılmaz – Sezai Sarıoğlu / Hapishaneden Şiirler (2005).

KIRAN, Şengül

Şair. 29 Haziran 1955, İzmir doğumlu. İzmir Özel Çamlaraltı Koleji, Buca Eğitim Enstitüsü Türkçe Bölümü (1978) mezunu. Çalışmalarını İzmir'de Türkçe-edebiyat öğretmenliği yaparak sürdürdü. Yazı ve şiirleri 1975-76 yıllarında yayımlanmaya başladı. Ürünleri *Uyanış* (İzmir) ve *İzmir* gibi dergilerde yer aldı.

ESERLERİ:

OYUN: *Bir Şiir* (1986).

ŞİİR: *Bir Can Suyu Düşürdüm Siyah Güllere* (2000).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

KIRAN, Zeynel

Dilbilimci. 1943, İpsala / Edirne doğumlu. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü (1967) mezunu. 1967-68 yıllarında UNESCO Türkiye Milli Komisyonu Sekretaryasında çalıştı. 1971'de Hacettepe Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulunda okutman olarak çalışmaya başladı. 1973 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümüne asistan olarak girdi. 1975'te yüksek lisans çalışmalarını tamamladı. 1975-76 yıllarında Fransız Hükümetinin burslusu olarak gittiği Fransa'da Limoges Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde genel dilbilim ve enformatik alanında *"Çağdaş Türkçede Yantümceciklerin Yapısı"* (1977) konulu doktora tezini vererek Türkiye'ye döndü.

Hacettepe Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünde Gündüz Lisans Programında Fransızcanın sözdizimi ve genel dilbilimi derslerini verirken, gece eğitiminde de koordinatörlüğünü yürüttü (1977). Fransız Hükümetinin burslusu olarak Paris'te Nanterre (Paris X) ve Ecole Pratique des Hautes Etudes'de Nicolas Ruwet, Oswald Ducrot, Jacqueline Bastuji, Jacqueline Authier, André Martinet'in dilbilim derslerini ve seminerlerini izledi. Sözcelem ve edimbilim gibi dilbilim kuramlarının doğuşuna ve gelişimine tanık oldu; bu arada *"Aktarılan Söylem"* (Discours rapporté) konusunda araştırmalar yaptı (1980-81). 1982'de yardımcı doçent, 1987'de doçent, 1992'de profesör oldu. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yüksek lisans ve doktora tezleri yönetti. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümünde profesör olarak çalışmalarını sürdürdü.

Makalelerini *Dilbilim Araştırmaları*, *HÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, *FDE*, *Frankofoni* gibi dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ:

Introduction à la Linguistique / Dilbilime Giriş (1993), *Langue-Culture-Communication* (Ortak kitap, 1993), *Fransızca Dilbilgisi ve Çeviri Kılavuzu* (1994), *Dilbilim Akımları* (1996), *Yazınsal Okuma Süreçleri* (Ortak kitap, 2000), *Dilbilime Giriş: Dilbilgisinden Dilbilime* (2001).

KIRANKOLLULAR, Ali.

Gazeteci, yazar. 1922, Bursa doğumlu. Bursa İncirli Kâdiriye Dergâhının son şeyhi Seyyid Tevfik Efendi'nin oğludur. İlkokulu Bursa'da, ortaokul ise Bursa ve İstanbul'da tamamladı. Genç yaşta basın hayatına atılarak İstanbul'da *Yeni Sabah*, *Son Posta*, *Tasvir-i Efkâr* ve *Zaman* gazetelerinde çalıştı. Daha sonra Ankara'ya yerleşen Kırankollular, Türk Mühendis ve Mimar Odalarının yayın organı olan *Teknik Haber*, *Modern Türkiye* ve *Milli Cephe* dergilerinde çalıştı. Türkiye'nin ilk dini gazetesi olan *İrşâd* gazetesini on beş yıl süreyle çıkardı ve yönetti. *Karyağdı Hatun* (1986) isimli bir eseri vardır.

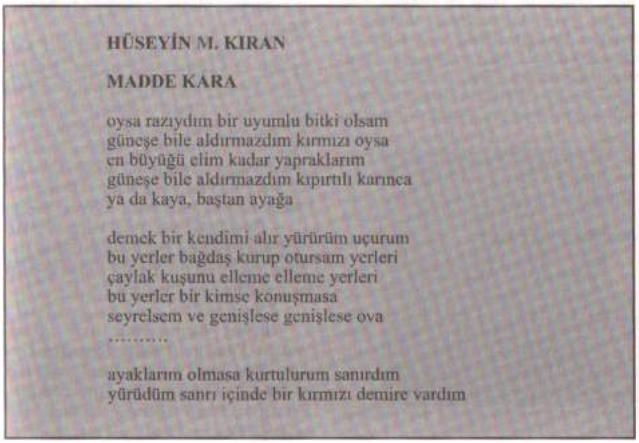
HAKKINDA: Ali Kırankollular / Karyağdı Hatun (1986).

KIRATLI, Metin

Siyasetbilimci. 1930, İstanbul / Üsküdar doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1952) mezunu. 1955 yılında aynı fakültede İdare Hukuku asistanlığına getirildi.

ESERLERİ:

Parlamenter Muafiyetler (1961),

HÜSEYİN M. KIRAN

MADDE KARA

oysa razıydım bir uyumlu bitki olsam
güneşe bile aldırmazdım kırmızı oysa
en büyüğü elim kadar yapraklarım
güneşe bile aldırmazdım kıpırtılı karınca
ya da kaya, baştan ayağa

demek bir kendimi alır yürürüm uçurum
bu yerler bağdaş kurup otursam yerleri
çaylak kuşunu elleme elleme yerleri
bu yerler bir kimse konuşmasa
seyrelsem ve genişlese genişlese ova
.....

ayaklarım olmasa kurtulurum sanırdım
yürüdüm sanrı içinde bir kırmızı demire vardım

Üçüncü Kaymakamlar Toplantısı (1962), *Alman Federal Anayasa Mahkemesi* (1963), *Siyaset Biliminde Temel Referanslar Bibliyografyası* (1965), *Anayasa Yargısında Somut Norm Denetimi* (1966).

HAKKINDA: Mücellidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VI, 1969).

KIRAY, Mübeccel B.

Toplumbilimci. 1923, İzmir doğumlu. Ailesi 1897'de Girit'ten Yunanlılar'ın katliamından kaçarak İzmir'e göç eden bir ailelerdendir. İzmir Kız Lisesi (1940), Ankara Üniversitesi DTCF Felsefe Bölümü (1944) mezunu. 1946'da Ankara Üniversitesinde sosyoloji alanında doktora, 1950'de Amerika Northwestern Üniversitesinde antropoloji alanında doktora yaptı. 1951'deki TKP operasyonunda tutuklananlar arasında yer aldı. Hapisten çıkınca Amerikan Haberler Bürosunda çalıştı. 1960'ta doçent, 1966'da profesör oldu. 1959-73 yılları arasında ODTÜ'de Sosyal Bilimler Enstitüsünde öğretim üyesi olarak görev yaptı.

1973'te ODTÜ'den ayrılarak "Morris Ginsberg Fellow" olarak Londra'daki London Schools of Economics'e gitti. Dönüşünde İTÜ'de, 1982'den sonra da Marmara Üniversitesinde çalıştı. Bu arada bir yıl da Austin'de Texas Üniversitesinde ders verdi. 1989'da emekliye ayrıldı. Çalıştığı süre içerisinde Norveç Bergen Üniversitesinde, Kahire Amerikan Üniversitesinde, ABD Berkeley Üniversitesinde, Zürih Teknik Üniversitesinde seri konferanslar verdi. ODTÜ Mustafa Parlar Ödülü, Eskişehir Anadolu Üniversitesinden fahri doktor unvanı ve Aydınlanma Kadınları Ödülünü aldı. 1994'te Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) şeref üyeliğine seçildi.

"Mübeccel Kıray'ın yaşamı, bir macera romanı heyecanıyla okunan ve Türkiye'nin uz gelişmiş bir ülke olarak, Soğuk Savaş bağlamında geçirdiği değişme sancılarının aydınlar

Mübeccel B. Kıray

üzerindeki tahribatını anlatan, cesurca ifade edilmiş, onurlu bir öyküdür." (Emre Kongar)

ESERLERİ:

Ereğli: Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası (1964), *Social Stratification as an Obstacle in Development, Örgütleşemeyen Kent: İzmir* (1998), *Değişen Toplum Yapısı* (1998), *Kentleşme Yazıları* (1998), *"İstihlak Normları" Toplumsal Yapı Toplumsal Değişme* (1999), *Seçme Yazılar* (1999), *Hayatımda Hiç Arkaya Bakmadım* (2002).

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998), Mübeccel Kıray için Yazılar (yay. haz. Fulya Atacan, Fuat Ercan, Hatice Kurtuluş, Mehmet Türkay, 2000), İlhan Tekeli / Toplumsal Değişimlerimizin Saptayıcısı - Değişim Sürecinin Panoraması - Akın Atauz / Bir Saha Araştırmasını Anımsamak - Tamer İşgüden / İktisatta Metot Arayışı ve Kıray Sosyolojisi - Bahattin Akşit / Geçiş Toplumunun Sosyoloğu (Cumhuriyet Kitap, 16.3.2000), Orhan Koçak - İhsan Bilgin - Mustafa Arslantunalı / Mübeccel Kıray ile Söyleşi (Virgül, Nisan 2001), Yeni Şafak (27.2.2002).

KIRBAŞOĞLU, M. Hayri

Hadis araştırmacısı. 1 Haziran 1954, Manisa doğumlu. Ali Rıza Çevik İlkokulu (1965), Manisa Lisesi (1972), Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1978) mezunu. Doktorasını Ankara Üniversitesi SBE'de *"Ashabu'l Hadis'e Göre Allah'ın Sıfatları Problemi"* (1983) adlı tezi ile tamamladı. Akademik kariyerini tamamlayarak profesör oldu. DİB Başkan Danışmanlığı (1988-1989) yaptı. Çalışmalarını AÜ İlâhiyat Fakültesi öğretim üyesi olarak sürdürdü.

Makaleleri, kurucuları arasında yer aldığı *İslâmi Araştırmalar* (editör yardımcılığı ve yayın kurulu başkanlığı), *İslâmiyat, Bilgi ve Hikmet, İslâmiyat* (yayın kurulu başkanlığı, yazı kurulu üyeliği), *AÜ İlâhiyat Fakültesi Dergisi, İlim ve Sanat, Diyanet Gazetesi, Liberal Düşünce, Yeni Türkiye'de* yayımlandı. OSTİM TV ve TRT'de birer yıl haftalık dini programlar hazırlayıp sundu. Çok sayıda bilimsel toplantıya katıldı. Özellikle hadis, sünnet gibi konularda hareketle çağdaş İslâm düşüncesi üzerine yorumları oldu. Çok sayıda mezuniyet, yüksek lisans, doktora tezi yönetti.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *es-Suyuti, el-Bahir fi Hükmi'n-Nebiyyi bi'l Batını ve'z-Zahir'in Tahkikli Neşri* (Kahire, 1987), *İslâm Dünyasında Sünnet - Eleştirel Bir Yaklaşım* (1993), *İslâm Düşüncesinde Hadis Metodolojisi* (1999), *Namazların Birleştirilmesi* (1997), *Alternatif Hadis Metodolojisi* (2002).

DERLEME: *Sünni Paradigmanın Oluşumunda Şafii'nin Rolü* (2000).

ÇEVİRİ: *Hadis Müdafaası* (İbn Kuteybe'den, Te'vilu Muhtelifu'l Hadis Tercümesi, 1979), *İmamların Fıkhi İhtilaflarında Hadislerin Rolü* (Muhammed Avvâme'den, 1988), *İslâm ve Çağdaşlık* (Fazlurrahman'dan, Alparslan Açıkgenç ile, 1998), *Risaleler* (İbn Sina'dan, 2004).

Ali Kırca

KIRCA, Ali

Gazeteci, yazar. 1 Ocak 1948, Akşehir / Konya doğumlu. Deniz Harp Okulu mezunu. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrinde asteğmen (1968-69) ve teğmen (1969-71) olarak görev yaptı. 1974'ten itibaren TRT televizyonlarında başlayarak; medya kuruluşlarında muhabir, program yapımcı ve sunucusu olarak çalıştı. ABD Syracuse Üniversitesi (1976) ve İngiltere Thompson Vakfının (1977) TV haberciliği kurslarına katılarak sertifika aldı. 32. Gün haber programıyla (1985-86) adını duyurdu. ATV ve Star TV'de hazırlayıp sunduğu Siyaset Meydanı, programı Türkiye gündemini etkileyecek ölçüde başarı kazandı.

1981'de İstanbul Gazeteciler Cemiyeti ve Çağdaş Gazeteciler Derneği Yılın Gazetecisi, Günaydın Gazetesi Yılın TV Programı, Eskişehir Gazeteciler Derneği Yılın Özel Ödülleri ve Polatkan Ödülünü; 1985 Telemagazin Yılın Programı, 1985 Çağdaş Gazetecüler Derneği Yılın Gazetecisi ödüllerini; 1986 Türk Basın Birliği Özel Ödülünü aldı. *Yeni Yüzyıl* ve *Sabah* gazetesinde aktüel konularda yazılar yazdı. Son yıllarda birikimlerini kitaplaştırmaya başladı.

ESERLERİ:

Hazan Mevsiminde Aşk: Akşamüstü Yazıları (1997), *Şimdi Haberleri Veriyoruz: Akşamüstü Yazıları* (1995), *Futbol Hayattır: Futbol Yazıları* (2000), *Sedir Ağacının Kokusu: Yazılar* (2000).

KIRCA, Celal

Kur'ân ilimleri araştırmacısı. 1945, Espiye / Giresun doğumlu. Espiye - Cibril İlkokulunu bitirdikten sonra bir süre Kur'ân hıfzetti. Daha sonra İstanbul İmam Hatip Okulu (1967), Petevniyal Lisesi (1967) ve İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünü (1971) bitirdi. Ordu İmam Hatip Lisesindeki öğretmenliğinin ardından Gölköy (Ordu) İmam Hatip Lisesine (1976) müdür olarak atandı. 1977 yılında tefsir asistanı olarak Kayseri Yüksek İslâm Enstitüsüne girdi. Burada *"İlmî Tefsir Hareketi"* teziyle öğretim üyesi oldu. Uludağ Üniversitesi SBE'de *"Kur'ân-ı Kerim ve Modern İlimler"* başlıklı teziyle doktorasını tamamladı. 1985 yılında yardımcı doçent, 1988'de doçent, 1994'te profesör oldu. Bir ara araştırmalarda bulunmak üzere İngiltere'ye (1995) gitti. 2000'de Erciyes Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dekanlığına atandı. Bulunduğu fakültede Temel İslâm Bilimleri Bölümü başkanlığı, Fakülte Kurulu üyeliği, Fakülte Yönetim Kurulu üyeliği, dekan yardımcılığı, üniversite genel sekreter vekilliği, Üniversite Yönetim Kurulu ve Senatosu üyeliği gibi idarî görevlerde bulundu. Türkiye Yazarlar Birliği üyesidir.

İlk yazısı 1970 yılında *Tohum* dergisinde çıktı. Öğrencilik yıllarında *Tarla* ve *Tohum* dergilerinde çalıştı. 1988 yılında *Tercüman* gazetesi tarafından yayımlanan *Kur'ân-ı Kerim Ansiklopedisi*, 1989 ve 1990'da aynı gazete tarafından çıkarılan *Sahabiler Ansiklopedisi* ve *Evliyalar Ansiklopedisi* adlı ortak çalışmaların yazar kadrosunda yer aldı. Gevher Nesibe Tıp Tarihi Müzesi içinde yer alan *"İslâm Dini ve Tıp"* bölümünü hazırladı. MEB Din Öğrenimi Genel Müdürlüğü, Diyanet İşleri Başkanlığı, Erciyes Üniversitesi Rektörlüğü ve bazı il müftülükleri tarafından yaptığı çalışmalardan dolayı teşekkür belgesi ile ödüllendirildi.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELME: *Kur'ân-ı Kerim ve Modern İlimler* (1981), *Kur'ân-ı Kerim ve Fen Bilimleri* (1984), *İlimler ve Yorumlar Açısından Kur'ân'a Yönelişler* (1993), *Tefsir Usulü* (ders notları, 1993), *Kur'ân ve İnsan* (1995), *Kur'ân ve Bilim* (1996).

ORTAK KİTAP: *Kur'ân-ı Kerim Ansiklopedisi* (1988), *Sahabiler Ansiklopedisi* (1989), *Evliyalar Ansiklopedisi* (1990), *İslâmî Kavramlar* (1997).

HAKKINDA: Suat Yıldırım / Kur'ân-ı Kerim ve Kur'ân İlimlerine Giriş (1983), İsmail Cerrahoğlu / Tefsir Tarihi (cilt II, 1988), Dücane Cündioğlu (Bilgi ve Hikmet Dergisi, sayı: 7, 1993).

KIRCA, Cemal

Şair (D. 1918, Kayalar / Selanik / Yunanistan - Ö. 28 Mayıs 1995, Giresun). 1924 yılında, Lozan Antlaşması'yla belirlenen mübadele doğrultusunda ailesiyle birlikte Türkiye'ye gelerek Sivas Suşehri'ne yerleşti. İlkokulu Suşehri'nde, ortaokul ve liseyi yatılı olarak Erzurum Lisesinde okudu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini 1941'de bitirdi. Ağırlıklı olarak Ankara'da bulunmasına rağmen Anadolu'nun çeşitli yerlerinde hakimlik görevinde bulundu. Bir ara Suşehri'nde avukatlık yaptı ve milletvekili adayı oldu. Mezarı Giresun'dadır.

1942'de *Varlık* dergisinde yayımlanan şiiri ile edebiyat yaşamı başladı. Orhan Veli, Cahit Sıtkı, Avni Dökmeci, Sabahattin Eyuboğlu, Salah Birsel, Necip Fazıl, A. Muhip Dıranas, Oktay Rifat, Melih Cevdet Anday kuşağı içinde bulunmuş bir şair olmasına rağmen belli bir gruba bağlı kalmadı. *Varlık, Türk Dili, Papirüs, Kaynak, Yeşil Giresun, Samsun Sanat* gibi dergi ve gazetelerde şiirleri yayımlandı. Şiirlerini bir kitap haline getirdiği halde bazı talihsizlikler yüzünden yayınlayamadı. Ölümünden sonra İhsan Tevfik tarafından yayıma hazırlanan *Geçit - Cemal Kırca Kitabı* (2004) ile, çalışmaları kitaplaşmış oldu.

"Cemal Kırca, özenilecek bir sezgiyle, kafiyenin ve veznin 'Şiirsel ses'e dönüştüğü yeri bulur. Ortaya çıkan, umulmadık, unutulmaz bir bileşimdir. Çünkü duygu tanıdık, eski bir duygudur; bu duygunun verilişi ise şaşırtıcı ve ustaca. Aşinalığı, 'Han Duvarları' yla birleşerek Anadolu'nun ve şiirimizin geçmişine uzanır. Böylelikle, Cemal Kırca'nın ve şiirinin başarısını, geleneğe bağlı ve ortaklaşa bir duyarlığı taze bir deyişle söylenmesinde arayabiliriz." (Turgut Uyar)

HAKKINDA: Turgut Uyar / Bir Şiirden (1982), Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003), İhsan Tevfik / Geçit - Cemal Kırca Kitabı (2004).

KIRCA, Coşkun

Diplomat, gazeteci-yazar, siyaset ve devlet adamı (D. 1927, İstanbul – Ö. 24 Şubat 2005, İstanbul). İlk ve ortaöğrenimini Şişli Terakki ve Galatasaray Lisesinde yaptı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Yüksek lisans çalışmalarını Paris'te tamamladı. Dışişlerinde görev alarak önce Yakındoğu Siyasî Şubesi, Milletlerarası Güvenlik Dairesi Planlama ve Yardımlar Şubesi memuru, NATO nezdinde Dışişleri Bakanlığı Daimi Temsilcisi oldu (1950-56). Kısa bir süre Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinde (1956-57) iktisat asistanlığı yaptı.

Coşkun Kırca

Hürriyet Partisi ve CHP'de (Doğan Avcıoğlu ile birlikte) araştırma bürosu üyesi olarak çalıştı, (1957). Siyasi hayatında, DP'li ünlü politikacı Fuat Köprülü'nün damadı olmasına rağmen, DP iktidarının karşısında bir duruş sergiledi. 1961'den sonra bütün anayasaların hazırlanmasında önemli görevler aldı. CHP kontenjanından 1960 Anayasasını hazırlama komitesi kâtip üyeliğinde, Anayasa Mahkemesi, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmeleri ile Grev Kanunu gibi yasaların hazırlanmasında Anayasa Komisyonunda yer aldı (1960). *Vatan* gazetesinin Ankara temsilciliğini yaptı (1957-60). 1961 yılında CHP'den İstanbul Milletvekili seçildi ve çeşitli yöneticilik görevlerinde bulunarak parti sözcüleri arasında yer aldı. Güven Partisine geçti (1961-67). 1978'de Dışişlerinde Yüksek Müşavir oldu. Birleşmiş Milletlerde Dışişleri Daimi Temsilciliği (1976-84), Ottawa Büyükelçiliği (1985-86) ve Dışişleri Bakanlığı (1985) görevlerinde bulundu.

Emekliye ayrıldıktan (1986) sonra *Hürriyet* ve *Milliyet* gazetelerinde dış politika ağırlıklı siyasi yorum yazıları yayımladı. Yazıları ayrıca *Forum, Akis, Kim, Yeni Forum, Vatan, Yeni Gün, Yeni Vatan* dergi ve gazetelerinde yer aldı. 1991 seçimlerinde DYP'den İstanbul Milletvekili seçildi. 1995 yılında DYP azınlık hükümetinde Dışişleri Bakanı oldu. Ardından kurulan DYP-CHP hükümetinde Avrupa ile ilişkilerden sorumlu Devlet Bakanı oldu. Türkiye gündemiyle ilgili yazıları son yıllarda *Yeni Yüzyıl* ve *Sabah* gazetelerinde yer aldı. *Devlet'te Yozlaşmayı Yenmek* (1998) adlı bir kitabı vardır. İstanbul Feriköy Mezarlığında toprağa verildi.

HAKKINDA: Sefa Kaplan / Gazeteci Tuna Köprülü Yıllarca Gizli Kalan Gerçeği Açıklıyor - Coşkun Kırca, Bülent Ecevit'i Komünist Diye Şikâyet Etti (Hürriyet, 12.3.2003), Sedat Ergin (Milliyet, 25.2.2005).

KIRCA, İhsan Tevfik

Bkz. İHSAN TEVFİK (Kırca)

KIRCI, Halûk

Siyasal eylemci. 1958, Erzurum doğumlu. İdi Amin lakabı ile tanındı. İlk, orta ve lise öğrenimini doğduğu şehirde tamamladı. Yükseköğrenim için gittiği Ankara'da, o yılların şiddet olayları içindeki taraflı yerini aldı ve

1980 askeri darbesinden sonra tutuklandı. Mamak Askeri Cezaevi'nde yedi yılı aşkın bir süre tutuklu kaldı. On bir yıl çeşitli cezaevlerinde yattıktan sonra 1991 yılında çıkarılan İnfaz Kanunu'ndan yararlanarak serbest bırakıldı. Tahliye oluşunun ardından hakkında tekrar yakalama emri çıkarıldı. Yeniden cezaevine girmemek için kaçmayı seçti; daha sonra yakalanarak (1999) Eskişehir Özel Tip Cezaevine kondu. 2004'te ikinci kez tahliye edildi. 4 Şubat 2005 günü Kartal Cezaevine konuldu. Yayımladığı kitaplarda anılarını anlattı.

ESERLERİ:

.. Ve Taş Duvarları Aştık - Bursa Özel Tip Cezaevi Şiirler Antolojisi (Şahin Gür ile, 1989), *Kalemimi Asamazlar* (1989), *Zamanı Süzerken* (1998), *Genç Arkadaş* (1991), *Donmuş Zaman Manzaraları* (1991), *Bırak Eşkıya Bellesinler* (2000), *Kurt Duruşu* (2002), *Donmuş Zaman Manzaraları-Hatıralar-2* (2002).

Halük Kırcı

HAKKINDA: Bizim Ocak (sayı: 62, Mayıs 1989), Kırcı: CHP'li Bakan Oktay'ın Kurbanıyım (10.11.1999), Cem Konuralp / Donmuş Zaman Manzaraları (Nizâm-ı Âlem, sayı: 45, Aralık 1999), Halük Kırcı / Donmuş Zaman Manzaraları (1999), Hüdavendigar Onur / Türk Sağı Sözlüğü (2001).

KIRDAR, Ayhan

Şair. 1936, Aydın doğumlu. İlköğrenimini Bağdat'ta, ortaöğrenimini İzmir'de tamamladı. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü (1967) mezunu. Bir süre serbest çalıştı, sonra İstanbul'da resmi okullarda sanat tarihi ve resim öğretmenliği yaptı. Şiirleri 1956'dan itibaren *Sanat Dünyası, Gençlik, Yelken, Çağrı, Dost, Varlık* dergilerinde yayımlandı.

ESERLERİ:

Lo (1961), *Bağırıyorum* (1963), *Ole* (1966), *Gece Bir Kelepçe Bileklerimde* (1966), *Soyarken Bıçak Karanlığı* (1975), *Geceye Çizilen Güneş* (1977).

HAKKINDA: Mehmet Kaplan / Cumhuriyet Devri Türk Şiiri (1973, s. 330-342), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

KIRDAR, Nevres

Öykü ve roman yazarı. 29 Nisan 1957, Aydın doğumlu. Hacettepe Üniversitesi Felsefe Bölümü (1979) mezunu. Maden İşletmeleri ve Er Holding Kablo Fabrikasında müdürlük yaptı. İzmir'de ticari faaliyetlerde bulundu. On üç şiiri bestelendi. Şiirsel bir dil kullandığı *Beyaz Evin Kadını* adlı ro-

Nevres Kırdar

NEVRES KIRDAR

BEYAZ EVİN KADINI

Büyükbabamın çiftliğinde her çeşit meyve ağacı var. Ben, en çok dut ağacını seviyorum. Anneannem dallarına salıncak kuruyor. Annemin, babamın kolları değil, dut ağacının dalları sallıyor beni. Gündüzleri salıncakta uyuyorum. Sırtüstü yattığım yerden yaprakları seyrediyorum. Üstüm yeşil, canlı bir tülle örtülü gibi. Bu yeşillikten güneş sızmıyor, bulutlar görünmüyor. Ne yapayım bana uzak duran bulutları ben? Dut ağacının yaprakları benimle beraber sallanıyor ya... Bu ağaç önemli benim için: Yalnızca bir kusuru var, konuşmuyor. Konuşmasın, beni tatlı tatlı sallıyor ya. İşte bu yüzden seviyorum onu. Yaşlı gövdesinde benim kadar taze, benim kadar körpe yapraklar taşıyor. Anneannemin annesinin babası dikmiş onu. Ben o insanları hiç tanımıyorum. Dut ağacım kadar uzun ömürlü olamamışlar. Yıllar önce ölmüşler. Anneannem bu ağacı dedemin armağanı diye seviyor. Gövdesi yaşlı bir insan yüzü gibi, yol yol kırışmış. Kalın kıvrımlara kat kat kabuklar bağlamış. Ortasında kocaman bir oyuk var. Bu oyuğun çevresinde küçük oyuklar olmuş, bunlar ağacın gözü gibi; hem gökyüzünü, hem yeryüzünü, bütün dünyayı seyrediyor. Onu merak ediyorum. Neden meyvesi olmuyor? Olmasın, beni sallıyor ya! Gövdesinde niye oyuklar olmuş? Bir gün bunları anneanneme sordum. "O, yaşlı bir ağaç ve erkek dut; onun meyvesi olmaz." dedi. Demek ki erkek dut olduğu için meyvesi olmuyormuş. Oyuklarına ince belli yaban arıları girip çıkıyor, vız vız diye. Ben onları kızdırmadığım için onlar da beni sokmuyor.

Çiftlikte portakal, limon, erik, ayva, nar, üzüm, ceviz, selvi, incir, badem ağaçları da var. Bütün bu ağaçlar, benim arkadaşım; bazen gölgelerinde, bazen dallarında oynuyorum. Diğer çocuklar gibi üç öğün yemek yeme alışkanlığım da yok. Ben, bu ağaçların meyveleriyle besleniyorum. Bu yüzden sarı benizli, tıknaz bir çocuk değilim. Benim yanaklarım gül pembe, saçlarım altın sarısı, ince yapılı bir kızım. Meyve yemek, ağaçların altında oynamak çok hoşuma gidiyor. Yalnızca kayısıların yanına gidemiyorum, çünkü; kayısı ağaçlarının altında bir su kuyusu var. İçi su doluymuş. Büyükbabam: "Kuyuya yaklaşma, ölürsün!" diyor. Su, insanı öldürür mü? Halbuki ağaçların altında suyla çamur karıp çamurdan kuleler yapıyorum. Ağaçların dipleri sulanırken su yollarında gezip sularla oynuyorum. Sulama işi bitince su yollarındaki sular çekiliyor. Geriye çamurlu toprak kalıyor. Yalınayak bu çamurlara basıyorum; sonra da ayak izlerimi sayıyorum. İki üç gün sonra, suyolları iyice kuruyor. Suların geçtiği yerlere, keçi otları sarıyor. Bu keçi otlarından saç örgüleri yapıp saçlarıma takıyorum. Suyla tanışıyorum ben. Niye ölecekmişim? Ben, dut ağacım kadar uzun yaşayacağım, ölürüm diye kuyuyu görmeye gitmeyeyim mi? Merak ediyorum kuyuyu, içindeki suyu, derinliği, su motoru - çalışmaya başlayınca kalın demir borudan köpüklü suların nasıl çıktığını. Kayısı toplar gibi yapıp kuyuya yaklaşıyorum.

Ağaçlardan yerlere kayısılar serpilmiş; hiç ezilmemiş, dalında gibi duruyor. Eteğime kayısı dolduruyorum. Ellerim, eteğim tatlı, hoş bir kokuyla doluyor. Bu yapışkan, hoş koku, burun deliklerime, oradan da mideme doluyor. Adım adım kuyuya yaklaşıyorum. Büyükbabam en öfkeli sesiyle bağırıyor: "Gebereceksin! Gel buraya!" Korkumdan olduğum yerde kalıyorum. Kocaman bir el yapışıyor incecik koluma. Canım yanıyor. O kocaman elde, bir tüy kadar hafif bedenim. Beni, kendine doğru çekiyor. Yüzü öfkeli, dişlerini sıkarak konuşuyor: "Hadi, bir daha o tarafa git!" Bu sırada cebinden kibritini çıkarıyor. Ateşliyor birini, ayaklarına yaklaştırıyor. Yaz güneşinin ısıttığı

toprağın bile, yakmaya kıyamadığı ayaklarım büyükbabamın kibritiyle yanıyor. Korkum dağlardan büyük, korkum kuyuya düşmekten büyük, korkum ölmekten büyük... Çığlıklarıma annemem koşuyor. Büyükbabam öfkesini yenememiş, dudaklarını gerere konuşuyor:

- İlgilen bu çocukla. Emanet bu, başına bir şey gelirse suçlu sensin.

Annemem korkuyor, büyükbabamın gürlemesinden. "Sakın çocuğum, gitme o tarafa, büyükbabandan lâf duyurma." Ağlamaklıyım hâlâ: "Peki, gitmem." diyorum.

Kafamda "emanet" sözcüğü çınlıyor. "Emanet!"mişim ben. Kimin emaneti? Neden emanet etmişler? Gerçek sahiplerim nerede? Onları tanıyorum ben; siyah saçlı, sinirli, temizliğe düşkün, sanırım biraz fazlaca düşkün... İşte o kadın, benim annem. Sarışın, uzun boylu, ince yapılı, okumuş adam da babam. Batsın onun okumuşluğu! Bu iki insanı pek az tanıyorum. Ara sıra beni görmeye geliyorlar. Bir de kız kardeşim var. O, benden iki yaş küçük. Yanlarında onu da getiriyorlar. O kara kız annemin, babamın sevgisini tek başına yaşıyor. O, ikisine de sahip. Aslında benden güzel değil. Kara, suratsız bir kız, giydiği de yakışmıyor. Oysa ben güneş gibi, altın gibiyim; fakat o benden daha şanslı. Yoo, hayır, doğru değil bu. Onun benden daha şanslı olduğunu kendime inandırmak istemiyorum. Çünkü onu hiç sevmiyorum. Onu benden nasıl daha çok severler? Bunu aklım almıyor. Yine geldi onlar. Anneanneme sordum: "Bu kız ne zaman ölecek?" Anneannem: "O, senin kardeşin." dedi. Ben kardeş mardeş istemiyorum. Ölsün o. Şimdiden benim sevgime ortak çıkan kız mutlaka ölmeli. O çirkin kızı yanıma çağırıyorum. Aptal gibi tıpış tıpış geliyor. "Kayısılara bak, ne güzel, hadi toplayalım!" diyorum. Topluyoruz. "Topladıklarımı kuyuya götür Fulya. Onları kuyuya atalım. Kuyu, kayısı verdiğimiz için memnun kalacak; bize su akıtıp bebek er yollayacak. Hadi Fulya, Önce sen yaklaş. İlk bebek senin olsun!" Fulya, kuyuya yaklaşıyor. Onu az sonra arkasından iteceğim. Fulya, küçük adımlarıyla kuyuya yaklaşıyor. Az sonra o ölecek, ben yaşayacağım. Annemle babam yalnızca beni sevecek, yalnızca beni. O ölsün. Tam onu iteceğim sırada büyükbabam beni gördü. Ne yapacağımı da anladı. Her şeyi berbat etti. Öfkeyle yanıma geldi, yüzüme bir tokat indirdi. Kayalardan sert, taşlardan ağır... "Seni hınzır, seni. Bak kardeşine ne öğretiyor; hain bu çocuk!" dedi,

Fulya'nın yanında ve onun yüzünden dayak yemek, onurumu kırdı. Kaçıyorum çiftliğin öbür ucuna. Arkamdan köpek de geliyor. Kavak ağaçlarının altına oturuyorum. Köpek ayaklarımı yalıyor, kuyruğunu sallıyor. "Git, yalnız bırak beni!" diyorum. Köpek gitmiyor, karşımda oturuyor. Belli ki, yalnız bırakmak istemiyor beni. Konuşamıyor da. Ne olur konuşmayı bilseydi. Bu konuda ben de köpeğim kadar beceriksizim. Ben de konuşamıyorum. Yalandan ayak sesleri geliyor kulağıma. Arkama dönüp bakıyorum, gelen Ayşe. Her şeyi unutuyorum. Koşuyorum ona doğru. El ele tutuşuyoruz. Onun tam dört tane kardeşi var, iki de dayısının çocukları. Aynı çiftlikte kalıyorlar. Çok eğleniyorum onlarla. (....)

(*Beyaz Evin Kadını*, 1999)

manında cle aldığı konular ve değişik üslûbu ile dikkat çekti. MESAM ve Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

ESERLERİ:

ROMAN: *Kadın ve Yarasalar* (1988), *Baykuş Adası* (1996), *Beyaz Evin Kadını* (1999).

ÖYKÜ: *Bana Güneşi Anlat* (1994), *Onun Adı Sırdı* (1994), *Yaşama Küskünüm* (1994), *Anadolu Aşkı* (1994), *Yalnız Kadın* (1994), *Çekirdek* (1997), *Dağ Çileği* (1997), *Okullu Kedi* (1997), *Elmacık Kuşu Uçuyor* (1997), *Güzel Annem* (1997), *Bir Çocuk Vardı* (1997), *Yıldızlara Yolculuk* (1997).

KIRDAR, Üstün

Romancı. 1939, Yozgat doğumlu. Galatasaray Lisesi ve İTÜ Elektrik Fakültesi mezunu. Çeşitli kurum ve şirketlerde mühendis ve yönetici olarak çalıştı. Lise ve üniversite yıllarında amatör tiyatro ile uğraşan Kırdar, aynı yıllarda öykü ve makaleler yayımladı. Genç Oyuncular Tiyatro Topluluğunun kurucuları arasında yer aldı. Yazdığı iki oyun amatör topluluklarca sahnelendi. 1968-69 sezo-

Üstün Kırdar

nunda Ankara Sanat Tiyatrosunda çocuk oyunları yönetmenliği yaptı. Bilgi Yayınevi tarafından Türkiye'de ilk kez düzenlenen elektronik kitap yarışmasında, *Fi* adlı romanıyla "E-kitap 2001 Roman Ödülü"nün sahibi oldu. Roman aynı yayınevince 2001'de kitap olarak yayımlandı.

"Üstün Kırdar'ın romanı dört bölümden oluşuyor, ama içerik ve anlatım biçimi olarak Goethe'nin Faust'unun yapısıyla benzeşiyor Burada da önce Faust'i ile Gübertchinka'nın tutkulu aşk serüveni anlatılıyor. Bu doğrultuda romanı baştan sona bir aşk öyküsü olarak okuma olasılığı da var. Ama Gübertchinka'nın annesinin ölümünden sonra Faust öyküsünün dışına çıkan, bu çizgiyi bir yana bırakarak heyecanlı bir macera romanına dönüşen roman, siyasal bir boyut kazanıyor. (...) İster Faust öyküsü, ister aşk romanı, isterseniz siyasal roman olarak okuyun, rahat ve sürükleyici anlatımıyla bir nefeste okuyacağınız çok boyutlu bir roman Fi." (Nilüfer Kuruyazıcı)

HAKKINDA: Aslı Örnek / Fi (Radikal Kitap, 22.10.2002), Nilüfer Kuruyazıcı / Üstün Kırdar'dan Bir Roman "Fi" Alanında İlk Olma Niteliği Taşıyan Bir Roman (Cumhuriyet Kitap, 23.1.2003).

KIRIKKANAT, Mine G.

Gazeteci, yazar. Ankara doğumlu. Notre Dame de Sion Kız Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü mezunu. Edebiyat hayatına Türkiye'nin ilk kadın mizah yazarı olarak (1977) başladı. *Cumhuriyet* (1988) ve *Milliyet* (1992) gazetelerinin dış muhabirliğini yaptı. Görevli olarak İspanya ve Paris'te bulundu. Muhabirliğin yanı sıra *Radikal* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. Fransız TV 5 televizyonunun yabancı gazeteciler ekibinde yer aldı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Sinek Sarayı*, *Bir Gün Gece* (2003).

DENEME: *Gülün Öteki Adı* (1989), *Kadın Kafesleri*, *Pandispanya*, *Topuk Tıkırtıları*, *Yalnız Kalem*, *Bir New Varmış York Olmuş* (1998).

ÖYKÜ: *Aşk Hikâyeleri* (2. bas. 2000).

HAKKINDA: Mine G. Kırıkkanat / Gülün Öteki Adı (1989).

KIRIMER, Cafer Seydahmed

Şair ve yazar (D. 1 Eylül 1887/9, Kızıltaş / Yalta / Kırım - Ö. 3 Nisan 1960, Suadiye / İstanbul). İlkokulu Kırım'da, ortaokul ve liseyi İstanbul'da okudu. 1908'den sonra İstanbul'da arkadaşlarıyla Kırım Talebe Cemiyetini kurarak, Kırım Türklerinin bağımsızlığı için çalıştı. Bu yüzden zaman

zaman koğuşturmaya uğradı. Millî konulardaki duyarlığını dile getiren manzumeler yazdı. 1909'da Gizli Vatan Cemiyetini kuranlar arasında yer aldı. 1910'da Vefa İdadisini (lise) bitirdi. 1911'de Paris'e giderek hukuk fakültesine devam etti. Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine Kırım'a döndü. Kırım'da yakın arkadaşlarıyla birlikte gizli bir teşkilat kurdu.

1917'de Rusya'da ihtilal başladığı zaman Beserabya Cephesi'nde asker olan Cafer Seydahmet Kırımer, Odesa'ya geçti. Buradan temas kurduğu Kırım'daki arkadaşlarından Çelebi Cihan'ın başmüftülüğe, kendisinin de Vakıf İşleri Müdürlüğüne seçildiğini öğrendi. Seçim kanununu, kurulacak cumhuriyetin anayasa taslağını hazırladı. Kerson'daki Kırımlı süvarileri Kırım'a getirdi. Kurultay açıldıktan sonra Kırım Cumhuriyeti ilan edilince (9 Aralık 1917), Çelebi Cihan'ın başkanlığındaki hükümette Harbiye ve Hariciye Bakanı oldu. Bolşeviklerle yapılan Alma Savaşları'ndaki yenilgi üzerine Besarabya'daki Türk birliklerini Kırım'a getirmeye teşebbüs etti. Kırım'ın Almanlar tarafından işgal edilmesi üzerine kurultay yeniden toplandı. Süleyman Sulkiev'in kurduğu hükümette Hariciye Bakanı oldu. Almanlar Kırım'dan çekildikten sonra Bolşeviklerin Kırım'ı yeniden işgali sırasında, Kırım Meclisinin tam yetkili temsilcisi sıfatıyla Türkiye ve Avrupa'da bulundu.

1919 yılında Avrupa'dan Türkiye'ye döndü. Bundan sonraki hayatı, 1921-22 yıllarında Kırım'da bas gösteren açlığa mani olma ve yardım sağlama, Rus mahkumu Türk ve Müslüman topluluklarının temsilcileriyle birlikte kurduğu teşkilatlar vasıtasıyla davasını dünyaya anlatma, İkinci Dünya Savaşı sırasında muhtelif sebeplerle Almanya ve Avrupa'nın diğer ülkelerinde bulunan Kırımlı soydaşlarına, o günün şartları içerisinde yapılabilecek yardımları yapmak, bu maksatla muhtelif hükümetlerle temas kurmak, kitap ve makale yazmak, konferanslar vermek gibi Kırım ve Türk dünyasına hizmet etmekle geçti. Rus emperyalizmi, esir milletler, Kırım Türklerinin meseleleri konularında çok sayıda konferans verdi. Beyin kanamasından vefat etti.

ESERLERİ:

Yirminci Asırda Tatar Millet-i Mazlumesi (Şahap Nezihi takma adıyla, 1910-11), *Unutulmaz Gözyaşları* (1918), *La Crimeé Passe-Present, Revendications de Tatars de Cremee* (Lozan, 1921), *Krym* (Varşova, 1930), *Rus İnkılâbı* (1930), Bazı Hatıralar (1993), *Gaspıralı İsmail Bey* (1934), *Mefkure ve Mefkûrenin Ferd ve Cemiyet Hayatındaki Tesiri* (1936), *Rus Tarihinin İnkılaba Bolşevizme ve Cihan İnkılabına Sürüklenmesi* (1948), *Sovyet Cehenneminde Köylü ve İşçinin Durumu* (1948), *Mefkure ve Türkçülük* (konferans ve yazıları, der. İbrahim Otur, 1965), *Unutulmaz Gözyaşları* (1975), *Rus Yayılmacılığının Tarihi Kökenleri, Nurlu Kabirler* (1992).

HAKKINDA: Cafer Seydahmet Kırımer / Gaspıralı İsmail Bey (yay. haz. Ramazan Bakkal, 1996), Ertuğrul Yaman / Türkiye'deki Türk Dünyası (A. K. Bolaç – A. Esatoğlu ile, 1998), Hüdavendigar Onur / Türk Sağı Sözlüğü (2001).

KIRIMLI, Galip Affan

Mimar (D. 1920, Edirne – Ö.?). Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık Bölümünü yüksek mimar olarak tamamladı. Aynı okulda H. Holtay Atölyesi Bina Bilgisi Kürsüsünde asistan olarak görev yaptı. İstanbul Belediyesinde estetik seçiciliği, Mimarlar Odası temsilciliği yaptı. Yüzü aşkın eserinin on yedi tanesinde birincilik, diğerlerinde de çeşitli dereceler ve mansiyonlar aldı. Çeşitli mesleki dergilerde makaleleri ve sempozyum bildirileri yayımlandı. Mimar Sinan Üniversitesi öğretim görevlisi olarak ders verdi ve aynı zamanda serbest çalıştı.

İzmir Fuarı Sümerbank Pavyonu birincilik ödülü, Antalya Vakıf Oteli, İstanbul Sergisi Tanzimi, Eskişehir Devlet Hastahanesi, Anafartalar Çarşısı Sitesi ödüllerinde birincilik, çeşitli zamanlarda açılan yarışmalarda ikincilik, üçüncülük ödülleri ve mansiyon aldı.

ESERLERİ:

Mimarlık Nedir?, 50 Yıllık Cumhuriyet Mimarlığı Üzerine, Çağdaş Mimarlıkta To Be or Not To Be (bildiri), *İhtiyarlıkta Genç Düşünce, Gençlikte İhtiyar Düşünce* (bildiri).

HAKKINDA: Özlem Ağırgan / Dünden Bugüne Edirne İsimler Sözlüğü (2004).

KIRIMLI, Hakan

Araştırmacı-yazar. 30 Kasım 1958, Balıkesir doğumlu. İlk, orta ve lise tahsillerini Ankara Kolejinde tamamladı. 1981'de Hacettepe Üniversitesi İktisat Bölümü (1981) mezunu. Yüksek lisansını aynı üniversitede (1985) tamamladı. Doktora çalışmalarına Batı Almanya'nın Münih şehrindeki Ukrayna Hür Üniversitesinde başlayan Kırımlı, daha sonra ABD'ye giderek Madison'daki Wisconsin Üniversitesinin Tarih Bölümünde doktor unvanını (1990) aldı. 1991'den itibaren Bilkent Üniversitesinde öğretim üyeliği yaptı. Türk Tarih Kurumu üyesidir.

Araştırmaları daha çok Rusya-Sovyet İmparatorluklarındaki Türk-Müslüman halklarının tarihi, Türk-Rus ve Türk-Ukrayna ilişkileri ve şimdiki durumu üzerinedir.

Hakan Kırımlı

ESERLERİ:

National Movements and National Identity Among the Crimean Tatars / 1905-1916 (1996), *Kırım Tatarlarında Millî Kimlik ve Millî Hareketler / 1905-1906* (1996), *Kırım Bibliyografyası* (1986).

HAKKINDA: Bülent Tanatar / Kırım Tatarlarında Milli Uyanış (Virgül, Haziran 1999).

KIRIMLI, Mehmet Sadık

Şair, yazar. 10 Kasım 1934, Balıkesir doğumlu. Balıkesir Ticaret Lisesi ve İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi mezunu. TRT İzmir Bölge Müdürlüğünde uzun yıllar müdürlük ve danışmanlık yaptıktan sonra emekliye ayrıldı. Türkiye radyolarında çok sayıda radyo oyunu yayımlandı. Çeşitli fotoğraf sergilerine katıldı. İzmir Kültür ve Sanat Derneği başkanlığını yürüttü. Edebiyatçılar Derneği ve Dili Derneği üyesidir.

İlk şiiri 1968 yılında İzmir'de *Ege Ekspres* gazetesi sanat sayfasında yayımlandı. Sonraki dönemlerde şiir ve yazıları Bursa *Akatalpa* edebiyat dergisi ile *Şiir Ülkesi, Eski, Agora, Dize, İzmir İzmir, Laciwert, Kum, Edebiyat ve Eleştiri, Damar, Bahçe, Simge, Kavram Kargaşa, İmlasız* gibi dergilerde yayımlandı. Bazı şiirleri şarkı formunda

M. Sadık Kırımlı

MEHMET SADIK KIRIMLI

ESKİ/TAT

ateş soyunurken
bakıp duruyordu ona kül,
örtmek için kanayan yarasını
ama nafile...

neden sonra ellerim
mevsimin yüzüne dokundu: bi'güncük daha
düşmesin diye ömürden yaprak. bekledim
içimdeki ten yanıklarının
özleme dönüşmesini.

kıyının yalnızlığını silen kum
tanık bana : dokunduğum öfkeyle ağzı
köpüren küçük beyaz balık ve kıyı dipleri...batık
tekne, söküp götürdü kalbin anahtarını
hayatın kapısını açamıyorum artık.

iki yorgun beyazlık arasından sızıyor içeri kış
soğuk ve çıplak zaman tünelinde iki atlı
peşine takılmış gidiyor camdan yapılma ışık ellerinde...
yamp sönerek daha hızlı aksın diye ırmak.
sonsuzluğun ucu yok nasılsa, yaşamak sanat:
çoluk çocuğa sarkmak ayrıcalık!

sokaklar renkli cam : kıpkırmızı ölüm mangaları...
parmaklarında dilsiz oyuncaklar satan adam kapıda
aldatıyor çocukları hokkabazlık bini binpara.
mürekkep içen kağıt yok ortalarda.
acılaştı kuşların dilinde şarkılar;
nar ağaçları taşlanıyor artık, hüzün patladı!

bezgin haliyle geçip gidiyor işte gün; en çok da
kalbi sıkışıyor gecenin kapkara saçlarını
bi'çırpıda dağıtan yaralı aşk sözcükleri artık
döküldü sokağa, toplayan yok, kalkıp gitmeli...

bizim buraların kışı ıslak ve nemli
dokunup geçiyor ara-sıra bana
eski bir nar tadı bırakarak..
oturduğumuz yuvarlak masada mendiller
kağıt
ıslatıyor avucumuzu. orta sehpadaki günün
beyazlığına bakıyoruz...

bestelendi. 1970 TRT Çocuk Oyunları Yarışmasında başarı ödülü, *Tohum Zamanı* ile 1999 TRT Radyo Oyunu Yarışmasında mansiyon aldı.

"Güz Kuşatması'nda kişisel ilişkiler, duygular yumağı ve imgeler çoğunlukta. Çatışmalardan çok erinç, istençlik, sevinç ve de sevgi yaşamın daha doğrusu şiirinin mimarı yapısı olmuş. Sevmek ve sevilmek varken ne diye savaşalım diyor bir yerde Kırımlı. Arayışını sürdürüyor, aşılmak istenen biçimlere zorlanmadan yürüyor. 'Çöl Susuzu, (sayı:40)' Bir suçu örtünüyorum ki; /sevincini yitiren ıslığın karıştığı su, / sensiz bir ürperti, sırları dökülen ayna.../ dalına tüneyen bir kuşa yavaş sesle söylenen / bir ninni oluyor...'

"M. Sadık Kırımlı'nın şiirlerinde duygusallıktan çok duyarlılık egemen.. Oysa duyarlılık, duygusallığın kendi içine dönük perdesini indirir yürek penceresinden. Duygu suyunu şiir bahçesine akıtıyor, giderek estetik bir yapıya dönüştürüyor Kırımlı şiirini. Çağdaş yorumcu olarak gölgelerden uzak kalmayı yeğliyor ama onlarsız da yapamıyor. " (A. Neyzar Karahan)

"Kırımlı'nın şiiri, ilk okuyuşta 'kolay şiir' sanısı veriyor. Onun şiirlerinde kibirli sözcükler yok. Anlaşılmazlığın kof zırhına bürünmemiş. Sözü doru bir tayın bayır aşağı akması gibi, denetiminde tutarak bırakmış. Başka bir deyişle, akılla sıkmamış, yüreğiyle boşlamamış. Böylece, ne sesten söz, ne de sözden ses eksilmiş." (Aydoğan Yavaşlı)

ESERLERİ (Şiir):

Aldanış (1968), *Gün Kesiği* (1999), *Güz Kuşatması* (2001).

HAKKINDA: Cenk Koray / Akşam Gazetesi (6.12.1999), Talat Kırcan / Kitap Tanıtımı (Hürriyet Ege, 15.12.1999), Aydoğan Yavaşlı / Mehmet Sadık Kırımlı'nın Şiirleri: Gün Kesiği (Cumhuriyet Kitap, 6.1.2000), Tanju Ateşer / Şiirler (Yeni Asır, 20.1.2000), Aydoğan Yavaşlı (Cumhuriyet Kitap, Şubat 2000), Dinçer Sezgin / Gün Kesiği (Radikal, 12.3.2000), Oğuz Tümbaş / Gün Kesiği (İzmir İzmir, Mart-Nisan 2000), Talat Kırcan / Atadost Yayınları Şiir Ödülleri (Hürriyet Ege, 27.6.2000), TBE Ansiklopedisi (2001), A. Neyzar Karahan / İki Şiir İki İzlek (İzmir İzmir, Kasım-Aralık 2002), Halim Şafak / Şiir ve Husumet (İmlasız, Mart 2004), Ersan Erçelik (Eski, Mart 2004).

KIRKINCI, Mehmed

Yazar. 1928, Güllüce köyü / Ovacık / Erzurum doğumlu. Erzurum'da Müftü Sadık Efendi, Hacı Faruk Efendi, Solakzade Sadık Efendi, Molla Nadir Efendi gibi hocalardan özel dersler alarak medrese tahsilini tamamladı. Daha sonra Bediüzzaman Said Nursi çizgisinde, öğrencilerine ders vermek ve ilmî araştırmalarını sürdürmekle meşgul oldu. Makaleleri aralıklarla *Yeni Asya*, *Tercüman*, *Hür Söz* (Erzurum) gazeteleri ile *Zafer* ve *Sur* dergilerinde yer aldı.

ESERLERİ:

Hikmet Pırıltıları, Kader Nedir, Ruh Nedir, Nasıl Aldanıyorlar, Irkçı Bölücülüğe Karşı İslâm'da Birlik, Dar'ul Harb Nedir, Alevilik Nedir, Siyasette Ölçü, İman Üzerine Düşünceler Nükteler, Risale-i Nur Nedir, Bediüzzeman Kimdir?, Gönül Damlaları, Nasıl Bir Anayasa? (1982 Anayasası için öneriler).

KIRKPINAR, Kenan

Tarih araştırmacısı. 10 Kasım 1958 doğumlu. Ege Üniversitesi Genel Tarih Bölümü (1985) mezunu. Yüksek lisansını Ankara Üniversitesi Türkiye Cumhuriyeti Tarihinde *"Aşar Vergisinin Kaldırılması ve Ege Bölgesindeki*

Kenan Kırkpınar

Sonuçları" adlı tezle (1988), doktorasını Dokuz Eylül Üniversitesi Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bölümünde *"Millî Mücadele Döneminde İngiliz Basını ve Kamuoyu (1919-1922)"* başlıklı tezle (1993) tamamladı. 1995'te aynı yerde yardımcı doçent oldu. Enstitü müdür yardımcılığı yaptı.

Makaleleri, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları* dergisinde yayımlandı. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Haberleşme Kurulu üyesidir.

ESERLERİ:

Bir İncinin Doğuşu (Topraktan Çeliğe) (Kenan Kırkpınar, Kemal Arı, Leyla Torcu ile, 1996), *Ulusal Kurtuluş Savaşı Dönemi İngiltere ve Türkiye* (2004).

KIRKPINAR, Salim Rıza

Eğitimci (D. 1906, İstanbul - Ö. 29 Kasım 1998, İstanbul). İstanbul, Kabataş ve Atatürk Kız Liselerinde uzun yıllar edebiyat öğretmenliği yaptı. Güzel Sanatlar Akademisinde estetik dersi verdi. Sanat-kültür-bilim dünyasının tanınmış pek çok kişinin yetişmesine katkı sağladı. Öğrencileri arasında Cahit Külebi, Vedat Türkali, Münir Özkul, Alaattin Yavaşça, Cengiz Bektaş, Edip Cansever'in ilk anda adları sayılabilir. Öğretmenliğinin yanı sıra zamanın ünlü sanatçılarıyla dostluklar kurup onların çevresinde bulundu. Sanatçı dostlarına dair anılarını *Salim Rıza'dan Anılar* adlı bir kitapta topladı (1990).

"Yazın öğretmeniydi, ama bilinen yazın öğretmenlerinden değil; yazın ürünlerini, sanatı, şiiri öğrencilerine sevdiren, onların yaratıcılıklarını devindiren bir eğitimci... Dersliğe not defteriyle, not korkusuyla değil, öğrencilerini güzelliklere açan, onların duyarlıklarını geliştiren bir yaklaşımla giriyordu. Bir yazın, bir sanat şölenine dönüşüyordu dersleri. Sıcak solukları duyuluyordu her derste, yazın ustalarımızın." (Mehmet Başaran)

HAKKINDA: Perihan Ergun / Salim Rıza Hocamızı da Yitirdik (Cumhuriyet, 16.12.1998), Mehmet Başaran / Canlı Bir Tarihti Salim Rıza (Cumhuriyet, 25.1.1999).

KIRKUL, Raif

Şair. 1964, Prizren / Kosova doğumlu. Öğrenimini aynı kentte tamamladı. 1984 yılından itibaren Priştine Radyosunda sunuculuk ve muhabirlik yaptı. Şiir, öykü ve denemeleri 1982 yılından başlayarak çeşitli dergi ve gazetelerde yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Saltanat (1988), *Sevmeyi Bilenlere* (çocuklar için, 1989).

HAKKINDA: Hasan Mercan / Balkanlarda Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi (2000).

Hicabi Kırlangıç

KIRLANGIÇ, Hicabi

Şair ve yazar. 31 Ocak 1966, Amasya (merkez) doğumlu. İlkokul ve ortaokulu Amasya'da okudu. Amasya Lisesi (1983), Ankara Üniversitesi DTCF Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü (1987) mezunu. Yüksek lisans (1989) ve doktora (1995) çalışmalarını aynı yerde tamamladı. Yüksek lisans tezi: *"Câmi ve Subhatu'l-Ebrâr Mesnevisi"*. Doktora tezi: *"İdris-i Bidlisi - Selim Şahname"*. 1988 yılından itibaren Ankara Üniversitesi DTCF'de öğretim üyesi olarak görev yaptı.

Yazı, şiir ve İran edebiyatından şiir çevirileri 1981'den itibaren *Aylık Dergi* (Ankara), *Ayane, Düş Çınarı, Edebiyat Ortamı, Kardelen, Yedi İklim, Hece, DTCF Doğu Dilleri Dergisi, Nüsha* (üç aylık bilimsel araştırma dergisi, kurucu ve editör olarak) dergilerinde yayımlandı. 1995'te Hedef Radyoda kısa bir süre programlar hazırlayıp sundu. *Vuslat Dizeleri III* adlı şiiri Eşref Ziya Terzi tarafından *Yağmur* adıyla bestelendi. Türkiye Yazarlar Birliği (bir süre genel başkanı) üyesidir.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Hayret Makamında* (1991), *Düşde Yürüyen Derviş* (2004).

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Farsça I* (ders kitabı, 2000), *İdris-i Bidlisi* (doktora tezi, inceleme metin-çeviri, 2001), *İdris-i Bidlisi- Selim Şahname* (yay. haz. 2001).

ÇEVİRİ (Farsçadan): *Arap Siyasi Düşüncesinin Seyri* (Hamid İnayet'ten, 1993), *Kur'ân'da Keramet* (Abdullah Cevadi Amuli'den, 1995), *Can Esintisi* (Nasrullah Purcevâdi'den, 1998), *Tezkire* (Şah Tahmasb-i Safevi'den, giriş ve çev., 2001).

SÖZLÜK: *Osmanlıca Türkçe Sözlük* (Ahmet Eryüksel ve Derya Örs ile, 2004).

HİCABİ KIRLANGIÇ

YÜZÜSTÜ BIRAKMAK İSTEDİĞİN KADAR VARMIŞ BU KALBİM

Yüzüstü bırakmak istediğin kadar varmış bu kalbim
Şarkılar söyleme bana, günümde değilim

Viran olası hüzünler evinde kaldım
Kapımı çalacak kim?

Senin kalbinde nerdeyse uçup gidecek
Ürkek bir güvercin uyuyor sevgilim

Ve ben ayaklarımın ucuna basarak yürüyorum
Göğsümde kalıyor, hançereme varmıyor sesim

Rüzgârlarıyla birlikte içimdeydi yaylalar
Dünyayı yerli yerinde tutan dağlardı benim bildiğim

Irmakları bilirdim bir de; alttan alttı köprülere karşı
Köprü nedir bilmeyen denizleri senden öğrendim

Bir ırmağı vardı çocukluğumun
Kalbimin kıyısını yalayıp giderdi, azalırdı derdim

Ormanların gölgesinden gelirdi suları
Sen o ırmağı buharlaşırken buldun, değişti mevsim

Saldım göğüs kafesimdeki bütün kuşları
Sen kalbimi buharlaşırken buldun, ben eleğim sağmalara binip geri geldim

Öyle de olsa şarkılar söyleme bana
Günümde değilim

(Düşte Yürüyen Derviş, 2004)

HİCABİ KIRLANGIÇ

KARINCA

Yuvamız ırmağın komşusu
Mümkün mü
Kimin gelir uykusu?

Ele ha ele
Ömür dolusu toprak
Nerden bakarsan dünya
Ömür dolu su

Ara ha ara
Gurbet köklerde
Kaçınılmazdır tırmanmak yollara
Yeşil ve titrek
Ola ki bir yuva

Yağmur ha yağmur
Bulutlar terler
Uzayan dallar
Göğe bir koşu

Yine de bereket
Elde var hicret

(*Düşte Yürüyen Derviş*, 2004)

KIRLANGIÇ, Kemal

Araştırmacı-yazar. 15 Temmuz 1939, Malatya doğumlu. Aslantepe İlkokulu, Turan Emeksiz Lisesi, Erzurum Eğitim Enstitüsü, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. 1959 yılından itibaren Tutak, Arapgir, Arguvan, Malatya, Mazgirt, İzmir'de öğretmenlik; 1977'den sonra serbest avukatlık yaptı. İnsan Hakları Derneği, Türkiye Yazarlar Sendikası, Çağdaş Hukukçular Derneği üyesidir.

İlk yazısı 1963'te *Arapgir Postası* gazetesinde yer almıştı. Diğer yazılarını *Sebat* (Malatya), *Politika*, *Özgür Gündem*, *Yeniçığır* (Malatya) gazete ve dergilerinde yayımladı. *Sanık Yasalar* adlı eseri nedeniyle İzmir Asliye Ceza Mahkemelerinde yargılandı, cezası basın affıyla ertelendi.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA-İNCELEME: *Savunma Açısından 12 Eylül* (1989), *Kovanın Balı* (fabl, 1981), *Politik Yargı ve Devlet Güvenlik Mahkemeleri* (1992), *Sanık Yasalar* (1998).

ROMAN: *Kanlı Hamur* (1972).

KIRLI, İ. Önder

Hukukçu, siyaset adamı. 1939, Gönen / Balıkesir doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini doğduğu yerde tamamladı. Gönen depremi nedeniyle Bandırma Şehit Mehmet Günenç Ortaokulundan mezun oldu. Parasız

İ. Önder Kırlı

yatılı okuduğu Balıkesir Necati İlköğretmen Okulunu 1956 yılında, Necati Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümünü 1958'de bitirdi. Yurdun çeşitli yerlerinde öğretmenlik yaptı. 12 Mayıs 1960'ta Bakanlık emrine alındı. Öğretmenlik görevini sürdürürken, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini (1969) bitirdi. 1977 yılına kadar öğretmen ve serbest avukat olarak Balıkesir'de çalıştı. Öğretmenliği sırasında, Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu, Türkiye Öğretmenler Sendikası ve Türkiye Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneğinin üyesi oldu. Bu örgütlerin yönetim kurullarına seçildi. Bu kuruluşların bölge avukatlıklarını yaptı, sayısız öğretmen ve öğrenciyi savundu. 1992'den 1996'ya kadar Balıkesir Baro Başkanlığı yaptı.

Önder Kırlı, 1978-80 döneminde CHP Balıkesir İl Başkanlığı, 12 Eylül 1980'den sonra da sırasıyla SODEP ve SHP Balıkesir İl Başkanlığı yaptı. SHP Parti Meclisli üyeliğinc, SHP Genel Sekreter Yardımcılığına seçildi. CHP'nin yeniden açılışından 1998'de yapılan kurultayına kadar Parti Meclisi üyesi olarak görev yaptı. TBMM'nin 18. döneminde SHP, 20. döneminde CHP'den Balıkesir milletvekili seçildi. 20. Dönem boyunca TBMM idare amiri olarak görev yaptı. 1996 yılından itibaren Türk Parlamenterler Birliği Genel Yönetim Kurulu üyesidir.

Makale ve incelemeleri *Balıkesir Baro Dergisi* ile birlikte çeşitli baro dergilerinde, yerel gazeteler, *Cumhuriyet* ve *Milliyet* gazetelerinde yayımlandı. TBMM'deki çalışmalarını *Bir Görevin Hesabı* (1999) adlı kitapta topladı.

KIRNAPÇI, Mevlüt

Şair ve yazar. 1960, Yeniköy / Çaycuma / Zonguldak doğumlu. Karakoç Köyü İlkokulu, Saltukova Ortaokulu, Çaycuma Lisesi Akdeniz Üniversitesi Burdur Eğitim Yüksek Okulu (1982) mezunu. Aynı yıl öğretmenliğe başladı. Mesleğini Çaycuma Mimar Sinan İlköğretim Okulunda sürdürdü. *Demokrat Çaycuma* gazetesine "Esinti" üst başlığıyla köşe yazıları yazdı ve bu gazetenin sanat sayfasını hazırladı. Yerel bir radyoda "Merhaba" adlı haftalık kültür sanat-edebiyat programını hazırlayıp sundu. ADD Çaycuma Şubesi'nin yayın organı olan *İletişim* dergisinin yönetmenliğini yaptı ve bu dergide başyazılar yazdı, kültür-sanat sayfalarını hazırladı. Çaycuma Sanat Tiyatrosu (ÇASAT)'nun kurulmasında etkin görev aldı ve bu tiyatronun genel sanat yönetmenliğini yaptı.

Şiirleri *Sanat Rehberi*, *Anzilha*, *Öğretmen Dünyası*, *abece*, *G. Kültür*, *İnsancıl*, *Kopuş*, *Çağdaş Türk Dili*, *Varlık*, *Eski*, *Wesvese*, *Aykırısanat*, *Şehir*, *ZOKEV Bülteni* vb. dergilerinde, yazıları *İnsancıl* ve *Atatürkçü Düşünce* dergilerinde yayımlandı. Şiirleri Öz-

Mevlüt Kırnapçı

MEVLÜT KIRNAPÇI

DAYANAMAZ

bu çocuklar yaprak dizer tütün gül
açar çağları kapar devirleri çökertir
kömürü çıkartır suyu taşır
döver dizini
yıkılır sırtüstü yıldızları sayar
kaçak öpüşler yollar sevdiğine
köprülerden geçer dereden atlar
masada yığar gözyaşını içine
yürür ardına bakmadan

devrim içinde başlar
bir türkü olur ruhi su olur
bel verir dayandığım duvar
bir güneş batar bin güneş doğar
adım adıma eklenir
bu gözyaşı neleri boğar

haydi çocuklar
insan sosyal varlıktır
yalnız yaşayamaz
el ele verin kol kola
sesi sese ekleyin
size kimse dayanamaz

gen Seçkin'in hazırladığı *Toplumsal Şiirler 2003 Yılığı*'nda yer aldı. "Göç: Bir Hasret Öyküsü" adlı oyunu yazdı. Mehmet Başaran'ın, *Başbakıcı*, Sennur Sezer'in *Hasır Ören Padişah* adlı masallarını oyunlaştırdı. Ayrıca kısa oyunlar yazdı. Dil Derneği, EĞİTİM-İŞ Sendikası (Çaycuma Şube Başkanı) ve EĞİTİM-SEN (Çaycuma Temsilciliği Yönetim Kurulu) üyesi oldu.

ESERLERİ (Şiir):

Çığlıkları Islak Çocuklar (1998), *Güleç Yüzlü Hüzün* (2004).

KIRTAN, Mahmut

Şair, yazar. 1956, Bayburt doğumlu. İlk ve ortaokul öğrenimini Bayburt'ta yaptı. 1974 yılından itibaren Bayburt Ziraat Odasında muhasebeci olarak çalıştı. Bayburt kültürü, halk edebiyatı ve Bayburtlu şair ve yazarlar hakkında incelemeler yaptı.

ESERLERİ:

DERLEME: *Bayburtlu Şairler* (1998).

BİYOGRAFİ: *Bayburtlu Bürhani* (1998).

HAKKINDA: Mahmut Kırtan / Bayburtlu Şairler (1998).

KIRTUNÇ, Ayşe Lahur

Amerikan dili ve edebiyatı araştırmacısı. Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü (1974) mezunu. Yüksek lisansını bitirdiği bölümde (1975), doktorasını Ankara Üniversitesi Amerikan Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde (1988) tamamladı. Dokuz Eylül Üniversitesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümünde (1991) yardımcı doçent ve doçent (1993), Ege Üniversitesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümünde profesör (1999) oldu. Öğretim görevliliği ile birlikte çeşitli idari görevler, bilimsel dergilerde hakemlik ve editörlük görevleri üstlendi. Amerikan Etüdleri Derneği, Ege Kadın Araştırmaları Derneği, Türkiye Kültür Araştırmaları Grubu, The Delta Kappa Gamma International Society for Women Educators, European Association For American Studies üyesidir.

Ayşe Lahur Kırtunç

Makaleleri *Doğu Batı, The Review of Education, Pedagogy, and Cultural Studies, Kitap-lık, İletişim, 1950 Sonrası Amerikan Romanı, Ege İngiliz ve Amerikan İncelemeleri Dergisi, Journal of American Studies of Turkey, Edebiyat Eleştiri, Ege Batı Dilleri ve Edebiyatı* dergi ve kitaplarında yayımlandı.

ESERLERİ:

Sözcükler Meleği: Marge Piercy ve İlkörneksel Eleştiri (1995), *Erotizm ve Politika* (Ed., Lynn Hunt, 1996), *İğnem İpliğim Diktiğim Kimliğim* (1999).

KIRZIOĞLU, M. Cemal

Şair. 1922, Kars doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini memleketinde tamamladı. Lise ikinci sınıfta öğrenimini yarım bırakıp memurluğa başladı. Uzun yıllar Devlet Demir Yolları Erzurum İşletmesinde çalıştı. Buradan emekliye ayrıldı. Çalışmalarını, görevi dolayısıyla geldiği ve yerleştiği Erzurum'da devam ettirdi. Yazı ve şiirleri çeşitli gazete ve dergilerde yayımlandı.

ESERLERİ (Şiir):

Benim Millî Hislerim (1960), *Kara Koşmalar* (1960).

HAKKINDA: Hasan Ali Kasır / Erzurum Şairleri (1999).

KIRZIOĞLU, M. Fahrettin

Tarihçi ve dilbilimci (D. 10 Mart 1917, Mamaş köyü / Kars – Ö. 10 Şubat 2005, Ankara). Kırzıoğlu adı, aileden birinin lâkabından gelmektedir. Daha sonra soyad olarak kabul edildi. Kars'ın en eski ve yerli bir ailesine mensup olan Kırzıoğlu Mehmet Derviş Efendi'yle eşi Hâfıza Hesna Hoca Hanım'ın ilk çocukları dünyaya geldi. Henüz on üç aylıkken annesi öldü. 1923 yılında Kars Numune Mektebine verildi. İsmet Paşa İlkokulunu (1928), Kars Ortaokulunu (1931) ve Erzurum Lisesini (1934) bitirdi. Ağustos 1935'te, Sağlık Bakanlığı hesabına yatılı öğrenci olarak İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesinde öğrenime başladı. Ailevi nedenlerden dolayı tıp tahsilini bırakarak memlekete döndü. Ailesinin geçimine katkıda bulunmak için memuriyete başladı ve Hususi Muhasebe Tahsil Müfettişi olarak Posof'a (Kars) gönderildi. Burada halk edebiyatı derlemeleri (1936-37) yaptı. Kars Lisesinde yardımcı öğretmenlik (1938-41) yaptıktan sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü (1946) bitirdi. İki yıl İstanbul'da serbest çalıştı. Tarih öğretmeni olarak Kars (1948), Diyarbakır (1951) ve Sakarya (1957) liselerinde çalıştı.

Bu sırada Hazine-i Evrakta ve kütüphanelerde araştırmalar yaptı.

M. Fahrettin Kırzıoğlu

Sonra Milli Eğitim Bakanlığı Arşiv Dairesinde müdür yardımcılığı, *Türk Ansiklopedisi*nde uzmanlık görevlerinde bulundu. 1961 yılında Ankara'da Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmeni İşbaşında Yetiştirme Bürosunda şube müdürlüğüne getirildi. Bu arada DPT'de Sosyal İşler Dairesinde ve Devlet Bakanlığı Özel İstatistiki Bilgiler Grubunda tarih araştırmaları uzmanı olarak çalıştı. 1953'te Türk Dil Kurumu üyeliğine kabul edildi, ancak bu kurumun o dönemdeki dil politikasını benimsemedi.

"Osmanlıların Kafkas Ellerini Fethi" adlı tezle doktorasını tamamladığı 1967'de Erzurum Atatürk Üniversitesi Tarih Bölümü öğretim üyesi oldu. 1972-73 yıllarında bir süre Fransa'da kaldı. *"Kür ve Çoruk Boylarında Kıpçaklar"* adlı tezle doçentliğe (1975), *"Ani Şehri Tarihi"* adlı çalışmasıyla profesörlüğe (1982) yükseldi. Kadrosuzluktan dolayı iki yıl Dışişleri Bakanlığı Araştırma Dairesinde arşiv uzmanı olarak çalıştıktan sonra Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği Bölümü öğretim üyeliğine geçti. Sonraki yıllarda, bölüm başkanlığına yükseldi. Kasım 1980'den itibaren altı ay Lefkoşa'da kaarak, Kıbrıs'taki Türk-İslâm kitabelerini inceledi. Bu arada Lefkoşa Özel Türk Üniversitesinde inkılâp tarihi dersleri verdi. Emekliye ayrıldığı 1985'ten 1990 yılına kadar sözleşmeli öğretim elemanı olarak aynı fakültede çalıştı.

Lise öğrenciliği yıllarında okuduğu *Erzurum Tarihçesi* ve *Erzurum Şairleri* adlı kitapların tesirinde kaldı. Bu etki ile daha o yaşlarda Kars'ın tarih ve edebî değerlerini araştırmaya başladı. Kars Lisesindeki öğretmenliği sırasında Halkevi'nin aylık dergisi *Doğuş*'un idaresini üstlendi. İlk yazı denemeleri ile daha önce Posof ve Arpaçay'da derlediği halk kültürü verimlerini, bu dergide yayımladı. *Doğuş*'taki yazıları ona, yurt çapında haklı bir ün kazandırdı. Yine bu dönemde *Kars* gazetesinde birçok araştırma yazısı yayımlandı. *Ülkü* dergisinde çıkan ve daha

sonra kitaplaşacak olan *Dede Korkut Kitabı'ndaki Coğrafi İsimler* başlıklı incelemesiyle, bilim dünyasının dikkatini çekti. Bu alanda uzmanlardan biri kabul edildi. Üniversite öğrencisiyken araştırmalarını yayımlamaya devam eden Kırzıoğlu, *Çınaraltı, Bozkurt, Türk Yurdu, Tanrıdağ, Türk Amacı, Halkbilgisi Haberleri, Tarihten Sesler* ve *Yücel* dergilerinde araştırmalar yayımladı. Diyarbakır'dayken yaptığı çalışmaları, çıkarmaya başladığı *Kara Amid, Dicle* ve *İç Oğuz* dergileriyle diğer yerel gazetelerde yayımladı. Bu çalışmalarla şehrin sosyal ve kültürel hayatına yeni bir soluk getirdi. Prof. Dr. Kırzıoğlu, özellikle Doğu Anadolu ve Kafkasya tarihi ve bu bölgelerde yaşayan topluluklarla ilgili araştırmaların uzmanı olarak tanındı.

Kırzıoğlu, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından Üstün Hizmet dalında 2004 Yılı Kültür Adamı seçildi. Kars Turizm ve Tanıtma Derneği, Selçuklu Tarihi ve Medeniyeti Enstitüsü, Türk Folklor Derneği, Türk Ocakları, Türk Dil Kurumu, Diyarbakır Milliyetçiler Derneği, Diyarbakır Turizm ve Tanıtma Derneği, Türk Tarih Kurumu gibi birçok derneğin kurucusu, yöneticisi veya üyesi olarak görev yaptı. Kalp yetmezliğinden vefat etti. Ankara'da Cebeci Asri Mezarlığında toprağa verildi.

"Prof. Kırzıoğlu'nun, Türk bilim hayatının çok önemli şahsiyetlerinden biri olarak Türkolojinin her sahasında üstad olduğu, ilim çevreleri tarafından kabul edilmiştir. O, bu sahalarda çalışan akademisyenlere rehber olmuştur. (...) Dil, tarih, edebiyat, folklor, etnografya ve etnoloji dallarında çalışanlar, ona müracaat etmektedirler. Türkolojinin en hassas sahalarında, kimsenin cesaret edip ele alamadığı birçok konu, onun gayretiyle aydınlanmıştır. Söz konusu sahalarda yazılmış yabancı eserleri, cebinden para harcayarak tercüme ettirmiş ve bunlardan yararlanmıştır." (Yunus Zeyrek)

ESERLERİ:

Malakanlar (1939), *Kars* (1943), *Kars Yaylası* (1946), *Cam-Cem Ayin* (sadeleştirme, 1949), *Kars'ın Kurtuluş Hatırası* (1950), *Dede Korkut Oğuznameleri I. Kitap* (1952), *Kars Tarihi* (I. cilt, 1953), *1855 Kars Zaferi* (1955), *Kara Amid / Diyarbekir Tarihçesi ve Abidelerinin Küçük Klavuzu* (1956), *Ziya Gökalp Müzesi ve Ziya Gökalp* (1956), *Yazılı Vesikalara Göre Ziya Gökalp* (1956), *Edebiyatımızda Kars II. Kitap* (1958), *Milli Mücadelede Kars I. Kitap* (1960), *Kürtlerin Kökü* (I. bölüm, 1962), *Lehçe-i Erzurum Yazmasındaki Halk Sözleri* (1963), *Her Bakımdan Türk Olan Kürtler* (1964), *Kürt Aras / Aran Kürtleri* (1966), *Kürtlerin Türklüğü* (1968), *Kars İli ve Çevresinde Ermeni Mezalimi 1918-1920* (1970), *Karapapaklar* (1972), *Kanada Karsı'na Armağan* (1972), *Lazlar / Canarlar* (1972), *Gürcistan'da Eski Türk İnanç ve Geleneklerinin İzleri* (1976), *Malta Konferansları - Ziya Gökalp* (1976), *Eski Yazılı Tarih Metinleri* (1976), *Osmanlıların Kafkas Ellerini Fethi* (1976), *Türk İnkılâp Tarihi Ders Notları* (1977), *Anı Şehri Tarihi* (1982), *Dağıstan-Aras-Dicle-Altay ve Türkistan Türk Boylarından Kürtler* (1984), *Türk Millî Bütünlüğü İçerisinde Doğu Anadolu* (ortak, 1986), *Karahanoğlu Aile Tarihçesi* (1986), *Kâzım Karabekir* (1991), *Yukarı Kür ve Çoruh Boylarında Kıpçaklar* (1992), *Bütünüyle Erzurum Kongresi* (1993), *Türk Tarihinde Ermeniler* (ortak, 1995), *Tarihçe-i (Gazavat-i) Dağıstan* (2000), *Dede Korkut Oğuznameleri I-II* (2000).

Ayrıca basılmamış eserleri de vardır.

HAKKINDA: Kars gazetesi (31.3.1948), Hikmet Dizdaroğlu (Türk Dili, Kasım 1953), Mehmet Emin Resulzade / Dede Korkud Oğuznameleri (Azerbaycan, Ekim 1953), Hüseyin Namık Orkun (Türk Yurdu, Ekim 1954), Ahmet Halil (Yeni İstanbul, 6.10.1955), Cavit Orhan Tütengil (Dünya, 24.7.1956), Hikmet Dizdaroğlu (Türk Dili, Kasım 1959), A. Rıza Önder (Türk Folklor Araştırmaları, Aralık 1964), H. Dizdaroğlu (Türk Dili, şubat 1956), M. Ali Yörük (Bizim Anadolu, 18.12.1970), Yavuz Akpınar (Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, İstanbul 1982), Ahmet Karaca (Azerbaycan Kültür Dergisi, Kasım 1986), Kim Kimdir? (1987), Yavuz Bülent Bakiler (Türkiye, 5.9.1998), Yunus Zeyrek (Türk Yurdu, 2000), Yunus Zeyrek (Türk Kültürü, sayı: 480, 2003), Türk Dünyası Araştırmaları (sayı:143, 2003), Yunus Zeyrek (Türk Yurdu, sayı: 211, 2005).

KISAKÜREK, Abidin Mümtaz

Eğitimci, yazar (D.?, Maraş - Ö.?). Öğrenimini tamamladıktan sonra İstanbul'da öğretmenlik yaptı. *Türk Sanatı* dergisini çıkardı. Değişik türlerde şiirler yazdı. *Dilbilgisi Özeti* (1949) adlı bir eseri vardır.

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

KISAKÜREK, Necip Fazıl

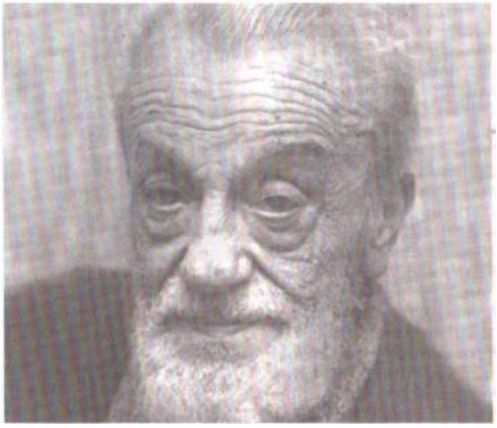
Düşünür, şair ve yazar (D. 26 Mayıs 1905, İstanbul – Ö. 25 Mayıs 1983, İstanbul). Yazılarında kendi imzasının dışında Ne-Fe-Ka, Hi-Ab-Ko, Ha-A-Ka, Adıdeğmez, Nüktedan, Mürid, Ahmed Abdülhak, Bankacı, Be-De, Neslihan Kısakürek, Prof. Ş.Ü., Tanrı Kulu, Dedektif x 1, Ozan, Ozanbaşı, Hikmet Sahibi Abdi'nin Kölesi takma imzalarını da kullandı. Dulkadiroğullarına mensup Kısakürekler soyundandır. Çocukluğu, mahkeme başkanlığından emekli büyük

Necip Fazıl Kısakürek

babasının İstanbul Çemberlitaş'taki konağında geçti. İlköğrenimine İstanbul Büyükdere'de bir mahalle mektebinde başladı. Sırasıyla Fransız Papaz Mektebi ve Kumkapı'daki Amerikan Kolejinde, Rehber-i İttihat Mektebinde, Büyük Reşit Paşa Numüne Mektebinde ve ailenin seferberlik sebebiyle gittiği Gebze'nin Aydınlı köyündeki ilkokulda okudu ve Heybeliada Numüne Mektebini (1916) bitirdi. Edebiyat ve kültür zevkini 1920 yılında bitirdiği Bahriye Mektebinde (Askeri Deniz Lisesi) aldı. Lisedeki öğretmenleri arasında dönemin ünlülerinden Yahya Kemal (Beyatlı), Ahmet Hamdi (Akseki), İbrahim Aşki Efendi, Hamdullah Suphi (Tanrıöver) vardı. 1921 yılında Darulfünun Edebiyat Medresesi Felsefe Şubesine (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü) girdi. Buradaki öğrenimini tamamlamadan 1924 yılında fakülteden ayrıldı. Aynı yıl, devlet bursuyla yurtdışına gönderilen öğrenciler arasında Fransa'ya gitti. 1924-25 yıllarında Sorbonne Üniversitesi Felsefe Bölümünde okudu. Paris'te geçen bohem hayatı sebebiyle bu okulu da bitiremeden geri döndü. 1928-39 yıllarından Hollanda Bankası, Osmanlı Bankası ve İş Bankasında müfettiş ve muhasebe müdürü olarak çalıştı. 10 Ekim1938'de bankacılıktan istifa etti ve *Haber* gazetesinde çalışmaya başladı. Kısa bir süre sonra *Son Telgraf* gazetesine geçti.

Zamanın Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel tarafından Ankara Devlet Konservatuarına ve Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesine öğretmen olarak (1939-44) tayin edildi. Daha sonra yine Hasan Ali Yücel tarafından İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisinin Yüksek Mimari Bölümüne atandı. Robert Kolejin son sınıflarında edebiyat öğretmenliği yaptı. Sonraki yıllarında fikir ve sanat çalışmaları dışında başka bir işle meşgul olmadı. 1941 yılında evlendiği Neslihan Kısakürek'ten Mehmet (1943), Ömer (1946), Ayşe

Necip Fazıl Kısakürek

(1948), Osman (1950) ve Zeynep (1953) adlarında beş çocuğu dünyaya geldi. Erenköy'deki evinde vefat etti. Eyüp'teki mezarlıkta toprağa verildi.

Necip Fazıl, 1931-33 yıllarında askerlik görevini İstanbul'da yaptı. 1936 yılında, on yedi sayı süren haftalık edebiyat dergisi *Ağaç*'ı çıkardı. *Ağaç*, dönemin kalburüstü edebiyatçılarının toplandığı etkili bir dergiydi. İkinci Dünya Savaşı'nın koşulları gereği 1942'de kırk beş günlüğüne tekrar askere alındı ve Erzurum'a gönderildi. Askerdeyken yazdığı bir yazı sebebiyle mahkûm oldu. Bu, Necip Fazıl'ın hayatında önemli bir yer tutan mahkeme ve hapisliklerin ilk mahkûmiyetiydi. Cezasını İstanbul Sultanahmet Cezaevinde çekti. 17 Eylül 1943'te, adı kendisiyle özdeşleşen *Büyük Doğu* dergisini çıkarmaya başladı. Bu derginin otuzuncu sayısında yayımladığı "Allah'a itaat etmeyene itaat edilmez" anlamındaki bir hadis sebebiyle dergisi takibata uğradı ve Bakanlar Kurulu kararıyla Mayıs 1944'te kapatıldı. Ardından İstanbul Güzel Sanatlar Akademisindeki görevine son verildi ve ikinci askerliğini tamamlamak üzere Eğridir'e gönderildi. 2 Kasım 1945'ten 5 Haziran 1978'e kadar günlük, haftalık ve aylık olarak on altı devre çıkan *Büyük Doğu*'nun yayınını yaklaşık otuz altı yıl sürdürdü. Necip Fazıl, *Büyük Doğu*'yla Türk düşünce ve siyasi hayatına doğrudan etki etti. *Büyük Doğu*, Batılılaşma sürecini bir sömürgeleşme dönemi olarak değerlendirdi ve kurtuluşun öz değerlerimizde yattığını, İslâmiyet'in milletimizin biricik varlık sebebi olduğu düşüncesini savundu. *Büyük Doğu*, 13 Aralık 1946'da Sıkı Yönetimce ikinci kez kapatıldı. Kısa bir süre sonra, zaten kapatılmış olan dergide tefrika edilen *Sır* adlı bir tiyatro eserinden dolayı mahkemeye çıkarıldı. 2 Kasım 1945'ten itibaren siyasi suçlamalar sebebiyle mahkeme kapılarını aşındırmak hayatının rutinlerinden biri oldu. 18 Nisan 1947'de *Büyük Doğu*'yu üçüncü defa çıkarmaya başladı. Dergi 6 Haziran 1947'de, Rıza Tevfik'in *Abdülhamit'in Ruhaniyetinden İstimdat* adlı şiirinin yayımından dolayı mahkeme kararıyla tekrar kapatıldı. Necip Fazıl yargı sürecinde bir ay üç gün tutuklu kaldı ve beraat etti. 1947 yılında bunlar olurken *Sabır Taşı* adlı tiyatro eseriyle CHP Sanat Ödülünü kazandı. Ancak seçici kurulun verdiği ödülü parti genel idare kurulu iptal etti. Necip Fazıl, 1947 yılında *Büyük Doğu*'nun kapatılması üzerine üç sayı süren *Borazan* adlı bir mizah dergisi çıkardı. Dergisi kapanan ve işsiz kalan Necip Fazıl, 1948 yılını ev eşyalarını satarak geçirdi. 1949 yılında eşi, üç çocuğu ve kayınvalidesiyle birlikte küçük bir otel odasına taşındı.

28 Haziran 1949'da Büyük Doğu Cemiyetini kurdu. Şubat 1950'de cemiyet ilk şubesini Kayseri'de açtı. Büyük Doğu Cemiyetinin Kayseri Şubesinin açılışından İstanbul'a döner dönmez tutuklandı. 1947 yılındaki beraat kararını temyiz bozmuş ve karar işleme konmuştu. 21 Nisan 1950'de yeniden hapse girdi. Demokrat Partinin seçimleri kazanması (14 Mayıs 1950) üzerine çıkarılan af yasasıyla 15 Temmuz 1950'de hapisten çıktı. Aynı yıl Büyük Doğu Cemiyetinin Tavşanlı, Kütahya, Afyon, Soma, Malatya, Diyarbakır şubelerini açtı. *Büyük Doğu*'nun 54. sayısındaki bir yazısından dolayı tekrar tutuklandı. Hapishaneden çıktıktan sonra 26 Mayıs 1951'de cemiyeti kapattı.

Necip Fazıl Kısakürek, 22 Kasım 1952'de *Vatan* gazetesinin sahibi Ahmet Emin Yalman'a düzenlenen suikastla ilişkilendirildi. Azmettirici olarak bu davada yargılandı. 11 Aralık 1952'de, Yalman suikastı sebebiyle yayımladığı *Müdafaalarım* adlı eserinde 1943'ten itibaren başına gelenleri geniş bir biçimde anlattı. 12

NECİP FAZIL KISAKÜREK

OTEL ODALARI

Bir merhamettir yanan, daracık odaların,
İsli lâmbalarında, isli lâmbalarında.

Gelip geçen her yüzden gizli bir akis kalmış,
Küflü aynalarında, küflü aynalarında.

Atılan elbiseler, boğazlanmış bir adam,
Kırık masalarında, kırık masalarında.

Bir sırrı sürüklüyor, terlikler tıpır tıpır,
İzbe sofalarında, izbe sofalarında.

Atıyor sızıların, çıplak duvarda nabzı,
Çivi yaralarında, çivi yaralarında.

Kulak verin ki, zaman, tahtayı kemiriyor,
Tavan aralarında, tavan aralarında.

Ağlayın, âşinasız, sessiz, can verenlere,
Otel odalarında, otel odalarında!...

Aralık 1952'de başlayan yargı süreci 16 Aralık 1953'te beraatle bitti. 1951, 1952 ve 1956'da *Büyük Doğu*'yu günlük gazete olarak çıkardı. 1957'de sekiz ay dört gün hapis yattı. 1959'da aleyhine birçok dava açıldı. Açılan davaların aleyhte sonuçlanması durumunda Necip Fazıl'ın yüz bir yıl hapishanede kalması gerekiyordu. Niğde Cezaevine gönderileceği sırada 27 Mayıs 1960 askeri darbesi oldu. Darbenin ilk radyo duyurularından birinde zaten çıkmayan *Büyük Doğu*'nun kapatıldığı ilân edildi. 6 Haziran 1960 gecesi evinden alınarak dört buçuk ay Balmumcu Garnizonunda tutuldu. Darbe sonrası ilân edilen genel affa rağmen, 5816 sayılı kanun sadece kendisi aleyhine istisna edildiği için, Toptaşı Cezaevine (15.10.1960) nakledildi ve bir buçuk yıl daha hapis yattı. 18 Aralık 1961'de tahliye edildi. *Büyük Doğu*'nun çıkmadığı sürelerde

Necip Fazıl Kısakürek

NECİP FAZIL'IN ŞİİRİ

Sezai Karakoç

Ölüm tema'sı Necip Fazıl'ın en büyük şiir temalarındandır. Âdeta mutlak hakikati arayanda bulduğu en büyük giriş kapısı ölümdür. Ölüm ve ölümden sonrası, ölümden sonraki dirilme, Necip Fazıl'ın şiirinde, artık, Baudelaire'de, Verlaine'de, Rimbaud'da ve Valery'de göremiyeceğimiz kadar derin izler bırakan konular olmuştur. Canların çalmasındaki korkunç ürpertiler, dehlizlerdeki papuz karaltılarının verdiği korku, öldükten sonra dirilip şehirde bütün insanlığı ayağa kaldıracak şekilde dolaşma motifleri, ölümü âdeta canlı bir hayat hâlinde onun şiirine getirmektedir. Daha sonra Cahit Sıtkı'da rastladığımız aynalar motifi ve ölüm korkusu teminin kaynağı hiç şüphesiz Necip Fazıl'dır. Ama onda daha çok duygu plânında ve bir nevi çocuk duyarlığı biçiminde olan bu ısrar, Necip Fazıl'da insanın ahiyazısı, geleceği, varoluşu ve varoluş değeri olarak ele alınmıştır.

Yine Necip Fazıl'ın daha çok düşünce yanından çıkan ve yoğunlukla belli sayıda şiirinde işlediği mistikliği, zekâ plânında kantite bakımından çoğalttan, yayan ve teferruatlandıran Fazıl Hüsnü de aynı kaynaktan kuru dudaklarla kana kana içmekten kaçınmamıştır. Ama yeni edebiyatımızda bunların asıl sahibi Necip Fazıl'dır. Öbürlerinin adına son yirmi yılda nice propaganda yapılmış olursa olsun hakikat budur ve bu hakikat nasıl olsa geleceğin inceleyicileri tarafından kolaylıkla ortaya konacaktır. Nitekim bu gerçeğe geçmişte de temas edilmemiş değildir. Fakat bu dokunma yetersiz kaldığı gibi şimdilerde de, şair iyice unutturulmak istenmektedir. Fakat boşuna çaba. Propaganda, gerçeklerin ortaya çıkmasını, geciktirebilir, fakat aslâ imkânsız kılamaz. Benliğin bu büyük varoluş savaşını sürdüren Necip Fazıl, başlangıçta mistik bir güçle eşyanın, daha sonra, karşısına çıkan ölümün perdesini kaldırarak birdenbire ruhun büyük cehdiyle hakikatle karşılaşmıştır. Bu, Tanrı'dır. Mâverâ perdelerinin gerisinde ebedî, ezelî gerçek olan Tanrı, "ben"in kurtuluşunun da anahtarıdır. "Ben" de ancak Tanrı'nın varlığını idrak, onun varlığıyla ilgi hâlinde olmakla ebedileşecektir. Ruhun sırrı çözülmüştür. Böylece bu çözümüyle de Necip Fazıl, baştan beri karşılaştırmalı olarak üzerinde durduğumuz şairlerden ayrılmaktadır. Hakikatı İslâm'ın Tanrı ve insan anlayışında bulan şair, tekrar meseleler ve duyular yüklü olarak topluma döneceğini Çile şiirinin sonunda ifşa etmektedir. Baudelaire, Verlaine, Mallarme, Rimbaud kaçtığı dünyalardan geri dönmemiştir. Ama Necip Fazıl, topluma ve insanlara geri dönmenin sorumluluğuyla toplumun ortasına atılmıştır. Bundan sonra çeşitli eserleriyle, nesriyle ve şiiriyle insanı kendi benini kurtaran gerçeğe çekmeğe, çağırmaya çalışacaktır. Bu da İslâm dünyasının tarihî-sosyolojik şartlarında çok çetin ve yıpratıcı bir savaşın içine girmek demek olmuştur.

Valery, yarı yarıya bulduğu pagan soyutluğunun sükûnetinde âdeta kendi Akropolünün tepesinden aşağı bakarken, Rilke, kendi mistisizmine yine kendine mahsus bir din örerek kendi melekleri ve insanları arasında yarı ağıtsı, yarı sanrılı bir dünyada yaşarken, Necip Fazıl, kellesini binlerce ayağın çiğneyebileceği büyük meydana atmış, fildişi kulesini yıkmıştır. Bu yeni ruh oluşumu, onu dindar şair Claudel ve Eliot'tan da ayırmaktadır. Bu şiirlerde temalar aşağı yukarı tamamen ve direkt olarak ve baştan beri dinseldir. Hâlbuki Necip Fazıl'da din, varılan doruk olmuş, ordan iniş ise artık şiirin sırf poetik alânında kalınamış, bir yandan eylemin, öte yandan ülkücü yazarlığın silâhlarını da kuşanmıştır. Bu da bir bakıma olağandır. Çünkü Claudel ve Eliot, Necip Fazıl'ın içinde bulunduğu, İslâm dünyasının şartlarında bulunmuyorlardı. İslâm dünyası da, tıpkı Necip Fazıl'ın geçirdiği ruh varoluşunun ölüm kalım savaşını, bütün benliğiyle ve en vahim şartlarda yaşıyordu. Üstelik Batı'da, din, uygarlığın sadece bir unsuru ve bir huzur dengesi iken, bizde uygarlığın ta kendisi idi. Bunun için o varoldukça biz de varolacağız, o çekildikçe biz de ölüm sularına yaklaşacağız. Böylece mutlak hakikatı bulan şair, onun bütün sistemini taşıyan İslâm'ın bir eri gibi kendini tarih içindeki büyük İslâm varoluşu savaşına adamış ve bunun için de poetik sınırların dışına taşmak zaruretini duymuştur.

(*Edebiyat Yazıları II*, 1986)

NECİP FAZIL KISAKÜREK

BİR ADAM YARATMAK

Dokuzuncu Sahne

HUSREV — Mansur!

MANSUR — Efendim!

HUSREV — Sen benim eserimi oynadın değil mi? Ölüm korkusu piyesini!

MANSUR — Evet Husrev.

HUSREV — Onu oynarken yaşadın mı?

MANSUR — Öyle yaşadım ki sahnede olduğumu unutuyordum.

HUSREV — Halbuki piyesimdeki adam kendisini asar. Babasının asıldığı ağaca asar. Madem ki yaşadın, ne arıyorsun karşımda?

(Mansur birden parmaklarını ağzına götürüp ısırır. Sonra başını eğer. Cevap vermez.)

HUSREV — Mansur! Ben de biliyorum. Deliyim. Aldırma lâflarıma!

MANSUR — *(Hemen başını kaldırarak)* Husrev! Sen hiçbir an deli olmadın. Olmayacaksın.

HUSREV — Deli olmasam hiç başıma gelenler için kabahati annemde bulur muydum? Kabahat bende.

MANSUR — Niçin sende olsun Husrev?

HUSREV — Al! Bilmiyor musun?

MANSUR — Bilmiyorum.

HUSREV — *(Tavırları tamamiyle delice. Kendisine mahsus işaretlerle.)* Çünkü bir adam yaratmağa kalkıştım. Bir adam yaratmak. *(Müzik cümleleri noktalıyor. Husrev çıldırıyor.)* Bir adam yaratmak... Ona bir kafa, bir çift göz, bir burun, bir ağız uydurmak. Ona göre bir beyin yapmak ve göğsünün içine bir kalb takmak. Saat gibi işlesin, kanın vücudunda döndüren bir kalb. Bir kalb, anlıyor musun? Güya duyan, acılarına, sevinçlerine yataklık eden yer de orası. Bir kalb. Bitti mi? Biter mi? Bu adama bir de kader çizmek lâzım. Bu adam yaşıyacak, gezecek, tozacak, başından bir şeyler geçecek. Bu adamın meselâ bir babası olacak. O babanın bir incir dalına asılmış bulunacak. Sonra o da. Eeee? *(Haykırır)* Ben Allah mıyım?

MANSUR — *(Sağ eli koltukta. Sol elini Husreve uzatarak.)* Husrev, bırak!

HUSREV — Bırakmam Mansur! Ötesi var. Biz bu dünyada her şey, en sefil nebattan tut, en uzak yıldızdan tut, en kudretli insana kadar bütün mevcutlar, bilerek bilmiyerek Allahtan gelen cazibenin kasırgası içindeyiz. Sonbaharda yapraklar nasıl boranın çektiği istikamete çullanırsa, hepimiz, her şey, Allaha doğru gidiyoruz.

MANSUR — *(İki eliyle koltuğunun arkalıklarına dayanarak)* Husrev!

HUSREV — Deliyim dedim ya, bırak beni halime!

MANSUR — *(Mühiş bir hayretle elini çenesine götürür. Koltuğa düşer)* Bıraktım.

HUSREV — *(Mansura adım adım yaklaşır. Tavırları büsbütün deli.)* Biz bu dünyada her şey, Allahın birer meczubuyuz. O, Allah, kemallerin kemali. O noktaya tutkun, bilerek bilmiyerek ondan onu istiyoruz. Bu yolu açan, bu ateşi bizde yakan da o, biz değiliz. Biz Allahın muradı nisbetinde kemaline bürünebiliriz. Fakat o, olabilir miyiz?

(Mansur, sür'at ve hayretle ellerini yüzüne götürür. Yüzünü kapar.)

HUSREV — Allah gayedir. Her varılan şey gaye olabilir mi? Yollar uzun, yollar sonsuz, yollar açık... Bilerek bilmiyerek Allaha doğru yol almak vardır, varmak yoktur. Varabildiğimiz hiçbir şey, hiçbir ufuk Allah değildir. Allah sonsuzluktur. Hiç sonsuzlukla boy ölçüşmek olur mu? Hiç adetler, milyonlar ve milyarlar sonsuzlukla yarışabilir mi?

MANSUR — *(Yerinden fırlar)* Dikkat Husrev!

HUSREV — Ben değil, sen dikkat et!

MANSUR — Fenalaşmandan korkuyorum.

HUSREV — Artık hiçbir şeyden korkma! Az kaldı, rahata çıkıyorum.

(Mansur cevap vermez. Ezilir. Yine koltuğa oturur. Husreyi bekler.)

HUSREV — Bir adam yaratmağa kalkıştım. Ona bir surat ve kader bulmak... Nerede bulayım? Kendimi buldum. Suratsız ve kadersiz adam şahlandı. Zincirini kırdı. Elimden kaçtı. Ben insanım. Beni arkamdan vurdu. Suratsız ve kadersiz adam benim suratımı takındı. Kalıbımı giyindi. Kaderimin içine yattı. *(Bir an sükût)* Benim de kaderim buymuş.

(Mansur oturduğu yerde, çılgınlık geçiriyormuş gibi saçlarına yapışır. Öylece ayağa kalkar.)

HUSREV — Ben tırmanmak istediğim kayadan düştüm. Meğer çok ileriye gitmişim. Yasak ülkelere girmişim. Gözü kör, yürürken, bir çıyan yuvasına basar gibi bazı sırların üstüne bastım. Onlar gaipler âleminin bekçileriydi. Ürkütüler ve beni çarptılar. *(Taşar)* Yaratıcı neymiş, yaratmağa kalkışarak tanıdım. Yalancı ilâh, doğrusunu tanıdı. Gölge artist öz sanatkârı tanıdı. Ben şimdi, şu anda tanıyorum Allahı. İlminin, sanatının karşısında aklımı veriyorum. Aklım bir cephane deposu gibi patlıyor, kül oluyor. Bekle, az kaldı.

MANSUR — Husrev sus! Çıldırmak üzereyim.

HUSREV — *(Mansurun üzerine yürüyecekmiş gibi hareketle)* Dur. Sana ikimizin de eserini göstereceğim! *(Şimşek gibi döner. Masanın çekmecesini açar. Kalın ciltli bir kitap çıkarır. Mansura uzatır.)* Bak, bu benim eserim! Ölüm korkusu. Nedir bu? Bir takım kelimeler, vücutsuz hayaller, asılsız tiyatrolar... *(Orta yerde ve dimdik durur. Kitap elinde.)* İyi bak! Bu da onun eseri. Ben! Elimdeki kitapla, bir yangına benziyen manzaramla, bu çırçıplak hakikatimle ben!

MANSUR - *(Kendinden geçmiş, haykırır.)* Husrev, kes sesini!

HUSREV - Al sana yaratmak!...

(Husrev son kelimesinde sağ eliyle kitabı havaya kaldırır. Ağır bir taş atar gibi geriler. Var kuvvetiyle ortadaki pencereye fırlatır. Pencere şangır şangır kırılır. Âni bir rüzgâr çığlığı. Perdeler uçuşuyor. Mansur elleriyle başını kavramış. Husrevin karşısında iki büklüm. Hüsrev şangırtıdan sonra Mansura döner. Avazı çıktığı kadar haykırır.)

HUSREV — Ölüm korkusu piyesinin baş aktörü! Piyesimi sen oynamadın. Oynayamadın. Ben oynıyorum. Nasıl! İyi mi oynıyorum? (...)

(*Bir Adam Yaratmak*, 1989)

NECİP FAZIL HAPİSTE

Hüseyin Üzmez

Necip Fazıl kendisinin "Cinnet Mustatili" dediği hapishanenin kantininden "Hilton" adı verilen 9. Koğuşa kadar uzanan avlusunda volta vuruyordu. (Buna pek de volta denmezdi. Çünkü onun kendine göre kaideleri vardır.) Koltuğunun altına bir kitap kıstırmış. Elleri ceplerinde, dudakları arasındaki sigarayı âdeta çiğneye çiğneye içerek, bir aşağı, bir yukarı dalgın dalgın gidip geliyordu. Yanına yaklaştım. Dert yandı:

Bu gün karımdan mektup aldım dedi. Evimin elektriğini kesmişler, suyunu da... Çocuklarım sokaktaki çeşmeden su alıyorlarmış... Aylardır kirayı da verememişler. Ev sahibi "çıkın" diye tutturmuş... Ne yapacağım bilmem ki...

Tam bu sırada gardiyan bir mektup getirdi. Açtık... içinden iki-buçuk liralık bir kâğıt para ile el kadar bir pusula çıktı. Pusulada şunlar yazılıydı:

"Kilisliyim... Fukaraydım... Bir hafta hamallık yaptım. Çocuklarımın nafakasından ancak bu kadar artırabildim. Yarın Allah huzurunda mes'ul olmamak için onu da size gönderiyorum. Elimden başka birşey gelmiyor. Affedin... Dua edin... Cenabı Hak yardımcınız olsun."

Necip Fazıl gözyaşlarını tutamadı. Hücresine kapandı, günlerce çıkmadı.

Izdırap kadar insanları olgunlaştıran, ruhları tertemiz yıkayan, kalpleri billurlaştıran ne vardır?

(*Çilenin Böylesi*, 2003)

günlük fıkra ve çeşitli yazılarını *Yeni İstiklâl*, *Son Posta*, *Babalide Sabah*, *Bugün*, *Millî Gazete*, *Hergün* ve *Tercüman* gazetelerin-de yayımladı.

Necip Fazıl 1963 yılında konferanslar serisine başlayarak Salihli, İzmir, Erzurum, Van, İzmit, Bursa'da verdiği konferansları 1964 yılında Konya, Adana, Kahramanmaraş ve Tarsus konferansları izledi. 1964 yılında *Büyük Doğu*'yu on birinci kez çıkarmaya başladı. Bu dönemin ilk sayısında Adnan Menderes için yazdığı *Zeybeğin Ölümü* başlıklı şiirinden dolayı takibata uğradı. 1965'te Büyük Doğu Fikir Kulübünü kurarak konferanslarına devam etti ve Adıyaman, Kahramanmaraş, Burdur, Gaziantep, Nizip, Kilis, Kayseri, Akhisar, Ankara, Kırıkkale, Eskişehir'de konferanslar verdi. Ankara'da Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde verdiği konferanstan dolayı, din esasına dayalı cemiyet kurmak suçlamasıyla yargılandı. *Büyük Doğu*'nun 1965 ve 1967 cvrelerinde de birçok defa yargılandı. 1967'de *İdeolocya Örgüsü*, 1968'de

NECİP FAZIL KISAKÜREK

POETİKA

Arı bal yapar; fakat balı izah edemez.

Ağaçtan düşen elma da arz cazibesi kanununu bilmez.

Şairi, cemat, nebat ve hayvandaki vasıflar gibi, kendi ilim ve iradesi dışındaki içgüdülerle dış tesirlerin sınırsız aleti farz etmek büyük hata. (...)

Şiir nedir suali çok eski ve pek çetin... Bu sual, insanoğluna (Aristo)dan bugüne kadar duman kıvrımlarındaki muadelenin tespiti kadar zor göründü. (...) İlk poetika fikircisi (Aristo)ya göre şiir, eşya ve hâdiseleri taklitten ibarettir. Sonunculara göre ise (Valeri vs.) kabu bir his aleti olmak yerine, girili bir idrak cihazı... Başkalcre göre şur, en basit ve umumi temayül içinde zapt edilmek istenirken, sonunculara göre, hususi kalıplar içinde fikrin tahassüs edasına bürünmesi şeklinde tarif edilmek isteniyor. (...) Bizce şiir, mutlak hakikati arama işidir. Eşya ve hâdiselerin, bütün mantık yasaklarına rağmen en mahrem, en mahcup, en nazik ve en hassas nahiyesini tutarak ve nispetlerini bularak mutlak hakikati arama işi. (...)

Şiir, beş hassemizi kaynaştırıcı idrak mihrakında maddi ve manevi bütün eşya ve hâdiselerin mavcrasına sıçramak isteyen, küstah ve başıboş kıvılcımlar mahrekidir. O, bir noktaya varmanın değil, en varılmaz noktayı sonsuz ve hudutsuz aramanın davasıdır. Maddi ve manevi, eşya ve hâdiselerin mavcrasında karargâh olan mutlak hakikat kapısı önünde ebedi bir fener alayı... Şiir budur.

Mutlak hakikat, Allah'tır. Ve şiirin, ister ona manan ve ister inanmayan elinde, ister bilerek ve ister bilmeyerek, onu aramaktan başka vazifesi yoktur. Şiir, Allah'ı sır ve güzellik yolundan arama işidir. (...)

İlimde tecrit, teşhis için; şiirde teşhis, tecrit içindir. Bu yüzdendir ki teeritte kalan ilimlere, sanat (felsefe) ismi verilirken, teşhiste kalan şiire de dâvulculuk zanaatı gözüyle bakılır. Bürün kaba meddahlar, (didaktik) ve (politik) şairler bu soydandır. (...)

Hiçbir şiir yoktur ki vezin ve kafiye gibi, şiiri adi lâf tertiplerinden ayıran birtakım dış ve kolay nispetlere bürünebilmek ustalığı yüzü suyu hürmetine, yalancı iklimini gerçekleştirebilsin ve balmumundan yemişlerini sahici diye sürebilsin. (...)

Şiirde, esas bakımından bir iç protoplazma vardır ki bütün kalıp ve vasıtalardan mücerrettir. Bu da şiirin en belirli ve en soydaş ikinci gayesi olarak onun remzi ve sırrı bünyesidir.

O kelam tarzı ki kasaların şifreleri gibi, bir şey bildirmekten ziyade, bir şeyi saklamaya memurdur. Ne söyledi yerine, nasıl söyledi kaygısından başka gaye tanımaz. İşte bu kelam tarzının ismi şiirdir.

Hiçbir şiirde ne söyledi yok, nasıl söyledi vardır. Şiirdeki bu, nasıl söyledi seciyesi, onun, ne söyledi cephesini peçeleyen ve mânâsının dış yekûnunu iç delalete tâbi kılan bir remzdir. (...)

Şiirde başlıca iki büyük unsur vardır: His ve fikir...

Şiir, düşüncenin duygulaşması, duygunun da düşünceleşmesi şeklinde, bu iki unsurdan her birinin öbürünü kendi nefsine irca etme isteyişindeki mesut med ve cezirden doğar. (...)

Şiir, tek kelimeyle, üstün idraktir ve idrak yolunda basit ve kuru fikrin kolluk değneklerini elinden alıp onu en karanlık sezişlerin üzerine çeken ve ışık hızıyla uçuran sihirli seccadedir. (...) Şiirde temel unsur, tahassüs edası şekline bürünebilmiş gizli fikirdir. (...)

Şiirin iç nefesi mutlaka dış kalıbını arayacak ve fatihçe zapt edecektir. Başka türlü şiir nameveattır.

Şekil ve kalıp mânânın iskeletidir. Bütün dava, iskeletimizi sonsuz sanatıyla ve namütenahi güzel giydiren Allah'ın verdiği hikmet dersine bakıp ondan almacak pay-

→

lar ve hadler içinde, mânâ iskeletlerine surat ve vücut geçirebilmekte. (...)

Şiirde şekil ve kalıp, görünen, tebrik ve ziyaret kabul eden bir ev sahibi değil, ev sahibinin boyunbağından evin paspasına kadar elini değdirmedik nokta bırakmamış, sonra mutfağa çekilip kapanmış, son derece titiz ve hamarat hizmetçidir. Ama öylesine bir hizmetçidir ki o giderse efendi kalmaz. (...)

Şair, mutlaka bir şekil ve kalıba bağlı olan; fakat onu aştığı, gizlediği, peçelediği ve mânâyı ve edayı onun verasından devşirebildiği nispette nadirleşen büyük ustadır. (...)

Şiirde dış şekle bağlı bir de iç şekil mevcut. Serbest şiirin gayesi, dış şekli yıkıp bu iç şekli billurlaştırmaksa da mekânsız zaman gibi, dış perde gergefini kurmadan iç mânâyı nakışlandırmak muhal. (...)

Şiirde her kelime, kendi zatı ve öbür kelimelerle nispeti yönünden şairin gözünde, içine renk renk, çizgi çizgi ve yankı yankı cihanlar sığdırılmış birer esrarlı billur zerresidir. Şair bu kelimeleri gözbebeğine ve kulak zarına dayayarak seçer, dizer, kaynaştırırken, iç şekil, kendi içindeki mânâ heykeline eş olarak, kalıba döker.

Dış kalıba esaret ve mahkûmiyet büyüdükçe iç şeklin hürriyet ve hayatiyeti tükanırsa da üstün sanatkâr daima dışla içi muvazene hâlinde tutmayı bilen ve doz sırrını bozmayandır.

Aruz kalıbında, koltuk değneğiyle yol alırcasına, içi dışa çeken suni ahenk, yine büyük ustaların elinde bu suniliğin de üstüne sıçrayıcı bir iç ahenkle tesviyelenir ve portrede kurşun kalemle çizilmiş kaba resim karcları böylece belirsiz hâle gelir. Buna Fuzûli, Bâki, Nedim, Şeyh Galib ve daha niceleri şahit.

Hece kalıbındaysa iç şekil mimarlığı, daha elverişli bir alete maliktir. Onda uzun ve kısa hecelerin harmanı her an değişik aruz kalıbı imtiyazını, sabit ve mecburi bir kalıba bağlı olmamak imtiyazıyla bir arada yürütebilir. Anbean düştüğümüz ruh hâllerinin iç şekliyle dış şekil arasındaki gayet seyyal münasebete ve içi dışa değil, dışı içe bağlayıcı sanat sırrına, Yunus Emre ve birçok halk şairini misal gösterebiliriz.

Üstün sanatkâr mutlaka bir dış şekil ve kalıba bağlı kalmak, onu bir işaret tablosu hâlinde korumak ve tam şekil ve kalıbı mistik bir unsur diye ele almak borcu altında. O şekil ve kalıbı da şekilsizliğe ve kalıpsızlığa yakın bir istiklâl tasarrufuyla icat ve ihya makamındadır.

İç şekil, en büyük tecrit işi olan şiirin, müşahhas kalıbı üzerine binmiş mücerret ruhtur. (...)

Cemiyet, iç ve gizli hayatıyla uyur ve rüyasını şair görür ve sayıklamasını şair zapt eder. O hâlde şiir, bir cemiyetin topyekûn his ve fikir hayatını tefahhus ve murakabe eden başlıca rasat merkezidir ve ışıkları daima tam ve müstakil bir fert menşurundan süzüldüğü hâlde ferdilikle hiçbir alâkası yoktur.

Şiir, bütün şahsî mahremiyetleri ve zatî aidiyetleriyle yüzde yüz fert perdesi üzerinde cemiyetteki tefekkür ve tahassüs hâletinin en nadir ve mükemmel aksidir.

Bunun içindir ki şiir, fikrî, içtimaî, siyasî, tarihî, bedii, iktisadî, beledî, bütün davaları, dertleri, hasretleri, hamleleri, ihtinakları, ihtirasları ve ıstıraplarıyla cemiyet ruhunun, tek fert üzerinde bilvasıta en derin kaynaşma ve girdaplaşma zemini diye gösterilebilir. (...)

(*Çile*, 46. baskı, 2002)

NECİP FAZIL KISAKÜREK

ÇİLE

Gaiblerden bir ses geldi: Bu adam,
Gezdirsin boşluğu ense köküncle!
Ve üçtü tepemden birdenbire dam;
Gök devrildi, künde üstüne künde...

Pencereye koştum: Kızıl kıyamet!
Dediklerin çıktı, ihtiyar bacı!
Sonsuzluk, elinde bir mavi tülbent,
Ok çekti yukardan, üstüme avcı.

Ateşten zehrini tattım bu okun.
Bir anda kül etti can elmasımı.
Sanki burnum, değdi burnuna (yok)un,
Kustum, öz ağzımdan kafatasımı.

Bir bardak su gibi çalkandı dünya;
Söndü istikamet, yıkıldı boşluk.
Al sana hakikat, al sana rüya!
İşte akılhlık, işte sarhoşluk!

Ensemin örsünde bir demir balyoz,
Kapandım yatağa son çare diye.
Bir kanlı şafakta, bana çil horoz,
Yepyeni bir dünya etti hediye.
Bu nasıl bir dünya hikâyesi zor;
Mekânı bir satıh, zamanı vehim.

Bütün bir kâinat muşamba dekor,
Bütün bir insanlık yalana teslim.

Nesin sen, hakikat olsan da çekil!
Yetiş körlük, yetiş, takma gözde cam!
Otursun yerine bende her şekil;
Vatanım, sevgilim, dostum ve hocam!

Aylarca gezindim, yıkık ve şaşkın,
Benliğim bir kazan ve aklım kepçe.
Deliler köyünden bir menzil aşkın,
Her fikir içimde bir çift kelepçe.

Niçin küçülüyor eşya uzakta?
Gözsüz görüyorum rüyada, nasıl?
Zamanın raksı ne, bir yuvarlakta?
Sonum varmış, onu öğrensem asıl?

Bir fikir ki, sıcak yarada kezzap,
Bir fikir ki, beyin zarında sülük.
Selâm, selâm sana haşmetli azap;
Yandıkça gelişen tılsımlı kütük.

Yalvardım: Gösterin bilmeceme yol!
Ey yedinci kat gök, esrarını aç!
Annemin duası, düş de perde ol!
Bir asâ kes bana, ihtiyar ağaç!
Uyku, kaatillerin bile çeşmesi;
Yorgan, Allahsıza kadar sığınak.
Teselli pınarı, sabır memesi;

→

Size şerbet, bana kum dolu çanak.

Bu mu, rüyalarda içtiğim cinnet,
Sırrını ararken patlayan gülle?
Yeşil asmalarda depreniş, şehvet;
Karınca sarayı, kupkuru kelle...

Akrep, nokta nokta ruhumu sokmuş,
Mevsimden mevsime girdim böylece.
Gördüm ki, ateşte, cımbızda yokmuş,
Fikir çilesinden büyük işkence.

Evet, her şey bende bir gizli düğüm;
Ne ölüm terleri döktüm, nelerden!
Dibi yok göklerden yeter ürktüğüm,
Yetişir çektiğim mesafelerden!

Ufuk bir tilkidir, kaçak ve kurnaz;
Yollar bir yumaktır, uzun, dolaşık.
Her gece rüyamı yazan sihirbaz,
Tutuyor önümde bir mavi ışık.

Büyücü, büyücü ne bana hincin?
Bu kükürtlü duman, nedir inimde?
Camdan keskin, kıldan ince kılıcın,
Bir zehirli kıymık gibi, beynimde.

Lûgat, bir isim ver bana hâlimden;
Herkesin bildiği dilden bir isim!
Eski esvaplarım, tutun elimden;
Aynalar, söyleyin bana, ben kimim?

Söyleyin, söyleyin, ben miyim yoksa,
Arzı boynuzunda taşıyan öküz?
Belâ mimarının seçtiği arsa;
Hayattan muhacir, eşyadan öksüz?

Ben ki, toz kanatlı bir kelebeğim,
Minicik gövdeme yüklü Kafdağı.
Bir zerreciğim ki, Arş'a gebeyim,
Dev sancılarının budur kaynağı!

Ne yalanlarda var, ne hakikatta,
Gözümü yumdukça gördüğüm nakış.

Boşuna gezmişim, yok tabiatta,
İçimdeki kadar iniş ve çıkış.

Gece bir hendeğe düşercesine,
Birden kucağına düştüm gerçeğin.
Sanki erdim çetin bilmecesine,
Hem geçmiş zamanın, hem geleceğin.

Açıl susam açıl! Açıldı kapı;
Atlas sedirinde mâverâ dede.
Yandı sırça saray, ilâhî yapı,
Binbir âvizeyle uçsuz maddede.

Atomlarda cümbüş, donanma, şenlik;
Ve çevre çevre nur, çevre çevre nur.
İçice mimarî, içice benlik;
Bildim seni ey Rab, bilinmez meşhur!

Nizam köpürüyor, med vakti deniz;
Nizam köpürüyor, ta çenemde su.
Suda bir gizli yol, pırıltılı iz;
Suda ezel fikri, ebed duygusu.

Kuçur beni ahenk, al beni birlik;
Artık barınamam gölge varlıkta.
Ver cüceye, onun olsun şairlik,
Şimdi gözüm, büyük sanatkârlıkta.

Öteler öteler, gayemin malı;
Mesafe ekinim, zaman madenim.
Gökte saman yolu benim olmalı;
Dipsizlik gölünde, inciler benim.

Diz çök ey zorlu nefs, önümde diz çök!
Heybem hayat dolu, deste ve yumak.
Sen, bütün dalların birleştiği kök;
Biricik meselem, Sonsuza varmak...

(*Çile*, 46. baskı, 2002)

KALDIRIMLAR'IN NECİP FAZIL'I

Mustafa Şekib (Tunç)

Örümcek Ağı ve Kaldırımlar bizi nadir bir sanatkâr ve hakiki bir şairle karşılaştırıyor: Necib Fazıl.

Her mübdi gibi Necib Fazıl da bugünkü ilmimizle maatteessüf izah edilecek gibi değildir. Ruhî faaliyetin en mu'dil ve en yüksek bir hayatını teşkil eden ibdam bugünün biyoloji, psikoloji ve sosyolojisi henüz malumdan ziyade mechullerle doludur. Son zamanların "yeni ruhiyat"ı yani "psikanaliz"i de olmasaydı hakiki sanatkâr hakkındaki bildiklerimizin sathiliği karşısında cidden fütur getirecektik. "Mektep" ve "muhit" ile yapılan izah tecrübeleri hakiki sanatkârı teşrih etmekte pek yaya kalıyordu. Sanatkârda asıl olan "orijinallik" olduğuna göre hakiki izahın imkânı bu orijinalliğin mekanizmasına nüfuz etmeye başlamakla olabilirdi. Bundan sonra gelecek edebiyat münekkitleri eski anancyi bırakarak yeni ruhiyatın vecheleri istikametinde yürümezlerse sanatkârın harimine yaklaşamayacaklardır.

Teslim edersiniz ki bugüne kadar gelen edebiyat ve sanat tarihçileri mihaniki kronolojiyi kaçırmamak kaygısıyla hakiki sanatkârları sanat tarihinin şâz vakaları gibi gösterdiler. Halbuki sanat tarihi münhasıran bu hakiki sanatkârlara hasr edilmek lazımdır. Çünkü mukallitlerle döküntülerin müzic ve yeknesak kalabalığı içinde hem zevkimiz bozuluyor hem de hakiki sanatkârların muhteşem manzaraları bataklıklar arasında bırakılmış oluyordu. Bu sıtmalı haşeratın ufunetleri olmasaydı şiir ve sanat zevkimiz bugünkünden başka bir şey olacak ve hakiki sanatkârların takdiri bir zaman meselesi olmaktan çıkarak ilk hamlede kendileriyle senpatize olabilecektik. Hiçbir şey sebebsiz olmadığı gibi bu hatarlı gidiş de sebebsiz değildir. İçtimaî muhiti birinci derecede alâkadar eden doğrudan doğruya pratik ve nef'i alâkalar ile hamleler de hakiki sanatkârlardan daha çok mutavassıt muharrirlere teveccüh ettiğinden tarih kumaşı çar naçar bunların kalabalık örgüleriyle doluyor ve müverrihler de ister istemez bunlarla meşgul olmadan yapamıyorlar. Bu tarihi zaruretten başka diğer bir amil daha var ki o da hakiki sanatkârların, ekseriyeti teşkil eden normal insanlara

→

benzemeyip yalnız kendisine benzemesidir. Ne normal ne de anormal bir psikoloji ile izah edilebilen bu "yeğinelik", kendisine has bir psikoloji ile teneyyür etmedikçe ondan şuur ve idrak ile bahsedebilmek bittabi mümkün olmadığından insana garip gelen bu hadiseye karşı ya gayri şuurî bir hayranlık veya anlayamamaktan mütevellit bir nefret gösterilmekten başka yapılacak hiçbir şey kalmaz. Bütün bu hadiseler hakiki sanat eserlerine karşı olan seri ve isabetli intibak kabiliyetimizde henüz mühim bir istifa hasıl olmadığını, daha doğrusu hakiki sanatkârın henüz pek mechul bir şey olduğunu gösteriyor. Nitekim *Kaldırımlar*'ı okuduktan sonra sanatkâr ruhunu yeni ruhiyatın vecheleri istikametinde çok derinden eşelemek lâzım geldiğini bir kere daha anladım.

Öyle görülüyor ki hakiki sanat, hayattan ziyade çocukluk ve rüyaya yakındır. Hakiki artist ilkesi behemehal ta çocukluğa kadar giden ve bilhassa cinsî insiyakların ihtiras ve hususiyetlerini tahlil eden psikanalitiğin yardımını bekleyen hususi bir ruhiyetten mülhem oluyor. Bu hususiyet ancak sanatkârın pek şahsî bir teessüri biyografisine tercüman olmasından neşet edilebilir ve-illa sanat bir mucize veya garabetten ibaret kalır. Hakiki sanat ise ne bir mucize, ne de bir garabettir. Mucize değildir, çünkü o, icâz değil, bilakis müptezel ve hâbide his ve heyecanlarımız yerine orijinal teessür hayatı aşılamakla bizi de kendisi gibi yükseltiyor. Garabet değildir, çünkü onu er geç benimseyip sevmekten başka bir şey yapamıyoruz. O halde "bedii heyecan" mücerred bir Anka değil, belki müşahhas bir sanatkârdan bir takım itibarî veya maddî vasıtalarla bize sirayet eden orijinal bir teessürdür. İşte bütün ukde, teessürün bu hususiyetini tahlil ve teşrih edebilmektedir. Şimdiye kadar en karanlık kalan mahrem dehlizde ne kadar ilerleyebilirsek sanatkârı da o kadar yakından anlayabileceğiz. Çünkü "ilham" denilen sırrın menbaı, hadise âleminde kalmak şartıyla ancak burada bulunabilir. Yeni ruhiyatın çok derin ve nüfuz tahlillerine bakılırsa sanatkârın insiyakları, bilhassa cinsî insiyakları pratik hayata hiç uyanmayan bir keyfiyetle müteşahhî veya böyle olmayıp da normal olsalar bile pratik şartiyattan sanatı uğruna müteşahhî bir halde görünmektedir. Vâkıa insiyak hamlelerinin bu kısıklığı, yani pratik hayata intibaksızlığı nevrozlarda da vardır. Yalnız bu hal nevrozlarda bir zaaf ve bozukluk halinde yaşarken sanatkârlarda, sanat dediğimiz orijinal ve müessir bir sembolizme kadar yükseliyor. Sanat eserinin ürkenmez derin menbaları insiyaklar olduğu halde sırf insiyaki her türlü psikolojiye tabiî irca olunmamaları işte bu sebebtendir. (...)

(*Virgül 17*, Mart 1999)

de *Vahdettin* adlı eserlerinden dolayı yargılandı. Bilirkişi raporu doğrultusunda beraat etmesine rağmen, karar temyizde bozuldu. Teknik olarak bu davadan alacağı ceza 1974 affına uğraması gerekirken, eserin 1976'daki üçüncü baskısından dolayı tekrar takibata uğradı ve bir buçuk yıl hapse mahkûm edildi. 25 Mayıs 1983'te vefat ettiğinde üzerinde çekilmemiş bir buçuk yıllık hapis cezası bulunuyordu.

Necip Fazıl, şiir yazmaya on yedi yaşında iken, annesinin arzusuyla başladı ve ilk şiirleri *Yeni Mecmua*'da yayımlandı (1922). *Millî Mecmua* ve *Yeni Hayat* dergilerinde çıkan şiirleriyle kendinden söz ettirdikten sonra, Paris dönüşü yayımladığı *Örümcek Ağı* (1925) ve *Kaldırımlar* (1928) adlı şiir kitapları onu çok genç yaşta çağdaş şairlerin en önüme çıkararak edebiyat çevrelerinde büyük bir hayranlık ve heyecan uyandırdı. Henüz otuz yaşına basmadan çıkardığı yeni şiir kitabı *Ben ve Ötesi* (1932) ile en az öncekiler kadar takdir toplamayı sürdürdü. Bu kitapla ilgili olarak Ziya Osman Saba, *"Necip Fazıl, belki en büyük Türk şairi değildir fakat, Türk Edebiyatının en kuvvetli şiir kitabı herhalde Ben ve Ötesi'dir."* değerlendirmesini yaptı. Çok yönlü bir sanatçı olan Necip Fazıl, başta şiir olmak üzere Türk düşünce hayatının birçok alanında eser verdi. Bir entelektüel olduğu kadar bir ideolog, bir aksiyonerdir. Yazdığı şiir kadar, çıkardığı dergi ve gazetelerle, kurduğu cemiyet ve kulüplerle, verdiği siyasi mücadeleyle Türk şiiri ve düşünce hayatının önde gelenlerinden biri oldu. 1925-32 yılları arasında yazdığı şiirlerle şiirimizde bir "Necip Fazıl havzası" oluşturdu.

Necip Fazıl, hece şiiri bağlamında kendinden öncesini içermekle birlikte, bu şiire yepyeni bir aşama kazandırdı. Şiirimize kazandırdığı aşama, "Han Duvarları"ndan "Otel Odaları"na, "Çoban Çeşmesi"nden "Kaldırımlar"a, şeklinde formüle edilebilir. Bu formül hem hece şiirine kazandırdığı ivmeyi hem de şiirimize getirdiği modern durumu gösterir. Şiirleri, özellikle yayın sırasına göre okunduğunda ve kendisinden önceki hece şiiriyle karşılaştırıldığında, tespit edilmesi gereken ilk husus, modern unsurun şiirimize Necip Fazıl'la geldiğidir. İkinci olarak, şiirde konuşan öznenin varlık sancısını dindirebileceği hakikat aramışıdır. Bu olguyu, tutunacak bir daldan yoksun, hayatta yapayalnız kalmış modern insanın bu acıdan çıkış için çırpınışı olarak tanımlamak da mümkündür. Onun şiirine biçimsel açıdan baktığımızda ise, özellikle "Çile" şiirine kadar, Necip Fazıl'ın şiirinde bağıran, katı bir kafiye anlayışı göremeyiz. Bu yönüyle de doğrudan vezne (biçime) bir katkı sağlamıştır. Kafiye daha çok son dönem şiirlerinde baskın olarak kendini gösterir. Böylece biçim ve öz açılarından şiirimize katkısı ortaya çıkar.

Tarihsel süreç göz önüne alınarak Necip Fazıl şiiri bir bütün olarak değerlendirildiğinde bu şiirin temel unsurunun bir hakikat arayışı olduğu görülmektedir. Bu arayış bir maneviyat arayışı niteliğindedir. Necip Fazıl'ın şiiri bu temel unsur sebebiyle, şehir insanı ve şehir hayatıyla zamanına göre ileri derecede bir bağ kurdu. Bu duygudan çıkış için öne atılan özne, ölüm meselesi üzerinden maneviyat arayışı dediğimiz hususu gerçekleştirdi. İlk şiirlerinden "Çile"ye kadar getirebileceğimiz bu arayışın en önemli özelliği; arayışın verili bilgilerle, önceden kabul edilmiş doğrularla ilerletilmesi yerine; sezgilerle, öznenin kendi insanî deneyimleriyle ilerletilmesidir. Necip Fazıl, anonim (klişe) olanın yerine bireysel (özel dünya) olanı koydu. Bu durum hem şiirde üslûp meselesinden, hem de bir şairin şiirinde en çok bahsettiği bir konunun onun kişiliği dolayımında bir özelliği olmasından farklı bir sorundur. Kişilik dediğimiz husus, konuşan öznenin bir insan teki olarak onu diğer insanlardan ayırt etmemizi sağlayan kişisel özelliklerinin somut olarak belirginleşmesidir.

Necip Fazıl'ın şiirinde dönüm noktası kabul edilebilecek iki büyük atılım vardır. Bunlardan ilki, 1927'de yayımlanan "Kaldırımlar", "Otel Odaları" ve "Sayıklama"dır. Bu şiirler getirdikleri üç sonuç itibariyle ayrı bir öncem arz eder. Birincisi, bu şiirlerle birlikte, onun şiirindeki modern unsur, bütüne karakterini veren asıl unsur oldu. İkincisi, Necip Fazıl anonimden, klişeden ayrışmasını tamamladı, kendi özel dünyasını kurdu. Üçüncüsü, kendi şiiri içinde bir süreç tamamlandı, buna koşut olarak

NECİP FAZIL KISAKÜREK

CANIM İSTANBUL

Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar;
Onu İstanbul diye toprağa kondurmuşlar.
İçimde tüten bir şey; hava, renk, edâ, iklim;
O benim, zaman mekân aşıp geçmiş sevgilim.
Çiçeği altın yaldız, suyu telli pulludur;
Ay ve güneş ezelden iki İstanbulludur.
Denizle toprak, yalnız onda ermiş visale;
Ve kavuşmuş rüyalar, onda, onda misale.

İstanbul benim canım;
Vatanım da vatanım...
İstanbul,
İstanbul...

Tarihin gözleri var, surlarda delik delik;
Servi, endamlı servi, ahirete perdelik...
Bulutta şaha kalkmış Fatih'ten kalma kır at;
Pırlantadan kubbeler, belki bir milyar kırat...
Şahadet parmağıdır göğe doğru minare;
Her nakışta o mânâ: Öleceğiz ne çare?
Hayattan canlı ölüm, günahtan baskın rahmet;
Beyoğlu tepinirken ağlar Karacaahmet...

O mânâyı bul da bul!
İlle İstanbul'da bul!
İstanbul,
İstanbul...

Boğaz gümüş bir mangal, kaynatır serinliği;
Çamlıca'da yerdedir göklerin derinliği.
Oynak sular yalının alt katına misafir;
Yeni dünyadan mahzun, resimde eski sefir.
Her akşam camlarında yangın çıkan Üsküdar,
Perili ahşap konak, koca bir şehir kadar...
Bir ses, bilemem tanbur gibi mi, ud gibi mi?
Cumbalı odalarda inletir "Kâtibim"i...

Kadını keskin bıçak,
Taze kan gibi sıcak...
İstanbul,
İstanbul...

Yedi tepe üstünde zaman bir gergef işler!
Yedi renk, yedi sesten sayısız belirişler...
Eyüp öksüz, Kadıköy süslü, Moda kurumlu,
Adada rüzgâr, uçan eteklerden sorumlu.
Her şafak Hisarlarda oklar çıkar yayından
Hâlâ çığlıklar gelir Topkapı Sarayından.
Ana gibi yâr olmaz, İstanbul gibi diyar;
Güleni şöyle dursun, ağlayanı bahtiyar...

Gecesi sümbül kokan
Türkçesi bülbül kokan
İstanbul,
İstanbul...

ortaya çıkan bütünlüklü yapısıyla dönemin şiirinden de bütünüyle ayrıştı. Necip Fazıl şiirinde modern yaşantı çeşitli unsurlarıyla parça parça şiire girmek yerine, şiirde işleyen zihnin doğal sonucu, tezahürü olarak vardır. Fakat bu üç şiirden itibaren modern zihin (çağdaş gerçeklik) şiirin asıl unsuru oldu. Dördüncüsü, Türk şiiri, gerçek anlamda ilk defa modernizme adım atmış oldu. İkinci büyük atılım "Çile" şiiridir. "Çile", onun bu şiire kadar oluşmuş poetikasının özellikleriyle, "Çile"den sonra yazdığı şiirlerin özelliklerini kendinde toplayan bir şiirdir. Bu itibarla bu şiir onun şiirinde merkezi bir öneme sahiptir. Şiirleri *Büyük Doğu* dışında; *Yeni Mecmua* (1923), *Milli Mecmua* (1924), *Anadolu Mecmuası* (1924-25), *Hayat Mecmuası* (1928-29), *Yeni Hayat*, *Varlık* (1933), *Ağaç* (1936), *Borazan* (1947), *Akbaba* (1928), *Türk Tiyatro* (1935), *Gündüz* (1937), *Türk Edebiyatı* (1982); *Cumhuriyet* (1928), *Hakimiyet-i Milliye* (1932), *Haber* (1939), *Son Telgraf* (1939-43), *Türk Sesi* (1954), *Son Posta* (1962), *Yeni İstiklâl* (1963), *Babıalide Sabah* (1966-67), *Bugün* (1966-69), *Ufuk* (1970), *Dünyada ve Türkiye'de Sabah* (1972-73), (1976-77), (1979-80-81), *Yeni İstanbul* (1975-80), *Milli Gazete* (1974-76), *Her Gün* (1977), *Tercüman* (1975-76-78-82), *Ortadoğu* (1979) dergi ve gazetelerinde yayımlandı.

Necip Fazıl'ın bir diğer önemli yönü de oyun yazarlığıdır. Hemen tümünde üstün bir ahlak felsefesinin savunulduğu tiyatro eserlerini birbiri ardına edebiyatımıza kazandırması, şöhretinin zirvesinde olduğu 1930'ların ilk yarısına rastlar. *Tohum*, *Para*, *Bir Adam Yaratmak* gibi piyesleri İstanbul Şehir Tiyatrolarında haftalarca kapalı gişe oynar, büyük bir ilgi görür. Bu eserlerden *Bir Adam Yaratmak*, Türk tiyatrosunun en güçlü oyunlarındandır. Necip Fazıl'ın şairliği ve oyun yazarlığı kadar önemli bir yönü de, çıkardığı dergilerle düşünce hayatımıza kattığı zenginlik ve bu dergilerde çıkan yazılarla sürdürdüğü mücadeledir. 1975 yılında MTTB'de düzenlenen törenle 40. Sanat Yılı kutlanan Necip Fazıl, 1980'de Kültür Bakanlığı Büyük Ödülünü, *İman ve İslâm Atlası* adlı eseriyle fikir dalında Milli Kültür Vakfı Armağanını (1981), Türkiye Yazarlar Birliği Üstün Hizmet Ödülünü (1982) aldı. Türk Edebiyatı Vakfınca 1980'de verilen beratla Sultanü'ş-Şuârâ (Şairlerin Sultanı) unvanını kazandı. Doğumunun yüzüncü yılı olan 2005 yılı, Kültür Bakanlığı tarafından Necip Fazıl Yılı olarak ilân edildilerek adına birçok etkinlik düzenlendi.

"*Şiirimize yeni bir ürperme getirmiştir. Gelecek nesiller bu ürpermenin kudretini duyacak ve Kaldırımlar şairine tapınacaklardır. Tıpkı Baudelaire gibi Necip Fazıl'ın da tesiri günden güne artacak ve isminin etrafında kopan velvele gittikçe çoğalacaktır.*" (Cahit Sıtkı Tarancı)

"*Necip Fazıl belki en büyük Türk şairi değildir, fakat Türk edebiyatının en kuvvetli şiir kitabı herhâlde Ben ve Ötesi'dir. Ayak Sesleri'ni, Kaldırımlar'ı, Otel Odaları'nı, Tabut'u, Noktürnler'i ihtiva eden bu kitap insanı âdeta sarsıyor.* (...) *En büyük Garp şairlerinin kitaplarını açınız, orada* (...) *mısraları kadar derin mısralara, pek ender, belki de hiç tesadüf edemeyeceksiniz.*" (Ziya Osman Saba)

"*Her şiiri hayatından bir parçadır.*

NECİP FAZIL KISAKÜREK

KALDIRIMLAR

I.

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.
Yolumun karanlığa saplanan noktasında,
Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum.

Kara gökler kût rengi bulutlarla kapanık;
Evlerin bacasını kolluyor yıldırımlar.
İn cin uykuda, yalnız iki yoldaş uyanık;
Biri benim, biri de serseri kaldırımlar.

İçimde damla damla bir korku birikiyor;
Sanıyorum, her sokak başını kesmiş devler...
Üstüme camlarını, hep simsiyah, dikiyor,
Gözüne mil çekilmiş bir âmâ gibi evler.

Kaldırımlar, çilekeş yalnızların annesi;
Kaldırımlar, içimde yaşamış bir insandır.
Kaldırımlar, duyulur, ses kesilince sesi;
Kaldırımlar, içimde kıvrılan bir ilsandır.

Bana düşmez can vermek, yumuşak bir kucakta;
Ben bu kaldırımların emzirdiği çocuğum!
Aman, sabah olmasın, bu karanlık sokakta;
Bu karanlık sokakta bitmesin yolculuğum!

Ben gideyim, yol gitsin, ben gideyim, yol gitsin;
İki yanımdan aksın, bir sel gibi fenerler.
Tak, tak, ayak sesimi aç köpekler işitsin;
Yolumun zafer tâkı, gölgeden taş kemerler.

Ne sabahı göreyim, ne sabah görüneyim;
Gündüzler size kalsın, verin karanlıkları!
Islak bir yorgan gibi, sımsıkı büründüğüm;
Örtün, üstüme örtün, serin karanlıkları.

Uzanıverse gövdem, taşlara boydan boya;
Alsa buz gibi taşlar alnımdan bu ateşi.
Dalıp, sokaklar kadar çıplak bir uykuya,
Ölse, kaldırımların kara sevdalı eşi..

II.

Başını bir gayeye satmış kahraman gibi,
Etinle, kemiğinle, sokakların malısın!
Kurulup şiltesine bir tahtaravan gibi,
Sonsuz mesafelerin üstünden aşmalısın!

Fahişe yataklardan kaçtığın günden beri,
Erimiş ruhlarınız bir derdin potasında.
Senin gölgeni içmiş, onun gözbebekleri;
Onun taşı erimiş, senin kafatasında.

İkinizin de ne eş, ne arkadaşınız var;
Sükût gibi münzevi, çığlık gibi hürsünüz.
Dünyada taşınacak bir kuru başınız var;
Onu da, hangi diyar olsa götürürsünüz.

Yağız atlı süvari, koştur, atını, koştur!
Sonunda kabre çıkar bu yolun kıvrımları.
Ne kaldırımlar kadar seni anlayan olur,
Ne senin anladığın kadar, kaldırımları...

III.

Bir esmer kadındır ki, kaldırımlarda gece,
Veçd içinde başı dik, hayalini sürükler.
Simsiyah gözlerine, bir ân, gözüm değince,
Yolunu bekleyen genç, haydi düş peşime der.

Ondan bir temas gibi rüzgâr beni bürür de,
Tutmak, tutmak isterim, onu göğsüme alıp.
Bir türlü yetişemem, fecre kadar yürür de,
Heyhat, o bir ince ruh, bense etten bir kalıp.

Arkamdan bir kahkaha duysam yaralanırım;
Onu bir başkasına rüm oluyor sanırım.
Görsem pencerelerde soyunan bir karaltı.

Varsın, bugün bir acı duymasın gözyaşımdan;
Bana rahat bir döşek serince yerin altı,
Bilirim, kalkmayacak, bir yâr gibi başımdan...

Bunun için şiirleri masa başında değil, yaşarken, kaldırımlarda, otel odalarında, kâğıtsız ve kalemsiz; çünkü evvelâ beyninin siyah tahtasına yazılmış, sonra kâğıda geçirilmiştir. Her bir mısrası bir şiir mecmuasıdır." (Peyami Safa)

"Ben, kendi hesabıma aşağıdaki altı mısraı, Türkçede ritmin zaferlerinden biri tanır ve severim: Kim bilir neredesiniz? / Geçen dakikalarım, / Kim bilir neredesiniz? / Yıldızların, korkarım, / Düştüğü yerdesiniz, / Geçen dakikalarım." (Ahmet Hamdi Tanpınar)

"Necip Fazıl Kısakürek, ilk Cumhuriyet nesli şairleri arasında en trajik veya daha uygun bir deyimle, en patetik olanıdır. Bu bakımdan o, şiirlerinde bunalımlarını anlatan son kuşak şairlerine yaklaşır. (...) *Kaldırımlar'da gayri muayyen bir büyük şehirde tek başına kendi trajedisini yaşayan bir insanın ruh hâli bahis konusudur. Türk edebiyatında ilk defa Necip Fazıl bu duyguyu dile getirmiştir."* (Mehmet Kaplan)

"Cumhuriyetten sonra da, şiirimize, Necip Fazıl'la, şehir insanı, aydın insan, eşyanın ötesini kurcalayan, gerçeğin peşindeki insan, insan mistisizmi girer. Han otelle, bahçe odayla yer değiştirmiş, 'atılmış elbiseler boğazlanmış bir adam' şiirine geçilmiştir." (Sezai Karakoç)

"Hecenin zaferi de bence onunla başlamıştır." (Orhan Okay)

"Onun şiiri, aslında, şiire bireyi getirmesiyle edebiyatımızda modern yaşantının ilk örneği olarak tanımlanabilir. (...) *Hece, Necip Fazıl'ın şiiriyle geleneksel sözlü şiirimizin (halk şiirimizin) kalıbı olmayı böylece arkada bırakarak kentleşmiş olmaktadır."* (Rasim Özdenören)

"Benim özellikle söyleyebileceğim şey; Necip Fazıl'ın kendi döneminde yalnız yeni şiir atmosferinin içinde olması değil, yenilik getiren bir şair olması. (...) *Necip Fazıl'da özgün ve kendinden önce yaşayan şairlerde ve sonrakilerde yer almayan bir gerilim vardır. Bu gerilim, daha çok, birçoklarının metafizik diyebileceği bir endişeyle bağlantılıdır. Ama ben Necip Fazıl'ın, daha çok, metafizik kelimesine ne anlam yüklenir, onu herkesin ayrı ayrı tartışması gerekir. Bu yaşadığı gerilimin ölüm karşısındaki tutumla alâkalı olduğunu sanıyorum.* (...) *Necip Fazıl,*

NECİP FAZIL KISAKÜREK

SAKARYA TÜRKÜSÜ

İnsan bu, su misali, kıvrım kıvrım akar ya;
Bir yanda akan benim, öbür yanda Sakarya.
Su iner yokuşlardan, hep basamak basamak;
Benimse alın yazım, yokuşlarda susamak.
Her şey akar, su, tarih, yıldız, insan ve fikir;
Oluklar çift; birinden nur akar; birinden kir.
Akışta demetlenmiş, büyük, küçük, kâinat;
Şu çıkan buluta bak, bu inen suya inat!
Fakat Sakarya başka, yokuş mu çıkıyor ne,
Kurşundan bir yük binmiş, köpükten gövdesine;
Çatlıyor, yırtmıyor yokuşu sökmek için.
Hey Sakarya, kim demiş suya vurulmaz perçin?
Rabbim isterse, sular büklüm büklüm burulur.
Sırtına Sakaryamın, Türk tarihi vurulur.
Eyvah, eyvah, Sakaryam, sana mı düştü bu yük?
Bu dâva bor, bu dâva öksüz, bu dâva büyük!..

Ne ağır imtihandır, başındaki, Sakarya!
Binbir başlı kartalı nasıl taşır kanarya?

İnsandır sanıyordum mukaddes yüke hamal.
Hamallık ki, sonunda, ne rütbe var, ne de mal,
Yalnız acı bir lokma, zehirle pişmiş aştan;
Ve ayrılık, anneden, vatandan, arkadaştan.
Şimdi dövün Sakarya, dövünmek vakti bu ân;
Kehkeşanlara kaçmış eski güneşleri an!
Hani Yunus Emre ki, kıyında geziyordu;
Hani ardına çil çil kubbeler serpen ordu?
Nerede kardeşlerin, cömert Nil, yeşil Tuna;
Giden şanlı akıncı, ne gün döner yurduna?
Mermerlerin nabzında hâlâ çarpar mı tekbir?
Bulur mu deli rüzgâr o sedayı: Allah bir!
Bütün bunlar sendedir, bu girift bilmeceler;
Sakarya, kandillere katran döktü geceler.

Vicdan azabına eş, kayna kayna Sakarya,
Öz yurdunda garipsin, öz vatanında parya!

İnsan üç beş damla kan, ırmak üç beş damla su;
Bir havale çatık kı, hayata kurmuş pusu.
Geldi ölümlü yalan, gitti ölümsüz gerçek;
Siz, hayat süren leşler, sizi kim dirilticek?
Kafdağını assalar, belki çeker de bir kıl!
Bu ifritten sualin, kılını çekmez akıl!
Sakarya, sâf çocuğu, mâsum Anadolunun,
Divanesi ikimiz kaldık Allah yolunun!
Sen ve ben, gözyaşiyle ıslanmış hamurdanız;
Rengimize baksınlar, kandan ve çamurdanız!
Akrebin kıskacında yoğurmuş bizi kader;
Aldırma, böyle gelmiş, bu dünya böyle gider!
Bana kefendir yatak, sana tabuttur havuz;
Sen kıvrıl, ben gideyim, Son Peygamber Kılavuz!

Yol onun, varlık onun, gerisi hep angarya;
Yüzüstü çok süründün, ayağa kalk, Sakarya!..

(*Çile*)

Türkiye'deki büyük değişiklikleri icra eden toplumsal kesimin bir mensubu olarak ilk damgasını vurmuştur. Bir kere varlıklı bir aileden gelir. Dadılar elinde büyümüştür. Toplumda seçkin bir yeri vardır. Cumhuriyetle birlikte gelen değişikliklerin sahibi olan taraftadır. Şeyhine intisapla bu sahipliği reddetmiştir. Mesele budur. Necip Fazıl'ı Necip Fazıl yapan, büyük ölçüde, normal olarak kendi bulunması gereken yerde değil, muhatabın yanında bulunmasıdır. Uzun süre tek adam olarak kalabilmiştir. Türkiye'de Batılı eğitim görmüş, Batılı yaşamı benimsemiş insanlar arasında, Müslümanlık, deyiveren bir adam olarak da dikkatleri, ilgileri toplamıştır." (İsmet Özel)

"*Kaldırımlar'ı okuduktan sonra, sanatkâr ruhunu, yeni ruhiyatın veçheleri istikametinde çok derinden eşelemek lâzım geldiğini bir kere daha anladım.*" (Mustafa Şekip Tunç)

"*Necip Fazıl, gördüğü bütün rağbete rağmen, henüz bilinmiyen bir şairdir. Ben ve Ötesi'ni açın, en az tanınan şiirleri tekrar tekrar okuyun; zevkine varamıyorsanız o poéte mandit'yi bırakıp atın; sizi hoşlandıracak nice şairler var. Fakat onları sevebilirseniz siz de bizdensiniz; artık okuyabileceğiniz şairin adedi dördü beşi geçmez. Fakat onların her damlasında alacağınız zevk bir cihana bedeldir.*" (Nurullah Ataç)

"*Son devrin sathi ağlayışlı, bayağı şiirlere doğru giden edebiyatını iptizalden kurtararak ona ruhun asaletini Necip Fazıl vermiştir. (...) Otel Odaları da edebiyatımızda eşine rastlanmayan şiirlerden biridir. (...) Necip Fazıl günümüzün en koyu ferdi şairidir.*" (Vasfi Mahir Kocatürk)

"*Son şiir görüşlerini aktardığımız Necip Fazıl, Cumhuriyet kuşağının ilk önemli şairi olmuştur. Acemi kişiler elinde bezdirici bir ahenk yokluğuna ve muhteva hiçliğine düşmüş olan hece şiirini ölçüleri aşan bir kudretle geliştirmiş, yepyeni ve garip ürperişler dolu şiir üslûbu yıllarca taklit olunmuştur. Cahit Sıtkı Tarancı ve Ahmet Muhip Dıranas üstündeki etkileri ile ayrıca 1940'tan sonra gelişen Yeni Şiir akımlarına öncülük yapmıştır. Boğuntu, hafakan, burkuntu, tedirginlik gibi 1955'ten sonra moda olan şiir temalarını ilk kullanan ve bunları bir çeşit yaşama cinneti hâlinde veren şairimizin de Necip Fazıl olduğu görülmektedir.*" (Ahmet Kabaklı)

"*Merkez Necip Fazıl'ın şiiri olarak alınmadığı için Cumhuriyet sonrası şiirimizin gerçek yorumu yapılamamıştır. (...) İkinci Yeni, Necip Fazıl ekolüyle Orhan Veli akımı arasındaki bir tereddütten yola çıkan, dünya şiiri ile çalkalana çalkalana duygu ile düşünce arasında eriyen bir şiir akımı oldu.*" (Sezai Karakoç)

"*Orhan Veli ve arkadaşlarının sürdürdüğü Garip şiirine karşı olarak gelişen akım üzerinde Necip Fazıl etkisi çok büyüktür. İkinci Yeni gerek onun getirdiği sesten ve gerekse insanın içine ve dolayısıyla topluma ve onun geçirdiği krize açılan şiirden büyük ölçüde yararlanmıştır. Yeni şiirin en belli başlı özelliği olan, sarsıntı geçiren, değer ölçüleri allak bullak olmuş insan ve onun psikolojik hâlleri, şuur altı sayıklamaları, bizde kaynağını hep Necip Fazıl'da bulmuştur.*" (Akif İnan)

ESERLERİ:

ŞİİR: *Örümcek Ağı* (1925), *Kaldırımlar* (1928), *Ben ve Ötesi* (1932), *101 Hadis* (1951), *Sonsuzluk Kervanı* (1955), *Çile* (1962), *Şiirlerim* (1969), *Esselâm* (1973).

OYUN: *Tohum* (1935), *Bir Adam Yaratmak* (oyn. İstanbul Şehir Tiyatroları, 1937, bas. 1938, Yücel Çakmaklı tarafında TV filmi olarak çekildi, gösterildi, 1978), *Künye* (1940), *Sabırtaşı* (1940), *Para* (1942), *Nâmı Diğer Parmaksız Salih* (1949, sinemaya uyarlandı, 1950), *Reis Bey* (1964, Mesut Uçakan tarafından sinemaya uyarlandı, İstanbul Sinema Şenliğinde gösterildi, 1989), *Ahşap Konak* (1964), *Siyah Pelerinli Adam* (1964), *Ulu Hakan Abdulhamid Han*

Necip Fazıl Kısakürek

(1965), *Yunus Emre* (1969), *Kanlı Sarık* (1970), *Mukaddes Emanet* (1971), *İbrahim Edhem* (1978), *Bütün Eserleri* (3 cilt, İbrahim Edhem dışında tüm oyunları, Kültür Bakanlığı Yay., 1976). *Kumandan ve Sır* adlı oyunları *Büyük Doğu*'da tefrika edildi, tamamlanmadı.

HİKÂYE: *Bir Kaç Hikâye Bir Kaç Tahlil* (1933), *Ruh Burkuntularından Hikâyeler* (1965), *Hikâyelerim* (1973).

ROMAN: *Aynadaki Yalan* (1970), *Kafa Kağıdı* (1983).

SENARYO: *Vatan Şairi Namık Kemal* (1944), *Senaryo Romanları* (altı senaryo, 1972, bazıları değişik adlarla sinemaya uyarlandı), *Battal Gazi* (Büyük Doğu'da tefrika edildi), *Yangın Var* (filmi çekildi, senaryosu yayımlandı).

MONOGRAFİ: *Eseri ve Tesiriyle Namık Kemal* (1940), *Ulu Hakan Abdulhamid Han* (1965), *Vatan Haini Değil Büyük Vatan Dostu Vahidüddin* (1968), *Benim Gözümde Menderes* (1970).

DÜŞÜNCE-İNCELEME: *Çerçeve* (1940), *Maskenizi Yırtıyorum* (1953), *At'a Senfoni* (1958), *İdeolocya Örgüsü* (1959), *Büyük Doğu'ya Doğru* (1959), *Tarih Boyunca Büyük Mazlumlar* (1966), *Türkiye'nin Manzarası* (1968), *Dinbir Çerçeve I-V* (101 çerçeve başlıklı beş kitap, 1968-69), *Çepeçevre Anadolu ve Gençlik* (1969), *Çepeçevre Sosyalizm, Komünizm ve İnsanlık* (1969), *Son Devrin Din Mazlumları* (1969), *Yeniçeri* (1970), *Tarihimizde Moskof* (1973), *Cumhuriyetin 50. Yılında Türkiye'nin Manzarası* (1973), *İhtilal* (1976), *Rapor 1-13* (1976-80).

DİN-TASAVVUF: *Halkadan Pırıltılar* (1948), *Çöle İnen Nur* (1950), *Altın Zincir* (1959), *Altın Halka* (1960), *O ki O Yüzden Varız* (1961), *İlim Beldesinin Kapısı Hz. Ali* (1964), *Hulefâ-i Râşidin Menkıbelerine Ait Bir Pırıltı Binbir Işık* (1965), *Peygamber Halkası* (1968), *Tanrı Kulundan Dinlediklerim* (1968), *Nur Harmanı* (1970), *Başbuğ Veli-*

NECİP FAZIL KISAKÜREK

ZİNDANDAN MEHMED'E MEKTUP

Zindan iki hece, Mehmed'im lâfta!
Baba katiliyle baban bir safta!
Bir de, geri adam, boynunda yafta...
Hâlimi düşünüp yanma Mehmed'im!
Kavuşmak mı?.. Belki... Daha ölmedim!

Avlu... Bir uzun yol... Tuğla döşeli,
Kırmızı tuğlalar altı köşeli.
Bu yol da tutuktur hapse düşeli...
Git ve gel... Yüz adım... Bin yıllık konak.
Ne ayak dayanır buna, ne tırnak!

Bir âlem ki, gökler boru içinde!
Akıl, olmazların zoru içinde.
Üstüste sorular soru içinde:
Düşün mü, konuş mu, sus mu, unut mu?
Buradan insan mı çıkar, tabut mu?

Bir idamlık Ali vardı, asıldı;
Kaydını düştüler, mühür basıldı.
Geçti gitti, birkaç günlük fasıldı.
Ondan kalan, boynu bükük ve sefil;
Bahçeye diktiği üç beş karanfil...

Müdür bey dert dinler, bugün "mâruzât"!
Çatık kaş.. Hükümet dedikleri zat...
Beni Allah tutmuş, kim eder azat?
Anlamaz: yazısız, pulsuz, dilekçem.
Anlamaz: ruhuma geçti bilekçem!

Saat beş dedi mi, bir yırtıcı zil;
Sayım var, maltada hizaya dizil!
Tek yekûn içinde yazıl ve çizil!
İnsanlar zindanda birer kemmiyet;
Urbalarla kemik, mintanlarla et.

Sömürtüş ki bıçak, nâra ki tokat;
Zift dolu gözlerde karanlık kat kat...
Yalnız seccademin yününde şefkat;
Beni kimsecikler okşamaz madem;
Öp beni alnımdan, sen öp seccadem!

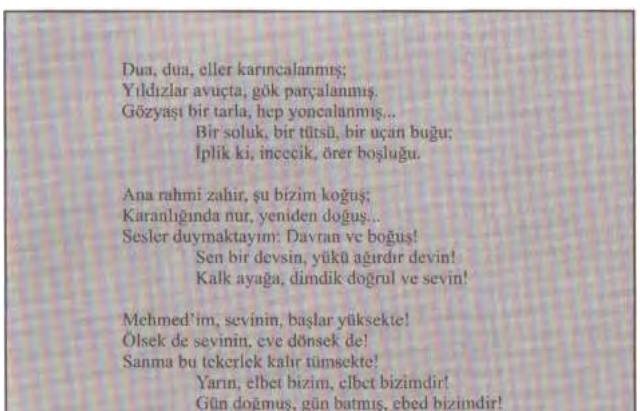
Çaycı, getir, ılâç kokulu çaydan!
Dakika düşelim, senelik paydan!
Zindanda dakika farksızdır aydan.
Karıştır çayını zaman erisin;
Köpük köpük, duman duman erisin!

Peykeler, duvara mıhlı peykeler;
Duvarda, başlardan, yağlı lekeler,
Gömülmüş duvara, baş baş gölgeler...
Duvar, katil duvar, yolumu biçtin!
Kanla dolu sünger... Beynimi içtin!

Sükût... Kıvrım kıvrım uzaklık uzar;
Tek nokta seçemez dünyadan nazar.
Yerinde mi acep, ölü ve mezar?
Yeryüzü boşaldı, habersiz miyiz?
Güneşe göç var da, kalan biz miyiz?

Ses demir, su demir ve ekmek demir...
İstersen demirde muhali kemir,
Ne gelir ki elden, kader bu, emir...
Garip pencerecik, küçük, daracık;
Dünyaya kapalı, Allaha açık.

→

Dua, dua, eller karıncalanmış;
Yıldızlar avuçta, gök parçalanmış.
Gözyaşı bir tarla, hep yoncalanmış...
Bir soluk, bir tütsü, bir uçan buğu;
İplik ki, incecik, örer boşluğu.

Ana rahmi zahir, şu bizim koğuş;
Karanlığında nur, yeniden doğuş...
Sesler duymaktayım: Davran ve boğuş!
Sen bir devsin, yükü ağırdır devin!
Kalk ayağa, dimdik doğrul ve sevin!

Mehmed'im, sevinin, başlar yüksekte!
Ölsek de sevinin, eve dönsek de!
Sanma bu tekerlek kalır tümsekte!
Yarın, elbet bizim, elbet bizimdir!
Gün doğmuş, gün batmış, ebed bizimdir!

(*Çile*)

lerden 33 (1974), *Veliler Ordusunda 333* (1976), *Doğru Yolun Sapık Kolları* (1978), *İman ve İslâm Atlası* (1981), *Batı Tefekkürü ve İslâm Tasavvufu* (1982).

HİTABE-KONFERANS: *Abdülhak Hamid ve Dolayısıyla* (1937), *Müdafaa* (1946), *Her Cephesiyle Komünizma* (1961), *Türkiye'de Komünizma ve Köy Entitüleri* (1962), *İman ve Aksiyon* (1964), *İki Hitabe* (Ayasofya-Mehmetçik, 1966), *Müdafaalarım* (1969), *Hitabe* (26 hitabe, 1975), *Sahte Kahramanlar* (3 konferans, 1976), *Yolumuz, Halimiz, Çaremiz* (1977).

ANI: *Cinnet Mustatili* (hapishane anıları, 1955, *Yılanlı Kuyudan* adıyla, 1970), *Büyük Kapı* (1965, *O ve Ben* adıyla, 1974), *Hac* (1973), *Babıali* (1975).

DENEME: *İstanbul'a Hasret* (der. Mehmet Kısakürek, 2005).

ÇEVİRİ-SADELEŞTİRME: *Mektubat* (İmam-ı Rabbani'den), *El-Mevahibü'l-Ledünniye* (İmam-ı Kastalani'den, 1967), *Reşahat ayn el-Hayat* (Safi Mevlana Ali Bin Hüseyn'den, 1971), *Rabıta-i Şerife* (Esseyyid Abdülhakim Arvasi'den, 1974), *Tasavvuf Bahçeleri* (Abdülhakim Arvasi'den, 1983).

Eserlerinin yeni basımları, ölümünden sonra Büyük Doğu Yayınevince yapıldı.

HAKKINDA: Cahit Sıtkı Tarancı / Şiirimizin Bir Zirvesi: Necip Fazıl (Akademi, 15.4.1931) - Necip Fazıl ve Piyesi (Kurun gazetesi, 1.11.1935), Nurullah Ataç / Durmuş Bir Adam (Milliyet, 27 Kanunusani 1934) - Necip Fazıl (Milliyet, 18.2.1932) - Tapmak Polemek vs.'den (Milliyet, 14.2.1934), Prof. Ahmet Hamdi Tanpınar / Necip Fazıl ve Kop Dağındaki Dükkânı (Varlık, 13 Temmuz 1933), Ziya Osman Saba / Ben ve Ötesi (Varlık sayı: 10, 1933), Hüseyin Cahit Yalçın / Matbuat Hayatı-Necip Fazıl Bey (Fikir Hareketleri c.1 sayı: 14, 1934), Peyami Safa / Necip Fazıl'ın Tohum'u (Tan, 31 Teşrinevvel 1935) - Tohum ve Anadolu (Hafta, sayı: 4, 1935), Agah Sırrı Levent / Tohum / Eserler ve Şahsiyetler (1935), Sedat Simavi / Takdim (Yedigün, 1938), Fevziyc Abdullah Tansel / Millî Edebiyat Devri Şiir Sahasında Aşık Tarzı Tesirleri (Ülkü, Ağustos 1939), Yunus Nadi / Senfoni (Yeni Mecmua sayı: 2, 1939), İsmail Habib Sevük / Necip Fazıl Kısakürek / Türk Edebiyat Tarihi (1944), Falih Rıfkı Atay / Rejimin Kaderi Adaletin Elinde (Vatan, 3.8.1953), Sezai Karakoç / Sonsuzluk Kervanı (Şiir Sanatı, Şubat 1955) - Sütun (1975) - Edebiyat Yazıları II (1986), Nihat Sami Banarlı / Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (c.1, 1971), Kâmil Eşfak Berki / İskelede, (Gelişme sayı: 6, Yaz 1974) - Devlet ve Belediye Tiyatroları Necip Fazıl Kısakürck ile (Yedi İklim, Mayıs 1987) - Necip Fazıl ve Rıza Tevfik (Yedi İklim, Mayıs 1992) - Refcrans (Yedi İklim, Aralık 1992) - Bir Adam Yaratmak'ın Yazgısı (Kaşgar, Kasım-Aralık 2002), Ebubekir Eroğlu / Şiir'den Yunus'a (Diriliş, Aralık 1974) - Necip Fazıl Kısakürck-Seçmeler (1993)-Modern Türk Şiirinin Doğası (1993), Cemal Süreya / Eski Dergiler / Ağaç (Milliyet Sanat, Ağustos 1975) - 999. Gün (1991), Cahit Zarifoğlu / Yaşamak (1980) - Zengin Hayaller Peşinde (1999), Cemil Meriç / Kırkambar (1980) - Kültürden İrfana (1986), Hasan Çebi / Necip Fazıl Kısakürek'in Tiyatro Eserlerinde Madde ve Mânâ Mukayesesi (1981), Turgut Uyar / Bir Şiirden (1982), Orhan Okay / Necip Fazıl Kısakürek / Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (1982) - Necip Fazıl Kısakürek (1987) - Necip Fazıl'ın Şiirlerinin Estetik Derinliği (Dergâh, Mayıs 2003) Necip Fazıl ve Yahya Kemal (Zaman, 19.5.1996) - Necip Fazıl Şiiri Huzursuzluğun Şiiridir (Yeni Şafak, 31.5.1997) - Kendi Sesinin Yankısı / Necip Fazıl Kısakürek (2001) - Poetika Dersleri (2004), Vahap Kabahanoğlu / Necip Fazıl Kısakürck (1982), Orhan Veli / Bütün Yazıları I-II (1982), Mehmet Kaplan / Tanpınar'ın Şiir Dünyası (1983)- Ali'ye Mektuplar (1992) Şiir Tahlilleri II (8. baskı 1999)-Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar (c.2, 4. bas. 1997), Osman Sclim Kocahanoğlu / Türk Edebiyatında Necip Fazıl Kısakürek / Hakkındaki Tüm Yazılar (1983), Kaya Bilgegil / Necip Fazıl'a Dair (Türk Edebiyatı, Temmuz 1983), Tarık Buğra / Tck (Tercüman, 29 Haziran 1983), Mavera Dergisi Necip Fazıl Özel Sayısı (sayı: 80-82, Temmuz-Eylül 1983), Yönelişler Dergisi Necip Fazıl Özel Sayısı (Temmuz 1983), Türk Edebiyatı Sultanü'ş-Şuara Özel Sayısı (Temmuz 1980) - Türk Edebiyatı Necip Fazıl Özel Sayısı (Temmuz 1983), Bckir Oğuzbaşaran / Ncip Fazıl'ın Şiiri (1983), İzzet Merter / Üç Ölümlü Sanatçı (Aylık Dergi, Aralık 1983-Ocak 1984), Mustafa Özçelik / Necip Fazıl'ın Ahşap Konağı (Yönelişler, Ocak 1984), Mustafa Miyasoğlu / Necip Fazıl Kısakürek (1985) - Necip Fazıl Armağanı (1996), Enis Batur / Harp ve Manevra (Çağdaş Elçştiri, Mart 1985), Hasan Çebi / Yönleri ile Necip Fazıl'ın Şiiri (1987), İhsan Kurt / Çiledeki İnsan Necip Fazıl (1991), Vecihi Timuroğlu / Yazınımızdan Portreler (1991), Zehra Bilgegil / Necip Fazıl'ın Bilinmeyen Bir Romanı (Dergâh, Ekim 1991), Altan Alperen / Necip Fazıl Kısakürek'in Tasavvufi Yönü (Yedi İklim, Ağustos 1993), Ahmet Oktay / Cumhuriyet Döncmi Edebiyatı 1923-1950 (1993), Muzaffer Uyguner / Necip Fazıl Kısakürek (1994), Oktay Akbal / Şairlere Ölüm Yok (1994), Bütün Yönleriyle Necip Fazıl (Türkiye Yazarlar Birliği ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1994), Rasim Özdenören / Kafa Karıştıran Kelimeler (1985) - Ruhun Malzemeleri (1986) - Sokakta (Yeni Şafak, 25.5.1995) - Necip Fazıl'ın Şiiri ve Şehri I-II (Yeni Şafak, 22 ve 25.5.1997) - Hecenin Kentleşmesi (Ünlem, Temmuz 1999) - Necip Fazıl'ın Çıkardığı Dergiler (Kitaplık, Kasım-Aralık 2001), Ahmet Kabakli / Sultan-üş Şuara Necip Fazıl (1995), Tahsin Sınav / Necip Fazıl'da İktisadi Düşünce I-II (Yeni Şafak, 12-14.10.1995), Mehmet Erdoğan / Sübjektif Yazılar (1997), Alaaddin Özdenören / Şiirin Geçitleri (1997), Bcşir Ayvazoğlu / Defterimde Kırk Süret (1999), Hüsnü Kılıç / Necip Fazıl ve Büyük Doğu (Yeni Şafak, 26.5.1998), Düşünce Hayatımızda Bir Deha Necip Fazıl Kısakürek (Gökkubbe, Haziran 2001), Eser Gürson / Edebiyattan Yana (2001), Selma Günaydın / Necip Fazıl'a Yöneltilen Eleştiriler: Necip Fazıl'da Eleştiri (Yedi İklim, Eylül 2002) - Necip Fazıl'ın Şiirine Yöneltilen Eleştiriler-I (Yedi İklim, Ocak 2003) - Necip Fazıl'ın Şiirine Yöneltilen Eleştiriler-II (Yedi İklim, Şubat 2003)-Necip Fazıl'ın Şiirine Yöneltilen Eleştiriler-III (Yedi İklim, Mart 2003) - Necip Fazıl'ın Şiirine Yöneltilen Eleştiriler-IV (Yedi İklim, Mayıs 2003), Nazir Akalın / Şairin Eldivenleri (2003), İbrahim Kardeş / İki Üstad ve Medrese-i Yusufiye (Yeni Şafak, 25.5.2004), Osman Özbahçe / Necip Fazıl'ın Şiirimizdeki Yeri - Necip Fazıl'ın Poetikası - Ali K. Metin / Necip Fazıl'ın Şiir Ağacı (Kökler, Eylül 2004), Mehmet Çetin-M. Nuri Şahin / 100. Yılında Necip Fazıl Kitabı (2004), Hecc Dergisi Necip Fazıl Özel Sayısı (Ocak 2005).

KISAKÜREK, Veysi

Oyun yazarı (D. 1892, Maraş - Ö. ?). İlk ve ortaokulu memleketinde bitirdi. Lise öğrenimini Halep Lisesi ile Şam Lisesinde tamamladı. Fransızların Maraş'ı işgal ettiği günlerde, Milli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Boğazkesen Şubesi Başkanı olarak direnişi örgütleyenler arasında yer aldı. Yazdığı makaleleri ile aruz ve hece vezniyle yazdığı şiirleri yerel gazetelerde yayımlandı. *Kurtuluş* (1950) adlı bir oyunu vardır.

HAKKINDA: Cemil Çiftçi / Maraşlı Şairler Yazarlar Alimler (2000).

KISAPARMAK, Şebnem

Müzisyen, şair. 1969, Ankara doğumlu. Müzisyen Fatih Kısaparmak eşidir. Hacettepe Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü mezunu. Lise yıllarında TRT Ankara Radyosu TSM Gençlik Korosunda dönemin usta isimlerinden nazariyat, solfej, icra dersleri aldı. Buradaki müzik eğitimi ile HÜ İktisat Fakültesindeki öğrenimine devam ederken TRT'nin açtığı spikerlik sınavını kazandı (1988). Kurum içi eğitim ve sınavlar sonucunda kadrolu spiker olarak TRT'de çalışmaya başladı (1989). TRT Dış Yayınlar Dairesi Türkiye'nin Sesi Radyosunda, TRT Haber Dairesi Başkanlığında görev yaptı. Evliliğinin ardından TRT'den ve Ankara'dan ayrıldı. Eşinin kasetlerine şarkı sözü yazmaya ve beste yapmaya başladı. Kanal 6 (1992) ve Kanal 7 Televizyonunda (1998) haber spikeri olarak çalıştı. Sunuculuk yaptığı yıllarda çeşitli kurum ve kuruluşlarca ödüle layık görüldü.

ESERLERİ:

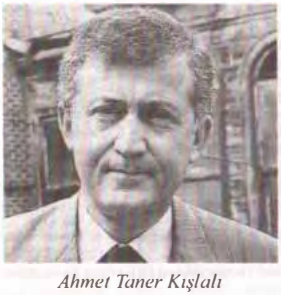
ALBÜM: *Bir Şiir'di Yokluğun* (2001), *Hüzzam Sevda* (2003).

ŞİİR: *Keşkeleri Çıkardım Hayatımdan* (2003).

HAKKINDA: Şebnem Kısaparmak / Keşkeleri Çıkardım Hayatımdan (2003).

KIŞLALI, Ahmet Taner

Yazar, siyaset ve devlet adamı (D. 10 Temmuz 1939 - Ö. 21 Ekim 1999, Ankara). Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu. Doktorasını 1967 yılında Paris Hukuk Fakültesinde yaptı. 1988 yılında profesör oldu. 1962-63 yılları arasında *Yenigün* gazetesinde yazı işleri müdürlüğü, 1968 yılından itibaren öğretim üyesi olarak görev yaptı. 1977 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisinden İzmir Milletvekili seçildi. Bülent Ecevit tarafından kurulan 42. Hükümette Kültür Bakanlığı (1978-79) görevinde bulundu. 12 Eylül (1980) sonrasında üniversiteye dönerek Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesinde siyaset bilimi dersleri verdi. Katıldığı pek çok bilimsel toplantı, yaptığı radyo ve televizyon konuşmalarında toplumun aydınlatılmasına, dolayısıyla çağdaş bir Türkiye'nin kurulmasına hizmet etti. Ölümüne kadar *Cumhuriyet* gazetesinde *Haftaya Bakış* başlığıyla köşe yazıları yazdı. Ankara'da evinin önünde uğradığı bombalı saldırıda hayatını yitirdi.

Ahmet Taner Kışlalı

"Ahmet Taner Kışlalı, bir bakanın yapabileceği hizmetten daha çoğunu, öğretmen, yazar, düşünce adamı olarak ulusuna verebilecek bir kişilikti. Seçimini de öyle yaptı. Siyasal yaşamda kazandığı başarıya ve saygınlığa karşın, koltuğu değil düşünce ve iletişim kürsüsünü seçti; gazeteciliğin ve yazarlığın ulusu aydınlatıcı etkisini kullanmayı yeğledi. Aydınlanmış bireylerden oluşabilecek çağdaş, uygar Türk toplumunu Atatürkçü çizgide geliştirmeyi, kendi gizilgücünü işe dönüştürmede en verimli yol seçti. Çünkü o, insanlar aydınlatıldığında, bütün ilkellik kalıntılarıyla başa çıkılabileceğine inanıyordu. Eğer uygarlık karşısında ilkelliğin, gericiliğin herhangi bir ağır basma olasılığı bulunsaydı, ne tarım devrimi, ne sanayi devrimi, ne de çağımızda bilişim devrimi gerçekleşebilirdi. Eğer uygarlık karşısında, ilkelliğin, gericiliğin en küçük bir şansı bulunsaydı, ne ABD İnsan Hakları Bildirisi, ne Fransız Devrimi, ne Atatürk'ün önderliğindeki Türk Aydınlanması yaşama geçirilebilirdi. Ancak, aydınlanma ışığının toplumu oluşturan bütün yurttaşlara ulaştırılabilmesi için emek harcamak, öğretmek, tartışmak, insanları tek tek aydınlatmak gerekiyordu! İşte Ahmet Taner Kışlalı, bütün öğrencileriyle, göz göze, el ele, böylesine tek tek iletişim kurmayı başaran eşi bulunmaz bir öğretmendi, "iletişimci"ydi. O, Atatürkçü Düşünce Derneği adına Türkiye'yi karış karış dolaşarak yaptığı konuşmalarda, katıldığı açık oturumlarda, bilimin, özgür düşüncenin, yurtseverliğin, insancılığın, çağdaşlığın ışığını çevresine, herkese ulaştıran bir yenidendoğuş öncüsü, bir tür çağdaş Erasmus'tu." (Aydın Köksal)

ESERLERİ:

DÜŞÜNCE-İNCELEME: *Forces Politiques Dans la Turquie Moderne* (1967), *Öğrenci Ayaklanmaları* (1974), *Siyaset Bilimi* (1987), *Siyasal Sistemler* (1991), *Atatürk'e Saldırmanın Dayanılmaz Hafifliği* (1993), *Seçimsiz Demokrasi* (1995), *Bir Türk'ün Ölümü* (2. bas. 1998), *Ben Demokrat Değilim* (1999), *Kemalizm Laiklik ve Demokrasi.*

ÇEVİRİ: *Marks İçin Anahtar* (Roger Garaudy'den, 1975).

HAKKINDA: Müccllidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VII, 1970), Aydın Köksal / Ahmet Taner Kışladı (Çağdaş Türk Dili, Ekim 2000), Vedat Yazıcı / Martıya Mektuplar (2000), Sıtkı Uluç / İki Türk'ün Ölümü (2001), Abdullah Tekin / İki Türk' ün Ölümü (Cumhuriyet Kitap, 25.4.2002).

Mehmet Ali Kışlalı

KIŞLALI, Mehmet Ali

Gazeteci-yazar. 4 Aralık 1933, Kilis doğumlu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1960) mezunu. Fakülteyi bitirdikten sonra gazeteciliğe başladı. *Zafer, Yenigün, Milliyet, Tercüman, Türkiye* gibi gazetelerde yazdı. *The New York Times, Daily Telegraph* ve *Time* gazete ve dergilerinin Türkiye muhabirliğini yaptı.

ESERLERİ:

Sovye Rusya ve Birleşmiş Milletler (1965), *Güneydoğu Düşük Yoğunluklu Çatışma* (1996).

HAKKINDA: Müccllidoğlu Ali Çankaya / Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (c. VI, 1969).

KIVAMEDDİN KASIM B. HALİL

İslâm bilgini, hattat (D. 1867, Taşköprü / Kastamonu – Ö. 13 Şubat 1929). *Şakâyık* yazarı Taşköprüzâde Ahmed İsameddin amcasıdır. İlköğrenimine Halil Efendi'den ders alarak başladı. Öğrenimini kardeşi Muslihuddin ve dayısı Mehmed Niksari'nin yanında ilerletti. Hüsnühatta (güzel yazı) merakı ve kabiliyeti görülünce Şeyh Hamdullah Efendi'den hat (yazı) sanatını öğrendi. Bursa'da Manastır Medresesi müderrisi, Kızıl Katır Muslihuddin Efendi ile Çendik Medresesi

müderrisi Şeyh Mehmed b. Hocazâde'nin derslerine devam etti. Hocası Muslihuddin Efendi Edirne Üçşerefeli Medresesine tayin edilince onunla birlikte Edirne'ye gitti. Muslihuddin Efendi'nin vefatından sonra Sahn-ı Seman müderrisi Müeyyedzâde ve Lutfi efendilerden aklî ve dinî ilimlerde ihtisas yaptı. Her ikisinin de takdirini kazandı. Zamanın ilcri gelen âlimleri arasında yer aldı. Bir müddet Rumeli kazaskeri ve Manisavizâde'nin hizmetinde bulunduktan sonra Bursa'da Esediye ve Hüsrev; İnegöl'de İshak Paşa medreselerinde müderrislik yaptı. Taftazani'nin *Mutavvel* adlı eserine haşiye (açıklama), ayrıca ilm-i kelâma dair bir risale yazdı. Nuruosmaniye Camii Buharihan kıraatına da devam etti.

Halit Kıvanç

KIVANÇ, Halit

Gazeteci-yazar, sunucu. 18 Şubat 1925, İstanbul doğumlu. Yazar Ümit Kıvanç'ın babasıdır. Fatih İlkokulu, Pertevniyal Lisesi, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1948) mezunu. 1944'ten itibaren *İstanbul Ekspres, Son Saat, Tan, Milliyet, Yeni İstanbul, Tercüman, Güneş* gazetelerinde sekreterlik, yazarlık yaptı. 1956'dan itibaren radyolarda, 1969'dan sonra TV'de futbol maçları, magazin ve yarışma programları sunucusu olarak çalıştı. Basın ve yayın kuruluşları tarafından verilen doksan civarında ödül kazandı.

ESERLERİ:

MİZAH: *Ve Allah Gazeteciyi Yarattı* (1959), *Kazulet Hanım'ın Minisi* (1968), *Mikrofonunu Kordonuna Göre Uzat* (1977), *Ve Karşınızda Halit Kıvanç* (1978).

ANI: *Gool Diye Diye* (1983), *Hadi Anlat Bakalım* (1998), *Telesafir-Bizde Böyle Başladı* (2002).

DERLEME: *Gülmece güldürmece* (1978), *333 Fıkra* (1979), *Gelin Yanışalım* (1982), *Halit Kıvanç'ın Seçtiği Fıkralar* (1987), *Çok Affedersiniz Ama* (1999), *Bir Koltukta Kaç Karpuz* (2003).

SÖYLEŞİ: *Bulutlarla Yarışan Kadın* (Sabiha Gökçen'le söyleşi, 1998).

ANLATI: *Kupaların Kupası Dünya Kupası* (2002).

ÇEVİRİ: *Zehir Hafiye* (uyarlama, 1967), *Asteriks Dizisi* (6 kitap, uyarlama, 1972), *Beckenbauer Futbol Okulu* (1977).

HAKKINDA: İş'te Kitap (Bahar 2002), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Aslı Örnek / Telesafir (Radikal Kitap, 10.6.2002), Burçin Tuncer / Top Çağı Ateşi (Virgül, sayı: 52, Haziran 2002).

KIVANÇ, Ümit

Yazar, çevirmen. 1956, İstanbul doğumlu. Gazeteci-yazar, ünlü sunucu Halit Kıvanç'ın oğlu. Mareşal Fevzi Çakmak İlkokulu, İstanbul Erkek Lisesi, İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu mezunu. Altın Kitaplar Yayınevi (1975-80), *Milliyet* (1980-81) ve *Cumhuriyet* (1981-86) gazeteleri, *Yeni Gündem* dergisi (1986-87), *Birikim* dergisi ile İletişim Yayınlarında (1989-97) redaktörlük ve düzeltmenlik yaptı. 1997'den sonra Medyakronik İnternet Sitesi editörü olarak çalışmalarını sürdürdü. Müzisyenlik ve grafikerlik yönü de vardır. "Mozaik" grubunda üç yıl davul çalarak müzisyenlikle uğraştı. İletişim Yayınları yayın kurulu üyesi olarak çalıştı ve bu yayınevinin kitap kapaklarını tasarladı.

"Ümit Kıvanç, son romanı Siyah Makamı ile okurları şaşırtır. Çünkü ilk kez hesaplaşma burada artık, yakın geçmişin politik olayları ile değil, zaman ve tarih ilişkisinde, hakimiyet, hükmetme, aşk ve kendini belirleme kavramları iledir. Artık kişiler, sırtlarına çengelli iğne ile iliştirilmiş gibi duran, bütünden paylarına düşmüş iç dünyalar ile oradan oraya koşturan figürler olmaktan çıkar, kendileri olmaya başlarlar." (Sırma Köksal, *Siyah Makamı* üzerine)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Aşkım Bana Resimaltı* (uzun öykü, 1989), *Erkek Hikâyeleri* (1990).

ROMAN: *Bekle Dedim Gölgeye* (1989), *Gaib Romans* (1992), *Yalnız Olmuyor* (1995), *Siyah Makamı* (1997).

OYUN: *Macbeth / Muhitimize Uyarlama Denemesi* (1991).

DENEME: ... *Demiş Bulundum* (1999), *Kesin Ofsayt* (2000).

ÇEVİRİ: *Silahlanma ve Azgelişmişlik - III. Enternasyonal Belgeleri* (derleme), *Politik Çocuk Kitabı* (B. Budak'la), *Eroin, Christiane F.'nin Korkunç Anıları* (F. Özbek'le), *Kim Yapar Bezi, Dolabı Kitabı* (S. Seghers'ten).

Ümit Kıvanç

HAKKINDA: Sırma Köksal / Siyah Makamı (Virgül, sayı: 3, Aralık 1997), Behçet Çelik / Utanç Belgesi (Virgül, sayı: 24, Kasım 1999), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

KIVILCIM, Gönül

Öykü ve roman yazarı. 7 Nisan 1963, Kırıkkale doğumlu. Erenköy Kız Lisesi ve Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü (1986) mezunu. Yüksek lisans çalışmasını Norveç Bergen Üniversitesi Kitle İletişim Bölümünde (Norveç) *"Türklerin Haber İzleme Alışkanlığı"* konulu teziyle tamamladı. Berlin'de *Aktüel* dergisi muhabiri olarak çalışmaya başladı. 1992-96 yılları arasında Alman radyo ve televizyonunda çalıştı. Türkiye'ye döndükten sonra *Radikal* gazetesinde muhabirlik yaptı, NTV Radyo için programlar hazırladı. Yazıları *Radikal 2* gazetesi ve *Öküz* dergisinde yayımlandı. Çalışmalarını İstanbul'da sürdürdü.

"'Jilet Sinan', dramatik yapısıyla, aksamayan, tıkanmayan ana damarlarıyla gümbür gümbür akıyor insanın yüreğinde. Derin bir alaysama, insanın içini tıkayan bir burkulmayla okuyorsunuz romanı. Yer yer gözünüz dolabilir belki, ama kahkahayı patlattığınız da olacak, o sıcacık ayrıntılar alıp götürecek sizi... Kıvılcım'ın diline, sokaktan gelen esintiyle, bir hüzün, burkulma eşlik ediyor doğal olarak. (...) Ama bir yanı daha var onun; 'belgesel roman' nitelemesine uyan bir

Gönül Kıvılcım

GÖNÜL KIVILCIM

KASABA VE YALANLAR

Kasabaya yaklaşıyorum. Kızılırmak'ı çoktan ardında bıraktım. Anayoldaki tabela, adı sanı belli bir kasabanın sınırları içinde hareket ettiğimi haber veriyor. Nüfusunun çoğunluğunu mecburi hizmetle gelenlerin oluşturduğu lanet bir kasabanın. Kasabanın bir ucundan öbürüne beyaz duvarlar uzanıyor. Günlerdir yağan karı yol kenarlarına kuruyorlar. Kar duvarları arasında yürüyorum. Yavaş yavaş buz tutan yokuşlarda, rüyalardaki gibi, ağırlığı alınmış bir bedenle koşuyorum. Giderek hızlanıyor, kasabadaki görüntülerin iki yanımdan akmasına fırsat veriyorum. Evler arasında bir evi arıyor gözüm. Yalanlar evini. On beş yıl önce babam öldüğünde kapısını çekip çıktığımız günkü gibi duran. Kimsenin el sürmediği. Radyoda Neşet Ertaş yöre türkülerini söylüyor.

Çocukluğumu sonsuza dek canlı tutmak istercesine bıkıp usanmadan yinelenen, o değişmeyen hikâyelerden birini anımsıyorum. Babam:

Ateşler içindeydin. Divanda annenin dizinde yatıyordun. Yerde yeşil Isparta halısı, köşede Şakir Zümre halk tipi sobamız. Duvardaki Japon vitrininin biblolarına bakarak sayıklıyordun. Kuşlar, tavşanlar, çiçekler... Ateşinin düşmesi için zorla bir aspirin yutturduk. Küçük Philips radyomuzdan müzik dinlemekteydik. Aradan bir saat geçti geçmedi. Ayılmışsın. Sırtında annenin diktiği, yere kadar uzanan pazen geceliğin. Yanımıza geldin. Adetindi, üstünde yeni bir şey olmayagörsün, oynardın hemen. Radyoda neşeli bir hava çalınca kalktın fingir fingir oynadın.

Yalanlar evinde uyanmak. Sabahleyin çam ağacına bakan yatak odasında gözlerimi açıyorum. Bir el, gün ortasında evimizi büyülemiş. Buzdolabında on beş yıl öncesinin yiyecekleri. Yataklara kimse dokunmamış, eve hanidir uğrayan yok. Oturma odasında amcamın yatağı. Hafta sonunda şehirden ziyaretimize gelmiş. Holde ters dönmüş birkaç ayakkabıyı, banyoda annemin bornozunu buluyorum. Yalanlar evinin bir müzeye benzediğini düşünüyorum. Gelen geçenin uğrayabileceği, onların varlıklarından etkilenmeyen kapalı bir mekân. Sağlığında değeri bilinmemiş ressamlar, gücü elinden alınmış halklar, çalınmış çırpılmış eşyalar için kurulan müzeler gibi. Bizim evimiz de yalanların sergilendiği bir müze.

Evde yaşamın donduğu an. Sokaktan geçen simitçinin getirdiği simit ve çayla kahvaltı ediyorum. Birilerinin uğrayacağım umut ederek. Yerdeki yumuşak tüylü halıya uzanıyorum. Öğleden sonraları yatağımda değil, yün halının üstünde kitap okuduğum için çıkışıyor annem. Yerden kalk, hasta olacaksın. O sabah babam annemle tartışmış mıydı? Günün sonraki gelişmelerinden mümsayabildikleri-mi birbirine ekleyerek tahmin yürütüyorum. Kuşkusuz önemli bir ayrıntı: Babam düştüğünde balkonun parmaklıkları takılı değildi. (...)

Kasabadakiler ve baban neye el atsam yıldırıyorlar beni. Giriştiği her işin baltalanması küstürüyor onu. Annemin yapamadığı resimleri düşünüyorum, gidemediği şehirleri. Onun, sıkıntısını geçirmek için kurulu bir saat gibi düzenli aralıklarla salladığı bacağı başımı döndürüyor. Doğduğum kasabanın dalgaları zihnime öyle kazınmış ki, baban sesini çıkarmasa onları çiziverirdim şimdi. İlkbaharın azgın dalgalarını, kışın köpük köpük olmuş denizini, komşu bahçedeki ceviz ağacını, aşağı mahallelye inen merdivenleri ve denizde entarileriyle yıkanan kadınları... Annemin reşimlerde canlandırmak istediği, dönemediği çocukluğu mu?

Mayıs ayıydı. Yoksa nisan mı? Tezgâhlardaki çilekleri anımsadığıma bakılırsa bahar ayları olduğu kesin. Bir sabah babam eve döndü. Dolaptaki tiril tiril ütülü gömleklerinden birini giydi. Annem ona kör karanlıkta nereden geldiğini sormadı. Ekmekleri kızarttı, buzdolabından onun sevdiği kahvaltılıkları çıkardı. Sabredliyordu. Aradan geçen zamanın farkında değilmişçesine sakin davranıyordu. Babamın ikinci evini bir gün kapayacağını umarak. Saatçi de erkenciydi o sabah. Sigarasını tüttürerek sokağımızdan geçti. Kasabadaki saatlerin ayarının doğru gitmesi için geceli gündüzlü çalışan Sivaslı saatçi. Babam ikinci evinin saatlerini de ondan mı almıştı?

Babamın askıda bekleyen gömleklerini giydikten ve annemin yanaklarına minnet öpücükleri kondurduktan sonra çekip gittiği ikinci evi.

Yalanlar evinin zili çalıyor. Kapıda amcam. Yıllık izne ayrılmış, bu sefer uzun kalmaya niyetli. Sevinçten uçuyoruz. O misafirimiz olduğu sürece babam ortadan kaybolmaz. Annem amcamın bir dediğini iki etmiyor, bardak bardak çay taşıyor ayağına, kalem gibi zeytinyağlı dolmalar sarıyor. Bankada terfi etmiş amcam, amir olmuş. Babamla kadeh tokuşturup ıslatıyorlar yükselişini. Leblebi, peynir, kavun, bir de kırmızı vosvagen var masada. Vosvagen benim için düşünülmüş bir hediye. Ama masanın kenarından düşmeyen akıllı arabayla oynama sırası onlardan bana gelmiyor. Altındaki kanca sayesinde fren koyup geri dönüşünü hayranlıkla izliyorlar.

Sabahları kör göz amcamın yanına koşuyorum. Üstümde pazen gecelığim, yeni fikra, diye tutturuyorum. Onun sigaradan kısılmış sesiyle anlattığı fıkraları dinlemek çok keyifli. Sonunda amcam da gülüyor ve gülerken sağ gözü kısılıyor. Önüne geçemediği tiki sevimli yapıyor onu. Sevincimiz kursağımızda kalıyor. Ertesi gün erkenden uyandırılıyoruz: Radyoda önemli bir haber var, diyor amcam. Kalkın. Ülkedeki bütün memurlar görevlerinin başına çağrılmış. Karartma kapıda. Adada savaş tam çıkacak zamanı buldu! Amcam bavulunu topluyor. Yalanlar evinde yalnızız.

Aradan ne kadar zaman geçti, emin değilim. Ama babamın kafası olgun bir karpuz gibi ikiye ayrıldığında amcam bizdeydi yine. Karartmadan sonraki ilk ziyareti. Büfenin raflarında ve kristal kül tablalarında birikmiş karış karış inşaat tozu karşıladı onu. Kira getirsin diye tepemize üçüncü bir kat konduruluyordu. Amcam, bu inşaat da nereden çıktı diye, terslendi. Babamın cevabı kısaydı: Masraflar arttı, öyle icap etti. Kelimeler babamın ağzından çıktıktan sonra odadakilerin hali görülmeye değerdi. Üçü de yanında kimse yokmuş numarası yapıyor. Gözleri pencerenin ötesindeki dış dünyaya çevrilmiş. Dışarıda bir perdeye üçünün ortak bilgisi düşüyormuşçasına: ikinci ev babamın iliğini kemiğini kurutuyor. (...)

(*Kasaba ve Yalanlar*, 2001)

yapıt aynı zamanda." (M. Sadık Aslankara)

ESERLERİ:

ÖYKÜ: *Kasaba ve Yalanlar* (2001), *Parçalı Aşklar* (2004).

ROMAN: *Jilet Sinan* (2001).

HAKKINDA: On Üç Büyülü Öykü-13 Yazar, 13 Öykü (2002), A. Ömer Türkeş / Serseri Aşıklar - Esra Birkan Baydan / Gönül Kıvılcım ile Söyleşi: "Yazmak ben'in özüne inmektir. Ben'in özü ise karanlıktır." (Virgül dergisi, sayı: 51, Mayıs 2002), M. Sadık Aslankara / Bir Bolgesel Roman Jilet Sinan (Cumhuriyet Kitap, 16.1.2003), TBE Ansiklopedisi (2. bas. 2003).

Hikmet Kıvılcımlı

KIVILCIMLI, Hikmet

Araştırmacı-yazar (D. 1902, Priştine - Ö. 11 Ekim 1971, Belgrad). Devlet görevlisi olan babası, Balkan Savaşı'ndan sonra Yemen'e atanınca, ailesi Priştine'den göçerek önce İstanbul, ardından İzmir, Aydın ve Muğla'da kısa sürelerle kaldıktan sonra Kuşadası'na yerleşti. İlk ve ortaöğrenimini burada yaptı. Vefa Sultanisinde (Lisesinde) okurken 9. sınıfta girdiği sınavda başarı göstererek, İstanbul Tıp Fakültesine gitmeye hak kazandı. İstanbul'un İngiliz denetiminde olduğu o yıllarda yayımlanan *Kurtuluş* ve *Aydınlık* dergileri yoluyla sosyalizmle tanıştı ve ölümüne kadar bu dünya görüşü doğrultusundaki çalışmalarını sürdürdü. İzmir'in işgalini görmüş bir genç olarak, Kurtuluş Savaşı sırasında Kuvay-i Milliyecilerden Yörük Ali Efe çetesine katıldı.

Kıvılcımlı, 1 Ocak 1925 tarihinde yapılan TKP 2. Kongresine delege olarak girdi ve Merkez Komite üyeliğine seçildi. Aynı yıl Tıp Fakültesini bitirdi. Yine aynı yıl Şeyh Sait İsyanı nedeniyle çıkartılan Takrir-i Sükun Yasası gereğince İstiklâl Mahkemesi tarafından on yıl kürek cezasına mahkum edildi. Bir yıl sonra çıkarılan bir aftan yararlanarak serbest kaldı. 1927 tevkifatının İstanbul grubuna dahil edildi, üç ay hapis cezasına çarptırıldı. Çıktıktan sonra da yürüttüğü faaliyetler ve "Ameleden adamları iktidara getirmek" amacıyla çalışmalar yapmak suçlamasıyla Mayıs 1929'da 4.5 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Bu cezayı çektiği Elazığ Hapishanesinde "Yol" adı altında bir dizi araştırma, birçok çeviri yaptı ve telif eserler yazdı. Partinin de onayını alarak, 1935 yılında kurduğu "Emekçi Kütüphanesi ve Günün Meseleleri" dizisinde eserlerini yayımlamaya başladı. Ancak, çıkardığı kitaplar sürekli olarak soruşturmaya uğruyordu. Sonuçta, "Donanma Davası" adıyla anılan dava "Harp Okulu Davası"yla birleştirildi. Bu davanın karar duruşmasında; "Kitapların erbaşlar tarafından okunup benimsenmiş ve bu durumun donanmanın disiplinini sarsıcı mahiyette görülmüş olduğu" gerekçesiyle on beş yıl hapis cezasına çarptırıldı. On iki yıl yattıktan sonra, 1950'de Demokrat Partinin çıkardığı af yasasından yararlanarak hapisten çıktı. Bu dönemde yattığı Kırşehir ve Kayseri cezaevlerinden yaptığı bilimsel ve sanatsal çalışmalarıyla birlikte İstanbul'a döndü.

29 Ekim 1954'te Vatan Partisi kuruldu, Kıvılcımlı partinin genel başkanlığına seçildi. Ancak, katıldığı 1957 seçimlerindeki konuşmaları gerekçe gösterilerek partisi kapatıldı. Kurucu ve yönetim kurulu üyesi olan 38 kişi ile birlikte tutuklandı. İki yıl süren soruşturma sonunda, dava beraatla sonuçlandı. 1965 yılında kitapları yayımlanmaya başladı. Ayrıca *Türk Solu* ve *Aydınlık* dergilerinde yazılar yazmayı sürdürdü. 12 Mart 1971 darbesi yaklaşırken, kanser hastalığına yakalanmıştı. Darbeden sonra bir kısım genç deniz subayı tutuklandı, Kıvılcımlı da saklanarak yaşamayı seçti. 26 Nisan'da ilân edilen sıkıyönetim tarafından aranmaya başladı. Bunun üzerine, arkadaşlarıyla birlikte bir motorla Kıbrıs'a, oradan da Lübnan ve Suriye'ye geçti. Daha sonra ulaştığı Sofya'da ve Berlin'de kalması mümkün olmayınca Yugoslavya'ya gitti. Belgrad'da geçirdiği üç ameliyat olumlu sonuç vermedi ve yaşamını orada yitirdi.

Sosyal bilimler ve edebiyat alanında eserler vermiş olan Kıvılcımlı, Marksist bir teorisyen, eylem adamı ve çevirmen olarak tanındı. İlk çalışmaları *Genel Düşünceler, Partide Konaklar ve Konuklar, İhtiyat Kuvvet: Milliyet (Şark), Taktik Ana Halkası: Legaliteyi İstismar, Parti ve Fraksiyon, Yakın Tarihten Birkaç Madde Strateji Planı* başlıklarını taşıyordu. Daha çok kişisel ve politik yanı üzerinde düşünceler ileri sürülen, eleştirilen ya da övülen Hikmet Kıvılcımlı'nın, *Tarih Tezi, Osmanlı Tarihinin Maddesi* ve diğer çalışmaları açısından ele alınıp yeterince değerlendirilmemiş olduğu yaygın bir kanaattir. Demir Küçükaydın, onun çalışmalarını; *"Tarihsel maddeci teorisyen kuşaklarının ilgi alanlarının hemen tümüyle modern kapitalist Batı Avrupa ayanında yoğunlaştığını, kapitalizm öncesi tarihin ve Avrupa dışının hemen hiç gündeme alınmadığını; yapısal bakımdan ise modern felsefe ve sanat alanıyla sınırlı kalındığını gösterir. Sınıflar, strateji, taktikler, örgüt biçimleri, devlet, din; modern üretim biçimi ve sınıflarla eski üretim biçimleri ve sınıfların kaynaşması gibi alanlar ilginin dışındadır. 1960'larda Marksizm'in yeniden canlanması bu alanları gündeme getirdi. İşte Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın katkıları ve önemi 'Batı Marksizmi'nin dışında kalan bu alanlarda ortaya çıkar. Bu alanlarda 1960'lardan sonra onlarca Marksist teorisyenin katkılarıyla sağlanan gelişmelere, Kıvılcımlı'nın tek başına dünyanın taşrasının hapishanelerinde ulaştığının çoğu kez kenarına bile varılamaz. (...) Onun teorik çalışmasında Tarih'in böylesine merkezî bir yer kaplamasının nedeni, soyut akademik kaygılar ya da netameli sorunlardan uzak kalma çabası değil, tam da Türkiye gibi geri bir ülkenin toplumsal yapısını kavrama, yani daha gelişmiş bir politikaya ulaşma çabasıdır."* diye tanımlar.

Osmanlı tarihi, pek çok kimse tarfından, çeşitli nedenlerle doğru öğrenilmemiş, sağlıklı bir biçimde tahlil edilmemiştir. Böyle olunca, tarih, varlıklar için gerekli olan diğer öğelerle birlikte bütünlüklü olarak ele alınmadığından, yapılan araştırma ve incelemelerin sonuçlarında da çoğunlukla kırılmalar ve sapmalar olmaktadır. Kıvılcımlı, ünlü Marksist teorisyenlerin bu konuya neden eğilmediklerini: *"Osmanlı Tarihinin Maddesi, ne Marks'ın, ne Engels'in, ne de Lenin'in ele almaya zaman bulamadıkları konulardır. Çünkü onlar Osmanlı Maddesi ötesinde gelişmiş, bunalmış kapitalist toplumun ilişki ve çelişkileri ortamında*

Hikmet Kıvılcımlı

yaşamışlardır," diyerek açıklar. Kıvılcımlı, bu konu üzeinde çalışmasının tanımını: "*Osmanlı Tarihinin Maddesi, genellikle toprak ekonomisidir, özellikle miri toprak ekonomi politikasıdır. Bu temel madde anlaşılmadıkça ne Osmanlı tarihi, ne onun tarihi zinciri içinde tuttuğu yer anlaşılamaz.*" diyerek Osmanlı Tarihini diyalektik bir bakışla; coğrafyasından, doğasından, gelenek-göreneklerinden ayrıştırmadan bütünlüklü olarak ele alarak anlaşılır bir dille incelemeye çalışır. Bu incelemenin özünü ise: "*Osmanlı Tarihi her zaman en skolastik biçimiyle verildi. Tarih öncesinden tarihe geçişlerin en iyi bilineni Osmanlılık olduğu halde, o dünya tarihi için ilginç aydınlatmalar getiren geçit hiç ağza alınmıyor. Yalnız devletin Osmanlı İmparatorluğu çağında kesim düzeniyle (yani tefeci-bezirgan soysuzlaşmasıyla) derebeyleşmiş klasik ilişkileri uzun uzun anlatılıyor. Ve o zaman da niçin falan Batı ülkesindeki surlu, kuleli, feodal şatoların Osmanlılıkta bulunmadığı hiç yoklanmaksızın, neden Osmanlılığın klasik derebeyi modellerine uymadığına hayıflanılıyor.*" sözleriyle dillendirir.

Bu durumu Güngör Gençay, "*Bu karın ağrısından beter beyin ağrılarını önlemek için tek çıkar yol bu oldu. Osmanlı Tarihinin Maddesinden önce, alfabetik ölçüde olsun Osmanlı tarihinin ruhuna değinilmeliydi. Bu ruhun da bütün padişahları, savaşları, olayları sıralayan katılaşmış, klişeleşmiş, medrese biçimini değil, önemli geçit momentlerini ve karakteristik orijinalitesini ele almalıydı. Osmanlı Tarihinin Ruhu eseri iki kitapta bu karakteristiği yapmaya çalışacaktır.*" biçiminde açıklar.

Hikmet Kıvılcımlı, analitik ve sentetik olmak üzere iki bölümden oluşan *Edebiyat-ı Cedide'nin Felsefesi* incelemesiyle, bugüne kadar edebiyat eleştirmenlerinin dokunmaya cesaret edemedikleri bir edebiyat akımını, Edebiyat-ı Cedide'yi otopsi masasına yatırır. Cedide felsefesinin: "...en güzel görüşlerinde göze çarpan özellikler; rumuzlu hülyalar, bireysel aşk ideali, bedbinlik, tasavvuf, reybilik denen septisizm, tevekkül, realite korkusu ve ilh." olduğunu belirten Kıvılcımlı, daha sonra bu edebiyat akımını doğa anlayışı, insan, mutlak insan, gençihtiyar, erkek kavramlarının kullanılışı ve gerçeğin yansıtılışı açısından ele alır. İddialarını bu akımın şair ve yazarlarından aldığı çeşitli örneklerle kanıtlar.

Hikmet Kıvılcımlı'nın eski ve yeni Türkçeyle yazılmış yüzlerle ifade edilen bilimsel ve sanatsal eseri bulunmaktadır.

ESERLERİ:

İNCELEME-ARAŞTIRMA: *Sosyete ve Teknik 1 - Tarih Öncesi Din - Devlet* (1935, 2. bas. 2000), *Türkiye İşçi Sınıfının Sosyal Varlığı, Emperyalizm: Geberen Kapitalizm, Marks-Engels: Hayatları, Kuvayi Milliyeciliğimiz* (1965), *Tarih - Devrim - Sosyalizm Işığında Kapitalizme İlk Geçiş - İngiltere* (1965), *Türkiye'de Kapitalizmin Gelişimi* (1965), *İlkel Sosyalizmden Kapitalizme* (1965), *Tarih - Devlet - Sosyalizm* (1965), *Karl Marx* (1966), *Oportünizm Nedir?, Halk Savaşının Planları, Devrim Zortlaması, Türkçenin Üreme Yolları ve 'Dil Devrimciliğimiz'* (1966), *Finans Kapital ve Türkiye* (1978), *Türkiye Köyü ve Sosyalizm* (1980), *Toplum Biçimlerinin Gelişimi* (1988), *Osmanlı Tarihinin Maddesi 1* (1989), *Genel Olarak Sosyal Sınıflar ve Partiler 2* (1989), *Sosyalist Kütüphanesi* (broşür, tsz), *Finans Kapital ve Türkiye 3* (broşür, 1989), *Kısaca Marksizmin Düşünüşü 5* (broşür, 1989), *Üretim Nedir? 1* (broşür, 1989), *Marks - Engels: Hayatları 4* (broşür, 1989), *Metafizik Sosyoloji*ler (1989), *Edebiyat-ı Cedide'nin Felsefesi* (haz. A. Emin Karaca, 1989), *Yol 2 / Stratefi Planı / Düşman: Burjuvazi / Müttefik: Köylü / - Türkiye'de Ulusal Sorun / - Legaliteyi İstismar* (1992), *Dinin Türk Toplumuna Etkileri / İslamda Toprak Sorunu / Cennet Sözcüğü Nereden Gelir? / Eyüp Sultan K Konuşması* (1994), *Nasıl Müslüman Olduk?* (Erdoğan Aydın ile, 1994), *Devrimci Hareketin Otokritiği* (1994), *Türkiye Ekonomi Politikası* (1996), *Tarih Tezi Işığında İlkel Sosyalizmden Kapitalizme Son Geçiş Japonya* (haz. Süleyman Şaşmaz, 2000), *Komün Gücü - Siklus* (haz. Süleyman Şaşmaz, 2000).

ÇEVİRİ (Karl Marks - F. Engels' ten): *Ücret Fiyat Kâr, Gündelikçi İş ile Sermaye, Enternasyonal İşçiler Cemiyeti'ni Açış Hitabesi, Kapital'in bazı fasikülleri, Marksizm'in Prensipleri, Ludwig Feuerbach, Maymunun İnsanlaşma Prosesinde Emeğin Rolü.*

ÇEVİRİ (V. İ. Lenin'den): *Karl Marks'ın Hayatı – Felsefesi – Sosyolojisi, Marks'ın Ekonomi Politiği - Sosyalizmi - Taktiği.*

ÇEVİRİ: *Marksizmin Temel Meseleleri* (Plehanov'dan), *Tarihi Materyalizm Nazariyesi* (Buharin'den), *Kısaca Ekonomi Politik* (Lapidus-Ostrovityanof'tan), *Dünyayı Sarsan On Gün* (John Reed'den).

HAKKINDA: Dr. Fethi Tevetoğlu / Türkiye'de Sosyalist ve Komünist Faaliyetler: 1910-1960 (1967), Abidin Nesimi / Yılların İçinden (1977), 1927 Komünist Tevkifatı (haz. Jülide Ergüder, 1978), Sosyalizm ve Sosyal Mücadeleler Ansiklopedisi (c. 6-7), Süleyman Şaşmaz / Sansür Ettiğimiz Dr. Hikmet Kıvılcımlı - Dr. Hikmet Kıvılcımlı ve Devrimin Genel Otokritiği (ortak kitap. Yazanlar: M. Yılmazer, Ertuğrul Kürkçü, Yalçın Küçük, Rasih Nuri İleri, Kerim Korcan, Sırrı Öztürk, Zihni T. Anadol, Şaban Ormanlar, 1994), Tahsin Tekin / Dr. Hikmet Kıvılcımlı Usta ve Mücadelesi (Gerçek Sanat, Eylül 1996), Defne Güneyli / Sosyalist Barikat (Ekim Kasım 1999), Güngör Gençay / Miraşçısı Halk Olan Marksist: Hikmet Kıvılcımlı (Yaba, Kasım-Aralık 2003).

KIVRAK, Kutsal

Araştırmacı-yazar. 1948, Karadeniz Ereğlisi/İl? doğumlu. Ekonomi eğitimi gördü. Kabataş Erkek Lisesi yayın kurulundaki çalışmaları sırasında kültür ve sanata olan tutkusu arttı. Zamanla folklorik, kültürel, ve tarihsel araştırmalara yöneldi. Tiyatro ile yakından ilgilendi. Birçok oyunda dramaturji çalışması yaptı. Yazdığı iki oyun sahnelendi. Birçok kültür ve sanat dergisinde eleştiri yazıları yayımlandı. Kurucusu olduğu Karadeniz Ereğli Tarih, Doğa ve Kültürünü Yaşatma Derneğinin iki yıl başkanlığına yaptı.

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Gazi Gemi Alemdar Olayı* (1988).

OYUN: *Bizim Eller Ereğli* (1992).

HAKKINDA: Zonguldaklı Yazarlar Zonguldak'ı Yazanlar (1998).

KIYAFET, Hasan

Roman ve hikâye yazarı. 1937, Çağırkan / Kaman / Kırşehir doğumlu. Pazarören (Kayseri) İlköğretmen Okulu (1957), Gazi Eğitim Enstitüsü İngilizce Bölümü (1962) mezunu. Anadolu'nun çeşitli yerlerinden sonra İstanbul'daki okullarda öğretmen ve yönetici olarak görev yaptı. Emekli olduktan sonra sol parti ve sivil toplum kuruluşlarında görev aldı. Yazılarını *Yön* (1964), *İmece* (1965), *Vatan* (1976), *Çağdaş* (1985), *Abece* (1987) gazete ve dergilerinde yayımladı. 12 Mart (1971) döneminde siyasi nedenlerle bir süre tutuklanmıştı.

ESERLERİ:

ROMAN: *Komünist İmam* (1969), *Başlayan Kavga* (1976), *Bizim Lise*

(1985), *Aliali* (1986), *Yaşamak Yasak* (1986), *Yelkovan Otu* (1989), *İnsan Yokuşu* (2002).

ÇOCUK ROMANI: *Çingene Çocuğu* (1976), *Bizim Fabrika* (1978), *Almanya Afacanları* (1979).

HİKÂYE: *Radar* (1977), *Baraç* (1975), *Görüş Günü* (1986), *İşkence Öyküleri* (1987), *The Charm* (Muska, İngilizce hikâye, 1963), *Yatırım Çocuklar* (1990), *The Asker: Amerika Üssünde Anadolulu Bir Asker* (1994), *Özgür Zindan* (2004).

DENEME-İNCELEME: *Oy Pazarı* (1977), *12 Mart Fıkraları* (1980), *Mahpus Yılmaz Güney* (1989).

ÇEVİRİ (Roman): *Bitmeyen Kavga, Devrim Sancısı, Hitler Oyuncağını Çaldı, Devrim Bitmeseydi.*

HAKKINDA: Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001).

KIYAT, Mehmet

Şair. 11 Eylül 1943, Y. Örükçü / Akçadağ / Malatya doğumlu. Akçadağ Ortaokulu, Kuleli Askeri Lisesi, İzmir Hava Harp Okulu mezunu.

Mehmet Kıyat

Hava Kuvvetleri Komutanlığı emrinde Diyarbakır (1961-67), Ankara (1967-72), Balıkesir (1972-75), Ankara (1975-80) birlik ve üslerinde görev yaptı. 1980 yılında kıdemli binbaşı rütbesinde iken emekliye ayrıldı. Edebiyat ve resim çalışmalarını emekli olduktan sonra Ankara'da sürdürdü. Resimleriyle birçok karma sergiye katıldı ve bireysel sergiler açtı. 1983 yılından itibaren Ankara ve İstanbul'da kurduğu Doku Sanat Galerini işletti ve yönetti.

MEHMET KIYAT

FİLİSTİNLİ BİR ÇOCUK

Filistin'li bir çocuk
karayağız ve iri gözlü
Acıların çıkmaz sokağında
hep yaralı
Anısı tarihlerde kalan
coğrafyanın öksüz sesi
Çölün gömleği
ve yitirilmiş düşlerde umarsız
Akarsuları kendine çevrilmeden
kargılanmış yüzü
Çatlamış beyin damarları
ve kırgın yüreğiyle
Yarını bilmeden
bilmeden çocuk gülüşleri
Ölümünü büyüterek
bir bayrak yaparak ölümünü
Not düşerek savaşlar tarihine
Güneşini yitiren gökyüzü
ve kuma düşen umut
Cumhuriyetine almadan
ölüsünü tuzlayan hep
Karartma günleri sessizliğinde
bekleyen
bekleyen
Karayağız ve iri gözlü
filistin'li bir çocuk

(Kimsenin Umurunda Değil, 2005)

MEHMET KIYAT

HEP SENİNLE

Yasaklardan ayırdım seni
Ödünç bir sessizlikte
yağmur tuttum sabaha
Dizeler ısındı
yumuşak bir aydınlık ortalıkta
Kiraz ağaçları ilkyaza koşuyor
Çelik mavisi özlemlerde
yüreğimiz tetikte
Coşkunun elinde oyuncak olmadan
Pasa kire bulaşmadan
ve acısız
Güneşin yatağında
aymazlıktan uzak
Söz tanımaz
içtenlik bilmezlerden uzak
Nesnesi imgesi atılmamış
Yorgun düşmemiş kötülüklerden
Hep şafakta
hep şiirin elma çiçekleri
Begonviller
temmuza ışık çalıp
Akşamı şişirmeden uzatınca başını
Denize kurduğumuz
o pürüzsüz düşler
Gerçeğiyle oturunca karşımıza
Kimseye sormadan
ve yakından da yakın
Ezberini unutan bir çocuk gibi
hep seninle yaşadım

(Ölüm Kaçmış Gözlerine, 2005)

İlk şiiri 1969'da *Çağrı* dergisinde, daha sonraki yıllarda ürünleri *Çağrı* (1961-67), *Evrim* (1962-65), *Ataç* (1965), *Varlık* (1967), *Yeditepe* (1964-67), *Türk Dili* (1967-80), *Türkiye Yazıları* (1977-80), *Yazko Edebiyat* (1980-82), *Adam Sanat* (1992-94) dergilerinde yer aldı. Edebiyatçılar Derneği ve Türkiye Yazarlar Sendikası üyesidir.

"Bilinçli, yalın, tuttuğunu koparmasını bilen bir ozanla karşı karşıya bulunduğumuzu görelim." (Mehmed Kemal)

"Mehmet Kıyat, pürüzsüz, sağlam bir deyiş ustalığı, simgelerinin zenginliğiyle dikkati çeken bir şair..." (Necati Cumalı)

"Kırk yıllık dostum ozan Mehmet Kıyat, Türk şiir akınının sessiz ve derinden giden bir ozanı. Onun şiiri, özgün ve imge ağırlıklıdır. Yalın ve içten bir duyarlıkla toplumsal gerçekçi konulardan yana olmuştur şiirlerinde." (Mahmut Makal)

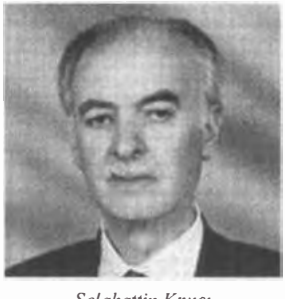
"Mehmet Kıyat'ın şiirleri boyası kurumamış resimler gibi duruyor önümüzde." (Gültekin Emre)

ESERLERİ (Şiir):

Ak Özlem (1962), *Çoklu Kentler Gerçeği* (1963), *Sürelerin Sözü* (1964), *Doğu* (1965), *Türkiye Bizi Dinliyor* (1967), *Yeniden* (1970), *Kolkola* (1977), *Yazılan* (1982), *Acılar Bize Ka-*

lıyor (1996), *Ses ve Doku* (1996), *İzini Süren* (1996), *Gül ve Defne* (Orhan Taylan'ın resimleriyle, 1996), *Yüreğim Yüreğim* (Kayhan Keskinok'un resimleriyle, 1996), *Sesler* (Ali Candaş'ın resimleriyle, 1997), *Kasırga* (2002), *Çakmaktaşı* (2003), *Güneşe Düşen Gölge* (2004), *Kimsenin Umurunda Değil* (2005), *Ölüm Kaçmış Gözlerine* (2005).

HAKKINDA: Yurt Ansiklopedisi (c. VIII, 1982-1983), Behçet Necatigil / Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü (18. bas. 1999), Şükran Kurdakul / Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (gen. 6. bas. 1999), TBE Ansiklopedisi (2001), Gültekin Emre / Gül ve Defne'nin Yüreğindeki Sesler (Cumhuriyet Kitap, 25.7.2002).

Selahattin Kıyıcı

KIYICI, Selahattin

İslâm hukuku araştırmacısı. Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi (1976) mezunu. Doktorasını (1985) Atatürk Üniversitesi SBE'de tamamladı. Yüzüncü Yıl Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Makaleleri *YYÜ İlâhiyat Fakültesi, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi* adlı dergilerde yayımlandı. *TDV İslâm Ansiklopedisi*'nc maddeler yazarlığı yazdı. *İslâm Hukukunda Örf ve Âdet* (2. bas. 2002) adlı bir kitabı vardır.

KIZILAY, Abdurrahman

Müzisyen, halkbilimci. Kerkük / Irak doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Kerkük'te yaptı. Ortaokul yaşlarında Kerkük'ün ünlü sanatçıları Reşit Küle Rıza, Mustafa Kalayı, İzzettin Nimet, Mehmet Gülboy ve Abdulvahit Küzecioğlu ile musiki toplantılarına katıldı.1958 yılında Abdulvahit Küzecioğlu ile birlikte Türkiye'ye gelerek Ankara ve İstanbul radyolarında türkü söyledi. Bağdat Radyosu Türkmence Bölümünde programlar yaptı. Ankara Devlet Konservatuarı Kontrbas Bölümünde eğitim gördü. Fahri Topuz'dan klasik Türk müziği dersleri aldı. Bağdat güzel Sanatlar Akademi-

Abdurrahman Kızılay

si' nde müzik tahsiline devam etti.

Türkiye'de Türk halk müziği dalında Kerkük ağzını temsil eden sanatçılarımızdan birisi oldu. "*Altın Hızma Mülayim, Değirmenci, Ağlama Ceylan Balam, Elinde Ayağında Acem Kınası, Hanım Hanım Ne Güzel Hanımsan, Dağlar Dağlar*" gibi türküleri Türk halk müziğine kazandırdı. Arapça olarak şarkılar icra etti. Almanya, ABD, Belçika, Hollanda, İsveç, Danimarka, Lübnan, Kırım Özerk Cumhuriyeti, Suudi Arabistan'da konserler verdi. 2002'de yayımladığı *Kerkük Türküleri* isimli notalı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği 2002 yılı Türk Müziği ödülüne layık görüldü.

KIZILAY, Naşit

Hukukçu-yazar (D. 1911, Drama - Ö. ?). Haydarpaşa Lisesi (1935), İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi (1938) mezunu. Aynı üniversitenin Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümünde de iki yıl öğrenim gördü. Kırşehir'de sorgu hakimliği, Ankara'da İktisat Vekâleti Hukuk Müşavirliği Büro Şefliği ve serbest avukatlık yaptı.

ESERLERİ:

Hukuk Felsefesinde Yeni Cereyanlar, Felsefe Gözüyle Atatürk, Tarih Boyunca İktidar Kavgaları.

HAKKINDA: Afşin Oktay - Kemal Bağlum / Biyografiler Ansiklopedisi (1959).

KIZILÇELİK, Sezgin

Toplumbilim araştırmacısı. 2 Şubat 1969, Göle / Kastamonu doğumlu. Isparta Gönen Öğretmen Okulunu bitirdikten (1983) sonra 1985-86 yılları arasında Cumhuriyet Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde okudu. 1989'da Ege Üniversitesi Sosyoloji Bölümünü bitirdi. 1991'de Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden yüksek lisans derecesi aldı. 1989'dan itibaren çalışmalarını Selçuk Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde sürdürdü.

ESERLERİ:

Sosyoloji Teorileri 1 (1994), *Sosyoloji Teorileri 2* (1994), *Sosyoloji Teorileri* (2 cilt, takım, 1994), *Baykan Sezer'in Sosyoloji Anlayışı* (2000), *Frankfurt Okulu* (2000), *Sosyoloji Yazıları 2* (2000), *Atatürk'ü Doğru Anlamak* (2003), *Küreselleşme ve Sosyal Bilimler* (2003), *Batı Barbarlığı 1 - Rousseau, Marx ve Nietzsche Üzerine* (2005), *Batı Bataklığı* (2005), *Zalimler ve Mazlumlar: Küreselleşmenin İnsani Olmayan Doğası* (2004), *Sosyal Bilimleri Yeniden Yapılandırmak* (2004), *Özgünlüğün Sosyolojisi, Sefaletin Sosyolojisi.*

KIZILGÜN, Vehbi

Şair (D. 1334 (1918) , Dimetoka / Yunanistan - Ö. ?). Cumhuriyet dönemi şairlerindendir. İlköğrenimini Bursa Hoca Alizade İlkokulunda, ortaöğrenimini Adapazarı Ortaokulu ile İstanbul Erkek Öğretmen Okulunda yaptı. Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Bölümü mezunu. Tavşanlı Ortaokulunda Türkçe öğretmenliği yaptığı biliniyor. Kaynaklarda son derece ahlâklı, dürüst bir insan olduğu özellikle belirtilmektedir. Akciğer rahatsızlığı nedeniyle iki defa ameliyat oldu. "Eskinin Yenisi" kabul edilen Vehbi Kızılgün, yazdıklarını kitaplaştıramadan, ikinci ameliyatı sırasında öldü.

HAKKINDA: Yedigün Şairleri Antolojisi (1937-1947, s. 117-121, 1947).

KIZILKAYA, Muhsin

Yazar. 1963, (nüfusta 2 Şubat 1966), Çukurca / Hakkari doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Hakkari'de tamamladı. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (1987) mezunu. 1993'ten itibaren İstanbul'da reklamcılık, lisanslı satranç hakemliği yaptı.

İlk denemesi 1983'te *Edebiyat 81*'de çıktı. Yazılarını *D'eli, Ekspres, Varlık* ve *Öküz* dergileri ile *Güneş* (1987-91), *Özgür Gündem* (1992) gazetelerinde yayımladı. *Dünden Yarına Kürtler* çalışması ile 1991 Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Araştırma-İnceleme Ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ANLATI: *Eski Zaman Eşkıyaları* (1991), *Kayıp Diwan* (2000).

HİKAYE: *Sürgün, Göç ve Ölüm: Çağdaş Kürt Edebiyatından Seçme Hikayeler* (2004).

DENEME: *Ben Hala Annemin Dilini Kullanamıyorum* (1992), *İyi Hal Kâğıdı* (1994), *Bende Mahfuz Fotoğraflar* (1997), *Gölgeler Çabuk Ölür* (2001).

İNCELEME: *Dünden Yarına Kürtler* (H. Nebiler ile, 1991).

ROMAN-PORTRE: *Yılmaz Portre* (2001).

ÇEVİRİ (Mehmet Uzun'dan): *Yi-*

tik Bir Aşkın Gölgesinde (1995), *Kader Kuyusu* (1997), *Aşk Gibi Aydınlık Ölüm Gibi Karanlık* (2000).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001), Muzaffer Buyrukçu / Muhsin Kızılkaya "Yılmaz"da Bir Sanatçının Doğuşunu Anlatıyor - Mükremin Abi'nin Yaşamöyküsü (Cumhuriyet Kitap, 29.11.2001).

KIZILKAYA, Recep

Şair. 1951, Hayırbey köyü / Sivas doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Sivas'ta tamamladı. Çalışmalarını memleketinde tarih öğretmenliği yaparak sürdürdü.

ESERLERİ:

Gönüller Birleşince (1989), *Kavuşanlar* (1991).

HAKKINDA: Alim Yıldız / Sivaslı Şairler Antolojisi (2003).

KIZILTAN, Mübeccel

Edebiyat araştırmacısı. 24 Kasım 1951, Denizli doğumlu. 1973'te Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi. 1987'de Boğaziçi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yüksek lisans, 1991'de İstanbul Üniversitesi Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalında doktora yaptı. 1974-1981'de Özel Işık Lisesinde edebiyat öğretmeni, 1983-91'de Boğaziçi Üniversitesinde araştırma görevlisi, 1991-96'da öğretim üyesi ve yardımcı doçent, 1991-93'te Türkçe Dersleri Koordinatörü ve 1996'da Işık Üniversitesinde öğretim üyesi ve yardımcı doçent olarak görev yaptı.

ESERLERİ:

Ali Şir Nevai (1986), *Mehmet Hazin ve Surnamesi* (1989), *Öncü Bir Kadın Yazar. Fatma Aliye Hanım* (1990), *Türk Kadın Hakları Mücadele Tarihinde Fatma Aliye Hanımın Yeri* (1993), *Divan Edebiyatı Özelliklerine Uyarak Şiir Yazan Kadın Şairler* (1994), *Gizemli Bir Öykünün Peşinde (*1995), *Manzum-Mensur Bir Yazma Eser: Tarihi Azadbaht* (1997).

HAKKINDA: Günümüz Türkiyesinde Kim Kimdir (2000).

KIZILTAN, Rezan

Alman edebiyatı araştırmacısı, çevirmen. 1950, Trabzon doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Anadolu'nun çeşitli yörelerinde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Alman Filolojisini bitirdi (1974). 1975'te aynı bölümde asistan oldu. 1976-77 yılları arasında DAAD burslusu olarak Köln Üniversitesinde bilimsel araştırmalara başladı. 1983'te doktorasını yaptı. Doktora tezi, çeviri bilim alanında *"Aziz Nesin im Dweutschen"* konulu, Nesin'den Almancaya aktarılmış yapıtlara yönelik bir çeviri eleştirisiydi. 1990 yılında aynı birimde doçent oldu. 1990-92 yılları arasında Amerika'da bulundu.

Alman edebiyatı, karşılaştırmalı edebiyatlar ve çeviri sorunlarıyla ilgili makaleleri, *DTCF Batı Dilleri ve Edebiyatları Dergisi, Gündoğan Edebiyat, Karşı, Oluşum, Millî Kültür, İzmir Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatları* dergilerinde, *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi IV. Uluslararası Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu, Mannheim KültürMerkezi AWO, Avusturya Edebiyatı Sempozyumu* kitapları içinde; çevirileri, *Mustafa Kemal Atatürk 1881-1981, Atatürk-Erinnerung an eine mögliche Zukunft, Atatürk-Unveröffentlichte Skizzen, Gezi Notları Seçkisi, Max Frisch: Essays/Denemeler Seçkisi* çalışmaları içinde ve *25. Kare, Türk Dünyası Edebiyatı* dergilerinde yayımlandı.

Rezan Kızıltan

ESERLERİ:

ARAŞTIRMA: *Almancada Aziz Nesin - Karşılaştırmalı Bir Çeviri Eleştirisi* (1983; *Aziz Nesin im Deutschen – Eine kontrastive Übersetzungskritik* adıyla, 1998), *Adalet Ağaoğlu'nun 'Fikrimin İnce Gülü'nde Atasözleri ve Deyimlerin Çevirileri Hakkında Karşılaştırmalı Bir Çeviri Analizi* (1990), *Die Problematik der literarischen Übersetzung unter besonderer Berücksichtigung der Übertragung von Kulturemen* (Viyana, 2000).

ÇEVİRİ: *Doktor Murke'nin Suskunluk Külliyatı* (Heinrich Böll'den, 1986), *Küçük Cadı* (Ottfried Preussler'den, Edeltrud Özdemir ile, 1990), *Dostluk Hikâyeleri* (Monika Sperr'den, Edeltrud Özdemir ile, 1990), *Max Frisch-Günce I* (Max Frisch'ten, Edeltrud Özdemir ile 1990), *Bana Dünyayı Anlat / İki Sevimli Peri Uyanıyor - Bana Suyu Anlat - Bana Güneşi Anlat - Bana Tekerleği Anlat - Bana Uçuşu Anlat* (Dimiter Inkiow'dan, 1996), *Bir Başka Bahar* (Elisabeth Hauer'den, 2000).

KIZILTAŞ, Ekrem

Gazeteci, yazar. 20 Eylül 1958, Ordu doğumlu. İstanbul Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu mezunu. Gazeteciliğe yazı işleri müdürü olarak *Çatı* dergisinde başladı (1976). Haftalık *Sebil* gazetesinde yazı işleri müdürlüğü (1980), *Yeni Devir* gazetesinde sekreterlik (1980-81), Hikmet Yayınlarında yayın müdürlüğü (1982) yaptı. 1984'ten itibaren *Millî Gazete* yazı işleri müdürlüğü, sorumlu müdürlük görevlerini sürdürdü. Çalıştığı gazetelerde çok sayıda inceleme-araştırma yazı ve yazı dizileri yayımladı.

Ekrem Kızıltaş

KIZILTUĞ, Cem

Karikatürcü, çocuk edebiyatçısı. 1974, İstanbul doğumlu. 1997 yılında Marmara Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Bölümünde eğitimini tamamladı. 1997'de *Zaman* gazetesinde göreve başladı. *Zaman*'da illüstratörlük yaptı. Yorum sayfasında cumartesi-pazar günleri okuruna ulaşan karikatürlerini topladığı *C'empati* (2004) adlı albümü ile ilgi gördü. 2005 yılında TYB'nin karikatür dalında ödülünü kazandı.

ESERLERİ (Çocuk kitapları):

Her Güne Bir Ninni, Peygamber Öyküleri, Sevdalı Bulut, Ben Picasso.

KIZILTUĞ, Fırat

Şair ve yazar, müzisyen. 1 Nisan 1935, Bayburt doğumlu. İlkokulu Bayburt ve Tercan'da (1946), ortaokulu Turhal'da (1954), Öğretmen Okulunu Trablus'ta (1956) bitirdi. Erciş, İstanbul, Ergani ilk ve orta de-

Fırat Kızıltuğ

reccli okullarında öğretmenlik yaptı. 1963'ten itibaren viyolonsel sanatçısı olarak İstanbul Belediye Konservatuarı ve Devlet Klasik Türk Müziği Korosunda çalıştı. Almanya'da müzik öğrenimi gördü.

Necip Fazıl Kısakürek, Talat Sait Halman ve Ahmet Yesevi'nin şiirlerinden bestelediği çok sesli dört bestesi 1980-84 İstanbul Festivali programlarında seslendirildi. *Musiki Mecmuası* (1964), *Türk Edebiyatı* (1985-89), *Yeni Orkun* (1989) dergilerinde şiirleri ve müzik üzerine makaleleri yayımlandı. *Çoruh Çağlar Nenni Söyler* adlı eseriyle Necip Fazıl Kısakürek Senaryo Yarışmasında jüri özel ödülünü aldı.

ESERLERİ:

ŞİİR: *Bir Dâne* (1989).

ARAŞTIRMA: *Dildeste* (2001), *Bandodan Klâsik Müziğe* (2002), *Çocuklara Müzik* (1999), *Satrançname* (2003).

HAKKINDA: Aslı Örnek / Bandodan Klâsik Müziğe (Radikal Kitap, 6.10.2002).

KIZILTUĞ, Kaya

Bkz. GÜLKAYA

KIZILTUĞ, Ömer Ateş

Şair. 10 Nisan 1957, Ankara doğumlu. Kimi ürünlerinde Ömer Ateş, Ferit Muzaffer imzalarını kullandı. İlk ve ortaöğrenimini Ankara'da tamamladı. Gazi Eğitim Enstitüsü (1979) mezunu. Bir süre ansiklopedi yazarlığı ve çevirmenlik yaptı.1982'den itibaren çalışmalarını İzmir'de öğretmenlik yaparak sürdürdü. İlk şiiri *"Dost'a", Doğrultu* dergisinde (1976), diğer şiir ve yazıları, yazı kurulu üyesi olduğu *Yarın*, genel yayın yönetmeni olduğu *Yazılı Günler* ile *Varlık* ve *Kavram* gibi dergilerde yer aldı.

ESERLERİ (Şiir):

Hançer (1990), *Gündüzdüşü* (1996).

HAKKINDA: TBE Ansiklopedisi (2001).

KIZILYÜREK, Niyazi

Araştırmacı-yazar. 1959, Bodamya köyü / Kıbrıs doğumlu. Etnik gruplar arasındaki çatışmalar nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kalıp ailesiyle birlikte Luricina köyüne yerleşti (1964). Çocukluk ve ilkgençlik yıllarını bu köyde geçirdi. Adanın 1974'te bölünmesi üzerine Kuzey Kıbrıs'a taşındı. Lise öğrenimi sonrası Almanya'ya gitti (1977). Bremen Üniversitesinde yükseköğrenim gördü. Aynı üniversitede doktorasını tamamladı. Çeşitli Avrupa ülkelerinde çalıştıktan sonra Kıbrıs Üniversitesi Türkoloji Bölümünde görev yaptı. Çeşitli dillerde yayımladığı bilimsel makalelerinin yanı sıra Panikos Hrisantos ile birlikte "Duvarımız" adlı Kıbrıs belgeselini hazırladı. Bu belgesel ile Abdi İpekçi Ödülünü kazandı (1997).

"Milliyetçilik Kıskacında Kıbrıs, benim bu konuda şimdiye kadar okuduğum en ciddi ve derin Türkçe incelemelerden biri. Kızılyürek oldukça tarafsız bir kitap yazmış. Neredeyse 'yorumsuz' olarak, dört taraflı bir ifrazat halinde sürüp giden milliyetçi faaliyetleri ve onların tek kelimeyle ibretlik, korkunç sonuçlarını etkileyici bir şekilde anlatmış." (Serdar Ataşer)

ESERLERİ (Araştırma-İnceleme):

Kıbrıs Sorununda İç ve Dış Etkenler (1983), *Paşalar Papazlar* (1988), *1 Oliki Kipros* (Yunanca, 1990), *Ulus Ötesi Kıbrıs* (Türkçe ve Yunanca, 1993), *Edebiyatta Kıbrıs Türk Kimliği* (1993), *Kipros To Adioksodo Ton Ethnikismon* (Yunanca, 1999), *Milliyetçilik Kıskacında Kıbrıs* (2002).

HAKKINDA: Niyazi Kızılyürek / Milliyetçilik Kıskacında Kıbrıs (2002), Serdar Ataşer / Gelecek Uzun Sürmedi mi? (Virgül, sayı: 61, Nisan 2003).

KİLECİ, M. Refii

Araştırmacı-yazar. 1962, İstanbul doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul İmam Hatip Lisesi (1980), Medine İslâm Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi (1985) mezunu. 1988 yılında Marmara Üniversitesi SBE'de tefsir bilim dalında *"Kur'an'da Yeminler"* adlı çalışmasıyla yüksek lisans diploması aldı. 1990'da yeterlilik sınavında başarılı olarak *"Said Nursi'nin Eserlerinde İ'câzü'l-Kur'ân"* adlı doktora çalışmasına başladı.

1992 yılında Uluslararası Ahmed Yesevî Türk-Kazak Üniversitesi İlâhiyat Şubesinde öğretim elemanı olarak çalışmak üzere Kazakistan Cumhuriyeti'ne gitti. Eğitim faaliyetlerinin dışında Orta Asya'da dinî hayat üzerine ve kendi branşıyla ilgili çeşitli merkezlerde araştırmalar yaptı. Ayrıca 1975'ten itibaren hat (yazı) sanatıyla ilgilenerek, 1976-80 yılları arasında hattat Hamit Aytaç'tan ders aldı. Yesevî Üniversitesinde branş dersleri dışında İlâhiyat, Arap Dili ve Fars Dili bölümlerinde hat dersleri verdi. Bazı dergi ve gazetelerde çeşitli makale ve çevirileri yayımlandı. *Risale-i Nur'da Kur'an Mucizesi* adlı bir basılı eseri vardır.

KİLİ, Ş. Suna

Siyasetbilimci. İstanbul Amerikan Kız Koleji (Robert Lisesi)'ni bitirdi. Üniversite öğrenimini ABD'de gördü. Lisans, yüksek lisans ve doktorasını siyasetbilimi ve uluslarası ilişkiler alanında yaptı. Lisansüstü çalışmasını California Üniversitesinde (Berkeley), doktora sonrası araştırmalarını da London School of Economics, Colombia ve Princston Üniversitelerinde sürdürdü. Doktora ve doçentlik tezlerini tamamlayıp profesör oldu. Çalışmalarını Boğaziçi Üniversitesinde öğretim üyeliği yaparak sürdürdü. Başta ABD olmak üzere birçok ülkenin çeşitli üniversite ve bilim kuruluşunda çağrılı ve konuk öğretim üyesi olarak dersler verdi ve toplantılara katılarak bildiriler sundu.

Çok sayıda İngilizce ve Türkçe eserleri olan Prof. Dr. Kili, özellikle Türk aydınlanma devrimi ile doğrudan ilgilendi. *Türk Devrim Tarihi* kitabıyla Türk Dil Kurumu Bilim Dil Ödülünü, *Atatürk Devrimi: Bir Çağdaşlaşma Modeli* adlı eseriyle Siyasal Bilim Büyük Ödülünü kazandı.

ESERLERİ:

Türk Anayasa Metinleri: Tanzimattan Bugüne Kadar (1967), *Turkey: A Case Study of Political Development (Türkiye'nin Modernleşmesi Üzerinde Bir İnceleme,* 1968), *Kemalizm* (1969), *Turkish Constitutuions of 1924 and 1961* (Türk Anayasa Gelişmeleri, 1924 ve 1961 Anayasaları Üzerinde Bir İnceleme, 1971), *1960-75 Döneminde Cumhuriyet Halk Partisinde Gelişmeler: Siyaset Bilimi Açısından Bir İnceleme* (1976), *Atatürk ve Devrimleri* (1977), *Çayırhan Bir Orta Anadolu Köyünde Toplumsal Değişme, Siyasal Davranış* (1978), *Bugünkü Türkiye ve Kemalizm* (1980), *Osmanlı ve Türk Anayasaları* (1980), *Atatürk Devrimi: Bir Çağdaşlaşma Modeli* (1981), *Türk Anayasaları* (1982), *Türk Devrim Tarihi* (1982), *CHP'de Gelişmeler* (2001).

HAKKINDA: İş'te Kitap (Bahar 2002).

KİLİMCİ, Ayşe

Hikâyeci. 1954, İzmir doğumlu. İzmir Kız Lisesi, Ankara Sosyal Hizmetler Akademisi mezunu. Mersin Çocuk Bakımevinde sosyal hizmetler uzmanı olarak çalıştı. Hikâyeleri 1972'den itibaren *Varlık, Dönemeç, Oluşum, Türk Dili, Yansıma* dergilerinde yayımlandı. 1982 Abdi İpekçi Dostluk ve Barış Ödülü Öykü mansiyonunu *Sevdadır*

Ayşe Kilimci

RESİMLİ VE METİN ÖRNEKLİ

TÜRKİYE EDEBİYATÇILAR VE KÜLTÜR ADAMLARI ANSİKLOPEDİSİ

İHSAN IŞIK

Türkiye tarihi boyunca yazar biyografisi alanında yayımlanmış en kapsamlı çalışma olan bu ansiklopedi, Türk edebiyatı ve sosyal bilimlerin tüm dallarında Türkçe ürün veren 10.350 yazarın hayatları ve eserleri hakkında yeni bilgileri, seçilmiş metin örnekleri ile 5000 civarında yazar fotoğrafını içermektedir.

• Edebiyatçılar (şiir, hikâye, roman, oyun, deneme, eleştiri, fıkra, makale, anı, gezi, röportaj vd. türlerde eser verenler),

• Kültür ve bilim adamları (tarih, felsefe, sosyoloji, din, dil, müzik, resim, siyaset, ekonomi, folklor, edebiyat tarihi, sanat tarihi, siyaset tarihi, ekonomi tarihi vd. alanlarda eser verenler),

• Resmî ve özel ilköğretim okulları, liseler, meslek okulları, askerî okullar ve üniversitelerde ders kitapları okutulan edebiyatçılar ve akademisyenler,

• Türkiye ve dünya siyaseti hakkında eser veren siyaset ve devlet adamları (cumhurbaşkanları, başbakanlar, bakanlar, milletvekilleri, diplomatlar),

• Gezi, gözlem, röportaj ve düşüncelerini kitaplaştıran gazeteci-yazarlar,

• Anadolu'nun dört bir köşesinde kıymetli eserler verdikleri hâlde, bugüne kadar isimlerini duyuramamış edebiyatçılar ve serbest araştırmacı yazarlar.

EK BÖLÜMLER:

• **TÜRK DÜNYASI YAZARLARI BÖLÜMÜ**
• (Türkiye Türkçesi Dışındaki Lehçelerde Eser Verenler)

• **DOĞUM-ÖLÜM GÜNLERİ**
• (Yazarların Aylara Göre Doğum ve Ölüm Günleri Listesi)

• **EDEBİYAT, SANAT VE BİLİM ÖDÜLLERİ**
• (Cumhuriyet Tarihi Boyunca 197 Kuruluşun Ödül Verdiği Yazarlar ve Eserleri)

• **YAZAR ADLARI İNDEKSİ**
(Yazarlarımızla ilgili şimdiye kadar yayımlanmış en geniş kaynak taraması)

• **YER ADLARI İNDEKSİ**
(Türkçenin hinterlandında bulunan, yurtiçi ve yurtdışındaki yüzlerce şehirle ilgili ilk ve kapsamlı kaynak taraması)

ISBN 975-00315-2-0 (Takım)
ISBN 975-00315-7-1 (5. Cilt)
ISBN 975-00315-7-1
9 789750 031571